

DICTIONARY TELUGU ENGLISH

శాస్త్రములు
తెలుగు ఇంగ్లీష్

DICTIONARY TELUGU ENGLISH

నయంఁలు తెలుగు ఇంగ్లీష్

Charles Philip Brown

SECOND EDITION

**NEW EDITION THOROUGHLY
REVISED AND BROUGHT UPTO DATE**

BY

M. VENKATA RATNAM

W.H. CAMPBELL

and

RAO BAHADUR K. VEERESALINGAM

**ASIAN EDUCATIONAL SERVICES
NEW DELHI 1985**

Asian Educational Services
C-2/15, Safdarjung Development Area
New Delhi-110016

Asian Educational Services Reprint of

C.P. BROWN'S TELUGU ENGLISH DICTIONARY

has been included in the approved list of books under citation
No.1996/000/21 of XII of Telugu Books to be purchased by the
Zilla Grandhalaya Samsthas and Govt Libraries.

Price : Rs. 150/-

AES REPRINT : 1983,1984,1985

Published by J. Jetley

For ASIAN EDUCATIONAL SERVICES

C-2/15, SDA, New Delhi-110016

Printed at GIAN OFFSET PRINTERS, New Delhi-110035

PREFACE.

THIS is a NEW EDITION of the late C. P. BROWN'S well-known Telugu-English Dictionary, thoroughly revised and brought up to date. The chief features of the work are as follows :—

(1) All the latest and best sources of information have been utilised in its preparation, especially as regards the Scientific Terms. Various Government publications such as the Fauna of British India edited by DR. BLANFORD, Dr. WATTS'S Dictionary of the Economic Products of India, and the Madras Manual of Administration, have been duly laid under contribution.

(2) All words used in Telugu, both literary and colloquial, from whatever language they may have come, are given in the body of the work, so as to render the use of any other book of reference superfluous.

(3) All the words are given in Romanized spelling, so that the work may be utilised by scholars outside India for philological studies.

(4) Cognate and compound words are grouped together under a new-word so as to afford a greater facility for the study of the Telugu language, and are printed in bold type.

(5) Wherever possible, the derivations of words are given, and similar forms in other languages are indicated. Many words given as native in Telugu Dictionaries are traced to a foreign origin.

(6) Many quotations from the Telugu classics which seemed unnecessary have been left out and several new ones have been added.

In addition to the works named above, the Editors have freely made use of Mr. Brown's own MS. notes kindly lent to the S. P. C. K. by the authorities of the India Office Library. Sitārāmachārū's Telugu Dictionary published by the Madras School Book and Vernacular Literature Society has also been very largely made use of in preparing this edition. Quotations made from it are indicated by the references given in Telugu characters. The Editors are also indebted to several friends for valuable assistance readily rendered.

26th August, 1903, }
MADRAS. }

THE EDITORS

INTRODUCTION.

TELOGU, which is one of the South Indian Vernaculars, belongs to the Dravidian group of languages. A semi-circle drawn with Rajahmundry as centre and the distance between it and Madras as radius, covers, roughly speaking, the greater portion of the country in which it is spoken by about 21 millions of people. It is spoken and written in its purity along the coast strip between Nellore and Vizagapatam and in the four districts of the Madras Presidency included within those limits. Beyond this area it contains an admixture of Tamil in the south, of Kanarese in the west, of Mahrati in the west and north-west, and of Uriya in the north.

Telugu is closely allied to Tamil, Kanarese and Malayalam, words of Dravidian origin occurring in all these languages without any great difference of form. The original Dravidian speech seems to have split up into these languages about the time when the modern Teutonic languages such as English, Dutch and German were formed out of their parent tongue. Tamil is probably nearer to the original tongue than any other member of the group, and as it has preserved the older forms of the Dravidian roots a knowledge of it is essential to the proper study of the South Indian languages.

It is doubtful if any of the Dravidian races had a knowledge of the art of writing prior to the Aryan invasion, and certainly none of them can boast of a literature older than the 8th or 9th century A. D. In Telugu there is no work extant older than the translation of the Sanskrit Mahā Bhārata, which is supposed to have been made in the 11th century A. D., but bears traces of having been expanded in subsequent times. The style of this translation, which is quite modern, is accepted as a standard of classical Telugu. As the perfect style of the book could not have been developed all at once, it is hardly possible to avoid the conclusion that there must have been not a few earlier and less polished works which have since perished. There is indeed a tradition that when Vaishnavism supplanted Saivism in the country, all the older literature was destroyed.

In the formation of modern Telugu, four strata are distinctly visible. The lowest of these consists of the pure Telugu element. This is of the deepest interest to the student of language at present, as it has as yet been but little worked by scholars. A careful study of the Telugu words reveals to us much of the life and thought of the ancient Dravidians before the Aryan invasion. It shows that the people who spoke the Telugu tongue lived a very simple life, and that, although not ignorant of agriculture and some of the simple industrial arts, they were still only semi-civilized and probably spent much of their time roaming in the forests with which a great part of South India was covered. They lived in communities and had a fairly complicated social system with degrees of relationship carefully recognised and distinguished by significant names. Their religion seems to have been one of a very primitive type. It consisted of a worship of the powers of nature, most of which were regarded

INTRODUCTION.

v

is malignant in character. Among these deities the powers that presided over boundaries had special prominence assigned to them, as is seen by the names Anku (అంకు), Ankamma (అంకమ్మ), Ellamma (ఎల్లమ్మ), Pōlēamma (పోలేమ్మ), &c. The word for 'temple' (కూల or కూల, Tamil kō-yil) probably points to a worship of the monkey (క or కే). All the higher religious ideas of the people seem to have been derived from Aryan sources, and it is hardly possible to describe any religious ideas or ceremonies without employing Sanskrit terms. Even the ordinary word for God (దేవం) is of Sanskrit origin.

The etymology of Telugu words is full of suggestive meaning. The words for father (పండ్రి) and mother (మ్మ) are undoubtedly connected with the root *Ta* (త) to bring (cf. తెచ్చు), and literally mean 'He who brings' or 'She who brings' respectively. There is thus a very close resemblance, in meaning at least, to the Aryan term *Pitri*, father, which comes from the root *Pā* to support or nourish. The Telugu word for son-in-law (వల్లం) signifies 'one who weaves' (i. e., relationships between two families). The word for the hand (చేయి) comes from చేయు to do and means 'that which does' (i. e., works), and the word for the right hand (మడిచేయి) means 'the food (మడి)-eating hand,' while the left hand (ఎడమచేయి) is the 'distant hand.' The word for house (గది) probably shows a connection between the Babylonians and the Dravidians at a very early date. Indeed the Dravidians who were probably allied to the Babylonians and had trade connections with them, seem to have spread at one time all over Southern Asia, and the Aryan immigrants appear but to have followed them along their ancient trade-routes into India.

The second element in Telugu is that which has come from Sanskrit. The Aryans have been the great civilisers of the world, and the Indo-Aryans have done for the races that inhabit India what the Greeks and Romans did for the peoples of Europe. It was they who taught the higher arts of life to the South Indian peoples and laid the foundation of the Dravidian literatures. In Telugu the whole of the literature has been their creation, while their Sanskrit speech has influenced the Telugu language as much as, if not more than, Latin has influenced English. All general and abstract terms, and, as has been stated above, even the word for God, are of Sanskrit origin, and now, although some writers have, by employing obscure and obsolete terms, succeeded in writing poems in pure unmixed Telugu, it is in reality hardly possible to write a sentence of ordinary Telugu, without using a Sanskrit word in it. While Sanskrit has thus influenced the Telugu language, it is certain that many Dravidian words have found their way into it and have been naturalised by it. A complete list of such words is given in Kittel's Kannada English Dictionary. In the present work all Telugu words that appear to have been borrowed by Sanskrit have been duly noticed. The attention of scholars has also to be invited to the historical connection between Indo-Aryans and the Semitic races which words like Amharisha : 'Amharice,' Astura (lit. 'Assyrian'), Brahura (lit. 'Abraham') to suggest.

The third element in Telugu is that which has come from, or at least through, Hindustani. Under the term Hindustani we have included all Persian and Arabic words which have come into use in Telugu. Hindustani words must have begun to find their way into the language in the days of Alla-ud-din, and they can be traced in the literature ever since the times of Krishna Raya of Vijayanagar fame, the Macenas of the Telugu country. In the first edition of this work, a great many Hindustani words were given [*Vide* Brown's Dictionary of mixed Dialects, which was given as an Appendix], but most of these have either gone or are gradually going out of use, their place being taken by English words, especially in the language of the Law courts and of public business.

The fourth element is the English one. With the introduction of new ideas consequent upon the British occupation of the country, ready made English words which express these ideas have naturally come into use. At present the influx of such words is very great. In the towns in particular, many people have begun to talk a kind of mongrel Telugu, using English words in their Telugu sentences, even where this is altogether unnecessary. It is impossible to say at present what words will be a permanent gain to the language, but it seems certain that a large number of words, such as Road (రోడ్), Hospital (హాస్పిటల్), Mile (మైల్), Ruler (రూల్), Quinine (క్విన్), Rubber (రబ్బర్), Pencil (పెన్సిల్), Station (స్టేషన్), Fiddle (ఫిడల్), &c., for which there are no equivalents in the vernacular, will retain their place in the common speech of the people.

REFERENCES TO ENGLISH WORKS

Ainslie's *Materia Medica*.

Blanford's *Fauna of British India* (quoted as F.B.I.)

Burnell's *South Indian Palaeography*.

Caldwell's *Comparative Grammar of the Dravidian Languages* (2nd Edition.)

Cunningham's *Inscriptions of Asoka*.

Gundert's *Malayalam Dictionary*.

Jerdon's *Natural History*.

Kittel's *Kannada English Dictionary*.

Roxburgh's *Flora Indica*.

Russell's *Indian Snakes*.

Jevior's *Alphabet*.

Dictionary of Economic Products of India (quoted as E.P.)

Sanskrit and English Dictionary (quoted as W.)

ABBREVIATIONS.

Amuk—Amukta mālāyada.	KP.—Kalā Purnōdayamu.
BA.—Andhra Bhāshānavamu.	KUR.—Uttara Rāmāyanamu, by Kan-
Anir or Anirudh—Aniruddha Charitra.	konti Pāparāzu.
Anuk—an onomatopoeic word.	L.—Prabhu Līla Charitra.
Appa Kavi—Appa Kāvīyamu.	Lat.—Latin.
B. or Bhāg.—Bhāgavatamu.	M.—Mahā Bhārataamu.
Balarāmu—Balarāma Charitra.	Mand. or Mandhat.—Mandhata Chari-
BD.—Bhāgavatam Dasama Skandha-	tra.
mu.	N.—Dassavatāra Charitra by Nāgavya.
Bhar.—Mahā Bhārata.	Naish.—Naishadhamu.
Bhaac.—Bhāskara Śatakamu.	ND.—Nāla Dvipada.
Pmj.—Bhānūmad Vijayamu.	P.—Pancha Tantrum, by Vengala
Bobbili—Bobbili Charitramu.	Rzu.
BP.—Basava Purānamu (Padya Kāvya)	Paidim.—Chandragada Charitra.
Charitra—Panditārādhya Charitra.	Parij.—Pārijātāpaharanamu.
Dab.—Abhinanyu Dvipada.	R.—Rāmābhyudyanu.
DI.—Dvipada Basava Purānamu.	Sar. D.—Sārangadhara Charitra (Dvi-
DR.—Dvipada Rāmāyanamu.	pada).
Drav.—Dravidian.	Skt.—Sanskrit.
Eng.—English.	Suca.—Suca Saptati.
G.—Vikramārka Charitra by Gōpu	Swa.—Swārōchisha Manu Charitramu.
-Rāzu.	T.—Tārassankamu.
Gk.—Greek.	Tam.—Tamil.
[H.]—Hindustani.	Tel.—Telugu.
H.—Hansa Vimeati.	UH.—Uttara Harischandra.
Hari.—Harivanisamu.	UR.—Uttara Rāmāyanamu.
HD.—The Dvipada version of the Tale	Vaij. or Vaija.—Vaijayanti Vilāsamu.
of Harischandra.	Vasu.—Vasu Charitramu.
Heb.—Hebrew.	Ved. Ras.—Vēdānta Rasayanamu.
Il.—Ilā Dēviyanu.	Vēma.—Vēmana Śatakamu.
J or Jain.—Jainini Bhārataamu.	Vijaya.—Vijaya Vilāsamu.
Kan.—Kanarese.	VP.—Vishnu Purānamu.
	Yayati.—Yayati Charitramu.

The Telugu abbreviations used are sufficient to suggest the name of the Telugu books and the Grammatical abbreviations being the usual ones are self-explanatory.

Note on how to consult this Dictionary:—

Derivatives if not found in their proper Alphabetical place are to be looked for either under their primitives or cognate forms. Compound words will be found under one or other of the element; which compose them.

BROWN'S TELUGU - ENGLISH DICTIONARY

అ ౧

అ a. 1. The first letter of the Telugu alphabet as of many others. Hence the phrase అ అలు formed like the word 'alphabet' from the first two letters in the series, means the whole of the Tel. alphabet. See పీఠమాల and వర్ణమాల. అకారము is the letter or sound of it, the term కారము being added to each letter in naming it. అకారాదినా beginning with the letter అ serially, i.e., in alphabetical order.

The letter అ has the same shape as the Eng. 'A' reversed, but is quite rounded off, and represents like its Semitic prototype "the horns of an ox" (Taylor.)

The stroke " called తలకట్టు *tala-kattu* and placed over many consonants is popularly, though by mistake as pointed out by Burnell, taken to be the secondary form of అ.

The letter అ has the same sound as the Eng. a in 'around', 'delta', 'Victoria'. It is the 'low-back-wide vowel formed by the jaws, pharynx and lips wide open' and is supposed to be inherent in consonants—e.g., in వ h, య l, జ j.

అ ౨

అ a. 2. [Drav.] The base of the demonstrative pronoun అనడు, వాడు, అది.

అ a. 3. [Tel.] The termination of many pure Tel. words in the fem. and neut. genders, e.g., అమ్మ, అక్క, అత్త, అప్పు, అవ్వ, చంద, కర్ర, నేల, వల, పడ. But of a few masculines only; e.g., తాత, మామ, అవ్వ, బావ, బాత.

అ a. 4. [Tel.] A vocative suffix. తమ్మద=తమ్మడు+అ = O (younger) brother! వసు=వసు+అ. Usually the lengthened form is used, as రాసు.

అ a. 5. [Tel.] An interrogative suffix. నా మాటకు విన్న, with you not listen, to me? "నీ కోర్కెయొద్ది చెప్పును" పల్న. i. 62.

అ a. 6. [Tel.] A suffix meaning 'Only this and no other.'

"దీనిం దెమనక పాటింది దీనియ నీవ త్రాడు మనియన్." రాఘ. i. 12.

అ a. 7. [Tel.] A suffix meaning 'By oneself without the help of another' పల్న యను నీవ యెరుగుదువు. Or, without a rival, e.g.,

"కృత్యమునచేసి యెప్పుడ నీ తాను యేల మంజులముదియెడి నానాము." భాగ. xii. 18.

అ. 8. [Tel.] A suffix meaning 'Not at all,' 'not in the least.'

"కలయిపాడి నడవ నలవడ." భార. ప్రవృత్తి. iii.

అ. 9. [Tel.] A suffix denoting 'absence of interval' అనంతరము = directly afterwards.

అ. 10. [Skt. from *an* the *n* sound being elided.] A negative prefix becoming *an* before vowels and corresponding to the privatives *at*, *an* (Gk.), *in* (Lat.), and *un* (Eng.) Thus *క్రమము* regularity, *అక్రమము* irregularity; *అక్షణము* kindness, *అనాక్షణము* unkindness.

అంబు The Telugu Alphabet. See అ. 1.

అంక *anka*. [Tel. $\sqrt{\text{అంక}}$ = to move in a curve.] Another form of అంక (q. v.)

అంకాడు *anka-kādu*. [Tel. Kan. అంక కాడు.] n. One who is distinguished by a sign, నువ్వుకలవాడు. The leader. One who excites quarrels. కలహాప్రేరేపకుడు.

"అనునకు కలహమున కంకాడయి కాలు ప్రవృత్తి." అమర్. v. 84.

అంకము *ankamu*. [Tel. related to అంక and అడుగు, the foot; borrowed by Skt. from Dravidian languages. Cf. Kittel and Gundert.] n. The act of branding or marking. Intercolumniation. Apartment. The space between any two beams, or pillars. రెండు దూలముల, లేక, స్తంభముల నడిమి ప్రదేశము. నలునదిపువ్వులు; తొట్టికట్టు. అంక గమనకు నూపాయి బాడిన 'the rent of each apartment is one rupee. మీదెన్ని అంకగమన యిల్లు how many apartments are there in your house? how big is it?

అంకపాళి *anka-pālī*. [Tel. Kan. & Skt.] n. An embrace. The lap, lip or haunch. అరిగినము. అంకప్రదేశము, తొడ.

"అంకపాళిఁబుద్ధుకూలఁడలయ" మను. i. 12; and vii. 100.

అంకపాంతులు or అంకపాంకాలు *anka-pāntulu*. [Tel.] n. Fierceness, fury, violence. Enmity, opposition. విరోధము

లిష్టకు భయము అంకపాంతులుగా నభివృద్ధి పడి
child was attacked with a violent fever.
[Other forms are అంకాపాంకములు and అంకాపాంకాలు.]

అంకము *ankamu*. [Tel. Drav. word borrowed by Skt. $\sqrt{\text{అంక}}$ = to move in a curve.] n. A mark, spot, badge. దిగు వాంకము = దిగుడు గురుకు.

"అంకపురాణంక." పశు. ii. 11.

The haunch or part above the hip. A chapter or section. An act in a play. Proximity. A numerical figure, a cipher. A military show, a sham fight. వింతపాట, చిత్రయుద్ధము.

"అంకగతుడైన బైకొని నాగ్రహమన." భాగ. A fault, a sin. Objection, cavil అంకము.

"అంకము నీకువచ్చునలయయ్యలమున్నుగ ప్ర
క్షుణించెదన్." మరా. i.

అంకపలమ or అంకపీఠి the lap, the part on which an infant sits, as on the lap.

"ననునయంకపలమునన్నిడూ నూంకయనా
వేదెదన్." చక్ర. iii. 94.

అంకుడు n. He who is marked or distinguished నువ్వుకులవాడు. వ్యూహాంకుడు the moon.

అంకమ్మ *ankamma*. [Tel. n. అంక + అమ్మ] A village goddess, usually worshipped by the Panchamas. అంకరందాలము a filthy mass.

అంకవంక *anka-ranka*. [Tel.] n. Softness, pliability, submissiveness. అపి అంకవంక లకు రాదు she is stubborn.

అంకవన్నె *anka-ranne*. [Tel.] n. A stirrup, or the strap that supports it అంకువడి; "ఇలరాజువన్నెయి రాయ నల్కొని పడు నెంచెనా
యనో నంకవన్నెలురెండె." అమర్. ii. 29

అంకవిద్య *anka-vidyā*. [Skt.] n. Arithmetic గణితము.

అంకలము *ankalu* [Skt.] n. A diminution in bulk.

అంకలించు *ankalintu*. Hind. *bankarna*. v. i. To set sail. పడవారెక్కిపోవు.

అంకి అంకి

3

అంకి అంకి

అంకి అంకి, అంకి, అంకి. n. Name of a tree. నందికొత్తూరు, పాలకొత్తూరు Cedrela Tana. or Mimosa Hezandra.

అంకి అంకి. [Tel.] n. A village goddess. 23 గ్రామదేవత. Same as అంకి.

అంకి అంకి. [Tel.] v. t. & i. 1. To raise, take up, lift up. భుజములంకించు shrug the shoulders. 2. To move about, to brandish, అడించు, వెలిపించు

"కరణములంకించి యంగదుభుజాలంకించు దిట్టు వ్రేలి" ద్వి. రా.

3. To turn to one side త్రిప్ప.

"నెట్టుకొమ్మలంకించి." నిర్వ. ఉ: రా. viii.

4. To hold, పట్టుకొను.

"బాసలములంకించు భుజకాండవ మంకించి కలి అలుయను." శై. భ. ii. 47.

5. To adopt, take or receive. అవలంబించు.

"ధర్మమేయమమనూరు తనకు దాచుని కొంతరై రక్తమంకించి." పాదం. 278.

6. To look bright ఉద్భస్మి.

"చుకెడభాండములంకించు సంతచేసే పాండవ మనంకించుడు." నామ. iv. 23.

7. To extol, applaud పొగడు.

"సమంతిభావలంబుల నంకించుచున్న." భాగ. viii. 134.

అంకి అంకి. [Skt.] n. Marked, spotted. Counted, numbered. అంకితము n. A dedication. కృతి ఆ గ్రంథమును రాజునకు అంకితముచేసినాడు he dedicated that book to the king.

అంకి అంకి. [Tel.] n. Trappings, ornaments of a saddle. See పట్టాభిరూపణము.

అంకి అంకి. [Tel.] n. Another form of అంకి.

అంకి అంకి. [Tel.] n. Same as అంకి.

అంకి అంకి. [Tel.] n. An obstacle; impediment. Grief, sorrow.

"కోకోపనంబులైన పరకలంబుల చెట్టి మంకి లెనే." రా. కాం. i. 288.

అంకి అంకి. v. i. To obstruct to come in the way. అడ్డపడు. అంకి చెట్టు v. t. To prevent.

అంకి or అంకి అంకి. [Tel. from అంకి + కి] n. plu. The joints of the cheek bones; the maxillary joints. అంకి అంకి పడిపోయింది he has lock-jaw.

అంకి అంకి. [Tel.] n. A village goddess. Same as అంకి.

అంకి అంకి. [Skt.] n. The hooked iron-bar used to open the gate of a *pragada*, మంచెకాండ.

అంకి అంకి. [Skt.] n. A species of *Nerium Antidysentericum*. Also called చిట్టిఅంకి and కొండకెనుడు.

అంకి అంకి. [Skt.] n. A germ, a sprout, a bud. మల. సభాంతమునానా nail-marks, ప్రేమాంతము the germ of love. నంకించును నిరంతరము దత్తుచేసికొను he adopted a son to preserve the stem of his family. ఆయనకు అంకిరములేనందున as he left no heir.

అంకి అంకి. [Skt.] v. n. To sprout, break forth, emanate, rise as a thought. పెదమీసలరేపకమయి with a smile on the lips.

అంకి అంకి. [Skt.] a. Sprouted, emanated, arisen. ముదిరిన, ఉద్భవించిన, "అంకిరస్థితము." అమృ. iv. 35.

అంకి అంకి. [Skt.] n. An elephant goad, an elephant driver's hook. Also, a check, a bar, a poser, a ruling case or argument. అంకిమున నిలిపినాడు he made them stop short. ఇది అంకిమునము this is a specific against fever, that which arrests the disease. కొంకాంకిము (title of a book) a code to guide the poets. అంకిమునము unmanageable, headstrong, untractable, intractable.

అంకి అంకి. [Tel.] n. Possibility సాధ్యము.

అంకి *anki*. [Tel.] n. A numerical figure అంకి. Opportunity, time. One pack, half a bullock load. A form of అంకి. Bringing the yoke under the neck, as by a troublesome bullock. ఎప్పుడో అంకి చేసివచ్చి the bullocks turned restive, bringing the yoke under the neck. A command, authority, control, restraint, check. అంకితోడు v. i. To cover oneself with కప్పుకోడు. అంకిచేయు v. t. To obstruct అడ్డుకును. అంతకురాచి (భాష్య. 2) ungovernable. అంతకురావు, అవగా అక్కరకురావు they will not be of any use. అంకిచేసికోడు or అంకిచేసికొను v. n. To be restive, as a bullock in the yoke. ఎప్పుడొకటికొకరు తిరుగుట. నాకు తేలితేమీ అంకిచేసికొనును, he turns restive every now and then.

అంకిము *ankamu*. [Tel.] n. A stirrup కర్రము. One pack or pannier, being half a bullock load.

అంకిలము or **అంకిదము** *ankilamu*. [Skt.] n. The plant called *Alangium Lamarckii*. (Watta) తిరుగుతల్లి.

అంకిము *ankiyamu*. [Skt.] a. Fit to be marked or counted. n. A small oblong drum. తిక్కాయచెలందీ మర్రి.

అంగ *anga*. [Tel.] n. A stride of about three feet. అంగము to stride. అంగముల measurement ascertained by striding about.

అంగము *angakamu*. [Skt.] n. The body. A limb. A bodice or jacket. చీర, చీరకా. కాంచనాంకిము a brocade bodice.

అంగు *angaju*. [Skt.] n. Daughter.

అంగుడు *angajudu*. [Skt.] n. A son. Cupid మువ్వడు.

అంగుళి *angazili*. [Tel.] n. Sentinel, పాటావాడు.

"అంగుళిలు కాచంగ నాల చుట్టు పోర."

పాఠం. (పద్య) 2. 296.

అంగుళివాడు *angazila vadu*. [Tel.] A village drudge, one who is at every man's bidding.

అంగడి *angadi*. [Drav.] (Gen. అంకి) Loc. అంకి, plu. అంకి) n. A shop. అంకిచేయు to open a shop. అంకివాడ a range of shops. అంకి పోకావు selling in the shop. అంకిదేరి a market place. ఆ సంగతిని అంగడిగా చెప్పేవాడు he revealed or exposed the matter.

అంగణము *angamamu*. [Skt.] n. A court or yard. An area, a plain. మంగిరి.

అంగు *angula*. [Tel.] n. Hunger. Misfortune, trouble, calamity. Mental agony or anxiety. Anger.

"అంగు లేక మృత్యువారిహాయిను నెలకలయి వచ్చె." రామ. v. 319.

అంగదట్టము *anga-dattamu*. [Tel.] n. A petticoat గొంగు, పానడి.

అంగదము *angadamu*. [Skt. from అంకి.] n. A bracelet worn upon the upper arm. కెయిరిము, కాపాపు.

అంగదేశము *angadesamu*. [Skt.] n. An ancient name for the country near the junction of the river Sarayu with the Ganges.

అంగు *angula*. [Skt. from అంకి.] n. A woman. పుత్రాంగు a noble dame.

అంగవ్యాసము *anga-nyasamu*. [Skt.] n. Touching various parts of the body as a religious ceremony.

అంగప్రదక్షిణము *anga-pradakshinamu*. [Skt.] n. Rolling the body like a log to the right for a distance or round a temple, as a religious vow or penance. ప్రాచీన దేశికానుశాసనములనుబట్టి ప్రదక్షిణముగా వ్రేలెడిది.

అంగభవుడు *anga-bhavudu*. [Skt.] n. Cupid మువ్వడు.

అంగమచ్చము *anga-multrammu*. [Tel.] n. Mark, trace, sign, track.

"మర్రియైన ప్రక్కని అంగమచ్చముల గొడ్డ" రామ. v. 264.

అంగ anga

5

అంగ anga

అంగమర్దనము *anga-mardanam*. [Skt.] n. Rubbing or squeezing the body. Shampooing.

అంగమర్దకు *anga-mardaka*. [Skt.] n. One who shampoos the body or legs.

అంగము *angam*. [Skt.] n. The body, a limb, member, part, division or branch.

అంగవంశము = శుభాయము, సహాయము, భూ

కాలిభజనము, అపవదు ప్రక్రియ, కాశ్యపిద్ధి.

అద్భుతాంశులు beings having wondrous

forms. **అష్టాంగమూలా** = the eight forms or

stages of meditation, i.e., యమము, వియ

మము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యేకధర్మము, ధ్యాన

ము, ధారణ, మదనము, సమాధి. **తరుంగములు**

the four divisions of an army, i.e., నిభములు,

ఏనుగులు, గుర్రములు, బంతులు. **వేదాంగము**

the Indian calendar giving particulars of

each day, as రోజు, వారము, నక్షత్రము,

యోగము, కరణము. **రాజ్యవంగములు** the

various departments of Government.

షడంగములు or **వేదాంగములు** the six

sciences dependent on the Vedas. i.e.,

విజ్ఞానము, కల్పము, వ్యాకరణము, నిర్మలము, జ్యోతి

షము, ఛందస్సు. **సప్తాంగములు** = the seven

constituents of a Government. స్వామి,

అమాత్యుడు, సుప్రభు, కోశము, రాష్ట్రము,

దుర్గము, బలము. **సాష్టాంగ ప్రణామము** pro-

strate homage, touching the ground with

eight members of the body, i. e., eyes

or chest and forehead, hands, knees and

feet.

అంగములు *anga-mula*. [Tel.] n. Nakedness.

దిశములు, అంగములతో ఉన్న naked.

అంగరంగైభవము *angaranga-raibhavam*.

[Skt.] n. Enjoyment of riches, pomp,

luxury సమస్తభోగములు. రంగడు అంగరంగ

ైభవములతో జీవించుచున్నాడు he comes

with all pomp.

అంగరక *angaraka*. [Hind.] A jacket వ

కాము.

అంగరక్ష *anga-raksha*. [Skt.] n. A charm

for self preservation. **అంగరక్షకులు** [Skt.]

n. plu. Guards, attendants. **అంగరక్షక**

a body protector, a coat of mail.

అంగరాగము *anga-rāgamu*. [Skt.] n.

Smearing the body. Anointing. A cos-

metic. చందపాది లేపము.

"పాలపు లేపి యంగరాగముతో." ఉ. రా

మ. 4. 297.

అంగరూపము *angarūpam*. [Skt.] n. Hair,

down, wool, fleece.

అంగరేఖ *anga-rēkh*. [H.] n. Jacket, వస్త్ర.

Same as అంగరక.

అంగరొల్లెలు *angarollēlu*. [Tel.] n. plu.

A kind of cakes.

అంగరూపు *angarūpu*. [Tel.] v. n. To

grieve or lament. To grieve or sorrow.

అంగరూపు n. Grief, sorrow.

అంగస్త్రము *angastramu*. [Skt.] from

అంగము.] n. s. A man's upper vest, a

garment.

అంగవంతు *angavantu*. [Tel.] n. To excel

to delight. ఉత్తమించు.

అంగస్పర్శ *angasparsa*. [Skt.] n. Touch-

ing the body.

అంగహీనము *angahinam*. [Skt.] n.

Mutilated, maimed. అంగహీనుడు [Skt.]

n. He who is maimed or lame.

అంగారకము or **అంగారము** *angarakamu*.

[Skt. Cf. Lat. ignis.] n. Fire. Charcoal.

A live coal. **అంగారక వారము** [Skt.] n.

Tuesday, "the day of Mars." అంగర

వారము. **అంగారకుడు** [Skt.] n. The

planet Mars. మిశ్రము.

అంగారకొల్లెలు *angara-ollēlu*. [Skt. + Tel.]

n. Fried wheat cakes. Same as అంగరొ

ల్లెలు.

అంగారవల్లి *angara-valli*. [Skt.] n. A

species of Kuranja. (*Galedupa arborea*.)

Another plant (*Uricta verticillata*. Rox.)

చిరురేకు, విజ్ఞానైపుత్రభృంగుల కాకునభద్రము.

అంగ నిర్మాణ

6

అంత నిర్మాణ

అంగారకపాత్ర *angara-pakati*. [Skt.] n. A stove, a small portable fire pan. కుంబి

అంగి *angi*. [Skt.] n. Lit. Having a body. లతాంగి, a woman having a body as beautiful and tender as a creeper.

అంగిక or అంగియ *angika*. [Skt. & H.] A bodice. కుంబి నుండి వేసే దివి

అంగిలి *angili*. [Tel.] n. The palate of the mouth. (Gen. అంగిలి Ablative అంగిలి) అంగిలిలో తిరిగి నాచు he swallowed it up.

అంగిడిముల్లు [Tel.] n. The quinsy, inflammation of the trachea; a sore palate.

అంగి *angi*. [Skt. & H.] n. A cuirass or quilted jacket worn as armour. More commonly, a long gown. A long jacket.

అంగీకరించు *angikarintu*. [Skt.] v. a. To consent, agree, admit, approve, receive, accept. **అంగీకారము** [Skt.] n. Consent, admission, acceptance, approval, approbation. అర్థాంగీకారము half consent, doubtful admission; being half in earnest. **అంగీకృతము** [Skt.] n. Agreed on, accepted, admitted. ఒప్పుకోబడినది.

అంగు *angu*. [Tel.] n. Beauty, agreeableness. అందము, ఒప్పుదము. **అంగు** adj. Agreeable, pleasant, handsome. అందమైన, ఒప్పుదమైన. **అంగుగా** *anguga*. adv. Agreeably. అంగుగానుండే clean limbed, well proportioned. Also helpful, useful, convenient.

అంగుళము *angulam*. [from Skt. అంగుళము] n. The thumb, the great toe. పొటన క్రేలు.

అంగుడుకుడు *angudu-kudupi*. [Tel.] n. A backbiter, incendiary. ఇక్కడివారు అక్కడి అక్కడి వారు యిక్కడ వచ్చేవాడు, తంటాలు వారి.

అంగుళము *angulam*. [Skt.] n. The thumb (not used in Telugu). An inch.

అంగుళి *anguli*. [Skt.] n. A finger, or toe.

అంగుళి *anguli*. [Skt.] n. A guard of leather or iron worn by archers on the thumb.

అంగుళమానము [Skt.] n. A measure with the fingers or arms; such as a span, a cubit, &c. **అంగుళియము** [Skt.] n. A finger ring. చింతిము

అంగుస్త్రావ *angusthru*. [H.] A thimble. పొడుపు or పొడుగు.

అంగుష్ఠము *angusthamu*. [Skt.] n. The thumb; the great toe. పొటన క్రేలు. **అంగుష్ఠమాత్రము** [Skt.] As big as a thumb.

అంగూరు *anguru*. [H.] n. A grape or grapes, గ్రాఫ్, గ్రాఫ్, గ్రాఫ్.

అంగుళి *anguli*. [Skt.] n. The foot. పాదము. **అంగుళివము** n. A tree. చెట్టు. **అంగుళివృక్ష** n. A plant. (*Hedyosmum layardoides*.) పొటపొచ్చు. మర్యాదకువాచ్చు.

అంచల్ *anchal*. [Skt. Used only in compounds.] a. Worshipping, revering, admiring. Adorning. Going.

అంచలము *anchalamu*. [Skt.] n. Selva skirt, border.

అంచితము *anchitamu*. [Skt.] a. Wo shipped, revered. అంచితముగా adv. Wo shipfully, admirably.

అంచెరు *ancheru*. [Tel.] n. Another form of అంచె.

అంచె *anche*. [Tel. & Kan.] n. The post a relay of horses or palankeen bearers. పోస్టు, పోస్టు. A row of things. అంచెల చెరురు at every station. మను. iv. 87 అంచెలెక్కు v. n. To be at one's post to wait as post runners one after another "అంచెలెక్కు కాలిపోతులైచెనెప్పుడు" మను. v. 72. See also అంచె.

అంచె *anchu*. [Tel. & Kan.] Also అంచె. The post or mail for letters. అంచెలెక్కుగా పోయినారు they proceeded by relays. అంచెలెక్కుగా పోయారు they rode post.

అంజ్ *anjā*. [Vikriti of అంబు.] n. A swan. అంజయన a woman that walks as gracefully as a swan. అంజకపురు Brahma who rides on a swan.

అంజ్ *anjā*. [from అంజ్] affix. Near, with, by. ఇద్ద.

అంజెన or **అంజేనా** *anjana*. [Tel.] n. An estimate, a valuation, an appraisement. అకము; చేతుకోమకమునకు పంట అకంజెనే యడియ. అంజ అంచన or పేరణ to estimate crops, &c. అంజనాదారుడు an appraiser, an officer who estimates the quantity of corn in a field, or of the salt in a heap. నిలవు అంచనా, an estimate of the produce of a field before it is cut. కన్న అంచనా an estimate of the produce of a field after it is cut and heaped. అంచనాశాసితా an account of the estimated quantity of each ryot's produce.

అంజేపదము *anjā-padam*. [From Skt. Not in use.] అంజపాదము or అంజపాదిన. (lit. a swan's foot.) The mark used for "care".

అంజు *anjū*. [Tel.] n. Selvage, skirt, border. పీటి అంజు on the edge of the river. కిన్నెయిక్కి. అంజుకాకా brimful. ఆ అంజు అంజు hard by the town.

అంజు *anjū*. v. a. To send. To command.

అంజు *anjū*. [Tel.] pres. part. of అంజు to say, think. Saying, calling, considering, thinking.

అంజు *anjāna*. [Skt.] n. The mother of Hanumān. అంజనేయము Hanumān

అంజుము *anjānamu* [Skt.] n. Lamp-black, collyrium, eyesalve, the magic ointment used for the purpose of discovering anything that is concealed. కలక. అంజుకాదు a conjurer, he who finds that which is concealed by putting this ointment on his hand or on his eyelashes. అంజుమనేషి హాదు to search for hidden things.

అంజునరాము *anjūna-rāmi*. [Skt. అంజున + Tel. రామ] n. Antimony or black antimony. (Watts.)

అంజులి *anjuli*. [Skt.] n. The hands joined, palm upwards; అంజులిచేసినాడు he offered a salute with the hands joined, palms upwards. కృతాంజులై with the hands joined as in prayer. ప్రాణలీలము presenting his joined hands.

అంజులి *anjika*. [Tel.] n. Fear, apprehension. "అంజులియైన భీతికాకృతి నిలవడంక విచరించుచున్నది" రామా. కిష్కం.

అంజు *anjū*. [H.] n. A fresh or dried fig. పీచు అంజు, పీచు మేపించు.

అంజ్ *anjā*. [Tel.] n. The foot; a footstep; the mark or measure of a foot. A stride.

"అంజు రెండుమాడుల శేరియనున్నదికాళ్ల పాదకాశి కట్టెపాటుచును." ము. iii.

అంజలిగుంజలి *anjāligunzali*. [Tel.] a. Creating confusion; destroying; causing pain. అంజులిగుంజలి, నావినాంది.

"అంజులిగుంజలి త్రోవరాదని, అంజలి గుంజలియై పైకెదిలి, అంజులియను." భా. iv. 194.

అంజులుకు *anjūluku*. [Tel. v. l. To hesitate, to doubt.

అంబు *amba*. Contraction for అంబు they say. Also, to say అంబు.

అంబు *amba*. [Tel.] n. A crowd. A platter formed of leaves stitched together. పల్లె. లక అంబుపాదుచునానా stitch the leaves as a platter. అంబుగట్టు *ambagattu*. [From అంబు to touch] v. a. To join together, to unite, to tie together. పల్లెగట్టు. పీచితో అంబుగట్టినవస్తువులు the items joined with this. అంబులుగట్టు v. To assemble in mob. సంఘటకాదు, జరిమే.

"అంబులుగట్టి వెల్లెలకు నాడుదును విజ్ఞుల కూరకాదు." అమర్. iii.

అంటున్నట్లు *antunilla* [Tel.] v. i. To come near, to approach. చేతు.

"అంటున్నట్లు నెలలుతో నంటునీలడుచుచు."

ఉ. హ. iv.

అంటూకు *antaku*. [Tel.] n. A plantain leaf.

అంటూకు. అంటిచ్చెట్టు n. A plantain tree.

అంటి *anti*, అంటి *unati*. See అంటి.

అంటించు *antincu*. [Tel.] v. a. To paste, stick, glue, cause to adhere. To unite, join. To light or set on fire. కాలివెచ్చు కాలివెచ్చు అంటించు burnt earth will not adhere to moist, i.e. we shall never be friends. వాణ్ని తేలు అంటించిరి a scorpion stung him. వానికి మంచిదెట్లు అంటించారు they gave him a good thrashing. ఆ సమయములో ఒక మాట అంటించారు he put in a word at that moment.

అంటిప or అంటిసా *antisa*. [Tel.] n. The Bur plant. A kind of grass that sticks to the cloth. Connection. సంబంధము. వానికిని వానికిని కొంచెము అంటిసా ఉన్నట్లు ఉన్నది she has something to do with him.

అంటు *antu* [Tel.] v. t. To touch. అంటించు to cause to touch. అంటిన్నగా ఉండే close at hand. ఆ ఆకితో అంటిన్నగా ఉండే ఒకపల్లె a hamlet close by the town. వానికి అడంబెనది fear seized him. తెల్ల అంటుతగ *convolvulus dentatus*.

అంటు *antu*. [Tel.] v. n. To touch, to handle, cleave, stick, adhere. తల అంటు to anoint the head. పెద్దుకలకు పెదవంట కట్టించె he cropped the head close. చెవులకు పెదవంటకోయు cutting off the ears at the roots. వారి రోగము వానికి అంటివది her disease has infected him. ఆ రోగము అంటుచునా is that disease contagious? ఈ పాపము నిన్ను అంటకొందు you will certainly be punished for this sin. నీ మాటలు వానికును అంటలేదు your words did not touch him. కుక్కకుడుకు మమ్ము

ఒంట అంటు earth does not adhere to the earthworm.

అంటు *antu*. [Tel.] n. Uncleanness, defilement by touch, impurity, such as is caused by the death of a relative, or by touching a lower caste man. Relationship. అంటుని an unclean woman. అంటుపడ్డాడు he was polluted, he became unclean. అంటుగా ఉండేయ్యి. a house ceremonially polluted. మాకు కేపు అంటు (లేక, మైల) పడుము tomorrow we shall be free from [ceremonial] impurity. వానికేమియును మేము అంటునంటులేదు I have no connection with him, I have nothing to do with him.

అంటు, అంటు or అట్టు *antulu*. [Tel.] n. A graft, a grafted branch. అంటుకొనిపిచ్చె a graft mango tree.

అంటుకోడు *antu kadu*. [Tel.] n. A gallant. చిలకాడు.

అంటుకోడు *antu konu*. [Tel.] v. n. To cleave, adhere to, stick, stick as paste. To catch fire. వాడు వాన్ని అంటుకోనిపోయినాడు he carried her away, he has run away with her. ఆ యల్లు అంటుకోన్నది the house has caught fire. వాడు నా పుస్తకమును అంటుకోనిపోయినాడు he stole my book. తిరిగివచ్చెను అంటుకోనియున్నది his breath just remains in him. వానికడుపు పెన్నుతో అంటుకోనిపోయింది his belly sticks to his back-bone, i.e., he is emaciated.

అంటుకోడు *antu-zudu*. [Tel.] n. A pair of earrings. అంటుపోను బెర.

అంటుపేను *antu penu*. [Tel.] n. A small louse.

అంటుపోగులు *antu-pagulu*. [Tel.] n.s. plu. close-fitting earrings, small earrings.

అంటుమెడు *antu-madu*. [Tel.] n. A short neck. ఇరుకుమెడ, పొట్టిమెడ.

అంటురాము *antu-rāmu*. [Tel.] n. in a magnetic stone. మంటురాము.

"ద్వి. ఇమంతురాలి నెగినభరి, నవయం
యనానుమివరియ్యకదం." భా. vii.

అంతరి antā. Contraction of అనిష్టయితే if
you say. వద్దంటే don't, I say! పోయినాడంటే
I tell you, he is gone. అడమంటే if you
ask what it is. ఎంత అంటే అంత యిస్తానంటాడు
whatever you ask he says he will give
అడు అంటే నీవు బదులు ఇటావా if he speak
why should you answer him? వాడు నన్ను
నీమంటే నీవంటాడు if I say thou to him, he
says thou to me; he scorns me.

అంతరి antā. [Tel.] n. Bur-grass.

అంతరి antā. [Tel.] n. plu. Cooking utensils
that are not washed clean. ఆ కంబం
ఇంకా అంతరిపోలేదు the pot is not yet
cleaned (from the stickings, i.e.,) from
the fragments of boiled rice. నేను యింకా
అంతరి తోచలేదు I have not yet cleaned
the cooking utensils.

అంతరి antā. [Tel.] n. Nearness; assistance,
protection, patronage. అసరా, ఆశ్రయము.
అంతరిగోడ a buttress, a sloping wall,
built to support another. అంతరి అంతరి చేరి
ఉన్నాను I am under his protection. అంతరి
మీ అంతరిచేసినియన్నాను I look upon
him as my supporter, I hold to him.

అంతరి antā. [Skt.] n. The
scrotum.

అంతరి antā. [Tel.] v. i. To
delay. ఆలస్యముచేయు.

అంతరి antā. [Tel.] v. t. To seek
support in. ఆశ్రయించు.

"కులం బాళిభరి సంకరిని కప్పదు బాళి
నకు." Bhar. Ud. iv.

అంతరి antā. [Skt.] n. An ovi-
parous creature: lit. "born of an egg,"
whether a serpent, fish, or bird.

అంతరి antā. [Tel.] n. A sub-renter.
లోకాలివాడు.

అంతరి antā. [Skt.] n. An egg. A
testicle. The world. The Universe. గర్భం,
వృక్షము, ప్రపంచము. అంతరికర్మము cas-
tration. అంతరికర్మముగా having the
shape of an egg, elliptical. అంతరికర్మ an
ellipsis. అంతరికర్మము antā-vidyā.
[Skt.] n. The disease orchitis (swelled
testicle.) బుద్ధి అంతరికర్మ antā-vidyā.
[Skt.] n. The enlargement of the
scrotum, hydrocele.

అంతరి antā. [Hind.] n. A large metal
vessel.

అంతరి antā. [Tel.] Sir, O sir, O ye! ఏమంటే
what. sir! వాకింటి please do not come.
అంతరి చెప్పకండి please do not say so.

అంతరి antā. [Tel.] n. One pannier or
pack: half a bullock load. కంబములో
మొకభాగము, బయ్యలలో ఒకము. అంతరి.

అంతరి antā. [Tel.] v. contraction of
అంతరి they will say.

అంతరి antā. [Tel.] n. Whole; adj. So
much. adv. Then, afterwards. నీవెంత అడిగితే
అంత యిస్తాను I will give you as
much as you ask. అంతరికంటే than that.
అంతరికంటే as much again. అంతరికంటే
by degrees; more and more. అంతరికంటే
before that. అంతరిమంది so many men. అంతరి
మందిలో among so many persons. అంతరి
నున్నది so far, thus far. అంతరినీరు only
so much అంతరినీరు so long. అంతరి in the
mean time. మూడుడంతులు three times as
much. అక్కడికి పోయినప్పుడు on his going
there. వాడు కనీసం నీ పనిచేసాడు he came
of his own accord. అంతరి వాడు లేడు. there
never was such a man. రాజునకు సమానం
అంతరి నీకు. నీకు సమానం నీకు my
equal, one like me, one as tall as I am.
అంతరి అవును. that probably is the case
నిద్రలేచినప్పుడు when he rose from sleep,
as soon as he awoke. నేను తెలిసినంత
అంతరి నీకు. అంతరినీరు such an act.

అంత anta

10

అంత anta

అంతగా antaga. [Tel.] adv. Much, very, urgently, earnestly. అంతగా, అంతగా, అంతగా కావలెనంటే యిస్తాను if he wants it much I will give it. ఈ పండ్లు అంతగా లేవు this fruit is not found abundantly.

అంతఃకరణము antah-karanamu. [Skt.] n. The mind, the heart. మనస్సు, అంతఃకరణ చక్రవ్యయము the four inward senses. శుక్ల, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము.

అంతఃకోణము antah-kōnamu. [Skt.] n. The inner corner or angle

అంతఃకోపము antah-kōpamu. [Skt.] n. Inward wrath.

అంతఃపరీధానము antah-paridhānamu. [Skt.] n. The innermost garment.

అంతఃపురము antah-puramu. [Skt.] n. Seraglio: apartments for women; the inner chamber.

అంతఃప్రకృతి antah-prakriti: [Skt.] n. The inner nature of a man.

అంతకేము antakamu. [Skt.] n. The total, whole, aggregate. మొత్తము. అంతకేమునకు to sum up.

అంతకుడు antakudu. [Skt.] n. A name of Yama, the god of death. యమకుడు, పురుషుడు నరాంతకుడు a homicide. శ్లేష్మం ఈడు a remedy against phlegm. In compounds like this అంతకము denotes "anti," as a remedy against.

అంతకురాలు antakurulu. [Skt.] n. A fiend, or murderess, a she devil. భూతకురాలు.

అంతట antata. [Tel.] adv. Afterwards, and then, in the meantime. Everywhere. వారు చేరినంతట on their arrival. నాలుగుమైలుల దూరము వచ్చి అంతట నిలిచినాడు he ran four miles and then stopped. ఎవరి అంతట వారు పోయిరి every one took his own way. అంతట పోక అంతట పోవడము besides that.

"అంతటపోవడము" నివృత్తికి శక్తిగా వచ్చింది.
T. 4. 830.

అంతటినుండి from that time thence forward. అంతటికి on the whole. అంతటికి తప్పకు నన్నియున్నాను I depend entirely upon you for everything. అంతలో పారి పోయినాడు meanwhile he ran away. అంతటితో కృత్రిమమైనాడా was he satisfied with this? దాన్ని తాకితే వానిపది అంతటితో పది if he touches it, it will be all over with him. ఈ పండ్లు అంతట లేవు this fruit is not found everywhere

అంతము antamu. [Skt.] n. End, termination, death, destruction.

అంతరంగము anta-rangamu. [Skt.] n. The mind, the heart. కఠినాంతరంగుడు a hard hearted man. సంతోషాంతరంగుడు one whose heart is pleased. The middle, midst. Secrecy, privacy. అంతరంగపుటలు a secret.

"కల్యాణమేది కాంతరంగమున నున్నది."
N. 9. 126.

అంతరంగుడు anta-rangudu. [Skt.] n. An intimate, a confidant. మక్కిరి అత్తడు.

అంతరతామర antara-tanara. [Tel.] n. A water plant, without any root to the ground, swimming upon the surface of the lakes, &c. Pistia stratiotes. Menyanthes cristata (Rozb). అకాశతామర. అంతరతామర also means the itch. శబ్ద.

అంతరవల్లభి antara-pallavi. [Tel.] n. The pigeon called Tumbler.

అంతరము antaramu. [Skt.] n. Interval, intermediate space. Period, term. Difference, disparity. Rank. నాని అంతరమేమి నీ అంతరమేమి consider his rank and yours. అంతరమునందు in the midst. కాళాంతరమునందు at another time. గ్రంథాంతరమునందు in another book. ప్రకృతాంతరము another copy. పాతాంతరము another reading. వనాంతరమునందు in the forest. స్థలాంతరమునందు in another place; elsewhere. భాషాంతరము a translation into

another language. అతని దుష్కారమునా
through him. దేశాంతరమునకును he is
goes to another country, he is in foreign
parts. మతాంతరము another opinion or
religion. కర్మాంతరము the funeral ceremonies.

అంతరాయము *antaryāyamu.* [Skt.]
n. Difference, distinction of rank. తా
తవ్యము.

అంతరార్థము *antarartha.* [Skt.] n. The
Supreme Spirit. The heart or mind.
దేవుడు, మనస్సు.

"అంతరార్థమునా." A. 4. 329.

"శాస్త్రదంతరార్థమునా." A. 4. 253.

అంతరాయము *antaryāyamu.* [Skt.] n.
Obstacles, impediment. ఘోషము.

అంతరార్థము *antarartha.* [Skt.] n. The
middle space; interval between the earth
and sky.

అంతరాలికము *antarālikamu.* [Skt.] n.
The apartment in a pagoda, next to the
shrine. గర్భస్థానమునకును మఱియుంటున్న
కును నదిమీదట.

అంతరించు *antarintu.* [Skt.] v. n. To
pass over, to cross.

"పరాంతరించు." J. Bhar. v.
To perish, die. చచ్చు, నశించు.

"అంతరించు పరమార్థమునకును నశించు
నగును." Vish. 2. 866.

"మతాంతరార్థమునా." R. 5. 74.

అంతరింద్రియము *antarindriyamu.* [Skt.] n.
Internal organ, such as మనస్సు, బుద్ధి, అహం
కారము, చిత్తము.

అంతరిక్షము *antarikṣamu.* [Skt.] n.
The sky, atmosphere. Lit. What is seen
in the middle, i. e., the space between
the earth and the sky.

అంతరీయము *antaryāyamu.* [Skt.] n. A
lower āyama. క్రింద అయము.

అంతరాయము *antaryāyamu.* [Skt.] n. Interval,
Difference. తాతవ్యము. A secret place
మరుగునోట.

"వెద్దపిల్లయంతరాయము." వి. 1. 4.

5: "అరువునకు నంతరాయము
నగలిగిపోవును నారాగి నూలు భరి,
శబ్దమును నీలనొకయం,
తరువున జిత్రము చెలుల బామలంగ."
పా. 3. 4.

అంతరాయవద్ద *an'aruvapadda.* [Tel.] a.
Suspended, intermitted.

అంతర్గతము *antargatamu.* [Skt.] adj. Inter-
mediate, internal, inner, hidden. శాంతి,
లోని, మరచబడిన. అంతర్గతజ్వరము internal
fever, slow fever.

అంతర్గర్భితము *antargarbhitamu.* [Skt.]
adj. Internal, concealed.

అంతర్ధానము *antardhanamu.* [Skt.] n.
Disappearance, concealment, vanishing.
అతడు అంతర్ధానమయ్యెను he disappeared.

అంతర్ధి *antardhi.* [Skt.] n. Disappearance,
a covering, a screen. అంతర్ధియందు to
disappear, to vanish.

అంతర్ధ్యానము *antardhyānamu.* [Skt.] n.
Inward meditation.

అంతర్భూతము *antarbhūtam.* [Tel.] adj.
Included in, internal, inner. చేరిన, అంత
గ్రహితు.

అంతర్భవన్ముడు *antarmahāskud.* [Skt.]
n. He who is sad, or perplexed.
చావుకుంటున్నాడు.

అంతర్భూతుడు *antarmahāskud.* [Skt.] n. He
who has an inner eye, (what is) wise
though seeming dull. నివృత్తులైన నివృత్తుల
మండినాడు.

అంతర్యాగము *antaryāyamu.* [Skt.] n.
Mental adoration. మానసికార్పణ.

అంతర్వాసి antaryasi. [Skt.] n. (Lit. The indweller.) The soul. The Supreme Spirit. లాపల పడించేవాడు, జీవాత్మ, పరమాత్మ. అంతర్వాసిత్వము antaryasitvam. [Skt.] n. Indwelling. Abiding. (vide శంకరవిజయము.)

అంతర్లంబము antar-lambam. [Skt.] n. Acute-angled triangle.

అంతర్లూపి antarlapi. [Skt.] n. A kind of puzzle, riddle or question which contains the solution or answer in itself, విడికధనం అంతర్లూపి మైన ప్రశ్నలు ఉత్తరములుగా మండేవి. 6.9.

క॥ "శ్రీకాంతుది దివమృత్యుఁడు
కాకామరునికర్తి ప్రియము రథభియ్యం
జ్యోతిషవిద్య ముఖమును
పాపాదీనాడు స్వమేదేశదీయక."

గ్ల॥ "కాంతుకాంతామియర్చకాంతం,
కాంతామఖంకింకుమ శేఖరంకం,
కన్యపరిణామమనమహ్య,
కాంతముఖంబులంబానుదేవం."

అంతర్వంశికుడు antaryamshikudu. [Skt.] n. The superintendent of a barem.

అంతర్వత్ని antaratni. [Skt.] n. A pregnant woman.

అంతర్వాణి antarvani. [Skt.] n. He who is skilled in science.

అంతర్వాహిని antarvahini. [Skt.] n. A concealed river, which runs under ground. ఇది లోకమున అంతర్వాహిని అయినది here the river is lost in the earth.

అంతర్హితుడు antarhitudu. [Skt.] n. He who has disappeared, or vanished. అంతర్హితుడు adj. Concealed, covered, hidden.

అంతరాలంకారము antalapontalaradu. [Tel.] n. A distant relation చంపరాం బంధి, దగ్గిరములుకానివారు.

అంతర్వస్తు antaratnu. [Tel.] adj. and adv. All, the whole యావత్. Till then. అంతరంత అంతర్వస్తువారు All. అందరు.

శ్రీ పుట్టియందు వెన్న ప్రాప్తమై జెట్టి
కడగి కడగియుక్కు అంబు
నంతర్వస్తు మియి. వా. పూ. 8. అ.
"ధాత్రిపకులదాడు
తెచ్చికమంపున; పచ్చికం
వస్తువానను." భా. శబ్ద. 2. అ.

అంతర్వయ్య antasya. [Skt.] n. The last bed or the bed of death; death; the burying or burning ground.

అంతర్వ్యూహం antasyaaham. [Skt.] n. Inward foe. "ఇంద్రియార్థములను నెరిచి, అంతర్వ్యూహం మైన కామాద్యర్థము." M. XIII. 3. 277.

అంతస్తు antastu. [Tel.] n. A secret place a hiding place, a corner. A square compartment. తొట్టకట్ట A storey, or range, one above another, as the decks of a ship. రెండు అంతస్తుల యిల్లు a two storeyed house.

"ఎరువలెనె యంతస్తుల్లోనాచె." పద. 4. అ.

"అంతస్తులమూలంబి యల్లనలది
యంతస్తులకు పచ్చికంబులొకటి." విష్ణు. ఉ. 4. అ.

అంతర్థ antastha. [Skt.] n. Money given secretly; a bribe. రెండవవానికి తెలియకుండా యిచ్చే లంచము.

అంతర్థలు antasthalu. [Skt.] n. A name given in grammar to the four consonants y, r, l, v. య, ర, ల, వ which are considered by the Sanskrit Grammarians to be semi-vowels, and "to be intermediate between vowels and consonants, or because they stand between the consonants and the sibilants in the alphabet." Wms. అంతర్థము in anat. the malleus of the ear.

అంతస్సు antasru. [Tel.] n. The heart.
మనస్సు. అంతస్సుర్ని Purity of heart.

అంతా anta. [Tel. Colloquial for అంతయు] adj. All, whole (always used after the noun), as తొంతా all the town. adv. Completely, wholly, altogether. బొత్తిగా; n. యాదర్శ, సమస్తము. అంతా అయినా తెలుసుకు he knows everything.

అంతావహులు antavahulu. [Tel.] n. A barber; a low caste wretch. మంగలవాడు, సినుడు, నూలవాడు.

అంతిక antika. [Skt.] n. A fire-place, hearth. పొయ్యి. "చెరువును ద్వియముల్ చిటిలించి తీర్చినది నీకనువండునంతికరలాంతికూర్చుము రేయినప్పుడు." D. A. I. 79.

అంతికము antikamu. [Skt.] n. Nearness, closeness. సమీపము.

అంతికలు antikalu. [Tel.] n. A (tatty) screen made of grass, (usually of eucalyptus.) పెట్టిచేర్చినావలె అట్లే కనుకరము, [ఇట్లు పెట్టి నుడిచుచున్న కప్పుగా గాని] ధాన్యరాశి లేక ఉప్పులొకాయలకు పైగాని వేస్తే ఉంటుంది.

అంతిపురము antipuramu. [from Skt. అంతపురము] n. The seraglio. రాణివాసు.

అంతిమ antima. [Skt.] -adj. Last, final. కడపటి. A. 4. 339.

అంతు antu. [Tel.] n. End. చివర.

అంతు antu. [Tel.] n. The whole, total. మొత్తము, అంతము. అంతు ఏమైనది, అంతు ఎంత what is the total?

అంతేవాసి antevasi. [Skt.] n. A pupil. శిష్యుడు. One who is near. అంతేవాసిత్వము n. Pupilage. శిష్యత్వము, విద్యార్థత్వము.

అంత్యము antyamu. [Skt.] adj. Final, last, ultimate, concluding. కడపటి. అంత్యపదము rhyme, the last syllables corresponding. అంత్యపద the last con-

dition, i. e., death. అంత్యధనము the last member of an arithmetical series. అంత్యమూలము in arith: the last or greatest root in the square. అంత్యకాలము last time, the time of one's end. అంత్యకుండు or అంత్యకూడు n. A pariah మాలవాడు.

అంత్యక్రియ antyakraiya. [Skt.] n. Funeral rites.

అంత్రము antramu. [Skt.] n. An entrail, a gut. పేగు. అంత్రస్పర్ధి inguinal hernia, rupture. అంత్రమాలిక a garland of guts, a necklace of sausages.

అంతచంద antachanda. [Tel.] adv. Here and there. More and more. "అంతచందంబు పాడెనొక పెదక." Vibh. 1, 179.

అంతకన్తి antakanti. [Tel. from అంతు] n. A beauty, a lovely girl. సౌందర్యశి.

అందగాడు andagadu. n. A handsome fellow. సౌందర్యవాడు.

అందగించు andaginamu. [Tel.] v. a. To dress, trim, adorn. అలంకరించు "అన్నగంకరించు" Ila. 1. 127. "అలంకరింపుండు వందగించి." ib. 3. 68.

అందగించు andaginamu. [Tel.] v. n. To be adorned, to be pretty, to look well. సాగుచున్నాడు. ఈ రత్నము ఇక్కడ అందగింపలేదు this gem does not look well here.

అందగింపు andaginipu. [Tel.] n. Adorning, ornamenting, beauty. సాగు.

అందదుకులుగొ andadukuluga. [Tel. అందుకు+అదుకు] adv. About enough, చాలీచాలక. అందదుకులుగాకుంటే not sufficient. ఆ చీర అమెకు అందదుకులుగానున్నది that cloth is not long enough for her.

అంతకుక antakuka. [From అంత and కనుక] adv. Until then, up to that time, as far as that place, thus long, thus far. అంతకువరకు. అంతక.

అందము andamu. [Tel.] n. Beauty. సొం దొగ్గు. Manner. వాలుకంటల or అన్ని అందాల in every way. Carr. 1248. అంద పడు *andapaḍu.* [Tel.] v. to become beautiful, handsome. అందచును to cause to be beautiful, to adorn.

అందరూ andarū. [From అంత+వారు] indef. pro. All, plu. gen. అందర or అందరియొక్క of all.

అందలము andalamu. [Tel.] n. s. A palanquin. N. 7. 40. A. 4. 6. అందోళిక. ప్రక్కలందు మరుగులేని పల్లకీ.

అందహాసము andohasamu. [Tel.] n. adj. Ugly, deformed. వికారమైన.

అందాక andaka. [Tel. from అంత+దశక.] adv. Thus far, so far, so long, till then. అదివరకు.

అందాకే andaku. [H.] Estimate, valuation, ఖరీదు.

అందారుస్తుగానుండే, or **అందారుతైవ andaryattu-ganunde,** [Corrup. of from అందమగా] adj. Neat, pretty, handsome. సొంపుగానుండే. ఈ బండి అందారుస్తుగానున్నది this carriage is neat.

అందిక andika [Tel.] n. Nearness, proximity. సమీపము.

అందిరాందినవారు andipandinavarū. [Tel.] n. plu. Distant relations. దూరపువర్తమాలు.

అందిరు See అంతే.

అందు andu. (a defective pronoun.) There, in that place. అక్కడ. అందుకు or అందుకే thereof, thereto, for that. అందులో therein. అందున or అందుచే thereby, by that. అందునివిధము therefore. అందుమీదట obj. thereafter. అటుతర్వాత. వారు వచ్చి చేరి సంఘమీదట after his arrival. అందులకు (an affix) thereto, for that. వ్రాయుకంటలకు ad scribendum, to write. అందునట్లు (an

affix) thereby. తోయివందునట్లు యేమి ప్రయోజనము what is the use of going? అందు రాగలందులకు for his coming. నేను వచ్చేటందుకు అయిదు దినముల వచ్చెను it will take five days for me to come. అట్లా తిప్పించుకు for its being so. వాడు అట్లా చేసినందుచేత as he has done so. వాడు అట్లా చేసి టందుచేత by his doing so. అందులకు ఒక ప్రతి వ్రాసినాడు he wrote a copy of it. "ఇందు నుండి లేదని సందేహములేదు" there is no doubt he is every where. ఇందు అందు both here and there; here and hereafter: in this life and the next. అంద in the same place దానియందు; అందలే=అక్కడ ఉండే.

అందు (The locative affix) in, within, on, upon. లో, మీద, నీయందు నమ్మికయుంచి relying upon thee.

అందు andu. [Tel.] v. n. To be within reach; (with the Dative) to reach at. అది చేరకందుకు it is within the reach of the hand. అది చేరకందిరు it is not within my reach. తెచ్చి జాలు నాకు అందలేదు I have not received your letter. అది నాకందరు I cannot reach it. అందలేదు to cause to be delivered.

అందు andu. [Tel.] v. s. To reach, get at. To obtain or gain. To suffer or meet with (joy, grief, death, &c.) తెచ్చి వారి పుచ్చుకొను, పొందు. అందుచు feel surprise. భయమందు to be afraid. జన్మమందు to be born. వియ్యమందు to intermarry. అందినాను to peep, to look over a wall, &c. దుఃఖమందు to be sorry. కృతి అందినవాడు he to whom it is dedicated కంపమందు to be afraid. మిన్నందిన sky-high, reaching to the clouds. అందిరాందినవారు distant kinsfolk. అందినకు (causal of అందు to reach.) v. t. To give, hand over, to enable to get.

అండుకోడు andukōḍu. [Tel.] v. a. To reach at, to get at, take with the hand. తెచ్చు చాది పుచ్చుకోడు.

అండుకోలు andukōlu. [Tel.] n. Nearness, proximity: చేరువ, సామీప్యము. అందుకై క్షులమిక్రిశ్చకునందుకోలననందుమా లిందుమాధ వచ్చెదా. G. 6. 110.

అండుగు or అండుగుచెట్టు andugu. [Tel.] n. The clearing nut plant (*Strychnos papatorum*). రెడ్డిగ చెట్టు.

అండుసాటు andusāṭu. [Tel.] n. Nearness adj. Near, close. గుహించును. అండుసాటు: గ్రామము a neighbouring town.

అండుబడి andubāḍi. [Tel.] n. Nearness. Getting, obtaining. ప్రాప్తము. వాడికి ఆ రూపాయి యింకా అండుబడి కాలేదు he has not yet got the money. అది అండుబడి అయిన తరు వార తీర it was received or came to hand.

అండువు anduvu. [Skt.] n. A fetter or chain; an ornament for a woman's foot. ఏనుగు సంతరి, అంతరి.

అంట్ల ande. [Tel.] n. A foot trinket of silver, filled with small pebbles in order to sound and worn by women on their ankles. గూపురము. అంట్లంట్లెనీ adj. Free from any trouble or annoyance. ఏ చిక్క, స్వల్ప లేని, నంట్లంట్లెనీ.

అండ్లె andula. [H.] n. Doubt, guess, conjecture.

అంధకారము andhakaramu. [Skt.] n. Dark-ness. చీకటి.

అంధకుడు andhakudu. [Skt.] n. A blind man. నుడ్డివారు.

అంధకురాలు andhakurālu. [Skt.] n. A blind woman. నుడ్డిది.

అంధకూపము andha-kūpamu. [Skt.] n. సాదుమయ్య a well in disuse, or disrepair.

అంధకమస్సు andha-lamāsasu. [Skt.] n. Thick darkness. గట్టిచీకటి, చిచ్చుచీకటి.

అంధము andhamu [Skt.] n. చీకటి.

అంధము andhamu. [Skt.] adj. Blind. నుడ్డి.

అంధమృ andhamru. [Skt.] n. Food, boiled rice, అన్నము. అమృతాంధకులు, nectar-eaters, immortals.

అంధుడు andhu. [Skt.] n. A blind man. నుడ్డివారు. మనాంధుడు One who is blinded by passion or pride.

అంధువు andhuvu [Skt.] n. A well, చాది.

అంధ్రము or అంధ్రము andhramu. [Skt.] n. A Sanskrit name for the Telugu language. తెలుగు, అంధ్ర దేశము the Telugu country తెలుగుదేశము. "అంధ్ర ప్రభుమభిషి." A. pref. 12. "అంధ్రజలకాశుద్ధిస్తులని యాశిచ్చె." ib. pref. 14.

అంధ్రుడు andhruḍu. [Skt.] n. This word in ancient times meant a hunter, who lives by killing game. See the Laws of Manu X. 36. వ్యాధుడు, మృగవధుడని, కలగుడు.

అంప ampa [Genitive singular of అంకు an arrow] బాణము. See. అంపకోట.

అంపకము or అంపకాలు ampakamu. [Tel.] n. Permission to go; dismission. An entertainment given to a friend on the occasion of his departure. పంపించడము, పెంపు. విడుదల చేసి సాగవంపుడు, విడుదలచేసి పంపించడము. అంపకము చేయు to dismiss, send away. అల్లుని అంపకము చేసి పంపి obey gave the son-in-law the entertainment preparatory to his departure and sent him away.

"బ్రహ్మసభాసేవోయ కోత,
కాలమందుండి యజ్ఞదంపకముచేయ,
మానవసంయమమచ్చి."

H. 4. 7.

అంపకడు ampakadu. [Tel. from అంకు] n. One who carries an arrow. చిట్ట చేర బట్టివారు, భామయ్య, కుక్క A ముసా-

జనం, అ నిర్దిష్ట ఆధారం. సురక్షిత అవస్థలో
కాదు, కృతహస్తుడు.

“హృదయమయ్య రాజవచరాధిపతికి
 మాగి హృదయగన్న వధివలయు
 అన్యనీధిదాళావువారి మాగి
 రాధుడును నంటరాధుసారి.”

Annex. iv.

అంపకోట రామ-శివ; [Tel.] n. An ampa
రామ. “వీరవంశవంశ శోభనానందాద్వైత
శివ.” Swa. 4. 18.

မုန်ကန် မုန်ကန်-ဂျပ်. [Tel.] n. The feather
of an arrow. မုန်ကန်ကန်, ကန်.

అంపర *ampara*. (Tel. అమ్మ+పర) n. plu.
 Arrows. అమ్మలు, శరపహాళము. అంపరచివు
 అనగా, బాణాన్ని.

అంపాచారము an-pa-charamu. [Tel.] n.
 కిరణము. జ్యోతి, హామము.

“సుందర-దిశ కం గావరి

తెలంగాణ మేధావులు వ్యతిరేకము
 గాని తెలంగాణ ప్రజలు
 సంపాదించు వానలకు సమర్థులు.

D. S. T. Co.

అంపు *ampu*. [Tel.] v. a. To send, forward, dispatch. పంపు. పాపంపు to accompany a friend a little way so as to set him on his journey. పిలవంపు to send for one. అంపించు. same as అంపు or పంపు to send. అంపుదోడు *ampu-dodu*. n. A companion in a journey. వారి పరమరుసుగా వచ్చేను గీది. వారు అంపుదోడు బిడ్డకాపుడు తిరుగుకున్నాడు he employs himself as a companion and as a nurse.

అంపెలు ampelu. [Tel.] n. Raga, tatters.
 నేలకులు, చింపిగుళ్లు. అంపెలు గట్టి చేత నెం
 యపిధరింపును. G. X. 72.

తల్లి అమ్మ (Sk.) n. Mother; a name of
Durga. తల్లి, పార్వతి అంబా శ్రయః = తల్లి
కాంబ, శ్రీమరాంబ, మూకాంబ.

అక్షయం ambakoma. [Ekt] n. An eye.
An arrow. వస్తు, పుష్క. Swa. 3. 5. R.
5. 60.

అంబికామః amba-kāmaḥ. [Tel] n.
Porridge. అంబి. "వెన్నయ్యింట బలియం
బోళను వెంబెయ్యగూర్చి." B.D. 9. 750.

woud-wi *ambodi-jehi*. [Tel.] n. The torpedo fish. See, **Wol**.

అంబరము *ambaramu*. [Sk.] n. The sky. Cloth woven of cotton. Clothing, apparel. Ambergris. అంబరము, వసుమ, వస్త్రము, ధరిమోద్రవ్యము. See అంబర. అంబరము the gem of heaven, i. e., the sun. అంబరవసుమ one who dwells in the sky. అంబరాయము n. Sky-cinctured, that is, (dik-ambara) "naked," an epithet of Śiva. శివుడు.

అంబరపా అంబరగాడి. [M.] n. Expressed
juice of ripe mangoes. కూమిడిపండ్ల సుఖ.

అంబరీషము ambartakamu. [Tel.] n. A
fire pot, a portable stove. అంబరీషు.
అంబరీషు. Name of a king, the Assyrian
Ambarico.

అంబరము. [Tel.] n. Amber.
Ambergria. "వరుసకీచనముల వాడుకగ్రంథ
మొదటికీచనముల దుంబరపునుజువాదీ."
Hansa. 5. 162. See అంబరము.

అంబడి. [Tel; plu. అంబెలు, అంబులు
or అంబు. Gen. అంబి] n. Porridge. పండి
మీసలతో తీయబడేది. పండి పాస్టు
made of pounded tamarind seeds. అంబి
కూడ a porridge-pot. అంబి పప్పు break-
fast time : about noon.

“పలుచనియందుకు రోమోలు పోయినట్లు...
వడసిందియు నీరువల్లయున్ వెలయుగల్గెను
చేసినదియందుచర్యమనుగల్గె.”

Amuk. i. 41.

అంబలికొర్రెగడ or కొర్రెగడ *ambali-*
sorrigadu. [Tel.] n. The rufous-tailed
finch lark [F. B. I.]

అంబానపురము *ambanapu-kayā*. [Tel.]

n. A tree, *Averrhoa Curambola*; commonly called Kamrak or Bilimbi. A green sour fruit with five sides.

అంబారపిలుతే or **పిడుకు** *ambārapinutē*.

[Tel.] n. A tick which infests animals. పశువులకు పట్టే పురుగు.

అంబారము *ambāramu*. [H.]

A heap of grain. భాగ్యరాశి. Also, the government share in a crop. (Vizag) అంబారముపాతము to heap up grain. అంబారములగా పడియుండు to lie in heaps. ఉభయరాశి అంబారము a heap of grain containing both the shares due to government and to the landholder.

అంబారి or **అంభారి** *ambārī*. [H.]

A boardah; the seat or throne on an elephant's back చూరా.

అంబాళము or **అంబాళ వృక్షము** *ambālamu*.

[Tel.] The hog-plum (*Spondias manguifera*), the fruit resembling the mango. నోడు అంబాళపువండు చెయ్య బలుమున్నె your mouth is like a sweet plum and your hand is like a thornbush. (Cant.).

అంబిక *ambika*. [Skt.] n. A name of Parvati,

wife of Siva. పార్వతి. Also, తల్లి, గృహరాష్ట్రపుది తల్లి.

అంబు or **అమ్బు** *ambu*. [Skt.] n. An arrow,

a dart. బాణము. అంబుచేసిట్టు adv. exactly; hitting the mark precisely; straight as an arrow. అంబులపాది *ambula-padi*.

[Tel.] n. A quiver of arrows. తూణిము.

అంబుజము *ambujamu*. [Skt.] Lit. water-

born. See under అంబుజ.

అంబునాసిది *ambu-nāsidi*. [Skt.] n. The

trumpet-flower, *Bignonia suaveolens*.

అంబునాహిది *ambu-nāhidi*. [Skt.] Lit. a

water-carrier.] A piece of palmyra trunk hollowed out and placed at the well to carry to the fields the water poured into it.

అంబువు *ambuvu*. [Skt.] n. Water. నీళ్లు.

అంబుజము or **అంబుజపాదము** n. lotus.

అంబుజోదనుడు an epithet of Vishnu. అంబుజ

లోకన or అంబుజాక్షి a lotus-eyed woman.

అంబుదము a cloud. అంబుది the sea. అంబు

రాశి the ocean.

అంబేద *ambēda*. [Tel.] n. A simpieton పెత్తె

నివాడు. "వేదముపట్టినప్పటికి వేదముజూచెద నెందునంతయుచేరలెతరు." పుష్ట. iii. 57.

అంభస్సు *ambhassu*. [Skt.] n. Water. ఉద

కము, నీళ్లు. అంభశ్శరము aquatic, moving

in water. అంభాయాపాత్రము a boat.

Bhag. i.

అంభారము or **అంభారపము** *ambhāramu*.

[Skt.] n. The lowing of oxen.

అంభోజము or **అంభోజపాదము** *ambhōjamu*.

[Skt.] n. A lotus. రామచంద్రుడు

అంభోజము or **అంభోజధరము** *ambhōjadamu*.

[Skt.] n. A cloud. మేఘము.

అంభోధి, **అంభోధి** or **అంభోరాశి** *ambhōdhi*.

[Skt.] n. The sea. సముద్రము.

అంశము *amśamu*. [Skt.] n. He who

partakes of the nature. చాళిశాపు.

అంశము *amśamu*. [Skt.] n. A share,

part, portion, a fraction; the denominator of one; a degree of latitude or longitude (Geog.); a subject. భాగము, విభాగము.

తేవుని అంశమున పుట్టినవాడు he who is born from a portion of the deity, he

who is of divine origin; అంశపురుషుడు a fortunate man, a man of talent or parts.

విశ్లేషణము a descriptive part or passage in a poem. ఈ అంశము నాకు తెలుసును I am acquainted with this subject.

ఈ అంశములో in this respect. నాకు అన్ని అంశములు తెలిసినవాడు he knows every thing.

అంశచక్రము a table consulted by astrologers in casting nativities, an astrological diagram for ascertaining the

degree of the sun in any sign. దశాంశము the tenth part: అంశస్వపరణ = reduction

of fractions; అంశనీయము or అంభజము = that which is divisible.

అంశకము *amshakamu.* [Skt.] n. Cloth, a robe. వస్త్రము, ధోతీకండు.

అంశువు *amshuvu.* [Skt.] n. A ray of light, a beam. కిరణము. **అంశుజాలము** *amshu-jalamu.* [Skt.] n. A collection of rays.

అంశుమాల *amshu-mala.* [Skt.] n. A garland of the rays of light, a halo.

అంశుమాలి *amshu-mali.* [Skt.] n. He who is girded with rays. An epithet of the sun. సూర్యుడు.

అంశుమంధుడు *amshuman-tu.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అంశుమం *amshuman.* [Skt.] n. The sun or moon.

అకలవికలపు మాటలు *akalavikalapula.* [Skt.] n. Abovifle, prevail. cate. అకలవికలమైన పని an awkward, confused or troublesome affair.

అకలవికలము *akalavikalamu.* [Skt.] n. Opposition, contrariety, awkwardness. విరుద్ధము, ప్రతికూలము. ఎందుకు అకలవికలము చేస్తున్నావు why do you give trouble?

అకము *akamu.* [Skt. from అ = not & క = happiness.] n. Ache, pain, affliction. Sin. నుభవము, పాపము. నాకము = న + అకము = heaven, the sinless place.

అకరం *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అకరము *akaramu.* [H.] Service Inam land.

అక్షరము *akṣaramu.* [Skt.] n. The letter. అ.

అక్షరణము *a-kṣaranamu.* [Skt.] adj. Groundless, causeless. నిర్భయము. అక్షరణముగా without a reason. అక్షరణోత్పన్నము produced spontaneously. అక్షర (H. incorrect form of అక్షరణము) without cause నిర్భయముగా, ఉత్పన్నము.

అకార్యము *a-kāryamu.* [Skt.] n. An evil deed. కార్యకార్యము right and wrong, just and unjust.

అకాలము *a-kalanu.* [Skt.] n. Untimeliness. unseasonableness. adj. Untimely, unseasonable. అనుభవము. అకాలమృత్యువు an untimely death. అకాలగుమము a flower blossoming out of season.

అకించనము *a-kinchanamu.* [Skt.] adj. Penniless, poor, indigent. దిగుడు.

అకించనుడు *a-kinchanuḍu.* n. A penniless wretch, a poor man. దిగుడు, నిరుపేద.

అకిబ్ధము *a-kibḍhamu.* [Skt.] adj. Sinless, faultless. నిర్దోషము.

అకీర్తి *akīrti.* [H.] Account, narration, explanation, affairs, events. సంగతి.

అకుంఠము *a-kunḥitam.* [Skt.] adj. Not blunted. Fresh, vigorous. Uncurved, unbent. Not checked, not hindered. నిరాకుంఠము.

అకూపరము *a-kūpāramu.* [Skt.] n. The sea or ocean. సముద్రము.

అకృతాస్త్రుడు *a-kṛtāstruḍu.* [Skt.] n. One unpractised in arms.

అకృత్యము *a-kṛtyamu.* [Skt.] n. That which should not be done. A sinful act.

అకో or **అతో** *ako.* [Tel.] interj. Either, or whether; I wonder, I imagine, Query, ఏమి? “మృత్యువు, దానిమీదే లేదు.” Swa. iv. 145.

అక్క *akka.* [Tel. a Dravidian word borrowed by Sanskrit, where it is used in the sense of mother. of Lat. *acca*] n. An elder sister. అక్కచెల్లెడు elder and younger

sisters. పెద్దక్క the eldest sister. Any woman older than oneself is usually styled అక్క elder sister, or, అన్న mother, madam; and any man older than oneself is usually styled అన్న elder brother, or, అయ్య father, sir. మంటక్క a cook or kitchen maid. See అక్కలవాడ.

అక్కజేము *akkazamu.* [from Skt.] n. Wonder, surprise, astonishment. అశ్చర్యము. **అక్కజేందు** v. i. To wonder, to be surprised at.

అక్కజేడు *akkazudu.* [from Skt.] n. A wonderful man. Kem:gender, అక్కజరాలు.

అక్కట See అకట.

అక్కటికము *akkatikamu.* [Tel.] n. Favour, mercy, pity. కారుణ్యము. దయ. కనికరము.

“అక్కమునందు నిక్కటిక

మానట మీకులందుఁ గంటిము

చల్లు మేలమాడునచలార్జునమాటకు

Manu. i. 2.

అక్కడ *akkada.* [Tel. from అ + కడ = that place.] adv. There. అ స్థలమందు. అక్కడి of that place. అక్కడక్కడ here and there. అక్కడికిన్ని సమకంచనందున as he would not even yet consent.

అక్కర *akkara.* [Tel.] n. Necessity, occasion, want, need, desire. అక్కరము. అక్కరలేదు to relieve from want. అది కాకక్కరలేదు I do not want it. దీనితో నీమి అక్కర what have you to do with this? దివక్కడికి రావలసిన అక్కరయేమి what business had you to come there? అక్కరకొద్దీ మాట్లాడుట to speak as necessity demands. అది అక్కరలేదు it will be of no use. నాదికి అ పని అక్కరలేదు he does not care for it. అక్కరకాదు one who is in need. అక్కరగలవాడు; అక్కరగలదు one who has an interest in an affair. శ్రద్ధగలవాడు; అక్కరపడు, అక్కరగొను to feel an

interest in a thing. అక్షరకలియకుండు; అక్షర పాటు a state of necessity. అక్షర పడుట.

అక్షరము for అక్షరము *akkharamu*. [Skt.] n. A letter of the alphabet. వర్ణము.

అక్షరకర *akkarakara*. [Tel.] n. A medicinal root. *Anacyclus Pyrethrum*, or, the pel-litory of Spain. జ్వరహోమనివారద్రవ్యము.

అక్షరవాడ *akkala-vada*. [Tel.] n. A street in which cook maids live. నంటచేత ఆం గులు ఉండేవీధి. "అక్షరవాడలనే కూర్చు పెట్టి..." A. vi. 92.

అక్షరకలి *akkali*. [Tel.] n. A wave. అల, తలంకము. "కడలిముగియకకలిందగుల పడినజోగమందోరె." కాశీ. 2. ఆ.

అక్షరించు *akkalintu*. [Tel.] v. n. To twist, to contract, used of the muscles of the belly, a condition due to want of food. కడుపువెన్నున అంటుకొని పోవువట్టుగా పగ్గించు. "అక్షరించినపొట్టువక్కురించి." Swa. I. 15.

అక్షమము *akkasamu*. [Tel.] n. Sorrow. "నీ, పెక్కటనుండి ఎప్పుడిది తేటికి నుప్పురునుంటిను నీ, యక్షణమేలకావును." కర్క. 3. ఆ.

అక్షసరి *akkasari*. [H.] adj. Neighbouring, near. సరిపొరువులానండే. అక్షసరి గ్రామము a neighbouring village.

అక్షమ *akkasa*. [H.] n. Spite, malice, anger, opposition. కసి, చుటు, అగ్రహము, కొంచము. అక్షమకాదు or అక్షసరి an angry man.

అక్షి *akxi*. [Tel.] n. A skin disease, eczema. బిడ్డలకు లేత 25 లక్ష.

అక్షిలిక్కిదండ *akki-biliki-dandu*. [Tel.] n. A kind of gum. అక్షిలిక్కిదండ. పంచ. 3. ఆ.

అక్షిరి *akshiri*. [Tel.] a variant form of అక్షరి n. Confusion. కలన. అక్షిరించు to be confused. "అక్షిరిచిడి రుప్పర్లు మోర్చుమును." Bhag. vii.

అక్షు *aklu*. [Tel.] n. The breast or chest. రొమ్మ. అక్షునచ్చేరి embracing. వాని అక్షులు చెక్కులు ఎండినవి (lit: his breast and cheeks are dried up.) he is emaciated. అక్షుచేడి a starveling, a wretch, a fool. అక్షుగోరు a spear piercing the heart. "అవనీకలనుగెల్ల నక్షుగోర్రనును." BD. 4. 1858.

అక్షుల్లు *akshulu*. [Tel.] n. A sort of grain called అల్లగదల.

అక్షుకాయి *akku-kayi*. అక్షుమాయి, అక్షిగము or అక్షాయి. [H.] n. Commission granted to the seller of goods, or to the broker. కరకు.

అక్షిచెట్టు *akke-chettu*. [Tel.] n. A tree, the *Ficus Racemosa*.

అక్రమము *a-kramamu*. [Skt.] n. Want of order. Irregularity. Wickedness, crime. క్రమభంగము, దుర్బ్రహ్మము, చేరుము, దుర్బ్రాధ్యము. అక్రమము adj. Irregular, disorderly, wicked, unjust. క్రమభంగమైన, దుష్ట, దుర్బ్రాధ్యమైన, అన్యాయమైన. నమ్మగలిగిరి అక్రమముగా మాట్లాడినాడు he railed at me. ఆ రూకలను అక్రమముగా వ్రయముచేసినాడు he wasted the money

అక్రోటుకారు, నాలు అక్రోటుకారు *akroṭu-karu*. [Skt.] n. *Alentites moluccana*, the Belgium or Indian walnut; the candle nut (Watte.)

అక్రోధము *a-krodhanudu*. [Skt.] n. One who is free from anger.

అక్షేతము *a-kshetamu*. [Skt.] n. Freedom from sorrow or trouble.

అక్షచరణుడు *aksha-charanudu*. [Skt.] lit. eyelooted; who has an eye in his foot. An epithet of the sage Gautama. గౌతముడు. A follower of the Nyaya Philosophy.

అక్షత *akshata*. [Skt.] adj. Not broken, uninjured. అక్షతరూపి a virgin.

అక్షతలు *akshatalu*. [Skt.] vulgarly అక్షతలు n. plu. (lit. unbroken grains.) Grains of raw rice, made yellow with saffron.

The red mark worn by some Hindus on the forehead formed of saffron and slaked lime. పసుపురాచిన దివ్యము, కేలలు. నొపటను పెట్టుకొనడమునకై పసుపు మున్నము కలిపిన పోటు.

అక్షమాల aksha-mala. [Skt.] n. A rosary, especially of the seeds of the *Eleocarpus*. జవమాల.

అక్షము akshamu. [Skt.] n. A die to play with; dice; an axle. సాగటాలపాచిక, ఇరుగు. Terrestrial latitude. అక్షక్షణ్ణము = The hypotenuse, especially of the triangle formed with the gnomon of a dial and its shadow; in astronomy, the argument of the latitude. అక్షగ్రము, the end of an axle. అక్షగ్రపింకము, a linch-pin; the pin which fastens the yoke to the pole. దుర్గాక్ష, the seed of *Eleocarpus Gauritru*, or of *Baleric Myrobalan*, which is used as a die. అక్షపవనము, a dice-board. అక్షరశాస్త్రము science of dice. అక్షవిద్య aksha-vidya. [Tel.] n. Gambling, dice-play. పాచికల ఆట. అక్షధూర్జము aksha-dhurgu. [Skt.] n. A game master, a gambler. బాడె.

అక్షము akshamu. [Skt.] The eye. హిరణ్యక్షుడు the golden eyed one.

అక్షపాదుడు aksha-padudu. [Skt.] n. See అక్షచరుడు.

అక్షభాగము aksha-bhaganu. [Skt.] n. A degree of latitude.

అక్షయ akshaya. [Skt.] adj. Durable, permanent imperishable. నాశనమేరకైన. అక్షయలోకము, the undecaying world, heaven. అక్షయపాత్రము akshaya-patramu. [Skt.] n. (lit. the inexhaustible vessel.) A cup for receiving alms, a beggar's dish. దివ్యబ్రహ్మకొనే పాత్ర. Alms given to a brahmin beggar.

అక్షరము aksharamu. [Skt. lit. Eternal. imperishable.] n. A letter, a single syllable, a character of the alphabet, hand-

writing. A single syllable, whether of one letter or more. Thus the word సంస్కృతం *Sam-skruta-m* is termed a word of three letters. ఏకాక్షరము a monosyllable. సంయుక్తాక్షరము two or more letters united in one syllable, as శ్రీ wherein four letters are united. త్రిక్షర *try-ak-shari*; the sacred or mystic syllable (ఓం AUM, or O'M a name of the Deity) that contains three letters. అక్షరజ్ఞుడు a man of letters. అక్షరాభ్యాసము beginning to learn the alphabet or the first principles of a language; మంత్రాక్షరము a cypher or syllable used in magic. ఇది అయిన అక్షరము కాదు this is not his handwriting. ఏవద్ద అప్పునా పేసుకొన్న రూ. 300 అక్షరాల మన్నూరు రూపాయలు i.e., "Rs. 300 (three hundred Rupees.)" here the same sum is denoted in writing as well as in figures. వాడు నిరక్షర ఖచ్చి he is an illiterate man. వాచిక వోళ్ళో అక్షరాల లేవియున్నవి his mouth is inflamed. అక్షరవివ్యాసము, the array of letters, writing.

అక్షసరము or అక్షమూత్రము aksha-saramu. [Skt.] n. A rosary or string of beads to repeat prayers over. జవమాలిక. "అక్షమూత్రము శ్రీప్రసన్నుకరితి." T. 4. 229. "అక్షసంహారాణాం శుకముఖయకర పాత్రమనర సరితప్తరలోభిక్షాంజహి యటంచును." H. 4. 211.

అక్షాంశము akshanishamu. [Skt.] n. A degree of latitude.

అక్షి akshi. [Skt.] n. An eye. కన్న. మదిరాక్షి a woman: (lit.) she who is tipsy eyed. అక్షిరే, the pupil of the eye. అక్షిమక్షము, the eye-lash. రప్పపెద్దుగలు. అక్షిమలము a coat of the eye. అక్షిగుము = the eyebrow. అక్షిగోళము akshi-golamu. [Skt.] n. The eyeball.

అక్షింతులు Corruption of అక్షరాలు, q. v.

అక్షిగరుడు akshi-gatudu. [Skt.] n. He who is hateful, hated, disliked. ద్వేషించు నినవాడు.

అక్షిణము *a-kshinamu.* [Skt.] adj. Lasting, permanent. నిరంతరము. Vasu. I. 7.

అక్షుద్రము *a-kshudramu.* [Skt.] adj. Not small పెద్దదైన. "అక్షుద్రశశిప్రకృతి." R. 5. 263.

అక్షిదము *akshidamu.* [Skt.] n. A walnut. Pistacio nut (?) or the nut of *Hicrites Triloba*.

అక్షిభము *a-kshobhamu.* [Skt.] adj. Un-agitated. n. Imperturbability.

అక్షిహిని *akshauhini.* [Skt.] The anikini (అనీకీని) consists of 27 vahinis (వాహినులు) and 27 being the cube aksha (అక్ష) of 3, it is probable that akshauhini is a compound of aksha and vahini. Wms. j n. A host, a complete army, ౨౭౦౦౦ నలుగురు, ౨౭౦౦౦ ఏనుగులు, ౭౫౬౦౦ గుర్రములు, ౧౦౮౩౫౦ ధనుస్సులు సేవ్యము.

అఖండము *a-khandamu.* [Skt.] adj. Whole, entire, abounding; imperishable. సకలమైన, విస్తారమైన. అఖండానందము eternal bliss. అఖండైశ్వర్యము abounding wealth. అఖండకావేరి the main stream of the Cavery. **అఖండము** n. A permanent lamp in a temple. నిరంతరము మండి దీపము. **అఖండిత** adj. Unbroken, undivided. Untorn, undisturbed, uninterrupted, unrefuted, continuous, imperishable. ఖండింబుడదీ, అనశ్వరమైన. **అఖండితలక్ష్మి** imperishable riches.

అఖండుకము *akhandukamu.* [Skt.] n. A short cocconut tree. చెన్నులి.

అఖివాసి *akha-ticasi.* [Mahr. from akha = whole, and తివాసి carpet.] A large carpet. H. 5. 394. పెద్ద రిల్లీకంబి.

అఖర్షము *a-kharṣamu.* [Skt.] adj. Much, vast, great. ఎక్కువమైన.

అఖతము *a-khatamu.* [Skt.] adj. Not dug (by man), very deep. n. A Bay (Geog.)

అఖలము *a-khalamu.* [Skt.] adj. All, whole, entire. ఎవ్వరైన.

అఖ్యాతి *a-khyati.* [Skt.] n. Bad repute. Ill fame.

అగంద్రపాకు *agandrapaku.* [Tel.] n. A plant called *Ammanu Vesicatoria.* (Ainslie. 2. 92.) Rox. I. 426.

అగచరము or **అగచరుడు** *agacharamu.* [Skt.] n. The hill-ranger, i.e., a monkey. కాకి.

అగతాత్మ *agataṭṭa.* [Tel. from అగతి + తాత్మ] n. Evils, afflictions, troubles. విదగ్ధుడు, తిప్పలు. అగతాత్మపడుచున్నాడు he suffers great distress. ఇన్ను అగతాత్మ పెట్టినాడు he brought me into trouble.

అగతాత్మి *agataṭṭi.* [Tel.] n. A wretch, a villain. దుష్టుడుగా తిరిగినాడు. "చిక్క-ట్లెలు మొనపునేళ్లు చిక్క-మళ్లు జనుచాడు చిల్లలు తాళ్లపానుకలు బుచ్చాల్లపోతై యాడుకొంటి." H. iii. 192. **అగతాత్మమా-రి** *agataṭṭamari.* [Tel.] He who has suffered, a martyr, a sufferer. one who is thoroughly practised. నానావిదగ్ధులచే తిరిగినాడు, అరి తిరిగినాడు.

అగజాత *aga-jata.* [Skt.] n. An epithet of Parvati, wife of Siva. వాన్తరి.

అగడు or **అగుడు** *agadu.* [Tel.] n. Ill fame, bad name, clamour, disturbance. వింత, అవగాదము, రచ్చ, రెట్టు, అల్లర్ల. దాన్ని అగుడుపెట్టుకు you must not blab of this. "అగడుపేయకలంచు నానలెట్టెనాని." N. 7. 154. **అగడువడు** v. To be blamed; to be confused. విందపడు, తొట్టువడు.

తెగడువరిమచు లెట్టిర

మన నెవ్వగ నగుపడుచు వాడుపడుచులే
మనవారికి వలదననా

మనవారికి నేలయొసగ చుట్టదనముగా.

Vasu. vi.

అగడ్త *agadta.* [Tel.] n. A moat, ditch, trench. గొట్ట, కొండము. నిచ్చికాయలు తెచ్చిన గుర్రము అగడ్త వాలునా! (Prov.)

అగణితము *a-ganitam.* [Skt.] adj. Incalculable, countless, innumerable, endless, great. అకమితిమైన, మహారైక, విస్తారమైన.

"అగణితంకారయన చంద్రమధిని." Sar. D.

17. "అగణితము మనభంగమహా తిరిగి." Sar. D.

H. 1. 140. "అగణితోద్భవం." N. 6. 74.

అగణ్యము *a-ganyamu.* [Skt.] adj. Incalculable, indescribable, vast. n. carelessness, disregard.

అగతా *agata.* [Uriya] An advance of money. అదనా.

అగత్యము *agatyamu.* [Tel.] n. Necessity, need. అవత్యత. అగత్యము adj. Urgent, important, needful. అవత్యమైన, అగత్యమలేని unnecessary. అగత్యమైనది an urgent affair. ఆ మాటమనరించి నీకేమి అగత్యము what is that to you? అగత్యముగా adv. Urgently, assuredly, positively, by all means. అవత్యముగా. అగత్యముగా or you must certainly come.

అగదంకారుడు *agadamkarudu.* [Skt.] n. A physician. డక్టర్లు.

అగవ or **అవగ** *agava.* [Tel] n. A ladle, a spoon made of a coconut shell. అవగాయపుకలె. A. 1. 39.

అగవడు or **అగువడు** *agavadu.* [Tel. from అగ్గమ+వడు] v. n. To appear, seem. To be found, or perceived. To be seized or apprehended. కంటువడు, దొరుకు, చిక్కు. వాని కొద్దు అగువడవు he cannot see, he is blind. ఈనది ఒకటి అగువడేది ఒకటి it is one thing and appears another. నేను చెప్పినది వాడికి అగువడలేదు he did not understand what I said. అగవరడు or అగువరడు. v. n. To show, point out.

అగమము *agamamu.* [Skt.] n. A tree. A mountain. పుణ్యము, పర్వతము.

అగము *agamu.* [Skt. అ not, గ=move or walk.] n. A hill, mountain; a tree.

అగమ్యము *a-gamyamu* [Skt.] adj. Inaccessible, impenetrable, impassable. పాపకర్మమువారిది. అగమ్యమనము (vulgarily అగమ్యమనము) incest, prostitution. ఇల్ల

వారము. అగమ్యగోచరమైన inexplicable. అగమ్యత *agamyata.* [Skt.] n. Inaccessibility: impossibility. పాపకర్మమువారిది. A. 2. 29.

అగరు *agaru.* [Skt.] n. A kind of sweet scented wood; a superior kind of sandal. దీక్షమైన పువ్వుముగల మృత్యువాడుగానుండే గంధపుకెక్క. *Agallochamu, Amyris Calambac, Aquilaria, Aloe-wood or Eagle-wood.* (Watta). కృష్ణాగరు or కాలాగరు the black species.

అగరుకొండ్ల *agaru-konchi.* [Skt.] The plant *Cissampelos herandra.*

అగర్భము *a-garhitamu.* [Skt.] Undespised, unreprouched, blameless.

అగులు *agalu.* [Tel.] v. n. To break or go to pieces, be broken, burst. చగులు, దిచ్చు, పడ్డలగు. "ప్రాణములుబిడిచె కండ్లుప్రాణమలగులా." B. X. 1465.

అగులుడు or **అగుల్పు** *agalu-su.* [Tel. causative of అగులు.] v. a. To cause to break, burst. చగులగట్టె, పడ్డలలేయ. "అగులించుట్టి." P. 4. 374. టిల చెయ్యి దిచ్చుట్టి. "మామలగుల" రెప్పులకావులగరింపు" ib. 4. 132. టిల పొన్నట్టి.

అగులుసత్తు *agalu-sattu.* [Tel.] n. A perfume. వానవాద్యస్థునికేమను Swa. 1. 26.

అగువాళ్లు *aguvallu.* [Tel. అగ్గమ+వాడు] n. Light shoes; slippers.

అగవురగవులు *agaru-tayarulu.* [Tel.] n. Wedding gifts. పెండ్లిలో అల్లునికి మామకి మచ్చే వస్త్రధూమకాదులు. "అల్లుడని యాడుచున్నది యగవురగవులంపకము కుడకొల్లనమని." N. 9. 97.

అగసారి or **అగసాలెవాడు** *agasaali.* [Tel.] n. A goldsmith. కంసాలెవాడు.

అగస్త్యుడు *agastyaudu.* [Skt.] n. Name of a certain sage. కుంభసంకల్పడు. అగస్త్యులము the leaves of a leguminous tree which are dressed and eaten, అగస్త్యులము; అగస్త్యులము శ్రీము the star Canopus. అగస్త్యులము

the course of Canopus. అగస్త్యునిది the rise of Canopus. అగస్త్యుని (lit: the brother of Agastya.) a new-comer, who tries to make out that he is a great personage.

అగడ్త agadati [H.] adv. Before, in front, for ward, further on ముందే. n. The ropes with which a horse's forefeet are tied. సుర్యునితో ముందే అగడ్తలు కట్టినాడు అగడ్తలు కట్టి రాడు. ఆ సుర్యుని అగడ్తలు కట్టి బ్రతుకు పాపాలుంటున్నాయి the horse broke its head ropes and heel ropes and ran away.

అగడు agadu. [H.] n. Discharge, explosion. పేలురేపడము. రుపానికి అగడు చేయు to discharge a gun. ఒక అగడు one volley, or, one shot.

తరియకు అగడుకాదు దగ్గర

చక్రములై తిరుగుదు

గుడిని పేలుపుంజెరువు గొప్ప

పిరిగిని జాయమయితో

గొరలేదువిన్ను మానికపుగుండు

పుటిలయినాడు చేపిడ

దయమగ్నము కృపాగలవంక

జగముకలుపుకీలకం రచి. 4. ఆ.

అగధము agadhamu. [Skt.] n. A hole, a chasm. గంధము. adj. Unfathomable, very deep, bottomless, abstruse, obscure. అతుష్టమైన, అయోమయమైన. అగధజలము very deep water.

అగారము agaramu [Skt.] n. A house, a dwelling. ఇల్లు.

అగ్రా agaru. [H.]. An advance of money, earnest money. బహూదా, కుదన.

అగి or అగి or అవిసెట్టు agise. [Tel.] n. Common flax, or lint. *Linum usitatissimum*; also, a leguminous tree, (*Coronilla grandiflora* or *Eschynomene grandiflora*, planted as a support for the betel vine.) అదీ అదీ *Rauchinia parviflora*. అగి: కుర its leaves which are dressed and eaten. ఉడు, అనగా, మామిడి అవిసెట్టు.

అవిసెట్టు linseed oil. దీను అవి broad leaved Cassia. (Ainslie.) పల్ల అవి black flax. See అవిసె.

అగు agn. [Tel.] (commonly written అవు), v. To be, to become, to prove to be. The present ppl is అగుచు, or అవుచు as అగుచు వ్వాడు or అవుచువ్వాడు he is becoming. మిక్కిలి సరి అగుచు much fortune will result. The past ppl is అయిన దొంగ అయి turned a rogue, become a thief. The root in A of అగు is కా as అల్లా కాదు it cannot happen so. Aorist ppl అగు, అగునట్టి, అయ్యెను, అయ్యెడి as కురుదురు cruel. కలివా మరక వయ్యుని గిల్లె అగునట్టి క్రొత్త నయ క్కర కార్తీకశుక్ల x శనివారము Saturday the 5th of the bright fortnight of the month Kartika in the year Krōdhi "which is" the year 1466 (of the Salivahana era.) ఇది దొంగ లేనను అయ్యెననినను as this is a matter in which a man might prove a rogue. Past Rel. ppl అయిన as నాది అయిన సుర్యుని a horse of mine. The imperatives are కప్పు plu. కండి. Causal form కాశెయి or కాదియి. Negative aorist కాదు, నీ. అగు=అగు+ర=అవును. It is so.

1. To be, to become, as కాకి కోకిలయగుచు can a crow become a cuckoo? నాడు ఏమయినాడు what has become of him? దొంగ అయినాడు he proved to be a thief. నాడు పేరట్టినాడు he was found guilty. ఆ పని అవును కాకపోవును that undertaking may or may not be accomplished. నానికి ఆకలి అవుచున్నది he is hungry. ఇట్లు కాలియగుట as it was now night. నాలుగవగుట as he is but a child.

2. To be made, to be finished, to be spent or expended, to elapse, as పని క్రియమనగా కావలెను the work must be done soon. వివాహమగును marry her. ఆ పెండ్లి అయినది the marriage took place. భోజనమయినది dinner is over. కా

అగ్ని శబ్దం

25

అగ్ని శబ్దం

అగ్నిశక్తులను I got a sight of the king. అయి
సాన్ని చూపు show what has been done.
అయి అయి the work is over, it is done.
కానీనది it is nearly done. రూపం అయి
పోయి the money is expended. ఏంవచ్చినది
అయి a year has passed. నెల అయినది
it is about a month since. అర్థమయినది
do you understand it? కాదు కాదుకాదు
I do not understand it. భావమయినది
I understand it. పానము కానినది to bathe,
or to cause to bathe. తీర్పుకాదు no decision
has been given. ముద్రితమయినది దుకరణం
యిది is it a mainly thing to steal?

3. To be proper or fit, to be agreeable, as
ఇచ్చుట అనుచునది మనకు is it fit for us to
remain here? కాదు an improper or
unbecoming act. అగ్ని చేయవచ్చునది is it
right to do so? పాలు కానినది అ
రాత్రి అవును milk boiled the same day
is fit for use that night. అయి కాదు
కాదు as we are not on good terms.
అయినది అయినది కానినది friends and
enemies.

4. To grow, as ఈ రోజులో ఏమి అవుతుంది
what is grown in this garden? ఇచ్చుట కాదు
rice does not grow here.

5. (Governing a dative) To stand in
relation, as వాడు నీకును అయి how is he
related to you? కాదు కానినది మనకు
relations. కానినది మనకు ఏమి కాదు we
are in no way related to him.

6. Added to some nouns it gives
whom a verbal significance, as వారు
ఎప్పుడు ప్రయాణమవుతారు when will they
start or set out? విభాగం అయి వేరినది
కాదు వారు వారు they separated and
live apart.

అగ్ని agni. [Tel.] adj. అయి - which is.

అగ్ని agni. [Tel. subjunctive of అగ్ని.]

అగ్నిగర్భిణి. "అగ్నిగర్భిణి గర్భిణి, గర్భిణి

గర్భిణి." A. v. 166. as it was *agnigarbhi*.
Also (Optative.) May it be so.

అగ్నిపాద agni-pada. [Tel.] v. n. See అగ్నిపాద.

అగ్నిపరమ agni-paratan. [Tel.] See అగ్నిపరమ.

అగ్నిగురు agni-gururu. [Skt.] adj. Light, not
heavy. Small. చుక్క, తేలిక, చిన్న.

అగ్నిగురు agni-guru. [Tel.] Same as చుక్క, "KK
మొల" so that the sky rent, cf. "A
about that tore Hell's concave." Milton.
P. L. i. 541.

అగ్నిగర్భమ agni-garbham. [Skt.] adj. Not
visible to the eye. Inconceivable, imper-
ceptible. అగ్నిగర్భమ, అగ్నిగర్భమ.

అగ్నిగర్భమ agni-garbham. [Skt.] n. Dis-
regard, contempt. వారిని అగ్నిగర్భమ చేసి
వాడు he did not show them respect.

అగ్నిపాద agni-pada. [Tel.] v. n. To bow,
yield, to become subject. చుక్క. See
అగ్ని.

అగ్ని agni. [Tel.] n. That which is
seen; object, victim. చుక్క, అగ్నిగర్భమ.
"అగ్నిగర్భమ అగ్నిగర్భమ." M. I i
207.

అగ్ని agni. [Tel.] adj. Excessive,
vehement, intolerable. అయి "అగ్ని
విషమగ్నియగు" Siva. vi. 108. అగ్ని
మగ్ని adv. Excessively, vehemently,
cruelly. చుక్క, అయి. "అగ్ని
చుక్క, విషమగ్ని విషమగ్ని." H. iii. 148.
అగ్ని agni. [Tel. from అగ్ని].
v. n. To increase, to grow. అగ్ని.
"చుక్క, అగ్ని." Vish. vii. 376.

అగ్ని agni. [Tel. from అగ్ని]. n.
Greatness, power, prowess, pleasure.
Wantonness, sportfulness, dalliance.
"మహిమలగ్నిగర్భిణి గర్భిణి గర్భిణి
మహిమలగ్నిగర్భిణి." Siva. iv. 161.

అగ్ని agni. [Tadbhava form of Skt. అగ్ని] n.
Fire. అగ్ని, చుక్క. వానిమధ్యమగ్ని అగ్నిగర్భిణి
he looks flushed or red in the face.

అగ్గిండు *aggintu*. [Tel.] v. a. To praise, commend, applaud. **అగ్గింపు** *aggimpu*. n. Praise, eulogy.

అగ్గు *aggu* [Tel.] v. n. To be contained. అనుగుట. "మొనలపై పెరిగిన కుప్పకన్నము 5" Lavanya 35.

అగ్గువ *agguva*. [Tel.] n. Cheapness. చాక అగ్గువ కొను or తీయు to buy cheap.

అగ్ని *agni* [Skt Lat. ignis.] n. Fire. జ్వరాగ్ని the gastric juice, the digestive power. అగ్నియముల the south-east point. అగ్నిహోమము a sacrifice to the god of fire. అగ్నిపుత్రము the pudendum muliebre. హోరాగ్ని mental anguish. చింతాగ్ని corroding care. అగ్నివైద్యము the use of a cautery. అగ్నిగుండము a fire-pit. అగ్నింధము kindling or feeding the fire. అగ్నికణము a spark of fire. అగ్నికార్యము kindling or feeding the sacrificial fire with oblations of liquid butter. అగ్నికాష్ఠము *Agallochum* అరుగంధపు చెక్క. అగ్నిక్రియ funeral rites or other religious acts performed by means of fire. అగ్నిదీపవ్య a tongue or flame of fire. అగ్నిదాళుల a flame of fire. త్రేతాశ్వులు the three sacred fires called గర్వావర్తము, ఆహవనియము and దాహియము. అగ్నిపత్యూర్తము the Pleiades. అగ్నిపరీక్ష ordeal by fire. అగ్నిపర్వతము a volcano. అగ్నిప్రవేశము entering the fire, self-immolation by means of fire. అగ్నిపాణుము an arrow of fire, a rocket. అగ్నిమంథనము production of fire by friction. అగ్నిమయము fiery. అగ్నిమంద్యము indigestion, dyspepsia. అగ్నిరాశి a heath of fire. అగ్నివర్ణము the colour of fire. అగ్నిసంస్కారము the consecration of fire, the performance of any rite by means of fire. అగ్నిసాక్షికముగా in the presence of fire as witness. అగ్నిపూర్ణము fire thrown as a rocket. అగ్నియుక్తావృతము a fiery portent, meteor.

అగ్నిమండలము a large caterpillar that destroys crops and whose touch is supposed to occasion inflammation. అగ్నిమూత n. The plant called Ceylon leadwort. *Plumbago Zelanica*. దిక్రము-అను. అగ్నివేదపాత్ర *ammannia baccifera* or blistering *Ammannia* (Watts) అగ్నిశిఖ. a flame of fire. Also a plant (*Gloriosa superba*) దేవార్చనము, పంచమృత్యువు the Safflower plant. అగ్నిశూరము fire. అగ్నిహోత్రుడు the god of fire. అగ్నిహోత్రులు కాల్పుచున్నాడు or చేయుచున్నాడు colloquial for "he is smoking."

అగ్రము *agramu*. [Skt] n. End, point, tip, front, fore-part, top, peak, summit. adj. First, preliminary, chief, principal. అగ్రత్యా (in astron.) the sine of the amplitude. అగ్రభాగము (astron.) degree of amplitude. అగ్రసారము a compendious method of counting immense numbers. అగ్రశిఖ the end of a ray of light, the focal point. జహ్వగ్రము the tip of the tongue. Similarly వాహికాగ్రము, మహాగ్రము, &c. అగ్రగణ్యము adj. Estimable, conspicuous. క్రేష్టమైన, అగ్రగణ్యుడు n. A chief, a leader. మొదటి పెంచదగినవాడు. అగ్రజంఘము the forepart of the thigh. అగ్రజువుడు n. A brahmin. Elder brother. అగ్రజాడు n. An elder brother. అగ్ర. అగ్రణీ n. A leader.

అగ్రహారము *agra-haramu*. [Skt.] n. A street or village inhabited by brahmins. A village of which the old and hereditary cultivators are brahmins. A village granted to brahmins by government for charitable or religious purposes; either rent free, or at a favourable assessment. The conditions on which these villages are held are specified thus. అగ్రహారము a village free from all taxes. అగ్రహారము a village granted to certain

fixed assessment. శోడి అగ్రహారము, or, డియ్య అగ్రహారము or కట్టబడి అగ్రహారము a village granted at a rent which fluctuates with the produce. అగ్రహరితుడు a brahmin belonging to such a village. అగ్రహరమనుభవించేవాడు he who enjoys a village free from tax.

అగ్రమ్యము *a-grāmyam*. [Skt.] adj. Not vulgar. పామరత్వముకాది.

అగ్రహ్యము *a-grahyam*. [Skt.] Unfit to be accepted, deserving to be rejected.

అగ్రము *agrimamu*. [Skt.] adj. Chief, principal, best, first. అగ్రమున. A chief, a leader.

అగ్రేదిధిభువు *agrē-didhūhuvu*. [Skt.] n. A woman's first husband.

అగ్రేసరము *agrēsarudu*. [Skt. from అగ్రము.] n. A leader, chief. మొరకాడు, మేటి.

అఘము *aghama*. [Skt.] n. Sin, guilt. అఘమర్చనము *aghamarshanamu*. n. An expiatory prayer. పుష్పపాపములకు పోనాశ్చ్య ముక్త్యము.

అఘటనము or అఘటితము *aghataṇamu*. [Skt.] adj. Impossible, impracticable. దుర్బలమైన. Vasu. iv. 77.

అఘోరము *a-ghōra*. [Skt.] adj. Terrible, dreadful. అఘోరమైన యుద్ధము a fierce battle. అఘోరప్రమాణము a terrible oath.

అఘోరించు *aghōrintu*. [Skt. from above.] v.n. To be in grief - to lament, be horrified.

అచట or అచ్చట *atsata*. [Tel. fr. అ+తట.] adv. There, in that place; అచ్చడ.

అచరము *a-charamu*. [Skt. lit. not moving.] adj. immovable. స్థావరమైన.

అచట *a-chata*. [Skt. lit. not shaking.] n. The earth, as being stable. భూమి అచటము. A mountain, a hill. అచటము n. H₂O - is to Sam.

అచింత్యము *a-chintyam*. [Skt.] adj. Incomprehensible, not to be thought of. అచ్రమ్యమైన, విచారించ శక్త్యముకాది.

అచిత్తు *a-chittu*. [Skt. n. That which has no life or understanding. Matter, as opposed to mind. చిదదిద్ భావము knowledge of the distinction between matter and mind.

అచిరము *a-chiram*. [Skt.] adj. Momentary. అధిరమైన

అచుంచితము *a-chumbitana*. [Skt.] adj. Lit. Not kissed; untouched; unattainable. "అచుంచితభావము." T. ii. 60. ఇది అచుంచితమైన విషయము this is an unattainable subject.

అచేతనము *a-chētanamu*. [Skt. lit. life-less.] adj. Devoid of life. Inanimate, insensible.

అచ్చ *acca* [Tel.] adj. Pure, real, unmixed. అచ్చతనము Telugu without foreign words. అచ్చపండ్ల పేరు a necklace of pure beads.

అచ్చట *atsata* [Tel.] adv. There, in that place. See అచట.

అచ్చనగండ్లు, అచ్చనగారులు or అచ్చన గుండ్లు *attsana-gundlu*. [Tel. singular అచ్చనకల్లు.] n. Chuck-stones. Pebbles which are tossed up, and caught on the back of the hand, in a game played by girls. "మమనకి స్త్రీల గారు మల్కొందిపైపై వైదీయచ్చనగండ్లు పోవ వీరి." Yayati. iii. 149. అచ్చనలాడు or అచ్చనగాయలాడు to toss up balls and catch them on the back of the hand. "పాచ్చినకోకము మదిలో నచ్చన గాయలాడెనియె నచ్చనతోడగా." Jai. Bhar. i. 63.

అచ్చేముగా *attsamaga*. [Tel.] adv. Purely, without any mixture. పురుషుగా.

అచ్చేర *atsara*. [Tadbhava form of Skt. అచ్చర.] n. A lady, a courtesan of heaven. అచ్చరశ్రీ.

అచ్చెరము *ajjaseramu*. [Tam.] Earnest money: సుపేరువు.

అచ్చేరి or **అచ్చేరు** *ajjēri*. (K) One who lives a single life, an unmarried person. ఒంటిమనిషి, ఏకాంగిగా మండివాడు, సంపాదపు పితులకులేనివాడు. అచ్చాకుగానుండు or అచ్చా రిగానుండు to be alone, to be quiet, free from perturbation. “చాధులొందుకొనల నోచకుల, వేరొందుల వెలులీక్షుమె, చురకుతోరరాక బహుమర్గమార్గ, ముగిసోహళమహర్షి యాత్రిమధ్యది, తేది మనము నిర్మితకేలింది, యాహుడిబలయక్షిచ్చాళిగాగ, అదికన్నదులమె యుండవలె.” *Pativratya*. 35.

అచ్చి *acchi*. [Tel.] n. An *Acheen* or Pegu pony.

అచ్చికుండు *acchi-kundu* [Tel.] v. i. To be indebted to. వాడికి అది అచ్చికుండి యచ్చి నాన it was my bad luck and I had to give it to him. See. అచ్చు.

అచ్చిక or **అచ్చికము** *acchika*. [Tel.] n. Deficiency, want, defect. Clearness, cleanliness. కొడు, అచ్చము, ప్రసన్నము, తేనెది. “నీకొకందుకు నచ్చికలేక వెలుగ.” H. i. 93. “వల్లించులు లేవచ్చికమచ్చిక వెలుగిందిచ్చి నచ్చికమలేక.” B. viii. 46.

అచ్చికబుచ్చిక or **అచ్చికబుచ్చికము** *acchika-buchika*. [Tel.] n. Familiarity, affability. కలుపుకోలతనము. “పాలంబులకు పవ్యావలంబుల తెచ్చియచ్చుచు నచ్చికబుచ్చికలదర గొంత కాంబు గడచి.” P. ii. 69. “అచ్చుగాదీర్చు హియచ్చది కొన్ని యచ్చికబుచ్చికలాడినత్రములు గలబుచ్చిచ్చి.” H. D. ii. 630.

అచ్చిమట్టము *acchi-mattamu*. [అచ్చి from *Acheen*; మట్టము is Tel.] An *Acheen*, or Pegu pony. చైకోగుర్రము.

అచ్చివచ్చు *acchi-vattu*. [Tel.] v. n. To be cheap. To prosper, be advantageous. మేలగు, కలిసివచ్చు. వానికి గుర్రములు అచ్చిరావు he has no luck in horse flesh. అ యిల్లు

మాకు అచ్చివచ్చింది we got the house cheap or we have prospered in that house See. అచ్చికుండు.

అచ్చు *acchu*. [Skt.] n. A vowel. స్వరము శివాక్షరము.

అచ్చు *acchu*. [Tel.] n. A stamp, a form for printing or for any other impression, a type, a printing press. An axle-tree. A mould. The handle of a handmill. A weaver's reed or stay. An image, or picture. ప్రతిరూపమును కల్పించేటిది, ఇరుగు మాను, తుగ్గటి పిడి, చల్లు చేతులందుకు పాదముపై నది, ప్రతిదింబము. వాళి అచ్చు the mould wherein clay or metal is cast. ఇటికె అచ్చు the box or mould used in making bricks. అచ్చుక్షరములు printed letters. అచ్చువేయు to print. ఇంకా అచ్చువేయని unprinted, unpublished. అచ్చువేసేవాడు a printer. అక్షరాల అచ్చులు types of letters. తెల్లగు అచ్చు a square mould into which bottled treacle is poured, and thus formed into cakes. అచ్చురెల్లము a lump of jaggery. అచ్చుచ్చు to seal, impress with a mark, to print అచ్చుకూలుము. (a Madras word.) A printing press office ముద్రాశాల. అచ్చుపల్ల the frame on which a weaver's reed is fixed. అచ్చువేసేయర్లు a “brab-miny” bull that is marked or stamped and is allowed to wander at large, as consecrated to the deity. అచ్చుకట్టు or అచ్చుకట్టువేయు v. a. To prepare land for wet cultivation by throwing up banks to divide it into plots, partitions or beds. మట్లగా ఏర్పరచు అచ్చుకట్టించినవడి or అచ్చు కట్టు పొలుము a field which is divided into beds for wet cultivation. అచ్చులుపోయు to find yarn on the frame for weaving (*Quasapa*) అచ్చుగొ *acchu-ga*. [Tel.] adv. Precisely, exactly, clearly, evidently. “పిచ్చుకపై బ్రహ్మప్రయు నచ్చుగ వాడినెమికాన.” T. iv. 22.

అప్పు *atta*. [Tel.] v. n. To be indebted, suffer loss. మూలము, దండక పెట్టు. నీకు నే అప్పుయ్యానా am I indebted to you? దానికి పదిరూపాయలు అప్పువాన I lost ten rupees by that business. See. అప్పుకొందు.

అప్పుకొను *attsu-konu*. [Tel.] v. n. To pay, pay wrongfully, liquidate. దండక పెట్టు. నాకు దివాలామునకు పది రూపాయలు అప్పుకొన్నాడు he paid ten Rupees to government. ఆ నేలకునాకు నలభైరూపాయలు అప్పుకొందున్నాను I have suffered, on account of that land, a loss of forty rupees. మేము అప్పుకొనుచున్నాము we will make it good.

అప్పుదల or **అప్పుదాటు** *attsu-dala*. [Tel.] n. Debt. బంధమునకుంటు. నానికి అప్పులు అప్పుదలలేదు (lit: the cattle do not owe him anything) he has no luck in cattle.

అప్పుపడు *attsu-padu*. [Tel.] v. n. To be apparent, evident or plain, to be precise or exact. విశదమున, స్పష్టమున, సరిగా ఉండు. "సాక్షాత్తుపడెను శ్రీయందు నైయల గ్రంథములు పోక ప్రాచ్యుడ నిచ్చు." A. iv. 187.

అచ్చెరువు *acheruvu*. [Tadbhava form of Skt. ఆశ్చర్యం.] n. Astonishment. అచ్చెరువకు, అచ్చెరువొందు to be astonished. అచ్చెరువ పాలు or అచ్చెరువుపాలు. n. astonishment.

అచ్చురుము *acchyutamu*. [Skt.] adj. Imperishable. **అచ్చురుడు** *acchyutudu* [Skt.] n. The eternal one. Vishnu.

అచ్చర *achehata*. [Skt.] n. Clearness. స్వచ్ఛత, తేలు.

అచ్చము *achchamu*. [Skt.] adj. Clear, transparent. **అచ్చముగా** adv. Purely, clearly, plainly. **అచ్చాచ్చము** *achecha-achchamu*. [Skt.] adj. Perfectly pure. అతినిర్మలమైన. A. vi. 140.

అచ్చభల్లము *achecha-bhallamu*. [Skt.] n. A bear. ఎంకగొడ్డు. A. iv. 287.

అజ *aja*. See. అజా.

అజా *aja*. [Skt.] n. A she-goat. అడుమేక.

అజంతము *ajantamu*. [Skt. అన్ + అంతము] A word which ends with a vowel.

అజగరము *aja-garamu*. [Skt.] n. The rock snake, the Boa constrictor. కొండదొంగ.

అజగవము *aja-gavamu*. [Skt.] n. The epithet of the bow of Siva. శివుని బిల్లు.

అజమానిషి *aju-mayishi*. [H.] See. అజ్ఞానిషి.

అజము *ajamu*. [Skt.] n. A goat. మేకమేక, మేకపాడు.

అజమూద *aja-muda*. [Skt.] n. The seed of Bishop's weed, *Sison Ammi*. ఓముము. Common Carroway, the species called Ajwaen (*Linguisticum Ajwaen*), and especially a species of Parsley, *Apium livolucratum*.

అజశృంగి *aja-sringi*. [Skt.] n. The shrub called *Odina Wotier* used as a remedy for sore eyes. పప్పుచుచ్చెల్ల.

అజస్రము *ajasramu*. [Skt. అ + జా = to injure.] adv. Constantly, always. ఎల్లప్పుడు న్ను, నిత్యమున్లు.

అజా *aja*. [H.] Amount. The whole, grand total. Also, the gross produce of a land including both the ryot's and government shares. [Vizag.]

అజాండము *aj-andamu*. [Skt. అజ + అండము.] n. Lit. Brahma's egg. The universe. ప్రాణాండము. [See. అజాడు]

అజాగ్రత or **అజాగ్రత్త** *a-jagratu*. [Skt.] n. Carelessness, heedlessness. అజాగ్రతగా carelessly.

అజాబి *ajā-jābi*. [Tel.] n. A great-bomb.
పరుమహాబంబు

అజాతశత్రువు *a-jāta-patravu*. [Skt.] n.
He who has no enemy; an inoffensive
man. An epithet of Dharmaraja, the
eldest of the Pandavas.

అజితము *a-jitam*. [Skt.] adj. Unconquer-
ed, invincible. అజితేంద్రియులు those
whose lusts are unsubdued.

అజినము *ajinamu*. [Skt.] n. Skin చర్మము.
కృష్ణజనము an antelope's skin.

అజరము *ajaramu*. [Skt.] n. A court or
yard. మంగిరి.

అజీర్ణము or **అజీర్ణ** *ajirnamu*. [Skt.] n.
Indigestion.

అజ్ఞానము *a-jñāna*. [Tel.] v.i. To under-
rate or value unfairly, to embezzle.
కుకము తక్కువగానేసి కొంగిరించు [Guntur.]

అజ్ఞాను *ajñānu*. [Skt.] n. Lit. not born;
the self-existing one. An epithet of
Viṣṇu, Brahmā, or Cupid.

అజీయుడు *a-jyumu*. [Skt.] adj. Invincible,
impregnable. జయించునాడని.

అజ్ఞి *azza*. [Tel.] n. Foot. Opportunity.
“మీనజ్ఞమనేరి అజ్ఞానినిజ్ఞు యొచ్చుచు విద్య నేర్చి
నా.” T. ii. 48. **అజ్ఞగా** adv. Cleverly,
neatly, ingeniously. నేర్పుగా. “అజ్ఞగా తిలకం
బువాచరించుదుట.” Venkatacal. page. 37.

అజ్ఞము *azzamu* [Skt.] n. A division of
the Veda. అనువాకము.

అజ్ఞైరే or **అజ్ఞోరే** *azzarē*. [Tel.] interj.
Well done! కాబాసు.

అజ్ఞవాలు *azza-rālu*. [Tel.] n. A fowl. కోడి.
“అటుండించి నేటికి
మందును విన్నెలరచి నేర్పడం

పాటవముగ నురరిడ
పాగెకుటారపుట జ్ఞేవామర”

అజ్ఞే. ఆ. కాం.

అజ్ఞాయించు *azzayinṣu*. [H.] v. n. To doubt,
hesitate. సందేహించు.

అజ్ఞాత *a-jnyāta*. [Skt.] n. Ignorance. తెలియ
లేదు. **అజ్ఞాతవాసము** *ajnyāta-vāsamu*.
[Skt.] n. Living in cognito. తాను ఇట్టివాడని
తెలియకుండా ఉండడము. ఆ రాజు అగ్నేడ అజ్ఞా
తవాసము చేసినాడు the king lived there
in cognito. పాండవుల అజ్ఞాతవాసము the
life led by the Pandavas in retirement.

అజ్ఞానము *a-jnyānamu*. [Skt.] n. Ignorance,
అవిద్య, మూఢత్వము. అజ్ఞానబంధములు the
fetters of ignorance. **అజ్ఞాని** *a-jnyāni*.
[Skt.] n. An ignorant person, a person
without knowledge. “అచార మెరుగు అ
జ్ఞాని చేయ.”

అజ్ఞానుడు *ajnyānuḍu*. [Skt.] n. An ignorant
person, one without knowledge.

అజ్ఞాయనము *ajnyāyana*. [H.] Trial, proof,
examination, experience. పరీక్షణ.

అటు *ata*. [Tel.] adv. There. Then. After-
wards. అటుచో go there. అటున్ను pre-
viously, before that.

అటు *ata*. [Tel.] or **అంటు** (contraction of
అంటున్నారు they say) It is said, they say.
వాడు వచ్చెనట they say he is come. రావటే
for రావటే, i.e., రావటావా యేమే what,
will you not come? కోపమటే, i.e., కోప
మా యేమే what, are you angry? బాంబటే
వాడు what! do you call him a child?
అటురా is a contraction for అంటువురా
dost thou say so?

అటుక or **అటుక** *afaka*. [Tel.] n. A loft
under the roof of a house.

అటుకమూడి or **అటుకమూడి** *afaku-mā-
miḍi*. [Tel.] n. The spreading hogweed,
Boerhaavia diffusa (Watts). గరిశిమపత్తె.
Ainslie 2. 205.

అల్ల: అల్ల

33

అల్ల: అల్ల

అల్ల *allāḥi*. [Tel.] n. A chamber built over the gate of a fort. కలహాటిమందిరం. See అల్లము. "అల్లమునకు గారి ఉత్తరము." DRY. 1518.

అల్లము *allamu*. [Skt.] u. A gazebo, or top room: a fortified place in front of a building. A palace. An upper roomed dwelling: an upstairs house.

అల్లకాసము *alla-hasamu*. [Skt.] n. Violent, phrenzied laughter. Vehement action, exceeding effort or exertion. Toil, pains, laborious efforts. Pomp. "అల్లకాసం ము సడలెడు తెగము." N. ix. 31. నా కుడుని పదిలేసినాని కుడుడు అల్లకాసము చేసెడు he protests violently that his daughter shall go with him. రాజు భూ అల్లకాసముతో నడలెడివాడు the king set out with great pomp. అల్లకాసముడు n. A pompous or ostentatious man.

అల్లది *alladi*. n. [Tel.] A stone seat or low wall, built for carriers to place their loads on when resting.

అల్లయెనా (from అల్లు so; and అయెనా it happened.) If it be so. ఇట్లే అల్లయెనా if you were to give it.

అల్లాలము *allalakamu*. n. [Tel.] A room on the top of the house. A house or chamber built over the gate of a fort, an upstairs house. A palace.

అల్ల *alli*. adj. pron. Such, like that అల్లు కంటే. Such a man అట్టివాడు. అల్లము n. (lit. that way and this way.) Confusion. అయినట్లుకు వాడు ఈ తిరుది అల్లముచేసి నశివాడు he ruined this place. అల్లముగా adv. In a confused state. వాని ఇప్పుడు అల్లముగానున్నది he is in a very critical state. అట్లే it is such or is it such? అటుంటిదే.

అల్లకు *allaku*. [Tel. from అల్ల+వాడు] n. Just such man. అటుంటివాడు. "కొట్టికడ నున్నవాడు." M. XII. vi. 284.

అల్లయ అల్లయ. [Tel.] n. Crowd, multitude. గుంపు, సమూహము.

"అల్లయినది తెలిసికొను
అల్లయినది తెలిసికొను."

దీ. 2. 3.

అల్లు *allu*. [Tel.] n. A cake roasted or baked (on an iron plate.) పెరుగుబాక కాల్చినది. ఇందునకుంది తిరుగు అల్లుదీకె నల్లు తిరుగుచున్నది the whole town is in a stir about this. (Homer, Odys. xx. 10.) The whole town rings with the news. అల్లుకట్టు *allukattu*. r. n. To be formed, as a cake. అల్లువలె పేర్చుట. అల్లుపుట్టినవాలు *alluputthinavālu*. n. An exact description. యచ్చు వివరము. అల్లదినే *alladinē*. [Tel.] n. Cake-day, a feast that falls on the new moon in the month of Aswija when women offer buns in payment of vows. Plural అల్లు.

అల్లు or **అల్లుగా** *allu*. [Tel.] adv. (A particle) So that, as, according to. అతడు చెప్పెట్లు వ్రాయుము write a letter so that he may come. మీగు చెప్పెట్లుగా చేసి I did as you bid me. అయినట్లు according to his order. వాడు ఇంకా అతడుకు పోవుట్లు అనుపడెడు he seemed as though he would go further. నేను చెప్పెట్లు చేసినాడు he did as I said. వారు పోయెట్లుగా వెళ్ళెను he said that they had passed on. అల్లు గా or అల్లుగా *alluga*. adv. Without being so. అట్లు *allu*. adv. As soon as, soon after. వెంటనే. "వెంటనే వచ్చెట్లు." H. ii. 47. Just as. అట్లు కాదు. అట్లే (for అల్లా) *allē*. [Tel.] adv. Thus. So. In the same manner, as it was. అట్లే తిరుది leave it as it is. నొట్టి అట్లే తిన్నది the pain is in the same state. అట్లే పోయినాడు he went off straightway. అట్లే మాట్లాడుకొంటివాడు he was talking straight on. అ గుర్రములట్లే తిన్నది the horses are as they were: they are untouched.

అక్షర శాస్త్రం [Tel.] n. A loft under the roof of a house, like a shelf. సామానము ఉంచుటకు ఉపయోగించు. "పరిమళముచేయు నట్లు కల్పి." B. iii. 179. A garret. Same as అటక.

అక్షర శాస్త్రం [Tel.] n. Same as అటక and అక్షర. "మరియున్నది నట్లుచూచు చాది." G. xi. 44.

అక్షర See on అక్షర under అక్షర The final long vowel *a* is sometimes shortened in metre.

అక్షర శాస్త్రం [Tel.] n. A sieve. తూర్పురపెట్టె భాగమునకు జల్లించే ఒక విధమైన జల్లెడ. A bridge. A part of a fort.

"అక్షరశాస్త్రము, అక్షరశాస్త్రము,
అక్షరశాస్త్రమును జేయుచున్నాము."

Pal. 461.

అక్షరము *atthana*. [Corrupted from Skt. అష్టకము.] A division of the Veda Ashtaka.

అక్షరము *atthana*. [Tel. Plu. అక్షరము.] n. A tower. యువశి. See. అక్షర.

అక్షరము *atla*. [Tel.] (adv.) So, as, according to.
అక్షరము *atla*. [Tel.] adv. Like, as, వారు చెప్పినట్లు as he said. ఎప్పుడీయట్లు as usual. శత్రువులట్లు like enemies. తనయట్లు పంపివారను people like himself. **అక్షరము** *atla*. [Tel.] adv. So, thus. అక్షరము చెప్పినాడు he said so. అక్షరము ఉన్నది it is so. అక్షరము పో go there. అక్షరము రు come here. **అక్షరముగంటి**, *atlaganti*. [Tel.] adj. Such. అలాగంటి, అలాటి. **అక్షరముగా** or **అలాగా**. Is it so? **అక్షరముగా** *atlagu*. [Tel. from అక్షరముగా.] adv. Thus, so. అక్షరముగా just so, yes, very well, అలాగ. **అక్షరముటి** *atlati*. [Tel.] adj. Such, like this, like that అలాగంటి. అట్లేది if so.

అక్షరముగంటి *attharant-bantratu*. [H.] A revenue peon.

అక్షరము *atthrada*. [H.] A week. వారము. **అక్షరము** a weekly account.

అక్షరము *ada*. [Tel.] n. A lump, clot, mass (as of dates, sugar, hair, etc.) ముద్ద. చిరపండ్లము lumps of tamarind. **అక్షరము** or **అక్షరము** to become clotted. ముద్దకట్టినది. ఈ అక్షరముగట్టినది the hair became matted, all the tresses are matted together. **అక్షరము** *ada-cheyu*. [Tel.] v. To knead and make into lump.

అక్షరము *adangu*. [Tel.] n. Home. The original or starting place. ఉత్పత్తిస్థానము. అదంగు వెల cost price, prime cost. వచ్చిన వెల, అసలు కట్టె, అయిన వెల.

అక్షరము or **అక్షరము** or **అక్షరము** *adakatti*. [Tel. from అక్షరము. lit. cross knife.] v. Nippers for cutting betel-nut.

అక్షరము *adakamu*. [Tel.] a. Included in. Which is contained in. అందునందు, అంతర్భూతము.

"నానామరేంద్ర బృందము మామరేంద్ర
నానామరేంద్రుల నడపెను."

శ్రీ. పూ. 1 ఆ.

అక్షరము *adakintu*. [Tel.] v. t. To laugh at. To scorn. To blame. అపహసించు.

చ. "పరికిననట్లుయన్నదియు
పరికిననట్లుయన్నదియు."

ప్ర. భా. 3 ఆ.

శి. "అక్షరము నీవు నడపెనునానామరేంద్రుని
నడపెనునానామరేంద్రుని."

భా. 6 ఆ.

అక్షరము or **అక్షరము** *adakura*. [Tel.] n. Submission, obedience, politeness, humility. వివక్ష.

అక్షరము *adagaru*. [Tel.] v. i. Same as అక్షరము.

అక్షరము *adagintu*. [Tel.] v. a. To keep under, quell, depress, restrain, crush. అణచు, పోగొట్టు. యాపహసించు to slay, ruin, destroy. వంతు. "అక్షరములను పోగొట్టుచును పోగొట్టుచునునునును కష్టముగొలుపింప." A. i. 13.

అడ అడి

94

అడ అడి

అడగు or **అడండు** *adagu*. [Tel.] v. n. To sink, be depressed, humbled, abated. To be concealed. అగు, నగు, చుట్టుచు, కాగు. "శీతవల్గ్యుట్టియట్టి అడగగా శీతయందు నునీత," A. iv. 30. "చీమపుడరువుల నీడల నడంగి." Swa. iii. 45.

అడగోలుకొను *ada-golu-konu*. [Tel. అడ+కొను+కొను] v. t. To rob.

అడగోలుకొని ప్రాచుర్యముగలిగి. భా. 6 ఆ.

అడచినడు or **అడిచినడు** *adachinadu*. [Tel.] v. n. To be rash or precipitate. To bounce. ఆకెనడు, మిట్టినడు. "దైవోపహాసంబులైన కార్యములు సిద్ధించునని యడచినడమందు విచారించుకొందమనుటయు." M. X. ii. 43.

అడకు or **అడంకు** *adaku*. [Tel.] (causative of అడగు.) v. To depress, humble, abate, quench. To ruin, destroy, kill, అగు, పగించు, కొట్టు, నడుకు.

అడకడి *adazadi*. [Tel.] n. grief. అలకడి. దుఃఖము. అడకడి పెట్టు v. t. To grieve దుఃఖపరుచు.

ఈ వస్తువెడి పెట్టుచుట
యటులాడగ నూడునె
యాయకార్యములే విరువులకొని.

మార్పు. i. ఆ.

అడలి *adali*. [Hindi అడల్] n. Agency, commission, business done by an agent, consignment; అడలిదారుడు A broker, కలగలి; agent.

అడదడి *adadadi*. [Tel.] n. Reign, rule. ఏడడు, ప్రభుత్వము. అయన అ డేడును అడదడిచేయుచుండెను he ruled the country. అడదడి or అడదడి ravage, riot. అల్లరి, దడదెడలు, దాడు. అడదడి చేయు to ravage. See అడదడి.

అడవకిర్రె or **అడవకిర్రెయ** *adava-kirre*. [Tel. from అడవము] n. A woman in waiting, who carries her mistress's betel

nut pouch and carries it out. కొయ్యలను మడియిచ్చే భావము. "అడవకిర్రెయ యచ్చు బిడెయ్యగ్రాహక" Rityabha. iii. 143. అడవకొడు masculine of అడవకె.

అడవట్టె *adavatte*. [Tel.] n. A board used for smoothing a ploughed field after the grain is sown : in effect corresponding with a roller. పొలములో దిద్దనము విధి. విట్టె పల్లము తేకుండా సరదమునకై యెట్లమట్టి తోరమాను, దిండు.

అడవరేదన, or **అడపారేదన** *adava-idavara*. [Tel.] adv. Now and then, occasionally. అప్పుడప్పుడు.

అడవము *adavammu*. [Tel.] n. A pouch for betel-nut; a barber's case for razors. చక్కలొకట సంచి, మంగలవానిపాది.

అడవర *adavara*. [Tel.] n. A lump, a clod. ముద్ద, అడ్డు. అడవరగట్టు to become a lump.

అడపు *adapu*. [Tel.] v. To be held or contained. పట్టు. "నెడమకొంగ విన్నచు లు నేక తటములకొన్నికొలనోక్తిదమక బిభృదిపు లెయింపడి" Mandhat. vi. 151.

అడపు or **అడంపు** *adapu*. [Tel.] v. n. To depress, humble, abate, quench, ruin, destroy, smite. అగు, నగుపడెడు, చంపు. "అడపుచు దైత్యుని." Swa. iv. 132.

అడపాద or **అడపాద** *ada pada*. [Tel.] n. Signs, traces. బాద, అచూక.

అడకాల *adakala*. [Tel.] n. A cook. నంటవాడు, నంటకర్త.

ఇది అడకాలకొనినది యెట్లమనెంచి
ఇడుపులో నొకకాలగనియెనంది.

Bhag K.

అడమానము *adamānamu*. [Tam.] A mortgage. కుదువ, కాళ్ళు (not used in pure Tel. Districts.)

అడగిండు *adaginidu*. [Tel.] v. To do, make, perform; to discharge a missile weapon, to shoot an arrow. చేయు, చేయ.

Alas, to grieve to fear. "భూత్రున్మూ మద
సంకషోఽయ యన్మహోమహాదుపదం పడి."

Vijaya Vil. ii. 173.

అడరు *adaru.* [Tel.] n. Grief, sorrow.
fear దూరుతు. అడ కొందు to be afraid.

అడరు *adaru.* [Tel.] v. n. To arise, to issue,
to come. To arise, as fear. To be fit or
proper: to shine. పుట్టు, కలుగు, జనించు,
వచ్చు; భయపడు; డప్పు, అగోయించు, వర్ణిల్లు,
ప్రకాశించు, వ్యాపించు. "అడరునైన భానుకిరణా
నలమంటి." Rwa. iii. 83. "ఇంద్రుడైత్రు
గడన్మ." H. i. 89.

అడరుడు *adaruṭu.* [Tel.] Same as *అడరుంపు*.
Another form is *అడరు*.

అడరు దెండు *adaru-dentu.* [Tel.] Same as
అడరు.

అడరుండు *adaruṇḍu.* [Tel.] v. a. To fright-
en, bully. To do, make, perform. అడ
రించు, గడ్డించు చేయు. "ఓండురెండుగా వార
గరింతురేటి నానాదితరంబుడి." P. iii. 205.

అడలు *adalu.* [Tel.] n. Grief, sorrow,
misery, fear, terror. అంకడ, భయ, విపత్తు.
"మనంబునం బొడమియందుండెల అవ్వడు తెలం
పునంబానెన." Rwa. vi. 11.

అడలు *adalu.* [Tel.] adj. Grieving, learning.
వ్యాకులపడే, భయపడే. "అడలు రితిమహేనం
దంబున." Rwa. iii. 13.

అడలు *adalu.* [Tel.] v. n. To grieve, be in
sorrow, be afraid. దుఃఖపడు, చింతించు,
భయపడు, వ్యాకులపడు, డిగ్గరగా కోటనము
చేయు. "నను నిముసంబుగానకయున్న యూర్జ
నరయు ముట్టెనుండెడెలు నోకొను." Rwa.
ii. 18.

అడలుకొను *adalu-konu.* [Tel.] v. i. To
grieve, to be grieved. అడలు, కోకొను.

అడలుతు *adaluṭu.* [Tel.] v. a. To daunt.
భయపెట్టు.

అడవ *adava.* [Tel.] adj. Old, damaged.
వారైన, బహుదినాంబైన. అడవవరుకులు old
damaged goods. అడవ అప్పు a bad debt.

అడవి *adavi.* [Tel. from Skt. అడవి.] n.
A forest, wilderness. కావనము. adj.
Wild, of the forest, or desert. వృషం
బంధునైన. (All wild species of plants
or animals are distinguished by prefixing
అడవి to their names, e. g., అడవికొండ,
అడవికాకర, అడవికోడి, అడవిబెరుకు, అడవింబడి,
అడవిమిడి, అడవిరేకు, &c.) అడవి అవిసె
adavi-avisu [Tel.] n. A tree, the *Bauhinia*
parviflora. అడవి అమనవపు చెట్టు *adavi-*
amudapu-chettu. [Tel.] n. A shrub, the
Jatropha curcas. కొండామడపు చెట్టు. అడవి
కుక్క *adavi-kukka.* [Tel.] n. The wild
dog. అడవికోడి *adavi-kodi.* [Tel.] n.

The jungle fowl. అడవిత్తుడు *adavi-*
chikkudu. [Tel.] n. A kind of beans which
grow wild. *Dolichos tetraspermus*. అడవిసె
గిట్టార చెట్టు *adavi-nellikura-chettu.* [Tel.]
n. A shrub, *croton repandum*. అడవివీర
adavi-bira. [Tel.] n. A plant, a sort of
Ghosea with white flowers. అడవిముల్లె
adavi-mulle. [Tel.] n. *Jasminum angustifolium*. అడవిమునగ *adavi-munaga.* [Tel.]
n. A plant, *Hedysarum sennooides*. అడవి
మొల్ల *adavi-molla.* [Tel.] n. A sort of
jasmine (*Jasminum auriculatum*.) Globe
amaranth.

అడవట్టు *ada-valṭu.* [Kan.] n. Guess,
conjecture. Valuation. An appraiser.
అడవట్టారెక్క. A rough estimate.

అడవాల *ada-ṭala.* [Tel.] n. A cook house
a cook room, kitchen. పెంటయిల్లు.

అడాయిండు *adayingu.* [Tel.] v. n. To stop,
seize, arrest. నింపు, పట్టుకొను.

అడవడి or **అడవుడి** *adavadi.* (properly
వారావం) [Tel.] n. Confusion, uproar,
fright, అల్లరి, దడదెడలు. Same as *అడదడి*.

అడి *adi.* [Tel.] adj. Great, excessive; vain,
useless. అడివీరపు *adi-birapu.* [Tel.] adj.
Excessively proud. "నడమడి భువిక
మంబు వారలమునె, పురుషుడు మోక్షుని నివహిం
యడిరేపుతులంబు నెలయనె పొందవులా." M. VII. iv. 171.

అడిగము *adigamu*. [Tel.] n. A load. ఎడ్ల బాదకేడి కట్టుములతో భేదము. H. v. iii.

అడిగర్ర *adi-garra*. [Tel. from అడుగు + ర్ర.] n. A sandal, a shoe. పాడుక. "వర గణంబులకల్ల నడిగర్రననిన." L. viii. 57.

అడిగెండ్లు మడిగెండ్లు *adigendlu-maligendlu*. [Tel.] n. Little stones and dirt. రాంబ, రన్న, ముక, నువ్వు. "చేసేములది అడిగెండ్లు మడిగెండ్లు తిన్నెమిడిన కటికడిమిలెల్ల." Vema. iii. 34.

అడిగొట్టు *adi-gottu*. [Tel.] n. A mean fellow, a sly man.

అడిచినడు *adichi-padu*. [Tel.] n. To be in a hurry, to be impatient, త్వరపడు. మిడిపినడు. "బైకొనహుంబులకు శార్యంబులు నిద్రింబొందు నె యడిచిపడవలదు." M. X. ii. 43. "తడవొక్క ప్రయమార్గక కడుతేనెవడచిపడిన కార్యంబున." Sumati. 27.

అడిచిపాటు *adichi-patu*. [Tel.] n. Haste, hurry. త్వర, అతిత్వర.

అడిచి *adichi*. [Hindi.] n. Premium, commission. తరుగు. same as అరచి. (q. v).

అడిత్రాగుడు *adi-tragudu*. [Tel. from అడుగు + త్రాగుడు lit. "ask and drink"] n. Famine.

"అడిత్రాగుడనకయ్యెనే
కడికి నేమాంసమైన గ్రక్కనగొనిరం,
బెడనెయక."

పంచ. వా. 1 ఆ.

అడిచన *adichana*. [Tel.] n. A sword. కత్తి భట్టము. "అడిచనబుధులపించి మెడమెట్లనైన," N. iv. 204. అడిచపుమెము (Lit. the sword animal.) The rhinoceros.

అడిమి *adime*. [Tam.] n. A bond-man; a slave; slavery. పానుడు, పానత్వము.

అడియడు *adiyadu*. [Tel. from అడుగు + అడు. Lit. foot servant.] n. A Servant. పాచిననుడు.

డి. "చందంబులకొద్దినదొక్కో వచ్చ
కడియందొ జాతరపాలనము."

పూర్వ. 1 ఆ.

అడియన్ *adiyan*. [Tam. A Vaishnavite word.] A slave, a servant. పానుడు, అడియో I am (your) slave.

అడియరి *adiyari*. [Tel. అడుగు + అరి.] n. Servant. A Miser. లోభి.

"అనుమతీనితోడ నడియరితోడను
నెలకు నెత్తుకొడ వరపునాడు"

ఆ. వారి. iii.

అడియనీకనము *service, slavery*.

"ఇంకనడియనీకనమున నప్పొందవుల
నాశ్రయంపకాలనే నక్కజేసి"

భార. బొడ్డుక. 1. 7.

అడియాలము *adi-yalamu*. [Tel. అడుగు + అలము. అలము, place.] n. A sign, mark, token, గురుకు, చిహ్నము. అడియాలమువల్లు to recognise. గురుకువల్లు. "దెరుకులతోడి, గొడుగులు నడియాలములతోడి, నీడంబులు వైం చుకొని." M. IV. v. 224.

అడియాస *adiyasa*. [Tel.] n. Empty fancy or hope, vain desire. అంచని కోరిక. పట్టి ఆశ, నురాశ. "అ పైడివృక్షమేడ అడియాసలేడ." HD. i. 1023.

అడియొత్తులు *adi-yottulu*. [Tel.] n. Bandals. పాడుకలు.

"నెచ్చి డంబులచిక్క బడియన్
బెట్టియడియొత్తుమంచి"

కౌ. 6 శ్లో.

అడివి *adivi*. [Tel.] n. See అడవి.

అడిపాట *adi-patu*. [Hindi. అడిచి + పాట.] n. Commission, agency. తరుగులేదు.

అడుగు *adugu*. [Tam.] n. A pile or heap, కొండ. Also అడుగులు. (q. v.)

అడుగు *adugu*. [Tel.] n. The foot, the footstep, a pace, step, the bottom, basis. A foot in length containing twelve

inches. A line of verse. Thus four "feet" make one stanza, or quatrain. చెట్టు అడుగు the foot of a tree. అడుగురాతి a stone at the bottom of a well. అడుగుమండలం a village at the foot of a mountain. ఆ కథ అడుగుమండలం చెప్పు tell the story from the beginning. మండ అడుగు the bottom of a pot. అడుగుకోరిక to cut off by the root. అడుగుకోరిక to eradicate, to root out. అడుగుకోరిక to be utterly ruined. నా మాట అడుగురాతి do not transgress my command. వాని అడుగు అడుగుగా వచ్చి వచ్చి వచ్చి they traced his footsteps and followed him. అడుగుడుగు or అడుగుడుగులు step by step, now and then, often. అన్నము అడుగుకురికి the rice has burnt at the bottom of the pot.

అడుగు *adugu*. [Tel.] v. To ask, question, beg, solicit, demand. ఇప్పుడు, ప్రశ్ని చేయు. వారు మా పడుచు అడిగినారు they asked my daughter in marriage.

అడుగు or **అడుగునోడు** *adugu*. [Tel.] v. To beg. To entreat. కడుగున, బతిమాలు కొను. అడుగునోడును v. n. To live by alms. తిరిగిపెట్టుకొని జీవించు.

అడుగు *adugu*. [Tel.] v. n. To close, to shut. మూసివేయు. అందులో వాలుగు వాకిళ్లు అడిరియున్నది four of the gates are closed, ఆ గట్టలను ఈ పెట్టెలో అడుగు (here అడుగు is for అడుగు) cram the clothes into the box. Also, v. a. To beat, strike, thrash. To destroy. కొట్టు, వశంపచేయు. "ఎప్పుడో యక లుతో నడిచిన." P. i. 729. **అడుగు** *adugukonu*. v. To contract, choke, be stopped. ఆ కాంతులో ఇసుక అడుగు కొన్నది the channel is choked with sand. వాని కొన్నడునుకొన్నది he has a contraction of the chest. గొంతు అడుగుకొన్నది, మాట్లాడకపోలేదు his throat is hoarse, he cannot speak.

అడుపు *adupu*. [Tel.] n. A stroke, blow. కొట్టు.

అడుగు *adugu*. [Tel.] n. Mire, mud, clay. మరల. ఆ పద్ధతినను అడుగులో వాటిని స్థిరమునకు మన్నది the matter is unsettled. (lit. like a post in a quagmire.)

అడ్డ *adda*. [Tel.] n. A dry measure equal to two manicas. చెడు మానికలలోని. పాము కుండు.

అడ్డంకి *addanki*. [Tel.] n. Hindrance, obstruction. అడ్డంకు.

అడ్డగించు *addaginamu*. [Tel.] v. a. To stop, hinder, obstruct. అడ్డంకుచేయు. **అడ్డగింత**. n. Obstacle.

అడ్డపము *addapamu*. [Skt.] n. A shield, buckler. చాచు.

అడ్డపట్టుబాచి *addapatu-bala*. [Tel.] n. A child in arms; an infant. కొడుకు. "అడ్డపట్టు బాచిచుచున్నాడును." Bar. D. 369.

అడ్డమాడు *adda-madu*. [Tel.] v. n. To contradict. విరుద్ధముగా చెప్పు.

అడ్డమని or **అడ్డమైన** *addamanu*. [Tel.] adj. Cross. నన్ను అడ్డమైనవాలు అడిపారు he reviled me. అడ్డమైనవాళ్లు any food that comes to the hand. నాకు అడ్డమైనవి పెట్టుకున్నాడు he employs me in anything that comes to hand. వాడు అడ్డకోమలు కొక్కచున్నాడు he goes the wrong way to work. **అడ్డకోట్ట** *adda-katta*. [Tel.] n. A dam or bank, an embankment. పేరువు, పేరు దిట్ల నిలిచేందుకు కట్టిన గట్టు. **అడ్డకోటి**, *adda-katti*. A broad sword. పట్టెము. **అడ్డకోర్కె** *adda-korke*. A cross piece, the cross selvage in cloth. **అడ్డకోర్ర** *adda-korra*. A cross-piece of timber: an obstacle: a bar. విభాగము. నా పనికి అడ్డకోర్రలు చేయుచున్నాడు he throws difficulties in my way. See **అడ్డము**. **అడ్డగోడ** *addagoda*. A cross-wall. **అడ్డచాపు** *adda-chapu*. A cross beam. **అడ్డనానము**. **అడ్డరెండు** *adda-rendu*. A narrow projecting head: having a narrow fore head. విడుపు తం. **అడ్డమాలము**

అడ్డ adda

౧౧

అడ్డ adda

adda-dalamu. A cross beam. అడ్డదోవ *adda-dōva.* A crossway. అడ్డవల *adda-palaku.* A cross plank. అడ్డపల్ల *adda-palle.* A thick board drawn by two oxen used for smoothing a ploughed field after the grain is sown. మడిసముచేసి మను. అడ్డపడు *adda-padu.* [Tel.] v. n. To interpose, to help; to obstruct, impede. నిహితము, వారించు. నా పనికి అడ్డ పడ్డాడు he threw obstacles in my way. భార్యను కొట్టబోతే కొడుకు అడ్డపడినాడు as he was going to strike his wife his son interposed. నేనడ్డపడినానో వాండ్లు పట్టు had I not interposed they would have died. అడ్డపాటు *adda-patu.* [Tel.] n. Obstacle, hindrance, obstruction. అడ్డ, నిడ్డును. అడ్డబొస *adda-bōsa.* n. A nose jewel. బొస. అడ్డబొట్టు *adda-bōttu.* A cross mark worn by the Hindus on their forehead. అడ్డమాకు *adda-maku.* A cross bar. వాడు అడ్డవాల్లు చేస్తున్నాడు he throws impediments in the way.

addamu. [Tel.] n. Obstacle, hindrance, A screen. అడ్డంతము, అంతము, పోలు. A pledge రాకట్టు నీ మంటు అడ్డము లేదు no one will resist you. వాండ్లకు మకు గోడ అడ్డముగా ఉండినది there was a wall between them and us. ఒక నగన అడ్డముపెట్టి యిరువైదూరాయలు తెచ్చినాడు he pawned a jewel and got twenty rupees. నా పనికి అడ్డమువచ్చినాడు he opposed my endeavours. మొనగ్గి అడ్డముపెట్టుకొని రానే అన్ని ములు చూచుకొనిపోయినది she used her husband as a screen and carried on the business. వాడు తండ్రికి అడ్డమాడుతాడు he opposes or contradicts his father. తిరుపతికి పోయేలోగా మూడేళ్లు అడ్డమువచ్చి there are three rivers to cross on the way to Tirupati. ఏదో ఒకటివచ్చి అడ్డముపడినది something has got in the way. వానికి అడ్డము తగిలినారు they interrupted him. కొంతదూరము దోవనే పోయి అంతరి అడ్డము తగినాడు or అడ్డము తో

కొనాడు he went along some way and then out across. "కొనామును దృఢపరచితిమి మను." BD. iv. 1532. అడ్డముగా *addamuga.* [Tel.] adv. Crosswise, across, transversely. చెట్టు కొండ్లకు అడ్డముగావచ్చుచి the tree intercepts the view, నేను అడ్డముగా నిలిచితిని I stood in his way.

addasaru. or అడ్డసరపు చెట్టు *adda-sarumu.* [Tadbhava from అడరము.] n. A medicinal shrub. *Adhatoda Vasica* (E. P.)

adda-sarelu. [Tel.] n. plu. Dice. పొకటల పాడికలు. "వార్తడిలు పాడునోయి, మత్సయములడ్డపాట్లే" M. VII. i. 337. "కరువచేతి యడ్డపారలు నాశనాంధీ నిమిత్త బలంబుచేర్చుచున్నారు" ib. VII. v. 29.

adda-diddi. [Tel.] adj. Forward, perverse. అక్రమమైన. నన్ను అడ్డాదిద్దిమంటు పంపుతాడు he employs me on idle jobs. అడ్డాదిద్దిమంటు అడవిలో do not speak perversely.

addi. [Tel.] n. Delay, hindrance, obstacle, అంతము. అడ్డివచ్చు to come in the way. అడ్డి నేరము the crime of unlawful interference.

addigalu. [Tel.] n. A jewel worn by women about the neck.

addu. [Tel.] v. To impede, obstruct. An obstacle. A screen. any thing that affords concealment. చాటు. అడ్డుగర్త a cross bar; an obstacle. "నీ యడ్డుగర్తమంటు, కీయవచ్చునోయి?" దుర్బాస: v.

addugu. [Tel.] n. A two anna piece. పేద.

addu-gonu. [Tel.] v. To come in the way, to interpose. "అడ్డుగొనిపోకు దొరకు ప్రసాదమిచ్చు" ఆద్య. యధ్వశాంధ.

anaka. [Tel.] n. The act of bringing the yoke under the neck. అనకలు చేసి కొను v. n. To go wrong, turn resolute, as a bullock which turns the wrong way to

అణు శబ్ద

శ్లో

అణు శబ్ద

అణు శబ్ద. ఎన్నోసార్లు నిర్వచించిన అణు శబ్దమును
అణు. “అణుశబ్దమిది అణుశబ్దమిది” వా
చాంబు అణుశబ్దమిది” నిర్వ. iv. 51.
అణు శబ్దమును మాటించి అణు శబ్ద
అణు శబ్ద instead of going on smoothly
be now and then turns restive.

అణుశబ్ద *anukura.* [Tel.] n. Modesty,
politeness, humility, submission అణుశబ్ద.

అణుశబ్ద *anugraha.* [Tel.] Causative of
అణు. v. a. To keep under, quell, repress.
అణు, అణు.

అణుశబ్ద *anuga.* [Tel.] v. n. To be suppressed,
humbled, abated, quelled or calmed. To
be ruined; to be concealed. అణుశబ్ద,
అణుశబ్ద, అణుశబ్ద, అణుశబ్ద. అణుశబ్ద
అణుశబ్ద. [Tel.] v. a. To beat down,
suppress, crush. Subdue, keep under,
control. అణుశబ్ద, అణుశబ్ద. అణుశబ్ద
or అణుశబ్ద *anaga.* [Tel.] v. a. To
depress, humble, abate, quench. To
ruin, destroy. అణుశబ్ద అణుశబ్ద, అణుశబ్ద
అణుశబ్ద, అణుశబ్ద.

అణుశబ్ద *anagata.* [Tel. from అణు] v. n.
To be extinguished, to be quelled, to
subside. అణుశబ్ద, అణుశబ్ద, అణుశబ్ద.

అణుశబ్ద *anagadana.* [Tel.] n. Com-
pensation. అణుశబ్ద.

అణు శబ్ద. [Tel.] An anna, the sixteenth
part of a Rupee.

అణుశబ్ద *anima.* [Skt.] n. A mote. One of the
supernatural faculties, extreme minute-
ness, invisibility, the subtle and invisible
state assumable by a deity. అణుశబ్ద.

అణుశబ్ద *antya.* [Skt.] n. One who is
very small like an atom. అణుశబ్ద
వాడు. “అణుశబ్దమిది అణుశబ్దమిది”
A. vi. 148.

అణుశబ్ద. [Skt.] n. A low man.

అణుశబ్ద. [Skt.] n. A skilful man. అణుశబ్ద.

అణుశబ్ద *anura.* [Tel.] n. A kind of grain.
అణు. “అణుశబ్దమిది అణుశబ్దమిది”
Bwa. iv. 84.

అణుశబ్ద *anura.* [Skt.] n. An atom. అణుశబ్ద
Name of a grain, *Panicum Miliaceum.*
అణుశబ్ద. అణుశబ్ద *anuram.* [Skt.] At-
omic nature, minuteness. అణుశబ్ద
అణుశబ్ద *anuram.* [Skt.] As small as an atom.
అణుశబ్ద *anuram.* [Skt.] A collec-
tion or multitude of atoms. అణుశబ్ద a
slender waisted girl. అణుశబ్ద *anuram.*
అణుశబ్ద *anuram.* [Skt.] Name of a fine sort of rice.
అణుశబ్ద *anuram.* [Skt.] A hair
splitting question.

అణుశబ్ద or అణుశబ్ద *anyam.* [Tel.] adv.
(See term) Abaft, that is, behind. అణుశబ్ద.
అణుశబ్ద *anyam.* [Tel. An onomatopoeic
word.] n. అణుశబ్దమిది. అణుశబ్ద అణుశబ్ద
అణుశబ్ద I know neither good nor bad
about it.

అణుశబ్ద *atagarisu.* [Skt.] v. a. To
excel, surpass, transgress. అణుశబ్ద, అణుశబ్ద
అణుశబ్ద, అణుశబ్ద. “అణుశబ్దమిది అణుశబ్దమిది”
అణుశబ్ద అణుశబ్ద అణుశబ్ద అణుశబ్ద అణుశబ్ద
అణుశబ్ద.” KP. vi. 246.

అణుశబ్ద or అణుశబ్ద *atadu.* [Tel.] pron. He,
that man. అణుశబ్ద అణుశబ్ద of himself.
అణుశబ్ద *atagadu.* [vulgar Tel.] pron.
He, that fellow.

అణుశబ్ద *atagadu.* [Tel.] n. A miserable
creature, a poor wretch. అణుశబ్ద,
అణుశబ్ద. “అణుశబ్దమిది అణుశబ్దమిది”
అణుశబ్ద అణుశబ్ద.” M. vi. 7.

అణుశబ్ద *atanadu.* [Skt.] n. The “bodi-
less,” or incorporeal god, i. e., Cupid.

అణుశబ్ద *a-tarlanamu.* [Skt.] n. Trans-
gression, wickedness. అణుశబ్ద, అణుశబ్ద
[soliloq.]

అణుశబ్ద *a-tarhyanu.* [Skt.] ad. Incom-
prehensible, unsearchable. అణుశబ్ద
“అణుశబ్దమిది అణుశబ్దమిది” Lalito. vii. 27.

అతలము *atalamu*. [Skt.] n. One of the fabled subterraneous regions, supposed to be immediately below the earth. భూలోకము కిరిలోకము. **అతలకులము** n. Disorder, confusion, disturbance. అల్లరి, గరిరి, కామరూప. **అతలకులమువు** v. n. To be routed, scattered, dispersed. గరిరించును, కామరూప, కిరిలోకాదు. **అతలకులము చేయు** to make a bustle or great noise, to cause a tumult or confusion. **అతలకులముగా** adv. In confusion. అల్లరిగా.

అతలపు *atalashu*. [H.] Satin, formerly called in Europe "Atlas" or Damascus. అతలపుకర్ర, satin wood, or a sort of timber resembling mahogany.

అతిసే *atasi*. [Skt.] n. Common flax: *Linum Usitatissimum*; also, a leguminous tree, the leaves of which are dressed and eaten. (*Coronilla grandiflora*.) అదిసేయ్యె.

అతి *ati*. [Skt. prefix.] Over, beyond, exceeding, very much; extreme, vast. అధికమైన. A rhyme says అతివాద్యముగ్గి, అతివాద్యముగ్గి, అతివాద్యముగ్గి, అతివాద్యముగ్గి, అతివాద్యముగ్గి. ఎందుకను అతి కారాదు excess is always hurtful.

అతికాయము *ati-kayamu*. [Skt.] n. A gigantic body అతికాయుడు a giant. మహాకాయము.

అతికించు *atikintu*. [Tel.] v. To solder, cement, join, unite. అంటించు.

అతిక్రమము or **అతిక్రమము** *atikramamu*. [Skt.] n. Transgression, wickedness. దుర్మార్గము. అతిక్రమముచేయు to transgress, to offend. **అతిక్రమించు** *atikramintu*. [Tel.] v. To transgress, trespass, pass over, pass. ఉల్లంఘనముచేయు, గడుచు.

అతిచారము *ati-charamu*. [Skt.] Accelerated motion, especially of planets.

అతిచిహ్నిలము *ati-chingilamu*. [Skt.] n. The craken or biggest of fish. మహాచిహ్నిలము.

అతిథి *atithi*. [Skt. a=not, and *idhi*=day; hence lit. one who comes unexpectedly;] n. A guest, a stranger. పర్యవేక్షకుడు. అతిథిధర్మము title to hospitality. అతిథిధర్మ or అతిథిసత్కారము welcoming a guest, showing respect to a guest by ministering to his wants. అతిథిని attention paid to a guest, hospitality.

అతిదీక్షము *ati-dikshamu*. [Skt. Lit. making over.] n. Extended application, inference, analogy, substitution.

అతిమధురము *ati-madhuramu*. [Skt.] adj. Very delicious; delightful. విరామరసము, రమ్యమైన. **అతిమధురము** n. Liquorice; *Glycyrrhiza glabra* or the root of the *Abrus precatorius* which is used instead.

అతిమాత్రము *ati-matra*. [Skt.] n. A "pill too much," i. e., excess in medicine. అధికమైన మందు. వాడు యిప్పుడు విరామ అతిమాత్రముగా మహుడు he has now gone wild. **అతిమాత్రము** *atimattramu*. [Skt.] adj. Exceeding; immoderate; excessive. మిక్కిలి, మిక్కిలమైన.

అతిమూలము *ati-moolamu*. [Skt.] n. A creeping plant, *Gartnera racemosa*. తక్కిలమరిందు.

అతిరథుడు *ati-rathudu*. [Skt.] n. A obarior or warrior in a car. తేరుమీదనుండి అశ్వాలతో యుద్ధముచేయువనులో గట్టివాడు.

అతిరసము *ati-rasamu*. [Skt.] n. A sweet cake made of rice meal and sugar fried in ghee. పోకమునట్టివ తెల్లము పిండికలిపి పోలి వర్ణముచేసిన భక్ష్యవిధము, అరిసెం.

అతిరీతిము *ati-ritikamu*. [Skt.] adj. Superabounding, excessive. Other, different. అత్యంతమైన, సమర్థమైన, సామ్య అయిన, ఇతరమైన. అతిరీతిగనాచు the other houses.

అతిరేకు *ati-rekamu.* [Skt.] n. Excess
అతిరేకు. అతిరేకుడు strong lust.

అతిక *atika.* [Tel. from అతి+వాలు lit. one
that has a big mouth.] n. A woman-
abuser.

అతివృక్ష *ati-vraksha* [Skt. వృక్ష from విష్ణు] *Acou-
tum heterophyllum* or the great sweet-
flag. (E.P.)

అతివాసము *ati-vasamu.* [Skt.] The fast
observed on the day preceding the
ceremony in which oblations are present-
ed to the manes of departed ancestors.

వాసమునకు ముందు 24 గంటలు ఉండవలసింది.

అతివృష్టి *ati-vrishti.* [Skt.] n. Excess of
rain. అతివాన.

అతివలము *ati-vlamu.* [Skt.] adj. Much,
excessive. చిక్కటిమైన.

అతిశయము *ati-shayamu.* [Skt.] adj. Much,
excessive. (In Telugu) Marvellous, won-
derful, uncommon. అత్యంతమైన, వాస్తవమైన.

అతిశయము n. Excellence, pre-emi-
nence, pride. ఎక్కువ. ఇదియేమి అతిశయము
what great matter is this. అతిశయవడు

v. To be proud of. గర్వించు అతిశయించు or
అతిశయించు v. To overmatch, surpass. To
increase, become augmented. వింపు,
ఎక్కువ అగు. అతిశయనాటి exaggeration,
hyperbole.

అతిసంపదము *ati-sampadamu.* [Skt.] n.
Excessive accumulation of wealth. అతిసం-
పదము a desire to hoard money too
much.

అతిసారము *ati-saramu.* [Skt.] n. Diarrhoea
or dysentery. సారము. సారాతిసారము
a fistulent disease of this kind by which
the belly is swollen. పిత్తాతిసారము bilious
vomiting and purging. అతిసారము గడవించు
to have diarrhoea.

అతిస్పృశ్యము *atishprishyam.* [Skt.] adj.
Imperceptible to the senses. అస్పృశ్యము

అతిరము *attamu.* [Skt.] adj. Past, elapsed.
గతమైన. కాలాతిరమైనది the time is gone by.
అతిరమైన extraordinary, wonderful.
అతిరుడు n. He who has passed or gone
over. గతించినవాడు. Thus కాలాతిరుడు he who
has perused the Vedas.

అరుకు *aruku.* [Tel.] n. Junction, union
patch. పరిమళించిన అరుకుబులు living
in another man's house. అరుకు v. n. To
join. To agree with, to be fit. అరుకుకొను.
అరుకు లేక అతిండు, v. t. To solder, or-
ment, join, unite to. అంటించు, చేర్చు,
అరుచు. అరుకుబడి fixing; posting; the
engagement to cultivate taken from the
ryot at the commencement of the Reve-
nue year; leasing. అరుకుబడిచేయు to rent
out. అరుకుబాటు giving or letting out
on rent.

అరులము or **అరులిరము** *a-tulamu.* [Skt.]
adj. Unequalled, unparalleled, matchless.
అనమానమైన. అరులిరుడు *a-tulitadu.*
[Skt.] n. He who is matchless. అమా-
నడు.

అరుష్టి *a-tushti.* [Skt.] Discontent.

అర్పి *a-tripti.* [Skt.] Dissatisfaction.
అర్పిపుడు *a-triptudu* [Skt.] One who is
not satisfied.

అత్త *atta.* [Tel. borrowed by Skt. in dramas.]
n. Father's sister, mother-in-law, mater-
nal uncle's wife. అత్తమామలు mother-in-
law and father-in-law.

అత్తపత్తి *attapatti.* [Tel.] n. The sensitive
plant. పిక్కుకు.

అత్తపిల్లు *attapilla.* [Skt. from. అత్తపించు.]
v. n. To sit down, lie down; to lean
against. బిరుగు, వచ్చుచుండు, వరుచు. "వసువు
టాకుల నత్తపిల్లు తెల్లవల తెల్లవల
తెల్లవలంబులై." B. iii. 436. "విదురుడు
మహాకవియైన కృష్ణుని మేల్చి చివరికియే
యన వత్తిపిల్లియై." M. V. iii. 253.

అత్తము attamu. [Tel.] n. A cluster or part of a bunch of plantains. అరిటిపండ్ల సుత్తి.

అత్తరము attaramu. [Tel.] n. Haste. త్వర. R. viii. Another form of అత్తము.

అత్తరు attaru. [H.] Attar, or oil of roses. Perfume, Essence. శుభంధ్యైలము

"అత్తరుగల్లున నలవేపరిపు
మెత్తనిరాయియ నుడివిగలవె!"

అత్తరము or అత్తరము attalamu. [Tel.] n. A short spear, a lance with a three sided point. తీసి, తీసి. "తీసికొన్నది మెల
పుచుంటును, మెట్టికొల నడిచును నత్తరమున
తీసికొని నడిచును నడిచును నడిచును." Swa.
iv. 167.

అత్తి atti. [Tel.] n. The glomerous fig tree, *Ficus glomerata* or country figtree, *Ficus racemosa*. తీసికొన్నది. అత్తికాయ. its fruit. అత్తికాయ the juice that flows from its root; This tree has no apparent blossoms; hence అత్తికాయకాయదెట్లు denotes "about as likely as milk from a stone."

అత్తు or వత్తు or అత్తుకొను attu. [Tel.] v. n. To be attached or joined, కూడుకొను. Also to happen. కలయ. "అత్తున ముప్పవేలననె, దత్తు
యను నొడిమివట్టి దత్తువారికె." పంచ. నా. 1 ఆ.

అత్తిము attimu. [Tel. from Skt. హస్తము] n. A hawk's jeases. దేగొలిగొట్టు చేతి
కలయకొను కట్టుకొనే దత్తుము, వత్తువరము.
"అత్తికొరపున్నది దిక్కుకొనపై హంసలందె
కొట్టుకొనినెమనందల దిక్కుకొనుచుల సొను
ముగ నడియకలయకొనుచుల విడికొను చుకొను
దత్తుకొ." Swa. iv. 82.

అత్తిసరు attesaru. [Tel. అత్తి+సరు] n. Rice which has been boiled without having the water poured off.

అత్తయంతము aty-antamu. [Skt.] adj. Excessive, very much. మిక్కిలి గొప్పమైన. అత్తయంత
వినుతపు అత్తయంత with profound respect.

అత్తయంతము aty-antamu very delicate. అత్తయంత
కొను entire non-existence.

అత్తయము atyayamu. [Skt.] n. Distress, transgression. అత్తయము, కొనుము. మెల.
Death, end. "కాపు. మృతివార్తయను." A.
iv. 206.

అత్తయ్య atyayya. [Skt. అతి+అత్తి] n. Covetousness.

అత్తుక్తి atyukti. [Skt. అతి+క్తి] n. Hyperbole.

అత్తవా atthava. [Skt.] adv. Or, or else. లేకుంటే, అట్లు కాకుంటే.

అత్తలము or అత్తలరము adaniramu. [Corrupted from Skt. అత్తలము] n. Instability, weakness. Dependence, helplessness. అత్తలక, అత్తలకొక.

అత్త adaka. [Tel.] n. An old shoe. తల్ల పాదక.

అత్తలు adalu. [Tel.] n. Pride, presumption, arrogance. కర్వము, పొగరు. "అత్తలుకొనె
కొనియియునుకొనె." DRY. ii. 1016

అత్తలము adana-badana. [Tel.] adv. Safely, without being hurt. Economically. చెక్కుచెల్లకుండా, పోషించుగా. "అందువల్ల
రమున కూయకుండుకొని కలయకు దిక్కు
నుట్లుకొని పొదిగ తీసుకొను లేదనమనకల
బడకుండు కొందొంటి గురికొను." P. i. 816.
"అందువలన తీసుకొని మాయవైద్యపాపు తీసి
వు." Sankara H. iv. 37.

అత్తము adanamu. [Tel.] n. Plenty, abundance. అత్తిము. అత్తము అత్తి. Exceeding, much, superior, great, excessive. అత్తికొనె.

అత్తము adanu. [Tel.] n. An opportunity, season, critical point of time. సమయము.
"మెలవకొనుచు." A. iv. 292.

అత్తము adabhramu. [Skt.] adj. Much, many. విస్తారమైన, మెల.

అదృశ్యము

11

అదృశ్యము

he disappeared or vanished. అదృశ్యము *a-drishtam*. [Skt.] adj. Invisible. అదృశ్యుడు.

అదృశ్యుడు *a-drishtudu*. [Skt.] n. One who has disappeared or vanished.

అదృష్టము *a-drishtamu*. [Skt.] n. Fortune, luck, chance, fate. భాగ్యము. దురదృష్టము bad luck. అదృష్టమందు or అదృష్టశాలి or అదృష్టపురుషుడు a fortunate man. అదృష్టహీనుడు an unfortunate man. అదృష్టఫలము the consequence of (one's) good luck.

అదేవుడు *a-dreudu*. [Skt.] One who is not a god; a godless man. నిశ్శయ్యుడు.

అద్ద *addu*. [from Skt. అద్ధ] adj. Half. పగము అద్దగాడ. a wall that serves as a screen. అద్దహాసము a half rupee. అద్దమందు a half maund. అద్దపావులా a two anna piece. అద్దమరేయి *addamareyya*. n. Midnight. అద్దరాలము, నిశిధి. "అద్ద మరేయిద్దాసం." A. vi. 10. In revenue phrase, అద్ద means an incomplete heap. Also, a stamp or seal. పట్టిమద్ద, అద్దలవాడు he who stamps or marks the salt heaps. A marker or stamper. Also, a salt manufacturer. ముద్రమనిపి, ఉప్పురేపెనాడు. అద్ద n. A dry measure, half of a "sola." A small heap of straw not yet thrashed. అద్దపోల, మార్చుకుండా వేసిన చిన్నికుప్ప.

అద్దకము *addakamu*. [Tel. from అద్ద.] n. China-printing; dyeing with colour. రాకనన్న అద్దకముట్టు a dyed cloth. వాని అద్దకము ముదిరితారు his dyeing is not good.

అద్దము *addamu*. [Tel.] n. A mirror, a pane of glass, అద్దాసు or కంపిఅద్దాలు spectacles. అద్దాలరొత్తు a glass door. అద్దాలనిక a spangled jacket. అద్దపుదోసిరి the fee for the looking glass, a certain allowance of grain granted to the village barber as remuneration for his services.

అద్దియ *addiya*. [Tel. casual form of అద్దె] To get dipped or stained, to have a cloth dyed, &c. అద్దిట్టుచేయు. పైవమలా అద్ది చిరుద్ద or పైవపుద్ద wax cloth.

అద్దికము *addikamu*. [Tel.] n. Protection, custody. కానలి, రక్షణము.

"వాటివాటిలోనింకాలోలుచేసి,
యలుమలించకయుండెడుద్దికముగ,
సేవెదియగాకునిక్కాసురపురుషుడు
కానిలంబులునుచ్చుమాపాదుకాని,"

పా. 1.

అద్దికే [Tel. from అద్ది rent.] Mortgage. కాట్టె. అద్దికధాసు mortgaged land. (Cud-dapa).

అద్దిర or అదిర *addira*. [Tel. అది+రి] Interj. What a wonder! Wonderful! అద్దిర పాటువ *addirapatana*. adv. Suddenly, unexpectedly. అనాటన. "అనితెలపాయువాని పాలు పద్దిర పాటువలాది విన్నయంబునవలరొట్టివ." S. iii. 543. అద్దిరయ్య interj. Bravo! excellent! కాకాసు. "కెప్పక కెప్పిది నద్దిరయ్యకా కలుగదరంబెనుమనము." Siva. i. 35

అద్దు *addu*. [Tel.] v. a. To press gently. To dip, to print with colours. ముంకు. "ఇద్దంబుగా పాలిద్దుము నీటద్దుము మాకింక నద్దురారెడు." BD. v. 319. సిరా అద్దుము blot the ink. కండ్లప అద్దుకొను press it to the eyes as a mark of respect అద్దుముద్దు n. Sport, play. దిడ్డయొక్క చ్చేలు. ఆ దిడ్డయొక్క అద్దుముద్దు చూడక చచ్చినాడు he died without seeing the child play.

అద్దె *addē*. [Tel.] n. Rent, hire. కాడుక. అద్దెకు కాపురమందు to dwell in a house for rent. అద్దెకు తీసికొన to hire. అద్దెకు ఇచ్చు to let out. అద్దెతీసి a written agreement to pay rent, a rent bill. అద్దెయిల్లు a rented house.

అద్భుతము *adbhutam* [Skt.] n. Marvel, wonder. విద్భుతము. అద్భుతము *adj.* Amazing, surprising. ఆశ్చర్యకరమైన. అద్భుత క్రియ *a wonderful deed, miracle.*

అద్రవము *a-dravamu* [Skt.] Not liquid.

అద్రి *adri* [Skt.] n. A mountain. అద్రియము. అద్రిరాజు *n.* A hill crow, కొండకీ. అద్రిజ *or* అద్రితనయ = *Parvati* అద్రిరాజు *n.* The king of mountains, i. e., the Himalayas. హిమవత్సర్వరూప.

అద్రు *for* అదురు.

అదృశ్యుడు *a-drandudu* [Skt.] n. A philosopher, i. e., he who despises the pairs of opposites, such as heat and cold, good and evil, pleasure and pain, etc. నిష్పంసుడు. “అందుండి” వ్యయవద్ద వ్యయము నుండవలయునని క్రాంతియోగాలయొక్క ముఖ్య విద్వంసుడ చెప్పినట్లుగానుండు.” A. i. 77.”

అద్వితీయము *a-dvitiyamu* [Skt.] *adj.* Unparalleled, unequalled. అసమానమైన.

అద్వైతము *a-dvaitumu* [Skt.] n. Non-duality. The doctrine of the identity of the human soul with the divine essence of the Deity and the universe. శరణ్యులు అను అభిప్రాయము చెప్పేవారము. అద్వైతి *n.* One that maintains the Advaita doctrine.

అధాకరించు *adhak-karincha* [Skt.] v. a. To treat with disrespect. తక్కువచేయుచు, క్రిందుచుచు. అధాకారము *n.* The act of looking down on one. హింసచరణము. అధాకారి *adhakari* [Skt.] n. He who defies or outrivals. తక్కువచేసేవాడు.

అధముడు *a-dhamudu* [Skt.] One who has no wealth; a poor man. నిర్ధనము.

అధముము *adhhamamu* [Skt.] *adj.* Inferior; vile, low, despicable. నీచమైన. అధము సేవకాపుక్తి *servitude is the meanest work.* కరాధములు *the vilest of men.* అధమాలోము, *the lowest member of*

the body, the foot. అధమత్వము *n.* Inferiority, vileness. నీచత్వము. అధమాధముము *adj.* The basest, the worst, the lowest of the low. అతినిష్ఠమైన. అధమాధముడు *n.* He who is the meanest of the mean, or basest of the base. మిక్కిలి నీచుడు. అధముడు *adhhamudu* *n.* A low fellow, నీచుడు.

అధమర్ణుడు *adhamarudu* [Skt.] n. A debtor. అప్పుపడ్డవాడు. ఉత్తమర్ణుడు *a creditor.* అప్పిచ్చువాడు (from *amamu* a debt.)

అధరము *adharumu* [Skt.] n. Lip. పెరు. The underlip. క్రిందపెరు. అధమర్ణుడు *the honey of the lip.* అధరము *adj.* Low, inferior, vile. దిగువైన, నిచిమైన. Lower. “త్రుతి హాస్యాభివ్యక్తియగుట హాస్యక్షుంధి సంకీర్తి.” Amuk. i. 6.

అధర్మము *adharmamu* [Skt.] n. Injustice, unrighteousness, every thing unscriptural or contrary to principles. అన్యాయము, అనాచారము. అధర్మవర్తులు *wicked persons.*

అధర్మశాస్త్రము *adharmasastriku* [Skt.] n. The name of a certain grammatical treatise written in Sanskrit, regarding Telugu, of which only some fragments remain.

అధర్మవేదము *The Athurva-Veda.*

అథవా *adhava* [Skt.] *adv.* Or, otherwise. అథావాకుంటి. Same as అథవా.

అధాత్తుడు *a-dharnakudu* [Skt.] n. One who does not generally give alms.

అధికము *adhikamu* [Skt.] n. Superiority, greatness. విస్తారము, ఎక్కు, ఎక్కువ. అందులో నేను అధికము *what superiority has it?* నేను అధికాని గాకనుడనను I am not greedy, అధికము *adj.* Great, much, excessive, ఎక్కువైన, క్రేష్టమైన, ఎక్కువైన. అధికముచేయు, అధికపరచు *to increase.*

engagement. ఎచ్చుచేయు. **అధిక ప్రసంగము** n. Meddling, officious interposition, impertinence, తనదికానిదోలి. **అధిక ప్రసంగముగా** officiously, impertinently. **అధిక ప్రసంగి** n. An impertinent fellow. **అధిక మాసము** n. An intercalary month, i. e., an extra month inserted in particular years (like leap years;) the intercalary month precedes the month that bears the same name. **అధికము** *adhikulu.* [Skt.] n. Superior. ఎచ్చుగానుండేవాడు, దొడ్డవాడు.

అధికరణము *adhi-karanamu.* [Skt.] n. Support. ఆధారము. In metaphysics, a substratum, a category; in grammar, government, the dependence of words in a sentence, which agrees together. **అధికరించు** *adhikarintu.* [Skt.] v. a. and v. n. To excel, surmount, increase. **అధికరించును**, ఎచ్చు, అతిచేయును. ఆ పాత నుధికరించుచున్నది that vice is on the increase. **అధికరించు** v. a. (colloq.) To study, acquire a science. చదువు.

అధికారము *adhi-karamu.* [Skt.] n. Authority, government, power, dominion. **అధికారము**, రాధ్యతి, అధికారమిచ్చు to invest with power, authorize, empower. **అధికారముచేయు** to exercise authority. **అధికారమును** he who has fallen from office or power. **అధికారము** n. One in power or authority. **అధికారి** n. A ruler, one in power or authority. The master of a science, he who has the command of it. **ధీ**, ఏలేవాడు, మహాలక్ష్మి. ఈ పాత్రకు **అధికారి** నుడు who is the owner of this property? **వాడు పూర్తి అధికారి** he has full powers. **అధికారి** **ధీ** **ధీ** **ధీ** it is not proper to be on bad terms with one who is in authority.

అధి హేమింతు *adhi-kshiptaru.* [Skt.] v. i. To blame, to frighten, to threaten. **అధి హేమము** n. Act of blaming or finding fault with.

అధిగతము *adhi-gatamu.* [Skt.] adj. Known, found, acquired, obtained, gone through or over, perused, read, studied. **అధిగతమైన**, **ప్ర**, **ప్ర**, **చదువిన**.

అధిగమించు *adhi-gaminu.* [Skt.] v. a. To obtain, attain, assume, to perceive, go through, go over. **పొందు**, **గ్రహించు**, **చూచు**, **చదువు**. "అధిగమించు మనోబుద్ధిని మించె." R. v. 259. "అధిగమించునందు యెచ్చును దృఢభూతముల నధిగమించి, భుజ ప్రపంచముల భ్రష్టింపబడినది." Padma. vi. 30. **అధిగమము** *adhi-gamamu.* [Skt.] n. Attainment, acquisition.

అధిగమము *adhi-gamamu.* [Skt.] adj. Strung, as a bow. **అధిగమము**, **అధిగమము**.

అధిగమము *adhi-gamamu.* [Skt.] n. Uplands. Heights. **అధిగమము**.

అధిదేవత *adhi-devatu.* [Skt.] A presiding or tutelary deity.

అధిపతి *adhi-pati.* [Skt.] n. A ruler, lord, master, owner. **ఏలేవాడు**, **ప్రభు**.

అధిపతి *adhi-pati.* [Skt.] n. Lord, ruler, master. **ఏలే**.

అధిరథము *adhi-rathu.* [Skt.] A chariot. One who is mounted on a car.

అధిరాజు *adhi-raj.* [Skt.] An over-lord. **రాధిరాజు** King of kings.

అధిరోహించు *adhi-rohinu.* [Skt.] v. i. To mount up, to ascend, go up as a ladder. **అధిరోహించు** same as **అధి** **హించు**. **అధిరోహి** *adhi-rohini.* [Skt.] n. A ladder. **దృఢము**.

అధివసించు *adhi-vasnu.* [Skt.] v. n. To dwell. **రాధివసించు**, **అధివాసము** n. Abode. **అధివాసము**.

అధిష్ఠానము *adhi-sthanam*. [Skt.] v. n. To reside, be in. ఆశ్రయించి ఉండు, అవసరించి ఉండు. **అధిష్ఠానము** *adhi-sthanam*. [Skt.] n. Abode, residence, residing in. The place of abode. ఆశ్రయించి ఉండడము, ఉనికివల్లు. **అధిష్ఠాన దేవత** n. a tutelary or guardian deity, a presiding deity. **పాఠ్యాధిష్ఠానదేవత** n. the patron of learning. **అధిష్ఠాత** n. One who takes up a residence.

అధీతము *adhitam*. [Skt.] adj. Studied. చదివిన. **అధీతి** or **అధీతుడు** n. He who has read or studied the Vedas. **వేదమునకు చదివినవాడు**. **అనధీతుడు** n. He who is unlearned in or ignorant of the Vedas.

అధీనము *adhinam*. [Skt.] adj. Dependent on, subject to, subservient. **పరాధీనమైన**, **బాధితమైన**. **అధీనత** *adhinata*. [Skt.] Babjection, dependence. **అధీనము** n. Possession, power, charge, control, authority. **పాస్వదీనము**, **అధికారము**. **అది నా అధీనములో లేదు** it is not in my possession. **నా అధీనములో ఉండేవారు** those who are under my control. **దాన్ని నీ అధీనము చేసి నాకు** I have committed it to you.

అధీర *a-dhira*. [Skt.] Absence of self command, cowardice. **అధీరము** adj. Cowardly, confused. **భయపడే**, **చంచలమైన**.

అధీశ్వరుడు *adhisvarudu*. [Skt.] A supreme lord.

అధునాతన *adhunatana* [Skt.] Of the present time. **అధునాతకవులు** Living or contemporary poets.

అధ్వి *a-dhriti*. [Skt.] Want of firmness.

అధైర్యము *a-dhairya*. [Skt.] n. Absence of courage. Cowardice. **అధైర్యము** భయము. **అధైర్యమగు** to be afraid.

అధీశుడు *adhishudhu*. [Skt.] n. A name of Vishnu.

అధోగతి *adho-gati* [Skt.] n. A low state. Perdition, utter destruction. **అధోగతి**, **నాశము**. **అధోగతియుడు** a ruined man. **అధోగతి** పడితిని పొందినవాడు.

అధోదృష్టి [Skt.] a downward look; a down cast look.

అధోభాగము [Skt.] n. The lower side.

అధోమూఖము *adho-mukham*. [Skt.] n. The face turned downwards: a downcast countenance. **అధోమూఖముగా** adv. With the face turned downwards, with a downcast countenance; headlong. **అధోమూఖుని**, **తలక్రిందుగా** బిల్చిన **అధోమూఖుని** నా మట్టి వాడు he held the torch with the flame downwards. **అధోమూఖుడు** [Skt.] n. He who is downcast, ashamed or crest-fallen. **అతడు అధోమూఖుడై ఉండెను** he hung his head.

అధోలోకము [Skt.] n. The lower or nether world. **పాలోలోకము**.

అధ్యక్షుడు *adhyakshudu*. [Skt.] n. A superintendent, an overseer. A bishop పైదేవాలయమువాడు, అధికారి. **అధ్యక్షత** *adhyakshata*. [Skt.] n. Superintendence, sway. **అధికారము**.

అధ్యయనము *adhyayanam*. [Skt.] n. Study, reading, especially of the sacred books, మరియు భావపూర్వకమైనది, పఠనము. The word **అధ్యయనము** is commonly used for the study of the Vedas or for the Veda itself thus: **అదియై వాడు వాయిదొడైమండి అధ్యయనము చేయుచున్నాడు** the boy has been studying the Vedas for four years. **నాకు అధ్యయనము రారు** I have not studied the Vedas.

అధ్యవసాయము *adhyavasyamu*. [Skt.] n. Perseverance, devotedness. **అధ్యవసాయము**, **ప్రయత్నము**, **పట్టు**, **భూషణ**, **శ్రద్ధ**. In rhetoric, concise and forcible language.

అధ్యాత్మము *adhyatmam*. [Skt.] n. The soul; individuated spirit or that which belongs to, and presides over the body.

The supreme spirit. శివాత్మ, హిమాత్మ Also, Knowledge. జ్ఞానము. ఆధ్యాత్మిక యి. Spiritual, belonging to spirit, inherent ఆత్మసంబంధమైన. ఆధ్యాత్మికజ్ఞానము knowledge of the Supreme spirit. ఆధ్యాత్మికములు. Ramayana explained as an allegory relating to the Supreme spirit. ఆధ్యాత్మికము or ఆధ్యాత్మికము adj. relating to the soul, spiritual.

అధ్యాపనము *adhyapanamu*. [Skt.] n. Instruction in sacred knowledge. **అధ్యాపకుడు** *adhyapakudu*. [Skt.] n. A teacher one who instructs in the sacred books. **శిష్యులు** *shishyulu*.

● **అధ్యాయము** *adhyayamu* [Skt.] n. A chapter, & section. ప్రశ్నము. Reading. “అధ్యాయము” fellow student. Bhar. Adi. i. 25.

అభ్యాసశ్రమము *adhyasaramu*. [Skt.] n.
Adding a word or words to complete a
sentence, supplying an ellipsis. శ్రమముగా
మంజుల బడికి వెండు మామయి తెచ్చుకొని
దేవు. అభ్యాసశ్రమము *adhyasaramu*.
[Skt.] Supplied as an elliptical word.

అభ్యుము *abhyumu*. [Skt.] n. Road, way, path, మార్గము. అభ్యుగము n. A traveller. దారిని సెలవేచుచు, బాటనాది. అభ్యుగశాఖ్యము "The Traveller's Tree." The *Spondias Mangifera*. అభ్యుగము a traveller. అభ్యాధిపుడు protector of travellers, a police officer on the public roads. అభ్యుగము a travelling car. అభ్యుగవతి in astron. lord of the orbits, i. e., of the Zodiac.

అధ్వరము adhvaramu. [Skt.] n. A sacrificer. యజ్ఞము. "అధ్వరమైత్య మరయమందు ప్రస్తాపాక్షమహిః." భాష్యము. రామ. రా. 99. అధ్వర్యుడు n. A Brahmin versed in the Yajur Veda; యజ్ఞరక్షకత్వ; the officiating priest at a sacrifice whose duty it is to measure the ground, build the altar, prepare the sacrificial vessels, fetch

wood and water, light the fire, bring
and immolate the animal. For a de-
scription of the sacrifice, vide पञ्च-
तन्त्र. भा. 114. अथर्ववेदसंस्कृत-भाष्ये.

అధ్వానము *adhwānamu*. [Sk.] n. Desolation, waste, ruin. చాచు. ఆ నూకలకు అధ్వానములో వీసాడు he wasted the money. అధ్వానముచేయు to ruin, lay waste. అధ్వానమున to turn to nothing, to become waste. ఆధ్వాన మైనచోట a waste place. అధ్వానమైన పుస్తకము a bad book, a perplexing book. అరకు అధ్వానము Tamil is a perplexing language. అధ్వానపు అడవి a pathless forest అధ్వానపుయ్యలు an open waste. అధ్వానపుజ్వరము a wasting fever. అధ్వానపువాన a troublesome shower; annoying rain.

అను. Tel. (Aorist pl of అను to say)
Saying. అనే. "బలియగదమకాకుదు" N. il.
501. "శ్చిపయోభోఽన్యమకపల్కయ"
A i 43

అనా, [Tel.] n. A bank, or dam. అనాకా.
అనకా. Also, a pliable tender twig :

5. “అవలంకితం అంతాశ్చయం”

మహానాశోక్తిరేగమనమమిశంక." K. P. vi. 126.

అనంతపురి నలుంబూరు ౧౫ అనంతపురి నలుగా తిందు
to bloom, flourish. రామదేవపల్లె పెరుగు,
కొమ్మలపూగా పెరుగు.

అంగీకరము an-angikāraṇu. [Skt.] n.
Disapprobation, disagreement. అసమ్మతి.

అకర్మకు an-akarmu. [Skt.] n. The incorporeal one, an epithet of Cupid.
మనకుడు. అనంగళి a love letter.

అనంతి ananti. [Tel. pl. అనంతులు] n. A plantain tree. అనతి or అనతివృక్ష.

అనంతము *an-anta-mu*. [Skt.] adj. Endless, eternal అనంతములేని, అనంతము n. The sky.

అనంతము *ananta* endlessness; infinity. **అనంతరాశి** *ananta-rāsi*. [Skt.] An infinite quantity. **అనంతవిజయము** n. The name of the conch or shell of Dharmaraja. **అనంతవ్రతము** *ananta-vratam*. [Skt.] A vow or festival observed in honor of Ananta. (Vishnu.) **అనంతశక్తి** *ananta-shakti*. [Skt.] n. Omnipotence, boundless strength or power. **అనంతరుదు** *an-antulu*. [Skt.] n. The infinite, being, an epithet of Vishnu. A name of the great dragon, the king of serpents విష్ణున, అదిశుడు. **అనంతశయనము** *ananta-sayanadu*. [Skt.] n. An epithet of Vishnu, (lit.) the god whose couch is the king of serpents. **అన్యత్ర** *an-antyamu*. [Skt.] adv. Eternally for ever and ever.

అనంతరము *an-antaramu*. [Skt. lit. without interval.] adj. Next, immediately following; in the next place. అనంత, వ్యవధానములేదు. **అనంతరము** adv. Afterwards, after, తరువాత.

అనంతరాయము *an-antarāyamu*. [Skt.] adv. Without a break in the middle.

అనకట్ట or **అనగట్టు** *ana-kattu*. [Tel.] n. A bank, or dam. Anicut. గట్ట.

అనగత్యము *an-agatyamu*. [Skt.] adj. Not wanted, unnecessary. See అవశ్యము.

అనగు *anagu*. [Tel.] v. n. To unite with; to obey. **అనగి పెనగియుండు** *anagi-penagi-yuandu*. v. n. To be familiar, easy, affable. కలియబుట్టుగానుండు. "అట్టిజగజ్జంతుకాని యనగి పెనగియుండుడు పెనపు మాబోంట్లు యుద్ధరే." N. ix 393.

అనఘము *an-aghnam*. [Skt.] n. Sinlessness. పాపములేదు. **అనఘుడు** *an-aghudu*. [Skt.] n. He who is sinless. పాపములేనివాడు, నిర్దోషి.

అనటి or **అనంటి** *anati*. [Tel.] n. A plantain tree. అంటిపెట్టు. H. iv, 180,

అనద్వంద్యము *ana-dvandhamu*. [Skt.] Ox, యుద్ధము.

అనతి *an-ati*. [Skt. neg. అన+అతి *prati*] adj. Not much, not excessive. చుట్టుగానుండే, కొద్దిపాటిగానుండే. అనతిదూరము *anati* very distant, near.

అనధ *anada*. [from Skt. అనాధ] n. One who is without a master or protector, without a husband. A rake or worthless fellow. అబ్బడు. adj. Destitute, wretched, abject. దిక్కులేనిది, మొగుడులేనిది.

అనధికారము *an-adhikaramu*. [Skt.] Absence of authority. అధికారవ్యయి meddlesomeness, officiousness.

అనన్యము *an-nyamu*. [Skt.] adj. One, sole, without any other, same, identical. ఏకమైన, అనిత మైన, అదే అన్యవిషయము exclusively applicable. **అనన్యగతము** n. He who has only one refuge or asylum. కేవలగతనివాడు. **అనన్యదృశ్యము** n. adj. Not seen elsewhere, Unparalleled, prodigious, strange. అపూర్వమైన, విశేషమైన.

అనన్యము *an-anyaumu*. [Skt.] n. Inconsistency, unconnectedness, incongruity. ఇనుమడు, అసంకర్షము, పొడగు, విరుద్ధము. adj. Unconnected, irrelevant. అసంబంధమైన, అసంకర్షమైన, పొడగు, ఇనుమడి.

అనపకారము *an-apakaramu*. [Skt.] n. Harmlessness.

అనపచ్చె *anapa-chettu*. [Tel.] A leguminous plant (*Dolichos tetraspermus*). అనపచ్చె అనపకారము A legume, a pod, a kind of pulse (*phaseolus radiatus*.)

అనపత్యుడు *an-apatyudu*. [Skt.] n. He who has no issue. A childless man.

అనపరాధి *an-aparadhi*. [Skt.] n. A guiltless man, an innocent man. అపరాధిత్వము guiltlessness, innocence.

అనపాయము *an-apayamu*. [Skt.] adj. Harmless.

అప్తేక్ష *an-aptēksha*. [Skt.] Absence of desire. అప్తేక్షనీయము not to be desired.

అనౌప *anopha*. [Skt. = Gr. *anaphē*.] A particular configuration of the planets.

అనాభ్యాసము *an-abhyāsamu*. [Skt.] n. Want of practice or skill.

అనాయము *anayamu*. [Skt.] n. Ill-luck, bad fortune; calamity. Vice, transgression. దీక్షానాది, అనుభవము, వ్యధనము, వివర్తన.

అనాయము *anayamu*. [Tel.] adv. Always, eternally; continually. నిరంతరము, సరతరము. Much, greatly, అత్యంతము, అవశ్యము, సులభము.

అనరాలు *anaralu*. [Tel.] n. plu. The vitals, the parts essential to life. ఆనవురములు, ముక్కానములు.

అనర్గళము *an-argalamu*. [Skt.] n. adj. Resistless, unimpeded, free, unrestrained. నిరంతరము, అడ్డములేదు.

అనర్గళము or **అనర్గళము** *an-arghyanu*. [Skt.] adj. Costly, invaluable. పెరిచి.

అనర్థము *an-arthamu*. [Skt.] n. Hurt, damage; evil; a prediction of bad luck. కడు, దుర్మతి. ఇందువల్ల యేమి అర్థము వచ్చెను what harm has come by this? అనర్థకాలము an evil time.

అనర్హము *an-arhamu*. [Skt.] adj. Unfit, unworthy. తగినది, అయోగ్యమైనది. **అనర్హుడు** *an-arhudu*. [Skt.] n. An unworthy man

అనలము *analanu*. [Skt.] n. Fire. నిప్పు. **అనలుడు** *analanu*. [Skt.] n. The god of fire. Vulcan అగ్ని దేవత.

అనల్పము *an-alpamu*. [Skt.] n. Not little, much. అనల్పవాదము very noisy.

అనావటిల్లు *anavattilla* [Tel.] v. t. To settle, dry and cool a little so as to be fit for eating, as boiled rice. ఉప్పునల్లు. అన్నము ఉడికి చల్లారు.

అనాపద్యము *an-apadyamu*. [Skt.] adj. Blameless, faultless, spotless, irreproachable. నింద్యముకాని, దోషమహితమైనది.

అనావధానము *an-avadhanamu*. [Skt.] n. Inattention.

అనావరతము *anavaratamu*. [Skt.] adj. Incessant, perpetual, constant. నిరంతరమైనది, ఎడతెగనిది.

అనావసరము *an-avasaramu*. [Skt.] adj. Unnecessary (Madras usage.)

అనావశ్యము *an-avyayamu*. [Skt.] adj. Unnecessary.

అనావృత్తి or **నానా** *anavrutti*. [Tel.] adv. On saying this అనగా, అనీవృత్తి. "స్వయమ్మ వివాచయ్యమయ్యుడు." వివా. vi. 23.

అనావృత్తము *an-avrutti*. [Skt.] n. adj. Eternal, imperishable. నిత్యమైనది.

అనాశ్రు *an-ashru*. [Skt.] adj. Tearless.

అనాశయము *an-ashyam*. [Skt.] n. Absence of spite, ill-will or envy.

అనాశాసనము *an-ashasnamu*. [Skt.] n. Absence of egotism or self-conceit; absence of pride.

అనాకారము *an-akaramu*. [Skt.] adj. Deformed, ugly. వికారమైనది, కురుచిత్తమైనది. **అనాకారము** n. Deformity, ugliness. వికారము, కురుచము. **అనాకారి** n. An ugly person కురుచి.

అనాకాలము *an-akalamu*. [Skt.] Unseasonable time. Bad time.

అనాగతము *an-aganamu*. [Skt.] adj. Not come, not arrived, future. భవిష్యత్తు అనగా, అనాగతమున చెప్పట to foretell. **అనాగత** **వేది** n. A prophet; one who "knows that which has not happened." సంభవించునోపుదాన్ని తెలిసివాడు.

అనాచారము *an-acharamu*. [Skt.] n. Improper conduct, Impurity. దుర్మనస్, దుర్మనస్.

అనాది. అనాచరము *an-acharamu*. [Skt.] n. Non-observance.

అనాథ *a-natha*. [Skt.] adj. Without a master or protector, forlorn, unprotected, without a husband. చక్రవర్తి, నిష్కలన, మునుకులన. అనాథ *a-natha*. n. A destitute, a poor helpless wretch. నిరాచర్యుడు, మంజూడు, నిష్కలనమంజూడు.

అనాచరము or అనాచరణ *an-acharamu*. [Skt.] n. Disrespect, disregard, contempt. అనాచరము, అనాచరము. అనాచరమున *an-acharamu* n. Disregard, to look with indifference, to despise.

అనాది *a-nadi*. [Skt.] adj. Without beginning, eternal. అనాదిమన, నిత్యమన. అనాదిమన *an-adi-man* immemorial waste, i. e., land that never has been brought under the plough. అనాదిమన *an-adi-man* [Skt.] adj. Immemorial, aboriginal, of unknown origin. అనాదిమన. అనాదిమన *an-adi-man* adj. Without origin, of unknown origin, everlasting. నిత్యమన, ఎన్నటికినీ అనాదిమన. అనాదిమన *an-adi-man* without beginning and end.

అనామకము *a-namakamu*. [Skt.] n. A nameless fellow, an insignificant fellow, a mere cipher. A mere nobody, one of no repute. అనామకము *a-namakamu* లేనివాడు, అనామకము.

అనామము *an-amamu*. [Skt.] Free from sickness.

అనామి *a-nami*. [Skt. lit. the nameless finger] n. The ringfinger, the one next to the little finger. అనామి, చివరిన వేలి అనామి.

అనాయము *a-nayamu*. [Skt.] adj. n. Being without a leader. Used for అనాయము. Anarchy, misrule, confusion. అనాయము *a-nayamu* n. He who is forlorn or helpless. అనాయము, అనాయము.

అనాయము *an-nayamu*. [Skt.] adv. Without pains or effort, easily, readily. అనాయము.

అనారంభము *an-arambhamu*. [Skt.] Absence of commencement. అనారంభము *an-arambhamu* not fit to be commenced.

అనారతము *an-aratham*. [Skt.] adj. Continual, frequent, eternal. నిత్యమన, ఎన్నటికినీ. అనారతము *an-aratham* adv. Always. ఎన్నటికినీ. అనారతము.

అనారతము *an-aratham*. [Skt.] adj. n. Unmeasured. He who is not worshipped. అనారతము *an-aratham* నాడు.

అనారతము *an-aratham*. [Skt.] n. Sick-ness, unhealthiness.

అనార్యము *an-aryamu*. [Skt.] n. A non-Aryan.

అనాశ్చింతము *an-ashchintamu*. [Skt.] adj. Unconsidered, imprudent.

అనాదిము *an-adiamu*. [Skt.] adj. Clear, clean, pure. నిత్యమన. Vasa. iii. 158.

అనాదృష్టి *an-adrishiti*. [Skt.] n. Drought, a failure of rain. అనాదృష్టి, నిత్య.

అనాశ్రయము *an-ashrayamu*. [Skt.] Defencelessness. అనాశ్రయము *an-ashrayamu* having none to depend upon oneself.

అనాప *anapa*. [Tel.] n. *Ananas sativa* or the Pine Apple, Or, *Bromelia salica*.

అనాపి *anapi*. [Skt.] adj. Nameless.

అనాశరము *an-asharamu*. [Skt.] n. Ab-sence of food, abstinence. అనాశరము *an-asharamu* adj. not fit to be eaten.

అనాశరము *an-asharamu*. [Skt.] n. One who is not called or invited.

అనా and. [Tel.] n. War, battle. అనా.

అనా and. [Tel.] (Past pl) of అనా to say) Having said. This is translated by the word "That" or "so" or the infinitive

mood is used, అది వారు అన్నది ఉండవలసి అన్నాడు he told me that they were there. అవతల వెళ్ళరాదని తోచి వచ్చి we did not think it right to go on and returned; we thought we must not go further; so we came back. నన్ను పోవుని చెప్పినాడు he told me to go. ఈ పోవుని యించి considering it his own. దాన్ని నాకని కొన్నాడు he bought it for me. కావలెనని అక్కడికి పోయి నాడు he went there on purpose. పండ్లను చుట్టచును కొలిచాడు he gnashed his teeth. ఘుఘుని fragrantly. తరుక్కుని brilliantly. గడగడమని చూల్చాడనాడు he spoke rapidly. ఈగలు రావుని ముడుగు కొన్నుని the flies covered it buzzingly. నీవు ఈ కొలవ కప్పుకొంటే నన్ను ఉండను if you wear this shawl it feels warm: or, you will feel warm.

అనిదీలము *a-ninditam*. [Skt.] adj. Unblamed. **అనిద్యము** *a-nidyam*. [Skt.] adj. Unblameable, faultless.

అనిత్యము *a-nityam*. [Skt.] adj. Temporary, not permanent. అనిత్యమైన. అనిత్యత్వము state of not being permanent; transient character of a thing

అనిదంపూర్వము *anidampūram*. [Skt.] adj. Novel, unprecedented, unheard of. తూర్పుకుండు తనటవంటి, చోక్కపైన, ఎన్నడు న దినం కదలి. "అనిదంపూర్వ పరాక్రమధనుడు." P. i. 118.

అనిపించు *anipinchu*. [Tel. causative of అను.] v. n. To cause one to say. భర్తములా తొలికి నీళ్లు తాగవలసివిధును in a fever one is inclined to drink constantly. ఇంత చల్లగాని కొట్టికి ఎండకామునిపించు while this cool breeze blows it does not seem to be summer (lit.) the heat is not felt. చూడగలవనిపించుకొన్నాడు he was considered a good man.

అనిమిత్తము *a-nimittam*. [Skt.] n. Having no adequate cause, groundless.

అనిమిషము *a-nimisham*. [Skt.] n. Winklessness. **అనిమిషత్వము** n. Divinity, apotheosis. దేవత్వము. **అనిమిషుడు** or **అనిమిషుడు** n. A god. దేవత. అనిమిషుల "ruler of the gods" (a title of Indra or Jupiter.)

అనియుక్తము *a-nyuktam*. [Skt.] adj. Not appointed.

అనిరుద్దుడు *aniruddhu*. [Skt.] n. The son of Cupid and Usha. ముద్దునిలని ఉనకుడు పుట్టినవాడు కృష్ణుని నామమధుడు.

అనిర్జితము *a-nirjitam*. [Skt.] adj. Unvanquished.

అనిర్దిష్టము *a-nirdishtam*. [Skt.] adj. Indefinite, unexplained, undefined. నిర్దిష్టము దని, వివరించబడని.

అనిర్మలము *a-nirmalam*. [Skt.] n. Not pure, dirty.

అనిలము *anilam*. [Skt.] n. Wind, breeze. వాయువు, గాలి. అనిలప్రకృతి the nature of wind or air. **అనిలుడు** *aniladu*. [Skt.] n. The god of air. వాయుదేవుడు. **అనిలులు** *anilulu*. n. plu. Subordinate deities: forty-nine of these form one class, the Anilas or winds. ఏకాదశిమహాదేవతలు గలము, అష్టవిమలదేవము.

అనిచారితము *a-nicharitam*. [Skt.] adj. Unchecked, unforbidden, unimpeded. బడ్డము లేని, అటంకములేని. **అనిచార్యము** *a-nicharyam*. [Skt.] adj. Unavoidable. అనుచార్యమైన, చాగొట్టకుండు.

అనితము *anitam*. [Skt.] adv. Incessantly, constantly. ఎల్లప్పుడును.

అనిశ్చయము or **అనిశ్చయము** *a-nishchayam*. [Skt.] adj. Uncertain. అనిశ్చయమైన, పదిష్టమైన.

అనిష్టము *anishtham*. [Skt.] adj. Unwished, undesirable. క్షుద్, unlucky. అనుష్టమైన, దోషాన్వితమైన. **అనిష్టము** n. Mischief, ruin,

misery, వెరుపు. ఆ అనిష్టమునకు నేనాపాత్రుడను
am I to be subjected to that misery? అనిష్ట
మునకు పాత్రుడనా నుండేవాడు one who
deserves to be ruined. అనిష్టసూచకము
foreboding evil.

అను [from అను H.] n. The point or edge.

నూన. The bows or front of a ship. కడ
ముఖముయొక్క వెనుక.

అనుకము anukamu. [Skt.] n. Battle. యుద్ధము.
Army. సేన.

అనుకి anukini. [Skt.] n. An army, three
Chamas or 1/4th of an అశ్విహరి. host. సేన,
వంతు.

అనుతి anuti. [Skt.] n. Immortality.

అనుప్యరము an-upyatamu. [Skt.] adj.
Not desired.

అను anu. [Tel.] A prefix like the Latin con,
or sub, or re as అనుకము anukamu lacs upon
lacs.

అను anu. [Tel.] v. n. 'To say, to think, to
suppose. చెప్ప, తలచు, ఎంచు. (Past p. ||
అను. Relative p. || అనిన or అన్న, Aor. p. ||
అనే, అనెడి, అనెడు, అనేటి. Neg. p. ||
అనని.) అన్న అంటాడు so he says. కావ
లెనే ననునా a desire to have it. తిమ్మి
మున to shine or glitter. చేతితో అన్న
అన్నాడు he did so with his hand. అను
కున్నాడు on his saying so. అనేగా may be
translated "or," thus అచలమునా కొండ
Achalam or hill; Achalam which means
a hill. అనుకూ adv. On (his) saying this.
అనగా, అనేటప్పుడే, అప్పుడు. అనుకూడు
anu-kodu. [Tel.] v. n. To say, suppose,
think, (middle voice of అను to say or
think.) నేను ఇది యిచ్చానుకూడునాడు he
thought that I would give him this.

అనుకూ See అనుకు.

అనుకంప anu-kampa. [Skt.] n. Tenderness,
compassion, pity. దయ.

అనుకరించు anu-karintu. v. a. To imitate.

ఒకనిని లేక ఒకవారిని చూచి ఆ ప్రకారముగా
చేయు. అనుకరణము anu-karanamu.

[Skt.] n. Imitation. ఒకనిని లేక ఒకవారిని
చూచి అదే ప్రకారముగా చేయవలె; చలించు,
చలించు, నడచు, నడచు, యిట్టివి అనుకరణశబ్ద
ములు these words are onomatopoeic
words, imitatives. అనుకారము anu-kar-
amu. [Skt.] n. Imitation. Resemblance.
సాదృశ్యము. అనుకారి anu-kari. adj. Imitative.
తదస్వరూపాచేత, ఒకడు చేసేట్లుగాచేత.

అనుకర్షము anu-karshamu. [Skt.] n. A
piece of wood at the end of a cart pole,
to which the yoke is fixed. Invoking,
summoning by incantation. తెలుగిది
కొడిటి. అకర్షణము.

అనుకు or **అనుకునగా** anaku. [Tel.] adj.

Neither thick nor thin. అను కట్టిగాను అను
పలకనగాను కాని. అక్కడనుకూడు adv. to
become neither thick nor thin. కొంచెము
పలకగా. ఇంక అనుకునాకుండడమే? కానా
కలుపు why is this so thin? mix it to a
proper consistency.

"మా నెయ్యి నమ్మకమునకు నుకరి

కలిపియు." P. i. 108.

అనుకూలము anu-kulam. [Skt.] adj.

Favourable, friendly, assisting, salubrious.
హితమైన, సహాయమైన, ఆరోగ్యమైన, శ్రేయ
స్ఫూర్తిమైన. అనుకూలమైనవారి a favourable
wind. కాని శరీరమునకు అనుకూలమైనస్థలము
the place which agrees with him. అనుకూలమైనమాట a friendly word. అను
కూలశత్రువు a friendly enemy అనుకూల
కాలము a suitable time. అనుకూలము
or అనుకూలత n. Favour, goodness,
kindness, aid. సహాయము, సేవ, రక్షణ.
వైవాధ్యమునకులము means, resource. దైవాను
కూలమునా by the grace of God. అను
కూరించు, అనుకూలించు or అనుకూల

మును *anukūṭiṣṭu*. [Skt.] v. n. To be of use. లభ్య. To have effect, to have a good result. సఫలము, లభ్యము. అనుకూలము కాకపోయినది it failed, it had not the desired effect. నాకు ఇంకా నాకు అనుకూలము లేదు I have not yet obtained the money ఈ వని నీకు అనుకూలమును you will succeed in this business. అనుకూలము లేదు or అనుకూలమవదు *anukūṭamuchyā*. v. a. To show favour, to bring a thing about, to countenance. సహాయము చేయు, సహజము, కార్యమును అనుకూలము చేసికొన్నారని they brought it about, brought it to a conclusion. అనుకూలము *anukūṭiṣṭu*. n. A friend, ally, patron. హితుడు, సహాయుడు, తోడుకొరి. నాకు నాకు అనుకూలముడు he is well disposed towards me.

అనుకృతి *anu-kṛti*. [Skt.] n. Imitation, అనుకరణము. "తపనకారితోరీతిలానుకృతుల వర్ణనమునందే." A. v. 38.

అనుక్రమము *anu-kramanu*. [Skt.] n. Series, succession, method, order. సమగ్ర.

అనుక్రమణిక *anu-kramanika*. [Skt.] n. An index, table of contents. సూచిపత్రము, భూమిక, విషయసూచిక.

అనుక్రమణము *anu-kramanu*. [Skt.] n. Pity. దయ.

అనుగతము *anu-gatamu*. [Skt.] adj. Followed, united to. Determined, defined. పొందుదిన, అభివృద్ధి, వెలుదింపబడిన, నిశ్చయమైన. T. iv. 147. అనుగతి *anu-gati*. [Skt.] n. Going after, following. వెలుదింది పోవడము. "సహజము." A. ii. 28.

అనుగమించు *anu-gamanāṣu*. [Skt.] v. a. To accompany or follow. వెలుదింపు. అనుగమనము *anu-gamanam*. n. Going after, following. కూడాపోవడము, వసరకడము.

అనుగు or అనుగు *anugu*. [Tel.] adj. Beloved, dear, desired. ప్రీతికరమైన. "అనుగు

వృద్ధుడైన." A. iv. 233. "అనుగుచెలిగారు." 542. అనుగు n. A friend. స్నేహితుడు, స్నేహితురాలు. అనుగుత్వము *anugu-tanam*. n. Friendship. స్నేహభావము, మిత్రత్వము. "నమ్మ గడువలెనని నిశ్చయించుచు అనుగుత్వమున కనుబంటగా నీ నీ అనుబంధమును కల్పించుట." Raghava Pandav. iii. 110. అనుగుత్వము a female companion. చెలి.

అనుగుణము *anu-guṇamu*. [Skt.] adj. Fit, proper, suited to. తగిన, అర్హమైన. అనుగుణ్యము *anu-guṇyamu*. adj. According to, suitable to. తగిన, అర్హమైన. అనుగుణ్యముగా adv. Accordingly, fitly, suitably. తగినట్లుగా. అనుగుణ్యముగా according to orders.

అనుగ్రహము *anu-grahamu*. [Skt.] n. Mercy, favour, grace, కృప, దయ, సహకారము. అనుగ్రహించుట to gain favour. మామయి అనుగ్రహించుచున్నది have mercy upon us, favour us. అనుగ్రహించు v. a. To favour, show kindness, help, bless. To grant, bestow. దయచేయు, సహాయముచేయు, ఈ అనుగ్రహించు అనుగ్రహిస్తావా? will you favour me with a call?

అనుచరుడు *anu-charuḥ*. [Skt.] n. A follower, an attendant, సహాయుడు, తోడు, వెలుదింపబడు.

అనుచితము *anu-uchitamu*. [Skt.] adj. Unfit, unsuitable, unsuitable. తగిన, అర్హమైన అచితమైన.

అనుచు *anuchu*. [Tel.] v. a. To send, dismiss. పంపు. "విజయవంశమునందున్న రాజు." Swa. v. 132. Also, to command, to order.

అనుభ్రాత *anu-bhrata*. [Skt.] n. A younger brother.

అనుభ్రాత *anu-bhrata*. [Skt. lit. Born together with.] n. A younger sister.

అనుజీవి *anu-jivi*. [Skt.] n. A dependant, or hanger on. **నీడనడు**.

అనుజాతు *anujatu*. [Skt.] n. Younger brother. **తమ్ముడు**.

అనుజ్ఞ *anujña*. [Skt.] n. Command. Permission, order, leave. **ఉత్తరపత్ర, శిక్ష.**
అనుజ్ఞాతుడు *anu-ññatudu*. [Skt.] n. One who has been commanded to do a thing, one who has obtained permission to do a thing.

అనుజ్యేష్ఠుడు *anu-jyēṣṭhudu*. [Skt.] n. The next eldest son.

అనురాగము *anu-rāgamu*. [Skt.] n. Regret, sorrow. **పశ్చాత్తాపము.** **అనురాగపడు** or **అనురాగపడునట్లు** to regret.

అనుత్తమము *an-uttamam*. [Skt.] adj. Most excellent, very superior. **చుక్కల ప్రతిమ.**

అనుత్తరము *an-uttaram*. [Skt.] adj. Not north. **ఉత్తరదేశముకానిది.** Unanswerable **కూరుకూలులేనిది.**

అనుత్పత్తి *an-utpatti*. [Skt.] Non-production; non-birth.

అనుత్పన్నము *an-utpannam*. [Skt.] adj. Unborn, unproduced.

అనువృత్తము *an-uvṛttam*. [Skt. from ఉవాచము.] n. Unaccented syllable. **తల్ల ప్పరము.** (ఇది కేదమునుగలచిహ్నము.) **సీర ప్పరము.**

అనుదినము *anu-dinam*. [Skt.] adv. Daily. **ప్రతిదినము, వానాడు**

అనుద్యోగము *an-udyōgam*. [Skt.] n. Want of exertion, inactivity.

అనునయము *anu-nayam*. [Skt.] n. Conciliation, consoling, entreaty, begging. **కాలక్షయము, ఓడార్పణము, ఆదుగుకోవడము, మందెగులబడడము, కలలు.** **అనునయించు**

anu-nayinisu. [Skt.] v. a. To conciliate, console; to entreat, beg. **ఓడార్పు, అనున కోడు, మందెగులబడు.**

అనునాసిక *anu-nāsika*. [Skt.] n. Uttered through the nose. In gram. the letter n.

అనుపకారి *an-upakāri*. [Skt.] n. A disabling person.

అనుపదీక్షుడు *an-upadīkṣudu*. [Skt.] n. One who is un instructed.

అనుపదీక్షుడు *an-upadīkṣudu*. [Skt.] n. A person who has not undergone the rite of ఉపదయనము.

అనుపపత్తి *an-upapatti*. [Skt.] n. Inconvenience, want of the means. **అసంబద్ధము.** **లేమిలేదు.** **ఉపపత్తికరమట్లు చూచుకోవద్దా** ought not we to consider, whether we have the means? **అనుపపత్తికాలము** a season of trial or anxiety, hard times.

అనుపమము *an-upamam*. [Skt.] adj. Incomparable, unrivalled, unparalleled. **అసదృశమైన, ఈడుకాని.** **అనుపమితము** uncomparad, that cannot be compared, matchless.

అనుపయోగ్యము *an-upayōgyam*. [Skt.] adj. Useless, unnecessary, unserviceable. **కొరకాని, పనికిరాని**

అనుపయోగము *an-upayōgam*. [Skt.] n. Unserviceableness, uselessness.

అనుపలక్షితము *an-upalakṣitam*. [Skt.] adj. Unseen, unobserved, unnoticed.

అనుపల్లవి *anupallavi*. [Skt.] n. The response in a chorus.

అనుపానము *anupānam*. [Skt.] n. A vehicle; medicine, anything taken with medicine to make it less nauseous. **మందుకోకూడా తీసుకోనే వద్దనైన వస్తువు.** **“తద్వచనాపదంబు ప్రియమపాన సహితంబై.”** Anir. ii. 108. **యీ మందుకు పానము అనుపానముచేసి పుచ్చుకో** you must take

milk as a vehicle to this medicine, you must take this medicine in milk.

అనుపు *anupu.* [Tel.] n. Toll, customs; amphibascade, ambush. కుంకము, పాంచాయతం డీహాలు. "తెనవలెటనీరు పోయవంకియుజేరి, మరలగొనగాక పిచ్చుకుంజెయనంబు, నేమవుగోన బొచ్చె కల్లగుట్టమర." A. ii. 69. తీ. కుంకము ప్రయ్యోగమునకు వచ్చెను. అనుపు v. a. To send, dismiss. కుండించు. "నన్నుమప్పుగార్ల చేత నెప్పొద్దు, ద్రోయకా." H. i. 42.

అనుప్రయోగము *anu-prayogaṃ.* [Skt.] n. Additional use.

అనుప్రాసము *anu-prāsamu.* [Skt.] n. Alliteration, repetition of similar letters, syllables and words. తుల్యవర్ణవిసృతము, వర్ణసామ్యము ప్రాసవతి. వర్ణాభ్యుక్తి ప్రాస వగనాచేరినది.

అనుబంధము *anu-bandhamu.* [Skt.] n. Connection, affinity, alliance. చుట్టరిము. అనుబంధము a defective or auxiliary verb. ప్రకృతి ప్రత్యయములచేత వచ్చెడి అక్షరము. In Arith. the junction of fractions. Also appendix, "that which is added" (to the main part of a book.) అనుబంధి or అనుబంధుడు n. One who acts in accordance with the wishes of the elders among his relations. A relation, శిష్యునిబంధుడుగలవాడు. అనుబంధించు *anu-bandhintaṃ* v. n. To join, connect, unite. సంబంధించు.

అనుబింబించు *anu-bimbintaṃ.* [Skt.] v. n. To reflect or throw back an image. ప్రతిబింబించు.

అనుభవము *anu-bhavam.* [Skt.] n. Experience, suffering, enjoyment. Knowledge obtained by observation and experiment. వాడుకవిషయము, పరీక్ష. కుభానుభవము the enjoyment of pleasure. దుఃఖానుభవము suffering distress or grief. నరకానుభవము the sufferings of hell, falling into hell. వాడు చేరినది వాడే అనుభవమును పెట్టినది he has come in for the fruits of his actions.

అనుభవవేద్యము that can be known by experience. అనుభవనిష్ఠము that is confirmed by experience. అనుభవజ్ఞుడు or అనుభవీకుడు he who enjoys, he who is experienced. అనుభవించేవాడు, అనుభవముగలవాడు. అనుభవవహుడు or అనుభవి or అనుభవశాలి. n. A man of experience. వాడుకవేద్యవాడు. అనుభవించు v. a. To experience, enjoy, suffer, share in, to have, hold, possess, partake of, undergo. పడు, పొను పనుమధించు to suffer the fruit of sin. పుణ్యఫలమునుభవించు to enjoy the reward of virtue. చేరినది అనుభవించుంటే తీరువా oah you avoid suffering the consequences of your acts?

అనుభావము *anu-bhāvam.* [Skt.] n. Majesty, dignity, magnanimity. A positive conclusion, decision, firm opinion. Indication of passion or emotion by word or gesture. ప్రకాశము, విశ్వము, భావోద్వేగముభావావాది. అనుభావ్యము *anu-bhāvyam.* [Skt.] adj. that which may be enjoyed. అనుభవించగలది.

అనుభోగము *anu-bhōgamu.* [Skt.] n. Enjoyment, experience. అనుభోగి n. A man of pleasure. కుంభిభోగమునుభవించేవాడు.

అనుమంత్రణము *anu-mōtramam.* [Skt.] n. Consecration by prayer. అనుమంత్రణము న్నము formula or prayer used in consecrating

అనుమదు *anumadu.* [Skt.] n. Hanyamadu. హనుమంతుడు.

అనుమరము *anumatam.* [Skt.] adj. Allowed, permitted, consented to. సుమర్చునష్ట, సప్తశతపది.

అనుమతి *anumati.* [Skt.] n. Agreement, consent, permission, leave. The fourteenth day of the moon's age, on which she rises one digit less than full. సప్తతి, అనుష్ఠ. మాస్తిశేనుకాంతాన్త, పక్షాన్త యజ్ఞపుష్కరము.

శంకృతి, అనుమతిని కొమారుడు రంగయ్యవారికి
signed by Rangayya with the consent
of his father అనుమతించు v. n. To
consent.

అనుమరణము annu-maranamu. [Skt.] n.
Death that follows another's death, as
in Suttas.

అనుమానము annu-mānamu. [Skt.] n. Sur-
mise, conjecture, suspicion, doubt. In
logic, inference. సందేహము, యుక్తిచేత నిర్ణయం
చడము. వానిమీద అనుమానము కోచినది, నాని
మీద అనుమానమున్నది I suspect him. అను
మానభివృద్ధి Induction (logic) అను
మానించు or అనుమానపడు annu-mā-
nintsu. [Skt.] v. n. To doubt, hesitate,
suspect. సందేహపడు.

అనుము or అనవచ్చెను annumu. [Tel.] n. A
leguminous plant. Dolichos catjang (the
cultivated species,) అనవకాయ a legume,
a pod, a sort of pulse (phaseolus radiatus.)
అనుములు n. plu. The seeds of అనవచ్చెను.

అనుము annumu. [Tel.] n. Fitness. Beauty
ఉత్తమ.

“అనునీనిన్నీరిన
యమృత్యుగానులుడమనమమచిర్యం
ప్రీత్యను యయోయియిడిగపు గొప్పక.”
య. v.

అనుమెయ్యము annu-meyyamu. [Skt.] adj. In-
ferable. తుహించదగినది. See అనుమానము.

అనుమోదము annu-mōdamu. [Skt.] n. Plea-
sure, delight. అనందము, ఉల్లాసము. అను
మోదించు v. n. To consent, agree, ap-
prove, to be pleased with. ఒప్పు, సంతో-
షించు.

అనుమోగము annu-mōgamu. [Skt.] n. A
question, examination, అడుగులు, ప్రశ్నలు.
a rejoinder in argument

అనురక్తి or అనురాగము annu-rakti [Skt.]
n. Love, attachment, desire. ప్రీతి. అను

రక్తము annu-raktamu. [Skt.] adj. At-
tached, fond, enamoured. ప్రీతిగల. అను
రక్తుడు n. He who loves, he who is fond
of. అనర్తుడు, ప్రీతిగలవాడు.

అనురూపము annu-rūpamu. [Skt.] adj. Like,
resembling. fit, suitable, corresponding
with. సమానమైన, తేద.

అనులాపము annu-lāpamu. [Skt.] n. Repe-
tition. అడిచునాటి అడచము, పునరుక్తి. అనులా-
పించు v. a. To repeat the same words.
చెప్పినమాటలనే మళ్ళీ చెప్పట.

అనులేపనము annu-lēpanamu. [Skt.] n.
Smearing; daubing the body with
unguents. పుర, గంధములమొక్క. పైపురి.

అనులోమము annu-lōmamu. [Skt. lit. With
the hair or grain.] adj. Regular, succe-
ssive. యథాక్రమము, అకోహ్యక్రమము గలది.

అనువదించు annu-radintsu. [Skt.] v. a. To
re echo, or repeat. ఒకరు చెప్పినదానినే చెప్పు.

అనువరి annuvāri. [Tel. from అనువు+అరి] See
అనువు.

అనువర్తించు annu-vartintsu. [Skt.] v. a. To
attend on, serve, follow, court one's
favour. అనుసరించినదము. అనువర్తనము n.
Serving or following another.

అనువాకము annu-vakamu. [Skt.] n. A chap-
ter of the Veda. An explanatory text or
sentence from the Veda. తేదభాగము.

అనువాదము annu-vādamu. [Skt.] n. Tauto-
logy, repetition. Abuse. పునరుక్తి, చెప్పినదా-
న్ని మళ్ళీ చెప్పడము, కుప్పికొట్టినాళ్ళము.

అనువు annuvu. [Tel.] n. Convenience, fit-
ness, propriety, suitability. చెప్ప, యో-
గ్యము, అనుకూలము. “మీమాంసా జలసంవారం
చువగునే సుమతోరిన వనపరులకు.” P. iv. 59.
“అనువాదివ్యరథంబునిచ్చె” T. i. 50. అనువు
కానిచే in an inconvenient hour. అనువరి
n. A man of tract, ఉపాయకారి, యుక్తియుడు.
అనువు adj. Proper, right, fit, suitable,

convenient. ఉచితమైన, యుక్తమైన, యోగ్యమైన. అనువుగా adv. Conveniently, suitably, fitly, with propriety. అనువుచేయు v. t. To make ready or fit. సిద్ధపరుచు. అనువువడు v. n. To be suitable or agreeable, or convenient. అనుకుంటున్నాడు. అనువుండ or అనువుండగ adv. Duly, well. ఒప్పుగా. “ఈ కథ వినియెడునుకొందరెల్ల నిమోగత్రంపా.” II. 1. 232.

అనుశాసనము anu-shasanamu. [Skt.] n. A command, order. ఆజ్ఞ, ఆదేశ.

అనుశ్రుతము anu-shrutamu. [Skt.] adj. In accordance with what is heard or the traditional teaching. Perpetual, continual. నరంతరమైన. అనుశ్రుతముగా adv. Traditionally. Perpetually, continually. 980 శరముగా.

అనుషంగము anu-shangamu. [Skt.] n. Attachment, love. చేజ్, సంబంధము, దయ.

అనుష్ఠానము anushthanamu. [Skt.] n. An observance, practice. ఆచారము, వడనడి. అనుష్ఠాన క్రమము the order of observing the religious ceremonies. అనుష్ఠించు v. a. To make, do, observe, celebrate. చేయు, ఆచరించు. అనుష్ఠితము anushthitamu. [Skt.] adj. Observed, practised (as a religious observance).

అనుష్ఠుడు an-ushnudu. [Skt. Lit. a man without heat.] n. A man without energy. An idle-fellow.

అనుసంధానము anu-sandhanamu. [Skt.] n. Reciting, repeating. చెప్పుకొనుచున్న గ్రంథమును చదివడము. అనుసంధింప v. a. To unite. To recite, repeat.

అనుసరించు anu-sarinisu. [Skt.] v. a. To follow, attend on, hold to serve, court one's favour. అనుసరించు. న్యాయమును అనుసరింప disregarding justice. అనుసరణము or అనుసారము anu-saranamu. [Skt.] n. Following, going after. Serving or attend-

ing on another. సంబంధించు, అనుసరించు. అనుసారముగా adv. According to. ప్రకారముగా, అనుసారముగా. అనుసారణి anu-sarani. [Skt.] n. Name of the second string of a lute. రెండోతంతి. అనుసారి n. A follower, a hanger on.

అనును anunu. [Tel.] n. A metal ring on the end of a stick, a rice pounder, &c. పొన్ను, కడియము.

“తినుకులుత్తడియనకు రెత్తులుకట్టి
పట్టి నేనాధిపతి బాగుచునున్నాను.”

చంద్రా, i.

అనుస్మరణము anu-smaranamu. [Skt.] n. Calling to mind, thinking on తలచడము.

అనుస్వారము anu-svaramu. [Skt.] n. The name of the letter (o) the nasal character. నువ్వు, రెండువు.

అనుశీలము anukamu. [Skt.] n. Race, family; peculiarity of race, character. అన్వయము, కలము.

అనుచానము anuchanam. [Skt.] adj. Well-behaved యదయ మైన అనుచానము anuchanudu. [Skt.] n. A brahmin versed in the Veda. పాఠశాల విద్యార్థి.

అనుచనము an-unamu. [Skt.] adj. Whole, entire. యాద్య, అంతయ, పరిశీలన.

అనుచము anupamu. [Skt.] adj. Wet, watery, inundated. అలలున్న మైద, అనుచము మైద. అనుచము n. A fen or marsh. రిక్తదీపం. అనుచ దేశము a marshy country.

అనుచుడు an-uchudu. [Skt.] n. The chariot or the sun వాహనాధి, అనుచుడు.

అనుచ్ఛేదము an-uchadam. [Skt.] adj. Not strong. Not permanent. అశక్తమైన.

అన్యత్రము an-yatram. [Skt.] n. A false-hood, a lie అన్యత్రము అన్యత్రాది a liar.

అనే, అనెడి, అనేటి ane. (the indefinite ppl of అను to say) Called, named, termed. కరణ అనే యను the town of Cuddapa.

అనేక

59

అన్న

అనేక *an-eka*. [Skt. lit. not one] adj. Several, many. చూడు, చెప్పు. **అనేకర్థము** *an-ekartham*. [Skt.] n. Abundance, చూడు త్వము. **అనేకవము** n. The elephant. ఏనుగు. **అనేకాక్షరము** a polysyllable. **అనేకమంది** or **అనేకములు** n. plu. Many persons. కానమంది.

అనాకహము *ana-kahamu*. [Skt.] n. A diarrhoea. పుష్కము.

అన్నమకగు or **అనుకమమగా**, [అనుకు+అనుకమ] See. అనుకు.

అన్న for **అనిన** (the past relative-ppl of అను to say.) Called, said, termed. రాముడన్నవాడు a man called Ramudu. వాడు యీ మాట అన్నప్పుడు when he said this. ఈ చెక్కపట్టివనిన్న రేదిని on the date on which this account is said to have been written. నీవన్నవానిని నారు అన్నవానిని యేమి భేదము what difference is there between your statement and theirs? ఏమన్నా సరే no matter what they said.

అన్న *anna*. [Tel.] n. An elder brother. Voc. sing. అన్నా. plu. అన్నలారా. పెద్దన్న the eldest of the elder brothers. చిన్నన్న the younger of the elder brothers. **అన్నదమ్ములు** brothers (both elder and younger.) ఏన్న వానికీ అన్నకే you are even worse than he is. ఇది శంకెదమ్ములు, అవగాయని శంకెదను మించినది these surpasses stage in speed. **అన్నా** or **అన్నవన్న** an interjection of grief or admiration, e. g., "కారకమైనప్పన్నమందే." "కారకమైనప్పన్నమందే."

అన్నపూర్ణచెంబు *anna-purna-chembu*. [Skt+Tel.] n. A sort of bowl. ఒక చెంబు, అన్నపూర్ణ being the name of a goddess, a form of Durga.

అన్నప్రాశనము *anna-prashanam*. [Skt.] n. The ceremony of giving an infant solid food for the first time. చంటిబిడ్డకు పెట్టమొదలు అన్నముపెట్టే కుర్చవ్రయోజనము.

అన్నలేది *anna-le-di*. [Tel+Skt.] n. Green vitriol, sulphate of iron.

అన్నము *annamu*. [Tel.] n. Boiled rice, meat, food. కిదము, కూడు, పప్పు. **అన్నవస్త్రములు** food and raiment. **అన్నదానము** the giving of food. **అన్నరసము** essence of food, chyle. **అన్నవిచారము** disorder of the stomach from indigestion. **అన్నశేషము** leavings of food.

అన్ని *anni*. [Tel.] (Plu. adj. pron.) So many, all. సమస్తము. అన్నివార్లు so many days. **అన్ని** *anni*. [Tel.] n. All. (Loc. అన్నిట or అన్నిటిలో in all, in all things. Dative అన్నిటికి to all, on the whole.) వాడు అన్నిటా సమర్థుడు he is clever in every thing. అన్నిటికీ శేను ఉన్నాను I will be answerable for all. అన్నిటికీ తిప్పునే నమ్మి యున్నాను you are my all in all, అన్నిటికీ అన్ని చెప్పవచ్చును he gives an excuse for every thing.

అన్ను *annu*. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ, ఆడది. వేంపుటన్ను a fairy. "కానుమెయన చెన్నుగా చేసి యీ యన్ను మోహింపెను. మోహింపెట్టెను." N. ii. 379. "అయినాకుని మోహింపెట్టెను." T. i. 43. **అన్ను** or **అన్నుపు** *annu*. [Tel.] n. Phrenzy, madness, wildness, intoxication. మదము, మత్తు, సారవశ్యము, బిల్లరుగము.

ఉ. "అన్నులనిద్రలేక"

సకపితుడై యుండెనో చేసికొన,

అన్ను నెరుగక కొక్కమొనె

దత్తి. పిమ్మనయందు బోరలే

దమ్మున మ్రొగిజొచ్చె."

భార. ఆ. vii.

అన్నుకొను *annu-konu*. [Tel.] v. n. To be intoxicated, be inebriated, మత్తియలు. "మన మరంగిన్ని యెరుగన్నుకొని" Ska. iv. 30.

అన్నువన్ను *annu-pannu*. [Tel.] n. Taxes, etc., the word అన్ను is a mere annuk, and పన్ను మొదలైనవి. BD. iv. 1959.

అన్నువ *annuva*. [Tel.] adj. Slender, little, small. అన్నువ. మున్నువ. "ఇన్నుగమునందు కాడివెనున్న రియదగాని మున్నుతో ద్రోకచలా నొన్న రికినివు పెద్దయునున్ను వేరవిండ్లుకనువల ద్దగలెనుక." M. IV. iv. 100. "అనుచు నాలు అన్నువకుము." ND, p. 31.

అన్నెము *annemu*. [Taddhav of Skt. అన్యము] adj. Another, other, different. అన్యము. అన్నెము n. Other thing. చేకరితి, ఇతర పైచి. "మన్నెకనాకు వంగలమర్దులమర్దు నున్నట్టిచో నన్నెమికల." T. ii. 112. Also, corruption of అన్యాయము *injustice*. అన్నె కాకు an unjust man. అన్యాయకారి; అన్నె కారి unjust woman. అన్యాయకారిణి.

అన్యత్ర *anyatru*. [Skt.] adv. In another place, elsewhere. మరెచుచోట.

అన్యథా *anyatha*. [Skt.] adv. Otherwise, in a different manner. మరెచువిధముగా. వాన్ని అన్యథాచేసాడు he did it otherwise.

అన్యథాకరించు *anyatha-karintan*. [Skt.] To separate. వేరుచేయు.

"నరులలోవరులనునువు నల్లయునుట్టి
తల్లిదండ్రులను విభాచిక్కరియు
అన్యథాకరించి వదిలె యనిన."

భార. ఆది. vii.

అన్యము *anyamu* [Skt.] adj. Another, other, different, strange, foreign. ఇతర మైన, వేర, మరెచు. అన్యదేశము a foreign country. అన్యదేశస్థులు foreigners, అన్యదు *anyudu*. [Skt.] n. A stranger. పరుడు, ఇం దుడు అన్యోన్యముadj. Mutual, reciprocal. పరస్పర మైన. అన్యోన్యము n. Friendship, amity, intimacy, mutual attachment, or

affection. స్నేహము, బంధుత్వము. అన్యోన్యముగా adv. On good terms, amicably, in a friendly manner. affectionately. స్నేహముగా, బంధుత్వముగా.

అన్యవచేకము *anyava-dhesamu*. [Skt.] n. Indirect reference; innuendo. ఒకటిని నవ మున్నొకటిని చెప్పడము. అన్యవచేకముగా by innuendo.

అన్యాయము *anyayamu*. [Skt.] n. Injustice, wrong. అన్యాయము. అన్యాయమునను ill gotten wealth. ఇతరుల అన్యాయము what a shame this is! అన్యాయము adj. Unjust, wrong. నీతిలేని, అధర్మమైన. అన్యాయముగా adv. Unjustly, wrongfully. అధర్మముగా, నీతిలేనట్లుగా అన్యాయముగా n. An unjust man, a sinner. దుష్టుడు.

అన్యాయము *anyayamu*. [Skt.] n. Race, lineage. In grammar, the government of words in a sentence. Syntax. వంశము. పదములముక్కు. పదస్వరాలక్షణమునాకారము, ఇమిడిక. ఈ లక్షణమునకు అన్యాయము తెలియలేదు I do not perceive the syntax of this verse. దూరాన్వయము a far-fetched allusion. కురు వాన్యాయుడు one of the Kuru race. అన్యాయుడు a genealogist. అన్యాయవాద్యము (in Logic) an affirmative argument. అన్యాయము v. a. To arrange words in their natural order, explain the syntax. పదముల సంబంధమును తెప్ప, పాండిత్యము.

అన్యధాము *anyadhamu*. [Skt.] adj. Descriptive, expressing the properties or attributes. పాఠక మైన. అన్యధానామము a name which suits one's character. అన్యధా సంజ్ఞ a significant term, a term whose meaning is intelligible in itself.

అన్యాయము *anyayamu*. [Skt.] n. Lineage, descent, race, family. వంశము

అన్యత్రము *anyatru*. [Skt.] adj. Connected, దానితో పాటు, చేరు, మిళితమైన. ఈ వాక్యము

అనన్యతమగావన్నది this is a broken phrase.
అన్యత్రుడు n. He who possesses a thing.
నకలనుగావన్నతడు he who is possessor
of all virtues.

అన్యక్షణము an-rikshanamu. [Skt.] n. See-
ing, research. చూడడము, పరిశోధన.

అన్వేషణము anveshanamu. [Skt.] n.
Inquire, research, enquiry. పరిశోధన.

అన్వేషించు v. 2. to look for, to search for.
పరిశోధించు. అన్వేషితము adj. Searched, sought.

అప apa. [Skt.] prefix. Away from, ill, evil.
చెడు. అపకీర్తి a bad name, ill-fame

అపండితుడు a-panditudu. [Skt.] An un-
learned man

అపకారము apakaramu. [Skt.] n. Injury,
harm. చెరుపు, కీడు అపకారుడు to do
one an ill turn or injury. అపకారి n. an
ill-doer.

అపకీర్తి apa-kirti. [Skt.] n. Ill-fame, Infamy,
an ill-name. చెడ్డ పేరు, నుష్కళము, చూరు.
వారికి అపకీర్తి వచ్చినది they were disgraced.

అపకీర్తితి apa-kirti. [Skt.] n. Same as
అపకారము. అపకీర్తితుడు one to whom an
ill turn has been done.

అపక్రమము apa-kramamu. [Skt.] n. Rout,
defeat, flight, retreat. పరాభవము. అపక్ర-
మించు to run away from a battle.

అపక్వము a-pakamu. [Skt.] adj. Unripe,
raw, immature, green. చుండవి.

అపఖ్యాతి apa-khyati. [Skt.] n. An ill name,
evil report, disgrace. అపకీర్తి.

అపగతము apa-gatamu. [Skt.] adj. Gone,
departed, deceased, dead. పుత్రము, గతము,
అపగతప్రాణులైన deprived of life.

అపహరణము apa-chayamu. [Skt.] n. Loss,
detriment. The act of plucking flowers,
నష్టము, అపహరణము, పుష్పాలు తీయడము. పుష్పా-

వనము (Swa. iv. 116) gathering
flowers.

అపకారము apacharamu. [Skt.] n. An in-
sult, an affront, inevitability, fault. అపకార-
యెడల చేసిన పాపము.

అపజయము apa-jayamu. [Skt.] n. Failure,
defeat. ఓటము

అపత్నీకుడు a-patnikudu. [Skt. (from పత్ని)]
n. A widower. పెళ్ళిమొరేనాడు

అపత్ర్యము apatryamu. [Skt.] n. A child
(male or female) offspring అపత్ర్యము,
పత్ర్య అపత్ర్యపుత్ర్యము a patronymical
affix. అపత్ర్యకర్త a patronymic.

అపత్రప్త apa-trapt. [Skt.] n. Shame caused
by others. బయవనం కలిగిన స్థితి

అపథ్యము a-pathyamu. [Skt.] n. An error in
diet, a deviation from వధ్యము or prescrib-
ed regimen. వైద్యుడుకాకావచ్చు వాచ్చు గొడవము

అపార్థము a-parthamu. [Skt.] n. Non-
entity. Nothing. శూన్యము. వాడు బట్టి అపార్థ-
ము he is a mere nothing, he is a cipher.

అపధిశము apa-dishamu. [Skt.] n. A half
point or quarter point or "air" of the
compass; intermediate space. చిహ్నము,
చిహ్నము, చిహ్నము, చిహ్నము, అయిదుముఖము.

అపదూరు apa-duru. [Skt.] n. Calumny,
infamy, undeserved blame. అపదూరు.
అపదూరువడు v. n. To be calumniated,
defamed. అపదూరుపాడు.

అపదూరుచేయు v. a. To slander, spread an ill report of
one. అపదూరుచేయుచేయు.

అపదేశము apa-deshamu. [Skt.] n. Pretext,
pretence. వ్యాజ్యము, పాపము.

అపనమ్మక or అపనమ్మకము apa-nammaka.
[Skt. అప + Tel. నమ్మక] n. Incredulity,
unbelief, mistrust, diffidence.

అపనయము apa-nayamu. [Skt.] n. Taking
away, withdrawing, removing, destroying.
తొలగించడము, దూరీకరణము, పాగొట్టడము.

అపశయించు *apashayinchi*. [Skt.] v. a. To remove, do away with, dissipate. పాశ్యుం. "పన్ని బాధలకెట్టివ వన్ని బాధలమృత్యునీ చేరే నేయనెయింది." N. IV. 247.

అపవీచ *apa-vinda*. [Skt.] n. Undeserved blame, reproach, detraction, slander, false accusation. అపవాదము

అపవేదము *apa-nepamu*. [Skt.] n. False or unjust accusation. అపవాదు. "అపవేదమున కలా నపనెవరాదు." Sar. D. 106.

అపనేయము *apa-nēgamu*. [Skt.] adj. That which is to be taken away, that which is to be removed. తీసివేయవలగినది. "అపనేయమునకు నెవరే నపనెయలుకాదుడెవలయును." Vish. vi. 74.

అపహరించు *apa-harinchu*. [Skt.] n. Removing, taking away. తొలగించుట. Vasu. ii. 57.

అపహరి *apa-hari*. [Skt. అప + Tel. హరి.] n. Injustice. అన్యాయము

అపప్రయోగము *apa-prayogamu*. [Skt.] n. Misapplication of a word. గుప్తప్రయోగము.

అపభ్రంశము *apa-bhramsanu*. [Skt.] n. Common vulgar talk; a low term. ప్రాచ్యభాష, అపభ్రంశము.

అపమృత్యువు *apa-mrityuvu*. [Skt.] n. Sudden death, violent death, untimely death. అన్వికృతమరణము. తీవ్రమున కలిగినరాధ.

అపయశము *apa-yashamu*. [Skt.] n. Ill-fame, infamy. అపకీర్తి

అపరంజి *aparangi*. [Skt.] n. Fine refined gold. కుండము, పరిపన్నెటంగారు, ఉజ్జి.

అపరము *a-paramu*. [Skt.] adj. Other, another, latter. అన్యము, ఉత్తరము. **అపరశ్రీ** *aparashri* n. Obsequies, funeral rites, దినవారాలు, కన్నడంతు. **అపరభాగ్యములు** or **అపర్యాలు** or **అపరవిసములు** other kinds of grain, miscellaneous grains, all sorts of grain in pods, such as beans, &c. కానుభాగ్యములు. One verse says. "ఉత్తరే

పూర్వసప్యం అపరసప్యంకరతా." **అపరనామము** n. A second name. రెండో పేరు. **అపరభాగము** n. The blind part, వెనుకటిభాగము. **అపరమంత్రములు** n. Funeral prayers. అపరాత్రి midnight, the latter half of the night. **అపరలోకము** another world. **అపరవార్ధ** the western ocean. వాడు పూర్వవరములు చేయించగలడు he is qualified as priest to solemnize both the marriage and funeral rites. **అపరాహ్నము** or **అపరాహ్నము** [Skt. అపర + అహ్నము.] n. The afternoon. రెండవభాగము అపరాహ్నము

అపరాజితము *a-parajitamu*. [Skt.] adj. Not conquered. జయించబడని. Bhar. I. i. 3.

అపరాత్రి *apa-ratri*. [Skt. అప + Tel. రాత్రి.] n. The dead of night. Mid-night. నిద్ర, అర్ధరాత్రిము.

అపరాధము *apa-radhamu*. [Skt.] n. A fault, sin, guilt, (commonly) a fine, punishment, penalty. తిక్కనపైసకర్తము, సొపము, పేరు, (వాడుకగా) పేరుపెట్టే పుచ్చు కొనే యాకలు. **అపరాధమున** పుచ్చించు or కాదు to pardon, overlook. **అపరాధి** ను చేసికొను to beg pardon, **అపరాధముచేయు** to inflict a fine. **అపరాధి** n. An offender, delinquent. పాపముచేసినవాడు. **అపరాధము** adj. Criminal, guilty, erring, faulty. **అపరాధి** యైన, పాపియైన

అపరిమితము *a-parimitamu*. [Skt.] adj. Boundless, infinite, immense. మితమలేని, విస్తారము

అపరివార్యము *a-pari-haryamu*. [Skt.] adj. Indefensible, unavoidable. పోరాడకుండునది **అపరివార్యమైన** దేహసంబంధములు relations that cannot be neglected.

అపరూపము *apa-rupamu*. [Skt.] adj. Ugly, deformed. Rare, scarce, uncommon. వికృతకాదు, వికారము, (వాడుకగా) వికృత, అరుదు.

అపా

63

అపా

అపారోక్షము *a-parokshamu.* [Skt.] n. Presence. పరమేశ్వరుడు. **అపారోక్షి** *a-parokshi* n. A prophet; one who knows the past and the future. భూరభవిష్యత్తులను ఎరిగినవాడు.

అపార్ణ *aparna.* [Skt.] n. An epithet of Parvati. పార్వతీదేవి.

అపరిపిండు or **అపలాపముచేయు** *apa-lapinu.* [Skt.] v. a. To deny, conceal. ఉండగా లేదను, ఎరిగియుండగా ఎరుగనను, మును సునేయు. **అపలాపము** *apa-lapamu.* [Skt.] n. Denial, concealment of knowledge. evasion. ఉండగా లేదనడము, ఎరిగియుండగా ఎరుగననడము.

చవర్గము *apa-rangamu.* [Skt.] n. Detachment from matter, final beatitude. మోక్షము. భోగావర్గముల the present enjoyment and the final bliss.

అపవాదము *apa-vadamu.* [Skt.] n. Calumny, reproach, slander. నింద. అపభ్రాంతి.

అపవిత్రము *a-pavitramu.* [Skt.] adj. Impure: unclean. అపవిత్రమై.

అపశకుమము *apa-sakumamu.* [Skt.] n. A bad onion.

అపశబ్దము *apa-sabdamu.* [Skt.] n. An ungrammatical word. వ్యాకరణవిరుద్ధమైన పదము.

అపసర్వము *apa-sarvam.* [Skt.] n. Perjury. అపరధము.

అపసవ్యము *apa-savyamu.* [Skt.] adj. Contrary, opposite to, on the wrong side. ప్రతిపాదమైన, వ్యతిరేకమైన, అలాగా కుడిచేతి అపసవ్యము letters written the wrong way as in a seal. **అపసవ్యము** n. Putting the brahminical thread the wrong way: that is, on the right shoulder and letting it fall on the left side instead of lying on the left shoulder, జంబుకును కుడిభుజము మీదనుంచి యెడమభుజమునకు కిందికట్టుగా చేసుకోవడము.

అపసాక్షి *apa-sakshi* [Skt.] n. (Not a good phrase) A false witness. కన్యసాక్షి. **అపసాక్ష్యము** false evidence. కన్యసాక్ష్యము.

అపస్మారము or **అపస్మారకము** *apa-smaramu.*

[Skt.] adj. Naasty, filthy, nauseous, dirty. అపవ్యమైన, శోభన. **అపస్మారము** n. Forgetfulness. A confused feeling; violent passion, approaching to madness. Nastiness; Epilepsy, కాకిసోమల, తెరువు మరుపుమూలము, (లోకవాదులలో) శోక, అపవ్యామ. **అపస్మారకుడు** n. A nasty or dirty fellow. శోకముండు. **అపస్మారి** n. An epileptic (vulgarly) he who is nasty or filthy. కాకిసోమల గలవాడు, శోకముండు.

అపస్వరము *apa-svaramu.* [Skt.] n. Mispronunciation: a false note or discord in music. కప్పు ఉచ్చారణ, సంకీర్ణములో కప్పు స్వరము. **అపస్వరము** adj. Inharmonious, discordant. వ్రోగ్యముకాని, మధురముకాని.

అపహరము *apa-haramu.* [Skt.] adj. Destroyed, killed.

అపహము *apahamu.* [Skt.] adj. Doing away, with, losing, averting. పోనాళ్ళ కల్గెదానా వాను doing away with sin or impurity.

అపహరిండు *apa-harinu.* [Skt.] v. a. To pillage, plunder, take by violence or deceit, usurp. ముచ్చరిండు, అపహరయిండుగా ఎత్తుకొనిపోవు. **అపహరణము** *apa-haranamu.* [Skt.] n. Plundering, purloining, carrying off, stealing. చోర్యము, ముచ్చరించడము, అపహరయిండుగా ఎత్తుకొనిపోవడము. **అపహర్త** n. One who carries away by force or violence, a thief, rogue.

అపహరము *apaharamu.* [Skt.] n. Pillage, plunder, taking by violence. చోరు కోడడు. **అపహరణము** robbing of every thing. దిత్తవచనము taking back a gift. **అపహారము** adj. that which is robbed or stolen.

అపహసించు *apa-hasinu.* [Skt.] v. a. To laugh convulsively, to laugh outright.

- To laugh at, deride. **అపహాసము** *apahasyamu*. [Skt.] n. Laughter, ridicule, jest. **అపహాసము**, **అపహాసము**.
- అపాంగము** *apāṅgamu*. [Skt.] n. The outer corner of the eye. **అపాంగము**.
- అపాంపతి** *apāṃpati*. [Skt.] n. The father of waters, the sea or ocean. **అపాంపతి**.
- అపాత్నయుడు** *a-pāṭṇayudu*. [Skt.] n. An unfashionable man, one with whom others will not eat. **అపాత్నయుడు**.
- అపాశుమము** *a-pāśumamu*. [Skt.] n. Weakness, infirmity, illness. **అపాశుమము** he is unwell.
- అపాత్రము** *apātram*. [Skt.] adj. Unworthy, undeserving, etc. **అపాత్రము** **అపాత్రుడు** n. He who is unworthy or undeserving. **అపాత్రుడు**, **అపాత్రుడు**. **అపాత్రుడు** I forfeited his favour. I incurred his displeasure.
- అపానము** *apānamu*. [Skt.] n. The Anus. **అపానము**, **అపానము**. **అపానము** n. *centris crepitus*. **అపానము**, **అపానము**.
- అపామార్గము** Same as **అపాత్రము**. (q. v.)
- అపాయము** *apayamu*. [Skt.] n. Peril, danger, mischief. **అపాయము**, **అపాయము**, **అపాయము**. **అపాయము** the peril of life, mortal peril.
- అపారము** *a-paramu*. [Skt.] adj. Shoreless, boundless, infinite, excessive, abundant. **అపారము**, **అపారము**. **అపారము** the shoreless waters, the ocean. **అపారముగా** adv. Profusely, abundantly. **అపారముగా**.
- అపార్థము** *aparatham*. [Skt.] n. Misinterpretation. **అపార్థము**, **అపార్థము** or **అపార్థము** to misinterpret or misconstrue.

అపిహాసము *api-dhānamu*. [Skt.] n. A covering, screen, concealment. **అపిహాసము**, **అపిహాసము**, **అపిహాసము**.

అపుడు *apudu*. [Tel.] adv. Then. See **అపుడు**.

అపుణ్యము *a-puṇyam*. [Hkt.] adj. Wicked, bad. **అపుణ్యము**, **అపుణ్యము** the wicked.

అపురుడు or **అపుత్రవంతుడు** *a-putrudu*, [S-L.] n. He who is soulless. **అపురుడు**, **అపురుడు**.

అపునర్జన్మము *a-punarbhavam*. [Skt.] n. Freedom from re-birth, final beatitude, eternal bliss. **అపునర్జన్మము**.

అపూర్వము *apūrvamu*. [Skt.] adj. Rare, seldom, uncommon, unusual. **అపూర్వము**, **అపూర్వము**. **అపూర్వము** EP. vi. 292.

అపూపము *apūpamu*. [Skt.] n. A cake. **అపూపము**.

అపూర్వము *a-pūrvamu*. [Skt.] adj. Novel, uncommon, extraordinary. **అపూర్వము**, **అపూర్వము**.

"ఏయవిహృద్భవభృగ్వం
శేమరి" Bhar. I. i. 26.

అపేక్ష *apēksha*. [Skt.] n. Expectation, hope, wish, desire. **అపేక్ష**, **అపేక్ష** than that, with reference to that. **అపేక్ష**, **అపేక్ష** as *regard* the horse the elephant is strong, i. e., the elephant is stronger than the horse. **అపేక్షించు** *apēkshintu*. v. a. To covet, long for, wish for. **అపేక్షించు**, **అపేక్షించు**. **అపేక్షించు** or **అపేక్షించు** *apēkshantyanu* [Skt.] adj. Desirable.

అపరాధము *aparādhamu*. [Skt.] n. An unwarranted inference inferring the existence of what does not really exist any where. **అపరాధము**, **అపరాధము** Ascertaining by investigation, decision. **అపరాధము**, **అపరాధము** It commonly means a lie, a false-

అప్ప అప్ప

ఆ

అప్ప అప్ప

hood. a false charge. అప్పుడు, కట్ట, తప్ప
కీర్తన. నాదిక అపోహను చెప్పినాడు he
laid the blame upon me falsely.

అప్పు *appa*. [Tel.] adv. (అప్పుడు is occa-
sionally thus spelt to suit the metre.)
Then, when, at that time.

అప్ప *appa*. [Tel. cognate with Heb. Abba,
father.] n. Papa, a father. An elder
sister. తండ్రి, అక్క. (This word is fre-
quently added to the proper names of
men; as a term of common respect;
thus తండ్రియ్య, రామయ్య.)

అప్పగించు *appagintu*. [Tel.] v. a. To en-
trust, commit, deliver to the charge of
another, give over, to put into another's
possession. అప్పగించు, పదిలముగా నుంచుచును
నామ చేయు అప్పగించు n. Delivery, con-
signment. అప్పగించి ఆ యింటిని నాకు అప్ప
గించి పెట్టినాడు he made the house over
to me.

అప్పకొ *appakoti* [Tel.] n. A cake. అప్పు
కొడు.

అప్పలుము *appalamu*. [Tel.] adj. Pure, un-
mixed. స్వచ్ఛమై.

అప్పటి *appati*. [Tel.] Again. మరల.

“అట్లా, కనిమలభీనునాధుమకు
నచ్చటియొం బ్రామిల్లి చేరుకన్.”

యక్కాం i.

అప్పడము *appadamu*. [Tel.] n. A sort of
thin cake which is fried. భక్ష్యం చేయు.

అప్పటి *ap-pati*. [Skt. అప + పతి.] n. Lord of
waters, a title of the Indian Neptune.
మరుగుడు.

అప్పన *appana*. [Tel. from అప్పగించు] n.
Consent, order, command. అనుమతి, ఆజ్ఞ.

అప్పనము *appanammu*. [from Skt. అప్పణము.]
n. Offering. అర్పణము, కానుక. Tribute, tax.
భాగభీషము, పన్ను. “రాజనీచేత శేయించు
రాజునాయ, ముప్పదమిరుల పిత్తులప్పునలు.”

T. v. 167. అప్పన చేయు to offer, to give
over the charge of, to hand over. అప్పగించు.

“పుక్కులము తనరాళ్లు అప్పనముచేసి.”

కా. v.

అప్పము *appammu*. [Tel.] n. A kind of sweet
cake. అపూరణి చేయు.

అప్పగించు *appagintu*. [Tel.] v. a. To tap,
touch, slap, strike gently with the open
hand. To embrace, To smear, apply.
కట్ట, చరచు, అంటు, యెత్తు. అరిగినచుచేసి
శోష, భరుము. “చచ్చు దెసగతోక నప్పగించి.”
A iii. 27. “దేహమునకుండుమరసంబుప్పగించి.”

P. iv. 419. To try. యెత్తుచు. To cover.
కప్ప. “తేనెపుట్టాల్కు రప్పనప్పగించుచున్.”

Swa. v. To take. గ్రహించు. “పండులనప్ప
గించగా” పై. 6 ఆ. To wipe as tears అడ్డు,
కుడుచు. To touch. స్పృశించు. అప్పగించు

appalinta. [Tel.] n. Striking gently with
the hand. చరచు.

అప్పనము *appanammu*. [Tel.] n. The cut at
which water is let into a field. ముడ.
అప్పనము. adv. Always.

“పనికిపానుమంటిదని పల్కుదురీ
యరిచెనేనేనిప్పునము.”

కా. i.

అప్పు *appu*. [Tel.] n. Loan, debt. ఋణము.
అప్పుకుచ్చుకొను to borrow. అప్పుయిచ్చు
to lend. అప్పుపడు to fall in debt. అప్పున
మలు debts: here the word సప్పులు is an
anuk. అప్పలకాపు a man in debt; a debtor.
అప్పు పుచ్చుకొన్నవాడు. అప్పులవాడు n. A
creditor, lender. ఉత్తమర్గము, అప్పుయిచ్చు
వాడు.

అప్పు *appu*. [Skt.] n. Water. నీళ్లు. plu.
అప్పులు Vasu i. Preface 66. “ధర్మమునాం
సంపద చాసరాకుండ దక్షులైతే సప్పునా
నంబె.” Vasu. i. “అప్పుల నాధిచేతబుచ్చుకొని
కాన్యంధై నున్నయిచ్చుయిచ్చులై జోచుయిచ్చు
చున్నదిమగా నాన్యంధైచేసి.” A. iv. 194.

అప్పుడు *appudu*. [Tel. from అ + పుడు] adv. Then, at that time (This is also used as a defective noun.) Dative అప్పటికి at that time, అప్పట్లో (locative) at that time. అప్పటినుండి since that time. అప్పు చెప్పివున్నది! when he said so. మరొకప్పుడు at another time. In compounds it means 'When', as వాడు వచ్చివున్నాడు when he came. ఒకప్పుడు వచ్చిన ఒకప్పుడు రాకపోయెడు he sometimes came and sometimes stayed away. అప్పుడే (emphatic form) just then, already. అప్పుడే పుట్టిరిట్టె a child just born. అప్పుడప్పుడు now and then. అప్పటివారు the rulers of those days, the then princes.

అప్రకాశముగా *a-prakāśamu-ga*. [Skt.] adv. in secret.

అప్రతికారము *a-pratikāramu*. [Skt.] n. Ingratitude. కృతఘ్నత. "క్రొధం ప్రకారం మెప్పుడమయి నుండినవరిగ్గత నింకాధురాత్మ దత్త." M. IV. ii. 281.

అప్రతిద్యంబుడు *a-prati-dhāndubhu*. [Skt.] n. He who is incomparable or matchless in battle. అనూపదైవాడు.

అప్రతిష్ఠ *a-pratishṭha*. [Skt.] n. Bad reputation, disgrace. అపక్తి, అపవాదము.

అప్రతిహతము *a-pratihataṁ*. [Skt.] adj. Irresistible. అనివార్యమైన, అడ్డగించుకొనని. అప్రతిహతశత్రుడు he who is irresistible in wrath.

అప్రత్యక్షము *a-pratyakṣam*. [Skt.] adj. Imperceptible, invisible. అనీచరమైన, అనుపదని.

అప్రతక్షిణము *a-pratikṣhinam*. [Skt.] n. Walking round (a corpse, &c.) presenting the left hand towards it. ఎడమచేయిట్లుగా చుట్టును రోగిడము.

అప్రధానము *a-pradhānam*. [Skt.] n. Unimportant, secondary. అప్రధానముగా *a-pradhānamu*. [Skt.] n. Inferiority.

అప్రమాణము *a-pramāṇam*. [Skt.] n. Perjury, a false oath. అనర్థము, కల్పితమాట. అప్రామాణికుడు one who forswears himself. A rogue; a liar.

అప్రమేయము *a-pramēyam*. [Skt.] adj. Incomprehensible; inconceivable; beyond human understanding. అనీచరమైన, అనుపదని, మరలించుకొననిది. అప్రమేయము n. God, the incomprehensible one. దేవుడు.

అప్రయత్నము *a-prayatnam*. [Skt.] n. Absence of effort, indifference.

అప్రయోజకము *a-prayōjakam*. [Skt.] adj. Unserviceable, fruitless, useless. ఉపయోగముకాని, పనికిరాని. అప్రయోజకుడు n. A useless man. పనికివారివాడు.

అప్రశస్తము *a-prasūtam*. [Skt.] adj. Not excellent, worthless, contemptible, not public, secret, hidden. అప్రశస్తిమైన, కపాప్యమైన, ఎరువైనది.

అప్రసిద్ధము *a-prasiddham*. [Skt.] adj. Not known to the world, not public, secret, hidden. అప్రశస్తిమైన, కపాప్యమైన, ఎరువైనది. అప్రసిద్ధి n. Infamy, obscurity.

అప్రాప్తవ్యవహారము *a-prāpta-vyavahāraṁ*. [Skt.] n. A minor in law; one who is under age. వ్యవహారవికారవాడు.

అప్రాప్యము *a-prāpyam*. [Skt.] adj. That which is unattainable. పొందజగ్గముకానిది.

అప్రామాణికుడు. See అప్రమాణము.

అప్రాశ్యుడు *a-prāśyudu*. [Skt.] n. An outcaste, he who is not fit to eat with others. అపాత్రయుగు, వ్రాత్యుడు.

అప్రియము *a-priyam*. [Skt.] n. Disagreeableness. Enmity, hatred. ద్వేషము.

అపరరస or **అపరరస్తి** *aparasa*. [Skt.] n. Heavenly nymph; a celestial courtesan. స్వర్గకన్య, రంభమొదలైనవారు.

అబంధర *a-bandara*. [Tel.] n. Disorder, confusion, irregularity. కాశము, కసాభాగము.

అమంకరగాముడే *adj.* Disorderly, confused, irregular. కలవరముగాముడే.

అబ్బ *abba*. [Tel.] *n.* A ladle, a spoon made of a coconut shell. పెంకాయచిప్ప గంట.

అబ్బుచేర *abba-chépa*. [Tel.] *n.* A fish, a species of *Balistes* (Russell, Fishes, plate 21.)

అబ్బము *a-buddhamu*. [Skt.] *adj.* False, untrue, erroneous, wrong. అబ్బరమైన నేను చెప్పియుంటు అబ్బము what I said was wrong, or not true. **అబ్బము** *n.* A lie, a falsehood. అబ్బరము, తప్పు. **అబ్బితుడు** *n.* A liar. అబ్బరగాది.

అబ్బ *a-bala*. [Skt. lit. the weak one.] *n.* A woman. అబ్బది.

అపాధితము *a-badhita*. [Skt.] *adj.* Unobjectionable. నిరాపేక్షమైన. ఇది అపాధిత ముగానున్నది it is not open to objection.

అరిసిలు *arisi*. [Tel.] *n.* To go for an airing, or for a walk. ఒకారు, వాహ్యం.

అబ్బము *abjamu*. [Skt. అక+జ lit. waterborn] *n.* A lotus. A conch. వజ్రము, శంఖము. అబ్బి అని నామం of a particular form of the lines in the hand. **అబ్బాదు** or **అబ్బభవుడు** *abba-jadu*. [Skt.] *Brabhu* (being born from the lotus.) **అబ్బనయము** *abba-nayana*. [Skt.] The lotus-eyed (one) **అబ్బబాంధవుడు** *n.* The sun. సూర్యుడు. **అబ్బారి** or **అబ్బాడు** *n.* The moon. చంద్రుడు.

అబ్బము *abdamu*. [Skt.] *n.* A year. A cloud. సంవత్సరము, మేఘము. అబ్బికలము or శతాబ్దము *a century*; అబ్బసహస్రము *a thousand years*.

అబ్బి *abbi*. [Skt. అక+భి] *n.* The sea. ముద్రము. అబ్బి Lakshmi, having been produced at the churning of the sea of milk. అబ్బిముగ్ధి submarine fire. అబ్బివల్లము *n.* Coral. ముడుము.

అబ్బ *abba*. [Heb. Abba. Aryan Pu.] *n.* A father. తండ్రి. వాడుబ్బుతోడుగా I swear by

my father. ఏడు వారి అబ్బ this man is ten times worse than he is. ఏడుబ్బుతో పోయి చెప్పు go and tell your granny. అబ్బ, అబ్బి or అబ్బిబ్బి! An interjection of grief or admiration & common exclamation. అబ్బాద్!

అబ్బాడు *abba-badu*. [Tel.] *n.* An ignorant fellow.

అబ్బరము *abbaramu*. [Tel.] *adj.* and *adv.* To a surprising degree. *n.* A wonder, a marvel. అబ్బర్యము.

అబ్బాటు *abbatu*. [Tel.] *n.* Closeness, *confinement* in a crowded room. మనస్సుగ్ధము మన గంటిమీదగా *Swa. v.*

అబ్బాయి *abbaya*. [Tel.] *n.* My lad! అబ్బి, కుర్రవాడు.

అబ్బాలాడు *abbaladu*. [Tel. అబ్బాల+అడు] *v. n.* To grope. దుబ్బలాడు. To get hurried. తడలడు.

అబ్బి or **అబ్బిగాడు** *abbi*. [Tel.] *n.* My lad! అబ్బాయి, కుర్రవాడు.

అబ్బు *abbu*. [Tel.] *v. n.* To come into one's enjoyment, possession, or reach; he obtained or gained. చిక్క, కొరకు, లభించు. రాక్షసుడు. ఇది ఏది అబ్బేసాముకారు the luck is too good to last; that is, he is not worthy of such good fortune, and it will not stick by him. దీన్ని వానికి అబ్బు నివ్వరు they will prevent his getting it.

అబ్బరము *abbaramu*. [Tel.] *n.* Surprise, amazement, astonishment. అబ్బర్యము. "అమెరాను అబ్బరముగా గ్రాసించె." N. iii. 211. **అబ్బరపడు** to be surprised. **అబ్బరపాటు** *abburapadu*. [Tel.] *n.* Surprise, amazement. అబ్బర్యము.

అబ్బెంచ *abbenda*. [Tel.] *n.* A kind of plant. వుడుచుకము. "అబ్బెంచులకా శబ్దెంచులకె." య 4 అ.

అబ్బేనము *abbeyana*. [Tadibhava form of Skt. అభ్యాసము] *n.* Practice. అభ్యాసము.

అబ్రమా *abramā*. [Another form of అబ్రహ్మరమ] *adj.* Wonderful, amazing. అద్భుతమైన *n.* Wonder, marvel. అద్భుతము. T. ii. 77. "వనలయాశుల కంపించించుట ప్రభు." N. I. 167. అబ్రహ్మరమ *v. n.* To wonder. అద్భుతపడు.

అబ్రహ్మణ్యము *a-brahmanyamu*. [Tel.] *n.* A deed improper to be done by a Brahmin; an unbrahminical or sacrilegious act; an exclamation meaning 'to the rescue' a heinous sin is about to be committed.' Crying for quarter. మర, అవశ్యక్తి, నిరంతరము. "ఈమహాబలము" భావ మహాబలముచేతనిధిక బ్రహ్మణ్యము తెల్లము." Swa. iii. 137. "అబ్రహ్మణ్యము పాపిపాపియని యబ్రహ్మణ్యము తెల్లము." N. ii. 190.

అబ్రా *abra*. [Skt.] అవ+ఆ *n.* Ocean, as being the heap of waters. సముద్రము. "యభాత్రాండే." A. vi. 15h.

అబ్రహ్మణ్యము *a-brahmanyamu*. [Skt.] A non-brahmin.

అబ్జేగము *ab-jigamu*. [Skt. అవ+జ] *n.* The watery principle Hydrogen.

అబ్జము *abjya*. [Skt. అవ+జ] *n.* The wake of a ship. ఓడపోవునపుడు వెనుక అబ్జము తెలిసేవోడు.

అబ్జము *abjya*. [H.] *n.* (Lit. Doors, chapters.) Miscellaneous revenue accounts. "The usual heads in Revenue accounts are Mal and Abwab. The Mal or Regular revenue is collected on land and customs, including taxes on liquors, &c. The Abwab, or Miscellaneous includes the difference of exchange (often considerable) between that of the market and the fixed rate at which the revenue of the district is paid, casual aid or support of the Government officers, fees to the shroff, and contributions to various feasts." Malcolm, vol. ii. p. 48.

అభంగరము *a-bhangaramu*. [Skt.] *adj.* Imperishable, eternal. నిరంతరమైన. "అ

భంగర సాధుదరసామలంబులగు ఫలములం." R. ii. 94.

అభముశుభము *abhamu-shubhamu*. [Skt. శుభము] *n.* (Conversational) Evil and good, right and wrong. ఆ పిల్లయే అభముశుభము ఎరగముందు before that boy was old enough to know good from evil.

అభయము *a-bhayamu*. [Skt. lit. fearlessness.] *n.* An assurance of security; warrant of safety, a promise of shelter, impunity or protection. భయములేదు, ఏమీ భయములేదు లేకున్నాననుచు, భరవని. ఆయన వాడు అభయమిచ్చియున్నాడు he bid me not to be afraid. అభయహస్తము the hand of protection.

అభవుడు *a-bhavudu*. [Skt. lit. the unborn one.] *n.* God. దేవుడు.

అభాండము *a-bhāndamu*. [Origin not known.] *n.* False or unjust accusation, slander. తనిపించుటయు, అపవాదము. అభాండపు వ్యాజ్యము a false complaint.

అభాగ్యము *a-bhagyamu*. [Skt.] *adj.* Unfortunate, luckless, wretched. దుస్సాగ్యమైన, దురదృష్టమైన.

అభావము *a-bhavamu*. [Skt.] *n.* Non-existence, nonentity, want. తమ అభావము *adj.* Non-existent, తమ.

అభిక్రమము *abhi-kramamu*. [Skt.] *n.* Exposition. శ్రీశ్రీమహావైద్య దండెడి రావులు.

అభిప్రస్థ *abhiprasta*. [Skt.] *n.* Name, title; splendour, glory; fame. పేరు, పోధ, ప్రి.

అభిగమనము *abhi-gamanamu*. [Skt.] *n.* Motion towards, a going to. ఎదురూహించుచు.

అభిధూరించు *abhi-dhuringu*. [Skt.] *v. a.* To put a few drops of clarified butter upon rice before eating or before the rice is put into the sacrificial fire to purify the food. నేరిమక్కనేయడము, భోజనమునకు ముందుగానీ ఆహారమునకు ముందుగానీ అన్నములో నేరిమక్కనేయడము.

అభిఘారము *abhi-gharamu.* [Skt.] n. Ghee or clarified butter. పేరికాట్ట, usually putting a few drops of clarified butter upon rice prior to eating; or putting it in the sacrificial fire to purify the rice.

అభిఘాతము *abhi-ghatamu.* [Skt.] n. Striking together, collision. తగలడము, తాకుడు, డెబ్బ, కొట్టుకోవడము, అడడము. అభిఘాతజ్వరము fever caused by exhaustion.

అభిచరము *abhi-charintu.* [Skt.] v. n. To roam, stroll. పంచరించు, తిరుగు. **అభిచరుడు** n. A servant, an attendant. దాసుడు, భృత్యుడు. A companion. సహాయుడు, తోడు. **అభిచారము** n. An incantation to injure or destroy, a magical ceremony to procure the death of an enemy. హింసాకర్మ, హింసార్థమైన హోమకర్మము.

అభిజనము *abhi-janam.* [Skt.] n. The birth-place. Caste. A caste-mark as a title. Fame. పుట్టుకొలు, కులము, కులాగత మయిన పెళ్ళిమలలోనకు తిరుగు, పొగడ్త. **అభిజనుడు** n. A man of high birth. కులశ్రేష్ఠుడు. **అభిజనమనము** pride of ancestry.

అభిజాతము *abhi-jatamu.* [Skt.] adj. Horn, produced. **అభిజాతుడు** a high caste man, a man of a high family. మంచికులమున జన్మించిన వాడు.

అభిజిత్తు, అభిజిత్తువో or **అభిజిత్తిగ్గు** *abhi-jittu.* [Skt.] n. The Zenith, midday, the 24 minutes immediately preceding and the 24 following midday. పగటిలో ఎం మిదో మహారాత్రిము.

అభిజ్ఞానము *abhi-ghananam.* [Skt.] n. A mark, a sign. చిహ్నము. Intelligence, cleverness. **అభిజ్ఞుడు** n. A learned man, he who is skilled or conversant; a genius. ప్రవీణుడు, నిపుణుడు, గట్టివాడు, తెలివినవాడు. **అభిజ్ఞానాలు** n. A genius, an apt or sensible woman. ప్రవీణురాలు, గట్టిది.

అభిధ *abhidha.* [Skt.] n. A figure of speech. ఒక శబ్దపు త్రి. పరిభాషించుటకు వుపయోగములను పంపిండ్ము.

అభిధానము or **అభిధేయము** *abhi-dhanamu.* [Skt.] n. A name, an appellation, a title. నామము, పేరు. **అభిధాయకము** adj. Designated. పేరుగానుంటి. ఈ శబ్దముల ప్రకారమి శబ్దార్థధాయకములుగావున as these words express the nominative.

అభినందించు *abhi-nandinse.* [Skt.] v. n. To be delighted, rejoice. ఆనందించు. n. **అభినందనము** joy.

అభినయించు *abhi-nyintu.* [Skt.] v. n. To express emotions by looks, gestures, etc., as actresses do. కండ్లు కీళ్ళి పెంపవైచిన వాటిని తప్పు పోనోభావమును తెలియజేయు, అలా వ్యాపారులచే అర్థమును తెలియజేయు. **అభినయము** *abhi-nyayamu.* [Skt.] n. Action and posture expressive of sentiment, especially the gestures and movements of dramatic representation. పేర్లు పెంపవైచినవారిచేత నుండు కార్యమును తెలియజేయుడము.

అభినవము *abhi-navam.* [Skt.] adj. New, modern. నూతనమైన, కొత్త. అభినవకాలదాసుడు: "The modern Kalidasa." This is equivalent to "The Milton of our days" or, "a Byron, a Moore;" merely denoting an excellent poet.

అభివి *abhi.* [H.] n. Opium. నల్లమందు. అభివిపాలు milk opium, which is sold in leather bags like bladders.

అభినివేశము *abhi-nivēsamu.* [Skt.] n. Ardour, zeal, enthusiasm, earnestness. పట్టు, శ్రద్ధ, చొరబ.

అభిహరించు *abhi-harintu.* [Skt.] v. n. To praise, applaud, extol, స్తుతించు, కొనియాడు. **అభిహరణము** adj. Laudated, celebrated, praised. స్తోత్రముచేయబడ్డ. **అభిహరి** n. Praise- స్తుతి

అభివ్యాసము *abhi-vyasamu.* [Skt.] n. A fit. A morbid state of the three humours.

అంతర్జాతా సహిభృతములుగల పన్ని పాతరి కేమము, చాత ప్రైత్య క్షేపణోపాయ ప్రకాశించి మూడున్ను పరి అయి ధేన్యునాటలు క్రమములేర్పి అవశ్యము చంపే సన్నిప కేమ.

అభిపాతము *abhi-patamu*. [Skt.] n. Falling, పడడము. *Vasu*. iv. 12.

అభిప్రాయము *abhi-prayamu*. [Skt.] n. Opinion, sentiment, notion, idea, thought, design, meaning, signification, import. తలపు, తార్కర్యము **అభిప్రేతము** *adj.* Intended, designed, aimed at. పవ్వరేమైన.

అభిభవము *abhi-bhavam*. [Skt.] n. Insult, dishonour, disgrace. అవమానము, తిరస్కారము. **అభిభవించు** *v.* To insult. తిరస్కరించు. **అభిభూతము** *adj.* Defeated, humbled, subdued. తిరస్కరింపబడిన, పరాభూతమైన, గర్వభంగము చేయబడ్డ, అనబడ్డ. *R.* i. 79.

అభిమంత్రించు *abhi-mantrinjam*. [Skt.] *v. a.* To call on, address, conjure, raise by spells, invoke. To consecrate by a formula. పూచు, ఆచార్యముచేయు, మంత్రాదులచేత సంస్కరించు. **అభిమంత్రితము** *adj.* Devoted, consecrated, a certain formula having been pronounced over it. మంత్రించబడ్డ. **అభిమంత్రిణము** *abhi-mantrayamu*, n. Calling to, addressing, inviting, a consecration, benediction by religious formula. ఆచార్యము, పూజనము, సంస్కారము.

అభిమతము *abhi-matamu*. [Skt.] n. Desire, wish, inclination, consent, approbation. ఇచ్చు, సమ్మతము. **అభిమతము** *adj.* Wished, approved, acceptable. సమ్మతమైన, తుప్పితమైన.

అభిమానము *abhi-maanamu*. [Skt.] n. Pride, self-esteem, haughtiness Patronage, protection. Affection, regard, care, love, favour. ఆదారము, కరుణ, విశ్వాసము. **కేశాభిమానము** love of one's own country, patriotism నాడు కేశాభిమానము కలవాడు he pays great attention to his own

ease, he is luxurious. **అభిమానపుత్రుడు** one who passes for one's son, or is looked upon as a son, or, supposed to be his child. **అభిమానపుత్రత్వము** an understood or attributed sonship. తమ అభిమానము కానుననది I beg your patronage. నా యందు నించా అభిమానముగా జరిగించినాడు he has treated me honourably. **అభిమానము** ఉంచు to be partial to a person. **అభిమానము** లేనినాడు one without affection; unkind. **అభిమాని** n. He who loves. విశ్వాసముగలవాడు, మతాభిమాని a bigot. **కూలాభిమాని** one who stands up for his caste. **దేశాభిమాని** the advocate for his country, he who loves his country, a patriot. **అభిమానించు** *v. a.* To honor, favour, protect, patronise, regard with kindness. గౌరవించు, గౌరవించు.

అభిముఖము *abhi-mukhamu*. [Skt.] *adj.* Fronting, facing, having the face towards. (fig.) Propitious, favourable. Allayed or subdued as disease or anger. సమ్మఖమైన. **సూర్యాభిముఖముగా** facing the sun. నాకు అభిముఖముగా తిరుగు turn your face to me. **అభిముఖమున** *v. n.* To face, turn towards, ఎదురుముఖముగా తిరుగు, దోచువచ్చు, కాంతి పడు. జ్వరము అభిముఖమైనప్పుడు when the fever was on the turn. **అభిముఖుడు** n. He who faces. సమ్మఖుడు. నాకు అభిముఖుడై తిరిగి he turned his face towards the mountain and said. *BD.* iii. 1855.

అభియోధి *abhi-yathi*. [Skt.] n. A foe, an enemy. శత్రువు. *R.* v. 128.

అభియోగము *abhi-yogamu*. [Skt.] n. Application, strong effort; challenging to fight. **అభియోగపత్రము** a complaint made in writing, a plaint. **అభియోగి** *abhi-yogi*. [Skt.] n. A plaintiff, an enemy.

అభిరక్షితము *abhi-rakshitam*. [Skt.] *adj.* Protected, guarded.

అభిరతి *abhi-rati*. [Skt.] n. Attachment, love. **అభి**.

అభిరామము *abhi-rāmaṃ*. [Skt.] adj. Beautiful, engaging, agreeable. మనోహరమైన, రమ్యమైన.

అభిరుచి *abhi-ruchi*. [Skt.] n. Wish, desire, taste, relish, inclination. కోరిక, ఆశ, అకాంక్ష.

అభిరుచిరము *abhi-ruchiram*. [Skt.] adj. Very pretty.

అభిరామము *abhi-rāmaṃ*. adj. Learned, pleasing, handsome చదువుకొన్న, మనోహరమైన.

అభిలషిండు *abhi-lashintan*. [Skt.] v. a. To desire, wish. కోరు, అభిలాష n. Desire, wish, inclination. ఇచ్చు, కోరిక, ఆశ. అభిలాషకులై being inclined. వానికి అభిలాషలే వంతుడు as he was disinclined. **అభిలాషి** n. He who loves. కోరికలువాడు, ఇచ్చువాడు. భర్తృభిలాషి, he who loves justice.

అభివందనము *abhi-vandanaṃ*. [Skt.] n. Salutation, prostration, సమర్పణము. పాదము, ప్రార్థన. **అభివాదనము** *abhi-vādanam*. [Skt.] n. Salutation, prostration, reverence ప్రణామము, సమర్పణము. అభివాదనమునకు పాదములు అభివాదనము చేయుట. అభివాదకుడు one who salutes by falling at one's feet.

అభివృద్ధి *abhi-vṛddhi*. [Skt.] n. Increase, improvement, progress, augmentation. పెంపు. మూల్యవృద్ధి, మూల్యవృద్ధి increase of a family. **అభివృద్ధిచేయు** v. a. To increase, swell, improve, augment పెంచు, అభివృద్ధిచేయు. **అభివృద్ధియును** v. u. To increase, prosper. పెరిచువాడు, పెరుగు.

అభివ్యక్తి *abhi-vyakti*. [Skt.] n. Revelation, declaration, expression, making evident. Reflection. ప్రకాశము, ప్రసాదము. "అభివ్యక్తిరేకమైనది" "అభివ్యక్తి" Vāyu. 1. 1.

అభిశస్తము *abhi-shastamu*. [Skt.] adj. Calumniated, falsely accused. నిందపాలబడిన. **అభిశస్తడు** n. He who was calumniated, or falsely accused. నిందపాలబడినవాడు.

అభిషంగము *abhi-shaṅgamu*. [Skt.] n. A defeat, overthrow, calumny, false accusation. పరాభవము, మిథ్యాప్రవాదము, అమానము, తిట్లు.

అభిషేకము *abhi-shēkam*. [Skt.] n. Installation by anointing, initiation, royal unction, bathing, anointing, inauguration. స్నానము, సుతుక, పట్టుముక్కటడము. కేవలమే అభిషేకము అయితరువాత after the idol was bathed. అభిషేకము anointing with oil. మూర్తినిషేకము a particular rite of pouring turmeric powder over the head of an idol on the sixth day of the annual feast called ప్రహ్లాదాష్టమి. **అభిషేకము** coronation of a king. పట్టునిషేకముచేయు to crown a king. రాజు ఆ కవికి పట్టునిషేకము చేసేవాడు the prince showered bounties upon the poet. అభిషేకము చేయు to pour boiled rice over an image.

అభిషేకిండు v. i. To bathe, anoint. తల అంటు, మునిగించు. **అభిషేకము** *abhi-shēkam*. [Skt.] adj. Installed by anointing, bathed, anointed. పట్టుముక్కటబడిన, స్నానము చేయించబడిన. **అభిషేకడు** n. He who is inaugurated or installed, he who is bathed or anointed. కవిప్రార్థకుడు, అభిషేకముచేయించువాడు, స్నానము. **అభిషేకము** *abhi-shēchanam*. [Skt.] n. Sprinkling, anointment.

అభిసంహారము *abhi-saṃhāraṃ*. [Skt.] n. A wandering about.

అభిసంధానము *abhi-sandhānam*. [Skt.] n. Cheating.

అభిసంఘాగము *abhi-saṃghāgamu*. [Skt.] n. Close contact

అభిసరించు *abhi-sarintu.* [Skt.] v. t. To go after, or follow one another, as lovers, to a particular place previously determined upon. *క్రిష్ణులొకరినొకరి నుద్దేశించి పోవు.* "తెయిదిజనాదుల నభిసరించిరొయి" కవిక. 4 అ. **అభిసారిక** *abhi-sarika.* [Skt.] n. She who keeps or makes an assignation. *నానకుమిదికొరి పంతుతనానమనకు పోవు నది.* A v 124.

అభిహరించు *abhi-harantu.* [Skt.] n. Robbing; taking up arms against.

అభిహితము *abhi-hitam.* [Skt.] adj. Said, spoken, declared.

అభిప్సితము *abhipsitam.* [Skt.] adj. Desired, wished for. కొరక. **అభిప్సితము** n. Desire, love. వాంఛ, ఇచ్చి, కోరిక.

అభీరువు *abhiruru.* [Skt.] n. The undaunted one. Name of a plant, *Asparagus Racemosus* పిష్టకీచనెట్టె.

అభిమధు *abhishechu.* [Skt.] n. A ray of light. కొరక.

అభిష్టము *abhishtam.* [Skt.] adj. Wished, desired, beloved. *క్రిష్ణుడైన, కొరిచిన.* **అభిష్టము** n. Wish, desire, inclination. ఇష్టము, కోరిక, కొరిచుదినది

అభూతము *a-bhutam.* [Skt.] adj. Non-existent. లేని, అవిద్యమానమైన. **అభూతకల్పము** a novel invention.

అభేదము *a-bheda.* [Skt.] adj. Identical, similar, alike. అదే. *మయొకభేదము "A and B are alike;" that is, many words use either letter at pleasure: అదయొక భేదము, i. e., L and D are alike: thus we may write నాలికిరము nalikiramu, or నాడికిరము nadikiramu.* **అభేదము** n. Identity, similarity. భేదములేని, మిశ్రణ. **అభేద్యము** adj. Solid, indivisible, impenetrable. దృఢమైనది, పొంగునశక్యములేనిది.

అభ్యంగము, **అభ్యంగనము** or **అభ్యంగము** *abhyangam.* [Skt.] n. Rubbing the body with an unctuous substance. Anointing, oiling. *తలంబు. అభ్యంగముచేసి కొడు to anoint one's self. అభ్యంగనపానము an oil bath.*

అభ్యంతరము *abhyantaram.* [Skt.] n. Obstacle, delay, hindrance, impediment. A central place, an included place, an interval. *మధ్యము, అంతరము, విఘ్నము.* **అభ్యంతరముచేయు** v. a. To hinder. విఘ్నముచేయు.

అభ్యక్తుడు *abhy-annu.* [Skt.] n. Permission, leave. *చుట్ట, ఉల్లేఖము.*

అభ్యర్చన *abhy-archana.* [Skt.] n. Worship, reverence. *పూజ.* **అభ్యర్చించు** *abhyarchintu.* v. t. To worship. **అభ్యర్చితుడు** one who is worshipped.

అభ్యర్థము *abhyartham.* [Skt.] adj. Continuous, near, close. *సమీపమైన.*

అభ్యర్థించు *abhyarthintu.* [Skt.] v. t. To desire, to pray, to beg. **అభ్యర్థితుడు** who is prayed to, one who is solicited.

అభ్యవహారము *abhy-araharam.* [Skt.] n. Eating, food. *భక్షణము, ఆహారము.*

అభ్యాసించు *abhyasintu.* [Skt.] v. a. To exercise, practise, learn, study. *అలవాటుచేయు, నాడుకచేయు, నేర్చుకొను.* **అభ్యాసించు** కేము to cause to practise or learn **అభ్యాసితము** *abhyasitam.* [Skt.] adj. Practised, exercised, skilled. Learned, expert. *అలవాటుపడిన, తెలివైనది, పనుపడిన, నేర్చుకొనినది.* **అభ్యాసితము** *abhyasitam.* n. That can be practised or learned. **అభ్యాసము** *abhyasam.* n. Practice, exercise, study, use. *నాడుక, అలవాటు, నేర్చుకొనడము, learning the alphabet, అభ్యాసముచేయు practice make practice.*

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

73

424 2100

అభ్యగతుడు *abhy-gatudu*. [Skt.] n. A guest, a visitor, one who drops in at dinner. అభ్య. అభ్యగత్యము or అభ్యగతము the courteous reception of a guest. Welcome given to a guest.

అభ్యుత్థానము *abhy-utthanamu*. [Skt.] n.
Rising, rising to welcome a person.
ఈనడుము, ఎదురుగానితనము, లేచి ముఖ్యముగా
దక్ష, గౌరవము.

అభ్యుదయము *abhy-udayaṃmu.* [Skt.] ౧.
Welfare, happiness, prosperity. మంగళము,
శుభము. అభ్యుదయమనెనెరానివృద్ధిగా so that
his prosperity may ever increase.

అభ్యుదయము *abhy-udithudu*. [Skt.] ౧. A man asleep at sunrise. మరొక్కరూకల మందు ది, చ, రోపువాడు.

అ. శ్రీ కేశవ అభిరూపము. [Skt.] n. Talc, Mica.
 ధూమిలోజుండు అద్దపు పెంకులమంటి వస్తువు. కా-
 జరగాలము.

అశ్రము *ashramu*. [Skt.] n. The sky, a cloud. ఆకాశము, కేళము. అశ్రంశము *heaven-kissing, sky-touching*. అశ్రగము *ashragamu*. [Skt.] n. A sky-rover, i.e., a bird. పక్షి. అశ్రగవారి the eagle as being the king of birds. నవదుడు. అశ్రముగి *ashra-muni*. [Skt.] n. The gem of the sky, i.e., the sun. సూర్యుడు.

అమ్మ అమ్మ. [Tel.] n. Mother. తల్లి. Another form of అమ్మ.

అనుంగళము a-mungalam. [Skrt.] adj.
Unhappy, unpropitious, abominable.
అనుంగళము, చెడ్డ.

அல்லாத, or அல்லாத அங்கம். [Tam.] n.
Unpaid labour, work done by people who
are impressed for service. Drudgery.
அல்லாத.

అమందము *a-mandamu* (Skt.) adj. Not
slight, violent, not little, great, extreme.
అమందమున deep grief. అమందసాగృహము
great wealth

అమంచారముగ a-mandāraṃ-ga. [8kt.]
adv. Abundantly, greatly, plentifully.
విస్తారముగా. "మంచారమునకు మంచారమున
విదు" శబ్దానుసంబంధము కలుగుటచే N. II. 426.

అనుదలు or అనుదలిట్లు amadalu. [Tel.]
n. Twins. గురలు. అనుదలంట్లు similar
chambers, twin rooms. అనుదరాయి a twin
fruit, two fruits grown into one.

అమరకము or, అమరము amarakamu. [Tel.]
n. A feudal tenure, i.e., land given to a chieftain on the condition that he shall supply the king with certain troops when required. Land. అగర్భ్యమైవమమ కారే
దంతుమ తీరికాని రావలసివదనే నిబంధనమొక
చ్చిరాకాలకు విడువబడ్డ సేమ, లేదగలేకుండా
యవ్యవస్థ ప్రాచుర్యములు మొదలై: వి. Krishna
Paya Vij. ii. 68. "ఎమ బరివాల్లులకుల నె
న్నగకన్నది రాజ్యమందులో నమవుగ లేదాదు
మనుగామనదాదుమరెన్న చేరి, నిలదినయనలకుకా
గనవచ్చెదర వెయ్యదిరకు రాలకం పొనుగల
క్షమకున, మహాస్వరి నిర్వది వాల్లువేంకుట.
భవనవీణాబుగ్గలు, కరికా వెయ్యదిరెక్క
గలమరుభులలో, వెనకయగ వాదకలెల్లు,
వహస్త్రిగ్గయమమన్న మనుభాషా భటులు
లేయింటిన్న నిర్వదియవ్యాంవేలగా లక్షయవ్వి
దివేల ప్రజకు క్షేమబల్లిదిల్లులు శరణుఃకుయమ
రమేలేది కారంకీర్తనమొకమచ్చి." గండికాట
సీమ అమరాని! పాలించియుండెనాకు he held
the Gandikota lands on feudal tenure.
స్వామివారికి అమరమొక యిచ్చినదను a grove
granted in free gift to the god. అమరవా
యకుడు he who enjoys a feudal tenure.
అమరవాయంకరము the lordship of a
feudal tenure.

అమర శిలా-గంధకము *amara-sila-gandha-*
kamam. [Skt.] n, Sulphur or brimstone.

అమరావతి amar-āvata. [Skt.] v. The
Ganges of heaven. అమరావతి, M. I. v. 5.

అనురూపము. [Tel.] v. n. To be fit or proper,
be agreeable, be prepared. ఒప్పు, తగు, తగి
య్యెందు. నానికీ అప్పుము చక్కగా అనువరేదు

the dinner was not such as befitted him. నానికి అన్నీ అమరియన్నచి he has every thing right with him, he wants nothing. "అమరడు నీపొత్తువూ." P. ii. 49.

అమర్చు or **అమరూడు** or **అమరించు** *amarisu*. [Tel.] v. a. To prepare, make ready. To engage. To provide, supply, furnish. సిద్ధముచేయు, బాధ్యతచేయు ప్రయోగమునకు కావలసినదాన్ని అమర్చినాడు he prepared every thing for the journey. "సామ్రాటము వేడుకకొక బెయ్యనమర్చి." H. i. 230. "అర్జును ధృతికిధివనమరించుచు తిట్టునుడుమనాచె." P. i. 177. **అమరిక** *amarika*. n. Neatness. ఆంక్షము. Tranquility; quietness, mildness. శాంతియు, నెత్తుది. అమరికగలవాడు he who has presence of mind.

అమరుడు *a-maryudu*. [Skt.] n. An immortal, a god. నిర్మరుడు. అమరావతి the Immortal city. Name of Indra's abode. **అమర్యుడు** *a-maryudu*. [Skt.] n. An immortal, a deity, a god. నిర్మరుడు.

అమర్యాద *a-maryada*. [Skt.] n. Incivility, disrespect; dishonour. అగౌరవము.

అమర్షము *amaryshamu*. [Skt.] n. Rage; wrath. కోపము.

అమలము or **అమలికము** *a-malamu*. [Skt.] adj. Stainless, pure, clean. నిర్మలమైన, హరిత్యమైన, నిష్కల్మషమైన. **అమలికుడు** *a-maliku*. [Skt.] n. He who is holy, sinless, pure. The Deity. దేవుడు.

అమలు *amalu*. [H.] Authority, reign, sway, government. An office or post, a public charge. Execution, fulfilment, the period of one ruler's government. ఏలబడి, దొరికినను, హయాము. అతని అమలులో in his reign or sway. ఆ కాలమునా ఆమలులో in that Collector's days. ఆ తర్వాత అమలులోకి లేచినది తరువాత after the decision was executed. వానివిధాని అమలుచేసి నారు they took steps against him, they put in force against him. **అమర్చుడు**

an Amildar, i.e., one who exercises authority. One who puts government orders into force. A Tahsildar or revenue officer in charge of a Taluq.

అమవస్ *amavasa*. [from Skt. అమవాస్య] n. The new moon.

అమాంతము *amantamu*. [H.] adv. Unexpectedly, all at once. Totally, wholly. అటుక్కొని, యావత్తున్నది. ఆ కారణము అమాంతముగా ఎత్తినాడు he raised the rocks bodily. **అమాలగారు** [H.] n. An interloper, a dealer. also, a petty dealer. చిల్లరలు నాడు. **అమాలవర్తకము**. Interloping, tricks in trade. జేమలో నడువమర్చి కొట్టు కొనిపోవడము. **అమాలవర్తకుడు**. An interloper in trade. నడికొల్లనాడైన వర్తకుడు.

అమాంసుడు *a-mamsudu*. [Skt.] n. He who is feeble or thin, దుబ్బలుడు.

అమార్యుడు *a-maryudu*. [Skt.] n. A king's minister. మంత్రి.

అమారినను *amarinunu*. [H.] n. Goods, market wares, as grain or vegetables.

అమానతు *amanatu*. [H.] Deposit, charge, anything given in trust.

అమాని *amanu*. [H.] Land in charge of a revenue collector on the part of the government, as distinguished from that which is farmed out. అమానీగ్రామములు villages under the immediate care of a collector. ఆమకా అమానీ అయివీరునాలో after the land was taken into the collector's own charge. ఆ క్రొత్తయము అమానీబాధలు చేసుకొన్న తరువాత after the land held on private tenure was taxed. అమానీధూమలు Crown lands, lands that are in the hands of a collector on behalf of Government. అమానీదారీబాదు sundry farms under a Collector's management. పన్ను లేకుండా చేడినాలు ఇచ్చేదూమి.

అమాకుడమ్మ *amaku-daslu*. [H.] n. A pestle and mortar for pounding betelnut. పక్కాకు కొట్టే కొలం కొళిరి.

అమాకుమన *a-makumana*. [Skt.] adj. Beyond the power of man. Supernatural. Inhuman, below human nature. మనిషికి అందనిది.

అమారు, అమారురాకు [Port. *amarra*.] A cable. నౌక, ఓడలకును నౌక.

అమావాస్య or **అమాస** *amavasya*. [Skt.] n. The last day of the lunar month on which the moon is invisible. చంద్రము.

అమి—Same as అమంజ (q. v.)

అమితము *a-mitam*. [Skt.] adj. Interminable, unlimited, immense. Vast, prodigious, immoderate, 'exorbitant. విస్తారమైన.

అమినా *aminat*. [H.] n. Ameen, a petty revenue officer.

అమృతము *a-mudritam*. [Skt.] adj. Not sealed up, not stamped. ముద్రలేకులుచు.

అమూల్యము *a-mulyam*. [Skt.] adj. Priceless, invaluable. అపర్యవ్యయము, విలువలేనిది.

అమృతము *a-mritam*. [Skt.] n. Nectar, ambrosia. Water, milk, clarified butter, the residue of a sacrifice. Final emancipation from matter and absorption in the Deity. కుఢ, ఉరకము, రుగ్గము, ఘృతము, యక్షశేన ద్రవ్యము, మోక్షము, (వాడుకగా) మజ్జిక. పంచామృతములు the five nectars, namely, water, milk, curds, ghee and honey. అమృతమునకు అంబులేదు nothing can defile buttermilk. వానిది అమృతహస్తము. he has a healing hand. వానిది అమృతపాక్షు. his tongue is inspired. అమృతముహూర్తము n. An auspicious hour. కుభముహూర్తము. అమృతాంభనము n. One whose food is ambrosia, a god. కేవల. అమృతాంశపు n. That which gives forth soft beams of light, i. e., the Moon. చంద్రుడు.

అమిశ్యము *amishyam*. [Skt.] adj. Filthy, foul. అమశ్యమైన. అమిశ్యము n. Nastiness, excrement. అశుభ్రత, పురిమము.

అమెరుము *ameryamu*. [Skt.] adj. Immeasurable, immense, vast. అపరిమితమైన.

అమోఘము *a-moghamu*. [Skt.] adj. Fruitful, not vain, unerring, efficacious. ఫలమైన, విఫలముకానిది. వానికి అమోఘవిద్రవ్యమని he fell into a deep sleep. అమోఘవీరముడు a man of unerring valor.

అమ్మ *amma*. [Tel. of. Aryan root 'Ma-'] n. Mother. తల్లి. Madam. అమ్మగారెల్ల, అమ్మల్లె alas! ah! oho! అమ్మల్లె, అమ్మదమ్మ or అమ్మా or అమ్మల్ల interj. My dear, my love. అమ్మవారు *amma-varu*. [Tel.] n. A Brahmin woman. A village goddess. The small pox. రాష్ట్రాస్త్రీ, హత్రు, మహాదికము. ఆ పుత్రములతోవుండే అమ్మవారిని బిలుపు call the Brahmin woman who is in the lodge. అమ్మవారి పొంగలి పెట్టి వారు they offered a sacrifice to the village goddess. వానికి అమ్మవారు పోసింది he has got the small pox. అమ్మవారు చుక్కలు, అమ్మ చుక్కలు = peck marks. అమ్మవారి చుక్కలుగల or అమ్మచుక్కలుగల pitted with the small pox. అమ్మవారు పోయింపు to inoculate. అమ్మ వారిదూము an outbreak of cholera. అమ్మాయి *ammayi*. [Tel.] n. A little girl. చదువు. అమ్మి or అమ్మాయి n. Missy, my dear, my love.

అమ్మకము See అమ్మ.

అమ్మకతోట్లు *ammaka-bottlu*. [Tel.] n. plu. Cunning jades. పొంగలితోట్లు. "బంగళాలో రంగళిలో పచ్చి తోట్లు, తొత్తువకుంట్లు తోక రామిల్లి, బ్రహ్మతోట్లు సత్తువతోట్లు." Obaritra p. 160 line 7.

అమ్మనలు or **అమ్మనములు** *ammamalu*. [Tel.] n. A game wherein a number of balls are thrown into the air, one being caught in the hand descending whilst others are rising:

అంబులు నుంట్లకు ఎగతాళి అడే అంబు. "నల సూర్యులు నుట్టనూర్లును బొత్తులెండ్లిండ్లు నన్న నమలు." N. ix. 101.

అమ్మ *amma*. [Tel.] n. An arrow; a dart. బాణము. దిక్కులు a bow and arrows. అమ్మకాలు the distance an arrow flies. బాణము పోయి పడునంతదూరము.

అమ్మ *amma* [Tel.] v. a. To sell, విక్రయించు. అమ్మించు (causal of అమ్మ v. n. To sell.) To have a thing sold, get it disposed of. విక్రయింపజేయు. అమ్మకమా *ammakama*. [Tel.] n. Sale, selling, vending. విక్రయము. అమ్మకు *ammaku*. adj. and n. Saleable, that which is to be sold. విక్రయింపదగిన విశామంజీ. అమ్మకునగులు goods which are to be sold. అవి యంకా అమ్మకుపోలేదు they are not yet sold. అమ్మకుపోవు v. i. To be sold. వెనుపావు.

అమ్మాయి *amrayi*. [H.] A garden or grove of mango trees. మామిడితోట. Also, a tope or garden. తోట, తోట.

అమ్మము *amlamu*. [Skt.] adj. Acid, sour. తులసి. అమ్మము n. Acidity. తులసి. అమ్మిక *amika*. n. A tamarind tree. చింతపల్లె. అమ్మనగ్గము *amla-varyamu*. [Skt.] A class of trees with acid leaves or fruits, such as the lime, orange, pomegranate, tamarind, &c.

అమ్మనము *a-malanamu*. [Skt.] adj. Unlading. రాచి

అయత్నము *a-yatnamu*. [Skt.] adj. Unintentional, unpremeditated, done without effort. అనవ్వనమైన. n. Absence of intention or attempt.

అయనము *ayanamu*. [Skt.] n. Road, path. Half a year. Motion, course. మార్గము, అర్ధవత్సరము, మార్గము దక్షిణార్ధరాశి. ఉత్తరాయనము or ఉత్తరాయణము the sun's course for six months in the northern constellations of the zodiac. దక్షిణ

యనము the sun's course for six months in the southern constellations of the zodiac. అయన కాలము the interval between the equinoxes. అయన భాగము the arc between the vernal equinoctial point and the beginning of the fixed zodiac or first point in Aries. అయన వలనము deviation of the soliptic. అయన వృత్తము the soliptic.

అయలు *ayalu*. [H.] n. Fault, defect, infamy. లోపము, కోపము.

అయము *ayamu*. [Bkt.] n. Good fortune: a tax. శుభావశాస్త్రము, యజ్ఞ.

అయశము *a-yashamu*. [Bkt.] n. Dishonour, disgrace. అవశ్రి. అయశస్కరము *ayashakaramu*. adj. Disgraceful. అవశ్రితము.

అయస్కాంతము *ayas-kantamu*. [Bkt.] n. The load-stone, a magnet. సూర్యులయ అయస్కాంతము *ayashkantamu*. n. A blacksmith, one who works in iron. కష్టం. అయస్సు *ayasu*. n. Iron. ఇనుము.

అయాచితము *a-yachitam*. [Skt.] adj. Unasked, unsolicited, అడగని.

అయ (past p[er]f of అను to become.) Having become, turned into.. మాన అయ నిలిచినాడు he stood like a post, i. e., he was transfixed with surprise &c. తొంద అయ తిరుగుతున్నాడు he has turned thief. తొంద అయ పోయినాడు he has become a wicked fellow. అయన (past rel. p[er]f of అను to become.) Accomplished, becoming, agreeable, suitable. అయనవి a work that is accomplished, a becoming act. అయనవిద్యుడు a good wife. అయనవంతు a suitable medicine. అయనవనిన a useful or proper man. అయనబంధం friends, relations. See కాని. అయన is also used to change nouns into adjectives as సాగనైనది, అననైనది, అననము a wonderful deed. For other uses, see under అన.

అంశం *ayana*. [H.] Essence, the very thing itself.

అంశం or **అంశం** *ayanasu*. [H.] Anything substituted for another.

అంశం *a-yuktasau*. [Skt.] adj. Improper, inconsistent, unfit, bad. తగని.

అంశం *ayulomu*. [Skt.] adj. Ten thousand. Many. చాలము, అనేకము.

అంశం *a-yugyamu*. [Skt.] adj. Unfit, unbecoming, unworthy, shameful. తగని, కానరాని. **అంశం** *ayugyata*. n. Unworthiness, unbecomingness. తగని, అనర్హుడు. **అంశం** *ayugyudu*. n. An unworthy man. అనర్హుడు.

అంశం *ayonija*. [Skt.] n. She who is of a miraculous birth, not born in the womb. మునిగడుపులో పుట్టినది. **అంశం** *ayonija* or **అంశం** *ayonijudu*. n. A man born in a supernatural manner, not born in the womb. మునిగడుపున పుట్టినవాడు.

అంశం *ayamayamu*. [Skt.] adj. Made of iron; abstruse, hard, difficult. ఇనుముతో చేసిన, కఠినమైన. నేను ఈ అంశం అయినందున నేను ఇప్పుడు. I am now in these difficulties.

అంశం *ayya*. [Tel.] n. Father, తండ్రి. Sir. ఏమయ్య what, Sir. ముసలయ్య an old gentleman. మీ అంశం your fathers: (this word includes the brothers of a father.) రామయ్య a Bramin. అంశం! O Sir! **అంశం** or **అంశం** *ayya* or **అంశం** *ayya* interj. Alas! Alas! పంపించుకొనుట. అంశం నాడు n. A teacher. ఉపాధ్యాయుడు. అంశం లే or **అంశం** లే interj. Oh, O thou! చాచా. అంశం లే interj. Sir, father.

అంశం or **అంశం** *ayya* [Tel. from అంశం + యం conj. (from అంశం) Although. అయినప్పటికినీ. నిర్దోషయ్య though he be pure.

అంశం *ayyadani*. [Tel. from అంశం] It will be, or it will become. తగిలినది నీవు నీవు అయ్యెదవి You will soon be well. ప్రసక్తయ్యెదను he will become visible.

అంశం *aru*. [Tel.] n. A room or chamber, గది. అంశం a box with partitions. Hesitation, doubt. జంతు, "నాడు అంశం నాడు లోపం, నరకం నాడు నండుకుంటుంది." Ser. D. 502.

అంశం *aru*. [Skt. from అంశం] adj. Half. అంశం, పగలు. రెండున్నర two and a half. **అంశం** *araka*. n. The 125th fraction of a rupee Half a pie. **అంశం** *arapadi*. n. (half ten) A phrase for five. అయ్య. **అంశం** *aru* a side glance. **అంశం** the sole of the foot. **అంశం** *aragadu*. A niche in a wall. నోడలోని గుడు. అంశం a glance. **అంశం** the palm of the hand. వర కలము. అంశం a waistcoat, a half jacket. **అంశం** *aru* the profile వంతు అంశం చూచినాడు he took no notice of me, he neglected me. Also, deficiency. తారతమ్య, difference. భేదము; deception. వంతు; evil. కేడు; rag. చింతింపడ. అంశం లి. half-death, swoon. "అంశం నీ నరంబి నరంబున వచ్చి." Bhara. Drona. v.

అంశం *aru*. n. Half, a moiety. అంశం.

అంశం *araka*. [Tel.] n. A plough with bullocks complete. పూర్వమునందులకు నాగటి ఎత్తుకు పూరినది. **అంశం** *aru* to harness a team. అంశం *aru* to unyoke the cattle. ఒకయ్యు చనిపోయినది, అంశం *aru* I cannot carry on my ploughing well as one of my bullocks is dead. **అంశం** *aru* a plough with a pair of bullocks. చింతింపడ *aru* a plough with a change of bullocks. **అంశం** *aru* *aru* *aru* (from అంశం + నాడు) n. A cultivator, a ryot.

అంశం, **అంశం**, **అంశం** or **అంశం** *araka*. [Tel.] n. The hip. లొంగి. నరం

బహిర్భవము. అది బిడ్డను అరకటపెట్టుకొని వచ్చి నది she came with a child on the hip.
“జువరదల్గుడపెట్టుకొని యొక్కనాడు, చనిన
శోమకరమున బాలునునిది” BD. vi. 277.
మనిపుక్కుక అరకడనిది ప్రాప్తముడై. M.
V. iii. 307. “మునిగొమారునిరుముపునైనునిది
యరకటంబునకాంత ననువునానునిది” HD. i.
1752.

అరకము or **అరకువ** *arakamu*. [Tel.] n. Indigestion. అరక్తి. అన్నాదులు అరకకపోవడము.

అరకొర or **అరగొర** *arakora*. [Tel.] Stick-ing. అనుమానము, సందేహము. “కరకంధకృతుల కరకారకక కరచిల్రుకు పొప్పుచేయునువేల.” BD. v. 327. “కామకాచరియకా మనమున నరగరయెయక.” Parij. v. 74.

అరగలి *aragali*. [Tel. from అర+కలి] n. Hesitation, doubt. సందేహము, అనుమానము.
అరగలిగొను *aragaligonu*. [Tel.] v. n. To hesitate, doub. సందేహించు, అనుమానించు.
“కానవేడినబాలుబునవయ్యయిప్పు, దావప్రమోస గడువరగలిగినడు.” BD. iii. 93.

అరగు *aragu*. See అరుగు.

అరగుండెతనము *ara-gunde-tanamu*. [Tel.] n. Courage, spirit గుండె, ధైర్యము. “అర్జున భక్తునియరగుండెతనము.” BD. v. 207.

అరగొడ్డెము *ara-goddemu*. [Tel.] n. Violence, quarrel. జగడము, దుండగము, అరార్థము.

“ఎరిగియెరిగిననుండట
నరగొడ్డెముచేసిపోయితి.” ఉ.పా. iv.

అరగొర See అరకొర.

అరకు See అరుకు.

అరటి, **అరంటి** or **అరిటి** *arati*. [Tel.] n. A plantain tree. అరిటికాయలు green plantains. అరటానులు plantain leaves.

అరడ *arada*. [Tel.] n. A kind of boat. ఒకరదమైన తెప్ప. “ఈదుకొయ్యలు తెప్పలు నీరు

కాయలదులిగోట్ల పడముల తిరులుపులు, చేతన
నలాడలాడికాటెలగునట్టి, యంబుతరంబులపట్టి
నధిపుడెరుకు.” Hanas. iv. 219.

అరడా *arada*. [Tel.] n. The brass or gold mouth of a scabbard. A particular kind of neck jewel. Also, the lion's heads at the ends of the pole of a Hindu marriage palankeen. కర్నాటకపట్టి బొంబాయిశాసనమున నింకలలాటములు.

అరణము *aranamu*. [Skt.] n. A present given by a father-in-law to his son-in-law or by a father to his daughter, at the nuptials. పెండ్లికొడుకునకు మాములు ఇచ్చే వస్తువొనగ్గి, పెండ్లికూతురికి కండ్లియిచ్చేదిచ్చి.
“అల్లునికైవెనుకొని పంగెయరగముపుడు.” Balarama. vi. 157.

అరణి *arani*. [Skt.] n. A piece of dry wood so produces fire by friction at sacrifices. మంధనముచే అగ్నిని పుట్టించేకాగ్ధము.

అరణ్యము *aranyamu*. [Skt.] n. A forest; a wilderness, thicket. అడవి. అరణ్యసభ a forest court. అరణ్యధిపతి king of a forest. అరణ్యశునకము the wild dog or the wolf; అరణ్యాని great forest, పేరవడి, పెద్ద అడవి.

అరత్ని *aratni*. [Skt.] n. A cubit, distance from the elbow to the extremity of the little finger. ఋష్యులకనిష్ఠాంశుని ముష్టికపాస్తుము, మోచేతిమంచి చిటికెవత్తలుచాక. The elbow. మోచేయ్యి.

అరదండ *ara-danda*. [Tel.] n. Hand cuffs that slide on a bar of iron. అడ్డముగా నొక యనునకవిచ్చివేసిన చేరిసంకెలు.

అరదము *aradamu*. [from Skt. రథము] n. A car; a chariot. రథము, చేరు.

అరదెవులు *ara-devulu*. [Tel.] n. Consumption, phthisis. శయికొగము. “అక్కరొత్తుగోపించియర దెవులుగొనుమని శపించిపయోగ్య పద్ధినాగుండు నానాటికొంగుకుండయ్యె.” M. IX. ii. 106.

అర పేదర పేద *aradesi-paradesi*. [Skt.] n.

A mendicant, a pilgrim. తిరుపాదం, యాత్రకు పోయేవాడు.

అరవ *arava*. [Tel.] n. A temporary scaffold

in a field. మంట. "క్రచ్చరవం"గావిసక్కులకు, నిచ్చియట్లుయ్యోసిడితల్లి, ముయలవేయమనయ బండించి, యరపడిగ్గియట్లు అయ్యెనుగ్గి." BD vii. 619.

అరవు *arava*. [Tel.] n. Blame, censure (Vizaga).

అరమర or **అరమరిక** *aramara*. [Tel.] n.

Hesitation, doubt. సందేహము, సంశయము. "చిరచినిచ్చిరవరకే కాకరాచామన్నించువా." P. iii. 187. Difference. భేదము.

అరము *aramu*. [Skt.] adj. Swift; speedy.

పడిగల, శీఘ్రమైన. అరము n. The spoke or radius of a wheel, the edge of a weapon: a corner or angle. ఆయుధభాగం, చక్రపు అంచు. శోణము. "అరపంచకసంయాత్రావృద్ధికా కానికాని." Anand. T. xii. 27. "సూచారచక్రము." N. vi. 69. A discus or circular missile weapon.

అరమోడ్చు *ara-moḍḍu*. [Tel.] v. a. To half

close. సగముమూయు. అరమోడ్చు adj. Half closed. సగముమూసికొన్న. "అరమోడ్చుకుమోయి రవపారవశ్యదిక్రమమునెంచు." T. iv. 79.

అరమోము *ara-moḍḍu*. [Tel.] n. The side

face. అరమోముచేయు v. n. To turn away the face, disavowal. మఱియెప్పుకొను.

అరయు *arayu*. [Tel.] v. a. To search,

examine, see, observe, know, understand. వెదకు, విచారించు, విమర్శించు, పరికిలము, చూచు, ఎదుగు, తెలిసికొను. "తకువారి నరయంగబంపు." BD. v. 168. అరయన్, అరయగ, or అరయంగ adv. On examining, or searching for. విచారించు. జరిగించు (causal of అరయు) To cause to search, to have a search made. తెలికించు. "మంతులచేయు నేనిదికిపోవుదాస్తే భూభాగ్యతక్కునాచులము."

అట్లుగిడు పరంధాయించియడించి." A.

iv. 296. **అరయిక** *arayika*. [Tel.] n. Examination, search. విచారం, అరయుట.

అరరము or **అరరి** *araramu*. [Skt.] n. A

door. కలుపు. అరరము for అరరము n. A door. "రాళంబులు, మహారాక్షసులైన బిడ్డనికేనడ్డంబుగాకనోబాడిపడిన అరరంబులు వికళంబులైన." Bhāga. X. iii. 42

అరవడి *aravadi* [Tel.] n. A bruise made

by attrition. రాచిడిచేరి అయినాయము, తిరి తిరి గొంటుకొన వల్లగా అరవడికానున్నది గమక as there was a black mark of a bruise caused by the attrition of a noose.

అరవము *aravam*. [prob. Skt. అరవము

without sound, i. e., having no aspiration. See Caldwell] n. Tamil. ద్రావిడులు. అరవము Tamilians, Tamil people. నీకు అరవము పచ్చునా do you know Tamil?

అరవరలు *aravaralu*. [Tel.] n. plu. Bits,

fragments. తునకలు, భంధములు. చిక్కుము. తుక్కునకలు. "కానించు బక్షయగమన కిత్తుని మరచినవయ్యెట్ల మరమలైపోయె." M. XIII. v. 393. అరవరేయు to divide into small pieces, to destroy.

అరవాయి *ara-vayi*. [Tel.] n. Hesitation,

timorousness, మెకదీయడము. అరైదగ్గము.

అరవాయిగోమ v. n. To draw back,

retract, retire, retreat. వెమకదీయ, అరైదగ్గ పడు, సంగోచించు. "అట్టిశూభలు పోరవరవాయిండుర." M. V. i. 263.

అరవిందము *aravindam*. [Skt.] n. A lotus,

Nelumbium Speciosum or *Nymphaea Nelumbo*. పద్మము, తామర.

అరవిరి *ara-viri*. [Tel.] adj. Half blown,

half opened, as a flower, &c. సగము విరిపించిన, అరవెరలు (BD i. 221.) with a half opened eye.

అరవిసము *ara-visam*. [Tel.] n. The

half of half an anna: the thirty-second part of unity. విసముగో సగము, ఒకటిలో ముప్పదిరెంజోభాగము

అరపుడు or **అరాపుడు** *arapudu*. [Tel.] n. Bit, fragment, rag. కుంక, చింపి, పాడి, తూట. "జీనపెంట్లుకల శరశాప్పిడి, కాని అరపుడు నిప్పిట్టవట్టుచున్నది." HD. ii. 1376. "మైమునదుపుట్టిన శివీ ర్థివంగముల్లెక్కా అరియంగజేయ." M. VI. ii. 319.

అరపై *arapai*. [Tel. from అర+పై] adj. Sixty. అరపదులు. అరపైవంద sixty people.

అరసంత *ara-santa*. [Tel.] n. The evening twilight. ఇల్లుపూసము.

అరసికుడు *a-rasikudu*. [Tel.] n. One devoid of taste for art.

అరాజకమా *a-rajakamu*. [Skt. lit. kinglessness.] L. Anarchy, misrule, confusion. రాజ తోపాడము.

అరాతి *arati*. [Skt.] n. An enemy. శత్రువు.

అరాళము *aralamu*. [Skt.] adj. Bent, curved, crooked. కురిచినై, ముగరులైన. "అరాళములైన కుంతలకాయలయిండు." R.v.297.

అరి *ari*. [Tel.] Affix denoting possession. స్వీపు skill, స్వీపరి skilful. విత్త shame, విత్తరి timid. **అరి** *ari*. [Tel.] n. A bowstring. Tax, tribute. నిండినారి, ప్రభువద్ద రాజుల మర్యాదకు పుచ్చుకొనేపాటు. **అరిపెట్టు** to pay revenue. అరిగారు the share both of the government and of the inhabitants, i. e., the total produce. పుట్టిరి tax on grazing lands. "అరులుమిగుల గొనిరాకాం, నరులకు నింకయును భయమెవర్తరు." M. III. v. 309.

అరి *ari*. [Skt.] A foe, an antagonist. A wheel. The missile weapon of Vishnu. శత్రువు, వక్రము, ముదర్పము. అరిదక్షిణము the six classes of foes, i. e., the six sinful lusts, which are కామము lust, క్రోధము anger, లోభము avarice, మోహము longing desire, మదము pride and మాన్యభవము envy. మురారి the foe of Mura, an epithet of

Krishna. అరి the foe of Bala, an epithet of Indra. **అరించుముడు** n. A conqueror or slayer of foes. శత్రునాశకుడు.

అరికట్టు *arikattu*. [Tel.] v. a. To check, stop, hinder. అడ్డనించు. "శాసనము నవ్వుకొన గోట కొప్పుచువ్వు కొంటివరికట్టినిలముచు కొట్టు రెట్టు." T. ii. 98.

అరికాలు for **అరకాలు** See under అర. అరకాలమున పెట్టినగినినది he was filled with fury.

అరిగ or **అరిగి** *ariga*. [Tel.] n. A large disk, like a shield, held in processions as a royal ensign. బాబులె లెచ్చించుముగా నుంజేసిరి, దిప్పి రాజులయెదుట పట్టుకొనిరయి. "జేయలకలముల తెరనవదిరిగగా గరులుమైకాకా దినియలెల్ల, నదిగిరిగింజనులొప్పరి నెరయగా నదియలలకు మోలనచుకొనిండు." G. i. 32.

అరిగపు *ari-gapu*. [Tel. అరి+కాపు.] n. Tributary. కప్పము కొట్టెవాడు. "వైదేవశాం ద్రాది మహర్షులెవ్వారి కడిమిసాంపున నరిగపు రె." M. VIII. i. 30.

అరిగోడు *ari-gudu*. [Tel.] v. a. To check, stop, oppose. అడ్డుముకులు. "అలకు రెట్టు రియగొన్నయట్లు." Pal. 108.

అరిగోలు *ari-golu*. [Tel.] n. A basket boat lined with leather. తుట్టి. "అరిగోలు బట్టక అమృతము." L. xii. 118. "అరి చం ద్రసుందరిలంబకాదు చందలేల జేయదంతలుగోరిం గారి." P. iv, 261.

అరిజే *ariza*. [Tel.] n. A sort of fish. కకరియ మైనచేరు. Buch. Mys. lii. 344.

అరిబేరే *aribi-chira*. [Tel.] n. A fish like a whiting (పొరంక). The trucks at the waist in front of a petticoat.

అరిల or **అరిల్ల** *arila*. [Tel.] A trough made of a palm tree hollowed like a canoe. బోన, బోద.

అరితి *ariti*. [Tel.] n. Love, attachment.

అరితి Gen. of అరు. Of the neck.

అరిత్రము *aritramu*. [Skt.] n. An ear; a rudder, a helm. కడపడపు తెల్లు, చుక్కాది.

అరితకము *ari-takamu*. [Skt. from క-రికా-కము] n. Yellow orpiment, yellow sulphuret of arsenic. కరికము.

అరిది *aridi*. [Tel.] adj. Rare, seldom.

అరుదూరమైన, అరుదైన. "అరుదకు భిక్షుడెరి నల్లయగిరిదివికావలె." భార: సభా: ii.

"అరిదింగారమైయలరెరిమైతి." Ilia. iv. 64.

అరిది n. Wonder, surprise, astonishment. అరుదము, అరుదము. "ఎల్లకామబులు దిసింనుచిమియది." N. ii. 330.

అరివము *ari-padu*. [Tel.] v. n. To intervene.

అరిపోయెను *ari-poyu*. [Tel.] v. s. To set the arrow on the bow. కామమంధించు.

"భవ్యయువకాల్ల ప్రార్థనారిపోవెనీ." N. viii. 208. See. అరి.

అరిది *arini*. [Tel.] n. A disease to which children are subject, tonsillitis, చిడ్డలగొంతు

వచ్చుచు ఒక రోగము "నీరయకపు వచ్చుచే యచ్చు నీక, నదిమియో రోమయోయదిది మల్ల." Bhaṭṭana iii. 726

అరిమగరి *ari-magari*. [Tel.] adv. Much,

exceedingly, greatly. Quickly, hastily.

One after another, repeatedly. అరుగంతము,

మిక్కిలి, త్వరగా, కీక్రుయగా, ఒకటికొకటి

కొకటి, మిటిమిటికీ, ముందుమీద, "కొరువం

బరిమిక్కిల లింగోకుడచ్చుగ రావలయునచ్చు

జా." P. i. 107. అరిమగరితనము *ari-magari-*

tanamu. n. Haste, hurry. అరుము. అరిమగరి

in haste. అరుమది "దుకదాపునకు మాకునం

యె, అరిమగరినమిచ్చుచుదేయవచ్చు." BD.

iv. 1747. అరిమగరినము *ari-magari-padu*.

v. i. To hasten. పంక్రమించు.

అరిమెకకుండలు *arimena-kundalu*. [Tel.]

n. plu. Painted vases used at weddings.

పెండ్లిలావాళ్ళే బచ్చెనకుండలు, పెండ్లికుండలు.

అరిమెకము *ari-madamu*. [Skt.] n. The

fetid Mimosa tree. కొత్తకుమ్మ.

అరినాణము *arivanamu*. [Skt. పరినాణము]

n. A kind of copper dish. భోగి, కిన్నె.

అరిష్టము *arishṭamu*. [Skt.] n. Misfortune,

calamity. అశుభము, అశుభము. అరిష్టవిచార

య removal of calamity.

అరిసె *arise*. [Tel.] n. A sweet rice cake

fried in ghee. అరిసెము.

అరు Same as అరు (q. v.) అరులేవులు

aru-levulu. n. Consumption. క్షయరోగము.

అరుత or అరుతక Loc. of అరు. On

the neck. కొకమునందు. "అరుతకొంగమం

దయనీచుడు." Vema. 1777. అరుత or

అరు *aruta*. [Tel.] adv. Near, close by.

సమీపము. కామకు విశ్వామిత్రునవరక రామ

Rama want close to Viśvāmitra. "నర్మన్

భమలయ్యనరుగును మనల దుడయచ్చుచిరం

బరత." BD. viii. 515.

అరు *aru*. [Tel.] v. n. To be lost, be

ruined or destroyed, be broken. తగ్గు,

నశించు, ఛేదము, తెగు, లోపపు. "గ్రమచ్చున."

R. iii. 41. "అరు కాలుంకెక్కడ బండియె

క్కడ సభోభోగమువైలెవరక కాలువచ్చు

యెక్క బావకుయర." BD. vii. 11.

అరుంతుడు *aruntadamu*. [Skt.] adj.

Sharp, corrosive. మర్తమును తాకుచి. అరుం

తుడుడు, అనగా మర్తమిడుడు.

అరుంధతి *arundhati*. [Skt.] n. The wife of the

sage Vasiṣṭha, celebrated for her virtue.

వశిష్ఠినిభార్య. A star in the Pleiades. At

marriage ceremonies అరుంధతి is invoked

by the bridegroom as a pattern of

conjugal excellence and the star in the

Pleiades which represents the wife of

Vasiṣṭha is pointed out to the bridal

pair.

అరుకువ *arukuvu*. [Tel.] n. Indigestion.

అరిక్కి.

అరుగు or **అరగు** *arugu*. [Tel.] n. A terrace, a raised flat terrace, a raised seat, a pial. చేదిక, తిన్న.

అరుగు *arugu*. [Tel.] v. n. To go, pass, proceed, walk. To digest as food. To be worn away by being used or rubbed; waste away. పెట్ట, తగ్గమను, తీరించు, తీయించు.

అరగతీయు *araga-Hyu*. v. a. To rub off.

అరుగుడు *arugudu*. n. The act of wearing away; attrition. కలిపము. **అరుగుదెంచు** or

అరుదెంచు *arugu-dentsu*. [Tel.] v. n. To come. వచ్చు. To go. తావు. "వరుసుధర్మశ్చల భౌర్యాసమేనలనచహసించలించియగుచుండె." M. iii. 5. 455. **అరుదెంచు** he will not come.

"అయ్యవరులు దెనినుండి సేలకరు జేసెలా." R. iii. 22. **అరుగుపడు** *arugu-padu*. v. i.

To wear away. తీయించు, నశించు, హీనమను.

అరుచి *a-ruchi*. [Skt.] n. Tastelessness. Disgust. దుచలేదు.

అరుడు or **అరడు** *arudu*. [Tel.] v. n. To cry, shout, bawl. బొబ్బలు పెట్టు, కూయు, మొర పెట్టు, ఏడుపు. **అరుపు** or **అరపు** *arupu*.

[Tel. from అరుచు.] n. A great or loud noise, clamour, cry. కూత, ఈత.

అరుణ *arun*. [Tel.] n. A kind of fish, మత్స్యభేదము. One kind is కృపక. H. iv. 225. And another పుల్లక. H. iv. 226.

అరుణము *arunamu*. [Skt.] adj. Red. ఎర్రని.

అరుణరే or **అరుణీ**. n. Pink, dark red. ఎరుపు. ఇంచుకయెరుపు, కనిపింపును, సుధ్యా

రాగము. **అరుణుడు** *arunudu*. n. Sun. The charioteer of the sun. మార్కడు, మార్కపా

రథి. **అరుణోదయము** *arundayamu*. n. The dawn of the day. వేకువాము.

అరుదు *arudu*. [Tel.] n. Surprise, wonder,

marvel, rarity. వింత, అద్భుతము, అశ్చర్యము, అశ్చర్యము.

"అరుదామెభవచ్చురీతముల్." N. ii. 33. "చేరిలెనుంచును ఏయరుదెల్లవారి

కా." P. ii. 222. "ఒకనూరున్నకొల నులి

యొక్క నులంబరు దెన్ని మాడగా." N. ii. 311.

అరుదు adj. Rare; scarce; uncommon. Dear.

Excellent. **అరుదుపెన్న**. **అరుదుగా**

arudu-ga. adv. Rarely, scarcely, seldom.

అరుదుపముగా. **అరుదందు** *arudandu*. v. n.

To be surprised, be astonished, to wonder.

అరుద్యపడు. **అరుదార** or **అరుదారా**

arudara. adv. Duly, well. ఒప్పుగా. "మి

రరుదారం జెప్పదని." P. iv. 347.

అరుపు *aru* అరుచు.

అరుపు or **అరపు** *arupu*. [Tel.] v. n. To

remain or be left, to be saved, to be

within one's power. దక్క. అచరాని

unwieldy, not handy. అచరానికడి

a morsel too big to swallow. చాడు అరు

రానికడిగావున్నాడు, అనగా, చాడు గుప్పడి

యాల మర్త్యుగానున్నాడు he is unwieldy

అరుపుకోడు *arupu-kudu*. [Tel.] v. a. To

digest; to enjoy the possession of.

తగ్గముచేడిగాను, దక్కించుకొను. చాలినావును

అనగాయముగా అవలించినాడుగాని చాని

చాడు అరుపుకోలేదు he has got the wealth

wrongfully and will not be able to enjoy

it.

అరుము or **అరము** *arumu*. [Tel.] v. a. To

browbeat, to bully, to attack. గడ్డించు, గడ

మాయించు, ఎదిరించు, అక్రమించు. "కయ్యమె

ల్లను దమిదపెట్టుకొని లావును దీనుమనామి

నియేవునమెనా భవద్విశిష్టపుంజమలనా దెన

టాయమిరనికా." M. VIII. i. 69. "అనిర

మాకుమారుడవుడగ్రలంబునుద్ధినిల్చి." Vagu.

iii. 240.

అరులు or **అర్లు** *arulu*, [Tel.] n. Tenderness,

affection, fondness. వాళ్ళుల్లము. **అరులు** మ

రులు *arulu-marulu*. n. Dotage, childish-

ness of old age. ముదిమిత తలెరింపు

యందడదు.

అరునది or **అరనై** *aru-nadi*. [Tel. అరు+

నది] adj. Sixty. అరునది. అరునదియను

the 24 hours, that is, day and night. అరు

నంద్రు, *aru-vandru* [Tel.] n. Sixty persons.

అనైమంది.

అర్థ మా

83

అర్థ మా

అరువము *aruvamu*. [Tel.] n. Eagerness, fondness. ఆ. "మరువనాభురార్యదంబునోది." Vish. vi. 286.

అరువు *aruvu*. [Tel.] n. A loan in grains. భాగ్యదుల అర్ప. అరువుకాపు a tenant. అర్పకాపు. అరువు. [cf. Tamil అరు] n. Good sense; judgment; the reasoning faculty. తెలివి. వారికి అరువుచెడిది he has lost his wife. **అరువులిక్క** *aruvu-likka*. [Tel.] n. A disease among cattle in which the belly is swollen in consequence of eating green fodder. ఉండిడిరోగము, అనగాచువులకు వచ్చే ఒక వ్యాధి.

అరువుల్లి *aruvullu*. [Tel.] n. plu. Fragments, shivers. పొల్లు. శూల్కం. "మైదువుల పురువుల్లి పేయదు." M. VII. iv. 165.

అరుసము *arusamu*. [from Skt. హర్షము] n. Joy, gladness. హర్షము. ఉ. రా. ii.

అరాను *aranu*. [Kan.] n. A king. రాజు. "అపంచుసామ్యోనముగనరానయే." Appakavi. iii. 233.

అరోచము *arochikamu*. [Corrupted from Skt. అరచి] n. Disgust, dislike, want of appetite. అన్నమగ్గికిరావడము. వారికి ఆరోచమువుట్టింది she lost her appetite.

అర్కము or **అర్కవృక్షము** same as శర్లేడు చెట్టు. (q. v.) **అర్కశీరము** the acid milk of this plant.

అర్కము or **అర్కము** *arkamu*. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు. అర్కమనంగమము the conjunction of the sun and moon. అనంతార్కముగా as long as the sun and moon last.

అర్కలి *arkali*. [Tel.] n. The hip. కొండి. (Loc. అర్కలి) On the hip or side. "బాకు దర్కలి చెట్టెకొని ముక్కవారు." BD. vi. 228.

అర్కారా See వార్కారా.

అర్జము *arjalamu*. [Skt.] n. A round wooden bar or bolt for a door. గడియూరు (Metaphorically) an impediment, hindrance, restraint. విఘ్నము, అర్జంతో ఈ ఆన

గ్గళముగా irresistibly. వాని అధికారము అర్జతముగా బంధనమునది his authority is unrestricted.

అర్ఘము *arghamu*. [Skt.] n. Price. Adoration, worship, respect. మూల్యము, నెల, పూజ. అర్ఘ్యబలాటము the cheapness or dearness of commodities. **అర్ఘ్యము** *arghyamu*. n. A respectful oblation to gods or to venerable men, of rice, darbha-grass, flowers, &c., with water, or of water only. పూజార్థార్ఘ్యజలాదికము. అర్ఘ్యపాత్ర a vessel for this. అర్ఘ్యపాత్రాదులు the same with the addition of water for the feet, &c. అర్ఘ్యార్ఘ్యములు the 8 kinds of offerings, viz., చెయ్య, శేన, నయ్య, అక్షరలు, గళ, శుక్రలు, దివ్య, తువ్వలు. **అర్ఘ్యము** adj. Venerable, deserving worship. పూజనీయ, యోగ్యమైన.

అర్చ, అర్చన or **అర్చనము** *archa*. [Skt.] n. Worship, adoration. పర్య, పూజ. This is of 8 kinds: మగ్గ, సుగంధము, అక్షరలు, తువ్వము, భూపము, దీపము, ఉపహారము, రాంబాలము. **అర్చకత్వము** *archaka-tvam*. [Skt.] n. The office of an officiating priest. సంరీతము, పూజనీయుడు. **అర్చకుడు** *archakudu*. n. An officiating priest. పూజనీయునాడు, సంరీతునాడు. **అర్చించు** *archinisu* v. a. To worship, adore, offer, as flowers. పూజించు. **అర్చికుడు** n. One who is worshipped.

అర్చి or **అర్చిస్తు** *archi* [Skt.] n. Flame, light, radiance, splendour, refulgence. మంట, వెలుగు, దీప్తి, రేఖ

అర్చి *arji*. [H.] A petition, a letter. అర్చి వారు petitioner. అర్చివాస్తు a written petition.

అర్జునము *arjunamu*. [Skt.] adj. White. తెల్లని. అర్జునుడు one of the five Pandavas.

అర్జు *arju*. [H.] n. Price, value. అర్జురాబిధ price current, market price.

అర్థ అర్థ

84

అర్థ అర్థ

అర్థ arya. [H.] n. Breadth. The measurement of a heap of grain from the bottom to the top. అర్థమైనది to search, examine.

అర్థము arhamu. [Skt.] n. Water. నీళ్లు. అర్థమము arhamamu. n. The sea or ocean. సముద్రము.

అర్థ for అర్థ (q. r.)

అర్థ arti. [Skt.] n. Borrow. దుబ్బము.

అర్థం orthana. [Skt.] n. Asking, begging. యాచన, వేడుకోవటం.

అర్థము arthamu. [Skt.] n. Meaning, signification. Thing, stuff. Money, wealth. అర్థప్రాప్తము, వస్తువు. ధనము. ఇదియేమి అర్థమిస్తుంది what is the meaning of this word? నీకు అర్థమిదా do you understand this? అర్థము (an affix) For, on account of. నిమిత్తము. ఆ కారణార్థమే వచ్చినాను I came on account of that affair. ఆ నిమిత్తార్థముగా for that reason. అర్థాంతరము another sense or meaning. అర్థార్థసంబంధము artha-sambandhamu. n. Pecuniary ties. దానంతోబాధన కారణం. నాకిది మాకు అర్థార్థసంబంధములేకుండా ఉందిపోయింది there are no pecuniary ties between us. ఇంతకుండి నీకు నాకు అర్థార్థసంబంధములేకుండా ఉందిపోయింది from henceforth your property and mine are separated. అర్థవంతుడు artha-vantuḍu. n. A rich man. యశలుగలవాడు. అర్థకాస్త్రము artha-kāstramu. n. Political economy; the science of wealth or property. యశంపాటిమినిగలిగించిన కాస్త్రము. అర్థవృద్ధి accumulation or increase of wealth; అర్థసంపదము acquisition of wealth. అర్థవ్యయము expenditure of wealth. అర్థాధికారి a treasurer; అర్థాధికారియ the office of treasurer. అర్థాంతరవాదము antithesis. అర్థోపమ a metaphor. అర్థ పొడుడు artha-hinadu. n. A penniless fellow, a poor man. పైకములేనివాడు, దుడ్డు లేనివాడు, దిద్దుడు. అర్థాపత్తి artha-patti

n. (in logic) Inference of a cause or motive from an effect. కారణమునున్నది కారణమును తీసివేసడము. అర్థి arithi. [Skt.] n. One who asks, a beggar, (Vulgarly,) eagerness, zeal. యాచకుడు, (వాడుకోలో) ఆ, కోరిక, అన్నాధి or అనాధి a beggar of food. "అలయకరదినవృత్తి"నిన." BD. v. 1458, l. 6., with eagerness. అర్థించు arithinḍu. v. a. To ask, beg, entreat. కోరు, అడుగు, ఎక్కువకోరు. అర్థించు arthitamu. [Skt.] adj. That which is asked. కోరుబడినది, వేడుబడినది. అర్థిత్వము arthitvam. n. Beggary. యాచన. అర్థ శ్రువు arthshrudu. [Skt.] The god of wealth. కులేరుడు.

అర్థము arahamu. [Skt.] adj. Half; a moiety. సము. అర్థచంద్రుడు or అర్థచంద్రు the crescent moon, a half moon. అర్థ సాక్షియరుడు the god Siva, in his form of half man and half woman. అర్థరాత్రి midnight. అర్థాంగీకారము half permission, doubtful consent. అర్థాక్షరము a half letter. (that is) a letter incompletely sounded, as k in పుష్క prithak. అర్థదృష్టి purblindness. అర్థగోళము a hemisphere. అర్థరథుడు a warrior who fights on a car along with another. అర్థరాత్రినిదినము the equinox. అర్థవ్యాసము half a circle. అర్థాశము half a meal. అర్థోపమము arthopamamu. u. A short poem. కేవలం సగముతోడలవాకా తోడునకానే చట్టము, లాగు.

అర్పణము arpanamu. [Skt.] n. An offering, dedication, delivering up. Placing. ప్రదానము, తీయడము. అంకరార్పణము the offering of buds to a god. అర్పించు arpitḍu. v. a. To offer, dedicate. ఇచ్చు. ఈసమస్తంతా పంపి అర్పించి కూర్చున్నాడు he gave up all his goods and became a beggar. అర్పితము arpitamu. [Skt.] adj. Offered, dedicated. ఇవ్వబడ్డ. కంఠావళిభూషణము an ornament placed on the neck. అగ్రామము సముద్రావ్రియము అయింది the village became the prey

of the sea. ఈ తండ్రి అర్చనముగా కొంత భూమిని కావమచేసాడు he gave some land as a gift in memory of his father.

అర్బుకము *arbudamu*. [Skt.] (a numeral adj.) One thousand millions. సూర్యోట్టు.

అర్బుకుడు *arbhakudu*. [Skt.] n. An infant, a child. శిశువు, బాలకుడు.

అర్పి *arpi*. [Tel.] n. Fondness, affection. ప్రేమ. హృద్యము. "అర్పి పెంపుతో నలరవమంబు" M. XV. ii. 162.

అర్చమము *aryamadu*. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు. అర్చనము the solar race.

అర్త *arta*. [Tel.] n. A division, a partition. A room or chamber. పెట్టెలో యేర్పరచిన ఒకభాగము, అర, గది.

అర్తము *artamu*. [Tel.] n. A bundle of thorns. ముండ్లపావు.

అరాకలి *arakali*. [Tel. అర్త+అకలి] n. Excessive hunger, torment, fatigue. కడ గండ్లు. "అరాకలితో, భక్తితో నేమనలవాడూకా, నీలబిల్వమా, సాక్షి చేసివుత్తరాకలియ్యర చలానానవుడనై" Kalahasti. iii. 100.

అరామము *aramamu*. [Tel. అర్త+అడు] v. n. To hesitate, waver, roam about, wander about in distress. తడచుడు, అల్లాడు, చేరులాడు. "ఓంకరినిలంబు కొరిచినదిలీనరాడు వసుమతిమరభార్యా లింకమునందు" P. ii. 4. "వరుసంబుగాకొన్నవని మామిడి తోని లావణాసంపద్రాదమయియు" Pariz. iii. 97.

అరావు *aravu*. [Tel.] n. A wild cow. ఆదిని అవు. M. IV. i. 95.

అర్చు *arvu*. [Tel.] n. The neck. కంఠము, నకుళాతి పెడవంపు, కుళి, ఆవన, హవి. A sore on a bullock's neck occasioned by ploughing. ఆ యెద్దుయొక్క అర్చు కొట్టుకొనిపోయినది the bullock's neck is hurt (by the yoke.) "అందనిపలుముల కర్చునానగనెల" Kalahasti.

అర్చు *arvu*. [Tel.] n. A tree, the *Bauhinia Parviflora*, Roxb ii. 323.

అర్చము or అర్చియుము *arvamu*. [Tel.] n. Indigestion. అశిక్తి, అరగకపోవడము.

అర్చు పెట్టు for అర్చు పెట్టు *arvu-pettu*. [Tel.] v. n. To set a branch for a creeper to spread over. పాకుడు పెట్టు.

అర్చము *arvamu*. [Skt.] n. A horse. గుర్రము. అర్చుతో పాము mounting on horse-back.

అరాచకినము *arachinamu*. [Skt.] adj. Reverse, contrary. Recent, modern, క్రిందకుండునది, యర్ధ్యము.

అర్చణ *arkaṇa*. [Skt.] n. Worship, duty, సమర్పణ, అర్చ, పూజ.

అర్హత *arkata*. [Skt.] n. Worthiness, fitness. యోగ్యత. అర్హము *arkamu*, adj. Worthy, proper, fit, liable, acceptable. కనక. అర్హము *arkudu*, n. He who is worthy. యోగ్యుడు. శిక్షార్హులు those who merit punishment.

అల or అల్ల *ala*. [Tel.] adv. There. That. అక్కడ, అ. "అలపన్నెడకు మారులంబును నుమచ్చిల్లిలూపున్న పెగ్గరతండానముమాన్వితా" A. pref. xi. "నిల్లిత్రుత్తూరిలో నల్లనిల్లచిత్తడకుంతులీకుగంధమాల్యంబు" A. ii. 101.

అల *ala*. [Tel.] n. A wave, surge, billow, ripple. తరంగము.

అలంకరిండు *alanakarindu*. [Skt.] v. n. To adorn, embellish. సింకారించు. అలంకరణము *alanakaramu*, [Skt.] Act of adorning; decoration. అలంకారము *alanakaramu*, n. Ornament, adornment. A jewel. In Rhetoric, a rhetorical figure. భూషణము, శృంగారము. అలంకారకావ్యము Rhetoric. కాడు పట్టి అలంకారవిద్యార్థి he is a sham student, he has merely a veneer of scholarship. అలంకారకేన నైన unadorned. అలంకృతము *alanakritamu*, adj. Adorned, ornamented, embellished. "

గారంబుడె. అలంకృతుడు *alankṛtudu*. n. He who is adorned.

అలంగమా *alangama*. [H.] n. The wall of a fortified place, a rampart, a bulwark. పుస్తకము, కోటగోడ పైభాగము. "కోటలమీదలొట్టు జది గొప్పయలంగపుటిండ్లు చూడియప్పటికి నెల్ల" D. R. vi. 244. "చంగారపుకోటలకుదంగలుగు చూనికపు శృంగములకెక్కయ నలంగములపైకి చంపువసుగాయలు" N. vii. 167.

అలంఘనీయము *a-langhanyamu*. [Skt. from లంఘించు to leap]. adj. Impassable, not to be crossed. చాటగుడని. అలంఘ్యము *a-langhyamu*. adj. Impassable, not to be crossed. చాటగుడని. అలంఘ్యత *a-langhyata*. n. Difficulty of access, inaccessibility. అపాద్యత.

అలంత See అలంత.

అలంతి or అలంతులు See అలంతి.

అలంతు See అలంతు.

అలంతురు *alanduru*. [Tel.] n. Grief, sorrow, affliction. భేదము, దుఃఖము. "కండ కుప్పిదర్పణము నలందురుచాండుమనినన నెల్లలంతి పండియనిట్లనియె" M. IV. ii. 72. "కేయక ల్పాల గొడుగుల నేవురంబుముడు గొప్పనలందురు లాడనేర్తునే" M. XII. i. 210. అలంతురు v. n. To grieve, to sorrow. దుఃఖపడు. "నిలు కడయుడు, కడుతొల్లికొనక లేక యలందురనువు నిర్దియములుముము ధ్వలియు, కువశంబుగాక కల్లడపడి" M. IV. ii. 318

అలక *alaka*. [Tel. from అలగు] n. Displeasure, anger. కోపము. అలక *alaka* [Skt.] n. Kubera's capital. కుశునినగరము. అలకాపురి Kubera.

అలకన *alakana*. [Tel.] n. Ease, lightness, easiness, లేక. అలకనగా adv. Lightly, easily. లేకగా. కాని అలాగ్గా (corrupted from అలకనగా) ఎత్తివారు he lifted it with ease.

అలకలు *alakalu*. [Tel.] n. plu. Ringlets, curls. ముంగురలు.

అలకాలు, అలగాలు, *alakalu*. [Tel.] n. Brass handles of drawers, &c.

అలకి *alaki*. n. A small vessel. కుండ, కలకము. "యాగనిలయంబు యలయకలకములను నలకులుగాగులువాదిగానల భాండములను" M. XIV. iii. 175.

అలకిహిసాము *alaki-hisamu*. [H.] According to account.

అలక్తము *alakṭamu* [Skt.] n. Liquefied lac. It was used by women as an ornament to dye their feet red. లాక్, లక్ష్మక.

అలక్ష్యము *a-lakṣhyamu*. [Skt.] n. Indifference. Disregard. అగౌరవము, తిప్పార్పము. అలక్ష్యముచేయు or అలక్ష్యపెట్టు v. a. To neglect, disregard. తిప్పారించు, అగౌరవము చేయు.

అలగ *alaga*. [H.] adj. Separate, unconnected. ప్రత్యేకమైన, అలగఘాటు pasture-land, waste land kept for grazing. అలగ పుల్లరి grazing tax levied on cattle not belonging to the village. అలగ అఱుము a private individual, one not concerned, not a regular cultivator.

అలగు for-అ-which see.

అలఘ *a-laghu*. [Skt.] adj. Not light. Heavy, large, big. భారమైన. అలఘువు *a-laghu*. n. A long vowel; a sound equal to two mātras or simple sounds. నరువు, నర్వర్మరము. అలఘుడు *a-laghuḍu*. n. A man of weight. A respectable man. కొద్దవాడు, గొప్పవాడు.

అలకేంద *alatsanda*. [Tel.] n. A leguminous plant. *Dolichos Catiang*. అలకేందలు n. The pulse got from this plant.

అలడు or అలండు *alatsu*. [Tel. Causative of అలయు to be tired.] v. a. To tease, harass. భారపెట్టు.

అలకడి *alazadi*. [Tel.] n. Trouble, misfortune. ఆపద. Grief, affliction, sorrow. దుఃఖము, మనోదుఃఖరూపమైన విచారము. "అల

తేదీవచ్చుటకు మాలమనెడియ్యదీయె." భా. ఆర. vii "స్వపరితే వలజ్జుభయరాకరిల యుడు." M. XII. ii. 352. అలజ్జెదీవరి *alajjedi-dari*. [Tel.] n. A kind of bird. పక్షినికేము. H. iii. 269.

అలత or **అలయ** *alata*. [Tel. from అలయ] n. Fatigue, exhaustion, weariness. బడి య.

అలతి or **అలంతి** *alati*. [Tel.] adj. Little, small. స్వల్పమైన, చిన్న, మాన్యమైన, అలతిగవు, అనగా చిరువత్స. "అలతివు చూపినదీమెయలతినడును." N. vii. 18. అలతి or అలంతి n. A trifle, a small thing అల్పము, స్వల్పము. "అలతులలోపుకే పిప్పి, యుడిమైనను" TUR. vi. 20. అలతులు or అలతులు n. plu. Low wretches, mean men. అల్పులు. "అలతులైనవారికంటె నతిపెద్దలకు బాలపెద్దయగువరకగునలుకుట." M. XII. ii. 26.

అలడు or **అలందు** *aladu*. [Tel.] v. a. To smear, daub, to apply perfumes, &c. పూయ. B. iv. 106.

అలపు *alapu*. [Tel. from అలయ] n. Fatigue, lassitude. బడియ. Tara. iii. 9.

అలపు *alapu*. [Tel.] a. To cause to be fatigued, to harass or trouble. అలమునట్లు చేయు, కాళించు, కొంచెంపెట్టు. "మనచతురైనవ్వులమనజుడేవోపునమను." BRS. 325.

అలబలము *ala-balamu*. [Tel.] n. An outcry, a noise. కలకలభయం, న్యాయలము, సద్దు, చచ్చుడు, రోద, గొణ్ణ. "విధువికనపెన్నెనుంచుక వింకివారులేరుగా యంచుపదనలు పాలించి యలబలము లేని విషమందిరాంగరామన." T. iii. 128.

అలభ్యము *a-labhyamu*. [Skt. from లభించు] adj. Unobtained; unobtainable; unattainable. Unexpected, casual. పొందబడని, అన్యైకమైన. అలభ్యయోగము unexpected good fortune. ఇది అలభ్యయోగముగా ప్రాయశఃమేలు this happened unexpectedly.

అలమట *alamata*. [Tel.] n. Grief, sorrow, affliction. విచారము, దుఃఖము. "కలకాలములేదలమటకలకాలము లేదుసుఖము." P. ii. 26. అలమటించు *ala-matintu*. v. n. To grieve, sorrow, to sink under affliction. వ్యాకులపడు. "అనుననునందుమెదగునందు, విధి పెంచు: శ్రులుపించులో నలమటించు." భట్టాచార్యుల.

అలమరించు or **అలము** *alamurintu* [Tel.] v. n. To be wearied or exhausted. ఆమరచుడు to grieve చింతించు. "స్వదేహిష్టామరి తే నవకలంకులము స్వదేహిష్టామర." P. i. 137.

అలము *alamu*. [Tel.] n. Weeds that grow in fields of dry grain. కొచ్చు మొదలైన మొక్కలలో మురిచినగడ్డి. అకు అలములు leaves and weeds.

అలము *alamu*. [Tel.] v. n. To spread or extend. To happen or occur. To spring, to proceed from. వ్యాపించు, కలుగు, వుట్టు. "పులకలలితగాత్రమునలమట." A. vi. 189. "చీకలులలమెడికల." N. vii. 205. "అనుకొందగకాంచి భక్తనలమిన మడివోక." H. i. 196. అలము *alamu*. [Tel.] v. a. To seize, lay hold, handle. To put, place, to wash. పట్టు, ఉంచు, కడుగు. "లక్ష్మిసీతనుస్తులమినది." A. v. 34. అలముతోపు same as అలము.

అలయము *alayamu*. [Tel.] v. n. To be fatigued or harassed. బడియ, కాపిపడు. "అలయకచదివనట్లతోచినది." BD. v. 1458. To delay. అలస్యమచేయు.

క "కమగోవిపాకలించిన పని యనువువరచియ్యచియ్యెన నాయకవేగంబునవచ్చు" ఉ. పా. ii.

అలయించు *alayintu*. [Tel.] v. a. To trouble, harass, weary, fatigue. శ్రమ పెట్టు, బడలించు. "అందరికి నన్నియూపురై యకు

అలీకు రేకులవలెను." N. ix. 422. "నీరస
లయింది వచ్చి వాడేకవారిని మాంసలేదన్న భావము
మరుగుపాల్చి." R. vi. 30. అలీక, అలీక,
అలీక *alayika*. [Tel.] n. Fatigue, harass-
ment, weariness. చివరిక, గానీ.

అలీక *alaru*. [Tel.] v. n. To shine, glitter,
be splendid. To rejoice, or be pleased.
ప్రకాశించు, సంతోషించు, జిహ్వా. "నూరము
లకు అలీకదిత్ర మైయలకగాక." N. ii. 208.
అలీక *alaru*. [Tel.] n. A flower, blossom.
పువ్వు, Joy, సంతోషము. అలీకాడు or అలీ
రించు *alarutsu*. [Tel.] v. a. To please,
gratify. సంతోషపెట్టు. అలీకాబోడి or అలీ
కాబోడి *alarubodi*. [Tel.] n. A woman.
స్త్రీ. అలీకాబిల్లుడు *alaru-billudu*. [Tel.] n.
He who has a box of flowers, Cupid. మృ
గుడు. అలీకాడు *alaradu*. [Tel. అలీక+అ
డు] v. n. To shine, glitter. To rejoice, or
be pleased. ప్రకాశించు, ఉల్లాసించు. "మానస
బలరాక." N. i. 35.

అలీకము or అలీకవృక్షము *alarakamu*.
[Skt.] n. A shrub, the three-lobed night-
shade. *Solanum trilobatum*. ముండ్లముల్ల,
మల్లకాయలపెట్టు, కెల్లకల్లెడు.

అలీక *alasa*. [Tel.] n. A fence woven with
twigs, a hedge, an inclosure. మంట్రో
అలీక అలీకము.

అలీకము *ala-vadu*. [Tel.] v. n. To be accus-
tomed, be practised in. To be mastered,
అభ్యాసము, పరిచయము, పాఠ్యమును.
"ప్రవేశాకపద్యంబుగా గలయివారిని మంచి
విషయమున నీవేలెలుపు వానియెను. H. ii.
67. "నివేయించుచున్నట్టి బలముతోనుండు
యే మెదిలినయెడ." Bwa. vi. 74. అలీక
రించు or అలీకరచు *ala-varintsu*. v. a.
To make, celebrate. To put on. చేయు,
ధరించు, పెట్టు. "మోక్షపథవివేచనం యాగం
బలవరంబున పోవయోజులకు." N. iv. 106.
"కలవరమును పులకలంబుగా చేయవలసింది." N. ii. 425. అలీకరచు, అలీకరచు or అ
లీకరించు v. a. To habituate, accustom,

exercise, teach. వాడుకచేయు, అభ్యాసము
చు, మునుగుచు, నేర్పు. అలీకాడు *ala-vadu*.
n. Use, habit, custom, practice. వాడుక,
అభ్యాసము. అలీకాడుగానంటే adj. Custom-
ary, usual. వాడుక.

అలీక *alavi*. [Tel.] n. Possibility, practica-
bility, power, ability. శక్తి, సాధ్య, అలీ
కెన్నవలెనంటే it is indecentifiable. అలీక
అలీ. [Tel.] n. Power, ability. శక్తి,
సాధ్యము, లభి. "కులకదమునకు
యలవలంబును మోయక." M. VI. ii. 354.
Difficulty. శక్తి, శ్రమ.

అలీకా *ala-vika*. [Tel.] n. Sport, amuse-
ment, playfulness. బి, వేడుక, విహారము,
ఆటలు, అలీకాగా *ala-vika-ga*. [Tel.]
adv. Carelessly. అలీకముగా, అలీకముగా.
"అలీకాగావచ్చి యున్నట్లుగా నీవేలెలుపు
టలవలెను." Vish. vi. 19.

అలీకము *alasata*. [Tel. from అలీక-s. q. v.]
n. Exhaustion, weariness. అలీకము,
అలీ. అలీక *alasata*. [Skt.] n. Inacti-
vity, laziness, idleness. అలీకము, అలీక
ము, Delay. అలీకము. అలీకము *alasamu*.
[Skt.] adj. Idle, slothful, indolent. మంద
మంద, అలీక. అలీకము *alasamu*. n. He
who is idle or indolent. మందము, అలీ
కు. అలీకము *alasamu*. n. A lazy
woman, a dawdle. మందము.

అలీకము *alasamu*. [Skt.] n. A fire-brand.
Charcoal. అలీక, అలీకము, అలీ.

అలీక, అలీకా *alaka*. [H.] Sepa-
rate, apart, distinct. ప్రత్యేకము, వేరే.

అలీక *alabau*. [Skt.] n. The long gourd.
Oucurbita lagenaria. అలీక.

అలీకా *alamau-karra*. [H. అలీ
క a mark] n. A buoy for anchors. అ
లీక.

అలీ or అలీ *ali*. [Skt.] n. A large black bee.
A scorpion. అలీ the female scorpion.
అలీక, అలీ.

అరిందము or **అరిందము** *alindamu*. [Skt.] n. The terrace before a native house ఇందిరా, కలహాదిదిన్నె, కాశ్యరము. Also a small room in the front part of a house, or a room near the passage that leads into a house. కలహాదిప్రక్కనుండు ఒక చిన్న గది; లేక, సడనగది.

అరికము or **అలికము** *alikamu*. [Skt.] n. The forehead. అలము.

అరికి or **అలికి** *aliki*. [Tel.] n. Noise, sound. ధ్వని, చప్పుడు. వారి మాటల అరికి వల్ల నేనుకొన్నాను I was awakened by the sound of their talking.

అరిసిరి *alipiri*. [Tel.] n. A lean man. మగ్గవాడు. **అరిసిరిది** n. A lean woman.

అరియు Same as అరుయు. (q. v.)

అరివేరి *ali-veni*. [Skt.] n. A woman, (lit. a bee-tressed nymph.) స్త్రీ.

అలికత or **అలికము** *alika*. [Skt.] n. A falsehood, falseness. అబద్ధము, మిథ్య, అలిక ప్రదర్శము. Feigned courage. Vasu. iii. 103.

అలుక or **అలుకు** or **అల్కు** *aluka*. [Tel. from అలుక] n. Anger, కోపము. "అలుకచే నుండబుద్ధులగుచున్నది." H. iii. 180.

అలుకు or **అల్కు** or **అల్కు** *aluku*. [Tel.] n. Fear; terror; dread. భయము. **అల్కు** *aluku*. v. n. To be afraid, to fear, to scruple, hesitate. నెక్క, కనకదీను. **అల్కు** *aluku*. [Tel.] n. A coward, a man of no courage. భయశీలుడు.

అలుకు *aluku*. [Tel.] v. a. To smear the floor of a house or a mud wall, &c., with cowdung, &c. పేడచేసి కట్టచేయు. (అలుకుచున్నది a besom dipped in cowdung and water used in smearing a floor.) Also to sow seed in a field prepared for the purpose (Vizag.) **అలికిండు** *alikhindu*. (causal of అలుకు.) To have the floor smeared with cowdung, &c.

అలుకుడు *alu* ౪౦౭౩

అలుగు *alugu*. [Tel.] n. A sluice to carry off water from a pond that overflows. The tip of an arrow, the blade of a sword. పరిహాసము, వెరువునకు నీరక్క, నైపుడు అది పోవుట నైపురదనము; హాసమునొక్క కొనకు చేసే యుడువముక్క, కత్తిరిదికొనెది ఉక్కకుడుక. "కట్టలొద్దనై భూమినిరేఖపై అలుగునొద్దనై దీపాంకురార్పణ" A. pref. 7.

అలుగు *alugu*. [Tel.] v. n. To be angry or annoyed. కోపించు. **అలిగించు** (causal of అలుగు.) To irritate, annoy. కొంచుమచ్చి బట్టుచేయు. See అలుక

అలుగులము *alugulamu*. [Tel.] n. Pain, suffering. కాఠ. **అలుగులము** *alugula-mu*. [Tel. అలుగులము+పడు.] v. n. To be crushed. నలుగుడుపడు. To suffer. కాఠ పడు.

అలుగు *alugu*. [Tel.] n. A dull or stupid man. ముందుడు. భార. విరా. iii.

అలుచము *aluchamu*. [Skt. అల్చము] adj. Small, little, trifling. అల్చునైన, అలసాంత (అల్చు కార్యములచేత) భార ఉల్కా iii.

అలుపు or **అలపు** *alupu* [Tel. from అలుకు.] n. Fatigue, exhaustion, weariness. ఎడవి, అయాము. T. iii. 9.

అలుపు *alupu*. [Tel.] Same as అలుకు to be angry. (q. v.)

అలిఖము *alikhama*. [Skt.] n. A blank book. వ్రాయనిపుస్తకము.

అలోభము *alobhamu*. [Skt.] Absence of cupidity,

అల్కు *aluku*. [Tel.] n. Fear, terror, dread. భయము, అప్రదర్శము. See అలుకు.

అల్కి or **అల్కి** *alki*. [H.] adj. Light, base. తేలికైన, నీచమైన. అల్కినట్లు inferior stony.

అల్లి *alji*. [H.] n. Confusion. అల్ల. Grief, affliction, sorrow. దుఃఖము, విచారము. "కా పరిమందుల తగనన్ బాహులు." Verba. i. 64. Same as అల్లి.

అల్పము *alpam*. [Skt.] adj. Trifling, mean, slight, small, little, petty. పల్లవము *palavam*, పల్లవము, చిన్న. అల్పవర్ణము *alpavarṇam* a small matter. అల్పజ్ఞుడు *alpajñuḥ* one that knows little, an ignorant man. అల్పదృష్టి *alpadrṣṭi* short-sightedness, narrow-mindedness. అల్పప్రాణి *alpaprāṇi* a weak creature. అల్పమతి *alpamati* little-mindedness. అల్పవయస్కుడు *alpavayaskuḥ* one who is tender in age, a mere youth. అల్పవయస్సు *alpavayassu* Urine. అల్పాయుస్సు *alpāyus* Tender age. అల్పాయుస్కుడు *alpāyuskuḥ* A short lived man. అల్పారంభము *alpāraṁbham* A small beginning. అల్పాహారము *alpāhāram* A light meal. అల్పము *alpam* n. A mean wretch. పిచ్చుడు, కుదుడు.

అల్మార or అల్మారు *almara*. [H.] n.
A wardrobe, almirah. అల్మారునీరు a well
with steps down into it.

అట్లు *alla*. [Tel.] adj. pron. That. అట్టిది
that thing. అట్లాడు that man. అట్లంత
adj. Then, in the mean time. అంతరిం
“అట్లుచూచు మునుపటిది” L. XIX. 184.
అట్లా! or అట్లుగా! interj. Lo! behold!
Look there!

అల్లశల్లలము *alla-kallōlamu*. n. [Tel.] Confusion, disorder. అరుదు, కలహము.

అల్లటము *allata-pattu*. [Tel. అల్లటము + పట్టు] v. a. To annoy, harass. "అల్లటము చేసినట్లు వర్ణించి యల్లటపెట్టెదోయయ్య నే నారగ్గ." Bhalla. 1. 450. అల్లటము *alla-tamu*. [Tel.] n. Annoyance. అల్లటము.

అల్లన *allana*. [Tel.] n. Slowness. మెల్లన,
 తక్కువ. అల్లన *allana*. [Tel.] adv. Gently,
 softly. తక్కువగా, మెల్లగా. "రసయోగమున
 కలుపబడి." N. I. 170.

అల్లన or **అల్లన** *allan-allana*, [Tel.]
adv. Very gently, *విశ్రాంతముగా*. "అల్లన
చేయు" A. iv. 38. **అల్లన** adj. Slow.
అల్లనము *gentle laughter, smile*.

పచ్చి అల్లము. [Tel.] n Green ginger, as distinguished from **ఢోబ** dry ginger.

అల్లరి *allari*. [Tel.] n. Tumult, commotion, noise, confusion, quarrel, riot. గర్జన, రచ్చ, అల్లరివాది a noisy or troublesome man. అల్లరిపెట్టు v. s. To trouble, disturb, discompose. గర్జింపెట్టు, కాదు-పెట్టు.

అల్లుడు or అల్లుడు. *alladu*. {Tel. అల్ల + అడు} v. n. To shake, move, wave, toss about, to wander about, to be in distress. అడు, గాలి అల్లుడు, తిరుగు, పదిలండు, కడుగొందు. "ధర్మశ్రుత్ముని" N. iv. 288. వ్యవహరము గాలి అల్లుడునున్నది the flag flutters in the wind. కంటి అల్లుడుతాడు he is in want of bread. కొరవకు అల్లుడుతాడు he is in trouble for want of employment.

అల్లము *allamu*. [Tel.] n. A to-and-fro movement, wandering about. అల్లములు *allamulu*. [Tel.] v. a. To shake, move, vibrate, agitate, wag, wave. అదీను, నిడుకు. "ఘనరాజుల్లములు." N. i. 144. అల్లముమద్దు *allamu-muddu*. [Tel. అల్ల+అను+మద్దు.] Prettiness, agreeableness, sweetness. అనన్తరి, అతిప్రేమపుష్పము. అల్లముమద్దుగా *ad.* Prettily, agreeably, sweetly, pleasantly. అనన్తరికిగా, అందరికి సంతోషముగా, మచ్చలగా "యదునునమనున పేదకరుడునూడు మద్దురాండ్రులెల్లరు మద్దుగాడు." N. ix. 102.

అల్లి *alli*. [Tel.] n. The water plant called *Nymphaea alba*. అల్లిక its peduncle or flower stalk. అల్లిపువ్వు the flower of this water plant. అల్లికరేపము. *Menyanthes cristata*, a water plant. ఎర్ర అల్లి *Nymphaea Lotus*, a variety, with a red flower. Rox. ii. 260, says, 'అల్లి is *Memecylon Edule*: a wild shrub, like broom, with beautiful fragrant flowers in bunches.' అది ఒక్క అల్లికాడురెనుమీ her body is like the stem of a water lily, she is very chilly. అల్లికాయలు the fruit of the blue lotus.

అల్లింసు. [Tel.] (causal of అల్ల)
 To get it plaited or braided. అల్లింసు
 తోను. See అల్ల. అల్లిక. [Tel. from

అల్లి n. A twist, a plait, a braid, a netting.

అల్లిశెట్టె *alli-chettu*. [Tel.] n. A kind of wild shrub, with beautiful and fragrant lilac flowers in bunches. లిలక అల్లిశెట్టె. అల్లిశెట్టె the wood of this plant. అల్లి శెట్టె the seed of this plant.

అల్లితెమ్మర or అల్లితెమ్మర *alli-temmara*. [Tel.] n. A cool breeze. చల్లగాలి.

అల్లిబిల్లి *alli-billi*. [Tel.] n. Twisting, twining. పెనుక. "మతత ప్రాప్తులబిల్లిగొను కాం తరంబునక." Bwa. ii. 25.

అల్లిపకర *allipa-karra*. [H.] n. An oar. నడుకెడ్డు, కెడ్డు. (The boatmen usually cry *ayilala* and *ayalala* when rowing) అల్లిపకరలునడుం or కెడ్డులు నడుం to row a boat with oars.

అల్లి *alli*. [Tel.] v. a. To plait, braid, weave, wattle rods or twigs, &c., together. గొంతుల్లు to weave baskets. చాచుల్లుకొడు he plaits mats. పద్యముల్లు to compose verses. అబద్ధుల్లు to fabricate lies. తిగిలు పెట్టుమీదికి అల్లిపి the creepers have crept over the tree. కనక అల్లిపథుమి land overgrown with grass. n. అల్లిక (q. v.)

అల్లిమ *allimu*. [Tel. from అల్లి lit. one who plaits, i. e., who is the means by which the family circle is enlarged.] n. A son-in-law. బాహుళి. మేనల్లుడు the son of a man's sister, or of a woman's brother. అల్లిమతోమాట్ల n. plu. Foster brothers or vassals, who feed at the baron's table and form his body-guard. దొరతోదొరగా భోజనముచేసి అతివి అంకితములుగా నుండేవారు. అల్లిమవాడు n. A son-in-law. అల్లుడు, బాహుళి. "అల్లువాని మృతికి కార్యకరియము, తనయమృతికి కాన తలచుచుండు, పూర్వపురుష మృతికి భూలోకములకు నుత్పక్రమింపజేయుచుండు." Vema 1288.

అల్లిబాట్లెరి *allu-batlale*. [Tel.] n. called *Basella alba*. తిగిలెత్తె.

అల్లె *alle*. [Tel.] n. A bow-string. బాణ్య, వా. అల్లె (a vulgar error for వల్లె) Like; as బాణ్యులవల్లె వచ్చిరి they came like Police officers.

అల్లెకమ్మ *alle-kamma*. [T.] n. A sort of fish. మత్స్యం శేషము. "అల్లెకమ్మయ్య నేమయ నొడ్డు కొండు." Hama. iv. 236.

అల్లెము. *allamu*. [Skt.] n. The being a son-in-law. బాహుళ్యము. Commonly the invitation given to a son-in-law immediately after the marriage. [Connected with అల్లుడు.]

అల్లినేరేడు *allo-néradu*. [Tel.] n. A kind of *Myrtus Cymbarum* (Roxb.) its fruit being like a black cherry. See నేరేడు or నేరడు. అల్లినేరేట్లు *allo-nérilla*. [Tel.] n. Salutations. వరదేశములు, దండములు. "మధురాపురిలో నువ్వీమలాచెందిన, రాజ కృష్ణునకు ప్రాణాచారము, మాయాపురిలో మధు మాచునకు నిరతంబుల్లొకేర్లుచుకొని." Hama. iv. 371. అల్లినేరేడుపాటలు songs sung by women with a chorus అల్లినేరేట్ల. "ఇంతి యల్లినేరేట్లు నారీకల్యాణము లంచు" పంచా. iv.

ఎల్ల కుంభములకేకాన

కెల్లలు యోమములంద నిశ్చిన్ మరచా

టిల్లన నెన్నెందిమలు

నల్లొకేర్లుగాక యంచుకలనె.

రామా. కుండ: కాం.

అవ avā. [Tel.] Same as అవ్య (q. v.) Also, a Skt. prefix, meaning Bad.

అవకరము *ava-karamu*. [Skt.] n. Dust, or sweepings. తుడిచియుంచినవ్వు.

అవకాశము *ava-kāṣamu*. [Skt.] n. Leisure, opportunity. opening. interval, space, intermission, rest. సమయము, అంతరము, ఎడము, విడుపు, తరచి.

అవశ్యము *avasthānamu*. [Skt.] adj. Deafened, strewed. చల్లబడిన.

అవమంకనము *ava kamaṇamu*. [Skt.] n. Veil. a cover. ముసుగు. అవమంకనము

avakṣāṇṭhitam. adj. Veiled, covered.
ముసుంగిచేయబడిన.

అవక్త్యము *a-vaktaryamu.* [Skt.] Not fit to be said or uttered; improper.

అవక్రము *a-vakramu.* [Skt.] Not crooked, straight.

అవక్షేపము *ava-kṣēpamu.* [Skt.] n. The act of discarding a thing after finding fault with it. తప్పుచూపివివక్షించడము. Sarcasm, irony. సాల్పయనము, అడుములేర్చి అవదెను, పొడుపుకుచుటలు **అవక్షేప్తము** adj. Discarded as faulty, sarcastic, ironical, having an insinuation తప్పుచూపి వివక్షించుచుండినది, సాల్పయనమైనది.

అవగడము *ava-gaḍamu.* [Skt.] n. Peril, danger, evil, mischief. అపాయము, చెరుపు. అగడము, అకార్యము. "వాసుమనువులయందుకే యాదుతల్లెట్లైన భావించిచిట్టపుగాని శ్రీసరయైనై కులేవిడు మాసమయమునున్న దొరలకడగడమయి" P. iii. 368.

అవగణితము *ava-gaṇitam.* [Skt.] adj. Disregarded. అనుమానించుటచే.

అవగతము *ava-gatamu.* [Skt.] adj. Known, understood. తెలియబడినది, పొందుబడినది.

అవగాహము or **అవగాహనము** *ava-gahamu.* [Skt.] n. Immersion; bathing; comprehension. మునిగడము, తెలియడము, అకలిత. అది నాకు అవగాహముకాలదు I do not comprehend it. అది నీకు అవగాహనమైనదా have you understood it? వాన్ని నేను అవగాహనముచేసికొన్నాను I have understood it.

అవగుణము *ava-guṇamu.* [Skt.] n. An evil disposition, a bad temper, a defect. దుష్టగుణము, దోషము.

అవగ్రహము *ava-grahamu.* [Skt.] n. Drought, famine. Obstacle, impediment. వర్షప్రతిబంధము, కరువు, మరపు, ప్రతిబంధము.

అవఘోషము *ava-ghoṣamu.* [Skt.] adj. Difficult, impossible. హెచ్చైన, పంకలుము, అసాధ్యము. "సమసిద్ధుల యోగసంబిధుయందుకు

వల్లమనావఘోషమగుచున్నది." L. ii. 206. **అవఘోషము** *ava-ghaṣamu.* [Skt.] v. a. To exalt or surpass. To neglect, disregard. మించు, అగోచరించు, తిరస్కరించు. "అర్జునబ్రహ్మరేఖ" *అవఘోషములగుచున్నది* దీర్ఘకాండ" Bwa. iii. 92.

అవఘాటముగా *ava-ghāṭamuga.* [Tel.] adv. Unexpectedly, unawares. అన్వికముగా, హఠాత్తుగా.

"అనుబంధమునందును
నది స్మృత్యావృత్తదేవికమాలముగా
మరకయవఘోషినినది
వరునిరుదముచేరినదివారిగొనబోయి" B. X. 7.

అవఙ్గ *ava-gṇa.* [Skt.] n. Disregard, contempt. అవాదనము, తిరస్కారము. **అవఙ్గత** *ava-gṇata.* [Skt.] n. Ignorance, stupidity, folly. అజ్ఞత, తెలివితేమి **అవఙ్గము** c. An idiot, a fool. అజ్ఞుడు, తెలివితేమివాడు.

అవటుము *avatuamu.* [Skt.] n. A hole in the ground, a cavity, a pit, a well. గొయ్యి, బొక్క, మయ్యి **అవటువు** *avatu.* [Skt.] n. The back of the neck. పెడతల, అనగా, పెడ పెనుకటికొర్రులు, ముచ్చిలిగంట. "ఉన్నది తలవల దిలగిపోయిల తలవలవారిని" యా. 4. Vasu. iv. 39. "అవటుకంబువాని" A vi. 23. టీ పెడ తలమూర్తి, ముచ్చిలిగంట గలవానిని.

అవరంధ్రము *avarambamu.* [Skt.] n. A flower put on the ear for ornament; a crest, a ring worn at the tip of the ear. కర్ణమాలము, పిగంటి, కిరీటావళి. స్త్రీ పురుషులు చెవికొనకుంచే పుష్పపువ్వులు, పిగంటి, కిరీటావళి వ్రేసి వ్రాసుచుంటారు. **అవరంధ్రము** adj. Worn on the ear for ornament. చెవికొనకు ఉంచుకొనడి.

అవరసింహము *ava-rasimamu.* [Skt.] v. n. To come down, to get down into. దిగు. To be born. పుట్టు. To appear, to put on a form, to become incarnate. అవతారమెత్తు. విష్ణువు మత్స్యముగా అవతరించెను Visṇu appeared as a fish. కృష్ణుడుగా అవతరించెను he was

born as Krishna, or he appeared as Krishna or he put on the form of Krishna. **అవతారము** *ava-dāraṁ*. [Skt.] n. Incarnation, metamorphosis. The descent of a deity from heaven in a particular shape, the appearance of any deity upon earth, origin. దేవుడు రూపాంతరమును ఎత్తడము. దిక్కుపై ఎత్తిన దశావతారములు the ten incarnations of Vishnu. రామావతారమెత్తి వచ్చును when he appeared on earth as Rama. వాడు కర్వావతారము he is pride incarnate, అది హామవతారము she is the genius of famine. (Shakesp. 2. Hen. IV. act 3.) "famine in the abstract, famine embodied, or personified." **అవతారపు సున్నుడు** *avāṭara-purushuḍu*. n. A god-man, a divine being in human form. మహాస్వేదు.

అవతల, అవల or **అవల** *avatala*. [Tel. అవతల = అవలి + లు] adv. Afterwards, beyond, on the other side, further. తరువారు, అక్కలు, అదైవ, "అవల వాపట్టుమారు రవులుగనియె." A. i. pref. 43. **అవలి** or **అవలి** adj. Next, following. తరువారి. అవ తరినోదయము Monday after next. అవలిని వైముల further particulars. అవలివారు those who are on the other side. అవలికి కట్టు on the other side. అవలిగియేమి? what happened afterwards? **అవతలకు** adv. Further off, to the other side. అక్కట.

అవతారము See అవతారము.

అవతారిక *ava-tāriku*. [Skt.] n. 1. preface. కీర్తి.

అవతీర్ణము *avattirnamu*. [Skt.] adj. That into which one descends, as a well or tank. That which is crossed as a river.

అవతంకము *avadāṁkaṁmu*. [Skt.] n. A pickle, a preserved fruit. కూరగాయలు.

అవదగాడి *avada-gaḍi*. [Tel.] n. An abominable wrestle. ముకాడి. "చారియెరుదపోయి దట్టినవరి సవ్యనివ్యటిల్లదవసరజనున, కూర్చి

చెట్టుల్లుకొని తెచ్చెలోనరి, కవదగాడినాదియ్యలారి. P. i. 592.

అవతారము *ava-dāraṁ*. [Tel.] n. Whiteness, తెలుపు. adj. White. తెల్లని.

అవమాను *ava-dāru*. [Tel.] n. (a bad phrase) Calumny, defamation. అవమాను, నింద, అపవాదము.

అవద్యము *a-vadyamu*. [Skt.] adj. Mean, low, servile, inferior. నిక్కువైన. **అవద్యము** *a-vadyamu*. [Skt.] n. Ruin, harm, loss. చెరుపు. దీనికి అవద్యములేదు this has lost nothing.

అవధరించు *ava-dharinchu*. [Skt.] v. a. To favour with one's attention. To lend an ear, listen. To wear, put on. ఎవ్వరినెవరు, విను, అలకించు, పెట్టుకోడు. "నవవింధయధూ నలవధరించెదించు." Siva. iii. 25. "దుర్వసువంశజులునుట్టిననీకీర్తితో భంజులకు వచ్చుతంబు లవధరింపుము." A. pref. 21. **అవధారు** (the second person singular of the imperative of the verb. అవధరించు.) Oh Listen! O give ear! వినుము, అలకించుము, చిత్తశీలంబు. "కురు కంకరుల సునమనోబద్ధమొక్కరిడె పావమిపరాశవధారుడె హెచ్చరియటంచుకంచుకు." N. i. 177.

అవధానము *ava-dhānamu*. [Skt.] n. Attention, care, regard. మనుయోగము, ఎవ్వరికి అవధాని or అవధానుడు n. He who is attentive or careful. He who is skilled in the Vedas. ఎవ్వరికలవాడు, జాగ్రత్తగలవాడు, జేడము చానుగావచ్చినవాడు. అష్టావధాని a versatile man; one who can attend to eight matters simultaneously. శతావధాని n. One who can attend to a hundred things at one and the same time.

అవధారణము *ava-dhāraṇamu*. [Skt.] n. Certainty, determination, resolution. Emphasis, నిశ్చయము. అవధారు See అవధరించు.

అవధి *avadhi*. [Skt.] n. Boundary, period, time, conclusion, end. (Colloq.) Strait, calamity, misfortune. పారికేసి, కాలము అవసానము, అవధి. శరీరవశావధి as long as

one lives. చాదికి ౭౪ అధిపతియైనది a misfortune happened to him. అపధిక్యబద్ధము a mortgage bond with the penalty of forfeiting the mortgage after a limited time. అపధిక్తియు *ava-dhikṣitam*. [Skt.] adj. Disregarded, scorned, despised. అపహరించబడిన, తీరవ్వబడినది. అపహారము adj. Removed, tossed aside, cast away, thrown. తోడికెయ్యబడిన. అపహారుడు *ava-dhātṛ*. [Skt.] n. A naked mendicant. One who has renounced all worldly feeling and obligation. దిగులు దుగా తిరిగే సన్యాసి.

అపహృష్టము *ava-hṛṣṭam*. [Skt. హృ=to kill] adj. Not meriting death, innocent. చందరాది, చంద్రునిది. అపహృష్టుడు n. One who is not deserving of death. చంద్రవర్తకుడు.

అపహతము *ava-hatam*. [Skt.] adj. Bowed, bent. నడిచి.

అపహతము *ava-hatam*. [Skt.] n. Preservation, protection, rose. అ. రక్షణము. "క్షుద్రానాన సూక్ష్మేషాం" one who hastens to save the life of the elephant.

అపహి *avahi*. [Skt.] n. The earth. భూమి. అపహితుడు or అపహితశ్రేయస్కుడు a king. అపహితుడు a Brahmin.

అపహత్యము *ava-paṭhyam*. [Skt.] n. Violation of prescribed regimen. Error in diet. అపహత్యము.

అపహతము *ava-paṭham*. [Skt.] n. A pit concealed under leaves and earth to catch elephants. ఏనుగులను పట్టుకొనుటకై త్రవ్వించిన గుళియగు కంతుడు పరచి వాటిని పట్టుకొనుటకై వదిలిన గొయ్యి, బీడు.

అపహృతము *ava-hṛitam*. [Skt.] n. Ablution after a sacrifice, a purification made at the termination of a sacrifice or any auspicious ceremony. తద్వారా శుభము.

అపమాతి *ava-mati*. [Skt.] n. Disgrace, disregard. అపమానము. అపమానియు adj. Despised, disregarded. అపమానితము.

అపమర్దనము *ava-marḍanam*. [Skt.] n. Beating as a drum. చాంపదము. "మర్దయమామమర్దనం ద్రుంబకురమ్" A 17. 42.

అపమర్యాద *ava-maryāda*. [Skt.] n. Insolvent, unpolliteness. అపరమా, అపర్యాద.

అపమానించు *ava-mānījṣu*. [Skt.] v. a. To dishonor, to disgrace. అపరమానించు. అపమానము *ava-mānam*. [Skt.] n. Disgrace, dishonour, disrespect. అపర్యాద.

చాదికి అపమానము అయినది or వాడు అపమానపడినాడు he was disgraced or treated with disrespect. అపమానితము adj. Despised, disrespected. పరిహారము. అపమానితము *ava-mānīyatu*. [Skt.] n. He who is disgraced or treated with disrespect. పరిహారుడు.

అపయము *ava-yamam*. [Skt.] n. A limb, a member. అంగము. అపయి *ava-yavi*. n. An organism; that which has limbs.

అపయోగము *ava-yōgam*. [Skt.] n. A bad sign, an inauspicious omen. అపయోగము.

అపరజోతు *avarajātu*. [Skt.] n. A younger brother. కమ్మడు, అనుజుడు.

అపరోధము *ava-rōdham*. [Skt.] n. Obstacle, hindrance. A snag. అడ్డంకి. అడ్డంకుడు. అపరోధించు *ava-rōdhījṣu*. [Skt.] v. t. To obstruct, to hinder. అడ్డంకు.

అపరోహము *ava-rōham*. [Skt.] n. Descending దిగదము. The root that grows from the branches of trees like the Banian tree. తీరద.

అపల *Sams* as అపల (q. v.)

అపలంబించు *avalambhījṣu*. [Skt.] v. a. To take hold of any thing; depend on any person or thing. చేరుట, ఆశ్రయించు. అనుకముడు అపలంబించినవాడు Convent, those who embraced that creed. పుట్టను నడుం దించి picking up scum. అనుకముడు అపలంబించినాడు they embraced his opinion, or sided with him. అపలంబము or అపలంబము *avalambham* n. Taking hold of

any thing, hanging on or from. Adoption, or profession of certain views. **ఆతి, ఆశ్రయము.** మతానుసరణము the adoption of a religion. **అవలంబితము** adj. That which is adopted, as one's own.

అవలక్షణము *ava-lakṣhaṇamu.* [Skt.] n. Evil omen, an inauspicious sign. **అవయోగము, చెడులక్షణము.** **అవలక్షణము** adj. Deformed, inauspicious. **వికారమైన.**

అవలగ్నము *ava-lagnaṇamu.* [Skt.] n. The waist. **వడుము.**

అవలీల *ava-līla* [Skt.] n. Ease, facility. **సులభము, చురుకైన.** **అవలీలమైన** adj. Easy, facile, ready. **సులభమైన.** **అవలీలగా** *ava-līla-ga.* [Skt.] adv. Easily, as play. **సులభముగా, చురుకైనగా.**

అవలంకనము *ava-lanṭhanamu.* [Skt.] n. Rolling on the ground, **పొరలడము.** **అవలంకితము** adj. Rolled on the ground. **పొరలిన, కేలమిన దొడ్లన.**

అవలేపము *ava-lēpamu.* [Skt.] n. Pride. **గర్వము.**

అవలేపనము *ava-lēhanamu.* [Skt.] n. Licking with the tongue. **నాచడము.**

అవలోకించు *ava-lōkinu.* [Skt. Root connected with the English word Look.] v. n. To look at. **చూచు, చీకించు.** **అవలోకినము** n. Sight, seeing. **చూడడము.** **పురావలోకనము** re-perusal, **సింహావలోకనము** retrospection. **సింహావలోకనపద్యము** a verse in which every line looks back to the beginning. **వాని ముఖావలోకనము చేయరాదు** one should not look at his face. **అవలోకితము** adj. That which is seen. **చూడబడినది.**

అవళి *a-vaḥa.* [Skt.] n. She who is out of her senses. **స్వాకములేనిది.** "అవళిచందాన మైవాయవ్యధూరి." **Swa. vi. 41.** **అవళిము** *a-vaḥamu.* [Skt.] adj. Unsubjected, unrestrained, independent. **అసాధ్యమైన.** "తేజవళింబగుటయుత్పదించెనువు." **P. i. 137.** **అవళిముగా** not in one's power.

అవళిమనము *ava-jakṣanam.* [Skt.] n. An evil omen, a bad sign. **దుర్లక్షణము, దుర్మన నము.**

అవకాల్ or **అవకాత్తుగా** *a-vaḥat.* [Skt.] adv. Suddenly, unawares, providentially, abruptly. **అకస్మాత్తుగా, నాకాత్తుగా.**

అవశ్యము *ava-śhiyamu.* [Skt. from శేషము] adj. Left, rest, remainder. **శేషము, మిగిలినది.** **నాల్గి ప్రాణావశ్యముగా విడిచివెట్టిరి** they left him half dead.

అవశ్యము *a-vaśyamu.* [Skt.] adj. Necessary, indispensable, urgent, requisite. **నిశ్చితమైన, నిశ్చయమైన.** **అవశ్యముగా** adv. Necessarily, positively. **అవశ్యముగా, నిశ్చయముగా.**

అవస్థంభము *ava-śhiṣṭhaṇamu.* [Skt.] n. Support, stay, a post or pillar. **అధారము, పట్టు, కుంబము.** **నాకు మంచి అవస్థంభములేదు** I have no defender, I have no patron. **తన అవస్థంభము తిండిగా నానిశేషము లేకను** as long as he has your support what need be care?

అవస్థి *ava-śhi.* [Tel. with Skt. prefix] n. అవసాదము.

అవస్థి *a-vaśat.* [Skt.] adj. Indwelling. **నివసించియుండే.** "అవస్థానాశ్చాంగమలకావచర సంక." **Vasū. i. 141.**

అవస్థము *ava-śhiṣṭhaṇamu.* [Skt.] n. A house, habitation. **ఇల్లు.**

అవస్థరము *ava-śhiṣṭhaṇamu.* [Skt.] n. Occasion, opportunity. **చేక, సమయము, కార్యాచిత్రము** యము. **ఇది మూడో అవస్థము** this is the third time. "చేరకమ్మ నయ్యనరంజును." **T. iii. 39.** **అవస్థము** also means food offered as a meal to a god, or a kind of mantram said on the occasion. **శ్రీరంగములో అరులై అవస్థములు అరిగింపుచేయుదురు** they make an offering of sixty meals. Also necessity, urgency, hurry, flurry. **అగర్మము, అతురము.** **అవస్థమైనప్పుడు నిమ్మిలిపించుకో** I will send for you when necessary. **అవస్థము చేస్తే** పది **నాడిపోవును** if you hurry the

business will be spoiled. అది నాకు అవసరములేదు I have no occasion for this. అవసరము *adv.* Necessary, urgent, hurried, hasty. అగత్యమైన, అతరమైన. అవసరమైనది urgent business. అవసరపడు *ava-sara-padu*. v. n. To hurry, to haste. త్వరపడు. అవసరమగు *adv.* Urgently, in haste. అగత్యమగు, అతరమగు. అవసరించు *ava-sarinthu*. [Skt.] v. a. To hurry, make haste. త్వరచేయు.

అవసానము *ava-sanamu*. [Skt.] n. End, conclusion, termination, death. Limit. కడ, విరాము, సమాప్తి, శేషము, మృత్యువు, అవసానకాలము the time of death. అవసన్నము *ava-sannamu*. [Skt.] adj. That which has reached its end, that which is destroyed. కడబుట్టివది, కరించువది.

అవసాయము *ava-sayamu*. [Skt.] n. Certainty, termination, remainder. నిశ్చయము, ముగింపు, శేషము.

అవస్థ *avastha*. [Skt.] n. State, condition, situation : trouble, difficulty, strait. దశ, సంకటము. వాడు నిండా దురవస్థలోనున్నాడు he is in a wretched state. అవస్థాత్రయము, అనగా జాగ్రత్తస్వప్నములు the three states : viz., waking, sleeping and dreaming. అవస్థాచతుష్టయము, అనగా బాల్యావస్థ the period of childhood. యౌవనావస్థ the period of youth. వృద్ధావస్థ old age. మరణావస్థ the agony of death.

అవహేళనము *ava-helanamu*. [Skt.] n. Contempt, disrespect, disregard. తిరస్కారము, అవమానము.

అవాంతరము *avantaramu*. [Skt.] adj. Included, subordinate. అంతర్భూతమైన, లోని, కింది అవాంతరము a minor distinction : a species, a subdivision of a general term. అవాంతరము a spurious verse : an interpolation. అవాంతరము an episode. అవాంతరముగా unexpectedly.

అవార్యము *ava-aryamu*. [Skt.] adj. Unutterable, not fit to be uttered, obscene.

అవరాధి, అదరాధి, ఉచ్చరింపరాదని, బంధైన, బాకు అయిన.

అవాణ్ *avara*. [H.] n. Report, public talk. ప్రకారము, వదలి.

అవాప్తము *a-avyaptau*. [Skt.] adj. Obtained. పొందబడిన అవాప్తి *avyapiti* n. Obtaining, attaining. పొందడము.

అవారణము *a-avaranamu*. [Skt.] adj. Unstrained, resistless. అనర్గళమైన, అడ్డంకి లేని, యశేచ్ఛయైన. "ఏర్పడనవారణమహిమః." A. i. pref. 38. అవారణ or అవారణము n. Resistlessness, want of restraint. అడ్డు లేదు. అవారణ or అవారణము *adv.* Irrepressibly. అనర్గళముగా, యశేచ్ఛగా.

అవారి *avari*. [Tel.] adj. Abundant, excessive, much, ample. విస్తారమైన. అవారిగ *adv.* Abundantly, excessively విస్తారముగా, మించుగా. "అవారిగ తియ్యని నీడివండ్లుగించు." P. iv. 37.

అవారితము or అవార్యము *a-avaritam*. [Skt.] adj. Inevitable, irresistible. దుర్వా రమైన, అప్రతిహతమైన, అడ్డంకింపరాదని.

అవి *avi*. [Tel.] pron. Those, (things.) అవి యవని whose things are they?

అవికలము *a-vikalamu*. [Skt.] adj. Entire, perfect, unimpaired. సంపూర్ణమైన, సమగ్రమైన, తామసముగా.

అవిచ్ఛిన్నముగా *a-ricchittu-ga*. [Skt.] adv. Undisturbedly, uninterruptedly. నిరంతరముగా. అవిచ్ఛిన్నము *adj.* Uninterrupted, unintermitting. ఎడతెరిచి, నిరంతరమైన అవిచ్ఛిన్నముగా *adv.* Uninterruptedly ఎడతెరిక, నిరంతరముగా.

అవిటి *aviti*. [Tel.] n. He who is maimed crippled or deformed. A blind man. అంకితుడు, వికలాంగుడు, నడ్డి, బిచ్చుకులు.

అవిద్య *a-vidya*. [Skt.] Want of knowledge ignorance. అజ్ఞానము.

అవిధి *avidhi* [Skt.] n. Misfortune, calamity, trouble, distress. తొందర, చుకటము.

అవిరుదు *a-virudhu*. [Skt.] n. A wicked man. దుష్టుడు, విషయము, లేక, నీతిలేనివాడు.

అవిభక్తము *a-vibhaktamu*. [Skt.] adj. Undivided, unpartitioned, unseparated, joint. పంచుకొనుచు. **అవిభక్తులు** *a-vibhaktulu*. n. plu. Those who live together without dividing their inheritance, those who live as one family. భాగము తీరినవారు, పాళ్లు పంచుకొననివారు. మీరు విభక్తులా అవిభక్తులా do you live apart from your brothers or not?

అవిముక్తము *a-vi-muktamu*. [Skt.] adj. Unloosed, not delivered. విమోచనముకాది.

అవిరుము *aviru*. [Tel.] v. n. To break burst, be destroyed. బద్దలగు, పగులు. వానిగుడ్డవిడిచినది his eyeballs are destroyed. **అవిరుము** *avirumu*. v. n. To break. బద్దలుచేయు.

అవిరతము *a-viratamu*. [Skt.] adj. Continuous, incessant. చురచుచు, నిరంతరము.

అవిరళము *a-viralamu*. [Skt.] adj. Thick, close, dense. నిద్రచుచు, దట్టము.

అవిరి *aviri*. n. [Tel.] The indigo plant (*Indigofera tinctoria*). A certain disease that attacks the pupil of the eye. నీలరెచ్చ, కంటికితగిలే లక్షణము.

అవిలంబము *a-vilambamu*. [Skt.] n. Rapidity, swiftness. త్వరిత, వేగము. **అవిలంబితము** *a-vilambitamu*. [Skt.] adj. Rapid, swift. త్వరితము, వడిగలు.

అవివాదము *a-vivadamu*. [Skt.] adj. Undisputed, unquestioned. యశస్వరస.

అవిచేకము *a-vicakamu*. [Skt.] n. Want of sense or judgment, absence of discrimination, ignorance, imprudence, blindness of heart, folly. తెలివరేము. **అవిచేకము** adj. Undiscriminating, foolish, blundering. తెలివరేము. **అవిచే** *a-vicai*. n. A fool, a blockhead. తెలివరేనివాడు.

అవిశ్వసనీయము *a-vishvasantiyamu*. [Skt.] adj. Untrustworthy, dishonest. నమ్మకము.

అవిసిచ్చెలు or **అవిసచ్చెలు** *avisi-chettu*. [Tel.] n. Common flax, *Linum usitatissimum*, also a certain leguminous plant. అరటి. పీచు అవిసె *Cassia alata* (Watts.)

అవు *avu*. [Tel.] Another form of అగు (q.v.) నీవ్యాధికి యిది అవును this will be good for your disease.

అవుడు or **అడు** *avudu*. [Tel.] n. The under lip. అడుగుపెట్టె. అవుడుగఱచు to bite the under lip from anger. కోపముచేత అడుగుపెట్టెను అడుగుపెట్టెను.

అవును *avutu*. [H.] n. .. waterspout in which the stream descends; if the stream ascends, it is called **అవును**. **అవును** *avutu-khutu*. [H.] n. A reservoir, a cistern, pond, bath. కొట్టి, గుంట, పొయ్యి.

అవును or **అవు** It is so, yes. 3rd pers. sing. indefinite of అవు v. n. To become.

అవునుగట్టి See under చట్టి.

అవిలము *a-vilamu*. [Skt.] n. Boundlessness, unlimitedness. తేలికము, విలసిల్లు. "అవిలమునందుగానె" Swa. iv. 28.

అవ్యక్తము *a-vyaktamu*. [Skt.] adj. Indistinct, invisible, imperceptible. అస్పష్టము, అనుభవము. **అవ్యక్తగణితము** n. Algebra, **అవ్యక్తరాశి** an unknown quantity in algebra. **అవ్యక్తరంగు** n. Dark red; the colour of the dawn. కొంచెము ఎరుపు, అరుణము.

అవ్యక్తుడు *a-vyaktudu*. [Skt.] n. A blockhead, one who is ignorant or stupid. మాట్లాడు, మాధుడు, అవ్యక్తులు the ignorant. **అవ్యక్తురాలు** *avyaktu-ralu*. n. An ignorant woman. మాట్లాడరాలు, మాధురాలు.

అవ్యధ *a-vyadha*. [Skt.] n. Freedom from sorrow. చురుకురేము.

అవ్యయుము *a-vyayamu.* [Skt.] adj. Imperishable, immutable, eternal. వాళర పిశ్యమైన, నిశ్యమైన. n. An indeclinable word, a particle. నిశ్యమైనవాడు లేనిశ్యమైన. **అవ్యయుడు** *a-vyayudu.* n. He who is imperishable, i.e., God. వాళరపిశ్యుడు, నిశ్యుడు, దేవుడు.

అవ్యవధానము *a-vyavadhanamu.* [Skt.] n. Absence of interval. దుర్వధానములేదు. **అవ్యవధానముగా** adv. Immediately. వెంటనే, తోడుతోనే.

అవ్యవహితము *a-vyavahitam.* [Skt.] adj. Close, near, adjoining. సమీపమైన.

అవ్యాజము *a-vyajamu.* [Skt.] adj. Not cunning, honest. కలకులేని. Causeless. మర్జనమైన. అవ్యాజకరు free grace.

అవ్యాపకము *a-vyapakamu.* [Skt.] adj. (In Logic.) Not spreading over the whole, not covering the whole. **అవ్యాపకత్వము** n. Non-comprehensiveness or generalisation. అవ్యాప్తము that which is not pervaded with. **అవ్యాప్తి** inadequate extent (of a definition) **అవ్యాప్యము** not covering the whole ground, not extending over the whole matter. **అవ్యాప్యపృథ్వి** a category of limited application, a partial inference.

అవ్వ *avva.* [Tel.] n. A grandmother, a mother; any old or respectable woman. అనీసకులకల్లి, కల్లి, పూజ్యురాలు. **అవ్వపండు** *avva-pandhu.* n. A certain scarlet fruit called in Tamil శెనగిప్పழుమ్ కలపండు. It is boiled in oil to anoint the head. **అవ్వో** interj. O madam!

అవ్వల్ *avval.* [H.] adj. First. మొదటి. అవ్వలకను best quality (of goods.)

అవ్వల *avvala.* [Tel. అ+ల lit. that side.] adv. Afterwards, after, beyond, on the other side further. తరువాత, అర్థపు, అదైన. అవ్వలవ్వల further and further.

అవ్యాయువులు or **అవాయితువులు** *avvayamuvulu.* [H. అవాయి] n. plu. Rockets, sky rockets. అకాశబాణములు.

అవ్యాధి *avvadi.* [Tel. another form of అవారి] adj. Abundant, excessive, much, ample. విస్తారమైన. **అవ్యాధిగ్గ, అవారిగ్గ,** adv. Abundantly, excessively. విస్తారముగా.

అశక్తము, అశక్త or **అశక్తి** *asaktamu.* [Skt.] n. Weakness, inability, illness. దుర్బలము, అసమర్థత, వ్యాధి. నేను అశక్తముగానున్నప్పుడు when I was ill. **అశక్తుడు** *a-saktudu.* n. An invalid, a patient, a sick man. శోగి. అశక్తులు invalids, patients.

అశక్యము *a-sakyamu.* [Skt.] adj. Impossible. అసాధ్యము. **అశక్యడు** *a-sakyadu.* n. He who is invincible. అసాధ్యుడు.

అశనము *asanam.* [Skt.] n. Food, boiled rice, subsistence. అన్నము. భోజనము. ఆ వానిలేనివాడై being without bread to eat. **హంహాశనుడు** he who eats flesh. **అశనా తుడుడు** n. He who is hungry. శుభితుడు, అశనిగొన్నవాడు.

అశని *asani.* [Skt.] n. A thunderbolt. ఆకాశమునకు, పడుకు.

అశనిరవాణి *a-sarira-rani.* [Skt.] The speech of an invisible being, a voice from heaven. అకాశవాణి. **అశని** *a-sariri.* n. A spirit, an incorporeal being. దేహము లేనివాడు. "తనకువాణిచే రావుగలది యశ నీదేని" (Yish. viii. 78.) being warned by a voice from heaven that this child should cause his death.

అశశ్వరము *a-shshvratamu.* [Skt.] adj. Not permanent, temporary. అస్థిరమైన.

అశస్త్రీయుము *a-shshtriyaumu.* [Skt.] Opposed to the Śāstras. వాస్తవ్యురముగాన.

అశిరి *ashiri.* [Skt.] (a numeral adj.) Eighty. ఎనుబది. అశిరిధాను the eightieth part. అశిరుడు an octogenarian.

అశుచి *a-suchi*. [Skt.] n. Uncleaness. అశుచి కుష్ఠం. అశుచి adj. Unclean. అపరిశుద్ధమైన.

అశుద్ధమా or **అశుద్ధత** *a-suddhamu*. [Skt.] n. Impurity, uncleanness. పాపశుద్ధ్యను లేదు (Colloq.) the human excrement. అశుద్ధము. అశుద్ధమా adj. Unclean, impure. అశుచిమైన.

అశుభమా *a-subhamu*. [Skt.] n. Inauspiciousness. అశుభము. శుభాశుభములు good and evil. వారిని శుభాశుభములకు పిలువదు లేదు they never invite them on any occasion either of joy or sorrow.

అశేషమా *a-sheshamu*. [Skt.] adj. Without a remainder, whole, all, entire. యావత్తు, అంత. అశేషమా n. The whole, all the people. యావత్తుమంది. తిరుకేమమని పిలిచి వారు they invited the whole village.

అశోకమా *ashokamu*. [Skt.] n. The *Jonesia Asoca*, or, the *Uvaria longifolia*. శుశోకము. అశోకమా adj. Free from sorrow. దుఃఖములేని.

అశౌచమా *a-shauchumu*. [Skt.] n. Unclean-ness, impurity, defilement. Same as అశుచి.

అశ్మమా *ashmamu*. [Skt.] n. A stone, a rock. అశ్మ n. The disease called stone in the bladder. మాత్రశ్మవ్రతము, పిరుకల్లు రోగము. అశ్మపారమా n. Iron. ఇనుము. పిత్తల. లోహము.

అశ్రద్ధ *a-sradha*. [Skt.] n. Neglect, inattention. అశ్రద్ధ.

అశ్రాంతమా *a-shrantamu*. [Skt.] adj. Eternal, continual. నిరంతరమైన, ఎంతెంత, ఎల్లప్పుడును ఉండే.

అశ్రీ *ashri*. [Skt.] n. The edge of a sword. అస్త్రముల అగ్రభాగము, అముఖభాగం, అంచు.

అశ్రువు, or **అప్ర**ము *ashruvu*. [Skt.] n. A tear. కన్నీళ్లు.

అశ్మిలమా *a-shmilamu*. [Skt.] n. Rustie language. పానుకోర్కె, అపభ్రంశమూలు.

అశ్వగంధ *ashva-gandha*. [Skt.] n. A certain medical plant (*Physalis ferox*) పెన్నీరు చెట్టు.

అశ్వర్థమా *asvathamu*. [Skt.] n. The holy fig tree (*Ficus Religiosa*). పిచ్చులము, వానిచెట్టు. అశ్వర్థముమంది పెంపరిచెట్టువర్ణంలేదు from the cedar to the hyssop. అశ్వర్థముకాకానైన heart-shaped, shaped like a fig leaf. అశ్వర్థమా. a certain hero, the son of Drona.

అశ్వమా *ashvamu*. [Skt.] n. A horse. గుర్రము. అశ్వగతి the pace of a horse. అశ్వదూత a messenger who rides on horseback. అశ్వపాదీ horsefooted. అశ్వబేళము the sacrifice of a horse, performed anciently by Hindu rajahs. అశ్వరథము a carriage drawn by horses. గుర్రపుబండి, గుర్రాల బండి. అశ్వచికుడు a veterinary surgeon. అశ్వశాల a stable. అశ్వశాస్త్రము veterinary science. అశ్వశిక్ష the training of horses. అశ్వశిక్షకుడు a rough-rider, a horse-breaker. అశ్వసూతుడు or అశ్వశాసకుడు one who is mounted on horseback. రథకు.

అశ్వినీ *ashvini*. [Skt.] n. The first lunar mansion. మొదటి నక్షత్రము. The twins in the zodiac; the head of the Arise or the 1st of the 28 Nakshatras or lunar mansions.

అష్ట *asha*. [Tel. for అటు] v. They say, it is said; as పల్లనాడు they say he is gone. (This and the following forms are used chiefly by Vaidiki women among the Brahmuna.) అష్ట *ashu*. [Tel. for అట్లు] adv. Thus, so. అమూలే If so. అమూలు adv. Further or farther, అవశు. అమృతంబి for అటువంటి adj. Such. అష్ట. for అటు a phrase used in questioning a woman: thus, వాడితో చెప్పినావా did you tell him? (a word addressed to the wife, &c.)

అష్ట *ashṭa*. [Skt. of. Eng. "Eight," Lat. Octo.] adj. Eight.—**అష్టకష్టములు** The eight unpleasant circumstances liable to occur in the course of life. [Viz. **కేలాంతం** *kaḥlāntaṁ* foreign travel, **భార్యవియోగము** *bhāryāviyōgaṁ* separation from one's wife, **కష్టకాలములో** *kṣṭhakālamulo* friends and relations arriving in the time of trouble, **ఎరిగిరిగడము** *erigirigadamu* eating the belongings of others, **తన శత్రువులతో** *tan śatruvutō* **ప్రేమపాపము** *premapāpamu* courting one's enemies, **పరాన్నమును** *parānnamu* **కాచియు** *kāchiyu* **కడ** *kadamu* looking for food from strangers, **సభలో** *sabhalō* **అప్రశ్నపచ్చుట** *aprasṇapacchuṭa* being ignorant in an assembly of wise men, **దరిద్ర** *daridra* **ముఖదీనిరడము** *muṣhadīniradamu* suffering poverty.] **అష్టకోణీ** *ashṭakōṇī* an octagon, **అష్టదిక్కులు** *ashṭadikṅṅalu* the eight points of the compass.—**అష్టదిక్పాలములు** *ashṭadikpālamulu* the regents of the eight points of the compass, viz. Indra of the East, Agni of the South-east, Yama of the South, Nairriti of the South-west, Varuna of the West, Marut of the North-west, Kubera of the North, and Isana of the South-east.—**అష్టదిగ్గజములు** *ashṭadiggaṇṇamulu* the elephants supporting the eight corners of the earth.—**అష్టవాగములు** *ashṭavāgamulu* the eight serpents supporting the eight angles or points of the world. Their names are as follow.—**వాసుకి** *vāsuki*, **అనంతుడు** *anantaḍu*, **తక్షకుడు** *takṣakaḍu*, **శంఖపాలుడు** *śaṅkapaḷaḍu*, **కులికుడు** *kulikuḍu*, **పర్శుడు** *parṣuḍu*, **మహాపర్శుడు** *mahāparṣuḍu*, **కాశ్యపకుడు** *kāśyapaḍu*. **అష్టపదులు** *ashṭapadulu* a certain set of songs of eight lines in length.—**అష్టపాత్రములు** *ashṭapatramulu* the eight vessels used in a sacrifice.—**అష్టభాగ్యములు** *ashṭabhāgyamulu* the eight requisites to the regal state; as **రాజ్యము** *rājyaṁ* territory, **భండారము** *bhaṇḍāraṁ* wealth, **సైన్యము** *sainyaṁ* an army, **ఏనుగులు** *ēnugulu* elephants, **గుర్రములు** *gurramulu* horses, **చక్రము** *chakraṁ* an umbrella, **చామరము** *chāmaramu* a fly fan or whisk, **అంబోలి** *ambōli* a palanquin.—**అష్టభోగములు** *ashṭabhōgamulu* the eight sources of pleasure, viz., **ఇల్లు** *illu* house, **పరుపు** *parupu* bed, **వస్త్రము** *vastramu* raiment, **ఆభరణము** *ābharaṇamu* jewels, **స్త్రీలు** *stṛīlu* women, **పువ్వులు** *puvṅṅulu* flowers, **గంధము** *gaṇḍamu* perfume, **కాయాలము** *kāyāḷamulu* areca nuts and betel-leaves.—**అష్టమదములు** *ashṭamadamulu* eight kinds

of pride, viz., **అన్నమదము** *annaṁmadamu* luxury in food, **అర్థమదము** *arṭhamadamu* pride of wealth, **స్త్రీమదము** *stṛīmadamu* pride of lust, **విద్యామదము** *vidyāmadamu* pride of learning, **కులమదము** *kulamadamu* pride of rank and family, **రూపమదము** *rūpamadamu* pride of beauty, **ఉత్కృష్ణమదము** *utkṛṣṭhamadamu* pride of station, **యౌవనమదము** *yōvanaṁmadamu* pride of youth.—**అష్టపాపములు** *ashṭapāpamulu* the eight respects in which an absolute conveyance is made, viz., **దిక్కు** *dikṅṅu*, **దాన** *dāna*, **వినియము** *vinīyamu*, **చల** *chala*, **తరు** *taru*, **పాపము** *pāpamu*, **నిధి** *nidhi*, **నిత్యములు**—**అష్టాంగములు** *ashṭāṅgamulu* See under **అంగము**. **సాష్టాంగదండము** *sāṣṭhāṅgaḍaṇḍamu* prostration in worship.—**అష్టపదము** *ashṭapadamu* an eight legged dragon: a spider. **అష్టపదానము** *ashṭapadānamu* See under **అపదానము**. **అష్టకర్మములు** *ashṭakarmamulu* complete comfort, every blessing, also eight attributes, viz., **అశిమ** *aśima*, **మహిమ** *mahima*, **గతిమ** *gatiṁ*, **లభిమ** *labhima*, **ప్రాప్తి** *prāpti*, **ప్రాకాశ్యము** *prākāśyamu*, **శోభనము** *śōbhanaṁ*, **వర్తనము** *varṭanaṁ*.

అష్టమము *ashṭamamu*. [Skt.] adj. The eighth. **అష్టమి** *ashṭami*. n. The eighth day after the new or full moon, the eighth day of the moon. నిమిషం దిక్. **అష్టాదశము** *ashṭādaśamu*. adj. Eighteen. పదు నిమిషం దిక్.

అసంకల్పితము *a-saṅkalpitamu*. [Skt.] adj. Not thought on, not purposed, not intended. అప్రతిభాతము.

అసంఖ్యేయము *a-saṅkhyēyamu*. [Skt.] adj. Innumerable. లెక్కలేని.

అసంగతము *a-saṅgataṁ*. [Skt.] adj. Incoherent, incongruous, improbable, inconsistent. అసమంజసమైన, పొసగని. **అసంగతము** *a-saṅgataṁ*. n. Incoherency, incongruity, పొసగని.

అసంతృప్తి *a-saṁtṛṣṭi*. [Skt.] Discontent. తృప్తి లేనిది.

అసంవర్తము *a-saṁvartamu*. [Skt.] n. Incongruity, inconvenience, unseasonableness. అసంగతము, అసమయము. అతడు లేనందున అట్లు చేయడానికి అనుచున్న సైనిక his absence

prevented my doing so. అసంవర్తము
adj. Unconnected, inconvenient, un-
seasonable. అసమయమైన.

అసంపూర్తి a-sampūrti. [Skt.] adj. Incom-
plete. అసమగ్రము.

అసంబంధము a-sambandhamu. [Skt.] adj.
Unconnected, incongruous. అసంగమైన.

అసంభవము a-sambhavamu. [Skt.] adj.
Improbable, unlikely, non-existent. సంభ-
వించునదికాని, కలుగని.

అసత్త a-sadda. [Derived from Skt. అశ్రద్ధ
in. Carelessness, negligence. Disdain,
scorn, contempt. అలక్ష్యము, ఉపేక్ష, అశ్రద్ధ.

అసత్, అసర్వు or అసర్వైవ a-sat. [Skt.]
adj. Bad, vile. చెడ్డదైన.

అసతి a-sati. [Skt.] n. A faithless wife.
కుట్ర, కంకులాడి, రంకుటాల.

అసత్యము a-satyamu. [Skt.] n. Perjury,
falsehood. పాంతు, అపద్రవ.

అసత్తు a-sadu. [Tel.] n. Slenderness, small-
ness, minuteness. A wretch, a vagabond.
నూత్నము; అల్పము. కొంచెము; అల్పము. “అత
నితప్పులువాళ్ళెలానుననుకురే.” M. V. i. 263.
అసత్తు adj. Small, slender, minute. నూత్న
మైన, కృశమైన, సన్నని, కొంచెమైన, అల్పమైన.
“నినుమచునగాని యనునగా కలంపగరాదు.”
M. IX. i. 100.

అసత్కృతము a-sadrakṣamu. [Skt.] adj. In-
comparable. అసమానమైన, పోలికలేని.

అసభ్యము a-sabhyamu. [Skt. from సభ] adj.
Unfit for an assembly. Vulgar, low, base.
సభకు యోగ్యముకాని, క్షుద్రమైన, నీచమైన.
అసభ్యుడు asabhyudu n. An unreasonably
man, a wretch. క్షుద్రుడు

అసమంజసము a-samanjasumu. [Skt.] adj.
Bad, inconsistent. రాసుకాని, అసంగమైన,
అనుభయకరమైన.

అసమగ్రము a-samagranu. [Skt.] adj. In-
complete. అసంపూర్ణము.

అసమము a-samamu. [Skt.] adj. Unequal,
unequal either in surface or number,
uneven, unrivalled: సమముకాని, అమృత
మైన, విషమమైన. అసమస్తరుడు asama-
nāstrudu n. An epithet of Siva, the god
who has an extra eye. త్రిపుడు. అసమక
రుడు asama-sarudu n. An epithet of
Cupid. మువ్వకుడు.

అసమయము a-samayamu. [Skt.] n. An in-
convenient, unfit or unfavourable time.
అకాలము. అసమయము adj. Unseasonable,
అకాలమైన.

అసమర్థము a-samarthamu. [Skt.] adj. Un-
able, incompetent. అశక్తమైన. అసమర్థుడు
a-samarthudu. n. He who is unable or
incompetent. అశక్తుడు, చేతకానివాడు.

అసమాధానము a-samadānamu. [Skt.] n.
Dissent, dislike, aversion, discontent.
అనమ్మతి. అసమాధానము adj. Discon-
tented.

అసమానము a-sa sanamu. [Skt.] adj. Un-
equal, different. సమముకాని.

అసమీక్ష్యకారి a-sam-ikṣya-kari. [Skt.]
n. He who acts inconsiderately. చక్కగా
అలోచించక పనిచేయువాడు. అసమీక్ష్యకారి
త్వము n. Acting inconsiderately.

అసము asamu. [Tadbhava form of Skt.
యశము] n. Fame, reputation, renown,
power, influence, authority, opportunity.
క్తి, ఉత్తేజము, యశము, అధికారము. లలము, సం-
కు, ఎడము. “కులగిరిమైంది కంధిని విడిచి సమున
నరుకు పింపించుచుండమున.” H. D. ii. 2069.
తనపనిచాండ్లకు అసము ఇచ్చియున్నాడు he
has given all his authority to his servants,
he has given up the reins to them.
మొగుడు అసమిచ్చియుండు అతి యింత క్రుద్ధును
న్నది she is so conceited as her husband
has given the management of things into
her hands.

అసరవేయు asara-eyu. [Tel.] v. n. To
delay. అలస్యముచేయు.

అసరు asaru. [Tel.] n. The juice of leaves.
అకుపసుడు. భార. శబ్ద. ii.

అసలారు *asalaru*. [Tel.] v. n. To increase. అతిశయ్యి. అసలార adv. Duly, agreeably, well. ఒప్పుగా. "బువవనిర్దేహిభాగ్య మహర్షయన చరిది." BD. v. 850.

అసలు *asalu*. [Tel.] n. Mud, mire. బురద. plu. అసల్లు. "అడుగున బండిలియసల్లు." A. i. 21. "అవనిరేలుపులినసలంగాన." P. i. 238.

అసలు *asalu*. [H.] adj. Original, principal, excellent, real, genuine, legitimate. మొదటిదైన, ముఖ్యమైన, స్వచ్ఛమైన, సంకరముకాని. అసలువాడ the original complainant. అసలులేద the original rents or account. అసలు n. The principal, as opposed to the interest మూలభవము. Plu. అసల్లు originala. అసల్లు ఉంచుకొని నకల్లు ఇచ్చివారు he retained the originals and gave the copies. Also, origin, stock in trade.

అసహాయత *a-sahayata*. [Skt.] n. Loneliness, solitude, the life of a hermit. ఒంటి. అసహాయశూరుడు *a-sahaya-shurudu* n. He who fights single-handed. అసహాయుడు *a-sahayudu* n. He who is friendless, he who is single-handed. ఒంటిగాడు, రెండోమనిషి సహాయము లేనివాడు.

అసహిష్ణుడు *a-sahishnuudu*. [Skt.] n. He who is impatient. తాళలేనివాడు. అసహిష్ణుత n. Impatience. ఓర్వలేదు, తాళలేదు. అసహిష్ణుడైన adj. Impatient, unenduring. ఓర్వలేని, తాళలేని.

అసహ్యము *a-sahyumu*. [Skt.] adj. Intolerable, unbearable, hateful, loathsome. తాళనూడని, సహించనూడని, చీడైన. అసహ్యము n. Loathsomeness, disgust. చీడ, తాళనూడదు. అసహ్యపడు or అసహ్యించు v. n. To have a dislike for, to be disgusted with. తోలెను.

అసాక్షికము *a-sakshikamu*. [Skt.] adj. Unattested, unwitnessed. సాక్షిలేని.

అసాదు *a-sadu*. [Skt.] adj. Good, well. మంచిది, బా.

బుధుడ,
సాదవకారప్రత్యక్ష,
సాదవకారతేజోదహసాదవకారతే.

రామా. 3 అ.

అసాధారణము *a-sadharanamu*. [Skt.] adj. Not common, special, specific, విశేషమైన.

అసాధువు *a-sadhuvu*. [Skt.] adj. Not mild, not in conformity with the rule. Wicked, bad. సాధువుకాని, చెడ్డ, దుష్ట.

అసాధ్యము *a-sadhyamu*. [Skt.] adj. Impossible. సాధ్యముకాని. అసాధ్యత *a-sadhyata*, n. Impossibility. చ్యూనాది.

అసే *asi*. [Skt.] n. A sword. ఖడ్గము. adj. Slight. అల్పమై అసేనగారము *asi-gadyamu*. n. A slight or superficial wound, a slight graze or wound. స్వల్పగాయము. అసేధారా ప్రతీతి *asi-dhara-pratiti* a vow to stand on the edge of a sword; (figuratively) being engaged in any hopelessly difficult task. అసేధేమ or అసేధేమక or అసేపుత్రి *asidhenu*, n. A knife. ఘోర, మలకత్త. "సంబద్ధానిధేమక" Parij. ii. 118. అసేపత్రము *asi-patramu* [Skt.] n. The blade of a sword. కత్తియొక్క అలంక or the sheath. కత్తి యె. అసేబోపు *asi-bopu*. v. n. To glance off, to miss. రవంత తరిలి తప్పిపోవు. "తరజద్రవిన్దైవివశంబునిబోన" N. iv. 118.

"అసేబోపు పెట్టునాయనిబోవు మోకముల
జంచునారేయమృచిలకుటమ్మ."

రామా. 2 అ.

అసిమి *asimi*. [Tel.] n. A bag placed on the back of a bullock to carry things ఎడ్డు మీదనేయు గోవెపర కట్టిన సంచి. అసిమి గోరైత *asimi-gallena*. [Tel.] n. A kind of small tent. ఇసుకపైక్కలను పంపుగా కాలిచి పోయిన బిన్నునాచుము, "మునుపుగానేయిసి మిగిల్చినిలవచ్చి" కళా viii.

అసియ్యుడు *asi-yyadu*. [Tel.] v. n. To tremble, dance, move, dangle; to hang as a pendulum. వలించు, నాచు, వ్రేలుడు. "ముక్కున నసియ్యుడు ముడుచుకొనుచున్నాడు."

N. II. 82. అనీవారు *ani-vāru*. [Tel. అనీ+వారు] n. A gentle walk, a stroll. విహారము
“ ఎవ్వడునులేరాత్మి అస్త్రాదగద్దీపాళి పసి
కాయదిగారిం.” కాళి. iv.

అనీలేరు *anīlēru*. [Tel.] n. A vulgar name
for అనీ the ninth lunar mansion.

అనాథము *a-nāthamu*. [Skt.] Want of
happiness, misery. కుఱుమలేదు.

అనున్నతి *a-unnati*. [Skt. అ not, + Arabic
నున్నతి circumcision] n. Uncircumcision.
[Used in Pritchett's Telugu Gospels,
1819]. అనున్నతీయలు the uncircumcised.

అసుర or అసురుడు *asura*. [Skt. lit. “ Assy-
rian.”] n. A demon, giant. రాక్షసుడు.
The Asuras were such as Ravana and
Bana, who were adorers of Siva. అసుర
కృత్యము a horrible deed. అసురధృవ
ము *asura-dhravam* n. The south pole.
దక్షిణధృవము. అసురసంధ్య *asura-sandhya*
n. The dusk, the evening. సాయంత్రము.
(In the Vedas and in the cuneiform
inscriptions, the word అసుర is used in
the sense of (1) a nobleman, (2) a
powerful being, (3) a god. In later
Skt. literature, it is always used in an
evil sense.)

అసురుసుడు or అసులుసులు *asurūsuru*.
[Tel.] n. (lit. sighing and sobbing.)
Exhaustion, waste of strength. మిక్కిలి
అలపు.

అనువు *anuvu* [Skt.] n. Life, breath.
జీవుడు, ప్రాణము.

అసూయ *a-sūya*. [Skt.] n. Envy, malignity,
intolerance. ఓర్వలేదు.

అసూర్యంవశ్య *a-sūryam-pasya*. [Skt. lit.
she who never beholds the sun.] n. A
woman who dwells in a harem. రాణి
వాసముగా మండేస్త్రీ.

అస్మిక్కు *a-srikku*. [Skt.] n. Blood. రక్తము,
నెక్కుడు.

అస్థిరము *a-sthalitamu*. [Skt.] adj. Firm,
unshaken; chaste. చలించుది. అస్థిరత్వము.

రాణి a youth who has not known a
woman.

అస్తమయము or అస్తమానము *astamayamu*.

[Skt.] n. Sunset, evening. ప్రాస్తమ్యక్రంతి
ము. ఇసుక కప్పకొని చోళమంతా అస్తమాన
మైబున్నది clouds of sand obscured the
face of nature. అస్తమించు *astamistu*. v.
n. To set, to draw towards evening.
ప్రాస్తమ్యక్రంతి. మబ్బుకప్పకొని చోళము అస్తమిం
చివచ్చున్నది the world is enveloped in
shade. అస్తమిరము *astamitamu*. adj. Set,
as the sun. క్రంతి. అస్తము *astamu*.
[Skt.] adj. Set, east, thrown, disappear-
ed, lost, gone. క్రంతి, చోయి, మరుగవో
యి. అస్తమించు he who is exhausted.
అస్తము n. An imaginary mountain in
the west behind which the sun is believed
to set. అస్తాచలము, అస్తాచి *astachalamu*.
n. The western mountain. అస్తమయవర్ణ
కము.

అస్తర *astaru*. [H.] n. The lining of a
garment, a patch. అస్తరచేయింపు to line (a
coat, &c).

అస్తివాస్తీ *asti-nasti*. [Skt.] adj. Doubtful,
partly true and partly false. పండితాశ్చర్య
మైన.

అస్తిభారము or అస్థిభారము *asti-bharamu*.
[Skt. for హస్తిభారము] n. A foundation.
అడుగుమట్టు, భూమి.

అస్తు *astu*. [Skt.] v. Be it so. తథాస్తు may
it be so, amen.

అస్తోకము *a-stōkamu*. [Skt.] adj. Not a
little, not trifling, great. బృహత్తైః, అస్సము
కాని. అస్తోకర్థము *astōkārthamu*. n.
Greatness.

అస్త్రము *astramu*. [Skt.] n. A weapon, a
sword, a missile. ఆయుధము, ధామము,
కత్తి కలూరి మొదలైనవి. అగ్నియాస్త్రము a fiery
weapon, a weapon having the power of
fire. వాగాస్త్రము a serpent weapon, having
a serpent's power. అస్త్రకారకుడు a maker
of weapons. అస్త్రవిద్య military science.

అస్త్రపుష్పి a shower of arrows. అస్త్రశిక్ష military exercise. అస్త్రాగారము an arsenal, an armoury. అస్త్రి astri. n. A Bowman. యోధుడు. అస్త్రదేవి astrajini. n. A soldier. యోధుడు, సైనికుడు.

అస్థి asthi. [Skt.] n. A bone. ఎముక. అస్థిగర్భము in the bones, అస్థిగర్భవర్ణము or అస్థిగర్భము slow fever, an internal fever. అస్థినిర్వేదము the rite of depositing the bones of the dead at a holy place. అస్థివంజరము a skeleton, lit. a cage of bones. అస్థిభంగము fracture of the bones. అస్థిసంచయనము collecting the bones after the burning of a corpse. అస్థిపారము marrow.

అస్థిరము a-sthiramu. [Skt.] adj. Transient, perishable, unstable. అశశ్వతిము. అస్థిరత a-sthirata. n. Unsteadiness, instability. రాంచల్యము, నిలకడలేదు.

అస్పష్టము a-spashṭamu. [Skt.] adj. Not clear, indistinct. విశదముకాని.

అస్పృశ్యము a-apriṣyamu. [Skt.] adj. Not to be touched, intangible. తాకరాని.

అస్పృహము a-sphadamu. [Skt.] n. Indistinct. స్పష్టముకాని.

అస్తత్, అస్తతీయము astat. [Skt.] (pron.) Mine, my. నా, నాది. అస్తదాగమము my arrival. అస్తవామలకు to me and others.

అస్త్రము astamu. [Skt.] n. Blood. A tear. రక్తము. కన్నీళ్లు. అస్త్రపానము a blood-drinker, a fiend. అస్త్రమాతృక chyle, chyme.

అస్వకీయము a-svaktiyamu. [Skt.] adj. Not one's own, belonging to another. కుదిరాని. అస్వకీయధనము another's property.

అస్వచ్ఛము a-svachchamu. [Skt.] adj. Not clear, indistinct. అస్పష్టమైన.

అస్వతంత్రము a-svatantramu. [Skt.] adj. Not free, dependant. పరాధీనమైన. అస్వతంత్రుడు a-svatantrudu. n. A dependant,

one who is not a free agent, not his own master. పరాధీనుడు.

అస్వప్నులు a-svapṇulu. [Skt.] n. The sleepless, i.e., the gods. కేవలము.

అస్వరము a-svarudu. [Skt.] n. One who has a harsh voice. చెవికింపుకొని స్వరము కలవాడు.

అస్వాదు a-svadu. [Skt.] n. Tasteless, insipid. చుచిలేని.

అస్వాధీనము a-svadhīnamu. [Skt.] adj. Dependent, not free. ఆస్వతంత్రమైన. ఆస్వాధీనమైన అస్వాధీనముగా మిదిగది the property was not in his power.

అహామా ahamu. [Skt. of. Lat. ego. Eng. I.] pron. I, myself. నేను. (Met.) Arrogance, presumption. అహంకారము. హానినింపా అహమున్నది he is very proud. అహంకరించు aham-karintu. v. n. To be arrogant or over-bearing. గర్వించు అహంకారము, అహంకృతి or అహంక్రియ aham-kṛiamu. n. Egotism, conceit, arrogance. గర్వము. అహంపూర్వక aham-purvika. n. Emulation. నేనంటే నేనినిపైబడడము. అహంభావము aham-bhāvam. n. Egotism, pride. గర్వము. అహమహమిది ahamahamika. n. ("Saying, I, I.") Conceit, emulation, vaunting, bragging. పరస్పరాహంకారము. అహమిందు ahaminṣu. v. n. To be conceited. గర్వించు...

అహామా ahamu. [Skt.] n. Day. అహమ్మ, దినము. తృత్యాహము holy day. అహ్నశల day and night, continually. అహరహామా aharahamu. adv. Daily. ప్రతిదినమున్న, దినదినము అహర్నిశములు or అహారాత్రములు day and night. అహర్ముఖము ahar-mukhamu. n. Morning. ప్రాతఃకాలము. అహర్పతి, అహస్పతి or అహస్పదుడు aharpati. n. The lord of day, the sun.

అహారెకారులు a-hale-karulu. [H.] Public servants, men of business.

అహవాలు *ahavala*. [H.] n. The actual state of things, particulars, circumstances.

అహఘంట్రోలు *ahasham-bantrólu*. [H.] Police peons.

అహాహ or **అహాహి** *ahaha*. [Tel.] interj. Ah! aha! implying surprise, fatigue, pain, pleasure. అద్భుతము, ఘోరము, దుస్సహము—ఈ అర్థములందు చెప్పెదము.

అహార్యము *a-haryamu*. [Skt.] n. A mountain, a hill. పర్వతము.

అహి *ahi*. [Skt.] n. A snake or serpent. పర్పము, పాము. **అహిరుండికుడు** *ahi-tundi-kudu*. n. A snake catcher, పాములవాడు.

అహిపతి *ahi-pati*. n. The lord of snakes, అరికపతి. **అహిభక్షు** *ahi-bhukku*. [Skt. lit. the serpent-eater.] n. The Eagle.

The peacock. **అహిభయము** *ahi-bhayanu*. [Skt.] n. Apprehension of treachery, fear from one's own party being like the fear of a lurking snake. **అహిభయము** *ahibhayanu*. N. ii. 114; A. ii. 49; A. iv. 295. **అహిభయము** *ahibhayanu*. 1. army వండు, 2. friends మిత్రులు, 3. గుర్రులు అశ్వులు, 4. relations సంబంధులు, 5. acquaintance కార్యసంబంధులు, 6. attendants or people భృత్యులు, 7. personal servants ఉపకారము చేయువారు.

అహింస *a-himsa*. [Skt.] n. Harmlessness. **అహింసాపరాధము** *ahimsa-paradhamu*. harmlessness is the highest virtue.

అహితము *a-hitamu*. [Skt. n. Unfriendliness, enmity. వైరము. **అహితము** *ahitam*. adj. Unfriendly, inimical. విరోధవైరము, విరుద్ధవైరము.

అహిరుడు *ahirudu*. n. An enemy, a rival. శత్రువు.

అహితకముగా *a-hitakamu-ga*. [Skt.] adv. Causelessly, విహితముగా.

అహి *ah*. [Skt.] interj. Ah! Oh! (expressing compassion, regret, praise, weariness or surprise.)

అహారాత్రము *ahar-atramu*. [Skt.] n. A day and night. A whole day. రాత్రియును పడును. adv. Continually.

అ

The broad vowel A, as in *arm, father*. [The Secondary form of this letter is — which is a modified form of the upright stroke | used to denote the long sound of a in Sanskrit.]

[The ingenuity of the inventors of the Indian Alphabets is shown by the way in which they formed the long vowels out of the short ones by giving a slightly different turn to their forms. See Taylor.]

2. The demonstrative sign, as **అచి** *achi* that act, **అకథలు** *akathalu* those stories, **అతమక** *athamaka* after that, **అతెల్లవార** *athellavara* next morning, **అఅ** (or **అనా**) *ana* in the various houses.

3. As a contraction **అ** stands for **అధ్యాయము** *adhyayamu* chapter; also for a certain verse **అంబెది** *ambedi* of a certain metre.

4. As a Sanskrit prefix it means **Upto, Until**. As far as; as **అచంద్రార్ధము** *achandradharmu* or **అచంద్ర** *achandra* so long as the moon and **అసం** *asam* so long as the sun or stars last **అనవపు** *anavapu* to the knee. **అనవపుకము** *anavapukamu* from head to foot. **అనవపు** *anavapu* up to or including the children and the shepherds. **అనవపు** *anavapu* as far as the sea. See **అకంఠము** and **అచంద్రము**.

5. A Telugu affix denoting question, or surprise as **అతడా** *athada* (is it) he?

6. An interjection **అ**, or **అ అ**, or **అహ** *ah*. Yes, Aye; or Ah! A. iv. 5.

అంక్ష *anksha*. [Skt.] n. Custody, surveillance. (Vizag.) కాపరి, చూచు.

అంగికము *angikanu*. [Skt. from అంగము.] n. Gesture, action. కమలాన్తరం నానాభావములు.

అంగిరసము *angirasamu*. [Skt.] n. Brihaspati. బృహస్పతి, వేదవ్యాసము.

అండు *andu*. [Tel.] plural of అం. n. Wives, women.

అకలిండు *akalintu* [Tel.] v. t. To understand. **అకలిండు** or **అకలింపు** *akalintu*. [Skt.] n. Intelligence; comprehension. **అకలిండును**. అది నాకు అకలింపుకాదు. I do not comprehend it.

అకాశము *a-kasamu*. [Skt. అకాశము] n. The sky; heaven.

అకస్మాత్తు or **అకస్మాత్తుగా** *a-kasmakamu*. [Skt.] adv. n. Suddenly. **అకస్మాత్తుగా**.

అకాంక్ష *a-kanksha*. [Skt.] n. Wish, desire. (In gram.) the government or concord of words in a sentence. **అకాంక్షింపడు** *akankshinadu* regarding this verse state who is meant, what did he do, where, why, to whom, &c. **అకాంక్షిండు** *akankshintu*. v. a. To wish, long for.

అకాండీకము *a-kandikamu*. [Skt.] n. Unseasonable, unusual at that season. *Vasu*. v. 3.

అకాకర *a-kakaru*. [Tel. అకాకర] n. The wild species of *Momordica Dioica*. అకాకర.

అకారము *akaramu*. [Skt.] n. Shape, form. **అకారభాష్యుడు** A top, a beau. **అకారము** గుడు or **అకార** a handsome man.

అకారితము *a-karitamu*. [Skt.] n. Called, summoned. *సంకమడి*. *Parij.* iii. 81.

అకాశము *akashamu*. [Skt. another form of **అకాశము** emptiness, empty space, or interval.] n. Ether, sky, atmosphere. **అకాశం** the river of heaven. **అకాశం** *akasa* a plant which like the mistletoe grows on a tree. *Ainslie*, 2. 158. *Bryonia Epigaea*, air-living-Bryony. **అకాశవల్లి** *akasa-valli*. n. *Cassytha filiformis* (Watts.) **అకాశపంచాంగము** *akasa-panchangamu*. n. A fool's chronicle, a pack of nonsense. **అకాశబాణము** *akasa-banamu*. n. A sky rocket. **అకాశరామున్న** *akasa-ramanna*. Jack Robinson, nobody. **అకాశవాణి** *akasa-vaani*. adj. "Sky-speaking," as the voice of an angel or invisible being.

అకిర్ణము *a-kirnamu*. [Skt.] adj. Sprinkled, scattered. Also dishvelled, loose, as locks.

అకు *aku*. [Tel.] n. A leaf of any sort. A petal. **చెర్రుకు**, **చక్కెము**. A betel, or palmyra leaf; also the leaf on which the Hindus eat their food. **చిన్నచాకు**. An earring. **చిన్న**. Young rice (paddy) not yet transplanted. Any herb; young sprouts of corn. A flake as **అకు** *aku* a flake of salt. Any filament. The radius or spoke of a wheel. The shutter of a blind. **అకులము** a venetian door. Also, a chit, note or short letter. **చీటి**; a loan bond. **ఇచ్చుచున్న** *ichchunna*. This word prefixed to others generally, denotes green; as **అకు** *aku* a green scorpion, and **అకుచీర** a green cricket. **అకులంకం** *akulanka* మనవర ఏడాదులు. **అకులంకం** men have read seven pages further than women; that is, men are tenfold worse than women; or, are their masters in wickedness. **అకులంకం** *akulanka* చెప్పరాదు I shall mention (or use) your name with great caution. **అకు** *aku* **అలము** *aku-alamu*. n. Greens, herbs, vegetables. (The word **అలము** here has no definite sense.) **అకులంకం** or **అకులంకం** *aku-karala*. n. Potherbs, garden stuff. **అకు** *aku* **చాటుకు** *aku-chatana*. adj. In ambush, hidden, veiled, screened. **అకుచీరపులి** *aku-chiruta-phuli*. n. A small species of leopard. **అకుచీర** *aku-chirala*. n. A butterfly, or a green parrot. **అకుజేమడు** *aku-jemadu*. n. The cleander-leaved spurge. *Euphorbia Nervifolia*. (See *జేమడు*.) **అకుటిల్లు** *aku-tilla*. n. A booth or hut of leaves, an arbor of leaves. **అకుటిల్లు** in a booth. **అకుటిల్లు** the vine that produces the tamala (or betel) leaf. **అకు** *aku* **చీర** a betel garden, a garden in which plants are reared. **అకు** *aku* **చచ్చ** *aku-chappa*. n. The colour called sapgreen. **అకుచీర** *aku-chirala*. n. The clove tree *Cassia lignea*. **అకుచీర** a certain game. (H. iii. 190). **అకుపుడుగు** *aku-pudugu*. n.

A green caterpillar. **అనుపాత** *anu-pāta*. n. Transplantation of a green crop. **అనుపాదు** *anu-pādu*. v. a. To transplant corn. To set the sprouts. **అనుమడి** *anumadi*. n. A field sown, but the sprouts of which are to be transplanted. (also, called పానుమడి.) **అనుమడుపు** *anu-madupu*. n. A roll of betel leaf. A mode of measurement. **అను మొలకాకు** The self planting herb. **అనురాము** *anu-rāmu*. n. A file (i.e., అను a filament పాటు to rub off.) Also the name of a bird, the cuckoo (P. B. I.) **అనుపాశురాయి** or **ముల్లూశురాయి** (from మల్లు a thorn) a rasp. **కర్తి అనురాయి** a sharp thin file for cutting combs. **కచ్చి అనురాయి** a very small file. **పల్ల అనురాయి** a three sided file.

అనుచకము *a-kunchanamu*. [Skt.] n. Contracting, drawing up, shrinking. Elasticity. మడుచుట

అనుజెల్లి *anu-jella*. [Tel.] n. A kind of fish.

అనులము *a-nu.anu*. [Skt.] adj. Troubled, distressed, confounded. **అనులము** *akula-padu*. v. i. To be troubled or confounded. కలకడు, చెడు. **అనులపాటు** *akula-pātu*. n. Agitation అనులము.

అనుపన్నములు *anu-zannamulu*. [Tel.] n. A sort of fine rice.

అనురము or **అనుర** *a-kūtana*. [Skt.] n. Meaning, intention, wish, desire Expression, mien, demeanour. The thought of the heart, manifested by the acts: expression of features. అనురము, రుణి.

అనుర *akriti*. [Skt.] n. Form, shape, figure, mien. అనురము.

అనుర *akrishiti*. [Skt.] n. Attraction. ఆకర్షణము.

అనె *ake*. [Tel. అ+అ] pron. She, that woman. అనె.

అనుర *akottu*. [Tel. అ+అ] n. Nippers or clippers to cut betel nut with. అనుర.

అను *a-konu*. [Tel. అ+అ] v. n. To be hungry, to have an appetite. See అను.

అనుచకము or **అనుచము** *a-krandanam*. [Skt.] n. Weeping, lamentation. **అనుచ** *akrandantu* v. n. To lament. ఏడుపు.

అనుచము *a-krantantu*. [Skt.] v. a. To appropriate wrongfully, to encroach on, usurp. **అనుచము** *a-krantanam*. [Skt.] n. Surrounding, occupying, usurpation, filling (as smoke.) **అనుచము** *a-krantamu*. adj. Appropriated, seized. అనుచమునకు. రాజానుచము seized by the king. **అనుచ** *a-kranti*. n. Filling, pervading, spreading through. (T. iv. 159.) వ్యాపకము

అనుచము *akrasamu*. [Skt.] n. Anger, dissatisfaction, malice. Curse, imprecation. **అనుచము** *akrasamu*. v. n. To grieve, to be displeased, to be malicious. To curse or abuse. అను.

అనుచము, **అనుచము** *akshēpanu*. [Skt.] n. Censure, blame reproach, criticism, scruple, objection, a question. **అనుచము** *akshēpantu*. v. t. To criticise, to object, to question. **అనుచము** *akshēpakudu*. n. One who criticises or objects. అనుచమునకు. **అనుచము** *akshēpladu*. n. One who is blamed or censured. నిరానుచము above all question, blame or reproach, unquestionably. నిరానుచము a groundless cavil.

అను *akharu*. [H.] adj. Last, final. కడమది. n. End, termination. చివర, అంతము. **అను** *akharu* adv. Finally, lastly. అను అను at the end of the month అను అను it is finished or expended.

అను *akharu*. [Skt.] n. A rat. ఎంక. a bandicoot. ఎంక.

అను *akhitantu*. [Skt.] n. Hunting; the chase. అను.

అను *akhya*. [Skt.] n. A name, or appellation. అను. **అను** *akhyata*. n. The speaker. చెప్పినవాడు **అను** *akhyatamu*.

అగ్రము *aghranamu*. [Skt.] n. Smelling. The sense of smell. **అగ్రాణిండు** *a-ghranintu*. v. a. To smell. వాడు చూచు, ముక్కుతో పిల్చు

అచంబలము *a-chambalamu*. [Skt.] adj. High and low, including every rank "down to the pariahs."

అచంద్రాచారము, **అచంద్రము** *a-chandra-itakamu*. [Skt.] adv. For ever, as long as the moon and stars or sun endure.

అచమనము *achumanasau*. [Skt.] n. Sipping water three times before religious ceremonies or meals, or after meals, or after relieving oneself, repeating at the same time the 24 principal names of Vishnu వాచ్యుల **అచమిండు** *achaminintu*. v. a. To sip (water) వాచ్యు. **అచారము** *achalanu*. n. Tasted, sipped.

అచరించు *acharintu*. [Skt.] v. a. To practice, to observe, to be used to, to do habitually. To put in practice (the precepts of religion), to perform (bathting, &c.) To celebrate (a religious festival.) **అచరణము** *acharanamu*. n. Doing, performing. **అచారము**, **చరణ**. **అచారము** *acharamu*. n. Practice, custom. Rule, fashion, mode, a course of conduct, institute or observance, Religious observance. మరచారముచేయున according to the principles of the creed. **అచారి** *achari*. n. A caste title borne by the Vaishnavite Brahmins, the men of the blacksmith and goldsmith castes. సదాచారి a man of good principles. **అచార్యత్వము** *acharyatvam*. n. The office of a priest. **అచార్యుడు** *acharyudu*. n. A teacher. A priest: a spiritual guide or preceptor. one who invests the student with the sacrificial thread and instructs him in the mysteries of the religion.

అతు See అట.

అతూకీ *atuka*. [Tel. అ + తూక్య] Trace. అతూకీ భూమి

అచ్ఛాదనము *achchadanamu*. [Skt.] n. Lid, cover: clothes, covering, cloak. **అచ్ఛాదితము** *achchaditumu*. adj. Hidden, concealed.

అజవంజనము *aja-ranjanamu*. [Skt.] n. The world, earthly ties. A family. సంపాదము. "అజవంజనమతీతమార్గము" (Chenn. iv. 132.) He who is freed from earthly ties. **అజవంజనమనూరికము** worldly defilement

అజానుబాహుడు *ajanu-bahudu*. [Skt.] n. *Longimanus*: one whose arms reach to his knees.

అజానేయుము *ajanyamu*. [Skt.] n. One of the best breeds among horses.

అజి *aji*. [Skt.] n. War, battle. యుద్ధము.

అజ్ఞాతము *aru-batu*. [H.] adv. Around, about, in the vicinity చుట్టము, ఆ ప్రాంతములందు.

అజ్ఞా *agnya*. [Skt.] n. Command, order, sanction, leave, permission. అజ్ఞా చేయు. to command. అజ్ఞాసంపాదముగా according to order. **అజ్ఞాపనము** *agnyapannamu*. n. Command, order. T. ii. 2. BD. vi. 120. **అజ్ఞాపించు** *agnyapintu*. v. t. To command, order. **అజ్ఞాతుడు** *agnyatindu*. n. He who is ordered. **అజ్ఞాపితము** *agnyapitamu*. adj. That which is ordered.

అజ్ఞేయము or **అజమానము** *az-mayyaki*. [H.] n. Trial, proving. పరీక్ష, పరీక్షాపదము. అజ్ఞేయము చేయు to test, to try.

అజ్ఞము *ajyam*. [Skt.] n. Ghee, clarified butter. నియ్య.

అట ata. [Tel. from అడు] Play, sport, a game: a dance, acting or stage performance. Jest, joke, gambling. **అటకత్తె**, **అటరీ** or **అటది** *ata-katte*. [Tel.] n. An actress or public dancer. **అటకాడు** *ata-kadu*. n. An actor or dancer. Also a gambler. **అటగొర్రు** *ata-gorru*. n. A rake used in husbandry. **అటకొట్టము** A swimming bath. **అటకొట్ట** *ata-kottu*.

a park. ఉద్యానము. అటపట్టు *Ata-pattu*. n. An abode, residence, scene, place. అటాక *A playhouse, a theatre.* అట విడుపు *Ata-vidupu*. n. A school holiday or play day. అటరెబడి *Ata-rebadi*. n. A species of metre. అటాడు *Atadu*. (అట+అడు) v. n. To play a play, to dance & dance, to act.

అటంకము *atankamu*. [Tel.] n. Obstacle, prevention, hindrance, resistance, difficulty. అటంకపరము *atankaparimu*. v. t. To object, prevent.

అటే Same as అడేలు.

అటు *atu*. [Tel.] v. n. To suffice: to last, to be enough చాచ్చి పోడియగా నాడిరే యంకా నలదివములకు అటేచచ్చును with caution it may suffice for a month. అది అటు or అడి రాదు it is not enough. కట్టెలు ఒకమాటుగా నీడికొంటే అటేరచ్చుంది, చిల్లరచిల్లరగా నీడికొంటే అడిరావు if you buy your firewood in the lump it will last, if you buy only a little at a time it will not. అటు n. Striking కొట్టుట. Shooting, or rheumatic pain: పోటు (M. VIII. i. 218.) throbbing. నాకు అటుపోటుగావున్నది I am in great pain. ఆ శ్రుతిలో అటుపోట్లు ఎత్తివది the boil throbbed much.

అటాపము *Atopamu*. [Skt.] n. Hastiness: excess, pride. పెంపుము, చేరిపోటు, పెళ్ళిము, అడంబము, టెండ్లకృము, పొంబ.

అట్రగడలు *Atra-gadalu*. [Tel.] n. A sort of grain. అక్కట్లె

అడ *ada*. [Tel. corrupted from అడు] adj. Female. అడనంపు a mob of women. అడ కండ్లవామ I am a timid woman అడకూకుడు a woman. అడతనము *ada-tanamu*. n. Womanishness, weakness. అడది *adadi*. A woman; plural అడవాండ్లు or అడవాండు. అడవడుము *Ada-padumu*. A girl, a young woman. అడపావ *Ada-pava*. Girl. A lady in waiting, a handmaid. అడమడి *Adamadi*. A woman.

అడ adv. There, in that place. అక్కడ అడాడ *adida*. Here and there. L. ii. 175. Paidim. iv. 294.

అడంగి or అడంగి *adanga*. [Tel.] n. A female (Usually in the plural alone) అడంగలు, or అడంగుల women. అడంగిమాటలు language fit for a woman. అడంగిలే! a girlish lisp.

అడంబరము *adambaramu*. [Skt.] n. Pomp, grandeur. Vain display: abortive arrogance. 'The onset of battle: the charge: the sound of trumpets. ముప్పరాజ్యవ్యవహారము the display of clouds. ఆ యంట్లో ఏమో అడంబరముగావున్నది there is some stir in that house

అడలా *adala*. [Tel.] n. A herb like cress. (Anousli 2. 12.)

అడి *adi*. [Tel.] n. An affix (derived from అడు) implying 'doer' or 'performer,' as మాయలు tricks, మాయలాడి a rogue: ముద్దులు fondness, ముద్దులాడి a fond girl: కులకులు graces, కులకులాడి a lovely woman: తక్కులు pranks, తక్కులాడి a cheat.

అడించు *adintsu*. [Tel. causative of అడు] v. a. To cause to move or play, to amuse.

అడిక *adika*. [Tel.] n. Rumour, talk, scandal, infamy. చెప్ప, వింట, చెల్లు. అడిక పడు *adika-padu* v. n. To be blamed అడికోలు *adi-kolu*. [Tel.] n. Scandal. వింట, అడిపాడికొనుట. అడికోళ్లు *adikollu*. Revilings, abusive words. H. v. 304. P. ii 38

అడితప్పు *adi-tappu*. [Tel.] v. n. To break one's word అడితప్పనివాడు one who keeps his word. A man of his word.

అడిపాసికోను *adi-pasikonu*. [Tel.] v. n. To scandalize, vilify. వింటిము.

అడు *adu*. [Tel.] v. n. 1. To play, dance, work, act, do, move, ply. కాళ్ళు అడకవిరె he stood stock-still, his feet did not stir. 2. To shake, louter, wag. 3. To beat, as the pulse. ధాతువు అడుచున్నది the pulse beats.

4. To speak, say. ఇట్లు కొంఱు అడునా while some spoke thus. అడినది ఒకటి చేసినది ఒకటి he said one thing and did another. పోనాడు to cry Avaunt! మున్నాడు to advance or come forward. అడుకు నోట్లో అడుచున్నది I have the name at the tip of my tongue

అడు adu. [Tel.] v. a. 1. To play, ply, work, move. 2. To use, do, practise, perform. 3. To speak (a language.) తెలుసు మాటలాడుకొడా? does he speak Telugu? నిజమడు to speak the truth. 4. To say. ఎవ్వరు ఏమి అడినా let folks say what they will. 5. To promise. 6. To act a character, personify, represent, personate. 7. To assume, or put on (a manner) జూతనంబులాడకొడగ he began to assume an arch manner. 8. To place, put, set. 9. To sound or play on (an instrument) బాజుమడు to bathe; ముద్దులాడు to kiss. మాట్లాడు to speak. పాడులాడు to tell lies. ఆడుకు to play. రెక్కలాడు to use the wings, to fly. కొట్లాడు to fight. వేటాడు to hunt. పోట్లాడు struggle, to fight. పినుకలాడిన possessed by devils. ఇట్టులాడు to pull. ఈడులాడు to swim. పడనమడు or పడనమలాడు to crack jokes. Other senses will be found under various nouns and verbs. వాడు అడినది అట పాడినది పాట all he says is law, all he chooses to do is right (a taunting proverb) 10. It is also added to the Infinitive in A, or AN, thus పడు. v. n. To separate. పడనాడు to cast off.

అడు adu. [Tel.] adj. Female. ఇవి అడుమాటలు these are a woman's words. **అడువేండు** *adusandama*. The female shape, feminine disguise. B. viii. 445. **అడుము** A woman's shriek. R. v. 207. **అడుపొడు** *adupodu* [Tel.]. A female companion. **అడువి** *adudi*. A woman. **అడుబిడ్డ** *adubidda*. A little girl. The sister of a woman's husband. **అడుముండ** *adu-munda*. An abusive word for a woman: equivalent to slut, jade, wretch. **అడుబీడు** woman's town, a place without brave men. See అడు adj.

అడుకో *adu-koo*. [Tel.] v. n. To play, to ply about, sport. To say. v. t. To blame. పొడిచు.

అడెలు *adilu* [Skt.] n. A night hawk (HD. ii. 2887.) అడెలువె కనెలకుండా ఉన్నావు you are as sluggish as a night hawk. శరాశి, or రామశాంక *Turdus Ginginianus*. A species of thrush. The buzzard; gerfaloon See Jerdon's Catal. No. 21.

అధకము *adhakamu*. [Skt.] n. A measure of capacity called తూము.

అధకి *adhaki*. [Skt.] n. The grain called pigeon pea. *Cytisus cajan* అడుకందులు, పెద్దకందులు. Rox. iii. 325.

అధ్యము *adhyamu*. [Skt.] adj. That which has or possesses. కు. Thus. సంపదాధ్య possessed of wealth. అమృతాధ్యకమండలము a cup holding nectar. **అధ్యుడు** *adhyudu*. n. Owner, possessor. సంపన్నుడు.

అణంగము See. అణి.

అణి *ani*. [Tel.] adj. Spherical, round (a term applied to pearls.) అణిమరైము a rounded or faultless pearl. See on కట్టడి. **అణి** n. A nail or pin. **అణికాడు** *ani-kadu*. n. A confidant, or confidential friend. ముద్దుడు. **అణిపోటు** *ani-potu*. n. A stab in the vitals, a deep wound. చాపురెచ్చ.

అంకము *atankamu*. [Skt.] n. Obstacle, pain, fear, apprehension. Disease. అంకము, బాధ, భయము, రోగము.

అరగాడు *ara-gadu*. [Tel. అరు+గాడు.] n. He, that man. అరుడు.

అరడు *atadu*. [Tel. అ+(అ)+డు] another form of అరుడు. (ఇక్కడ కిచ్చెము అనుము.)

అరతము *atatamu*. [Skt.] adj. Extended, great, large. అరతన్విత with extreme affection or fidelity.

అరతాయి *ata-tayi*. [Skt.] n. A villain, one who attempts to kill. సంపదాధ్యమందు వాడు.

అదరిండు *adarintu*. [Skt.] v. a. To treat kindly, soothe, comfort, honour, welcome. అదరము (q. v.)

అదరపు *adaravu*. [from Skt. అధరము] n. A prop, or support. Protection, aid, refuge, subsistence. కడుపులో అదరపులే యుండే with empty stomach.

అదర్శము *adarsamu*. [Skt.] n. A looking glass or mirror.

అదా *ada*. [H from Skt. అదాయము.] n. Profit, gain, advantage. అదాయము. అదా చేయు or అదాచుచు *ada-cheyu*. v. a. To realise or collect the value.

అదానము *adanamu*. [Skt.] v. n. Taking, acceptance, receipt.

అదాయము *adāyamu*. [Skt.] n. Profit, gain, income, emolument, society. అధము, ధనము, పచ్చుపడి, రాబడి.

అది *adi*. [Skt.] n. The beginning. మొదలు. Also, an aim నది. అది at the beginning, at first. అదిమని an ancient prophet. అదిశేషువు *adi-seshuvu*. [Skt.] n. The old dragon, who is worshipped as the supporter of the earth. అది. అదిగా *adi*. n. Etcetera. వాని గృహము his house, &c., మహాద్వరులు Manu and others, ఉత్తరాదిమంది వచ్చినారు they came from the north. ఉత్తరాదివాండ్లు people of the north. దక్షిణాది వస్తువులు goods imported from the south. అదికము *adikamu*. n. Etcetera. అన్నాదికములు food, &c. అదికోడు *adi-kodu*. v. i. To have one's eye on కన్ను చేయు "స్వపక్షమనకాదికము చెప్పుదియుంబోలి" భార: విరాలు. v. అద్యంతములు (అది+అంతము) first and last. అద్యంతము He who is without origin and end. God.

అదిభాషము *adi-bhashamu*. [Skt.] n. One of the modes by which musical time is measured. ఎనిమిది అక్షరములకాలము.

అదిత్యుడు *adityudu*. [Skt.] n. A name of the Sun. అదిత్యవారము or అదివారము

aditya-varamu. [Skt.] n. Sunday. The 12 adityas are Indra, Dhātā, Parjanya, Tvashta, Pisha, Aryaman, Bhaga, Vivasat, Vishnu, Amsumat, Varuna, and Mitra.

అదిమము *adimamu*. [Skt.] adj. First, original, primeval. అదిమములు a primary claim.

అదుకోడు *adu-kodu*. [Tel.] v. a. To aid, assist, support, treat kindly. అదుండు.

అదుర్దా *adurda*. [Tel.] n. Alarm, distress, trouble. భయము, తొందర. అదుర్దాపడు *adurda-padu*. v. i. To be troubled about. తలతలపడు.

అదేశము *adesamu*. [Skt.] n. Instruction. Grammatical permutation, a substitute. అదేశకారము the letter N inserted in the place of another letter. అదేశించు *adesinsu*. v. t. To teach, instruct. అదేశ్య *adeshya*. n. A teacher. one who gives orders.

అదోళగా *adika-ga*. [Tel. అభ్ర+అదోళ] adv. Like a cow's tail. Slanting, in a slanting form, taperingly; conical, pyramidal. A. iii. 30. చక్రము అదోళముగా వచ్చుచున్నది the shooting star passes in a slanting direction.

అద్యము *adyamu*. [Skt.] adj. Prime, first, initial.

అధానము *adhanamu*. [Skt.] n. The act of keeping, covering or putting on. ఉంచుట, కప్పట, ధరించుట. A. ceremony performed with fire. కర్పాధానము the nuptials.

అధారము *adharamu*. [Skt.] n. Support, prop, stay. అదేది ఈ భూమి అధారము this well is the sole support of that field; that land depends wholly on this well. జలాధారములేనిభూమి land that has no water convenience.

అధి *adhi*. [Skt.] n. Borrow. వ్యవసము; anxiety. మనోవ్యధ; pledge, pawn. కరుణ. Also, a residence. ఉనికపట్టు.

అధికము *adhikamu*. [Skt. from అధి+కము] n. Greatness. Increase, accumulation, excess, superiority. గొప్పతనము.

అను *anu.* [Tel.] v. n. To rest on, to touch, be contiguous to. వానికి దృష్టి అను he cannot see out of his eyes.

అను *anu.* [Tel.] v. a. To press on, put on. అను, గోనె: To drink. పోలిండ్లకొడుమనీ the bees drink honey. పోలిండ్లకొడుమనీ putting poison on her nipples. నేరలరెచ్చ రాని putting his hands to his ears. **అనిండు** *anindu.* v. a. To cause to rest on. **అనిక** *anika.* n. A support, strength. **అనుకర** *anu-kara.* n. A prop. **అనుకోను** *anu-kunu.* v. a. To lean against or on. To border on, be contiguous to. **అనిని** అనుకొన్న చేతులు lands bordering on the forest. **బడను** అనుకొన్నవలెనంటే the boats that were alongside the ship. **అనుడువర్ల** *anudu-billa.* n. A cushion to lean on, a semicircular cushion or pillow. బరుగుదిండు.

అనుకూల్యము *anukulyam.* [Skt.] n. Convenience, suitability. అనుకూలముగా నుండుట.

అనుగము or **అనుగుతీగ** *anugamu.* [Tel.] n. The creeper of the long bottle gourd, cucurbit: longearis.

అనుగుణ్యము *anugunyanu.* [Skt.] n. Fitness, suitability. The state of being in accordance with anything. అనుగుణముగా నుండుట.

అనుపూర్వము or **అనుపూర్వముగా** *anu-purvam.* [Skt.] adv. Invariably. Regularly, in order.

అనేక *aneka.* [Skt.] n. One who brings. తెచ్చువాడు. **అనేకము** *anekamu.* adj. That which deserved to be brought. తెదగినది.

అన్యత్ *an-tyak.* [Skt.] n. Logical philosophy, metaphysics. కైకేయికాది తత్వ విద్య.

అనగ *anaga.* [Skt.] n. A river, a stream.

అపణము *apanamu.* [Skt.] n. A market. అంకడి. **అపణికుడు** *apanikudu.* n. A dealer or shopkeeper. వర్తకుడు.

అపత్తు or **అపద** *apatu.* [Skt.] n. Calamity, misfortune, adversity. **అపత్ను** *apanu-nu.* Unfortunate, hapless. **అపత్నుడు** *apanudu.* n. One who is afflicted or distressed. అపదను వెందించాడు.

అపము *apamu.* [Tam.] n. Hopper or Oppas, a kind of rice cake. అప్పము.

అపశోచము *apa-shochu-mu.* [Tel.] v. n. To be dejected, or grieve, be low-spirited.

అపారము *aparamu.* [Skt.] n. Falling. పడుట.

అపాదము *apada-mustakamu-ga.* [Skt.] n. From head to foot. నింజెల్ల.

అపాదము *apadilla.* [Skt.] n. To happen, to arise. కలగు, ఉట్టె. **అపాదము** *apada-mu.* n. Happening. కలగుట.

అపు *apu.* [Tel. Causative of అను] v. a. To hold back, restrain, check, stop. అపు చేయ, ఆపించు. **అపు** or **అపుకల** *apu.* n. A stoppage. అపుట. Support. అపరా, సహాయము. **అపుచేయు** *apu-cheyu.* v. t. To check, stop, stay, suspend. నిలపించు చేయు.

అపి *api.* [Tel. అ+అపు] pron. She, that woman. a woman. ఇంటిఅపి the housewife, the lady of the house.

అపేక్ష Same as అపేక్ష.

అపాపు *apapu.* [Tel. from అ & contraction of అకలి hunger and పాపు to go or అడుట+పాపు] v. n. To be satisfied. తృప్తిపొందు.

అపాశనము *apashanam.* [Skt.] n. The sipping of water from the palm of the hand as a religious ceremony before or after meals, &c.

అప్తము *apta.* [Skt.] adj. Obtained, gained, intimate, dear, confidential, trusted, attached. అప్తముగా confidentially, in a friendly manner, candidly. అప్తము, అప్త జనుల own people, or relations. **అప్త** *apti.* n. Gain, profit. Joining, attachment. **అప్తుడు** *aptudu.* n. A friend.

అపకృత్యము or **అపకృత్యము** *a-pya-pyamu*. [Skt.] n. Refreshment, comfort, reconciliation, కృతి.

అప్తము *a-plavamu*. [Skt.] n. Bathing, plunging. పానము, మునుక.

అభామ *abham*. [H.] adj. Cultivated, prosperous. n. A town. పట్టణము. అభామము or అభామచేయు to cultivate; also, to make a place habitable. ఆ గ్రామమును అభామచేసెను. he made the village a great town.

అబాలగోపాలముగా *a-bala-gopalamu-ga*. [Skt.] adv. Both small and great, one and all. అబాలపండితసహాయము equally useful to the learned and the simple.

అబాలు *abala*. [H.] n. Transplantation.

అబిడ, **అబిడి** *a-bida*. [Tel. అ+బిడ్డ] Pron. She, that woman. ముసలాదిడ the old woman.

అబుకారి Same as అబ్కారి.

అబురు *a-butu*. [Tel. అవు+పోకు.] n. A bull. అబురును విడుచుట to release a bull at a man's funeral (this being a prescribed rite.) అబురుకారు one who rides on an ox, Siva.

అబ్కారి, **అబుకారి**, or **అబ్కారి** *abkari*. [H.] n. Abkari, tax on spirituous liquors. కల్ల పారాయిలపై విసే పన్ను.

అబ్ధికము *abdhikamu*. [Skt.] n. Anniversary of a death, annual ceremonies.

అభరణము *abharanam*. [Skt.] n. Ornament, decoration, jewels. అభరణము n. He who wears jewels.

అభాషణము *abhashanam*. [Skt.] n. Addressing, speaking; a speech, harangue, oration.

అభాసము, **అభాసు** *abhasamu*. [Skt.] n. Fallacy, corruption. అభాసుచేయు to injure, to spoil. అభాసాంధ్రము a coarse low dialect of Telugu.

అభిజాత్యము *abhi-jatyamu*. [Skt.] n. Lineage, descent.

అభిముఖ్యుడై *abhi-mukhyudaina*. [Skt.] adj. Meeting, fronting.

అభిరుదు *a-bhirudu*. [Skt.] n. A herdsman. **అభిరపల్లి** *abhirapalli*. n. A hamlet, a village of herdsmen. **అభిరి** *abhiri*. n. A woman of the herdsmen's caste.

అభిలము or **అభిలల** *abhilamu*. [Skt.] n. Fear, terror. భయము. అభిలక్ష్యుడు the fierce-eyed one.

అభోగము *a-bhogam*. [Skt.] n. Completion. Fullness, plumpness. పరిపూర్ణత.

అమంత్రించు *a-mantrintsu*. [Skt.] v. n. To call. **అమంత్రణము** *a-mantranamu*. n. Calling. నిలవు. Adieu; farewell. విడుదల.

అమడ *amada*. [Tel.] n. A measure of distance equal to four coss; that is, either 8 or 10 miles. అమడ అమడగానడిచి every step was as wearying as a mile.

అమరించు *amatintu*. [Skt.] v. a. To invite. నిలచు. అమరింపు an invitation to a wedding.

అమరిల్లు *amatilla*. v. i. To arise. పుట్టు

అమదను *amadanu*. [H.] n. Income, revenue.

అమరి *aman*. [Tel.] n. Alarm, fright, annoyance. Also, season, time, harvest time. Plenty. పంపించుకొను, పుష్టి అన్నం కామనినాడును give them plenty to eat. శీరాచని a long time. అమరిచెరికాడు Cupid. మన్మథుడు.

అమము *amamu* [Skt.] adj. Raw, unripe, undressed. పచ్చి, పండి, పడుకొని. అమ రాష్ట్రము n. A funeral rite celebrated by giving unboiled rice, &c., to Brahmins. **అమము** n. Mucus, bad secretions of the bowels. అమకట్టు a collection of mucus. అమచలము dysentery.

అమరుము *amayamu*. [Skt.] n. Sickness, disease. రోగము.

అమలకము *amalakanu*. [Skt.] n. A tree, *Emble myrobalan*. ఉసికెచ్చెడు. వానికి అది

కరణాలనుకూడానున్నది he has it at his fingers' ends.

అనుపద *ama-pada*. [Tel.] n. A cake made of pulse (termed *phaseolus radiatus*) soaked in curds.

అమిక or **హామిక** *amika* [Skt. అప-మహ-మిక] n. Egotism, boasting. Presumption, boldness, vigour. అప-మా-కరణం, కర్వణం. **అమిక** జాత్ర *amikajatra*. n. Satiety.

అమిషము *amishamu*. [Skt.] n. Flesh, meat. Enjoyment. భోగము.

అమిషము or **హామిషము** *amishamu*. [H.] n. Means, property, worth, resources, gross produce. అయినచో. ఆ గ్రామమునకు పోయి అమిషముదూరుకొని వచ్చినాడు he went to the village and examined what its resources were. "ఈహామిషము అమిష ఆ వింతలో కొంత వచ్చింది" Pritchett's Acts v. 1.

అమీను *aminu*. [H.] n. An ameen, a petty revenue officer.

అను *anu*. [Tel.] n. Fatness, lust, desire. వడము. **అను** or **అనుకరించు** *anu*. v. a. To cover, spread over. మహా-అను, నిండు. కళా-అనుములు a face bright with radiance. **అనుకొను** *anu-konu*. v. n. To increase. పొచ్చున, పెరగిన.

అనుక్రమ *a-muktamu*. [Skt.] n. That which is worn or put on as a cloth or armour. కట్టుకొన, తొడుగకొన.

అనుపము *anupamu*. [Tel.] n. Castor oil. అనుపముల castor oil seeds. **అనుపపు** చెట్టు *anupapu-chettu*. n. The castor oil tree, *palma christi*, or, *ricinus communis*. పెద్దానుపము a species of castor oil used for lamps. చిట్టి అనుపము a more gentle purging oil used for infants. కొండ అనుపము, or అడవి అనుపము or నేపాళము a plant, *Boliospermum montanum* (Watte.)

అనుష్ఠిక *anushnikamu*. [Skt.] adj. That which is mental, spiritual, or heavenly; as distinguished from అనుహికము that which is material or earthly. అనుష్ఠిక ముఖము spiritual delights.

అనులము *a-mulamu*. [Skt.] adv. Radically, to the root. **అనులము** adj. Entire, root and branch. అనులముగా (lit. from the root to the top.) Through and through, completely. అనులముగా వంశదీపది it is ruined root and branch.

అను *anu*. [Tel. అ+అను] pron. She.

అనుభ or **అమిభ** *amela*. [Tel.] n. Invitation, banquet, feast. అనుభించు. to feed on: make a meal. Vase. iii. 152. అనుభ పెట్టు to give a dinner. విందుచేయు "చేటి కుప్పకలకామెలపెట్టు." రీ. iv.

అనుభ *anubh*. [Heb.] n. తృప్తి. అట్లు అనుగా (ఇది భైరవశాసనపుకాట.)

అనుభించు *a-nubhinu*. [Skt.] v. a. To be glad; to agree, concur with, assent, consent. సంతోషించు, సమ్మతించు. **అనుభము** *anubhamu*. n. Sweetness, delight, joy. సంతోషము, సమ్మతము.

అనుష్టయము *anushyamu*. [Skt.] n. The Veda or Scripture.

అనుము *anumu*. [Skt.] n. The mango tree. మాదిడిచెట్టు.

అనువీరించు *anuvadinu*. [Skt.] v. t. To reiterate. Parij. v. 92. **అనువీరించు** *anuvadinu*. adj. n. Reiterated; that which is repeated, that which is said twice. In gram. the second form of the repeated word. ద్వితీయముయొక్క పరిపాదము.

అనుము *anumu*. [Skt.] n. The tamarind tree or fruit. Sourness. తులము.

అనుకము *anukamu*. [Tel.] n. Morigage. కాట్టు, కడమ.

అనుకాడు *anukaadu*. [Tel.] n. A bailiff or village officer. డివిడికొక్కడు.

అనురథము *anuranamu*. [Skt.] n. Place, home, temple. ఇల్లు, గది.

అనురము *anuramu*. [Skt.] adj. Long, fit, proper. ఎక్కువైన, పొడువైన, తగిన.

అయ్యరి *ayari*. [Skt.] n. Tallness, length. The future రాకరాకము. The space of four months కొరాయము, కాయ, మాసపర్యంతము. Income. వచ్చుబడి. **అయ్యరికాడు** *ayari-kadu*. A tall man; a man of rank; a powerful man, one who acquires wealth. భూస్వామ్యుడాయాడు.

అయ్యత్తము *ayattamu*. [Skt.] n. Readiness, preparation. **అయ్యత్తము** adj. Ready. Inclined for; submitting to. అధీనమైన. హాతయ్యము given up to one's lusts. **అయ్యత్తము** *ayatta-padu*. v. n. To be ready, to be prepared. **అయ్యత్తి** *ayatti*. n. Subjection. రాక. Friendship. స్నేహము. Boundary. యి. Day. దినము.

అయ్యన *ayana*. [Tel. అ+అన్య] pron. He, ఇంటిఅయన the master of the house.

అయ్యవరము *aya-paravamu*. [Tel.] v. a. To cultivate, bring under the plough. పాగు లదిరేయ.

అయ్యిల్లు *ayy-ilu*. [Tel.] n. Closet or inner chamber.

అయ్యము *ayamu*. [Tel. and Skt.] n. A vital part of the body. కేవలము particulars, details. Receipt, gain, profit. వచ్చుబడి, ఆదాయము. Toll, tax, customs, income. సంఖ్యము. Rate, standard, fixed number. **అయ్యకట్టు** *aya-kattu*. అయ్యక+కట్టు అయ్యము, కేవల, ఆదాయముయొక్క. నిర్ణయము, ప్రమాణము. A yard, an enclosure. Quantity, extent of land, an account specifying the varieties of kinds of soil in a certain field. అయ్యంటి అయ్యకట్టులోగా within the compound of the house. అయ్యమునకు పెచ్చునుధికినైన if the expense is greater than the income. అయ్యంటిగాయం or అయ్యయ్యగాయం a mortal wound. అయ్యంటిలోక to the quick.

అయ్యల్లకము *ayallakamu*. [Skt.] n. Longing desire. Loving regret కామదీపిక, కామ తీరము, దయకము, ఎడకాత్తు.

అయ్యవారము *aya-varamu*. [from Skt. యా-యా-వారము] n. Alms. ధాన్యయాచన.

అయ్యసము *aya-samu*. [Skt.] n. Iron. adj. Made of Iron, metallic. **అయ్యసపట్టిక** *ayasa-pattika*. n. An iron plate or lid placed over a lamp to collect the soot.

అయ్య *aya*. [Tel.] అ+అ That and that; those and those; several, various **అయ్య** *aya*. [H. or Tam.] n. A waiting woman, a maidservant, an ayab. చదివే కై, చాచిది.

అయ్యసము *ayasamu*. [Skt.] n. Fatigue, trouble, uneasiness, vexation. శ్రమము. **అయ్యసకరము** *ayasa-karamu*. adj. Vexatious or troublesome. **అయ్యసము** v. i. To toil, be wearied. శ్రమపడు, to grieve. **అయ్యసపట్టు** v. a. To trouble, to plague, vex, harass.

అయ్యకుమారి *ayiku-dadi*. n. [Tel.] Silk cotton. ఖారుకుమారి. A. vi. 75.

అయ్యరము or **అయ్యత్తము** *ayitam*. [Tel.] adj. Ready, prepared. n. Preparation. సన్నాహము. **అయ్యరము**, **అయ్యరము** చేయు or **అయ్యరపైలు** *ayita-padu* v. a. To prepare, trim.

అయ్యత్తము, or **అయ్య** *ayattamu*. [Tel.] n. Convenience, readiness. **అయ్యత్తు** adj. Ready, prepared, convenient. నాకు రాకాయ్యకాదు I cannot come.

అయ్యధము *ayudham*. [Skt.] n. A weapon, an instrument, a tool. **అయ్యధవిద్య** *ayudha-vidya*. n. The science of arms. **అయ్యధశాల** *ayudha-shala*. n. An arsenal. **అయ్యధిహతుడు** *ayudhihathudu*. n. An armed man. **అయ్యధిహతు** one who lives by his sword, a hired soldier.

అయ్యచ్చము *ayachchamu*. [Skt.] n. The science of life. Hygiene or medicine. ఆరోగ్యకాస్త్రము లేక జైర్గకాస్త్రము.

అయ్యవు *ayuru*. [Skt.] n. Age, life, duration of life. అయ్యవునది చచ్చిపోవు a natural death, death from old age. అయ్యాయము

period of life. అయ్యు, అయ్యున్నరము *ayush-karamu*. adj. Life-lengthening. ఇది నీకు అయ్యున్నరము this will lengthen your days. అయ్యున్నరము *ayush-karamu*. n. A polite term for *shaving*, క్షరము. as the "renewing of one's age." అయ్యు మ్మలకు *ayushmantudu*. adj. Long lived. n. One who can live a long life. అయ్యున్నరము or అయ్యున్న *ayushyamu*. n. Life.

అయోగము *a-yogamu*. [Skt.] n. Intelligence. తెలివి. Work. వాణిచరము.

అయోధనము *a-yodhanamu*. [Skt.] n. War, battle యుద్ధము.

ఆర *ara*. [Tel.] n. A shoemaker's awl. హరికపానినూది. ఆర adv. (lit. so as to fill) Much; fully. (From ఆరు.) It is often added to a noun; as చెవులర వింటిని I heard it distinctly: కండ్లార చూచిని I saw him plainly with my own eyes. కడువార భోజనముచేసినాడు I ate to the full. ఆర *ara*. [Tel.] A vocative plural suffix as అన్నలార. O brothers!

ఆరంగపువక్కు *arangapu-rakka*. [Tel.] n. *Areca* nut of a certain superior quality.

ఆరంధకము *arandakamu*. [Skt.] n. The art of writing in cypher.

ఆరంభము *arambhannu*. [Skt.] n. A beginning, the commencement. మొదలు. ఆరం భించు *arambhinnu*. v. t. To begin, to commence. మొదలుపెట్టు.

ఆరకాటి *arakati*. [Tel.] n. A boatman, a sailor. కడనడపువాడు, వాదికడు.

ఆరకూటుము *ara-kutammu*. [Skt.] n. Steel or brass. ఉక్క, ఇరడి. ఆరకూటువాయు the hue of steel or brass.

ఆరకూడు *ara-kudu*. [Tel.] n. A'haance dinner. పూటకు ఒకనూట రికడము. A. vi. 92.

ఆరక్షకు *a-rakshudu*. [Skt.] n. A watchman, కలరివాడు.

ఆరగించు *araginnu*. [Tel.] v. a. To partake of food or drink. భజించు, త్రాగు. ఆర గింపు or ఆరగింపు *aragimpu*. n. Eating; food, భుక్తి. ఆరగింపుచేయు v. To eat, or, cause to eat.

ఆరశము *arashu*. [Tel.] adj. Elegant, pretty, bland, fine. ఇంద్రె. n. Prettiness, grace, elegance- ఇంపు, పాగము. అరశం బుగా *arajambu-ga*. adv. Elegantly, gracefully.

ఆరటము *aratamu* [Tel.] n. Distress, grief వంత, భేదము, పరితాపము. ఆరటించు or ఆర టవడు *aratinnu*. [Tel.] v. n. To grieve. పరితాపపడు, పరికించు. ఆరటపెట్టు *arajapettu*. v. a. To distress, to grieve. ఆయాపపెట్టు, పరికింపచేయు.

ఆరట్టము *arattamu*. [Skt.] n. *Herat* in Khorasan, whence horses were brought.

ఆరదము *aradamu*. [Tel.] n. Effort. శ్రావ. Pleasure. ఉత్సాహము.

ఆరడి *aradi*. [Tel.] n. Scandal, disgrace, censure. విర. ఆరడి adj. Vain, useless- వ్యర్థము ఆరడించు *aradi-pudu*. v. n. To incur censure, to be blamed. విడిచిపెట్టు. ఆరడిపెట్టు *aradi-pettu*. v. a. To scorn, slight. To grieve, afflict. ఆరడిపాపు *aradi-povu*. v. n. To be the sport of scandal, to be alandered. To grieve.

ఆ. "మొల్లకుగంధి నాముడు
మోహమువారడిచెట్టి నీవు న
న్నొల్లగిడినా దెన నయో
రిగవా."

V. P. ii. 240.

ఆరతి *arati*. [Tel.] n. An oblation or wave offering, an offering of lights or of water, turmeric and obunam waved over a deity or over any individual to take off the supposed ill effects of the evil looks. హరితి or మంగళహారతి. (This ceremony answers to lustration or sprinkling with holy water.)

ఆరవాళి కము *aralakatamu*. [Skt.] n. Water in which rice has been washed, or,

kept till it ferments. Sour gruel made by the fermentation of boiled rice. కడుగు, గిరి.

అరబము *arabamu*. [Tel.] n. Vegetation, crops, fruit of the earth in general. పెరు, "అరబము, వానస్పర్శకమనానానములెందం జూచు." V. P. ii. 113. Cultivation, tillage పానుడి; కాదారము dry cultivation; నీరారము wet cultivation.

అరబ్ధము *arabdhamu*. [Skt.] adj. That which is begun. అరంభించుచున్నది.

అరభాటి *ara-bhati*. [Skt.] n. Valour, manhood, బలవీరము, ప్రాధిమ్య R. i. 108. A grand style in Tel. or Skt. Composition. అర భావ్యవృత్తి.

అరభి *arabhi*. [Skt.] n. A certain tune in music.

అరము *aramu*. [Skt.] n. One side or angle of a polygon. ద్వాదశరము a twelve sided body. పాక్షిక eight sided.

అర య *arayu*. [Tel. another form of అరయ.] v. a. To inquire, look to, search for. విచారించు.

అరవము *aravamu*. [Skt.] n. Sound, noise. శబ్ద.

అరాము *arāmu*. [Skt.] n. Distress, grief. దుఃఖము. అరామునైనా or అరామిండు *arāmu* (su. v. a. To distress, grieve.

అరాత్రికము Same as వరతి. (q. v.)

ఆరాధించు *aradhantu*. [Skt. lit. పంజా కరణం.] v. a. To worship, to pray, to adore. పెరు. ఆరాధకుడు *a-radha-kudu*. n. Worshipper. ఆరాధనము *aradhana*. n. Worship, prayer. ఆరాధితము *aradhitamu*. adj. That which is worshipped. ఆరాధనీయుడు or ఆరాధ్యుడు *a-radhantiyudu*. adj. Worthy of reverence. ఆరాధ్యుడు *aradhyudu*. n. His reverence, the venerable, a title given to those Bramins who are of the lingayat caste.

ఆరాము *arāmu*. [Skt.] n. A grove, a garden. గోట.

ఆరావము *arāvu*. [Skt.] n. Sound, voice. స్వని, శబ్ద.

ఆరెవా *arēva*. [H.] n. A broker, an agent, or merchant on behalf of others. అదర్బారు.

ఆరితరు *ari-taru*. [Tel.] v. n. To be perfect, qualified, complete, accomplished or well versed in. ఆరితరవాడు: be who is well versed or thoroughly practised. ఆరితర వీరన్ను వ్రాడు when he was sitting at his ease.

ఆరిపుచ్చుచెట్టు *ari-puvvu-chettu*. [Tel.] n. A tree (*Cristea tomentosa*.) ఛాచి.

ఆరివరము *ari-varamu*. [from Skt. వైరము.] n. Quarrelsomeness, frofulness, peevishness, fretting. కరుణమునకు వ్యతిరేకమైనది. అరివరమునకి the great mischief maker, i. e., Nārada

ఆరు అ *aru*. [Tel.] n. A line of hair, extending from the navel up towards the breast. గోడుపి. మానము.

ఆరు అ [Tel.] Numeral adj. Six. ఆరువారు, ఆరువూరు Six men. ఆరువూళ్ళటి or ఆరువూళ్ళటి "six and one" which, for euphony, is commonly used for ఏడు seven, because ఏడు means also to cry.

ఆరు అ *aru*. [Tel.] v. n. To team with, be full of. నిండు; to be or have. పొలము బాగు. ఇంకా బాగు. నిండుగా మన్నది it is full. అలరారు blooming. వెన్నుడు lovely. పొన్నుడు charming (compare the affix అ as శర్మ, పొయి, మీ.) గోళులు to trouble. పొలములు to bloom, to be pretty. In such phrases as మరారు, వెన్నులు the word అరు is not the numeral six, but is a form of అరు to be full; so వెన్నులు means full a thousand and మరారు full a hundred. మరారులు a full hundred times. తమరారులు వ్రాసి భూమిని దేసి if he sacrifice not to Siva

అధోఽపమనం arōhyanamu. [Skt.] n. Ascent, a staircase, Elevating, raising. ధ్వారాలోకమునకు a certain rite at the beginning of a feast when the "flag is raised." **అధోఽపమనం arōhyanu,** n. Length, ascent, rising, creeping up. The buttocks. దీని నుండు, నిలయును. "అధోఽపమనమనందుకుండు తడిమి." B. VIII. 460. స్వరాలోపమునకు rising notes, swell in music. **అధోఽపమనం arōhyanu.** v. n. To mount upon. **అధోఽపమనం** or **అధోఽపమనం** - a rider. సురభిరామ.

అధ్వం or **అధ్వం** *arsha.* [Tel.] v. n. To cry aloud, shout, roar. **అధ్వం**, **అధ్వం**. **అధ్వం** or **అధ్వం** v. a. To dry up, to quench, extinguish, to cool, dry, appease, allay, to heal or cure, destroy, to dry in the sun, to expose to heat, to cause to dry; to move to and fro. **అధ్వం**. to move the eyelid. **అధ్వం** to ruin, destroy. **అధ్వం** to sell. B.D. v. 526.

అర్జునము See under అర్జునము

అర్జునము arjanam. [Skt.] n. Straightness. ముఖాభిమతి, చక్కని.

అర్జునం arjanu. [Skt.] v. a. To acquire or accumulate, to gain, make money. **అర్జునం**, **అర్జునం**. **అర్జునం** or **అర్జునం** *arjana.* n. Acquisition, gain, accumulation. **అర్జునం**, **అర్జునం** the acquisition of wealth. **అర్జునం** *arjanudu.* n. He who acquires or procures. **అర్జునం**. **అర్జునం** *arjanu.* adj. Acquired, gained. **అర్జునం** *arjanu* earned by toil.

అర్జు aris. [Skt.] n. Distress, pain, affliction. **అర్జు**. **అర్జు** *arudu.* n. A sorrowful or afflicted man. **అర్జు** *arudu* a reliever of the distressed. **అర్జు** *arudu* he who bewails or laments. P. vi. 84. **అర్జు** *arudu* amorous.

అర్జు aridram. [Skt.] adj. Wet, damp, moist, imbued, striped. తడిమి. See

అర్జు *arudu.* **అర్జు** *arudu* with eyes moist with love or full of love. **అర్జు** *arudu* *aridram.* n. Undried ginger. అలం.

అర్జు aru. [Tel. from అలం] n. A cry. అలం అలం అలం uttering cries.

అర్జుము or **అర్జుము**, or **అర్జుము** *arbhakamu.* [Skt.] n. Cry, roar, yell, uproar. **అర్జుము** *arbhakamu.* v. n. To cry, roar.

అర్జు arya. [Skt. √ ar=to plough.] n. The Skt. form of Tel. అర్జు *arya-putrudu.* n. (In dramas) Husband. **అర్జు** *arya-varlamu.* The land of the Aryans, a name applied to northern India, between the Himalayas and the Dekkan. **అర్జు** *aryudu.* n. An Aryan; a good or respectable man, one worthy of reverence.

అర్జు arvanu. [Tel. another form of అలం] n. Quarrel, enmity. అలం, ద్వేషము.

అర్జు arvanu. [Skt. from అర్జు] adj. Relating to, belonging to or derived from a Rishi. **అర్జు** *arvanu* Spiritual, prophetic; inspired or revealed by means of a Rishi. **అర్జు** *arvanu.* n. A form of marriage in which a girl is freely given away in accordance with the Shakas, her parents receiving a cow and an ox in return. **అర్జు** *arvanu* మరలించి అర్జు *arvanu* వచ్చునది *అర్జు* *arvanu* వచ్చునది *అర్జు* *arvanu* వచ్చునది.

అలం alanki. [Tel.] n. A palanquin which is like a chair. **అలం** *alanki* *alanki* or **అలం** *alanki-gudi.* n. A boisterous game among boys. Vinh. vii. 211.

అలం alambanu. [Skt.] n. An asylum, prop, receptacle, support. Adj. Hanging from, depending on. అలం. **అలం** *alambanu.* [Skt.] adj. Pendent, suspended.

అలంభము *alambhamu*. [Skt.] n. Slaughter, killing. సంహారము.

అలకాపతి or **అలకాపతి** *ala-kapata*. [Tel. అల=అవుల] A herdsman. ఆవులను కాచువాడు.

అలకించు *alakintu*. [Tel.] v. i. To listen, hear, attend to. విను.

అలకించు *alakintu*. [Skt.] v. i. To see, find out. చూచు, కనుగొను.

అలచిప్ప *alu-chippa*. [Tel.] n. A cockleshell.

అలలి *alali*. [from Skt. అలలి] n. Buzzing, singing merrily. కాకాళము.

“అలలించుకొనినాడు దానిని
తలు పొలిచినాడును అలలించు
విధులందును నోటికడ.”

పాట: శ్లో. viii.

అలనపాలనము *alanapalanamu*. [Skt.] n. Care and caution. రక్షణము.
(The word అలన is an anuk.)

అలనకములు *ala-padamulu*. [Tel.] n. Bucolies, madrigals. (Sukas ii. 190.)

అలపించు *alapintu*. [from Skt. అలపించు.] v. i. To sing.

అలపాయి *ala-poyi*. [Tel.] n. A furnace with a great boiler or kettle.

అలపోతు *ala-potu*. [Tel. అల=అవుల] A bull. ఆడోడు.

అలము *alamu*. [Tel.] n. War, battle. Plague, trouble, oppression; హాస, విషము. Disregard, scorn, despite. అపదము, వ్యర్థము.
“అలమున వచ్చురాకొనకును మునులంబు
అలది చక్రరాజి యుగిరియె.” Swa. vi. 72.

అలయము *alayamu*. [Skt. cognate with *aya* q. v.; borrowed by Skt. from Dr. languages.] n. An abode, home, dwelling; a temple, as being the dwelling of the god. కర్ణులయము the home (or place) of misery. దేవాలయము a temple.

అలరి *alari*. [Tel.] adj. & n. Unprotected, destitute. అరాధ, హాధుడులేనిది. An ill tempered man, a bad man. దుర్మనసు.

అలరేడు *ala-ridu*. [Tel.] n. The ox; వృషభము, బసవము.

అలవ or **అలువ** *alava*. [Tel.] n. An armadillo, a scaly anteater. See అంక.

అలవట్టుము *ala-vattamu*. [Tel.] n. A banner or large fan, like a sun or like a fig leaf, carried in processions.

అలవాలము *ala-valamu*. [Skt.] n. A garden-bed; a basin for water round the trunk of a tree. పాడు. మధుర్యాభిరామము a paradise of delights, a sea of sweets.

అలస్యము *alasyamu*. [Skt.] n. Delay, heedlessness; sloth, idleness. అన, సోమంశము. అలస్యములేము or అలసించు *alasyamu-cheyu*. v. n. To delay, to idle or trifle time away.

అలాగు *a-lagu*. [Tel. అ+లాగు] n. That way.

అలా *ala*. [Tel. అ+లాగు] adv. So, thus (contracted from అలాగు). అలాగేంటి *a-laganiti*. [Tel. అ+లాగు] adj. Such. అలాగు, అలాగున, అలాగే, *alagu*. adv. Thus; so, in that manner. అలాటి *alati*. adj. Such: like that.

అలారము *alaramu*. [Tel.] n. A torch. Swa. ii. 138. అంబ.

అలానము *alanamu*. [Skt.] n. The post to which an elephant is tied. A tether. (B. iv. 51. A. ii. 34.) Also, a rope. తాడు.

అలాపము, అలాపన *a-lapamu*. [Skt.] n. Talking, lamentation. అల Recitation the prelude in music; tuning the voice or pitching the note. కాకాళము. అలాపించు *a-lapintu*. v. n. To talk, to grieve To tune the voice. కాకమున తప్పక తాడు.

అలాయము *a-layamu*. [Tel.] n. Readiness, intention, preparedness. అలాయము adj. Fit. పాత్రము. Ready, prepared, resolved determined. అలాయముగు *alayamu-gu*. v. n. To be ready or prepared.

అలావర్తము *Alava* as అలవర్తము. (q. v.)

అలి or **అలి** *ali*. [Skt.] n. A line, row, or range, a bank or ridge. A woman's female friend or gossip. చరిత్ర. **అలి** [Tel.] n. Ridicule, satire. adj. Inferior. హీనమైన. **అలిగొను** *ali-gonu*. [Tel.] To ridicule. అపహసించు. To disrespect or disgrace. హీనపరుచు. రానా. అర్చన. v. భార. శబ్ద. ii.

అలింగనము *alinganam*. [Skt.] n. An embrace; **అలింగనముచేయు** *alinganamu-cheyu*. v. t. To embrace. గాఢించు. **అలింగము** *alingamu*. A sort of drum made like a cow's head.

అలించు *alintu*. [Tel.] v. a. To listen to, give ear to. అలించు.

అలివి See అలవి.

అలిధము *alidhamu*. [Skt.] adj. Stretching, striding. (See అలిధము) n. The archer's attitude in drawing the bow when he puts the right foot forward.

అలు *alu*. [Tel.] n. A woman, a wife. (Gemitivo అలి. Pl. అలలు.) అనుమడు man and wife, a married pair. అలిమకవారు a wife's kinsfolk. అలిమోడు a wife's brother or sister. ఇల్లాల the housewife.

అలు *alu*. (from అలు a cow.) n. plu. Cows, kine. అలులు.

అలుక *aluka*. [Skt.] n. A small vessel. అలక.

అలుకము *alukamu*. [Skt.] n. An esculent root (*arum campanulatum*.) the sweet potato, (*cucurbita lagenaria*.) చేమకూర, గుర్రకూర.

అలుక or **అలువ** *aluka*. [Tel.] n. A scaly ant-eater, an armadillo. పుచ్చగము. Same as అలు.

అలుగడ్డ *alu-gadda*. [H.] n. Potato. అలగడ్డ. బంగాళాదుంప.

అలెగొంట్లు *ale-godlu*. [Tel.] n. Servants. అలెగొంట్లచేరికిది అలెగొంట్లు.

అలెగొంట్లు or **అలెగొంట్లు** *ale-godlu*. [Tel.] n. A fire place, whereon three or four

pots are fixed in the earth together, with a fire in the centre. Same as అలెగొంట్లు.

అలెఖము *alekhamu*. [Skt.] n. Writing, painting. చిత్రము, వ్రాసుట. **అలెఖము** *alekhamu*. [Skt.] n. Writing, Painting. వ్రాసి, చిత్రము. చీర దిఖించు.

అలెఖము or **అలెఖము** *alekhamu*. [Skt.] n. Sight, view; sun's heat, light-మాపు, ఎండ, వెలుగు. **అలెఖించు** *alekhamu*. v. a. To see, view or look at. చూచు.

అలెచన *alechana*. [Skt.] n. Thought, looking at, or examining. Consultation, consideration, reflection, counsel, policy, deliberation, plan, intent, purpose, motive, imagination, supposition, advice, view, intention. అలెచనచేయు to weigh, consider, view, regard. **అలెచించు** *alechintu*. v. a. To think, view, consider, consult, deliberate, suppose or reflect.

అలెదనము *aledanam*. [Skt.] n. Churning, a thorough enquiry, rinsing, investigation, sifting, research. కలిపింపుట. **అలెదించు** *aledintu*. v. a. To churn: investigate. కలిపింపుట.

అలెన *aleni*. [Tel.] adv. Meanwhile.

అలెలము *alelamu*. [Skt.] adj. Agitated, shaken, fluctuating, tremulous, quivering. అలెలమున అంగ, desirous. అలెలము. A. vi. 132.

అల్లకొస *alla-kosa*. [Tel.] n. A species of crow.

అల్ల *alla*. [Tel.] n. A species of grain. అల్లలు నిన్నుకున్న నేరాలు a proverb for 'one who has grown up under one's eyes.'

అల్ల *alla*. [Drav.] n. A Vaishnava name for a saint. The Alwars or saints were twelve in number and are considered to have been incarnations of the attendants, arms, or insignia of Vishnu: each of them wrote a portion of the "Dravida Prabandham," or "Tamil Veda" held in greater veneration than the original Sanskrit Veda, of which it is, in fact, an ancient Tamil

translation (Ellis.) The *హనుమత్కావ్యము* is a history of these personages. A hawk is sometimes called *కురుదా*. **అవ** *ava*. [Tel.] n. A flat or marsh glebe, low ground. A lake. Mustard seed. Recollection. **అవపాన** *ava-pāna*. [Tel.] v. i. To come to recollection. కష్ట ప్రకీర్ణము. అది నాకు అవపానము I do not recollect it. అన్యాయముతో కలుచుంటిల్లు they were sick at heart. V. P. ii. 58. **అవకాయ** *ava-kāya*. n. Mango pickle made with mustard seed and oil. తెల్లఅవాలు *Brassica alba*, or, the white mustard. నల్లఅవాలు *Brassica dichotoma*. అవాలు *Brassica nigra*, the black or true mustard (Watts.) **అవంత** *avanta*. [త+అంత] n. A very little, a mere grain: as much as a mustard seed. రవంత.

అవ బెము *avazamu*. [Tel.] n. A brazen kettle drum. రుంజ. R. ii. 88. A. iv. 36. E. iii. 38.

అవము *avamu*. [Tel.] n. Manner, good style, mode. నూతికట్టుకడన అవమున in peril, like a pitcher on the brink of a well. అవమునకయ్యదీప్తి (G. v. 60.) Arranging his bed properly. “శీతవీరావములయొడిచి” Velag. iii. 95. **అవమీను** *avamīnu*. To take, live upon. వాడు గాలి అవమీని బ్రతికిన. P. iv. 53. He lived upon mere air: he starved. To help (one) to food or to drink.) To serve up a meal. See Vasu. iii. 152. **అవమిల్లు** *avamilla*. v. n. To be confused. కలగు. కలకొనెను.

అవక or **వీరావక** *avaka*. [Tel.] n. A sort of cucumber. అవకదీర a bitter cucumber. చేరుదీర.

అవడి or **హావడి** *avadi*. [Tel.] n. Danger, harm, peril. ఉపద్రవము, హాని.

అవము *avamu*. [Tel.] n. A potter's kiln. గొళ్ల అవము a “kiln on legs,” i.e., one built with interstices through which fuel is supplied. వండియోనము ‘a shed kiln,’ one built solid on a layer of fuel, pots or tiles. Vish ii. 58.

అవరణము *avaranaṃ*. [Skt.] n. A precinct, premises, enclosure, compound; space

enclosed round a house or garden. **అవరణము** or **అవరణము** *avaranaṃ*. v. i. To surround, hem in. To cover all over as a creeping plant or grass does. చుట్టుకొను.

అవరణ *avarana*. [H.] A journal; a diary. దినపీఠ; a cash book; the distribution of items of account under appropriate heads.

అవర్రము *avarāṃ*. [Skt.] n. A whirlpool; also (metaphorically) a curl of hair. **అవర్రనము** or **అవర్రము** *avarāṇam*. n. Repetition of a lesson, doing again. పాఠమునొక్క నల్ల.

అవర్తి *avarti*. [Skt.] Corrupted from అవర్తి. (q. v.)

అవల *avala*. [Tel. అ+అల lit. that side.] adv. Beyond. (See అంత.) ఎనిమిదియేడ్లకు అవలనో యావలనో eight years ago more or less. అవలయావల both before and after. అవరికి అవల further and further.

అవలి or **అవలి** *avali*. [Skt.] n. Range, row, line, assembly. కోటావలి tressess.

అవలింపు *avalintsu*. [Tel.] v. n. To yawn, to gape. **అవలింత** *avalinta*. n. Yawning.

అవశ్యకము *avasyakam*. [Skt.] n. Necessity, need. అక్కర. అవశ్యకమైనది an inevitable act.

అవహము *avaham*. [Skt.] adj. That which produces. కలెంచునది. భయపాము producing or causing fear. **అవహించు** or **అవహిల్లు** *avahinsu*. v. n. To arise in the mind, as joy or any passion. To enter as a spirit into the body, the spirit of a deity to possess an idol. వానిని దేవతము అవహించినది a devil seized him.

అవాలము or **అవాపము** *avalāmu*. [Skt.] n. A basin for water round the foot of a tree. వాడు, అవాలము.

అవాలు *avala*. [Tel.] n. Mustard seed. See under అ.

అవాసము *avasam*. [Skt.] n. A house. పురుగులకు రక్షకంబు అవాసమునకు Woollens harbour insects

అహానము *ahānamu*. [Skt.] n. Calling, abstraction (as opposed to నిర్వృత్తి repulsion.) The invocation (of the deity or evil spirits by mystical words, the bringing down the spirit of a god into an image).

అవి *avi*. [Tel.] n. Steam, vapour. అవి. Heat. కావము. M. v. iii. 39. To breathe into a handkerchief and put it to the eye to relieve pain. అవిండు *avinisu*. v. t. To cook in steam. అవివర్ణు *avi-patnu*. v. t. To inhale steam or to pass steam over.

అవిడ or **అవిడి** *avida*. [Tel. అ+విడ] pron. She, that woman: as opposed to అవిడ.

అవిరి *aviri*. [Tel.] n. Steam, vapour, exhalation, the heat of the breath. అవిర్లు *avirilla*. v. n. To sweat, to steam, to moisten. వెచ్చు.

అవిర్బుదిండు *avirbhavintu*. [Skt.] v. i. To be produced, generated or born. అవిర్బు అవిర్బువము or అవిర్బువము *avirbhavamu*. n. Birth, origin. అవిర్బువము *avirbhavatamu*. adj. Produced. ఉద్భవ.

అవిలము *avilamu*. [Skt.] adj. Agitated, turbid. కలకలించింది. కావలించు eager with desire. కావలించు agitated with anger.

అవిలి *avili*. [Tel.] n. A still, used by chemists.

అవిస్మృతము *avismṛitam*. [Skt.] adj. Evident, manifest, undisguised.

అవు *avu*. [Tel.] n. A cow. Plu. అవు or అవి. Cows, kine.

అవురము *avurumu*. [Tel.] n. Bulrushes. Sva. iv. 92.

అవురముడు *avuru-m-udu*. [Tel.] v. n. To weep; literally, to cry 'Alas'; అవురముని చెప్పి she wept bitterly.

అవురిండు *avurintu*. See. అవరించు.

అవుతము *avutam*. [Skt.] adj. Enclosed, surrounded.

అవురి *avuri*. [Skt.] n. A time, see అవురి. అవురి. అవురి. అవురి. అవురి.

అవేగము *avēgamu*. [Skt.] n. Haste, hurry, anger. అవురి. అవురి.

అవేదము *avēdanamu*. [Skt.] n. Making known. తెలుపు. అవేదిండు *avēditu*. v. t. To make known. అవేదిండు. A. iii. 60. అవేదితము *avēditamu*. adj. Made known, communicated. తెలుపబడినది.

అవేశము *avēsamu*. [Skt.] n. Possession. Inspiration (by the deity), possession (by evil spirits), fury, demoniac frenzy. అవేశి అవేశము కల్గెను he is possessed. అవేశవము *avēshanamu*. n. A manufactory or workshop. అవేశిండు *avēshintu*. v. a. To enter in, to possess (as a demon does). అవేశము, అవేశము. అవేశము *avēshakamu*. n. A hedge, fence or enclosure. ముట్టె.

అశ *asa*. [Skt.] n. Love, attachment, desire, wish, hope, passion, inclination, curiosity, avarice. అశాశము or అశాశము the chain of our lusts, fleshly ties. అశశింపు *asashintu*. v. t. To cause to desire, to allure, tempt, incite, encourage, to hold out prospects. అశశము *asashamu*. To desire, covet, long for. అశశశింపు *asashashintu*. n. A covetous man. అశశశి *asashashu*. To raise hopes or expectations, give hopes, tantalize. అశశశము *asashashamu*. n. The bond of love or desire.

అశ *asa*. [Skt.] n. Quarter, region, point of the heavens. అశశ.

అశయము *asayamu*. [Skt.] n. Meaning, intention, mind. అశయము.

అశనిండు *asantinū*. [Skt.] v. a. To bless. అశనిండు.

అశి *asi*. [Skt.] n. A serpent's fang. పాము యొక్క శి.

అశిండు *asintu*. [Skt. from అశ] n. To love, wish for, covet. అశిండు.

ఆశీర్వాచనము, **ఆశీర్వాదము** *āśīr-vācha-namu*. [Skt.] n. A blessing or benediction. **ఆశీర్వాదిను** *āśīradīnisu*. v. a. To bless, give a benediction. **ఆశీస్సు** *āśissu*. n. A blessing.

ఆశిషము *āśiṣhamu*. [Skt.] n. 'Venom fanged', i. e., a serpent. పాము.

ఆశుగము *āśugamu*. [Skt.] n. Wind, an arrow. గాలి, బాణము.

ఆశువు *āśuvu*. [Skt.] n. Speed. **ఆశుకవిత్వము** or **ఆశుభారాచవిత్వము** *āśu-kāvī-tvaṃmu*. n. Extempore poetry. **అనుభవ్యము** to improvise verses.

ఆశాచము *ā-sauchaṃmu*. [Skt. ఆశుచి] n. Pollution. అంతః. Mourning on the death of a relative; or imaginary pollution proceeding from the birth of a child; మరణము, మరణము, (లేక) పురుషుడు. The former is commonly termed మృతశాచము the latter శాశాచము. Hence **ఆశాచము** to go into mourning.

ఆశ్చర్యము *āścaryamu*. [Skt.] n. Wonder, admiration. **ఆశ్చర్యము** adj. Miraculous, marvellous. **ఆశ్చర్యపడు** *āścarya-padu*. v. n. To wonder, be surprised.

ఆశ్రమము *āśramamu*. [Skt.] n. Abode, cell, hermitage, retreat (equivalent to a living, rectory or see). State, stage, period or time of life from a religious point of view. There are four such stages, viz., 1. బ్రహ్మచర్యము bachelorhood or studentship. 2. గృహస్థ్యము householdership or being head of a family. 3. వానప్రస్థము being an anchorite. 4. సన్యాసము being a recluse. **ఆశ్రమధర్మము** the duties peculiar to each stage of life. **ఆశ్రమస్వీకారము** *āśrama-svīkāramu*. n. Embracing the ascetic condition: bidding farewell to the world.

ఆశ్రయము *āśrayamu* [Skt.] n. Support, asylum, refuge, retreat, place of safety, protection, patronage, countenance, అండ, బలము, పాత్రయములు ఇచ్చు. **ఆశ్రయము** *āśrayaṃmu*. n. The god of

fire, because he eats or destroys one's abode. **ఆశ్రయించు** *āśray-inṣu*. v. To take refuge, to depend upon or have recourse to, to court, to follow. **అనుసరించు**, **అండనొడు**. ఈ ప్రతిభమును ఆశ్రయించినాడు he adopted this reading. **ఆశ్రీరము** *āśrīramu*. adj. Dependent on. **ఆశ్రీరుడు** *āśrīrudu*. n. One who is looked up to for help. ఆశ్రయింపబడినవాడు.

ఆశ్లేష, ఆశ్లేషానక్షత్రము *ā-ślēṣa*. [Skt.] n. The ninth lunar mansion, containing five stars.

ఆశ్లేషము *ā-ślēṣhamu*. [Skt.] n. An embrace. **ఆశ్లేషించు** *āślēṣinṣu*. v. a. To embrace; to clasp. కృత్యము. **ఆశ్లేష్టము** *ā-ślēṣṭhamu*. adj. Embraced.

ఆశ్వయుజము or **ఆశ్వినము** *āśvayujamu*. [Skt.] n. The name of the seventh month.

ఆశ్వాసము or **ఆశ్వాసనము** *āśvāsamu*. [Skt. lit. taking breath or rest.] n. A chapter or section; a canto. Consolation: ఊరట. **ఆశ్వాసిండు** *āśvāsīṃsu*. v. n. To console, to comfort. ఊరడించు.

ఆశ్వినము *āśvinamu*. [Skt.] n. A day's journey for a horse.

ఆషాఢము *āṣāḍhamu*. [Skt.] n. The name of a month, June-July. The name of a tree called పాచుగు. A iv. 142. **ఆషాఢధూతి** *āṣāḍha-bhūti*. [Skt. from ఆషాఢ-పాచుగళం.] n. A cheat, a swindler. P. i. 224.

అస *asa*. Same as ఆశ. (q. v.)

"అపకుమారేణ కన్యాద్రి
సమాధానయమాప్నోత్
కామకుమారిం, కవికాక
తేజీఃపుంగవముర
సనకపత్రం."

అసాక్ష్యము or **అసాక్షుడు** or **అసిండు** *āsākṣyū*. [Tel.] v. i. To desire. అనిచు.

అపకప్పిరగాడు or **అపకప్పిరగాడు** *apakaṭṭipiragaḍu*. [Tel.] n. The goatsucker or night-jaw, caprimulgus. F. B. J. Vol. iii. 182. et. seq. గొందుములుచుగాడు.

అప్త *a-sakti*. [Skt.] n. Love, attachment, inclination, longing, whim. అప. Diligence.

అప్తము *a-saktamu*. adj. Inclined to, devoted to one object, diligent, active, addicted to. **అప్తడు** *a-saktudu*. n. An aspirant, devotee, lover. A man of diligence. అప్తకలవాడు.

అసనము *a-sanamu*. [Skt.] n. A seat: a posture or mode of sitting and kneeling, as పద్మాసనము.

అసరా or **అస్రా** or **అసాదు** *asara*. [H. from Skt. ఆశ్రయము]. n. Shelter, support, protection, patronage. ప్రాచ్య, అయ్యపు, అధారము. ఆ ఊరికి నీళ్ల అసరాలేదు the village has no resources for watering the lands.

అసన్నము *a-sannamu*. [Skt.] adj. At hand, near, proximate, ready, prepared. దానైన. అన్ను ప్రసన్నుడనరి on the point of bringing forth, about to be confined.

అసవము *asavamu*. [Skt.] n. Toddy, palm-wine. కల్లు, సారాయి. (a generic term for all spirituous liquors.)

అపాదించు *asadinchanu*. [Skt.] v. i. To obtain. పొందు, ప్రాపించు.

అసాదు *asadu*. [H.] n. An individual. అసాదునారీగా with each individual in order.

అసాయము *asayamu*. [H.] adv. The live long day, all day long, till evening.

అసారము *asaramu*. [Skt.] n. A hard shower. బడివాన, వడిగలవాన. Vasu. iv. 13.

అసీకము *asnamu*. [Skt.] adj. Sitting, seated. **అసనుడు** *asnadu*. n. He who is seated. అసీకరై they who are seated.

అసు [Eng. acc.] n. The ace in the game of cards. కాలికల అలలో ఒంటిమచ్చగల కాలి రేసు.

అసు *asu*. [Tel.] n. Three or five sticks in a line, fixed in the ground, on which thread is so wound as to form the figure of H: (used in preparing the web for the loom.)

అసుకొది *asu-kudi*. [Tel.] n. A stick through which the thread thus placed is passed. **అసుపొందు** *asu-pudu*. v. i. To pass this thread through the అసుకొది: (in so placing it they run backwards and forwards, and hence) అసుపొనినట్లు denotes, backwards and forwards: this way and that way. పడుకుదారము తిప్పినట్లు. **అనుమాదు** *anu-madu*. n. A frame work used to adjust the thread. మాలపొంగ పొందించుటకు వాడేవట్టుము.

అసురము *a-suramu*. [Skt. from అసుర.] n. The Asura's fashion: the custom of the Asuras, such as rapine, murder, and violence. అసురవివాహము. The marriage custom of the Asuras, by which the bride was purchased. **అసురీ** *asuri*. n. A female Asura.

అపె *ape*. [Tel.] n. Cutaneous and herpetic eruptions. బద్ధువరోగము, కళ్లంతా బద్ధురము వచ్చురోగము.

అస్కము *askamu*. [Skt.] n. Sprinkling water. నీళ్లుచల్లట.

అసేధము *asadhamu*. [Skt.] n. Check, restraint. అడ్డఆర్. Arrest: legal restraint; limitation of four kinds, viz.: కాలాసేధము limitation of time, స్థానాసేధము confinement to a place, ప్రవాసాసేధము prohibition against removal or departure, కర్మాసేధము restriction from employment.

అసోదా *asoda*. [H.] n. Rest, refreshment.

అస్తరము *astaramu*. [Skt.] n. A coverlet, a covering, a seat on an elephant. పర్యాప్తరము a seat or bed of sacred grass.

అస్తి *asti*. [Skt.] n. Property, effects, wealth, capital, houses, estate. **అస్తికాదు** *asti-kadu*. n. A rich person. **అస్తికాపు** *asti-kapu*. n. A substantial farmer. అస్తిపాస్తి goods and chattels. క్షేత్రాస్తి immovable property, చాక్లి movable property. **అస్తిమంతుడు** *asti-montudu*. n. A man of property: a rich man

అస్తికుడు *astikudu*. [Skt. from అస్తి to be] n. A believer in a god, one who acknowledges the existence of God, in opposition to నాస్తికుడు an atheist. **అస్తిక్యము** *astikyamu*. n. Belief in the existence of God. Theism. **అస్తిక్యము కలదు** *astikyamu kaladu*.

ఆశ *asha*. [Skt.] n. Bent or inclination, Wish, desire, fondness. Effort, diligence. **ప్రశస్తత్యము** *prashastatyamu*. Sindiousness. శ్రద్ధ, ఆశ, అస్తి.

అస్థానము *a-sthanamu*. [Skt.] n. Court, hall: పథ, రామపథ.

అస్థానము *asthanamu*. [Skt.] n. Place, room, situation: basis, ground for a supposition. **సందేహస్పదము** *sandehaspadamu* doubtful. **వాదవాదస్పదము** *বাদবাদaspadamu* disputed.

అస్థానము *a-sphalanamu*. [Skt.] n. The flapping of an elephant's ears. **అస్థానము** *asphalanamu*. adj. Flapped.

అస్థానము *a-sphotanamu*. [Skt.] n. Expanding, blowing. **అస్థానము** *asphotinita*. v. t. To give a slap to. చదు. To butt. పాడుచు. To split. పిచ్చి (రామ: యుద్ధ).

అస్థానము *asyamu* [Skt.] n. The face, the mouth. ముఖము, నోరు.

అస్థానము *a-svadanamu*. [Skt.] n. Feasting, eating, enjoying. **విశదము**, **అభిరుచి** *abhiruchi*. v. a. To taste, eat. చుచుచు, విశ.

అహ *aha*. [Tel.] Interj. denoting surprise, Ah!

అహము *ahamu*. [Tel. for అహము.] n. Pledge. కరుణ. Harischandra ii. [Skt.] n. A disease that affects the nose. ముక్కును కలుగు 24 రోగము.

అహము *a-hatamu*. [Skt.] adj. Beaten. **హతము**.

అహము *aharinsu*. [Skt.] v. t. To rob. అహించు; to attract. ఆహించు. To eat as food. అహించు. **అహార** *aharia*. n. One who eats. అహించువాడు.

అహము *ahavyam*. [Skt.] n. A sacrifice. **యజ్ఞము**, **అహము** *ahavyam*. n. One of the three consecrated fires in the grand Hindu sacrifice. It is lighted from the house-holder's perpetual fire; and is prepared for receiving oblations.

అహము *ahavamu*. [Skt.] n. War, battle. **యజ్ఞము**.

అహ *aha*. [Tel.] Interj. Ah! Aha!

అహము *ahamam*. [Skt.] n. Food, nourishment. **అహములు** *ahamalu* viands, foods. **అహరి** *ahari*. The eater: one who feeds on. **అహరించు** *aharintu*. v. t. To eat, partake of food. అహించు. **అహరించు** *aharintu*. adj. That which is to be understood or supplied in an ellipsis. తెచ్చుకోవలసి.

అహము *ahikamu*. [Skt.] n. An intermittent fever. **నిద్రానిద్రము** *nidra-nidramu* భయము.

అహము *ahuti*. [Skt.] n. Offering, oblation. What is offered by means of fire.

అహము *aho*. [Tel.] Oh! A. vi. b. **అహము** *ahoparnashika*. [Skt.] n. Boasting, vaunting.

అహము *ahnika-kriyatu*. [Skt. from అహము.] n. Rites or religious duties, to be done in the day time: పనులు చేయవలసి క్రియలు.

అహము *ahladamu*. [Skt.] n. Delight, pleasure. **సంతోషము**.

అహము or **అహము** *ahva*. [Skt.] n. Name, title. పేరు.

అహము *ahvanamu*. [Skt.] n. A summons: calling. పిలుపు.

ఇ

ఇ The vowel I as in 'ill.' The initial form. ఇ is usually changed into **యి** especially when there is no sandhi. thus: ఇల్లు *illu*, a house, is written **యిల్లు** *yillu*.

ఇంక ink. [Tel.] adv. More, yet more, still yet. As yet, till now, hitherto, hereafter, presently. Henceforth. ఇంకా come along, come further. ఇంక చూడు look further! ఇంకా Same as ఇంక.

ఇంకి inki. [Eng. ink]. n. Ink. చిహ్న, రేఖ.

ఇంకు ink. [Tel. a form of ఇంక.] v. n. To dry up, sink as water. ఇంకు. ఇంకుడు *inkudu*. n. Drying up. ఇంకుట. adj. Dried up. ఇంక.

ఇంకుడు inkudu. [Skt.] n. Hint, sign, indication of sentiment by gesture. అచట.

ఇంగలము, or ఇంగలము ingalamu. [Prakrit from Skt. అంగర] n. A coal, charcoal. ఇంక.

ఇంగలము ingalamu. [Skt.] n. Hint, sign, gesture, symptom, intention, purpose, inclination. ఇంగలము చతురార్థ్యముచేత ఇంగలం, కర్మకర్త లేకప్పుడు చతురార్థ్యము చూపుచు. From the countenance the wise discover the disposition as bees discover the unblown lily by its scent. ఇంగలము penetrating, skilful in reading a man's character, one who sees the heart. ఇంగలము knowledge of another's intention.

ఇంగలము Same as ఇంకము.

ఇంగలము ingilayi [Tel.] n. A sort of fish, the thorny eel, (*platystochys anguillaris*.) ఇంగలములము the fish called *scorpus viridis*.

ఇంగిలికము or ఇంగిలికము ingilikamu. [from Skt. వింశతికము:] 1. Vermilion, brick-colour. 2. medicinal drug, levigated cinabar. (Ainslie.)

ఇంగుడి ingudi. [Tel.] n. The plant called *Terminalia Calappa*. ఇంగుడు, ఇంగుడు.

ఇంగుడు ingudu. [Tel.] n. Asafetida.

ఇంకిమంతు inchi-manthu. [Tel.] n. Sweets. ఇంకి చదువుకుండుటకు చిహ్నం. “శుభం నకులమున కొక్కచానీతోడ, చాచిమయ్యెచ్చి కొని యందిమంచిచ్చి” కళ: iii. 260.

ఇంకె inku. [Tel. Skt. ఇంక seems to be derived from this word.] n. Sugar-cane. adj. Sweet, pleasant. ఇంకె, చుక్కె. ఇంకెపాలకడలి *inku-pala-kadali*. n. The sea of sugar. ఇంకెమమలము. ఇంకె బోడి or బోడి *inku-bodi*. n. A beauty, a lady. ఇంకెమమలము *inku-mamalu*. n. The sugar-cane. ఇంకెమిల్లుము *inku-millu*. n. The Indian Cupid whose bow is made of the sugar-cane.

ఇంకె inku. [Tel.] v. a. To increase. ఇంకె. P. i. 198. Dasav. ix. 47. Parij. ii. 6. To wish. ఇంకె.

ఇంకె inku. [Tel.] adj. Small. ఇంకెమిల్లుము less or more.

ఇంకె inku. [Tel.] adj. A little, even the least, petty. ఇంకెము.

ఇంకె or ఇంకెపగడ్డ inku. [Tel.] n. A certain root. ఇంకెపగడ్డ కొర.

ఇంకె inku. [Tel. from ఇంక (q. v.) reckoning or counting being made by means of squares.] affix. By, at the rate of. ఇంకెము నుండిము to reckon or multiply by four. ఇంకె inku-ki. At the rate of. ఇంకెము at five; by five, five at once. ఇంకెము నుండిము ఇంకె I gave ten rupees for each. ఇంకెము ఎంత how much is it per yard. ఇంకెము పది about forty men came. ఇంకెము one hundred in number.

ఇంకెము inkarumu. [Tel.] n. Narrowness. Difficulty. ఇంకె, పంతుము. (కృ. ఉచ్ఛ్వా. iv.)

ఇంకె inku. [Tel. from ఇంక] adj. Of the house ఇంకెము. ఇంకెము ఇంకె-కు. n. A householder, a married man. ఇంకెము. ఇంకెము ఇంకె-pattu. n. The place near the house. The state of being a householder or married man. ఇంకెము ఇంకె-pattu. n. A slave girl. ఇంకెము ఇంకె. ఇంకెము ఇంకె-pattu. n. The family or house name.

ఇంట్రా indra

132

ఇంద్ర indra

ఇంటియారదు or **ఇంటియన** *inti-yaradu*. n. The husband. పెనిమిటి. **ఇంటిల్లిపాది** *intilli-padi*. [ఇల్లు + పల్ల + (ప) + అది] n. All the family. కుటుంబమవారందరు. See ఇల్లు.

ఇంట్రాను *intramu*. [Tel.] Same as ఇంట్రాను **ఇంట్రానదు** *intra-padu*. v. i. To be in difficulties, to suffer. పోకటాడు.

ఇండు *indu*. [Tel.] v. plural imperative of ఇచ్చు. Give ye: ఇయ్యడు or ఇయ్యండి.

ఇండి *inde*. [Tel.] n. A crack, a split. చీలిక. ఇండిపాన split, cracked. ఇండిపాయు to split. చీల.

ఇంత *inta*. [Tel. ఇ+అంత] adj. This much, so large as this. ఇంతవఱకు thus far; as yet. ఇంతకు and beside all this. ఇంతలో meanwhile. ఇంతమున్ను, ఇంతవఱకు heretofore. ఇకయంత this much more. ఇంతవఱ all this while, thus far. ఇంతవఱ so bad. ఇంతవఱకు so long. ఇంతటి కన్నులు eyes so large. ఇంతటి పనులు such great works. నాలుగింతలు four times as much. ఇంత అంతకాదు it is vastly great, lit. it is not so much nor so much. వాడు పట్ల ప్రయాసలు ఇంతంతకాదు the trouble he is in is beyond telling. ఇంతంతవఱకాదు he is no common rogue. **ఇంతట** *intata* adv. With this. ఇంతటిలో within this time. ఇంతటి such. **ఇంతవఱకు ఇంట్రాను** *inta-rattu*. All this. ఇది అంత యంత. ఇంతకాల్పము ఇంతయ, or ఇంత only this much; that's all. ఇంతకాల్పమే, ఇంతకాల్పానా and notwithstanding all. ఇంతకాంతా and besides all this.

ఇంతి *inti*. [Tel.] n. Woman. స్త్రీ

ఇంత or **ఇంతమా** *inda*. [Tel.] Lo here! take it, here it is, come and take. ఇహో ఓసీ గమమ. ఇంది here it is! take it, sir. ఇహా is

ఇందను *indanu*. [Tel. ఇంత+నాడు] pron. So many persons

ఇంతటి or **ఇంతవఱ** *intita*. [Tel. ఇంత+ఇతి] adv. Thus far hitherto, just now

(past time), already, up to this place, up to this time, until now, so long. ఇంతవఱకు. ఇంతకా తిరుగునా will it be thus far? ఇంతకాటి ప్రశ్న the preceding question ఇంతకాటివాడు the man that was here just now.

ఇంది, ఇందిర *indi*. [Skt.] n. Lakshmi. లక్ష్మి.

ఇందిరిమా *endi-indiramu*. [Skt.] n. A large kind of bee. కుప్పె.

ఇందీవరమా *indivaramu*. [Skt.] n. The blue lotus.

ఇందు *indu*. [Tel.] v. n. To stay, remain, dwell. To be contained in. ఇనుడు, అదను.

ఇందు [Tel.] (pron.) This place. ఈచోటు. (See అందు) ఇందుకు for this ఇందులకు. hither ఇచ్చోటికి; for this దీనికి. ఇందు in this, herein. ఇందువల్ల by this. ఇందుకింద under this. ఇందుపైన upon this. ఇందుకిచ్చు bring it hither. ఇందునందులేడు he is neither here nor there.

ఇందు or **ఇందుపు** *indu*. [Tel.] The clearing out. చిల్లించు.

ఇందుడు *indudu*. [Skt.] n. The moon. చంద్రుడు, కేదవనామ **ఇందువారమా** *induvaramu*. Monday. సోమవారము.

ఇందుపు *ind-uppu*. [Tel. ఇందు (the Indus) +ఉప్పు] n. Rock-salt. సైఫలకామము.

ఇంద్ర *indra*. [Skt.] n. The god Indra.

ఇంద్రశీలమా *indrashilamu*. n. A certain mountain మందాకి. **ఇంద్రశీలమా** *indrashilamu*. n. A cochineal insect, a red insect belonging to the mite family. ఇంద్రశీలపురుగు; బాణు as అంద్రశీలపురుగు.

(q. v.) **ఇంద్రశాలమా** *indra-shalamu*. n. Juggling, conjuring. ఇంద్రశాలవైద్య sleight of hand. కణకల్పవైద్య. **ఇంద్రశాలికుడు** *indra-shali-kudu*. n. A conjurer or juggler.

ఇంద్రశీలు *indra-shilu*. n. Name of the son of Ravana **ఇంద్రశీలు** *indra-shilumu*. "The bow of Indra." The rainbow. **ఇంద్రశీలమా** or **ఇంద్రశీల** *indra-shilamu*. n. A sapphirine. పీఠము. See

సం. Vasu. iv. 129. ఇంద్రలోకము *indra-lokamu*. n. The heaven of Indra. Fairyland. ఇంద్రాణి *indrani*. n. Name of the wife of Indra. A sort of bracelet. ఇంద్రాయుధము *indr-ayudhamu*. n. The rainbow, a thunderbolt as the weapon of Indra. ఇంద్రాద్రి *indr-ari*. (Indra-ari) The foe of Indra. A giant. అమరము. ఇంద్రావరజము *indra-varaju*. Vishnu.

ఇంద్రియము *indriyamu*. [Skt.] n. An organ of sense. భూమేంద్రియములు organs of perception, కర్మేంద్రియములు organs of action, and అంతేంద్రియములు the internal organs, the first includes the eye, ear, nose, tongue, and skin; the second, the organ of speech, or larynx, hand, foot, and the organs of generation. The last are మనసు the mind or organ of thought; బుద్ధి the organ of apprehension, అహంకారము the organ of self-knowledge or consciousness, and చిత్తము the heart or organ of feeling. ఇంద్రియపుత్రి the natural propensities. పంచేంద్రియములు the five organs of sense. పంచేంద్రియబద్ధుడు the sensual man, one who is a slave to his lusts.

ఇంద్రుడు *indrudu*. [Skt.] n. Indra, the god of the sky corresponding to the Roman Jupiter armed with thunderbolts and noted for his amours. In composition the word denotes excellence. గజేంద్రుడు or గజేంద్రుడు a noble elephant

ఇంధనము *indhanamu*. [Skt.] n. Fuel, fire-wood. చిరుగు, పంటచెరుగు.

ఇంపు or ఇంపు *impu*. [Tel.] n. Fulness, satisfaction, ease. Fondness, liking. 'కండ్ల కింపైరే కడుపుకింపు' that which pleases the eye pleases the appetite. ఇంపైన pleasing, comfortable. ఇంపిరియు *impurimu*. [ఇంపు + ఇతి] adj. Pleasant. ఇంపైన. ఇంపుగా or ఇంపెనారా *Finely*, sweetly, nobly. Suitably, pleasantly. ఇంపాలయు *impalayyu*. [ఇంపు + అలయు] v. n. To suit, to be pleasing.

ఇక or ఇంక or ఇకమిదట or ఇగ్గి *iku*. [Tel.] adv. Yet, still, further, hereafter, henceforth, then, next, in future, presently, soon. ఇకయెందుకు why now? ఇకకెల్ల now you had better go.

ఇక్క *ikka*. [Tel.] n. Place, home, dwelling. "చక్కచూలయిక్క" (T. iv. 85.) she was the very home of the graces. ఒక్కయిక్క in one direction, హెచ్చి the lip. అంద మండలము.

ఇక్కట్లు *ikkattu*. [Tel. ఇరుకు + కట్టు] n. Difficulty, intricacy. చంకటము.

ఇక్కడ *ik-kadu*. [Tel. ఈ + కడ] adv. Here: in this place.

ఇక్కము *ikkamu*. [Tel. another form of ఇరుకుటము] n. A narrow place. ఇరుకుచోటు.

ఇక్కరియు *ikkarinu*. [Tel.] v. n. To blink, look hard at.

ఇక్కుపాటు *ikka-patu*. [Tel. ఇక్క - ఇరుకు] n. Difficulty. ఇక్కట్లు.

ఇక్కువ *ikkava*. [Tel.] n. A place: చోటు, a secret: క secret part. శిష్యునిము. Trace. మోక్ష. Machination, internal agency. R. ii. 102.

ఇక్కియూ *ikkiyuu*. [H.] n. Will, pleasure, choice, liberty. స్వతంత్రత, యశస్సు.

ఇక్షువు *ikshuvu*. [Skt. prob. der. from Tel. ఇంపు. q. v.] n. Sugarcane. చెరుగు. ఇక్షు భండము *ikshu-khandamu*. n. A bit of sugarcane. ఇక్షుపండుము *ikshu-dandamu*. n. A stalk or stem of sugarcane. ఇక్షు పనము *ikshu-panamu*. n. A sugarcane plantation. ఇక్షుభవనము or ఇక్షుశరణుడు *ikshu-dhanuudu*. n. Cupid, the god of love (whose bow is made of the sugarcane)

ఇగ్గము or ఇగ్గము *igga*. [from Skt. ఏమము] n. Moisture, dew, frost. కిరణము.

ఇగ్గి *igirika*. [Tel. from ఇంపు] n. Boiled rice from which the water is not drawn off but evaporated so that no gruel is formed. అగ్గిబియ్యము, అగ్గిబియ్యము.

ఇగిలించు *igilina* [Tel.] v. n. To grin.

ఇగిలించు or **ఇగిలించు** *igilinta*. n. A grin.

చుట్టకు గెలిగెట్టెలు.

ఇగురు *iguru*. [Tel.] v. n. To evaporate.

ఇంక. ఇగురుట్టెలు to cause to dry up by boiling. To dry up.

ఇగురు *iguru*. [Tel.] n. A sprout or young

leaf: the red gums of the mouth. చిగురు.

ఇగురుకుర *iguru-kura*. n. A kind of

curry. ఇగురుకురేటి *iguru-kudeti*. n.

A blooming girl. **ఇగురుత్తు** *iguru-ttu*.

v. n. To bud or blossom, to bloom.

చిగురు. "కామమకరత్రా" with a burst

of displeasure. **ఇగురు** or **ఇగురుకు** or

ఇగిలించు *igurisa*. [Tel. from ఇగురు (q. v.)

v. a. To dry up, decrease, do away with.

నాశించు. "ఈ దూకుటకు మిగిలించుకొట్టి."

B.D. vi. 351. To sprout, shoot, bud.

చిగురు.

ఇగ్గ *igga*. Same as ఇగురు

ఇగ్గునాగి *igga-naggi*. [Tel.] n. Hauling
about, struggle, violence.

ఇగ్గు *iggu*. [Tel.] v. a. To pull, haul, drag,

jerk, struggle. Subh. ii. 30. To

incline to a side or backwards. యిగు,

మగ్గు యిగు. **ఇగ్గులకు** *iggu-laku*. v. To

pull, to jerk, to struggle. **ఇగ్గులకు** *iggu-*

laku. n. Struggling, jerking, pulling

backwards. నాశించు.

ఇకట *ikata*. [Tel. ఈ+కట] adv. Here.

ఇకటి *ikati*. adj. Belonging to this

place. (Same as ఇకట or ఇకటి.)

ఇచ్చే *ichche*. [Tadbh. from Skt. ఇచ్చ] n. Inclination,

fancy, love. **ఇచ్చేకు** *ichcheku*.

n. Cajolery, wheedling, trickery. ఇచ్చే

కూకరి a rogue, a flatterer. **ఇచ్చేకు**

ichcheku. n. Flatterer. (A. iv. 48)

మొట్టమొదట. **ఇచ్చేకు** *ichche-*

ku. v. n. To like, fancy.

ఇచ్చేకు *ichcheku*. [Tel. ఈ+కట] adv. Here,

in this place. Same as ఇకట.

ఇచ్చుచుట్టు *ichche-puttu-kutu*. [Tel.]

n. giving and taking. Traffic, affinity,

matrimonial relationship.

ఇచ్చు *ichche*. [Tel. from ఇచ్చ] v. t. To give,

to permit, let, allow. చేయనిచ్చు they let

(him) do so. చేయనిచ్చు they let (him) go.

చేయనిచ్చు let it pass. చూడనిచ్చు or చూడ

నిచ్చు let me see it. చూడనిచ్చు let it,

or them, &c., come. నచ్చు చూడనిచ్చు

they did not let me come. చూడనిచ్చు

let it be so, he it so. మరొక అర్థమిచ్చు

it gives another meaning. మనస్సు to

give the heart, consent, listen. ఇచ్చు

or ఇచ్చునా shall I give? **ఇచ్చింపు** *ichchinpu*.

v. a. (The causal of ఇచ్చు) to cause

to deliver bestow or grant.

ఇచ్చు, **ఇచ్చుట** Same as ఇచ్చు.

ఇచ్చు *ichche*. [Skt.] n. Love, wish. **ఇచ్చు**

ichche. [Skt. ఇచ్చ+ఇచ్చ] n. One's own

inclination, independence. స్వచ్ఛంద.

ఇచ్చు, **ఇచ్చు** *ichche*. [corrupted from

Skt. యిచ్చ] n. The testicles. పుష్కరము.

ఇచ్చు *ichche*. [H.] n. Farming, renting,

a farming of the revenue customs, con-

tract, monopoly. ఇచ్చు. **ఇచ్చు** *ichche-*

ichche. Farmer, renter, contractor.

ఇచ్చు *ichche*. [H.] n. Trousers. లాంగు.

ఇచ్చు *ichche*. [Tel.] n. Puzzle, dilemma,

distress. నాశించు, క్రమము.

ఇచ్చు *ichche*. [Skt.] n. The planet Jupi-

ter. ఇచ్చు.

ఇచ్చు *ichche*. [Tel.] adv. Here, in this place.

ఇచ్చుచు ఉన్నది. ఇచ్చుచు ఉన్నది

here, already. ఇచ్చుచు ఉన్నది

from this ఇచ్చు

మొట్టమొదట.

ఇచ్చు or **ఇచ్చు** or **ఇచ్చు** *ichche*. [Tel.] n.

Brick. ఇచ్చుచు ఉన్నది or ఇచ్చుచు ఉన్నది

to make bricks. ఇచ్చుచు ఉన్నది

they burn 1000 bricks.

ఇదివల *istala*. [Tel. ఇలు+వల] adv. Since, thus time, lately, recently, latterly. ఇదివల నందిరాంధర the late king. ఇదివల (in the inflexion) subsequent, as ఇదివలము the latter operations. ఇదివల దివము subsequent particulars.

ఇటు *itu*. [Tel. lit. this way.] adv. Thus; ఇటువల heretofore. ఇటువంటి *ituvanti*. [Tel. నంటి=నంటివలము] Such ఇట్టి. ఇటువంటిది to such an affair. See అటువంటి. ఇటువల *ituvale*. Similarly. ఇటు.

ఇటువల See ఇదివ.

ఇట్లు *ittlu*. [Tel. ఇట్ట+అట్లు] adv. This way and that. Fie! O fie! T. iv. 189. Alas! ఇట్లుచుడు (A. iv. 87.) to be surprised or shocked.

ఇట్లులను *ittulanu*. [Tel.] adj. Vast, huge, great, abundant. గొప్ప, తరచు, అధికము, విస్తారము. ఇట్లులనుగ or ఇట్లులనుగ *ittulanu-ga*. Vastly, greatly.

"అట్టిదియెల్లప్పుడునురాధిపతి పుట్టినపుడు
యట్లుమైన తనమునకొంది ముఖమునందు."

M. III. v. 241.

ఇట్టి *ittu*. [Tel.] adj. This, like this: such as this. ఇటువంటి.

ఇట్టి Same as ఇదివ.

ఇట్టి *ittu*. [Tel. ఇట్టి+ఇటు] n. Such a man. ఇటువంటివాడు. ఇట్టిది *ittidi*. This, this sort of. ఇట్టు *ittu*. n. This way, adv. Thus. ఇట్టు. ఇట్టు *ittu*. adj. Thus, at once. ఇట్టు or (ఇట్టు) ఇట్టు, ఇట్టుగ, *ittu*. Thus, in this way. ఇట్టురా come here. ఇట్టులే or ఇటులే *ittule*. Such. ఇట్టుటి యండ్లలో in such houses. ఇట్టు or ఇట్టులు *ittu*. adv. Thus, so, in this way.

ఇద *ida*. [Skt.] n. Ground. కేట.

ఇదాఫలము *ida-phalamu*. [Skt.] n. The musk orange: a species of citron.

ఇడి or **ఇడినములు** *idi*. [Tel.] n. A sort of wheat cake. ఇడిన అనియందును ఇడినాని ఎనటనందును కందిన మున్నులు ఇడి అయ్యులొచ్చెడి ఇడి: ఇడినములు. కందిములు. "ఇడుములు నడుములు నిడియు అనియిడియు." T. i. vij.

ఇడియు or **ఇడినోపు** *idiyu*. [Tel. డిడు.] v. n. Split, crack, fall to pieces. డిడు, ఇడియు. To fall in, as a well. ఇడినపూరు a ruined well. ఇడియుగ్గు. *idigu-gogu*. To demolish.

ఇడు *idu*. [Tel.] v. a. To give, offer, place, put, lay. To set, plant. డిడు. (A. iv. 285.) he planted thorns. ముచ్చెడవా uttering a cry. గొడుగు hold an umbrella అడ్డుచు to interpose, place between. తుడిచు to offer worship: to worship. తాడ్డుకు to pawn. త్తుడు to sound. గొడుగు to leap

ఇడుగడి *idugadi*. [Tel.] n. Entry. అనుచ. Difficulty. ఇడ్డు.

ఇడుపు *idupu*. [Tel. from ఇడియు] n. A breach or crack, a hole. Parigi. ii. 44.

ఇడుము *idumu*. [Tel.] n. Trouble, evil, misfortune, hardship అడు, ముఖము. ఇడుమునా to suffer trouble. ఇడుమునందుకు, ఇడుముచ్చు to torment, grieve, plague.

ఇడ్డె *idda*. [Tel.] n. A sort of cake రాచనకడుగు. H. i. 117.

ఇరువరము *iru-paramu*. [Skt.] adv. Henceforth. ఇరువర.

ఇరుకరి *iru-kari*. [from Skt. వి-కరి] adj. Agreeable, వి-కరము.

ఇరుడు *irudu*. [Tel.] n. He, this man.

ఇరుము *irumu*. [from Skt. వి-కరము] adj. Agreeable. వి-కరము.

ఇరువరము *iruvaram*. [Skt.] n. Another thing. ఇరువరము adj. Other, different. ఇది అన్యము అయిన యిది అన్యము this is injustice and nothing else. ఇరువరము *iruvadu*. n. Another man. అన్యరు.

ఇతవు itaru. (from Skt. *హితము*) n. Liking, agreeableness. ఇతము. **ఇతవరి hitar-ari.** n. One who says what is agreeable or good. హితవచనవాడు. **ఇతవుడు itarudu.** n. A friend. హితుడు.

ఇతి iti. [Skt.] A particle meaning 'This.' It shows like the Telugu 'అని' that the preceding words are a quotation, statement or reflection, and takes the place of inverted commas in English. ఇత్యాది *ityādi*. [ఇతి+అది] And so forth. et cetera. ఇత్యాదులైన పుస్తకములు = and other books. ఇత్యాదికములైన = and the like.

ఇతిహాసము iti-hasamu. [Skt.] n. Ancient story, legend. History : traditional accounts of former events : heroic history, such as the Mahābhārata and the Rāmāyana పురావృత్తకథ.

ఇత్తడి itṭadi. [Tel.] n. Brawn. కత్తిరి.

ఇత్తము itṭamu. [Tel. from ఇచ్చు.] v. imper. Let us give. ఇచ్చెదము.

ఇత్తిగ itṭiga. [Tel.] n. A throw at dice in which a pair of threes comes up. మట్టెము.

ఇత్తరుడు itṭarudu [Skt.] n. A poor man. దొడ్డుడు. A low man. ఏరుడు. A wicked man. క్రూరకర్మిడు. A wayfarer. బాటసారి.

ఇది idi. [Tel.] pron. She, it, this. The 6th case is దీని and the acc. దీనిని as దీని తెలియించు declare this. The abl. is దీని నుండి or దీనిచేత "herely." plu. ఇది వాకు చాలా ఇది గానున్నది I am very much out of sorts. ఆ సవకరించుకొనినా మున్నది that conduct is not the thing, is so and so. ఇదిగో, or ఇమిగో *idigō* [ఇది+గొమ్మ lit. take this] interj. Look! do you see! behold! here it is! ఇమిగో యిచ్చాడు అమిగో యిచ్చున్నావని అంటాడు he puts me off with empty promises. -lit. Here I will give it, there I will give it, says he. ఇమిగో వచ్చావని చెప్పాడు or ఇమిగో నిచ్చెదనుడు he promised to return presently. ఇది Same as ఇదిగో

ఇద్దరి id-dari. [Tel. ఈ+దారి] n. This side, bank, or, shore, See దారి and అద్దరి.

ఇద్దరూ iddaru. [Tel. ఇరు+వారు] adj. or pron. Two persons, both persons. A negative verb requires this is to be translated neither: as ఇద్దరినిన్ని రానియ్యవద్దు let neither of them come in.

ఇద్ది Same as ఇది

ఇద్దము id-dhamu. [Tel. ఇరు+రూము] n. The measure called two రూములు. Marked thus in accounts ల ౨.

ఇద్దుగ id-duga. [Tel. ఇరు+దుగ] n. A throw of dice in which a pair of twos comes up.

ఇద్దము iddhamu. [Skt.] adj. Glowing, shining, pure. ప్రకాశము, శుభ్రము. **ఇద్దరరి రుడు iddha-charitudu.** A man of glorious deeds. **ఇద్దరూడి iddha-rūpi.** One of glorious form.

ఇద్దము idḍhamu. [Skt.] n. Fuel. రిడుగు, పంటరెండు.

ఇన్ప ఇన్నా. [Tel. for ఇనుప] Made of iron. See ఇనుము.

ఇనాము or ఈనాము inḍam. [H.] Inam, a present or gift; land granted by the Government rent free for ever or subject to a small quit rent. A present by Government. మాన్యము, భూమిమాన్యము. ఇనాము దారుడు a holder of an inam, తెచ్చెదకట్టు ఇనాము land granted to such as had shed blood in battle. కిరీయనాము an old bequest. కిరీయనాము a grant of land to a tollbearer. ఇనాయకు చేయు to grant.

ఇను inn. [Tel.] adj. Two. ఇనుమారుడు innu-maru. Twice. రెండుసార్లు. ఇనుమిక్కిలి innu-mikkili. Still more or very much. అత్యధికము. See ఇనుమిడి, ఇన్నూరు.

ఇనుక ఇనుక. [Tel.] n. Broken rice, mixed with husk. శివుకరెండు మాళం.

ఇనుక ఇనుకు. Same as ఇను. (q. v.)

ఇనుడు innudu. [Skt.] n. A name of the god Surya. **ఇనుమరుడు ina antudu.** n. The son of Surya. viz., Yama.

ఇనుమడి innu-madi. [Tel. ఇను+మడు] adj. Double, twofold. రెట్టి, ద్విగుణము. **ఇనుమడింతు innuadinthu** [Tel.] v. a. To double or redouble. రెట్టింపు.

ఇనుమద్ది innu-maddi. [Tel. ఇనుమ+మద్ది] n. The Sal tree (*Shorea robusta*) పొలము. Iron wood. ఇనుమద్ది. See మద్ది.

ఇనుము innumu. [Tel.] n. Iron. ఇనుప made of iron. ఇనుపచాము an iron chain. ఇనుపపు an iron girdle, i.e., continence, chastity.

ఇన్ని inni. [Tel. from ఇంత] neuter adj. So many, thus many. ఎంతన్ని a very few ఇన్నిటి for all this. ఇన్నో ఇంత. adj. Of such and such a number.

ఇన్నరూ innarra. [Tel. ఇను+నూరు or ఇరు+నూరు] n. Two hundred. రెండువందలు.

ఇప్తుకు or ఇప్తు ipudn. See ఇప్తుడు.

ఇప్పు ippa. [Tel.] n. *Bassia latifolia* or, the Butter Tree or Mahua Tree. పిచ్చు ఇప్పు *Bassia longifolia*, the Mowa or Mahua Tree of South India. పీను ఇప్పు *Achras Sapota*, the Sapodilla Plum of the West Indies. The Bully or Neeberray Tree (Watts.) ఇప్పుబిడి the flour made from the seeds. ఇప్పుళ-రా-పానం a fragrant sort of rice. ఇప్పుసారం strong spirit obtained from the ఇప్పురెడ్డు.

ఇప్పుడు ipudn. [Tel. ఈ+కొద్దు] n. Now, this time. ఇప్పుటి of this time. ఇప్పుటిను the present business. ఇప్పుటివారం the people of these days. ఇప్పుడే వచ్చినాడు he is just come.

ఇబ్బంది ibbandi. [Tel. ఇను+బంది] n. Strait, inconvenience, ambiguity. దిద్దుబాటు. ఏ క్రాంతి ఇబ్బందిగావున్నది water is deficient or scarce. ఇబ్బందిగానుండే irksome. ఇబ్బంది పని a troublesome affair. ఇబ్బందికొను

a troublesome fellow. Also, a mongra tiger supposed to be begotten by a tiger on a leopard. ఇబ్బందిపర్వము a horse of doubtful breed.

ఇబ్బందు ibbandu. [Tel.] n. Scarcity, dearth. రాము ఇబ్బందుగావున్నది the times are hard.

ఇబ్బడ or ఇబ్బెడ ibbada. [Tel.] n. A certain tree. (Hamas. iv. 18.)

ఇబ్బడి ibbadi. [Tel. ఇను+బడి, or ఇను+బడి.] adj. Twice as much. ఇబ్బడింతు ibbandinthu. Same as ఇనుమడింతు.

ఇభము ibhamu. [Skt. of elephant. Gr. elephas.] An elephant. ఇభయాన ఇభియానా. n. A graceful woman, i.e., a woman with an elephant's easy and luxurious rolling gait. ఇభి ibhi. n. A she-elephant. ఇభ్యుడు ibhyudu. A ruler, rich man. (A. ii. 125.)

ఇమూడు imudu. [Tel.] v. n. To be contained in, to remain, to stay. "నన్ను అతనికి ఇమడకపోయినది the medicine did not stay on his stomach. ఈ వార్తలను నాని లో ఇమడి ఉండదు he will not be able to conceal this news. ఇమూడుకోడు imudukodu. v. n. To be held or contained, ఇమడ్చుకొను. ఇమూడ్చు or ఇమూడుకు imuduku. v. a. To contain, hold, include, retrench, contract, abbreviate. ఇమడలేదు, ఇమడికే imidika. n. Brevity, compactness. అంతకుండకు, రేండుకుండకు.

ఇమ్మడి immagi. [Tel. ఇను+మడి] Double. See ఇనుమడి. ఇమ్మడింతు Same as ఇనుమడింతు.

ఇమ్మ immu. [Tel. imperative of ఇచ్చు] v. t. Give (thou.) See ఇచ్చు. ఇమ్మ n. A place, a home. Opportunity, convenience. State, plight. Beauty. ఇంపు. Expediency ఉపాయము, happiness, ease ఉపాయ ఇమ్మలేదు inconvenient, pinched. ఇమ్మల వల్ల, suitably రావగా. ఇమ్మ adj: Convenient, suitable, opportune, fitting. అంతమొకట, రెండవము. whole, entire, మూలము.

Pleasant, fine. సుఖము. Plain, evident. స్పష్టము. ఇమ్మెయి *immeyi*. adv. Thus. (See *Immu*.) ఇమ్మకోడు *immu-kodu*. v. i. To dwell, to live. జీవించు. ఇమ్మరమ్మ *immu-rappu*. n. Difficulty. ఇమ్మరమ్మ, సోకటము.

ఇయ్య ఇయ్య. [Tel. from ఇమ్మ.] v. t. Giving. ఇయ్యకోడు *iyya-kodu*. v. n. To consent. ఇయ్యకోలుపు *iyya-kolupu*. v. a. To persuade. ఇయ్యకోలు *iyya-kolu*. n. Consent. సమ్మతి, అంగీకారము. ఇయ్యజేయు *iyya-jeyu*. v. i. To consent. అంగీకరించు, సమ్మతించు.

ఇయ్యది *iyya-adi*. [Tel. ఈ+అది] pron. This one, this. ఈయది, ఇది.

ఇరకటము or ఇరకాటము or ఇరుకటము or ఇరుకాటము *irukatu*. [Tel. from ఇరుకు] n. A strait; difficulty, narrowness.

ఇరమ్మము *irammadamu*. [Skt.] n. Lighting. వెలుగు.

ఇరలవాణ్ణు *irala-vandlu*. [Tel.] n. Name of a jungle tribe.

ఇరవు or ఇరువు *iravu*. [Tel.] n. Place of rest. ఇరవారు *ira-varu*. [Tel. ఇరవు+అరు] or ఇరవుకోడు *iravu-kodu*. v. i. To become settled or fixed. స్థిరపడు, నిలిచు.

ఇరవు *iravu*. [Tel.] adj. Firm, fixed. స్థిరమైన. Fitting, suitable. తగిన. ఇరవుండు or ఇరవుపడు *irav-undu*. (ఇరవు+ఁడు) v. n. To become firm, to be fixed. నిలిచు, స్థిరపడు.

ఇరస or ఇరుస *irasa*. [Tel.] n. A grain measure being half a కూసు the Indian bushel. రెండుకుసులు, అరకూసు.

ఇరారు *ir-aru*. [Tel. ఇరు+అరు.] Twice six, twelve. Another form is శరారు.

ఇరి *iri*. (from ఇరియు q. v.) adj. Small, little. చూపుము, అబుచ్చము. D. A. ii. 42. Squeezed. ఇరికింది.

ఇరికి *iriki*. [Tel.] n. A game played by children. ఒకసభలైన అట

ఇరియు *iriyu*. [Tel.] v. n. To be squeezed, crushed, powdered. To be jammed as a door. నెరుకు. To be thin or narrow. సన్న. Acc. ఇరికొడు thin waist. ఇరికొట్టలు hard or firm breasts. A. v. 109. ఇరియించు to seize, to hold fast. గట్టిగా పట్టుకొను. To be broken, to be smashed. పగ్నా పగ్నమగు, నల్లనదులుచేయబడు.

ఇరివిరి *iriviri*. [Tel.] n. A hole made with a drill or చొక్కర.

ఇరు *iru*. [Tel. cognate with రెండు.] adj. Two, both. ఇరువెండు or ఇరుగడ both sides. ఇరుగోరు both shares, the whole, the gross crop. ఇరుచేత్తి both sides. ఇరువాణ్ణునత్తి a second ploughing. ఇరుది or ఇరుది six at dice: ఇరుకొడు or ఇరుదు two bushels. రెండు కూసు. ఇరుదిను on both sides. ఇరువారు twice four. ఇరుపది or ఇరుపై or ఇరుపై twice ten. ఇరువంకల on both sides, from side to side. ఇరువురు or ఇరువరు both persons.

ఇరుకు *iruku*. [Tel.] n. A strait, difficulty, distress, narrowness. Closeness, contact. adj. Narrow, tight, squeezing. ఇరుకు v. n. To be squeezed, stuck in. ఇరుకటము or ఇరుకాటము *irukatu*. n. A narrow place. ఇరుకునాడు. ఇరుకునూడు *irukunadu*. n. Posts set in a gate-way (i. e., పంజాళి) to exclude cattle but admit men; a turnpike. ఇరికిండు or ఇరికిండుకోడు *irikiindu*. v. a. To insert, poke in, stick in. ఇరికికోడు or ఇరుకొక్కోడు *iriki-kodu*. v. n. To get in; stick, be caught, be inserted, be entangled.

ఇరుగు *irugu*. [Tel. cf. Tam. ఇరు to be] n. Nearness; the neighbourhood. adj. Neighbouring, near, adjoining. ఇరుగుదొడ్డు neighbourhood, neighbouring, adjoining, on both sides, hither and thither.

ఇరుగుడుచెట్టు *irugudu-chettu*. [Tel.] n. A tree called *Dalbergia Sivu*. సంకు. Rox. iii. 223.

ఇరాను *iramu*. [Tel.] n. A covert, hiding place. మరుగు. ఇరానులోను *iramu-konu*. v. i. To hide, to be hidden. మరుగుపడు.

ఇరాలు *iralu*. [Tel.] n. Shades, shadows, darkness. చీకటి, చీకట్లు. ఇరాలులోను *iralu-konu*. v. n. To become dark or obscure చీకటిపడు. ఇరాలుగొంగ *irala-gonga*. n. The destroyer of darkness. i. e., the Sun.

ఇరవ *irava*. [Tel.] n. A sort of fish resembling a wedge in shape. *Platycephalus*. Box No. 46. 47.

ఇరవాయికట్టు *ira-rayi-kattu*. [Tel. పంజాబి.] n. Double palsy: a disease in which the excretions are stopped.

ఇరవ *irava*. [Tel. same as ఇరవ. q. v.] n. A neighbouring house, neighbourhood, place. పక్కచెల్లు. adj. Neighbouring. పక్కమనే.

ఇరవకు Same as ఇరవకు (q. v.)

ఇరవకు or ఇరవకు See under ఇర.

ఇరవై or ఇరవై *iravai*. [Tel. ఇర+పది] n. Twenty. ఇరవైవంద twenty persons. "ఇరవైవందవారైనా" కాట. i.

ఇరవ Same as ఇరవ (q. v.)

ఇరపాలు or ఇరపాలు *iru-palu*. [H.] n. Sending, a remittance of money sent with a guard. The government money so sent. ఇరపాలువేయ to remit gold or silver. ఇరపాలువాడు an invoice of the same sent and of the coins in which the payment is made.

ఇరపా *irupa*. [Tel.] n. An axle. The cross beam in the middle of a pivot. పీచుమీద పడుచున్నందు అక్షిణియ్య.

ఇర *ira*. [Tel.] n. Side. పక్క, పార్శ్వము. Same as ఇరియ (q. v.)

ఇరి, *iri*. [Tel.] n. The male of the Indian antelope, a black buck. A. Bennetti, of Sykes, Elliot. ఇరియ (లేదా ఇరియం). A male antelope. మగరేడి. ఇరియమాపుల

wild giances like those of the antelope. "మగియమా పేర్చి నిరియమాపుల, మగియమా పేర్చి నిరియమాపుల" Matid. iii. 248. ఇరియము *iriyamu*. [ఇరియం+ఇరియం] Drying up altogether. నిర్మలించుకొను. Stares, wild looks. Mand. iii. 248. ఇరియమైన wild, stern, severe, wasting, harsh. ఇరియోర నేము *iri-gorasamu*. n. Musk. కన్నుర. (Swa. iv.)

ఇరియ *iriyas*. [Tel.] n. Side. పక్క, పార్శ్వము. Same as ఇర.

ఇరియ. [Tel.] n. The earth. నేల.

ఇరియకు or ఇరియకు *ira-kuru*. [Tel.] v. i. and t. To be set, jammed, stuck. వాని నెల యిరియమనెడిచియినది his head is jammed or sunk between his shoulders. "ప్రాణము ఇరియమనెడిచి" P. iii. 196. hard to kill: having stubborn life. అరియమన్న ఇరియమనెడి his jaws were set, he gnashed his teeth. A. v. 12.

ఇరియోడి *ira-kudi*. [Tel.] n. The grey cricket, or cicada. శుభ్రమను.

ఇరియము, ఇరియము Same as ఇరియము. (q. v.)

ఇరియ *iriyas*. [H.] n. Interference. Relation, jurisdiction, connection by business, charge, possession. సంబంధము, అధికారము లావించు ప్రదేశము, పార్శ్వము. మా యిరియము, మా యిరియమువాళ్లు those who belong to me, my people. adj. Belonging to.

ఇరియ *iriyas*. [Tel.] n. A torch. దిబ్బి. "గజ మార్యప్రభలాయిరయలును చంద్రశక్తికు లుక." వాం. iii.

ఇరియ. [Tel.] n. Food. శుభ్రమ ఇరియమును పరిచయము or వానియందొకరికియు పరిచయమును ఇరియమును in his house a fly cannot find a dinner.

ఇరియ or ఇరియం *iriyas*. [Tel.] A kind of tree. కేదారు, ఇరియం.

ఇరియము *iriyamu*. [Borrowed by Skt. from Drav. languages.] n. Rat. ఎంక. ఇరియ

పాతమ, ఇల్లిపా-పాతము *ili-pachanam*.
[Tel.] Ratahane : corrosive sublimate or
perchloride of mercury.

ఇలు *ilu*. (See. ఇల్లు.) ఇలుచుట్టు *ilu-chutlu*.
[Tel. from చుట్టు:] n. Lustration, walking
round a house to keep away demons.
ఇలురేడు *ilu-redu*. n. The master of the
house. ఇలువడి *iluvadi*. n. Respectable
birth. కలిసత. Good conduct. మంచినత.
భార. కాంతి. iii. "ఇలువడివచ్చుచేసి." భా. ౧.
10 పృ. ఇలువరుస *ilu-varusa*. Family.
race, consanguinity. మోక్షాక్షమము. ఇలువ
రుసగా at each house, from house to house.
ఇలువేలుపు or ఇలువేల్పు *ilu-ralupe*. A
patron saint or god. The household god
మంచినత.

ఇలుకు *iluku*. [Tel.] n. Cramp, sprain,
strain. పరమద్రావ. ఇలుకుపడ్డెన Sprained,
cramped. కలిసెన.

ఇలుగు or కలుగు *ilugu*. [Tel.] To die,
expire. చచ్చు.

ఇలువరము ఇలువారము *ilu-varamu*.
[Tel.] n. A hut built without walls.
గోదంశని మొక్కకునుడిర. A portable hut.
గోదంశని అరక భూమి కట్టబడిన నడిర.
See ఇలువరము or ఇలువరము.

ఇల్లు *illa*. [Drav. the basis of such words
as లేడు, లేక, మీ.] A Kanarese word for
లేడు, నాన్తి Kuchela. ii. 118. R. i. 45.

ఇల్లుంటునా See ఇల్లుము.

ఇల్లుము *illamu*. [Tel. from ఇల్లు.] n.
Residence in the house of one's wife's
father. ఇల్లుముడు one who has become
a member of his father-in-law's house-
hold. ఇల్లుముచేర్చి they kept their son-in-
law in their family. ఇల్లుకాదు the son-in-
law thus kept in their family.

ఇల్లుక *illaku*. [from-ఇల్లు] n. Dwelling.
కాపురము; committing, entrusting. అప్పు
నెంత. "ఇల్లుకాచేసి." A. v. 142. Keeping in
one's house. మచ్చు యిల్లుకొనినాడు he
made me dwell with him.

చ. "నన్ను దమ్ముదేయి,
బ్రతుకుదేయిమమ్ములకు నలుపు
బలాభ్యులనాచకంబునా."

భార: పభా. i. 163.

ఇల్లుము *illamu*. [Tel. ఇలు+ము] n. Two
palams' weight. రెండుముసులు. "ఇల్లుము
కను పెనునొచ్చుచి." అం. భా: ద్వ: ౭.

ఇల్లురి *illari*. [Tel. ఇల్లు+రి] n. A house tax
or hearth tax, quit rent. ఇంటివచ్చు.

ఇల్లురికము or ఇల్లురికము Same as ఇల్లుము
(q. v.)

ఇల్లుర *illaru* [Tel.] n. A sort of fish

ఇల్లుమల్లి *illa-malli*. [Tel.] n. A talebearer
కాంతికాదు. ఇల్లుమల్లిరకము *illa-mallika-
ramu*. [Tel.] n. Scandal, tattle. ఇల్లుమల్లి
మల్లులు *illamalli-mallulu*. n. Tattle,
backbiting, scandal.

ఇల్లుమునా Same as ఇల్లు.

ఇల్లులు *illalu*. [Tel. ఇల్లు + లు] n. A
housewife. A wife, an honest woman.

ఇల్లి *illi*. [Tel.] n. Fast, fasting. కిరీమి-ము

ఇల్లింక See ఇంటి.

ఇల్లిగ్గులు *illiggu*. [Tel. ఇల్లు+ఇల్లు] n.
Dispiritedness. అల్లెగ్గుము, పొద్దుగ్గుము మొ
దొగ్గు.

"లాల్లియగునకు లోకము
నిల్లిగ్గుగానవచ్చు పొద్దుగ్గుగానవచ్చు,
మల్లునదియగు మునుకు
మల్లునగునొచ్చునిల్లిగ్గు నినుమింకనగునా."

శి. పరి. ౪.

ఇల్లిముక్కు *illi-mukku*. [Tel.] n. A nose
that bleeds. నాది యిల్లిముక్కు. నది పెత్తుకు
కొనెది he was bleeding at the nose.

ఇల్లు or ఇలు *illa*. [Tel. The primitive
form is ఇల్ which means 'a house.
అంటుము (q. v.) borrowed by Shi.
from Drav. means (1) house and (2)
God's abode' or house. cf. కొదం or
కొదం. In the Chaldean word 'Babylon

(= bab-ila), the latter part 'ila' means 'God' by a transition of ideas.] n. A house, a chamber, room. Home, place, caste, family. A place or space in a table of accounts. A square at draughts or chess. (Genit. ఇంటి డాట్ ఇంటి. Loc. ఇంటిలో or ఇంటి. Plural ఇండ్లు or ఇంట్లు.) ఏమిటి వంశం వారు who are you? of what family are you. "మనంబంటి చేటు చూచితే." నిర్వ. ix. ఇంటిగట్టు a family secret. ఇంటికిదురైన ceremonially unclean, i.e., ముకుముతి వైన. In poems మనవిల్లు is the భగవం. ఇల్లవించడము setting up a house, house-warming. వర్షమువలన మరల గృహస్థులను

ఇల్లము illamu. [Tel.] n. A kind of fish. H. iv. 225.

ఇల్లవడి illavadi. [Tel. another form of ఇల్లవడి] ఇంటివలన, ఇంటిమార్గము. respectability, decency. "రామకులత్వము ఇల్లవడి యందు దుర్బలమనుచుండలేదు." Padma. IX. 9. What do princes care for their respectability? See under ఇల్లు.

ఇల్లక illaka. [Tel.] n. Wetness, damp, a puddle. తేలు.

ఇల్లకల illaka. [Tel.] adv. Hither, on this side; hereafter, next. ఇంత of this side, as ఇంతవారు those who are on this side. ఇంతకి to this side: this way.

ఇల్లకలీలము or ఇల్లకలీలము illakalilamu. [Tel.] v. n. To become cool, to be chill or cool. చల్లము, చల్లగానుండు. ఇల్లకలీలపు illakalilupu. n. Coldness, chilliness. తేలవకలుగు.

ఇల్లము illamu. (from Skt. చీను) n. Cold frost, dew. మంచు. ఇల్లముగోడు illamugodu. v. n. To become wet. తడియు. ఇల్లముమీద or ఇల్లముమీదు illamumidam. n. The devourer of the damp. The sun. మార్కండ.

ఇల్లం illa. [Tel.] another form of ఇల్లం.

ఇది idi. [Tel.] pron. These things.

ఇదిరిండు idirindu. [Tel. from ఇరుడు.] v. i. To cease to sprout చిరుండు.

ఇరుడు irudu. [Tel. same as ఇరుడు.] n. Wet, puddle, damp.

ఇరుడు irudu. [Tel.] n. A sprout. చిరుండు. ఇరుడు v. n. To sprout or shoot. చిరుండు. To dry up. ఇరుడు ఇరుడుకు or ఇరుడుకు iruduku. v. i. To cease to dry up.

ఇరుల irula. [Tel. ఈ+ను] Hither, this side. తేలు.

ఇరులము irulamu. [Skt.] n. Desire. ఇరు, నిర్దేశము love or money. పుత్రము love of offspring. వారము desire or love towards a wife.

ఇరులము irulamu. [Skt.] n. The rusty soapnut tree: a large timber tree the wood of which is straight, strong and durable. Sapindus Rubiginosa. (Ainalis.)

ఇరుల irula. [Skt.] n. A blade of grass, a reed, a painter's brush.

ఇరులు irulu. [Skt.] An arrow. ఇరులు a quiver. అప్పులది.

ఇరుల irula. [Skt. derived from ఇరు.] n. A brick. ఇరుల రాలు.

ఇరుల irulamu. [Skt.] n. Wish, inclination, liking, pleasure, choice. ఇరుల. adj. Desired, dear, beloved. ఇరులము as long as one liked. ఇరులము irula devote. A patron saint or tutelary god. ఇరులము irula-padu. v. n. To wish. To consent. ఇరులము irula-pada. adv. Agreeably, comfortably. ఇరులము irula-layamu. n. Pleasant conversation. ఇరుల irula. n. Wish. inclination. A sacrifice, rite, ceremony. ఇరుల, ఇరుల. ఇరులము irulamu v. n. To desire, wish for. BD. iv. 1061. ఇరుల irula. n. A friend.

ఇరులము irulamu. [Skt.] n. A bow. నిర్మ.

ఇరుల Same as ఇరుల.

ఇరుల irula. [Tel.] v. i. To be tired or disgusted, to dislike. చిరుండు.

ఇరులము irulamu. [Tel.] n. Movement. చిరుండు.

ఈ "భూపాల మొగుడు" చూపుటకుండా యున్నది సామగ్రియను, విశిష్టమైనది యిదియును చూపుటకుండా వ్రాసుచున్నది. R. iv. 6.

ఇది పరిభ్రమించుట *isirintadu-paru*. [Tel.] v. i. To move about. చరించు, అదరు.

ఇది *is* [Tel.] interj. *is!* alas! pool! pah!

ఇది *isu*. [Tel.] n. Child, infant, pupil. R. iv. 6.

ఇసుక or ఇసుక *isuka*. [Tel.] n. Sand. సాగు ఇసుక gold dust. ఇసుకపొర a sand pit, confusion, a puzzle. ఇసుకచానీ *isuka-dasari-kura*. n. A certain herb. ఇసుకచిన్నె or ఇసుకచిన్నె *isuka-dinne*. n. A sand bank. See చిన్నె. ఇసుకదొండు or ఇసుకదొండు *isuka-dogu*. n. The fish called white catfish, or river whiting, dragonet; (it is somewhat cylindrical, with a thick tail.) ఇసుకపర్తి *isuka-parra*. A sandy waste. ఇసుకరేలు *isukarelu*. A creeping plant, of great beauty. ఇసుకమాడు *isuka-madu*. A tree (*Tapia cratores* or *capparis trifoliata*) పరిమళిస్తూ, చురుకుడు.

ఇసుము *isumu*. [Tel.] n. Sand. ఇసుక. ఇసుము or ఇసుముంట *isumu*. adv. A very little, an atom, a particle.

ఇసుకలు or ఇసుకలు *isukalu*. [Tel.] n. Winged ants (termites). రక్కసిమణి.

ఇస్తిమిరారి or ఇస్తిమిరారి *istimira*. [H.] adj. Perpetual, in perpetuity, continual. అశ్వతమై.

ఇస్తిరి *istiri*. [H.] n. Ironing of clothes. బట్టలు మెరుగుకొలిగించుటకై చిన్న ఇనుకరచిక్కిరించుటనీ రావడము.

ఇస్తిరకరం *istirikara*. [H.] n. Proclamation. చాటించడము. ఇస్తిరకరము a written proclamation. ప్రకటనపత్రము.

ఇస్తిర or ఇస్తిర *istira*. [Tel. for ఇస్తి] n. In estate. సాత్తు.

ఇస్తిర *istira*. [Eng.] n. The spade in playing cards. ఇస్తిరకరం or playing cards.

ఇస్తి or ఇస్తిర *ist*. [Tel.] interj. *is!* alas! pool!

ఇహము or ఇహలోకము *ihamu*. [Skt.] adv. Here. Here below. The present world or life; opposed to భవము the future state. ఇహరాజులకు భయము having no fear of god or man.

ఇహిహి *ihahi*. [Tel.] Ha ha ha! (in laughter or derision) R. v. 144.

ఈటి

ఈటి The vowel *i* as in *machine*, or *ee*, in *seen*, or *ea* as in *mean*, or *ie*, or *mean*.

ఈటి. [Tel.] adj. This, these, as ఈటిలోను in this place. ఈటిలోను these farmers.

ఈటి. [Tel. from ఇచ్చు to give.] ఇచ్చురాము, or ఈటిరాము I cannot give. Also the imperative of the same verb. ఈటి or ఇచ్చు Give (thou.) ఈటి without giving ఇచ్చు. ఈటిలోని if I fail to give it. ఈటి (for ఇచ్చుము from ఇచ్చు.) do not give. ఈటి యి. [Tel. from ఇచ్చు] v. He will not give.

ఈటిర *indra*. [Tel.] n. The toddy-drawer caste. ఈటిరనాడు a toddy-man. ఈటిరనీ a woman of the same caste.

ఈటిరము *indramu*. [Tel.] n. Trouble, pest. పీడనము. "ఎప్పుడు ననుభవమునుచున్నది" యి. viii. ఈటిరము *indrinak*. v. i. To trouble. పీడించు, తొందరపెట్టు.

ఈటి Same as ఈటి. (q. v.)

ఈటి *in*. [Tel.] v. n. To be imbibed: to soak in. ఇసు. To drop off, as feathers. ఈటి *stura*. n. Dampness, wetness. నీటి.

ఈటి or ఈటి *the*. [Tel.] n. A feather. నీటి.

ఈటి *the*. [Tel. ఈటి] pron. She, this woman. See ఈటి.

"నొవులకుంక్రేవుల విడువకయు
విడిచిదిరి యాడకయు
ఈడియారియైన పాలుకాచకయు."
కా: 10 శ్లో.

కనుడు or **కనుచ్చి** *iduvu*. [Tel.] n. Pulling, dragging, impetus, hard breathing. A stitch in the side, the contraction of a limb. నీళ్లు పోతా యాడుగానుచ్చుది the water runs here with a great draught. **కనుపు** or **కానిచ్చు** the sill, the side post of a door.

కనుదుంప Same as **కానిదుంప**. See **కాని**.

కాని *idu*. [Tel.] n. The name of a certain tree. **కానిచ్చు**. A core or inner division of an orange, **కాని**. **కాని** or **కాని** *idu*. n. Rushes, bulrushes. The cuscus roots. **కానిచ్చు**.

కానిచ్చు *iduvu*. [Tel. **కానిచ్చు**] v. n. To be effected, completed, fulfilled, attained. **కానిచ్చు**. To come to maturity. **కానిచ్చు**. ripe, mature. **కానిచ్చు** *iduvu*. v. a. To effect, complete, fulfil, accomplish. **కానిచ్చు** *iduvu* if you will only get me through this distress.

కానిచ్చు *iduvu*. [Skt.] adj. Noteworthy, glorious, noble. **కానిచ్చు**.

కానిచ్చు *iduvu*. [Tel.] n. To be supine, on the back. Same as **కానిచ్చు**. (q. v.)

కానిచ్చు or **కానిచ్చు** *iduvu*. [Tel. causative of **కానిచ్చు**] v. a. To pull, haul, drag. **కానిచ్చు** *iduvu* his eyes are sunken.

కాని or **కానిచ్చు** *idu*. [Tel.] n. The wild date tree. **కానిచ్చు** date toddy, date wine. **కానిచ్చు** wild dates. **కానిచ్చు** date fibres. **కానిచ్చు** *iduvu* a wicker box. **కానిచ్చు** *iduvu*. (**కానిచ్చు**) the marshy date tree, *Phoenix* or *Blatia paludosa*. **కానిచ్చు**, **కానిచ్చు**. **కానిచ్చు** the dwarf date tree. **కానిచ్చు** the common or tall date tree. See also under **కాని**.

కానిచ్చు, **కానిచ్చు**, **కానిచ్చు**, **కానిచ్చు**. Same as **కానిచ్చు**.

కాని *idu*. [Skt.] n. Plague, pest, nuisance, evil. **కానిచ్చు** the (six) plagues, viz., excessive rain **కానిచ్చు**, drought or failure of rains **కానిచ్చు**, rats **కానిచ్చు**, parrots **కానిచ్చు**, locusts **కానిచ్చు**, neighbouring kings **కానిచ్చు**.

కాని *idu*. [Tel.] n. Wind, cold wind. **కాని** or **కానిచ్చు** or **కానిచ్చు** a strong, cold wind; a storm, **కానిచ్చు**. **కానిచ్చు** *iduvu*. adj. Stormy, violent.

కానిచ్చు *iduvu*. [Tel.] n. plu. The sides of a pit in salt works.

కానిచ్చు. See under **కాని**.

కానిచ్చు *idu*. A kind of tree, **కానిచ్చు**.

కానిచ్చు *idu*. [Tel.] v. n. To swim. **కానిచ్చు** *idu*. n. Swimming. **కానిచ్చు** a swimmer. **కానిచ్చు** a swimming gourd, a float. **కానిచ్చు** or **కానిచ్చు** or **కానిచ్చు** to swim or float. **కానిచ్చు**. **కానిచ్చు** I am struggling in the sea of poverty.

కానిచ్చు Same as **కానిచ్చు**. See **కానిచ్చు**.

కానిచ్చు *iduvu*. [Skt.] adj. Such-like, similar.

కానిచ్చు Same as **కానిచ్చు**. **కానిచ్చు** or **కానిచ్చు** *iduvu*. [Tel.] n. The long grass of which brooms are made.

కానిచ్చు *iduvu*. [Tel. from **కానిచ్చు**] n. Bearing, calving, foaling. **కానిచ్చు**, yearning, bringing forth young (only applied to brute creatures.) **కానిచ్చు** *iduvu* *iduvu*. n. A cow about to calve.

కానిచ్చు *iduvu*. [Tel.] v. a. To give produce (as fields of grain.) To yearn or bear (young.) To give forth, emit (sound, or splendour.) **కానిచ్చు** *iduvu* all one's care is thrown away. **కానిచ్చు** *iduvu* emitting radiance. **కానిచ్చు** *iduvu* as though the earth calved.

కూనా *ku.* [Tel.] The stem or centric fibre in a leaf or feather. వేపకూనలు withes or twigs of the margosa tree. ఈ నేగోడులు *ku-gajulu.* A game played by girls.

కూడి *ipi.* [Tel.] n. The dung of flies which is supposed to turn into nits. A nit. ఈడికట్టు a lamp or mass of nits. ఈడి పట్టిన fly blown.

కూచి *ipe.* [Tel. ఈ+అచ్చ] pron. This woman, she. See అచ్చ.

కూచ్చ *ipsa.* [Skt.] n. Will, desire, volition. ఇచ్చ, కోరిక. ఈచ్ఛితము *ipritannu.* adj. Desired, hoped.

కూబరి or **కూబిరి** *ibari.* [Tel.] adj. Useless, unprofitable. ఈబరిగొట్టు a ninny, a noodle. నిచ్చుచూబరు.

కూది or **కూదిడి** *idida.* [Tel. ఈ+దిడ్డ] pron. She, this woman.

కూదిరి *imiri.* [Tel.] n. Wet, moisture. ఈది.

కూచి *ime.* [Tel. ఈ+అచ్చ] pron. She, this woman.

కూయన *iyana.* [Tel. ఈ+అన్న] pron. He, this person.

కూర *ira.* [Tel.] n. The inner flesh, the core of the heart. A spindle or shaft for winding thread. కూర.

కూరకాడు (Viz.) Same as వియ్యంతుడు. (q. v.) **కూరకొత్తె** Same as వియ్యపురాలు. (q. v.)

కూరకార *ira-kara.* [Tel.] n. Disorder. కూరకూర. adj. Disordered, confused. వాడుకూర. Here and there, this way and that. తిచ్చకూడినది, ఈకూరాదిది. పొయ్యితల్లులు, కుర్రకూరలు more or less : some.

“అప్పుడు పచ్చెబోలు కంటకముల
జేరుకొలుదీలుల మీరకారములువుల
వాచనములు చెబుచున్నె.”

కూరమి or **కూరము** *iram.* [Tel.] n. A bush, clump, bower, హడ, హడకట్టు. అయి రమిముండు behind the bush. కూరమి

or **కూరము** *iram.* adj. Think. కుర్రమైన, కట్టమైన, హెచ్చమైన.

కూరలు Same as వరలు.

కూరలు *iralu.* [Tel.] You, yourselves. See ఈరు.

కూరస or **కూరసము** *irasa.* [from Skt. కూర్ష] n. Spite, malice, anger. ఈర్ష్య, కోర్షము, కోరుము. **కూరసిండు** *irasinu.* v. i. To be angry, to get angry. కోవనడు; to hate. ద్వేషించు.

కూరారు *iraru.* [Tel. ఈరు+అరు] n. Twice six, twelve.

కూరిక *irika.* [Tel. A sprout, shoot. రూరక. ఈరులకొను to sprout, to arise (as love).

కూరిరము *iritannu.* [Skt.] adj. Thrown out. త్రొక్కబడినది. Uttered, said, told.

కోరు ఇయ్యదు. [Tel. from ఇచ్చు.] They do not give. See ఇచ్చు.

కూరు *iru.* [Tel.] n. A nit. ఈడి. ఈరు *adu.* adj. Low, mean అల్పము, హీనము. Blight, gentle. ఈరులకు a low note, a gentle voice. హీనస్వరము. కూరుడ gentle warmth. ఈరుపెన or ఈరున *irupena.* n. A comb for extracting nits or lice.

కూరు *iru.* [Tel.] pron. for మీరు You.

కూరుము or **కూర్పు** *irutsu.* [Tel.] v. t. To remove nits from the hair with a comb.

కూరువారు *iruvuru.* [Tel. ఈరు+వారు.] Same as అనివారు. See under అనివారు.

కూరువు *iruvu.* [Tel.] n. Flesh, meat. ఎరు, మాంసము.

కూరె *ire.* [Tel.] n. Thread. పంటముట్టికిన నూలు.

కూరేడు *irēdu.* [Tel.] n. Fourteen. A bundle on which a corpse, &c. may be dragged.

కూర్పు See కూరుము.

కూర్పెన See under కూరు.

కూర్ము *irmannu.* [Skt.] n. A sore, a wound. పుండు.

కర్మ irshya. [Skt.] n. Spite, envy, ill will, malice, intolerance. ఓర్వకరితము.

కర్మభుక్ irshyabhu. n. An envious man. An intolerant person. ఉడువవారు.

కల ila. [Tel.] n. Whistling. కలకరు ఈ ilakarutsu. v. n. To retain life, to eat, or gnash the teeth. ఇలకరుచు. పండ్లు గడ్డిగా కరుచుకొను. కలగడ్డ ila-gadda. A vulture; a kind of hawk; a miser వాటి.

కలవేయు ila-veyu. v. n. To whistle. కలపుగును or కలవాడి ila-purugu. n. Moth. చివులు.

కలా, కలాగు, కలాగున ila. [Tel.] adv. Thus, so, in this manner. కలాటి, కలాది. Such as this.

కలుచు ilugu. [Tel. from కలుగు.] v. n. To die, perish. చచ్చు, మరణించు.

కలుపు ilavu. [Tel.] n. Respectability, honour: character, faithfulness to a husband. పాతివ్రత్యము. Modesty. మానము, అభిమానము. Vasu. iii. 106. "కలుపు టొందు." (A. v. 74.) honourable women. Also, courage. ధైర్యము.

కలది kala. [Tel.] n. This side. ఈవక్క. adv. Since. ఇటుకినైపు. కలదాలం on this side and on that.

కలి or కలి tvi. [Tel. from ఇచ్చు.] n. Giving, liberality, a gift. కలికాదు or కలికాడు or కలివ tgi-kadu. n. A liberal man. కలిమాను or కలిమాను tvi-manu. n. A fabulous tree which gives everything one desires. కల్పవృక్షము.

కలుకె Same as కలికె.

కవు tvi. [Tel.] pron. Thou. See నివు. The initial N. is here dropped.

కవు tvi. [Tel. for ఇవ్వవు from ఇచ్చు.] thou dost not give. A. iv. 125. కవుత or కవుతన్ tviuta. May he bestow!

కళానము kalanam. [Skt.] n. Light, brightness. వెలుగు, ప్రకాశము. కళానుడు

kalanam. n. Siva. కళానముకాల kalanyamula. n. The north-east.

కళిత kila. [Skt.] n. Master, owner. ప్రభువు.

కళిదు kudu. [Skt.] n. A king, a master. Siva. రాజ, శ్రేష్ఠుడు.

కళివరవేరు kalavareru. [Skt.] n. The Indian birthwort (Aristolochia Indica) (Watts.)

కళివి isari. n. The goddess Parvati, wife of Siva. కళివీరి or కళివీరెచ్చు worm-wood. వానమమి. Fl. iv. 12. కళివీరుడు isvarudu. n. Lord, king, the supreme ruler of the universe: God. A name of Siva, especially in a compound, when the image meant is a linga, as Visv-eavara, Rameswara, &c.

కషణము ishanamu. [Skt.] n. Love, desire. కషణశ్రయము ishana-trayanu. n. The three strongest affections of mankind, viz., భార్యకామము, విశ్రేయము, పుత్రకామము, love of one's wife, wealth, and child.

కషిత్తు ishattu. [Skt.] adj. Slight, small, little, trifling. కషిత్తము a slight difference. కషిత్ ishāt. (used only in Skt. compounds) adv. Lightly, slightly, a little.

కషిక ishika. [Skt.] n. A reed for writing, a painter's bush, a pencil. The eyeball of an elephant.

కస or కసకర tga. [Tel.] n. The wooden cross beam of an anchor. అంకురమునకు అడ్డముగా కట్టె కర.

కసదము kasadam. [Tel.] n. Blame. అప వాదము. కసదించు kasadinsu. v. a. & n. To hate, abhor, or dislike. To be angry with, to find fault with. కసకడు, కసం, నిం దించు. గులాబిపూలపడినదిపై outblushing the roses. కసదించు kasadinsu. n. Dislike, hatred. T. iv. 33.

కసపిల్లి kas-pilla. [Tel.] n. The porcupine fish (Diodon hystrix). It is nearly globular and is covered with prickles.

తనపోపు, తనరపోపు *tan-povu.* [Tel.] v. n. To pine, shrink. కుప్పించు. తనరపోపు without omitting anything. రవంతైనా దిడువ. "వనితల నూరార్చి వారలచ్చటికిఁ జదివలలిచివనితలనీడరపోపు పూచగుచ్చిన తెరం నువవెరి." HK. ii. 185.

తను *tan.* [from Skt. తన్వ] n. Envy. Dislike, disgust, anger. తన్వ. "కూలంబు రావువుమీద ప్రయోగించినతండుమీ నడుమన కానిమనియలు పీవినమీకునంతెరిగిదురైతి." భార. అర: vii. తనుకాదు *tanukadu.* n. an envious man. తన్వైకుపు.

తనా *tan.* [Skt.] n. Wish, desire, inclination.

తనీ *tan.* [Tel.] interj. Fie! ఛనీ.

త U

ఉ *u.* [Tel. In common writing the vowel ఉ is shaped like అ. Compare with this the Kanarese అ and the Skt. उ and Eng. U and W, all having the same origin.] The vowel U, as sounded in *put*, as in *oo foot*. Many Telugu words use A or U at pleasure: particularly in the second syllable, thus: వాఅక or వాఅక, వరు or వరు, కరు or కరు, వస or వస, అలక or అలక, తను or తను, పలక రించ or పలకరించ. If one of these forms does not occur we must look for the word with the other spelling.

ఉ. in poetry denotes a stanza in the metre named ఉత్పలనం. The character ఉ. in common business is used as a contraction for ఉత్తరము an answer, అ ప్ర. means a question.

ఉనించు *uninchan.* [Tel.] v. n. To try, to attempt. ప్రయత్నించు. "ఉరుకుకత్తి పై యం కించియెను" "కనకాంబి రమణేర చెకంక మించి." T. ii. 101. To start, as in surprise. ఉలికిచు.

ఉండు *unda.* [Tel.] v. i. To fly. ఎగురు. ఉండు n. Consent. సమ్మతి.

ఉంకులుంగరము *unku-l-ungaramu.* [Tel. from ఉంకువ+ఉంగరము.] A wedding ring. H. iv. 201. పక్షానము పెండ్లిచేసికొనుట కిప్పుడే ఒండొరుల కిప్పుకొనే ఉంకుము.

ఉంకువ *unkuva.* [Tel.] n. A pledge money given to the parents of a bride "originally as a purchase price." అల్లుడు కన్యకారికై మామకమ్మ ప్రకన్యము. కల్పము.

ఉంగ Same as ఉన్వ. q. v.

ఉంగరము or **ఉంగ్రము** *ungaramu.* [Tel.] n. A ring, a finger ring. ఉంగరపుచేలు the ring finger, or fourth finger. అనామిక.

ఉంగడి *ungadi.* [Tel.] n. A disease amongst cattle arising from their grazing on the sprouts of తొన్నలు, నాచుమే and అమర పాకులు, as in England they are injured by eating clover

ఉంగులము *ungulam.* [from Skt. అంగుళము] n. The thumb. చాటనక్రలు.

ఉండు *unda.* [Tel. Causal of ఉండు] v. t. To place, put, set, lay, let be, keep, deposit, preserve, reserve. ఈ మాటలు అట్టే ఉంచు leave off these assertions. మదిలోనుంచు to bear in mind, రమణుడు ఉంచుచునిది you must not forget me; ఉంచుకొను *unchan-kunu.* To keep for himself. To keep a mistress. To entertain in service.

ఉంఛము *unchhamu.* [Skt.] n. Gleanings, To live by gleanings in the fields, ధాన్యమేరుకొని ప్రకుటు. Extreme poverty తక్కి ప్రకుటు. ఉంఛవృత్తి *unchha-vritti.* Living on straws. పేదప్రకుటు.

ఉంట *unta.* [Tel.] n. Contraction of ఉండులు q. v. చెప్పరాకుంటు being unable to tell. Also, a ball. ఉండ. ఉంటగలము a fish hook to which a ball of lead is tied. సింపునుండుకట్టిన గాలము.

ఉండ *unda.* [Tel.] n. A lump, a ball, a pellet, a pill or bolus. adj. Bound. సుంద్రం. ఉండకొని *unda-kuni.* n. A rod, a staff. తొలిగ్ర. ఉండచిట్లుచేయు *unda-chitlu-cheyu.*

v.n. To ballot. ఉండమాలు *undamalu*. n. A ball of thread. See ఉండ్రాయి. ఉండవిల్లు *undavilla*. n. A poilet-bow.

ఉండమి *undami*. [Tel. negative noun from ఉండు.] n. Absence: non-existence. లేమి, ఉండకపోవుట.

ఉండి *undi*. [Tel. from ఉండు] Past pl of ఉండు. (An affix) by, through or from మొదలకొని. బహుకాలమునుండి from a long time. n. A poor's box. ఉండి or హండి. (q. v.)

ఉండు *undu*. [Tel.] v. n. To be, exist, live. 2. To reside, dwell. 3. To remain, stop, stay. 4. To last, endure, continue. 5. To keep still, stay quiet; 6. To wait. To stand over, remain as a surplus. ఉండిపోవు, లేమియ. 7. To have. నాకు భార్య ఉండగా as I have a wife. "కడకము ఉన్నవాడు" he who possesses gold.—8. To keep a feast. నియదకమి ఉండివారు they kept the Vijaya Dasami feast. ఉన్న మాటయిది this is the fact. ఉన్నరూపు the true form, the reality. నేను అక్కడ పది దినములుంటిని I remained there ten days. వాడు (ఇంట్లో) ఉన్నాడా is he at home? మీ కండ్రి రాగా ఉన్నాడా is your father well? ఉన్నట్టుండి suddenly, just as they were. ఉన్నారు they are; రేపురాల ఉంటారా will they remain till to-morrow? అక్కడ ఉన్నారా are they there?

ఉండ్ర or ఉండ్రన *undra*. [Tel.] n. The white Mimosa tree. తెల్లఉండ్ర.

ఉండ్రకంప *undra-kampa*. [Tel.] n. A bush with thorns.

ఉండ్రము *undramu*. [Tel.] n. A ball. adj. Round. plu. ఉండ్రములు same as ఉండ్రాళ్లు. See ఉండ్రాయి.

ఉండ్రాయి *undrayi*. [Tel. ఉండ+రాయి] n. A ball of rice flour boiled in steam. ఉక్కివండిన ఉండలగా చేసి వండిన భక్త్యము. ఉండ్రములు, ఉండ్రాలు, ఉండ్రాళ్లు *undrayi*. n. Cakes offered to the gods and particularly to Ganesa. ఉండ్రాళ్లపండుగ

or ఉండ్రాళ్లకర్త a feast kept by women who pay their vows by such offerings.

ఉంపకము *umpadamu*. [Tel. from ఉండు] n. Keeping. నాని ఉంపకములో ఉన్న బోగమని the dancing woman kept by him ఉంపుడు *umpudu*. adj. Kept.

ఉంబు *umba*. [Tel. an imitative word.] n. The lowing of oxen.

ఉంబకము, ఉంబరి or ఉంబరిక *umbajamu*. [Tel.] adj. Free from taxation. తగినా పైస, గొప్పలేని. ఉంబక గ్రామము a village free of rent. వాగిరు గ్రామము.

ఉంభవము *umbhanamu*. [Sk.] n. Sinking, depressing. A. ii, 75. ముండదము. Filling. నిండుట. ఉంభరితము *umbharitamu*. adj. Filled. నింపబడి.

ఉక్కి *ukki*. [Tel. from ఉండు.] n. Heat, closeness. ఉష్ణ.

ఉక్కిదగు See under ఉక్కి.

ఉక్కిదము *ukkidamu*. [Tel. from ఉక్కిదము] adj. Much, great. గొప్ప. ఉక్కిదీడు *ukkididu*. n. A brave man. బలం, శూరుడు.

ఉక్కిరుము *ukkirumu*. [Tel.] n. A watch, guard. కాచి, రక్షణ.

ఉక్కిరి and ఉక్కిరు See under ఉక్కి.

ఉక్కిలుడు *ukkiludu*. [Tel.] adj. Eager, earnest. దురంధుడు, ఆసక్తికలవాడు.

ఉక్కిళము *ukkilamu*. [Tel.] n. The vanguard, pickets round a camp. A principal or royal road near a city. పట్టణమునాన రాజమార్గము.

ఉక్కిరిరిక్కిరి *ukkiririkkiri*. [Tel.] adj. Close, suffocating, oppressive. తివీరి. దుక్క.

ఉక్కివము *ukkiyamu*. [Tel.] n. Baseness, villainess, cunning, cruelty. కవలము, కత్తి తము. adj. Vile, base. దుర్ల. ఉక్కివుడు *ukkiyudu*. n. A cunning man, a wretch కవలముకలవాడు.

ఉక్కిస or ఉక్కిసము *ukkiisa*. [Tel.] n. Asthma, gasping for breath. ఉబ్బసము, ఎక ఉబ్బి, కాసము. Dry cough. పొడిదగ్గు.

ఉక్కిడు *ukkidu*. [Tel. ఉక్కు+డు] n. A stubborn man, మూఢుడు.

ఉక్కు *ukku*. [Tel.] v. i. To die, to be crushed. చచ్చు, నలకు.

ఉక్కు *ukku*. [Tel.] n. Steel. Strength, courage, pride, vigour, potency. అడు సాగరము, బలము, శ్రద్ధము. Steadiness. శ్రద్ధము. తెల ఉక్కు. A very tough sort of steel. B. v. 197. ఉక్కురీగి *ukku-rigi*. n. Steel wire. ఉక్కురువక or ఉక్కుముక్క *ukku-lunka*. n. A bit of steel, a brave, sharp or active man. ఉక్కుముఖ *ukku-mukhi*. n. The crimson crested barbet, or coppersmith bird, *Xantholaema haematocephala*. (F.B.I.) ఉక్కుసున్నము *ukku-sunnamu*. n. Ashes of calcined iron, scorias, calx. ఉక్కుడ గించు or ఉక్కుడడు *ukkadagintu*. v. a. To crush one's pride, to humble: to dishearten. ఉక్కుడగు *ukkadagu*. (ఉక్కు+అడు) v. To sink or faint. To be disheartened. ఉక్కురి *ukki-ari*. (ఉక్కు+అరి) A man, a hero. కూచుడు, ధీమడు. ఉక్కురు *ukki-aru*. (ఉక్కు+అరు) v. n. To ebb (as strength), to be exhausted, to faint. To lose one's vigour. ఉక్కురెడు. To die. చచ్చు. ఉక్కురి having lost vigor. సామర్థ్యము లేకపోయి. ఉక్కుమడగు *ukku-madagu*. v. i. To lose vigor. To die. ఉక్కుమడచు to kill.

ఉక్కుడ *ukkedu* [Tel.] n. An oblong ball of thread for a spindle.

ఉక్కుర *ukkura*. [Tel.] n. A macaroon, or sugar cake.

ఉక్కుము *ukumu*. [Skt.] adj. Spoken, said, uttered. ఉక్తి *ukti*. n. Speech, speaking, a word, an expression.

ఉక్కుము *ukhamu*. [Skt.] n. An ox. ఎడ్డు.

ఉగ్రము *ugra*. [Tel.] n. Life. అడుపు. Bagha. i.

ఉగ్రాది *ugraadi*. [Skt. యుగ్రాది] n. The Telugu New Year's day. చాంద్రాయా సంవత్సరం.

ఉగ్ర *ugra*. [Tel.] adj. Tight, fast. ఉగ్రపట్టు *ugra-pattu*. v. n. To determine. నిశ్చయించు. Kalah. iii. 122. ఉగ్రహాసికొను *ugra-hasi-konu*. v. a. To resolve. నిశ్చయించుకొను.

ఉగ్రదీను *ugradinu*. [Tel.] v. a. To sound. మ్రోగు, శబ్దించు. To use, to utter (language or expression.) To remember, bring to mind. To mention, speak of. వదిచు To calculate in the head without writing. To utter notes: to trill or harmonize. M. XII. vi. 368. T. iii. 332. ఉగ్రదీపు or ఉగ్రదీపు *ugradipu*. n. Eloquence, voice, argument. ఉగ్రదీపు *ugradipu*. adj. Much, great. మిక్కిలి, అధికము.

ఉగ్రము *ugramu*. [Tel.] n. A cord or suspender attached to any thing for the purpose of carrying it about. చేతికోర్పులతో నిహితవులకు నిలవజల్లుగా వెంటలు మొదలగువాని కట్టి రాదు.

ఉగ్రదీను *Same as ఉగ్రదీను.*

ఉగ్రాడు *uggadu*. [Tel.] a. To tread, to pieces, destroy. పాచుచేయు.

ఉగ్గించు *ugginsu*. [Tel.] v. a. To weave closely so as to be without any interstices between the threads either of the woof or warp. Also, to flatter. భూషించు.

ఉగ్గు *uggu*. [Tel.] n. A mixture of castor oil and breastmilk given to infants. A wrinkle or plait in cloth. మడక. Confusion. ఉగ్గుపడు *uggu-padu*. v. i. To form into a fold. మడకపడు. ఉగ్గులుపారు *uggulu-paru*. v. n. To run into a knot in spinning or twisting, to be entangled, to run into wrinkles. పెరిపడు. To be confused or confounded.

ఉగ్గుడు *uggudu*. [Tel.] n. Distance. Respect. దూర. మర్యాద.

ఉగ్గరి *ugmali*. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ.

ఉగ్రము *ugramu*. [Skt.] adj. Fearful. Angry, wrathful, fierce, furious, violent, cruel. ఉగ్రము or ఉగ్రర n. Fierceness.

ఉగ్రము ugra-mu. n. The 'Fierced,' an epithet of the god Siva.
ఉగ్రుడు ugrudu. n. A fearful or fierce man. భయంకరుడు.

ఉగ్రాణము ugraṇamu. [Tel.] n. A store house: a pantry, a treasury. ఉగ్రాణపు వాడు, ఉగ్రాణి, ఉగ్రాణికుడు a steward, a butler, a storekeeper, a treasurer.

ఉచితము uchitamu. [Skt.] adj. Proper, agreeable. Free, gratis, for charity.
ఉచితముగా uchitamu-ga. adv. Freely, as a gift, of one's own pleasure, without money or price.

ఉచ్చేంద్రము uchchēndramu. [Skt.] adj. Quick, hasty, sudden in temper. ఉచ్చండుడు-త్వరపడేవాడు.

ఉచ్చము uchchamu. [Skt.] adj. Vertical, high, tall. ఉన్నతము. పాదపు. ఉచ్చము n. The zenith, the meridian, the vertical point in the sky.

ఉచ్చయము uchchayamu. [Skt.] n. A crowd. A knot formed of a woman's cloth in front. ఊముడి. అనువానికొకట్టుముడి.

ఉచ్చరించు uchcharinṣu. [Skt.] v. s. To pronounce, articulate, recite, say. చెప్పు.

ఉచ్చారణ or ఉచ్చారణము uchcharaṇa n. Pronunciation, utterance, recitation.

ఉచ్చాటనము uchchatanamu. [Skt.] n. Routing, driving away. ఉచ్చాటనము చేయు uchchatanamu-cheyu. v. To exorcise, drive out (evil spirits.)

ఉచ్చాపకము uchcha-vachamu. [Skt.] adj. Diverse: not of one sort, in all sorts of ways. ఒకపక్షకారముగలది, అన్నివిధాలను.

ఉచ్చాపకముగా uchcha-vachamu-ga. adv. Up and down, high and low. నన్ను ఉచ్చాపనముగా పిట్టినాడు he called me all sorts of names.

ఉచ్చ uchchi. [Tel.] n. The crown or top of the head. మోక, ప్రవర్తనము. కావీ ఉచ్చ కావీ she is suffering from the evil (imagined to be) caused by letting the nipple touch the top of her child's head.

ఉచ్చింత or ఉచ్చింత uchchinta. [Tel.] n. The gigantic swallowwort: a large kind of calotropis. HK. iii. 70. అచ్చింతము. Rox. i. 571.

ఉచ్చిచ్చిరే or ఉచ్చిరే uchchichchire. [Tel.] Hey! hiss! a word used in settling a dog on to fight. BD. vii. 55.

ఉచ్చైశ్రవము uchchaisravamu. n. Name of the horse of Indra.

ఉచ్చరించు uchcharinṣu. [Tel.] v. i. To cry shame (అవదించుట) ఉచ్చుచ్చుము. ఉచ్చుచ్చు uchchukku. n. An onomatopoeic word imitating the sound ఉచ్చు.

ఉచ్చి utṣa. [Tel.] n. Urine. రూపడి, మాత్రము. ఉచ్చిచోయు utṣa-pōya. v. n. To make water. ఉచ్చిబుద్ధ utṣa-buddha. The bladder. కురుతి.

ఉచ్చేమల్లి utṣa-malli. [Tel.] n. A naked or low woman. A jade, a slut.

ఉచ్చు utṣu. [Tel.] n. A slip-knot, noose, a halter. ఉరి.

ఉచ్చు utṣu. [Tel.] v. n. To rush. నూరు. v. i. To go, to enter. To send. To drive away. "దురుచ్చె" he cried avenge.

ఉచ్చిష్టము uchchishṭamu. [Skt.] adj. & n. Spittle, the leavings or fragments of the table. ఎరిరి. మధుచ్చిష్టము a bee's leavings, i. e. wax.

ఉచ్చానము uchchānamu [Skt.] adj. Swollen, turgid, close. దబ్బము.

ఉచ్చలంబులము uch-chhruṅgholamu. [Skt.] adj. Self-willed, perverse, unrestrained. అడ్డమలేని.

ఉచ్చయము or ఉచ్చాయము uchchayamu. [Skt.] n. Height, the highest point: exaltation. అత్యుచ్చాయమునకు చేరు. Great exaltation leads to downfall.

ఉచ్చస్థిరము uchchhusthiramu. [Skt.] n. Breathing, Dasav. VII. 91. ఉచ్చస్థిరము uchchhusthiramu. n. Breath, a breathing

stagn. ఎఱుకబడి. ఉచ్ఛ్వాసవిరోధము
uchchhasa-nirōdanu. n. A stoppage of
the breath from stitch or other bodily
pain. ఉపేక్షలు.

ఉజ్జయిని *ujjayinī*. [Tel.] n. Ujjain or Oojein
in Malwa.

ఉత్తర వర్ణా. [Tel.] n. A match, a rival. ఉత్తర.

ఉజ్జ్వలము *ujjvalamu*. [Skt. ఉత్ + జ్వలము]
n. Animating, inspiring with life. Revi-
val. జీవము, ప్రకృతి. ఉజ్జ్వలించు *ujjvalintsu*.
v. a. To live. జీవించు.

ఉజ్జ్వలించు *ujjimbhītanu*. [Skt.] adj.
Bursting forth, betrayed, manifested, as
any passion.

ఉజ్వలము *ujvalamu*. [Skt.] adj. Radiant,
splendid. వెలుగుడి.

ఉజ్జాద *ujāda*. [H.] adj. Depopulated,
waste, deserted. పాడైన. ఆ గ్రామము ఉజ్జా-
దమది the village was depopulated.

ఉజ్జయబోద *uzia-bōda*. [H.] n. Starboard.
కుడిపక్క. (a sea phrase).

ఉజ్జ *uzza*. [Tel.] n. A guess, estimate.
ఉజ్జ. ఉజ్జెగోప *uzza-gōnu*. v. t. To
guess. ఉహించు.

ఉజ్జగించు *uzza-gintu*. [Tel.] v. a. To
cease from, lay aside, leave, abandon,
desist from. విడిచిపెట్టు. "అన్నియును ఉజ్జగించి
పప్పుదమున నమ్మకొంటియు." ఉజ్జగిల్లు *uzza-
gillu*. v. i. To avoid. to pass. గడచు,
తొలగు, పోవు.

ఉజ్జగము *uzzanamu*. [Tel.] n. The act of
giving up, abandonment. విడుపు. ఉజ్జ-
గచేయు *uzana-chēyu*. v. t. To give up.
విడుచు.

ఉజ్జయించు *uzayintsu*. [Tel. from ఉజ్జ.]
v. i. To guess. ఉహించు. ఉజ్జయింపు
uzayimpu. n. Conjecture, guess, esti-
mate.

ఉజ్జవకల్లు *uzzuva-kallu*. [Tel.] n. Pumice
stone. A stone thrown up by a volcano.

ఉజ్జిత *ujjhita*. [Skt.] adj. Left, abandoned.

ఉటంకిము *utankamu*. [Tel.] n. Summing
up, a summary. టాంకి, సంక్షేపము. ఉటంకి
utanki. adj. Clever, active, ready,
nimble, brief. ఉటంకించు *utankintsu*. v. a.
To note, make a note or abstract of; to
note down as a memorandum. To state,
cite. To sum up or abstract. ఉటంకి-
తనము *utanki-tanamu*. n. Vivacity,
briskness.

ఉటజము *utajamu*. [Skt.] n. A hermitage;
a cell formed of leaves. ఛట్టాల, అటజిల్ల,
ఛట్ట.

ఉట్టి *utti*. [Tel. plu. ఉట్ట.] n. A fibrous
network sling, in which pots, &c., are
suspended from the beam of the house.
కలిమిపోయిన వెనుక వట్టికనునోనెల why long
for little things after losing the greater?
ఉట్టాడినది పచ్చినది it came down by the
run. it fell down flat. చిలకపండుచుట్ట.
ఉట్టు the fibres inside a ripe tamarind.

ఉట్టిచిల *utti-chila*. [Tel.] n. A river. రెడు
కొనలందును తలగల నీల.

ఉట్టిపడు *atti-padu*. [Tel.] v. n. To start
forth. To be manifested, as a passion.
ఉప్పట్టుండి కలుగు, అరిగియుండు.

ఉట్టు *uttu*. [Tel.] n. Salt land; land fit for
the manufacture of salt. ఉప్పుపట్టి, ఉప్పు
పర్ర. ఉట్టు *utti*. [for ఉట్టు] v. n. To
be born. To flow. కారు, ప్రవించు.

ఉట్టవడియము *utra vadīyamu*. [Tel.] n.
A rich dish, a kind of pilao of rice
and spices. పానిచీయము ఉట్టవడియముగా
నోట్లవడిచికొన్నాడు he took that man's
property as quietly as he would have
eaten his dinner.

ఉట్టపచ్చె or ఉట్టపండుగ A feast. రోజు
ఉట్టి and రోజు.

ఉట్టబొడ్డి or బొడ్డి *utlu-bōḍi*. [Tel.] n. A
certain plant.

ఉత్తానీ *utthāni*. [Mahr.] adj. Great, high.
గొప్ప, ఎత్తైన, ఉన్నతము.

ఉత్తాపురి or **హుత్తా హుత్తి** *utthā-puri*.
[H.] n. Hastiness. అతివేగము. ఉత్తాపురివలన
నమి a forced march. ఉత్తాపురిగా వచ్చిచేరి
they arrived in a great hurry.

ఉత్తరి same as ఉత్తర.

ఉత్తవ *utthava*. [Tel.] n. A sort of fish.
Gerres mentosus, a species of Zues.
Russel, plate 67.

ఉత్తాయించు *utthayinchi*. [H.] v. i. To run
away.

ఉత్తిరించు, **ఉత్తిరిలు** See under ఉత్తరు.

ఉత్తిగము Same as ఉత్తిగము. q. v.

ఉత్తిరొప్పు or **ఉత్తిరొపు** Same as ఉత్తరు.

ఉత్తరము *utthara-kadu*. [Tel.] v. t. To plague,
tease, chaff. ఉత్తిరించు.

ఉత్తము *utthamu*. [Tel.] v. n. To boil, to
bubble with heat, to seethe. To be hot,
feverish from heat, to boil with rage.

ఉత్తము *utthuku*. n. Boiling, ebullition,
bubbling, heat. కాము. ఉత్తము *utthamu*

adj. Hot. ఉత్తముగారు *utthamu-garu*. [Tel.
ఉత్తము+గారు] n. An envious wretch ఓర్వ

తెనాడు, తగ్గొక్కపు. ఉత్తిరించు *utthirinchu*.
v. t. To cause to boil, to debase, disgrace.
To displease, offend, annoy. సొప్పించు,
కాధించు.

“రిక్తయంచరాములకి

మత్తయనుభవతనయ మడికించిరు

రప్పత్తుల నాడుమకులకు.”

M. V. ii. 81.

ఉత్తిరించు *utthirinchu*. v. t. To irritate, to
make one's blood boil. To distress or hurt
one's feelings, to annoy. ఉత్తిరిలు *utthirilu*.
v. n. To feel sore or hurt, to be annoyed.
ఉత్తిరిండ్లుచేయు.

ఉత్తమున See under ఉత్తరు.

ఉత్తగర *utthagara*. [Tel.] n. A gift, a pre-
sent, any present given to a bride
or bridegroom during the celebration
of their marriage. A. vi. 130.—కట్టరు.

కాము “గంధర్వలకుడుగారి దయసొపన”
N. ii. 116.

లబాంధవులను సరి ప్రభు కాంచనభూమిల
పీఠమనచరించొలరికిమడుగులముదము
పొడలగనంత.” Siva. v. 120.

ఉడుగు *udugu*. [Tel.] v. n. To fall away,
grow thin, lean or emaciated, decrease,
to be cast off, to be removed as a stone
or chain: to be exhausted. To pause,
halt, stop. To cease, abate, leave, quit,
or relinquish anger. To cease or depart
as desire. To be shaken (as a resolution.)
M. II. ii. 126. కాపు ఉడిగిరి breeding
has ceased. ఉడుగిరి ceaselessly, inces-
santly, without intermission. ఎకతా.
ఉడుకువ *udukuva*. [Tel. ఉడుకు+కువ] n.
Cessation, Rest. తిరుగు, ఉడుకుము. ఉడి
గించు *udiginchi*. [Tel. causative of ఉడుగు]
v. a. To weaken, to lower or starve. To
loosen. To turn out, cause to leave,
etc., to check, stop, bridle. To remove, do
away with. కాగ్గు.

ఉదుర or **ఉదుర** *udura*. [Tel.] n. A squirrel.
ఉదుర తల్లి the squirrel's devotion.
Kuchelo. i. 130 (When Rama was
building his bridge between Ceylon
and the mainland, the squirrel came to
lend his little aid: Rama in approbation
stroked the squirrel down the back,
which accounts for the white marks
seen upon it.)

ఉదువకుక్క *udupa-kukka*. [Tel. ఉదువు+
కుక్క] n. A hound that hunts after igna-
nos. Siva. iv. 78.

ఉదువము *udupamu*. [Skt.] n. A float or
raft. తెప్ప.

ఉదుపు *udupu*. [Tel.] n. A suit of clothes;
a dress.

ఉదుపు *udupu*. [Tel. causative of ఉదుగు]
v. a. To efface, to turn out, to do away
with, to wipe away, remove. To leave, to
stop or cease. ఉదుగులేదు, ఉడిగించు.

ఉదుపుష్పము *udu-pushpamu*. [Skt.] n.
The scentless china rose. Hibiscus
Sinenais. అశోకము, కావలము.

ఉదుము *udumu*. [Tel.] n. The iguana. గోడ్ర; గోడ్రక. ఉదుపిల్ల the young iguana. ఉదుముపోయినా వెన్ను కదిలించుకొని రాక రేమ. if you catch an iguana, you are lucky if you get your hand off it.

ఉదువు another form of ఉడుగు. (q. v.)

ఉదువు *uduvu*. [Skt.] n. A lunar mansion, a star. నక్షత్రము. ఉదుపతి or ఉదువుడు *udu-pati* n. The lord of the stars, i. e. the moon. చంద్రుడు. ఉదుగణము *uduganamu*. n. A constellation. ఉదుగిరి. The heavens. ఉదువతి *udu-vati* n. The constellations. ఉద్భవపుడు *udbhavudu*. n. The moon, as prince of the stars.

ఉదుసర *udu-sara*. [Tel.] n. A kind of plant. వాయటి.

ఉద్ద or **ఉద్దా** *udda* [Tel.] n. Four, a parcel or pack of four, వాయడు, an assemblage or collection, a heap or pile. ఉద్దా చేయు *udda-cheyu*. v. n. To collect in a heap or crowd.

ఉద్దాదించు *uddadinchi*. [Tel.] causative of ఉద్దాడు v. t. To palter, play backwards and forwards. Satvab. i. 114. ఉద్దాడు *uddada*. v. i. To be confounded, to be confused. కలసిపోరు.

ఉద్దీనము *uddinamu*. [Skt.] n. Flying, soaring, ఎగిరిపోలు.

ఉద్దాకుడు *uddaku*. [Tel.] v. n. To be out of breath, to be suffocated. To be at one's wits' end. ఉద్దాకుడైనా నీకొకటి ప్రాణము ఉద్దాకుడిని the childless of the water took away my breath. నీకొకటి పాలబ్రతుకొని చరి the infant was choked with milk.

ఉదులి *uduji*. [Tel.] n. A kind of fish.

ఉదుక *uduka*. [Tel.] n. The pivot under a door. ఉదుకులు to lift a door off its hinges. See ఉత్తరాన.

ఉదుకు *uduku*. [Tel.] v. a. To wash, as cloth. ఉదుకు. To thrash. ఉదుకురావడము to send

clothes to be washed. ఉదుకును *udukunu* (Causative) v. To get washed.

ఉత్కంఠ *ut-kantha*. [Skt.] n. Great eagerness. తపానా, తపనానా.

ఉత్కటము *utkatamu*. [Skt.] adj. Abundant, excessive. అధికమైన.

ఉత్కరము *utkaramu*. [Skt.] n. A mass or heap. ఉమావాయు, రాతి. మానవోత్కరములు crowds of men.

ఉత్కర్షము *utkarsamu*. [Skt.] n. Excellence, superiority. క్రేస్త, మేలు.

ఉత్కలము *utkalamu*. [Skt.] n. The country of Orissa.

ఉత్కలిక *utkalika*. [Skt.] n. Desire, longing. కోరిక, ఉత్కంఠ. ఉత్కలుడు *utkaludu*. n. An eager or clever man దురంధుడు, రెచ్చావారి.

ఉత్కలితము *utkalitam*. [Skt.] n. Geometric progression. సంకలనము arithmetical progression.

ఉత్కలము *utkalamu*. [Skt.] n. Winning. వాణ్ణమును సూక్ష్మము.

ఉత్కృష్టము *utkrishnamu*. [Skt.] adj. Superior, great, fine, grand. గొప్ప, క్రేష్టు. ఉత్కృష్టమండలం good fortune, high station. గొప్పకడ. ఉత్కృష్టమైన వాడు. terrible suffering.

ఉత్కలము *utkalamu*. [Skt.] n. A bribe లంకె.

ఉత్కలము *utkalamu*. [Skt.] n. Going up; sailing out. హిమోత్కలం ప్రాణోత్కలం at the moment the soul leaves the body.

ఉత్కలము *utkalamu*. [Skt.] n. The ospray, or sea euple.

ఉత్కృష్టము *utkrishnamu*. [Skt.] adj. That which is thrown up. ఎగిర్చుట. ఉత్కృష్టము *utkrishnamu*. n. Throwing up in fragments. ఎగిర్చుట.

ఉత్త utta. [Tel.] adj. Empty, mere, bare, plain, actual, just, simple; idle, naked, vain, useless, in jest, not serious, not in earnest, false. ఉత్తవ్వడు on common occasions, in general. ఉత్తకొంగవి actual theft. ఉత్తశర్మ a horse without a rider. ఉత్తవారు persons not involved or concerned in a matter. ఇచ్చివ్వడు ఉంటేనా ఉత్తవ్వడు ఉంటేనా were you present when he gave it, or at some other time?

ఉత్తంబములు, ఉత్తంబాలు uttambamu. [Tel.] n. plu. A sort of gold necklace, worn by women.

ఉత్తంభిరము ut-tambhiraamu. [Skt.] adj. Planted, set. పాడుకొన్న, పెంపొందిన. Lengthened. పొడిసింపబడిన. Vasu. vi. 137.

ఉత్తంసము uttamsamu. [Skt.] n. An earring: a tire or tiara. పుగవ, సిగంబి. ఉత్తం సిరము uttamsiramu. adj. Set or worn as a crown. ఉత్తంసముడు uttamsamu. n. The chief or noblest man.

ఉత్తప్తము ut-taptaamu. [Skt. ఉత్ + తప్తము] adj. Dried. n. Dried flesh.

ఉత్తము ut-tama. [Skt.] n. An excellent good woman.

ఉత్తముడు ut-tamadu. [Skt.] adj. Excellent, best, virtuous, chief, principal, first. ఉత్తముడు (in gram. lit. ఉత్తమ=last), the first person. ఉత్తముల్లుడు ut-tamaru-
du. [Skt. ఉత్తమ + ముడు] n. A creditor. అప్పిల్లునాడు. ఉత్తమాలిగము ut-tam-
gamu. [Skt. అంకము] n. The principal member, i. e., the head. ఉత్తముడు ut-tamadu. A most excellent man. ఉత్తమోర్తముడు ut-tamoti-tamadu [Skt. ఉత్తమ+ఉత్తమ] adj. Superlative, best, excellent.

ఉత్తర ut-tara. [Skt.] n. The 13th lunar mansion. The daughter of the King of Virāṭa. ఉత్తరాస్త్ర, the 26th mansion.

ఉత్తరంగము uttar-angamu. [Skt.] n. An arch over the door frame. గజమందిరము.

ఉత్తరక్రియ uttara-kriya. [Skt.] n. A funeral rite, obsequies. చచ్చిపోయినవాడి పేదడి అచ్యక్రియలు.

ఉత్తరణము ut-taraṇamu. [Skt.] n. Passing, crossing. రాటు.

ఉత్తరము ut-taramu. [Skt.] n. An answer, a reply. A letter or epistle. The north. A command. ఉత్తర ప్రశ్నోత్తరము letter and reply, correspondence. ప్రశ్నోత్తరములు question and answer. ఉత్తరభాగము the northern division of the country. ఉత్తరాది ut-tarādi. n. The north, northern. ఉత్తరాదిదేశము the north country. ఉత్తరాయణము uttarāyanamu. [from ఉత్తర the north and అయనము going.] n. The sun's progress to the north of the equator, the period of the year during which the sun is north of the equator, the summer solstice.

ఉత్తరము uttaramu. [Skt.] adj. Secondary subsequent, following after. ఏదిని ఉత్తరభాగము the sequel or supplement. ఉత్తర రామాయణము the sequel to the Rāmāyaṇa. ఉత్తరపాదము a further means. ఉత్తరపాక్షి a subscribing witness. పాక్షికులుగానూ. ఉత్తరపక్షము the party who support the affirmative. Also, the affirmative proposition సిద్ధాంతము, the party in opposition being called ప్రతిపక్షము, the hypothesis or affirmative proposition, the second part or deduction from an argument. ఉత్తరార్థము the second half of an argument being the demonstration or exemplification of the పూర్వార్థము or assertion first made. ఉత్తరార్థం adv. Ever after, at any future time, hereafter, in course of time, gradually.

ఉత్తరవాదము uttara-vadamu. [Skt.] n. Responsibility, security. ఉత్తరవాదము చేయు to hold one responsible. ఉత్తరవాది uttara-vadi. n. One who is responsible or answerable. A respondent or defendant. ఉత్తర, a security. ఉత్తర సభ uttara-sabha. n. An ulterior or superior court.

ఉత్త utta

155

ఉత్త utta

ఉత్తరాషాఢ *uttarāṣāḍha*. [Skt.] n. The 21st of the lunar mansions.

ఉత్తరాసంగము *uttarāsaṅgamu*. [Skt.] n. A cloak: an upper or outer garment. ఉత్తరీయము.

ఉత్తరాసి *uttarāsi*. [Tel.] n. A hole in the lintel and sill or below the doorway, in which are inserted the pivots upon which the door turns. ఈపురికి గొప్పము.

ఉత్తరము *uttaramu*. [Tel.] v. a. To cross or pass over. To amputate: to divide cloth into separate pieces, to refund, repay, restore. ఉత్తరముడు *uttarakudū*. n. One who helps one to cross. A saviour, a deliverer. చాలించువాడు, రక్షకుడు.

ఉత్తరగి *uttariga*. [Tel.] n. A kind of necklace. ఒకదిగమైన సరము.

"అందంపుటాత్తరీకు"

అలరచిరుగట్టములు." H. v. 404.

ఉత్తరీయము *uttariyamu*. [Skt.] n. A cloak, an upper garment. ఇ పట్టు.

ఉత్తరము *uttaramu*. [Skt.] n. Name of the son of Virāṭa (See Bhāṭa). ఉత్తరకుమార ప్రజ్ఞలు vain bragging like that of ఉత్తరము. ఉత్తరకుమార ప్రజ్ఞలు పలుకువాడు he is a mere braggart.

ఉత్తరము *uttaramu*. [Skt.] n. An answer, a reply, an order, a command, permission, leave. ఉత్తరము చెప్ప *uttaramu-chēppu*. v. n. To answer or reply. ఉత్తరము చేయు *uttaramu-chēyu*. v. t. To order. ఉత్తరము తీసుకొను to take leave. ఉత్తరముచెప్ప *uttaravēppu*. v. t. To dismiss, give leave, direct.

ఉత్తరము or **ఉత్తరీ** or **ఉత్తరీ** *uttarimu*. [Tel.] n. The plant termed *achyranthes aspera* or, the Prickly Chaff-flower (E.P.) ఉత్తరీముల్లు a bur that sticks to the clothes.

ఉత్తలము *uttalamu*. [Tel.] n. Fear, dread, terror, distress, agitation, trouble. భయము, విసులు, బెరుపు, ఆదృశ్యము. Haste. క్వర. "చుక్కలకు నుత్తలమిడునుత్తలమును" Bwa. iv. 158. ఉత్తలపడు or ఉత్తలముండు *uttala-padū*. v. i. To be in trouble or agitated. ఉత్తలపాటు *uttala-pātu*. n. Disquiet, distress.

ఉత్తానము *uttānamu*. [Skt.] adj. Not deep. Turned on one's back, lying supinely, reclining. లోతులేని, వెలికిలకిసిన. ఉత్తానముడు n. One who lies on one's back.

ఉత్తాలము *uttālamu*. [Skt.] adj. Long: formidable. ఉత్తాలముడు he of the formidable sword. ఉత్తాలము to hurry, to be precipitate. తొట్టుకొలువొందు.

ఉత్తి *utti*. [Tel.] n. An equal. A substitute. ఈడు, ప్రతినిధి. (Jai. Bhār. i.)

ఉత్తరము *uttaramu*. [Skt.] adj. That which is crossed over. చాటువడిన.

ఉత్తంగము *uttangamu*. [Skt.] High, tall: big, projecting. చాడునెన.

ఉత్తడు *uttadu*. [Skt. యుక్తడు.] adj. A fit person. ఈనవాడు. భార. అశ. ii

ఉత్థానము *utthānamu*. [Skt.] n. Rising: effort: an army, war. ఉత్థానము *utthāpanamu*. n. Rising: erection. లేపుట. ఉత్థానములేని impotent. మృతకోత్థానము resurrection. తుదిజ్ఞానము resurrection.

ఉత్పాదము *ut-pādanamu*. [Skt.] n. Flying, soaring. Birth, production. ఎగురుట, పుట్టుక.

ఉత్పత్తి *utpatti*. [Skt.] n. Birth, creation, production, origin. పుట్టుక. ఉత్పత్తిచేయు *utpatti-chēyu*. To produce, create, fabricate. ఉత్పత్తియుగు *utpatti-yagu*. v. n. To be born, created, formed, framed.

ఉత్పన్నము *utpannamu*. [Skt.] adj. Born. పుట్టిన.

ఉత్పలము *utpalamu*. [Skt.] n. A water-lily, a blue lotus. కలం. ఉత్పలమాల *utpala-mala*. The name of a particular metre in verse

ఉత్పాదము *ut-padanamu*. [Skt.] n. Rooting out, eradication. పెరికివేయు.

ఉత్పాదము *utpatintu*. v. a. To root out or eradicate. పెరికివేయు. ఉత్పాదము *utpatitamu* adj. Eradicated, rooted up.

ఉత్పాతము *ut-patamu*. [Skt.] n. A prodigy, a preternatural phenomenon such as an earthquake, a comet, or an abnormal birth. ఉత్పాతమిందము a wonderful genius. త్రివిధ ఉత్పాతములు marvels or signs in air, earth, and heaven. A iv. 300.

ఉత్పాదించు or ఉత్పాదిల్లు *utpadintu*. [Skt.] v. n. To be born, to rise, to spring from a source. కలుగు, పుట్టు. ఉత్పాదితము *utpaditamu*. adj. Produced, effected, generated, begotten. కలిగించుట.

ఉత్పాసము *ut-prasamu*. [Skt.] n. Satirical speech. చరితాసపహులు.

ఉత్ప్రేక్ష *ut-preksha*. [Skt.] n. Hyperbole, rhetorical sublimity, high flown language, Poetical ecstasy. Apostrophe. ఉత్ప్రేక్షించు *ut-prekshintu*. v. i. and t. To apostrophise, or describe hyperbolically.

ఉత్ఫుల్లము *ut-phullamu*. [Skt.] adj. Expanded, or blown as a flower. వికసించిన.

ఉత్తాపి *utthapi*. [Tel.] n. The upper hinge of door, a pivot on which the door turns. Same as ఉత్తరాపి. The lower hinge is called ఉత్తరక *uttharak*. ఉత్తరమునకు చూచు to enter the house as a thief does by lifting the door out of its socket.

ఉత్సంగము *ut-sangamu*. [Skt.] n. The lap, the front of the thigh. Association, union. ఒడి, తొడ, కూడక.

ఉత్సన్నము *ut-sannamu*. [Skt.] adj. Rooted up, destroyed, decayed, ruined. పెల్లనింపబడిన.

ఉత్సర్గము or ఉత్సర్జనము *ut-sargamu*. [Skt.] n. Yielding, relinquishment, quitting. విడుపు. Common: సామాన్యము.

ఉత్సవము *ut-savam*. [Skt.] n. A feast, festivity, merriment. సేల్వోత్సవము a feast for the eyes.

ఉత్సహించు or ఉత్సాహించు *ut-sahintu* [Skt.] v. i. To attempt. యత్నించు. To triumph, to rejoice. సంతోషించు. ఉత్సాహము *ut-sahamu*. n. Perseverance. Alacrity. Glee, eagerness, mettle, spirit, jollity, bloom of beauty. ఉత్సాహపురుషుడు a man of mettle. ఉత్సాహసంపన్నుడు sanguine, straight forward, mettlesome.

ఉత్సుకము *ut-sukamu*. [Skt.] adj. Strenuous, zealously active, earnest, zealous. ఉత్సాహముగలు.

ఉత్సృష్టము *ut-srishlamu*. [Skt.] adj. Abandoned, left. విడువబడిన.

ఉత్సేకము *ut-selamu*. [Skt.] n. Increase, pride; sprinkling water-అతిశయము, గర్వము, ప్రాశంసము. ఉత్సేకించు *ut-selintu*. v. To be full, to increase. అతిశయించు.

ఉత్సేధము *ut-selhamu*. [Skt.] n. Height, elevation, loftiness. పొడవు, ఎత్తు.

ఉదంచనము *udanchanam*. [Skt.] n. An earthen cover for a pot. మూకుడు.

ఉదంచితము *udanchitamu*. [Skt.] adj. Thrown up, tossed. Worshipped, honoured. Fine, grand, splendid. విభుంధించిన.

ఉదంతము *udantamu*. [Skt.] n. A message. Tidings, intelligence. వృత్తాంతము, సమాచారము.

ఉదక *udak*. [Skt.] n. North. ఉత్తరదిక్కు. adj. Northern. ఉత్తరపు.

ఉదకము *udakamu*. [Skt.] n. Water. నీళ్లు.

ఉదగ్రము *ud-agramu*. [Skt.] n. High Fearful. పొడవైన, భయంకరమైన.

ఉదధి *uda-dhi*. [Skt. ఉద water + ధి place.] The sea. సముద్రము. ఉదపానము *udapanamu*. n. A well. నుల్లు.

ఉదయము *udayanu*. [Skt.] n. Birth. పుట్టుక. The rising of the sun or other heavenly bodies, the morning. ఉదయానము in the morning. **ఉదయాద్రి** *udayadri*. n. The eastern mountain behind which the sun is supposed to be born. ఉదయరాగము Morning carol. A particular sort of red silk. **ఉదయించు** *udayintu*. v. a. To be born. To rise. To begin or originate, as a quarrel or an opinion. To arise or become celebrated. కటిలమిట్టి ఉదయించి crooked thoughts having arisen in the mind.

ఉదరము *udaramu*. [Skt.] n. The belly, the centre; లంబోదరుడు the corpulent being, a title of Ganesa. ఉదరాహారము a glutton, one who cares chiefly to fill his belly. **ఉదరపోషణము** *udara-poshanamu*. n. Nourishing the belly, livelihood.

ఉదరము *udaru*. [Tel.] v. i. To be afraid, to be alarmed. **ఉదరపడు** *udari-padu*. v. n. To start or be alarmed. అణిపడు, ఉరికి పడు. **ఉదరపాటు** *udari-paṭu*. n. Startling. ఉరికిపడుట.

ఉదర్శము *udarshamu*. [Skt.] n. Future or remote consequence, భవిష్యత్ ఫలము; future time. రాకలకాలము.

ఉదాత్తుడు *udattudu*. [Skt.] adj. He who is expelled, humbled or shamed; an exile; నిరాశించబడినవాడు; తొలగించబడినవాడు.

ఉదాత్తము *udattamu*. [Skt.] n. A sort of quaver used in reading the Veda. **ఉదాత్తము** *udattamu*. adj. Generous, liberal, noble, glorious. Exceeding, great, vast. గొప్ప. **ఉదాత్తుడు** *udattudu*. n. A noble man, a liberal man. గొప్పవాడు, దయకలవాడు.

ఉదానము *udanamu*. [Skt.] n. Air that rises in the throat. కంఠమందలి గాలి.

ఉదానము *udaranu*. [Skt.] n. A liberal or splendid man, a generous man ఇచ్చువాడు, గొప్పవాడు.

ఉదాసీనము *udasinamu*. [Skt.] n. Bullying, rejection, disregard. ఉదాసీనపుమాటలు, abusive language. దుర్వాసలు. **ఉదాసీనుడు** *udasinudu*. n. A stranger. One who is indifferent or unconcerned. నిష్పించ భావముగలవాడు. వాడు దానిలో శరియక ఉదాసీనుడుగానుండెను he was an unconcerned spectator.

ఉదాహరణము *uddaharanamu*. [Skt.] n. An example, instance, or illustration of any rule or precept. **ఉదాహరించు** *uddaharintu*. v. a. To instance, mention. చెప్పు, దృష్టాంతముగా చెప్పు.

ఉదితము *uditamu*. [Skt.] adj. Spoken, said. Risen, produced. చెప్పబడిన, పుట్టిన.

ఉదియ *udiya*. [Tel. another form of ఉద్రియ] n. An attempt. యత్నము. గామా. అర: ii. **ఉదియగొను** *udiya-gonu*. v. t. To try, యత్నించు.

ఉదిరి *udiri*. [Tel.] adj. Fine, pure. Refined. తేనెము, ఉదిరించుగాను fine gold అపరంజి. R. vii. 184. ఉదిరినైప్పులు lilies. ఉదిరిగిటన in a sweet embrace. **ఉదిరిగొను** *udiri-gonu*. v. i. To be hot, to melt. కరించు.

ఉదిల *udila*. [Tel.] n. Trouble, grief, regret. పరాశయము. Discouragement, timidity, cowardice. పీడితము, అధైర్యము. **ఉదిలగొను** *udila-konu*. v. i. To be afraid. భయపడు; to lose heart, to grieve, to regret పరాశించు.

“ ఏనరుదుమానమధ్యతి,

నూనమచిరపు ద్రిమండియబిగొనక.”

M. XII. iii. 166.

ఉదీచి *udichi*. [Skt.] n. The north. **ఉదీచినము** or **ఉదీచ్యము** *udichinamu*. adj. Northern.

ఉదీర్ణము *udirnamu*. [Skt.] adj. Generous, noble, great. ఉదానము, గొప్ప.

ఉమలవరము *umalavaramu*. [Skt.] The glomerous fig tree. *figus ravenosa*. మేడి చెట్టు.

ఉదా అర్థము

158

ఉద్దరి అర్థము

ఉదుకు Same as ఉరుకు. (q. v.)

ఉదుటు or ఉదుటుతనము *udutu*. [Tel.]

n. Bigness, vigour, weight. ఉద్ధతి. adj.

Big, vigorous, fine. ఉద్ధతము.

ఉదురు *uduru*. [Tel.] adj. Insolent. ఉదురు

మిదురు a fool. దుర్బుధిగడు.

ఉద్ధతి *ud-gati*. [Skt.] n. Birth, production.

పుట్టుక. “ఎకదుద్ధతినిరీషము” అము. iii.

ఉద్ధమము *ud-gamamu*. [Skt.] n. Birth, pro-

duction, flight పుట్టుక, ఎగవు. ఉద్ధమింతు

udgaminisu. v. i. To fly. ఎగయు.ఉద్ధాధము *ud-gadhamu*. [Skt.] adj. Much,

excessive, deep. అధికము.

ఉద్ధార *ud-gata*. [Skt.] n. One who directs

the Sama Veda ceremonies in a sacrifice.

యజ్ఞమందు పామరేదమును నడపువాడు.

ఉద్ధారము *ud-garamu*. [Skt.] n. Vomiting,

belching, emitting, exuding, gushing.

శక్కులు, రేపు. A. ii. 92. B. vi. 24. ఉద్ధారించు

ఉద్ధారించు *udgarinchu*. v. a. To vomit, to belch,

emit. శక్కు, రేపు.

ఉద్ధాటనము *ud-ghatanamu*. [Skt.] n.Breaking. ఛేదించుట. ఉద్ధాటించు *udgha-**tinisu*. n. To break, open. ఛేదించు.ఉద్ధారము *ud-ghatamu*. [Skt.] n. Begin-

ning. Striking. ఆంభము, టప్పు.

ఉద్ధోషము *ud-ghoshamu*. [Skt.] n. Cryఘోష. ఉద్ధోషించు *ud-ghoshinchu*. v. i. To

cry. ఘోషింపు.

ఉద్ధ *udda*. [Tel.] adj. and adv. Much, very.

ఎక్కిరి. High or long. ఎత్తైన, పొడవైన.

ఉద్ధండము or ఉద్ధండర *uddandamu*. [Skt.]

n. Violence, fierceness, as of heat.

ఎక్కువయ్యెడి. ఉద్ధండముగా fiercely, hotly.

ఉద్ధము *uddamu*. [Tel.] n. Height, length.ఉద్ధములు or ఉద్ధాలు *uddamulu*. n. Shoes,

slippers. పాదరక్షలు.

“పాదములు కిరుకిర్రని నలుకుచుండి

శుచులుద్ధాలు చేయుకొంటున్నారు.”

H. iii. 121.

ఉద్ధరి *uddari*. [Tel. ఉద్ధ+రి] n. A steep

bank: నదిలో దినుటకు యత్నముగానిది. ఉ

ద్ధరపు *uddaravu*. (ఉద్ధ+అరపు.) n.

Mortgage of a crop not yet raised.

ఉద్ధవడి or ఉద్ధవిడి *uddavadi* ఉద్ధ+

వడి) n. Rapidity, great celerity. Violence,

haste. P. i. 134.

ఉద్ధామము *uddamu*. [Skt.] n. An

irresistible man. నిరంకుశమైన శక్తిగలవాడు.

An independent man. స్వతంత్రుడు.

ఉద్ధారి *uddari*. [H.] n. A superintendent.

నిర్వాహక. (Vizag.)

ఉద్ధాలు See under ఉద్ధము.

ఉద్ధి *uddi*. [Tel.] n. A match, an equal, a

rival. Rivalry, equality. A bank or dam

with a channel on it, into which water

is pumped to be conveyed to higher

lands. The name of a certain tree.

Bignonia spathacea. Rox. iii. 103. అ,

సమాము. ఉద్ధిమాపు to rival. ఉద్ధిలు equals

సమానులు. ఉద్ధియద్ధిలగా పోరాడి fighting

hand to hand. ఉద్ధి *uddi*. adj. Paired,couple, side by side. ఉద్ధించు *uddinchu*.

v. a. To pair, match, couple. అరచుచు,

పోలు. ఉద్ధికాడు *uddikadu*. n. A match,

an equal. A friend తెలివాడు, తెలివాడు.

ఉద్ధియ *uddiya*. [Tel.] n. A trial, attempt.

యత్నము. ఉద్ధియచేయు to try. యత్నించు.

ఉద్ధిష్టము *ud-dishṭamu*. [Skt.] adj. Designed,

mentioned. ఉద్ధేశించబడినది.

ఉద్ధిడు Same as ఉద్ధివాడు. See under ఉద్ధి.

ఉద్ధిపకము *uddipakamu*. [Skt.] adj. Infla-

ming, lighting. వెలిగించుచు.

ఉద్ధిపనము *ud-dipanam*. [Skt.] n. Burning.

ఘోషించు.

ఉద్ధులు *uddulu*. [Tel.] n. The grain called

black gram. మినుములు.

ఉద్ధేశము *ud-dēṣamu*. [Skt.] n. Intent, de-sign. నది. ఉద్ధేశించు *ud-dēṣinchu*. v. i. Tointend, design. ఉద్ధేశ్యము *ud-dēṣyam*.

adj. That which is intended.

ఉద్ధరి *ud-dhati*. [Skt.] n. Rudeness, arrogance. *ఉద్ధరుడు* *ud-dhatudu*. n. An insolent man.

ఉద్ధరణి *ud-dharani*. [Skt.] n. A little spoon used in worship.

ఉద్ధరించు *ud-dharintu*. [Skt.] v. a. To raise, lift, set up, support, up-hold, re-establish, restore, rescue, deliver, preserve, protect. *వైశ్యులు, కాపాడు. వేదములను ఉద్ధరించు* to restore the Vedas. *సంసారమును ఉద్ధరించు* to support the family. "నగరకలిసి గ్రామమును ఉద్ధరించారు" he saved the village which had been sequestered.

ఉద్ధవము *ud-dhavamu*. [Skt.] n. A festival, a holiday పండుగ.

ఉద్ధారణము or ఉద్ధారణ or ఉద్ధారము *ud-dharanam*. [Skt.] n. Lifting up. Protection. Sustaining. Reasoning, delivering, releasing, restoring. *మతాధ్వారము చేయు* to re-establish a religion. *ఉద్ధారణము* a share granted to the man who re-establishes something that has fallen into decay. *పొయినదానిని మళ్ళీ పాఠించినదానికిచ్చే* *విశేషభాగము. ఉద్ధారముచేయు* to sustain; support. *ఉద్ధారకుడు* *ud-dharakudu*. n. He who sustains or nourishes, a saviour, a redeemer రక్షకుడు.

ఉద్ధరము *ud-dharamu*. [Skt.] adj. Weighty, firm. బరువైన, నిలకడైన.

ఉద్ధారము *ud-dhatu*. [Skt.] adj. Driven up, shaken off, scattered, removed. *చూసి వెళ్ళగొట్టబడిన, పొంగొట్టబడిన.*

ఉద్ధరించు *ud-dharintu*. [Skt.] adj. Raised, drawn up. *వైశ్యులడిన, చేరబడిన.*

ఉద్బుద్ధము *ud-buddhamu*. [Skt.] adj. Awakened, excited, reminded తలవ్రువకు నచ్చిన, తెలుసుబడిన, లేచుబడిన, ఉప్పొంగుబడిన, జ్ఞానముచేయుబడిన. *ఉద్బోధకము* *ud-bodhakamu*. n. Hinting, suggesting. Association, connection of ideas: exemplified thus: *చాపిహచ్చిచక్కాయము* the sight of this elephant reminds one of him who

rode it. *ఉద్బోధకుడు* *ud-bodhakudu*. n. One who reminds. తలవ్రువకు తెచ్చువాడు.

ఉద్బృహము *ud-bhramu*. [Skt.] adj. Great, - exceeding. *పొయ్యి అయిన.*

ఉద్బవము *ud-bhavam*. [Skt.] n. Birth, production, emanation. *పుట్టుక. ఉద్బవించు* or *ఉద్బవిల్లు* *ud-bhavinu*. v. i. To be born or produced. *పుట్టు.*

ఉద్భాసితము *ud-bhasitam*. [Skt.] adj. Splendid, glorious. *ప్రకాశము.*

ఉద్బిజ్జము, ఉద్బిర్జు, ఉద్బివము *ud-bhijjamu*. [Skt.] n. Sprouting, germinating, shooting. A. v. 114. *భూమిని భేదించుకొని పుట్టునది.*

ఉద్భేదము *ud-bhidadu* adj. Breaking or bursting through, as a shoot through the ground. *పుట్టిన.*

ఉద్భవము *udbhavam*. [Skt.] n. An attempt. *యత్నము. ఉద్భవించు* *udbhavinu*. v. i. To attempt.

ఉద్భావము *udbhavam*. [Skt.] n. A royal garden, or park.

ఉద్భావము *udbhavam*. [Skt.] n. Sending out. *వెదరించు.*

ఉద్భవము *ud-yuktamu*. [Skt.] adj. Attempted. Zealous, resolved, determined. *ఉద్భవము* He who is ready or prepared. *యత్నించువాడు, సిద్ధముగావువాడు. అక్కడికి పోవలెనని ఉద్భవము* being about to go. *కామ్రాయమును ఉద్భవము* when I was going to write the letter. *చూడమని చూసి ఉద్భవము* ready to do a cruel deed.

ఉద్భవము *udbhavam*. [Skt.] n. An attempt, endeavour, undertaking; enterprise, exertion; activity. *యత్నము. a profession, employment, occupation, calling, mission, office, or situation; ఉద్భవముచేయు* to exercise an office. *ఉద్భవము* or *ఉద్భవము* *udbhavinu*. n. An officer, a functionary. *ఉద్భవించు* *udbhavinu*. v. i. To undertake, set to do, to turn

one's mind to: to apply oneself to
యత్నించు.

ఉద్రేకము *udrēkamu.* [Skt.] n. Increase,
excess. అధికము. **ఉద్రేకించు** *udrēkinjnu.*
v. i. To increase. అధికయించు. **ఉద్రేకము**
udrēkamu. adj. Distinct; increased.

ఉదవర్తనము *ud-varṭanam.* [Skt.] n.
Any unguent applied to the body before
bathing. నలుగురికి B. iii. 1002.

ఉదాసనము *ud-vasanam.* [Skt.] n. Ex-
pulsion, exile. **ఉదాసించు** or **ఉదా-
సనముచేయు** *ud-vasinisu.* v. a. To
expel. అన్నిటి ఉదాసనముచేయుట to banish
the regent of fire out of flame. M. XV.
ii. 193.

ఉదాహరణము *ud-vāhamu.* [Skt.] v. Marri-
age. పెండ్లి.

ఉద్విగ్నము *ud-vignamu.* [Skt.] adj. Dis-
turbed, discomposed, disquieted, affected
with fear or sorrow. అకలితమైన, కలహము
కాదుండే.

ఉద్వృత్తము *ud-vṛttamu.* [Skt.] adj.
Potent, irresistible, ill behaved, proud
గర్వించు. **ఉద్వృత్తి** *ud-vṛitti.* Might;
misbehaviour. గర్వము.

ఉద్యమము *ud-udhamu.* [Skt.] n. Anxiety.
agitation. యత్న.

ఉద్యులము *ud-udhamu.* [Skt.] n. Excess,
vastness. అధికము. **ఉద్యులము** adj. Ex-
treme, vast, prodigious. ఉద్యులమైన
very vast. B. iv. 116.

ఉద్రుము *udramu.* [Skt.] n. An otter. నీరు
పిల్లి.

ఉనికి or **ఉన్కి** *uniki.* [Tel. from ఉండు] n.
Being, existence. Stay, dwelling, home,
place, residence, state, condition. ఉండుట,
స్థితి, స్థానము, చూడకపోక remaining silent.
హితభావము? his not being friendly. **ఉనికి**
వట్టు *uniki-pattu.* n. Home, dwelling,
abode. ఉండుటకు స్థానము as ఉనికి.

ఉపాసము Same as ఉండు.

ఉన్నతము *un-natamu.* [Skt.] adj. Tall,
high, lofty. **ఉన్నతి** *un-nati.* n. Tallness,
height. Increase, advancement, pros-
perity, rising, ascending. వాడవు, అతి
శయము, పెంపుతనము.

ఉన్నమితము *un-namitam.* [Skt.] adj.
Raised, high, exalted. ప్రేక్ష్యమైన.

ఉన్ని *unni.* [Tel.] n. Wool. గొర్రెజువ.

ఉన్నె for ఉండునా is it likely to be so?

ఉన్నతము *un-mattamu.* [Skt.] adj. Mad,
foolish, tipsy. పెర్రెత్తిన. **ఉన్నతుడు** *un-mat-
tudu.* n. A madman, a fool. చిక్కెలి వదిం
చినవాడు. **ఉన్నడుడు** *un-madudu.* adj.
Proud, spirited. **ఉన్నాడము** *unmadamu.*
n. Madness, folly. పెర్రె.

ఉన్నాళము *un-matham.* [Skt.] n. A trap,
a snare. చోప, నాలము.

ఉన్మితము *un-mitam.* [Skt.] n. Opening,
expanding. వికసింపుట, తెరుచుట. **ఉన్మితము**
un-mitam. adj. Opened, blooming,
blown as a flower, opening. వికసింపుట.

ఉన్మము *un-mukhamu.* [Skt.] adj. Looking
up, facing, fronting. చూచుచున్నది. **ఉన్మ**
భక్తి *un-mukhatramu.* n. Tendency,
inclination. మదనోద్యమము an amorous
feeling.

ఉన్మలము *un-malamu.* [Skt.] adj. Radical.
or from the root వేరుకొనడ. ఉన్మలమునా
radically, by the roots. **ఉన్మలించు**
un-malinu. v. i. To root up, eradi-
cate, destroy. పెట్టించు. **ఉన్మలించు**
unmalinam. adj. Eradicated, pulled up
by the roots. వేరుకో పెట్టించుట.

ఉన్మము *un-meshamu.* [Skt.] n. Opening
blowing as a flower. వికాసము. మదనోద్యమము
with increasing delight.

ఉపకంఠము *upa-kanthamu.* [Skt.] n. Conti-
guity, nearness. adj. Near, proximate.
రాపైన.

ఉపకంఠ *upa-katha.* [Skt.] n. An episode.

ఉప upa

161

ఉప upa

ఉపకరణము *upa-karanamu.* [Skt.] n. An instrument, implement, apparatus, an appendage. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To be of use, benefit, do good to. **ఉపకారము** *upa-karamu.* n. Beneficence, kindness, obligation, aid, help. **ఉపకారి** *upa-kari.* adj. Beneficent, kind, charitable, obliging, assisting. n. One who does good. **ఉపకారిక** *upa-karika.* n. The temporary abode of a king. **ఉపకృతి** *upa-kriti.* n. Aid, assistance, kindness. **ఉపకృతము** *upa-kramamu.* [Skt.] n. Beginning or commencement. A skilful plan. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపకరించు *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence. **ఉపకరించు** *upa-karinu.* v. a. To begin, to proceed to do, commence.

ఉపన్యాసము *upa-nyasa-samam*. [n.] Dwelling on a subject; an exposition, a lecture

ఉపపట్టణము *upa-pattanam*. [Skt.] n. A suburb.

ఉపపతి *upa-pati*. [Skt.] n. One who keeps a woman. పెండ్లిదండ్రు, సంతులకడు.

ఉపపత్తి *upa-patti*. [Skt.] n. Convenience, aid, wealth, acquisition, gain. ప్రయోజన పత్తి a fund.

ఉపపదము *upa-padam*. [Skt.] n. An affix in grammar.

ఉపపన్నుడు *upa-pannuḍu*. [Skt.] n. An opulent man. ఉపపన్నులవాడు.

ఉపపురాణము *upa-purāṇam*. [Skt.] n. A minor Purāṇa. See పురాణము.

ఉపప్లవము *upa-plavam*. [Skt.] n. A calamity. ఉపప్లవము, ఉపప్లవము, చంద్రాక్షరము, రాహువు.

ఉపబర్హము *upa-barhamu*. [Skt.] n. A pillow. తలకడ.

ఉపబలము *upa-balanu*. [Skt.] n. Aid, assistance. ఉపబలము. ఉపబలమునం దుండ్రు.

ఉపబ్రుహ్మము *upa-bruhmanu*. [Skt.] n. Increase, prosperity. చక్కగా పెరుగుట, పుష్టి.

ఉపభోగము *upa-bhogaṇu*. [Skt.] n. Enjoyment, use. ఆనందము.

ఉపమ *upama*. [Skt.] n. A resemblance, a simile. Also, skill పేర్లు. ఉపమరి *upamari*. adj. Clever, ready at expedients. ఉపమానము *upamanamu*. n. A comparison, simile. The object to which a thing is compared. ఉపమించు *upa-minchu*. v. a. To compare. పోల్చు. ఉపమీయము *upa-miyanu*. n. The object which is compared to another. The antitype or thing meant in a parable or comparison. ఇక్కడ ఇది ఉపమానము, దీనిపట్టి ఉపమీయమును గ్రహించుటకే here we must understand the thing meant from the figure the poet uses.

ఉపయుక్తము *upa-yuktamu*. [Skt.] adj. Convenient, fit, disposable, serviceable. ఉపయోగమును. ఉపయోగము *upa-yaganu*. n. Use, advantage, benefit. రుణి వచ్చుట. ఆ రుణము ఉపయోగమునకు రాదు that money won't pass. ఉపయోగించు *upa-yoginchu*. v. a. To benefit, avail. To be useful or applicable, as an argument. అది ఉపయోగించు it is of no use, of no avail.

ఉపరతి *upa-rati*. [Skt.] n. A tenant at will. పొంతు.

ఉపరి *upari*. [Skt. cognate with Eng. Up.] adj. Over, above. ఉపరిరయును *upari-rayinu*. [H.] n. A tenant at will. పొంతు.

ఉపలక్షణము *upa-lakṣhaṇam*. [Skt.] n. Implying something that has not been expressed; implying something in addition or any analogous object where only one is specified; using a term in a generic sense; metaphorical or elliptical expression; synecdoche of a part for the whole. ఉపలక్షించు *upa-lakṣinchu*. v. a. To survey, to observe. చూచు.

ఉపలబ్ధి *upa-labdhī*. [Skt.] n. Acquirement, gain, knowledge. పొందుట, తెలివ.

ఉపలము *upalamu*. [Skt.] n. A stone, a jewel, a rock. చుక్కలము a hailstone. భూరుపహులము a rock even with the surface of the ground.

ఉపలాటము *upa-latanu*. [Skt.] n. Lulling, coaxing. మెల్లము. ఉపలాటించు *upa-latinu*. v. To lull (a child, &c.) to sleep, to coax. మెల్లించు. ఉపలాటితము *upa-latitanu*. adj. Coaxed, lulled. మెల్లించబడిన.

ఉపలేపము *upa-lepanam*. [Skt.] n. Smearing, plastering. అంతు.

ఉపవనము *upa-vanam*. [Skt.] n. A park or demesne, a garden or grove. ఆనామము. పోట.

ఉపవాసము *upa-vāsanu*. [Skt.] n. Fasting, a fast. వస్తు ఉపవాసముచేయు to go without food, to fast.

ఉపవాహ్యము *upa-vāhyamu*. [Skt.] n. A king's elephant. రాజయొక్క సవారీయేనుగు.

ఉపవిష్టము *upa-vishṭamu*. [Skt.] adj. Seated, sitting. సుఖముపై seated at their ease.

ఉపవీతము *upa-vīttamu*. [Skt.] n. The Brahminical thread. వేంటము.

ఉపశమనము or ఉపశమము *upa-shamanamu*. [Skt.] n. Tranquillity, calmness, patience, alleviation, relief, abatement ఓర్పు. ఉపశమించు or ఉపశమిల్లు *upa-shaminṭu*. v. n. To be calmed or pacified, to be alleviated, to be abated or assuaged. ఉపశాంతి *upa-shānti*. n. Calmness, quiet, serenity. అగుట, ఓర్పు.

ఉపశ్రుతి *upa-shruti*. [Skt.] n. A good or bad omen gathered from overhearing a conversation.

ఉపశ్లోకించు *upa-shlokinṭu*. [Skt.] v. t. To applaud. ప్రశంసించుచు.

ఉపసంహరించు *upa-samharinṭu*. [Skt.] v. t. To clear away, get rid of. To kill. To recall. సంహరించు, మరలించు. ఉపసంహరించు *upa-samharamu*. n. Recalling, annulling, concluding; averting a spell, recalling an enchanted arrow to prevent its taking effect, refutation. తొలగించుట, మరలించుట, ఖండించుట.

ఉపసదనము *upa-sadanamu*. [Skt.] n. A neighbouring abode: the neighbourhood.

ఉపసర్గ *upa-sarga*. [Skt.] n. A grammatical particle, a prefix or preposition. ఉపసర్గము *upa-sargamu*. n. A portent such as an eclipse, &c. తొప్పుము. "ఉపసర్గాధికరణ పుష్టి యువాయుధ్యావ నానాపరీపువ దుష్టిక జల్యా దుష్టదివ రాక్షసాది దోషములందు." V. P. vi. 349.

ఉపస్మరణము *upa-sarpaganu*. [Skt.] n. Conjuring, lawning. ఆశ్రయించుట. ఉపస్మరించు *upa-sarpinṭu* v. a. To court, sue. ఆశ్రయించు.

ఉపస్థానము *upa-sthānamu*. [Skt.] n. Service. సేవ. ఉపస్థానము *upa-sthānamu*. adj. Near, that is near. Contiguous. చేరు. ఉపస్థితి *upa-sthiti*. n. Nearness.

ఉపస్పర్శము *upa-sparśamu*. [Skt.] n. Touching, contact. Also అచమము. (q. v.)

ఉపహతము *upa-hatamu*. [Skt.] adj. Struck (by lightning, &c.) hurt, injured, destroyed. కొట్టుబడి. ఉపహతి *upa-hati*. n. A blow, calamity, trouble, ruin. ఉపద్రవము, నాశము, అపద. దైవచూచితే by the finger of God.

ఉపహారము *upa-haramu*. [Skt.] n. A complimentary present. కానుక.

ఉపాంగము *upāṅgamu*. [Skt.] n. In music, the accompaniment, as the drone. సులిపించి రత్తి.

ఉపాంతము *upāntamu*. [Skt.] n. Nearness. గ్రామపాంతమునందు in the vicinity of the village సరోవరపాంతరేశమునందు in the land near the lake.

ఉపాశీలము *upāśīlu*. [Skt.] adv. Solitary. ఏకాంతము. A iv. 73. ఉపాశీలపు. ప్రదానము. n. Muttering a prayer, అపశేధము.

ఉపాశీర్షము *upa-śīrṣamu*. [Skt.] n. A rite celebrated by Brahmins on the full moon in the month Sravanam (July, August:) they imagine that this blot out all the sins of the past year, and they put on new threads సంపూర్ణచతుర్దశిమీనా కేదమును గ్రహించుట.

ఉపాఖ్యానము *upa-khyānamu*. [Skt.] n. A tale, legend, narrative. ఇతిహాసము. కుచే లాపాఖ్యానము the story of Kuchela. నలాపాఖ్యానము the life of Nala.

ఉపాశ్చయము *upāśchayamu*. [Skt.] n. Neglect, transgression. అతిక్రమము.

ఉపాదానము *upa-dānamu*. [Skt.] n. A cause or motive. కారణము. ఆత్మభిక్షము, ఉపాదానమిత్త to beg.

ఉపాధి *upādhi* [Skt.] n. Meditation భక్తచింత. One who support his family కుటుంబ

హాసము. Cause or means. వ్యాసము.
An attribute or characteristic. విశేషము.
ఉపాహారే means of subsistence.

ఉపాధ్యాయుడు upadhyayudu. [Skt.] n.
A tutor, instructor చదువుచెప్పేవాడు. A
preceptor in religion. One who teaches
the Veda. కేదమును చదివించువాడు. ఉపా
ధ్యాయ upadhyaya. n. A female teacher.
ఉపాధ్యాయాది upadhyayadi. n. A
teacher's wife. ఉపాధ్యాయి upadhyayi.
n. A female teacher or a teacher's wife.
ఉపాధ్యాయవృత్తి upadhyayavritti. n.
A teacher's profession. The teaching
profession.

ఉపానహము upa-nahamu. [Skt.] n. A
shoe. M. XIII. iii. 274.

ఉపాయనము upayanamu. [Skt.] n. A
complimentary gift. రామ. A iv. 37.

ఉపాయము upayamu. [Skt.] n. A contriv-
ance, expedient, means, method, agency.
సాధ్య. ఉపాయముకల్పించు to contrive. చతురు
పాయములు or ఉపాయచతుష్టయము, the four
devices, i. e., పాము using gentle or
perishable means, రాము giving presents
or bribing, భేదము sowing dissensions
between the enemy or dividing his force
or strength, కండము punishment. ఉపాయ
ముగా upayamu-ga. adv. Cleverly, art-
fully. ఉపాయశూరి upaya-shuri. n. A
clever man, a man of tact, a man of
many devices.

ఉపాలంభము upalambhamu. [Skt.] n.
A taunt, irony, innuendo దూషణ. ఉపాలం
భించు upalambhinchu. a. To taunt
దూషించు

ఉపాసన upasana. [Skt.] n. Service, wor-
ship. సేవ, ఆరాధనము. ఉపాసించు
upasinchu. v. t. To wait on, worship.
సేవించు, ఆరాధించు. ఉపాసకుడు upasakudu.
n. A worshipper, a devotee. ఆరాధకుడు.
ఉపాసే upase. n. Service, worship. ఉపా
సన. V. P. iv. 143. ఉపాసేయుడు upasayudu.
n. One who is worshipped సేవకుడు.

ఉపాస్యుడు upasyudu. n. One who is
fit to be worshipped సేవ్యుడు.

ఉపాసము Same as ఉపాసము.

ఉపేంద్రుడు upendrudu. [Skt.] n. A name
of the god Vishnu.

ఉపేక్ష upeksha. [Skt.] n. Indifference,
heedlessness, contempt, disregard అక్ర
ద్ధ, అలక్ష్యము. ఉపేక్షించు upekshinchu. v.
a. To disregard, to contemn. అలక్ష్యముచే
యు. ఉపేక్షకుడు upekshakudu. n. One
who disregards or treats another with
contempt. ఉపేక్షించువాడు ఉపేక్షితుడు
upekshitudu. n. One who is disregarded.
ఉపేక్షించబడినవాడు.

ఉపేకి upedaki. [Skt.] n. A kind of spin-
ach. Basella alba or Basella cordifera.
బచ్చలి.

ఉపాన్తరము upadghatamu. [Skt.] n. Preface,
introduction. A commencement. కీర్త.

ఉపాషణము or ఉపాష్యము upashanamu.
[Skt.] n. Fastening, starving వస్త్ర.

ఉప్ప Same as ఉప్పన. (q. v.)

ఉప్పర uppara. [Tel.] n. Betraying, divulging
a secret; dilating on any man's extra-
ordinary prosperity, qualifications or
beauty of any person. రచ్చి, రట్ట, రచ్చ, రట్ట
సేయవలెనట్లక అతిపొడిగడట. అది నందా
ఉప్పరగావస్తరి it is the common talk of
the town. ఉప్పరమగుడు to be the
talk of the town is unlucky. ఉప్పరించు
upparinchu. v. a. To abuse through envy.
కీర్తిక అతిపొడిగడ.

ఉప్పరిలు or ఉప్పరిట్లు upparilu. [Tel.] v. n.
To be born, produced, made. ఉప్పరించు,
ఉట్టు. "కడకన్నులనివ్వకలప్పరిట్లు." N. ii. 29.
"కన్నులలోకొప్పుచారతరులప్పరిట్లు." P.
ii. 74

ఉప్పర్లు uppartulu. [Tel.] n. Shares,
portions. ఏమున్ను ఉప్పర్లులేకొనెద they
shared the grain

ఉప్పర or ఉప్ప or ఉప్పరకము uppara.
[Tel. from ఉప్ప] n. Saltiness.

ఉప్పునీరు *uppu-na-battelu*. [Tel.] n. A sort of game. ఉ. న.ప. v.

ఉప్పురి *uppani*. [Tel.] adj. Saltish, brackish. ఉప్పునిమట చప్పునిమటచెప్పి by fair means or foul.

ఉప్పురం: ఉప్పురి *uppara*. [Tel.] n. The name of the mining caste who are tank diggers and makers of wells, &c. ఉప్పురవాడు a man of this caste. ఉప్పురిది a female of that caste.

ఉప్పురము *upparamu*. [Tel.] n. The sky or atmosphere. ఉప్పురబిది the path through the sky.

ఉప్పురించు Same as ఉప్పురించు. (q. v.)

ఉప్పురిగ *uppariga*. [Tel.] n. The upper story of a house. పేడ.

ఉప్పులిచాయి *uppoli-chayi*. [Tel.] n. The space of flesh between the thumb and the forefinger. చాటనరేలిని చుట్టనరేలిని నడు ముందు పేడ.

ఉప్పుకము *uppakamu*. [Tel. from ఉప్పు] n. A salt marsh. The soil where salt is manufactured. ఉప్పుకపువాయి salt manufacturers.

ఉప్పురి *uppari*. [Tel.] n. Harm, evil, danger. పేడ, అరు.

ఉప్పురించు or ఉప్పురించు or ఉప్పురించు *upparinchi*. [Tel.] v. t. To beat. కొట్టు, కొడించు.

ఉప్పి, ఉప్పిచెట్టు *uppi*. [Tel.] n. A thorny medicinal styptic shrub with a ligneous hollow fruit or gall as large as a nutmeg. *Volcaneria Capparis Sepia*. Ainslie. 2. 369. *Monelia Barleriodes*. Rox. 3. 765. హైక్రెఫ్యుషము. అంతకొలది. తెల్ల ఉప్పిచెట్టు *Asina tetraacantha*. కుండలి. పల్ల ఉప్పిచెట్టు *Capparis sepiana* (Walke.)

ఉప్పిడి *uppidi*. [Tel. from ఉప్పు+ఇడి] adj. Saltless, unsalted. ఉప్పులేని. ఉప్పిడిచప్పిడి నాలుక non-sense. ఉప్పిడిచప్పిడి good or bad. ఉప్పిడిచప్పిడిలేని-dry bread: lit. a mess without any flavour.

ఉప్పిరింత *uppirinta*. [Tel.] n. A certain plant. కొగ్గరేవురి. *Celastrus paniculata*. The *Oleum Nigrum* plant.

ఉప్పు *uppu*. [Tel.] v. t. To cook or boil. To steam or scald grain. ఉడకచెట్టు, అరిచిఉడక. ఉప్పినబండి flour boiled in steam. ఉప్పుడు *uppu-du*. adj. Malted. ఉప్పుడు దియ్యము malted rice. ఉప్పుడువసువు kiln dried turmeric.

ఉప్పు *uppu*. [Tel.] n. Salt. పెప్పు *uppu* saltpetre. రాతి ఉప్పు rock salt. పెరుగు ఉప్పు a sort of gum (labashear. Ainslie 1. 420) found in the hollows of the bamboo. కన్నవలెపెట్టి ఉప్పుకొనుట. (A. vi. 75.) To give camphor for salt, that is, what is valuable for what is worthless. ఉప్పుకొండ *uppu-konda*. n. Dried flesh, salt meat. ఉప్పుకాయ *uppu-kaya*. n. Salted fruit, pickle. ఉప్పు కాచుట to foment with heated salt. ఉప్పుగల or ఉప్పురాయి a grain of salt. ఉప్పుచేప *uppu-chepa*. n. Salted fish. ఉప్పుతీరు *uppu-tiru*. n. A salt stream. ఉప్పువర్ర *uppu-varra*. n. Salt marsh. వర్ర ఉప్పు salt which effloresces on marshy places. చాడిన ఉప్పు. ఉప్పుమడి *uppu-madi*. n. A salt pan, salt-bed. ఉప్పు విడత *uppu-midota*. n. A kind of large black cricket. ఉప్పురేవు *uppu-revu*. n. A place where salt is manufactured: ఉప్పురేవు *uppu-revu*. v. i. To moulder. ఉప్పురిపోయిన moulderling, dilapidated. ఉప్పురిన యిల్లు a house that sweats salt or that is going to decay. ఉప్పుసముద్రము *uppu-samudramu*. n. The ocean or salt sea.

ఉప్పెన *uppena*. [Tel.] n. The swell of the sea, an inundation.

ఉప్పులను *up-ponnu*. [Tel. ఉప్పి+పొంను] v. n. To swell, burst forth, overflow, to be transported with joy. విప్పిలి పంపించు.

ఉబు అడుము *ubu-adumu*. [Tel.] n. Inclination, fancy, thought. అభిమతి, పేడక. Kindly feeling. పోలి.

ఉత్తర చెట్టు ubtra-chettu. [Tel.] n. A certain weed that grows on old walls. *Streptium Asperum.* Rox. iii. 90.

ఉబుకు ubuku. [Tel.] n. Heaving, swelling. పొండు. ఉబుకు v. n. To swell, jut, bulge, be projected, to heave or rise. పొండు.

ఉబుసు ubusu. [Tel.] n. Rest, repose, unemployed time. పనిలేనికాలము. News, intelligence. పుట్టెంతము, సమాచారము. ఉబుసు పుట్టు *ubusu-puttu* v. To while away the time, to loiter, to idle, to trifle.

ఉబ్బి ubbi. [Tel.] n. Warmth, oppressive closeness of weather, excessive heat. ఉబ్బి ఉబ్బియు to be close. ఈరోజు రాని ఉబ్బియున్నది it is very close to-day.

ఉబ్బకమా ubbakamu. [Tel. from ఉబ్బ] v. Increase. పెంచు.

ఉబ్బిట్లు ubbatilla. [Tel.] v. t. To swell. పొండు, ఉబ్బి.

ఉబ్బికినా Same as ఉబ్బికిన. A. iv. 115.

ఉబ్బరము ubbaramu. [Tel. from ఉబ్బ] n. Swelling, inflation. Swelling of the belly due to wind. ఉబ్బరించు *ubbarintu* v. n. and v. n. To swell, to inflate, to be bloated. ఉబ్బరించు *ubbarintu* n. Swelling (of the belly). ఉబ్బరించు to be stunned. నిజ్జనము, మృత్యునీటి యేమిలోనక అబ్బిరించు.

ఉబ్బలకము ubbala-paku. [Tel.] v. n. and t. To be fumigated with mercury. ఉబ్బలకము పడు. "శుభ్రమునుభయమున కధికములగు ఉబ్బలకము అతి మృత్యుచేయును." P. iv. 724.

ఉబ్బలి ubbali. [Tel.] n. Mire, deep mud, a quagmire అరక. పొండు ఉబ్బలి a bog.

ఉబ్బలము ubbalamu. [Tel.] n. Asthma. ఉబ్బలమునకుగము. కాని ఉబ్బలము chinough.

ఉబ్బు ubbu. [Tel.] v. Swelling ఉబ్బుచు. పుండు. Haughtiness. ఉబ్బు v. n. To swell, be puffed up, to be delighted. ఉబ్బి swollen or proud. ఎద్ది కడుపు ఉబ్బిది he burst with laughter. "ఉబ్బి

పెరిగి పుడుచుచున్నది" (B. I.) he was overjoyed. అది పుడు పురిగి పుడు పుడు కడుపు ఉబ్బుచున్నది he is vexed at my obtaining this. కడుపు ఉబ్బు suppression of urine, envy, spite. ఉబ్బున haughtily, fiercely. ఉబ్బించు *ubbinu* v. t. To inflate, to puff up with joy, to flatter. ఉబ్బులోగము *ubbu-rogamu* n. Dropay.

ఉభయము ubhayamu. [Skt.] adj. and pron. Both. ఉభయరాశి the two branches of the Cauvery. ఉభయపార్శ్వములు both sides. ఉభయము n. Giving money for the celebration of a feast in a temple. ఉభయము జరిగించుట సాధింపుట. నేడు ఉభయమేమిది who gives money for the celebration of the feast to-day? నేడు అది ఉభయము to day it is his turn to perform the ceremony in the temple. ఉభయ రాశి *ubhaya-kadu* n. The donor, or he who bestows money for the celebration of a particular feast in a temple. ఒకవారి ఉభయము జరిగించెను. ఉభయపుత్ర or ఉభయపుత్ర *ubhayatra* adv. On both sides. ఉభయరాశి *ubhaya-rasi* n. Both shares: the gross total. A heap of grain containing both the Government and the farmer's share. ఉభయపార్శ్వము *ubhaya-pardulu* n. Both parties, plaintiff and defendant. ఉభయము *ubhayulu* n. Both parties, both of them.

ఉభయ ubha. [Skt.] n. Pārvatī the wife of Śiva.

ఉబ్బి ubba. [Tel.] n. Chaff. ఉబ్బి ఉబ్బి పెరుగు to winnow paddy after it is beaten.

ఉబ్బాతము Same as ఉబ్బాతము.

ఉబ్బియు ubbiyu. [Tel.] v. a. To spit, to spit out.

ఉబ్బి Same as ఉబ్బి.

ఉబ్బి or ఉబ్బి ubbi. [H.] n. Hope. అ, భయ. ఉబ్బియు to live in hope, to be a hanger on, as an expectant. ఉబ్బిపాని *ubbi-pani* n. Expectancy, waiting for an employment. Volunteer-

ఉరమరిక *uramarika*. [Tel.] adv. About round.

ఉరము *uramu*. [Skt.] n. The breast, bosom, కొమ్మ విచ్చలువము a broad breast. ఉరసెలుడు or ఉరముడు *urasthudu*. n. One who has a broad chest. వికలమైన కొమ్మలవాడు. ఉరప్రాణము *uras-prāṇamu*. n. Armour for the breast. కొమ్మకవచము.

ఉరకిక్రమము *urav-kritamu*. [Skt.] adj. Granted, agreed. అంగీకరింపడిన. అర్ధాంగీకృతము half allowed, not fully ceded. అర్ధాంగీకృతము.

ఉరలు *urahu*. [Tel. cf. రోలు. Drav. ఉరల = a roller.] v. a. To roll down. రాలు, కొల్లు. To flow down. రారు. ఉరలుకొను or ఉర్లుకొను Same as ఉరలు. ఉరలన *uralanu*. adv. Off, over, violently. ఉరలక్రమము *uraladhrāṇu*. To roll down, to send bounding. ఉరలబడు or ఉర్లుబడు *uralabadyu*. To roll over. కొల్లు. ఉరలరారు *urala-rāru*. v. i. To move చరించు.

ఉరళించు *uralinṇu*. [Tel.] v. i. To shine. ప్రకాశించు, వెలుగు.

ఉరవడి *ura-vadi* [Tel. ఉరవు+వడి] n. Swiftmess. అరికము. ఉరవడించు *uravadinṇu*. v. i. To be quick, to hasten. త్వరించు.

ఉరవు *uravu*. [Tel.] n. Beauty, abundance. సౌందర్యము, విస్తారము. adj. Great, large. అధికమైన. "ఉత్తముయొక్కను గొనుట యందో ధరగొనుటవలె." A. iii. 68.

ఉరమృదు. *uramyudu*. [Skt.] n. A legitimate son. భ్రమర్మియందు కడు తల్లివలనోడును. See కొర్రు.

ఉరి *uri*. [Tel.] n. A noose or slipping knot: a snare. ఉచ్చు. కాసి a snare for the feet. ఉరికొల *uri-kola*. n. A rod attached to a noose. ఉరికొడు *uri-kadu*. n. A balter, a tether, a rope to tie a cow's legs when it is being milked. ఉరితీయు or ఉరితీయు *uri-tiyu*. v. t. To hang:

strangle. ఉరిపోసికొను *uri-pōsi-kōnu*. v. i. To hang one self. ఉరియాడు *uri-yadu*. To move, tremble, fear. చరించు, భయపడు. M. ix. ii. 105. ఉరియలు moving to and fro. చరించు, తిరుగుడులు.

ఉరిసిండు See ఉరుకు

ఉరిది *uridi*. [Tel.] n. A beetle ముప్పలము. దుల్లి. iv.

ఉరిది *uridi*. [Tel.] adj. Steady. Rapid. చదిగల. దృఢము, స్థిరము. adv. Quickly. వడిగా.

"కడలినిదిలిమివసు

రెనురక్క నయనిదెకాని నిదిలికొరక,
యవనిరుక్కొనులకొందరు
సోకొనులకొనికొక్కొకకాన్త."

N. ix. 190.

ఉరియ *urigu*. [Tel.] adj. Strong, steady. దృఢతముగల. M. XII. ii. 367.

ఉరియ *uriyu*. [Tel.] v. a. To sweat or leak. ఉచ్చురిననోడ a wall out of which salt oozes. ఇల్లు ఉరవుచ్చుది the house leaks. ఈ ఊరు ఉచ్చురినయన as the land of that village turned saltish. Also, to move చరించు. To turn grey, as hair తెలు. To ripen పక్వమగు. To pine away పరికించు. ఉరవు *urupu*. n. Leaking, soaking through. ఉరియులు.

ఉరు *uru*. [Skt. & Tel.] adj. Great, large, valuable. గొప్ప, ప్రేక్షనైన. [Tel.] v. i. To be fit, to suit. In A. vi. 32 is rendered ఒచ్చు. ఉరుకొ, ఒచ్చును. ఒచ్చు. v. t. To mind. లక్ష్య పెట్టు. "ఉరకుదురేర్పడెను" భా: అది. vi. ఉరుతరము *uru-taramu*. More, larger.

ఉరుకు *uruku*. [Tel.] v. i. To run: fly, start. To run out or project. To transgress. ఉరుకుదురచ్చు the flying frog. ఉరుకుకొడ్డు a projecting navel.

ఉరుకొట్టు *ura-kottu*. [Tel. ఉరు+కొట్టు] v. i. To cry like a monkey when angry. కోపముతోనప్పు కోరికలె మ్రోడును.

കുടലു മൂക്കു. [Tel.] n. A sort of fish
(Sparus.) The gilt-head. കൂടലു.

сувод **сувод**. [Tel.] n. A sluice or water channel.

అడవి కుర్రాడు. [Tel.] n. A squirrel. ఆడవి.

ఉర్రాపు See under ఉరియు.

అరూప arūpa. [Tel.] n. A kind of musical instrument made of copper. See A. iv. 38.

ఉగ్రమణి *uru-manji*. [Tel. ఉగ్రమణి] n. The yellow water in a pearl. మత్తెరుమణి, పారి.

తీరుము tirumu. [Tel.] v. n. To thunder.
తీరుచునా be looked daggers. తీరుము
n. Thunder. A sort of drum, 'To cry
avaunt. దీరవారము తీరుచుచోలును
to celebrate a feat in honor of a rustic
deity when a village is to be founded.
దీరవారము

ಅರಳುಮರ *aramuru*. [Tel.] n. A certain forest tree, with delicate blossoms and a fruit as large as a lemon. *Cassia marginata* (Watta.)

అశ్రువది *ashruvadi*, [Tel.] n. Violence, impetuosity, speed, haste. **అశ్రువది** *ashruvadi* **అశ్రువది** *ashruvadi* v. n. & a. To be energetic, to bully, to roar or thunder in talking. To flourish, shine forth, display. To gain, win, conquer. **అశ్రువది** *ashruvadi*, **అశ్రువది** *ashruvadi*.

"ప్రజలకు రాగ మైన పరిపాలన కావాలి"
సంగీతం బాదా

విశిష్టవిధిరైయ్యగృహదీపములు
 శుభమునకు పుట్టెను."

Appakavi. ii. 483.

ఉరువదు ను.నా.పు. [Tel.] ౧. 1. To be
fulfilled. నరసింహ.

ఉనుచిడి *unuchi* (Tel.) n. A collection of things. పకుపమాహమి. ద్విక, ii.

ఉపద్రవ or ఉపద్రవ్య *urudruv.* [Tel.] v. t. To
get rid of *ఉపద్రవించు* n. Form. shape.
ఉపద్రవ ఉపద్రవ్య *adj.* Great, big, large.
ఉపద్రవ్య v. t. to flav. *ఉపద్రవ్య* *ఉపద్రవ్య*.

Also, same as శివగిర్రి. పెంపొందిన శివగిర్రి నుండి as large as a coconut. ఆ పని చూస్తూ శివగిర్రి ప్రస్తుతము that work is as yet in embryo.

ఉత్తమ భగ్యము. [Sk. from ఉత్తమ + భ]
n. Breast. కుచము.

𐌸𐌹𐌳𐌹. *urr-adu*. [Tel.] v. i. To hang loose, to dangle.

ఉక్ర, or ఉక్రము or ఉక్రము (anuk.)
urru. [Tel.] n. The cry of a monkey in
anger. ఉక్రము చివ్వు. Also, violent
movement. ఉక్రమునకు or ఉక్రముకు
or ఉక్రమునకు urrutuk-ugu. [ఉక్ర+
ఉగు] v. i. To totter. మక్కిలి ఉక్ర. To
move వలెను.

ఉ. రు. క్షే. urru. kutu. [Tel.] v. t. To tie up
a cow's legs while milking. పా. ఉ. రు. క్షే.
ప. రు. క్షే. అ. రు. క్షే. క్షే.

ఉ హ రా శ్చ or ఉ హ రా శ్చ. See ఉ హ రా శ్చ
and under ఉ హ.

● *urū-gadda*. [Tel.] n. A potato. Lit. the crumbling root: so called because it is farinaceous.

ditto. Same as above.

ఉత్తర *utara*. [Skt.] n. The earth, fruitful soil. **ఊ. ఉత్తి** *utti*. n. The earth.
పూదు. **ఉత్తివకు** *utti-vadu*. (ఉత్తి+వకు) n. A king, a ruler.

ఉలక, ఉలకన ulaka. [Tel.] n. Lightning.
 ఊరి, ఊరిన.

● 63 *ulasa*. [Tel.] n. An excellent sort of fish, called *Hilsa* in Hindustani. A. ii. 62.

ఉలపము ulapanu. [Skt.] n. A creepers, a trellis. ఉక.

ಕಿಲವ *ulqra*. [Tel.] n. A kind of pulse, horse gram, *Glycine tomentosa*: Linn. *Delichos baylor*. Burm. Rox ii. 218. ಕಿಲವು *Glycine tomentosa*. (Bottler.)

ఉలవరము or **ఉల్లవరము** or **ఉల్లారము.** *ulavaramu.* [Tel.] n. A drain. Land enriched by drains. The smart caused by the sting of a nettle. **ఉలవరించు** *ulavarinisu.* v. n. To be enriched or fattened as land by manure. **ఉలవరించిన** rich.

ఉలిన Same as **ఉలవ.**

ఉలి *uli.* [Tel.] n. A whisel. adj. (another form of **శలి**) Little, అల్పము.

ఉలివచెట్టు *ulinda-chettu.* [Tel.] n. A sort of tree.

ఉలివడదు *uliki-padu.* [Tel.] v. n. To start, shake. **ఉలికాత్తూ** *ulikaattu.* భయముచేత వణింపు. To be afraid. భయపడు. **ఉలికిపాటు** *uliki-patu.* n. A start, tremor, shudder.

ఉలిపి *ulipi.* [Tel.] adj. Brittle (as glass): touchy, easily irritated, low, mean, wicked. **ఉల్లగ్నమైన.** **ఉలిపి,** **ఉలిపికట్టె** or **ఉలిపిగట్టు** *ulipi.* n. A touchy person, an irritable person, కులం. **ఉలిపితెవులు** itchinness, soreness, irritability.

ఉలిమిడి or **ఉలిమిరి** *ulimidi.* [Tel.] n. The tree named *Cratogeomys* : or, *Diospyros Cordifolia* (Rox. 2. 538.) or *Capparis trifoliata*.

ఉలియు or **ఉలివాడు** *uliyu.* [Tel.] v. n. To move. **ఉలియు.** To sound, resound. **ఉలియు,** **ధ్వనించు.** A. i. 84. **ఉలిపు** *ulivu.* n. Sound, voice. **ధ్వని,** **చప్పుడు.** Movement. **చలనము.**

ఉలికు *uliku.* [Tel.] v. n. To start, quiver, (See the causal **ఉలుకు**) **ముగ్ధులుకు** *munuguluku* eyes quivering with prettiness. " **ఉలికి** **తెడుమరికిమరికొ** " she wagged her waist at him in derision. **ఉలికు** n. Timidity, fright. **చదుపు.**

ఉలుచే Same as **ఉలవ.**

ఉలుచు *uluchu.* [Tel. causal of **ఉలుకు**.] v. a. To brandish, wave, whisk, shake **చాంబుచు** *chambu* brandished the tail. Also, to pull off. **ఉలుచియు.** " **సత్కర్మచు** *satkarma* చుట్టచు **చుట్టచు** *chutuchu* " **జై.** i.

ఉలువ or **ఉలుపా** *ulupa.* [Tel.] n. A gift, present. **హాద్య.**

ఉలువడు or **ఉలుపి** *ulupadu.* [Tel.] n. **కొరి** *kori* **గలవాడు.** See **కొరి.**

ఉలుపు *ulupu.* Same as **ఉలుచు** to pull off.

ఉలుము *ulumu.* [Tel.] n. Leprosy. **కుష్మము.**

ఉలుకము *ulukamu.* [Skt cognate with Eng. owl] n. An owl. **కుష్మము.**

ఉలుఖలము *ulu-khalamu.* [Skt.] n. A mortar. **కొల.** Vasu. iv. 25.

ఉల్క *ulka.* [Skt.] n. A firebrand, embers. **మంటల** *mantala* **కొట్టనిప్పు,** **భస్మము.** Also, a meteor or an aerolite.

ఉల్క *ulka.* [H.] adj. Reverse, the wrong side, opposite, contrary, turned back **కొట్టనిప్పు,** **అడుగుతట్టు.** **అ** **కాలము** **ఉల్కా** **కప్పు** *ulka kappu* he wore the shawl the wrong side up.

ఉల్కలము *ulalanamu.* [Skt.] n. Excess, increase. **అతిశయము.** **పైకోల్కలము** *paikolalanamu* excess of bile. **ఉల్కలము** *ulalanamu.* adj. Apparent, evident. Gushing, overflowing. **పొంగిన,** **పుట్టమైన.** **దనోల్కలము** *danolalanamu* with overflowing affection.

ఉల్లకము *ulalakamu.* [Skt.] n. A firebrand **కొరి.**

ఉల్లంకి *ullanki.* [Tel.] n. A bird of the plover family; a plover, sandpiper, stint.

ఉల్లంగి *ullangi.* [Tel.] n. A sort of tree H. iv. 13.

ఉల్లంఘనము *ul-langhanamu.* [Skt.] n. Disregard, disgrace, contempt. **అతిక్రమించు.** **ఉల్లంఘించు** *ul-langhinu.* v. a. To disregard, to pass over, transgress, refuse, decline, disgrace, browbeat. **అతిక్రమించు,** **కుటించు.** **అల్లంఘించు** *allanghinu* to disregard an order

ఉల్లంచే *ullam-chupa.* [Tel.] n. Name of a large fish that is very delicious but full of bones.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A sling or hammock of cloth or cradle hanging down from a pole carried on two men's shoulders. ఉల్లి అల్లి తెచ్చారు they slung him in a hammock and brought him.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A hammock. ఉల్లి అల్లి కు ఉల్లి అల్లి వీటిని వేసుకున్నారు they slung the corpse in a sheet on a pole and carried it away.

ఉల్లి or ఉల్లివము అల్లి. [Tel.] n. An awning or canopy. చాచి, ఉల్లివము, ముండ్లు.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. Confusion, trouble, disturbance. BD. v. 1025.

ఉల్లిము అల్లి. [Tel.] n. The heart. హృదయము. ఉల్లివము అల్లిము. [Tel. from ఉల్లి+ము] adj. What is painful to the heart or feelings. మనస్సుకు హానికరము.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A bubbling noise, ebullition. ఉడుగులుబాటు భ్రష్టమగుట.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. Movement. చలనము, కదలిక. ఉల్లి అల్లి అల్లి అల్లి. adj. Moved. కదలిక.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. Sport, amuse, fun, frolic. సంతోషము, ఆనందము. ఎల్లి పాడుతారు. M. XII. iv. 388. ఉల్లి పాడుతారు అల్లి అల్లి. v. i. To sport with, to joke. చలాచలము, ఎల్లి పాడుతారు, ఎల్లి పాడుతారు. ఉల్లి అల్లి or ఉల్లి అల్లి అల్లి. v. i. To exult, rejoice.

ఉల్లి అల్లి. [Tel. ఉల్లి+అల్లి] n. A ticket or invoice left with goods or grain, specifying the quantity and the owner of the goods. చీటి.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. The bony hila or cable fish.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. A canopy borne over marriage offerings or over the bride and bridegroom as they go in procession చాచి, ముండ్లు, ఉల్లి.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A snipe.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A saddle-cloth: a particoloured cushion. వస్త్ర. Fringes. అలలు. "మారకాటియం శివకాటియంగా గల్గి వచ్చియున్నామనియున్నది" A. iv. 36.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. Joy, delight, amusement. సంతోషము. ఉల్లి అల్లి అల్లి అల్లి. A luxurious man or man of pleasure. A prodigal. ఉల్లి అల్లి. A cheerful man. ఉల్లి అల్లి అల్లి. "సంతోషము" T. iv. 138.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. The onion. అల్లి the onion. ఎర్ర అల్లి. పల్లె అల్లి. ఉల్లి అల్లి. ఉల్లి అల్లి or ఉల్లి అల్లి అల్లి. n. An onion.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A species of plover.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. Corrosive sublimate. హానికరము.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. The crust at the bottom of pies or tarts.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. Uttering, mention, rehearsing. ఉల్లి అల్లి. A rhetorical trope.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. A surge, a large billow, or wave. ఎల్లి అల్లి.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. Rubbish. sweepings, etc., used for manure (Vastig.)

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A lie, a joke, a pretence. వట్టి. Vastig. iii. 163.

ఉల్లి అల్లి. [Skt.] n. Woman. అమ్మ, స్త్రీ.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A certain tree. Dillenia speciosa. Rox. ii. 660.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] adv. Unexpectedly, all at once. అలాగే, అలాగే, అలాగే. Rukmangada. iii. 140.

ఉల్లి అల్లి. [Tel.] n. A sort of bird, a wagtail. గోల్ల.

ఉన్నులు *unnu*. [Tel.] n. Winged white ants. అన్నులు.

ఉన్నారము Same as ఉన్నరము.

ఉన్నె *unne*. [Tel.] n. The gigantic swallow wort. The fruit is called ఉన్నెరాయి. ఉన్నెరాయి is the fruit dried and preserved.

ఉన్ను *unnu*. [Tel.] n. Ah! alas! "ఉన్ను నొచ్చుచోయినా" P. i. 246. ఉన్నుని పొచ్చు నొచ్చు he sighed and sat down. ఉన్నురము *unnu-ramu*. v. n. To sigh, (from ఉన్ను alas! and అను to say; the R being inserted to save elision.) నిక్కరియును. ఉన్నురనిమిత్తము *unnu-ranimitthu*. (causal of ఉన్నురము.) v. a. To grieve, to make one sigh.

ఉన్నులు *unnu*. [Tel.] n. Shivering from excessive cold. (Imitative of the noise then made.)

పాపాంతోపేరంతై

యెఱుఱుచున్నది నడక లోకమర్చునాథ.

భాగ. 1.

ఉన్ను *unnu*. [Tel.] n. The sound produced when a fire is kindled by blowing on it నిచ్చునట్లయినది అంతున్నది. "ఉన్నుని పొచ్చునొచ్చునది నిచ్చునొచ్చుని విచ్చునచ్చునచ్చునచ్చు" పాండు. iii.

ఉం

ఉం *u*. The long vowel U or oo, as in flute or shoot.

ఉంక *unka*. [Tel.] n. The husk of paddy. ఉంక. Also (noun from ఉంక) Swinging ఉంక. ఉంకపొద్దు *unka-poddu*. n. A certain plant used in fevers. ఉంకబంతి *unka-banti*. n. The flower called Bachelor's button. ఉంకబంతి.

ఉంకర *unkara*. [Tel.] n. To say ఉంకర while listening to what another says. ఉంకరట్టు. ఉంకరట్టు *unkara-puttu*. v. i. To crow or make indistinct sounds, as an infant. G. iii 48. BD. v. 967.

ఉంకు or **ఉంకు** *unku*. [Tel.] v. n. To shake, agitate or move; to endeavour or make an effort. ఉంకు; so rattle the dice. ఉంకు or ఉంకువ *unkuv*. n. Effort. exertion. ఉంకుక, ప్రయత్నము. "ఉంకుకమరదు" (R v. 6.) moving at a single effort. ఒక్క ఉంకునా at once, all at once ఒక్క సారిగా. ఉంకుచును *unkuchunu*. (ఉంకు+చు) v. n. To try, to undertake. ఉంకు.

ఉంకొట్టు or **ఉంకొను** *unkottu*. [Tel.] v. n. To hum or make an indistinct sound, resembling ఉం, ఉం, denoting that one is listening to what another is saying.

ఉంకు or **ఉంకులము** or **ఉంకడు** *unku*. [Tel.] v. n. To be agitated or shaken, to swing, to wag, roll. ఉంకుండు *unkundu* (causal of ఉంకు) v. a. To shake, to move, to swing or rock. ఉంకులము *unkulamu* (ఉంకు+లము) n. Swinging; tottering. ఉంకు *unku*. [Tel. causal of ఉంకు] v. a. To swing, cause to swing, to wag or shake, rock, nod. ఉంకలేదు, వెంట ఉంకు to shake or wave (the hand in forbidding); or to say no, to forbid by the hand.

ఉంక *unka*. [Tel.] n. The soft core of the plantain or similar tree. ఉంక. A thorn-bush మందలము. ఉంకకొరగా నొంకకొరగా నొంకడు he cut the throat without any trouble. ఉంక *unka*. adj. Withered. ఉంక కాలు a withered leg. ఉంకయ్యె a withered hand. ఉంకవట్టు to grow big enough for the core in a plant to form. ఉంకపొత్తు to become lean. ఉంకించు. ఉంకరియ్యును *unka-biggunu*. n. Grain not quite ripe. కానగా మందలముల వెంట ఉంక, ఉంక ముట్టు *unka-muttu*. adv. To the core entirely, wholly.

"ఉంకమంతకడంచి యూరేముట్టుకకు
కలరాదించిన కలరాదెచ్చుచును."

H. D. i. 252.

ఉంకు *unku*. [Tel.] v. n. To wither. పెంకె, కం ఉంకపొత్తుచున్నది his hair is falling off. ఉంకు causative of ఉంకు. (q. v.)

జలము *jala*. [Tel. from **జల**] n. Juice, sap.
 A fountain, a spring as of water. Marrow.
జలకము *jalaka*. Pickling liquor. Strength.
జలము, **జల**. **జలము** *jala-kalu*. n.
 A grain like **అన్నము**. **జలము** *jala-gundu*.
 n. The stone to which a weaver fastens
 the cross sticks on which he stretches
 his web. **జలము** *jala-nru*. n. A gushing
 spring. **జలము** *jala-putti*. v. n. To
 spring (as water.) **జలము** *jala-buddi-chekka*.
 n. Wood that is strong and
 durable for building purposes. **జలము**
జలము *jala-yalla*. v. n. To be damp. **జలము**
జలము damp, moist. **జలము** *jala-jala*
 చూడు these trees have been injured by
 excessive moisture. **జలము** *jala-jala* a
 damp house. **జలము** *jala-jala* heavy,
 abounding in springs. **జలము** *jala-jala*,
జలము *jala-jala*, **జలము** *jala-jala*,
 a heavy piece of wood. **జలము** *jala-jala*.
 (జలము + అడు) v. n. To shake, totter,
 waver, be agitated. చలించు, కుద్రచెందు.
జలము *jala-jala*. (Vasu. iv. 139.) to shake
 కదలు, అలించు, అలలించు.

తీసుకొను భరికట. [Tel.] v. t. To receive
పొందించు.

~~తెలుగు~~ తెలు. [Tel.] v. t To thrust through.
తెలుగు.

“పురిపురిగా వెచ్చిరిమిండు నొకనాడు
దెయ్యగా మార్చినాచేతివారి.”

తాము. ii.

தேவ அம். [Tel.] n. Moisture. தெ. தேவ
வழி to wet.

ఉపాదా. [Tel.] n. A root growing down from the branches of the banyan and similar trees. ఉపాదావృక్షం a tree that has such suckers or roots.

పడవ పడవ పడవ పడవ. [Tel. పడవ పడవ పడవ పడవ] v. t. To cry పడవ while running away. 'To run away. To be put to flight, to be routed. పడవ పడవ her modestly left her. P. iv. 433. పడవ పడవ పడవ పడవ that fascination is now over.

“ఒకానొకరి పనులను
కలుపుకొల్లుచుకొని గాఢభక్తిగా
విజయమును సాధించు
కావలయును”

အိတ်ဟေ့ အိတ်ဟေ့. [Tel.] n. A kind of herb. အိတ်ဟေ့ အိတ်ဟေ့.

దొంగ పని *adigam*. [Tel.] n. Service.
 Drudgery, task. **దొంగ పని** *adigam*.
 menial duties. **దొంగ పని** *adigam*.
 n. A maid servant. **దొంగ పని** *adigam*.
 or **దొంగ పని** *adigam*. n. A manservant,
 a menial.

తొడిగిరి *edgiri*. [Tel.] n. A staff used as a prop by a weaver for his warp. పాతెవారు వెనుకచేయవలయు అది వాడుకునే కింద తొడిగా నిలుపుకొన్నది.

విడుదల. [Tel.] v. n. To part, drop out, slip out. **వదల.** To give way, fail : to be unfastened, loosened, separated. **వరుగు.** To flee, run away. **వరుసగు.** **తండ్రివలె వరుసగుడు** he is the very image of his father. **తీసివేయు** to take out, root up, remove. **తీసివేయ** to pull out, to take off (skin or clothes), to unloose. **తీసివేయ** to root out. **తీసుకు** to pull out, to draw out.

మృదువు *adu-konu*. [Tel.] v. n. To become moist, as earth. A. v. 144. To pierce. మృదువు.

అడవికు ఉధృత్. [Tel.] n. The plant named
Alstonia Lamorckii. (E.P.) తొర్రుకొండ.

శిశువు *shishu*. [Tel.] v. a. To sweep. To slacken, loosen, divest, open, sever, separate. **శిశువేయ** 'to wrest, take by force. To transplant. **వారూటలు**. To root out, to eradicate. **శిశువు వేయించి పొయి** a field in which rice plants have been set (by transplanting.) **తొలగించి** he smote off their heads. R. v. 275. **శిశువు వేయి**. n. Sweeping: **శిశువున**. transplanting. **వారూటలు**. **శిశువువేయించి** land in which shoots are transplanted.

దీక్షా Same అ దీక్షయ.

అడెము *ademu*. [Tel.] n. A fortified place with a few bastions. కడి, చిన్నకడి. Also, అడికను. (q. v.)

అధా *adha*. [Skt.] adj. Married. పెళ్ళిదండం.
n. A wife. పెళ్ళిమ. A married woman
పెళ్ళిదండం

తీర్థ *śīrṭha*. [Tel.] n. A support, & prop. A fishing hook, a basket snare to catch fish. A coop to keep animals in. A pannier. **తీర్థం చేసి** giving the hand as a support. **అడవుల యొక్కనీ** leaning against the plantain trees. **తీర్థం వున్నట్లున్నట్లుగా** he held the cudgel at my face as close as possible. **తీర్థం వలది** he stood as a support. **తీర్థం కొను** *śīrṭha-kōnu*. v. n. To support oneself, to rest, lean on. **తీర్థం కొలు** *śīrṭha-kōla*. n. A staff to lean on. **తీర్థము** *śīrṭham*. n. Grasp, strength. **తీర్థము చేసినాడు** he relied on this statement. **తీర్థముగా** *śīrṭham-ga*. **తీర్థముగా** *śīrṭham-ga* he took it for granted. **తన వాస్తవ్యమైన** *తన వాస్తవ్యమైన* **తీర్థము** *తీర్థము* **అందు** *అందు* **నాలు** *నాలు* a circumstance that was in his favour. **తీర్థముచేయు** *తీర్థముచేయు* to state or declare, to strengthen. **అనుబంధము**

ఉదా. [Tel.] n. swelling, tumour. వాళు
 కడుపు. **Malice, spite, envy.** ఉద్రో. **ఉద్రో**
 కడుపు **udra-kadupu.** n. A pot belly. **ఉద్ర**
 or **ఉద్రక** **udra.** n. A kind of grass.
 Thores. H. v. 53. 2. క ట్టురొద్దును. " **ఉద్ర**
 రుండు నైరద్రుండుట్టు." L. xiii. 394. **ఉద్ర**
udra. n. Smoke. **ఉద్ర గొట్టు**
 or **ఉద్ర పెట్టు** **udra-gottu.** v. a. To
 smoke an animal out of its hole, or to
 ripen fruit by passing hot smoke.

~~da~~ *da*. [H.] n. Dark colour, purple
or brown.

ఉడిబము *udibamu*. [Tel.] n. Produce, in-
come. ఫలము, ఆదాయము.

పిడు *pidu*. [Tel.] v. n. To blow with the breath or with bellows. To swell పడు. To press పడుచు, పిడుక. To play on a flute పిడుక. To purify or refine metal with the

blowpipe. To place, to set. To be swollen. To arise as a thought or feeling. To catch fish. **శేరుడు తీకు** *shērudu tīku*. n. A snare for fish made of basket work. Clay, mud **మరడ**. A swelling **పాపు**. **తీకు** *tīku*. [H.] n. Frankincense, benzoin. **పాంఝానీ**. **తీకునత్తి** *pastille*. **పాంఝానీనత్తి**. **దీపియ** to cause to blow. **తీపిరెండి** or **తీరురెండి** silver refined with the blow-pipe. **తీకుగొట్టుము** *tīku-gottumu*. n. A blow-pipe. **తీకుక్రొవి** or **తీకువా** *krōvi*. n. A wind instrument.

ఉదఘము or ఉదఘమ్మ *udhamu*. [Skt.] n. An udder. రూ. ౬౫.

లోపము *lopaṃ*. [Skt.] n. Loss, disgrace, injury, defect. **లోపము**. adj. Less, defective, తక్కువైన, లోపములు. ఏ **లోపము** ౧౯ nineteen.

డిట్టక *ḍiṭṭaka*. [Tel.] n. Resting, support, steadiness. అనుట, డిట్ట. **డిట్టకు** *ḍiṭṭaku*. v. a. To have, take, bear. మోయు, భరించు. 'To soften as leather. పెట్టెవరుచు. v. n. To lean against, to rest on. అను. "అయినను నెచ్చెలిపై మది, నూపిననెయ్య మునకేలి" మార్పు..

తీస ఖా. [Tel.] n An underwood in a forest. అడవిలోని చెరువు.

శ్వాసీతి *śpiri*. [Tel.] n. Breath, respiration. ఈశ్వాసించు to breathe. ఈశ్వాసము to hold in the breath. వానికి ఈశ్వాస వచ్చింది he has revived. నీకు ఈశ్వాస తీరుననున్నదా can you draw your breath? ఈశ్వాసముగ అగు being suffocated. ఈశ్వాసము dead. శ్వాసీతి కట్టు *śpiri-kattu*. n. A stitch in the side. ఈశ్వాస తీయరాకుండుముట్టు వానిచే ఒకచిన్న ముస నాగిది.

తీపు *thipu* [Tel. from తీసు and తీయు.] v. t.
To cause to swing తీకజేయు. n. Swinging.
A push, one oscillation in swinging.
తీపులు.

అంబు. [Tel.] అ. A eunuch. పుంజనుడు.
A corpulent man, బండ్లు.

శివీ తిరి [Tel.] n. A slough, or bog, mire. బురద.

శివీరు *uyala*. [Tel.] n. A swing. See శివీరు.

శివీను *uyu*. [Tel.] v. n. To whistle. ఎద్దులు మానినారు. They whistled the bullocks on.

శివీ See under శివీ. n.

శివీక or **శివీకే** *śraka*. [Tel.] adv. Without. For nothing. Silently, merely, idly, in vain. Without cause, of itself, spontaneously, voluntarily, causelessly. Without employment; unoccupied, empty, vacant. ఇల్లు శివీక ఉన్నది the house is vacant. శివీక పోయి to let a thing go free. శివీక పని చేయి without any special purpose. శివీకకు to submit, be still; to be passive or silent చ... "ఒప్పుతే, పురియారనట్ట చూపాచి యింటిలో కనాకొత్తమో, నోకనాక యూకన్నమో నియించుకున్న శివీకమే" (అల్లసాని పెద్దన్న) i.e., how can a poet compose verse without these conveniences?

శివీగారు See under శివీ. v.

శివీట *śraka*. [Tel.] n. Comforting. శివీటించు. Rest. పొరుగు. Ease, freedom, leisure. Aid, help. సహాయము. **శివీటించు** *śraka-padu*. v. n. To be consoled. **శివీటించు** *śraka-pāratu*. v. a. To console. **శివీడించు** *śradintu*. v. a. To comfort, console. ఉపశమించు. **శివీడిల్లు** or **శివీడు** *śradilla*. v. n. To be calmed, appeased, comforted, consoled. కాంతిగాయ. శివీడుచు. he spoke consolingly.

శివీపుడు *śrayudu*. [Skt.] n. A man of the Vaisya caste. కామరీ

శివీపు *śraṇṇu*. [Tel. శివీపు+అచ్చు] v. i. To console, cheer, comfort. ఒకాళ్ళు, శివీడించు

శివీంచు *śritu*. [Tel.] v. a. To excite appetite, tempt, tantalize. To make one's mouth water. కామరీచేయ

శివీకే See శివీ. v.

శివీకరించు *śri-karintu*. [Skt.] v. t. To consent, to accept. అంగీకరించు. **శివీకృత** *śrikṛtamu*. adj. Accepted. అంగీకరించబడిన.

శివీ *śru*. [Tel. In Chaldee Ur=town. of. "Ur of the Chaldees." Genit. శివీ, abl. శివీ or శివీలో, ఊళ్ళలో. Plu. శివీలు, శివీలు, శివీలు] n. A village, a town. నేను శివీలో ఉన్నప్పుడు when I was absent from home. **శివీ** *śra*. (=శివీయో) adj. Rustic, common, village, belonging to the town or place. Rural, country. శివీలో. At home, in the village. శివీయందు. శివీలో ఉన్నారు they are at home. **శివీకపి** *śra-kapi*. n. A rustic bard; a country poet. **శివీకండ** *śra-kanda*. n. The root of the plant named *Tacca Pinnatifida*. Box. Vol. 2. p. 172. **శివీకా** *śra-kā*. n. A wandering beggar. దివ్యపుష్పానికి **శివీకా** *śra-kā*. n. The common well; the town well. **శివీపంది** *śra-pandi*. n. A village pig. **శివీపిట్ట** *śra-pichchika*. n. The village sparrow; that is, the house sparrow. **శివీపిల్లి** *śra-pilli*. n. A domestic cat. **శివీపించు** *śra-pindu*. n. A feast given to all the town on the occasion of a wedding.

శివీ *śru*. [Tel.] v. n. To be full, steeped or soaked. To be pushed or fast. To increase or grow great. To exude, leak out, ooze, or spring as water. To overflow as feelings. To sink as ink into paper. To take effect as a medicine. నోరు నీరు the mouth watering. శివీకొన్నట్లు. timber left to steep or steam so as to be seasoned. శివీకొన్నట్లు full of light. **శివీగారు** or **శివీగారు** *śru-gaya*. n. A pickled fruit, a pickle. **శివీబండి** *śru-bandi*. n. A paste or chutney (used as sauce,) of fried grain and chilies. నాడునూర with overflowing love.

శివీకొను *śru-konu*. [Tel.] v. n. To be still, or quiet. శివీకొందు.

శివీ *śru*. [Tel.] v. n. To sigh, sob. శివీకొందు.

శివశివ *aru-jadu*. [Skt. from శివశివ
a thigh and u-born] n. A man of the
Vaiśya caste. శివశివ.

శివశివ or **శివశివ** *arupu*. [Tel.] n. Breath.
sighing. శివశివ. A sort of stew or surry,
శివశివ a deep sigh.

శివశివ *aru*. [Skt.] n. The thigh శివశివ.

శివశివ *ar-igu*. [Tel. శివ+పిగు] v. n. To
go (in parade or procession) through a
village or town. శివశివ *ar-iginisu*. v.
a. To parade, to carry through the town.
శివశివ *ar-iginpu*. n. A procession.

శివశివ *aru*. Same as శివశివ.

శివశివ *aru*. [Skt.] n. Bodily strength,
perseverance శివశివ, శివశివ. శివశివ
aru-aru. n. A strong man. శివశివ.
శివశివ *aru*. adj. Stable,
firm. శివశివ. శివశివ or శివశివ
stable. confirmed: in force, as a law.
శివశివ to confirm, to make stable, to
fix. శివశివ. శివశివ firmly. శివశివ.

శివశివ *arnama*. [Skt.] n. Wool, felt, &c.
శివశివ, నాలు. శివశివ a spider. శివశివ
శివశివ.

శివశివ *ardhvanu*. [Skt.] adj. Above,
upper, high. శివశివ with his
arms raised. శివశివ a Rishi or
Sage. శివశివ *ardhva-lakamu*.
n. The world above. Heaven.

శివశివ *aru*. [Tel.] Same as శివశివ (q. v.)
శివశివ (శివశివ+శివ) to breathe. శివశివ
శివ. శివశివ (శివశివ+శివ) a pastime
శివశివ. శివశివ (శివశివ+శివ) to cause
the breath to go out.

శివశివ *armi*. [Skt.] n. A wave. శివ, the fold
of a cloth శివశివ. Pain శివశివ.
శివశివ the six kinds of pain, viz.,
hunger, thirst, grief, passion, old age
and death. శివ, శివ, శివ, శివ,
శివ, శివ. శివశివ *armi*. n. A wave,
a plait or fold, a finger ring.

శివశివ *armi*. [Skt.] n. A woman that has
separated from her husband శివశివ
శివశివ.

శివశివ or **శివశివ** *ala*. [Tel.] n. A whistle. The
howling of a fox శివశివ. శివశివ
the fox. శివశివ to whistle.

శివశివ *alamala*. [Tel.] n. Pain, anxiety
శివశివ. శివశివ to suffer pain or
anxiety. శివశివ.

శివశివ *ala*. [Tel. for శివశివ] v. n. To talk. శివశివ
"శివశివ శివశివ శివశివ శివశివ
శివశివ." Hurling a thunderbolt to crush
a fly.

శివశివ Same as శివశివ. శివశివ Same as
శివశివ.

శివశివ *ashomamu*. [Skt.] n. The stim-
ulant called శివశివ, viz., శివ, శివ,
or శివశివ ginger, pepper, or long pep-
per.

శివశివ *ashomu*. [Skt.] n. Fuller's earth.
శివశివ. శివశివ or శివశివ. *asho-
ramu*. n. Salt soil.

శివశివ *ashomamu*. [Skt.] n. Heat; sunshine
శివశివ. శివశివ. In Gram: the letters శ, మ,
శ and శ. శివశివ the hot season.
శివశివ *ashomalamu*. adj. Heat, hot.

శివశివ *asaramu*. [Tel.] n. Salt soil.
శివశివ adj. Lean: fallen away by
disease. శివశివ a lean cat.

"శివశివ శివశివ శివశివ

శివశివ శివశివ శివశివ."

శివశివ. p. 33.

శివశివ *asara-velli*. [Tel.] n. A chameleon.

శివశివ *asaru*. v. i. To become lean
or dry. శివశివ శివశివ.

శివశివ *aru*. [Tel.] n. Speech. శివశివ. శివశివ
శివశివ to chat.

శివశివ or **శివశివ** *ala*. [Skt.] n. Thought,
reasoning, a guess, supposition, idea, con-
jecture. Probability, prospect. శివశివ

అంక ౧

అంక ౧. and ౧ Li. No word admitted into Telugu begins with these Sanskrit letters.

ఎ ఁ

ఎ The vowel e short; as in *these, set, or well*.

ఎ [Tel.] An interrogative affix. "మనకు తెలుసా" అని. i.

ఎ A negative affix. "ఏమిట లేదు, ఏమిట లేదు" అని.

ఎ A feminine affix ఏమి O woman!

ఎ An affix denoting "Only that and no other." అది మాత్రమే అని.

ఎ A An affix meaning "Look!" "behold!" "నీచూడవచ్చు" అని. అ. వ. "నీచూడవచ్చు" అని.

ఎ An affix denoting "By oneself," 'unaided,' అని. కనుక "ఎవ్వరూ లేకుండా" అని.

ఎ A As a prefix the long e is contracted into the short o, while the next consonant is doubled; thus ఏ *what*, and ఏడ *place*, become ఎక్కడ.

ఎంకి *engiki*. [Tel. gun ఎంకె plu. ఎంకె] n. Spittle. Defiled food,avings. adj. Defiled, nasty. ఎంకె అన్నం leavings. ఎంకె అంకం foul language, non sense. ఎంకె అంక a leaf on which another has eaten his food.

ఎంకె *engam*. [Tel.] n. A forest tree. *Pterocarpus marsupium*. (Rox. *Asiatic*. ii. 364.) the wood of which is of a yellowish orange colour, durable and light. The gum is called dragon's blood.

ఎంకె *engam*. [Tel.] v. a. To count, reckon, think: to be of opinion, consider, judge: to regard, care for: to believe, imagine: to select or choose. నీకు ఎంకె అని I anticipated a result very different from that which has happened. ఎంకె అని Same as ఎంకె.

ఎంక *enda*. [Tel.] n. Heat, sunshine, glare, radiance, ఎంకె అని the sun is high. ఎంకె the soft heat of the morning or evening; రేపంకె moonshine. నాకు వచ్చినప్పుడు ఏమిట ఎంకె అని it was late in the day when he arrived. ఎంకె అని when it is hot. నీకు ఎంకె అని, or, నీ ముఖమున ఎంకె అని you look hot or fatigued, ఎంకె అని one whose "eye knows not the sun-beam," i. e., who lives in the shade. ఎంకె అని *enda-kalamu*. n. The hot weather. ఎంకె అని *enda-gattu*. v. i. To tie up (as a cloth) in the sun to dry. అంకె అని. ఎంకె అని *enda-gali*. n. A burning wind. ఎంకె అని *enda-gattu*. v. i. To dry up or wither ఎంకె అని. ఎంకె అని *enda-doru*. n. A stroke of the sun. ఎంకె అని or ఎంకె అని *enda-doru*. n. The sun. ఎంకె అని *enda-podu*. n. Noon. ఎంకె అని *enda-maru*. n. The mirage వచ్చునట్లు. ఎంకె అని *enda-battu*. v. i. To put out to dry. ఎంకె అని the sun against the face.

ఎంక *enda*. [Tel.] v. n. To dry up, to become dry, to become lean or withered. నీ అంక, నీ అంక, నీ అంక, నీ అంక. ఎంకె అని dried up. ఎంక *enda*. adj. Dry, dried, shrivelling. ఎంకె అని a wasting disease.

ఎంకె అని *endugulu*. [Tel.] n. Grain put out to dry in sunshine. ఎంకె అని వేసినప్పుడు. ఎంకె అని *endugu-lattu*. n. A basket for clothes or grain: a drying basket, ఎంకె అని Same as ఎంకె అని.

ఎంకె అని or ఎంకె or ఎంకె *endugulu*. [Tel.] n. A crab. వచ్చునట్లు. ఎంకె అని *endugulu*. n. The sign of the Crab

ఎంక *enda*. [Tel. ఏ+అంక] adj. How much. ఎంకె అని how long is this? ఎంక అని what injustice! ఈ ఎంకె అని what is the price (or weight) of this gold? ఎంకె అని what great matter is that? ఎంకె అని how much?

ఎంతలో within what price? ఎంతమాత్రము కాదు hy no means. అట్లు అవకాశము నెవరివచ్చు who am I that I should say so? నీవెంత అయ్యెను? what comparison is there between you and him? నీవెంత చెప్పినా notwithstanding all I could say. ఎంత చెల్లించితే అంత మంచిది the more you pay the better అప్పుడు ఎంత రాత్రియైయుండెను what time of night was it then? ఎంతసేపటికీ వచ్చినాడు how long after did he come? ఎంతకు అమ్మినాడు for how much did he sell it? ఎంతమాత్రము జూడనిది a thing quite out of the question. నీవెంత నీవెంత అని చొట్టడిచారు they scorned or insulted one another. ఎంతటి వారు what sort of persons? ఎంతమంది how many (persons.) The conjunction యు is sometimes added as an intensive. ఎంతయు రణయము with very great speed ఎంతేని ఎంతేని, adv. Ever so much, how much soever. ఎంతైనను. ఎంతైన how vast, how great, over so great. ఎంతో much. ఎంతో-తో-పమతో with great joy.

ఎంతవరు *entaru*. [Tel. ఎంత+వారు] adj. How many (persons.) ఎందరేని many, అనేకులు.

ఎంతలో or ఎంతసేపటికీ *entakala*. [Tel. ఎంత+కాలం] adv. How far? how long? ఎంతదూరము.

ఎందు *endu*. [Tel.] adv. Where? ఎంతో somewhere ఎందునగుచి regarding what or which. ఎందున్ను everywhere. ఎందు చొలవినాడు where is he gone? ఎందుచోడ whereupon. ఎందుకులకు in what respects. ఎందులో wherein ఎంతేని somewhere or other, anywhere. ఎందుండి whence. ఎందుకు or ఎందుకు why? for what? wherefore? అది నాకెందుకు what is that to me, ఎందుచేత whereby. ఎందుచేతనంటే because. ఎందుకు where. ఎందుచిచ్చును wherefore, why. ఎందుకుంచి, ఎందుకుండి whence. ఎందుకైన wheresoever, anywhere.

ఎంబున్న *embunna*. [Tel. ఎంత+అన్న] n. An idiot, a good-for-nothing fellow. తేలికా నీవాడు.

ఎక్కువట్టు *eka-dottu*. [Tel.] v. t. To exceed, increase. అతిశయించు, తిరస్కరించు. A. v. 2.

ఎక్కరా *ekara*. [Tel.] n. A court yard, a cock pit; a place in front of a house where an elephant is tied up. ఏనుగు కట్టు మొకచోట. (ముఖ i. Intro : 48). Also the English word Acre.

ఎక్కరారు *ekararu*. [H.] n. Confession. ఎక్కరారుమకు to confess.

ఎక్కసోము or ఎక్కసోము *ekasakemu*. [Tel.] n. A prank, trick. మోకరి. Mocker. మోకరించు. "చక్కరనిటివానియొక్క కృత్యములన్నియుచూపు" indulging in all sorts of amorous pranks.

ఎక్కిడు *ekkidu*. [Tel.] n. A ruler, general, lord, owner. అధిపతి, రాజు.

ఎక్కటి *ekkatu*. [Tel.] adj. Single ఒక్కటి, single-handed అసహాయమైన. Noble, great, superior. గొప్ప n. A hero, a warrior. Cruelty, harshness. ఎక్కటిడు *ekkatidu*. n. A hero who is without any assistants. అసహాయమైనవాడు.

ఎక్కడ *ekkada*. [Tel. ఏ+కడ] adv. Where? ఇది యెక్కడ అది యెక్కడ where is this and where is that, i. e., what comparison is there between this and that? వాడు ఏక్కడ అప్పుడున్నాడు how is he in debt to you? i. e., what do you mean by pretending he is indebted to you? ఎక్కడి బ్రాహ్మణుడు a pretty sort of a Brahmin! ఇది యెక్కడి సంకటము who ever saw such a business! ఎక్కడనుండి whence. ఎక్కడనో I know not where, somewhere or other. ఎక్కడనైనా anywhere, somewhere or other. ఎక్కడను everywhere. ఎక్కడను లేదు No where. ఏనుగుడిచోడ of what town are you? ఇది యెక్కడిది whence is this? what nonsense this is ఎక్కడి ముగియబడి ప్రక్కకు what care I for my husband or

ఎక్క ekku

181

ఎక్క ekku

for life? ఈ పువ్వులు నీకు ఎక్కడివి where did you get these flowers? వాడు ఎక్కడి అధుని what sort of a sage is he! నీవెక్కడ ఈపాకెక్కడ what have you to do with penance? ఎక్కడెక్కె whither, to what place. ఎక్కడెక్కె wherever. ఎక్కడివారు అక్కడికి Bho everybody went home, i.e., all fled.

ఎక్కడు ekkamu. [Tel.] n. A bank or path between fields. ఖండు. In arithmetic, a unit, the place of units. ఎక్కడుము n. The multiplication-table.

ఎక్కలమ్మ ekkal-amma. [Tel.] n. The name of a village goddess.

ఎక్కలి ekkali. [Tel.] n. Sand washed down by a river. ప్రవాహముతో కొట్టుకొనివచ్చిన యాకు.

ఎక్కపక్షము ekkasakkemu. [Tel.] n. Scorn, derision. ఎకపక్షము, నికటపక్షము. Swa. II. 29.

ఎక్కాడు ekkadu. [Tel.] v. t. To incite, encourage, to egg on. పురికొల్పు.

ఎక్కలు ekkalu. [Tel.] n. The multiplication-table. ఎక్కము.

ఎక్కించు ekkintsu. [Tel. from ఎక్క.] v. a. To raise. To mount. To enter, file or insert: to help up, to place.

ఎక్కిడు ekkidu. [Tel. ఎక్క+ఇడు] v. t. To bend or string a bow. Bhaṣa § 104.

ఎక్కిరించు ekkirintsu. [Tel.] v. a. To make faces at, to mock, to gibe at బెక్కిరించు. ఎక్కిరించునోయ బెక్కిరించు he went to gibe but met with a fall. ఎక్కిరింటి ekkirinta. n. Mockery, making faces. A vehicle. వాహనము. ఎక్కిరించుబల్లె a saddle bullock. ఎక్కిరించుకొక్క the eagle on which Vishnu rides. A. vi. 183. R. i. 145.

ఎక్కిరి ekkiri. [Tel.] n. The hiccup కిక్కరి (phi: ఎక్కిరి) BD. i. 389.

ఎక్కు ekku. [Tel.] v. a. & n. To rise, increase, swell. To appear (by its effects as wine,

water, poison, or medicine.) To affect the mind. To prevail as a report; to come to notice వానికంటకు ముందు ఎక్కినది he is beside himself with pride or lust. వానికి మత్తెక్కినది he is intoxicated. వత్తిమొక్కినది interest has accrued. ఎక్కినవత్తి the interest that accrued. వానిమత్తమొకమును నీకు ఎక్కినది you have caught his bad habits, or, followed his example. వాస్తవంబు to become the theme or topic of discourse. వత్తువత్తువాడు he became celebrated, rose to distinction. వాకివత్తిన celebrated, honoured. ఎన్నివత్తినవాడు one who has risen to reputation. పదిగంటలపొద్దు ఎక్కిన వేళ when it was ten o'clock, lit. when the sun had mounted (to) ten hours. ఆ వని ఎవరూ ఎక్కలేదు no one came forward, or volunteered for the business. అతనిమాట యెక్కడు his word will not do, or avail. ఈకు నీకెక్కి వేయబాగున్నది the water has got into the lead and I have a cold. To mount on, get upon. మంచమునెక్కి to take to one's bed. ఎక్కికొను ekkikonu. v. a. To mount on అరేపించు.

ఎక్కు ekku. [Tel.] n. A bowstring. బంతినాది. Also, encouragement, incitement, gooding on పురికొను. ఎక్కడించినాడు he unbrazed or unbent the bow.

ఎక్కిడించు (ఎక్క-(n) + డించు) ekku-dintsu. [Tel.] v. To unbrace a bow.

ఎక్కిడించు ekku-dintsu. [Tel. ఎక్కడు+ఇంచు] v. t. To increase పెరిపించు. ఎక్కిడు ekkudu. [Tel. from ఎక్క.] n. Ascent, greatness ఎక్కుట, అతిశయము. A bow-stringబంతినాది. ఎక్కుడు ekkudu. adj. High, great, mighty. అధికము. ఎక్కుడునరకము ekkudu-naraku. Superiority. అధిక్యము. P. i. 634.

ఎక్కుపెట్టు or ఎక్కుడుపెట్టు ekku-pettu. [Tel.] v. n. To brace a bow.

ఎక్కువ పెట్టె *ekku-petta*. [Tel.] v. a. To stir up, to provoke, excite, tempt. తల
కొర్రు.

ఎక్కువ *ekkuva*. [Tel.] n. Excess, great-
 ness, eminence. Particularity, peculiar-
 ity. అధికము, చాలేము. అతనివద్ద పుస్తకము
 ఎక్కువగా లేవు he has not many books.
ఎక్కువ *ekkuva*. adj. Great, peculiar,
 remarkable, singular. అధికము. ఎక్కువవలె
 పాడు it is not very old. ఎక్కువత్రమపాడు
 it is no great trouble. **ఎక్కువతక్కువ**
ekkuva-takkuva. n. More or less, uneven-
 ness, irregularity, ups and downs.
 కొంచెము ఎక్కువతక్కువగా మారుచుపోయిను
 about 100 Rupees. మఱి వేరైనా యెక్కువ
 తక్కువ కొరకు తమరు వదిలించవలెను please to
 excuse all errors.

ఎక్కడలు *ekkuvalu*. [Tel.] n. News, novel-
ties, singularities. విశేషములు.

ఎక్కిలపు *ek-kolupu*. [Tel.] *v. a.* To excite,
stir up. ఘర్కిలపు.

ఎగ *ega*. [Tel. from ఎగయు] adv. Up, upward. ఎగగొట్ట *ega-gottu*. v. a. To throw up, rob, to run away with. ఎగబడ *ega-badu*. v. i. To run away. ఎగగొను *ega-gōnu*. v. t. To suck up. ఎగజల్చు *ega-zallu*. v. t. To scatter upward. ఎగజేయు *ega-jēyu*. v. a. To keep in (the milk) or restrain it from flowing (as a cow does unless the calf is with her). ఎగదాడు *ega-dādu*. v. t. To kick up. ఎగదీయు *ega-dīyu*. v. a. To lift or pull up. To raise. ఎగదూపు *ega-dūpu*. v. t. To comb upwards. ఎగదోయు *ega-dōyu*. v. t. To lift up, push up. ఎగనాడు *ega-nādu*. v. t. To blow upwards, to disregard. ఎగనెడు *ega-nēdu*. v. t. To lift up. ఎగబాటు *ega-bātu*. v. t. To hold up. ఎగబిల్చు *ega-billu*. v. t. To snort aloud. ఎగబిలి *ega-bili*. n. A gasp. ఎగబోత *ega-bōta*. n. Spreading upwards, giving

bad advice, rumination, a known study, discontent. ఎవడు వ్యాధిచేసి, ఈర్ష్యచే
యిది వాని చేతుల చెంకలకు నడకలకు
మృదు be was in a sweat from head to
foot. ఎవరోయి ఎం-బేయ. v. t. To give
bad advice. ఈర్ష్యచేయు to hint. వం
చించు. ఎక్కిరాడు ఎం-కెరడు. v. i. To
creep up, crawl up. పదిల శ్వాస ఎవరో
ఎం-రూ. v. i. To breathe hard. ఎవరోపు
ఎం-రప్ప. n. Breathing hard. ఎవరిచే
ఎం-చిరుపు. v. t. To let alone. తియ్యదనం.
ఎవరోయి ఎం-బేయ. v. t. To embarrass,
misappropriate. యవం-చించు.

ಮಗತಾಳಿ *ega-tali*. [Tel.] n. Joke, derision
hoax. ನಗಿ, ನರಿಸುವುದು. ಮಗತಾಳುವುದು to
deride, mock, to gibe, to crack jokes at
ನರಿಸುವುದು, ನಗುವುದು.

ఎగపు *egapu*. [Tel.] n. Pride, wrath. అర్జున,
మండిపక్షుడు.

ఎగయు *egayu*. [Tel.] v. n. To rise, to spring up. To fly or bound. ఎగను, ఎగియు. నా కాళ్ళలోను చేతులలోను మంటలుగట్టి my hands and feet are burning. ఎగిపెట్టు To attack, to be proud, to be arrogant, to fly into a passion. ఎగిపడు, ఎగ్గించు, మండిపడు. నేను ఈలోట పడ్డప్పుడు ఎగి పడ్డాను he flew into a passion. ఎగిపి పాటు *egani-patu*. n. Arrogance, pride, ఎగిపడటం, ఎగ్గించటం, మండిపడటం. ఎగిపోవు to fly up or away, to fly off. ఎగవ్వ *eguvu*. n. Flying, flight ఎగవ్వటం.

ఎగనవ *egana*. [Tel.] adv. Up, upwards.
 ఎగనా. ఎగనవోయ్ to push up, lift up :
 to trim the wick of a lamp. తీవోయ్.

ఎగిరినా or ఎగిరినా *aga-ni-ga*. [Tel.] adv. Up and down, backwards and forwards, from head to foot. ఎగిరినానా. నాకు నాకు 2.5.0.0. నాకునా నాకునా he anointed himself from head to foot.

ಮಗ್ಗು *agn.* [Tib. for ಮಗ or ಮಗ್ಗ] adj. High
 ಮಗ್ಗುತ ಮಗ್ಗುತಮಗ್ಗು high or strong shoul-
 ders. ಮಗ್ಗುತ a new kind of bird

చక్కలవచ్చు యెడల చదివె. ఎగుడు *egudu*. v. a. To run niber, to chase then. ఎగుడు *egudu*. adj. Up ఉన్నతము. ఎగుడుతిగుడు *egudu-digudu*. Up and down, backwards and forwards. ఈ రోడ్ ఎగుడుదిగుడుగానున్నది this road is uneven. ఎగుడుదిగుడు నేల uneven ground. ఎగుడుదిగుడుమాటలు incoherent words. అసం గతమటలు. వాడు చెప్పిది యేమో యెగుడు దిగుడుగానున్నది he shuffled, or spoke in- coherently.

ఎగువల *egudala*. [Tel.] n. The upper por- tion, increase. యెగువము, పుష్టి.

ఎగుమతి *egumati*. [Tel.] n. Shipment, lad- ing, putting goods on board ship, export. ఎగుమతిచేయు *egumati-cheyu*. v. t. To ship or export goods. ఎగుమతిదిగుమతి *egumati-digumati*. n. Export and import. Shipping and unshipping.

ఎగుడు *eguru*. [Tel.] v. n. To fly. ఎగయు. ఎగరగొట్టు *egara-gottu*. v. a. To toes up. వాడును ఎగరగొట్టివాడు he scorned what I said. ఎగుడులాడు *egural-adu*. v. n. To cut capers, to leap or make bounds. నెడులుచేయు.

ఎగువ *egura*. [Tel.] n. The top, the upper part. Uppishness అధిక్యము. క. "తన వాదనానికి ఎటు మునుముడు దెనుచు" వాడు. v. adj. Up, high ఉన్నతము. See ఎగు.

ఎగ్గలము *eggalamu*. [Tel.] n. A lonely or solitary place ఏకాంతస్థలము.

ఎగ్గడు See ఎగ్గు

ఎగ్గించు *eggintu*. [Tel.] v. a. To slight, అనాచించు. To wrong, injure. ఎగ్గువాడు, ఎగ్గుచేయు.

ఎగ్గు *eggu*. [Tel.] n. Harm, injury. డెడు, అవ రాదు. Shame, disgrace. అనాచరము, చూచుము. Abuse or evil word డెడుమాట. Fault, sin అవరాధము, బాధము. Loss or evil డెడు, నష్టము. ఎగ్గులాడు, ఎగులుపు. *eggal-adu*. v. t. To find fault, to dis-

grace. నిందించు. ఎగ్గించు to meet with ill success, to be baffled.

క. "చక్కరకొండెము చెప్పెడు

తెగ్గచలుకులకురా ద్రియమై మది నా తెగ్గవరాచరించుట
వాగ్ధులకై కల్పతరువు నొడుచుటనుమతి."
మమతికము.

ఎగ్గుముడు or ఎగ్గుము *eggumu*. [Tel. ఎగు+ నుము] n. An abstract, a memorandum. ఎగ్గుముతెగ్గు an abstract of an account.

ఎగ్గోగు *eggogula*. [Tel.] n. The plant called Cowash, *manisa pruriens* కడిచిచ్చు.

ఎచ్చరిచ్చు or ఎచ్చరు *echchirillu*. [Tel.] v. n. To thrive, succeed. R. v. 260.

ఎచ్చెలు *echala*. [Tel. ఏ+చల. అ.]. Where ఎక్కడ.

ఎచ్చేరించు or ఎచ్చేరించు *echcharintu*. [Tel.] v. a. To warn, challenge, hail, call to. To hint, allude to, advert to. To invoke. remind, or implore. To rally troops. ఎచ్చరించెను. ఎచ్చేరిక or ఎచ్చేరను. or ఎచ్చేరింక *echcharika*. n. Hint, caution, warning, challenge, reminder. ముదక. ఎచ్చరించెను to caution or warn. ఎచ్చ రికచ్చు to be off one's guard. ఎచ్చరించు to be on the alert, to be forewarned.

ఎచ్చు or మోచ్చు *echu*. [Tel.] n. & adj. Much. అధిక్యము: అధిక్యము. ఎచ్చుతగ్గులు *echu-taggulu-ga*. adv. Insolently. మచ్చు ఎచ్చుతగ్గులుగా మచ్చుడివాడు he spoke to me scornfully.

ఎచ్చేలు or ఎచ్చేలు *echelu*. [Tel. ఏ+ చలు] adv. Where.

ఎటు *etu*. [Tel. for ఎచ్చేలు] adv. Where. ఎటుని somewhere or other. ఎటు *etu*. adv. How. ఎటు ఎంతోచక not knowing what to think. ఎటు where. ఎటును or ఎటు *etu*. adv. How. ఎటువంటి *etu-vanti*. Like what, of what sort. ఎట్టి దిద్ద ఇది చేయడము ఎటువంటిది what is the meaning of your doing this? ఎటువలె *etuvale*. Like what? ఎట్లు.

అధి అధి *adhi-adhi*. [Tel.] adv. Hard, scarcely, with much difficulty అధి అధి అధి. **అధి అధి అధి** *adhi-adhi-adhi*. adv. With much difficulty అధి అధి. Shortly after, soon after, after a while. అధి అధి, అధి అధి, అధి అధి, అధి అధి. **అధి అధి** *adhi-adhi*. (అధి + అధి) adv. Anyhow అధి అధి.

అధి అధి *adhi-adhi*. [Tel. అధి for అధి, అధి multitude] n. An army అధి.

అధి అధి అధి అధి *adhi-adhi-adhi-adhi*. [Tel. అధి + అధి] adv. Exactly in front అధి అధి అధి అధి.

అధి అధి *adhi-adhi*. [Tel.] adj. What like, what kind, however (much or great) అధి అధి. అధి of what kind is it? అధి అధి అధి. [Tel. అధి + అధి] What kind of man అధి అధి అధి. **అధి అధి** *adhi-adhi*.

అధి అధి *adhi-adhi*. [Tel.] adv. How ఏ అధి? అధి అధి or అధి అధి. adv. What ఏ అధి, of what sort అధి అధి. అధి Same as అధి. అధి అధి *adhi-adhi*. (అధి and అధి) adv. How. అధి అధి or అధి అధి *adhi-adhi*. adv. In some way or other.

అధి అధి *adhi-adhi*. See under అధి and అధి.

అధి అధి *adhi-adhi*. [Tel.] n. Place, space, అధి, interval, medium, distance. అధి, అధి అధి, అధి అధి. An interval of time అధి అధి. Breach or obstacle అధి అధి. Business అధి అధి. Peace. అధి. అధి further off. అధి అధి 100 fathoms off. అధి అధి అధి while or if he is powerless. అధి అధి on his not coming. అధి అధి on his arrival at the village. అధి అధి. adj. Tender, young, అధి. Middle అధి అధి. అధి a weaned (i. e., separated) calf. అధి a chicken. అధి the last but one child. అధి in the former place. అధి a go-between. BD. iii. 737. అధి continuous, without interval or break. అధి or అధి regarding, concern-

ing, of, about. అధి towards me. అధి అధి towards the teacher. అధి on giving, అధి if it is not so. అధి అధి towards you and me. అధి on arrival at the town. అధి to set aside, reserve. అధి *adhi-adhi*. v. n. To find a place for itself. To gather or form as a boil అధి అధి అధి అధి, అధి. అధి *adhi-adhi*. n. A hawk. అధి *adhi-adhi*. n. A go-between, a pimp. అధి అధి *adhi-adhi*. n. An untimely crop, a crop produced out of season before the rains. అధి అధి. అధి forced, grown out of season, succeeded-anxious.

అధి అధి or **అధి అధి అధి అధి** *adhi-adhi-adhi-adhi*. [Tel.] v. n. To stand out of the way, stand aside, get out of the way అధి అధి. అధి అధి *adhi-adhi*. v. n. To do away with, abolish. అధి అధి *adhi-adhi*. v. t. To meet, to unite. అధి అధి *adhi-adhi*. v. s. To remove or abstract. అధి అధి. అధి అధి *adhi-adhi*. v. n. To break off, separate. అధి అధి incessantly, without interval. అధి అధి *adhi-adhi*. n. Interval అధి అధి.

అధి అధి *adhi-adhi*. [Tel.] n. The heart, the breast. అధి, అధి అధి.

అధి అధి అధి అధి *adhi-adhi-adhi-adhi*. [Tel.] n. A great distance అధి అధి.

అధి అధి or **అధి అధి అధి అధి** *adhi-adhi-adhi-adhi*. [Tel.] n. The water of a tender coconut. See అధి adj.

అధి అధి *adhi-adhi*. [Tel.] adv. Here and there అధి అధి. now and then అధి అధి.

అధి అధి అధి అధి *adhi-adhi-adhi-adhi*. [Tel.] v. i. To break off, to separate. అధి అధి, to be pledged for అధి అధి. అధి అధి dissent, refusal, division. BD. i. 389.

అధి అధి అధి అధి అధి అధి *adhi-adhi-adhi-adhi-adhi-adhi*. [Tel.] adv. Now and then అధి అధి.

ఎడవు *edavu.* [Tel.] v. a. To separate, disunite, break. To shiver or smash. ఎడవలేదు. ఎడవక *edavata.* adv. Continually, without break.

ఎడపెట్టు *eda-pettu.* [Tel.] v. t. To remove out of the way తొలగించు. To keep aside for further use, as rice మరచుకొనుకొనుటకు అన్నమును తేదగొనుచు.

ఎడపావు *eda-pavu.* [Tel.] v. n. To go between: to pimp. కొత్తనుచేయు. BD. v. 1480.

ఎడబాయు *eda-bayu.* [Tel.] v. n. To give up, to stand aloof, to be separated from, be cut off, to abstain. మాటికి ఇదరాకి abstaining from food. నీటిదరానీన చేసి a fish out of water. ఎడబాటు *eda-batu.* n. Separation వియోగము. ఎడబాపు *eda-bapu.* v. a. To cut off, or discontinue.

ఎడము *edamu.* [Tel. (lit.) Distant; from ఎడము distance దూరము] adj. The left. ఎడమచేయ్యి the (distant or) left hand. ఎడమకాలు the left leg

ఎడమడుగు or **ఎడమడుపు** *eda-madugu.* [Tel.] n. Delay. ఆలస్యము. Difference. వ్యత్యాసము. adj. Different వ్యత్యస్థము.

దము *edamu.* [Tel.] n. Place, spot, room. తొలు. An interval, occasion, opportunity, leisure, opening. అవకాశము. ఎడమిచ్చు to give an opportunity.

ఎడతొ *edayu.* [Tel.] v. n. To stand aside. To separate. తొలగు, ఎడబాయు. ఎడయిక *edayika.* n. Separation ఎడబాటు, వియోగము.

ఎడయెడముగా *eda-y-edamu-ga.* [Tel.] adv. Separately, at intervals దూరదూరముగా.

ఎడరు *edaru.* [Tel.] v. i. To break భగ్గుచును. n. Interval, యందు. An opportunity సమయము. A misfortune అవధి.

ఎడల *edala.* [Tel. plu: of ఎడ, the final A being the Locative sign.] prep. Towards, regarding, touching, in the matter of. In the event of, in case, if.

అట్లు చేసికొనుట in doing so or if it is done so. నాకు నన్ను చూచుకొనుట if he saw me. నాకొనుట regarding me. అకొనుట on that occasion, or if so.

ఎడరించు or **ఎడలుకు** *edalintu.* [Tel.] v. a. To separate, or unravel. To do away with. To remove, clear, loosen. To drive away పెడరించు, మడించు. ఎడలు *edalu.* v. n. To go, depart. వెడలు. To break విలమగు, విడిచుచును. To be thrown away విసర్జించు.

ఎడవాడు *eda-vadu.* [Tel.] n. The last one కడపటివాడు. A stranger అత్తడు.

ఎడవు *edavu.* [Tel.] adj. Distant, remote. దూరము. A. vi. 30.

ఎడపాల *eda-pala.* [Tel.] n. A separate room, an antechamber. విడిచివచ్చు పాల.

ఎడటము *edatamu.* [Tel.] n. Sport, play, అం. Matter or subject, విషయము. Sar. Pad. ii. 9.

ఎడారి *edari.* [Tel.] n. A wilderness, a lonely spot. A desert ఇల్లుచేయలేని ఇల్లు విల్లకల్లును. ఎడారిదాన a lonely path, a bye road.

ఎడి another form of ఎడు affix. (q. v.)

ఎడు *edu.* [Tel.] An affix denoting quantity (like *full* in a cup-ful, a bagful) పరిమాణార్థము. మూడు a cubit, as much as a cubit. నాలుగు an ell-long. బుడ్డెడు a bottleful. To this word the affix ఏడి is sometimes added: గొప్పదేడి by basketful, a basketful at a time. ఎడు or ఎడి an affix applied to participles, does not alter the sense, is చావు or చాముచు going.

ఎడ్డ Same as ఎడ, ఎడ్డముచు much rowing BD. iv. 570.

ఎడ్డది *edadi.* [Tel.] n. Folly, stupidity, అవివేకము. Evil, calamity. అవధి. ఈ “ఎడ్డ మిమనమునకుటికి పెద్దయి చేరు లోకముయొక్క, పెద్దయిచేయకొల్లరు” VP. v. 102.

అడ్డము *eddamu*. [Tel.] n. An obstacle ; opposition అడ్డంకి, నిరోధము.

ఎడ్డె *edde*. [Tel.] adj. Ignorant మాఱమైన. ఎడ్డె వాడు or ఎడ్డెడు a boor, a fool. Vema. ii. 68. ఎడ్డెతనము *edde-tanamu*. n. Boorishness.

ఎడ్డెన *eddana*. [Tel.] n. A table or high seat on which the dinner service is kept భోజనసాగ్రముల నందుకొనే ఎడ్డెనకము.

ఎడ్లు *edlu*. [Tel. Contracted from ఎడ్లులు] n. Oxen, cattle దుక్కియెడ్లు plough oxen.

ఎరడు *eradu*. [Tel.] pron. Who. ఎనడు.

ఎర్రనగోల *ettana-gola*. [Tel.] n. A rod used as a lever to lift up bags of rice, &c., in order to place them on the backs of bullocks గోనెపల్లె యెడ్డమీదనేయుటకు పాధన పైద గడ్డ. A staff used to support anything కూతగా వానిందిన కోల.

ఎర్రనగోలు *ettu na-golu*. [Tel.] n. Beginning మొదలు, ప్రారంభము.

ఎర్రరము or ఎర్రరపు *ettaramu*. [Tel.] adj. High ఉన్నతము, ఎత్తు. ఎర్రరతర్రలు *ettara-tattaralu*. n. Fragments, bits, shivers. వానికర్రతర్రలుగావున్నది he is milly, or in his dotage.

ఎత్తి *etti*. [Tel.] n. A means, instrument, tool కొరముట్టు, పాధనము.

ఎత్తు *ettu*. [Tel.] v. n. To rise పుట్టు. To occur, come about కలగ. To start పడలు చేరు. To come on (as a disease.) వానికి అరిసారము ఎత్తినది dysentery came on. వానికి వెర్రియ్యెత్తినది madness came on him; he became mad. నాకు అకలియ్యెత్తినది I am hungry. నాలియ్యెత్తినది the wind arose. నేను వాంతియ్యెత్తినది I vomited. ఎత్తించు *ettinsu*. [Causal of ఎత్తు] v. t. To lift. To cause to raise, erect, or build. ఎత్తికొను or ఎత్తుకొను *etti-konu*. v. i. To bear, to carry మోచు. To attempt యత్నించు. v. t. To rob అపహరించు.

ఎత్తికోలు *etti-kolu*. n. An endeavour, a beginning; striving, effort, intention, purpose. అంభము, ప్రయత్నము, సంకల్పము. ఎత్తిచొనుచు *etti-podunsa*. v. t. To taunt, jeer, reproach నిందించు. ఎత్తిచొనుచుకూట a taunt, a reproach. నిచ్చు ఎత్తిలి *etti*. adv. Hard. గట్టిగా. ఎత్తివేయు *etti-etyu*. v. t. To throw away, to strike out. కొట్టివేయు, తిసివేయు; to slight, to despise అలక్ష్యముచేయు.

ఎత్తు *ettu*. [Tel.] v. a. To take up, raise, lift up పైకెత్తు. To take, to remove. తిసికొను. To assume or take up oneself, to obtain or acquire (a name.) వహించు, చొచ్చు. మంచి పేరెత్తు to acquire reputation. To cite, quote, mention, adduce, introduce a subject ప్రస్తావించు. మునియ్యెత్తు. To mention by name, advert to, allude to. To erect (a door or pillar.) To undertake. To raise or levy (an army.) అతడు జన్మమైతే he assumed a mortal body, he was born. ఎత్తివాయు to copy, out or extract from a book. గొంతుకొనడవు to read aloud. భిక్ష మెత్తు to take or receive alms. తళుకురెత్తు to assume lustre or become bright. నోరెత్తు to open the mouth, to speak నేమ నోరెత్తరను I did not open my lips. నత్తెమ్మివాడు he undertook the contract. దండెత్తు he raised troops. తూము ఎత్తించు to open a sluice. అలగెత్తు to open an account (q. v.) లంగరు ఎత్తు to weigh anchor. పరుగెత్తు to take a run, to run. ఎత్తుకొనుచు to fetch, to bring away. పిల్లను ఎత్తుకొను to take up a child. ఎత్తుకొనిపోవు to carry away or remove, to steal. తిరిగెమ్మెత్తు to take alms, to beg. విరులెత్తు to sprout, to send forth shoots.

ఎత్తు *ettu*. [Tel.] n. 1. Height. ఉన్నతము. 2. Weight: బరువు, తూము. The weight of a quarter of a maund, i.e., two viss, or, six pounds and a quarter రెండువీసల కొండి. (A. v. 96.) A wreath of flowers. పువ్వులకెత్తు, పువ్వులదము. A move at chess

చేయించుట ఎత్తు; hence (metaphorically) a contrivance, a trick, ఉపాయము; an effort, ప్రయత్నము. ఎత్తులవారి a clever man. ఎత్తుకట్టు or ఎత్తుమాను to weigh, to try. ఎత్తుక ఎత్తు a Roland (or an Oliver, one device against another. ఎత్తు ettu adj. High, heavy. ఎత్తువయసు a sudden journey.

ఎత్తుకోయ్య ettu-koyya. [Tel.] n. The fulcrum or rest of a lever.

ఎత్తుగడ ettu-gada. [Tel.] n. An endeavour, project. A contrivance. A manoeuvre, device, trick. యత్నము, ఉపాయము. ఎత్తు గడచేయు to endeavour.

ఎత్తుగడ్డలు ettu-gaddalu. [Tel.] n. The movable earthen cheeks of a fire place. ఎత్తు ఉపాయగడ్డలు.

ఎత్తుగున్ను ettu-gunna. [Tel.] n. A young elephant లేత యెనుగు.

ఎత్తువడు ettu-padu. [Tel. from ఎత్తు] v. n. To perish, to be abolished or done away with, to fail చెడు. To grow feeble. లేకలేకపోవు. ఎత్తువడి bedridden, feeble, helpless. ఎత్తువడ్డనరము a horse that is worn out. ఎత్తుపెట్టు ettu-pettu. v. To raise, to support, to prop up. To urge, stir up, incite. H. n. 128. ఎత్తుపోవు Same as ఎత్తువడు.

ఎత్తుబరికాడు or ఎత్తుబరికాడు ettu-bari-kadu. [Tel.] n. A thief, a rogue బొంగి, చోరుడు.

ఎత్తు భారము ettu-bharamu. [Tel.] n. Plague, harassment, responsibility, business. Ruin. పాడు.

ఎత్తువచ్చు ettu-vattu. [Tel.] v. i. To counterpoise, to be equal to సరిపోలు. ఎత్తువేయు ettu-veyu. v. i. To weigh. తూచు.

ఎత్తెల ettele. [Tel. ఎత్తు+ల] n. A snare for fish (or for birds) చేపలకు పట్టెలు (భార కాం. 11)

ఎదు etu. [Tel.] n. The snout. Fear. Growth. ఎదు పెట్టు to keep or cherish in the

bosom. ఎదువడు eda-padu. v. i. To be alarmed. భయపడు. ఎదాన (for ఎదు) తీసికొను to purloin, to abstract or mis-apply. ఎదాయెడలు dispersed, scattered.

ఎదావు edavu. [Tel. ఎద+అవు] n. A cow in heat అవోతుచే బుగ్గనున్న ఆవు. ఎదువువు. A cow ready for the bull. ఎద అయినది it is in heat.

ఎది Same as ఏది.

ఎదిరించు idi-rinchu. [Tel. from ఎదురు] v. t. To face, front, resist, encounter. ఎదురించును.

ఎదుగు edugu. [Tel.] v. n. To grow పెరుగు. To overtake. వారివెనుకలేకపోయెను. (Cudda) pa) he was unable to overtake them.

ఎదురు eduru. [Tel.] v. n. To advance. ఎదురగు. ఎదురుగాడు Same as ఎదిరించు. (q. v.)

ఎదురు eduru. [Tel.] n. The front. An opponent ప్రతినిధి. adj. ఎదురు opposite, other, అన్యమైన. ఎదురాడు edur-adu. (ఎదురు+అడు) v. i. To speak against, to oppose. మరొకడు. ఎదురేడు to swim against, to resist. ఎదురుకట్టుల or ఎదురుకట్టు eduru-kattula. adv. In front ఎదుట.

ఎదురుకుట్టుక eduru-kuttuka. n. The lock జాబ. ఎదురుకోసు or ఎదుర్కోసు eduru-kosu. v. n. & a. To go forward to meet.

To act against, to disobey. ఎదురగు, ఎదిరించు. ఎదురుకోలు or ఎదుర్కోలు edur-kolu. n. The mutual advances of the relations of the bride and bridegroom during the marriage. Going forward to welcome a guest. ఎదురుగడ eduru-gada.

n. A joint bond, a reciprocal or mutual agreement. ఎదురు వ్రాసిన ఒడంబడికలోనగు ఎది. ఎదురుగడగా వ్రాయు to write off (a sum as balance.) ఎదురుగాలి eduru-gali. n. A head-wind, a contrary wind.

ఎదురుగాడు eduru-gadu. v. n. To look forward, expect ప్రకటించు. ఎదురువడు eduru-padu. v. To come forward to meet. ఎదురుగావచ్చు. To be met.

నాకు నాకు ఎదురుపడినారు I met them.
 ఎదురుపలకు eduru-palaku. v. n. To
 object, gainsay. ఎదురుకొమ్ము eduru-
 rommu. n. The chest or breast. కొమ్మ
 నడిమిభాగము. ఎదురువడ్డి cross interest.
 ఎదురువ్యాజ్యము eduru-vyajyammu. n. A
 cross suit ఎదురేగు eduru-gu. v. i. To
 go in the opposite direction to meet.
 ఎదురుగాపోవు. ఎదురొత్తు eduru-ottu. n.
 A return push, shove for shove. మరొత్తు.
 ఎదురుకొరము shaving against the grain,
 or, the wrong way.

ఎడ్డడి eddadi. [Tel.] n. Lack, want, scars-
 ity తమిడి. adj. Poor దరిద్రమైన. కూస్తగ్గమైన.
 ఎడ్డడితల a place where there is no water
 నిర్జలభూమి.

ఎడ్డమ eddamu. [Tel.] n. A striped border.
 ఎడ్డపు తీర eddapu-oktra. n. A petticoat
 with a striped border.

ఎడ్డి eddi. Another form of ఎడి.

ఎడ్డు eddu. [Tel.] n. A bullock, an ox,
 (plural ఎడ్లులు, ఎడ్డు.) ఎడ్డునాంక Ox-
 tongue, a kind of plant, *Phlomis* or *Brem-
 na esculenta* or *Elephantopus scaber*.
 తర్కము. ఎడ్డుపట్టు eddu-pattu. v. a. To
 geld an ox ఎడ్డునకు విచ్చేలించు. ఎడ్డుబలపు
 eddu-balu. n. A bullock load. ఎడ్డుముక్కు
 eddu-mukku. (from ముక్కు a nozzle) a sort
 of root. ఎడ్డులవాడు or ఎడ్డువాడు eddula-
 vada. n. A bullock driver. ఎడ్డుతల (R. ii.
 29.) n. The use of a bullock as a screen
 for the huntsman, like a stalking horse.

ఎడ్డునాంక edruna. Another form of ఎదురును
 or ఎదిరును. (q. v.)

ఎన్న ena. [Tel.] n. Equality. సమత్వము. adj.
 Equal సమానము. ఎన్ననె మోతలెలు. నెండి
 కెనెనె నెరు the silvery stream.

ఎన్నబడి, ఎన్నబె ena-badi. [Tel. ఎన్నబడి]. n.
 Eighty.

ఎన్నమందునెను or ఎన్నమందు ennamandu-
 gura. [Tel. from ఎన్నిమిడి]. n. Eight
 persons. ఎన్నిమిడుమిడి.

ఎన్నమందుము ena-man-dumu. [Tel. ఎన్నిమిడి+
 తుము.] n. The measure of eight tooms

ఎన్నమన్నురు ena-man-nuru. [Tel. ఎన్నిమిడి+
 నురు.] n. Eight hundred.

ఎన్నయ enayyu. [Tel.] v. n. & a. To seem,
 to resemble. చోలు, పరిచోలు. To mingle,
 coalesce, unite. To accord. To associate,
 To participate in, enjoy, or suffer (as
 death.) చొంగు. ఎన్నయమి ena-yami. n.
 Discord. ఎన్నయింతు ena-yintsu. v. a. To
 mix or mingle, join, unite. ఎన్నయిక
 enayika. n. Mingling, mixture, fitness
 చొంగిక, సామ్యము.

ఎన్నె enika. [Tel. another form of ఎన్నిక].
 n. Counting కెనెనె. A yarn of 3 or 4
 threads united.

ఎన్నిమిడి or ఎన్నిడి. eninadi. [Tel. ఇను+పది=
 ఎన్నిమిడి lit. two less than ten] n. Eight.
 ఎన్నిమిడినములు 'Eight days' is used for 'a
 week.' నెటికి ఎన్నిమిడినాడు this day week.
 ఎన్నిమిడినాళుండి లంగనమనాళున్నాడు he
 has been ill this week.

ఎన్నియ eniyu. [Tel.] v. i. To meet కలుసు
 కొను.

ఎను or ఎనుచు enu. [Tel. from ఎనుచు] adj.
 Of the buffalo. ఎనుచుకాలు buffalo's milk
 పుర్రెకాలు, కెనెనెకాలు. కెనె ఎనుచు.

ఎనుచు or ఎనుపు enupu. [Tel.] v. a. To
 mix, mingle, stir up. To think ఎనుచు.
 'To nip, pluck, twitch off చిరుపు.

ఎనుపుడు enupudu. [Tel.] n. Mixing, ming-
 ling, stirring up, nipping, gathering,
 plucking. ఎనుచు.

ఎనుబడి enu-badi. [Tel.] pron. Eighty. ఎన్నబె.

ఎనుమా or ఎనుమెటి enumu. [Tel.] n. A
 she buffalo. పుర్రె, కెనె. ఎనుమెటు enu-metu.
 A he buffalo.

ఎన్నడు en-nadu. [Tel. ఎ+నాడు] adv.
 When, what day Ever, always. ఎన్నడును
 for ever, always. ఎన్నడో some time or
 other. I know not when. ఎన్నటికినె con-

stantly, ever. ఎప్పుడీనా ever, at any time. ఎన్నో how many days, how long.

ఎన్ని అంశ. [Tel. from ఎంత] adj. How many. ఎన్నిన్న how much water. ఎన్నెన్నో అది what whatever any body says. ఎన్నియో many అనేకము. ఎన్నిట in how many (things.)

ఎన్నిక అంశ. [Tel. from ఎన్ను to count.] n. Beekoning; thought, calculation, esteem, estimation, idea, hope. గణనము, కలంక. ఎన్నికకదవులు cattle of value. ఎన్నికచేయు or ఎన్నికపెట్టు to count or reckon; to rate. ఎంచు, లెక్క పెట్టు, గణించు. ఎన్నికవదికి a person of distinction. ఎన్నికమాటలు weighty words.

ఎన్ను అంశ. [Tel. for ఎన్ను] n. An ear of corn కోరి.

ఎన్ను అంశ. [Tel.] v. a. To count, reckon; think, esteem, believe. To care for, regard. To narrate ఎంచు, గణించు. ఎన్నువ అంశ. n. Beekoning ఎన్నిక. A song of mourning in which the virtues of the deceased person are extolled. అడువారు పద్యపురుషుడు పాదే చచ్చినవారు వాద్యము.

ఎన్నెకే నామ అంశ అంశ.

ఎన్నెకు or ఎన్నె నామ అంశ అంశ.

ఎన్నెకు అంశ. [Tel. ఏ+రాదు] adv. When. ఏకాలము; ఎన్నెటి of what time. ఎన్నెటికి at what time, at any time, for ever. ఎన్నెటికినీ ever, at all times, always. ఎన్నెటికైనా at any time. ఎన్నెటికినీ as usual. ఎన్నెటికినీ the usual employment. ఎన్నెన్నెచేసి కానుకనియింటివాడు he waited impatiently. ఎన్నెచో some time or other, I know not when.

ఎన్నె ebb. [Tel.] interj. Pish! foh! fye! కోరికలేదు అంటుంది. ఎన్నెట్టు అంశ. n. Dislike అసహ్యము, అభ్యంతరము. ఎన్నె రాణి ebb-ra. [Tel.] n. A slovenly man, a slut, a slattern. కోరికలవాడు, కోరికలది. ఎన్నెనికము or ఎన్నెనకము ebb-enakamu.

n. Nastiness, disgust, loathsomeness. కోరిక, అసహ్యము.

ఎన్నెర, ఎన్నెరిత or ఎన్నెరిత ebberra. [Tel.] n. The bird called the grey hornbill. Buceros Ginginianus, Jerdon No. 198. Lophoceros bivornis F. B. I. ఈ-ఈ ముక్కలెక్కు.

ఎన్నెడిక అంశము or ఎన్నెడిక అంశ emidika-pamulu. [Tel.] n. Worms in the bowels. ఏటికసాము.

ఎన్నెక or ఎన్నె or ఎన్నెక. emuka. [Tel.] n. A bone. A difficulty, a puzzle. మురుగునీరుముక్కలు Coral. ఎన్నెకలము or ఎన్నె కలము skin and bone, a starved object. ఎన్నెకలేనిదెన్నెక a liberal heart, (lit. a hand without a bone in it.) ఎన్నెకలు em-mukla. [ఎన్నె+కలు] n. Marrow ముక్క.

ఎన్నెకు emuku. [Tel.] v. a. To search. వెదకు.

ఎన్నె or ఎన్నెక emnu. See ఎన్నె.

ఎన్నె emnu. [Tel.] n. Loveliness, charm, desire, sport, dalliance. బిరుదు, మోకరిపుడు. ఎన్నెరాదు a beau, బిరుదుకుడు. ఎన్నెరాది a beautiful woman బిరుది.

ఎన్నెయి em-meyi. [Tel. ఏ+యె] adv. How? in what way.

ఎన్నెకు eyidu. [Tel.] v. t. To follow, to go after వెంటించు, ముచ్చాచోపు. To attain రాంచు.

ఎన్నెకు eyidu. [Tel. ఏ+అది] pron. Which ఏది.

ఎర్ర era. [Tel.] n. Food. A bait; an incentive. An earthworm, because used as a bait. వానివాడు. A sacrifice of flesh. ఎరి. (M. IX. ii. 190). Sorrow, sadness ఎర్రమును అంశమును ఎర్రమును ఎర్రమును he discovered the recondite sense. ఎర్రకోమ ఎర్ర-koum. To take a bait. To devour. To get angry కోరించు.

ఎర era. [Tel.] adj. Red ఎరని. ఎరకండు *era-kundu*. n. An infant రెక్కెడ్డ, కిచ్చు. ఎరమంటలు redness, red flames.

ఎరక eraka. [Tel.] n. Wing రెక్క. A rib. పులియెముక. Shoulder భుజము

ఎరగరి eragali. [Tel.] n. Wildfire. కార్మిచ్చు, వాహిని.

ఎరగు eragu. [Tel.] v. i. ఎ descend దిగు. To salute, to make a bow to, to bow down to, to prostrate oneself సమస్కరించు, ముక్కు. ఎరగుడు *eragudu*. n. Salutation సమస్కారము.

ఎరక eraki. [Tel.] n. Flesh, meat, మాంసము. ఎరకలిండి *eraki-tindi*. n. One who eats flesh. An Asura అసురుడు.

ఎరపరికము era-parikamu. [Tel.] n. Dislike, reluctance. రోక.

ఎరవరి Same as ఎరవి. (q. v.)

ఎరవు Same as రువు. (q. v.)

ఎరసంజె era-sanja. [Tel. ఎ-ఎర] n. The dawn or the sunset time. ప్రారభ్యంబు, సాయంసంధ్య.

ఎరి Same as ఎరు. (q. v.)

ఎరిగించు or ఎరుగించు eriginju. [Tel. caused of ఎరు.] v. t. To make known, declare, notify, proclaim, explain, reveal. తెలియజేయు.

ఎరియు eriju. [Tel.] v. n. To burn; to pine, to sorrow. కాలి, మండు, బాధపడు, తరిగించు. ఎరియించు *eriginju*. v. a. To cause to burn. To inflame, afflict, hurt.

ఎరుక eruka. [Tel. from ఎరు] n. Knowledge, understanding. తెలివి, జ్ఞానము; acquaintance పరిచయము; notice, information, report, intimation. Fortune-telling పాళి, హాస్యము. ఎరుకెచ్చు to tell fortunes. ఎరుకెచ్చు to make known, to give notice; inform, intimate, signify. తెలియజేయు. ఎరుకవడు to be plain or

evident స్పష్టమును. ఎరుకమారిం sonseless, foolish, brutish తెలివితేని. ఎరుకుడు *eruku*. n. Knowledge ఎరుక, తెలివ

ఎరుకు eruku. [Tel.] n. A hillman, a wild man కిరాకుడు. A hunter వాణ్ణుడు. ఎరుకుడు a highland chief. ఎరుకులవాడు a gypsey. ఎరుకలి, ఎరుకలి or ఎరుకలివాది a woman of this tribe: a witch, a gypsey, wench వైష్ణవి.

ఎరుగించు eruginju. See ఎరిగించు.

ఎరుగు erugu. [Tel.] v. a. To know, be aware of, to understand. తెలిసికొను, గ్రహించు. వాడు వానిని ఎరిగి చేసినాడు he did it on purpose or intentionally, or ఎరుగలేకే they did it unintentionally ఉపకారము ఎరిగినవారై being grateful, feeling one's kindness. దిను ఎరిగియుండవలసింది I call upon you to be witness or to observe this. సత్వవయసి లోకమునకట్లవలసి వది let the patient be kept fasting in proportion to his strength. ఎరుగని ignorant, innocent. దేహమెరుగి being stupid, or insensible. ఎరుగరా don't you know? ఎరుగను I do not know. మేము కుడిచేయ్యి ఎడమచేయ్యి యెరుగనివారమై we are such simple people that we do not know our right hand from our left నేనుబట్టియెరుగకమునుకే when I was an infant, before I knew anything. ఎరిగితెచ్చుట గాని యెరుగి కాదు I was well aware of what I was bringing: I did not bring it unknowingly. యెరుగని ధాన్యము fortune that knows no decline. ఎరుగిడు *erugami*. n. Ignorance తెలియదు.

ఎరుపు erupu. [Tel.] n. Redness, red. ఎర్రదము.

ఎరువు eruvu. [Tel. from ఎరియు lit. Dried in the sun.] n. Manure మైకై చేర్చినట్లున చేసిన. ఎరువాటు *eru-catlu*. n. Manuring (a field, &c.) ఎరువుకట్టుట.

ఎరువు eruvu. [Tel.] n. Lending, loan. ఎరులు. ఎరువు ఇచ్చు to lend. ఎరువు తీసికొను to borrow.

అంక ౮౮ *erru*. [Tel.] p. Jealousy, envy
తృప్తి.

అర్త *erra*. [Tel.] n. An earthworm. Any
bait used in fishing. ఎర. గలమునకు అర్త
వచ్చినట్లే లొంగియుండినాడు he was as sub-
missive as a worm in the hook.

అర్త, అర్తక *erra*. [Tel.] n. Redness అర్త
కము, ఎరుపు. అర్త or అర్తక *adj.* Red,
scarlet, crimson. అర్తనివాండు people of
fair complexion. కన్ను తెరచేసి పలికినాడు
he spoke with eyes inflamed with fury.
అర్తమయినాని నావద్దతరు I have not even
a copper with me. అర్తకాళ్లట్టి *erra-
kallojitta*. n. A small bird, *Pycorhis
sinensis*, the Yellow-eyed babbler (F.
B. I.) అర్తకాళ్లకొంగ *erra-kall-konga*.
n. The painted stork or pelican, *ibis*,
Pseudotantalus leucocephalus (F. B. I.)
అర్తకొడి *erra-kodi*. The common spur-
fowl. The painted sort is చివలకొడి.

Jerdon. No. 74. అర్తగడ్డ *erra-gadda*. An
onion, the red garlic. అర్తగొల్లలు *erra-
gollalu*. The name of a certain tribe.
అర్తగొగిల *erra-gogila*. [Tel.] n. A large
red spider. అర్తచిమ *erra-chima*. A red
ant. అర్తచేమంతి *erra-chēmanti*. Red
chrysanthymum. అర్తక *errana*. n. Red-
ness ఎరుపు. అర్తపోతమ్మ *erra-pōtamma*.
n. The name of one of the village
goddesses, supposed to cure diseases
among cattle. అర్తపారు or అర్తవారు *erra-
baru*. v. i. To become red. అర్తను. అర్త
మన్ను *erra-mannu*. n. Red earth. అర్తమంటి
గుమ్మ *erra-manti-gumma*. n. The rufous-
tailed finch lark. *Ammonantes phoenicea*
(F.B.I.) అర్తమల్లె *erra-malle*. Red jasmine.
అర్తమీను *erra-mīnu*. Red fish. అర్తచేమంతు
erra-chēlupu. The red god, i.e., fire. అర్తి.

అల *ela*. [Tel.] n. A witness పాక్షి. *adj.*
Young, tender, delicate. తేక; slight స్వల్ప
ము. ఎలవినోడి. A young sprig; a maiden

ఎలనకత్తు a smile. *adv.* Slightly. స్వల్పముగా.
ఎలనముక slightly laughing, smiling.
ఎలనీరు the water of a tender coconut.
ఎలప్రాయము tender age, youth. యౌవనము.
A. v. 153.

ఎలక Same as ఎలక.

ఎలకొడి *ela-kodi*. [Tel.] n. The hoopoe,
Upupa indica (F.B.I.) స్వల్పకాకు.

ఎలగోలు *ela-golu*. [Tel.] n. Uproar, confu-
sion కలకలము. Marching in front ముందు
వదము. The van or front of an army.
The chosen troops. వండుకుమారు పోరు
లము. A. iv. 95. 169. Parij. ii. 62; iii.
98. T. iv. 104; v. 22. ఎలగోర వేగము
the shock of battle. ఎలగోర వేల్లు. (A. iv.
127.) a rushing gust of rain, a smart
shower. ముడుచుచుచుచు వచ్చువాన. *adj.*
First ముదటి.

ఎలకొడు *ela-dōta*. [Tel.] n. పండ్లక, a
garden తానము.

ఎలనాగ *ela-naga*. [Tel.] n. A nymph,
damsel, maid. ఇంతి. Vish. vi. 221.

ఎలమి *elami*. [Tel.] n. Pleasure. Satisfac-
tion. సంతోషము, కృష్టి. ఎలమి pleasantly.
ఎలమికాడు *elami-kadu*. n. A cheerful or
jolly man, సంతోషపరుడు.

ఎలయు *elayu*. [Tel.] v. n. To go near, చేరు.
To enter ప్రవేశించు. To have కలుసు. To
be eager for అప్రసరు. To enjoy. పొందు.

ఎలరు *elaru*. [Tel.] n. Joy సంతోషము. ఎల
రాసు *ela-aru*. v. i. To rejoice లభ్య
అలరుడు, ఎలర్పు *elartu*. To arise or
appear; to be produced or manifested.
అలరయించు, పొందు To rejoice సంతో
షించు. ఎలరపు or ఎలర్పు *elartu*. n. Joy
సంతోషము.

ఎలిక *elika*. Same as ఎలక. (q. v.)

ఎలిపి *elipa*. [Tel.] n. A ledge or board placed
as a shelf under a roof. ఎలపి, ఇల్లు.

ఎలక or ఎలిక *elika*. [Tel.] n. A cat. ఎలక.
ఇది అంక ఒకటి లike mint eaten in a time

of scarcity. Various fish of the species Balista are called by this name. చూరలొక a mouse. కొంపలొక a musk-rat కేంకే. పిరికపాములు worms in the bowels. పిరిక పాపాము ratbane.

ఎలుగు or ఎలుగులు *elugu*. [Tel.] n. A voice, cry, note, sound. కొంతవ్వరము, కూత. ఎలు పెత్తి చేపెత్తి she raised her voice and wept. ఎ లు గి ం కు *elugintu*. v. n. To cry. కూడు. Vaan. ii. 28. ఎలుగు or ఎలుగుగొడ్డు or ఎలుగులుంటి or ఎలుగు మంటి *elugu*. n. A bear. ఎలుగులు bears.

ఎల్ల for వెల్ల *ella*. [Tel.] n. White-washing as a house. ఇంటికి ఎల్లకొట్టించు to white-wash a house. adj. White తెల్లని. ఎల్లగినె *ell-agine*. n. White flax.

ఎల్ల *ella*. [Tel.] adj. All సమస్తము. This adjective is generally used after the noun as అప్పుచవడినప్పుడెల్ల whenever requisite, lit. at all times when wanted. వానిని నిల వరచమనినెల్ల అతనిని he must prove every word of it. వాడు అడిగినెల్ల యిది this was all he asked. రెండుగడియలకల్లా వస్తాడు he will come in about two hours. అడిగినప్పుడెల్ల whenever (I) asked. ఎల్ల వస్తుడు *ellappudu*. (ఎల్ల+అప్పుడు) adv. Always, frequently. ఎల్లవాడు every man ప్రతిమనుష్యుడు. ఎల్లరు or ఎల్లవారు *ellaru*. n. All persons, all men.

ఎల్ల *ella*. [Tel.] n. Limit, boundary. ఎల్లరా య boundary-stone.

ఎల్లమ్మ *ellamma*. [Tel.] n. Ellamma, a Dravidian goddess.

ఎల్లము *ellamu* [Tel. from ఏడు+ము] n. Seven *polams* ఏడుపలములు.

ఎల్లాపి *ellapi*. [Tel. ఎల్ల+అపి] n. One who robs people within a certain tract of country. ఒక రోడ్లయందుండి దోచుకొనేవాడు. A rogue, a swindler. కొంక. ఎల్లాపిరనము *ellapi-ranamu*. n. Cunning, guile, roguery, swindling. ఎల్లాపిరకత్తె *ellapi-kutte*. n. A female swindler.

ఎల్లి *elli*. [Tel.] n. To-morrow. The next day. Also, an umbrella గాదు, M. XII. iv. 381.

ఎల్లిదము *ellidamu*. [Tel.] n. Strangeness, oddity. Strange behaviour, scorn. చులకన కను. ఎల్లిదమై they were treated strangely. Manu ii. 45. ఎల్లిదుడు *ellidudu*. n. A despicable or low man చులకనివాడు.

ఎల్లిండి *ellundi*. [Tel. ఎల్లి+ఉండి] n. The day after to-morrow. రేపటియెల్లిండి either to-morrow or the day after.

ఎవడు or ఎవ్వడు or ఎవ్వడు *evadu*. [Tel. ఏ+వాడు] Pron. Who. Plural ఎవరు, ఎవ్వరు. Who. ఇట్లా యెవ్వరమ్మ చేయరు nobody does so. ఎవరేనియెం whosoever ఎవరైనా any one. ఎవ్వరి పావు వారికి ఇవ్వ give each his own money. ఎవ్వరికీకము వారికి మట్టి ఉన్నది. all of them have received their wages. ఎవరూలేరు nobody is there.

ఎవరే *evate*. [Tel. fem. sing. of ఎవడు] pron. Who, which woman.

ఎవరు *evaru*. [Tel.] plural of ఎవడు. (q. v.)

ఎవి or ఎవ్వి Same as ఏవి.

ఎవ్వడు See ఎవడు.

ఎవ్వి Same as ఏవి. (q. v.)

ఎస *esa*. [Tel.] n. Greatness. అధికత్వము. adj. Very much అత్యంతము.

ఎసకము *esakamu*. [Tel. from ఎసకు] n. Delight, joy. ఉత్సాహము. ఉల్లాసము. Way, manner విధము.

ఎసకొ కు *esa-konu*. [Tel.] v. i. To be excited పురికొడు. ఎసకొల్పు or ఎసపెట్టు *esa-kolpu*. v. a. To stir up, excite, tempt. క్రొ రహించేయ, పురికొల్పు

ఎసగు *esugu*. [Tel.] v. a. To be or happen. To arise, appear, or be felt, as a passion. To increase. కడు, ఆరికొలుచు. కోపమె యగు angrily. హర్షమెయగు joyfully. వైభవమెయగు prosperously. సుకమమెయగు cheerfully. మరుకెయగు amorously. కంటకెయగు

హెంక (her) bracelets ringing aloud. హాలు
హెంక beautifully హాలుహారు.

ఎసరు *esaru*. [Tel.] v. i. To increase. హారు,
అతిశయించు. n. Water boiled for the
purpose of cooking food చుట్టె క నడెట్టె
నీరు. (ఇద్ది. ఎసటి, loo. ఎసట.) ఎసటిహారులు
esati-potalu. n. Rice ready to be cooked.
ఎసుతెనుదన లియ్యదు. ఎసరేగు *esa-regu*.
v. i. To increase, to be full విబుంధించు.

ఎసల *esalu*. [Tel.] n. A flat earthen vessel.

ఎసలారు *esal-aru*. [Tel. ఎసల+అరు] v. n.
To be full; to teem; to appear. నిండి
యందు, ఒప్పు. "చిత్తమునకింపెసలారు" M. XII.
vi. 681. "మట్టియట్టులుయు నొప్పు సలారును." V. P. i. 137.

ఎసలిక *esalika*. [Tel.] n. Leisure. నీక, అక
కామ.

ఎసలు *esalu*. [Tel.] n. Sand. నంకరసలు
gold dust or sand of gold. (Swa. ii. 40.)
Also, a malee దొప్పియ్యదు.

ఎసవు—another form of ఎసగు. (q. v.)

ప థ

ప 1. The long vowel E. as *a* in fare.

ప 2 The pronoun or sign of question; interro-
gative adjective. Which, what. Thus
పిల్లు which tree? పిల్లలు what children?
or, if అయినా is affixed to the word with
which it is used, it is translated any: as
పిల్లయినా, పిల్లలయినా any tree, any
children.

ప 3. An affix denoting emphasis: thus.
నేనే I myself. కాదే that very man. మేమే
we ourselves. This is sometimes doubled.
Thus అతడేనే he himself.

ప 4. An affix denoting 'only'; by oneself,
without others' help. నేనే వానిని I alone
went. వానియింటికి మాయింటికి ఒకనోడే అడ్డ
మ there is only a wall between his
house and mine. అతెక్కడ నేనే చేసితిని. I
did that sum myself.

ప 5. An affix denoting denial or negation.
అది నీకు తగునో does it befit you? no.

ప 6. An affix denoting that a female is
addressed పదే. O woman!

ప 7. An affix having a demonstrative force.
అతడే వాయువు, there! that man is my
brother.

పండ్లు *indlu*. [Tel. plural of పడు.] n. Years.
పండ్లు పూండ్లు *indlu-pundlu*. Many years.
"పండ్లుమపూండ్లుమప్పు." Swa. i. 35.

ఏకకుడు *eka-kudu* [Skt.] n. An unassisted
man. అసహాయుడు.

ఏకచరము *eka-charamu*. [Skt.] n. The
"solitary animal," a name for the rhino-
ceros or the wild hog. Manu. iv. 52.
అడవిచరి, తేక, అడ్డమృగము.

ఏకతు *ekata*. [Tel.] n. Prospect, hope. ఆశ, క,
మిక్కిలి ఆశ.

ఏకతము *ekatamu*. [from Skt.] n. Solitude. A
place fit for consultation అలోచన తాన
చోటు. Consultation అలోచన. ఏకతమిడి
they talked in secret. Swa. v. 119. Bilh.
iii. 65. ఏకతమై lonely, uninhabited.

ఏకతాళము *eka-talamu*. [Skt.] n. Harmony.
నానాకరమలకాలము, ఏకతాళముకలిగి
harmoniously, keeping time together.

ఏకత్వము *ekatvam*. [Skt.] n. Oneness.
singleness, unity, identity.

ఏకదంతుడు *eka-dantudu*. [Skt.] The
single-tusked one, i.e., Gajēna. దూడ
కుడు.

ఏకదృష్టి *eka-drishti*. [Skt.] n. One that has
only one eye. ఒక్కచూపుకంటి. A crow
కాక.

ఏకదేశము *eka-dēsamu*. [Skt.] n. A part,
భాగము. ఏకదేశమైనది of one and the same
country. ఏకదేశములు men of the same
place, fellow-country-men. ఏకదేశమునా
మట్లాడు to revile, to talk lightly of
అట్లు.

ఏకన *ekana*. [Tel.] n. Border అంచు. “బద్ధ కంచము ఏకనంచుము.”

ఏకపది *eka-padi*. [Skt.] A narrow path, a way మార్గము, రోడ్.

ఏకము *ekamu*. [Skt.] pron. One. adj. Sole, single, only, general, universal, uniform, combined, matchless, unequalled, chief. Joined, combined. **ఏకక్షిణా** unintermittingly, incessantly. **ఏకముగా** all at once, unitedly. **ఏకరంజము** ceaseless roaming. **అతడు ఏకరీతి** ఉండే మనిషి, he is a regular or steady person. **రాత్రి యేకముగా** మెరిసింది it lightened incessantly all night. **ఏకముచేయు** *ekamu-cheyu* v. a. To make one, unite, gather together. **ఏకకాలమున** at one time, simultaneously. **ఏకకాలినుడు** *eka-kalinudu*. n. A contemporary. వారు ము రెండుమీ **ఏకకాలినులైనారు** as these men were contemporaries: **ఏకకుండలుడు** *eka-kundalu tu*. [lit. Having one earring] n. An epithet of Kubera. **ఏకగర్భజనియు** *eka-garbha-janitu*, adj. Uterine, of the full blood. **అతడుమీ** **నేనుమీ** **ఏకగర్భజనికు** అయినామక as he and I are sons of the same parents or uterine brothers. **ఏకగ్రీవము** *eka-grivamu*. adj. Unanimous, joint. **ఏకగ్రీవముగా** unanimously, jointly. **ఏకచక్రధిపతి**, or **ఏకచక్రధిపతి** *eka-chakradhipati*. n. A sole ruler, an absolute monarch. **ఏకచింత** one sole or engrossing thought or pursuit. **ఏకనిష్ఠగా** *eka-nishtha-ga*. adv. With a single eye or intent, resolutely, faithfully, thoroughly, downright. **ఏకపత్నివ్రతుడు** *eka-patni-vratudu*. n. A monogamist, a man with one wife. **ఏకభోగగ్రామము** *eka-bhoga-gramamu*. n. A village held by one owner, or tenant. **ఏకమనస్కులై** *eka-manas-kulai*. adv. With fixed attention, with a single heart. **అంటి** **ఏకమై** **నామీ** **వచ్చారు** they fell upon me in a body. **ఏకవర్ణముగా** ఉంది it is all of one sort or colour. **భువనకసుందరి** an unrivalled beauty. **ఏకశిలానగరము** *eka-sila-nagara-mu*. n. [lit. One stone-town] A

town built near a single rock or hill. The Skt. translation of **ఒరంగల్లు** Warungul a town in the Nizam's Territories. **ఏకాధిప్తియు** *eka-adishipitamu*. adj. In one hand: in one person's sole power. M. I. ii. 200.

ఏకరా or **ఎకరా** or **ఎకరము** *ekara*. [Eng. acre.] n. An acre.

ఏకరీతి *ekari*. [Tel.] n. A particular class of gypsies, or aboriginal people. **రొకరీతి** *rokariti*.

ఏకరు or **ఏకారు** *ekaru*. [Tel.] v. i. To swell. **వారిపోవు**.

ఏకలము or **ఏకలీడు** *ekulamu*. [Tel.] n. A wild hog. అదివిసింది. See Kaliah. Mah. iii. 69. regarding pork chops, and Paidim. ii. 67 describing a herd of swine. Also G. viii. 12. 21. Parij. iii. 31. Suce. i. 186, &c.

ఏకపదనము *eka-padanamu*. [Skt.] n. The singular number.

ఏకస్థులు *eka-sthulu*. [Skt.] adj. Loagned, united.

ఏకాంగి *ekangi*. [Skt. ఏక+అంగ] n. A recluse, a solitary. ఒంటివాడు. **వారందరినీ** **చచ్చి** **ఒక** **ఏకాంగి** **నలిచి** **వాడు** he alone survived. **ఏకాంగి** **అని** **ఒంటి** **వాడు** **గా** **న** **వాడు** he is alone, the last of his race.

ఏకాండము *ekandamu*. [Tel.] adj. Solid, made of one piece of wood. **అండము**.

ఏకాంతము *ekantamu*. [Skt.] n. Solitude, secrecy. **ఏకాంతముగా** secretly. **నన్ను** **ఏకాంతముగా** **వీరించు** he called me aside, or in secret. **ఏకాంతభక్తి** unostentatious or unwitnessed piety. **ఏకాంతమైనవాడు** a secret.

ఏకాంతి *ekanti*. [Skt.] adj. A solitary man, a lonely man. ఏకమిడు. **ఏకాంతి** **మ** **అను** **ము** n. Loneliness.

ఏకాగ్రుడు *ekagradu*. [Skt. ఏక+అగ్ర] adj. Attentive, intent. **ఒక్కచా** **ని** **మ** **ం** **దే** **మ** **న** **మీ** **ని** **లి** **ప** **న** **వా** **డు** **ఏకాగ్ర** **చి** **త్తు** **డు** having his heart bent on some one thing.

ఏకాదశము *eka-dashamu.* [Skt.] adj. Eleventh యుకాదశమి. ఏకాదశి *eka-dashi.* n. The eleventh day of each lunar fortnight: **ఏకాదశాదౌ** another name for **అమావస్యయోగాదౌ** which is an annual fast. **వైకంఠయోగాదౌ** a fast held about the 20th of December.

ఏకారు *ekaru.* [Tel.] v. i. To whimper, whine, fawn, long for. To languish, pine away. **కృపించు, ఉడుకు. వాలకు ఏకారు ఉండే** a child that is pining for milk “వెలల శూరుమదినిల్లువిలులూరి.” H. ii. 112.

ఏకావళి *ek-avali.* [Skt.] n. A sort of necklace consisting of one string of pearls or beads. **ఒంటిపేటవలము.** Swa. v. 125.

ఏకావశము *ek-avashu.* [Skt.] n. A certain funeral rite held by Brahmans on the eleventh day after a man's death.

ఏకాక్షరము *ekaksharamu.* [Skt. ఏక+అక్షరము] n. A monosyllable.

ఏకీకరించు *eki-karintu.* [Skt.] v. n. To unite, become one. L. XIX. 315.

ఏకీభవించు *eki-bharintu.* [Skt.] v. n. To coalesce, unite, harmonise, accord. **ఒక్కటయగు. ఏకీభవించి** or **ఏకీభవముగా** unitedly, jointly. **ఏకీభావము** *eki-bhavamu.* n. Coalescence, uniting, union. **ఒక్కటయగుట, ఒక్కము.**

ఏకు *eku.* [Tel.] v. ā. To beat కొట్టు. To pick, beat, or clean cotton. **ఏకించు** *ekintu.* (the causal of **ఏకు**) v. t. To cause to pick or clean cotton. **అతని చేత చూచిని యేకించినారు** they made him clean the cotton. **ఏకు** n. A flock of cotton or wool. **ఏకులవడకు** to spin cotton. **ఏకుడు** *ekudu.* n. Cleaning cotton. చూచిని యేకడము.

ఏకే *eke.* [Tel. ఏ+అక్క] pron. Who? (fem.) ఏక్కి. See అక్క she.

ఏకోత్తరము *ekottaramu.* [Skt. ఏక+ఉత్తరము] adj. More by one, increased by an unit. “అకాకాదిగూతంబు లేకొత్త గూంబులైయొందు” Padma Puran. VI. 15. the five elements, ether, wind, fire, water, and earth have each one attribute (or quality) more than the one next named. Earth has five qualities as weight, taste, extension, &c., water has only four, fire has only three, &c. Thus each class is more by one than the next. **ఏకోత్తరపృథ్వి** the addition of one: increase by one unit: one more. **ఏకోత్తరశతము** one hundred and one.

ఏకోదర *ekodaru.* [Skt. ఏక+ఉదర] adj. Of the same womb. **ఏకోదరస్వామ్యముగా** as brothers and sisters. Affectionately. **ఏకోదరము** *ekodarulu.* n. Uterine brothers or sisters.

ఏకోద్ధిష్ఠము *ekoddisthamu.* [Skt. ఏక+ఉద్ధిష్ఠము] adj. In memory of a person. **ఒకడుగ్గే** **అంబుడినాడుగా** **అంది.** A certain funeral rite ఒక ఉద్ధిష్ఠము.

ఏగరి or **ఏగిరి** *eguri* [Tel.] n. That which fertilises or enriches land **ఏగిరైరు నిండు యేగిరి** indigo enriches the land (Cuddapa)

ఏగాది (or **యూగాది**) *egadi.* [Tel.] A half-penny, called two pies or sixth part of an anna. **యగ్గాది** Thus noted in accounts ౧౭.

ఏగు *egu.* [Tel.] v. n. To go, resort, repair. **పోవు. ఏగించు** *egintu.* To send, to make one go. **ఉరగించు** To carry (a god, a married couple, &c.) in procession through the town. **ఏగువెంచు** *egu-denttu.* [Tel. ఏగు+వెంచు] v. i. To go, proceed, repair, resort. **పోవు.** Also, to come వచ్చు. **ఏగువెళ్ళి** *egu-jellu.* n. A procession in which the bride and the bridegroom are carried through the streets of a town at the end of a wedding **వెండ్లికడము** **వధూవరులు** **ఉరగి** **గించుచు** **వెళ్ళుచు.**

ఏగురు or **ఏవురు** *eguru.* [Tel. from ఏకు five.] n. Five men **అయ్యారు.**

ఏనుస *ēnuṣa*. [Tel.: ఏను+కుండు] n. Five *Kunchams*, i.e., ten measures. అయిదుకుండే ముం.

ఏదే or **ఏన** *ēṇa*. [Tel. vulgarly వాడు] adj. Wild, rude, vulgar, savage. గ్రామ్యము. Crooked or distorted వక్షము. అక్కడిమాట యిక్కడయేచ, ఇక్కడిమాట అక్కడయేచ our language sounds rude to you, and your's sounds rude to us.

ఏడు *ēṇu*. [Tel.] v. n. To increase, exceed. పెరుగు, అధికయించు, అధికము. ఏదివధికి excessive terror. ప్రభులపైవధికి, అధికపైవధియు. ఏదివధికి extreme darkness. A. v. 127; v. 56. **ఏడు** or **ఏను** *ēṇu*. v. a. To heat, burn. To vex, torment, grieve, plague, take vengeance on. వాధించు.

ఏట *ēṭa*. [Tel.] adv. Annually, per annum (ibid. abl. of ఏడు a year). రెండవయేట in the second year.

ఏట *ēṭa*. [Tel. for కేట] n. A ram, a he-goat.

ఏట or **ఏటము** *ēṭa*. [Tel.] n. Side వక్షము. “ధర్మశేటముగా” on the side of justice, in behalf of justice. adj. Much, great. అతి శయనైన. ఏటపుసంపద great wealth. అతి శయనైన భవము. (BD. iv. 699-)

ఏటవాలు *ēṭa-valu*. [Tel. from ఏటి of a stream+వాలు.] n. Slant, slope. శంఖ. “ఏటవాల్ వది అనగా వంపుగా వారి.” A. IV. 98. 127. 130.

ఏటి *ēṭi*. [Tel.] adj. The inflected form of ఏను a river and of ఏడు a year. ఏటివల్లె a canal out from a river (Vizāg.)

ఏటిక పాములు *ēṭika-pāṃṃṭu*. [Tel.] n. Worms in the bowels.

ఏటికి *ēṭiki*. [Tel. for ఏమిటికి] adv. Why? wherefore? ఎందుకు. అది నాకు ఏటికి what's that to me? Swa. iii. 6.

ఏటికోలు *ēṭi-kōlu*. [Tel.] v. Salutation, prostration నమస్కారము.

ఏటిరింత *ēṭirinta*. Same as ఏటిరింత. (q. v.)

ఏటిరేడు *ēṭi-rēḍu*. [Tel. ఏటి from ఏను a stream]. n. The lord of rivers. The Ocean సరిశ్రుతి, సముద్రము.

ఏటు, i.e., కలు *ēṭu*. [Tel.] n. A blow. కన్ను వాడు ఏటు తగిలినది the blow grazed (his head.)

ఏటేట *ēṭ-ēṭa*. [Tel.] adv. Annually, year by year.

ఏటిరింత *ēṭirinta*. [Tel.] n. The bird called a king-crow: or drongo, *Dicrurus ater* (P. B. I.) పసులలోలిగాడు, భారవాడము, కాటుకల్లు “ ఏనుగు ఏటిరింతరాచభారము ” (Prov.) much aid can the king-crow give to the elephant!

ఏటిరింత *ēṭirinta*. [Tel.] n. A certain plant. Rox. iii. 403.

ఏడ *ēḍa*. [Tel.] adv. Where ఎక్కడ.

ఏడక *ēḍaka*. [Skt.] n. A ram.

ఏడము *ēḍamu*. [Skt.] adj. Deaf. ఏడము+కము Deaf and dumb. ఏడము+కుడు *ēḍa-mu-kudu*. n. A deaf mute. చెడెము+క. A cheat మోసగాడు.

ఏడ-కులయరటివల్లు *ēḍ-akula-yaraṭi-kel-ṭu*. [Tel.] n. The seven leaved plantain tree; పల్లవవల్లు. *Alstonia scholaris*, commonly known as *Bitu Bark* (Watte.)

ఏడ-దోడము *ēḍagōḍamu*. [Tel.] n. Contradiction, confusion. విరుద్ధము. ఏడ-దోడముగా in confusion, contrariwise.

ఏడ-టల-డిండు *ēḍ-aṭaḷa-ḍiṇṭu*. [Tel.] v. t. To annoy, to torment. మిక్కిలి శ్రమపరచుచు, పల్లవవల్లునులకు కలకలము.

ఏడాది *ēḍaḍi*. [Tel. ఏడు+ Skt. ఆది] n. A year, సంవత్సరము, ఏడు.

ఏడి *ēḍi*. [Tel.] adv. Where is (he.) ఏడి నీ తమ్ముడు where is your brother? వాడిడి where is he?

పిడిక *pidika*. [Tel. of. Tann అడు.] n. A ram
చాక్కిలు.

పిడికోల *pidi-kola*. [Tel.] n. The pole or
shaak of a plough. నాకటికొయ్య.

ఏడు కడు. [Drav.; Turkish *yedi*.] n.
Seven. అరుణుకటి. ఏడెదిదిది seven or
eight. నాకు ఏడంటే ఏనాకుం ఎవచదిదిననాకు
he is ten times worse than you. Lit. he
has read seven leaves further than you
(in roguary.) ఏడుగురు seven persons.
ఏడుమంది. ఏడు కడు. [Tel.] n. A year.
(plu. ఏండ్లు or ఏడులు or ఏళ్లు) ఏళ్లున్నాడు
[ఏడు+అర్ధము] a year and a half. ఏండ్లు
కొండ్లు many years. ఏడు కడు. [Tel.]
pron. Who? ఎవడు.

ఏడుగడ or **ఏడ్లగడ** *edyugada*. [Tel. ఏడు+గడ
(lit.) the place where your ఏడుపు com-
plaint is listened to or గడ means end. So
ఏడుగడ means the end of sorrow, that
is, refuge.] n. Quarter, patronage, refuge.
రక్షకము. Protector, patron. రక్షకుడు, పితృ-
"అప్పుకొనెంతకొనితెలుగుడ."

ఏడుకు or **ఏడుపు** *edyuka*. [Tel.] v.n. To weep.
To complain. ముక్కంటి ఏడ్చి ముక్కుకుంటి
నాకు be submitted with a bad grace.
ఏడిపించు *edi-p-intan*. n. To make one
cry or weep.

ఏడుది *edyadi*. [Tel. ఏడు+ది] n. The rite
performed on the next anniversary of a
death. సంవత్సరీకము, అర్ధికము.

ఏడుడు *edyudu*. [Skt.] n. A deaf man. చెవిటి
నాడు.

ఏడుపు or **ఏడుపు** *edyupu*. [Tel. from ఏడు] n.
Weeping, complaint, grievance. Long-
ing, strong desire, or bent of mind.
ఏడుచువు నీవు చెప్పు tell your tale yourself.
ఎవడి యేడుపు నాకు ఏడుస్తాడు every man
knows his own troubles. ఇది నాది ఒకటి
యేడుపు this is what they have set their
hearts on.

ఏడ్తర *edyara*. [Tel.] n. Fury, anger, perse-
verance. అరికాయము, పామర్యము, క్రోధ, పరా-

క్రమము. adv. Much ఏడ్చిరి; at once,
quickly కిక్కుము

"అప్పునీకు పెన్నురమననాటి
నారభిమదొక్కసమజ్వల కాగితుడైరన్."
M. IX. l. 210.

ఏడ్డుము *ed-dumu*. [Tel. ఏడు+కూము] n.
The quantity of grain, &c., containing
seven bushels or కూములు which is cipher-
ed thus ఖం.౨.

ఏణము or **ఏణి** *enamu*. [Skt.] n. A gazelle
or black antelope. పెద్దకన్నులుగల ఎల్లయ్యిరి.
ఏణవయన *ena-nayana*. adj. Stag-eyed,
dark-eyed. ఏణాంకుడు *en-ankudu*. n. The
Moon, because his ensign is an ante-
lope. ఏణాంకి. *en-anki*. adj.
Stag-eyed, gazelle-eyed, having beautiful
eyes.

ఏతడు *etadu*. [Tel. ఏ+అతడు] name as ఎవడు.

ఏతల్ *etali*. [Skt.] pron. adj. This. ఏతన్ని
ఎత్తును hence, for this.

ఏతము *etamu*. [Tel.] n. A waterlift made
on the principle of the sea-saw. ఏతన్ను
యోధము a vast difference.

ఏతరి *etari*. [Tel.] n. A vile man, a wretch,
a miscreant. దుర్మతియగుడు, దుర్మనసు
గుండనొయ్య. A ii. 17. Bwa. vi. 51. ఏతరి
నకు *etari-tanumu*. Vileness, wicked-
ness.

ఏతాము *etamu*. name as ఏతడు. (q. v.)

ఏరు *eru* [Tel.] n. **ఏరు** నయ్యలు, తిన్నె.

ఏరులనాడు *erula-nadu*. [Tel.] n. A man
of the caste who wears masha. చామిల్లు
నాతివాడు. ఏరులొచ్చి (అమ్మలి.) A woman
of that caste. చామిల్లువది.

ఏరెను *erenu*. [Tel. for ఏరుదెను] v. n.
To come, go. వెచ్చి, పోవు. ఏరెన *erenu*.
Having come.

ఏర్వము *etramu*. [Skt.] n. The name of the
vowel e యె.

ఏక or **ఏకచెట్టు** *eka*. [Tel.] n. A certain creeper. **ఏకాచంకి** *eka-acanki* (proverb) If I say white he says black.

ఏకర *ekara*. [Tel.] n. Personal property, that is, property that is distinct from what belongs to the family as a whole. కుటుంబముతోనున్నది స్వతంత్రపు సొంత. వాడు కొంత యేకర కలిగియున్నాడు he has money of his own which does not belong to the family. వానికాయాలోలో ఏకర కనుకయు కలదు he has his own cultivation in the village apart from what his family has.

ఏది *edi*. [Tel. ఏ+అది] pron. Which (fem. and neut. singular.) ఏమియినా any. ఏదికాని not any. ఏదికానిప్రాయము middle age, neither childhood nor youth; ఏదీన్ని లేదు there is nothing.

ఏడు *edu*. [Tel.] v. n. To go, depart, cease, perish; be lost, leave, abandon. విడుచు. చిండు. ఏకైకమైన friendless, helpless. భయమేడు fearless. వెలచేడి having lost its bloom. సందేహమేది not entertaining a doubt. సందేహముకాని.

ఏడు *edu*. [Tel.] v. t. To cherish, protect, bring up, nurse. పోషించు, పెంచు. పెంచుచు పూనినది వాడులో రామ. iii.

ఏడు or **ఏడుపాచి** *edu*. [Tel.] n. A porcupine. ఎండ్లపాచి. One species is called తోడితేడు but in the south it is called పెంబికాడు. HD. i. 512. ఏడుపాచినట్లు or ఏడుపాచి ఎండ్లపాచినట్లు like pulling out the porcupines' quills. ఏడుపాచు a disgusting smell like that of a porcupine. cf. "It stinks like a badger." ఏడుగడ్డి *edu-gaddi*. (H. iv. 159) a sort of grain. ఏడుగడ్డి *edu-gaddi*. n. *Andropogon contortus*, or the Spear grass (Watt.) ఏడుమీస *edu-mesa*. n. A kind of chase. కేటలో కొర్రేడు.

ఏడుమా *edu-ma*. [Tel. ఏడు+కూడు] n. Five bushels అయిదుకూడులు.

ఏభ *eka-bha*. [Skt.] n. Increase of wealth; and of other things. Fullness, full growth and

పుష్టి. సంపూర్ణపుష్టి. A iv. 20. ఏభస్సు or ఏభము *eka-bhasu*. n. Fuel. చంబరెడు. ఏభిలము *ekhilamu*. adj. Improved, grown. అభివృద్ధి చేయుచున్న.

ఏభము or **ఏభస్సు** *eka-bhamu*. [Skt.] n. Sin, fault. పాపము ఏభస్సుగాము. (Cheuna v. 72.) The city of Destruction.

ఏవాచన *evadana*. [Tel.] n. Seashore సముద్రతీరము.

ఏవాది or **యావాది** *evadhi*. [Tel.] adj. Savage, belonging to a certain tribe. ఏవాదివారు the people of a certain hill tribe; the Yavadis. ఏవాదివారిది the hill dialect.

ఏవార్లు or **ఏవార్లు** *evadlu*. [Tel. ఏను+వార్లు] n. Five days. Presents sent to each other by the bride's and the bride groom's parents after the wedding పెండ్లి పాము రెండువారి వినుగంటలొకకొకరు చంపే సారి.

ఏవి *evi*. [Tel.] An affix denoting question or doubt. If, though, suppose, వాడు పామును పట్టేనో if he catches the snake. ఏవుచెప్పు నప్పునో if you will not believe me. పచ్చెనో suppose he came, if he comes, should he come. పుట్టినో వారు నిట్టి యే what though they are born or die.

ఏవిక or **ఏవిగ** or **ఏవిగి** *evika*. [Tel.] n. An elephant. ఏవికలిండి or ఏవిగుగి *evika-tindi*. n. One that eats or robs the elephant, i.e., the lion ఏవికాదు *evika-doma*. n. A mosquito that has a long proboscis తొండపుడు.

ఏను *enu*. [Tel.] n. Five ఏనులు (ఏను+చంబు) five palams.

ఏను *enu*. [Tel. from యెను] pron. I. యే. (The initial N is thus dropped in the nominative.)

ఏనుగ or **ఏనుగు** *enuga*. [Tel. Tamil అత్త. Here న is added as an aid in pronunciation.] An elephant. ఏనుగుగి ముల్లు

enugu-kommulu. n. Elephants' tusks; also, a kind of rice. ఏనుగుడుగము *enugadugumu.* n. A kind of parti-colored cloth. చిత్రస్థం వస్తువునము. In compounds ఏనుగు means Big. పెద్ద ఏనుగులందు the large species of కుటుంబ (q. v) ఏనుగుకాలు *enugu-kalu.* n. A big leg like that of an elephant. Elephantiasis. ఏనుగుగంగ *enugu-ganga.* See under ఏనుగు. ఏనుగుజెలగ *enugu-jelaga.* n. A horse leech. ఏనుగు పల్లెడు *enuga-palleru.* n. The thorny weed called *Petalium murex.* Ainslie. ii. 15. ఏనుగువీర *enugu-bira.* n. A large kind of tree or cucumber (q. v.) ఏనుగువీర *enugumoddi.* n. A certain herb;—called అశ్వకుశి. See పెద్దది ఏనుగుమూసుపావు the elephant-faced god, i. e., Vinayaka విష్ణుశక్తియను. ఏనుగుపావు *enugu-pa-*
ramu. n. One of the seven notes in music స్వరస్వరములలో నాళతి, నిశాదము.

ఏనుగు *enugu.* [Tel. ఏనుగుడు] pron. Five hundred. అయిదువందలు.

ఏనుగుడు *enugu-ritu.* [Tel.] v. t. To cause sorrow కుఱుగుదును; to pain బాధించు, క్రమపెట్టు.

ఏనుగు *enugu.* [Tel. ఏనుగుడు] v. n. To increase, to be proud అధికయించు, గర్వించు. "నేడేగొండాలుపుల్ బిల్లుయ్యెల్లెదగ కల్గి పాలధ ఓంబుకా." P. ii. 21. To bloom, flourish. వికృంభించు. See ఏనుగు.

ఏను *enu.* [Tel.] n. A fierce hound. P. i. 121. Velag. ii. 227.

ఏను *enu.* [Tel.] n. Inurnase, excess. Pride, arrogance, presumption అధికము, పెద్దది, గర్వము, చిరాపము. Pain బాధ. Bloom, spirit, mettle, ardour, మదము, పెంపు, అధికయము, క్రొత్తత్యము. = నశవు excess of rain. M. XII. iii. 296. ఏనుగు nobly, in excess, in abundance. ఏనుగు to be ardent, మదముమించు. P. iv. 265.

ఏను *enu.* [Tel. ఏనుగుడు] pron. Which (lady.)

ఏను *enu.* [Tel.] n. A tree like mahogany, the Sal tree (*Shorea Robusta.*) పాలవృక్షము

ఏనుగు or యాభై *ebadi.* [Tel. ఏనుగు+పది] pron. Fifty.

ఏనుగుమా—See under ఏనుగు.

ఏనుగు *e-bida.* [Tel. ఏనుగుడు] n. Which (lady.) ఏనుగు.

ఏనుగుమా *e-bhyamu.* [Corrupted from ఏనుగు] adj. Nasty. ఏనుగుమడు to be disgusted. ఏనుగురాసి or ఏనుగుసి A pack of nastiness. A nasty fellow.

ఏనుగు or ఏనుగుల్లు *emaru.* [Tel.] v. n. To be off one's guard. To blunder, be deceived. To fall into a trap, or overlook a fact ప్రమాదపడదు. ఏనుగులించు *emarinchi.* v. t. To make one forget himself. To ensnare, delude, entrap, as in an ambush, మోసపుచ్చు. ఏనుగుకి or ఏనుగు పాలు *emarika.* n. Oversight, heedlessness, inadvertence, ఏనుగుపాలుడు inadvertent, suddenly, అకస్మాత్తుగా. ఏనుగుడు or ఏనుగుచ్చు. *emarutsu.* v. t. To trick, delude. ఏనుగుజేయు.

ఏనుగు or ఏనుగు *emi.* [Tel.] pron. What. నాకుగ్గి యేమిన్న లేదు I have nothing with me. నాకు ఏమయినాదు what has become of him? ఇంక చేయవలసినది మరీ యేమిలేదు nothing further remains to be done. ఏమైనా ఉండును there may be something. నేనెక్కడ ఉండుదమున్న యేమి what is the good of my staying here? నామి ఏమిన్ని పోలేదు nothing has been lost. ఏమికియి (i. e., ఏందునిమిత్తము) for what reason. నాకేమి నేనేమి అంతా ఒక్కటే either he or I, there is no difference. ఎప్పుడొకా యేమి యింకొకా యేమి నేనేమి both my father and I, my father as well as I. ఎవ్వరైనా నేమి no matter who it is. అదియేమి యిదియేమి either this or that. ఆ యిల్లు ఏమి చాలకయేమి what do you mean by saying the house is too small for you? నాకు కాకయేమి why should he not come? surely, he will? ఏమిసచ్చివావు what have you come for? కుక్క యేమి మొదలుచున్నది how the dog barks! నాకు ఏమిన్ని యేమి లేదు he did not weep at all. ఏమిటి

emiṭi, pron. & adj. What, of which, what kind of. అదేమిటి what's that? ఏమిటో I don't know what that is వాడు ఏమిటివాడు of what caste is he? ఏమిటికి wherefore, for what reason. ఏమిటికో I know not why. ఏమిన్ని anything whatever. ఏమిన్ని ఇవ్వడు he will give nothing. ఏమో or ఏమోయి. (ఏమి with *o* added for doubt.) I know not what. రాకేదేమో perhaps they did not come.

emū. [Tel. for *మొ* the initial *m* being dropt.] pron. We.

eme. [Tel. ఏ+అమ+ఎ] pron. (1) Which woman? who? ఏమీనాథులు (See ఏమి) (2) Woman, a word used in calling a female servant or a wife.

emū. [Tel. another form of *మొ* the initial *Y* being dropped] v. t. To throw, వేయు, కొట్టు.

em or *emā*. [Tel. for ఏమిరా] interj. (1) then! (a word used in calling an inferior.)

emulamu. [Skt.] n. The castor oil plant (proverbially weak or pithless "ఎర్రపాదమీనామి ఏరందో ఏద్రుమాయలే" (proverb) in a barren spot any shrub is called a tree.

emavanga. [Tel. probably ఏటివంగ] n. A certain medicinal plant called *Solanum Spinosum*. In Sanskrit క్షుణ్ణి. See ఎం.కొమ.

emā See ఏం interj.

emadi. [Tel. ఎపు+అది] n. Offspring (applied to horses), breed ఒకాదిపంకరియను నుద్దెను.

emalu. [Tel. ఎపు+అలు] n. A sister-in-law తోడోడలు. అమె నేను ఏరాల్లము న్నాక అశబే and I married two brothers. Plural. ఏరాల్లము.

emalanu. [Tel. another form of *మొ* the initial *Y* being dropped] adj. Much, numberless. అధికము, అనంతము.

eru. [Tel.] n. A plough complete with cattle. ఏరుకట్టు to yoke a plough. ఏరుకట్టు implements of husbandry, ploughing apparatus.

eru. [Tel. for ఎరు] pron. Who. ఏరి to whom? ఏరి eri. pron. Whose. ఎరుయి. (Interrogative.) Where are they? (m. or f. not n.) వాటి Where are they?

eru. [Tel. Tamil *aru*] n. A river. నది. (Genitive ఏటి; plural ఏర్లు) ఏటికిపోవు to go to the river to answer the calls of nature. ఏర్లు కలిసిపోయినది it is completely ruined or shipwrecked. Lit. it is swept away by the river.

eru. [Tel.] n. Headache, pain తలనొప్పి, రాద.

eru. [Tel.] v. t. To glean or pick up one after another ఎరుకుకుడువచ్చుటల నొకటొకటిగా ఎరు. To attain age as in ఈరేర. ఏరించు *erintu*. v. t. To cause to pick up one after another. ఏరుకుచేయు. ఏరుకొను *eru-kunu*. v. i. To pick up. ఏరుపికక *erupidaka*. n. A cowdung cake that is picked up and is not mixed with bran, &c., for fuel.

erudu, *erutu*. [Tel.] v. i. To ache (as the head) తలనొప్పు. v. t. To ignite, set on fire. దహించు. To train, set in order ఏరుచు, చక్కచుచు. See ఏరు n. and v.

erunēla. [Tel.] n. Land as much as can be ploughed in a day ఒక్కనాటిలో చుచ్చగలదామి.

erumaddi. [Tel.] n. A tree called అర్జునము. See మర్రి.

erumalle. [Tel.] n. A species of Jasmine మర్రి. See మర్రి.

eruca. [Tel.] n. A ship's keel. కీలకమునక. A country తోడు.

eruvaka. [Tel.] n. The commencement of cultivation. The sowing season. Seed-time చుక్కెముక్క ప్రారంభము. ఏరువాక

కూసించు To celebrate a feast at that season.

ఏర్పాటు *erpadu*. See. ఏర్పాడు.

ఏర్పాడు *erpadu*. [Tel.] v. n. To fix, settle, to assume a shape. To be settled or determined. To seem, appear, come to light, to look. To happen. To be declared, to be or become. To be selected, distinguished, separated, arranged, appointed. కూపకు, తేటపడు, బయలుపడు, నిర్ణయింపబడు. కర్తృల చేర్చుకొనారు they appeared as, or, turned out to be the heirs. ఏర్పరచు or ఏర్పరచు *erparatsu*. v. a. (causal of ఏర్పాడు) To form, adjust. To choose, select, distinguish. To separate, divide. To set forth, define, declare. To arrange, to settle. ఏర్పాడుచు చేయు. ఏర్పాటు *er-patu*. n. An arrangement, settlement, rule. Fixing, disposal, decision, management. Selection, choice, agreement. నిర్ణయము, నియమము, నిబంధనము. ఏర్పాటుచేయు to select, arrange, to effect an arrangement. To project or scheme.

ఏర్పా *erpu*. [Tel. from ఏర్పాడు] n. Ardour, burning, hotness. మంట.

ఏల *ela*. [Tel.] n. The cardamom tree. ఏలక చెట్టు.

ఏల or ఏలా *ela* [Tel.] interrogative adv. Why, how, wherefore, to what end, for what reason. కేము (కేము+లే) why say a thousand words?

ఏల *ela*. [Tel.] n. A burrah, or hoop. A carol or catch used by rowers of boats. కృతానంద పాట.

“ఏలకెట్లగుడిచేతలం
ఏలకే కూడాపాడు
ఓ. ఓ. నొట్టానామ!”

(The books named కూడాపాడు, ఆటపాడు, అడవి, పాటానామ, &c., contain many specimens of these carols.) Also, a number of applause. ఏలపాటలు a kind of play, a game played by children. See P. 132.

ఏల *ela*. [Tel.] n. Name of a stream in the Godavery District ఏలక.

ఏలకే *elaki*. [Tel.] n. The cardamom tree. ఏలకాయలు *elaki-kayalu*. n. Cardamoms in the husk. ఏలకులు *elakulu*. Cardamoms. పెద్ద ఏలకాయ or అడవి ఏలకాయ *Anomum subulatum* or the Greater Cardamom. ఏలకులు (the seeds). *Anomum Xanthioides* (Watts.)

ఏలకపాడు or ఏలపాటు *ela-padamu*. [Tel.] n. A carol or ballad. See ఏల.

ఏలము *elamu*. [Tel.] n. Auction. ఏలముచేయు or ఏలముపాడు to sell by auction, to auction.

ఏలా *ela*. See ఏల.

ఏలాము or ఏలాంచేప *elamu*. [Tel.] n. The saw-fish. A shark.

ఏలాచాలకము *ela-chalakamu*. [Skt.] n. A kind of plant సూరకొర.

ఏలి *eli*. [Tel.] adj. Cunning, false కృత్రిమును. “ఏలిమాట” చా. ఉత్క. iii. “ఏలి సింహము” చంద్ర. ii.

ఏలికే *elika*. [Tel. from ఏల] n. A ruler, a prince, a king. చాల, ప్రభువు. ఏలికేపాడి *elika-sani*. n. A queen, a lady. చాణి, కారపాడి.

ఏలిచేప *eli-chēpa*. [Tel.] n. The saw-fish. ఏలాము or ఏలాంచేప. Russel No. 13.

ఏలికము Same as ఎల్లికము. (9. 4)

ఏలిసె *elise*. [Tel.] n. The common quail. కొక్కెరయేలెసె the large quail.

ఏలు *elu*. [Tel.] v. i. & t. To rule, govern, manage. To enjoy, to master. To possess or take వశపరచు, పాలించు. ఏలించు *elintu*. v. t. To cause one to rule. నిన్ను మాచెల్ల చేరించు I will make you ruler of Macherla. ఏలినవాడు *elina-vadu*. n. A ruler, lord, your hono. ఏలక, చాల, పాడుచు. ఏలుకోటి *elu-kōti*. n.

25. 6/1/68

249

20 att.

The people, subjects. Host, assembly.
ప్రజాశాసనము. పక్షపక్షము. ఏలూరు elu-badi.
n. Government, reign. ఏకేశ్వరుడు or ఏలూరు
వాడు Ee-MRU. n. The rulers. ఏలూరు =
నలు.

50 *altse*. (Tel.) n. A kind of snipe.

ఏవ or ఏవము *ēva*. [Tel.] n. Loathesomeness, disgust, hatefuliness, ugliness. *కోర, అపద్యము*. R. iv. 129. *ఏవకడు* *ēva-kadu*. n. One who feels disgusted with a thing *కోరకలవాడు*. An envious man *కెప్పలేనివనునవాడు*. *ఏవీలుడు* or *ఏవడు* *ēva-qināu*. v. n. To hate, dislike. To be vexed or disgusted *అపద్యము*. v. a. To blame, abuse, vilify, accuse *నిడించు*. To abandon, to desert *పోవు*.

నవాడు *nāḍu*. [Tel. నీ+వాడు] pron. Who, what man. ఎవడు, ఏ వ్యక్తుడు.

55 *ari*. [Tel. pl. of *ari*] pron. Where? *ari* *ari*
where is the water?

పద్యం *et al.* [Tel.] pron. Five persons
పద్యం.

ఏదే Tel. (Tel.) A particle of emphasis as
నేనే I myself.

పీషణి *ishani*. [Skt.] n. A probe పుంజీకంబు
కొట్టించే కలం.

విషయము *ashyamu*. [Skt.] n. The future. what is yet to happen. కావలె. Fore-taken, foreboding. జరుగజూపునది; జరుగజూపునది గురుకు.

“అక్షరార్థస్త్వీదవాంఙునాకు నిర్వాణం
హాసంగంఽలంకారు యుక్తి
యేషాన్యంబులు మఱియొదెప్పుచోదం
కానఁ జెప్పెరయ్యాదును.” A. vi. 85

విషణ్ [Tel. often pronounced చు-ప or చాళు] adj Wild. Crooked, wrong. **చాళువు**, **చాళి**. **విషమము** a solecism or blunder.

విప్లవము *visam*. [Tel.] v. i. To exceed, to be in excess విప్లవము. విప్లవము *visam-agn*, v. i. To excel, to be proud విప్లవము, విప్లవము.

၈၈၈. [Tel.] An affix. At the rate of, at. ခုနစ် at the rate of ten. ခုနစ်မျှ no eyes so large. Also, for ခုနစ် (the initial V being dropped); thus, ခုနစ် for ခုနစ်.

ఏదోచు *ēyamu*. (Skt.) adj. Abominable.

23 ai

2 The vowel AI as the i in pride. The shape **ay** is used as an initial in the dictionary and in poetry, but elsewhere the Telugus use a secondary form **əw** "AYI" instead: The secondary form **əw ayi** is used in poetry as a disyllable, whenever the metre requires two short syllables for AI, which is one long. The Y in **əw** is not pronounced. Thus **əwədu** is not pronounced *ayidu* but *ai-du*. In Telugu words there is this liberty of spelling; but the longer form **ayi** ought never to be used in words of Sanscrit origin.

3 or 4000 ai. [Tel.] past. part. of అను. See
అను. మాత్ర నిలిచెను he stood stock still,
lit. he became a tree and stood. వచ్చే
వాడనుకుంటేనే I was about to come.

ఇంద్రజాలికుడు *indra-jalikuḍu*. [from Skt. **ఇంద్రजालम्**] n. A magician, a juggler, conjurer.

అకంఠముగా aṅka-kanṭhyamu-ga. [Sk.]
adv. With one voice, unanimously ఏక
కంఠముగా

ఒకమర్త్యము *aika-matyanu*, [Sk.] n. Una-
nimity, agreement, harmony ఏకమర్త్యము.

ఒకతన *ekyāna*. [Skt. From ఏకము] n.
 Union, oneness, coalescence, unitedness
 ఏకత్వము.

హరిమ, హరిమము *harimam*. (Skt. from హరిమ) adj. Pertaining to the skin of a deer. (హరిమ=చర్మ, హరి=శరీరం.)

ಎಲೆ or ಅಯಲೆ *elē*. [Tel.] adj. Able, possible ಎಲ್ಲೆಯನ, ಕೆಳಗಿನ. ಅದು ವಾಸ್ತವ ಅಯಲೆ ಇತ್ತು it was not possible for him.

కథాకర్తా *kathakartā* *ari-kathakartā*. [Skt. from *kathā*+*kar*] n. A story-teller, one who knows stories *kathā*+*śāstrā* కథాశాస్త్రం.

ಪರಿಷತ್ಯಮಾ ಯಿತ್ಯಮು. [Skt.] n. Traditional teaching ಸಾರಂಪರಿಸ್ತಮಾನೇನಾ ತುಲಿತೇ ಇತಿ.

ଅଳିଙ୍ଗନ, alingana. [Skt.] n. Tradition.

2nd *asid.* (Tel. wrongly used for అయితే the conditional *asidist* of అయి conj. If: should it be so, suppose it were so. But, As for, indeed: as నాకైతే తెలియదు I for my part do not know, lit. to me indeed it is unknown. దేని అయితే ఇచ్చా నాని ఇంకా ఇవ్వలేదు he gave the field indeed but not the house. నాకువలె రా లేదు as for him, he did not come. పుత్రుడువలె పుట్టాడు I heard so indeed formerly. నాకువలె తప్పుచేసినాడునని so far as he is concerned he is wrong.

పాదు aidu. [Tel. for అయదు] adj. Five.
 ఐదుగురు for అయదుగురు five persons అయ
 దుతుంటి. అయదువనిరేయ to salute, to bow
 to. ముగ్గురింకు. To be defeated, to lose
 ఓడిపోవు (ఓడిపోవునామ చేతులంబులు పెట్టె-
 దురుగకు దిగి ఓడిపోవుట అని అర్థము వచ్చి
 నది) “మట్టంధుజుల్లై నైరుపదిరేయరు ద్రచ్చి
 త్తల్” అను. ii. To throw into confusion,
 leave a thing at sixes and sevens. ముంద
 రధునకు లెక్కపెట్టా.

వినువ అడవిలో. [Tel. అందుచు-అందుచు+వచ్చి
యలది.] n. A maikara, a housewife, a good
woman, a woman whose husband is
absent. మాంకర్యముల స్త్రీ (వచ్చియున్నగా
ఇక్కడ గుమంగలియైతే- తలంకారము. అందుచు
వచ్చి లేచుగా, మంకర్యమాలిము, పసుపు, మంకు
మము, గాజుల, చెప్పవచ్చు.) See మత్తెరువ.

విమవరణము or అయివోరణము *andru-
vavaraṇa*. n. Wedlock, the state of being a
wife. విమవరాలు or అయిమవరాలు
andruvavara as విమవ or అయిమవ.

ἡμετέρας οὐδ' ἀγῶν. [Tel. for second version] a. The "five anvils": i. e., the five trades, viz., those of a carpenter, a blacksmith, a goldsmith, a brassmith, and a stonemason.

235 *mina.* [Tel. for *amāna*, relative p. of *amā*] p. p. 1. Being, existing. One who or which is or has become. *amāna-kāra* रामाय Ramaya who was (his) master. Becoming, suitable, fit; *amāna-kāra* proper principles. *amāna* दिवस a fit day. *amāna* रस the interest that accumulated. *amāna* मीत my friend. As a conjunction it is thus used as *amāna* or *amāna* but though it were so, yet, *amāna* *amāna* be it that man or this, either one or the other. It is added to interrogatives as *amāna*, &c., and it gives a strong emphasis as *amāna* where-soever. *amāna* who-soever. *amāna* *amāna* whenever. *amāna* at least two miles. *amāna* never mind who it was. It turns nouns into adjectives as *amāna* pretty, having elegance. Else-where it is translated who is (and is added to adjective nouns, thus) *amāna* *amāna* the poet Bhilmana. *amāna* *amāna* a poet who is a man of learning. Thus also in the plural *amāna* *amāna* mer-chants who are rich. *amāna* or *amāna* although. but. *amāna* *amāna* the price of that. *amāna* even to me *amāna* *amāna* through the affec-tion arising from his being a nephew. *amāna* See *amāna*. *amāna* *amāna* should it be yours. *amāna* conj. When it is so, even then, nevertheless, still, yet.

அகில அரங்கம். (Tel. for **அரங்கம்**) n. The inner or middle house **அகில அரங்கம்** **அகில அரங்கம்**.

మె *apu*. [Tel. for అయిదు] n. A flaw, a defect, harm, detriment, damage. తప్పు, దోషము.

పరావు *ai-povu*. [Tel. for అయిపోవు] v. i.

To be done, finished, exhausted.

పమాళి *ai-māla*. [Tel. for అయిమాల] adj.

Oblique, diagonal. Oblong and crooked. Rhomboidal. మాళాళు. ఆ యిల్లు అయిమాలాకన్నది that house is crooked, not straight; ఆ యిల్లు అయిమాలాకన్నది that house is in a corner.

పర *aira* [Tel. for అయిర.] n. Dimness of sight మసకవ్వలు.

పరకొడు *aira-kouu*. [Tel. for అయిరొడు.] v. i. To be set right, చక్కచదు. To heal, to become better నడు.

క "భీమా వయన నాయు

శ్చైవ విశేషమున ప్రతి విధమునా

నీచును లేక మన

మోచుచునున్న పరకొనినార వచ్చెన్.

P. i. 106.

పరాళు *ai-rāḍulu*. [Tel.] n. A slang word for mice; as donkey for an ass.

పరావణము or పరావరము *airāvanamu* [Skt.] n. The name of the elephant on which Indra rides పరావరీ *airāvati*, n. The bolt of Indra. Lightning; forked lightning పెరుపు, కొలపెరుపు, విద్యుత్.

పరేణి *airēni*. [Tel. for అయిరేని] n. Painted vases used at weddings. అరేణి or అరేణి నకుండలు, చచ్చినవనిరేణి పెండ్లికుండలు.

పరిబిలము *aila-bitadu*. [Skt.] n. Kubera. కుబేరుడు.

పరిరము *ailaramu*. [Tel. for అయిరము.] n. A root used as a medicine in dropsies.

పరవచ్చు *ai-vattu*. [Tel.] v. i. To be agreeable, or profitable. To prosper. To agree with one's health. అచ్చివచ్చు.

పశ్యర్యము *aiśvaryaṃ*. [Skt. from శక్య] n. Riches, wealth, prosperity. యిదు, సంపద, అశ్వర్యమందు the eight supernatural perfections or attributes of the deity as summed up in this verse. అశి

కామహిమతైవ నిరూపణకారకా ప్రాప్తిః ప్రాకృత్యహిరణ్యం విశిష్టం చాస్తథావయవం. That which is 1, fine as an atom, 2, of prodigious vastness, 3, of great weight, 4, light as ether, 5, omnipotent, 6, free, 7, supreme, and, 8, under control. పశ్యర్య మందు *aiśvarya-vantadu*. adj. An opulent or prosperous man.

పహిము *aihitamu*. [Skt. from ఇహ-మ.] adj. Pertaining to the present world or this life, temporal. The condition of being here on earth.

ఓ 0

ఓ The short vowel O, as in polite, indigo.

ఓ or ఓ An affix of doubt: as ఓకా నాకా either to thee or to them.

ఓకె *onke*. [Tel.] n. A hook or peg. ఓక కొయ్య.

ఓండి *onjili*. [Tel.] n. Sorrow దుఃఖము. Calamity, misfortune. అదు, ఓండి. adj. Sorrowful దుఃఖముకల.

ఓంటరము *ontaramu*. [Tel.] n. Enmity, opposition విరోధము.

ఓంటరి *ontari*. [Tel. ఓంటి+అరి.] adj. Alone, single ఏకా. ఓంటరి n. One who fights alone. ఆనానాయుడైన బంటు, ఏకధుడు. ఓంటరికత్తె *ontari-katte*. n. A lonely woman. A single woman. ఓంటరికము *ontarikamu*. n. Solitude, loneliness, privacy. ఓంటరికాడు *ontari-kadu*. n. A solitary person or animal. ఏకా. One who fights alone ఆనానాయుడైనబంటు. A hog or a rhinoceros. అదివివండి, తేక, ఇట్లవచ్చు నము. ఓంటరిపాతు *ontari-patu*. n. Loneliness, privacy, retirement, solitariness. ఏకాంతము, ఏకాంత్యము. ఓంటరిడు *ontaridu* (ఓంటి+తిడు) Same as ఓంటరి (n). ఓంటరులు *ontarulu*. n. Foot soldiers, Infantry. కాటబండ్లు.

ఓంటి *onti*. [Tel.] n. One (of a pair or couple). Privacy. ఏకాంత్యము. ఓంటిపాపు

show, but cognate with it] adj. A, and one: ఒక్క ఒక కొంచు a few or some few. కొండొక some, some little, as కొండొకన్న a little time. ఒకరికొక after a manner. ఒక చరిషియ్యను about a certain affair. Adding the intensive ఏ it gives the sense of only: thus ఒకయ్య, or ఒకయ్యే only one house. వారు ఒక తెయ్యగావ్వారు they are hand in hand, leagued together. ఒకవాడు ఒప్పుడు he will never assent. ఇది ఒకరాను ఉన్నది this is after a fashion, i. e., is odd, such as cannot be defined. నాకు ఒక విధమాగావ్వున. I feel very queer, I am out of sorts. ఒకప్పుడు at one time, once. ఒకచో at one time, perhaps. ఒకచో అట్లా చేసేవా if he ever does so, in case he does so. అక్కింత or అక్కింత okinta. (ఒక+ఇంత) n. So much: a little, some trifle, ever so little.

అకటి okati. [Tel.] n. and adj. One. ఇందువల్ల ఒకటి వచ్చును from this one thing may result. ఇందులో ఒకటిన్నీ తక్కువలేదు there is not a single thing wanting. ఎవ్వరియొక్కదైనా ఒకటి it is no matter in whose house (he) is. నేను చెప్పినది ఒకటి నాడు చేసినది ఒకటి I told him one thing and he did another. ఒకటితరువాత ఒకటి one after another. నాకు రెండువక్కలను అడిగి ఒకటిగాంచిరా వుంది there is nothing but jungle on both sides, but the way is good. అకటిగా okati-ga. adv. Together, unitedly, unanimously, conjointly. అకటిచేయు okati-cheyu. v. a. To make one, unite, mix. అకటియందు okati-y-agn. v. n. To be combined. అకట okata. On or in one. At one time ఏకాగ్రమువందు. అకటాకటిగా okat-okati-ga. adv. Separately, one by one, one after another. అకటా okatu. adj. First. ఒకటావాడ the first witness.

అకడు okadu. [Tel.] pron. One man, somebody, anybody. ఒకడొకరిని పిలిచి ఒకడువచ్చెను I called one man and another came. వాడు ఒకడు మీద ఒకడువాడు that man and

this man are the same, are not separate. అకటి okate. pron. One woman, a female.

అకరు okaru. [Tel. honorific plural of ఒకడు] pron. folks: somebody, anybody, a person. దిన్నిచూస్తే ఒకరు ఏమందుడు what will folks say when they see this? ఇది ఒకరివలెకాదు. అందరినీ ఒకరినికే! this is not merely one man's affair, it is of importance to every body. ఒకరు ఉంటే నోట the place where one lives, వారు ఒకరు చేతులెరచు they are one and we are one, i. e., they have no connection with us. ఆ ఉంటిన్ని ఈ ఉంటిన్ని కరణం ఒకరు the clerks of these two villages are the same persons (lit. are one). ఒకరుపోతే ఒకరువస్తారు one goes and another comes. నేను ఒకరితో యిది చేసినది we alone did this.

అకళ్లు okalla. plural of ఒకడు or ఒకరు q. v.

అకాకాక okana-oka. [Tel. ఒక+ఒక] adj. Some one or other, a certain, some ఒక కొవ్వయ్యనులో in some town or other, in a certain town. ఒకాకాకనోట here and there.

అకో or అకో oko. [Tel.] interj. Oh! alas! Perhaps. వాడు వచ్చుకాకో will he come?

అక్క okka. [Tel. The emphatic form of ఒక of. Eng. a and one] adj. One. ఒక్క వుండేది (ఒక్క+ఉన్నదేది) all at once, in one rush. ఒక్కపాళ్లు A "single meal," i. e., a religious fast: restriction to one meal a day. నిన్న ఒక్కపాళ్లు ఉండేది I ate but once yesterday. ఒక్కచే (ఒక్క+చే) occasionally, at times.

అక్కటి Same as ఒకటి. (q. v.) ఒక్కటిను all at once: suddenly ఏకాగ్రము, అకపాక్షము.

అక్కటే Same as ఒకటే. See under ఒకడు.

అక్కరుడు or అకరుడు okurudu. [Tel.] pron. A form of ఒకడు (q. v.)

అక్కి okki. [Tel. corruption of ఒక్క] adj. Lean, thin, emaciated. వాడు ఒక్కబడలై పోయాడు he has become very lean.

అదబరూతు Same as అదబరూతు.

అదబాటు Same as అదబాటు.

అదము Same as అదము. (q)

అదమి or అదమి *adami*. [Tel.] n. Wealth, riches. భవము.

అదయదు or అదయదు *odayadu*. [Tel.] n. A king, lord, ruler, master, owner, husband. ప్రభువు, మగడు. అదయరాలు wife of a master, యజమానరాలు, సామిని.

అదలు or అదలు *adalu*. [Tel.] n. The body, the person మేము, శరీరము. plu. అదల్లు. L. viii. 50. అదలి *odali*. Of the body. See అదలి అదలరాదు an epithet of Indra (అద్య: కామా: కిష్కిం.) అదలిమరువు *odali-maru*. n. Armour, as a "covering for the body."

అడి *adi*. [Tel.] n. The lap, the loins; కొడ పైకొకము. A pocket or pouch formed by a fold in a person's vest. Also, same as అదుపు. (q v.). చకురూని. అడిలోపోయి to put in one's pocket, to devour. అడ్లో or అడిలో కూర్చుండు to sit in the lap. అవుకు అడిలోని నది నేడ్లో తోపా దూడవేయను the cow is on the point of calving. అడికట్టు *adi-kattu*. n. A girdle, as part of female dress. అడ్డాము. వెంగాది అడికట్టు a red petticoat or girdle. అడికట్టు *adi-kattu* v. t. To bind on the apron, &c., as a pocket. To be ready or eager to do a thing యత్నించు. వాడు వాసాని అడికట్టును he set himself to commit crime.

అడికము *adikamu*. [Tel.] n. Propriety, fitness. Prettiness, beauty, elegance మనోజ్ఞము, యశస్యు. A vow, or imprecation. శపథము, పంథము. An expedient. ఉపాయము.

అడికారము *adi-karamu*. [Tel.] n. Excess. ఉత్తేజము.

అడిదామర *adi-damara*. [Tel.] A tree also called అదిదామర

అడిదారము *adi-daramu*. [Tel.] n. A string worn round the waist by women క్రీల ములనూలు.

అడిపి *adipi*. [Tel.] n. A breach, opening, orifice గొండి, చాంద. చెరువు అడిపిగట్టించినందుకు ఈ చేనిని మడియిచ్చినాము we have granted this field on a favourable lease for repairing the breach in the tank.

అడిపిరి, అడిపిల్లి *adipili*. [Tel.] n. Some kind of food. BD. iii. 1319.

అడిబాటు *adi-bratu*. [Tel.] n. Rice poured into the skirt or lap of a bride at a wedding, &c. See ప్రాలు.

అడియు *adiyu*. [Tel.] v. n. To run. To drip, drop, trickle. దూకలు అడిసిపోయినవి the money is all run out or expended. అడియు *adiyu* v. a. To snatch, seize or catch. కొంచెము పైకెరిపట్టుకొను. To take. To pull కొను. అడిసి తేట్టుకొని రాధమర దించి he caught Radha by the hand and pacified her. తెలి అడియు to pull one's ears.

అడి పెగడ్ల *adise-gadda*. [Tel.] n. A bubo.

అడిసెల *adisela*. [Tel.] n. A sling రాళ్లు నిడి సేయటకు వాడబడే అవిధమైన కాదు. అడిసెల కాదు a slinger.

అడుము *adumu*. [Tel.] v. a. To pierce, to stab, to gore. To attack. పొడుము. To seize, snatch. To defeat. To overthrow. ఓడించు.

అడుముడుము or అడుగుడుము *adu-duduku*. [Tel.] n. Unevenness, hardness, difficulty, పడుచుకొను, పంటిము. అడుముడుకు జరిగిను to drive an iniquitous bargain. ఆ రాలు అడుముడుకుమన్నది that rock seems likely to topple down. ఆ స్థలము అడుముడుమైనందు కుండ చడిసిపోయినది as the ground was uneven, the pot toppled over.

అడుపు *adupu*. [Tel.] n. Catching, seizing. "అడుపుదట్టివయట్టి యరగొనుచోర" (HD. i. 372.) like a snake that has missed seizing what it aimed at. An attempt పూనిక. A trick ఉపాయము. Profit, gain, లాభము. అడుపుచేయు to use an expedient, to try, to take by trickery, to snatch away, to rob. ఎక్కుకొనిపోకపోదు.

అడ్డగి oddaga. [Tel.] n. A weapon formed of two antelope's horns fixed one in each end of an ivory handle so as to form a short spear pointed at each end. ఇద్దా మ్మల రెండు జతవారి దేర్పరిచి అయ్యదనకే యు.

అడ్డగిలు or అడ్డగిల్లు oddagilu. [Tel.] v. i. To incline, lean on one side. డయ్య. To increase, to flow in excess అడ్డయందు, అడ్డయ్య. అడ్డగెదవు odda-gedavu. v. i. To turn upside down. "ఆ అడ్డయనము లాడ్డ గెదవయ్యెదములు." M. VI. ii. 178. అడ్డయిందు.

అడ్డగము oddaganamu. [Tel. from అడ్డు] n. A military evolution, an arrangement of troops, a line of battle. త్రావము. A wager, anything staked at a game of chance పండుకు. A standard or flag కెడు.

అడ్డగము oddaganamu. [Tel.] n. A cestus, or belt of gold or silver worn by women over their dresses.

అడ్డగము oddaganamu. [Tel.] n. Obstinacy, jealousy, dislike డేవము. Opposition ప్రతిఘటించుట, హోద్యం. అడ్డగమైన obstinate. అడ్డగించు oddarintu. v. t. To dislike. To oppose, combat ప్రతిఘటించు.

అడ్డగి oddimi. [Tel. from అడ్డు] n. A wager, a stake in a game of chance. పండుకు, అడ్డు.

అడ్డలు oddilu. [Tel.] n. Pigeons called Tumblers. అడ్డలవా-రావరములు. UR. iv. 254.

అడ్డు oddu. [Tel.] v. a. To place, put, lay, heap up. To fix, set, cast. To rival. To wager పండుకు. To spread (a net), &c. వాడు, వడు. To oppose అడ్డగించు. To lend an ear to, to listen. చెవియెత్తు; leap across వాడు. పెనుకొప్పులొడ్డి the peacocks having spread their tails.

అడ్డు otin. [Tel.] n. A bank or shore. డి. The original number; whether multiplied or divided. The disposition of an

army in a battle field త్రావము. A stake in gambling. పండుకు. అడ్డగి An attempt త్రావక. An obstacle. అడ్డగము. అడ్డగిని కొనియెందు to be in wait or ambush. అడ్డు దిగి బానిమిద పడ్డారు they fell upon him tooth and nail. అడ్డుచూపు to place one's troops. ఆ అడ్డు నియనము may thy greatness perish. అడ్డు or అడ్డగ అడ్డు. adj. Large, great, stout, big. అడ్డుకుండ్లు large halls, boulders, or, fragments of rocks hurled from a hill. అడ్డోలగము odd-olagamu. (అడ్డు+అలగము) n. A great assembly. అడ్డుమొక్క high and low, up and down: unevenness.

అడ్డె oddi. [Tel.] n. Drudgery: mean toil. As a proper name అడ్డెతము, or అడ్డెతము Orissa. అడ్డెవాండ్లు tank diggers, navvies.

అడ్డెము Same as అడ్డెము. (q. v.)

అడ్డెరకము odd-orakamu. [Tel. అడ్డు+అరకము] adj. High and low, up and down, steep. ఎరుకుచిన్నైన, మిక్కిలి ఎత్తైన.

అడ్డెలగము oddolagamu. See అడ్డు adj.

అడ్డెలరము ott-aksharamu. [Tel.] n. An aspirated letter, like ఘ, ఞ.

అడ్డెల్లు Same as అడ్డెల్లు. (q. v.)

అడ్డెము ottadannu. [Tel. from అడ్డు] n. Pressing. Pressure అడ్డుట. adj. Thick, dense తుప్పె.

అడ్డె or అడ్డె ottadi. [Tel.] n. Pressure, trouble, pain ముప్పు, రావడి, బాధ.

అడ్డెరము ottaramu. n. Raging, excessive, increase ముప్పు, అడ్డెరము. అడ్డెరించు ottarintu. [Tel.] v. t. To excel విందు. To occupy ఆక్రమించు.

అడ్డెలు or అడ్డెల్లు ottigilu. [Tel.] v. t. To lie on one's side, to hudge, step aside, stand back, get out of the way. To stick to అడ్డుకొను. అడ్డయి వీపుతో కొట్టెడి a starveling with his belly shrunk to his back.

అత్తు ottu

210

అద్ది odidi.

అత్తిరి ottiri. adv. Hard గట్టిగా. Stolidly, with perseverance అట్టగా. **అత్తిలు** or **అత్తిల్లు ottilu.** v. i. To give way, go aside.

అత్తు ottu. [Tel.] n. Thickness, closeness of texture. తీసుకొను. Aspiration of a letter. Pressure అడుము. A mattress అత్త. A kind of ring worn by children పిల్లలకుండు అత్తు అట్టడైన బంగారుగ. **అత్తులు** gold bracelets for children. **అత్తు** పడు to be pressed or squeezed అడుముడు పడు. **అత్తు** adj. Thick తీసుకొను.

అత్తు ottu. [Tel.] v. n. To give way, yield, retire, recede. To be pierced or poked పొడుచుకొను. To lean on one side ఒడుగు. To become heavy అడుము. **అత్తు ottu.** v. a. To press, or squeeze. అడుము, పిసుకు. To dry or wipe, to wipe off (sweat), to blot. తుడుచు. To cut or break with teeth or nippers. పోకొత్తు. To thrust away, renounce, cast off తోయు. To aspirate a letter. ఆ అత్తిరడుకు బాగా **అత్తు** you must aspirate that letter. To blow as a conch తీడు. To oppress, అత్తుకొను.

అత్తుకొడు ottu-kodu. [Tel.] n. A drone player. మురిపోయువాడు. M. IV. v. 85.

అత్తుడు ottudu. [Tel.] n. A thrust, violence. Crowding, squeezing. అడుముడు. పీడనము. A pad used as a rest, on which to place the paper on which one is writing.

అత్తురపు ott-oravu. [Tel. అత్తు+అరపు] n. Great pressure అత్తు+అరుచుడు. Teasing, vexation అత్తిడనము.

అదరు odaru. [Tel.] v. i. To excel, increase, to be proud, to rejoice, అదరుచును, పెంపు పొందు. v. t. To blame పొందించు. **అదరుడు** or **అదరపు odarupu.** v. t. To detach, separate తీడదీయు.

అదులు odalu. [Tel. another form of పాదులు.] v. i. To flourish, prosper పట్టు.

అదవు odavu. [Tel.] v. n. To arise తట్టు, కలుగు. To serve, be of use. ఉపయోగించు, ఉపయోగము. To pervade. వ్యాపించు. M. IV. ii. 348. **అదవుబడి odavubadi.** n. Use ఉపయోగము.

అదిలు odilu. [Tel.] v. n. To lie on one side, to incline to one side. To move aside. మళ్లించు, అడ్డు.

అడుగు odugu. [Tel.] v. n. To make room, to move so as to accommodate తొలుగు. To come to hand, to be got or obtained. పొందు. To become plentiful పట్టుచు. To be of use or convenient. To assist, be at hand or ready. ఈ అద్దును మదిలో అన్నము ఒడుగుకొనదులేదు on boiling this rice, it does not swell to the proper quantity. ఈ బట్టలో ఒడుగు this cloth is of no use against cold. కొంచెము ఒడుగును, అడుము తొలుచుచున్నట్లు move a little and let him sit down. ఒది ఒది తన్నారు they yielded. నాకు అద్దుబడి దూరము ఒడుగలేదు I have not yet obtained the money.

అడుగు odugu. [Tel.] n. Plenty పట్టు. అన్నము ఒడుగు అడవి the rice is become plentiful. **అడుగునడు** Same as ఒడుగు, to move aside **అడుగునాటు odugu-pattu.** n. Moving aside తొలుచు. **అడుగుబడి odugu-badi.** n. Plenty పట్టు.

అదువు oduvu. [Tel.] v. i. To cover, to spread కట్టు. To become plentiful ఒడుగు. n. Plenty పట్టు, ఒడుగు.

అద్ది odidi. [Tel.] n. Nearness. దూకు. దూరము, పట్టు. ఇంటియ్యట్లు తన్నాడు he is at home. నన్నుగ్గలేదు I have not got it by me. అద్ది near, నన్నుగ్గి వచ్చిరి they came to me. తనయ్యడినెయి her playmates that were near her.

అద్ది odidi. [Tel.] n. A kind of a large tree - *Odina Pinnata*.

అద్దిక odidika. [Tel.] n. Concord, union, friendship అడుకులు. The weights in a pair of scales, a counterpoise అద్దికట్టు.

సరియైనానంది కూచేళ్లు పెంచుకొని, ప్రతి
మానవుడు.

అ. శ్రీ odds. [Tel.] n. Plenty, abundance
పప్పుడి.

అ. శ్రీ గూడు ona-gūdu. [Tel.] v. n. To be obtain-
ed; to succeed or attain. To be, happen,
chance. To prosper. చేతులు, సిద్ధించు. ఇతనికి
అను అనుచున్నది she is well suited to
him. **అ. శ్రీ గూర్పు ona-gūrtu.** v. n. To
obtain, attain to, accomplish. To bestow,
grant, accede to. సిద్ధించుచున్నదేము.

అ. శ్రీ రు onaru. [Tel.] v. i. To happen, chance,
be. To become, suit, or agree. To be
praiseworthy, proper or agreeable. To apper-
tain or belong to, to be attached to. శంక,
సానున, సరియ, అప్పు. **అ. శ్రీ రు n.** Conveni-
ence, facility, ease, చాలము, సాంక్షిక.
Elegance, gracefulness ఇంపు. ఆ దుర్గములో
అనుచున్నది అక్కడకినారు they spied out
the convenient places in that fort or hill
and then escalated it. **అ. శ్రీ రు గా onaru-ga.**
adv. Elegantly, becomingly, fitly. **అ. శ్రీ రు
జేయు onaru-jeyu.** v. a. To grace or
adorn. To fit or accommodate. సాను
గలియు. **అ. శ్రీ రు పడు onaru-padu.** v. i. To
agree with. సానుపడు. **అ. శ్రీ రు చేయు** or **అ. శ్రీ రు
చేయు onaru-cheyu.** v. t. To make,
form, do, effect, perform. చేయు. To
celebrate (as a sacrifice.) To compose or
frame, to write (a book). చానునంబు to do
good, or benefit. ఎగ్గునంబు to do harm, to
injure. చానునంబు uttering a sound. అది
నను సానునంది having nerved. యెత్తమున
సానునంబు thou shalt render them accept-
able. యెత్తమునంబు to wage war. నను
చానునంబు it will make them laugh.

అ. శ్రీ వేళ్ళు వా onu-vetlu-konu. [Tel.] v. i.
To lie in wait సానునంబు, చానునంబు
క.

అ. శ్రీ వంతు oppu-vantu. [Tel. from అప్పు]
n. A contract, undertaking, assignment.
A debt payable in kind; a bargain.
పెళ్ళాయి. **అ. శ్రీ వంతు చేయు oppu-vantu-cheyu.**

cheyu. v. n. To stipulate, to contract.
అ. శ్రీ వంతు oppu-gintu. v. a. To give up
charge: to deliver over. అప్పగించు. **అ. శ్రీ వంతు
చేయు oppu-gintu-konu.** v. a. To take
charge of. To hear a pupil his lesson. నా
చేయించు. **అ. శ్రీ వంతు oppu-yintu.** n. Hand-
ing over charge of, delivery of charge
అప్పగించు. **అ. శ్రీ వంతు oppu-cheyu.** v. t. To
assign, to put in charge, to deliver over
to, to make over.

అ. శ్రీ వంతు oppu-naru. [from Skt. అర్పణము]
n. An offering. అర్పణము, అప్పనము. **అ. శ్రీ వంతు
చేయు oppu-naru-cheyu.** To offer అప్పనంబు,
అర్పించు.

అ. శ్రీ వంతు oppu-nu. [Tel. negative verbal noun
of అప్పు] n. Want of agreement, dis-
agreement, అప్పునంబునంబు. Inelegance.
harm, fault, impropriety, కీడు, తప్పు.

అ. శ్రీ వంతు oppu-ranu. [Tel.] n. A drain,
gutter. కూలు, బలహ.

అ. శ్రీ వంతు oppu-rigintu. [Tel.] v. t. To slight,
disregard. అ. శ్రీ వంతు, ఎరుచు. **అ. శ్రీ వంతు
చేయు oppu-rigintu.** n. Disregard అ. శ్రీ వంతు.

అ. శ్రీ వంతు oppu-ru. [Tel. అప్పు+అను] v. n. To
have, to possess. To look, seem, be
perceived. To be. To vie with, rival or
look like, emulate. అప్పు.

అ. శ్రీ వంతు oppu-rintu. [Tel. from అప్పు] v. a. To
cause to consent: to prevail on. To assign
or make over, commit, entrust. సానునం
పరుచు, నానునంబు, అప్పగించు.

అ. శ్రీ వంతు oppu-rintu. [Tel. from అప్పు] n.
Grace, agreeableness. Consent, agree-
ment, compliance అందు, సమర్థి, మనోజ్ఞము.
అ. శ్రీ వంతు గ్రాసు graceful, agreeable.

అ. శ్రీ వంతు oppu. [Tel.] n. Fitness, propriety, right,
agreeableness. తప్పు కాదు. Elegance
beauty, charm, grace, అందు. Consent
సమర్థి. **అ. శ్రీ వంతు oppu-rinu.** adj. Due
right, fit. Becoming; agreeable, hand-
some: beautiful.

ఒప్పు oppu. [Tel.] v. n. and t. To be fit or proper, to be agreeable తగు, ఒప్పిదమగు. అది నీకు ఒప్పునా does such conduct become you? To consent or agree. To confess, own, acknowledge చెప్పుకొను. ఆమగ్రహంబాహ్నిగా graciously. ఒప్పుకొనిరి they delivered over charge.

ఒప్పుకోను oppu-konu. [Tel.] v. n. To confess, own, acknowledge. To agree, consent, abide by, comply with, accept. **ఒప్పుకోలు** Consent ఒప్పుకోవటం. **ఒప్పుగొ oppu-ga.** adv. Duly, well. **ఒప్పులాడి oppul-adi.** (ఒప్పులు+అడి) n. A graceful or beautiful woman. చక్కదనముగల ఆమె. **ఒప్పుసలార opp-sa-lara.** adv. Charmingly.

ఒప్పుట్టు opputtu. [Tel. ఒప్పు+అట్టు] n. A kind of sweet cakes. పోటు.

ఒప్పిడి oppidi. [Tel.] n. Trimness, propriety, thrashing of corn. adj. Trim or clean, as grain; right and tight. చక్క-తెచ్చదము, నూర్చదము. Ruin నాశము. పది ఒప్పిడి అయినది the matter is now finished గది గరిగానున్నది. చెట్లన్న ఒప్పిడియైంది the paddy is all spoiled or ruined.

ఒప్పుడుపు or ఒప్పెడుపు or-unnattu. [Tel.] n. The bezel of a ring, &c., the part of any jewel that holds the stone.

ఒప్పుకొ omnika. [Tel. from ఒప్పు] n. Suitability, fitness. ఇమిడిక, పొడక. **ఒప్పువచ్చు omni-rattu.** v. n. To prosper, to thrive అచ్చివచ్చు. పశువులు ఇతనికి ఒప్పురాలేదు he had no good luck in cattle; his cattle did not turn out well. అతనికి తీడి ఒప్పు తింటుంది the jidi milk agrees well with him.

ఒప్పు omnu. [Tel.] v. n. To agree or suit, పడకు. To thrive. వర్షము. ఈ థామి నాకు ఒప్పులేదు this climate does not agree with me. ఒప్పు తిండి salubrious. **ఒప్పు omnu.** n. Bigness, plumpness భార్యము, బలపు. **ఒప్పు omnu.** adj. Big, plump. ఒప్పుకు to become big, or plump, To swell. "ఒప్పుగావించుచుంటున్నప్పుడు." T. iii. 87.

ఒయ్య or ఒయ్యన oyya. [Tel.] adv. With gentleness, softly, sweetly. "శుభ్రంగాయ్య పంది." Mand. ii. 3. ఒయ్యనాయ్య gently.

ఒయ్యారము or ఒయ్యారము oygaramu. [Tel.] n. Bloom, grace, shapeliness, the pride of beauty. పొంద్యగర్వము. ఒయ్యార పుకారులు pretty language, bragging. పంపుకట్టినా ఒయ్యారముతన్నుడు old as he is he has still a sweet tooth in his head. **ఒయ్యార కాదు oygara-kadu.** n. A top, a beau. **ఒయ్యారి oyari.** adj. Blooming, graceful, shapely, pretty. ఒయ్యారబట్టలు pretty legs. **ఒయ్యారి or ఒయ్యారకత్తి oyari.** n. A beauty, a graceful woman. A coquette.

ఒర ora. [Tel.] n. Touch, rubbing. Trial of metal by touch. Likeness పోలిక. A case, sheath, scabbard. తులక ఒర a pillow case. A ring of clay, thus ఒరలయ్యి a well built with rings of baked earth. See ఒరగాను & ఒరచ్చు.

ఒరకటము or ఒరకము or ఒరకాటము orakatamu. [Tel.] n. Steepness, inequality. Depth, difficulty. పల్లము, సంతటము. ఒరకటపును an uneven spot. ఒరకటపు త్రోవ an uneven road.

ఒరకట్టు ora-kattu. [Tel.] n. Cloth tied in many folds చుట్టగా చుట్టకట్ట వస్త్రపుట్టు.

ఒరకడుగు ora-kadugu. [Tel.] n. The water in which rice has been washed a second time.

ఒరగడ్డము ora-gaddamu. [Tel. ఒరక+గడ్డ] n. Difficulty, trouble సంతటము. adj. Uneven దిశము.

ఒరగట్టు ora-gattu. [Tel.] n. A touchstone. పరీక్షకు ఒరగట్టురాము.

ఒరగాలు ora-galu. [Tel. ఒరక+గాలు] n. A bent or crooked leg ఒరకగాలు.

ఒరగు or ఒకగు oragu. [Tel.] v. n. To lean, bend, bow down, slant, be inclined, recline or lie down, to be weighed down, as scales. కూగు, వాలు. ఒరగు crouching,

hiding. పడవ ఒరిగె the boat leant on one side. ఒరిగి పడినాడు he tumbled down. విశ్వాధీనము crashingly, suddenly, as though the skies were falling, ఆ లెక్కన నాచిన కొరగబడినాడు he got that debt charged against me. ఓరగు n. Crookedness సంపు. ఒరగు, ఒరగుదందు, ఒరగుడుదందు, or ఒరగుదిగ్గ a cushion or large pillow to lean against. adj. Crooked సంపై. ఓరగు లోపు or ఓరగులుడు Same as ఒరగు. q. v.

ఓరగొట్టెనా or ఓరగొట్టెయనా ora-godde-nu. [Tel.] n. A painful word, a malicious word that pricks the heart మనస్సున నొప్పించే సంకరమాట

ఓరగొను ora-ganu. [Tel.] v. t. To try (gold) by the touchstone ఒరప్పెట్టు.

ఓరకాలుడుక్కి ora-isaku-dukki. [Tel.] n. A single ploughing ఒకమారు దున్నినచాలము, చాలా తేలికపాటిన దుక్కి.

ఓరతే Same as ఒరచు. (q. v.)

ఓరటు oratu. [Tel.] adj. Wicked దుష్టుడు.

ఓరపడును ora-padunu. [Tel.] n. A mere moistening, a slight wetting కొంచెపురడి.

ఓరపరి ora-pari. [Tel. ఒరపు + అరి] n. A fine looking man. మందపురుషుడు, మందపు పురుషుడు.

ఓరపిడి ora-pidi. [Tel. ఒరపు + ఇడి] n. Pressure, friction రాబడి, కాపిడి. An unworthy man అమూల్యుడు.

ఓరపు, ఓరపు orapu. [Tel.] n. Touch, contact, rubbing. Tightness. ఒరపు, కట్టుము. An expedient ఉపాయము. Fineness, nobleness. దీనాపాతిశయము, మందార్థము, మోక్షగర్భ. Fault, transgression. An evil effect, mischief కంట, రోషము. Trouble, anxiety కామము. ఓరపు adj. Steady, firm, fine, noble, beautiful స్థిరము, మందమైన, గొప్ప, మోక్షము. Light. ఒరపుదుక్కి light ploughing, అంపుదాది రోయిదుక్కి wet ploughing. అంపురాది a beautiful woman.

ఓర పెను ora-penu. [Tel.] n. A ring of baked earth used in building a well, a tier, మురిజి.

ఓర పెట్టు ora-pettu. [Tel.] v. t. To test gold by the touchstone ఒరగొను.

ఓరబొమ్మ ora-bonnu. [Tel.] n. A puppet or doll.

ఓరమూ oramu. [Tel.] v. i. To become hot తేడబ్బు.

“అక్కరి ములుకలను రెక్కా జరిగిన మెనక
వియ్యమెరసె.” A. iv. 212.

ఓరము or ora. [Tel.] v. n. To rub together, be in contact. To touch or graze, as a bullet. To be bruised. To struggle or compete with. విద్యతో నొరయు to become familiar with (learning) అంగరము చేరును ఒరిగినానిపోయింది the ring has grown into the finger. గుండు ఒరిగిపోయింది the ball grazed (my hand.) నేను పడినందున నా మోకాలు ఒరిగినవిపోయింది I fell and my knee was bruised. ఓరయు v. a. To rub రాను, to try on the touchstone ఒరప్పెట్టు. To test or to examine పరిశీలించు. To consider or enquire into విచారించు. To search for వెతుకు. ఓర యిక ora-ika. n. Rubbing, contact రాబడి.

ఓరలు oralu. [Tel.] v. n. To lament, wail, cry, whimper విలపించు. To sound మ్రోగు.

ఓరవ oraru. [Tel.] adj. Crooked, sloping. సంపై. Different వ్యతిరేకము.

“అంపాడు కురుచచేతుల
నొరవ కర్రలు.”

భార. అ. ii.

ఓరవడి ora-vadi. [Tel.] n. The Copy set by a teacher మేలుపరి.

ఓరవలుడు ora-vadu. [Tel. from ఒరగు or ఒరుగు] v. i. To be tilted to a side, to lie on one side ఒరగుడు. ఓరపు Same as ఒరగు. (q. v.)

ఓరి ori. [Tel.] n. Plunder, spoil దోపిడి. A. vi. 110.

అంబుడు *oluku*. [Tel.] v. n. To spill; చిండు; overflow; to be shed (as tears) or split; to flow కాడు; To be dropped, చాలి లో నెయ్యి ఒలికిపట్టు as ghee gushes forth from milk, i. e., luck upon luck. v. a. To sprinkle చల్లు; to pour పోయు.

అంబుడు *oluku*. [Tel.] v. a. To peel, shell, flay; To pare off, tear off. తోలొడ్చు. ఒరిచినప్పుడు grain cleaned from the husk. ఒంబునప్పుడు grain in the husk. పండు ఒరిచి అంబుచేసిపట్టి చెప్పినాడు he said (it) as plainly as a fruit is peeled from its skin and placed in the hand; he gave a graphic description. To rob. అపహరించు See ఒరి.

అంబు *olupu*. [Tel.] n. Peeling, removing the skin, rind, coat or shell. అంబుట. **అంబుపప్పు** *olupu-pappu*. n. Grain freed from the husk.

అంబి *ole*. Same as ఒత్తె. (q. v.) See A. vi, 100.

అంబి *olla*. [Tel.] adj. Slow, straight అల్ల, తీవ్ర

అంబికాడు *olla-kadu*. [Tel. for అంబికాడు] n. 'The abominable place,' i. e., the cemetery or place where bodies are burnt. A cremation ground. అంబికాటిపాటలు objectionable language, graveyard jokes.

అంబిగిల్లు *olla-gillu*. [Tel.] v. i. To be neglected అదరింపబడనిదన.

అంబి *ollana*. [Tel.] adv. Gently, softly.

అంబిపాటు *olla-batu*. [Tel. ఒల్లపి+పాటు] Same as ఒల్లపి. (q. v.)

అంబికా *olla-bika*. [Tel. ఒల్లపి+పాక] n. Disregard అసాదరము.

అంబిపా *olla-baru*. [Tel.] v. n. To faint, మూర్ఛిల్లు. To turn pale వాడు, అదరింపబడని దన, తిన్నోపా, తెలియజేపు. M. IX. i. 292.

అంబి *ollami*. [Tel. negative noun of ఒల్ల to love.] n. Hatred, dislike. Refusal, grudge, unwillingness. Dissent, disapproval. Intolerance. కుడువ నొల్లదు disinclination to eat.

అంబి Same as ఒత్తె.

అంబి *olla*. [Tel.] v. a. and n. To be willing, choose, fancy, wish. To love, like, long for. ఒట్టు I hate, detest, dislike, I will not, I do not choose. ఇంక చదవొట్టు I do not choose to play any more. ఎంచొట్టు I won't think of it.

అంబి *olla*. [Tel. another form of ఒట్టు] n. The body, person, figure. నీ ఒట్టు ఎట్లా ఉన్నది how do you do? how are you? వానికి ఒట్టు తిరుగుచున్నది he is giddy. వానికి ఒట్టు కుదురుగానుండలేదు he is unwell. వానికి ఒట్టు తెలియలేదు he is out of his senses. ఒట్టువంచి ఈ పని చేయవలసింది you must bend your back to this work. ఒంటి of the body; ఒంటికి to the body; ఒంట on the body. నీ ఒంటికాదమునకు I will crush your pride. వాడికి అన్నము ఒంటుట్టినది he digested the food. ఒట్టుపట్టు or ఒట్టుచుట్టు to become plump బరిచు. ముక్తపాసియే చుట్టు వామరావా will you conceal your form in the midwife's presence, i. e., will you conceal the truth from your lawyer?

అంబి *olle*. [Tel.] n. An upper cloth అంక వస్త్రము, ఒత్తె. వస్త్రములై colored cloth.

అంబి *ollenka*. [Tel.] n. A prickly globular fish with poisonous flesh. *Tetrodon Hispidus*.

అంబి *olla-tadu*. [Tel.] n. A noose flung at an animal to catch it.

అంబి *olla-vestu*. [Tel.] n. A scarf, the upper garment gracefully arranged round the neck. The wearing of an upper cloth. తై బట్టును కచ్చుట్టు పెట్టి మడచుట్టి చచ్చుట్టుగా ధరింపబడిన కేశికాసుల

అంబి *ollu*. [Tel.] A contraction for ఒడిలో. See ఒడి.

అంబి *ovvu*. [Tel.] v. i. To agree with, అను, సరిపడు. To assent, consent. **అంబి** *ovvuni*. n. Refusal. ఒప్పుదు. ఒప్పునవారు those who hate, or disagree అనునవారు. **అంబి** *ovvu*. n. A sheaf of corn.

అసగు or **అసంగు** *osagu*. [Tel.] v. a. To give. ముద్దును to give a kiss. ముద్దులొసగు నీమొము your beautiful face. **అసగు** n. A gift భూమి, కాగితము.

అసపరి *osa-pari*. [Tel.] adj. Agreeable, pretty, lovely, nice, sweet. **అసపరి** n. A fine-looking man కుండదుడు. **అసపరితనము** *osa-paritanamu*. n. Agreeableness, prettiness, sweetness. పొందవచ్చును.

అసపు Same as **అసగు**. (q. v.)

అపహా Same as **అహా**. (q. v.)

ఓ O

ఓ The long vowel Ō.

ఓ Ō. An affix, denoting question, guess or doubt, &c., as **ఓ** నో నానితో to you or to him. **ఓడ్డతొ** పాపతొ either child or baby. **అల్లు తెలచినాలో** possibly they thought so. **ఎక్కడనో** somewhere or other. **వాడు వచ్చేనో** in case he should come.

ఓ Ō. [Tel.] Added to cardinal numbers it forms ordinals మూడు three; మూడో third: this is contracted for మూడవ.

ఓ Ō. [Tel.] The vocative sign O. **ఓ** కమ్మదా.

ఓం or **ఓంకారము** *om*. [Skt.] The sacred syllable **ఓం**. O'M. Om. or A U M being the eternal name of the Hindu Trinity. ప్రణామము. **ఓన్నమళ్ళివాయ** or **ఓం నమళ్ళివాయ** విద్వంసము. O Siva! I bow to thee for success.

ఓండ్ర *ondra*. [Tel.] n. The bay of an ass. గాడిద కూర. **ఓండ్రియ** or **ఓండ్రిపట్టు** to bay as an ass.

ఓకచెట్టు *oka-chettu*. [Tel.] n. A small tree called *Carissa Carandas*, bearing an acid fruit. తల్లకలి.

ఓకము or **ఓకమ్మ** *okamu*. [Skt.] n. A house or dwelling place. ఇల్లు, స్థానము.

ఓకర *okara*. [Tel.] n. Retching to vomit. Great dislike-**ఓ**. **ఓకరించు** *okarinu*. v.n.

To retch in vomiting, to hate **ఓకరము**. **ఓకరింత** *okarinta*. n. Retching to vomit: **ఓకరించు**.

ఓకమ్మ Same as **ఓకము**. (q. v.)

ఓకిరి, **ఓకిరించు**, **ఓకిరింత** Same as **ఓకర**, **ఓకరించు**, **ఓకరింత**, respectively.

ఓకు *oku*. [H.] n. A telescope దుడ్డు, దుద్ది. **ఓకుచేసిచూడు** look with a spy-glass.

ఓగార్యము *ogatyamu*. [Tel.] n. Bad taste, impropriety. A bad omen అనుకోము.

ఓగితము *ogitamu*. [from Skt. యోగ్యము.] adj. Fit, proper, worthy యోగ్యము.

ఓగిరము *ogiramu*. [Tel.] n. Food, boiled rice అన్నము.

ఓగు *ogu*. [Tel.] n. Evil, harm, wickedness. **ఓడు**. **ఓగు** n. A fool, a weak creature. **ఓంట్లో** పనిచేసినాడు. A wicked man చుర్రాగుడు. "ఓగునోగుమెచ్చు." అది రాగో **ఓగో** మందుకు తెలియదు whether it is good or bad will be known by and bye.

ఓగుము *oghamu*. [Skt.] n. A crowd, flock or multitude సమాహము. A flood ప్రవాహము.

ఓచెల or **ఓచెల్ల** *ochela*. [Tel.] Interj. Alas. అయ్యో.

ఓజ *oja*. [Tel.] n. Order క్రమము. Way, manner విధము. Nature స్వభావము. A command ఆజ్ఞ. Vigor, zeal, joy ఉత్సాహము, ఎచ్చరిక. Fear భయము. Thought, idea, intent. Counsel, wisdom, good sense యోచన. In arithmetic, an uneven or odd number. A row, or range. పరస. A teacher ఉపాధ్యాయుడు. (another form of **ఓజ్జ**) "నిగం బాకలితో నరహంతిముం శ్రీహ్ను టుమైందుకా. శంకరాచార్యుని భార్యని సమ దర్శిస్తే భమివచ్చుటా. శంకారాచార్యుని పరివర్తనచేసిదివచ్చెనా. నందరిమరిమర్తముం దుసమర్థమూర్తిరామకృష్ణుడు." M. Virkja. 97. Like a lion bursting forth in rage "ఓజగాదిట్టాడనోనిక" L. vii. 7. అజ్జ.

వెనుకకు వెళ్ళేటట్లు Vemana. ఉపపదు
upa-padu. v. i. To be settled, to be set
right కనుపడు. ఉపబంతి or ఉపజ్ఞబంతి upa-
bantī. n. The way shown by the teacher
ఉపాధ్యాయుడు చూపించుట. A copy set by
him వేయించు.

ఉజ్జ్వల or ఉజ్జ్వల్య ōjalu. [Skt.] n.
Strength, might, renown, light, brilli-
ancy. ఊ, చటిను, శ్రేష్ఠి, తేజస్సు.

ఉత్తా ōta. [Tel. for ఉత్తే] n. A tutor or master.
ఉపాధ్యాయుడు. A goldsmith అపారాధుడు.

ఉట ōta. [Tel.] n. Fear, శక్తు. Hesitation
సంకోచము. ఉటుట or ఉటుము ōtami.
n. Fear భయము. Failure, loss, defeat,
గెలుపు, అపరాధము. గెలుపుటములు gain and
loss.

“భూనిధ్యులకు భయము
యశములకు నిమిషము కలుగును.”

A. i. 95.

ఉటారి ōtari. [Tel.] n. Ruin, defeat, the
loser at a game. ఉటుక or ఉటుకూ ōturu.
[Tel. From ఉట and పారు.] v. n. To be
ruined or wrecked; ఉటుక cracked,
broken or gone to pieces. బద్ధయిం.

ఉటి ōti. [Tel. from ఉడు crack] adj.
Cracked ఉటికుండ a cracked pitcher అది
ఉటికావు it is a mere pack of rubbish.
ఉటితిపిరవండ ōti-tipiri-dunde. A kind
of guitar. ఉటానాధ్యక్షము. A vi. 4. ఉటిల్లు
ōtilla. v. i. To hesitate ఉడు, సంకోచము.
ఉటిల్లుచుండ a kind of game.

ఉటా ōta. [Tel.] adv. Surely; perhaps. “భూ-
నిధ్యులకు భయము, అపరాధములకు నిమిషము
కలుగును.” భూనిధ్యులకు భయము.

ఉటా ōta. [Tel.] n. Loss, defeat, అపరాధము,
గెలుపు. ఉటుకావు or ఉటుకు ōtu-pōtu.
v. i. To be defeated. ఉటుకాటు ōtu-pātū.
n. Defeat ఉటుకాటు, ఉటికావు.

ఉడ ōda. [Tel.] n. A ship, a boat. The
word ఉడ prefixed to the names of some
things, &c., means from foreign or imported

as ఉడచించుకాయ imported tamarinda. ఉడ
పాక imported areca. ఉడ కీల Pitch.
See కీలు

ఉడించు ōdinchu. [Tel.] v. n. To defeat,
vanquish. జయించు.

ఉడిక ōdika. [Tel.] n. A stream, a current,
a river ప్రవాహము.

“వడి ప్రవాహము కడిచి పుచ్చుటలు

నానా ప్రవాహములకు వడి.”

Swa. iv. 104.

ఉడిగిల్లు ōdi-gilla. [Tel.] v. i. To flow ప్రవ
హించు. To run పరుగు. To flow out పారు.

ఉడిగించు ōdi-ginchu. [Tel.] v. a. To empty
out, pour out completely.

ఉడికక్క ōdi-nakka. [Tel.] n. A short fox.
పొట్టికక్క. See నక్క.

ఉడు ōdu. [Tel.] v. n. or v. a. To fail, lose,
to be defeated or worsted, అపరాధము. To
flow or be lost, as blood, పారు. To
shrink, hesitate, fall back భయపడు, సంకో
చించు. అది ఉడినాడు he lost the game.
ఉడిచుకొని shrinking or hesitating to
take away life. ఉడుకు to be frightened.
వచ్చు ఉడు అని ప్రవాహముగా పారు to rush,
as a flood. M. XIII. ii. 451. పాపానామక
నోడి unable to look you in the face. ఉడి
చు fly not! flee now.

ఉడు ōdu. [Tel.] n. Defeat, loss, failure,
a forfeit, a crack, chink, hole. అది ఉడు
ఉడునామక that saucepan is cracked.
ఉడుబిళ్ల ōdu-billa. Pan tiles, such as
are used for roofs. T. iv. 202.

ఉత్తమ ōthramu. [Skt.] n. Oriassa. The
Uriya language. ఉత్తమ ōthramu. A
native of Oriassa.

ఉరువు ōruvu. [Skt.] n. A car

ఉర్వు ōruvu. [Tel.] The name of the
vowel O.

ఉత్తమ ōthramu. [Skt.] n. First kind of
rice అన్నము

ఉదము *udamu*. [Tel.] n. A pitfall for catching elephants. ఏనుగులపట్టే గొయ్యి.

“ఉదమవచ్చి బంబుకు

నోదములంతికి మరుచివ్వకున్.”

P. ii. 31.

ఉదాసుడు or ఉదార్పు *udarsalu*. [Tel.] v. n. To comfort, condole with. తోరాపు.

ఉదె or ఉదెయ *ude*. [Tel.] n. A rick of corn formed of several మెల or cocks.
 ౨. ర. See వావి. ఉదెకోంగ or ఉదెకోరుకు *ude-kouya*. n. The harvest crane. The common crane, *grus communis*; and the demoiselle crane, *anthropoides virgo*.

ఉదమాలు *udamala*. [Tel.] n. The Alphabet, so named, because it commences with the salutation to God “Om Namah.”

ఉదకట్టు *udi-kattu*. [Tel.] n. A narrow pass between hills తోచలపడివి గొంపివా.

ఉపమి *upami*. [Tel.] the negative verbal noun of ఉపు. n. Inability, indolence, laziness. పాలపాలిక.

ఉపిక *upika*. [Tel.] n. Strength, endurance, patience, toleration. శక్తి, ధీర్య, సహనము. ఉపికరేసి impatient ఉపికపెట్టు to exercise patience, to be patient.

ఉపు *upu*. [Tel.] v. t. To bear, endure, tolerate. ధీర్య. చూపాపక A. v. 78. unable to stand before his face. ఇంతకష్ట మారలేను I cannot bear this trouble. ఉపరాని *upa-rani*. adj. Intolerable పోలని నూడని. ఉపలేని *upa-lemi*. adj. Impatient. ధీర్యరేసి; helpless, ఎక్కురేసి. విచారేనివానికి పట్టినవారే పట్టినవారు those who check the impatient are their best friends. ఉపు *upu*. v. n. To be fit, to suit; to be worthy; to be able; to be possible or practicable. చూచు, పోయియుండు, పోకొప్పునా can he go? పోవోయిన he cannot go. ఈ నూచని unable to give.

ఉబుడు *ubudu*. [Tel.] n. One of the gods worshipped by the Chentrus, a jungle tribe.

ఉమటి *umati*. [Tel.] n. Food అన్నము.

ఉమనకాయలు *umana-kayalu*. [Tel.] n. Pieces such as tamarind seeds, &c., used in a game called ఉమనకుంటులు. ఉమన గుంటలు *umana-guntalu*. n. A kind of game ఆచ్చనకండ్లు. ఉమనపీట a small table which is hollowed out in a number of places, to be used in this game.

ఉమమగ or ఉము *umamu*. [Tel.] n. The seed of bishop's weed, *Carum Optimum*; వాము, ఉములు అకు పెట్టు on కమ్మన పల్లి or తోనపెట్టు *Anisochilus cananum* అలా హెదనామ *Carum Roxburghianum* (Watts.)

ఉము *umu*. [Tel.] v. n. To preserve, to cherish. కాపాడు, పోషించు.

“ఎప్పుడుమండ్లలయందు నిలుకెల్లదిక

నిన్నో పెరుతల్లయే నోలం నొక్కొన్.”

Swa. ii. 18.

ఉయారము Same as ఉయ్యారము. (q. v.)
ఉయారి Same as ఉయ్యారి. (q. v.)

ఉయి *uyi*. [Tel.] pron. Oh! hallo! O thou! పురుషసంబుధి.

ఉయిరము Same as ఉయ్యరము.

ఉర *ura*. [Tel.] n. The side, border, edge. అండు. A whole day and night అచూరా క్రమ. ఒక ఒడను ఉంటేమి we stood on one side. ఒడగా sidelong, sideways. తలుచో రగానేనె or ఒడవాకిలి చేపేడి she opened the door a little, or, set it ajar. ఒడబోయి becoming crooked వెకరిపోయి. BD. vi. ఉరమాపు *ura-isipu*. n. A sidelong glance. వెనుకటాకి ముందుపుమాపు leeringly. ఉరవేదాపు *uranta-poddu*. (ఒక+అంత+పు డు) the livelong day, all day long, విశవం నడుం, అచూయం. Also, a little వెంక, ఇను వంత.

“ఉరవేదాపు నోలం నొక్కొన్

చేయిచేయి పోయినే కాళ్ళి?

నారేకొడుండు పాకయినాడున్.”

Pal. 316.

ఉరగిల్లు *oragilla*. [Tel.] v. n. To turn aside, to slant. **ఉరగిల్లుచు** *ora-gilla*. v. i. To turn aside, pointing its horns, or turning them. BD. v. 241.

ఉరచ్చలు *orappalu*. [Tel.] **ఉర+ఉచ్చలు**. n. High-soled shoes ఎత్తుగా ఉచ్చలు వేసికట్టిన ఉరచ్చలు. Also, rough shoes పాటచి పులు.

ఉరలుము *orallumu*. [Tel.] n. A hawk. Manu. iv. 84.

ఉరపాక *orapaka*. [Tel.] n. A verandah పొరపాక. A shed built on the side of a house. ఇంటివంతుకట్టిన పాక.

ఉరపాటు *orapatu*. [Tel.] n. Leading against a thing. **ఉరపాటు** *orapatu*. v. i. To bend, to be slanting వంగు, జరుగు.

ఉరప్పిలు or **ఉరసిలు** *orasilla*. [Tel.] v. n. To move sideways. To move aside తొలగు. To be removed or raised as veil. To withdraw oneself. **ఉరసింపు** *orasimpu*. n. Moving aside ఉరప్పిలు.

ఉరి or **ఉరీ** *ori*. [Tel.] interj. O thou! fellow. లేకా's up! **ఉరి వాలక** my lad!

ఉరిమి *orimi*. [Tel. from ఉర్ము] n. Patience. ఉర్ము, శమ.

ఉరు *oru*. [Tel. from పూరు] n. Sound, noise. Red colour applied to the walls of a house on festive occasions. ఇంటికోడలుడు నవన మూలను వేసి ఎర్రనుంటివట్టె. **ఉరు** adj. Loud. **ఉరుగాలి** a great or noisy wind మిక్కిలి బలముగల గాలి. **ఉరుగీరము** *orugira*. v. i. To mark red streaks on the walls and corners of a house. గోడలమీదను మూలను ఎర్రనుంటివో వట్టెలు రెచ్చు.

ఉరుకు *oruku*. [Tel.] v. n. To bear, endure, suffer, tolerate, pardon నడుచు, తరుచు. (From ఉడు) v. t. To conquer ఉడించు. **ఉరుపు** *orupu*. n. Endurance, patience, tolerance. **ఉరుకుకో** *orukukoa*. v. n. To endure, to be patient. **ఉరువరీ** same as ఉర్వరి.

ఉరేము *oremu*. [Tel.] n. Food, Rice. ఉర్ము. Ved. B. iii. 37. Nilu parin. i. 12. ఓలు రేము or ఉరేము.

ఉర్పు Same as ఉరుచు.

ఉర్పు or **ఉర్పుక** *orpu*. [Tel.] pron. One (woman). ఒకరి.

ఉర్పరి *orpari*. [Tel. from ఉర్పు+అం] n. A patient person. ఉర్పుగలవాడు. లేక, ఉర్పు గలది.

ఉర్వమి *orvami*. [Tel. from ఉర్వు] n. Impatience, intolerance, envy. పహింసలేమి, తుర్బిట.

ఉర్పు *orpu*. [Tel. from ఉర్పు] n. Patience, endurance.

ఉల రా. [Tel.] n. A cry, shout, hurrah! Bathing, playing in water. బుక్రీవ M. vii.iii. 112. **ఉలగంధము** *ulagandamu*. n. Saffron that is smeared over the body while bathing పూరించు.

ఉలగము *ulagamu*. [Tel.] n. An assembly, a court. కొలపు, కొలుపునామము. కేరాల నామ, or బక్రీలనామ a great assembly. **ఉల గిండు** *ulagindu*. v. t. To serve కొలుచు, నేలించు.

ఉలచెగనాలు *ulachengannalu*. [Tel. from ఉల] n. Defeat, discomfiture అపరాధము.

ఉలపాటు *ulapata*. [Tel. from ఉల] n. A song used while bathing or swimming. A boat song.

ఉలము *ulamu*. [Tel.] n. A covering, screen, shelter, veil. The body as the covering of the soul వాచ, వాగ్ధోషము, మరుగు, రక్షణ ఉలముల obtaining shelter. "ఉలముల గాన తలచుచున్నాను" P. iv. 238. **ఉలమాన గోను** *ulamadana-gonu*. (ఉలము+అన+గోను) v. n. To hide. To retreat; flee, draw back మరుగుపడు, చాటుకోరు, పరు బ్రుణుడగు.

ఉలలాడు *ulaladu*. [Tel. ఉలము+అడు] v. n. To play in water. To bathe. To revel. బుక్రీవ వేము, R. i. 211. **ఉలలాడు** *ulaladu*. n. To cause to play in water.

అంగములు *au-gamulu*. [Tel. అవుగ+ము the 'being and not being.'] n. The hitting or missing, the happening or failing. Prosperity and adversity అవిరుదములు. Propriety and impropriety య్యవ్యవహారములు. Good and bad. మేలుకీళ్లు. (Properly written అవుగాములు.)

అంగు *angu*. [Tel. properly written అవుగ.] n. A kind of cake ఖమ్మం పిండి.

అచిత్యము *achityamu*. [Skt. from అచిత్యము.] n. Fitneas, suitability, propriety. య్యవ్యవహారము. అచిత్యముగా మాట్లాడినాడు he spoke appropriately. అచిత్యమైనదిగా మాట్లాడినాడు an inappropriate remark.

అశ్వు *ashu*. [Tel. also written అవుశ్వు.] n. A servant పనివాడు.

అను *anu* to be or become.

అనుగుండు *anu-gundu*. [Tel. properly written అవుగుండు.] n. A bomb shell. పట్టి బెంబేలగుండు.

అండు *andu*. [Tel. properly written అవుండు.] n. A lip, పెండు. అండుకొట్టు or అండుకరడు *andu-kottu*: v. a. To bite the lips or gnash the teeth through rage.

అంకుశ్యము *au-kaushyamu*. [Skt. from అంకుశ్యము.] n. Cupidity, eagerness. అంకుశ్య, అంకుశము.

అస్యక్యము *asukyamu*. [Skt. from అస్యక్యము.] n. Anxiety, agitation, passion, emotion, Earnestness. అస్యక్యము.

అందరికడు *andarikadu*. [Skt. from అందరికడు.] n. A gluttonous or voracious man. అందరికడు.

అందరులు *andurulu*. [Tel. properly written అందరులు.] n. Plu. Rivulets.

"అందరులు" అనునది
అందరులు అనునది. Swa. iii, 38.

అండు *andata*. [Tel. properly written అండు.] n. The crown of the head కడుగు. The head పేడు.

అందర్యము *audaryamu*. [Skt. from అందర్యము.] n. Bounty, liberality. అందర్యము.

అండు Same as అశ్వు. (q. v.)

అండులము *audulamu*. [Skt.] n. Copper రాగ.

అండులము *audulakamu*. [Skt.] n. The honey in a honey comb పుట్టరాగం అండులము.

అండుల్యము *audulyamu*. [Skt. from అండుల్యము.] n. Rudeness, roughness. పచ్చ, అండుల్యము, అండుల్యము.

అను or **అవును** or **అనును** [Tel. from అను to be or become.] v. It may be, it probably is, yes; very well, well done! So be it! ఇది అను అవును will this agree with you? మీరు అను చెప్పినది is it proper for you to say so? అను నాదే అను I can do it. అవునానా? yes or no? అవునవును yes, yes; అను అవునా is it right? అవును నా దే అను he did it without saying a word.

అనుషద *upanishada*. [Skt. from అనుషద.] adj. Belonging to the Upanishads. Scriptural, theological. అనుషదము *upanishadudu*. n. One who knows the Upanishads.

అనుభక్తికము *anu-vidhaktikamu*. [Skt. from అనుభక్తి.] n. A noun used in an irregular form.

అనుభక్తికము *anubhaktikamu*. [Skt. from అనుభక్తి.] adj. Temporary, not permanent. That which arises from circumstances. అనుభక్తిక official authority: the power that circumstance or situation gives: అనుభక్తికము a bodily form assumed for a while, as in an incarnation.

అనుభక్తికము *anubhaktikamu*. [Skt. from అనుభక్తి.] n. The worship of fire enjoined on a married Brahmin every morning గృహస్థుడగు బ్రాహ్మణుడు ప్రతిరోజున అనుభక్తికము అనుభక్తికము. In a comic sense, smacking lipsము.

అర or **అరా** *ara*. [Tel. properly written అర.] interj. Yea, verily, oh yes, oh indeed, a battle shout.

అంక *auragi*. [Tel. properly written అంక. రి.] n. Scorn, despite, slight. *Railha*. iii. 72.

అంకడు or **అంకపూరుడు** *aurandi*. [Skt.] n. A son of full blood: భర్తవత్తు యందు పుట్టినవాడు.

అంక *anra*. [Tel. properly written అంక.] n. Rushes, bulrush. A fragrant grass, *Andropogon muricatum*. *బీరము*, అంకపూర్ణ. Also called విడవి. అంక పాటిల a lever for raising weights. A. iv. 162; vi. 13.

అంకర *aur-anra*. [Tel. properly written అంకర.] interj. Oh oh! yes, yes indeed!

అంకము *aurama*. [Skt.] n. Devouring flame, fire that will burn under water, unquenchable fire విడవి. "మహావ్యక్తిం మ." *Vasu*. iv. 23.

అంక Same as అంక or అంక. (q. v.)

అంక Same as అంక or అంక. (q. v.)

అంక or **అంక** *an-lemnu*. [Tel. properly written అంకర.] interj. Yes yes! never mind.

అంకము *ushudhamu*. [Skt. from అంక.] n. Medicine. మందు.

అంకము *anstrakamu*. [Skt. from అంక.] n. A herd of camels. అంకములగుంపు.

అంక or **అంక** Same as అంక. (q. v.)
అంకడు *aus-kadu*. n. An impassioned lover, a beau. *బిలుకాడు*, *స్థిరాభి*.

○ sunna

○ The Sunna, *anuswarum*, or circle used for *u*, *u*, *u*: as *అంకము* *anoma*, an egg: *అంకము* *sunānamu*, offspring: *కంబ* *kamba*, a shell. The half nasal "e" or semi-circle is not used in modern Telugu, though some Pundits have made many efforts to introduce it.

8 visarga

○ The H, as in the words *దాహము* *dah-khamu*, *స్వతః* *swatah*, or, *swataha*. It is

denominated విసర్గ Visarga and pronounced *Ana* and is used only in Sanskrit words.

క ka

క, The letter K.

కంకము *kankatamu*. [Skt.] n. A cuirass, armour, కంచము, శింఠిము.

కంక *kankati*. [Tel.] n. A couch or bedstead. మంచము. కంకటిల్లు ticken or bedcord used as a noose. See నలక.

కంకము *kankapamu*. [Skt.] n. A bracelet or anklet. ముత్యములమొదలైనవాని వలము. A consecrated thread bound on the wrist at the commencement of a marriage, &c: చేరిక కట్టకొను రోరము. The trellies or running flowered pattern out in marble round the walls of a temple. *కంకము* వంటి భూద a thriving calf. *బద్ధకంకలుడై* bound to execute an act. ఆ పనికి కంకము కట్టకొన్నాడు he undertook that work or is wedded to it. భర్తమునకు కంకముట్టుకొని యున్నాడు he is bent on doing justice. *కంకాంబులు* a spear girded with rings of silver or other metal. *కంకగ్రహణము* *kankana-grahanamu*. n. An annular eclipse.

కంకము or **కంకము** *kankamamu*. [Tel.] n. A kind of water fowl *అంక*. An ibis. *కాటికంకము* the glossy ibis, *Plegadis falcinellus*. *తెల్లకంకము* the white ibis, *Ibis melanoccephala*. *కల్లకంకము* the black ibis, *Inocotis papillosus*. (P. B. I.)

కంకము or **కంక** *kankantu*. [Skt.] n. A comb. కుక్కెర.

కంకము *kankamu*. [Skt.] n. An eagle. కాక. *కంకపత్రము* *kanka-patramu*. n. An arrow. (Lit: eaglewinged.)

కంక *kankara*. [H.] n. Gravel. పెల్ల. adj. Hard యముము. *కంకాపాడి* a mule. *కంకాపాడి*, అస్థిరము. *కంక* a blockhead.

కంకా kanka

223

కంకె kanke

కంకాళము *kankalamu*. [Skt.] n. A skeleton, అస్థిసంజఘము, ఎముకలగుఱు. A breast-bone డోక్క.

కంకి *kanki*. [Tel.] n. An ear or head of corn: a stem of corn. పెన్ను. కంకిపెడలని బాండు a blasted ear, one that does not sprout.

కంకివాయువురంగము *kanki-rangam*. [Tel.] n. The croup.

కంకు or **కంకులుపట్టు** *kanku*. [Tel.] v. a. To scold: to abuse. గడ్డిచు, బట్టు.

కంకుడు *kankudu*. [Tel.] n. One who pretends to be a Brahmin. కపటబ్రాహ్మణుడు. A savage who lives on eagles రావులునులకు పంట తీసు బోయవాడు. Yama, the regent of death. యమడు. Yudhishtira యుధిష్ఠిరుడు.

కంగటి Same as కంకటి. (q. v.) **కంగటి కాళ్లు** *kangati-kallu*. [Tel.] adj. Bowlegged.

కంగణము *kangammu*. [Tam.] n. A watch, a guard. కావలి.

కంగారి *kangari*. [Tel.] adj. Disorderly or filthy. చీడగాముడీ. **కంగారు** or **కంగిస** *kangaru*. n. Battle యుద్ధము.

కంగాళి *kangali*. [H.] adj. Wretched, miserable దిక్కవాలి, కంకాళిమండేము a wretched bed. కంకాళిపత్రిక pastry batta, a wretched pittance.

కంకు *kanku*. [Tel.] n. A gold arulet of a wavy shape. బంగారుపొంగుతో నంకాపూర్చు దిన కమ్మ. A shrill sound as of a bell when struck. **కంకున** *kankuna*. adv. Aloud, resoundingly as a bell. **కంకుముడు** *kanku-mudu*. v. n. To sound, echo as a bell.

కంకువు *kankuvu*. [Skt.] n. The grain termed *Panicum Italicum*, కంకువు.

కంగిలి or **కంగిళి** *kangeli*. [Tel.] n. A large pyramidal tree, *Jonesia usoka*. అకిము.

కంగిరి *kangiri*. [H.] n. An arch or dome. The moulding in brick-work.

కంగోరు *kangoru*. [Tel.] n. A long waist-band. నిడుపుకాన.

కంచి *kanchi*. [Tel.] n. Conjiveram కాంచీ పురము. adv. Large పెద్ద. **కంచిమీక** *kanchi-mika*. n. A goat which has a large udder పెద్దపొడుగుల ఒక జారిమీక.

కంచెయి Same as కంచె. (q. v.)

కంచుకము *kanchukamu*. [Skt.] n. A woman's waistcoat or jacket. A man's jacket, a piece of armour, a snake's skin. రంక, కుబుసము, పాముయొక్క కుబుసము, కపకము. **కంచుకి** *kanchuki*. n. A serpent. An attendant or guard over the women's apartments, an eunuch. పాము. అంశుపురపు కావలివాడు. Parij. ii. 44. R. i 207. ii. 18. **కంచుకీర** *kanchu-kita*. adj. Armed, in armour దిక్కుకంచుకీరమునట్లు పై blind by lust.

కంచులిక Same as కంచుకము.

కంచె *kanche*. [Tel.] n. A wedge, pasture land ఒడుగుషేరు. **కంచెకోట** *kanche-kota*. n. The outer hedge or fence round a fort. **కంచెవాయిదు**. To plant a hedge.

కంచెల *kanchele*. [Tel.] n. A woman's jacket. Siva. v. 74.

కంచెము *kanchemu*. [Tel.] n. A metal plate or dish. **కంచెకంచెము** a dish made of bell metal. మా కంచెములో రాయి వేసివారు he threw a stone into our plate, i. e., took away our bread, he disturbed us. **మంచెకంచెము** a dish which has a rim. అచంచెకంచెము a dish which has none.

కంచేరము *kancheramu*. [Tel.] n. A kind of carriage. ఒకవిధమైన బండి, గాడి. **కంచేరగొడి** *kanchera-gadide*. **కంచేరు** + గొడి. n. A uncle.

కంచేరవాడు or **కంచేరి** *kanchera-vaadu*. [Tel.] n. A brazier, a coppersmith. కంచేరువని పేరువారు. కంచేరి a woman of that caste.

కంచేరిపురుగు *kancheri-purugu*. n. A kind of beetle called the deathwatch. **కంచు** *kancho*. n. Bell metal. కంచె a bowl or vessel of bell metal. కంచె

YOUNG KANTOR

224

நீ & கந்தா

నాద్యము a cymbal made of bell metal.
కంఠోషితము as bright or dazzling as the
glitter of polished metal. Sunbright.
అమి కంఠోషితము పలికె she spoke shrilly
or with a voice as clear as a bell.

కొమ్మకాయ *kunttu-kantu* [Tel.] n. A frying pan. బాత. **కొమ్మమండు** *kunttu-mantsu*. n. A sort of toe-ring. adj. Invisible, out of sight కొమ్మచాయ. In some places it is the name of a hawk. **కొమ్మమండు** *kunttu-mintsu-gu*. adv. Rapidly, like a flash. కొమ్మమండు, వెళ్ళుచున్నది. R. v. 303.

కంజము *kanjama*. [Sk.] n. Any aquatic product. A lotus. కామ. కంజము bright faced, a fair girl. **కంజ** *kanjaja*. n. Born from the lotus, a title of Brahma. **కంజా** *kanjāṇa*. n. A lotus. కామ. Brahma.

१०११ Sanda m rē. (q. v.)

~~Yala~~ *Yala*. (Tel. from 136) n. Seeing.
1364.

కొంకము *kaṅkaṃmu*. [Skt.] n. A thorn, a prickle. A pest, plague, evil, inconvenience, besetting sin, stumbling block ముప్పు, విరుద్ధమైనది, శోచనీయము. **కొంక ఫలము** *kaṅka-phalaṃmu*. n. The Jack tree పచ్చ. **కొంకపత్తి** *kaṅka-pṛitti*. n. Pestering, plaguing, hatefulness. **కొంకడు** *kaṅkaḍu*. n. A plague, a tormentor, a tyrant. **కొద్దితనము** *koḍḍitaṇṇam*. n. **కొద్దితనములు** *koḍḍitaṇṇaḥ* who have virtue. ధర్మము.

ಕೊಂಕು or **ಕೊಂಕು** *kanta-gintu*. [Tel.]
v. n. or v. a. To feel or cause pain &c.
To oppose, to thwart **ಕೊಂಕು**. To hate,
be intolerant, or outrageous. To rave or
storm.

కొలనున నుండు ఆ వల్లము, (గ. వ.)

ἔκδοσις *ekdo-sis*. [Tel.] n. A disagreeable word or words said in opposition. * 7 (†).

[illegible]

కంఠాని *kantani*, [Tel.] n. An awl.

కంటి *kanti*. [Tel. from కన్ను.] n. One who has an eye. ముక్కంటి one who has three eyes. జువ్వకంటి or కంప-కంటి one who has an eye for quarrels, i. e. a quarrelsome woman.

ಕೊಂಟಿಚೆಪ್ಪ or ಕೊಂಟಿಚೆಪ್ಪ *kanti-chēpa*. [Tel.] n.
A kind of fish, a species of *sparus* with
a prickly head and large eyes. Russel,
plate 104.

Kotaa kantu. [Tel.] n. The head or top of a pillar. Antipathy, hatred, grudge, unkindness. **సంఘర్షము.** కంటాకంట్లు **w. hate.**

కెటె or **కెటెడు** *kaṭe*. [Tel.] n. A carac-net, or gold collar worn by women.

ಕಂತು or ಕನ್ನ ಕಾಂತೆ. [Tel.] conj. Than.
 ಕಾಂತಂತು ಇತಿ ನಾಂತಿ this is better than
 that. ನಾಂತಂತು ವೇರುನಿ a different man
 from him. ಅಕ್ಕಂತು ತು different from
 spirit.

కంట్లము *kuntlumu*. [Tel.] n. A pack-saddle
 పిల్లలకు కుంబి దొడ్లమీద వేసే పువ్వులపెట్టె.
 A pannier or bag made to hold a pack.
 A saddle-bag. కంట్లపుయ్యెడ a pack-hallook.

కొంకము *kaṅkhamu*. [Sk.] n. The throat.
కత్తుక, Sound కత్తుకట్టినది. Nearness, prox-
 imity, సమీపము. గ్రామకొంకము the village
 common. **కొంకపూలము** *kaṅkha-pūlamu*.
 n. The beam forming the ridge of a pent
 roof. **కొంకపాఠము** *kaṅkha-pāṭhamu*. n. A
 lesson learned by rote. వానికి కొంకపాఠ
 మున నెక్కుమునా verses which he had by
 heart. **కొంకమాల** *kaṅkha-māla*. n. A
 swelling of the glands of the throat.
కొంకపూరి *kaṅkha-pūri*. n. A sort of neck-
 lace. **కొంకపూత్రము** *kaṅkha-sūtram*. n.
 The marriage thread worn by Hindu
 wives round the throat. వసుదేవపూత్రము
 వసుదేవ కొంకపూత్రము కట్టినాడని he wedded
 her. **కొంకపూజము** *kaṅkha-pūjanamu* n.
 Bathing all but the head, i. e. neck-deep

కంఠి *kanthi*. A necklace. కంఠి. కంఠిరము *kanthi-raramu*. n. A lion. కంఠిగి *kanthiggi*. adv. Specifically, definitively.

కండ్ *kanda*. [Tel.] n. A lump or piece of flesh or pulp. కండ్ కన్ను కన్ను కాన కన్నాడు he cannot see out of his eyes for pride. "కండ్ కన్నులు." (A. vi. 23.) Eyes that are swollen. కండ్లండు పెరిగి పేరములు. కండ్ కేర *kanda-tukkeru*. n. Sugar-candy. కండ్ తుక్క *kanda-tukka*. n. The liver కండ్లు *kanda-pattu*. v. n. To grow fat, gather flesh.

కండ్ గిడి *kand-gidi-chippa*. [Tel.] n. A kind of fish, a species of *Clupea*, Russell No. 303.

కండుబుడి *kandu-budi-chippa*. [Tel.] n. The *sapia*-or-cuttle fish, from which is obtained the కండుబుడి the bone from which pounce is made.

కండు *kanduru*. [Tel.] n. An upper garment. అండు. A cross beam or rafter in a roof. అండులు.

కండు or **కండు** or **కండు** *kanduru*. [Skt.] n. Itching, itch కండు, కండు.

కండ్ *kand*. [Tel.] n. A head or ear of millet or maize. కండ్ కండ్. A ball or roll of thread on a straw, which is put into the shuttle నాలుకండ్. A shoulder whose muscles are stiffened by gymnastics పాములే విక్రమింప కట్టిపడిన భుజములు. (another form in this sense is కండ్లము.) కండ్లము a fish. A. v. 42. కండ్లము a skin of thread.)

కండ్లు *kandlu*. [Tel.] n. The plural of కండ్ an eye; and of కండ్ a stone: కండ్లు carriage wheel. కండ్లు to blind-fold. కండ్లు to appear, come in view.

కండ్ *kanta*. [Tel.] n. A hole, cleft, gap, aperture, fissure, chink. A passage, alley, way. కండ్లు a small lane.

కండ్ *kanti*. [Tel.] n. A wen or swelling, a bump, a tumour

కండు *kandudu*. [Skt.] n. A name of Cupid కండు.

కంఠ *kantha*. [Skt.] n. A rug, a patchwork quilt. కంఠం.

కండ్ *kanda*. [Skt.] n. A bulbous esculent root; *Amorphophallus campanulatus* (Watts). కండ్లము a species of vegetable grown for food కండ్లము. See Rox. iii. 314, 325, 508, 509.

కండ్లము *landakamu*. [Tel.] n. A ditch, trench. అండ్లము.

కండ్లగారు *kandana-garu*. [Tel.] n. The heart. కండ్ల, కండ్లము. అండ్, iv.

కండ్లము *kanda-pattelu*. [Tel.] n. Cross pieces of wood at the back of a door.

కండ్లు *kandulu*. [Tel.] n. A certain metre in prosody. Also, the neck of animals. కండ్లు, కండ్లు మార్పు.

కండ్లము *kandaramu*. [Skt.] n. A cave. కండ్. Vasu. v. 54.

కండ్లము *kandarpudu*. [Skt.] n. Cupid. కండ్లము. కండ్లము అండ్లము.

కండ్లము or **కండ్లము** *kandalaamu*. [Tel.] n. A quilt or rug used as a saddle. కండ్లము కండ్. కండ్లము [Skt.] n. A germ or shoot, a sprout. కండ్లము. కండ్లము *kandalaamu*. v. n. To sprout, germinate, shoot. అండ్లము, to appear or gleam, as a smile. కండ్లము *kandulika*. n. Appearance, birth, rising. "కండ్లము కండ్లము." (T. ii. 173) as affectionate to things broke forth.

కండ్లము *kandakaramu*. [H and K.] n. The native militia కండ్లము. Military కండ్లము.

కండ్లము *kandayamu*. [K.] n. Tribute, tax. కండ్లము [Skt.] n. An astrological period of four months.

కండ్ *kandi*. [Tel.] n. The grain called red gram కండ్. *Unjuna-indica*, Pigeon Pea; No-eye (small form) or Congo-pea (large

కాది kandi

226

కంపా kampa

(form); Dal or Cadjan Pea. *Cytisus oadjan* (Watta.) కందిపప్పు. See పప్పు. కందిపప్పులు the stalks of the plant used as fuel. ఆమెకాంతునాది కందిదిల్లు she is like an old pigeon pea, i. e., who is as sharp as a needle. కందికంప తాచ or straw of this plant. కందిమిడత *kandi-midata*. n. A locust.

కందిక or కందికె *kandir-ga*. n. A hornet.

కండు *kandu*. [Tel.] n. Blackness, discoloration, as by scorching; a dark shade as in the face of the moon నలుపు. Evil, harm. కడు. Pain తాపము. "ఇత్రోండుకండు కంబెల్లొం" M. IV. iv. 60. An infant బిడ్డ. *adj.* Blackish, dark, impure (as silver) కండువెండి base silver కండు or కండు పాడు *kandu*. v. n. To scorch, be scorched or charred. మడుగు. To redden, or be inflamed. To become black నలుగు. To be annoyed or grieved కండు. మడుకంబి పాడై being vexed, or grieved.

కండుకము *kandukamu*. [Skt.] n. A ball to play with కండు. కండుకమట్టెనది springing up, bounding or elastic like a ball.

కండుడు *kandudu*. [Skt. for కంధుడు] n. The god of battle. కంధురసావుడు.

కండుకేన Same as కందిక. (q. v.)

కండువ *kanduvu*. [Tel.] n. 1. A way, path. 2. A place, locality, quarter ప్రదేశము. 3. A season ఋతువు. 4. Fashion, mode, device, trick, peculiarity. 5. Fiction, fraud, మాయ; archness, a prank, a wrench, or a twist. చమత్కారము. మేపు. 6. Finesse, innuendo, a quibble, చిత్రాత్మకత; refinement, prettiness. 7. A token, or mark, trace, (mark). జోరు, సంకేతములు. ఏకాంతు. వానకంతు the rainy season. రుతుకంతు on both sides. "నామకంతువంతు కంతు" పెనుడు కాంతుకంతు. Snr D. vii. 211. "ఇందుకంతుకంతు కంతుకంతుకంతుకంతు కంతు" మువనెరకంతుకంతు. M. IV. ii. 137. "కంతుకువనెరకంతు." V. P. ii. 51. కంతు *adj.* Peonine, odd, queer, Pretty, envious,

Cunning, false, fictitious. కంతుకంతులు a quibble: a play upon words. కంతువ పువ్వు a fairy lily, not a real one. కంతువ రావలు mere pretenders: mock warriors.

కండువు *kanduvu*. [Skt.] n. A gridiron పెనుడు.

కంబెన *kandena*. [Tel.] n. Grease for carriage wheels. కంబెనదిల్లు the leather or washer put on an axle tree.

కంబెర *kandera*. [Tel. కంబు + కెర.] n. An eyelid. కంబెరపు.

కంబొంతు *kan-dögi*. [Tel. కంబు + దొంతు.] n. A pair of eyes.

కంధరము *kandharamu*. [Skt.] n. The throat: a cloud. పెను, ముప్పు. Vasu. v. 54.

కంధి *kandhi*. [Skt.] n. The ocean. కంధి, సముద్రము.

కంప *kampa*. [Tel.] n. A bush of thorns. మట్లమండ. కంపకొట *kampa-kōta*. n. A stockade. పెనుమతోనాని పెనుమతోనాని చేసి అవలము. కంపగోడ *kampa-gōda*. n. A thorn hedge. కంపట్టి *kampa-jitta*. n. A name given to a number of small birds of the warbler family (*syli-viidae*) Blyth's Reed-Warbler, *Acrocephalus dumetorum*. ఎర్రకంపట్టి the paddy-field Warbler (Jerd) or the Paddy-field Reed-Warbler, *Acrocephalus agricola*. పెద్దకంపట్టి the Eastern Orphean Warbler, *Sylvia jerdoni*. చిన్నకంపట్టి The Indian Lesser White-throated Warbler, *Sylvia affinis*. అడవికంపట్టి or అడవికంపట్టి The Indian Bush-chat, *Pratincola moura*. (F. B. I.)

కంపము *kampamu*. [Tel.] n. A kind of weapon. ఆయుధము.

కంపరుడుపు *kampa-tudupu*. [Tel.] n. A hurdle used as a barrow. కండు ఎడ్లకొర్రె కంపరుడుపు.

కంపకము *kampakamu*. [Skt.] n. Tremor motion. Nodding కంపకము, నానకం. కంపకము

kampamu. n. Trembling, tremor, vibration, agitation. *భూకంపము* an earthquake. *తలకంపము* nodding the head (in approbation or admiration.)

కంపనల్లంబి *kampa-nallanchi.* [Tel.] n. *Pratincola caprata*, or, The common Pied Bush-Chat. (F. B. I.) *అడవికంపనల్లంబి*, *తేక*, *అడవికంపనల్లంబి* *Pratincola maura*, or, The Indian Bush-Chat.

కంపరము *kamparumu.* [Tel.] n. A bier for bearing corpses *పాదె*.

కంపించు or *కంపిల్లు* *kampinsu.* [Skt.] v. n. To tremble, shake, be agitated. *పాడు*. *కంపింతు* *kampitumu.* adj. Trembling, shaking, *పాకెత్తు*.

కంపిల్లము *kampillamu.* [Skt.] n. A plant called *నోటూరి* or *కంబాము*.

కంపు *kampu.* [Skt.] n. A smell *వాస*. A stink దుర్గంధము. In ancient Telugu this denoted any scent, pleasant or not. P. i. 793. A. i. 87. *కంపుకొట్టు* *kampu-kottu*. v. n. To smell, to stink. *కంపింతుగుడు* or *కంపుటింతుగుడు* *kampi-rugudu*. n. The stinking *ఇరుగుడు*. See *ఇరుగుడు*. *కంపురుచ్చి* *kampu-tumma-chettu*. n. The field *Mimosa* tree. *కంపువాగు* *kampu-adgu*. n. The fetid coluber, a stinking kind of snake. *కంపెలక* *kamp-elaku*. n. The musk rat. *మండు*.

కంబి Same as *కంబి*. (q. v.)

కంబు *kambu.* [from Skt. *కంభము*] n. A pillar or post. The stem of a tree. *దివ్యకంబు* a candlestick. *కంబుమయ్య* or *కంబునారాయణుడు* *kambum-ayya*. n. The god Narasimha who manifested himself to *హిరణ్యకశిప* in a pillar. See *ప్రహ్లాదపరీక్ష*. *కంబుల్లి* *kamba-calli*. n. Worship of a pillar performed on the last day of an *ఉపనయన* ceremony. *కంబుతాణిములు* *kambu-tāṇimulu*. n. Fireworks fixed on posts.

కంబురాడు *kamburu-tadu.* [Tel.] n. Coir, rope. *కాన*.

కంబము or *కంబి* *kambalamu.* [Skt.] n. A rug, a blanket : (usually black :) *కంబము* as black as a blanket. *కంబము* *kambu* a particoloured rug. *కంబలికర్ర* *kambali-karra*. n. A variegated yellow timber, like satin wood. *కంబలిపండు* *kambali-pandu*. A mulberry. *కంబలిపురుగు* *kambali-purugu*. n. A hairy caterpillar. *వాడు ఒక కంబలిపురుగు* he is a wretch.

కంబాయి *kambayi.* [Tel. from *Cambay*.] n. A kind of cotton cloth.

కంబాలాట *kambal-āṭa.* [Tel.] n. A kind of game played by girls. *పాడునడకంబాలాట*.

కంబి *kambi.* [Tel.] n. Wire : A bar.

కంబు *kambu.* [Tel.] n. The grain named *Holcus spicatus* : called in Hind. *Bajra*. *పిజ్జెలు*.

కంబుపు *kambupu.* [Skt.] n. A large shell or conch, pearly white and marked with three ridges across the inner tube. *కంబుకంఠి* or *కంబుగ్రీవ* *kambu-kanṭhi*. adj. Fair throated : having a neck as beautiful as a shell.

కంపము *kamsamu.* [Skt.] n. Bell metal. *కంఠే*.

కంపర or *కంసల* *kamsara.* [Tel.] n. Smithery ; working in gold : adj. Of the goldsmith caste. *కంసలది* a woman of that caste. *కంసలది* the business of a goldsmith.

కంపారాధి *kam-ārāṭi.* [Skt.] n. Slayer of Kamsa, an epithet of Krishna.

కంపారి or *కంపాలవాడు* *kamsāṭi.* [Tel.] n. A goldsmith or silversmith.

కకపాల *kaku-pāla.* [Tel.] n. A recluse's bag. *సన్యాసిరముక్క*. *చంద*, *కకపాల*.

కకపిక or *కకపిక* or *కకపికలు* *kaku-pika.* [Tel.] n. Tumult, uproar. *కకపికలు* tumultuously. *కకపికలు* to brawl, make an uproar. *అల్లు*, *అల్లు*.

కకపు or *కకపము* *kakutlu.* [Skt.] n. A bull's hump. R. vii. 174.

ಕಕು, ಕಕು kakup. [Skt.] n. An airt or quarter of heaven. ಕಕು.

ಕಕುಭಮ kakubham. [Skt.] n. A certain tree ಕಕುಭಮ. (q. v.)

ಕಕು kakka. [Tel.] n. Paps; duddy. Also (vulgarly) flesh, meat; also (childishly) betel nut, dirt, a nasty thing.

ಕಕುಪಾಲ Same as ಕಕಪಾಲ. (q. v.)

ಕಕುಕ, ಕಕುಕ kakka. [Tel.] n. The demoiselle crane, *Anthropoides ringo*, ಕಕುಕುಕು. ಕಕುಕುಕು kakka-kodi. n. The painted Partridge, *Francolinus pictus*. ಕಕುಕು ಕುಕುನಾಯಿ kakka-kunayagi. The spotted Munia, *Uroloncha punctulata*. (F. B. I.)

ಕಕುಕರಮ kakkaramu. [Tel.] adj. Hard, or sharp ಕಕುಕು. n. Hardness.

ಕಕುಕರಮ kakkaramu. [Tel. for ಕಕುಕರಮ] n. Rigidity, hardness, harshness, hardship, trouble, ಕಕುಕರಮ. ಪಾಪ. ಕಕುಕರಮ, ಮಹಾಕರಮ. ಕಕುಕರಮಕು to be rude or cruel. ಕಕುಕರಮ ಕುಕುಕು a stubborn horse. ಕಕುಕರಮಕು to be harsh, to behave cruelly. ಕಕುಕರಮಕು to suffer pain ಕಕುಕರಮಕು, ಕಕುಕರಮಕು. ಕಕುಕರಮ kakkarimu. v. a. To beset, harass: to plague. ಪಾಪಕು ಕಕುಕರಮಕು. ಅಕುಕರಮಕು ಕಕುಕರಮಕು he harassed me for payment.

ಕಕುಕರಮ kakkarimu. [Tel.] v. t. To make one vomit. ಪಾಪಕು ಅಕುಕರಮ ಕಕುಕರಮ I made him disgorge the money.

ಕಕುಕರಮ kakka-chettu. [Tel.] n. A tree called *Posoqueria aliginosa*. Rox. i. 712.

ಕಕು kakku. [Tel. from ಕಕು] n. A notch, roughness: ಕಕುಕು dent, notch: teeth: the rough part of a millstone or of a saw; the toothed part of a file, sickle, or saw. ಕಕುಕರಮ teeth of a horse's bit. ಕಕು ಕಕು kakka-jettu. v. t. To set or sharpen a saw, &c. ಕಕು ಕರಮ kakkarimu. v. t. To roughen, or set (a saw or millstone.)

ಕಕು kakku. [Tel.] v. a. To vomit. ಕಕು kakku. n. Vomiting: the thing vomited. ಕಕುಕು kakkudu. n. Vomiting.

ಕಕುಕರಮ kakku-teulu. Bilious vomiting.

ಕಕುಕರಮ, ಕಕುಕರಮ kakkuriti. [Tel.] n. Want, defect, a whim, idle desire. ಕಕುಕರಮ. Hard necessity ಕಕುಕರಮ, ಕಕುಕರಮ. ಕಕುಕರಮ for want of food. ಕಕುಕರಮ. Absurdly, shamefully, hard beset. ಕಕುಕರಮ one who is in great want.

ಕಕುಕರಮ kakku-cagi. [Tel. ಕಕುಕರಮ] n. Whooping cough. ಕಕುಕರಮ.

ಕಕುಕರಮ See ಕಕುಕರಮ.

ಕಕುಕರ kakken. [Tel.] n. A crane. See ಕಕುಕರ.

ಕಕುಕರ Same as ಕಕಪಾಲ. (q. v.)

ಕಕುಕು kakshamu. [Skt.] n. An acropit ನಕು.

ಕಕು kakshya. [Skt.] n. A belt ಮುಕುಕು, ಕಕು. The equator of the earth ಕುಕುಕು ಕು.

ಕಕುಕು kaggama. [from ಕುಕುಕು] n. sword.

ಕಕು kagga. [Tel.] v. as. To sink. To be tarnished. ಕಕುಕುಕು the silver is tarnished. ಕಕುಕು kaggintu. v. a. To cause to be tarnished.

ಕಕು kagga. [Tel.] n. Sparks. ಕಕುಕು asac, ಕಕುಕರಮ a fugitive. Also, (from ಕಕು a place) the anvil as "the place of sparks." ಕಕುಕರಮಕು to ruin, to destroy. Kalah M. ii. 120.

ಕಕು kakamu. [Skt.] n. A hair. ಕಕುಕು.

ಕಕುಕು kakikkuna. [Tel.] adv. Stuporously at once.

ಕಕುಕರ kakkaramu. [Skt.] n. A sort of perfume. The plant *Kempferia rotunda*

katattāramu. n. Grinding the teeth. A. iii. 25.

కటకము *katakamu*. [Skt.] n. A town or city. A capital రాజధాని. The town of Cuttack in Orissa. A ring for the wrist or ankle, a bracelet or anklet. పాదముడు, పాదకటకము. కళ్యాణకటకము the town of Kalyan. The side or ridge of a hill. కొండపడుము, పర్వతపరిమళప్రదకము.

కటకముఖము *kataka-mukhamu*. [Skt.] n. The position of the fingers of the right hand when drawing a bowstring. A. v. 150. Anurad. iii. 63.

కటపట *kaṭa-paṭa*. [Tel.] n. Noise నెడనెడ, శబ్దం. (An onomatopoeic word.)

కటము *kaṭamu*. [Skt.] n. A mat: తాపి. The temples of the head. చెక్కిల. The hip మొల.

కటా *kaṭa*. [Tel.] Alas!

కటాక్షము *kaṭākṣamu*. [Skt.] కట+అక్ష. మ:] n. A look; particularly, a glance or side look; a favourable look; (hence) grace, kindness. క్రూరకటాక్షము an angry glance. **కటాక్షము** *kaṭākṣamu*, interj. You are very good! I thank you! **కటాక్షించు** *kaṭākṣinṣu*, v. a. To glance at, to view, to countenance or favour. కటాక్షించబడినది be pleased to view this with a gracious eye.

కటాకటిగా *kaṭakati-ga* [Tel.] adv. Hardly, with difficulty. అది కటాకటిగా సరిపోయింది. it was just enough.

కటారి or **కటారు** *kaṭari*. [Tel.] n. A cross hilted dagger. కటారికాడు one who carries a dagger. కటారికత్తి a woman who has a dagger with her.

కటాహము *kaṭahamu*. [Skt.] n. A large vessel: a boiler కడవ, కడ్డెర. బ్రహ్మాండ కటాహము the globe of the universe, i. e., space.

కటి *kaṭi*, [Skt.] n. The hip or haunch. మొల. కటిచక్రము the loins, the hips. కటిరేటు the hip. కటిచక్రము a pair of

hips. పిడుగులు. T. ii. 23. కటిమాలము girde. మొలకాడు కటిశ్శలము the posterior.

కటిక or **కటికి** *kaṭika*. [Tel.] adj. Mere, quite, entire, total, downright, cruel, unfeeling, horrid. కటికపని butchery. కటికటికటి utter or thick darkness. నిన్నరానెను కటికబట్ట ఉంటిని all yesterday I was absolutely starving. **కటిక్కన** or **కటిక్కిన** *kaṭikkana*, adv. Sharply, smartly, without making any allowance. **కటిక** or **కటికవాడు** *kaṭika* n. A butcher. వారసుడు.

కటిరము *kaṭiramu*. [Skt.] n. The cavity of the loins, the loins. మొల.

కటకరోహిణి *kaṭaka-rōhini*. [Skt.] n. Black hellebore, a purging medicine. Ainslie, ii. 310.

కటక్కును *kaṭukkunu*. [Tel.] కట+కృ + అను. v. t. To crackle (as a nut when broken.).

కటుమరలు or **కటుమారలు** *kaṭu-maralu*. [Tel.] n. The cheek bones. చెక్కిల్లొంది పొకములు, పొనువు. కటుమారలు ఉబ్బుగానల having high cheek bones.

కటువు *kaṭuvu*. [Skt.] adj. Pungent in taste. కఠము. Hard, unpleasant ఇంపు కఠం. R. v. 167. కటాగ్ధ a hard word.

కటాలపిండ *kaṭōla-piṇḍa*. [Tel.] n. A stringed musical instrument like the vīṇa. వారి బిగ, కడ్డెర.

కట్ట *kaṭṭa*. [Tel.] interj. Alas! కటకటా, కట్ట.

కట్ట *kaṭṭa*. [Tel. from కట్ట] n. A bank or shore; a dam or embankment. A bundle or pack. పీడుకట్ట a certain water snake, thick, black and harmless. కొంటె పాడకట్ట a reprobate, a foul mouthed wretch, ఇకట్టలకట్ట (BD. v. 132.) In crowds. సుపులుకాడు.

కట్టక *kaṭṭa-kāṭa*. [Tel.] కడ+కడ.] adv. At the very end. See కడ.

కట్ట katta

231

కట్ట katta

కట్ట katta. [Tel.] n. Order, rule, custom. విధములు. Arrangement, manner, mode తీరు. కావలెకట్టలు or కట్టలు routine or order of guards. మర్యాద. కట్టచేయు katta-cheyu. v. n. To ordain, command, enact, to lay down a rule. ఆజ్ఞాపించు.

కట్టము kattamu. [Tel.] n. A building or edifice.

కట్టము kattamunu. [Tel.] n. A gift, a present. కావక. Tying up బంధము.

కట్ట katta. [Tel.] interj. Alas! See బాధలు and కట్ట.

కట్టాణి kattani. [Tel.] adj. Fine, first class; కట్టాణిమణి a matchless pearl. See అణి. కట్టాణిగుండ్లు kattani-gundlu. n. A necklace of small gold beads.

కట్టాని kattani. [Tel.] n. Steam, moisture collected on the lid of a kettle. Stifling heat.

కట్టించు kattanta. [Tel. from కట్ట] v. a. To cause to tie or build. To get built, to have one bound.

కట్టిక or కట్టికవాడు kattika. [Tel.] n. A macebearer. పెండ్లికట్టికవాడు.

కట్టిడి kattidi. [Tel. కట్ట+ఇడి] adj. Cruel, merciless; hard. కట్టిడితనము kattidi-tanam n. Cruelty. కట్టిడులు cruel wretches.

కట్టిడు kattidu. [Tel.] n. A butcher: BD. VII. 915.

కట్టు kattu. [Tel.] v. n. To cease or stop, gather or form as clouds or a hoit, or lump; to be with young (used of animals.) కేసి కట్టినది the diarrhoea ceased. ముప్పులుకట్టినవి clouds have gathered. నక్కున కట్టినట్టిది there was a gush of blood నాకిది కట్టినది he received a contusion from a blow. గడ్డలుకట్టిన congealed, become hard. కూలుకట్టినది there is a hole formed.

కట్టు kattu. [Tel.] v. a. To tie, bind. బంధించు. To wear, as clothes. ధరించు, To connect,

affix, attach. To store up, to lay by. కూడ కట్టు. "క: ముక్కుకట్టిన కట్టలందులు పెట్టినతోని పుంప కట్టెమునునా." భార. ఆది. v. To build, erect. విశ్రమ. To fascinate, charm, bewitch. To fabricate, compose, or put a story together. కట్టించు. కట్టకథ a mere fiction or fable. To impute a sin or offence. నానికి పెంకుకట్టె they charged her with adultery. పెంకుకట్టు to find fault with, to lay blame on నేరముచూపు. నడుముకట్టు to gird up the loins or be prepared. కనుకట్టుచిచ్చి jugglery, legerdemain. పోలక నీళ్లుకట్టు to water a garden. నాయముకట్టు to dress a wound. బండికట్టు to get ready a carriage. కత్తికట్టు to put on one's sword or arm oneself. చూకలుకట్టు to pay money. మగ్గులకు పన్ను కట్టినారు they fixed a tax on looms. నెలకట్టు to strike a balance. ధరకట్టు to set a price. పద్యము కట్టు to compose a verse. ఓడకు రాచకట్టు to set sail. నాకట్టు strike dumb by spells, &c. ఈ మాటను కట్టిచిదిచారు they fabricated this story or scandal. రోడ్డుకట్టు to stop up the road. రోడ్డుకట్టి రోచినారు they lay in ambuscade and plundered the wayfarers. కడుపుకట్టు to restrain the appetite. కట్టని (neg. p) Unbuilt or unbound. కట్టని కట్టారట a rock fortress not built with hands. కట్టనిగుడు (P. i. 545.) a natural nest, not constructed.

కట్టు kattu. [Tel.] n. A tie, bond, band. A bandage, a knot బంధము, ముడి. A rule, regulation, law. నిబంధనము, విధిబంధము. A tax or duty. Fascination. నాకట్టు striking dumb. Soil, place ప్రదేశము. ఇసుకకట్టు sandy soil. System, fashion, mode or plot, device. కట్టునా మాట్లాడు to speak by rule or consistently. A strike. నాడు కట్టుకట్టినారు they struck work. Form, shape. Prohibition, restriction, a charm, an enchantment. మర A streak. నామాను మానకట్టు the line of his building whiskers. The hoop or band of a bucket, the tire of a wheel. The water in which any kind of pulse is boiled except rice. ఉబకట్టు

boilings of horse gram. Season, weather, part of the year. ఋతువు. శీతకట్టు the cold season. A forged coin. పీచకట్టు a leaden rupee. వెండికట్టు a silvered coin. బాధకట్టు the tie of kindred, the custom of the caste. మంత్రకట్టు fascination, charming by spells. పడికట్టు a waistband or girdle. పీచకట్టు a stoppage of wine. ముకట్టు a weir in a river, posts to fasten a net to. ఈ ఇంటిలో ముందరికట్టు పెద్దది వెనకటికట్టు చిన్నది the front of this house is larger than the back rooms.

కట్టుక *kattuka*. [Tel.] n. A miscarriage పిచ్చుకొనడము.

కట్టుకయము Same as కట్టుగుండె. (q. v.)

కట్టుకమ్మ *kattu-kamma*. [Tel.] n. A written agreement.

కట్టుకొంగు *kattu-kongu*. [Tel.] n. That part of a female's garment, which she ties round her waist. పొడవెము.

కట్టుకొన్న *kattu-konnu*. [Tel.] v. a. 1. To build, to bind, to wear or put on. కొనకొన్నాడు he put on his cloth. See కట్టు. 2. To incur (blame or sin) పెరిపాపము కట్టుకొనునవా shall we incur so great a sin? పుణ్యము కట్టుకొను to acquire merit. 3. To marry. దాన్ని కట్టుకొన్నాడు he married her. 4. To conquer. To appropriate, take possession of. పాదేశములంతా నాకు కట్టుకొన్నాడు he conquered all their territories. కేసుల కట్టుకొంటు to fold the hands respectfully. అప్పుల కట్టుకొన్నాడు he took the debts upon him. మారకట్టుకొను to refrain from eating.

కట్టుకొన్న *kattu-konnu*. [Tel.] n. An embankment, a dyke. అడవి.

కట్టుకొర్రు *kattu-korra*. [Tel.] n. A tying post, the pole of a plough. పాటి కర్ర.

కట్టుకొక *kattu-koku*. [Tel.] n. Ordinary clothes. ఇప్పుడు ఇంకొకటి తెచ్చినారు they brought me just as I was

కట్టుగడ *kattu-gada*. [Tel.] n. A store, that which is stored up. తెచ్చిపెట్టిన వస్తువును మొదలెడిది. కట్టుగడచేయు to lay up in store. కట్టుగడపనులు goods in store. కట్టుగడపనట్ల cloth that is injured by time while unsold.

కట్టుగుండె *kattu-gunza*. [Tel.] n. A post to tie cattle to

కట్టుగొర్రె *kattu-gorre*. [Tel.] n. A sheep bound for slaughter.

కట్టుదాన *kattu-dana*. [Tel.] n. A small tank or cistern కొండ.

కట్టుదాను *kattu-pakana*. [Tel.] n. A steady man అశుభుడు.

కట్టుపడు *kattu-padu*. [Tel.] v. i. To be tied, to be bound by. To be subject to బద్ధము. న్యాయమునకు కట్టుపడి being tied down to justice. **కట్టుపాటు** *kattu-patu*. n. System, regulation, a code, a byelaw. నిబంధనము. **కట్టుపాటుచేయు** *kattu-patu-cheyu*. v. n. To ordain.

కట్టుపారు *kattu-paru*. [Tel.] n. A wizard or necromancer.

కట్టుబండి *kattu-bandi*. [Tel.] n. A well equipped carriage. పరు పరికరములతో మైన బండి.

కట్టుబట్ట *kattu-batta*. [Tel.] n. A garment. కట్టుబట్టతో నిడిచినారు they left him with the skirt on his back. కట్టుబట్టతో పారిచి నాకు he escaped with nothing but the clothes on his back.

కట్టుబడి *kattu-bagi*. [Tel.] n. A settlement; as of permanent revenue. కట్టుబడిని కట్టె a serf, a settler; a feudal retainer, who is supported by land settled upon him. a village servant. కట్టుబడిపాటు land assigned to a serf in fee. కట్టుబడి కూర్చును the land assigned to such an officer in perpetuity.

కట్టుమట్ట or **కట్టుమట్టు** or **కట్టు మొహము** *kattu-mutta*. [Tel.] n. A stall in a stable. నివసనముల గలచోటు. Place of abode. అనుబంధము. An arrangement.

కట్ట kattu

233

కడ kada

కట్టమను kattu-manu. [Tel.] n. A float of timber, a raft. కెప్ప.

కట్టవ kattuwa. [Tel.] n. A hedge. కెంక.

కట్టవర్గము kattu-vargamu. [Tel. from కట్ట.] A wardrobe or set of clothes.

కట్ట kattu. [Tel.] n. A stick or staff, a piece of wood, fire-wood. కెంకట్ట a harmless water snake. కట్టకట్ట a file. నిడుకట్ట a flute. మునకట్ట a brush made of hog's bristles. కట్ట kattu. adj. Hard, harsh. కట్టబట్ట a dry or hard disposition. వానిది కట్టబట్ట be is lean but sinewy. కట్టబట్ట severely, rigidly. కట్టబట్టవలెనని severe language.

కట్టచిము kattu-chimu. [Tel.] n. A large black ant.

కట్టడ katteda. [Tel.] n. A kind of snake. కట్టడాము.

కట్టపండు kattu-pandu. [Tel.] n. Tamarind, with the stone in it.

కట్టపాపర kattu-papara. [Tel.] n. The self planting leaf, indented at the edges and having a seed in each notch.

కట్టము katnamu. [Tel.] n. A present giving to a ruler, or given by relations to each other at a marriage, &c. A fee, a gift. కట్టము చదివించుట to proclaim the amount of contributions.

కట్టము katnamu. [Tel.] n. A title or name of honour. కట్టపువాడు a herald or crier. కట్టముచెప్ప to proclaim a title.

కట్టయి katrayi. [Tel.] n. A flagged floor, a floor laid or paved with stone. A. ii. 54. A stall, stable.

కట్ట kattu. [Tel.] Affix, At (denoting either place or season). కట్టానకట్ట in the morning. ఎదురకట్ట in front.

కట్టగుడియ kattu-gudiya. [Tel.] n. A club with hands or rings round it. An iron shod, cudgel. ముసుడి.

కట్టగిరి kattu-giri. [Tel.] n. A plant called *Cissampelos Hemandria*. వానరగిరి.

కట్టదండ kattu-danda. [Tel.] n. A necklace of alternate rows of black and gold beads.

కట్టపురుగు or కట్టపాము kattu-purugu. [Tel.] n. A viper or venomous snake barred with black stripes, Russell's viper. (Russell plate xxxv.) Cobra Manilla.

కట్టబట్ట kattu-battu. [Tel.] n. A camp table or stool.

కట్టమారి kattu-mari. [Tel.] adj. A thing that is protected by bars of wood or metal కట్టకెరి.

కట్టసొర్ర kattu-sorra. [Tel.] n. A kind of fish, *Galeocerdo negneri*. (F. B. I.)

కట్ట కట్టి. [Tel.] n. A dooly or litter. ముంక కట్ట.

కట్ట kattu. [Tel.] n. The plural of కట్ట. కట్ట or కట్ట n. Weights, particularly those used by goldsmiths. మునకట్టనక ముంక. Flu. కట్ట.

కట్టగడ్డిచెట్ట kattu-gaddi-chettu. [Tel.] n. A plant, *Chrysopogon peiculatus* కేసి. (Watta.)

కట్టము kathammu. [Skt.] n. Voice. కట్టము కము.

కట్టరము or కట్టర kathammu. [Skt.] n. A cross hilted dagger. కట్ట, వాకు.

కట్టము kathammu. [Skt.] adj. Solid, hard, severe, difficult, cruel, inflexible. వాడు కట్టకడము కట్టము it is hard for him to survive.

కట్ట kathi, [Skt.] v. t. To produce a crackling sound as in striking with a whip.

కట్టరము kathammu. [Skt.] adj. Hard, solid, severe, rigid. కట్ట.

కడ kada. [Tel.] n. A place, quarter, or direction. చిక్క, పార్శ్వము. The end, extremity అంతము. Distance దూరము. Proximity, సమీపము. ఇరువడ on both sides. కట్టగడ at the very end. కడక at last చివర. కడక dry ground. కడక a

neighbouring field. కొంగడ a pillow, being the place of head. చెట్టుకడ at the tree. ఆరిరి కడకు వచ్చిరి they came to him. కడ adj. Last. అంత్యము. కడసారి the last time. కడ (affix) By, near, at. In the hands or possession of. అది నాకడనున్నది I have it by me. వారి పాదాలకడ పడివారు they fell down at his feet మావాండ్లకడ ఆ మర్యాద కద్దు it is the custom with us, or among us. శామపాద్మకడ at sunset. పెండుకడ early. లేవకడ in the morning. కడకుపోవు or కడగూపోవు kadaku-pōvu. To be menstuous. కడకన్ను kadu-kannu. n. The corner of the eye. క్రోన్ము, కటాక్షము. కడకంటుమాను kadakanta-tsātsu. v. n. To glance, view sidelong, to look askance. కడకొరవి kadu-koravi. n. A fire brand not quite burnt up కాటగా విరిచి కట్టె. కడగా kada-gā. adv. Aside, away. కడలేని kadu-lēni. adj. Endless. కడవాడు kadu-vadu. n. A stranger అన్యకు. The last male child కవిష్టుడు. కడసారి kada-sāri. adj. & adv. Last, the last time.

కడ kadu. [Tel.] An affix. (Added to the roots of some verbs it forms nouns or adjectives;) కడకడ arrival, coming. పోకడ going. కేసుకడ settlement. మనుకడ (from మను to live) lifetime.

కడక or కడంక kadaka. [Tel. from కడ & క. v. n. An attempt; courage, determination యత్నము, ధైర్యము. ఉత్తేజము, భూనిక.

కడకట్టు kadu-kattu. v. n. To scheme, to undertake యత్నించు.

కడగండ్లు kada-gandlu. [Tel. కడ+కండ్లు.] n. Plagues, calamities, evils, dangers, afflictions, miseries, scrapers, troubles. కట్టయలు, కొండయలు, క్రమము. నానాకడగండ్లుపడ్డారు they were exhausted or knocked up. నానాకడగండ్లు పెట్టివారు they handled him roughly. కడగండ్లువాడ a troublesome fellow కట్టకొడుడు.

కడగట్టు kada-gattu. [Tel.] v. i. To fix, to settle, to determine నిర్ణయించు, ఏర్పాటుచేయు. కడగట్టురేఖలు kada-gattu-rēkhalu. n. Outlines in drawing, boundaries.

కడగు or కడంగు kadagu. [Tel.] v. n. To venture, dare. To strive or begin యత్నించు.

కడగొట్టు kada-gottu. [Tel.] adj. The youngest, the last కడపటి. కడగొట్టుబిడ్డ the last child born; the youngest of a house. v. i. To die చచ్చు. "గిట్టక పులక వింక ముక కడగొట్టక." సా. i.

కడకెడు kadu-tsānu. [Tel.] v. i. To die చచ్చు. To perish కరించు. To end, to be finished ముగియు. v. t. To leap across, to cross దాటు. కడన్నుపచిడి pure gold.

కడచిలు kadu-chilu. [Tel.] n. A live pin.

కడచు or కడచు kadatsu. [Tel.] v. n. To elapse, pass గరించు. To exceed a limit. పేరివారు, హెచ్చు. (Metaphorically) to die చచ్చు. To perish కరించు. v. t. To leap across, to cross దాటు. To pass (time), to finish. వారికి గడవకుండానున్నది they have nothing to live on. నాకు అన్నానికి గడవదు I have nothing to live on. ఇది లేకుండా నాకు గడవదు I cannot get on without this. కడమమదు Same as కడిచు.

కడలేగు kadu-legu. [Tel.] v. i. To be finished సమాప్తము.

కడలేరు kadu-lēru. [Tel.] v. n. To be concluded or finished. పిరు. సమాప్తము. To die చచ్చు. నన్ను కడలేనివ్వదు he prevents me from succeeding. కడలేర్పు kadu-lērtu. v. n. To relieve or save రక్షించు.

కడప or గడప kadapa. [Tel.] n. A threshold. A gateway. (Metaph.) a house.

కడపచెట్టు kadapa-chettu. [Tel.] n. *Barringtonia acutangula*, sometimes called the Indian Oak Tree (Watts.) కడపచెరు.

కడపట kadupata. [Tel.] adv. At the end, at length, at last. చివరకు.

కదపల *kada-pala*. [Tel.] n. The end. **కదపరి** *kadapali*. adj. Last, final, ulterior.

కదపు or **గదపు** *kadapu*. [Tel.] v. t. To put off, to send away without giving any thing ఇచ్చుకొన్నపుడు. To kill చంపు. To drive పోయి. To let go వదిలె. కదపు నెయ్యి *kaḍapu* a rudder. చక్కానె.

కదము *kadamu*. [Tel.] n. The rest, remainder. **కదమ**. A deficit కొరత. Want, defect, deficiency. ఒక వరహ కదమ అయ్యె there was one pagoda wanting. **కదమవదు** *kadamu-padu*. v. i. To be wanting, to be deficient. కొరతవదు, న్యూనము.

కదమున *kada-muna*. [Tel.] n. A small pot. చిన్న మున.

కదముట్టు *kada-mattu*. [Tel.] v. i. To be finished, reach the end. సమాప్తము, తుది ముట్టు, ముగియ. To accrue to, to come to సిద్ధించు, కలుగు. **కదముట్టెను** *kada-muttinu*. v. a. To finish.

కదయిల్లు *kada-yillu*. [Tel.] n. The last house. The next world, heaven. BD. iv.

కదలి *kadali*. [Tel.] n. The sea. సాలకదలి the sea of milk. కదలికాముని Lakshmi. కదలికా the god Varuna. కదలిపెల్ల the moon. **కడలు** *kadalu*. n. A wave. అల.

కడలుకొను or **కడల్కొను** *kadalu-konu*. [Tel.] v. n. To gleam, to flash, flicker, as light. "నెక్కల కడ్డకుండలకొంత కడలకొను" B. VIII. 450. The brilliancy of the earrings flashed over her polished cheeks. To increase or spread or extend. వ్యాపించు, కడల్కొల్పు. To spread వ్యాపించు.

కడవ *kadavu*. [Tel.] n. A large water pot or earthen vase. పెద్దకుండ.

కడవతీటు *kadava-titu*. [Tel.] n. A kind of drum వాద్యకరణము, తుడుము.

కడవపము or **కడపము** *kada-pamu*. [Tel.] n. A dried skin or mat used by ascetics as a bed. కృష్ణాదము, పోయ.

క. "కడపములు కొలెలు క

పుడెములు కెనలెములు"

కృ. అ. vii.

కడవెల్లు *kada-rellu*. [Tel.] v. n. To be finished, closed, ended, ముగియ. v. t. To cross కాలు. **కడవెల్ల** *kada-rella*. adv. Completely, throughout, everywhere.

కడరెల్లు or **కడవల్లు** *kada-rotlu*. [Tel.] n. The beam that lies along the top of the wall and sustains the roof.

కడారి *kaduri*. [Tel.] adj. Pure, fine, as gold. Bright, glittering. n. అకంఠ Pure gold.

కడారిచెట్టు *kaduri-cheṭṭu*. [Tel.] n. The tree called *Nauclia Cokimba*. బొట్టకడారి the name of a certain species.

కడారము *kadaramu*. [Skt.] n. Dark tawny colour పొంగవెడలము.

కడారము Same as కడవము. (గ. ౯.)

కడి *kadi*. [Tel.] n. A mouthful, a morsel. కుర్రము. పెడకడి *pedakadi*. చుక్కడి *chukkadi*. (పు. కర్ణ.) Small వాడు. **కడగొను** *kadigonu*. v. i. To eat in mouthfuls కురించు.

కడిఖండులు *kadi-khandalu*. [from Skt. ఖండ ఖండములు] n. Bits, fragments. కడిఖండి బుగ్గగా piecemeal.

కడిగించు *kadi-ginṣu*. [Tel. from కడలు.] v. a. To cause to wash

కడితము or **కడితము** *kadi-tamu*. [Kan.] n. A folding account book formed of cloth covered with black paste and polished like a slate. On these leaves accounts are written with soap stone. బలము.

కడిలి *kadili*. [Tel.] n. A sambur. కంఠ.

కడిది *kadidi*. [Tel.] adj. Extreme, great అధికము. Impossible అశక్యము. Difficult కఠము. n. Danger అవక.

కడిమి *kadimi*. [Tel.] n. Greatness, excess. అత్యంతము, అధికము. Bravery, gallantry. చరాక్రము. adj. Vast, great, brave. adv. Greatly, much. మిక్కిలి

కడిమిపెట్టు See కడము.

కడిమిడి *kadimidi*. [Tel.] adj. Grassy పచ్చికలు (కేల)

కడి kadī

286

కడి kata

కడియము kadīyamu. [Tel.] n. A bracelet or anklet. కడియపులు a kind of round ring-like ornaments.

కడిపేడు kadī-paḍu. [Tel. from కడ.] n. A potful.

కడిపోవు kadī-pōvu. [Tel. కడి+పోవు.] v. i. To be spoiled. కడిపోవు. కడిపోన excellent, unspoiled. కడి. P. iv. 225.

కడినెత్తెలు kadīne-chettu. [Tel.] n. A tree called *Cluytia Collina*. Rox. iii. 732.

కడు kadu. [Tel.] adv. Much, greatly. ఎక్కువ, అత్యంతము.

కడుకోడు kadu-kōdu. [Tel.] v. i. To excel or to rejoice. కడుకోడు. To rejoice ఉత్సహించు.

కడుగు or కడ్లు kadugu. [Tel.] v. a. To wash, lave, cleanse. n. The water in which rice, &c., has been washed. కడుగు కడిన నీరు, కడితి.

కడుమరు or కణమరు kadumaru. [Tel.] n. A wild bee. కంటి.

కడుపు or కడ్డు kadupu. [Tel.] n. The belly or stomach. కానికడుపు కాంచున్నది he is very hungry, కడుపుకట్టుకొను to stint oneself, restrain one's appetite. కడుపుకుంటు heart burning, malice, envy. ఓర్పు లేదు, తగ్గర్లు. కాని కడుపులోనుండు the thoughts of his heart. కడ్డు కడుపులో పెట్టానని పెంచె he reared me tenderly. కడుపులోనుండు to be pregnant or with child. కడుపునిలసి she had a miscarriage. కడుపుదించు to effect miscarriage, to cause an abortion. చుకడుపు an empty or fasting stomach. చుకడుపు the abdomen. కడుపు పెట్టానుండు to be happy or blessed. కడుపునొప్పి belly ache, stomach ache. కడుపునొండు. (కడుపు+నొండు) a cattle disease in which the belly is bloated; also, envy. ఓర్పులేనినను, తగ్గర్లు.

కడ్డయము kadḍayamu. [Tel.] n. Compulsion, force: exaction: forcing people to pay the price set upon articles. కడ్డయము, బూర్కయము. విధిగడ్డయము, ఉపహరిగడ్డయము

an order to receive grain or salt at a high price.

కడ్డి kadḍi. [Tel.] n. A stick, an ingot, bar of metal. A tube or catheter. కుడవి. కడ్డికట్టెలు clothes with black edges. కడ్డికట్టు to pass a catheter.

కణకు kanaku. [Tel.] n. A firebrand. కణకు. Fire ఇంకెము.

కణకు Same as కడకు. కణక Same as కడక.

కణజు kanaju. [Tel.] n. An embankment or dam.

కణజము kanajamu. [Tel.] n. A grain collar.

కణజ or కడజ kanazu. [Tel.] n. A portico with a tiled roof. A wasp. కణజ.

కణజ or కడజ kanata. [Tel.] n. The temples of the head, the part of the forehead that moves as the jaw moves.

కణము kanamu. [Skt.] n. A particle or atom. కణకణము a drop of sweat. కణకణము a spark of fire. అంశకణకణములందు tears of joy.

కణయము kanayamu. [Tel.] n. A kind of javelin కణయము, a kind of arrow కణయము.

కణిక kanika. [Tel.] n. A bit, piece or stick. కణిక a stick of sealing wax. కణిక a stick of the Nallēru plant. కణిక a hard species of black and white marble.

కణి కణి. [Tel.] n. A sambur. కణి. Also, a lump, a bump, a wen. కణి.

కణినను kaninanu. [Tel.] n. An ear of corn: ఎండు.

కణి kanaju. [Tel.] n. The deer called Sambur. *Cervus Hippelaphus*.

కణి See కణి

కథ kata. [from Skt. कथ] n. Atala or story.

కథము Same as కథ. (q. v.)

కతనా *katana*. [Tel.] affix. By, through, on account of, for. కతనాచేత. కతనాచేత by means of spies.

కతము *katamu*. [Tel.] n. Cause, manner, reason, కతము. Token, keep-sake, సదుక. ఏమి కతమున for what cause. అట్టి కతమున for that reason. కతనా చా కతముచ్చ he gave a token that he would come soon.

కతాంతము *katayintu*. [Mahr.] v. i. To enter in an account. చేర్చు, ఎక్కించు, చా ఘటనము.

కతినయ *katipaya*. [Skt.] adj. Some, a few కొన్ని.

కత్తరి *kattari*. [Tel.] adj. Of various colors, piebald. కత్తరి అచ్చ a piebald cow. కత్తరి గుర్రము a piebald horse. కత్తరిరెయ్య to be mixed up in confusion సంగరము.

కత్తరిల్లు *kattarilla*. [Tel.] v. i. To move, shake చలించు.

కత్తరము *kattalamu*. [Tel.] n. Armour, mail. కత్తరిడు *kattalidu*. (కత్తరము+తుడు) n. One who has put on armour.

కత్తరాని or **కత్తరడు** *kattalani*. [Tel.] n. A black horse with white hoofs and tail.

కత్తి *katti*. [Tel.] n. A knife. A sword. తీవినకత్తిరెయ్య చలిచినది she stood as a drawn sword. A measure of land, which differs in various districts. It is considered to be as much as a man can reap in one day. In the Government accounts a "outty" is rated at 40 acres and 14 kottas (q. v.) This phrase, which means a "sword of land" implies that this quantity of land was assigned to a family which furnished the feudal lord one fighting man. కత్తికట్టకార *kattikattakara*. An officer, a gentleman who wears a sword. కత్తికాసు *kattikasu*. n. A carpenter's tool for squaring. కత్తిపిట్ట *kattipitta*. The Cuckoo called *Hierocorys corvus*. దిన్న కత్తిపిట్ట The Indian plaintive cuckoo, *Cucumantis puerinus*. (F. B. I.) కత్తికాక a basket in which a

toddy drawer keeps his knives తొడ్డి, చాని కత్తిల బట్ట. కత్తిపిట్ట *kattipitta*. n. A large knife standing slantwise in a block of wood upon which vegetables are sliced. కత్తిబిల్లము *kattibillemu*. A "sword spear," a scythe-like blade mounted as a spear.

కత్తిరించు *kattirintu*. [Tel.] v. a. To cut or crop with scissors; కత్తిరించు. కత్తిరిల్లు *kattirilla*. v. i. To split, to be split భిన్నము.

కత్తిరెయ్య *katti-reyya*. [Tel.] n. A cut with a knife.

కత్తిరెయ్యము *katti-reyyamumu*. [Tel.] n. An arrow shaped like a sword. A semi-circular arrow అర్ధచంద్రకాంతము.

కత్తిరెయ్య *kattiraya*. [Tel.] n. A wooden spade with a triangular blade. A dam across a stream. A dam, mole or bank అడ్డకట్ట.

కత్తి or **కత్తియ** *katie*. [Tel.] An affix. Maid, girl. చూరకత్తి a servant girl. చూరకత్తి a play-mate among girls. కత్తిరెయ్యము *kattirayamumu*. n. Girlhood.

కత్తియ *kattiyu*. [Tel.] n. An item in an account. అంతు అడ్డముది.

కత్తిరెయ్య *kattiraya*. [Tel.] n. Scissors. The constellation or sign called కత్తిరెయ్య. The period of time when the sun is between the signs రేచి, కౌంబి and కత్తిరెయ్య. కత్తిరెయ్య కాలము *kattiraya-kalu*. n. The upright cross pieces of wood in a dooly or litter, that connect the bottom with the pole above. కత్తిరెయ్యము *kattiraya-gaddamu*. n. A cropped beard. కత్తిరెయ్యము *kattiraya-gayamu*. n. A certain kind of window గూడ గోపురము. కత్తిరెయ్యము *kattiraya-chala*. n. A pin on which a lever acts. చాచి అడ్డ చిల. కత్తిరెయ్యము *kattiraya-donga*. n. A cut purse. కత్తిరెయ్యము *kattiraya-bavilla*. n. An ornament of gold and gems worn by women near the top of the ear. కత్తిరెయ్యము *kattiraya-panda*. n. Fierce heat. కత్తిరెయ్యము *kattiraya-rayi*. n. Marble; a kind of black stone, which

కత్తి katri

238

కడి kadi

is sonorous like metal. కత్తిరవాసములు *kattira-vasamulu*. n. Bamboos arranged against each other like the blades of scissors.

కత్తి *katri*. [Tel.] n. A part or division of a game called బక్కిడి. ఉ. రా. vi.

కత్తింటు Same as కత్తిరింతు.

కథ *katha*. [Skt.] n. A book containing a legendary tale. ఇంచుకన్నయైన కథిత ప్రబంధము. A story, tale, fable, chronicle: a riddle or puzzle. కథవేయు. v. n. To give a riddle to be solved. కథకుడు *kathaku*. n. A chronicler. A story teller కథయ్యెనాడు. కథనము *kathanamu*. n. Telling చెప్పడము. కథించు *kathintu*. v. t. To tell, relate, narrate చెప్పి. “కథించునీ కోరికయిందన” హ-3. ఉ. v. కథితము *kathitamu*. adj. Said, that which is said చెప్పబడిన.

కడ *kada*. [Tel.] n. The barb of an arrow or of a fish hook. కడ Interj. Is it not so; indeed. n. [from Skt. కథ.] పుల్లెం కడు.

కడంబము or కడంబకము *kadambamu*. [Skt.] n. A mixture. విశ్రమ. An assembly, a collection సంత. సమూహము. A garland of various flowers, a mixture of divers things, a miscellany. రాకడంబకము a flight or cloud of arrows. నృపాలకడంబము an assembly of kings. A certain flowering plant called *Nandea Cadamba*, మొగలు కడిమి. ఆనాం. యద్రాక్షకడంబము *Anthocephalus Cadamba* (Watt.) కడంబాడి *kadamba-poti*. n. Pounce. A fragrant powder compounded of various essences. కడంబించు *kadambintu*. v. i. To be mixed విలసింప. To mix విలపించు చేయు.

కడనము *kadannamu*. [Skt.] n. A battle, combat, encounter. యుద్ధము.

కడన్నము *kadannamu*. [Skt.] n. Vile food, trash. చెడ్డవాడు.

కడపా *kadapa*. [H.] n. An agreement, a written bond. ఒడంబడిక, పత్రము. A counter agreement. కడపాపాపాయించు to fabricate a counter lease.

కడపు Same as కడుపు.

కడము *kadamu*. [H.] n. A footstep, twelve inches. Trotting (as a horse does). కడము తొక్క to trot (as a horse).

కడరము *kadaramu*. [Skt.] n. A kind of tree, the *Mimosa Caloclu*. తెలివంద్ర, అంతరకామర. A saw కంచము.

కడళిము or కడళి *kadalamu*. [Skt.] n. A plantain tree.

కడలు or కడులు *kadalu*. [Tel.] v. n. To move, stir, move from or removed, to totter or shake, to be displaced or dislocated. To attempt, to try యత్నించు. To set out on a journey. ప్రయాణము. మోకాటి చిన్న కడిలికి the knee joint is dislocated. n. Movement చలనము. Trial యత్నము. కడలుడు *kaduludu*. n. A journey ప్రయాణము. కడలించు, కడలుచు or కడల్చు *kadulintu*. v. t. To move, stir, shake, jog: to mention కడలుకట్టు చేయు, ప్రస్తావించు. కడలిక *kadulika*. n. Motion, stirring. చలనము. Trial, attempt. యత్నము.

కడించు Same as కడియించు.

కడియు *kadigu*. [Tel.] v. n. To approach, to come near ఒగ్గిరకువచ్చు, సమాపించు. To become equal. సమానమగు. v. a. To encounter, to meet, join చేరు. కడిగొం చించు కార్యవాళము to begin and then retreat ruins all. కడియించు or కడించు *kadigintu*. v. a. To join, to cause to join or unite కలిపజేయు.

కడిర *kadira*. [Tel.] n. A slender pipe-shaped fish.

కడిరించు Same as కడిరించు.

కడిము *kadimu*. [H.] n. An old servant, an old inhabitant, వాడొక్క. కడిములు the old

and hereditary cultivators of a village
విరాళివాళ్లు.

కడుకు koduku. [Tel.] v. n. To eat. BD. vii.
1888.

కడుకొను kadukonu. [Tel. కడును+కొను.]
v. n. To be proud అతిశయించు.

కడుగు kadugu. [Tel.] v. n. To doubt, fear,
hesitate. BD. vii. 58.

కడుపు kadupu. [Tel.] n. . herd of cattle
or flock of sheep. పశుపాదు, మంద.
ఎనుకడుపు a herd of buffaloes, పందికడుపు
a herd of swine. లేటికడుపు a herd of
antelopes. నలుకడుపు a flock of owls.
తెలికడుపు a flock of parrots. లేటికడుపు
a swarm of bees.

కడుపు or కడపు -kadupu. [Tel.] v. n. To
move. To cause to move. కడుపునట్లు చేయు.

కడుము kadumu. [Tel.] n. A lump, a swell-
ing, a bump. వాపు, a tumour. కడ్డ.
v. a. To encroach upon, to occupy అక్ర-
మించు. To push away. To rebuke, check.
కడుముకొను to struggle.

కడుగు kaduru. [Tel.] n. A spindle, an owl,
A sort of fish.

కడుగు kaduru. [Tel.] v. n. To extend,
spread. విస్తరించు, కలసి. v. a. To frighten.
తెరించు. పిల్లకడిరదు చూడ్చి eyes full of
shame. "మనవిద్వేదకా గతివదిన్మగంధము." P. iii. 36. In M. Dro. i. 326. కొవలించుకడర,
అనగా కొవలించుకడర In T. iii. 88. "కడు-
గు అనగా కలసిండు. In Dasaav. iv. 250.
"కేకాకడర కడకవామంచు కడరుకొనిన,"
అనగా తెరించి.

కడులు See కడలు.

కడుపుము kadushnamu. [Skt. కఠ+ఉష్ణము.]
n. Gentle warmth. కొంచెము వేడి. [adj.]
Warm.

కడె Same as కడ. (q. v.) (This is used in
speaking to a woman.)

కడ్డు kaddu. [Tel. for కడు.] It is : it hap-
pens usually. It is the case.—See కలుగు.

అట్లా చెప్పడముకడ్డు it is usual to say so.
అట్లా ఉండడముకడ్డు it frequently is the
case. అమావాస్య రెండుదినములు కడ్డనగా two
days before new moon. (Lit. when
they said, after two days it will be new
moon). It is opposed to లేదు, thus కడ్డలేద
నక he neither said yes nor no.

కడ్డుము kaddumu. [Tel.] adj. Thick, dense,
దట్టము.

కడ్రువ kadruva. [Skt.] n. The name of
the mythological mother of serpents.

కనకకణ kanakana. [Tel.] adv. Blazingly,
intensely, glowingly. తేజస్వితో. కనక
లూడు or కనకనము to glow, as a blazing
fire. మిక్కిలి ప్రకాశించు.

కనకకము kanakamu. [Skt.] n. Gold. "కనకం
బువనున సారధ్యము కలిపిల్లు" (L. XIX.
392. "Marvellous as would be fragrance
in gold: it is as strange as though gold
were fragrant. (The Telugu poets fre-
quently mention this fancy; that, were
gold gifted with fragrance, it would be
indeed perfect.)

"ధూళికడ్డలే వుట్టించెననన,
కనకము తనకేమి కల్లకేన."

చేయ.

కనకాంగి kanakangi. [Skt.] adj. Bright
bodied. Golden-hued (woman). కనకాం-
బరము kanak-ambaramu. n. Gold cloth.
The name of a beautiful yellow flower.
కనకాభిషేకము kanak-abhishekamu. n.
Lavishing wealth. Showering gifts.

కనగర్ర kanagarra. [Tel.] n. A kind of
fish, a species of scomber. (Russell,
plate 136.)

కనల్ kanat. [Skt.] adj. Bright, shining.
Vasuv. iv. 23.

కనపరాకు kana-paraku. [Tel.] n. A kind
of arrow. కన్నెపాకులంటి అంటు. A. vi. 103.

కనదు or కనము kanadu. [Tel.] n. A gap,
opening, breach. A defile, pass. నంద, కొం-
డలనందు, దోవ. A near అచ్చవారుకొనముల

కాన one whose face is pitted with the small pox.

కనము or కనముకెట్టు *kanamu*. [Tel.] n. A tree called *Saccharum ezalatum*. Rox. i. 245.

కనముకేప *kanamu-chēpa*. [Tel.] n. A fish, a species of *Cyprinus*. Russell, plate 109.

కనరు *kanaru*. [Tel.] n. Acridity, tartness. Bitterness. కొంకకల్లోననువానియందలి కనరు, నను, ఒకరు. adj. Unpleasant తని-కను.

కనలు *kanalu*. [Tel.] n. Anger. కోపము. A burning sensation. మంట. v. n. To be angry. కోపముడు. To burn, to give pain. మంటు.

కనారెలు *kanarinu*. [Tel.] v. n. To be angry, కోపపడెను.

కనాలు *kanalu*. [Eng.] n. A canal. కాంల.

కనకరము *kanikar. mu*. [Tel.] n. Kindness, compassion. కను. Sorrow దుఃఖము.

క. "కనకుంచయలులేదు,
కనికరముండును."

భక్త. iii.

కనికరమును to be kind to, or favour.

కనిపించు *kanipintu*. [Tel.] v. n. To seem, appear, be known, to come on. కనుపునొప్పి కనిపించుడుకోవాడు a pain came on and he lay down. వానికి తలనొప్పికనిపించి he has a headache. వానికి అప్పువారు కనిపించి she has got the small pox.

కనిపుత్తిగ *kanipu-ttga*. [Tel.] A plant called *Roxburghia gloriosoides*. Rox. ii. 234.

కనిపెట్టు *kani-pettu*. [Tel.] v. n. To wait, expect. ఎదురుచూచు. To watch, guard, tend. To find out, discover. మిమ్ముకు కని పెట్టుకొని ఉండినారు your dependants.

కనియు *kaniyu*. [Tel.] v. n. To be overripe మాగు. "ఎట్టికెప్పుడుంగనియగు ఉండియుండు." భార. ఆర. vii.

కనిట్ట *kanishtha*. [Skt.] n. A young sister. చల్లెలు. The little finger చిటికెనకేలు. కని

క్రము the least. కనిట్టిక the little finger. కనిట్టుడు the youngest brother. కనిట్టురాలు the youngest sister.

కనిసికేప *kanisi-chēpa*. [Tel.] n. A fish, a species of mullet. Russell, plate 181.

కనిక *kanika*. [Skt.] n. The pupil of the eye. నల్లరెడ్డు.

కనియసి *kaniyasi*. [Skt.] n. A younger sister. కనియడు *kaniyudu*. n. A very low man మిక్కిలి అల్పుడు. A younger brother కెమ్మడు.

కనిసము *kansamu*. [from Skt. కనిష్ఠ.] adj. Smallest, least. అధమము.

కను *kanu*. [Tel.] n. The eye. See కన్న. v. a. To see, perceive, observe. To know or understand. To bear or bring forth (young or fruit). "ననకనన." (A. v. 132.) bearing blossoms. To beget. నలుగురి కన్నతల్లి one who has four children. To experience, feel, enjoy. ఇందులో నాడును కన్న వారెవరు who among these has been to heaven. యంతకనిసి they acquired holiness. కని/ (the past p) is used adverbially; clearly, distinctly. ఆ సుగతినికనిపిస్తానాడు he wrote his letter with an eye to this point. కనిపెట్టు to specify clearly in words, to particularize. కనిగానములు the seeing and not perceiving. Oversight. IIa. i. 60.

కనుక, గనుక or గనుక *kanuka*. [Tel.] adv. Therefore, seeing which, so, thereby.

కనుకట్టు or కనికట్టు *kann-kattu*. [Tel.] n. Legerdemain కాలనిచాటనికేమను.

కనుకని *kann-kani*. [Tel.] n. Nervousness, సంక్రమము.

క. దివనమునకు కృతించెను

కనుకనియునుద్రుపయునిరెచుకొనిపోయె.

కళ. vii.

కనుకను *kann-kann*. [Tel.] v. n. To be alert, to have one's senses about one. కద్రులిచి నాక కనుకనియుంటావు. Vema. i. 45.

కనుకలి *kanukali* [Tel.] n. Sight చూపు.

కనుకట్టు *kanu-kuttu* [Tel.] n. An oppressor. బాధకుడు. కనుకట్టువడము *kanukuttu-danammu* n. Envy.

కనుకూలి *kanu-kuli* [Tel.] n. Hire paid in kind, i. e., with part of the goods prepared by the workman.

కనుగవ or కన్నవ *kanu-garu* [Tel.] n. A pair of eyes. కన్నులజోక.

కనుగిటు *kanu-gitu* [Tel.] v. a. To wink. n. A wink. Dasav. iv. 353.

కనుగుచేప *kanugu-chepa* [Tel.] n. A sort of fish.

కనుగుడ్డు *kanu-guddu* [Tel.] n. The eyeball.

కనుగుర్రు *kanugu-pōṭu* [Tel.] n. A tailless peacock.

కనుగుండు or కనుగొండు *kanu-gonnu* [Tel.] v. a. To see, observe, find out, discover, perceive. చూచు. To bring forth young. ప్రసవించు.

కనుకొండు *kanu-tōḍu* [Tel.] n. Being out of sight, privacy. కనుచూరరావడము they were in concealment. ఇది అంతా రాస్త కనుచూరగా నుండవలెను this should be kept somewhat private.

కనుచిటి *kanu-chikali* [Tel.] n. Twilight.

కనుచిట or కుంచుట *kanulōṭi* [Tel.] n. A pair of eyes.

కనుచుట్టు *kanu-poṭṭu* [Tel.] v. n. To come to light, be perceived. నొచ్చును. To seem, look, appear. R. v. 163.

కనుపడు or కనుపడు *kanu-padu* [Tel.] v. n. To fall under the eye, appear, seem, come to light. కనుపరచు or కనుపరచు *kanu-parutalu* v. n. To shew, exhibit.

కనుపాప *kanu-pāpa* [Tel.] n. The pupil of the eye. Lit. the baby (pupillus) that appears in the eye. కంటిలోని పిల్ల.

కనుపించు See కనిపించు.

కనుపు *kanupu* [Tel.] n. A joint of the fingers, or toes, or of the sugar cane, &c.

Same as కనుపు. (q. v.) కనుపులగుండ్లు *kanupula-gundlu* n. A sort of bracelet. Buca I. 176.

కనుపుకోట్టు *kanupu-kōṭṭu* [Tel.] v. n. To scatter, defeat. చింపబడెను, యెడలబడెను. తునకబడెను. M. VII. i. 174.

కనుపెట్టు *kanu-pēṭṭu* [Tel.] v. n. Same as కనిపెట్టు.

కనుబంటి *kanu-banti* [Tel.] n. A kind of owl. కింకరము. తమ్ర vi.

కనుబడి *kanu-baḍi* [Tel.] n. Prospect, capability: the productive power of land. Income, fruits, produce. ఉత్పత్తి. కను బాటు *kanu-baṭu* n. Sight. దృష్టి The evil eye దృష్టిదోషము, దృష్టి.

కనుబొమ్మ *kanu-bomma* [Tel.] n. The eyebrow.

కనుబ్రామ or కన్యామ *kanu-bramu* [Tel.] v. a. To delude. మాయచేయు, నందించు.

కను Same as కను. (q. v.)

కనుమట్టు *kanu-maḍu* [Tel.] n. Twilight, slight darkness.

కనుము *kanumu* [Tel.] n. The day after a feast, such as the Pongal feast. మూర పంక్రమమునకు అంతరించును. మరునాడు.

కనుము *kanumu* n. A kind of grass. Rox. i. 409. కనుము A cross bow. M. VIII. ii. 284.

కనుమాయ or కనుమాయ *kanu-māyu* [Tel.] v. t. To deceive. నందించు. కను మూసెగలలు *kanu-māri-gatalu* n. The game called a blind man's buff.

కనురెప్ప *kanu-reppa* [Tel.] n. The eyelid. కనురెప్పలు in the twinkling of an eye. కనురెప్పలు The eyelashes.

కనురెప్ప *kanu-rēṭṭu* [Tel.] v. n. To open the eyes. To open, as grain when boiled.

కనువికి *kannu-viki*. [Tel.] n. A snake.
కాను, చతుశ్చక్రము. (అ. iii.) (So called
because it is supposed to hear through
its eyes.)

కనువెచ్చ *kannu-velisa*. [Tel.] n. Slight heat.
మరివెచ్చ.

కనుసన్న *kannu-sanna*. [Tel.] n. A sign with
the eye: a wink.

కన్గంబ *kanganta*. [Tel. కంబ+కంబ.] adv.
Right in the face, plainly. ప్రత్యక్షముగా.

కన్గప See కనకప.

కన్న *kanna*. [Tel.] adj. (Contracted from
కనిన who begot). "By birth" (a parent)
as distinguished from పెంపుడు "by
adoption." కన్నతండ్రి one's own father
or natural father; కన్నతల్లి one's own
mother; కన్నబిడ్డ a child by birth, not
by adoption. కన్న (i. e., కనిన seen,
perceived.) adj. Any, miscellaneous, in-
discriminately taken, vile. కన్నకూళ్లు any
food that one could get. కన్నకూలుల vile
language. కన్నవాడు anybody, without
selection. కన్నవారు strangers, anybody.
కన్నచోట anywhere. In Para]. v. 46.
కన్నదిశగా in any way or direction,
headlong. కాక కన్నది దిశయిది the crow
eats trash.

కన్న or **కన్నా** *kanna*. [Tel.] affix. Than.
కంటె. దానికన్న యిది నల్లది this is blacker
than that. దానికన్న యిది వేరు this is differ-
ent from that. ఏకన్న కంటెరేడు. there
is no greater rogue than you.

కన్నగాడు *kanna-gadu*. [Tel. from కన్నము.]
n. A house breaker.

కన్నడ *kannadu*. [Tel.] n. Disregard, neg-
lect. ఉపేక్ష. కన్నడిము *kannadimuru*.
v. a. To disregard. ఉపేక్షించు.

కన్నడము *kannadamu*. [Tel.] n. The Canara
or Carnatic; a name including the Telugu
and Canarese countries. Canarese lan-
guage. కన్నడి అక్షరము the Canarese

character. కన్నడికము. కన్నడికలకము
kannadi-kalasamu. n. The 'blessed light'
or holy candle. See అంకి. కన్నడి or కన్న
డిడు *kannadi*. n. A native of the Canarese
country. కన్నడికేశుడు. Also, a contemnar
ఉపేక్షించువాడు.

కన్నరావు *kanna-povu*. [Tel.] v. n. To be
pierced through by a robber as a wall.
కన్నమువేయబడు.

కన్నము *kannamu*. [Tel.] n. A hole made
by burglars through a wall. కెళిన్న
ము a way dug under a wall by thieves.
BD. v. 701. కన్నపుకత్తి *kannapu-katti*.
n. A housebreaker's wrench. A sharpened
bar of iron to bore a hole through a wall.
కన్నపుముట్టు or కన్నకోల *kannapu-
muttu*. A crowbar used in digging such
a hole; called in thieves' slang, a jemmy,
botty, or a rook. కన్నముపెట్టు or కన్న
మువేయు *kannamu-pettu*. v. n. To com-
mit burglary; to dig through a wall.

కన్నయ్య *kannayya*. [Tel.] n. A father by
blood (as distinguished from an adopted
father). Another meaning is in use.
When parents fear an infant may die,
they sometimes bore a crevice through
the wall and put the babe through it;
then they name their son కన్నయ్య "him
of the cleft" as received directly from
the deity.

కన్నర *kannara*. [Tel.] n. Catastrophe,
misfortune. ఆవర. Sorrow, grief దుఃఖము.
కన్నరి *kannari*. n. A sorrowful man
దుఃఖితుడు.

కన్నరక *kannalaka*. [Tel.] n. Disregard
ఉపేక్ష. Vasu. iv.

కన్నరెడ్డి *kannaretti*. [Tel. కన్న+రెడ్డి.] adj.
Blind. నడ్డి, చీకు. n. A blind man. నడ్డివాడు.

కన్నాకు *kannaku*. [Tel. కన్న+అకు.] n. The
spoke of a spinning wheel, which, being
the last put in, keeps the rest all tight.
The outside leaf in a bundle of betel
leaves. The finishing bit or corner stone:

కన్నా kanna

243

కన్య kanya

that which keeps all the rest right. A noble or excellent person. కన్నకుడు; ముఖకుడు, అగ్రముడు. M. VI. i. 92.

కన్నాత kamata. [Tel.] n. A hug or catch in wrestling. T. iii. 121. Jla. 1. 137. కన్నాతలాగెరు to try a fall in wrestling. (The various words about wrestling, given in ABA. ii. 393 are not explained in any book; and are not understood by wrestlers at the present day.)

కన్నీయ Same as కన్య.

కన్నీరు kantru. [Tel. కన్ను + నీరు.] n. Tears.

కన్ను or కను kanna. [Tel.] n. The eye. కన్నము. Sight చూపు. An orifice, small hole or hollow చింద్రము. The black mark in the middle of the parchment or of a drum. చుట్టెముదిలినవానిలోనుండు కుండ్రని చుట్టెనుండు. A trace హాద. The bush for box in a carriage wheel బడికన్ను. An arch or a span in a bridge పంతెవ్యాసము. The eye-like spot in a peacock's train నమలిపుక కన్ను. The mesh of a net పులికిచింద్రము. The eye or joint or knot in a cane or reed కెనులోనినవానికనుపుకొంది గుంట. చాపరికన్ను the small end of the drum. కన్నువిచ్చు to open the eye. The abl. is కంటి thus కంటికి to fall into the eye, to be in view. నాదిక కండ్లు అనుపపపు he cannot see కన్నుకరపడినవాడు a blind man. కండ్లు తిరిగి పది I turned giddy. పెద్దకండ్లుచేయు to look angry. కన్నులెర్రచేకొను to make one's eyes inflamed with wrath. కన్నగట్టు kanna-gattu. n. Fascination, deluding. కన్నగట్టు to delude, or blind the eyes. కన్నుకట్టదిద్దు magic, legerdemain. The art of being invisible. కన్నుగన or కన్నుదోయ A pair of eyes. కన్నునీరు or కన్నీరు tears. కన్నుల్రాయ (B. 1. 107.) To evade, delude. కన్నుమూసినంత a blindman's buff. కన్నుమూసి కంటిట్టిట్టు as though blind. కన్నుమూస or కనుమూస to delude చెందిన. కన్నులలో చూచు to see with one's own eyes, view

distinctly. కన్నువేయు to cast an eye on, to long for ఆశించు. కన్నులచూపు the sugar cane చెరుకు. కన్నులబింకాడు. Cupid మన్మథుడు.

కన్నుతిరికి kanna-tiriki. [Tel.] n. A fish called *Trygon kuhlii* (F. B. I.).

కన్నె or కన్నీయ kanne. [Tel.] n. A virgin, a young girl, a daughter. Same as కన్య.

కన్నెము or కన్నెముకాయ kannemu. [Tel.] n. A fowl's gizzard.

కన్నెరికము kanerikamu. [Tel.] n. Maidenhood, virginity. కన్యాత్వము. కన్నెరికములయ, కన్నెరికముపెట్టు to deflower.

కన్నెరేడి, or కామరేడిప్పి kenne-reefi. [Tel.] n. The bird called the Bastard Florikin; or stone-curlew, *Edicnemus scolopax*. (F. B. I.) కారంపము.

కన్య. కన్యక, కన్నీయ or కన్నె kanya. [Skt.] n. A virgin, a maiden. పెండ్లికాని పడుచు. Daughter కూతురు. A maiden, a damsel ఆకుది. The sign Virgo. adj. 1. New కొత్త. కన్ను పెరుగు new or fresh flash of lightning 2. Young or small. కన్నెకన్యము the onset in a battle యగ్ధాదిండుము. కన్నెబావి a poor well, one not abounding in water. కన్నెబిల్వలోం the skin of a young tiger. కన్నెవాది a young mango tree. కన్యకనము or కన్యాత్వము kanya-tanamu. n. Maidenhood.

కన్యాకూజము kanya-kubjama. [Skt.] n. The country called Canouj.

కపటము kapatamu. [Skt.] n. Hypocrisy, insincerity, cunning, artifice, dissimulation. కపటనిద్ర feigned sleep. కపటకర్షణ మైకటాధారకరు he who wore the form of a tortoise. కపటస్థుడు or కపటి kapatisthudu. n. A hypocrite కపటము kapatatsu. v. n. To be hypocritical కపటమైనది.

కప kapa

244

కప్ప kappu

కపర్దము *kapardamu*. [Skt.] n. The braided or unatted locks of Siva. కపరదముడి.

కపర్ది *kapardi*. n. A title of Siva.

కపాలము *kapalamu*. [Skt.] n. The skull తలపూర్తి. **కపాలమోక్షము** *kapala-mokshamu*. n. The bursting of the skull: lit. deliverance through the skull. Breaking the skull of a corpse to allow the spirit to escape. **కపాలి** *kapali*. n. The skull-bearing god. Siva.

కపి *kapi*. [Skt.] n. A monkey. కౌరవ కపిశ్వాడు a title of Arjuna. కపిమర్దినాశము a monkey-like grasp, obstinacy, pertinacity. (This alludes to a mode of catching a monkey, by putting grain into a coconut with a hole large enough to admit the monkey's hand: he thrusts it in, and after grasping the grain, his fist is caught in the hole: he obstinately refuses to let the grain go, and thus is secured.)

కపింజలము *kapinjalamu*. [Skt.] n. The Francoline partridge. *Francolinus ukhgaris* (F.B.I.). P. iii. 96. చిక్రపక్షి, చిక్రములము చిక్రములముల పక్షిపక్షి.

కపిథము *kapiththamu*. [Skt.] n. The wood apple. *Peronia elephantum* (Roxb.) కంఠపండు. "నలుగురకపిథవత్" good in appearance but worthless like a wood apple eaten by an elephant.

కపిలము *kapilamu*. [Skt.] adj. Dun, dark brown, tawny కౌశలమునకుటి రంగులు.

కపిలే *kapile*. [Tel.] n. A water lift consisting of a large leathern bucket which is raised and lowered by a rope passing over a wheel and drawn by bullocks. పాల్. కపిలేతోలు to draw water by means of such a water-lift. కపిలేనుడు the iron ring that forms the lip of the leather bucket in such a well.

కపిలోహము *kapi-lohamu*. [Skt. from కపిల+లోహము.] n. The "tawny metal," i. e., brass. ఇక్రడి.

కపురము Same as కపిరము.

కపాణి *kapani*. [Skt.] n. The elbow. కాపెయ్య.

కపారము *kapotamu*. [Skt.] n. A dove. కుప్ప. A pigeon కాపురము. **కపారపాలిక** *kapota-palika*. n. A dove-cot, a pigeon house. కాపురపునూడు.

కపాలము *kapalamu* [Skt.] n. The cheek, స్వకవలకల్పితకథ a story made out of one's own head, an original story.

కప్ప *kappu*. [Tel.] n. A frog. తిరుమకప్ప or చిరుప్ప a chunam frog or flying frog. జోరుమకప్ప the bull frog. తలకప్ప a tadpole. రామకప్ప a frog that in croaking produces a sound like రామ రామ. కంపాలకప్ప one that produces a sound like tick, tick. కాళికప్ప one that produces a sound like ugni, ugni. రాచకప్ప and సోమరాకప్ప are other species. Various species of fish are called కప్పలు. See Russell, plates 19 to 20. **కప్పకుడుపు** *kappa-kurupu*. n. An abscess in the heel. **కప్పచిప్ప** *kappa-chippa*. n. A bivalve shell. నీటికప్ప.

కప్పదము *kappadamu*. [Tel.] n. Cloth. కాని కప్పదము cloth dyed red.

కప్పటాళము *kappa-talamu*. [Tel.] n. A padlock. కుడదీయ.

కప్పము *kappamu*. [Tel.] n. Tribute. కప్పము కట్ట to pay tribute.

కప్పరము or **కప్పరపాటు** *kappuramu*. [Tel.] n. Agitation, emotion. **కప్పరపడు** *kappara-padu*. v. n. To be eager, to be agitated, to be nervous over a thing. పంక్తుమడు, తొక్కుమడు.

"కాళిపాదుడమని కప్పరపడుకలె." Vamsa i. 49.

కప్పరపాలు *kappara-palu*. [Tel.] n. A light cloth woven like hunting.

కప్పలి *kappali*. [Tel. cf. Tam. కప్పలి.] n. A boat. ఓడ. నావ.

4b kappd

245

95- 1264

३३ "उत्पत्तिर्धर्मः साधना"

కొప్పరమునుకూడ శీత దినమున బె

శ్రీ సృష్టినిదలకి చూంఁ జెడి

కన్నులినీధమునను దేను కడలకనిలిచెన్.”

Feb. 11.

కప్పరూ *kapparu*. [Tel. కప్ప+రూ.] adj.
Bright black, glossy.

కాపి. [Tel.] n. A pulley.

కప్పిరము *kappiramu*. [Tel.] n. A mottled skin, as in leprosy. HD. iii. 1036.

కప్పిరి *kuppiri*. [Tel.] adj. Dusky. చీకటిపూరితముగా *chīṭi-pūrita* there is still some darkness.

కప్పిరిగడ్డు *kappiri-gadu*. [Tel.] n. The nightjar or goat-sucker, a bird that flies in the gloaming. There are several species. *Cupirochus asiaticus*. *C. incurvus*. *C. indicus* (F. B. I.)

కప్ప *kappu*. [Tel.] n. A covering, a cover; the outside of anything: the husk of grain. The exterior surface or coat. Thatch, roof. Colour, as being a cover. Darkness. Blackness: also the dark colour applied to the teeth by some natives. ఇటికప్పు or కైకప్పు the thatch. నలుకప్పు a cover, adj. Black, dark, deep (as colour) కప్పుదామర dark red. కప్పు మధుక కుంభం a peacock, as its neck is black. కప్పు తిరుమల fire. కప్పుపచ్చి sap green. కప్పు రామ a sapphire blue. కప్పుమల the "black hill." కప్పుకొండ. కప్పు మేనినామ the planet Saturn. (నామ = క్రమానామ). కప్పు రెండురూపుల crimson rubies. v. n. To spread, extend, come on, to cover, to settle as clouds or smoke. క్రచ్చ. v. a. To cover, to place as a covering. అచ్చుచేసు. కప్పుకొను *kappu-kōnu*. v. a. and n. To cover oneself with. అచ్చులకప్పుకొను to greet: or rejoice at the sight of. కప్పండు *kappudu*. n. Covering అచ్చుచేసు. కప్పు పెండు *kappudentu* Same as కప్పు v. n. కప్పుబల్లి *kappu-balla*. n. A plank of wood placed above the lintel of a door. గద్దె అ పైనను కప్పుబల్లి అచ్చుచేసుట చేయవలెనని పాతమున.

కప్పురము *kappuramu*, [from Skt. कपूर-
రము.] n. Camphor, కప్పురదాసి a woman
who wears scented clothes.

కప్పుర *kappura*. [Tel.] n. An earthen dish, trencher or porringer used in begging alms. కిన్నాకరము. A small vessel or jar. కూర్మ, కుమరదేవు, సానిక. A skull కపాళము.

శ్రవణము Same as శ్రవణము. (q. v.)

కఫము *kapham*. [Skt.] n. Phlegm. కఫము.
 కఫి *kaphi*. n. A phlegmatic person.
 కఫి.

కబంధము *kabandhamu*. [Skt.] n. Water.
A headless trunk retaining vitality.
క్రియ-ముఖమితి స్మృతి-శీలము.

కబంధుడు *kabandhuḍu*. [Skt.] n. The name of a demon. ౨౩ రాశిచక్రము. The moon's ascending node కేతువు.

कबरी kabari, [Skt.] n. A braid or fillet of hair. The top knot in which Hindoo females tie their long hair. कबरी, कबरी
कबरी a fine head of hair.

కబళము *kabalamu*. [Sk.] n. A mouthful, a bolus. వానితోను మాయపెట్టుకు 2. కబళము చేసి they gave him a sop to make him hold his tongue. కబళింసు *kabalinsu*. v. n. To swallow, devour. To snatch, seize. To pervade (as sparks or flashes do the sky.) పెంక, తుఫాను, వాగ్దేవు.

కబాడము kabādamu. [Tel.] *n.* A bullock load of firewood, కబాడముగోల bullocks carrying firewood, కబాడపువారు a seller of firewood.

కబాతు or కబాతుకాడి kabātu. [H.] n. A coupon. విక్రయతీకెట్.

ಕೆರಾಯ or ಕೆರಾಯ್, *kerayi*. [H.] n. A shirt, an ornamental garment. ಕೆರಾಯ್ ಶರ್ಟ್, ಕೆರಾಯ್ ಶರ್ಟ್.

కబు kabu

246

కమ kama

"నవప్రవృత్తిని నానామూలం,
శ్రుద్ధినివచ్చేవట్లకలాయరాగుణం."

K. P. v. 232.

కబురు kaburu. [H.] n. A message, news.
సమాచారము, వార్తావార్త.

కబేలా kabēla. [H.] n. A bill of sale, a
grant.

కబోది kabodi. [Tel.] n. A blind man.
అంధుడు.

కబ్బము kabbanu. [Tel.] n. Poetry. An
original poem. కావ్యము, ప్రబంధము, కబ్బపు
కూరువారి an author of a poem కావ్యము
రచించువాడు, a poet కవి.

కబ్బి kabbi. [Tel.] n. Trick, craft, secrecy.
(Guntur) కపటము.

కబ్బిలి kabbiti. [Tel.] n. A toddy seller.
కల్లమ్మకారు.

కమండలుపు kamandulupu. [Skt.] n. A bowl
or cruise carried by a Hindn ascetic.
సన్యాసులందుకొనే గిన్నెవంటి మంటిపాత్రము.
కమండలి kamandali. A hermit: "he who
carries a cruise."

కమటము kamatanu. [Tel.] n. A portable
furnace for melting the precious metals.
అగపరెవాని పంటిటి.

"చ॥ కమటముక్తి క్షేపించియెరిగిల్లను
గత్తె మత్తె చీల్లముల్
ధమనియల పాపిణియలు మొలకై నును
బట్టెడ వీరుకారు పా
సము పలుకారు మాన బలనాదె
పరీక్షల మమలూదిగా
మరగధిక్రకారక సమాప్తయము
దొక్కరుడుండు నెప్పుడెక్
నాంస. ii

కమకము kamatham. [Skt.] n. A tortoise.
కమకి a female tortoise, a small tortoise.

కమతేంద్రుడు kamathēndrudu. n. The
father of tortoises, or king of turtles.

కమరము or కమ్మరము kamakamu. [Tel.] n.
Partnership. అంశములేదేయ కీర్తియు. The

cultivation which an owner carries on
with his own farming stock. Labour,
tillage. కృషి, వ్యవసాయము. కమరకారు or
కమరీడు or కమరకారు a labourer, or slave
employed in tillage.

కమనీయుడు kamanyimuru. [Skt.] adj.
Charming, graceful, delightful, lovely.
ఇంద్రుడు.

కమనకుడు kamanaudu. [Skt.] adj. Lustful,
eager. కామకుడు.

కమరు or కమారు kamaru. [Tel.] v. n. To
singe, be singed or charred. కాలు. To
smell badly. కమరుము or కమరుపు kama-
rupu. v. n. To singe or char. కాల్పు. కమ-
రు. adj. Singeing, burning. కమరూపన
a smell that arises from something
burning as hair. కాలికంపు.

కమలి kamala. [Skt.] n. Lakshmi the god-
dess of prosperity.

కమలము kamalanu. [Skt.] n. The lotus,
Nymphaea nclumbosa, water-lily. తామర,
ఎర్రతామర. Also, water నీరు. కమలకము
the petal of a lotus. కమలచక్రము a
rose pattern, a flower shape. కమలకరము
a tank abounding with the lotus. కమలా-
కారము heart shaped. కమలాపూడు
kamalāptuḍu. (from అప్త dear) n. The
sun, because he is dear to the lotus,
which expands as he rises. కమలా-
సముడు kamalāsanuḍu. (from అసన a
seat.) n. The god Brahma, because the
lotus is his throne. కమలాపండు
kamalā-paṇḍu. (from Skt. కమలము water
and Tel. పండు. lit. Juicy fruit.) n. The
orange called a loose jacket. కమలినీ
kamalini. n. A tank abounding with the
lotus: the lotus itself.

కమలు kamalu. [Tel.] v. n. To blacken, to
be parched, singed or darkened. కండు.
కాలం. కమలించు kamalinu. v. n. To
parch, scorch, blacken, singe.

కమసాలవాడు kamasala vadu. Sutra as కంసాల.

కమా kama

247

కమ్మ kammi

కమాకు kamaku. [H.] n. An arch, a bow.

The spring of a carriage. చిల్లు, చిల్లువంపు

కట్టవము. కమాకుకర్త kamaku-karra. n.

The bow of a drill. కమాకువద్ద kamaku-

badda. n. The spring of a watch.

కమాకడపా kama-dusta. n. A large bow

for cleaning cotton. కమాకు (from Fr.

command) a march or military journey

2. కకుడికి విహాయులొనడము. కమాకుచోవు

kamaku-povu (used by servants of Euro-

peans) to go on circuit.

కమాయము or కమాయువు or కమాయివు

kamayivu. [H.] n. Business, public

business: affairs, details. Management

of affairs. నిర్వాహకము, క్షణవారవత్త.

News. Time of management. అతని కమా

విషయలో in his time, during his manage-

ment. మా కమాయివుచూచేవాడు our agent.

కమి or కమికిరి kami. [Tel.] n. A large hand-

ful. కమికిరు as large as the spread hand

fingers will contain.

కమిటి kamiti. [Eng.] n. A committee, a

number of people associated for some

purpose, generally a bad purpose.

కమితము kamitamu. [Bkt.] adj. Loved,

beloved. కమితము.

కమియు kamiyu. [Tel.] v. n. To meet, to

oppose, కదియు. To be squeezed or re-

duced to powder కుంకు. To become over-

ripe మాగు.

కమాకు kamaku. [Tel.] v. t. To take. కట్టు

కొడు, క్రమించు. To swallow మింకు.

కమాకా kamaku. [Tel.] n. A partridge,

the grey partridge, *Francolinus pondico-*

rius (F. B. I.). కాకా.

కమ్మ kammi. [Tel.] n. A branch, or bough

of any tree of the palm species. మట్ట.

A letter or bond written upon a

palm leaf, a bond or agreement. కేళ.

A kind of large drop ear-ring worn by

Hindu women. క్రీల కట్టకూరము. గుడ్డుకమ్మ

a globular ear-ring. కెడ్డుకమ్మ or బండము

కమ్మ an ear-ring formed as a cup

which hides the whole ear. కమ్మ or కమ్మ

వారు. n. The name of a class of Telugu

Sudras. కమ్మకర్తి a sort of bill-book used

by them. కమ్మని a female of that caste.

కమ్మ or కమ్మ. kammi. [Tel.] adj. Delicious,

in odour or taste, sweet. కమ్మనిచెడి fine

gold. కమ్మగా well, in good order, sweetly.

కమ్మగాడ్డు a fragrant breeze or wind.

కమ్మడము or కమ్మన [Tel. from కమ్మ adj.]

fragrance, deliciousness. మాధుర్యము, సా

రసము. కమ్మని (fragrant, pleasant. కమ్మనీరు

the nectar or honey of flowers. మక

రెండు. కమ్మనూనె good sesamum oil or

fragrant oil. మంచిమానె. కమ్మపిల్లి the civet

cat కుమకుట్టి. కమ్మపిల్లడు or కమ్మపిల్లకాడు

the sweet or lovely bowman, an epithet

of the Hindu Cupid.

కమ్మకమ్మ kammatu. [Tel. కమ్మ+అమ్మ.] n.

An instrument for drawing out wire.

కంపరివాడుకమ్మలాగనిమ్మకమ్మ.

కమ్మకమ్మ Same as కమ్మకమ్మ. కమ్మకమ్మ

kammakadu. [Tel.] A man of the

goldsmith caste.

కమ్మకమ్మ Same as కమ్మకమ్మ. కమ్మకమ్మ

Same as కమ్మకమ్మ.

కమ్మకమ్మ kammaramu. [Tel.] n. Smith's

work, iron work. కమ్మకమ్మ, కమ్మ

or కమ్మకమ్మ kammaravadu. n. An iron-

smith or blacksmith. కైకకమ్మకమ్మ an

itinerant blacksmith.

కమ్మకమ్మ or కమ్మకమ్మ kammaru. [Tel.] n. A

girdle. కమ్మకమ్మ.

కమ్మ kammi. [Tel.] n. A wire, bar, beam.

Border, a fringe, edging. అండు. A

fellow కండ్లకండ్లకమ్మ. కండ్ల. కమ్మకమ్మ,

మక్కుకమ్మ, or మక్కుకమ్మ a nose ring. కమ్మ

రీసిపోయినది there is a peg loose, i. e., the

plot is discovered. కమ్మకమ్మ a fringed

cloth, or one with a border, edging, or

కమ్మ kammi

248

కర kara

selvage. కమ్మబండి *kammi-bandu*. A cart with wheels having spokes and felloes on the wheels, as opposed to చెడబండి a cart with solid wheels.

కమ్మరించు *o* కమ్మిరేయి *kammi-rintu*. [H.] v. t. To cover. మాయ. To conceal కాచు.

కమ్మ *kammu*. [Tel.] The sing. imperative of అగు to become. Be thou : become thou. కృతార్థదత్తకమ్మ may you succeed ! సహాయకమ్మమాకు be thou our aid, assist us.

కమ్మ *kammu*. [Tel.] v. t. To beat out into wire. కమ్మగా చేయగొట్టు. To overspread or cover మాయ, వ్యాపించు, క్రమ్మ. కమ్మకొడు *kammu-kodu*. v. a. To pervade, as smoke ; to veil, hide, screen, conceal ; to surround. శత్రువులు వానిని కమ్మకొనిరి the enemy surrounded him on all sides. వానిండుకమ్మగది I became hoarse. మత్తకమ్మపడ్డాను a stupor came over me and I fell down. వానికి కావలసి నంత అలము ఉన్నది ననుక వాడు చేసినదిగా వాణ్ణికమ్మకొన్నారు he had abundance of friends, so they screened him from punishment. కమ్మదల *kammu-dala*. n. Covering, concealing. కమ్మదలచేకొనెను with a view to conceal his roguery.

కమ్మనీళ్లు *kammu-nellu*. [Tel.] n. Water with which cloths after bleaching are tinged bluish.

కమ్మనాకు *kammer-aku*. [Tel.] n. A strong smelling species of black betel leaf. కరపులలోమలపాకు.

కమ్మము *kammu*. [Skt.] adj. Beautiful, desirable. ఇంద్రుడు, ఇచ్చకుల.

కయి *kayi*. [Tel. cf. Tam. కై.] n. The hand. చేయ్య.

కయివారము *kayi-varamu*. [Tel.] n. Praise, worship. స్తోత్రము, ప్రార్థన.

కయ్య *kayy*. [Tel.] n. A brook, a creek A bed in a garden or field. మడి. ఉప్పు కయ్య a salt creek.

కయ్యము or కయ్యటము *kayyamu*. [Tel.] n. A combat, fight, a quarrel. జగదము. కయ్యపునిండి or కలహకడు one who lives by fomenting quarrels. An epithet of Naimada. వాడుకడు. కయ్యల క్రమ a quarrelsome fellow. సమరల కయ్యటము brawls between rival wives.

కయ్యర *kayyara*. [Tel.] n. An inferior sort of pearl. హిమాలయకయ్య.

కర *kara*. [Tel.] n. The sea shore ; an embankment ; a sand bank. కడు. A stain ; dirt ; blackness. కారు, ముక. adj. Black, నల్లని ; తీక్షణ కర్మము ; rough, harsh బరుసు. కృష్ణకర a bank or dam on the shore of the Krishna. కరగట్టు *kara-gattu*. v. n. To be stained or soiled అక్కడ ఉద్దరించి కర్ణిపడి the place was soiled with urine. కరహళ *kara-roka*. n. A backwater, or marsh near the sea.

కరంకము *karankamu*. [Skt.] n. A skeleton. శాశుల మేనున్నరేని భోజించు. The breast బొక్క. The head తల. A roll of betel. తాంబూలపురిదా.

కరంజము Same as కానుకనెట్టు. (g. v.)

కరందము *karandamu*. [Skt.] n. A casket. కరాండు, బస్తా.

కరంధము *karambhamu*. [Skt.] n. A sweet mixture, either of flavours or scents ; a mess of food, a pudding or cake. మెను నుతో తడిచిన కలబండి. కరంధము *karam-bhamu*. adj. Mixed : pounded.

కరక *karaka*. [Tel.] n. The yellow myrobalan, *Terminalia chebula*. Ainslie. i. 237. See కరకాయ. కరక *karaka*. n. Blackness, darkness. adj. Black, dark, ugly. కరకకడు a shabby beard, like a goat's కరకేల rich or fruitful black soil.

కరక karaka. [Skt.] n. Hail. A hailstone. హాళ్యం. కరకము karakamu. A pipkin, or small pot. The cruise of a student or ascetic. కరకదండ.

కరకంజు karak-anju. [Tel. కరక+అంజు.] n. A border dyed with the juice of the Myrobalan.

కరకంజుడు kara-kankudu. [Tel. from కర black.] adj. "Black throated" An epithet of Siva.

కరకంజుట్టు kara-kanda-chettu. [Tel.] n. A jungle bush the seed of which is used as medicine.

కరకం karakani [Tel.] n. A hunting weapon. కేరకంబులను ఉపయోగమున నికరధనులను అయ్యెను. "నికరకంబులను కరకంబులు" దుర్గా. iii.

కరకర kara-kara. [Tel.] v. Sharpness. 2౪ యంబు. పిల్లము. A harsh, grating sound. సూర్యుడు కరకర ఉదయించినప్పుడు just as the sun was rising. కరకరమని వ్రాసినాడు he wrote so that the scratching of his pen could be heard. కరకరమనినాడు I could hear him chewing. నాకు కరకరమని అనిపించింది I felt very hungry.

కరకరి karakari. [Tel.] n. Violence, outrage. కేడు, కలె, కుగ్రహము. Anger, dislike క్షేమము. Pain వాద. adj. Angry, cruel కడుడు. కరకరించు kara-kar-inju. v. n. To rage, be violent.

కరకన or కరకసా karakasa. [Tel.] n. Ill will, contention, jealousy, spite. A contest regarding boundaries of land. A border feud. కరకసాదు, కరకసాదులు disputed land, debatable ground.

కరకు or కరుకు karaku. [Tel.] n. Sharpness, as of a file or a saw. Roughness, as of a cat's tongue; harshness కరుకుము, వాడి. adj. Sharp, rough, harsh. కరుకు బిల్లులు sharp arrows కరకు కరుకు. To be rough. వాడిని కరుకుచుంటారు they made him angry. కరకుడు

karaku-damma. n. Sand. కరుకు. కరుకు పాతా a four-rupee pagoda. కరకుగిలు karaku-gilu. v. n. To become harsh or hard. దురుకు.

కరకులు or కరుకులు or కరకులు karaku-lu [Tel. from కర a spit and కుటు to pierce.] n. A rasber of meat; a steak. కాలహా. iii. 69. 72. కరుకు.

కరకాయ karakaya. [Tel.] n. The fruit of the కర (q. v.) వానిని కరకాయలుగా he is ruined: వానిని కరకాయలుగా I have ruined him.

కరగము karagamu. [Tel.] n. A saw. కరుకు.

కరగు or కరుగు karagu. [Tel.] v. n. To melt. కరుచు. To waste away, to be emaciated. కరుచు. To dissolve away. To be out, as a bank by the stream. To go down or go off, as a boil. "కరు కరు కుట్టు కరుచుచు వచ్చె." (Vema.) the oftener gold is melted the finer it becomes. అందుకు వానినప్పుడు కరగునా his heart melted. కరగు, కరుగు, కర గును, or కరిగును v. a. To melt. కరగు n. Melting కరుగు.

కరగోడ kara-goda. [Tel.] n. A fence. కరగి.

కరచు or కరుచు karachu. [Tel.] v. a. To bite. కలుగించు. To teach, instruct. To learn. అభ్యసించు, కరుచు. కరుచుకు karachu-konu. v. n. To adhere, stick, to catch, as paste. To hold as a hook, lock or button.

కరము karajamu. [Skt.] Lit. "what grows on the hand." n. A finger nail.

కరము karajamu. [Skt.] n. A crow. కర

కరటి karaji. [Skt.] n. An elephant. ఏనుగు. కరటి adj. Stubborn, brutish, villainous. మంకు. A cheat, a deceiver మంకుడు. A bear ఎనుగు. కరటికము karati-kamamu. n. Villainy. Deceit. మంకుడు. కరటికము, కరటి

మోత్యము *karat-mutyamu*. A bad or inferior pearl.

కరము or కరము or కరము *karadamu*. [Tel.] n. A wave. య. Parij. ii, 59. కరము waves, billows.

కరము *karavamu*. [Skt.] n. A village clerk, a writer, an accountant. వాడు మర కరమునాని వ్రాసెకరముకాదు he has talents for speaking but not for writing. కరము the registrar of a district. కరము n. Instrument, means. కరము. An organ of sense. ఇంద్రియము. Making or causing, as in కరముకరము endearing. కరముకరము fattening, కరముకరము fortunate. కరముకరము the mind, intellect, volition and self-consciousness. మహాకరముకరముకరము. కరము thought, word and deed. కరము, వాక్కు, కర్మము. కరముకరము completely, absolutely, entirely. కరముకరము *karaviamu*. adj. Fit to be performed, worthy to be done చేయదగిన. కరముకరము or కరముకరము *karavikamu*. Clerkship: the office of a *Karavamu* or clerk.

కరము *karavi*. [Tel.] n. Manner, way, mode. విధము.

కరము *kara-talamu*. [Skt.] n. The palm of the hand. కరముకరముకరము as easy as possible. అలెటా.

కరము *karala*. [Tel.] n. A naughty or wicked deed. చుక్కెత్త. Childish desires చుక్కెత్త. కరముకరము *karataladu*. (కరము+అడు) n. An evil deer. చుక్కెత్తము.

కరము *kara-talamu*. [Skt.] n. The small leaved palm tree (as distinguished from కరము.) A musical instrument, a cymbal. Beating time by clapping the hands.

కరము *kara-billi*. [Skt. కర+ Tel. బిల్లి] n. A striped bag or wallet. A round bag. కుట్టము.

కరము *karada*. [Tel.] n. Desire. యిష్ట, కోరిక.

కరము *karadamu*. [Skt.] n. A gift. కామ్య.

కరము or కరము or కరము *karadive*. [Skt.] n. A hand lamp, a light borne in the hand. A torch దీపి.

కరము *kara-dipamu*. [Tel.] n. Boot. కుర్రాడు.

కరము *kara-pakka*. [Tel.] n. A faded ruby. మసినరత్నము.

కరము *kara-patramu*. [Skt.] n. A saw. కంఠము.

కరము *karapu*. [Tel. from కరము] v. i. To teach "బుద్ధింపుమనకు మరెవరముకరపు." B. X. 52. కరము or కరము *karapintu*. v. a. To make a thing bite; to cause one to teach.

కరము *kara-paka-rayi*. [Tel.] A counterfeit ruby, resembling a cornelian.

కరము *kara-phalamu*. [Skt.] n. A curry comb. కరము, కరముకరము కరము.

కరము *karat-bast-ovu*. [Tel. from కర and బస్త and అవు] n. A striped cow.

కరము *karabhamu*. [Skt.] n. A young camel. The edge of the hand.

కరము *kara-mardamu*. [Skt.] n. Same as కరము. (q. v.)

కరము *karavala*. [Tel.] n. A blacksmith. కర్పరి.

కరము *karamu*. [Skt.] n. The hand. వెయ్య. A ray of light కరము. An elephant's trunk కరము. A tribute or tax కర్మము. కరము adj. Great, much, adv. Much, very. కరముకరము very sharp looks. కరముకరము a very sharp nail. కరము a finger. కరము. కరము *karavatham*. adj. Present, ready to hand. కరముకరము a finger nail. కరము.

కరము *kara-mati-torra*. [Tel.] n. *Carcharias menisotrali*. పికపాత్ర (F. B. I.)

కరము *karava*. [Tel.] n. A sort of parsley.

కర kara

251

కరి kari

కరము karajamu. [Tel.] n. A small cup. చిన్న పదిరె.

కరవాడు or కరవడి karu-vadu. [Tel.] n. Salt fish. ఉప్పు చేసే. Dried fish ఎండిన చేసే.

కరవాలు karu-vayi. [Tel.] n. A curved iron bar which is put inside a small mouthed metal pot to meet the blow of the hammer outside. కంఠవాడు కుత్తితో పాత్రము లకు పొంగునపుడు వానిలోపల ఒత్తుడుగా వుండే రాతిము.

కరవాలము or కరవాలు karavalamu. [Skt.] n. A sword. ఖడ్గము.

కరవీరము karaviramu. [Skt.] n. The oleander plant. కత్తిర.

కరవు karavu. [Tel.] n. Same as కరువు.

కరవేడు karu-rēnu. [Tel.] n. The root of the plant, *Lacaudula carmosa*. Heyne.

కరపాణి karu-sana. [Tel.] n. A grindstone.

కరకము karakajamu. [Skt.] n. The fibrous root of a lotus. కామరదంబ.

కరా kara. [Tel.] adj. Sharp. పొడవైన. కరా మూరకత్తి, కరామురి or కరామూరి karajaru-katti. n. A sword.

కరాము karajamu. [Tel.] n. A pill box. A pounset box for essences. పదిరె.

కరాదు karadu. [H.] n. An agreement. కరాదు చేసు to enter into an agreement. కరాదుపాద a written agreement.

కరాళము karajamu. [Skt.] n. The backbone. కెత్తుమక. adj. High, uneven, abrid, terrible, dreadful. ఉన్నతమైన, అభయమున, భయమునపుట్టించే కరాళించు karajalu. v. n. To cry loud. జూరించు. To neigh పరించు. v. t. To blame నిందించు. To bully, to bluster, or browbeat.

కరి kari. [Tel.] adj. Black. కరి n. Blackness. The uterus of animals. పొట్టకుల రూపి, కుట్టకము. An illustration నిర్దేశము. A witness పాక్షి. A limit సరి.

కరి kari. [Skt. from కరము.] n. An elephant.

కరికర కరికరి karikara-krida. n. Tiskling, tinkering, handling. పుట్టకులు. కరికరి kariri. n. A female elephant. కరి రంధ్రము karirandru. n. The chief or noblest of elephants.

కరింగోలు karungolu. [Tel.] n. A kind of leopard.

కరికరి karikari. [Tel.] n. Anger, passion, చిరు. కరికరి adv. Rapidly, angrily. కరికరిపెట్టు to plague, harass. కరికరి కరి-kola. n. Torment, plague.

కరిఖలుము kari-khalumu. [Skt.] n. Gambling for pleasure. కడుగువాడే నాడు.

కరికలు karikalu. [Tel.] n. plu. A particular caste of weavers.

కరిది karidi. [Tel.] n. A kind of musical instrument made of leather. పుచ్చాబ్బిపత్తము.

కరికూపము kari-kupumu. [Tel. another form of కరుకూపము.] n. Dirt; particularly cobwebs; soot; the blackness produced by wood smoke, as distinct from కలుక or lampblack.

కరియ kariya. [Tel.] n. Black colour. పుట్టకు.

కరికె karice. [Tel.] n. The bridge of the Vina the Indian guitar.

కరికెడు kari-redu. [Tel.] n. The custom of leaving ploughed land unsown till after rain falls.

కరికెడు కరి-రేపు-చెట్టు kari-repu-chettu. [Tel.] n. A species of కేస (the margosa tree.) కరికెడు లకు its leaves. Ainslie ii. 139.

కరివెట్టు kari-velpu. [Tel.] n. The dark god, i. e., Krishna కృష్ణుడు.

కరిపశము or కరపశము karipashamu. [from Skt. కృషి.] n. Agriculture, cultivation, tillage.

కరిపెట్టు karipettu. [from Skt. పుట్టకు.] v. t. To oppose, to face boldly. To quarrel.

కరివము karivamu. [Skt.] n. The shoot of a bamboo, *Copporis aphylla* (Roxb.) కరివము, కరివముకొమ్మ.

కరివము karishamu. [Skt.] n. A cake of dried cow-dung. కరివ.

కరుకు karuku. [Tel.] n. Sharpness, harshness, roughness, medicinal drugs burnt to ashes. కరుకు. మురముమచ్చి రారినచాడి. కరుకు v. n. To rub. రారు. కరుకువరహా a coin worth nearly four rupees, commonly called *Behadari*, or *Three Swamy Pagoda*. కరుకు కేరము or కర్కు-కేరము to set a saw or sickle. To burn or calcine medicinal drugs. See కరక.

కరుకుట్టు Same as కర్కుట్టు. (q. v.)

కరుకోల karu-kola. [Tel.] n. A firing iron, for cautery.

కరుకు karukku. [Tel.] n. A sharp noise like that made in cutting or sawing. కరుకుటయందు కరుకు ధ్వని.

కరుగు karugu. Same as కరుగు.

కరుగు karugu [Tel.] n. An unopened ear of corn. కరుగుకొర్రె.

కరుమ Same as కరుమ.

కరుమ karumu. [Tel.] n. A lump, mass, ear of corn. A turf. The snuff of a wick. A wave, a ripple. A daily account or day book. కరుమి. కరికరిమడు the lesser or female surf, being the one nearest shore. కరుమి అడు the male surf being the furthest. పండికరుడు a piece of bread, or dough కరుడుకట్టు karudu-kattu. To conglomerate or form in lumps.

కరుణ karuna. [Skt.] n. Mercy, grace. కరుణితుడు, కరుణ. కరుణాన్వితుడు he who is merciful or gracious. కరుణించు karunintu. v. a. To pity, to have mercy on, to favour. కరుణించు.

కరుడు karudu. [Tel.] n. Skill. కరుడు. కరుడులాడు karudulaadu. n. A skilful man. కరుడు.

కరుబా-బజందు karu-baja-pondu. [H.] n. A melon.

కరుమల or కరుమలవాడు Same as కరుమ.

కరువ karuva. [Tel.] n. A hill. కొండ.

కరువలి karuvalli. [Tel.] n. Wind, air. గాలి, వాయువు. కరువలిగి Bhima or Hanuman. కరువలిగి. The Star Arcturus, వాస్తవిక కర్కశ్రము. కరువలిందు Fire అగ్ని, వాయు ముదురు.

కరువు karuvu. [Tel.] n. Melting: what is melted. The clay mould for a metal image. A crucible. కరువు. A lump or clot, as of mud. కరుదు. A. ii. 66. The fetus in the womb. కర్వుడు. Scarcely, famine. కరువు. కరువు adj. Scarce, as corn in a famine.

కరుమ karumu. [Tel.] n. A harsh word. కరుమచ్చి.

కరీకరము kari-karamu. [Skt.] n. A blow with the fist. కరికరిపాటు.

కరేవు karēvu. [Skt.] n. An elephant. ఏనుగు. A female elephant కరికెనుగు.

కరేపాకు karep-aku. [Tel.] n. The leaf of the black rapa tree. కరేప అకు.

కరోటకము karotakamu. [Skt.] n. A clothes' box. లుగుపెట్టె.

కరోటి karoti. [Skt.] n. The skull. తల.

కర్కంధవు karkandharu. [Skt.] n. The jujube tree. కరువట్టు, గోలకరువట్టు, ఎర్ర.

కర్కశ్రము or కర్కశ్రకము karkashramu. [Skt.] n. A crab. ఎర్ర. The sign Cancer. కర్కశ్రమునాది like the crab's talons. For, like the young of the viper the crabs are supposed to be born by rending and killing the mother.

కర్కము karkamu. [Skt.] n. A vase. కుండ. A mirror అర్జము. A white horse.

కర్కరి karkari. [Skt.] n. The large cucumber. పెద్దకూర. A small water jar with a spout సిడికూర.

కర్క karka

253

కర్త karta

కర్కశమ *karkashamu*. [Skt.] adj. Violent, harsh, rough to the feel, rugged. Hard, cruel, unfeeling కర్కశములేని, కర్కశమ, కార్కశం. కర్కశమైనవాడు harsh words. కర్కశము or కర్కశ or కర్కశా n. Roughness, want of smoothness : ruggedness. కదిక. A feud, an old grudge, particularly between those who dispute about their respective boundaries. కర్కశ పాము debatable land, ground claimed by both parties.

కర్కారుకము *karkarukamu*. [Skt.] n. The plant called *convolvulus pinniculatus*. కర్కరూకము.

కర్కటకము *karkotakamu*. [Skt.] adj. Cruel, hard. కర్కటకము *karkotakudu*. A snake so named. A cruel wretch.

కర్తవ్య *kartavya*. [H.] n. Expense. Same as కర్తవ్య.

కర్కరము *karka-kalya*. [Tel.] n. A sort of sweetmeat.

కర్తము *kartamu*. [from Skt. కర్తవ్యము.] n. An act, or deed. A good act, propriety. చేయుటకుది.

కర్మము *karmamu*. [Skt.] n. The ear. The helm of a ship కర్మము. కర్మధారుడు *karma-dhārudu*. A helmsman or steersman. ఓపవధువాడు. కర్మవక్త్రము or కర్మపురము *karma-puramu*. n. A sort of earrings. చెవికప్పు, తావిప్పు. కర్మమంత్రము *karma-mantram*. n. A spell or prayer whispered in the ear of a dying man. కర్మంశ an earring చెవికప్పు. కర్మము కర్మ *karma-karmi*. n. From mouth to mouth. వినిపించు. (Lit. from ear to ear—a phrase regarding news.)

కర్ణాటకము or **కర్ణాటము** *karnāṭakamu*. [Skt. from కర్ణ+వాడు, the black soil or country.] n. The Karnāṭaka or Kannada language. The Carnatic dance. A comedy : that division of acting which relates to love tales and emotions of amorous passion. కర్ణాటకీయ Native music, a Hindu band. కర్ణాటకీయ

Legendary tales, old wives' fables. కర్ణాటక ప్రభువులు the ancient kings or aboriginal princes.

కర్ణిక *karnika*. [Skt.] n. A trinket for the ear. చెవికప్పు.

కర్మికము *karmi-kāramu*. [Skt.] n. A sort of hill Cassia. కొండగోగు.

కర్మజపుడు *karma-japudu*. [Skt.] n. A toll-tale, a whisperer, an eaves-dropper. కొండగోగు.

కర్త *karta*. [Skt. from √kri, to make.] n. Maker, author, doer. చేయువాడు. The nominative case in grammar. కర్తృప్రకారము an author. అట్లు చెప్పరాదు కర్తృప్రకారము who are we that we should say this? అర్థాంత కర్త a half owner. విద్యార్థి కర్త a superintendent, an examiner. భవములుంటున్న కర్తనయందుకునా a son is the person concerned in our gains and losses. గ్రామకర్త the head of a village. "చెరువును నీ కర్త పుచ్చుచున్నాను నీకును నాకొకడు కర్తనడు." I live according to my own inclinations and have no master. నాని భవములు నీకు కర్త నయినాను I came in for both his goods and debts. కర్తవ్యకర్త he who presents a sacrifice : కర్తవ్య the warden of a temple. న్యాయకర్త an officer of justice, a ruler. ఈ అర్థిక నయము భక్తికర్తనకు వర్తమానమువాడు he died leaving four guardians or executors of his property. కర్మకర్త a lawgiver, a legislator. కర్త కర్త a mere tenant at will.

కర్తము *kartanamu*. [Skt.] n. Cutting, severing. కర్తించుట. కర్తరి *kartari*. Scissors కర్తరి. కర్తరి ముఖము *kartari-mukhamu*. n. A certain position of the hand in dancing.

కర్తలము *kartalāmu*. [Skt.] n. A black horse having white hoofs and a white tail. కర్తలము.

కర్తవ్యము *kartavyamu*. [Skt.] adj. Fit to be done. చేయరానిది.

కర్త karti

254

కర్మ karmi

కర్త karti. [Tel.] An inflected form of కర్త, కర్తౌ One "plough" of land, i. e., as much as one కర్త suffices for.

కర్తృకము kartrukamu. [Skt.] n. Doing, agency, action. **కర్తృత్వము kartrutramu.** n. Agency: the act or property of an agent. Delegated authority: అవినీత కర్తృత్వము ఉంచినారు they made him plenipotentiary, they entrusted the affair to him. అది చేయవలసిన కర్తృత్వము నాయందు వుంది the right to do this rests with me.

కర్తృముము kardamamu. [Skt.] n. Mud, mire. అడుగు.

కర్పటము karpṣṭamu. [Skt.] n. Bags, dirty clothes. Cloth in general. పట్టము. చిరిసిన పట్టము, మాడిన పట్టము.

కర్పరము karparamu. [Skt.] n. The skull: the cranium. కపాలము, కులపపుయముక. A vessel కొప్పెర; a weapon కర్పరము.

కర్పూరి karpūri. [Skt.] n. A kind of collyrium prepared from saffron. క్రూర పసుపునందు చుడిన అంజులికేయము.

కర్పూరము karpūramu. [Skt.] n. Camphor. పచ్చకర్పూరము crude camphor. రసకర్పూరము calomel. కర్పూరమనె camphor oil. కర్పూర అరిసెందు a fragrant kind of plantain. కర్పూరమకాయ a kind of small brinjal. కర్పూర బెండ a certain vegetable. **కర్పూరవల్లి karpūra-calli.** See under ఒముము. **కర్పూరశిలజాతు karpūra-shilajātu.** n. A foliated crystallised gypsum, the powder of which, like white alabaster, is used in the preparation of stucco and as a medicine for ulcers. Ainslie. ii. 70.

కర్పూరము karpūramu. [Skt.] n. Gold: రంగార. Variegated colour. చిత్రస్వరూపము.

కర్మండి karmandi. [Skt.] n. An ascetic. సన్యాసి.

కర్మ or కర్తము karma. [Skt. ✓ kri=to do.] n. An act or deed: action in general. అం. Religious action, such as sacrifice;

ablution. Actions, conduct, a course of procedure. Destiny; fate, that is, the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. Moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c. Funeral rites. The object of a verb in Grammar. చాని కర్మము ఎవ్వరు చేసినారు who performed his funeral rites? An art, as కర్మకర్మము the art of statuary.

Doing: ఇది నీకర్మము this is all your doing, it is your own fault. Ill hap, misfortune, hard lot: affliction. అయ్యా కర్మము O dear! oh what a pity! కర్మము or పాపకర్మము a sinful deed. కర్మము: See కర్మము. కర్మకము karmakamu. [Skt.] n. Ceremonial precision. **కర్మశాస్త్రము karmashāstra.** n. A formalist, a ritualist: one who is earnest in the performance of the rites of religion. కర్మశాస్త్రము చింతించు పాఠించినారు. **కర్మశక్తి కర్మశక్తి karmashakti.** n. A transitive verb. అశక్తికర్మ an intransitive verb. **కర్మ రంగము karmarāngamu.** n. The five sided sour green plum called *Acerola* *Carumabola*, or అంజులికేయము. **కర్మసాక్షి karmasākshi.** n. A witness of all our acts, viz., the sun. **కర్మాంతరము karmāntaramu.** n. Funeral rites, obsequies.

కర్మారము karmāramu. [Skt.] n. A bannoo. పెరుగు. **కర్మారము karmāramu.** n. An artisan కర్మనాడు.

కర్మ karmi. [Skt. from కర్.] n. A doer, an agent, workman, a sinner; a formalist: one bound by the doctrine of works. పాపంకర్మముచేసినట్టి కర్మనాడు he is not a man likely to do this. **కర్మము karmamu.** n. A doer, an agent. **కర్మేంద్రియములు karmēndriyamalu.** n. The organs of action. The bodily members, or limbs, considered as the instruments of passion and hence agents of sin.

కర్త karta

255

కల kala

కర్త karta. [Tel.] n. Wood, a piece of wood. A stick or staff. The stem or stalk of grain; any straight rod whether of wood or not. **కాకర్త** or **కాకర్త** a sunbeam. **ఇనుకర్త** a bar of iron. **కర్తనర్తనాదిక** reaping while the stalks are green. **కలకలము** blackness. A dark stain. **చురు.** See **కల.** **కర్తకర్మ** *kartrakarma*. n. A piece of flesh fried over a fire. **ఇనుకలకలము** (కర్మ) కాకర్త మాంస భండము.

కర్తము karramada. [Tel.] n. A digging instrument. **కర్త** అయ్యము.

కర్తి karri. [Tel.] adj. Dark coloured, dun. **కర్మములు** *karmanu*. n. A name of the hero Arjuna.

కర్త karru. [Tel.] n. A plough share. (inf. కర్త) **కర్త** the point of a plough share. **కర్తములు** the iron clamps which connect the plough with the share. See **కర్త**. **కొంతుకొంతు** *komutukomutu* I feel a burning pain in my throat. A stain **చురు**.

కర్తకర్మ Same as **కర్తకర్మ**. (q. v.)

కర్తకర్మ karshakufu. [Skt. కృషి.] n. A cultivator, a farmer.

కర్తకలము n. A plant, *Beleric myrobalan*, *Terminalia belerica*. **చిరీకలము** or **కాంధ్ర** **కలము**. (q. v.)

కర్తము karshamu. [Skt.] n. A weight of about half an ounce or 16 palams. **ఇనుచి** *chinu* **చురు**. Friction. **చురు** **చురు**, **చురు**.

కర్తకర్మ karshuvu. [Skt.] n. A river. **చి.**

కల kala. [Tel.] adj. (in composition) All, various; actual. **కలకలము** at all times. **కలకల** various herbs. **కలకల** the actual appearance.

కల kala. [Tel.] n. A dream. "కలకలము" **చురు** **చురు** **చురు** (Bhall. Pad. ii. 50.) Why waste your soul in dreams on the fair? **కలకలము** *kalakalamu*. v. n. To dream.

కల or కల kala. [Tel.] An affix. The participle of **కలము**. Possessed of. **చురు** **చురు** sensible.

కల kala. [Skt.] adj. Harmonious, sweet in sound as **కలకలకలము** a tinkling girdle. **కలకల** or **కలకలము** a warbling sound.

కలకలము or కలకలము kalankamu. [Skt.] n. A spot, mark, stain. A blemish. **చురు**, **చురు**, **చురు**.

కలకలము kalankamu. [Tel.] n. A colored cloth. **చురు** **చురు**.

కలకలము Same as **కలకల**. (q. v.)

కలకలము Same as **కలకల**. (q. v.)

కలకలము kalankamu. [Skt.] n. A drug made of Indian hemp, bhanga. **కలకలము**.

కలకలము kalambamu. [Skt.] n. An arrow. **చురు**. **Disension**, confusion. **కలకలము** **చురు** family feuds, brawls **చురు**.

కలకల kalaka. [Tel. from **కలకల**.] n. Turbidity. Trouble, perturbation: foulness: sin: lumbar rheumatism, **కలకల** the disease called country sore eyes, ophthalmia. **కలకల** turbid water. **కలకలము** *kalakalamu*. (కలకల+చురు) v. a. To be confused. **కలకలము**. **కలకలము** confusion **కలకల**, **కలకలము**.

కలకలకలము kala-kankamu. [Skt.] n. A sweet voice, **చురు**. The black cuckoo so called from its melodious note. **కలకల** the sweet-voiced one, i. e., a woman.

కలకల kalakanda. [Tel.] n. Sugar candy. **చురు**.

కలకలము kalakalamu [Skt.] n. Buzz, a confused sound. **కలకల kalakala**. adv. Aloud. **కలకలము** to laugh heartily. **చురు** **కలకలము** the loud notes of birds.

కలకల kalaku. [Tel. another form of **కలకల**.] n. Battle. **చురు**.

కలకల kalokura. [Tel.] n. Confusion. **కలకల**.

కలగలపు or **కలగలపు** *kalagalaipu*. [Tel.] n. Mixture, మిశ్రణము. Friendship, కలుపుకోరికనము. A mix-up or hotch-potch కలంకం.

కలగుండు *kala-gundu*. [Tel.] n. A large stone or boulder. M. VI. iii. 65. R. v. 213. Confusion కల, మిశ్రణము. కలగుండుకొను or కలగుంచునకు to be confused కలంకం. కలగుండు పెట్టు to confuse కలంకం.

కలగు or **కలగు** *kalagu*. [Tel.] v. n. To be troubled, disordered, embarrassed, to grieve, to be in distress or broken down. కండ్లు కలగినది or కలిగినది his eyes are red or inflamed. కలగుచు or కలగుచు to be confused or embarrassed కలంకం, సంకీర్ణం.

కలగుర *kala-gura*. [Tel.] n. Wild herbs in general: forest herbs, a mixture of herbs, hotch-potch పెక్కువిషములు కలిపిన కూర, కలగురకొను a medley, a mass of confusion.

కలగొను *kala-gonu*. [Tel. కలపు+కొను.] v. n. To be agitated. కలంకం. To spread వ్యాపించు.

శ్లో. "కలిమ్యునాశుకల్పము ప్రమదియిట్లు
వల్లు కలగొనెదరె."

భార, విరా. iv.

కలకు *kalaku*. [Tel. causal of కలంకం.] v. n. To trouble, disconcert, disorder. To melt, or agitate with any passion. కలకొందు నట్లుచేయు. కలక *kalata*. n. Trouble, perplexity. A dispute, squabble. Indisposition. Turbidity in water. మిశ్రణము. కలకనకు *kalata-padu*. v. n. To dispute, squabble, to quarrel.

కలతెరగు *kala-teragu*. [Tel.] n. Truth. యథార్థము.

కలధారము *kala-dhantamu*. [Skt.] n. A precious metal: silver or gold.

కలన or **కలనము** *kalana*. [Skt.] n. Making, effecting. చేయుట, కాంచుట. "వేదిక భవవ్యంగారకలనములను." Dasav. ix. 416. "పుష్పమృత్తును కలనంజుచునేటి." Ska. i. 17.

కలం *kalanu*. [Tel.] n. War, battle, combat. యుద్ధము. A place కలం. A thrashing floor కల్లము.

కలప *kalapa*. [Tel.] n. The wood used for a house, or for a plough. Wood in general. A pile of wood. కలపకాసు the timber trade. పెరుగుకలప bamboos. ఏను కలప things for ploughing. ఇంటికిని the building materials for a house.

కలపము *kalapadamu*. [Tel.] n. Mixing. మిశ్రణము.

తెలుగు - కలపడచుట కలపము

కొక్కొంపునకు కలపమునెల." శబ్. i.

కలపకగంప *kalapana-gampa*. [Tel.] n. A quarrelsome fellow. కలపకగంప. కలపక పిండి (కలపము+పిండి.) *kalapana-pindi*. n. Confusion. మిశ్రణము.

కలపము *kalapamu*. [Tel.] n. Mixing. కలపులు. Perfume, scented paste used by women. పువ్వుల పువ్వులను కలపక కలిపిన వాచనము.

కలపు *kalapu*. [Tel. Causal from కలంకం.] v. t. To cause to unite or mix. n. Mixing. కలియుట.

కలబంద *kalabanda*. [Tel.] n. The aloe-plant. The Barbadoes aloe, the Indian aloe, *Aloe vera*. అమెరికన్ కలబంద the American Aloe. *Agave americana*. పెద్దకలబంద or బెల్లారి (Bellary) the Bastard Aloe, *Agave viripara*. చిన్నకలబంద *Aloe littoralis*. అధికకలబంద *Aloe officinalis* (Watts). కలబందకొను the pulp of the aloe.

కలభము *kalabhamu*. [Skt.] n. An elephant thirty years old.

కలం *kalama*. [Tel.] n. A gap, or breach.

కలనుము *kalanutamu*. [Skt.] n. The finest sort of rice. కలనుకల్లు a swelling ear of corn: పోల్చుకలను: (to which poets compare the calves of the legs) కలనుపు పెరుగులు (A. i. 85.) sun-dried grain ఎండచేసిన పప్పు గానము.

కలమయిపోడు *kalamaya-pōdu*. [Tel.] n. A fish of the species *Chetodon*. Russell, No. 86.

కలము *kalamu*. [Tel.] n. A ship. M. III. iv. 81. 84. B. K. 6. Also, a measure of capacity containing twelve కూడలు. **కలమరి** *kalam-dri*. (కలము+రి.) n. A sailor, or boatman. M. XII. v. 566. A passenger on a boat. **కలమెక్కిపోవువాడు**.

కలము *kalamu*. [H. cf. Latin *Calamus*.] n. A pen.

కలముడు *kalamudu*. [Skt.] n. A thief. కలక.

కలలు or **కలలుంక** *kalaya*. [Tel.] adv. Together; on all sides అంతట. All at once. (See కలము of which this is the Inf. in d.) మాలో కలలుచూపె he attempted to join us.

కలయింపి *kala-yampi*. [Tel.] n. Cow dung dissolved in water and sprinkled on the floors of houses. కల్లెపు.

కలయలుకు See కలయలకు.

కలయిక *kalayika*. [Tel. from కలయ.] n. Meeting, uniting. కలయికలు, సంఘము.

కలయ Same as కలయ. (q. v.)

కలరవము *kala-ravam*. [Skt.] n. A sweet note, warbling. Also, a dove. నవ్వ. See కల adj.

కలరూపు *kala-rūpu*. [from Tel. కల exist- ing and Skt రూపు form.] n. The fact, the very thing, the truth. రూపార్థము.

కలవంటకము *kala-vantakumu*. [Tel. కలపు+వంటకము.] n. A hotch potch; a dish containing a number of ingredients. చిత్రము.

కలవడు *kala-vadu*. [Tel. కలపు+వడు.] v. i. To mix. కలియ.

కలవరము *kalavaramu*. [Tel.] n. Confusion, puzzle. **కలవరకలవ** *kalavara-kumpa*. n. A jumble. **కలవరపడు** or **కలవరపాపు** *kalavara-padu*. v. n. To be thrown into confusion. **కలవరిండు** *kalavar-insu*. v. n.

To babble. To have the nightmares. To talk in sleep. **కలవరిండు** *kalavar-insu*. n. Babbling. Talking in sleep. నిద్రలో మాట్లాడట.

కలవాడు *kala-vadu*. [Tel.] n. Lit. 'one who has or possesses.' A rich man భవంతుడు. An able man కత్తుడు. A friend లెత్తుడు.

కలవింకము *kalavinkamu*. [Skt.] n. A sparrow. కలవింక, కలవింకాక అనేక కల్లు.

కలశము *kalashamu*. [Skt.] n. A vase, flagon, or water pot; కండ్ల. the gilt ornament on the pinnacle of a pagoda or tower. In palmistry, కలశము certain lines in the palm of the hand. A. v. 31. కలశమనిలపు or కలశమట్టు or కలశస్థాపనము చేయు the preliminary rite of solemnly placing a vase. కలశార్చన the adoration paid to that vessel, being the principal rite in all religious celebrations. **కలశాద్ధి** *kalash-addhi*. n. The ocean of milk. కలశాద్ధి the goddess Lakshmi. **కలశి** *kalasi*. n. A pot. కండ్ల. కలశుడు or కలశంధివుడు The "Vase-born" An epithet of Agastya, who was born, like Orion, in a pot. A. v. 107.

కలహంస or **కలహంసము** *kala-hansa*. [Skt.] n. A swan with reddish beak, legs and wings ధూమ్రవర్ణములైన మక్క. కల్లు రాజులకు నాంస. A king swan రాజు నాంస. The best of kings రాజకీయము.

కలహము *kalahamu*. [Skt.] n. A fight, contention, dispute. యగడము. యుద్ధము. **కలహంతరిణి** *kalah-antarini*. n. A wife who has been vexed and is appeased పతిని నిదాని కనువారి పర్యవ్రాజకమనినకత్తుడు వాయి. **కలహశీలము** *kalah-asaulu*. n. A quarrelsome being, a makebate; an epithet of Nārada. **కలహింసు** *kalahinsu*. v. n. To fight, dispute. యగడము.

కలశి or **కలశి** or **కలశి** *kalachi*. [Skt.] n. A sort of cup or bowl. A small metal box. A spittoon. తప్పచిము.

కలవాడు *kal-vadu*. [Skt.] n. A goldsmith. అగ్రహారము.

కలెపకము *kalapakamu*. [Skt.] n. A chain that goes round the neck of an elephant. ఏనుగు మెడసంకు.

కలెపక *kalapana*. [Tel.] n. Confusion. కం. హైదరులొకడు Hyder's invasion or inroad.

కలెపము *kalapamu*. [Skt.] n. An ornament. క. An assemblage. పక్షిచూపు. A peacock's tail నెమలేత్తు. A quiver అచ్చు లూడి. కృష్ణలొకడు కట్టినాడు he wore the dress or played the character of Krishna. సామంతియలొకడు the details of a sacrifice or solemn rite. కలెలొకడు ample tresses, fine hair.

కలె Same as కలెయనది (q. v.). A peacock-నెమలే.

కలెబాగా *kalatu-khona*. [H.] n. An arrack shop.

కలె *kali*. [Tel.] n. Fermented rice water. తులెకట్టె కడుకు.

కలె *kali*. [Skt.] Same as కలెయనదు. (q. v.)

కలె *kalika*. [Skt.] n. A bud. పుష్ప.

కలెము *kalikamu*. [Tel.] n. An eyesalve. కలెమునానాడు కలెకలెన మురు.

కలె *kaliki*. [Tel.] n. A lady, a beauty. అక్కరి అడుది. A charm or grace. adj. Charming, lovely, pretty. మనోహరము.

కలెకనము *kaliki-tanamu*. n. Prettiness.

కలెకట్టె *kaliki-pitta*. [Tel.] n. The Darter, or Snakebird, *Plotus Melanogaster*: (F. B. I.)

కలెనది See కలెనది.

కలెగొట్టు *kali-gottu*. [Tel.] n. The trumpet flower plant, *Bigonia chelonoides*. Ainsl. ii. 372. పాటలపుష్పకట్టె.

కలెనము *kali-tanamu*. [Tel.] n. Ability. పాటునము, కట్టెనము.

కలెము *kali-tanu*. [Skt.] adj. Having, bearing, possessed of. కుడుమున, పాటు పడిన. కుడుమున armed with a mace.

కలె or **కలె** *kaliki*. [Tel. from కలెయనది] n. A mixture. adj. Mixed.

కలెము *kalimamu*. [Tel.] n. Flesh, meat. మాంసము.

కలెము *kalimi*. [Tel. from కలెయనది] n. Existence, being, possession. కలెము. Richness, wealth సుంద. కలెముకలెము riches of loving kindness. కలెమున rich. కలెమున the friend of riches, i.e., the goddess of wealth అచ్చి. కలెమునకు కలెము-danduga. n. A property tax. కలెమునకును పనునకునెట్ల రాక తుప్పున కలెము.

కలెయ or **కలెయ** *kaligu*. [Tel.] v. n. To mix, join, mingle. To collect, assemble. To coalesce. To agree, correspond, match. To be included in, to fall under. To set to work, begin to do. కలెయ కలెయనది looking all round. కలెయ కలెయనది when our eyes met. అదియనునది కలెయనది a spot included in his land. అది అక్కడ కలెయనది that road meets here. సభ కలెయనది, or సభ కలెయనది the assembly has broken up or adjourned: కలెయ నెమలే *kaliga-galupu*. n. Familiarity, affability. కలెయనది (familiar, easy, affable). కలెయనది *kaliga-badu*. v. n. To meddle with. To rush, fall (upon enemies). పాటున కలెయనది they rushed upon us. To become entangled. "అనుకలెయనది" B. viii. 457. కలెయనది *kaliga-bettu*. v. a. To mix, to stir.

కలెయగము *kali-yugamu*. [Skt.] n. The Kali age, i. e., modern times beginning from the Deluge. The present or Iron age. కలెయగమున in these hard times.

కలెచెట్టు *kalice-chettu*. [Tel.] n. A thorny plant called the Blistering Papaya of Brazil, *Carissa Carandas*, పాకచెట్టు (Watta).

కలె or **కలె** *kali*. [Tel.] n. A carriage wheel. పాటునము. Stone రాము. Toddy కట్టె. కలెము a stone fort. కలెము

a stone mill. కలకంబు, Kalkamba hand-
ore, large stones కలకంబు.

కలకంబు కలు-kalugu. [Tel.] n. A
species of sesamum.

కలుగు kalugu. [Tel.] n. A hole, a pit.
కల్లు. A cave గుహ.

కలుగు or కల్లు kalugu. [Tel.] v. n. To live,
exist. To be. ఉండు. To happen, occur.
To become అగు. To endure కల్గు. To be
born కల్లు. To meet కూడు. 24 రాజులకు
there was a certain king. అతని కల్లుకలి
children being born to him. పావుకలవాడు
one who has money. నాకు న్యాయము కలిగి
I got justice. అట్లు అనుచుకల్లు (or కలుగు)
it is usual to say so. పరికరాల వల్ల they
came about some business. వ్రాసుకలడు
he can write. అట్లు మీరు చెప్పిందలచుకు
ము we are not liable to pay this money.
రెండుకలవారు (RYD. 2060) these and
other princes. కలకలవాడు a man of sense.
యైదైకలవారు aged fifty. To be sore.
నాటి కల్లుకలిగి he has sore eyes. v. t.
To have, to show కలిగించు, కలుపుచు.
"కలిగించుమన్ను కలుపుకల్లు." (కర్. అం.
viii.)

కలుపు kalupu. [from Skt. కలుపు.] n. A
fault, defect. కామము. Confusion కల.
Anger కల్లు. కలుపుచు కలుపు-pudu.
v. i. To be confused. కలకంబు.

కలుపు kalupu. [Tel.] n. Foulness, dirt,
rubbish. A sluice, a flood gate. The rim or
stone ledge of a well, a stone facing.

కలుపు kalupu. [Tel. causal of కలుపు.] n.
A mixture. Woods. మైదుల కలుపుచు
మైదు. Curds మైదు. v. a. To mix. To
join, unite. To bring together. To receive
(into one's family or caste). దాన్ని క
లములో కలుపుచు వారు they received or ad-
mitted her into the caste అతనికి కలుపుచు
యొందరు అయినారు including him how
many were there? కలుపుకలవారము
or కలుపుకల కలుపు-kala-tamma. n.
Intimacy, friendship. అభిమతి.

కలుపు or కలవ కలుపు. [Tel.] n. The water
lily or lotus. కలుపుకలి a lotus-eyed
woman, i. e., one that has beautiful eyes.
కలుపుకలి the enemy of the lotus, i. e.,
the sun న-కలుపు. కలుపుకలి the regent
of the lily, i. e., the moon. కలుపుకలి
the moon కలుపుకలికలుపు.

కలుపుకలి kalupukali. [Tel. కలుపు+కలి.]
n. A pennon or small flag. "కలుపుకలి
ల రామకలగములు, వివేకికలగములు కలుపుకలి
కలి, పండుకలి" అయిన కలుపుకలి,
కలుపుకలి వివేకికలికలికలికలికలి.
B. X. 53. A garland of lotuses కలు
పుకలి.

కలుపుకలి kalupukali. [Tel.] n. An apothecary's mortar in which drugs are rubbed with a pestle పండుకలి రామ.

కలుపుకలి kalupukali. [Skt.] n. Sin
foulness, impurity. కామము. adj. కలు.
sinful. Turbid, muddy. కలకలకలి.
కలుపుకలి kalupukali. v. n. To be angry
or intemperate, to be agitated కలకల.

కలుపుకలి kalupu-kali. [Tel.] n. A well-
cooked curry. అనుకలకలి.

కలకలి kalakali. [Eng.] n. A collector,
the chief revenue official in a District.

కలుపుకలి kalupukali. [Skt.] n. Foulness,
impurity, sediment. కామము, మట్టి. కలు
పుకలి kalupukali. [Tel.] n. Eyesalve.
కలుపుకలి drugs used in electuaries.

కలి kalya. [Skt.] n. The name of the
last incarnation of Vishnu. కలి అను
రము. కలి kalya. [Tel.] n. Prettiness.
A lady. See కలి. కలికలికలికలి See
కలికలికలి.

కలుపుకలి or కలుపుకలి kalupu-kalya.
[Skt.] n. The "Wishing tree" in the
Hindu Paradise. The coconut or palm
tree is called కలికలికలికలి.

కలుపు kalupu. [Skt.] n. Fabrication, in-
vention, fiction, machination. కలుపు
కలి or కలుపు kalupu-kalya. v. a.

కల్ప kalpa

260

కల్ల kalla

To fabricate, devise, invent, or contrive, to produce, form.

కల్పము kalpamu. [Skt.] n. An age. A religious rule. A code or description of religious rites. A legend or pious tale. Thus; కల్పవృక్షకల్పము the legend or book regarding this observance. కల్పకల్పము an age of Brahma equal to many millions of years. A series of publications as of a journal; as ప్రథమకల్పము first series, ద్వితీయకల్పము second series, &c. adj. That which is equivalent to or that which is almost the same as. సమానమైనది A word (like ish, in blackish, whitish) denoting similarity. ద్వీపకల్పము a peninsula. కంఠకల్పము like a hand. కల్పకల్పము resembling agitating కల్పవృక్షము kalpavrutshamu n. The destruction of the world The end of time. ప్రకటము. A Brahma's day కల్పము. కల్పముడు kalpudu. n. One who is similar to, or equal to. విద్యార్థి అయ్యడు almost a scholar. అగ్నికల్పము he who is similar (in excellence) to the god of fire. M. XIII. ii. 332.

కల్పించు kalpintu. [Skt.] v. a. To make. To fabricate, devise, కలిపించు. చేయు, సృజించు, తీసికొని వచ్చు. కల్పించు or కల్పించు మేవ kalpitumu. adj. Made, formed of. Fraudulent. Fictitious.

కల్మషము kalmasamu. [Skt.] n. Sin, taint, dirt. Any impurity, such as pus: foulness. Blackness &c. కల్మషము kalmasamu. n. Particoloured, variegated colour. చిత్రవర్ణము.

కల్పము kalpamu. [Skt.] n. The dawn. కలు. (A. v. 110.) Toddy. కల్ల. కల్పపాల్కుడు kalpa-palkudu. n. A toddy-drawer.

కల్ల kalla. [Tel.] n. An untruth, a falsehood, a lie అబద్ధము. A fault తప్పు. Deception or delusion మోసము. A harsh word వరుస వచనము. The hedge of a garden తోటయొక్క పొలము. adj. False అపర్యయ. Harsh వరుసము. కల్లకల్లము kalla-kallamu. n. Bad conduct చెడ్డచర్య. Deception &c.

కల్లకల్లు kallakallu. [Tel.] n. A touchstone, or crucible. "ఇచ్చుకొని కల్లకల్లుపరచి తప్పులనివారించు చర్యచాలించుడు." BD. iv. 137.

కల్లము kallamu. [Tel.] n. A coach or bed. కాన్పు. Ill. iii. 135 and 168. A blow on the haunch, in boxing. కొండెము.

కల్లరి kallari. [Tel. కల్ల+రి.] n. A liar, deceiver, rogue. A thief or murderer, a wicked man, or criminal. అబద్ధితుడు, మోసకారు, దుస్తుడు, తప్పుచేసేవాడు. కల్లరీమూచి assuming a false shape. కల్లరికత్తె kabari-katte n. A jilt, a deceitful girl. కల్లరిడు kallari-tu. n. A liar, a rogue.

కల్లముడు kallamudu. [Tel.] n. A kind of fish. See అల. "మరి కల్లముడు తీసుచును" పాస iv.

కల్లిపాటు or కళవే పాటు kallipatu. [Tel.] n. Agitation, tribulation, dilemma. Fright, alarm, horror. విభ్రాంత

కల్లు kalla. [Tel.] n. Toddy: palmwine పాకకల్లుకల్లు cocoanut toddy: తాటికల్లు palm-tree toddy: తిరికల్లు date tree toddy, కాల్వకల్లు. (R. ii. 95.) the nectar or juice of flowers. కల్లుపేట kalla-peta. n. A toddy shop, a drain shop. కల్లుపేటలు. కల్లుకుండ a toddy pot.

కల్లు kalla. [Tel.] A stone. Also, a wheel (because formerly some carts wheels were made of stone.) A spoke of a carriage wheel. మంచుకల్లు a particle of dew. తప్పుకల్లు a crystal of salt. మి "పానకాంతులను బండికల్లుగలిపి" (Kotswara 13.) కల్లువడు to be stunned ప్రాంతము.

"నగు దేవల్లమరికల్లుపడి మదితల్లకాపరి
పల్లవయిలంగుల్లియల్లరి." సా. v.

కల్లుక or కల్లెల్లు kalla-chuka. [Tel. కల్లు+చుక్క.] n. A field mouse. పొలములలోని కలుసులనుండి ఎంక. Siva. iv.

కల్లె *kalā-ri*. [Tel. కల్లెలెడి.] n. The bastard florikin or stone-curlew, *Oedemas scolopax*. (F. B. I.) Jardon. No. 367. (See Swa. iv.)

కల్లె *kalā-ru*. [Tel. కల్లె+రు.] n. A hill-current. పెడతెరు.

కల్లెలము *kal-lalamu*. [Skt.] n. A surge, a billow. పల్లె లు. కుటుంబ-కల్లెలము family turmoil, household troubles. **కల్లెలవతి** or **కల్లెలె** *kalā-lā-roti*. n. An eddying stream: a poetical phrase for a river. B. iii. 38. పద, పద.

కల్లె Same as కలె.

కల్లెము Same as కలెము.

కల్లెదము See కలెదము.

కల్లెరము *kal-karamu*. [Skt.] n. A reddish fragrant water lily.

కల or **కల** *kalā*. [Skt.] n. A degree, or subdivision. కాన. That which proceeds by degrees, as effect, virtue, potency, influence, inclination. A ray of light. Look or appearance. A phase of the moon, of which the Hindus reckon sixteen. The degree in which one night's moonlight differs from that of the next. ముప్పది కాళులకలము. చంద్రునిలో పరమాకల కాన. In Telugu Grammar, a word that does not end with an N sound. A note, as being a subdivision of music. The nerves or ticklish parts of the body. దీపముయొక్క కల the brightness of a lamp. అతని ముఖ కల his air, the effect of his features. పిచ్చికల a look of madness. మృదలకల an angry look. నిద్రకల drowsiness. కలకలము the nerves. "కలలు చెప్పి అయి." (T. ii. 82.) her heart melted: it touched her to the quick. ఈ కాదుకలె మృదిది బిచ్చుమృది this burning wind exhausts the spirits కలకలకలము a morbid affection: an injured constitution. కానికల పలు కాన ఉన్నది She has a very pretty air. పెద్దమొక్కలమృదికి కలపచ్చి

నది she is growing very pretty. **కల** [Tel.] n. A swoon. మచ్చ. A twig పచ్చ.

కలత్రము *kalatramu*. [Skt.] n. A wife. కలత్రము he who is wedded to glory and prosperity. విక్రంతరాజకలత్రము ruler of the land.

కల పెళ *kalā-peḷa*. [Tel.] n. Violently boiling. **కల పెళలాడు** *kalā-peḷa-ḍu*. v. n. To boil violently.

కల వళ or **కల వళము** *kalā-vaḷa*. [Tel.] n. Anxiety, distress, puzzle. కల. కలవళ పడు *kalā-vaḷa-paḍu*. v. n. To be agitated or anxious కలవళము. కలవళము confusion కల. కలవళించు to be confused. To be in amaze. To be perplexed. To talk nonsense, to babble. కలవళు, కలవళు, పడు. Also, to move చలించు.

కల వసము Same as కలవసు. (q. v.)

కల నిధి *kalā-nidhi*. [Skt.] n. An epithet of the moon. చంద్రుడు.

కలాయి *kalāyī*. [H.] n. A large vessel for manufacturing indigo. నీలముద్రానే కానకము. n. The tin coating given to brass vessels.

కలముడు *kalā-muḍu*. [Skt.] n. An artist: an actor or dancer. A cunning rogue. కలమి an actress (P. i. 62. A. iv. 36.) కల్య.

కలము *kalāmu*. [Tel.] n. A skin or hide. చర్మము. ఇల్లకలము an antelope skin కుక్కకలము dogs and curs. (Here it is an Anuk.)

కల పి *kalā-pi*. [H.] n. A boatman. A workman on a boat. A tentman.

కల పిందు *kalā-pindu*. [Tel.] v. n. To be tired. అలయు.

కలంగ *kalāṅga*. [Tel.] n. A lock in a canal; a surplus sluice.

కలంగము *kalāṅgamu*. [Skt.] n. A proper name denoting the Orissa (కత్కిల) country.

కలింగులకు lord of Kalinga. కలింగులు the Kalingas. కలింగరాష్ట్రపుగడ్డ *kalinga-rashtṛapu-gadda*. n. A plant that produces febrifuge nuts.

కలిక *kalika*. [Skt.] n. A flame.

కలికు *kaluku*. [Tel.] n. Powder. పొడి. Brightness, lustre, brilliancy. కాంతి, adj. Glittering. "కలికులంగారునాయ నాకాలజ్ఞుల గ్రయ." T. iv. 81.

కలిక్కుమను *kalkiku-manu*. [Tel. anak.] v. n. To start, to startle దిగులందు, దిగులు కలుగు. వానికి మనస్సులో కలిక్కుమన్నది he startled, was shocked or confounded.

కలిబరము *kaliḥaramu*. [Skt.] n. The body of a corpse. కడుగు, శవము.

కలియము *kalyanamu*. [Skt.] n. Good fortune, weal, prosperity, marriage. కలిగి రాత్నము the high day, or anniversary celebrated at any temple as the god's wedding day. కలిగియనుటవలన a small chapel attached to a temple where the god is placed when celebrating the different festivals.

కల్ల *kulla*. [Tel.] n. Phlegm. తెమడ.

కల్లము or కల్లము *kallamu*. [Tel.] n. A thrashing floor. పంటకల్లము, ధాన్యమును నూర్చుచోటు.

కల్లి *kulli*. [Tann.] n. The plant called milk hedge. *Euphorbia Tirukalli*. Rox. ii. 470. కెముడు.

కల్లె *kalle*. [Tel.] n. Thick spittle or phlegm. or కైకముచేత గట్టిపడిన ఉచ్చి. తెమడ.

కల్లెము, కల్లెము or కల్లెము *kallamu*. [Tel.] n. A bridle.

కవ *kava*. [Tel.] n. Couple, pair. కలువారు or కలుపిల్లలు twins. కన్నులు a pair of eyes. చిన్నప or చన్నుగన a pair of breasts. కుసు Kusa and Lava the sons of Ravana; also Nakula and Sahadeva the Pandava brothers.

కవకవ *kara-kava*. [Tel.] adv. Aloud. కవకవ వచ్చి laughing aloud. "చరియొద్దనుకవకవము గొలుగు." Dasav. v. 256.

కవచము *karachamu*. [Skt.] n. Armour, a cover, a leather cover or case. The coating or sheathing of a boat. మంత్రకవచము an amulet, a prayer or phylactery for the safety of the body.

కవచు *karatu*. [Tel.] n. A large branch of a tree. పెద్దకాచు. భార: దిరా. i.

కవళి *karode*. [Tel.] n. A kind of drum. కవిధమైన తిప్పెట.

కవలము *kavalammu*. [Tel.] n. Grain or other grain given as food to horses and other animals. కాణా. "వేరుదులియ్యలకవలము లిమంగుగములకవల." UH. iii. 11.

కవనము *karanamu*. [Skt.] n. Poetry. Composition. వానికి కవనశక్తిలేదు he has no talents for poetical composition.

కవను *kavannu*. [Tel.] n. Grass. కన్నపు.

కవర or కవరకాయ *kacara*. [Tel.] n. A piece or man, at draughts. పాడి. కవర్లాడు *karul-ḍadu*. n. To squabble.

కవలు కవలుకొను or కవలుపోవు *kavalu*. [Tel.] n. To take up or catch up the recitation of the Veda from another person without making a break. వేదాది పదమందు కొంత పాద్యముచే నొకటి నిడచిది ముందుకటిచచ్చి కలయుట.

శ్లో॥ "పాశమువరించుటల దోడుపడు నరుదును
అలంబోకుండబుద్ధుడోకలవకంటి."
పాండు. ii.

కవాటము *kavadammu*. [Skt.] A door. తలుపు.

కవారు *kavatu*. [H.] n. Drill, parade. కవారుచేయు to parade, to drill as soldiers.

కవి *kari*. [Skt. lit. A maker.] n. A poet. A learned man. కవిత్వముచెప్పవారు, పండితుడు. కవిర or కవిత్వము *kucita*. n. A poem, poetry, composition.

కవియ కవియ. [Tel.] v. n. To join with, be united to. To join in combat, rush upon, fall upon: కవియికి నిర్యచింపి like fire under ashes. To spread వచ్చి, వ్యాపించు. **కవియ** or **కవియం** or **కవియండు** karistam. v. t. To cause to rush upon, to chase తరుచు, విచారించు. **కవియము** or **కవియండు** Same as కవియ.

కవిరి kaveri. [Tel.] n. The sediment of boiled betel nut which is made up into balls.

కవిరి kaveri. [from Skt. కవి.] n. Brown color. కవిర్యము.

కవిరి or **కవియ కవిరి.** [Tel.] n. Palm leaves prepared for writing accounts upon. చంద్రకవిరి local archives; the record book, or register.

కవిర్యము kavi-raryamu. [Skt.] n. A poet; (lit. a prince of bards.)

కవిరీడించు kavi-gil-intu. [Tel.] v. n. To embrace. కావించు.

కవిరు or కవి కవిరు. [Tel.] n. A written agreement given to the ryot by the landlord regarding the land he takes up to cultivate. మక్కువ కవిరు an agreement under which land is held at an annual quit-rent for a stipulated period.

కవిష్ణము kavishnamu. [Skt.] n. Warmth, slight heat. adj. Warm, rather hot. కాంచు కవిష్ణము.

కవియ kavyamu. [Skt.] n. The oblation to the spirits (manes) of the deceased. విశ్వదేవతలకిచ్చుచున్న అన్నము.

కవిడి kavadi. [Tel. కప+పడి.] n. One who is a bi-dexter, i. e., has equal strength in his two arms. చెండుచేతుల పడినవాడు, i. e., Arjuna.

కవియ kavyamu. [Tel.] n. A oburning staff. కవియకొండ a phrase for Mount Mandara.

కప kapa. [Skt.] n. A whip, a cord. చుంకు.

కపకము kapakamu. [Skt.] n. The backbone. వెన్నెముక.

కపిశుక kapishu. [Skt.] n. A kind of grass. *Scirpus Kysoor.* Rox. i. 230.

కపిలము kapilamu. [Skt.] n. Foulness, nastiness. చుంకు.

కపిలము kapilamu. [Skt.] n. Rubbing, a trial. చుంకు.

కపియము kapiyamu. [Skt.] n. A decoction. An extract. An infusion prepared by boiling or evaporation. adj. Red brown or yellowish red. కపియంబులము cloth dyed red. కపియకొండము sparrow broth. కపియకొండము chicken broth. కపియంబులము to make an infusion or decoction.

కష్టము kashṭamu. [Skt.] n. Difficulty, labour, fatigue, hardship. An affliction, plague, pest. adj. Hard, difficult, abominable, unfortunate. కాదు కష్టము లోనున్నాడు he is in difficulty. కాదు అక్కడ పదిమనముల కొండదము కష్టము he will hardly be there ten days. కష్టపడు or కష్టించు to take pains, to labour, toil, exert or bestir himself.

కపిల kapaṭi. [Tel.] n. Sin. కాము, Dirt, foulness or foul odour a bad taste, a nauseating flavour. కపిలంబులము seasoned, rectified, freed from a nauseating taste.

కపిల kapa-masa. [Tel.] n. Eagerness, greediness. కాపిలంబులు.

కపిల kapaṭa. [H.] n. Exercise. Gymnastic.

కపిల kapaṭa. [Tel.] n. Excess. Ill humour, sharp words, passionate language. కాపిలము, కపిలంబులము, చిరాకు, చిరు. కాపిలంబు, a gale, a squall; a storm కాపిలంబు, a peevish woman. కాపిలంబులము surplus income. adj. Unripe, raw. కాపిలంబుల raw fruit.

కపిల or కపిలంబు kapaṭa. [Tel.] v. n. To move. చుంకు. v. a. To scold, to bully, to speak sharply. కాపిలంబు.

కపత్ర or **కపపు** *kasuvu*. [Tel.] n. Grass, sweepings. కపి, ఇంటిలో తుడిచిన పంట. కపత్రము a midden, a heap of refuse. చీపురు తుడిచేయిన పంట. కపత్రాది A snipe, Ainal. i. 393. కపత్రము a sort of sparrow.

కపాయి *kasayi*. [H.] n. A butcher. కపి నాడు.

కపి *kapi*. [Tel.] n. Passion, revengeful spite, bitterness, spleen, ill blood, malice. కపము, మ. కపిరగాతే he wreaked his anger or passion. Itch చురచ. Wish కోరిక. adj. Raw, unripe, unfit for the knife. కను, చచ్చి, తేక. కపి or కపిడి adj. Petty, small. అల్పము.

కపింద or **కపింద** *kasinda*. [Tel.] n. A species of Cassia or Senna. The Negro Coffee tree, *Cassia occidentalis*. మాతాపింద, or పైడికంగడు, or తులపిల్లు, *Cassia Sophora* (Watta.) A. vi. 12. కొండకపింద the plant called Prickly Soapolia. Ainal. ii. 200. కామయ్య, మిరపకాయ. Rox. i. 617, ii. 342, 346.

కపింద్రులు *kasini-rittulu*. [Tel.] n. The wild or Indian Endive, Chicory, or, Succory, *Oichorium Intybus*. (Watta).

కపిముసలు *kasi-masalu*. [Tel.] v. a. To cut to pieces, slay, torment. ఇండియ, చాచింకు. -To be eager, or unruly బిల్వంధించు. చురచ. To kill చచ్చు. "సింహముకడంకను తుండిమసంగడుతెంచును." R. ii. 11.

కపిముసి *kasi-masi*. [Tel.] n. Eagerness. కోటునాలు.

కపిమిరి *kasi-miri*. [Tel.] n. Itchiness. తేక.

కపింద Same as కపింద. (q. v.)

కపిము *kastamu*. [Skt.] n. Black, dark. నల్లని. A. iv. 10.

కను *kanu*. [Tel.] A particle denoting "A little:" Raw, young, unripe—used only in composition. కనుకంటు *kanu-kandu*. n. A mere child, quite a child. తేకబిడ్డ.

(Parrij. iii. 44.) Blackness. నువ్వు. కనుగంటు *kanu-gandu*. v. n. To fade much మిక్కిలి చాచు. n. Fading much మిక్కిలి చాచు, కనుగంటు unripe fruit. See కపి adj.

కసుబా or **కస్సా** *kasuba*. [H.] n. The head station in a district.

కసుమాలము *kasu-malamu*. [from Skt. కలము.] n. Rubbish, offal. adj. Vile, wretched, nasty.

కసురు *kasuru*. [Tel.] n. Tender fruit. తేక కాచు.

కసెము or **కస్సెము** *kasemu*. [Tel.] n. A pool of water, a fountain.

కస్సా See కసుబా

కస్తి *kasti*. [Tel.] n. Grief. చుఱుము.

కస్తూరి or **కస్తూరి** *kasturi*. [Skt.] n. Musk. The black spot or line on the forehead, formed of musk. కస్తూరిలింకము a beauty spot or patch of musk. A familiar name for any dog. (Swa. i.) కస్తూరిరుమ్మ *kasturirumma*. A fragrant species of the Babul tree. See కపపు. కస్తూరిపప్పు *kasturi-pappe*. A kind of flower కస్తూరిపప్పులతో the pink species. కస్తూరిపప్పు *kasturipappu*. n. A fragrant kind of turmeric. Turmeric-coloured Zedoary. (Ainalie). కస్తూరిమల్లెర a sort of cloth with lines forming squares.

కహకహ *kaha-kaha*. [Tel.] adv. Hurra, Huzza (the battle shout.) Audibly, with a crash.

కా ka

కా or **కా** *ka*. the adverbial sign కా. Is it not so, to be sure కాదా, కాదు. వాడున్నాడుకా he is there, I suppose. వాడు వ్రాసినాడుకా you see he wrote it. ఆయిడ్లు అరచినవచ్చును perhaps the cattle are his. కడుకా ఇచ్చినారు they paid it in silver. See కా, and అను. కాకనే as soon as it is done.

కంకా *kanksha*. [Skt.] n. Wish, desire. ఇచ్చి, కోరిక. **కంకాశీలు** *kankashilu*. v. a. To wish, desire. ఇచ్చించు. **కంకాశీలము** *kankashilamu*. adj. Wished for, desired. కోరబడినది.

కంకాశము *kanchanam*. [Skt.] n. Gold. **కంకాశపల్లి** a piece of gold wire. **కంకా** *kanchu* tissue, gold cloth.

కంకారము *kankara-chettu*. [Tel.] n. A creeper the seeds of which are used for food.

కంకి *kanchi*. [Skt.] n. A woman's girdle; అంబుచి *ambuchu*. Conjevarum. **కంచి** *chanchu*.

కంకు *kanku*. [Tel. from గం.] v. a. To see, view, look at, behold. To possess, enjoy: to have, obtain, receive, acquire. **కంకు** *kanku* to receive applause. **కంకు** *kanku* to produce, bring forth, generate. **కంకునాంబు** she bore a son.

కంకాపాము *kanda-patamu*. [Skt.] n. A screen or curtain. కెర.

కంకాము *kandamu*. [Skt.] n. Water. కిక్కి. Opportunity కంకాము. An arrow కంకా. A stem or stalk కంకా. A handle. A elevator or blump చుక్క. A chapter or section చుక్క. కంకాము the doctrine of works, the required rites. **కంకా** *kanku* the thighs.

కంకాదుబ్బలు *kandra-dubbinu*. [Tel.] n. Bulrushes, high grass.

కంకాదు *kandrinu*. [Tel.] v. n. To hawk in clearing the throat; to retch in vomiting. **కంకాదు** *kandrinu* his face is inflamed, or slightly swollen. **కంకాదు** *kandrinu* ముఖము a grim, gaunt face.

కంకా *kandru*. [Tel.] n. The roar of a tiger. కురిపాడు. Bwa. iv.

కంకా *kanta*. [Skt.] n. A fair one; a lovely woman; a lady.

కంకాము *kantamu*. [Skt.] n. A stone. కాం, as in మార్కకాంకము and మార్కకాంకము. అంకాము *ankamu* a lode-stone. **కంకాము** *kantamu* adj. Pleasing, charming, lovely, friendly మనోహరమైనది.

కంకారము *kantaram*. [Skt.] n. A wilderness. అడవి. A pathless desert. పోరాని అడవి.

కంకాము *kantamu*. [Tel.] n. Anger caused by grief. వాక్కులు ముచ్చటచేసేము. Irritation as of anger or the grief of anger. Impatience కంకాము. **కంకా** *kantamu* పాదు. v. n. To be impatient. ఈర్ష్యము.

కంకా *kanti*. [Skt.] n. Brilliancy, lustre, hue. చిక్కకాంకము variegated hues.

కంకాదు *kantudu*. [Skt.] n. A lover or sweetheart. Lord, a king, a husband.

కంకాము or **కంకాము** *kanditamu*. [Skt.] n. Flight, running away. Putting to flight. **కంకాము** *kanditamu* n. A runaway. భయముచేత పారి పోవువాడు.

కంకాము *kambalamu*. [Skt.] adj. Covered with a blanket, as a carriage. కంకాచేత కప్పబడిన (చిల్డి.)

కంకాది *kambadi*. [Tel.] n. A kind of grain. పచ్చనికంకా. V. P. iii.

కంకాము *kambhujamu*. [Skt.] n. The country of Cambray. A horse imported from that country. **కంకా** *kambhujamu* the name of a sweet tune in Indian music.

కంకాము *kamayamu*. [Skt.] n. Bell metal. కంకు.

కంకా *kaka*. [Tel. imperative of అంకా] v. n. (So) be it. అంకాయున్నాకంకా on his saying so, so be it, said he. **కంకా** *kaka* why not? కిక్కి ను పుడు నా ముచ్చటగా మయేత thou be happy. **కంకా** *kaka* probably they poured; they may have poured. **కంకా** *kaka* (negative imperfect participle of

అను.) Not being so, disliking. క్షేప, పాప క్ష. adv. Spitefully, through enmity. రావినాక యిది చేసెనాడు he did this through ill will to me. కాక. (affix.), Except, besides, unless, but: ఇకక and besides this, further.

కాక *kaka*. [Tel. from కాక.] n. Heat, warmth కేకము. Anger, harshness, ill will, unkindness. కాకము. Fever వ్యధము. Gonorrhea. కాక adj. Hot, warm, angry. కాకబురుపులు boils caused by heat. కాక మాటలు hot words.

కాకము *kakamu*. [Skt.] n. A crow. కాకకాళి యము *kaka-kaliamu*. n. Chances, casualty, accident. "Like the crow and the palm fruit"—a phrase denoting coincidence (అనికల్ప కసంభవము): as a palm fruit falling just when a crow has alighted: కాకకాలమున sudden, opportune, unexpected. కాకకాలమున or కాకకాలము నాయమున suddenly, casually, accidentally.

కాకరుండము *kaka-tundamu*. [Skt.] n. A kind of trumpet. కాకశబ్దము.

కాకపక్షము *kaku-pakshamu*. [Skt.] Same as కేకపక్షము. (q.v.)

కాకపాళ or కాకుపాళ *kakapala*. [Tel.] n. A plant named *Zizyphus Trinervius*. Ainslie ii. 69. *Asclepias ashiatica*: used as a substitute for *ipecacuanha*. Rox. ii. 33. వాకపాళాయణము.

కాకపుష్పము *kaka-pushtamu*. [Skt.] n. The Indian cuckoo. కాకము.

కాకపోత *kaka-pota*. [Tel.] v. i. To fail. ఇది కాకపోయెను this failed.

కాకమారి *kaka-mari*. [Skt.] n. Crows' bane. The *cocculus indicus*, a strong narcotic poison (Ainslie); *Anamirta Cocculus*. (Watts.)

కాకర *kakara*. [Tel.] n. The creeping plant with a gourd-like fruit, *Momordica charantia*. కాకరము *Mom. muricata*. ముక్కరక the small leaved heart-pea, *Cardio-*

spermum haticocabum. (Linslie and Watts.) ముక్కరక *Momordica operculata*. కుక్కరక the wild sort. అదే రకం, కొమ్మకరక, కంఠకరక are other species.

కాకరపం *kakara-ratti*. [Tel.] n. A kind of fireworks which when burnt throws out flowers resembling the leaves of the కాకర creeper.

కాకలము *kakalamu*. [Skt.] n. Paper. కాకలము.

కాకలి *kakali*. [Skt.] n. A trilling note or gentle warble. Melody. కాకళి నాటక మధురస్వరం

కాకలము *kaka-relugu*. [Tel.] n. The Sun. మధురము. Sunshine మధురస్వరం.

కాకాక్షియము *kakakshi-nyagamu*. [Skt.] n. (In logic.) An argument (zeugma) that cuts both ways. Lit. after the manner of a crow's eye. So called from a crow's peculiar manner of squinting at an object. కాకాక్షి యమము. This argument is also called అక్షాక్షామము క్షి a cat on a partition wall. A Sanskrit phrase used in illustrating the applicability of one word in two or more senses. See Colebr, on Mitakshara, p. 358.

కాక *kaki*. [Tel. lit. that which says ka, ka.] n. A crow. అడవిలో the jungle crow or *Corvus macrorhynchus*. మంచి కాక or అడవి కాక the Indian house crow, *corvus splendens*. (F. B. I.) This word sometimes denotes deprecation as కాకలము కాక false gold, tinseal. కిరణమునందు the wild cherry. కేకరె, or కేకరె a wandering wretch or vagrant. కుక్కరక కాక an osprey. కేకరె a cormorant. ఇనుముకాకరె the giant vulture or king of the vultures. కేకరె a raven. కేకరె a raven. కిరణము కిరణము *kaki-champu-rittulu*. Same as కాకర. (q. v.) కిరణము *kaki-ja. v.* n. Apoplexy, sudden death. కిరణము *kaki*

chippa. n. A bivalve shell. చిప్పలు
or చిప్ప or చిప్పల or చిప్ప
kaki-chemmala. n. Fainting, epilepsy. కకి-చెమ్మల
కకి-batu. n. A brown species
of wild duck. కకి-బతు
n. The grain called millet. కకి-పెరుగు
kaki-vedurra. n. A reed. కకి-వెదుర

గీతము Same as గీతము.

కాకు *kaku*. [Tel.] n. Confusion. పం. Pain. కా. "నా దిశలో వ్యాధి కలుగుచున్నది." Vasu. iv. 14. adj. Vain వ్యర్థము, శూన్యము. కాకుచేయు *kaku-cheyu*, v. a. To throw into confusion. To outvie or outshine. కాకుచు to be troubled, startled, or in confusion. T. iv. 153. కాకుచును to throw into confusion. "చీటికాలుగట్టులు కాకుచును, భాస్కరుండు కరణాలముద్ర చీకినదిను, కరణు వ్యాకులకడచాచి ఖిములను చూచెను." T. iv. 153.

కాకు *kakuu*. [Skt.] n. A kind of noise made in grief or fear. **కాకభయ-దులచేత కలుగునట్టి ఒకవిధమైన ధ్వని.**

ကဲခိယ *kakōdaramn.* [Skt.] n. Snake,
a serpent.

కకటము kakōtumu. [Skt.] n. A raven.
కంఠి, కంఠి.

ಕಗಡೆ *kayada*. [Tel. ಕಗಡೆ.] n. A torch, a lighted wisp. ಕಗಡೆ. ಕುಡುಕು ಕಗಡೆ **ಕಗಡೆ** a dark lantern. (This denotes "Hiding one's lamp under a bushel.")

కాగా. [Tel.] adv. Because, seeing that. తమముగా ఇది జరిగినది this has been effected through you indeed. The same as అద్భుతముగా. కనుక వ్యర్థముగా to their great astonishment. తనకి తనకి as soon as; therefore. అ పెండ్లి తనకి as soon as ever the marriage was over. అ పడుచునుండి తమకు వెళ్ళి ఉద్ధియించి, తనకి ప్రాణము దక్కెనని I owe my life to your aid.

ᐅᐱᓂᓂ, ᐅᐱᓂᓂ or ᐅᐱᓂᓂ *hagitamu*.
[H.] n. Paper, a card. ᐅᐱᐅᐱᐅᐱ play-
ing-cards. ᐅᐱᐅᐱᐅᐱ a game at cards.

𩚑𩚑 *kagisa*. [Tel.] n. The stickleback fish. *Craterosteus concoloratus*.

కాగ *kāgu*. [Tel.] v. n. To be heated (as the earth with sunshine). To boil, simmer, to grow hot, to be feverish. **కాగ**. To grieve, pine, be in trouble or sorrow. To be angry **కాగ**. "కాగ దేవతామయినా కనక" To thee who burnest with maternal love. **కాగ** n. A boiler, a kettle, a jar. **కాగ**.

కడము *kachamu*. [Sk.] n. Glass. *సా.*
P. i. 586. కడములు: a bracelet of glass.
A. 2. 180.

U. hachii. [Tel.] n. A herb with a small lilac flower and black berries, used as a medicine for coughs. One kind is **ṣṣṣ** the other is **ṣṣṣ**, H. iv. 12.

కాడు *kaḍu*. [Tel. from కాడు.] v. n. To be hot; to shine, as the sun or moon. To be hot as fever. To wait, dangle in attendance. నాకు జ్వరముకాచింది I had the fever on me. కొంచెము జ్వరముకాస్తుంది there is a little fever. చలికాయకాడు to bask or sit by the fireside, or to warm oneself. ఎండకాస్తుంది there is sunshine. ఆ చింతచెట్టు కాయదులేదు that tamarind tree does not bear. To wait for, attend on నాకొకడు కాచుకొన్నాడు he is waiting for me. అతని వద్ద మూడు ఏండ్లు కాచుకొని యుంటే I was in attendance on him for three years. **కాడు** v. a. To boil; to heat, to warm. To bear fruit. కావలెను. ఆ దిలంకా కాచి చరిపిసివారు lit. he has boiled and strained off the town, i. e., he has made himself master of the whole town. తేనీనీరూడు to make tea. చెక్కల కాచకము sugar making. రాత్రి అంతా కాచకము కట్టినమేరలో చరిపించింది the whole night was passed in fomenting and binding up the limbs.

కాట క్షిప్ర. [Tel.] v. a. To guard, keep, watch, tend, protect, take care of. To nourish. To spare, have mercy on, forgive, excuse. కాటించు, కాపాడు. To keep off. అడచు. పశువులకాపాడము to tend cattle. పశువులకాపాడు a cow herd. రాత్రిఅంత నిద్రకాపాడు he kept awake all night. నమ్మకాచేర్చుకొను I have nobody who cares for me. నేను అట్లా చేసినప్పుడు నీ నమ్మకాచేర్చుకొండి have no mercy on me if I have done so.

కాట క్షిప్ర. [Tel.] n. The extract, or, the medicine called Catechu : the inspissated juice of the చంద్రశేఖర or ఖరజము.

కాట కొలు *katchi-kōlu*. [Tel.] n. Rescue, saving. రక్షణము.

కాట కొలు Same as కాట v. a. and v. n.

కాట క్షిప్ర. [Tel.] n. A kind of tree. (కా. ii.)

కాట క్షిప్ర. [H.] n. A judge. న్యాయాధిపతి.

కాట క్షిప్ర. *ka-jyā*. [Tel.] v. a. To accomplish, to finish, to effect, to make away with. కాటించు, అనుమతించు. To spend వ్యయం చేయు.

కాట క్షిప్రము *katukamu*. [Tel.] n. Scarcity, famine. కరువు.

కాట క్షిప్రము *katana-rajū*. [Tel.] A rustic divinity like Silenus, worshipped by shepherds. See కాట క్షిప్రము.

కాట క్షిప్ర. [Tel.] n. Scales for large weights.

కాట క్షిప్రము *kaṭi-papadu*. [Tel. కాట + డు.] n. A cowherd, "కాటకాపాడు నాయకుడు." BD. iv. 157.

కాట క్షిప్రము *kaṭi-papala-ādū*. [Tel.] A juggler, a conjurer. మంత్రజాఘనము చేసే వాడు.

కాట క్షిప్రము *kaṭi-rādū*. [Tel. కాట + రాడు.] n. Lord of the burning ground, i. e., Siva.

కాట క్షిప్ర. [Tel.] n. A bite, notch, out, wear. కరుకుట, కరిగిన గాయము. Being burnt or singed. చూడి అడుగుంటుంది.

కాట క్షిప్ర. *katuka*. [Tel.] n. Lampblack. Mildew in grain. Eyesalve, or sulphuret of antimony. Collyrium, a paste made of lampblack and oil and applied to the eyes to increase their brilliancy. It is also supposed to assist in conjuring and giving second sight. అంజనము. కాట is *latra* or dark brown. చిట్టికాటలు a species of grain. మంచుకాటలు love powders or eyesalve. భూరికాటల magic powder. కాటకపరి మరవాడు he beat it to the consistency of paste. adj. Dark. deep in colour, dark brown, but distinct from black నల్ల. కాటకపచ్చ dark green. చిడి పచ్చ light green. కాటకపచ్చుల bright black eyes. కాటకపచ్చులు *katukapetta*. v. n. To become black నలుపు వాడు. కాటకపచ్చులు *katuka-patta*. n. A waftail. see క్షిప్ర and వాటిపచ్చు. కాటకరాయి *katuka-rayi*. n. Sulphuret of antimony. వాహిరాంజనము. కాటక రేకులపాద or పులి వెంజర *katuka-rēkula-paḍa*. n. A certain venomous snake.

కాట క్షిప్రము *kaṭu-pettu*. [Tel.] v. u. To bite. To notch, out, open.

కాట క్షిప్రము *kaṭu-pōru*. [Tel.] v. n. To be singed or burnt as mill or food. To be smoked. చూడి అడుగుంటుంది.

కాట క్షిప్రము *kaṭu-ādu*. [Tel. కాట + అడు.] v. n. To fall out, to quarrel. కు మీంచు.

కాట క్షిప్రము *kaṭu-rāsana*. [Tel.] n. A smoky singed smell.

కాట క్షిప్రము *kaṭi-rāṭi*. [Tel.] n. A forest goddess whose power lies in sending diarrhoea or cholera, &c.

కాట క్షిప్రము *kaṭa-gaḍa*. [Tel.] n. A boundary hedge round a town, a stockade or paliade, గుంజులు.

కాట క్షిప్రము *kaṭi-rāḍu*. [Tel. i. e., కాటకము.] The "king of the cemetery." A certain fiend. కాటకరాయి the worship of this fiend as described in Kālaśāstra. M. iii. 43.

కడ కడ

269

కడ కడ

కడ కడ. [Tel.] n. A stem, stalk, shoot, handle, shaft కడక. An arrow కడక. A. iv. 292.

కడ కడ. [Tel. for కడ] adv. At, near, by. కడక at home, at his house. "కడక కడక" A. vi. 94. అనా ఈ అనా కడక నుంచు. n. State, condition, rate, thus: కడక కడక నుంచు to such a state is his family reduced. కడక కడక అంతే at what rate do you sell this cloth?

కడక కడక kad-kadamm. [Tel.] n. Dry cultivation. See కడక or కడక.

కడి కడి. [Tel.] n. A yoke. కడిక the ridge between two fields, a boundary or landmark. కడిక కడిక నుంచు. (gen. కడి, loc. కడి. plu. కడి.) కడి n. Vinegar. కడిక కడిక కడక.

కడ or కడ కడు. [Tel. for కడు.] (an affix.) He, that man. కడుక a pretty fellow. కడుక a masker. Added to names, it denotes meanness or low station in life, thus: అడుక, కడుక, as in English, a fellow named so and so. It is also part of the names of some animals as కడుక a leopard. కడుక a bu cat. కడుక కడుక the bird called a drongo or kingcrow.

కడు కడు. [Tel.] n. A funeral pile; a burying ground, or burning ground, కడు. అ. కడి కడు కడుక కడుక కడుక he has one foot in the grave. A forest, a wilderness కడు. (inf. కడి.) Ruin కడు. కడుక కడుక కడుక. v. t. To ruin, destroy. కడుక కడుక. కడుక or కడుక కడుక. v. n. To be confused, కడుక. To be ruined. To be lost కడుక కడుక, కడుక. కడుక కడుక to ruin.

కడు కడు. [Tel.] v. a. To enter, penetrate, go through, pierce, transfix. కడు. A. iii. 37. & A. i. 66.

కడక కడక. [Skt.] adj. One eyed. కడక or కడక a broken shell. A worthless fragment కడక Ved. Baa. iii. 58. The one eyed creature, i. e., a crow. కడక కడక. [Tel.] n. Food, provender, fodder. Grass. కడు, కడు. "కడక కడు కడు" అడక కడక కడుక. M. XII. ii. 303.

కడక or కడక కడక. [Tel.] n. Inherited right or right of possession కడు. కడక కడక. A hereditary right to enjoy a certain office or a piece of land. కడక కడక.

కడక కడక. [Skt.] n. Kanada's logic. కడక కడక.

కడి కడి. [Tel.] n. The fraction called కడి or, one quarter of a sixteenth. A measure of land, about an acre. కడిక కడిక కడుక the smallest folly may cause much trouble.

కడక కడక. [Skt.] n. A one-eyed being కడక కడుక. See కడుక.

కడ or కడ కడు. [Tel. from కడు.] An affix in blessing. May it be so! అడుక.

కడక కడక. [Skt.] adj. Frightened, perplexed. కడక కడక. n. A timid man. కడుక, అడుక.

కడు కడు. [H.] n. An account. Dealings with a merchant.

కడు కడు. [Tel.] n. Rashness, hastiness, passion. కడు. P. iii. 299.

కడు కడు. [Skt.] n. A name of Parvati.

కడుక కడు. n. Same as కడుక. (q. v.)

కడుక కడుక. [Skt.] n. Wine. కడుక. A certain timber tree. *Nandea kadamba*. Name of a Sanskrit Poem.

కడుక కడుక. [Skt.] n. A line of clouds. కడుక.

కాదా *kādānu*. [Tel. కాదు+అను.] v. n. To deny, refuse, reject, forbid to do. To disapprove; to say it is not right. See కాదు.

కాదా *kādā*. [Tel. కాదు+అ.] v. Is it not? Same as కాదు.

కాదాచిత్తము *kādāchittam*. [Skt. from కాద+चित्.] n. Scarcity, rareness. కాదాచిత్తము అరుదు. కాదాచిత్తమున unusual, infrequent.

కాదారి or **కాదారిమాసారి** *kādāri*. [Tel.] n. Midnight. అర్ధరాత్రులు.

కాదు *kādu*. [Tel. from అను.] v. It is not (so). It is not possible. It is out of the question. It is opposed to అవును, i. e., yes, అది మంచిది కాదు it is not good. అవునా కాదు? yes or no? ఈయంతిచ్చే పైతకాదు the crop won't come forward on account of the heat. వారిని పిలిచి కేసాని కాదన్నాడు he said nothing could be done unless they were invited. వానికి నాకు కాదు he and I do not agree. ఇది ఒక రాళ్ళముకాదు this is a wretched place. కాదే *kādē*. [కాదు+అ.] Is it not so? కాదు.

కాద్రచేరుడు *kādra-cēṇḍu*. [Skt.] n. A serpent: as being "the child of Kādrava."

కాన *kāna*. [Tel.] adv. Then, therefore. కానక. n. A forest. అరణ్యము.

కానము *kānamu*. [Skt.] n. A forest. అరణ్యము.

కానబడు or **కానబు** *kānabādu*. [Tel.] v. n. Appear, seem. See కాన.

కాని *kāni*. [Tel.] n. A quarter of an anna.

కాని *kāni*. [Tel.] (neg. part. of అను.) Which cannot be done. కారాని useless. కారాని unskilled, awkward. అనవసరమున at an inconvenient time. కాని adj. Bad, vile, onvius. కానిముసు a vile temper. కానిముసు a low caste. కానివారు an enemy. కానివారు a vile act.

కాని or **కాని** *kāni*. [Tel.] (conj. denoting an alternative.) But, either, or, except, unless. And not, nor. Rather. Before.

"నాడయొక్క బియ్యం కాని పంటమను
వికలమందుచేసి పప్పు వసుధయొక్క
వికలమందుచేసి పప్పు వసుధయొక్క
పంటమందుచేసి పప్పు వసుధయొక్క."

Sunanda Parinayam, iv. 22.

"అలా మనమీద వచ్చిన వచ్చిన
అలాకాదని వాని ప్రాంతం."

(Yama.)

ఇంతే కాని నేనేమియును I know nothing but this. ఇదియేమి కాని I cannot tell what this may be. అది కాని యది కాని either that or this. అది పది దినములముగ్గురే కాదు that work cannot be finished in less than ten days. రేపు కాని రాదు he will not come here before to-morrow. ఉద్యోగము చిక్కవనే అనేక ఉంటే కాని నేను అక్కడ ఉండను I would not have remained there had I not hoped to gain employment. ఇది అది చేత కాని మరి యొకచేత కాదు he alone can do it, no one else can. ఎవరినైనను నిమిషము యందొకరిని ప్రతిదినముగముగ్గురే for we will not return without slaying thee. అది నేనే కాని యిచ్చిన కానేరదు unless he comes we cannot effect this. కాని or కాని (for కాని) imp. verb denoting assent. Let it be done. Be it so. Never mind. Very well. అది మంచిదే కాని let that be done first. కాని కాని నీ కాదుమూడు very well, I will crush your pride.

కాని Same as కానక. (q. v.)

కానితము *kāni-tanamu*. [Tel.] n. Enmity. See కాని adj.

కానితం or **కానితం** *kānintam*. [Tel.] v. n. To be visible, to appear. కనిపించు, కనబడు. v. t. To show. కనబరచు.

కానితం *kānintam*. [Skt.] adj. Virgin-born. n. One born to a virgin. కన్యకామృత. Vyāsa or Karna.

కాణ or **కాణము** *kānu*. [Tel.] n. Thick buttermilk. *దీక్షాకాణము* *dhikshākaṇu*.

కాణు *kānu*. [Tel. another form of కా.] v. a. To perceive, to see or enjoy, *నీ కాణుదు కాణుదలేదు* I did not recognize your voice. *కాణునదిచూచుకాణుదు* everything that the sun sees is seen by the poet. *కాణలే* do you not know. *కాణుడు కాణలే* he cannot see or enjoy bliss or heaven. See *కాణించు*.

కానక or **కానక** *kānaka*. [Tel. from కా.] n. An offering or courtesy, made in homage to a superior, or to a god. A gift on which the lord is supposed to cast his "glance."

కానగు *kāngu*. [Tel.] n. The tree called *Galedupa arborea* (Roth.) *కానగు* *kāngu*. *Dalbergia arborea* (Ainalla ii. 332.) *Galedupa Punga*, Heyne. "కానగు కానకము" (proverb.)

కాను *kānu*. [Tel. from కా.] n. Breeding, bearing, bringing forth. ప్రసవము. *జీలకర్ర కాను* "అది జీలకర్రకాను" *చ. ౪. vii.*

కాపాతము *kāpatamu*. [from Skt. కా.] n. Hypocrisy.

కాపాము *kāpamu*. [Tel. from కా.] n. Fomentation.

కాపాము *kāpamu*. [Skt.] n. A bad way. *కాపాము*.

కాపరి *kāpāri*. [Tel. from కా.] n. A keeper. రక్షకుడు. *కాపరి* or *కాపరి* a hardman.

"కాపరిని గొల్పియిచ్చితి నీయిచ్చితి నీయిచ్చితి,
"కాపరిని గొల్పియిచ్చితి నీయిచ్చితి." *పా. 1.*

కాపాడు *kāpādu*. [Tel. from కా.] v. a. To guard, watch, keep, to preserve, or protect, patronize. To secure from failure. *కాపాడు కాపాడు* *కాపాడు* with a view to verify his statement.

కాపిలము *kāpilamu*. [Skt.] n. The philosophy of Kapila. *కాపిలము* *kāpilamu*. "కాపిలము" *చ. 1.*

కాపు *kāpu*. [Tel. from కా.] n. Keeping, attendance. Protection, guard. *కాపు* *kāpu*. Heat, warmth (This is from కా.) Productiveness *కాపు* *kāpu*. The crop or fruit. *కాపు* *kāpu* a tree that is past bearing. *కాపు* *kāpu* the eyelids are a protection to the eyes. *కాపు* *kāpu* to place a guard. *కాపు* or *కాపు* *kāpu* n. A tenant. A farmer, a cultivator. A rustic or countryman. A person, an individual, a dweller. *కాపు* *kāpu* or *కాపు* *kāpu*. Siva దురుడు. *కాపు* *kāpu* a holder or owner of property. *కాపు* *kāpu* a member or shareholder. *కాపు* *kāpu* leaguesmen, members of the (Mahanadu) community. *కాపు* *kāpu* or *కాపు* *kāpu* n. Protection. కాపు, రక్షించు. *కాపు* *kāpu* adj. Appartaining to the farmer caste. *కాపు* *kāpu* rustic language. The vocative of కాపు a farmer. *కాపు* *kāpu* O farmer, how did you come here? B.D. iv. 1903. *కాపు* *kāpu* n. A country girl, a rustic. The female of కాపు. *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* n. "The rustic condition, the state of farmers. కాపు కాపు *kaṇu-tanamu* it would be better to give up the farming business. *కాపు* *kāpu* A woman of the farming caste, a female rustic.

కాపురము *kāpuramu*. [Tel.] n. Home, dwelling, abode, residence, lodgings. *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* or *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* they lived there, they made their home there. *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* he has broken up his family. *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* he lives separate. *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* n. An inhabitant, a tenant, a native. *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* a female inhabitant. *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu* Same as *కాపు* *kāpu* *kaṇu-tanamu*.

కాపుడు *ka-purushudu*. [Skt.] n. A base wretch, a miscreant, an effeminate coward. **కాపురపుడు**.

కాపిము *kāpyamu*. [Skt. from *ka*.] adj. Simian, pertaining to monkeys. n. Monkeyhood; the state of being like a monkey. **కాపిత్వము**. "నలుమరకాపియైన దలకలకడపు." BRK. 243. "భూమిని యునికలకలకాపియనుచేటి పాపిని ధాతుడై యును." BR. Sandra 565.

కాపిము *kāpīmu*. [Skt.] n. A bevy of doves. **కాపిముల సమాహము**. **కాపి పద్మము** *kāpī-padmamu*. n. Dove colour. BD. iii. 520.

కాపిరాజము *kāpī-rajamu*. [Skt.] n. Antimony: particularly considered as a collyrium.

కాపిరము *kāpī-ramu*. [Skt.] n. Hypocritical talk. **మనకు నాపరముంచి మాట్లాడు**.

కాపి *ka-bāpī*. [Tel. కాపి+పి] adv. Therefore, consequently. **కనుక, అయి నందున**.

కాపి *ka-badu*. [Tel.] v. n. To become. **అను**.

కాపిలు or **కాపిలుడు** *ka-bālu*. [Tel. కా to be+పిలును it becomes.] adv. It may be; surely; perhaps, probably. **కానీమా**.

కామ *kāma*. [Tel.] n. The handle of an axe, hoe, umbrella, &c. **చండము, కర్ర**. A stalk, staff or shaft **కాడ**. **కూరకామ** the stalk of a kind of eatable greens.

కామచిగడ్డి *kāmanchi-gaddi*. [Tel.] n. Spice grass, lemon grass or camel's hay. *Audropogon Schamanthus*. Ainslie. ii. 58. **కామచిట్టు** *kāmanchi-chettu*. [Tel.] n. The fox grape, a kind of nightshade, *solanum nigrum*.

కామి *kāmandu*. [H.] n. Owner, master. **దాదామారుడు**.

కామధేనువు *kāma-dhēnuu*. [Skt.] n. The mythological cow of plenty having the face of a woman and the body of a cow and supposed to give whatever one desires.

కామము *kāmamu*. [Skt.] n. Love, lust. Wish, desire, concupiscence. **ఇచ్చ**. **కామశిల**

sexual intercourse. **కామముడు** *kāmamuḍu*.

n. A lustful man. **కామచారి** *kāma-chari*. adj. Sensual, selfish; following one's own pleasure. **కామగము** *kāmagamu*.

adj. Wish-guided; going at will as an enchanted car. **కామరూపి** *kāma-rūpi*. adj. Protean, plastic, able to assume any shape. The heroes

Sugriva and Hanuman and all the Rakshasas were *kāmarūpis*, being able to assume various shapes at will. **కామంకుశము** *kāma-ankuṣamu*. n. A stimulant or aphrodisiac. A finger nail **కాంతు**.

కామంధకారము *kāma-andhakaramu*. n. Blindness of lust. **కామతురుడు** *kāma-turudu*. A lustful man. **కామకలము** *kāma-kalamu*. n. The fire of love.

కామర్లు or **కామలి** or **కామాల** *kāmali*. [Tel.] n. The disease called jaundice. **కామకామర్లు** dropsy. **ఎందుకామర్లు** consumption.

కామాకు or **గండ కామాకు** *kāmaku*. [Tel.] n. A sort of Arum.

కామాకలి *kāmākali*. [Skt.] n. The goddess of love. **కామాకలి** a kind of grass.

కామాటము *kāmāṭamu*. [Tel.] n. Rough work. **కాటుపని**. R. viii. **కామాటి** *kāmāṭi*. n. A labourer, a pioneer. **కాటుపనిచేయువాడు**. adj. Rustic.

కామి *kāmi*. [Skt.] n. A libertine. **కామకుడు**. **కామినివాడు** a man free from passion.

కామి *kāmi*. [Tel. neg. noun from *అవు*.] n. The not being. That which is not or nil. **కారకములు** evil doings, naughty pranks. "ఇంక నెన్నందు నిట్టి కారకములు నేయక బుద్ధిమంతుడనై యుండుమనిన నరచుడు

అపూర్వమధురమను నవ్యమువాని గంగా
కావ్యరంజన కలియించు" M. III. vi. "కామిన్యము
చూచిచెప్పితిగాని యది భంగముపొడిగిని యెరు
గుదుక" M. IX. ii. 114.

కామిండు *kamintu*. [Skt.] v. a. To desire,
or long for. To like, delight in, love.
కామితును *kamitamu*. adj. Desired: desir-
able. **కామిని** *kamini*. n. A lustful woman.
A woman.

కామిల *kamila*. [Skt.] n. Jaundice. See
కామలు.

కామిడిట్టు *kami-idi-pitta*. [Tel.] n. The
bird called a florikin. *Sypheotis aurita*.
(F. B. I.)

కామికును *kamukamu*. [Skt.] adj. Lustful,
desirous. ఇచ్చకు. **కామికుడు** *kamukudu*.
n. A lustful man. **కాముడు** *kamu*.
n. A name of Cupid: (In compounds)
Desirous, thus: **క్రితాముడు** desirous of
glory. **కామనివండు** the annual *Holi*
festival.

కామ్యము *kamyamu*. [Skt.] adj. Desirable,
voluntary, optional, as a work of super-
erogation. **కామ్యార్థములు** *kam-yarthu-
mula*. n. The lower objects of prayer,
all that is short of **కామ్యము**.

కాయ *kaya*. [Tel. from కాడు] n. 1. A
green unripe fruit. అరటికాయలు green
plantains. 2. A nut, berry, pod, bulb,
knob, head. 3. Anything round, as the
head (**కూకాయ**) the bob of a plummet:
a boss or round piece. 4. The word is
used for a thing or article: as a piece of
cheese **కాయకాయ** a wicked thing or crea-
ture. 5. A pimple: a wart. **కన్నడముచేత**
కాయచేయ **కాయచేయి** his hands are
callous or hard with digging: he has a
wart on his hand. 7. A bottle. **తెండుకా**
యలకు ఒకటి తీసుకొన్నాడు he alone drank
two bottles. 8. As an affix it often leaves
the sense unaltered: thus **కే** or **కూకాయ**
the head. **కిగ** or **కిగ్గరాయ** a child. **కొంతు**
or **గొంతుకాయ** the throat. **పుచ్చ** or **పుచ్చ**

కాయ a marriage token worn on the neck
మెట్టు or **మెట్టికాయ** a blow or knock.
పండ్లకాయ a crab. **తెండుకాయ** a slap on
the cheek. Some fruits are called
కాయ even though ripe, thus (from **కొ**
shell) **కొంతుకాయ** a coconut. **మిరపకాయ**
a chili. **ఉల్లికాయ** an onion. **వరకాయ**
యలు or **కాయగూరలు** vegetables. **కాయ**
ధాన్యములు *kaya-dhanyamulu*. n. Pulse:
all sorts of grain contained in pods: as
పండు, **గుడ్డు**, **కెనక**, **కుం**, &c.,

కాయకన్న *kaya-kannu*. [Tel.] n. A wall
eye; a blind eye. **కాయకన్నకన్న**:

కాయకము or **కలకాయకము** *kayakamu*.
[Tel.] n. Profession, trade, art. **కేవలము**.
See **కాయకము**. **కాయకము** (among the
Jangama) signifies a prayer or vow.
ప్రార్థన, **వ్రతము**.

కాయకడు *kayajudu*. [Skt.] n. The god
of love: as being "born in our bodies."
మధురము.

కాయమానము *kaya-manamu*. [Skt.] n. A
shed or booth. **మధుర**. H. v. 75.

కాయము *kayamu*. [Skt.] n. The body.
అతడు చచ్చినప్పటికిని పరావర్తనాత్మకుని పేరునది
యగు **కాయము** యిచ్చుచిన్ని తిరియరున్నాడు
though he is dead, through his reputation
for charity he still lives in his fame.
కాయము [Tel.] n. A certain restorative
medecine, administered to a woman in
childbed. **కాయకలకాయ** *kayakala*. H. l. 114.
కాయపుష్టి *kayapusti*. n. Stoutness.
కాయసద్ధి corporeal perfection imagined to
be attainable by religious austerities. **కాయ**
సద్ధి **కాయము** he bears a charmed life.

కాయము *kayamu*. [H.] See **కాయము**.

కాయలము *kayalamu*. [Tel.] n. A sort of fish.

కాయస్థుడు *kayasthu*. [Skt.] n. A man
belonging to the writer caste. An account-
ant. **కాయము**.

కాయము *kayikamu*. [Skt.] n. Daily
interest **కాయము**. **కాయము** a rogue

or sheet. adj. [Lit. pertaining to the body. కౌశల్యంబైన. Slight, not strong, బల్య, కాంత్యంబు not strong work.

కాసు కాయ. [Tel.] v. n. To shine as the sun or moon. ఇప్పుడు సూర్యుడు కాసు కాయ అ there is sunshine now. చంద్రుడు కాసు కాయ అ there is moonlight. **కాసు** (another form of కాసు.) v. a. To tend cattle. To spare or acquit. నీకు ఇంతకు చేసి ఉంటే కాసు కాయ ఇది if I have done this, spare me not.

కాసుక, కాసుక కాయు. [Tel.] n. Love, wish, desire. అనుకంశం.

కారి, కారి, కారిక, కారిక or **కారిక** kara. [Skt.] n. A prison. కారి, కారిక. B. X. 129.

కారికము కారికము. [Skt.] n. A sort of duck. A kind of antelope కారిక రు.

కారికము కారికము. [Skt.] adj. Making, causing. సంశయకారికము causing doubt or doubtful. కారణకారికము grievous, దుఃఖకారికము grievous, causing sorrow. కారణకారికము the efficient or active cause. In Telugu it is used to denote heat. కారికగ్రహం a burning fever. కారికదేహం a hot or ferriah temperament. కారికకామ venereal feverishness. కారికబిల్లు బilious feverishness. కారికములు కారికములు stimulants are of four sorts.

కారికము కారికము. [Skt.] n. A cause, source, motive. కారిక. కారికము the fleshly or mortal body as opposed to కారికము the spiritual body. ఇంతకు కారికముగ్రహం grief which caused this event.

కారికము కారికము. [Tel.] n. Pungency, hotness of taste : sauce. Salt earth used in bleaching cloth కారిక. Tinder : being cloth dipped in saltpetre. A caudle for infants. Canalic, lunar caustic. కారిక కారికము tobacco devoid of flavour. కారికకారికము lime devoid of heat. కారికకారికము sharp lime. adj. Pungent, hot to the taste. A particle added to a letter in naming it. Thus కారిక the letter K. An affix denoting, making or doing, thus : కారికకారికము resonating, making a ringing sound.

కారిక karavi. [Skt.] n. The spice called carraways. H. ii. 249. A kind of anise. కారిక.

కారిక kar-aku. [Tel.] n. A withered leaf. కారిక. "కారికకారిక కారిక" DRARAN, 176

కారికకారికము kara-karamu. [Tel.] adj. Confounded, jumbled, overthrown. కారిక కారికములు. Kalahsa. iii. 108.

కారిక kara-mani. [Tel.] n. A blael species of pulse called కారికము or కారికము.

కారిక kar-sou. [Tel.] n. A wild cow. కారికము forest cattle.

కారి kari. [Skt.] adj. That which causes thus : కారిక destructive, that which causes loss. కారిక bilious. కారిక wholesome. కారిక sinful. కారిక unajust.

కారిక kari/mu. [Tel.] v. a. To inflict pain, kill or destroy. కారిక, కారిక, కారిక. "కారికముల కారికములు." BD. iv. 262.

కారిక karija. [Tel.] n. An artificial fountain.

కారిక karika. [Skt.] n. A rule composed in verse : an explanatory verse. కారిక కారికము.

కారిక kari-kamu. [Tel.] adj. Brown, unbleached, as cloth. కారికము (బట్ట).

కారిక kari-kamu. [Tel.] n. The liver. Manu. iv. 92.

కారి kari. [Skt.] n. An exorbitant rate of interest offered by a debtor. కారిక కారికము ఈ కారికకారిక కారికములు

రకం కరియ. [Tel.] n. Pain, trouble, difficulty. రాధ. రకంపడు to grieve, suffer pain. To be in trouble. ఇదంకు పడు, రాధపడు. "కాదుకాది భర్తనుపడు... కరియపడి." M. IV. v. 250. రకం పట్టు to trouble ఇదంకుపట్టు, రాధపట్టు. "నానంబెట్టి కరుణకులముంబెట్టిభంజి నరంకు పట్టు." M. XIII. v. 159.

రకంయమ కరియము. [from Skt. కర్మము.] n. An act, work, deed. కర్మము. In M. IV. v. 251. & XIII. v. 152, the metre proves this spelling.)

రక కారు. [Tel.] v. n. To flow, run, trickle, distil, drop through. క్రమము. To fall as sparks of fire రక. BD. vi. 253. రకం or కార్య to cause to flow.

రక కారు. [Tel.] n. A season, time of the year. కాలము. చిన్నరక childhood, youth. తొలిరక the opening of the year. కరం కెరవు or తొలిరకకెరవు or క్రొత్తరక కెరవు vernal lightning తొలిరకకెరవు కెరవు. నవరక Spring. ఈ పంక్తిరక మూడు కార్కయమ్మ పడినది the three seasons have yielded crops this year. ఒకరక కోడికల్లంబు అప్పటికినాడు I have sold one brood of chickens. నాలుగు రకంబు a heifer four years old. కరం కాలము, పురంకాలము harvest time. కరం పంట, a crop that depends on the rain. పర్వరకంబురు నీరసరకంబురే వర్షపుపంట, కరంబు rice grown in the hot season, ఎండకాలంబురు పంటే పరి భాష్యము. కరంకా ధాతం price current of grain at the time of reaping. A plough-share. పంట రక or బీరరకం tongs, a pair of pinces. Darkness, jetty blackness. నలుపు, చీకటి. రకంబురక darkness came on. A forest అడవి. కరంబురు wild or forest fire. The plu. కరంబు, అనా పదములు hard language; reviling. పరక పదపదము; rain talk వర్షపదపదము. కరంబు lies అబద్ధములు. A stain కరం. Ignorance అజ్ఞానము.

రక కారు. [Tel.] adj. Black or jet black. కరంకలము a black cloud. కరంబులు black wires కరంబులము the seeds of the black sesamum. Brackish. చవుడు. కరంబిళ్ళ brackish water. కరంకలం saline soil. కరంసముద్రము the salt sea. కరంబు bitter salt. కరంకలం stale asafoetida. Withered. కరంకలు withered leaves. Astringent కరక. కరంకలంబురక కరం గాన if you pluck a fruit raw, is it not sour? Wild. కరంకలము *kār-annamu*. *Bougainvillea*. The Gaur. (F. B. I.) కరం చిన్న, కరంకలం a wild he buffalo, or bison. Great, big. కరంకలం, a loud cry. పెద్దకలంబులు. కరంకలంపన a strong smell, a stale smell. కరంకలంబు rude language. కరంకలంబు a wild crocodile or alligator. కరంకలం or కరంకలం *kār-konnu*. v. i. To blacken. నల్లరకం. To be noisy పండ్డిరకం.

కరంకొల్లి కారు-కొల్లి. [Tel.] n. The trumpet flower plant. కరంకొల్లి.

కరంకొడి కారు-కొడి. [Tel.] n. A jungle owl. అడవికొడి. రకం. i. 49.

కరంకొడి కారు-కొడి. [Tel.] n. A bull in its prime.

కరంకయమ కరంకయము. [Skt.] n. Mercy, pity, favour. కరం, కరంకయము. కరంకయము *kārnikudu*. adj. One who is gracious or kind. కరంకయము *kārnikakayamu*. n. Tenderness of heart, mercifulness. M. XIII. v. 21.

కరంక కారు. [Skt.] n. An artist, artificer. కరం. An agent కరంకారు.

కరంక కారు. [Tel. కరం+కారు.] n. A hamlet in a jungle. అడవికరం.

కరంక కారు. [Tel.] n. The hollowed trunk of a palm tree shaped like a canoe and balanced like a see-saw to draw up water. నల్లకరం కరంకారు.

కరంక కారు. [Tel.] n. A hard word, ridicule. కరంక.

కర్కశ్యము *karkasyamu*. [Skt. from కర్క.]
n. Hardness, cruelty. కరుణనము.

కర్కశు Same as కర్కశు.

కర్కశా *karkkashā*. [H.] n. A workshop.
An arsenal.

కర్కశ్య Same as కర్కశ్య.

కర్క See under కర్క.

కర్కశికుడు *karkan-tikudu*. [Skt.] n.
An astrologer. కర్కశ్యుడు.

కర్కము *kartikamu*. [Skt.] n. The eighth
Hindu lunar month. October-November.

కర్కీయము *karti-kyadu*. [Skt.] n. The
god of war. కరుణసాము.

కర్క *karte*. [Tel.] n. The particular con-
stellation out of the 27, in which the Sun
happens to be. ఇరుదైదుకానైన అనగా
అగ్నిని మొదలైన నక్షత్రములలో కుచ్యుడు
ఉండేదాని.

కర్కశ్యము *karpasyamu*. [Skt.] n. Spite,
malice, ill-will, pique. కృపాకృప, పా.
కర్కశ్యముచేయు to bear malice.

కర్కాపము *karpasamu*. [Skt.] n. A cotton
cloth.

కర్కము *karmukamu*. [Skt.] n. A bow.
బిల్లు.

కర్కము *karyamu*. [Skt.] n. An act, deed,
work, doing, business. An affair. An
object. An effect, result. Use, good, profit,
advantage. పని, ఫలము. అందువల్ల ఏమి
కర్కము what is the good of it? The thing
to be done or which ought to be. Bhā-
kara; 41. కర్కకర్కము తెలియక not know-
ing good from bad. కర్కవాది one who
looks to the main point opposed to
ఇట్లవాది a brawler. కర్కశుడు *karyas-
thudu*. n. A clever man, a man of ability.
కర్కశ్యము an office, a place of business.
కర్కదర్శి a secretary. కర్కకర్కదర్శి an
honorary secretary.

కల *kāl-ajaka*. [Tel. కల+అజా.] n.
A stick resting in the wall at each end,
and serving as a shelf to support pots,
&c.

కలము *kalamu*. [Skt.] n. Time, occasion,
period. Season, weather. The tense of
a verb. Death కృత. Blackness కలం.
భూతభవిష్యత్ కాలములు the past,
future, and present tenses. కలముచేయు
to die. వర్షకాలము the rainy season. శీ-
తకాలము winter. వసంతకాలము summer.
కల్పకాలము the bright fortnight or
moonlight weather. చీకటికాలము the
dark fortnight. కలముచుండు to demur:
to put off. ఏమి ఎల్ల కాలము చుండుకలము
శ్చాన how do you pass your time, or
how do you live? కలక్రయము at the
three times of the day, morning, noon
and night, or, the present, past and
future. కలక్రయములందున్న perpetually.

కలకంఠము *kala-kanthamu*. n. The
black-throat, i. e., a sparrow కంఠ. A
peacock కంఠ. A wagtail కలకంఠ. కల
కంఠము or కలకంఠము *kala-kanthudu*.
An epithet of Siva. కలకంఠము *kala-
katamu*. n. Mortal poison: venom.

విషకంఠము. కలకంఠము *kala-kshepamu*.
n. Passing or spending time. విద్యాకా-
లము literary pursuits. పట్టికాలము
mere pastime. క్రంథకాలము reading.
కలకంఠముచేయు to pass one's time, ఏమి
ఇప్పుడు ఎల్ల కలకంఠముచేయుచున్నావు how do
you now live? కలకరము *kala-
krayamu*. n. The price of the day: the
present rate; the current price. కలకం-
ఠము *kala-khandamu*. The liver. కలకం-
ఠము *kala-chakramu*. The circle
of time. కలకంఠము *kalagnyamu*. A cock,
as knowing the hour. కలకంఠము *kala-
gnyapatri*. n. A cock, also, the cuckoo.
"కలకంఠమున కెల్లు తెలుగునాడును కలకంఠ-
మునకును." A. v. 110. కలకంఠము
kala-gnyanamamu. n. Knowledge of time.

Predictive knowledge. Certain histories
 or legends are written under this name,
 as the విశ్వరూపకల్పము, the విశ్వ
 కల్పము, the విశ్వ బహుకల్పము being
 the visions or predictions regarding parti-
 cular saints. కల్పము *kālagnyudu*. n. An
 astrologer శాస్త్రము, కల్పము *kāla-*
dharmaṃs. n. The debt of nature. Death
 మరణము. అకాలమృత్యువు untimely death.
 కాలవృత్తి *kāla-pravṛtti*. n. Evacua-
 tion. నేడు నాకు కాలవృత్తి కాలము I had
 no motion to-day. కాలయాపనము *kāla-*
gṛaṇam. n. Delay, loss of time. కాల
 వహ్ని *kāla-vahni* n. The devouring
 flames destined to burn up the world. A
 consuming fire, a conflagration. కాలవిలంబము
kāla-vilambamu. n. Tardiness, loss
 of time, delay. కాలసత్రము *kāla-*
śāstram. n. A name of a region in the
 bell of the Hindu Purāṇas. కాలహర
 ణము *kāla-haraṇam*. n. Delay, loss of
 time. కాలాంతకు *kāl-āntakuḍu*. n. One
 who brings the end. An epithet of Śiva.
 కాలాంతము *kāl-āntaram*. n. Another
 time. కాలాంతముడు or కాలాంతము
 through the lapse of time, at another
 time. కాలాంతము *kāl-āntam*. n.
 Delay, loss of time. కాలాంతము is it is
 now too late. కాలార్కుడు *kāl-arkuḍu*.
 The sun that at the last day shall scorch
 up the world. కాలాంతము *kāl-āntam*. n. The
 end of a year or season. కాలాంతము
kāl-āntam. n. The end of time, i. e.,
 death. కాలము *kālikamu*. adj. Regard-
 ing time. అకాలము of long standing.
 కాలము *kāl-ochitam*. temp. momentary.
 కాలము *kāl-ochitam*. adj. Season-
 able. కాలము *kāl-ochitam* such words as
 suited his purpose.

ಕಾಲಾರಿ *kālari*. [Tel.] n. A foot soldier.
ಕೂಳಿ, *kuḷi*. A messenger ದೂತ. (ಕೂ. ೧೨೩. ೧) A poll tax **ಕೂಳಿ**.

ṛoṣ *ṛoṣan*. n. Another form of ṛoṣ.

కావ్యపద్య కల-సమము. [Skt.] p. Iron.

Ṛdāṣan *kāli-kunṣamṇ.* [Tel.] n. A certain boyish game. H. iii. 185.

Ṛṇṇo kaliga. [Tel.] n. A devil. **Ṛṇṇam.**

Pa *kala*. [Tel.] n. A leg, a foot, a claw, a talon. పాము the knee. పాము the upper surface of the foot. A pillar. పాముగట్టమము a portico built on 100 pillars. A quarter or fourth part. ముక్కలు being three legs, or quarters. Bith. li. 154. పాళ్లక at the feet. పాళ్లకెర్ర a centipede. పాముల a fence : lit. a fence-foot. పాదరంజ (A. vi. 16.) a foot path. పాలు పుత్రు to paw the ground, to be eager for fighting. M. XII. li. 301. A. v. 87. పుష్పదళము. పాదము పెండ్లాన్ని దిద్దలను పాదముగట్టిపోయి నాకు my son died and left a widow and children on my hands. మూడుపాళ్లమునలి (P. i. 322.) a three legged old woman, because leaning on a staff.

శే. "మరుదుష్కంగాల విధులేక్కర చిత్తము

శివశాస్త్రి సా.కె.ఆర్.

కాబట్టి దీనిని గురించి అధ్యయనం

“దీక్షితులగుట వెనుక నా గాంధీమరణం.”

Bilh. ii, 154.

Foot **పాదము** the side post of a door. **పాద**
kali. infl. of **పా** the foot. **పాదపక్షి**
PAK the painted stork, *Pseudotantalus*
leucocephalus. (F. B. I.) **పాదారి** or
పాదారి or **పాదారి**. kali-dari. n. A
foot path. **పాదారి** or **పాదారి** walking,
going on foot. **పాదారి** **kalinad-**
vadu. n. A pedestrian, one on foot.
పాదారి or **పాదారి** kali-bantu.
n. An Infantry man, a foot soldier.
పాదారి. **పాదారి** or **పాదారి**
Infantry. **పాదారి** kali-cellu. n. The
toes.

ṭāḥā. [Tel.] v. n. To burn, to be consumed. To be baked, scalded, burnt, or boiled. To shine, gleam. **ṭāḥā** a torch **ṭāḥā**. **ṭāḥā** a house on fire. **ṭāḥā** a curse on h^{is} pride;

lit. May his pride be burnt. కలలు or కలులు *kalulu*. v. a. To burn, roast, scorch; to fire a gun. కలుపు *kalupu*. n. Burning, setting on fire. Baking, boiling, roasting. కలుపులు burnings. కల్పించు *kalpinthu*. (causal of కలుపు.) To have it burnt.

కలుడు *kaludu*. [Skt.] n. The god of hell. యముడు.

కలుదు See కల్దు.

కలువ or కలవ *kaluva*. [Tel. cf. Tam. కలువాయి or కలువార.] n. A canal, a channel; a stream. కలువ పోయితి న్నాడు or కలువకు పోయినాడు he is gone to the necessary, or to relieve himself.

కలువగు *kaluhugu*. [Skt.] n. Foulness, dirtiness, turbidness. య.

కలయను *kalayamu*. [Skt.] n. The liver. కలము.

కల్దు or కలుదు *kaladu*. [Tel. From కలు and మది a bending.] n. Urine. మూత్రము.

కల్యను *kalyanu*. [Skt.] n. Dawn, day-break. కలు.

కలున or కలుపున *kaluru*. [Tel.] n. plu. Infantry, foot soldiers. A. iv. 371.

కలంజి *kalaji*. [Tel.] n. A spittoon. తువ్వకము.

కలంజి *kalaji*. [Tel.] n. Whisks made of peacock's feathers. Also, a spittoon. L. ii. 23. and 40.

కలి *kali*. [Skt.] n. The goddess Kali. The Hecate of India. (Sir W. J.) కల్యై.

కలింగుడు *kalingudu*. [Skt.] n. The name of a serpent which was killed by Krishna.

కలింది *kalindi*. [Skt.] n. A name of the river Jumna. యముడు. కలిందిభద్రము *kalindi-bhedanu*. n. Balarama.

కలి *kalika*. [Skt.] n. The goddess Kali. Blackness సంత.

కలియ *kalaya*. [Skt.] n. A musical instrument. వాద్యము.

కలి *kali*. [H.] a. Empty, vacant. n. A vacancy.

కల *kala*. [Tel.] Inf. in A. of కలు, to protect. "మహాకలము నవచ్చుట" (B. i. 234.) Thou wast born to save the world. కల without sparing.

కలదను *kaladamu*. [Tel. from కలు.] n. Becoming.

కలది *kaladi*. [Tel.] n. A "bangy" or yoke, carried by men; like that used by milk maids in England. (Ind. కలది. plu. కలదలు.) కలదికాది a yoke borne about by certain Saiva mendicants. కలదికాది a carrier. కలదికాది the bangy post. కలదికాది the beam of a yoke. కలదికాది the tip or end of the yoke. కలదికాది the bottom of the net work attached to each end of the yoke. కలదికాది the rope net work forming a lodgment at each end of a yoke. కలదికాది the cords forming this, కలదికాది కాది. కలదికాది *kaladintu*. v. t. To carry in such a yoke.

కలదను *kaladamu*. [Tel.] n. Fat. కలద, మదము. కలదకాది pride of flesh, arrogance. మదముకలదము the vigour of youth. కలది or కలదము *kalari*. A proud insolent man. చుక్కము. BD. vi. 174. కలదికాది *kalarintu* n. To become fat or proud, కలద, మదము.

కలము *kalamu*. [Tel.] n. Sin. పాపము.

కలలి *kalali*. [Tel.] n. Guard, custody. రక్షణము. కలలి an alternative, a thing kept as a stand by; a provision. కలలికాది ముచ్చెరువు a piece of wood kept in reserve. కలలికాది or కలలికాది *kalali-kadu*. n. A sentinel, a watchman.

రకకుడు. కాచివాట్ట a black mark put on the face of children for good luck ద్వైత రకగానుచే న్నదివాట్ట.

కా kaśa. [Tel.] n. A peculiar pace of the horse. అన్యమందుకరి.

కాచి kaśari. [Skt.] n. An umbrella. కిరీటం.

కా kaśi. [Tel.] n. and adj. Red, redness. Russet, ten, pink, salmon colour, tawn colour, terra cotta colour, tawny hue. ఎరుపు, కాచునప్రమ. మంత్రం the red hue of evening. కా or కాచున red ochre. కాచి's a tawny robe, worn by ascetics, imitating the colour of the raw hide worn by hermits in old days. కాచిను to become red ఎర్రను. కాచివొలుపు an ascetic సూర్యి, కాచువారి.

కాచి kaśintu. [Tel. causal of అను.] v. a. To make, do, compose, invent, perform.—కునలుకాచిందు to break to bits. కరిగించుకాచిందు shaking the head. తిక్కయ్యకాచిందు he went on pilgrimage. ప్రశ్నకాచిందు to put a question. కాకాచిందు to trim, to set in order.

కాచి kaśiri. [Tel.] n. Black vapour, any thing that appears like smoke. కాక తియి కాచిచి మంచుకాచిచి. కాచివాట్ట Same as కాచివాట్ట.

కా kaśu. [Tel.] n. Cawing, the sound of crows: a hollow booming sound. A well or pit. కాచి. A black mark on the forehead worn for good luck కాచివాట్ట.

కా kaśa. [Tel.] n. The verbal noun form of అను. "ఇది నిర్దమకాచిచి" ధర. అ. 1.

కా or కా or కాచు kaśa. [Tel.] imp. v. In poetry, a precative particle derived from అను similar to నలె or నా. q. v. Be it so! may it be so! so be it! సుపదర్శనాశ may he bestow wealth on thee! ఎన్నెప్పుడు గ్రహుగా, శాశ may he ever support me

by his grace! అనినందు శత్రుశివనాశున may his wealth be given to his foes!

కా kaśa. [Tel.] adv. Therefore, then, whereupon కాచి.

కాచి kaśa-pāra. [Tel.] n. A deep pit for grain.

కాచి kaśari. [Skt.] n. The river Caveri.

కాచి kaśa. [Skt.] n. Spite, malice, ill-will.

కాచి kaśari. [Skt.] n. A traitor, a betrayer. A. iv. 293. కుత్సితక్రూరు, కాచి నుడు.

కా kaśa. [Skt.] n. Poetry. A piece of composition, whether in verse or ornamental prose.

కా kaśa. [Skt.] n. A sort of reed. రెడ్డి.

కా or కా kaśi. [Skt.] n. Kasi: a name of the city of Benares. కాకా kaśi. n. A strong girdle of narrow cloth. A fine sort of muslin. కాచి kaśi-beda. n. A certain pendant worn at the neck. కాచి కాచి కాచి kaśi-saukaśa. n. Dysentery.

కా kaśa. [Skt.] n. The plant named *Gmelinia arborea*. Roxb. కుమారుడు.

కా kaśa. [Skt.] n. Saffron, named *Costus speciosus*. The paint called కుంకుమ, కాచిరమ, కుంకుమపువ్వు. కాచి kaśa. The land of Cashmere.

కా kaśa. [Skt.] n. The earth. భూమి. కాశ్యపముడు a Brahmin.

కా kaśa. [Skt.] n. Redness: brick red or tawny: a cloth thus dyed, a hermit's dress: కాచిరమ. అని కాచిరమనుకొన్నది "she took the veil." కాచి కాచిరమ redness of the eyes through rage.

కాశీము *kaashimu*. [Skt.] n. Wood. (In Telugu this is the usual phrase for the wood used in the funeral pile.) కాశీ తాపి latent heat. A quarter, region or airt. క్షణ. A moment, a second. కాశీ నిమిష రిపుకాశీరము.

కాశీ See కాశీ.

కాశీము *kaashimu*. [Skt.] n. Cough. కాశీ.

కాశీమర్దము *kaashimardamu*. [Skt.] n. The plant called *Cassia Esculenta*. కాశీ.

కాశీరీతి *kaashirige*. [Tel.] n. A certain thick creeper.

కాశీరము *kaashiramu*. [Skt.] n. A buffalo. ఎకకాశీ. కాశీ *kaashiri*. A she buffalo.

కాశీర వడ్డి *kaashiraadlu*. [Tel.] n. A certain sort of grain. కాశీర వడ్డి.

కాశీ or **కాశీ** *kaashiri*. [H.] n. One's own (servant). A personal slave or hereditary bondman.

కాశీరము *kaashiramu*. [Skt.] n. A pond or lake. కాశీ, కాశీ.

కాశీరము *kaashiramu*. [Tel.] v. t. To wear as a belt కాశీరము. "నీ కురితమువచ్చుచు చుక కాశీరమున నున్నాను" G. VIII. 103.

కాశీరము *kaashiramu*. [Tel.] n. A sort of neck ornament.

కాశీరము *kaashiramu*. [Tel.] n. A mason. కాశీరము.

కాశీరము *kaashiramu*. [Skt.] n. Green vitriol, sulphate of iron. కాశీరము.

కాశీ *kaashiri*. [Tel.] n. A small copper coin, a pie. A coin in general, whether gold, silver or copper, thus కాశీరము a gold coin. కాశీరము a silver coin (lit. white coin). "అది కాశీరమున కాశీరము" P. iv. 251, 251. కాశీరము there is not even a farthing. (The కాశీ or farthing was called cash by the English, and the coin

called ten cash was about one halfpenny; "twenty cash" being a penny, and eighty cash a fanam.) కాశీరము *kaashiramu*. n. A pie's worth కాశీరము not a bit remains.

కాశీ, **కాశీ** or **కాశీరము** *kaashiri*. [Tel.] n. The truss of a man's or woman's outer garment, which is passed loosely between the knees and tucked in the waist behind. A girdle కాశీ. కాశీరము a garb worn by masquers, with a monkey's tail. A truss, or modesty piece. కాశీ. A truss, the flap of a garment. కాశీరము straitlaced, severe in chastity. కాశీరము they girded themselves for battle. కాశీరము to tuck up the cloth కాశీరము కాశీరము.

కాశీ *kaashiri*. [Tel.] adj. Appertaining to the stonecutter trade, masonry, or brick-laying. కాశీరము or కాశీరము a mason, a stonecutter, a bricklayer. కాశీరము masonry, building. కాశీరము a stonecutter's chisel. కాశీరము కాశీ, కాశీ.

కాశీరము *kaashiramu*. [Tel.] n. A man's girdle. కాశీరము కాశీరము.

కాశీ *kaashiri*. [Tel. for కాశీరము or కాశీరము.] adj. A little. కాశీరము a little wax. కాశీరము a mere knife.

కాశీరము or **కాశీరము** *kaashiramu*. [Skt.] n. A clarion, bugle horn, or trumpet. కాశీరము one who blows the clarion, a trumpeter కాశీరము. HD. I. 1012.

కి

కి *ki*. [Tel.] The dative sign, To or for. See note on క where the various meanings are given.

కి *ki*. [Skt.] pron. What. See కి. కాశీరము he cannot say Bo to a goose.

కి *ki*. [Tel. from కి.] n. Anger. కాశీ. కాశీరము *kiika-rasamu*. n. The croup; convulsions that seize children, or cattle.

Not him

281

Los Angeles

කිංකර *kinkara*. [Skt.] n. Servility.

అంజా *anjana*, n. A servant or drudge, a slave, a base hireling. అంజాకుడు, అంజాడు. అంజాకరులు the emissaries of death.

𑀧𑀺𑀢𑀺𑀓 *kinkini*. [Skt.] n. A tinkling bell.
A small rattle. 𑀧𑀺𑀢𑀺𑀓, 𑀧𑀺𑀢𑀺𑀓.

loḥi kinkiri. [Tel.] n. Anger. **కొవ్వ.**
Nastiness: కొలి. కొలిచేము to foul or
dirty దిద్దు చేయవలె. "హరిమయి నీర
కొలిచేము." Navan, 315. **కొలిచకు**
kinkiri-paṭu. v. n. To get angry.
కొవ్వ. To feel nasty కొలిచు. **కొలి**
పాడు kinkiri-paṭu. n. Getting angry.
కొలిచుచుట. Feeling disgusted with
కొలిచుచు. "అభిమతికొలిచేము చరిత్ర
పాఠశాల-కొలిచుచు." M. XIII. i. 55.

10. **kingani.** [Tel.] n. A useless act.
 గుర్రము. "10. గుర్రమును గుర్రమును"
 BD. iv. 1104.

to/3 *kingiri*. [Tel.] adj. Trifling. **అల్పము**.

കുറുപ്പു *kurupa*. [Tel.] n. A grudge, ill-will, sorrow, grief. Confusion, disorder. കുറുപ്പു, നഷ്ടം. കുറുപ്പുകാരൻ confused, disordered.

కించు *kinchittu*. (Skt.) n. A very little.
కించుక *kinchitupudu* n. One of a very limited intellect : an ignorant man ; opposite of **జ్ఞానము**.

കിഞ്ചലികമ്മ. [Skt.] n. An earthworm. 25.

కఠిం or **క్రండు** *kintan*. [Tel.] adj. Cruel, spiteful, mean. అబ్దుడు. "మందీకాబద్ధుడు మనుమలు శేషుడు వాడు క్రిం మహాభక్తుడు క్రిం పిరి మునుమను." Panditāgādhyā. iv. 959. "అక్రిం మునిక్కిని మండుద్దంబోడినా యుడు." R. v. 192.

होत्र, *śa hoṣṭra*. [Skt.] = The
filament of a lotus. *fr. 50.*

కొండు కింజుడు. [Bht.] n. A man who fritters away his life. నిర్లక్ష్యుడు, కంపాడు.

కొడు or కొడు kinda. [Tel.] n. The ground.
 కొడ kinda. (a postposition) Below,
 under. For, concerning. అక్షయకొడ పది
 రూపాయలు వ్రాసివారు he charged ten
 rupees for it. అప్పు కొడ త్రవ్వకము
 he took it in payment of the loan. అతని
 చేతకొడ under his power, subordinate to
 him; తప్పుకొడ it proved erroneous;
 చేసినకొడవచ్చే అక్షరము a handwriting
 partaking of the illegible. కొడ kinda adv.
 Down. On the ground. కొడ ఉండెడి what
 is below. కొడపరుచుడు to lie down on
 the ground. కొడి down, కొడిపోయారు
 they went down. కొడు kinda. n.
 Formerly, ago. ఒకకొడు a month
 ago. కొడకి kinda. adv. Last, former.
 కొడకించి last time; also, the former
 time. కొడకినె last month. కొడకినెక్కిన
 రోజు last Friday. కొడామిక adv. Topsey
 turvy. కొడి kiadi. adj. Down. కొడిమూపు
 a downcast look. కొడిపక్షము in the fol-
 lowing question. కొడిపద్ధతుడు in the
 following verse.

కించాపాడు *kim-pachandu*. [Skt] n. A miser. లా. వి. వి. వి. వి.

కీం-కుడు *kim-ku-ndu*. [Sk.] n. A wretch.
 వికృతుడు, మోసాడు.

किं-परुशदुः *kim-perushudu.* [Skt.] n. A "sort of a man." A kind of fairy, described as a eunuch, employed in the Hindu Olympus as a singer, and an attendant on the goddesses; or represented as a man with a bird's head; or as having a form uniting that of a man, a deer, and a bird. **किं-परुशदुः** *kim-perushudu.* [Skt.] n. A "sort of a man." A kind of fairy, described as a eunuch, employed in the Hindu Olympus as a singer, and an attendant on the goddesses; or represented as a man with a bird's head; or as having a form uniting that of a man, a deer, and a bird.

కొంపవలె *Kim-radiant*. [Skt.] n. Town
 లుగ్గ: గుంటూరు పట్టణము.

కింక kimsa

282

కిర kira

కింకకము *kimsakamu*. [Skt.] n. The tree called *Butea frondosa*. పొరుగుపెట్టు.

కికకిక or కికాకిక *kika-kika*. [Tel.] adv. Laughingly, aloud. (Aunt.)

కికి or కికివి *kiki*. [Skt.] n. The Indian Roller, *Corvus indica* (F. B. I.) erroneously called the blue jay. చాలపట్టు.

కికింక, కికింక, కిక్కురింక or కిక్కురింక or కిక్కురుచాచు *kikiriintan*. v. a. To wheedle, delude, hide from, cheat. మోసం, నకిలీనకిలీచేయు, నచించు. కిక్కురింత, కిక్కురింత or కిక్కురు or కిక్కురు *kikurinta* n. Deception, cheating. మోసము, నచన.

కికి చికిప్పనము *kikikini-savanu*. [Skt.] n. A chirping sound.

కిక్కిరింకిరిమాటలు *kikkiri-bakkiri-matalu*. [Tel.] n. Jabber, babble.

కిక్కిరింక or కిక్కిరింక *kikkirina*. [Tel.] v. n. To stand close together, as a crowd or as trees. కిక్కిరింక standing thick, very close together. కిక్కిరింక thickset.

కిక్కిరిగడ్డి *kikiri-gaddi*. [Tel.] n. Bur-grass.

కిక్కిరుచువక *kikuram-anaka*. [Tel.] adv. Without opening the lips: silently.

కిక్కిరి *kikisa*. [Tel.] n. Violent shaking. మళ్ళీ కిక్కిరి.

కిక్కిరి *kikidi*. [Tel.] adj. Inferior, bad (as paper). అచేత.

కికకిక *kisa-kisa*. [Tel.] n. Chirruping, or squeaking: కికకికము to chirp. నాన్ని కికకిక పెట్టె they tickled her. కికకి *kisa-koffu* n. To chirp. కికకికెము. To tickle చిక్కిరికి పెట్టు. Suga. i. 256.

కిచ్చిరి or కిచ్చిడి *kichchili*. [Tel.] n. Rice and dhal cooked together in ghee. చిక్కురును చిచ్చురును కిచ్చిరి కుడిన అన్నము.

కిచ్చిరిపెట్టు *kichchili-chettu*. [Tel.] n. The orange tree.

కిక్కిరి *kira-kira*. [Tel.] (Aunt) adv. Creakingly. "కిక్కిరిపెట్టుకొట్టి." Swa. v. 19.

కిక్కిరిక *kira-kirana*. n. Spite, ill-will or confusion. జోధము.

కిటి *kiti*. [Skt.] n. A hog. పండ్లి పరాహుడు.

కిటికి *kitiki*. [Tel.] n. A window, a lattice, అపాకము; a gangway, a port hole or window in a ship కిటికీపాకలి a kind of earring.

కిటుకు *kitaku*. [Tel.] n. A trick, device, secret, nicety. కటము, మర్పుడు. కిటుకులు intricacies. చిక్కలు.

కిట్టు *kitu*. [Tel.] v. n. To approach, draw near. పదిపించు.

కిణము *kinamu*. [Skt.] n. A wart, scar, or mole, a corn. Hardness of the hands. కిణంకాదు కాదు.

కిణకిణలాడు *kina-kinaladu*. [Tel.] v. n. To tingle or tinkle.

కిర *kira*. [Tel.] n. A heap of three handfuls of grain kept in a field as an offering to God. కిరకాపురాముకొరకు కిరము నాక కిరముచి మూడుకొరకుల ధాన్యం.

కిరవార or కిరవార *kira-nara*. [Tel.] n. Hemp fibre. Oakum. కిరవారి, చానార. కిరవారిబట్ట canvas.

కిరము *kitamu*. [Tel.] adv. Formerly, before, previously. అంతకిరము before that time. ఇంతకిరము already, ere this.

కిరవము *kitavamu*. [Skt.] n. Mischief, malice. కిరవరిత a wicked jade. కిరవ న్యాయము mischief, a base pursuit, i. e., gambling. కిరవార్యుడు *kitav-arbhakudu*. One who pretends to be a mere child. నాన్యార్లు, కిరవము *kitavudu*. A gambler, a cheat. చాచిరి, మోసకాదు.

కిరా *kitabū*. [H.] n. A title.

కిరవార See కిరవర.

కిర్ర *kittali*. [Tel.] n. An orange. కిర్రలి.

కిర్ర Same as కిరవర.

కిర్ర *kittē*. [Tel.] n. Fire. అగ్ని.

కిర్రు *kiduku*. [Tel.] v. n. To fret, or be cross on waking from sleep. "వెళ్ళానన్న తెరను పెట్టిన కిర్రుచి, క్రొయిలూచును నది బట్టి, అత్తరించుచు చేతులాడులును పోయి." H. X. § VI. 14.

"అప్పుడు కిర్రుచి లోనుకు
పడుచుంటాడు అప్పుడు కిర్రు
కత్తి కిర్రుచున్నాడు అప్పుడు
యెత్తుకొన్నాడు అప్పుడు
నిదురుచున్నాడు అప్పుడు
కెండుచున్నాడు అప్పుడు"

H. i. 2241.

కిర్రు *kiniru*. [Tel.] v. n. To be angry, కోపించు. To approach కిర్రించు. కిర్రుక
or కిర్ర *kinra*. n. Anger, rage, heat, inflammation. కిర్రకారు an angry man కోపముగలవాడు. కిర్రపు *kinru*. n. Anger కోపము. కిర్రుడు, కిర్రుడు or కిర్రుడు to get angry. కోపపడు.

కిర్రర Same as కిర్రర.

కిర్రుడు *kinrudu*. [Skt.] n. A fairy, a celestial chorister. కిర్రుకంటి fairy-eyed: lovely. Buca. iii. 98. కిర్రు లేకుడు Kubera or the lord of కిర్రులు.

కిర్రర or **కిర్రర** *kinra*. [Tel.] n. A lute. A sort of guitar. కిర్రరకాయలు the large dried pumpkins that are fixed to the frame of a Hindu lute. కిర్రరపుల్లెలు the fiddle-bark-tree.

కిర్రయడు *kipkayadu*. [H.] n. Benefit, advantage, profit.

కిర్ర or **కిర్రకిర్ర** *kinirī*. [Tel.] n. A sort of flint used in making glass.

కిర్రు *kimuka*. [Skt.] n. The tree *Cosmas Speciosus*. Rox. i. 58. కిర్రుకాయ.

కిర్రు *kimudu*. [Tel.] adj. Petty. అల్పము.

కిర్రు *kimatu*. [H.] n. Estimated value, price.

కిర్రు *kinu-anaka*. [Tel.] adv. Without hesitation. "Without what and wherefore." కిర్రుకురాచేసారు they did it without saying a word.

కిర్రు *kintra*. [Skt. cf. Cimmerian.] n. and adj. Dark hue, a mixed hue, the colour of the rainbow. Variegated, parti-coloured. చిత్రితములగు. కిర్రురము. name of a Rakesha.

కిర్రు, కిర్రువడి or కిర్రువడి *kyra*. [Tel. కిర్రు+వడి] n. The sign ౪; ఒక అక్షర ముకంటి. కిర్రుము. Also, an innuendo for కిర్రుము.

కిర్ర or **కిర్ర** *kin-kira*. [Tel.] n. A creaking sound; a rattling sound. (Anuk.)

కిర్రము *kinamu*. [Skt.] n. A ray of light. కిర్రము.

కిర్రుడు *kiratadu*. [Skt.] n. A merchant. కోమటి. Vacu i. 10.

కిర్ర or **కిర్ర** *kirata*. [Skt.] adj. Savage, barbarian. కిర్రకరము the land of savages. కిర్రతిరి *kiratini*. Indian Spikenard. W. -కిర్రుడు *kiratadu*. n. A barbarian, a savage. కోమరాడు.

కిర్ర *kirgi*. [H.] n. Rent, hire, fare.

కిరీ *kiri*. [Skt.] n. A hog. కరాహు, యిరి.

కిరీ *kiri*. [Tel.] adj. Small, little. కిర్రు thin smoke. కిర్రుపిల్లెలు *kiri-pilladu*. Small rings worn on the third toe.

కిర్రు *kiri-netlu*. [Tel.] n. Creaking slippers, i. e., leathern sandals. See కిర్రు.

కిరియ *kiriya*. [Tel.] v. n. To be tight.

కిరిస్తాను *kiristānu*. [Eng.] adj. Christian.

కిరీటము *kirīṭamu*. [Skt.] n. A crown.

కిరీటాకృతి *kirīṭa-akṛiti*. adj. Conical, like a cone. **కిరీట** *kirīṭi*. n. A crowned man: an epithet of the hero Arjuna.

కిరీటాగ్రము *kirīṭa-agra*. n. The grey shrike, *Lanius laiolus* (F. B. I.). **కిరీటవర్ణ** *kirīṭa-varṇa*. n. The oriental emerald, a greenish variety of sapphire. కరకము.

కిరుకు *kiruku*. [Tel.] n. The act of turning anything round తిప్ప. **కిరుకుపాడుకు** *kiruku-paḍuku*. v. n. To turn. తిరుగు.

కిరుదు *kirudu*. [Tel.] adj. Interior. **కిరీమము** *kirīma*. n. Inferior soil.

కిరుపు *kirupu*. [Tel.] v. n. To twitch, or stretch, as a limb, or the ears, or the eyelids in winking. **కిరుపు** to stretch the body on waking. **కిరుపుకొను** to wince. **కిరుపు** to wink. M. X. i. 121. A. iv. 222.

కిరుము or **కిరుముకత్తి** *kirumu*. [Tel.] n. A small double edged sword. **కిరుముచుండు** *kirumu-chuṇḍu*.

కిరు *kiru*. n. A creaking, a creaking, a creaking. **కిరుకిరు** *kiru-kiru*. adv. Creakingly.

కిరుపుడు or **కిరుపుడు** *kirupudu*. [Tel.] n. A cicada, a noisy insect that lives in trees. **కిరుమాడు** *kiru-maḍu*. n. A turn-stile, lit. a creaking bar.

కిరీ *kiri*. [Tel.] n. Din, hubbub, clamour, uproar, as of a marching host. Twittering, as of birds: any confused sound. **కిరీకిరీ** *kiri-kiri* to be clamorous **కిరీకిరీ** to be.

కిరీ *kiri*. [Tel.] v. n. To stir, beat, or whip butter milk, so as to clear it. v. n. To sound. **కిరీ**, **కిరీ**.

కిరీ or **కిరీ** *kiri*. [Tel.] n. Discoloration of brass or copper. Verdigris.

కిరీ *kiri*. [Tel.] n. A horse. **కిరీ**.

కిరీ *kiri*. [Tel.] n. A herd of cattle. **కిరీ** *kiri*. n. A herdman. **కిరీ**.

కిరీ or **కిరీ** *kiri*. [Tel.] v. n. To make a hubbub, **కిరీ** to play the badly, to swagger. To hoot, halloo, shout. **కిరీ** to laugh in rage. **కిరీ**.

కిరీ *kiri*. [Skt.] n. A blotch, scab. **కిరీ**, **కిరీ**.

కిరీ *kiri*. [Skt.] n. A mat, a screen. **కిరీ**.

కిరీ *kiri*. [Skt.] n. Amorous agitation. A conflict of feelings: agitation due to contending passions. Hubbub. **కిరీ** *kiri*. n. A heart-broken damsel.

కిరీ *kiri*. [Skt.] n. Sin, fault, offence; **కిరీ**, **కిరీ**.

కిరీ *kiri*. [Tel.] adv. (anuk) squeakingly, aloud. **కిరీ** to squeak or howl. **కిరీ** to squeak or howl.

కిరీ *kiri*. [Tel. & Tel.] n. A billet, a memorandum. **కిరీ**. Literally **కిరీ** is a nipped palmleaf, i. e., a leaf indented with marks of the finger nail and sent by a messenger. An unequal number of dents agrees to a proposal, but an even number is a refusal. **కిరీ**, **కిరీ**.

కిరీ *kiri*. [Tel.] n. (anuk) A giggling, murmuring, echoing. **కిరీ** i. 266.

కిరీ *kiri*. [Skt.] adj. Young. n. An infant. A colt **కిరీ**.

కిరీ *kiri*. [Tel.] n. A point. **కిరీ**. A pointed stick. **కిరీ**.

కిసి *kisa-kisa*. [Tel.] adj. & adv. (snuk.)
Mush, aloud (laughing).

కిసము *kisa-musa*. [Tel.] n. Sorrow, pain.
శ్చున.

కిసూ *kisuru*. [Tel.] n. Sharpness, tartness.
Bad humours in the body: the evil eye:
mischiefs done to infants by the touch of
an impure person. అపవిత్రమునకు దిగ్గెను
కెరకము. Angriiness. అపవిత్రమునకు
దిగ్గెను an angry glance. "కెరకమును
నెరకమునకును కెరకము." A. iv. 215.
కెరకము humours in the body.

కిలము or **కిలముము** *kisalamu*. [Skt.] n.
A sprout. ఎరకు.

కిసికిలిగనడుము *kisi-kiliga-nadu* [su].
[Tel.] v. n. To straddle in dancing.

కి or **కియి** *kiast*. [H.] n. Kist. Stated
payment, an instalment of rent. కియి
settlement of instalments of revenue.

కియము *kisuu-m-uu*. [Tel.] n. To growl.

కి ki

కి *ki*. [Tel.] n. (Contracted from కిరి) Lower,
under; కియ the abdomen or lower
belly. కిర (కిరి+కెర.) n. The inner
part of the thigh. కిర (కిరి+కెర.) n. The
under shadow, or darkness under a
lamp, &c. A glimmer, or gleam through a
crevice. కిరము land which has water
under it, i. e., where the springs lie close
to the surface.

కికము *kikaku*. [Skt.] n. Savages. "నర
కికమున నరకమున" A. iv. 33.
"కికమున" A. iv. 215.

కికము *kikammu*. [Skt.] n. A bone. ఎముక.
A. vi. 17.

కిరము *ki-iramu*. [Skt.] n. A
dark forest, a wilderness.

కియికియి *ki-yu-ti-tu-pu*. [Tel.] n.
Downcast glances.

కిక *kichaka*. [Skt.] n. The name of a
certain tribe of hill people or savages: the
name of a certain tribe of robbers.

కికము *kichakamu*. [Skt.] n. A hollow
bamboo. కెరకము (Kalabasa. Mah.
iii. 48.) the pearls of guni (tabasheer)
found inside bamboos. కెరకము
a hollow growling sound, as that of the
wind passing the mouth of a tube.

కిరకర *kisara-basara*. [Tel.] adv. In
confusion, jumbled.

కియము *kisuu-m-uu*. [Tel.] v. n. To squeak.

కియము *kisuu-burra*. n. Leatherbellows.

కియమునకు కెరకము. "కియమునకు
కెరకమునకు కెరకము." It. iv. 125.

కియము *kisuu-rigi*. n. A cicada, or
cricket. కెరక. కియము *kisuu-rigi*.

v. n. To squabble, brawl, contend, squall
or scream.

కియము or **కియము** *kiyamu*. [Skt.] n. A
worm, an insect. కెరకము wretched
mortals, human worms. కియము or
కియము *kiya-mayi*. n. The fire-fly,
the glow-worm. HD. i. 1901.

కియ *kiya*. [Tel.] n. A tire, a course, a
layer, stratum or range. A line, mark,
stroke. కెరక కెరకము he built one
layer of the wall.

కియము *kiyamu*. [Tel.] n. The sweepings
or refuse of grain.

కియ *kiya*. [Tel.] n. Evil, harm, misfortune,
danger. అపవిత్రము, అపవ. Fault కెరక,
కెరకము. Sin కెరకము. (plu. కెరక) adj.
Bad, evil, base, low. అపవిత్రము. కెరకము
low castes. Inauspicious అపవిత్రము.

Wicked కెరకము. కెరకము, కెరకము or
కెరకము *kiya-padu*. v. n. To be vanquished.

కెరకము. కెరకము or కెరకము *kiya-
paratu*. v. a. To vanquish. "కెరకము
కెరకము కెరకము." Dab. P. 229.

కియము *kiya-milla*. Both good and
bad: both sides of a question.

కెర, కెరక or క్షా *kāra*. [Tel.] n.

A purse, a pocket. కేయ. The fourth part of a weight or quantity. H. iv. 194. కేరమధ్యస్థుడు dishonesty in arbitration. కేరపాలు a small portion.

కు ku

కు *ku*. [Tel. cf. Turkish and Hindustani: క and క్:] To, for. The sign of the Dative case, which when following a dual క becomes క్ as వానికి, వానికి and elsewhere is కు as వాకు, వాకు.

కు *ku*. [Skt.] n. In composition signifies bad, vile కుర్చీయు. కుమార్తె n wicked device. కుమరీ a bad disposition. కున్ ద్రము a vile prank. So కుక్కయు, కుర నుడు. Also కు=the earth.

కుంక *kunka*. [Tel.] n. A virgin widow. కుంబిడు. A wretch, a slut: కంబ.

కుంకటి *kunkati*. [Tel. another form of కూకటి. q. v.] n. A tuft of hair. కుంకటి, కుంకటి. adj. Chief. ప్రధానము. కుంకటి మూగ *kunkati-mūga*. n. The fork-tailed shrike కుంకటివేరు *kunkati-vēru*. n. The lap root from which the others grow. ప్రధానమై వేరు. కుంకటి కుంకటి. n. plu. Curls or ringlets of hair. ముంకురలు.

కుంకు. కూకు or కుంకు *kunku*. [Tel.] v. n. To sink. మూకు. To set as the sun ఆస్తమించు. పొద్దునూకినది or కుంకునది the sun has set.

కుంకుడుచెట్టు *kunkudu-chettu*. [Tel.] n. The soap nut tree. *Sapindus detergens* or *Sapindus emarginatus*. కుంకుడుకాయలు *kunkudu-kayalu*. n. Soap nuts. కుంకుడు పురుగు *kunkudu-purugu*. n. The insect called a lady bird. ఒకానొక ఎర్రపురుగు.

కుంకుమ *kunkuma*. [Skt.] n. A fragrant cosmetic or rouge, composed of turmeric, alum and lime juice. కూకుంకి కుంకుమకు

నాకు ఇచ్చిన భూమి land granted to the daughter for pin money. కుంకుమ కేసరము *kunkuma-kēsarumu*. n. A certain fragrant cosmetic. కుంకుమపువ్వు *kunkuma-puvvu*. n. Saffron. కుంకుమగూళ్ళు *kunkuma-gūḷḷu*. n. The small Mimvet. *Pericrocotus peregrinus* (F. B. I.) కుంకుమము *kunkumamu*. n. Saffron. కూకుం, కెరకుం.

కుంగు or కుంగు *kungu*. [Tel.] v. n. To sink, bend, hang down. To give way or yield. To diminish. కుంకుట. వానికొంగు యింకా కుంకలేదు his freshness is not yet gone. ఈ జ్వరము వానిని కుంకొట్టింది this fever reduced him greatly.

కుంబేము *kunḍamu*. [Tel.] n. A measure of grain, four *manas* or one quarter of a *toon*. కుంబేడు a measureful.

కుంబిక *kunchika*. [Skt.] n. The key of a lock. కుంబికలు.

కుంబితము *kunchitam*. [Skt.] adj. Crooked. నంకెరయ్య, పక్కము.

కుంబి *kunchini*. [Tel.] n. A painting brush, a brush, or whisk for thee. A carding instrument or teazle for wool.

కుంబి *kunchi*. [Tel.] n. A cap with a flap behind, worn by boys. A whisk to drive away flies with.

కుంకు *kunku*. [Tel.] v. a. To diminish, do away with, remove. To sink or depress. కుంకు కేము. అనకుంకు to underrate, undervalue. To stint, pinch.

కుంకె or కుంకురు *kunche*. [Tel.] n. A brush, a whisk; a carding instrument or teazle for wool, a *chanri* made of peacock's feathers. నుట్టకు కెరకు కుంకెగా కట్టివారు he fastened the cloth as a wisp on the pole. కుంకెకొల *kunche-kōla*. n. The crooked pole used in opening the gate of a pagoda.

కుంకెర or కుంకెర *kunjara*. [H.] n. A huckster, a huckster. చిల్ల అంబడివాడు, పనాదికాళవాడు, పండ్లమ్మవాడు.

కుంజ kunja

288

కుండ kunda

కుంజము *kunjamm*. [Skt.] n. A thicket, a bower, or arbour. పొదల్లు. An elephant's cheek పనుకచెక్కిరి. An elephant's tusk పనుకొప్పు. **కుంజరము** *kunjaramu*. n. An elephant. The best of anything శ్రేష్ఠము. కవికుంజరుడు a great poet. మానికుండములు the noblest of hermits. **కుంజరాశనము** *kunjar-asannu*. n. Elephant's food. 'The poplar leaved fig tree, *Ficus religiosa*. రాచిచ్చు.

కుంట *kuntu*. [Tel.] n. A pond. కొలను, చెరువు. A pit, or hole of any kind పల్లము, నంట. A certain square measure of land, $\frac{1}{16}$ of an acre. **కుంటముట్టు** *kunta-muktu*. n. A sort of fish. H. iv. 224.

కుంటి *kuntī*. [Tel.] adj. Lame, crooked. నాళికుంట్లు windgalls, rheumatism. **కుంటి తనము** *kuntī-tannu*. n. Lameness, a crippled state. **కుంటు** *kuntu*. n. Lameness, crookedness. A lame man కంటు పిచ్చుక, కుంటివాడు. v. n. To limp, to go lame. **కుంటుపడు** *kuntu-padu*. v. n. To become lame. కుంటియగు. To fail, or break down as an undertaking. విఫలమగు.

“అపుడుగ్గాకు దాగ్రహించి
నిజభార్యలందరి నిర్భాగ్యురాలి,
అవదిత్రైలంబుపార్యంబు
నవలంబెంటుపైతెలిసి కుం
టునడకేపిరి బ్రధ్దకర్తమని.”

Jai. iv. 111.

To be diminished తగ్గు. To be cut off తెగు. **కుంటుపారు** *kuntu-pāru*. v. n. To become weak, బలహీనమగు.

కుంకుండ్లు or **కుంకుండుకుండ్లు** *kuntundlu*. [Tel.] n. Large earrings. “కడియాల కుంకుండ్లుగంట రాక్షాసంబు” Chand. R. V. ii. 21.

కుంకున *kuntenu*. [Tel.] n. Pimping, procuring. కుంకునశ్రీ A hawd, a procuress. తార్కునడి, కుంకునవాడు or కుంకున or కుంకునీడు. A pimp, a procurer. తార్కునవాడు. కుంకునవాసులు or కుంకునపాళ్లు pimping.

కుంకునకుండ్లు *kunukunakuṇḍu*. n. A knot.

కుంకునముడి *kuntenu-muḍi*. [Tel.] n. A knot in the string that passes through a hook of palmyra leaves. తొటకల త్రువకిమ దారమునకుమకుడి.

కుంకనము *kunthannu*. [Skt.] n. A hindrance, check. Bluntness ముక్క పోవుట. **కుంకము** *kunthamu* adj. Blunt. Lazy, dull. ముక్క పోయినది, ముద్దు. **కుంకితము** *kunthitamu*. adj. Hindered, checked. Blunted ముక్క పోయిన. **కుంకితాతుడు** *kunthitātudu*. n. One who has been defeated. One who has failed. **కుంకుడు** *kunthudu*. n. An ignorant man. చాళుడు. A lazy man పోయిన.

కుండ *kunda*. [Tel.] n. An earthen pot. A pot. కంచుకడ a bell metal pot. A gilt ball on the crest of a tent, &c. కుళిమ. A bush in a carriage wheel ఇరుసులింపే బండికంటి కడిమిగుచ్చు. **కుండగోకరి** *kundagōkari*. [కుండగోకు+అరి.] n. A cook. కంట వాడు. (నల. ద్వంద, 2 భా.) **కుండపోకము** Same as కుండలము. **కుండమాపు** *kunda-māpu*. v. t. To exchange one thing for another. ఒకటినిచ్చి మరొకటిని త్రవ్వకొను.

కుండము *kundamu*. [Skt.] n. An earthen pot. A pit or pot for receiving and preserving consecrated fire. A fire pit నిప్పులకుండము.

కుండబంటి *kunda-banti*. [Tel.] n. The game called hockey.

కుండలము *kundalamu*. [Skt.] n. An earring. చెవిపోగు **కుండలి** *kundali*. n. One who has earrings. పోగులు కలవాడు. A snake or serpent పాము. A mystic phrase for the spinal marrow. A circular dance కుండలకాశ్యపుత్తము. (భార. విం. i.) కుండలిస్థానము or కుండలిని or కుండలిశ్చ the pineal gland. కుంభము (Vasu. Prof. 71.) Heyne says, a name of the తెల్ల తిట్టిడి చెట్టు. కుండలివాడి. **కుండలించు** *kundali-intin*. v. t. To put or mark a cipher round anything గుచ్చు చుట్టు. (చంద్రా. i.) **కుండలి కరణము** *kundali-karanamu*. n. To

కుండ్ల kundi

289

కుండ్ల kumbi

canoe by drawing a circle round an erroneous line. Giving or making a cipher కుండ్ల చుట్టలు.

కుండ్ల or కుండ్ల kundi. [Skt.] n. A student's water pot; a pitcher. కుండ్ల పాత్ర.

కుండ్ల కుండ్ల kundi-ragi-potlu. [Tel.] n. A small dried fish. కుండ్ల రాగి పొత్తు.

కుండ్ల kuntamu. [Skt.] n. A spear, a lance. కుండ్ల.

కుండ్ల kuntalannu. [Skt.] n. A hair, a curl, a tress, or ringlet. కుండ్ల. A country, apparently that about Bombay.

కుండ్ల kusti. [Skt.] n. The name of the mother of the Pāṇḍavas. కుండ్ల పాండవ.

కుండ్ల kumtakannu. [Tel.] n. A hindrance. అడ్డంకు. A defect లోపము. కుండ్లమునుండి భూమి waste land లోప భూమి.

కుండ్ల kumlanamu. [Tel.] n. Solid gold, fine gold. అపకండ్ల.

కుండ్ల kundannu [Skt.] n. The jessamine. *Jasminum multiflorum*, కుండ్ల పువ్వు. కుండ్ల అమ్మ a maiden with teeth like blossoms.

కుండ్ల kunda. [H.] n. The butt of a gun.

కుండ్ల or కుండ్ల or కుండ్ల kundi. [Tel.] n. A rim, the ledge round a mortar, to prevent the falling of the rice, &c., when beaten in it. కుండ్ల పొత్తు చుట్టలు.

కుండ్ల kundinṭu. [Tel.] v. a. To grieve, to afflict, to crush. "కుండ్ల కుండ్ల పొత్తు." R. v. 73.

కుండ్ల kundi-katlu. [Tel.] n. Leap frog or a game of hopping. V. P. vii. 211.

కుండ్ల kunda. [Tel.] v. a. To pine, to sorrow, to be mortified, dejected. To sink under affliction కుండ్ల, కుండ్ల.

కుండ్ల n. Affliction, grief, dejection. కుండ్ల. Defect కుండ్ల.

కుండ్ల kunduruki. [Skt.] n. The olibanum tree that produces frankincense. అంబుకర్పూ.

కుండ్ల or కుండ్ల kundururu. [Skt.] n. A sort of weed that infests corn land. *Saccharum spontaneum*. కుండ్ల భూమి a waste place covered with such weeds. Also, the resin of the *Boswelliathurifera*, gun olibanum or frankincense కుండ్ల పువ్వు.

కుండ్ల kundu-rellu. [Tel.] n. A reed of which pens are made.

కుండ్ల See కుండ్ల. కుండ్ల, or కుండ్ల kundena-giri. [Tel.] n. A certain game played by boys.

కుండ్ల kundelu. [Tel.] n. The black-naped hare, *Lepus nigricollis*. (F. B. I.) కుండ్ల పిల్లి, కుండ్ల పాడు, కుండ్ల, కుండ్ల కుండ్ల kundeli-kommu. n. A hare's horn, i. e., a mere nothing, an absurdity. కుండ్ల. కుండ్ల పొత్తు land on which hares are found. కుండ్ల.

కుండ్ల kumpaji. [Tel.] n. A chafing dish, a goldsmith's portable furnace. కుండ్ల పొత్తు కుండ్ల పొత్తు this is a perfect oasis in the desert. lit. Like a lotus growing in a furnace. A proverb regarding that which is admirable but of base origin.

కుండ్ల kumpini. [Eng. "Company."] n. The East India Company, or a company of sepoys.

కుండ్ల kumpe. [Tel.] n. A tray. కుండ్ల పాత్ర.

కుండ్ల kum-perugu. [Tel. కుండ్ల పొత్తు.] n. Thin curds, the whey or liquid part of curds. అపకండ్ల.

కుండ్ల kumba. [Skt.] n. A ledge round a place of worship.

కుండ్ల kumbi. [H.] n. Bleaching (cloth). కుండ్ల పొత్తు.

కుంభ kumbha

290

కుక్క kukkan

కుంభకమా *kumbhakama*. [Skt.] n. Stop-
ping the breath. కుంభకవిద్య.

కుంభమా *kumbhamu*. [Skt.] n. A small
water jar, vase or pitcher. కుంభ. The sign
Aquarius. The frontal globe on the
forehead of an elephant. A heap of
boiled rice, prepared in the name of a
goddess at her festival. కుంభవర్షముకవినది
the rain poured down in torrents. కుంభకు
భములు large breasts. కుంభసంభవుడు or
కుంభజుడు *kumbha-sambhavudu*. n. One
born in a vase or pitcher, an epithet of
Agastya. అగస్త్యుడు. కుంభాభిషేకమా
kumbhabhishekamu. n. Bathing the god
in a vessel of water. కుంభ *kumbhi*. n.
An elephant.

కుంభిండు *kumbhinsu*. [Skt.] v. a. To hold
the breath. కుంభిండు.

కుంభి *kumbhini*. [Skt.] n. The earth.
భూమి.

కుంభిశము *kumbhi-nasamu*. [Skt.] n. A
serpent.

కుకరుడు *ku-karudu*. [Skt.] n. One who has
a withered hand. ఈరేహాయనెయ్యగలనాడు.

కుకరి *ku-kari*. [Skt.] n. A poetaster or
bad poet. కుక్కిరి.

కుకిలము *kukilamu*. [Skt.] n. A hill or
mount.

కుకుందరము *kukundaramu*. [Skt.] n. The
cavities of the loins. కటియొక్క వెనుకటిభాగ
మందిరంబు.

కుక్క *kukka*. [Tel.] n. A dog. అడకుక్క
a bitch. పక్కపిల్ల a pup, or whelp, a
puppy. కుక్క adj. Inferior. కుక్కగొర్రె
kukka-gorra. n. The rib-faced deer or
barking deer, *Cervulus muntjac*. (F.B.I.)
కుక్కతూలసి *kukka-tulasi*. n. The white
basil: (Ainslie, ii. 91.) *ocymum album*, as
distinguished from the proper Tulasi
called *ocymum sanctum*. కుక్కపాల *kuk-
ka-pala*. n. A plant from the fibrous leaves
of which bow strings, &c., are made.

Aletris hyacinthoides; *Samariera say-
lanica*. (Roxb.) రాగచ్చె. A wild species
of the రాగచ్చె, *Periplocá Funicata*: see
కుంభ, పువ్వు. కుక్కమల్లు *kukka-mullu*.
n. An eruption like measles, military
eruption or nettle rash. కుక్కమూరి
పిండి *kukka-muli-pinde*. A blasted fruit. A
proverb says చెట్టుచేరేలానికి కుక్కమూరి
పిండి పుట్టినది producing blasted fruit is
a mark that the tree will never thrive
again. Metaphorically, wild behaviour
portends ruin. కుక్కవారిండు *kukka-
varinda*. n. A plant called the Dog
Mustard, *Cleome viscosa*. చ్చెన్నువర.

కుక్కి *kukki*. [Tel.] n. A poor bed. మంచపు
కుక్కి, చెన్నుమంచము. adj. Deep. చోలై. కుక్కి-
పడు to become loose పట్టుమ. కుక్కిపడ్డ
loose, slack. కుక్కిపడ్డమంచము a rickety
bed.

కుక్కు or **కుక్కు** *kukku*. [Tel.] v. a. To
stuff, to cram; to crush, to squeeze (ice,
&c.) ఇప్పుడు కుక్కున చేసుకొన్నది she is
sitting like a crushed louse. అ సందులో
నెట్టెను కుక్కునాడు he stuffed the cloth into
the aperture. వాణ్ని చాచుకుక్కునారు they
beat him to death.

కుక్కు *kukku*. [Skt.] n. A cock:
a fowl in general. కుక్కుటవ్వలడు the god
Kumārasvāmi, who has a cock on his
banner. కుక్కుటి a hen. కుక్కురుకో
the crowing of a cock. కుక్కురుమక్కురు
అనుచు ఉండినాడు he answered not a
word, or he had not a word to say.

కుక్షి *kukshi*. [Skt.] n. Stomach, కడుపు.
Hunger బాధ. కుక్షింధరి *kukshim-bhari*.
n. A glutton. పొట్టనింపుకొనువాడు, తిండి
పాడు. కుక్షింధరిత్వము *kukshim-
bharitramu*. n. Gluttony.

కుగ్రామము *ku-grāma*. [Skt.] n. A hamlet.
A petty or paltry village.

కుచందకము *ku-chandanamu*. [Skt.] n. The
beard sandalwood tree.

కుచ kucha

291

కుట్ట kutta

కుచము kuchaṃ. [Skt.] n. The breast.

కుచగ్రము kucha-gramu. n. The nipple. the tip of the breast.

కుచ్చే ku-chhēṣṭa. [Skt.] n. A wicked prank.

కుచోద్యము ku-chōdyamu. [Skt.] n. Derision, jesting. **కుచోద్యముడు** a jester, a humorist. **కుచోద్యముచేయు** to jest or joke. **కుచోద్యములు** a jest or joke.

కుచ్చేరి kutṣali. [Tel.] n. A species of the herb called the thick leaved sorrel. కుచ్చేరి పొద.

కుచ్చి kuchchi. [Tel.] n. Cutch, కుచ్చిగుర్రము a horse brought from Cutch.

కుచ్చిరుడు kuchchitadu. [from Skt. కుచ్చిర.] n. A rogue, కుచ్చిరుడు, కుచ్చుడు.

కుచ్చి kutṣai. [Tel.] n. A tassel. The ornament at the tip of a woman's queue. **కుచ్చిగట్టిన** a gown with tassels.

కుచ్చి kuchche. [Tel.] n. A heap, a stack, a pile. **కుచ్చిలకుచ్చి** a heap of cow-dung cakes. **కుచ్చిలు** or **కుచ్చు** the folds of the lower cloth which the Hindus tie round their loins.

కుచ్చిరియు kuchche-ttyu. [Tel.] v. t. To hollow the back of a jewel so as to increase its lustre when set **కుచ్చిరులు** **కుచ్చిరిపెను** a ruby hollowed behind.

కుచ్చిల kuchchela. [Tel.] n. A boy's game. K. P. vi. 217.

కుచ్చిల kuchchela. [Tel.] n. (plu. **కుచ్చిలులు** or **కుచ్చులు**.) A rick of corn. A heap of cut corn. **కుచ్చిలము** a land measure which in the Guntur district is twenty nine acres or (33 $\frac{1}{4}$) thirty three guntas (see గుంట) and three sixteenthis. One **కుచ్చిల** is nearly the same as a **గుంట** of land, and is equal to eight **గుంటలు** or 400 **వంటలు**. The land that produces one stack of corn; it varies in various

districts, and the above stated quantity is that fixed in the government rates. **కుచ్చిలము** to lay corn in ricks. **కుచ్చిలు** See **కుచ్చి**. **కుచ్చిలంక** or **కుచ్చిల బాం** a bag of corn.

కుజుడు ku-janudu. [Skt.] n. A bad man. కుచ్చిరపురుషుడు.

కుజము kujamu. [Skt.] n. A tree, వృక్షము.

కుజుడు kujudu. [Skt.] n. The regent of the planet Mars. అంగారకుడు. **కుజవారము** **kujavarāmu.** n. Tuesday, the day of Mars.

కుజుము kutajamu. [Skt.] n. A tree called *Echites antidysenterica*. అంకురుచ్చె. A. iv. 149. కొడిన, నిమల్లిక, కొండమల్లె, కొల ముచ్చె.

కుజువము kutapanu. [Skt.] n. A garden attached to a house. ఇంటివోట.

కుటుము kutamu. [Skt.] n. A tree, వృక్షము. A pot నిర్మలదళ. A hut గది.

కుటీ kufi. [Skt.] n. A hut or cottage. గది. R. ii. 103.

కుటిలము kuṭilamu. [Skt.] adj. Crooked, cross, illnatured. కుటిలంకల, or **కుటిలంక** a girl with curly locks. కుటిలబుద్ధి a crooked disposition, hypocrisy. **కుటిలత్వము** **kuṭilatvam.** n. Crookedness. **కుటిలము** **kuṭiladu.** n. A wicked man: a hypocrite.

కుటీరము kuṭiramu. [Skt.] n. A small house, a hut, a cottage. గది, ముఠువీరము a tent. **కుటీరము** a bower or arbour.

కుటుంబము kutumbamu. [Skt.] n. A family. A household. Race. **నేను చాలా కుటుంబము నులూడనును** as I am a man of large family. **కుటుంబి** or **కుటుంబిని** **kuṭumbi.** n. A householder, the head of a family. **కుటుంబిని** **kuṭumbini.** n. The mother of a family.

కుట్టము kutṭadamu. [Tel.] n. The act of stitching. కట్టుట. Also, stinging. కుట్టడ

కుట్ట kutta

292

కుడు kudu

కాడు a tailor. చెరువకుట్టడము piercing the ears for earrings.

“కడకుట్టడపు చోట చుట్టడంబోలు
తలలకాదుగతి నెడంబోలును.”

కవ. i.

కుట్టడము kuttanamu. [Skt.] n. Striking, beating, smiting. ఘోరకుట్టడము stamping, prancing.

కుట్టరి, కుట్టరిక kuttari. [Skt.] n. A hawk, a procurer. కుట్రకాకె.

కుట్టమీసము kuttamisu. [Skt.] n. Coy-ness, reluctance. చంకచిహ్నములచేత కోప భావముగలదియైనదిగా నాము మిక్కిలి అందము నుపాసించునట్టి స్త్రీలయొక్క కృపాగలచేర్చెననీయు.

కుట్టరికె or కుట్టరిక kuttarika. [Tel. కురుచ+అరుక.] n. A small species of the grain called అరుకలు. A. iv. 173.

కుట్టరము kuttaramu. [Skt.] n. A paved floor. రాకెట్టడపు పే.

కుట్టు kuttu. [Tel.] v. n. To ache, be sore, to be in pain. నాచి కుట్టుకుట్టు he has got sore eyes. Metaphorically, he is envious. కుట్టు. v. a. To prick, bore, pierce: to sting. To sew or stitch. చుట్టె కట్టుకొను to pick the teeth. కుడిచిక్కు to fold and sew, i. e., to hem. చెప్పులు కట్టు to make shoes. చెప్పులకట్టేవాడు a cobbler, చుడికవాడు. కుట్టుతేజు scorpions, villains, కంటకములు, కుప్పలు. కుట్టు. n. A stitch, a seam. Sawing, needle-work. A stitch in the side కొంచెము కడుపు కొట్టె. A prick, or puncture, piercing. Spite, grudge, pique. కడుపుకుట్టు belly-ache: spite, grudge. కట్టుకొను the last breath, or gasp. కుట్టుకొను or కుట్టుచొను kuttu-kodu. n. A wire placed in the ear in preparation for an earring. కుట్టుచొను kuttu-chunu. v. n. To stitch or sew slightly.

కుట్టుడు kuttudu. [Tel.] n. Stitching. కట్టు రాకు a detached leaf కుట్టె.

కుట్ట kutte. [Tel.] n. The anus. నందకానకు కుట్టులము kumulanu. [Skt.] n. A bud. క్షుణ్ణకుట్టులము budding breasts.

కుట్ట kutra. [from Skt. కృత్రికము.] n. Fraud, guile, backbiting: a plot or conspiracy పట్టకమైన అపచార.

కుట్టపువాడు kutrapu-radu. [Tel. కట్టడము +వాడు.] n. A tailor.

కుటారము kutharamu. [Skt.] n. An axe. కొడారి.

కుడతా kudata. [H. from Tel. కట్టె.] n. A small jacket. Same as కుడితె.

కుడి kudi. [Tel. from కూడు food.] n. Eating. కుడుపు. adj. Right, belonging to the right (dexter.) కుడికన్ను right eye. కుడిచేయి right leg. కుడిచేయి right hand. కుడిచక్క right side. కుడిచీరు drinkable water. కృతములు. “కుడిచీరుకేరలు.” కవ. iv. కుడిచల kudi-dala. n. Subsistence, living, land.

కుడిచి kudit. [Tel. from కూడు.] n. A drink for cattle, made of the washings of rice. కె., left to turn sour. కడుగు.

కుడితె kuditai. [H.] n. A small jacket. See కుడతా.

కుడిమివాడు kudimi-radu. [Tel.] n. A snake catcher; a man who cures the bites of snakes.

కుడుగుము kudukumu. [Skt.] n. A bower, arbour. అశ్వశయనము, పాదశయనము.

కుడుక kuduku. [Tel.] n. A scale pan of a balance. తక్కువతక్కు. “గీ అక్కచాతమున్న తక్కువకడుకైనది.” కవ. ii.

కుడుకు kuduku. [Tel.] v. a. To eat. To suck. To suffer or incur (punishment.) To gain. అపకరించు, కృష్ణ, భజించు. కుడుపు kuduku. v. a. To feed. To enable. కుడువనీయు. ఇది అది చేతుడు కట్టి కుడుపును God will reward you with evil for this evil. చుట్టుకుట్టుక on giving the

Kids' books

298

66 **maths**

child the breast. **Feeding** 2. Food, setting.
Feeding. Enjoyment **Feeding**. The
 tongue of a ball.

Kakōgwa kudamu. [Tel.] n. A bun or cake
boiled in steam. Bo-Ōkō.

Kāṣṭhān *kāṣṭhān*. [Sk. prob. derived from Tel. *kāṣṭhā*.] n. A wall. **Kāṣṭhān** one who builds a wall *kāṣṭhān*.

kyōka *kyōka*. [Skt.] n. The young
of an animal. Eg. "s-kyōka" = (P.K.
I.)

कूपयन् *kūṣayana*. [Bkt.] a. A corpse.

కొనకడు *ku-lapamu.* (Sk.) n. Slight heat, warmth. కనకాలము *midday.* కంభుడు *the Sun.*

കുതർക്കം *ku-tarkam*. [Skt.] *n.* False logic; sophistical reasoning.

~~ഭൂമി~~ *hūlamu*. [Skt.] n. The earth,
the world. ~~തലമുറി~~ *topay turvy* :
~~അടിമുറി~~ upside down.

కూర్చి కూర్చి. [Tel.] Anuk. to కూర్చి,
thun: కూర్చికూర్చి, కూర్చికూర్చి neither
lame nor limp.

ကုတ်, ကုတ် or **ကုတ်** *kutku*. [Tel.] n.
The gullet. Tone, voice. **ကုတ်** *kut* **ကုတ်** *kut*

as he is hoarse, కోరికల్లకు నొక దీప.
కోరికలు *kurik-aru*. [కోరి+అలు] n.
A necklace worn close round the throat.

కుతిలకు kutikala-badu v. n. To stop down. కుతిలకు, “మనక యశుమీకట్టె బట్టి కుతిలకాశించె కుతిలమిదెను,” Pal. 261.

ကုတ် *kuat*. [Tel.] n. A kind of silk. *ကုတ်*
kuat.

ಹೊಲ *kutla.* [Tel.] n. Pain. ಪು. ಹೊಲ
ಹೂವು or ಹೊಲಹೂ *kutla-gudalu.*
v. n. To suffer. ಪುನಃ. To sob *Kutlu*
Sura. "ಹೊಲಕಾಲ ದೇಗುಲದಿಂದ ಹೊರ
ಹೋಗುವುದು ಕೂಡದಿದ್ದರೆ ಅದು ಹೊಲ ಆ
ಪತ್ತುವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ." N. Haris. iv. 202.
ಹೊಲಬೀಜ or ಹೊಲಹೂವು *kutla-peta.*

v. n. To inflict suffering, to afflict, **वृष**
वृष.

“ ॥ श्री गणेशाय नमः ॥
 श्री गणेशाय नमः ॥ श्री गणेशाय नमः ॥
 श्री गणेशाय नमः ॥ श्री गणेशाय नमः ॥
 श्री गणेशाय नमः ॥ श्री गणेशाय नमः ॥ ”

M. KIT. 4. 00.

കുതിരപ്പാൽ *kutira-paṭa*. n. Saffering.
കുതിരപ്പാൽ.

WHEEL or WHEEL SAUCE as K&K.

కరుణకా *karukama*. [Sk.] n. Impetu-
osity, fervour, vehemence, Inclination,
curiosity. **కరుణకా** *karukama*. n. Eagerness, im-
petuosity. "కరుణకా-ర్థి కరుణకా-ర్థి."
Sar. D. vi. 466.

Kōbō, or Kōbō, *Kobō*. [Bkt.] n. An oil bottle. *Shō. Kōbō-kyō* a set of bottles. H. v. 1.

கடுமையுடன் *Intakalawu*. [Hkt.] n.
 Ragemess, impetuosity, overflow of feel-
 ings, ecstasy. கடுமையுடன்.

కుట్టి లవణ *kuttilamu*. [Skt.] n. A bill.
కొండ. (క. వి.)

కుట *kulla*. [Tel.] n. A low word for the posterior.

ᐱᐅᐅᐅ *antika*. [Tel.] n. The throat. ᐱᐅᐅᐅ,
ᐱᐅᐅᐅ.

كَلْبُ or **كَلْبُ** *Kallu*. [Tel.] n. The throat, the gullet.

కుత్తి *kuṭi*. [Skt.] n. Reproach, contempt, blame. నంద, దుఃఖ. కుత్తియు *kutṭiyu*. v. a. To reproach, దుఃఖ, శోచించు. కుత్తి శ్రమ *kutṭiśrama*. adj. Vile, base. కుత్తి యోధుడు *kutṭi yōḍu*, n. A wretch, a contemptible man.

Sāpān *śāpāna*. [Hkt.] n. An elephant's tussock, or trappings.

కుడు kudu

294

కుడు kudu

కుడక kudapa. [Tel.] n. A clot (of curds, of blood, &c.)

కుడరము kudaramu. [Skt. cf. Tam. కుడర.] n. A horse. గుర్రము. See కుడి. (Tel.)

కుడవ or కుడువ kudava. [Tel.] n. Pawn, pledge. కాకట్టు.

కుడించు or కుడియించు kudinchu. [Tel. from కుడించు.] v. a. To shake violently. కదిలించు, కుడియజేయు. T. iii. 121.

కుడికలవడు or కుడికలు kudikala-padu. [Tel.] v. n. To squat down or flop down. Same as కుడిలవడు. (q. v.)

కుడియ kudiya. [Tel.] v. n. To tighten, contract, become less. అడగు, తగ్గ, క్షయం. కుడియబట్టు kudiya-battu. v. n. To hold fast. "కుడిగుడియబట్టి మెడచున్న గుడిచిన నాకే తెలియి నాకే నాకే." Vēma. 122. See కుడించు.

కుడిర kudiya. [Tel. cf. Tam. కుడి & Skt. కుడిరము.] n. A horse. గుర్రము. కవి. i.

కుడివి kudiya. [Tel. from కుడివి.] n. Symmetry, settlement, composure. శాంతి, అమర, సమృద్ధి. కుడివిగా నుండే మనిషి a handsome or comely man.

కుడిలించు kudil-inchu. [Tel. from కుడించు.] v. a. To shake violently (as water in a bottle), to agitate. To ram down a cartridge in a gun. To jog, jolt, jostle. కుడియ shaking కుడించు.

కుడిలు or కుడిలు kudilu. [Tel. a slang word used at cards.] n. An attempt to make five tricks at cards. డిల్లీకే ఆటలో అయిదు ముప్పయ్యకాని చేసే ప్రయత్నం.

కుడుడు Same as కుడించు.

కుడుకుడు kuduka-padu. [Tel. from కుడుకు.] v. n. To be settled, or pacified. ఈ గారి చేత నా ప్రాణము విడుదలయినది we are refreshed by this breeze.

కుడువ Same as కుడు. (q. v.)

కుడుపు kudupu. [Tel. from కుడించు or కుడించు.] v. a. To shake. n. Shaking. A man born lame. పట్టాచమన కాలలేనివాడు, చూపు. (కా. v.)

కుడురు kuduru. [Tel.] v. n. To settle, నశించు. To recover (from illness) పుష్కలం. To be set, arranged, fixed, settled. To be got, obtained, found, come to hand. To fit or suit. అనుకూలమగు. To be introduced into an employ, to enter on it. To become firm, resolute. To succeed, prosper, flourish. కుడిన ప్రాణి a settled handwriting అంతా చాలా కుడినది all is now right or settled. కుడిన కుడినది the metre is defective. ఆమె గారికి కుడినది he obtained that employment. నాకు పట్టు కుడినది. I cannot obtain lodgings. కుడురుపాటు kuduru-patu. n. Settlement, arrangement, cure, remedy. కుడురుడు or కుడురు or కుడిరించు kudurinchu. (cansel of కుడురు.) v. n. To restore, to settle or arrange, to curl, to heal, to pacify, to calm, to fix or place. కుడురు kuduru. n. (G. కుడిరీ Loo. కుడురు. Plu. కుడురు) n. Settlement. Symmetry, gracefulness, beauty. Trimness, orderliness. ఆరోగ్య. Health, perfection. A family వంశము. One branch of a family. A garden bed. పాడు. A support or prop పాపు. A lodge, or rim, preventing grain falling out of a mortar. A settle or ring of cord to prevent a pot from rolling over. చతురుడు a cancer in the breast. పాడు 25 కుడిరీ-పాడు he belongs to one branch of the family. 25 కుడురులున్నారు they live as one family. కుడురుకుడు or కుడురుకుడు kuduru-kunu. v. n. To settle, to be settled. కుడురుకుడు, కుడురుకుడు.

కుడులు kudulu. [Tel.] v. n. To jolt, or shake as a horse does. చలించు, అయిదు.

కుడువ kuduvu. [Tel.] n. A pawn, or mortgage. కాకట్టు. కుడువపట్టు kuduvu-pattu. v. n. To pawn or mortgage. కుడువ విడిచివేసు v. n. To redeem from pawn.

కుడ్డలము *kuddalamu*. [Skt.] n. A sort of spade. కుడ్డలము పాచి.

కుడరము *ku-dharanu*. [Skt. కు-ధర-మి.] n. A hill, mountain. కొండ, పర్వతము.

కుడి *kudi*. [Tel.] n. An angle, a bit of land. కోన a piece or corner of land.

కుడుకు *kunuku*. [Tel.] v. n. To nod. కూకు. n. Nodding with sleep, dropping asleep. కుడుకుపాటు or కుడుకుపాటు *kuniki-patu*. n. Nodding, dropping asleep, drooping, or winking the eyes. Drowsiness. Ambling.

కున్న *kunna*. [Tel. another form of కూన.] n. The young of an animal : a cub : a child : a sapling, suckling, or young tree. కూన, పిల్ల, కన్నడు a boy. కొడుకు.

కుప్పము Same as కుప్పసము. (q. v.)

కుప్పిడు *kuppidu*. [Skt.] adj. Choleric, angry, surged. కుప్పిడుడు *kuppidu*. n. A passionate man : an angry man.

కుప్ప *kuppa*. [Tel.] n. A heap or pile, assemblage or collection. కుప్పలది a scavenger's cart. కుప్పలులుకుప్ప an assemblage of charms. కుప్ప తెప్పలుగా abundantly. కుప్ప తెప్పలుగా చనిపోవుచున్నారు they are dying in heaps. కుప్పగారగా or కుప్పసారగా all of a heap, in a heap, abundantly. కుప్పలుగా, కుప్పలుచే. “కుప్ప సూర్యుడమలు తెప్ప సుప్పసూర్యుడమిచ్చెను.” M. VIII. ii. 346. కుప్పగడు or కుప్పరెలు to become a heap, to accumulate into a heap కుప్పగారేరు. కుప్పరెలుగాన abundantly, plentifully. “అర్ధవంతులు కుప్పరెలుగాన కుప్పగారేరు.” HK. iii. 61.

కుప్పము *kuppmu*. [Tel.] n. A small village or hamlet ; a fisherman's village వెలది గ్రామం.

కుప్పానగిరి *kuppa-giri-girja*. [Tel.] n. A certain boyish game. H. iii. 186.

కుప్పసము or కుప్పసము *kuppasamu*. [Tel.] n. A boddice, coat, or jacket. అరచట్ట, రిదా చట్ట, రిదా. The skin of a snake కుప్పసము.

కుప్ప *kuppi*. [Tel.] n. The tree called *Acalypha Indica*, *Anethum Sowa*, a kind of anise. Rorh.

కుప్పించు *kuppinu*. [Tel.] v. a. To collect, or bring together. To bring the feet together, or take firm footing when about to jump. To hold the breath, తిలకించు. కుప్పిగంటు *kuppi-gantu*. n. A leap. కుప్పించు to leap, to hop about.

కుప్ప *kupps*. [Tel.] n. A knob. గుప్ప. The knot at the root of a tress of false hair. A sort of ornament in masonry. A long-necked bottle పెడవిడుపుగానె రాచమర్తము. గాళుకుప్పె a glass bottle. కుప్పెట్టు కొవ్వములు medicine calcined in a bottle. గాళుకుప్పె a bottle full of Ganges water.

కుప్పెలుట్టు Same as కుప్పె ట్టు. (q. v.)

కుప్పెలో *kuppe-kola*. [Tel.] n. A bolt or pointless arrow. “ద్రోణుడుకుప్పెలోని యదువంశ కుప్పెలోలనరచివేరే నేలులుచేది.” M. VII. iii. 276.

కుబుసము *kubusamu*. [Tel.] n. A snake's cast skin. కూసము. The pivot of a door.

కుర్రోలి *[Skt.]* n. A kind of nut. Same as కర్పూరము. (q. v.)

కుబేరుడు *kuberudu*. [Skt.] n. The god of riches, who is regent of the north.

కుబ్జము *kubjamu*. [Skt.] adj. Hump backed, deformed. మడుగట్టె. కుబ్జుడు the dwarf banyan tree. కుబ్జుడు *kubjudu*. n. A cripple, a hump back.

కుమలి *ku-mali*. [Skt. కు-కర్మల.] n. An evil wind, a bad heart or temper.

కుమారస్వామి *kumara-svami*. [Skt.] n. A name of Kartika, the god of war. M. III. v. 200.

కుమారి or కుమారిక *kumari*. [Skt.] n.

A girl, a little maid, a daughter. కుమారి, వ్యక్తి.

కుమారిలు *kumariṇi*. [Tel.] n. To glow as fire. కుమారి.

“కృష్ణా మనవతియ్యమమమ
మనవతీ సమంతాంత
కృష్ణామనవతియ్య
మనవతీ మనవతియ్య.”

Pariz. i. 87.

కుమారుడు *kumārudu*. [Skt.] n. A son.

A name of భక్తరామాయణం. In dramas, the heir apparent to the throne యాదవరాజు.

కుమార్తె or కుమార్తె *kumārte*. [Tel. of Skt.

కుమారి.] n. A daughter.

కుమభయము *ku-mukhamu*. [Skt. కు-మత్సర.] n. A pig. కుమి.

కుమభవము *kumudamu*. [Skt.] n. The white water lily. కుమభవము. కుమభవరాజుడు or కుమభవరాజుడు an epithet of the moon (as patron of the lotus.) కుమభవము *kumudam*. n. A stalk of the white lily.

కుమలు *kumalu*. [Tel.] v. n. To smoulder, burn, consume without flame, glow, pine, waste away with a slow fire of grief or passion. కుమలు కుమలు కుమలు. “కుమలు కుమలు కుమలు కుమలు కుమలు.” Sar D. 421.

కుమకు *kumuku*. [H.] n. Support, assist-ance. సహాయము. Abolishment, instigation కుమకు.

కుమర *kumara*. [Tel.] n. The potter's snout. కుమరెరేకి కుమరెరేకి. adj. Black.

కుమర. కుమర గుమ్మ *kumara-gumra*. n. A waytail. కుమరత or కుమరతి *kumaratā*.

n. A woman of the potter snout. కుమర

పురము *kumara-purmu*. n. A bundle.

కుమరపాత, or కుమరపాతి *kumara-*

patu. n. A potter's wheel. కుమరపాతి

కుమర *kumara-sare-patku*. n. The

name of the constellation called కుమర. కుమర పురము *kumara-puram*. n. Pots and pans: articles of pottery. కుమర or కుమరవాడు *kumari*. n. A potter. కుమరవాడు నుండి కుమరవాడు one blow of a cudgel will ruin a potter's year's work.

కుమరెరేకి *kumariṇi*. [Tel.] v. n. To pour out, to empty. “కుమరెరేకి కుమరెరేకి కుమరెరేకి కుమరెరేకి కుమరెరేకి.” T. v. 99.

“కుమరెరేకి కుమరెరేకి కుమరెరేకి.” T. iii. 10.

కుమరెరేకి *kumariṇi*. v. n. To be poured

out, to gush, to flow. కుమరెరేకి *kumari-*

rimpu. n. A downpour as of rain.

కుమ్మ *kumma*. [Tel.] n. Smouldering ashes.

కుమ్మ కుమ్మ. దిమ్మ కుమ్మలో కుమ్మ. push #

into the fire. A plague, pest, abomination.

ఇదిమిమ్మ what plague is this?

కుమ్మ *kumma*. [Tel.] v. n. To butt, pierce,

gore. అత్త కుమ్మ కుమ్మ or కుమ్మకుమ్మ the

cow butted at me. n. A thrust or poke.

కుమ్మకుమ్మ to give a poke or thrust. కుమ్మకుమ్మ

enigmatical news సంకల్పకాంక్షము. కుమ్మ

kumme. n. A thrust పోటు. A dent

కొట్టు. కుమ్మకుమ్మ to be hurt కాంక్షము.

కుమ్మ or కుమ్మ *kuyi*. [Tel. from కుమ్మ.] n.

A cry, yell, vociferation, loud entreaty,

or prayer: an exclamation like ‘alas’

కుమ్మ. Protection కుమ్మము. కుమ్మకుమ్మ

కుమ్మ *kuyyō-morō*. interj. Alas! a cry of

fright, wailing. కుమ్మకుమ్మ *kuyyako*. adv.

Without crying, silently.

కుమ్మ *ku-guṇi*. [Skt. కు-మత్సర.] n. Fraud,

an evil device. కుమ్మకుమ్మ.

కుమ్మ or కుమ్మ *kumara*. [Skt.] n. An antelope,

an animal of the deer kind. కుమ్మ, కుమ్మ. కుమ్మకుమ్మ

కుమ్మకుమ్మ. n. A gazelle eyed: lady,

uymph. కుమ్మకుమ్మ musk.

కుమ్మ or కుమ్మ *kumara*. [Tel.] n.

Kumara. కుమ్మము. కుమ్మకుమ్మ or కుమ్మకుమ్మ

కురం kuran

297

కురం kura

kurangaḥa. adv. Near, hard by. వచ్చ. "గోం
లుకవం దెనుంగళ కరంగలకున్న యవ్వనోకురవర
కుమారు." Ska. ii. 67.

కురంజి kuranji. [Skt.] n. A sort of tune.
కురంజి. H. v. 142.

కురంజీవామ కురంజి-వము. [H. కురింజీ
= Khorasani.] Same as కురాసాని ఓమము.
(q. v.)

కురంజీకము kurantakamu. [Skt.] n. Yellow
amaranth. పచ్చపెద్దగోరంట, పచ్చ ముల గో
రంట. See కురంజీము.

కురంజీమ కురంజీము. [Skt.] n. Hydrocele.
బుడ్డ, అండవృద్ధి.

కురకుర kura-kura. [Tel.] adj. Small.
అల్పము.

కురగలి kuragali. [Tel.] n. Neighbours. సమీ
పము. కురగలి adj. Near, close, by. "కుర
గలిచేటగలాది కొలుగవలయుకొ." P. i. 160.
కురగలి neighbouring. Same as కరంగలి.

కురచ See కురుచ.

కురమ See కురుమ.

కురవరము kuravamu. [Skt.] n. An osprey :
లకుమకీట్టు, కృష్ణలో హితచందుచరణ కలహంస,
పెన్నదపులుసు.

కురవకము kuravakamu. [Skt.] n. The
orinison amaranth. పుట్టుకొక్క, పసంతి
గడిమి, ఎర్రపూల పెద్దగోరంట.

కురాళము, కురాళము kuraḷamu. [Skt.]
n. An awning or canopy. కులొట్టు, చచ్చ
రము. "చేర్చికురాళముకగలగు చిల్కకొక్కదవచ్చి
పట్టెచేర్చినకూసుపాము." H. iii. 119.

*కురాసానికము, కురంజీము kurasani-
omamu*. [from "Khorasan."] n. Black
henbane. *Ligusticum ajacien*. పల్లకము.

కురింజి kurinja. [Tel.] n. The plant called
Aselepias Vomitoria.

కురింద కురింజి. [Fl.] n. Coriundum stone.
కురందికము.

కురిచి kurichi. [H. from Tel. కూరుచుండు.]
n. A chair. కుర్చీ.

కురిడి kuridi. [Tel.] n. A dried coconut.
లోపలిదిరింకికొప్పుడి.

కురిమిడి kurimidi. [Tel.] n. A bank, dam
or embankment. గదిమ, కట్ట.

కురియు kuriyu. [Tel.] v. n. To rain, to fall,
as dew. వానకురియుచున్నది it is raining.
కురియు or కురిపించు or కురియించు
kurip-in [v. a. To shower, to cause to
rain. వర్షించు. పువ్వులగానకురించిరి they
showered down flowers. నిప్పులు కురించు
to rain coals, i. e., be wroth.

కురు kuru. [Tel. from కురుచే.] adj. Small,
little, short. చాట్టి. కురుకెంబ్రుకలు short
hair. కురుకుప్పలు small sesamum seed.
కురుమాపు slightly soiled, కురుమాపురీ a
rumpled or soiled garment.

"చారిచారికనక్కు పుట్టుబువిడిచి
కురుమాపుమాపెన కొక్కయగట్టి."

Saranga. 204.

కురుకు kuruḥu. [Tel.] n. A heap, a pile.
చోడు, కుప్ప. "చేరాకలింనుమిడిచేరి నరికి కురు
కులుపెట్టిన మృణాళంబులకొప్పు." M. IV. iii.
227. "మృ వికగకాదెక్కురంబులొక్కముసి
నువ్వింనులెకుండాలమదే తరువై వ్రాతకురంగమా
నమున సంతసంబులిరింతిలై కురుకుర గట్టెకలం
గకంబులు." M. VII. iv. 76.

కురుచ or కురచ kuruṣa. [Tel.] adj. Little,
short, stumpy, diminutive, dwarfish.
కురుచే n. A sort of war dance : కూరసకేద
మైసాల్యము, పాముకేదము. కురుచవేల్పు
kurutsa-velpu. n. The "stumpy god."
Gaṇēsa. కురుచవడు *kurutsa-padu*. v. n.
To become short, to be diminished.
తక్కు. See. కురు.

కురుజు kuruju. [Tel.] n. A hawk. దేగ.
Honey మధువు. కేమ్మ. A perpendicular
post or prop by which a short beam is
raised upon larger ones in a pent roof
మాలముమీదినికట్టి, ఇంటిరైడిలోపల నిలుపుగానుం

What's new

298

Go kula

చి. చిన్నగర్ర. "అలసేయ్యపువ్వు" అంటుండ
 నందమూ కురుకాంబేయపుర్ర కామర మిగుల." N. viii. 228. కురుకాంబే virgin honey,
 the sweetest honey, కాంబేకే "కురుకాంబే
 పంకానాది కమమరసము" T. iii. 64. కురుకాంబే
 a fresh light coloured betel leaf.

Spizella aurula. [Tel.] n. A. Sab, Sparus
Spizifer. Russell, plate 101.

కరుమ, కరుమ or **కురుమ** *kuruma*. [Tel.]
n. Long wool. **కరుమగొర్రె** or **కురుమగొర్రె**
a sheep with long wool. **కరుమవాండ్లు**,
కురుమగొర్రెలు or **కురుమగొర్రెలు** a caste of shop-
herds who weave blankets.

Notes: *karn-pandi*. [Tel. *koo-shori*.]
n. The Indian Chevrotain or Mouse
Deer, *Tragulus meminna*. (F. B. I.)

~~shower~~ *kurapu*. [Tel.] n. A boil or sore.
prasa. Raining, showering. *prasa* *prasa*
prasa that was indeed a shower.

కు శుభ్ర ము kuru-mashamu. [Tel. Kōshu-
short.] adj. Short. పాశ్ర. Obedient,
humble గ్రామము.

“५. శురుమొదలనుబంతుమొదల వర
శురుమొదలనుబంతుమొదల కొంతవడించెన్.”

PL. viii.

కురుసుడు *kuru-sudu*. [Tel.] n. The gable end of a house. ఇంటిమూలకట్టు. కురుసుడు పెట్టె to extend the gable end of a roof.

కర్కులు *kurulu*. [Tel.] n. A curl or lock of hair. ముగ్ధకర్కులు = ముందమగ్ధకర్కులు. Hair Bo
 ., 1890, No. 1.

పాదములు. [Tel. కురు=small.] n. A foot
path over a hill. పాదమార్గము.

ကုသိုလ်သံ ကုသိုလ်သံ. [Skt.] n. The stone called Corundum. A ruby too. A kind of grass **ကုသိုလ်သံ**. A small shrub named *Adiantum procumbens* or *Gaetnera racemosa*. Roxb. ii. 366. **ကုသိုလ်သံ**.

W. J. BARNER. [Tel.] n. The thigh. 305th,
C.A.

కురువేరు *kuru-veru*. [Tel. కురు=కురులు.] n. A plant, *Andropogon muricatum*. Roxb. I. 265.

కురుక్షేత్రము *kuru-kshētram*. [Skt.] n. The battle field of the ~~kurus~~ race. Proverbially, a great slaughter, a sanguinary conflict, a battle-royal.

కుమాపము *ku-māpamu*, [Skt. कु-कुम्भीर.] n.
Ugliness, deformity. కుమాపి an ugly or
deformed person. వికారముగానుండేవాడు.

కుర్కరము *kurkuramu*. [Skt.] n. A dog.
కుక్క.

కర్దానము *kurdannamu*, [Skt.] n. Sport, play.

కుర్ర, kurra. [Tel. connected with కుర్ర.]
Small, young, little, short. కుర్ర పంట short hair. కుర్ర పంట a little rust or above. కుర్ర, kurra. n. A young one. A child, a boy చిడ్డడు, శిశువు, బాలుడు. A young male buffalo. పోలవరపునోరు. కుర్రడు or కుర్రవాడు kurradu. n. A young lad.

కుత్తి, *kurri*. [Tel.] n. A milking cow, a heifer. చాడియావు. "చెడుమందియనెడిచాడుక యాపురిమ్మకొద్దగని కుత్తినిది కుత్తి మనుచునీర్చి దివ్యమౌ గాయించిది వెనకెట్టి యప్పుకేంద్రులది." G. N. 57.

కూరు, *kuruu*. [Tel.] v. n. To cry or yell.
 గూరు. To groan, draw a deep breath.

Koch kalangi. [Tel.] n. The Common
Crane, *Grus communis*. (F. B. I.)

kulam. [Skt.] n. A caste, class or tribe. **K.** A genus or tribe of animals &c. Family. People. Rank. **కలము**, **వంశకలము** girls (generically considered.) **కులబద్ధము** hereditary. **కులక్షయ క్రమము** kvakamu. n. Protraction of the government of the verb through several connected stanzas, contrary to the practice of closing the stanza with each verso. **కలుపునందును** kalupuṇanduṇu. v. To mix.

కులకాంత *kula-kanta*. n. An honourable wife. **కులకాయకము** *kula-kayakamu*. n. The trade of one's caste; one's family business. **కులజాదు** *kulajadu*. n. One of good caste or honourable descent. **కులజు** *kulaja*. n. An adulteress. **కార్యక్రమ** *kula-dharmamu*. n. A practice or observance peculiar to a tribe or family; duty peculiar to a caste or race. A caste rule. **కులపర్వతము** *kula-parvatamu*. n. One of the principal mountains, which are కృష్ణాపర్వతము, మలయము, సహ్యాదు, పర్వతము, శంఖాపర్వతము, వింధ్యము, శారదాపర్వతము. ప్రధాన పర్వతము. **కులపాతిక** *kula-patika*. n. A girl given away in marriage by her parents తల్లిదండ్రులచేబిచ్చి పెండ్లిచేయబడినది. **కులవతి** or **కులస్థాయి** *kula-vasi*. n. A woman of one's own caste. ఆమె నా కులవతికారు she is not of my caste. **కులవిద్య** *kula-vidya*. n. The science or knowledge peculiar to one's caste. **కులవతి**, **కులనీ** *kula-sati*. n. An honourable wife. **కులత్తుడు** *kulatthudu*. n. A man of the same caste. పరిమంది కులస్థులు neighbours, people of one's caste. **కులస్థాయి** a woman of one's own caste. **కులహీనుడు** *kula-hinudu*. n. An outcaste. **కులకారము** *kula-charamu*. n. The proper duty or profession of a caste or family.

కులాయము *kulayamu*. [Skt.] n. A nest. పక్షిగూడు.

కులాయిడు *kulayadu*. [Skt.] n. A potter. కుత్తరవాడు.

కులసా or **ఖులసా** *kulasa*. [H.] n. Happiness, felicity.

కులికము *kulikamu*. [Skt.] n. A thunder-bolt. క్షుద్రాయుధము.

కులికుడు *kulikudu*. [Skt.] adj. Noble by birth. మంచికులమునందు పుట్టినవాడు.

కులుకురింతు *kulukur-intu*. [Tel.] v. n. To expand, to bloom, to grow. వికృంభించు.

“కమలమునీకృత నాదములు కులకరించును.”
Vasu. iv. 36.

కులుకు *kuluku*. [Tel.] v. n. To move gracefully. To put on pretty airs, or attitudinise. To play tricks. To bloom. To be melodious. శృంగారముగా కులుకు. పారావరణ్యముకలిగినవలె the melodious notes of the dove. కులుకుపువ్వులు beautiful flowers. ఏమిమనసుకుంది how pretty she is! కరుణాశ్రుము కులుకునీళ్లు eyes beaming with kindness, or bright with affection. కులిక part, saucy. **కులుకు** v. a. To move, or shake. To rub over తూయు. To pour or sprinkle పోయు, జేయు. n. Grace, elegance, charm, loveliness. Harmony in music, శృంగారచెట్ట, శృంగారపువడిలి, జయగ్రహము, విలాసము. కులుకులాడి a belle, a pretty woman జయగ్రహ శక్తి. **కులుకు** adj. Fine, pretty, graceful. Harmonious, melodious. పాశురము.

కులుత్తము or **కుశుత్తము** *kulatthamu*. [Skt.] n. The pulse called horse gram. తిలవలె.

కులుపురాయి *kulupu-rayi*. [Tel.] n. A kind of gem. రాజాచంద్రము. “నీలపువ్వులపు వెళ్ళిన కేలివనింది మధ్యలుంగెను.” I'andim. i. 10.

కుల్య *kulya*. [Skt.] n. A canal, a rivulet. కాలువ. A water course. నీళ్లపోయేద్రోవి.

కుల్యుడు *kulyudu*. [Skt.] n. An honourable man. శాశ్వరించదగిన మనుష్యుడు.

కుల్లిము, **కుల్లినినాము**, **కుల్లెము** or **కుల్లెం** **పాము** *kullimi*. [Tel.] n. A sort of eel. కుల్లెము.

కుకాయ, **కుక్లా**, **కుక్లాయ**, **కుకాయి**, **కుక్లాయి** or **కులాయి** *kulaga*. [H.] n. A little cap. చిన్నబాది.

కులింగము *kulingamu*. [Skt.] n. A sparrow; a crow. కలకము, కాలుకము. The forktailed shrike. W.

కుశీరము *kushiram*. [Skt.] n. A crab. కృష్ణబాతు, ఎండ్రకాయ.

శంకర కవి

300

6.5 km

కుళుపు *kuḷupu*. [Tel] n. A stone net in a ring. ఉంజరముపకు పొడిగెడు వికారముకు మణి దొగివము.

~~കുളി~~ *kulla-gintsu*. [Tol.] v. a. To
loosen or dibble (the earth) : to stir (as
the fire.)

పేరుగా పేరుగా ఉన్నది.

కల్లు or కల్లు *kallu*. [Tel.] v. n. To rot, decay, first away, become putrid. To pine or rot with envy. - నీ అక్కడను కల్లుచి you are very lucky. కల్లుచోయిన rotten, putrid. ముంబున కల్లుచు grieving, sorrowing.

మన కంటే అంతు. (q. v.)

కురుకురు *kuru-kuru*. [Tel.] adv. (Anuk)
Trillingly, warblingly.

కువలము *kuralamu*. [Skt.] n. A lily. Ross.

కొనలయము *ku-ralayamu*. [Nkt.] n. A water lily, or lotus. కలప. 'The earth భూమండలము, కువలయాక్షి fair eyed, having eyes bright as lilies.

కపాడము, కపాడము or కపాళము
kapadamu. [Tel.] n. A cloth cover over a
 carriage. యౌక. Hypocrisy, double deal-
 ing కపటము, "నీకపాడములన్నియు కలుగు
 మాకు." HD. 1903.

కురిందుడు *kurindudu*. [Sk.] n. A weaver.
 కురిందు.

కపిశిరు *kacichira*. [Tul.]. n. A kind of
 ముంపులు. పాశ్రామములలో కపి. H. v.
 13.

കുവേരി *kurēri*. [Skt.] n. A fisherman's basket. ചങ്ങമ്പുഴ *chāṅṅpuṣ*.

కుప్ప or కుప *kupa*. [Tel.] n. A heap. Also a subterraneous granary. పా-66.

ॐ ई ० ई ku-punka. [Skt. ku=कुङ्कुमं.] n. A
false objection, an empty cavil. कुङ्कुम
for.

കുടുംബം *kudambu*. [Skt.] n. A sort of grass which is used in many solemn and religious observances by the Brahmins: hence called sacrificial grass. *Poa Cynosuroides*. **കുടുംബം** *kudambu*, plu. *kudambu*. **കുടുംബം** *kudambu* a wit as sharp as the point of a blade of grass.

కులము *kuḷamu*. [Skt.] n. Well being, happiness. **శ్రీకుమ. కులప్రశ్నలతో** they asked him regarding his welfare. adj. Skilful, conversant, expert, clever. **శ్రీప్ర.**
కులత *kuḷata*. n. Cleverness, ability ; eloquence. Wellbeing.

నీకాలు *hupala*. [H.] n. Gladness, exuberant joy. అతిసంతోషము.

కుకిని *kupini*. [Fr.] n. A kitchen, cook-room, వంటయిల్లు, పడమట్టిల్లు, కుకినివాడు. a. cook వంటవాడు

కులీలపుడు *ku-līlāṇḍu*. [Skt.] n. An itinerant dancer, an actor. నానాదేశసంహిత కులీల నటనపుడు.

కుశ్యమా *kuṣṭh-paryāma*. [Skt.] n. A lotus.
కొమర, పద్మము.

కుష్ఠి. or కుష్ఠి. *kushthi*. [H.] n. Pleasure, will.
కృష్ణము.

కష్ఠము or కష్ఠరోగము *kushṭhamu*. [Skt.]
n. Leprosy.

కుసుంధి *ku - su - n̄dhi*. [Skt. कुसुंधि n.]
Narrowness, a narrow space. **కుసుంధియైన**
adj. Crowded, thickset as houses, restricted
or contracted as space. **కుసుంధిగా**
adv. Narrowly.

కుసి *kusi*. [Tel.] n. A joint in carpentry.
మంచి పు నక్కిలసి, "మూలనప్పుడికి యాకు నుల్లె
విరుగును." Vēma. 247.

కుసిగుంపులు *kusi-gumpulu*. [Tel.] n. Trouble, pain. క్రమము, వాద. కుసిగుంపుల బెట్టు v. a. To plague or tease. దెబ్బబెట్టు or క్రమబెట్టు. “కుసిగుంపులేని కొడుకచేయవచ్చు కుసిగుంపులబెట్టి వధించును.” P. i. 485.

కుసిరిండు *kusirintu*. [Tel.] v. n. To sulk, to be discontented. అక్కర్లే దుఖించు. కుసిరింత. n. Grief caused by discontented sulkiness. అక్కర్లే దుఖించు.

కుసిరము *kusidomu*. [Skt.] n. Usury. అవ్వలుపై వడ్డీ. Living on the interest got by lending out money వడ్డీకిచ్చి జీవముచేయుట. కుసిరికుడు or కుసిడుడు *kusidikudu*. n. A usurer. అవ్వలుపై వడ్డీకివాడు.

కుసుంబాపువ్వు *kusumba-puvvu*. [from Skt. కుసుంభము.] n. The safflower: *Carthamus tinctorius* (Waltz).

కుసుమ *kusuma*. [Tel.] n. Name of a flowering plant. A kind of grain, a kind of fine rice, సస్యదిశము, ధాన్యదిశము. Also, the safflower కుసుంభపువ్వు.

కుసుమము *kusumamu*. [Skt.] n. A kind of grain. ధాన్యదిశము. A flower in general. The safflower. Rose colour. కరుమవన్నె. కుసుమగంధి *kusuma-gandhi*. n. 'Flora,' A poetical word for woman. కుసుమనూనె oil made from the seeds of the safflower. కుసుమరోగము *kusuma-rōgamu*. n. A disease connected with menstruation. శ్వేతపిశునురోగము the disease called whites. Leucorrhoea. ఎర్రకుసుమరోగము Menorrhagia. కుసుమాస్త్రము *kusuma-asthrumu*. n. The god of flowery shafts, Cupid. కుసుమిండు *kusumi-intu*. v. n. To flower. కుసుమిపువు *kusumēpuvu*. n. The god of flowery arrows, Cupid, వజ్రకుడు.

కుసులు *kusulu*. [Tel.] n. Plural of కుసి. (q. v.) కుసుల్లు *kusulu*. n. A gold amulet worn on the upper arm. "పండితునియొకరియొద్ద కుసుల్లువంటిదివేయమనిపట్టాను." Suca. ii. 42.

కుసులము *kusulam*. [Skt.] n. A granary. గోడ, ధాన్యముంచుగది.

కుప్పరి *kusipiti*. [Skt.] n. Guile, craft. కపటభావము.

కుస్తరిండు *kustarinintu*. [Tel.] v. a. To fondle, cajole, gull, make much of. బట్టించు, తలచించు. To pacify సమాధానము. To arrange సరించు. To pay తీసు.

కుస్త్రుధుడు *kustubhudu*. [Skt.] n. The sea. సముద్రము.

కుహళము *kukahamu*. [Skt.] n. Juggling, deception, sleight of hand. మోసము. "కుహళమౌతకము కుదురులేదు" Vema. 1949. కుహళి *kukaki*. n. A hypocrite, a cheat.

కుహళ *kuhana*. [Skt.] n. Delusion, deception. మాట. కుహళకురంగము the fairy hind.

కుహరము *kuharamu*. [Skt.] n. A cave. గుహ. A hole తెల్లెము.

కుహళి *kuhali*. [Skt.] n. A bunch of areca nuts. పోకపొత్తి. "కుహళిని కళివలె కావలె" Parij. iii. 100.

కుహికుహి *kuki-kuki*. [Tel.] n. The grunting or whistling sound of reeds. గాలిచే బిల్లలలో కేక వచ్చు. "తవంతుకాస కుహి కుహివచ్చుచును." K. P. 392.

కుహుకుహువు, కుహుకుహుల్కారము, కుహువు or **కుహుల్కారము** *kuhu-kuhuru*. [Skt.] n. The cry of the Indian cuckoo. కోకిలధ్వని.

కూ ku

కూ or **కూక** *ka*. [Tel.] n. A cry, a shout. అరుపు. కూకెట్టు or కూకేయు to call, to shout. కూకలు scolding, sharp remarks, reprehension, reprimand. కూకలుపెట్టు or కూకలుచేయు to reprimand, to blame, to chide, to find fault with, to send one away roughly.

కూకటి *kakati*. [Tel.] n. Curls, ringlets. పిల్లబట్ట. ఉరి. chief. ప్రధానము. కూకటిమూగ *kakati-muga*. n. The Indian Roller or the forktailed shrike. పాలిట్ట. కూకటివీర *kakati-vira*. n. The tap

root, that from which others shoot out. కుంభిరేరు. "కామంశమకా" కూకటిరేవులో కెంక." Jai. i. 72.

కూకరింతు *kakar-inṭu*. [Tel.] v. n. To scold, or reprimand. కూకలు పెట్టు. "రేచివారిని కూకరించెను." Satya Bhāma. iv. 58.

కూకీ or **కూకీ** *kaki*. [Tel.] n. A dove. కూకీరేవు కూకీ-రేవు. n. Cooing, the voice of doves, murmuring notes. Satyab. i. 5.

కూకు *kaku*. [Tel. for కూక.] n. To set (as the sun or moon.) క్రమం. కూకుకూకనది the sun has set. కూకుకూకనది by sunset.

కూకుండు *kakundu*. [Tel. for కూకుండు.] v. n. To sit down, to be seated.

కూకుడుగువ్వ *kakudu-guva*. [Tel.] n. The Indian Hoopoe, *Upupa indica* (F. B. I.)

కూకుడుచ్చి *kakudu-cathi*. [Tel.] n. Gossamer. కూకుడుచ్చుండొచ్చి it was driven away like gossamer, i. e., piecemeal, bit by bit. చరిత్ర-4, కూకుడుచ్చు. "కుంభిరేవునకు కూకుడుచ్చులైనవిచ్చు చిక్కుకుండునానా," P. i. 50. See also L. iii. 139. and P. ii. 104.

కూకుడుము *kakudamu*. [Skt.] n. Bestowing a daughter in marriage. పాలంకృతకన్యాదానము. కూకుడుదు కూకుడుదు. n. He who bestows a girl in marriage. పాలంకృతకన్యాదానము చేయువాడు.

కూకుడుగుండలి *kakuru-gundangi*. [Tel.] n. The bird called the Gallinule or the Cuckoo. కాకూకుడు.

కూకుము *kakumu*. [Tel.] n. A pillar, post, prop. క్రుంభము.

కూకీ *kachi*. [Tel.] adj. Sharp, sharp pointed. కాడియైన. కూకీతేము కూకి-తేము. v. n. To march as an army. దండ ప్రయాణము. కూకీదురుము కూకి-మలము. [Tel.] n. Name of a sect among the Sattānis. కాకీదురులో కాకీదురు.

కూకీమూర *kachi-mūra*. [Tel.] n. Nonsense, mere conceits, lewdness.

కూకీమూరము. "కుంభిరేవునకు కూకీమూరములు, ముటుమూసుకునములు, ముండుకూకీమూరము." L. vii. 278. కూకీమూరము కూకీ-మూరము. n. A lewd man.

కూకా *kāka*. [H.] n. A gogget or earthen water bottle.

కూకా *kāka*. [Skt.] adj. False, fictitious.

కూకాపాకలము *kūkapākalamu*. [Skt.] n. A fever, as a disease which attacks elephants. కిక్కురము. ఏనుగులకువచ్చే ఒక జ్వరము. A kiln. "ఏనుగులకు వచ్చే వేడిదొంగును కిక్కురము కూకాపాకలము." Vāṇikā. Rām. i. 16.

కూకాబెట్టు *kāka-bettu*. [Tel.] n. A sort of serpent. "కూకాపాకలమునకు పొండులను పరిచి, పొండులను, కూకాబెట్టులు చిల్చివదిలించుచును" G. viii. 101.

కూకాము *kākaṃ*. [Tel. from కూక.] n. Union, meeting; association. సాంకేతికము. కూకీ society. Criminal connection.

కూకాము or **కూకాము** *kākaṃ*. [Tel. from కూక.] n. An assembly, or court. A hall. కొంతుకూకము, కూకీ. కూకాము *kākaṃ*. [Skt.] n. The peak or top of a hill. కొండకూకము. A heap of grain. ప్రా.క. Fraud, trick. కవలము. Conspiracy. కల. కూకాపార్శ్వము *kāka-pāśvayamu*. n. The hall of audience. రాజకూటం లక్ష్మీనివాసము కూకీ కూకము. "సారిసానుమలీ పలుకుకూకా పార్శ్వ విహారీ" Maṇu. iii. 177. కూకాస్థానము *kāka-sthānam*. n. A focus, centre, place of meeting. See కూకము. కూకాముగ్ధము n. A dead pearl: meaning one without brilliancy. Also, an artificial pearl. నువ్వులచేత చేయబడుట్టి ఒకరినైన ముక్కము. కూకాస్థానము *kāka-sthānam*. n. False evidences.

కూకీ *kāki*. [Tel.] Genitive of కూకు food. కూకీ పిట్ట *kāki-pittu*. n. Sour water. Water in which boiled rice has been steeped.

కూటువ or **కూటువు** *kātura*. [Tel. from కూడు.] n. A crowd. సంఖ్య. A heap ధాన్య. A host, an army. **కూటువసరులు** *kātura-sarulu*. n. A number of necklaces. "కూటువచెడి కమ్మలనీరునార, కూటువసరులు చిక్కు. పడెను హస్తములు జనిలముత్తపునాట్లు సుదూరి చెరు. Padma. iii, 21.

కూడ, **కూడను** or **కూడా** *kūda*. [Tel. from కూడు.] adv. Together, also, likewise, too, even. సహితము. నీళ్లుకూడ ఇవ్వరు they do not give even water. ఆతనితోకూడ together with him.

కూడు *kūdu*. [Tel.] v. n. To be fit. తగు. To unite చేరు. To be possible. To accrue, be amassed, gained, acquired, come to hand. To agree, be united. v. a. To meet. To add or sum up. ఇందులో కూడినవి a matter connected herewith. వచ్చి కూడినప్పుడు they came in a mob. ఇదియను కూడక పోయిన and if this be out of the question. ఇది కూడకుంటే if this is impracticable. అక్కడికి రాకూడక as I could not go there. వారు నోరెక్కుకూడలేదు they could not say a word. **కూడది** *kūdani*. adj. Unsuitable, improper. కూడనిమాట an inappropriate word. **కూడమడు** *kūda-badu* v. n. To meet, unite చేరు. **కూడతెట్టు** *kūda-tettu*. v. a. To collect. చేర్చు. To save as money. **కూడదు** *kūdami*. n. Impossibility. **కూడముట్టు** *kūda-muttu*. v. t. To run after తరుముకొనిపోవు, to overtake or come up with కలిసికొను. **కూడరి** *kūdali*. n. Joining, meeting. కూడరివల్లు a place of meeting. **కూడరివారి** *kūdali-dari*. n. The place where various roads meet. **కూడరిరాయి** *kūdali-rayi*. n. A corner stone. **కూడరిరాయి** *kūdali-rayi*. n. The gable end of a house. చెందుచుండేచేరు చూడమన్న నీటివారి. **కూడిక** *kūdeka*. n. Junction, చేర. Collocation, juxtaposition. Saving, frugality. Partnership. కూడికపండ్లు partners in merchandise పోలికలు (Vizag.) **కూడుకో** *kūdu-kōu*. v. a. To

associate with, to unite. **కూడుకల** *kūdu-dala*. n. Gain, profit. లాభము.

కూడు *kūdu*. [Tel. from కూడు to eat or enjoy.] n. Food, victuals, boiled rice, అన్నము. The pith inside a palm tree: ఇంటి. కూడి. plu. కూడ్లు. vianda, dishes. పుట్టకూడు the red earth in the heart of a white ant hill, which contains the eggs. వానికి కూడికిలేదు he has not bread to eat. కూడి చేదు the indigent: those who have no food.

కూలలమ్మ *kūlalamma*. n. The name of a village goddess. **కూలమ్మ** *kūlam* a sort of petticoat.

కూర *kūra*. [Tel. from కూరు.] n. A cry కేర. కూరకొడుపు, a conchshell శంఖము. **కూర నేల**, **కూరవల్లు** or **కూరనేలు** *kūra-nēla*. n. A distance of two miles. కొడునేల. See కూరు.

కూరు or **కూరు** *kūru*. [Tel.] n. A daughter. ఆడకూరు a woman, a female. పెండ్లికూరు a bride.

కూరుముచ్చదను *kūru-muddanu*. [Tel.] n. A plant, *Bryonia Scabra*. See మచ్చదు. Ainslie. ii. 144.

కూక *kūka*. [Tel.] n. A young one, an infant. పిల్ల, చిడ్డ. The cub of an animal. కూకంబు a small hole చిన్నవల్లుము. **కూక రాగము** *kūka-rāgamu*. n. Whimpering; squeaking. **కూకరాగము** *kūka-rāgamu*. n. Ophthalmia or country sore eyes. కండ్ల రాగములలోని మాంసములు fleshy excrescences in the eyes.

కూడి or **కూడి** *kūdi*. [H.] n. Murder. చర హత్య. హత్య.

కూపకము *kūpakamu*. [Skt.] n. The mast of a vessel. టిక్కము. A leather oil vessel. చేరికెడ్డ. The hollow on the loins. బిరిబిరికెడు.

కూపము *kūpamu*. [Skt.] n. A pit, well, or hole. బొంబ, చెరు. An orifice. యవకూపము hell. ప్రకూపము the vulva. శోమ

కూపము a pore in the skin. కూపకూపం కూపమును పరీక్షించుట to examine bit by bit, or minutely.

కూపారము kūpāramu. [Skt.] n. The ocean. సముద్రము.

కూపిల్లు kū-peṭṭu. [Tel.] v. n. To howl, cry, wail అరచు, మోపిల్లు. A vi. 93.

కూబరము kūbaramu. [Skt.] n. The pole of a carriage connecting the body with the yoke. సౌఖ్యర, adj. Fine. మనోజ్ఞము.

కూయి kūyu. [Tel. from కూ anuk] v. n. To cry, exclaim, to make noise. To clamour, yell. To bark, bray, crow, mew, croak, call, sing, shriek, hoot, as an owl. అరచు. కూయి kūyi. n. A cry. కూత, మర. Protection. రక్షణము.

"పసులకురాయనా అనియోహదను"

కూర. పరా. v.

కూర కూర. [Tel.] n. A herb, herbs, vegetables, garden stuff. A mess of food, curry even including flesh. అకుకురలు salads or leafy vegetables. కాయకరలు or కరకాయలు herbs that bear a fruit or pod, such as beans, peas, brinjals, melons &c. కూరకార కూర and so forth. కూరపు saffron which is added to curries. కూరకపురుగు the canker worm that destroys herbs.

కూరట కూరట. [Tel.] n. Rolling on the ground. పారలము.

కూరము కూరము. [Skt.] n. Food, cooked food, అన్నము, మంటము.

కూరముట్టు కూరముట్టు. [Tel.] n. A sort of fish.

కూరాడు కూర-డు. [Tel.] n. Vinegar made from rice. కాడికలి.

కూరించు కూరించు. [Tel. from కూరు.] v. n. To cause to cram, thrust or choke.

కూరిం or కూర్చి కూర్చి. [Tel.] A. Postposition. Concerning. Same as కూర్చి or నుండి.

కూరిం or కూర్చి కూరిం. [Tel.] n. Love, charity. ప్రేమ. Friendship, రేమి, స్నేహము.

కూడు కూడు. [Tel.] v. n. To come on, as sleep, or thirst. కలకు. To collect, as sand in a drain. చేకూరు to accrue or be gained, to happen (as fear) ప్రాప్తమగు, సంగమించు. v. a. To fill, to stuff. To load (a gun), to fill or collect. కూరువ or కూర్చు కూరు. n. The ribs of a ship or boat. Also in carpentry, a bent piece of wood. ఒడకూర్చునకునే పంకర కొయ్య.

కూరుకు or కూర్చు కూరుకు. [Tel.] v. n. To slumber, doze or sink in sleep. నిద్రించు. నా కన్నులు కూరుకుపోయితి my eyes are closing, I am dropping asleep. n. Sinking to sleep, slumber, dozing. నిద్ర. "కూర్చు-లే కూర్చు-నా." R. iii. 93. కూర్చు-కు to drop asleep. నిద్రించు.

కూరుకొను or కూరుకొనిపోవు కూరు-కును. [Tel.] v. n. To enter. కొచ్చు. To sink, to be choked. To stuff ప్రక్క. ఇనుకొన నా కాలు కూరుకొనిపోయితి my foot sank in the sand. కాలుప యినుకలేర కూరుకొనిపోయితి the channel is choked with sand.

కూరుడు See కూర్చు.

కూరుచుండు See కూర్చుండు.

కూర్చము కూర్చము. [Skt.] n. A tuft of hair or grass. The beard నడ్డుము, వాడి. A. vi. 21. 94. The top of the nose, being the place where the eyebrows meet. కనుబొమలకుదుము. పరాహకూర్చము a tuft, a brush.

కూర్చి See కూరిం.

కూర్చిక కూర్చిక. [Skt.] n. A brush. చిక్రము వ్రాసే కూరిక.

కూర్చుండు or కూరుచుండు కూర్చుండు. [Tel.] v. n. To sit, sit down, be seated. కూర్చుండలేట్టు కూర్చుండు-bellu. v. a. To seat, make one sit down. కూర్చుండేచు to sit కూర్చుండు.

కూర్మ kūrma

305

కృక kṛika

"ఓ. ఇంత పాపముచేయక క్షణమున,
రక్షకరాజ్యలోభమున వధులుండు,
బతుకభయమున పొడగిరినది రథము,
నిదగు-కూర్మందబడియె శయ్యాదిశుచు." *భార. భీష్మ. 1.*

కూర్మ *kūrma*. [Tel.] v. a. To join. కలుపు.
To accumulate, heap up, assemble,
gather. కూడలేర్ప. To compose or write,
put together. గుంపుకూర్మ to raise a mob.
కూర్మరము *kūrparamu*. [Skt.] n. The
elbow. మోకొంగ. The knee మోకాలు.
A prop, or base ఆపరా.

కూర్పించు *kūrpinu*. [Tel. from కూర్మ.]
v. a. To cause to join, or to cause to sew.

కూర్పు or **కూరుపు** *kūrpu*. [Tel.] n. Joining,
uniting. బల్లకూర్పు a seam, a stitch. బల్ల
కూర్పుగోడ a wooden wall or screen built
of boards.

కూర్మము *kūrmamu*. [Skt.] n. A turtle or
tortoise. తొర్రు.

కూర్మ Same as కూర్మ.

కూలము *kūlamu*. [Skt.] n. A bank, shore.
నది. కూలంకడ a river. నది. కూలంకడము
the ocean సమద్రము. కూలంకడముగా the
whole from first to last. కూలంకడమైన
దివ్య a thorough enquiry. కూలంక
డముగా తెలిసికొన్నాడు he understood it
thoroughly.

కూలి *kūli*. [Tel.] n. Hire, hired labour.
Tax చక్కు. కూలికేయు to work for hire.
కూలి or కూలివాడు. or కూలిమనిషి n. A
hired labourer, a workman, a cooly. Plu.
కూలీ: కూలివారి *kūli-nāṭi*. n. Drudgery,
hired labor (వారి is an Annk.)

కూలు *kālu*. [Tel.] v. n. To fall. చచ్చు. To
die చచ్చు. కూలకూడు *kāla-niku*. v. a.
To knock down. కూలబడు *kāla-badu*.
v. n. To fall, to fall down suddenly (n
come word for sitting down.) కూల
చేయు *kāla-rāyu*. v. a. To make one fall,
to make one sit down suddenly. కూలకు

or కూల్చు *kālutsu*. v. t. To knock down,
kill, overthrow, ruin.

కూళ *kūla*. [Tel.] adj. Cruel, vile, wicked.
క్రూరము, కుత్సితము. కూళస్వరము a harsh
voice. కూళ or కూళుడు n. A wicked
man, a wretch. కుత్సితపురుషుడు. An igno-
rant man మాధుడు. "కూళకూళ పిచ్చునూ
వంతు చిడనాడి." *Vēma*. Plu. కూళలు.
కూళరక్షము *kāla-rakṣamu*. n. Wicked-
ness, vileness, cruelty. "ప్రేయస్సుమలక
ప్రియమతోడుకరిల్చి, కాకలకును పెట్టుకర్దులార,
కుక్కలను చేమి కూళత్వమున్నది." *Vēma*.

కూప *kāra*. [Tel.] n. A heap, a pile. కుప్ప.

కూష్మాండము or **కూక్కుండము** *kūśmaṇḍa-
mu*. [Skt.] n. A gourd, or pumpkin.
గుమ్మడి. A sort of devil or demon. కీ...
దేవము.

కూషము *kūṣamu*. [Tel.] n. A snake's skin
కుసుపము. A coat or jacket కూర్మంత.

కూను *kūnu*. [Tel.] adj. Low, base, trifling.
కూనువలనము a miserable sect, a degraded
sect. కూనుదివ్య idle studies. A proverb
sayr, అభ్యాసముకూనుదివ్య Practice makes
every thing easy.

కూహకము *kūhakamu*. [Skt.] n. A trick,
fraud, semblance. Hypocrisy. Intrigue.
adj. Intriguing, fraudulent, deceitful.

కృ kri

కృకము *kṛikamu*. [Skt.] n. The vertebrae
of the neck, the throat. మచ్చిలినెల
మొదిలుడిచి, కంఠవాళము.

కృకలాపము *kṛikulaṣamu*. [Skt.] n. A
lizard or chameleon. అనంతర్లి, నొండ.

కృకవాసువు *kṛika-cakuvu*. [Skt.] n. A cock.
కొడి. కృకవాసువుజాడు *kṛika-vaku-dha-
jadu*. n. An epithet of Kṛmāraswami.

కృకాటిక *kṛikāṭika*. [Skt.] n. The nape or
back of the neck, పెదకెల, మచ్చిలినెల.

కృత్య kṛichchhura

306

కృప kṛipa

కృత్యము kṛichchhramu. [Skt.] n. Pain.

కాఠ. Sin పాపము. A vow వ్రతము. Money expended as a mortification or penance for sin. పాపముపాదించువ్రతము.

కృతము kṛitamu. [Skt.] n. An act, a thing done. చేయుదడి. దైవకృతము an act of God.

కృతము or కృతయుగము kṛitamu. n. The golden age, the first of the four ages of the world, supposed to consist of 1,728,000 years. కృతము kṛitamu. adj.

Done, made, accomplished. కృతకృత్యుడు he who has attained his desire. ఇష్టాభిప్రది కలవాడు. కృతాంతరి he who assumes

with folded hands a reverential posture before his superiors. అపరిచింపముకలవాడు. కృతకృత done and not done. కృతస్నానము

having bathed. కృతమతి a prepared mind or set heart. adv. [Used in Vizag. for కృతకృతము.] At present, just now. కృతి

కేము kṛitakamu. adj. Artificial, made. చురుప్పులచేత చేయబడినది. Unreal. కృతకాత్రి

or కృతకలము an artificial billook. కృతక కేసుము a thing made to represent a corpse. కృతఘ్నము kṛitaghnamu.

[from ఘ్న to kill, destroy.] adj. Ungrateful. కృతఘ్నత kṛita-ghnata. n. Ingratitude. కృతఘ్నుడు an ungrateful man చేసినములు చూచినవాడు. కృత

జ్ఞుడు kṛitagnyudu. [from జ్ఞ to know, to recognise.] n. A grateful person. చేసినములు తలచువాడు. కృతజ్ఞత kṛitagnyata. n. Gratitude. కృతపదు kṛita-padu. n. To be done or made. గరించు. "చేపాపమునుగ

చినప్పుక పడినకార్యములు ప్రవృత్తవాడమున, దేవదత్తునందు నింతయకాక." M. VIII.1. 232. To be separated విడచుడు. కృతహస్తుడు

kṛita-hastudu. n. An unerring markman సరితప్పకనేయువాడు. A skillful man నేర్పురి. కృతాంతరుడు kṛitāntudu. n. He

who brings to an end. An epithet of Yama. కృతార్థత kṛitārthata. n. Success. జరిగి యాదేదము. కృతార్థుడు kṛitārthudu. n. A gainer, one who is successful.

జరిగి యాదేదవాడు, ధనవర్తు.

కృతి kṛiti. [Skt.] n. An act, an action, doing.

చేయు. Composition, work ప్రయత్నము. Dedication. ఈ గ్రంథమును ఆ రాజుకు కృతి

యర్పించుడు he dedicated this book to that king. కృతి kṛiti. n. A learned, successful, fortunate or skillful man. కృతార్థుడు, పండితుడు, నేర్పురి.

కృత్తి kṛitti. [Skt.] n. A hide or skin.

కొలు. కృత్తివాసుడు kṛitti-vasudu. n. He whose robe is a hide. A name of Śiva.

కృత్తిక kṛittika. [Skt.] n. The Pleiades.

కృత్య kṛitya. [Skt.] n. The goddess of death, corresponding to Cotytto, or Diana

Taurica or Hecate. పంచలోకదేవత. "భాగవద విక్రమము కృత్యచేతనుండిన పయకట్టె." V. P. ii. 312.

కృత్యము kṛityamu. [Skt.] n. An act, a deed. చరి. దురాచరకృత్యము a cruel act.

దైవకృత్యము an act of God. నిత్యకృత్యములు daily duties. గృహకృత్యములు domestic matters.

కృత్రిమము kṛitrimamu. [Skt.] n. A trick; craft, art, chicanery. adj. Artificial, made

by art. చురుప్పులచేత చేయబడినది. Seeming, apparent, not real, deceitful. కృత్రిమ మత్స్యము an artificial fish. కృత్రిమముక్తుడు

a false friend; a hypocritical ally.

కృత్స్నము kṛitśnamu. [Skt.] adj. All, entire. అంతయు.

కృప kṛipa. [Skt.] n. Favour, grace, mercy.

దయ, కరికము. కృపచేయు to grant, bestow, favour with.

కృపణుడు kṛipānudu. [Skt.] n. A vile person, a miser. లోభి, కుక్కరుడు.

కృపాణము kṛipānamu. [Skt.] n. A sword.

కత్తి. కృపాణి kṛipāṇi. n. A knife, a pair of shears or scissors. కత్తి, కత్తె, పట్టాకత్తి.

కృపాశువు kṛipāśuvu. [Skt.] adj. Merciful, compassionate. కరికముకల.

కృపి kripī

307

కెడ్ keḍa

కృపిటుము *kripitamu.* [Skt.] n. Withered, thin, feeble.

కృమి *kṛmi.* [Skt.] n. A worm: an insect in general. పురుగు, క్రిమి.

కృశము *kṛṣamu.* [Skt.] adj. Thin, lank, slender, weak, feeble. బక్క, సన్నము. కృశత or కృశత్వము *kṛṣata.* n. Leanness, thinness. కృశికా a slender girl.

కృశింపు *kṛṣinpu.* [Skt.] n. Fire. అగ్ని, నిప్పు.

కృశించు *kṛṣinṇu.* [Skt.] v. n. To waste or pine away, to become thin. బక్కబట్టు, సన్నబు. కృశింపజేయు *kṛṣinpa-chaḍu.* v. n. To make thin. కృశింపము a slender waist. M. I. iv. 49. కృశింపి a slender waisted girl.

కృషి *kṛṣhi.* [Skt.] n. Cultivation, husbandry, agriculture, ploughing, cultivating the soil. కష్టము. Labour, exertion. క్రయసము, క్రమ. కృషికుడు or కృషి ముడు *kṛṣhi-kudu.* n. A cultivator, a husbandman. పేదవాడు.

కృష్ణము *kṛṣṇamu.* [Skt.] adj. That which is drawn. ఈద్రవడి.

కృష్టి *kṛṣṭi.* [Skt.] n. A man of learning. పండితుడు, పదున.

కృష్ణము *kṛṣṇamu.* [Skt.] adj. Black, dark. నల్లది. కృష్ణ or కృష్ణా *kṛṣṇa.* n. The river Krishna కృష్ణానది. Draupadi ద్రౌపది. కృష్ణ or కృష్ణపక్షము *kṛṣṇa.* n. The dark fortnight: the wane of the moon. కృష్ణపక్షము the eighth day after full moon in the month of Śrāvaṇa (August) when Krishna was born. కృష్ణరామర *kṛṣṇa-rāmara.* n. The flower called Indian reed; also called పెల్లకామర. Ainslie. ii. 534. కృష్ణదోషము *kṛṣṇa-dōṣamu.* n. Typhus fever. కృష్ణ రిలలు *kṛṣṇa-lilalu.* n. The revels of Krishna. కృష్ణవర్త *kṛṣṇa-varṭma.* n. Fire. అగ్ని. కృష్ణవేణి *kṛṣṇa-veṇi.* n.

She that has black curls. కృష్ణసర్పము *kṛṣṇa-sarpamu.* n. A black serpent. కృష్ణపాదము a black antelope. నల్లయిల్లి. కృష్ణాజనము the hide of the black antelope. కృష్ణుడు Krishna, also a name of Arjuna. విష్ణువు, అర్జునుడు.

కృశరము *kṛṣaramu.* [Skt.] n. A dish of rice and pulse. పులకము.

కృష్టము *kṛṣṭamu.* [Skt.] adj. That which is arranged or settled. ఏర్పాటుచేయబడిన, Short, brief. సంక్షిప్తము.

కె ke

కె *ken.* [Tel. in composition, contracted from కెంపు.] adj. Red. కెమ్మది a red lip.

కెంగెలు *ken-gelu.* [కెంపు + కెలు.] n. The palm of the hand, literally the red hand.

కెంజెడులు *ken-zaḍalu.* n. Red hair.

కెంజేయి *ken-jaḍu.* [కెంపు + జేయి.] n.

Red colour. కెంబ్బి (కెంపు + కెంబ్బి) n. Red lotus. కెంబామర *ken-bāmara.* [కెంపు +

నామర.] n. The red lotus, the Anuranti of poetry. కెంకూరి *ken-kūri.* [కెంపు +

కూరి.] n. Red dust. కెంకొంగ *ken-kōṅ.* [కెంపు + కొంగ.] n. The red lotus. ఎర్రకలవ.

కెంకొంగు *ken-kōṅgu.* [కెంపు + కొంగు.] n. A kind of scarlet cloth. BD. iii 106.

కెంపు *kempu.* [Tel.] n. A ruby. కమ్మరాము.

Redness ఎరుపు. కెంపు the red metal, i.e., copper (used by goldsmiths in this

sense.) కెంపులు the red petals of a plantain flower అరికెంపులొని యెర్రనిమ్మలు.

A. v. 30. కెంపుకంటి *kempu-kaṇṭi.* n. The red-eyed bird, i. e., the black Cuckoo

కొయిలు. కెంపునామ the red planet (నామ) i. e., Mars. కెంబట్టు *ken-baṭṭu.* [కెంపు +

బట్టు.] n. Red silk.

కెచ్చెరితనము *kechcheti-tanamu.* [Tel.] n. Riotousness. (Pritchett in Romans XIII. 13.) అల్ల, కొద్ది.

కెడ్ *keḍa.* [Tel.] n. A side, direction. సార్వత్రియము.

కెడ్ *keḍa.* [Tel.] n. A side, direction. సార్వత్రియము.

కెడ్ *keḍa.* [Tel.] n. A side, direction. సార్వత్రియము.

కెడ్ *keḍa.* [Tel.] n. A side, direction. సార్వత్రియము.

కెడ్ *keḍa.* [Tel.] n. A side, direction. సార్వత్రియము.

కెడ్ *keḍa.* [Tel.] n. A side, direction. సార్వత్రియము.

కెడ్ *keḍa.* [Tel.] n. A side, direction. సార్వత్రియము.

కేదయ *kedayu.* [Tel.] v. n. To fall, to die. కూలు, పడు, చచ్చు. “కడవినగరెయె,” అనగా విరిగిపోయిన గారెయెక్కి. A. vi. 12. “కేరు రమనవినాచినతోరంబు నారసమున్నట్టికేదెనన్.” M. VIII. iii. 42. **కేదపు** *kedapu.* v. s. To throw down. పడదేయ. To cast off, put aside, push away. **కేయ**. To kill చంపు. “నిర్మలంబుగకేతులకాగడవి.” వ్యా. viii. 87. **కేదవు** *kedavu.* n. A fall. పడుట.

కేటలముర్ర *kettalamu-orra.* [Tel.] n. A plant, *Galeocerdo rayneri.*

కేన్నడి *kennadi.* [Tel.] n. The Sambar or Busa Deer, *Cercus unicolor.*

కేరకొట్టు *kera-kottu.* [Tel.] v. n. To chirp. కలకలకాయ.

కేరలు *keralu.* [Tel.] n. To be enraged, to cry out from alarm. కోపించు, రేగు, బూట్టలడు. To exceed అతియించు, నిబ్బంధించు. To cry as a bird. కూయు.

“నీ ప్రమదముచేటురెంబుగిరిపాడునోట,
కాకిలవంకకాస్త్రముచేడువునోట,
నీకలకలములంబున్నకలవోట,
కాపురములారణంబులపలకునోట.”

పా. iii.

కేరలించు or **కేరలుచు** or **కేరల్పు** *keralintu.* v. n. To make angry, to enrage, to stir up. కేరు, కోపింపదేయ, కలకలదేయ. “నకునెరింపనాగిభవుడో.” L. XIII. 158.

“నాచిపాకులుపరిపూరించగలది,
కొడుముచేరించుకరమునగల్గి,
యోసరించిన ప్రాశస్త్యముగలమునకు
దోడుపాటొప్పు.”

BRY. 101.

కేరలయాడు *kerali-yadu.* v. n. To dance with pride. కలరేగు. **కేరలుపాడుచు** *keralu-padutau.* v. n. To be proud. వర్జిల్లు, దిబ్బంధించు.

కేలకు Same as కేంకు. (q. v.)

కేలకు or **కేలకు** *kelaku.* [Tel.] n. A side, part, quarter. దిక్కు. అకేంకు towards that side. ప్లు. కేకులు.

కేలయ *kelayu.* [Tel.] v. n. To be arrogant. దిబ్బంధించు.

“ద్వి. కేలయచునిమనీ కేలయకొనెడు
కులబంధులకుదానకొనియోడుకొనునె.”
రా. ఆర. ౯౦.

కేలవు *kelavu.* [Tel.] n. Amorous desire. సంకోశపు.

“క. కేలవుకొనెదామిని
దలపుమనోకారపరికి దుఃఖంపురై
దలపుమన్యుగదినాగాదుల
కేలవునాభాపమయ్యెడికేలవునన్.”
క. iii.

కేలన or **కేలనము** *kelana.* [Tel. and Kan.] n. Business, work. పని, అక్కర.

“చుట్టుకునై భూబలముసొంపున
నీలపంబులెచ్చెదన్.”

M. III. v. 241.

కేలుకు or **కేలుకు** *keluku.* [Tel.] v. a. To stir up, dig up or loosen earth. To scratch. కూచి పోయినపుట్టు పరికిలెకిట్టు this is merely stirring an old quarrel, opening a healed sore. “ఇందులకుంపాడునడు ప్రశస్త్య క్రింబుల దివిగెంబెనెచ్చెడికేలుకాక.” A vi. 47. To dig up పెల్లెగించు. “కోలగెరికిన కూములు ను జ.” Pal. 27. **కేల్లగించు** *kella-gintu.* v. t. To dig up. పెల్లెగించు. To rake up, to irritate, to exasperate కేచు.

కేల్లువారు *kelluvāru.* [Tel.] v. n. To rejoice. To rush. “నిర్మలకారానకుంబునీత, గప్పికరాని నుకుకుకాకా పులకాట కేల్లువారుగా.” M. VII. iv. 114. “కేలకులమ్ముచు కేల్లువారు యుడు.” BD. v. 961.

కేలకు or **కేకాకు** or **కేకాకూ** See కేకాకూ.

కేలు *kelaru.* [Tel.] n. Distance. దూరము. “దూరపాదైవకేలుయూర్లకుకే.” Manu. v. 28.

కేల్లు or **కేల్లన** *kelu.* [Tel.] adv. (Anuk.) Slapdash. కేల్లుకు to gambol. “కేల్లుకేమల కేలేలు నల్లదినోనెంకెడితెరు నుడిపుచుకో మన్.” Padma. viii. 213. D v. 7.

కేత్తన *keṭṭana*. [Tel.] adv. Resoundingly, aloud. Slapdash, at once. "యశోదాబ్ధి కేత్తనవాచిపేర్." Anir. iv. 59.

కే kē

కే kē. [Tel.] n. A cry. కూక.

"క॥ నాయంబంబుదికడవల

నీయ పెరుగునాల్గుద్రావి నీప్రియతనయుం

డోయవ్వుకడవలన్పియు

నేయనిపోకలుద్రోదికరుచువచ్చెన్."

పా. పూ. v

కేంద్రము *kendramu*. [Skt.] n. A centre. నాభి.

కేక *keka*. [Tel.] n. A loud cry. పెద్దకూక. కేకపెడునీల the distance at which a shout may be heard. **కేకారవము** *kēkāravamu*. [Skt.] n. The peacock's cry.

కేకరము *kēkaramu*. [Skt.] adj. Turned, as an ogling eye; glancing aside. "కేకరాలిరుది" A. ii. 36.

కేకరించు *kēkarinṣu*. [Tel.] v. n. To cry, to yell. కేకలకేయు. [Skt.] v. t. To look kindly at క్షణించు. To hawk in spitting. సకిరించునట్లు కేకరించు. **కేకరింపు** *kēkarinṭu*. n. The act of hawking in spitting. A. v. 62. To cry కేకలకేయుట.

కేకరుడు *kēkaradu*. [Skt. from కేకరము.] n. One who squints. పెద్దకొడివాడు.

కేకస *kēkasa*. Same as కేకస.

కేకి *kēki*. [Skt.] n. A peacock. Vasu. ii. 28.

కేకిలు or **కేకలు** *kēkilu*. [Tel.] n. Clapping of hands. కేక్కులు. Sounds of movement, prattle, riot at play. కేకిలు గొట్టు to shout. "కేకినలుకొట్టెను కోటలు దారివెన్మా." Purāṇ. iii. 13.

కేటరాడు *ketu-ṭadu*. [Tel.] n. A rope of Yama's. యమరాశిము.

"కేటరాడు" కేటరాడు

యమరాశిము.

కేటకప్పి *keti-kappi*. n. A block; a kind of pulley. ఒకదిగ్గమకప్పి.

కేద *kēda*. [Tel.] adj. Harsh, cruel or wicked. భూర్తడు. కేడించు *kēdinṣu*. v. n. To part, to turn, to go aside. v. a. To shield off, turn aside, or ward off. "అంకితంపే నోచురిలములు ద్రోగుండు గృపుడును ద్రోగుతుండునుకలగ్గుండు గడించినది రయపుడు." M. VI. i. 75. "తలగ నడగగ మరుగ నలగ కేడించ తోడించ." Zakki. iv. 104.

కేదెము *kēdema*. [Tel.] n. A shield. చాల.

కేలకి *kelaki*. [Skt.] n. The tree named *Pouzoloma odoratissimum*. పచ్చపువ్వుముగిరి. The female of this plant is called గొప్పగిరి. Roxb. iii. 738.

కేలకము *kēlanamu*. [Skt.] n. A flag, standard, banner. ఒక్కము. A sign నరకు. A house ఇల్లు.

కేలుపు *kēluvu*. [Skt.] n. A flag, standard banner. ఒక్కపు. The Dragon's tail or descending node of the moon. ఒక్కపురాము See రాచపు. A. ii. 17.

కేదారము *kēdāramu*. [Skt.] n. A rice field. ఎరుడి; a garden bed పారు. A plot or mound దిప్ప; a mountain కొండ. **కేదార కంకణము** *kēdāra-kankagamu*. n. A kind of bracelet. "అడుగునట్టిముల ఎరుండపానాలు కరమునకేదారకంకణము." Kalah. Intro. 10.

కేదారగౌరీప్రసము *kēdāra-gaurī-prasam*. n. A certain vow performed to the goddess Gauri. **కేదారి**, **కేదారిగళ** *kēdārī*. n. Names of certain tones.

కేపు *kēpu*. [Tel.] n. Offspring, young. See క్రైత.

కేపుమారి *kēpu-mārī*. [Tamil.] n. A rogue a swindler. కత్తిబొంక.

కేయూరము *kēyūramu*. [Skt.] n. An epulet or shoulder knot. అంకిము, రామపుత్ర. రాగ కేయూరము he who wears a snake as an ornament or shoulder knot.

కేర కేరా

310

కేర కేరా

కేరము *kēraḍamu*. [Tel.] n. Indifference. ఉ. కే. Derision. కేరమునను, ఎత్తిరాడుపుడు, కేరమునను, కేరమునను, కేరమునను. "కేరమునను" Abhim. 216. **కేరము** *kēraḍinṭu*. v. t. To deride. పరహాసము చేయు.

కేరళము *kēraḷamu*. [Skt.] n. The country called Malabar or Malayalam.

కేరము *kērijamu*. [Tel.] n. A kind of bird. "కర్ణాటకము కేరములు." L. 20. 80. G. i. 108.

కేర or **కేరము** *kēru*. [Tel.] v. n. To warble. To crow, as a bube. To chuckle with pleasure. To giggle. To cluck, as a laying hen. To make a low inarticulate sobbing sound expressive of joy or grief. హాయి. అందు, కర్ణాటకమునను. To deride or scorn పరహాసముచేయు, కేరమునను. To do చేయు. To rejoice ఉత్సాహము, కుహానాపడు; to be proud దృఢాభిమతి. v. t. To slight కేరమునను. To deride పరహాసము. "కేరమునను" పురూషాని. iii. 89. కేరమునను a cooing dovey pigeon, or any bird like a pigeon so used. **కేరపు** *kērapu*. n. Pride. దృఢాభిమతి.

కేర *kēru*. [Tel. cognate with కేర, and Tamil. కేర.] n. The hand. కేర. కేరము or కేరము *kēru-dammi*. n. A lily-like hand. కేరము the folded hands చేయి. **కేర** *kēruva*. n. The two hands రెండు చేయి.

కేరము or **కేరము** or **కేరము** *kēra-kuti*. [Tel.] n. A bath or well with steps. నదున, నదికాపు, కేరము. Vasu, i. 57.

"లలిత పుష్పకేరము" T. iv. 195.

కేర *kēru*. [Skt.] n. Sport, play. అం. కేర *kēru*. n. Sport, play. Dancing స్వరము. **కేరము** or **కేరము** *kēru-grihamu*. n. A chamber for pleasure or enjoyment; a summer house or kiosk.

Duwa. x. 343. **కేరము** *kēru-kūru*. v. n. To dance. **కేరము** *kēru-kūru*. n. A comic quarrel. BD. v. 914.

కేరము *kēru-uruku*. [Tel.] adj. & adv. Rapidly, running, making a rush or dash, as a stag. కేరము to run. M. VII. iv 114. పరహాసము. See కేరము.

కేర See కేర.

కేరము *kēraḍamu*. [Tel.] n. A shield. చాచు. "మహాకేరము" మహాకేరము చాచునను. **కేరము** *kēraḍamu*. n. A shield.

కేరము *kēraḍamu*. [Skt.] adj. and adv. Pure, mere, simple, unmingled, uncompounded. కేరము. ఇది కేరము అందు కేరము this is made with gold alone. కేరము నీళ్లకేరము he drank nothing but water. చాచు కేరము-కేరము he is a mere grammarian. చాచు కేరము-కేరము he is a mere logician. Altogether, in every respect. అంతయునను: అం. కేరము కేరము అంతయునను this city is in every respect like Lanka. ఇది కేరమునను this is entirely false. **కేరము** *kēraḍu*. n. The supreme Spirit పరహాసము.

కేర *kēru*. [H.] n. Freight. కేరము, కేరము చాచునను నుండును చాచు. **కేర** *kēru*. n. He who hires a ship: the freighter. కేరము కేరము చాచునను.

కేరము *kēramu*. [Skt.] n. A hair. కేరము. **కేరము** *kēra-pāramu*. n. Beautiful hair. కేరము. **కేరము** *kēra-bandhamu*. n. Ornamented tresses. పుష్పమునను కేరము. **కేరము** *kēra-mu*. n. One who has fine hair. మంచి కేరము కేరము. A name of Vishnu. **కేరము** *kēra-kēramu*. n. A tress or lock of hair. కేరము. **కేరము** *kēru*. n. She who has fine hair. మంచి కేరము కేరము.

కేరము *kēraḍamu*. [Skt.] n. A lion's mane. కేరము-కేరము కేరము. **కేరము** *kēraḍu*. n. The authors of a flower: a filament. కేరము

kēsari, n. A lion. **కేసరము** or **కేసరం**
n. A reddish sort of rice.

కేసి *kēsi*. [Tel. for కేసి.] (An affix.) To-
wards, as **కేసికి**. towards the houses.

కై kai

కై or **కాయి** *kai*. [Tel. Cognate with తెలుగు
and Tam. **కాయ**] n. The hand. The
ending of the fourth case in gram. చతుర్థ
విభక్తియందున్న 25 ప్రక్కయము.

కైకర్మము *kai-karyamu*. [Skt. from **కై**
n. Duty, service. Divine service.
దైవకర్మము, కై.

కైకట్ట or **కాయికట్ట** *kai-kattu*. [Tel.] n. A
connection. సంబంధము.

కైకంక or **కాయికంక** *kai-kanka*. [Tel.]
n. A present given to a king when one
visits him. A *nuzzur*. రాజులలోనుకూచుని
చూడవచ్చునపుడు ఇచ్చే కానుక.

కైకం or **కాయికం** *kai-kannu*. [Tel.] v. n.
To undertake. భూ. v. a. To take,
receive. ప్రసించు. కైకలుపు or కాయికైకలుపు
to cause to undertake or receive కైకం
నట్లుచేయు. కైకంలు or కాయికంలు *kai-kōlu*.
n. Agreement, consent. అంగీకారము. Ac-
ceptance సహము.

కైకల or **కాయికల** *kai-kōla*. [Tel.] n. A
seat among weavers. వాడె-కలకాసెదము.

కైకపు or **కాయికపు** *kai-kāpu*. [Tel. lit.
stretching the hand.] n. Salutation.
నమస్కృతి. H. iv. 311.

కైకము or **కాయికైము** *kai-jitamu*. [Tel.]
n. Wages, daily cooly, *batta*. బట్టెము.

కైక or **కాయిక** or **కాయిక-మూర** *kai-k*.
[Persian *khoiz*, bounding, capering.] n.
A bridle: bridled up as a prancing horse.
A. ii. 31. Vaa. Intro. 30. నువ్వు
యెప్పుడై. కానుక కనుకొనివట్టు.

కైకం *kai-kānu*. [Tel.] v. n. To slide or
slip down. కేసు.

కైక or **కాయిక** *kai-kū*. [Tel.] n. A sort of
quail.

కైకాభి *kaitabh-āri*. [Skt.] n. An epithet
of Vishnu, as being the **అభి** foe or slayer
of Kaitabha.

కైకర్మము *kaidaryamu*. [Skt.] n. The
black Margosa tree. మల్లకేసు.

కైక or **కాయిక** *kai-k*. [Tel. for కైక.] n.
Talent for composition. కర్తవ్యము.

కైకము *kaitaramu*. [Skt. from కైక.] n.
Hypocrisy, deceit. కళటము. Gambling
కాడము.

కైకం or **కాయికం** *kai-danda*. [Tel.] n.
The hand. Support చేతుక.

కైక or **కైక** *kai-k*. [H.] n. A prisoner.
అనురం. కైకం or కైకం *kai-k*. n. Prison,
imprisonment. కైకంచేయు or కైకంచేయు
to imprison.

కైకపు or **కాయికపు** *kai-kūpu*. [Tel.] n.
A weapon or instrument. అనురము.

కైకము or **కాయికము** *kai-padamu*. [Tel.]
n. A test in poetical composition. కవిత్వ
జ్ఞానవికృతము భూతంబునపు రచనాంశము.
సహస్య.

“కైకైకమిచ్చునారలంక
ప్రకృతబద్ధమిచ్చునారలంక”
శ్లో. ii.

కైకపు *kai-phiyatu*. [H.] n. Circum-
stances, particulars. సంగతులు, కైకము.

కైక or **కాయిక** *kai-k*. [Tel.] n. Intoxica-
tion. మైకము. Grice అంశము. Pride దృఢ
భావము. Manner దృఢము.

“కైకైకమిచ్చునారలంక
ప్రకృతబద్ధమిచ్చునారలంక”
శ్లో. vi.

కైకం or **కాయికం** *kai-kūdi*. [Tel.] n.
kind of drum. మైకం, కైకము.

కైమాదుపు or **కయిమాదుపు** or **కైమాదుపు** or **కయిమాదుపు** *kai-madupu*. [Tel.] n. A salutation శుభాకాంక్ష.

కైరదు or **కయిరదు** *kairadu*. [Tel.] n. A horse so named.

కైరవడి or **కయిరవడి** *kairavadi*. [Tel.] n. See కదియింద.

కైరవము *kairavamu*. [Skt.] n. The excellent white water lily. తెల్లకలవ. **కైరవబంధువు** *kairava-bandhuvu*. n. The moon. **కైరవచూరక** *kairava-lachana*. adj. Bright eyed. Lily-eyed.

కైరవుడు *kairavudu*. [Skt.] n. A gambler వాణ్ణి. An enemy వశవాడు.

కైరి *kairi*. [H.] n. A grey-eyed horse, a wall-eyed horse. పిల్లకండ్లకొడు.

కైటము or **కయిటము** *kai-l-atamu*. [Tel.] n. Deceit, fraud, a trick. జిక్కు. మామూలము. "ఏమిట్లునో కైటమింక దొడ." Vijaya. ii. 210. **కైటాటాడు** or **కయిటాటాడు** *kai-lata-kadu*. n. A cheat. మామూలముగలవాడు.

కైలాసము *kailasamu*. [Skt.] n. Kailasa, a mountain in Tibet. The fabled residence of Kubera and the heaven of Siva. కుబేర దేవత నివసింపు. దక్షిణకైలాసము The Kailas of the South, an epithet of Kalahasti.

కైలు *kailu*. [H.] n. Measurement of grain after thrashing and before sharing it. A frame shaped like the letter A used in a pent roof పెంపటింటికెక్కిన ఒక ముక్కలపు కేట్రము. **కైలాలము** harvest time. **కైలాలదారు** a superintendent of measurement.

కైవడి or **కయివడి** *kai-vadi*. [Tel.] n. Manner, likeness, kind, sort. విధము, చోరక కయియైనా నీకైనా జ్ఞాత as if he had drunk poison.

కైవర్లు *kairavaru*. [Skt.] n. A fisherman. చేతులు పట్టువాని.

కైవల్యము *kaivalyam*. [Skt.] n. Beatitude, eternal happiness. Heaven హెవను. The happy event or ending of a novel.

కైవరము or **కయివరము** *kai-varamu*. [Tel.] n. Circumference. Measurement around. చుట్టుకొలత. The description of a circle. Description of beauty, praise, encomium. ప్రశంస. వైవరముచేయు, to praise ప్రశంసించు. వైవారి an encomiast పండి.

కైపు Same as కైపు.

కైప్రాలు or **కయిప్రాలు** *kai-pralu*. [Tel.] v. n. To alight as a bird పక్షిలుంటున్నది క్రిందికినది. To fall పడు. To incline to one side ఒకవైపు. **కైప్రాలుము** *kai-pralu*. v. t. To cause to be inclined కైప్రాలజేయు.

కైశికము *kaisikamu*. [Skt.] n. Tresses, beautiful looks. పెండ్లుకలనమునాచు.

కైశికి *kaisiki*. [Skt.] n. A certain rhetorical figure. ఒక కావ్యపుద్గ.

కైశోరక *kaisoraka*. [Skt.] adj. Childish, puerile, boyish. కైశోరము boyhood వయస్సు.

కైశ్యము *kaisyamu*. [Skt.] n. Tresses, a fine head of hair. కైశ్యము.

కైస్తయు or **కయిస్తయు** *kai-styu*. [Tel.] v. t. To adorn. అలంకరించు. To worship భజించు. **కైస్తర** or **కయిస్తర** *kai-itta*. n. Adornment, trimming. అలంకారము.

కొ ko

కొంకనక్క *konka-nakka*. [Tel. from కొంక] timid and వక్క a jackal. n. A small kind of fox. చిన్నకొంకనక్క.

కొంకపర్తికొంక *konka-parti-donda*. [Tel.] n. A wild plant with green mossy buds. See కొండ.

కొంకర *konkara*. [Tel.] n. Bending. వంపు. కొంకరవలెనది all twisted and twirled. కొంకరవలెనది to become crooked.

Get back

818

170-8 bouche

కొరి కంబి. [Tel.] n. A bend, a turn : A hook, a haap. A drag-hook. ముక్కురీ. The bones near the nape of the neck ముద్దిరినంబు ప్రక్కలంబు ఎముకలు. Also the knee bones కాకాలిరినంబులొక్కట రెండు ప్రక్కలంబు ఎముకలు. పెడకొంకులు the collar bones. కాలికొంకులు hooked talons. కొరి, కేరు fingers resembling hooks.

కొంకు *konku*. [Tel.] v. n. To be timid, alarmed; to fear, to dread, to hesitate. భయపడు, వెనుదీయు, సరికొనించు. n. Fear. Timidity, shyness. వెనుదీయుట. Hesitation. సరికొనించు. Shame; scruple, surmise. Distortion, as that of a cripple. కొంకొనరులె careless and heedless. కొంకొనరులె unterrified. కొంకొనడు *konku-padu*. v. n. To fear. భయపడు. To hesitate సరికొనించు. To trip, stumble, blunder. కొంకొనలు fearing, hesitation. కొంకొనబడి *konku-padu*. n. To become crooked or bent. కొంకొనబడి.

ಕೊಂಕಾ. [Tel.] n. A bird of the heron
 or stork kind. ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-
 konga. adj. Cranelegged, longlegged.
 ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-konga. n. A
 pikeaxe (so called by
 ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ) ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-
 konga-konga. n. A sort of fish with a
 long snout or beak. ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-
 konga. n. A sort of sword. (A. VI. 110.)
 ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-konga. n. The
 painted stork. *Pseudotantalus*
leucoccephalus. ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-konga. n.
 The shell ibis. *Anastomus oscitans*. ಕೊಂಕಾ
 ಕೊಂಕಾ konga-konga. n. The paddy bird or
 pond heron. *Ardisia glaya*. ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ
 konga-konga. n. The little green Heron.
Pontorides javanica. ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-
 konga. n. The little Egret. *Herodias*
garnettii. ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-konga. n. The large
 Egret. *Herodias*
alba. ಕೊಂಕಾ ಕೊಂಕಾ konga-konga. n. The
 adjutant *Leptoptilus dubius*.

ꠘꠞꠤ ꠘꠞꠤ n. The Flamingo, *Phaenicopterus roseus* ꠘꠞꠤ ꠘꠞꠤ ꠘꠞꠤ. **ꠘꠞꠤ ꠘꠞꠤ**
ꠘꠞꠤ ꠘꠞꠤ n. The white
necked stork. *Dissura lepiscopeus*.
(F. B. I.)

కొంగు kongu. [Tel.] n. A skirt, a hem.
 పెంగు, పెరుగు, అండు. కొంగోడువడు or
 కొంగోడుపాపు kankodu-padu. v. l. To
 be inclined, to slant. ఒక్కొక్క, ఒక్కొక్క. "ఒక్కొక్క
 చదివెనుకు కొంగోడుపాయిదు." Vistaru. iv.
 237. నడ్డకొంగు simply means a cloth. కొంగు
 నూనె mensurinous, unclean

కొంతే నీతి (కౌంచము).

కొంచెము *konchinṭsu.* {Tel.} v. a. To draw back in hesitation. **కొంచెము.**

కొంపలు *konṣu*. [Tel.] v. n. To hesitate.
 తలదాచుకొను. To retreat, draw back.
 మురిసిపోవు. కొంప *konṣu*. n. Dirty
 sweat. మురిసిపోవు.

కొమ్మకొమ్మ *kommu-komu*. [Tel. from కొమ్మ.]
 v. a. To carry away. కొమ్మకొమ్మ *kommu-*
vattaku, v. a. To bring. See కొమ్మ.

కోంచెము or **కోంచెయుము** *konchemu.* [Tal.]
 n. A little. Littleness స్వల్పత. **కోంచెము**
కోంచెముగా little by little. **కోంచెముగా**
 ఎందు to esteem slightly. **కోంచెములో** వచ్చి
 నాడు in a little (time) he arrived, i. e.,
 very soon. **కోంచెపు** ముద్ది little sense.
 adj. Little, small, trifling, slight, petty,
 the least : contemptible, vile, low. **కోంచె**
 పుకాడు a low fellow. **కోంచెమునాటికి** in
 a short time. **కోంచెమునాటికి** or **కోంచె**
రుదు *konchemu-chtyu.* v. a. To diminish.
 To wrong or injure. **కోంచెపుపాటి** *kon-*
chepu-pati. adj. Small, middle-sized.
కోంచెమున *konchemu-na.* adv. In
 the least, for a trifle. **కోంచెనై** *konche-*
knite. n. A low or common woman. అల్ప
 రాణ, సాధుశ్చరణ. **కోంచెనాడు** *konche-*
knadu. n. A low or common man. అల్పశు,
 సాధుశ్చరుడు. **కోంచెనక** కు *konche-*

konamu. n. Littleness; leanness అల్ప భారము, పన్నుదనము. కొండెడు *konche-pudu*. v. n. To be wanting, to lack. కొన్నవరుడు. To become lean పన్నునెల.

కొండే *konzu*. [Tel.] v.n. To hesitate. అనుమానించు. "రంజితరామముమ్మగ వంజితవడిచ్చి శేరి నయముగవారు" గొండెడివచ్చునన్నర." Kuohelo. i. 103.

కొంట *konta*. [Tel. from కొను.] n. Contraction for కొంటు. "ఉత్తరభంజనవాద్యము కొంటకొంటాస్సరా."

కొంట *konta*. [Tel.] adj. Naughty, indecent, childish, puerile, silly, light, idle, mischievous, tormenting, impertinent, teasing. కొంట *konta*. n. A naughty person. చులగి, కంటరి. కొంటావస్తులు lewd sculptures. కొంటెతనము *konte-tanamu*. n. Indecency, lewdness; pranks, lasciviousness. కొంటపాడికట్ట *konte-padi-katta*. n. A lewd fellow.

కొండ *konda*. [Tel.] A hill, hillock, mountain, rock. ము. కొండకొరి a hill crow. కొండకాకిగడు *konda-kati-gadu*. n. The Indian Tree-pie, *Dendrocytta rufa*. (F.B.I.) కొండకాలువ *konda-kaluwa*. n. A mountain stream, or cascade. పెద్దదేరు, ధురము. కొండవరుడు a common characteristic character of the hill. కొండగొర్రె *konda-gorre*. n. A wild sheep, or hill sheep. This four-horned Antelope, *Tetracerus quadricornis*. కొండగోగు *kondagugu*. A plant, *Hibiscus populucoides*. కొండగోరిక *konda-gorinka*. n. The Southern Grasshopper, *Rukia religiosa*. కొండకలువ *konda-chiluwa*. n. The rock snake. అలగరము, కొండకాము. A slaggard. కొండకీడు *konda-ekima*. n. The hill ant, or tree ant. కొండకూరి *konda-kauri*. n. A name of Parvati; lit. Daughter of a Mountain. కొండత్రిమూర్తి *konda-trimurti*. n. (lit. a hill-rover.) A monkey. కొండ కొండపాటి *konda-naluka*. n. The urum. కొండపాటి. కొండపన్నులపాటిగడు *konda-pannu-patigadu*. The White-bellied Drongo,

Dicurus ceruleus. కొండపిడి *kondapindi*. n. A kind of tree. కొండపిచ్చిక *konda-pichchika*. n. A hill sparrow. కొండరామ *konda-podu*. n. A corn-field on high ground. కొండరాము a species of the silk cotton tree. కొండముచ్చ *konda-musthu*. n. The lion-tailed monkey. *Macacus silenus*. పెద్దరామగొర్రె. కొండయెర్రవ *konda-yentava*. n. The ruddy Mongoose. *Herpestes smithi*. కొండయెరుగు *konda-enugu*. n. The Indian Elephant. *Elephas maximus*. కొండకొట్ట *konda-kotta*. *konda-lotta-kannu-jitta*. n. The Jungle Wren-Warbler. (Jerd.) *Prinia sylvatica*. (F. B. I.) కొండవారు *konda-rulu*. [Tel.] n. Hill people, highlanders. "కొండవారు కొండవారికి మునుపే." G. xi. 20. కొండరేడు *konda-radu*. n. The lord of hills. Himavat. కొండకాటి పక్షి *kondakati-pakshi*. n. The bird called Sultan Bulbul. కొండకాటి. కొండవారి పండు *konda-ranga-pandu*. n. The Indian Black headed Oriole. *Oriolus melanocephalus*. (F. B. I.) కొండవారిగిరి *konda-vali-giri*. n. A sharp cold wind. కొండకాటి పేరకాడు an immensely long rope, as long as a well-rope in Kondavidu near Guntur. కొండకొల *konda-sila*. n. A rock snake, or boa.

కొండటము *kondatamu*. [Tel.] n. Plague, trouble, squabble. "శేరికొండటము పెద్దయెచ్చెయ్యి." P. i. 91. Joy. మంత్రము.

కొండట *kondadu*. [Tel. for కొండటము.] v. n. To praise. ప్రశంసించు.

కొండి or కొండి *kondi*. [Tel.] n. A sting, stung. A staple or hook కొండము, కొండకూరకొండి a nettle, కొండిను a kind of net used for catching fish.

కొండిక *kondika*. [Tel.] adj. Young పిల్ల. n. An infant, a little boy. కొండకొండి a little girl కొండి. కొండకొండ childhood వ్యంగ్యము.

కొండీకాళ్లు *kondi-kajlu*. [Tel.] n. The legs that support the stem of a drill plough.

కొండీ See కొండ.

కొండె or **కొండీరు** *konde*. [Tel.] n. A knot of hair. పెద్దకొండె.

కొండెము or **కొండీరుము** *kondemu*. [Tel.] n. Slander, a slanderous tale, backbiting, a calumny. చాడి. కొండెకాడు or కొండీ కాడు or కొండీడు *konde-kadu*. n. A slanderer, a talebearer. కొండెచెప్పే వాడు. కొండెకత్తి *konde-katte*. n. A woman that slanders. కొండెతనము *konde-tanamu*. n. Backbiting, slanderous behaviour. "అద్దెత్తని యకొండెతనము." BD. v. 207.

కొండొక *kondoku*. [Tel. కొండు (= కొండము) + ఒక.] adj. A little, slight. కొండెము. Some, some few, కొన్ని. A certain one ఒకకొండ. కొండొకరి a certain monkey.

కొండ్ర *kondra*. [Tel.] n. A field. The space included in the widest turn of the plough. ఎరువున్న వల్లించిన పడితేల. కొండ్రెరువు a plough వాని. కొండ్రచేసేడు *kondru-chesi-konnu*. v. a. To cultivate.

కొంత *konta*. [Tel.] adj. Some, a little, to a certain extent. కొంతకాలము for some time, for a short time. కొంతవ్యయం. a little, somewhat, to a certain extent.

కొంఠము *kontamu*. [Tel.] n. A javelin. కొంఠ.

కొందరు *kondaru*. [Tel. కొంత+వారు.] plu. Some, a few persons.

కొండలము or **కొండలపాటు** *kondalamu*. [Tel.] n. Perturbation, confusion, anxiety. దివ్వడము, కలక, కలగడము. "కొండలపాటున కే" M. VIII. ii. 358. కొండలించు or కొండలించు to be confused. కలకడము.

కొండు *konda*. [Tel.] v. t. To mince or hash. చిక్కినవారు.

కొంప *kompā*. [Tel.] n. A house. య్య (used as a term of contempt or reproach.) వాని కొంపయినది he is ruined. వాని కొంప

తీయవలెనని తప్పుడు he seeks to ruin me. వానింప అప్పుకొడు he will sell the house over my head.

కొంపపు or **కొంపిపు** *kon-povu*. [Tel.] v. a. To carry away. తీసికొనిపోవు.

కొకిరి or **కొకిరిక** *koki-kiki*. [Tel.] adj. Distorted, twisted, crippled. చక్కవలెకాదు.

కొక్కరాయి *kokka-rayi*. Same as కొక్కర.

కొక్కరించు *kokka-rintu*. [Tel.] v. a. To mock, ridicule. ఒకరినొకరిని అని కొక్కరించి పట్టుక అరుచుట. To shout, to cluck, like a hen after laying eggs. To dig up with claws చక్కులు కొట్టినట్లు కొక్కిరించు. కొక్కరింత *kokka-rinta*. n. Clucking.

కొక్కి *kokki*. [Tel.] n. A hook, a clasp

కొక్కిన *kokkina*. [Tel.] n. Grappling, hugging with the thighs in wrestling. బ్రహ్మసూత్రానితి. H. i. 341.

కొక్కు *kokku*. [Tel.] n. The bandicoot, or great rat. పంజాబ్. కెకొక్కు a mole. కొక్కుపాడులము *kokku-padumamu*. n. A sort of arsenic. కొక్కునపుడు an epithet of Vinayaka.

కొక్కుము *kokkemu*. [Tel.] n. A buckle, or hook. కొక్కు.

కొక్కర or **కొక్కరాయి** *kokkeru*. [Tel.] n. A heron. కొక్కరము *kukkera-mudlu*. n. Crooked teeth.

కొక్కెన *kokkesa*. [Tel.] n. A kind of tree.

కొక్కరొక్క *kukkoro-kd*. [Tel.] n. Growing as a cock.

కొచ్చి *konchi*. [Tel.] n. Cockle. కొచ్చికు a spahiel.

కొజ్జ *kojja*. [H.] n. A sunbush.

కొలర, **కొలరము** or **కొలరు** *kolara*. [Tel.] n. A store, a granary. A place to keep grain; salt, &c.

కొట్ల or **కొట్లక** *koṭṭa*. [Tel.] n. A hamlet or small village. కొట్లము.

కొటికాడు Same as కొట్టికాడు. (q. v.)

కొట్టుకొడు *kottu-kodu*. [Tel. కొన+కొడు.] n. The very end. అన్నిటికివూకొడు.

కొట్టది *kottadi*. [Tel.] n. A store room. పావుకొలంపెడ కది, కొట్టు.

కొట్టము *kottamu*. [Tel.] n. A pent roofed chamber or house as distinguished from పెద్ద which is flat-roofed. Pounding in a mortar. A stable for elephants or horses, or cattle పావుకులపాక. A. i. 43. A kind of dance వృత్తదానము.

కొట్టావు *kottavu*. [Tel.] n. A barn, a grain store. కొటాడు.

కొట్టాడు *kottadu*. [Tel. కొట్టు+అడు.] v. n. To quarrel. వెనడకాడు. To suffer pain కాధపడు.

కొట్టాము *kottamu*. [Tel.] n. A pent roofed house. కొట్టము. Name of a certain country. "కొనలిచ్చి కొట్టానదిలి." Bwa. i.

కొట్టి or కొటి *koffi* [Tel.] n. A kind of root. కొకాంబి. *Aponogelon monostu-chygni*. Waste. Espionage కేసు.

కొట్టి Same as కొటి. (q. v.)

కొట్టికాడు or కొటికాడు *koffi-kadu*. [Tel.] n. A spy or watchman. కేసు.

కొట్టు *kottu*. [Tel.] v. n. To strike. గోట కొట్టినది the clock has struck. గాలి కొట్టుచున్నది the wind is blowing. కొంపు కొట్టినది it smells badly. కొల్లకొట్టికాడు he plundered. పిడుగు తొట్టుకొట్టినది the thunder bolt struck and split the tree. దాన్ని పుసుకుకొట్టినది insects have attacked it. దానిని ముఖమకొట్టినది he is surfeited or gorged. వానకొట్టినది there was rain. వాని ఎడమకొట్టినది he was exposed to the sun. కొట్టినది a well bruised flour,—a phrase implying thorough knowledge of any subject. దాని తాడుకొట్టినది he is thoroughly acquainted with the Ramayana.

"కొనలిచ్చి కొట్టాడు
కొట్టినదిమనమంతా
మిదిమిదిమనమంతా
మనమంతామనమంతా."

KP. vi. 30.

కొట్టివేయు *koffi-vēyu*. To strike off, exclude, dismiss, cut off. కొట్టుకొనివచ్చు to be carried towards by wind or water. కొట్టుకొనిపోవు to be blown away, to be carried off. కొట్టుకొను *koffu-konu*. To beat oneself. To bewail, to lament. To beat, as the pulse. పాకుత కొట్టుకొలున్నది the pulse beats. దానిదాని ప్రాణాలు కొట్టుకొంటు, or దానిదాని ముడు కొట్టుకొంటు his heart is set upon her.

కొట్టు *koffu*. [Tel.] v. n. To strike, knock, smite, beat, thrash. To attack (as robbers do.) To rob, as highwaymen do. To quash, refute, defeat, dismiss, nonsuit. To strike off (the head) or behead. To strike out or rescind (a word). దానిని కొట్టు to rob (on) the high road. గోడకు రానిమకొట్టు to put (or stick) a paper on the wall. చెప్పుకొట్టు to slap the hands. అచ్చు కొట్టు to print. కొడుకొట్టు to impale. కురికొట్టు to swim. మున్ను కొట్టు to whitewash. నన్ను దొంగకొట్టి నాడు thieves robbed me. చెయికొట్టు to give a slap on the cheek. బొట్టికొట్టు to crack a bottle, i.e., drink liquor. కురికొట్టు to behead, to ruin. పొడికొట్టినది to pound flour. చేరాకొట్టు to pitch a tent. దిడకొట్టు to loosen. పడకొట్టు to spoil or ruin. తెలుకొట్టు to set afloat. దిగకొట్టు to drive in. ఎరుకొట్టు to bruise. పండ్లు రానికొట్టు to knock out a man's teeth. పగలకొట్టు to break to pieces. పడకొట్టు to throw down. పాకొట్టు to lose. విడుకొట్టు to break; పాకొట్టు to beat out (metal). తొక్కుకొట్టు to hum in ascent while listening. మనకొట్టు to hiss. నాకు చేరిన తొక్కునను దాని కొట్టినది his wickedness has fallen on his own head. నానొట్టినదిమన్ను కొట్టినది they have cast earth into my

కొట్టు kottu

317

కోడి kodu

mouth, i. e., cheated or ruined me.
కొట్టించు kottintsu, v. t. To cause to beat.

కొట్టు kottu. [Tel.] n. A blow, a stroke.
దాన. A storehouse, a godown. పామర
లంబెడికి. A jail. కొట్టుదురిళ్ల kottudu-
hilla. n. A taw, a. marbles. కొట్టువడు
kottu-vadu. n. To be knocked up or ex-
hausted or spent. వ్యయము. కొట్టులాడు
or కొట్టాడు kottuladu. v. n. To fight.
పోట్లాడు. To dispute or squabble. కొట్టు
లాట or కొట్టాట kottulata. n. Fighting,
a row. పోట్లాట. కొట్టమారి kottamari.
n. An ill-used man. కొట్టవడు పుకాము
కుండు.

కొట్టె kotte. [Tel.] n. The stone of a fruit.

కొట్టుమా kottumma. [Tel.] n. Prunding
rice. వడ్డపంకము. Service పిడిగము. A
marriage rite వివాహశంక్రమిణము.

కొర్రు korra. [Tel.] n. Water in which
flour is boiled. కోడిరాసునవాని నడుకొర్రు
లుక కొర్రు మొదలు.

కోరాసు Same as కోర్రు.

కోకి koki. [H.] n. A bank. A mercantile
house or firm. కోకిలేము to set up or
open a bank.

కోతడు kodamu. [Tel.] n. A weir or basket
in which fish are snared.

కోతము kodamu. [Tel.] n. A censer or
vase for incense. కొంభపాత్ర.

కోతవరి kodavali. [Tel. కొట్టు+వారి.] n. A
sickle, a reaping hook.

కోడి kodu. [Tel.] n. The tip, top, a mark,
or feature. A flame. The snuff of a wick
దీపపుకొన. A standard or flag. చుట్టి
కోడికి land that bears marks of being
saltish. కోడిలేము to hoist a flag. కోడిపం
పు a flagstaff.

కోడికి kodiki. [Tel.] n. A sort of tree.
A subdivision of the farming caste.

కోడిపిరి koduliti. [Tel.] n. A handful.
చే, కుడిపిరి.

కోడిపొయ్యి kodipoyyi. [Tel.] n. A fire
place.

కోడిము kodimu. [Tel.] n. A ship, a boat.
ఒక. A fisherman's basket చేరులెట్టు.
Blame అవకారు. Sin పాపము. కోడిమలకు
a wicked man. పాపాత్ముడు.

కోడిసె kodise. [Tel.] n. A sort of fish.

కోడిసెపాల or కోడిసెపల్లెలు kodisepala.
[Tel.] n. The plant named *Echites*
Antidyssenterica.

కోడుకు or కోడుకడు koduku. [Tel.] n.
A son. పెద్దకోడుకు a bridegroom.

కోడుపు kodupu. [Tel.] n. A barrel, a
cylinder: the length of a bamboo between
two knots. A thimble or guard worn
on the finger when playing the guitar
తంబూరుముకు, కురికి చేసుకొనే గోరు. A stick
used in striking a gong, a drumstick
పాపాకొట్టెయ్యి, కోము. A hollow
cylinder used in making vermicelli.
మరికలచేసేదానిము. అప్పుకొడుపు a
cylindrical stick used in flattening cakes.
లపపుకొడుపు a slate pencil. ముప్పకొడుపు
the pod or cylindrical head of a bulrush.
కాడుకొడుపు or బల్లకొడుపు (DD. iii.
2240.) a clog fastened to the neck of a
bad tempered cow నడికొట్టె.

కోడుమా koduma. [Tel.] n. A large pot.
పొ పెంబిడుండ.

కోలుము or కోలుక kulumu. [Tel.] n.
An alley, passage, gallery, balcony,
a portico. కాపుమునకొర్రును నుండునెత్తే
యల్లు, కాకిటికొర్రులెట్టు.

కోలెత or కోలెతము kotala. [Tel.] n. A
puzzle or check. A stick to tie a dog to.
కుక్కకుట్టెయ్యి. కొయ్యలకోలెము wood,
sticks, &c.

కోలెము kolumu. [Tel.] n. A reed for
playing on the guitar, &c.

కోలెగ or కోలెగ కొనిగ korig. [Tel.] n. The
eaves of a slanting roof. ఎంబుడు. A
heap కప్పు, కిచ్చ. అప్పుకొడిగొనె the name
of a kind of grain.

కొడిక, కొడికిరి or కొడికిరి. *kodika.* [Tel.] n. The hand held as a cup. కొడికెడు As much as can be held in the hand held as a shallow cup; a handful "కొడికెయిరే కెలకొడికెడుకెడ" HD. i. 1328. కొడిక *kodika.* n. The name of a certain caste. కొడికెడు.

కొణగురు or కొడుగురు *konuguru.* [Tel.] n. The snuff of a lamp. దీపశుచిక్రమ.

కొణకొ *konaku.* [Tel.] n. A tick or insect in sheep. దీపకొ.

కొరిక *korika.* [Tel.] n. A plant, *Rumex* *esculentus*. Rox. ii. 578.

కొరిమిరి or కొత్తిమిరి *korimiri.* [Tel.] n. Coriander plants. కొరిమిరిపురుగు *korimiri-purugu.* n. A midge or gnat, so called because when it gets into the candle it gives a scent like coriander.

కొరుకు *koruku.* [Tel.] n. To pine. To hesitate. సంకోచించు, వ్యర్థంపరచుకొట్టాడు; to grudge. To boil as water. To stifle sighs. కొరికొట్టాడు to hesitate in speaking. దీప్తకొరుకుచున్నది the water is boiling. n. Hesitation. సంకోచము. కొరుకు పకు to stutter in speaking. వ్యర్థంపరచుకొట్టాడు.

కొత్త *kolla.* [Tel.] adj. New, fresh. కొత్త కొత్తలు n. The freshes in a river. కొత్త వారు strangers, foreigners.

కొత్తదమ or కొత్తదమ *kottadamu.* [Tel.] n. A bastion, bulwark or stronghold. యరకొ.

కొత్తమర్రి Same as కొత్తిమిరి.

కొత్తమర్రి or కొత్తమర్రి *kolla-murri.* [Tel.] n. A mere filament, not yet twisted into a thread. పెనదెబ్బాపు నూలుకొను, నూలికొను అవును. "కొత్తమర్రియొక్కని సురం బల కొత్తమర్రినకియ్యకొలుపుకెత్తు." M. IV. v. 88.

కొత్తరికము *kolla-rikamu.* [Tel.] n. News, novelty, freshness. చేసొత్తరికము shortly after he arrived.

కొత్తము *kottamu.* [Tel.] n. The pulp of the palmyre fruit. కాయకొత్తము కొత్త.

కొత్తమ్మ *kottamma.* [Tel.] n. A lady saint, a female ascetic.

కొత్తలు *kottalu.* [H.] n. The chief officer of the police (of a city or town). కొత్తల కేంద్రం a police station.

కొక or కొకవ *koda.* [Tel.] n. The residue, rest or remainder; deficiency, want, defect. లోకకొవ. "మొదలైనవారధికిం గొక రుకొవయి." A. vi. 67. కొకవచ్చు to leave unfinished.

కొదను *kodanu.* [Tel.] adj. Young. Hard. పుట్టిన కొదనుపింఱము or పింఱకొదను a young lion. కొదనుకుప్పెద or కేటికొదను a young bee. కొదనుపింఱు a fierce flash of lightning. n. A young animal, a cub. పకుమర్రికొదను. A female lamb or kid. అనుమతిచ్చు.

కొదరు *kodaru.* [Tel.] v. n. To splutter, on a pen in writing. చెదురు, కేసు.

కొదవ See కొద.

కొదుకు Same as కొరుకు.

కొదుపు *kodupu.* [Tel.] n. To fascinate, charm, delude. తిలించు.

కొద్ది *koddi.* [Tel. short for కొద్ది] n. A little, a trifle, something. adj. Little, small, few. Petty, trifling, slight, mean, base. కొద్దినిచ్చుకొద్దుకొత్తు you are no slight fool. కొద్దిగా in a slight degree. కొద్దిగొప్పు less or more. కొద్దివారకు in a few days, in a short time. (Affix) As, up to, according to, in proportion to, as much as, as far as. పొకు కొద్దికొద్ది as much as you think proper. చదువుకొద్ది కురికి a timeserver. కొద్దివారకు కొద్దికొద్ది he did it as well as he could. కొద్దివారి a few people.

కొన kona. [Tel.] n. The end, extremity, termination, point, tip. **కొనకొన** the tips of the nails. **కొనకొన** the tip of the ear: **కొనకొన** the tip of the breast, the nipple or teat. **adj.** - **కొనకొన** the last man. **కొనకొన** he is at his last gasp. **కొనకొన** a certain constellation. **కొనకొన** **కొనకొన** **kona-modalugu-ga**, **adv.** Throughout, from end to end. **కొనకొనకొన** lay them end to end.

కొనకొన kona-konu. [Tel.] v. n. To try. **యత్నించు.**

కొనకొన konaji. [Tel.] **adj.** Ugly, deformed. **అందములేక, వికారము.** M. XII. iii. 78.

కొనకొన or కొనకొన kona-sagu. [Tel.] v. n. To last to the end. To be fulfilled, or accomplished. **వర్ణన, నిరవధి.** **కొనకొన** **అంత కొనకొన** **konu-konun.** v. a. To accomplish, to complete.

కొనకొన koni-povu. [Tel.] v. a. To carry away. **తీసికొనకొన.**

కొనకొన koni-yadu. [Tel.] n. To praise, to laud. **'వరించు, పొగుడు.** To hail, to cherish **అభినందించు.** To protect **రక్షించు.** To serve **కొనకొన.** **కొనకొన** n. The act of praising, cherishing, protecting or serving.

కొనకొన koni-ratistam. [Tel.] v. a. To bring. **కొనకొన.**

కొన kona. [Tel.] v. n. To be pierced as an arrow **నొరుగు.** "అనియ్యవచ్చుననియ్యవచ్చునని" **నొరుగు** vii. To be agreeable **నొరుగు.** "నొరుగునొరుగునొరుగు" **నొరుగు** iv. **కొన.** v. a. 1. To take, to get. **తీసికొన.** To experience. **అనియ్య** to be hungry. **అనియ్య** feeling pity. 2. To buy, purchase. **నొరుగు.** To reh **నొరుగు.** To mind **నొరుగు.** **కొనకొన** to carry away: **కొనకొన** **konu-konun.** v. n. To come to buy. **కొనకొన** or **కొనకొన**

kona-gala. n. Worth, valuation, the cost price. **కొనకొన.** the price paid for a thing.

కొన kona. [Tel.] The sign of the middle voice in the Telugu verb, as **కొనకొన**, and **కొనకొన**. **అని కొనకొన** they built a house for themselves. **అని కొనకొన** they got a house built for themselves. **నొరుగు** he killed himself. **నొరుగు** he got himself tattooed. **నొరుగు** he who lends upon mortgage. Wherever self is used in English this middle verb is used. The causal form of **కొన** is **కొనకొన** (q. v.).

కొనకొన konuru. [Tel.] n. A tick. **కొనకొన.**

కొనకొన konni. [Tel.] **adj.** Some, a few. **కొనకొన** a few days. **కొనకొన** certain persons **కొనకొన**. **కొనకొన** a few.

కొనకొన, కొనకొన or కొనకొన konuru. [Tel.] n. A shoulder, the scapula or abouder blade. The hump of an ox. **నొరుగు, నొరుగు.** **కొనకొన** **konur-intam.** n. To grin. **అనియ్య.** To heat metal in the fire, to calcine a drug. **కొనకొన, కొనకొన.** To be proud **అనియ్య,** **నియ్యించు.** "కొనకొనకొనకొనకొనకొన" **Parij. H. 80.** **కొనకొన** **konur-inta.** n. Pride. **అనియ్య, నియ్యించు.**

కొనకొన koppu. [Tel.] n. The chignon or tuft in which a Hindu female folds her tresses. **కొనకొన.** **కొనకొన** or **కొనకొన** the crest of a roof. The tip or end of a bow **కొనకొన.** **అనియ్య** hold heads so used because people have their heads shaved when they visit Tirupati. **కొనకొన** **koppu-gurra.** n. The Indian hoopoe.

కొనకొన kopuru. [Tel.] n. A metal cauldron or boiler **కొనకొన** **కొనకొన.**

కొనకొన Same as **కొనకొన.**

కొబ్బి kobbis

320

కొయి koyi

కొబ్బరి or **కొబ్బర** *kobbari*. [Tel.] n. The kernel of the cocoanut. **కొబ్బరి కెల్లడు** sugar made from cocoanut tree juice. **కొబ్బరి కాయ** *kobbari-kaya*. n. A cocoanut. **కొబ్బరిపువ్వు** *kobbari-puvvu*. n. An excrescence inside a cocoanut which is kept too long. **మొక్క మురిచిన కొబ్బరికాయనిపువ్వు** *kobbari-bandumu*. n. An unopened cocoanut.

కొమ్మ *koma*. [Tel. another form కొమ్మ] n. A branch. **కాఫ**. A woman అవది.

కొమరు *komaru*. [Tel.] n. Youth, youthfulness, bloom, beauty, loveliness. **మహాకృతి**. Manner, way. adv. Beautiful, handsome. **అందమైన కొమరుమిగుల** gracefully. **కొమరల** finely. **కొమరలు** *komaralu*. v. n. To bloom. **కొమరలు** *komaralu*. n. A young woman **యావత్**. **కొమరతనము** or **కొమరపాదము** youth. **యావత్తు**. **కొమరుడు** or **కొమారుడు** *komaru/udu*. n. A son. **కొడుకు**. **కొమరలు** or **కొమరకొయ్యలు** *komarulu*. n. Breastsumers or Breast summers, that is, forked pieces of wood used in buildings. ఇంటి పెట్టు పట్టికొడితురుంజులు, మేలు చూలముమీది నుట్టలు. **కొమార్తె** or **కొమారి** *komarte*. n. A daughter. **పెండ్లికొమార్తె** a bride. [The Skt. కుమరకు+కుమారి are apparently derived from this Dravidian root.]

కొమిరె *komira*. [Tel.] n. A young woman. **యావత్తుగలపి**. A peg or pin. (Vizag.) "కొమిరెపాట్లెది బంగారుకుంబండు." H. ii. 107.

కొమ్మ *kommu*. [Tel.] n. A branch. **కాఫ**. A damsel, a maiden, a female. అవది. A battlement with loop holes, an embasure. **కొలకొమ్మ**, **పట్టుకొమ్మ** a prop, a refuge, tollanoo. **కొమ్మచెట్టు** *komma-chettu*. n. A wood resembling pine, used for torches, *Cerapargia talipernan*. (Walt.) **కొమ్మకాల్** *komma-kal*. [Tel.] n. A

fish, *Zygana ludes*. (F. B. I.) **కొమ్మరక** *kommarati-chettu*. n. The branchy plantain tree, or Bengal plantain. **వొర** రంధ్ర.

కొమ్మి *kommi*. [Tel.] n. A sort of forest tree with rough leaves and fragrant flowers.

కొమ్మ *kommu*. [Tel.] The imperative of **కొమ్మ** to take. **నిమ్మకొమ్మ** take up your sword.

కొమ్మ *kommu*. [Tel.] n. 1. A horn. A bugle or trumpet. A tusk, an elephant's tusk or tooth **కొర**, **చంకము**. 2. The secondary form of the vowel **ఉ**. **అల్లకొమ్మ** a root or bit of ginger. **పసుకొమ్మ** a root or bit of turmeric. A squirt. **చిన్నకొమ్మ**. "కొమ్మ అక్షరచిహ్నము." A. 118. 3. Anything projecting, as **చెరుకొమ్మ** the tongue or end of a tank. **అందలకొమ్మ** the pole of a sedan chair. **పట్టికొమ్మ**. **కాటికొమ్మ** one end of a yoke. 4. A horn or crest as a sign of dignity. **కొర** **కొమ్మ**, **కొమ్మ**. **కొమ్మ** **కొమ్మ** why does he talk so big? **కొమ్మ** **కొమ్మ** strength, joy **బలము**, **ఉత్సాహము**. **కొమ్మ** **కొమ్మ** a certain vegetable, being a species of **కొర**. **కొమ్మకాదు** a horn-blower. **కొమ్మ** **కొమ్మ** a goldsmith. **కొమ్మ** **కొమ్మ** a hog's tusk. **కొమ్మ** **కొమ్మ** a shark, **కొమ్మ** **కొమ్మ** **కొమ్మ** a tusker, a male elephant. 7. A branch **కాఫ**. The top or end **కొర**, **కొర** **కొమ్మ**. **కొమ్మ** **కొమ్మ** *kommu-kandlu*. n. Trumpeters. **కొమ్మ** **కొమ్మ** or **కొమ్మ** **కొమ్మ** *kommu-kadu*. n. A tusker. A male elephant. A wild boar. "అ కొమ్మకాదుకొమ్మిది దేవకొమ్మ" G. VIII. 21.

కొయి *koyi-kanda*. [Tel. for కొయి కొండ] n. A corn on the toe.

కొయి *koyi-kura*. [Tel. కొయి for కొయి] n. A kind of potberth that is cropt and grows again. See **కొయి**.

కొయ్య kōyya. [Tel.] n. Wood. క్రువ. A staff or stick. కొర్ర ఒడకొయ్య a ship's mast. కొయ్యకాలు a wooden leg; stubble. కొన్నకంటి మరకొయ్య కొంకా మిరియిది, కొర కొలకాడు. P. iii. 193. దిగువకాలుకొయ్య a stubborn wretch. గండకొయ్య a wretch. కొయ్యరేతము *kōyya-tanamu*. n. Stubbornness, obstinacy. కొయ్యంక *kōyyan-ga*. n. A fish like the carp called *Kluwa* by Musulmans.

కొయ్యగూర or **కొయ్యపొటగూర** *kōyya-gāra*. [Tel. from కొయ్య] n. A sort of pot-herb called *Amaranthus tristis*.

కొర kōra. [Tel.] n. What remains, balance. కొరత. Profit, use, good, advantage. ఎరువులు, క్రమోపాదము. Carpentry or masonry కర్మము. A kind of fish కొరమీను కొరమీను useless, unprofitable. కొర koru. adj. Available, profitable, useful, advantageous. ప్రకాశకరైన. Incomplete, unavailing. కొరయ్య an unfinished house. కొరవేముల unavailing vows. కొరప్రాణము the last breath, incomplete vitality. క్షణము, కొరప్రాణము. కొరకాదు or కొరకాదు *kōra-kāmi*. n. Fruitlessness, uselessness, worthlessness. ప్రకాశకరము లేదు. A defect కరము. A bad sign కర్మము.

కొరనెల kōra-nela. n. A half moon. కొర నెలకొత్త a crescent headed arrow. Parij. v. 40. కొరమాలిన *kōra-mallina*. adj. Useless.

కొరందము kōrandamu. [Tel.] n. An agate or corundum stone. కుందరించు.

కొరకంటి or కొరకచ్చు kōra-kantū. [Tel.] n. A fire brand. కొరక.

కొరక kōra-kā. [Tel.] (an affix as a sign of the fourth case). For: for want of: on behalf of, on account of: with a view to: to the end that. కొరక for me. నీ కొరక సాధ్యమకొరక with a view to obtaining heaven. కొరక or కొరక kōra-kā. n.

A hedge round a place where cattle graze. ఎదురుచేయుకంటె. A place where birds find their food పక్షుల ఎడమకంటె.

కొరకొర kōra-kōra. [Tel.] n. Anger. కొవము. కొరకొరలాడు *kōra-kōra-lādu*. v. n. To be angry. కొవగించు. "కొరకొరమించె యక్షణి" Satya iv. 197.

కొరకా kōradā. [Tel.] n. A whip, scourge, knout. కొప్ప, బాటి, దేబక.

కొరడు kōradu. [Tel.] n. A pair of pincers. A gleam or streak of a rainbow in the clouds, portending rain. కొప్పని ఎంపిడనము. An owl నువ్వుకాదు. The stump of a tree ప్రనివారు. కొరడుల కొరడు-టెట. n. Pincers. కొరడుపాడు *kōradu-pādu*. v. i. To be streaked or marked with stripes. To be benumbed or become callous. తెలుసుకట్టు.

కొరత kōrata. [Tel.] n. Want, defect, fault. తెలియ, తక్కువ. That which is wanting. Incompleteness. A predicament పాదమి కొరతలేవు he is in want of nothing. కొరత (Loc. of కొరత) on an impaling stake. కొరతమనుకు *kōrata-nuruku*. v. i. To do a useless or unworthy deed. అకర్మము చేయు. n. One who does a thoughtless or unworthy deed. అకర్మముచేయువాడు.

కొరక kōrada. [Tel.] n. A certain fish.

కొరక కొరక కొయ్య కొరమీను ముందే ముక్కెంక లేదు కల్ల తోచును." H. iv. 235.

కొరనాసిగండు kōrandi-gandū. [Tel.] n. The striped Hyena. *Hyena strata*. (F. B. I.)

కొరకు Same as కొరకు. n. (q. v.)

కొరపము or కొరపదము kōra-padamu. [Tel.] n. A blanket. BD. iii. 2278.

కొరపకొయ్య kōra-pani-kōyya. [Tel.] n. A worthless wretch, a villain.

కొరపము kōra-pamu. [Tel.] n. A curry comb. (H. v. 49.) కొరపము.

కొర కొర

322

కొల కొల

కొరపొత్త *kora-pootu*. [Tel.] v. n. To be shocked. కొరపొత్తు. To swoon. నూరబొత్తు.

కొరమాను *kora-manu*. [Tel.] n. A large tree, *Briedelia Spinosa*; (Roxb. iii. 736.)

కొరముట్టు *kora-muttu*. [Tel.] n. A tool, an implement, an instrument. పనిముట్టు, ఉపకరణము.

కొరలు *koralu*. [Tel.] v. n. To be fall. కూర, ఉండ. To blaze, shine. ప్రకాశించు. To grow, spread. పెరుగు. "వెన్నెల కొరలు" H. v. 58. v. a. To fancy, like, try. కొర. "హుళియను కొరలును నులకొరలును" నృసింహపురములో "M. XII. v. 296.

కొరవ *korava*. [Tel.] n. The Korava, a certain tribe of mountaineers.

కొరవద *kora-may*. [Tel.] n. A gypsy. A gypsy dance. "నీలకంఠులవలెను కొరవద" Suse. i. 21.

కొరవి or కొరవి *koravi*. [Tel.] n. A fire-brand. The touchwood tree, *Eopindus Tetraphyllus*, or, *Gutrea Molinaca*. Roxb. ii. 249. ఎర్రకొరవి. A. v. 133, B. vii. 10. కొరవిను or కొరవిను the red ant, so called because its bite gives a burning sensation. కొరవినుడు an ignis fatuus or will of the wisp. "కొరవిను తులక" కొరవినుడు Dab. 201.

కొరవది *koru-andi*. [Tel.] n. A vital part of the body. శరీరము, అనుము.

కొరి *kori*. [Tel.] n. The middle hair in the eyelash. పద్మనాభుడు.

కొరిజి *korije*. [Tel.] n. A hoof. గొర్రె. Also a landmark or village boundary. పరిమిత. (Vizag.)

కొరిశిచ్చె *korishi-chettu*. [Tel.] n. A kind of tree, *Batis Spinosa*. Roxb. iii. 763.

కొరిమి or కొరిమి కొరిమి *korimisi* [Tel.] n. A tree, *Baleria longifolia*. Hayne. H. iv. 13.

కొరిమిపా *korimi-pala*. [Tel.] n. The touchwood tree, used for torches. అది కరి.

కొరి See కొరవి.

కొరివి *korivinda*. [Tel.] n. A certain forest tree. H. iv. 9.

కొరికు *koriku*. [Tel.] v. a. To bite, gnaw, grind or gnash. కొరికుకొరికు to gnash the teeth. కొరికుకుండు a cancer or gnawing ulcer. కొరికు n. A bite. Food. Also, a venereal disease, syphilis. కొరికుకొరికు. H. D. i. 1741. కొరికుకు *korukuku*. n. Props, timbers set to prevent the fall of a weight.

కొర or కొరవి *koru*. [H. from కొరవి - Khorasan.] The hyena, *Hyena striata*. చుప్పలంబి, కొరవి.

కొర *koru*. [Tel.] n. The grain called Millet, *Panicum italicum*. Heyne. Rox. i. 302. కొరవి or కొరవి a coarse kind of this grain. A sort of fish, *Silurus boalis*. Ham. పరిమి. కొరముట్టు or కొరముట్టు *koru-muttu*. n. A fish found in tanks, thick and shaped almost like an eel, *Gobius Lagocephalus*. (Roxb.) H. iv. 236.

కొరు *koru*. [Tel.] n. A spike on which criminals were impaled. కెర, కొరు. A spear. A hook on which men are suspended. A thorn. A sort of drill plough. That extent of land which requires one plough. కొరుకొరు to harrow. కొరుకొరు thread-bare, torn.

కొల *kola*. [Tel.] n. Measure, measurement. పాపము. Guilt: the result of crime. పాపము, పాపము. Retribution particularly that suffered in a subsequent birth. Killing, murder. కొల, పాపముల కొల. పాపముల కొల కొల you cannot get rid of the guilt of killing him. అందుల కొల the guilt of causing a woman's death. T. iii. 116. L. iv. 291. P. i. 331. కొలకొల *kola-korra*. n. A measuring rod. కొలకొల *kola-koru*. n. Fees for measur-

lag. కొలగడ కొల-gadu. n. One who measures grain. కొలగడు కొల-gadu. n. Measurement, gauging: tool for measuring grain. కొల కొలా. n. Measurement. కొలపాత్రము కొల-patra. n. A vessel to measure with. కొలరగము కొల-rugam. n. Measuring grain. కొలము కొలము.

కొల or కొలపు Same as కొల.

కొలకొల కొల-kola. [Tel.] adj. & adv. (Ank) Aloud, screaming, tumultuous, noisy, confusedly, in chorus. కొలకొలదే they made an uproar. కొలకొలము noisily. A. i. 81.

కొల or కొల కొలది. [Tel.] n. Extent, measure, height, depth, limit. ముందు. Means, mode. Power, glory. శబ్దము. "శుభ్రకొలదికొల కొలకొల" (Vēma) not according to our will but as god wills. కొలకొలకొల in ignorance of thy power. కొలకొల by all means. కొలకొల కొలకొలకొల in conformity with his pleasure. L. XVII. 186. "కొలకొలకొల కొలకొల" L. VII. 481. saying anything that came into his mouth. As an affix, కొల or కొల. In proportion to, according to, in conformity to. కొలకొల కొలకొల కొలకొల they studied for four years. కొలకొలకొల water up to the knee. కొలకొల this far, so much, such. "కొలకొలకొల కొలకొలకొల" Sura. iii. 156. B. v. 187. M. XII. i. 242.

కొల or కొల కొలము. [Tel.] A lake, a tank. ముందు, ముందు.

కొల కొలము. [Tel.] n. Caste. ముందు. Lineage ముందు. Race ముందు.

కొలకొల, కొలకొల, కొలకొలకొల or కొలకొలకొల Same as కొలకొల.

కొల కొల. [Tel.] n. A small hole made in the ground to play a certain game called కొలకొల.

కొల కొలకి. [Tel.] n. The tip c. end. ముందు. A hook or loop కొల. The corner of the eye near the nose కొలకొలకొల ముందు. కొలకొల కొలకొల she made a loop in the string. కొల కొలకొల కొలకొల. ముందు ముందు in this poem the terminations of words alone are Telugu. కొలకొల to master కొలకొల. కొలకొల to become subject to one, to come into one's power. కొలకొల కొలకొల he will put seven villages on one ring. i. e., he will have them under his thumb. కొలకొల కొలకొల-pada. n. The chief gem in a necklace. కొలకొల కొలకొల. కొలకొల కొలకొల-mudi. n. A noose: a loop. ముందు.

కొలకొల కొలకొల. [Tel. Causal of కొలకొల] v. a. To cause to measure. కొలకొల కొలకొల. To cause to do కొలకొల. See కొలకొల.

కొల కొలకి. [Tel.] n. A pit. A fire pit or furnace. ముందు కొలకొల a smelting forge. కొలకొల a reservoir. కొలకొల a pair of bellows.

కొల కొలకొల కొలకొల-pada. [Tel.] n. A small sort of bird spotted with white.

కొల కొలకొల. [Tel.] v. a. To measure. కొలకొల. To serve, to worship కొలకొల, కొలకొల. n. Grain కొలకొల. Rice కొలకొల.

కొల కొలకొల. [Tel.] v. n. To agree, to consent ముందు. "కొల కొలకొలకొల కొలకొల" పు. కొల. iii. To be agreeable ముందు. "కొల కొలకొలకొలకొలకొల" ముందు. కొల. i. To have an effect on కొల. "కొల కొలకొలకొలకొల కొలకొలకొల కొలకొల" కొల. i. కొలకొల v. a. To encourage to stir up, to set on, to egg on: కొలకొల. కొలకొలకొలకొల. కొలకొల కొలకొల they set the dogs (on the bear, &c) "కొలకొల కొలకొల కొలకొలకొల" (BD. iv. 207.) who set the elephant upon me? "కొలకొలకొల" (G. vi. 70) setting his

heart on it. "కొలుచు ఉత్సాహము," un-
excited passion. Anir. ii. 92. Used as the
causal form of కొను. చుకొలుపు to set on
fire. చుక్కొలుపు to awaken, to rouse.
చుక్కొలుపు to stir up. చురుకొలుపు to
enamour. ఉక్కిరింపు to hiss. కొలుపు
n. A rustic holiday: the festival of the
Bakti or village goddess.

కొలువడి koluradi. [Tel. కొలుచు+వడి.] n.
Measurement. కొలక.

కొలుపు koluru. [Tel.] n. Service, employ-
ment. కూ. A hall of audience. ఆస్థానము.
A feast in honour of any village goddess,
as Ammavāra, or Pōlēramma ఉత్సవ
విధము. కొలుపు కూటము koluru-
kāṭumu. n. A court. ఆస్థానము ఉత్సవము.
Audience, levee. కొలుపుకూకాడు or కొ-
లుపుకాడు koluvuḍu-kāḍu. n. A servant.
కొలుపుకొను to take into service సేవకునిగా
య్యకొను.

కొలె kole. [Tel.] adv. Beginning with,
since. కొలె.

కొల్లె. Same as కొలె.

కొల్లె. Same as కొలె.

కొల్లి. Same as కొలె.

కొల్పు. Same as కొలుపు.

కొల్ల kollu. [Tel.] n. Plenty. Pillage, plunder.
కొల్లడు. అతివండ్లకొల్లగానప్పుట plentifulness
are plentiful or dirtcheap. అది కాదు కొల్ల
it is more than enough for me. కొల్లకాడు
kollu-kāḍu. n. A plunderer కొల్లకట్టువాడు.
కొల్లకట్టు. కొల్లగొను, కొల్లకట్టు, కొల్ల
కొట్టు. or కొల్లకట్టు kollu-kōṭṭu. v. t. To
plunder. కనుకొను. కొల్లకొల్లారి. n. A
bandit, plunderer, or lull robber. కొల్ల
దిక్కు kollu-l-iḍu. v. t. To plunder.

కొల్లెటిపక్షి or కొండలాటిపక్షి koll-ṭi-
pakshi. [Tel.] n. The bird called the
Sultan bulbul. పక్షి.

కొల్లరము or కొల్లరే kollaremu. [Tel.]
n. A square enclosure, with chambers
built at the corners. భవం. కొల్లరముడి or
కొల్లరముడి a car భవము, గాడి. "నాటికప్పుడు
నా చుట్టరిది యిదికొల్లరము." R. I. 158.

కొల్లి or అడికొల్లి kulli. [Tel.] n. A plant
called కూరము. కొల్లికొరము a plant
called కూరము.

కొల్లి or కొల్లికొరము kollu. [Tel.] n. A pit
of water: Kodand. § 38.

కొల్లి kollu. [Tel.] v. a. To kill. చంపు.

కొల్లు kollu. [Tam.] n. Horse gram. H.
ii. 135. కొల్లుకొర grain-boiling.

కొల్లువాడు koll-ṭṭu-vāḍu. [Madras. Tel.]
n. A mason or bricklayer. కొలవాడు.

కొల్లర కొల్లర. [Tel.] n. The Kolair lake.
కొల్లరకొర a peisan.

కొల్లర కొల్లర. [Tel.] n. A sort of fish.
Russell. No. 186.

కొల్లెటిపక్షి koll-ṭi-pakshi. [Tel.] n. A
certain wild creeper.

కొల్లె or కొల్లె kollu. [Tel.] n. Fat,
fatness. Presumption, insolence. HD ii.
1097. v. n. To be fat. To wax fat. To
be proud or presumptuous. కొల్లెట్టు, or
కొల్లెట్టు (UH. iv. 209.) fat-headed,
presumptuous, head-strong. కొల్లె (HD.
iv. 1463.) giddy: heavy, or thick in the
head. అధిం.

కొస కూ. [Tel.] n. A tip or end. The
border or selvege. కొసకూకొమ్మ a pear-
shaped pearl. కొసూ slanting.

కొస కూ. [Tel.] v. n. To demand an
article over and above, or into the bargain.
To be greedy. To be eager for. To
hesitate కొసకొను. v. t. To pray
క్రొత్తము. కొసకొను కూర-ఇం. n. To
demand more; to be exorbitant. n. Eager-
ness, lust, greediness, prurency, hanker-
ing, cupidity; what is demanded over
and above; what is asked into the

hargain. Desire, cupidity కొల. Prayer ప్రార్థన. Hesitation సందేహము. "కొండు కొనకుండుకల" without the least hesitation or fear.

కొండుచెట్టు *kosarn-chettu*. [Tel.] n. The plant called *Mucuna puritas*. కండువు.

కొ kō

కొ. [Tel.] Interj. Oh! oh! Alas, forisear. Huxa! hurrah!

కొ. [Tel. Imperative for కొనుము.] Take thou. తీసికొనుము.

కొక కొను. [Tel.] n. A plaid or garment, particularly that of a woman, a robe. లా కొనుతో వచ్చి she came with nothing but the clothes she was wearing.

కొకనదు కొకా-nadamu. [Skt.] n. The red lotus. కెంక.

కొకను కొకము. [Skt.] n. The ruddy nose. కృపాము. A wolf. కొడె.

కొక, కొక or కొక కొకిరి. [Tel.] n. A thick felt, made of shreds of wool beaten together, and used for saddle cushions.

కొల or కొలద కొలి. [Skt.] n. The Indian black Cuckoo. *Eudynamis korata*. కొలదె కొలి-జె. n. The crested goshawhi, *Lopho spiza tririgatus*. (P. B. I.) కాకొల the swallow. (Jerdon No. 256)

కొను కొను. [Tel.] v. t. To shave. కొను.

కొక కొను [Tel. from కొండు to fear.] n. Cowardice; a coward. కె, కెను. కొక కాక కొకా-paru. n. To be afraid. కెను.

కొక కొను. [Tel.] n. A fort. కొకొచ్చు కొకా-komalu. [Tel.] n. Battlements of a fort.

కొకరము కొరము. [Skt.] n. The hollow of a tree. కొర

కొకరము, కొకరము or కొకరము *kōlaramu*. [Tel.] n. The state or relationship of a daughter-in-law. కొకరము.

కొకకొటి or కొకకొటిలు *kōkaku-kōṭi*. [Tel. కొటి+కొటి.] n. Hosts upon hosts; innumerable numbers, myriads. అనంతములు.

కొటి *kōṭi*. [Skt.] n. A crore or ten millions. A host. కెకొటి the animal kingdom: వృక్షకొటి the vegetable kingdom: కెకొటి or సకలకొటి the army of gods: the host of heaven. కెకొటి or కెకొటి కొటి or కొకకొటి one's friends and relations, the circle of one's acquaintance. కెకొటి all nature, both animate and inanimate. కొటికొటికొటికొటి a thousandfold brighter than Cupid himself. కొటికొటికొటికొటి more beautiful than the morning sun. In astrology, the calculation of a man's nativity. The end or tip. కెకొటి the end or horn of a bow కెకొటి.

కొటి కొటి. [Tel.] n. Espionage. కె. కొటి కాక or కొటికాక *kōṭi-kadu*. n. A spy. Amuk. iii.

కొటిరము కొటిరము. [Skt.] n. A crown, a crest, a diadem. కెకొటి, కెకొటి.

కొట కొట. [Eng. 'Court'] n. A love game at cards.

కొట కొట. [Tel.] n. A plough. కెకొట కొట కొట కొట కొట. Sar. Pad. ii. 42. కొట కొట కొట కొట కొట కొట a long sharp nose.

కొటము Same as కొట.

కొడ కొడ. [Tel.] n. A certain tree, *Sonneria Zeilanica*. Roxb. ii. 161. H. ii. 9. కొడ కొడ కొడ the bowstring-bump.

కొడకొటము, కొడకొటము or కొడకొటము *kōḍakōṭamu*. [Tel. కొడ+కొట.] n. The state of being a daughter-in-law.

కొడ కొడ. [Tel.] n. A daughter-in-law. Also, a wife కొడ కొడ. కొడ కొడ my wife.

నో బాధ పడకుండు. [Tel.] v. n. To be amazed or astonished. To bewail అ భూరిండు. To suffer pain కాదనను. "మౌనము తెలుసుకొన్న నోదరిననుడికోదాడును." G. v. 223. "మౌనముగ కనగొంటిరెవలె, నోదాడ దివ్యుడు నున్నందుననుచు." Dab. 217.

కోడి *kōḍi*. [Tel.] n. A fowl, a bird. కోళ్లు *kōḷlu* poultry, fowls. పోకోడి *pōkōḍi* a foreign fowl. i.e., a turkey, or Guinea fowl. ట్రోకోడి *trōkōḍi* a brood hen. గొర్రెకోడి *gōrre kōḍi* the red painted partridge, *Pennis Picta*. ఎర్రకోడి *erṛ kōḍi* the red spur-fowl, *Francolinus Spadiceus*. చింతి కోడి *chintī kōḍi* the painted spur-fowl. (Jerdon No. 272, 274.) కోడికూర *kōḍi-kūra* n. Cock-crowing. కోడితొట్టు *kōḍi-taṭṭu* n. A cock's comb. Also the flower called by this name. కోడిపండుక *kōḍi-paṇḍu* n. Cockfighting. కోడిపట్టి *kōḍi-paṭṭi* n. A game called "hen and chickens." కోడిపిల్ల *kōḍi-pilla* n. A chicken. కోడి పుంజు *kōḍi-punzu* n. A cock. Also a fish called *Gasterosteus*, or *Pterois rotitans*, Cuvier. Russell No. 133.

𑀓𑀲𑀭𑀸 or 𑀓𑀲𑀭𑀸 *kōḷiya*. [Tel.] n. A score, twenty cloths, gems, &c.

కోడిగమ *kodigama*. [Tel.] n. Ridicule, jesting. **కూకానము**, **కూకనము**. Vanity, an empty show, a fleeting scene. **దూకనము**. **కోడిగమ** *kodiganta*. v. n. To gibe at, deride. **కూకనముచేయు**. **కోడిగమ** *one who gibes* **కోడిగమచేయువాడు**.

ಕೊಡು ಕೊಡು. [Tel.] n. A piece of wood placed at the end of the pole of a carriage. ಕೊಡು ಕೊಡು ಕೊಡು ಕೊಡು ಕೊಡು ಕೊಡು.

P³ *Đok* *hōi-hōi*. [Tet.] n. A kind of cake.
phəp hən.

Page 1 of 1

Государственный университет [Тел.] n. А

కొడు బోట. [Tel.] a. A rivulet, the branch of a river: an artificial canal. A bed of bulrushes: a marsh. **సరివ్వము.** A line. **శెంప.** A leg of a bed, table, or chair. **కాక.** **కొడుకాక** to become overripe and wither. **చుడినచుయి చుట్కిలిచుండు.** చుట్ట **కొడుకా** **చుడి** the crop is overripe. lla. ii. 164. v. a. To brandish (the tongue as a snake.) To whisk (rice so as to separate the whole from the broken grains or stones.)

కోడె *kōḍe*. [Tel.] n. A bullock. **కోడె** *kōḍe*. young bull. **కోడె** *kōḍe*. Plumpness, prime. **కోడె** *kōḍe*. pair of bullocks. **కోడె** *kōḍe* adj. Young. **కోడె** *kōḍe*. a young snake, one in its prime. "కోడె" *kōḍe*. చావు తెలస" *chāvu telasa*. చావు తెలస" *chāvu telasa*. **కోడె** *kōḍe*. **కోడె** *kōḍe*. n. A young man. **కోడె** *kōḍe*. lover *lōver*.

കോള കോമ്പനി. [Tel.] n. A buffoon, a fool in a farce. കോളകളുടെ കോമ്പനി-താണ്. n. Mimicry, buffoonery, foolery, horseplay. കോളപട്ടി കോമ്പനി-ദാരി. n. A buffoon, dressed like a pilgrim.

കുതിര കോണ. [Sk.] n. An angle.
കുതിര. A bow with which a lute or fiddle
is played. A drumstick. *കുതിര*. A. v. 48.

కోటా. [Tel. from కోడు.] n. Cutting, reaping, parting. Lopping, maiming.
కోడుకోడు కోడుకోడు. n. Harvest time. కోడుకోడు కోడుకోడు. n. A native boat with two keels. కోడుకోడు కోడుకోడు. v. n. To begin to cut or reap.
కోడుకోడుకోడుకోడు. కోడుకోడు కోడుకోడు. v. n. To be out పోవడము. కోడుకోడు కోడుకోడు. n. Weaning milk, i. e., milk not sucked, but drawn into a cup.

f'ō kōti. [Tel.] n. A monkey. རྩོམ་གྱི་
f'ō nasōyōcāna 'one sickly sheep
infects the flock.' རྩོམ་གྱི་སྐྱོན་ལྔ་བུ་
འདྲ་བར་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་ལྟར་ཅེས་པ་
of molehills. རྩོམ་གྱི་སྐྱོན་ལྔ་བུ་
chi. [f'ō + f'ō + wō or wān] n. 1

1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 26

certain game. కోతివన్నె *kōti-vanna*. n. Monkey colour, i. e., brown. కోతిపుట్టు *kōti-pullu*. n. Certain sticks fixed in a loom. ముక్కుపలకారములను దూదికలిపించే పుట్టు.

కోదండము *kōdandamu*. [Skt.] n. A bow. కోదండములిరుసు or కోదండముపెట్టు *kōdandamu-ityu*. n. To tie up to be flogged.

కోదాడు *kōdādu*. [Tel.] n. A deformed palm tree. కాశ్యపునిశేషము. A. iv. 193. H. iv. 311.

కోడు *kōdu*. [Tel. from కో a hill.] n. A Khond : a hill tribe in Ganjam.

కోద్రవము *kōdravamu*. [Skt.] n. The grain called *Paspalum frumentaceum*. అరికలు or అద్ద.

కోడ *kōna*. [Tel.] n. A dell or glade or gorge in the hills, a recess. కొండలలోని చురుగు చోటు. కోన or కుది a corner, a narrow place కోన, చూరు. A garden. కోనకిను the delta of a river : a place of gardens.

“కోనలలోత్పన్నానందానా”

అను. i.

A forest అడవి. కోనలీమ్రురి a forest-rover, i. e., a monkey వనచరము. కోనమరికి a monkey

కోనము *kōnemu*. [Tel.] n. The mackerel fish, *Scomber niger*. కోనముచేట్ *kōnemu-chēṭa*. n. The mango fish or *Tupisee Muchchee*. Russell No. 185.

కోనేరు *kōneru*. [Tel.] n. A stone-faced tank with steps. చుట్టుపల్లెలకు నలుకరువు గోట.

కోప *kōpa*. [Eng. ‘Cup.’] n. A cup. కప్పు.

కోపము *kōpamu*. [Skt.] n. Anger, displeasure, wrath. కోప. కోపము a passionate man. కోపి. కోపిణి an angry woman. కోపగించు, కోపగిల్చు, కోపపడు, కోపించు, కోపములేగు or కోపములేర్చుకోను

kōpa-pinṣu. To be angry, to be displeased. కోపక *kōpaka*. adj. Irrascible, passionate. కోపములు. n. A fury, a scold. కోపములు అడుచి. కోపముడు *kōpamuḍu*. n. A passionate fiery man. కోపి *kōpi*. n. A passionate man. కోపముగఱచు.

కోపు *kōpu*. [Tel.] n. A side or quarter. పార్శ్వము. A bit or stick, కట్టి. బయ్యతకోపు a slate pencil. A sort, a kind o. variety. A windfall, something out of the direct line. The tip or end of a bow పొడికోపు. A salutation మమస్కందము. Manner దివము. An occasion సమయము. A cause విమర్శము. A mercantile house or firm. Beauty అందము. Harmony in music or dancing వాద్యము తీర్పు. A fish-hook చేయబడిన పుచ్చకాయకాయ, Intoxicating liquor మద్యము. Fatness కొవ్వు, బలము. ఈ రానవ్వు తీరితే కోపు ఇచ్చునది this rain has softened the earth. కోపుకారుడు *kōpu-dārūḍu*. n. One who imports goods for sale చదువకు బంటునుండి తెచ్చి అమ్మకాడు. కోపుపారు *kōpu-pāru*. v. n. To look beautiful, to acquire beauty. అందరించు.

కోమ *kōma*. [Tel.] n. The top of an anthill పుట్టచీరు. A woman, కొమ్మ, అడుచి.

కోమటి *kōmati*. [Tel.] n. A man of the merchant caste. A shopkeeper. adj. Belonging to the shopkeeper-caste. కోమటి మనిషి a man or woman of this caste. కోమటి చిన్నవాడు a shop boy. కోమటివరులు wares. కోమటిసాక్ష్యము doubtful evidence, saying neither one thing nor another. See కోమటారోపము.

కోమలము *kōmalamu*. [Skt.] adj. Delicate. soft, bland, blooming, youthful. మృదులైవ. n. Water. కిష్ట. కోమలాంబి or కోమలి *kōmalāmbi*. n. A blooming girl. కోమలి *kōmalika*. n. Bloom, beauty. కేళికము, “కోమలికావళి” K. P. iv. 80.

కోయ or కోయలు *kōya*. [Tel.] n. A certain hill tribe in the Telugu country.

ಕೊಯಕ್ಕು ಕೊಯಕ್ಕು (Skt.) n. The lap wing. ಕೊಯ್ಕ, ಕೊಯ್ಕ.

ಕೊಯಲ ಕೊಯಲ. [Tel. ಕೊ god+ಲ house.] n. A temple, ಕೊ. The black Cuckoo. ಕೊಯ. ಕೊಯಲಕೊಯಲ ಕೊಯಲ-ಕೊಯಲ. n. The herb called *Amaranthus tristis*. Roxb. iii. 604.

ಕೊಯ ಕೊಯ. [Tel.] v. a. To cut. To pluck, gather. To reap. To slaughter (an animal for food). ಕೊಯಕೊಯ to wear away. To take (at cards).

ಕೊರ ಕೊರ. [Tel.] n. A tusk, fang, tooth. ಕೊ. A cup ಕೊ. A tray or dish, ಕೊ. adj. Sharp, pointed ಕೊಕೊಯ a sharp horn. ಕೊಕೊಯ the incisors. ಕೊಕೊಯ pointed whiskers. ಕೊಕೊಯ a tusked boar. Unbleached, brown (See ಕೊ). Base, impure (as metal, &c.) Blanting, lying on a side ಕೊಯಕೊಯ, ಕೊಯಕೊಯ. ಕೊಯಕೊಯ hollow cheeks. ಕೊಯಕೊಯ or ಕೊಯಕೊಯ a side lock or tuft of hair ಕೊಯಕೊಯ ಮುಕೊಯಕೊಯ. ಕೊಯಕೊಯ to go crooked ಮುಕೊಯಕೊಯ.

ಕೊರಕೊ ಕೊರಕೊ. [Skt.] n. Small cardamoms. ಕೊರಕೊ.

ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. [Skt.] n. A bud. ಕೊ. ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. n. A line or chain of blossoms.

ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. [Tel.] v. n. To close as a flower or as the hand ಮುಕೊಯ. To sprout ಮುಕೊಯ.

ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. [Tel.] n. Ridicule, mockery, derision. ಮುಕೊಯಕೊಯ.

ಕೊರಕೊ ಕೊರಕೊ. [Tel.] n. A bank or ridge. A hedge. ಮುಕೊಯಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. Ridicule ಕೊರಕೊಯ, ಮುಕೊಯಕೊಯ. The ferule on the butt of a chisel hill. A statement recorded of a man's descent, character and circumstances. ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. n. A bank, or ridge, an earth-fence.

ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. [Skt.] n. The grain called ಅಕ್ಕಿ or ಅಕ್ಕಿ.

ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. [Tel.] n. The coral flower.

ಕೊರ ಕೊರ. [Tel.] adj. Unbleached. ಕೊಯ, ಮುಕೊಯ. ಕೊರಕೊಯ inferior gold, impure gold ಮುಕೊಯಕೊಯ.

ಕೊರಕೊ ಕೊರಕೊ. [Tel.] v. n. To grovel, to throw up the earth with the horns, or tusks. To put as a cat.

ಕೊರಕೊ ಕೊರಕೊ. [Tel.] n. The brambling. A. vi. 12.

ಕೊರ ಕೊರ. [Tel.] adj. Steep. ಕೊರಕೊಯ a steep hill. ಕೊರಕೊಯ a pent roofed house.

ಕೊರ ಕೊರ. [Tel. for ಕೊರ.] ಕೊರಕೊಯ they will not accept.

ಕೊರ ಕೊರ. [Tel.] v. a. To desire, ask, propose, pray, demand, beg. ಕೊರಕೊಯ. ಕೊರಕೊಯ or ಕೊರಕೊಯ ಕೊರಕೊಯ. n. A wish, desire, ಕೊರ. Love, hope. ಅಕ್ಕಿ. A vow ಕೊಯ. ಕೊರ ಕೊರ. n. A share. The king's or government's portion. ಕೊರಕೊಯ ಮುಕೊಯಕೊಯ. ಮುಕೊಯ a half share. ಮುಕೊಯ both shares, i. e., all the crop. ಮುಕೊಯ the share due to the farmer.

ಕೊಲ ಕೊಲ. [Tel.] adj. Long. ಕೊಲಕೊಯ a long face. ಕೊಲಕೊಯ forked lightning. ಕೊಲಕೊಯ ಮುಕೊಯ, ಮುಕೊಯ. "ಕೊಲಕೊಯ ಮುಕೊಯ ಮುಕೊಯ ಮುಕೊಯ" ಕೊ. vii. ಕೊಲಕೊಯ a long leaf. ಕೊಲಕೊಯ a certain tree. H. iv. 11. ಕೊಲಕೊಯ an oblong cup, a sauce boat.

ಕೊಲ ಕೊಲ. [Tel.] n. A staff. ಮುಕೊಯ. An arrow ಕೊಯ. ಅಕ್ಕಿ. ಕೊಲಕೊಯ arrows. ಕೊಲಕೊಯ, ಮುಕೊಯ or ಮುಕೊಯ a hoe or digging staff. ಮುಕೊಯ a sugar-cane. ಕೊಲಕೊಯ staff-bearers ಮುಕೊಯ. ಕೊಲಕೊಯ ಕೊಲಕೊಯ you feel the blow of an invisible rod: you are bound in viewless ties. (Used of a Government) "ಕೊಲ ಕೊಲ ಮುಕೊಯ ಮುಕೊಯ" ಮುಕೊಯ. M. VI. i. 342.

ಕೊಲಕೊಯ ಕೊಲಕೊಯ. [Tel.] n. A sort of bird. A swift.

కొలకము *kōlakamu*. [Skt.] n. Pepper. పెద
ము.

కొలకరము *kōla-kṛatulu*. [Tel.] n. A
game played by boys. కొలకరము అనే
య. Vish. vii. 211.

కొలగగ్గర *kōla-gaggera*. [Tel.] n. A noose
or a tether. (A vi. 31.) ఎద్దులకు బడ కొట్టి
పాలుకూర్చుట కొలగగ్గర.

కొలదివ్వ or **కొలదిము** *kōla-divre*. [Tel.]
n. A torch, వెలుగుకట్టలదివి.

కొలపాలపల్లె *kōla-pāla-chēttu*. [Tel.] n.
A sort of tree.

కొలపొమ్మ *kōla-pōmma*. [Tel.] n. The plant
called *Haemonites andrifolia*. పుష్పిపెద్ద,
అంజునల్ల.

కొలము *kōlamu*. [Tel.] n. A dance, danc-
ing. పన్నము. A pan, an earthen basin. (H.
ii. 12.) [Skt.] A float or raft తెప్ప. An
apple కలపండు. A hog పంది. కొలమునము
Pork. Kulah. iii. 127.

“అ కలకలంబులమున మినులకొట్టి
మమనాదినీరి కొలమునతీరు
కలకలంబులముల వెచ్చలకలం
సుపులికారె మహినింపగోపరతులు.”

A. iv. 135.

కొలముక్కి చెక్క *kōla-mukki-chekka*. [Tel.]
n. The plant called *Echites antidyse-*
terica. కలము.

కొలము *kōla-mu*. [Tel.] n. A species of
మ. (g. v.)

కొలము *kōl-mumu*. [Tel. కొల+ము.] n.
A Morris-dance in a ring in which
sticks are struck together in harmony.
Single stick is a so thus named.

కొలములము *kōla-halumu*. [Skt.] n. An
uproar, hubbub, buzz. Bloom, blaze of
beauty. పూలముల్లసి, లోలము. కొల-
ములు *kōla-haludu*. n. An uproarious
or noisy person; the trumpeter or
preacher of the day. BD. VI vi. 204

కొల కలా. [Tel.] adj. Big, great, huge
పెద్ద. కొలకలి or కొలకలి a royal tiger.
కొలకలిలు lofty banners. adv. Very.
మిక్కిలి. See కొలకలి.

కొల కలా. [Tel. from కొల.] n. Taking
కొలకలి. An affix, which turns verbs into
nouns. అధికొల usurpation. చొక్కొల
appliances. వెచ్చకొలకలి amiable nature.
Plu. కొల్ల. పుచ్చకొల్ల acceptings. వెచ్చ
కొల్ల minglings. ముచ్చకొల్ల lamentations.
కొల n. Plunder. కొల్ల. భార. భృ. iii.

కొలకాదు *kōla-kadu*. [Tel.] n. A bailiff.
కాదుకాదు. A sealbearer. ముచ్చమానిది. A
revenue-officer. An exciseman. ఏమిట
చెడి అధికారి, ముచ్చయొక్క. ముచ్చ.

కొలకొను or **కొలకొను** *kōla-kōnu*. [Tel.]
v. n. To recover, be cured, be remedied.
To come to good, become ripe. కేవలము,
నల్ల. అమరముకానిది నెలకొని కొలకొను
if I take oil I do not recover from it for
a month.

కొలకలి or **కొలకలి** *kōla-kali*. [Tel.] n.
Fighting face to face. కలికలికి యుద్ధము
కేవలము. Preparation for war or battle
యుద్ధమునకు కొలకలి *kālita-*
chēya. v. a. To encourage: to place in
battle array. కొలకలికలికలి, ఎచ్చరిక
ము. M. Salya i. 248. and i. 43. and i.
94. M. III. vii. 96.

కొలకలి or **కొలకలి** *kōla-kali*. [Tel.] v. p.
To be lost, ruined. చెడు, కలికలి. To lose
చొచ్చుకొను. To appear అనుచు Vayu.
ii. 51. M. II. v. 267. కొలకలి, lost,
worsted, lost చొచ్చుకొను. కొలకలి
or కొలకలి *kōla-kali*. n. Loss, depri-
vation. చొచ్చుకొను. Ruin కేలు.

కొలకలి or **కొలకలి** *kōla-kali*. [Tel.] v. a. To lose, ruin, chase away,
forfeit. కొలకలికొను lost చొచ్చుకొను
M. IV ii. 209

కొలుప *kōlu-pōru*. [Tel.] v. a. To lose.
“ఇక్కడ వినుటకొలుప.” BRY. ii. 177.
v. n. To be spoiled. కొలుకొలుకొలు.
kōlu-pōku. n. Losing. కొలుకొలుకొలు.

కొలుపలెను *kōlu-mōsangu*. [Tel. కొలు-
మొంగు.] v. n. To rave, rage, be furious.
కొలుపలెను, మొంగులెను. M. VII. v. 314;
IX. ii. 288; IX. i. 289.

కొలె *kōle*. [Tel.] n. Stubble, a stump of
corn. కొలుకొలెకొలె, కొలె.

కొలె *kōle*. [Tel.] (Postposition.) Since.
మొదలకొలె, నుండి. నుండికొలె ever since
that day.

కొలెము *kōlemmu*. [Tel. కొలు+ము.] n. Lit.
The long bone, that is, the spine or back
bone.

కొలె *kōle*. [Tel.] n. A man who is struck
with wonder. అద్భుతమొందినవాడు.

కొన or **కొన** *kōna*. [Tel.] n. A string, as
of pearls: వరు. A bunch of coral నుండ.
One step, grade, or remove, in a gene-
alogical table. A throat disease that at-
tacks children. The actual cautery or
burning with a hot iron. కొనకొన blister-
ed. కొనకొన కొనకొన the palm leaf is
blistered.

కొరి or **కొరి** *kōri*. [Tel.] n. A tube,
స్పృశ్య. An orifice, opening. A musket
కొరి. కేరి a pistol (కొ. వి. v.) A
bottle మట్టి. (కొ. iii.) A waterpipe కొరి
కొరి స్పృశ్యమృదు కేరి వినుకొరి. A
crucible మొన. (కొ. viii.) A flute.
మొన కొరి a nostril. కొరికొరి the gullat,
పుట్టకొరి the openings or mouths of a
white ant hill. కొరిపుండు a sinus or
opening in a boil: a corn on the foot.
కొరిపుండు pastiles of camphor. కొరి
కొరి a honey comb. కొరిపుండు round tiles
used in roofs, which are truncated and
bleeced cones. కొరికొరికొరి a mere
pack of lies.

కొరి or **కొరి** *kōri*. [Tel.] n. A certain
flowering shrub, *Galedupa Arbores*.
కొరికొరి, కొరికొరి, కొరికొరి. A. v. 146.
Manu. ii. 25.

కొరిదల *kōridala*. [Skt.] n. Skill. కొరిదల
నెరి skill in the use of the sword. T. ii. 40.
కొరిదు *kō-ridu*. n. A skillful or
wise man. A learned man. కొరిదుడు.

కొరిల or **కొరిల** *kōrila*. [Tel. కొ. god+కొ.
bones] n. A temple. కొరి, కొరి. The
Cushoo. కొరిల.

కొరి *kōri*. [Tel. for కొరి] v. కొరి, కేరి
కొరి. n. An imitative sound resembling
a cry. అద్భుతమొందిన స్వరము.

కొరిము *kōriramu*. [Tel.] n. Ambush.
కొరిపుల కొరిముకు కొరిపుల కొరి
యొంది.

“ఆ కొరిముకొరి కొరి కొరిముకొరి
కొరికొరికొరికొరికొరికొరికొరి
కొరికొరికొరికొరికొరికొరికొరి
కొరికొరికొరికొరికొరికొరికొరి.”
Swa. iii. 70.

కొరిము *kōriramu*. [Skt.] n. A repository,
receptacle, place: the inside. A sheath,
scabbard. కొరి. The cocoon or bag
containing the silk worm. An egg కొరి.
కొరి the silkworm. కొరికొరికొరిము
within the heart: at the bottom of one's
heart. కొరికొరి the scrotum.

కొరిము *kōriramu*. [Skt.] n. A plant named
Coilus Arabicus.

కొరిము *kōriramu*. [Skt.] adj. Lukewarm,
lupid. కొరికొరికొరి, కొరికొరికొరి.

కొరి or **కొరి** *kōra*. [Tel.] adj. Long. కొరి
మొన A pear-shaped pearl.

కొరిము or **కొరిము** *kōriramu*. [Tel. of
Kan. కొరి.] (Affix) For, on ac-
count of; in behalf of; కొరికొరిము on
its account కొరికొరి.

8⁴ 355a kōsaru [Tel.] n. A sort of rice.
Rox. ii, 205.

४१ सोन डालामु. [Skt.] n. The district
around Benares.

కోమల కంఠ. [Tel.] adj. Slanting, oblique, oblong. See కోప. కోమల కంఠ-గ. adv. Alant.

၆၂ ကော့. [Tel.] n. A distance of about two miles. ၆၃ ကော့. The exact or four koss is 6 or 10 miles.

काबु *kābu*, [Eng.] n. A cabbage. *Brassica Oleracea*. (Watts.) **काबु** *kābu* lettuce. **काबु** *kābu* cauliflower.

కొడ. [Cor. of Eng. 'Coast.'] n. A coast. కొడవడము the coasting trade.

కొహళము *kohalamu*. [Skt.] n. A kind of drum. కౌళము.

కొర్రా కుట్ర. [Tel.] n. A word expressing ridicule. మొర్రామొర్రా తెలుసుకొనకొనక
కొర్రా.

“ఇది కేవలం దళితుల హక్కు కాదు, సరిసేయు
సామాన్య జనుల హక్కు.”

అమృ. iv.

Le kan

For $\frac{1}{2}$ hour. [Tel] n. In composition, stands for $\frac{1}{2}$ or $\frac{1}{4}$ as $\frac{1}{2}$ or $\frac{1}{4}$.

రాజ్య or **రాజ్య** శ్రావణ కృంద్యం.
[Skt.] n. The name of an ancient family.

रक्षक or **रक्षक** *kauksikya-*
ma. [Skt.] n. A sword. **रक्षक** one
who carries a sword.

ᱫᱷᱟ or **ᱫᱷᱟ** kangili. [Tel. from **ᱫᱷᱟ**]
 n. The breast **ᱫᱷᱟ**. **ᱫᱷᱟ** to
 take in one's arms, to embrace. **ᱫᱷᱟ**
 or **ᱫᱷᱟ** kangilinta. n. To embrace.
ᱫᱷᱟ **ᱫᱷᱟ**. **ᱫᱷᱟ**, **ᱫᱷᱟ** or
ᱫᱷᱟ kangilinta. n. An embrace.
ᱫᱷᱟ.

కాకి or **కాకి** **కాకి**. [Tel.] n. A snake
of a fish. **కాకి**. Fish-eater, snake
కాకి.

♂ or ♀ kanzu. [Tel.] n. The Indian partridge. *Francolinus monticristatus*.

Talagān कर्तव्यान्म. [Skt. from तल + अङ्.] n. Crookedness, curliness as of arched locks of hair. तल्लगान्.

కను or కనుకు *kanu*. [Tel. and Tam.]
n. Cunning. Villain. (S. B.)

ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ *ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*. [*Shi. from ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*.]
 n. Glee, ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ. Strong desire, imagination. *ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*, *ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*, *ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*.
 The marriage thread or cord. *ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*, *ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*, *ᠰᠤᠭᠤᠰᠤᠨ*.

కృష్ణ-లహరి *kṛṣṇa-lahari*. [Hkt. from
 కృష్ణ-లహరి.] n. Eagerness, vehemence.
 విశిష్టత, కృష్ణ.

తాళం or తాళము *taḷam*. {Tel.} n. The waltz.
నడుము. The middle part of a bow.
సోలికము:

“చ. విద్యార్థుడు నిద్రాసరి ప్రతి
 త్రాగినాని కిదితే,
 విద్యార్థుడు నిద్రాసరిత్య
 నిద్రాసరి కలిగిండు.”

అను. 1.

Г-нъ Калъманъ. [Сл.] н. А. медаль
piece. 100.

కామరూపము. (Skt. from काम.)
n. Youth, bloom.

Tāṇḍa *taṇḍa*. [Sk.] n. Moonlight.
తాండా *taṇḍa* illustrations of
 Telugu, the name of a grammatical
 work.

Phra-khau-mo-dut. (Skt.) n. The club
or mass of Vishnu. **Phra-khau-mo** KH.

११६ कवरा. [Bkt.] n. Partaking to
the Kuru (K63) form

కం or కంతు kauru. [Tel.] n. Tint, hue, gleam; a luminous streak. పంపు కం.

కం or కంతు kaulu. [H.] n. A writing of assurance, agreement or engagement granted to the cultivator of the soil. A safe-guard or warrant to pass (as granted to an enemy.)

కంట్ట కంట్ట kaulu-dimma. [Tel.] n. A die or punch, used by goldsmiths, also called కంట్ట.

కంట్టకం kaulūgakanu. [Skt.] adj. Of a good parentage or high birth. మంత్రికంట్టకం.

కంట్టం or కంట్టం kaulūgamu. [Skt.] n. Skillfulness, dexterity. కంట్టం.

కంట్టం kaulūgamu. [Skt.] n. An owl. BD. vii. 1705.

కంట్టం kaulūgudu. [Skt.] n. A title of Indra: also of Viswamitra. కంట్టం an object wretch.

కంట్టం kaulūgumu. [Skt.] n. Silk, a silk cloth. కంట్టం.

కంట్టం kaulūgumu. [Skt.] n. A carbuncle. The breastplate or jewel worn at his breast by the god Vishnu. Metaphorically, gem or masterpiece, or the noblest thing. The "jewel" or middle ornament in a collar of knight-hood. కంట్టం the masterpiece of Monism (name of a book.)

క kra

కంట్ట kramu. [Tel.] adv. Aloud. కంట్ట.

కంట్ట kramu. [Tel.] n. A hole. కంట్ట. A lane &c. A court &c. A present taken to the intended bride by the bridegroom's party.

కంట్ట kramanama. [Skt.] n. Weeping &c. Shouting, howling. కంట్ట.

కంట్ట kramanama. [Skt.] n. Wept, cried, called out. కంట్ట, కంట్ట.

కంట్ట kramu. [Tel.] v. n. To sound, కంట్ట. To weep &c. n: Sound, noise. కంట్ట, కంట్ట. Groans, excess. కంట్ట. Thickness &c. Danger &c. ఎం. adj. Great, extreme, much. కంట్ట. Crowded as in a battle. కంట్ట. కంట్ట kramu-kona. v. n. To exceed; to be great. To spread, as clouds. To arise, as a noise or hubbub. కంట్ట, కంట్ట. కంట్ట kramuna. adv. Vastly, greatly. కంట్ట or కంట్ట kramuna. n. v. To sound, make a noise. కంట్ట, కంట్ట. కంట్ట kramuna n. A melee or close fight. కంట్ట.

కంట్ట kramu. [Tel.] n. A branch of dried thorns, a bramble. కంట్ట.

కంట్ట kramu. [Skt.] n. A saw. కంట్ట.

కంట్ట kramu. [Tel.] adj. Cruel. కంట్ట.

కంట్ట kramu. Same as కంట్ట to vomit.

కంట్ట kramu. [Tel.] n. Wish. కంట్ట. కంట్ట or కంట్ట kramu v. t. To surround. కంట్ట. (పం. iv.) కంట్ట kramu. (కంట్ట) adv. Suddenly; at once: కంట్ట. Entirely &c. Much &c. BD. vi. 1890. HK. v. 2.

కంట్ట kramu. [Skt.] n. Sacrifice, burnt offering. కంట్ట. కంట్ట kramu. n. The destroyer of Sacrifices; epithet of Siva. కంట్ట or కంట్ట kramu. n. Those who live on sacrifices, i. e., the gods. కంట్ట. కంట్ట kramu. n. Killing. కంట్ట.

కంట్ట kramu. [Tel.] adv. Rapidly, well, duly. At once, immediately. కంట్ట. Then, afterwards &c. Again &c.

కంట్ట kramu. [Skt.] n. Turning round. కంట్ట.

కను క్రాంతి

253

Yes, but

క్రమము *kramamu*. (Skt.) n. A series, an order, a line. A mode, a way, a course, a plan, a rule. Regularity, arrangement. ఈ క్రమము thus, in this order. క్రమక్రమముగా adv. One after another, in order, by degrees, day by day. క్రమశః *krama-shah*. adv. Gradually, in order. క్రమశ్శు *krama-shshu*. n. An exact, punctilious or precise man. క్రమ-లంకారము *krama-lankaramu*. n. Poetical description in natural order. క్రమించు *kramincha*. v. n. To elapse, pass by, as time: to depart, or pass away. అని క్రమించు. To occupy or spread over or extend to అని క్రమించు. క్రమేణ *kramēṇa*. adv. Successively, in due succession.

క్రమకము *kramukamu*. [Skt.] n. The
areca or betel nut tree, *stlk.*

కృణీకము *kramilakamu*. [Skt. cognate with Eng. Camel]. n. A camel. లోక.

క్రమము *krāmarāmu*. [Tel.] v. n. To turn, return, go back. **మరల**. **క్రమరేతు** or **క్రమరేతు** *krāmarāritu*. v. a. To turn, send back, recall. To revoke, annul, rescind. **నవల క్రమము**. **క్రమక** *krāmarā*. adv. Again. **క్రమరేలు** or **క్రమరేలు**. Same as క్రమము.

క్రమము. [Tel.] v. n. To spread.
 కలుగు, వ్యాపించు. To swell and expand.
 క్రమకము. *kramu-dala*. n. Spreading.
 కలుగు, వ్యాపించు. క్రమమున కలుగునట్లు
 కలుగు. క్రమకమున *kramu-dalanu*.
 n. Duplicity. కలుగునట్లు. క్రమము *kramu-*
mu-na, adv. Quickly. త్వరిత. "క్రమమున
 కలుగునట్లు." BD. v. 346.

క్రయము *krayanu.* [Skt.] n. Price. **ఋ.**
Purchase **వెలుపుకొనుట.** **కలకరము**
 the current price. **క్రయమేతము** to
 dispose of, to sell. **క్రయదము** the cost.
క్రయపత్రము or **క్రయపత్రి** a sale deed.
క్రయవిక్రయములు n. Buying and sell-

ing. క్రయకర్తకు one who buys and sells కేవలం, క్రయంకు to buy కను. క్రయకర్త a buyer కాదుకను. క్రయ్యము goods exposed for sale క్రయమనకు వరుసపడిన పనులు.

క్రమ్య క్రయ్య. (Tel.) n. A usual word,
 meaning, Krugudh or Krug to unite
 itself.

కొమ్మలు క్రొత్తు-పాడు. [Tel.] v. n. To be-
come dry, to dry up. జోడు.

క్రవ్యము *kravyamu*. [Skt.] n. Flesh, meat.
 కరాము. క్రవామము or క్రవామకము
kravāmadu. n. A cannibal, a carnivorous
 giant. వర్మకరాముడు అనువాడు. A Bah-
 shasa రాక్షసుడు.

ॐ hrā

తూట క్రాంతి. (Skt.) n. Turning. తూటలు,
కొడుగులు.

१३ Same as ११ beat. १४ Same as
 १५ to be hot. १६ Same as १७
 १८. १९ Same as १८.

Tāṁśa or **Tāṁśa krānuṅga**. [Tel.] n. The tree called *Galedupa Indica*; or *Dalbergia Arbores*. Roxb. in 239.

Spit *kraya*. [Tel.] v. n. To spit. (A. v. 132.) **Spit**. To rinse the mouth and spit out the water. **Spit**. To vomit. **Spit**.

ర or ర్రహ or ర్రహః *krā.*
n. The name of the letter R, ర్ర in a
conjunct letter as in ర్ర. Also a conver-
sational word used instead of ర్రహః.

Round. [Tel.] v. n. To wave, e.g., *ṛṇḍu*.
To turn round and round. At *ṛṇḍu*. To
spread about *ṛṇḍu*. To wander or roam
about *ṛṇḍu*. To move about *ṛṇḍu*. To
rejoice *ṛṇḍu*. To behave
sizee. To be long, oblong, or elongated.

“పాత కాలివ మోటువంటి కొరగానికడ” ము
పల్లవంధ్రులలో

క్రమమూర్తిగ్రహణమునకు ముందు
నీరసముగలదు

మొదలుపాడెనులు క్రింతములు
నొడిచియును,

మారెనుకొనెనుమనె నొకమగ్ని
యొకందుకొనినా.

V. P. ii. 143. iii. 25.

To shine, to be clear, to extend as a ray.
To hang, dangle, as a necklace A. v. 121.
BD. iv. 1589. ప్రకారము. క్రింతలె అ
క్రింతలె a woman who has beautiful
eyes.

క్రి

క్రిమ క్రిమ. [Tel.] adj. Vile. అపవిత్ర,
నీచమైన, క్షుద్రమైన. క్రిమకత్తన or
క్రిమకత్తన క్రిమ-danamu. n. Base-
ness. నీచత్వము, అపవిత్రము. Spite, cruelty.

"క్రి క్రిమమందును నిధిమను
వదిలివదిలియును నొకరినొకరు
క్రిమకత్తనమున
క్రిమకత్తనముననున్నా."

B. X.

క్రిమ or క్రిమ క్రిమ. n. a low
fellow. క్రిమ, అపవిత్ర.

క్రిమ క్రిందు. [Tel.] n. The part below.
అపభాగము. The past time. క్రిమము.
క్రిమ క్రిమ or the last month క్రిమ క్రిమ.
క్రిమకత్తన the following words: క్రిమ
or క్రిమకత్తన క్రింద. n. Head down-
wards క్రిమకత్తన. క్రిమమను to go to the
bottom అడుగుకొను. క్రిమమను to raise
to go to the bottom. To disrespect
నీచమును.

క్రిక్రి క్రిక్రి. [Tel.] n. An enconium. అప్పు
నాకు, క్రిమ.

క్రిక్రి క్రిక్రి. [Tel.] n. To crowd, to be crowded. ఎక్కువ
వచ్చును. క్రిక్రి క్రిమ to cause to be
crowded క్రిమకత్తనము. క్రిక్రి
క్రిక్రి. n. Closeness. క్రిమ.

క్రిమ క్రిమ. [Skt.] n. An insect, a worm,
an animalcule. క్రిమ.

క్రిమ క్రిమ. [Skt.] n. Doing. చేయుట.
Act, action. మన. Manner విధులు. Use,
advantage, means, an expedient, a con-
trivance ఉపాయము. A verb. క్రిమము.
Rite, ordinance, ceremony, obsequies,
క్రిమ. Medical treatment or practice
విధి. Fact, truth, utility, effect.
క్రిమ క్రిమ the result. క్రిమము the
matter in question, the point on which
the thing hinges, a word to the purpose.
adv. Like, similar to. విధమున, అనుకూల,
క్రిమమను క్రిమ-కృతుడు. n. A man
of diligence. విధమున పనిచేయువాడు.

క్రిమ క్రిమ. [Tel.] v. n. To grow lean.
క్రిమము.

"క్రిమమనుకొనినొకరినొకరు
క్రిమకత్తనముననున్నా"

భా. 10 పా. ౧౦.

క్రి

క్రి. [Tel.] In compounds, is a con-
tracted form of క్రిమ. క్రిమ-క్రి. kri-
chudki. n. A downcast glance. క్రిమ
చూపు.

క్రి క్రి. [Skt.] n. Play, sport, enjoy-
ment. ఆనందము, విహారము. Disgrace క్రిమ.

క్రి క్రి. n. A name of Arjuna. క్రిమ or
అర్జునుడు. క్రిమ క్రిమ. v. n. To
sport. ఆనందించు.

క్రి క్రి. [Gk.] n. Christ.

క్రి

క్రిమ క్రిమ. [Tel.] v. n. To sink, to
drown. మునుగు. To set అమలు. To die
కచ్చు. n. A plunge, the act of drowning,
immersion. మునుగు. క్రిమ, sun-set.
క్రిమ to give a plunge. క్రిమ
క్రిమ. v. n. To dip, wash, steep.

క్రంక kṛaṅga

335

క్ర క్ర

క్రంక or క్రంకము or క్రంకియ kṛaṅga.
v. n. To be bent. క్రింద పడెను. To go down.
పడినది.

క్రమ్మ Same as కమ్మ. (q. v.).

క్రద్ధ kṛuddha. [Skt.] n. Anger. కోపము.
క్రద్ధుడు kṛuddhamu. adj. Wrathful.
కోపముగల. క్రద్ధుడు kṛuddhudu. n.
A wrathful man.

క్రమ్మరు or క్రమ్మర్లు or క్రమ్మరులు
kṛammaru. [Tel.] v. n. To wander.
చలించు, తిరుగు.

క్రమ్మ or క్రమ్మ kṛammu. [Tel.] n. To butt.
ఘటించు. క్రమ్మ or క్రమ్మడు
kṛammudu. n. Butting. ఘటించువాడు.
క్రమ్మడుడు kṛammaduḍu. v. n. To be
butted. పొరుచు. క్రమ్మరుడు kṛammul-
adu. v. n. To butt each other. క్రమ్మ
ఘటించు.

క్రమ్మ kṛammu. [Tel.] v. n. To grow
lean. క్రిందు. To retreat క్రిందకు.
క్రమింపు kṛamiṁpu. v. n. To faint,
perish, fail. క్రిందపడెను, క్రిందపడు. Hari
vamsa. Purā. IX. 124. A. vi. 12.

క్రల్ల or క్రల్ల kṛalla. [Tel.] v. n. To rot
కల్లెడు. To grieve or pine కడుగు. కడు
పుడు. క్రల్లండు to pine away. క్రల్లండు
kṛallaginda. n. Pining away. కడుగుడు
పుడు. క్రల్లండు or కల్లండు an enormous
wretch. కల్లండును క్రల్లండును మధ్యనున్న
వాడు.

క్రా kru

క్రాకము kṛākamu. [Skt.] adj. Cruel,
wicked. క్రూరు, క్రూరు. Terrible, feroci-
ous, కఠిన, కఠిన. Hard, stern. క్రూరు
క్రాకము wickedness or cruel nature.
క్రాకం an ill started day. A. v. 116.
క్రాకముడు kṛākaṁmu. n. A wild
beast. క్రూరు kṛāru. adj. Sharp కఠిన.
క్రాకము kṛākaṁ. n. A hard or cruel
man. కఠినమనిషుడు.

క్ర క్ర

క్ర kṛ. In composition, is short for క్ర
as క్రమ్మ. (q. v.)

క్రవరము or క్రవర kṛaṁ-ṣaramu.
[Skt.] n. A note, voice, sound: the
voice of a bird. A ringing, jangling,
creaking sound. R. ii. 103. T. v. 49.

క్రగము kṛaṁ-gammu. [Tel. క్ర+గము.] n.
The outer corner of the eye. పొయ్యి,
కరము. క్రగము kṛaṁ-gam. v. n. Askance,
with a sidelong glance.

క్రగము kṛaṁ-gam. [Tel. క్ర+గము.] n. The
tip of the hand పచ్చెము.

క్రగ or క్రగము kṛaṁ. [Tel.] v. n.
To make a noise in clearing the throat.
కల్లండు కల్లండు కల్లండు. To be agitated
కల్లండు.

"Y. క్రమకర్మములు"

మరియు క్రమకర్మములు. Y. ii.
పా. iii.

క్రది kṛadi. [Tel.] n. A kind of red rice.
కల్లండు కల్లండు

క్రది or క్రది kṛadi. [Tel.] v. n. To step or move
aside కల్లండు (క్ర. క్ర. i.) v. t. To
disregard. కల్లండు కల్లండు (క్ర. క్ర. ii.
and E. v.)

క్రది kṛadi. [Tel.] n. A high place, a
high situation. కల్లండు. (E. v. ii.)

క్రది or క్రది kṛadi. Same as క్రది.

క్రది kṛadi. [Tel. క్ర+ది.] v. n.
To wear away the bank. కల్లండు.

"Y. క్రమకర్మములు. Y. ii. 103."

పా. iii.

క్రది kṛadi. [Tel.] n. A call. కల్లండు. Also,
the top of a mountain కల్లండు. The
knot of a woman's jacket.

క్రయ kṛaya

336

క్రమ krama

క్రయము kṛayamu. [Skt. from క్రయము.]
adj. That which can be purchased,
purchaseable క్రయ్యదీ క్రయదీన.

క్రయో kṛyō. [Tel.] n. A noise made in
driving away anything. క్రయకాండలు
యందు భయ్యకరము.

క్రల్లు krellu. [Tel.] n. Leaps, skips.
కోతలు, పరుగులు. Pride ఉన్నతి. **క్రల్లక**
krellu-ga. adv. At once. వెనువెంట.
క్రల్లవాలు or **క్రల్లకుడు krellu-dāṣu.** v.
n. To bound, to leap ఎదిరితడు, కోతలిడు.
"నల్లపలక్రల్లవాలుడు." BRK. 552. **క్రల్లు**
బు krellubhu. (క్రల్లు+ఉబ్బు) v. n. To
excel, to be proud. అకరియించు. (కా. v.)

క్రేవ kṛēva. [Tel.] n. A side. పైపు,
పార్శ్వము.

క్రేవక or **క్రేవక kṛēvaka.** [Tel.] adv.
Shriekingly, suddenly aloud. అకరియించు,
కీకరిం.

క్రై krai

క్రై or **క్రై** or **క్రయము kṛaiḷu.** [Tel.] n.
Threshing and measuring grain. గ్రాన్య
మును నూచు కొలుచుట. **క్రైలువారి** or **క్రై**
వారు kṛaiḷu-dāru. n. An officer who
superintends the threshing and measur-
ing of grain. కయలకేయల అకా.

క్రైస్తవుడు [Gk.] n. A Christian. క్రైస్తవమతము.

క్రొ kro

క్రొ kro. [Tel.] adj. The word క్రొత్త is
contracted into క్రొ in compounds and
the following hard or soft consonants in
Telugu words are doubled as క్రొక్రొత్త
(క్రొత్త+కత్త), క్రొక్రొత్త (క్రొత్త+కాత్త),
క్రొక్రొత్త (క్రొత్త+కాత్త), క్రొక్రొత్త (క్రొత్త+
కాత్త), క్రొక్రొత్త. క్రొక్రొత్త, క్రొక్రొత్త
క్రొత్త, క్రొక్రొత్త. క్రొక్రొత్త, క్రొక్రొత్త.
క్రొక్రొత్త, క్రొక్రొత్త, క్రొక్రొత్త. &c. In some
cases, this change is made even when a

Skt. word follows, as క్రొక్రొత్తము (శ.
iii.) In some cases, again, when a hard
consonant follows, క్రొత్త is contracted
into క్రొ where the క్క stands for
the letter క but the succeeding conso-
nant is not doubled but changed into a
soft one, as క్రొమ్మ, క్రొమ్మెత్త, క్రొ
మ్మ, క్రొమ్మెత్త, క్రొమ్మ, &c.

క్రొమ్మ Same as క్రొమ్మ. **క్రొమ్మ** Same as
క్రొమ్మ.

క్రొక్రొత్తము kṛok-kṛatṭamu. [Tel.] n. Cock
crowing. కీకరిం.

క్రొక్రొత్త kṛok-kṛatṭu. [Tel. క్రొత్త+కాత్త]
n. New season. **క్రొక్రొత్తముడు**
kṛokkṛatṭu-maḍu. n. Brilliant lightning.
See under క్రొ.

క్రొత్త or **క్రొత్త kṛatṭu.** [Tel.] adj. New.
నూతనము, అకరియము. See under క్రొ.

క్రొత్తము or **క్రొత్తము kṛatṭamu.**
[Tel.] n. A battlement. కోటము.

క్రొత్త kṛatṭu. [Tel.] n. A chaste
woman. పతివ్రత.

క్రొత్తము kṛatṭu-muttu. [Tel.] n. Fresh
spun thread. క్రొత్తము. నూతనము.

క్రొత్త kṛon-nāḍu. [Tel. క్రొత్త+నాడ్]
n. New fibre.

క్రొత్త kṛob-barāpa. [Tel.] n. A new bed.
కొత్తము. Bahulās. 5. 162.

క్రొత్త kṛom-muttu. [Tel.] v. n. To
excel. వికరిం. See under క్రొ.

క్రొమ్మ kṛommu. [Tel.] n. A shrub,
Lawsonia spuesu. The nail-dye plant.
కొమ్మ.

క్రొమ్మ kṛom-mudi. [Tel.] n. A fresh
knot. కొత్తము. See under క్రొ.

క్రొమ్మ kṛom-merru. [Tel.] n. Fresh
brilliance. కొత్తము. See under క్రొ.

క్రూర kṛūra

237

క్రూర kṛūra

క్రూర kṛūra. [Tel.] adj. Re-sharpened, newly-sharpened, bright, keen. See or క్రూర.

క్రూరము kṛūra-idamu. [Tel. క్రూర+ఇదు.] n. An evil deed. చూరము. Freshness. See under క్రూర.

క్రూర kṛūra-viri. [Tel.] n. A young blossom. క్రూరము. See under క్రూర.

క్రూర or క్రూర kṛūra. [Tel.] v. n. To become fat or proud. చూరము. n. Fatness, pride. చూరము. క్రూరము to become fat or proud. చూరము.

క్రూర kṛūra. [Tel.] n. Fair tresses (a poetical phrase for క్రూర.)

క్ర kṛ

క్ర kṛ. [Skt.] n. The middle of the trunk. చూరము. The lap క్రూర.

క్ర kṛ. The breast క్రూర. A pig's ear. "చూరము క్రూరము" చూరము క్రూరము. "Amuk. i. G. క్రూరము kṛūra-patram. n. A supplement, codicil, postscript, leaf inserted. క్రూరము kṛūra-ada. v. t. To butt with horns. క్రూరము క్రూరము. To dig up the earth with the snout చూరము క్రూరము. To sprinkle dust on చూరము క్రూరము క్రూరము. క్రూరము kṛūra-karammu. n. The act of putting things together into one. చూరము. Abridgment చూరము. Sifting: careful investigation; comparing, balancing facts. చూరము. క్రూరము kṛūra-karintu. v. a. To abridge or shorten. To sift, prove, criticise. To take a general view of a subject.

క్రూర kṛūra. [Tel.] n. A monkey. క్రూర.

క్రూర kṛūra. [Skt.] n. Wrath, anger. క్రూరము. క్రూరము kṛūra-madu. n. A passionate man. క్రూరము క్రూరము. క్రూర an angry woman. Also, name of a year. క్రూర kṛūra. n. A passionate

person. క్రూరము. Also, name of a year. క్రూర to get angry క్రూర.

క్రూర kṛūra. [Tel.] v. t. To stretch out cunningly. చూరము క్రూరము. (క్రూర. vi.)

క్రూర kṛūra-galsu. [Tel.] n. The ichneumon plant, which is supposed to furnish the mungoose with an antidote when bitten by a snake. (Ophioxylon) చూరము.

క్రూర kṛūra. [Tel.] v. a. To enjoy. చూరము. To eat or to drink చూరము. క్రూర. To swallow చూరము. To take చూరము. n. A tube. క్రూర. క్రూరము or క్రూర kṛūra. v. n. To cry. చూరము. To make a noise; to sound చూరము. To cause to eat, drink or enjoy క్రూరము.

క్రూర kṛūra. [Tel.] n. A string of beads. చూరము.

క్రూర or క్రూర kṛūra. [Tel.] n. A hollow tube. చూరము. A gun, musket or pistol చూరము. A bottle చూరము. An underground sluice చూరము. A crucible చూరము. A flute. చూరము. The plant termed Gukdapa arborea. చూరము.

క్రూర Samu as క్రూర.

క్రూర or క్రూర kṛūra. [Skt.] n. A plant named Costus Arabicus. చూరము చూరము.

క్రూర kṛūra. [Skt.] n. A fox. చూరము.

క్ర kṛ

క్రూర kṛūra. [Skt.] n. A kind of heron, ardea jaculator, described in Hindu literature as a type of connubial constancy. Name of a certain mountain and island.

క్రూర kṛūra. [Skt. from క్రూర.] n. Cruelty. చూరము.

కల kama

388

కల kama

కల kama

కల or కలము kalamu. [Skt.] n. Exhaustion. కలము, బలము.

కల kama

కలము kalamu. [Skt.] adj. Languid, wearied. బలము. కల కలము. n. Weariness. బలము.

కలము kalamu. [Skt.] adj. Wearied, exhausted. బలము. P. iv. 331.

కల kama

కలము kalamu. [Skt.] adj. Moist, wet. బలము. బలము ever moist.

కల kama. [Skt.] n. Intricacy, a puzzle, inconsistency, hardship. కలము adj. Intricate, hard, puzzling. కలము or బలము. Forced, unnatural, as a sense. Difficult కలము.

కల kama

కల kalamu. [Skt.] n. The neuter gender. కలము.

కల kama

కల kalamu. [for Skt. కలము.] adj. Brief, contracted, short. కలము. Settled, determined. కలము. "కలము" A. v. 154. కలము kama-kalamu. n. A contraction or abbreviation.

కల kama

కల kalamu. [Skt.] n. Wet. బలము.

కల kalamu. [Skt.] n. Affliction, distress. కలము.

కల kama

కల kama. [Skt.] adv. Where? కలము! "కలము కలము? కలము కలము!" Where is the race descended from the Sun, and where is my weak wit? Where the comparison!

కల kama or కల kama. [Skt.] adv. Here and there, occasionally, sometimes, a little, some. కలము adj. Trifling. Petty, slight. కలము kama kama-ga. adv. Rarely, occasionally.

కల kama or కల kama or కల kama kalamu. [Skt.] n. A musical note, sound, tone. కలము.

కల kama

కల kama. The letter ksh. (The sound of this letter is said to vary between ksh and tsh and therefore all native authorities class it as the final letter of the alphabet.)

కల kama. [Skt.] n. A patient man. కలము.

కల kama. [Skt.] n. Night. కలము. P. i. 302. కలము kama-kama. n. An astrologer. కలము.

కల kama. [Skt.] n. A moment, an instant. కలము. A least. కలము. కలము. M. I. i. 147. కలము half a second, for awhile. కలము kama-prabhu. n. A momentary look. కలము. కలము kama-bhan-guramu. adj. Frail, perishing, mortal. కలము. "కలము కలము కలము" (KP. iii. 60.) woman's patience is but momentary. కలము kama-guramu. v. t. To stop for a moment. కలము. To invite for meals. కలము.

కల kama. [Skt.] adj. Bitten, hurt. కలము. n. A wound, a sore, a hurt. కలము. కలము. కలము kama-tajamu. (Lit. Produced from a wound.)

4.6 *hanna*

129

Abstract

n. Blood. *shu*, *shu*. *shu* *shu*. n.
A wound, *shu*. Mischief, harm,
damage. *shu*, *shu*.

കു kshatta. (Sk. from क्षा.) n. A character, trait.

കുടുംബ *kshatriya*. [Skt. lit. One who strikes;] adj. Appertaining to the Kshatriya caste; lordly. **വട** *കുടുംബ* or *കുടുംബ* n. A baroness: a woman of the military caste. **കുടുംബ**, **വട**.

க. ச. சிவசாமி K. S. Sivaraman. B. A. baron,
one belonging to the military caste: ௪-௩

రాఘ. Raghu Vamsam, ii. 48. రాఘవ కుట్ర-కుటుంబ. n. The knightly order, the regal or military caste. రాఘ

శత్రుబంధుడు kshatru-bandhuvu. n.
(One related to a Kshatriya (used as a
term of reproach.) శత్రువు kshatruvuu.
n. The enemy. ౧౭౭౩.

കുട *kṣhapa*. [Sk.] n. Night. ഞ്ഞു. A. v.
 36. കുട-കുട *kṣhapa-kāṇḍu*. n. The
 moon. നാലു.

~~Śāstra~~ śāpamta. [Skt.] n. A Budd-
hist. ཤཱུམ་པ་

క్షమకు *kshamaku*. [Sk.] n. Patience. **క్షమకు** *kshamaku*. The earth. **క్షమకు** *kshamaku*. adj. Able, adequate, fit, appropriate. **క్షమకు** *kshamaku*. n. Examination. **క్షమకు** *kshamaku*. (for **క్షమకు** *kshamaku*) n. Pacifying, softening. **క్షమకు** *kshamaku*. n. To put up with. **క్షమకు** *kshamaku*. To pardon. **క్షమకు** *kshamaku*. M. VII. v. 122. **క్షమకు** *kshamaku*. n. One who is able. **క్షమకు** *kshamaku*.

కషాయము *kshayamu.* [Skt.] n. Decrease, perishing, wasting, consumption. **శీతకషాయము.** శక్తిహీనకషాయము, క్షయరోగము, అరుగులెచ్చలు. **క్షయరోగము** *kshaya-rōgamu.* n. Consumption, Phthisis. **క్షయించు** *kshajintu.* v. n. To diminish, waste, want. **క్షయము,** రుగ్గు.

Scirpus kakaritoma. [Sét.] adj. Oared,
dropped, blowing. 1704, 1705.

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

కౌట కిరణి. [Shi.] n. Endurance
patience. సహనము, క్షమ, ఏర్ప.

கேள்வன or கேள்வன காதிரண.
[Ekt. from கேள்வன.] n. The duty of a
military man. கேள்வனா.

కష్టము *kashṭam*. [Sk.] n. A famine, scarcity of provisions. కష్ట, కష్టము. adj. Slender, slim, emaciated. కష్టము, కష్టము, కష్టము.

කහරුකැමු. [Skt.] n. An un-
blown flower or a raw fruit. **කහරුකැමු,**
කහරුකැමු.

கரகம் *karakamu*. [Skt.] n. Salt, salt-
ness. உப்பு, உப்பு. Aikali, soda or potash.
Hotness. *வரகம்*. Ashes *ஓசம்*.

洗滌 or 洗濯 *tsak'itama*.
 [Skt.] 2. Cleansing, washing, rinsing.
 洗濯 *tsak'itama*, adj.
 Washed. 洗濯.

S. kabi

౧౦ kahliti. [Skt.] n. The earth; a house; an abode. కహితి, నివాసము. Loss, wane, destruction. నాశము, పతనము N. i. 44.

А. А. Боровицкий калити-броду. н. А. Боровицкий.

శ్రీరామ. Vish. ii. 919. శ్రీరామ
kshiti-dharamu. n. A mountain. శ్రీరామ.
N. D. ii. 505. శ్రీరామ kshiti-pati. n. A
king. శ్రీరామ.

കിഴക്കു kahiṭṭamu. [Skt.] adj. Sent, thrown, flung, cast, placed. Distracted, mad. ശ്രീ
 ഗുപ്ത, ശ്രീയുദ്ധ, കേയുദ്ധ, അനുദ്ധ, ദുരി.

కడు *kahipramu*. [Skt.] adj. Quick, rapid, swift. కడుగడ, కడుగడ, పడినది. adv. Quickly, speedily. కడుగ.

శ్రీ kashī

శీలము *kashinamu.* [Skt.] adj. Wasted, emaciated, decayed, exhausted, slender, thin. శీలించిన, శీలమైన, కృశించిన, నశించిన.

శుభిరసానః an elephant which is emaciated in its rut. **శీలశక్త్యుత్తరం** విశంభి when their stock of merit [enjoyed by good men] is exhausted, they drop [in the shape of falling stars] again into mortal life. **శీలశక్తులు** those whose merit is exhausted. **అశీల** undiminished. Vasu i. 7. **శీలము** n. Decline, decay, decrease. శీలము, తగ్గు. అశీలము the decline of one's age. భవశీలము decrease of wealth.

శీలం or **శీల** త్వము *kashitva.* n. Slenderness, thinness, emaciation, decay. కృశ్యత్వము, నశము. **శీలించు** *kashintu.* v. n. To be wasted, emaciated, decayed. కృశించు, నశిల్లు, నశించు. శీలము.

శీలము *kashinamu.* [Skt.] n. He who is intoxicated. మరలించువాడు, కొద్దివినాడు.

శీరము *kshiramu.* [Skt.] n. Milk. పాలు. The milky sap of plants. శీరము మొదలైన నాటిపాలు Water శీరము. **శీరాన్నము** rice and milk boiled together. పండ్లన్నము. **శీరాదకావ్యాయ** intimate union as milk and water mixed with each other. నీళ్లు పాలు కలిపినట్లు ఒక్కటిగా కలిసి యుండు భవ్యము. నాలు **శీరాదకావ్యాయుగా** మన్నాన they are intimately associated or related. **శీరాధి** or **శీరాగరము** *kshiradhi.* n. The sea of milk పాలము ప్రము. **శీరాధి** the goddess who sprung from this sea, i. e., Lakshmi. శ్రీ.

శ్రీ kshu

శీలము *kshinumu.* [Skt.] adj. Bruised, pounded. మరలమైన, మరలమైన, మరలమైన. Exercised, practised, skilful. అభివృద్ధిమైన, విశ్లమైన.

శీలము *kashinumu.* [Skt.] n. Snoozing. శుప్తి.

శీలము *kashitva.* [Skt.] n. Hunger, appetite. ఆకలి. శీలముపాలు hunger and thirst.

శీలము *kashitramu.* [Skt.] adj. Small, little, insignificant, mean, base, sordid. Petty, low, vulgar. ముచ్చటైన, అల్పమైన, కుచ్చటైన. **శీలము** an inferior art. **శీలము** petty troubles. **శీలము** n. Slander, a tale, calumny. కొరకము. **శీలము** ముండుచెప్ప or **శీలము** చెప్ప to tell tales. **శీలము** **శీలము** చెప్పమన్నాడు he is plotting against me. **శీలము** *kashitramu.* n. A mean wretch. అల్పము.

శీలము *kashitva.* [Skt.] n. Hunger, appetite. ఆకలి, శుక్తి. **శీలము** **శీలము** *kashitva-turudu.* n. He who is hungry, famished or voracious. ఆకలిగొన్నవాడు. **శీలము** **శీలము** *kashitva-lamu.* adj. Hungry. ఆకలిగొన్న.

శీలము *kashitvam.* [Tel.] adj. Agitated, stirred, disturbed, affected. కలకలము, కలకలము, కలకలము, వాక్యములు. **శీలము** **శీలము** one who is troubled in mind.

శీలము *kshurapamu.* [Skt.] n. A crescent shaped arrow.

శీలము or **శీలము** *kshuramu.* [Skt.] n. A razor, ముండుకత్తి. A knife. **శీలము** *kshuri.* n. A barber, ముండువాడు.

శీలము *kshulakamu.* [Skt.] adj. Little, small, low, vile, mean, insignificant. అల్పమైన, ముచ్చటైన, నష్టపాటి, విచిత్రమైన, నీలమైన. **శీలము** *kshulakadu.* n. A mean man, a wretch. అల్పము. నీలము.

శ్రీ kshe

శీలము *kshetramu.* [Skt.] n. A field. విశ్రామము. A place, a spot శ్రీలము. The body శ్రీలము. A wife శ్రీలము. A sacred spot, a place of pilgrimage శ్రీలము. Starvation శ్రీ. (this meaning is peculiar

to Telugu.) కౌశల కౌశలమునందును
he was starving all yesterday. కౌశలము
తెలుగు to starve. కౌశలగ్రామము kashala-
gram. n. Mensuration. కౌశలము
kashalagrantha. n. The soul. కౌశల, భర్త. A
husbandman. కాశాలము. A. ii. 100. కౌశల
కౌశలము kashala-pala. n. An inferior
manifestation or terrific form of Siva.
కౌశలము. "కౌశలమును కౌశలమును కౌశలమును
కౌశలమును కౌశలమును." A. ii. 55. కౌశల
కౌశల a cultivator కౌశల కౌశలమును.

కౌశలము kashalanamu. [Skt.] n. Encour-
agement. కౌశలము. కౌశల kashala.
n. An ear, a net, a fishing net. కౌశలము
కౌశల, కౌశల.

కౌశలము kashalanu. [Skt.] n. Scattering,
dismissing, rejection. కౌశలము. Disre-
spect, contempt. కౌశలము, కౌశల. Delay,
passing time. కౌశలము. Encouraging
కౌశలము. In astronomy, the comple-
ment, or sum added to make up a certain
number. "A constant number to be
added in certain computations to fit a
given epoch." Warren, 363, A. v. 154.

కౌశలము kashalanu. [Skt.] adj. Happy,
well, in good health, prosperous, safe.
కౌశలము, కౌశలము, కౌశలము, కౌశలము
కౌశల, కౌశలము. n. Good fortune, welfare,
happiness, health, safety. Bliss. A safe
for money. కౌశలము, కౌశలము, కౌశలము,
కౌశలము కౌశలము. కౌశలమును కౌశలము
కౌశలము to enquire after a person's wel-
fare. కౌశలమును కౌశలము to be happy or well.
కౌశలమును or కౌశలము kashalanu.
n. A benefactor కౌశలమును. కౌశలము
కౌశలము kashala-karamu. adj. Auspici-
ous, salutary, beneficial, advantageous.
కౌశలము, కౌశలము. కౌశలము
కౌశల kashala-karamu. n. The rice
provided for a journey. కౌశలము. కౌశలము
"కౌశలమును కౌశలము కౌశలము కౌశలము
కౌశలము." A. ii. 111.

కౌశల kashala

కౌశల kashala. [Skt.] n. The earth. కౌశల.

కౌశల kashalanu. [Skt.] n. Powder, any
thing in a pulverized state. కౌశలము,
కౌశలము, కౌశల. "కౌశలమును కౌశలమును
కౌశలము." A. iv. 194.

కౌశల kashala. [Skt.] n. Grief, sorrow; dis-
tress. కౌశలము, కౌశలము. Agitation, vex,
shaking. కౌశలము, కౌశలము, కౌశలము
కౌశల, కౌశలము trouble of mind. N. ix. 48.

కౌశల kashalanu. v. n. To be dis-
tressed, to grieve or be sorrowful కౌశలము,
కౌశలము. N. viii. 181. కౌశలము kashala-
kashalanu. adj. Agitated. కౌశలము.

కౌశల kashala

కౌశల kashalanu. [Skt.] n. Honey.
కౌశల. Water కౌశల.

కౌశల kashalanu. [Skt.] n. Linen cloth.
కౌశల. కౌశలమును కౌశలమును, కౌశలము
కౌశల, కౌశలమును. Woven silk. A room
on the top of the gate of a fort. కౌశల
కౌశలమును. H. iii. 85. Vayu. iii. 294.

కౌశల kashalanu. [Skt.] n. Shaving.
కౌశలము, కౌశలము. కౌశలము kashala-
kashala. n. A barber. కౌశలము, కౌశల.

కౌశల kashala

కౌశల kashala. [Skt.] n. The earth. కౌశల.

కౌశల kashala-janu. n. A tree. కౌశలము.

కౌశల kashala-dharanu. n. A moun-
tain. కౌశలము. కౌశల kashala-pati. n. A

king. కాశల. కౌశల kashala-bhaktu. n.

A king, a prince. A mountain. కాశల.

కౌశల. కౌశల kashala-kashala. n. A

king. కాశల. G. v. 50. కౌశల kashala

suradu. n. A Brahmin. కాశలము. UB

6. 149.

శ్రీ kshvē

శ్రీక. శ్రీడికమ or శ్రీకేతమ kshirāda.
[Skt.] n. The roaring of a lion. A war
whoop, a battle cry. వీరహాదము, కరాడు
దరి యిది పెదహాదము. T. v. 25.

శ్రీకమ or శ్రీకేతము kshetramu. [Skt.]
n. Venom, poison. విషము. శ్రీకహరి హైవ
counteracting poison. శ్రీకేత kshetis. n.
A serpent. పాపం.

ఖ kha

ఖ The letter kh. The secondary or sub-
junct form is also ఖ. n. The sky. లా-
కము. See ఖము.

ఖం or కం khang. [Anuk.] n. Tinkling.
లాహమును కొట్టువపుడు కంకం శబ్దం. ఖంక
ము or కంకము khang-m-mu. v. n.
To sound, resound as a bell.

ఖంజము khangamu. [Skt.] adj. Lame, cri-
pled, limping. కంజ.

ఖంజము khangjanamu. [Skt.] n. A wagtail.
కంజకెట్ట.

ఖంజి khangari. [Skt.] n. A kind of drum.
కంజగంకము. భా. iv.

ఖంజిము khangaritam. [Skt.] n. A wag-
tail.

ఖం khandā. [Skt.] n. A paragraph in the
Vedas on marriage ceremonies. ఖంధా
వేదప్రతిపాదకగ్రంథము. A. vi. 89.

ఖంధము khandanamu. [Skt. from ఖ-
to cut] n. Breaking, dividing, cutting,
reducing to pieces. చంధము. Slaying,
smiting, destroying, annihilating. Refut-
ing. Rebellion, opposition. Criticism.
ఖంధము khandanudu. n. A slayer, a
smiter. ఖంధము khandanu. n. A
piece, part, fragment, portion. A chapter,
a section. A country, a district, a divi-
sion. ఉత్తరఖంధము the Northern Division.
ఖంధమందిరము (L. XIII. 32.) శివేశ్వరము,

శివేశ్వరము. ఖంధేశ్వర khandā-sai
kara. n. Lump sugar. ఖంధేశి khandā
sasi. n. The moon when less than full
the half moon or crescent. ఖంధ
khandā. n. A cross handled dagger
కంధాశస్త్ర, పెద్దశస్త్ర. In poetry కంధేశ్వరము
he whose dagger is a blossom, i. e., the
god of love. ఖంధి khandi. n. The mea-
sure called a Kandy. ఖంధి. ఖంధించు
khandinsu. v. t. To cut to pieces, sever,
divide, take to pieces, dissect. To tear or
break off. To reject, confute, refute. To
criticise, to test. To decide, settle, deter-
mine. ఖంధించు khandinsu. n. A settle-
ment, a bargain. ఖంధించుట to settle
bargain, to bargain, to settle. ఖంధిం
ఖంధిం khandika. n. A grange or farm
house. A lot of land, or portion of
village, granted free of rent or on
favourable lease. ఖంధించు khanditamu
adj. Severed, cut, divided. నిఖంధి
Decided, certain, strict. Absolute, down
right. ఖంధించు decidedly, positively
strictly. ఖంధించుట a decisive answer.
ఖంధించుట khanditamu. adj
Dashed to pieces. M. VII. iv. 306
ఖంధించు khandinduru. n. The
half moon or crescent. ఖంధి. ఖంధి
ఖంధించు he who wears a crescent
as his crest, i. e., Siva.

ఖం or కం khamu. [Skt.] n. The sky
లాకము. The heavens. ఖంధము.

ఖంము khamu. [Skt. ఖ+క=that which
goes on the sky.] n. A bird. An arrow.
ఖంధిము khangaradu. n. Lt. the
Lord of birds, i. e., the eagle. ఖంధిము.

ఖంధము khacharnu. [Skt. ఖ=sky, and
చ= moving.] n. The air, a cloud, a bird
&c. ఖంధము. khacharnu. n. A demigod
దేవుడు. The sun కంధము.

ఖంధి or ఖంధించు khachinsu. [Skt.
v. s. To set precious stones. కంధ-
చాదు.

ಕರ್ ಕಾಜಾ

343

ಕರ್ ಕಾರ್ಪಾ

“ಕ. ಕರೋರೋರೋರೋ”

ಕರೋರೋರೋರೋ, ಕರೋರೋರೋರೋ.”

ಕರ. ಕರೈ. iv.

ಕರೈತಮು *kachitammu*, adj. Inlaid, set.
ಕರೈತನ.ಕಾಜಾ *khajana*, [H.] n. A treasury.ಕಾಜೆ or ಕಾಜಾಪಾಡು *khajanji*, n.
A treasurer.ಕಾಪ್ಪ *khappa*, [Skt.] n. A bedstead, cot or
couch. ಕುಪ್ಪೆ.ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [Skt.] n. A sword or
similar: a rhinoceros or its horn. ಕಾಡ್ಗಪಾ
ತ್ರಮು *khadga-patramu*, n. A bracelet
made of horn and gold. ಕಾಡ್ಗಬಂಧನು
khadga-bandhanu, n. An arrangement of
words in verse forming the shape of a
sword. ಕಾಡ್ಗಮೃಗಮು *khadga-mrigamu*,
n. The rhinoceros. ಕಾಡ್ಗವಾದಮು *khadga-
vadamu*, n. Violence: force of arms
a combat: a duel.ಕಾಡ್ಗಲಮು *ka-talamu*, [Skt. *ka-sky*.]
n. Smoke. ಕಾ. A cloud ಮು.ಕಾಡ್ಗಲಮು *ka-talamu*, [Skt. *ka-sky* place]
n. The sky. M. XII. i. 32.ಕಾಡ್ಗಲಮು *ka-talamu*, [Skt. *ka-sky*,
and ಕಾಡ್ಗಲಮು an ornament.] n. The sun.ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [Skt.] n. The tree
called *Acacia catechu*. (E. P.) ಕಡ
ಕಾಡ್ಗಮು, ಕಡ್ಗ, ಕಡ್ಗ, ಕಡ್ಗ, ಕಡ್ಗ, ಕಡ್ಗ, ಕಡ್ಗ, ಕಡ್ಗ.
See ಕಡ್ಗಕಾಡ್ಗ *khaddi*, [Tel.] n. Strength, might. ಮ.

“ಕ. ಕರೋರೋರೋರೋ”

ಕರೋರೋರೋರೋ

ಕರೋರೋರೋರೋ.”

ಕರೈ. iv.

ಕಾಡ್ಗಮು *ka-dhamu*, [Skt. *ka-sky*
and ಕಾಡ್ಗಮು a light] n. A fire. ಮ
ಕಾಡ್ಗಮು. ಕಾಡ್ಗಮು *ka-dhamu*, n.
The sun.ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [Skt. *ka-sky*.] n.One who digs. ಕಾಡ್ಗ ಕಾನಿ. n. A mine,
a quarry. ಕಾ. ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, n.
A plow. A spade or hoe. ಕಡ್ಗಕರ, ಕರ.ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [Skt.] n. The tree
nut tree. ಕಾಡ್ಗಮು.ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [Skt.] n. An ass. ಕಾಡ್ಗ.
Heat. ಕಾಡ್ಗ. Scarcity. Name of a year.
adj. Hot, sharp, pungent, cruel, harsh.
ಕಾಡ್ಗ, ಕಾಡ್ಗ. (Figuratively) Dear,
sacred. ಕಾಡ್ಗಕರ *khara-karadu*, n.
The sun. ಕಾಡ್ಗಕರ *kharamaradu*, (ಕ
+ಕಾ-ಕರ.) adj. Sharp nosed, having an
aquiline nose. ಕಾಡ್ಗಕರ, ಕಾಡ್ಗಕರ.
ಕಾಡ್ಗ.ಕಾಡ್ಗಮು *khara-ga*, [H.] adj. Exactly,
accurately.ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [Skt.] n. A carry-
comb. ಕಾಡ್ಗಕರಮು.ಕಾಡ್ಗಮು or ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [H.] n.
An agreement. ಕಾಡ್ಗಮು.ಕಾಡ್ಗಮು *khast-khalamu*, [Skt.] n.
Gambling. ಕಾಡ್ಗಮು, ಕಾಡ್ಗಮು, ಕಾಡ್ಗಮು.
ಕಾಡ್ಗಮು.ಕಾಡ್ಗಮು or ಕಾಡ್ಗಮು *khastidu*, [H.] n. Price, Ru.ಕಾಡ್ಗಮು *khadgamu*, [Skt.] n. A certain demon.
ಕಾಡ್ಗಮು. A fearful being ಕಾಡ್ಗಮು.ಕಾಡ್ಗಮು or ಕಾಡ್ಗಮು *khastu*, [H.] n. Expense.
ಕಾಡ್ಗಮು.ಕಾಡ್ಗಮು *khastu*, [Skt.] n. The fish, any
spontaneous eruption. ಕಾ.ಕಾಡ್ಗಮು *khastu*, [Skt.] n. The
marshy date tree. ಕಾಡ್ಗಮು, ಕಾಡ್ಗಮು.
ಕಾಡ್ಗಮು. Silver Rod. ಕಾಡ್ಗಮು (A. i. 75.)
A sort of grain. ಕಾಡ್ಗಮು “the silver
mountain,” an epithet of Kailasa. Dasa.
iii. 149.ಕಾಡ್ಗಮು *khastu*, [Skt.] n. The
skull: the cranium. ಕಾಡ್ಗಮು, ಕಾಡ್ಗಮು,
ಕಾಡ್ಗಮು.

ఖర్వా *khārva*

844

ఖల్లా *khalla*

ఖర్వాణ్ణం khārvaṇṇam. [Skt.] n. A hamlet or village. A market town, a country town. చిత్తే, పంకజాక్ష ముఖ్య గ్రామము.

ఖర్వము kh̄ vamu. [Skt.] adj. Of little size or stature. Short, dwarfish. తాళ్ళి. n. A certain very large number. (See Alberuni's India.) సంఖ్యానిశము.

ఖలత khālata. [Skt.] n. Wickedness, villainy, filthiness.

ఖలము khalamu. [Skt.] n. A thrashing floor. పంటకత్తెము. adj. Base, cruel, mischievous. నీచము, అధమము, క్రూరము.

ఖరీకము or ఖరీజీకము khārīkamu. [Skt.] n. A bridle, a bit. సర్పత కత్తెము. "అథవా బద్ధఖరీనికాశ్వచక్షుః" Parij. iv. 72.

ఖలు khala. [Skt.] adv. Verily, surely.

ఖలుడు khāluḍu. [Skt.] n. A vile wretch, a sinner. నీచుడు.

ఖలరాజకము khalarajakamu. [Skt.] n. A severe cough. Viśh. P. ii. 143.

ఖల్యాటము khalyāṭamu. [Skt.] n. A bald headed man. బట్టతలవాడు.

ఖలూరిక khālūrika. [Skt.] n. A parade, a place for military exercise. ఖరీదీకాల, పాము కూటము. A. ii. 49.

ఖశితము khashi-chhṇ. [H.] n. To geld, cut, or emasculate. ఖశితమీకర్త్రము n gelding.

ఖా *khā*

ఖాండవము khāṇḍavamu. [Skt.] n. The name of a grove sacred to Indra. ఇంద్రుని యొక్క పాతాళము.

ఖాణము khāṇamu. [Tel.] n. Food for horses. చాచా. Provender, fodder. Grass. గ్రాసము, కడుపు "కండకేశ్వరల ఖాణయం మహా యాచనం." Ilā. iii. 79. "కాటకేనర కపుడుపాటిందిగడ్డియ ఖాణయం గోలుచును." M. XII. ii. 303. "మనుజునికొత్త బలంబున బని యించినవీరులన సంధూరూరై యించిరిఖాణయం సేపెను." M. VII. 170.

ఖారము khāramu. [Skt. ఖర్=to dig.] n. A hollow, cavern, pit. A pond కాళిం. దేఖారము a natural cavern, as being formed by God. బంగారాఖారము the bay of Bengal. ఖారముడు khātakuḍu. n. A digger. తవ్వకవాడు.

ఖాదకము khādakudu. [Skt.] n. One who eats. తినవాడు. ఖాదకము khādanamu. n. Eating. తినట. Food తిండి. ఖాదితము khādītamu. adj. Eaten. తినబడిన. ఖాద్యము khādyamu. adj. Eatable, edible. n. Viands, food, victuals. భక్ష్యము, తిండిన బండము.

ఖానుము or కానుము khāṇaudu. [H.] n. An owner, a master. యజమానుడు.

ఖానుమగా khāṇamu-gā. [H. for ఖానుమ గా.] adv. Positively, without fail.

ఖాయము khayamu. [H.] n. Settled, fixed, permanent.

ఖాయరా khayida. [H.] n. Safety. భద్రము. ఖాయరాచేయు to make secure, to take care of.

ఖాళి or కాళి khāḷi. [H.] adj. Empty, vacant. n. A vacancy.

ఖాసా or కాసా khāsa. [H.] n. A servant. చాడుడు. adj. Own, one's own. స్వంతము.

ఖీ *khī*

ఖిన్నము khinnamu. [Skt.] adj. Distressed, in pain, troubled, dejected. భేదమునొందిన. ఖిన్నత్వము khinnatramu. n. Dejection. భేదము.

ఖలము khala. m. [Skt.] adj. Waste or unploughed. దున్నన. Dilapidated, ruined. చెడిన. ఖలవము khila-padu. v. n. To be ruined or laid waste. ఖరీదవించు khilī-bhātītan. v. n. To be ruined. చెడు. ఖరీధూతము khilī-bhātāmu. adj. Dilapidated, ruined.

ఖిల్లా khilla. [H.] n. A hill fort.

ఖు khuddu

345

గోగ ganga

ఖు khu

ఖుద్దు *khuddu-na*. [H.] adv. In person. Personally. Without an intermediary.

ఖుర్రానుడు *khura-naadu*. [Skt. ఖర+నా. n.] n. One who has a big nose. ఖర్రును క్షుర్రునాడు.

ఖుర్రము *khuramu*. [Skt.] n. A hoof. ఖర్రుపు చెక్క, గోరె.

ఖుర్రతి or ఖుర్రతి *khurati*. [Skt.] n. Military exercise: సాము. A parade, a place for evolutions. కుర్రతి. A. iy. 36.

ఖుర్రము *khurramu*. [Skt.] n. Sport, play. క్రీడ, ఆట.

ఖుర్రా or ఖుర్రా *khurra*. [H.] n. Happiness, comfort, felicity. ఖుర్రము.

ఖుషి or కుషి *khushi*. [H.] n. Pleasure, delight. ఖుషు.

ఖే khē

ఖేచరము *khē-churamu*. [Skt. ఖ=sky.] adj. Aerial, sky-going (a bird, an arrow, &c.)
ఖేచరుడు *khē-churudu*. n. A demigod. అర్ధమున పంచరించువాడు.

ఖేము or ఖేము *khēmu*. [Skt.] n. A shield. కాంచాచు. A suburb. ఖేట, వంటాపులుండుచుకై or వర్తకులందే ఖేట.

ఖేదము *khēdamu*. [Skt.] n. Sorrow, grief, regret. కోరికము. ఖేదకరము *khēda-karamu*. adj. Grievous. ఖేదించు *khēdinamu*. v. a. To grieve, to be afflicted, to lament, to regret. ఖేదించు *khēditamu*. adj. Afflicted, distressed, pained.

ఖేయము *khēyamu*. [Skt.] n. A ditch, trench or moat. అక్షి

ఖేల or ఖేలము *khēla*. [Skt.] n. Sport, play, pastime. క్రీడ, ఆట. ఖేలి *khēli*. n. A player. ఆడుకొని he who plays in the pool, i. e., God.

ఖ్యా khyā

ఖ్యాతి *khyati*. [Skt.] n. Reputation, renown, fame, celebrity, notoriety. ప్రసిద్ధి, కీర్తి. ఖ్యాతము or ఖ్యాతమైన *khyatamu*. adj. Known, celebrated, famous, notorious. వాసికీర్తి.

గ గు

గ ga. [Tel. & Skt. formed from the shape of the legs in walking.] The letter G as in great. Some Telugu words at pleasure change the letter G into V. Thus గలు or వలు, గిక or కిక. So in English, thus: guise and vile; gate and way; guard and ward; guise, and wise.

గ or గా ga. The adverbial sign, for గాన, as కెన్నగా correctly, slowly, gently. వొర్రగా crookedly. It is added to the infinitive in A, as చేయగా or చేయగా, చూడగా. It is also added to n-uns to give them an adverbial force. పుష్పములకు నీకు సాయకములుగా చేసి he provided thee with flowers for arrows, నల్లగనున్నది is black. గ stands for గును a yard. In prosody గ denotes గురువు a long syllable, and గ or గగు is a spondee. గ also stands for గద్దె prose. In music గ is the note called *mi* in European music.

గంగ ganga. [Skt. lit. That which goes.] n. The river Ganges. Water in general. ఈబావిగంగ వూరితి the water of this well is sweet. నీకు వానియొక్క కోంచెమగంగనైవా తాగెదను I did not take so much as a draught of water in his house. గోదావరి గంగ the waters of the Godavary. ఆకాశ గంగ the river of heaven, మందాకిని పాత గంగ the river of the nether world, భోగ పరి. గంగోదకము *gang-udakamu*. n. Holy water from the Ganges. [Tel.] adj. Large పెద్ద. గంగురది the large Popul tree, Venerable శుభ్రము. గంగగోవు a venerable cow

గంగ గాంగ

346

గంటి గాంతి

పంచగంగా the five great rivers, i. e., the Cauvery, the Tungabhadra, the Krishna, the Godavary and the Ganges. గంగచిప్ప గంగా-chippa. n. A large white cockle-shell. గంగదోలు గంగా-dolu. n. The dewlap of cows and other animals.

గంగమయిల గంగా-mayila. [Tel.] adj. Dun, dark, grizzled. నలుపునచుపునకలిపిన(అవు.)

గంగమ్మ గంగamma. [Skt.] n. The name of a village goddess.

గంగరేణు గంగా-rēvi. [Tel.] n. A tree called *Hibiscus Populneus*. The leaf has a short tail and the wood is worthless. (Ainslie. ii. 333.)

గంగరేగు గంగా-rēgu. [Tel.] n. A species of jujube tree with bright yellow fruit. *Zizyphus jujuba*. పెద్దరేగు.

గంగరేడిబిల్లు గంగా-rēdi-jallulu. [Tel.] n. An ornament on a horse's breast.

గంగాలము గంగా-jalamulu. [Skt.] n. A kind of grain. ఐ. i.

గంగాధరుడు గంగా-dharudu. [Skt.] n. A title of Siva, because the river Ganges was supported on his head.

గంగావమ్మ or గంగారమ్మ గంగా-amma. [Tel.] n. The name of a certain village goddess, wife to the god హనుమం.

గంగాచిప్ప గంగా-chippa. [Tel.] n. A ribbed cockle-shell. *Pholas costata*.

గంగామా గంగా-lamu. [Tel.] n. A large, wide mouthed metal jar for holding water.

గంగి గాంగి. [Tel.] adj. Venerable. గాంగము. (భా. ix.) గంగోత్త a cow of an excellent breed, an excellent cow.

“గంగోత్తపాలు గంటిదేవతలూ,
దేవదేవతలూ భవములూ;
రక్షింతునగుదు రక్షింతునలూ.”

Vēma, i. 103.

గంగిరెడ్డు or గంగిరెడ్డు గాంగి-r-eddu. n. A bull that is dressed with bells, &c., and taught to dance. గంగిరెడ్డు గాంగిరెడ్డు. n. A star-fish.

గంగుడుచెట్టు gangudu-chettu. [Tel.] n. A tree called *Caesaria Tomentosa*. (Rox. ii. 421.)

గాంజ or గాంజులయము ganja. [Skt.] n. A tavern. కల్లపై ఘన. P. i. 194.

గాంజి ganza. [Tel.] n. Arable land. కృషి తోగ్గ మైదాను.

గాంజాయి gangayi. [Tel.] n. The drug called Gánja or bhang. గాంజాయిచెట్టు gangayichettu. n. The Indian hemp plant, *cannabis sativa*. (Watta.)

“ద్వి. గాంజాయిచెట్టు కలుగరావలెను
యంతభవమున్న నరదేవమెన్ను”
పాశ్య. 2. పా.

గాంజి ganji. [Tel.] n. Gruel, rice-water. అన్నరసము. A trifling meal or subsistence. గాంజిగడమునుపోతిని I went to get something to eat. గాంజిమీసట్ట starved linen. గాంజుగ్గ or గాంజుక్క a sore, పాక్కిన పాక్కు. గాంజిరేక the cream that collects on rice-water. గాంజిరేక మిగడ.

గాంజి ganja. [Tel.] n. A stub, a stump of corn stalks. గడ్డిమట్టు. పైరు పాగా గాంజి కలుగినప్పుడు the crop thrives well. గాంజి పిట్ట ganja-pitta. n. The Grass Warbler, *Chaetornis locustellus*. (F. B. I.)

గాంజి ganja. [Tel.] n. A bell, a gong. An hour. గాంజిగడ a staff hung with bells, used in bands or processions. గాంజిలమ్మ గాంజి-lamma. n. Name of one of the village goddesses. గాంజిరేక ganja-rēka. n. Hunting in which lights and low-bells are used. Bat-fowling. గాంజిరేక ganja-rēka. n. A tower in which bells are hung. A bellry.

గాంజిము or గాంజిము గాంజి-mu. [Tel.] n. An iron style for writing on palm leaves.

గాంజి ganji. [Tel.] n. A hole or bore (in the ear for an earring). An interstice, or ward of a key. A wound, sore, hurt. గాంజిము, గంటి. Borrow గాంజి. plu. గాంజి.

గంజు గంజు

347

గంజు గంజు

గంజుపడు *ganji-padu*. v. n. To be wounded, hurt, or bruised. గంజు గంజు v. t. To wound, to hurt గంజుగంజు n. A depression. A joint గంజు. A knot నుడి; a knot of hair పెద్ద గంజు. గంజు పెట్టు *ganji-pettu*. v. n. To pull on an angry face, to hate. గంజు పుచ్చు గంజు పుచ్చు గంజు గంజు *ganji-ganji* v. n. To struggle or wrestle.

గంజుకరలి *ganji-karali*. [Tel.] n. A medicinal root, *Siphonanthus Indica*. గంజు, గంజుగంజు.

గంజు *ganji*. [Tel.] n. A spoon. గంజు. A kind of grain, called the little millet, *Holcus spicatus*. గంజు. గంజుపిట్ట or పరిగంజుపిట్ట *ganji-pitta*. n. A species of laughing thrush. Jardon, No. 88.

గంజుము *ganjamu*. [Tel.] n. A wish or hope entertained by a pregnant woman. గంజుముగంజు. (య. iv.)

గంజు *ganja*. [Tel.] n. A vow. గంజు. గంజు hair grown on the head under a vow. గంజుము a lamp offered as a vow to a god; a lamp made of flour paste with ghee placed in a brazen dish, and carried upon the head round a temple, in fulfilment of a vow after recovery from sickness, &c. See *Reeve*.

గంజు *ganja*. [Tel. and Kan.] n. A male. గంజుగంజు a mighty hero. adj. Large. గంజు. గంజుగంజు *ganja-kettera*. n. Large shears. The shears of destiny. Chenn. iv. 222. KP. iii. 115. (Metaphorically) difficulty, distress, straits, a plague. గంజు గంజు గంజు గంజు గంజు his wife is a perfect plague to him. గంజుగంజు *ganja-goddali*. n. A bill hook: a sort of battle-axe. పరగంజు. గంజుగంజు *ganja-mrigamu*. n. The rhinoceros. BD. iii. 2170.

గంజులి - *gandangi*. [Tel.] n. A large black monkey. The Madras Langur, *Semnopithecus priamus*. (F. B. I.) గంజు గంజు.

గంజుము *ganjakemu*. [Skt.] n. A rhinoceros. గంజుగంజు.

గంజు *ganja*. [Tel.] n. A strong man: a brave man. గంజుగంజు the bravest of the brave గంజుగంజుగంజు. గంజు గంజు గంజు *ganja-gandaramu*. (Kan.) n. A badge of honour, bestowed on a hero, worn as a garter on one leg. (R. iv. 104.) గంజుగంజు, గంజు గంజు గంజు గంజు గంజు గంజు.

గంజు గంజు *ganja-bhadravamu*. [Skt.] n. A griffon, a harpy, a two headed eagle.

గంజుము *ganja-mu*. [Skt.] n. Scrofula or swelling of the glands about the neck; the mumps; a goitre, a wen on the throat. గంజుగంజుగంజు.

గంజుము *ganjamu*. [Skt.] n. The side of the head. గంజు. An elephant's temple. గంజుగంజు. The baleful influence of a star. గంజుగంజు. An evil event, a narrow escape. గంజుగంజు. గంజుగంజు గంజు గంజు గంజు to live long in daily peril of ruin. గంజు గంజుగంజు గంజుగంజు I am daily living from hand to mouth. గంజు గంజు గంజు గంజు గంజు the affair is over and this is the result. Let the trouble is over, the child is born. గంజు గంజు గంజు గంజు గంజు he was born to be the cause of his father's ruin. గంజుగంజు *ganja-pati*. n. The temple or side of the head. గంజుగంజుగంజు *ganja-mandalamu*. n. The temples of the head.

గంజుగంజు *gandarintu*. [Tel.] v. n. To issue, spring, be produced. గంజుగంజు, గంజు. v. a. To produce or cause to be born. గంజుగంజు.

గంజుగంజు *gandarulu*. [Tel.] n. Fragments, bits. గంజుగంజు.

గంజుగంజు *gandaruvu*. [Tel.] n. A mould. గంజు, గంజుగంజు గంజు గంజు.

గంజుగంజు *ganja-padamu*. [Tel.] n. A scrofula. రె. BD. iii. 103.

Kot gunda

348

Kes gada

గంధశిల or గంధశిలము *gandashila*. [Skt.]

n. A boulder, a large stone or fragment of rock. **ᐃᑭᐅᐅᐅᐅ**.

Koss'as gaudaru. [Tel.] n. A prison house. కౌసాల. "కౌసాలగృహ" (ఆ. iv.)

Ке-О *gundali*. [Tal.] n. A kind of grass creeper. **бххх**.

గండి or గండిక *gandi.* [Tel.] n. A hole, a chink, a breach, an orifice, an opening, a gap. రెండుము. A chasm, a strait, a fissure గాండ్. A pass, or gorge between hills. A lane గండు. గండిదొంగ a house-breaker గన్దు తుదొంగ.

Kōda gaudu. [Tel.] n. Bravery. శౌరుడు.
Strength &c. adj. Brave, heroic, great,
large, stout. Mais. మొక. Kōdumuri
a grim face. Kōdik a large fly. Kōdunū
the large black ant. Kōduṇē the carp,
which is proverbial for vigour and
activity. Kōdunīnāḥanabē bī dī rama
eyes that glances bright like dolphins.
Kōdubēlī a tom cat. బిల్లివారి కుర్రా
Ṭeṣ the young kitten turned into a
tom cat. Kōdu among tradesmen is a
cant word for పన్నా a pagoda. Thus in
arithmetic Ko is one pagoda; KK0000
one thousand pagodas. గోదడగు gauda-
dagu. [Kōdu+adagu.] v. n. To lose heart
or courage పరాక్రమమును నష్టము. (నంది. త.
ii.) To die చచ్చు. (Vaan. iv.) గోడాదు
gandadu. [Kōdu+adadu.] v. n. To have
sexual intercourse. రసము. గోదూర
గవు gandu-karanamu, n. The bird
called the Green Barbet, *Therapsix*
Zeylonicus (F. B. I.) (Jerdon's Catal.
No. 217.) గోదూరు ganduru. [Skt.] n.
A courageous man, a hero. శౌరుడు.

గండుపడమూ *gandhi-padamu*. [Skt.] n. A male prawn. గండుపడి a female prawn.

గంధూషము *gandūshamu*. [Sk.] n. Rin-
sing the mouth. పుక్తి-దంత. A mouthful
of water for rinsing. గంధూషింసు to rinse
the mouth. పుక్తి-దంసు.

గండ్ గండ్. [Tel.] n. A fish, య.

గంధారిము *gandabimu.* [Tel.] n. A
kind of fish. గుమ్మరిము.

ಗೊಡ್ಡ *gondra*, [Tel.] n. The species of grass called *Panicum Uliginosum*. Box. I. 308. A piece, a fragment, ಕುಕ್ಕ. See ಗೊಡ್ಡು. ಗೊಡ್ಡ, adj. Large ಗಟ್ಟಿ. ಗಟ್ಟಿ, n. A large black ant. n. A harsh word ಮುಷಕವನು. A wicked man ಮುಷಕ. ಗೊಡ್ಡಿಕೆ *gondrikau*. v. t. To cut to pieces. ಖಂಡಿಸು. ಗೊಡ್ಡಿಕೆ *gondrika*. n. A piece, ಕುಕ್ಕ.

గంఠ *ganta*. [Skt.] adj. One who goes.
 పోవువాడు. గంఠవృద్ధుడు *gantaryudu*. adj.
 One who is fit to go. పోవగలవాడు.

కోడ గాంతా. [Tel.] n. A packsaddle, a quilt of motley patchwork. కోడ. కోడ^లకోడ^ల bridal presents, being of all kinds, a motley. A. vi. 181. R. iv. 109. A miscellany, a pack, a set of things. కోడకోడ^ల to blindfold. కోడ^ల గాంతా-గూ. n. A cow that carries a packsaddle.

గొంతు *gantu*. [Tel.] n. A jump, leap, vault; a step in dancing. చునుకు. **గొంతు** *gantu-konu*. v. n. To leap. చునుకు. To die చచ్చు.

१०८३ *gantri*. [Skt.] n. A cartilage. कर्ण
बन्ध.

గంధము *gandamu*. [from Skt. गन्धम्.]
 n. Sandal wood. గంధము. గంధపు కంఠం
 pieces of wood fixed on to the back of a door
 తంబుపై గంధపు పట్టా వేయడం. (A. ii. 9.)
 or a streak of sandal paste on a door or a
 wall. గంధపుకంఠం *gandamu-konda*. n.
 The fragrant hill, called Malaya. కుంకుమ
 వర్షము. గంధపుచెట్ల the sandal wood
 trees. గంధపాడి sandal wood powder. గంధ
 ద్రవ్యములందీగంధము.

ಗೊಂದರಗೊಳಿಸು *ganulara-gōlannu*. [Tel.] n.
Confusion. ಗೊಂದರಗೊಳಿಸು or ಗೊಂದರಗೊಳಿಸು
ಗೊಂದರಗೊಳಿಸು *ganulara-gōlannu*. v. n. To
confuse, to trouble.

Koç gaudha

849

ՀԳՆ ԲԱՅԱՆՈՒ

గంధకము *gandhakamu*. [Skt.] n. Sulphur, brimstone. గంధకాస్త్రాక్షి *gandhakāstrākṣi* stick of brimstone. గంధకామ్లము *gandhakāmlamu* Sulphuric acid, vitriol.

ಗಂಧಮ. [Skt.] n. Small, odour.

వాడ. శ్రీ గంధము or శుభగంధము sandal
 wood. రక్తగంధము red sandal wood. గట్టు
 వస్త్రముల గంధములని swearing his clothes
 with sandal. గంధకారి *gandha-kari*. n.
 A perfumer. ఐ. ౧౪. ౩౬. A. iv. 86.
 గంధగజము *gandha-gajamu*. n. A proud
 and fierce elephant or one in rut. శుభ్ర
 టము. గంధరూప *gandha-rupu*. n.

తూక. గంధవరువు *gandha-varuvu*. n.
The sandal tree. గంధపట్టు See గంధ
పట్టు. గంధపుకొండ *ganika-pu-konda*.
n. A name for Mount Malaya. గంధపాడి
gandha-padi. n. Perfume powder. గంధ

gandha-podi. n. Perfume powder. గంధ పొడి అంకడి & perfumer's shop. గంధఫల
gandha-phali. n. The Marigold. సుమల.

(q. v.) A. v. 139. గోధూమ-పత్రము gan-
dha-madaganu. n. Name of a certain bill.

గంధమార్జులము or గంధమృగము gan-
tha-marjulanu. n. The civet cat. పువ్వు

మృ. గంధరసము *gandha-rasam*. R.
Muth ౧^o కము. గంధరసము *gandha-*

राजानु. n. Perfume. Civet $\frac{1}{2}$ 30. A. iv.
124. $\frac{1}{2}$ 30. $\frac{1}{2}$ 30. $\frac{1}{2}$ 30.

174. గంధహరణ్ *gandha-haraṇu. n.*
The scent bearer, i.e., the air. గంధ

పాఠము *gandha-saranu*. n. Sandal. చంద
నము. గంధేభము *gandhe-bhamu*. n. An

elephant in rut. గంధ¹ర్థముగ *gandhotta-*
 nama. n. Wine. చుక్క. Daar. IX.
 149.

గంధర్వము *gandharvamu*. [Skt. from 'Kandahar' which derives its name from Iskander, i. e., Alexander (the Great.) See *Mahaffy*.] n. A mythological animal. **గంధర్వము**. A horse from Gandhara or Kandahar, a Kabuli horse. **గంధర్వము** *gandharvudu*. n. A mythological being, one of the singers and musicians in the Hindu Olympus. **గంధర్వనాథుడు** a very handsome fellow.

ಗಂಧಿಲಾಸು *gandhilasu*. [Skt.] n. The polecat
or some stinking creature like the stoat.

A large or old jackal చిడచ, కృష్ణానంతరము.
B. ii. 24. vij. 68.

ಗೊಡ್ಡ ಗಾಂಪಾ. [Tel.] n. A basket. ಗೊಡ್ಡೋಗೊಡ್ಡೋ
a swarm of children. ಗೊಡ್ಡೋಗೊಡ್ಡೋ
a pack of lies. ಗೊಡ್ಡೋಗೊಡ್ಡೋ ಗಾಂಪಾ-ಗಾಂಪು.
(So called because sold in baskets.) n. A
wild cock or jungle fowl. *Phasianus*
Gallus.

గంజుర, గంజురా, గంజురమా or గంజు-
రమా *gambura*. [Tel.] n. Camphor. కర్పూ-
రము.

గంభీరము gambhīraṁ. [Skt.] adj. Deep, profound, secret. లోకము. Serious, fearful భయము. గంభీర వేడి gambhīra-vēdi. n. A very intoxicated or raving elephant.

XX or XX^{an} See under. X.

గగనమన గాగానామః [Skt.] n. The sky, firmament, the ether. The empyrean. adj. Impossible, puzzling. గుగ్గళము. అదేమగగనము what great marvel is this? గగనమనమము lit. 'the sky blossom' a phrase for 'nothing,' as milk from a stone. గగనవ్రతము an impossible or overwhelmingly great undertaking. గగన రత్నము the gem of heaven, i. e., the sun.

“ 1. గగనభంజనాపద్ధి మూసలు
వకంతగగనమయ్యెల్లతాం గాఢమేదలు”

పశు, మి.

గగురు, గగురుపాట or గగురుపు
gaguru. n. Tingling, glowing, a thrill.
ఆమెను గగురుపాట అది she was electri-
fied, or a thrill ran through her. గగురు
పాట గగురు-paṭaṭa. v. n. To tingle,
to be thrilled. ఆమెను గగురుపా-
టు or గగురుపాటు Same as గగురు
పాట.

ಗಗ್ಗರ, ಗಗ್ಗರ or ಗಗ್ಗರ *gaggars*. [Tel.]
n. A sort of quail. ಗಗ್ಗರ a plant like
sweet thyme. ಗಗ್ಗರ a noose, a tether.
A. vi. 31.

Kṛṣṇa gaggū. [Tel.] v. n. To shrink. *Wōs.*
 To hesitate *Wōs'ōōs.*

కథా పాఠశాల

350

Xp 64-bit

గర్జులు *garjulu*. [Tel.] n. Empty ear of corn. శాశివారిచ్చినవలన, గర్జులు పండితం పోతినా bring the empty ears of corn in a sieve. గర్జులకూ a heap of empty ears of corn. భాగ్యవారిచ్చిన వలనమును. (కాశ. vii.) Also, a fugitive. Also (from గడు a place) the anvil as "the place of sparks." గర్జులకలవలన to ruin, to destroy. Kalah M. ii. 129.

𑂔𑂗𑂢𑂰 *wa gaggaiu*. [Tel.] n. Confusion. 𑂔𑂗𑂢𑂰
 𑂔𑂗𑂢𑂰. 𑂔𑂗𑂢𑂰 *gaggaiu-pa*. adv.
 Aloud, confusedly, slapdash. 𑂔𑂗𑂢𑂰
 to be alarmed, or routed. 𑂔𑂗𑂢𑂰 𑂔𑂗𑂢𑂰.
 (V. P. iii.)

Ka gatseta. [Tah.] n. A thorny plant, *Ka* *gatseta*, its fruit, *Gaillardina Bondu-*
cella. (Ainslie); the fever nut, the physic
nut, *Caesalpinia Bonducella*. *Ka* *gatseta*
Ka *gatseta* *Caesalpinia diptera* (Watt.)

కట్టె గాఢము. [Tel.] n. Lime plaster. Brilliance, glitter వాని. A coating పూత. A coating with plaster పరపూత. Pretence, bragging, boast. The stench of urine.
కట్టె గాఢము కట్టె. v. a. To adhere, cleave, stick. కట్టెగట్టెము *gaṭṭe-gaṭṭemu*. n. Foppery, pretence. కట్టెగట్టెము
 or కట్టెగట్టెము *gaṭṭe-gaṭṭemu*. v. n. To be disordered, confused, or spoiled.
కట్టెగట్టెము. కట్టెగట్టెము *gaṭṭe-gaṭṭemu*. n. A jilt, or flirt. వానిగట్టెము.

గచ్చుల *gaechhkal*. [Skt.] adv. Cursorily.
Slightly. గచ్చుకొనుచు to dip into a
book. To read cursorily.

ကုမ္ပဏိ *gajamu*. [Skt.] n. An elephant adj.
Large. **ကုမ္ပဏိ** the horse lime, i. e., the
large lime: **ကုမ္ပဏိ** a huge dragon,
ကုမ္ပဏိ a great rogue. **ကုမ္ပဏိ** [H.] n.
A yard, three feet. **ကုမ္ပဏိ** *gajendra-gajamu*, n. The measure called "the
great yard" equal to ten yards. **ကုမ္ပဏိ** *gaja-karnamu*. (Lit. An "elephant's
ear.") n. A large fan with a hollow
handle wherein it can be turned round

rapidly. *కౌశ్యమం* *kauśyamam* fickle, uncertain as a weathercock. *గజగమిని* or *గజయాన* *gaja-gamini*. n. A woman with the rolling pace of an elephant, i. e., with a majestic gait. *గజనిమిలము* *gaja-nimilam*. n. Wakefulness or lightness of sleep (literally, an elephant's sleep.) A nap. Cunning *కపటము*. *గజపిప్పలి* *gaja-pippali*. n. Long pepper. *గజపశుము* *gaja-pashumam*. n. A plant also called *Messia Roxburghii*. *రాజరము* R. v. 316. *గజరాజము* *gaja-rājamam*. n. A sort of cloth. BD. iii. 103. *కౌశ్య* the enemy of the elephant, i. e., the lion. *గజశము* *gaj-shamudu*. "Elephant faced." — an epithet of *Gaṇeśa* *రామశము*.

கடுகடு *gaji-biji* [Tel.] n. Intricacy, a puzzle.
 Confusion, **கேச**; trouble, **செக்க**. Noise
செக்க. adj. Confused **கேச**. Bruised
செக்க. **கடுகடுகடு** *gaji-bijinjalu* v. n.
 To be confused. **கேச**. **கடுகடுகடு** *gaji-bijinjalu*
 a horrid tiger.

ಗಜ್ಜಿ *gajji*. [Tel.] n. The itch, or mange: any cutaneous eruption. **ಗಜ್ಜಿ** *gajji-pattu*. n. To have the itch. **ಗಜ್ಜಿ** *gajji* infested with itch or mange. **ಗಜ್ಜಿ** *gajji-rayi*. n. Yellow ochre: the same as **ಗಜ್ಜಿ**.

గజ్జె or **గజ్జెరు గజ్జె**. [Tel.] n. A little bell, such as dancers wear: a tinkling ornament, a rattle. పాద గజ్జెలు they appointed her as a dancer. గజ్జెపాద an express post. **గజ్జెలు** **గజ్జె-గోలు** n. An anklet made of little silver bells.

గడ్డె *gaddu*. [Tel.] n. The groin. The inner part of the thigh తొడమందు, మండ్రము. అనునవి సుబ్బి.

గడ్డ గాఢము. [Tel.] n. Fatness; pride
వడము. గడ్డగడ్డ adj. Fat, plump. గాఢ
రసము. L. XX, 268.

१३३०३३ *gaururamu*. [from Skt. गौरु.]
n. A date tree. गौरुवृक्षः.

గద గాదా

351

గద గాదా

గాదా *gataka*. [Tel.] n. Gruel, pudding. ఇంజి, పిండి వంటకము.

గాట్ట *gatta*. [Tel.] n. The wooden-stopper of a skin oil bottle. నీర్లమురి వేసి గట్టింపే దేదా.

గాట్టిన or **ఘట్టిన** *gattana*. [Tel.] n. Ramming down, గట్టింపు. ఈవారి గట్టిన వారికి this road has not been sufficiently beaten or rammed.

గాట్టి *gatti*. [Tel.] adj. Hard, firm, strong, substantial. Tight. Able, clever, expert. Brave, courageous, resolute, smart, fine. Loud. గట్టితనం closeup imprisonment. గట్టిపాట్లు Full suns, or the circle—Appa C. ii. 27. గట్టిపాటుగానుండేవారి a very heavy road. **గాట్టించు** *gattināu*. v. a. To load a gun, to beat into a hard mass. గట్టించేయి. **గాట్టిగా** or **ఘట్టిగా** *gatti-gā*. adv. Well, strongly. Properly, tight, fast. Eminent-ly, especially, seriously, greatly. Loudly, aloud. గట్టిగా రావలసింది you must positively come. గట్టిగా చదువు read aloud. ఇట్లు గట్టిగా వున్నది the house is in good condition or is solid-built. **గాట్టిచేయు** *gatti-cheyu*. v. a. To make firm. పాము గట్టిచేయు to get a lesson by heart. వాడు ఇట్లున్నచోటకు గట్టిచేయు you should make him keep his promise. **గాట్టితనము** *gatti-tanamu*. n. Cleverness, ability. **గాట్టివాడెము** *gattināḍemu*. n. Bullion. **గాట్టికబోది** *gattinābōdi*. n. A game played by boys. కాళ. iii. **గాట్టివ** *gattiva*. [గట్టి+వాయి] n. An insolent man. చూర్చుకు. **గాట్టివాడు** *gattivaḍu*. n. An able or skillful man. చూర్చుకు. **గాట్టివాయి** *gatti-vayā*. n. A bawling woman. గూర్చుకు, చూర్చుకు.

గాట్టు *gattu*. [Tel.] n. A bank, or shore, a dam or mound of earth. తీరము. A hill. కొండ. **గాట్టు త్రిపురి** *gattu-trimuri*. n. A monkey. కొరి, అకలితము. **గాట్టు తోలుపు** *gattu-tālu*. n. One who carries a mountain, i. e., Vishnu. గాట్టు

రావట్టి. **గాట్టురావారి** or **గట్టురావారి** *gattura-ṛāṇi*. n. The daughter of a mountain, i. e. Pārvati. చార్వరీదేవి. **గాట్టులరేకు** *gattula-rēdu*. n. The king of hills, i. e., the Himalaya Mountain. హిమాలయము. **గాట్టులర్చుకు** *gattu-ṛāṇu*. n. The Mountain archer, i. e. Siva. శివుడు.

గాట్టువారు or **గాట్టువారు** *gatturu-ṛāḍu*. [Tel.] n. A brave man. చూర్చుకు. M. VI. i. 317; 2. 387. గాట్టువారేలు, (Pāṇi. i. 100.) cunning deeds. కలకలములు. **గాట్టు వరక** *gattura-tanamu*. n. Wickedness. గొంతుకము.

గాట్టువాయి *gattu-vayā*. [Tel.] n. A street woman. బలాదస్త్రీ. విద్యుదదియై ఒకరియం బుండి శృంగారించుటలోనగు ములుచేసెదనది.

గద *gada*. [Tel.] n. A stick, staff, pole. విద్యుత్కాళి. Bolt గడియ. A mast. ఒడికొలుము (For గడ్డ) A lump or clod. A multitude సమాహాయి. చక్రవాళిదళం a flock of swans. A fortress or small tower. తోన్న గడ a stalk of maize. చెరుగడ a sugarcane. తొమ్మరుగు గడగట్టి అడివారు they set up a pole and performed tumbler's tricks. తోలుగడ a hollow female bamboo. గట్టిగడ a male bamboo. చెన్నగడ a lance or javelin. **గదసాదక** *gada-sādaka*. n. Gymnastics. పాము, వ్యాధి. **గద మం తె** *gada-manche*. n. A wooden frame like a bench to keep things on. గంబులు ముదలనువాటికి తెంచు మంచె.

గదగద *gada-gada*. [Tel.] adv. Violently. Rapidly. వాడు గదగదచేతక or గదగదచేత he trembled greatly or exceedingly. గదగదచెప్పు to say rapidly.

గదము or **కదము** Same as గడుము. (q. v.)

గడక or **గణక** *gajana*. [Tel. from గడియ.] n. Earnings సంపాదనము. Esteem, regard. ఎన్ని. Praise ప్రశంస. అతడెవని గడనచే తుడు he cares for nobody. అతనిగడన యే చూర్చుముందు how much is his income or profit? గడనవది a prostitute.

గద గదా

852

గడు గడు

గడవ or గడవ *gadaipa*. [Tel.] n. A thresh-old. A gateway. (metaph. a house).
 గదిల్లింబిగము; ఇల్లు.

గడవిక or గడిబిడి *gada-bida*. [Tel.] n. Trouble, difficulty, a puzzle. Confusion, కల, దీర్ఘము. Noise పెందరి. గడవిడించు *gada-bidintsu*. n. To make a noise, or uproar. గడవిడించు.

గడము *gadamu* [Skt.] n. A kind of fish. గొడవే. An obstacle విడ్డుము. A cover over a pot కుండలోపననానిమూత.

గడపు or గడుపు *gadapu*. [Tel.] n. A period, or fixed time. గడపుకాలే when the time for payment, etc.) comes. The fixed time. (3 days, etc.) at which a bill is drawn.

గడి *gati*. [Tel.] n. A limit, a boundary. ఎల్ల గడికొల్లుల plundering on the borders. గడితెలు boundary lands. గడిమిగము a cunning animal which evades the hunter తేలుకుదిక్కుని వ్యుగము. గడితేరు to be expert, నిపుణుడగు, కడతేరు. plu. గడ్డు. గడ్డుతేరు to mark the boundaries. గడి *gadi*. n. Strength, a stronghold, fortalice or petty fort బుడు. కొల, దుర్గము. గడి adj. Big, stout. గడిగుండు a big stone. గడికాడు a stout rope. A tether, a couple for two cattle. గడికొట్టేయు to tie up the legs of two animals together with a rope పెండు తగువులు ఒక్కొక్కరాలచ్చేయించెయ్యె. గడి కొంక a great clever thief. గడికరము the principal writer. గడిగోకు a bull లోకు, a great scoundrel, పెద్దకొడ్డు.

గడించు or గడించు *gadintsu*. [Tel.] v. n. To acquire, amass, earn. గడించుకొను *gadintsu-konu*. v. t. To acquire or earn for oneself.

గడిపము *gaditamu*. [Tel.] n. Thickness. పెదము. A plaited or folded garment. adj. Plaited, folded. తపిరి, పట్టు. Thick, పెదమె, పెదమె.

గడిబిడి See గడవిడి.

గడియ *gadiga*. [Tel.] n. A bolt or bar. గడియము. గడియించు to bolt or fence a

hole. గడియగొట్టు a hole bored by a thief, through which he puts his hand to draw back the bolt. గడియ or గడియ n. A Hindu hour which consists of twenty four English minutes, and thus forms the sixtieth part of a day. గడియకు ఒక గంట పెట్టు he changed his opinion hourly. గడియ రేపిడెయ్యుచు each hour seemed a year. గడియారము *gadigara-mu*. n. A clock, originally a cup for measuring the hours by sinking in water. గడియారము a watch.

గడియించు Same as గడించు.

గడు *gadu*. [Tel. for గడు] adj. Great, much. గడుగారు a naughty boy.

గడుచు or గడచు *gadutlu*. [Tel.] v. n. To pass or elapse, as time. v. a. To pass over, to transgress, to exceed or surpass. To expire. ఇది లేకుండు నాకు గడచు I cannot get on without this. గడిచిపోయినారు the survivors. ఇక్కడ గడవయ్యుచు నేరొంటి కువకు పట్టినాను as I could not get on here I went elsewhere. గడపుకొను or గడుపుకొను *gadapu-konu*. v. a. To manage, transact, effect. గడిపించు (Causal of గడచు) *gadi-pinintu*. v. a. To pass. రాము యు గడిపించి passing the time thus. గడుపు *gadupu*. v. a. To pass (time). To put off or defer, to finish. To cause to pass over. To forward, push on, drive on, urge on. To get over, get through (trouble).

గడుగుచు *gadugulu*. [Skt.] n. A hump backed man. కురుకట్ట, కురుడు. గడుపు a hump on the back గోట.

గడుపు Same as గడపు. (q. v.)

గడును *gadunu*. [Tel.] adj. Hard, difficult. Ornel, reckless, unfeeling, inflexible. Firm, steadfast. Pertinacious, stubborn, intractable, obstinate, bluff, freespoken, bold, sharp, stout. అపార్యము, కఠిను. రాక గడును the hard ground. కట్టికట్టె. గడునుకట్టెల stout calves of legs. గడును

గద గాద

358

గద గాద

రా a sharp shower of rain. గదము n. Hardness, determination. Shrewdness, bluntness. కావ్యము, వైద్యము, గదాపరి గాదాపరి. n. A stubborn man, an unfeeling man, a bold man అసాధ్యుడు, కఠినుడు, వైద్యముగలవాడు. గదాపరితనము గాదాపరి-లాంఛనము. n. Stubbornness, unfeeling conduct. గదాపదుడు గాదాప-పదు. v. n. To become bold. భీరుడు.

గదె or గడియ గాదె. [Tel.] n. A bolt. గదెళ్ళము Same as గడియళ్ళము. గదె కాళ్ళగల గాదె-కాళ్ళ-గాలా. adj. Spindle-shanked. గదెమాడు గాదె-మడు. n. The wooden bar or bolt of a door.

గడ్డ గాడ్డ. [Tel.] n. A lump, mass or clod, మంటిపెల్ల. Any bulbous root. దుంప. An island. ద్వీపము. A continent or part of the earth. A bank, brink, edge. A boil or ulcer, ప్రామ. తెల్లగడ్డ or పెల్లెల్లి garlic. ఎర్రగడ్డ an onion. గడ్డకట్టు to solidify, to gather into a lump. గడ్డకట్టు to escape. గడ్డకట్టు to rescue. గడ్డకట్టు గాడ్డ-కట్టు. n. A pickaxe, an instrument for breaking clods. గడ్డకట్ట గాడ్డకట్ట. A crowbar. గడ్డకట్ట a fire place formed by putting three stones or clods of earth together. గడ్డకట్ట పెట్టకట్టకట్ట.

గడ్డము గాడ్డము. [Tel.] n. The chin: the beard. గడ్డముపట్టి అతిమలకు to beseech. గడ్డముపెంచుకొను to grow a beard.

"గడ్డముపెంచుకొను దొంగరాదు."

కా. వి. 8.

గడ్డి గాడ్డి. [Tel.] n. Grass. కపట. పక్షి rice straw. గడ్డిమలకాడు a small cord made of the darbha or sacred grass worn around the waist by a young Brahmin in the ceremony of investing him with the sacred thread. కామంకగడ్డి or కామంకగడ్డి the Citronella, or Andropogon Nardus. (Watts.) గడ్డితలకాడు గాడ్డి-తల-కాడు. n. A hair-brained fellow, a soft-headed fool. గడ్డితలకాడు గాడ్డి-

లని-పింతు. v. n. To dupe. (lit. to make one eat-grass) కా న న గడ్డితలకాడు they befooled him. గడ్డితల గాడ్డి-లను. v. n. To eat grass, to be cheated. తలగను గడ్డితలకాడు thus was he befooled. గడ్డి పరక గాడ్డి-పరక. n. A blade of straw or grass గడ్డిపాము గాడ్డి-పాము. n. A species of snake. గడ్డిపిట్ట గాడ్డి-పిట్ట. n. A kind of bird: there are three sorts, named ఎర్రగడ్డిపిట్ట, పిల్లగడ్డిపిట్ట and తలగ గడ్డిపిట్ట. గడ్డిబొద్దు గాడ్డి-boddus. n. A ring of grass rope to set a pot on. చుట్టు కుదురు.

గడ్డిగము గాడ్డి-gannu. [Tel.] n. The tube of a drill plough, through which the seed drops. కామంకా నీ నీలముపడుముడు కాద నము, కామంకానీయమునే గడ్డిగమింటి.

గడ్డు గాడ్డు. [Tel.] adj. Hard, rare, scarce. అసాధ్యము. adv. Much. ఎక్కిరి. గడ్డుమాట a bold word. గడ్డువాడు a dangerous character. గడ్డు n. Violence, outrage. Difficulty. మార్కానము, ప్రయాణము, దుర్లభము. గడ్డులుకు to rebel, to be stiff-necked. గడ్డుమాట bold deeds. గడ్డుకొను గాడ్డు-konu. v. n. To excel. అతియెంచు.

గడ్డుకాడ్డి గాడ్డు-boddi. [Tel.] n. A certain game played by boys. H. iii. 166.

గానకుడు గానకుడు. [Skt.] n. An astrologer. తానకుడు. An arithmetician.

గానగాన గాన-gana. [Tel.] n. adj. adv. Tinkling. Aloud, again and again, over and over.

"గానగానకుడు"

"చుట్టె"మంట.

గానక గానక. [Skt.] n. Counting, numbering. ఎన్నిక, ఎంచుట. గానకము గాన-నిగము. adj. That may be reckoned or counted. ఎంచుకొను.

గానపతి గాన-pati. [Skt.] n. A name of the god Ganesha. దానపతి.

గణము ganamu. [Skt.] n. A flock, multitude, or assemblage, a tribe, class or troop. వర్గము, సమూహము. A prosodial foot, such as ధీకరాదు a dactyl. గణములకట్టు to scan. గణముల పోయినది or తప్పినది the metre is imperfect. A troop of inferior deities, considered as Siva's attendants, and under the special superintendence of Gaṇeśa: whence his name గణేశుడు, గణపతి or గణాధిపతి. A body of troops consisting of 27 war-chariots, 27 elephants, 81 horses and 135 infantry men. గణార్చన గణార్చనా. n. Worship of the demigods attending on Siva.

గణి గాని [Skt.] n. One who knows the Vedas completely. సాంక్షముగా వేదాధ్యయనముచేసినవాడు. A cunning man, an astrologer among the lowest castes. గీస వాకులకు తిథివారము చెప్పేవాడు.

గణించు ganinzu. [Skt.] v. a. To calculate, or reckon. ఎంచు. To be mindful of, regard లెక్కింపు. గణించు [Tel. used for గణించు.] v. t. To acquire, or gain, to make (money): to earn. గణిక గణిక. n. A harlot, because prostituted for gain. వేర్వేరు గణికుడు gani-kudu. n. An accountant, a mathematician, a calculator. లెక్క పెట్టేవాడు, కరణము. గణితము or గణితశాస్త్రము ganitamu. n. Arithmetic, calculation. లెక్కదిద్దు.

గణిల్లు ganilu. [Tel.] n. A shrill sound as of a bell. గణిల్లు Clang! Crash! (anuk.) With a clanging sound.

గణుతి ga-nuti. [Skt.] n. Reckoning. ఎన్నిక. Esteem లెక్కింపు. Praise ప్రోత్సహము. గణుతించు ga-nutinsu. n. To reckon, count. ఎంచు. To esteem, praise ప్రోత్సహించు. గణ్యము ganyamu. adj. Respectable, estimable. ఎన్నదగిన. గణ్యుడు a man worthy of respect ఎంచదగినవాడు. వారు గణ్యులు. కాకు they are men of no weight.

గణుపు, కణుపు or గనపు ganpu. [Tel.] n. A joint (of the fingers or toes, or of a

sugar cane, &c.) గణుపునకు గానుము wounded an inch deep.

గణెము ganemu. [Tel.] n. Frivoliety. Ornaments, trappings, horns, &c., worn by maskers. వేషధారణ భరించే లక్కపాత్ర.

గతము gatum. [Skt.] adj. Lost, gone, past, over, late. పోయిన. గతము the last day. గతఫలము loss of advantage. గతరేకులు who had lost their lives. గతము the past time. గతము a family which is extinct. గతమగునదిగను banks for a stream that has run dry, a proverb for pains taken too late (shutting the stable door after the horse is stolen.) గతమగుడు he who has lost his wife. గతమగుచు they being stripped of their pride. గతము n. Passing away. పోక. గతమగు gata-padu. v. n. To pass away. కడచు. To die చచ్చు. గతమై dead. గతవడగ, ప్రవక్తమగు or ముగివడగ, ప్రవక్తమగు gata-padu-grasta-padyamu. n. A poetical conceit, Capped lines wherein the last word of each line is repeated at the beginning of the next.

గతి gati. [Skt.] n. Way. త్రోవ. Going, gait, pace, march, passage. గమనము. Means, resource, fund, contrivance, expedient, remedy. తాపాశ్రయము. Refuge, resort, help, aid. తక్క. Fate, lot, destiny, state, hap, condition, situation. విధి. An adventure. (In the Lila, the different cantos are called గతలు.) Salvation, resource విముక్తి. Ability, power శక్తి. వాగతి యేమి what is to become of me? ఇందుకు వరగతి తప్పదు for this there is another remedy. ప్రసంగి divine providence. గతిలేని helpless, destitute, abject. వానికి వారిని చెల్లించుముకు గతిలేదు he is unable to pay it, he is without means of payment. పుత్రుడులేనివాని గతిలేదు the childless have no hope (or prospect) of heaven. ముగతి strongly దిక్కుమార్గము. గతింతు gatinzu. v. n. To pass away, elapse, కడచు. To die. చచ్చు. గతిల్పించు to devise an expedient. గతికుడు gatikudu. n. He who has a resource. అవస్థగతులు having

గతా gata

355

గద్య gadya

no other resource. గతాడు *gatadu*. n. One who is gone or entered. అంబార్తి గతాడు I plunged in a sea of bliss. గత్యంతరమా *gat-y-antalama*. n. An alternative: an other means, or resource.

గతాకు *gataku*. [Tel.] v. a. To lap, as a dog. To eat the leavings of food ఎంబితి. గతాకు o. Lapping or eating the leavings of food. ఎంబితిచేయు. గతాకుచేసే ప్రకు కల రోయిన he took the bait and lost his life. గతాకు=a pit, గొయ్యి, ధ్వమ.

గత్తె or గత్తెమా *gatta*. [Tel.] n. Manure. గత్తెమారేయ to manure.

గత్తర *gattara*. [Tel.] n. Disorder, disturbance, hubbub. గల్లంకు. Danger ఉన్నదము. A euphemism for Cholera వాంతికి. గత్తరవాడు a noisy man. గత్తరవద్ద *gattara-padda*. adj. Confused, troubled.

గద *gada*. [Skt.] n. A mace or club. కుంతము. గదమా *gadama*. n. Disease, sickness. తెచ్చు. గదాధరుడు *gada-dharudu*. n. The club bearer, i. e., Vishnu. గదాధర్వసు or గదాసుధర్వసు the name of the 16th book of the Mahā Bharata.

గదమాయాంతు *gada-mayintu*. [Tel.] v. t. To scold. గద్దించు.

గదర *gadaru*. n. A sort of dried fish.

గదాగ్రాదు *gada-gradu*. [Skt.] n. An epithet of Krishna as being the "elder brother of Gada."

గది *gadi*. [Tel.] n. A room, closet. అర.

గదాకు or గదాకు *gaduku*. [Tel.] v. n. To eat the leavings of food. ఎంబితి. HD. vii. 1888.

గదమా or గదమారోకు *gadumu*. [Tel.] v. a. To rebuke, check. గద్దించు.

గదరు *gaderu*. [Tel.] n. To increase, to become augmented. పెంచు. వ్యాటించు. n. A bad smell, a stink. చెరుకంపు, చుగ్గంపు.

గద్దవను or గద్దవస్వరము or గద్దటి *gadgadamu*. [Skt.] n. A murmur, broken voice, fluttering accents: sobbing or faltering: a choked sound. దుర్బల.

గద్ద *gadda*. [Tel.] n. A kite. గుర్రము. అడవిగుర్ర the black eagle. *Ictinaetus malayensis*. తెల్లగుర్ర or పిల్లగుర్ర the white scavenger vulture, *Neophron ginginiamis*. తేనెగుర్ర the crested Honey Buggard *Peris orielatus*. పాముగుర్ర the short toed eagle, *Circus galliens*. పల్లపాము గుర్ర the crested serpent eagle, *Spilornis chala*. పిల్లగుర్ర the Pale Harrier, *Circus macurus*. F. B. I. గద్దముక్కు a Roman nose, a sharp nose. గద్దగోరు *gaddagoru* n. An instrument used by house-breakers; lit. a kite's claw వారసాధన విధము.

గద్దరి *gaddori*. [Tel.] adj. Impertinent, pert గడుమ, తుంటె. "గద్దరిమృగము." (G. VIII. 151.) a broad horned beast. గద్దరివాడు *gaddori-kadu*. n. An impertinent man, an insolent man. గడుమ వాడు. గద్దరింతు *gaddar-intu*. v. a. To shudder, tingle all over, be agitated or frightened. గద్దరిరేకు *gaddari-lanzu*. n. Boldness గడుమనసు, తుంటెనసు.

గద్దించు *gaddintu*. [Tel.] v. a. To rebuke, reprimand, bully, chide. మరలు చెప్పు, తెలియించు. గద్దించు *gaddimpu*. n. Chiding, a rebuke.

గద్దెయ See గద్దె.

గద్దెవ *gadduva*. [Tel.] n. The chin. గద్దము.

గద్దె or గద్దెయ *gadde*. [Tel.] n. A high seat. ఉన్నతీకము; a throne వినోదనము. An obsolete coin నువ్వ. గద్దెరొలమా *gadde-ponkamu*. n. Eulogy. పరువుపూరిత గౌరవపు మాట.

గద్య or గద్యమా *gadya*. [Skt.] n. Prose. చరనము.

గణ గానా

856

గను గానా

గణక or గనుక or కనుక *ganako*. [Tel.] conj. Then, therefore, so, seeing that, thereby. అదిగవు for that reason.

గణగణ *gana-gana*. [Tel.] adv. Fiercely. కాకవిచ్చలు glowing fires.

గణవ *ganava*. [Tel.] adj. Large. పెద్ద.

గణయమా *ganayamu*. [Tel.] n. The end or tip of a bow. దిరిగిచ్చు; పోయింది.

గణి *gani*. [from Skt. గణ to dig.] n. A mine, a quarry: A hole. దిను. గణపని *gani-pani*. n. Mining, quarrying. గణవాడు *gani-vadu*. n. A miner, a pitman.

గణిమ *ganima*. [Tel.] n. A ridge. రిచ్చుకట్ట.

గణియ Same as గా.

గణిలు *ganilu*. [Tel.] n. A sheath. య.

గణపు *ganupu*. [Tel.] n. A joint. కలుపు.

గనె or గణియ *gane*. [from Skt. గణ to dig.] n. A bit, piece, fragment. కున్న. గానెగా piecemeal.

గన్నేరు or గన్నెరు *ganneru*. [Tel.] n. The Oleander, *Nerium odorum*. Ainslie ii. 23. బిరుగన్నెరు, or Balaam (*gul-i-mehudi*) and నల్లిగన్నెరు are species. The pagoda tree, i. e., బిరుగన్నెరు or నాడుగన్నెరు is a large tree, with a fragrant white flower pale yellow inside. అదిగన్నెరు the *Plumieria Alba* (Linn). చచ్చగన్నెరు భూపావం. (A. i. 57.) a particular kind of rice.

గప్పిచ్చు *gapphippu*. [H.] n. Silence. adj. Silent.

గప్తి *gapti*. [Skt. for గప్తి] n. Recollection.

గప్పలు *gappalu*. [H.] n. Bragging, boasting. పంపం. గప్పలుకొట్టుకోడు *gappalu-kottu-kodu*. v. i. To brag, to boast.

గబక్కున *gabakku-na*. [Tel.] adv. Horribly, fearfully.

గబగబ *gaba-gaba*. [Tel.] n. Hubbub, tumult. adv. Terribly, violently. గబగబయి there was a tumult.

గబ్బలు, గబ్బలు *gabbalu*. [Tel.] n. An uproar, buzz. బల్లి. adj. Cheap. పెంతు పెన.

గబ్బి *gabbu*. [Tel.] adj. 1. Full, big, mighty, 2. Hemispherical, swelling. 3. Great. Thick, as darkness. 4. Noble, heroic. 5. Stubborn, hard, unmanageable, headstrong, proud. పుట్ట, అపల పెన, గర్వముగల.

గబ్బి n. A prig, a conceited fellow. A hemisphere: a round object. అద్దగోళము. A stout hound, a bulldog. Mann. iv. 90. గబ్బితవము *gabbitanamu*. n. Bigness, wickedness. పంతునము. గబ్బిలము, గబ్బిలాయి or గబ్బిదాయి *gabbilamu*. n. A bat or flittermouse.

గబ్బిలి *gabbili*. [Tel.] n. A handful. పిడిలి. గబ్బిరుగుతే bring a handful of curry.

గబ్బిలివాడు *gabbili-vadu*. [Tel.] n. A toddy drawer.

గబ్బు *gabbu*. [Tel.] n. Orig: any strong smell or savour, good or bad. A bad smell, a stench. కంపు. గబ్బుపెనము an elephant పేను. Pride గర్వము, మదము. గబ్బులకు *gab-bulugu*. (గబ్బు+పులగు.) n. A bird of omen. య శకునము.

గబ్బి *gabbasti*. [Skt.] n. A ray of light, నూర్చుకొను. అమృతగర్భి "the nectar-rayed god," an epithet of the moon.

గబ్బలు *gabbalu*. [Tel. for గబ్బలు.] adv. Agitatedly, thrillingly. Slapdash. Bang! smack, all at once. గబ్బిలము *gabbilam-anu*. v. a. (annu) To be violently agitated, to thrill, tingle, shudder.

గబ్బిరము *gabbiramu*. [Skt.] adj. Deep, profound. గంభీరము.

గమకము *gamakamu*. [Skt.] n. Increase, fulness: springiness, exertion. భూరిక, చుక్కము. adj. Much, great అగ్గము. Fine, pleasant. ముగ్ధము. గమకము or గమకత్వము *gamakamu*. n. Connection, in a sentence the word to be understood. పోవడయింది. గమకిండు *gama-kindu*. v. n. To rise, to spring: to exert one self భూరిక, చుక్కముచేయు, అయ్యము.

గమ gama

857

గర gara

“ఈ కమియంతు గమియంతు మదిలో
ద్యుంతు గాంతు పెరిగి.”

T. ii. 80.

గమ గమ gama-gama. [Tel.] adv. (Anuk)
Sweetly, fragrantly ఘమఘమ. Siva. ii.
69. Eagerly (hungry) గమగమయని అయి
అంపని he was very hungry. గమగమింతు
gama-gaminitsu. v. n. To smell very sweet.
గమగమయని వామగిల్లు.

“గి కత్తరపుటిదియపు తాది గమగమింతు.”

శేష. iv.

గమగమ గamanamu. [Skt.] n. Going,
a march, journey పోక, ప్రయాణము. Atten-
tion. యి. Intention తువు పరాగమనము, lit.
'Accompanying.' The burning a Hindu
widow alive with her deceased husband.

“ఈ పంకరముగరంబుగమంబు
భావనీయతై.”

పై. iii.

గమగమ గamanitsu. [Skt.] v. a. To go.
పోవు. To intend తలచు. “రథముకు గమగమ
నపుడె రథమగును.” Vema. 568. To pay
attention to, to attend to. గమగమ గama-
nitsa. n. Way, manner. విధము. Proceed-
ure. విధత.

గమము gamamu. [Skt.] n. Going. పోక.
A journey ప్రయాణము. A way రోడ్.

గమాయింతు Same as గమగమింతు. (q. v.)

గమగ్గి gamalla. [Tel.] n. The Toddy draw-
ers' caste. గమగ్గివాడు A toddy drawer.
గమగ్గిది a woman of that caste.

గమి gami. [Tel.] n. A flock, crowd, as-
sembly. A cluster. పసిండిమియ్యము a
cluster of golden bells. గమిగోడు gami-
kanu. v. a. To become a heap పోగడ.
To assemble or form into a crowd
సంఘటించు.

గమింతు or గమియంతు gamitsu. [Skt.]
v. n. To go పోవు. To pass, as time.
గమిగిల్లి gami-kalle. n. A woman in

waiting, an attendant maid. గమిగోడు
gami-kale. n. A leader, chief man. అధిపతి,
సేనాధిపతి, ముఖ్యులకుడు.

గమిగా gamela. [Portuguese, Camera.] n.
The crow's nest, i. e., the top of a mast
in which men stand. ఓడపంథములో మనిషి
నిలిచుట్టుగా కట్టిన అంకడ్.

గమమ gammatu. [H.] n. Diversion, amuse-
ment. వేడుక, తమిష.

గమమ gammu [Tel.] n. Fragrance. సువాసన,
చేమగము, ఘమఘమ. గమమి Comfortably.
అనువుతని గమమి కత్తరవాడ I wrap-
ped myself in the rug comfortably.

గమ్యము gamyamu. [Skt.] adj. Attainable :
accessible : desirable, suitable పొందగల.

గయ గaya. [Skt.] n. The city of Gaya.

గయ్యి or గయ్యిలి gayali. [Tel.] n. A
shrew, a scold. ధిక్కరించి మాట్లాడుచు.
గయ్యిలింతు gayalintu. v. n. To play
the scold, to talk insolently. ధిక్క-
రించి మాట్లాడు. adj. Peevish, insolent.

గయ్యు గayalu. [Tel.] n. Waste or
uncultivated land. పా పశువులచేసిన తల.
గయ్యునట్ల deserted, abandoned, waste.
పాడుతలచేసిన, నిడిచిట్టుచేసిన, వేద్యముచేసిన
దానక మనినాని (పొలము).

గయ్యవారి గayavari. [H.] n. A pilgrim
returning from Gaya. A disorderly,
licentious profligate.

గర gara. [Tel.] n. A lump, a clod. మడ్ల,
గడ్డ. గరకట్టె para-kattu. v. i. To curdle,
to solidify. గడ్డకట్టు.

గరగ garaga. [Tel.] n. A small pot, vessel
or pipkin. M. XIII. ii. 397.

గరగడ garagada. [Tel.] n. A funnel.

గరగడమువేయు gara-gadamu-tyu. [Tel.]
n. To mark heaps of grain (to prevent
it being stolen) by sprinkling cowdung
water over it in wavy lines.

గర gara

858

గరి gari

గరగర *goragara*. [Tel.] n. Hardness, crispness. గాఢత్వము. Purity నిర్లబ్ధము, నిష్కామము. గరగరలాడు to oraskle, as a biscuit in the mouth. గరగరిక or గరాగరిక *garagarik*. n. Neatness, tidiness, cleanliness. శ్రీ ప్రశస్తియు. Beauty అలంకారము.

"గరగరగరానామస్తా,
గరగరానామస్తామస్తా గరగరానామస్తా."

గరగరికల *gara-gari-kala*. [Tel.] n. Active, nimble. గాఢాచారకల. L. 3. 269. గరగరిక, neat, tidy, nice. గరగరికా or గరాగరికా tidily, nicely.

గరగార *gara-gara*. [Tel.] n. Lack, deficiency, something wanting. తక్కువ.

గరదుడు *garadudu*. [Skt.] n. A poisoner. M. XII. i. 110.

గరపశేల *garapa-sela*. [Tel.] n. Red sandy soil, barren land.

గరవడు *gara-vadu*. [Tel.] v. i. To curdle, to become congealed. గడ్డకట్టు.

"నీ" గరగరికపక్షి గరవడుమందు
దెచ్చియున్నరమగా దీర్చిరాల్చి." భా. vii.

గరళము *garalamu*. [Skt.] n. Poison.

గరవులు *garavulu*. [Tel.] n. Offerings, gifts, rarities.

గరసిండు *garasinsu*. [for Skt. గుర్జిండు.] n. To attack. "కంఠిరమునైనగరసిండులుగాని యెరసి వెన్నది ధరించుకలలు" Bahul. i. 31.

గరములు *garasulu*. [Tel.] n. Skins. చర్మములు. A. vi. 17.

గరామ *garamu*. [Tel.] n. A wicked man, a wretch. దుష్టుడు, ముంక.

గరి *gari*. n. [Tel.] A wing. రెక్క. The feather of an arrow. హామయ్యరెక్క. రెక్క. Harabness. గరిహరాలు whiskers.

గరిక or గరిక or గరికగడ్డి *garika*. [Tel.] n. A kind of grass called *Agrostis linearis*. దూర్య. Ainslie. ii. 28. గరికపట్టు *garika-pattu*. n. The smaller species of

పట్టు grass (q.v.) The largest species being *garika-sudulu*. n. A fine species of rice.

గరికండు *gari-konu*. [Tel.] n. To become sharp : to stiffen. గరిగట్టు *gari-gattu*. v. n. To be manifest, to be before the eyes. మార్చిగరించు. "గరిగట్టుపంకర భువనింకరయ్య, గరి గట్టితమలంకర గరిగట్టుపంకర." L. 6. 132. గరిగట్టు *gari-kamma*. n. A rough bough (of a palm tree) before the serrated edges are removed. గరిగొట్టు *gari-gonnu*. adj. Blackened, stained. పల్లెగిరి. G. ii. 28.

గరిగె *garige*. [Tel.] n. A small earthen pot, or bottle with a spout. గరిగెదర A small saucypan.

గరిచెప్ప *gari-chappa*. [Tel.] n. A cockle-shell, a pearl shell. BD. vi. 173.

గరిత *garita*. [Tel.] n. A spoon, ladle. మడిగారగరిత a trowel. పారుగరిత a huge ladle borne in processions. ముద్దగరిత a long ladle, with a bell at the end.

గరిడి or గరిడి *garidi*. [Tel.] n. Fencing, sword play. పాము. A dancing school, a fencing school. పాముకూటము. గరిడిల పాము, or గరిడినిద్య sword play, gymnastics. A place పాము. Nearness. సహిమము, చెంత. గరిడిమచ్చు a rogue who pretends to be a good man. మంచిపానినెల దొడ్డిగరిడి పముముమారి దొంగిరిగెదరంక. (కృ. ii.)

గరిడియ *garidiya*. [from Skt. గరిడియ.] n. A wallet, or basket for food, &c. బుట్ట. M. III. vii. 221. భార. ఆ. vii.

గరిర *garita*. [Tel.] n. A damsel, a woman. A faithful wife. పల్లెలు, పరివరక. గరిర రతము *garita-ratnamu*. n. Womanishness, frailty, light-mindedness. Suca ii. 404.

గరిమ or గరిమము *garima*. [Skt.] n. Heaviness, weight, gravity. Bigness, largeness, greatness. Seriousness, majesty. విలాసగరిమ, శృంగారగరిమ. H. iv. 211.

గర్భ గార్గు

360

గర్భ గల్లా

గర్భ or గర్భం *garzu*. [Tel.] n. Necessity.

అవసరం, అవసరము. నాకు గర్భంలేదని what necessity have I? what do I care?

గర్భము *garlamu*. [Skt.] n. A hole or hollow, a pit. పల్లము.

గర్భభయము *garbhabhaya*. [Skt.] n. Aa. అస. కాది.

గర్భము *garbhama*. [Skt.] n. The belly, the stomach, the womb. ఇడుపు. The inside of any thing, the interior; the middle. A focus ఇడుపునీలించును. నదీగర్భము the middle of a river. గర్భగృహము the nave, sanctuary, or shrine of a temple. గర్భము తోనున్న pregnant. గర్భముధరించు to conceive or become pregnant. అమగర్భము బరిగోయింది she miscarried. అమగర్భము ఏ రి ఏ ఏ she has not miscarried. గర్భ కలము a swelling ear of corn. పరి పార్శ్వము. Vayu. ii. 101. గర్భాగారము a closet or recess. An inner chamber. తోనుకది. ఏకగర్భబహుళము of full blood children of the same womb. గర్భవాసినా మండే yet in the womb, unborn. గర్భశత్రువు a secret enemy. గర్భాధారము the nuptial ceremony. గర్భాశయము the womb, the uterus. గర్భాష్టమము the eighth month of uterine gestation. The eighth year reckoning from conception. గర్భిణి *garbhini*. n. A pregnant woman: చూచు.

గర్భణి *garra-nili*. [Tel.] n. Bastard Indigo: a plant, the leaves of which afford a light blue dye.

గర్భ, garru. [Tel.] n. Noise made in belching. తేవులునుండు ధ్వనికరణము. గర్భం అలండు as a belch or as rattling in the throat.

గర్భ, garra. [Tel.] n. An instrument for catching fish. పెద్దరి.

గర్వము: *garvanu*. [Skt.] n. Pride, haughtiness. అపరాధము, అన్యధా అపరాధము, dishonour, degradation, humiliation, disgrace. గర్వం

తు or గర్వము *garvintu*. v. n. To be proud. గర్వ or గర్వము *garvi*. n. A proud man.

గర్హము *garhinu*. [Skt.] v. n. To blame, revile. నిందించు. గర్హము *garhanu*. n. Blame, censure. నింది. గర్హము *garhitamu*. adj. Blamed, censured, base. నిందించబడిన. గర్హ్యము *garhyamu*. adj. Contemptible, scandalous, base. నిందించబడిన.

గలగల చెట్టు See గలగల.

గలగల చెట్టు or గుండుగలగల చెట్టు *galagura-chettu*. [Tel.] n. A kind of herb. కృష్ణ రాము.

గలగల *gala-gala*. [Tel.] n. A tinkling or clanging sound. గలగలము to rattle, to tinkle, to clang.

గలగల or గలగల *galaba*. [H.] n. Confusion. కల. గలగలించు or గలగలించు or గలగలించు *galaba-rinisu*. v. n. To grumble. ఇడుపు కుంటున్నది the belly grumbles. To confuse గలగలించు.

గలగల *galatu*. [Eng. Glass.] n. A glass vessel. గలగల.

గలగల *galijeru*. [Tel.] n. A plant, hogweed. *Trianthema monogyna*, తున్నె. గలగలగల, గలగలగల or కృష్ణరాము the verbesina plant. *Eclipta erecta*. Hecya. పచ్చపువ్వుగలగలగలగల.

గలగల *galibili*. [Tel.] n. Disorder, confusion, noise. గలగలించు, సందడి.

గల్ల *galla*. [Tel.] n. A shallow pot, in which a cobbler moistens leather. కల్ల.

గల్లండు *gallantu*. [Tel.] n. Confusion, tumult, a fray. కల.

గల్లుము *gallamu*. [Skt.] n. The cheek. గండ్లము, చెక్కిరి. Anirud. ii. 75.

గల్ల *galla*. [H.] n. Grain in general; grain not thrashed. మల్లనిధానము. Also, a shop-keeper's cash box అలగలగలగల.

NOTES

861

1986 **part 1**

Xb galls. [H.] n. A lane.

ἤχη or ἤχηχῆς *gallin.* [Tel.] n. A loud noise. A tinkling noise, as of jewels. *ΣΧΕ*
[20-8.]

ꨀꨣꨩꨣꨩ *ga'antika*. [Skt.] n. A small pitcher or jug like a tea pot. **ꨀꨣꨩꨣꨩ**.

ಗೌಲಿ ಕುಂಬಲಮು. [Bkt.] n.
The dewlap (of a bull, &c.) ಗುಲಿ ಕುಂಬಲಮು.

𐌲𐌵𐌵 ga(a)-ga(a). [Tel.] n. A gurgling
sound.

గళము *galamu*. [Skt.] n. The throat, the neck. కత్తె, పెండ్లి, గొంతు. గళరవము *gala-ravamu*. n. The voice. గొంతువంపు.

గళితము *galita-m-mina*. [Skt.] adj. Fallen, dropped, eaten. **గళించు**. Eaten. **గళితము చేయు** *galitam-chēyū*. v. a. To strain through a cloth.

గొ or గొ గా||a. [Tel.] n. Phlegm.

గవదలు *gavadalu*. [Tel.] n. Glands of the throat.

గవరు or గవిరి or గవరు గురు. A city-
gate. A ii. 35. గవరులు or గవరులు fort-
gates. గవరులు.

గవయము *gavyamu.* {Skt.} n. A wild ox.
 గవయ, గవయము. H. iii. 9.

గమరణ గారానా. [Tel.] n. Headdress. ఎర్రు.

గవాక్షము *gar-ākṣhamu*. [Sk.] n. Lit. A bull's eye. A window. కిటికీ. గవాక్షవృక్షము *garakṣhi-rakṣhamu*. n. A kind of bitter melon. పుచ్చకాయ, పాపికాయ.

గొ గురి. [Tel.] n. A cavern or grotto. శు.
 "గొమఃమొక్కవచ్చుచు" R. vi. 10. Swa.
 iv. 79.

Ḫṣṣ *garini*, [Tel.] n. A city gate.

Ke Bon garilem. [Tel.] n. A fragrant seed like anise.

ကဝိနိဂျာဗိဇာ. [Tet.] n. A cloth case,
or cover.

గండ్లపాము *gamlu-pamu*. [Tel.] n. A
toddy-drawer.

గవేషించు గవేషణ-చింత. [Sk.] v. n. To search, seek. నడవ. గవేషణమును గవేషణమున. n. Search, enquiry. నడవ, అడవి(నడవ).

Kṛgṇa 'gṛyoma. [Skt. कृ-गृ] adj.
Dairy products. What is produced by the
cow. **पञ्चकृग्नो** the five products of
the cow, viz., milk, butter, ghee, dung and
urine. **घृतं, दूधम्, गोमूत्रं, गोमयम्, गोमूत्रम्.**

Kāṣṭha gava. [Tel.] n. A shell, a cowry used as money.

గవ్యకాశము gavya-chaukamu. [Tel.] n.
Barn. పశుశయనము.

కశ్మ గ్రా. [Tel.] n. Asthma or shortwindedness.

ಗಸಗಸೇಲು *gasa-gasalu*. [Arabic *khask-khask*.] n. The seeds of the poppy plant.

KS gasi. [Tel.] n. Drops of oil or melted butter. Also, a nail. **Thg.**

గడ్డి *gasika*. (Tel.) n. A spike or pointed piece of wood, a wedge. A hoe or small spade made of wood. An arrow. **గడ్డి** *gasika-rayi*. n. A pointed stone. **నాకు చెప్పినది నానుకప్పులో గడ్డిగిరిగా నడిచింది** his words were fixed in my heart.

ᱠᱚᱢᱚᱴᱚᱨ *gari-bisi*. [Tel.] n. Confusion. ᱠᱚᱢᱚᱴᱚᱨ, ᱠᱚᱢᱚᱴᱚᱨ.

గస్తీ or **గస్తు** *gastī*. [H.] n. A patrol, తోడు, కలతపోడు. **గస్తురు** to go the rounds, to patrol. **గస్తీలు** *gastīlu*. (గస్తు+లు) n. Watchmen. కాపరివారు.

"ద్వైతః తలీలగోచరవిదయ్యంబులదివ్వు
కోలలవారేగాగోవిగమ్యురేనిక." పాద్య. 11.

కష్ట *gastu*. [Tel.] n. Nastiness, a rank
smell. adj. Nasty. **కష్టసం** A stench, a
nasty smell.

గణ గణ

362

గణ గణ

గణానామ గణానామ. [Skt.] n. A wilderness, forest. అడవి. A cave గుహ. అకాశము a thicket of boughs. adj Wild, impervious. ఎంతో దివి. గణానామము A crowded market street.

గణి గణి. [Tel.] n. Scorn, menace, bullying. గణితము gani-cheyu. n. To brow-beat.

గహ్వరము gahwarumu. [Skt.] n. A cave, a grotto, a cavern, a recess in a forest. A forest. అడవి.

గా గా

గా. [Tel.] n. (an adverbial affix being the infinitive గా న అను) తండ్రిగా ఉండినాడు he was like a father to me తండ్రిగా ఉండెను he was as master, or he was master. మూడుగా కుండ్లున్నది it looks like three. నువ్వుగా వచ్చినారు they came in a crowd. నల్లగా ఉన్నది it is black; Added to verbs. it means when, while, as or since. ఈ పని గానానీ as soon as ever this is finished. వాడు చేసాడు on his arrival, when he arrived. మీరు చేసినది చేయుచుండగా while you are doing that work.

గా. [Tel.] v. n. A contraction for గా or గా as వచ్చినది వాడుగా it was he who came most likely, or, I suppose.

గాంగేయుడు gangayudu. [Skt.] n. One born to the Ganges, i. e., Bhishma భీష్ముడు.

గాండివము or గాండివము gadhvamu. [Skt.] n. The name of a bow used by the hero Arjuna. A bow డబ్బ. గాండివము శబ్దము a jaw breaking word, a puzzle.

గాంధ్రించు gan-drincha. [Tel.] n. To hawk in clearing the throat; to retch, in vomiting. To swell ఉబ్బ. వానిముఖము గాంధ్రించు కొన్నది his face is inflamed, or slightly swollen.

గాంధీవాడు ganthi-vadu. [Tel.] n. An oil-monger. మానీ అమ్మ తీరించేవాడు. గాంధీవాది a woman of that caste

గాంధర్వము gandharvumu. [Skt. from గాంధర్వ.] n. A fairy-wedding. A love match, without the authority of parents. It is a fashionable phrase for seduction.

గాంధారిము gandharimu. [Skt.] n. A certain note in music. The Candabar country. గాంధారి గాంధారి. n. The mother of Duryōdhana, proverbially, a bold, pert woman. గాంధారి కథలు gandhari-kathalu. n. A kind of ballads or ditties.

గాంధర్వము gambharyamu. [Skt. from గాంధర్వ.] n. Depth, grandeur. గాంధర్వము.

గాక గాక. [Tel.] affix. Except, unless, but ఇంకా and besides this, further.

గాగరా gagara. [H.] n. A petticoat. తొడు.

గాగర గాగర. [Tel.] n. A kind of root. (తం. iv.)

గాగరము Same as గాగర. (q. v.)

గాగర గాగర. [Tel.] n. Glass; any vitrified substance such as chinaware or a bracelet, which is made of glass, black as jet. Hence, blackness. A bracelet. వజ్రము గాగరలు bracelets made of gold. Various kinds of bracelets are called గాగరములు, తుడిగములు, బెరిగములు, తుడిగములు, and చక్కెరగములు. గాగరలు the wards of a lock. గాగర కప్పెరులు gazu-kapperulu. [Tel.] n. A certain sort of grain. H. iv. 156. గాగరములు gazu-nilamu. n. An artificial sapphire. Also, deep blue or black. NH. v. 46. గాగరములు gazu-royya. n. A crayfish or large prawn. గాగరములు gazu-gadu. v. n. To blacken or turn black తుడిగించును. గాగరములు gazu-ppu. n. Dross of a glasswork, scoria. గాగరములు gazu-royya. n. A glassy stone. Jet. గాగరములు gazu-candlu. n. A certain caste who deal in glass bracelets.

గణ See గణ.

గణము *gāṇamu*. [Tel.] n. Difficulty, severity, hardness. అధిగణము, చురుగు. adj. Much, great, thick, hard, strong, tight. ముక్కుటమయిన, చురుకైన.

గణము *gāṇu*. [Tel.] n. The beazle of a ring: the notch to hold the stone. Strength, virulence, potency of poison, or of liquor. Pungency, acridity, as of pepper. గణము strong tobacco.

గడి *gāṇi*. [Tel.] n. A drinking trough or manger, a ditch, a groove. గడినుయ్యి a well that is provided with a trough for watering cattle. గడిపయ్యి a kitchen range, being a trench containing fire under a line of places for pots.

గడిద or గడిదె *gāḍida*. [Tel.] n. An ass. adj. Wild, or, inferior. గడిదెనెను. the worthless kind of *reṣa*. గడిదెకడపకు a certain herb used in medicine. గడిదె బాళ్ళు adj. 'Bandy-legged'. గడిదె గేదెవర *gāḍile-gadapara*. n. The gaudy birth-wort, *aristolochia bracteata*, a plant used in medicine. గడిదెపులి *gāḍide-puli*. n. The hyena. చుప్పగించి, బాగ్గించి.

గడి *gāṇi*. [H.] n. A carriage. బండి. "చిత్రలలితకవిచ్చ సేవనగడిలు." భార. ఆం. viii.

గడు *gāḍu*. [Tel.] n. Longing, rage, hankering. Lust. A prank, caprice, proneness to do. ఏడు గడుపునది what evil desire drove you to do this? గడుపునడు the lustful libertine. గడులు prurient, eager, prone, vicious, rank. గడు v. s. To enter, penetrate, go through, pierce, transfix. గాలు. A. iii. 37. & A. i. 86. To pierce or pinch with the finger nail. E. arabh. i. 97. గడువకు to be bewildered. దొరుకాయ. A. vi. 11. గడువకు or గడువకు *gaḍu-vaṇu*. v. s. To enter, go through, penetrate.

గడుపు or గడుపు *gāḍupu*. [Tel.] n. Wind: a breeze. వడగాళ్ళు or ఎండగాళ్ళు a land wind, a hot wind. A. v. 131.

గడము *gaḍhamu*. [Skt.] adj. Extreme, much intense, deep. గడలింకము a close embrace. గడలింకము pitch darkness. గడలింక deep sleep. గడలింకము strong love.

గణ *gāṇu*. [Tel.] n. A singer. పాటాడు or పాటాడు.

గణపతి *gāṇa-patim*. [Skt.] n. The worship of Ganapati.

గణి *gāṇi*. [Tel.] n. A female singer. పాటాడు. గణము *gāṇu*. n. A male singer.

గణ *gāṇa*. [Tel. for గాథ.] v. n. May it be so! గా.

గణ *gāṇu*. [Skt.] n. A singer. పాటాడు పాడు.

గణము *gāṇamu*. [Tel.] n. A pit, a hole. బావి, పల్లము.

గణ *gāṇu*. [Tel.] n. Food. తిండి, ప్రాణము.

"ఆ తిండిమంత్రికాదిగణాదులు
శ్చేద్యురీతింబుననుగడగడు."

Bhāṣ. iii. 47.

గడు *gāḍu*. [Tel.] n. Courage. ధైర్యము.

గడుము *gāḍamu*. [Skt.] n. The body, a member, a limb, a part. శరీరము, అవయవము. adj. Big, భారము. గడుమునొంతు contractile, drawing itself up, as an animal before making a spring.

గణ *gāṇa*. [Skt.] n. A tale, story, A hymn, a legend, a verse or stanza. పాట, పద్యము. A puzzle, intricacy. గణగణించి. Intricate, puzzling.

గణ *gāḍu*. [Tel.] n. Think prickly heat. పెరుగునొంతు.

గణము *gāṇamu*. [Tel.] n. Knot grass that infests a field of dry grain. మైదానాకాశు. A leaf. ఆకు.

గణి *gāṇi*. [Tel.] n. A cushion or pad: a throne: a pin-cushion.

గడ్డి *gadidi*. [Tel.] n. Love, affection. *గడ్డి*.

గడ్డి or గడ్డి *gade*. [Tel.] n. A large high basket for storing grain. A barn. A. vi. 12. M. Stri. ii. 81.

గడ్డియడు or గడ్డిమడు *gadhiyudu*. [Skt.] n. Son of Gadhi, i. e., Viśāmitra.

గడ్డిము *ganamu*. [Skt.] n. Song, tune, music. *గాట*.

గడ్డి *gadu*. [Tel.] n. A mill. An oil mill. *చెరుగగడ్డి* a mill for sugar cane. *కలగడ్డి* a stone mill. *గడ్డి* oil cake: the refuse of the seeds after the oil is pressed out. *గడ్డి* the bowl or mortar part of such a mill. *గడ్డి* to mill or to use a mill.

గడ్డి *gadu*. [Tel.] n. Rushes, bulrushes. *ఇక్కడ గడ్డి నీరు పెరిగియున్నది* this place is overgrown with bulrushes.

గడ్డి *gadidi*. [H.] n. Fright, terror, confusion. భయము, కలహము. *గడ్డి* to be in a fright.

గడ్డి *gadidi*. [Tel.] n. A jar for storing grain. *గడ్డి*. An iron saucepan or frying pan. Weeds, trash, dirt, separated from grain by winnowing. *గడ్డి* a watering trough. *గడ్డి* to weed land.

గడ్డి *gada*. [Tel.] n. The young of an ant. *గడ్డి*.

గడ్డి *gadidi*. [Tel.] adj. Cruel, hard. *గడ్డి*. *గడ్డి*. *గడ్డి*. Excellent *గడ్డి*. "గడ్డిగడ్డి గడ్డిగడ్డి గడ్డిగడ్డి గడ్డిగడ్డి" BD. iii. 562.

గడ్డి *gada*. [from Skt. *gāda*.] n. A planet. A demon. *గడ్డిగడ్డి* as though planetstruck, or possessed by a devil. Swa. iv. 126. "గడ్డిగడ్డిగడ్డిగడ్డిగడ్డిగడ్డి" Ila. ii. 56. *గడ్డి* the sun, the lord of the planets.

గడ్డి *gadikamu*. [Tel.] n. A secret. *గడ్డి*. "అగడ్డిగడ్డిగడ్డి" Swa. ii. adj. Secret. *గడ్డి*. "గడ్డిగడ్డిగడ్డి" Swa. iii.

గడ్డి *gadikamu*. [Skt.] n. A singer. *గాటగాడు*.

గడ్డి *gaditri*. [Skt.] n. A kind of tree. *గడ్డి*. The name of a certain abor prayer addressed to the sun by the Brahmins. M. XIII. iii. 115. It is as follows:—*ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమః సీమాంతాః ప్రచోదయాత్* "Om! Earth! Heaven! Let us meditate on the supreme splendour of the divine sun! May he illuminate our minds!"

గడ్డి *gada-vanam*. [Skt.] n. Surgery. *గడ్డి*.

గడ్డి *gadamu*. [Tel.] n. A wound. *గడ్డి*. *గాడు* *గాడు* *గాడు* I was wounded. *గాడు* a wounded man.

గడ్డి or గడ్డి *gada*. [Tel.] v. n. To spit or expectorate. *గాడు*. A. v. 132.

గడ్డి *gada*. [Tel.] n. Plaster, mortar. *గడ్డి* fine plaster. A. iv. 21. *గాడు* (Vajjantanti. ii. 137.) a drugged paste used by fishermen to intoxicate fish. *గాడు* the crust or tartar on the teeth. *గడ్డి* or *గడ్డి* n. A kind of tree, *Balanites Roxburghii*. *గాడు*. (Watts.)

గడ్డి *gadidamu*. [Tel.] n. Juggling, cunning. A trick. T. ii. 133. *గాడు* a lie, deceit. *గాడు* n. Mountebank tricks, magic, juggling. *గాడు* a juggler, a snake charmer. *గాడు*.

గడ్డి or గడ్డి *gadamu* [Skt.] n. Affection, fondness. *గాడు*. Fondling, caressing *గాడు*. *గాడు* *గాడు* *గాడు*. Greatness *గాడు*. *గాడు* *గాడు*. v a. To love, be fond of, to fondle: to welcome. *గాడు*, *గాడు* *గాడు*. *గాడు* or *గాడు* *gada-villa*. v. n. To be fondled or loved or treated with respect. *గాడు*.

గడ్డి or గడ్డి *gadabamu*. [Tel.] n. Affection, fondness; fondling or caressing children: indulgence. *గాడు*.

affectionately, fondly adj. Affectionate, fond. నా నారాయణ్ణి my pet child.

నారాయణ్ గారము. [Tel.] n. Same as నారాయణ్ or నారాయణ్.

నాన గారు. [Tel. another form of నాన.] adj. An honorific plural affix to singular nouns as నానగారు master. కృత్తిగారు my honored father. అమ్మగారు sir, అమ్మగారు madam. It is used in the plural. Thus. పోవు నీరమ్మగారు.

నారదము గారదము. [Skt.] n. An emerald of a dark blue కరుదము. నారదము adj. Of or belonging to Garuda, the king of birds కరుదము. నారదాస్త్రము గారుదాస్త్రము. n. A magical weapon over which the Garuda mantram has been pronounced.

నారదము గారుదము. [Skt.] n. An emerald. పచ్చి, మణిరమ

నాన గారు. [Tel.] n. A kind of round cake made of black gram (పిండులు.) కడుపునిండినవారి నానలువేరు the full belly will scorn cakes.

నారదము గారుదము. [Skt.] n. An ass. గాడిద.

నారదము గారుదము. [Skt.] n. A sacred fire kept by a Brhmin.

నారదము గారుదము. [Skt.] n. The state of being a householder. స్వహస్తము. Honesty.

నాలము or నాలము గాము. [Tel.] n. A hook. నాలమువారు a heart-piercing speech. నాలమువారు to throw a hook into water to catch fish. నాలము గాము గాము. n. A fisherman. చేరుకు వ్యవహారు.

నాలి గాలి. [Tel.] n. Wind, air, breeze. నాలిగారు. Soent వ్యవహారునాన. A devil బాచము. plu. నాలి. వారికి నాలి నాలి he is possessed by a devil. నాలి నాలి an art that, like painting, depends

on genius alone and cannot be taught. నాలిగారు a rumour. Empty talk, nonsense, నాలిగారు. నాలిగారు a spavin, a disease that attacks horses and cattle. బిచ్చుకకుంటి, పుచ్చుకకుంటి నాలిగారు నాలిగారు వాగ్ధి. నాలిగారు a senseless or empty dream. వారికి నాలిగారు they live upon the wind, i. e., they have no settled means of life. నాలిగారు గాలి-కుక్క. n. A hound; because it follows the scent. నాలిగారు గాలి-గుడి. n. A halo round the sun or moon. నాలిగారు. నాలిగారు గాలి-గుడ్డు. n. An ass; a fool. నాలిగారు గాలి-గుడ్డు. lit. A wind egg. A simpleton. Nothing, nonsense. నాలిగారు (from నాడు) గాలి-గాలి. n. A mode of arranging sheaves so as to be aired. నాలిగారు గాలి-గూని. v. n. To be aired. నాలిగారు. నాలిగారు గాలి-గూని. n. The dome over a temple gate: a stoep. The ornamented gate of a temple. నాలి చక్రము గాలి-chakram. n. A weather-cock. నాలిగారు గాలి-కుక్క. n. A snake. నాలి. నాలిగారు గాలి-నెచ్చెలి. n. The friend of wind, i. e., fire. అగ్ని. నాలిగారు గాలి-పాన. n. A precarious crop. నాలి పానము or నాలిగారు గాలి-palam. n. A paper kite. నాలి బిల్లు గాలి-billu. n. The disease called mumps. నాలిగారు or నాలిగారు గాలి-మంద. n. Cattle herded in the forest, which become half wild. నాలిగారు గాలి-gana. n. A tempest, storm, hurricane. నాలిగారు, నాలిగారు, నాలిగారు.

నాలిగారు గాలి-gana. [Tel.] v. a. To search, overhaul, sift. నాలి. To sift grain in water and thus remove the stones in it. నాలిగారు గాలి-gana. n. Clearance, riddance, sifting.

నాలిగారు గాలి-gana. [Tel.] n. A clever, ingenious man. నాలిగారు. నాలిగారు. "నాలిగారు గాలి-gana" నాలిగారు. నాలిగారు. Vijaya. i. 12.

గాత్ర గాత్ర. [Tel.] n. A sacrifice, wherein a goat or buffalo or sheep is strangled. బలి. గాత్రవట్టు or గాత్ర ఇప్పు to offer such a victim. To kill వంపు. To destroy వాళి ముచేయు. **గాత్రవట్టు గాత్ర-pattu.** n. Perseverance కట్టివట్టు. **గాత్రకోడి గాత్రu-kodi.** n. A certain plant.

గాత్రబిసము గాత్రu-bisam. [Tel.] n. Confusion. కంఠకోశము Rubbish పనికిరానివంక తులు.

“ఈ భాగ్యభారతములకు నల
నిక్కమిరుగ నేరిమిన్,
గాత్రబిసమేనదిగాదయ
ప్రవృత్తమగువారికిన్,
వాస్తవమని ప్రశీతపరమాత్మము
తెల్లనివేసివట్టియ,
జ్ఞానకల్యాణమలకు వాస్తవ్యుల
సన్న మతిక్కువార్యులన్.”
లక్ష్మి. i.

గాత్రము గాత్రము. [from Skt. గ్రాసము.] n. Meadow or pasture, grass, food, livelihood, maintenance. ఆహారము, కలకము.

గాసి గాసి. [Tel.] n. Fatigue, distress. శ్రమము. గాసిపడు to suffer pain, to sorrow: to labour. బాధపడు. గాసిపడ్డి exhausted, wearied, కష్టపడ్డి. **గాసిచేయు గాసి-cheyu.** v. t. To destroy. వాళిముచేయు. గాసియును to be destroyed. వాళిముకు. **గాసి పెట్టు గాసి-pettu.** v. a. To harass, annoy బాధించు. **గాసిలు** or **గాసిల్లు గాసిlu.** v. n. To labour: to be exhausted or harassed. బాధపడు, శ్రమపడు. To get angry కోప పడు. R. II. 36. IV. 33. V. 168. 187. V. P. vii. 253.

గాసిండు గాసిntu. [Tel.] n. To wear. గరిండు. “ఈ పుడకలో పచ్చడంబుక ములగాసింది సర్వాంశములకు భద్రంబునాసి.” G. viii. 105.

గాహము or **గాహతము గాహము.** [Skt.] n. Bathing, ablution. **గాహించు గాహi-tanu.** n. Caught. పట్టు కోబడిచి. Sunk అనినది. A. vi. 10.

గి గి

గి గి. [Tel.] n. In speaking slightly, a word is repeated with its initial short syllable changed into గి as అన్న గిన్న, వంకన్న గింకన్న, &c.

గింగురు గింగuru. [Tel.] adv. (Anuk. “saying gíng!”) Aloud, resoundingly. గింగురుపరు to stun or deafen.

“గింగింగురుపాసి నృప్తిసంగింది,
గింగింగురులు.”

JD. i. 621.

గింజ గింza. [Tel.] n. A grain, a seed. పప్పు. గింజు grain or corn. గింజు పట్టెకొన్నాక after the corn is formed in the ear. చింతగింజ a tamarind stone. మిరియగింజ a peppercorn: (fig.) a dapper little fellow. గింజతరు to glean. గింజతరునుడి, beggary: living upon gleanings. ఈగింజతరునీ కాటి గింజతరు ఈడులు to venture a date seed in order to get hold of a palmyra stone, i. e., to stake a wife in hopes of great gain.

గింజోడు గింza-konu. [Tel.] v. n. To twitch: to pull suddenly. To writhe, struggle, wallow in pain. గింజోడిన distressed, in anguish.

గింజు గిం-temu. [Tel.] n. Weaving with a double thread. Cloth woven with a double thread, గింజు thick. “చూచు బట్టుబలునగింజులతోడ.” Ska. vi. 107.

గిండి గిండి. [Tel.] n. A narrow necked vessel. పన్నుపుమింకలపెయ. plu: గిండ్లు. చాచిగిండి a vessel with a spout, like a teapot.

గింట్టు గింtsu. [Tel.] v. a. To scratch. గింట్టు To pinch గింట్టు.

గిరిగిరి గిరి-giru. [Tel.] adv. (Anuk) Violently (fluttering), agitatedly. BD. 3. 1217. అలిలూడు to flutter, be agitated, troubled. తిక్కినడు. అలిలూడుకొని చచ్చెను it writhed in agony and died.

గిర్రు See గిర్రు.

శివ గీత

369

శివ గీత

శివ గీత. [Tel.] n. A bull. శివరథం the rider on a bull—a title of Siva.

శివ గీత. [Skt.] n. Speech. వాక్య.

శివ గీత. [Tel.] n. A pulley. చుర్రాట, చుర్రాటం. adj. Short, dumpy. తాటి. శివగీతము giraka-tanamu. n. Shortness of stature. శివగీతాచిత్తము giraka-tadi-chettu. n. The short or stumpy palm tree. శివగీతము giraka-pati. v. n. To fall back, fail. “కంచనములను నిర్మలములయ్యె చెడుక నిగవడి అకుంతి నలచి వయ్యె.” Ellana iii. 219. నిగవడ without hesitation, at once.

శివగీత giragira. [Tel.] adv. Round and round: spinning. జిగిగి.

శివగీత or శివగీత girigra [Tel.] n. Hair grown round the head.

శివగీత giravu. [Tel.] n. A pledge. కుదు.

శివగీత girasa. [Tel.] adj. Stubborn, hard, tough.

శివగీత giraki. [H.] adj. Dear in price. ఎక్కువవలగానుండే.

శివగీతము giratu-virgu. [Tel.] v. a. To whirl (as a stick at a mark): to hurl or sling a stone. వాచార రాష్ట్ర శివగీతము వీరి they flung stones at me.

శివ గీత. [Skt.] n. A hill, a mountain. A circle. శివగీత girika. n. A mouse చిట్టెంక. Name of the wife of King Vasu. వసు రాజుగారికి శివగీత girikanyu. n. Daughter of the hills: a title of Pārvati. శివగీత girikarnika. n. A certain plant, the camel thorn; or the Persian manna plant, *Alhagimacrorum*. (Watts). తెల్లనిచుట్టెంక M. iv. 20. శివగీత girikonu. v. n. To surround or encircle. చుట్టూక. “అంతరైన రథంబుల వెనియ్యం బడిమలగిరివరంబులఁబెడచును కురిగెను లకు శివగీతము సుమరును స్త్రీనివలెనుల్లా.” M. VI. ii. 141. శివగీత giriga. n. Lit. The “hill-born,” i.e., Pārvati. A metal

రాజును. శివగీతము giriraharuga. n. Lit. The Mountain-bearer, i. e., Krishna “who bore mount” Gōvardhan as an umbrella. శివగీత giribhittu. Lit. The “render of mountains,” i. e., a thunderbolt. వజ్రముధను. శివగీత girimallika n The hill jasmine. శివగీతము.

శివగీతము giriyakamu. [Skt.] n. A toy, a plaything. ఆనందము.

శివగీతము girisenu. [Tel.] n. A kind of tree. *Acacia sirisa*. శివగీత, శివగీత.

శివగీతము girisindu. [from Skt. 88.] n. An epithet of Siva. Lit. The Mountain's son-in-law శివగీతము. శివగీతము giritudu. n. Lit. The lord of hills, i.e., Siva.

శివగీత giruku. [Tel.] n. To write crookedly. మరలమరల వ్రాయు. To erase, scratch out, to strike through a written line. తప్పువ్రాతను తుడుచు. n. Erasure. తుడుపు.

శివగీత గీత girukkuna. [Tel.] adv. Round and round: whisking. నిరంతరము తిరుగు or నిరంతరము మళ్లకు he turned suddenly.

శివగీత girupu. [Tel.] v. a. To twitch, or stretch, as a limb, or the ears, or the eyelids in winking. పైకిపు to stretch the body on waking నిరంతరము to wink శివగీతము. A. iv. 222. To cause to move, to shift తిరుచు. శివగీత or శివగీతము To wink “ప్రాకృత్యమలములచేత కనుగిరుపువల్ల,” A. iv. 73. “ప్రాకృత్యమలములచేత వల్లవారి శ్రేయములను మార్చుచును. శివగీత girupu. n. A wink, వెరుచునూపు.

శివ girza. [Tel.] n. The jungle Bush-quail, *Perdica asiatica*. (F. B. I.)

శివగీత giririna. [Tel.] adv. Round and round suddenly round.

శివగీత or శివగీత girika. [Tel.] n. A child's rattle, the wheel of a pulley, a capstan. A small handmill for cleaning cotton. The name of the letter గ. శివగీతగీత.

gilaka-karra. n. A rattle. అంకరా *gilaka-ladi*. n. The male palmyra. అంక లాది *gilaka-bandi*. n. A low built dray, a creaking cart. అంక బాండి *gilaka-chettu*. n. A tree with rattling pods and a yellow papilionaceous flower, called *Crotalaria juncea*: పంక చిత్తు. మఱియు (Rok. ii. 357.) the tree called *Cassipourea Oleosperma*.

గిలకండు or *అంకర* *gilakavintu*. [Tel.] v. s. To stir, beat, or whip buttermilk, so as to clear it. పంక, కంక, కుంకంక. To sound పంక.

అంక or *అంక* *gilaba*. [Tel.] n. Plaster. కంక. Plastering కంకపంకంకం. అంక పంకంక a plastered wall.

అం గిల. [Tel. derived from a slighting use of the word *గిరి* or *కెరి*.] u. Fear, terror. పంకం. పురిపంకంకం అంకంకం though the tiger is gone, the sensation of fear is not past.

అంకంక *gilikinisu*. [Tel.] v. s. To crowd writing. అంకంక scribbling in writing.

అంకంక, *అంకం* or *అంకంకం* *gili-ginta*. [Tel.] n. Tickling, giggling. అంకంకంకంకంకం sportively bathing. అంకంకం. అంకంకంకం or అంకంకంకంకం to tickle.

అంకంక *giliginta*. [Tel.] n. The plant called Blue flowered *Crotalaria*. Ainalic. ii. 305. 478.

అంకంక *giluku*. [Tel.] v. o. To be crowded, as writing. See అంకంకం. To sound, jingle, as bracelets, or bells, on the ankles. అంకంకంకంకం *giluku-giluku*. (anuk.) adv. Aloud, audibly.

అంకం See అంకం.

అంకం or *అంకంకం* or *అంకంకం* or *అంకంకం* or *అంకంకం* *gilubu*. [Tel.] v. n. To filch, pilfer, steal here and there. " అంకంకంకంకంకంకంకంకంకం " Manu. ii. 114. అంకం u. Robbing, theft. అంకంకంకం.

అంకంక *gilla-kannu*. [Tel.] n. A squint eye. పెంకంకం. అంకంకంకం *gilla-kannu*. n. Peeping; peering, a squint. పెంకంకం.

అంకం *gillu*. [Tel.] v. s. To pinch, or nip with the nails. To remind by giving a pinch. పెంకంకం *gilladu*. n. Pinching. అంకంకం to pinch oneself. పెంకంకం *gillu-patri*. n. A billet or note. See పెంకం. A religious rite among the Saivas, during which the worshipper nips a leaf.

అంకంకం *gililamu*. [Skt.] adj. Swallowed. కంకం, కంకంకం.

అంకం or *అంకం* *giron*. [Tel.] v. n. To scratch. అంకం.

అం గి

అం గి. [Tel.] In speaking contemptuously or slightly, a word is repeated with the initial long syllable changed into *అ* as పంకంకం, కంకం. See on *అ*.

అం గి. [Tel.] n. (Anuk. of crying or wailing or huzzing) అంకంకం to whimper, to buzz.

అం In poems denotes అం a species of metre.

అం గిలా. [Tel.] n. An elephant's roar. పంకంకం.

అం గిలా. [Tel.] v. s. To scrape, scratch, draw lines, erase. అంకం.

అంకం *gigadu*. [Tel.] n. The Large Grey Babbler, *Argya malcolmi*. పెంకంకంకం.

అం గిగి. [Tel.] adv. (Anuk. whining) Shrilly.

అంకం *gizu*. [Tel.] v. s. To scrape, scratch, erase; to draw a line. అంకంకం, to tear, lacerate; to lance a palm tree, or tap it for juice. To shave. కంకంకంకంకంకం వంకం she spoke shrilly.

అంకం *gizu*. [Tel.] n. Haggling. అంకంకం to haggle. అంకంకం *gizadu*. v. n. To haggle, raise difficulties.

గీలు *gila*. [Tel.] n. To push away. దిక్కు. To gnash the teeth దిక్కు కొరకు. To wink దిక్కు గీలు or దిక్కు. కొడుంగిలును grinning with fury. BD. v. 783. n. A line గీత. గీలునట్లుచు to disregard అపరాధము. గీలుదాగు *git-adugu*. v. i. To die. చచ్చు. గీలుచు *git-adachu*. v. t. To kill. దిక్కు.

గీలుబద్ద *gila-badda*. [Tel.] n. A measuring stick, a ruler.

గీల గీత *gila-gita*. [Tel.] n. A line: lancing or pricking a tree. గీలగీతము the season for tapping the palm tree. గీలకట్టు *gila-katte*. n. A tool used by carpenters for drawing parallel lines, also called కట్టము.

గీల గీత *gila*. [Skt.] n. The poem called Bhagavad Gita. భగవద్గీత. గీతము *gitamu*. n. Song, music. గీతము. Name of a certain Sanskrit metre. గీత గీతి. n. Song, metre. A species of metre: which in poems is abbreviated into గీ.

గీపెట్టు *gi-pettu*. [Tel.] n. To whimper, wail: to cry. ఏడ్చు, మురపెట్టు. To roar as an elephant (ఏనుగు) కూయు. To make a noise కల్పించు. To buzz, as gnats. See under గీ.

గీమ *gima*. [Tel.] n. A chamber, a house or home. "దొంగగీమ దివ్యేశ్వర" చను వ-గీ ములందు. B. ii. 136.

గీయమానము *giya-manamu*. [Skt. adj]. Cantabile; what is to be sung: vocal.

గీయు *giyu*. [Tel.] v. a. To draw a line గీయు. To scratch, or scrape. To strip off leaves: to tap a palm tree by cutting lines in it. అకులగీకుత్తి a large knife for stripping off leaves, a pruning knife. గీయ.

గీల గీత *gila-gita*. [Tel.] n. A line. గీత

గీల గీలము *gila-gila*. [Tel.] n. A boys' game called అచ్చము.

గీలు *gila*. [Tel.] v. a. To tear, scratch, scrape, comb or smooth the hair with the fingers.

"చాచిగీల పట్టుచు" నుంచిమిలెద, బాచిగీల చుట్టుచు నుట్టుచున్నాము. T. ii. 85.

గీలు *gila*. n. Scratching. గీలుగీలు, గీలు గీలు *gila-gila*. Same as గీలు.

గీలుగీలు *gila-gila*. [Tel.] n. A sort of bracelets.

గీలుగీలు *gila-gila*. [Skt.] n. Sanskrit: the language of the gods. భాగవత. గీలుగీలు *gila-gila*. n. A god, a deity. భాగవత, భాగవత.

గీలు *gila*. [Tel.] v. n. To flow ప్రవహించు.

గీలు *gila*. [Skt.] n. An epithet of బృహస్పతి. Bribaspati.

గీలు *gila*. [Tel.] n. A kind of deer.

గు గు

గు *gu*. [Skt.] n. The small abacus called *abrus pascatorius*. గుగీల. Land that produces salt ఉప్పు.

గు *gu*. [Tel.] n. A post, a prop, a small pillar of wood. ప్రభువు. పంజాబ్. a forked stick used as a prop. ఉప్పుగు the same but larger.

గు *gu*. [Tel.] n. A sort of red silk petticoat.

గు *gu*. [Tel.] n. Grief, regret. పెద్దము.

గు *gu*. [H.] n. Capacity, profit. లోభము. Defect, incompleteness, imperfection లోభము. ఈ లోభము గుగు యిది చూపుచు లేదు there is no defect in this account.

గు *gu*. [Tel.] v. t. To make a secret of, to hide. గోప్యము చేయు.

గు *gu*. [Tel.] n. A punishment which consists in making a man sit down and get up a number of times.

గుంజు gunju

371

గుండు gunda

గుంజు gunju. [Tel.] v. n. To pull : తుడుపు. To wash clothes or to mangle linen తడుపు. n. Pulp; pith. గుంజు గుంజు కొర్ర గుంజు-konru, v. n. To haul, pull, draw by force. గుంజునుసుకు gunzu-nusuku. n. Mocking, bear's play; gibing, joking. గుంజుపిట్ట gunju-pitta, n. A sort of mocking bird, like a red owl; also called పిట్టలరాజు. గుంజులాడు gunju-ladu, v. n. To struggle.

గుంటు gunṭa. [Tel.] n. A little boy or girl (contemptuously used.) a brat; చిన్నగంటు or చిన్నబాచి. A slip of a girl.

గుంట or గుంటు gunṭa. n. [Tel.] n. A pit, a hole of any kind. పుట్ట. A pond కొండు. A tank. చెరువు. వానికన్నులు గుంటలుపడిన his eyes are sunken. A certain square measure of land, 1/4th of an acre. గంట పెట్టి గంటవాయించు lit. to put in a pit and ring the bell, i. e., to forget మరచిపోవు. గుంటక గుంటక. n. A harrow. చాట్టిగుంటక a small harrow. గంటక గుంటక the two pieces of wood in a harrow that connect the block with the front iron piece. గంటకదేకు the cross log of wood in a harrow. గంటకముక the iron part of a harrow. గుంటకచోయు gunṭaka-pōyu, v. t. To harrow. గంటకయ్య the block of wood in a harrow. గుంటకొరి gunṭa-kōri. n. A firepot, a rocket in an iron tube on a pole; a sort of firework fixed on a pole. పెట్టెయ్యి. A kind of cannon. 28 నికలైను ఫిరంగి. గుంటగలగర gunṭa-galayara. n. The shrub named *Eclipta verticillata*. Ainslie. ii. 129. గుంట గుంటేరు gunṭagaliṛu. n. A kind of hog-weed గంటేరు (q. v.) గుంటచోట్ల gunṭa-ṣaṭṭu. n. The game of marbles. గుంటదూలము gunṭa-dūlamu. n. A rafter. గుంటనక్క gunṭa-nakka. n. The Indian fox, *Ualpes bengalensis*. (F. B. L.) చిన్న బాచిచిట్ట. గుంటమావ్వము gunṭa-ma-yumu. n. A potty field (Vizag.) చిన్న పొయ్యము.

గుంటి gunṭi. [Tel.] n. A portion of a field intended for ploughing. చిన్న పొయ్య భూమి చింతలము, చేపకొయ్య.

గుండ gunḍa. [Tel.] n. A cloth. గుండ్ల. Powder. చాడి.

గుండలి or గుండగి gunḍangi. [Tel.] n. The whitelaced black ape. A waterhen. పాకూలము. A waterfowl. నీరుకొడి.

గుండగొయ్యి gunḍa-gōyya. [Tel. గుండు + కొయ్య.] n. A stubborn ruffian. తుప్పుకు.

గుండలము gunḍa-lanamu. n. A hard or cruel temper.

గుండడు gunḍadu. [Tel.] n. A servant. పాడుకు.

గుండమ్మ gunḍamma. [Tel.] n. A rustic deity worshipped by potters.

గుండము gunḍamu. [Tel.] n. A pit, a fire pit. నిప్పులగుంట.

గుండవర్తనము gunḍa-varthanamu. [Skt.] n. A sort of tree. "గుండవర్తనములకు కొండ గోసులు." L. iii. 32.

గుండా gunḍa. [Tel.] (Postposition) Through, by, by means of. adj. Brave, courageous, rude, rough. ధీమడు. గుండా తనము gunḍa-tanumu. n. Rudeness, roughness, abruptness.

గుండగి gunḍiga. [Tel.] n. A large metal vessel with a large mouth.

గుడిగుడికుంజాలు guḍiguḍi-kunṣālu. [Tel.] n. A certain game played by girls. Vish. P. vii. 211.

గుండియ Same as గుంజి. (q. v.)

గుండి gunḍi. [Tel. from గుండు] n. A hut-ton. బాత్రూము.

గుండు gunḍu. [Tel.] n. A round stone. A cannon ball or bullet. ఫిరంగిగుండు. A lump. A weight (or stone) for scales. A hill పుట్టము. గుండుగుర్రము a stallion or stone horse. పెడిగుండు name of a kind of dog. ట్రైపుడు, "కైపురంబుల, పెడిగుండు" Manu. iv. 42. A polishing stone used by masons in plastering. కరిగెగుండు

the iron hoop that forms the lip of a leather bucket. *adj.* Round, globular, spherical. **గుండుకోట్టు** *gundu-kottu*. *n.* To smoke the drug called bhang. **గుండుకోరి** *gundu-kōri*. *n.* A small cannon, a swivel. **గుండుగల్లు** *gundu-galu*. *v. n.* To move in a circle. **గుండుగట్టి** *gundu-gatti*. *n.* An all-round settlement, i. e., a lease which covers all rights and privileges. **గుండు సాధారణ క్రమముతో** *gundu sadharana kramamutho*. *adv.* **గుండుగోను** or **గుండుగూడుగోను** *gundugunu*. *v. n.* To unite, to make one common effort. To surround. **గుండుగోను**. "అర్ధదండియక రచనారంబులకు గుండుగోను సహాయము." G. ix. 66. **గుండుములపుగోడు** *gundu-mulupu-gadu*. *n.* The Nightjar or the goutsucker, **గుండువీరు** *gundu-vīru*. *v. n.* To fire a gun; to die. **గుండువీరాలపు** to fire a ball at. **గుండునూది** *gundu-nūdi*. *n.* A pin. **గుండ్రాయి** *gund-rayi*. *n.* A round stone or stone pestle. **గుండ్లదండ** or **గుండ్లపేరు** *gundla-danda*. *n.* A necklace of beads.

గుండె or **గుండెయ** *gunde*. [Tel.] *n.* The heart. The breast or chest. Courage. The apple of the throat. **గుండెపైడి** I have got a pain in my breast. **అదియను నాగుండె** O, my heart would break! **మంచి గుండె** *staunch, stout-hearted.* **గుండెకాయ** *gunde-kāya*. *n.* The heart. **గుండెలు** *gundelu*. *n.* The heart.

గుండ్ర *gundra*. [Tel.] *adj.* Round. **గుండ్రం**. *n.* The upright roller of a sugar mill. **వెరుగునాచుగుండ్రం** *verugunachu-gundram*, A. iv. 197. **గుండ్రబోలుపు** *gundrabolu-pu*. *v. n.* To hoot as an owl. **గుండ్రరంగగడ్డి** *gundra-ranga-gaddi*. *n.* A sort of bulrush. The round bulrush. **గుండ్రము** *gundramu*. *adj.* Round. **గుండ్రము**. *n.* Roundness. **గుండ్రక** or **గుండ్రము** *gundrak*. *n.* Roundness. **గుండ్రం** or **గుండ్రనైక** *gundrani*. *adj.* Round.

గుండ్రాయి *gundrayi*. [గుండె+రాయి, or గుండ్ర+రాయి.] *n.* A round stone, a pestle. **గుండ్రము**, **గుండ్రము** *gundrinu*. *v. n.* To turn as the stomach when feeling sick. **గుండ్రము** *gundrinu*. *n.* Sickness at stomach, nausea, disgust.

గుంబ or **గుంబు** *gumba*. [Tel.] *n.* A pit, a hole, a hollow, a dell.

గుంపు *gumpu*. [Tel.] *n.* A crowd. **గుంపునాము**, **గుంపునాము** *gumpunamu*. *v. v.* To heap up. **గుంపునాము** or **గుంపునాము**. To exceed. **గుంపునాము**. **గుంపునాము** *gumpena*. *n.* Pride. **గుంపునాము**.

గుంభనము *gumbhanamu*. [Skt.] *n.* Composition, in verse or prose. Obscurity, secrecy, mystery. **గుంభనమునా** *gumbhanamu*. *adv.* It is still kept secret. **గుంభనము** the art of framing compound phrases. **గుంభనము** *gumbhinu*. *v. a.* To string, or connect. **గుంభనము** *gumbhinu*. *adj.* Tied, strung. Puzzling. **గుంభనము** *gumbhinu*. *adv.* Obscure, difficult in style.

గుక్క or **గుక్క** *gukka*. [Tel.] *n.* The act of drawing in the breath, a gulp, a mouthful. **గుక్క** *gukka*. *adv.* He was in fits of laughter. **గుక్క** *gukka*. *adv.* To restrain the breath. **గుక్క** *gukka*. *n.* A mouthful. **గుక్క** or **గుక్క** *gukkili*. [Tel.] The apple of the throat, a gulp; **గుక్క** *gukka*. *adv.* He swallowed his saliva, i. e., restrained himself, hesitated.

గుగ్గలము *guggilamu*. [Tel.] *n.* Gum Gugal. The gum or resin of *Balsamodendron Mukul*, or *Boswellia glabra* (Walta).

గుగ్గిల్లు *guggillu*. [Tel.] *n.* Boiled grain for horses or cattle. **గుగ్గిల్లు** *guggillu*. *n.* A jaw-breaker, a puzzling book. L. XI. 117. **గుగ్గిల్లు** *guggillu*. *adv.* Give me what I can understand. **గుగ్గిల్లు** *guggillu*. *adv.* A kind of fee paid in harvest time.

గుడ్డు or **గుడ్డు** *gutisu*. [Tel.] v. n. To pierce or prick. To thread, string together. *భూమంతుడు* to string beads. *కామంతుడు* he ran the thread through, or inserted it. *చేతులను* to join hand in hand, one's fingers being laced between those of his friend. *కామంతుడు* he embraced her. **గుడ్డుకొడు** *gutisu-konu*. v. n. To enter, penetrate, pierce. *కామి ముక్కునకు* a thorn pierced the foot. *నవ్వుకపోయి* sunken eyes. *కండ్ల నవ్వుకపోయి* I cannot keep my eyes open.

గుడ్డుకూ *guckchhamu*. [Skt.] n. A cluster, or a bunch of flowers. *భూమి*.

గుజ్జెగుజ్జె or **గుజ్జెగుజ్జె** *guzagura*. [Tel.] n. Whispering. **గుజ్జెగుజ్జె రేకులు** *guzagura-rakulu*. n. The game called Puss in the Corner. *Dasv. ix. 101*. **గుజ్జెగుజ్జె లాడు** or **గుజ్జెగుజ్జెలాడు** *guzagura-ladu*. v. n. To whisper: to agonize or be in trouble. *ప్రక్కటాడు*. **గుజ్జెగుజ్జెలు** *guzagurulu*. n. Whispering: doubt, hesitation, trouble.

గుజ్జెరం *guzar-ram*. [H.] n. Livelihood, employment, subsistence, daily bread, *పుత్తి*, *జీవము*.

గుజ్జెరాయిదు *guzar-ayadu*. [H.] v. t. To present, to offer. *ఇచ్చు*.

గుజ్జె *guzari*. [H.] n. A kind of Jasmine, *Jasmin multiflorum*.

గుజ్జె *guzali*. [H.] n. A bazaar, a market place.

గుజ్జె *guzali*. [H.] adj. Passed, elapsed. *చాలినది* last year.

గుజ్జె *guzuru*. [Tel.] n. Marrow, pulp. *నల్ల*.

గుజ్జె *guzru*. [Tel.] n. A prop: an upright piece of wood used in supporting a shorter beam on a longer one in a

shelving roof. A dwarf. Pulp, thick *నీల*. *చింతండునల్ల* the pulp of tamarinds mixed with water. *నల్లకొమ్మలనల్ల* (G. 151.) a short ox *పొట్టియ్య*. The cotton pod after the flower has fallen. **గుజ్జె** adj. Short, stumpy, dwarfish. **నల్లవాడు** a dwarf. **నల్లది** a dumpy woman. *ఎక్కిన వానికి ఏమనునట్లు* అనగా వాడుకగా *ఎక్కిన వానికి ఏమను అంటారు* Familiarity breeds contempt. **గుజ్జెరము** *guzaru-tamumu*. n. Shortness, dwarfishness. **నల్లప్రాలు** a sort of rice. **నల్లవామి** n. A young or dwarf mango tree. **నల్లదేవు** Lit. the plump short god. A name of Ganesa. **గుజ్జె** *guzena*. adj. Infatigable, obdurate. **నల్లనూనె** doll's dinners, children playing at cookery.

గుజ్జె *gutaka*. [Tel.] n. A single gulp. *ఒక్కసారి మింగుకొని*. **గుజ్జెగుజ్జె** *gutagula*. adv. (Anuk of a growl, a growling sound.) Aloud. (Also of a gulping, bubbling, simmering sound) Rustlingly, crashingly. "జెబ్బులక నవలనిచ్చి నున్న చూసకలక నన్న నులకలక" *సూరియా*. iv. 60. **గుజ్జెగుజ్జె** or **గుజ్జెగుజ్జె** *gutuku*. n. A gulp, a sob. *నలుగురు* or *నలుగురు* మన *to sob*, *gulp*: *to die*, *expire*. *దాన్ని నలుగురు* *మింగి* he swallowed it at a gulp.

గుజ్జె *gutta*. [Tel.] n. A hill, hillock. A heap *కామి*. **నల్లనూనె** to ruin, destroy. adj. Shrubby, low, stunted. **నల్లనూనె** brushwood.

గుజ్జె *gutta*. [Tel.] n. A secret. *చుక్క*. The real state, reputation, honor, public esteem. "చుక్కనూనెనీడు" *DRay. 282*. **నల్లనూనె** A secret foe. "చుక్కనూనెనీడు" *A. iv. 286*. **నల్లనూనె** the revelation of state secrets *రామాయణము* *అనుబంధము*. **గుజ్జెనూనె** *gutta-nu*. n. A witness that overhears secretly all the evidence against his party.

గుడ్ గుడా

374

Koç gahhi

Kōtō or **Kōtō gadaku**. [Tel.] n. The shell of a fruit prepared to serve as a snuff box, &c. A small metal box or casket. **Shōkō** a gold box.

గుండము *gundamu*. [Skt.] n. Molasses, jag-
gery, coarse treacle. బెలము.

గుదా *gudā*. (Skt.) n. A particular mode of placing the fingers. తర్జనముగ్రహణం దుఃకరమను. “తనగుదాశ్చేయ తనుజుః పాదః” Dasy. iv. 125.

गुदक *gudaka*. [Skt.] n. sleep. २८.
गुदक *gudaku*. [H.] n. The drug called
gudak, for smoking. Tobacco treated
 with treacle.

ಗೋರಮು or ಗೋರಾ *gularagum*. [Tel.]
 ಗ. A tant. ಶಿಂ.

గుడి *gudi*. [Tel.] n. A circle. The name of the secondary form of the vowel *u*. A temple. The halo round the sun or moon. గుడికొనివచ్చుట to meet harm where none was expected. గుడికిళ్లు *gudi-ki-kallu*. n. The round or total extent of land under a village: a district. గుడికోను *gudi-kona*. v. n. To spread.

"క॥ అపలయ దేవత్రులు శిష్యులు
మదిగొనక వీరు సుస్థి గొనుచు నావిలో
కుడుగు నిశంజలి కేమియు
కుడువనియత్తు పదమ గమంగోని జేగన్." పాల్. టె.

කුඩා *gudiga*, n. An armour that reaches up to the knees. **කුඩකුඩ** *gudi-gudi*, adj. Little, slight. **ගුයා**.

“*ద్వి. సదేశదేశీయసంక్షయ*”
 పాశ్చ. ii.

ಗುಡಿಗುಡಿಗುಡು *gudi-gudi-gudalu*. n. A game played by boys. H. iii. 186.
ಗುಡಿಗುಟ್ಟು *gudi-guttu*. n. A circle or orb, a disc. A halo. -**ಗುಡಿಗುಟ್ಟುಮೆಸು** HD ii. 122. **ಗುಡಿಜೆಲ್ಲ** *gudi-jella*. n. A species of fish. **ಗುಡಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣ** *gudi-pradakṣiṇa*. Circumambulating a temple. **ಗುಡಿತಿರುಗು** *gudi-tirugu*. v. n. To move in a circle.

“ఈ కుమార్తెనా? ఇదిగో తిరుగుకో! తిరుగిపోయింది.”
 ← E. V.

గుడిరేవు *gudi-trippu*. n. To ride round the ring. To lunge a horse. గుడిరేవు వాడు or గుడిసేవకుడు a Brahmin who officiates in a temple. గుడిరేవు *gudi-konyu*. n. The paddy bird or Pond Heron, *aricola gravis* (F. B. I.)

గుడిసె *gudise*. [Tel.] n. A hut, a cottage, a booth, a shed. గుడిసెయ్యెత్తె or గుడిసెలెత్తె a whore.

గుడుగుడు *gudu-gudu*. [Tot.] n. A small hookah. చిన్న కాళ్ళూ. గుడుగుడును. *gudu-gudu-nu-ni*. adv. With a sound rattlingly, rapidly: నడునడును చురుకైన (he) ran rapidly. గుడుగుడునులేచుట. *Yamo aa nadi-gudunu-chu*. (q. v.)

గుడుగురావిలము *gudugu-rovilanu*. [Tel.
n. A kind of bird. చిరుకము. (చక్కాన).

గుడుగు *gudugu*. [Tel.] n. A round or circle
 A halo పర్యాయ. adj. Round. గుడుగు
 కండువు the weapon of Vishnu. గుడు
 పడు. గుడుగుపడు. *gudugu-padu*. v. n
 To form a circle or become round
 గుడుగు. M. VII. iv. 218.

శుద్ధి. [Tel.] n. A cloth or garment
శుద్ధి.

గుడ్డము or గుడ్డము *guddamu*. [Tel.]
A plot of land. A field of corn. తెలు.

నశ్చ *nashchi*. [Tel.] adj. Blind. n. The number marked one that is turned upside down in a game **అపకరణం** *apakaranaṁ*; ఒత్తరాము. **నశ్చివ్యుల** *nashchivula* pale moon-light; **నశ్చిరము** *nashchiramu* a blind recital. **నశ్చీరము** *nashcheeramu* dim light. **నశ్చేను** *nashchenu* by chance, as a windfall, without expectation, undesignedly. **నశ్చెదిరింపు** *nashchedirinpu* an empty threat. **నశ్చేయ** *nashcheyam* a blind bargain. **నశ్చక్** *nashchaku* a blind or foolish fly that does not go to rest as it gets dark. **నశ్చీలిరులు** *nashcheelirulu* gadgingilayis. n. A species of fish, called *Scaevola cirridia* మోలారు. **నశ్చీళ్ళ** *nashcheella* రాసు

နာမံ နေဝိဒေ

875

Noted:

guddi-kokka-ragi. n. The blind crane or the bittern. గుడ్డికొకకము *guddi-kokkammu*. n. Blindness.

గుడ్డు or గుడ్డు *guddu*. [Tel.] n. An egg.
The eyeball. గుడ్డు పెట్టు to lay eggs.
అల్పగుడ్డు *alp-guddu* the oov miscarried.
కొడిగుడ్డు *kodi-guddu* an oval shape. నాదిగుడ్డు
naadiguddu lit. a wind egg, i. e., nothing, nonsense.
అది నాదిగుడ్డు *adi naadiguddu* that is all nonsense.
గుడ్డుబిడ్డ a little brat. గుడ్లగుడి *gullu-*
gurui n. A blind subject wretch. గుడ్ల
గుబ్బ *gulla-guba* n. An owl.

ಗುಣಕ ಗುಣಕam. [Skt.] n. The multiplier. ಗುಣಕಗುಣ. ಗುಣಕಗುಣ gunakam. n. Multiplication.

గుణము *guna-mu*. [Bkt.] n. A quality, property, virtue, disposition, temper, character, or attribute. Tendency, effect, purpose, use. A symptom as of disease. వానికి గుణమువచ్చినది he is now come to his senses. నీలగుణము blackness. మంచి గుణము goodness, good temper. వాచాగ్నిగుణము the passion of lust. వానికి గుణము వచ్చినది he is better, he has recovered. పదిమందినామయ్యే గుణము if he gives ten rupaes so much the better. అందువచ్చు దేమిగుణము what is the use of it? వానికి ఉపయోగములే గుణములేదు there is no good in speaking to him. పరిగ్రహణముగల or కడియక కలిగినగుణముల freakish, changeable, whimsical. వానికి ప్రాంతముగలము an attack or symptoms of cholera. The three (gunas are Rajah (passion) Tamah foulness and Satvam (Truth). Added to a numeral, thus ద్విగుణము twice as much, or two-fold. త్రిగుణము thrice as much, or three-fold. గుణము n. A cord, a string. త్రాడు. A bow string. అడ్డత్రాడు. గుణవచ్చు the sound of the bowstring. గుణమడు *guna-madu*. v. n. To recover, improve, ameliorate. గుణమడుగు *guna-madugu*. v. n. To recover. వారికి గుణమైనది they have improved. గుణమిచ్చు *guna-michchu*. v. n. To affect favourably, as

medicine, to improve the health. గుణము
guṇamu-chyṭu. n. To cure. గుణ
 వంతుడు or గుణవంతుడు *guṇa-vantuḍu*.
 n. A worthy or good man. గుణ వ తి
guṇa-vati. n. A good woman. గుణి or
 గుణిడు *guṇi*. adj. Endowed or gifted
 with good qualities. “గుణగుణముల
 కూడినది” (*Paidimarri*. iv. 214.) united
 as closely as goodness and the good, as
 the virtuous and virtue. అధిగురుడు.
 highly distinguished. గుణిండు or గుణి
 లుండు *guṇintu*. v. a. To multiply,
 calculate. To spell. గుణిరము *guṇiramu*.
 n. Multiplication, spelling. గుణ్యత
guṇyata. n. Excellence, goodness, worth.
 “గుణ్యత యేషానమః ప్రాచ్యమయః పేషుల
 యః,” T. iii. 96.

ಗುತ್ತೆ gutta. [Tel.] n. Rent, a contract.
 ಎಂಬ ಗುತ್ತೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು he took the vil-
 lage on rent. **ಗುತ್ತೆಗಾರ** gutta-kāra. n.
 A contractor. **ಗುತ್ತೆಗೆ ಹೋಗು** gutta-
 ga. or **ಗುತ್ತೆಗೆ ಹಿಡಿದು** gutta-hidida to take on contract **ಗುತ್ತೆ** gutta

గుత్తము *guttamu*. [Tel.] n. Plumpness, tightness. **గుత్త**. *gutta*. adj. Plump, tight, close-fitting, as bracelets.

గుత్తి *gutti*. [Tel.] n. A bunch or cluster of fruit, flowers, &c. The ankle పాముడి. గుత్తికట్టము or కట్టుగుత్తికట్టము a ohurn staff. గుత్తిపండు a ligneous berry that grows in bunches. గుత్తిపల్లెలు name of a kind of grain. **గుత్తిపడు** *gutti-padu*. v. n. To be closed. మూడు.

గుప్తగుప్త *guta-guta*. [Tel.] adv. (Anuk)
Privately, secretly. గుప్తగుప్తలాడు *guta-guta-ladu*. v. n. (Anuk) To sob. వ్యక్తి
వలె పడు.

గుండము or గుండ్రాశము *gundamu*. [Hkt.] n.
The anus. The *os coccygis*, *uroppium*
or *grupper*.

ᱠᱚᱢᱚᱰᱟ *gudi*. [Tel.] n. A bunch or cluster.
ᱠᱚᱢᱚᱰᱟ *gudi*. A staff. A string of dried fish, leaves.

బా. పరమ. బుచ్చులనది a bunch or set of anything as samples. గాంధులది కొరికి బుచ్చులు a bunch of glass bracelets do not require a rice-pounder to break them. గుడికొలు *gudi-kolu*. n. The heel. కుడికొలు (plu. కుడికొలు). కుడికొలు పరమం తెలుగు గొట్టు to namstring. గుడికొలు *gudi-karra*. n. A clog suspended from the neck of a beast to prevent it from straying. గుడికొలు *gudi-koru*. v. n. To excol. అరికొలు, తెలుగు. To become close or thick దుచ్చుకు. To fall down with a thud. కుడికొలు పరమం. "కుడికొలు పరమం కుడికొలు పరమం" IIa. i. 10.

"కుడికొలు పరమం కుడికొలు."

కుడికొలు పరమం కుడికొలు పరమం.

Vema. iii. 197.

గుడిగుడి *gudi-gurudu*. n. Stick planted at the entrance of a pen or fold: పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు. గుడిగుడి or గుడిగుడి *gudi-gurudu*. v. n. To arrange. పుట్ట. "కుడిగుడి పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." L. vii. 74. గుడిగుడి *gudi-gurudu*. n. A halter, a tether. కుడిగుడి కొట్టినప్పుడు. కుడిగుడి to tie up the legs and push away పుట్ట కొట్టినప్పుడు.

గుడియ *gudiya*. [Tel.] n. A club, a mace, a cudgel. A clog fastened to a cross cow. గుడియకొలు *gudiya-karralu*. n. (In house building) small sticks placed across the rafters. కుడియకొలు. గుడియకొలు *gudiya-kallupu*. n. Lit. The woe-bearer, i. e., Yama, the god of death. దుచ్చుకు. గుడియకొలు *gudi-yadu*. v. i. To be tied up దుచ్చుకు. To shudder, shiver, tremble. కుడియ. "కుడియకొలు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." Padma P. iii. 36.

గుడికొలు *gudda-kona*. [Tel.] v. n. కొరికి పుట్ట. "కుడికొలు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." కుడికొలు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు. "కుడికొలు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." M. IV. 28.

గుడ్డు *gudda*. [Tel.] n. The anus.

గుడ్డు *guddali*. [Tel.] n. A pickaxe. గొడ్డు. a spade, or small hoe. గుడ్డుకొలు *gudda-kolu*. v. a. To dig up, to hoe.

గుడ్డు or గుడ్డు *guddu*. [Tel.] v. a. To strike with the fist, to box, to suff. గుడ్డు or గుడ్డు n. A thump, cuff, box. గుడ్డుకొలు *guddu-kolu*. n. Hand to hand fighting, boxing. గుడ్డుకొలు *guddu-kolu*. v. a. To go to blows, to fight together, to box.

గుడ్డుకొలు *gunokolu*. [Tel.] n. A sort of wild grain.

గుడ్డుగుడ్డు *guna-guna*. [Tel.] n. (Anuk. of running), tripping along, trotting along. అరికొలు కుడిగుడ్డు తెలుగు the leaves have come out very delicately కొరికి పుట్ట. కుడిగుడ్డు గుడ్డుగుడ్డు the stones moved slowly. "కుడిగుడ్డు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." Velag. iii. 4.

గుడ్డుపము *gunapomu*. [Tel.] n. An iron orow bar. కుడిగుడ్డు.

గుడ్డుమొలకొలు *gunda-mola-kolu*. [Tel.] n. A sort of girdle worn by infants. "కుడిగుడ్డు మొలకొలు కొరికి పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." Velag. i. 68.

గుడియ or గుడియకొలు *guniyu*. [Tel.] v. n. To dangle, play, wag, dance. పుట్ట, కొరికి పుట్ట. Also, to grumble, murmur, or murmur. To sulk, to sulk. "కుడియకొలు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." BD. iii. 738. "కుడియకొలు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." Vema. గుడుపు *gunupu*. n. Motion, action. కుడుపు కొరికి the jungle cock, so called from its gait.

గుడుకొలు, గుడుకొలు గుడ్డు or గుడుకొలు *gunuka*. [Tel.] n. A sort of wild corn which is eaten in times of scarcity.

గుడుకు, గుడుకుపరమం or గుడుకుకొలు *gunuku*. [Tel.] v. n. To trot, amble, wip or run gently. "కుడిగుడ్డు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు." కుడిగుడ్డు పుట్ట కొట్టినప్పుడు దుచ్చుకు పొలికొలు.

గుమ్మ గుమ్మ

877

గుబ గుబ

P. i. 127. గుమ్మనీపడు an ambling metre composed in a peculiar mode. గుమ్మ n. An amble, trot, or gentle run. ముమ్మ వేడుగు *gumma-paragu*. n. The act of running slowly. “గుమ్మవేడుగునాకొని బయట పోయితిమియు.” *Dassav* ix. 16.

గుమ్మ *gumma*. [Tel.] adj. Young: as a cub of a young animal or tree. గుమ్మచింత a low or bushy tamarind tree. గుమ్మచేతుగు an elephant's cub. గుమ్మచింత a young pig. n. The young of an animal: a child: a cub: a sapling, suckling or young tree. చామిడి గుమ్మ a young mango tree. “గుమ్మల పైకినక నేనుగూడుచున్నా.” *Chenna* iii. 161.

గుమ్మంగి *gumangi*. [Tel.] A medicinal root: the *Salvadora Persica* of Ainalie ii. 266. Also, a kind of bird.

గుప్తము *guptamu*. [Skt.] adj. Hidden, concealed, secret. గుప్త కీర్తి *gupta-kirti*. n. Secret pleasures, hidden delights. Name of a game, Hide and Seek. చాలితిమారెం. గుప్త *gupti*. n. Concealment వాడుట.

గుమ్మళిండు *gumma-lintu*. [Tel.] v. a. To mangle cloth: to wash it by beating it gently. To rinse the mouth. తుక్కిలించు. To place ఉంచు.

గుమ్మిండు *gummitu*. [Tel.] v. a. To diffuse, emit, shed abroad. To rain పడయు, చూర చేయు ప్రసరించు.

గుప్పరి or గుప్పిరి *guppuri*. [Tel.] n. The fist. గుట్టె in the hand or fist.

గుప్పు *guppu*. [Tel.] v. n. To be diffused, or spread, as a smell. “ఇప్పుడుండను ప్రేమ భక్తింబులను, ఎప్పుడెందున నుప్పుగా.” *Kalah*. § 35. “భూపంబుననుప్పుగా.” T. ii. 84. గుప్పు v. a. To pound or beat. To throw, fling or toss. గుండుచీకట్టిరి they threw powder in handfuls. “అశుభద్రువుల నుప్పుచూడుడు పుత్త్యకొలను” *L. X.* 98. To place ఉంచు. To sprinkle తేలు. To throw as a missile or an arrow విసిరివేయు, ప్రయోగించు. To thrust as a calf does at the

udder పొడుసు పొడుచు. గుప్పు n. A blow, a dash. గుప్పున *guppuna*. adv. Sweetly, fragrantly. (గుప్పు 4 అనునట్లు) “గుప్పునబిడెదె విగనులకు గుప్పునదివచ్చు చున్నవని వాడుచు.” *Balaram*. Cha. 135. గుప్పున *guppuna*. adv. Quickly, hastily. Clearly. గుప్పున గుండుచుది it is seen clearly or boldly.

గుబ *gubaka*. [Tel.] n. A brass boss on a door, a knob on a shield.

గుబగుబ or గుబగుబ *gubaguba*. [Tel.] n. Hubbub. గుబగుబ లేదుగుబు meeting without tumult. అక్కడ ఏమి గుబగుబ what is the uproar? వాతమె గుబగుబాడు చూపారు there is some stir among them. adv. Tumultuously: with indistinct accents. బిల్వారము గుబగుబ పున్నది the boys ran along noisily.

“గుబగుబనినప్పు కొలనులను,
విడి యిది లేపుచు యడుచు నపు.”

T. ii. 97.

గుబగుబ గుబగుబాడుచున్నది the sea roars aloud. ఉరుగు గుబగుబాడుచున్నది all the village is up, in a stir, or in a ferment. గుబగుబ *gubagubana*. adv. All at once, in a moment. గుబగుబ వడినానలు sudden showers. గుబగుబ *gubad-debe*. adv. Bang! slapdash. “గుబగుబ డెలు పోయింది” *H.* v. 191. వాణ్ని గుబగుబగొట్టెరు they beat him thoroughly. గుబగుబ or గుబెలు *gubalu*. n. A bang! A loud sound. గుబగుబ to bang, to make a noise. గుబగుబ or గుబగుబ all at once, Bang! crashingly. బిల్వార గుబగుబ దమికి వాడు he leapt slapdash into the water. గుబగుబు ద్వనించిది I heard an explosion or a bang. గుబగుబ *gubagubantau*. v. n. To be emitted or hurst forth, as scent. “ఇప్పుడావిగుబగుబు చిచ్చుకొను” a pond perfumed with lilies. *Vijaya*. i. 162.

గుబగుబ *gubaru*. [H.] n. Alarm, confusion, a rumour. పుబు. అది యెక్కడ గుబగుబా నున్నది it is a rumour here.

గుబ్బికి *gubirika*. [Tel.] n. A kind of snare.

"మధ్యమలమలమలమల, యమకాయమలమలమల
గుబ్బిమలమలమలమల." H. ii. 94.

గుబ్బి *gubili*. [Tel.] n. The wax in the ear.

గుబ్బి, గుబ్బి. Also same as గుబ్బిరొడు
See under గుబ్బి.

గుమ్మకు *gubuku*. [Tel.] v. a. To thump or
beat with the fists.

గుమ్మకు or గుమ్మకు గుబ్బు. [Tel.] n. Thick-
ness, as of trees, or foliage. సమాహము.
adj. Thick, crowded. బట్టము. A cluster of
trees. సమాహము. గుమ్మకు పెరిగినట్లు
thick-leaved trees.

గుమ్మలు or గుమ్మలొడు *gubulu*. [Tel.] v. n.

To spread as scent, to be redolent.
"మధ్యమలమలమలమల, యమకాయమలమలమల." T. iii. 76.

గుమ్మలు గుమ్మలు-గ. adv. Aloud,
thunderingly, (as drums) గుమ్మలొడు
వగలొట్టులు గుమ్మలొడు వగలొట్టు the kettle
drums sounded dub-a-dub-dub. గుమ్మలు
గుమ్మలు or గుమ్మలొడు గుమ్మలొడు *gubulu-gubulu*.
adv. Resoundingly, aloud, as thunder.
"చంద్రుడు సుధుడు సుధులునును." Vasu. v. 3.

గుమ్మను *gubunu*. [Tel.] n. A secret. కుటు.
Cunning కుటును.

గుమ్మ *gubba*. [Tel.] n. A stud, a knob,
a protuberance. A woman's breast.

"మహామహిమో ధాన్య గుమ్మ" an um-
brella with a gold knob at the top. Pal.
260. "మహామహిమో ధాన్య" woollen shoes
with knobs. Pal. 62. గుమ్మకాయ a long
gourd, *Cucurbita laegenaris*, పొరకాయ.

గుమ్మ *gubba*. adj. Round గుమ్మ. గుమ్మ
బట్ట *gubba-tilla*. v. n. To spread, as
scent, sound or fire. వ్యాపించు. "గట్టిని
కాయందు బలభక్తిను కేల నమిల్లి ద్వితుర
గుమ్మతిలక పేదగాని కాయనియ్యదు."

BK. iii. 154. గుమ్మగుమ్మలు large round-
headed nails. గుమ్మతిల్లు or గుమ్మతిలు
gubbatilla. v. i. To excel అతించును,
ఉత్తమం. గుమ్మలాడి *gubbal-adi*. n. A
full breasted woman. A young woman.

యమ. T. iii. 3. గుమ్మలి *gubbali*. n. A
hillock, a hill, a mount. గుమ్మలి
a small hillock. గుమ్మలిరెడు, lit. the king
of hills, i. e., the Himalaya పీఠమయ.

R. i. 77. గుమ్మలిరొడు or గుమ్మలిరొడు
or గుమ్మలి *gubbali-kadu*. n. The spotted
owl. *Athene brama* (F. B. I.) వైడియె.
గుమ్మలిరొడు lit. the hill archer, i. e.,
Siva. వైడియె. గుమ్మలిరెట్టి lit. the "daugh-
ter of hills:" or వగలొట్టు a name of
Parvati. గుమ్మపరము *gubba-saramu*. n. A
necklace composed of different kinds of
goma.

గుమ్మి *gubbika*. [Tel.] n. A snare for
birds. H. ii. 94.

గుమ్మి *gubbu*. [Tel.] n. The beating of the
heart. గుమ్మి అయ్యు. గుమ్మి suddenly,
all at once, swiftly. "గుమ్మిలకొరెను
గుమ్మిలకొరెను" BD. vi. 99. గుమ్మిమను
or గుమ్మిరను or గుమ్మిగుమ్మిరను
gubbu-m-anv. v. n. To beat as the heart.
గుమ్మి అయ్యు.

గుమ్మిర Same as గుమ్మిలాడి. (q. v.) H. 64.

"రకమయ్యకరికి గుమ్మిరలునును." Sulya.
iv. 209.

గుమ్మిగర *gub-bogara*. [Tel. గుమ్మి+పొగర.]
n. An engraving chisel.

గుమ్మగుమ్మ or గుమ్మగుమ్మ *guma-guma*.

[Tel.] (Anuk.) adv. Sweetly, fragrantly,
melodiously, strong (as scent.) గుమ్మ
యందు *guma-gintu*. v. a. and n. To
spread as a perfume, to pervade. To be
close or sultry. ఆ అట్టె ఇల్లంతా గుమ్మయి
చున్నది the scent of the attar pervades
the whole house.

గుమ్మిస్తా *gumista*. [H.] n. An assistant,
a clerk, an agent. క్లెరికు.

గుమ్మి *gumi*. [Tel.] n. A crowd, a flock, a
multitude. పోగు, గుంపు.

గుమ్మి or గుమ్మిటి *gumiti*. [Tel.] n. A word
stick, a rapier in a cane. "పద్మగుమ్మిటి."
T. ii. 79.

గుమ్మకు *gumuku*. [Tel.] v. a. To box, to strike with the fist. పిడికతో పాడుచు.

గుమ్మకు or గుమ్మకు *gumuku*. [Tel.] n. The plant named *Antidroma diandrum*. (Wats.) కృష్ణము. One species is called తెలగుమడు and another కొండగుమ్మకు.

గుమ్మకు Same as గుమ్మ. (q. v.) గుమ్మకు గొక్క *gumuku-gaga*, adv. Thickly. "2. కా కొక్కలలో నానూగుమ్మకుగానినైన బెరుగు కొంచు క్రింద." Dasav. iv. 34, i. e., under thickly grown bamboos.

గుమ్మ *gumma*. [Tel.] n. A spirt or gush, as of milk. పింఛ. A high basket. బట్ట. A giri, a darling, a little one. ముద్దుగుమ్మ a pretty woman చక్కనిస్త్రీ.

గుమ్మలము *gummalamu*. [Tel.] n. A paper lantern. కాగితపుగుడు. A cupola, or dome. గుమ్మలము or పొంగుగుమ్మలము a balloon.

గుమ్మడి *gummadi*. [Tel.] n. A gourd, a pumpkin, *Cucurbita maxima*. గుమ్మడికొంక or గుమ్మడి ప్లెన్ a gourd vine. గుమ్మడిపువ్వు a gourd flower. గుమ్మడిపండుమంటిదేహము a form delicate and fragile as a gourd. పెండ్లి గుమ్మడికాయ or బూడిదగుమ్మడికాయ the white gourd, *Benincasa cerifera* (Wats.) The expression గుమ్మడిపండు is also a tuck or fold in the front of a woman's petticoat. గుమ్మడికాయలెరు brass pot of a particular shape. గుమ్మడికాయలూగుడు కూర్చున్నాడు he was sitting at his ease.

గుమ్మడు *gummadu*. [Tel.] n. A bean or lop. పొంగుకూడు, అంబరమింకొన్నూడు.

గుమ్మటి *gumma-tilla*. [Tel.] n. A jewel worn by women in the lobe of the ear. చెవికి పెట్టుకుంటున్నది.

గుమ్మము *gummamu*. [Tel.] n. A door way, gate-way or entrance. కాళి, ద్వారము.

గుమ్మ *gummi*. [Tel.] n. A high basket for holding corn. బట్ట. "మహాగుమ్మమైన గుమ్మ, పొంగు పెండ్లికొనినది, కడుపు పిచ్చి

వంపు వడగుమ్మలుగా చెలువొక పెట్టెదక." Chenna. iv. 102. గుమ్మ n. Mire, a morass, a swamp. చరక, చర్మ.

గుమ్మి Same as గుమ్మ. (q. v.)

గుమ్మ *gummu*. [Tel.] n. Fragrance గుమ్మగుమ్మ. గుమ్మ adv. Fragrantly. "నెచ్చినపాదలలో నిండిన విరుగుమ్మన బడివాన గురియించుచున్నది." D. Abb. 38.

గుమ్మకుపెట్టు See గుమ్మకు.

గుమ్మ *gumma*. [Tel.] n. A dent. కొక్క. "గుమ్మలతోనలగుమ్మలతోనలగుమ్మల." Nāranga. Padya. ii. 247. A small tent. గుమ్మ, చిన్న గుమ్మలము.

గుమ్మలు, గుమ్మలే or గుమ్మలము *gummetta*. [Tel.] n. A small drum. తప్పలము, తుడుడు, దప్ప. A. iv. 38. "గుమ్మలతో కన్నుల గుడి నాయుచును." H. iii. 238. గుమ్మలకాయ *gumma-lakadu*. n. A drummer. గుమ్మలకాయించుచు.

గుమ్మ *gumma*. [Tel.] n. Snoring. విద్రవం బరిష్కం. గుమ్మపెట్టు or గుమ్మకొట్టు *gumma-petta*. v. D. To snore

గుమ్మగుమ్మ *gura-gura*. [Tel.] n. The grunting of a pig. చంద్రుక. Also, an itching sensation. లక్షణమైన చంద్రుక.

గుమ్మగుమ్మ or గుమ్మగుమ్మ *guranamu*. [Skt.] n. An attempt. యత్నము.

గుమ్మ *guri*. [Tel.] n. A mark. An aim, a goal, లక్ష్యము. A clue, a sign గురుకు. An example దృష్టాంతము. A limit పరిమితి. Certainty నిశ్చయము. గుమ్మకొట్టలము a place where oracles are uttered. గుమ్మలము aimless, unsteady. Esteem, respect. నాని అపెయించు గుమ్మకొట్టినది. he respects her. గుమ్మము, గుమ్మలము or గుమ్మలము to take aim. గుమ్మలము to miss one's aim. గుమ్మలము *guraniki*. (from గుమ్మ.) an affix used with the accusative case. Regarding, looking at, with an eye to. Of, concerning, about.

For, with a view to, for the sake of, on account of. Towards, to. అతన్ని గురించి పరికించి she spoke of him. దేవుని గురించి ప్రార్థించువాడు I have prayed to God. గురించిన గురించిన. adj. Concerning, connected with, regarding. For, on account of. అందుకునందించిన ఖరీదు the expenses incurred for this. అతని గురించిన అను a letter regarding him. గురించు గురించు. (గురి+ంచు.) v. i. To intend. ఉద్దేశించు. గురికట్టు గురి-కట్టు. n. Border, edge, bound, limit. గురికాదు గురి-కాదు. n. A true marksman. కృత-గురు. గురి కొండి గురి-కొండి. n. A vital part. ముక్కు నము, శివార్లము. అయిన.

గురి గురి. [Tel.] n. Bee నుడు.

గురిగి or గురిగిగి or గురిగిగి. [Tel.] n. The plant called Indian shot. The Indian or wild liquorice plant. *Abrus precatorius*, or, *Cassia indica* (Watta).

గురిగి The same as గురి, గురి or గురి.

గురిగి. [Tel.] n. A certain grain. Same as గురిగి or గురిగి. గురిగి. G. xi. 5.

గురిగిగి. [Tel.] n. A root resembling కేరళ, కేరళ.

గురు. [Tel.] n. Name of a certain animal మృగమును, గురును.

గురు. [Tel.] n. A spear. గురు.

గురు. [Tel.] n. A heap, a pile. పాడు, ము. "కేరళమునందు కేరళము కురిగిగి మృగమును." M. IV. ii. 227.

గురు. [Tel.] v. n. To attempt. అర్థించు. అర్థించు. To redouble, as a storm. ముక్కు.

"కేరళమునందు కేరళము, కేరళమునందు కేరళము, కేరళమునందు కేరళము, కేరళమునందు కేరళము." M. I. vi. 105.

గురు. [Tel.] n. A small cup. చిన్నపాత. A certain pot herb or dandel that grows in rice fields. The sun flower, *Heliotropium indicum*. Also, *Celosia argentea*. పంపిణీ (Watta).

గురు. [Tel.] n. A rolling sound. కేరళ.

గురు. [Tel.] n. A mark, a sign, a trace, a token, A limit, an extent కేరళ. కేరళము, a memorandum. కాదు కేరళము I do not recollect. గురును అర్థించు to enquire particularly. గురును అర్థించు to look into narrowly. గురును or గురును to recognise.

గురు. [Tel.] n. A club or mass: (probably from the Persian word *gura*.) గురు అని అర్థము. T. i. 9.

గురు. Same as గురు. (q. v.)

గురు. [Tel.] n. A wild ox or bison. అర్థించు.

గురు. [Tel.] n. Seeds. కేరళ, గురు.

గురు. [Skt.] n. A teacher, a preceptor, a master, a superior, a learned man, a father. A title or name of Brihaspati, tutor of the Gods, who was the husband of Tara. గురునాథుడు. గురు-నాథుడు. n. Thursday. కేరళము, a master thief, a ringleader. గురు. n. Greatness గురు, weight గురు. భార్యనాథుడు భార్యనాథుడు గురునాథుడు భార్యనాథుడు. BP. iv. 218. A long syllable, in prosody. Fast running గురు. adj. Heavy, weighty, great, large,

bulky: difficult, arduous. Reverend, venerable. గురువర్తనా a weighty matter. గురుత్వా or గురుత్వం positively or greatly. అభిమాన. " మధురమృదుమ నిమ గురుత్వానన్త." BD. iv. 490. గురుత్వ తేరె guruvu-teru. v. n. To swell, చిరునవ్వులు. గురుత్వంబులు to run very fast గురుత్వమునానకు. To excel అభిమాన, గురుత్వమునా gurutvamu. n. Greatness, weight, importance. Rascals. Heaviness, or languor. గురునాథుడు guru-nadhu. n. The name of a certain village god, whose image is usually a mere block of stone, under a tree.

మరికైనా Same as కర్రెం. బుడిమరెం
or టెగ్గరెం Red wood or red sandal-
wood, *Adenanthera pavonina* (Watts).

గుర్ర-రెట్టు or గుర్ర-రెట్టు *gura-rettu*. [Tel.] n.
To snore. "రెట్టు గా ను బహు దు విట్టాదు
బచ్చుచు భీకరముగ నుదబిడ్డవచ్చు." N.
H. v. 62.

గుర్రము *gurusu*. [Tel.] n. The stump, root or stock, of a tail, tooth or tree. The tuft of a tail. **గోళచివర పొడుగునాల్గు**, **గూంజేరి**. A vital part **జీవస్థానము**. A limit **సరి**.

గుర్రము gurramu. [Tel. short for గుర్రం
or గుర్రము. (q. 7)] n. A horse, plu.
గుర్రములు, గుర్రులు or గుర్రాడు. అడగుర్రము
a mare. గుర్రపుముఠము the skin of a man's
leg. వాడు ఇప్పుడు గుర్రము పిక్కి. He says
he is tipsy or slightly intoxicated.
గుర్రపునట్టాడు gurrapu-sutta-aku. n.
Prickly nightshade, *Solanum Jacquinii*.
వాడు. గుర్రపుచేయి a horse whip
గర్రా; also a slender fish, *Syngnathus*
Typhlus, Linn-Russell, No. 30. గుర్రపుట్టి
a foal, a colt. గుర్రపుట a piece of wood
on a door with a horse's face carved on it.
గుర్రపుకాక a kind of snake. G. viii. 101.
గుర్రపుమారిట్టి gurrapu-mari-jitta. n.
The Indian Pipit, *Anthus rufulus* (F.
B. I.). గుర్రపువాడు a groom. గుర్రపు

వాసమ గుర్రపు-రెడము. n. A prop in the roof of a house. కృత్రువుక్క- a certain star అగ్నివక్త్రము.

గురు, gurru. [Tel.] n. Snoring. Growling
 gruff speaking, snarling, anger. గురు
 గురువుడు to speak gruffly or sulkily.
 నాకు నాకు గురుగురు నుడు he is surly
 towards me. గురునోయ or గురునోయ
 gurru-nōya. v. n. To snore, growl, draw a
 deep breath, or growl. గురుగురు ను
 gurru-nu-nu. v. n. To growl, to snarl.
 గురుగురు garritu. v. n. To sound,
 as a groan, or rattle (in the throat)

గుల or గులగుల *gula*. [Tel.] v. An itching sensation, etc. గులకరించు *gularintaru*. v. n. To be pleasant. రుక్మరూప. గులగులలు pieces, dust, powder నాగులలు, కుక్కుమరు, చుక్కలు. ౭ క్షుణ్ణిలో క్షుణ్ణులు గులగులలాడు చున్నవి the worms are crawling about in the wound. Mann. iv. 49.

నల్ల గులాక. [Tel.] n. A pebble, gravel.
 నల్ల నల్లగులాక soil mixed with small
 gravel. నల్ల గులాక గ్రావలీ cotton
 soil.

గులాబిపూర్ గులాబి-purā [H.] n. A rose.
గులాబు pink, or rose colour.

గూరొడు: or గూరొపుడు *gūroḍu*. [...]
n. A slave, a servant. రాబుడు.

ಕೂರಿ or ಕೂರಿಸ or ಕೂರಿಸಿ ಗುಡಿಸಿ. [Tel.] n.
The was in the ear. ಕೂರಿಸಿದನು or ಕೂರಿಸಿ
ತಕ್ಕ an instrument for cleaning the ear.

နာဇာနီ *gutimidi*. [Tel.] n. A plant.
Capparis cynan. နာဇာနီ.

ಕೂದಿನಾಳ *gulticinda*. [Tel.] n. The balsam plant, *Impatiens balsamina*, Rox. i. 651
A sort of fish, a species of *Sparus* or mullet. ಕೂದಿನಾಳ or ಕೂದಿನಾಳ red mullet; ಕೂದಿನಾಳ the sur mullet.

နဝ နဝ *gulega*. [Tel.] n. A tree called
Limonia Pentaphylla. (Box. ii. 381.)

Kannada gūlpha

382

Kannada gūlpha

ಗುಲ್ಫಮು *gūlphamu*. [Skt.] n. The ankle
ಬಿಡುಂಡ. ಸುಳುಸುಳು slender ankled or
light footed.

ಗುಲ್ಮಮು *gulmamu*. [Skt.] n. A bush, a
shrub. ಪಾಕ, ಕೊಡಲಿನಲ್ಲೊ. A body of
troops consisting of 9 chariots, 9 ele-
phants, 27 cavalry and 45 infantry.
ಗುಲ್ಮರೋಗ *gulma-rōgamu*. n. Enlarge-
ment of the spleen. ಪುಟ್ಟ. **ಗುಲ್ಮಿ**
gūlmini. n. A spreading creeper. ಪುಷ್ಕರ-
ಮುಳುಗುಣಿ ಕೆರೆ, ಪಾಕ.

ಗುಲ್ಮ *gulla*. [Tel.] n. A shell: a husk: a
cowry shell. ಗುಲ್ಮಿ. A white pustule
ಪಾಕ. Anything hollow ಕೊ. Cotton
in the pod. The hull of a ship-
(Vizag.) **ಗುಲ್ಮ** a farthing: (lit. a
shell) or a penny. ಗುಲ್ಮದ್ದು shell lime.
ದೊರೆಗು tamarinde in the shell or husk.
ಗುಲ್ಮಗುಲ, trash, rubbish, gewgaws. adj.
Hollow, empty. ಕೊ. ಗುಲ್ಮಗುಲ a tube.
ಇಲ್ಲು ಸುಲುವೆನಾಡು or ಕುಡಿರಿವೆತ್ತೆನಾಡು he
emptied or plundered the house. ಗುಲ್ಮ
ಪುಲಿಕ a small basket. ಗುಲ್ಮಗಾಸು to-
bacco that is immature and worthless,
ಗುಲ್ಮವಡು to be disgraced ಅಮಾನವಡು. ಗುಲ್ಮ
ಮುಳು to empty, to scorn, to disgrace.
H.D. ii. 168. ಗುಲ್ಮಕಾರು an empty handed
man ವಿಮುಖನಾದವನು.

ಗುಲ್ಮಿಡು *gullintu*. [Tel.] v. n. To triak,
quiver, frolic, move lewdly. To jog along
as palankeen bearers. ಕುಡಿರಿವೆ.

ಗುಲ್ಮ or **ಗುಲ್ಮ** *gullu*. [Tel.] n. Plague;
alarm.

ಗುಲಿಕ or **ಗುಲಿಕ** *gulika*. [Tel.] n. A pill, a
bolus, a small ball.

ಗುಲುತಮು *guluttsamu*. [Skt.] n. A cluster,
as of flowers. ಗು.

ಗುಲ್ಮ *gūlra*. [Tel.] n. A dove or pigeon-
ಪಾಕರಾಯ. **ಕುಕು-ಗುಲ್ಮ** *kuku-gūlmi*-
gūlra. n. The Green Imperial Pigeon,
Cropophaga aurea. ಕುಕುಲಗುಲ್ಮ the turtle
love. **ಪಾಕ-ಗುಲ್ಮ** *padu-gūlra*. n. The

Spotted Dove, *Turtur Suratensis*. **ರಾ-
ಗುಲ್ಮ** *ra-gūlra*. n. The Red Turtle-
Dove, *Oenopopelia tranquebarica*. **ಪತ್ಯ
ಗುಲ್ಮ** *patya-gūlra*. n. The Green Pigeon,
Crocopus chlorogaster. (F. B. I.) **ಗು-
ಕುಲ್ಮ** a dove that has moulted. ಕಾವು
ರಾಕು. **ಗುಲ್ಮಗುಲಿ** *gūlra-gūl-
gadili*. n. A sort of grass. *Trichodeema
Indicum*. ಗುಲ್ಮಗುಲಿ low voice ಕೆ-
ಪುಳು. ಗುಲ್ಮಗುಲಿವಡೆ pigeon breasted,
low-voiced. ಗುಲ್ಮಗುಲಿವಡೆ or ಗುಲ್ಮಗುಲಿವಡೆ to
assemble in crowds. ಗುಲ್ಮಗುಲಿವಡೆ; to sur-
round ಮುಳುಗುಣ. "ಗುಲ್ಮಗುಲಿವಡೆ ಕಮಲ-
ವಳ್ಳಿವಡು." Manu. iii. 144. **ಗುಲ್ಮರಾಯ**
gūlra-rāy. n. Gravel, pebbles. ಗುಲ್ಮರಾಯ.
ಗುಲ್ಮರಾಯೆ gravelly soil.

ಗುಸಗುಸ *gusa-gusa*. [Tel.] n. A whisper.
ಗುಸಗುಸಾಡು or ಗುಸಗುಸಾಡು to whisper.

ಗುಹ *guha*. [Skt.] n. A cave, cavern,
grotto. **ಗುಹ-ಪ್ರಾಣ** *guha-prāṇa*. n.
An inmate of a cave, i. e., a tiger. ಪುಳು.

ಗುಹರು *guhuru*. [Tel.] n. Kumārswāmi.
ಕುಮಾರ.

ಗುಹ್ಯಮು *guhyaṃ*. [Skt.] n. Mystery,
secrecy: the private parts: adj. Secret,
mysterious. **ಗುಹ್ಯಕು** *guhya-kuru*. n.
A kind of demigod, attending on Kubera.
ಗುಹ್ಯ-ಪ್ರಾಣ *guhya-prāṇa*. n.
A name of Kubera.

ಗು ಗು

ಗುಂಡ *gūndra*. [Tel.] n. An owl's foot.
ಗುಂಡು-ಬಾಕ. ಗುಂಡು to loot as an
owl.

ಗುಲಮು or **ಗುಲಮು** *gūlamu*. [Tel.] n.
A tent-pin or stake, used both as a mallet
and as a peg. The roller of a loom.
ಗುಲ-ಮು an iron or wooden hammer
shaped like a pestle and used by stone-
cutters and cobblers. A wooden or iron
wedge. "ಗುಲ-ಮು" H. v. 112.

အောင်မြင်စွာ

383

కృష్ణ గిరి

కుడ గాదా. [Tel.] n. A triangular basket used as a bucket. A coat hood or cover against rain. A basket in which a Vaishnavite devotee keeps his images used in worship. A flower basket. **కుడ కట్టు** *gāḍa-kattu*. n. Tying a cloth round the waist like a petticoat, without tucking it up between the legs. **కుడకొం** or **కుడకంబ** *gāḍa-kambu*. n. A pelican, *Pelecanus Philippensis* (F. B. I.). **కుడ తీసు** *gāḍa-tēnu*. v. n. To water fields with a basket or bucket.

గుడు *gūdu*. [Tel.] n: A nest. A case. A niche in a wall for a light **జీవుగుడు**. A bird cage **చంపెగుడు**. A basket to keep fowls or lambs under. A cage of gauze placed over a sleeping infant. A hatchway on boardship. The socket of a joint. An insect's cocoon. **పాచగుడు** a dice box. **బాగుగుడు** **పడిపోయి** his shoulder is dislocated. **గుండెగుడుచు** his heart being at repose. **కులోంచుగుడు** a case for a pair of spectacles. **గుడుబుడి** a cart with a mat cover. A. iv. 155

నూదపన *gūḍama*. [Tel.] n. A bandlet or small vil age. చిన్నపల్లె.

గుఱ్ఱము *gūḍhamu*. {Skt., n. A secret. **గుఱ్ఱము** adj. Hidden, secret, abstruse. **గుఱ్ఱము** *gūḍhu-chari* n. A secret emissary, a spy, an agent or messenger. **గుఱ్ఱజుడు** *gūḍhu-judu* n. One of unknown birth or uncertain parentage. **గుఱ్ఱపాదము** *gūḍhu-pāṭṭu* n. Lit. one whose feet do not appear. A serpent, a snake. **గుఱ్ఱరత్నము** *gūḍhu-ratnamu* n. A game among girls, like 'Hunt the slipper.' **గుఱ్ఱము** *gūḍhu* n. Vāsu. iii. 37. **గుఱ్ఱము**, a witness who knows the real secret; or a secretly hired witness.

గూర *gūda*. [Tel.] n. A prolapse of the uterus or anus. వ్యాధిగ్రస్తము the vegetable called *Trichosanthes incisa*. Ainslie ii. 501

నూన గుంజ. [Tel.] n. A large pot. పెట్టెకుంజ
A spout to drain off water from a roof.
తెడమిడికుంజ నీరుపడి పార్శవము.

ಗುಣ ಗುಣ. [Tel.] n. A lump. A crooked back. **ಗುಣ ಗುಣ.** adj. Crooked. **ಗುಣ** ಮುಖ drooping glances. Internal. **ಗುಣ** ಕೆಳ an inward bruise. **ಗುಣಗುಣ** or **ಗುಣಗುಣ** a cripple, a dwarf **ಗುಣಗುಣ**. **ಗುಣಗುಣ** **ಗುಣಗುಣ** v. n. To have or get a crooked back. **ಗುಣಗುಣ**.

గూపాంతగూళి *gūpanānta-gūḷu*. [Tel.]; n. A certain game played by boys. Vish. P. vii. 311.

గూబా *gūba*. [Tel.] n. An owl. The drum of the ear. గూబడ *gūba-taḍa*. n. A kind of tree with yellow flowers, *Sida rhombifolia*. మహాబలి.

ಗುಬ್ಬ ಗುಬ್ಬ. [Tel.] n. A basin of sea water.

𐌲𐌺𐌰 or 𐌲𐌺𐌰 *gals*. [Tel.] v. A vulture.

X₀ gri

గృహజనము *grahjanamu*. (Skt.) n. An onion.
గృహజనము.

కృద్ధుఁడు *kriddhuna*. [Skt.] n. A covetous or greedy man. కృద్ధుఁడౌదు.

గ్రహము *grahamā*. [Skt.] n. A vulture, a kite. గ్రహ.

గ్రీష్టి. [Skt.] n. A cow that has calved only once, a heifer. గ్రీష్టి ముసలదాని.

గృహము *grihamu*. [Skt. cf. Prakrit *గృహము*
& Eng. 'Home'. N. A house, abode, dwell-
ing. ఇల్లు, స్థావరములు domestic trou-
bles or quarrels స్థావరము = house.
Old affairs. గృహపతి *griha-pati*. N. A
householder, the head of a family.
స్థావరము entering a new house.
స్థావరము a dog మక్కా. గృహస్థుడు,
గృహస్థు, గృహముని or గృహ

Kodu genta

384

Kodu gela

grihasthudu. n. A householder. బంటుడు. An honest man, a good citizen. A respectable man. గృహస్థశ్రమము householder-ship, the state of being a householder. గృహస్థమన habitable, used as a house. గృహరామక్షేత్రములు house, grove and field, i. e., one's entire property, one's all. గృహిణి *grahini*. n. A mistress of a house, a wife. ఇల్లులు, గృహరామదేవతలు furniture, chattels, goods, utensils. గృహస్థము *grihasthamu*. adj. Dependant, భార్యపై. n. A tame or domesticated animal. పెంపుడువృక్షము.

K ge

gentana. [Tel.] n. A plant, a species of *Clitoria*. The black and white species.

genta amu. [Tel.] n. A cross or abusive speech: harshness, coarseness. తరువచనము. "ఈ నిష్కంటక పైచనా-రతుకు గౌరవముచేసి-తయగుచుచేడి, గంటకులపాదములు కడుగుచునుండించు-చుగళ." HK. iii. 247.

gentia-ladu. [Tel.] v. n. To totter or jog, as a table that has uneven legs. తిర్రులాగు.

gentu. [Tel.] v. n. To move, shake, stir, go. చలించు; తోలకు. "ధరణీమండలమును నాయునిధిపాదక నిర్వివర నిష్కల-ధరణీప్రములు గంటకుంచుచేడి." V. P. i. 78. v. a. To thrust, push away, force, cause to totter. To toss aside. త్రోయు. ప్రయోగించు. n. Movement. చలనము. గంటకుచు *gentu-padu*. v. n. To miss. తప్పట. గంటకు *gentani*. adj. Immovable, not to be shaken (as love), resistless, irrepressible, not to be turned away. స్థిరమైన, ఎడతెగని.

"అక్కలగంటకుప్రదమంటకు గంటని ప్రేమ వానిమహాతత్వలమధ్యపెట్టుకొని." T. ii. 96. గంటకుచు *gentintu*. v. i. To push. To cause one to be pushed or sent away. తుర్రోచు. కండ్లు నొవ్వనందిచ్చి నల్లనండ్లునుచివరకున

వచ్చువచ్చుకొనునట్లుకొని మరు నింటికింగంటకుచు వచ్చి." B. X. iii. 45.

gentana. [Tel.] n. The oleander flower.

gentanu. [Tel.] n. A thick cloth. బంటుకీకనప్రము. adj. Thick. దట్టము.

gendi. [Tel.] n. A sort of fish, the carp, *Cyprinus fimbriatus*; గండ్లము. One species is called గండ్లగండ్ల or గండ్లగండ్ల.

gengi. [Tel.] n. Derision. గెడ. గెడల కొట్టు to deride.

geda. [Tel.] n. A pair, a couple. పేత. Nearness. చురుకము. A hunting instrument తలచుకొని ఒకకాధునము.

gettera. [Tel.] n. A barren soil, principally consisting of a whitish marl.

genayu. [Tel.] v. n. To become plump, to be nourished. పుష్టియగు.

genum. [Tel.] n. A creeper, the sweet potato plant, *Dioscorea aculeata*. తులపుమొక్క.

gebbu. [Tel.] v. a. To rob. అపహరించు. To thrust, push away. గంట, తిప్పించు. "ముచ్చుముచ్చుగెబ్బుచివరకునెక్కి," Vijaya-Vil. i. 95. To take గెబ్బించు.

gera. [Tel.] n. A circle. గె. "గెర్రుచుచేడి." H. iii. 207.

gela. [Tel.] n. A bunch of fruit. గల.

geliri. [Tel.] n. Bloom, brightness or clearness of complexion. IIa. III. 27, 77. Joy పంకోమము. వాడు నిట్టి-గెలిరికొనుచున్నాడు he is beaming with joy.

gelutsu. [Tel.] v. a. To gain, win, conquer, overcome. గలుగు. To recover in law, win at dice. To outbaffle, excel. To go చొచ్చు. గలుపుచును to encourage. గలుపుచున్నాడు they encouraged me. గెలిపించు *gelipintu*. v. a. To cause or enable

ಗಲೆ

285

ಗಲೆ ಗುಂಪ

one to win. To cause one to go, to send
 ಗಲೆ. ಗಲೆ or ಗಲೆಮಡ ಗಲೆ. n.
 Gain, victory. ಗಲೆ. ಗಲೆಮಡ gain
 and loss. ಗಲೆ or ಗಲೆ ಗಲೆ ಗಲೆ
 ಗಲೆ. n. v. i. To win or conquer.
 ಗಲೆ. ಗಲೆ or ಗಲೆ ಗಲೆ ಗಲೆ
 n. The gainer, winner, conqueror. Chenna
 ii. 172

ಗಲೆ ಗಲೆ. [Tel.] n. An agricultural
 implement of any kind.

ಗಲೆ, ಗಲೆ. [Tel.] n. A heap, particularly a
 heap of salt. ಗಲೆ.

ಗಲೆ ಗಲೆ ಗಲೆ. [Tel.] n. A plant
 called *Cyperus tenuiflorus*, Rox. i. 199.

ಗೊ

ಗೊ ಗೊ ಗೊ. [Skt.] n. A ball for
 playing with. ಗೊ.

ಗೊ ಗೊ. [Hing.] n. A gate, particularly a
 tall gate or tall-bar.

ಗೊ ಗೊ or ಗೊ ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n.
 Lean legs, long and lean legs. ಗೊ ಗೊ.

ಗೊ or ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. The tree
 named *Pandanus odoratissimus*. ಗೊ,
 ಗೊ.

ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. A she buffalo. ಗೊ.
 ಗೊ ಗೊ a buffalo about three years old.
 ಗೊ ಗೊ a buffalo calf. ಗೊ or ಗೊ
 ಗೊ a young she buffalo.

ಗೊ, ಗೊ or ಗೊ ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n.
 Matted seeds of the palm tree. ಗೊ.

ಗೊ ಗೊ. [Skt.] adj. That which
 can be sung. ಗೊ ಗೊ.

ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. A street, a passage. ಗೊ.
 "ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ. ಗೊ ಗೊ, ಗೊ
 ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ." Satyabham. ii.
 39. "ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ." Sona.
 iii. 15.

ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. Ridicule, derision. ಗೊ
 ಗೊ, ಗೊ ಗೊ. ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ. v. i.
 To deride, ridicule. ಗೊ ಗೊ.

ಗೊ [Corrupted from Skt. ಗೊ-ಗೊ.] Same
 as ಗೊ-ಗೊ. ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ. n.
 The wife of a householder. ಗೊ.

ಗೊ ಗೊ. [Skt. from ಗೊ-ಗೊ, &
 cognate with Eng. 'Home'.] n. A house.
 ಗೊ. ಗೊ Same as ಗೊ-ಗೊ. ಗೊ ಗೊ or
 ಗೊ ಗೊ ಗೊ. n. A wife. ಗೊ ಗೊ
 ಗೊ ಗೊ. n. He who dwells, the habitant.
 ಗೊ ಗೊ ಗೊ. ಗೊ ಗೊ ಗೊ Vishnu.

ಗೈ

ಗೊ ಗೊ ಗೊ. [Skt. from ಗೊ.] adj.
 Rocky. Marbled, variegated in colour,
 parti-coloured; red. n. Gold. ಗೊ ಗೊ.—
 ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ Mineralogy.

ಗೊ ಗೊ. [H.] adj. Other, besides, ex-
 cepting. ಗೊ ಗೊ. ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ
 ಗೊ. adj. Missing, absent, not present.

ಗೊ

ಗೊ ಗೊ. [Tel. for ಗೊ ಗೊ.] An affix used
 in pointing out any thing, as ಗೊ ಗೊ,
 &c.

ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. An enemy ಗೊ ಗೊ. A
 foe, or scourge. A conqueror. ಗೊ ಗೊ ಗೊ
 ಗೊ. ಗೊ ಗೊ the foe of Death. ಗೊ ಗೊ
 ಗೊ the victor over the wolves, a name
 applied to the antelope, because it beats
 the wolf in speed.

ಗೊ ಗೊ or ಗೊ ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. A
 rug, a blanket. (G. ಗೊ ಗೊ. L. ಗೊ ಗೊ in
 a blanket. Fiu. ಗೊ ಗೊ, ಗೊ ಗೊ.) ಗೊ
 ಗೊ ಗೊ a kind of bird. ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ
 ಗೊ ಗೊ ಗೊ. n. A hairy caterpillar.
 ಗೊ ಗೊ ಗೊ.

ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. A barren woman.
 ಗೊ ಗೊ.

ಗೊ ಗೊ. [Tel.] n. The Indian myrtle.
Limonia pentaphylla. ಗೊ ಗೊ ಗೊ ಗೊ.

panja, n. The fruit of this tree. ಗೊಂಟ ಪಂಜೆ.

ಗೊಂಟಿ, ಗೊಂಟಿ or ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ *gonṭari*.

[Tel.] n. A cunning or hard man ಕಂಟಿ

ಕಂಟಿ, ಗೊಂಟಿ. A rogue, a wretch. ಗೊಂಟಿ

gonṭi. n. A wicked woman. ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ or ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ *gonṭi-*

lanamu. n. Baseness, rascality, villainess.

ಗೊಂಟಿ *gonṭu*. n. A wicked man. ಕಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ *gonṭu-pōka*. n. An inferior

kind of areca nut.

ಗೊಂಟಿ *gonṭi*. [Tel.] n. Evil. Bane. A

wretch. ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ the bone eater, i. e.,

the hyena. ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ ಕಂಟಿ or ಗೊಂಟಿ

ಗೊಂಟಿ the nettle, the cowash plant.

ಗೊಂಟಿ or ಗೊಂಟಿ *gonṭi*. [Tel.] n. Acting,

dancing, gambols, sports. ಕಂಟಿ. An

actress. ಕಂಟಿ. A toss, a fling. ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ

to toss or fling an attitude in dancing,

the actress bending back till she rests on

her hands. ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ. "ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ

ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ, ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ ಗೊಂಟಿ

ಗಂಟಿ. V. 66. ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ *gonṭi-*

salupa. v. n. To sport, to dance on all

four bending backwards, to indulge in

indolent gambols

ಗೊಂಟಿ *gonṭimu*. [Tel.] n. A bolt or

lash. ಕಂಟಿಗೊಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿ *gonṭi*. [Tel.] n. A woman. ಕಂಟಿ.

"ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ." BD. III.

575. The mother of the Pāṇḍavas. ಕಂಟಿ

ಗಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿ or ಗೊಂಟಿ *gonṭu*. [Tel.] n. The

throat. ಗಂಟಿ. The voice, a tone ಗಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ I am choked, i. e., I do

not know what to say. ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ

I am hoarse. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ he is hoarse.

ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ or ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ *gonṭu-*

pōka. n. The apple of the throat. ಗೊಂಟಿ

ಗಂಟಿ *gonṭu-kāṭṣuṇḍu*. v. n. To

squat down on one's heels. ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ

gonṭu-kāṭṣu. n. A cutthroat business. A

brawl, a quarrel. ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ

gonṭu-gōru-chellu. n. A plant, *Paederia*

foetida. ಕಂಟಿ, ಗಂಟಿ ಗಂಟಿ. ಗೊಂಟಿ

gonṭenu. n. The name of a certain

rural goddess. ಗೊಂಟಿಗೊಂಟಿ ಗಂಟಿ

gonṭemma-kōṛikalu. n. Whimsical specula-

tions, castles in the air. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ, ಗಂಟಿ

ಗಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿ *gonṭi*. [Tel.] n. An alley, a lane, a

corner. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ flowery

lanes. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ or ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ to hide,

conceal.

ಗೊಂಟಿ *gonṭi*. [Tel.] adj. Uneven, irregular,

up and down, in and out. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ

ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ *gonṭi-gonṭi*. n. Uneven

teeth. A proverb says. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ ಗಂಟಿ

ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ all a dog's teeth are crooked,

i. e., all one does is wrong, he cannot

do any thing properly. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ

gonṭi-muttenu. n. A pear-shaped pearl.

ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿ or ಗೊಂಟಿ *gonṭangi*. [Tel.] n. A

tree called *Pandanus odoratissimus*.

ಗಂಟಿ. (q. v.)

ಗೊಂಟಿ *gonṭeṅṅu*. [Tel.] n. A kind of flower-

ing plant. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿ *gonṭa-gonṭa*. [Tel.] n. Loudness,

uproar. ಗಂಟಿ, ಗಂಟಿ.

ಗೊಂಟಿ or ಗೊಂಟಿ *gonṭika*. [Tel.] n. A

bramble.

ಗೊಂಟಿ *gonṭanu*. [Tel.] n. A tube, a

cylinder, a barrel, of a gun, &c. ಗಂಟಿ.

ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ a shuttle. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ

a telescope, literally, the tube with

glasses. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ a blowpipe. ಗಂಟಿ

ಗಂಟಿ a bamboo tube. ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ

a padlock shaped like a tube.

ಗೊಂಟಿ *gonṭi*. [Tel.] adj. Wicked, vicious.

ಗಂಟಿಗೊಂಟಿ a very large bulbous root that

grows in marshes like truffles and is

eaten by the poor.

గొట్టి *gottika*

387

గొడ్డు *goddu*

గొట్టి *gottika*. [Tel.] n. Famine. కష్టము.
HD. ii. 527.

గొట్టితెలుగు or గొట్టితెలుగు *gotti-chettu*. [Tel.]
n. A thorny plant, *xyzophus xylopyrus*.

గొట్టి *gottu*. [Tel.] n. Wickedness. దౌర్జన్యము.
Obstinacy మాధుర్య. గొట్టివచ్చుట *perti-*
naciously eluding him, freakishly avoiding
him. An enemy. దిశ్చరి. A wretch, a
creature (in a derogatory sense) as
తేదెగొట్టు, పాటిగొట్టు, తండ్రిగొట్టు a proud
wretch, a fool. adj. Hard, difficult, stub-
born. కష్టము. Wicked దుష్టము. గొట్టివారు
a hard or difficult word.

గొడ *goda*. [Tel.] n. Trouble, plague. గొడవ.
గొడగొడవ to chatter, make a noise,
to jabber.

గొడగ *godaga*. [Tel.] n. A plough without
the ploughshare. పడిగొడగొడవ.

గొడగరి or గొడగరి *godagari*. [Tel.] n. A
shoemaker, a worker in leather. కూడగ
వారు. గొడగరి the cobbler's caste. The
name of a tribe.

“మలకుమంపము మరిగొడగరి
దొంగమచ్చులు”

BD. iv. 51.

గొడవ *godava*. [Tel.] n. Difficulty. అట
కము, అడ్డము. Puzzle, confusion కల.
Trouble, danger అడవ. Fault తప్పు.
Sorrow దుఃఖము.

గొడిగ *godiga*. [Tel.] n. A pebble. గుడ్డి
రాయి.

గొడిలి or తేనెగొడిలి *godili*. [Tel.] n. A sort
of tree.

గొడియ or గొడి *godiga*. [Tel.] n. A staff.
బెడమగొడియ a bamboo staff. గొడియ
కట్ట a rafter : a ceiling over rafters.

గొడుగు *godugu*. [Tel.] n. An umbrella.
అవకాశము, పరకము. కుక్కగొడుగు a loadstool,
a fungus, a mushroom. In palmistry,
the name of a certain line in the palm.
గొడుగుకాము or గొడుగు కాము

godugu-kamalu. n. Staves for umbrellas.
గొడుగుబల్లు *godugu-balku*. n. A piece
of wood in which the upper hinge of a
door turns. తలుపుదొరికుచున్నదిగొట్టె.

గొడె See గొడియ.

గొడ్డు *goddu*. [Tel.] n. Hardness. కఠినము.
A hard word కఠినములు. A hard man
కఠినవాడు. గొడ్డుగడ్డు *goddagadu*. adj.
Troublesome వాడకము. గొడ్డుత తమ
godda-tamamu. n. Stubbornness పెండ్లి
తమ. “గొడ్డుతనమున గొప్పవృత్తులు నున్నవారే
కొంతమంది గొడ్డు.” Mari Basava. 62.
గొడ్డుము *goddamu*. n. Evil, danger, dead-
ly peril. “నిజమైన గొడ్డుమునుండి నమరకు
దేవ ప్రాణగొడ్డులైయున్నను” M. Sami. ii.
206. “ప్రాణగొడ్డుములగుచును వారలదీర్చుకొ.”
M Udy. i. 232. “నిజ ప్రాణగొడ్డులును
దులచె.” M. Udy. iii. 162.

గొడ్డలి *goddali* [Tel. from గొట్టె.] n. An
axe or hatchet. గొట్టెదీర్చుట గొడ్డలియు
కుట to break a butterfly upon a wheel,
a trifle becoming a terror.

గొడ్డలు *goddalu*. [Tel.] n. Braggings, non-
senses. “గుడ్డలుచూపించి గొడ్డలుచెప్పెను.” L.
XII. 86.

గొడ్డు *goddu*. [Tel.] n. A beast. పశువు.
Barrenness గొడ్డుతనము. adj. Barren,
sterile కూడము. గొడ్డుత a barren cow,
తనన పశువు. ఎరుగొడ్డు. or ఎరుము
a buffalo. ఎరుగొడ్డు, or ఎరుగొడ్డు a bear
గొడ్డు kine, horned cattle. దిరుగొడ్డు
a leopard. గొడ్డు, గొడ్డురాయి or
గొడ్డురాయి *goddu*. n. A barren woman.
గొడ్డుల గ్రుల్ without any rice in it.
మొలకలది అయి. గొడ్డుకొవ or గొడ్డునోటి
ragi food without any sauce or curry to
be taken with it. గొడ్డుకొవ very hot
మిక్కిలికొవముగానున్న. గొడ్డుకొవ a barren
tree ఫలించుకొవ. గొడ్డుకొవ *goddu-kovu*.
n. A useless man నిష్ప్రయోగముడు. గొడ్డు
కొవ *goddu-kovu*. v. n. To become barren.

Let's go gentle!

150

My word

ನಿರ್ಯಾಸ. To become useless ಧ್ವಂಸವಾಗು.
 To become effeminate ಕುಸುಮವಾಗು.
 ಗೋದರೆ goddaru n. A dry stream. ಹಿಟ್ಟು
 ಕುಳಿತು. v. a To rent or farm ಕುಳಿತು.

“ఇట్లు చూడవలెను గొట్టే మోపవాళి
 పెట్టుచెరింగుటయందు లేదుమాను!” వి.

𑀅𑀲𑀸𑀓𑀲𑀸 or 𑀅𑀲𑀸𑀓𑀲𑀸 𑀲𑀸𑀓𑀲𑀸. [Tel.] v. n.
 To mutter, to mumble, to whisper. To
 talk nonsense. 𑀅𑀲𑀸𑀓𑀲𑀸𑀲𑀸𑀓𑀲𑀸 𑀲𑀸𑀓-
 𑀲𑀸𑀓𑀲𑀸𑀲𑀸𑀓𑀲𑀸. v. n. To grumble, to mutter.

గొట్టెడు or గొట్టెడు గొంతులు. [Tel.] n.
A hoop or staple ring.

A. 635 gotrupu. [Tel.] n. A species of
sapphire. Tourmaline. *Isodactylon*.
ABA. ii. 528.

n° 69 gottu. [Tel.] n. Arrangement, trim,
order. Determination. A bunch or cluster
n° 70. The rotten smell of long standing
milk, butter, &c.

గోడ goda. [Tel.] n. Hunger, appetite. అరి.
గోడగోడ hungry. గోడగోడవు a famished
eater. గోడగోడ hungrily. M. iv. 283.
గోడగోడ to be eager or in a hurry కృష్ణుడు,
అరించుచు. గోడ గోడ goda-goda, n.
Rarity &c.

గంధకం. [Tel.] v. n. To attempt. చుట్టచు.

கந்தி gonzi. [Tel.] adj. Ugly. **மந்தி**.
M. XII. iii.

గొర్రె గొర్రె. [Tel.] adj. Small, short.
 గొర్రె. n. A worn out plough గొర్రెగొర్రె.
 గొర్రెగొర్రె a small bird.

ಗಮನಗೊಳ್ಳು. [Tel.] adj. Agreeable, fine, charming ಗಮನಗೊಳ್ಳು. "ಗಮನಗೊಳ್ಳು." T. iii. 64.

गौतम *gautam*. [from Skt. गौतम.] Same
as *gautam*.

~~Ноточная гонимая.~~ [Tel.] n. A bow-
string. *ночъ-а*. The tip of a bow, where
the notch is. *ночъ-а-бѣ*. *ночъ-а-бѣ*.
ABA. iii. 76.

గొప్ప, *goppa*. [Tel.] adj. Great in any sense, noble, **గొప్పగా** more or less, some trifle, a certain quantity. **గొప్ప** n. Greatness, size, respectability.

Agave gopulua. (Tel.) n. Elevated places
in a rice field.

ନିମ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀ. [ତୈ.] ନ. ଆକାଶ. କ୍ଷମ. ଆଲୋକ.

ಗೊಬ್ಬಂಡು gobbandu. [Tel. ಗೊಬ್ಬ+ಂಡು.] n.
A large fruit. ಗೊಬ್ಬಂಡು.

దొడ్డిరమా గుంటరాజు. [Tel.] n. Measure.
పరక.

ಗೊಬ್ಬಿ. [Tel.] n. Name of a Hindu goddess. The name of a feast or holiday kept by girls in the month Pushyam.
ಗೊಬ್ಬಿ a larup of coudung worshipped as a goddess on this occasion ; a dance practised by young girls. **ಗೊಬ್ಬಿ ಕಾಯಿ** *gobbi-kayala*. n. A sort of grain H. iv. 156. **ಗೊಬ್ಬಿ ಕೇತು** *gobbi-ketu*. n. A plant called *Barteria longifolia*, **ಗೊಬ್ಬಿ ಕೆ** *gobbi-ke*. One kind is **ಗೊಬ್ಬಿ ಕೆ** *gobbi-ke*. **ಗೊಬ್ಬಿ ಕೆ** *gobbi-ke*. n. Capering ; dancing. (V. P. VII. 211.) Dancing in honour of a god. Salutation, respects. **ಗೊಬ್ಬಿ ಕೆ** *gobbi-ke*.

“దక్షిణా ద్వారా తాళమిచ్చి
 గోపరాయుడు గొప్పకృతుడు.”

H. iv. 273.

အဆူနီ ဂုဏ်-ကေ. [Tel.] adv. Quickly,
hastily, at once, instantly. အဆူနီ.

గోయ్య పండు *goyya-pandu*. [Mexican
through Spanish.] n. The fruit called
SHAVA.

Asclepias gossypifolia. [Tel.] n. A pit. In Ganjam.
a chain. No *Asclepias* & gully cut by rain.
Plt. *Asclepias*.

గొరకా goraka. [Tel.] n. A wild buffalo.
 గొరకా. An iron arrow గొరకావీణ.
 గొరకా గొరకా goraka-kalla. n. A javelin, or
 slender spear. గొరకా వీణ గొరకా

గోర *goraka-chēpa*. n. A worthless sort of fish. గోరగోర the rice fish which is like the Tunny. Russell, plate 132. గోరగోర a sort of fish.

గోరకు or **గోరగ** *goraku*. [Tel.] n. A wretch, an abject creature. "దిగవిగోరకు పాకపడితెంక." BD. v. 699. The name of a plant.

గోరగోర *gora-gora*. [Tel.] n. Swiftmess. గోరము.

గోరపన్న *gorapannu*. [Tel.] n. A curry comb. H. v. 49.

గోరపెట్టు *gora-peṭṭu*. [Tel.] v. n. To grant. A. v. 140.

గోరప *gorapa*. [Tel.] n. A shoal of fish. గోరపగుట్ట.

గోరబ or **గోరబె** *goriba*. [Tel.] n. A hoof. గోరబ. "పొందుగాపసిడికొమ్మలుగోరబెలు." BD. i. 349.

గోరియ or **గోరియ** *goriya*. [Tel.] n. A sheep. గోరి. M. vi. i. 95. గోరియంబారు mutation. M. XIII. iii. 175.

గోరిస *gorisa*. [Tel.] n. A hoof.

గోరుగు *gorugu*. [Tel.] v. t. To shave. గోరుమరేయ. గోరిగోరు *gorigūru*. v. n. To shave: to have one shaven. గోరిండు కొన్నడు he got himself shaved.

గోరువంక Same as గోరంక.

గోర్ర *gorra*. [Tel.] n. A piece of land measuring 32 guntas (గుంటలు) A drill plough. దున్నిన పొలముమీద దున్నే యంర్రము. గోర్రతోలు to harrow.

గోర్ర, **గోర్ర**, **గోరియ** or **గోరియ** *gorra*. [Tel.] n. A sheep. గోర్రపిల్ల a lamb. మక్కగోర్ర the jungle sheep. కొండ గోర్ర a species of antelope. గోర్రచేతులు *gorrachetalu*. n. The kind of termites or white ants called soldier ants.

గోల *gola*. [Tel.] n. A bunch of fruit. గో.

గోలక *golaka*. [Tel.] n. A confused noise. గోలకండ్ల. Palmyra twigs. గోలకేళ్ళు.

గోలగోల *gola-gola*. [Tel.] n. Noise, tumult. adv. Aloud, echoingly, screaming confusedly in chorus. గోలగోలాడిరి they made an uproar. గోలగోలలాడిన tumultuous, noisy. A. i. 81.

గోలిమిడిమ్మ *golimidi-dubba*. [Tel.] n. A sort of tares. Lolium. శృంగురిమ్మము.

గోలుగు *golugu*. [Tel.] n. The Hemp plant. The species called పీచుగోలుగు is the camoni: it bears a very fragrant flower.

గోలును *golunu*. [Tel.] n. A chain. గోలును అక్షరము, గోలును కట్టు or గోలును మోడి *golunu-aksharanu*. n. Cursive writing, a running hand.

గొల్ల *golla*. [Tel. from గోర్రలు] n. A herdsman, a shepherd. A watchman. దాస్త్ర చాలకుడు, ధనపాలకుడు. గొల్లమారుద boorish language. గొల్లకోడి *golla-kōḍi*. n. A kind of bird with a peculiarly sweet trilling note. గొల్లజిడ్డు *golla-jiddu*. n. The name of a certain plant కుటీరి. H. iv. 13.

గొల్లడు *golladu*. n. A herdsman. గొల్లత or గొల్లవి *gollata*. n. A woman of the herdsman caste. గొల్లత్ర కొక్కు *gollatta-kokku*. n. The Indian mole-rat, *Nesocia bengalensis*. (F. B. I.) గొల్లత్రము *golla-tanamu*. n. Boorishness.

గొల్లకొండు *golla-gōndu*. n. A sort of fish. గొల్లపల్లె *golla-palle*. n. A hamlet inhabited by herdsmen. గొల్లకొమ్మ *golla-bhama*. n. A shepherdess. A mantis or leaf insect, the Indian Hoopoe.

గొల్లము *gollamu*. [Tel.] n. A deep pit. గోరుగొల్లము.

గొల్లి *gōlli*. [Tel.] n. Fun, naughtiness. గొల్లితనము nonsense. *Pudendum muliere*. Reeve 580. + గోల, అనగా దూరితింకము. Villap. ii. 61.

గొల్లు *gollu*. [Tel.] n. Hubbub, uproar. గొల్లుగొల్లు. గొల్లుమడు *gollu-madu*. v. n. To yell or roar. ఈ పుట చుట్టూ గొల్లుమడుగొట్టింది the whole town is in an uproar about this.

గొల్లెన or గొల్లెయన *gollena*. [Tel.] n. A tent; a booth built at a fair. చిన్న గో. G. vii. 12. Mand. ii. 108. గొల్లెనబండి *gollena-bandi*. n. A cart, a carriage వాది.

గొవరు *govaru*. [Tel.] n. Heat. కావరు. గొవరుపోవు *govaru-povu*. v. n. To be parched. తలించు, ఎండిపోవు. "ఈ కొద్ది రోజులుగెందే గొవరుపోయి" వాది. i.

గొవరూ *govaru*. [Tel.] n. Uproar, confusion. Danger. ఉప్పద్రము.

గో గో

గో *go*. [Tel.] adv. There! look there. See on గో. అదిగో, ఇదిగో.

గో *gō*. [Skt.] n. A cow.

గోగూర *gōgāra*. [Tel.] See గోగు.

గోండుడు *gōndudu*. [Skt.] n. One who has a projecting navel. ఉరుకుబొడ్డువాడు.

గోండ్రిండు, గోండ్రిల్లు or గోండ్రిలు *gōṇḍriṅṅu*. [Tel.] v. a. To roar, as a tiger, to bellow, to croak, to retch (in vomiting); to grunt as a hog. గోండ్రి, *gōṇḍru*. n. A grunt, bellow, roar, the lowing of cattle. గోండ్రికప్పు *gōṇḍru-kappu*. n. The bull frog, or bellowing frog. గోండ్రి పెట్టు *gōṇḍru-pettu*. v. n. To bellow, roar, grunt.

గోండు *gōndu*. [Tel.] n. A Khond. Also. gum గోడు.

గోకొత్తము *gō-koṭṭakamu*. [Skt.] n. A kind of thorny plant. ఏనుగుపల్లెడు, వాడిపల్లె. See పల్లెడు.

గోకరకాని *gōkara-kani*. [Tel.] n. The fraction of $\frac{1}{10}$; Ciphred thus గో-రెండ.

గోకరము or గో-ర is $\frac{1}{10}$ and thrice the same or మూడుగోకరము is గో 3. See రండి.

గోకరాయి *gōka-raysi*. [Tel.] n. The Indian Magpie, *Dendrocitta rufa*. (F. B. I.)

గోకర్ణము *gō-karṇamu*. [Skt.] n. A sort of antelope supposed to be the nil ghai. కడివృక్షము. H. iii. 9. An oblong cup made of a divided coconut shell తల్లి. The name of a district lying south of the Konkan. చతురాచారము.

గోకరయిల్లి *gōkira-yellae*. [Tel.] n. The common or grey quail, *Coturnix coturnix*. (F. B. I.)

గోకు *gōku*. [Tel.] n. To scratch. గీకు, గీకు. To scribble, as writing. గోకుడు కూర a small hoe.

గోకులము *gō-kulamu*. [Skt. గో=cow] n. The caste of herdsmen. A herd of cattle తల్లివండు. The ox genus or family తల్లి వాది. గోకులశ్మి *gō-kul-aśhmā* n. The anniversary of the birth of Krishna which falls on ప్రవసునాశ్మి about September.

గోగు or తోరగోగు *gōgu*. [Tel.] n. The Hemp plant, *Cannabis Sativa*; కొండ గోగు, కర్పూరము *Hibiscus Cannabinus*. పీచుగోగు the Roselle plant. గోగువార *gōgu-vāra*. n. The fibre of the hemp plant. గోగుర or గోంగుర *gōgūra*. n. A dish made of గోగు leaves.

గోచరము *gōcharamu*. [Skt.] adj. Perceptible, known, manifest, evident, apparent. n. An object cognisable by the senses. విషయము. గోచరించు *gōcharinṅṅu*. v. n. To appear, be visible. అగుచు. v. i. To show అగుచును.

గోచరము *gō-charmanu*. [Skt.] n. An ox hide. గోచరమాత్రభూమి *gō-charma-mātra-bhūmi*. n. A hide of land.

గోచారము *gō-charamu*. [Skt.] n. The planetary aspect described in a horoscope (బ్రహ్మశ్రీ) బ్రహ్మచారము.

గోకి. [Tal.] n. A slout. A truss or
flap; a waist cloth. ఇనుకొని an iron
buckle fabled to be worn by ascetics.
వసు ఇనుకొనివెట్టుకొను he took a vow of
abstity. గోకినివెట్టుకొను to draw the
skirt of the petticoat between the thighs,
and tuck it into the waist behind. గోకిని
ద్రవ nakedness, utter poverty. గోకి
నై stripped naked. HD. ii. 1050. గోకి
కాసు. గోకికాసు or గోకికాసు గోకి-
కాసు. n. A bachelor. గోకికాసు. HK. iv.
179.

ᠭᠠᠳᠤ gādu. [Tel.] n. A puzzle or trouble; a dispute. ᠭᠠᠳᠤ ᠰᠣ᠋ᠨᠢ ᠶᠡᠬᠡ ᠭᠠᠳᠤ or ᠭᠠᠳᠤ-ᠲᠦ or ᠭᠠᠳᠤ-ᠴᠠ ḡādūn. v. n. To dun, pester, harass. ᠭᠠᠳᠤᠵᠢ ᠭᠠᠳᠤ-ᠲᠦ ḡādiṣa. n. A plague. ᠭᠠᠳᠤ

గోళావళ గో(శ్ర)పాన. [Tel.] n. A feather of a bird. పక్షిచూర.

ᑭᓐᓂ ᑭᓐᓂ. [Tel.] n. A game like hockey. A
hockey ᑭᓐᓂ ᑭᓐᓂ.

[illegible]

ಗಿಡುಕ or ಗಿಡುಕು ಗಿಡುಕು. [Tel.] n. The plough share. ಗಿಡುಕು. Sar. Pad. ii. 42. ಗಿಡುಕು ಗಿಡುಕು ಗಿಡುಕು a long sharp nose.

ကံင် gōda. [Tel.] n. A wall, **မံင်** mōda a cross wall **မံင်** mōda the cat perched on a cross wall: a phrase used to denote a trimmer, one who "sits on the fence." **ကံင်** kōda gōda-kala. n. A mistress. **မံင်** mōda **ကံင်** kōda gōda-ginzu. v. n. To speak to. **မံင်** mōda. To make a noise **မံင်** mōda, v. t. To disregard, **မံင်** mōda.

పొయ. గోప తేర్పు *gōḍa-chēṭṭu*. n. A booby,
a dunes wader. HD. ii. 1497.

గోరూ పోదా. [H.] n. A horse. కృదమ.

ಗಿಡುಗು ಗಡುಗು. [Tel.] n. The rattling of
a ship's shrouds. ಗುಡುಗುಗುಡುಗು.

గోడి గోడి. [Tel.] n. Way, manner, custom, regularity, likelihood, prospect.
మక్కు గోడి a nostril. adj. Crooked కంఠ
కు. **గోడిమడు** **గోడి-padu.** v. n. To become crooked or bent. **వూర** or **వంప.** **గోడి**
పెట్టు to bend, వంప. **గోడిపెట్టు** **గోడి-**
peffu. n. A stunning blow on the head.
గోడిరెప్ప **గోడి-reppa.** n. A sty or swelling
 in the eye.

А. В. Гоголь. [Тол.] н. А. мар. 1840.
 5. А. в. 36. Стопное. 2044.

గోడు *gōḍu*. [Tel.] n. Grief. **గోడుగోడు**
 Crying Alas! Alas! **గోచ్చుగోచు** a pack
 of troubles. **అనగోరు** *anagōru* **గోరుగోరి** *gōru-gōri* she
 she who cannot dance cries out on the
 fiddler. **గోడుకుత** *gōḍu-kuta* n. Whim-
 pering, blabbering. **గోచాడు** *gō-chaḍu*
 v. n. To grieve. **చూచు గోచుట్ల** *chūchu-gō-
 chuṭṭa* n. A kind of game played
 by children. **గోచాట్ల** *gō-chaṭṭa*
 n. A certain plant. **గోచాట్ల** *gō-
 chaṭṭa* v. n. To weep aloud. Kuchelo.
 iii. 114.

గోదేము *godemu*. [Tel.] n. A hamlet near the foot of a hill. కొండచాన నాశ్రయించి యుండెను గోదేము.

గోశామ, గోవశామ or గోకామ గౌరవాలు.
[Tel. of. Tam. కోమరము.] n. A waist
cloth or modesty piece. గో. ఓం
గోకామ " a T bandage.

సాకం గోరీ. [Bkt.] n. A sack, sackcloth. సాకం.
సాకం a sackful. [Tel] n. An ox. సాకం.

గోతము or గోతము *gotamsu*. [Tel.] n.
A sack, a bag. గోత, కుండ్.

№ 0 964. [Tel.] n. A. voprosy 30 let III.

గో.ప. పుస్తకాల

592

అనుబంధం

గోత్ర *gōtra*. [Skt.] n. The earth. **గోత్రము** *gōtram*. n. A mountain. **గోత్రం**. A family, tribe or lineage. **గోత్రము**. **గోత్రము** an alien, one of another family or clan. **గోత్రహరు** *gōtra-haru*. n. Lit. the 'destroyer of mountains', i. e., Indra.

గోద గోదా. [Tel.] n. An ox. ఎద్దు. A beast.
గోదగోద కిం, cattle.

గోదవరి godari. [Tel.] n. The river Godavary.
A painter ముచ్చివాడు.

గోదారి *godari*. [Tel.] n. The sediment of melted butter. గోదారి మట్టి. గోదారి పేలు *godari-pelus*. n. A kind of lice, *pediculi unobis*.

గోదావరి godāvari. [Skt.] n. The river
Godavary.

గోమూ or గోమూ గోమూ. [H.] n. Gum. మొక్క, జున్ను.

గోమరు *gōduru*. [Tel.] n. Large. గోమరు
 వేవ్వ *gōduru-kappa*. n. A toad: a bull
 frog. పెద్దగోమరు. గోమరుగవ్వ *gōduru-gavva*.
 n. A large cowry shell.

గోధుమ, గోధుమ or గోధుమములు.
goduma [Tel.] n. Wheat.

గోధ or **గోధక** [Skt.] n. An iguana. దిండు.
గోథ or **గోథానలి** gōṭha, n. A finger
 stall, made of iguana leather, to protect
 the finger in drawing a bow. An armour
 for protecting the hand in shooting from
 a bow అచ్చురేబెట్టు తాగుదలై ఉను
 నుండొన్ వడ్డ చేతి పొదులొన్ కరును.
 DEB. 180.

गोदादि. [Skt.] n. The forehead. ३०२००.

కొడపకొండ గొంజము. [Skt.] n. A very large
kind of snake, the Boa. కొడపకొండ.

✱ In Secret ✱

గోన or గోనెడు గోన. [Tel.] n. A sack,
a gunny bag. గోనపంది; గోనము.

ᑭᓄᓂᓂᓂ ᓂᓂᓂᓂᓂ. [Skt.] n. The print
of a cow's foot.

గోచరము గోచరము. [Skt.] n. Hiding, concealing. కామల.

గోపూతపీ *gōpūthasi*. [Skt.] n. A piece of wood placed at the eaves to close in the roof. చూడఁబడు.

గోపాలకు *gō-pālaku*. [Skt.] n. A cowherd.
 గోపరాధ. A king రాజు. A name of
 Krishna.

గోపి. [Skt.] n. Armenian bole used in making fine plaster for masons. గోపిచందనము. *gōpi-chandanamu*. n. Yellow ochre. గోపిచందనము. *gōpi-chandanamu*. n. Yellow ochre.

గోపి or గోపిణి gōpi. [Sk.] n. A shepherdess,
గోపి.

నీటిపాము *śū-pidāṁmu*. [Skt.] n. A trough
near a well. *నీటికాము*.

గోపత్యము *gō-pachchhamu*. [Skt.] n. The
cow-tailed monkey. పోత.

గోవుడు గొప్పడు. [Skt. *gō*=cow, *pu*=to rule.]
 ౧. A cowkeeper, a herdsman. గొప్పాడు,
 గోవుల గొప్పడు. A superintendent of a dis-
 trict. అచ్యుత రామరాజగొప్పడు. A king etc.

గోపురము *gōpūramu*. [Sk.] n. An arch, a dome, a pinnaole. A portal door, a city gate. కనుక, చాటి. A high pyramidal tower over the gates of a temple. A steeple. (Figuratively) Elysium. పట్టణము. R. i. 151. గోపురము (in Telugu for మాపురము) is also the hump on a bullock. చాడు తిరుగ నమ్మ గోపురముచొర వేతె చెట్టిచాడు he battered me grossly.

గోప్యము gōpyamu. [Skt.] adj. Secret. చాచుచి. Cherished, preserved కాచుచుచి.
గోప్యమునందు a secret interview, an assignation. గోప్యముగా gōpyamu-ga. adv. Secretly.

గోమా, పుట్టగోమా gōma. [Tel.] n. The earth
or place round about a white ant hill.

గోమతి *gomati*. [Skt.] n. The river Ganti;
గోమతియగు, గోమతియగు See under గోమ.

గోమా గ్రామి

398

గోర గోరు

గోమా-గో గోమరి. [Tel. గోమ+రీ.] n. The lute, a disease of cattle caused by ticks.

గోమి గోమి. [Skt.] n. One who has cows.

గోమిడి గోమిడి. [Tel.] n. A kind of quail. పూరదుట్టు.

గోమూ గోమూ. [Tel.] n. Fecundity. పూమ-
కృమ, శ్రుమిమనకమ. Bloom, freshness
of hue. గోమూ గోమూ. v. i. To make happy, to cause to be happy.
గోమూరేణ.

గోమూఖము గో-mukhamu. [Skt.] n. A sort
of trumpet. Also smearing with cow-
dung. The front or spout of the lingam.
The spout for water in the wall of a
temple. గోమూఖ్యాశ్రమము గో-mukha-
ryāśramu. n. A tiger in the disguise of
a cow, i. e., a hypocrite. పైకి మంచున
నరిమిందే చుచ్చుడు.

గోమూత్రము గో-mūtramu. [Skt.] n. Cow's
urine. గోమూత్రకబంధము గో-mūtra-
ka-bandhamu. n. Verses arranged in the
shape, imagined to belong to a cow's
urine. See an instance in Magha. XIX. 46.

గోమధము గో-medhamu. [Skt.] n. The
sacrifice of a cow.

గోమధికము గో-medhikamu. [Skt.] n. A
topas : an agate.

గోర గోర. [Tel.] n. A shopkeeper. S. i.
98. A drift plough. గోరంబోలు to plough
with a drift plough in preparation for
making a channel from a river.

గోర or గోరంక or గోరంకు Same as
గోరంక. (q. v.)

గోరంకు గోranṅku. [Tel.] n. Selvedge.

గోరంకుచ్చె or గోరంకు గోranṅku-chettu.
[Tel. గోర and అచ్చు.] n. The Henna or
nail-dyeplant. *Acacia Intsia*. ముగ్గుగోరం
బచ్చె. *Barleria prionitis*. (Vatta.) గోరంకు
బగ్గు గోrinta-daggu. n. The whooping
cough.

గోరచెక్క గోra-chekka. [Tel.] n. A drag,
with which rivers are cleared.

గోరజము గోrajamu. [Tel.] n. Ox-gall. గోర
చము, *Yajur*. S. iv. 13.

గోరము గోramu. [from Skt. గోరము.]
n. Danger. అమా. Ill-health దేహమయ్యె.
అపవృత్తము. Hatred కోర. గోరతనము
గోra-tanamu. n. Naughtiness, wickedness.
కృష్ణము. గోరత గోrapa. n. A loud sound
× గోరము. గోరతము గోra-paṅ. v. n. To
hate. అతనకు. గోరగింత గోra-giṅtu. n.
Fearfulness, timidity, భయంభక్తము.

గోరసము గో-rasamu. [Skt.] n. Milk or
buttermilk. పై, ముగ్గు

గోరక్షకుడు గో-rakshakuḍa. [Skt.] n. A
herdman. A Goorkha.

గోరింక గోrinka. [Tel.] n. The com-
mon Myna, *Acridotheres tristis*. కోర.
కోరగోరంక (lit. a hill myna.) the
Southern Grackle, *Eulabes religiosus*.
కామగోరంక the Black-headed Myna,
Temnachus pagodarum. రోదగోరంక the
Pied Myna, *Sturnopastor contra*. (F. B. I.)

గోరింకు గోrinṅku. [Tel.] v. n. To shove,
struggle, thrust. ఎరుక్క. T. iii. 140. Tr
fly ఎర్రు. గోరింపు గోrinṅpu. n. Flight.
ఎర్రు. A shove or push ; a stroke at a
ball ; a struggle.

గోరి గోri. [H.] n. A tomb, a grave. మరణ.

గోరు గోru. [Tel.] n. A nail, a claw. In A.
v. 30. గోరు is rendered అరికెత్తుకొనందే
× గోరు అరి గోరు అరి కుచ్చుకొనందే
"Hawk's claws," i. e., the inside of a
plantain blossom. adj. Slight, little.
అల్పము. గోరుగోరు the quick of the nail.
గోరుగోరు or గోరుగోరి or గోరుగోరి.
గోru-gallu. n. An instrument for cutting
the nails. గోరుగోలము గోru-galamu.
n. A kind of fishhook made of iron wire.
గోరుగోరు గోru-chikku-gōru.
n. The bean called *Dalichon fabaformis*.
Rox. iii. 316. గోరుగోరి గోru-chiru-

gōru, n. A chisel with a bent edge.

గోరుచుట్టు *gōru-chutṭu*, n. A whitlow.

గోరుచుట్టుపై *gōru-chutṭu-pai*, n. A blow from a rice pounder

on a whitlow, i. e., trouble upon trouble.

గోరులి or గోరు ఉలి *gōruli*, n. A gouge,

or round-bladed chisel.

గోరువెచ్చ *gōru-vecca*, n. and adj. Lukewarm, tepid,

partly warm.

గోరొత్తు *gōrōttu*, v. n. To pinch.

n. Pinching.

గోరువడము or గోర్పకము *gōru-padannu*.

[Tel.] n. A cloak, a blanket.

Chenn. iii. 43. P. i. 593.

గోరుపంక Same as గోరంక.

గోరొడవము or గోరొజవము *gōrōḍava*.

[Skt.] n. Ox-gall.

Ainslie. ii. 164.

R. ii. 4. Bilhan. iii. 25.

గోర్పకము Same as గోరువడము.

గోర్పిల్లడు *gōrpillaḍu*, [Tel.] v. n. To toss

up balls in play.

అప్పునాయలాడు, పుట్ట

చెండ్లాడు, ఎగురేయు, “దంకిరభరభ్య ప్రాశము

శ్రేకులక” గోర్పిల్లడును వచ్చుచున్నది.

R. vi. 210.

గోర్పంక Same as గోరుపంక.

గోల *gōla*, [Tel.] n. A moan, a howl,

a wailing sound; the sound of weeping;

అలలాలాలాలా a general howl.

కాకిగోల a dismal lament, such as crows utter over

a wounded crow.

గోలపెట్టు to complain.

గోలయెత్తు to raise the voice, wail, cry,

howl.

గోల n. Simplicity, inexperience.

A simpleton, one who is ignorant and

innocent.

మిథుడు. A simple girl మిథు.

గోలతనము simplicity, silliness.

గోలక్రీడు *gōla-kṛīḍu*, n. A game played by

boys.

P. vii. 211.

గోలగొండి *gōla-gondi*, [Tel.] n. The plant

called *Tradescantia axillaris*.

Rox. ii. 118. Ains. ii. 250. 409.

గోలాంగులము *gōlaṅgulamu*, [Tel.] n. A

kind of monkey.

గోలముచ్చాకి.

గోలకు *gōlaku*, [Tel.] n. Trouble, confu-

sion.

M. iv. iii. 125.

గోలి *gōli*, [Tel.] n. A slanting verandah.

గోలిండు *gōlinḍu*, [Tel.] n. To fry.

చేయ, చమరు పాకి చేయ.

గోలి గోలి. [H.] n. A marble to play with.

గోలగోలు or గోల్గోలు *gōlu-gōlu*, [Tel.]

n. A great noise, an uproar, loud crying.

గోలుమచ్చపడి, పెద్ద పిచ్చు.

గోలురిండు *gōlurinḍu*, [Tel.] v. n. To roar

like a tiger (పులి) కూయు.

గోలెము *gōlemu*, [Tel. for గోళము.] n. A

hollow. Centrio space: the inside: a

basin. A kettle or boiler.

కాక, పిట్టపాన

మంటిపాత్రము, కాక.

గోలెప్పు or గోలెప్పు *gōleppu*, [Tel. గోలు+

పుచ్చ.] n. Lit. The great bone, i. e., the

spine or back bone.

గోళము *gōlamu*, [Skt.] n. A globe, a hollow,

an opening, a round cavity.

అండగోళము the hollow or inside of an eggball.

నయన గోళము (R. v. 128.) the eyeball.

ప్రభ్రంద గోళము the area of the inside of a sphere.

లంగారుగోళము a gold ring.

L. XIII. 38.

కర్ణగోళము the orifice of the ear.

గోళకూర *gōli-kāra*, [Tel.] n. Spinach.

H. iv. 166.

గోల్లగొండి *gōlla-gondi*, [Tel.] n. A kind

of grass.

కృష్ణగోలము. కాక. iii.

గోవ గోవా. [Tel.] n. The town Goa.

గోవా Castor, imported from thence.

గోవా తాడు or గోవాతాడు a flexible belt,

woven of gold or silver.

గోవ n. Youthfulness

యౌవనము. adj. Fine మనో

జ్ఞము. గోవము a modesty piece

గోవపీఠ *gōva-pīṭha*, n. The bird called the

Large Grey Babbler, *Argys malcolmi*

(F. B. I.) *Thimalia Malcolmii*.

Jardons Catal. No. 90.

గోవాడు or గోవాకు *gō-vāḍu*, [Kan.] n. A

youthful lover, పెండు.

Manu, iv. 121.

Plu. గోవాకు.

గౌరి gauri

396

గ్రక్కు grakka

vistara. v. n. To treat respectfully, to show honor to గౌరవించు. గౌరవలేఖ gaurava-lekha. n. Honorific salutation. భరణముకు దంతులు గౌరవలక్ష్మి వ్రాసిన గౌరవలేఖ salutation to the village writers and the same to the farmers.

గౌరి gauri. [Skt.] n. A damsel. A title of the goddess Parvati. A beautiful woman. గౌరిమూర్తి (a description of female beauty) is the title of a chapter in మంత్రము on sculpture. గౌరిమంతులములు gauri-mankulamulu. n. A fine species of white rice. గౌరిగంధము or గౌరిగంధము gauri-gandhamu. n. A sort of cloth. BD. iii. 107. గౌరిపామలము See పామలము.

గౌర or గౌరూ gauru. [Tel.] n. A superior sort of elephant. తెల్లగౌర a white elephant. A certain musical instrument. గౌరకీ. H. iii. 38. A. iv. 36. గౌరకాకి gauru-kaki. n. A sea gull or tern. గౌరజలము gauru-jelugu. A hoarse cry, a horrid yell. G. i. 254.

గౌల or గౌలులు gaulu. [Tel.] n. A stink. మగ్గలము. See గౌలము.

గౌ(g. [Tel.] n. The name of a certain snake.

గౌ or గౌ(g. [Tel.] adj. Harsh-sounding. గౌగౌండు a big voice. గౌ గౌ a loud clariion.

గౌము and గౌ గౌము Same as గౌము.

గౌ or గౌరి gauli. [Tel.] n. A kind of lizard called by naturalists Monitor, from its chirping note. చిరుముసలకప్పిల్లి.

గౌగము gaulithanamu. [Skt.] n. A cow-yard or pen.

గౌన or గౌన గౌన gausana. [Tel.] n. A cloth cover, a sheath etc.

గ్రా gra

గ్రా or గ్రా grypti. [for Skt. గ్రాప్తి] n. Recollection. గ్రాప్తి.

గ్రా gra

గ్రంథము granthamu. [Skt.] n. A book, a volume. Papers, record, proceedings. The text, as distinguished from notes or quotations. A metre 32 syllables in length. Hence గ్రా దు లేల గ్రంథము means a book of about 3200 lines. అది యెంతగ్రంథము what is the extent of that work? ఇక్కడ గ్రంథముపోయి వచ్చు పంజీ-ము or ఇక్కడ గ్రంథము లోన వున్నది the manuscript appears to be defective in this passage. గ్రంథకర్త grantha-karta. n. The author of a book. గ్రంథకూటి a writing room వ్రాసేది. గ్రంథము granthanamu. n. Stringing together, composing, a series. రచన, కూర్పు. గ్రంథభాష grantha-bhasha. n. Book language. గ్రంథపాంగుడు grantha-pangudu. n. A great genius. A bully, a fierce fellow. గ్రంథాథము granthaathamu. adj. Found in a book, quoted.

గ్రంథి granthi. [Skt.] n. A knot or tie. A knot or joint in a bamboo or cane. A joint in the body. కఠిన్య. Rigidity of the flesh, a swelling or hardening of the flesh or of the blood vessels or nerves. గ్రంథి. There are 24 species, including haemorrhoids. (చిగురొకముల).

గ్రంథితము granthitanu. [Skt.] adj. Strung, tied, connected. కూర్చుడిన.

గ్రంథితగరము or గ్రంథితగరము granthi-lapsnamu. [Skt.] n. The flowering plant named Whorl flowered Ruellia, Ruellia strepens.

గ్రక్కుతిల్లు or గ్రక్కుతిలు grakka-tilla. [Tel.] v. n. To be frightened. చెయ్య.

“గ. గ్రక్కుముసలమునకు

గ్రక్కుముసలమునకును గ్రక్కుముసలమునకును

గ్రక్కుముసలమునకును గ్రక్కుముసలమునకును”

రామా. ii.

గ్రక్కు *grakku*

897

గ్రామ *grāma*

గ్రక్కు *grakku*. [Tel.] adj. Much. గ్రక్కు-దలు *grakku-adalu*. adj. Much afraid. M. I. ii. 13. గ్రక్కు-దలు *grak-kadalu*. adj. Much shaken. R. v. 303. గ్రక్కు-న or గ్రక్కు-న *grakku-na*. adv. Quickly. త్వరితముగా.

గ్రథనము *grathanamu*. [Skt.] n Stringing, uniting. Compilation, collection. కూర్పు, సమగ్రము. గ్రథితము *grathitamu*. adj. Tied, bound. కూర్చబడిన, సమగ్రపడిన.

గ్రథ్య Same as గ్రథ.

గ్రద్ధత *gradhata*. [Tel.] adv. Quickly. త్వరితముగా.

గ్రద్ధత *grannuṇā*. [Tel.] adv. Quickly. దుష్టము.

గ్రహింతు *grahinṭsu*. [Skt.] v. a. To swallow, devour. మ్రోయ. To eat. ఈ. గ్రహితు *grahitamu*. adj. Swallowed; seized; involved in; slurred, as an omitted word. చాచగ్రహితు *plunged in grief*. అనాధయై *ద్రుష్టమైనాడు* he is a victim to injustice.

గ్రహము *grahamu*. [Skt. గ్రహ=to seize.] n. A planet. సప్తగ్రహములు the seven planets and the sun and moon. దశమగ్రహము a tenth planet: being like the Georgium sidus. A spirit, a devil. A proverb says జానుకా దశమగ్రహస్యే A son-in-law is a more pestilent fellow than any one planet! he is the "tenth!" గ్రహతారము *graha-tāramu*. n. Disaster, ill luck, fate, misfortune. నా గ్రహతారముచేత అది యట్లు జరిగినది through my misfortune (or, to my sorrow) it so happened. నా గ్రహతారము ఇట్లున్నది this is what has befallen us. గ్రహణము *grahana-mu*. n. Taking, seizure. Reception, acceptance, comprehension. An eclipse. గ్రహణి *grahani*. n. Diarrhoea, dysentery. అరిశిరహిణము. గ్రహతారము *graha-tāramu*. n. The planets and fixed stars. గ్రహపతి *graha-pati*. n. The lord of the stars, i. e., the sun. సూర్యుడు the sun or moon.

గ్రహింతు *grahinṭsu*. [Skt.] v. a. To seize, to take, to grasp, to hold, comprehend, understand. To accept. గ్రహిత *grahita*. n. One who takes, seizes, or accepts. గ్రహింతువాడు.

గ్రా *grā*

గ్రాంతము *grāntḥikamu*. [Skt.] adj. Classical (as a word), poetical, peculiar to books; bookish. గ్రాంతము.

గ్రాశ *grāsa*. [Tel.] n. A kind of tree. జాకాకాశము. పాండు. iv.

గ్రాద *grāda*. [Tel.] n. A bump. కడుపు. "మేను పెద్ద గ్రాదలు కట్టిన హనుకొంప." చా. ii.

గ్రాది *grādi*. [Bengali] n. A bannister, balustrade, railing or *chevrons-de-frise* కలకలము.

గ్రామము *grāmamu*. [Skt.] n. A village. తోట. A scale in music. మధ్యాహ్నము. గ్రామస్వరము the three tones, treble, tenor and base. A crowd or multitude సమూహము. as కూరగ్రామము or శబ్దగ్రామము. గ్రామకార్యము *grāma-kāryamu*. n. Village affairs: worldly matters. గ్రామకేతము *grāma-kāṭhamu*. n. The glebe, or pasture land appertaining to a village. గ్రామశ్రీ *grāmadhī*. n. A chief: a head man. గ్రామధిపతి. గ్రామశ్రీ adj. Chief, head, leading. ముఖ్యుడు వర గ్రామశ్రీ, the noblest of men. దుష్టముడి a wicked ruler.

గ్రామస్వామి *grāmasvāmi*. n. The rule or headship of a town. Imperiousness, violence, outrage. గ్రామశాస్త్రి ముగా scoffingly. గ్రామదేవత *grāma-dēvata*. n. A village god or goddess. These are the original Dravidian deities. Among them the male deities are chiefly these: సోమేశ్వర, కార్తీక, అంబా, సోమయ, వైకుంఠ and శైవ. The principal village goddesses are చిక్క, కార్తీక, అంబా, వైకుంఠ, and శైవ.

గ్రామ గ్రామ్య

398

గుడ్డు గ్రాడ్డు

మక్కిరవ్వ, పల్లవ, పోలేరవ్వ, మల్లవ్వ, మామిడివ్వ, పైసవ్వ or పైసారవ్వ, (i. e. మహిమ.) మారవ్వ, మారవ్వ (who probably is meant for " Maria ") రూగారవ్వ (that is, Saint Agatha,) and కుంకవ్వ or కుంకరివ్వ, of whom one inflicts the cholera, another the small pox (see అవ్వరారు) another murrain, another blight. None have any beneficent powers, and they are worshipped to avert their displeasure. గ్రామ సింహము గ్రామా-simhamu. n. The lion of the village, i. e., a dog. గ్రామస్థుడు గ్రామ-asthu. n. A villager. స్వగ్రామస్థుడు a fellow citizen or neighbour. గ్రామాంతము గ్రామ-antamu. n. The outlying portion of a village, i. e., the Panchama quarter. గ్రామపల్లె. గ్రామాటలు గ్రామ-atalu. n. Villages. Lit. Villages, &c. గ్రామ్యము గ్రామ్యamu. adj. Village-born; produced in or relating to a village. Vulgar, rude, rustic. Common, colloquial, unclassical, inelegant: The opposite of శాస్త్రీయము. In Grammar the term is applied to conversational forms as పల్లెడు, తెల్లడు, like they're, I'm, you're, he's, in English, which are supposed to be inadmissible in literature, though they occur in all even the best poets. గ్రామ్య భర్తము గ్రామ్యa-dharmamu. n. Sexual intercourse. సంతానము. Lit. what is usual or the fashion, or way of the world.

గ్రామ్య గ్రామ్య. [Tel.] v. n. To spit. A. v. 132. To rinse the mouth and spit out the water. ఉపయోగము. పుక్కిలింపి ఉప్పిలెయ్యు.

గ్రామము గ్రామము. [Skt.] n. A mountain, a rock or stone. కొండ, రావి

గ్రాసము గ్రాసము. [Skt.] n. A mouthful. గ్రాసము. Subsistence, board, forage for cattle. గ్రాసాసములు గ్రాస-a-samulu. n. Food and lodgings

గ్రాహము గ్రాహము. [Skt.] n. An alligator. గ్రాహి.

గ్రాహ్యము గ్రాహ్యamu. [Skt.] adj. Comprehensible, capable of being understood. గ్రహింపబడినది.

గ్రీ గ్రీ

గ్రీవము గ్రీవము. [Skt.] n. The neck. పెండ్లివేము or గ్రీవేయము గ్రీవము. n. A halter పెంచుకట్టడుకాడు. గ్రీవేయకము గ్రీవేయకము. n. A neck ornament పెంచు కట్టుకొనేసాము.

గ్రీష్మము గ్రీష్మము. [Skt.] n. Heat, warmth. వేడిమి. The hot season వేసవి.

గు గ్రు

గుక్క గుక్క. [Tel.] n. Swallowing. మింగుట. Breath. మక్కి. గుక్కగొను గుక్క-gonu. v. a. To swallow or devour. మింగు గుక్కమింగు to devour. అరేక్ష పడు, to hesitate పంపించు. గుక్కిరి or గుక్కిల్లి గుక్కిలి. n. A gulp, swallowing, or deglutition. గుక్కిల్లి మింగు to sob, to lick the lips, expressive of desire. అరేక్షపడు, to hesitate పంపించు. గుక్కుమిక్కు to open the mouth. to speak మాటచెప్ప.

గుడ్డు Same as గుచ్చు. "రాత్రియనూరి బారయగుడ్డు గుడ్డుమలబుద్ధికి కొలువ పడుదు." BL. iv 611.

గుడ్డి Same as గుడ్డి. గుడ్డిపాటలు గుడ్డి-paṭu. adj. Providential, accidental. దైవము.

గుడ్డు గుడ్డు. [Tel.] n. Blindness. నెట్టి కుము. The eye ball గుడ్డుగొంతు. An egg గుడ్డు. గుడ్డుకొంతు గుడ్డు-konutu. n. An ovary, a bird పక్షి. A serpent కర్మము. గుడ్డుగూలు గుడ్డు-gulu. n. An owl. నెట్టి గూలు. See గుచ్చు

ఘటి ghat

400

ఘన ghaṇa

ఘటియంత్రము *ghatti-yantṛam*. [Skt.] n. A machine for raising water, a waterlift. ఏకము, బిల్లుతో రేపబడు.

ఘట్టము *ghaṭṭam*. [Skt.] n. Hammering down : a road, &c., గట్టింపడు. ఘట్టకారు one who hardens. ఈ వారికి ఘట్టరాదు this road has not been sufficiently beaten or rammed. అశ్వఘట్టము the prancings of horses.

ఘట్టము *ghaṭṭam*. [Skt.] n. A landing place or quay, తీరము. An object or point gained. A lump, a clod. వాగ్ఘట్టము a puzzle or intricacy in the Mahābhārata.

ఘట్టలయము *ghaṭṭa-layam*. [Skt.] n. Quick time in music. "లయమగ్ధలయరాతిరాఘట్టలయంబు." *Amṛta Tāṭram* IX. 81.

ఘట్టితము *ghaṭṭitam*. [Skt.] adj. Hardened. గట్టింపబడి.

ఘనము *ghaṇam*. [Skt.] n. Greatness in any sense, honour, గొప్పతనము. Extension, diffusion తీరం. A cloud. దీప్తము. The base in music. Thickness, in measurement. Solidity, cubical content. A cube. The cube of a number. దట్టము. adj. Great in any sense, grand, excellent, honourable, noble. Rich, opulent. Famous. Important. Plentiful, abundant, complete, large, big. Fat, plump, solid, material. Permanent. Hard, firm. Tight, well fitting, ఘనత *ghaṇata*, n. Greatness, fame, glory, nobility, respectability. ఘనరత్నము *ghaṇa-ratna*. v. n. To become famous. ఘనరథ *ghaṇa-ratha*. adj. Greater, more famous. ఘనరత్నము *ghaṇa-ratnam*. n. Greatness. ఘనప్రసన్నము or ఘనప్రసన్నము *ghaṇa-prasanna*. n. The cloud "blossom;" a poetical word for water. ఘనరసము *ghaṇa-rasam*. n. Water. తీర్థ. Camphor. ఘనరసము. ఘనరసము *ghaṇa-rasam*. n. Camphor. కంఠము. (Manu. vi. 5.) ఘనాఘనము *ghaṇa-ghaṇam*. n. A beating or noisy sound. కురుకుట్టి పువ్వు, గోరపూవు. ఘనాఘనము *ghaṇa-ghaṇam*. n. Indra

ఘనభరించు *ghaṇa-bharin*. [Skt.] v. n. To unite in a mass, to curdle, thicken, freeze. To become firm or solid. మట్టబట్ట.

ఘనము *ghaṇam*. n. A great man. గొప్పకారు. ఘనావలము *ghaṇāvalam*. [Skt. ఘన+అవలము. Lit. a cloud-stone.] n. Hail. A hail stone పడగ్గ.

ఘరట్టము *gharattam*. [Skt.] n. A wind-mill. తిరుగు.

ఘర్ఘరి *gharghari*. [Skt.] n. A little bell. చిరుగంట. Tingling or clinking ornaments, as a chain of small bells. పెరిమె or పెరియము. One of the tones or notes in music గుర్తించు.

ఘర్మము *gharmam*. [Skt.] n. Heat. వడిము. The hot season శిశిరము. Sunshine ఎంప. Sweat, perspiration పెడు. ఘర్మవారి sweat.

ఘర్షణ or ఘర్షణము *gharṣṇa*. [Skt.] n. Friction తిరుగు, రాంబి. Tumult, a dispute, contention, argument, altercation కత్త, దూరము. ఘర్షించు or ఘర్షణ చేయు *gharṣhin*. v. u. To dispute or contend, to squabble, brawl.

ఘల్లు or గల్లు *ghalla*. [Tel.] adv. Tinglingly, ringingly, aloud. B. viii. 415. D. iv. 250. H. ii. 27. ఘల్లుము tumultuously, aloud. ఘల్లుముచి there was a crash. అ వెలు ఘల్లుము పట్టె.

ఘటఘటము *ghaṭa-ghaṭam*. [Skt.] adv. (anuk) Tinklingly, aloud, audibly. H. viii. 430.

ఘనము *ghaṇam*. [Skt.] adj. Glutinous, voracious, devouring, destroying. ఘనము *ghaṇam*. n. A glutton. తిండి పోతు. One who slays వాణ్ణుడు. ఘనము చిది the vanquisher of Mura. M. XIV. 3. ఘనము the Amorielid, or slayer of Love. Epithet of Mura.

ఘనము *ghaṇam*. [Skt.] n. A day. B. vii. 119.

ఘా gha

ఘాటి or **ఘాటు** *ghāṭi* [H.] n. A hill pass or police station. ఆ యింటికి ఘాటి ఉన్నాడు they guarded the house.

ఘాటు or **గాటు** *ghāṭu*. [Tel.] n. Strength, virulence, potency of poison or of liquor. Pungency, acridity, as of pepper. **ఘాటు పొగ** strong tobacco. **ఘాటించు** *ghāṭintu*. v. n. To be violent.

ఘాతము *ghāṭamu*. [Skt.] n. A blow or stroke. చచ్చి. Killing, murdering, slaughter. చచ్చి. A square reservoir for water. **ఘాతకము** a murderous intent. **ఘాతకారి** or **ఘాతకుడు** or **ఘాతుకుడు** *ghāṭa-kāri*. n. A murderer, a villain, a destroyer, a wretch. **ఘాతినీ** *ghāṭini*. n. A murderess. **ఘాతుకము** *ghāṭukamu*. n. Cruelty, ferocity, murder. adj. Mischievous, hurtful, cruel, savage, violent, ferocious.

ఘాటిక *ghāṭika*. [Skt.] n. A sort of cake. గాన.

ఘాసము *ghāṣamu*. [Skt.] n. Meadow or pasture grass. పచ్చిక. Food, living, maintenance. కంటము.

ఘ్ని ghñi

ఘ్నికరించు *ghñi-karintu*. [Skt.] v. n. To scream or yell; to roar like an elephant.

ఘ్నికారము or **ఘ్నికృతి** *ghñi-kāṛamu*. n. The roaring or screaming of an elephant. ఏనుగునక.

ఘృ ghru

ఘృటిక *ghṛitika*. [Skt.] n. The ankle. చిలవండు. A small ball or pill.

ఘృణము *ghṛṇamu*. [Skt.] n. An insect that is found in timber, under the bark of a tree, a wood louse, ముప్పిరుగు. (A iv 180.) ఘృణాత్ వ్యాధయ నా by

chance. చూచియుండు పురుషు లొకవకా పర్యవేషించుచుండుకొని వ్యాధయము.

ఘృణ ఘృణ లక్ష్మణము *ghṛṇa-ghṛṇat. karamu*. [Skt.] n. A slight murmur or broken words.

ఘృనుఘృను or **గుమగుమ** *ghṛnu-ghṛnu*. [Tel.] n. (Anuk.) Fragrance. adv. Sweetly, fragrantly, melodiously, strong (as scent.) **ఘృమ్మని** *ghum-m-ani*. adv. Fragrantly, melodiously, sweetly.

ఘృర్ఘరము *ghur-ghuramu*. [Skt.] n. A grunt, granting. పంజకు-క. **ఘృర్ఘరించు** *ghurghur-intu*. v. n. To grunt. (పంజకు-కయ్య).

ఘృణము *ghṛṇamu*. [Skt.] n. Saffron. మంజుమధువు.

ఘూ ghu

ఘూకము *ghū-kamu*. [Skt.] n. An owl. **ఘూకి** *ghūki*. n. The female owl.

ఘూర్జరము *ghūrjaramu*. [Skt.] n. Guzerat.

ఘూర్ణనము *ghūrṇanam*. [Skt.] n. Turning round, whirling, rolling. గురుగురునాదము, తిరుగుడు. మదఘూర్ణనైవ tipsy. **ఘూర్ణితము** *ghūrṇitam*. adj. Rolling, turning. తిరుగుడుపడిన. **ఘూర్ణిల్లు** *ghūrṇillu*. v. n. To roll, turn round. తిరుగుడుపడు. To sound, resound. To ring or tinkle. To roar, or hiss. చూచు, కోపించు.

ఘృ ghṛi

ఘృణ *ghṛṇa*. [Skt.] n. Favour, compassion, tenderness, pity. కరుణ, కరుణాపాపము. Dislike అనుభవ, కోరిక.

ఘృణి *ghṛṇi*. [Skt.] n. A ray of the sun or moon. కిరణము. Light. వెలుగు.

ఘృతము *ghṛitamu*. [Skt.] n. Clarified butter. వెన్న. ఘృతం అనేది ఆముగ్ధము.

ఘృష్టి ghrishṭi

402

చంద chancha

ఘృష్టి ghrishṭi. [Skt.] n. A ray of light. కిరణము. A pig ముకరము. Recollection, readiness, memory జ్ఞప్తి. ఇప్పుడు ఆ ఉదాహరణము నాకు ఘృష్టికి రాలేదు that quotation does not now occur to my memory.

ఘే ghē

ఘే . . ఘేయమనాదము Huzza, a shout of joy. ఘేయమని జయమెల్లు to utter joyful huzzas. "ఎంతంతఃకరము ఘేయమని జయమెల్లు." BD. v. 1120.

ఘో ghō

ఘోటఘోట or **గోటగోట** ghōṭa-ghōṭa. [Tel.] adv. (Anuk.) Aloud, fiercely. "ఘోట ఘోటకొప్పుకొప్పులు ఘోషము." &c.

ఘోల్లు or **గోల్లు** ghollu. [Tel.] n. A yell or roar. ఈనాట ఈలో ఘోల్లుమని పుట్టినది the whole town is in an uproar about this.

ఘో ghō

ఘోంట ghōṇṭa. [Skt.] f. The areca palm tree. పోకపెట్టు.

ఘోటకము ghōṭakamu. [Skt.] n. A horse. మధుఘోటకము Cupid's steed: that is, a parrot. ఘోటకప్రస్థానిత్యము chastity perforce. **ఘోటిక** ghōṭika. n. A mare. అడవి గుర్రము, గోడి. మధుఘోటిక Cupid's steed, i. e., a female parrot.

ఘోట్టణము or **ఘోట్టాణము** ghōṭṭaṇamu. [Skt.] n. Khutan, a name of Tartary. Rukmang. i. 19. Hence, a horse of that country. R. i. 86. A. iv. 36.

ఘోణ ghōṇa. [Skt.] n. The nose. ముక్కు. నాసి. The nostrils of a horse. దీర్ఘఘోణ long-nosed. **ఘోణి** ghōṇi. n. A wild hog, అడవి పంది.

ఘోరము ghōramu. [Skt.] adj. Frightful, horrible, tremendous. భయకరము, భయంకరము.

దర్శనము lit. horrid to view: cruel-eyed, i. e., a tiger. **ఘోరాశ్రమ** ghōṛāśrami. n. An awful forest. BD. v. 524. **ఘోరుడు** ghōṛuḍu. n. A fierce man భయంకరుడు.

ఘోలి ghōli. [Skt.] n. Spinach. H. iv. 166. గోలికడ.

ఘోష ghōṣa. [Skt.] n. A loud noise, a cry, a roar, an exclamation, proclamation, news. వేదఘోషనానాదా పాశివాయనీ they set forth in procession preceded by Brahmins who chanted verses from the Vedas. **ఘోషాక్షరము** an aspirated consonant. **ఘోషము** n. A hamlet where herdsmen dwell. గొల్లపల్లె. **ఘోషకన్య** ghōṣa-kanyā. n. A milkmaid. **ఘోష** యము ghōṣayamu. n. A roaring noise, a clamour, an uproar. చాటించడము. **ఘోషించు** ghōṣinṭu. v. n. To sound, roar, resound, clamour, exclaim, cry. ధ్వని చేయు, ప్రాము, చాటించు. **ఘోషుడు** ghōṣuḍu. n. A shepherd or herdsman, గొల్లవాడు.

ఘ్రా ghra

ఘ్రాణము ghraṇamu. [Skt.] n. The nose. ముక్కు. Smelling, A smell. **ఘ్రాణోత్పత్తము** ghraṇōtsavamu. n. A treat for the nose, i. e., a sweet savour. **ఘ్రాతము** ghraṭamu. adj. Scented, smelled. ముక్కునొప్పి.

చ cha

చ cha. [Tel.] A letter. See under కె.

చంక్రముగాము chaṅkraṇamamu. [Skt.] n. Going tortuously or slowly. Tottering, tottling, as an infant. Clambering. చాచుట. P. i. 297. A. vi. 143. R. ii. 17.

చందము chaṇḍama. [Skt.] adj. Beautiful, కన్నులవి. Dexterous పాద స్వేచ్ఛము, కేయలము.

చంద chancha. [Skt.] n. A mat. చాచ. A doll made of grass చాచిబొమ్మ.

చంఛల్ chanchat

403

చంద్రు chandru

చంఛల్ *chanchat*. [Skt.] adj. Wavering. చంఛల్లపానీ frisky, skittish, wincing. P. iv. 362.

చంఛల్కము *chancharkamu*. [Skt.] n. The large black carpenter bee, to which poets compare clusters of jotty locks. కుప్పెక.

చంఛలము *chanchalamu*. [Skt.] adj. Trembling, tremulous, unsteady, moving. Movable, unstable, transient. చలించునది. n. Wind. గాది. చంఛలింపు *chanchali-putu*. v. n. To shake, waver, wag, move.

చంఛు *chanchu*. [Skt.] n. The bill or beak of a bird. పక్షిముక్కు. **చంఛాపుటము** *chancha-putamu*. n. The point of the beak.

చండము *chandamu*. [Skt.] adj. Passionate, violent, terrible, severe, fiery, hot, warm. తిక్క పైస. **చండకము** *chandikamu*. n. A tiger. పులి. **చండకాశము** *chanda-kashamu*. n. Severe or terrible retribution. **చండాయువు** *chand-ayuvu*. n. The Sun. తడి వెలుగు.

చండారుడు or **చాండారుడు** *chandaru*. [Skt.] n. An outcaste. A Chandala or Pariah. Soc హు. adj. Heathen, savage, stubborn, obdurate. చండారుడు a nasty disposition, stubbornness. కర్ణచండారుడు one who acts as a savage. జగచండారునికి కాలాంతమునందు మోక్షము లందు, కర్ణచండారునికి ఏనాడును లేదు the base by birth may in time attain heaven: the base in life never can.

చండి *chandi*. [Skt.] n. Lit: The "terrible." A name of the goddess Kali. A perverse obstinate woman. adj. Horrible. **చండిండు** *chandindu*. v. n. To get very angry. మక్కిరి కోపించు. **చండిక** *chandika*. n. A virago, a fury. కోపములస్త్రీ. A name of the goddess Durga. పార్వతీదేవి. **చండిమ** *chandima*. n. Sharpness. వాడిమి.

చందుడు *chanda*. [Skt.] n. A furious man. మక్కిరికోపించువాడు.

చందనము *chandanam*. [Skt.] n. Sandal: *Sirium myrtifolium*. **చందనగంధి**

chandana-gandhi. n. A sweet maid, a blooming girl. **చందనాచలము** *chandana-achalamu*. n. The Malaya mountains in the south west of the Indian peninsula, where sandal is produced.

చందరస or **చాలుక** *chandarasa*. [Skt.] n. A weed called *Pharvacum Mollugo*. Heyne.

చందీరూడు Same as చంద్రుడు.

చంద్రకము *chandrakamu*. [Skt.] adj. Dark Lurid. పేచకము. n. A semicircle. The eyes in a peacock's tail. The serulunar marks left by finger-nails in pinching.

చంద్రకాంతము *chandra-kantamu*. [Skt.] n. The poetical moonstone, or, noble opal, which is fabled to melt in the moonbeams. A crystal. చందకాయ

చంద్రము *chandramu*. [Skt.] n. Gold. చందము. Camphor కర్పూరము.

చంద్రుడు *chandru*. [Skt.] n. The moon; the regent of the moon. చంద్రుడు ఉదయించినాడు the moon arose. చంద్రుడు అస్తమించినాడు the moon set. రామచంద్రుడు the moon-like or beautiful Rama. **చంద్రమఖి** *chandra-mukhi*. n. A beautiful woman. **చంద్రమాల** *chandra-mala*. n. The plant called *Kempferia Galanga*. Rox. i. 15. **చంద్రవంక** *chandra-ranka*. n. A half-moon, or crescent. Also, a kind of jewel worn on the head. చంద్రవంకలు a sort of rice. H. iv. 156. చంద్రవంశము the Lunar Race of Kshatriya kings. **చంద్రశాల** n. An upper room, on the house top. మేడమొలకలు, మేడిచెలవి. (A. i. 2.) **చంద్రశిల** n. Moonstone. Soc చంద్రకాయము. **చంద్రశేఖరుడు** *chandra-ekharu*. n. The crescent-crowned god, i. e., Siva. **చంద్రశశిము** *chandra-shashimu*. n. Radiance, flashing, sheen. A sword కర్పి. Name of the sword of Kubera or Ravana. **చంద్రానామము** *chandra-namamu*. n. Moonlight. T. ii. 36. కర్పూర. **చంద్రానుభము** *chandra-anubhamu*. n. A

crescent headed arrow. NH. v. 160. చంద్రిక చంద్రికా, n. Moonlight: a pale red tint. An illustration, an essay, a treatise. The reddish envelope of a letter written on palm leaves. చంద్రికలు (Aiv. 36.) white cloths తెల్లబట్టలు. చంద్రోదయము చంద్రోదయము, n. The rising of the moon. An awning used at festivals. A kind of medicine. ప్రహేళిక చంద్రోదయము "the masterpiece of wisdom"—(the name of a certain work.)

చందకము చాంప-కాము. [Skt.] n. The gold-flower or chrysanthemum చాంపక. *Michelia Champaca*, Rox. i. 16. ii. 655. చందకమాల or చందకమాలిక చాంపికామలా, n. The name of a popular metre in Telugu poetry.

చంపుకావ్యము or చంపుప్రబంధము చాంపుకావ్యము. [Skt.] n. An anthology. A descriptive poem with an admixture of prose

చకరము చాకరము. [Skt.] n. The letter cha.—hence చానడి or చకరనడి "the word that begins with cha, i. e., చీ, fie, shame.

చకిరము చాచిరము. [Skt.] adj. Fearful, timid, bashful. చాచకు one who is frightened, or timid.

చకోరము చాకరము. [Skt.] n. The bartavellie or Greek partridge: a bird much referred to in poems: corresponding to the nightingale, or turtledove. చంద్రకిరములకు చకోరపుట్టు ఏదిగదా నా ఎక్కించుకొనియుండుకో eagerly as the partridge languishes for the rays of the moon.

చక్రము చాక్రము. [Skt.] n. A wheel. A discus or sharp-edged plate of steel, hurled at a foe like a quoit: the thunderbolt or weapon of Vishnu. A realm, region, రాష్ట్రము. A figure, diagram or sign in astrology. The name of a coin. The bird called చక్రవాకము. A region or division of the body. చక్రవర్తి or చక్రపాణి Vishnu కటి or కటిచక్రము the loins, the

region of the loins. అష్టకోణచక్రము an octagon. చక్రవర్తి చాక్ర-వర్తి. n. An emperor or sovereign. రాజరాజ, సార్వభౌమము. చక్రవర్తిని చాక్ర-వర్తిని. n. An empress. సార్వభౌమరాజు. చక్రవాకము చాక్ర-వాకము. n. The Brahminy-deek or Ruddy Casarea rotula (F. B. I.) జక్కవపక్షి. The poetical swan, always described as being in pairs, to which poets liken fair breasts. చక్రవాకము చాక్ర-వాకము. n. A range of mountains supposed to encircle the earth. చక్రవారింద. చక్రవృద్ధి చాక్ర-వృద్ధి. n. Compound interest వృద్ధిపడ్డ. చక్రాంకము or చక్రాంకములు or చక్రాంకములు చాక్ర-ాంకములు. n. Marks branded on the front of the shoulders, representing the disc and shell of Vishnu. (It is a rite similar to absolution.) చక్రాంగము చాక్ర-ాంగము. n. A swan. హంస. చక్రాంకి a female swan. చక్ర చాక్ర. n. The discus-wielder, i. e., Vishnu. A snake, because rolled in a ring. A potter, because using a wheel.

చక్షువు చాక్షువు. [Skt.] n. The eye. కన్ను. చక్షుర్వము lit. that which hears with its eye, i. e., a serpent పాము.

చటకము చాటకము. [Skt.] n. A sparrow. టాటకీచక్ర.

చటచట చాటా-చాటా. [Skt. anuk.] adv. Furiously, brilliantly.

చటాకు చాటాకు. [Tel.] n. The sixteenth part of a soer.

చటలము చాటలము. [Skt.] adj. Tremulous. చలించుచు. వలచుచు. Glancing, flashing, trembling, as a swimming and beautiful eye. Fierco-eyed. Piercing, potent. చటలంబుకము mighty arrows. చటలరోషము fierce fury.

చరకము చాచకము. [Skt.] n. The chick pea, *Cicer arithianum*, commonly called Bengal gram. జాకలు.

చతురము chaturamu. [Skt.] adj. Versed, expert, skilful, united with. చతురముడు, చతురముడు. (A. v. 127.) endowed with riches: rich or noble.

చతుర చాతుర. [Skt.] adj. Ingenious, dexterous, artful, clever.

చతురము చాతురము. [for Skt. చతురము.] n. Area, square contents, a four cornered place, a square. చతురము a square house. చతురములు square yards, square measurement. **చతురంగము చatur-angamu.** n. Chess. **చతురంగబలము చatur-anga-balamu.** n. An army complete with the "four arms" of infantry, cavalry, elephants and war chariots. **చతురాయనము చatur-aya-namamu.** n. A palankeen. **చతురత్వము చatur-atvam.** n. Sharpness of wit, quickness of intellect. **చతురస్రము చatur-asramu.** adj. Four cornered, quadrangular. **చతురము చతుర-amanu.** n. The four-faced; i. e., Bramha. **చతురుడు చaturu.** n. A clever man, a genius. **చతురక్తి చaturukti.** n. A soft or pleasing word. **చతుర్థము చaturthumu.** adj. Fourth. **చతుర్థి చaturthi.** n. The fourth day of the lunar month. **చతుర్థి చతుర్థి.** adj. Fourth. **చతుర్థి చతుర్థి.** n. Four toothed or double tusked, the name of Indra's elephant. **చతుర్థి చతుర్థి.** adj. Fourteenth. **చతుర్థి చతుర్థి.** n. The fourteenth lunar day, calculated either from the new or full moon. **చతుర్ముఖుడు చatur-bhujudu.** n. The four armed; a name of Vishnu. **చతుర్ముఖుడు చatur-mukhundu.** n. The four faced; a name of Brahma. **చతుర్వర్గము or చతుర్వర్గము చatur-vargamu.** n. The four objects of human pursuit, viz. duty, wealth, pleasure, salvation. **చతుర్వర్గము చతుర్వర్గము.** n. A quadrangular building enclosing an open square. **చతుర్వర్గము or చతుర్వర్గము చatursh-**

kamu. n. a set of four. A collective term. **చతుర్వర్గము.** (M. IX. ii. 227.) the four forms. **చతుర్వర్గము.** the four ages. **చతుర్వర్గము or చతుర్వర్గము చatursh-padamu.** n. A quadruped. **చతుర్వర్గము చaturvaramu.** n. A yard or enclosure within a house. **చతుర్వర్గము or చతుర్వర్గము చaturvaramu.** n. The number four. Purlblindness, failing sight, presbyopia; lit. the age of 40 years. Used also for Shortsightedness. **చతుర్వర్గము చatur-rimsamu.** adj. Fortieth. **చతుర్వర్గము చatur-rimsattu.** adj. Forty.

చపల చapala. [Skt.] n. Lightning, a flash. A. vi. 130. **చపలము చapalamu.** adj. Glancing, fickle, tremulous, volatile, wavering, unsteady, wanton. **చపలము.** fickleness, a whimsical disposition.

చపాచు chapatu. [Tel.] n. Prickly pear.

చపాచు చాపాచు. [Skt.] n. The palm of the hand. **చాపాచు.**

చపాచు చాపాచు. [Skt.] v. a. To refine on (an idea), to play upon (words). To be adroit or accomplished. To play amorous pranks with. Anirud. iii. 84. **చపాచు చాపాచు.** n. Skill, adroitness, ingenuity, wit: a prank or manoeuvre. Curiosity, rarity, refinement.

చమరము chamaramu. [Skt.] n. The yak of Tartary, *Bos-grunniens* the tail of which is made into whisks (చామరము), **చమరము.** A whisk. **చమరము.** the female of this animal, **చమరము.**

చమరము chamaramu. [Skt.] n. A square cup out of which all the worshippers at a Yajna drink the juice of the acid asclepias. **చమరము.**

చమ చాము

406

చల చలా

చమాపు *chamapu*. [Skt.] n. An army, a squadron. చేమ.

చమాహపు *chamahapu*. [Skt.] n. An antelope.

చయము *chayamu*. [Skt.] n. An assemblage, a multitude, a heap or collection, సమాహము; a mound of earth, a pile. చోట చోరడు. This word is even used for a small number; thus శ్రీశ్రీచయము the three eyes of Siva are called his "set of eyes."

చరణము *charanamu*. [Skt.] n. The foot. చాచమ; the root of a tree చరం. A walk or ramble, roaming. చరణులు. In poetry, a couplet. చరణాశ్రయము the heel armed, i. e., a cock శాకి. చక్రచరణాలు (lit. the black footsteps) the spectacles on the crest of a Cobra. చక్రచరణము a wheel. చరణారవిందములు *charan-ara-vindamulu*. n. Tho "blessed feet"—a phrase for any beloved personage.

చరమము *charamamu*. [Skt.] adj. Last, ultimate, final. West, western. చరమ క్రియ the last or funeral rites చరమశిఖర the western hill. చరమశ్లోకము *charama-shlokamu*. n. A requiem. An epitaph. చరమాంగము *charama-angamu*. n. The back of a tortoise. Lit. the last member. Swa. v. 56.

చరము *charamu*. [Skt.] adj. Moveable, locomotive, migratory. Trembling, shaking, unsteady. చరాస్త్రీ personal or moveable property. చర్యక్షరముచరము proper property personal and real. చూడ్పించు visible. శ్రవణచరము audible. స్పృశ్యచరము tangible. చర పుష్కములు (Kalah. i. 101.) moving or walking trees. n. An animal or moving creature. చరాచరము the animate and inanimate creation. తిరుగుచరము తిరుగు నిదియుచరమి, జరుగు. చరాడు *charadu*. n. A spy నేరువాడు. చరించు *charintu*. v. n. To wander, to roam. తిరుగు. To live, conduct oneself, behave. To go on, continue. v. t. To do or observe; to perform. చేయు.

"చరమం చరించెదెకప్పున్ నుభవెదెనుడు." భా. ఆ. vi.

చరిత్ర, చరిత్ర, చరితము or చరిత్రము *charitra*. [Skt.] n. History, tale, narrative. Behaviour, conduct. చరిత్రాశ్రితము a diary. చరిత్రాశ్రితము the entire details of the dispute. చరితార్థము *charit-arthamu*. n. End, advantage, purpose. చరితార్థము, చరితార్థము.

చరపు *charupu*. [Skt.] n. A burnt offering. An oblation. చావ్యము. ఆహార్యము అప్పు చావచువు hunger makes dry bread sweet as ambrosia.

చర్య *charya*. [Skt : Cognate with Eng. "Search.,"] n. Searching, research, judgment, deliberation చారాచ, చర్య. Daubing చర్య. చందచర్య the perfuming a person with fragrant unguents. చర్యించు *charchintu*. v. n. To investigate, చారించు. To dispute or discuss.

చర్మము *charammu*. [Skt.] n. Skin, hide. చర్మము. చర్మకారుడు *chama-karudu*. n. A shoe-maker or tanner, a worker in leather చాచికారుడు.

చర్య *charya*. [Skt. చర = to move.] n. An act, a deed, conduct, mode, rite, fashion. Perseverance in religious austerities; due and regular observance of all rites or customs చరచర్య.

చర్యణము *charchanamu*. [Skt.] n. Chewing. చరణము. చర్యణము *charchitamu*. adj. Chewed. చర్యణచర్యము ruminating, chewing the cud: frequent recurrence to one topic. చర్యణచర్యచరితము an old example or story.

చలనము *chalanamu*. [Skt.] n. Shaking, instability, wandering, roaming, agitation, trembling. చలనచలనము Whimsicality, oddity.

చలము *chalamu*. [Skt.] adj. Trembling, tremulous, unsteady. చలనము. చలనము n. *chala-chittamu*. A freak, a whim;

eccentricity. చలచిత్తుడు *chala-chittudu*. n. An imbecile, cracked, silly, insane or eccentric man. చలచ్చంచువు *chalach-chanchuru*. n. The Greek partridge చలచి. చలచివుము *chala-dalamu*. n. The Indian fig tree (అక్కర్లము) because its leaves like those of the aspen are proverbially tremulous. *Suca. iii. 517.*

చలాకు *chalaku*. [H.] n. Smartness, dexterity, cleverness. adj. Smart, clever. చలచుగా skilfully, smartly.

చలానా *chalanā*. [H.] n. A memorandum. An invoice.

చలాయించు *chala-y-intsu*. [Tel. corruption of చలించు.] v. t. To exercise authority. To make anything current or valid.

చలించు *chalintsu*. [Skt.] v. n. To shake or move, to hesitate. చలించించు *chalim-pintsu*. v. a. To cause to shake. చలించు *chalitamu*. adj. Shaken, trembling.

చచ్చుము *chavyamu*. [Skt.] n. The wood of the long pepper plant. *Piper Chaba*. (*Bor. i. 166.*) చచ్చు.

చచ్చుక *chashakamu*. [Skt.] n. A drinking vessel, a goblet, a wine glass or cup. చచ్చు.

చాచుము *chashalamu*. [Skt.] n. A obolice, or cup used in sacrifice. A ring attached to the sacrificial post in a horse sacrifice. చాచుమునుచు చూపుచున్నచు అడుగున గలిపించేదియను.

చా cha

చా *cha*. [Skt.] interj. Fie, out upon him! Avast!

చాచల్యము *chanchalyamu*. [from Skt. చంచలము.] n. Agitation, instability, mutability. చలించును. చాచాచల్యమువల్ల by the lapse of time: as the world is so transitory, or fleeting. చిత్తచాచల్యము aberration of the intellect.

చాచాలము *chandalamu*. [Skt.] adj. Base, vile. Outcast, lowborn. n. Brutality, beastliness, nasty tricks. A filthy mass, also called అంకచాచాలము, because అంకము is the goddess to whom bloody sacrifices are offered.

చాచి *chandini*. [H.] n. An awning, a canopy.

చాంద్రమానము *chandra-manamu*. [Skt.] adj. Lunar. చాంద్రమానవర్షము a lunar year.

చాంద్రాయణము *chandr-ayanamu*. [Skt.] n. A religious or expiatory observance regulated by the moon's age. It consists in diminishing the daily consumption of food every day by one mouthful for the dark half of the month and increasing it in like manner during the light half. Expiatory ceremonies performed by the whole city or kingdom in atonement for some heinous sin the consequences of which affect the people.

చాన్ద్రము *chandrayamu*. [Skt.] n. The bud of the Chrysanthemum, చంపకము or చంపక. (q. v.)

చాచకము *chaka-chakyamu*. [Skt. from. చకచక] n. A gleam, glimmer, flash, shimmer, sparkle. A ready wit, a flash of wit. చాచకభాషము.

చాకిరి *chakiri*. [H.] n. Menial service.

చాకు *chaku*. [H.] n. A penknife.

చాగుడి or చాచాగుడి *cha-gudi*. [Skt.] n. A phrase for చీ (for shame!) which word is formed of చా ch and the గుడి.

చాటువు *chatuvu*. [Skt.] adj. Witty, pleasant. చీడులైన. చాటుభాషము rambling talk. చాటుపద్యములు or చాటుభాషపద్యములు stray verses: a current epigram, fugitive verses or couplets. చాటువు n. Pleading or entertaining conversation.

చాతకము *chatakamu*. [Skt.] n. The Indian or black cuckoo. చాతకములు.

చాతు chātu

408

చింత chinta

చాతురి *chaturī*. [Skt.] n. Cleverness : skillfulness. శీర్ష్య, చాతుర్యము, చతురత్వము.

చాతుర్థి కము or చాతుర్థి కజ్వరము *chaturthi-kamnu*. [Skt.] n. Quartan ague. Intermittent fever which appears every fourth day.

చాతుర్మాస్యము *chatur-masyamu*. [Skt.] n. Lit: The four months of the year containing the వర్షయ్యుతు and the శరద్యుతు that is, from అశవిన్మాసము to కార్తీకమాసము, A sacrifice performed during the whole of that period.

చాతుర్యము *chaturyamu*. [Skt.] n. Skill, cleverness. చాతురి, శీర్ష్య.

చాపత్వము or చేపత్వము *chastatannu*. [Tel.] n. Eccentricity, whimsicality, tolly, silliness. చాపస్థుడు or చేపస్థుడు *chastastudu*. n. A simpleton, a dupe.

చాపము *chayamu*. [Skt.] n. A bow. చాప బాణములు a bow and arrows.

చాపలము or చాపల్యము *cha-palamu*. [Skt. from చపలము.] n. Pickleness. Inconstancy జీవనచాపల్యము luxuriousness, or gluttony. Whimsicality.

చామరము *chamaramu*. [Skt.] n. A fly brush, or chowri composed of the tail of the Yak, Bos-grunniens. A whisk. చిరామరము.

చామండి or చామండికీ *chamunda*. [Skt.] n. The name of Durga or one of her attendant goddesses.

చామణుడు *chamundu*. [Skt.] n. A dancer, an itinerant actor.

చావిత్రము *chavitrnamu*. [Skt.] n. A story, a tale. చావిత్రము.

చాను or చానువు *charnu*. [Skt.] adj. Beautiful, charming చానుకము more lovely.

చాను *charnu*. [Tel.] n. Soup.

చారుడు *charudu*. [Skt.] n. A spy, a secret agent or emissary. - శూచారుడు.

చార్వాక పురుషుడు *charvakudu*. [Skt.] n. A follower of the sceptical philosopher Charvaka. An atheist, a materialist or sceptic, a seceder from the Hindu creed : చార్వాకమతము scepticism, materialism. " కేవలనిర్వాణ శీల చార్వాక ముఖ్యతా." (Kalali. iii. 193.) why did I act as a freethinker and question the god?

చాషము *chashamu*. [Skt.] n. The Indian Roller, *Coracias indica* (F.B.I.) చాటికె.

చి chi

చింక or చింకు *chinka*. [Tel.] n. A small water channel in a field. చిన్న కాలువ. Empty or pitiless grain not quite ripe when reaped, and which therefore sticks to the pods and requires to be twice thrashed. చింక బల్లెచి or పెన్నకిటిచిగాడు *chinka-belluchi*. n. The Indian Grey shrike, *Lanius laitoru*. చింక బాసు *chinka-battu*. n. The Grey Pelican, *Pelecanus philippensis* (F. B. I.) చింకలిక్కి *chinkalikka*. n. A red faced monkey.

చింకిలిమాగిలి *chingili-magila*. [Tel.] n. Confusion, గందరగోళము. Sar. Pad. i. 16.

చింగుడు *chinguda*. [Tel. for చింకడి.] adj. Petty, trifling. (Nellore)

చింత *chinha*. [Skt.] n. The tamarind tree. చింతపెట్టు.

చింప *chinsu*. [Tel.] v. n. To tear, to rend. చింపకొను *chinsu-konu*. v. n. To tear or rend. To be disgusted or annoyed పుల కొంక చెరిగిపోవు why split your throat with roaring?

చింత చింతి *chi la*. [Tel.] n. A tamarind tree. చింతపప్పు tamarind in the shell. చింతకాయ a green tamarind. చింతపండు tamarind. తులిచింత a small acid plant used in medicine and for pickling. *Oralis corniculata*. Heyne. *Bauhinia malabarica*. (Watts.) కినుచింతపెట్టు, ఎర్ర చింత, కామరేణి or చింప

Albizia odoratissima. (Watts.) See under చింత. చెరుచింత or చింతచెరు *Celastrus senegalensis*. (Watts.) చింతపాము *chintapamu*. n. A venomous snake. Colubus naga, Russell,—so named because the marks on the back resemble a tamarind flower. చింతపువ్వు *chintapurvula*. n. A certain kind of grain. H. iv. 156.

చింత *chinta*. [Skt.] n. Reflection, thought, wish, musing, consideration, recollection, care, sorrow, pity, grief. చెంతకు never mind, no matter. చింతకుడు *chintakudu*. n. He who thinks or ponders. చెంతచు పాడు. చింత *chintga*. n. Thinking over. Reiteration. చెంతచెంతచు చెంత చెప్ప to reiterate. చెంతలు investigations, enquiries. చింతనము *chintanam*. n. Thought, reflection, study of a book. Reiteration. చెంతనము or చెంతము fit to be considered or thought over. చింత గ్రంథము *chinta-granthu*. adj. Grieved, sorrowful, swallowed up with grief. చింతమణి *chinta-mani*. n. The wishing stone, a fabulous gem or magic ruby, imagined to yield its possessor all that he wishes. The name of a certain kind of pill. The term is metaphorically used in the titles of many books and may there be explained as a "key, analysis, essay, or treatise." Thus the ఆంధ్రభాషాచింతాశాసన is a Key to the Telugu language. ఔషధ చింతాశాసన a key to Pharmacy. చింతించు. చింతింపు or చింతింపు *chintinam*. v. n. To think on, to muse, to ponder, to reflect. To be sorry for, to regret, to grieve or be afflicted చెను. చింతింపము *chintitamu*. adj. Mused on, considered.

చింతచెరు *chintu-chettu*. [Tel.] n. A shrub called *Celastrus emarginata*. చెరుచింత *Celastrus Montana*. Rox. i. 620. 621.

చింతకల్ప or చింతకల్ప *chintakalpa*. [Tel.] n. The night Heron, *Nycticorax griseus*. (F. B. I.)

చింతపిట్ట *chinda-pitta*. [Tel.] n. A kind of hawk చింతపిట్ట.

చింతమ చిందము. [Tel.] n. A shell, a conch. చెండు. B. iii. 42, 51. VII. v. 347. UR. iv. 356.

చిందర *chindara*. [Tel.] n. nam, breaking. A fragment, bit, shattered piece. Dilapidation, ugliness, disagreeableness. "చెరుచిందరచెరుచిందర" the crickets chirped with scarpitting shrillness. HD. i. 1745. చిందర adj. Ugly, disagreeable, ruinous. చిందరచిందర *chindara-randara*. adv (auk) Piece-meal; here and there; in pieces, in shatters. Anir. iii. 92. చిందరచిందర చేయు or చిందర చేయు *chindara-randara-cheyu*. v. n. To shatter or shiver. To break, to cut to pieces, to spoil. చెందరచెందర adv. tossed: at random, in confusion: recklessly, dishevelled, flying loose as hair. చెందరాడు to spring a leak చెందరాడు to be enraged or furious. చెందరాడు చెందు. చెందరాడు to be infused with చెందరాడు.

చిందర or చింద *chindiya*. [Tel.] n. A sprinkle or shedding. చెందరాడు a sort of cap. చెందరాడు. G. viii. 9.

చింది *chindila*. [Tel.] v. n. To shake. చెంది. చింది *chindili*. adj. Shaken. Disturbed. చెందిన. చెందినచింది undisturbed. చిందినము *chindila-padu*. v. n. To rejoice చెందరాడు. చిందినము *chindila-padu*. n. Hurry, agitation. చెందరాడు.

చిందు *chindu*. [Tel.] v. n. To be split, shed or distilled. To spread చెందు. చెందు to be pleasant a smile that was pleasant like moonlight. v. a. To spend, to lay out. చెందుచేయు. n. A dance, hop, jig. చెందు or చెందుచేయు to dance, or tread to measure. చెందుచేయు a dance. A drop, చెందు. చెందునా recklessly, wildly, sorrowfully. చెందునాడు to pester plague, annoy. చెందునాడు *chindu-guppa*. n. A sort of wolf. చెందునాడు *chindu-randu*. adj. Scattered చెందు. adv. Recklessly,

చిందు చిందు

410

చిక్కి చిక్కి

sportively, prodigally. చిందుకు చేతులు to scatter చిందుకట్ట to make sport of. చిందుచూచుచేతులు to make sport of.

చిందుగట్టు *chinduga-chettu*. [Tel.] n. A kind of tree, *Albizia odoratissima*. తల్పిచిందు *Albizia procera*. కొండచిందు *Albizia stipulata*. See under చింత, (Watts.)

చిందురము *chinduramu*. [Tel. for చిందురము.] n. Red lead.

చిందువ *chinduva*. [Tel.] n. A sort of logwood for dyeing, imported from Pegu. A small box చిందు పట్టె.

చిండ్ల See చిండ్లు. చిండ్లపాము *chindilapamu*. [Tel.] n. A sort of eel.

చింపి *chimpi*. [Tel.] n. A rent or tear, a rag, a tatter. చింపిగంజ. adj. Ragged, tattered. M. vii. v. 138. చింపిరాళ్లు *chimpi-rallu*. n. Gravel, bits of pebbles. An epigram says

“కా కొండలముద్రెచాళ్ళచి
కనుకొచ్చిన చింపిరాళ్లు గంజచేరే
రేకుండొక్కచేరాలయ
రమణీయం నరసరం రామనిరాలా.”

చింపిరి *chimpiiri*. adj. Curly headed, dishevelled.

చింపు *chimpu*. [Tel.] v. n. To tear or rend. చింపు.

చింబు *chimbu* [Tel.] n. Goat. తె. చింబు *chimb-bitu*. n. A be goat (HD. ii. 965.) చింబుచు, చింబుచు.

చికిరీ or చిక్కిరీ *chikiri*. [Tel. from చిక్కి or చిక్కి small, చిక్కి a dagger.] n. A small dagger.

చికిరీ *chikiri*. [Tel.] n. A plant called *Enonymus Ventilago* (yerra chikiri) Roxb. i. 629.

చికిరి or చిక్కిరి *chika-piku*. [Tel.] adv. Piecemeal, scattered, in fragments.

చికిమకా *chikamaka*. [Tel.] n. Intricacy, confusion, disorder. చిక్కి.

చికిరి or చిక్కి *chikaku*. [Tel.] n. Disgust, annoyance. చికిరించు to be disgusted or annoyed. చికిరించు to annoy.

చికి or చిక్కి *chiki*. [Tel.] adj. Small. చిక్కి. Sharp. Sweet. చికిరీ a sweet lip. చికిరీ a piercing eye.

చికిరి *chikita*. [Skt.] n. The medical art, medical treatment, a prescription. చికిరించు a physician. చికిరించు. చికిరించు *chikitsin/su*. v. t. To treat a patient, as a doctor does. చికిరించు.

చికిరి *chikiri*. [Tel.] n. Polishing, burnishing. adj. Burnished, ground sharp, bright, bland, smooth, fine, graceful, trim, pretty. చికిరించు a bland glance. చికిరించు or చికిరించు to burnish or set. చికిరించు a smooth whetstone. చికిరించు one who cleans and sharpens knives, &c. చికిరించు *chikiritan*. v. n. To ogle or leer గంజు చికిరించు with a leering look. చికిరించు *chikiritan*. gaddi. n. Bur grass. Rox. i. 301.

చికిరి *chikiri*. [Tel.] v. n. To cry like a child that is much fondled. చికిరించు.

చికిరి *chikiri*. [Skt.] n. Inclination to do any thing. చేయించు.

చికిరి *chikiri*. [Skt.] n. A tree or small curl, a hair. చికిరి.

చిక్కిరి, చిక్కిరి, చిక్కిరి or చిక్కిరి *chikk-aru*. [Tel. చిక్కి + అరు.] n. A large comb with only three or four teeth.

చిక్కిరి *chikkiramu*. [Skt.] adj. Bland, soft, mild, unctuous, emollient, smooth, polished. చిక్కిరి. P. iii. 79. A. i. 45.

చిక్కిరి or చిక్కిరి *chikkana*. [Tel. from చిక్కి.] n. Thickness, as of milk or syrup. Strength, stoutness వెనుక, చిక్కిరి. చిక్కిరి *chikkana*. adj. Thick as a liquid, plump. Close pressed. as a kiss “చిక్కిరించుచిక్కిరి” Ilia. ii. 165.

of children

411

•••••

chikkani. [Tel.] (neg. participle of
[Tel.]) adj. Not found: not to be had,
rare.

മിട് ചെക്കു. [Tel.] n. A net. A bag of net work, a purse, a muzzle of wicker work. A net used as a shelf in a house.

കുറ്റി ചിറ-കരി-ചെലു. [Tel. కుట్టి-
=కుట్టి + కరి.] n. The tree called *Mimosa*
coccinea. Rox. ii. 565.

చిక్కి or **చిక్కి** చిక్కి. [Tel.] v. n.
 To be found, to be caught, or ensnared.
చిక్కి. To remain, be left behind. అది
 చిక్కింది I have got it. To stop or
 halt, to remain. వెనుకచిక్కి to remain
 behind, to fall in the rear. To grow thin
 or lean. కృశించు. చిక్కింది సామ్యమునది
 it is unattainable, it cannot be got.
చిక్కించుకొను chikkinkunu-kunu. v. a. To
 get, obtain. చేతిలో చిక్కించుకొను to get
 into one's hands, to get hold of. కేసి-చిక్కి
 to be seized with sorrow. ధైర్యము చిక్కిన
 చిక్కి as I dared not do so. చిక్కినది the
 rest, the remainder. **చిక్కిరావు** chikki-
 ruu. v. n. To become lean. **చిక్కి**
 n. A tangle, పిచ్చి A puzzle, perplexity,
 intricacy, confusion, entanglement, diffi-
 culty, distress, trouble. సంతాపము, ఇబ్బంది.
 చిక్కినవాడు to be in distress or to get
 into difficulty సంతాపవాడు. చిక్కినచిట్టె
 to entangle, to involve, puzzle, to distress
 or harass; to pinch or stint. చిక్కినచిత్తము
 to disentangle. చిక్కి నాకున్నది it is puzzl-
 ing. **చిక్కిచిక్కి** tangled or dishevelled as
 hair, **చిక్కించు**. **చిక్కిరాటు** entanglement.
చిక్కి పడుట, సంతాపపడుట. **చిక్కి** adj.
 Puzzling, perplexing, entangled, intri-
 cate, confused, difficult, troublesome,
 baffled. **చిక్కిచిక్కి** tangled hair. **చిక్కి**
 కొత్త a rancid smell (of oil). **చిక్కి** కొరకు
 n. A lock with many wards, and which,
 like a patent lock, can only be opened
 by those who know it.

~~అ~~ చిక్కుడు. [Tel.] n. The bean
called *Dolichos lablab*. ~~అ~~ ~~అ~~ ~~అ~~ the

pod of this plant. Different species of this are called పేరొక్కకు, తెల్లొక్కకు, నోనొక్కకు, అనొక్కకు, పేకునొక్కకు, కోడిొక్కకు, తొండొక్కకు, ఉలుొక్కకు and పానొక్కకు. See Roxb. i. 370. iii. 305. 306. 307. 315. 317.

చికిత్స చికి-ko/ta. {Tel. చికిత్స.} v. n.
To cry shame, to censure. చికిత్స.

Δ^{α}_{β} Same as Δ^{α}_{β} above. (q. v.)

చక్ర, చక్ర చక్రచక్ర. [Skt.] n. A squi-
rel. చక్ర.

అపిరకు *chigurū*. [Tel.] n. A sprout, or shoot. The gums around the teeth. The quick or tender red part of the flesh under the nail. adj. Young, budding, tender, delicate. తేజ. చిగురుకొడి a girl fair and fresh as a young bud. అపిరకు, అపిరకొడు, అపిరకు or అపిరకు *chigur-intū*, v. n. To sprout out or to bud. ఎర్రపసు, పచ్చపసు. అపిరియగడ్డి *chigir-inta-gaddi*. n. Bur grass. అపిరాకు *chigur-aku*, n. A budding leaf. చిగురుకొడి a parrot. చిగురాకుబయలుకు he who carries a bow of budding leaves, an epithet of వక్త్రుడు. అపిరాక్తు *chiguru-ttu*, v. n. To bud. చిగురుచిగురు with a melting heart. To become red. అపిరకు

ചുവർ (ചിപ്പ+ൾ) or ചുവുർ (ചിപ്പ+ൾ)
chiṭṭaaru. [Tel.] adj. Fiery. *ചുവരോർ.*
T. v. 141. M. III. vii. 132. ചുവരോർ.
ചുവരോർ the fiery eyed (one), i. e.,
Siva.

sh or **sh** *chichikhi* [Tel.] n. Hush, lullaby, bye bye. A word used in lulling babies to sleep.

అగ్ని *chitāṇṇu*. [Tel.] n. Flame, fire, అగ్ని. Heat తాపము. కడుపునొప్పు the flame in the belly, i. e., hunger. **అగ్నిపాత్ర** *chitāṇṇu-lanna*. n. A rocket or fire pot used in battle అగ్నిపాత్రము. **అగ్ని**

wō *rhitstan-buddi.* n. A kind of rocket called a flower pot.

చీకాచు or **చీకాచు** *chīta-chūta*. [Tel.] adv.
Cracklingly, sulkily. **చీకాచు**. n. A crack-
ling sound, as that of wood that is burn-
ing. Sulkiness. adj. Vexed, irritated or
annoyed : sharp or cross. **చీకాచుపాట**
sharp or cross language. **చీకాచును** or
చీకాచును *chīta-chīta-mānu*, v. n. To
crackle as fire. To be vexed, irritated or
annoyed. To look sulky. **చీకాచు**. **చీకా**
chīta-chīta. n. Heat, inflamma-
tion. **చీకా చీకా చీకాచీకా** *chīta-chīta-chīta-chīta* she
has the prickly heat, or, is angry.

chika-pota. [Tel.] n. Irritation, anger, &c. A rattling sound as of falling leaves, fruit, &c. adj. Small, delicate. **chikawarwa** trilling accents. **chikwa** excited, in agitation.

తిరుగము *chilurumu*. (Tel.) n. Pretentious.
సాంపు, నాగడు, ఒకరొకము. **తిరుగించు**
chilur-unu, v. n. To be angry. ముఖము
తిరుగించు to frown.

сара́з. *shatla*. [Tel.] n. Suddenness.
сара́занг suddenly, with a bounce.

చిటి or చిట్టి *chitti*. [Tel.] adj. Little. చిటిచిటి the little finger. చిటిరామ a small mat. చిటిరాళి ము *chiti-rāḷamu*. n. A small eymbal. చిటిపాటి *chiti-paṭi*. adj. Little, petty, trifling, trivial. అల్పము. చిటి ముక్కలు *chiti-mukṛḷa*. n. plu. A kind of very fine white rice. (Lit. little pearls.)

చిటిక *chitika*. [Tel.] v. A rap with the fingers. A snap with the fingers. A second of time. తిరుగు. **చిటికెరొసు** *chitika-rōsu*. v. n. To give a rap with the fingers. చిట్టచురుచు, చిటికెనడు, చిటికెల: name as చిటి. **చిటికే** *chitika*. n. The little finger or toe. చిట్ట నేను. **చిటికాడు** *chiti-kādu*. n. A page or attendant. చిట్టాడు. **చిటికేన కాడ్లు** *chitiken-kādulu*. n. A jewel worn on the little toe. పాడికడకాడియ. **చిటికే**

చితికెల్ల-చితికెల్ల. n. A pedlar, a hawk of small wares. చితికెల్ల చితికెల్ల. n. Castanets. చితికెల్ల చితికెల్ల a sort of cakes. H. i. 114

చిరుకొంక, చిరుకొంక, or చిరుకొంకల చిరుకొంక.
 [Tel.] (anuk.) n. A low soft sound, clicking, chirping: a just audible sound, as the sound of the crack of the finger joints, a splashing, pattering, or dripping sound. చిరు చిరుకొంకలు విన్నవంటి శబ్దము the sound of an ant will awake him. చిరు చిరుకొంకలు వినినట్లు the tread of an ant might have been heard. **చిరుకొంక, చిరుకొంక, చిరుకొంక, చిరుకొంక**
 v. n. To give a crackling sound like the sparks of a Leyden jar.

~~crack~~ or ~~split~~ *chítala*. (Tot.) v. n. To crack, as plaster or paint. To split, as a hair. *Sukukot* or *chik*: the ends of the hairs are split. "*Sukukot*." "

అద్భుతము (Tel.) n. A wonder. అద్భుతము. Trouble and, అద్భుతము BD. vii. 317; v. 735; M. XII, iii. 441. అద్భుతము adj. Invented అద్భుతము. అద్భుతము వాడు. అద్భుతము her loveliness is a wonder to tell; or, it would take whole chapter to narrate her charms. అద్భుతము a baby or little one.

chitt-ant'a. [Tel. **చిత్త + అంత**] n. The dent formed by the nails in pinching or by the teeth in biting. **చిత్తమునకు** to handle delicately or touch.

చిట్టకాము *chittakamu*. [Tel.] n. A trick,
 a roguish prank, a deceitful action.
 చిట్టకారము, చిట్ట, చిట్టము. వాగ్దము, మోసము,
 చిట్టము, ఎరపకము, చిట్టము. V. P. i.
 131. A. ii. 70. Swa. iii. 40. R. iv. 157. 162.
చిట్టకంపునము *chittakampuni-tanamu*. n.
 Roguishness, wickedness.

ചിറ്റാ *chitta-chiram*. [Tel. **చి** + **రా**.]
 a. The extremity or utmost point, the
 very end, the very last. See **రా**.

అచ్చి chitti

413

అడి చిడి

అచ్చునుడి or రాపరావృతము See నెమిక.

అచ్చుమీడుడు Saur as చిడికి వేయి. See under చిడికి.

అచ్చా or అచ్చా chitta. [Tel.] n. A rough daily account. A ledger. A log-book, a day-book.

అచ్చాడు chitt-adu. [Tel. చిట్టా అడు.] v. n. To play about. క్రీడించు. To trifle, sport, frolic. To be teased or anxious: to fret: to waver, to fluctuate, as the mind between shame and pleasure. చలించు, జోలాయడము. To wander. వెళ్ళుచు. To spread ప్రసరించు. To walk as a baby తప్ప బడునట్లు. అచ్చాడించు chitt-adinchi. v. To teach a child to walk.

అచ్చానువము or అచ్చానువము chitt-anu-dumu. The annor oil plant, *Ricinus Christi*.

అచ్చి chitti. [Tel.] n. A butter-bowl. A certain measure, the fourth part of a $\frac{1}{2}$ seer. A small high vessel made of brass or copper. చిట్టికు a cupful. అచ్చి adj. Little, young. etc. అచ్చిరపట్టు chittira-chitta. n. The small date (నాసి) tree. చిట్టికడు little footsteps like those of infants. P. ii. 126. అచ్చిలక chitt-iluka. n. A small shell or ledge, a little cupboard. అచ్చు. అచ్చులు chitt-illa. adv. Delicately, softly, gently. అచ్చిలవ chitt-ilari. n. A thicket, or brake. An impenetrable thicket, wood, or forest. అచ్చి గూబ chitti-guba. n. The scops owl, *Scops gin*. పెద్దఅచ్చిగూబ the Collared Scops Owl, *Scops bakkanama*. అచ్చిచిరపక్షి chitti-chirapa-kshi. n. The Indian Pigmy Woodpecker, *Myiopicus hardwickii* (F. B. I.)

అచ్చు chittu. [Tel.] n. Course bran. అవక తప్పకుండా.

అచ్చుమారు chitt-maru. [Tel. చిట్ట+మారు.] n. Want of appetite, disinclination for food, caused by pregnancy. Subhul. iii. 253. B. iii. 93.

అచ్చుమార్పాడు or అచ్చుమార్పాడు chittu-muttadu. [Tel.] n. To be in disorder. అచ్చుమార్పాడు disturbed. BD. v. 92. 365.

అచ్చె or అచ్చెయి chitte. [Tel.] n. The edge of cloth. చిత్ర అంచుకచ్చి. A picture, whim, idea, freak, invention, scheme, plot. An incomplete heap of salt. చిట్టెలు, అనా చిత్రపటములు, చిత్రములు.

అచ్చెను or అచ్చెనుము chittenu. [Tel.] n. The scum, dross or scum of melted metal. చిట్టెపుంపు pumice stone.

అచ్చెల chitt-eluka. [Tel. చిల or చిట్ట+లము.] n. A mouse. ఆక చిట్టెలక or చిట్టెలక (Tel. of Yanadi) The common Indian Field-Mouse. *Mus budaya*. (F. B. I.)

అచ్చెల or అచ్చెలు chittu. [Tel.] v. n. To snap, split, crack (as a fruit), burst. పెంట్లక చిట్టెలక a hair has split. అచ్చెల unblown, unopened. చిట్టెలక a person of a very irritable temper చిట్టెలక కాయ కెరారు. అచ్చెలచ్చెల chittu-chittu. n. The Nilgiri Flower-pecker, *Dicaeum Concolor*, or, the Thick-billed Flower-pecker, *Pipri-soma aculeatum* (F. B. I.) అచ్చెలచు chittilatu. v. a. To crack, break. To burst, split. A. i. 23. v. n. To break, snap, crack, split, burst or be chopped, as the ground, the skin, paint, or the lips in fever. T. iv. 85. ముఖం చిట్టెలచు to frown. ముఖం చిట్టెలచుకొన్నాడు they changed colour, were abashed, they looked sulky. అచ్చెలచుకొన chittilatu-kuru. n. A herb used in curries. *Marselia Minuta*. Heyne.

అడిచిరి chidigirinta. [Tel.] n. Dislike, disgust, annoyance. HD. ii. 630.

అడిచి chidipi. [Tel.] adj. Little, small, petty. చిట్ట, అల్పము. హాస పరుము.

అడిమి chidimudi. [Tel.] Peevishness, pettishness, vexation, hastiness. తొట్టు, తొందర. Agitation, alarm. అడిమిడిపడు chidi-mudi-padu. v. n. To be agitated or vexed, to be angry or hasty. BD. iv. 151. తొట్టుచు. అడిమిడిపము chidi-mudi-

patu. n. Irritation, peevishness, anger, haste. *కొండు*. G. 1290.

చిడుగు *chidugu*. [Tel.] v. n. To romp, caper, bounce. H. iii. 186. adj. Trifling. *చిడుగు*. **చిడుగుడు** or **చిడుగుడి** *chiduguḍu*. n. A game played by boys.

చిడుము *chidumu*. [Tel.] n. Smarting, such as is caused by the itch, prickly heat or a whitlow. The itch *చిడుముపు*.

చిత్త *chit*. [Skt.] n. Intellect, understanding. In compounds T as usual becomes D; as *చిత్తవంతుడు*; and elsewhere N. as *చిత్తము*. Thus *చిత్తావర్త* a seeming sun; that which looks like a sun. L. i. 98. **చిత్తవిలాసము** *chit-vilasaṃ*. n. Mental enjoyments, literary pleasures. Adventures. **చిత్తము** *chin-mayamu*. adj. Spiritual, mental, intellectual. Invisible. Immaterial, impassive. **చిత్తము** *chin-matrum*. n. The spiritual body. The intellectual form. **చిత్తము** *chin-mudra*. n. The impress of wisdom *జ్ఞానము*. A. v. 170.

చిత్త or **చిత్త** *chitu*. [Skt.] n. A funeral pile *పాద, ప్రాక*.

చిత్తచిత్త *chita-chital*. [Tel.] v. n. To be damp. ఈ *కొలు* *కేవల* *చిత్తచిత్త* *చిత్తచిత్త* the humidity of the air renders this place damp.

చిత్తాచిత్త *chitari-ṛṇu*. [corrupted from Skt. *చిత్తము*] n. A sculptor, a statuary.

చిత్త or **చిత్త** *chitru*. [Tel.] v. n. To burst (as a ripe fruit or as a eov), to be dashed, smashed, squashed. To be broken or depressed (as the nose.) *చిత్త* *చిత్త* broken-nose.

చిత్త *chitta*. [Skt.] n. The 14th lunar mansion. *చిత్తము*.

చిత్త *chittadi*. [Tel. *చిత్త*] n. Much dampness. *చిత్త* *చిత్త*. Wetness, moisture.

from the wetness of the weather. adj. Cloudy, rainy, moist. *చిత్తము* wet weather.

చిత్తము *chittamu*. [Skt.] n. The mind or intellect; the heart, considered as the seat of intellect: inclination, will, pleasure. *చిత్తము* (or simply *చిత్తము*) your pleasure! as you please! yes, sir! *చిత్తము* *చిత్తము* he so good as to consider this. *చిత్తము* *చిత్తము* pray acknowledge the receipt of this letter. *చిత్తము* *చిత్తము* according to one's own pleasure or as one sees fit. **చిత్తము** *chitta-jintu*. v. a. To listen, grant attention, keep or retain in mind, attend to, mind, note, observe, remark, examine, investigate *చిత్తము*. To think, *చిత్తము*; to hear a prayer, to consider *చిత్తము*. At the close of a letter the words *చిత్తము* "Please to consider this" are equivalent to the phrase ("I remain, &c"). *చిత్తము* *చిత్తము* he came to this decision (used of a superior.) *చిత్తము* I beg you to or, do me the favor to. *చిత్తము* *chittachittamu*. n. Aberration of the intellect. Insanity. *చిత్తము* *chittachittu*. n. Temper, wish, inclination, disposition. Will, pleasure, determination. *చిత్తము* and *చిత్తము* *chittadu*. adj. Minded. This is used in compound phrases, thus: *చిత్తము* *చిత్తము* a cheerful man. *చిత్తము* *చిత్తము* cruel-hearted. *చిత్తము* *చిత్తము* a gentle character.

చిత్తము or **చిత్తము** *chittam-chipe* [Tel.] n. A sort of fish, the white eap.

చిత్తము *chittamu*. [from Skt. *చిత్తము*] n. A wonder, a marvel. *చిత్తము*. A picture, painting or drawing *చిత్తము*. **చిత్తము** *chittamu-jintu*. n. A painting. *చిత్తము* *చిత్తము*.

చిత్తము *chittadu*. [Tel.] n. A game called Pitch & toss.

చిత్తము *chittadu*. [corrupted from Skt. *చిత్తము*] n. A flirt, a wanton woman. *చిత్తము*.

చిత్త chitta. [Tel.] n. A rough draft or copy.

చిత్త chitta. [Skt.] n. Intelligence (one of the attributes of God as in the phrase సచ్చిదానందాచార్యుఁడు.) The Animate world, as opposed to అచిత్త the inanimate world.

చిత్ర chitra. [Skt.] n. The fourteenth lunar mansion. చిత్ర.

చిత్రము chitramu. [Skt.] adj. Particoloured, speckled, chequered, streaked. చాచిత్తము. Odd, strange, novel, picturesque, pretty. అద్భుతము. చిత్రమచిత్రము most wonderful. n Variety, strangeness, singularity. అద్భుతము. A painting, a picture చిత్రపు. Variegated colour, చాచిత్తము. A curiosity, a species, a diversity. చిత్రకంఠము chitra-kanthamu. n. A dove, చిత్రకము, నవ్య. చిత్రకథ an episode, a novel or story. చిత్రకము chitrakamu. n. A mark on the face చిత్రకము. చిత్రకము chitra-kayamu. n. A oboeah చిత్రకపురి. చిత్రకారుడు or చిత్రకము chitra-karudu. n. A painter. చిత్రగుప్తము chitra-guptamu. n. Name of an accountant of Yama the god of Death. యమగుప్త చిత్రగుప్తము. Yama యమము. చిత్రకము most extraordinary. చిత్రనీలము chitra-neelamu. n. A kind of fine cloth చిత్రపక్షి చిత్రపక్షము. A. vi. 131. చిత్రపక్షము chitra-pakshamu. n. A peacock. చిత్రపత్రిక చిత్ర-patrika. n. Damasked hue: figures drawn wth musk or gold dust on the cheeks or face. చిత్రపిల్ల chitra-pilla. n. A kind of fresh water fish: another kind is చిత్రపరము. చిత్రకారుడు chitra-karudu. n. Fire. అగ్ని. The sun సూర్యుడు. చిత్రములము chitra-mulam. n. The plant called Ceylon leadwort; *Plumbago zelanica*: ఎర్రచిత్రములము Rose coloured Leadwort, *Plumbago rosea*. (Ainslie.) ఎర్రచిత్రములము *Plumbago capensis* చిత్రరథము chitra-rathu. n. The name of one of the musicians in Indra's heaven, 2.8. సంధ్యకు. The sun

సంధ్యకు. చిత్రనర horrid torture. చిత్రనాటము chitra-nalamu. n. The Indian Roller, *Coracias indica*, (F. B. 1.) చాము, సాచిత్త. చిత్రచిత్రము chitra-richitra-mu. adv. Very wonderful, odd, strange, singular. చిత్రశిఖండి chitra-shikhandi. n. The constellation called the Great Bear. చిత్రహింస chitra-himsa. n. Torture. చిత్రహింసచేరి చిత్రహింస they tortured him to death. చిత్రహింసము chitra-himsamu. n. A tiger's skin or small carpet used by Brahmins during prayer. చిత్రము chit-rimu. v. t. To paint a picture చిత్రముచాచు. చిత్రకము chitrika-gulla. [Tel.] n. A carpenter's plane. చిత్రము to plane. చిత్రి chitri. [Skt.] n. A woman of genius. చిత్రము chitri-lamu. adj. Painted. చిత్రముచేసె.

చిడక chidaka. [Tel.] adj. Flat. చాచు. చిడకము chidaka-mukku. n. A flat nose.

చిడక చిడా-goda. [Tel.] o. A difference, A disagreement, a quarrel. భేదము, వ్యత్యాసము. Domestic quarrel, brawl, wrangling. adv. In confusion.

చిడచి chid-achit. [Skt.] n. Animated and inanimate. Mandh. vi. 182.

చిడచి chidu-chida. [Tel.] n. Damp. అచిడు. చిడచిడుచుచున్నది that ground is moist.

చిడు or చిడచిడు chidama. [Tel.] n. A sort of fish.

చిడచి chidava. [Tel.] n. A bit or piece. చిడ.

చిడచి chidiyu. [Tel.] v. n. To be smashed, to be broken into pieces, to burst. పగలు. చిడచిడు చిడచిడు they will not be broken though a hill fall upon them. Hari. Pt ii. BK. v.

చిడు chiduku. [Tel.] v. n. To be smashed: to be flattened. చిడులు. చిడుచిడు a confused or jumbled account

చిడుగు chidugu. [Tel.] n. A small stick. చిడుగు, చిడుగు. చిడుగుగు firewood.

అడుపు or **అడుచు** *chidupu*. [Tel. causal from **చిడు**.] v. a. To squeeze or pinch. **అడుపు**. To nip, to twitch off **అడుపు**. To beat flat. To dash, smash **అడుపు**. To pluck a flower. **అడుపు**. n. A bud or sprout **అడుపు**. **అడుచు** *chidupu*, n. A bit, a fragment, a piece.

అడుర or **అడురుక** or **అడుచు** *chidura*. [Tel.] n. A piece, bit, fragment, or atom.

అడు చున్నా. [Tel.] adj. Small **అడు**.

అడు చిని [Tel. for **చిన్ని** or **చిన్న**.] adj. Little, young. **అడుచిని**. Pleasing, beautiful. **అడుచు**.

అడుకు or **అడుకు** *chinku*. [Tel.] n. A drop, a sprinkling **అడుకుచున్నది** it is drizzling. **అడుకు** v. n. To be shed, or diffused. to fall in drops **అడుకు**; to be increased as a passion, or desire **అడుకు** **అడుకు**. **అడుకు** a pearl **అడుకు**. A drop of rain.

అడుగు చిన్నగు. [Tel.] v. n. To be torn. **అడుగు** it is torn. n. A rent or tear.

అడు చిన్న. [Tel.] adj. Small, little, short, young, mean, trifling, insignificant, narrow: disgraceful. **అడుచుచిన్న** **అడుచు** to be ashamed, to be downcast or sorrowful. Junior, younger, smaller. **అడుచు** humiliation, scorn. **అడుచు** **అడుచు** **అడుచు** when God withdraws his favour what can man do? **అడుచు** **అడుచు** *chinna-akurays*. n. The Black-headed Cuckoo-Srike, *Casapophaga sykesi*. (F. B. 1.) **అడుచు** **అడుచు** *chinna-karu*. n. Childhood, youth. **అడుచు** **అడుచు** young children. **అడుచు** **అడుచు** *chinna-tanamu*. n. Infancy: littleness, smallness. Disgrace, dishonor. **అడుచు** **అడుచు** **అడుచు** this is a disgrace to the whole caste, **అడుచు** *chinnaadi*. n. A little one. A girl, a lass. **అడుచు** **అడుచు** this girl is his wife. **అడుచు** **అడుచు** the eldest daughter; or, a grown girl.

అడుచు *chinna-adu*. n. Boyhood. **అడుచు** **అడుచు** *chinna-patatu*. v. t. To disgrace, slight, commiserate, treat lightly. **అడుచు** **అడుచు** *chinna-picu*. v. n. To be disgraced, downcast, low-spirited. **అడుచు** *chinna-adu* n. A boy, a young man. **అడుచు** **అడుచు** the eldest boy, **అడుచు** **అడుచు** one younger than me **అడుచు** **అడుచు** **అడుచు** until my son grows up. **అడుచు** **అడుచు** children, offspring.

అడుచు *chinnaadu* [Tel.] n. A weight, equal to one thirtieth of a Tola (**అడుచు**), one eighth part of the coin termed a pagoda. **అడుచు** **అడుచు** **అడుచు** (1. 14) a trifling increase of wealth.

అడుచు *chinnaudi-chettu* [Tel.] n. A tree called *Lagerstrœmia parviflora*. Rox ii, 505.

అడుచు *chinnaadi*. [Tel. **అడుచు** + **అడు**] (a term of affection,) adj. Delicate, pretty **అడుచు**. **అడుచు** **అడుచు** pretty or delicate finger nails. **అడుచు** **అడుచు** *chinnaadi-punnari*. adj. Pretty lovely, charming **అడుచు** **అడుచు** **అడుచు**.

అడు చిన్న. [Tel. an intensive of **అడు**.] adj. Little, Pretty **అడుచు**. **అడుచు** **అడుచు** *chinna-aku-chettu*. n. The Black-leaved Acalypha, *Acalypha fruticosa*. (Walt.) **అడుచు** **అడుచు** *chinna-tapu* n. Humiliation, looking downcast or foolish **అడుచు** a small flower **అడుచు** **అడుచు** gold **అడుచు**. **అడుచు** a. id of ornament, or a salutation **అడుచు**.

అడుచు or **అడుచు** *chinmiya*. [altered from Skt. **అడుచు**.] n. A sign, token, mark, feature. **అడుచు**. Foppery, elegance **అడుచు**. **అడుచు** *chinna-l-adi*. n. A handsome girl. A coquette. **అడుచు** **అడుచు** *chinna-l-adi*. n. A top, a beau **అడుచు** **అడుచు**. v. n. To flaunt, to act the top.

అడుచు *chipilamu*. [Skt.] adj. Flatnosed. **అడుచు** **అడుచు** **అడుచు**.

చిప్ప chippa. [Tel.] n. A shell. పెండు, నల్ల
A cup, a saucer of earth, not of metal.
గిల్లు. A hemisphere భూగోళమందర్భా
గమ.

“ దివి కంకనుమాండ మెక్కుటిలేని గాని
పనితూని యెక్కుటిలేని లేనిదె
దైవిష్య క్రందిరిప్పుయ మిప్పు మిది. ”
దిష్ట. భా. iii.

The hip joint, తొడచిప్ప or తొడిచిప్ప.
The knee pan, మోకాటిచిప్ప. The shell
of a tortoise, తాళేటిచిప్ప. The shell of a
cocoanut or half of a broken cocoanut,
పంకాయచిప్ప or కొబ్బరిచిప్ప. The skull,
తలచిప్ప. Mother of pearl, మత్తెత్తుచిప్ప.
చిప్పగుట్టలు burnt up, dried up, as dry
as chips. P. iii. 75. A fragment భుజక.
The scale of a fish చేపపొడిచిప్పలు. adj.
Little, small, trifling. అల్పము. చిప్పకముపు
or చిప్పగడ్డి chippa-kasuru. n. A fragrant
sort of grass, Andropogon schenanthus.
చిప్పగడ్డి. చిప్పకుంటేటి or చిప్పకుకంటేటి
chippa-kunkati. n. The small lock of hair
either below or above the long lock left
upon the crown of the head by all Hindu
nuptes. కాకపడము, పిల్లకట్ట. చిప్పగొడ్డలి
chippa-goddali. n. A broad axe for cutting
trees చెట్టువొరగొడ్డలి. చిప్పపెంక chippa-
penaka. n. Either side of a shelving
roof. ఇంటిపొరవ్యయకప్పు. చిప్ప ముత్రే ము
chippa-muttemu. n. An artificial pearl
కృత్రిమమాత్రేకము. చిప్పమాత a dull face
కళావిహీనమగుముఖము.

చిప్పము or చిప్పము chippamu. [Tel.] n.
A large bundle. పెద్దమూట.

చిప్పలు or చిప్పలు chippila. [Tel.] v. n.
To gush, flow, well forth, break out,
spirt, to overflow. ఉద్గమించు, పైకి ఉచుకు.

చిప్పవాడు chippa-udu. [Tel.] n. A tailor.
చిత్తి, కుట్టవాడు.

చింకము or చింకము chibukamu. [Skt.]
n. The chin. గడ్డము.

చింకు chibuku. [Tel.] v. t. To smack the
lips. చప్పలించు.

చిమచిమ china-china. [Tel.] n. A smart-
ing pain. చిమచిమయను or చిమచిమగొను
to smart. చిమచిమకొలుపు to hurt or cause
smart.

చిమట or చిమ్మట chimata. Same as చిమ్మట.

చిమటా, చిమటా or చిమటా chinata.
[Tel.] n. An instrument used to remove
hair. చిమటాచేయు or చిమటాచేయు to pull
out the hair from the face.

చిమిచిమి కొరము chimichimi-koramu.
[Skt. anuk.] n. A slight smarting sound,
as in pain.

చిమిట or చిమిటా chimita. [Tel.] Same as
చిమ్మట. చిమిటాకోడి chimita-kodi. n. The
Painted Spur-fowl, Gallopetrix lunulata.
(F.B.I.)

చిమిలి chimili. [Tel.] n. Oil cake on which
cattle are fed. కొవ్వుకాకు.

చిమిట Same as చిమ్మట.

చిమిడు chimidu. [Tel.] v. n. To boil over,
to be overboiled. To perish, to be blasted,
blighted or scorched. అన్నము చిమిడినది
the rice was overboiled. చిమిడుచు
chimidu. v. a. To overboil. చిమిడిక
chimidika. n. Overboiling చిమిడుట.

చిమ్మ chimma. [Tel.] n. A drop. చొట్టు,
చుక్క, బలకణము.

చిమ్మట or చిమ్మట chimuata. [Tel.] n. The
grave cricket that destroys clothes.
తలపురుగు. See చిమ్మట.

చిమ్మిరి, చిమ్మిరి or చిమ్మిరిమురి chimmiri.
[Tel.] n. A sweetmeat made of fried
sesamum seeds with dry cocoanut kernel
and sugar.

చిమ్ము chimmu. [Tel.] v. a. To thrust, hurt
(with the horns, &c.) to strike with the
claws. పొడచు. To cast, fling, throw.

toos దొడు. దొడు. To squirt or spirt. To sweep. To pat or lap. To splutter ink as a pen. (H. ii. 7.) చిమ్మిల్ల కుంకుంబం చిమ్మ చున్నా flicking away the tears with the finger tip. చిమ్మకు (Swa. iv. 104.) to be proud చిమ్మిరి చెప్పుచును. **చిమ్మ** n. A thrust పాడుచుట. Toosing దొడు. A spirt. A dash in writing, a splutter of the pen. చిమ్మలాడు to spirt. T. v. 15. **చిమ్మడు** or **చిమ్మడు** *chimmadu*. n. Toosing. చెమ్మ. **చిమ్మిల్లలు** *chimmullalu*. n. A game like quoits. **చిమ్మల సుర్యు** *chimmula-surya*. n. A small dagger. **చిమ్మికిరి** *chimmukiri*. n. Thick darkness, palpable darkness. Gloom. కాంతిహీనుడు, అంధకరము. **చిమ్మ** *chimma*. adv. Whizzingly, pop! with a spirt or dash. **చిమ్మగొట్టము**, **చిమ్మగొట్టు** *chimmagottamu*. n. A syringe, a squirt. చెప్పుచుకు to turn round and round చిమ్మిరి. **చిమ్మిరి గొట్టు** *chimmadri-gutta*. n. The worm in a shell that bores the planks of ships.

చిమ్మ *chimmala*. [Tel.] n. The grave cricket that destroys clothes. A moth, a bookworm.

చిమ్మ *chiyya*. [Tel.] n. Muscle, flesh. కొడ.

చిరంబి *chiranti*. [Skt.] n. A lady. మహాదేవి, పరమేశ్వరి అనునవి, పుణ్యములు.

చిరగడము or **చిరగడము** *chiragadamu*. [Tel.] n. A sort of edible root; చిరగడం, గడు, చిరగడము. Tearing చెరిగిపోవు.

చిర-చిర *chira-chira*. [Tel.] n. Peevishness. A fume of passion, cullenness. చిరచిరము. చిర చిరము to be peevish or furious, మండిచు. నాకు చిరచిరముగా he was furious.

చిర or **చిర** *chirabi*. [Tel.] n. A piece of wood, a wedge, a cudgel. చెప్పు, చిరము. Also, the round piece of wood at the end of a native canoe. A castanet.

చిరంబి pincers used in pinching the fingers as a torture. చిరంబి to torture with pincers or thumb screws See under చిర.

చిరతపము or **చిరతపము** *chirata-pakshi*. [Tel.] (lit. The castanet bird:) n. The Golden-backed Woodpecker, *Brachypteryx aurantia*. చిరతపము the Little Scaly-bellied Green Woodpecker, *Geococcyx striatulus*. చిరతపము, and చిరతపము are other species.

చిరమర *chiramara*. [Tel.] n. Difference. భేదము.

చిరము *chiramu*. [Skt.] adj. Long (as regards time.) అపరమ, అపరమము. చిరము a long while. చిరాయిత long life. **చిరంజీవి** or **చిరంజీవి** *chiranjivi*. n. What is long lived: (particularly) a crow. చిరంజీవి. adj. Long lived. చిరంజీవి జీవించుచు. This is a term of affection, implying a blessing, often used to inferiors, children, younger brothers or other relations. చిరంజీవి నాకు నాకు my brother Sitarana; చిరంజీవి నాకు నాకు regarding the death of our dear cousin's wife. **చిరంతనము** or **చిరంజీవి** *chirantanamu*. adj. Old, ancient, antiquated. పాతములు, పాతము.

చిరాకు *chiraku*. [Tel.] n. Crossness, snappishness, peevishness. కొడు, కొడు.

చిరి or **చిరి** *chiri*. [Tel.] adj. Small, trifling, little, delicate, slight. చిరము gentle perspiration: చిరము the gentle warmth of the morning or evening sun. **చిరికప్పు** *chiri-kappa*. n. A small frog, the wall frog, chunam frog or flying frog. **చిరకామ** *chirakama*. n. A herb called *Amaranthus polygonoides*. Rox. iii. 602. **చిరికామి** *chirikami*. n. A small knot చెప్పు, చిరము *chirita* n. The stopper of a bottle. **చిరి** *chiri* n. A small lock or bell. చిరికామ. [In all the compounds here, చిరి may be written చిరి] చిరి the thinner part of the thigh, the leg

చిల చిల

420

చిల చిల

given to some insects, as a moth, the
అంబిల, అంబిల a moth అంబిల. కిక్
కొరిల a butterfly. A padlock. The bolt
or hasp of a door, because these origin-
ally had parrot's heads on them. చిలక
కొరిల a bright-eyed girl or woman. చిలక
కొరిల చిలకకూర or చిలకకూర చిలక
chilaka-kāra. n. A kind of pot-herb.
Amarantus fuscatus. (Watts.) చిలక,
చిలకట or చిలకడ *chilaka*. n. A saddle
buckle: a ring at the end of the rope
used as a girth of the bullock saddle
through which the other end is passed to
fasten the saddle. చిలకడ. చిలకడ
తాడు *chilaka-tadu*. n. A girth. చిలక
తాడుచిలక, చిలకతాడు. చిలకకొయ్య
or చిలకకొయ్య *chilaka-koyya*. n. A
wooden pin fixed in the wall, on which
articles are suspended. చిలగడ *chilagada*.
(చిలక + గడ.) n. The cord that fastens a
dagger, to prevent its falling out of the
sheath. చిలకతాళము *chilaka-talamu*.
n. A padlock. చిలకతాళి or చిలకతాళి
chilaka-tali. n. A gold buckle in the form
of a pair of parrots. చిలకడుగుడి *chilaka-
dadadi*. n. The name of a certain tree.
చిలకపచ్చ *chilaka-patsa*. n. Bright
green, parrot green. చిలకమొక్క or
చిలకమొక్క. *chilaka-mokka*. n. (lit.
Parrot's bill.) A plant called *croton*.
కుకానాడు, కుకానా. Heyne, 130. The
purple red and white scentless flower
called Balsam. చిలకరాసు *chilaka-rasu*.
n. Lit: He whose steed is the parrot:
an epithet of చిలక the god of love. చిలక
కొరిలము *chilaka-korimuru*. n. A "T band-
age," or clout.

చిలకరేసు or చిలకరేసు *chilakerintu*.
[Tel.] v. a. To sprinkle. స్కె.

చిలగడము or చిలగడము *chilagadamu*.
[Tel.] n. The white potato: called also
country potato.

చిలకించు *chilakinchu*. [Tel.] v. a. To
sprinkle, bedew. స్కె. To churn.

చిలపి *chilipi*. [Tel.] n. A naughty
worthless person. adj. Naughty, in-
chievous. చిలపివత్తు *chilipi-tannu*. n.
Naughtiness.

చిలవలి *chilavali*. [Tel.] n. Confusion. చి
లవలి to be confused. కలచించు.

చిలక Name as చిలక. For all compounds
with చిలక see under చిలక.

చిలకు *chiluku*. [Tel.] n. An arrow: చిలకు.
A spray, a spirt. A hasp or bolt of a
door. చిలకు, చిలక. A remainder, balance
or residue. చిలకు. v. n. To be shed.
to distil or trickle. చిలకు. To be aroused,
as love. చిలకు, చిలకు. v. a. To sprinkle,
to spirt or shed. చిలకు. To chura చిలకు.
To instil. చిలకరసము చిలకరసము చిలక
with eyes that distilled the very essence of
affection. చిలకరసము *chilaka-rasamu*. n.
A sort of fighting cock. A two pointed
arrow. చిలకరసము *chilakadu-ganusa*.
n. A churn staff.

చిలగు *chilugu*. [Tel.] n. Grief, anguish.
చిలగు. HD. i. 2420. L. v. 54. Also, a tree.

చిలపు *chilupu*. [Tel.] adj. Little. చిలపు,
చిలపు. చిలపు or చిలపు చిలపు చిలపు
chilupu chilupu-utlu. n. Sprinklings,
drops, spray. చిలపురాసు *chilupu-rasi*.
n. A fragment of stone. చిలపురాసు *chilu-
pura*. n. Spitings: the sweetest milk,
which bursts forth spontaneously. చిలపు
chilupu. v. n. To spirt out, flow, or gush
lie in pools.

చిలము *chilamu*. [Tel.] n. Verdigris. Any
metallic taste in the saliva. చిలముచి
chilamu-chi. n. A sort of rice. Rox. ii.
204.

చిలము *chilamu*. [Tel.] n. A wild duck.
చిలము or చిలము the Whistling
Teal, *Dendrocygna jaranika*. చిలము
the Tufted Duck *Nyroa fuligula*. చిలము
the Brahminy Duck, *Casara
vulva*. చిలము the Comb Duck
Sarcidion melanoptus.

శిలువ *chiluvu*. [Tel. చిలు (చిలువ) + వు] n. A snake. చిలువలు = snakes n. A rock snake or pathon. A sluggard. **శిలువకొర** or **శిలువ గేడు** *chiluvakora*. n. The chief of the serpent race. The Great Dragon. **శిలువగుడి** *chiluvagudi*. n. A sort of snake. (C. vi. 101.

శిలువారునగు *chiluvaganugu*. [Tel.] n. Meanness, baseness. చిల్ల, తల్లెడు.

శిలువలు *chiluvulu*. [Tel. చిలు+వలు] n. Milk boiled till it thickens. చిలువలు = చిల్ల, చిలువలు. A. i. 91. See చిలు.

చిల్ల *chilla*. [Tel.] n. The barb of an arrow or fishhook. A bone. చిల్లలు. A bit, a fragment. M. 12. 2. 430. adj. Empty, trifling, useless. చిల్లచెట్ల n. potsheel. " చిల్ల శ్రీరామ = శ్రీరామచంద్రులు. A. iv. 36. చిల్లచెవులు cats that are empty, that is, unadorned with earrings. **చిల్లకొల** or **చిల్లకొల** *chilla-kola*. n. A whip with several lashes. చిల్లకొలలు. A pitchfork. చిల్లచెల్లెడు n. cow, the ends of whose teats are forked. చిల్ల చందము n. vain dispute, a quarrel about nothing.

చిల్లంగి *chillangi*. [Tel.] adj. Mischievous. చిల్లంగిచెట్ల = quarrelsome person. చిల్లంగి = చిల్లంగిచెట్ల = mischievousness, disobedience, misbehaviour. చిల్లంగిచెట్ల. (G. iv. 21.) tricks, frauds. **చిల్లంగిచావు** *chillangi-potu*. n. A wizard, a witch.

చిల్లంగి *chilla-ginzu*. [Tel.] n. The clearing-out, *Streptos potatorum*. Ainslie. ii. 420. Rox. i. 576.

చిల్లంగిచెట్ల or **చిల్లంగిచెట్ల** Same as చిల్లంగి చెట్ల. q. v.

చిల్ల *chilla*. [Tel.] adj. Retail, as a shop. Miscellaneous, sundry, stray, trifling, mean, of no note or importance, subordinate. Vile, base. చిల్లవాళ్లు = a mixed multitude, people of no consequence. చిల్ల పాత్రలు loose money, change. చిల్లపాత్రలు = ten rupees and odd. చిల్ల పాత్రలు = vain homage, empty adoration

చిల్లవాళ్లు empty lancies. చిల్లవాళ్లు inferior denties. **చిల్లరలు** *chillaralu* (Plu) Sundries, odds and ends.

చిల్లకు *chillaku*. [Tel.] n. A kind of forest tree the leaves of which form a manure.

చిల్లచును or **చిల్ల బును** *chillachunu*. [Tel.] n. A small dagger. చిల్లచును. Anir. iv. 39.

చిల్లచిచ్చు *chillachichu*. [Tel.] v. n. To fly, to be scattered or scattered.

చిల్లి *chilli*. [Tel.] n. A small hole, a perforation, a fissure, an opening or chift. చిల్లిలు. **చిల్లబుచ్చు** *chillabichu*. v. n. To go into holes, i. e., be perforated or be worn out. చిల్లబుచ్చు = ragged, worn out.

చిల్ల *chilla*. [Tel.] adj. Bifurcated, forked, double pointed. **చిల్ల** *chilla*. n. A fork, as that formed by two branches.

చివచివ *chiva-chiva*. [Tel.] adv. (snuk.) Briskly, all at once. Quicker and quicker. Slippery. చివచివ = to be slippery (as land after rain.) చివచివ = చివచివ = చివచివ = my legs ache.

చివర *churma*. [Tel.] n. The end, tip, extremity or point. adj. Last, final. చివర = at the end of the village. చివర = at the very end. **చివరలు** *churulu*. n. plu. Ends. Bits, fragments, shivers, odds.

చిలువ *chiluvu*. [Tel.] adv. Suddenly, చిలువ.

చివుక *chivuka*. [Tel.] n. A quarter rupee. **చివుకపిట్ట** *chivuka-pitta*. n. A kind of bat. చివుకపిట్ట = చివుకపిట్ట.

చివుకు *chivuku*. [Tel.] v. n. To rot, to be damaged, weakened, wasted or spoiled. చివుకు = To pine with grief or sorrow. చివుకు = rotten, damaged, చివుకు = చివుకు = piping = చివుకు. **చివుకు** n. Corruption, spoiling, rotting. Pining. చివుకు = చివుకు. **చివుకు** *chivuku*. adv. Impetuously, rampantly, briskly, with

చివ్ చివ్

422

ちき chiki

agility. చిత్తక్లబ్ధ at once, suddenly. చిత్త
క్లబ్ధము to be confused or agitated in
mind మనసుకు లగు.

చివర Same as చివర. **చివల్లు** *chiculla*.
[Tel.] 1. - salt places, spots producing salt.

చివ్వు *chirra* [Tel.] n. An onset, an encounter, battle, an attack చివ్వులు, చివ్వులు. R. iv. 127, vii. 55. M. IV. ii. 290. A thin strip or shaving of wood. A twig or small branch. చివ్వలు slender lances. నాళుచివ్వు a fishing rod. A nerve. నాళుచివ్వు the nerve of the tongue. మెడచివ్వు the sinew between the shoulder and the neck, also the nape. A kind of fireworks బాణాశుభ్రము చివ్వలది a quarrelsome woman, కంపించునది.

చివ్వగడ్డ *chirra-gadda*, n. A spear, a javelin. **చివ్వము** *chirramu*, n. An attack, a struggle చివ్వించు to grapple with, to encounter. పులితో చివ్వించు to be in grips with a tiger; i. e., to be in a critical position.

చిర్రంగి or చిర్రా chirrongi, [Tel.] n. A
Cheetah. The Hunting Leopard, *Felis*
jubata. Jerdon

చివ్వని *chir-ani*. [Tel. చివ్వు+అని.] adv.
At once, slapdash! See చివ్వ.

చిన్నాడు or నేనాడు *chinn-ādu*. (Tel.) v.
n. To ramble, rove To sport, play. చిల
లాడు, చిందులుతొక్క.

✂ *chairu*. [Tel.] v. a. To cut thin, or shave. To pare or trim the nails: to make (a pen), to form (a cloth) in a pointed shape. **ಚೈ** n. Quickness &c.

చివ్వున *chiru-na*. [Tel.] adv. All at once, briskly. కిప్పునూ. See చివ్వు.

చిహ్నము or **చిహ్న** *chihnamu*. [Skt.] n.
A mark, spot or stain, a sign, attribute,
quality, characteristic, feature, repre-
sentation, symptom. చిహ్నము. చిహ్నములు
signs of approaching rain. A flag
చిహ్నము

chi

2 *chu*. [Tel.] Interj. Poh! lie! *chu*
to scold, *chu*. *chu*: rebuke, reprimand,
repression, scolding.

കിഴി *chikatti*. [Tel.] n. Darkness. രാത്രി
 വേ. കടന്നു twilight. **കിഴി** *chikatti*
 I arose before dawn. **കിഴി** *chikatti*
കിഴി *chikatti*, the sun. **കിഴി** adj Dark,
 obscure, hidden, imperceptible. **കിഴി**
 a latent or hidden offence, i. e., adultery
കിഴി *chikatti* a certain game
 played by boys. **കിഴി** *chikatti*
morka, n. The tree called *Eoanthopyrus*
pactorius. തടവ. **കിഴി** *chikatti*, n.
 Fly, the invisible fly. A small mosquito
കിഴി *chikatti*, n. The
 lighter twilight, as opposed to **കിഴി**

చీకె or చీకె చీకె *chik-e* Tel. Jady. Blinking
చీకెచీకె, చీకెచీకె or చీకెచీకె *chik-
chik*, v. n. To blink or twinkle as the
eyes do in a glare, మునుములున చీకె
కండ్లు or చీకెకండ్లు *chikur-kaandlu* n.
Blinking eye.

చికాకు *chikaku*. [Tel.] n. Vexation puzzle, disgust, teasing, pestering. చికాకు అట్ల (i. e. పాపము) తొలగి a devotee who hath dispelled all those passions that harass the mind. **చికాకుపాదు** or **చికాకు పదు** *chikaku-padu*. v. t. To displease, vex, trouble, **చికాకుపాదు** చికాకుపాదుచేసి he harassed the foe. **చికాకుపాడు** *chikaku-padu*. v. n. To be vexed, harassed, puzzled or tormented.

മിഴയ Same as മിഴയ (q. v.)

చికి-చెట్టు *chiki-chettu*, [Tel.] n. A thorny creeper. H. iv, 14.

బీజింగ్స్ ను or బీజింగ్స్ ను Same as బి
జింగ్స్. See under బి.

ᐃᐱᐱᐱ or ᐃᐱᐱᐱ *elakireni*, [Tet.] n. A certain medicinal tree

చి చికి

423

చిప చిపా

చికిరి చికిరి. [Tel.] n. A broom. చివురుకట్ట, చికిరికొండ in confusion, or crookedly. చికిరిచికిరి.

చికిరెలగ చికిరెలగా. [Tel.] n. The thorny wood apple tree. చిల.

చికు చికు. [Tel.] adj. Blind. Sapless. చివుకు, చికురము. n. A blind person. Dampness, damp. చికి. చికురము a dense forest. చికులు fools. చికులులు minute prickles. v. a. To suck (a mango, &c.) To smack with the lips. చివుకుంచు, చుండుచు. v. n. To be damaged, to rot or be spoiled, by damp, &c. See చివుకు. **చికు కొక్కెర, చికురాయి** or **చికునాయి చికు-kokkera.** n. The Indian Fruit-Bat or Flying-Fox *Pteropus medius*. (F.B.I.) **యిచిచి.** **చికుకు చికుకు.** n. Blindness. A blind man. చికురాయి a beetle or cricket కుక్కచికుకు. **చికునాలు చికు-nalu.** n. Darkness. చికురము

చికుకము or **చిక్కుకము చిక్కుkamu.** [Tel.] n. Sport. చి

చిటి చిటి. [Tel.] n. A note or small letter, చుట్ట. Painted cloth. చుటిచిటి (an expression for farewell) For the last time. **చిటి మాటి** or **చిటికిమాటి చిటి-matiki.** adv. Every instant, every now and then, చుచుచు, పడిచి.

చిడ చిడా. [Tel.] n. An ill or evil. A blight, disease, rot, or murrain. చిడతెవులు applied either to diseases of animals or of vegetables. చిడపాక చిడువు an ox sick with murrain. **చిడపురుగు చిడా-purugu.** n. A caterpillar or worm that destroys plants. A grub inside a fruit or a wood.

చిడు చిడు. [Tel.] n. A skein or bundle of seven *pampus* or a hundred threads. **చిడు చుట్ట చిడు-dabbu.** n. An instrument used by weavers for winding the thread. చిడి. చిడు రగిలించుటకు చిడుచుట్టలతో గుప్పటమునకె కట్టబడిన పాతెవానిపాదము.

చిడలు చిడలు. [Tel.] n. plu. A sweetmeat, composed of sesamum seeds and treacle.

చిడ, చిడ or **చిడ చిడా.** [Tel.] n. The bird called a Babbler. **చిడచిడ** or **చిడచిడ** the Large Grey Babbler, *Argya maleolpis*. **చిడచిడ** the Jungle Babbler, *Crateropus canorus*. **చిట్టిచిడ** or **చిట్టిచిడ** the Common Babbler, *Argya caudata*. (F.B.I.)

చిడర చిడర. [Tel.] n. Nausea, nastiness, unsavouriness, dislike, abhorrence, loathing, perplexity, distraction of mind, chagrin, disgust. అచిడరము. Danger చిడుచు. A crack చులు. చిడుచిడు a headache. **చిడరగొను చిడరు-gonu.** v. n. To be in danger. చిడుచుచు. To be excited అచిడరము. To spring a leak చులుచిడు. **చిడరపడ్డ చిడaru-padda.** adj. Grieved or hurt, disgusted. చిడరచిడు to spring a leak చులుచిడు. చిడరచు to be infuriated. Parij. iii. 34.

చిడు చిడు. [Tel.] v. a. To blow the nose.

చిడుము చిడుము. [Skt.] n. Gold. చిడుము.

చిచా చిచా. [Tel.] adj. Belonging to or brought from China: as చిచాచుచుచా China sugar candy. (This word is used in the poets, just as the word *Indian* was formerly used in English poetry, to denote what was foreign.) చిచాచిట్టె, or చిచాచుచుచిట్టె a tin box brought from China. చిచాచుచు China silk. **చిచి చిచి.** n. China wares either of silk or of gold: flagree work. Sugar. **చిచిచి చిచి-pani.** n. Chinese gilding.

చిచిచాయి Same as చిచిచాయి. (q. v.)

చిచర చిచర. [Tel.] n. A kind of bird. చిచాయి

చిచి చిచి. [Tel.] n. A certain disease of cattle. See చిచి and చిచి.

చిచు చిచు. [Tel.] v. a. To make a sound with the lips. n. A comb చుచు. Part of a bunch of plantains చుచు.

చిచుచు చిచుచు. [Tel.] n. A broom. చిచుచు **చిచి** a kind of grass, *Asutida setacea*. (Watts.) చిచుచుచులు the twigs of which

చిర చిర

424

చిరు చిరు

a broom is made. చీపురుముట్టు bits of a broom like huts. చీపురుకట్ట rubbishish.

చిరారు or **చిరారు** *chi-bōtu*. [Tel.] n. A he-goat. HD. iii. 965. చీరలూ ముగ్గురి.

చిరు *chiru*. [Tel.] n. An ant. కొండచీరు the forest ant. చీల్చుచీరు a winged ant. పాతచీరును వింటాడు he can hear an ant crawl, i. e., he is all alive. చీరుమీద ఆవిరి a forest imperious even to an ant. కెరీరు a black ant; పై పాతచీరు, కిందపాతచీరు (proverb) The bird above, the ant below, i. e., I had no chance with him. చీరుకొర్ర of the size of an ant. **చిరుపులి** *chiru-puli*. n. The ant lion, an ant-eater.

చిరుడి *chirudi*. [Tel.] n. The mucus of the nose.

చిరు *chiru*. [Tel.] n. Matter from a sore, prurient matter, pus. చెడి తెల్లనైచిరు చీలుచీరు or పట్టు to suppurate.

చిరుం *chiruma*. [Tel.] n. A metal vessel. చెరు.

చీర *chira*. [Tel.] n. A garment. చీరము. A woman's garment, a petticoat, a skirt or gown కొర్ర. A curtain చెర్ర. A scratch with the nail. చెర్రెర్ర a screen used in ambush for wild beasts. చీరకొర్ర a certain disease. **చీరచింపు** *chira-chimpu*. n. A kind of fish. G. i. 111. **చీరము** *chiramu*. [Skt.] n. Bark, rind, cloth made of bark. చీరచీర. **చీరచాప** or **చీరచీర** *chira-chāpa*. n. A ship's sail. చీరచీర చీరచీర impenetrable darkness. Anir. D. 60. చీరము (చీర+అం) warmth. (They breathe into a handkerchief and apply this "steam in a cloth" to comfort an aching eye.) BD. iii. 1548.

చీరము or **చీరము** *chiramumu*. [Tel.] n. A very small chisel. చీరచీర

చీరపు, **చీరపు** or **చీరపు** *chira-putta*. [Tel.] n. A white louse.

చీర *chiri*. [Skt.] n. A moth, cricket. చీరలు.

చీర [Tel.] n. Care, regard. A mark చీరము.

చీరకొర్ర heedless; not caring. చీరకొర్ర to regard, care for. చీరకొర్ర పెరు.

చీర or **చీర** *chirika*. [Tel.] n. A remnant or bit of cloth, a slice, a nap. A scratch.

చీర *chiru*. [Tel.] v. a. To gash, cut in slices, tear, rend, చీల్చు. To scratch గురు. To hiss like a serpent. To call out, exclaim. To challenge or vie with in excellence. To call or invite. చెరు.

చీరడు *chirudu*. n. Splitting. చీల్చులు Calling చెరు. BD. iv. 984.

చీల or **చీల** *chilla*. [Tel.] n. An iron nail, a wooden pin, a lynch pin. చెరు. Any fastening: a corner stone. చెరుచీల a rivet. చెరుచీలు a screw. చెరుచీలు a straight peg. చెరుచీలు a cross peg or pin. చీలచీలు the pin of a plough. **చీలముండ** *chilla-munda*. n. The ankle. చీలచీలు. **చీలమున్న** *chilla-munnu*. n. The latig round a crucible.

చీలి *chili*. [Tel.] n. A pet term applied to a cat, like "Pussy" చీలి. చెరుచీలి a tom cat ముచీలి.

చీలు *chilu*. [Tel.] v. n. To split or crack. చెరుచీలు. To withdraw from company. To be scattered. To fall off or drop off as paint. To divide, or branch off, as a road or stream. **చీల్చింపు** *chilpintu*. (v. causal) To tear, divide, ac. To sow dissensions. **చీలచీలు** *chila-chilu*. v. n. To split or to tear to scatter, to divide. To seduce, beguile. To tempt, tamper with, raise dissensions, foment, worn out a secret. **చీలి** or **చీలి** *chilika*. n. A slit, a slice. **చీలుడు** or **చీల్చు** *chiludu*. v. n. To split, crack, tear, divide.

చీరము *chiramumu*. [Tel.] n. The tattered garb of a mendicant. చెరుచీలచీలి. చీర ముచీరము.

చీరు *chiru*. [Tel.] v. a. To scrape. చెరు. **చీరుడు** *chirudu*. v. a. To carve in wood or marble.

చులు chulu

425

చె చె చె

చు chu

చుంబనము *chumbanam.* [Skt.] n. A kiss: ముద్దు. **చుంబించు** *chumbintu.* v. n. To kiss. ముద్దు పెట్టుకొను. చుంబించు one who kisses; a superficial student.

చుంబికము *chumbikamu.* [Skt.] n. The chin. గడ్డము, చుంబికము.

చులుకము *chulukamu.* [Skt.] n. The hand held as a cup to contain a liquid in the palm. A small cupful: చే, త్రవ్వక.

చు చు

చుచుకము *chuchukamu.* [Skt.] n. A nipple or teat. ప్రవాహము.

చూడ or **చూడము** *chūḍa.* [Skt.] n. The lock of hair worn by men on the crown of the head. శిఖ, బట్ట. అమలమారుడు from end to end (of the story.) అమల మారుడు from head to foot. **చూడాకర్మము** *chūḍa-karmamu.* n. The ceremony of removing the first hair of a child. తల్లి పెట్టుకలుచుండదు. **చూడాకలాపము** or **చూడాచల** *chūḍa-balāpanu.* n. A crest, a diadem.

చూడుము *chūḍumu.* [Skt.] n. A mango tree. **చూడాద్భుతము** n. Manwadha: because his arrows (అస్త్రములు) are mango-blossoms.

చూర్ణము *chūrṇamu.* [Skt.] n. Dust, powder. చొడి. **చూర్ణముచేయు** *chūrṇamucheyu.* v. n. To beat to dust; to triturate. చూర్ణముచేయు curls, ringlester.

చూర్ణిక *chūrṇika.* [Skt.] n. A part of harmonious prose, not divided into prosodial feet, but with the unbroken sentence running on continuously. గడ్డకేదము.

చూలిక *chūlika.* [Skt.] n. The root of an elephant's ear. గడ్డకేదము. The treeless or hair, దీర్ఘము, కొవ్వ.

54

చె చె చె

చె చె. [Tel. Short for చెచ్చ (q. v.) in compounds.] adj. Budding, tender, red. Delicate: pretty.

చెంక *chenka.* [Tel.] n. The cheek: a small plot in a field. The gills of a fish. చెక్కె, చెంక, గొంతు. **చెంకవేడు** *chenka-veḍu.* v. n. To slap, to strike on the cheek.

చెంగళు *chengalu.* [Tel.] n. Capers, gambols. గొంతు, చాక్రము. Salutations. నమస్కారములు. "ప్రభువైన చెంగళుని." H. iv. 817.

చెంగలి *chengali.* [Tel.] adj. Near, neighbouring. సమీపము. **చెంగళు** *chengala.* adv. In the neighbourhood, near, close by. సమీపము.

చెంగలింజు *chengal-inju.* [Tel.] v. n. To appear, shine, bloom, rejoice, to beam with a smile ప్రకాశించు. To deride. చంపించు, చెంగలింపు derision.

చెంగళు *chen-galva.* [Tel. చెచ్చ + గల.] n. The red water lily. ఎర్రగల. **చెంగళు** *chen-galva-ra-kōḷu.* n. A sort of drug, a species of *astus* పాపకర్మము. **చెంగళుగడ్డి** *chengalva-gaddi.* n. A sort of grass.

చెంగళి *chen-gali.* [Tel. చెచ్చ + గల.] n. A reddish tint; saffron colour చంపించు.

చెగు or **చేగు** *chengu.* [Tel.] n. Agility. **చెగున** *chengu-na.* adv. Suddenly. **చెగుపిల్లి** *chengu-pilli.* n. A wild cat or mountain cat; one that "leaps" at an object.

చెగు *chengu.* [Tel.] n. A skirt, border, edge. కొంక, అడుగు. In marriage the couple are tied together by the corners of their skirts. Hence, **చెగుచేసి** *chengu-chesi* నాడు he is wedded to this business. **చెగుచేసి** *chengu-chesi* I am irrevocably thy servant. **చెగుచేసి** *chengu-chesi* అడుగు to seize one by the skirt as a beggar does.

తెను చెంబు

436

తెను చెంబు

తెను చెంబు. [Tel.] v. a. To be loosened (as a knot) **తెనుచు, తొలగు.** To withdraw, to retreat. **తెనుకు.** To lose or fail in a game **తెనుచు.** **తెను** to walk indifferently. **తెనుచున్నట్లుగా నడుచు.** **తెనుతెనుచు** to loiter in walking. **చిన్న తెను** (at games with small balls) the ball stopped, or, missed. **తెనుతెను తెను** so there are two holes without balls. **తెనుగొల్ప** to defeat **తెను.**

తెనుచిట్టె *cheutuli-cheitu.* [Tel.] n. A kind of herb. *Digera muricata.* **తెనుచిట్టె,** **కూరచిట్టె.**

తెను or **తెనువాండ్లు** *chentan.* [Tel.] n. A hill tribe, savages, hill folk, highlanders. **తెను** *chenchets.* n. A woman of this tribe. **తెను** adj. Savage.

తెను చెందు. [Tel.] v. n. To rise, or spread. as a scent. v. a. To cut to pieces, mangle, destroy, break, ruin. **తెనుచు.** **తెనుచు** *తెనుచు* this sunshine is scorchingly hot. n. A cluster or ball of flowers. **తెను.** A ball to play with. **తెను.** **తెను** *chend-edu.* (తెను+అడు) v. a. To cut up into pieces. **తెను.** To destroy, slay. To play at ball (తెను అడు). **తెను** *chendata.* n. A game at ball. **తెనుగోరింపు** *chendu-gorimpudu.* n. Playing at ball. **తెనుగోరింపు** to devour or plunder. **తెనుగు** *chendumalle.* n. The marigold. **తెనుగు** *తెనుగు* **తెనుగు** *chend-edu.* v. t. To cut to pieces. **తెనుగు** or **తెనుగు** *chendu-potu.* n. A wretch.

తెను *chenta.* [Tel.] n. Nearness. **తెను.** **తెను.** adv. By, at, beside, along. **తెను.** **తెను** *తెను* they screened him from his father.

తెను *chental-asi.* [Tel.] n. The plant called కలువతెను.

తెను *chendu-danini.* [Tel.] **తెను** *తెను* n. The red lotus. **తెను.**

తెను or **తెను** *chendiramu.* [Tel.] from Skt. **తెను.** n. Vermilion. The red mark worn on the forehead. **తెను.**

తెను or **తెను** *chendurika.* [Tel.] n. Red colour. **తెను.** **తెను.**

తెను *chendu.* [Tel.] v. n. To happen, befall, to belong to, to accrue to, to devolve on. To be got, felt, experienced. **తెను.** v. a. To obtain, attain to, enjoy. **తెను.** **తెను** they enjoyed sleep. **తెను** **తెను** the terror he suffered. **తెను** they died: lit. they suffered the will of God. **తెను** **తెను** will not the sin be thine? **తెను** *chendintsu.* v. a. To cause to get, attain, obtain or enjoy. **తెను** to assign or apportion.

తెను *chendu-ganti.* [Tel.] n. A kind of leopard.

తెను *chendu-uppu.* [Tel.] **తెను** *తెను* n. Saltpetre. **తెను.** **తెను.**

తెను *chendu.* [Tel.] **తెను** *తెను* n. The red lotus. The red water lily. **తెను.** **తెను** epithet of Adonis as the friend of this flower. T. iv. 192.

తెను Same as **తెను.** (q. v.)

తెను *chempa.* [Tel.] n. The cheek. **తెను.** A side. **తెను.** **తెను** thy sin hath struck thee on the cheek. **తెను** *chempa-kalli.* n. An ornament worn by women. **తెను** *chempa-kaya.* n. A slap on the cheek, a box on the ear. **తెను.** **తెను** *chempa-gilla.* v. n. To turn aside, go out of the way. **తెను** *chempa-tala.* adv. Close by, at, near. P. iii. 170. **తెను** a cushion or pad.

తెను *chembadi-edu.* [Tel.] n. A fisherman.

తెను *chembu.* [Tel.] n. A cup, a jug, an ewer, a cruise, a goblet, a tankard. A vase or globular metal pot of a peculiar form: **తెను** **తెను** **తెను**

తెంపె ivory cups for perfumes : తెంపె
తల chemben-tala. n. A bald head. చక్కెర.

చెకా *chekada*. [Tel.] n. A bullock cart.
చక్కెర చెప్పి రెండవది.

చక్కెర, చెక్కెర or చెక్కెర *cheka-pika*. [Tel.]
n. Fierceness. See చెక్కెర. చెక్కెరకు
to trouble తొందర చెప్పి.

చెక్కునీ or చెక్కునీరాయి *cheku-muki*.
[Tel.] n. A flint. చెక్కునీరాయి *cheki-
muki-tupaki*. n. A flint gun, as distin-
guished from the common కుపాకీ or
matchlock.

చెక్క *chekka*. [Tel.] n. Wood; a bit, a piece,
a chip, a plank of wood. A bed, or division
in a field. See చెక్క. చెక్క. adj. Wooden.
Smooth. చెక్కపచ్చును smooth plaster,
(So called because polished with a piece
of wood.) చెక్క కొనుదురు or చెక్క కొనుదు
chekka-konusuduru. n. A wood louse, a tick.
చెక్క చెట్టు *chekka-chettu*. n. A kind of
tree from the wood of which a red dye is
obtained. చెక్క పేలు *chekka-pelu*. n. Cattle
lice or ticks. చెక్క రంగు *chekka-rangu*. n.
Wood colour; brown or yellowish.

చెక్కి *chekki*. [Tel.] n. The cheek.
చెక్కిము, చెక్కి.

చెక్కు *chekku*. [Tel.] v. a. To pare, to cut
into slices. To engrave. (చెక్కుమును)
చేరు. To make a pen. To set jewels.
To tuck in, put in, insert, set. To dig
slightly or scrape the surface. To cast up
the earth, as a worm does. చెక్కు తీర్చును
chekku-tiddanu. n. A mirror (అద్దము)
set in a frame (చెక్కినది) చెక్కు తీర్చు
chekku-tiddu-para. n. A sort of spade for
cutting turf. చెక్కు తీర్చు *chek-konu* v. n.
(middle voice of చెక్కు) To adjust, trim,
set right. చెక్కించు *chekkintau*. v. t. To
thrust forward the breast, as a crowing
cock does. చెక్కు n. The side, in general.
The cheek. The rind or skin of a fruit.
Half a pack; being as much as is on each
side of a bullock. చెక్కి చెక్కి చెక్కి

he was quite exhausted. చెక్కు చెక్కులు
pranks, roguery. చెక్కు చెక్కుల unharmed,
untouched, intact. అది చెక్కు చెక్కుల
చెక్కి it is in excellent order.

చెక్కిము *chekkenmu*. [Tel.] n. The marrow
in a bone. చెక్కిలొని చెక్కి.

చెక్కిర *chek-chera*. [Tel.] adv. Forthwith,
at once. చెక్కిము.

చెక్కియను *chekda-yintan*. [Tel.] v. t. To
reject, refuse, disapprove.

చెట్ట *chetta*. [Tel.] n. The hand. చెట్ట
చెట్టి or చెట్టెట్టి catching him by the
hand. BD. iv. 1165. P. i. 51. Mischief.
చెట్ట. adj. Mischief. చెట్టెట్టి
చెట్ట *chetta-pattala-pattala-kunu*. v. n. To
walk hand in hand. చెట్టెట్టి *chetta-pittu*.
v. t. To marry. Lit. take by the hand.
చెట్టెట్టె n. Marriage చెట్టె.

చెట్టు *chettu*. [Tel.] n. A tree or plant.
చెట్టుము or చెట్టుమునీ a monkey, చెట్టె.
చెట్టుము to be formed into a tree చెట్టు
చెట్టు. చెట్టువ *chellupa*. n. A wing.
చెట్టు. చెట్టుము to be turned into a pillar,
to become transfixed or stupified చెట్టుము.
చెట్టుమునీ *chettu-muni*. n. The plant
called *Nepeta Malabarica*. చెట్టుమును
Rox. i. l. Ainal. ii. 294. చెట్టుమును
chelli-uraku-pattu. n. The tree snake.
(Russell.)

చెడ్డగరము *chedayaramu*. [Tel.] adj. Shy,
cruel, as a cow, &c., not fit to go near,
dangerous, not trustworthy. Groll. rough.
చెడ్డము. n. A cruel person చెడ్డము.

చెడు *chedu*. [Tel.] v. n. To be spoiled or
damaged. To become rotten or worth-
less. To become wicked or bad. To be
dispelled, dissipated, or done away with,
as darkness. To become bad, damaged
or ruined. చెడు చెడు చెడు చెడు To change,
be altered from its original state. చెడు
రము చెడు అద్దెడు చెడు (Appa. C. ii.
31.) the letter N is dropped and the nasal

sign (sunna) is substituted." అది చెడి
it is ruined! చెడిపోయింది with dimin-
ished brilliancy. నీ సందేహము చెడదు
your doubts shall be dissipated. M. XIII.
v. 97. చెడిగొట్ట చెదా-gottu. v. t. To
ruin, spoil. చెడరాదు చెదా-n-adu. v. t.
To blame. దోషించు. To curse. To say
'Be it ruined!' To scorn. To waste,
throw away. చెడిన చెడిన. (చెడిన+అను.)
n. An unchaste woman. చెడిన, చెడు
adj. Vile, worthless. Heed, abominable.
చెడుదొడ్డు a terrible difficulty. చెడుగు
chedugu. adj. Ruined, vile, worthless.
Cruel క్రూరుడు. n. Evil, a misfortune or
calamity. చెడుగుడు. A bad woman చెప్ప
రాదు. చెడుగుడు or చెడుగొట్ట చెడు-
gadu. n. A miscreant, a wretch. క్రూరుడు.
P. i. 559. చెడ్డ చెడ్డ. (contracted from
చెడిన.) adj. Bad, spoiled, ruined, lost.
Terrible, awful, tremendous. Hard, cruel.
n. Evil. చెడు. చెడుచెడ్డలు good and bad.
చెడుచెడ్డలూడు one who has lost caste.
చెడుచెడ్డలు a pollard, a tree that has lost
its head. చెడ్డతనము చెడ్డా-tanamu. n.
Badness, wickedness, severity.

చెడ్డ చెడ్డ. [Tel.] n. Short breeches. చె-
డినదిను చుట్టరాదు.

చెడ్డు చెడ్డు. [Tel.] v. t. To strike or pat
the thighs. చెడినచెడు.

చెడుకు or చెడుకు చెడుకు. v. a. To stir up,
excite, provoke, stimulate. To challenge,
incite. To poke, shove. చెడుకురాదు
చెడుకు sit down quietly without med-
dling with any one.

చెట్ట చెట్ట. [Tel.] n. Stuff, dirt, trash,
sweepings, rubbish. చెట్ట చెడుచెడు చెట్ట-
చెడుచెడు. n. Dirt and rubbish.

చెడు or చెడుచెడు చెడు. [Tel.] n. A
termite or white ant. చెడుచెడు చెడు చెడు
or చెడుచెడు white ants have attacked
the bamboo. చెడుచెడు or చెడుచెడు a large
and destructive species of termites.

చెడుకు or చెడుకు చెడుకు. [Tel.] v. n. To
scatter; to be dispersed, dissipated, or
spent. To splash, to be disordered, dis-
hevelled. To fail or wander, as the mind
or attention. To be dazzled. చెడుచెడు.
చెడుచెడు చెడుచెడు. v. a. To dis-
perse, rout, defeat. చెడుచెడు Same as
చెడు.

చెడుచెడు చెడుచెడు. [Tel.] n. Trash.
చెడుచెడు.

చెడుచెడు చెడుచెడు. [Tel.] v. t. To touch, చెడు.
అంటు, పుట్టుచు. To caper, rush, play
pranks. A. i. 21. To oppose చెడుచెడు. n.
Opposition చెడుచెడు. Touching చెడుచెడు.
A dent or mark left by pinching the skin
with the nails చెడుచెడు.

చెడుచెడు or చెడుచెడు చెడుచెడు. [Tel.] adj. Mad.
wretched, foolish, silly, wild. చెడు. చెడు
ning చెడుచెడు. Vain, useless చెడుచెడు
Nothing చెడుచెడు.

చెడుచెడు Same as చెడు. (q. v.)

చెడుచెడు చెడుచెడు. [Tel.] adj. Rustic, as
speech చెడుచెడు. చెడుచెడు rustic
accents or dialect.

చెడుచెడు or చెడుచెడు చెడుచెడు. [Tel.] n. A
species of rice. A short coconut tree.
చెడుచెడుచెడు.

చెడుచెడు Same as చెడు. చెడుచెడుచెడు to be-
come useless చెడుచెడు.

చెడు చెడు. [Tel.] n. Grace, beauty.
అందము. Manner చెడు. Redness చెడు.
చెడుచెడు a beau or top, అందచెడు. చెడు
చెడు చెడుచెడు. v. a. To trim,
adorn, adjust. చెడుచెడు చెడుచెడు. adj.
Graceful, lovely. చెడుచెడుచెడు delicate,
charming, pretty. చెడుచెడు చెడుచెడు.
v. n. To bloom or blaze in beauty.

చెప్ప చెప్ప. [Tel. cf. Tam. చెప్ప.] n. A
shoe. చెప్పచెడు.

చెప్ప చెప్ప

429

చేయ చేయి

చెప్ప చెప్ప. [Tel.] v. a. To say, tell. To teach, to speak of. To write or compose a poem. To describe, tell of. To term, call, name, denominate. నాలో చెప్పితే be told me. చెప్పడమంటే a hearsay word, hearsay, talk, rumour. చెప్పించు cheppin-isa. v. a. To make one say or tell. నాలో పనిచెప్పించినాక I got him an employment. నాలో చదువు చెప్పించినాక I got him taught to read. చెప్పించు cheppi-ampu. v. a. n. To send word.

చెప్పరట్టాకు చెప్పి-రట్టాకు. [Tel.] n. The common asarabacca or foalfoot plant. *Asarum europaeum* (Watts).

చెమట or **చెమ్మ** chemata. [Tel.] n. Sweat, perspiration; moisture. కష్టము. నామ చెమటాన్ని ప్రతిపాదక I live by the sweat of my brow. చిరుచెమట gentle perspiration. చెమటకొర్రులు chemata-kayalu. n. Prickly heat. చెమటపాతే chemata-pata. n. A sweaty cloth. The glove worn by falconers, for the hawk to perch on. చెమటపాతే or చెమటగొట్టు chemaru-patu. n. One who perspires profusely నిర్మల చెమటలవాడు. చెమర్చు, చెమరించు, చెమ్మరించు or చెమటపాతే chemar-isa. v. n. To sweat, to perspire. చెమట chemaru n. Moisture, oozing. v. n. To sweat, to ooze.

చెమక chemika. [Tel.] n. Selvedge of cloth.

చెమడు Same as చెమడు. (q. v.)

చెమ్మ chemma. [Tel.] adj. Damp, moist. n. Damp, moisture. తడి. చెమ్మగిల్లు or చెమ్మ గిల్లు chemma-gilla. v. n. To be damp, తడిగలచు. చెమ్మగలచు - చెమ్మగిల్లు.

చెమ్మరించు chemmar-inisa. [Tel.] v. n. To sweat. To be moist. చేమరించు.

చెమ్మరించు chemmar-inisa. [Tel.] n. A prickly ed found on the sea coast. *Gymnolus catenatus*.

చేయ, చేయ or **చెయ్య చేయి**. [Tel.] n. A hand. The arm. A sleeve. An elephant's trunk. Five (in counting, as three hands, i. e., fifteen.) అచేయ్య or అచేయ్య the palm of the hand. నిడిచేయ్య or నిడిచేయ the back of the hand. ముడిచేయ్య the wrist. అచేయ్య the elbow. ముడిచేయ్య the upper arm. చేయకమా, చేయి or చేయ చేయి-damu. [Tel. from చేయ.] n. An act, action, doing. కృత్యము, చేయ. "చేయచేయదమము చేయ." M. XII. ii. 415. చేయ చేయ చేయి-జెట్టు. v. n. To adopt, protect, take by the hand. To seize or ravish a woman. To marry. To foster. చేయచేయ or చేయ చేయ చేయి-చేయి. n. Handwriting, a signature. నాచేయ 25 చేయచేయచేయ they are all hand in hand, hand and glove with each other. అ పని చేయచేయచేయచేయ the business turned out well. చేయచేయచేయ, a servant, a slave. చేయచేయ hand-work. చేయచేయ money in hand, cash. అచేయ చేయచేయ one of his creatures or hangers on. చేయచేయ sale for ready money. చేయచేయ చేయ చేయ చేయచేయ when your hand is in, when you have the opportunity. In some phrases the word may be left untranslated: as నాచేయచేయ he gave it to me; లి. to my hand చేయచేయ means a supply of rice, &c., provided for dinner at a future stage in a journey. చేయచేయ చేయ చేయచేయచేయ చేయచేయచేయచేయ he laid up something to meet contingencies. చేయచేయ అచేయ like a looking-glass in the hand of a bear. చేయచేయ id'n. pailry, incapable. In some compounds it means extra, as చేయచేయచేయ or చేయచేయచేయ a reserve, or extra ground; చేయచేయ చేయచేయ చేయచేయ do it before your hand cools. చేయచేయచేయ a small spear. చేయచేయచేయ a key. చేయచేయచేయ చేయచేయ or చేయచేయచేయ you will have to pay some money. చేయచేయచేయ చేయచేయ interfere, meddle with, to use the hand.

to take the law into one's own hands and beat. తెయ్యదిడు to abandon, desert, give over (a person). తెయ్యచూచు to feel the pulse. తెయ్యిరిగిణి cheyyi-irigina. adj. Experienced, expert, handy. తెయ్యపు or తెయ్యు cheyura. n. An act, an action.

తెర chera. [Tel.] n. A prison. కాదాగ్నహము. Imprisonment, captivity నిర్బంధము. రోడ్డు ముఠా బలాత్కారముచేత పట్టుకోబడ్డది, కయ్యది. తెరకోపు to go to jail. తెరవట్టు or తెరగోడు to take one a prisoner, to capture, to carry away by force; to ravish a woman. తెరచూరలు chera-churalu. n. Rape and robbery. తెరచూరలపట్టు chera-churalu-pattu. v. t. To ransack or overhual, to sack. తెరసాల chera-sala n. A prison house or dungeon. తెరకు or తెరకోపు to be taken prisoner, to be captured or carried away.

తెరకడు or తెరకు Same as తెరకు.

తెగడ్డము chera-addamu. [Tel.] n. The plant called *Indiophera enneaphylla*. Rox. iii. 376.

తెగు or తెగు cheryu. [Tel.] n. The hem or skirt of a garment. తండు, కొంకు. Direction తక్కు. కోకతెగునట్టికడ మాకలు money tied in the skirt. తెగునూపి menstuous. టెడ తెగు the ropes used as traces for a cart.

తెరత cheryeta. [Tel.] n. A chook. తెక్కిడి, తెచె. తెరతతము cheryeta-cheta. n. A worthless wretch. పనికిమాలినవాడు, నాశి కడు, నాశిమరణ.

తెరు cherru. [Tel.] u. A hole. A nostril. ముక్కి నెరులు the nostrils. Swa. iv. 72.

తెరలడు or తెల్లడు cheral-ada. [Tel.] v. n. To move. నెరలంకు. To spread (as smoke) నాగ్గడకు. To wallow or play in water. To msk, gambol. To play with, to sport with. క్రీడము. తెల్లలముచేయు. తెరలడు, తెరలడుము or తెల్లడుము

cheral-ajanna. n. A game, sport. ఆట. Moving about సంచరించుట, విహారము.

"నీ. మంమంతునికంటే ప్రావీణ్యములు వాఁడు" తెరలడుచేసితిని." రా. ii.

"తెరత. తలమునాని పెంటికి
రలలుములు నెరలములు,
నరిపెనీ పడివచ్చుక
రలలుములు నీలములు." రా. ii.

తెరు cheralu. [Tel.] v. a. To be eager or emulous. BD. v. 959; vii. 80.

తెర or తెరము chera. n. A kettle. (Commonly called తెరకుండు).

తెరి cheri. [Tel.] adv. Apiece, each. ఒక్కొక్కదికి. తెరసము తుప్పకొన్నార తెరి each took half.

తెరు or తెరకు cheruku. [Tel.] n. The sugar cane. ఇక్కపు. Wood కట్టలు. వంటతెరుకు kitchen fuel. తెరుకుండు a feat of skill and strength in sword play or with an axe, which consists in lopping off a stem of sugar cane at a single blow in any proposed manner. తెరుకుంట్టు or తెరుకుండు రాడు an epithet of Hanmadha, as his bow is made of sugar cane. తెరుకుపిచ్చి cheruku-pichchika. n. The yellow-throated sparrow. *Gymnorhis flavicollis*, (F. B. I.) తెరుకడము or తెరకడము cheru-kadamu. n. Jaggery, పెద్దము.

తెరుగు cherrigu. [Tel.] v. a. To winnow. తెరుగుచేసిట్లుచెప్పింది it came as though it were winnowed. ఎండచివులుతెరుగుతున్నది it rains fire.

తెరుగు or తెరకు cherutsu. [Tel.] v. a. To spoil, చెడజేయు; to hurt, to ruin, నశిచే జేయు; to ravish, debauch. తెరుపు or తెడుపు cherupu. n. Damage, harm, ruin, loss, spoiling, dissension. పది తెరుపు hindrance, prevention. చెడతెరుపు కడ

a nonsensical idle story. తలపుడల *cheru-pu-dala*. n. Injuriousness, hurtfulness. తలపు one who spoils or ruins. తలకడు.

తలకు *cherumu*. [Tel.] v. n. To rub. రుడు.

తలకు *cheru*. [Tel.] n. A tank or artificial lake. తలకడు. v. a. To insert, stick in, to cut. తక్కు. To pierce తక్కు. A. v. 162. Kanak iv. 263. n. Cutting into slices తక్కు. తలకు రీ *cheru-kaki*. n. A scorpion.

తలకల *cherla-kala*. [Tel.] n. A whip with several lashes.

తల *chelaka*. Same as తల. (q. v.)

తల *chelu*. [Tel.] n. A field, particularly when fallow తలకడలు a field's length.

తలగ్గల or తలగ్గల *chelagalla*. [Tel.] n. Gambols, capering. తలగ్గలు.

తల *chela*. [Tel.] v. n. To appear, arise, occur, befall, take place, happen, కలుగు; enjoy oneself. Resound కలుగు; break forth, be felt (as a passion,) come to light, be betrayed, to break out (as a sore). తలకలుగు a shower of flowers took place. To flourish, be strong. కలుగు. To rejoice తలకలుగు. పడకలుగు. To sound కలుగు, రుణుగు. తలగిడు *chelagidu*. v. a. (causal of తల) To betray, give forth, emit (sighs). తలగిడుతల తలగిడు తలగిడు more and more plainly were his sobs heard.

తల Same as తల.

తల or తలెతల *chelupa*. [Tel.] n. A buffalo heifer about three years old.

తల *cheluvu*. [Tel.] n. An orifice or hole; a small pit dug in the dry bed of a stream for drawing water, తల. తల తల the pit of the navel. Vijaya. iii. 13. T. ii. 111.

తల *chela-niga*. [Tel. తల+నె] v. n. To burst out, to riot, to rise as a mob, break out as thieves, to be excited, to be put on one's mettle, to be provoked; to kill. తలచెలుగు.

తల *chelmoni*. [H.] adj. Current, as coin.

తల or తల *cheli*. [Tel.] n. A girl's companion, a playfellow, a gossip, a playmate, a confidante. తల, తల తల. తల *cheli-kadu*. n. A companion, a friend. తల. తల *cheli-karamu*. n. Friendship. తల *cheli-deti*. n. A female companion, a bride-maid.

తల, తల or తల *chelike*. [Tel.] n. A fallow field. తల. తల (from తల fresh) a field lately left fallow. తల తల a field long left fallow. తల or తల తల a field's length. తలతల.

తల, తల, తల or తల *chelidi*. [Tel.] n. A scab, an ulcer, a sore, a syphilitic affection. తల. తల a spider. A. vi. 75. BD. iii. 572. Kalah. ii. 100.

తల *cheli-ni*. [Tel. తల+ని, from తల to pass or be mutual.] n. Friendship, intercourse, agreeableness, kindness. తల. తల *cheli-katta*. n. A female gossip or confidante. తల. తల *cheli-kadu*. n. An intimate, a companion. తల. తల *cheli*. n. A female friend, a female companion. తల తల.

తల *cheliyali-kattu*. [Tel. from తల to cease, తల a wave, and తల a bank] n. The sea-shore. Lit: The "bank where the wave stops."

తల Same as తల.

తల *chela*. [Tel.] n. A beautiful woman. UH. iv. 267. B. X. 22: 3. తల తల or తల *chela-nu*. n. Manner, way. తల. Beauty తల. తల in that manner, thus, so. తల *chela-nu*. n. A beautiful person. తల తల. A friend. తల. A lover. తల. A husband తల.

any school in

100

100

It is all over, it is past.

Asparagus racemosus (L.) N. The herb *Asparagus racemosus* (Hayden). *Asparagus racemosus* (L.) N. The herb *Asparagus racemosus* (Hayden). *Asparagus racemosus* (L.) N. The herb *Asparagus racemosus* (Hayden).

చెల్లెచెడు or చెల్లెచెడు chella-cheduru.
[Tel. చెల్లె + చెడు.] adj. Combined, horri-
ble, ruinous. చెల్లె చెడు. Flying on
all sides like sparks from the anvil.

chell-ānu. [Tel.] v. n. To frolic, to play pranks. చెల్ల ఆను *chell-ānu*. n. Sport, play. జెడ్డ చెల్ల-అను, జెడ్డ చెల్ల-అను it is sport to the cat but death to the rat.

32) shells. (Tel. Contrasted from 3600s,
a playmate. n. A younger sister. See
3600s.

చెల్లు. [Tel.] v. a. To pass (as time),
చెల్లు. To be spent or exhausted (as
money). **చెల్లు.** To be over, to terminate
చెల్లు. To die **చెల్లు.** To pass current
(na a story or a coin) To suffice, to be
valid. To belong to, to pertain to, to be
appropriate, suit, correspond to, **చెల్లు.**
చెల్లు. To happen, to be accomplished
చెల్లు. To be paid or discharged (with
reference to debt.) **చెల్లు** నాకు చెల్లునా
I have done with it **చెల్లు** well done!
చెల్లు or **చెల్లు** p. Valid, current, fit, proper,
applicable, efficacious. **చెల్లు** uncurrent, in-
applicable, inadmissible. **చెల్లు** **చెల్లు**
చెల్లు. n. Authority **చెల్లు** **చెల్లు**
చెల్లు. v. a. To pass (time, life, a rule,
&c.), to pay, liquidate, to fulfil. To appy
or put to a right use. **చెల్లు** **చెల్లు.** n.
Payment. **చెల్లు** **చెల్లు** to credit in
accounts or strike a balance. **చెల్లు**
a receipt for payment. **చెల్లు**
to consider a sum as paid

ತೃಪ್ತಾ, ತೃಪ್ತಯಾ or ತೃಪ್ತಯಾ *chaitanya*.
[Tel. See ತೃಪ್ತಿ.] n. A younger sister.
ತೃಪ್ತತೃಪ್ತಾ and ತೃಪ್ತತೃಪ್ತಾ denote the
elder and younger of two junior sisters.

అక్షరములు అక్షరములు. (గ. వ.)

~~Be same as Sec 10. (g. v.)~~

చెరి *cheri*. [Tal.] n. An ear. A boy. చెరి చెరి చెరి to give ear to, to hearken. చెరి చెరి గతించు వచ్చి his ears were ringing through faintness. పత్రముమీర్చి చెరి the tip or margin of a written bond. పత్రము చెరి చెరి to cancel a bond by tearing the leaf so as to disengage it from the cord on which palm leaf volumes are strung. చెరికొన or చెరిగొన the tip of the ear. చెరిటి *cheriti*. [చెరి+అతి] adj. Deaf. n. A deaf man. అపరదు. చెరి దివ్యసంకమ an unspeakable or unutterable iniquity, lit. one which makes one stop one's ears. చెరిటి మూగ *cheritimūga*. n. A deaf mute. చెవుడును మాగిన మాగులవాడు. చెరియ్యజ్ఞానము చెప్పు to reiterate a precept, as though keeping it always dwelling in the ear. *Mṛtyanjaya Vilasam ii.* 38.--40. "నిన్ను చెరియ్యజ్ఞానము లోని కాటకికమ్మగలించి జైత్రభక్తియుని కోరి యేది." *Rāghava Paṇḍarīyam. iv.* 52. *Vema iii.* 2. P. i. 533. చెరుమాకు or చెన్నాకు *cheri-maku*. n. An ear ornament కప్పు, లాక్క. చెరికట్టు *cheri-kattu*. n. The iron ring on an axle tree. చెవుడు (చెరి+అవుడు) *chevuḍu*. n. Deafness. (The inflected form is చెరి.) చెవుడువడు *chevuḍu-padu*. v. n. To become deaf. చెవునువడు to deafen. చెరులప్పి *chernilappi*. n. The black-naped Hare, *Lepus nigricollis*. (F. B. I.) కూరేలు. చెరులపోతు *chernilapōtu*. n. A huck hare కూరేలు, పెర కేసు.

ॐ चै

3 *chr.* [Tel. contracted from *chan* or *song*.] n. The hand. *song*. An elephant's trunk & *chan*. *song* to put the hand. *song* a sign made with the hand. *song*

తెలము *chētanamu*. [Skt.] n. Consciousness. తెల. An animal or living creature.

తెలములు బంతు.

తెలరాసి or **తెలరాసి** *chēla-rāsi*. [Tel.] n. A kind of potherb. *Pharacatum Mollugo diffusa*. Ainsl.

తెలకము *chēlakamu*. [Tel. తెల+కము.] n. Evil. కేడు.

తెలవులు *chē-tavulu*. [Tel.] v. n. To accrue to, లభించు To incur a loss పట్టించు.

తెలస్సు *chētassu*. [Skt.] n. Consciousness, intelligence. The mind or intellect: the understanding. తెలస్సు. **తెలస్సుడు** *chētassudu*. adj. Inclined, willing, desirous, minded. **భయతెలస్సుడు** filled with fear, alarmed. **మందతెలస్సుడు** a block-head. **కఠింతెలస్సుడు** a hard hearted man. **తెలజానము** or **తెలజానము** *chēla-jānu*. n. The mind-born, i. e., Manmadha. **తెలజానము** gladness of heart.

తెలకు *chē-laku*. [Tel. తెల+కు.] n. Daring. సాహసము.

తెలకము *chē-lakamu*. [Tel. తెల+కము.] n. Clapping the hands. **తెలకము** or **తెలకము** adj. Artificial, not natural. **తెలకము** an artificial lingam: a truncated cylinder: also called **తెలక**, in contradiction to the **చతురస్రము** or conical form.

తెల *chēti*. [Tel.] adj. Of the hand. **తెల** **సాగు** money in hand, cash in hand. **తెల** **బిడ్డ** an infant.

తెల or **తెలు** *chēti*. [Tel.] adj. Bitter. **తెలు** **కా**. **తెలక** *chēti-potla*. n. The bitter snake-gourd. **తెలక** *chēti-bira*. n. The bitter cucumber. **తెలక** *chēti-rittu*. n. A raw or bitter fruit. **తెల** or **తెలు**. n. Bitterness: gall. A wretch

తెల *chēda*. [Tel.] n. The rope fastened to a bucket for drawing water. Also, a bucket. **నీళ్లతెల**. **తెల** a bucket of water. **తెలరా** a draw well.

తెలదా *chē-dāda*. [Tel. తె-దా.] n. A garland for the hand.

తెలరాసి *chēla-rāsi*. Same as **తెలరాసి**. (q.v.)

తెలకము *chēd-arthakamu*. [Skt. తె+అర్థము] n. The subjunctive or conditional form of a verb.

తెలకము Same as **తెలకము**. (q.v.)

తెలకము *chēdramu*. [Tel.] n. Loss, waste, diminution (of gold, in making jewels.)

తెలియ *chē-tiriya*. [Tel.] n. A torch. కెరీ.

తెలు *chēlu*. [Tel.] v. a. To draw up (as a bucket) hand over hand. **తెలు**, **తెలు**. To raise (an anchor.) **తెలు** **బావి** *chēludu-bāvi*. n. A draw well, in which the bucket is raised by the hand.

తెలు *chēlu*. [Tel.] n. Bitterness. adj. Bitter.

తెలు or **తెలు** *chē-dādu*. [Tel. తెల+దా.] n. A helper. **కొడుమ**

తెలు *chēlu*. [Tel.] adj. Much, long. This is the old spelling, and the rustic pronunciation at this day, of **తెలు**, **తెలు** or **తెలు**.

తెలు *chēlu*. [Tel.] n. A sown field. **తెలు** A forest **తెలు**. **కొడుమ** a field of maize.

తెలు *chēlu*. [Tel.] n. A fish. A sort of torturing pincers to twitch the ears with. **తెలు** **కొడుమ** Pieces, the source of Isinglass. *Acipenser kuso*. (Watts).

తెలు *chē-pottu*. [Tel. తె-పొట్టు] v. a. To take by the hand. **తెలు**. To adopt, to patronise **తెలు**. To help. To marry. **తెలు**. n. Adoption **తెలు**

శేష చేపు

435

శేష చేరా

అను. Kindness అనునాదు. A place పును. చేయుటచేయు one who tries to please every body. శేషు చే-పాడు. v. n. To fall into one's hands, to be seized or caught. పట్టుబడు, పట్టు, లభించు.

శేపు *chēpu*. [Tel.] v. n. To let the milk flow, to give forth, emit (as a breast does milk). ఎవరేపు to withhold the milk, or keep it from flowing, as a cow does unless her calf is near her. "కొడు పంపిరికివారు, కొనివచ్చులచేమిడువారు." (M: I. v. 37.) at the sight of her child the milk sprang from her breast with affection. అపు పాలుపేయెను the cow withheld her milk. పేపాడు a plant the leaves of which are given to cows to make them give milk freely. శేపు or శేపుడు n. A gush or spurt, as of milk శేపులు.

శేపాడి *chē-bāḍi*. [Tel. శే=పేయ.] n. A small adze. పాడి పాడి.

శేపియ్యము *chē-biyyamu*. [Tel. శే=పేయ.] n. Rice that is cleaned by the hand.

శేపిక *chē-bika*. [Tel. శే=పేయ.] n. The small herb called *Justicia ligulata*. Rox. i. 126.

శేపి *chē-bōi*. [Tel. శే=పేయ.] n. A penniless man. నిర్లభుడు.

శేష *chēśa*. [Tel.] n. Bur-grass. పువ్వులవలె trees and so forth. A plant, the *Arum esculentum* అనునది. Heyne. Rox. iii. 495. A. ii. 62. శేషగడ్డ *chēśa-gaḍḍa*. n. The root termed *Caladium esculentum*. Heyne. శేషము its stock or stump. శేషపురావేళము *chēśa-pū-rāvaṇa-mala*. n. plu. A peculiar sort of paddy.

శేషు *chē-mani*. [Tel. from శేయ+మం.] n. The *Chrysanthemum*, *Indiennu* and *Coronarium*. (Watte). A sort of Chamomile. Ainslie. i. 67 Rox. iii. 436. నీరుచేమి అట్లు. The common or true Chamomile, *Anthemis nobilis*. (Watte).

శేషులెరు *chēśula-erū*. [Tel.] n. A parti-colored cow. చిత్రవర్ణములు అపు.

శేషి *chēśiri*. [Tel.] n. Sour butter milk which is kept to curdle milk with.

శేషాము or శేషాము *chē-mōḍu*. [Tel. శే=పేయ.] v. n. To salute. శ్రీశ్రీ శ్రీశ్రీ. శేషాము a salutation.

శేషుల *chē-yalati*. [Tel.] n. Nearness. సమీపము. adj. Near.

శేష See under శేయ.

శేయ *chēya*. [Tel.] v. a. To do, make, perform. శాస్త్రశేయ or శాస్త్రశ్రేయ to pain. శాస్త్రశేయ to cook. అశేయశేయ to quarrel. శ్రేయశేయ to imprison. శ్రేయశేయ to put in one's charge. శ్రేయశేయ to trade. శ్రేయశేయ to take shelter, use as a haven. శేయశేయ to settle the price. అశ్రేయశేయ to contract a debt. శ్రేయశేయ శేయ looking upon me as a mere woman. శేయ శ్రేయశేయ the infant looks a month old already. శ్రేయ శ్రేయ శ్రేయశేయ is the child picking up flesh? శ్రేయ to misappropriate, to settle, to kill. శ్రేయ శ్రేయశ్రేయ he procured a palanquin. శ్రేయశ్రేయశ్రేయ a wedded wife. శ్రేయశ్రేయశ్రేయ he closed his fist and hand them. అశ్రేయశ్రేయ to take refuge. శ్రేయశ్రేయశ్రేయ శ్రేయశ్రేయ. (M: XIII. ii. 375) he told it as a secret. శేయ v. n. To do, act, behave. To be worth. అని శ్రేయశ్రేయశ్రేయ it will be worth ten groats. శ్రేయ శ్రేయశ్రేయ he caught gold. శేయ *chēyi*. [lit: 'that which does or works.' n. The hand. శ్రేయ or శేయ. A ray శ్రేయ. A trunk శ్రేయ. A wing. శ్రేయ. Two cubit's length శ్రేయశ్రేయశ్రేయ. A hold or grasp శ్రేయ. శ్రేయశ్రేయ *chēyintsu*. v. a. To cause to do or make. To get done.

శేర *chēru*. [Tel.] n. The hollow of the hand. శేరము *chēr-adv*. [Tel.] n. A hand-ful. A proverb says శ్రేయశ్రేయశ్రేయ శ్రేయశ్రేయ a dead man's eyes are a hand's breadth, i. e., very fine!

చేరి *chērika*. [Tel. from చేరి.] v. n. Joining. క-రి. Nearness. సరియ. Arrival, entrance, union, approach, familiarity, application. చేరము, చాచినచేర్ చేరియము.

చేరు or **చారు** *chēru*. [Tel.] n. The native soup usually termed mulagaṇṇy, or pepper water.

చేరు *chēru*. [Tel.] v. n. To arrive, reach the destination, come to hand. To be close or in contact. To lean చేరు. To draw near or approach చేరించు. To be connected with, united to. To be added, joined, included. To belong, appertain. To be assembled or collected. చాచి ఈ చేరు చేరు that item does not belong to this account. ఇది ఆ చేరుచేరు చేరు this does not fall under that rule. చాచి చేరుచేరు have you shut the door? చాచిచేరు (BD. v. 234.) setting the door ajar. చాచిచేరు చేరుచేరు calling him near or close. చేరుచేరు to bring close (as a boat & ship) n. A string, a cord, a string of pearls or flowers. చేరు, చేరు, చేరు. A row or a string of spawm in fish. చేరుచేరు the cord on which a net hangs. చేరుచేరు the milk glands. చేరుచేరు చేరులు necklaces of Kuruvinda seeds. చేరుచేరు gold chains. **చేరు** or **చేరు** *chēruṣu*. v. t. To put together, to join, unite, mix, combine, include. add. చేరుచేరు. To assemble, accumulate. To admit, as a member, to introduce. చేరుచేరు to embrace. **చేరు** *chēru-kouu*. v. a. To touch, to lean upon, to join. చేరుచేరు చేరు చేరు be joined the enemy. **చేరుగద** *chēru-gada*. n. Nearness చేరుచేరు. A refuge, చేరు, చేరు. adj. Near చేరుచేరు. **చేరుగండి** *chēru-gondi*. adj. Stray, strayed. Mischievous. చేరుచేరు చేరుగండి చేరు a stray cow; a wife who has been irregularly married. **చేరుగడ్డి** or **చేరుగడ్డి** *chēru-gaḍḍi*. n. A jewel worn on the forehead. చేరుగడ్డి, చేరు

చేరు *chēru*. adj. Accidental, what comes by chance, not expected. చేరుచేరు stray cattle. చేరు చేరు rice that is roughly pounded or bruised. **చేరు**, **చేరు** or **చేరు** *chēru*. n. Nearness, closeness, connection. చేరు చేరు an abutment. **చేరుచేరు** *chēru-chēru*. n. Arrival. **చేరు** or **చేరు** *chēru*. n. Nearness, neighbour-hood; చేరుచేరు. An assemblage, చేరుచేరు. An army, host. చేరు, adj. Near. చేరుచేరు. **చేరు** *chēru-kadā*. n. The leader of an assembly, a chairman, చేరు చేరుచేరు చేరు. A commander of an army చేరు చేరు. A watchman చేరుచేరు. చేరుచేరు, చేరుచేరు, చేరు చేరు or చేరు చేరు *chēru-kola*. n. A whip. చేరు, చేరు. చేరుచేరు *chēru-bendu*. n. A strap of leather to beat with చేరు చేరు చేరు.

చేరు *chēru*. [Tel.] n. A kind of sea fish.

చేరు or **చేరు** *chēru*. [Skt.] n. A covering, a garment, clothing. చేరు. చేరు చేరు the lips; as being a covering to the teeth. adj. Low, base. చేరుచేరు. **చేరుచేరు** *chēru-chēru*. The skirt.

చేరు *chēru*. [Tel.] n. Strength; the heart of a tree, the core, చేరు. Courage చేరుచేరు. చేరుచేరుచేరు pillars of solid coral. **చేరుచేరు** or **చేరుచేరు** *chēru-chēru*. n. The timber called Redwood, or Amur timber. *Ampora Rohituka*. (Watts). చేరు చేరు.

చేరు *chēru*. [Tel. చేరు+చేరు] n. Lightness of hand, swiftness. చేరుచేరు. A. i. 71.

చేరు *chēru*. [Tel. చేరు+చేరు] adj. Easy, controllable. చేరుచేరు.

చేరు *chēru*. [Tel. చేరు+చేరు] adj. Near, close. చేరుచేరు. చేరుచేరు a neighbouring place. HD. i. 14: a stone's throw off.

చా చోరా

487

చ్యవ చ్యు

చాచీరకు *chā-chī-kaḥ*. [Tel. *చా-చీ-రా.*]

n. A sharper, a light fingered or expert fellow; a thief. *చాచీరకులూరిత, కొం.*

చేద్య *chē-viṣṭa*. [Tel. *చే-చెంగ.*] v. n.

To salute. *చెదమచ్చు. చేద్య చి-విప్ప.*
n. Salutation. *చెదమ.*

చేరెను *chē-reṇu*. [Tel. *చే-చెంగ.*] n. A torch. *చిరి.*

చేరాలు *chē-raḥa*. [Tel. *చే-చెంగ.*] n. Hand-writing, a signature. *సంతమ.*

చేట్ట *chēṭṭa*. [Skt. from Tel.] n. An act, deed or gesture; conduct, manners. *చేట్ట, చి. లెట్టెల చిట్టెల చిట్టెల చిట్టెల.*
చేట్టెల to play pranks చేట్టెల.

చేరి *chēri*. [Tel.] n. An affix: By, through, because of, by reason of. *చే. అయి చెరుచేరి* by coming. *చేరుచేరి చే. Rwa. v. 3.*

చేరిత *chē-ṣita*. [Tel. *చేరు+తే.*] n. Handiwork *చేరిత.* adv. From hand to hand *చేరితేరితేరిత.* Then and there *చేరితే.*

చై chai

చైత్యము *chaitanyamu*. [Skt. from *చేతము.*] n. Consciousness. *చేత. చైత్యము. Locomotion, ability to move.*

చైత్యము *chaitanyamu*. [Skt.] n. A temple. *చై. A Buddhist temple చైత్యము.*
A place of sacrifice *చైత్యము.* A tree in a garden where people meet. *చైత్యము.*

చైత్రము *chaitramu*. [Skt.] n. The name of the first month in the Telugu year, answering to April-May. *చైత్రరథము chaitra-ratham.* n. The garden of Kubera *చైత్రరథము.* *చైత్రసాగరము* or *చైత్రసాగరము* *chaitra-sagaru.* n. Manmatha the god of love, as delighting in the month of *చైత్రము.*

చో chō

చోదితము *choditam*. [Skt.] adj. Sent, directed, commanded. *చోదితము* declared in the Vedas. *చోదితము choditadu.* n. One who is sent, directed, told, or commanded.

చోద్యము *chōdyamu*. [Skt.] n. Wonder, marvel, singularity, peculiarity. *చోద్యము.* *చోద్యము* being amazed. adj. Wonderful, singular, rare, refined.

చోరుడు *chōrudu*. [Skt.] n. A thief. *చోరు.* *చోరు* *chōru.* n. Theft. *చోరు* a spy (Ving.) *చోరుభర్తా chōra-bharta.* n. A paramour, a lover by stealth.

చోలము or చోలి *chōlanu*. [Skt.] n. A woman's jacket or bodice. *చోలి.*

చోలదేవుడు or చోలదేవుడు *chōla-dēvanu*. [Skt.] n. The Chola country. The ancient name for the country around Conjiveram.

చోల్యము *chōlyamu*. [Skt.] adj. That which may be sucked, as sauce. *చోల్యము.*

చౌ chāu

చౌర్యము *chauryam*. [Skt. from *చోరు.*] n. Theft, robbery.

చౌలము *chaulamu*. [Skt.] n. The ceremony of tonsure, shaving off the hair of a child, three years old, with the exception of one lock, left on the crown of the head. *చౌలము* *chaulamu* *chaulamu.*

చ్యు chyū

చ్యుతము *chyutam*. [Skt.] adj. Dropped down. *చ్యుతి chyuti.* n. Drugging *చ్యుతి.* Letting go *చ్యుతి.* Destruction *చ్యుతి.*

తేల tsalka

తేల tsalka. [Tel.] n. The armpit. బాహు మాలము, కడుము. The gill of a fish. చంక కాళ్ళ crutches. **తేలకాళి** tsalka-tali. n. A bundle or load hanging down under the armpit. తేలకు తగిలించుకొను చూట.

తేగు tsangu. [Tel.] n. Agility. తేగునాటి Lightly, with agility. **తేంగడించు** tsangadinsu, v. n. To move. చలించు.

తేటి See చిమ్మ. **తేటిపిల్ల** tsanpi-pilla. [Tel.] n. A suckling, a child at the breast.

తేడి tsadi. [from Skt. తడి.] n. A name of Pārvati పార్వతి. A stubborn man మాడ్చుటవలనవాడు. A cruel man ప్రాగుడు. **తేడితనము** tsadi-tanamu. n. Stubbornness, obstinacy. **తేడిపాము** tsadi-pitu. n. A wretch, an obstinate man. HD. ii. 1498.

తేద్ర tsandra [Tel.] n. An acacia tree ఖరీదము. చిరతేద్ర or నల్లతేద్ర The Catechu guin tree. *Acacia catechu*. అనతేద్ర *Acacia ferruginea*. తెల్లతేద్ర *Acacia sumu*. నల్లతేద్ర *Acacia sundra*. (Watts.)

తేలమాము tsala-mama. [Tel.] n. The moon. The yolk of an egg పావ. తేలమామునక్కిళ్లు or తేలమాములకలు kissing or smacking the lips as a sign of being stricken with love. అధరావృతము. కరం. v. **తేలమాముపక్కి** tsalamama-pakke. n. A kind of fish: a sprat. **తేలమాముపువ్వు** tsalamama-puvvu. n. A lady bird: ఇంద్రకోపము, ఆద్రపురుగు.

తేలము tsalamu. [Tel.] n. Manner, way; state, form, విధము.

తేలా tsala. [H.] n. A money subscription. తేలాదారుడు a subscriber. **తేలావేయ** tsala-eyu. v. a. To subscribe, contribute.

తేలు or **తేలురుడు** tsalu. [Tel.] n. The moon చంద్రుడు. తేలురు moonlight వెల్లువ.

తేలురా tsaluka. [H.] n. A box or trunk. A drawer.

తేలుగు tsalugu. [Tel.] n. A kind of tree.

తేలురము or **తేల్రము** tsaluruamu. [Tel.] n. Red lead, సింహచము, కుంకుమము. **తేల్ర** రాపి or **తేలుర రాపి** tsalura-rapi. n. Rose colour: pink. **తేలుర రాపి కుంభ** a scarlet cloth. A. v. 95.

తేలురా tsalura. [Tel. రా-రాము.] n. The moonstone చంద్రరాంబము.

తేలురుడు Same as చంద్రుడు. q. v.

తేలువ or **చండువా** tsalura. [Tel.] n. A canopy. T. iii. 133; ముంజుల్లు.

తేలువాయి tsalu-rayi. [Tel.] n. The fish termed the black Pomfret. *Stromateus*. Russell (No. XLIII.) A species of turbot. తెలువాయి.

తేలుబిల్లింద tsaluballinda. [Tel.] n. (K) A wretch, a villain. Chenna v. 33.

తేల్రపాచ tsalura-poda. [Tel.] n. The elephant creeper, *Argyreia speciosa*. (Watts.)

తేపు tsapu. [Tel. casual of చిచ్చు.] v. n. To kill. చంపుకుట్టు a place of execution. వధస్థానము. **తేపించు** tsapinsu. v. a. To cause to kill.

తేక or **తేకక** tsaka-tsaka. [Tel. Anuk.] adv. Brilliantly. Fast.

తేక్క or **తేక్క** tsakka. [Tel.] adj. and adv. Beautiful మందము. Right, straight, correct, due, proper. తేక్కరాముడు he departed straightway, he went away. తేక్కచేయు to repair, amend, set right, settle, సరిచేయు. To finish ముగించు. తేక్కచెల్లు to set right; to perform, finish: to destroy నాశముచేయు; to kill. తేక్కచడు to become right. సరిచడు.

తెక్క *tekku*. [Tel.] n. A place, direction, *తెక్క*: neighbourhood; business *తెక్క*. Fitness, suitability. *తెక్క* ను, *తెక్క* ను. *తెక్క* ను to settle a matter *తెక్క* ను. *తెక్క* ను to him, *తెక్క* ను.

తెక్కడ or **తెక్కడ** *tekkad*. [Tel.] v. a. To quell *తెక్కడ*, to out-rival: to cut to pieces *తెక్కడ*. To kill *తెక్కడ*.

తెక్క or **తెక్క** *tekku*. [Tel.] n. Prettiness, beauty. adv. Prettily, properly. *తెక్క* *tekkuni* adj. Pretty, nice, fit, right, correct, proper. Straight, not crooked. *తెక్క* *tekkuni* good sense. *తెక్క* a pretty woman. *తెక్క* sound sleep. *తెక్క* a nice smell. *తెక్క* my sweet lord. *తెక్క* *tekkunayya*. n. A name of the god of love. *తెక్క*.

తెక్క *tekkadu*. [Tel. *తెక్క*+*అడు*] v. a. To finish, end, kill.

తెక్క or **తెక్క** *tekku*. [Tel.] n. A side, *తెక్క*. A part, place *తెక్క*. *తెక్క* there, to that place: so, thus, that way. *తెక్క* where. *తెక్క* the loins. *తెక్క* every limb or part. *తెక్క*, *తెక్క* near, close by.

తెక్క *tekkilamu*. [Tel.] n. Discrit made of twisted rings of paste without sugar.

తెక్క *tekkili*. [Tel.] n. The scorpion. *తెక్క*. *తెక్క* or *తెక్క* *tekkili-ginta*. n. Tickling. *తెక్క* *tekkili-ginta-peppu*. v. a. To tickle.

తెక్క *tekku*. [Tel.] n. The frame or bottom of a palankeen or litter. *తెక్క*.

తెక్క *tekku-pan*. [Tel.] n. Refined sugar.

తెక్క *tekku*. [Tel.] n. Mince meat. *తెక్క*. *తెక్క*. Destruction. adv. *తెక్క*. *తెక్క* he chopped them up; he destroyed them. M. iv. 189. L. XVI. 223. *తెక్క* *tekku*. n. Six as dice, *తెక్క* *tekku-pagada*. n. Seven, in games. *తెక్క* *tekku-chaya*. v. a. To chop, shiver, smash, *తెక్క*.

తెక్క *tekkers*. [Tel.] n. Sugar. *తెక్క*. *తెక్క* *tekku-a-lindi*. n. A parrot *తెక్క*. *తెక్క* a kind of sweet cake *తెక్క*. *తెక్క* he who carries the sweet bow, i. e., Manmatha the god of love. *తెక్క*.

తెక్క *tekk-bolupu*. [Tel.] v. a. To set straight. *తెక్క*. BD. iii. 385. iv. 1773.

తెక్క Same as *తెక్క*.

తెక్క *tekku-kamuv*. [Tel. *తెక్క*+*కమ*] n. Square, *తెక్క*.

తెచ్చ *teccu*. [Tel.] v. n. To die: to expire. *తెచ్చ* a deadly word, a curse. *తెచ్చ* solid earth: mere earth: loose dry earth. *తెచ్చ* he died a horrid death. *తెచ్చ* a bad debt. *తెచ్చ* mustard that has lost its sharpness. *తెచ్చ* he has had a narrow escape. *తెచ్చ* *teccu-vayuru*. n. Paralysis, cramp. *తెచ్చ* his legs have become paralysed.

తెచ్చ *teccu-candlu*. [Tel.] n. A particular tribe of scavengers.

తెచ్చ or **తెచ్చ** *teccu*. [Tel.] adv. Suddenly. *తెచ్చ*.

తెచ్చ *teccu-podu*. [Tel.] v. a. To become blunt. *తెచ్చ*.

తెచ్చ *teccu*. [Tel.] n. The outside of the thigh. *తెచ్చ* A jack a

cont. చొక్కయ. A small snail. చొక్కయ
పాక్షికముచేసిన చొక్కయ. A conching shell.

తేజ్రత - or - **తేజ్రత** [sattana. [Tel.] adv.
Hastily, quickly. టెంక. BD. iv. 338.

తేజ్రము [sattamu. [Tel.] n. A frame. A
plan, a system, a rule, a regulation, an
ordinance, a statute, a law. A cage. A
gang or set. A pedestal, a stand.
తులనచక్రము the gland or bag of musk
found in the civet cat. See Suva. i. 186. 7.
"తులనచక్రముచేసెట్లు" they tortured this
meaning out of his letter. అట్లుమీరే it
happened just in that manner, such was
the case

తేజ్రుచేరు [sattalu-chiru. [Tel.] v. t. To
kill. చంపు. తేజ్రుచేరు to destroy చాళము
చేయు.

తేజ్రు [satti. [Tel.] n. A shallow earthen
dish.

తేజ్రు [sattu. [Tel.] n. A rock. రాలు. తేజ్రు
ముట్ట hard soil. తేజ్రుముట్ట, తేజ్రుచక్రము
a well abandoned because found to be
over an impenetrable rock. తేజ్రురాయి or
తేజ్రురాయి the living rock. తేజ్రురాము.
(HK. iv. 864.) a wretch, a villain. A dis-
ciple కష్టము. తేజ్రుతత్వము [sattu-tanamu.
n. Inexorability, cruelty: a stony or
rocky stubbornness.

తేజ్రువ [sattupa. [Tel.] n. A wing. చక్క.
Swa. iv. 30.

తేజ్రువము [sattupamu. [Tel.] n. A spoon,
a ladle. గంట, తేజ్రు.

తేజ్రుము [sattramu. [Tel.] n. A frame (cor-
ruption of తేజ్రము.)

తేజ్రురాయి or **తేజ్రురాయి** See under తేజ్రు.

తేలిలు, తేలిలుము or **తేలిలు** [satikilu.
[Tel.] v. n. To sink or fall down, from
fatigue or weakness, to succumb, yield,
give way. To sit flat on the ground, not
on the folded legs. తీరణతేలిలు.

తేలర [saders. [Tel.] n. A small vat to sit
on. తేలరచే తేలరము.

తేలరంగము [saderangamu. [Skt.] n.
Churn.

తేలరము [sadaramu. [Skt.] adj. Square,
level, even. n. A square. తేలరములు
[sadaramulu. n. The beams of the roof,
resting on short upright ones.

తేలరము [sadaramu. [Tel.] n. An army.
సైన్యము.

తేలు [sada. [Tel.] n. The sky. ఆకాశము.
తేలుకాపు [sadalukapu. n. A god, a
heavenly being. తేలుకామణిము [sadalukam-
anikumu. n. The jewel of the sky, i. e.,
the sun. తేలుతేలు [sada-telu. n. The
heavenly stream, i. e., Ganges. తేలు
కోక. Swa. iii. 143.

తేలిలుము or **తేలిలు** Same as తేలు.

తేలియ [sadiyu. [Tel.] v. n. To be crushed.
నొంకు. To burst, to be broken తేలియకు.
to shrink back నొంకుకు, నొంకు. తేలియ
[sadiya. n. Crushing. నొంకుకు.

తేలుకము [sadukamu. [Tel.] n. A way
where four roads meet. చాలుకము
తేలుకము. తేలుకు [saduku. n. Mud, mire.
మడక, చంకము.

తేలుకు [sadu. [Tel.] n. Evenness, level-
ness సమము. Level ground సమప్రదేశము.
adj. Even, level సమము. చేరుకేరేలు
to level.

తేలుపు [sadupu. [Tel.] v. a. To break to
pieces. To make even with the ground.
To level or destroy చేరుకేరేలు, చంపు.

తేలుము [sadamu. [Tel.] v. To strike with
the fist. నొంకు.

తేలుర or **తేలురాయి** [sadura. [from Skt.
తేలుర.] n. A clever woman. తేలురతలకట్ట.
HD. ii. 183. తేలురుడు [sadrudu. n. A
clever man నిర్వాహకుడు.

తేలురు [sadura. [Tel.] n. An assembly.
The court of a prince సభ. A dance తేలు
కట్ట. Skill తేలు. A joke, jest. చేరురులు,

jests, riddles. చతుర్థ్యలు. "తేనుచులు"

* (R. iv. 167.) మంచితేనుచులు. శ్లో. 48.

తేనుచులు or తేనురచులు *tanuru-cheyu*. v. n. To hold court. To joke, gibe. పోహనుచులు.

తేను *tanu*. [Tel.] v. a. To read, to study. తేను n. Learning. తేనులు studies. తేనులూడి a school. తేనులూడు a schoolmaster. తేనుకొను *tanuvakonu*. v. n. To learn. తేనుకొను. తేను తేను *tanuvu-cheyu*. v. To teach. తేను తేనులూడు *tanuvula-pulugu*. n. The educated bird, i. e., a parrot, Bhasc. § 70. తేనులూడు the god of learning బ్రహ్మ. చదువరి *chaduv-ari*. n. One who reads, one who can read. A student, a learned man. తేనించు *tanu-chinu*. v. a. To make one read; to get some one to read. ఆ బాలుని తేనించుకొంటిని I got the letter read to me. To get proclaimed what one presents to a bride or bridegroom on the occasion of their marriage. తేనించులు *tanu-chinulu*. n. Homage or adoration accompanied with a certain recited formula.

తేనీ *tanee*. [Tel. Contraction from తేని] n. Cold rice.

తేనీ Same as తేను. (q. v.) తేనీ *tanee*. [Tel.] n. A pet, a favorite. చవుకలూడు. Sumati. § 54. చవుకలూడు a favorite woman చవుకలూడు.

తేను Same as తేను. తేనుగన and తేనుకట్ట. See under తేను.

తేను *tanu*. [Tel.] v. n. To go, depart, పోవు, to pass కడకు. To be deserving, to be proper, right, fit. చెల్లు, తగు. చూడ చదు it is not fit to be seen. v. a. To get, to have పొందు. చచ్చుచున్నట్లు. (BD. i. 869.) as far as he went. చూడే is it right?

"ఈ బాలుని బ్రహ్మం దీక్షిత

మనోహర యిట్లు పంక వసుదాయ వ్రతులై

వివరము గదతేను విత్తుల

మనో. కామిన మది విచారము మనో."

Manu. ii. 56.

తేను *tanu*. [Tel.] v. n. To die. తేను తేను *tanu-dantu*. v. n. To go, proceed. పోవు. To come వచ్చు. తేనుతేను *tanu-danu*. v. n. To proceed, to go or come.

తేను *tanu*. [Tel.] n. A body of travellers, a caravan. దొంగ

తేనుకొను Same as చవుకొను. (q. v.)

తేనుకొను or తేనుకొలు *tanu-kanu* [Tel.] n. Human milk. చవుకొలు the seeds of *Cassia Absus* (Watte).

తేనుమర *tanu-mara*. [Tel. మర=మర.] n. The black circle round the breast A. vi. 25. 104. M. vii. iv. 105. తేనుమర or తేనుమర *tanu-mara*. n. The nipple. తేను మార *tanu-mara*. n. The side of the breast.

తేను or తేను *tanu*. [Tel.] n. Familiarity, acquaintances. మిత్ర, Affection ప్రేమ. Desire కోరిక. Privilege హక్కు. Authority అధికారము. చవుకొను a friend or acquaintance. చవుకొను to frequent, or resort to.

తేను, తేను The breasts (as a pair), తేను. T. ii. 84.

తేను *tanu*. [Tel. తేను.] n. Cold water. తేను.

తేను *tanu*. [Tel.] n. The breast of a woman or man. The tubers of a palm-tree or of a mangrove tree. మనో తేను, తేనుతేను. తేనుతేను an infant at the breast. తేనుతేను the teat-like appendages at the neck of the Indian goat. చవుకొను ఎదుకలు ఏనుట్లు తేనుతేను he is a keen investigator. చవుకొను or తేనుతేను human milk. తేనుగన, తేనుగన, తేనుగన, తేనుకొను or తేనుకొలు *tanu-kanu*. n. The two breasts. తేనులు. తేనుకట్ట,

తేజ tsapa

442

తేర tsara

తన్నట్టు or తన్నగన్న (sann-kattu. n. A bodice. తన.

తేజతేజ (tsapa-tsapa. [Tel. snuk.] adv. Pleasantly, sweetly. Poorly, weakly.

తేజరాలు (tsapa-ralu. [Tel.] n. Small beams across the corners of a roof.

తేజ్జా (tsapa. [Tel.] n. Pavement, flooring.

తేప్ప (tsappa. [Tel.] n. A wedge, a spar of wood placed for the wheels of a car to pass over in a sandy road. Also, a seal. ముద్ర.

తేప్ప or తేప్పని (tsappa. [Tel.] adj. Vapid, tasteless, insipid. రసహీనము. తేప్పనిభూమి barren land. చప్పనినీళ్లు insipid water. తేప్పనిష్ట inactive, passive, spiritless. తేప్పనిచక్కము a plain diet. ఆ యుద్ధము తేప్పిక్కోరినది the battle is entirely calmed down. తేప్పగా (tsappa-ga. adv. Insipidly. చప్పగానుండే tasteless, unattractive. తేప్ప శార (tsappa-sara. n. A kind of fish *Zygana blochii* (F. B. I.) తేప్పవనము or తేప్పన (tsappa-danamu. n. Insipidity. తేప్పిడి (tsappidi. adj. Flat, not projecting: insipid: void of any taste. తేప్పిడిముక్కు a flat pug nose. తేప్పిడి పిరుదులచిన్నది a thin-flanked girl.

తేప్పట (tsappata [Tel.] n. A slap or clap. చరచు. A fruit, &c., pressed flat as a fig. చప్పటొను or చప్పటలను (A. v. 21.) to become lean. చప్పట్లు, తేప్పట్లు (tsappattu. n. pl. The clapping of the hands. Derision. తేప్పట్టుకొట్టు or తేప్పట్టు చరచు to clap the hands. తేప్పటించు (tsappatintan. v. n. To slap, చరచు. To obuckle or cluck to a horse or ox to urge it on.

తేప్పరము or తేప్పరము (tsapparamu. [Tel.] n. A frame. తేప్పము. A canopy, a thatched roof, a shed, a covered seat in which a god is carried about: the tilt of a cot, canopy of a bed, the roof of a bower. పందిరి, గుడారము. చాచుచప్పరము

a trellice of vines. చాచుచప్పరమునందు a bed of state. (T. iii. 131.) i. e., a bed, with tester and pillars.

తేప్పరించు or తేప్పరించు (tsapparinu. [Tel.] v. t. To smack, to suck with a noise. నాలికొట్టించి దురిచారు

తేప్పరిపురుగు (tsappari-purugu. [Tel.] n. The cochineal insect, *coccus cacti*.

తేప్పలు or తేప్పలు (tsappalu. [Tel.] n. Wedges or blocks placed to turn the course of a cart, &c.

తేప్పి Same as తేప్పిడి. See under తేప్ప.

తేప్పడు or తేప్పడి (tsappudu. [Tel.] n. Noise, sound. తేప్పడించు to make noise.

తేప్పన (tsappuna. [Tel.] adv. Quickly; entirely.

తేబుకు (tsabuku. [Tel.] n. A whip. తేబుకుట్టు a casuarina tree, or the 'Beetwood' of Australia. *Casuarina equisetifolia*. (Watts.) తేబుకుచేయు to whip.

తేమరు or తేమరు (tsamaru. [Tel.] v. n. To give a slap with the palm of the hand. అరచేకొట్టు. To slap. చంపు. v. a. To rub. చారు. తేమరుట్టులు తేమరుకొని rubbing, or in collision with both banks. n. Grease Clarified butter; any oily fluid or greasy liquid. పైపుచురు milk punche. చమురునోగు (G. i. 102.) a fat beast.

తేమ్మరాయ (tsamma-kaya. [Tel.] n. The sword bean, or, a Patagonian bean, *Canavalia ensiformis* (Watts.)

తేమ్మగా (tsamma-ga. [Tel.] adv. Pleasantly. తేమ్మదము n. Happiness.

తేయ్యన (tsayya-na. [Tel.] adv. Quickly, speedily, anon, at once, soon.

తేరతేర (tsara-tsara. [Tel.] adv. Quickly.

తేరచు or తేరచు (tsara/nu. [Tel.] v. a. To slap, to clap, to applaud. అరచేకొట్టు. To beat కొట్టు. మల్లతేరచు to clap the shoulders with the hands in defiance, as boxers do. తేప్పట్లు చేరచు,

తేరి tsari

443

తేలి tsali

(A. iv. 34.) to clap the hands in derision. Parij. ii. 44. తేరిపు tsaripu. n. The act of giving a slap, or clapping. అప్పాసును. A cover అచ్చాదనము.

తేరి or తేరియ tsari. [Tel.] n. A hollow or gorge under a mountain. A precipice. తోయ, తప్పకనితలపుదు. Starch, gruel used as paste. తేరిపూయ to paste or starch. Some kinds of rice are called మురితేరియ, కన్నా పురు, దీపపురు, &c. H. iv. 156. తేరుండ a pot of paste used by a weaver. పాతెనానికొడకుండ.

తేరుగుదు or సరవడి tsaragudu. [Tel.] n. A hurdle on which a heap is placed to be drawn by bullocks.

తేరుదు Same as తేరు.

తేరుము tsarumu. [Tel.] v. t. To apply as wax or ointment. To smear, daub. రాక్ష.

తేరన or తేరన (tsara-na. [Tel. anuk.] adv. Rushingly, rapidly, quickly.

తేలము tsalamu. [Tel.] n. Spitefulness, malice, ill-will. మాన్యత్వము. Insolence, obstinacy. Rudeness, fury, కోపము, పాటుము, బాడి. తేలముపొడియ, తేలముకొను, తేలప్పు or తేలపాడుచు to entertain spite. ఇది తేలపాడుట (a proverb) did you do this with an object or through mere spite? తేలకారము same as తేలము. తేలపాడి, తేలకారి or తేలమర్తి tsalapadi. n. A spiteful or illtempered man. మాన్యత్వ బండు. తేల పాడిరనము tsalapaditananu. n. Spite, grudge, crossness. తేలపొరు tsala-piru. (వలము+పొరు.) v. u. To wreak a grudge, to fight inveterately తేలముపట్టి పోరాడు.

తేలవాడి tsala-radi. [Tel.] n. A messenger; who carries the news of a death. A bearer, or javelin bearer who attends the Peddu Setti or headman of a community, a man who summons the elders of a community to a council.

తేరి tsali. [Tel.] n. Cold, coolness, a chill. తేరిము, తేరిపాపు. తేరిబ్రహ్మము cold and fever, i. e., ague. నాకు తేరిపట్టింది I felt cold. తేరి adj. Cold, cool. తేరికాడు cold food, breakfast. తేరియము క camphor. Vase. ii. 36. తేరిగరపు tsali-garupu. n. A soil composed of marl or sand covering black earth. మొద ఇనుకొరకాచిపాడు తేరి. తేరికొండ tsali-konda. n. The Himalaya mountains. తేరికిము tsali-chimu. n. A black ant. తేరికి, తేరికి or తేరి tsalidi. n. Breakfast. Lit: cold food left over from supper. తేరివంటి tsali-punditi. n. A place where passers-by are supplied with water to drink. తేరివండ్లు tsali-pundlu. n. The teeth being set on edge. (A. iv. 151. on which the note says "తప్పున పులుడు తిన్నచున్న కిక్కుక పాద్యకొటివండ్లు.") తేరిపది a cooling operation, సైక్యోపచారిము, తేరిబండి tsali-bindu. n. The name of a certain plant. తేరిమల tsali-mala. n. The hill of snow, i. e., హిమవలము. తేరిమిడి tsalimidi. n. A mixture of rice flour and sugar తేలిము కలిపిన బండి. తేరిమిరి or తేరి tsali-miri. n. Coolness తేలు, సైక్యము. A cake G. i. 114. తేరివాపు tsali-vapu. (తేరి+పాపు.) v. n. To warm, to soothe or comfort బుట్టేసిండు. తేరివాయి tsali-rain. (తేరి+పాయి.) n. A sign ఆనవాయి. తేరి వెలుగు tsali-relugu. n. The moon. చంద్రుడు, తేరి కనుడు.

తేలము tsalupa. [Tel.] n. Marble. తేలరాము. A stone రాము.

తేలుపు or సలుపు tsalupu. [Tel.] v. t. To do. చేయు. To pass (as time) కడపు.

తేలము or తేలవ tsalura. [Tel.] n. Coolness, coldness, cold, సైక్యము. Any thing of a cooling or refreshing nature, such as beneficence, liberality, benignity. Bleaching, a bleaching green. Cloths newly washed. తేలవెట్టు. adj. Cold, cooling,

comfortable, bleached, white. **తేలువ** *teeluva* *chēyu*. v. t. To bleach, as cloth. To cool the body. **తేలు పడి** *tealuraḍi*. n. Coolness, cool air. **తేలువమిరియము** *tealura-miriyamu*. n. Long pepper, eubeds. **తేలువరాయి** *tealura-rāyā*. n. White marble, alabaster. **తేలువరేడు** *tealura-rēḍu*. n. The moon. **తేల్లి** *tealli*. See **తేలి**. **వానికి చలము కచ్చుచి** a chill came over him, i. e., he is deadly cold or in the extremity of death. **తేలువపండిలి** *tealava-pandili*. n. A canopy, or triumphal arch, an ornamented booth for an idol. **తేలువపేర్చురకొద్దమంచము** a comfortable bed decked out with a coverlet, tilt and pillars. **తేలువకొప్పుతి** *tealura-jyoti*. n. A poetical word for the moon.

తేల్ల *tealla*. [Tel.] n. Curds beaten with water, buttermilk. **మద్దగ. తేల్లనొచ్చి మంత చాచవేల**, **చల్లక పొయి మంత చాచడము** why conceal your pot when you come for buttermilk, i. e., why do you heat about the bush? or, why mince the matter? **తేల్ల** or **తేల్లలి** adj. Cool, cold. **శరమ**. Benign, merciful, healing. Comfortable. **తేల్లకమ** *teallakamu*. n. Sprinkling. Watering, irrigation. **తేల్లకడి** *tealla-kāḍi*. n. Flummery: buttermilk mingled with fenugreek. **మంతిమద్దగ.** **తేల్లకప్పము** *tealla-kappamu*. n. A churumuk: The bird called King-fisher: also a name for the insect called *mantia precatória*. **తేల్లగడ్డు** *tealla-gaḍḍu*. n. The linear leaved asparagus. *Asparagus sarmientosus*, Willden. Hance. iv. 12. Ainslie. ii. 409. Rox. ii. 151. Walte. **శరమలి.** **తేల్లగా** *tealla-ga*. adv. Easily, gently, well, safely, comfortably: in good health, softly, deliberately. **తేల్లగాచూచు** to look at or regard with satisfaction. **తేల్లగాచూర్చు** to speak coolly or gently. **మంచొరకును తేల్లగా నుండి**

వరేను may your reign be peaceful! **నొం చెయ్యి తేల్లగా నుండవరేను** may his hand be blessed! **“తేలి అందరి నన్నివల నానంద నిచ్చి, తేల్లవేయగ.”** (Ilā. i. 79.) with her graces she charmed them all, cheering and refreshing their hearts. **కన్నులరల్ల చేసె** (T. ii. 38.) it cheered his eyes. **తేల్లగని** *teallagan* a physician with a lucky hand. **తేల్లనిప్రభువు** a kind master. **తేల్ల చేప్పడు** *tealla-cheppadu*. n. A fool **తేల్ల** or **తేలి** *tealla*. n. A black ant, so called because it is benign or merciful in not stinging as the red ant does. **తేల్లకాపు** *tealla-kāpu*. n. One who kills in cold blood. A cruel man **కాపువడు**. **తేల్లటి** *teallati*. adj. Cool. Convex. **తేల్లటికెళ్ల** a convex plate of glass, as distinguished from **అడ్డపుకెళ్ల** a pane. **తేల్లకము** or **తేల్లకము** *teallakamu*. n. Tight drawers or breeches: short trousers, which reach as far as the middle of the thigh. The loose skirt end of the waist band that hangs in front: **ఇశోరు**, **సముతొడకకు తొడుగునా** నడిది. **తేల్ల కవము** or **తేల్లక** *tealla-kannamu*. n. Coolness, coldness. **తేల్లకనానడి** *tealla-nānāḍi*. n. A sort of fish. A species of sparus. Russell's fishes. No. 104. **తేల్ల పడు** *tealla-paḍu*. v. n. To cool. **తేల్లను**. **తేల్లకను** Same as **తేల్లకడి**. **తేల్లరాకు** *tealla-rāku*. n. The post (తెల్లరాకు) round which the string passes, which works the churning stick. **తేల్లపడియము** *tealla-paḍiyamu*. n. A kind of cake. **కడి యులలో** **తేల్లపేయ** *tealla-pēyu*. v. t. To cool. **చల్లయను**. **తేల్లరా** *teallara*. v. n. To grow cool. **చల్లవకు**. To become calm, to be allayed, restrained or pacified **ఉపశమింపు**. To be extinguished. **తేల్లప్పు** *tealla-puttu*. v. n. To cool or calm, to allay, restrain or pacify, to extinguish.

తెల్లు tsallu. [Tel.] v. a. To sprinkle, to scatter. To water or irrigate, to sow. Also (metaphorically,) of a smile spreading over the face. *మంటె తేల్లు* to throw earth in one's food, i. e., to take away one's bread, to ruin one. ఇంటిమీద నిప్పుతేల్లెరి they scattered fire on the house. మొక్కతేల్లు to transplant corn. తోటకు నీళ్లు తేల్లినారు they pumped water into the garden. ధూళితేల్లి sprinkling dust. *తెల్లుపోరాడు* or *తెల్లులాడు tsallu-pōradu*, v. n. To fling water or dust at each other. R. I. 211. 186.

తేవ, తేవుక or తేళ tsaraka. [Tel.] n. Briskishness. Cheapness adj. Cheap.

తేవతేవ tsara-tsara. [Tel.] adv. Bluishly, lividly.

తేవలము tsacalamu. [Tel.] n. One eighth of a pagoda, i. e., about half a rupee. *తేవలము ఎనిమిదిపాగాలు.*

తడి tsari. [Tel.] n. Taste. *తడి తేవ* to touch with her loveliness or sweetness. *తడిగూడు tsari-gōdu*, v. n. To taste. *తడి చూడు.*

తడిగూడు tsari-gōdu. v. n. To taste. *తడి చూడు.*

తెవి or తెవిరి or తెవిరి tsarika. [Tel.] n. A closet, a cabinet, a bower or chamber. An arbour. Usually, a hut or open room, supported by a pillar in the centre, మండపము.

తెవిరి or తెవురి tsariti. [Tel.] n. The fourth day of the moon's age.

తెవిరి tsarile. [Tel.] n. Four drubs or coins, of the value of twenty cash each. Four pavilehs equal one టంకము. నాలుగు డబ్బులు.

తెవిరి tsarile. [Tel.] n. Leanness, thinness. *తెవిరిపోయిన* lean as an infant.

తెవు See చ

తెవుకము See తోళము

తెవుకు Same as తేవ

తేవ్వు tsarra. [Tel.] adv. Insipid. *తేవ్వు.*

తేవ్వంచ tsarvancha. [Tel. తెవు+వంచ.] n. Five. అయిదు.

చా చా

చాకిరి or చాకిరి tsakiri. [Tel.] adj. Appertaining to the washerman's caste *చాకిరి* or *చాకిరివాడు* a washerman. **చాకిరి or చాకిరి tsakila.** n. A female of that caste. **చాకిరి చాకిరి పురుగు tsakila-chakiri-purugu.** n. A snail. **చాకిరిచాకిరి tsakila-chakiri-gadu.** n. The Pied Wagtail, *Motacilla maderaspatensis*. (F. B. I.) **చాకిరి tsakiri.** adj. Of or belonging to the washerman's caste: *చాకిరి* the place by the water side where clothes are washed. **చాకిరివాడు tsakirivādu.** n. A washerman's kettle. The name of a bird. A certain romping game.

చాకిరి tsakiri. [Tel.] n. A metal dinner plate. *చాకిరిచాకిరి, చాకిరి.*

చాగగడ్డ, చాగగడ్డు or చాగగడ్డు tsaga-gadda. [Tel.] n. The plant called Ceylon hemp. *Sauvicia Zeylanica* Ait. ii. 192.

చాగము tsagamu. [from Skt. चागम.] n. Liberality, bountifulness. A. iv. 252. M. iv. i. 62. M. xiv. ii. 71. *చాగ* **చాగవాడు** or **చాగి tsaga-kadu.** n. A liberal man. *చాగి* **చాగి** *చాగి* a ruby that grants whatever one wishes *చాగి*.

చాగరి tsagari. [Tel.] n. Ruin. *చాగరి* **చాగరి** to kill, to oppress *చాగరి*, *చాగరి*. **చాగరి** *చాగరి* to beat. *చాగరి*. To cut to pieces *చాగరి*. **చాగరి** *చాగరి* to destroy. *చాగరి*.

చాగు or సాగు tsagu. [Tel.] v. n. To extend or stretch. To fall prostrate: to lie flat, be stretched or extended; to be set or arranged as pearls on a thread. *చాగు* to worship, to fall prostrate.

See పాశ. **పాశుడిక** *paṣu-badika*. n. Worship పాశ. H. iv. 305. **పాశిలంత** *paṣil-inta*. n. Prostration or homage మమస్కృతి. **పాశిల్లు** or **పాశిలు** *paṣillu*. v. n. To bow down to the earth శేలకు ప్రాయ. **పాశరే** wall dows!

పాశి *paṣhi*. [Tel.] n. A child's word for the breast. ప్రసము.

పాశు *paṣu*. [Tel.] v. i. To cause to extend పాశితు. To stretch, extend. పాశుచాచు to stretch the legs.

పాశు *paṣu*. [Tel.] n. A shelter, or covering, a screen, or shade, a nook, any thing concealing another or preventing its being seen. ముఖ. పశ్చిమాను in her mother's charge. శేవ చాటుగా నిలిచిని I stood behind. చాటుచేయు to use as a screen. పశ్చిమాను behind the tree. చాటునుండి hidden, screened, unknown. పశ్చిమాను దొరికినది I found it behind the box. ఆ కొండ చాటు అయినది that hill intercepts the view. చాటుగా నుండు to keep hidden. **పాశు** v. a. To proclaim, publish. To warn, threaten, declare. To confess, betray, evince ప్రవర్ణితుడు, నిజపరుడు. **పాశించు** *paṣinṇu*. v. a. To proclaim, to publish, advertise, notify, make known, declare, warn, threaten, foretell, denounce. **పాశింపు** *paṣimpu*. n. Proclamation, advertisement. **పాశు** పడు *paṣu-padu*. v. n. To be hidden from view మరుగుపడు. **పాశుప** *paṣupa*. n. Proclamation చేతిండుట. Comparison, పోలిక, దృష్టాంతము. **పాశుపాటు** *paṣupaṭu*. n. A suspicious character, a skulker.

పాడి or **పాడి** *paḍi*. [Tel.] n. Slander, backbiting, tale-telling. పాడియు. పాడి పాడు a slanderer.

పాడుపు or **పాడుపు** *paḍupu*. [Tel.] n. A way or manner. విషయ. Similitude. పాడుపు like, such as. "విషయపాడుపు" like a raindrop in a lily leaf. M. XII. vi. 302.

పాడు *paḍu*. [Tel.] v. i. To put on, to wear. ధరించు.

పాడు *paḍu*. [Tel.] v. a. To macerate, to triturate in water. n. A black colour made by burning rice; discoloration, darkness of the skin, a black spot placed on the forehead. ఎడుచేరు a dark blotch. Vasu. ii. 57. In A. v. 133. పశ్చిమేరు the juice that comes out of a log at one end when the other end is burning. పశ్చిమేరు పశ్చిమేరు ముందునది పశ్చిమేరు రేరు. **పాడిక** or **పాడుడుక్క** *paḍika*. n. A spot, mark, patch. A blotch.

పాప *paṇa*. [Tel.] n. A woman. అమె.

పాప *paṇa*. [Tel.] n. A mat. A sail: a sheet, a kind of net పాపములు. Anything flat. పాపరాయి a flat slab of stone. పాపిపాపి cakes of the juice of the ripe palm fruit. పాపపుము, పాపపుపాపము or పాపపుపాపము a heap of boiled rice poured out on a sheet of cloth. పాపపు a flat bank. పాప పుట్టు or పాపపుట్టు పాపపు they all fell flat. **పాపగద్ద** or **పెల్లపాపగద్ద** *paṇa-gadda*. n. The harrier-hawk. Jardon's Catal. No. 25. **పాపట్టు** (పాపపుట్టు.) *paṇa-ṭṭu*. n. A sort of biscuit. ముచిని పాపట్టు.

పాపలు *paṇalu*. [Tel.] n. Difficulties. విక్లమము.

పాపు *paṇu*. [Tel.] v. a. To extend. పాప చేయు. **పాపు** n. Length, extent. A whole piece of "curk" పాపుపాపపుట్టు.

పాను *paṇu*. [Tel.] n. A young woman. Parij. iv. 18. A boat. పానుమరుడు, పాను an eculent root, *Caladium Nymphaeifoli.* am. Botler, Vol. ii. page 378. **పాను** n. plu. The grain called millet. *Panicum miliaceum* పానుపాను. One species is పానుపాను *panicum frumentaceum.* Roxb. i. 304. 309.

పానుపాను or **పానుపాను** *paṇupāṇu*. [Tel.] n. A light complexion, a brown or straw colour. Any dark hue whether

blue or black. ಮಕ್ಕಳ ಕೊಡುಮು a dark brown. ಎರ ಕೊಡುಮು bistre.

ಕಾಯ (jaya. [from Skt. ಕಾಯ.] n. A shadow or shade. ನೆಲೆ. A colour, a hue, a paint, ರಂಗ, ಬಣ್ಣ. A view, a light, a side or quarter ದಿಕ್ಕು. Prospect, probability. ಪಾಶ. Trace ಕೆಳ. Nearness ಸಮೀಪ. Straightness ಉಪದ್ರವ. ಆ ಕಾಯದ ಕಡೆಗೆ go towards that direction. ಕಾಯದ ಕಡೆಗೆ go where I point. ಆ ಕಾಯದ ಕಡೆಗೆ the crop is flourishing. ನೀ ಕಾಯದ ಅಕ್ಕು ಕಂಡಿದ್ದು have done with your nonsense! HN. i. 73, and v. 52. ಕಾಯದ ಕಡೆಗೆ the grain of wood. In wood, ಬಿಲ್ಲದ ಕಾಯ the straight grain, ಅಕ್ಕದ ಕಾಯ crooked grain. ಕಾಯದ ಪುಟ ಬೀಚಿದ ಪುಟ. ಕಾಯದ ಪುಟ fine turmeric. ಕಾಯದ ಪುಟ lit. the son of ಕಾಯ the wife of the sun, i. e., Saturn ಇಂ. ಕಾಯದ ಪುಟ lit. the husband of shadows, i. e., the Sun. ಕಾಯದ ಪುಟ to resemble ಕಾಯ. ಕಾಯದ ಪುಟ jaya-vitya. v. 4. To dye or colour, to paint.

ಕಾಯ (jaya. [Tel.] n. A line, a streak. ಕಾಯದ ಪುಟ a striped petticoat. ಕಾಯದ ಪುಟ lit. the striped beast, i. e., the tiger. ಕಾಯ, ಕಾಯದ ಪುಟ or ಕಾಯದ ಪುಟ n. A jungle tree, *Buchanania latifolia*. (Watte.) ಕಾಯದ ಪುಟ is its fruit; and ಕಾಯದ ಪುಟ or ಕಾಯದ ಪುಟ its kernel. ಕಾಯದ ಪುಟ (jaya-kanda. n. An esculent and medicinal root, described as sweet, cooling and diuretic. *Colocasia nymphaeae-folia*. ಕಾಯದ ಪುಟ (jaya-gadu. The Magpie Robin. *Copsychus saularis*, ಬಿಲ್ಲದ ಪುಟ. ಬಿಲ್ಲದ ಪುಟ the Large Pied Wagtail. *Motacilla modesta patensis* (F. B. I.)

ಕಾಯ (jaya. [Tel.] n. A line or streak. ಕಾಯ.

ಕಾಯ or **ಕಾಯ** (jaya. [Tel. from ಕಾಯ.] adj. Much, abundant. ಬಹು. Many ಬಹು. adv. Enough, very much, plentifully. To a great length or extent.

ಕಾಯ (jaya. [Tel. from ಕಾಯ.] v. a. To cease, to leave off, to quit, to desist. ನಿಲ್ಲುವುದು. ಕಾಯ ಕೆಳವು ಕಾಯದ ಹೆದಿದ. (lit. left the body.) ಕಾಯದ ಕೆಳವು I abstained from sowing corn. ಕಾಯದ ಕೆಳವು to resign, to desist from, to give up (as an employment) ಕಾಯದ (jaya. n. Ability ಕಾಯದ ಕೆಳವು. ಕಾಯದ inability ಕಾಯದ ಕೆಳವು.

ಕಾಯ (jaya. [Tel.] v. n. To suffice, to be enough or sufficient. ಕಾಯದ ಕೆಳವು, ಕಾಯದ ಕೆಳವು. To be able. To bear, tolerate, endure ಕೆಳವು. ಕಾಯದ (3rd pers. aor.) it is enough. ಕಾಯದ (neg. aor.) it is not enough. ಕಾಯದ ಕೆಳವು they cannot say. ಕಾಯದ ಕೆಳವು (Dass. iv. 195.) you have not sense enough. ಕಾಯದ ಕೆಳವು ಕಾಯದ ಕೆಳವು he committed this out of dire necessity. ಕಾಯದ ಕೆಳವು these are barely enough. ಕಾಯದ ಕೆಳವು grown, of full age. ಕಾಯದ ಕೆಳವು under age, immature. ಕಾಯದ ಕೆಳವು I do not sufficiently remember it. ಕಾಯದ ಕೆಳವು ಕಾಯದ ಕೆಳವು through my luck not being good enough it so happened. ಕಾಯದ ಕೆಳವು enough of these words about relationship.

"ಕಾಯ ಕೆಳವು ಕಾಯದ ಕೆಳವು ಕಾಯದ ಕೆಳವು ಕಾಯದ ಕೆಳವು ಕಾಯದ ಕೆಳವು."

T. II. 117.

On our side we were mighty, and so were our foes. ಕಾಯ n. Sufficiency, abundance ಸಮೃದ್ಧಿ. A line, a row, series, furrow, stripe, track, trace. A flow or stream. Features. ಕಾಯದ ಕೆಳವು resemblance to the mother's features. ಕಾಯದ ಕೆಳವು in this manner. ಕಾಯ, ಕಾಯ, ಕಾಯ. A. v. 122. R. i. 106. 117. ಕಾಯ, i. e., ಕಾಯ. (Vara. i. 57) in a stream. ಕಾಯದ ಕೆಳವು or ಕಾಯದ ಕೆಳವು (jaya. n. A line or row. A series, succession. Length; the longer measurement as opposed to the width. ಕಾಯದ ಕೆಳವು in a line, one after another, here and there, occasionally. ಕಾಯದ ಕೆಳವು ability, ಕಾಯದ ಕೆಳವು, ಕಾಯದ ಕೆಳವು.

వాడు one who is able శక్తుడు, సమర్థుడు.
చోలానారు to be fine or pretty చురుసరిరు.

“ఈ మొలది తల దైత్య నిక్కచు
 సులికగతి బాబుపార సప్తమలధిపా.”
 భాగ. ౩.

కానడి or **కానిడి** or **సానడి** (s-radi. [Tel.]
 n. An audience chamber కానడిశాల.
 A lodge: a post house: a portico or
 court: a porch: a caravanseraï or
 rest house for the use of wayfarers.
 A hospital. A barrack room. సానడి
 a cowhouse. మాకాకాశుకానడి salt-petre
 works or a salt-petre manufactory.
 కానడి మాటలు town-talk, common
 report: what everybody knows. ఈ
 కానడి a gate house or hall. కనడిశాల
 a reception room.

చావు (*śau.* [Tel.] n. Death. చావుచావులు
an orphan. చావుట్టు the hooting barn-owl,
Jerdon, No. 37. చావుబిడ్డ a still born child.
చావుబిల్లు a mortal blow. చావకుపు
(చావు+కపు.) *śaḍ-paruvu.* n. A killing
rate of speed. Manu. iv. 72.

13 tsu

తొడుగు or తొడుగు (tsungu. [Tel.] n. A skirt,
the end of a cloth. తొడుగు, అనగా పట్టు
తొడుగు, కొడుగు.

తొంగుడి tsungudi. [Tel.] adj. Odd (applied to money), not even. **తొంగుడు** tsungudu. n. A trifling or petty sum (balance or arrear) పదిహేనాంబయ్యముగ్గు తొంగుడి ten rupees and odd. నిజామానుచు చింతపాపు.

మొతే *muta*. [Tel.] n. A projecting ledge on a house. The lock or knot of hair left on a man's shaven head. బిల్లెత్త. Strength బలము. A little child, an infant, శిశువు. A muskrat. ముంజు. ముంజు-ముతేలికను to pout the lips. **మొతే** *mutē*. Lit. To make a face like that of a muskrat. **మొతే** *mutē* adj. Young. ముంజుబాలుడు a young child. ముంజు బాలుడు an infant. **మొతేమొతే** *mutē-mutē*

midde, n. An overhanging tower or turret.
 గోపురములపైపొడుగుగాల్చిన కట్టడము. **మేండు**
రాయి (*sun/an-rayi*). n. A sort of slate
 stone used for roofs.

కొండి, చుడి, చుడి, సుండి, కుండు or సుమి
(sundi. [Tel. for చాడుడు.] interj.
Indeed, you see !

మండు (*mandu*. [Tel.] n. Sourf or dandruf.
మండు v. n. To evaporate or dry up.
 To be flicked (as water from the finger.)
మండించు (*mandinchu*, v. a. To decoct, or
 dry up. **మండిలు** (*mandiluka*. n. A
 mouse. The grey musk shrew; the musk-
 rat of Anglo-Indians. *Crocidura caerulea*.
 (F. B. L.)

~~Woods~~ See ~~Woods~~.

tsukayin/su, v. t. To complete, settle, adjust or fix a price.

తుక్క *tsukka*. [Tel.] n. Any small mark; a dot or spot; a drop, a small quantity of liquid. **బొట్టు**. The round mark (లెకను) worn on the forehead by Hindus. A star, **చుక్కన**. The planet Venus. **కుక్కడు**. A pip on the dice or cards. A comet. **వేళెక్క**. **వేళెక్క** is it is past midnight. **తుక్కార** *tsukka-kāra*. n. An annual plant, a native of wet rice fields. *Spermacoce stricta*. Rox. i. 370. **తుక్కార** *tsukka-kāra*. n. A sort of fish. *Sternoptyx diaphana*. Gmelin. **తుక్కార** *tsukka-kāra*. n. A kind of sorrel. **వేళు** a jewel worn on the forehead; a row of stars **వేళులు**. **తుక్కపిల్ల** *tsukka-pilla*. n. A kind of fish. **తుక్కపిల్లి** *tsukka-pilli*. n. A tabby cat. **తుక్కబొట్టు** *tsukka-bottu*. n. An ornamental spot worn on the forehead. **లెకను**. **వేళు** a star full in front ఎదురువేళు - **తుక్కలము** *tsukkalamu*. n. A spot in the eye due to an injury or to disease. **తుక్కలి** or **తుక్కలి** *tsukkali*. n. A tree called *Trophis aspera*. Rox. iii. 762. **చుక్క**. **వేళు** the sky **వేళు**. **వేళు** the moon. **తుక్కవలు** *tsukka-valu*. n.

An evil planet or unlucky star. Particularly of Venus (శుక్ర, i.e., శుక్ర), for the Hindus believe that every journey will turn out ill if on setting out this star faces them.

తూకరి or **తూకర** *tsukkari*. [Tel. తుక్కర + అక.] n. A rudder, a helm.

తూక్కిలు *tsukkili*. n. Wrinkles.

తూక్కి *tsukki*. [Tel.] n. A telescope, a spy glass. తుక్కి, దూక్కి.

తూక్కు *tsukku*. [Tel.] n. A goat. తుక్క. బ్రహ్మచారిని తూక్కు slippers made of buffalo, goat or cow hide. A. vi. 91. A sorrowful cry. తూక్కునదియ to soothe; to silence. తూక్కుకొలు to sigh, to cry in sorrow.

తూక్కురసు *tsukku-rasu*. [Tel. తుక్కు + రసు] adj. Very sharp. తూక్కురీ పిక్కురసు. తూక్కురసు పుకలు very sharp or bitter words.

తూట్ *tsutu*. [Tel.] n. A ring. A roll of anything, anything rolled up as a leaf, a cheroot or cigar. A ring, a pillar. A relation. తూట్లు relations, తూట్లులు. అంబుతూట్ a roll of cloth dipped in oowdung and water to smear floors with. తూట్టడం a pad placed on the head to support a pail, &c. తూట్టేసికొను to hem in or surround, to roll oneself into a mass.

తూట్లము *tsutumu*. [Tel. from తూట్లు] n. Kin, kindred. బంధుత్వం a relation, a kinsman or kinswoman బంధుత్వ. తూట్లపక్కములు kindred, kith and kin—here తూట్లము has no meaning. A proverb says తిలవూట్లము తోకాదు. I like the head but hate the tail, i.e., I avow one kinsman and disavow another. **తూట్లకేము** *tsutukumu*. n. Kinship, relationship

తూట్టు *tsutta*. [Tel.] v. n. To go about, to go round. To roll, wrap up, to wind up, to encircle or clasp in an embrace. To hem in, surround, to overtake (as sin does). To draw a circle. To make small ciphers, thus: శుక్ల తూట్టు. క్రూర తూట్టు

to write o or 0; హనుతూట్టు to tie a turban. తూట్టుకొను or తూట్టుకొను to surround, hem in, roll up. To turn, to go round. తూట్టుకొని వెళ్లుచున్నది here the road makes a sweep. **తూట్టు** n. A turn, a round, a circuit, a circumference. A turn or bout: a time. A toe ring, worn by women తూట్టుకొనడము. తిలవూట్టు a turban. తూట్టుతూట్టు a whitlow. ఎప్పుడు తూట్టుతి how often am I to tell you? **తూట్టు** adj. & adv. Around, round about, out of the direct way. **తూట్టులుగు**, **తూట్టువారు** or **తూట్టువైదువు** *tsutta-alugu*. (తూట్టు + అలుగు.) n. The Discus of Vishnu చక్రమనే అయినది. R. iii. 42. తూట్టు a round hut without posts or pillars: తూట్టువచ్చు to go round anything. తూట్టుకొను చేయు. To surround తూట్టుకొను. తూట్టుకొన్నారన, తూట్టుకొన్నారం or తూట్టుమాత తూట్టుకొన్నారం. n. A house built round an open area, with a chamber at each corner and a gallery between. **తూట్టుగుల్లి** *tsutta-gulli*. n. A volute shell. తూట్టుగుల్లి తూట్టు. **తూట్టువల** *tsutta-dala*. n. The act of surrounding తూట్టు. **తూట్టులిరుగు** *tsutta-irugu*, v. n. To go the rounds, as a patrol. **తూట్టుపట్టు** *tsutta-patta*. n. All sides. Roundabout. **తూట్టుపడు** *tsutta-padu*, v. n. To fall out of the direct route: to go round. **తూట్టునుట్టు** *tsutta-mutta*. v. n. To encamp around, besiege, hem in, surround. Vish P. viii 64. **తూట్టువేదము** *tsutta-vedamu*. n. Riding a horse round the ring. Dasav. x. 145. తూట్టువేదములను. **తూట్టువేలు** or **తూట్టువేము** *tsutta-velu*. n. The forefinger. తూట్టువేలుచేతకొనుచున్నది. R. iv. 167. **తూట్టువారు** *tsutta-vu*. adv. Roundabout.

తూడుము *tsudamu*. [Tel.] n. A bur, a teazel. The small weaver fish, *Trachinus Draco*

తూడుము *tsudugumu*. [Tel.] v. t. To fold a cloth. తూడుచుకొను.

మన గుప్ప

450

सूचक- तालिका

కృపూరీ or **కృపూరి** *kṛpūpa-nāka*. [Tel.
from కృపూరి.] n. A syren, a harpy,
a cruel selfish wretch.

మూలపదము tsubbana-tsūra. [Tel. చూర+చూ.] n. Great plunder. ఏకస్థితి చూర, పెద్దకొల్ల adv. To the full, to the heart's content: utterly. Irresistibly. At pleasure. M. IV. ii. 91.

తేమి, తేచ్చ, తేమా, తేచ్చి, నుమి *temmi*.
[Tel.] Interj. Indeed: Do you see? Is it not so? Remember, take care. This is contracted from చాకుచి the imperative of చాచు. తేమ! చాకుచు.

మచ్చ *tsunmo*. [Tel.] n. Severe pain, agony.
వేవ. మచ్చలుమచ్చు *tsunyalu-tsutu*.
 v. n. To retch in the stomach. కడు
 పుణ్ణి నాచిందు. To be troubled with
 vomiting.

చుయ్యంకి *Chuyyanki*. [Tel.] n. A trumpet.
A. iv. 36. సానాయి.

హేయ or హేయ్య (haya. [Tel.] n. Pizz, hiss, a sound to express a crackling or hissing sound. హేయ, హేయ్యి నమోనానుచే పుట్టి గర్జ.

మరకత్తి or మో *Isma-katti*. [Tel.] n. A small knife. చిన్నకత్తి, ముఠియ.

జురజుర *Isura-isura*. [Tel.] adv. Fiercely (burning) చురచురకాదు, to burn quickly
 చురచురకాదు.

మృదుమ or **మృదుత్వము** *tsuruku*. [Tel.] n. Heat, a burning sensation. **శరీరము**. Sharpness, fierceness. **వాడిమి**. Activity, agility, smartness, intelligence. **Speed**, impetuosity. **తేజము**. adj. Sharp, hot, fierce, violent. Rapid, impetuous, active, smart: brilliant (as rubies). **మృదువుగా** or **మృదుత్వము** *tsuruku-ga*. adv. Sharply, hotly, fiercely/actively. **మృదువు** to wince, be sharp, to be hot. **మృదువక** *tsuruku-ari*. n. A man with much 'go' in him, an energetic man **మృదువలవాడు**. **మృదువత్వము** *tsuruku-purataisu*.

v. n. To burn. కష్టమవుచు. To be sharp, hot, eager. మేరు *tsuru*. adj. Hot. పడి. మేరుమన *tsuru-mu-anu*. v. n. To hiss or sputter, as the fire, or boiling water. To shudder to tingle with horror. మేరు మేరుమనినది it was hot to taste: it made the tongue smart. మేరున *tsuru-na*. adv. Fiercely (burning).

మేలక, మేలుక, మేలక పసము, మేలక పసము,
or మేలక పసము *tsalaka*. n. Light-
ness, ease, facility; slight, scorn. మేలక పసము
to despise, to treat with contempt.
మేలక *tsalakani*. adj. Light, easy, slight,
worthless, contemptible. మేలక పసము a
light crop or lesser harvest.

మల్ల or **మల్లి** *malin*. [Tel.] n. 'The male organ.' శిశ్మ.

ಪುಲ್ಲಾಂಜು *tsulla-jundu*. [Tel.] n. A blain
or indolent sore. ಮುಳಿಮಂಜಿ ಎನ್ನುವುದು
ಇದ.

మల్లరమణ *Isullaragamu*. [Tel.] n. A 30W.
ఎర్ర అయిన అడవికి, Swa. iv. 51.

కువ్వ or **కువ్వ** (*kuruka*, [Tel.] n. A twig, a switch, a supple cane, a withe, a slender arrow, the stick of a rocket, a shaft, a slip of wood. గాలిచువ్వ a fishing rod. కువ్వచువ్వ అడుతుంది it throbs painfully, severely, smartly. **కువ్వన** (*kuruna*, adv. At once, suddenly.

కుప్ప or కుప్ప suree. [Tel. Contracted
for మాడక.] adv. Surely, of course.

tsū

 [sɪ. ˈfɛl.] Interj. Look! behold!

శోకుడు *śōkuru*. [Tel.] n. Crying, wailing.
 శోకము. శోకులుపడు to cry.

తా. *tsāchā*. [Tel.] (Anuk) n. A trifle.
చూచా శబ్దమునందు having read it with-
out missing a syllable.

హాచా శబ్దము

451

హార శబ్దము

హాచాయ *tsā-tsāy.* [Tel. హాచ+చాయ.]
n. A trace. హాద. Lightness. తేలిక. హా
చాయగా adv. Slightly, indistinctly.

హాచు *tsātsu.* [Tel.] v. s. To see, to look,
view, observe, perceive. To consider,
meditate, think on. To visit. To wait. To
take care, be on one's guard. To regard,
care for. To try, to attempt, to see to.
To experience, try, prove by any sense.
తెలిపి చూచిని I felt it with my hand.
తేచుచూచిని, నుచుచూచిని I tasted it. To esti-
mate, to judge. హాచుచు to acknowledge
the receipt. మఱచుచూచు to think of
going back. ఆరచుచూచుచూచు not car-
ing for his life, సమయముచూచు or తి
చూచు to watch for an opportunity. ఉండ
చూచు to overhaul, to see that a thing is
there. చూచుచుచూచుచు they tried to kill one
శ్రేయశాలకు చూపుల చూచి casting glances
that beam with love. సమయము to examine,
to see if a thing is right, to check. వాసన
చూచు to smell. చెయ్యచూచు to feel the
pulse. నాచు తెచ్చుచూచు చూచు attend
to what he says. ఆరచుచు చూపునాచు
I am acting for him. నెలచుచూచుచూచుకు
చూచిని I waited for a month. హాచు
కొను *tsātsu-konu.* v. s. To see or
perceive. To look silently, look for
oneself.

హాచి *tsāli.* n. Pregnancy of cattle. హాచు,
పంపుచూ. adj. Pregnant. హాచుగావు.

హాచియాపు *tsātsi-yapu.* n. A cow in
call.

హాచి Same as హాచి.

హాచు *tsātsu.* [Tel.] n. Heat, sultriness.

హాచు *tsātsu.* [Tel.] v. s. To burn or brand
with a hot iron. కాంపు, వాతచేయు. To light
a match. A. v. 89. R. ii. 93. M. III. vi. 322.
n. Branding. వాత. చూచుకొనుచు an iron
for branding cattle with, పంపుచు వాత
చేసి కొను.

హాచి *tsātsi.* [Tel.] n. A view, a sight,
a glance. చూపు.

హాచు *tsātsu.* [Tel.] v. n. To appear,
అనుచు, కనబడు. To be fair, or beam with
beauty.

హాపు *tsāpu.* [Tel. from చూచు.] n. Sight,
a look, vision, glance. లక్ష్మి అరెన్నీ చిన్న
చూపుచూచిరి fortune frowned on him.
చిన్న చూపు humiliation, contempt. ప్రతిక
చూపు కనిపించలేదు there was no pros-
pect of his living longer. చూపుచూపు (చూ
పు+చూపు) to endure the sight of. చూచి
నచూచు. చూపుచూపు unable to stand before
his face. A. v. 78. హాపు or చూచు
చూచు v. s. To shew, point out. చూచు
చూచుచూచు to frighten. అచ్చుచూచు
చూచు to provide for, give bread to. అ
చూచుచూచు to hold out hopes or pros-
pects. చూపుచూపు a transparent petti-
coat. చూపుగుర్రము or చూపుచు
గుర్రము *tsāpu-gurramu.* n. A block
head, a useless man. సమకీ ఉపయోగము
చూచుచూచు. చూపుచూచు *tsāpu-chū.* n.
The forefinger. అట్లన కలు. హాచుచూచు
tsāpu-chū. n. Spectators, bystanders.
హాచి *tsātsi.* n. A handsome woman,
or man. తేలికచూచు, తేలిక, తేలికచూచు.

హాచి *tsātsi.* [Tel.] v. n. To await,
wait for, attend on, watch, to expect.
కనుచూచు, ప్రసక్తిచూచు.

హార *tsāra.* [Tel.] n. Powder, dust పాడి.
Plunder, spoil కొల్లు. నెలచూచుచూచు (for
చూచుచూచు) Diamond dust. మత్తెలచూచు
pearl powder. "కనకచూచుచూచు" అను
కంఠచూచుచూచుచూచు. (Sātyabh. iii. 23) he
thought his very eyes enriched. హారనా
freely, liberally, to the full, to satiety.
హారచూచు to cast to the dogs: to give
lavishly. హారచూచు, హారచూచు
or చూచుచూచు to plunder, waste. నాచుచూచు
హారచూచు to give up to be plundered,

as a conquered city. **కూరకూర** a scape goat, one let go as a sacrifice. **కూరకూర** a plunderer. **కూరకూరలు** plundering. **కూరకూర** to be plundered.

కూరకత్తి *krunkatti*. [Tel.] n. A knife or small dagger. **కూరకత్తి**.

కూర or **కూర** *ksuri*. [Tel.] n. A knife or small dagger. **కూర**.

కూరు *kurru*. [Tel.] n. A cornice, border, ledge: shelf on a wall: the eaves of a roof. **కూరునట్టియినట్టి** *kurunattiyinattiti* though you haul me by the legs I will hang on to the eaves, i. e., though thou reject me I will not cease to cling to thee. **కూరు** v. n. To be charred or smoked. **కూరుకత్తి** or **కూరుకత్తి** charred wood. **కూరుకత్తి** or **కూరుకత్తి** *kurru-kutti*. n. The lath that closes in a shelving roof. **కూరుకత్తి** *kurru-kutti*. n. The roof bands. **కూరుకత్తి** *kurru-kutti*. n. The eaves' mouse, or house-mouse.

కూరు *kurru*. [Tel.] n. Pregnancy. **కూరు** *kurru*. n. To be pregnant, the womb, embryo, child, foetus. **కూరు** *kurru*. n. Pregnancy. **కూరు** *kurru*. n. A pregnant woman. **కూరు** *kurru*. n. A child, offspring, fruit. **కూరు** *kurru*. n. he who was born from the lotus. **కూరు** *kurru*. n. the prince's child. **కూరు** *kurru*. n. Pregnant. **కూరు** *kurru*. n. ewe in lamb. **కూరు** *kurru*. n. the mare is in foal.

కూరు Same as **కూరు**, **కూరు**.

కూరు *kurru*

కూరు *kurru*. [Tel.] n. Saliva, spittle. **కూరు** *kurru*.

కూరు, **కూరు**, **కూరు** or **కూరు** *kurru-kurru*. [Tel.] n. Excellence, fineness, elegance, beauty. **కూరు** *kurru*. adj. Excellent, fine, beautiful. Very pure. **కూరు** *kurru*.

కూరు or **కూరు** *kurru-kurru*. [Tel.] adj. Excellent, fine, lovely, pure. **కూరు** *kurru*. (Same as **కూరు**.) **కూరు** *kurru-kurru*. n. A bonfire.

కూరు, **కూరు**, **కూరు** or **కూరు** *kurru-kurru*. [Tel.] n. A coat, shirt, jacket, vest, tunic. **కూరు** *kurru*.

కూరు *kurru*. [Tel.] v. n. To be intoxicated or stupefied. To enjoy oneself to excess. To pine, languish with desire. **కూరు** *kurru*. n. Intoxication, stupefaction, faintness. **కూరు** *kurru*. n. Falling in love, **కూరు** *kurru*. **కూరు** *kurru*. n. A dead or dried leaf. **కూరు** *kurru*. n. To deceive. **కూరు** *kurru*. n. Intoxicating liquor. **కూరు** *kurru*. v. t. To intoxicate. **కూరు** *kurru* or **కూరు** *kurru*. n. Love powder; an aphrodisiac drug. **కూరు** *kurru*. v. n. To gratify, soothe, please, entrance.

కూరు *kurru*. [Tel.] v. n. To enter, find one's way into, penetrate, **కూరు** *kurru*. To undertake, to begin, to set to work. **కూరు** *kurru* one who takes refuge with another. **కూరు** *kurru* one who would steal the very teeth out of your head. **కూరు** *kurru* will he not interpose to rescue the righteous? See **కూరు**.

కూరు or **కూరు** *kurru-kurru*. [Tel. anuk.] adv. Noisily, hissingly. Greedily, thirstily.

తాత్పర్య Same as తాత్పర్య.

తాత్పర్య or **తాత్పర్య** [soffa. [Tel.] n. A dent, a dimple or depression, bend. **తాత్పర్య**, పల్లము, చంక. adj. Withered or lame as a limb, dented, indented. **తాత్పర్యము** a flat face.

తాత్పర్యము (తాత్పర్య + తమ.) Same as తాత్పర్య.

తాత్పర్యము [moduku. [Tel.] n. Moisture. చెప్ప, తడి.

తాత్పర్యము [sodumu. [Tel.] n. A dried plantain fibre. ఎండిన జరిటివట్టు.

తాత్పర్యము or **తాత్పర్య** [sonnu. [Tel.] v. a. To insert, to push in, to put in. **తాత్పర్యము**, **తాత్పర్యము**. ఇప్పుడు నాకు **తాత్పర్యము** (Palm. iii. 62.) the shame cast upon me.

తాత్పర్య [sooppa. [Tel.] n. The straw of maize and other plants. **తాత్పర్యము** a bundle of straw **తాత్పర్యము**.

తాత్పర్యము [sooppanti. n. A kind of cloth.

తాత్పర్యము [soop-padu. [Tel. తాత్పర్య + పడు.] v. n. To be convenient. సరియగు, అనుకూలము. To proceed, follow a course. To accrue to, కలుగు, దొరుకు. మాటలతో **తాత్పర్యము** if she fell into conversation. కలెం **తాత్పర్యము** the moon who is liable to diminution of light. నైర్వృత్తిని పొందుచున్నాడు. "నైర్వృత్తిని పొందు నది తెలియక పారు నేరము ద్వారాగా **తాత్పర్యము** నయినందున **తాత్పర్యము** నైర్వృత్తి యును **తాత్పర్యము** నును." **తాత్పర్యము** or **తాత్పర్యము** [sooppanti. v. i. To cause to be convenient **తాత్పర్యము** చేయు. See **తాత్పర్య**.

తాత్పర్యము [sooppa-sorra. [Tel.] n. A fish called *Zygena blochii*. See **తాత్పర్యము**. (F. B. I.)

తాత్పర్యము [sooppintu. [Tel.] v. a. To insert.

తాత్పర్య [sooppu. [Tel.] n. A trace. శాశ్వ. A way, a path, చాగము. Manner, appearance, fashion, విధము. Rate. **తాత్పర్యము** to trace out anything **తాత్పర్యము** to

change one's appearance. **తాత్పర్య** [sooppu-na. adv. According to, like, agreeably to, by reason of, through, at the rate of. ఆరురూపాయలతో **తాత్పర్యము** at six rupees, నుంచి **తాత్పర్యము** by fair means. భయముతో **తాత్పర్యము** through the fear of, in the apprehension that. అంతా **తాత్పర్యము** so, in that way. thus, on that account. ఏంతా **తాత్పర్యము** how? నాడు చెప్పినంతా **తాత్పర్యము** from what he said. ఈంతా **తాత్పర్యము** in this manner; accordingly.

తాత్పర్య [sora. [Tel.] n. A shark. పర, పార్. A. vi. 154. ముప్పర్యము. A boy కాలుడు. See **తాత్పర్య**.

తాత్పర్య [sora-sora. adj. Very fast

తాత్పర్య [soriga. [Tel.] n. A precipice.

తాత్పర్య [soru. [Tel.] v. n. To enter. ప్రవేశించు, తాత్పర్య **తాత్పర్య** The infinitive of తాత్పర్య. (q. v.) **తాత్పర్యము** [sora-pataga. [Tel. తాత్పర్య + పాత.] adj. Continuous. పాతము. ఎడమతన. adv. In an unbroken line, all in one stream. ఒకేసారిగా. **తాత్పర్యము** or **తాత్పర్యము** [sora-badu v. n. To enter or rush into, to break into, to intrude on. తాత్పర్య. ఆ కథ యందులో **తాత్పర్యము** that tale does not form a part of this. **తాత్పర్య** [sora. n. An entrance. ప్రవేశము. Daring పాపము. Keen-mindedness బద్ధి వికలత. Use, familiarity, aptitude, introduction. Desire ఇచ్చు. తాత్పర్యము easy of access. వ్యాకరణములో వానికి ఎంతో **తాత్పర్యము** కలదు he has an aptitude for grammar. వానికి అన్నంతో **తాత్పర్యము** అట్లంతో **తాత్పర్యము** he is sharp enough at eating but slow at reading. తాత్పర్యము a forward woman. తాత్పర్యము a forward man. మాట నోచి **తాత్పర్యము** he will not let a word be heard: or, he will not listen. తాత్పర్యము he did not enter. **తాత్పర్యము** [sorigadu. n. A hunter.

తాత్పర్యము [solimili. [Tel.] n. The herb called *Amantanthus Polygamus*. అల్పము చుప్పము, చిరము.

తొల్లు tsollu

454

చోక tsauka

తొల్లు or తొల్లు tsollu. [Tel.] n. Saliva, spittle, slaver. చొల్లమట, biabbering. కుంభుడుమట.

తొల్లము, తొల్లి, తొల్లము or తొల్లి యము tsollemu. [Tel.] n. A tire, formed by weaving the tresses in chains and then coiling them up at the back of the head: a wreath of mogili flowers. చివర చుట్టె చుట్టె.

చో tsou

చో tsou. [Tel. Contracted from చోలు.] adv. Where, when, Wherever, whenever, whereupon, on which, in the event of, if, in case, on the supposition that, as, seeing that, because. చచ్చుచో on his coming, ఇచ్చుచో on his giving. కానచో if not, otherwise. ఈ యులులేనిచో in the event of there being no sons, in case there are no sons.

చోలు tsou. [Tel.] n. A place. ఆచోలు that place. ఇచ్చోలు this place.

చోడి Same as చోల్లి. (q. v.)

చోడు See సోడు.

చోడ, సోడ or చోడుము tsoula. [Tel.] n. Plague, trouble, puzzle, difficulty. కష్టము, సంబంధము, నాన. H. i. 143. Ha. iii. 79. Padma. ii. 285. చోడుల a villain, a pestilent fellow.

చోపా tsopu. [Tel.] n. A shed with a slanting roof, a verandah. A lobby, entrance or passage. అరెడము.

చోపు tsoppu. [Tel. The causal of చొప్పు.] v. n. To enameur. v. a. To dissipate or scatter, to confuse, కలచు; to scare away, strike off, do away. రెవరను. చోలు. n. Confusion కలచు. చోపుడుచెట్టు to drive wild cattle towards the huntsman's ambushade, to stalk deer. Suka. i. 200. చోపుడు Same as చోపు (noun). చోపుడు చోపు a stick to drive cattle with.

చోపుదారు or చోపుదారి tsoppu-daru. [H.] n. A mace-bearer.

చోర or చొర్ర tsora. [Tel.] n. A shark. A. vi. 125. A boy చాలాడు చోరచిరుత. tsōra-chiruta. n. A prank, a trick. చొచ్చు. చోరుడు a young shark: a beautiful eyed woman.

చోల్లు tsollu. [Tel. తోడి+లు.] n. A grain called చొల్లు. Panicum poladosum. Rox. i. 307. 343. 345. తమిలము.

చోవి tsiri. [Tel.] n. The crumb of bread. చూరలమిద మారగా పెట్టెడువిడి

చో tsau

చో or చేపు tsau. [Tel.] n. The number four, in counting. చోకాడిగువిదు or చేపుకాడిగువిదు tsaukadi-gudiga. n. An iron rod with four well-turned sides చాలగుప్పకొలకల చువచుండము. చోకంటి or చేపుకంటి the god of fire అగ్నిదేవుడు. చోకాటిలు or చేపుకాటిలు a chair; lit. a seat with four legs.

చోక or చేపుక tsauka. [Tel.] n. Cheapness. అగ్గవ. A. v. 7. చులకనీరము, చీకనీరము. adj. Cheap, slight, despised. చొకచేము or చేపుకచేము to slight, scorn, undervalue రెప్పుచుచు.

చోకట్టు or చోకలు or చేపుకట్టు tsau-kattu. [Tel. చో=four] n. A window frame. An earring with four pearls set in it.

చోకము or చేపుకము tsaukamu. [Tel.] n. A square. చదరము; adj. Square, four చాలును, చతుర్ము, చతురశ్రము.

చోకలి or చేపుకలి tsaukali. n. A square place. చచ్చుకపుట్టె. Earrings చొకలెడు. Suka. i. 161. చోకలిచు or చేపుకలిచు tsaukali-chu. v. n. To dance about, skip, leap, bound, vault. చాలగుకాట్టి చొచ్చు చాలు. చేపుకలియు ఘోషముచే చోకలి with

her milk pail dancing on her shoulder:
కోకరిక pr తేవుకరిక jumping on all
fours, dancing చాకరించుట.

కోకారము or తేవుకారము tsaukaramu.
n. Soap. సబ్బు.

కో or తేవు tsauki. [Tel.] n. A custom
house. A toll gate మంకరిమెట్టు. Watching
కామియందడము. చాకిదారుడు or చాకిరునాస్తి
a custom house officer.

కోస or తేవుస Sama ns కేసు.

కోడమ్మ or తేవుడమ్మ tsau-damma. [Tel.] n.
"Our Lady of the Marsh," a certain
village goddess.

కోడు or తేవుడు tsau-du. [Tel.] n. A kind
of earth salt, impure carbonate of soda.
Saltness, brackishness, salt land. తేవుడు
పోయిన దెబ్బ by saltiness of the soil,
as corn is. తాడువప్పు tsau-du-uppu. n. Soda.

కోడోలు or తేవుడోలు tsau-dolu. [Tel.]
కో+డోలి. n. A howdah or seat on an
elephant. కేపురము. హొదా.

కోత or తేవుత tsau-ta. [Tel.] n. A litter.
కోలి.

కోతి or తేవుతి or కేతి tsauti. [Tel. From
Skt. చతుర్థి.] n. The fourth lunar day
from the new or full moon. వాసులచతుతి
a certain anniversary feast.

కోదంతి or తేవుదంతి tsau-danti. [Skt.] adj.
Four tusked. n. The name of Indra's
elephant Airavata.

కోదరి or తేవుదరి tsau-dari. [Tel.] n. The
headman of a village or district.

కోనము or తేవునము tsau-palamu.
[Tel.] n. A walled enclosure, a square
built yard or compound. అవరము, ప్రసారి.

కోనకము or తేవునకము tsau-padamu
[Tel.] n. Four corners. చాతురములు.

కోపుము or తేవుపుము tsau-pulamu.
[Tel.] n. A leap or bound (as of a deer.)
On all fours చాతురకాశ్చిత్తి పైకి దాటుట.

కోసు or తేవుసు tsauru. [Tel.] n. A peculiar
taste such as that of goat's milk. Salt
mixed with sugar. కోసుకోట్టు or కోసు
కోట్టు tsauru-kottu. v. a. To devour.
తగలను. A. ii. 98.

కోలు or తేవులు tsaulu. [Tel.] n. The lustre
of a pearl. మత్తెత్తుకాచి.

కోనంక or తేవునంక tsau-ran/sa. [Tel. from
నంక one] n. Five at games.

కోషష్టి or తేవుషష్టి tsau-shashti. [Tel. కో+
Skt. షష్టి.] n. Sixty four. అరువది నాలుగు.

కోసాల or తేవుసాల Same as కోడూరము.

కోసిరి or తేవుసిరి tsau-siri. n. Eighty four,
చావీరింకడములు the "84 attitudes", all
possible ways.

చ chha

చ ehha. [Tel.] n. A letter.

చందము chhandamu. [Skt.] n. Will. Inten-
tion. ఇచ్చు. అభిప్రాయము. Way, manner,
భంధము chhandānu. Harmony.
Prosody or metrical arrangement. A rule,
principle. A Veda శాస్త్రము. వ్యవస్థాపిత
uncontrolled will.

చట chhata. [Skt.] n. A lock or tuft of
hair, శిర. శంఖు, కుమారము. కుచిచ్ఛటలు
a mass of brilliancy. చక్కచ్ఛట a tuft of
feather: a mass (of hair). A series.
చుర. చటుచటు, చటుచటు, చటుచటుచటు.
chhata-chhata. adv. (auk) Brightly,
hotly, fiercely. చటుచటుతెచ్చుచు chhata-
chhatakkaramu. n. Splashing, dashing,
heat, fierceness. చట్టి chhatti. n. A crowd,
a multitude, an assembly చ మ దా య ము.
తిరువమాచూర్నాశ్చిత్తిము. A. v. 149.

శత్రుము chhatramu. [Skt.] n. An umbrella,
a parasol, a canopy of state, గోమరు.
శత్రు భంగము chhatra-bhangamu. n.
Fall, dethronement, deposition. చాత్ర
వాసిము, Widowhood ముంకెమెరికెము.

శక chhada

456

చల్లి chhalli

(The umbrella is an ensign of royalty; and denotes any cover or defence, as a husband, &c.) శకాకము or శకాశువు *chhalakamu*. n. A mushroom. శక్కుడు. A iv. 143.

శవనము or శవము *chhadanamu*. [Skt.] n. A leaf, a feather, a wing, a covering. అకు, రక్క.

శక్తము *chhadnamu*. [Skt.] n. A trick, a pretext: fraud. Deceit, a fault, foible, failing. Sarcasm, a taunt. వాగ్విషము, మిష, మోసము.

శక్తము *chhanumu*. [Skt.] adj. Concealed, secret. కప్పబడిన, ఏకాంతమైన.

శపాయించు *chapa-y-intu*. [Tel.] v. t. To evade, defraud, conceal.

శర్ది or శర్దనము *chhardi*. [Skt.] n. Vomiting. విమోచము.

శలము, శలార్థము or శలార్థి *chhalamu*. [Skt.] n. A trick, a stratagem: an innuendo or covert meaning. A double entendre పెనము, పెనుదీనుట, ఒక అర్థప్రాయముతో చెప్పినదమునకు మరొక అర్థప్రాయము చేసుకొని ఉద్దేశముచెప్పటం.

శభి *chhari*. [Skt.] n. A ray. కిరణము. Brilliancy కాంతి.

చా chha

చాందస *chhandasa*. [Skt.] adj. Free, subject to no rule, sacred: as the style of some ancient books which being inspired, the broken metres cannot be corrected according to prosody. చాందసము *chandasamu*. n. Silliness, the stupidity of a mere bookworm, simplicity, awkwardness. That part of an almanac which lays down the (వైదికము) diurnal rites: చాందసుడు *chhandasudu*. n. A textualist, a ritualist: చాత్రియుడు. A mere silly book-worm: a monk.

చాన్ద్యము *chhandogyamu*. [Skt.] n. Name of an Upanishad. చా చంద్యము.

చాగము *chhagamu*. [Skt.] n. A goat. చాగ పాకు. చాగి *chhagi*. n. A goat మేక.

చాతుడు *chhatrudu*. [Skt.] n. A disciple, a scholar. చెప్పుడు.

చాతనము *chhadanamu*. [Skt.] n. Covering కప్పట. చాదితము *chhaditamu*. adj. Covered, concealed.

చాపా *chhapā*. [H.] n. A print or stamp. చాపాపేయ to print. చాపాకాగితము a stamp paper.

చాపు *chhapu*. [H.] n. The cock of a gun. A tune in music.

చాయ *chhaya*. [Skt.] n. A shadow, reflected image; colour. చాయాచారకము *chaya-chhara-kari*. n. A plagiarist చాయాతరువు *chaya-taruvu*. n. A large tree useful only for the shade or shelter it gives నీడచేకనే మిక్కిలి ఉపయోగముగానుండే పెద్ద చెట్టు. చాయాపుత్రుడు *chhaya-putrudu* n. Saturn. శని, తేయవర్తి. చాయదేవి name of the wife of the sun. మార్కట భార్య.

చి chhi

చిద్రము *chhidramu*. [Skt.] n. A hole, a slit, a cleft, a perforation. చెట్టెము. Fault, defect, flaw, schism. తప్ప. స్వహచ్చిద్రము domestic strife. చిత్రితము *chhidritamu*. adj. Perforated, pierced. చెట్టెము చేయబడిన.

చిన్నము *chhinnamu*. [Skt.] adj. Cut, divided. తడిచబడిన. చిన్నాచిన్నము *chhinna-bhinnamu*. adv. Piecemeal. చిన్నాచిన్నమునకు to hack, chop, cut to pieces.

చు chhu

చుర్రీక *chhurika*. [Skt.] n. A knife. చుర్రీక. A surgical knife. శస్త్ర.

చుల్లి *chhulli*. [Skt.] n. A hearth or fireplace. చావ్య.

జంభము *jambhamu*. [for Skt. జంభము.] n. Grandeur, pomp. జంభము his words, boasts. జంభమున grandly.

జంభలము *jambhalamu*. [Skt.] n. The lime tree. పుష్పక. A. v. 151.

జంభరి *jambhari*. [Skt.] n. The toe of Jambha, an Asura; an epithet of Indra.

జగ or జగ జగ. [Tel.] adj. Noble, fine, matchless. జగజ్జి a matchless wrestler. జగజ్జగ a great thief. జగజ్జగ a heroic trooper.

జగతి. జగర్లు or జగము *jagati*. [Skt.] n. The world: the earth. ప్రపంచము. భూమి. People. Men in general జగము.

జగజ్జ్యోతి *jagaj-jyoti*. adj. Bright, radiant, flaming. ఆ ప్రకాశము జగజ్జ్యోతిగానున్నది that diamond is a paragon of brilliancy.

జగత్ప్రసాదు *jagat-prasadu*. n. Air, వాతము. జగత్ప్రసాదు celebrated: known to the world. జగత్ప్రసాదు *jagan-nadikudu*.

n. Lord of the world, an epithet of Vishnu as worshipped at the shrine in Puri in Orissa. జగత్ప్రసాదు celebrated. జగత్ప్రసాదు *jagat-chakshuru*. [Skt. జగత్ + చక్షుః] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగత్ప్రసాదు *jagat-chakshuru*. [Skt. జగత్ + చక్షుః] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జగత్ప్రసాదు *jagat-chakshuru*. [Skt. జగత్ + చక్షుః] n. The eye of the world, i. e., the sun.

జంభము *jambhamu*. [Skt.] The haunches: the hip and loins, ముఠ. The abdomen. జంభము, జంభము, జంభము the loins, పొడము. జంభము, జంభము the posterior.

జంభము *jambhamu*. n. A low state: degradation. adj. Lowest, last. జంభము, జంభము, జంభము the posterior.

జంభము *jambhamu*. n. A young or brother. జంభము. A friend జంభము.

జంబ *jamba*. [Skt.] n. Matted locks, such as monks wear. Plaited hair, జంబ. A fibrous pendant root of the banyan tree. జంబ.

జంబ *jamba*. [Skt.] n. Matted locks, such as monks wear. Plaited hair, జంబ. A fibrous pendant root of the banyan tree. జంబ.

hermit. జంబ, జంబ, జంబ. జంబము *jambamu*. adj. Twisted, interwined. జంబ, జంబ, జంబ. Intricate, obscure. జంబ, జంబ, జంబ. That poem is stuffed full of Sanskrit words.

జంబము *jambamu*. [Skt.] n. Indian Spikenard, a well known drug: *Valeriana jatamansi*. Roxb. i. 163.

జంబము *jambamu*. [Skt.] n. The belly. జంబ. జంబ, జంబ the sensation of hunger. జంబ, జంబ the grief of being in the womb, the plight of a child unborn.

జంబ. జంబ or జంబ *jada*. [Tel.] n. Hair plaited or twisted in coils, matted hair. The finishing twist or plait of a straw roof.

జంబ, జంబ for జంబ, జంబ *jadadâri*. n. A hermit with matted locks. జంబ, జంబ, జంబ.

జంబ, జంబ *jala-billa*. n. A head ornament, worn by Hindoo women over their plaited hair. జంబ, జంబ *jada-mudi*. n. The knot of hair behind the head.

జంబ *jatalli*. [Skt.] n. The sea. జంబ, జంబ, జంబ.

జంబ *jadamu*. [Skt.] adj. Cold, frigid, chilly. జంబ. Stupid, apathetic, idiotic, inanimate. జంబ, జంబ. Dumb, ముఠ. జంబ.

జంబ *jadamu*. n. Stupidity. జంబ, జంబ *jada-muti*. n. An idiot, a blockhead. జంబ, జంబ, జంబ.

జంబ, జంబ or జంబ, జంబ *jadima*. n. Slowness, tardiness. జంబ, జంబ. జంబ, జంబ *jadulu*. n. A fool, a simpleton. Dasav. vii. 103.

జంబ *jathu*. [Skt.] n. Lac. A red dye analogous to cochineal. జంబ, జంబ, జంబ. A house built of this inflammable gum. జంబ, జంబ. M. VIII. vi. 134.

జంబ *jathu*. [Skt.] n. The clavicle or collar bone. M. VII. 148. జంబ, జంబ, జంబ. జంబ, జంబ, జంబ.

జంబ *jambhamu*. [Skt.] adj. Producing, creative, productive. జంబ, జంబ, జంబ. causing laughter. జంబ, జంబ, జంబ.

ing love. జనకుడు janakudu. n. A father or progenitor. Also, the name of a certain king.

జనక jana. [Skt.] n. People, folk. జన సముహము.

జననము jananam. [Skt.] n. Birth, production. పుట్టుక. Family, race, lineage, నోకము జననము to be born. జనని janani. n. A mother. జన నీలన నలు జనంత-
janakulu. n. Parents, mother and father. జన లుక jana-gita. n. A father or progenitor. జనయిత్రి jana-gitri. n. A mother.

జనము, జనములు or జనాలు janamu. [Skt.] n. People, folk, persons. Tara. ii. 84. "జనమర్హయదా" (Vijaya. i. 358.) when nobody was by. జనపతి jana-pati. n. A king, a lord of men. జనపతము jana-padamu. n. Any inhabited country. గ్రామము. A village. గ్రామము. జనశ్రుతి jana-shruti. n. News, tidings, intelligence, a rumour. జనశ్రుతి శ్రుతి శ్రుతి శ్రుతి, వాడు. జనాంగము janangamu. n. A household, a family. A nation. జనాభా janabha. [H.] n. Population. జనాభా లెక్క a census. జనాభా పన్ను or జనాభా దన్ను a poll-tax.

జనార్దనుడు janardhanudu. [Skt.] n. An epithet of Vishnu.

జని jani. [Skt.] n. Birth, production. పుట్టుక. A. vi. 117. R. iii. 8. and iii. 87. జనించు or జనియించు janin(u). v. n. To be born or produced, to arise. జననమునందు joy arising in the heart. జనము janudu. n. A man. జనులు people. జనపు januru. n. Birth. పుట్టుక. జనమిచ్చుడు janush-
anthudu. n. One born blind. పుట్టినది. జన్మము janmamu. n. Birth, production. పుట్టుక. నా జన్మము వాని చూడలేదు. I never in my life saw him. ఈ జన్మము నా జన్మము పోల్చునైతి this day my life is perfect-
ed పుట్టినది Re-birth, resurrection. పూర్వజన్మము a former birth. జన్మ భేదము or

జన్మభేదము janma-bhedamu. n. Native coun-
try. జన్మపత్రిక janma-patrika. n. The paper containing one's horoscope, or cal-
culation of nativity. జన్మ. జన్మముడు jan-
mam-ettu. v. n. To be born. అయిన జన్మముడు
రూపుక after be appeared in the body. జన్మభేదము janma-bhedamu. n. Another
life. A former or future birth, pre-
existence. జన్మించు janmin(u). v. n. To be
born జన్మి. n. An animal.

జన్మము janmamu. [Skt.] n. A battle.
యద్ధము. జన్మభేదము janma-bhedamu. n.
The field of battle.

జపము japamu. [Skt.] n. A prayer, Repeat-
ing charms. పంచ్రాత్ర. Repenting
inaudibly passages from the Vedas,
శివార్చనము. Silent prayer, adoration:
religious meditation: holy cogitation.
(భ్రాత్రము is silent, without moving the
lips: జపము is silent, but moving the lips.)
జపపుష్పము or వాసన పుష్పపుష్ప japa-
pushpamu. n. The shoe-flower. Hibiscus
rosa sinensis. Roxb iii. 194. జప రంగు
రంగు blushing rosy red. జపించు or జపి
యించు japin(u). v. n. To repeat prayers,
&c., inaudibly. జపము చేయు

జమానాడు jamadarudu. [H.] n. A Jamma-
dar. A head sepoy.

జయము jayamu. [Skt.] n. Conquest,
victory, triumph, success. జయ. జయ
jaya. Interj. Hail! Hurrah! జయంతి
jayanti. n. The anniversary of an incar-
nation. Thus జయంతి జయంతి a festival
in honour of Nrisimha. శ్రీకృష్ణ జయంతి
Krishna's feast. జయించు, &c. జయం
అడు a victor over time, an immortal.
జయభంజు jaya-bhantu. n. A bell, the
circular plate of mixed metal, used as a
gong in Hindoo temples, &c. జయం.
జయభము jayabhamu. n. Armour for a
horse or other animal. జయపెట్టు jaya-
pettu. v. n. To congratulate, to hail.
జయము అని జయించు. జయించు the name

బల్లము *balpanamu*. [Sk.] n. Prattle, babble. ఇదియు, ఉపయక్తముగానివారును బల్లవారి ను బల్లంబు, a talkative person. పాటకా. A. vi. 89.

జల్ల or జెల్ల *jalla*. [Tel.] n. A manger. A long wickerwork basket used to form the body of a cart. A fish; the river mullet. One kind is జుజు జల్ల.

జవనిక *jaranika*. [Skt.] n. A screen. తెరచీక.

జవరియ్యన or జవరియ్యన *jarabigyanu*. [Tel.] n. A certain grain.

జవము *jaramu*. [Skt.] n. Speed, swiftness, velocity, potency as of a medicine. జేగము, పుత్రము. కుశలముగా with the speed of thought. adj. Swift. పదిగల. జవనము *jaranumu*. n. Swiftness. పది. A swift horse పదిగలపురము. adj. Swift పదిగల.

జివాడి or జేవాడి *jaradi*. [Skt.] n. Civet: a paste like pomatum. పువ్వు. పండు పువ్వు. కర్రజవాడి stick civet, that is found adhering to twigs. జివాడి పిల్లి *jaradi-pilli*. n. The civet cat. పువ్వుపిల్లి.

జివాపుష్పము or జివాపుష్పము *jara-pushpamu*. [Skt.] n. The shooflower, *Hibiscus Rosa Sinensis*. Rox. iii. 184. జోరపుష్పము. జానము.

జవాబు or జేవాబు *jarabu*. [H.] n. An answer, a reply. జవాబుదారీ responsibility. జవాబుదారుడు a responsible person. జవాబుదారు a writer of orders or replies.

జవాహిరీ *javahiri*. [H.] n. Precious stones, jewels. Wealth.

జహ్నువు *jahnuv*. [Skt.] The name of a Royal Rishi. జహరాజ్జ. జహ్నువు కుమారుడు his daughter, i. e., the Ganges గంగాది.

జూ jū

జాంగలము *jangalamu*. [Skt. from జంబుము.] n. A wild, jungle or wilderness, a forest. జంబు, విస్తారము. The francoline partridge, *Fraucolinus vulgaris*. (F. B. I.) adj. Rural, picturesque, jungly. జాంగలామిషము *jangalamishamu*. (from జంబుము forest.) n. 'unison, game, wild

animals, as pigs, &c. జాంగలికుడు *jangalikudu*. n. A snake-catcher. పాప జెనుగుడు, గాడిడు.

జాంఘికుడు *janghikudu*. [Skt.] n. A courier, an express. హార్బర.

జాంధ్ర See జేంద్ర.

జాంబుము *jamburamu*. [Skt.] n. The fruit of the Jambu tree. నేరడుపండు.

జాంబూనదము *jambunadumu*. [Skt.] Gold; so called because found in జంబూనది a river flowing from Mount Sumeru, the Indian Paeolus. W.

జాగ *jaga*. [H.] n. Place, a piece of land, site. చోటు.

జాగరము, జాగారము or జోగారము *jagaramu*. [Tel.] n. A vigil, sitting up all night, waking, watching, watchfulness. BD. iv. 1412. Vipra. i. 75 Kalah ii. 134. Vastu. iv. 121. L. i. 363. Armour జాగము. The name of a piece or man, at backgammon. G. X. 88. జాగరించు or జాగరిల్లు *jagar-inta*. v. n. To wake, watch, sit up all night. జాగరూకత *jaga-rakata*. n. Heedfulness, waking, watching. జాగరూకుడు *jaga-rakudu*. n. One who is wakeful, a careful man.

జాగిలము or జోగిలము *jagilamu*. [Tel.] n. A hound used for hog hunting. జేబుకుక్క.

జాగిరు *jagira*. [H.] n. A Jaghire. An assignment of the Government share of the produce of a tract of country to an individual.

జాగ్రత or జాగ్రత్త *jagrata*. [Skt.] n. Vigilance, carefulness, caution, activity, adj. Vigilant, careful, cautious; active, ready. జాగ్రత్తము presence of mind; జాగ్రత్తనా with care. జాగ్రత్తయ్య to take care, to be careful, to make ready, to secure.

జాటి or ఝాటి *jati*. [H.] n. A whip, a scourge. ఝటి. జోర.

జాత్య జాత్య

462

జాత్య జాత్య

జాత్యము *jaatyamu.* [Skt.] n. Disease, sickness, infirmity. Coldness, apathy. Dullness, folly, stupidity. జడత, జడ్డు. బుద్ధి జాత్యము inadvertency

జాణ or **జాణ** *jaṇa.* [Tel.] n. A wit, a genius. A clever or cunning woman జాణ. adj. Clever, wise. Roguish. artful, shrewd. ish. జాణడు or జాణడు. *jaṇadu.* n. A genius, a clever man. జాణతనము or జాణతనము *jaṇa-tanamu* n. Sagacity, shrewdness, artfulness, cunning.

జాతము *jatamu.* [Skt.] adj. Born, produced, occasioned, possessed, felt, collected. n. A living being. Birth, production, origin; a kind or class, a collection forming a group. జాతకము *jatakamu.* n. A horoscope జాతీ. The predetermination from a horoscope, &c., of the fortunes and destinies of an individual throughout life. Also, that branch of astrology which teaches how to make a horoscope. జ్యోతిషముల నడించేవాడు one who can by theory give the data for such a calculation. జాతకర్తము *jata-kartamu.* n. The ceremony (like christening) by which a child is introduced into his caste. జుట్టివచ్చుడు చేయుక్తి. జాతవేడుడు *jata-vedudu.* n. An epithet of Fire, as being the "source of the Veda." అగ్ని.

జాతి *jati.* [Skt.] n. A kind, rank, sort, class, tribe or caste. కులము. Birth జుట్టు. The nutmeg tree జాతిజుట్టు.—adj. Fine, first rate. జాతిజుట్టు fine musk. జాతిస్ఫటికము a fine crystal. జాతిరత్నము a fine diamond. జాతివాడు a European. జాతి an English woman. జాతిపత్రి, *jati-patri.* n. Mace, the membranous covering of the nutmeg. జాతిపత్రి జాతిపత్రికములు *jati-pattimulu.* n. Uniform motives. See జాతి. జాతియము *jatiyamu.* adj. Appertaining to a tribe or caste. Natural. n. A dialect. An idiom. Local pronunciation. The constitutional effect. జాత్యము

jatigamu. adj. Born in a good caste or family మంచికలముడుజుట్టు. Fine చక్కని Excellent చుట్టె.

జాన or **జాన** *jana.* [Tel.] n. A span.

జానపదము *janu-padamu.* [Skt.] n. A country. జానము. A village గ్రామము. జానపదుడు *janu-padu.* n. A villager. గ్రామియుడు.

జాని *jani.* [Skt.] n. Old age. ముగియ. A wife భార్య. "జానిజాని కథ."

జాను or **జాను** *janu.* [Tel.] adj. Graceful, bland. జానుకలము pure or sweet Telugu. n. Grace, prettiness. చక్కదనము, కష్టదనము, సొంపుదనము. Appa Cavi. II. జానువుగా prettily. BD. v. 1075. జానుగా gracefully.

జాను or **జాను** *janu.* [T.] n. The ear చెవి. An ear of grain. కంక.

జానువు *januvu.* [Skt.] n. The knee. మోకరి.

జానము or **జానము** *janumu.* [Tel.] n. Loitering, dawdling delay. Inertness. Languor.

జానరెట్టు or **జానరెట్టు** *janara-chettu.* [Tel.] n. The Anatto or Arnotto Tree. The Rocon Dye Tree, *Bixa orellana*, (Watts.)

జానలుడు *ja-baludu.* [Skt.] n. One who tends goats. మేకలనుడువాడు. A shepherd కులవాడు

జాను *janu.* [Skt.] n. A son-in-law. A proverb says జానుకలవాడు a son-in-law is a Tenth Planet. The nine Planets are astrologically powerful to do evil, each in his hour, and a son-in-law is as pestilent a fellow as a Tenth Planet.

జాయ *jaya.* [Skt.] n. A wife. భార్య. జాయకలము *jaya-jrudu.* n. One who "lives by his wife;" an actor, a dancer.

జయమాతము jayamāmatu. [Bkt.] adj.
Which is got or produced, కలుగుచున్న.
నిర్మలకాయమాతకలమాతము unmarred kind-
ness.

జారత్వము *jaratramu*. [Skt.] n. Incontinence, adultery. జారత్వము *java-dhara-du*. n. A lover, an adulterer. జారుడు. జారత్రి or జారేరి *java-stri*. n. An adulteress. జరుగినది. జారుడు *jaru'du*. n. An adulterer.

§ 101 [H.] a Current, proceeding. a-b
to be set on foot, to put in force.

अभिन or अभिन जलम्. (Skt.) n.
A mud-bath, an assemblage. अभिन-
जलम् a confluence of waters. A net.
अभिन a window, a lattice, a loop or
apert. hole. ११३. BD. iv. 1525. A bud,
an undown flower. ३३९. Deceit अभिन
अभिन

బలికూరు *balikūru*. [Skt.] n. A fisherman.

■ जलानु. [Skt.] n. A fool, a block-head.

अति (H.) adj. Extra, additional; in excess. *अति*. Increase.

गङ्गा-पुत्री, [Skt.] n. Daughter of
Jahnu: an epithet of the river Ganges
as a goddess.

জি.জি.

జింకా *jinka*. [Tel.] n. The Indian Antelope or Black Buck, *Antelope cervicapra*. See జింకా, జింకా. జింకాపాత్ర one who carries the antelope on his head, i. e., the moon or Siva. జింకాపాత్రుడు, జింకా. జింకాపాత్రుడు *jinka-pakkili*. n. Musk. జింకాపాత్రుడు, ముగ్గు. జింకాపాత్రుడు *jinka-paccita*. p. One who sits on an antelope, i. e., the god of Siva. జింకాపాత్రుడు.

உகாசு ஜிபு. [Tel.] n. Stickiness, gum,
slime, birdlime. உகாசு, clay.

SA jigi. [Tel.] n. Brillancy. Rob, Sgs
Book. T. iv. 200.

ᑕᑕᑕᑕ *jigi-bigi*. [Tel.] adj. Puzzling, surprising, strange, striking (as beauty).

MD jigili. [Tel.] adj. Plump, fleshy, rounded. *MD*₂. Fine, handsome, bright, nice, pretty. *MD*₂.

प्रतियोगिता. [Skt.] n. Emulation, wish to excel or overcome. **प्रतियोगी**. An attempt प्रतियोगी or प्रतियोगी one who is ambitious to win.

ᑭᓂᓂ or **ᑭᓂᓂ ᓂᓂᓂ**. [Tel.] n. Slime, gum, birdlime, clay or paste. **ᑭᓂᓂ** **ᑭᓂᓂ** a gummed twig to catch birds with.

ᠵᠢᠭᠣᠨ ᠬᠠᠭᠢ *jigun-hayi*. n. A large
kind of cricket or grasshopper

జిహతస-రు. [Skt.] n. He who is hungry. జిహతస-రు-ఓ.

१. *jighamas*. [Sk.] n. Murderous
 intent. *ಜಿಹಮಸ್ಸು* *jighamassu*.
 2. A would-be murderer. *ಜಿಹಮಕು*
ಜಮ. An enemy *ಶತ್ರು*.

ज्ञानं ज्ञायमानं. [Skt.] n. The wish to know, a wish to ascertain or enquire. **ज्ञानं ज्ञायमानं.** An enquiry, a search, an investigation. **ज्ञानं ज्ञायमानं.** n. An enquirer, an investigator.

ḍḍa. [Tel.] n. Sorrow, grief, anxiety.
 ḍḍ, ḍḍ-ḍḍ. BD. vii. 317; v. 735:
 M. XII. iii. 441. A prank of strange
 1st. adj. Small. **ḍḍḍḍḍḍ**. See **ḍḍ**.
 Miscellaneous, of odds and ends, what
 remains over. **ḍḍḍḍ** a heap formed
 of odds and ends.

25. *genus* n. The generic name of a class of birds. 26. *genus* the Yellow-eyed Babbler, *Pycnorhynchus sinensis*. 27. *genus* n. The Rufous Fan-tail Warbler, *Cisticola*

cursitans, చుడిబిట్ట the small White-throated Babbler, *Dumetia albigularis*. బిట్ట a new species called *agrolaites brunneus*, Jerdon No. 269. తిక్కబిట్ట the Tailor bird: No 114. అడవికొమ్మబిట్ట the spotted Babbler, *Pellorneum ruficeps*. బిట్టకొమ్మబిట్ట (the hollow eyed bird), the Indian Wren-Warbler, *Prinia mormota*, కొమ్మబిట్టకొమ్మబిట్ట the Jungle Wren-Warbler, *Prinia Sylvestris*. కొమ్మబిట్ట Blyth's Reed-Warbler, *Acrocephalus dumetorum*. మెడకొమ్మబిట్ట the grass Warbler, or meadow Wren-Warbler, a species of *Prinia*, No. 122. పెద్దకొమ్మబిట్ట the Eastern Orphean Warbler, *Sylvia jerdoni*. పెద్దకొమ్మబిట్ట the true Warbler, *Sylvia Montana*, No. 123. చిన్నకొమ్మబిట్ట the Indian Lesser White-throated Warbler, *Sylvia affinis*. చిన్నకొమ్మబిట్ట the Village Warbler, *Sylvia Rama*, No. 124. ఎర్రకొమ్మబిట్ట the Paddy-field Reed-Warbler, *Acrocephalus agricola*. ముడుబిట్ట the Rufous Fantail Warbler, *Cisticola cursitans*. ఉడుబిట్ట the Wagtail, *Motacilla variegata*, No. 139. The Forest Wagtail, *Limonidromus indicus*. తిక్కబిట్ట the Tree Pipit, *Anthus arboreus*, No. 141. పెద్దచుడిబిట్ట the great Whistler, a species of Lark, No. 189. మువకబిట్ట the Purple Honey Sucker, No. 224, 232. నర్రువుమొర్రుబిట్ట the common Titlark of India, *Anthus rufalus*. ముంజుబిట్ట the common Wood Shrike, *Tephrodoritis superciliosus*. గువచ్చుబిట్ట the White-winged Black Tit, *Parus nuchalis*. చిన్నబిట్ట the common Babbler, *Arreya caudata*. పెద్దబిట్ట. గువచ్చుబిట్ట the Large gray Babbler, *Arreya malcolmi*. పెద్దబిట్ట the Jungle Babbler, *Crateropus canorus*. చెడుబిట్ట the White-headed Babbler, *Crateropus griseus*, వచ్చుబిట్ట the common Iora, *Argythia tiphia*. కొమ్మచుట్ట the small Minivet, *Pericrocotus peregrinus*. ముడ్డిచుట్ట the gray Wagtail, *Motacilla melanope*. అడవికొమ్మబిట్ట, తిక్క, అడవికొమ్మ

the Indian Bush-chat, *Protinola maura*. (F. B. I.) బిట్ట *jittangi*, n. The wagtail (so called in the south); the northern word is కుంజిట్ట. The female is called చుడిబిట్ట.

బిట్ట *jitt-ada* [Tel.] v. n. To play about. To trifle, sport, frolic. To be teased or anxious; to fret; to waver, to fluctuate, as the mind between shame and pleasure. బిట్టచుట్ట. v. n. To beat.

బిట్ట *jitt-ada*. [Tel.] n. A short span, measured from the thumb to the tip of the forefinger. adj. A span long.

బిట్ట *jittirinta* or బిట్ట *jittirinta*. [Tel.] n. Dislike, disgust, annoyance. A deceitful word. హాస్యము. HD. II. 620.

బిట్ట *jittu*. [Tel.] n. Confusion. కుంజి.

బిట్ట *jittu*. [Tel.] n. A coarse cloth. నువ్వు. మైపుబిట్ట wax cloth. adj. Coarse నువ్వు.

బిట్ట *jittu*. [Tel.] n. Grease, oil, greasiness. చుట్ట. ఈ పాలు బిట్ట పుట్టాడు in this milk there is a large proportion of grease or butter. adj. Greasy, oily, buttery, unctuous. మైపుబిట్ట wax. బిట్టకు to become greasy, బిట్ట. బిట్ట చెట్టు or బిట్టపాచెట్టు *jittu-chettu* n. A sort of tree. H. IV. ix. 17. బిట్టచెట్టు or బిట్టచెట్టు the sea of milk. చుట్ట. n.

బిట్ట *jittu*. [Skt.] adj. Conquered, mastered, overcome. జయించిన. బిట్ట బిట్ట (Lalito. XI. 9.) free from the passion of anger and the pressure of difficulties. Firm బిట్ట. బిట్ట *jita-pada*. v. n. To become firm. బిట్ట. To become familiar. చుట్ట. అ నా ముంజు చుట్ట బిట్ట she became accustomed to these whims. బిట్ట *jita-rasidhi*. n. The conqueror of the ocean, a title of Rama or Hanuman or Agastya. బిట్ట *jittu*. v. n. To become familiar. (as a climate). To agree (with the constitution.) బిట్ట *jittu* బిట్ట

... does not digest. జీతే త్రియుడు *jīte triyudu*. n. One who is free from lusts, one who is chaste and not a slave to any passion. జీతే త్రియుడై యున్నాడు *jīte triyuduḍai yunnādu* he has great self-command.

జిత్తు jittu. [Tel.] n. A prank, a freak, deceit. హాసము, మాడు. జక్కజిత్తులు fox's tricks. జిత్తుమారి a cunning rogue జిత్తుల చేయువాడు.

జిడ్డు jiddu. [Tel.] n. Enmity. A quarrel. జగడము, కలహము.

జినుడు jinudu. [Skt.] n. A man of Jain religion. Also, the generic name of the chief saints of the Buddhist and Jain sects. The name of the god they worship.

జిలిక or జిలిక జిలికా jilikā. [Tel.] n. A tree called ముక్కగంధ. A kind of cucumber. జగదెత్తుక బీర.

జిల్లదాయి or జిల్లబీ jilladāyi. [Tel.] n. A small kind of bat. గడ్డిలాయి, పిమ్మాయి.

జిమ్మ jimma. [Tel.] adj. Much, great. మక్కిరి, అధికము.

జిమ్మ jiuma. [Tel.] n. Charge, fidelity, service.

జియ్య jiyya. [Tel.] n. God. జీవుడు. A king రాజు.

“జీ శి శయ్యయోకైవశ్రోదనే దివ్యుని”
య. ii.

“అశ్వశయ్యక్తిమంతు రక్కసుల శయ్యంతాశి”
రామ. v.

జియ్య or జియ్యరూ jiyya. [Tel.] n. Sir. A general term of respect or affection. A lord or master. A Vaishnava palmer or mendicant. శైవసంపాదీ

జి or జిర్ర jira. [Tel.] n. A whirling noise తిరుగుట, త్రిప్పుటలకుండు కలగవ్వని. జిర్రోట్టు *jira-kottu*. v. n. To turn suddenly round. త్రిప్పుకొనుట.

జిరా or జిరా jira. [Tel.] n. Armour. బొరము. An arrow తూణు.

జిరాయిల or జిరాయల jirayils. [H.] adv. Cultivated. n. Cultivation. కృషి. జిరాయిల భూములు lands assessable, as opposed to *inam* lands.

జిర్రోట్టు jira-kottu. [Tel.] v. n. To shout, in driving cattle: to hoop or halloo. Parij. v. 20.

జిర్ర, Same as జి. జిర్రరాడు jira-raḍu. [Tel.] n. A twisted cord, a halter (HD. i. 1775.) జిమిట్కొంచెరాడు.

జిర్ర jira. [Tel.] n. The noise made by the cricket. చిప్పులమారి. A loud noise. జిర్రుక *jira-na*. adv. Quickly; suddenly. తూలక, తక్కుముగా.

జిల jila. [Tel.] n. An itching sensation. చురచు. జిలజిలము *jila-jila-mumu*. v. n. To itch, to be prurient. To tingle or tickle.

జిలక or జిలకర్ర See జిలకర్ర.

జిలమ jilama. [Tel.] n. A kind of rice. జలమరియ్యము. Rox. ii. 304.

జిలి jili. [Tel.] adj. Sweet. జలిపాలు sweet or fresh milk.

జిలిబిలి jili-bili. [Tel.] adj. Sweet, fine, nice, delicate, agreeable. మరొక్కజిలై. Trifling, petty అల్పము. జిలిబిలి వట్టునీ- watered silk cloth చిన్న చిన్న ముగ్గుల వట్టునీ. జిలిబిలి తల్లి a small mark on the forehead జాపలకాట్టు.

జిలగతికి jilaga-tiriki. [Tel.] n. A kind of fish, *Tenitora melanospilos*, *Tenitora Lyman*, Forkal (F. B. I.)

జిలగు jilugu. [Tel.] n. Fineness. Fine cloth, muslin. ముక్కవట్టు. Sva. v. 92. The Hill-Palm (Bombay), the Sago-Palm, *Caryota urens*, (Watts). పుష్కలత్తు. adj. Fine, delicate. Weak, thin. ముక్కము. జలగుమది delicate work. A. v. 78. జలగు తట్టు a delicate rebuke, gentle abiding. జిలగు v. n. To scribble or write a fine minute hand. గొలుగుమదిగావ్రాయు. To make a thing intricate చిట్టగాచేయు.

జిలు jilu

466

జిల jila

జిలుగు, జిలువు or జిలుగు *jilagu*. [Tel.] n. The gigantic swallow wort. జిల్లేడు.

జిల్లి *jilla*. [Tel.] n. A bit of stick. జిల్ల మక్క. జిల్లగోనాదులయందలిజిల్ల.

జిల్లా or జిల్లా *jilla*. [H.] n. A province or district.

జిల్లు *jillu*. [Tel.] n. Coldness, chill. మక్కడి కేరి. జిల్లుకే bleak, chill.

జిల్లేడు *jillidu*. [Tel.] n. The gigantic swallow wort. *Asclepias gigantea*. Rox. ii. 30. and ii. 7. *Catolopis gigantea* (Watts.) అశ్లేపియము the red-flowered variety; జిల్లజిల్లేడు the lilac-flowered variety. జిల్లజిల్లేడువంటిల్లి a child that is as lean as a lath. తేలికజిల్లేడుకాక will the bee seek the acrid *asclepias*? జిల్లేడు జిల్లేడు *jillidu-kayulu*. n. plu. The fruit of the tree. Also, a cake of that shape. జిల్లేడుకాదు.

జిల్లేడరుడు *jillidarudu*. [H.] n. A certain one officer.

జిల్లేడు Same as జిల్లు.

జిల్లేడు Same as జిల్లేడు.

జిల్లేడు *jilru-na*. [Tel.] adv. All at once, uskly.

జిల్లేడు *jiluru*. [Tel.] n. Boiling over. విమదలు.

జిల్లేడు *jishnu*. [Skt.] n. A conqueror; an epithet of Indra and Arjuna. జిల్లేడు, అర్జునుడు, విజ్ఞుడు. adj. Victorious, triumphant.

జిల్లేడు *jihasa*. [Skt.] n. Desire to give up. విమునిత్య. Hate. Inveteracy. Disinclination. చలము, ప్రసక్తి.

జిల్లేడు *jihirsha*. [Skt.] n. Inclination to seize. హరించుచు.

జిల్లేడు *jihmanu*. [Skt.] adj. Crooked. నొసటి. చిన్నటి squint eyed. జిల్లేడుగము *jihmanu*. n. (Lit.) A crooked goat, i. e.,

a snake or serpent. A sinner, one who goes astray.

జిల్లేడు *jihca* [Skt.] n. The tongue. జిల్లేడు యంత్రము *jihca-gantramu*. n. A book for fishing. నామ. జిల్లేడుచాపలము *jihca-chapalyamu*. n. A longing to eat. జిల్లేడుచాపలము a term applied to *risarga* when it comes before it.

జిల ji

జిల్లేడు *jidramu*. [Tel.] n. A miserable state, a pest, a plague, teasing. జిల్లేడు, జిల్లేడు.

జిల్లేడు Same as జిల్లేడు.

జిడ్డి *jidi*. [Tel.] n. The sap or milk of the mango, &c. జిడ్డిగింజ *jidi-ginca*. n. The marking nut. జిడ్డిచెట్టు or జిడ్డిచెట్టు *jidi-chettu*. n. The cashew nut tree, *Anacardium occidentale*. (Rox. ii. 312. and Watts.)

జిడ్డి or జిడ్డియ *jide*. [Tel.] n. A sweetmeat, composed of sesamum seeds and treacle.

జిల్లేడు *jilamu*. [Tel.] n. Salary, wages, pay. జిల్లేడు, జిల్లేడు. జిల్లేడు *jilaga*. n. A paid servant, one who serves for wages.

జిల్లేడు *jila-palamu*. [Tel.] n. A belt. జిల్లేడు.

జిల్లేడు *jilamu*. [Tel.] n. A pad put under the saddle of a horse. జిల్లేడు.

జిల్లేడు *jili*. [Tel.] adj. Fine. జిల్లేడు. జిల్లేడు *jiligiri-radu*. n. An artisan; a worker in leather; an upholsterer. మచ్చి వాడు.

జిల్లేడు *jilu*. [Tel.] n. An anchor. జిల్లేడు. A saddle.

జిల్లేడు or జిల్లేడు *jilu-gori*. [Tel.] n. A flute used in charming snakes.

జిల్లేడు or జిల్లేడు *jiluca*. [Tel.] n. The tailor bird, or The White-throated Munia, *Uroloncha malabarica*. నల్లజిల్లేడు

nalla-jinarayi. n. The Black headed Munia, *Munia maculosa*. నల్లరేపినావి
kaku-jinarayi. n. The Spotted Munia, *Uroloncha punctulata*. తొక్కినావి
torra-jinarayi. n. The Indian Red Munia, *Sporocyathus amandava*. పసుపురేపినావి
ఈ పసుపుపక్షి veluru-jinarayi. n. The common Rose Finch, *Carpodacus erythrinus*. పచ్చరేపినావి
putla-jinarayi. n. The Red-headed Bunting, *Emberiza luteola*. (F. B. I.) (Jerdon, No. 114.)
“చిక్కనావి నల్లరేపినావి” Tarn. ii. పసుపు
పసుపులు jinaru-mukulu. n. A sort of grain. H. iv. 159.

జీవా జిబు. [Tel.] n. A woman's cloth. జీవా.
Anuk. v. A net: lace: a net-like web which surrounds the cocoon and other similar trees at those parts whence the branches expand. జీవ. జీవాకు జిబు-
konu. v. n. To become thick. తుల్య.

జీవా-శిఖా ji-milamu. [Skt.] n. A mountain: శిఖ. A cloud ముఖ్య. నీలజీవా-శి
ఖాశిఖా like a blue cloud.

జీర jira. [Tel.] n. A line or stripe, a crack, slit, or flaw (in coin or diamonds) జీర, శీర. A kind of fish. G. i. 111.

జీరణి jiraṅgi. [Tel.] n. A green beetle, the emerald wing cases of which are fastened on embroidery as an ornament.

జీరకము, జీరణము or జీరము jirakamu. [Skt.] n. Cummin seed. శీరకర.

జీరా jira. [Tel.] n. Armour. జీరము.

జీరు jiru. [Tel.] v. n. To hang down, dangle, or trail on the ground. జీరాకు, జీరాకు or జీరలాకు jiraḍu. [Tel. శీర+అకు.] v. n. To sweep. పండితులు
జీరు జీరాకునుపి the sow's belly sweeps the ground. జీరాకునుపి the end of the cloth is hanging down on the ground. జీరానాకు jira-rānu. v. n. To spread (as a smile over the countenance) వ్యాపించు. To move, జరుగు. To avoid, go out of the way. తొలగు.

జీరకు or జీరకు jiraku. [Tel.] n. Shipper: నెల. జీరకు. జీరకు smooth slippery slabs of stone. (Farij. iv. 43.)

జీర్ణము jirṇamu. [Skt.] adj. Digested. Tattered, worn, old, ruined, dead, faded, (as leaves). జీర్ణము. n. Digestion. జీర్ణము. Ruin, the act of being destroyed. జీర్ణము. జీర్ణము the stomach. జీర్ణము jirṇam. v. n. To be digested. To grow old, to waste, to decay, wear away. జీర్ణము, జీర్ణము.

జీలకర్ర or జీలకము jila-karra. [Tel.] n. Fennel, cummin seed: Cummin. Box. ii. 92. జీలకర్ర or జీలకర్ర the black Caraway, *Carum nigrum*. (Watts.) This word is used as a term of contempt like “fiddlesticks.”

జీలు jila. [Tel.] n. A sequel, a supplement, an appendix. ఈ జీలు ప్రాముఖ్యము herein-after written

జీలుగ jiluga. [Tel.] n. A kind of bird: the shrike, or the small owl.

జీలుగ or జీలుగ jiluga. [Tel.] n. A certain tree of pithy substance, like the cork tree. జీలుగము. జీలుగము the Indian Horse Chestnut. *Achyromene indicu*. జీలుగము jiluga-bendu. n. A sort of pith, of which toys are made.

జీవము jivamu. [Skt.] n. Life, existence. ప్రాణము. The vital spirit, the soul జీవ. An animal or creature ప్రాణి. జీవము one whose life is as long, as vile and as wretched as that of a crow. దుష్టజీవము a despicable being. జీవము the living image. జీవజీవము jivam-jivamu. n. A fabulous bird జీవజీవము, జీవజీవము, జీవజీవము. జీవకర్ర jiva-karra. n. A prop, stay, support. ప్రాణకర్రము. R. vii. 143. జీవము jivaku. n. A living man ప్రాణి. One who lives జీవము. A servant జీవము. జీవము jivaku. n. A living corpse. జీవము. జీవము jivaku. n.

One who gives life. జీవమనిచ్చువాడు. A medical man. జీవ్యుడు. జీవధనము *jīva-dhanamu*. n. Cattle. జీవులుగానుండు. జీవ కాషధము *jīva-kashadhhamu*. n. A medicine that revives life. ప్రతుజీవేయదు. జీవన్ముక్తుడు *jīva-namuktun*. n. One who has become emancipated from all desire. A man who is in the world but not of the world. జీవించియుండియును జ్ఞానమునొని సమస్తబంధములను విడనొట్టుకొని యుక్తి నొందిన వాడు. జీవవృత్తి *jīva-rvitti*. n. Tending cattle. జీవులు నిర్వ్రములను పెండ్లవేసినది పెండ్లుకొని చేసే జీవనము. జీవవంతము *jīva-dantamu*. n. Solid ivory; ivory cut from a living elephant. జీవనము *jīvanam*. n. Life, existence, livelihood, means of subsistence, profession. ప్రకుకు. ప్రకుకు తెరువు. Water ఉడకము. జీవనముచేయు to make a living, to earn a livelihood. జీవనోపాధి *jīva-nōpādhi*. n. Livelihood, means of living. జీవన్ముక్తుడు *jīva-namuktun*. n. One who though living is yet dead, one who is half dead. జీవించియుండియును చచ్చి వాడు. జీవరత్నము *jīva-ratnamu*. n. A gem of the first water. శ్రేయరత్నము. జీవరేఖలు *jīva-rēkhulu*. n. The finishing lines in statuary, the last touches which give a living appearance. జీవశిల *jīva-sila*. n. The living rock. జీవాంతకుడు *jīva-antakuḍu*. n. A bird catcher. పట్టకువాడు. జీవాతువు *jīva-tuvu*. n. Livelihood. ప్రకుకు. A prop or support జీవార్త. Cooking వంటకము. జీవాత్మ *jīva-ātma*. n. An embodied spirit, the individual soul ensouled in the human body as distinguished from the Supreme Soul (మహాత్మ). The principle of life. జీవాళము or జీవ *jīvalamu*. n. The main point, the chief object. A bit of cord or wire put loose between the cords of a guitar to regulate the sound. జీవించి వాడు. జీవి *jīvi*. n. A living creature or animal. ప్రాణి, జీవించువాడు. పుచ్చజీవి a rain foolish brute కాకజీవి one whose life is as long

and wretched as that of a crow. జీవించు *jīvintu*. v. n. To live, exist, subsist. ప్రకుకు. జీవిక *jīvika*. n. Livelihood, profession or occupation. జీవనోపాయము, ప్రకుకు తెరువు. జీవితము *jīvitamu*. n. Living, existence. జీవితకాలము. Life ప్రాయము. జీవితకాలము *jīvita-kalamu*. n. Lifetime. జీవితేశుడు *jīvita-esudu*. n. "Lord of one's life, i. e.," a husband, a name of Yama, the judge of departed souls. ప్రాయశాసకుడు, యమడు. జీవుడు *jīvudu*. n. The soul, the sentient principle; a living being. ప్రాణి.

జు ju

జగుచ్చు *juguvu*. [Skt.] n. Dislike, Censure, reviling, నిడ, మారు, అకూరు.

జు జు

జుటము *jūṭamu*. [Skt.] n. Matted hair: such as is worn by hermits. జడము. యల్లుయట్టిజడ.

జ్ఞు jñu

జ్ఞంభము or జ్ఞంభణము *jñambhamu*. [Skt.] n. Gaping, yawning; opening, expansion, spreading. అవురిత, కిక్కిమనినదిగాడము. వికాసము. జ్ఞంభితు *jñambhitu*. v. n. To gape, yawn. అవురితము. జ్ఞంభితుము *jñambhitumu*. n. A yawn. అవురిత. adj. Gaping, yawning; expanded, open, spread. వికాసించు.

జె జె

జెండా *jenda*. [H.] n. A flag, banner. Same as జెండా.

జెంబు *jentu*. [Tel.] n. A cunning woman. కున్నెబ్బానమ్మ.

జెట్టి *jetti*. [Tel.] n. A wrestler, a prizefighter. పుట్టడు. కూనడు. adj. Rest శ్రేయసు. జెట్టి

జేట్టా *jetti-pattu*. n. A wrestling match.

జేట్టిపెనకుడు *jetti-penakuru*. n. A bout in wrestling. జేట్టిపిడుక *jetti-insidaka*. n.

The giant locust.

జేనా *jena*. [Tel.] n. Spawn,roe. The yolk of an egg. జేనానాని పుచ్చునీరు.

జేనుడు *jenudu*. [Tel.] n. A general name applied to plants of the cactus family. The plant called milk-hedge. *Euphorbia tirucalli*. Rox. ii. 470. (Ainslie) మల్లకుండును. అంజెనుడు oleander-leaved spurge.

జంజెనుడు or జంజుకెనుడు the large species of cactus. నులికెనుడు and జాలకెనుడు and other species occur. నీనుకెనుడు, *Bryophyllum calycinum*. జేనుడుకాక *jenudu-kaki*. n. The common coucal or Crow-Pheasant, *Centropus sinensis*.

జేరి *jerri*. [Tel.] n. A centipede (*scelopendra*.) జేరికెరి the same. జేరిపాతు *jerri-patu*. n. The whipsnake, erroneously supposed to be the male of the cobra. This name is given to various species of the Sole-fish (*Pleuronectes*) See Russell, Fishes. No. 70. *Solea Commersonii*. J. No. 71. *Solea Jerrens*. 73. *Plagusia Potius*, No. 74. *Plagusia Bilineatus*.

జేల *jela*. [Tel.] n. A spring of water. జేలయ్యి ధూమ్రావరి జులూర.

జేలక *jelaga*. [Tel.] n. A leech. అకుటాబుకా a snail. చీమిడికా (the slime snail) a slug. జేలగకాగడు *jelaga-raguru*. n. The leech evil, that kills cattle, through their paunches being filled with leeches. జేలగకాకా *jelaga-raku* n. A triangular pattern woven at the end of cloths.

జేల్ల *jella*. [Tel.] n. A fish like the dragonet: with a broad snout and three large strong prickles, supposed to be venomous, on its forehead and cheeks. చింతెల్ల *Bagrus China* (Russell Fishes, No. 167.) చింతెల్ల *Bagrus bilineatus*, J. (No. 167.) మల్లెల్ల *Pimelodus nalla*, J., three species of Silurus Also జల్ల (No. 174). *Esor*

aphyana jellow and మకల్ల (No. 183) A species of *Polynemus*, *Hemicampa marginatus*, Swains. Other species are మకల్ల and మడిల్ల. H. iv. 225.

జేల్లి or జేల్లెంజ *jelli*. [Tel.] n. The plant called *Arachis fruticosa*. Rox iii. 282.

జేష్ట *jesta*. [Tel. from జేష్టా an elder sister: used to mean an old crone.] n. A plague: a pest: an evil: gibberish: nonsense, rubbish. జేష్టమిడి I am one of that plague. నాకు జేష్టమిడి I was bewitched. నాని జేష్టమిడి he has lost all his luck.

జేజె jējē

జే జే. [Tel.] Interj. Victory! May the victory be yours! May you have victory or success మహావజ్జ అని దీనియందు. A salutation. మహాజేజే.

జేంద్ర *jēndra*. [Tel.] n. A certain tribe of weavers.

జేగ *jēga*. [Tel.] n. A sort of crane or heron.

జేగంట *jēganta*. [Tel. for జాగంట.] n. A gong or bell. జేగంటకు నడుము నాయునే జుగంట.

జేగుక or జేగుకా *jēgurru*. [Tel.] n. Redness. ఎరుపు. adj. Red. ఎర్రని. జేగుకెరుక a red stream. Kalahaa. ii. 59. Zacc. iii. 80. జుగము. జేగుకగంట *jēgurru-ganti*. n. An embrasure or loophole for muskets: being a hole coloured red. జేగుకగంట a red hill. జేగుకావేగు *jēgurru-vaiva*. n. The root from which a red dye is extracted. జేగుకాకా *jēgurru-kaka*. v. n. To redden, or blush with shame or anger. To grow red. ఎర్రగు.

“నవ్వుకు నువ్వే నిమిషాచక,
జేగుకాచకా వెళ్ళు చీబా.”
Pal. 104.

జేజె or జేజే *jējē*. [Tel.] n. A god, a goddess, a deity: జేజు, జేజు. జేజు *jējanna*. n. A goddess. జేజు జేజు నమ్మి చుట్టించ

జేడ్డుకొరకపు it will puzzle you and your grand mother too to find them. జేజేరి is a life of a god. జేర. జేజే jējē. interj. Hurra! hurza! జయజయ అని పిలిచుట. జేజేడ్డులు buzzas, salutations. జమస్కాండములు BD. v. 1035. హిమవత్ పర్వతం మండుమని మంజుశ్రీమతే నమః. జేజేగర్భుః the mount Méru. జేజేపర్వతా Heaven పర్వతము, మహాలయము.

జేడె or జేడియ jēḍe. [Tel.] n. A marshy soil. బురదనీల.

జేర jēra. [Skt.] n. One who conquers. జయించువాడు.

జేన jēna. [Tel.] n. A span, a length of nine inches.

జేనగిరాడు, కానగిరాడు or హేనగిరాడు jēnagi-tāḍu. [Tel.] n. A match or fuse for a gun.

జేనచెట్టు jēna-cheṭṭu. [Tel.] n. A certain tree the fruit of which is eaten. *Adenanthera occidentalis*. Rox. ii. 371. అదివిజేన the Arum Sylvaticum. Rox. iii. 511.

జేపర్వతం or జేపర్వతా jē-paṭṭa. [Tel.] v. n. To bless. పీఠించు.

జేబు jēbu. [H.] n. A pocket. కార్మికం దానినంది.

జేనయడు jēnyadu. [Skt.] n. One who can be conquered. మునుపదనవాడు.

జేనుబుడు jēnu-buḍu. [H.] n. A martingale, a saddle girth.

జేనునా jēnunā. Same as జేనునా

జే జై

జేత్రము jaitram. [Skt.] adj. Victorious triumphant. జేత్రుడు a victor or conqueror. విజయము.

జేత్రము jaitram. [Skt. fn.] The Jain religion జేత్రుడు a Jain.

జైత్రము jaitrikamu. [Skt.] n. A drug or medication. జైత్రుడేదము. adj. Long lived. జైత్రుడు jaitrikudu. n. One who is long lived. దివ్యాయువుగల వాడు. A physician జైత్రుడు. The moor వంద్రుడు.

జో jo

జోకము or జోకము jōkamu. [Tel.] n. Connection ; సంబంధము. Risk, peril, hazard.

జోటి jōṭi. [Skt.] n. A sheet or blanket దున్నటి.

జ్ఞ గ్నా

జ్ఞప్తి gnyapti. [Skt.] n. Understanding. తెలిపి, తలపు. Recollection. జ్ఞాపకము. నాకు అప్పుడు జ్ఞప్తి తప్పి ఉండినది I was at that time out of my senses. అది నాకు జ్ఞప్తి రాలేదు I did not recollect it.

జ్ఞా gnya

జ్ఞాతము gnyatamu. [Skt.] adj. That which is known. తెలియబడినది. అజ్ఞాతము unknown అజ్ఞాతనామము living incognito.

జ్ఞాతి gnyati. [Skt.] n. A fellow heir : a cousin or kinsman on the father's side. బాంధువుడు. జ్ఞాతిత్వము relationship through common male ancestor. జ్ఞాతిత్వవిరోధము rivalry such as exists between heirs.

జ్ఞానము gnyanam. [Skt.] n. Wisdom, knowledge. తెలు. Higher knowledge. Theology. విశేషవిజ్ఞానము Philosophy. In some compounds it may be rendered supernatural. జ్ఞానరాయణము gnyāna-rāyaṇam. n. The doctrinal portion of the Vedas which contains the esoteric teaching relating to the spiritual knowledge. The doctrine of Faith as

opposed to that of Works. జ్ఞానదృష్టి *gnyāna-dṛiṣṭi*. n. Spiritual vision, supernatural intelligence, the prophetic eye: second sight. Clairvoyance. జ్ఞాననిద్ర *gnyāna-nidra*. n. A deep unnatural sleep, such as occurs in Mesmerism. Ecstasy. A metaphysical delirium which suspends the senses. జ్ఞానమార్గము *gnyāna-mārgamu*. n. The path of wisdom; the doctrine that salvation is to be obtained by means of meditation on, and the consequent union with the Supreme Spirit. జ్ఞానశరీరము *gnyāna-śarīramu*. n. The spiritual body: as distinguished from the corporeal body. (స్థూలశరీరము, or సూక్ష్మశరీరము.) జ్ఞానస్వరూపము *gnyāna-svarūpamu*. n. The spiritual form or image, invisible to the mortal eye. జ్ఞాని *gnyāni*. n. One who possesses wisdom, a philosopher, a sage, a prophet, an inspired teacher. జ్ఞానమండలము *gnyāna-maṇḍalamu*. n. An organ of perception. A supernatural sense, such as the power of perceiving spirits. See Tantra Rajani, XVII. 4. జ్ఞానేంద్రియములు *gnyāna-ēndriyamulu*. senses of perception or knowledge as opposed to కర్మేంద్రియములు *karmēndriyamulu* senses of action. The five senses of man as శక్త్యు. Touch, చక్షుశ్చ *chakṣuṣh* Sight, శ్రోత్రము *śrōtṛamu* Hearing, తామ్ర *tāmra* Taste and గ్రాహము *grāhamu* Smell

జ్ఞాపకము *gnyāpakamu*. [Skt.] n. That which makes known, తెలియజేయునది. Memory. జ్ఞాపకముచేయు *gnyāpakamucheyu* to remind, to recall. నన్ను జ్ఞాపకముచేసావా *nannu gnyāpakamuchesavā* did you remind him about me? అది జ్ఞాపకమా *adi gnyāpakamā* do you recollect it? జ్ఞాపక *gnyāpaka*. n. A reminder. A notice.

జ్ఞేయ gnyē

జ్ఞేయము *gnyēyamu*. [Tel.] adj. Knowable, cognisable, known. తెలియదగినది.

జ్యోత్య jyā

జ్యోత్య *jyā*. [Skt.] n. A bowstring. విటివారి. The earth. కేల, భూమి.

జ్యోతి *jyāni*. [Skt.] n. Old age, infirmity. మదిమి. Decay, పాతబడినది.

జ్యే జ్యే

జ్యేష్ఠ *jyēṣṭha*. [Skt.] n. The month Jyēṣṭha, (June, July.) ౨౩ సం. adj. Elder. జ్యేష్ఠుడంటే the eldest born. జ్యేష్ఠ *jyēṣṭha* n. Misfortune personified as a goddess జ్యేష్ఠ *jyēṣṭha* A day in the month Jyēṣṭha, on which ploughing time commences. జ్యేష్ఠుడు *jyēṣṭhudu* the eldest man మొదటివాడు. అగ్ర *agra* వాడు.

జ్యోతి jyōti

జ్యోతి *jyōti*. [Skt.] n. Light, radiance. వెలుగు. In a mystic sense, internal illumination. The lights that dance before the eyes when dazzled or closed. A lump of paste, used as a meat offering. A star జ్యోతిరము *jyōtiramu* The eye కన్ను. The sun సూర్యుడు. జ్యోతిర్లత *jyōtir-lata*. n. An ignis fatuus. A ray of light. జ్యోతిరంగ *jyōtir-anga* నము *jyōtir-ingamamu*. n. A firefly or glow-worm వెలుగుచున్నది. జ్యోతిషము *jyōtiṣamu*. n. Astronomy, astrology. జ్యోతిషము. జ్యోతిషుడు, జ్యోతిషుడు or జ్యోతిషుడు *jyōtiṣudu*. n. An astronomer; an astrologer, a fortune teller. జ్యోతిషము *jyōtiṣamu*. n. A plant, the Hareog vine, or, the Heart-poa, or, the Winter Cherry, *Cardiospermum Halimolobos*, (Waller), also called ముక్కోట, కన్నుచూర or చెప్ప *chēppa*. జ్యోతిషము *jyōtiṣamu* an astronomical

chart or diagram. చంద్రవంద్రాది చక్ర చిత్రములకు చాపములు. జ్యోతిష్య jyōtishya. n. Radiance. జ్యోతిష్య jyōtishya. n. Moonlight. జ్యోతిష్య jyōtishya. n. A moonlight night. జ్యోతిష్య.

జ్వ jva

జ్వరము jvaramu. [Skt.] n. Fever. జ్వరము ague and fever. బిల్జ్వరము bilious fever. జ్వరంశుము a specific against fever. (Box: i. 275 Ainsl. ii. 114.) Quinine. జ్వరవృక్ష the Calisaya Bark, the yellow bark of commerce, Cinchona Calisaya (Watts.) జ్వరీతుడు jvaritudu. n. A fever-stricken man, one suffering from fever జ్వరముగలవాడు.

జ్వలనము jvalanam. [Skt.] n. Burning, fire మంట, అగ్ని. జ్వలించు jvalintu. v. n. To burn మంటు. To shine ప్రకాశించు. జ్వలనము jvalanam. adj. Burnt, మండిన. Shining, illuminated. ప్రకాశించిన. జ్వలనం జ్వల. n. A flame, a blaze. మంట.

జే dž

జే dž. [Tel.] n. The letter z.

జేంజు džanku. [Tel.] v. n. To fear. భయపడు. To hesitate సంకోచించు. n. Fear, hesitation, fright. నిచ్చిన బంతుచున్నది the ladder is shaking or giving way. జేంజేంజు džankintu. v. a. To frighten, to intimidate. భయించు. జేంజే or జేంజేక džanke. n. Fright, alarm, a threat. భయించు. అంజు మాత్రులు timid glances. జేంజేయనర్పు to frighten భయించు.

జేంగ džanga. [Tel.] n. The call of the leg. దిక్కు. A stride. అంక. జేంకొందు, జేంకొను, or జేంకొచ్చు to take a stride. కాలు. జేంకొచ్చు to stride. జేంగనడ džanganaḍa. n. A certain pace in horses. జేంకొనడ striding, కాలుకొనినడక.

జేంగము džangamu. [Tel.] n. (Lit. a sojourner) A Jangam. Name of a Saivite sect, the members of which wear the lingam.

జేంగళము džangalamu. [Tel.] n. Length. నిడుపాలు. A fictitious or artificial emerald. Charity. v. 1878.

జేంగి džangi. [Tel.] n. The spreading of fire. అగ్నిప్రసారము

జేంగిలి džangili. [Tel.] n. A herd of cattle. పశువుల మండ. A herd of animals మంతు సమాహము. A headman or leader. కామరాడు. ఏనుగులజేంగి a herd of elephants. సింహులజేంగి a herd of lions. య. ii.

జేంగు, జేంగి or జేంగియు džangu. [Tel.] n. A silver ornament or badge, fastened on the leg of a Jangam when he is first sent to receive alms. అంజ, మువ్వ, ఒకరినొకరికి.

జేంగుల్లి džangu-pilli. [Tel.] n. The servak a spotted roddish wild oat. అపరిచిత.

జేంజేడ džandadža. [Tel.] n. A nail or screw. చీలు.

జేంజేడ džandadža. [Tel.] n. A multitude సంఖ్య, సమాహము.

జేంజేడుము džandadžamu. [Tel.] n. Connection, relationship. తరువాత, కలి.

"క" ఓటమిలో పెట్టవచ్చు,
పాటమను బతుకుచే బాంకలో
యోజనమోకయోక జేం
జేంబయినచో భక్తిసంపత్తుమునా."
ప్ర. క. i.

జేంజేడి, జేంజేబాడి, జేంజేబాడి, జేంజేలి or జేంజేలి džandadžadi. [Tel.] n. A dagger with a gauntlet handle across the blade. పాడుగైదుమునాకొత్తి. A swivel-gun.

జేంజు džanja. [Tel.] n. A pair or couple. జోడు, జత. adv. Behind తక్కు, near దగ్గర. ముందు with, along with. మూడుపట్టు బంటుగా జేంజేట్టులు to twist three cords

together. **తెలముక్కరి** (తెల+ముడు+
ముక్కరి) n. That which has twice three
legs, i. e., a bee కుప్పెర, చుట్టడము.
తెలపించు *dzanpinchu*. v. a. To add or
connect, annex, subjoin. **తెలపించుట్టాడు**
to add word to word, to jabber. **తెలప**
dzanpu. v. n. To be in a string : to be
connected together. **తెలువడు**. **తెలప**
joined. **తెల** or **తెల** *dzanpi*. n. Lace
పగిలవట్టె. **తెలరద** a bodice trimmed
with lace.

తెల or తెలి *dzanta*. [Tel.] n. A wicked
woman, a hag, a jade. భూర్తరాలు.

తెలిక *dzantika*. [Tel.] n. A kind of cake.
ఒకదిగ్గిన భక్ష్యము. Also, an instrument
for making those cakes. ఆ భక్ష్యమునుచేసే
ఒకదిగ్గిన పనిముట్టు. **తెలికపుండు** a boil
with many openings in it అనేకరంధ్రములు
గల పుండు.

తెలె *dzante*. [Tel.] n. A weeding machine.
తెలెవట్టు to weed a field with the weed-
ing machine

తెల్రము *dzantrammu*. [from Skt. యంత్రము.
n. An instrument, a machine. యంత్రము.
A string మార్తము. A doll moved by a
string, a puppet. **తెల్రము** *dzantra-*
kadu. n. One who moves dolls at a
show by means of strings. మార్తచారుడు.
తెల్రపురాద్యము instrumental music.
తెల్రగార్తసంగీతము instrumental and
vocal music. **తెల్రపురా** a puppet, an
automation, a doll : a splendid image or
beautiful figure.

తెలెము or తెలియము *dzandemu*. [Tel.]
n. The sacred thread worn by the twice
born santes in India. యజ్ఞోపవీతము, తన్ని
దము. నాని తెలెముపెట్టితి I drew a line
across him (with my sword, meaning,
I cleft him through the shoulder). **తెలె**
సదిము a gold thread worn in lieu of a
cotton one on solemn occasions.

తెలపానా *dzampuna-khana*. [H.] n. A carpet.

తెలపము *dzampamu*. [Tel.] n. A piece of
rope or leather thong to which a
stirrup is tied. అంకపన్న తగిలించే బాగు
లోపగునది.

తెలపాడు *dzampadu*. [Tel. తెలపు+అడు.] v.
n. To swing. B. K. 281. To move. కదలె.

తెలపాలు *dzampala*. [Tel.] n. A lullaby,
a cradle song. తోలపాలు.

తెలపు *dzampu*. [Tel.] n. Length. చాడుగు.
Procrastination. అలస్యము. Thinness
పన్నదము. A long gold jewel with pend-
ant pearls worn on the ear. adj. Long.
నిదివిదైన. **తెలపుకరలు** long tresses. **తె**
పునదపు *dzampu-nodapu*. v. a. To pro-
crastinate.

తెలె *dzampe*. [Tel.] n. Slow time in
music. *Andante*. పరిమళరమంతరము.

తెల or తన్ని *dzambi*. [Tel.] n. The tree
called *Mimosa sumu*. Rox. ii. 563.

తెలు or తన్ను *dzambu*. [Tel.] n. A bulrush ;
sedge. **తెన్నునూచ** or **నంబునూచ** a cope
made of this, worn by fisherman and
others against rain. **తెలెరు** *dzamb-eru*.
[తెలు+రు.] n. The river నంబురు. A
river of gold said to flow from the Moun-
tain Méru.

తెక్కర *dzakkara*. [Tel.] n. A river. నది.
తెక్కరయడు the ocean సముద్రము.

తెక్కరించు *dzakkalintu*. [Tel.] v. i. To
ridicule. నీరయము. **తెక్కరించు** *dzakka-*
limpu. n. Jeering, quizzing.

తెక్కవ Same as చక్కవము. **తెక్కవం**
the moon చంద్రుడు. **తెక్కవలరు** the sun
మార్పుడు.

తక్కి *dzakki*. [Tel.] n. A horse. గుర్రము.
A grindstone. తిరుగు.

తక్కించు *dzakkintu*. [Tel.] v. n. To be
bound as regards the law or duty. కట్టు
పడు.

తక్కి dzakki

474

తట్టి dzatti

తక్కినీ dzakkinī. [Tel.] n. (A term in music) A flourish, a grace. Vish. vii. 292. An actor's garb or masque. Antica: a sort of wild dance. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో. R. ii. 133.

తక్కినీ dzakkinī. [Tel.] n. A woman who dies in the matron style, not as a widow. కుబేరానీ. Name of Kubera's wife కుబేరు భార్య. **తక్కినీడు dzakkinīdu** [తక్కినీ + డు.] n. Kubera కుబేరుడు

తక్కిలవాండ్లు dzakkula-vandlu. [Tel.] n. plu. A certain caste of conjurers or wizards, who worship the goddesses Kāmēswari or Ciroe. **తక్కిలు dzakkulu.** n. plu. Demigods or nymphs, attendants, on Kubera. యక్షులు. **తక్కిలరేడు Kubera.**

తక్కిన Same as తక్కిన.

తగడము dzagadamu. [Tel.] n. A dispute, a quarrel యుద్ధము. War, a battle, యుద్ధము. **తగడగొండి** or **తగడగంటి dzagadu-gondi.** n. A scold, a termagant, a virago. కలహిణురాలు. **తగడమాడు dzagadam-adu.** v. n. To fight: to quarrel, to wrangle. యెడించు. **తగడాలవాడు** a quarrelsome person. **తగడించు dzagadunisu.** v. n. To quarrel or fight. To fight a battle. యుద్ధముచేయు.

తగతి dzagati. [From Skt. తగతి.] n. A raised verandah. తిన్నె. **తగతులు** places, parts, ప్రదేశములు. **తగము dzagamu.** [from Skt. తగము] n. The world. లోకము. **తగమున్ను** the eye of the world, i. e., the Sun సూర్యుడు, జగచ్చక్రువు. **తగమున్నును** the relation of the world, i. e., the Sun సూర్యుడు, లోకబాంధవుడు. **తగముతల్లి** the mother of the world, i. e., Lakshmi లక్ష్మి, లోకమతల్లి. **తగ dzaga.** [Short for తగము.] adj. Noble, fine, matchless. **తగదొంగ** a great thief. **తగరాకు** a heroic trooper. **తగతెరు dzaga-dzantu.** n. A jade, a vile woman. కయ్యగిరి. **తగతెంపు dzaga-tumpu.** n. Greatness. Excess. Delight.

A row of pearls. పెద్దకుచ్చు. **తగతెంపురాయి** a very brilliant ruby. అభిరామరాయి. **తగతెంపురాయి.** T. ii. 107. iv. 60. A. vi. 181. Vasu. iii. 115. **తగతెట్టి dzaga-jetti.** n. A prize-fighter: a wrestler: a hero. M. VII. iv. 179.

తగ Same as తగ.

తగిలె or **తట్టిలె dzagile.** [Tel.] n. A settle or stone bench. అడుక. Chikk. i. 62.

తగిలెడు or **తగిలెకాడు dzagiledu.** [Tel.] n. A fellow son-in-law. వోడెల్లుడు.

తగ్గు dzaggu. [Tel.] n. Brightness. తీరతి. Grace, prettiness. అందము. T. iii. 131. H. ii. 159. iv. 179. **తెగ్గు** prettily. T. iv. 159. **తెగ్గు తెగ్గు** very prettily. **తెగ్గు** కొను to perform grandly. **తెగ్గుపరచు dzaggu-tanamu.** n. Prettiness, grace. H. v. 101.

తగాయి dzadangi. [Tel.] n. A kind of cannon. బుగ్గదండెపెరాయి.

తగ్గెర or **తగ్గెర dzadara.** [Tel.] n. Deception. మంచన. **తగ్గెరత్రి** or **తగ్గెరత్రి** a deceitful woman నంచకరాలు. **తగ్గెరకాడు** a cheat, deceiver, నంచకుడు.

తగ్గె dzazdu. [Tel.] n. The state of being much torn, చిక్కిరించినది. A flaw in an emerald. adj. Old, worn, tattered, threadbare, trite. చిట్టిబట్టలు mere tatters.

తట్టి dzatti. [Tel.] n. Price. earnest money: పెం. A bargain, a contract, an agreement. Sale అమ్మకము. A monopoly. Forestalling. A species of loan on mortgage. **తట్టికాడు** a middleman, క్రయవిక్రయము చేసేవాడు, a buyer కొనువాడు; one who buys in order to sell to profit కొని అమ్మవాడు. **తట్టి** చేరు a wholesale purchase. **తట్టికొను** or **తట్టిరేసుకొను dzatti-konu.** v. t. To buy పెను కొనుకొను. **తట్టియమ్మ dzatti-yimmu.** v. t. To sell wholesale. అమ్మ, విక్రయించు.

తెల్లంగ డాట్టింగ. [Tel.] n. A thief. తొంగ.

తెల్లు డాట్టు. [Tel.] n. A crowd (of men); a party జంమూసము.

తేద డాద. [Tel.] n. Hair plaited or braided in chains, matted hair. The finishing twist or plait of a straw roof. The mane of a lion. **తేదకట్టు** or **తేదగోను** *daada-kattu*. v. n. To be plaited, to form into plaits. **తేదచారి** *daada-dari*. n. A hermit or anchorite with matted looks. **వానకట్టుడు**. **తేదబిల్లి** *daada-billa*. n. A head ornament worn by Hindoo women over their plaited hair. **తేదమూడి** *daada-mudi*. n. The knot of hair behind the head. **తేదబింకము** the maned beast, i. e., a lion. చీర.

తేదక డాదాక. [Tel.] n. A blanket. తొంక.

తేదను డాదాను. [from Skt. బద్ధము.] n. Awkwardness, stupidity, apathy, laziness. మాంద్యము, బద్ధత్వము. **తేదనువదు** *daadanu-padu*. v. n. To become dull or lazy. B. viii. 458. బలహీనుడై మందపడు.

తేడి డాడి. [Tel.] n. A flood, a stream, a gush, a torrent of rain, tears or words. వాన. L. ii. 65. iv. 73. Trouble వాన. ND. pref. 139. adj. Constant, continuous నిరంతరము, ఎంతెంత. **తేడిగోను** *daadi-gonu*. v. n. To stream, to pour in a sheet or torrent. నిరంతరము. జడినీటివలన, జడిపట్టె it rained in floods. To be excessive ఎంతయింను. **తేడిగొద్దు** *daadi-goddu*. n. A strong wind.

తేడియు *daadiyu*. [Tel.] v. n. To fear, to be afraid. భయపడు. To move about చరించు. To move aside తొలగు. To sound హ్రస్వము. v. s. To push త్రోయు. To parry a blow నివారించు, అడ్డగించు. To beat కొట్టు. Also, to flower. పుష్పించు. A. v. 137. **తేడిపించు** *daadipintu*. v. n. To frighten, threaten, or alarm. **తేడుపు** *daadupu*. n. Fear, fright.

తేడ్ల డాద. [Tel.] adj. Near, close by, connected with. సరితొలిసారికి మడిచి.

n. Terror, fright. సంతాపము. Also, in spelling, one consonant written below another; when two come together, without the intervention of a vowel. The mark of an aspirate. **తేడ్ల** suddenly తొలగు.

తేడ్లి డాడ్లి. [Tel.] n. A pole, on which a weight bound in the middle is borne by two men. **తేడ్లిపట్టె** a large box thus borne on a pole. **తేడ్లిచూపె** *daadli-yu*. n. A spear with a handle in the middle.

తేడ్లిగము or **తేడ్లిగము** *daadligamu*. [Tel.] n. The funnel on the top of a drill plough. Vij. iii. 29. **ప్రీతి** మము. **తేడ్లిగము** డాడ్లి కొట్టుకాను I will knock your top off

తేడ్లు డాడ్లు. [Tel.] n. Drowsiness, exhaustion మాంద్యము. Disease బాధ్యము. A lie, a falsehood. అబద్ధము. Connection కలసును, తోలి. **తేడ్లునను** connection కలసును, సంబంధము. **తేడ్లునను** to become dull or inactive బద్ధరహితుడు.

తేలి డాటి. [Tel.] n. A pair; a set, **తేలి**. Similarity, సామ్యము. A match, an equal; a fellow. నా **తేలి** నచ్చినవాండ్లు those who came with me. అది నాకు **తేలి** నా పోయినవాటితో **తేలి** they are as good as lost to me. adj. Equal. **తేలిపదు** *daatipadu*. v. n. To agree, unite, suit, combine. వానికి **తేలిపడినాడు** they joined him. అ పని జరిగలేదు the business did not succeed.

తేలిపము, తేలిప or **తేలిప** *daatanamu*. [from Skt. యత్నము.] n. An endeavour, attempt, effort, exertion. ప్రయత్నము. The design or plan of a picture or a carpet. ఉపాయము. **తేలిపపదు** or **తేలిప** *daatana-padu*. v. n. To be ready. సిద్ధము. To try యత్నించు. **తేలిపవరు** to get ready సిద్ధపరు.

తేలి డాటి. [Tel.] n. Harmony in music. నానా వాయిద్యాలనై కల్పనంతరి.

తెలుగు దాటిగలు. [Tel. తెలుగుదాటిగలు.] n. The small ropes that go round bullock's necks and are tied to the yoke.

తెలుగు దాటు. [Tel.] n. An armed. M. iv. l. 212.

తెలుగు దాడు. [Tel.] n. Hard-heartedness, want of feeling. *తెలుగుదాడు.*

తెలుగు దాము. [Tel.] n. The jute-plant. *తెలుగుదా* or *తెలుగుదా* the jute fibre.

తెలుగు దాము. [Tel.] n. The name of a certain horse. *తెలుగుదాము.*

తెలుగు దాము. [from Skt. *దాము*.] n. A sacrifice, a ceremony, in which oblations are presented. *దాము*, *తెలుగు*. *తెలుగు* a star or constellation on whose appearance sacrifices (*దాము*) are to be performed. *తెలుగు* *తెలుగు* one who eats at a sacrifice, i. e., a god, *తెలుగు*. *తెలుగు* *తెలుగు* *దాము* n. One who steals sacrifices, i. e., Siva. *తెలుగు* *తెలుగు* *దాము* n. The priest who presides at a sacrifice. *తెలుగు* *తెలుగు* *దాము* n. A cow that is consecrated.

తెలుగు దాము. [Tel.] n. Delirium. A sort of fit, convulsions. *తెలుగుదాము*. *తెలుగుదాము* she fell down in a fit.

తెలుగు దాము. [Tel. from Skt. *దాము*.] n. The sacred thread. *తెలుగుదాము*.

తెలుగు దాము or **తెలుగు దాము.** [from Skt. *దాము*.] n. A consecrated thing. *తెలుగుదాము* *తెలుగుదాము* *తెలుగుదాము* A cow or ox so dedicated. A vow *తెలుగుదాము* adj. Consecrated. *తెలుగుదాము* a cow that is consecrated. (See under *తెలుగుదాము*) *తెలుగుదాము* a girl that is presented to a temple as a courtesan. *తెలుగుదాము* or *తెలుగుదాము* to consecrate and release a bull calf. *తెలుగుదాము* a date tree set aside as consecrated.

తెలుగు దాము. [H.] n. Attachment of property.

తెలుగు దాము. [Tel.] n. An areca blossom. *తెలుగుదాము*.

తెలుగు దాము. [Tel.] v. a. To devour.

తెలుగు దాము. [Tel.] n. A kind of small cannon. *తెలుగుదాము* *తెలుగుదాము*.

తెలుగు దాము. [Tel.] n. The shoulder. *తెలుగుదాము*. The hip, or outer part of the thigh. *తెలుగుదాము* the shoulder blade.

తెలుగు దాము. [Tel.] n. Weakness, sluggishness, inactivity *తెలుగుదాము*. Disease, illness sickness *తెలుగుదాము*. *తెలుగుదాము* his business was decreased or fallen away. *తెలుగుదాము* to make one sick, to cause sickness. *తెలుగు* adj. Weak, slow, stupid, infirm. Flat, spiritless, as bad poetry. *తెలుగు* a poetaster. *తెలుగుదాము* a poor poem *తెలుగుదాము* that was but a poor year. *తెలుగుదాము* *దాము* adv. Slightly weak. *తెలుగుదాము* *దాము* v. n. To fall ill, to become sick. *తెలుగుదాము*.

తెలుగు దాము. [H.] n. A collection of money. Total. *తెలుగుదాము* income and expenditure. *తెలుగుదాము* the yearly settlement of accounts made by a revenue officer under the ryotwari system.

తెలుగు దాము or **తెలుగు దాము.** [Tel. locative case of *దాము*.] n. Double. *తెలుగుదాము* a double fold. *తెలుగుదాము* a fold of cloth worn as a glove by falconers, when they have a hawk perched on the hand. H.K. ii. 84.

తెలుగు దాము or **తెలుగు దాము.** [Tel.] n. A pair, a couple. adj. Double, paired, coupled. *తెలుగుదాము* stuttering words, stammering. *తెలుగుదాము* double M: the letter *దాము*. *తెలుగుదాము* *దాము* v. n. To redouble or increase (as fear or shame). *తెలుగుదాము* "the double three footed" insect, i. e., a bee. A carpenter bee. *తెలుగుదాము*.

తెలుగి, తెలుగి, తెలుగి or తెలుగి
telugu-lika. [Tel.] n. A kind of labor, a drum. అష్టమ. H. iii. 38.

తెలు or తెలుగు *telugu*. [H.] n. A zemindar's landed estate. **తెలుదారుడు** *telugudaru*. n. A zemindar or landlord. **తెలుదారి** *telugudari*. n. A zemindari estate which has to pay a permanent revenue to Government.

తెలుగుకామ *telugu-kamam*. [Dekhani.] n. A carpet. Swa. v. 47. అష్టమ.

తెలుగు పోలి, తెలుగుదాడి or తెలుగుదళము
telugu-poddi. [H.] n. A large musket, a wall piece or swivel. A broad sword నిద్రాపురుషులకు, అమర. B. ii. 22

తెలుగుడు *telugudu*. [from Skt. యమడు.] n. Yama, the regent of the world below, and the judge of departed souls. **తెలుగు కోర్టు** *telugu-kortu* Yama's court. **తెలుగుబిల్లి** *telugu-billi* A buffalo (because it is the steed of Yama. **తెలుగు దెస** the South. అమర దశు.

తెలుగుదాడి or తెలుగుదళము *telugu-dadi*. Same as **తెలుగు పోలి**. (q. v.)

తెలుగు *telugu*. [from Skt. యమున.] n. The river Yamuna or Jumna. **తెలుగునాథుడు** The sun, as being the father of Jumna.

తెలుగులు *telugulu*. [Tel.] n. A couple. తెలుగు.

తెలుగు *telugu*. [from Yemen in Arabia.] n. A horse. G. iii. 134.

తెలు *telu*. [from Skt. తిలు.] n. A kind of tree. *Mimosa sumu*. Rox. ii. p. 563.

తెలు *telu*. [Tel.] n. A bulrush. తెలు. **తెలు** (తెలు+నది) the river Jambu.

తెరు *teru*. [Tel.] n. The haap of a knife. కత్తిరు.

తెరుగు, తెరుపు See under **తెరుగు**.

తెరుతెరు *teru-teru*. [Tel. anuk] n. A crushing rustling sound of dragging. adv. At once, quite, entirely. Aloud.

తెరుతెరు *teru-teru*. [Tel.] n. Another form of **తెరుతెరు**.

తెరుతెరు *teru-teru*. [H.] adj. Woven with silver lace. పెరుతెరుతెరు.

తెరుగు *terugu*. [Tel.] n. Fried flour. తెలుగు.

తెరుగు *terugu*. [Tel.] adj. Wicked, guileful. అమర. M. iv. iii. 16. HD. ii. 1102.

తెరు Same as **తెరు**.

తెరుగునది *terugu-nadi*. [Tel.] n. The monas deer.

తెరుగు *terugu*. [Tel.] n. A piece of wood like the above of a pulley, used by weavers in stretching their webs.

తెరు *teru*. [Ts.] n. Silver or gold lace. సక.

తెరు or **తెరుగు** *teru*. [Tel.] adv. Quickly. తిరుమన.

తెరుగు or తెరుగు *terugu*. [Tel.] v. n. To slip, creep, or slide. To pass or change the place. To flee. To pass, elapse, expire as time. To move on, get on. To be current or usual. To occur, happen. **తెరుగునది** a real occurrence, a fact, a thing that happened. ఇది తేలి నాకు జరుగు I cannot get on without this. ఆ ఘటన నా కొర అయినప్పుడు that land is in my hands. **తెరుగునది** as usual. అందు తెరుగునది నాకు he departed, i. e., died. అక్కడ జరుగు నది as I could not subsist there I came away. **తెరుగు** passing, elapsing. (lit. what slides). **తెరుగునది** or **తెరుగునది** *terugu-nadi*. n. Living, subsistence, livelihood. **తెరుగునది** substantial well-to-do. **తెరుగు** slipperiness **తెరుగు**. **తెరుపు or తెరుపు** *terupu*. v. n. To pass or spend as time. To put off, procrastinate. **తెరుపు** To push on, move forward. To do, perform. **తెరుపు** procreation. **తెరుపు** *terupu*. **తెరుగు** *terugu*. v. n. To conduct, transact, carry on (business, &c.) To execute, finish, complete,

perpetrate, celebrate, perform. అల్లరి పడి
అందుకు to raise a disturbance.

తెలుగు *telugu*. [Tel.] adv. Quickly.
తేజస్వీ.

తెలుగు or **తెలుగు** *telugu*. [Tel.] n. A
sort of hawk, a goshawk. Swa. iv. 83.

తెలుగు *telugu*. [Tel.] n. Water.
తెలుగు. A bath స్నానము. తెలుగునీరు
telugunee. v. n. To bathe. స్నానము
చేయు. తెలుగునీరు *telugu-gadugu*. (తెలుగు
నీరు) v. n. To wash earth for gold,
diamonds, &c. తెలుగు or తెలుగునీరు
నీరు *teluguni*. n. One belonging to the
caste of gold finders, who search for gold
in drains and in the sweepings of gold-
smith's shops. BD. vii. 844

తెలుగు or **తెలుగు** *telugu*. [Tel.] n. A leech.

తెలుగు *telugu*. [Tel. anuk] adv. Aloud,
audibly, clanking, ringing, rippling, &c.
తెలుగునీరు it throbbed furiously.

తెలుగు *telugu*. [Tel. తెలుగు+తెలుగు] n. Gold or silver lace. తెలుగు, సుగు

తెలుగు or **తెలుగు** *telugu-durumu*.
[Tel.] n. Trembling &c. తెలుగునీరు or
తెలుగునీరు *telugu-durumu*. v. n. To shud-
der, tremble. To be in a fright. P. iii.
213. ED. i. 1185 KP. iii. 30. తెలుగు,
సెలుగు. To be set on edge, as the
teeth.

తెలుగు or **తెలుగు** *telugu-dari*. [Tel. తెలుగు
+దారి] n. A dard; దారు.

తెలుగు or **తెలుగు** *telugu-piku*. [Tel.
తెలుగు+పికు] n. Gilding with gold
leaf.

తెలుగు or **తెలుగు** *telugu*. [Tel.] n. A
species of fish akin to the Salmon, *Osteo-*
sciaenops lineatus. A sort of tree, called
Eschynomene sesban. Rox. iii. 333 and
337. The species మంచి తెలుగు is *Eschyn.*
procumbens.

తెలుగు *telugu*. [Tel.] n. A cold or catarrh.

తెలుగు. తెలుగు చేయు *telugu-cheyu*.
v. n. To catch cold. నాకు తెలుగుచేసి
I have caught cold.

తెలుగు *telugu*. [Tel. తెలుగు+నీరు] n. The
trench part of a lingam image. తామరము.

తెలుగు *telugu*. [Tel.] n. A manger. A long,
narrow basket used for the body of
a cart. A fish; the river uniliet:
అకులు is one kind.

తెలుగు or **తెలుగు** *telugu*. [Tel. తెలుగు
+తెలుగు] v. n. To shudder, twitter. To thrill,
to tingle or glow all over, to feel a pang,
terror, &c. అను నొకప్పుడు తెలుగుచేసి her
heart shuddered. తెలుగునీరు a pit a pat,
palpitation. తెలుగు thrillingly, like an
electric shock.

తెలుగు *telugu*. [Tel.] n. Shivers, small bits.
A whisk made of the tail of the cow of
Tartary: సరము, చాచుము. That animal
itself. చాచుము. A tassel. కురు.
A curtain తెలుగు. Incoherent talk, a
farrago of nonsense. అనర్థము. ముత్య
తెలుగు powdered pearls. చాచు తెలుగు
a patchwork. తెలుగునీరు hirsute, as a
branching root. adj. Separated, shivered,
broken, incoherent. False అనర్థము. తెలుగు
కాదు a liar అనర్థము. తెలుగునీరు a
bushy tail like that of a horse. తెలుగునీరు
a broken shade as that of leaves.
తెలుగుతెలుగు seed pearls. తెలుగునీరు a
kind of jewel worn on the foot చాచు
తెలుగునీరు. తెలుగునీరు a pan with
holes తెలుగునీరు. తెలుగునీరు a tassel-
lated root. తెలుగునీరు *telugu-polu*. n.
Babble, incoherent jabber. తెలుగునీరు
telugu. v. n. To sift in a sieve చాచు.
To flow కాదు. తెలుగు *telugu*. n. A shower,
a drizzle, a sprinkling. తెలుగునీరు same as
తెలుగు. తెలుగు *telugu*. n. A sieve (from
తెలుగు a sprinkle.) The skirt, of a dress.
తెలుగునీరు అయిపోయింది it became very
thin. తెలుగు *telugu*. n. A whisk. తెలుగు.

తేలిపిండు or **తేడిపిండు** *dzalipinsu*. [Tel. from **తేడియు**.] v. t. To frighten. **తేడియ** *tezidu*. To shake అడించు. **తేలికు** *dzaliku*. n. Tremulousness, timidity, alarm. The gleam of the eye, **తేలికుచూపులు** glancing eyes. Vasu. iv. 17. Fright చెడడం. Chaff పట్టు.

తేప *dzara*. [Tel.] n. The edge of a round jewel worn on the head. **తేపగిల్లరాసు** నాది చుట్టుచేర్చు చెడి అంచు. **తేపకట్ట** *dzara-kattu*. v. n. To set or frame. **తేప కట్టెనీలు** a reeded or inlaid stool.

తేపతేప *dzara-dzava*. [Tel.] n. A quivering sound. **తేపతేపయడనడనడరణము**. adv. Tremulously, violently (trembling or shaking).

తేపము or **తేపర** *dzarapa*. [Tel.] n. A net-like substance, which surrounds the palmyra tree. Fibres, the reticulation at those parts whence the branches expand.

తేపదాటు *dzara-datu*. [Tel.] v. t. To transgress, to disobey. **విదూర, అతిక్రమించు.** "అన్నపాటు తేపదాటుక." రామా. 1.

తేపక *dzaranika*. [Tel.] n. A screen. **తేప గుర్ర.**

తేపర *dzavara*. [Tel.] n. The fibres, in a palmyra tree. **తేపరము**. adj. Straight. **యూత.** Soft డ్యుశుఫ్ **తేపరగా** *dzavara-ga*. adv. Straightway, directly. DHP. 428. **తేపరరేఖము** or **తేపరరేఖ** *dzavara-raksha* n. Straightness; smoothness. **యూతావము**, యృదుత్వము. **తేపరము** (thickness. తగుచు దనము.

తేపరాలు *dzara-ralu*. [Tel. **తేపరపి+లు**.] n. A damsel, a young woman. పడుచుది.

తేపలి or **తేపలి** *dzaveli*. [Tel.] n. A new cloth. **తేపలి అంకి** a clothier's shop. Drapery, a draper's shop. **నదినివాడు** a draper.

తేపాడి or **తేపాడి** *dzavaji*. [Tel.] n. Civet. See **కుము**. **కర్ర చావడి** stick civet that is found adhering to twigs. పడుచుదము. **తేపాడిల్లి** *dzavadi-pilli*. n. A female civet cat.

తేవుకు *dzavuku*. [Tel.] v. n. To wobble, to be loose, as a stake, to become soft, as a boil. To rot. **తేవడి** loosened. Rotten.

తేవ్వకము *dzavvanamu*. [from Skt. **యౌవనము**.] n. Youth, juvenility. పడుచుదము.

తేవ్వది *dzavvadi*. n. A damsel, a maiden.

తేవ్వడి or **తేవ్వడి** *dzavaji*. [Tel.] n. Civet. **తేవ్వడిల్లి** *dzavaji-pilli*. n. A civet cat. **కర్ర చావడి** See under **తేపాడి**.

తేవ్వడిపండు *dzavaji-pankulu*. n. The name of a sort of grain.

తేవ్వడు *dzavvadu*. [Tel. **తేప+డు**.] v. n. To shake, quiver. To struggle, toa about, writhes. Sva. iv. 7.

తేవ్వ *dzavvi*. [Tel.] n. The hair of a horse's tail. Horsehair. **గుర్రతేవ్వ** *gu-r-ratavva* కలు.

తేవ్వ *dzavvu*. [Tel.] n. Beauty, bloom.

జో ర్మ

జోగరము, **జోగరము** or **జోగరము** *dzagaramu*. [Tel.] n. A vigil or wake: sitting up all night. **రాత్రి, మేలకావించు** చుట. Waking, watching, watchfulness. Kalah. ii. 134. Vasu. iv. 121. **జోగరిండు** *dzagarinidu*. v. n. To wake, watch, sit up all night.

జోగ *dzaga*. [Tel.] adj. Great గొప్ప. n. Room, space, ఎడము, చోటు.

జోగిలము, **జోగిలము** or **జోగిలము** *dzagilamu*. [Tel.] n. A sort of dog for hog hunting. A hound. **మేలకట్ట**.

జోగు *dzagu*. [Tel.] n. Delay: అలస్యము. **పడవోనులు** *dzagu* to trifle, to idle. **జోగుడు** to be idle.

జోతము or **జోతము** *dzadhamu*. [Tel.] n. Different kinds of corn sprouts thrown into a palanquin on marriage occasions. **పాళికలందు** *dzadhamu* వాడు.

జోతర or **జోతర** *dzadara*. [Tel.] n. Deception నంను. **జోతరము** *dzadara* *patika*. n. A marriage palanquin.

పోత or **పోతి** *daaji*. [Skt.] n. A nutmeg tree. The great flowering jasmine.

“లే పోతయొకటి పరిపక్వము
విరసవలెదనేకొప్పి ఎరుగయ్యె.”

Sunanda Parin. iv. 22.

పోతికాయ *daaji-kaya*. n. A nutmeg. **పోత** **కాయపెట్టె** a spice box: **పోతకాయల** or **పోతల** the name used for dealwood. **ఏకాదశ** a plant called అల్పివ్యాస. **పోతి** **పత్రి** *daaji-patri*. n. Mace. **పోతపువ్వు**.

పోత or **పోడు** *dadadu*. [Tel.] n. Redness. Red chalk, red colour made of lac. P. iii. 266. **కాదంబం**, **తేగుడు**. **పోత** పారు to become red ఎర్రనగు. Siva. ii.

పోటి or **ధూటి** *daati*. [Tel.] n. A whip, a scourge. **తెరుకు**, **కరచా**.

పోత *daada*. [Tel.] n. A mark, a trace, a sign. **నెరుకు**. A track **త్రావ**. Manner డాము. **అడుగుపోత** the marks of footsteps. **తనకు తండ్రిపోతగానున్నాడు** he resembles his father **తపోత** **విడుచు** he will not leave off those practices. **పోతలలోగ్గు** or **పోతులు** **విచారించు** to trace out. **పోతగాచూపు** to show a trace, to give a hint, to shew secretly or indirectly. **పోతగాచెప్ప** to give a hint. **పోతగాపాపు** to steal off. **పోత** **కాదు** *daada-kadu*. n. One who can trace the way **త్రావ** నుర్తరించువాడు.

పోతా *daada*. [Tel.] adj. To the root, entire. **సమాంతము**. **పోతాచేయు** *daada-cheyu*. v. t. To exterminate, to root out. **నిర్మూలముచేయు**.

పోడించు or **ధూడించు** *dadadintsu*. [Tel.] v. t. To rinse about in water. To toss, whisk, flap about, fling, clean from mud. To stretch out the arm or leg. To twit, abuse or reprove. **చాలము**, **ఇటులు** **అడిచు**. **నుంజే**. **నిగదించు**.

పోడి or **పోడి** *daadi*. [Tel.] n. A jar. **సొగము** **పోడి** a golden vase.

పోడు *dadadu*. [Tel.] n. Untipe maize or *Zoana*. **అంతెప్పునికొన్నకల్లె**. The tender stalk of the great millet. **అందరినీ పండు కుండి, కీకత్తెకాదు** let it grow and it will fruit: pull it up and it is only a stalk.

పోల *deena*. [Tel.] n. A clever woman. **తేర్చుకొని** adj. Clever, wise. Roguish, artful, shrewd, arch. **తేర్చుకొన్నా**. **పోలము** *deenamu*. n. A clever man. “**మృదుడు కాని లేని మచ్చుకలెరి**.” BD iv. 1257. **పోల** **రసము** *deena-rasamu*. n. Artfulness, sagacity, cunning, shrewdness, archness. **పోగెల** *daadela*. (**పో**+**గెల**.) n. A flirt, a jilt. **పూర్వరాలు**.

పోర *deatara*. [Tel.] n. A merry-making or holiday. **అశ్వము**, **పండుగ**. The festival of any deity but chiefly of a village goddess Sakti. **తేలికత్వము**.

పోతి Same as **పోత**. (q. v.)

పోడు Same as **పోత**. (q. v.)

పోడుకొను *dadadu-konu*. v. n. To become black; to become thick. **తరుచుకొను**, **వచ్చు** **కును**.

పోడురము *dadaduramu*. [Tel. from Skt. **రాక్షసత్వము**] n. Cleverness. **పోడుకొను** **పండుగ** great cleverness.

పోతి *daadaki*. [Tel.] n. A fuse or match to fire guns with. **కల్లెటకపు** **కుపాకులందు** **విచ్చు** **ముట్టించుకాదు**.

పోతము *daadamu*. [Tel.] n. A cushion used on a saddle **నుర్తపువ్వు** **మీసాచి**.

పోను *daanu*. [Tel.] adj. Graceful, bland. **పోను** **తెలుగు** pure or sweet Telugu. **పోను** or **పోనువు** n. Grace, prettiness. **అందము**, **చక్కదనము**, **ఉప్పిదము**, **పొందగ్గు**. Appa. Cavi. ii. **పోనొప్పుగా** prettily. **పోనుగా** gracefully.

పోనుగు *daanugu*. [Tel.] n. An ear. **పెరి**.

పోపత్రి or **పోపత్రి** *daapatiri*. [Tel.] n. The spice called Mace. See under **పో**.

హాళి dāḷa

482

హాళి dāḷa

హాళిరివాడు *dāḷari-vadu*. n. A fisherman.

హాళిరు *dāḷaru*. [Tel.] n. Net-work, a fringe. హాళికిన్ను the mesh (lit. the eye) of a net.

హాళివారు *dāḷa-varu*. [Tel.] n. Guards, spearmen. BD. iii. 1016.

హాళిరిశిట్టు *dāḷari-chettu*. [Tel.] n. The plant called *Shorea lacrifera*. హింస్రు. Heyne.

హాళి *dāli*. [Tel.] n. Pity, regret, love. దివారము, దయ. హాళిగానుండేకథ a pathetic story. హాళినిరాళి emotion and eagerness, pining and longing. హాళిగొను or హాళిపడు to feel pity. హాళిగొందు, దివారపడు. హాళిశిట్టు to grieve గుఱుశిట్టు.

హాళిమి *dālimi*. [Tel.] n. A veil. హాళులు. L. iii. 72.

హాళియును or హాళెము *dāliyamnu*. [Tel.] n. A purse. హాళి సంచి.

హాళు or హాళువు *dālu*. [Tel.] n. A stream. ఏరు, అల్పప్రవాహము. హాళుకొను or హాళు పోకు *dālu-konu*. v. n. To form in, or be as a line. Vaan. ii. 101. To flow. ప్రవహించు.

హాళి, హాళెము, హాళియు or హాళియుము *dāle*. [Tel.] n. A purse, a bag. హాళి or హాళి the cord used in spinning a top. హాళియచ్చురాడు హాళిదేగ *dāle-dēga*. n. A kind of hawk. Swa. iv. 84. HD. i. 532.

హాళించు Same as హాళించు.

హాళియు, హాళి, హాళియును or హాళెము *dāliya*. [Tel.] n. A certain pace of horses. అశ్వగతినివేయు.

హాళువా or హాళ్య *dāluva*. [Tel.] n. Probably (like Ophir or Potosi) the name of a place. Fine gold. అమృతం. Thus హాళు వాపడిడి. (Sar. Dw. ii. 96.) fine gold of Jalwa. హాళువాంబునారు (Nija. I. C. 48.) ముంపునూ పేరు.

హాళ *dāra*. [Tel.] n. Gruel, porridge. హాళ పెండ్లి.

హాళము or హాళియు *dāvadannu*. [Tel.]

n. A country horse, a hack శుక్రశిట్టు. A falcon. The Shamin. Jerdon, Catal: No. 29. శుక్రశిట్టు హాళము a mule. గోడిక. హాళములు colts, fillies. అడవిశుక్రశిట్టు. A. ii. 122. iv. 36. HD. i. 531 Unmanliness, అహము, Timidity. అహము.

హాళి *dāraḍi*. [Tel.] n. A washerman. చాళివాడు.

హాళి or హాళి *dāraḍi*. [Tel.] n. A kind of song. శివనామము.

హాళిహిరి *dāraḍhiri*. [H.] n. Wealth సామ్రాజ్యము.

హాళి dāḷu

హాళ *dāḷu*. [Tel.] n. A hum. హాళిశిట్టు, శ్రమరాశిశిట్టు.

హాళెము, హాళెము or హాళెము *dāḷe-mu*. [Tel.] n. A jest, a joke, a lie. A torch made of leaves and sticks tied together in a bundle for use in dances or on the Dipavali day.

హాళె, హాళెరు *dāḷeḍu*. [Tel.] n. Dishevelled hair. వియోహాళినియెట్టుకలు, లింకా నియెట్టుకలు. Shagginess. A lion's mane. హాళెరు or హాళెరుకట్టు a torch made like a brush out of any dry sticks.

హాళెరు *dāḷeḍu-tēne*. [Tel. from హాళెరు] Virgin honey. హాళెరు n. Honey bee.

హాళెరు *dāḷeḍuru*. [Tel.] n. A cluster. గుఱు. హాళెరుకాదు to cluster గుఱుకాదు.

హాళి *dāḷiḍu*. [Tel.] adj. Trivial, petty, common.

హాళిపేలు or హాళిపేలు *dāḷiḍu-pēlu*. [Tel.] n. The forefinger. తొడ. The thumb or the great toe. హాళిపేలు or హాళిపేలు the distance between the thumb and the forefinger when they are stretched out. చాళిపేలు హాళిపేలు చాళిపేలు చాళిపేలు చాళిపేలు చాళిపేలు.

తెల్లు డ్రుఫ్ట

483

తేవ్వ డ్రువ్వి

తెల్లు డ్రుఫ్ట [Tel.] n. A crest, as that of a peacock. The lock worn by Hindu men on the top of the head. అవిద్యవాల్లు అది! కాలేసి he has got a good hold of that art. తెల్లుపట్టి సాపు అడిసాడు he caught him by the hair and insisted on payment. **తెల్లుపిట్ట** *druffu-pitta*. n. A peacock. తెల్లు పిట్టలొచ్చి an epithet of Kumāraswāmi. **తెల్లుబావు** *druffu-batu*. n. The crested goose.

తెల్లుపు or **తెల్లుపాకు** *druffupu*. [Tel.] n. A common milky creeper with heart shaped leaves. *Asclepias echinata*. Rox. ii 44. Ainsl. ii. 452. Or, *Cynanchum hirsutifolium*. Heyne. అశ్వశౌ.

తేడుగు, **తేలుగు**, **చుడుగు** or **సుడుగు** *dandugu*. [Tel.] v. a. To cheat, delude. v n. To lurk, slink, to lie in wait. కాకొన R. vi. 44; viii. 14; HK. iv. 124. To retreat వెనకదీయ. తేడుగుచుట a sly or cunning expression.

తేర్త *dentu*. [Tel.] n. A short span; measured from the thumb to the end of the ring finger. నోకర్లు, ప్రస్తుతాంశస్థానాదు కామధ్యమ. తేర్తవల్లెలు Same as తేర్తవల్లెలు. తేర్తకు a measure of 12 inches, చావడ కాంశకప్రమాణము.

తేవ్వములు or **తేలపాలు** *deuvamulu*. [Tel.] n. Locks of hair left just above and in front of the ears.

తేవ్వు *deuvu*. [Tel.] n. Honey, తేనె. Honey comb తేనెకట్టె. Cheese. తేవ్వులుకులు honeyed accents, sweet words. T. ii. 106. పులితేవ్వు a syllabub of tiger's milk. i. v., an unobtainable luxury A. iv. 273. Suca. iii. 8. Ila iii. 191. తేనె, చెన ప్రమాణోక్తియు, పండితవిన్ని. తేవ్వు పాలు *deuvu-palu*. n. Blistings: the milk that flows for a week after a cow has calved. తేనె: కరువార తేడుదినములలోగా నిలిసినపాలు. తేవ్వుగడ్డ cheese.

తేవ్వు *deuvu*. [Tel.] n. An opuletto. బాహుళ్యం.

తేమలా *deumala*. [H.] n. The total, the sum. మొత్తము.

తేమాయిండు *deuma-y-insu*. [Tel.] v. t. To hold tight. తిట్టివట్టు.

తేమాలపేరు *deumala-peru*. [Tel.] n. A kind of necklace made of gold beads. (Vizag.)

తేవ్వ or **తేవ్వకు** *deuvna*. [Tel.] n. The Weaver Bird, *Picus Baltimoreus*. జేనాడు.

తేవ్వడు or **తేవ్వకాడు** *jummadu*. n. [Tel.] A lover, or sweetheart (in a bad sense) విడుడు.

తేవ్వు *deuvnu*. [Tel.] n. A hum. తేవ్వకు *deuvnu-ann*. v. n. To hum. తేవ్వడి *deuvnu-ani*. (anuk) adv. Aloud: as a humming or buzzing sound. తేవ్వకుధ్వని humming, buzzing. తేవ్వతేవ్వనా aloud (buzzing or humming.) Kālabha. iii. 220.

తేరుగు *deuraku*. [Tel.] n. Spitting out (as blood), a gush. తేరుతేరుగు *deuru-deuruku*. adv. Gushing.

తేరు *deuru*. [Tel.] v. i. To suck up, or drink with a noise. తీర్చు.

తేలపాలు *deula-palu*. Name as బాదపములు.

తేలాయిండు *deula-yinsu*. [Tel.] v. i. To reel, swing about, to stagger.

తేలిమి *deulimi*. [Tel.] n. Naughtiness, చుండ Xము.

తేలుమానా, **తేల్చనా** or **తేరిమానా** *deulamāna*. [H.] n. A fine.

తేలుము *deulumu*. [Tel.] n. Force, violence; tyranny; oppression.

తేలువ or **తేలువరీతము** *deulura*. [Tel.] n. Relief, comfort.

తేల్చి *deulki*. [Tel.] n. A wrinkle, twisting.

తేవ్వరిండు *deuvvari-insu*. [Tel.] v. t. To excel. విజృంభించు.

తేవ్వ *deuvi*. [Tel.] n. The wary-leaved fig tree: *Ficus infectoria*. తెల్లతేవ్వ A tree

called *Ehretia aspera*. ఎర్రబొంబాయి A tree called *Ochna squamosa*, or, *Ficus benjamina*. పెద్దతేవ్య A tree called *Ficus triela*. తుక్కతేవ్య *Ficus comosa*. కొండతేవ్య *Ficus tuberculata*, also called తేవ్యము or కేవల తేవ్య. (Kalaha. iii. 69.) వరుణతేవ్య *Nageia pultrajiva*. Rox. iii. 549, 550, 598, 643. తేవ్యదీపి *dzee-vi-diri*. n. The inland called *Plaksha*.

తేవ్య ద్రువు. [Tel.] n. A whizzing noise.

జో ద్దు

జోద జోకు. [Tel.] n. Haste, hurry. జోర చాటు. జోరెను to be hurried. జోరపడు.

జోకురు *dzukuru*. [Tel.] n. Grief, sorrow. G. vi. 74.

జోడమా *dzudama*. [Tel.] n. Gambling, play. జోడము. Deception హాసము. జోడమాడు *dzudma-madu*. v. n. To gamble. జోడరి *dzudari*. n. A gambler

జోడి *dzaji*. [from Skt. జూడి.] n. A female messenger, దూత.

జోటు or జోటు *dzātu*. [H.] n. Cunning, artfulness. హాసము. జోటున cunningly. జోటురసము *dzātu-tanamu*. n. Cunning, craft, guile. జోటురు to cheat హాసము చేయు.

జోడమా *dzudumu*. [from Skt. ద్యూతము.] n. Dice-play, gambling. జోడకత్తి or జోడకత్తి *dzūda-katte*. n. A gambling woman జోడక, జోడరి, జోడకాడు or జోడకాడు *dzūdari*. n. A gambler.

జోడు *dzudu*. [Tel.] v. n. To burn, or to be hot. M. IX. i. 27. v. a. To burn. (R. ii. 93.) To light a match. A v. 89. To brand with a hot iron. HD. i. 1329.

జోలు *dzulu*. [Tel.] n. The mane of a lion or other animal. A cloth or blanket covering the back of any animal, a hood.

జోవరము *dzuvaramu*. [Tel.] n. Sparrow. సంతాపము.

జో ద్దు

జోవరము *dzuvaramu*. [Tel.] n. A plot of grass, a grassy field: a thicket or cluster, as of bamboos. Thick matted tresses, hairiness వృక్షదళము, నువ్వు, నవ్వు. A tender twig పెద్ద. A constant down-pour నిరంతరం. adj. Thick, thickest. Constant నిరంతరము.

జోవు *dzompu*. [Tel.] n. A spring on a hill or mountain. కొండలోని తీసుకు.

జోగు or జోగు *dzoggu*. [Tel.] n. Alms. భక్షణ. జోగ్గు to take alms.

జోటజోట *dzotu-dzotu*. [Tel. (anuk)] adv. Greedily, thirstily. మోహము.

జోర్లు or జోర్లు *dzottilla*. [Tel.] v. n. To blush or redden, to turn red. ఎర్రకారు. To look bright దర్శన. జోర్లు *dzottu*. n. Redness. జోర్లువాన a newborn child. జోర్లు *dzottura*. adj. Crimson, red.

జోన్న *dzonna*. [Tel.] n. The great millet, cholam, jowari. There are many species of this, as రోలుజోన్న, ముదురు జోన్న, రోలుపెద్దజోన్న, కందుకూరజోన్న, చాలాచుజోన్న, శిల్పజోన్న, ఎర్రజోన్న, మొక్కజోన్న Indian corn, or maize. See Rox. i. 268, iii. 568. పెద్దజోన్నలు and శిల్పజోన్నలు id. i. 269, 371. కొండజోన్న id. ii. 422. జోన్నవాగు *dzonna-nagu*. n. A species of snake.

జోర్లు or జోర్లు *dzobbilu*. [Tel.] v. n. To flow ప్రసరించు. To thrive, grow thickly. To be redolent, to smell of. To revel: to enjoy oneself. నిండు. To toss about, to writhe, to wallow. To be produced. ఉప్పుతిక్క. తేనెయిల్ జోర్లులుపెరిగెను the honey dropping lips.

జోర్లు name as జోర్లు. (q. v.)

జోర్లు or జోర్లు *dzollu*. [Tel.] n. Drivel, spittle, slaver. నాలు.

తాళ్లము or తాళ్లము *daollenmu*. [Tel.] n. A fire, formed by weaving the tresses in chains and then rolling them up at the back of the head: a wreath of mangrove flowers.

తాళ్లము, తాళ్లము or తాళ్లము *daellamu*. [Tel.] n. Homage, welcome, salutation, congratulation. సమర్పించు, సత్కర్మమునకు యందుమని ముగించుచును. interj. Hurra! Hurra!

జో డొ

జో or జోజో *jo*. [Tel.] interj. Hush! a word used in lulling a child to sleep. జోజో *jo-jo*. v. t. To lull asleep.

జో *jo*. [Tel.] n. Manner, way. విధము. Grandeur, fineness, bloom, prettiness రాజు, సాక్షు, లక్ష్మిదము. Similarity, resemblance సాదృశ్యము. Delight ఉల్లాసము, ఉత్సాహము. Companionship, friendship పో. Whole; total మొత్తము. adj. Equivalents సమానము. Proper యోగము. Possessed, got, obtained అధిష్టించు. adv. Thus, in that manner; duly, properly. "అందున జో నెనుచున్నా" (Ila. iii. 159.) he was as sick as though he had drunk poison. జోనా. జోనా. జోనా, జోనా or జోనా, grandly, finely. జోనా *jo-na*. v. t. To get, earn మనగించు. To get ready సిద్ధమవు. జోనా *jo-na*. v. n. To be obtained or got, to be joined పోవడు.

జోనా *jo-na*. [Tel.] v. n. To weigh. To lay on, to thrash or thump. జోనా. To abuse తిట్టు. n. Abuse. తిట్టము.

జోనా *jo-na* See under జో.

జోగము *dogamu*. [from Skt. దౌగము.] n. Meditation, abstraction. జోగము or జోగము *dogamu*. n. A hermit's belt. దౌగము. జోగి *dogi*. [from దౌగ.] n. A beggar. భిక్షకుడు. A vagrant.

A hermit. జోగి a female rover, or a harmit. అదినజోగము roammers in the woods, vagrants. జోగి a certain female goddess; a witch సాక్షి.

జోగము *dogu*. [Tel.] n. Alms. భిక్షము. A boat. ఏనుగులసాధనము. జోగమునకు to go about the town for alms. జోగము v. n. To stagger. సాక్షి. జోగము *dogu-r-aku*. n. A nun దౌగి. A female beggar. భిక్షకురాలు.

జోజో *jo-jo*. [Tel.] Interj. Hush, be still. n. A lullaby.

జోమము *dogamu*. [Tel.] n. A sheet. చుప్పటి. G. ii. 69.

జోమి or జోమి *dogi*. [Tel.] n. A damsel. అడు. Vish. P. ii. 30. జోమి or జోమి *dogi* a female companion సేవిక.

జోమి or జోమి *dogi*. [Tel.] n. A bloodhound. ముక్క, జోమి.

జోమము *dogu*. [Tel.] n. A pair, or couple, a pair of shoes or sandals. Junction, conjunction. జోమము a match, an equal; a companion. సమము, సాక్షి ఉండేము. జోమము a pair of palanquins. నాకు నాకు జోమము is he my equal? జోమము *dogu-karita*. v. a. To embrace or join. జోమము *dogu-tapala*. n. A metal cup or mug. జోమము *dogu* the double star called నాఫ. జోమము *dogu*. [H. from *join* to join.] n. A couple: a lined vest. Bounding, a curvetting pace, as of a horse, springing with all four legs off the ground: జోమము. ముక్కజోమము a double nose, సమలిముక్క. A. v. 122. జోమము or జోమి *dogi*. [H.] n. A pair. పో. జోమము *dogu-gintu*. v. t. To make a horse go at a curvetting pace. జోమము *dogu*. v. t. To join, couple, unite, combine, plot, plan, compose, lay together, contrive or scheme. పోవము, చేయు. జోమము joining చేయు.

జోర దాతా

486

రూపి జాబ్

జోర, జోరము or జోరాము *dzola*. [Tel.]

n. A salutation నమస్కారము.

జోరి *dzori*. [from Skt. జ్యోతి.] n. Brilliancy

కాంతి. A light or lamp దీపము.

జోరు *dzoru*. [from Skt. యోధ.] n. A hero.

సమర్థుడు, ధీమతి.

జోర్లు *dzorlu*. [Tel.] n. Salutations.

నమస్కారములు.

జోము *dzomu*. [Tel.] n. Torpidity, stupefac-

tion, or silliness with pride. పాపు, తిట్లు.

v. n. To rock backwards and forwards, as Musulmans do while reading.

జోరావరి *dzora-vari*. [Tel.] n. Force,

violence. బలాత్కారము.

జోరిగాడు or అలలిజోరిగాడు *dzori-gadu*.

[Tel.] A sort of lark: the thick billed or red bellied species. Jerdon, Catal. No. 188.

జోరిగ *dzorigu*. [Tel. జోరు violent, అగ

dy.] n. The gaddy or horsey. తులిపక్క.

జోరిగ ఉండినవాడ్లు or సింహముచుక్క జోరిగ

ఉండినవాడ్లు as the gaddy is near the

tiger, or the lion, i. e., safety in the

lion's lap, weak in himself but mighty in

his protector. భీరాత్రితరసుడు.

జోరు *dzoru*. [Tel.] n. Force. బలము, శక్తి.జోల *dzola*. [Tel.] n. A lullaby.జోలి *dzoli*. [Tel.] n. A thing, concern, affair,

matter, business. A topic, theme, subject.

intercourse. సంకతి, వ్యవహారము. ప్రశంస,

ప్రమాణము, సంబంధము. వానిజోలి నోవద్దు

don't meddle with him. అజోలి యెరుగను

I know nothing of the matter. ఇది

నీజోలికాదు this is not your business.

అలలిజోలి కలయికావచ్చు you are merely

building castles in the air.

జోలి or జోలియ *dzoli*. [Tel.] n. A pouch

or bag that hangs down from the

shoulder. జోలిపువ్వు నాలుగుచురలున తేర

తేరగా చేర్చి యడిచిన పట్టి కేసెను శ్రీరామదేవ

లొనడు నంది.

జోన Same as జో. (q. v.)

జోన్యము *dzonyamu*. [from Skt. జ్యోతిషము.]n. Astrology. జోని or జోన్యము *dzoni*.

n. An astrologer.

జోహారు or జోహారు *dzoharu*. [Tel.]

interj. Well done! Hurra! నమోస్తే

రాళ్ళు, సూర్యోత్థానవేరకుండునది మంగళము

చేయుట.

జో dzau

జోరు or జేవురు *dzauku*. [Tel.] v. n. To

become soft or ripe. To give way or yield,

to become loose, as a stake. To rot.

మక్కిరి పెత్తెల్లు. adj. Swampy. Loose.

జోరు నీల swampy ground జలనీల.

జోలెండు *dzaukintu*. v. n. To swing down

to hang loosely శ్రీరామదేవుడు.

జోతవ్వ or జేవుజేవు *dzauzvau*. [Tel.]

n. A rushing noise.

జోరు or జేవురు *dzauru*. [Tel.] v. n. To

thrash or lash. To collect any thing

scattered. To stroke. A. ii 38. n. A hit

జుచ్చ. అ మర్తకమునందు జో జేవురు తేలికాదు

be made a great hit in that transaction.

It sometimes implies taking bribes.

రూపి జాబ్

రూపి *jha*. [Skt.] The name of a letter of the

Skt. alphabet equivalent to JH.

రూపిర్రము or రూపిర్రతి *ghanakamu*. [Skt.]

n. The buzzing or humming noise of a

bee. రుక్మిణి.

రూపిర్ర *ghanjha*. [Skt.] n. Wind accompa-

nied by rain. A storm వానపాతి.

రూపి *ghanpi*. [Skt.] n. A certain kind of

music. తేలిక (కాము.) Importance తో

కుడు.

రూపిరి or రూపిరి *ghadiri*. [H.] n. An exami-

nation of accounts, &c. రూపిరిచ్చి or రూపి

జోలిరి a certificate of examination, a

memorandum of search; an inventory. A rough note book. A memorandum of daily accounts. ధృష్టిచూచు to examine, to review, పరిచూచు, తనివీడు.

ధృష్టికా or ధృష్టి జ్ఞానము. [Skt.] n. A mountain stream. A waterfall or cascade. నది, నీరు, ధృష్టికా or ధృష్టి జ్ఞానము. n. A kind of drum. పాము దిండు వాద్యము. A flaw in a precious stone దుబితము.

ధృష్టికా jhallari. [Bkt.] n. A kind of large drum. లిప్తపాదము. A whirlpool. నీరు.

ధృష్టికా jhashamu. [Skt.] n. A fish. పా. A crocodile. అడవి. A forest. అడవి. ధృష్టికా one who has the sign of a fish on his flag, i. e., Manmadha.

ధృష్టి jha

ధృష్టికా jhatamu. [Skt.] n. A crowd, a multitude. సమూహము. A thick forest. అడవి. A bower. పాదము. A broom. చీపురు.

ధృష్టికా jhadaga. [H.] adv. Completely, finally. అంతము.

ధృష్టి jhi

ధృష్టి, ధృష్టి or ధృష్టికా jhilli. [Bkt.] n. A cricket. శబ్దము. The noise made by a cricket. శబ్దము. A towel దుబితము.

ధృష్టి jhu

ధృష్టి or ధృష్టి jhula. [H.] adj. False. అబద్ధము.

అక్షర

అక్షర The nasal attached to the palatal letters. It has something like the sound of N in the French words Ange, Melange. W.

అక్షర ta

అక్షర ta. The name of a letter. In composition this is sometimes changed into త thus తేజోమయ తేజోమయ becomes తేజోమయ తేజోమయ. Colloquially it changes into త. Thus అక్షర, అక్షర, in English, intention is pronounced intention. This letter త is sometimes inserted to prevent elision. అక్షరము (akshara-mu) becomes అక్షరము (akshara-mu) a salt river. అక్షరము, అక్షరము. This may happen even where the first word is Sanskrit, thus: అక్షరము, అక్షరము, అక్షరము.

అక్షరము tankamu. [Tel.] n. A piece of money; a coin: అక్షరము a gold coin. A coin, of the value of 16 copper dubs. అక్షరము. A composition of copper and pewter. A stonecutler's chisel. అక్షరము, Borax అక్షరము. అక్షరము or అక్షరము. tankasamu. n. Borax: subborate of soda. అక్షరము. అక్షరము tanka-sala. n. A mint. అక్షరము or అక్షరము the name of a certain gold coin.

అక్షరము or అక్షరము tankasamu. [Skt.] n. The "twang" of a bowstring. అక్షరము to twang a bow.

అక్షర tanku. [Tel.] n. A civilised person, అక్షరము. A pretentious person అక్షరము. అక్షరము tanku-tanku. n. Refinement, pride. అక్షరము, అక్షరము.

అక్షర or అక్షరము tanku. [Tel.] n. A saddle girth. అక్షరము, అక్షరము అక్షరము.

అక్షరము or అక్షరము tanka-tanku. [Tel.] n. A rogue. అక్షరము. Sar. Pad. iii. 231. adj. Roguish. అక్షరము.

అక్షర tanka-taka. [Tel.] (anuk) adv. Agitatedly. Quickly, briskly.

అక్షర tanku. [Tel.] n. A trick, a pretence, guile. Gamesomeness, a prank. (Hence the word Thug or sasamu is derived.) v. 2. To deceive, to pretend. అక్షరము.

అక్కలాడి *takku-ladi*. n. A deceitful woman. అక్కలుచేయునది. **అక్కలాడు** *takku-ladu*. n. A cheat. మాయచేయువాడు. **అక్కరి** or **అక్కరు** *takk-ari*. n. A rogue, a hypocrite. మాయవాడు, మాయకర్త. **అక్కరి** *takk-ari*. adj. Treacherous, wily. అక్కరివాడు a deceiver మాయవాడు.

అపా or **అపాలు** *apa*. [H.] n. The post or mail, the "tappal." A station or stage. అపాలపొడచూచువాడు he travelled by post.

అమమము *tama-tama*. [Tel.] n. A drum, a tam tom, a proclamation by beat of drum.

అముకు or **అముక్కు** *amuku*. [Tel.] n. A drum.

అపిపు *api-pu*. [Eng.] n. Tariff. A table of import and export duties.

అపర or **కపర** *apara*. [Tel.] adj. Rash, headstrong, precipitate. Skilful, artful, clever. కేవలం. కడును, మరలగా చేయ, చేయు, భార్యకీ.

అపాయ *apay*. [Tel.] n. A foul wind, an unfavourable breeze.

టా tā

అటానా or **అటానా** *atana*. [Tel.] n. A place of residence; a resort, a resource; prospect.

అటి *ati*. [H.] n. A stitch. అటిచేయు to unite by stitching up, to patch.

అటిరాయి *ati-rayi*. [Tel.] n. The key-stone of an arch.

అటకు *atku*. [Tel.] n. A flat ring used to keep other rings from slipping down from the fingers. An edge, a side అంచు, ఒక. The end or point of a pen. అటలో వచ్చుడు he will come here in a moment.

అటాటా *atata*. [Tel.] n. Deceit, pretence, guile. మాయము, కపటము. అటాటావాడు a deceiver మాయవాడు.

అపపు *apu*. [Tel.] n. An island. A place, తాళ.

అటాటాటాటా *ata-ta-ta-ta-ta-ta*. [Tel.] n. Knavery, trickery, ill-behaviour.

టి ti

టింగు *tingu*. [Tel.] n. A tinkling sound.

టికము *tikamu*. [Tel.] n. The pelvis. ముక్కి.

టికానా *tikana*. [Tel.] n. A trace. తాదా. అత్యంతానానా there is not the slightest trace (of him).

టిట్టిభము or **టిట్టిభము** *itti-bhamu*. [Skt.] n. The bird called a wagtail. అయ్యుట్టి, కాలుకట్టి.

టిప్పణము *tippanamu*. [Skt.] n. A brief glossary or commentary explanatory of hard passages alone. A commentary on a commentary. తీర్మానము.

టిర్రీ *tirri*. [Tel.] n. A cry to cattle, like jee hup! which turns them to the left; the cry వచ్చుచు turns them to the right. A term used in games, like Play! A beast of burthen. మోసము.

టిసి *tisi*. [Tel.] n. A bar of wood or metal. కడ్డ.

టి ti

టిక *tika*. [Skt.] n. A commentary, notes. A practical exposition of a theme.

టికము *tikamu*. [Tel.] n. A whetstone. ఒకకట్ట.

టిక *tika*. [Tel.] n. Inoculation, small pox by inoculation. An ornament hanging down the forehead. ఒక పిమ్మ పరికరము. **టికలుచేయు** *tikalu-cheyu*. v. n. To inoculate.

టికు *tiku*. [Tel.] n. Walking with airs. పద మలుచుచుండెడిక్కు.

టిపు *tipu*. [Tel.] n. A money security given to keep the peace. మందలముడికలు పూటా కట్టెధము.

టాకీ టాకీ

టాకీ or **టాకీ** *ṭāki*. [Tel.] n. Brevity. సంక్షిప్తము. టాకీగా briefly. టాకీలము *ṭākinsu*. v. t. To abridge. సంక్షిప్తించు.

టాకీ చెట్టు *ṭāki-chettu*. [Tel.] n. A certain broadleaved tree that bears a large fruit.

టెంకె

టెంకె *tenka*. [Tel.] n. The stone of any fruit. మాదిడికాయలలోని పనిపిచ్చు.

టెంకెరము *tenkanamu*. [Tel.] n. A salutation. నమస్కారము.

టెంకాయ *tenkāya*. [Tel. తెంకాయ cf. (Tamu.) తెంకాయ.] n. A coconut. కొబ్బరికాయ. వాంకేశము. ఎర్రపీచుటెంకాయ a tender coconut full of water. **టెంకాయచెట్టు** *tenkāya-chettu-tummeda*. n. The coconut tree-borer. A kind of large beetle.

టెంకీ *tenki*. [Tel.] n. A place, house, home: a covert, a den or lair. Swa. iv. 75. H. i. 85. టెంకులు ఇరిపాయించి. (HD. i. 1558.) the wells dried up. The fish called a ray. Various species are described by Russell on Fishes. వాయిటెంక *Trigon sephes*. కరటెంక *Pastinacea dorsalis*, P. brevicaudis. పిండుటెంక *Pteroplatea annulata*. తప్పకూరి or ముకురుటెంకీ *toppu-kūti*. *Pteroplatea micrura*, *Myliobatis*. కురిటెంక *Raja ocellata*, *Myliobatis maculata*. యెనుటెంక a species of *cephaloptera*. వాయిటెంక *Rhinobatus laris*. పులిటెంకీ *puli-tenki*. *Trygon uarnak*. టెంకిసింద్రకి or సెడకెక్కాయి *tenkisindraki*. *Trygon walga*. టెంకిపములదొరిగాడు *tenki-pamula-pōligadu*. The Large Racket-tailed Drongo. *Dissemurus paradisens* (F. B. I.)

టెంకిపురుగు *tenki-purugu*. [Tel.] n. A bug with wing covers like shells, which form its *ṭeṭi* or home.

టెంకె, **టెంకీ** or **టెంకీయ** *tenke*. [Tel.] n. An awl, a borer. అర, పిడిపాన, చర్మకారము రుద్రములచేసే సాధనము.

టెక్కి *tekki*. [Tel.] n. A sort of oap. కల్లాయ. A. vi. 106.

టెక్కు *tekku*. [Tel.] n. Grace, charm, elegance. Coquettishness, coquetry, wantonness. Insolence, airs, pride. Blandishment, amorous ways. Fondling, flauunting. ఎవ్వచెట్టు. టెక్కులు fine airs, తగుకుటెక్కులటెక్కు the charms of her polished cheeks. టెక్కుటెక్కు with a grace, gracefully. **టెక్కులాడి** *tekku-ladi*. n. A coquette. టెక్కులుకుంది. **టెక్కులాడు** *tekku-ladu*. n. A beau. టెక్కులుకులవాడు. **టెక్కువ** Same as టెక్కు.

టెక్కిము or **టెక్కియము** *tekkenmu*. [Tel.] n. A banner or flag. భ్వనము. టెక్కిపుగాము the descending node. కేతుస్థానము.

టెంకె

టెంకెరము *tenkanamu*. [Skt.] n. The name of a certain country.

టెంకెచు *teki-chēpa*. [Tel.] n. The skate or ray fish. అంబిటి the electric torpedo. **టెంకె**. Shagreen: a skate's skin, used in polishing.

టెకు or **టేకు** *teku*. [Tel.] n. The teak tree. యెంకె the smaller species. Rox. i. 601.

టెవు *tevu*. [Tel.] n. A noise such as is made when anything burns. మండలు యందు కలగవచ్చు.

టాంకు

టాంకు *ṭanku*. [Tel.] n. Crookedness. A dent or hollow in a stone. నిమ్నాక్షతము. The forehead. A. vi. 161. adj. Crooked. బాంకుబాంకు broken words, as those of an infant.

టాంకిలు *ṭankilu*. [Tel.] n. A kind of earrings.

టాంపు or **టాంకరము** *ṭampu*. [Tel.] n. Imputation, a slander.

తాకు thaku

490

తారు tharu

టాకు to

టాకు [oku. [Tel.] n. A wholesale bargain, a lot or lump; టాకుము Way, manner. టాకుక నా thus, so. Touching each other's shoulders in wrestling.

టాపి or టాపిటి [api. [Tel.] n. A cap or hat. టాపిడు. టాపిటియు or టాపిటికము to cap or cheat a person.

టాటి, టాటి or టాటిటి [tati. [Tel.] n. Hall a pia. టాటి, a mob or crowd (Vizag.)

త tha

త [ta. [Tel.] n. The name of a letter. తంగుతింగు or తంగుతింగు తంగు-thingu, [Tel.] n. A tinkling noise.

తక్కు Same as తక్కు. తక్కుము thakkudu. [Skt.] n. A cheat. తాచకాడు.

తక్కురుడు thakkuruudu. [Skt.] n. A god. తేత.

తలాయిము thalayintu. [Tel.] v. t. To fix, determine, settle, adjust. తలపు డేత the fixed assessment of a village.

తలాయిము or తలాయిము thalayintu. [Tel.] v. n. To walk about for pleasure. ఇటు అటు తిరుగు. v. t. To make a horse walk about. గుర్రమును ఇటు అటు తిప్పు.

తవతవ thava-thara. [Tel.] n. Fatigue, exhaustion. త్రమము: A hindrance. అడ్డంకి. కమనరేతి swiftly, unweariedly.

తవతేందు or తవతేల్లు thavanintu. [Tel.] v. n. To be తండు. To redouble, as sound or brilliancy. ప్రకటించు, అమరు, అడరు, ఒప్పు.

తవత, తవె or తవె (thavane. [Tel.] n. A great drum. ధం. A great drum.

తవర tharara. [Tel.] adj. Rash, headstrong, precipitate. Skillful, artful, clever. గడుగు, నేర్పు.

తవరి tharari. [Tel.] n. A trick, guile, prank. తవరికి, తానము, గడుము. H. v. 126. తవరికాడు, a cheat తానకాడు, కల్పితుడు. తవరికై, a deceitful woman తానకై, కల్పితురాలు.

తవె Same as తవె. (q. v.)

తపావి thavya. [Tel.] n. A stamp, a print, a die

తపావి or తపావి thasidi. [Tel.] n. A proud demeanour. గర్వముగలదనది. తి.

తా tha

తాకు thaku. [Tel.] n. A thrust. v. n. To thrust.

తాకురు thakuru. [Mahar.] n. A lord, a baron, a noble. అధిపతి.

తానము thannamu. [Tel.] n. A place. ప్రాధతనంబుల తానము it is the very fountain of excellence, the home of beauty.

తానా thana. [H.] n. A police station. తానాబాయిడు a local policeman, a station house officer.

తారుము or తాయి thayamu. (from Skt. తాయి n. A word (like do, re, mi.) used in the gamut. స్వరతాయి. తాయి అని పాడు to sing in a high note; to raise up the voice; or make the notes swell out.

"చి. ప్రముఖములకు ప్రముఖములు
చాచవిమందిరములకు

ప్రముఖములకు ప్రముఖములు
దీనియొక తానముచేయింపురా
గమకగనాచింది." B. x. 1162.

తారు or తారు tharu. [Tel.] n. Suddenness. A sudden blow. అకస్మాత్తుడు. తారుముతదము tharu-m-anadamu. n. Sudden death. తారుతారుగు tharu-tharu-gu. v. i. To be afraid or alarmed. To be quite tired.

తాళు or తాళు *thālu*. [Tel.] n. A place, house, lodging or residence. గృహము, స్థానము. తాళుదేరిరి they deserted his banners. A sheet of paper. ప్రతాళులు enclosures in a letter.

తి thi

తింగణ or తింగణ *thingana*. [Tel.] n. A little boy, a lad. చిరుడు. A short man, a dwarf. చాటివాడు. A. iv. 64.

తి thi

తిరు *thiru*. [Tel.] adj. Proper, just, fit, complete.

తిరి *thiri*. [Tel.] n. Splendour. Fashion, style, manner. సైరము. రాజీదివి in noble style, royally.

తే the

తేత *thēta*. [Tel.] n. A particular mode in music. తాళము. Grandeur, fineness. లక్ష్మణము. T. iii. 39. Manner. నిధము.

తేవతి *thēvati*. [Tel.] n. A monied security, an advance or a deposit of money.

తేవనము *thēvanamu*. [Tel.] n. Bravery. సైరము.

తేత *thēthe*. [Tel.] n. Words like ta, la, la, used in beating time.

తో tho

తోల or తోలు *thōla*. [Tel.] n. A crowd, a multitude. సమూహము, తెలు.

ద డా

ద డా. The letter D, sounded as a palatal. D sometimes changes into a Na, thus: అదా, అదా, కదా, కూద. In a few words the

hard and soft D are used at pleasure: as దాన or దాన. Vide Appa C. bk. ii. rule 169. In the colloquial dialect డ may become ద, thus: దండము and అదండము are written దండము or దాండము and అదాండము.

దంక or దంక *danka*. [Tel.] adj. Steady, firm, stubborn. దిట్ట. దంకతనము *danka-tanamu*. n. Steadiness, firmness, stubbornness. దిట్టతనము.

దంక or దంక *danka*. [Tel.] n. A drum. డక్క.

దంగురము *danguramu*. [Tel.] n. A kind of leathern drum. చర్మదాద్యునిము.

దంబము, దంబరము or దంబ *dambamu*. [Tel.] n. Grandeur, ostentation, gorgeousness. స్థితిమందినము. False. ప్రత్య. Splendour, brilliancy. ప్రకాశము. Pride. అధ్యము. Hypocrisy, cunning. నిధము. Manner. నిధము. adj. Much, great. అధికము.

దక్క or డక్క *dakka*. [Tel.] n. Fear, apprehension. దక్కతను no matter, never mind. The drift or rush (దమర) of wind. A small double drum used as a rattle. R. iv. 86.

దక్కి, డక్కి or డక్కిలు *dakki*. [Tel.] n. A small drum, shaped like an hour glass. దమరపు.

దక్కు *dakku*. [Tel.] n. Apprehension, fear.

దగర or దగ్గర *dagara*. [Tel.] n. A demon. దివానము. అధి. Large. గండ.

దగరము or దగరము *dagaramu*. [Tel.] n. Evil. దా.

దగ్గర or దగ్గర *daggara*. [Tel.] adv. Near. (This form is used only in poetry.) దగ్గర, దగ్గరము, దగ్గరము or దగ్గర *daggara*. v. n. To approach or to be near. BD. v. 126.

దగ్గులిక *daggulika*. [Tel. దక్క+లిక.] n. Fluttering accents, a tremulous voice. The failure of the voice from dryness of the throat, caused by terror, &c. అగ్గ

కపా dappa

482

దాక daka

పగరము. కన్నులొప్పునంతలు her voice failing with anxiety.

కపాటు dappatu. [Tel.] n. Suddenness. ఆకస్మాత్ము. A vi. 19. కప్పకపాటు, తొందర.

కప్పి Same as కప్పి. (q. v.)

కప్పు dappu. [Tel.] n. A large drum. కప్పు వాడు dappu-radu. g. A drummer.

కలకలు Same as కలకలు. (q. v.)

కలర, కల్పర or కల్పర dabara. [Tel.] n. A brass bowl. హాగోద, గిన్నె.

కల్పర Same as కల్పర. (q. v.)

కపా Same as కప్పి. (q. v.)

కపాటు dabbatu. [Tel.] adv. Suddenly. ఆకస్మాత్ము.

కప్పి or కప్పి dabbu. [Tel.] n. A little box: a pill box. బిర్ర. A treasure chest: a poor's box, a box to hold collections. నలుదప్పి a casket. ఎర్రదప్పిదప్పిలు a sort of grain. పొడిదప్పి a snuff box.

కప్పి dabbu. [Tel.] n. A copper coin worth either three or four copper pies చిన్న ముక్తరాశిమర్క. Cash, money దుష్ట, Wealth: భవము. A colour or streak. Fiction, falsehood, guile. హాంతు, Display, lavishness. దేవుల rich. పాతకప్పి a coin worth four pies. కొత్తకప్పి a copper coin worth three pies, a quarter anna. ఈ చీర అంచు కప్పిగా (or కాబుగా) నున్నది it has a streaked or rich border. v. a. To make up, feign, fabricate. ఒకకప్పిదప్పి making up a story.

కప్పర See కపర.

కపరము damaramu. [Skt.] n. A national danger. కేకాపరము.

కపరకము or కపరకపు damarukamu. [Skt.] n. A rattle or small drum shaped like an hour glass. Skill చమత్కారము.

కపాడు damanu. [Tel.] n. A sail. కపాడు మారులు the sailing season. కపాడుకాడు the principal rope that supports a sail.

కపారము, కపాము or కప్పరము damara-ramu. [Tel.] n. A kettle-drum.

కప్పము dam-in-annu. [Tel. కం+అను.] v. n. Lit: To say (dham) Oh! To die చచ్చు.

కయనము dayanamu. [Skt.] n. Flight in the air. A car. A palanquin. పక్షి, చక్ర, కలుకుండాపోవడము. A toy cart పాలకాడుల క్రీడాకలము.

కయ్య dappu. [Tel.] v. n. To sink, to be wearied or exhausted. బలహీనము, అలసట. కయ్య exhausted, faint. కయ్యక. untiringly అలయక.

కలాయు dalyatu. [H.] n. A messenger, a retainer, a peon.

కల్లి or కల్లి dalti. [H.] n. A lump.

కవారి davalu. [H.] n. A peon's belt or badge.

కవిర Same as కవి.

దా dā

దా dā. [Tel.] adj. Left ఎడమ. దాకలు the left leg: దాకన్ను the left eye: దా ముపు the left shoulder.

దాండరము danda-ravamu. [Tel.] n. The sound of drumming. Chenna. v. 418.

దాంబరము dambaramu. [Skt.] n. War. దాంబరములలో in times of famine or of war.

దాంబికము dambikamu. [Skt.] n. Pretence, pride. దాంబికుడు dambikudu. n. A proud or conceited person. A magician. దాంబికానికము చేయవచ్చు.

దాక daka. n. Greatness, splendour. దాకం భీమము Courage, heroism. దాకము. అను. iv. & ప్రక. v.

దాకడ da-kada. [Tel.] n. The left side. ఎడమపార్శ్వము. The north ఉత్తరపుటకము.

దాకన్ను dā-kannu. [Tel.] n. The left eye: a side glance. BD. iii. 404.

దాకరి Same as దాకరి.

దాకల్లు Same as దాకల్లు.

దాడి *dādi*. [Skt.] n. An ogre or female imp. దాడినీ, వాడినీ fairies and elves, sprites and goblins.

దాకురు *dakuru*. [Tel.] v. t. To thrust out, project (as the legs.) దాక్కురేలెలవేయు.

దాకిలు *dā-kilu*. [Tel.] n. The left hand.

దాకిను or **దాకిను** *dā-konu*. [Tel.] v. a. To touch. తాకు. To get ready. సిద్ధపడు. దాకింపు causal of దాకిను.

దాగరా *dagara*. [Tel.] n. A large winnowing basket.

దాగిలముచ్చులు, **దాగనముచ్చులు** or **దాగిలముచ్చలు** *dagilimuttula*. [Tel.] n.—A game called Hide and seek. Kalah. ii. 67. దాగిలముచ్చలు.

దాగు *dagu*. [Tel.] n. A mark. గురుకు. A stain. యక.

దాగు or **దాగునెంచు** *dagu*. [Tel.] v. n. To hide or lie hid. దాకించు. v. a. To hide కాను. To delude, to tempt. మంచించు.

దాచు or **దాచు** *dāchu*. v. a. To hide or conceal, to veil.

దాచెయ్యి *dā-cheyyi*. [Tel.] n. The left hand.

దాక్కుటము *dakkutamu*. [Skt.] n. A sort of bitter fish. వేరుచేడు, A. ii. 74.

దావల or **దావల** *dāvala*. [Tel.] n. The left side. ఎడమభాగము. adj. Left, on the left hand. adv. On the left hand. దావలనున్న the sunna on the left hand of a letter, that is, preceding it. దావలి. adj. Sinister, on the left hand. దావలికల on the left hand.

దావలించు *dāvalinchi*. [Tel.] v. n. To go round. చురచుట.

దాపు or **దాపు** *dāpu*. [Tel.] n. Nearness.

దాబు *dāba*. [Tel.] n. A small kind of quail. A belt. బంబమరల వేసుకొనే తోలుబట్టె.

దాబా *dāba* [Tel.] n. The cornice of a pillar, the projecting gallery round the top of a tower; the crest of a bastion.

దాడిమార్గ, **దాడిమార్గ** *dādimārga* *dādimārga*. n. A terraced roof, opposed to a pent roof.

దాబు *dābu*. [Tel.] n. Pomp. డబుము. A list or catalogue; a physician's recipe చికులుబట్టె.

దామరము Same as డమరము. (q. v.)

దాము *dāmu*. [Tel.] v. n. To approach. సూచించు.

దాము *dāmu*. [Tel.] n. Brilliancy, lustre of complexion, prettiness, a shield. A banner, a flag. గురుకు, మంత్రము, కాంతి, లంఘము, లెక్కము. దాముదాము, same as దాము a shield. దాముదాము a standard bearer. దాముచు to be armed with a shield దాముదాము.

డింకి

డింకివేయు *dinka-vēyu*. [Tel.] v. n. To die. చచ్చు. Swa. i.

డింకి or **డింకి** *dinki*. [Tel.] n. A fall in wrestling. A summersault, a feat in gymnastics wherein two players roll themselves up together into a ball.

డింకు *dinku*. [Tel.] v. n. To die. చచ్చు.

డింగు *dinga*. [Tel.] n. A vessel. పాత్రము. A. ii. 193. తామ్రడింగులు metal vessels. తామ్రపాత్రములు.

డింగికి or **డింగికుడు** *dingikidu*. [Tel.] n. A slave. దాసుడు. A servant పేదకుడు. A. vi. 78. A devotee. భక్తుడు.

డింగిళ్లు *dingillu*. [Tel.] n. Salutations నమస్కారములు.

డింకు or **డింకు** *dinku*. [Tel.] v. a. To let down, to leave, give up or abandon. To free, release, let go.

డిండిముము *dindimamu*. [Skt.] n. A small drum. ధమరము, కాచుడిడిడి.

డిండిరము *dindiramu*. [Skt.] n. Froth, foam. మురుగు.

దీండు *dīndu*. [Tel.] v. n. To sink అడగ, క్షయం. To dry up ఇంక. To be defeated, ruined, quenched, extinguished. **దీడిపోవు**. To expire. v. a. To kill, to ruin. n. Defeat, extinguishment, ruin. అభయము, పీడిత్యము, నాశము. adj. Defeated, worsted, ruined, less, inferior. **దీండు పడు** *dīndu-padu*. v. n. To be calmed, or settled. విజయము. **దీండు పరము** *dīndu-parimu*. v. a. To defeat, ruin, do away with, remove. అడగ దీండు పరము to do away with fatigue, to allay suffering. **దీండుపాలు** *dīndu-palu*. n. Alleviation. ఉపశాంతి.

దీంపు or **దీపు** *dīmpu*. [Tel.] n. Misery. దీనత్యయము.

దీంబము *dīmbamu*. [Tel.] n. A bag of skin. ఎముకలబంబము. (Dasav. iv. 95.) a bag of bones. A starve ing. Danger ఉపద్రవము. Fear భయము.

దీంభము *dīmbamu*. [Skt.] n. An infant. పిల్ల. **దీంభుడు** *dīmbudu*. n. A little boy.

దీక్కి *dīkki*. [Tel.] n. A blow with the head. తలతో కొట్టుట.

దీనియ Same as దీనియ.

దీగు or **దిగు** *digu*. [Tel.] v. n. To alight, to get down. To alight from, to dismount. M. IX. iii. 290.

దీగ్గ *diggā*. [Tel.] adv. (the inf. of దిగు) at once, instantly.

దీగ్గి *diggī*. [Tel.] n. Fire. అగ్ని.

దీగ్గియ or **దీనియ** *diggīya*. [Tel.] n. A long pond : a well with steps descending into it. A. i. 8. v. 127. దీగ్గి, బాద్దపరాది, నది వాది.

దీగ్గు *diggū*. [Tel.] v. n. To alight, get down. అడు. M. III. ii. 41. T. iv. 86. n. Littlestness. తక్కువ.

దీగ్గున or **దిగ్గున** *digguna*. [Tel.] adv. Suddenly, at once. Subh. ii. 84.

దీగ్గుపడు *diggū-padu*. [Tel.] v. n. To become less. తక్కువపడు.

దీప్పకాయ *dippa-kaya*. [Tel.] n. A sort of large gourd used as a bottle.

దీబ్బెము *dībḇemu*. [Tel.] n. A fold of cloth, కడినము. A prayer, an offering or gift to the poor.

దీప్తు Same as దీప్తు.

దీల్లపడు. **దీలొపడు** or **దీల్లపోవు** *dilla-padu*. [Tel.] v. n. To be horrified, assailed, unmanned, unnerved. వికారము. భయములచేత సత్వహీనము. **దీల్లపాలు** *dilla-palu*. n. Horror. BRY. ii. 153. **దీల్లగు** *dillanu*. n. Enervation. సత్వహీనము.

దీ ధి

దీ or **దీదీ** *dī*. [Tel.] n. A cry like Huzza! huzza! awant!

దీకు *diku*. [Tel.] n. Encouragement మా.

దీకొను *dī-konu*. [Tel. దీ+కొను] v. n. To meet, as two rams in fighting. To butt. To collide. To defy, to bluster or talk big, to cry out upon. R. v. 145. **దీకొలుపు** *dī-kolupu*. v. a. To encourage. ప్రోత్సహించు. To cause to fall on each other కలస్తాను. **దీకొలు** *dī-kōlu*. n. Collision. దీకొనుట.

దీకము *dīkamu*. [Skt.] n. Flight, flying. విరాటములు, కల్పకలహములు వల్ల అకాలము లో పోవడము.

దీలు or **దీలైన** *dīlu*. [H. dhīla] adj. Loose, lean, thin. కృశించిన, చిక్కన. దీలించు to loosen, పడిలించు, దీలవేయు.

దీలు or **దీలుపడు** *dīlu*. [Tel.] v. n. To be upset. **దీలుపడు**. **దీలు పాలు** *dīlu-palu*. n. The act of being upset or done up. దీలుపడటము.

దు du

దు du. The sign of the first case in some nouns as రామడు. The sign of the third person in verbs as రాడు. The sign of concession in verbs అనుకూల్యము ప్రసక్తయము as కొట్టడు.

దుండుకు దుందుకు. [Skt.] adj. Mean. అల్పమైన. Cruel. క్రూరమైన.

దుండుభంగ దుందుభంగ. [Skt.] n. A griffon, a two headed snake రెండుతల పాము.

దుక్కు dukku. [Tel.] v. n. To be hidden. మరుగుపడు.

దుబాయించు dubayintu. [Tel.] v. t. To ruin.

దుబుదక్క dubu-dakka. [Tel.] n. A small rattling drum. దుబుదక్కలవాడు or బుదబుదక్కలవాడు dubu-dakkala-vadu. n. A mountebank or wizard who uses a drum as a sign of his trade.

దుయ్య or దుయ్య దుయ్య. [Tel.] v. n. To retire, to retreat. v. a. To open or unfold a cloth or manuscript. To draw a sword. To pierce.

దురు duru. [Tel.] An interjection similar to Huzza, avunt. దురుదురు to cry Huzza. దురుచ్చి durruchchi. n. A war-cry, a challenge. యుద్ధవాక్యము.

దుల్లు dulla. [Tel.] v. n. To fall off, as moulting feathers, or withered leaves. "తారకల్లకుల్లకా" (G. v. 32.) though the stars fall. పల్లముపల్లె (G. v. 32.) his teeth fell out. దుల్లపాడు to knock down. రాలుచు. దులుచు or దుల్లు దుల్లు. [Tel.] causal of దుల్లు. v. t. To loosen, knock out, slay. ఎదిరించు, పతనము చేయు. దులుపు delupu. v. a. To cause to fall, to deprive of. అవ్వలొకేము. A. iii. 106.

దుూ dū

దుూ dū. [Tel.] v. n. To be hidden. (q. v.)

దె de

దెండు దెందు. [Tel.] n. The heart, mind. హృదయము, మనసు.

దెక్క dekku. [Tel.] n. A hoof, a fin, a crab's claw.

దెక్కు dekku. [Tel.] v. a. To strike, smite; to hinder, arrest. అడ్డగించు, నివారించు, అడ్డుకొంటును.

దెక్కు దెక్కు. [Tel. దెక్క+కొను.] v. n. To be fixed firmly. నెలకొను.

దెప్ప deppa. [Tel.] n. A flat place on a hill. కొండమీది సమమైనచోటు.

దెప్పరము or దెప్పరము depparamu. [Tel.] n. A strait, peril. అపద. adj. Impossible, impracticable. అశక్యము. M. vi. i. 239. Great, excessive, అధికము, పెండు. Intolerable దుష్టము. A. vi. 171. దెప్పరపురాళ్ల వర్షము a dreadful shower of stones. దెప్పరము depparumu. v. n. To become impossible. అశక్యము.

దెప్ప Same as దప్ప.

దెబ్బి, దెబ్బయి or దెబ్బి debbi. [Tel. పదు+పది.] n. Seventy.

దే de

దేగ dega. [Tel.] n. A hawk, a falcon. A falconer or huntsman. Swa. iv. 81. దేగ the cuckoo Hawk. Jerdon No. 36. దేగ దేగ ibid. No. 40. దేగాట de-ga. n. Hawking; sport, play. పెండ్లిలో అంతరించు చేసే ఉత్సవము.

దేరా dera. [Tel.] n. A tent. నడకము.

దొ do

దొంక దొంక. [Tel.] n. A coppice, a copse, a thicket, a waste. Bramble, bushes. A narrow path between two fields left as a passage for cattle. చాద, పశువులకొర. దొంక

శవస్థలంబి or శావస్థలంబి *donka-nallanohi*.
n. The Shama, *Cittocincla macrura*. (F.
B. I.)

దొంగియి *donkiya*. [Tel.] n. A foot path.

దొంకు *donku*. [Tel.] v. n. To lie hidden:
to hide or disappear, to shrink or retreat.
అడగు. To dry up. ఇంకు, ఎండిపోవు. Swa.
iii. 73. n. A dent in a stone. Crooked-
ness. పంకర: దొంకునామము a crooked
mark on the forehead.

దొంకెన *donkena*. [Tel.] n. A pruning
hook. కోటి, పంకర అలంగుల ఈటె.

దొంగు *dongu*. [Tel.] n. A hollow in a tree.
చెట్టులోని పొర్లు. v. u. To hide. దాగు.

దొంగరము *dokaramu*. [Tel.] n. The inte-
rior. లోను. The space between the earth
and sky అంతరాళము. దొంగరమునొప్పు to
fall within లోపము, లోనగు.

దొక్క *dotka*. [Tel.] n. The flanks.
The sides. The belly. The peel, husk, as
the hard coconut coir. దొక్కపట్టిన పొట్టి
a stitch in the side. దొక్కలో పొడిచె he
smote him under the fifth rib, దొక్కమర్చి
an empty palmyra stone that has sprout-
ed. కేకపాని దీనిని కాటివెత్తు.

దొక్కరము *dokkarimu*. [Tel.] n. A kind
of wrestling పల్ల బంధనము.

దొక్కు *dotku*. [Tel.] v. n. To perish, die.
చచ్చు. To grow old ముదియు. adj. Old
ముడిసిన. దొక్కువడు *dotku-padu*. v. n.
To be sallow, sunken eyed or pallid.

దొంగరు *dogaru*. [Tel.] n. A fault, trans-
gression. అపరాధము. Blame, censure నింద.

దొప్పు Same as దొప్పు (q. v.)

దొలుము or దొలుపు *dolusu*. [Tel.] v. n. To
tumble head over heels as dancing girls
do. దొల్లజేయు.

దొల్ల or దొల్లి *dolla*. [Tel.] n. A hamper
or long basket placed on a cart. A straw
band or withe to bind stacks with. The

skeleton of a beast. The cheek. A lie or
falsehood, adj. Hollow, concave.

దొల్లు, దొల్లి or దొరలు *dollu*. [Tel.] v. n.
To fall, to roll over. పడు, పారలు.

దొ దొ

దొక్కదా *dokadda*. [Tel.] n. A cent; one
hundredth part of a coin. మూరవపాలు.

దొక్కు *dotku*. [Tel.] v. n. To vomit. n.
Vomiting. Nausea, qualm. దొక్కొను
dokkonu. v. n. To be queasy or qualmish.
దొక్కొన్న ముఖముగల haggard, grim,
gaunt with leanness.

దొగు or దొగు *dogu*. [Tel.] v. n. To crawl
on the hands and knees.

దొరము Same as దొరము. (q. v.)

దొరములు *doramulu*. [Tel.] n. Streaks
on a sword, కత్తిపానిములు.

దొల or దొలి *dola*. [Skt.] n. A swing seat.
దొలి *doli*. [H.] n. A litter. దొల్ల. దొల
నము *dolanamu*. [Skt.] n. Swinging.
అమలు.

దొలు *dolu*. [Tel.] n. A drum.

దొ దౌ

దౌలు or దౌవులు *dau'lu*. [Tel.] n. Pomp. డౌ
భము. An estimate మంపు. Demand or
collection of revenue by the Govern-
ment: దౌవుదారు an appraiser. దౌవుపట్టి
an account of the estimate of each farm-
er's produce.

ధ ధా

ధ The letter dh as in hard-bap, pro-
nounced as a palatal.

ధక్క or ధక్కా *dhakka*. [Skt.] n. A large
drum. డంక. ధక్కానివాదము the sound
of a drum.

ధక్కా or ధక్కు *dhakka*. [Skt.] n. A
severe blow. పడవధక్కాతిన్నది the boat
received a severe blow.

ధమం dhaman

497

తండా tantā

ధమంధమ dhaman-dhama. [Skt.] adv. Bang! crashingly, thunderingly. ధమ ధమార్పటి dhama-dhamarbhaji. n. A bellowing or crashing sound.

ధమ్మం dham-m-amu. [Tel.] v. n. Lit. To say (dham) Oh! To die. చచ్చు.

ధా dhā

ధాళ dhāka. [Tel.] n. Violence. దొడ్డత్వము. An inroad, invasion. A difficulty. గాలి ధాళ a gust of wind. ధాళవేయు to invade, rush in upon. ధాళవాండ్లు dhāka-vandlu. [Tel.] n. Highwaymen.

ధామ్ములు Same as ధమ్మము.

ధు dhu

ధుండి dhundi. [Skt.] n. A name of Gāṇḍa. గండము.

ధులి dhuli. [Skt.] n. A female tortoise. బడుకాము. Sws. v. 62.

ధో dho

ధోకా dhōka. [Tel.] n. An attack, an assault. Fear, apprehension. An injury, a defect, an impediment. See ధాళ.

ధోకి or ధోకిపిడర dhōki. [Tel.] n. A ladle formed of half a coconut shell.

ధోలము dhōlāmu. [Sks.] n. A drum. డోలు.

ణ na

ణ na. The letter N sounded as a palatal. No Telugu word begins with this letter. In some words ణ changes into న. Elsewhere న N and ణ ṇ are accounted the same: thus నుని or నుని. Sometimes ణ changes into న N as నెను or నెను.

ని ni

నిక nich In Telugu Grammar. This denotes ఎను the sign of the Causal voice.

త ta

త ta. The letter T pronounced as a pure dental. A feminine suffix as in చాకిర, క్రేర, తు in ordinary writing denotes తనాన afterwords. In prosody it stands for the foot called తనము which consists of two long syllables followed by a short one as చునాన.

తా tah. An adverbial affix used with some Sanskrit words, as అనానానా unjustly, అజ్ఞానానా unconsciously.

తంకర tankara. [Tel.] n. Interior or useless grain. తుచ్చధాన్యము.

తంగేడు or తంగెడు tangēdu. [Tel.] n. The Tanner's Cassia. Cassia auriculata. నేల తంగెడు Ground Cassia or Senna. Cassia angustifolia. అడివితంగెడు the wild species used in tanning. పయిదితంగెడు the yellow flowering species, Cassia sophora. See కపింద (Watts). పీమతంగెడు the flower called Peacock's Pride, Cassia Sophora. తంగెటిబిమ్మ wild honey, a proverbial expression denoting the seeking of grapes from thorns, or milk from a stone (R. i. 127 and iv. 158). తంగెడుగోరింక tangēdu-gōrinka. n. The Pied Crested Cuckoo, Coccystes jacobines. (F. B. I.)

తండా or తంటా tanta. [Tel.] n. Trouble. శ్రమము. A quarrel కలహము, కేరీ. Evil కీడు. Deceit మోసము. Slander, a false report మోడి.

“తంటలకేమి. మచ్చు జవదారులు
చారులు కొంతెరుగుదుర.”

చంద్రా. iii.

తంతుము or **తంబియుము** *tantemu*. [Tel.] n. A medicinal shrub. *Cassia tora*, and *Cassia alata*, దర్బపుము, ప్రభున్నాటము, నీలి నూనారోవన విత్తలచెట్టు.

తండు *tanda*. [Tel.] n. The bottom of a ship.

తండుము *tandumu*. [Skt.] n. An assembly, a collection, mass, quantity. కలవకండుము a bed of lilies. మృగకండుము a herd of cattle, &c. తండుములు crowds, swarms, abundance. కొల్లలు, సమృద్ధి. A. v. 39.

తండుతండుముగా *tandu-tandumu-ga*. adv. In heaps. BD. v. 228. **తండుపతండుములు** *tandupa-tandumulu*. n. Crowds upon crowds. తండుపతిండుములుగా excessively, more and more, prodigiously.

తండుసము *tandusamu* [Tel.] n. Tweezers for pulling out hairs. మంగలవాడు తంట్లు కలవనీ పనిముట్లు. ఎందుకుంటే తండుసపువడి a task as endless as pulling out a bear's hairs. A large కచ్చనాదము.

తండా *tanda* [Tel.] n. A caravan, horde, troop, encampment. A collection of men or things. సమాహము.

తండు *tandu*. [Tel.] n. The broad part or beak of a ring. v. n. To ask for the payment of a debt. To collect or raise money. **తండుకోల** *tandu-kola*. n. An oar. A spear used in killing fish. చేపలుపూకించే ఇల్లకోల.

“నీ మంగలవాడుగా చూడ తండుకోల పెట్టాకొల్పినది” అచ్చుకలము.”

తం. తే. i.

తండులము *tandulamu*. [Skt.] n. Rice. విశ్వము.

తండువు *tanduvu*. [Skt.] n. An ear. తప్పు కొయ్య.

తండేలు or **తండెలు** *tand-elu*. [H.] n. The headman among sailors. A timber or woodman. తండుకొట్టేవాడు.

తండ్రి *tandri*. [Drav. of Tam. తండ్రి. Lit. One who brings (food, &c.) తెచ్చువాడు. The addition of the *రా* or *r* sound is a sign of the honorific plural.] n. A father. **పెత్తండ్రి** (పెద్ద+తండ్రి) a father's elder brother. **పిదతండ్రి** a father's younger brother. **తల్లితండ్రి** parents, &c. **తండ్రినెవరో** a father's brother or sister. **తండ్రితండ్రి** a grandfather తాత.

తంతువ్యమాన *tantuvya-māna*. [Skt.] adj. (Grown, mature. పరివృద్ధమై. Parij. iii. 81.

తంటి *tanti*. [Tel.] n. The wire or string of a musical instrument, a wire. కప్పు, తీగ. **తంటిగురువు** or **వారిపుండు** *tanti-kurupu*. n. Guinea worm. **తంటివాక్కిము** *tanti-vakkimu*. [Tel + Skt.] n. A stringed instrument.

తంతు *tantu*. [Tel.] n. Craft, cunning, subtlety, a device, shift. తంత్రిము, ఉపాయము.

తంతువు *tanturu*. [Skt.] n. A thread or fibre. నూలిపోగు. తంతుకాల్పము a spindle నూలుచీక కదురు. తంతుకీటము a silkworm పట్టుపరుగు. **తంతువాగము** *tantu-vagamu*. n. A polypus or marine serpent supposed to entangle and drown swimmers. కడుగు. **తంతువాధము** *tantu-adhamu*. [from తంతు a thread and వాళి the uavel.] n. A spider పాచెపురుగు. **తంతువాయము** a spider. **తంతు వాయుడు** *tantu-vayudu*. n. A weaver.

తంటెలు or **తంటెయులు** *tanteilu*. n. The divisions or bridges in the neck of a guitar, steps. పెట్టు.

తంత్రికము *tantrikamu*. [Skt.] n. A web, a piece of new cloth. కొత్తబట్ట.

తంత్రిము *tantramu*. [Skt.] n. A device, contrivance. ఉపాయము. A theory, system సిద్ధాంతము. Scheme, plan, invention. An art. A trick, intrigue, plot. తల్లి. రాజ్యసంస్కారము a system of government, polity, the policy of state. తప్పుకొట్టాడు a wicked

device. ఈశ్వరతంత్రము the interposition of Providence; the finger of God. The పంచతంత్రము or "Five modes," whereby men secure success; the name of a celebrated book. తంత్రగ్రంథములు *tantra-granthamulu*. n. Apocryphal books teaching a secret code of worship, prescribing the adoration of demons and women with magical rites, with the use of flesh and wine, and extraordinary lewdness. తంత్రశ్లేషుడు *tantra-shleshudu*. n. A conspirator, an accomplice. తంత్రవాది *tantra-vadi*. n. A clever, ingenious man.

తండాన *tanham*. [Tel.] adj. Lazy, indolent. తండానము or తండానగదనములు *tanlanama*. n. Wretched drawing music. తండానం or తండానానా words used in beating time. P. ii. 132.

తందర *tandara*. [Tel. from Skt. తంద్ర] n. Hesitation, perplexity, confusion, trembling. Drowsiness, ఉపశాంతి. Lassitude, exhaustion, weariness. అలసట.

తండాటి *tanpati*. [Tel.] n. A bonfire: a great blaze.

తంపర *tanpara*. [Tel.] n. A cluster of lotuses. తామరంపు. తామరతంపర bloom-ing or basking like a flower.

తంపి *tampi*. [Tel.] n. A fire pit, used for boiling water. వాదనంబు. A quarrel or squabble. కలహము. తంపి పెట్టు *tampi-pettu*. v. n. To make a slow fire. To create a quarrel. వాదన మీద తంపి పెట్టినారు he made them quarrel.

తంబు *tambu*. [Tel.] n. The swordbean, *Conavabia gladiata*.

తంబు, తంబు వాడు or తంబు *tambala*. [Tel.] n. A caste of Saivite priests.

తంబు *tambu*. [Tel. & Tam.] n. A younger brother. తమ్ముడు.

తంబుగ *tambuga*. [Tel.] n. A small brass water pot in the shape of a truncated cone. తంబుగ పానీయము.

తంబుర or తంబురా *tambura*. [Tel. తంబు+అర్.] n. A kind of stringed instrument like the guitar. A tambourine.

తక్కి తక్కి *taka-taka*. [Tel. (anuk)] n. A ringing sound. adv. Aloud, tremulously, strongly. తక్కితక్కి, తక్కితక్కి the action of keeping or beating time in music.

తక్కి పిక్కి *tuka-pika*. [Tel. (anuk)] adv. Wildly, loosely, at random. తక్కి పిక్కిలాడు *taka-pika-ladu*. v. n. To dance about, to dangle.

"ఒక పిక్కితక్కిలాడు మనంబు నిన్ను
తక్కితక్కిలాడు తంబురము
తక్కితక్కి మధ్య భాగమునాన్ని
నీరాజును నిన్ను నీరుగానియు."

HD. i. 1315.

తక్కిరారు *takuraru*. [H.] n. A dispute, an altercation. వేదము.

తక్కినీ *takkini*. [Tel.] n. An advance of money, given for the purpose of cultivation. వారము.

తక్కి *takka*. [Tel. from తక్కి] adv. Except, save, but. తప్ప.

తక్కిటి *takkati*. [Tel.] n. A lamp with three spouts. adj. (from తక్కి) Remaining తక్కిన, మిగిలిన, శేషించిన.

తక్కినీ *takkani*. [Tel.] n. A rogue, a deceiver. B. x. 383. తక్కినీ.

తక్కిలవడు *takkala-pudu*. [Tel.] n. To be in trouble. తారవారవడు. G. xi. 157.

తక్కిడి *takkidi*. [Tel.] n. A lie. Deceit. మోసము. తక్కిడికాదు *takkidi-kadu*. n. A cheat. మోసకారుడు.

తక్కిన *takki-na*. [Tel. from తక్కి] adj. Remaining as a residue. తక్కినవారు the rest, the others. తక్కిన the rest.

తక్కిలి *takkili*. [Tel.] n. The yellow myrobolan. The tomato plant. తక్కిలి అంబులు.

తక్కిసము takkisamu. [Tel.] n. A subscription raised among the ryots to defray the village expenses.

తక్కు takku. [Tel.] v. n. To miss, to fail.

తక్కు. అట్లు చేయవలెనట్టి లేని if I fail to effect this. v. a. To leave, let go, loose. విసర్జించు, వదిలివేయు. A. iv. 258. n. Remainder, residuum. Also, jesting: తక్కు తక్కు పెక్కు కొంతము petty theft. adj. Other ఇతరులు. తక్కుడు n. Remaining over; తక్కుట.

తక్కువ takkuvu. [Tel.] n. A want, deficiency, defect; inferiority, baseness. తక్కువ the balance or remaining sums of money ఎక్కువతక్కువలు or హెచ్చుతక్కువలు difference, irregularity, improper words. adj. Deficient, defective, inferior, mean, contemptible, base, low With a dative it means less: as కొడుకు తక్కువ less than two miles. ఇది తక్కువ తక్కువ this alone was wanting. అది తక్కువతక్కువ what harm? what matter? తక్కువమాటలు low expressions, improper language. ఎక్కువతక్కువగా adv. More or less. తక్కువవడు takkuvadu. v. n. To be wanting, to be deficient, to be insufficient. కొరికవడు. తక్కువపాటు takkuvapattu. n. Want, deficiency.

తక్కి takke. [Tel.] n. A weight of two viss. రెనుపై నెలయెత్తు.

తక్కిద takkeda. [Tel.] n. A pair of scales, a balance, a weighing machine.

తక్కిడు tak-koru. [Tel. తల+కొను.] v. n. To undertake. వూహకొను.

తక్కిలము takkolamu. [Tel.] n. The name of a certain plant. *Clorodendrum inerme*. Heyne. *Calyptranthes jambolana*. Ainslie.

తక్కిము takramu. [Skt.] n. Buttermilk diluted with water. నుగ్గక.

తక్కికుడు takshakudu. [Skt.] n. The name of a mythological serpent తక్కికర్మరాజు. The name of a race of men called Takshakas. A carpenter తక్కివాడు.

తగలు tagalu. [Tel.] n. Laced, తగి, ముగ. తగలుచీర a laced cloth. తగతి or తగతి tagati. adj. Laced ముగగు.

తగడు tagadu. [Tel.] n. A plate or flat piece of metal. Gold leaf, brocade. ఈ A. iv. 132. M. VI i. 298. చీన-తగడు a tin plate.

తగర tagara. [Tel.] n. A rogue, a deceiver. KP. iii. 206. A tree called *Morinda tinctoria*. Rox. i. 648. మండివనపుత్తెలు. See కసిక. తగిలినట్లు the Fœtid Cassia, *Cassia Tora* (Watts). The oval-leaved Cassia. Ainslie.

తగరము tagaramu. [Tel.] n. Tin. తగరపు పెట్టె a tin box.

తగిసి, తగిలిన or తగిల్చి tagisi. Same as తగరవేయు. See under తగర.

తగసు tagasu. [Tel.] n. A ram. తాగ్జీవ. తగరువరు the god of fire అగ్ని.

తగవు tagavu. [Tel. from తగు.] n. Justice, virtue, uprightness. భర్తను, వ్యాధిము. Also, presents given to a daughter by her parents when she is married. A dispute అగడము. A lawsuit వ్యాధిము.

“క: తగవలు భర్తమేల

తగవరు తెరుగంగలేనితమవిదేల

తగవిధిగానిదేల

తగతనకొనాయున్న తగవిదేల.”

(Rama Stava Rajam viii. 208, 188.)

తగవుగారి a peacemaker. సంధిచేయువాడు.

తగవీ tagavari. [తగవు+వీ.] n. A judge or arbitrator. వ్యాధినిధి. తగవీది tagavadi.

[తగవు+వీది] n. Sacrificing justice, unjust, wicked. తగవునీ. M. IV. ii. 40 and 193.

తగావా tagada. [H.] n. A quarrel. Dunning for payment of money.

తగిలిన tagiriso. [Tel.] n. See under తగర.

తగిలెను tagilenu. [Tel. causal of తగలు.] v. a. To apply (paint, a bandage, punishment, a rule, the law, &c.) To fasten

(a bolt, etc.) To inflict (pain.) To attach, fix, insert, lock, bolt, hang on, stick into, అగ్ని తగిలించు to set fire. నన్ను ఆ పనిలో తగిలించి they involved me in that business. వానికి పంకలు తగిలించి they put fetters upon him. తగిలించుకొను tagi-kintu-konu. v. a. (middle voice) To put on, apply to oneself, to become involved in, to catch, to contract. రోగము తగిలించు కొను to catch or contract disease. పంకిళ్లు తగిలించుకొన్నాడు he put on fetters.

తగు tagu. [Tel.] v. n. To be fit, or proper, to suit or agree, suffice. చుట్టవను. pl తగు or తగ్గ, fit, proper, moderate. Neg. pl తగున unfit, unsuitable, immoderate, vast, horrid. It is often used impersonally: Thus అట్లు చేయవలసినది is it fit to do so? వాచుచు it is not right to go. తెలిసి కొనవలదు it is possible to discover it "తెవకులువునునుతగుచువ్వెవ." DRK. 204. తగుమాత్రమైన sufficient, some. తగుమాత్రమున moderately, well, amply. తగుమాత్రముగొన్న pretty large. Here తగు is used as a p. instead of తగు. తగిన taginu. (Rel. pl of తగు) adj. Fitting, proper, due, right, likely, probable, pretty. తగుమాత్రము pretty well. తగినట్లుగా tagi-n-atlu-ga. adv. Fitly, properly.

తగులము, తగులబాటు or **తగులు tagulamu.** [Tel.] n. Connection. సంబంధము. P. i. 636. Desire, lust. అడ్డ, వలపు, జంఝాటుము. A check, hindrance. అడ్డపాటు. Siva. iii. 4. A iv. 121.

తగులు tagulu. [Tel.] v. a. & u. To happen, occur, turn up, appear. To belong to, appertain to, to come in contact with, to touch, hit, strike. To be caught; got, found, joined, entangled, understood. To be received (as a blow), incurred (as expense or punishment.) n. See under తగులము. ఆ యింటికి నిప్పుతగిలించి the house caught fire. ఇక్కడ గాలి తగులుచున్నది the wind strikes here, here we get the breeze. పెండ్లితగిలించి there was a marriage. ప్రయా

ణము తగిలించి he had occasion to make a journey. అక్కడ మంచినీళ్లు తగిలించి there we found fresh water. వానికి బిల్లుతగిలించి he received a blow. కుడ వారికి తగిలించి the pot touched my foot. ఓడ ముక్క తగిలించి the ship ran aground, వానికి రోగముతగుల పడెద to prevent his catching the disease. ఆతనిట్లు నాకు తగులెడు his abuse did not affect me. ఇది వానిమనమునకు తగిలించి this was impressed upon his mind. వెంటతగులు to pursue. తగులుకొనివచ్చి they attacked, they followed. అడ్డుమతగులు to oppose, to come in the way. పదిహేను తగిలించి it cost ten cash. తగులుకొను tagulu-konu. v. n. To be involved or entangled with. చిక్క కొను. To fall in love with. చలచు. To catch fire. ఆది వాణ్ణి తగులుకొనిపోయింది she has gone off with him. ఆ యిల్లు తగులు కొన్నది the house caught fire. తగులబడు or తగులబడు tagala-badu. v. n. To burn or be set on fire. ఇల్లు తగులబడి the house was burnt. తగులబెట్టు or తగులబెట్టు tagala-bettu. v. a. To set * to, to kindle, to burn అడివి తగులబెట్టి they burned the forest. తగులుబడి tagulu-badi. n. Expense, charge, cost, outlay. పట్టుబడి. తగులుబాటు tagulu-batu. n. Charge, cost, expense. తగులుచు to be caught. చిక్క, పట్టుచు.

తగ్గు taggu. [Tel.] v. n. To become less, to decrease, diminish fall (in price,) abate, తగ్గుచు. To go back, withdraw, retire, వెళుకబయలు. తగ్గుమొగ్గులు taggu-moggulu. n. Ups and downs. తగ్గించు tagginu. v. a. To lower, debase, degrade, తగ్గింపు taggimpu. n. A fall, sinking, diminution, reduction. A fall in price. తగ్గు or తగ్గువల taggu. n. Decrease, a diminution, abatement. తగ్గుచు.

తచ్చే talsata. [Tel.] n. A joke, a lie.

తచ్చేత talsata. [Tel.] n. Sport, play, jesting, a joke; slander, lying, mis-

representation, coaxing, feigning. కటటము, పటపటము, చాతుర్యపుకూట. తేట్ట. ఇచ్చుకము, తంత్రిము. విచ్చేనూడు or తచ్చుంచేయు to sport, jest, to quiz, laugh at పటపటించు. తట్రాడు *taṭṭaḍu*. v. n. To walk about. పంచరించు.

తటక or తటకా *taṭaku*. [Tel.] n. Stunning. విచ్చేట్ట. Surprise. అశ్చర్యము. తటకపడు or తటకాపడు *taṭaka-padu*. v. n. To be surprised. తటకపాటు *taṭaka-pātu*. n. Surprise.

తటతట *taṭa-taṭa*. [Tel. snuk] adv. Violently, loudly.

తటమట or తటమట *taṭa-maṭa*. [Tel.] n. Deceit, cheating. హాసము. తటమటాటలఁ deceitful words. తటమటించు or తటవటించు *taṭama-jintu*. v. a. To swindle, to cheat, to deceive హాసపుచ్చు.

తటము *taṭamu*. [Skt.] n. A place. ప్రదేశము. Shore, bank. ఏటికడ్డ. A valley కొండ చరిత. నిటంకలమున in his forehead.

తటస్థము *taṭa-sthana*. [Skt.] adj. Present, near, at hand, proximate, approaching, next, impending, imminent. సమీపము దున్న, జనగూడిన. Temporary, occasional, for the time being. తటస్థమగు or తటస్థము *taṭastha-m-aṅu*. v. n. To approach, draw near, or be at hand. To occur, happen, turn up. జనగూడు. తేటు తటస్థించియున్న వాడు one who is on the brink of ruin. తటస్థుడు *taṭasthudu*. n. An onlooker, A bystander, a spectator; one who is indifferent or impartial; a just person న్యాయస్థుడు. వాడు ఏక్కరి తటస్థుడు he is very just.

తటాకము *taṭakamu*. [Skt.] n. A tank, reservoir, pond, pool. తటాకమూనుండేనీళ్లు a pond or well that never dries.

తటాయించు *taṭayintu*. [Tel.] v. t. To obstruct, అడ్డపించు. To prevent నివారించు.

తటారించు *taṭarintu*. [Tel.] v. a. To rub, handle, feel, finger. *Balarua*. iv. 117.

తటాలు *taṭalu*. [Tel.] n. Suddenness. అగ్గి కము. తటాలున or తటాన *taṭaluna*. adv. All at once, suddenly, abruptly. తటాన పాటుగా *taṭana-paṭu-ga*. adv. Suddenly, unexpectedly.

తటి *taṭi*. [Skt.] n. A bank, side, edge. తట, ఏటికడ్డ. Place, district, region, ప్రదేశము.

తటిల్ or తటిల్లు *taṭil*. [Skt.] n. Lightning. మెరుపు. తటిల్వ్వలము or తటిల్వ్వలి *taṭil-rantamu*. n. A cloud. ముఘము.

తటిలి *taṭini*. [Skt.] n. A river. నది. A stream. ఏరు.

తటుగు or తటుక్కు *taṭuku*. [Tel.] n. A pat or tap. adj. Swagging, flabby. *Vema*. 982. తటుక్కున, తటుగున or తటుగున *taṭukku-na*. adv. Suddenly, all at once, in a moment. తటాన.

తట్టి *taṭṭi*. [Tel.] n. A flat thing of any sort, a metal plate used as an ornament. తాయి. A flat humper for drying grain. పట్టి. A basket చిన్న గెర. తట్టెడు a basketful. వడ్లతోకూడ తట్టెడువనినన్నె the frying pan suffers for the grain, i. e., I got into this scrape on another's account. తట్టెడతట్టె one scale of a balance. తట్ట ముఖము a flat face. తట్టెట్టె to become flat తట్టెయగు. తట్టెచేప *taṭṭa-chēpa*. n. A sort of fish. *H. iv*. 225.

తట్టడి, తట్టు or తట్టువ *taṭṭadi*. [Tel.] n. A small horse, a pony. తే. *Parij.* iv. 74.

తట్టుము *taṭṭamu*. [Tel.] n. A leather thong, a belt టానువారు.

తట్టువ్వు *taṭṭuvvu*. [Tel.] n. Chicken pox. తట్టు.

తట్టస *taṭṭasa*. [Tel.] n. Courage. ధైర్యము.

తట్టాడు *taṭṭadu*. [Tel.] v. n. To toss or fluster, to tosser అడుము వట్టాడు తట్టు. *L. vii* 879.

తట్టి తాట్టి. [Tel.] n. A metal platter. కంచము. A hurdle or screen తడి.

తట్టు tattu

503

తడ tada

తట్టు tattu. [Tel.] v. n. To occur or happen, to break out. కలకు. నాకు సంభవించుకట్టినది a doubt occurred to me. అది నానునకు కట్టలేదు it did not occur to my mind. అది నాకు నిజమని కట్టలేదు it does not strike me as true. v. a. To strike, beat, knock, pat, slap, slap. తేరు. To touch. మట్టు. To do away with, remove, or dispel (as darkness.) కట్టెదబ్బు కట్టెదమతో కట్టెవాడు he averred the blow. కట్టెదేయ to remove. సరిట్టు to compare with the original, to fill up what was wanting. నీట్టు నిగట్టెదది the water rose to the brink, అట్టెద నట్టుకట్టెదది the ship ran ashore. కట్టుత్రువను carefully selected musk. n. A side, direction. పార్శ్వము. పొదికట్టు the top: the upper side, పేద కట్టు the under-side: the bottom. A bank or shore పది. A swelling, an inflammation. Chicken pox కట్టు. రాజ్యము వానికట్టు చేసి వారు they delivered the kingdom to him. అందఱుమొకట్టు దిశిమి we all went over to one side. అ పని కట్టువట్టినది that work is laid aside. ఓడ కట్టువడినది the ship got aground. కట్టుదేయ to flute wood, or make a groove. వానికి కట్టుపోనినది he has got the chicken pox. తట్టుకొను tattu-konu. v. n. To go along. కొరికినమ్మకు కట్టుకొని పోయెను he ran off with whatever he could get. To pause, delay, take time, hesitate. కట్టువడు to suffer రాధచదు. తట్టాటు tatlata. n. A squabble.

తట్టుముట్టు or **తట్టుముట్టు tattu-muttu.** [Tel.] n. Things, utensils, furniture, tools, household stuff. తట్టుముట్టాడు to surround (as poverty) చుట్టుకొను.

తట్టువ or **తట్టువము tattuva.** [Tel.] n. A country bred pony. చట్టు.

తట్టుపువాడు tattrupu-wadu. [Tel.] n. A goldsmith.

తడ tada. [Tel.] n. A check, a hindrance. అడ్డి. A charm, a spell. తగ్గ్రము. Nearness. కడ. వారికితడ లేదు nothing can prevent it. అ పాము తడకు నిద్రను that snake is deaf to

every charm. The name of a tree, the leaves of which (తడాకులు) are used as leaf-platters నిష్కరాకులు. The wood is like fir and makes strong bows. తడవిండ్లు. M. III. i. 335. ధవర్వత్తము. గుంటకడ is one species. H. iv. 16.

తడక or **తడిక tataka.** [Tel.] n. A framework, a screen, a hurdle, what is called a tatty. A gate made of open bars, a mat used as a door. తప్పులతడిక a pack of contradictions, a parcel of blunders, a heap or tissue of falsehoods.

తడకట్టు tada-kattu. [Tel.] v. t. To bewitch, charm. To stop by charms. అడ్డనిచు. To prove or verify a pair of scales.

తడగము See తాగము.

తడవ tadava. [Tel.] n. A wither or strip of bark, As. Peel, rind. చట్టానుండేనా. నడి తడవ the thick part of a palm branch.

తడలుకు tada-badu. [Tel.] v. n. To be troubled or confused. To fail. తొట్టును. To quiver చలించు. తడబాటు or తడమాటు tada-batu. n. Confusion, irresolution, fluctuation. Fidgetting, fribbling. తడమాడే వాడు a trifier, a fribbler. తడపెట్టు or తడచుచు to confuse.

తడము tadayu. [Tel.] v. n. To loiter or delay. అలస్యములేదు. తడయక without delay, at once, rapidly.

తడవ tadava. [Tel.] n. Time. వాడు, అప్పు డి. ఒకతడవ once. కొంతతడవ sometime.

తడవాటు tada-vatu. [Tel.] n. Trouble, confusion. HD. i. 206.

తడవు tadavu. [Tel.] n. Delay. అలస్యము. A while, period or space of time. కొంతకాలము. కేయకతడవుగడిచిపో the night passed slowly. ఎంతకడవు how long a time.

తడవు tadavu. [Tel.] v. a. and n. To touch, feel, handle, stroke, grope. To search about. తడకు. To talk about. ప్రస్తావించు. To enquire విచారించు. To save రక్షించు. తడవాడు or తడవియాడు (తడవి+అడు) to

dance వృత్తమాడు, to totter తడవడు. తడవుడు *tadavudu*, n. Searching. పెడకుట. కడవునికుడు an epithet of the mythological serpent called ఆదిశేషువు.

తడి *tadī*. [Tel.] n. Damp, moisture. తేమ.

Water నీరు. భయమవ్వ నోట తడితే through fright; my tongue having dried up. తేకడి అరుడు (P. i. 502.) my hand is not yet dry, i. e., it is this moment done. adj. Wet, damp, moist. తడిబట్ట a wet cloth. తడిగుడ్డతో నొంతుకొనాడు he cut his throat with a damp cloth, that is, he ruined him by fair and gentle means; hanging a man with a silken halter. తడిపాడి slightly wet. తడిపడు *tadī-padu*. n. To be moist. తడియొత్తు *tadī-yattu*. c A towel, a napkin తడికుడుచుకొనునట్ట. తడియు *tadīyu*. v. n. To be wet, to get wet. తడినది it is wet. తడినీ ఉన్నాడు he is wet. తడుపు *tadupu*. v. a. To moisten or wet. తడియనీయు. n. A modesty piece or loin cloth. నోచి. కడుపుదానిపు a bachelor బ్రహ్మచారి. A towel చిన్న గడ్డ. adj. Wet (as a cloth) తడిన (గడ్డ.) తడిపించు *tadīpintu*. v. a. To cause to become wet, వానిచేత ఈ బట్ట తడిపించు you must make him wet the cloth.

తడిక or తడికే Same as తడక.

తడుము *tadumu*. [Tel.] v. t. To grope. తడవులాడు. To pat నిమరు. v. n. To think or consider. ఆలోచించు.

తణగము, తడగము or తణగాము *tanagamu*. [Tel.] n. A leather bag for water carried on bullocks. తణగాముట్టు *tanagam-ettu*. n. A bullock which bears water in a leather bag.

తలే *lat*. [Skt.] pron. That, the same. తక్కువము before that, beforehand. తక్షణము or తక్షణము instantly, at that moment తక్కువించు near, close by. తక్కువత్వము the same year. తత్కాలము that abode తత్కాలము *lat-kālamu*. n. That time.

that period. తత్కాలము coeval, belonging to that period. తత్కాలమునాటి a time-server. తత్కాలమునకు for the present.

తరగము *tatagamu*. [Skt.] n. Wind. వాయువు.

తరము *tatamu*. [Skt.] n. Any stringed musical instrument. తరలోనున వాద్యము. adj. Spread, diffused, expanded, stretched, extended. తరరతి *tata-rati*. n. Insatiable or excessive pleasure. తరరతి మెక్కి delightedly saluting him.

తతి *tati*. [Tel.] n. Season, proper time. సమయము. [Skt.] n. A multitude or crowd, a great number, a collection, a line, row or range. సమాచారము. మిత్ర, తతి a host of friends, the circle of one's acquaintance.

తత్తడి *tattadi*. [Tel.] n. A horse. గుర్రము.

తత్తువ *tattuvado*. [Tel.] n. A retinue: సరి వారు.

తత్తర or తత్తరము *tattara*. [Tel. తర+తర.] n. Perplexity, embarrassment, agitation, violent emotion, shuddering, shrinking. సంగ్రమము. Grief. తత్తరపడు *tattara-padu*. v. n. To be perplexed or agitated. To shudder or tremble. సంగ్రమించు. తత్తర పాటు *tattara-patu*. n. Agitation. తత్తరతత్తరయ్య he was at a loss. తత్తరించు or తత్తర పెట్టు *tattarintu*. v. a. To perplex, trouble. తత్తరించు or తత్తరెట్టు v. n. To shudder, tremble. సంగ్రమపడు, చలించు.

తత్తర *tattara*. [Tel.] n. A leathern vessel in which spirituous liquors are poured. పానాంబునానీ మానిమంత ఈ తిత్తి.

తత్పరుడు *lat-parudu*. [Skt.] n. One who is diligent, intent, heedful, assiduous, or bent upon doing anything. ఆశక్తులాడు.

తత్పరము *lat-paramu*. adj. Diligent. తత్పరత or తత్పరత్వము *latparata*. n. Inclination, bent, devotedness, diligence.

తత్తర్యము *latratyamu*. [Skt.] adj. Of the place. అక్కడనున్న, అక్కడ కలిగిన.

తత్వ tatva

505

తద్భూ tadbhū

తత్వము *tatvam*. [Skt.] n. The real nature of a thing, the essential nature of anything. స్వభావము. Any living being, or essence. Any element or elementary property. Truth, reality. A first principle. An axiom. **AEON**, thing, existent creature. Mind, intellect. Deity పరమత్వ. The true perfection, or highest good of man, as the knowledge of God and holiness. Truth or reality in religion. The quest of truth: Ideology, metaphysics, philosophy. (Vulgarly,) A puzzle, a mystery. శూన్యతత్వము nothingness, nullity, non-existence. **తత్వజ్ఞుడు** *tatva-gnyudu*. n. He who knows the truth, a philosopher. **తత్వసాగ్రము** *tatva-sāgramu*. n. The perfected saint, as being one with God. Verna. 1044. **తత్వసంగ్రహము** *tatva-sangrahamu*. n. A confession of faith: a book giving a synopsis of any creed. A handbook of philosophy.

తత్సము *tatsamamu*. [Skt. తత్ + సము.] adj. Lit. Equivalent to that. A term in Telugu etymology used to denote words borrowed from Sanskrit, but with the termination altered, as రాజ్యము *rājyamu* for రాజ్య *rājya*. See or. తద్భవము.

తథాగతుడు *tathā-gatudu*. [Skt.] n. An epithet of Buddha. బుద్ధుడు.

తథాస్తు *tadhaastu*. [Skt. తథా + అస్తి.] Interj. So be it! Amen!

తథ్యము *tathyamu*. [Skt.] n. Truth, fact. సత్యము. adj. True, real, actual. సత్యమైన. తథ్యమయినది it turned out true. **తథ్యముగా** *tathyamuga*. adv. In fact; really.

తదంతరము *tad-antaramu*. [Tel. తత్ + అంతరము.] adv. Afterwards. Thereafter, then, subsequently. తదంతరమున the next heir, the heir presumptive.

తదా *tadā*. [Skt.] adv. Then. అప్పుడు. **తదాపు** *tadāpumu*. n. That time. అప్పుడు.

తదానంతరము *tad-ānāntaramu*. [Skt. తత్ + అనంతరము.] adv. Thenceforward, since that (time).

తడి, ఘట, తమ్మ or **ఘమ్మ** *tadi*. [Tel.] n. Sounds or words used by dancing masters in keeping time.

తదియ *tadiga*. [Skt. తృతీయ.] n. The third day in the light or dark fortnight.

తదీయ *tadiga*. [Skt.] adj. His, her, its, తదీయమైన appertaining to it.

తదేక *tad-eka*. [Skt. తత్ + ఏక.] adj. Fixed, uniform. వాడు తదేకవిష్కాసమునందు he was bent upon doing it, he fixed his undivided attention on it.

తద్గుణము *tad-guṇamu*. [Skt. తత్ + గుణం.] n. Lit. That quality. The peculiarity or characteristic of an individual.

“అ. పాపముయచేత బుద్ధుడు రాత్రికి గు
నామములు తద్గుణములు
లక్షణములు పరిచి దేశములు
జంతులను జనించు వంశములు.”

బ్రహ్మసూత్ర భాష్యము. v. 37.

తద్ద *tadda*. [Tel.] n. “Papa”—a child's word for father. BD. i. 590.

తద్ద or **తద్దము** *tadda*. [Tel.] adv. Much, exceedingly. చాల, అధికము, అత్యంతము.

తద్దినము *tad-dinamu*. [Skt. తత్ + దినం.] n. Lit. “That day,” i. e., a commemoration anniversary, or annual mourning for deceased persons. తద్దినముల్లు to keep or celebrate “that day.” తద్దినమునాదిత్యులను (proverb) to run one's head against a wall.

తద్దే *tadde*. [Tel.] n. A ceremony or feast. పండుగ, ఆ ఉత్సవము, అభిషేకము.

తద్దర్శము *tad-dharmamu*. [Skt.] n. Lit. That right, that law, that custom. The aorist of a verb. భూత భవిష్యత్తత్వములు అని తద్దర్శము.

తద్భవము *tad-bhavam*. [Skt. తత్ + భవం.] n. Lit. Proceeding (or corrupted) from Sanskrit, a term applied to Telugu words

which are borrowed from Sanskrit, but greatly changed in spelling as తద్రూ for तद्रू.

తద్రూపము tad-rāpamu. [Skt. తత్ + రూపము] Lit. That (very) form, adv. Exactly, as it was. ఆ చిత్రమును తద్రూపముగా వ్రాసి వాడు he drew the portrait to the life.

తదవ్వరా tad-advā. [Skt. తత్ + వ్యవహారా] adv. Thereby, Through that channel.

తన నా. [Tel.] adj. Own, his, her, my. See తన of which this is the genitive. తనతనములకు he reviled them to the utmost in his power. తనబట్టి his opinion, one's own opinion. **తనమతానా** adv. He of himself, of his own accord, voluntarily. **తనమ తన-దు.** adj. Own. His, her. See తన.

తనకలి tanakali [Tel.] n. A tangle. తనకలి-తనకలి-తనకలి a tangled knot of hair. A difficulty, puzzle. తనకలి, కష్టము. One who creates difficulties తనకలి-కష్టము.

తనకల or తనకలము tanakala. [Tel. తన+కల] adv. Of himself. Voluntarily.

తనకా or తనకా తనకా. [H.] n. A mortgage. తనకాపత్రము a mortgage deed. Also, an assignment on the revenue.

తనకు చెట్టు tanaku-chettu. [Tel.] n. A species of the sandal tree. Box. i. 445. Floats (catamarans) are made of its wood.

తనకు or తనకు తనకు. [Tel.] v. n. To sink, fail. To tremble. తనకు not enduring it, not tolerating it. తనకుడుద్రుకు a trembling, sinking heart.

తనము tanamu. [Tel.] An affix, added to many nouns and adjectives to give them an abstract or a collective force like తన in Sanskrit words, and ness, tion, ment in English words, తన: తనకలము government, తనకలము greatness, తనకలి తనము goodness, తనకలము childishness, తనకలి

తనము solidity, తనకలము largeness, తనకలి తనము playfulness, తనకలము the peasantry, the shepherd class, తనకలి తనము the being a lizard: the being born as a lizard, తనకలము the farmer class. It is added like-wise to past participles as తనకలితనము silliness, ignorance. తనకలి తనము awkwardness.

తనయ tanaya. [Skt.] n. A daughter. తనయ.

తనయకు tanayaku. [Skt.] n. A son. తనయ.

తనము, తనము or తనపు tanamu. [Tel.] v. n. To appear or shine. To extend: to be great or large. To be, live, exist. తనపు, తనయియు, తనయింపు. **తనము or తనపు tanamupu.** n. Length, extent, altitude. తనము, తనపు, breadth తనపు. Greatness తనపు, తనయియు, తనకలి తనపు adv. Fully, to the full **తనరాసు** (తన+అసు.) **tanar-asu.** v. n. To shine. తనయియు.

తనాలి or తనాలి tanali. [Tel.] n. A log of wood. A large beam.

తని tani. [Tel.] adj. Little, slight. తనము, తనము.

తని or తని తని. [H.] n. Examination, inspection.

తనము or తనిము తనిము. [Skt.] n. Much తనము. Corporeality తనిత. Fineness, thinness తనము. **తనిము తనిము.** [Tel.] adv. Finely, thinly. తనముతనము (A. iv. 142.)

తనిము taniyu. [Tel.] v. n. To be full, satiated, or content. తనిము. To thrive flourish.

“తనమున దివ్యము తనము
తనమున దివ్యము తనము”

M. Adi.

Whoever thinks he has enough wealth or learning, or offspring? **తనిము తనిము.** v. n. To satiate or satisfy.

పచ్చు *pannu*. [Tel.] v. a. To kick. కొడు
గ్గి పచ్చు కొడుకొకడు the hawk pounced
upon the fowl and carried it off. n. A kick.
నాదేకు పచ్చు అతడు కొడుకాడు he got a kick-
ing from him. పచ్చు కొల a prop, పోతు పచ్చి
కొయ్య. పచ్చు బల్ల *pannu-balla*. n. A foot-
board. పచ్చు బిల్ల a sort of game played
by children. H. iii. 183. పచ్చు లుడు

ಕರನಿ *karani*. [Sk.] n. The tree called *karani*
ಕರನಿ or ಕರನಿ. Bwa. iii. 100.

తపా-తపా or **తపా-తా** *tappā-tā*. [Tel.] n. A sort of cap. కర్ణాట, లో. A. ii. 88. P. ii. 9.

తపింతు *tappintu*. [Skt.] v. n. To become warm, be heated, burn, be distressed. To be in anguish. KUR. iv. 265. తాపము జూడు. Also, to meditate by oneself తపింపుకొను. See తపన. **తప్తమా** *taptama*. adj. Heated, burnt, agitated. నింపకలయ బడిన. కాచబడిన. స్వచ్ఛమగుచి bright as melted gold. తప్తముద్రలు or marks or stamps burnt on the body with a hot iron.

తపెల or **తపేలా** *tapela*. [Tel.] n. A brass vessel.

గప్ప *tappa*. [Tel.] adj. Empty, shabby, pithless. n. An empty ear of corn. నింక తల్లినికాకము, తప్పకాయ fruit without any seed formed in it నిర్వల్లనికాయ.

తప్ప *tappa*. [Tel. from తప్ప to fail.] adv. postp. Save, but, except, unless, without. నీవుతప్ప except you. దానినప్పకేతప్ప అని రాదు unless you come the work will not be done.

తప్పించు *tapparinatu*. [Tel.] v. t. To put down. అడు. To defeat, deceive, foil తట్టు. Chenn. v. 155. 165.

తప్ప *tappa*. [Tel.] v. n. To err, fail, cease. To be lost, broken, changed, made void, or erroneous. దైవావగ్రహము తప్పినందున through the divine favour being lost. To drop off, as a shackle. To go off, abate, as a pain. తప్పుకొని the lord is missed. అడుగులో పెనునొప్పు a great mistake in a short space. అయ్యవరప్పినవాడయినాడు he declined into the vale of years. v. u. To transgress, to miss. తప్పకొను, తప్పుకొను. నిమిషతప్పినము every other day, missing one day in turn. ఒకటితప్పి ఒకటి one now and then; here and there one. తప్పినదానిని a thing that happened unexpectedly, or out of the common way. మాటతప్ప to break one's word or promise. **తప్పక** *tappaka*. adv. Unfailingly, steadfastly, steadily, certainly, surely. తప్ప

తాప *tappa-tā*. v. t. To disregard. దైవము తప్పించుకొను as God withdrew his favour. **తప్పు** or **తప్పితము** or **తప్పి దము**. (తప్పు+ఇతము or ఇతము.) n. An error, fault, mistake, offence. తప్పవలకు to say what is wrong or false. తప్పించుకొను to find fault with, to censure. adj. Erroneous, mistaken, faulty, wrong. Foul or entangled. తప్పుకాయ unlawful food. తప్ప బడును: పెట్టు to stagger or totter as an infant. తప్పరాని or తప్పరాని a wrong road. **తప్పించు** *tappintu*. v. a. To extricate, to set free నిడించు. To take away, remove, lose, shift, alter. తాడు తప్పించుట to get the cord free, to extricate it. నా శరణు తప్పించినాడు he took away my living. To elude ముఖము తప్పించు to shroud. To cause to cross over, pass by, transgress, depart from (an agreement.) తప్పించుకొనినాడు he misled me. **తప్పించు కొను** *tappintu-kōnu*. v. n. To get free, to escape. ప్రాణము తప్పించుకొని నశించి I escaped with my life. **తప్పుడు** or **తప్పుకల** *tappudu*. n. Missing, making a mistake తప్పుట. **తప్పుడు** adj. Wrong తప్పు. తప్పు డును or తప్పుచు to make a mistake నిరతప్పు.

తప్పకుట్టి or **కంపలము** *tappa-kutti*. [Tel.] n. A kind of fish, *Pteroplatea murra*. (F. B. I.)

తప్పన *tappu-nu*. [Tel.] adv. At once, suddenly.

తప్పెట *tappeta*. [Tel.] n. A large drum. Also, the name of a tree. నెలకప్పెట, గ్రీవ ముందు, నా: పరిమళము.

తప్పలు *tappalu*. [H.] n. Particulars or details of an account.

తాప Same as తాప. (q. v.)

తపి Same as తపి. (q. v.)

తాప *tāpaka*. [Tel.] n. A dish, a platter. పళ్లెము.

తద్ధలు tabdilu. [H.] n. Exchange. Transportation.

తద్ధిబ్బు tabbibu. [Tel.] n. Agitation, hurry. తద్ధిగాలు, తద్ధిపారు, తద్ధిపాటు, తద్ధి, ఒకటివేయబోయి ఒకటివేయటం. అయినా ఇప్పుడు తద్ధిబ్బుగానున్నది he is in his dotage.

తద్ధకము tamakamu. [Tel.] n. Eagerness, ardour. తద్ధ. Love పాపము, విపరీతము. **తద్ధి tamaki.** n. A lover: one who is enamoured. తద్ధి లేక పాపముగలవాడు. **తద్ధిండు** or **తద్ధివడు** tamakindu. v. a. To be moved. చలించు. To be enamoured, ardent or eager. R. i. 312. తద్ధిపడు. పాపించు. To be agitated తద్ధిపడు. **తద్ధు** tamaku. v. n. To hesitate, to draw back. To fail or recede తద్ధిపడు, చలించు. n. Way, manner. విధము.

తద్ధగము or **తద్ధగము** tamagamu. [From Skt. తద్ధగ] n. A summer house, having no walls but a roof on pillars. వంటపము, రావిడి. A raised platform వంట.

తద్ధు, తద్ధుము, తద్ధు or **తద్ధుము** tamadu. [Tel. & Skt.] n. A large drum. తద్ధు.

తద్ధము tamamu. [Skt.] n. Darkness. Illusion, mental blindness. Sorrow. తద్ధము. **తద్ధాదుడు** tamadudu. n. One who is in darkness or sin. తద్ధాదుడవు. **తద్ధాదు** tamadu. n. The gem of night, i. e., a firefly. వెలుగుడువలెను.

తద్ధకము or **తద్ధము** tamarakamu. [Skt.] n. Tin. తద్ధము.

తద్ధు tamaru. [Tel.] pron. plu. (used honorifically.) You, yourself. తద్ధునీ నీ your honour alone. The genitive is తద్ధు, తద్ధునీ.

తద్ధుము tamamu. [Tel.] n. The betel vine. తద్ధుమునీరు (A. iv. 175) Red and bluish tinted, తద్ధుమునీరు. తద్ధుమునీరు. **తద్ధుము** tamamu. n. The betel leaf.

తద్ధు tamamu. [Skt.] n. Darkness. తద్ధు. See తద్ధము.

తద్ధు కాయ tamadu-kaya. [Mexican through Span. and Eng.] n. The Tomato fruit. *Acerrhoa curambola* (Watta).

తద్ధుము tamadumu. [Tel.] v. n. To stop, to check oneself; to be patient. కాంచించు, క్షిపించు.

తద్ధుము tamadumu. [Skt.] n. The Gloomy tree; *Exanthorquum pictorius* (Roxb.) or *Galedupa*, తద్ధుము, కానక తద్ధు. As a colour, it means dark brown, or dusky, dun, or dark dull red. Dark hued.

తద్ధి tami. [Tel.] n. Eagerness. తద్ధి. Lust, passion, desire. తద్ధిపాటు, తద్ధి, పాపము. [Skt.] n. Darkness. తద్ధి. **తద్ధి** tami-koru. v. n. To be eager. తద్ధి పడు. To rejoice తద్ధిపాటు. To desire తద్ధిపడు. To fall in love పాపించు.

తద్ధిము, తద్ధిము or **తద్ధిము** tamidulu. [Tel.] n. The grain called ragi, *Cynodorus coccineus*. తద్ధి or తద్ధి.

తద్ధి tamure. [Tel.] n. The pin in the centre of a yoke. కాడిడినుడి.

తద్ధి tamira. [Skt.] n. A pitch-dark night తద్ధి. Thick darkness, gloom. తద్ధి. **తద్ధి** tamiramu. n. Darkness. తద్ధి. Anger తద్ధి.

తద్ధు or **తద్ధు** tamaku. [Tel.] n. A drum, a tambourine. తద్ధు.

తద్ధు tamma. [Tel.] n. A quid. The chowings of the betel leaf which are of a red colour. తద్ధు తద్ధు. తద్ధు తద్ధు. **తద్ధు** tamma-tasaku. n. A spittle, తద్ధు. **తద్ధు** tammo-karu. n. The red spittle caused by తద్ధు.

తద్ధు tamamuru. [Tel. తద్ధు + తద్ధు] n. An earring. తద్ధు.

తద్ధు See తద్ధు.

తమ్మ తమ్మా

510

తర తారా

తమ్మ తమ్మి. [Tel.] n. A Tambala or Naiva priest.

తమ్మ Same as తమ్మ. (q. v.)

తమ్మి tammī. [Tel.] n. The lotus. తమ్మ.

A disposition or arrangement of an army in the battle-field in the form of a lotus.

తమ్మి-కంఠి. తమ్మి the red lotus. తమ్మి

కంఠి tammī-kanti. n. A fair eyed person, a translation of the Sanskrit word

కంఠి-కంఠ, a name of Vishnu. తమ్మి

కంఠి tammī-kanti. n. A sapphire.

తమ్మి-కంఠి. తమ్మి-కంఠి tammī-kanti. n. A

lotus-like (i. e., beautiful) hand. తమ్మి-కంఠి

or తమ్మి-కంఠి tammī-kanti. n. The god who

sprang from a lotus, i. e., Brahma.

తమ్మి-కంఠి. తమ్మి-కంఠి the lord of the lotus,

i. e., the sun. తమ్మి-కంఠి tammī-kanti. n.

The lover of the lotus, i. e., the sun.

తమ్మి-కంఠి an epithet of Sugriva. R. v.

259. తమ్మి-కంఠి the lot of the lotus, i. e.,

the moon. తమ్మి-కంఠి-కంఠి tammī-

kanti. n. The "lotus evolution", a

certain form of military array. తమ్మి-కంఠి

కంఠి-Lakshmi.

తమ్మి tammī. [Tel.] n. A younger brother. Colloquially — "brother," or

"friend." తమ్మి-కంఠి and తమ్మి-కంఠి de-

note the elder and the younger of two

brothers, both of whom are younger than

the person alluded to. తమ్మి-కంఠి tammī-

kanti. n. Brethren. తమ్మి-కంఠి-కంఠి.

M. VIII. ii. 170.

తమ్మి The plu. inf. of తమ్మి. of తమ్మి

n. lily, and of తమ్మి themselves. తమ్మి

కంఠి tammī-kanti. [Tel.] n. The sun.

తమ్మి-కంఠి.

తమ్మి or తమ్మి tammī. [Tel.] n. The soft

part, as the lobe of the ear, or gristle of

the nose. A halter's knot. తమ్మి-కంఠి

తమ్మి-కంఠి.

తమ్మి tammī. [Tel.] n. A sort of drum.

A kind of earring. H. iii. 38. తమ్మి

tammī. n. Earrings. తమ్మి A. vi. 106.

తరంగము tarangamu. [Skt.] n. A wave, a

surge, an undulating swell or surface

like waves. తరంగిని tarangini. n. A

river. This and other expressions for

river, sea, stream, are used in the titles

of some books, as తరంగిని the Circle

of the Sciences.

తరంగము tarangamu. [Skt.] n. A ship.

తరంగిని. A fishing rod.

తరంగిని tarangini. [Tel.] adj. Classified.

తరంగిని-కంఠి. n. A classifier of

soils, &c.

తరంగిని tarangini. [Tel. from Skt.

తరంగిని.] v. n. To argue తరంగిని

taranginipu. n. Arguing. తరంగిని.

తరంగిని tarangini. [Tel.] n. The chaff of

grain. తరంగిని.

తరంగిని or తరంగిని tarangini. [Tel.]

n. A quiver. తరంగిని. Hwa. iv. 36. A.

ii. 30.

తరంగిని tarangini. [Skt.] n. A hyena

or a hunting leopard. తరంగిని.

తరంగ taraga. [from Skt. తరంగ.] A

wave, surge. An undulating surface.

Davy. ii. 243. ix. 159. P. ii. 324.

తరంగిని or తరంగిని tarangini. [Tel.]

n. A kind of saw. తరంగిని-కంఠి.

తరంగిని tarangini. [Skt. తరంగిని.] n. A

class, grade, rank, order. తరంగిని-కంఠి

తరంగిని-కంఠి classified accounts.

తరంగిని according to (its) class. తరంగిని

తరంగిని tarangini-ganti. n. A kind of

necklace worn by women.

తరంగిని tarangini. [Tel. from తరంగిని] n. A

broker, an appraiser.

తరంగిని See తరంగిని.

తరంగిని or తరంగిని tarangini. [Tel.] n. Thick-

ness. తరంగిని-కంఠి. adj. Thick, in various

senses, as coarse cloth: frequent, usual,

perpetual, plentiful. తరంగిని. తరంగిని-కంఠి

they came in crowds

తరలు *tarnlu*, v. n. To strike, to kick, to lash. T. v. 31. **తరలము** adj. Stout, coarse, not fine. **తరలమి** a great fool. **తరలము** *taralu*, n. A whip. **తరలము** *taralu*, n. Stubbornness. **తరలము** *taralu*, n. to strike *taralu*.

తరణము *taranam*, [Skt.] n. Crossing, *tarana*. Deliverance, extrication. A ship or boat: also a raft. **తరణి** *tarani*, n. A ship. **తరణి** *tarani*, n. The sun. **తరణి** *tarani*, n. The sea. **తరణి** *tarani*, n. A means, an expedient.

తరణము *taranam*, [Skt.] n. Crossing, *tarana*. Deliverance, extrication. A ship or boat: also a raft. **తరణి** *tarani*, n. A ship. **తరణి** *tarani*, n. The sun. **తరణి** *tarani*, n. The sea. **తరణి** *tarani*, n. A means, an expedient.

తరతరము or **తరతరలు** *tar-taralu*, [Tel.] adv. Gradually, by degrees. **తరతరము** *tar-taralu*, [Tel.] adv. Sort after sort, from generation to generation.

తరతర or **తరతర** *tar-tar*, [Tel.] n. Fright, panic. **తరతరము** *tar-taralu*, n. To be panic-struck, to quake with fright. **తరతరము** *tar-taralu*, n. To be panic-struck, to quake with fright.

తరదము *taradadu*, [H.] n. Exertion, application. **తరదము** *taradadu*, n. An account showing the species and quantity of the seed sown, the extent of land under cultivation and the extent of it remaining fallow.

తరపడి or **తరపడి** *tarapadi*, [Tel.] n. A lathe. **తరపడి** *tarapadi*, n. That which is formed on a lathe.

తరపణము *tarapana*, [Skt.] n. Boat-like, freight. **తరపణము** *tarapana*, [Skt.] n. Boat-like, freight.

తరపి *tarapi*, [Tel.] n. A calf six months old. **తరపి** *tarapi*, [Tel.] n. A calf six months old. **తరపి** *tarapi*, [Tel.] n. A calf six months old.

తరపు *tarapu*, [Tel.] v. t. To remove. **తరపు** *tarapu*, [Tel.] v. t. To remove.

తరబడి *tarabadi*, [Tel.] n. Rate. **తరబడి** *tarabadi*, [Tel.] n. Rate. **తరబడి** *tarabadi*, [Tel.] n. Rate.

తరము *taramu*, [Tel.] n. Sequence, following: that which follows. A class, sort. A number or collective body. A generation. A step, grade or remove in genealogy. Practicability, possibility. Difference. Power, ability. **తరము** *taramu*, [Tel.] n. Sequence, following: that which follows. A class, sort. A number or collective body. A generation. A step, grade or remove in genealogy. Practicability, possibility. Difference. Power, ability.

తరలము *taralu*, [Tel.] n. A kind of fish. **తరలము** *taralu*, [Tel.] n. A kind of fish.

తరలు or **తరలు** *taralu*, [Tel.] v. n. To set out or start. **తరలు** *taralu*, [Tel.] v. n. To set out or start. **తరలు** *taralu*, [Tel.] v. n. To set out or start.

తరలము *taralu*, [Tel.] n. A kind of fish. **తరలము** *taralu*, [Tel.] n. A kind of fish. **తరలము** *taralu*, [Tel.] n. A kind of fish.

తరవారి, తరవారి or **తరవారి** *taravari*. [Tel.] n. A broadsword. తరవారి.

తరవాణి *taravani*. [Tel.] n. Sour or fermented rice water. తరవాణి, తరవాణి.

తరవాణి *taravani*. [Tel.] n. An opportunity. సమయము. A time to do. ఒకతరవాణి once. A sequence తరవాణి, మును. An examination తరవాణి. A lesson in the Vedas. తరవాణి. "తరవాణి తరవాణి" A. iii. 4. See తరవాణి

తరవారి or **తరవారి** *taravari*. [Tel. from తరవా.] n. A settled measurement of fields or villages. తరవారి గ్రామములు the villages under the Ryotwari system

తరసము *tarasamu*. [Skt.] n. Flesh. మాంసము. P. i 509.

తరవా *tarava*. [H.] n. A kind, sort, species. విధము. పెద్దమనిషిలాగా like a gentleman.

తరవా or **తరవా** *taradza*. [Tel. corruption of తరవా.] n. A pair of scales. తరవా. "తరవా తరవా."

తరు *tari*. [Skt.] n. A ship. టి. తరు *tari*. [Tel.] adj. Churning. n. Time, occasion. సమయము. తరు *tari* now. ఒకరి once. Nearness సమయము. plu. తరులు. Series వరులు, ౭౯. తరు or తరు [H.] Wet cultivation, irrigated land మాణి. తరుకు to try, తరు తరు, తరుకు to be oppressed, ఒక్కరు

తరు. తరుకు or తరుకు *tarinsu*. [Skt.] v. a. To cross over, get through (a stream or trouble) to obtain (heaven.) To shake off, cast off, get rid of, free oneself from. తరుకు *tarinsu*. [Skt.] n. Rescue, extrication, salvation. తరుకు

తరు *tari-kumbha*. [Tel.] n. The pot round which the cord passes which works the churning stick. తరుకు తరుకు

తరుకు. తరుకు *tari-kadu*. n. One who churns. తరుకు. తరుకు a churning pot. తరుకు *tari-gala*. adj. Rich in butter. తరుకు a butter-producing cow. తరుకు

తరుకు or తరుకు *tariga*. [Tel.] v. a. To be worn away. తరుకు, తరుకు. To pass away.

తరుకు *tari-gonda*. n. A poetical name for Mandaragiri: lit. "The churning-staff-hill." తరుకు *tari-goda*. n. A churning staff. తరుకు *tari-tsalla*. n. Sweet buttermilk. తరుకు *tari-tatta*. v. n. To consecrate or offer curds to the gods. తరుకు *tari-tata*. n. The cord that works a churning staff. తరుకు one who wears or carries the churning mountain, i. e., Vishnu.

తరుకు *tarigutsa*. [Tel. from తరుకు.] v. t. To cut off, lop, amputate. తరుకు తరుకు.

తరుకు *tarigutta-kana*. [Tel.] n. A certain potherb, "milk-we's leaf." Pentapleura Arjuna విత్త, తరుకు

తరుకు or **తరుకు** *tariti*. [Tel.] n. A large sack filled at both ends and laid across a bullock. తరుకు తరుకు తరుకు తరుకు.

తరుకు *tarittu*. [Tel.] n. Fondness, liking, lust: a fool's paradise. తరుకు, తరుకు. Delay, reluctance. తరుకు, తరుకు. Indifference తరుకు. Greatness, pride, తరుకు.

తరుకు or **తరుకు** *taripi*. [Tel.] n. A suckling calf, a calf less than a year old. Plu. తరుకు.

తరుకు, **తరుకు**, **తరుకు** or **తరుకు** *tarimidi*. [Tel.] n. A lathe. In compounds it is contracted into తరు. తరుకు తరుకు or తరుకు *tarimidi-pattu*. v. n. To turn in a lathe.

తరుకు *tarigu*. [Tel.] v. n. To approach. సమయము. To enter. To plunge into. తరుకు, తరుకు. M. VII. iii. 196. Pali: iv. 32. v. a. To cross, తరుకు తరుకు *tarigu-tolatu*. v. a. To enter, to engage in. తరుకు

తరుకు *tarikhu*. [H.] n. Manner, way, custom.

తరుకు or **తరుకు** *tariga*. [Tel.] v. a. To be worn away. తరుకు, తరుకు. To pass away.

to be done or finished. శంకరు. M. XIV. ii. 130. HD. i. 1982. తోపకకలేదు the way does not become shorter. ఎంతవ్రాసినాని పని తుడిచలేదు however long he wrote, the work does not terminate. చానుతరునుకు fortune will cease or depart. కాలిదిచాన్నీ మట్టి కొలిస్తే తరునుకు if you measure grain twice, some of it will be lost. v. a. To cut or sever. To slice or carve, to mince : to wear away. To amputate. Vedānta Ras. iii. 213. n. Wastage. Deficiency, sinking. Brokerage or fees called custom. Tare. Cutting or wearing away. తరగరి or తరుగరి n. A broker. తరుగరాకాడు.

తరుకు or తర్కు taru[st]. [Tel.] v. a. To stir, agitate; to investigate. To churn చిలుకు, మణిచు. తరుకు or తరకు taru[st]. n. Thickness. పొంద్రస్యము. తరుచుగా thickly, పొంద్రమగా; often ఆపేకపర్యాయములు. తరిచిచూచు to investigate or sound.

తరుణము tarunamu. [Skt.] n. Time, an opportunity, an occasion, సమయము, కాలము, అల్. Young, tender, blooming. యౌవనములు. తరుణి taruni. n. A blooming young girl. తరుణిమ tarunima. n. Youth. యౌవనము. తరుణుడు tarunudu. n. A young man, a youth, యౌవనులువారు.

తరువు taruvu. [Tel.] n. A yearling calf. An artificial diamond. Same as తరి.

తరుము tarumu. [Tel.] v. a. To drive or pursue, to follow. To encroach upon, or, make away with, బూక్కుకుండు. To turn wood in a lathe. తరుమే పెట్టు.

తరులమకము or తరులమారమకము tarala-makamu, [Tel.] n. Lit. The true-least, i. e., a monkey. కాతి.

తరువడిమాను taruvadi-manu. [Tel.] n. A lathe for turnery. తరిమే.

తరువారి, తరువారి or తర్వాది taruvadi. [Tel.] n. Sour gruel, fermented rice water తర్వాది, పండినట్లు, తుడిచివేయ.

తరువాయి or తరువాయ taruvayi. [Tel.] n. The next time. ఆచరించు. A season-

able time, an opportunity తరువాయి. A lesson in the Vedas. The rest, the continuation. తర్వాతయెడల the next case. తరువాత taruvata. adv. Afterwards, next. నాతర్వాత or నాకు తర్వాత after me. It is usually contractively written తు. Genitive తరువారి, as ఆతర్వాతివారు those who stood next. తరువాతికథ the next story.

తరువు taruva. [Tel.] v. n. Same as తరుకు. n. An inroad, attack; dunning, నిర్బంధము. A draft. [Skt.] n. A tree. కంభరత్తు the sandal-tree. తరుచరుడు taru-charudu. n. A "tree roamer," a monkey. (DRY. 1502.) చెట్లరాంచుచుండేది. తరువుచేయు taruvu-chiyu. v. n. To attack : to press or dun for payment of money due. తరువు కాడు or తరువుకత్తె taruvu-kadu. n. One who duns.

తరువని taruvani. [Tel.] n. A proud man. తర్గుకుడు.

తర్కము tarkamu. [Skt.] n. The science of reasoning; logic. యుక్తి. Reasoning, inferring, deducing, reasoning. Discussion, disputation. Conjecture, fancy, notion. తువా. తర్క తాస్త్రి tarka-tastri. n. A logician. తర్కించు tarkinchi. v. a. To doubt, dispute, argue, investigate, consider. తర్కుచుండెను.

తర్జని tarjani. [Skt.] n. The index or forefinger, తర్జన కేలు. తర్జనము tarjanamu. n. Pointing at, blaming. Threatening, bullying. అణచుట, పెరిపించడము. తర్జన తర్జనము the same. తర్జించు tarjinsu. v. 1. To frighten. పెరిపించు.

తర్జమా tarjama. [H.] n. A translation. భాషాంతరము.

తర్జకము tarjakamu. [Skt.] n. A new horn calf. తర్జకపక్షి ముచ.

తర్కణము tarjanamu. [Skt.] n. Gratification, satisfaction, fulness. తరిది, తర్క ప్తి. A drink offering.

తర్ర tarra

514

తల tala

తర్ర or తర్రు tarra. [Tel.] n. A wretch. దారుడు. "తర్రలతోడివాడయ్య." Dasarathi. † 37.

తర్లలు tarlalu. (q. v.) తర్లలు tarlalu. v. s. Same as తర్రులు. (q. v.)

తర్రాది tarraḍi. Same as తర్రువాది. (q. v.)

తర్రావర tarraḍa. Same as తర్రువాత. (q. v.)

తర్రుగని tarrahana. [Skt.] n. Thirst. దప్పి. Eagerness ఇచ్చ.

తల tala. [Tel.] n. The head. తలము. The hair on the head. తలకాయలు. The top of the head. The front ముందుకం. Height ఎత్తు. Whole మొత్తము. An occasion, a time సమయము. ఎత్తు. An attempt, endeavour ప్రయత్నము. A field, place పొలము. A side పక్కము. Telugu books were usually written on palm-leaves connected by a cord running through; and to tear out a leaf or rescind a bond, the top is torn. Hence తలదీయడం denotes Rescinded. తలతోడిది నన్ను నాకు I will come even though I walk on my head. తలకొన్న తల-korrina. adj. Fat-headed, proud, silly. ఇంకెవరిచేస్తే నాలో ఎట్లు తలదీస్తాను if he did this how could he skew his face among them? తలతో చెల్లించు he paid for it with his head, it cost him his life. తలకుట్టించి a perilous undertaking. నంజు ఎక్కించి it got into his head, he is intoxicated. తలకొట్టేయ to decapitate or behead. తల. (for తల) మోయు to carry on the head. తలపెట్టించు. 311. v. 309. లాగు on the one hand. తలకట్టు talakattu. n. The crest, tire, top, head-dress. తాన. Chief ముఖ్యుడు. The head or leader. The mark denoting అ (a) as in క ka, ప pa, & sa. అమ్మ తలకట్టు she was the crown of her sex. తలకడదు talakadadu. v. n. To excel, outstrip, push before. M. IX. i. 179, 185, 205. తలనడు. తలకట్టు తలకట్టు talakattu. n. A nest. తలండు, తలకొడు, తలకెడు. తల్లి

తెడు or తల్లికొడు tala-kindu. adv. Upside down. Topsy-turvy. తలకొడు పాడు to fall upside down. తలండు tala-kindulu. adv. Upside down. n. Confusion. తలకొట్టమారి tala-kotla-mari. (from తలకట్టు blows on the head, and మారి a wretch.) n. A brawler, a riotous man. అనీతుడు. తలకొట్టమారిత్వము outrageousness, brawling riot, dissipated behaviour. తలకొర్రు tala-korri. n. The fire placed on the chest of a corpse which is to be cremated, the head-torch which the heir applies to ignite the funeral pile. బీజ మను తలకొర్రు he was our secret foe. తలకొర్రు tala-korri. v. n. To be wilful, stubborn, headstrong, hot-headed, or giddy. మలం. తలకొల తల-kula. n. A noose, on a staff (కొల) to hold the head of a mischievous cow. తలగడ or తల్లగ talagada. n. A pillow for the head. తలగుడ్డు tala-gudda. n. A turban. తలదేముడు tala-tamudu. n. Oil. మూ. తలచించు tala-chintu. v. s. To cancel, to tear the head or beginning of a document, where the seal is. తలచివర తala-chidara. n. A headache. తలచించు tala-chintu. n. Front locks or forehead tresses. ముందరభాగము. తలకట్టు talakattu. n. A head-dress. తాన. తలకట్టు tala-tattu. v. n. To show the head, i. e., to make its appearance. తానుచు. To seem, to appear తాను. తలకు to every man. తలకట్టు the head rope. తలలిక్కు talalikka. n. A headache. Madness, pride, impudence. తలపడ్డు talapaddu. [from తప్పు.] v. n. To excel. Lit. to trample on one's head. నా తలపడ్డు కొని తప్పు నాడు he was born to excel me. తలకట్టు తల-kattu. n. The chief gate తలకట్టు. తలకట్టు talakattu. n. A headache; a source of quarrel, a grudge. తలపడ్డు talapaddu. n. A poll tax. తలపాడు talapadu. v. n. To run, to disperse and flee. తలపాడు lengthy. తలపాడు తలపాడు a long

Island. **తలపీడన** *tala-pidana*. n. The name of a plant. II. iv. 11. See **తలపెట్ట**.
తలహింస. **తలబ్రాలు**, &c. **తలవిడుపు** *tala-birusa*. n. Stubbornness. adj. Stubborn. **తలమునక** or **తలమునక**. *talamunuka*. n. Bathing over head. **తలపెట్ట** *tala-pettu*. v. n. Reaching up to the head as water **తలపెట్టాము**, **తలపెట్టి**, **తల తీసుకొని యుండుట**. **తలమునకలు** *tala-munukalu*. v. Peril, hazard. Tikk. UR. vi. 57. M. vi. iii. 199. **తలమునకలగు** *tala-munukalagu*. v. n. To be in an agitation of joy or sorrow. **తలమెత్తు** *tala-mettu*. v. n. To prosper, **నల్లు**. To sprout up, **మొలచు**. **తలవంతుకొను** *tala-vantukonu*. v. t. To hang down the head, to be grieved or ashamed. **తలవంపు** *tala-vantu*. n. Humiliation hanging down the head. T. iii. 66. అనూనము.

తల or **తల** *tala*. [Tel.] affix. In the direction of, near; the act or state of **నాటు** slanting; **తాట** near the town. **విడుపు** release. **విడుదలయ్యు** the lower fields. **చావు** the state of dying. **కష్ట** confinement. **చావు** weight, charge. **చురుగు** turning. **వాస్తవి** **తిరుగుదల** **నాటు** the disease is on the turn. **తగులు** cost. **తగులబెట్టయ్యు** the sum incurred. **నాటు** deferring, postponement, suspension. **నాటు** help. **నాటు** **అంటి** **నాటు** they had some profit. **నది ఎగుడు** up the river. **నది దిగుడు** down the river

తలంకు *talanku*. Same as **తలం**. (q. v.)

తలంబు or **తలంకుగు** *talantu*. [Tel. **తలంబు**] v. a. To anoint the head. **తలంబున** **నాటు**. n. Anointing the head. అభ్యం నాటు.

తలంపు Same as **తలం**. (q. v.)

తలంబ్రాలు Same as **తలబ్రాలు**. (q. v.)

తలకాయ *tala-kaya*. [Tel.] n. The head. The word **కాయ** (q. v.) is here a more colloquial affix.

తలకు or **తలంకు** *talaku*. [Tel.] v. n. To shudder, hesitate, be at a loss. To cease, abstain. To fail, to be afraid, turn away, shrink, draw back. **భయపడు**. n. Fear, alarm. **భయపడు**. **తలకింపు** *tala-kintu*. v. t. To alarm. **భయపెట్టు**.

తలకొడు *tala-kudu*. [Tel.] v. n. To be completed, finished: to be verified. **నిజమ**.

తలకొను *tala-konu*. [Tel.] v. n. To happen. **కొను**. To exceed, become great, come to a head: to lead or be a leader. To make an effort. **యెత్తు** **వడు**. v. t. To have or get **కాపు**. To carry **వీచు**. **తలకొలు** *tala-kolu*. n. An attempt. **తలకొలు**. **తలకొలుపు** *tala-kolupu*. v. t. To bring about. **సంభాషణ** **మ**. M. XII. iv. 19.

తలగడుగు *tala-gadugu*. [Tel.] Same as **తలంబు**. (q. v.)

తలగాము *tala-gamu*. [Tel. **నాటు** is corrupted from Skt. **గ్రహము**] n. The ascending node. **నాటు**.

తలగు *talagu*. [Tel.] n. A tether or halter for cattle. **నాటు**.

తలగు *talagu*. [Tel. another form of **తలగు**] v. n. To move, draw back, remove, destroyed. To fall off, as a vest. To depart or be lost, as honor or character. To rove or go off. To keep aloof. **తలగు**. **తలగుడు** *talagudu*. n. Moving aside **తలగు**. **తలగుండు** *talaguntu*. v. a. To get rid of, cast off. **వదలు**.

తలపొడి *tala-padi*. [Tel.] n. The front ball. **నాటు**.

తలకు or **తలంకు** *talaku*. [Tel.] v. a. and v. n. To think, think of, reflect, imagine. **నాటు**, **తలంకు**. To intend, propose, plan. **తలంకు**. To consider or weigh. To seek or plan. To consider or care for. **నాటు**. To meditate. **నాటు**, **నాటు**. n. **తలంకు** (q. v.) **తలంకు** *talaku*. v. n.

To induce, persuade, convert. To put in mind of, resemble, remind one of.

తలబురీగి *talatu-rige*. [Tel.] n. A creeper, *Convolvulus dentatus*. Rox. i. 477.

తలపడు *talapadu*. [Tel.] v. n. To commence, to begin. ప్రారంభించు. ముగ్ధునికి తలపడినారు they commenced the fight. v. t. To oppose or attack ఎదురు. To meet కాదు. **తలపాటు** *tala-pattu*. n. Commencement, beginning ప్రారంభము. Opposition. ఎదిరింపు.

తలపు or **తలపు** *talapu*. [Tel. from తలము.] n. Thinking, considering తలచుట. A thought, idea, ఆశీస్సులు. A desire కోరిక. Reflection చింత. Recollection జ్ఞప్తి. Heart హృదయము. Imagination, intention, a proposition, plan, supposition. **తలపు తేము** *talapu-chēmu*. v. n. To think, consider. ఎందు, భావించు. తలపుచూరి the child of Desire, i.e., Mannatha ముగ్ధుడు, భూతాదు. **తలపురాణ** *talapu-rāgi*. n. The stone that grants all wishes. చింతామణి.

తలపెట్టు *tala-pettu*. [Tel.] v. n. To endeavour, take into one's head, to begin or commence. ప్రారంభించు. To think or talk of, ప్రస్తావించు.

తలపాలము *tala-palamu*. [Tel.] n. The gleebe or site of a village. Swa. iv. 11. గ్రామమునకు, పాలకుడు వద్దకు పాలము. భా. ఉత్క. ii.

తలపాటకము *tala-pitakamu*. [Tel.] n. The Cassia tree. పండ్లకు, నీళ్ళకు.

తలపాగు *tala-pāgu*. [Tel. తలపు+పాగు.] v. n. To think, plot, devise, contrive, ruminate, be anxious about, investigate, esteem, hold, reflect on, compare. తలపాడి రాకు to think over, to reflect in one's mind.

తలపిక్కరాదు or **తలపిక్కకాదు** *tala-pikku-rādu*. [Tel.] n. Confusion; a puzzle, riddle, difficulty. తలపి, నిర్భయ.

తలబోడు *tala-bōdu* [Tel.] n. A sort of eel. Russell No. 38. *Muraena exot serridentata*. (McLelland) Jerdon.

తలబ్రాలు or **తలబ్రాలు** *talabratu*. [Tel.] n. The rice (ప్రాలు) poured over the head (తల) of the bride and bridegroom for luck.

తలమాటు *tala-mātu*. [Tel.] n. Evil, ruin. చేటు, నాశము.

తలమానికము *tala-manikamu*. [Tel.] n. A ruby worn on the head. అలంకారార్థము తలమెరుదులకానే రచ్చుడు. adj. Excellent, శ్రేష్ఠము.

తలమించు *tala-mintu*. [Tel.] v. n. To excel, to exceed, to be in excess. మించు మించు.

తలమిగులు *tala-miguḷu*. [Tel.] v. n. To remain over. మిగిలుమిగులు.

తలము *talamu*. [Tel.] interj. Stop! stand back! తాము. **తలము** [from Skt. తలము.] n. Site, situation, place. Actuality, subsistence, existence; Essential nature. స్వభావము. మహా-తలము the earth, the place filled or occupied by a body. నిరతలము the palm of the hand. పాదతలము the sole of the foot. విశ్వతలము the sky, the heavens. అసామ్యతలము. తలములేదు to become impossible అసాధ్యము.

తలముట్టు *tala-muṭṭu*. [Tel.] n. A kind of instrument used by thieves; or hunters. A picklock. HD. i. 472.

తలముండ్లి *tala-yampli*. [Tel.] n. The head of a bedstead. తలంబి. పంచముండ్లి తలముండ్లి. A pillow తలకుండుచుచుకొన దిండు.

తలముడు *tala-yadu*. [Tel.] n. A headache. Swa. v. 28. M. III. vii. 277.

తలను *talanu*. [Tel.] v. n. To move. చలించు. To bloom, shine, thrive, rejoice సంతోషించు, సంతోషించు. A. iv. 138. HD. iii. 1223. M. I. ii. 200. తలను. To think or consider చింతించు. To be confused తలకు.

తల tala

517

తల్లి talpa

తలవతి *talavari*. [Tel.] n. A beadle, porter, guardaman. A watchman. తలవతివాడు. తోలవతి a certain fish, resembling a sole: a species of ophidium. Russell, plate XXXIX.

తలవారి *tala-rakili*. [Tel.] n. The house door, or street door. Also, the mouth. H. v. 27. See తల.

తలవిడి *tala-vidi*. [Tel.] n. The severed head or top of a tree తలవిడు.

తలవిడు *talavidu*. [Tel.] n. The city gate, తూర్పుతలము. Nearness. Neighbourhood. సమీపప్రదేశము.

తల్లు Same as తల or తోల. (q. v.)

తలవారి *tala-sala*. [Tel.] n. The entrance into a house. తలవారి. P. iii. 46.

తల తాడి. [Tel. from తల.] adv. Each, apiece, per head. 38.

తలవారు *talavamu*. [Tel. తల+అ.] n. A head or crest. తలము.

తలపక or **తలగడ** *talada*. [Tel.] n. A pillow, a bolster. A. ii. 99.

తలపి or **తల్లపి** *talapi*. [Tel. తల+అ.] n. The head of a bed. తలపి.

తలవరి or **తలవతి** *talari*. [Tel.] n. A watchman, bundle, constable. See తల.

తలవారి *talavaru*. [Tel.] v. n. To turn back. తలవ.

తలి *tali*. [Tel. for తల్లి.] n. A mother: thus contracted in composition. తలిదండ్రులు *tali-dandru*. n. Parents. మాత తలిదండ్రులు you are my father and mother; you are all in all to me. (This phrase is common in all the languages of India; and denotes gratitude, devotion, and loyalty.)

తలి or **తలి** *taliki*. [Tel.] affix. Before, until. నేను రావరే or నేను వచ్చేవరే before I arrived, until I come.

తలిపెర *tali-peru*. [Tel.] n. A fountain or pit where a stream arises; the bottom of a canal or drain carried from a river to irrigate the fields.

తలిమము *talimamu*. [Skt.] n. A cotton mattress. కూచిమపు.

తలిగు *taliga*. [Tel.] n. A plate or vessel to take food in. భోజనకాళము.

తలి *tali*. [Tel.] n. A sprout, a shoot. పల్లము, చిగురు. తలిరుగు or తలిర్పు *taliru*. v. n. To sprout, shoot, bloom: to rise, as a feeling in the heart. To rejoice సంకోచము. సేవకల్ప in the pride of his strength, in the freshness of vigour. Suca. ii. 283. సప్తకల్ప with overflowing love. Balh. i. 66. తలిరుగుతు *taliru-gutu*. n. A young sprouting leaf. తలిరుబొడి or తలిరుబొడి *taliru-bodi*. n. A blooming maid, a delicate woman, a beautiful woman. తలిరుపు or తలిర్పు *talirupu*. n. Sprouting. Blooming. Rejoicing. తలిరు పిలువడు an epithet of Manmatha.

తలిమము *talimamu*. [Tel.] n. A bed. తలము.

తలకు Same as తలకు (q. v.)

తలగు or **తల్లు** *talaga*. [Tel.] n. A halter to tie up cattle. తలపు.

తలపు *talapu*. [Tel.] n. A door. తలపుతలు to open a door. తలపుతలు to shut a door.

తలము *talamu*. [Tel.] n. A sort of winch for raising a bucket.

తలెరు *taleru*. [Tel. తల+అ.] n. The leading pair of oxen in a plough or cart, as distinguished from తలెరువరు the third pair.

తలెరు *talalari*. [Skt.] n. A slender waisted woman. A lady. ఎర, అడుగు.

తల్లు Same as తల. (q. v.)

తల్లి Same as తల. (q. v.)

తల్లిము *talpamu*. [Skt.] n. A cotton bed or mattress. కూచిమపు. A wife భార్య. తల్లి గుడు *talpugudu*. n. Lit. He who

violates a bed, i.e., an adulterer. తల్లియొకడు one who commits adultery with his Guru's wife.

తల్పింతు *talpintu*. [Tel. for తలకంతు] v. a. To characterise. "తల్పింతు చేసితిని" why make me look like a fool? Yayati. v. 17.

తల్లిజము *tallijamu*. [Sk.] n. The finest of (anything) the noblest of. తల్లికల్లము a gem of a parrot. తల్లికాళ్లము the fairest of women. తల్లికల్లము a jewel of a horse.

తల్లిదము *tallidamu*. [Tel.] n. Shaking, tremor చలనము. Trouble. బాధ. కష్టము. తల్లిదము ఎంతకు ప్రాకర్షణము it is sport to the cat but death to the rat. స్వతంత్రము స్వర్ణశాసనము పరతంత్రము ప్రాకర్షణము Independence is heaven but dependence is hell. ఇది నాకు ప్రాకర్షణమువును this will be the death of me. తల్లిడింతు, తల్లిడిల్లు. తల్లిదనుడు, తల్లిదనుము or తల్లిదనము *tallidinamu*, v. n. To be troubled, to grieve, be harassed. తల్లిదపెట్టు *tallidapettu*. v. t. To trouble, బాధపెట్టు, చలంపజేయు. తల్లిదపాటు *tallidapaatu*. n. Trouble, agitation. తల్లిదపడుట.

తల్లి *talli*. [Tel. తాము+లి. The final *లి* is the sign of the honorific plural and is doubled on account of the preceding long vowel having been shortened. ✓ త = she who brings (into existence) or who brings food, &c., cf. తండ్రి.] n. A mother. కన్నతల్లి one's own mother, as opposed to సవితల్లి a stepmother. In affectionate address తల్లి "my dear," is used even to a daughter. adj. Maternal, parent. తల్లివచ్చు the parent cow. తల్లియంటున్నది she lives in her mother's home. Principal, great, chief, main. తల్లివల or తల్లియల the parapet wall round a well. తల్లికాలు the principal channel which supplies others. తల్లిగోడ the principal wall in a house. మాతా మాత తల్లిగోడలు we you are my father and mother, you are all in all to me. See under తలి.

తల్లికొండ్ర *talli-kondra*. The first furrow in ploughing మొదటికొండ్ర. తల్లితల్లి *talli-talli*. n. A mother's mother, i.e., Lakshmi. తల్లినికొండ్ర. A grandmother. తల్లి పేరు *talli-pēru*, n. The tap root or principal parent root. ముఖ్యమూలము.

తలతల *tala-tala*. [Tel.] n. Glitter, brilliance. తలతలమనే glittering, brilliant.

తలిగ, తలియ or తలివ *taliga*. [Tel.] n. A plate or vessel to take one's food in. తలివచ్చుము. Food that is fit to be consecrated to the god భజనము కేదనానమున తానము.

తలకు or తల్య *talaku*. [Tel.] n. A flash, a gleam. మెక్కితలకము, మన్నపమృదకాంతి. మెక్కితలకము the name of a kind of rice. H. iv. 138. తలకులాడు, తలకు ముకు or తలకుల్లు *talakuladu*. v. n. To gleam, flash. మెక్కితలకము, తలకునది brightly, brilliantly.

తల్లి *talli*. [Tel.] n. A rush (of water.) An inroad, incursion. A wave. A ripple చచ్చులు.

తలకు *talaku*. [Tel.] n. A short time. క్షుణ్ణ కాలము.

తలవము Same as తలవము (q. v.)

తలలి or తలలి *talali*. [Tel.] n. Falshood అసత్యము.

తలాయి *talayi*. [H.] n. An incursion, a battle, a contest, a war. A cross wind, a foul breeze. Misfortune, hazard, peril. అపదము. ఓడ తలాయివేసిది the ship missed stays or fell out of its course.

తలలిపము or తలలిపము *talalipamu*. [Tel.] n. A whitish sort of eel. పొడక.

తలలి or తలలి *talida*. [Tel.] n. The ... called Ravi. రవి.

తల Same as తల. (q. v.)

తలకోల Same as తలకోల (q. v.)

తలలి *talaji*. [Tel.] n. A pension or allowance granted to a Zemindar.

తత్వము *taavudu*. [Tel.] n. Bran. వింతము
మొదటికాట్ట.

తత్వము Same as తమము. **తత్వము** ను, **తత్వం**
బడు or **తత్వము** See under తమము.

తవల Same as తవల or తవల. (q. v.)

తవ్వ *tavva*. [Tel.] n. A gallon or dry
measure, equal to two solas (సోల),
రెండుసోలలొకటవల మానెడిది.

తవ్వ or **తవ్వ** *tavva*. [Tel.] v. n. or v. n. To
dig. కాల్చుతవ్వ to paw or spurn the ground,
to be eager for. ఈతవ్వకొన్నట్లు అత్తకుడి
this is merely beating about the bush.
ఈతవ్వకొను to open a closed grain pit.
తవ్వకము or **తవ్వకము** *tavvakamu*.
n. Digging, excavation, breaking up soil.
తవ్వించు *tavvinchu*. v. n. To cause to dig
up. నా ఇల్లు తవ్వించి నోనాచూచివారు they
dug up the floor of my house and un-
raveled it. **తవ్వగోల** or **తవ్వగోల** *tavvaga-
gola*. n. A spade.

తవరపు or **తవరపు** *tavarapu*. [H.] n.
Embezzlement. Unlawful enjoyment.
అవరపించడము.

తడి *tasi*. [Tel.] n. A thick line of sprouts.
బట్టమను వారువరు.

తడుకు *tasuku*. [Tel.] v. n. To play pranks,
to coquet. ప్రేమకలిగియున్న ప్లేయరు, n. A
trick, a prank, a freak, coquetting. A
deceitful promise or action. బక్క. తవ్వ
తడుకు a spilloon. తవ్వచదిగి. లంఘనము
an amour or intrigue. **తడుకులాడి**
tasukuladi. n. A coquette. తడుకులుకలది.

తప్పించు *tasukintu*. [Skt.] v. n. To
steal. కొంటించు. **తప్పించు** *tasukintu*.
n. A rogue, a thief. కొంట, కొంటడు.

తప్ప *tasa*. [Tel.] n. Fat. గొప్ప. Proud
flesh. దుర్బలము.

తహతహ *tahataha*. [Tel.] n. Flurry,
agitation, flutter. తహతహ. Grief, vexation.
తాహతహ. తాహతహ to be in distress.

to be at one's wits' end, to be vexed, తమ
తమ. To be excited with joy, to rejoice
తమతమము. తమతమము to distress,
to agitate, తమకమరు; to cause to rejoice
తమతమము.

తహతలు or **తహతలు** *tahatlu*. [H.] n.
Comparison.

తహతలు *tahatlu*. [H.] n. Revenue,
collection of revenue. **తహతలు** *tahatlu*.
tahatlu-darudu. n. A Tahsildar or a
Revenue officer in charge of a Taluq.

తహ *taha* [Tel.] n. Consent, agreement

తా

తా *ta*. [Tel. the root of తాను.] (i. తా.
1). తాను. A. తాను. Plus తాను, తాను, or
తమన. G. తాను. See తాను.

తాండము *tandarumu*. [Skt.] v. Motion
in general, however slight. Violent caper-
ing, a war dance. Gesticulation. Dancing,
orgies, antics. తాండమునకు. **తాండ**
tandam. v. n. To caper or dance
violently. తాండముగా నృత్యముచేయు.

తాండ్ర *tandra*. [Tel.] n. Jelly or jam;
the inspissated juice of any plant తాండి
తాండ్ర mango jelly. తాండితాండ్ర *palmyra*
jelly. **తాండ్ర** *tandra-chettu*. n. A
kind of tree, *Terminalia bellerica*. తా
తమ. తాండ్రతాండ్ర the nut of this tree.

తాండ్రము *tandamu*. [Skt.] adj. Exhausted,
languid. బలహీన. **తాండి** *tandi*. n. Fatigue
బలహీన

తాంత్రికము *tantrikamu*. [Skt.] adj.
Relating to the Tantras or unorthodox
scriptures. Unscriptural, apocryphal,
sophistical as opposed to తాంత్రికము or
అన్యము scriptural. **తాంత్రిక** తాంత్రికము
a loose performance of the rite of *upa-
nyanam*. See on తాంత్రికము. **తాంత్రికుడు**
tantrikudu. n. One versed in the Tantras.
A sophist, a freethinker or materialist.

తాంబూలము *taṁbūlamu*. [Tel.] n. A large brass plate. పెద్ద యిష్టిపల్లెము.

తాంబూలము *taṁbūlamu*. [Skt.] n. The betel-leaf and areca nut formed into a parcel, ready for use. చక్కెర. This is also a phrase for a douceur. తాంబూలము తీసుకొనుట to take betel (which is generally offered ceremoniously to a stranger as a mark of respect.) To take an oath: (because such a ceremony is gone through when an oath or solemn engagement is taken.) The *taṁbūlamu* likewise is given as the final or termination of every meal, every transaction and every religious rite. Thus తాంబూలముచేయు and తాంబూలముతీసుకొనుట is to ratify most solemnly, as a betrothal; to swear an oath. తాంబూలము or తాంబూలి the betel vine.

తాంబూలి *ta-kattu*. [Tel. తాంబూలి.] n. A pledge. Something given as security. తాంబూలివారు అయినది the pledge is forfeited.

తాంబూలి or **తాంబూలి** *taṁbūli*. [H.] n. An order, a command. ఆజ్ఞ. A written order. ఆజ్ఞపత్రము.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel.] n. A touch, contact. తాంబూలి. An attack. A toe-ring తాంబూలి. v. a. & v. n. To touch; to strike, to push, to encounter, oppose, front. To be attached, to join, apply. To strike (as heat does.) తాంబూలి a potent drug. నీవు చేసినదము నీ కుంభి తాంబూలి your sin has fallen on your own head. తాంబూలి దీప్తి తాంబూలి he is suffering from the effects of an evil eye. తాంబూలి తాంబూలి he has caught the disease. తాంబూలి *taṁbūli*. v. a. To cause to touch, to put in contact with, to apply. తాంబూలి. To trouble ప్రభువరము. తాంబూలి *taṁbūli*. n. Touching. తాంబూలి, పురుషుడు. తాంబూలి *taṁbūli-rēki*. n. An intermittent fever మధుమేధురముచే జ్వరము. తాంబూలి *taṁbūli-dala*. n. A meeting, shock, encounter in a battle. యుద్ధప్రాసంగ్యము. M. XII. iii. 10.

తాంబూలి *ta-gadintu*. [Tel. తాంబూలి.] v. a. To oppress. వివేచించు.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel.] n. A low bed of soil for growing plants. పల్లపుమడి.

తాంబూలి, **తాంబూలి** or **తాంబూలి** *taṁbūli*. [Tel. తాంబూలి or తాంబూలి.] n. The stone beam placed across the mouth of a well; పల్లపు తీపు, ముడిమీద పల్లపుగా వేసిన కర్ర లేదా రాము.

తాంబూలి or **తాంబూలి** *taṁbūli*. [Tel.] v. a. To drink. చుట్ట తాంబూలి to smoke a cigar. తాంబూలి *taṁbūli*. v. a. To cause to drink. తాంబూలిచేయు. తాంబూలి *taṁbūli-bōlu*. n. A drunkard.

తాంబూలి or **తాంబూలి** *taṁbūli*. [Tel.] n. The deadly hooded snake called *Cobra de capello*. Various species of it are వల్లెతాడు, కొండతాడు, చింతపువ్వుతాడు, అరితాడు. cf. వల్లెనాడు.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel.] v. t. To kick. తాంబూలి. A. v. 138. and vi. 26. Parij. i. 96. iv. 20. To carve or cut. తాంబూలి, తాంబూలి. To scoop out, తాంబూలి. To adopt, తాంబూలి.

తాంబూలి *taṁbūli*. [H.] adj. Fresh; new. తాంబూలి కుము a postscript in a letter.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel.] n. A jacket. కట్టాడు.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel.] n. Skin, bark. తాంబూలి పల్ల. Deceit హాసము. The Instrumental case of తాంబూలి. "With a cord." తాంబూలి తాంబూలి a deceitful or hypocritical reclusé శివము తాంబూలి మహానీలమును భరించినవాడు, తాంబూలి తాంబూలి deceitful base pariahs. BD. i. 605. తాంబూలి thin.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel.] n. A sort of earring worn by women. చెవికట్ట. T. iii. 82.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel.] n. The name of a certain hag; a word like fury, hussey, or ogreess used in abuse.

తాంబూలి *taṁbūli*. [Tel. తాంబూలి.] n. A palm leaf. తాంబూలి a certain sea fish. తాంబూలి మును a patched up job. adj. Spoilt. చక్కెర కట్టెను.

“కా తాటిను రెచ్చెమున్నది

తాడునుటయుతాడు తాడునుటయున్.”

తత్వ. iv.

తాటి or **తాడి** *tati*. [Tel. Infl. of తాడు]

adj. Belonging to the palmyra tree. **తాటి తల్లి** *tati-chetta*. n. The Palmyra Palm tree, Brah tree, or Fan Palm tree. *Borassus flabelliformis* (Watts). **తాడు** (male) and **తాటి** (female) **తాటివల్లు** are two kinds, కొత్తతాటివల్లు or తాడుతాటివల్లు deformed trees of this species supposed to have magic properties. **తాటిపిట్ట** *tati-pitta*. n. The Ashy Swallow-Shrike, *Artamus leucorhynchus*, (F. B. L.) **తాటికాయ** sugar made from the juice of the palm-tree. **తాటిగుళ్లు** or **తాటికాయలు** the flowers of the palm. **తాటికల్లెడ** or **తాటికల్లెడము** *tati-kallada*. n. A snake found on the palmyra trees, **తాటిమ** నాను an epithet of Balarama or Bhishama. **తాటిక్క** the constellation called శక్రం. **తాటిక్కల** the mouth called శక్రం మును.

తాటిండు *tatintu* [Tel.] v. n. To flutter, wriggle or flounder; to mouth or move the cheeks in muzzling. **కక్క** చెవులు **తాటిండు** the dog cocked his ears. **పక్షి** కక్కలు **తాటిండు** the bird fluttered its wings. **కాళ్లుతాటిండు** to kick. v. a. To pat or beat softly, to strike, as a breeze; to slap, buffet. కొట్టు.

తాడులు *tadu*. [Tel.] n. Deceit, knavery. **తాడు**, **తాడుము**. adj. Knavish, false.

తాడనము *tadanamu*. [Skt.] n. Beating, tapping, patting, కొట్టుట. **తాడిండు** *tadintu*. v. a. To beat. **తాడిరము** *taditamu*. adj. Beaten, flogged, smitten, struck. కొట్టుట.

తాడి *tadi*. [Tel.] adj. Appertaining to the palmyra or the tree called Beleric Myrobalan, *Terminalia belerica*; చిరకాయ. **తాడి** మును the spouting whale.

తాడు or **తాడు** *tadu*. [Tel.] n. A cord, thread, string. A match for a gun. The palm tree, so called because cordage is made from it. See under తాటి. The cord of marriage, being the string round the bride's neck, from which the **తాడు** or **తాటి** is hung. Hence **తాడు తెరిగి** (lit. cord broken) means widowed. **తాడు** or **తాటితాడు** a match, made of cord dipped in brimstone.

తాత *tata*. [Tel. lit. తండ్రికి or తల్లికి తండ్రి] n. A grandfather. Also, a name for Brahma. Dasav. iv. 104. **తాతమ్మ** *tatamma*. n. A grandmother.

తాత్కాలికము *tat-kalikamu*. [Skt. from తత్కాలము.] adj. Present, of that time. **తాత్కాలికము**. (Dasav. viii. 110.) a ready giver.

తాత్పర్యము *tatparyamu*. [Skt. from తాత్పర్యం.] n. Intention, import, purport, meaning, drift. Thought, idea, view, design, purpose, inclination. An object, scheme, plan. **తాత్పర్యము**. (See on తత్పర్యం.) నా తాత్పర్యమును what I mean is. **తాత్పర్యము** *tatparyamu*. n. He who holds an opinion. **తాత్పర్యము** *tatparyamu*. n. They are of opinion that this is the cause of it.

తాత్వికము *tatvikamu*. [Skt. from తాత్వికం.] adj. Concerned with final causes, metaphysical. True, real. **తాత్వికత్యము** *tatvikatvam*. n. Dialectics, logic. The teleistic mode of reasoning. Ananda. xvii. 6.

తాత్పర్యము or **తాత్పర్యము** *tatparyamu*. [Skt.] n. Disregard, neglect, scorn. Delay, waste of time.

తాతై or **తైతై** *tathai*. [Tel.] n. Words used in beating musical time.

తాదృశము *ta-drisamu*. [Skt.] adj. Such, such like, similar. అనువదించు.

తాన *tana*. [Tel. తాన+అ] adv. Of himself, personally.

తాపకము *tapakamu*. [from Skt. స్థానము.]

n. An abode, house. స్వపాపము, స్థానము. Posture. Steadfastness, certainty.

తాపము *tapamu*. [from Skt. స్థానము.]

n. Bathing. [from Skt. స్థానము.] A place. A note, or sound, also, the words used in music like ut, re, mi. తప్పకారముతో పాటిపాటు. అది తాపములు నేర్చుకొంటున్నది she is learning the gamut.

తాపనము *tapanam*. [Skt. from తపన్.] n.

Leanness; thinness. తమత్వము.

తాప *tapu*. [Tel.] pron. (reflexive). Self,

one, oneself. (G. తన. D. తనకు. Acc. తన్ను. Pro. తాను, తమరు, G. తమ). తనకుతానె voluntarily, of itself, of his own accord. తమకుతామే they of themselves. తానుకెట్ల నోరే ముప్పెట్లనెదినది one good-for-nothing monkey ruins the whole garden. తననీ చూచినారు (B. viii. 421.) they beheld him himself. తన్నుకాదనియెందును (Vēma) he will not see that he is the person in question. తన్నుందిరానట్టితప్పుకంటె. (IIa. iii. 56.) is there any error that does not spring from one's own folly?

తాప *tapu*. [Tel.] n. A step, stairs. పెట్టు,

గడమ. (A. i. 3. & iv. 185.) A ladder. నిచ్చెన.

తాపటిముకు *tapati-muku*. [Tel. from తాటి.]

n. A joining nail or spike nail used to join two planks together, a bolt or rivet.

తాపము *tapamu*. [Skt.] n. Burning, heat.

(Metaphorically) Corroding care or trouble. The fire of love or fever of grief. తాపములకును heat, warmth, irritation. R. vi. 249. తాపత్రయము *tapu-trayamu*. n. Triple cares, all sorts of troubles arising from worldly cares. These are divided into ఆత్మాత్మకము, అభిభౌతికము and అధిదైవము, that is, sorrows caused by, (1) ourselves, (2) others, & (3) by the will of God. R. iii. 31. తాపత్రయము to be harassed or vexed, to be in trouble, care and anxiety.

తాపి *tapasi*. [Skt. from తపన్.] n. A

nun, a female ascetic, or pilgrim. తాపము *tapasudu*. n. A hermit, monk, ascetic.

తాపి or **తాపి** *tapu*. [Tel.] n. Composition,

putting or bringing together. A bricklayer, రాబరాడు. A bricklayer's work. A trowel. A secret, a mystery in any trade, a trade; తోడ, మర్చము. The setting of a stone. Ballast, weight in a boat. తీడ అడుగున ఇరువురకేసిరి. తాపిచేయు to put or bring together, to pimp. తాపికి *tapu-katte*. n. A bawd, a go-between. సంధానము చేయుచి. A. v. 74. తాపిరాడు *tapu-kannu*. n. A pimp, a pandarer. సంధానముచేయు రాడు. Satyabha. iii. 115.

తాపించు *tapinisu*. [from Skt. స్థాపించు.]

v. t. To set up, establish or fix. నిలుపు, నెలకొల్పు. To carve చెక్క. To belabour. హెడు.

తాపింధము *tapinchhamu*. [Skt.] n. The

tree called *Xanthochymus Pictorius*. తమాలము or చీకటిమాడు. (q. v.)

తాపిర *tapira*. [Tel.] n. A fine kind of silk

cloth. పులైన పట్టుబట్టు.

తాపిరము *tapitamu*. [Skt. from తాపము]

adj. Heated. తలెచుకొనుచు.

తాపు *tapu*. [Tel.] v. a. To inlay, as pre-

cious stones in a jewel. చెక్క. To join or unite. n. A prop. అమలము. A kick తన్ను, పాదతాడనము.

తానుడు *tanudu*. [Tel.] n. A petticoat.

పావడి, గానర.

తానెకాసుడు *tanekasudu*. [H.] n. A de-

pendant or subordinate man.

తానె *tanu*. [Tel.] n. A sea or land

turtle. The land species is often called తానెకానెలు or hermit-tortoise.

తాను *tana*. [Tel.] n. A bridge-end or the

side of a stream.

తామర *tanara*. [Tel.] n. The lotus. lung-

worm. కృష్ణతామర the plant called Indian

తామ తామ

523

ହଂସ ତୀର

Beed or Indian Shot. మల్లెతామర a sort of Cassia, the leaf of which cures ring-worm. సిరితామర a tree called the Indian Beed or Arrowroot plant, *Pontiderria hastata* (Rox. ii. p. 122.) తామరచెలి *tāmara-cheli*. n. The sun. తామరలంపము *tāmara-tampamu*. n. Prosperity వృద్ధిపెట్టి తామరలంపము to prosper వృద్ధిపొందు. తామరలంపర *tāmara-tampara*. n. A cluster or multitude of lotuses. Flourishing, the spreading of a people or family (being likened to the spreading stems of the lotus.) తామరలంపర వై flourishingly, prosperously, "like a green bay tree." తామరకూడ an epithet of Manmadha. తామరసము *tāmara-samu*. [Skt.] n. The lotus. Gold. Copper తామరససఖుడు *tāmara-sakhudu*. n. The lover of the lotus, i. e. the sun.

తామసము *tāmasamu*. [from Skt. तामसम्.]
 n. Tardiness, delay, dullness. అలగ్నము.
 adj. Cruel, bloody, malignant. తామసశ్రావణ
 a bloody sacrifice. తామససహము the
 dark passions. తామసి *tāmasi* n. A
 malignant, mischievous person. Darkness.
 చీకటి. తామసింను *tāmasintu*. v. n.
 To be tardy, to dawdle. అలగ్నముచేయు.
 తామసుడు *tāmasudu*. n. A malignant
 or mischievous man. తమాసుచున్నవాడు,
 అడుగుడు.

తొడు *thūt. Tel.] n.* Thickness, bulk, as opposed to length and width.

తామిశ్రమా (tamisra-ma. [Skt.] n. Darkness.
 చీకటి. A hell of darkness. చీకటిమఝః
 చీకటి.

ತನ್ನ *tan-na*. [Tel.] n. The plural of ತನ. Selves (used honorifically); your honour, your lordship.

తామ్రము Same as తామ్రం.

రామము *Amramu*, [Skt.] n. Copper. రాఁ.
Red color రాఁపు. adj. Red రాఁపు. రాఁపు.
సంఘటము *Amra-kuttakudu*, n. A copper-
smith. రాఁపువాడు. రాఁపుదాతము

Amra-chindam. n. The copper-helmed bird, i. e., a cock, కొడి. రామన్న the copper-river. బామున్న the Black Cuckoo (కొయిల) as being red eyed.

తాయము *tayamu*. [Tel.] n. A rare thing, a rarity. ఆరుదువచ్చును. ఇదో ఒకతాయము నీ కిసాను here, I will give you a rare thing.

Thaw *Myi.* [Tel.] n. A mother. See ४३.

“శ్రీ శర్మ విష్ణులక్ష్మణాంబేకుల్యైః
 బంధురైః మా శరణౌకౌఽయి.”

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

తామర, తామర or తామర్య *taṁra*.
[Tel. తామ+అర్య] n. An amulet, or charm
containing things supposed to bring
luck. తామర్యములు తామర్యములు.

తా *tā* n. A star. తాకము.
The pupil of the eye, కనుబొమ్మ, కనుబొమ్మ.
A. v. 13. The wife of Brihaspati.
బృహస్పతిభార్య. Valli's wife. వాల్మీకిభార్య.
తారకము *tāra-kamu*. n. A star. The
pupil of the eye. The eye. **తారాపథము**
tāra-pathamu. n. The starry path, i. e.
the firmament. ఆకాశము. **తారావళి**
tāra-rāli n. A constellation, or set of
stars. The starry firmament.

ਭਾ. [Tel. ਭਾ. + ਭ.] pron. They
themselves.

ತಾರಕಾಪುರು *taraka-puru* (Skt., n. The con-
queror of an Asura called ತಾರಕ; an
epithet of the god of war. T. v. 220.
ತಾರಕಾಪುರು.

తార్కాన. తార్కాణము, తార్కాణ or తార్కాణము *tārkaṇam*. [from Skt. तर्कणम्.] n. An example. చర్చాదానము. Discussion. Proof, evidence, విద్యుదానము.

Appa Kavi. ii. 163. తాదాకామిదం or తాదాకామిదం *tādākaamidan*, v. 1. To illustrate, to prove by an example దృష్టాంతము. To dispute, debate. Śwa. ii.

తారకావందనం *taraka-vandana*. (Skt.) n.
The name of a certain time.

తారకుడు *tarakudu*. [Skt.] n. A mediator, a saviour, redeemer, emancipator. మరల రాదు, వాటియనాడు.

తారణ *tarana*. [Skt.] n. The name of a certain year in the Hindu Calendar. adj. That which enables one to cross. కరింప జేయుచు.

తారతమ్యము or **తారతమ్యత** *tara-tamyam*. [From Skt. తర and తమ affixes of the Sanskrit comparative and superlative degrees.] n. Difference, distinction. Proportionate value; comparative merit. Superiority among competitors. తరతమ భావము, మధ్యపాధిభ్యము. భాగ్యవంతులకు నొప్పు చేయుటలోను నానుటియులకు రక్షించుటలోను ముందే తారతమ్యము తమ చిత్రాని తరయును you well know how far the merit of relieving the poor exceeds that of promoting the rich.

తారము *taramu*. [Skt.] n. A clear pearl; పురుషోద్ధారముకైము. A clear note, అట్టిపాట. దూర్వస్వభావము. Crossing, passing over. నాణెము. Silver, రుపి. The segment of a circle. Protuberance, fullness, bulge, swell. Tara in merchandize; the sum allowed for the packing case.

తారసించు or **తారసెట్టు** *tarasinu*. [Tel.] v. n. To approach, draw near. To clash or collide పదుపించు. పూర్వపక్షిమనుషులముల వలె తారసెట్లెక it was like the eastern and the western seas encountering one another. To spread వ్యాపించు. తారసము *tarasamu*. n. Nearness, contact, touch. పదుపము. Opposition తలపాటు. A. iii. 36. తారపాటు, అనా తలపడుటలు, తారసపడు *tarasa-padu*. v. n. To draw near, to front, engage in battle, to face. తారసపెట్టు *tarasa-pettu*. v. a. To introduce, insinuate, procure, as a bawd. To adduce.

తారాకువ్వ *tara-tuvva*. [Tel.] n. A sort of sky rocket. A firework in water.

తారాడు *taradu*. [Tel. తారాడు.] v. n. To move about. తునులాడు. To lurk

about, dangle, hang off and on. To dance attendance without coming to the point. తారాడు, త్రలాడు. A. iv. 129.

తారాపీఠ *tara-pitha*. [Tel.] n. The seat on the back of an ox. ఎత్తుకొమ్మ మీద పీఠము.

తారి *tari*. [Tel.] n. One who pulls the wires or strings in a theatrical performance అనాడించే ముత్రాని.

తారిండు *tarindu*. [Tel.] v. t. To make one come close. తరజేయు. See తార్చు. and తరు. (R. v. 192.)

తారిఖు *tarikhu*. [H.] n. The date of the month. తేదీ.

తారు *taru*. [Tel.] pro. They themselves. You (honorific) నీము.

తారు *taru*. [Tel.] v. n. To roam, rove, stroll, saunter, run about, loiter. పరికించు. To go. పొచ్చు. To meet. కలియు. To lurk, lie in wait. మునుసుడు. To dance attendance. To fall away in flesh, become lean. ఊరించు. అడుగు, తారుకాను, పాంచు. తారుకొన్న పిల్ల lurking shame. L. iv. 202. తారుకొను or తార్కొను *tarukou*. v. n. To meet, draw near. తరసిల్లు. R. i. 111. and v. 155. To follow, వెంట పించు. To bear, wear, carry భరించు, భరించు. "తలపెట్టి పేర్లు తార్కొన్న నామ." L. ii. 116.

తారును Same as తర్చు (q.v.)

తారుణ్యము or **తరుణత్వము** *tarunyanu*. [Skt.] n. Youthfulness, bloom. యువము. Vasu. ii. 55.

తారుమారు *taru-maru*. [Tel.] n. Disorder, confusion. అలకాశాసము. adj. Disorderly, riotous. Slovenly. క్రమములేమి. కష్టమైనది. తారుమారుగా *taru-maru-ga*. adv. Confusedly, in disorder, upside down. తారుమారునకు to be confused, అలకాశాసము.

తార్కాణ or **తార్కాణిండు** See under తరకాణ.

తార్కికుడు *tārkikudu*. [Skt. from తార్కియః.]
n. A logician, a reasoner.

తార్కికుడు Same as తార్కికుడు. See under
తార్కి. **తార్కికపు** *tār-kalapu*. v. t. To
conceal to meet.

తార్కి or **తార్కి** *tār(ka)*. [Tel.] v. a. To
unite, set together, join, apply, put. To
close. To set as precious stones. To in-
troduce, bring people together. To pimp
or pander పంపించుచు, R. i. 190. To lure.
gull, trick (ప్రతాపించు). To egg on, incite.
To put (as a child to the breast.)
తార్కి *tārchi*. n. A bawd. **తార్కి**
వాడు *tārchi-vadu*. n. A pimp.

తార్కియము *tārtiyamu*. [Skt. from తృతీయః.]
adj. Third. Tertiary.

తార్కి or **తార్కి** *tārpu*. [Tel.] n. Ap-
plication, joining, setting. **తార్కి**.
A small box, పరిశీ, చిన్న పెట్టె. **తార్కి**.
(R. ii. 89.) a copper plate, తార్కిపుట.
నాము, పట్టు, తార్కిపుట. **తార్కి**
tārpu-lāghu. v. n. To fight as cocks,
rama, &c.

తాళాకుడు, **తాళాకుడు** or **తాళాకుడు**
talankudu. [Skt.] n. An epithet of Bal-
rama, the Bācolus of India. whose
standard is the palm tree.

తాళి, **తాళి**, **తాళి** or **తాళి**
tafi. [Tel.] n. A small piece of gold which
the bridegroom ties round the bride's
neck as a sign of marriage. తుక్క, మంగళ
పాత్రము.

తాళిండు *talintu*. [Tel.] v. n. To season
food. పంపించు. To slake lime.
తాళింపు *talimpu*. n. The seasoning of
a dish. పంపించు. Seasoned curry తాళిం
చుచు. Slaking lime.

తాళి *talini*. [Tel.] n. Gentleness.
Endurance, patience, steadfastness.
పట్టు. Fortitude. **తాళి**. **తాళి** a
patient woman పాత్రవారి. తాళి
వాడు a patient man. పాత్రవారి.

తాళ or **తాళ** *talā*. [Tel.] n.
Empty ears of corn. తాళింపు, పట్టు
పండించుచు.

తాళ Same as తాళ.

తాళ *talacu*. [Skt.] n. The palate.
The inside of the cheek. పండించుచు.

తాళ *talacu-billa*. [Tel.] n. A
spindle.

తాళ *talaka*. [H.] n. A Taluk or
division of a zilla (జిల్లా) or district. Also,
applied to the principal town of a Taluk. A
subdivision. adj. Belonging to, pertain-
ing to, సంబంధించు. **తాళ** *talaku*. adj.
Belonging to.

తాళ or **తాళ** *talā*. [Tel.] v. a. To
take. To hold. To receive, to hear,
to wear (as a dress, ornament, or
weapon). పండించు. To take or assume
(a shape, &c.) To hold (as a liquid in
the mouth). To slake (lime). To twist
(thread by the spindle). తాళించుచు.
See తాళించు. To fan or winnow (grain
in a basket). పండించు to conceive (a
child). తాళించుచు unslaked lime.

తాళ Same as తాళ. (q. v.)

తాళ *talakamu*. [Skt.] n. Yellow
pigment. Yellow sulphuret of arsenic.
పండించు, తాళించు.

తాళ *talamu*. [Tel.] n. A lock.
పండించు. తాళించు a key. తాళించు a pad-
lock. తాళించు to unlock. తాళించు
to lock up. Time or measure in music.
పండించు పండి తాళించు. A
cymbal, because used to keep time
with. తాళించు పండించు. A palm
tree. తాళించు. తాళి appertaining to the
palm tree. తాళించు a palm tree.
నాదితాళి పండించు he was in a rage or
out of humour against him. తాళించు
slow time. తాళించు common time.
తాళించు quick time. **తాళ** *talapintu*. v. n. To play (the cymbals, &c.).
తాళించు. BD. iii. 1237. తాళించు one
who plays the cymbals. తాళించు

నాకు. తాళపత్రము *talā-patramu*. n. A palm leaf. తాటాకు, చెన్నుకు. తాళమానము *talā-manamu*. n. Beating time in music. T. iv 77. తాళవృంతము *talā-vrintamu*. n. A fan made of palm leaf. చివరకర్త.

తాళబండు *talā-bandu*. [H.] n. A complete abstract of the actual receipts and expenditure of the revenue for the past year.

తాళి or తాళి *talī*. [Tel.] n. A necklace. పరకము, ఒకవిధమైన హారము.

తాళించు *talinsu*. [Tel.] v. t. To shake the dice before throwing them down. బాదమునువచ్చుకు కిందవేయటకై పాదికలను వేలితో ఇటులటుల తిప్పుట.

తాళిక or తాళిక *talika*. [Tel. from తాళు.] n. Patience, endurance. ఓర్పు, తీరు. A pustille or little roll, as of paste or of leaf. పాట్లు. The scurf that drops off the skin when rubbed. A flake or scale of earth. Cords of hair: పెరిక. Tresses smeared with మృతపాలు. Suciā ii. 42.

తాళికగలవాడు *talika-gala-vadu*. n. A man of substance.

తాళు or తాళుకోడు *thalu*. [Tel.] v. a. To bear, suffer, endure, tolerate, have or show patience సహించు. To refrain. To wait, stop. అను, నిరాసించు ఈ బట్ట కట్టు తాళును this cloth wears very well.

తాళ్లు *thalu*. [Tel.] n. Ropes. Palm trees. See తాడు and తాడి.

తాళ్ళరము *talalāramu*. [K.] n. A shelving roof: a verandah or shed. A pent roof. చూరూ.

తావక *taluka*. [Skt.] adj. Thine, thy. తావకము *talukinamu*. adj. That which belongs to thee.

తావకాళ్లు, తావకాళ్లు or తావకాళ్లు *talukāḷu*. [Tel.] n. Pieces of wood used to rest the feet on while working a picota or water-lift, ఏలపెత్తనాకు కాళ్లంబుకొనుటకు అవచ్చున వస్తువు.

తావక *talat*. [Skt.] adj. That. తావకాళ్లంతయు Thus far, so long.

తావరము *talavaramu*. [from Skt. స్థావరము.] adj. Firm. స్థిరమైన.

తావలము *talalamu*. [Tel.] n. A place, abode, home. స్థానము, స్థూలము, నివాసము. A prop అధారము, చుట్టకము. M. XII. ii. 182. దయకు తావలమైన who is an object of mercy.

తావళము or తావళము *talalamu*. [Tel.] n. A necklace of beads, &c.; as రుద్రాక్ష తావళము.

తావి *talvi*. [Tel.] n. Odour, fragrance, పరిమళము. తావిగట్టు the mountain called Malaya (మలయపర్వతము.) తావిమాన *talvinne*. n. Fragrant or scented oil. తావి మోపు the scent carrier, i. e., the wind, వాన, గంధవహకు. తావిమోపుడు an epithet of Manmadha.

తావు or తావు *thalu*. [Tel.] n. A place, locality; a home, room, space. స్థానము. అది నా తావున ఉన్నది I have it by me, in my hands. నా తావున వున్నప్పుడు they took it of or from me. అతడు నా తావుకు వచ్చెను he came to me. నా తావునకు పంపితిని I sent it to him. తావు, తావు or తావు n. A sheet of paper. తావు కాగితము.

తావు *thalu*. [Tel.] v. t. & n. To drink. తాను. M. XIII. iii. 307.

తావుకొట్లు or తావుకొట్లు Same as తావుకొట్లు. (q. v.)

తొడి

తొడు *titu*. [Tel. contracted from తొడుట.] n. Eating. తినుట.

తొడి *tindi*. [Tel. from తిను.] n. Food, ఆహారము. An eater. యిచ్చింది one who lives on rice. తొడిపెరుకు solid food. పడుచులొంది a cannibal, a child-eater. తొడిపింది a corpulent beggar at fairs, an uproarious rioter. తొడికాడు, తొడిపంజ, తొడిపాడు or తొడిడు *tindi-kadu*. n. A glutton. పెండ్లికొత్త or తొడికొత్త.

తెలి *tintri*. [Skt.] n. The tamarind tree. తొడిమెలు. **తెలి** *tintri-nika-mu*. n. The tamarind fruit. చెరవండు.

తికమక *tika-maka*. [Tel.] n. Confusion కలక. Tattling. **తికమకము**, adv. Up and down, backwards and forwards. **తికమకము** or **తికమకము** *tika-maka-goma*. v. n. To be confused కలకవడు. To tattle. **తికమకము**.

తిక్క *tikka*. [Tel.] n. Madness. టిక్కి, టిక్కిము. **తిక్కము** the Somayaji Tikkanna. (a celebrated poet.) **తిక్కపట్టిక** or **తిక్కపట్టిక** *tikka-pattika*. adj. Mad. **తిక్క** *tikka* to become mad. పెరక.

తిక్కమక్కము *tikka-makkamu*. [Tel.] n. Confusion, higgledy piggedly. కలక.

తిక్కడి *tikkadi*. [Tel.] n. A spindle. నాలు పెడిక తిప్పకము.

తిక్కు *tikku*. [Skt.] n. Bitterness. చేరు. adj. Bitter. చేరు.

తిగ *tiga*. [from Skt. త్రికము.] n. Three మాడు. **తిగకంటి** *tiga-kanti*. n. The three-eyed one, i. e., Siva, త్రినయకుడు. **తిగవంతు** *tiga-vantu*. n. Four.

తిగలు *tigalu*. [Tel.] n. A screen. తె. M VI. i. 298.

తిగిలు, **తిగిలు**, **తిగిలు** or **తిగిలు** *tigilu*. [Tel.] v. t. To pull, draw, take: లాగు, తీసు, తీసు. To rub as in shampooing the limbs. To stroke. **తిగిలు** *tigilulu-pogulu*. n. The cords used with a hunter's nets or snares.

తిగిలు *tigimulu*. [Skt.] n. Heat, warmth, చేడిమ. adj. Hot, warm. చేడిమల.

తిగి *tiga*. [Tel.] n. A heap, a multitude. రాక.

తిగి *tiga*. [Tel.] v. a. To abuse, rate, scold, rail at, curse. To use obscene language. To express anger: to blame, to condemn. కడిమ, చెడిమ. n. Abuse, scolding, violent language, a violent rebuke, an abusive or obscene expression. చెడుగు

అడుగు a friendly scolding. Blame, censure చెడు. **తిగి** *tiga* to incur blame or censure చెడించుడు. **తిగి** *tiga*. n. Blame or censure. చెడు. **తిగి** *tiga*. n. A scold, a woman who uses obscene language.

తిగి or **తిగి** *tigini*. [Tel.] n. The rustling noise of carriage wheels. రథము పోవుచున్నప్పుడు.

తిగి *tigika*. [Skt.] n. Endurance, steadfastness. టికు, టిక్కు. **తిగి** *tigika*. n. A man of a forgiving nature. టిక్కు.

తిగి *tigi*. [Tel.] n. A purse, bag, case, or cover. నంది, తోలునంది. The skin or hide of animals మృగములతోలు. A leathern bag or bottle as పానానంది. చను **తిగి** a loose dangling breast. మూత్రపిండ్లి the bladder. **తిగి** the scrotum. **తిగి** a pair of bellows. **తిగి** he cast me off like an old shoe. చెయ్యి a glove. **తిగి** a stocking. **తిగి** *tigi-kadu*. n. A piper. **తిగి** పాడుచు.

తిగి *tigiri*. [Skt.] n. The Francoline partridge, *Francolinus vulgaris*.

తిగి *tigiri*. [Skt.] n. A Tithi, a lunar day. The date by computation of lunar days, by which all religious and funeral rites (*Parenthalia*) are regulated. తేదీ నా తిగి నాకి తిగి నాకి రాను as to-morrow is the anniversary of my father's death I cannot come.

తిను *tinu*. [Tel.] v. a. To eat. భజించు. To suffer or undergo (blows, abuse, hardship, or punishment.) నానినా **తిను** I was beaten or flogged by him. **తిను** to eat grass, i. e., to make a beast or fool of oneself. అన్నము తినురా **తిను** *tinu* are you men or brutes? **తిను** to devour (one's property). **తిను** *tinu* (caus. from తిను.) v. t. To cause to eat. నాన్ను మమ్మ తినుచున్నాను

86 kin

528

8.5 times

I made him eat dirt. తినుబండములు *tinu-bandumalu*. n. Eatables. తినుబండారపువస్తువులు *tinu-bandaravustuvu* provisions.

3266 *tiinka*. [*Tel.*] v. n. To strain. n.
Straining.

తిన్న or **తిన్ను** *tinna*. [Tel.] adj. Proper
యగుచు. Straight. బుచ్చు. Fine, beautiful
మహిమ. Well స్వస్థము. **తిన్నగా** or
తిన్నగా *tinna-gd*. adv. Fairly, by gentle
or fair means, straightway, directly, pro-
perly. Gently, slowly. **తిన్నగా** go slowly
or gently. Well, in good health. నానికి
తిన్నగా నున్నది he is very well. **తిన్నన**
or **తిన్ననము** *tinnaṇṇu*. n. Rightness,
straightness, propriety. Gentleness,
gentlemanly conduct, బుచ్చున, బుచ్చున.
తిన్నని *tinnaṇṇi*. adj. Gentle, gentle-
manly. worthy, proper, correct, slow,
straight, direct. Elegant, pretty. **తిన్నని**
her slender waist.

తెచ్చయ or తిన్నె, *tinnya*. [Tel.] n. A pal or seat built at a house door; తురుగు, వేదిక.

తిప్పుకొట్ట *tippukottu*. [Tel.] v. n. 'To spread. వ్యాపించు.

తిప్ప *tippa*. [Tel.] n. A hillock. తిప్పకొండ, *tippakonda*. A mound, తిప్ప. A stumbling block, a difficulty. కలహ. A. vi. 17. తిప్పలందు. to be distressed or in difficulties, తిప్పల పై. he threw difficulties in their way. తిప్పలపడి వెనుక to run back, to search high and low. తిప్పలమూరి *tippala-muri*. n. A drudge. తిప్పలమూరి. తిప్పలమూరి *tippa-kaya*. n. A naughty person. తిప్పలమూరి, తిప్పలమూరి. తిప్పలమూరి *tippa-trimmari*. n. A monkey.

తప్పట *tippata*. [Tel. from తప్ప.] n. Roving,
a rambling life.

၁၅၅၈ *Hippuris*. [Tel.] n. The Heartleaved
Moonseed, *Menispermum cordifolium*.
Rox. iii. 811, a plant used in curing snake-
bites. H. iv. 13. **၁၅၅၉** the extract of
that plant. **၁၅၆၀**.

తిప్ప or **తిప్పు** *tippu*. [Tel.] v. n. To turn : to be giddy. తిప్పొచ్చును my head turns. I am giddy. v. a. (causal of తిప్ప.) To turn, to reverse. To steer or command (a ship). To wind up (a watch). To wield or brandish. To revoke, rescind, or alter (an order). To lead about. To turn or check (as disease). తిప్పుకొట్టె the cords that turn a churn. u. Turning, a turn తిప్పట. తిప్పివేయు *tippi-vēyu*. v. u. To turn back or away, to return, reject. తిప్పకోప *tippu-kōpa*. v. a. To turn, oppose, check.

ತಿಬಿರಿ *tibiri*. [Tel.] n. A change, alteration.
ನುರುಪುಟು, adj. Slight, little. ಅಲ್ಪಮು.

తిమితిమి. [Skt.] n. A huge fabulous fish, like the leviathan. R. ii. ix. తులసిమహామయః శేషః తిమితిమి తిమితిమి. n. A huge sea monster, like the kraken, that is supposed to be capable of devouring the తిమి.

తెనుగు *timitana*, [Skt.] *teṇi*, Vet. 642:

తిమిరము *timiramu*. [Skt.] n. Darkness.
'The shading of a painting.'

తిమిర, తిమిరవాయువు, తిమిర or తిమిర
timiri. [Tel.] n. Paralysis, numbness s.
తిమిరతిక్కి timiri-tikki. n. A kind of fish,
Astrape dipterygia. (F. B. I.) తిమిరము
timiri-munna. n. A fish, a sort of Torpedo.
Russell. i. plate 1 and 2. *Narcine timlei*
(F. B. I.) తిమిరస్వరము timiri-svanamu.
n. A quaver.

తేజస్వీ *tejaswī*. [Tel.] v. n. To hasten.
 త్వరపడు. To be proud. కెత్తెను. n. Numb-
 ness. తప్పు. Pride అట్లను. భయపడెను
 to pull about in anger భయపడెను పాడు
 లుడు.

తిమ్మ or తిమ్మ *timma*. [Tel.] adj. Whole, healthy. నెట్టతిమ్మ. u. Health. నెట్టతిమ్మ. v. s. To bless. ఏమిండు. నేను నానిది తిమ్మనకుడు తిమ్మనకుడు. తిమ్మనకుడు to become well, to be refreshed, నెట్టతిమ్మ, నెట్టతిమ్మ.

విషయ తిరుగు

329

00 tiri

తిప్పడు or **తిప్పళ్లు** *timmadu*. [Tel. from **తిమ్మ**+**డు**.] n. A name of a monkey, like Jacko or Pug: the feminine is **తిప్పడ**. **తిప్పడుబిరి** *timmadu-biri*. n. A monkey's dinner party, a riotous scene. **పాటితిప్పడి** *patitippadi*. the inferior bastard grain that grows rapidly.

లిమ్మనామ *limmanamu*. [Tel.] n. A sort of
limmery, made of milk, flour and sugar.
పాలు పిండి లెమ్మనామే పండిస్తది, మజిగవులాగు.

విష్ణుడు *viṣṇu-appaḍu.* [Tel. విష్ణుల+అప్ప
డు.] n. A name of the god Venkateswara.

తిప్పు or **తిప్పు** *timmaru*. [Tel.] n. A wanderer, **తిప్పుకూడు**, **దేవుడిప్పు** a vagabond, a vagrant. **తిప్పులవారు** the being a vagrant. **తిప్పుడు** *timmarudu*, n. A rover or rambler, a vagrant. **తిప్పు** or **తిప్పు** *timmaru*, v. n. To rove, ramble.

தமிழ் இலக்கிய வரலாறு, (௨. பாகம்)

తెప్ప *timtri*. [Tel.] n. The cramp, numbness. Tingling పుప్పూరు పాదాల పుప్పూరు. Itching, lewdness. The 'seth being set on edge. Any shock.

~~Boxes~~ for Box. See later.

తీయ్య *tiyya*. [Tel.] adj. Sweet. **తీయ్యకూనది**
 a sweet mango. **తీయ్యకూర** a sweet dish.
తీయ్యకవనము or **తీయ్యక** *tiyya-danamu*.
 n. Sweetness. **తీయ్యపి** or **తీయ్య**
tiyyani. adj. Sweet. **తీయ్య చిల్లి వాటలు**
 fair cooing words. **తీయ్యము** *tiyyamu*.
 adj. Sweet, agreeable, charming. n.
 Sweetness. **మెనుతీయ్యములు** (R. ii. 76.)
 sweet words. **తీయ్యమామ** the sugarcane.
మెరుగు తీయ్య *merugu tiyya* an epithet of Man-
 madha.

3676 or P 405 KE *tiyagada*. [Tel] n.
A certain jewel.

ပိဏ္ဍိယ *pinagati-radu*. [Tel.] n. A brig,
a two masted vessel.

ဝိနည်း or **ဝိနည်း** See under **ဝိနည်း**.

తిరగబాటు See under తిరుగు.

86KD See under **86K6**.

తీరనామలి చెక్క - *tiranamali-chekka*. [Tel.]
n. Trincomali wood. A wood resembling
నల్ల. కంఠము.

ఠిరపడు *thirapu.* [from Skt. **ఠిరము**.] *adj.*
Firm, steadfast. **ఠిరపడగాముడే, నిమ్మనై.**
ఠిరపడు *thirapadu.* *v. n.* To become
firm. **ఠిరపడు.**

తిరస్కరించు *tiraskarinṇu*. [Skt.] v. a.
 To despise, scorn, treat with contempt.
 To outvie, outshine, eclipse. అపజయము చేయు. **తిరస్కరి** *tiraskari*. n. A
 curtain, a screen, a guard, a ward.
తిరస్కారము or **తిరస్కరణము** *tiraskarāṇu*. n. Rejection, scorn, insult, a
 sneer. Outshining, eclipsing. అపజయము.

తిరస్సు *tirastu*. [Tel.] n. An alienated village. (Vizag.) A kingdom తిరస్సు.

శ్రీ వీరబాబు. [Tel.] afix. Regarding, concerning, in the matter of, towards, against. ఎడత, దుష్టము, నా కిరణనాడుచేసిన అన్యాయము the injustice he committed towards me.

03 *tiri*. [Tel.] n. A twist, turn. *బెల్ల, కూడ.*
 plu. *తీరలు.* Kuchelo. ii. 17. తీరభ్రమ
 base or paitry poetry. Appa. C. ii. 190.

051 tirika. [Tel.] n. A twist, **మతి**.

ᑭᑦᑭᑦ *ᑭᑦᑭᑦ*. [*Tel.*] n. A kind of fish.

057 strike. [Tel.] n. Scurf that is rubbed off the skin.

తెలి, తెలి or తెలుగ్ *ṭirigi*. [Tel. from తెలుగు.] adv. Again, anew, back. తెలియచ్చు to return or give back. తెలివచ్చు to go round to a temple, &c. ప్రవేశింపజేయు; to surround వలసెంచు

0303 **పాడు** *iri-pa-ladu*, [Tel.] v. n. To be fond of, to be silly, to dote upon. HD. in 489. To struggle **పాడు**.

తిరుగు *tirugu*. [Tel.] v. n. To turn, rove, roam, travel. **నడకెందు**. To be giddy. **వెళ్ళివచ్చు**. To go back **పోతున్నాడు**. To

For Private and Personal Use Only

bōta, n. Seasoning, putting spice, &c., to food. తిరుగవేయు or తిరుగవేయు *tirugavēyu*. v. a. To turn a thing over. తిరుగ or తిరుగా *tiruga*. adv. Again. తిరుగడ *tirugada*. (తిరుగు+కడ.) n. A pipe which is turned by a screw. పరిచివేయగొట్టుడు. తిరుగలి or తిరుగలి *tirugali*. (తిరుగు+కల.) n. A hand mill. (or తిరుగు+కలి.) Turning తిరుగుడు. తిరుగుబోడు *tirugu-bōdu*. n. A rambler, rover, giddy fool. తిరుగుమొరుగు or తిరుగుమొరుపు *tirugu-morugu*. n. An intricacy, refinement. IIa iii. 16. తిరుగుమొగము *tirugu-mogamu*. n. Turning away the face. విముఖము. తిరుగుపారు *tirugu-pāru*. v. t. To surround. పరివేష్టించు.

తిరుసు *tirusu*. [Tel.] v. a. & n. To beg alms. తిరుసు.

తిరునాళ్ల *tiru-naḷḷa*. [Tel.] n. A temple festival. దేవోత్సవము. "తిప్పతిరునాళ్లం." అను. ii. See తిరు.

తిరునీరు or తిర్నీరు *tiru-nīra*. [Tel.] n. Sacred ashes used by the Śaivites for their sectarian marks. శైవులు వేసేటనీరును కొంత గోమయపిండికలపము, విభాతి. See తిరు.

తిరుపు *tirupu*. [Tel. from తిరుగు.] n. Turning. తిరుగుట. తిరుపుపత్తి *tiruputakuṭṭa*. v. n. To spread. వ్యాపించు.

తిరుమల *tira-mala*. [Tel. తిరు+మల.] n. The sacred hill of Tirupati. శంకరాచలము. Any sacred hill. తిరుమలేశ *tirumalēśa*. n. The Lord of Tirumala, a name employed in the chorus used by a poet who wrote a set of riddles: like this one; "మూడుకేరములన్న మనమొప్పు పదికాళ్ల నెఱ్ఱ; తోకలరెండు కన్నులంబు తెలి తొప్పులు వాల్చు తేలుల రెండూ, దీనిభావమే తిరుమలేశ." The meaning of this is: "a man ploughing with a pair of oxen." See తిరు.

తిరుముడి *tiru-muḍi*. [Tel.] n. A Vaiṣṇavite. తిప్పపుడు. కుల తిరు.

తిరువడిలో *tiru-aḍi-kōlu*. [Tel.] n. A lamp belonging to a mendicant Vaiṣṇavite. చాపివాని దీపవంధము. See తిరు.

తిరువరంగములు *tiru-v-arangamulu*. [Tel.] n. A kind of fine rice. వరిభాగ్యము.

తిరువారాధనము *tiru-v-aradhānamu*. [Tel. తిరు+ఆరాధనము.] n. Divine worship. శ్రీ వార్యన.

తిరువు or తిరువు Same as తిరుగు. (q. v.)

తిరోధానము *tirōdhanamu*. [Skt.] n. A cover or veil. Concealment, disappearance. మరుగుపాటు.

తిరోహితము *tirōhitamu*. [Skt.] adj. Covered, veiled, invisible. మరుగుపడిన.

తిరుక్క *tirukku*. [Skt.] adj. Moving crookedly, writhing. అడ్డమగా పోవుట. Moving, animate. తిరుక్కవము tortuously. Turned away, as the face. తిరుక్కంఠము a mark drawn across the forehead. తిరుక్కంఠపు or తిరుక్కంఠము *tiruggaṅṭhamu*. n. An animal, a bird, a snake, &c., as being prone or having the face downwards in distinction from man who stands erect. తిరుక్కంఠము *tiruggaṅṭhamu*. adj. Animated, born from the womb of a living being, as distinguished from plants "తిరుక్కంఠము." A.P. iv. 9

తిరి *tiri*. [Tel.] n. A wicker work snare for fish. చేపలపట్టుబట్టి. A fisherman చేపలపట్టేవాడు.

తిరిగొట్టు Same as తిరుగొట్టు. See under తిరుడు.

తిరిగొట్టు *tir-i-gaṭṭu*. [Tel.] v. n. To attend, be in waiting, to wander about. తిరుగు. తిరిగొట్టినాడు he was employed as a clerk.

తిరిక *tirika*. [Tel.] n. A lamp. తిరుడు.

తిలము *tilakamu*. [Skt.] n. A mark or beauty spot, made on the forehead with black, scarlet or gold paint. తొట్ట. A brooch. A masterpiece, the acme or apex.

a paragon. శ్రేష్ఠ పైకది. శరణులయ the prince of rogues. శృంగారతలయ the masterpiece of poetry. సరీసలయ the prettiest of rivers. A certain tree. తాల్లయ చెట్టు. తలకిందు tilakintu. [Tel.] v. n. To shine. ప్రకాశించు. To be favoured ప్రసన్నులకొందు. v. n. To view, behold. చూచు.

తలలు tilalu. [Skt.] n. Sesamum or gingilly seeds తవ్వలు. తలకారకుడు or తలకూకుడు tila-karakudu. n. An oilman. తలకూకురాలు a female of that caste. నాడు మహా తలకూకుడు he is a cruel wretch. తలకూకులనాడయము as sesamum seeds and rice are mixed up together (See the fable in Panohatantram.) తలయంబ్రము tila-yambamu. n. An oil press. నాడు తలరసము or తలభవము tila-rasamu. n. Gingilly oil, తవ్వలనూనె. తలయనగా tilayana. n. A field in which a sesamum crop is raised తలయంబడులయము. "కొలదిలయనూనె తెలయబడినది." P. ii. 111.

తగ్గ Same as తగ్గ. (q. v.)

తివాసి, తివాసీ or తివాస తివాసి. [H.] n. A carpet. తవ్వలనూనె.

తివయ or తిగయ v. n. To pull, draw, drag. తగ్గ "ఏమిదగులయనాడయము నోచి యుండును." R. ii. 112. "తివయదయ్య వారు ప్రవర్తించును." BD. v. 184.

తివకు Same as తివయ. (q. v.)

తివుడు ticudu. [Tel.] n. Desire. కోరిక.

తివురు ticuru. [Tel.] v. t. & n. To desire. కోరు. To think అలోచించు. To try ప్రయత్నించు. To hasten, త్వరించు. To rejoice మహాహలించు. To be angry కోపించు. To exult, to resound ప్రాస. తివరీ (past tense of తివురు.) ticiri. Having attempted or intended, intentionally, by attempting. అలోచించి, ప్రయత్నించుట. తివరీ. "తివరీకోచనా తలయంబడు." Sri Nivasa Sutucam 14. "తివరీగోచనా తలయంబడు లక్షణమయ్యంబు నాడు తెల్పించుచుండు." R. iv. 78.

తివ్వల tiggala. [Tel.] adj. Triennial, once in three years.

తీ ti

తీ H. [Tel.] In compounds this stands for తగ్గ as తీవర.

తీంద్ర or తీంద్రము tindra. [Tel.] n. Splendour. ప్రకాశము. A. v. 165. Warmth, heat తీదము. Light, radiance తీవ్య. Activity చురుకు. Enterprise కొరక. తీంద్రము tindramu. adj. Hot, warm, తీవ్యము, ప్రచండము. తీంద్రించు or తీంద్రులు tindrindu. v. n. To shine, or be luminous. ప్రకాశించు. తీంద్రతగ్గ tindra-tigg. n. A certain medicinal plant. H. iv. 13.

తీగ్గము tiggamamu. [Skt.] n. Heat. తగ్గము. Sharpness, haste, keenness, wit. త్వరి, చురుకు. adj. Sharp, hot, hasty, keen. చురుకైన, వాడినూనె. తీగ్గగంధము tiggagandhamu. n. The tree called పెద్దతవ్వ, పెంజె, పెంజెనూనె. తీగ్గపప్పు tiggapappu. n. Asperity, pungency. తీగ్గతుండము a mosquito తగ్గము.

తీగ, తీగ or తీవ tigg. [Tel.] n. A creeping plant or vine; a tendril or spray. తగ్గ. A wire, the string of a lute, తగ్గ. A uskilace of gold wire, a gold or silver belt, తగ్గ మూల. A gold ornament worn by women, మంగళయత్నం. తీవతగ్గ the rattan leaning in a chair. తగ్గతగ్గ a flash of lightning. తాదితగ్గ, మంగళయత్నం, తగ్గ, are various creepers. తీగగరిక tiggurika n. A creeping species of bent grass, called Agrostis stolonifera. తగ్గతగ్గ a creeper, Convolvulus repens. తగ్గ తగ్గ. తగ్గ అనగా an arbour పాడె. తగ్గయన a low voice తీవ స్వరము. తీగబాడి tigg-badi. n. A slight and graceful girl. తీగబాడి the creeping Jasmine. తీగ బాడుగు tigg-meryu. n. Lightning without thunder తగ్గమరీచి మయ్య. A sort of grain. తీగబాడి tigg-

naadi. n. Patterns of flourishes or carved work in carpentry. వాచనము. ముక్తమల తగవడివట్టి నమల embroidery in the fashion of sprigs of pearl. తగవడు *tiga-sadu*. v. n. To increase, to prosper వర్ధిల్లు. గల వాగా తగలు పాగలగున కలిసి they mixed the mortar till it was of a proper consistency. తగలపారు to spread వ్యాపించు. తగలపారు an epithet of Manmadhu. తగపరులు a kind of rice భాగ్యచిహ్నులు.

తీట *tita*. [Tel.] n. Itching, smarting. దురి. Itch కణ్ణ. Inclination, lust, liking. తీట కోవల or తీటకొండ *tita-kōṭa*. n. Cowash, *Delichos pruriens*; కొండూరి.

తీదీరించు *tidirinṇu*. [Tel. another form of తీడ్చించు.] v. n. To shine. ప్రకాశించు.

తీడు *tīḍu*. [Tel.] v. t. To sharpen, వాడించు. To trim or prune, as a bird does its feathers with its beak. To gnash the teeth or bite the lips in rage. దూపాలంటి twist-ing his mustaches.

తీకొర *tita-kōṭa*. [Tel. from తీయు and కొరయు.] n. Gleaning and reaping.

తీరువ or **తీరుపు** *tīruva*. [Tel.] The yellow-wattled Lapwing, *Sarcophorus malabaricus*. ఎర్రతీరువ *erra-tīruva*. n. The Red-wattled Lapwing, *Sarcogranulus indicus*. (F. B. L.)

తీమరు, **తీమరు**, **తీమ** or **తీమ్మ** *tīmaga*. n. A stone bench, a pial అమరు.

తీపి or **తీపు** *tīpi*. [Tel.] n. Sweetness. Love, liking ఇప్పు. A pang, throbbing pain చూపి. adj. Sweet వర్ధులు. తీపిపుట్టించు *tīpi-puṭṭinṇu*. v. t. To give an appetite, or sharpen the inclination. తీపిఉలవి or కల్లఉలవి or ఉలవలంకి *tīpi-ulavi*. n. A kind of fish, *Rhynchobatus djeddensis* (F. B. L.) తీపుత్రాడు a sweetened string for catching birds with. తీపురవని *tīpu-ravanu*. n. A joke. అడుపు.

తీయన or **తీయన** *tīyana*. [Tel.] n. Sweetness.

తీయని *tīyani*. [Tel.] v. Neg. pñ of తీయ adj. sweet. తీయన, తీయన.

తీయము *tīyamu*. [Tel. another form of తీయము.] n. Wish, desire. తీత. M. v. i. 40, XII. ii. 8.

తీయ *tīyu*. [Tel.] v. a. To take. To draw out, take out, extract. తీయ. To open. excavate, dig To deduct, take away, subtract. To find (a place in a book), to discover, bring to light. To turn out, discharge, remove. To exact, receive (payment). To collect, gather, levy as a tax, a fine, పన్ను, తీక, అనుభవమునతీయ. To pull off, take off. To extinguish or put out. To buy. కొను. See తీసికొను. చెబ్బితీయ to give a blow. చెప్పితీయ, బాపితీయ, to sink or dig a well or tank. పాపితీయ to open a pit or granary. పాపితీయ to milk. పాపితీయ to trace, detect. చేపితీయ to draw towards, to patronise, take into one's service, to embrace. పాపితీయ to whet on a stone. తీయితీయ to cut the nails. తీయితీయ to clear the way, to prepare a path. అపనీయితీయ they disgraced him. తీయితీయ to unlock. వాపితీయ to open a door. పకితీయ to loosen or separate. తీయితీయ to separate. ఎండి కొను తీసికొను తీయి the sun is as dazzling as (though reflected from) polished metal. తీయ v. n. To go off, cease, diminish, disappear, be dispelled, intermit, desist from. To draw back, withdraw, retire. stand aside. To contract, shrivel, crumple, open, split. జ్వరమతీయి the fever went down. వెన్నతీయ to come forth, or be produced (as a sprout,) to bud. కాళ్ళ తీయచున్నది my legs throb or ache. ఏను తీసిపోయినది the river has gone down. పీక తీయ to fail, retire, withdraw, retreat, hesitate, or flinch. నాలుకతీయి my tongue is dry; I am thirsty. పాపి ఒక్క మిక్కిలి తీసిపోయినది he is greatly fallen away in flesh. నెట్టి తీసిపోవు to dry up. sink, diminish, be exhausted. మనవంత తీసిపోయినది my strength has gone. పాపి

తీరమును the granary was opened. తీరమున
unintermittingly, without intermission.
తీరమున without hesitation. తీరమున
unfailingly, uninterruptedly, without in-
termission. తీరము incessant, unceasing.
తీరమును *tiyinau*. v. n. To cause to
remove, get removed. తీరనేరము *tiir-nēru*.
v. t. To take away. To diminish. To sever
పోడించు. తీరనేర కాకితము *tiir-nēta-kaki-
talu*. n. Outside sheets of paper: paper
that is taken away. తీరపోవు *tiir-pōvu*.
v. n. To diminish. తీరము తీరము for తీరు
కొని bringing. తీరముకొని bring. తీరముకొని
take away. తీరముకొను or తీరముకొను *tiir-
konu*. v. a. To take, &c.; to buy; to eat
or drink, &c. పనితీరమున to exact service.
వాడు చాలాదినలులనుండి తీరముకొన్నాడు
he has been lingering for a long time.
పంజరముతీరముకొను he acknowledged or
accepted the salutation.

తీరము *tiiramu*. [Skt.] n. A shore, bank,
edge, brink. యి.

తీరు *tiiru*. [Tel.] v. n. To end, stop, cease,
elapse. To be finished, ended, complete,
or ready. To be paid, delivered, discharg-
ed, avenged. To be qualified, accom-
plished, finished, adorned, trim, decked.
To be gratified, satisfied, wreaked (as
passion); to be assuaged or allayed, to
go off. ముగియు, చక్కచుడు. తీరుచు to the
full; so as to satisfy one's desires.
కాదు తీరు it came to nothing, it was ineffect-
ual. తీరుచు having gained his end, ఇది
వాచే తీరు this is out of my power. వాకు
తీరుకొని ఉన్నది I am hardly at leisure.
తీరుకొను to die. To be practicable, or
possible. అక్కడికి రాతీరు I cannot come
there, I have not leisure to come. రావలసి
తీరు (you) must positively come. తీరుకొని
కొను I cannot help going. తీరుకొను
వాడు he is quite luckyneged. తీరా
tiira. (Root in A of తీరు, v. n. the inten-
sive affix ఆ) adv. Ultimately, at last;
fairly; just, merely, in short, simply.

తీరా నుద్ధావ్వు నుద్ధావ్వునది when it was
high noon. ఆ నడి తీరా పడ్డది the wall
actually fell down. తీరా పడుకొని ఉన్నది
when he was fairly asleep. ఆ నడి తీరా
పడుకొని ఉన్నది when the matter at last
became known. తీరా చెల్లించెను he paid it
in full. తీరక or తీరకే *tiirika*. n. Leisure.
పనితీర యుగములు. తీరకము having
no leisure. Adorning, trimming, decoru-
tion. తీరకము. తీరక *tiirika*. adj. Full,
finished, accomplished, cured, settled.
తీరు n. Manner, way, mode, fashion,
style, arrangement, విధము. Beauty విశ్వా.
వాడు ఒకతీరునుండి he is an old man. వాడు
ఒకతీరునానన్నాడు he is but so and so, he
is not well, he is not at ease. తీరు
thus. తీరుకొని ఉన్నాడు it is all over with
him. తీరుగా *tiiruga*. adv. Properly, duly,
aright. వాని ముక్కుకొండ్లు తీరుగానున్నది
her nose and eyes are pretty. తీరుగడ
or తీరుగడల *tiirugada*. n. Ending. ముగి
యు. తీరుపు or తీరుపు *tiirupu*. n. End,
finishing. A decision, judgment, sen-
tence, decree. తీరుపుచెప్పెను he gave his
decision. Justice. వ్యాధిము. Settling
right చక్కచుడు. తీరుచు or తీరుచు
tiirupu-ari. n. A judge. వ్యాధిము. An
agent or ambassador వాడు. A superin-
tendent. అధికారి, కాల్గవిరాజునకు. తీరుచు
to be destroyed యెను. తీరుబడి *tiiru-badi*.
n. Leisure. పానము. తీరుపాటు *tiiru-
pātu*. n. A settlement, payment.
Leisure. తీరుపాటునానుడే unoccupied, at
leisure. తీరుమానము or తీరునము
tiiru-mānamu. n. An ending, settlement,
rectification. Pause. A decision, resolve.
తీరుమాను or తీరునము to settle, to come
to a decision. తీరున *tiiruna*. n. A settle-
ment, discharge, payment. Duty, dues,
fee. నడ్లతీరున levelling the ground. తీరు
నదు or తీరునలు to levy a fee or
contribution. తీరునకాని *tiiruna-jāni*.
[H.] n. An additional or supplementary
assessment నిర్ణయించుచున్నది నుద్ధావ్వునది

తీర్థ tirtha

535

తుంగ tunga

కర్తవ్యము. తీర్చు, తీరుచు, తీరుపు or తీర్చు *tirthu*. v. a. To end, finish. To do with, accomplish, perform or play (his part,) go through. ముగించు. To order, arrange. చక్కచారు. To cool, quiet, assuage. To adjust, liquidate (a debt). To trim, deck, adorn, straighten, correct, rectify, regulate. నిర్దు. To set, place, draw (as the mark on the forehead). To pass (time, day, or night). To pay, give or issue (wages or batta). To settle. To determine, to resolve, to decide. To do away with. హర్చు, తొలగించు. To destroy శాశ్వతము. నాడువనుతీర్చినది the crow gave a good omen (by crossing my path from left to right.) కొంపమునుతీర్చు to revenge oneself, wreak one's anger. చలముతీర్చు, పంతుర్చు to satiate spite. చావముతీర్చు to quench thirst. తమిర్చు satiating one's lusts. నాని పని తీర్చినారు they settled his business or they ruined him. తీర్చుకొను *tirthu-konu*. v. a. 'To end, do away with. To settle or pay up as a debt, &c. తీర్చించు *tirthintu*. v. a. To cause to decide, or determine.

తీర్థము *tirthamu*. [Skt.] n. Water. ఉదయము. Holy or sacred water. పుణ్యక్షేత్రము. A holy place. పుణ్యక్షేత్రము. తీర్థమాడు to bathe స్నానముచేయు; to be brought to head. తీర్థము ఇచ్చించు to swear a witness; because the oath is administered with holy water. తీర్థయాత్రచేయు to go on pilgrimage. In theological works తీర్థము means salvation, మార్గము and మతతీర్థము is false doctrine. తీర్థమాడుచు or తీర్థమాలు *tirtham-adula*. n. Bathing. స్నానము. తీర్థవాని *tirthavani*. n. A pilgrim. తీర్థపేదచేయువాడు. తీర్థీకరించు *tirthi-karintu*. v. a. To sanctify, hallow, purify.

తీర్చరి or తీరుడు *tirthari*. See under తీరు.

తీర్చు or తీరుపు *tirthu*. See under తీరు.

తీలు *tiru*. [Tel.] n. The state of being low, lowliness, poorness, deficiency. అపకరణము.

తీలగు or తీలుపడు *tiru-gu*. v. n. To become little or poor, to be humble or lowly అపకరణము.

తీవ Same as తీరు. (q. v.)

తీవం *ti-runcha*. [Tel. తీరు+వం] n. (At dice.) Trois ace, i. e., four.

తీవరము *ti-ramu*. [from Skt. తీర్ధము]. n. Haste, speed. Intensity. తీవ్రము. adj. Hurried, hasty, rapid. Intense, scorching. తీవరించు or తీవరపడు *ti-rintu*. v. n. To hurry. తీవ్రపరచు, తీవ్రపరచు. తీవరము *ti-rudu*. n. A fisherman. ఎలచేరు / ఏల చేరాడు.

తీరియ or తీరి *ti-ri*. Same as తీరు. (q. v.)

తీరిరము *ti-rimu*. [Tel.] n. Itching. తీరు.

తీర్ధము or తీర్ధత *ti-radu*. [Skt.] n. Speed, quickness, sharpness, heat. adj. Much. అధికము. Hot వేడిమిగల, కాలుముగల.

తు tu

తులి *tuli*. [Tel.] n. A certain tree. H. iv. 18.

తుంగ or తుంగగడ్డి *tunga*. [Tel.] n. A kind of coarse grass or bulrush. adj. Made of bulrush. ఒక తుంగకాడ తీసుకొని bring me a bulrush. Ainslie ii. 162. తేమంగకాడు *Agrastia tenuiflora*. నల్లతుంగ *Cyperus tenuiflorus*. కర్రతుంగ *C. spinulosus*. నీళ్లుతుంగ *C. seminudus*. తేమతుంగ *C. dubius*. పొడితుంగ *C. compressus*. కాకతుంగ *C. rotundus*. ముడితుంగ *Scirpus hispidatus*. నడవకాకతుంగ *S. tridentatus*. బుడ్డతుంగ *S. maximus*. కొండతుంగ *S. articulatus*. భద్రతుంగగడ్డి of which the Sanskrit synonym of which is ముడితుంగ. తుంగ మున్నె *tunga-munne*. n. A pignut, or earthnut.

తుంగము *tungamu*. [Skt.] adj. Great, lofty. పాడైన. Large, tall. తుంగభద్ర *tungabhadra*. n. The river Tungabhadra. తుంగపుష్పము *tunga-pusthu* n. The

తంగు tungu

586

తంబు tambu

tree named *Bottleria tinctoria*. పంతుం గమ. Rox. iii. 827.

తంగు or **త్రంగు** *tungu*. [Tel.] v. n. To break to pieces. తుంకలు. Waste away, sink, be ruined, శంకు. **తంపు**, **త్రంపు** or **తుంపు** *tunpu*. v. a. To break. త్రొంగు తీయు. To pluck, nip, pull (as flowers or fruit): slay. తెలుగునాడు to behead, tear down. See తంపు.

తుంటు *tunta*. [Tel.] n. A bit, piece, fragment, splinter. తుంక. A staff or cudgel. A spar or rafter. A sugarcane: చెడు. ఇనుకట్టతుంటు an iron-bound cudgel. మూల తుంటులు short rafters at the corners of a roof. తుంటులుకాదు Manmadha, whose bow is made of the sugarcane. తుంటునీడ చుక్కెడు Dye-root cut off from the plant. adj. Wicked, naughty, mischievous. **తుంటునీడము** *tuntalanamu*. n. Wickedness, mischievousness, naughtiness. **తుంటునీ** *tuntari*. (తుంటు+అనీ) n. A wicked person. చుట్టుడు.

తుంటి *tunti*. [Tel.] n. The hip or loin. కటి పొన్నెగొనము, గొండి.

తుంటిసూర or **తూటిసూర** Same as తూట సూర. (q. v.)

తుండము *tundamu*. [Skt. & Tel.] n. The face. ముఖము; the mouth మూరు; a bird's beak, పక్షిముక్కు; an elephant's trunk. తొండము. The pipe or hose of a fire engine. A bit, a fragment. ఖండము. Zacc. VI. 93. వానరుమనుకుండములాగున కురిసింది the rain fell in torrents. **తుండి** *tundi*. n. A projecting navel. ఉరుకుబొడ్డు. తుండికుడు, కుండికుడు, తుండిండు or తుండిండు one who has a projecting navel. **తుండించు** *tundintu*. v. a. To cut to pieces. To sever. ఖండించు, ఛేదించు. **తుండు**, **తుండే** or **తుండిము** *tundu*. n. A bit, a piece. ఖండు. తుంక. A plot of ground. A block of wood, a piece of timber, a short beam. తుంకమునాచివకి పట్టి unfinished, incomplete.

తుండము *tundamu*. [Skt.] n. The belly. గడుపు, ఉడుపు, కుడి. **తుండి** *tundi*. adj. Potbellied. తొడ్డుగడుపుకలవాడు. **తుండిలము** *tundilamu*. n. A sort of vegetable, *Bigonia indica*. మంచూరపళ్లము. **తుండిలుడు** or **తుండిలుడు** *tundiludu*. adj. Big-bellied, pot-bellied. చదురుకుందిండు one who has bowels of compassion.

తుండుడు *tundudu*. [Tel. తుండు+కుడుడు] n. Remorse, సంకాపము. Borrow రికారము. Confusion కలక, ఖోభము. Tame- rity, foolhardiness. Tottering, shaking, motion. Uncertainty, changeableness. తొట్టుపాలు, చుడుడు, ఉప్పొంగుడు, ఉత్తేజము, ఉల్లాసము. "తుండుదివారలంపదిన, తుండుకురికి పాన్యయంతికి." UH. iv. 133.

తుండుకురికి *tundukuriki*. [Tel. తుండుకు+రికి] n. Little hits. చిన్న చిన్న ఖండములు.

తుంపర or **తుంపుర** *tumpara*. [Tel.] n. A little drop, a sprinkling, a splutter. **తుంపిళ్లు** *tumpilū*. n. A slight shower of rain. తూరణాప.

తుంపు or **త్రంపు** *tunpu*. [Tel. from తుంచు] v. n. To nip, to cut, to pluck. తుంచు, తుంకు నట్లు చేయు. A. vi. 24. n. A bit or fragment. ఖండము.

తుంపెసలు *tumpesalu*. [Tel. Connected with తుంచు] n. Movement. చలనము. **తుంపెసలాడు** or **తుంపెసలుగుడియు** *tumpesaladu*. v. n. To dance, as tresses; to be agitated, to palpitate, throb or tremble. నటించు, నర్తించు, ఎర్రించు, అడు, తూగుడు. "వారలకానుకుచ్చుమో తుంపెసలాడె." Parij. ii. 9.

తుంపాడి *tun-podi*. [Tel.] n. The bittern: so named from its call, which sounds like tump, tump.

తుంబుము, **తుంబి**, **తుంబిక** or **తుంబి** *tumbumu*. [Skt.] n. A gourd vine. పొంబెప, అకుకు నెల్లు. The belly of the lute. కిడికాయ, తుంబిఫలము a gourd

తలపాక *tumbika*. [Skt.] n. The central hole in the wheel of a carriage through which the axle passes. తలపాక గుండు పడితిరంగుడు.

తలకలక *taka-laka*. [Tel.] n. Ebullition. తలకలకం కలుగుచున్నది. Closeness. Forrow పడెను. Anger కలెను. అలలె తలకలకం కలుగుచున్నది the porridge is boiling aloud.

తలకలు *takalu*. [Tel.] n. An estimate of the seed sown in a field. దక్షిణంపల్లెపును పొత్తు, తలకలకం. తలకలుచును to value or estimate a field.

తలకలము *takalamu*. [Tel.] adj. Very old. ఎక్కువ వయస్సు.

తలకిలి *lukidi*. [H.] n. A district, a division. A part, piece.

తలక్కు *lukkan*. [Tel.] n. Rubbish, trash. Nonsense. తలక్కునట్లుగా నాగు. తలక్కునట్టి మౌలిక బయ. తలక్కునట్లుగా to beat one black and blue. **తలక్కుడు** *tukku*. adj. Worthless. పనికిరానిది. **తలక్కుమూక** *tukku-maka*. n. A rabble, a mob.

తలక్కుము *tuckhamu*. [Skt.] adj. Base, low, contemptible. నింపైన Groundless, false. తలక్కుము. తలక్కుమును a mean or degraded one. **తలక్కుడు** *tuckhuda*. n. A mean or low man.

తలకగు *tudsugu*. [Tel.] n. A hasty man. తలకగుడు.

తలకలంపాడు or **తలకలంపాడు** *talagintu*. [Tel.] v. 1. To disregard. అంధకరము. To scorn. తలకలంపాడు. **తలకలంపాడు** *talagamu*. n. Firmness, boldness, forwardness. దృఢత. A harsh word వచనము. **తలకలం** or **తలకలంపాడు** *talari*. n. A beauty, a darling. A bold or forward woman. భర్త, తలకలంపాడు. "భువనంపాడు పర్యవేక్షణ." H. v. 2. **తలకలంపాడు** *talari-kadu*. n. A bold or forward man.

తలకలం *talukka*. [Tel.] (anuk.) adv. At once. n. Palpitation of the heart.

తలకలం *talukam*. [Tel.] n. An assembly, a crowd. A flock or flight, a line or series; a clump of trees. a row of houses గుంపు, వరుస. "తలకలంపాడు దంపతుల వరుస." Vedante Ras ii. 17.

తలకలం or **తలకలం** *taluk*. [Tel.] n. A crowd or multitude. తలకలం, పలుకుచు. A. iv. 17. 21. A flake of fire. తలకలం to breed quarrels.

తలకలం *taluk-lada*. [Tel. Kan. + Kan.] n. The very end, the finale. కలకలం తలకలం.

తలకలం or **తలకలం** *taluk-mara*. [Tel.] adv. Wholly, entirely, completely, radically. పూర్తిగా.

తలకలం *taluk*. [Tel.] n. Loss, failure in mercantile profit. నష్టం. ఈ వ్యాపారంలో నా నష్టం తలకలంపాడు I incurred loss in this business. One who destroys నష్టం.

తలకలం *taluk*. [Tel.] n. Trash, odds and ends, stuff, rubbish. A lump తలకలం. A cluster గుంపు, పలుకుచు. ఈ పిండి తలకలంపాడు నడి this meal has run into lumps. తలకలం పోడినట్లుగా rough chaff root that is uncleaned. See తలకలం. **తలకలం** *taluk-purugu*. n. A sort of venomous snake barred black and grey.

ఈ తలకలంపాడు తలకలం
నితలకలంపాడు.

రాధా. viii.

తలకలం or **తలకలం** *taluk*. [Tel.] (anuk.) n. A drizzle. తలకలం. తలకలం, a heap of sweepings, తలకలం. Dirt and rubbish.

తలకలం Same as తలకలం. (q. v.)

తలకలం or **తలకలం** *tudulu*. [Tel.] v. n. To wipe away (as water or tears.) To blot తలకలంపాడు. To sweep తలకలం. **తలకలం** *tudulu*. n. Rubbing, wiping, smearing, blotting, erasure, తలకలం. of. "తలకలం తలకలం." తలకలం a wooden plank with which salt is collected into a heap.

తదము *tadumu*. [Tel.] n. A kind of drum.
తదమువాడు a drummer.

తతార *tatara*. [Tel.] n. A kind of trumpet.
తతారవాద్యము.

తత్తము or **తత్తరము** *tuttamu*. [Tel.] n.
Vitról. పంచత్తము white vitriol, sulphate
of zinc. నైలత్తము sulphate of copper,
blue-stone.

తత్తి, **తత్తిపప్పు** or **తత్తిరిపప్పు** *tutti*. [Tel.]
n. The country mallow, Marsh mallow.
Sida populifolia. మొక్కతెచ్చ. (Rox. iii.
178.) అపరతత్తిరిపప్పు *Sida karta*. (Rottler.)
తత్తిరొక mallow leaf. తత్తిరొక గొర్రె పాక a
species of the same. See under **తెచ్చ**.

తత్తిరాగము *tutti-rāgamu*. [Chinese] n.
Pewter. Zinc. తాంబూలము.

తత్తంబికి *tuttumbhika*. [Skt.] n. A sort of
drum. H. iii. 88.

తత్తునియలు *tuttuniyalu*. [Tel. తునియలు+
తునియలు] n. Very small bits. చిన్న చిన్న
తునియలు. **తత్తునియలగు** or **తత్తునుకలగు**
v. n. To go to pieces. **తత్తునుకలచేయు**
tuttunukala-cheyu. v. a. To shiver or
smash. తత్తునియలగు గుంజ to pieces. తత్తు
నియలగు piecemeal.

తత్తునుకలు *tuttunuku*. [Tel. తునుక+కు
తునుక] n. Bits, fragments. Fine powder
మిక్కిలితాడి. తత్తునుకలై broken to pieces
or to bits. తత్తునుకలగుచేయు to break to
pieces, to cut to bits.

తత్తి *tutti*. [Skt.] n. The indigo plant. తిరి
పప్పు. H. ii. 248. **తత్తిరాగము** *tutti-
rāgamu*. n. Blue-stone, sulphate of
copper. నైలత్తము.

తద or **తది** *tada*. [Tel.] n. The end, the
point, the tip. చివర, కడ, అగ్రము, అంతము.
Death చచ్చ. తదియ, తదుక or తద at
last, in the end, in short. In the next
place. **తదముట్టు** or **తదిముట్టు** *tada-
matta*. v. a. To finish, reach the end.

To die చచ్చ. తదముట్టు to the end. తదియ
at the end; తదియే లిట్: the last night,
i. e., the end of the Kalpa Yuga తదం
తదు. తదియే the last man. తదయేదోడు,
చివరెడు.

తాక or **తాక** *taaka*. [Tel. from తునియలు.]
n. A bit or piece.

తానికొల *tani-kōla*. [Tel. తునికొల+కొల] n.
A steelyard: తానికొలకొల. Also, a stick
used by toddy drawers to sharpen their
knives on, or to carry the toddy vessels
on.

తానియ *taniyu*. [Tel.] v. n. To go to pieces,
తునియ. To be cut to pieces, be severed
or broken. ఖండితము. v. a. To cut or
break to pieces. **తానియ** *taniyu*. n. A
bit, a piece, a fragment. See తునుక.

తాని *tani*. [Tel. corruption of తునియలు] n. A
bed in a salt pan. కట్ల.

తానుగు *tunugu*. [Tel.] v. n. To go to pieces.
తున్నులగు. తానుక or తానుక *tauka*.
n. A piece or bit. ముక్క. **తానుగు**, **తాను**
మాడు or **తానుమాడు** *tunumu*. v. a. To cut
or break to pieces. ఖండించు. To smite; to
pluck flowers. To slay, rout, or ruin.
చచ్చ. See తునియలు.

తాపాకి *tapaki*. [Tel.] n. A gun, a musket,
a matchlock. తాపాకిరాయి to fire a gun.
తాపాకికట్టించు to load a gun.

తాపాను *tapanu*. [H.] n. A storm, a
cyclone. గాలివాన.

తాపుక్కు *tapukku*. [Tel.] (anuk) n. A sound
like that made in spitting. తాపుక్కుచివ
వినాడు he spat right aloud, audibly.

తాపు *tapu*. [Tel.] n. A bush, a small bush
చిన్న పొద. తాపుపెట్టు a shrub.

తాపుట్టు *taputillu*. [Tel.] v. n. To be
satisfied. తనియ.

తాపుర or **తాపర** *tappara*. [Tel.] n. A
drop, a spray. చివకు.

తప్ప తప్ప

599

తురు తురి

తప్పలుదాటు *tappalu-dalu*. [Tel. తాప+తాప.] v. n. To shake violently. పట్టించు.

తప్పు or **త్రుపు** *tappu*. [Tel.] n. Rust (of iron, not of other metals.) Tastelessness. అరచి. Wool, fleak, worthless hair. కొర్ర. కొడుము. A. vi. 21. (anuk) A noise made in spitting.

తాళము *talhamu*. [Skt.] n. A ram. తాళ పాకు.

తుమి or **కర్రతుమి** *tumiki*. [Tel.] n. Ebony. *Diospyros glutinosa*. Rox. ii. 533. *Embryopteris glutinifera*. Linn.

తుమరు *tumuru*. [Tel.] n. A small bit, a piece. నూత్తుపడము. కుమరులై broken, shattered, in shivers. See కుత్తుమరు.

తుమలము *tumulamu*. [Skt.] n. Confusion, uproar, clamour, a yell. Mass. A melee or mixed fight. కొమ్మయ్యడము.

తుమ్మ *tumma*. [Tel.] n. The Babu' tree. *Acacia arabica*, which produces gum arabic. ముల్లకమ్మ the thorny species, Cockspur thorn. నల్లకమ్మ *Acacia arabica*, కమ్మలము gum arabic. మురికిమ్మ, కొంపు కమ్మ or కాకమ్మ the Cassia flower tree. *Acacia farnesiana*. పాకికమ్మ *Acacia latrosum*. తెల్లకమ్మ *Acacia Cuscephaloea*. కొమ్మరి కమ్మ, బీకమ్మ *Acacia jamaicensis* (E. P.)

తుమ్మి *tummi*. [Tel.] n. A tree, *Phlomis indica*. Rox. iii. p. 9. 10. **తుమ్మకూర** *tummi-kara*. n. A vegetable with a fruit like a mulberry. లక్షణముకూర. H. iv. 165.

తుమ్మి Same as కుమి. (q. v.)

తుమ్ము *tummu*. [Tel.] v. n. To sneeze. n. A sneeze.

తుమ్మద *tummeda*. [Tel.] n. The large black carpenter bee. త్రుమరము. To clusters of these the poets often compare braided tresses. పెంకాయమ్మ కుమ్మద a large beetle that bores holes in the coconut tree. కుమ్మదపట్టు a certain game played by boys.

తురంగము, **తురగము** or **తురంగము** *turanga*. [Skt. from Turanian ✓ Tur = haste, త్వర. cf. Turk, త్వర & తర.] n. A horse.

తురంగదంతు or **తురగదంతు** See under కురగి.

తురక *turaka*. [Tel. from Turanian ✓ Tur = haste, cf. కురంగము, త్వర and తర.] n. A Turk. A Mahomedan. కురకపిండి a species of పిండి (q. v.) **తురకపువ్వు** *turaka-puvvu*. n. A sort of flower. The marigold. మురితప్పు. కురకరాము laterite కొంతరాము. కురకము a species of mangrove tree with very large leaves. **తురకాగ్రము** *turakagamu*. Muslim rule. కురకాగ్ర ప్రవార the Muslims. **తురికి** *turiki*. (from కురమ్మము.) n. A horse.

“క: కిరంగముకు భదర

ప్రకటె యాచ్యుర్రాపుకరిని వాప్సె

నిరధారకల్లకర

చిరవిత్తముల దలుపేసిన నదియన్.”

పాల్గె. i.

తురగము Same as కురంగము. (q. v.) **తురగి** *turagi*. [Skt.] n. A horse. R. i. 78. A horseman, a cavalier. W

తురగి *turgali*. [Tel.] n. Brightness. ప్రకాశము. **తురంగిదంతు**, **తురగిదంతు** or **తురగిదంతు** *turangalintu*. v. n. To gleam, sparkle. ప్రకాశించు. Swa. iii. 42. To excel అరిగించు.

తుర or **తుర్ర** *tura*. [Tel.] n. A bouquet, a nosegay. పూచు. A feather, a crest. కుమంతుకు పూచు విశేషము.

తురాహకము *tura-shakamu*. [Skt from Turanian ✓ Tur = haste.] n. A queller of demons. A title of Indra or Jupiter, the “Titan-queller.”

తురు *turi*. [Skt.] n. A cotton mill with spin-dles. కొంబంబికినీయంత్రము, తాళ.

తురికి See under కురగి.

తురికము Same as కురకము (q. v.)

~~Psidium~~ *curatella* (L.) n. A certain medicinal plant. ~~Psidium~~ or ~~Psidium~~.

తూర్ప or తూర్పు *turpa*. [Tel. from
Turanian ✓ *Tur* = *east*.] adv. Suddenly.
తూర్పు. "తూర్పుననుంచి వచ్చినది." య. iii.

చతుర్థునా *chaturthuna*. [Skt.] adj. Fourth, fourthly. అనున చతుర్థాశ్రమ స్వీకారము చేసి యాడు he entered upon the fourth estate, i. e., the hermit life.

అలంకరించు అలంకరించు. [Skt.] n. Tresser
adorned with flowers పువ్వుల మండించు
అలంకరించు.

పుడగు or పురగు *purugu*. [Tel.] v. a. To insert, stick in, as flowers, to swan in.
 పుగ్గ. To gag by thrusting a cloth into the mouth. To cank (a ship.)
 పుడగు పుడగు.

செக்கா *sekka*. [Tel. from Taranian ✓ Tur = haste.] n. Quickness. செக்கம், செக்கம்-மா adj. Quick. செக்கம், செக்கம்-மா rapidly, quickly. செக்கம்-மா *sekka-mā* n. Quick time in music. செக்கம்.

కంకాపు or **కంకాపు** *kanph.* [Eng. 'trump' & 'troop'] n. A trump at cards. A troop of cavalry. కంకాపుదండ.

తురుము turumu. [Tel.] n. Powder. తురుము.
Braided hair or tresses. తుప్ప. v. a. To
gram, or stick : to thrust in. To adjust,
trim, deck the head with flowers. తుప్ప
గానుచును, తుప్పబోవు. To grate, pound,
reduce to powder or to chips తుడిచును.
నాని నోట్లో నుద్దుకరించి నోట్లోనాచ they thrust
a handkerchief into his mouth to heat
him. తురుము పీట turumu-pita. n. A
crooked knife with teeth at the end used
to scoop out a coconut, &c. తురుము
కణ్ణిగా చివరకు పండ్లొక్కరిచి మరల యానది
కచ్చిచెల్లించు పీట.

ತುರ್ಕಿ, *turukku*. [Skt. from the Turanian, *tur-* = haste, cf. ಕುರುಕು, ಕುರ್ಕು, ಕುರ, and ಕುರ.] n. A "Turk," or

Musulman. Özde in İstanbul.
D. Turkey.

శుభ్రము or శుభ్రములు *Surysma*. [Sk.]
 adj. Fourth. ప్రాంతము. చుర్రవ్య స్థానము
 him, being the fourth state; deoth.
 మూడవ, నూర్చి. శుభ్రప్రకృతి *Surys-*
prakriti. n. Passionateness, hastiness.
 A jovial jolly disposition.

మొగ్గి, *moggī*. [Tel. infection మొగ్గి] n. A village or hamlet. cf. మొగ్గిమొగ్గి Mogi-litor. మొగ్గిమొగ్గి, Manildar. మొగ్గిమొగ్గి, inf. మొగ్గిమొగ్గి.

తక్కు *takku*. [Tel.] n. Hasten. తక్కునా.
adv. Quickly. తక్కు పడి *takku-padi*
adv. Rapidly, hurriedly.

తూల *tūla*. [Skt.] n. A balance, scales. The sign *Libra*. తూ.మ. *Boocoblanco*, similarity. తూల. Equality. తూలము. The measurement round a heap of grain, తూలము the measurement of a heap of grain with a cord both over the top (తూ) and round the bottom (తల్లి). తూల తూగు *tūla-dugu*. v. n. To weigh, in a balance, be heavy. To be opulent. R. iv. 60. తూలభారము *tūla-bharamu*. n. A royal donation, according to which a prince is weighed against gold and jewels, which he then distributes as charity. తూలయంత్ర తూలయంత్ర *tūla-yamanti*. n. Scales for weighing.

తెలుపు *telupu* (v. [Tel.] v. a. To seem, rival, resemble. To shine. **తెలుచు** To rejoice **తెలుపించు**. **తెలుపు** *telumpu*. n. Samhance, seeming. Brightness **తెలుపు**.

తొలపా *tolāmu*. [Tel.] *n.* A weight, (usually called a tola) being the weight of one rupee; or a పూ-కు or palm. The tola of gold is usually worth sixteen rupees.

తూలన or తూలన tulam. [Sk.] n. The Sacred Basil, *Ocimum sanctum*. This plant is sacred to Vishnu as the dog

is to Siva. Various species are called రామరేణి (Ocyrtum guianensis), పంజరేణి (Box. iii. 17. 18.), బిళ్లరేణి, భుజరేణి, and బిళ్లరేణి, మళ్లరేణి. The wild Basil. Ocyrtum album. తూరిమము or తూరిమే is the name given to a flower-pot containing one or two of these plants.

తులంబరము tulambaramu. [Skt.] n. Muslin or cambrie. R. ii. 107.

తులంబేటి tula-koti. [Skt.] n. A bell worn on the ankle. లంబ, పాదరము.

తులనము tulana. [Skt.] adj. Equal, similar, rivalling. తులనమున. Weighed or compared.

తులనె tulana. [Tel.] adj. Swift. తులనము. తులనె తులనా. n. Swiftmess.

తులసర్ర or తులసా tulaparra. [Tel.] n. A species of fish: Scumbar, Cyprinus chorinemas. Russell. No. 137, 138, 140, 206. A sort of sprat or Sardine.

తులన tulana. [Tel.] n. A wretch, a villain, a scoundrel. తులనము, తులన, పనికిమాలిన వాడు, తులనమున. n. A rake, a scamp. adj. Vile, abominable, light or worthless. తులనము. తులనమునకు తులన-tanama. n. Villainy, wickedness. తులనము a large crooked knife. పాదరము.

తుల్యము tulyamu. [Skt.] adj. Equal to, answering to; matching, comparable with. Like, similar to. పడుము, పరి. తుల్యము tulyadu. n. One who is equal. పడుము.

తుల్యమైన, తుల్యమైన or తుల్యము tulayamaina. [Tel.] v. n. To shine. To be splendid. తుల్యము. Dany. viii. 103.

తుల్యమైన tulay-dama. [Tel.] n. The animal names of the country about Vijayanaggar. cf. The Tulu Language.

తుల్య or తుల్య tulla. [Tel.] v. n. To frisk, to be elated or puffed up. To writhe. To be excited పనికిమాలిన. తుల్యమునకు తుల్య must not a frisky bull bear a

peak? (prov.) i.e., Pride must have a fall. తుల్యము be tossed his head. n. Glee, triakiness, flow of spirits: exultation, pride. తుల్యము or తుల్యము tallintu. v. n. To spoil with fondness. To cause to boil over (with rage), to be agitated. తుల్యము.

తుల్యము tulayamu. [Skt.] n. Astringency. తుల్య. తుల్య tulay. n. The grain called pigeon pea. గుర్రము.

తుల్య or తుల్య tulay. [Eng. 'towel'] n. A towel. తుల్య.

తుల్యము or తుల్యము tulayinu. [Tel.] v. n. To leap, to dance. తుల్యము, తుల్య లులము. Kuchalo. iii. 4. H. i. 71.

తుల్య tulay. [Tel.] n. A call. తుల్య. A child's word for water. పిల్ల, తుల్య or తుల్య నీల tulay. n. A sandy ash coloured soil. తుల్యము.

తుల్య tulay. [Tel.] n. Drizzling rain, mistle, sprinkling. తుల్య, తుల్య, తుల్య, తుల్య.

తుల్య tulay. [Skt.] n. Husk or chaff. తుల్య, తుల్యము mere chaff.

తుల్యము tulayamu. [Skt.] n. Dew, snow, mist. మంచు. Small drops, a sprinkling. తుల్య. adj. Cool. చల్ల.

తుల్య tulay. [Skt.] n. Satisfaction, fulness. సంతోషము. Profit or advantage. లాభము. లాభము తుల్య సంతోషము this profit and that loss are equivalent. తుల్యము tulayadu. n. One who is full or satisfied. సంతోషము లాభము.

తుల్య, తుల్య or తుల్య tulay. [Tel. (sant.)] n. Suddenness. తుల్య, తుల్య-ane. adv. Suddenly.

తుల్య or తుల్య (తుల్య) Same as తుల్య. (q. v.)

తుల్యము tulayamu. [Skt.] n. Dew, snow or hoarfrost. నీలము, మంచు. తుల్య తుల్య tulay-tulay. n. Lit. One

whose beams are dewy, i. e., the moon.
చంద్రుడు.

తా. 12

తా. ts. [Tel.] Interj. హే! చి. The sound of a trumpet. తా.గొమ్మ ts-gomma. n. A trumpet.

తా.కడు or తా.క తుకమ్. [Tel.] n. A make-weight; a poise or balancing weight used to keep a yoke, etc., steady. An attempt, undertaking, trial త.వి. See త.వి.

"తా. తా.కండ్ల చి. త.తా.కండ్లమునకు
చూచుచున్నాను."

2. vii.

తా.కడుతుడు to weigh. తా.కడుతుడు to hang (a person).

తా.కి tuki. [Tel.] n. A sort of wood like ebony. H. iv. 18.

తా.కు tsu. [Tel.] n. Time. 2. క తా.కు onee. Kalah. iii. 83. See తా.కు. తా.కోడు ts-komu. (తా.కు+కొడు.) v. n. To take, receive, to carry. To undertake, to try తా.కు. తా.కోడు (తా.కు+కొడు.) v. n. To enter. చొచ్చు.

తా.గొడు ts-gadu. (తా.కు+కొడు.) v. n. Same as తా.కు. (q. v.)

తా.గు tsu. [Tel.] v. n. To nod. To bow down, to be weighed down. To weigh తా.వి.పడు. To move or rock backwards and forwards. తా.వి, చింత. To be paid or got. To sleep. తా.వి. To be carried on. తా.వి. పరుగు to be equal in weight, to rival in excellence. పరుగున తా.వి. పరుగున పరుగున పరుగు తా.వి. dried chillies weigh heavier than the green ones. తా.వి. తా.వి. తా.వి. as he could not obtain payment. పరుగున తా.వి. the work was not carried through. n. Nodding: moving backwards and forwards; equivoque. తా.వి. Weight. తా.వి. Drowsiness, sleepiness. తా.వి. పరుగు.

తా.గు ten carate weight of diamonds. తా.గు తా.గును. I am drowsy. తా.గును ts-gintu. v. a. To accomplish, to carry through. తా.గునుచును or తా.గునుచును ts-gu-manisanu. n. A swinging cot, a cradle తా.గునుచును. తా.గునుచు or తా.గును the animal called a sloth.

తా.చాతప్పకరడుపు ts-cha-tappaka-taduru. [Tel. Derived from Sanskrit conjunctions తా. చి and. v. n. To read without missing (a single syllable) an if or an and. తా.చాతప్పక తా.చి this fitted him to a T or exactly.

తా.చు tsu. [Tel. from తా.కు.] v. t. To weigh. తా.చుచు, తా.చుచు.

తా.చు tsu. [Tel.] n. A bit, a fragment. తా.చు. adj. Wicked తా.చు. తా.చుకట్టు tsu-kattu. v. n. To be cut into pieces. తా.చుకట్టు. తా.చు or తా.చుకట్టు tsu. n. A wicked man.

తా.చి or తా.చికార tsu. [Tel.] n. A certain herb, తా.చికార. Rox. i. 482. 500

తా.చు tsu. [Tel.] n. A hole. చి. చి. తా.చుకట్టు, తా.చుచు or తా.చుకట్టు tsu-kattu. v. n. To be cracked, to have a hole. తా.చుకు tsu-aku. v. a. To bore, to make a hole. చి. చి. చి. To harass తా.చు.

తా.చికార tsu-chi-kara. [Tel.] n. The aquatic plant named Pistia stratiotes. తా.చి. Rox. iii. 131. తా.చి. చి.

తా.చు tsu. [Tel.] n. The root of the lotus. తా.చు. తా.చు. is a wren which is so called because it feeds on తా.చు. One species is called తా.చు.

తా.చు or తా.చిరము tsu-chu. [Skt.] n. A quiver. తా.చు. తా.చు. tsu-chu. v. t; To wriggle the loins in dancing. H. i. 242.

తా.చిమ్మ or తా.గొమ్మ tsu-chimma. [Tel. from తా. q. v.] n. A flute. తా.చిమ్మ.

తూర్పురు *tūturn*. [Tel.] n. A mulberry tree.

తూర్పు See తూ.

తూకరకుక్కమా *tūkara-tukkama*. [Tel.] n. The name of a certain game played by children.

తూజిక *tūjika*. [Tel. from తూజు.] n. Weighing. తూజుట. Respect గౌరవము. తూజుకడె be lost respect గౌరవము పోయితి. **తూజికం** or **తూజికంకడె** *tūjika-kōḍa*. n. The beam of a balance. **తూజికేము** *tūjika-rēmu*. v. t. To weigh in a balance. తూజు.

తూనిగ or **తూనిక** *tūniga*. [Tel.] n. A dragon fly, *Libellula linearis*. **తూనికకీ** *tūnigajukhi*. n. A bird like quail. **తూనె** *tūne-kōḷi-ḍa*. A certain game among boys. H. iii. 188.

తూపరము *tūparamu*. [Tel.] n. A hole, a small hole. చిల్లి, రంధ్రము. **తూపరాణ**, **తూపరాణము** or **తూపరాణ** *tūparāṇa*. n. A water-course, a drain. నీళ్లు బయటికి వచ్చు తూము.

తూపి *tūpi*. [Tel.] n. A ear-like structure over the place where the principal idol in a temple is kept నుడిలో తూపి దొర్లు వాడు తుండి వోటికొస్తాను విశానమునకె ఎట్లుగా కట్టిన కట్టెనము.

తూపింతు *tūpinton*. [Tel. causal from తూచు.] v. a. To cause to be weighed, to get one to weigh (a thing.)

తూపు *tūpu*. [Tel.] n. An arrow. బాణము.

తూపురాసి *tūpu-rāsi*. [Tel.] n. A drain, a water course. A. vi. 9. పల్లవార తూము.

తూపాడుము *tū-pōḍuṣu*. [Tel.] v. t. To spit. తుమియు. See తూ. To puff away with the breath: to blow off, to fumigate in order to keep off ill. To "blow upon" or perform a spell (saying తూ) so as to relieve the pain. తూకూ అడు.

తూపాడు *tūpāḍu*. [Skt.] n. A boardless youth. త్రాచుపాడు నట్లము తూపాడుని వాడు.

A watchman over a harem అంతుపురపు వాచివాడు.

తూకు *tūku*. [Tel.] n. A drain, a sluice, a watercourse, an outlet, a fissure, a bore, a hole. వాగుము, రంధ్రము. The Indian bushel, equal to four Kunchas, నాంతుకుంకడె అంటి, i. e., about fifteen English bushels. A measure of land (See తూన) being $\frac{1}{4}$ (one anna) less than acre. The central hole in a wheel through which the axle passes చుడిచిర్రము అని నడిమిరంధ్రము. The eye of a needle చూసి తం.

తూర, **తువర** or **తువర** *tāru*. [Tel.] n. Drizzling rain, a drop of rain. వానదొడ్డు. A. iv. 169. A porpoise. చుండుతువరము.

తూరకూకలు or **తూరకూకలములు** *tūraṇa-kōḷalu*. [Tel.] n. A certain game played by boys.

తూరి *tūri*. [Tel.] n. A time or occasion తరచు. తూర్పుతము. ఒకతూరి once.

తూరు *tūru*. [Tel.] v. n. To drizzle, as small rain. (పచ్చున) తూరవడు. To enter వచ్చు. To struggle, endeavour తూరిక చేయు. Mand. I. 67. T. v. 56. "తూరు తులెములాడు" dangling wreaths. Anirud. iii. 80. n. Husks of corn, bran. వాల్చు. తూరుట to enter. వచ్చు. తూరును or తూర్పు to cause to enter. తూరలేయు. **తూరుకట్టు**, **తూరు పార** కట్టు, **తూరుకట్టు**. **తూరు పల్లు** or **తూరుకట్టు** *tūru-pallu*. v. t. To winnow grain by scattering it from a fan to the eastern breeze. To expose anything to the wind. తీవైనను నాలివాటనుగా ఎత్తి విడుచు. To sift or examine thoroughly: తూరు (bran) పాకునట్లు ఎత్తి, తేక, పట్టు. **తూరుపు** or **తూరుపు** *tūrupu*. [Tel. from తూరు. to enter. Lit. where the sun enters] n. The East. **తూరుపుకోండ** *tūrupu-kōṇḍa*. n. The Eastern Hill, an imaginary hill supposed to be situated where the sun

rise. తూర్పుతీరం lit. the Lord of the East, i. e., Indra.

తూర్పుము *tūpumu*. [Skt.] n. Speed. త్వర. త్వర. adj. Speedy, rapid. త్వర. See త్వర.

తూర్పురబ్బు See under తూర్పు.

తూర్పు Same as తూర్పు. (q. v.)

తూర్పు See under తూర్పు.

తూర్పుము *tūpumu*. [Skt.] n. A musical instrument. వాద్యము. Music. Glamour, roar, uproar. వాద్యము.

తూల *tala*. [Tel.] n. A kind of fish. పులి. పులి.

తూలము *talamu*. [Skt.] n. Cotton, down. తూ. తూ. తూ. swan's down. The sky. తూ. తూ. తూ. or తూ. తూ. talu. n. A small feather, down. A brush or hair-pencil. A paint brush: A. v. 158. తూ. తూ. తూ. తూ. తూ. తూ. తూ. a leather bed or quilt, a downy bed. తూ. talu. n. Down: silky cotton. తూ. తూ. తూ. తూ. or తూ. తూ. [Tel. తూ. తూ.] n. A fisherman.

తూ. See under తూ.

తూ. *tala*. [Tel.] v. n. To shake. తూ. To reel, to stagger. To faint, or become giddy. To be overcome with love, &c. To waver, hesitate. To be dazzled, to blink, as the eye. తూ. తూ. to oppose, or hinder. To avoid తూ. తూ. *tala*. [from తూ.] adv. Down, off, roughly. తూ. తూ. or తూ. తూ. to use rough language. తూ. తూ. to knock down. తూ. తూ. తూ. *tala-badu*. v. n. To fall down, to totter. తూ. n. A stumble, a stagger. adj. Prolix, long, tedious. తూ. తూ. తూ. or తూ. తూ. *tala*. [Tel.] v. n. To make one reel, to cause one to stagger, to knock down. To remove తూ. తూ. తూ. Same as తూ. తూ. తూ. *tala-pisu*. n. To be chagrined or disappointed. తూ. తూ.

తూ. *tala-pisu*. v. n. To cause to be chagrined, to disappoint, to disgrace. తూ. తూ. (తూ. తూ.) Same as తూ.

తూ. *tala*. [Skt.] adv. Silently, in silence. తూ. తూ. a reserved man.

తూ

తూ. *tala*. [Skt.] adj. Broken, cut, severed.

తూ. *tala*. [Skt.] n. Thirst. తూ. Desire తూ.

తూ. *tala*. [Skt.] n. Grass, reeds. Corn. A straw, a blade of grass, a reed. A mere trifler. తూ. తూ. *tala-gra*. Lit. "drawing straws," as amber. A sapphire, beetle, &c. తూ. తూ. తూ. *tala-jala*. n. The leaping leech, that jumps along, fixing its head and tail alternately. తూ. 10. తూ. తూ. తూ. is an expression like "a bird in the hand is worth two in the bush," i. e., Securing one object before trying for another. తూ. *tala*. n. Grassiness. తూ. తూ. A bow, &c. తూ. తూ. Indra's bow, i. e., a rainbow. తూ. తూ. A. v. 154. తూ. తూ. తూ. *tala-druma*. n. The "grass-bearing tree," i. e., a tree belonging to the grass family. తూ. తూ. తూ. *tala-druma*. n. A bamboo, &c. తూ. తూ. తూ. *tala-gra*. adj. Worth a straw, worthless, contemptible. తూ. తూ. the palmyra or the cocconut tree. తూ. తూ. తూ. *tala-gra*. adj. Having no grass. తూ. తూ. n. The Jasmine. తూ. తూ. తూ. *tala-karu*. v. n. To look upon (a thing) as grass. To condemn, despise, slight, make light of తూ. తూ. తూ. తూ. తూ. తూ. తూ. తూ. *tala-karu*. n. Contempt, disregard.

తెగ tegu

546

తెగు tegu

తెగటా *tegaṭa*. v. n. To forget oneself through joy. తెగట. n. Pride. తెగట.

తెగక *tegaḍa*. [Tel.] n. A certain purgative bark. (Heyne) తెగక. తెగక *Convolvulus turpethum*. Rox. i. 476.

తెగడు *tegaḍu*. [Tel.] v. a. To scorn, revile, censure, chide. తిప్పించు, విడిచు. అర్జునుడు తెగడుచు the face that scorned the brilliance of the looking glass. "తెగడు చు తెగడుచును తెగడుచును." Das. vii. 78. "తెగడుచును తెగడుచును." ND. i. 711. v. n. To be scorned. తిప్పించుచు. n. Scorn, censure. విడి.

తెగి *tegi*. [Tel.] n. Courage. సాహసము.

"తెగి తెగిరిమిం తెగిరిమిం
తెగిరిమిం తెగిరిమిం
R. vii. 73.

తెగిండు *tegiṇḍu*. v. n. To dare or hazard. సాహసించు, ప్రాణాధి తెగిండుచును desperate men, men with a forlorn hope. అన్నిటిని తెగించి చావుచున్నాడు in doing this he risked everything, he hazarded his life.

తెగు *tegu*. [Tel.] v. n. To break, burst, sever, snap, or be separated. To be cut or split, as the skin or flesh with a blow. To burst, as a lake. To be parted out, as shares. అడిగెను, విడిచెను. To be sharp, as a cutting instrument. To venture సాహసించు. To be mellowed, trained or broken in, as a musical voice తిప్పు. చాచి గొంతుతెగిరి her voice is tuned aright. To be finished or break off, as a work. తిప్పు. To die చచ్చు. "చచ్చుచున్నాడు తిచ్చుచున్నాడు తెగె." P. iii. 96. తెగెను the dispute was terminated.

తెగ *tega*. n. A sort, kind, class. సమూహము. A crowd or flock. సమూహము. A sect, branch or division in a sect. A community, family, kin. Manner విధము. Side పక్కము. A bowstring అల్లెకాడు. Stringing a bow అల్లెకాటిని ఎక్కితెగట. A length విడుపు. తెగెను

for తెగెను See above. తెగెను *tegaṇu*. v. a. To snap off, to cut, or sever నడక. తెగెను to cut off, to deduct. తెగెను to bite through. తెగెను to stare. తెగెను to sell off. v. t. To beat soundly. తెగెను *tegaṇu*. v. n. To speak rigorously. తెగెను to hold fast. తెగెను or తెగెను *tegaṇu*. v. n. To dare, to venture. తెగెను తెగెను *tegaṇu*. v. t. To cut off, నడక. తెగెను తెగెను quite out of countenance. తెగెను తెగెను తెగెను తెగెను. "తెగెను తెగెను తెగెను తెగెను." UR. K. vii. 267. తెగెను gashed, wounded, broken. చాచు తెగెను the field was cut up, ploughed up or destroyed by the flood. తెగెను *tegaḍu*. n. Breaking. తెగు. తెగు కలి *tegaḍu*. n. End, termination. అంతము. Determinate కాలము. తెగు తెగు *tegaḍu*. (తెగు+తెగు) n. A decision. తెగు. తెగు *tegaḍu*. n. Breaking. తెగు. Ploughing. తిప్పు. Sale అమ్మకము. తెగు *tegu*. n. An outbreak (of disease). Disease, sickness, plague, pain, blight, evil, murrain, rot. వ్యాధి, పీడ. తెగు *tegu*. n. A sick person, an invalid. వ్యాధిగ్రస్తుడు, వ్యాధిగ్రస్తుడు. తెగు *tegu*. v. n. To become sick, to fall sick. వ్యాధిగ్రస్తుడు. తెగు *tegu*. n. Daring, resolution. సాహసము. Sharpness, decision, decidedness, determination. Hastiness, wilfulness. Suddenness, abruptness. Wreaking or satiating passion. Liberality. A charitable disposition వాత్సల్యము. తెగు తెగు *tegu*. n. Our daring is a very heaven, i. e., revenge is sweet! వాత్సల్యము తెగు *tegu*. n. he has become courageous, or venturesome. తెగు *tegu*. n. A courageous person. సాహసము, సాహసము. A donor, a charitable person వాత్సల్యము. తెగు *tegu*. v. n. To be separated or severed. తెగు.

తెచ్చు *telavu*. [Tel. ✓ తె to bring, to give.] v. a. To get, to bring. తులనము. To produce. To adduce as an instance, To understand or imply (a word not expressed in a sentence.) To bring about or cause. తెచ్చుకు తెచ్చు to observe or heed, to lay to heart. వలె తెచ్చు, i. e., తలచు to embrace. అనుభవము తెచ్చు, i. e., అనుభవించు to enjoy. ప్రశ్న తెచ్చు to introduce or bring up a subject. తగ్గు తెచ్చు to give (or produce) a colour. ముందు తెచ్చు to bring forward. వది తెచ్చు to use or put (a thing) to use. వచ్చు తెచ్చు to bring one into the way, to reform one. తెచ్చు (imperative) bring. **తెచ్చుకో** *telavu-konu*. v. n. To obtain or procure. To earn. కొన్న తెచ్చుకోను to reign or put on anger, to put oneself into passion. మర్చి తెచ్చుకోను to recover one's senses; to form a good resolution. ముందు తెచ్చుకోను to bring to mind, to lay to heart to understand, to recollect. **తెచ్చుకు** *teppinku*. v. a. To procure. To send for. To get, obtain, provide.

తెచ్చుకు *teluku*. [Tel.] n. Shrinking. తెచ్చుకునాడు shrunk, shrivelled.

తెచ్చుగింజ, **తెచ్చుగింజ** or **తెచ్చుగింజ** *telugina*. [Tel.] v. n. To deny, to be exhausted. To flag, to faint. వచ్చుగింజ, ముచ్చుగింజ.

తెచ్చుతెచ్చు *telu-teru*. [Tel. తెచ్చు + తెచ్చు.] n. The middle of the street. చిద్రు.

తెచ్చు *telu*. [Tel.] n. Scum. తెచ్చుకొన్న ముచ్చు molasses. **తెచ్చు** or **తెచ్చు** *telu*. n. The gate of a fort. A hedge or stockade round a city. A roof of rocks above the water. A place begirt with forests, or guarded by woods. ముచ్చు. రాళ్ళ తెచ్చు a stone fence or loose wall without mortar. తెచ్చు తెచ్చునాడు horizontally.

తెచ్చు *telu*. [Tel.] n. A group. ముచ్చు. **తెచ్చు**, **తెచ్చు** or **తెచ్చు**

కో *telu-kalu*. v. n. To be grouped, to be drifted to one side as grass, moss, &c., in water.

తెచ్చు, **తెచ్చు** or **తెచ్చు** *telu*. [Tel.] n. A bee hive, a bees' nest; **తెచ్చు**. A nest of the red tree-ants. **తెచ్చు** cream, the skin of boiled milk ముచ్చు, **తెచ్చు** a mass of scum and weeds on water, **తెచ్చు**. **తెచ్చు** or **తెచ్చు** *telu-kalu*. v. n. To be heaped. **తెచ్చు**

తెచ్చు *telu*. [Tel.] n. Total, whole. ముచ్చు.

తెచ్చు or **తెచ్చు** *telu*. [Tel.] n. An oar, or paddle. A piece of wood, shaped like a racket used to stir boiling food, a wooden spoon, a ladle. **తెచ్చు**. **తెచ్చు** appears. తెచ్చు తెచ్చు తెచ్చు **తెచ్చు** he is a stubborn man. **తెచ్చు** **తెచ్చు** *telu-mati-konga*. n. The bird called the Spoonbill. *Platola leucorodia*. (P.B.I.)

తెచ్చు *telu*. [Tel.] n. A door composed of thorny sticks. **తెచ్చు**

తెచ్చు or **తెచ్చు** *telu*. [Tel.] v. n. To lie down. **తెచ్చు**

తెచ్చు Same as **తెచ్చు** (q. v.)

తెచ్చు or **తెచ్చు** *telu*. [Tel. from Dravidian root **తె** = south. Lit: the language of the south.] n. The Tenugu or Telugu language. తెచ్చు తెచ్చు తెచ్చు there are five species of Telugu. M. I. i. 20. **తెచ్చు** or **తెచ్చు** *telu-gina*. v. n. To translate into Telugu. **తెచ్చు**

తెచ్చు *telu*. [Tel.] n. A way, path. **తెచ్చు**, **తెచ్చు** right in the way **తెచ్చు**

తెచ్చు *telu-undu*. [Tel.] v. n. To lie down. **తెచ్చు**, **తెచ్చు**

తెచ్చు *telu-telu*. [Tel. **తెచ్చు**] n. Backwards and forwards, this way and that. **తెచ్చు**. i. 96.

తెప్ప teppa. [Tel.] n. A raft or float, a catamaran. కట్టెపాము. వానితెప్ప మునిగినది his float is sunk, i. e., he is totally ruined. తెప్ప ఎముకదోర్చు తప్పిది it is as if (his) raft has come to the surface, i. e., he has recovered his spirits. తెప్పలెరు to be rife, to abound, rejoice, revel. టెప్పలు. తెప్పలటెనా or తెప్పతెప్పల abundant. T. ii. 34. అగ్గితెప్ప a flake of fire. తెప్పతుల వాళ్ల the raft feast, when the god is placed on a float and rowed over a pond or reservoir. తెప్ప తెరలగ teppa-terala-ga. adv. At pleasure, యశచ్చయనా. At full speed. అతివేగమునా.

తెప్పరిలు, తెప్పరిల్లు, తెప్పరిలు. తెప్పరిల్లు, తెప్పరీ or తెప్పరీ tepparilu. [Tel.] v. n. To recover one's senses. To be roused, aware, alert. To go off, as weariness, or a swoon. అపాయమునుండి తేరు.

తెప్పిల్లు teppillu. [Tel.] n. Taunts, reproaches. అవదానము.

తెప్పవ తెప్పవ-వా. [Tel.] adv. Quickly, at once. తీవ్రమునా.

తెలుక teluka. [Tel.] n. Total multitudine, సమూహము.

తెనుక temada. [Tel.] n. Phlegm, mucus. క్షేమము.

తెనులు temala. [Tel.] v. n. To turn, as the stomach, to cause vomiting. చలించు.

“తెనులవమునాని వానికేంబు,
తెనులప్రయం దంతిదేర్చెను.”

L. xxiv. 204.

తెనులును, తెనులించు or తెనుల్లు temalatu. v. t. & n. To feel a retching sensation. To shake, to turn the stomach or cause vomiting. చలించు. కడుపులో తిప్ప, గొండ్రించు. “తెనులెరుకుంచుకొల్లె మల్లి.” T. iv. 143.

తెన్ను or తెను temna. [Tel.] n. Wetness, moisture. గొడ్డగితెన్ను the dew of flowers తెన తెన్ను honeyed moisture తెన్నుర

(తెన్నుర wind.) temna-ru. n. A cool breeze. చల్లనారి. T. iii. 123. A breeze నారి.

తెర tera. [Tel.] n. A screen, curtain, a blind. A veil, a cover of any kind. అరుగుదీర, అడ్డుము. A plain or space. ఎము. A billow or surge etc. నోకుతెర a mosquito curtain. వాతెర the lips. A time, one bout. ఒకతెర once మరితెర again. తెరయ్యెర wave upon wave, in waves, tumultuously, “తెరయ్యెరయ్యెర.” Vijaya. ii. 19. తెరతెర wave after wave, a series వరయర. adj. Spread out, open as a plain. Gaping, open as the mouth. తెరనాగు open mouthed. తెనతెర tene-tera n. A honey comb. తెరనాగు terna-peru. v. n. To curdle, to coagulate, to congeal as water or other liquid. తెనెట్టు ఎండతెరతెనె ఎముకదోర్చినది the sun broke through the clouds. తెన్నువున తెరనాగు కర్ణ the Vaishnaves always are behind a screen, particularly while eating. తెరు నాడ overpowering, terrible, ఉద్బూధము. తెరలకు tera-l-ada. (A. vi. 142.) v. n. To hide. To gleam or shine through a veil తెరువెరుగు, తెరలో ప్రకాశించు. తెర గోటి tera-ganti. n. A god, or goddess. అదిమితుడు. Nila Parin. i. 9. తెరనూటి నెలము a lion. తెరకట్టు tera-kattu. n. A screen. మొకము తెరకట్టుతో ముచ్చటాడుట to hold the handkerchief before the mouth while speaking (a custom of Musulman origin.) H. v. 99. తెరకట్టు tera-kattu. v. n. To form into flakes, to coagulate. చుక్కకట్టు, to hinder కట్టించు. తెరకాకు tera-kadu. n. A thief: a concealed agent. తెరచాచ tera-chapa. n. A screen, or mat. A ship's sail; (lit.) a screen-cloth, or veil. తెరతెరగా tera-tera-ga. adv. At intervals, now and then. తెరవాటాడుకు tera-vata-kunu. n. A puppet show or other play in which a curtain is used. P. iv. 255. తెరయ్యాగ tera-y-iga. n. A bee. తెన టి. M. VII. i. 236. తెరము tera-vika. n.

తెల

549

తెలు

"Screen hunting," in which the hunters use screens to conceal themselves, a hunt wherein hurdles or screens are placed around the hunting ground. A iv. 154.

తెలకు *teraku*. [Tel.] n. Sense, prudence. తెలకు. An expedient, cunning ఉపాయము. తెలకునా cunningly, artfully

తెలకు Same as తెలు.

తెలకు See under తె.

తెగు, తెగు, తెగు, or తెగు *teragu*. [Tel.] n. Way, path, manner, style, fashion. అగు. Beauty అగు. Order అగు. A treaty of peace అగు. తెగు. ఉదా. iii అగునందు thus, in this way. అగు తెగున అగు do not meddle with him. తెగునందు తెగునందు he was as though in a waking dream or reverie. "అగునందు తెగు" tell me the way of it. M. XIII. iv. 306. **తెగునందు** *teragu-padu*. v. n. To conclude a peace. అగునందు. తెగునందు to cease to conclude a peace.

తెగు or తెగు *teragu*. [Tel.] v. a. To open, unfold, uncover. తెగునందు.

తెగు, తెగు or తెగు *teragu*. [Tel.] n. Opening. తెగు. An interval, cessation, intermission, leisure. అగునందు, ఉదా. నందు. Disclosure, an opportunity. అగునందు. i. e., lewdness. అగునందు తెగు అగునందు there was an intermission of the fever. తెగునందు or తెగునందు తెగునందు loosely, here and there, scatteredly. తెగు తెగు అగునందు the rain did not cease. **తెగు** adj. Open, అగునందు. తెగునందు down-rightness, plain speaking, plain language. **తెగునందు or తెగునందు** *teragu-maru*. n. Dementation. అగునందు తెగునందు అగునందు. Sense and nonsense: absence of mind, forgetfulness. అగునందు తెగునందునందు every man has his wise and foolish side.

తెలు *teralu*. [Tel.] n. A mouthful. అగునందు.

తెలు or తెలు *teralu*. [Tel.] v. n. To move. To turn about. తెలునందు. To be routed. To set, or disappear. To come or go out or spread, as scent, అగునందు, అగునందు. To overflow, boil over, అగునందు. To be agitated. అగునందు. To avoid తెలునందు. To die, expire. తెలు. **తెలునందు** *teralu-nandu*. n. The act of coming out. అగునందు. A journey అగునందు. **తెలు** *teralu*. n. A crowd. అగునందు, అగునందు. **తెలునందు** *teralu-ga*. adv. Loudly, openly, aloud. **తెలునందు** *teralu-nandu*. v. n. To be at a loss: to hesitate. VP. vi. 225. **తెలునందు** *teralu-nandu*. v. n. To avoid. తెలునందు. **తెలునందు, తెలునందు or తెలునందు** *teralu-nandu*. v. a. To scatter, or put to flight. అగునందు. M. VIII. vi. 36. Jaina. viii. 40. To give forth (a scent). To smell. To cause to go out of the way, తెలునందు.

తెలునందు [Tel. తెలునందు + అగునందు mouth.] n. A maid, girl, woman.

తెగు, తెగు or తెగు *teragu*. [Tel.] n. Way. See తెగు. **తెగు or తెగు** *teragu-ari*. n. A wayfarer, a traveller. అగునందు. **తెగునందు or తెగునందు** *teragu-nandu*. n. A highwayman. అగునందు అగునందు. **తెగునందు** *teragu-nandu*. (తెగునందు + అగునందు) n. A wayfarer, traveller. A road అగునందు. A vi. 51. Highway robbery అగునందు అగునందు అగునందు. **తెగునందు** a highway man. తెగునందునందు to rob on the highway.

తెగు *teru*. [Tel.] n. A rash, foolish fellow, a blockhead. అగునందు, another form of తెలు open.

తెలు or తెలు *telu*. [Tel.] adj. White. తెలు. **తెలు తెలు** *telu-telu*. adj. Whitish, pale, more and more bright. తెలునందు to become more and more white; or to smile pleasantly, to be radiant with

smiles. తెలవోపు or తెలవోపు-తెల
tela-tela-boru. v. n. To whiten, brighten;
to turn pale. తెలవోపు. తెలవోపు to
dawn gradually. తెలవోపు Same as తెల
వోపు (q. v.) తెలవోపు telu-aku. n. A
fair leaf, a whitish betel leaf, a blank
page. తెలవోపు, తెలవోపు.

తెలగ or తెలగ telaga. [Tel. from తెలుగు.]
n. A certain division of the Sudra caste.
This name is generic for the nation, as
Briton is for the English; yet is applied
specifically to one caste, as ancient
Britons is a name given to the Welsh.
adj. Of or belonging to the Telaga caste.
తెలుగులు a native house. తెలుగులు a
certain caste. తెలుగులు telaga-rakhi.
n. A very tough sort of steel. తెలుగు
telaghi. n. The caste called Telagas.
తెలుగులు telagayulu. n. A certain
caste of Smarta Brahmins.

తెలి. [Tel.] adj. White. తెలు. Bright.
Pure తెలు. తెలు a bright smile.
n. Whiteness. తెలు. తెలుగులు telu-
gannu. n. The whites of the eyes:
staring eyes: upturned eyes that show
the white. తెలు a bright eyed woman
తెలు అయి. తెలుగులు telu-puru. n.
A phrase for the moon, as being the
"Flower of brilliancy." H. ii. 4. తెలు
గులు telu-ganu. n. (Lit.) The white or
silvery planet, i. e., Venus తెలుగు
తెలుగులు telu-dammi. n. The white lotus.
తెలుగులు telu-dammi-kanti. n. The
white-lotus-eyed, i. e., Vishnu, ఇంద్ర
రాజు. తెలుగులు telu-pitta. n. The white
bird, i. e., a swan తెలుగు. తెలుగులు
telu-mekann. n. The bright beast, i. e., a
lion. తెలుగులు telu-madara. p. The
white cow, i. e., రాజుగు. తెలుగులు
telu-guru. n. The white river, i. e., the
Heavenly Ganges. తెలుగు.

తెలి telika. [Tel.] n. The cassia plant
తెలిగులు. తెలిగులు telika-pink. n.

The stuff that remains after the oil had
been pressed from cassia seed. Oil
cake తెలిగు. తెలిగులు telika-raku.
n. An oilman, an oil merchant.

తెలిగు teligu. [Tel. from తెలి lit. to be-
come white or plain.] v. n. To appear,
come to light. To be known, perceived,
seen, felt. To be discovered, or found.
తెలిగు, తెలిగు. To wake up తెలు
గు. To become plain or be fattened
తెలిగు తెలిగు. v. a. To know, to perceive.
తెలిగు.

"తెలిగులు తెలిగులు
తెలిగులు తెలిగులు"

q. i. తెలిగు.

తెలిగు తెలిగులు he has lost his
senses. తెలిగులు తెలిగులు who lay
asleep. తెలిగు తెలిగులు a blind
man. తెలిగు తెలిగు తెలిగులు.
a cat can see in the dark. తెలిగు
do you see, understand, or know it?
తెలిగు తెలిగు తెలిగు he did it un-
wittingly, unintentionally. తెలిగు
being conscious, recollecting himself.
తెలిగు తెలిగు తెలిగు ever since I
grew up. తెలిగు తెలిగు తెలిగు I call
upon you to be a witness of this, I wish
you to observe this. తెలిగు తెలిగు one who
knows, a man of understanding. తెలిగు
తెలిగులు when he awoke from sleep.
తెలిగు తెలిగు or తెలిగు తెలిగు telugu-gelu.
v. a. To make known, to tell, explain,
advise, inform. తెలిగు telu. n. Under-
standing: perception, consciousness,
teలిగు. Wisdom, తెలిగు. Brightness,
తెలిగు, తెలిగు, తెలిగు. Clearness,
(తెలి) తెలిగు. Whiteness తెలిగు. "తెలిగు
తెలిగు తెలిగు తెలిగు." తెలిగు. తెలిగు
on coming to oneself, on recovering
one's senses. తెలిగు తెలిగు to tell dis-
creetly. తెలిగు telu-kalle. n. A wise
woman, తెలిగు, తెలిగు. తెలిగు
telu-kalu. n. A man of sense. తెలిగు

తెలుగు, తెలుగు. తెలుగు *telu-gu*. n. Understanding. The act of making known, తెలుగుజ్ఞుడు. An illustration చుట్టూ. See తెలుగు. తెలుగు *telu-gu*. v. i. To know, to find out. తెలుగు. To exert an oath, ప్రమాణపఠించు. తెలుగు *telu-gu* or తెలుగు *telu-gu*. v. a. To learn, find out, ascertain, understand, know, observe, take notice.

తెలుగుజ్ఞుడు *telugukku-vedu*. n. An oil-man. తెలుగుజ్ఞుడు a sect among them who wear the *wohhu*. See తెలుగు.

తెలుగు or తెలుగు *telugu*. [The original form of this word is తెలు (q.v.) It literally means "the language of the South." Some wrongly derive it from తెలుగు. For other attempts to derive it see Caldwell.] [Drav.] n. The Telugu language, *తెలుగు*. A Telugu man or woman. A Telugu word. thus తెలుగు Telugu words (Appa C. i. 971.) so called as distinguished from Sanskrit. తెలుగు pure Telugu, free from foreign elements. తెలుగు or తెలుగు *telugun*. v. i. To translate into Telugu. తెలుగు *telugun*.

తెలుగు or తెలుగు *telugu*. [Tel.] v. i. To bow to, to worship. తెలుగు. To clear up, as a doubt తెలుగు. To make clear తెలుగు. To pray, to request తెలుగు. See తెలుగు and తెలుగు.

తెలుగు or తెలుగు *telugu*. [Tel. from తెలుగు]. v. a. To make known, tell, say, instruct, inform, suggest. To shew, manifest, reveal, betray. తెలుగు, తెలుగు. To wake up తెలుగు. To calm. తెలుగు. నది ప్రభు తెలుగు having reassured or encouraged him. తెలుగు or తెలుగు *telugun*. n. Knowledge, knowing. తెలుగు. తెలుగు *telugun-chi*. v. i. To make known తెలుగు. తెలుగు [from తెలు white.] n. Whiteness. Purity తెలుగు.

తెలుగు *telugu*. gonorrhoea. తెలుగు or తెలుగు to become white.

తెలుగు or తెలుగు *telu*. [Tel.] n. A dish or platter. తెలుగు, తెలుగు.

తెలుగు *telu*. [Tel. తెలు = white] adj. White, pale, pallid. Plain, evident తెలుగు. తెలుగు, తెలుగు or తెలుగు *telu*. n. Whiteness, paleness. తెలుగు. తెలుగు *telu* blank paper. తెలుగు or తెలుగు white people, Europeans. తెలుగు pale gold. తెలుగు light red. తెలుగు turning pale. తెలుగు bright eyes. తెలుగు a white crow. తెలుగు a white crane. తెలుగు an onion తెలుగు. తెలుగు the lion. తెలుగు. తెలుగు *telu-borata*. n. The white Scavenger Vulture. తెలుగు *telu-tiga*. n. A large woody climbing creeper called *Dalbergia rubiginosa*. Rox. iii. 231. తెలుగు *telu-dici*. n. The white island, one of the sixteen divisions of the world. తెలుగు *telu*. A. iv. 127. తెలుగు or తెలుగు *telu*. adj. White, light color red, pale, pallid, bright. తెలుగు Same as తెలుగు. (q.v.) తెలుగు *telu-nava*. n. A kind of fish, a whiting. తెలుగు *telu-dora*. n. Lit. the white lot, i.e., Siva or Ramesvara. తెలుగు *telu-boru*. v. n. To turn white. తెలుగు whitish, glassy or glazed, as an eye. తెలుగు *telu-boru*. v. n. To turn pale, to be thunderstruck. తెలుగు or తెలుగు *telu*. adj. Apparent, evident, obvious, clear. తెలుగు, తెలుగు తెలుగు clearly. తెలుగు as clearly as possible. తెలుగు *telu-boru*. (తెలుగు) v. n. To dawn. తెలుగు తెలుగు when the day dawned. తెలుగు, తెలుగు తెలుగు we were in a fix, not knowing how this grief would terminate. "తెలుగు" he came at dawn. తెలుగు before break of

తెలు

తెలు

తెలు

day. To turn white. తెలునకు. తెలునకునే from the hour of awaking. To be ruined or lost తెలునకును. అతని నది తెలునకు his affair has lost all colour, i.e., he is ruined. తెలునకును or తెలునకునె తెలునకునె. adv. Until morning. తెలునకునె తెలునకునె. adv. At daybreak. తెలునకు తెలునకు. n. The dawning, morn. (A verbal noun in తెలు as తెలునకు and తెలునకునె). తెలునకునె the following morning. తెలునకునె or తెలునకునె తెలునకునె. v. a. To cause the day to dawn, to watch all night. To clear up, explain, settle. అతనిని తెలునకునెనె they arranged his matter.

తెలు తెలు. [Tel. for తెలు.] v. n. To boil. తెలు. To fall. నది. కాపురం మా తెలునకునె కాపురం కాపురం వదలివెళ్ళారు when the oil was boiling they throw him in.

తెలు తెలు. [Tel. another form of తెలు.] n. A crowd. సమూహము.

తెలునకు Same as తెలునకు. (q.v.)

తెలునకు or తెలునకు తెలునకు. [Tel. from తెలు to break.] n. A disease, murrain. Evil, mischief. తెలునకు. తెలు. తెలునకునె or తెలునకునె Same as తెలునకునె. తెలునకునె Same as తెలునకునె. తెలునకునె Same as తెలునకునె.

తెలు తెలు. [Tel.] n. A surge or billow. a large wave. A flood, an inundation.

తెలునకు తెలునకు. [Tel.] n. Beauty, elegance. సుందర్యము, చక్కదా

తెలు

తెలు తెలు. [Tel. plu. of తెలు.] n. Dece. తెలునకు.

తెలు తెలు. [Tel. another form of తెలు.] n. The teak tree.

తెలు తెలు. [Tel.] n. Firmness, bravery, courage. తెలునకు. Spirit. Freshness, bloom. Fear, భయము.

తెలు తెలు. [Tel.] n. The edible sprout of the young palmyra tree. కాదీము.

తెలు తెలు. [Tel.] n. Bloom, vigour. ఈ పిల్లనకు మంచితెలునకు నాన్నకు this child is healthy and strong.

తెలునకు తెలునకు. [from Skt. తేజస్వ.] n. Relinquishment. సమిధిదానము. Munificence. సామర్థ్యము, శక్తి. P. I. 119.

తెలునకు Same as తెలునకు. (q.v.)

తెలునకు or తెలునకు తెలునకు. [Skt.] n. Brilliance, lustre, splendour. Vigour, potency, might. ప్రకాశము, ప్రభావము. Semen virile. తెలునకు. Courage పరాక్రమము. తెలునకునకునకు acquiring reputation. తెలునకు a brilliant or vigorous man తెలునకునకునకు.

తెలునకు, తెలునకు, తెలునకు or తెలునకు తెలునకు. v. n. To shine, to be glorious. ప్రకాశించు. తెలునకునకు తెలునకునకు. adj. Bright, sharp. వాదించునది. తెలునకు తెలునకు. n. He who shines, &c.

తెలు or తెలు తెలు. [Tel.] n. A steed. గుర్రము. తెలునకునకునకు తెలునకునకు. n. A swift horse. Sva. iv. 167.

తెలు తెలు. [from Skt. తెలునకు.] n. Brightness, brilliance. కాంతి, ప్రకాశము. Heroism, ప్రభావము.

తెలు తెలు. [Tel. తెలునకు.] n. A coconut tree. కొర్రునకు.

తెలు తెలు. [Tel.] n. Clearness, transparency, purity, brightness. Any clear liquid of which the sediment has fallen to the bottom. Whay తెలునకు. adj. Clear, transparent, free from sediment, pure, evident, distinct. తెలునకు, తెలునకు. P. I. 19. తెలునకునకునకు or clear తెలునకు. తెలునకు తెలునకు. adv. Clearly, plainly, downright. తెలునకు తెలునకు. n. The name of a species

తెలుగు

355

తెలుగు

of metre. **తెలుచు** *teḷu-chyū*. v. n. To reveal, explain, clear up, **తెలుత్య** or **తెలుత్యము** *teḷu-tella*. adj. Very clear or plain. **తెలుపగు** *teḷu-pagu*. v. n. To become clear or evident. **తెలుపారు** *teḷu-paratu*. v. a. To make clear, explain, illustrate.

తెలి *teḷi*. [Tel.] n. The large black carpenter bee కుప్పె. (These are brilliantly black: and jetty ringlets or twisted braids of hair are likened to clusters of these bees.) "గరుడపుత్రులమునునెడ." Dasav. ix. 159.

తెలిక *teḷika*. [Tel.] n. A raft. తప్ప.

తెద *teda*. [Tel.] n. Profit, balance, surplus. లాభము. Difference తరతమము.

తెడు *tedu*. [Tel.] v. n. To lie down. తలదించు. లయ్య. v.

తెది *tedi*. [Tel.] n. A date, i. e., a day of the month. దినము.

తెదల్లు *te-dalla*. [Chinese through Eng. **తె-లా**.] n. Tea: a decoction of tea leaves.

తెనుచు or **తెచ్చు** *tenucha*. [Tel.] v. n. To belch, to bring up wind. **తెనుపు**, **తెచ్చు** or **తెపు** *tenupu*. n. Belching.

తెన or **తెనియ** *tene*. [Tel.] n. Honey. Various kinds are called **బుడితెన**, **బద్ద తెన**, **కొనితెన**, **పుట్తెన**, **బుట్తెన**, **బొర తెన**, **బురుతెన**, **చిన్నపుట్తెన** and **కర్ర వట్ట** (which is the best). A ruddy nut brown complexion is compared to honey. Radha. i. 11; so in Theocritus, *melichroos* is applied to a bright ruddy or nut brown beauty. **తెన** the nectar of flowers. **తెనెత్తు** *tene-chettu*. n. A certain tree. **తెనెత్తి**, **తెనె**, **తెనెయి** or **తెనెయి** *tene-tiga*. n. A honey-bee. **తెనెర** *tene-tera*. n. Honey comb. **తెనెరము** or **తెనెరము** *tene-tonalu*. n. Honey comb, also a sort of varmint.

తెనెపిల్ల *tene-pilla*. n. The Sun-bird or Honey-sucker, *Archanechthra asiatica*, or *A. Zeylonica*. (F. B. I.) **తెనెపిల్ల** *tene-pettu*. v. t. To make honey. **తెనెపి** a kind of sweet plantain. **తెనెపి** a kind of bangle. **తెనెగడ్డ** *tene-gadda*. n. The Honey Buzzard, *Pernis cristatus*. (F. B. I.) **తెనెగడ్డ** *tene-gadda*. n. Mead, brewed from honey.

తెన *tena*. [Tel.] n. A time. తన. **తెన** once. Also, a raft. తప్ప.

తెను or **తెచ్చు** *tenu*. [Tel.] v. n. To belch. n. A belch, an eructation. See **తెను**.

తెను *tena*. [Tel.] n. Moisture, damp. adj. Moist, damp. **తెనుగి** or **తెనుగు** *tenagilla*. v. n. To become moist or wet. **తెనుగు**, **తెనుగు**. **తెనుగు** *tenanagu*. n. Batter, thin paste of milk and flour. **తెనుగు**. Buttermilk తప్ప.

తెనుగు *tenanagu*. [Tel.] n. Interest on money, వడ్డీ. Hesitation, delay, sluggishness. **తెనుగు** an idler. **తెనుగు** *tenanagu-ga*. adv. Gratis. **తెను**.

తెనుగు *te-y-aku*. [Chinese through Eng.] n. The Tea leaf. Tea. See **తెను**.

తెరు *tera*. n. Clearness. **తెరు**. Want of any relationship or connection. **తెరు** adj. or adv. Gratis, unpaid for **తెరు**. Uselessly, **తెరు**. Without any trouble, easily, **తెరు**. **తెరు** a rent-free lodging. **తెరు** a stranger; **తెరు**; a temporary husband **తెరు**. An interloper: one who enjoys gratis. **తెరు** a strange woman **తెరు**, a woman of loose character. **తెరు** when you ride gratis, you use your oadgel well. **తెరు** or **తెరు** *teraku*. adv. Quite uselessly **తెరు**. Easily,

తెలుచుచున్నా. తెర or తెరగా (from తెచ్చు) need with various verbs, as చూచు, చూడ, పనుచు while coming, while going. R. iii. 2. పొనతెర while he brought, పొన తెచ్చుచున్నా. తెరకొను తేరా-kona. v. n. To become clear. తెలుచు. To abound, teem. తెరవాన fully. చచ్చుగి నా, చుట్టుచున్నా. Rwa. ii.

తెరలచేప *terala-chēpa*. [Tel.] n. A fish; a sort of *Charodon*. Russell. No. 80, 81.

తేరు *teru*. [Tel.] n. A car, a chariot. రథము, వాది. "తేరుకొచ్చుచును." Cuchelap. iii. 110. చిరులతేరు a car drawn by doves. తేరువాడు or తేరుకొన్నది a charioteer, a carriage driver. రథము, వాచి.

తేరు *teru*. [Tel.] v. n. To become settled or clear (as water.) తెలుచు. To be rescued, allayed or relieved. To pass off, as a fainting fit. To escape. To recover, as from illness or danger. తెరుకొను, తెచ్చు. To extend or reach. To shine forth, ప్రస్తుత పొందు. To happen, come to pass, or come forth, కలుగు. To rise, as steam or soup. To be finished or over, to reach the end. ముగించు, కడ తేరు, ముగించు. చికితేరెచునొప్పులు glittering jewels. తెరకొనుచున్నా when it was in abeyance. వాని 2న్న తెరుకుండగా while he was still an invalid. తెరుకొను తేరా-kona. v. n. To recover (from illness), to gain strength or become convalescent. చుట్టుతేరుచు. తెరుగడ *teru-gada*. n. Finishing, ending. ముగించు. Recovering consciousness తెరిది. తెరుకడతల్లి a settled account. తెచ్చు or తెరుచు *terichu*. v. s. To make clear, clarify. తెరతేరు. To rectify, to correct. To finish. To cease to rejoice, ప్రస్తుతపొందు. To relieve, console. To kill చంపు. తెరవాడు *tera-varu*. v. n. To become clear. To dawn. "చూచు తెర వారగా." HK. ii. 34. తేరి *teri*. adv. To

the end, fully, to the full. తెరుచు, తెరుచు, తెరుచుచును or తెరుచుచునా to look hard, to gaze earnestly, to look steadfastly; to see clearly. తేరి *teri*. n. Clarified ghee. వాచితేరుకొను.

తేరు *teru*. [Tel.] n. A scorpion. తెరుకొను a sort of fish. తెరుకొని *tera-koni*. n. The constellation Scorpio. వృశ్చికరాశి.

తేలు *telu*. [Tel.] v. n. To float. To swim. To bathe. To succeed, be done, be settled, ratified, take place. To terminate, end, blow over or end (as a storm), swell, ripen (as a boil), to emerge, పొడచూపు. To fall clear of, so as not to hit. To clear up, become known, or ascertained, be decided, as a question or doubt. To be found, come to light, result, come to pass, to be evident or revealed. To go off or depart, as sleep, sick-ness, &c. To escape or get off. "తేలు తేరి తేరాచును" ఇది this is the plan to save myself. ఏ సుంద్రమును వడదీసి ఇది తేలు in whatever sea you place this boat it will float, i.e., this must prosper whatever may happen. తెలుచు (A. iv. 306.) to speak clearly. తేలు swelling తడిసె; large. తేచ్చు మును to accent softly, to use the soft accent instead of the harsh one; as పాడు *Pāṇa* for పాచ్చు *Pāṇṇa*, and ఇచ్చు *iṇṇa* for ఇచ్చు *iṇṇa*. తేరించు to haul ashore, to pull out or drag out. తేరిచ్చి or తేరించు *tera-ichi*. v. n. To rise to the top. తేరితేలు. To roll or swim, as the eyes. తేరితేలు swimming of the eyes. తెరిపేరు *tera-pēru*. v. s. To open (the eyes) wide. కొడుతేరితేలు to stop winking తెలచేప *telachēpa*. n. A kind of fish. H. iv. 225. తెలుచు *telu*. (తేలి+చు) v. n. To float. తెలు, తేలి చు. తెరించు *terinchu*. (causal of తెలు.) v. s. To cause to float. To bring up or produce. To accomplish, do, achieve, perform. To fulfil. To glance, as applied to the eyes. తేచ్చుచూచు to peer, in loosely or lightly. చిరుచిరుచు

తెలు తిల

తొత్

తొంటి తండ్రి

to fondle and please. **తెలిక** *telika*. n. Lightness, ease. **లఘుత్వము**. **అదృశ్య**. Easy, simple, light. **బుచ్చలని**. వానికి ఇప్పుడు బిడ్డ **తెలికగా** ఉన్నది he is well. **తెలుపారు** *telu-paru*. v. n. To arise, to be born **తల్లు**.

తెలుమనీ *telu-mani*. [Tel.] n. A kind of plant. **దక్షిణాన**, **ధూమ్రపుష్పవృక్షము**, **చెంచలిత**, **తెలుకొండవృక్షము**.

తేవ *teva*. [Tel.] n. A kind of festival. **ఉత్సవ విశేషము**.

తేనగము *tevanamu*. [Skt.] n. A park. **ఆట తోట**. A game or play **ఆట**.

తై tai

తైక్కు *taikku*. [Tel.] n. An interjection in games like play! bang! **తైక్కుమని** fleeing-ly. ఇదితొలక రెండునాళ్లకు **తైక్కుమని** సోయేది కాని శాశ్వతముగా నిలిచేదికాదు this is a thing that varies in a couple of days, it has no permanence.

తైశానీ *taishani*. [H.] n. Attendance, service, waiting. n. A servant.

తైరు or **తెయిరు** *tairu*. [Tel.] n. Curds. **తెయిరు**, **దధి**. (హంసా. iv.)

తైర్థికము *tairthikamu*. (from Skt. తిర్థము.) **అదృశ్య**. Appertaining to pilgrims. **తైర్థికబాటి** the pilgrim band or company. **తైర్థికుడు** *tairthikudu*. n. A pilgrim. **తిర్థ సేవ చేయువాడు**.

తైలము *tailamu*. [Skt. from తిల.] n. Oil, ointment, unguent, salve, essence. **నుటి తైలము** earth-oil; bitumen. **తైలికము** *tailikamu*. **అదృశ్య**. Oily; belonging to oil, producing oilseeds (as land), తిలుపెండునది (చాలము). **తైలికుడు** *tailikudu*. n. An oilmonger **సాండ్లవాడు**.

తొ to

తొంక *tonka*. [Tel. another form of తోక.] n. A tail. **తోక**.

తొంగలి *tongali*. [Tel.] **అదృశ్య**. Blanking, drooping, వాలిన. Flowing, ప్రసరించిన. తొంగలిరెప్పలు quivering eyelids "నావుడుతొంగలిరెప్పల క్రమమనుషిల్లంకరించుకొను." Zaec. iv. 167. **తొంగలించు** or **తొంగలిగొను** *tongulinu*. v. n. To gleam, glance, sparkle, flash, shine. **ప్రకాశించు** To expand or open. **బిగించు**. To excel, **అరిగించు**, **విచ్చుంట్టించు**. To increase, **వర్ధిల్లు**. To flow. **ప్రసరించు**. **తొంగలిపాటు** *tongali-patu*. n. A salutation. **నమస్కారం**.

తొంగిల్లు *tongilu*. [Tel. from తొంగలి.] n. plu. Drops. **చొట్టు**. **తొంగిల్లుగా** *tongiluga*. **అదృశ్య**. In drops, drop by drop, **చొట్టు చొట్టుగా**. "తొంగిల్లుకాన్పిచుతో నెల్లెడును." BD. iii. 679. Oil drops, **నూనెచొట్టు**.

"అనితెలు చెల్లెమహాదేవితాన,
బానిసైప్రాసేకమయు నానింది.
తొంగిల్లువైనిడి లింగమునైని,
యంగనగానించె నభ్యంగనయు."

BD. iii. 664.

తొంగు *tongu*. [Tel.] v. n. To be inclined; to slant. **వాలు**. To lie down, **శయించు**. **తొంగెడుతు** *tongi-tatu*. v. n. To peep, to look into **తొంగెడు** *tonginu*. **అదృశ్య**. Lean, thin. **చక్కపలచని**, **సన్నగిల్లిన**. **తొంగుండు** *tongundu*. (తొంగి+ఉండు.) v. n. To lie down. **శయించు**.

తొంట *tona*. [Tel.] n. The bark of a tree, చెట్టువట్టు. **గడ్డితొంట** or **తొంట** *tona* a wisp, a torch made of straw. **తొంటియ్య** *tona-cheygi*. n. A withered hand **తనతో యుపయోగ్య**. **తొంటిచేతవాడు** a man with a withered hand. **కరదడు**.

తొంటి or **తుంటి** *toni*. [Tel.] n. The joint of the hip. Plural. **తొంటలు**.

తొంటి or **తొట్టి** *tonpi*. [Tel. infl. of తొలి.]
adj. First, former, earlier. **తొట్టితొంటి**
మార్చి his original shape. **తొంటి** తిరువుడు
to the former road. **తొంటి** పెద్దలు
ancestors.

తొండ *tonda*. [Tel.] n. A chameleon, a
bloodsucker: కృకరాశము. When old it
is called **తొండ** పెద్ద. — **తొండ** చుక్కెర
(Jerdon No. 22.) The White-eyed Buz-
zard Eagle or *Teesa*, *Buteo tesa*.
(F. B. I.)

తొండము *tondamu*. [from Skt. తుండము.]
n. An elephant's trunk. The neck or bow
of a leather bucket. **తొండ** తొండము or **పింక**
తొండ a mosquito with a proboscis, the
female mosquito (which alone has such
a proboscis). **తొండ** తొండము *tonda-*
attamu. n. The Black-tailed Godwit,
Limosa belgica. (F. B. I.)

తొండ *tond*. [Tel.] v. t. To tease.
తొండ పెట్టు, **తొండ** పెట్టు. To hasten త్వర
చేయు.

తొండ Same as తొండ (q. v.)

తొంటు or **తొండ** *tondu*. [Tel.] n.
An idle or careless man. **తొంటు**, **తొంటు**
మారినాడు.

తొండ *tondi-chettu*. [Tel.] n. A sort
of tree. తొండ. iv.

తొండ or **తొంటు** *tonda*. [Tel.] n. A cor-
rupt man. **తొండ** తొండము.

తొండ *tondara*. [Tel. తొర+తొండ.] n.
Great haste, hurry. **తొండ** తొండము. Trouble,
embarrassment. **తొండ** తొండము. Disorder, con-
fusion. Danger, peril. Labour, difficulty.
Vexation, needless trouble. **తొండ** తొండము
తొండ I want it greatly. **తొండ** తొండము
తొండ he was not put about, or flustered.
తొండ తొండము to be troubled, to be in a
hurry, to be embarrassed or flustered.
తొండ తొండము తొండము తొండము తొండము

I forgot it in the hurry of the journey.
తొండ తొండము, **తొండ** తొండము or **తొండ** తొండము
to trouble, annoy or vex, to interfere
with. **తొండ** తొండము *tondara-patlu*. n.
Haste, hurry. Troublesomeness.

తొండ *tondamu*. [Tel.] n. Tama-
rind juice boiled with some vegetable as
a preserve. **తొండ** తొండము తొండము తొండము
తొండము.

తొంటి or **తొట్టి** *ton-badi*. [Tel. తొట్టి
+పది.] adj. Ninety. **తొంటి** తొంటి. Ninety
men **తొంటి** తొంటి. **తొంటి** తొంటి or **తొంటి**
తొంటి ninety hundreds.

తొక్క *loka-loka*. [Tel.] adj. Indistinct.
తొక్క తొక్క.

తొక్క *tokku*. [from Skt. తృక్కు.] n. Skin,
hide, bark, rind, peel. తొక్క, తొక్క, తొక్క.

తొక్క, **తొక్క**, **తొక్క**, **తొక్క** or **తొక్క**
తొక్క *tokkafa*. [Tel. from తొక్క.]
n. Distress, grief. తొక్క తొక్క. A scrape or
hobble. తొక్క తొక్క. ఆ తొక్క తొక్క
I know nothing of the trouble. **తొక్క**
తొక్క *tokkaf-intlu*. v. a. To grieve, dis-
tress, annoy. **తొక్క** తొక్క or **తొక్క**
తొక్క *tokkafa-patlu*. v. n. To be trou-
bled. తొక్క తొక్క. **తొక్క** తొక్క or **తొక్క**
తొక్క *tokkafa-patlu*. n. Distress,
trouble. తొక్క తొక్క.

తొక్క *tokkanu*. [Tel.] n. A kind of
plant like fennel, Anethumsowa. తొక్క తొక్క.

తొక్క or **తొక్క** *tokku*. [Tel.] v. n. &
a. To step, tread, or perform a dance.
తొక్క తొక్క (A. ii. 104) to pound,
stamp, trample on, crush, macerate.
తొక్క తొక్క not entering your
neighbour's house. తొక్క తొక్క to lay
down or define a boundary line by
treading on it. తొక్క తొక్క to lay down
suckers or branches from a tree. తొక్క
తొక్క to go and examine in person: to

inspect personally. తొక్కు to blink or put out of view, to suppress. తొక్కు n. Paste, pickle. తొక్కించు or తొక్కించు tok-kin/su. v. n. To cause to tread, to. తొక్కించు తొక్కించారు they made him dance. తొక్కించారు తొక్కించారు they had the tamarind pounded. తొక్కు or తొక్కుడు tokkudu. n. Treading, grinding, dancing, capering, ఘోరతాపము, పప్పు ద్రవ్యము, రాబడి, రాతాపు. R.-i. 46. Plu: తొక్కుడు. P. iii. 76. adj. Threshed, pounded తొక్కిన. తొక్కుడుకన్ను తొక్కుడు-kannu. n. A threshold. తొక్కి తొక్కుకొనిపోయినది it broke out of the fold. తొక్కులుకులు hissing words. తొక్కులుచుక్క అడవికాటలు. తొక్కుడుబిల్లలు tokkudu-billalu. n. A certain game. తొక్కులాడు tokku-ladu v. n. To grieve, to be in trouble. తొక్కులాడునుడునుడు to trudge on, plod, to get on with difficulty.

తొగ toga. [Tel.] n. The purple lotus or water lily. A crowd, multitude, group. పరమాహు. Manner ధర్మ. Trouble, difficulty, కష్టము. adj. Troublesome కష్టము. తొగకుట్టుము or తొగపరికాడు toga-tuttumu. n. The moon, as being the lover of the lotus. తొగకంటి toga-kanti. n. A lotus-eyed, (i.e., a beautiful) woman, చక్కనికన్నములు అడుది. తొగమగడు, తొగరేడు or తొగపిండు toga-magadu. n. The moon as being the lord of the lotus. తొగసూడు toga-sudu. n. The enemy of the lotus, i. e., the Sun.

తొగలు togalu. [Tel.] adj. Belonging to the weaver caste. తొగలువాడు togalu-vadu. n. A weaver. H. ii. 23.

తొగడు togadu. [Tel.] n. Leanness, compression. తొగిపోయినది. రామా. యు. కాం.

తొగర togara. [Tel.] n. Acridity. ఓలు.

తొగరి or తొగరిక togari. [Tel.] n. The Pigeon Pea tree. తొగరికట్టు. A certain forest wood used as timber.

తొగరు togaru. [Tel.] n. Red colour, scarlet, ఎరుపు. Scarlet thread ఎరుగులు. (There are three species of red dya. The best sort is called ఎరుగుతొగరు; the next sort is నూరుతొగరు; and the worst, ముట్టితొగరు.) A certain fragrant flower. adj. Red. ఎరు. తొగరుమల్లి togaru-malli. n. A sort of crystal. తొగరు మక్క-పులుగు the scarlet beaked bird, i. e., a parrot. తొగరుచెట్టు togaru-chettu. n. A tree from which a red dye is made. Logwood. *Morinda citrifolia*. తొగరు తొగరు togaru-koun. v. n. To become red. ఎరుగు.

తొచ్చెము or తొచ్చెము తొచ్చెము tochevemu. [from Skt. తుచ్చము.] n. A low or vulgar word. తుచ్చనచము. రామా. v.

తొటతొట or తొటతొట tola-tola. [Tel.] adv. (Trembling) violently, perceptibly (shuddering.) అది. "తొటతొట నభయము తొటతొటది." L. iv. 313.

తొట్టి, తొట్టి or తొట్టు totti. [Tel.] adj. Thick. తొట్టిపెదవులు or తొట్టిసూరు thick lips. తొట్టితొక్కరు (A. vi. 75.) broken pronunciation, mispronunciation. తొట్టి నాటివాడు నాటి నాటము. తొట్టిగిల్లుడు tottigila-badu. v. n. To be agitated. తొట్టుచు. తొట్టిగిల్లు or తొట్టిగిలు tottigiliu. v. n. To exel, to bloom. అశశయించు. To happen, occur, to have కలుగు, పొందు.

తొట్టి totti. [Tel.] n. A tub, vat, trough, or manger. A sort of seat on an elephant, మట్టితొట్టి the frame work of a palanquin, under the bedding. తొట్టికట్టు tottikattu. n. A part or division of a mansion. The square left unroofed in the centre of a Hindu house. తొట్టి. తొట్టికట్టు తొట్టికట్టు యిచ్చివాడు he gave to his daughter a large house containing two large divisions. తొట్టిబండి totti-banji. n. A bullock cart.

తొట్టె totte

558

తొడ toda

తొట్టెయ Same as తొట్టె. (q. v.)

తొట్టెల Same as తొట్టె. (q. v.)

తొట్టె or తొట్టెకొను tottu. [Tel.] v. n.

To spread వ్యాపించు. To happen, come on (as thirai), to chance అంభవించు, వుట్టు, సంభవించు. To flow ప్రవహించు, ప్రవహించు. "పట్టపునీరు వారిని పెద్దలకల్లకు పెద్ద పెట్టిగా తొట్టు వాకాసుకప్పుచుతి దూరముగఁగఁ జరిగఁగఁగుముర్ దిట్టదుము" P. i. 546.

టీ || పెట్టిగాతొట్టు, పెట్టగా ప్రవహించు. To stop up from flowing ఎగదట్టు.

"క॥ భరిత్రవిభుడుయేచేకుల. వావాహినీరు తొట్టువల్లుగలట్టెకా." V. P. vi. 199. To be filled నిండుకొను. "వెక్కులకొట్టవ కన్నీరు కొన దుడుదుచు చలికకా." Siva. iii. 52.

To move జరుగు. "పొట్టులచీరఁదొట్టువారు." రాః య, కాం. v. t. To touch, స్పృశించు.

To adopt, అవలంబించు. To begin, మొదలు పెట్టు. "అత్తూపుగముల దుక్తురుముగా తొట్టెను ట్టాడి అట్టచానెలుచేసి." B. v. 191. తుక్తురుముగా తొట్టెతుక్తురుముచేసి. తొట్టు tottu.

n. A field within the bed of a tank. వెదుపు కట్టలావలిపాలము. Aside, direction, quarter.

పార్శ్వము, వైపు, దిక్కు. "పార్శ్వమునకుతొట్టున పార్శ్వమునవుడు." G. v. 257. Profit, gain.

ఫలము, లాభము. Connection, relationship సంబంధము, స్పృశ్య. A sudden sound తటాకమునని. Also, same as తెట్టుచు. (q. v.)

తొట్టున tottuna. adv. Quickly, at once. చుట్టున. తొట్టున Same as తెట్టున.

తొట్టు or తొట్టెయ totte. [Tel.] n. A weaver's shuttle. తాడె

తొట్టు totra. [Tel.] n. A hole. తొర్ర.

తొట్టుకోరె totra-kore. [Tel.] n. A sort of tree. H. iv. 9.

తొట్టు, or తొట్టుపాము tottu. [Tel.] n. Trottering. Confusion, perplexity, hurry.

తొట్టిలు, తొట్టిల్లు, తొట్టిలుకు.

తొట్టునకు or తొట్టుకొను tottilu.

v. n. To stagger, totter, stumble, be bewildered or perplexed, to trip, or stumble, as in speech కదలడు. To split భేదం. Siva. iii. 125.

తొట్టు, తొట్టిల, తొట్టిల, తొట్టియ or తొట్టు totla. [Tel.] n. A cradle. ఉద్యాలు తొగ్గి.

తొట్టుపెట్టు totta-chettu. [Tel.] n. A plant called Capparis grandiflora. Heyne, Tracta, p. 130.

తొడ toda. [Tel.] n. The thigh. తొడమొద

ఉంచు to place on the lap. పెంకొడ the thicker part of the thigh. చిరుకొడ the thinner part of the thigh.

తొడమొదము a leg of mutton. తొడపుట్టుపు lit: one born from the thigh, i.e., a Vaisya. తొడ పాశము or తొడతెల్లము todapashamu.

n. Pinching the thigh. తొడనుగిల్లట.

తొడకు Same as తొడు. (q. v.)

తొడగు Same as తొడుగు. (q. v.)

తొడయు todayu. [Tel.] v. a. To wipe. కడుచు. M. iii. 282. To wash కడుగు.

తొడను todanu. [Tel.] v. n. To happen. జరిగెను. To undertake, attempt. ప్రాను, యత్నించు. To desire, స్వప్నము. To be agitated, తొట్టునకు. To follow, అనుసరించు.

To oppose, ఎదిరించు. To obtain, ప్రాపించు. To resemble, అనుకరించు. "క॥ కురులము

కొడరిగలనని, ముగిగములైననది." M. VII. v. 6.

"క॥ పాపము బుద్ధిప్రార్థి

వ్యాపారముగాగకొడరిగవచ్చుదు మమలాం

దీపాలుదానివెంటియు

రావితొనెంజాలు తుదనరాంధవరెప్పుడు."

M. XII. iii. 321.

"తొడనుకువులను తొడరిగంతులుకొని,

మేలిండువల్ల మెదలబలికిరి.

దేవమనాటివల్ల కాల్యకరంబును."

Venu. 319.

తొడ తోడు

559

తొడు తోడు

"కానియెక్కటి కడుపునెరుకండి,
జరిగిందన్నది దిడిచిపెట్టి,
తొడుతున్నవాడు దొంగవానిని."
Vamsa. 791.

తొడరిక *todarika*. n. Following, court-
ing. అనుసరము. తొడరువు *todaruvu*. n.
An attempt యత్నము. భార: శబ్ద. i. adj.
First దొడరి.

"దీని తొడలపైనున్న యాతొడరువుకొడుకు
కొడియెడ గడచి దొడిమిగల్గును."
భాగ. vii.

తొడవు *todavu*. [Tel. from తొడుగు] n.
A jewel, ornament భూషణము. చేతులకు
తొడవు వానిము liberality is the best jewel
of the hand.

తొడి *lodi*. [Tel.] n. A ferrule or ring of
iron round a staff. తొక్కు. Hasto, త్వర,
సంక్లమము. తొడితొడి *lodi-lodi*. adv.
Instantly, at once. తొడితొడిసానిలంది
మొక్కిమొక్కి. Charitr. v. 537. తొడి
లకు *lodi-lodi*. (తొడిగ+పడు) v. n To
move, shake, waver. చలించు. To hasten,
hurry. To be perplexed or confused.
తొట్టునకు. To be scattered వెనుక. H. i.
307. R. v. 73.

తొడికిలు *lodikilu*. [Tel.] v. a. To seize,
snatch, bite. ఒడికిప్పు, లంకించుకొను. "చి-
తదయకమండుకొప్పుకున నైలకటాపామకేణవా-
మరక, తొడికిలబట్టిరావలెపురుగులించురీతి."
Jaimini. iv. 147. "మృదువొనముల తొడికి
లింక పెద్దవొన దడకును పచ్చిచెక్కల తలవక
లంకనదరి." BD. iv. 238.

తొడికితెచ్చు Same as తొడికితెచ్చు. See under
తొడు.

తొడికు or తొడిమ *todima*. [Tel.] n.
The stalk of a leaf or flower. రాచ.
నాచుకొడిమలు a sort of rice with
long grains.

తొడు Same as తొడుగు. (q. v.) తొడి
లంకు *todigintu*. [Tel.] v. a. To put on,
do. వానికి బట్టుకొడిగిరి I dressed him.

తొడుకు *toduku*. [Tel.] v. a. To seize,
snatch, bite. ఒడికిప్పు, లంకించుకొను.

"చాలమువారకొడికి పులిపట్టుకొనడి
నడిపెడిప్పిసంపద్యవాక్యకేళి
గంకరావమునది మ్రొంగుదాపతి
ననదాపరయ్య యయ్యల ర."
G. vi. 17.

n. A bullock. ఎడ్డు. A cow, అత్త. Ill-gotten
food. దొంగమేక.

తొడుకోను or తొడికోను Same as తొడు
కొను. (q. v.)

తొడుగర or తొడుగర *todu-gara*.
(తొడుగు+గర) n. A bundle of thorny
brushwood. ముండ్లకంపహెచ్చు. "మంచపు
తొడుగరలొట్టె." మంచమునకంటుకొనిపోయిరి.
Swa. iii. 166.

తొడుగు, తొడుగు, తొడుగు, తొడుగు or
తొడుగు *todugu*. [Tel.] v. a. To put on or
wear (dress, jewels, a shape, &c.) To
place an arrow on the bowstring. To pre-
pare. To begin. M. XII. v. 88. యత్న పడు,
భరించు, అరంభించు, చూపాడు భజన్మునందు
సంధానముచేయు. "తొడిమిటివాడు" One
who has drawn his bow. ఎక్కడెట్టివెట్టి
తొడ నవలించుకొనిపోవువాడు. A. vi. 102.
n. An ornament. అభరణము. A piece of
armour, కవచము. An arrow, బాణము.
A sheath, కవచము. A drag, a hurdle of
bushes, a load of brushwood. ముండ్ల
కంపహెచ్చు. Swa. iv. తొడుగుకొను
todugu-konu. v. a. To wear, put on, do.
తొడుపు *todupu*. n. Armour, plate or
coat armour. కవచము. బంగారుతొడుపు
gold filagree work. Repetition, చెప్పినది
మరల చెప్పుట.

తొడుము *todumu*. [Tel.] n. Stuff, house
hold stuff. Trash, rubbish, scoriae or
scum of melted metal. Plague, trouble,

annoyance. టిక్కుట, బంబుటను, తగుటను, కం, అక్షరం, Business, affair, connection. సంబంధము.

"తే తిమ్మలు తులవములు వానములు,
ప్రకములు కేదరికెరత్తయిచొడుగు." M. XII. v. 306.

ఇది అన్నిటి టిక్కుటలని అర్థము. See also P. iv. 120.

తొలకు or తొలకు tonaku. [Tel.] v. n. To be spilled. నిడుకుచు తొలకు a full pot does not spill, i. e., a great or strong man is not easily agitated in his mind.

తొత్తు tottu. [Tel.] n. A slave girl. వాని. A servant girl. వాని. A whore, లాటి. తొత్తులమారి tottulamari. n. A whore-monger.

తొల tonu. [Tel.] n. A pool. తొల tola. adj. That which saves. రక్షణము.

తొలకు tonaku. [Tel.] v. n. To spill. చిరు, తొలకు. "తే తొలకు తొలకు." Vasa. III. 189. n. Hasten, hurry. తొలకులు.

తొమ్మందు, తొమ్మందు or తొమ్మందు tonmudu. [Tel.] v. n. To lie down. శయించు.

తొప్పకొను toppa-dogu. [Tel. తొను+తొను] v. n. To plunge, to be drenched. తొప్పకొను drenched, soaked. Bedewed, moist. వానలో తొప్పకొను తడిసి they were soaked in the rain.

తొప్పరిల్లు, తొప్పరిలు or తొప్పరు [Tel.] toppa-rillu. v. n. To be inclined to one side, to slant, bend over. బిరు.

తొప్పలుకొరలు toppalu-doralu. [Tel.] n. Myriads. కొలనములు. కొ. II.

తొప్పి or తొప్పి toppi. [Tel.] n. A cap or hat. టాపి.

తొప్పి toppi. [Tel.] n. The foreskin or prepuce.

తొలకు tobaku. [Tel.] adj. Empty, seedless. నిర్మలమైన, తొక్క

తొన్నము tonnan-dumu. [Tel. తొన్న+ము] n. The measure of nine తొన్నలు or Maroals.

తొన్నక్కరు tonnan-akuru. [Tel. తొన్న+కురు] n. Nine hundred.

తొన్నరము tonmaramu. [Tel.] n. The royal table, maintained by a prince for his servants: also called తొన్న and నువరము.

తొన్నకు tonnan-aku. [Tel.] n. Ruin, నాశనము. వాని తొన్న తొన్నకుచేసారు they trampled upon it and ruined it.

తొన్నది tonnadi. [Tel. తొన్న or తొన్న+ది] Lit. One less than ten.] n. Nine. (This is written ౯ in the east, but ౮ in the west.)

తొన్నది toynadi. [Tel.] n. A woman, a lady. అందతొన్నది a female swan.

తొల tora. [Tel. for త్వర. (q. v.)] n. Quickness. కేదరికము. Danger. అపద. తొలమడు tora-padu. v. n. To hasten. త్వరము, కేదరికము.

తొల Same as తొల. (q. v.)

తొలక or గండితొలక toraku. [Tel.] n. The scum or skin formed on gruel when cooling.

తొలగు or తొలగు toragu. [Tel.] v. n. To flow, gush, burst out, run. వారు, ప్రదురు, ప్రవహించు, వారు, చాలు. To fall, పడు. v. a. To leave, quit. వడు, విడుచు. "కే మునునొని తొలగు తొలు తొలు నిలుచుకొను" Vish. v. 237. "తే తొలగుచుకొను నకు వారివారికి, తొలగుచున్న ముక్తముర తొలుచింది." T. v. 188. తొలగుతొలగు or తొలగుచున్న toragu-tolatu. v. n. To escape, as cattle పశువులు తొలగుచుకొనిపోవు.

తొలకు toraku. [Tel.] n. A cell or small hole: a cavity. తొల, తొలము. వెన్నెముక తొలగు నందుకు the backbone is hollow. తొలగుచుకొను toraku-puru. v. n. To

be bored, to become full of holes తొర్ర మునుడు. తొర్రతొర్ర tora-tora. n. Hive honey. తొర్రతొర్ర.

తొర్రపు or తొర్రపు torapu. [Tel.] v. a. To temper water to a certain heat.

తొర్రలు toralu. [Tel.] v. n. To happen, occur. To be changed, మారు. తొర్రలుతు, తొర్రలుపు, తొర్రలించు, తొర్రలుపు or తొర్రలించు tora-lantu. v. t. To change. మార్చు. To stake hot with cold water. తొర్రలవాడు torala-u-udu. (causal of తొర్రలు to slip, etc.) v. n. To set up or trip up.

తొర్రపు Same as తొర్రలు. (q. v.)

తొర్రును Same as తొర్రలు.

తొర్రుత్తొర్రు tora-trokku. [Tel. తొర్రు + తొర్రు] n. Great pressure. గట్టితొర్రు క్కుడు.

తొర్రుపు Same as తొర్రలుపు. (q. v.)

తొర్ర torra. [Tel.] n. A hole or hollow in a tree. చుడు, బొక్క, రంధ్రము. adj. Hollow, having a hole. తొర్రతొర్రు loosely bound tresses. తొర్రతొర్రువాయి torra-jinu-vayi. n. The Indian Red Munia. *Sporegithus amandava*, (F.B.I.) తొర్రి torri. n. A defect, breach or blemish. జిరి, మిక్కి. adj. Wry, crooked. Leaky. Toothless. Deformed, chipped (as china or glass), damaged (as a shattered statue.) Partial, as an eclipse. "తొర్రియక్కరం." అను. vi. తొర్రివాడు or తొర్రిపోటివాడు a man who has lost his teeth.

తొర్రు torra. [Tel.] n. A cow. అవు. వాండు. v. తొర్రుపట్టు torru-pattu. n. A cow house. గొట్టము. A herd of cattle. అవుల మండు, వాండు. భార. అరి. vili.

తొర్రుండు Same as తొర్రలు. (q. v.)

తొల tola. [Tel.] n. A bit or division, sp., in an orange, jackfruit, etc. తొల. A hole రంధ్రము. తొలతొల a sort of cake or vermicelli.

తొలవరి or తొలవరి tola-bari. [Tel.] n. The opening of the year, the beginning of the rainy season. B. v. 157. తొలవరి వారి, తొలవరి ముప్పు summer rain and lightning. The rainy season, వర్షపు. తొలవరించు or తొలవరించు tola-barintu. v. n. To rain at the beginning of the rainy season. To rain. To arise తొలు. తొలవరించు the enemy of the first rains, i. e., the swan.

తొలకు Same as తొల. Partij. v. 51. R. v. 40. v. n. To begin, arise (as joy), happen. To exceed, shine. "తొలకుక ముప్పు ముప్పిరి చురుకు తొలకడ." BD. v. 353.

తొలకు or తొలకడు tolaiku. [Tel. తొల + అడు] v. n. To spill. తొలకు. To move చలించు. To excel. అరిచుచు. To shine, gleam, sparkle. ప్రకారము n. Movement. చలము. A bright mark, మచ్చ, as those on a deer. A wave. తలచును. A. iv. 185.

తొలకు or తొలకు tolagu. [Tel.] v. a. To depart, go off, be removed: to step aside, retire, recede, get out of the way. To sidle or move sideways, to transgress. To be dislocated, as a bone. To vanish, perish. To end, terminate, cease. తొలకు incessantly, continually, steadfastly, unfailingly. తొలకు unfailing, ceaseless. తొల గవారు (తొలగడ + వారు) Same as తొలకు. తొలకుడు tolagudu. n. The act of going out of the way or moving aside. తొలకు.

తొలకువారి tolagu-bari. n. An enemy. శత్రువు. తొలకుడు, తొలకుండు or తొలకువారి tolagintu. v. a. To remove,

తొలకు tolaiku. [Tel.] v. t. To wash. Partij. iii. 35. To wipe, తొలకు. To cause to be removed, తొలకు. To put away.

Pal. 268. తొలకొలను Crying Stop! stop! రాకురాకును. BD. iv. 174. తొల తొలందు Up! begone! rise! Contracted for తొలకండి.

తొలసి or తొళిసి *tolasi*. [Tel.] n. The Tulasi plant. కులసి. తొళిసివూ beads of Tulasi wood.

తొలి *toli*. [Tel.] adj. First, former, ancient, old, previous. తొల్లి. తొలిరాదు the day before. ఆ తొలిరాదు the day before that. ఆ తొలిరాత్రి the night before that. తొలితొలి the very first. n. The beginning. మొదలు. A socket, a hole. రంధ్రము. కుళము. A. iv. 218. The central hole in a wheel చక్రమునరంధ్రము. తొలిక *tolika*. n. A hole. రంధ్రము. తొలివారము *tolivaramu*. n. The first day of the week.

తొలిపించు *tolipinisu*. [Tel. from తొలచు.] v. a. To hollow out (a thing.) రాతిలోనాది, చెక్కలోనాది వల్లముచేయించు. To graze a thing washed. కడిగించు.

తొలు *tolu*. [Tel. short for తొలక.] adj. First. తొలకొడి కుయ్యక when the earliest cock crows. తొల్నాడు the day before. See తొలక.

తొలుకరి Same as తొలక.

తొలుకాడు *tolu-karu*. [Tel. తొలక+కారు.] n. The rainy season. వర్షకాలము. (తొలక+కారు.) the first crop in the season మొదటి కారుపంట.

తొలుకు *toliku*. [Tel.] v. n. To rain. వర్షించు, కురియు. తొలుమొగులు (తొలుకు+మొగులు.) a raining cloud వర్షించుచున్న మొగులు. To burst forth, overflow, be emitted (as flames, tears, rays, sweat, &c.) తొలుకు నవ్వు a smile playing or beaming over the countenance.

తొలుకుడుపు *tolu-kudupu*. [Tel. తొలక+కుడుపు.] n. The "first meal" given to an infant at weaning. అన్నప్రాసనము.

తొలుగు Same as తొలగు. (q. v.)

తొలుకు or తొల్పు *tolukuru*. [Tel.] v. a. To bore, perforate. To hollow, dig, scoop. To carve wood. To polish, furbish. To cleanse or rinse. కొయ్యకొలచుపురుగు the wood-boring insect called a death-watch. ఆ పుత్రుని తొలిచినాడు he cleaned or polished the dish.

తొలువ or తొల్లు *toluva*. [Tel.] n. Beginning. మొదలు, ముందు. adj. First. మొదటి. adv. At first, in the first place. తొలువటి *toluvati*. adj. First, prior, preceding. Radha, iii. 62. తొలువటిచదువు the preceding word. Appa. v. 151. తొలునొలువ or తొలునొల్లు *tolu-toluvu*. adv. At the first, at the very beginning. Swa. i. 44. తొలువీది *tolu-divi*. n. The first island, i. e., Jambu dvipa, Vasu. i. తొలుగట్టు *tolu-gattu*. (తొలక+గట్టు.) n. The legendary eastern mountain on which the sun is supposed to rise. ఉదయగిరి. తొలు చదువులు or తొల్పుచువులు the first books, the Vedas మొదలు. తొలువక్రము the first lunar fortnight కృష్ణపక్షము. తొలుబిక్క the first constellation, i. e., Ashvini. తొలుమొగు the first god, i. e., Brahma ముదర్శివరుడు; also, an Asura. అసురుడు, శూర్యదేవుడు. తొలునాడు *tolu-nadu*. n. The day before. తొలుకొను *tolu-kunu*. n. A former birth. శూర్యజ్ఞము. M. xii. i. 190. "తొలురామల నొములు పెక్కునొను గంగాదిమహానదల్." B. vii. 118.

తొలుసంత *tolu-sandasa*. n. The early dawn. ప్రాతస్సంభ్రాంతకాలము. See తొలు and తొలి.

తొల్పు See తొలచు.

తొల్లి See తొలక.

తొల్లి *tolli*. [Tel.] n. A former time. ముందు, శూర్యము. adj. Former, foregoing. ముందటి. adv. First, formerly, of old. M. I. i. 109. Inf. తొంటి V. P. II. 241. తొంటికంటి more than before. తొల్లింటి, తొల్లింటి or

తొల్లి తొల్లి

563

తొడు తొడు

తొండ్లి *tollintī*. adj. Former, old, ancient, of ancient days. M. I. i. 210. తొల్లింటెట్లు like as before.

తొల్లిండు Same as తొల్లిండు. See under తొల్లిండు.

తొల్లి or తొల్లి *tollika*. [Tel.] n. A small hoe. తల్లిక.

తొల్లిగడ *tollu-gada*. [Tel.] adj. Joint, mutual, as a bond.

తొళిక *tolaka*. [Tel.] adj. Thin. చలుచని.

తొళి Same as తొళి. (q. v.)

తొవ or తొగ *losa*. [Tel.] n. A water lily. కెంప.

తొవర Same as తొగ. (q. v.) తొవరి
Same as తొగ. (q. v.) తొవరు
Same as తొగ. (q. v.)

తొవ్వ *torvu*. Same as తొవ్వ.

తొప్ప, తొప్పి or తొప్ప *toasa*. [Tel.] n. Brokenness. The state of being chipped, as glass. A defect in pronunciation owing to a tooth having fallen away. A slip or mispronunciation. ఉచ్చారణ లోపము. adj. Chipped or broken on the edges. మొర్ర నాడు ముట్టాడడమలో తొప్పలుపోకున్నది his pronunciation is lapsing or imperfect.

తొ తొ

తొ or తొడ *tō*. [Tel. from తొడు] conj. With, together with, accompanied by, accompanying or following. కూడా, కంటే. వానిని కత్తితో కొడిచెను he stabbed him with a knife. వాతో చెప్పి tell me. జ్వరముతో నున్నాడు he is in a fever. ఉదాసముతో నున్నారు they are fasting. చంకముతో మంటే diseased, sick. నన్ను చూడతో చూడము look on me with favour. కేములుగునదివ్వ నదితో మండునా a lamp that has oil burns with clearness.

Vema. i. 43. అతనితో మునిచ్చేని I represented this to him. చీకటితో కని నల్లవారు they set out in the dark, i. e., before dawn.

తొక *tōka*. [Tel.] n. A tail. తొక్కెత్తున పామువలె like a snake whose tail has been trodden on. తొక్కంజే a slanting post or pillar అవకాశా వ్యవహార ప్రభువు. తొక్కకప్పు *tōka-kappa* n. A tadpole. తొక్కెచ్చి a trail of fire. నివ్వలు కనిపించిన విడకలవరుడు. తొక్కమక్క *tōka-tsukka*. n. A comet: a star with a tail. భూమి కురుపు. తొక్కలవరి *tōka-lalavari*, n. A long slender fish called *Ophidion* (Russell. No. 39.) తొక్కపిట్టలు *tōka-pittalu*. n. Plagues, hobbles, squabbles. తొక్కకుడు నాడు one who is always stirring, strife నులకొట్టు. తొక్కపురుగు an insect with a tail. తొక్కమియనాలు cubeb, చలుమియనాలు.

తొక్కము *tōkamu*. [Skt.] n. A child, offspring. కుమారుడు, అవతరము.

తొక్కపట్టు *tōka-pattu*. [Tel.] n. A pollard tree. A tree that is half dead. (This meaning is clearly given in the గృహసూత్రం chap. 4. verse 18.)

తొక్కను *tō-kunu*. [Tel. for తొక్కను.] v. n. To bring, to bring along with one. వెంటబట్టుకొనివచ్చు.

తొక్కడి *tōkōgi*. [Mahr.] n. The crimson-breasted Barbet or Coppermith, *Xanthocheilus hematocephala* (F. B. I.)

తొగు *tōgu*. v. n. To sink. మునుగు. To become wet. తడియు.

తొగిగాడు *tōchi-gadu*. [Tel.] n. A male hawk. ముగడ.

తొడే *tōsa*. [Tel.] n. A chuckler, a worker in leather. మునినాడు.

తొడు *tōdu*. [Tel.] v. n. To arise. కట్టు. To occur to the mind, to seem, appear. To appear, as the sun; to become visible,

ప్రత్యక్షమును. నాకు తోచుచున్నది I think, conjecture, surmise, fancy, imagine, suppose, intend. నీకు అట్లు తోచినా if you think fit, if you please, if it seems good to you. నాకు ఏమి తోచలేదు I knew not what to think. నాకు అనుమానము తోచింది I suspected. నాకు అర్థము తోచలేదు I do not perceive the meaning. అద్దములో తోచు ముద్రువలె like a purse reflected in a glass. వాని భయము తోచింది he was afraid.

తొట తోట. [Tel.] n. A garden. తోటకాపు.

తొటకూర, తొటనాడు or తొటిడు's garden-er. తొటకూర తోటకూర n. Greens, garden herbs. The green produce of a garden is divided into తొటకూరలు or తొటకూరలు vegetables, the leaf of which is eaten, such as spinach and cabbage: and కాంతుకూరలు of which the pod, fruit, or head is eaten, such as brinjals, cucumbers, &c. కాంతుకొట్టకూర or కాంతుకూర is the phrase for all such plants as sprout after being cut, like camomile: and పెంకుకొట్టకూర is the class of herbs which do not send forth shoots after being cut. తొటకూర is also a particular herb, called Braid in French. *Amaranthus Trietis*, (Rox. iii. 604.), *Amaranthus gangeticus*, or *Amaranthus olivaceus*. పెద్ద తొటకూర *Amaranthus giganteus*. కొద్దితొటకూర *Amaranthus polygamus*. ముట్తొటకూర or ముట్తొట్టెతొటకూర the Prickly Amaranth, *Amaranthus spinosus*. ఎర్రతొట్టెతొటకూర or మయూరతొట్టె, *Celosia cristata* (Watts.) సిగ్గుకూర తొటకూరవంటిది modestly grows knee in the heart like a cropped herb. తొటకూరవంటిది like mere green stuff, i.e., weak, feeble. తొటకూరవంటిదివని a mere greenherb business. తొటకూరవంటిది small as a mustard seed.

తొటి తొటి. [Tel.] n. A Panchama or pariah. తొటి. తొటి.

తొడు తొడు. [Tel. from తొడు.] a case ending. With. Together with. See తొడు తొడు నట్టి including interest, the interest like-wise. తొడు నే తొడు. adv. Together: at once, as soon as. వారు వచ్చితొడునే as soon as they came. తొడుబుట్టు తొడు-buffu. v. n. To be born with, or be a brother to. తొడుబుట్టివాడు తొడు-buffina-badu. n. A brother. తొడుబుట్టిది a sister. తొబుట్టు, తొడుబుట్టు, తొడుబుట్టును or తొడుబుట్టువు తొడు-buffu. n. A brother or sister: lit: a fellow child.

తొడుకూ or తొడు తొడు. [Tel. తొడు+కూలు.] n. Sour milk kept to curdle other milk with, తెలుగు. "తెలుపులన్నెంటి దిరిగి వాగ్గూరి యాచితోడుకూ నట్టి రెట్టి." Suka. i. 76.

తొణ తొణ. [Tel.] n. A kind of gold jewel worn on the arm. తొణతొణదీపము.

తొడి తొడి. [Tel. from తొడు.] adj. Fellow, joint. తొడిమలంకలు the ladies who were her fellows. తొడిమీదలు తొడి-మీదలు. n. A fellow sister-in-law. మన తొడుబుట్టివానికొక్క. తొడిమలంకలు, fellow sons-in-law, the husbands of sisters. మద్దము. తొడినాడు a companion తొడు నన్ననాడు.

తొడు తొడు. [Tel.] n. Swearing an oath. అది. An affix, as నీతోడు I swear by you. A sister తొడుబుట్టువు. Also, a souring stuff, తెలుగు. తొడుకొట్టె same as తొడుకూ. Aid, help, convoy. సహాయము. A helper or companion. తొడుకు or తొడు తొడు. adv. With, along with. తొడుకు. తొడుకుతోడు, తొడుతోడు, తొడుకుతో or తొడుతో తొడు-తోడు. adv. Immediately, at once, therewith, together. తెలుగిది. తొడుకుతోడు తొడు-donga. n. An accomplice. తొడుకుతోడు తొడు-ntida. n. Aid and protection. A helper or companion.

తొడు పేర్లు

565

తొడు పేర్లు

సహాయము, సహాయము తొడువడు or తొడ్డుడు *toḍu-paḍu*. v. n. To be an aid, to assist. సహాయము. అట్టి అవదల నాకు తొడువగాదు he stood by me in that calamity. తొడుపాటు or తొడ్డుటు *toḍu-paṭu*. n. Assistance, companionship, సహాయము. తొడువేట్లు *toḍu-paṭu*. v. n. To gather as a swelling. వసువోడువేట్లు *toḍu-paṭu*. v. n. To add souring stuff to milk. చేరువేట్లు. తొడుబోవు *toḍu-paṭu*. v. n. To be equal; to suffice, సరిపెను. తొడు బాటు *toḍu-baṭu*. n. The "fallow of the milk," i. e., the drops of water, put for luck into a pail before milking. పాలకు తొడురేసివేట్లు. తొడుబారు *toḍu-baṭu*. r. A wizard or witch. దుర్బుధులారాదు.

తొడు *toḍu*. [Tel.] v. a. To draw or take up (water) to bale. To dig up. కెట్టించు. To wind up, as thread. నాలుకొనరించుట్టు. మంధనుతొడు to place the dinner before the goddess. వడ్డించు. తొడిగోడు, తొడు గోడు or తొడ్డాడు *toḍu-kouu*. v. a. To bring along with one, to lead; to draw water. వానిని ఇక్కడికి తొడుగోనిరా bring him here. v. n. To curdle as milk. చేరు గోడు. పాలుతొడుగోన్నది the milk curdled. తొడిగెట్టు, తొడుగెట్టు, తొడ్డెట్టు or తొడ్డెట్టు *toḍi-geṭṭu*. v. i. To fetch, to go and bring విలువగోనివచ్చు. తొడిండు *toḍinsu*. v. a. To have drawn, to cause (water) to be raised. తొడ్డె-కూడా విలువగోని రావడావకు.

తొడెడు *toḍeṇu*. [Tel.] n. A little, a trifle. కొంతము, లేకము. పచ్చివదులము తొడెడు the distance we have come is the shortest. adj. Small, little. చిన్న. చిది. తొడింపువత్తులు amiles, gentle laughter.

తొడెలు or తొడెలు *toḍelu*. [Tel.] n. A wolf. వుకము. The Indian Wolf, *Canis pallipes*. (F. B. I.) తొట్టతొడెలు a weevil that destroys hay.

తొడ్డెట్టు, తొడుగెట్టు or తొడ్డెట్టు See under తొడు.

తొడ్డా, తొడ్డాడ తొడ్డాన or తొడ్డానే See under తొడు.

తొడ్డుటు or తొడుపాటు See under తొడు.

తొరెండు *toṭeṇu*. [Tel. తొడు+తెంచు.] v. n. To be borne, to arise తుట్టు, ఉదయించు. To make its appearance, to become visible కనబడు, ప్రకటనము. To come, వచ్చు.

తొర్రము *toṭramu*. [Skt.] n. A goad, a spike. ఏనుగుకు చెదరించేయూరె, ములుగోల.

తొనకము *toṇanam*. [Skt.] n. A goad. మునిగోల. Poking with the fingers; causing pain. నిద్రించుట. పాపతొనము atonement, doing away with sin. తొయ్యడము.

తొనము *toṇamu*. [Skt.] n. Pain. దుఃఖము. తొనెడము headache.

తొడు *toḍu*. [Tel.] n. A series. వరుసకట్టు.

తొడొప్పులు *to-ḍoppu*. [Tel. తొపు+తొపు.] n. Evultation, pushing forward. తొడొపులమీది in an increasing struggle; ప్రతి నిమిషమువచ్చుచున్న కనుక తొడొప్పులు గేడు అధికము a great crowd of people came, so to-day there is great excitement. తొడొప్పులాడు or తొడొప్పులాడు *to-ḍoppu-ladu*. v. n. To overflow or burst forth as the feelings. "అ పాపములకు తొడొప్పులాడు తొడొప్పులాడులయ్యు." T. ii. 100. తొడొప్పు తొడుగోనివచ్చుట.

తొన *toṇa*. [Tel. తొన+అ.] postp. With. Thereupon, immediately. వెంటనే.

తొనిగాడు *toṇi-gaḍu*. [Tel.] n. A sort of hawk.

తొన *toṇa*. [Tel.] n. Paste, batter. కొడియముకట్టెనని, పొడి. A wallet or bag of provisions.

తొవ తొప. [Tel. from తొచు.] adv. Apparently, in appearance, seeming, being manifested తొవేట్టుగా. చిరునవ్వుతొవ while a smile beamed over her countenance. దివతొవ humbly. ప్రధమ పాపము అది చూడవలెను నామధ్వి తొవనే నెరువ as God put it into my heart that cruelty was a sin.

తొవడ తొపాడ. [Tel.] n. A carpenter's plane.

తొవది తొపి. [Tel. from తొచు.] n. Non-appearance.

తొవరా తొపా. [H.] n. A horse's nose-bag for its food.

తొపాట తొపాటు. [Tel.] adv. Like, as వలె.

తొపాక తొపాకము [Tel.] n. A leather mask put on the face of a hawk దేవుడు నువ్వనుకు కట్టి తొలకెనె.

తొపి తొపి. [Tel. another form of తొపి.] n. A cap or hat. పట్టు.

తొపు తొపు. [Tel.] n. A grove. తొట. Redness ఎరుపు. A paste put over certain cakes ముడియలుచున్నవాని మూరలపై. adj. Red. తొపుదీ a red petticoat.

తొపు తొపు. [Tel. causal of తొచు.] v. t. To convey an idea. దివతొవనాడుచు to give him an idea of her misery. తొచివనేయు or తొవనేయు తొప్పింజ్యు. (causal of తొచు.) v. t. To cause, to think, to suggest. తొప్పింజ్యు అతని తొటవనేయెను as God put this into his heart. See తొవ adv.

తొపు or తొపుడు తొపు. [Tel. from తొయ or తొయ] n. A shove or push. Rejecting, refusing, thrusting away. తొపుడు or తొపుడు తొపుడు. n. Dismissal, putting away, pushing away. A carpenter's plane; so called because he pushes it from him. తొపుడుకొరము a cancelled page. తొమలేనితొపుడు loss arising from an unsaleable article.

తొమగరికి తొమ-గరికి. [Tel.] n. A sort of grass. *Agrostis tenuisissima*. Rox. i. 316.

తొమరము తొమరము. [Skt.] n. An iron club, a lance, a hog spear. తొమ, తొమర.

తొమాలె or తొమాలియ తొమాలె. [Tel. తొట+మల.] n. A wreath, garland, or string of flowers and leaves, A. v. 39.

తొమ తొమ. [Tel.] v. a. To rub, rub down, handle, scrape, clean, రాసు, తొడు. To set or grind a razor, అరచేయు. A. iv. 185. To heat or flog. తొమకేము తొమకము. n. Rubbing, polishing, cleaning, తొమట. తొమకను to rub or clean. తొమ తొమకను to wash the teeth. తొమకు తొమకు. n. Rubbing తొమకు. తొమకు తొమింజ్యు. v. t. To cause to be rubbed, &c., to have (it) cleaned, &c.

తొయము తొయము. [Tel.] n. A marvel or wonder. చిత్రమైవపు. A band, or company తొయ, తొయము. "తొయకట్టెను వలెతొయము నొవకులు రాసు తొయె పుచు." B. X. § 22. A delicacy, a tit bit, something nice కప్పనివపు, నితవపు Manner విధము. A time or opportunity విధు, వయము. తొయకువారు companions.

తొయము తొయము. [Skt.] n. Water. తొయము తొయము. n. Lit. The water born, i. e., the lotus. తొయకాశి తొయ-కాశి. adj. Bright-eyed, having eyes charming as the lotus. తొయ కము తొయ-దము. n. A cloud. ముప్పు. తొయధి తొయధి. n. The sea, the ocean. తొయరాశి తొయ-రాశి. n. The "heap of water," i. e., the sea. తొయరాశము తొయ-రాశము. n. A lotus. తొయ. తొయ సూచకము తొయ-suchakamu. n. The indicator of water, i. e., a frog.

తొయలి Same as తొయలి. (q.v.)

తొయ or తొయ తొయ. [Tel.] v. a. To push, thrust, shove, propel. To dismiss, to deduct. తొయతొయము they pass

their time. తొర్రము to knock down
తొర్రము to do away with, set aside,
dismiss.

తొర్రము or తొర్రము తొర్రము. [Skt.]
n. A wreath, a garland, a festoon of
leaves, &c., hung over a doorway or
across a road, &c. A gate. తొర్రము.
A pack of tobacco weighing from two to
ten seers. తొర్రపు తొర్రము strings of
cotton chops hung across the room.
తొర్ర తొర్రము a bonfire. తొర్రము తొర్రము
తొర్రము-palle. n. The cross bar of a winch.
(తొర్ర);

తొర్రము or తొర్రము తొర్రము. [Tel.]
n. Tourmaline, crystal. A false diamond.

తొర్రము తొర్రము. [Tel.] n. Thread conse-
crated and worn on the arm in token of a
vow. Bwa. III. 119. తొర్రము, తొర్రము,
తొర్రము. తొర్రము or తొర్రము
తొర్రము. adj. Great, large, strong, fine,
nice, పెద్ద, చక్క, బిడ్డము. తొర్రముచున్నది
fine rosewater. తొర్రముచున్నది great
anger. తొర్రముచున్నది a full stream. తొర్ర
మున్న తొర్రము-గ. adv. Well, properly,
abund.

తొర్రము తొర్రము తొర్రము. [Tel.] n.
A feat in wrestling. తొర్రముచున్నది.

తొర్రము తొర్రము తొర్రము. [Tel.] adv. In
large quantities, amply. తొర్రము.
"తొర్రము తొర్రము తొర్రము తొర్రము తొర్రము
తొర్రము." B. III. 14.

తొర్రము తొర్రము. [Tel.] n. Skin, leather, bark.
తొర్రము a dark skin. తొర్రము a fair skin.
తొర్రము Same as తొర్రము. n. తొర్రము
or తొర్రము తొర్రము. n. Lit. One
who wears skins, i. e., Bwa. తొర్రము
తొర్రము తొర్రము. n. A drum. తొర్రము.

తొర్రము or తొర్రము తొర్రము. [Tel.] v. a. To
drive. తొర్రము తొర్రము తొర్రము తొర్రము
to drove them into his flock. తొర్రము
to draw (water) with a bucket, raised by

oxen, to work (a pump). తొర్రము to drive
off. తొర్రము to drive off, to rout. తొ
ర్రము, తొర్రము or తొర్రము తొర్రము. v.
n. To cause to drive, &c. తొర్రము తొర్రము
తొర్రము. n. A sort of fish called Soombar.
Russell, plate 137: also called తొర్రము.

తొర్రము, తొర్రము or తొర్రము తొర్రము. [Tel.] n. A way,
path. A road, way or means, an expedi-
ent. "తొర్రము" A. v. 122. తొర్రము.

తొర్రము తొర్రము. [Tel.] n. Lit. A king
that has to be driven away. A technical
phrase in Chess answering to 'Check',
'Shah' or 'Shah!' "తొర్రము తొర్రము
తొర్రము తొర్రము తొర్రము తొర్రము." B. I.

తొ తొ

తొ or తొ తొ. [Tel. from తొ.] v. n. To be
fit. తొయును. Or, from తొ v. a. To
dig.

తొగొల or తొగొల తొగొల. [Tel.] n.
A spade: a hoe.

తొగొల or తొగొల తొగొల. [Tel.] n. Bran.
తొగొల తొగొల తొగొల తొగొల they are as
thick as chaff. తొగొల తొగొల or తొగొల
తొగొల తొగొల. n. A kind of fish.
తొగొల.

తొలు or తొలు తొలు. [Tel. from తొలు.]
v. n. To follow. తొలు. Bwa. III. To
be caught తొలు. తొలు. i. n. Connec-
tion. తొలు తొలు. ii. తొలు తొలు or
తొలు తొలు Same as తొలు తొలు. తొలు
తొలు or తొలు తొలు తొలు Same as తొలు
తొలు. తొలు తొలు or తొలు తొలు Same as
తొలు తొలు, తొలు or తొలు తొలు. తొలు తొలు or
తొలు తొలు Same as తొలు తొలు. తొలు తొలు
or తొలు తొలు Same as తొలు తొలు. See
తొలు.

తొలు తొలు తొలు. [Skt. from తొలు.]
n. Resemblance, similitude. తొలు.

త్యజే tyaja

508

త్రాడు trāḍu

త్య త్యా

త్యజేత్యు tyajētyu. [Skt. from /త్యజ్ to leave.] v. a. To leave, quit, desert, abandon. విడిచిత్యు. త్యజనము tyajanaṁ. n. Abandonment, desertion. విడుచు. త్యజము tyajamu. adj. Left, quitted, deserted. విడుచుచు. త్యాగము tyāgamu. n. A giving up, or renunciation. Abdication. విడుచు. A gift, donation. శుభ. త్యాగశూన్యము suicide. త్యాగి tyāgi. n. A giver, donor, bestower. శుభకాదు. కర్మ త్యాగి a freethinker or philosopher. త్యాగ్యము tyāgyamu. adj. Fit to be left. విడుచుచు. An unlucky hour, an hour astrologically unpropitious. వర్జ్యము, శాపముగ్రహించుచు విడుచుచునామము.

త్ర త్రా

త్రపే Same as తపి. (q. v.) ఉ. వ. iv.

త్రచ్చు or త్రుచ్చు trachu. [Tel.] v. a. To churn butter, etc. చించు. To examine, investigate, stir, search. కోధించు, పరీక్షించు, పరిశీలించు. త్రచ్చేత trachēta. n. Churning. చించు.

త్రప trapa. [Skt.] n. Modesty, shame. సిగ్గు.

త్రమ్మ trammu. [Tel.] n. Dust. v. t. To dirty. To cause to be dusty. చుప్పించు (రాఫ. i.)

త్రయము trayamu. [Skt.] n. A trio. Three collectively, మూటిమూడునామము. కవిత్రియము వారు the three poets, i. e., the Telugu poets నన్నయ, తిక్కన and ఎర్రానెళ్లద. కాలత్రియము at all hours, morn, noon and night. లోకత్రియము the universe, i. e., heaven, earth and hell, పరలోకము, భూలోకము, పాతలోకము. (mundus ter-geminus—Schlegel) త్రియ trāyi. n. The three. The three Vedas collectively. త్రయోవీణు or, త్రయోమూర్తి he who is the

Vedas incarnate, —a phrase for the Sun. త్రయోధను trāyadhannu. n. The Vedic duties ముని-కర్మము. త్రయోదశము trāyodaśamu. adj. Thirteenth. మూడు. త్రయోదశి trāyodaśi. n. The 13th day of the moon, reckoned either from new moon or full moon. త్రయ్యం తగిలము trāyanta-gandhamu. n. The savour, or knowledge of the Scripture. T. i. 8.

త్రవ్య Same as తవ్య. త్రవ్యశాల Same as తవ్యశాల. త్రవ్యము Same as తవ్యము or తవ్యు. త్రవ్యవీణము Same as తవ్య. త్రవ్యరేంద్రము trāvi-rāndamu. adj. Innumerable, అనంతము. (య. iv. and వ. ఉ. iv.)

త్రపరేణువు trāpa-rēṇuvu. [Skt.] n. Dust in the balance. An atom, a mote in the sunbeam. చుప్పి పరమాణువులలోనిది.

త్రస్తము trastamu. [Skt.] adj. Timid, fearful. భయపడు. త్రస్తము trastadu. n. One who is timid.

త్రస్త trastari. [Tel.] n. A gibe, a taunt, scorn, ridicule, పరిహాసు. “అపహాసం మనోరం త్రస్తము నుపయం.” Swa. vi. 11. “ఉరపహాసము త్రస్తము.” A. ii. 88.

త్రస్తరిణు trastarinu. v. a. To laugh at, to ridicule, or chaff. పరిహాసుచేయు. Swa. vi. 37.

త్రస్ trasa. [Tel.] n. Drops of saliva that fall out while speaking. నోటినుండి రాలే కుంపర.

త్రా త్రా

త్రాగు or త్రావు Same as తాగు to drink. త్రాగుడు or త్రావుడు trāguḍu. n. Drinking. తాము. యు. ii.

త్రాము Same as తాము a cobra.

త్రాము Same as తాము a rope. n ray of light. కిరణము. త్రాముకారు an epithet of Varuṇa

చదురుడు. త్రాడుపడు *trāḍu-paḍu*. v. n. To become lean as a thread, to become emaciated, కృశించు, చాచుకు.

త్రాణ *trāṇa*. [Skt.] n. Strength, nerve, might, vigour. బలము, శక్తి. త్రాణము *trāṇamu*. n. Protection. రక్షణము. త్రాత్ర *trātra*. n. A protector, saviour. కాదు కాదు. త్రాత్రము *trātram*. adj. Protected, కాపబడిన.

త్రాత్ర Same as త్రాణ.

త్రాసము *trāsamu*. [Skt.] n. Fear, dread, horror. భయము. త్రాసామయము *trāsa-mayamu*. n. Palsy. పరాశరాగము. A. v. 114.

త్రాసు, తరాసు or తరాఫ *trāsu*. [Tel.] n. A balance, or pair of scales.

త్రాహి *trāhi*. [Skt.] n. Mercy! Help!

త్రి త్రా

త్రి *tri*. [Skt. cf. Eng. 'Three.'] pron. Three మాడు. త్రింశత్ or త్రింశత్తు *triṃśat*. n. Thirty. వ్యవ్రతశత్ Thirty-two. త్రికము *trikamu*. n. The thigh bone, ముష్టిభాగము. A water wheel. కటి.

త్రికుంకము *tri-kūṅkamu*. n. Lit: The three spices, viz., black pepper, dry ginger, and long pepper. సాంబి, పిప్పలి, మిరియలు. త్రికరణము *tri-karaṇamu*. n. The three elements of action, i. e., thought, word and deed. త్రిరూపధి pure in thought, word and deed. త్రికాలము *tri-kālamu*. n. The three times, i. e., morn, noon and night. త్రికాలముందున్న always, ever, day and night, at all hours.

త్రికుటుము *tri-kūṭumu*. n. A certain bill. త్రికోణము *tri-kōṇamu*. n. A triangle. మారణింపు. త్రికోణమండలి *tri-kōṇa-maṇḍali*. n. The pineal gland, the part of the brain wherein the soul is imagined to dwell. త్రిభువుము *tri-bhuvumu*. pron.

Three. మాడు. త్రిత్వము *tritvam*. n. Lit: Three-ness. Trinity—a term used in Christian Theology. త్రిశంకుము *tri-śaṅkumu*. n. A staff, formed of three slips of split bamboo, six feet long bound together as one cane, each slip being intended to represent Thought, Word and Deed. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మదండము అను మాడు దండములు, ఈ మాడు దండములకుల సాక్షాత్తము. త్రిశండి a mendicant bearing such a staff.

త్రిశతము *tri-śasudu*. [త్రి+శత= three states or thrice ten (years)] n. One who enjoys the three stages of life, viz., infancy, youth and manhood, but no old age. A god: so named as being "thirty years old;" this being considered the prime of a man: and the age at which immortals always continue. త్రిశతాల

యము *tri-śata-layamu*. n. Lit: The abode of the immortals. i. e., Heaven, షర్వము. త్రిదివము *tri-divamu*. n. Heaven.

త్రిదివుడు *tri-divudu*. n. A god. Padma. ix. 86. త్రిదివము a god; or, Indra, as lord of the gods.

త్రిదోషము *tri-dōṣamu*. n. Disorder of the three humours, viz., phlegm, bile, and strabillis. వాత క్లిష్ట శైవ్యము. త్రినేత్రము or త్రినాదము *tri-nātrudu*. n. The three-eyed god, that is, Siva. త్రిపథగ *tri-patha-ga*. n. The stream which runs in "three beds," i. e., the Ganges, fabled to flow through heaven, earth and hades.

త్రిపుండ్రము *tri-puṇḍramu*. n. The triple mark worn across the forehead by Sāivites. (తత్త్వపుండ్రము is the upright line worn by the Vaiṣṇavites.) త్రిపుట *tri-puṭa*. n. The name of a certain musical metre. ఏడక్షరములకాలము. త్రిపురము *tri-puramu*. n. The name of a district of Bengal (now called Tipperah) called after its king, Tripura, a giant who was vanquished by Siva: who, as

"slayer of Tripura derives hence the name త్రిపురజిత్తు. త్రిపుమాలికుడు, త్రిపురాంకకుడు, త్రిపురాని, &c. త్రిపురదేవి or

త్రిప్ప trimma

571

త్రుష్ట truddu

trippukonī. v. n. To turn. త్రిప్పకొను.

త్రిప్పయాకు *trippi-y-aku*. v. t. To turn.

త్రిప్ప. త్రిప్పరాకు or త్రిప్పడురాకు
a churning rope త్రిప్పాడు.

త్రిప్పూ *trimma*. [Tel.] v. n. To roam
about at pleasure. ఇచ్చవచ్చిపట్టు సంచరించు.

v. t. To go round. ఎట్టిచుప్ప. త్రిప్పూ

trimmafa. n. Turning. Wandering about,
సంచరించుట. త్రిప్పరి, త్రిప్పూకాకు or

త్రిప్పరికు *trimmari*. n. A rover, wanderer,
vagabond, stroller. Suci. lil. 286.

త్రిష్టప్ప *trishuppi*. [Skt.] n. A kind of
metre in which the Vedas are composed.

24 పదములు.

త్రు tru

త్రుంకు *trungu*. [Tel.] v. n. To break to
pieces. త్రుంకకు. To be ruined, to perish.

త్రుంకు. త్రుంకుకు *trungudu*. n. Ruin

కాశము. త్రుంకుకువకు *trungudu-padu*.

v. n. To be ruined. త్రుంకు. (౪౫. ix.)

త్రుంకు or త్రుంకు *truntan*. v. t. To

break to pieces. త్రుంకువేయు, త్రుంకుత్రుంకు.

To kill చంపు. త్రుంపు or త్రుంపుకు

trumpu. n. A piece, a fragment. పండు.

త్రుక్కు *trukku*. [Tel.] n. Pride, vanity,

conceit. త్రుక్కు, నర్వము.

త్రుణ్ణము *trunnamu*. [Skt.] n. Breaking.

M. XII. vi. 513. త్రుణ్ణ. త్రుణ్ణి *trunji*. n.

A twinkle, an instant. One fourth the

time that it takes to pronounce a short

letter. అక్షరమునకు నాలుగవభాగము

త్రుణ్ణమునంతకాలము. త్రుణ్ణము *trun-*

lamu. adj. Broken. త్రుణ్ణ.

త్రుష్ట or త్రుష్టియ *trulle*. [Tel.] n. A

crowd or multitude పడుకొను. త్రుష్ట

కట్టు to become a crowd or swarm నడు

కుడు.

త్రుష్ట or త్రుష్ట *truppu*. [Tel.] n. Rust.

ఇనుముపీచి ముట్ట. Tastelessness, అరుచి.

త్రుష్టకు *truppudu*. n. A hair of a bird

or animal.

త్రుల్ల *trulla*. [Tel.] v. n. To rise and fall

suddenly. ఎగిరుచు. To be arrogant or

proud, నర్వము. n. Pride, arrogance, ఎగ

చాలు, నర్వము. త్రుల్లగింకు *trulla-gintu*.

v. n. To fly. ఎగురు. త్రుల్లగింత or త్రుల్ల

మింత *trulla-ginta*. n. Flying, ఎగురు.

త్రుల్లగింతలెప్పుడు to fly, ఎగురు. త్రుల్లగింత

trullinta. n. Rising and falling suddenly,

ఎగిచాలు. Pride నర్వము. త్రుల్లియాకు

Same as త్రుక్కు v. త్రుల్లరారు *trulla-*

polu. n. An impudent or insolent man.

త్రున్న or త్రున్న *trussu*. [Tel. annuk] n.

A hissing sound. ఏళ్లు చిమ్మలుచుండునట్లు.

త్రె tre

త్రెంకు, త్రెంపు, త్రెంకు or త్రెంపు *trennu*.

[Tel.] v. t. To cause to break. త్రెంపు

త్రెంకు.

త్రెక్కొట్టు *trek-kottu*. [Tel.] v. n. To cast

away, to drive away. ఎగవట్టు.

త్రెక్కొను *trek-konu*. [Tel.] v. t. To spoil.

చంపు. “ఈపాపము ఎక్ త్రెక్కొను.”

భార. అరి. vi. To kill, చంపు. “ఎంచుకొన

నిచ్చుకొన త్రెక్కొనారు.” భార. భిష్ట. iii.

To confuse, కలచు. త్రె. v. To swallow up.

త్రెంకు. చుక్క. vi. To drink త్రెంకు.

“చలనిచ్చి త్రెక్కొని.” భార. విరా. v.

త్రెక్కొలు *trek-kolu*. n. Spoiling, డా.

త్రెక్కొను. త్రెక్కొను *trek-kolu*.

koru. v. t. & n. To kill చంపు. త్రెక్కొనా

murderously, destructively, ruinously. A.

v. 159.

త్రెగు Same as త్రె. (౧. v.)

త్రెట్ట Same as త్రెట్ట. (౧. v.)

త్రెయ్య treyyu

572

త్రెక్కు trekku

త్రెయ్య treyyu. [Tel.] v. n. To break. తెన.

త్రెల్ల trellu. [Tel.] v. n. To die. చచ్చు.
To fall పడు.త్రెవ్వన trevvanu. [Tel.] n. Beauty. చక్కన,
సొంపైనము.త్రెవ్వు trevva. [Tel.] v. n. To break,
perish, fall, be severed. తెన, ఖండితు
ను. To wear down or be worn away.
"తలత్రెవ్వవేను" he smote his head off.
BD. iv. 1973. "దశవ్రతపరివ్రాజ్యం,"
G. x. 44. v. n. To break, sever, split.
ఢంకపడుచు. HD. i. 2023.

త్రే త్రే

త్రేనుడు or త్రేవుడు treyudu. [Tel.] n.
Sticky saliva. తలకాచుడు ఎరిరి.త్రేను, త్రేపు, త్రేను or త్రేవు treinu. [Tel.]
v. n. To belch. త్రేపు, త్రేవు or త్రేవు
trepu. n. Belching. తేవులు.త్రేను trenu. [Tel.] v. n. To come out.
చులుచు, వెలువచ్చు. "అను త్రేనుచు
తల్లెడకొనినది." A. v. 155.

"త్రేనుచు వెలువచ్చుచు
నత్రేనుచు నట్లుచుచు నుండు త్రేనుచు
నత్రేనుచు నొక త్రేనుచు
నత్రేనుచు నుండు నొక త్రేనుచు"
A. vi. 96.

త్రేర treia. [Skt.] n. The mythological
Silver age, the second age of the world.
The three sacred fires called వాగ్దేవతలు,
పక్షిదేవతలు, అపరదేవతలు.త్రేనుడు, త్రేవు, త్రేనుడు or త్రేవు trenuṣu.
[Tel.] v. n. To belch. త్రేనుపు, త్రేవు,
త్రేను or త్రేవు trenupu. n. Belching.
M. I. viii. 168.

త్రేవుడు Same as త్రేనుడు. (q. r.)

త్రై trai

త్రైగుణ్యము trai-guṇyamu. [Skt. from
త్రై.] n. The three qualities called
సత్త్వము, రజస్సు, తమస్సు.త్రైభంగము trai-bhaṅgikanu. [Skt. from
త్రై.] n. Lit: "Three ways." This is
the name of a certain attitude. See
త్రై. "ః శంఖానామనానా శంఖానామనానా
శంఖానామనానా శంఖానామనానా" Nirankusa.
i. 24.త్రైలింగ్యము trai-liṅgyamu. [Skt. from
త్రై.] n. A pedantic word for Telugu.త్రైలోక్యము trai-lokyamu. [Skt. from
త్రై.] n. The three worlds, Elysium,
Earth, and Hades. The universe. M.
I. viii. 192.త్రైవిధ్యము trai-vidyamu. [Skt. from త్రై
వి.] n. One who seeks after the three
objects of desire, viz: భర్తృ, అర్థము and
కామము.త్రైవిద్యుడు trai-vidyudu. [Skt. from త్రై విద్య.]
n. One who knows the Veda. వేదము తెలిసిన
వాడు.

త్రె tro

త్రెక్కు or త్రెక్కు trokku. [Tel.] v. n.
To tread, to trample. త్రెక్కుడు, త్రె
క్కుడు, త్రెక్కుట, త్రెక్కుటము or త్రె
క్కుట trokkuḍu. n. Trampling. త్రెక్కుట.
Danger అరు. త్రెక్కుడుచుడు, త్రెక్కు
చుడు, త్రెక్కుటచుడు, త్రెక్కుడుచుడు or
త్రెక్కుటచుడు trokkuḍu-paḍu. v. n. To
be trampled upon. త్రెక్కుటపాటు or
త్రెక్కుటపాటు trokkaṭa-paṭu. n. The
act of being trampled upon. త్రెక్కుచు
డు. త్రెక్కుడుకొచ్చు or త్రెక్కుడుకొచ్చు

trokkuḍu-kammī. n. The threshold. గడప. త్రొక్కుడువల్ల Same as తొక్కుడు వల్ల. Also, a plank of wood which a weaver treads upon while weaving a cloth. త్రొక్కుడుబిల్ల or తొక్కుడుబిల్ల. *trokkudu-billa*. n. A certain game played by children.

త్రో trō

త్రోడు or *త్రోడు* *trōḍu*. [Tel.] v. n. To hasten. పడినాడు. To undertake, పూను. To walk, నడచు. To chase or follow after, పదియు. To go beyond or transgress, పార, అతిక్రమించు. v. t. To push, త్రోయు. To disregard, అపేక్షించు. To kill, చంపు.

త్రోటి *trōṭi*. [Skt.] n. The beak of a bird. పక్షిమక్కు. The mouth of a fish, తేనెకొర.

త్రోయు or *త్రోయు* *trōya*. [Tel.] v. t. To push aside or away. తోలగూడు. త్రోపు or త్రోపు *trōpu*. n. Pushing, తోయట. An insult, నిరాకరణము. Refusal, నిరసనము.

త్రోత్రోపు (త్రోపు+త్రోపు) n. A hard or violent push, పెక్కిలి తోయట. త్రో

త్రోపులాడు *trō-ṭrōpu-lāḍu*. v. t. To push hard or violently. పెక్కిలిత్రోయు, బలాత్కారముచేసిత్రోయు.

త్రోవడు or *త్రోపువడు* *trōpōḍu*. v. n. To be pushed, త్రోయబడు. *త్రోవడుగొరది* *trōpōḍu-goradi*. (త్రోపు+గొరది) n. One who is spoilt in every way, అధమశ్రుతుడు, అధమశ్రుతుని.

త్రోవరి *trōp-ari*. (త్రోపు+అరి) n. One who pushes, త్రోయూడు.

త్రోపాటు *trōp-āṭu*. n. The act of being pushed. త్రోవటము. *త్రోపాడు* (త్రోపు+అడు) v. t. To push, త్రోయు. *త్రోపుడు*

trōpuḍu. n. A push. త్రోపు. A carpenter's plane. చిత్రిక. *త్రోపుడుపెట్టు* *trōpuḍu-petta*. v. t. To plane wood as a carpenter does. త్రోపుడుచే ప్రాణ నమస్కరణము.

త్రోపుతేము *trōpu-chēyu*. v. t. To disregard, to slight. నిరాకరించు.

త్రోలు Same as త్రోలు. v. t.

త్రోవ, *త్రోవ* or *త్రోవ* *trōva*. [Tel.] n. A way, road. వచ్చును. Means, an expedient.

త్రోవరి *trōv-ari*. (త్రోవు+అరి) n. One who knows the way.

త్ర్య trya

త్ర్యంబకము *tryambakamu*. [Skt.] n. A name of Siva. *త్ర్యంబకస్థానము* *tryambaka-sthānam*. n. Kuberā, the friend of Siva.

త్వ tva

త్వక్కు or *త్వచము* *tvakku*. [Skt.] n. Skin. తోలు. Hind, bark, hide, coat. చెట్టువల్ల, వార. త్వక్కువ్వము a cutaneous eruption, a blotch, a scab.

త్వక్తియు *tvakti-yu*. [Skt.] pron. adj. Thy, thine.

త్వము *tvamu*. [Skt.] An affix like *trā-*, *ing*, *ness*, *ship*, &c., in action, doing, signifying the act or state of. మంత్రత్వము the ministry; శత్రుత్వము enmity, &c. మత్వము the vowel *u*...

త్వర *tvāra*. [Skt. See త్వర.] n. Speed, rapidity, haste. *త్వరగా* *tvāra-ga*. adv. Speedily, rapidly.

త్వర చేయు *tvāra-chēyu*. v. n. and v. a. To make haste. *త్వరపడు*

tvāra-paḍu. v. n. To hasten, to hurry, or be active. *త్వరితము* *tvāritamu*. n. Speed, haste, rapidity. adj. Quick. త్వరిత.

త్వరితముగా *tvāritamu-ga*. adv. Speedily, rapidly.

త్వష్ట *tvashṭa*. [Skt.] n. A carpenter, త్వష్టాడు. The maker of the universe. దత్తవర్మ. One of the 12 Adityas, త్వష్టాదేవత.

కండు దాంధ్ర

575

కండు dandru

కండుగ See కండుగ.

కండుకము See under కండిండు.

కండుపడు *danda-padu*. v. n. To approach. సమీపించు. To become tough. ఎక్కుముద్దమొద ముట్టుకలతో పొడుచుగా బొరుసుగా కీర్చుడు. కండుపాటు *danda-patu*. n. Approaching సమీపించుట, దండుపడుట. కామా. viii

కండుము *dandamu*. [Tel.] n. A bow, a salutation made by joining the palms of the hands in front of the breast. సమస్తా రము. Respects, obeisance. Remembrance or compliments in correspondence. కండుముపెట్టు to make a bow or courtesy. to make obeisance, to adore. అయ్యకు వాడండుములు చెప్పించికిరి please to give him my compliments. కండుము *dandamu*. [Skt.] n. A rod, stick or staff. చుట్టకర్త. The stem of a plant. Chastisement either by killing a person, or by confiscating his property or by oppressing him in other ways, punishment, a fine. చతురు పాయములలో నొకటి, రాజశక్తి. An army. ఒండు. A multitude. సమూహము. కండున or కండుకము *dandana*. Punishment. కండువాయునకు *danda-mayaku*. n. A leader of an army. సేనాధిపతి. కండునీతి *danda-nti*. n. Politics: the principles of government. బీరాప్రము. కండుయాత్ర *danda-yatra*. n. An invasion, an incursion, a campaign, going with troops or in procession. యుద్ధయాత్ర, దిగ్విజయము. కండులాసకము *danda-lasakamu*. n. A kind of dance స్వర్ణరేఖము. కండుబరుడు or కండుడు a macebearer, or staff-bearer, an epithet of Yama, యముడు. కండాధి పతి *dand-ādhipati*. n. A general. కండాసి *dandasi*. n. A bailiff, a bundle. The name of a caste in Gaujam.

కండుసిట్లు or కండుసిండు *dandusilla*. [Tel.] v. n. To be jammed in. ఇరుకుకొను; to be pressed or squeezed అనుముడుచుడు, అగు.

కండి *dandi*. [Tel.] n. Strength, power, valor, courage, heroism ప్రశంసము, శ్రేష్ఠము. [Skt.] One who carries a staff.

A staff-bearer. కండుముగలవాడు. Name of a Sanskrit poet. A gate keeper, ద్వారపాలకుడు. Yama the god of death, యముడు. కండికెనుకండి a fall in wrestling. The name of a certain tree. ఎర్రకండి. H. iv. 11. శ్రీ]. Courageous, valorous ప్రశంసము. Xc. Plentiful సమృద్ధము. Great నొప్పు. వీనికి కండికైరు శొన్నలు the principal crop is cholam. కండినుకములు large pits. కండి మూక a great mob. కండిగా *dandiga*. adv. Minch, thoroughly, constantly. కండి రథము *dandi-ratham*. n. Might, vigour. M. viii. v. 109.

కండిండు *dandinsu*. [Skt.] v. a. To punish, chastise. కండించు కండి the punishment inflicted. కండిరుడు *danditadu*. n. One who is punished కండింపుడివాడు. కండుగ్యుడు *dandgyudu*. n. One who deserves punishment. కండుకము or కండుక *dandakamu*. n. Punishment. కండింయుట.

కండిక *dandika*. [Tel.] n. A guitar. కిత్తర. A part of a necklace హారమునకిట్టె.

కండిగ *dandiga*. [Tel.] n. An ornamental palankeen or royal litter.

కండు *danda*. [from Skt. కండుము:] n. An army, a multitude, a swarm, సైన్యము, సమూహము. మిడతల కండు a swarm of locusts. కండాట or కండాడింపు *dandata*. n. Revels, gambols, frolics, merry making. Tossing red powder over one another at a feast. డెంటు. కండుత్తు *dand-ettu*. (కండు+ఎత్తు) To raise an army. యుద్ధప్రయత్నించుచేయు. To wage war. To invade.

కండుగ, కండుగ, కండుగు కండువ or కండువు. *danduga*. [Tel.] n. Loss, స్వయం, A fine. కల్లెవా. కలినుకండుగ *kalini-danduga*. n. Lit: A tax on wealth, an income tax.

కండువారి or కండుబాట *dandu-dari*. [Tel.] n. A high way.

కండులిచ్చి or కండులిచ్చు *dandu-dive*. [Tel.] n. A lampstand. దీపకాండ.

దంబె dande

576

దంభ dambha

దంబె or **దంబెయి** *dande*. [Tel.] n. A guitar, కీటార్, తంబూర. A. iv. 36. R. ii. 88. A pole. కర్ర, కడ. The pole of a palankeen. పల్లక బాంకు. The beam of a pair of scales. త్రాసు బాం. See కళా. vii.

దంబెమా or **దంబెయిమా** *dandema*. [Tel.] n. A cord line, or pole on which clothes are hung to dry. A kind of gymnastic exercise. **దంబెమాలియి** to perform a kind of gymnastic exercise, which consists in resting the hands on the ground and moving the body to and fro. కాళ్లు చేతులు పైను పూసి మందకు వెళుకను తీసుట. కళా. iii.

దండారా *dandāra*. [Tel.] n. Proclamation by beat of tom-tom. **దండారాచేయు** to proclaim by beat of tom-tom or drum.

దంతము *dantamu*. [Skt. Cognate with Eng. 'Tooth.'] n. A tooth. పల్ల. Ivory. తీవరంతము solid ivory. **దంతధావనము** *danta-dhavanamu*. n. Cleaning the teeth. పల్లతోమట. **దంతరామము** *danta-rāmanu*. n. An elephant with tusks, a tuskier; an elephant. **దంతి** *danti*. n. A kind of tree, *Croton polyandrum*. కాంచనపుష్పము. H. iv. 9. An elephant, ఏనుగు. One who has projecting teeth **దంతి** *danti*. See దంతుడు.

దంతురత *danturata*. [Skt.] n. Ups and downs. Unevenness. A. iv. 315. నిష్పాన్నము, పెరిగిపల్లము. **దంతురము** *danturamu*. adj. Uneven. **దంతురము** *danturamu*. adj. Up and down, uneven. తుల కాంకుర దంతురకాంకుడు he who was in a tremor. V. P. ii. 233. **దంతుడు** *danturu*. n. One who has projecting teeth. మిట్టపండ్లవాడు.

దంటె or **దంటెయి** *dante*. [Tel.] n. A grade of any kind: a fold, a layer of earth. A large rake. కైరుమిదనుకొన్న యంత్రికము, కొయ్య పండ్ల అచ్చు, కెట్టెదంటె a harrow. A rafter అడ్డముగా వేసినట్టె. **దంటెము** *dantenamu*. n. A large rake. V. P. viii. 411.

దంభము *dantyanu*. [Skt. from దంతము.] adj. Dental: of or belonging to the teeth. n. A dental letter.

దందడి *dandadi*. [Tel.] adj. Much, great. Thick. తున్నె. adv. Thickly, crowdedly, much. తరుచుగా, దొప్పగా, మిక్కిలి. **దందడించు** *dandadintu*. v. n. To thicken. తరుచున, దట్టమున. **దందడిపెట్టు** *dandadi-pettu*. v. s. To be confused, కలవర పెట్టు. To oppress, to trouble. రాంబడియు.

దందన *dandana*. [Tel.] n. A trick, a delusion, guile. చాయ, బాంబు. **దందన కాదు** *dandana-kadu*. n. A tricker, a deceiver. బాంబుచేయువాడు. **దందనకత్తె** *dandana-katte*. n. A woman who deceives, a gipsy. బాంబుచేయువది.

దంతుకము *dantu-sakumu*. [Skt.] n. A serpent. పేదము.

దంధన్యమానము *dandahya-mānamu*. [Skt.] adj. Burning.

దంపకర్ర *dampa-karru*. [Tel. దంపు+కర్ర.] n. The plough share used in wet land. **దంపనాగలి** *dampa-nagali*. n. A sort of plough used in wet land. అడుగు దంపనాగలి.

దంపరులు *dama-patulu*. [Skt. from దామ+పతి] n. plu. Man and wife. అంతుకలు. **దంపర్యము** *damparya* worship or homage paid to a man and his wife.

దంపు Same as దండు. v. (q. v.) n. Beating, pounding, bruising. **దంపుటిల్లు** a room in which rice, &c., are pounded. **దంపుడు** *dampudu*. n. The act of pounding. దంపుట. **దంపుకురియ్యను** cleaned rice. **దంపించు** *dampintu*. v. n. To cause to pound.

దంభము *dambhamu*. [Skt.] n. Fraud, cheating, hypocrisy. కబురు. See దంబము and దాంబము. A pretence, కాటకము. Insolence, impudence. A fault తప్పు. adj. Pretended, delusive. దంభధానుడు a pretended Brahmin.

Scepter *dambho*

577

daga

దంభో *dambho*. [Skt.] n. A thunderbolt. దంభు, దంభోముఖము.

దంశము *damshamu*. [Skt.] n. A fly, a gad fly. అదంశక. దంశము or దంశకము a bite, కాటు; a piece of armour, కవచము. **దంశి** *damshi*. n. A forest mosquito. అదంశము. దంశి pincers, tongs, పలుకారు. **దంశితుడు** *damshitudu*. n. One who is bitten. కాటు పడ్డవాడు. One who wears an armour, కవచము తొడిగినవాడు.

దంష్ట్ర or **దంష్ట్రము** *damshtra*. [Skt.] n. A tusk or large tooth. దంష్ట్రము. **దంష్ట్రాయుధము** *damshtryayudham*. n. That which is armed with tusks, i. e., a wild boar. దంష్ట్రము. **దంష్ట్ర** *damshtri*. adj. Tusked, toothed, carnivorous. n. A wild boar.

దక్షిణము *dakshinam*. [for Skt. దక్షిణము.] The South.

దక్కు *dakku*. [Tel.] v. n. To be available for enjoyment. అవకాశముగలదు. To fall to one's share or lot; to be saved, to escape. adj. Enjoyable. అవకాశముగలదు. మీ ప్రాణములు దక్కుతే your lives will not be saved. ఈ సూర్యులు దక్కుచిచ్చేవారేను I have no chance of keeping the money. **దక్కుకు** *dak-koua*. (దక్కు+కొను.) v. n. To be independent. కలుగుట. To happen, కలుగు. దక్కు. ii. **దక్కించు** *dakkinchu*. v. a. To rescue, preserve, defend, save, get, redeem, దక్కించుకొను. To get into one's possession, appropriate. To have. To secure for oneself. To digest. ఆ యిల్లు దక్కించుకొన్నాడు he got the house into his own hands. **దక్కుట** *dak-kota*. n. Occurrence. వెలుగుట, సంభవించుట. adj. Taken, usurped: సాధ్యమైన. Possible, feasible, attainable. **దక్కుటగానెచ్చు** *dakkin-ga-n-ichchu*. v. a. To offer in sacrifice: to present as a gift to a god. **దక్కుటవడు** Same as దక్కుట.

దక్షిణ *dakshata*. [Skt.] n. Skill, cleverness, ability. కౌశల్య. Management, protection. ముద్రాకరణము being without any, male protector. **దక్షిణము** *dakshatram*. n. Ability, cleverness, dexterity. సమర్థుడు. **దక్షిణుడు** *dakshudu*. n. A clever or capable man. కౌశల్య. Name of a Brahmin, దక్షిణుడు. రాక్షసదత్తుడు one skilled in archery. మాయదత్తుడు a clever rogue.

దక్షిణ్యము *dakshinyam*. [Skt.] n. A kite. కగ్గ.

దక్షిణ *dakshina*. [Skt.] n. A present given to a priest at a sacrifice. మంత్రములకు బుట్టినాచారములచే ప్రసక్తము. A present. An offering made in vocation. An alms. గురుదక్షిణ the money fee or payment offered to an instructor. వారు రు. ౧౦౦-నిచ్చి దక్షిణముచ్చి they gave a present of one rupee.

దక్షిణము *dakshinam*. [Skt.] n. The right hand side (i. e., while facing the East). The south, కుడిదిక్కు. See under కుడి. adj. Pertaining to the right hand, కుడి. Southern, కుడిదిక్కు. దక్షిణకైలాసు the southern Kailasa—an epithet given to the town of Kalahasti. **దక్షిణాగ్ని** *dakshinagni*. n. A name of the sacred fire that has to be kept up by a Brahmin householder. దక్షిణపురుష Yama. దక్షిణ పథము the Deccan and South India together. **దక్షిణుడు** *dakshinudu*. n. A kind, honest or candid person. కుటిలముగాని దక్కుచేసవచ్చునవాడు.

దక్షలు or **దక్షాదు** *dakshalu*. [H.] n. Insertion, entering. An application. దాఖలుచేయు to present, to file, admit, &c.

దగ్గ *daga*. [Tel.] n. Heat. కాము. Thirst, అరిచాము. M. VII. iii. 309. Siva iv.

దగ్గదగ్గ or **దగ్గదగ్గ** *daga-daga*. [Tel. (anuk.)] n. Brilliancy, glittering. adj. Bright. **దగ్గదగ్గము** or **దగ్గదగ్గలు** *daga-dagamu*. v. n. To glitter, to flash.

దగర Same as దగర. (q. v.)

దగరము Same as దగరము. (q. v.)

దగర దాగర. [Tel.] n. Sand. ఇసుక.

"నా కొరిమిన్న దగర మెరుగుగాను సాధనం
బలవే తోచుచుందియ."
ఆ. ప-8. iii.

దగా daga. [H.] n. Fraud, deceit, cheating.
చాపము, దగాచేయు to deceive.

దగుల్బాజి dagulbaji. [H.] n. A rogue, a
cheat. దాడుదాడు.

దగ్గలి daggali. [Tel.] n. A kind of plant
used for food.

దగ్గర, దగ్గర or దగ్గర daggira. [Tel.] n.
Nearness. సమీపము, adv. and postposition.
By, at, near, close by, at hand, towards,
to, with, in possession of. దగ్గ, సమీప
మును. ఎవరిదగ్గర కొన్నాను from whom
did you buy it? నాదగ్గర ఉన్నది I have it
by me. అతనిదగ్గరలేదు he has not got it.
ఈ పద్యము దగ్గరనుండి చదివెను he read on
from this verse. నేను దగ్గర ఉంటేను
I was by, I was present. దగ్గరకుంటు to
take (a child) into one's family, to patron-
ize, protect, take into one's keeping.
దగ్గరి or దగ్గరి daggiri. adj. Near. సమీప
మునున్న. దగ్గరించు, దగ్గరించు or దగ్గర
daggirintu. v. n. To draw near, approach.
సమీపించు.

దగ్గు daggū. [Tel.] v. n. To cough. కాము
చేయు. n. A cough. కాము.

దగ్ధము dagdhamu. [Skt.] adj. Burnt. కాల్చి
బడిన.

దచ్చి or దచ్చుతల dachchi. [Tel. దంతు+తెల్ల
యము.] n. A word used at games, for eight-
cl. చుక్కచచ్చి. చచ్చికాళ్ల పోకము a fabulous
beast with eight legs. శరభము.

దాచులుంటు దాచ-యింటు. [Tel.] v. i. To
chide, browbeat, snub.

దచ్చి Same as దచ్చి. (q. v.)

దట్టదాగులు datt-adugulu. [Tel.] n. Tod-
dling, tottering steps like those of an
infant.

దట్టన dattana. [Tel.] n. Thickness, close-
ness, coarseness. Threatening, bullying.
అదంపు, తప్పనము. దట్టించు dattin(tu. v. i.
To bully, to frighten. అదంపు.

దట్టము or దట్ట దాటము. [Tel.] n. A body or
multitude. Crowd, assembly. తరలదట్టము
a troop of horses, అట్టమారుము. తట్ట
దట్టము crowds of horses. A. iv. 86. A
mummy, a dried carcass. Coarse linen,
called దండ్రి. A woman's undervest, చాచి.
adj. Thickset, close, tight, coarse, strong,
mighty. Thick, as hair. కట్టి, తట్టెన,
తట్టెన. దట్టతలదట్ట deep shame. దట్టము
dattalu. n. A coarse cloth used for
sails, &c. దట్టము దాట-పాడు. v. n. To
thicken.

దాట datta. [Tel.] n. A stopper or cork
రెక్క.

దట్టి or దట్టి datti. [Tel.] n. A sash, belt,
girdle, cestus round the waist. సదట్టి,
కాచాక. A. vi. 106. దట్టించు dattintu
v. n. To tie up the girdle. దట్టికట్టు.

దాటము dattu. [Tel.] n. A brave or daring
man, a hero; a clever man, a man of
ability. చతురుడు, సమర్థుడు, దట్టతనమును
వాడు, కూరుడు.

దడ dade. [Tel.] n. Tremor, agitation.
కంకు. Faintness; apprehension. A weight-
put in a scalepan to rectify a pair of
scales, వాచి దడదాగులు tremulous, agi-
tated, flurried, distressed. ఒత్తు దడగా
ఉన్న unwell, faint. దడకట్టు dade-kattu.
v. n. To prove or verify a pair of scales.
To counterpoise a vessel in a pair of
scales.

దడదడ dade-dade. [Tel. (snuk)] adv. All
at once, swiftly. చదా. దడదడమును
dada-dada-m-ము. v. n. To palpitate. చద
దడదడము.

కడమ *dadamu*. [Tel.] n. Firmness or thickness. దట్టము. A v. 273. An army, సేన. A multitude, సమూహము.

కడాలన *dadala-ana*. [Tel. (anuk)] adv. Nlapdash, at one thrust.

కడి *daḍi*. [Tel.] n. A screen of leaves, bamboos, etc., a fence, plu. దట్ట. కడి రియ్యము *daḍi-riyyamu*. n. A certain rite observed regarding maidens.

కడిగ *dadiga*. [Tel.] n. A large shield carried as an ensign. "కడిగలకుంఠెంబు నడుగు బండుమలక బిసిల్లవచ్చిన్." భార. అశ్వ. iii.

కడిమ *dadibamu*. [Tel.] n. A bed. పరుపు, పెట్టె. కల్రము, కండ్ల.

కడిమము *dadimamu*. [Tel.] n. A robe. A bed, పరుపు. adj. Thin, సన్నది.

కడియ *dadiya*. [Tel.] n. Land at the foot of a hill. కొండచేరువనల. పరి. భూ. vii.

కడియము, కడిము, కడ్డియము or కడ్డిము *dadiyamu*. [Tel.] n. A weight equal to five, or ten seers. ముప్పదియము thirty seers.

కడియ *dadigu*. [Tel.] v. n. To shiver, tremble. కంక.

కడ్డి *dadḍi*. [Tel.] n. A lump or ingot of steel.

కడ్డు *dadḍu*. [Tel.] adj. Naked. కడ్డుసన్యాసి *dadḍu-sanyasi*. n. An ascetic who goes naked.

కడ *danā*. [Tel.] n. An army. పా. ఉ. ర. ii. **కడాయము** *danayadu*. n. A leader of an army. సేనాధిపతి. కడి *dani*. n. A master, a ruler, a king. ప్రభువు, రజు.

కడ్లుము *daynamu*. Same as కండుము a salutation.

కడ్లుము *daynamu*. Same as కండుము (q.v.)

కడ్లుము *dattamu*. [Skt. cf. Lat. *datus*.] adj. Given, presented. ఇవ్వబడిన. Adopted, reared. స్వయంకడ్లుము a son self-given, one who being without natural parents or being deserted by them, offers himself

for adoption. కర్తర, కర్తర్యము. కర్తర or కర్తర్య *dattala*. n. Adoption. స్వీకారము. కర్తర్యము *dattakudu*. n. An adopted son. కర్తర్యము. కర్త *datti*. n. A gift. ఈన, కానము. "కర్తర్యము" A. ii. 38. కర్తర్యు a man who is given as a hostage. కడున ఉంచబడినవాడు. కర్తర్యముకొను to adopt a son.

కర్తర్యము *dattaramu*. [Skt.] Error for కర్తర్యము.

కడ్లుము *dadala-ndia*. [Tel.] n. Tumuli, prehistoric tombs, commonly called పాండి సముండ్లు.

కడ్లుము, కడ్లుము కడ్లుము or కడ్లుము *dadala-rintu*. [Tel.] v. n. To be alarmed, perplexed, confounded. To be scared or inflamed. కడ్లుపడు.

కడ్లుము or కడ్లుము *dadilamu*. [Tel.] n. A flat ceiling. A small temple with a flat mud roof. దిప్పకడి. A flat roofed house. ఇంటిముక్క. యి. i.

కడ్లు or కడ్లుము *dadlu*. [Tel.] n. A bump. A slight swelling of the skin. కాక్కు.

కడ్లి *dadli*. [Skt.] n. Curds. పెరుగు. దిప్పకడిము or దిప్పకడిము a sea of curds. A. iv. 141.

కడ్లికడము *dadhy-odanamu*. n. A pudding of curds, rice and spices with salt.

కడియము or కడియము *danigalu*. [Tel.] n. plu. Coriander seeds. కొత్తిమీరకడ్లులు.

కడియ *danigu*. [Tel.] v. t. To meet, to unite. కూడు, కలియు. కడివు *danica*. n. A meeting, union. కూడి, సంగమము.

కడుక, కాక or కాక *danuka*. [Tel.] adv. Until. వరకు, వచ్చుంతము.

కడుక or కడ్లు *danuka*. [Tel.] v. n. To kindle or catch fire. నిప్పు అంటుకొను. To shine. v. t. To strike, to touch. కాకు. కాకముకొను the sin not having come home to him. కాకము అంటు. M. XII. i. 103. To have, పొందు.

దను దాను

590

దబ్బు దబ్బు

దనుజుడు *danujudu*. [Skt.] n. A giant, fiend, demon. అనుజుడు, తొలితల్లి. దనుజాధిపతుడు *danuj-adhipadu*. n. The king of the giants.

దప్పము. *dappamu*. [Tel.] n. Thickness, swelling, a tumour. దప్పము. దప్పమున దప్పముని. *dappam-nina*. adj. Thick. దప్పము.

దప్పకము *dappakamu*. [Tel.] n. A sour drink made of tamarinds and vegetables. కామరందమున దప్పకము చేయుట.

దప్పి or దప్పి *dappi*. [Tel.] n. Thirst. దప్పి వచ్చు. నాకుదప్పి అయినది I am thirsty. Fatigue, శ్రమము.

దఫా *dapha*. [H.] n. Time, occasion, turn. ఒకదఫా once.

దబుదబు *daba-dabu*. [Tel. (anuk.)] adv. Audibly, noisily, aloud, trippingly. Quickly. దబుదబుదబుదబు I could hear them running away, pattering or patterningly. దబుదబుదబుదబు it rained heavily, or, it pattered. దబుదబుదబుదబు to beat soundly or with audible blow.

దబులకము *dabalakamu*. [Tel.] n. A disease of the knee joint. The disease of a swelled and carious knee joint.

దబులము *daba-gintu*. [H.] v. a. To frighten, bully, browbeat.

దబునా *dabuna*. [H.] n. Hoard, buried treasure.

దబ్బు *dabba*. [Tel.] n. The citron tree. దబ్బు కొమ్మ *dabba-kay*. n. A citron. తొలిదబ్బు & నాదిదబ్బు are two species of it. A alip, strip, piece of split wood, a slice. A thin raft. దబ్బు. దబ్బుదబ్బు. దబ్బుదబ్బు a door made of strips of wood. దబ్బుదబ్బు a piece of split bamboo. A clot of blood. [From దబ్బు a sacred grass] దబ్బు. దబ్బుదబ్బు the ring finger, అనాది. దబ్బుదబ్బుదబ్బు a gold ring made like a దబ్బు ring. దబ్బుదబ్బు *dabba-kuffu*. v. n. To clot, as blood does. దబ్బుదబ్బు clotting. దబ్బుదబ్బు a mat weaver, దబ్బుదబ్బు.

దబ్బుదబ్బు *dabbadabba*. [Tel.] n. An earthen cover over a pot. దబ్బుదబ్బు. దబ్బుదబ్బు *dabbadabba*. v. n. To close or cover the mouth of a cup with a lid. దబ్బుదబ్బు. దబ్బుదబ్బు. To slap (with the palm of the hand) దబ్బుదబ్బు చేయు.

దబ్బుదబ్బు or దబ్బుదబ్బు *dabbadabba*. [Tel.] n. A bodkin, a large packing needle.

దబ్బుర *dabbura*. [Tel.] n. A falsehood. దబ్బుర. Cheating, deception. A delusion. దబ్బురము. A calamity, harm, దబ్బుర. దబ్బుర లాడు to deal in falsehoods. దబ్బుర-దబ్బుర దబ్బుర అయినది his leg has been injured. దబ్బుర-దబ్బుర feigned blows: mere pretence. దబ్బుర-దబ్బుర or దబ్బుర a liar. దబ్బుర-దబ్బుర or దబ్బుర a deceitful woman. adj. False, spurious, apocryphal. దబ్బుర దబ్బుర false looks.

దబ్బులు or దబ్బులు *dabba*. [Tel.] adv. Suddenly, unexpectedly. A. vi. 105. అదబ్బులు, అదబ్బులు.

దబ్బుచిప్ప *dabbi-chippa*. [Tel.] n. A kind of axe. తొలిదబ్బు చిప్ప చేయు.

దబ్బుర *dabbiri*. [Tel.] adj. Cross, unsteady, irregular, curs.

దబ్బుర or దబ్బుర *dabbiri*. [Tel.] n. Trouble. A popular ferment or fray. An insurrection. A liar, a mischievous, a rascal. దబ్బుర రుషమా or దబ్బురరుషమా *dabbiri-ruuma*. n. Vileness, rascality. దబ్బుర రుషమా *dabbiri-ruuma*. n. A jaw-breaker or hard word, a distracting puzzle. దబ్బుర రుషమా a troubled or unsettled district.

దబ్బు *dabba*. [Tel.] v. t. To tell. దబ్బు. n. A word, మాట. The cover of a jar, దబ్బుదబ్బు; దబ్బుదబ్బు. The noise made by a blow on anything. A clapping sound, దబ్బుదబ్బుదబ్బు నాదిని దబ్బుదబ్బుదబ్బు. దబ్బుదబ్బు to cover ముదబ్బు.

దబ్బు *dabba*. [Tel.] adv. Aloud. దబ్బుదబ్బు.

దబ్బుడు Same as దబ్బుడు (q. v.)

దబ్బుక dabbru. [Tel.] adv. Instantly, at once, quickly.

దబ్బుర or దబ్బుర dabburu. [Tel.] n. A cup. గిన్నె.

దబ్బుమ దabhranu. [Skt.] adj. Little, small. చుక్కమ. Thin. పల్లమ.

దమము or దమకము damamu. [Skt.] n. Austerities, mortification of the flesh, a self-controlled state. ఇంద్రియనిగ్రహము. Fortitude, శక్తిమనఃస్వరూపము. Suppression, అణచుట. దమకుడు or దమి damakudu. n. the queller or subduer. అణచువాడు; as కంఠాదుకమకుడు Siva who destroyed Manmadha. దమికుడు damitaku. n. One who is subdued. అణచబడినవాడు. దమింతు damiṭu. v. t. To suppress, subdue (as one's passions), అణగద్రోయు.

దమకమా dama-dama. [H.] n. A battery, a fortress. బురుజు.

దమ్మడి dammidi. [H.] n. A pie, one twelfth part of an anna. అరుగ్గు.

దమ్మ dammu. [Tel.] n. Mud, mire, slush. అరుగు, బురద, నీళ్లు. Moisture, wetness. Breath. Wet ploughing. దమ్మపాని a plough used to work wet land. మడినీళ్లకట్టి దున్నడి. దమ్మరం. దమ్మకోన dammu-konu. v. n. To become miry, or wet. అరుగునగు, తడియు. దమ్మకోన్న dammu-konna. adj. Moist. Empty, worthless. దమ్మచేయు dammu-cheyu. v. n. To plough a field while wet. దమ్మచేసినచోలము a field ploughed while wet, తిమ్మబడు నిద్దుము చేసినచోలము. దమ్మచట్టు to hold the breath.

దయā daya. [Skt.] n. Favour, kindness, grace, regard. Love, affection, attachment. Mercy, pity, tenderness, clemency, compassion. Pleasure, goodness, amiability, a kind heart. కృప, కనికరము, కనుకొను చిహ్నం అప్పు just as your honour pleases. మీరకు థాంకు you. దయచేయు

daya-cheyu. v. a. & n. To grant, bestow, allow, give ఇమ్మ. అనుగ్రహించు. To honor or favour with (something) కరుణించు. To come or to go. అక్కడికి వయచేస్తారా will you be pleased to come (or go) there? ఇది వయచేసుండి oblige me with this, be so good as to grant me this. దయారప్పక దయా-lappina. adj. Displeased, disgraced, out of favour అయిన దయ వానినది తప్పినది I lost his favour. దయారసము dayarasanu. n. The spirit of love. Loving-kindness, humanity, benignity, indulgence. దయాభుక్తము dayabhuktamu. n. Benignity. సర్వదయాభుక్తము universal benevolence, goodness to all creatures. దయాళువు or దయాళువడి dayaluvu. n. A kind, gracious, merciful person. కనికరముగలవాడు.

దయిదీ dayita. [Skt.] n. A darling, pet, favourite. ప్రేయసీలు. A woman, అమ్మది. దయికుడు dayitaku. n. A lover, husband. ప్రేయకుడు, ఇష్టపరు. మడియదయికుడు my love.

దయ్యము dayyamu. [for Skt. దైవము.] n. A deity, a god. దేవుడు, దేవత. M. iv. IV. 57. R. ii. 11. Destiny, fate, విధి. A goblin, fiend, demon or evil spirit, దీనము. దయ్యమువాడు భూతము It was not a fiend but a ghost. తొలిది దయ్యము a jack o'lantern, a will of the wisp. వానిది దయ్యమువూనినది he is possessed. దయ్యము వూనినవాడు a demoniac. దయ్యమువల్లు to be possessed. అతనికి దయ్యమువల్లించి a devil has seized him. దయ్యమువదిలగొట్టు or దయ్యమునుకోలు to drive out a devil, to exorcise. దయ్యపు ప్రంభము a spell to scare away fiends. దయ్యాలివారు dayyala-pōta. n. A wizard or a witch.

దర dara. [from Skt. దర.] n. Price, నె, క్రయము.

దరభాష్ట darakhaṣṭu. [H.] n. A darkhaṣṭ. an application, a proposal, a tender.

కర దారా

582

కర్ప దారా

కరణము *daranamu*. [Tel.] n. A coin of the value of eight dubs.

కరము *daramu*. [Skt.] n. Fear. భయము. A shell, శంఖము. A pit; కొయ్య. adj. Slight, little, ఇంపు. **కరవము** *dava-damu*. adj. Fearful, terrible. **కరవ సిగ్గు** or **కరవ ప్రసము** *dava-hasitamu*. n. A gentle smile, a smile, a slight laugh. **చిరవ సిగ్గు** *chiravasi* with a smiling face.

కరి *dari*. [Tel.] n. A bound, line, limit. A shore, or side. కట్ట, తీర. A refuge, a place of safety. "నాకు ఒక కరి చూపలే నారాయణా." (నారాయణ శ్రీకృష్ణుడు.) Nearness, సమీపము. **చిర కరి** *chiravasi* boundless grief. **ఇంటికి కరి** *intiki kari* close to the house. [Skt.] n. A cave, cavern, grotto. యా. **కరిగా** *dari-ga*. adv. Aside, apart, at hand, hard by. **కరితరు** *dari-charu*. v. n. To succeed or "reach the shore," to go to heaven. To be finished. **కరితేలిక** *dari-telika*. adj. Terminated, ended. కడతేలిక. **కరికొను** *dari-konu*. v. n. To catch fire, be ignited. కుండు, కల. **కుండుకొన్నప్పుడు** *kuundukonnapudu* when the belly is inflamed with hunger. **కరికొలుపు** or **కరికొల్పు** *dari-kolupu*. v. n. To set on fire, to kindle. తగలబెట్టె.

కరిత్రము *daritramu*. [Skt.] adj. Poor, needy. n. Poverty. కేదారము. **కరిత్రుడు** *daridradu*. n. A very poor man. చిక్కిరి పడవాడు. **చిక్కిరిరాని** *chikkirani* a poor woman. **చిక్కిరి** *chikkiri* the poor. **అర్ధచిక్కిరి** *ardha-chikkiri* a wretched starveling.

కరిబి *dari-bisi*. [Tel.] n. A helpless man. బ్రహ్మచారివాడు, పిడుగు.

కరిమిలాప *darimilana*. [H.] adv. Afterwards, subsequently.

కరియాప్త *dari-gapta*. [H.] n. An inquiry, investigation. కారణము.

కరిసింతు *darisintu* [from Skt. దరిసింతు] v. t. To see, to pay a visit. చూచు. To offer as a gift, కానుకగానిచ్చు. **కరిసింతు** *darisenantu*. n. A gift given to a superior when one visits him. A nazzar, నజర.

కరుఫే or **కురుఫే** *darufu*. [H.] n. A cornice, a frieze, a joining, a seam in carpentry or masonry. కర్రల కలుపు. **కరుఫే** *darufu* plaster made of lime.

కరువు *daruvu*. [Tel.] n. A song in a peculiar metre. తిరుగుము. Beating time to music. తాళము. **చిరువు** *chiruvu* to beat time to music. తాళము తరు.

కరుసు *darusu*. [Tel.] n. A limit, a landmark. ఎడ్డు.

కరొలపు *daro-lastu*. [H.] adj. All, whole; entirely.

కర్ణ *darja*. [H.] n. Rank, grade.

కర్జీ *darji*. [H.] n. A tailor. కట్టెత్తవాడు.

కర్పణము *darpanamu*. [Skt.] n. A mirror. చిత్రము. **కర్పణ** *darpana* the rite of viewing an idol in a mirror and thus adoring it.

కర్పము *darpu*. [Skt.] n. Pride, passion, anger. Irritability, touchiness. అర్జము, **కర్ప** *darpu* యోగ్యుగా భావించారు they prided themselves on their fierceness. **చిరుచిరు** *chiruchiru* to boil over, to be furious or proud. **కర్పితు** *darpituvu*. v. n. To become proud, to be insolent, అర్జించు, **కర్పి** *darpi* Proud, arrogant. అర్జించు. **కర్పితు** *darpi-tudu*. n. A proud man. **కర్పిత్వ** or **కర్పిత్వ** *darpi-tv* n. The height of insolence or pride. **కర్పితు** *darpi-tu*. n. The inflamer; an epithet of Cupid. **కర్పిత్వము** *darpi-tvam* the Art of Love.

కర్పాన *darbatra*. [H.] n. An audience-chamber; audience.

దర్శ darśha

588

దళ dala

దర్శ darśha. [Skt.] n. The sacred grass, used in sacrifices. *Pro cynosuroides*. దర్శరాము See ద్రాక్షము. A. vi. 92. దర్శ ముద్రిక or దర్శ కంఠము a ring made of this grass.

దర్శ darśi. [Skt.] n. A spoon, a ladle. దర్శి కరె. The hood of a serpent. దామపక్షి. దర్శకరము *darśi-karamu*. n. A serpent. దామ, దర్శము.

దర్శకము darśanam. [Skt.] n. Sight, view. చూపు. An eye కన్ను. A mirror, అద్దము. The mind, understanding, బుద్ధి, తెలివి. A dream, కల. Science. శాస్త్రము, గర్భము. పురుషదర్శనము అయినప్పుడు whenever they see a man. దర్శనము చేసిన I visited (him). దర్శనము చేయించు to introduce. నీకు అయినప్పుడు చేయిస్తాను I will introduce you to him. దర్శనముంటి a bill payable at sight. దర్శకుడు *darśakudu*. n. One who shows. చూపిస్తాడు; a gate-keeper, ద్వారపాలకుడు; a skilful man. శేషురి. దర్శితుము *darśitumu*. adj. Worthly to be seen, చూడదగిన. దర్శితుము *darśitumu*. adj. Shown. చూపబడిన. దర్శించు *darśintu*. v. n. To see, view. To visit. చూచు. వానికి నూరురూపాయలు దర్శించి నాన I lost one hundred rupees to him, i. e., I am a loser of that sum by him. దర్శము *darśamu*. n. A name for the new moon. అనూవాస్య.

దల dala. [Tel.] an affix. Used to convert verbs, &c., into nouns. వాలదల slantingly. తిరుదల near the town. P. ii. 117. విడుదల release. దిగుదలచాలు the lower field. కమ్మదల concealment. బావుదల weight. వ్యాధి తిరుగుదలగానున్నది the disease is on the turn. అప్పుదల payable, due. తనల దలపెయ్యములు the sum incurred. నిలుపుదల stoppage. వానివల్ల ఇంటివానికి కొంచెము కూతురుల తండ్రినది the family had some profit by it. నదికి ఎగుదల up the river. నదికి దిగుదల down the river.

దలపము dalapamu. [Skt.] n. A visor. దళ క్రాము.

దలారీ dalārī. [H.] n. A broker; a sales-man. తర x b. A swindler, Brokerage. Douceur.

దరిమము or దడిమము dalimamu. [Tel.] adj. Thin. సన్నము.

దల్లు Same as తెల్లు (q. v.)

దళ కము See దళము. [Skt.]

దళ ము dalamu. [Tel.] n. Thickness, solidity. తిరుమదము. Troops, a host, an army, సంఘము. A multitude, quantity, number, heap. adj. Thick, solid. తుల్య. Much, great. అధికము. చళముగా thickly. దళము కొను, దళ కొను or దళ గింతు *dalamu-konu*. v. n. To become thick, to increase. అధికము. దళముగొలుపు *dalamu-kolupu*. v. t. To cause to increase. దళ సరి *dalasari*. (దళము + సరి.) n. Greatness, గుణవరి. Thickness, solidity, coarseness. దట్టము, తురుచు, మందము. దళసరిపేర a close texture. adj. Thick, coarse, substantial.

దళ ము dalamu. [Skt.] n. A leaf. అకు. A petal. A part, భాగము. A hemistich, or half verse. A bar in music. చూర్యదళము a blade of grass. దళ కర్త *dala-karta*. n. A general, a magistrate. Satyabli. ii. 88. దళ పర *dalarari*. [Tel. దళము + పరి.] n. Much grain. Substance, property, అస్తి. A general, సేనాధిపతి. దళపరికారు a man of property or substance. దళహరేని poor, indigent. దళ వాయి *dala-rāgi*. n. A general, a chieftain or minister of state. దళ సంతము *dala-santmu*. (దళము + సంతము.) n. A class of troops. దళము బారి. దళిరుము *dalitumu*. adj. Split, divided. ఖండిం పబడిన, భేదింపబడిన. Blown, expanded (as a flower.) వికసింపిన. దళించు *dalintu*. v. t. To cut, split, divide. ఖండించు, భేదించు. దళ నము *dalanam*. n. Breaking, cutting, severing. ఖండించుట, భేదించుట.

కడ *daen*. [Tel.] n. Dust. కుప్ప. The tip of a sugar cane, పెంకొన.

కడమిల్లి *deramtri*. [Tel.] n. A monk, a ditch. కంకమ, అగడ్త.

కడమ or కడమ *darada*. [Tel.] n. The jaw, the cheek. నన్ను కడమపర లోడ్చినాడు he slapped me on the cheek. కడమండ్లు the jaw teeth or grinders.

కడమము *daranamu*. [Tel.] n. Southernwood, a fragrant leaf like halm, *Ale-misia vulgaris*. (Watte.)

కడము *dasamu*. [Skt.] n. A conflagration, wildfire. కాల్చు. Ardent feelings, the consuming heat of hunger or fever. A forest on fire. కపాతలము or కపతపాతలము *doe-shalamu*. n. Wildfire, a scorching glass, a conflagration.

కడపము *darasamu*. [Tel.] n. Grain. భాగ్యము.

కడపిము *davishkanu*. [Bkt.] adj. Very remote, far distant. చిక్క దూరముండు. కడపముగా *darigamu-ga*. adv. Afar. దూరముగా. A. vi. 15.

కడమ or కడు *darudu*. [H.] n. Running, galloping. An inroad, incursion, or invasion.

కడవ *darra*. [Tel.] n. A tender shoot. Pith, the soft part of wood. క్రువినదిమి పెత్తలి భాగము. పెంకవడవ the young shoot of a sugar cane. ఈ కాలిపెట్టులో అంత కడవనాని మేలేదు this tree is all pith and has no wood.

కడవ *darra*. [Tel.] n. Distance. దూరము. A distant place, దూరదేశము. కడవ not thinking it far. adj. Distant, far. కడవగా *darra-ga*. adv. Afar, from afar. కడవక *darra-ka*. adv. Afar off, at a distance. ఎంతయు కడవన్నను however far. కడవలు *daravulu*. n. Far-off places or countries. కడవలారు those who are afar.

కడ *daru*. [Skt.] n. State, condition. అస్థి. Power, authority, influence. Luck, fortune. కాల్యదశ childhood. వృద్ధత old age. కాలదశవచ్చు. a time of famine came. ది కాలకృతము రెండుదిశలు భాగ్యమును భరించుచున్నది your destiny gives you two portions of good and two of evil. ఆరా నన్ని దశలు భాగ్యమును అను భరించారు what proportion of the king's life was happy? కృతదశ the influence of the stars. మహాదశ the rule or sway of the predominant planet, qualified or modified by అంతరదశ the several influences of the minor planets. అతడు జీవ దశమస్థుడు when he was alive. కష్టదశ లోనున్నాడు he is in difficulties.

కడపము *darasamu*. [Skt.] n. A tooth. యు.

కడము *dasamu*. [Skt.] n. Ten. పది. కడ కము *dasakamu* n. A word for Ten: as we say a dozen for twelve. కడకంతుడు *daka-kanthudu*. n. The "ten throated" demon, i.e., Ravana. Proverbially, a hydra, devil, or monster. కడమము *dasamamu*. adj. The tenth part (of a book, etc.) కడమి *dasami*. n. The tenth lunar day reckoned from new or full moon. మహాకది. కడకరథుడు *daka-radhudu*. n. The name of the father of Rama. కకాన్యడు *dakanyadu*. n. The "ten faced" demon, i.e., Ravana. A hydra or devil. కకాహము *dakahamu*. n. The ceremony performed on the tenth day after a death. మహాకాన్తికాన్తియ. కడపంథము or కడపంథము *daka-pandhamu*. n. An inam, or copy-hold, taxed at one tenth of the produce. An inam granted to one who constructs a tank.

కడపము *dashnamu*. [Bkt.] adj. Bitten. కడకుబిడ. కడపించు *dashintin*. v. n. To bite or sting. To chide or rebuke.

దశరా దasara. [from Skt. दश ten + रा= రాత్రులు nights.] n. The name of a feast called దశరథిమాసము in the month ఆశ్వయుజ (October.) It is the close of the నవరాత్రి anniversary.

దశి దasiti. [Tel.] n. A kind of silk. దశి విడువట్టు, ముగ్గుపట్టు. “దశిదములుపట్టెయట్టిక బెడంగ.” కళ. ii. Looseness, వడలు.

దశువంది daru-vandi. [Tel.] n. One who gets up wrestling matches. గ్రద్ధులముఖ జిగ్గిలవ వచ్చువాడు.

దశక దasaka. [Tel.] n. A kind of weapon. అయిదవ శేషము.

దశ్య రు daskaru. [H.] n. A signature. చేపాలు.

దస్తరము or దస్త్రము dastaramu. [H.] n. A bundle of papers tied together in a cloth, a portfolio, a budget. రాక్షాశక్తి.

దస్తావేళ దastavedu. [H.] n. A voucher. A document, a bond.

దస్తు దastu. [H.] n. The actual collection of money. Money.

దస్తూరి dasturi. [H.] n. Handwriting. వ్రాత. “నీ సాదమున వ్రాసె యున్న దస్తూరి జూచి.” కృష్ణ. iii.

దశ్యుడు dasyudu. [Skt.] n. A thief, a traitor. A. iv. 27k. An enemy, శత్రువు.

దశరు దasaru. [Skt.] n. The Asvins. అశ్వినదేవతలు.

దశాబది దasabadi. [H. from దశ+సాం.] adj. Decennial; lasting ten years.

దహకము dahanaamu. [Skt.] n. Burning. కాల్చుట. దహనమునొందెను burnt. దహకుడు dahanaudu. n. The god of fire, అగ్ని. దహించు dahanu. v. a. To burn. కాల్చు.

దహరము daharamu. [Skt.] n. The heart, హృదయము. Intention, ఆశక్రయము. Siva. i. 53.

దాదా

దా da. [Tel. for రా.] An interjection signifying Come!

దా దa. [Tel. another form of రా.] In some compounds signifies left, or inner as దాచాలు the left leg. దాచెయ్య the left hand.

దాంతము dantamu. [Skt.] n. Patience endurance, fortitude, self-control, moderation. దాంతము దాంతము. n. One who is temperate, patient, self-controlled, moderate, or master of himself. అదేన బడివారు, తమకేకమునోద్యువారు. దాంతి danti. n. Self command, repression of the passions. ఇంద్రియనిగ్రహము. ప్రవృత్తిని తమకేకమునోద్యుతనము.

దావర్యము davyaryamu. [Skt.] n. Wedlock. దంపతి భావము. భవభూతానందము harmony in a family, mutual affection.

దాభిము దambhikadu. [Skt.] n. One who is ostentatious or pompous. దంభము గలవాడు.

దాక దaka. [Tel.] n. A pot with a wide mouth. దాకాదే, మూలవిషయము అట్టి. Also, a vine (corruption of ద్రాక్ష.) దాక on దాకా affix. Until, as long as, about. As far as, as much as, to the extent of, చాక. ఇంద్రియములకేక for a month. ఇంతవరకు until now, before this. ఎంతా how long, ఎంతా as many as ten, about ten. The irregular inflection in దాకటి. ఇంతాటి వ్యాధిగ్రామ the late dispute. ఇంతాటివాడు his recent letter. ఇంతాటివాడు the man who bore till now.

దాకలి dakali. [Tel. దాం+లి.] Same as దాకలి. (q. v.)

దాకల్లు dakullu. [Tel. దాం+ల్లు.] n. A spoke in a carriage wheel. మడికంటిక పట్టు, తీడు.

తాళు or తాళు దా-హన. [Tel.] v. n.

To come on, to happen. తాళువచ్చును the evil he suffered. To meet or encounter, సన్మద్యుడు. B. v. 282. పదహించు. To be hidden, మరుగుపడు, తాళుకొను.

తాళుయోగి దక్షిణ్యము. [Skt.] n. A name of Parvati. పర్యుగి.

తాళుకూర్పులు దక్షిణ్యము. [Skt. from తాళు.] adj. Southern. తాళుకూర్పులు దక్షిణ్యము. n. Southerners, people of the South.

తాళుకూర్పులు దక్షిణ్యము. [Skt.] n. Shyness, kindness, feeling, delicacy. ముఖము. తాళుకూర్పు ధనము a kindly feeling may cause loss.

తాళు దాక్షిణ్య. [H.] n. Proof. A receipt. తాళుచూచు to verify.

తాళులు or దాక్షిణ్య దాక్షిణ్య. [H.] n. Submitting, as an application or a complaint in writing. తాళుచేయు to file or enter. తాళుకూర్పులు దాక్షిణ్యము the suit is filed.

తాళు దాక్షిణ్య. [Tel.] n. A wallet or pouch for food. A large winnowing basket. తాళుచూచు, ఎరువుతాళు.

తాళు or తాళు దాక్షిణ్య. [Tel. కాలు+తాళు.] n. An anvil. ధనుకాళి a carpenter's vice.

తాళుకూర్పులు, తాళుకూర్పులు or తాళు దాక్షిణ్య దాక్షిణ్యము. [Tel.] n. The game of Hide and Seek. తాళుకూర్పులు తాళు దాక్షిణ్యము-తాళు. v. To play at Hide and Seek.

తాళు దాక్షిణ్య. [Tel.] v. n. To be hidden or concealed. To hide. To escape. మరుగుపడు. తాళుకొను దాక్షిణ్యము. v. t. To hide. కాను. To delude, నండుకు. B. viii. 413. తాళుకూర్పులు Same as తాళుకూర్పులు. తాళు దాక్షిణ్య. v. a. To hide, conceal, secrete. తాళుకొను. తాళుకొను దాక్షిణ్యము. v. n. To hide, be hid, be concealed. తాళుకొనుకొను to spare one's body, i. e., pains. See తాళు.

తాళు దాక్షిణ్య. [Tel.] v. n. a. To cross over, to pass over, To jump or leap, అడుగు. To elude. To escape. To go beyond or transgress, తాళుకొను. To cross or copulate, applied to cattle. తాళుకొను అడుగుకొను transgress not my command. n. A crossing. A jump, గుండు, అడుగు. A host, an army, సమూహము. తాళుకొను దాక్షిణ్యము. Vijaya. i. 174. Parj. iv. 5. A sore due to having crossed some unlucky spot. తాళుకొనుకొను they made the cattle pass over a ploughshare for good luck. Also, an ordeal; passing or stepping over an idol. తాళుకొను or తాళుకొను దాక్షిణ్య. n. A boys' game. తాళుచేయు దాక్షిణ్యము, v. n. To bound or jump. తాళుచేయుకొను to come bounding along. తాళుకొను దాక్షిణ్యము. v. n. To become a crowd. నండుకు. తాళుకొను Same as తాళు. తాళుకొను దాక్షిణ్య. v. a. To cause to pass over. To pass over. తాళుకొను దాక్షిణ్యము దాక్షిణ్యము he passed ten days there.

తాళు దాక్షిణ్య. [for Skt. తాళు.] n. An invasion, an inroad, a campaign. దాక్షిణ్యము. A host, సమ. Flight, escape. తాళుకొను hit: the invading tiger, i. e., a royal tiger. తాళు [H.] The beard. తాళుకొను దాక్షిణ్యము. n. A spy. తాళుకొను. తాళుకొను దాక్షిణ్యము. v. n. To invade. దాక్షిణ్యము. To rush on, to charge in battle. తాళుకొను దాక్షిణ్యము. v. n. To maraud, or rove for plunder. To oppose, తాళుకొను. తాళు. vii.

తాళుకొను, తాళుకొను or తాళుకొను Same as తాళు.

తాళుకొను దాక్షిణ్యము. [Tel.] n. The tree called *Nauclea cordifolia*. Box. i. 514.

తాళు దాక్షిణ్య. [Skt.] n. A projecting tooth, a tusk. తాళుకొను. A multitude, సమూహము.

దాన or **దాన** *dana*. [H.] n. Horse gram, or other gram given to horses for food. **దానముదాన** *danadana* n. **దానముదాన** *danadana* n.

దానము *danamu*. [Tel.] n. A tax, a toll. **దానము** *danamu*. [Tel.] n. A tax, a toll.

దాత *dāta*. [Skt.] n. A giver, donor, bestower, or liberal man. **దాత** *dāta*. [Skt.] n. A giver, donor, bestower, or liberal man. **దాత** *dāta*. [Skt.] n. A giver, donor, bestower, or liberal man.

దాతకర్త or **దాతమాన** *dātakaṛta*. [Tel.] n. A carpenter's block or work bench. A block used by cloth beaters.

దాత్యువము *dātyuvamu*. [Skt.] n. The bird called a gallinule. **దాత్యువము** *dātyuvamu*. [Skt.] n. The bird called a gallinule.

దాత్రము *dātramu*. [Skt.] n. A sickle. **దాత్రము** *dātramu*. [Skt.] n. A sickle.

దాదాపు *dādāpu*. [Tel. **దాదాపు** *dādāpu*. [Tel. **దాదాపు** *dādāpu*. [Tel.

దాది or **దాది** *dādī*. [Tel.] n. A nurse, a foster-mother. **దాది** *dādī*. [Tel.] n. A nurse, a foster-mother.

దాదంగ *dādanga*. [Tel. **దాదంగ** *dādanga*. [Tel. **దాదంగ** *dādanga*. [Tel.

దాన *dāna*. [Tel. **దాన** *dāna*. [Tel. **దాన** *dāna*. [Tel.

దానము *danamu*. [Skt. of Latin word **దానము** *danamu*. [Skt. of Latin word

Subsidising a possible enemy, one of the four Tantrams or methods of Government, లంఘనము. **దానము** *danamu*. [Skt. of Latin word

దానము *danamu*. [Skt. from **దానము** *danamu*. [Skt. from

దాని *dāni*. [Tel.] The genitive form of **దాని** *dāni*. [Tel.] The genitive form of

దాని *dāni*. [Tel.] The genitive form of **దాని** *dāni*. [Tel.] The genitive form of

దాన *dāna*. [Tel. from **దాన** *dāna*. [Tel. from

దానము *danamu*. [Skt.] n. The im- **దానము** *danamu*. [Skt.] n. The im-

దానము *danamu*. [Tel. from **దానము** *danamu*. [Tel. from

దాన or **దాన** *dāna*. [Tel.] n. The left **దాన** or **దాన** *dāna*. [Tel.] n. The left

పాపు దాపు

588

పార్ దారా

అపి నాదానులనున్నది I have her by me. దానిలో
పాపు the letters which are inside, that is,
which precede. దానినిన్ను the letter N
which stands to the left of a consonant,
i. e., precedes it. దానినిన్ను the small
end of a drum, which is struck with the
left hand. L. iv. 52. దానినిండు or దాని
లిండు *dapa-lintsu*. v. n. To be near, to
come near.

పాపు *dapu*. [Tel.] n. Nearness. సహిషను.
Fear, భయము.

“పాపులేని కుటుంబం నీటికి

నానకొర్రునుమాడగానో.” పై. i.

అ యిట్లు నాకు పాపు నీకు దూరము that house
is near to me and far from you.
adj. Neighbouring, next, bordering on.
v. a. To hide, దాచు. దాచింతు. *dapintu*.
v. n. To approach. సహిషించు. v. a. To
cause to be hidden. To have hidden, to
cause to hide. పాపుకు *dapuku*. n. Hiding.
దాచుకు. పాపుదాచిర *dapudu-chira*. n.
Clothes that are laid by, i. e., holiday
clothes, as distinguished from కట్టుకొర్రు.
పాపున *dapu-na*. (abl. of పాపు.) adv. Near,
by. పాపుమాపులు *dapu-mapulu*. (anuk)
n. Hiding and concealing. పాపురము,
దాచిరము or దాచిరము *dapuramu*. n.
Concealment. మరుగుపుచ్చుట. A hoard,
దాచిసాపు. Coming into one's possession
or enjoyment, ప్రాప్తి. పాపురమున *da-
puram-agu*. v. n. To accrue. ప్రాప్తిండు,
లభించు.

పాపు *dabu*. [Tel.] n. Fear, reverence, reh-
jection.

దామము *damamu* [Skt.] n. A cord, a string.
తామ. A wreath, a string of pearls, తామము.
దామోదరుడు *dam-odarudu*. n. A
title of Krishna; as bound with a cord
in infancy. “Funiger,” cord-girt, the
cordelier.

దామర *damara*. [Tel.] n. A halter. తామ
తామ. A species of leprosy.

దామోద *damodara*. [H.] n. Allotment,
division into shares, dividends. దామోద
యోగ్యులు proportionate costs.

దామిషపాము *damiva-pamu*. [Tel.] n. A
kind of snake.

దామిషరాడు *damena-radu*. [Tel.] n. A
cord, a tether: a long cord, fastened to a
stake or tree at each end, to which cattle
are secured by short halters.

దాయ *daya*. [Skt.] n. A cousin. ద్వా. An
enemy, a foe, శత్రువు. “దాయధుంతు” భార.
అను. ii. దాయాదీ or దాయాకుడు *dayadi*.
n. A kinsman. దాయకులు kinsmen, con-
sins, co-heirs. దాయాదత్వము rivalry, kin-
ship, hereditary right.

దాయము *dayamu*. [Skt.] n. Heritage.
సంపదాననకం శాస్త్రం. Kinsship, heirship.
ద్వారిత్యము. A gift, ఉపహారము. దాయము,
దాయలు or దాయాలు *dayamu*. [Tel.] n. A
certain game among girls. గిట్టలు; గిట్టలు పాచికలు మొదలగువాని సంఖ్య.

దాయ *daya*. [Tel.] n. An anvil, a work-
bench, or smith's form, used as a rest
or prop. దాకరి.

దాయ or దాయా *daya*. [Tel.] n. A nurse.
Dasav. IX. 206. దాయకు పాచిచ్చి పెండునీ.
A plaintiff. (Vizag.). [Skt.] n. One who
gives, ఇచ్చువాడు.

దాయు or దాయు *dayu*. [Tel.] v. n. To
approach. సహిషించు.

పార్ దారా. [Skt. from √ ధృ = to support]
n. A wife. పెద్దానా. పరదర a neighbour's
wife. [From పార్] A stream, బీజిచేలు. A
gift, దానము. Order, క్రమము. పార్ దారా
dara-kommu. n. A torchbearer's oil
vessel. తములపాచి వడపుకొమ్మ. A. v. 4.
పార్ దాయ *dara-phyu*. v. n. To endow,
to give by a formal ceremony, in which
water is poured from the hand of the
donor, To bestow as a solemn gift. To

loose, వాగ్విహారము. వారాపుత్రములు *dara-putr-dululu*. n. A family, a household. Lit: Wives, children, and all.

వారకము *darakamu*. [Skt.] n. That which breaks or causes breaking. బద్ధులచేయునది. A. v. 118. చిల్లువది. వారకుడు *darakudu*. n. One who splits asunder, చిల్లువాడు.

వారణ *daraṇa*. [Tel.] n. Price, value. పెం. క్రయము.

వారణము *daranamu*. [Skt.] n. Splitting. చిల్లుట.

వారబంకము *dara-bandamu*. [for Skt. ద్వారబంధము.] n. The lintel or post of a door.

వారము *daramu*. [Tel.] n. A thread, cord, string, rope. మార్గము. A match for fire.

వారి *dari*. [Tel.] n. A way, road, path. A manner, mode, method, మార్గము. వారికి ఎద్దినది it is cleared up, it has turned out well, she has come to her senses. [For Skt. వారి.] One who bears, భరించువాడు; used in compounds as జడవారి. జడను భరించినవాడు. వారిక *darika*. n. A harlot. లంక, కేళి. వారికొట్టు *dari-kottu*. v. u. To rob on the high way. వారిబడి *dari-badi*. n. A convoy or guard, an escort.

వారిరము *daritamu*. [Skt.] adj. Split, cut, divided. చిల్లుబడి. వారిండు *darintu*. v. t. To split, to cut. చిల్లు.

వారిద్ర్యము *daridryamu*. [Skt. from దారిద్ర్యము] n. Poverty, దీనతనము.

దారుణము *daranamu*. [Skt.] n. Horror, terror. భయము. A crime or horrible act. adj. Horrid, cruel, భయంకరము.

దారుణ *darana*. [Tel.] adv. Unexpectedly, suddenly. తలఁపరా, తెచ్చున, క్రమముగా. T. iii. 8. Swa. iv. 68.

దారువు *daruva*. [Skt.] n. Wood. యి. n. adj. Wooden, made of wood. కేవలదారువు *dara-daruvu*. n. Dealer, dealwood. దారుభూతము *dara-bhutamu*. adj.

Ligneous, woody, turned into wood. దారుయంత్రము *daru-gantramu*. n. A wooden engine or machine. దారువారిద్ర or దారు లి: wood saffron, వ్రువివము. దారుపూము *daru-ghatamu*. n. The woodpecker. వద్రంశిట్ట.

దారుగా *daroga*. [H.] n. An agent or superintendent. An overseer of any department.

దారుధ్యము *daridhyamu*. [Skt. from దృఢము.] n. Hardness, fixedness, stability. Strength, vigour. దృఢము, వాస్తవము. Power, reality.

దారి *dali*. [Tel.] n. A heap of cowdung cakes used for firing. A hole or little pit used as a temporary fireplace, as వారి వారి. దారిగుంట *dali-gunta*. n. A smouldering fire, a fire pit, a little pit serving for a hearth.

దాల్చి *dalchini*. [H.] = Cinnamon.

దాళ or దాళి *dala*. [H.] n. Overweight in scales, preponderance. పడి యెక్కువైత్యము.

దాళి *dali* [Skt.] n. Split pulse. పెనలల లోపలదానివచ్చు.

దాళిలు or దాళిత్వము Same as దానిత్వ. (q. v.) దాళికుడు *dalikudu*. [Tel.] n. An agent, కార్యకర్త.

దాళు *dala*. [Tel.] n. Slight colour, a tinge. పల్లకేశము. ఎర్రదాళు reddishness.

దాళువ *dahura*. [Tel.] n. A cheek. దువ.

దాళువా or దాళువు *dahura*. [Tel.] n. A wet crop. మల్లపువంట. adj. Dark-coated: having a black husk. "దాళువాలు." H. iv. 156. దాళువావంట the black crop, a technical phrase used in Ganjam.

దావరము *davantamu*. [Tel.] n. Grief, suffering. దుఃఖము.

"దీప్తి" దైవము యాదులకు లిక్కింపుమును
దావరములు వాని దుఃఖములను.

సా. iii.

కావము *decamus*. [Skt.] n. A forest. అడవి.
A burning forest, a conflagration, wildfire,
కావదిగ్ధ. కావాగ్ని or కావాగ్ని లము
deu-agni. n. Wildfire, a devouring flame,
a conflagration, burning heat.

కావరి or **కావరికు** *davari*. [Tel.] n. A
hero. ధీరుడు.

"గీ. కేవలాలిలమనవుడు

ధీనిధున ధీమదుగ దేవుడునుగడున్

కావరితోయెడ

ధీరుడునులయనదుచువుడమలెనన్."

గీ. v.

కావా or **కావ** *dava*. [H.] n. A claim, a
law-suit, or complaint. వ్యాజ్యము, తగవు.
కావాచారుడు a prosecutor, a complainant.
కావాలెచ్చు to make or file a complaint.
కావాలెచ్చు to dispute, to quarrel, to claim.

కావరథి *dasaradhi*. [Skt.] n. The son of
కావరథుడు, i.e., Rama.

కాకార్జుడు *dasarkudu*. [Skt.] n. An epithet
of Krishna.

కాష్ఠికము or **కాష్ఠికము** *dasthikamu*. [from
Skt. దస్తు] n. Resolution, bravery. Over-
bearing conduct, insolence, pride.

కాసకము or **కాసాకపువ్వు** *dasanammu*.
[Tel.] n. The China rose, or shooe
flower plant, *Hibiscus sinensis*. చా-
పువ్వును కాసానిపాడి a blackening dye
applied to the teeth.

కాసరి *dasari*. [from Skt. కాసు] n. A Sudra
or Pariah mendicant who is a worshipper
of Vishnu. కాసరికొరతేన or కాసరికొ-
రయ్య *dasari-kora-cheyu*. n. A sort of fish
called *Zenopsis equula*. Russell, Vol. i. plate
65. కాసరయ్య, కాసరిగాడు or కాసరిలా-

లేలు *dasarayya*. n. The hermit-tortoise,
found on land in secluded spots. పల్లకాసరి
గాడు the black tortoise. కాసరిపాము
dasari-pamu. n. The hermit or rock
snake. కాసరిపిట్ట or నామానిపిట్ట *dasari-*

pitta. n. The Southern Seimitar Babbler.
Pomatorhinus horrefieldii; or the White-
browed Fantail Fly catcher, *Rhipidura*
albifrontata. (F. B. I.)

కాసుడు *dasudu*. [Skt.] n. A slave, bond-
man, serf. పెనుగొప్ప చనివాడు. A fisher-
man, చాచుడు. కాసాకుకాసుడు *dasana-*
dasudu. n. A servant of servants, an utter
slave. BD. iv. 2023. కాసి *dasi*. n. A
handmaid, a slave girl, పెనుగొప్ప చని
కత్తె. కాసితనము *dasi-tanammu*. n. Slavery.
Abjeet submission, drudgery. కాసి
యనుడు *dasayudu*. (from కాసి.) n. One
born to a slave girl. కాసికి శుభ్రీనవాడు.
కాసోహం *dasoham*. n. Lit: I am (thy)
servant. A compliment. చండు. అతడు
అతని కాసోహములు చెప్పాడు he presents
you his compliments. కాస్యము *das-*
ayumu. n. Slavery, drudgery, obsequious-
ness, abjeet submission. తన, చని. కాస్యత
dasyata. n. A state of servility, slavery,
bondage.

కావము *dahamu*. [Skt.] n. Burning,
ignition. కాంత. Thirst, కరివ్వు. Rager
desire, అవ. కావము అయినది I am thirsty.
కావనికి పోయినాడు he is gone to drink
water, a usual phrase for going to take
refreshment. కావకాంతిచేసినాని after
quenching the thirst. కావముపుచ్చుకొన
to quench one's thirst, to drink water.
కావకుడు *dahakudu* n. One who burns.
కావ్వవాడు. కావరి రోగము *dahati-*
rogamu. n. The disease called diabetes.

కావరి Same as కావరి. (అమ. vi.)

ది డి

డి *di*. [Tel. contracted from అడి.] A verbal
suffix అడి కాసి, కాసిరి.

డిండు or **డింపు** *dintan*. [Tel. causal of డిం.
v. t. To bring lower, let down, take off,
put down, set down. To place, unload,

దింప దింప

591

దిక్కు dikku

disembark or land. To distil, or extract spirit. దిక్షింప. దిషమునదింప to bring down or dispel poison. నిర్భమునదింప to bring down the womb, i.e., cause miscarriage or abortion. కడుపుదింపకొను to cause abortion. విల్లెక్క దింప to unbrace a bow. దిలించు the causal of దింప.

దింపెన or **గొంపెన** *dinteno*. [Tel.] n. The flower called Bluebell (*chitorea*) whether blue or red. *Olitorea ternatea* or *Hedysarum alhagi*. ఆకర్ణి.

దిండు *dindu*. [Tel.] n. A bundle, pillow, cushion or bolster. తుండ. A belt, a girdle, దట్టి. A sheaf of corn. A bag of money. The nave or centre of a wheel: A cylinder. సుదృఢ తుండమిదిండుచును. Any thing cylindrical. అరిదిండు or అరిచి కొంప the stump of a plantain tree. adj. Much, fiercely: as దిండురుకు to rush furiously. **దిండిడు** *dind-idu*. n. One who wears a belt. కానిగొనెవాడు. **దిండు పడు** *dindu-padu*. v. n. To faint, be exhausted.

దిండి *Samēnu* దింపి. (q. v.)

దింపు *dimpu*. [Tel. from దింప.] n. Diminution, setting down, hanging down loose. శ్రేణులు, లంబము. **దింపులుదొపు** *dimpulu-potu*. v. n. To hang down loose. శ్రేణులు.

దిక్కు *dikku*. [Skt.] n. A quarter, part, side, direction. దిక్. An airt or point of the compass. The ten directions named in Hindu books are the four points. N. E. S. W. and the intermediate four: N.-E. (తూర్వాగ్రములు), S.-E. (అగ్నేయములు), S.-W. (దక్షిణాగ్రములు), N.-W. (వాయాగ్రములు) to which are added the Zenith and Nadir. దిక్కులుద్రాయగా while the heavens resounded. Quarter, shelter, asylum, refuge, protection, patronage, శరణము. దిక్కులేని, దిక్కునానిన or దిక్కుదీని helpless, resourceless, devoid of any protector; also

vile, abominable. దిక్కుగలనోటు a refuge. దిక్కును సుందరాత్మకై the loveliest in the world. **దిక్పతి** or **దిక్పాలుకు** *dik-pati*. n. A demigod who rules one airt or point of the compass; the regent or genius that governs that quarter. తూర్వాదిదిక్పాలురు the genii of the north-east and other directions. **దిక్కుమొగములు** or **దిక్కుమొగములు** *dikka-mogamulu*. [from దిక్కు + మొగము.] n. Faces turned in every direction. People that flee in all directions through fear, భయముచేత దిక్కున కొరకుగా పోయినవారు. దిక్కుమొగముగా timidly, భీతచే వెనుముందుకుపోగా. **దిక్పరి** *tik-kari*. (దిక్ + పరి.) n. One of the mythica. elephants that support the corners of the world. **దిగంతము** *dig-antamu*. (దిక్ + అంతము.) n. An end of the earth. దిగంతస్థితి world-wide fame. **దిగంబరుడు** *dig-ambharudu*. (దిక్ + అంబరుడు.) adj. Lit. "Sky vested," having the air as a robe. Naked, stark-naked, undraped. దిగంబులవాడు. n. An epithet of Siva. దిలంబులంబు she who is naked. **దిగ్గజము** *dig-gajamu*. n. One of the eight elephants (నె) that guard the cardinal points (దిక్కులు) of the world. A poetical phrase answering to the poles of heaven. దిగ్గజములుద్రాయు making the walkin ring. కవిదిగ్గజము a leading or classical author. **దిగ్బంధము** *dig-bandhamu*. n. A magic rite, restraining by spells the influence of certain stars. of. Job. XXVIII. 31. **దిక్కునుము** *dig-bhrasmanu*. n. Giddiness, stupor, amazement. దిక్కులకర్ణిచ్చు, శ్రమము. దిక్కునుకాత్తుకై bewildered, horrified, amazed. **దిగ్విజయము** *dig-vijayamu*. n. Dominion, empire. Universal conquest. A royal progress or tour. **దిగ్గజలము** or **దిగ్గజద** *dig-mundalamu*. n. The horizon.

దిగ digā

592

దిగు digu

దిగ *digā*. [Tel from దిగు.] adv. Down; downwards. దిగుడు to go down, to sink. దిగారు to slide down. దిగారు to distil. దిగిదిగి *digā-digā*. adv. Rapidly, brightly. దిగిమనా. ప్రకాశమనా. “గీ అద్భుతవికారపు దిగిదిగిమనమే నీ.” BD. v. 4, 14. దిగి తీయు or దిగికుడుకు *digu-digu*. v. a. To take down. To disenchant, to avert a spell, or the evil eye, to expel a fiend. దిగికుడుకు *digu-dudupu*. n. Waving a lamp to break a spell. Disenchantment, dispelling of evil. దిగిద్రావు *digu-draavu*. v. t. To drink down; to let go, to leave, to depart. v. n. To come down, to sink. దిగివాడు *digu-nadu*. v. a. To do away with or remove (sin). To put (a fault) out of view. To lay (a rest) aside. To forsake or desert, to depart. దిగిబట్టుకోకు *digu-battu-koku*. v. a. To drag down. దిగిబడు *digu-badu*. v. n. To get down. దిగు. To sink or give way. పోరు; to remain or be left behind, చాలి దిగువారు he stayed behind as he could not come. దిగుదెస పైను an outstanding balance. ఈ పాపి తియి వాటిని దిగుబడి this paper remained in my hands. దిగిలేటు *digu-lethu*. v. a. To set out of view, set aside. To leave (a thing behind, through forgetfulness.) దిగిపోరు *digu-poru*. n. Spreading downwards. దిగిపడు వ్యాధిమయము. వాని పడు దిగిపోయి దిగిపోయిపోయి he perspires profusely. దిగిపోరు *digu-poru*. n. Panting. పిట్టానిది. వాడు దిగిపోరు దిగిపోయిపోయి he runs out of breath. దిగిదిగిడు *digu-digidu*. v. a. To throw aside or leave, to leave behind. పోయి.

దిగిపడ *digapadu*. adv. Down, below. దిగువన.

దిగు *digu*. [Tel.] v. n. To come down from a higher place. To alight, drop, come or go down, descend from; to dismount. To be landed, unladen, or disembarked, as గుర్రులు. దిగువదియు. To fall, break

down, sink, fall back, fall in debt or arrears, దిగుడు. To lodge, dwell, halt, ప్రయాణముచే చాలి దిగిడు. To distil, or drop down, as any secretion. To settle, as sediment or dregs. To abate, cease, go off, become less, diminish, as fatness. To sink, as ink in paper, or water in earth. To penetrate or go in, as a stab. To come forth, as fruit from the bud, as in వాడుదాకాను దిగుచున్నది. ఒక్క దిగి పోయినది he is reduced by sickness. బుద్ధి దిగుచున్నది a man with a rupture. చాలి దిగి దిగు she cannot swallow. మనుషుని దిగుడు an elephant not in rut. ఆ పనిలో దిగివారు he went into that business. The causal form is దిగు or దిగ్ర. (q. v.) See also దిగి దిగు or దిగిదు *digadu*. n. A descent, or downward incline. adj. Descending, going down. Mean, base, low. తక్కువ, పల్లవ, ఎగువనకు up and down, irregular, uneven. దిగుచున్నది a well into which they descend by steps. దిగు కల *digukala*. n. Underneath. Descending, decline. దిగుబాటు. దిగుబాటు *digu-batu*. n. A descent, or downward decline. దిగుబాటుగానున్నది the path is precipitous. Deduction, loss. దిగు మతి *digu-mati*. n. Disembarkation, importation, landing of goods, దిగువన వస్తువుల శత్రువయ్యి దిగువన. దిగువనకు to land, unship, import. దిగువ *diguvu*. n. The under side. క్రింది. adj. Lower, inferior, under. adv. Below, under, కిందనా. దిగు వాడు *diguvadu*. adj. Lower, inferior. తక్కువ. దిగువాడు *digu-vadu*. (దిగువ + వాడు.) v. n. To fall down. దిగువది క్రింది పోయి. To flow, పోయి.

దిగులు *digulu*. [Tel.] n. Fear, alarm. భయము. Palpitation of the heart, గుండె అడుగు. దిగులుపడు or దిగులొడు *digulu-padu*. v. n. To fear, be alarmed, be frightened. దిగులుపడు *digulu-paradu*. v. a. To frighten, alarm. దిగులుపాడు *digulu-padu*. n. Fearfulness, భయపడటము.

విధి digge

598

విధి didha

విధివాడు Same as వివాడు See under వి.

విధియ or **విధియ** *diggya*. [Tel. from వి.]
n. A lake, a large pond. విధి, విధివాడు.

విధి Same as వి. (q. v.) **విధి diggu**.
[Tel.] n. Fear. భయము. **విధిరను** or
విధు *diggu-ranu*. v. n. To shudder,
to be alarmed. భయపడు. **విధన** or **విధన**
diggyana. adv. Suddenly, at once. తా-
య. **విధనము** to start up, to jump up.

విధిలు *dig-golu*. [Tel.] n. The last crop
reaped before the one which is ripening.
కోయిలమునకు ముందుముద్ర.

విధమా *digdhamu*. [Skt.] adj. Smeared,
anointed. n. A poisoned arrow.

విధి ముచు *dig-bhramamu*. [Skt. n. Confu-
sion.

విధి దివ్య *digdivy*. [Tel.] n. An adulteress.
విధిదాన.

విధి ముగము *digdivy-mugamu*. [Tel.] adj.
Disappeared, vanished. అదృశ్యము. n.
Disappearance, vanishing. అదృశ్యము.
విధి ముగము to disappear, vanish.

విధి dita. [Tel.] n. Strength, power.
కార్యము, శక్తి. "విధివిధి" అని పేరు.
భా. iii. **విధమా** *ditama*. n. Courage.
Resolution, firmness. దైర్ఘ్యము. adj. Strong.
వృద్ధి. **విధి** *ditam-ari*. n. A hero, a
spirited energetic person. ప్రాణము, ప్రాణ.
విధి విధి heart. **విధి** *ditaru*. n.
Courage, ' - rary. Plumpness. కార్యము
adj. Strong. వృద్ధి. **విధి dita**. n. A
hero, an enthusiast, a brave man. Firm-
ness. Strength, కార్యము, శక్తి. **విధి**
Same as విధి. **విధిరము** *ditam-ranu*.
n. Heroism, gallantry, firmness, pluck,
spirit. **విధి** *ditam-kala*. n. A wicked
man. **విధి** *ditam-padu*. v. n. To fit,
answer. To be stout or trim. To be
verified, come true, be fulfilled. **విధి** *ditam*

ditam-parasu. v. n. To regulate, order,
ordain, trim, establish, ratify. **విధి**
ditamu. n. Firmness, stoutness, tenacity,
tightness, good order. వృద్ధి. A statute
or order, విధియు. **విధి** *ditam* to arrange,
settle. అది అది *ditam* *ditam* *ditam*
they took precautions against his crying
out. A scheme; a statement showing
what land each man cultivates and the
respective assessment. **విధి** *ditam* adj.
Settled, arranged. Firm, stout, tenacious,
solid, tight, orderly. **విధి** *ditam* an affix.
About. అది *ditam* about half, ముగము
ditam about three quarters.

విధి diddi. [Tel.] adj. Small. చిన్న n. A
backdoor, a postern or sally-port. A
little door, as of a palanquin. విధి *ditam*
చిన్న చిన్న చిన్న చిన్న చిన్న చిన్న.

విధి *diddivakili*. n. A back door,
a small side gate, a wicket.

విధి diti. [Skt.] n. The mother of the
Asuras. అసురులది.

విధి diddu. [Tel. Cf. Tam: దిదు] v. n. To
correct, rectify, set straight. విధి, విధి,
విధి. To prepare, make ready, train,
వినయము. To deck, adorn, trim, mould,
dispose, తెచ్చు. To teach, తెచ్చు. **విధి**,
విధి, **విధి**, **విధి** or **విధి**
diddu. n. Trimming; a correction, alter-
ation. విధి, విధి. **విధి**
diddivasu. v. n. To make one correct.

విధి diddiksha. [Skt.] n. A desire to see.
చూడవచ్చు. **విధి** *diddikshu*. n.
One who desires to see. చూడవచ్చువాడు.

విధి did-dhimiki-dhimiki. [Tel.
(anuk.)] Rub-a-dub-dub. Samud. 145.
See ముది.

విధి didhaksha. [Skt.] n. A desire to
burn or to set fire to (a house, town, &c.)
కొట్టవచ్చు. **విధి** *didhakshu*. n.

One who desires to set fire to. కావలసినది.

దిద్దిపుచ్చ *didhishuvu*. [Skt.] n. A re-married woman. మరలమచ్చునది. A man who marries a widow, మరలమచ్చునది కాని మగడు.

దిన్ము *dinamu*. [Skt.] n. A day. The day time. **దిన్ది** *dina-dina*. adv. Daily. **దిన్ద** *dina-dinadu*. n. The maker of the day, i.e., The sun. **దిన్దచర్య** *dina-charya*. n. A diary, day book, or journal. **దిన్దము** *dina-dinamu*. n. Every day. adv. Daily, day by day. **దిన్దము** *dina-dinamu*. n. Daily allowance. **దిన్దము** *dina-dinamu*. n. The gem of day, a title of the sun. **దిన్ద** *dina-dinamu*. n. Funeral ceremonies. ఉత్తరములు or కర్మాగారము, దిన కర్మము daily expense. **దిన్ద** *dina-dinamu*. n. A kind of grain or crop. భాగ్యదినము, సర్వదినము. దినాంతము the evening time. **దిన్ద** *dina-dinamu*. n. మాత్రము.

దిన్ద *dinari*. [Lat. Denarius. This word proves the contact of the Romans with India. The Coins of the Imperial period have been found all over the country.] n. A gold coin. Same as **దిన్ద** *dinari*. (q. v.)

దిన్దములు ముద్రాకాంత

దిన్దములు దిన్దములు ముద్రాకాంత

దిన్దములు దిన్దములు ముద్రాకాంత

దిన్ద or **దిన్ద** *dinusu*. [H.] n. An article, thing, drug, ingredient. ముద్రా. Manner, kind, sort, ప్రకారము, విధము.

దిన్ద or **దిన్ద** *dinna*. [Tel.] n. A kind of tree. అచ్చ: య: కాం.

దిన్ద, **దిన్ద** or **దిన్ద** *dinne*. [Tel.] n. A bulk, divan or settle, being a seat built at a house door; commonly called a pial. A high raised embankment. **దిన్ద** *dinne* a bank of sand. **దిన్ద** *dinne* dunes or sand hills.

దిన్ద, **దిన్ద** or **దిన్ద** *diiba*. [Tel.] n. A high land or mount. **దిన్ద** *diiba*. A heap or mound. **దిన్ద** *diiba* a burying ground. **దిన్ద** *diiba* a manure heap.

దిన్దము, **దిన్ద** or **దిన్దము** *diiba-dinamu*. [Tel.] n. A lid or earthen cover to a jar. A bung.

దిన్ద or **దిన్ద** *diibada*. [Tel.] n. Slight deafness, casual deafness, a ringing in the ears, caused by cold, amazement, &c. **దిన్ద** *diiba* I was astounded.

దిన్దము *diibemu*. [Tel.] n. A light, a lamp. **దిన్ద** *diiba*.

దిన్దము or **దిన్ద** *dinamu*. [Tel.] n. A decoy, any lure intended to ensnare.

దిన్ద or **దిన్ద** *dinaka*. [Tel.] n. Pride, hauteur, arrogance. అధికారము. కర్మము, హామీ.

దిన్ద, **దిన్ద** or **దిన్ద** *dinudi-dinu*. [Tel. (anuk.)] n. Ting tang, ding dong. ముద్రాకాంత.

దిన్ద, **దిన్ద** or **దిన్ద** *dinusa*. [Tel.] n. A parivour's beetle, a snail. **దిన్ద** *dinusa* a snail.

దిన్ద or **దిన్ద** *dinusa*. [Tel.] n. A stand or frame (to support a box or a palankeen.) The frame on which the parchment of a drum is fixed. A sort of racket. A wooden stopple for a leather bottle. A mound or heap. **దిన్ద**, **దిన్ద**. Giddiness, thoughtlessness. **దిన్ద** *dinusa*. v. n. To tingle, to turn giddy, to ring in the ears. **దిన్ద** *dinmari*. (దిన్ద+మరి) n. A giddy fool. **దిన్ద** *dinmari*. n. Folly, giddiness. **దిన్ద** *dinmari* a giddy fool. **దిన్ద** *dinmari* a giddy fool.

856. *dimata*

595

ayr divan

ꠘꠞꠟꠤ ꠘꠞꠟꠤ [Tel.] v. t. To upset
or pour out (grain, &c.)

తెలిసిన కింది విషయం.

దిమ్మ *dimmu*. [Tel.] n. Giddiness. Madness, folly. **శ్రమము, మత్తు**. A multitude, tumult. **నమనము, దిమ్మనల్లు** to become giddy, confused. **శ్రమగోచరము, మత్తుగోచరము** to be confused. **నెలలు** *nelulu* my head is confused. **నెలలు** *nelulu* there was a ringing in my ears.

తిమ్మి *dimme*. [Tel.] n. A cone. An ingot, or cylindrical lump of gold. A wooden ark or stopple, తొమ్మి. A candlestick. A sort of rocket. A heap (as of sand.) A hillock. The stamen of a flower, తమ్మి తోడిబద్ద, మద్ద. A shoemaker's last, which is conical. The bezel of a ring. A piece of wood built into a wall to hook a bracket, &c., on. A stamp or impress. తమ్మిపత్తి a steel board with depressions in the surface, used by goldsmiths. See తమ్మి. **తిమ్మిలు** *dimmetlu*. n. A deafening sensation. **తిమ్మిదలు**. **తిమ్మిపదు** *dimmetlu-padu*. v. n. To become deaf.

కొత్తప నీల దాసు.

द्विदि or द्विदि दिरा-दिरा. [Tel.] adv. Round and round; whirlingly.

శిరిషా, శిరిషము or శిరిసము *dirisena*.
[from Skt. शिरिषः] n. A forest tree with
delicate woolly flowers, commonly called
the Rain Tree, *Mimosa sirisha*. The species
called శిరిషము is a creeper much used
in medicine. *Albizia lebbek*. Roxb. j. 544.

విమళి or **విమల్యి** Same as విమళి. (q. v.)

దివము *divam*. [Skt.] n. The sky. **దీవము**.
Heaven. **దినము**. Day, పక్షం. **దివసము**.
divasam. n. A day. **దివసులు**, పక్షం. **దివసులు**.
days set apart for funeral rites. **దివసములు**.
చేయు or **దివసముపెట్టు** to perform the
obsequies. **దివస్వతి** *divas-pati*. n. Lit.:
Lord of heaven, i. e., Indra. **ఇంద్రుడు**
హిందము *di-audham*. n. An owl.

being "blind by day." **దినాకరుడు** *dinā-karudu*. n. The sun. lit: the maker of the day. **దినాభీరుడు** *dinā-bhīruṁ*. n. An owl. **దినాభీ** *dinā-bhī*. n. A sneaking wretch, a thief. **దినాభీరుడు** *dinā-bhīruṁ*. n. A rogue, robber. **దొంగ**, **దొంగ**.

పాత్తి *divakṛti*. [Skt.] n. A parish or man of low caste. మలవాడు. A. vi. 9. A barber. మంగలవాడు.

విశ్రావణ దిద్దాము. [H.] n. An audience chamber; a tribunal. విశ్రావణవారు persons connected with the Government. Government. వాగ్దేవత, సర్కారు. రాజకీయ కులము, కీలక కులము.

“ఉ: పాండితునివాక్యమునకు సరయనిందిన

శ్రీ లెడదుర్దాంతులక్, బోడిమిమాన్సి.

అను. ప.

వివాళ *divala*. [H.] n. Bankruptcy. **వివాళ**
 యము or **వివాళయము** to become a bank-
 rupt. **వివాళి** *divala-kōru*. n. A
 bankrupt.

దివి. [Skt.] n. Heaven. **ద్యుతమ.** The sky. **తాతమ.** adj. Dated so and so (of the month.) **దివిజుడు** or **దివిజుడు** *divijudu*. n. A god. **దేవ, దేవ్య, దివి-ధి** **పుడు** *divi-j-adhipudu*. n. Indra, an chief of the gods.

אֶתֶר or אֶתֶרֶר derive. [Tel.] n. A torch.

ॐ, ॐ or ॐ Same as ॐ. (१. ५.)
 ॐ Same as ॐ.

విషయము Same as విసు. (q. v.) “ భవ్యకృష్ణమృదు
ఫలపూర్ణమాల వివాహమృతంబులందీప్రభావించి.”
BD. ii. 658.

கிணை Samam naa கிணை. (க. 7.) கிணை-கிணை-
 (kine-kine-kommu. n. A lamp stand.

దివాకసుమ or **దివోకసుమ** *divau-kasumu*.
[Skt.] n. A bird. **సుదివాకసుమ** or **సుదివోకసుమ** *divau-kasumu*. n. A celestial being, a god. **విద్య**.

॥३॥ divya

596

ACKNOWLEDGMENTS

విద్య Another form of విద్య. (q. v.) విద్య
 ఈ పు పు ఈ గు *divy-drupa-paragu*. [Tel.
 విద్య+అప+పు+అద్య] n. An insect that
 puts out light.

దివ్యము *divyamu.* [Skt.] adj. Divine, heavenly, supernatural, celestial. Fairy, pertaining to fairies or demigods. Grand, superb, glorious, noble, fine, admirable, bright. **దివ్యమది.** n. What is divine or done by God, a divine or providential act or event. A calamity sent by Providence, **దివ్యరహము** the spiritual sense. **దివ్యప్రమామము** a solemn oath. **దీవ్యదృష్టి** *divya-drishṭi.* n. Second sight, supernatural intelligence, **దివ్యరారుడు** seven league boots worn by hermits on active service. **దాక్షిణ్యము.** **దివ్యచక్షువు** *divya-chakshuvu.* n. One gifted with spiritual insight. **దృఢదృష్టి** *drḍha-drishṭi.* n. A man with a good eyesight, **మందిరములు** *mandiramu.* A blind man, i. e., one who used the mental instead of the physical vision, **నదృశుడు**. **దివ్యభావము** *divya-bhāvu.* n. A fairy, an angel. **దీవ్యార్చన** or **దేవార్చనము** *divya-archana.* n. Divine worship. **దీవ్యము** *divyamu.* n. A god, a demigod.

विष्णु or विष्णुः Same as विष्णु. (q. v.)

వివర్జిత or వివర్జిత Same as వివిధ. (q. v.)

తీవ్ర దీర్ఘ [Tel.] v. a. To draw, pull, with-
draw. తీవ్ర, తీవ్రము. P. II. 48. 52.

దివ్య *dīvyo*. [Tel. from Skt. दिव्यः.] n. A lamp, a light. దీపము. A torch, బొరి. Antr. iii. 51. **దివ్యశంఖము** a candlestick. **దివ్య** *dīve*. adj. Bright, luminous. **దివ్య సూది** *dīve-sūdi*. n. A candlestick, దీపస్తంభము. A niche in a wall to keep a lamp in. శుభ్రము.

३५ *disa*. [Skt.] n. A point of the compass; quarter, direction, region. ३५०, ३५१.

దిష్టమ *diṣṭamu.* [Sk.] n. Fate, destiny, time. **ఛాక్షమ**, **సమయము.** adj. Taught. **అప**
జ్ఞానము.

दृष्टि *dr̥ṣṭi*. [from Skt. दृष्टि.] *n.* The evil eye.

Plain, unadorned. See **व०**.

దినంతు *disanta*. [Tel.] n. Reproach, blame, shame, imputation. దూరుతు. దినంతుకొట్టు or దినంతుకడుతు to revile. నిందింతు, దూరు.

“చెరినోందితనిదిసంతులు శాస్త్రమేనక.”

Swa. iii. 143.

విస్మయాలి or **విస్మయాలి** *disa-mola*. adj.
Naked: stark naked. n. Nakedness
of the body. విస్మయాలిమండే stark naked.
విస్మయాలి *Bhairava* (భైరవుడు), the
king of apirates, who are always spoken
of as naked.

విష్ణు distt. [Tel.] n. A bising sound.
పాముకొట్టు బుగవంటిద్రవ్యం.

 Δd_1

𑀓, 𑀔, 𑀕 or 𑀖 *vt.* [Tel.] *n.* Striking
the heads together as rams do. Butting.

దిక్ష or దిక్ష ది-kṣa. v.a. To oppose.

మార్కొను, ఏదీరించు, v.n. To arouse, to
rouse or bestir oneself, to prepare.

R. v. 145. దీక్షోలుపు or దీక్షోలుపు
di-ksholupu. v. n. To arouse, warn, excite.
 దీక్షోలు Same as దీక్షోలు.

దీక్ష *diksha*. [Skt.] n. A vow. Sacrificing, offering oblations. Worshipping. శ్రీయారంభమందు అక్షిప్తమహానాశిక అలా నిమగ్నము. A marriage vow. ప్రకారముందు నిమగ్నము శ్రీయారంభము. వానిని చంపగలిగెను అని దీక్ష చేసినావాడు. he vowed he would slay them. కర్మదీక్ష a vow whereby the husband remains unshorn pending a wife's pregnancy. వివాహదీక్ష a marriage vow. ఏకదీక్ష

janghamu. n. The long shanked bird; the Adjutant, *Leptoptilus dubius*. (F.B.I.) నిడుకటిపిక్కలు, i.e., దీర్ఘదశ. దీర్ఘదృష్టి or దూరదృష్టి, a far sighted man, దూరపు దౌఢవలనాడు. దీర్ఘనిద్ర, *dirgha-nidra*. n. The long sleep, i. e., Death, పెద్దనిద్ర, చావు. దీర్ఘబాహువు *dirgha-bahuu*. adj. Long armed: a mythological metaphor, signifying the possession of extensive power or influence. It denotes a Hero. దీర్ఘసూక్తర *dirgha-sūtrata*. n. Dilatoriness, tediousness, prolixity, spinning a long yarn, wire-drawing. "కావ్యదీర్ఘ సూక్తర." P. ii. 163. Cautious, prudent, considerate. దీర్ఘసూక్తుడు *dirgha-sūtradu*. n. He who is dilatory, slow, tedious. దీర్ఘాయువు or దీర్ఘాయుస్సు *dirghayuvu*. n. A long life. One who has a long life to live, పెళ్ళింట్లో ప్రతువాడు. A crow, కాకి. దీర్ఘ *dirghika*. n. A long or oval pond.

దీర్ఘము *dirghamu*. [Skt.] adj. Shivered, smashed, torn, rent. చీల్చబడిన. Frightened, భయపడిన.

దీలు. దీలు or దిల్లుము *diļu*. [Tel.] adj. Lean, thin, poor, deficient; loose, slack. దీలైన. (A.ii.75.) Emaciated, కృశించిన. దీలు or దీలుము to swoon, be wearied or exhausted. సాక్షురీలము, దీలుము.

దీవన See under దీవిము.

దీవనము or దీవనము *divanam*. [Tel.] n. Bravery, courage. ధైర్యము. M. IV. iii. 132.

దీవి *divi*. [Tel.] n. An island. (Poetically) a haven, abode, home. మరెవ్వరులేని the very home or birthplace of attraction, a perfect mine of charms.

దీవించు *divintu*. [Tel.] v. a. To bless. ఆశీర్వదించు. దీవన or దీవన *divana*. n. A blessing, a benediction. ఆశీర్వాదము. దీవన బిడెము a farewell, దీవన, దీవనము Same as

అశీరవ or దీవన (q. v.) దీవనకాల *divana-kala*. n. A salutation. నమస్కారము.

దీవియు Same as దీవి. (q. v.)

దు du

దుంక, దుంకము or దుంకీ *duka*. [Tel.] n. A hole. రంధ్రము.

దుంగ *dunga*. [Tel.] n. A block, clog, or piece of wood. కర్ర, చెట్టు. ఈ మొదటిదొంగలు the bits or side pieces in a lathe. కానికము కాని దుంగవలె ఉన్నాడు he is as stout and strong as a log of wood.

దుండగము or దుండరికము *dundagamu*. [Tel.] n. Villainy, dishonesty, crime, wickedness; a crime, a prank. భూతత్వము, దౌర్జన్యము, కిడు. దుండగిడు, దుండగుడు or దుండగారు *dunda-gadu*. n. A wretch, scamp, blackguard, villain. దుండరి దుండ గారులకము *dundagaya-tanamu*. n. Dissipated conduct, forwardness.

దుండి *dundi*. [Tel.] adj. Corpulent, big bellied. HN. iii. 199.

దుండివ *dundiva*. [Tel.] n. A fish being a sort of Sparus. Russell, plates 97. 99. and No. 122. అంజురుండివి a sort of Parah.

దుండు *dundu*. [Tel.] adj. Stout, strong. దుండు or దుండుసాము *dundu*. n. A sort of eel. A rock snake. దుండుబలి *dundu-bali*. n. An idler. సోము

దుంతు *dunta*. [Tel.] n. A male buffalo. దున్ను పోతు, ఎనుకోతు. దుంతువుతు or దుంతు యో (for వాహ్యో) కాకు Yama, the god who rides on the buffalo. మహిషవాహ నుడు.

దుంకిలము, దుండిగవన, దుండుకము or దుండుకము *dundilamu*. [Tel.] n. A sort of vegetable. *Bignonia indica*. H. iv. 17. కర్మకర్మము.

మండు *dundubhi*. [Skt.] n. A drum. ధే. పుష్కరమండు the drum of heaven; a poetical phrase for thunder in a clear sky, which is considered a happy omen. The name of a year, విశంసర్వరము.

మండుము *dundumu*. [Tel.] n. A wheel-like torch. చిర్రాచిపుడు.

మండుర Same as మండు. (q. v.)

మండు దుంప *duppa*. [Tel.] n. A root. The wedge-like part of a plough, పాగికిదండు. మండుర any edible root. మండురెమ్మడు he is very strong. మండురండులు or నీమరండులు potatoes. మండు నాగు *duppa-nagu*. n. A sort of snake. G. viii. 101. మండు నాళము *duppa-naganamu*. n. Total ruin, eradication. పానిని మండునాళము చేశాడు he ruined him root and branch. మండుశ్రీలి a kind of plant, a species of పువ్వు (q. v.), *Basella rubra* or *lucida*. పువ్వు. మండురొత్తము or పెద్దమండురొత్తము the Rhizome, the Greater Galangal, or Java Galangal, *Alpinia galanga*. పువ్వు మండురొత్తము the Lesser Galangal, *Alpinia officinarum*. (Watts.)

మండుడి See under మండు.

దురు *duh*. [Skt.] A negative prenx. Bad, evil, wicked. దురు, దుష్ట. In compounds it changes into దుర్, దుశ్ or దుష్ according to the rules of Sandhi. Such compounds as usually occur in Telugu literature are here brought together and explained. దురంతము *dur-antamu*. adj. Endless, eternal, without limit, boundless, unfathomable, అంతములేని. దుర వృష్టము *dur-adrishnamu*. n. Ill luck, misfortune. adj. Unfortunate. దుర వృష్టుడు *dur-adrishthudu*. n. An unfortunate man. దురభిమానము *dur-abhimanam*. n. Arrogance, presumption. దురభ్యాసము *dur-abhyasamu*. n. An evil practice, a bad habit. దుర వాగము *dur-avagam*. n. adj. Hard to understand, inexplic-

able, puzzling. దుర వస్థ *dur-acastha*. n. Mishap, evil plight. దురహంకారము *dur-ahankaramu*. n. Presumption, arrogance. దురాశ్రితము *dur-ashritamu*. n. An evil act, a misdeedsour. దుర్బలము *dur-balamu*. n. A quibble or groundless objection; a finess. దురాగతము *dur-agatamu*. n. An outrage. దురాగ్రహము *dur-agrahamu*. n. Groundless anger. దురాచారము *dur-acharamu*. n. A bad custom. దురాచారుడు a man of bad habits or conduct. దురాత్ముడు *dur-atmudu*. n. A bad hearted man. దురావము *dur-avam*. adj. Intolerable, unbearable. దురాహరము prodigious rage. దురాశ్చింత *dur-ashchinta*. n. Bad intent, a plot. దురాశ్చ *dur-asa*. n. Covetousness, vain hopes, avarice, greed. దురాశ్చర్యము *dur-asa-parvudu*. n. A covetous, avaricious man. దుర్బలము or దురాశ్చర్యము *dur-akti*. n. Hard words, harshness of language. దుర్బలము *dur-gandhamu*. n. A bad smell, a stink. దుర్బలము *dur-gali*. n. Ruin, perdition, poverty. Poverty, దుర్బలము. దుర్బలము *dur-ga-mamu*. adj. Inaccessible, impossible. పాపములేని, పాపములేని. దుర్బలము *dur-gunamu*. n. An evil nature, a bad quality, a bad symptom. దుర్బలము *dur-ghalamu*. adj. Hazardous, hard, impracticable. దుర్బలము *dur-janudu*. n. A bad man, a wretch. దుర్బలము *dur-jayamu*. adj. Unconquerable, invincible, invulnerable. దుర్బలము *dur-dasa*. n. Misfortune. దుర్బలము *dur-jatudu*. n. A man of low birth. దుర్బలము *dur-dinamu*. n. A cloudy or foul day. మురుగునీటియందుండినది. దుర్బలము *dur-dharamu*. adj. That cannot be worn. భావములేని. దుర్బలము *dur-dharshamu*. adj. Despicable. దుర్బలము or దుర్బలము *dur-nayamu*. n. Wickedness, immorality. దుర్బలము *dur-nirikshyam*. adj.

Dazzling, that which dazzles, which is hard to look at. Terrific. **దుర్బలము** *dur-balamu*. adj. Weak, not valid, unreasonable, groundless. **దుర్బలము చేయు** to weaken. **దుర్బుద్ధి** *dur-buddhi*. n. Folly, weak reason; evil intent. **దుర్బుద్ధుల** *dur-buddhulu*. n. Evil counsel, instigation, temptation. **దుర్బుద్ధులచేయు** to give evil advice, to instigate. **దుర్భరము** *dur-bharamu*. adj. Inappreciable, భరించుకొనరాని. **దుర్భాష** *dur-bhaasha*. n. Abuse, reviling, evil words. **దుర్భాషలు** to use foul language, to revile or scold. **దుర్భిక్షము** *dur-bhikshamu*. n. Dearth, famine. **దుర్భిక్షము** hard times, a period of scarcity. **దుర్మతి** *dur-mati*. n. Folly. An evil-minded man, దుర్మతికలవాడు. The name of a year. **దుర్మదము** *dur-madamu*. n. Arrogance. **దుర్మరణము** *dur-marana-mu*. n. An unfortunate end, a violent or untimely death. **దుర్మాసము** *dur-maasa-mu*. n. Proud flesh (that grows in a sore or wound.) **దుర్మార్గము** *dur-mar-gamu*. n. Misconduct, an offence. adj. Wicked. **దుర్మార్గుడు** *dur-mar-gudu*. n. A wicked man, sinner, villain, evildoer. **దుర్వృత్తి** *dur-vrutti*. n. Infamy, disgrace. **దుర్వృత్తులు** *dur-vrutthulu*. n. Misfortune, hard circumstances. **దుర్లభము** *dur-labhamu*. adj. Hard to get, scarce, rare. Difficult. **దుర్వచము** *dur-vachanamu*. n. Foul language, abuse. **దుర్వర్ణము** *dur-varnamu*. adj. Tarnished (as copper.) **దుర్వర్ణుడు** *dur-varnudu*. n. He who is wicked, he who leads a low or infamous life. **దుర్వాసము** *dur-vasamu*. adj. Inevitable, irresistible. **దుర్వాసపాతము** *dur-vasa-pa-tamu*. n. Misconduct. **దుష్కృతము** *dus-krutamu*. n. Wicked conduct, wickedness. **దుష్కృత** *dus-krutu*. n. A wicked

deed. **దుష్కృతము** *dus-krutnamu*. n. An evil omen. **దుష్కరము** *dus-karamu*. adj. Difficult, hard. చేయకూడని. **దుష్కృతము** *dus-krutamu*. n. A sin, an evil deed. **దూషము** *dus-hamu*. n. Craft, guile. **దూషకము** *dus-hakamu*. n. Difficulty. adj. Difficult bad, vile, inevitable, unavoidable. తలచుకూడని. **దుష్సంగము** *dus-sangamu*. n. Unlawful intercourse. **దుష్సంధి** *dus-sandhi*. n. An error in grammatical elision. A base introduction: an acquaintance formed through the medium of vile persons. **దుష్సహము** *dus-sahamu*. adj. Insufferable, intolerable. **దుష్స్వప్నము** *dus-svapnamu*. n. An evil dream.

దుఃఖము *duhkhamu*. [Skt.] n. Grief, trouble, unhappiness, pain, misery. వ్యసనము, మనోబాధ. **దుఃఖించు** or **దుఃఖించు** *duhkintu*. v. n. To grieve, to suffer pain. **దుఃఖించిన** grieved. **దుఃఖింపజేయు** consolation. **దుఃఖింపజేయు** *duhkha-patu*. n. Grieving. **దుఃఖించు**. **దుఃఖింపజేయు** to grieve, to cause grief.

దుకానము *dukhanamu*. [Hi.] n. A bazaar, a shop. దుకానం.

దుకూలము *dukulam*. [Skt.] n. A robe, vest, fine or white raiment. పన్నెనిమిది, తెల్లనిపట్టు.

దుక్కి *dukki*. [Tel.] n. Ploughing. దుక్కిలు. Tillage, ప్లగ్గి. Ploughed land. **ఒక దుక్కి** *one dukki* a certain measure of rain that fills a furrow of the field, equivalent to one inch of rain. **దుక్కిబుడ్డు** or **దుక్కి** *dukkibuddu* or *dukki* *dukkibullock* a plough bullock. **దుక్కిదొలము** a ploughed field. **కొండదుక్కి** wet ploughing, **బలిదుక్కి** dry ploughing. **దుక్కి** *dukki* a plough, **దాగు**. **దుక్కి** *dukkibullock* an epithet of Balaramu.

దుగ *daga*. [Tel.] n. A deuce at games, or in dice. రెండు, వ్యయము, దుగదొడ్డు deuce-eight. **దుగరవిక** *dugaravika* n.

మగ daga

601

మద్దుల daddula

A double bodice, a lined jacket, బంటరివి.
 దుగ్గములపల్లెటూరు a fabulous double-
 faced bird called గుండభయంకరము. అచ్చ.
 అ. ౧౦. దుగుణము *du-guṇamu*. n. Same
 as దుగ్గ. క. వా. iii. adj. Double, రెండింతలు.
 మద్దుల or మద్దులే *duggali*. (దుగ్గ+అ.వి.)
 n. A copper coin, worth two pies.

మగలము or మగులము *dugalamu*. [Tel.]
 n. One sixteenth of the coin termed a
 Pagoda (పాదా.)

మద్దు or మద్ది *dugga*. [from Skt. దుగ్ధః.] n.
 An epithet of Kāli or Pārvatī. కాలి,
 పార్వతి.

మద్దు *duggu*. [Tel.] n. Musty straw. Straw
 trodden to pieces; రూపము చెడినది
 (శ్మయము).

మద్దు *dugtha*. [Tel.] n. Ill will, displeasure,
 annoyance.

మద్దుము *dugdhamu*. [Skt.] n. Milk. పాలు.

మద్దుద్ధి *dugdh-abdhi*. n. The sea of milk.

మడిమడి *dudi-dudi*. adv. With engerness,
 sharply. దుబ్బన.

మడుగు *daduku*. [Tel.] n. Rashness, folly,
 wickedness, silliness, hastiness. దాష్ట్యము,
 ఉద్ధతి. adj. Rash, intemperate, foolish,
 wicked. దుష్టము, ఉద్ధతము. దుడుకుకూటలు
 thoughtless talk, wild language. అది ౧౦
 చెయ్యి దుడుకుగానవ్వది she is rather rash or
 headstrong. చెయ్యదుడుకు pilfering. దుడుకు
 తుడుకు foolish talk. మడుకుడు *dadukadu*.
 n. A forward, hasty, mischievous or
 wicked man, దుష్టుడు.

మడుమడు *dudu-duda*. [Tel. anuk.] adv.
 Bang, slapdash, off, in a trice. దొడదొడ.

మద్దు *dadu*. [Tel.] n. A coin of the value,
 in some places, of four, and in others,
 of two annas. దబ్బు. Money in general.
 సైకము. Wealth. మద్దులవారు rich people.
 A cluh. గడ. శంకుడు a shepherd's crook.

మద్దువలె మన్నాడు he is as strong as a cluh.
 v. n. To strike. Vēma. iii. 53. adj.
 Rough. మల్లె. మద్దుకేర్ర, or మద్దుకొల
duddu-korra. n. A cluh, stick or cudgel.
 లావుకేర్ర. మద్దు *duddu*. n. A child, a boy,
 చాలకుడు Kuchēlo 154 ii. 101. A naughty
 or wicked person. మద్దుడు, మద్దువలె

మద్దు *dudda*. [Tel.] n. A jug, a jar, a small
 pot. చెప్పియొక మద్దుయి *dudduyi*. n. A
 short half jacket. గుండు అచ్చు. మద్దురి
 నలుపు *dudduri-nalupu*. n. A sort of cloth.

మద్దురము *dudduramu*. [Skt.] n. The Thorn
 apple, a poisonous plant. *Datura stramonium*,
 Rox. i. 561. అచ్చెత్తరెడ్డు Cunniling,
 గుండు

మద్దు *duddu*. [Tel.] n. The pericarp or
 centre bulb of a lotus. కామపువ్వులోనిదిచ్చె.
 కల్లు. A mark on a letter written on a
 palm leaf. తాళుకామమారి చంద్రిక. A sort
 of ear ornament worn by women. ఒకరి
 సైక చెరికచ్చ. adj. Coarse, not fine. False,
 అసత్యము. మద్దుపెట్టు to evade, elude.
 మద్దుక్క *duddukku*. v. n. To excel. అతి
 యించు. BD. i. 910. ఎట్లు చేయదానకు నానికేమి
 మద్దుపెట్టెడి (అనగా మద) what could
 bewitch him to do this? మద్దుకంబళి or
 మద్దుగొంగళి *duddu-kambala*. n. A sort
 of woollen cloth.

మడు *damu*. [Tel. another form of మద్దు.]
 v. t. To plough. "కలింజాంబులితిమః
 శబ్దికా." A. iv. 30.

మడుగు or మడుగు *damuku*. [Tel.] v. n. To
 leap. To make haste. n. A leap, a jump,
 గుండు. Pain. కాధ.

మదెవారి or మదేవారి *dane-daru*. [Tel.] n.
 One who carries a sword in hand. కైకల్లె
 కూరుడు. A hero, కూరుడు.

మద్దుంగి *dunngangi*. [Tel.] n. A certain plant,
 a kind of wild croton.

దున్ను *dunnu*

602

దురా *dura*

దున్ను *dunnu*. [Tel.] v. a. To plough. దున్ను-
తయ. దున్ను *dunna*. n. A male buffalo-
మహిమము. A male beast, భయమకత్తు. ఏనుగు
చున్ను a young male elephant. దున్ను
పోతు *dunna-potu*. n. A male buffalo.
(Applied abusively), a rude, ignorant
wretch.

దుప్పటి or దుప్పటి *duppati*. [H.] n. A sheet
cloth, vest. పుట్టుదుప్పటి a bed sheet.
దుప్పటము *duppatamu*. n. A vest, a robe.
వస్త్రము

దుప్పి *duppi*. [Tel.] n. The Spotted Deer,
Cervus aris. (F. B. I.)

దుబారా *dubara*. [H.] adj. Extravagant.
దుబారాద్యు వain or extravagant expendi-
ture.

దుబాసి *dubasi*. [H. from Skt. ద్విభాషి.] n.
An interpreter. A Dubash.

దుబ్బ *dubba*. [Tel.] n. The female organ of
generation. లతకురి.

దుబ్బు *dubbu*. [Tel.] n. A bunch or tuft of
grass. Stubble, కృష్ణవలము. దుబ్బులుకొట్టి
తయ to weed or clean land.

దుమగతి కేటు *duma-gati-kettu*. [Tel.] n. A
star portending ill-luck. A comet, ఘామ
కేతువు.

దుమమకు *duma-duma*. [Tel. anak.] adj. All
wet. మిక్కిలితడిగల. "దుమమమనా తడిమిక్కి
దువ్వలువలతో." K. P. ii. 76. n. Anger,
irritability of temper. కోపము. దుమమకు
లాడు to be angry.

దుమారము or దుమ్మారము *duma*. [Tel.] n.
Dust, pollen of flowers. దుమ్ము, పుల్కాడి.

దుమాయి *dumalu*. [Tel.] adj. To the root,
entire. సమాలయ. భాగ. vi.

దుముకు or దుమకు *dumuku*. [Tel.] v. n. To
leap, to jump, to plunge into. గొతుకేయ.
n. A leap, గొతు. దుమకులాడు to leap
about, గొతులాడేయ. గోడనుండి leaping

over the wall. కోటనుండి leaping down
from the castle. బావిలోకిదుమకి leaping
into the well. దుమకింతు *dumikintu*.
[causal of దుమకు.] v. t. To make (a horse,
etc.) leap.

దుముక్కు *dumukku*. [Tel.] n. A thud.
The sound made in leaping.

దుముకారు *dumudaru* [Tel. దుము+కారు.]
n. An army, a host. దండు. Sva. iii. దుము
కారుగా in a mob, సంచుగా.

దుమ్ము *dummu*. [Tel.] n. Dust. దుమారము,
ఘోరి. కుంబాడి (దుమ్ము+పాడి) Currystuf,
మిరి తలకర్రచేయబడిన నుమ్ముని కూరినది. A
bone, ఎముక. వానినూట్లూ దుమ్ముకొట్టిరి they
ruined him. దుమ్ముగొంది the bone-eater,
i. e., the striped Hyena, *Hyena striata*.
కొరవానిగొండు, గాడిదపురి. (F. B. I.) దుము
దుము thick dust, దుమ్ముదుమ్ము. దుముకుము
లాడు *dumu-dumu-ladu*. v. n. To raise
dust or fire. దుమ్మురేగు, నివ్వలరేగు. To be
gloomy, దుమచుకులాడు. దుమ్ముకు *dummu-
kudu*. v. n. To wear or use powder. "గండ్ల
పొడితో"న దుమ్ముడిమండుకుల." It. i. 149.

దుమ్ము *Same as దుయ.* (q. v.)

దుర్ See under దు.

దురటిల్లు or దురటిల్లు *duratilla*. [Tel.] v.
n. To grieve, suffer.

దురద *durada*. [Tel.] n. Itching. తల, కడు.

దురదగొంది తుడు *durada-gondi-tu*. n.
The nettle. కూలగొంది.

దురదుర *dura-dura*. [Tel.] adv. Hastily.
అతితేజ్రముగా.

దురము *duramu*. [Tel.] n. Battle, war.
దుర్భయ. Swiftness. తేజము. v. t. To wage
war, to fight. "దురమునకుదురదురము." T. ii. 43.

దురాయి, దురా or దురాయి *durayi*. [H.]
n. A command, conjuration, adjuration,
protestation, a caveat or veto. అడ్డు. మీకు
రాదురాయి you are not the king's friend

దురా dūra

దరి

దుహి dūhi

దురాదము *duradama*. [Tel.] n. A pillow.
ఓడుగుడిండు.

దురితము *duritamu*. [Skt.] n. A crime, sin.
పాపము.

దురుసు *durusu*. [Tel.] n. Stubbornness,
forwardness, impetuosity, hurry, vehe-
mence, boisterousness, bluntness, rude-
ness. పేరుకు, తెలుగు, కట్టెనిరుపురము,
పెదసరిగొట్టారము. Tactness, harshness in
speech. కావ్యము, చాచుకుము. పేరుకు
an itch for fighting. వోయకురము quarrel-
someness. adv. Forward. చూచుకు.
Quickly. కీక్కుము.

దురోధరము *durōdaramu*. [Skt.] n. Gamb-
ling. పోడము. నురోధరుడు a gambler.
పోడు.

దుర్గ *durga*. [Skt.] n. One name of the god-
dess Kali or Parvati.

దుర్గము *durgamu*. [Skt.] n. A strong-hold
or hill fort. కోట. పుర్గదుర్గము a golden-
citadel. అరుదుము a place begirt with the
sea, or, whose walls are the ocean.
నదుదుర్గము a fort fenced by forest, &c. adj.
Impenetrable, పానూడని.

దుప్పిరి or దుప్పిరి దుర్బిని. [H.] n. A tele-
scope. ఓకు.

దుర్వ్యధనుడు *dur-vyadhanudu*. [Skt.] n.
The name of a certain hero.

దులదులి *dula-dula*. [Tel.] n. Hurry, agi-
tation. పుల్లము. Das. ix. 21 H. i. 155.

దులకు *dulu(su)*. [Tel.] v. a. To knock
down, as fruit off a tree. తలపు *dulupu*.
v. a. To shake off, as dust. నిలిచి.

దువ Same as దుక. (q. v.)

దువారము *dudaramu*. [from Skt. ద్వారము.]
n. A gate, gateway. వాటి.

దువారము or దువారీ *dudaramu*. [Tel.] n.
A trot. నిలిపిపైద అవ్వధార. దువారించు
to trot (as a horse does).

దువ్వ *durva*. [Tel.] n. Dust. దువ్వు, ధూళి.

దువ్వము Same as దువ్వలుము. (q. v.)

దువ్వపిల్లు See దూపిల్లు. HD. i. 1636.

దువ్వలము *dur-valuru*. [Tel. దువ+లము.] n.
A cloth, a vest; a garment. దుప్పటము,
వట్టుకొన. Das. ix. 304. దువ్వలముగా
dur-valuru-ga. adv. Waveringly, back-
wards and forwards.

దువ్వ *durva*. [Tel.] v. a. To stroke, unger,
or handle. To comb. To run the fingers
through the hair. కాలుదువ్వ to draw
the foot slowly over the ground, to paw
the ground with the foot. పానూలుదువ్వ
to stroke one's mustache. కాలుదువ్వ
or కాలుకెదువ్వ to paw the
ground (in fury.) దువ్వ or దువ్వ *durri*.
n. A tiger, తురి. A leopard, చిరుతతురి.
దువ్వత *durvena*. n. A comb.

దువ్వరము *dus-siramu*. [Skt.] n. A plant,
Menispermum glabrum. ముచ్చిలక, దూపి
రిగ.

దుష్టము *dushtamu*. [Skt.] adj. Vile, evil,
bad, cruel, weak, base. పెద్దది. దుష్టమృ-
గము *dushta-mrigamu*. n. A beast of prey.
దుష్టుడు *dushtudu*. n. A bad man. దుష్టు-
పాకు or దుష్టుపత్తు *dushtup-aku*. n.
The plant called *Odium woder*. అబ్బింకి.
Rox. ii. 293. Ainsl. ii. 466.

దుసిటిలు or దుసిట్లు *dusikilu*. [Tel.] v. n.
To slide off. To slip out of the fingers.
పోవము. A. ii. 88. H. iv. 55. తెలుగు.
To escape, తప్పించుకొను.

దుప, దుప్తరము, &c. See under దు.

దువ్వు *duslu*. [Tel.] n. A cloth. వట్టుము.
A suit of clothes, ఓకవట్టుము. Beauty,
అందము.

దుప్తర Same as దూర. (q. v.)

దుహిత *dūhita*. [Skt. cf. Eng. "daughter."] n.
A daughter, కూతురు.

దూ du

దూక దూము *duka-dumu*. [Tel.] n. A kind of fish, *Calliichthys bimaculatus*.

దూకలి *dukali*. [Tel.] n. Pain. పాద.

దూకు *duku*. [Tel.] v. n. To leap over, get over, cross. దూకుడు *dukudu*. adj. Uneven. ఎదురు దూకు. Forward.

దూకుట *dukuu*. [Tel. from దూయు.] v. a. To penetrate, pierce. To learn, acquire. Mam. i. 66. To suck up. To have, పొందు, కలుగు, అడ్డుదొను. To oppose. v. n. To spread, as a scent, వ్యాపించు. దూకొన్న suitable, proper, ఒప్పిదమైన.

దూగర *dagara*. [Tel. దూము+కర.] n. Soot కరదూము. Dust, dirt; the dust of grain.

దూచి *duchi*. [Tel.] n. A sort of game among boys. H. iii. 185.

దూట *duṭa*. [Tel. verbal noun of దూయు.] n. Entering. The interior tender substance of the plantain tree: అరటికేరే.

దూటు *duṭu*. [Tel.] v. n. & a. To enter, rush into. To push the udder with the head, to butt. పాడుచు B. X. 282 345. దూటి పోవు. To rush, run swiftly, పరుగెత్తు. T. iii. 75 79. R. v. 157. దూటుకొను *duṭukonu*. v. n. To fly. ఎగురు.

దూడ *duḍa*. [Tel.] n. A calf. దూడలు అరిచిన. the calves were bleating. దూడలిగొట్టి

గొడు *duḍala-goffi-gaḍu*. n. The bird called an Adjutant, *Leptoptilus dubius* (F. B. I.) దూడలపొలిగొడు *duḍala-poli-gaḍu*. n. An eagle.

దూడుగు *duḍugu*. [Tel.] n. A plant called *Uraria ceratoides*. చింతదూడుగు a plant called *Unona discolor*. Rox. ii. 667, 669.

దూడు *duḍu*. [Skt.] n. (masc.) A messenger, an envoy. పండుబాధ. దేవుడు (in Christian usage) an angel.

దూతి or దూతిక *duṭi*. [Skt.] n. A lady in waiting; a handmaid.

దూడి *duḍi*. [Tel.] n. Cotton: which is thus called after being cleaned: చిత్తులకడి ప్రత్తి. దూడిచిమ్మగాయ *duḍi-chimma-kaaya*. The citron, a kind of a large lime. దూడేకు *duḍeku*. (దూడి + ఏకు.) v. a. To clean cotton. దూడేకులవారు a man of the caste who are cotton cleaners. దూడేకులు cotton stuff. దూడేకులపిట్ట *duḍi-ekula-piṭṭa*. n. The Grey Shrike, *Lanius lankoru*. పెద్దకీటి గాడు. (F. B. I.) దూడెర *duḍera*. n. A small kind of field bug which attacks grain in the ear. There are two kinds of it. ఎర్రదూడెర and పచ్చదూడెర.

దూవ *duṇa*. [Tel.] n. Thirst. కష్టి. దూవ పట్టు or దూవపట్టు *duṇapattu*. v. n. To feel thirsty, కష్టపడెను. To be exhausted or wearied. అంయు. Swa. iii. 43. దూపించు. దూపిట్టు or దూపిండు *duṇipitsu*. v. n. To thirst, to feel thirsty. కష్టపడెను R. ii. 36. A. iv. 178.

దూవము *duṇamu* [from dkt. ధూము.] n. Smoke. పా. X. Burning of incense, incense. దూపార్తి *duṇarti*. (దూము+అర్తి.) n. A plate or dish in which incense is burned. దూమువేసెడుపట్టు.

దూబ *duḍu*. [Tel.] n. A mean fellow, అధముడు.

దూబరేసిండి *du-bara-diṇḍi*. [Tel. దూము+సి+ండి.] n. A prodigal, a spendthrift. పాము పూదానా కర్మచేసి ఉపవాడు.

దూలిడి *du-bidi*. [Tel. దూము+బిడి.] n. A stick used for keeping the loose pieces of thread in spinning, దూలికోడునపుడు చీకు తగిలించుటకు విరిచి పీచునువృద్ధిగాయ్య.

దూబూచి *du-buchi*. [Tel. దూము+బూచి.] n. A game played by boys.

దూము or ధూము *duṇu*. [Tel.] n. Laying waste, sacking; a disturbance, plague, pestilence, epidemic. పాడు చేయవలెను,

కూకు దీము

605

కూషి దూషి

కొల్ల, వాటిది. అప్రవారకూసు an attack of cholera. కాసుబరకూసు the invasion of Hyder.

కూముడి *dūmudi*. [Tel. కూము+మడి.] n. A knot with a loop, a running knot. దుప్పి పాతుమడి.

కూయు or దున్ను *dayu*. [Tel.] v. a. To penetrate, go through. నచ్చుకొను. To pull off the scabard, as a sword. To take palm leaves out of a volume. తుడచియు to strip off leaves or boughs. To pluck, take, as a handful of grass. పదూసి pulling off the scabard. చెబ్బి దూసిపోయి = చి the blow glanced off. పేనుల దుప్పిరా పాడిచి stabbed him so that the bowels came out. Pal. 424. కూయునీగే Same as నుకొనము. (q. v.) కూయును *dūyinu*. (causal of కూయు.) v. a. To draw across, to pass over. కాలిపెట్టెపాళిచే దూయుచేసు he passed a hot iron over the hand. (This is a ceremony of ordeal in oaths, quite distinct from cauterizing.) దూసిపోవు to go through or penetrate. To glance off, as a dart.

కూరము *dūramu*. [Skt.] n. Distance. (Metaphorically) Distance in point of time. ఇంతదూరము all this while. కూరముగా చూడు look before you, consider well. బిల్గి. Distant, far. దూరేశము a distant land. దూరపురాహుచి a distant heir. ఇది నాకడదూరమైయున్నది it is beyond a doubt. కూరముగా *dūramu-ga*. adv. Alas. కూరగుడు *dūragudu*. n. One who is far from (anything) బుద్ధిహీనుడు he who is far from wisdom. కూరకర్తి *dūra-darsi*. n. A sage, one who has foresight. దూరపు చూపింజిలవాడు. కూరకృష్ణ *dura-dyikku*. n. Farsightedness. కూరభారము *dūra-bhāramu*. n. A great distance. కూరుడు *dūrudu*. n. He who is far from. దుష్టవృత్తి-కూరుడై being far above such wickedness.

కూరు *dūru*. [Tel.] v. a. To reprove, curse, rebuke, abuse. పొడిచు. To enter, penetrate, rush in, వచ్చు. To be introduced or inserted. ప్రవేశించు. నీమదూరచి అడిచి a forest impenetrable even to ants. n. Rebuke, censure, reviling, abuse, scandal. కూరుచు or కూర్చు *dūruṣu*. v. a. To thrust in, push in. కూరుపడు *dūru-padu*. v. n. To be censured. పొడిచుచుడు.

కూర్వ *dūru*. [Skt.] n. Bent grass: Saint Ioin, cinquefoil. *Poa cynosuroides*. Rox. i. 333. *Agrostis linearis* or *Panicum dactyloz*.

కూర్వనుడు *dūruṇadu*. [Skt.] n. The name of a Rishi or denigod proverbial for a fierce disposition. కూర్వప్రవృత్తి a violent temper.

కూల *dūla*. [Tel.] n. Itching. దురద, జల. నె. కూలగొండి *dūla-gondi*. n. The plant called Cowach, *Dolichos pruriens* or *Carpopogon pruriens*. Rox. iii. 283. 575. The hemp-leaved *Tragia*: *T. cannabina*. Ains. i. 32. ii. 61. దూలగొండి. కూలగొంపల *dūla-gōpala*. n. The Indian Birthwort, *Aristolochia indica*, తాన్వ. తేను. దురదగొంపల. Ainslie ii. 298. కూల పోలు *dūla-pōlu*. n. One who is always scratching his body on account of an itching sensation. ఎప్పుడును దూలలవాడు.

కూలము *dūlamu*. [Tel.] n. A beam of timber. ముక్కు-కూలము the bony division of the nose. P. i. 133.

కూషిండు *dūshintu*. [Skt.] v. a. To revile, abuse, satirize, laugh at. పొడిచు, దూసు. కూషికుడు *dūshakuḍu*. n. A reviler, a scoffer. పొడిచేవాడు. కూషణ or కూషణము *dūshanya*. n. Disparagement, reprove. Abuse, reviling. In plays and poems చెంద్రమౌళిము is "disparagement of the moon;" that is, verses extolling a beauty as surpassing that of the moon. cf. 'And with a blush that

laughs to scorn The brightness of the ruddy morn'. **మాన్యమా దీక్ష్యము.** adj. Reprehensible, contemptible, vile.

మాసరిగ దీసారి-తిగా. [Tel.] n. A plant called *Menispermum kirsautum*. Box. iii. 814. **మాసరిభావ్యము** or **మాసరివల్లు దీసారి-అభ్యము.** n. The seeds of the same plant.

దృ dri

దృంభువు dṛimbhuvu. [Skt.] n. A serpent. చామ. ౭. i.

దృక్ ద్రిక్ka. [Skt.] n. The eye. కన్న. Sight, seeing. చాపు. **దృక్పరణ ద్రిక-చారణ.** n. Lit. One who is "eyefooted." అక్షపాదుడు, an epithet of some demigods or saints as Gautama, Atri and Bhṛigu. The Persian poet Jamī applies it also to Yusuf. It means that they were gifted with second sight. **దృగ్-ముఖుడు dṛig-mukhadu.** n. Lit. One who is armed with the eye, a title of Śiva, who has a blazing glance.

దృఢము dṛidhamu. [Skt.] adj. Hard, solid, strong, firm, bulky, massive. Able, mighty, brave, resolute, confirmed, certain, sure, real. కట్టి, బరికె. **దృఢకంఠ ద్రిఢా-దంపక.** n. Lit. That which is hard toothed,—an epithet applied to monsters. **దృఢమతి dṛidha-mati.** n. Steadfast faith. **దృఢతామ ద్రిఢా-లామ.** adj. Bristly, shaggy, rough, hairy. **దృఢత ద్రిఢత.** n. Firmness, steadfastness, greatness, certainty.

దృతము dṛitam. [Skt.] adj. Comforted, consoled. అనంతము.

దృశ్యము dṛiṣyamu. [Skt.] adj. Visible. చూడబడిన. **దృశ్యుడు dṛiṣṭu.** n. One who is visible, one worth looking at, a venerable person, a respectable person (*Spectabilis*)

దృశ్యము dṛiṣṭam. [Skt.] adj. Seen, visible, apparent. చూడబడిన. **దృష్టాంతము dṛiṣṭāntamu.** n. An instance, illustration, example, proof; evidence, testimony; a sample. **దీపావళిము.** An institute or body of learning, శాస్త్రము. **దృష్టాంతిక సింహ ద్రిశ్టాంతి-కానిన.** v. t. To exemplify, illustrate, దీపావళిము. **దృష్టి dṛiṣṭi.** n. Sight, seeing. చాపు. An eye, కన్న. A glance or look. Regard, care. ప్రమాణమును దృష్టి అంతులేదు he regarded not his oath. **ద్వందృష్టి, ద్వందృష్టి** or **ద్వందృష్టి** second sight, prophetic knowledge, intuitive perception, supernatural intelligence. **దృష్టిరగిరి లంటి ద్వందృష్టి** he was smitten by an evil eye. **దృష్టింకు ద్రిశ్టింకు.** v. a. To view or see. **దృష్టి దోషము dṛiṣṭi-dōṣam.** n. A baneful influence, as that of an evil eye. దిష్టి.

దె de

దేవుము deppam. [Tel.] n. A butt, a target. బాణాదులకుదురు నిలిపిన కృత్రిమలక్ష్యము, కూలలక్ష్యము.

"చి అరికుల కేరిరప్పయిదా
సరపాలడు చూచునుదెని,
కృయతి నామకృతులకు
బాలనిర్విజయమౌనుదెన్."

చ. viii

దేవురము depparamu. [Tel.] n. Difficulty, distress. అవక. ఓడు, కష్టము. Speed, quickness, త్వర. adj Perilous, terrible. అక కష్టము, దుష్టము. "చి ఈ కేరిరప్పయిదా బాలనిర్విజయమౌనుదెన్." M. IV. v. 338. **దేవురిల్లు** or **దేవురిలు depparilu.** v. n. To be hurt, అవకాశం. **దేవురికము depparikamu.** n. Unbearableness, intolerableness, దుష్టము.

దేవు deppu. [Tel.] v. a. To launt, quiz, gibe as, slander, tell tales of. satirize

తెచ్చు దేబ్బా

607

తేవు దేరా

తెచ్చుకు *deppudu*. n. Taunting, gibling, చెప్పట. చెప్పకుడుటలు sarcasm.

తెచ్చి *debba*. [Tel.] n. A blow, a stroke. చెప్పలుతడు to suffer blows, to be beaten. మంచి చెప్పి a good blow. **తెచ్చిలతోట్టు** or **తేయు** *debbalu-kottu*. v. t. To beat. **తెచ్చుట** *debbatu*. (చెప్ప+ట) n. Heavy rain. బిడ్డ పైవవా.

తేన *desa*. [from Skt. దేశ.] n. A quarter or side. చెక్క, పాళ్ళము. Lot, hap, condition. ఆనక, దూకక. Protection, refuge, చెక్క, రాతి, ప్రాతి.

దే దే

తేకు *deku*. [Tel.] v. n. To slide along on the posteriora. మడ్డితో ప్రాకు.

తేదీప్యమానము *de-dipya-manamu*. [Skt.] adj. Glorious, splendid

తేని *deni*. [Tel, from. ఏని.] adj. Of which.

తేనిండు *debarintu*. [Tel.] v. n. To grovel. తేనిన - తుంటేపాడు a mean wretch.

తేల *dile* [Tel.] adj. Wretched, pauper, miserable. Dull, insensible, silly. A milly lout. తేలముఖముకు careworn, wretched looking.

తేయును *deyanu*. [Skt.] adj. Fit to be given. ఇయ్యదగిన.

తేరివ *deridza*. [Tel.] n. A tent. నడారము.

తేని See under తేవుడు.

తేవము *devammu*. [Skt.] n. A die. (Plu. dies.) పాయి, అడుము.

తేవకి *devaki*. [Skt.] n. The mother of the god Krishna. తేవకిండుడు Krishna.

తేవనము *devanammu*. [Tel.] n. Gambling, sport. పాడిము, క్రీడ.

తేవరము *deva-ratnamu*. [Skt.] n. Aaluice from a tank. అలకు.

తేవరాయింగ *devarayi-kouga*. [Tel.] n. A kind of ibis, probably the Black ibis.

తేవరుడు *devarudu*. [Skt.] n. A title applied chiefly by a wife to a husband's brother, మునితోడువైనవాడు.

తేవంగి or **తేవంగిలు** *devangi*. [Skt.] n. The name of a certain caste of weavers. తేంద్రలు. తేవంగి or తేవంగిల్లి a sort of monkey, a Loris. 'The Slender Loris, *Loris gracilis*. (F. B. I.)

తేవిడి *devidi*. [H.] n. A fort-gate, a palace-gate. కోటపాకె, పాలకొండ

తేవు *devu*. [Tel.] v. a. To rinse. To take rice, &c., out of water with the hand. To grope for, as with a drag under water, to trample on so as to destroy, as salt. పిళ్లకాండి తడవియ్యక, పెను. v. n. To turn, as the stomach when queasy. నా కడుపు తేవుచున్నది I am sickish; my stomach turns. **తేవుకోడు** *devu-kodu*. v. t. To scrape together. To root up, turn up. To plunder, rifle. "పరాధములను తేవుకొని వచ్చి." BD. v. 696. **తేవురిండు** *devurintu*. v. a. To sue, intreat, plague or beset with petitions, to beg eagerly, to importune. దివ్యులని యాదించు, ప్రార్థనమునొందు. **తేవు రుగోట్టు** *devuru-gottu*. n. A sneak, one who snees for favour, a mean beggar. తేల, పినుడు. **తేవురింపు** or **తేవురు** *devurimpu*. n. Begging with importunity. Lamentation, bewailing, complaining, ఏడ్పు, మోర. **తేవులాడు** *devuladu*. v. n. To dive in water, to search in water. To roam about, to be in trouble, to pine or struggle. తేవులాడి పాడినది I managed to effect it with a great effort.

తేవుడు *devudu*. [Skt.] n. God. A deity, దేవత, దేవత్య. **తేన** *deva*. adj. Of God, తేవుని యొక్క. **తేవకాంతము** *deva-kanchana-mu*. n. A certain tree. *Bauhinia purpurea*. **తేవర** *devata*. n. A deity, generally a goddess; but also a god, దేవత, దేవుడు. గ్రామదేవత the village goddess. **తేవరపు**

దేవు డేవు

608

దేవు డేవు

dēva-taruru. n. A heavenly tree, కల్పవృక్షము. A venerable tree. *దేవరాజీవము* *dēvalā-jīvam*. n. A godlike or harmless creature "అది తెలివి యునుగట్టి దేవరాజీవుల, మఱి దిద్దుకలెనుసాని, పాపముగలవంకలట్టి చంపుదురయ" Vema. *దేవరాజీచెట్టు* *dēvalā-dī-chettu*. n. The tree called కరాకాశి. *Andropogon serriatus*. దానిదేవరాజీచెట్టు. *దేవత్వము* *dēvatvam*. n. Divinity, deification, apothecosis.

"అర్చనీయతీతదేవం
మహద్విగ్మప్రతిష్ఠితమ్"

A stone even attains divinity when consecrated by the noble. (Hitopadesa. i. 45.) *దేవదత్తము* *dēva-dattamu*. n. Lit. the gift of god. The name of the conch of Arjuna. అర్జునునికంఠము. *దేవదత్తుడు* and *దేవదత్తుడు* are two names in Sanskrit Law or Logic like John Doe and Richard Roe, or Titius and Seius, or Omar and Zeid in Arabic Law. *దేవదారువు* *dēva-daruvu*. n. The Cedar, the Himalayan Cedar. *Cedrus deodara*. (Watts.) commonly called deodar. The *Erythroxylon oriolatum* (Linn.) *Uraia longifolia*. Rox. iii. 664, 666 నుంపునీరు, అమరద్రుమము. Chittagong wood, usually called cedar. చాలలదేవదారువు the Trincomalli wood. *Berrya ammonito* (Watts.) *దేవదాసి* *dēva-dāsī*. n. A dancing girl employed in a temple. *దేవదాగరి* *dēva-dāgarī*. n. The name of the character in which Sanskrit is usually printed. *దేవధారము* or *దేవధారుజ్యము* *dēva-dhāramu*. n. Divinity. *దేవధాని* *dēva-dhāni*. n. A fortunate curl on a horse's neck. గుర్రముమీదనుడి, అర్చనములకు ఉపకరి నుడివి నేమను. రింతామనీ, మహామనీ అనే చెప్పు. B. i. 131. Also, *దేవధాని*. (q. v.) *దేవదత్తము* *dēva-dattakamu*. n. A country or land which is dependent on providence, i.e., watered by rain only, not by streams. *నిత్యంబుడుపన్ను* *ప్రసాదించుదేశము*. దానినీళ్ల చేత పండి పైరుగల దేశము. *దేవదత్తము*

dēva-yagnyanu. n. The holy sacrifice called దైవ్యదేవము. A sacrifice, హోమము, తేలిమి. *దేవయానము* *dēva-yānamu*. n. The car or vehicle of a god, దేవరావిమానము. *దేవర* *dēvara*. n. God. *దేవుడు*. A lord or master స్వామి. My lord, Sir. A title of respect used in addressing superiors. *దేవచారు* your honour. ఇంటిదేవతల house hold deities. కులదేవతల applied particularly to the manes of married women, మున్నెమల. Your reverence, a phrase among Jangams. నంకమలకు శ్రేష్ఠవాక్యము. *దేవలుడు* *dēvaludu*. n. A temporary paid priest or incumbent. A term of contempt, like priestling. A sacristan, headle, or attendant in a temple. నడిచి దేవున్న భూచరేనాడు. తంబకనాడు, నడిచాడు. *దేవళము* *dēvalamu*. n. A temple, నడి, దేవాలయము. *దేవపర్థు* *dēva-parthuk*. n. The "artist of the gods," a title of Viavakarma. *దేవసములు* *dēvasarulu*. n. A sort of grain. *దేవాలరము* *dēvalaramu*. n. A sort of cloth. BD. iii. 120. *దేవాదేవు* or *దేవాదేవుడు* *dēva-dēvu*. n. An attendant on an idol, దేవలక్ష్మ, a godlike creature, one that does no harm, as a bird. *దేవదారుము* *dēva-dāyamu*. n. The income of a temple. An endowment to a temple, land given for the upkeep of a temple free of all rent, నడిదాన్యము. *దేవదాం* *dēva-dāṇu*. n. Lit. The beloved of the gods, i.e., a goat. మేక. *దేవదాం* *dēva-dāṇu*. n. A foolish or ignorant man మాడ్చుడు. *దేవదారుములు* *dēva-dāyamu*. n. Stones and eudgets. రాళ్లు చుట్టకర్తలు. (దేవదారుములు అట్లును అట్లుచేరి మట్టములు అయినందులకు రాళ్లు చుట్టు మొదలైన గలవు గనుక ఆ సంబంధమునందే యీ పదము ప్రయోగించెను.) A. vi. 100. *దేవాలయము* *dēvalayamu*. n. A temple దేవాలయము. *దేవి* *dēvi*. n. A goddess, particularly Parvati. A queen. Cl. పుష్పదేవి. Madam, Lady.

[illegible]

దేశము (*dēśamu*) [*dēśa* + *mu*]. *n.* A country, land, territory, a district or a part or subdivision of a country. **దేశములు** (*dēśamulu*) *n.* A part, site, place, situation, a region. **దేశము** (*dēśamu*) [*dēśa* + *mu*]. *n.* A homeless wanderer, a vagrant. **దేశాంధ్యము** (*dēśa-andhya*) *n.* A recorder. The official, a revenue officer, a superintendent. **దేశభాష** (*dēśabhāṣa*) *n.* A vernacular language, as distinct from Sanskrit; a dialect. **దేశభాషాపాఠము** (*dēśabhāṣāpāṭhamu*) *n.* A book in a vernacular or local language as distinguished from Sanskrit. **దేశవాదీ** (*dēśavādī*) or **దేశవాదీ** (*dēśavādī*) *adj.* Of or belonging to a country; produced in a country, native. **దేశస్థుడు** (*dēśasthūdu*) *n.* An inhabitant of a country. **దేశహస్తము** (*dēśa-hastam*) *n.* Inland duty. **దేశాంతరము** (*dēśa-antaramu*) *n.* A foreign country, a strange land. **దేశాంతరమును** (*dēśa-antaramu-nu*) *n.* another land, elsewhere. **దేశాంతరమునకు** (*dēśa-antaramu-nukū*) *to* emigrate: to travel in foreign parts. **దేశాంతరుడు** (*dēśa-antaradhūdu*) *n.* An emigrant, a foreigner. **దేశాంతరమైనది** (*dēśa-antarame-nadi*) *he* emigrated from his country. **దేశాచారము** (*dēśa-achāramu*) *n.* The custom of a country. **దేశాచారమున** (*dēśa-achāramu-nu*) *a* bond written "in the manner of the country." **దేశాటము** (*dēśaṭamu*) *n.* Travelling. **దేశాధిపతి** (*dēśa-ādhipati*) *n.* A king, as "lord of the land." **దేశాయి** (*dēśayi*) *n.* Desayi, a title borne by a headman among the Rajās. A chief man among the Lingayat merchants. **దేశికుడు** (*dēśikūdu*) *n.* A tutor, master, instructor, or teacher. **దేశిభాష** (*dēśibhāṣa*) *n.* A dialect, a local expression. An obsolete idiom, a provincialism. *adj.* Idiomatic, provincial. **దేశ్యము** (*dēśyam*) *adj.* Belonging to the country. Native. *n.* The language of a country, a vernacular; a vernacular term. Desya words are opposed to foreign words.

దేహము *dēhamu*. [Sk.] n. The body.
దేహము, **దేహ-కార** a call of nature. **దేహ-సంబంధి** or **దేహ-సంబంధము** *dēha-sambandhi*, n. A relation by blood.
దేహసంబంధము, **దేహ-యాత్ర** *dēha-yātra*, n. Death. **కార్య**, **దేహి** *dēhi*, n. The corporeal or embodied spirit. One who has a body, a man, **దేహము** *dēhamu*.

द्वारं *dāvahāli*, [Skt.] n. A threshold: or the landing place before a door. (द्वारं)

ଦିଧି *dīhi*. [Skt.] n. Lt: "give thou" A demand, a request. **ଦିଧି-ଏବଂ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିଶ୍ଚୟ** if you say. Give, I pray thee, will he not grant it? **ଅଥବା ଦିଧି-ଏବଂ ପ୍ରାଣୀ ଯଦି ଏବଂ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ** if one asks him to give, he will not answer 'I have nothing.' **ଓହଂ-ଓହ!** Oh! bestow an alms, I pray thee.

दै dai

దైత్యుడు or **దైత్యుడు** *daityudu*. [Skt. *daitya* दैत्य.] n. A demon, giant, or titan.
దైత్యులు *daityaru*. n. The
 foe of the demons, i.e., Vishnu. A god.
 దైత్యులు.

హైక్యము *daigyamu*. [Skt. from **దీను**.] n.
Lowness, meanness, poverty, humility,
దీనత్వము, **బద్ధత్వము**. **హైక్యము** to be humili-
ated. **హైక్యపాము** *daigya-pamu*. n.
Humiliation.

తైర్ఘ్యము dairghyam. [Skt. from दीर्घम्.]
n. Length. నికృత, రాదుగు,

దైవము *daivamu*. [Skt.] n. A deity, God.
దైవ్యము caused by chance or fortune.
దైవత providence, the will or act of God :
 chance, accident. **దైవతము నష్టము రాదు**
 it pleased God to give no ruin. **దైవ్య**
daiv-gnya. n. A witch. **దైవ్యము** *daiva-*

gnyudu. n. A fortuneteller, a wizard. **దైవ**
తమ *daivatamu*. n. A deity: **దైవపు**. adj.
pertaining to a god, కులదైవ. **దైవదూష**
ణము *daiva-dushanam*. n. Blasphemy.
దైవదూషము *daiva-yogamu*. n. Provi-
dence. Chance, accident. **దైవదర్శ**
daiva-darsat. adv. By the act of God.
దైవదర్శము *daiva-darshnam*. n. A reve-
lation, gospel, the word of God. **దైవవివా**
హము *daiva-vidhamu*. n. A marriage
performed according to due rites. **దైవా**
ధీతము *daiv-adhinamu*. n. The power
or act of God. **దైవాధీనము** providenti-
ally. **దైవాధీనం** అత్యధీనం the whole uni-
verse is in the hands of God. **దైవికము**
daivikamu. n. A visitation, an act of God.
An accident. **దైవికచరణములచేత** by the
act either of God, or of the king. adj.
Supernatural, divine, providential. **దైవి**
కమునా accidentally, providentially.

దైవదూష *daivadrushu*. [Tel.] v. n. To exult,
be exuberant. **దైవపు**, **ప్రకాశించు**, **బిరుగు**.
To overflow, కులదైవము. "కలకలము దిరిది
యిత రమదైవరక." T. i. 39.

దైవిక *daivika*. (Skt. from దేవ.) adj. Cor-
poreal, bodily.

దొంగ

దొంగ *donga*. [Tel. ✓ దొ to take lit. One
who takes.] n. A thief or robber. A rogue,
cheat, or hypocrite. A wretch, or mis-
creant: a culprit or felon. Any injurious
substance as a thief in a candle or a
hard core in the heart of a palmyra
or plantain shoot. adj. False, delusive,
sly, feigned, pretended, hypocritical,
dishonest, dishonourable, mischievous,
stolen, wicked, sinful. **దొంగవీరు** land
unjustly got, హాసముచేసి అవహరించినవీరు.
దొంగయింక a quicksand, క్రిందినీళ్లు తెలియ
కుండ నీలమందు అయిన. **దొంగదొంగ** feigned
sleep. **దొంగదొంగలు** stolen goods, **దొంగ**
లింగదొంగ. **దొంగకుడు** food obtained

fraudulently. **దొంగదొంగ** కుండ హాసముచేసి
లింగకుడు. **దొంగదొంగ** a curst cow, a beast,
that strays into other's fields to graze
there, **దొంగదొంగ** మాయపడుచు. **దొంగదొంగ**
a false key, హాసదొంగ. **దొంగదొంగ** that
part of the midnight which is most
favourable for robbers to go about. **దొంగ**
దొంగ hypocrisy. **దొంగదొంగ** a deceitful word,
a lie. "దొంగదొంగలు మంచముచేసినదొంగ"
a proverb implying "make friends for
the purpose of ruining one." **దొంగదొంగ**
ము, **దొంగదొంగ** or **దొంగదొంగ** *donga-*
tanamu. n. Theft, robbery, roguery,
cunning, craft, a trick, a fraud. **దొంగ**
దొంగ లెక్కలు this is mere pretence. **దొంగ**
తనముగా *donga-tanamu-ga*. adv.
Secretly, by stealth, unawares. **దొంగ**
లింగు or **దొంగలి** *dongilitsu*. v. a. To
steal. అరుచించు.

దొంగ or **దొంగ** *donga*. [Tel.] v. n. To
hide. దాగు.

దొండ *donda*. [Tel.] n. The plant called
Bryonia or *Bimba*. **దొండ** ముడు the ripe
fruit which is glossy and of a bright scar-
let colour. **దొండదొండ** *Bryonia grandis*
(Willd.) *Momordica monodelpha*. Rox.
iii. 708. **దొండదొండ** *Bryonia umbellata*.
ib. 711. **అరిదొండ**, **అరిదొండ** or **అరిదొండ**
Capparis zeylanica or *Capparis horrida*.
లింగదొండ *Bryonia laciniata*. (Watts.) **దొంగ**
దొండ *Trichosanthes palmata*. Rox. iii.
704. **దొంగదొండ** or **దొంగదొండ** *Cephalandra*
indica. **కుంకుమదొండ** *Bryonia pilosa*. **దొంగ**
దొండ is a large sort of thistle with a
red fruit. (Watts).

దొండి *dondi*. [Tel.] n. A hole. **దొంగ్రము**,
కుంకుమ, **దొంగ్రము**. **దొండిదొంగ్రము** to bore, to
make a hole, **దొంగ్రము** చేయ.

దొంగ్ర or **దొంగ్ర** *dongra*. [Tel.] n. A
series. **దొంగ్ర**. A heap, or set of things, as a
pile of pots or cups and saucers. adj.
Lying in a series, **దొంగ్రదొంగ్ర**. adv. In a
pile or heap **దొంగ్రదొంగ్ర** kiss upon

kiss. కొంతకట్టినాం a patched quilt. కొంతరసెను betel leaves strung together. కొంతరావేసిన strung, piled. పెను అను కొంతరసగానేర్పు to pile up the tiles in rows. ఎలవులదొరి she was a "bundle" of charms. కొంతా tier over tier, range over range.

కొండడి dundadi. [Tel.] n. A crowd, throng; a squeeze or crush; closeness, crowdedness. కొప్పు. పండడి, పప్పుము. కొండడించు dundadinu. v. n. To become thick or close. పండడించు, పప్పుర్చును.

కొండు dundu. [from Skt. ద్వంద్వము.] n. A pair. తెలి. కొంటరిగొట్టు (కొండు+పురి+గొట్టు.) lit: one who kills two tigers. Ironically used to mean a coward, సిరికొండు.

కొంపు dompu. [Tel.] n. A series of beds of flower or other plants. మల్లెపంపు.

కొట్టిరి doggali. [Tel.] n. The Broad leaved thorny dock, *amaranthus polygamus*. చ్చురొప్పునునే మొక్క. The small leaved kind is called చ్చిరొక్క.

కొట్టి dotti. [Tel.] affix. With, from కొ, కూడా. రాముడుకొట్టి, రామునితోకూడా.

కొడకొడ or కొణకొణ doda-doda. [Tel. (anuk.)] n. A rush (of water, &c.), a gushing flow. కొణకొణము or కొడకొడము douda-douda-m-am. v. n. To be noisy. పందిడియు.

కొడవ dodava. [Tel.] n. A deformed person. ముకాడి.

"కొ మొక్కరియైన కొ డవకు
దనునే కప్పియకొనుక ధరించునుకు."
మ. vii.

కొద్ద dodda. [Tel.] adj. Large, great, respectable. Rich, powerful. Pleasing, charming, fine. కొద్దబిళ్లు delicious water

కొడ్డి doddi. [Tel.] n. A yard. A backyard, a stable or byre. పెడు. adj. Crooked.

చుక్కరయైన. కొడ్డికాళ్లు handy legs, చుక్కరి కాళ్లు. కొడ్డిను a kind of net, ఒకరినుకువల. కాళ్. iii.

కొడ్డు [Tel.] Same as కొడ్డ. (q. v.). కొడ్డు చాచు doddu-charu. (కొడ్డు+చాచు.) v. n. To become great, to increase. అధికము.

కొడ్డు dodda. [Tel.] n. Plunder. కొడ్డు కొడు dodda-kadu. n. A plunderer. కొడ్డు పెట్టువాడు. "కొడ్డుకొట్టినచే ఎవరయినాడు నిక్క." ఉ. పా. iii కొడ్డుకట్టె dodda-katte. n. A woman who plunders. కొడ్డుపెట్టునది. కొడ్డుగొను dodda-gunu. v. t. To plunder, to rob. కొడ్డుగొను. కొడ్డుగొవు dodda-govu. v. n. To be plundered. కొల్లగొవు.

కొడ్డు doddu [Tel.] n. A pot-bellied man, a corpulent man. కొడ్డుబట్టెవాడు.

కొడు dona. [Tel.] n. A pool on a hill. కొండమీది నీటిపల్లము. A quiver, అములపాది. The sheath of a toddydrawing's knife, శుండ్రవానికత్తిడి. కొడుముప్పు donaguppu. n. Fuller's earth. ఎత్తడిమిప్పు.

కొన్నె or కొన్ను donne. [Tel.] n. A dish formed of a leaf pinned up at the corners.

కొపారము doparamu. [Tel.] n. The cap used to blind a goshawk or falcon.

"కొరములు క్రిసి చెయలు
పొరలవేసినకొపారములచిదిను
నానెనుదువ్వ చక్కల
వారిముగ దేకమొలదిరి కేట్లకా."
Velag. ii. 243.

చెయలు పొరలవేసిన కొపారముల, అనగా దేకుల ముక్కలకు కొండ్లు అనుమమందా కొలతో కట్టివేసిన గంటలు.

కొప్పు See కొడ్డు. కొప్పులొవు doppala-boru. [Tel.] v. n. To bag out with wet, as leather does with damp. To shrivel up: to contract as the hands in pain. కొప్పు చెవులలు flap-eared, having large ears. కొప్పు గొవొకే doppa-ga-muni. adj.

కొప్ప దొప్ప

612

కొర దొర

Channelled, like a dish. కొప్పకొగు *doppa-dogu*. v. n. To plunge, to be drenched. కొప్పకొగి దిrenched, soaked, bedewed, moist. వానలో కొప్పకొగి తడిసిరి they were soaked in the rain.

కొప్పకొప్ప *doppu-doppu*. [Tel. (anuk.)] n. A dull thumping noise.

కొట్టు *dobba*. [Tel.] n. A piece of flesh. A clot of blood. ముట్ట. The outer side of the thigh. A pool or puddle. పెత్తురుకండ.

“ తిరుగక విరుగక యాభి

కరి మేరులులాహమెరుగానింపంగా

నది రెంటివడుమ పెత్తురు

దొరుగొచ్చెననించి నిలచి కొట్టులకట్టె.”

P. i. 240.

టి! కొట్టులకట్టె అనగా గడ్డింక కట్టె

కొట్టు *dobbu*. [Tel.] v. n. To shove, poke, push. తోయు. To cohabit, or lie with. To ravish or rape. పడకొట్టు to knock down. కొట్టుకొనిపోవు to run away with. ఎత్తుకొనిపోవు. n. A push, a thrust. ఇట్లుచేసినయెడల కొట్టులందును if you do this you will be scolded or beaten. కొట్టులపడు to suffer blows, to be abused. కొట్టులుపెట్టు to abuse, to reprimand. కొట్టించుకొను *dobbin/su-konu*. v. n. To copulate. కొట్టుదాయి *dobbu-dayi*. n. Tyromany or windy dropsy. Fatness, pride, ముఱుము, గుడ్డుము. కొట్టులాట *dobbut-ata*. n. Hugging, cuddling. Burtles Fumbling.

కొమకొమ *doma-doma*. [Tel. (anuk.)] n. A loud buzzing. “కొమకొమ కొమకొమ నుడు నీగత్తులు.” A. vi. 17.

కొమ్మ *domma*. [Tel.] n. The staggers: a fainting disease. మూర్ఛవంటికోగము. Also, the chest. కొమ్మవ్యాధి pneumonia. A kind of fish.

కొమ్మదోలు or కొమ్మవారి *domma-dolu*. [Tel.] n. A certain tree. *Physalis flezuosa*, అల్లసాని, కమ్మేగు. పొయ్యిని.

కొమ్మ *domma*. [Tel.] n. The name of a certain wandering caste, the members of which are tumblers, ropedancers and buffoons. కొమ్మరి *dommari*. n. A man of this caste. కొమ్మరివాడు.

కొమ్మి *dommi*. [Tel.] n. A swarm, rabble, mob, crowd. A melee fight. A fray, a skirmish. A noise, నందడి. కొమ్మిలాడి వచ్చిరి they came in a mob. కొమ్మిలాడు to riot, to fight. To be distressed, to suffer; to struggle, పెనుగులాడు. కొమ్మియట్టును a melee fight. కొమ్మిగా tumultuously, confusedly, noisily, buzzingly; in the lump, indiscriminately. కొమ్మిరవము *dommi-lanamu*. n. Riotousness.

కొర or కొర *dora*. [Tel. from a Turanian root Tur=swift, powerful. The root is found also in Turk, Turanian, త్వ, త్వంతము, &c.] n. A chief, a baron, a lord, master, owner, ruler, king, governor. ఏలువాడు, రాజు, గొప్పవాడు. A gentleman. మేటికొర the chief lord. ప్రభువు. A great man, గొప్పవాడు. An equal, సమానుడు. కొరకడలు *dora-kadalu* (కొర+కడలు.) n. A great wave, a surge. గొప్పలలు, కల్లోలము. కొరసాని *dora-sani*. n. A lady, a queen. ప్రదీప్తి, యజమానురాలు, రాణి. కొర సానితనము *dora-sani-lanamu*. n. The dignity of being a lady. Queenship, ladyship.

కొరకు Same as కొరుకు (q. v.) కొరకు పడు *doraku-padu*. v. n. To be caught or entangled. చిక్కుకొను. కొరకొను *dora-konu*. (కొరకు+కొను.) v. n. and a. To be found. లభించు, చిక్కు. To begin, ఆరంభించు. To try, యత్నించు. “తనసారిధి కొరకొనినెం, బాగునొసాధించు పెరిపని.” M. IV. iv. 10. కొరకొలు *dora-kolu*. n. The being found or obtained. An attempt, an endeavour. కొరకడము, ఆరంభించడము. “చివ్వుడు కొరకొల్పినది తొంటిమక్కుతనై ముఱుకల్పించెను.” M. VII. iii. 192.

దొర dora

613

దొగు dogu

దొరకోలుసన్నాసి or **దొరకుసన్నాసి**
dora-kōlu-sanyāsi. n. A swindler.
 కేసులు కేసి నన్నిరిది పెనుక మోసము చేయు
 దొరగ.

దొరయు *dorayu*. [Tel.] v. n. & t. To touch.
 అంటు. To approach, come near, సమీ-
 పించు. To be equivalent to, సమానముగ.
 To resemble, be one with, suit, befit,
 become. To come to pass, to happen,
 కలుగు, జరుగు. To obtain, పొందు. "నీ సకల
 లోకాభినయ్యకాకలాపములొకరియనెత్తాము."
 Vaṣu. i. 2. టి. కళాకలాపము దొరయు
 నెత్తాము, అపరాధమునకు భూషణము పొందు
 చున్నటువంటిచక్కవిషయము. "నీ కలనవాసినీ
 కొంపి గాడికొండొకకోరు కమలాక్షునిభాం
 గముకొనె." P. iv. 249. టి. రథభాంకంబు
 దొరిపి, రథముయొక్క చక్రమునుపించి.

దొరలు or **దొర్లు** *doralu*. [Tel.] v. n. To
 roll, to be rolled, to be poured forth, to
 be overturned or upset. Metaphorically,
 to die. To turn up, as cards or dice. To
 slide or slip down, to trip. To be admit-
 ted, united, or joined, కలుయు. To oppose,
 మారుకొను. To befall. అన్యాయము దొరలు
 injustice will never flourish. కడువారల
 ఎప్పు evil will befall (him.) v. t. To
 enjoy, అనుభవించు. **దొరలించు** or **దొర్లించు**
doralinṭau. v. t. To cause to roll. దొరలు
 కలుచేయు. To upset.

దొరది Same as దొరుపు.

దొరుకు or **దొరకు** *doruku*. [Tel.] v. n.
 To be got, gained, found, procured,
 obtained. To accrue, occur, turn up.
 చిక్కు, లభించు. **దొరికించు** *dorikinu*.
tau-konu. v. a. To apprehend, seize,
 secure.

దొరుపు or **దొర్పు** *dorupu*. [Tel.] n. A
 well-spring supplied by a sluice, a large
 well; a pit of water. A ship's dock.
 పెడబావి. A tank, కొలను. **దొరుపుపట్టె**
dorupu-pattēda. n. A crupper. ఎద్దువాడిక
 పగిలించే పట్టె

దొలుపు *dolupu*. [Tel.] v. t. To cause to
 roll. దొర్లలేయు. (పాంసా. v.) **దొల్లించు**
dollintau. v. t. To upset. దొరలించు, పాచిక
 లను దొల్లించినాడు he threw the dice.

దొసగు or **దొసపు** *dosagu*. [Tel.] n. Fear,
 evil, harm. భయము, కీడు, అపద. విఘ్నము.
 "తే అపదలును బంధువులయినవేయిమిల్ల కల్ల
 విధముల మనుషులపై, నోరి రిప్పాండవేయులు
 వారి కిట్లు దొసగు వచ్చినె కలుగులతోడబుట్టి." M. V. iv. 54. v. n. To happen, సంభవించు.

దొ dō

దొ or **దొ** *doh*. [Skt.] n. The arm.
 కావపు. Plu. దొలు.

"దు" తదీయనకములు దొలునొచ్చిన బాడమెప్పిరా
 వెంకట గారిండుమలు చేకొనియున్న యను
 ద్వయంబవకె."

Vish. P. vii. 435.

దొర్బలుడు *dōr-baludu*. n. One who is
 strong in the arm; a mighty man.

దొర్బులము *dōr-mulamu*. n. The armpit.

దొర్లు *dōrlu*. a plural of దొ. V. P. vii.
 435.

దొకు *dōku*. [Tel.] v. a. To pare or shave
 the ground, cutting up the turf. To dig
 slightly so as to loosen the soil for
 weeding. కేలనుచెక్కు. **దొకుడు** or **దొకిస**
dōkudu. adj. Paring or scraping the

ground. దొకులు. **దొకుడుపార** *dōkudu-*
para. n. A weeding spade. A sort of

instrument like a hoe, for paring the
 ground and cutting up the turf for fodder.

దొకుడుపార *dōkudu-bara*. n. A game
 played by children.

దొగు or **దొగు** *dōgu*. [Tel.] v. n. To be wet.
 తడియు. To be bruised, కొట్టుకొనిపోవు.

"రాష్ట్రధారావ్యంబు దొగును." R. vi. 32.

దొగాడు or **దొగియాడు** *dōy-ādu*. v. n.
 To crawl on the hands and knees like a

lamb. **దొగురు** *dōyuru*. n. Theft. దొంగ
 తనము, చొర్యము. **దొగుకోరిపోవు** *dōgu-*

koni-pōu. v. n. To be grazed or exported. కాని కోర్కనిపోయినది the skin was taken off my leg.

కోర్క దోగధా. [Skt.] n. A cowherd కోర్క వాడు. **కోర్క దోగధరి.** n. A milch cow. ఈనిన ఆవు. పాలిచ్చే ఆవు.

కోరు or **కోరుకోరు** *dōru.* [Tel.] v. a. To plunder, rob, sack. కోరిరించు, అపహరించు. **కోరికాడు** or **హరికాడు** *dāchi-gaḍu.* n. A bird of prey. A male hawk. మగదీక.

కోటి దోరి. [Tel.] n. A pruning hook. A hook at the end of a pole. **కోటమ్మ** or **కోటియమ్మ** *dōt-ammu.* n. An arrow with a crescent shaped head. **కోటిమక్కర** a hook-like nose-ring.

కోలు దోలు. [Tel.] v. i. To give. ఇచ్చు.

కోలుము or **కోలాము** *dōlamu.* [Tel.] n. A dumb-bell or Indian club. భుజమునకు బలపరిచుటకై త్రిపురకు కట్టివారి యంతరంగము. A mallet, మ్రాకు ముగిరముగా పిలువకై అక్కడక్కడ చెక్కిన మేకులకు దిక్ గొట్టెడు ఉపకరణము.

కోత్రము *dōtram.* [Tel.] n. A garment: clothes. **కోపి.** "అంబులునుమానాంబు కోలం బైన కోత్రమునుపరిశుక్రములను." Kālabha. iii. 114.

కోదసి *dōdasi.* [for Skt. ద్వదశి.] n. The 12th day in the dark or lunar fortnight.

కోడు *dōdu.* [Tel.] adj. Bulky, slow, heavy, tardy.

కోడుని, **కోడుద్ది** or **కోడుము వారి** *dōlumi.* [Tel.] n. A kind of weapon. అయిదండము.

కోనము *dōnamu.* [Tel.] n. A large mallet. కాటిపల్లెలకేటిలప్పుడు దర్బిలిప్పుమీద కొట్టింది.

కోనె or **కోని** *dōne.* [Tel.] n. A small boat; a single masted ship. A small

bucket, బుగ్గడుగూడము. A trough, usually made of a palm tree hollowed as a canoe. The beam, roller or pillow in a loom. A sluice, కాలువకూడు. adj. Slight, అల్పము. **కోనమ్మ,** **కోనిమ్మ** or **కోన రిల్లు** *dōn-ammu.* n. A small arrow. అల్ప కరము. **కోనెపెంకు** *dōne-penku.* n. A pan-tile.

కోపిడి, **కోపు** or **కోపుడు** *dōpidi.* [Tel. from కోడు.] n. Plunder, devastation. pillage. **కోపిచ్చువారి** those who submit to be robbed. A. vi. 101. **కోపుకువను** or **కోపుకురాపు** *dōpudu-padu.* v. n. To be robbed. **కోపి,** **కోపిడివాడు,** **కోపువాడు** or **కోపుకువాడు** a thief, కొంక. **కోపుకు** పొమ్మ look.

కోపు దోపు. [Tel.] v. a. To stick in, insert, fasten (a hook or button.)

కోకు *dōma.* [Tel.] n. A mosquito or gnaw. మోకము. **కోకుతేర** *dōma-tera.* n. A mosquito curtain.

కోమటి *dōmasti.* [Tel.] n. Food. అన్నము.

కోమడి దోమాడి. [Tel.] n. A marriage feast attended by certain peculiar ceremonies, in which only married people whose partners are alive can join.

కోము *dōmu.* [Tel.] n. Diarrhoea in cattle. అవరము చేపమునట్లుగ పగులు పొడుకములు.

కోయము *dōyamu.* [Tel.] n. A dose, a certain prescribed quantity. "పాలకుర్కము యెని. ఇల్లిపామరము యెని ఈ రెండు కోయాలన్ను." Chikitsa. 8. 8.

కోయ దోయి. [Tel.] n. A couple, a pair. వేరే. **చేకురాయి** a pair of breasts. **కోదరాయి** the thighs: "రాఘవుడు చేకురదరాయి ప్రసవించి." T. U. R. 1. 144. **కామరదాయి** a pair of lilies. **యెరాయి** or **కమ్మరాయి** a pair of eyes, the two eyes. **కోయికోట్టు** *dōyi-kōṭṭu.* v. n. To keep company with each other, to go together. వేరకూడు. **కోయిడి** *dōyidi.* adj. Empty. కూన్యము, చ్చి. **కోయిడిచేతులు** empty hands. **కోయి**

dōyiti. n. The two hands joined so as to form a cup. అంకి. కోయిదోర దోయి-
లింతు. v. n. To join the hands like a cup.

కోర దోర. [Tel.] n. A heap, pile, stack.
కుచ్చ, పొడి, రా. adj. Dun coloured.
Reddish, ఎర్రపాన. Parboiled. Half ripe.
Slanting, లంక. కోరగొలపాళు milk that
has simmered. కోరగొలపాళు brown sheep.
కోరపండు or కోరపాళు a half ripe fruit.
కోరగల్లు *dōra-gallu*. n. A slanting stone.
లంకపాళు "కోరగొలపాళు." Pal.
441. అనగా రాతిపండు కలిగి కోరగొలపాళు,
కోరగల్లు or కోరగొలపాళు *dōragilu*. v. n.
To be nearly ripe, to approach maturity.
To become slightly red, ఎర్రపాన. To be
bent down or to slant (as a tree.) కోర
గొలపాళు *dōragallu-paḍu*. v. n. To cause to
slant or bend, కోరగొలపాళు.

కోరగొలపాళు or **కోరగొలపాళు** Same as కోరగొలపాళు.
(q. v.) కోరపాళు or కోరపాళు a shed with
a pent roof.

కోరము Same as దొరము. (q. v.)

కోరు దోరు. [Tel.] v. n. To die, expire,
perish. చచ్చు. To be done away with or
removed. కోరిపోవు. "శ్రీమతి నీళ్ళువదలు
కోరుకొడి, కుడికోలి పాత్ర పాలివైచింది."
Pativratya Charitra. p. 80. She washed
it so that the dirty water might flow off.
To bend down, లంక, వ్రాలు. కోరుకు or
కోరు *dōruku*. v. t. To kill. చంపు.
To cause to bend down, లంక, వ్రాలు.

కోరుకొడి or **కోరుకొడి** *dōrukōḍi*. [Tel.] n. A
kind of plover. లంకపాళు పక్షి.

కోరిము దోరిము. [Tel.] n. The string by
which hawks are kept tied up. దేకుల
కట్టెము. "ఈ పట్టుకొరిముదొరిములై కొను
రాక కోరిము కట్టెకోరిము దొరిములై పెరిము
పడి." Śiva. iv.

కోవ, కోవ or **కోవ దోర**. [Tel.] n. A
way, road, path. A way or means, an
expedient. కోవపట్టు to make a way, రా
వేయ. A. v. 129. రాకు కోవపట్టు కోవ
every way is his way: he has no settled
course, applied to a question that is
anomalous or beyond all rule. కోవపట్టు
dōra-piṭṭa. n. The Rufous tailed Finch-
lark, *Ammonax phoenicicera*. అంకికో
గారు. (F. B. I.)

కోవలి దోరలి. [Tel.] n. A man's garment
worn round the loins. కట్టువస్త్రము, పరి
ధానము.

కోష దోష. [Skt.] n. Night. రాత్రి. The
arm, భుజము. కోషము *dōṣha*. n. Harm,
evil. A fault, crime. An error, mistake,
తప్పు. Sin, పాపము. A bad sign: a fatal
symptom in illness. ప్రమాదముకొన్న కో
షము the penalty of an oath. కోషములేదు
there is no harm done. కోషమున్న కోషము
the guilt of robbery. క్షుర్రకోషము the do-
leiment caused by a touch. కోషమునము
పుట్టిన bad symptoms appeared. కోష
కోరి *dōṣha-kōri*. n. An evil doer. కోషము
లేకుండా, క్షుర్రము, పుర్రము. కోషముకు
dōṣha-gnyudn. n. A physician, one skilled
in diseases. జ్ఞానము. A learned man
విద్వాంసుడు, కోషమునరిగినాడు. కోషము
లేకుండోర *dōṣha-kōru*. n. The moon. కంఠము.
కోషములేదు *dōṣha-kōru*. n. A fiend
that "walks at night." రాక్షసుడు. కోష
దోష. n. A sinner. కోషమునరాడు. A ori-
minal. కోషములేదు *dōṣha-kōru*. v. n. To turn
out ill. To come on (as bad symptoms.)
కోషముపుట్టు. అతని కోషములేదు bad symp-
toms appeared in his case.

కోస దోర. [Tel.] n. A cucumber. A melon
(Coded Districts). చేరకొను or చేరకొను
the bitter cucumber. ఎక్కోకోస రాక
a gherkin. ముట్ కోసరాక the prickly cu-
cumber. ముట్కోస rough bryony. కోస
రాకరాక a mug, ribbed like a sort of
cucumber.

దోసము *dōṣamu*. [from Skt. *dōṣamu*.] Same as *dōṣamu*. (q. v.) **దోసకారి** *dōṣakāri*, n. A wicked person, a sinner. **దొడ్డుడు, దొడ్డురాలు.** **దోసి దోసి.** n. He or she who is a sinner. Buca. iii. 160.

దోసర దోసర. n. The name of a certain creeping plant.

దోసిలి or **దోయిలి** *dōsili*. [Tel.] n. The hands held together so as to form a cup. A double handful: as much as can be contained in the two hands held as a cup. **దోసిల్లు** handfuls, i. e., tithes or fees levied at various rates. **దోసిలిండు** or **దోయిలిండు** *dōsilintu*. v. n. To hold the two hands together as a cup.

దోసి దోసి. [from Skt. *dōṣamu*.] n. A kind of cake. అపము.

దోహదము *dōhādāmu*. [Skt.] n. Wish, desire, longing. ఇచ్చు. The desires of a pregnant woman. **దోహదము** *dōhādāmu*. n. The art of gardening: the operation of forcing a plant, or bringing out the flowers prematurely. **దోహదము** *dōhādāmu*. n. The art of gardening. **దోహదము** *dōhādāmu*. n. A longing woman. **దోహదము** *dōhādāmu*. n. The art of gardening.

దోహలము *dōhālamu*. [Skt.] n. Desire, eagerness, or longing. Aspiring, ఇచ్చు, అభ్యుదయము. **దోహలి** *dōhāli*. adj. Expert. ఎత్తులుడు, సమర్థుడు. "నన్ను అనుసరించుచున్న వైద్యులును సరిగ్గా ముద్రించుచు దోహలియగుదు." M. v. iii.

దౌ dau

దౌ, దవు or **దవు** *dau*. [Tel. another form of దవు.] adj. Far, afar, distant. దూరము. "దౌహియక" even though he went to a distant land. A. iv. 198.

దౌడ, దవుడ or **దవడ** *dauḍa*. [Tel.] n. The cheek. చెంప. బుగ్గలపరిభాషము, తొలక.

దౌడు or **దవుడు** *dauḍu*. [Tel.] n. A fast run; a gallop. దుక్కిరించుటయు. See దవుడు.

దౌఢ్యము *dautyamu*. [Skt. from దౌఢ్య.] n. Agency, ambassadorship. దౌఢ్యము. An act of an agent, దౌఢ్యము. The nature of an agent, దౌఢ్యము.

దౌరు or **దవురు** *dauru*. [Tel.] n. Brightness, brilliancy. కాంతి.

దౌరుగోడ *dauru-goda*. [Tel.] n. A parapet wall round a well.

దౌర్జన్యము *daurjanyamu*. [Skt. from దౌర్జన్య.] n. Force, violence, wrong, fraud. అన్యాయము.

దౌర్భాగ్యము *daur-bhāgyamu*. [Skt. from దౌర్భాగ్య.] n. Mischance, evil, ill luck. దుర్దైవము. **దౌర్భాగ్యుడు** *daur-bhāgyudu* n. A wretch, a miscreant.

దౌల or **దవుల** *daula*. [Skt.] adv. Afar off. దూరము.

దౌలత్తు *daulattu*. [H.] n. Fortune; wealth. regal state.

దౌనాతికుడు *dauṇātikudu*. [Skt. from దౌనాతిక.] n. A warder, a porter. ద్వారపాలకుడు.

దౌవు Same as దవు. (2. ii.)

దౌష్ట్యము *daushtyamu*. [Skt. from దౌష్ట్య.] n. Badness, wickedness. దుష్టభావము.

దౌహిత్రుడు *dauhitrudu*. [Skt. from దౌహిత్ర.] n. A daughter's son. దుహితరుడు, మనమడు. **దౌహిత్ర్యము** *dauhityamu*. (Low Samakṛti) n. The female line: kinship through a daughter: the relationship between a man and his mother's parents.

దౌహిదము *dauhridamu*. [Skt.] n. Wish, desire, longing (in pregnant woman.) The prospect or symptoms of pregnancy. Compare దోహదము and దోహదము. "దౌహిదమును దౌహిదమును దౌహిదమును." R. ii. 91.

మ్యు ద్యుతి

617

ద్రా ద్రావి

మ్యు ద్యు

మ్యు ద్యుతి. [Skt.] n. Brilliancy, radiance.
రశ్మి, వెలుగు.

మ్యుమతి ద్యుమతి. [Skt. మ్యు = the sky.] n.
The gem of the sky, i. e., the Sun.

మ్యుమ్ముడు ద్యుమ్ముడు. [Skt.] n. Wealth;
power. దైవము, పరాక్రమము, బలము.

ద్యు ద్యు

ద్యురము ద్యురము. [Skt.] n. Gambling,
play. పోడము.

ద్యో ద్యో

ద్యోరకము ద్యోరకము. [Skt.] adj. Illumi-
nating. ప్రకాశింపజేయునది. Conveying,
showing. స్వరూపకము శబ్దః shows
friendship. ద్యోరకము ద్యోరకము. n. Light,
heat. ప్రకాశము, ఎండ. ద్యోతింతు
ద్యోతింతు. v. n. To shine, or flash.
ప్రకాశించు. ద్యోవిధి ద్యోవిధి. n. The
path of light, i. e., the sky.

ద్ర ద్రా

ద్రవము ద్రావము. [Skt.] n. A drop of
water. నీటిద్రావము. "నయినద్రవములు బహులం
కొన్నిటిని ద్రవములనుగాకలెట్లెప్పుడును." HD.
ii. 615. అతడు నాకు ఒక ద్రవమునన్ని ఇయ్యలేదు
he did not give me even a drop of water.

ద్రవ్య ద్రావ్య. [Tel.] n. A kind of
oak. ఒకద్రవ్య రకము.

ద్రవము ద్రావము. [Skt.] n. Juice: mois-
ture. తడి. ద్రవద్రవ్యము ద్రావద్రావము.
n. A liquid. ద్రవము ద్రావము. v. n. To
distil, exsist (moisture or liquid). To
trickle, as water. కరిగి. ద్రవము
ద్రావము. n. Wealth. ధనము. దీనిని

ద్రావ్యము. n. Stuff, a thing, a substance.
A drug or ingredient, మందు. An element.
మూలకము. (మృత్యు, అమృత, శోణము, వాయువు,
అకాశము, అగ్ని, జలము, భూమి, అపరీక్షిత, మున్నగు అంశము.)
Wealth, property, ధనము.

ద్రావిడు ద్రావిడు. [Tel.] n. The
Tamil country. ద్రావిడంబు a Tamil
lady. సం. III. 290. See ద్రావిడ.

ద్రా ద్రా

ద్రా ద్రా. [Skt.] n. A grape, a grape
vine. పచ్చిద్రా అ unripe or sour grape.
ద్రావిడు ద్రావిడు. ద్రావిడు ద్రావిడు wine.

ద్రావిడు ద్రావిడు ద్రావిడు ద్రావిడు. [Skt.]
n. The name of a village near Raja-
mundry.

ద్రావిడు ద్రావిడు ద్రావిడు ద్రావిడు. [Skt.] adj.
Longest: very long. దీర్ఘదీర్ఘము.

ద్రా ద్రా. [Tel.] n. A blockhead, a fool.
అసమము, అధమము. A. IV. 262. adj. Silly,
worthless, base, trashy. అధమము. ద్రా
ద్రా trash, stuff, rubbish.

ద్రావిడు ద్రావిడు. [Skt. from ద్రావిడు.]
n. Spirit. An extract, essence. కంఠకద్రావిడు
కము Sulphuric acid, vitriol. క్షయకద్రావిడు
కము Nitric acid. ముర్యాకద్రావిడు Muriatic
acid. కంఠకద్రావిడు or కంఠకద్రావిడు
turpentine,

ద్రావిడు ద్రావిడు. [Tam.] adj. Dravida;
a name usually applied to Tamil. ద్రావిడు
ద్రావిడు the Tamil country. ద్రావిడు
or ద్రావిడు the Tamil people. As a
collective term పంచద్రావిడు the
'Five-fold Dravida' denotes what the
English call the South Indian languages,
i. e., Canarese, Tamil, Telugu, Guzerati
and Mahratta. RKD. gives the list, thus:
Dravida, Carnata, Gujarata, Mahrattas,
and Telangana. See Caldwell.

fold. ద్వివిధము cent. per cent. ద్విగుణా
 కృతము *divi-guna-kṛitam*. adv. Twice
 ploughed. ద్విజ *divija*. adj. Twice born.
 ద్విజుడు oviparous, born first from the
 ovary and then from the egg, as a bird or
 snake, పక్షి, పుష్ప, పాము. *Vasu.* iii. 32.
 A tooth: as all teeth are reproduced.
 ద్విజుడు A Brahmin, a member of one of
 the three thread-wearing castes, so called
 because born into the caste by investiture
 with the sacred thread. A verse says
 జ్ఞానా బాల్యేన కుండ్ర, కర్మజ్ఞానాల్యేన ద్విజుః,
 జీవాన్మయాపరివ్రజ్యంతే, పున్రజ్ఞానోపపత్తా
 వ్రాత, by birth he is a Śūdra: rites
 constitute him a Dwija: reading the
 scriptures makes him a Vipra: and
 knowledge of deity makes him a Brahmin.
 ద్విజుడు *divi-janmadu*. n. A twice born
 man. ద్విజుడు. (q. v.) ద్విజరాజ *divi-
 raja*. n. An epithet of the moon, and of
 the eagle (కర్కశా), as king of birds.
 ద్విజాతి *divi-jati*. n. A bird, a snake, a
 Brahmin. బ్రాహ్మణ, అంబిక, బ్రాహ్మణాది
 జాతియే. ద్విజహ్వము *divi-jahramu*. n.
 Lit: the double tongued, i. e., a snake,
 పాము. ద్విజాకుఁ డెఱుఁగఁ ద్విజు. ద్విజ
 యము *divi-tayamu*. n. A couple, pair. పేర,
 రెండు. ద్విజీయము *divi-tayamu*. adj.
 Second. రెండవది. ద్విజీయ *divi-taya*. n. The
 second day of a lunar fortnight. రెండవది.
 ద్విజీయచిహ్న *divi-taya-chihṇi*. n. The
 second case of a noun, being the accusa-
 tive. ద్విజీయము the second person, రెండవ
 వాడు. ద్విత్వము *divi-tva*. n. Redupli-
 cation of a letter, a double consonant,
 thus, ద్విత్వకారము double T. డకార
 ద్విత్వము double D. ద్విపము *divi-pamu*. n.
 Lit: That which drinks (ప) with two
 limbs, i. e., an elephant. ద్విపద *divi-pada*.
 n. Lit: A verse of two lines. A couplet,
 a sort of metre. ద్విరకము *divi-rakamu*. n.
 Lit: Two-tusked, i. e., an elephant. ద్విర
 సకము *divi-rasamu*. n. Lit: Double
 tongued, i. e., a snake. ద్విరకము *divi-*

rakamu. n. The large carpenter bee.
 Lit: "The Double R." so called because
 its commonest name *Bhramara* uses the
 letter R twice. ద్విహల్యము *divi-halyamu*.
 n. Lit: Twice ploughed, i. e., a field.
 రెండుచోట్ల దున్నిన (చాటుము).

ద్విమడు *divimadu*. [Skt. cf. *divyam*.] n.
 An enemy. శత్రువు.

ద్వీ ద్వి

ద్విపము *divipamu*. [Skt.] n. An island.
 దీవి. A continent. The Hindu mythology
 reckons seven such. In compounds this
 means Foreign. Thus, ద్విపక్వాగ్రంథము
divipakvāgrantham, i. e., foreign grapes. ద్విపాక్ష
 ము foreign parts. ద్విపాత *divi-pata*.
 n. A river, stream. పది, పర. ద్విపి *divi-pi*.
 adj. Pertaining to islands, native of an
 island, insular. n. A tiger, ounce or leopard,
 శులి, చిరుశులి. The wea, సమద్రము.

ద్వే dve

ద్వేషము *divēṣamu*. [Skt.] n. Enmity,
 hatred. పక్ష, శత్రుత్వము. అన్న ద్వేషము
 loathing food, want of appetite. ద్వేషి
divēṣi. n. An enemy. cf. ద్వేషుడు. ద్వే
 పించు *divēṣin*. v. a. To hate, dislike.
 దిశించు, పక్షపాతము. ద్వేష్ట *divēṣṭa*. n. An
 enemy.

ద్వై dvai

ద్వైతము *divaitamu*. [Skt.] n. Dualism;
 the theory that there are two eternal
 and self-existing substances or principles.
 Opposed to అద్వైతము which teaches
 that there is but one substance of which
 all things are manifestations. Also the
 name of a forest, జిహ్వాకాశము.

దైవా dvaiya

620

ధన్య dhanya

దైవాయనము *daivayanamu*. [Skt. from దైవము.] n. Lit: The Island born. An epithet of వాగ్దేవ the celebrated poet.

దైవమాతృకము *daiv-mataruka*. [Skt.] n. An epithet of the god Gaṇeśa; who according to mythology had "two mothers;" one being Parvati and the other an elephant.

దైవిభక్తము *daiv-vidhyamu*. [Skt. from దైవి.] n. Two-foldness: the being in two modes.

ద్వయ dvya

ద్వయార్థి *dyarthi*. [Skt. from ద్వ.] adj. Having a double sense, as an allegory or a puzzle.

ధ dha

ధ dha. The letter Dh, as in Adheru.

ధగ ధగ dhaga-dhaga. [Skt. anuk.] n. Brilliancy, glittering. adj. Bright. "ధగధగ ధగధగము." Dasav. ix. 202. **ధగధగము** or **ధగధగరాము** *dhaga-dhaga-maramu*. v. n. To glitter, to flash.

ధము or **ధముము dhaja**. [Skt.] n. A wooden balance, or pair of scales. **ధామ్యతాము**.

ధావీ dha(i). [Skt.] n. A belt. **ధావీ**. A modesty piece, **ధావీ**. **ధావీ dha(i)**. n. A cotton cord used as a belt: **ధావీయతాము**.

ధాత dhat(a). [Skt.] n. An army. **ధాతము** *dhattamu*. n. A host, a multitude. **ధాతము**. "ధాతధాతము" క. పా. iv.

ధాతము or **ధాతము dhathadu**. [Tel.] n. A hero, a brave man. **ధాతము**. BD. ii. 1315.

ధానము dhanamu. [Skt.] n. A herd of cattle. అపరంపర. (Gf. Lat. pecus.) Treasure, property, resources, wealth. In mathematics, it is the equivalent of the word

"plus." (Warren.) (Metaphorically) a talent. "అభివృద్ధి ధానము" (Bobbili Padya. ii. 129.) surely honour is wealth. **ధానము** the price paid, the cost price, the purchase money. **ధానము** dowry or pin-money. **ధానము** **ధానము** the interest equalled the principal. **ధానము** **ధానము** beneficent persons. **ధానము** **ధానము** *dhanan-jayudu*. n. A title of Agni or Valcan, the god of fire: as being the "vanquisher of wealth." Also, of Arjuna, అర్జునుడు. **ధానము** **ధానము** *dhananjaya-paramu*. n. A volcano. The **ధానము**, as being the abode of vital heat. **ధానము** or **ధానము** **ధానము** *dhanadamu*. adj. Beneficent, liberal. **ధానము** *dhanadudu*. n. A beneficent or liberal man. **ధానము**. A name of Kubera, the god of riches. **ధానము**, **ధానము**, **ధానము** c. **ధానము** *dhanadu*. n. One who is rich, a wealthy man, a rich man. **ధానము** **ధానము** one who has a richly stored mind: a highly accomplished man. **ధానము** **ధానము** great units: those who abound in penance. **ధానము** **ధానము** those who are rich in good works. See **ధానము**.

ధానము or **ధానము dhuniyatu**. [Tel.] n. plu. Coriander seeds. **ధానము**.

ధానము dhuniyatu. [Skt.] n. The name of a constellation. **ధానము**.

ధానము or **ధానము dhanudu**. [Skt.] n. A bow. **ధానము**. The arc of a circle. The sign Sagittarius in the zodiac. **ధానము** *dhanur-akaramu*. n. The shape of a bow. **ధానము**, **ధానము** or **ధానము** *dhanur-dharadu*. n. An archer. **ధానము**. **ధానము** *dhanur-margamu*. n. A curved line: an arc.

ధానము dhanyamu. [Skt. from ధానము.] adj. Fortunate, blest, virtuous. n. Wealth. An exclamation like Hurra! Hunza! most excellent! **ధానము** a happy or fortunate

శక్తి. భావన

621

५५ धर्मा

రాజుని, పుణ్యనంతుడను, పుణ్యాత్ముడు, కృతార్థుడు.

𑂔𑂗𑂢𑂰 *dhanya*. n. A noble woman, a lady

సమీక్షించి, పునఃపరి.

శక్త్యంతరీ *dhau-cantari*. [Skt.] n. A name common to Surya the sun, and to Siva, but usually given to the physician of the gods. ధౌశక్త్యంతరీ.

धनुर्धरा *dhanur-dhara*. [From Skt.
 धनुर्धरा. n. A bow. धनुर्धरा. n. A bow-
 man. धनुर्धरा. An epithet of Arjuna,
 धनुर्धरा. A skilful man, धनुर्धरा.

ధనుశ్మము *dhanushnamu*. [Skt.]. D. Southern-wood, a very fragrant herb. దనుము, దిక్కుప

భవము *dhavami*, [Skt.] v. A vein. వెనుము, వేముము. A tube or pipe, నొప్పుము. A flute.
 R. vi. 10. భవమును *dhavannadu*. v. One who blows a pair of bellows, వేముమును పుడుచువాడు. A cruel man, దురుడు. Fire, అగ్ని.

झुझुझु *dhummilagana*. [Sk.] n. Tremor,
curls, locks. ३३६.

ధర or ధర *dhara*. [Tel.] n. Price, rate, valuation. ధర ప్రకరణ rates, prices.
 ధరావకు *dhara-vaku*. n. Valuation.
 A deposit, an advance of a loan.

భర ధరా. [Skt.] n. The earth. భూమి, నేల.
 నేల భరణి. భరణి, *dharaṇi*. n. The earth.
 భూమి, నేల. భరాభరము *dhara-dharamu*.
 n. A mountain: as being a pillar or prop
 of the earth. భరణము *dharaṇamu*. n.
 Holding, possessing, having. భరించుట.
 భరణి *dharaṇi*. n. The earth. భూమి.
 భరణీశ్వరుడు or భరానుకుడు *dharaṇi-
 shvarudu*. n. A terrestrial deity, i. e., a
 Brahmin. భరణీభరము *dharaṇi-
 dharamu*. n. A mountain. కొండ, నేల
 తాల్చు. భరణీభరము or భరణీశ్వరుడు
dharaṇi-shvarudu. n. A king. రాజు.

ਫਰ ਨਾਮੁ *dharanamu*. [Skt.] n. An imaginary coin, of the value of 8 dubs.

धरिणम् *dharinam*. [Skt.] v. a. To wear or
 put on. To bear, धरन्. To hold or contain.
 धरन् धरन् धरिणम् to obey (an order), how
 so (a command); lit: to bear it on the
 head. धरन् धरिणम् to become pregnant,
 lit: to bear a womb.

ధర్మము or ధర్మపు *dharmamu*. [8kt.] n. Duty.
 ధర్మ. Virtue, ధర్మము. Right, న్యాయము.
 Aims. A rule, precept or principle. ధర్మ.
 Nature, character, property, స్వరూపము. A
 function or trade. Custom, usage, prop-
 erty, అలవాటు. ధర్మశాస్త్రము or ధర్మశాస్త్ర
 Law, the science of right. సాత్త్వికధర్మము the
 conduct that shows meekness. క్షత్్రియధర్మము
 the rules of caste. వివాహధర్మము conjugal
 dues, the behaviour proper for a married
 pair. పండితధర్మము scholarship, that which
 is to be expected from a scholar. కాంతధర్మము
 death. అశ్వమేధధర్మములో ధర్మము నాలుగు పాద
 మలతో నడిచిన justice was administered
 with perfect impartiality during his reign.
 lit: it went on its four feet. ధర్మవత్ని
 a lawful wife. ధర్మకర్త *dharmakarta*. n.
 A judge or arbitrator. A church warden,
 or manager of a temple. The executor
 to an estate. ధర్మశాస్త్రము *dharmashastru*.
 n. One who knows what is right. ధర్మము
 పరిపాకడు. ధర్మభ్రష్టజీ *dharmabhvajī*. n.
 A formalist or one who pretends to be
 religious from ulterior motives. శివసా-
 ర్థములొక జూరభక్తుడును భరించినవాడు.
 ధర్మరాజు *dharmaraja*. n. The "king of
 justice," a name of Yama, the king of
 Hell; also, the name of a hero in the
 Mahabharata. A certain petty village god.
 ధర్మరాజులు the Pandu heroes collectively.
 ధర్మస్రస్థము *dharmasrastramu*. n. A charity
 house; a poor's house. ధర్మశాస్త్రము
dharmashastru. n. A virtuous or liberal
 man. పుణ్యశ్రద్ధుడు. ధర్మసంపదము *dharm-*
sampadamu. n. A judge's seat, "the bench."

ధర్మ dharma

622

ధాతు dhātu

ధర్మధర్మ సమ్యక్సంకల్పము. ధర్మధర్మము dharma-
ishkhalu. n. Charitable or benevolent
persons. ధర్మ dharma. adj. Just. ధర్మములు.
ధర్మము dharmudu. n. The Just One. A
name of Yama, యముడు. ధర్మధర్మ dharmudu.
n. Virtue, justice. న్యాయము, శ్రద్ధము. ధర్మ
తర్మము dharm-tarudu. n. An unjust or
unrighteous man.

ధర్మము dharmamamu. [Skt.] n. Con-
tumely, scorn. పెడించడము, తిరస్కారము.
ధర్మి dharmasi. n. An adulterer.
వారధి. ధర్మము dharmasi. v. i. To
treat with contempt. తిరస్కరించు.

ధవళము dhavalamu. [Skt.] adj. White,
bright. తెల్లని. Fine, చక్కని. n. Whiteness,
తెలుపు. ధవళ గుణము dhavalamulu. n. A
kind of song. లయధ్వనిన పాట. ధవళము or
ధవళము dhavalina. n. Whiteness.
తెలుపు.

ధుత్రము dhut iramu. [Skt.] n. A leather
fan used in sacrifices.

ధవళము dhavala. [Skt.] n. A master, lord,
owner, king. వా. A husband, పెండ్లి.
See ధవ and ధవళము.

ధా dha

ధా dhati. [Skt.] n. A rush. An attack,
an assault. An inroad, incursion, invasion.
దండయాత్ర, దాడి. ధాటి dhati-kala.
adj. Resolute, firm, decided, decisive,
fluent, well versed. ధాటిగా dhati-ga.
adv. Decisively, decidedly, resolutely,
firmly, trimly, spiritedly, briskly.

ధావళి పాట or ధావళి పాట dhavali-pala.
[Marati.] n. A shuffle; a quivering motion
in dancing.

ధాత dhata. [Skt.] n. One who saves. రక్షి
యూడు. Brahma, the Creator, బ్రహ్మ.

ధాతీ dhataki. [Skt.] n. A tree called
Orisia tomentosa, (W.) or *Bauhenia
spicata* (Hegn.) అరటిపూ.

ధాతు dhātu. [Skt.] n. The essence of
anything. సారము. One of the constituent
elements of the earth, or of the body. A
fossil or mineral red chalk, చర్మధాతు
తేనె. మణిలొకటిను ఎర్ర ధాతు, తేనె.
సారము A red mark on the forehead, చర్మ.
The pulse. ధాతు అడు, నడుము or
చర్మతేనె to beat as the pulse. A
grammatical root. A relic. Thus ధా
ధాతు is the Tooth-relic, being the
tooth of Gautama Buddha. ధాతు
పాతము dhātu-padamu. n. Assaying,
in mineralogy. The art of Chemistry.
T. iii. 65. రసనాచారము. "ధాతుపాదము సారము."
Amuk. i. ధాతుధాతి dhaturadi.
n. A mineralogist. A critic, grammar-
ian. A Chemist రసనా, A. v. 231. రస-
నాచరి. ధాతుధాతి dhaturadi. v. ii.
To feel the pulse. సర్వధాతులు or ధాతు
ధాతులు the seven great principles of
nature, సామన్యము సాక్షిపాదు ధాతులు
ము.

ధాత్రి dhatri. [Skt.] n. The earth. భూమి.
A foster mother, తల్లి. A nurse, వారి.
A plant, *Eublie myrobolan*, అరటిపూ.
ధాత్రియ dhatriyi. n. The earth. భూమి.
"భూమియను" అనుడు ధాత్రియ. T. vii.

ధావళి ధావళి dhavali-kudu. See under
ధావళి. ధావళి, ధావళిలు expert archers.

ధావళి dhavali. [Skt. from ధావళి.]
n. Rice in the husk: rough rice. Grain,
corn in general: all kinds of grain are
spoken of in the plural number, except
cleaned rice (ధావళి.) ధావళిలు the
nine kinds of grains, రిస్, గోదము, అ
నెల, పెనెల, పెనెల, గోదము, చావళిలు,
మెచ్చెల, మెచ్చెలు and అరటి. ధావళి
ధావళి dhavali. n. Coriander. దండము.

ధావళి dhavali. [Skt.] n. A house,
abode or dwelling. ఇల్లు. A place, చోటు.
Light, వెలుగు. Brightness, splendour.

ధార dhāra

623

ధా dhā

నాది. ధర్మధామ O thou abode of noble virtues! ధర్మధామకు he who is the home of excellence. ధామనిధి dhāma-nidhi. n. The sun. Lit : The abode of brightness.

ధార dhāra. [Skt.] n. A stream, a current; oozing or issuing of anything; the course of a stream, a course or sequence. ప్రవాహము. The edge, అంచు. Sharpness, కడకు. A horse's pace, అగ్రము. పంచధారలు, the five paces, trotting, cantering, &c. కార్యధార the course of the affair. Water poured into the hand of the acceptor of a gift in token of a donation, a ceremony performed when a gift is made. ధార పోయు dhāra pōyu. v. a. To endow, to give by a formal ceremony, in which water is poured from the hand of the donor; to bestow as a solemn gift. చేత నిర్మలాపిరాని దానముచేయు. ధారాగ్రహితము dhāra-grīhitaṁ. adj. Received (as a boon.) ధారాదత్తము dhāra-dattaṁ. n. A solemn donation. ధారాధరము dhāra-dharamu. n. A cloud. A sword. ధారాసంహారము dhāra-samhāraṁ. n. A hard shower of rain.

ధారకము dhārakamu. [Skt.] n. Sustenance, food. A stimulant, made of spices, &c., given to a convalescent before he is put upon diet.

ధారణ dhāraṇa. [Skt.] n. Exchange, barter. "ధారణానీ." A. vi. 93 Difference in exchange.

ధారణము dhāraṇamu. [Skt.] n. Keeping, holding, having, maintaining, wearing, ధరించు.

ధారామము dhārāṁamu. [Skt.] n. A horse. అగ్రము. A cuckoo, చాకచాక, చాకచాకము.

ధారాళము dhārāṇamu. [Skt.] n. Freedom from restraint. అడ్డపాలులేదు. Openness, want of hesitation, generosity, liberality. adj. Liberal, free. అడ్డపాలులేదు. ధారాళముగా dhārāṇaṁ-ga. adv. Easily, plain-

ly, uninterruptedly, with ease, at free will. ధారాశృంగి plentiful rain. R. v. 3. and 31.

ధారి dhāri. [Skt. from ధరించు.] n. One who bears or carries. ధరించువాడు, ధరించునది. విషధారి poisonous, venomous; one who carries a poison, విషమునుధరించువాడు. ధారుడు dhāruḍu. n. A bearer, carrier, supporter.

ధార్తరాష్ట్రము dhārta-rāṣṭraṁ [Skt.] n. A sort of goose or swan with a black beak and legs. నల్లనిముక్కుతో కాళ్లుతలలు పొడవి. ధార్తరాష్ట్రుడు dhārta-rāṣṭri-ḍu. n. A son of Dhritarāṣṭra.

ధార్మికుడు dhārmikudu. [Skt. from ధర్మము.] n. A good man. పుణ్యాత్ముడు.

ధావనము dhāvanamu. [Skt.] n. Running. పరుగు. Cleansees. కుద్ది. దంతధావనము cleaning the teeth.

ధావశ్యము dhāvashyamu. [Skt. from ధవశము.] n. Whiteness, brightness, a white colour. తెలుపు.

ధి dhi

ధిక్కరించు dhik-karintu. [Skt.] v. a. To flout, scorn, disregard, treat contemptuously, cry out against, తిరస్కరించు.

ధిక్కారము or ధిక్రియ dhik-kāramu. n. Scorn, contempt. తిరస్కారము. ధిక్కారి dhik-kāri. n. A scorner. H. ii. 82. ధిక్కరించు one who is scorned, తిరస్కరించువాడు.

ధిమిధిమి dhimi-dhimi. [Tel. (anuk.)] n. Ting tang, ding dong. ధిమిధిమిగాను dhimim-mi-mi-gaṁ. v. n. To resound aloud.

ధిషణ dhishana. [Skt.] n. Sense, wisdom, understanding: the intellect. బుద్ధి, మనసు. ధిషణుడు dhishanudu. n. A name of Brihaspati.

ధిష్ణ్య దhiṣṇya

624

ధూర్వ దhūrva

ధిష్ణ్యము *dhiṣṇyam*. [Skt.] n. A place.

ఘోషము. A house, గృహము. A star, నక్షత్రము. Strength, బలము.

ధీ dhi

ధీ *dhi*. [Skt.] n. Understanding, intellect.

బుద్ధి, నతి. ధీమతః the wise, the sagacious.

ధీం త్రి య ము *dhi-matryam*. n. The

understanding sense, the knowing faculty,

జ్ఞానోద్రియము. ధీమతీమనా *dhi-matmanā*.

adj. Sensible, intelligent, బుద్ధిగల. ధీమతి

dhi-mati. n. A clever woman. ధీమంతుడు

a wise man. బుద్ధిమంతుడు.

ధీర *dhiṛa*. [Skt.] n. A heroine, a brave

woman. ధీరము *dhiṛamu*. adj. Brave,

firm, steady, wise, sensible. ధీరత్వము

dhiṛatvam. n. Courage Self-command,

resolution to bear or endure. ధీరుడు

dhiṛuḍu. n. A hero. ధైర్యముకలవాడు.

A learned man, విద్యాంతుడు.

ధీవరుడు *dhi-varuḍu*. [Skt.] n. A fisherman.

శాఖ.

ధు dhu

ధుత్తూరము *dhutthāramu* [Skt.] n. The

Thorn Apple; *Datura stramonium* Rox.

i. 561. ఉత్తేజకృతము.

ధుని *dhani*. [Skt.] n. A river. నది. A

stream. ఏరు.

ధుర *dhuṛa*. [Skt.] n. A burden. బరువు.

ధురంధర *dhuṛan-dhara*. adj. Bearing

a burden, able, clever, talented. బరువు

కామునట్టి. ధురంధరత్వము *dhuṛan-*

dharatvam. n. Supporting, upholding,

patronage, responsibility. ధురంధరుడు

dhuṛan-dharuḍu. n. One who bears a

burden, one who is responsible, a clever

or able man. భారముకలవాడు ధూర్తి

ముడు *dhuṛtinuḍu*. n. He who bears a

burden. బరువుకలవాడు. An able or

clever man. ధూర్వము *dhuṛvam*. adj.

Bearing a burden, entrusted with,

sustaining. ఏత to bear a burden

బరువుకలవాడు. ధూర్వుడు *dhuṛvuḍu*. n.

One who sustains a burden. భారముకలవాడు.

గర్వధూర్వుడు one who is inflated

with pride. ప్రాశస్త్యధూర్వుడు an eloquent

man.

ధూ dhu

ధూ *dha*. [Skt.] interj. Fie! Poh! avaunt!

ధూక *dhaka*. [H.] n. A sort of tune or

dance, BD. iii. 400.

ధూతము *dhitam*. [Skt.] adj. Tossed, flow-

ing, dishevelled. ఎరుగొల్పబడినది.

ధూపము or దూపము *dhūpamu*. [Skt.] n.

Incense, fumigation. ధూపకలశము

dhūpa-kalasaḍu. n. A censur. ధూపార్తి

dhūpati. n. A censor. ధూపితము

dhūpitamu. adj. Fumigated, ధూపముకల

బడినది.

ధూమము *dhumamu*. [Skt.] n. Smoke.

ధూమ. ధూమకేతువు *dhūma-kētuḍu*. n. A

comet, being "smoke-tailed," i.e., having

a trail of smoke. Also a name of fire (Agni).

ధూమకృత్ *dhumakṛt*. n. The

god of fire, whose banner is smoke.

ధూమరేఖ *dhumarēka*. n. A smouldering

smoke. ధూమ్య *dhūmya*. n. A pillar,

cloud or volume of smoke. A. v. 124.

ధూమములమూలము. ధూమలము or ధూ

మము *dhumalamu*. n. & adj. Tawny,

dark-red, smoke-colour, a sort of purple

colour compounded of black and red.

ధూర్జటి *dhūrjati*. [Skt.] n. Siva. శివుడు.

ధూర్తము *dhūrtamu*. [Skt.] adj. Ontrage-

ous, rude, violent. ధూర్తుడు or ధూర్తు

dhūrtuḍu. n. A violent man, a villain. A

cheat, దుష్టవాడు.

ధూర్వహము *dhūrvahamu*. [Skt.] adj.

Able to bear or sustain a burden.

బరువుకలవాడు. ధూర్వహుడు *dhūr-*

ధూళి dhali

625

ధ్రువ dhruva

dhali. n. One who sustains a burden.
ధూళ్యవత *dhur-bahata*. n. Sustaining,
 bearing. బరువు వహించు.

ధూళి *dhali*. [Skt.] n. Dust. దుప్ప, పరాగము.
ధూళిధ్వజుడు *dhali-dhvajudu*. n. Wind.
 వాయువు.

ధూసరము *dhusaramu*. [Skt.] adj. Ash-
 colored, dark, obscure, embrowned as
 with dust, discoloured, soiled, begrimed.
 Iron-grey: blackish. బూడిదవర్ణముగల. n.
 Ash-color. బూడిదవర్ణము. An ass. నాడి.

ధృ dhri

ధృతము *dhritamu*. [Skt.] adj. Possessed,
 held, contained. నిలిచిపోయిన. **ధృతరాష్ట్రము**
dhrita-rashtra. n. The father of Duryōdhana and uncle of
 the Pāṇdu princess. **ధృతి** *dhriti*. n.
 Steadiness, firmness, bravery, valour.
ధైర్యము. Pleasure, happiness. సంతోషము,
 సౌఖ్యము. A spirit, extract, essence. బంక
 ధృతి essence of cloves. చందాభృతి sandal
 oil.

ధృష్టము *dhristudu*. [Skt.] n. A man of
 firmness. నిశ్చలముగలవాడు.

ధే dhe

ధే *dhe*. [Tel.] n. A word used in urging a
 horse on faster.

* వాచును పదిర్చి ధేయవారు

వాని దోయలు మించునోరు." కౌ. viii.

ధేనువు or **ధేను** *dhenuvu*. [Skt.] n. A milch
 cow. ఈటి ఆవు.

ధై dhai

ధైర్యము *dhairyam*. [Skt. from *dhri*.] n.
 Steadiness, firmness, reliance, boldness,
 bravery, self-command. Resolution, cour-
 age, gallantry. వాడు ధైర్యము చేసిపోయెను

my heart failed me. **ధైర్యముచేయు** to make
 bold, to pluck up heart. **ధైర్యము కొలుపు**
 to encourage, to comfort.

ధో dho

ధోరణి *dhoraṇi*. [Skt.] n. A series, line,
 range; మును, పంజీ. A way, style, tradition.
 ధ్వజ. ధూమధోరణి a volume of smoke.

ధౌ dhau

ధౌతము *dhautamu*. [Skt.] adj. Washed,
 cleansed. కడుగబడిన, శుభ్రమైన. n. A washed
 cloth, శుభ్రము.

ధౌరభర్యము *dhauran-dharyamu*. [Skt.
 from *dhri*.] Same as **ధౌరభర్యము**.
 (q. v.)

ధౌరవేగము *dhauritakamu*. [Skt.] n. A
 horse's trot. అశ్వగతిధేయము, కావాలిగడము.

ధౌరేయము *dhauriyamu*. [Skt.] n. A beast
 of burden. బరువు వహించువాడు. adj. Able
 to bear a burden. బరువు వహించునది.
ధౌరేయుడు *dhauriyudu*. n. One who is
 able to sustain a burden or responsibility.

ధౌర్యము Same as **ధౌరభర్యము**. (q. v.)

ధ్యా dhya

ధ్యానము *dhyanamu*. [Skt.] n. Fixing the
 attention on God. Meditation, contem-
 plation. A poetical personification. An
 encomium, panegyric. తనదధ్యానమునాన
 న్నాడు he has fixed his undivided atten-
 tion on it. **ధ్యానించు** or **ధ్యానముచేయు**
dhyanintu. v. n. To meditate on. ధ్యేయ
 ము fit to meditate on, ధ్యానవిషయము.

ధ్రు dhru

ధ్రువము *dhruvam*. [Skt.] n. Permanence,
 stability; certainty. నిశ్చయము. The truth;

sure knowledge. adj. Permanent, fixed, unduring, eternal, certain, ascertained. నిశ్చయము, కలుది. ధృవము a permanent lease; ధృవము a permanent crop, garden produce. ధృవము *dhruvamu*. n. The Longitude. (Colebr. Essay on Zodiac.) ధృవము *dhruva-paruṣu*, v. a. To establish, settle, ascertain or verify. ధృవము or ధృవము *dhruvamu*. n. The name of the North Pole: the Pole Star.

ॐ dhva

ध्वंसमा *dhvamsam*. [Skt.] n. Destruction, ruin. नाशमा. ध्वंसमा చేయు or ధ్వంస పరచు to ruin, destroy. నాశమచేయు, ధ్వంసీకరమా *dhvamsitam*. adj. Ruined, destroyed, wrecked.

ధ్వజము *dhvajamu*. [Skt.] n. A flag or banner. **తెచ్చము**. A flagstaff, **తెచ్చ** *tecca*. A mark, a sign or symbol, **నరకు**. The male organ of generation, **దేవము**, **పక్షి**. **పద్మ** *padma* the whose sign is the peacock, i.e., Parvati. **ధ్వజస్తంభము** a pillar or mast erected before a temple, having a vertical wooden frame of bars at the top to represent a flag. **ధ్వజారోహణము** a certain rite at the commencement of a festival when the flag is hoisted. **ధ్వజి** *dhvajini*. n. An army. **ఓ**.

ध्वनि *dhvani*. [Skt.] n. A sound: a voice.
 प्रत्यङ्गमन *pratyāṅgamana*. n. An echo. ध्वन्यर्थमा *dhvany-
 arthama*. n. An allegory. An elliptical
 meaning. ध्वनितुम् *dhvanitum*. v. n. To
 sound. शब्दितुम्, प्रत्यङ्गमन, प्रत्यङ्गमन.

ॡ dhva

కృష్ణము *dhraṇṭamu.* [Skt.] n. Dark.
 ౧౦౧౩. అంధకరము, నీకరి.

ధ్వజము dhvajamu n. Sound. భ్రాతృ.

25 12

The letter N, pronounced as a dental. When followed by some consonants this changes into o (anna) as అంబు అంబు, అంబు కంబు, అంబు పంబు. As an initial, N is sometimes dropped, but only in a few words. Thus నమ, నమ, for నమ, నమ.

7. 30. [Tel.] affix: An ending of the seventh case, వృత్తిగమనమంతర్వ్యు ర్య శ్చింతయ. వనము in the forest. గృహము in the house.

ᑭᑭᑭ ᓂᓂᓂᓂ. [*ᑭᑭᑭ*] v. n. To rub on the ground. **ᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ.**

వంగ or **వంగనా** *vang.* [Tel.] n. A weevil, or canker worm, a book worm, a round white worm, (also called **వడ్డి** and **మడిగొక్క**) which looks harmless but is destructive. Hence, a demure minx, a sly jade, a specious hypocrite. Sometimes used for a mosquito or gnat because it looks harmless **వడ్డివడము కలిగియు నుండితి మీయు తెలియ దానివలె ముందుది.** *Siva. iii. 43.* **వంగనా** **వంగనా** *vang-nāchi-tanam.* n. Feigned simplicity. **వంగమాట** *vang-māṭa.* n. A nasal sound; a word pronounced through the nose. **వంగ్కతో మాట్లాడినారు.** A snuffle, or twang. **వంగు** *vang.* v. n. To speak through the nose: to speak with a twang or snuffle. **వంగ్కతో మాట్లాడు.**

నెల or నెలె నాంజు. [H.] n. Land artificially cultivated; land in which wet crops are raised; an irrigated field, a field adapted for the growth of wet crops. నెలెనె. The opposite is థెల or థెలె dry land. **నెల నెల** n. Wet land.

సంజో, సంజోకు or సంజోకు నాడన
[Tel.] v. n. To eat by small morsels, to nibble, to pick at, to eat a little of any thing like pickle, &c., as a relish to the principal food. సంజోకునాడునుండునుండు

కొద్దిగా తినటం. నంజాకొనేవస్తువు a relish or thing so eaten "తంబాకొంబునంజాచుం బలంచు కొనినెను." A. iv. 243. టీఁ నంజాచుం-అపాద్రించుచు, అనగా నంచుకొనుచు. "చంచుల్గుబంబులనం జనిచ్చుచుకొ." Parij. iv. 27. నంతే or నంతో *naṇṭa*. n. A tart. నంతోకొనుచున్నట్లు. A pickle, తినుకొను, తినుకొను. Smacking with the lips, చప్పరించడము. నంతో *naṇṭu*. n. Poison. విషము. Beri-beri, blood poisoning, పెత్తురుచచ్చి తెల్లపారుట. A lingering, indolent or dormant disease. నంజాచువు an indolent ulcer. నంజా చిగురు a gum-boil. నంతోడు *naṇṭuḍu*. n. Flesh, flesh-meat. మాంసము, ఎరచి. పిల్లకాయకు నంజాడు తెరిగిడి the boy has outgrown his age or strength. నంతోడులిండి *naṇṭuḍu-lindi*. n. A flesh-eater, a carnivorous being. మాంసముతినువాడు. A demon, రాక్షసుడు. నంతోపారు *naṇṭu-paru*. v. n. To become pale, through the blood having deteriorated; to become anaemic, పెత్తురు చచ్చి తెల్లపారు. వాని శరీరము నంజాపారివడి he became anaemic. నంతోలు *naṇṭulu*. n. Pickles or any thing eaten as a relish with food. "హరినంజాలం జరిగినచుం గ్రోలి పోలి." Parij. ii. 60. her lips being sauce for the dish.

నంటి or నంటు *naṇṭi*. [Tel.] n. Friendship. స్నేహము. మాలిమి. నంటు, నంటికాడు or నంటుకాడు *naṇṭu*. n. A friend, companion, or lover. స్నేహకాడు, స్నేహితుడు. నంటుకొత్త a female friend, స్నేహితురాలు.

నండ *nanda*. [Skt.] n. A small pot. యంత. Wealth, fortune, కలిదు.

నంది or నంది కేవలము *nandi*. [Skt.] n. The name of the bull of Siva. A bull, వృషభము. నందిని నంది నందిని నంది చేసేవాడు one who can make a pig a bull and a bull a pig.

నందించు *nandinṭu*. [Skt.] v. n. To rejoice. నందకము *nandakamu*. n. That which rejoices, సంతోషించునది. The sword of Vishnu. నందక *nandana*. n. A daughter,

మాకురు. The name of a year, ౨౪ సంవత్సరము. నందకము *nandakamu*. n. That which rejoices. సంతోషించునది. నందకము *nandana-ranamu*. n. Indra's pleasure garden. Elysium. A park, తిల్యాగమము. నందకుడు *nandanuḍu*. n. A son. కొడుకు. నందకము *nanda-ranamu*. n. A flowery spot. The name given to Tulasi plants planted in a bed. This word is much used but is of no authority.

నందివర్ధనము or నంద్యవర్ధనము *nandi-rardhanamu*. [Skt.] n. The broad leaved Rose Bay. *Nerium coronarium*. Rox. ii. 23. నంద్యవర్ధన.

నందివృక్షము *nandi-vrikshamu*. [Skt.] n. A tree, the Toon or Indian Mahogany Tree, *Cedrela toona*. (Watta.)

నందుడు *nanduḍu*. [Skt.] n. The shepherd king Nanda, the foster father of Krishna.

నంబు or నంబు నంబు *nambaru*. [Eng. 'number.'] n. A number. Also (colloquially), a law-case. Abbreviated into నం

నంది *nambi*. [Tel.] n. A Vaishnava priest. విష్ణుభూషణుడు.

నకనక *naka-naka*. [Tel. (anuk.)] n. Hunger. కావ్యము. నకనకము or నకనకలాడు *naka-naka-badu*. v. n. To be famished. వ్యకించు. వానికడుపు నకనకలాడుచున్నది he is famished. M. 123. 476. "కడుపు మహామధన నకనకంబడ." A. vi. 63.

నకరనర్రు *nakara-narralu*. [Tel.] n. A weed called *Pea ciliata*. Rox i. 335.

నకలు *nakalu*. [H.] n. A copy of a document or letter; a duplicate. నకలుచేయు or చేయు to make a copy of a document or letter.

నకషా *nakasha*. [H.] n. A map or plan.

నకారపాల్లు *nakara-pollu*. [Tel.] n. The sign of N final. This is exemplified in the words నాదక, నానిక, ఇంటిక, కైక.

41. ukia

628

శా. నాటకం

నకించనత్వము *na-kinchanatvam*. [Skt.] n.
Nothingness, nonexistence.

హెరల్డ్ *herald*. [H.] n. A herald, a chamberlain or usher. పట్టాభిషేకమునకు, పెండ్లిపెళ్ళిమునకు, వేదపఠము, Swa. v. 50.

నకులము *nakulamū*. [Skt.] n. The mon-
goose, *Vizerra ichneumon*. మఱి, మఱిగి,
నకులదు *nakuludu*. n. Nakula, the
name of a certain hero. చుట్టినకులము.

నక్క *nakka*. [Tel. derived from నక్క to prow] n. A jackal. *Canis aureus*. కొంక నక్క a fox: (derived from కొంక timidity.) గుంటనక్క, కొంకనక్క or చాతురదరి *gunta-nakka*. n. The Indian Fox, *Vulpes bengalensis*. *sūj*. Mean, base, ముద్రము. నక్కమరొక్క. పచ్చినాచి you have come on a jackal in your way, i. e., you are in luck to-day. నక్కగంట a pitfall. నక్కలచూడేయి to ruin, spoil, send to the dogs. నక్కకొర *nakka-kōra*. n. "Fox-lang." A coarse grass called *Panicum glaucum*. Rox. i. 284. నక్కజిత్తు *nakka-jittu*. n. A sneaking trick, guile, craft. నక్కజిత్తులమరి n wily rogue. నక్కవొళ్ *nakka-tōra*. n. Fox-tail; a certain plant. నక్కవొళ్ కన్ను or చాన్న *nakkatōka-kannu*. n. A kind of plant. నక్కవొళ్ కియ్యము a kind of grain, చాన్నదికము. నక్కవొళ్ కాయ *nakka-tōka-kaya*. n. The wild or small cucumber. నక్కవరము or నక్కయెర్ర గడ్డ *nakka-naramu*. n. A sort of bulbous plant with stiff woody stalks. Indian squill, *Scilla indica*. ఒకదిది పై నక్క. నక్కవేరేడు *nakka-vēreḍu*. n. The wild species of వేరేడు. నక్కవైచ్యము *nakka-michyamu*. n. Fawning, cunning, craft. నక్కపల్లము *nakka-pallamu*. n. False ground; a quicksand. నక్కపిట్ట *nakka-pitta*. n. A certain wild plant. నక్కపిడి *nakkapidi* n. A panther, or leopard. నక్కపొగ *nakka-pōgi*. n. A kind of tree.

18. *naṅka*. [H.] n. Gold or silver lace, brocade, *ṣaṅka*.

వక్కు, *vakku*. [Tel.] v. n. To prowl, srouch down. To peep. To conceal or hide oneself, **వక్కుచేసి**, *vakku cheisi*. n. A joint, **వక్కు**.

சேட்டைகையுள் a beam in which two pieces
are joined together. A lump or ingot of
gold, iron or any other metal. A notch,
சேட்டை. Riddled or ribbed work in car-
penry or in silver. ஸாந்திரத்தினை "சேட்டை"
யென்கின்றனர். ஸாந்திரத்தினை "சேட்டை"
யென்கின்றனர். R. iv. 63.

“వెద్యోసిమచుయ్యెక్కాగూడ ఖండించున్న
లుగుమోటి కొక్కొక్కమ్మ వెన్నుగా సమస్త
వేసి మొక్కచును.” BD. v. 611. ౫ ౭ భాగ
మొనకు నక్కలుకొట్టించు double up part
of this belt, to make it shorter. See

-**నక్కెరు** *nakkēru.* (నక్క+ఎరు.) n. A sort of plant, the roots of which are used in some medicines. *Cordia myna.*
నక్కెళ్లు *nakkēllu.* (నక్క+ళ్లు.) n. The joints of the jaws. The jaw bones. చక్క-
చుక్కెళ్లు *chakkēllu* చుక్కెళ్లువాడు one who has
 lockjaw.

నక్తము *naktaṃmu*. [Skt.] n. Night. **నక్తం**
కరుడు *naktaṃ-karuḍu*. n. An epithet of
the moon. A. iv. 38. **నక్తంచరుడు** *naktaṃ-*
charuḍu. n. A demon, a fiend that prowls
at night. రాక్షసుడు, శరీరము. **నక్తంచరము**
naktaṃ-charumu. n. A night rover, i. e.,
an owl. కుచ్చము.

నక్రము *nakramu*. [Skt.] n. A crocodile.
 నాపతి.

నక్షత్రము *nakshatramu.* [Skt.] n. A star.
యగ్గ. A constellation. The name of any
one of the twenty lunar mansions. అర్చన
"మొదలగు నక్షత్రములు. సూర్యుడున్న నక్షత్రము
the sign in which the sun is. నక్షత్రముడు
lit: the lord of the stars, i. e., the moon.
యగ్గలరకు. నక్షత్రముల a necklace con-
sisting of twenty seven pearls. నక్షత్రచక్ర
nakshatra-chakri. n. The Milky Way

నఖము nakhamu. [Skt.] n. A nail, talon, claw. **నఖం.** A scale, as of an armadillo. **నఖమంశాన్యయం** inseparable as the skin and the nail. **నఖభావ్యంతము** పట్టు పొచ్చుచున్నది I am in pain to the tips of my nails, i. e., all over. **నఖశత్రుము** *nakha-kshatramu*. n. A nail mark made on the skin by pinching. **నఖముఖాలు** *nakha-mukhalu*. n. Lit. The tips of the nails. adv. Dispersedly, up and down, all about, in all directions, all over, on all sides. **నఖముఖమంది** from every quarter. **నఖరము** *nakhoramu*. n. A nail, talon, jaw. **నఖం.** A kind of weapon, అయ్యన రోషము. **నఖరాయుధము** *nakhor-ayudhamu*. n. Lit. "Armed with claws," i. e., a cat, a lion, &c., but usually a cock. **నఖరేఖలు** *nakha-rekhalu*. n. Nail-marks or scratches.

నఖరూ nakhara. [H.] adj. Worthless, useless.

నగ naga. [Tel.] n. A jewel or ornament. **నూనూము.** Cattle in general. A metal vessel, **నోనానాత్రిము.** A bullock load of tobacco, &c., that is, two sackfuls. **నానాకు దూది ముదిలనూది** నోట్లపుమాలు. A pair of leathern vessels, పిల్లలతోడు. A man's load: a cooly load. A robe or long gown. (In house building) **నాదిమకలు** are the small rafters laid across the **నూలకర్రలు**.

నగదు nagadu. [H.] n. Ready money, cash. **నగదికెక్క** or **నగదుకెక్క** a cash account.

నగము nagamu. [Skt.] n. Lit. That which is immovable. A hill, **నగం.** A tree, **నగ్గు.** **నగ్గుడు** lit: one who carries a hill, i. e., Vishnu. **నగ్గుకొలుపు.** **నగ్గుడి** lit: an enemy to mountains, i. e., Indra, ఇంద్రుడు. **నాగధి పుడు** lit: the lord of the mountains, i. e., Himalaya, హిమవంతుడు. **నగళపము** a bird, **నగి.**

నగరము or నగరి nagaramu. [Skt.] n. A town. **నగ్గురము,** **నగము.**

నగరికెక్క. Same as **నగ్గురు** (q. v.)

నగరం or నగరి nagaru. [Tel.] n. A house, a palace. **నాల్గునాము.** ఆ మావద్దము **నగరంబిపోయింది** that land is fallen in to Government. A temple. **నామ్మనాము.** **నగరసంపాద** benzoin imported from Nugger.

నగవు or నత్తు nagvu. [Tel.] n. A laugh, a smile. **నగవ** one who is laughing, **నత్తుగలవాడు.** See **నత్తు.**

నగారా nagara. [H.] n. A large kettle drum. **నగ్గురం.**

నగిసి or నకాసి nigishi. [H.] adj. Ornamental, variegated, as sculpture. **Santhya-bha.** iii. 49; iv. 8.

నగు or నత్తు nagu. [Tel.] v. n. To laugh. To smile. **నత్తు.** **నగించు or నత్తుంచు** *naginthu.* v. a. To make (one) laugh. **నగునాలు or నత్తునాగు** *nagu-ba* n. A joke, a jest; ridicule, mockery. అప **నాపము.**

నగ్గు or నుగ్గు naggu. [Tel.] n. Powder. **నాది,** **నూర్లము.**

నగ్గుము nagnumu. [Skt.] adj. Naked. **నగ్గుంకిరియలై** stripped naked. R. vi. 23. **నగ్గుత్వము** nudity, nakedness. **నగ్గు నేమము** *nagua-nishamu*. n. Nudity, a naked figure or appearance. **నగ్గు నేమధయలై** assuming the appearance of a naked man. **నగ్గుడు** a naked man, **నిపమునాడు.**

నచ్చికొట్టు natchchi-kotta. [Tam.] n. A drug called *Coccolus indicus*.

నత్తు natthu. v. a. and v. n. To confide, trust. **నచ్చ.** To coax, persuade; to harass, pester. n. Delay. **నచ్చడము.** Wearisomeness, annoyance; something that gives trouble. **నచ్చ.** A knot-grass that infests corn. Waste land, infested with knot-grass. adj. Wearisome, tiresome, annoying, tedious, importunate. Chronic, as an indolent sore. **నచ్చిక** or **నచ్చిక**

nachchika. n. Faith, confidence, belief, trust. నచ్చి. నచ్చు పెట్టు *natlsu-pettu*. i. e. To annoy, fret, tease. తొందరపెట్టు, రాధించు. నచ్చులేరమాకు *natlsu-beramaadu*. v. n. To haggle, chaffer. నచ్చు నచ్చు పెట్టి పెట్టాడు he drummed this in my ears. నచ్చుకాదు, నచ్చుకుచ్చు or నచ్చుగొట్టు *natlsu-kadu*. n. A cake-bate. A troublesome person, a bore.

నకరారు or నకరసు *nakararu*. [H.] n. A present. A present offered in homage. A forced contribution, an unjust fine. నకరసు shapely, handsome, fine.

నగగుడుతున్నాడు *nadju-gudjulu-chennu*. [Tel.] v. n. To hustle, push about.

నట్టి *natlsu*. [Tel.] adj. Thick, buttery, greasy, as buffalo's milk.

నట్టే *natlsu*. [Tel.] n. An atom. అణువు. A bit, fragment, పురుగు. నట్టే నట్టే నట్టే to mince, cut up into small bits.

నటన్ *nat*. [Skt.] adj. Dancing. "నట నటన్ కుటిరయంతే." (Anir. iv. 53.)

terrible with moving eyebrows. నటన్ or నటనము *natana*. n. A dance, dancing. నటనము. Motion, agitation; cunning behaviour, కరుణాచరణము. మానానటనము a course of fraud. నటి *nat*. n. An actress. నేత్ర, నటనపెండ్లాడు. నటించు *natinsu*. v. n. To dance. To act, as on the stage. నటించుడు to act, manage, conduct oneself, behave. వ్రంపు. To behave cunningly, కరుణాచరణము వ్రంపు. నటాడు *natadu*. n. A dancer, an actor. నటనచు.

నటనాలు or నటనాలు *natnalu*. n. A kind of pace of a horse, అనృతగతి. నటనము.

నట్టు *natlu*. [Tel.] n. A die at play. నాటిక "నట్టుల రెండు నాటకంలు నేరే ని." భా. vii. నట్టు Short for నడుమ. The middle part of anything. నట్టచి (నడుమ + అచి) the heart of the forest, అచి నట్టచు. నట్టచి (నడుమ + అచి) in the

very middle, exactly in the centre, సరిమధ్యము. నట్టు తి *natlu-koti*. n. A certain game among boys. నట్టిల్లు *natlilla*. (నడుమ + ఇల్లు) n. The middle of a house. నట్టునట్టు. The inner apartments of a house, నట్టునట్టు. నట్టింబ in the middle of the house. నట్టు నట్టు *natliru*. (నడుమ + ఏరు) n. The middle of the stream, సరిమధ్యము. నాటకము నట్టింబి రో నట్టి మునిగి నాటకం అయితి. I am utterly ruined, my raft has sunk in the mid stream.

నట్టునటు *nattanamu*. [Tel.] adj. Slight, weak, frail.

నట్టాడు *nattadu*. [Tel. నట్టు + అడు] v. n. To dance, వ్రంపు. To move or shake, వరించు నట్టాడునడుమ a trembling waist.

నట్టు *natlu*. [Tel.] n. A spot of ground. A place, abode. నట్టము, నాటకము. Delay, అనృతము. An obstacle, or hindrance; hesitation. అనృతము. Loss, damage. A platform of earth, a terrace. A tape worm. The bent grass that infests corn-fields. నట్టునట్టు. One species of this called నట్టునట్టు is found in the రేగ or black soil, another నట్టు నట్టు in the మిశ్ర or mixed soil. The largest species is called పడనట్టు, the smaller నట్టునట్టు. నట్టునట్టు *natlu-kottu*. v. n. To delay. అనృతము చేయు. నట్టునటు *natlu-padu*. v. n. To hesitate. తడచు, అడ్డుచు. నట్టునటు *natlu-koru*. n. To fix (itself) firmly, to be fixed. కరుణాచరణ, నట్టునటు.

నట్టున *natturu*. [from Skt. నటన] n. Dancing వ్రంపు, అట. నట్టునటు. నట్టున కాకు or నట్టునటు *natturu*. n. A dancing master. నట్టునటు నట్టునటు. A dancer, నట్టునటు. Suci. iii. 9. నట్టున కాచిడి *natturu-karidi*. n. A dancing school. నట్టునటునటు or నట్టునటునటు *natturu-pulugu*. n. The bird that delights

to dance, i. e., a peacock, పెనులి. నట్టు నట్టు నాటిన-నాటిన. (నట్టు+నాటిన) n. A dancing master, నాటినాటిన.

నట్టు నాటిన. [Tel.] n. Drops of water that fall from the leaves of trees. చెట్టునుండి పడిన నీళ్లు.

నడుము Same as నడుపు (q. v.) నడు or నడు నాడు. n. A walk; walking, stepping, action, movement. గుండు. Pace, step, manner of walking, gait. A trip or journey. పడమర నాడునాడు నాడునాడు the boat made three trips. adj. Walking, moving, locomotive. నడుమోడులు moving mountains. నడుమోడు a walking corpse; a fool, a good for nothing man. Sumati. § 69. నడు నాడు. n. A walk, walking. నడు గోడు nāda-gadu. (నడు+గోడు) n. A horse. నడుము. నడుగోడు nāda-gottu (నడు+గోడు) v. n. To stand, to remain, to be, నిలుచు, ఉండు. నడుమోడు nāda-mōdu. n. A foot soldier. నాడునాడు, పాతి. నడునాడు. n. Conduct, behaviour. నడునాడు, ప్రవర్తనము.

నడుము nādumu. [Skt.] n. A sort of reed or bulrush. Bur-grass, కిక్కిపొత్తి.

నడుము nāda-yadu. [Skt. నడు+అడు] v. n. To wander about, to roam, పంపంపు. To move, shake or tremble, చలించు. నడువ nādava. n. The entry into a house. నడువలో పండుగోన్నాడు he lay down in the entry or porch. నడునాడు or నడునాడు nādavadi. n. Conduct, behaviour. నడునాడు, చరిత్రము. plu. నడునాడులు, or నడునాడు. నడునాడు nāda-tentau. (నడు+నాడు) v. n. To come. వచ్చు. నడునాడు (the imperative.) come. To go, పోవు. నడునాడు nāda-tiriga. n. A torch, దివళి. నడునాడు nādapa-badu. v. n. To be unmanaged, or conducted, ఆ పనులు ఎవ్వరి నడునాడుచున్నవి by whom are those works carried on. నడునాడు nāda-bāci n. A well with steps down into it.

నడి, నడిమి or నడు nadi. [Tel. from నడుము] adj. Middle, mid. నడికాలము the idle time of the year, between the ploughings. నడికడు the thick or middle part of a palm branch, కడు. నడికట్టు nadi-kattu. (నడిమి+కట్టు) n. A girdle, waistband. నడిరేలు, నడికరేలు, నడురేలు or నడురే nadi-rēli. n. Midnight. అర్ధరాత్రి. నడికొప్పు nadi-koppu. n. The ridge of a pent roof. నడికొల్లగాడు or నడిమొల్లగాడు nadi-kolla-gadu. n. An interloper. నడిమోడు nādi-mōdu. n. Grits, half broken grain, what in America is called hominy. In Madras it is called tolong. అర్ధకండుములు. నడినెత్తి or నడునెత్తి nadi-netti. n. The middle of the head, the crown of the head. నడిచేలు nadi-cēlu. n. The middle finger. నడుచు. నడిమోడు a hammock slung on a pole. నడిమోడు a by-stander, a third person. నడుగుము nadu-gunta. n. The fontanelle or depression in the centre of the head. తలనడిమి, ప్రవర్తనము.

నడిలి or నడ్లి Same as నడలి.

నడుము nādumu. [Tel.] v. n. To tremble. వణకు, కంపించు. నడుమోడు (నడు+మోడు) Same as వణకు. నడునాడు nadu-nadu. adj. Trembling much. మిక్కిలివణకు.

నడుము or నడుము nādumu. [Tel.] v. n. To walk, go, move, proceed. To happen, occur, pass, take place. To behave, conduct oneself, ప్రవర్తించు. To take effect, as an order. To live, continue, last. To descend, as an estate. To beat, as applied to the pulse. To act (as a father, servant, &c.) నాడునాడునాడు the field they hold or enjoy. నడినెత్తి the current month, నాడునాడు నాడునాడు the letters that passed between us. నడినాడునాడు the dispute that took place. నాడునాడు surely the verse ought to flow easily. ఆ అర్థము నాడునాడు is the least still kept up? నడుము or నడుము nādumu. v. n.

నడు nadu

682

నత్తి natti

To make one walk, make a thing proceed. To manage, conduct. To navigate, steer a vessel. To undertake or govern. నాడునాడు నడుపు to execute justice. n. Walk, pace, step, gait. Walking, గమనము. Conduct, ప్రవర్తనము. నడిపించు or నడపించు nadipinchu. v. a. To make one walk. బిల్లూయను నడిపించిది she made the child walk. To conduct, carry on, push on; నడుపు. ఆ మాన్యము కానిక నడిపించిది I let my field to him free. నడుమునోడు nadumu-kodu. v. n. To behave.

నడుము nadumu. [Tel.] n. The middle, the waist, or loins. కాను. The middle portion మధ్యభాగము. నడుమునట్లునోడు nadumu-kattu-kodu. v. n. To undertake, to make oneself ready. To gird up the loins, to be ready. వీడ్చుచు. To take a vow of chastity, నడుములరేమి or నడుములరేమి నాడు-maularamu. (నడుము+అలరము.) adj. Extraordinary, unprecedented, unthought of, as a windfall. n. The waist, కాను. An interval. మధ్యకాలము. adj. Middling, neither here nor there. నడుమలరేమి an alia. నడుమలరేపు బాధ్యమమును. నడుమ మించి పుండునకును మరుగు అధికము those who have recently become rich and an ulcer on a nerve give great trouble. నడుమలరేమి నాడు-maularamu-గ. adv. Unexpectedly. నడుమోడు nadu-isolu. v. n. To come in the middle, to interpose, నడుమ ప్రవేశించు. నడుమింపు nadu-dimpu. n. The flesh in the loins. మాంసభాగము. నడుమలరేమి to pocket, because they stick a handkerchief, &c., in at the girdle. నడుమపడిన gone in the loins, broken down, debilitated. నడుమ పడినది there was an omission of semen. నడుమ or నడమ naduma. adj. Middle, central. నడుమను adv. and postp. In the middle, meanwhile, through, between. ఈ నడుమ presently; (also) lately. అనడుమ meantime. నడుమనపువారు they came between or interposed; they came as messengers or representatives. నడుమనపువారునోడు

అధికారము is an interloper to presume thus? నడుమ మాట్లాడు to interrupt one while speaking; or to intercede, to mediate. నడుమ or నడుమను naduma. adv. In the middle; midway.

నడ్డి nadgi. [Tel.] n. The bending of the body back-wards. శరీరము వెనుకకు మోలిపోవుట. (The bending of the body forwards or being hump-backed is called గుగు.) The small of the back, the hollow above the loins. నడ్డినట్టి కొట్టినాడు or నడ్డినట్టి కొట్టినాడు he gave him a blow that broke his back. adj. Sunk in, depressed in the middle, crooked. నడ్డిముక్కు a turned up nose. నడ్డినా నిలచు to stand with the belly pushed out, and the back drawn in.

నడ్డలము or నడ్డలము nadi-ralamu. [Skt.] adj. Reedy, abounding in reeds. R. v. 225. నడ్డలమునోడు, కిక్కిరింపు గురువు (రేము.)

నరము natamu. [Skt.] adj. Bent, bowed. మోస. Crooked, మోసైన. Deep, లోతైన. నర నాధి a deeply curved navel. చాచకులమున who were humbled before his feet. నరనాసికుడు nata-narikudu. n. A flat-nosed man. నరనాసి nara-nasi. n. An enemy who prays for quarter. శరణుగడు దైన శత్రువు. నతి nati. n. A salutation, homage. నమస్కారము, ముక్త్యు. నరుడు narudu. n. One who is prostrate.

నత్తి natti. [Tel.] n. A snail, a shell fish. నల్లయందునుపురుగు. A pad (like that used by palankeen bearers, so called because somewhat hollow.) నత్తిగొట్టు natti-gulla. n. The shell of a snail, &c. నత్తిగొట్టు natti-gottu. n. A sort of bird. చిట్ట, చేమ, నత్తిచిప్ప natti-chippe n. An oyster shell. నత్తిచేమ natti-chetpala. n. A small sort of fish. (Chupea, Russell No. 187.)

నత్తి natti. [Tel.] n. Stuttering, stammering. నత్తివాడు a stammerer, నత్తిగొట్టువాడు. నత్తి natti. v. n. To stammer stammer. చిట్

nasal ring *n.* The ring or small jewel worn by women on the left nostril, *nasāṅg, nasāṅ, nasāṅ, nāṅ*.

Ḥaḥḥa kaffems. [Tel.] n. A sort of glove worn by falconers. HK. II, 48.

నది *nadi*. [Skt.] n. A river or stream. A river or stream, which flows from west to east. **పడమర నదము** *nadamu*. n. A river which flows to the west. **ధ్వని** *na*. Noise. **నది-మత్రికము** *nadi-matrikamu*. adj. Watered by rivers: (land) depending not on rain but on river water. **నదియనది** *nadi nadi* *na nadi*.

उद्धत *uddhata*. [Skt.] adj. Bound. उद्धतः. Lifted up, projecting, उद्धतः, उद्धतः.

ననా *nana*. [Tel.] u. A bud, blossom. నాగ. A sprout, పింఛు A flower, తువ్వడు. నాగ. నాగ-చెరు it bore fresh blossoms. **ననా కాలా** *nana-kāla*. n. Lit: Blossom time. Spring, the first of the six seasons into which the Hindos divide the year, వసంత యుగంపు **ననాబడి** *nana-bādi*. (నన+బడి.) n. A blooming girl. **ననామితా**, **ననా నిలూడు** or **ననానిలుడు** *nana-rilu-kādu*. n. Lit: He who bears a bow made of blossoms, i.e., Manmadha.

ననంద or ననాం నానాం. [Skt.] n. A husband's sister. ఆమెదిగ్గ, ముగనితోడబుట్టి నది.

వనము, వనము or వసుతు nanayyu. [Tel.]
 v. n. To expand, bloom, blossom, sprout,
 flourish, ప్రవృద్ధింను, పల్లదింను, చిలించు. To be
 pleasant or fine, ఇంద్రుం. To excel, అతి
 యంను. A. v. 133. **వనపు nanayyu.**
 v. n. To agree with one's health or
 constitution. ఈదేశము ననునకునకు this
 country does not agree with me. n. Ami-
 ability, agreeableness, seductiveness. అను
 రాగము, ఇంద్రు, అతియంను. adj. Agreeable.
 Swa. ii. 81. **వనపుకాదు or వనపుకాదు**
nanayyu-kadu. n. A lover. చెడునది. నకు

உதிர்த்து a sweetheart. பிண்பாண, ஸர்தி.
 உதிர்த்து நண்பனுடன். v. D. To become
 friends with, or be acquainted with,
 உதிர்த்து.

వేడుతూలు or **వేవూలు** *nanu-badyi*. [Tel. వాడు+తూలు] n. Ill-bolled food. చక్కగా ఉడకనిదియను, **వేడుతూలు** or **వేవూలు** *nanu-badyi-padu*. v. n. To boil badly, as rice.

ॐ नमः [Tel.] ad. Short. ॐ

നൂറ് നാലു. [Tel. నాల్గవ.] adj.
Four hundred.

కడుంపకము *na-pumakamu*. [Sk.] adj.
Neuter, neither masculine nor feminine.
కడుంపకత్వము *na-pumakatvam*. n.
Impotency. **కడుంపకడు** *na-pumakudu*.
n. An impotent man, a man devoid of
virile powers, a eunuch. **కడుంపకలింగము**.
napumaka-lingamu. n. The neuter
gender.

వత్త *naptha*. [Skt.] n. A grandson, either in the male or female line. **వత్తదత్త**. A granddaughter, **వత్తదత్తం**. A great grandson, **వత్తదత్తము**. **వత్త** *napthi*. n. A granddaughter, either in the male or female line.

ನಫರು *napharu*. [H.] n. An individual.
 ಸಫರುಗಳಿಂದ individually. ಸಫರುಗಳಿಂದ
 personal bail. ಸಫರುಗಳಿಂದ each cus-
 tomer's account at a shop. H. iv. 43.

నఫా or నఫా *napha*. [H.] n. Profit, gain, advantage. లాభము

తళమన or **తళస్య** *nabhamu*. [Skt.] n. The sky, or atmosphere. తళాళము. **తళస్యమన** *nabhasyamu*. n. A name of the month Bhadrapada. తళస్యమనము. A. iv. 172. **తళస్వత్తు** or **తళస్వయము** *nabho-svattu*. n. Air, wind. వాయువు, గాలి. **తళాళమును** in mid heaven, in the vault of heaven **తళాచలతమన** *nabho-vachanamu*. n. A voice from heaven

నమః namaha

684

నయ naya

నమః namaha. [Skt.] n. Hail! పంజము.
నమసితుడు or **నమస్వీరుడు** nama-situdu.
 n. One who is worshipped; అర్చకుడు.
నమస్కీవాయ namas-sivaya. I salute Siva.
నమస్కరించు, **నమించు** or **నమస్కారము**
చేయు namas-karintu. v. n. To prostrate
 one's self, salute with folded hands; how,
 adore, చేరొచ్చు. **నమస్కారము**, **నమస్కరి**
 or **నమమ్మ** namas-karamu. n. An obeis-
 sance or salutation, like *saidam*, or *how*
do you do and good bye. **నమస్క** namasya.
 n. Worship. పూజ, పర్య. **నమోనమః**
 namo-namah. n. Homage and salutation.

నమకచమకము namaka-chamakamu.
 [Skt.] n. Certain prayers in the Vedas
 addressed to Rudra.

నమనమలడు nama-nama-ladu. [Tel.]
 v. n. To thrive, to bloom, as plants.

నమనము namanamu. [Skt.] n. Bending.
 వంగుట. Humility, పక్రతులు. **నమనము**
namitamu. adj. Bent, humble. వంగిన, పక్ర
 ప్తము.

నమలు or **నములు** namalu. [Tel.] v. n.
 To chew, masticate or munch.

నమస్కరించు and **నమస్కారము** See
 under నమ.

నమి Same as నమలి (q. v.)

నమూచి namuchi. [Skt.] n. A demon, so
 named. **నమూచినాశకుడు** namuchi-
 sadanadu. n. The slayer of Nannuchi, an
 epithet of Indra. శంకరుడు.

నమూడు or **నమూతు** namadu. [H.] adj.
 Shewn, exhibited, entered, mentioned,
 specified, particularised. అనుబంధించిన,
 చెప్పబడిన, వివరించబడిన. నమూచేయు to
 shew, bring to notice, to enter. నమూచుట
 నమూచేయలేకు they took no notice of his
 statement. నమూచు to be entered.

నమూనా or **నమూనా** namuna. [H.] n.
 A specimen, sample, model, pattern
 మూనా.

నమీరువు namiruvu. [Skt.] n. The tree
 termed *Calophyllum inophyllum*. మర
 లొప్ప. A. v. 135.

నమ్మకు nammaku. [H.] n. Salt. నమ్మకా
 రీతిగా a salt superintendent.

నమ్మకుంప namma-dumpa. [Tel.] n. A sort
 of grass. *Scirpus kyoor*. గోరుకము, గొట్టి
 గడ్డ.

నమ్మి Same as నమలి (q. v.)

నమ్మ nammu. [Tel.] v. n. & n. To believe
 or give credit to. To trust or confide in.
 To rely on, to have faith in. విశ్వసించు. To
 suppose, imagine. నమ్మకము it is believable,
 విశ్వసించవచ్చును. **నమ్మకము**, **నమ్మిక** or **నమ్మిక**
nammakamu. n. Trust, reliance, assur-
 ance, confidence, belief, faith, depend-
 ence. నమ్మకముగా confidently, positively,
 trustworthily. **నమ్మక మైన** nammakami-
 na. adj. Trustworthy, faithful. **నమ్మక పడు**
nammaka-sthudu. n. A trustworthy or
 faithful man, a respectable man. నమ్మక
 పడుట persuasive words; assurance,
 beguiling. నమ్మినవాణ్ణి చెప్పరారు you
 should not injure him who confides in
 you. **నమ్మించు** nammitu. v. n. To cause
 to believe or trust. To assure, cheat,
 promise, persuade. నమ్మించి కొంతుకోనివాడు
 lit. he made them believe in him and cut
 their throat, i. e., he ruined them.

నక్కుము namumu. [Skt.] adj. Bowd,
 bent, crooked, curved. వంగిన. Hynble,
 నరము. కొంఠిపొన్నుభోమము the full ear of
 corn bows (humbly.)

నయ or **నయము** naya. [Tel.] n. Beauty.
 అందము.

నయనము nayanamu. [Skt.] n. An eye.
 కన్ను

నయనము nayana. [Tel.] n. Cheapness.
 Profit, లాభము. Smoothness, సుఖము, స్పృశు

శృమ. Beauty, అంశము. Welfare, ease, facility. Good health, soundness, safety. Convalescence, improvement, recovery. Kindness, civility. [Skt.] n. Virtue, morality. నీతి. నయములేదు it is no better.

నయభయములమందలించి, or నయభయములతోచు by fair means or foul, by allurement or alarm, by rough or smooth methods. నయస్థానీ for either profit or loss, for better or worse. నయమరగా civilly, kindly. ఇది వారికి కొంతయు నయము they were lucky in getting this. చిత్త రావడము నయము it is well that you came. కొంచెము నయ మయినది it is somewhat improved or better. నయముచ్చ duty, fitly, easily. adj. Smooth. మృదువైన. Soft, మృదువైన. Fine, అందమైన. Cheap, కేసుకొద్దు. Well, easy, better in health, convalescent. Malleable, not brittle. High (as a note in music, as opposed to శుభము or deep notes.) కయముగా నయముగా adv. Easily, well, kindly, better, cheaply. నయముగానున్నది there is an improvement, it is better. వారికి నయముగానున్నది he is better or convalescent. కయముగారము నయముగారము. (నయము+కారము.) n. Smoothness, softness. మృదువైనది. A soft word, మృదువైనము. కయముగారి నయముగారి. n. A gentleman, a courteous man, మృదువైనముగలవాడు. మృదువైనముగల వాడు. కయముగా నయముగా v. n. & a. To agree, or hold well together, as a paragraph. సందర్భించు. To cause to have, కొంచెంచు.

నర, నరత్త or నరత్త nara. [Tel.] n. Greyiness of the hair. నరరత్తము. A gray hair. నరరత్తము, కలు nara-randrukatu. n. Grey hairs. నరరత్తము a grey beard. నరరత్తము grey mustaches.

నరకము narakamu. [Skt.] n. Hell. దుష్టత. నరకము narakadu. n. A scoundrel, villain. దుష్టుడు. శాంప. iii. నరకము నరక narak-akuru. n. The name

of a giant slain by Vishnu. నరకము నరక narak-akuru. n. The destroyer of Naraka, an epithet of Vishnu.

నరకు Same as నరకు (q. v.)

నరగ or నరగము naruga. [Tel.] n. A drum. ధో, అన్నధోము.

నరము narumu. [Tel.] n. A vein or artery, a nerve. నాడి. A tendon, or muscle of the body. వానిచేతి నరములేవు he has no nerves in his hand, i.e., he is a very open handed man.

నరము Same as నరము (q. v.)

నరవ narava. [Tel.] n. A hill path. కొండ పాఠము.

నరవండి nara-rangi. [Tel.] n. A kind of tree. H. iv. 14.

నరాచి or నరాచి narayi. [Tel.] n. A knife or sword. కత్తి, కత్తిము. కత్తి. iv. 10. i.

నరసి narisi. [Tel.] n. A certain colour of sheep. కొర్రలలో నరసినిధియందు. H. ii. 86.

నరసి naridi. [Tel.] n. A certain disease of the heart among the cattle. నరసిదయ్య. కత్తి కుమారము.

నరయకొక్కు nariyu-kokku. [Tel.] n. A sort of snake. G. viii. 101.

నరయడు nariyudu. [Tel. et. Tam: n. n.] n. A jackal or fox. నక్క.

"నీ నయదుకెరువా నెరుదియనాచుర
నదిమనెడియనవి నదినిలికె."

శ. ర. vi.

నరియ, నరయ or నరియ nariyu. [Tel.] v. n. To grow grey, as applied to the hair. నర్దియనెడివాడు a man with a grey beard.

నరుకు or నరకు naru. [Tel.] v. a. To out, to beg, to fell, to sever, to chop or lacerate. కుడించు. అప్పుడు నరుకు to beat. n. A cut, a wound: the wards of a key. నరుకుకత్తి naru-kutti. n. A short

నలభై or **నలుబది** *nalabhai*. [Tel. నలు+పది.]
n. & adj. Forty. నలభైమంది forty people.

నలి *nali*. [Tel. from నాలు] n. Dust, powder.
పొడి, మార్గము. Indisposition, illness,
రోగము. Rubbish, weeds, stuff. చిరుగుబాటు.
Affection, love. శ్రేయ. పరిశుభ్రము to clear,
clean, weed, adj. Powdered, bruised,
సరికా. Trivial, slight. పట్టుము. Less,
మృదు. పరిశుభ్రం చిరుగుబాటు, చిరుగుబాడి.
adv. Duly, fitly, properly, తాగడముగా.

నలికండ్లపాము, **నలికరి**, **నలికరి** or **నలి**

కీడు *nali-kandla-pamu*. n. The polished
shining greenish house lizard with a
scarlet tail, that haunts houses. *Lacerta*
interpunctata. Linn. బ్రహ్మకీడు, కల్లకల్లకీడు.

నలికము *nalikumu*. n. Smallness,
minuteness, as dust. సూక్ష్మము, రుచిరము,
మృదువము. **నలిగులి** *nali-guli*. adj. Very
much bruised or crushed. పిక్కిరిసిపోయి.
నలిగొట్టు *nali-gottu*. adj. Very thin.
పిక్కిరిసిపోయి పైస.

నలినలి *nali-nali*. adv.
Fretfully. పరిపాటికము to be peevish, to fret,
సామ్య. పరిపాటికము to harass, torment.

నలికాళు *nali-nakalu*. n. Dust, powder.
అల్లరిచురుగుబాటు. **నలి పొడి** *nali-podi*. n.
Saw-dust, chips, shavings, dirt, frag-
ments. **నలిబులి** *nali-buli*. n. Confusion,
అల్లరిబులి. **నలిరేగు** *nali-regu*. v. n.
To take fire, to become irritated or
enraged. బిచ్చంబిచ్చు. **నలియు** Same as
నలుకు. (q. v.)

నలికము or **నలిసి** *nalikamu* [Skt.] n. A
lily. కాము. **నలిసాయకాశి** or **నలిసాశి**
nalini-sayat-akashi. n. A woman who has
fair eyes or lily-like eyes. **నలిసాశి**
nalini-sari. n. The 'Foe to lilies:' i. e., the
moon.

నలు or **నాలుగు** *nalu*. [Tel.] adj. Four.
నలువంతులు the four quarters or sides.
నలుగురు, **నల్లగురు**, **నలువగురు** or **నలువగురు**
naluguru. n. Four persons. Some persons,
several people, as in English we say half

a dozen without meaning exactly the
number six. **నలుచదరము** *naluchadaramu*.
adj. Four square. **నలుతుము** or
నల్లతుము (నాలుగు+తుము) four bushels.
నలుదిక్కులు or **నల్లదిక్కులు** *nalu-dikkulu*.
n. All round: lit: the four sides.
నలుగడలు or **నల్లగడలు** (నలు+గడ), **నలు**
కేసులు or **నల్లకేసులు** *nalu-kesulu* adv. On
all sides. **నలుబది**, **నలుపది** or **నలభై**
nalubadi. (నలు+పది) adj. Forty. **నలు**
మంద్రు *nalumandru*. n. Forty persons.
నలుబదిమంది. **నలువ** or **నల్ల** *naluvu*.
(నలు+వా or వాంతు) n. A name of
Brahma, as the four-faced god. నలువంతు
a house with an open space in the
middle. మల్లకొల్లూరు.

నలుగు, **నలుగు** or **నలిగును** *nalugu*. [Tel.]
v. n. To break. To be broken, bruised,
crushed, crumpled or reduced to powder.
పరిచుకు. To rub with a fragrant paste
నలుకుపెట్టు. To become easy, smooth, or
familiar by acquaintance. To wither, be
weakened or debilitated. అచామ అచామ
నలికరి the lesson has become familiar to
him. నా చామ నలికరి the road
is not yet trodden smooth. వారు నలికరి
మదగా పేద నలికరిపోయి they were the
disputants but I was the sufferer, I was
crushed between them. వారు నలికరిపోయి
నాలు they are in reduced circumstances.
బిడ్డ నలికరియిచ్చి the limbs are quite tired.
నలుగు *nalugu*. n. Rubbing, scrub-
bing the limbs with fragrant paste made
usually of పేదలు. నలుకుపెట్టు to rub the
limbs with paste. **నలుగు** or **నలుగునది**
n. A sort of fragrant paste used as soap.
నలుగుడు or **నలిగుడు** *nalugudu*. n.
Difficulty, trouble, pain, suffering.
పీడనము. సోకటము, బొందరు, ఇచ్చింది "అలంకరి
నలుగుడుచురారో మనున." Suka iii. 333.
That which is thrashed or bruised, పరిచి.
నలుకుపెట్టు to oppress, to harass. **నలిగ**
నొట్టు *nalaganottu*. v. n. To pound, to

నలు నలు

688

నల్లి నల్లి

bruise. వాణ్ణి నలుకొట్టారు they thrashed him severely. నలర or నల్ల *nalata*. n. Debility; a weak state; the remains or constitutional effects of a disease. తురాణించిపోయి. Convalescence, a bad state of health, lingering indisposition, a low fever. నలరగొట్టు *nalata-gotta*. n. A make-bate, a thorn in one's side. నలుకువ or నలకువ *nalakuvu*. n. Ailing, an ill state of health. నాగ్గు. Suffering. శ్రమము, బాధ. Weariness, ఆయాసము. నలుచు, నలచు or నలుపు *nalutsu*. v. & To crush. To rub the skin. నోచుకేయు, నోచు.

నలుడు or నళుడు *naludu*. [Skt.] n. The name of Nala, a certain hero.

నలుపు *nalupu*. [Tel.] n. Blackness. నీల నల్లు. adj. Black. See నల్లు.

నలువ See under నలు.

నలుపు *nalupu*. [Tel.] n. Beauty. బిచ్చిదము. Ability, సామర్థ్యము. adj. Beautiful. బిచ్చిద బ్రెవ. నలువొచ్చు beautifully, finely.

నలుడు *naludu*. [Tel. from నలుక.] n. A mote or particle; an atom; a mote that gets into the eye, తేనుపు. నలునంత very little, as much as an atom.

నల్లి *nalla*. [Tel.] adj. Black. n. Blackness. నలుపు. Black stuff; charcoal, బాగ్గు. Blood, నెత్తురు. నల్లంగి *nallangi*. n. A sort of snipe. నల్లిండ్లు *nallindlu*. (నల్ల+ఇండ్లు.) n. Brahmin houses. అగ్రహారము. బ్రాహ్మణమఠము లేదా నల్లివైదుండ్లు. నల్లంకిగాడు or నల్లిచ్చి గాడు *nallanchi-gadu*. n. The Black-backed Indian Robin, *Thamnobria fuscata*. పెద్దనల్లంది or చాలగాడు the Magpie Robin, *Copsychus saularis*. పాదనల్లందిగాడు or తోకనల్లందిగాడు the Shama, *Oriocinclu macrura*. నల్లఉలది, పీచీఉలది or ఉలచ కూరి *nalla-ekuri*. n. A fish, *Rhyncho-batus djakliensis*. నల్లికాత or ఇల్లెల్లూ a certain plant. నల్లిక see నల్లికపాచు or నల్లిక. నల్లిగ్గా *nalla-gitta*. v. n. To

blacken, become dark, నల్లవడు, నల్లనడు. నల్లగుండు *nalla-gundu*. n. An eel. నల్లి గుడ్డు *nalla-guddu*. n. The pupil of the eye, కనియ. నల్లిబీడువాయి *nalla-jimuvayi*. n. The Black-headed Munia, *Munia malacca*. నల్లిబీడు *nalla-chima*. n. A black ant. నల్లిబీకర్ర *nalla-jilakarra*. n. Black cummin. *Nigella arvensis*. Rox. ii. 646. నల్లికేను the black species of కేను కూర. నల్లిటి or నల్లిసి *nallati*. adj. Black. నల్లితిమిరిను *nalla-timiri-ninu*. n. A fish. *Narcine timia*. నల్లవకము *nalla-danamu*. n. Blackness. నల్లవాసరిగాడు *nalla-dasari-gadu*. n. A tortoise. కాకలు. నల్లిద్రావుడు *nalla-dravudu*. n. A demon. కామరుడు. నల్లిదిండి or దాక్రిల పొర *nalla-dindi*. n. A fish, *Rhyncho-batus angustostomus*. (F. B. I.) నల్లన నల్లనా. n. Blackness. నల్లనల్లు lit: the black god, i.e., Krishna. నల్లిపూస *nallipusa*. n. A black bead. నల్లపడు *nallipadu*. n. To turn black, to blacken. నల్లి మండు *nallamandu*. n. Lit. the black drug, i.e., Opium. అప్పి. నల్లమడుగు a black pond, that is, a deep pond. మిక్కిలి లోతుకలదుగు. నల్లమాను *nallamanu*. n. Black wood. A sort of harrow used before or after sowing the seed, to level the ground. మానానీథుమి చుచ్చి చిత్తవముల చల్లలకు మందుగా చిదపచిదప నీరు చల్లకాకు లకు రెండుకాళ్లు కట్టి తోలేది. నల్లనలు కాలపు one who wears a black dress; an opithus of Balarama, నీలంబుడు.

నల్లిపు or నల్లవో *nallavo*. [Tel., Interj.] Alas! ఆయా, బోం!

నల్ల or నల్లి *nalla*. [Tel.] n. The barrel of a gun.

నల్లి *nalla*. [Tel.] n. A bug. ముల్లము. నల్లి చెట్టు A shrub, *Carissa carpinifolia*. Rox. ii. 587.

నల్లి or నల్లికపాచు See నల్లికపాచు.

నల్లె నాల్లె. [Tel.] n. A span, కేసు. **నల్లెకు నాల్లె.** adj. Of the size of a span, or, of four finger's breadth, కేసుకు, కేసు, చిత్తకు.

నల్లెకు or నల్లెకు నాల్లె. [Tel.] n. The plant termed *Cissus quadrangularis*. (Rox. i. 407,) a weed used in dyeing. ఎర్రనల్లె. కొండునల్లెకు samphire.

నల్వమా నాల్వము. [Skt.] n. A furlong or a distance of four hundred cubits or 200 yards.

నాల్ నాల్. [Tel.] n. Name of a year. ఒకవంశపురము.

నవ నావ. [Tel.] n. An itching. జుబ. చురచ. **నవగోరు నావ-గోరు.** v. n. To itch. **నవ నావలాడు నావ-నావలాడు.** v. n. To flourish, prosper, thrive.

నవపాకు నావపాకు. [Bengali.] n. One eighth part of a seer.

నవవో నావ. [Tel.] adj. Budding, చు పించెడి. "నవవో" A. vi. 60. టి పల్లవించే బుద్ధిచేరకు.

నవర నావ. [Tel.] n. Languishing illness, decline. దీర్ఘకాలము, నవయుట. Pain. Sorrow, దుఃఖము.

నవనీరము నావనీరము. [Skt.] n. Fresh butter. నవనీరు చికిరియైన పన్ను.

నవనము నావనము. [Skt.] adj. New, కొత్త. n. Praise, ప్రశంస, పొగడ్త. Nine, తొమ్మిది. నవనము క్రితపాదకాశి (Māgha) every month presented fresh beauties. నవనం శక్తి the figure nine; viz. 9 which the poets say is 9 the form of a beautiful ear. నవనకము a second Cupid. నవనంబు a second Venus, a rival to Venus. **నవనము నావనము.** adj. New, fresh, blooming, నూతనమైనది. Nine, తొమ్మిది. n. Freshness, tenderness, వృద్ధులకు. Youth. యౌవనము. "నవననవనంబులంబు నవనంబునుగలము." Nagajiti. ii. 27. **నవగ్రహబిల్ల నావ-గ్రహ-బిల్ల.** n. A brooch set with nine

stones (ruby, emerald, sapphire, &c.) set-tered to the "nine constellations." **నవతి నావతి.** n. Ninety. **నవకావ్యములు నావ-కావ్యములు.** n. The nine sorts of grains, viz., Rice, wheat, Bengal gram, &c. **నవ మము నావమము.** adj. Ninth. తొమ్మిదవ.

నవమాలిక నావ-మాలిక. n. The double Jasmine. యశోమతి. **నవమ నావమ.** n. The ninth lunar day either of the light or dark fortnight. తొమ్మిదవతి. **నవరంగములు or నవరంగములు నావ-రంగములు.** n. The nine apertures of the body.

నవరత్నములు నావ-రత్నములు. n. The "nine gems," a collective phrase: some reckon them as ఎర్రనము diamond, కైలాస

రత్నము lapis-lazuli (cat's eye), నీలమణిము agate, పుష్కరాగము topaz, నీలము sapphire, మణికరము emerald, మాణిక్యము ruby, చిద్రు

ముము coral, మామిడిము pearl. **నవరత్న కిరీటుము** a gemmed crown. **నవరత్నము** a parti-

coloured or mottled game cock. **నవరత్న కంఠం or కంఠి** a neck jewel set with four or five sorts of stones. **నవరాత్రి నావ-రాత్రి.** n. The "Navaratri" or nine nights:

an annual festival in honour of Durgā: also called Dussarah, దసరా. **నవరాశి శిక్షము నావ-రాశిము.** n. The rule of nine in Hindu arithmetic, i.e., the double rule of three; Compound Proportion.

నవరము or నవరము నావరము. [Tel.] v. n. To languish, sink, perish, to fall away in

flesh. తొగిడులచేత కృశించు, కుప్పించు. **నవరము** worn away, worn out. ఇట్లు నవరము నవరము చచ్చుచున్నాడు he is dropping into his grave.

నవరంగము నావ-రంగము. [Skt.] n. A chamber, or summer house, standing alone in the square of a house. నవరంగము. Varu. ii. 35.

నవరము Same as నవరము (q. v.) **నవరము** for **నవరము నావరము.** n. Palaces "యశోమతి

తెలుగులకు నవరమునావరములకు తొమ్మిది గదిలు." M. XII. ii. 327.

44 MAYO

640

15. 1500

నడం or నడన నానా. [Tel.] n. A
woman. అనుబంధం, 408. A. v. 41. B. 1. 126.

204. In the acc. case, *State v. R.*, 935.

శవాహరము or శవాహారము నామ.
charamu. [Tel.] n. Sal ammoniac. Am-
monium chloride.

నాదతు. [Tel.] n. A sort of white loaf sugar. Vijaya Vilasa. iii. 68.

బ్రాడ్ నాస్టర్. [H.] n. A broad tape
 బ్రాడ్ నాస్టర్ బిల్డ్.

ᠮᠣ ᠠᠭᠤᠨ [Tol.] n. A foundation pit on which a wall is raised.

తాజా or తాజా నావినామ. [Skt.]
adj. New, recent, fresh.

சூடு *naṭi:*. [Tel.] n. A measure of twelve seers (Ganjam).

నీళ్లు నాసుకు. [Tel.] n. A leak in a channel or sluice.

நாயகர் or நாயகர் nayanar. [H.] n.
Service. நாயகர் or நாயகர்
nayanar. n. A servant. நாயகர், நாயகர்
நாயகர்.

వృక్ష or వృక్ష వాచు. [Tel.] adj. Soft
(as cloth or the temples.)

కష్టము, నొలు or కష్టము నానెను. v. a. To
chew. To shoot or throb. నొక్కిలుచున్నట్లు
చున్నది the calves of my legs ache.

నవ్వు *navvu*. [Tel.] v. n. To laugh, నవించు.
v. t. To laugh at, to joke, చూచునందు,
అచూచునందు. **నవ్వులాడు**, **నవ్వులాడు** or **న
వ్వులాడు** (నవ్వులు+అడు.) *navvulaḍu*. n.
Laughter, amusement, fun. **నవ్వులాడు**
or **నవ్వులాడు** *navvu-laḍu*. n. Ridicule,
a joke, చూచునందు **నవ్వులాడి** *navvula-
laḍi*. n. A laughing creature. **నవ్వు**
నవ్వు *navvu*. n. Laughter.
Laughing at, joking, jest, fun. pl.
నవ్వులు or **నవ్వులు**. **నవ్వులు** *navvu-
lu*. I am become a laughing stock.
నవ్వులు *navvulu*. v. n. To amuse or
cause to laugh.

నశించు *nashintu.* [Skt.] v. n. To be ruined or destroyed, to lapse, merge, pass away. **నష్టము** *nashamu.* n. Loss, destruction, ruin. **నశ్వరము** *nashvaram.* adj. Perishing, perishable. **నశించునది**, **నాశమునది**, **నాశస్థి** *nashasthi* *hasing* fame. **నష్టము** *nashamu.* adj. Lost, ruined, destroyed. **నాశమునది**, **నష్టము** or **నష్ట** n. Loss, damage, injury, detriment, destruction, ruin, death. **నాశము**, **నష్టనాశము**. అతని తండ్రి **నష్టమైన** *nashamaina* after the death of his father. **నష్టపరచు** *nashaparu.* v. t. To waste, to ruin. **నష్టము** to make one lose, to injure. **నాశము నష్టము** do not do him any damage.

వేష *veṣa*. [Tel.] n. Irritation, ticklishness, soreness of throat, itching. తలవ. A pest, harm, danger, ఉపద్రవము. ఎవ్వరమునో irritabile, ticklish. **వేషహారి** *veṣa-hārī*. (ఎవ్వరు-త+౧.) n. An amorous woman, an adulterous woman, వామనశ్రీమత్యంబ. వారి. **వేషహారు** *veṣa-hāru*. n. Amorous desire. వామనశ్రీమము.

“ తిండిదేవతలను దేవతలను, దేవతలను
 దేవతలను దేవతలను దేవతలను.”
 H. I. 257

See **వదన**. **కనమిరి** or **కసిమిరి** *kanamiri. n.*
Irritation, itching. **చురుకు**. **కనరించు**
kanarinchu. v. n. To disturb, to spoil.
వికలముచేయు. “**కనరించు** చేయుట **వారికి** **మ**
ల” [L. xxii. 111].

వసకు *wasaku*. [Tel.] n. Slinking, An innuendo, a hint. A lie, **వసకుల** *wasakulu*. adj. Petty, slight, inaudible. False, **వసకులు** *wasakulu*. v s. To hint, express by innuendo.

Ṣṣṭān nāyanam. [from Skt. = Sn.] n.
Snuff; any powder, or liquid which
physicians prescribe to be snuffed up into
the nose. ṣṣṭānāśayam to express the
juice of any herb into the nose. ṣṣṭān-
yām to use such a medicine

నానా nānā. [Skt.] (interjection) No! "నానానా." (T. iv. 17. B. I. 45.) kinship is all nonsense, the consanguinity is a mere nullity.

నా నా

నా నా. (Tel. from. నానా.) pron. I adj. My. నా (Contraction for నానా to నానా) నా నానా to taste. "నానా నానానా నానానానా" M. XIII. iv. 105. నానా నానా. Contracted for నానా On (his) saying this, నానానానా. R. iv. 4. నానా on his saying so, నానా నానా. "నానానా నానానా." Vāsu. iv. 6.

నానానా nānānā. [Tām.] n. A lady, a goddess.

నానా nānā. [Skt.] n. A preliminary. The azodium, prelude, prologue dedication, or praise of a deity, recited in benedictory verses at the commencement of a religious ceremony or poem. నానా నానా the opening rite. Anand. vi. 1. The opening benedictory verses in a drama. నానానా ప్రసంగము, బెండలు పాదము, నానానానా or నానానానా nānā-karadu. n. One who pronounces the benediction. ఆంధ్రముచేయునాడు.

నానా nānā. [Skt. క=కుము; ఆకము=కుము; న+ఆకము=నాకము=కుముచేసి.] n. Heaven, Elysium, Paradise, స్వర్గము. The sky, the atmosphere, ఆకాశము. నానా నానా See నానానా. Chenn. iv. 213. నానా nānā-nā. n. Lit: a foe of heaven," i. e., a demon, a titan or giant. అనుబంధము. నానా n. female supernatural being, a goddess, దేవతాదేవి. నాకులు nākulū. n. The celestials, the gods. R. v. 35. 176. నాకానాడు nāka-nādu. A name of Indra.

నాకు naku. [Tel.] v. n. To lick. నాకునా to make one lick. పులినా నాకునా

(proverb) you have had a narrow escape. నాకు నాకు నాకు the snake stung him. A. I. 53.

నాకు నాకు. [Skt.] n. An ant-hill. పుల్ల.

నాగ or నాగ naga. [Tel.] adv. As though, so called.

"నాగనాగనాగనాగనాగనాగ,
నాగనాగనాగనాగనాగనాగ."

నాగనాగ or నాగనాగ See under నాగనాగ.

నాగనాగ naganaga [Skt. from నాగ a hill.] n. Lit: That which pertains to a mountain. A serpent, నాగము. Particularly, a cobra. An elephant, ఏనుగు. Various species of నాగము are called కంఠనాగము, రోమ N. కంఠ N. టెం N. కంఠ N. నాగ N. కంఠ N. నాగ N. adj. Large, పెద్ద. When used as the second part of compound, (నాగనాగ) it means Excellent. శ్రేష్ఠము. నాగనాగనాగ nāga-kankakadu. n. One who wears a 'bracelet of snakes.' నాగ నాగనాగ nāga-karavānu. n. The small tree termed *Mesua ferrea*. Rox. II. 605. నాగనాగ నాగ a large species of Oleander. నాగనాగ nāga-golanga. n. A plant called *Murraya exaltata*. Rox. II. 374. నాగనాగ nāga-ganadu n. A kind of cactus or prickly pear. నాగనాగ nāga-tali. n. The plant called the prickly pear, *Cactus indicus*. Rox. II. 474. Ains. II. 217. నాగనాగ nāga-danti. n. A plant called కంఠ or నాగ నాగనాగ. నాగనాగ nāga-pandigalu. n. Earrings in the shape of the expanded head of the cobra de capella. నాగనాగ కంఠ a necklace. నాగనాగ nāga-pāgamu. n. The serpentine weapon of Varuna. Nooses twining like serpents. W. on Vish. P. 140. నాగనాగ nāga-bandhamu. n. The serpent's embrace, i. e., both wound together in an upright position as shown in various

३५ मीरा

642

उ-९ **nāchi**

sculptures. అల్లియములకు పువ్వులేము. నాగబెల్లము *naga-bellamu*. n. A case with a metal tip at the end. నాగ మల్లె *naga-malle*. n. The prickly pear; the plant named *Justicia nasuta*, అల్ల పుల్ల. Rox. i. 120. నాగలోకము *naga-lōkamu*. n. Lit: The serpent world, i. e., the nether world, చాళోకము. నాగవాసము *naga-vasamu*. n. The subterranean world of Nagas or fairies, చాళోకము. A staple or a ring for a haap, because shaped like a snake's head. తంతుగొల్లములై కలిసిందే. The iron stays that diverge from the poles of a palanquin. A dancing house or theatre: a set of dancing girls, a troop of strolling players. నాగ్గళం. నేకగళంబేము. నాగస్వరము or నాగసరము *naga-sravamu*. n. A hautboy, a kind of clarinet. A pipe used by snake players, నాగలహరు డికు బల్ల. నాగంతకుడు *nag-antakudu*. n. Lit: The killer of serpents, i. e., the eagle, కర్కటకుడు. నాగముక్కు *nag-mukku*. ప్లి: Lit: 'Elephant faced', an epithet of Ganesa. నాగు, నాగులు. నాగువు or నాగుకాము *nagu*. n. A cobra. నాకము. నామలచీర a sort of petticoat woven with red stripes. నాగుంటేలి *nagula-tariti*. n. A festival devoted to serpent worship, held in the month of చాద్రవము. నాగేంద్రుడు *nagendrudu*. n. The king of the Naga fairies.

నాగరము *nagaramu*. [Skt. from नागर *na-gara* a town.] n. Dried ginger, ५०८. H. ii. 172. 248. A. v. 98. నాగరము or నాగర the name of the Devanagiri alphabet as, being elegant or polished. adj. Pertaining to a town, నాగరముండు. నాగరీకత or నాగరీకము *nagarikata*. n. Lit: Townliness; urbanity, elegance, civility, courteousness, refinement, civilisation. నాగరీకము *nagarikamu*. adj. Genteel, urbane, civil, polite, polished, elegant, refined, civilised. నాగరీకుడు *nagarikudu*. s. A gentleman, a man of elegance, a civilised person.

న. A plough. పాకటిర్రు a plough-share. పాకటిర్రు or పాకటిర్రు the wooden part of the plough on which the share is fixed. పాకటిర్రు an epithet of Balarama.

నాగపల్లి *nāga-palli*. [Skt.] n. The vine that produces the betel leaf or *tamala-paku*. నాగపల్లి or more correctly written నాగపత్రి, i. e., నేరేడుపత్రికలు. The finishing ceremony of a marriage (where in a betel leaf is given) which is performed on the fourth day. Betel nut is presented to a parting guest and thus has come to denote taking leave, or dismissal, as well as the opposite sense of admission or installation. నాగపసాని or నాగపపసాని *nāga-pasāni*. n. A married lady who conducts the నాగపల్లి ceremony. నామపాని (another form of నాగపసాని.) *nāmapāsāni*. n. A matron.

నాగసింధూరము *nāga-sindhūramu*. [Skt.]
n. A red calx of lead.

ॐ न नग्न. [H.] n. Nought, nothing;
a cipher; intermission. Remainder.
ॐ न न न न न न without fail, without
intermission or remainder.

నాచోడు *nāchi-kōdu*. [Tel.] v. a. To snatch, usurp, seize, హరించు. "తమిళం కవిములు హరించునను నాచోడు నవ్వించి ననుకొనినది." M. Virat. ii. 88. "మూర్ఖులెవ్వనికొనుచు నెనాచోడు నెచ్చరించుచోలె." M. Dro. v. 290. ABA. ii. 554. నాచోలు *nāchi-kōlu*. n. Seizure, usurpation, హరించుట.

“పట్టణాదంతరమీరైతింశశ్చిం, ప్రాణాను
నాచిహింసవివాద కలుషమద్యక్ష్యత్వమ్.”
M. Nitya. I. 5

उष्ण *uṣha*, *v.* 2. To snatch, *n.* A thief.
उष्ण *uṣha*, *v.* 2. Water-weeds, *a.* aquatic plant called *Vallisneria spiralis*. Greenness in water. *Monier-Williams*, *Ro.* 1. 143.

నాటిరు *naṭṭaru*. [H.] n. A sheriff in a court of law. An inspector. *Nāsir*.

నాటోకు *naṭṭoku*. [H.] adj. Delicate, fine, tender. *సున్నితమైన, నాణ్యమైన*.

నాటకము *naṭakamu*. [Skt.] n. Acting, dancing, వర్తనము. A play, or drama. Conduot, ప్రవర్తనము. పరిపాటకము a street play. *కృపలక్షనాటకము* the visible course of the world, the order of creation. *జననాటకము* God, the ruler of the universe. *నాటకాల* or *నాట్యాల* a theatre. *నాటకమాడు* *naṭakamaḍu*. v. n. To act a play. *నాటకములు* *naṭakalu* n. Stageplayers, dramatics personae. *నాట్యము* *naṭyam*. n. Dancing, a dance, వృత్తిము. *నాట్యమాడు* to dance.

నాటు *naṭu*. [Tel. from నాడు a country] adj. Home-made, country-made. *నాటు తురము* the country, the moluseil. *నాటు తురంకి వాయనాడు* they are gone up the country. *నాటుతురపువాండ్లు* countryfolks. *నాటునీరునుండి* a 'man from the interior. *నాటుతురములో* *కుండినయిన* being away from town. *నాటుకైద్యుడు* a quack doctor. *నాటుమందు* country-made gunpowder.

నాటా *naṭa*. [Tel.] v. n. & a. To plant or fix. *నెట్టె*. To impress, as with the nails. To prick or pierce, *నెచ్చుకొడు*. To transfix. *నైకములు నాటకరెట్టి* they represented it most impressively. *నా మాట పిరికి నాటకెట్టెన* my words shall pierce thine ears. *నా మాటలు నానినెదిలో ములుకు రై నాటెను* my words pierced his heart. n. Planting, *నాటుట*. A wound, (G. X. 162.) a dent; the first or preparatory step, as a chop before striking with the axe. The dent sometimes made on a coin in proving it, called also *మూత*; hence the *నాటవల్లు* is the loss on abridgement. *నాటునీరు* rooted, *నాటకొడు* *naṭu-koru*. v. n. To be fixed in anything. *నెట్టెకొడు*. *నాటుకొట్టె* to cause to be fixed, *నెట్టె*

అత్త. నాటకము or *నాట్టుము* *naṭakumu* n. Planting little sprouts or young plants, *నాటుకోవలసినది* *నాటుట*. *నాటింతు* *naṭistu*. v. a. To plant, fix firmly.

నాటా *naṭa*. [H.] n. A ribbon, tape. *నెలిన పట్టా*.

నాడి *naḍi*. [Skt.] n. A pipe, tube, blow pipe. *నొట్టము*. Any tubular organ of the body, as an artery, vein, the pulse. *కోలు* *నము*. A Hindu hour of 24 English minutes, *నడియకాలము*. *నాడిచూచు* to feel the pulse. *నాడింధము* *naḍindhamu*. n. Bellows, *కొలిమిరెట్టి*. *నాడింధముడు* *naḍindhamuḍu*, n. A goldsmith, *అనారె నాడు*. *నాడిక* *naḍika*. n. An hour, *నడియ*. A country, *నెలము*.

నాడు *naḍu*. [Tel.] v. a. To plant, *నాటు*. n. A land, a country, a district. *తూర్పు నాడు* the eastern districts. *నాడెల్ల* all the land. *చుట్టునాడు* low-lying land. *నెలినాడు* the Vegi country. *నెలినాటివారు* people of the Vegi sect or party.

నాకు *naḍu*. [Tel.] n. A day. Time. That day, *అనాడు*. That time, *అకాలము*. *చిన్ననాడు* when he was young, in infancy. *ఒకనాటికి* *విడు* he will never consent. *అనాడు* at that time. *తంకనాడు* in my grand-father's time. *నాటినుండి* since that time. *తండ్రినాటునుండి* from the time of his father. *సంవత్సరమునాటికి* *రెల్లించే రూపాయి* the money payable at the end of the year. *నాటివారు* the people of that time. *నాటిపుస్తకము* the book of those times. *అది యెన్నడునాడు* how long ago was it? *నాలుగువేళ్లనాడు* four years back. *నాటికి* on that day, by that time, to that day. *నాటి* oh I dare say! to be sure! *నాటివని* the matter you wot of, you know what I mean. *ఇది చాలావయసునాటిది* this is very ancient. *నానాకు* *na-naḍu*. adv. Day by day, now and then. *నానాటికి* *na-naṭiki*. adv. Day by day, by degrees.

సాత నాట [Tel.] n. A weaver's shuttle.
సాతం నాటం చేసి చావును.

సాతము, సాతము or సాత్యము నాతము.

[Tel.] n. Quality. Fineness, goodness of cloth, metals, &c. సాత్యముగ వుంటు

నను. Character, honesty, సాత్యుత. Polished

behaviour. నాత్యుత. మీ నాత్యుత సాత్య

మ తెలుసు are you a judge of diamonds.

A coin or piece of money. సాత్యము

or సాత్యము నాత్యము. adj. Fine,

honest, good. సాత్యుత నాత్యుత noble devo-

tion. సాత్యుత నాత్యుత నాత్యుత. n. v.

n. To try (a thing's) goodness. సాత్యుత

నాత్యుత. n. An appraiser, or valuer.

సాత్యుత or **సాత్యుత** *sade-katte*. n. A

polished woman. సాత్యుత.

సాత్యము నాత్యము. [Tel.] n. A daily allow-

ance of money, batte. వాత్యు. వాత్యు

వాత్యు. వాత్యు he receives neither pay nor

batte.

సాత్య or సాత్యు *satti*. [Tel.] n. A woman. సాత్యు

సాత్యు or **సాత్యు** *sadamu*. [Skt.] n. Sound;

a note, a ringing in the ears. A slight

headache. నాత్యు నాత్యు నాత్యు I have

a slight headache. వాత్యు, వాత్యు. సాత్యు

sadintu. v. n. To make a noise, to

sound or ring. వాత్యు. సాత్యు *sadaru*.

v. n. To cease. T. iv. 39. "సాత్యు," i. e.,

ఎద తెలుసు incessantly.

సాత్యు *sadi*. [Tel. from సాత్యు] pron. Mine.

సాత్యు *sadu*. adj. My, my own. సాత్యు

మయ my hands.

సాత్యు or సాత్యు *sadaru*. [H.] adj.

Poor, helpless.

సాత్యు *sadaru*. [Skt.] n. A lord, king.

సాత్యు, a husband, పెనుమిటి. నాత్యు

a saint.

సాత్యు *sadu*. [Tel.] n. Shame, modesty. సాత్యు

సాత్యు losing all shame, సాత్యు.

"చుక్కలుచుక్కలు మయమునకు సాత్యు

లు, చుక్కలుచుక్కలు." Parij. v. 28. సాత్యు

సాత్యు *sadu-gadu*. n. A shameless man.

సాత్యు.

సాత్యు *sadu-pala*. [Tel.] n. The plant

called the Thyme-leaved spurge. *Euphor-*

bia thymifolia (Linn.) Ainslie II. 75.

సాత్యు సాత్యు సాత్యు.

సాత్యు *sadu*. [Skt.] adj. Many, diverse, all

sorts of, sundry. సాత్యు. సాత్యు

saduramu. n. Plurality, diversity. M.

XII. vi. 24.

సాత్యు, సాత్యు or సాత్యు *sadu*.

[Tel.] n. A gold necklace of small beads

linked together. సాత్యు.

సాత్యు *sadu*. [Tel.] v. n. To soak, to be

steeped, to become wet. సాత్యు or

సాత్యు *saduru*. v. i. To cause to soak.

సాత్యు. సాత్యు సాత్యు. (సాత్యు+సాత్యు.)

a. A rumour. సాత్యు. A proverb,

సాత్యు. సాత్యు *saduru*. adj. Moist,

damp, wet, soaked, sopped, steeped.

సాత్యు. సాత్యు wet land. సాత్యు

soaking rain. సాత్యు సాత్యు సాత్యు.

సాత్యు సాత్యు a damp smell. సాత్యు

sadu-sadu. v. a. To leach. సాత్యు.

సాత్యు *sadu-biru*. n. A breast of

mutton, మండునాగు. II. iv. 275.

సాత్యు *sadurintu*. v. a. To get bleached.

సాత్యు or సాత్యు *sadu-betu*. v.

a. To soak, to steep. సాత్యు, సాత్యు

సాత్యు or సాత్యు *sadu-betu*. n.

New rice that is soaked in water or milk.

సాత్యు సాత్యు. సాత్యు *sadu-*

vign. v. a. To soak, sop, steep. సాత్యు

యందుకు నాత్యు చెప్పుకొంటావు why do

you ruin yourself by delay?

సాత్యు *saduradu*. [Skt.] n. A destroyer.

సాత్యు, సాత్యు సాత్యు. సాత్యు

the curse of his father's line. R. v. 178.

సాత్యు *sadu-sadu*. [Tel. సాత్యు+సాత్యు]

n. A whitish freestones used in lithography.

Grey chlorite slate, or potstone. సాత్యు

salt that is not crystallized.

ကနဦး နာမည်. [Eng. 'knapack'] န. A
knapack. နိဗ္ဗာန်သင်္ဂဟ.

நாப்போலி See under ராஷ்ட்ரி.

నాచిపానా *aspitadu*. [Skt.] n. A barber.
నాచిపానా.

navāli. [Skt.] n. The navel. **navāli**. Munk, **navāli**. Poison, **navāli**. **navāli** or **navāli**. The central hole in a wheel, **navāli**. **navāli**. **navāli**. n. The navel. T. i. 2. **navāli**. **navāli**. n. Brahma, as produced from Vishnu's navel.

నామము or నామధేయము *namamu*. [Skt. of. Eng. 'name'.] n. A name, appellation, title. The upright mark drawn in the forehead by the Vaishnavites. నామ చ్ఛూరణము *namacchurana* placing one's name in a (poetical) dedication, &c. నామధేయము *namadheyamu*. n. The ceremony of naming a child. Christening. దీక్షణ చేయవచ్చును. నామధేయము for name's sake, nominally. నామమతము *namamathamu*. (నామమతము) v. t. To kill. చంపు చ్చర. శ్రీ. ii. నామమచ్చు to leave one's mark upon a man, i. e., to deceive or ruin him. నామమచ్చుకొను to draw lines upon one's own forehead. నామ మంద *namamunda*. n. The water plant called *Rumex opionogeton*. Rox. ii. 210. నామమోడి or నామకొడి The oot, *Fulica atra*. నామాలిచ్చి or నామలిచ్చి *namalipilla* n. The Southern Scimitar Babbler. *Pomatorhinus horsfieldii* (F. B. L.)

పాత్ర *namd.* [H.] n. A deed, letters patent. **పాత్రపాత్ర** an agreement. **పాత్రపాత్ర** a deed of an amicable settlement. **పాత్రపాత్రపాత్ర** a deed of attorney, a power of attorney given in writing.

నామాలిప్పి *namalipilli*. [Tel.] n. A sort of wild cat with four upright lines on the forehead. *Felis rubiginosa*. Jerdon. నాములక్కిము *namulu-kgu*. (నామ-నామం.)

v. n. To reed wood in carpentry, to carve it with parallel upright lines, resembling the Vaishnavite marks.

నామనాము. [Tel.] n. The new sprout springing from the stump of millet. Empty or blasted ears of corn which are thought to be hurtful to the health of cattle. చిగ్గిర జొన్న కొయ్యకాలు, Malice, చలము. " ఏంబానానామతో బండికిక్కుడుకు రానుండియో బలంబొందినాడు." Naguniji.
ii. 33. నామనామనా a disgustingly strong scent. నానాతేను *nana-chennu*. (from నామ) n. A field of జొన్నలు of which the stalks after being cut, have thrown out sprouts. నాచుకు the crop so produced.

నాశాపి, *naṣāpi*. [H.] n. Disgrace, shame. అపమానము.

నాడుకము or నాడుకరత్నము *naḍukumu*.
[Skt.] n. The central gem or stonacher
of a necklace. నాడుకము నడివిరత్నము.

నాయకుడు *naayakudu* [Skt.] n. A leader.
ప్రభుడు. A chief, అధిపతి. **కథానాయకుడు** the
 hero of a poem or story. **నాయిక** *naayika*,
 n. The heroine. **నాయకేశ్వరము** or
నాయకరమ *naayam-karāmu*. (నాయకుడు
 + రమ.) n. The rank or office of a Naik
 or headman, chiefdom, lordship. అధి
 పత్యము. **నాయకవాడి** or **నాయకవాళి**
naayaka-rādi. n. The police force. The
 militia, కట్టుబడినాంధులు. **శాసనాధికారులు**.
 A Government peon who has to look after
 cultivation operations, పేద్యత్తుమనులకు పరా
 ముఖపేద దివ్యాధిపంలు. **నాయకు** or **నా**
యకుడు *naayadu*. n. A chief. A title borne
 by men of a certain Sudra caste.

నా యాత నాయనా. [Tel. నా+యనా.] O.
 Father, sir. Used also as an endearing
 term for any one that is addressed.
 మనయన your father. మానాయన my
 grandmother. నాయన, నాయనా Alas! alas,
 oh! oh!

నాయమ నయము. [for Skt. నాశ్చయము.] n.
justive.

నార నారా. [Tel.] n. The fibre of plants, fibrous bark of trees. నారకప్పుడము or నారకపీఠి a garment made of bark used by muns. నారకస్త్రము. అరిటివారి strings of the fibres of the plantain tree. నారశీర నారా-chīra. n. A garment of bark worn by sages, a linen cloth. నారశైల నారajella. n. A sort of fish. G. I. 111. నారదబ్బకాయం or నారదపుకాయం నారా-dubbakaya. n. The citron. See దబ్బ.

నారంగము నారan-gamu. [Skt.] n. The orange tree. నారింజ.

నారము నారamu. [Skt.] n. Water. బలము. A crowd of men. నరబలమునము.

నారకము నారo-kamu. [Skt. from నరకము.] n. Hell. నారకస్థలము the infernal regions.

నారకస్థము నారo-kastamu. [Skt.] n. Land which has chasms or cracks in it. నర చాళువానీకథామి, రిటికేనెం.

నారదంతకము నారo-dantakamu. [Skt.] n. The side timber of a door frame. నారదంత నిమత్తపిమ్మి.

నారదము నారadamu. [Skt.] n. A sort of orange. "నల్లనియకలము నారింజములు, నారద పాలిని పాలిని-ప్రయోగం," ND. i. 10.

నారదుడు నారo-dudu. [Skt.] n. Nārada, the Mercury or Mousu of the Hindu Olympus, represented as the inventor of the lute, and messenger and newsmonger of the gods. A roaming tell-tale, a make-bate. నారదసంగీతము divine music. నారద త్వము నారadatamu. n. A jeering make-bate temper like that of Nārada or Mercury. A. ii. 26.

నారకము నారakamu. [from Skt. నారకం.] n. An iron style or arrow: a pin or spike run through a volume to keep it together. A tool used by housebreakers for boring walls. Proverbially used for a piercing glance. నారి పాళివెనాడు నారకము నేటివారు they have put a padlock on

his lips. నారకము or నారకకాయము an iron style (కాయము) of which each end is pointed, but with different tips for writing on harder and softer leaves.

నారాచము నారachamu. [Skt.] n. An iron arrow. అచ్చయంతివారము, కాయము. నా

రాచి నారachi. n. An instrument to cut gold, బంగారమున నరికి కొరముట్టు, నాచు. The balance used by a goldsmith, అక పారెనాచి కొను.

నారాచి or నారాచి Same as నారాచి (q. v.)

నారాయణము నారo-yannamu. [Skt. నార + అయనము:] n. Lit: One who rests on the waters. See-Gen. i. 12. A name of Vishnu or Brahma. నల్లపు, బల్లపు. A name applied by the common people to God as distinguished from the gods. నారాయణ ముత్తై the name. నారాయణము నారo-yannamu. n. A part of the Taittiriya Upanishad, కైత్తిరీయసంహితా ము. The sacred fig tree. రానికెల్లు. Prosperity, మంజుళము. నారాయణాపకీ నారo-yannapakihi. n. The common heron, *Ardea cinerea* (F. B. I.) నారాయణి నారo-yanni. n. The name of a certain goddess. నారాయణి, లక్ష్మి, కం. Name of a plant. కిర్లికెరెల్లు.

నారి నారి. [Skt.] n. A woman. మరనానా another man's wife. నారీత్వము నారిho-mu. n. The being a female: womanhood.

నారి నారి. [Tel.] n. A bowstring. నిటిఅర్చి కొను. A gut or muscle, నరము. నారి or నారిమకపు n. The guinea worm that burrows in the flesh of the leg, నెలపుండు, నాడికొను. నారికాయ నారి-kaya. n. A scar caused by drawing the bowstring, అర్చికాయ తాగుముడు నరముడు కలిగిన కాయ. A wart, కాయ. నారిపక్షి నారి-pakshi. n. The sea gull, from the animals of which (నారి) bowstrings are made.

నారింజ నారిindza. [H.] n. An orange. కిర్లికెరెల్లు.

કારી બાઈ

647

उद्दिष्टे नानि

పాకేడు, పాకేడును పాకేడును or
పాకేడును *vari-kāṣṇu*. [Skt.] n. The
coconut tree. పాకేడుకు a very diffi-
cult style used in books.

పండ్ల నాగు. [Tel.] n. A tender young
 sprout, or plant. Young plants kept to be
 transplanted. పండ్లండ్ల a field thickly
 set with grain to be afterwards trans-
 planted. పండ్లండ్ల a shoot, &c. (naak.)
 పండ్లండ్లండ్ల నాగు-paṇḍu. n. Common
 ballads or ditties regarding a fairy or
 goddess named పండ్ల which presides
 over tender plants. పండ్లండ్లండ్ల నాగు-
 paṇḍu. v. n. To sow corn thickly, for the
 purpose of afterwards transplanting it.
 పండ్లండ్లండ్లండ్లండ్ల they planted chilie
 seed in beds.

వాడట or వాడ్య వర్ణన. [Tel.] v. t.
 To cause to wither. వాడటము.

నాశుప *naṣuṣa*. [Tel.] n. A kind of tree.
H. iv. 18.

నాల్గవ రీతి under ౪-౫౦%.

నాటి [Tel.] n. A mean work. కట్నము
 య. క-నాటి slyly and other low and
 uncertain kind of work. adj. Sly. కట్న
 తన. Deceitful, నాటికము. Slight, imper-
 ceptible, latent, insidious, నాటిక. నాటి
 కట్న a latent or indolent ulcer. నాటి
 చూపు, నాటిచూపు. నాటినాటి or నాటిచూపు
 a slyly, a slight or imperceptible
 breach. నాటిచూపునాటి. నాటికనాడు (S.P.
 iii. 71) a star which exerts no
 influence on human life, చూపుచూపునాడు.
 నాటిచూపు a sly look or glance. నాటి
 చూపుచూపు to glance at or view cun-
 ningly. నాటిచూపు a traitor or imper-
 ceptible foe, a hypocrite. నాటిచూపు
 silent weeping; or, crocodile tears, నాటి
 చూపుచూపు. నాటిచూపు powerless. నాటిచూపు
 a sly being or a ghost. కట్నచూపుచూపు
 చూ. కట్న కట్న.

उड नलि. [Tel.] n. A forest tree called
Ulmus integrifolia. Rox. li. 69.

नालक, नाल, नाली or नाल, naluka.

[Tel.] n. The tongue. A tongue of fire, *ṛṣṭu. ṛṣṭu* the urula. *ṛṣṭu* or *ṛṣṭu* the fish called a Sole, a species of Rhombus, or Pleuronectes. Russell, Nos. 75. 76. *ṛṣṭu* *ṛṣṭu* *ṛṣṭu* n. A kind of grass. A disease which attacks the cattle that eat it.

నాలుగడు, నాలుగు or నాలుపు *nālingu*. [Tel.]
adj. Four. Often used indefinitely as
when we say half a dozen. "అంతుకొనా
ల్లరను చూడరాదా" he looked on all
sides, lit: on four sides. నాలుగుకొత్తపాదం
cantoring, running away, ఉరిపెంచడము.
నాలుగుకొత్తల మేలపు the Fire god, అగ్ని
దేవుడు.

నాళము *nalamu*. [Skt.] n. A tube, a hollow or tubular stalk, as the stalk of the water lily. కాచి, నాళము. A sort of air gun or syringe. చిత్తమనాళము. A tube through which pellets or balls of clay (నాళపువలదలు) are discharged. M. Udyog. iii. 325. A blowpipe, నాళాకారము గల నాళము. A. hornshoe, నాళము, నరరత్న చిక్కలనుకలె యనునదియ్య. నాళినాళము the umbilical cord. నాళి గ్రామము *nalā-grāma*. n. A sort of drum. BD. iii. 390. నాళి or నాళము నాళి. n. A vein in the body. "నాళమున నుండు నదీనియందును." L. xii. 7. నాళికుడు *nalī-kudu*. n. The lotus. పద్మము, An arrow, చాము. An arrow head, చాళువుయిది. చుకునాళికుడు (Das. ix. 366.) an arrow made of a blossom. నాళికాచుడు or నాళికాపుడు *nalikajudu*. n. Brahma. నాళికవదన *nalika-radana*. adj. Lily faced, fair. నాళికాకరము *nalika-akaramu*. n. A pond covered with lilies. Yasa. ii. 47.

ᠠᠨᠠᠭ *anāṅ*. [Tel.] n. The plural of three words: that is, of **ᠠᠨᠠ** a day; **ᠠᠨᠠ** a vein and **ᠠᠨᠠ** a country.

Lesson. v. n. To be filled: (metaph.) to be pacified, to be silent. *У меня ничего нет* is a phrase meaning (by rule of contrary) I have nothing to eat or give.

వంద *vinda*. [Bht.] n. Blame, censure, reproach, dishonour. **వందలు**, **వంద**, **వందల**. **వందల** *vinda-stuti*. n. A sneer: ironical praise: irony. **వందల** *vinda-spadamu*. adj. Scandalous, slanderous. **వందల** *vinditra*. v. s. To blame, abuse, vilify, or accuse. **వంద**. **వందలు** *vinditulu*. n. One who is censured. **వందల** *vinditulu*. n. One who deserves to be censured, **వందల** *vinditulu*.

செவ்வாய் *nimipadi*. [Tel. செவ்வாய்.] adj.
Plenty, *சுவந்தம்*. Gentle, proper, right,
fair. u. *Gentleness*, quiet, *செவ்வாய்*. சொ-
வாய் by gentle means, gently, fair and
softly.

అంతిం నిజాని. [Tel.] n. Dir. మంత్రి.

విశ్వు నీవే నిందు.

Boerhaavia *wimbiana*. [Skt.] n. The mangoose tree *Agadirachta indica*. ~~Boerha.~~

నిజమగు నికలసము. [Niklasu.] n. Nearness.
సమీపము. adj. Near, close to. సమీపము.

విశేషము Same as విశేషము (q. v.)

நீர்மம் *nīkaramu*. [Tol.] adj. What remains after all deductions are made, the net balance. **நீர்மமான** *nīkamaṇa*. Selected, excellent. **நீர்மமாய்** the net weight of the gold. **நீர்மமான** net income. [Skt.] n. A flock or multitude. A treasure, &c. adj. Excellent, **நீர்மம்**.

பின்னாங்குளம் (Bkt.) n. The backside of a house, &c. **பின்னாங்குளம்**. An open space around a town or city, **பின்னாங்குளம்**.

母 *nikasha*. [Sk.] n. The name of the mother of the demon. **母** *nikasha*. [Sk.] n. The name of the mother of the demon.

ನಿಕಾಶ-ಸುತನು. n. A son of Nikaśa. ೨೮೩೬.

విశాఖా విశాఖానా. [Skt.] n. Lub-
bing. H.D. ii. 2517.

स्वच्छन्दम् *svacchandaṁ*, [Skt.] adv. Voluntarily, willingly, (implying certainty.) Much: as much as one pleases, *उत्थम्, इच्छां* *uttham, icchāṁ*.

विश्वामन = *viśvāman*. [Skt.] n. A multitude, a congregation. **विश्वामन** **विश्वामन** or **विश्वामन** n. A house. **विश्वामन**.

నికటము *nikṭamaṁ*. [Nikṭ.] adj. Like, re-
sembling. నుకటము, నుకటములు, వరి. n.
Certainty, నికటము.

बल्लभ *balloḥa*, [Skt.] n. A bower, thicket, arbour. **बल्लभ**.

విశేషములు విశేషములు. [Skt.] n. A
multitude, assembly. సంఘ, సమి.

நெய்தல்நீர் *nēyrtānīr*. [Skt.] n. Cut-
ting, *போக்கம்*, *தெய்தல்*.

उच्छिष्ट *ucchishṭa*. [Skt.] adj. Out-
cast, vile, abject. **उच्छिष्टः**

వికారము vikāramu. [Skt.] n. A house.
వికారము.

நிர்க்கொச்சி. [Tat.] n. Violence,
forcing, annoyance. **நெருக்கம்.** Strictness.
adj. Strict, **நெருக்கமான** **நெருக்கமான** **நெருக்கமான**
நெருக்கமான hu is a very strict man. **நெருக்க**
நெருக்க **நெருக்க** **நெருக்க** v. t. To force,
compel. **நெருக்க**.

సత్యము *sattama.* [Tel.] n. Truth, reality, certainty, verity. సత్యములు, అపరీక్షితము, యజ్ఞము, adj. True, certain, genuine, real, intrinsic, sterling. Unalloyed, pure, యజ్ఞము, స్వయంబ్రహ్మ. **సత్యంబు** *sattambu.* (సత్యము + ve.) n. A true dream, a dream that turns out true. సత్యమేవైది. సత్య మిత్రం నాకు a real friend. సత్యమునా truly, అపరీక్షితమునా.

26. nikke

650

ॐ नमः शिवाय

నికరము *nikkaradu*. [from Sk. नन् + Tel.
 శక్తి.] n. Simplicity, absence of cunning.
 నికరము.

உருக *nikkaka*. [Tel. *uṣṣa+ṛṛ*.] n.
Burning heat. *uṣṣa-ṛṛ*. Fever.

ಚಿಕ್ಕು *nikku*. [Tel.] v. n. To strut, sit upright, erect oneself, stand on tiptoe. To jut out or protrude. To be proud or conceited. ಚಿಕ್ಕು ಮಾಡು, ಚಿಕ್ಕು ಮಾಡು, ಚಿಕ್ಕು ಮಾಡು. ಚಿಕ್ಕು, n. Jutting out, or projecting, as the nose, protrusion, ಚಿಕ್ಕು. Conceit. ಚಿಕ್ಕು. ಚಿಕ್ಕು ಮಾಡು to jut out, to stand on end, as hair, ಚಿಕ್ಕು ಮಾಡು. ಚಿಕ್ಕು-ಮಾಡು *nikkintan*. v. a. To stretch, to cause to project, ಚಿಕ್ಕು-ಮಾಡು *nikku-pōtu*. n. A conceited or proud man, ಚಿಕ್ಕು-ಮಾಡು-ಮಾಡು. ಚಿಕ್ಕು-ಮಾಡು ears that jut out. ಚಿಕ್ಕು-ಮಾಡು Same as ಚಿಕ್ಕು, n.

విష్ణు వక్త్రము. [Tel. another form
of విష్ణు-వక్త్ర] n. Truth, certainty. విష్ణు
వక్త్రము. విష్ణు-వక్త్రము truly, certainly, much.
విష్ణు-వక్త్రము. P. iii. 281.

విశ్రాంతి or విశ్రాంతి నిశ్రాంతి. [Skt.]
n. A musical note. విశ్రాంతి నిశ్రాంతి.

నిక్షేపము *nikṣēpanam*. [Skt.] n. A buried treasure; a treasure, a deposit, a pledge.
చ. నిక్షేపము *nikṣēpanam*. v. a. To hide, bury under ground, lay up, store up.
చ. నిక్షేపము *nikṣēpanam*.

अपूर्ण *nikhilam*. [Skt.] adj. All, entire, complete. अक्षय, अक्षय.

విగదము *nigadānu*. [Skt.] v. n. To tell plainly. పుష్కముకా చెప్ప. (భా. ii.) విగదము or విగదము. *nigadānu*. n. Plain speaking. పుష్కముకా చెప్ప.

झलझल *higā-higā*. (Tel.) *n.* Brilliancy,
 gleam. *adj.* Bright. *adv.* Brightly **झलझल**
होना or **झलझलना** *higā-higā-māna*.
v., n. To glitter, to be bright, to glow.

నికమము *nigamamu*. [Skt.] n. The Veda.
 వనమ. A market. వంతెన. A way, మార్గము.
 నికమము *nigamudu*. n. A merchant.
 వేల, వలెనము.

నిగరము, నిగరము or నిగరము nigra-
 ramam. [Skt.] n. Swallowing, Swallow.
 నిగరము or నిగరము nigraam. adj.
 Excellent. *See*.

[illegible]

నిగళము or నిగళము *nigalamu*. [Skt.] n. A letter, chain. సంఖ్య.

अथ वा अथ नृपतिः (H. n. View. Attention, superintendence, control, care.
अथ वा, अथ वा,

நெக் கம் *nigalamu*. [Skt.] n. A horse's neck. நெ, நெடு.

[illegible]

out, emit (light), give (a sigh). To raise up, prop up. నిజితము. చూచి నిజింప to extend the view over the opening landscape. "అంతరింతరింపి నిజి నిజి." HD. i. 2032.

నిజు or నిజు నిజు. [Tel.] n. Embers. The ashes covering live coal. నిజునిజు నిజు. నిజునిజు నిజు a fire hidden under ashes. నిజు నిజు lime for making plaster.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] adj. Quite hidden. నిజునిజు నిజునిజు.

నిజు నిజు. [Tel.] adj. Hard. నిజు.

నిజు నిజు. [Tel.] v. n. To thrive, flourish; to be affected, to prosper, get through, go on properly. నిజు, నిజునిజు, నిజునిజు. n. Brilliancy. నిజునిజు. Extract or spirit. Light color, నిజునిజు, నిజునిజు. "నిజునిజు నిజునిజు" Lavanya. 27. "నిజునిజునిజునిజు" ib. 131. నిజునిజు నిజునిజు they cannot remove the richness of this land.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. Rejection. నిజునిజు. Aversion, disfavour; blaming; a threat. నిజునిజు. Imprisonment, etc. A limit, limit. "నిజునిజునిజునిజు" discountenancing the evil and cherishing the good. T. iv. 17. నిజునిజునిజునిజు despotism. నిజునిజు నిజునిజు. v. a. To neglect, disregard, set aside, quash, refuse. To discountenance, disapprove. Sva. vi. 93.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. A dissu-ary.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. A sound, voice.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] adj. Obedient. docile, facile. నిజునిజు, నిజునిజు.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. An assembly, heap, mass. నిజునిజు, నిజునిజు.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] adj. Burned, scorched.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. The red Oleander tree. నిజునిజు. M. XIII. i. 167. Game, poultry, any bird that may be eaten. "నిజునిజునిజునిజు నిజునిజు, నిజునిజునిజునిజునిజు నిజునిజు." Balarama. vi. 127, 148.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. A veil, cloak, covering. నిజునిజునిజు, నిజునిజు, నిజునిజు. A. vi. 134. Parij. iv. 9.

నిజునిజు నిజునిజు. [Tel.] n. A ladder. నిజునిజు. నిజునిజునిజు or నిజునిజునిజునిజు నిజునిజు. n. A ladder on which a number of torches are arranged. నిజునిజు నిజునిజునిజు నిజునిజునిజునిజు.

నిజునిజు నిజునిజు. [Tel.] adv. Always. నిజునిజు. Every day. నిజునిజు. See నిజునిజు.

నిజునిజు నిజునిజు. [from Skt. నిజునిజు.] n. Certainty. నిజునిజు.

నిజునిజు నిజునిజు. [from Skt. నిజునిజు.] adj. Firm, immovable. నిజునిజు. Pure, faultless, నిజునిజు. Eternal, lasting, నిజునిజు. n. Certainty, నిజునిజు.

నిజునిజు నిజునిజు. [Tel.] adv. Always. నిజునిజు. నిజునిజు. n. Certainty, నిజునిజు.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. Cutting off.

నిజునిజు నిజునిజు. [Skt.] n. Nature, నిజునిజు. adj. Own, peculiar, native, నిజునిజు. Perpetual, eternal, నిజునిజు. నిజునిజునిజునిజు నిజునిజు I who am your own dependant; this is a mere phrase like "your most obedient servant." The word is pre-fixed to names of months, as నిజునిజు denotes the proper month, not the నిజునిజు the intercalary month. నిజునిజునిజు being satisfied with his own

నిత్య నిత్యము

నిద్ర

నిద్రా

standing on end, a startling sensation, శాశ్వతము. నిత్యం క్రొత్త క్రొత్తగా నిత్య-
cendruka-petlu. v. n. To be startled, to
stand on end, as hair. నిత్య-శాశ్వతము.

నిత్యము నిత్యము. [Skt.] n. The bottom
or posterior. నిద్ర, నిద్ర. నిత్యము
the buttocks. నిద్ర నిద్రము the
ridge of a hill, నిద్రము. నిత్యము or
నిత్యము నిత్యము. n. A woman with
well developed hips, i. e., a beautiful
woman, callipygia. "నిద్రము" a grace-
ful woman. H. iii. 5.

నిత్యము నిత్యము. [Skt.] adv. Ex-
tremely, greatly. నిద్ర, నిద్రము.

నిత్యము నిత్యము. [Skt.] adv. Always,
continually, constantly. నిద్రము. adj.
Constant, perpetual, permanent. Ever-
lasting, eternal, universal, omnipresent.
Regular, fixed, natural, invariable, usual,
daily, ordinary, unchanging. Per-
ennial, flowering all through the year,
నిద్రము. నిద్రమునిద్రము or నిద్రము a
species of jasmine. నిద్రము a daily
sacrifice, as distinguished from నిద్రము
an occasional one. నిద్రము daily rite.
నిద్రము నిత్యము. n. The everlasting one,
i. e., God.

నిద్రము నిద్రము. [Skt.] n. An
illustration, example, instance; evidence,
proof. నిద్రము.

నిద్రము నిద్రము. [Skt.] n. Summer,
hot weather. నిద్రము. Heat, నీడ.
Sweet, నీడ.

నిద్రము నిద్రము. [Skt.] n. The original
cause, origin, source. నిద్రము. నిద్ర
ము [Tel.] n. Steadiness, patience,
gentleness, అనిద్రము నిద్రము, నిద్ర
ము నిద్రము speak gently. నిద్రము
ము an uncertainty, a matter about
which we are in doubt. నిద్రము
the exact time. నిద్రము నిద్రము-
du. n. A correct, prudent, thoughtful or
patient man. నిద్రము. v. n.

To pause, to deliberate or ponder.
అనిద్రము నిద్రము. నిద్రము నిద్రము
ము-ge. adv. Steadily, soberly.

నిద్ర, నిద్ర or నిద్ర. [Tel.] n.
Sleep. నిద్రము or నిద్రము నిద్ర-
ము. n. A drowsy person, నిద్రము
నిద్రము. నిద్రము or నిద్రము
నిద్రము. v. n. To sleep. నిద్రము.

నిద్రము or నిద్రము నిద్రము. [Skt.] n.
An order, command, direction, instruc-
tion. నిద్ర, నిద్ర. నిద్ర one who gives
an order.

నిద్రము or నిద్ర నిద్రము. [from Skt.
నిద్రము] adj. Bright, smooth, polished.
నిద్రము. Loving, dear, నిద్రము.
నిద్రము నిద్రము. n. A dagger, నిద్ర.
S. iii. 109.

నిద్ర నిద్ర. [Skt.] n. Sleep. నిద్రము
నిద్రము. v. i. To put to sleep, as
an infant. నిద్రము a somnolent man.
నిద్రము or నిద్రము నిద్రము. n.
Drowsiness. నిద్రము నిద్రము
v. a. To awake from sleep. నిద్రము
నిద్రము. adj. Sleepy, drowsy. నిద్ర
ము or నిద్రము నిద్రము. n. A
sleepy fellow, నిద్రము. నిద్రము,
నిద్రము, నిద్రము, నిద్రము or నిద్రము
నిద్రము. v. n. To go to sleep, repose.
నిద్రము let me sleep. ని. X. i. 66.
నిద్రము నిద్రము. n. One who is
asleep or repining.

నిద్రము నిద్రము. [Skt.] ... Dumb
ము. Evil, misfortune, నిద్ర.

నిద్రము నిద్రము. [Skt.] n. A treasure,
a board or fund, a treasury. నిద్రము,
నిద్రము, నిద్రము, నిద్రము.

నిద్ర నిద్ర. [Skt.] n. A treasure. A repoi-
tory. నిద్ర. The poems frequently
mention the nine nidris of Kuber, the
god of riches: these are named నిద్ర,

అపరీక్షిత, శంఖ, మర్రి, కన్నక, ఎఱ్ఱపండ్ల, మొదల,
 బొంబాయి, బొంబాయి, బొంబాయి a hidden treasure.
 మూర్తి one who is a perfect assemblage
 of virtues. మూర్తి one who is a
 perfect hero, a mine of valour.

మినదము or మినాదము *minadamm.* [Skt.]
 n. A sound, note. మిన, మిన.

నిండు or నిండు *ninḍu*. [Tel.] v. n. To
 fill, satisfy, satiate. నిండునట్లు చేయ,
 నిండునొందించు. M. X. i. 100. నిండు or నింపు
ninḍu. n. Filling, fulness, satiety.
 నింపాడు or నింపాడు *ninḍaḍu*. v. n.
 To become full, to be filled, భరించు.

The last day; yesterday. **ഇന്നിന്നു.**
ഇന്നിന്നു (Tel. **ഇന്നിന്നു**) u. **ഇന്നി**
 The last day; yesterday. **ഇന്നിന്നു.**
ഇന്നിന്നു last night. **ഇന്നിന്നു** the
 man who was here yesterday. **ഇന്നി**
 ഇന്നിന്നു **ഇന്നി** **ഇന്നി** did he come
 yesterday or the day before?

విద్య or విశాసము *vidya* [vidyā. (Skt.)
n. Reading, pursuit, study. విద్య
విద్య.

నిపాతము *nipatanamu*. [Skt.] n. An over-throw **నిపాతము**. **నిపాతించు** or **నిపాతించు** *nipatintu*. v. n. To overthrow, **నిపాతము**. **నిపాతము** *ni-patamu*. n. A fall, **నిపాతము**.

நா-நீயன் *nipēdittam*. [Skt.] adj. Hidden, sunk, collected, as mud.

பிளந்தம் பிளந்தம். [Sk.] n. A trough
or ditch, near a well. பிளந்தம் பிளந்தம்,
பிளந்தம்.

చిత్తశుభ్రుడు *nipunamu.* (Skt.) adj. Clever, skillful, conversant. Acquired, learnt.
చిత్తశుభ్రత or **చిత్తశుభ్రత్వము** *nipunata.* n. Eminence in any art, skill, mastery.
చిత్తశుభ్రుడు *nipunudu.* n. A clever man, skilful, conversant. రాష్ట్రచిత్తశుభ్రుడు one who is master of a science.

నిప్పులే nippulēṣa. [Tel. నిడు+అచ్చ.] n.
Rain. సంస్కృతం: **निपुले** nippulēṣa-

రాము. n. Poverty, indigence, పాద్రుష్టము.
 na). Penniless, utterly destitute, పూర్వము.

n. A sort of cake or biscuit. *అంజు*
అంజు కుక్క.

ṣṣ **ṣṣ** **nipparelu.** [Tel.] n. A sort of grain.

నిర్మల నిర్మలము. (Tel. నిర్మలము) n. A
strict nat. కఠినత.

నిప్పు or నిప్పక *nippu*. [Tel. of. Tam.
 నింపు.] n. Fire. A spark of fire, a live coal.
 అంజనము, అగ్ని, అగ్నికాము. “అగ్నికాము
 సర్వం నిప్పులుగా నుంపుచుండు మహానిపు
 నో పతతుః.” A. iv. 135. నిప్పు అగ్ని
 నుత్పత్తానను or అంజనాదు a species of
 కామగర్భ, commonly called the Flame
 of the Forest.

ബന്ധിതൻ *ni-bandhanam.* [Skt.] n. A condition, an agreement. **ബന്ധന.** That which is binding on any one. **ബന്ധന.** adj. Ordered, arranged. **ബന്ധിപ്പിക്കുക** *ni-bandhinjan.* v. t. To bind, to prevent, to restrict. **ബന്ധിപ്പിക്കൽ** *ni-bandhanam.* adj. Tied, bound. **ബന്ധിപ്പിക്കപ്പെടുക.** Prevented, restricted, **ബന്ധിപ്പിക്കപ്പെട്ട.**

నిష్ఠి, నిష్ఠి or నిష్ఠి nibaddhi. [Tel.] n.
 Truth, certainty, reality. నిష్ఠి, నిష్ఠి.
 కాదు నిష్ఠి నిష్ఠి it is not certain
 that he will live. నిష్ఠి నిష్ఠి to be
 sure, very true, but yet. నిష్ఠి, నిష్ఠి
 నిష్ఠి or నిష్ఠి నిష్ఠి nibaddhistu. v. n.
 To prove to be true, నిష్ఠి నిష్ఠి. "నిష్ఠి
 నిష్ఠి నిష్ఠి నిష్ఠి నిష్ఠి నిష్ఠి నిష్ఠి నిష్ఠి.
 Badini. i. 25.

నిర్యాణము *nirbhāṣam*, {Skt., n. Slaughter, killing. వధ, చంపుట. **నిర్యాణము** *nirbhāṣam*, adj. Killed, slain. సంఘాతము.

అతిదగ్ధ నితీతము. [Skt.] adj. Thick, dense. Crowded (as a mob). Deep, well

defined (as a colour); bulky, huge. Green, thick (as darkness.) నిట్టనిట్టం పట్ల దాకం. నిట్టనిట్టం నిట్టి-కరింప. v. n. To become thick, to thicken. నిట్టం చేయ. To be crowded. నిట్టికరింప నిట్టికరింప. adj. Thronged, crowded. నిట్టనిట్టం చేయనిట్ట. నిట్టికరింప నిట్టికరింప. adj. Thick. నిట్టం. Full, plump, big. Crowded, populous. Satyah. iii. 40.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Tel.] adj. Firm, sound, steady, immovable, hard, plump. నిట్టనిట్టం చేయనిట్టం he was firm. n. Firmness. నిట్టనిట్టం. మన నిట్టనిట్టం మన to restrain the affections, to curb the mind. నిట్టనిట్టం or నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. v. n. To stand firm. నిట్టనిట్టం. "మననిట్టం నిట్టనిట్టం." V. P. ii. 414. To excel, to overcome. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. n. Steadfastness. నిట్టనిట్టం.

Favour, kindness. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. v. n. To be kind, to be generous, to be related. నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. A pretext. నిట్టనిట్టం. adj. Equal, similar.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Tel.] v. n. & a. To accomplish. To suffer, endure, bear; to manage, to endure, to endure.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. A firm, steadfast man.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. An invitation, bidding guests to the annual ceremony of making offerings to the manes of deceased ancestors. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. v. n. To invite, to invite guests to a feast at an annual ceremony held in honor of departed ancestors. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. n. One who is so invited. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] adj. Sinking, plunging, bathing; a bath. నిట్టనిట్టం, నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Tel.] n. The name of a certain creeper. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. An exchange (of things.) నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. An engagement, settling. నిట్టనిట్టం, నిట్టనిట్టం. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. n. One who is engaged to carry a burden or load, నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. A cause, reason, motive, mark, sign, token, omen. నిట్టనిట్టం, నిట్టనిట్టం, నిట్టనిట్టం, నిట్టనిట్టం. నిట్టనిట్టం a bad omen. As an affix: Respecting, regarding, on account of, because of. నిట్టనిట్టం for that reason, therefore. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం she is gone for salt. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం they cut me off from the estate. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం what business have you to ask this? నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం I want to visit him. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం an unreasonable act. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం a groundless assertion. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం you must take a little trouble for me, or on my account.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. A twinkling of the eye, an instant, a moment. నిట్టనిట్టం, నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. నిట్టనిట్టం a ready wit, an extempore poet.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Skt.] n. The act of closing the eyes. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. నిట్టనిట్టం half closed eyes.

నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Tel. నిట్టనిట్టం+నిట్టనిట్టం.] n. Cleanings of grain found at a threshing-floor. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. నిట్టనిట్టం. Remainder, నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం or నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం. [Tel.] v. n. To search for. To seek. నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం.

నిట్టనిట్టం, నిట్టనిట్టం నిట్టనిట్టం.

HD. ii. 2207

సమము నిమము. [Tel.] v. a. To stroke, to fondle, పుట్ట, చేపించు, ప్రాసాదమును సమము పెట్టెను. R. iv. 44.

సమము నిమము. [from Skt. సమము.]

n. A moment, an instant. సమమును నిమము.

[another form of సమము.]

n. Twinkling. కనుమెరుపు.

సమము నిమము. [Skt.] adj. Deep, profound. లోతు, కఠినము. సమము లోతు under written. సమము నిమము-ga. n. lit: "deep sewing." A stream. నది, సముద్రము.

సమము నిమము. adj. Uneven, high and low, up and down.

సమము నిమము. [Tel.] adj. Appertaining to the lime tree. సమము లోను or సమములోని a lime.

సమము the lime tree. అమమము the wild lime.

Atalantia monophylla. సమములోని

samam-lulasi. n. A species of the Basil

which has a scent resembling the lime.

సమము గడ్డి or **సమము గడ్డి** *samam-gaddi*. n.

Lemon grass. *Andropogon citratus*.

(Watta.)

సమము నిమము. [Tel.] n. Ease, comfort, quiet, patience, gentleness.

సమము adj. Easy, quiet, happy, well.

సమము, సమము. సమమును సమము

to be in well in health. సమమును సమము

to be in well, proper, right. సమమును

or సమము

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

to be in well, proper, right. సమమును

సమము నియమము. [Skt.] adj. Self-governed, subdued, restrained, సమమును. Constant, permanent, certain, సమము. సమమును నియమము-ga. adv. Always, constantly. సమము నియతి. n. Destiny, luck, good or bad fortune, పుట్టుక. A religious duty or obligation, సమము. సమమును నియమము. n. A sage or man of subdued passions.

సమము నియమము. [Skt.] n. A principle, rule, precept. An engagement. "The restriction of a rule to particular cases." (Colebr.) That which is invariable. An religious observance. Certainly. The inevitable result of an act. Taking pains. సమమును, సమము, సమము, సమము. సమమును fixedly, steadily. సమమును నియమము. v. a. To appoint, direct, order, నియమము. సమమును నియమము. v. a. To agree on, contract for, engage for, determine, decree, undertake. సమమును నియమము. adj. Commanded, ordered, సమమును. సమమును నియమము. n. Certainty, an arrangement. సమమును నియమము. n. A director, a pilot or steers-man. సమమును.

సమము నియమము. [Skt.] n. A host, or vast number; diversely interpreted as one lac, ten lacs, and one hundred lacs. సమమును.

సమము నియమము. [Skt.] n. A close fight, a hand-to-hand struggle. సమమును, సమమును. సమము నియమము. n. One who fights hand to hand, సమమును.

సమము నియమము. [Skt.] v. a. To engage in a task, send about, employ on, appoint to; to command, to order, నియమము. సమమును నియమము. n. One who is fit to be appointed or sent. సమమును.

45. **air**

657

25 26

niyōḡḡu n. A servant or slave. నియోగ్గ, పనిచేయు, నియోగ్గము or నియోగ్గమున నియోగ్గము. n. An order, command, mandate. నియోగ్గము, ఆ. L. III. 259. నియోగి or నియోగిని నియోగి. n. A minister. నియోగి. The name of a certain sect of secular Brahmins. The Niyōḡis and the Vyāpāris are two classes of secular Brahmins. The Niyōḡis are in several points different from అచార్యులు A'chāris. The authors of the Telugu poems are mostly Niyōḡis, Sanskrit literature being confined to the Vaidika who are considered their superiors.

अ *nir.* A Sanskrit particle prefixed to words of that language and implying negation, privation, &c. This prefix varies in accordance with the rules of Sanskrit sandhi. In some cases it becomes नि as निष्प्रलब्ध fruitless. When attached to a word which begins with R, it becomes अरि, as अरिष्टोत्थान-मार्ग doubtlessly. When it is followed by a vowel, it remains unaltered as निराश्रय मार्ग unchecked. The compounds in which this prefix is used are here put together. **अनिर्बन्धनम्** *nir-anbandham.* adj. Unrestrained, free, uncontrolled, resistanceless. **अनुज्झितम्** *nir-anujjhamam.* adj. Free, void of passion or emotion, stainless. **अविच्छिन्नम्**. **अविरामम्** *nir-avarāmaṁ.* adj. Continued, continuous, without interval. Intermittible, endless. **अदैक्येन**, **अद्यतः**, adv. Always, constantly, frequently, generally. **अपराधम्** *nir-aparādham.* adj. Blameless, innocent, harmless. **अपराधी** or **अपराधिन्** *nir-aparādhi.* n. One who is innocent. **अपरिमलम्** *nir-aparyamaṁ.* adj. Harmless, undefiled. **अपेक्षितम्** *nir-apeksham.* adj. Undesired, unwanted. **अवरोधम्** *nir-arogalam.* adj. Unobstructed, unrestrained, unimpeded. Reniless. **अङ्गमात्रम्**. **अवरोधम्**

nir-arishamu. adj. Vale, fruitless, unprofitable, unmeaning. *నిర-అరిశము.* *nir-aragrakadu.* n. One who is unimpeded, independent. *నిర-అగ్రాకాదు.* *nir-avadhyamu.* adj. Unobjectionable, unexceptionable. *నిర-అవాద్యము.* *Vasu. ii. 99.* *nir-aradhiakamu.* adj. Unlimited. *నిర-అరదికము.* *nir-akankaramu.* n. Humility, modesty. *నిర-అకాంక్షము.* *nir-akaristau.* v. a. To transgress, disobey, disregard, neglect, contemn, *నిర-అకరిస్తాడు.* *నిర-అకారము* or *నిర-అకృతి* *nir-akaramu.* n. Disregard. *నిర-అకారము.* What is viewless or invisible. The sky, *నిర-అకారము.* adj. Viewless, shapeless, invisible. *నిర-అకారము* *nir-akaradu.* n. One who is without form, the Deity. *నిర-అకారుడు.* *నిర-అకృతము* *nir-akritamu.* adj. Removed, rejected, despised, expelled, disregarded. *నిర-అకీర్తనముగా* *nir-akhatipamu-ga.* adj. Unquestionably, without objection. *నిర-అఖటము* *nir-akhatlamu.* adj. Irresistible, *నిర-అకలి.* Easy, unobstructed, without hesitation. *నిర-అలంకముగా* *nir-atankamu-ga.* adj. Without scruple or fear, *నిర-అలంకముగా,* *నిర-అలంకముగా,* *నిర-అధరము* *nir-adarumu.* n. Helplessness, Disregard. *నిర-అధరము* *nir-adharumu.* adj. Groundless, helpless. *నిర-అపానందు* *nir-apa-nindu.* n. Blame, censure, *నిర-అపానందు.* *నిర-అపార* *nir-abari.* n. A saint, sage. *నిర-అపార.* *Nila. i. 29.* *నిర-అమయుము* *nir-amayamu.* adj. Well, hale, recovered from sickness, free from disease. *నిర-అమయుము* *nir-amayudu.* n. One who is free from disease. *నిర-అమాప్తముగా* *nir-asyamamu-ga.* adv. Easily, without difficulty. *నిర-అమృతము* *nir-ayudha-hastudu.* adj. Unarmed. *నిర-అమలము* *nir-alambamu.* n. Independent, *నిర-అమలము.* *నిర-అశ* *nir-asu.* n. Despair, dependence. *నిర-అశ.* *నిర-అశము* *nir-*

Asrayadu. adj. Unprotected, unprotected, helpless, helpless. ఆశ్రయములేని. విరాహము *xirasaakamu.* adj. Opposing, rejecting, expelling. Antagonistic, as the potency of medicines. n. A specific, or panacea. విరూపము. విరాహము *xiradadamu.* adj. Groundless. విరాహము *xir-aharamu.* adj. Fasting. అహారము లేని. విరాహము *xir-ahadu.* n. One who is unrestrained, ప్రతిబంధము లేనివాడు. "విహ్వలై రెనుగంధము విశ్రయము. విరాహంబు క్షు." I. ii. 210. విరాహము *xir-adyogamu.* n. Unemployedness; the being in a state of idleness. adj. Passive, inert, unengaged, at leisure. విరాహము *xir-adyogi.* n. One who is unemployed. విరాహము *xir-upadharamu.* adj. Harmless. ఉపద్రవము లేని. విరాహము *xir-upadharamu.* adj. Incomparable, unequalled, సాటిలేని. విరాహము *xir-upakatti.* adj. Undisturbed, untroubled, unchecked. విరాహము *xir-upadhi.* n. Ease, freedom from pain. విరాహము *xir-upadhi.* adj. Careless, విరాహము *xir-guamamu.* adj. Inexpressible, incomprehensible. Devoid of quality or definable attribute. విరాహము *xir-guadu.* n. One (the Deity) who is devoid of properties or qualities. The Inexpressible One. విరాహము *xir-ghatamu.* n. A crowded *hazaar* or shop. విరాహము *xir-janamamu.* adj. Devoid of human beings, lonely, private, solitary, విరాహము. విరాహము *xir-jaradu.* n. One who is not subject to decrepitude. An immortal or god. విరాహము *xir-jalamu.* adj. Waterless, విరాహము. విరాహము *xir-dayatu.* n. Unkindness, విరాహము. విరాహము or విరాహము *xir-dayadu.* n. An unkind man, విరాహము. విరాహము *xir-dashamu.* adj. Faultless, innocent. విరాహము

మరలె. నిర్దోషులు (the innocent). నిర్దోష
 మానా నిర-doshamāna. adv. Faultlessly,
 innocently. నిర్దోషతత్వమా నిర-dō-
 shatvam. n. Innocence, faultlessness.
 నిర్దోషుడు నిర-dhanudu n. One who has
 no money, a poor man, ధనమలేమివాడు.
 నిర్దోషమథామమా నిర-dhūmadhamam. n.
 Utter destruction; utter ruin and abase.
 "చింత తోల్చిచూచు" నిర్దోషమయలు.
 Nob. 292. నిర్దోషుడు నిర-nidramu. adj.
 Sleepless, awake. నిర్దోషితుడు నిర-ni-
 mittam. adj. Needless, causeless.
 నిర్దోషి నిర-nitti. n. Immortality. నిర్భ-
 యమా నిర-bhayanu. adj. Fearless. నిర్భ-
 యతా fearlessly. నిర్భయమా నిర-
 bharamu. adj. Unbearable, ఎక్కువ. నిర్భ-
 యము నిర-bhaggydu. n. One who is
 luckless, unlucky, or cursed భాగ్యమలే-
 మాడు. నిర్భయము నిర్-bhiti. n. Fear-
 lessness. నిర్భయన నిర-matara. adj.
 Tolerant, free from jealousy. నిర్భయన
 నిర-mayada. n. Dishonor, an insult,
 impudence. నిర్భయము నిర-malamu. adj.
 Pure, transparent, clear, clean, free
 from dirt or impurities. నిర్భయము నిర-
 maludu. n. One who is pure: a good
 man. నిర్భయము నిర-moga-matam.
 n. Unkindness. నిర్భయము. నిర్భయము
 నిర-muktam. adj. Loosed, set free
 from, disjoined, wandered, separated.
 n. A snake that has lately cast its
 skin. నిర్భయము నిర-muktam. dropping her petti-
 coat. నిర్భయము నిర-muktudu. n. An
 ascetic, a monk. నిర్భయము. నిర్భయము
 నిర-mokamu. n. A snake's skin. కురుము.
 నిర్భయము or నిర్భయము నిర-malamu.
 n. Extirpation, eradication, utter ruin
 నిర్భయము ruined. నిర్భయము నిర-ma-
 linu. v. n. To eradicate. నిర్భయము

నాశనము చేయు. To ruin, నశింపజేయు. నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Shameless. నిర్భయము *nir-bhaya*. n. Devoid of pride. నిర్భయము *nir-bhaya*. n. One who is childless, barren. నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Inexpressible, undefinable. నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Windless or close, as a place. నిర్భయము (నీలము) నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Unchanged, unaltered, uniform, changeless, immutable. నిర్భయము *nir-bhaya*. or నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Unobstructed. నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Earnest, absorption, overcome, enrapt. నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Undisputed, unquestioned. నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Venomless, without enmity, without enmity, without enmity. నిర్భయము *nir-bhaya*. adj. Without deceit; without obstruction. Honest, without enmity. నిర్భయము *nir-bhaya*. adv. Without cause, causelessly.

నిర్ *nir*. [Skt.] n. An intensive prefix. Much, నిర్భయము. Well, నిర్భయము. See నిర్భయము, నిర్భయము, నిర్భయము, etc.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Skt.] adj. Very eager. నిర్భయము *nirbhaya*. Ever, always. నిర్భయము *nirbhaya*. daily thus. నిర్భయము *nirbhaya*. n. Great eagerness. నిర్భయము *nirbhaya*. n. One who is engaged or interested in any thing.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Skt.] n. Hell, at last. Adversity, నిర్భయము.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Skt.] n. Rejection, denial, contradiction, disallowance. నిర్భయము, నిర్భయము, నిర్భయము. నిర్భయము *nirbhaya*. v. a. To reject, deny, contradict, set aside or disallow. నిర్భయము, నిర్భయము.

నిర్భయము *nirbhaya*. adj. Expelled, sent out, thrown out, cast out. Rejected, loosened (as a knot) నిర్భయము *nirbhaya*. sin that is removed.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Skt.] v. t. To look for, view, watch, long for, hope for, wait for. నిర్భయము *nirbhaya*. or నిర్భయము *nirbhaya*. n. Looking for, regarding, seeing, expectation, hope, నిర్భయము *nirbhaya*. నిర్భయము *nirbhaya*. adj. Expected, hoped for. నిర్భయము *nirbhaya*.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Tel.] adj. Past. నిర్భయము. Very, నిర్భయము. నిర్భయము very poor.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Tel.] n. A plant called నిర్భయము, నిర్భయము, నిర్భయము and also నిర్భయము నిర్భయము.

నిర్భయము *nirbhaya*. [from Skt. నిర్భయము] adj. Without any lot or hindrance, easily, నిర్భయము.

నిర్భయము *nirbhaya*. [H.] n. Certainty. నిర్భయము. A price settled upon, నిర్భయము *nirbhaya*. నిర్భయము నిర్భయము there is no fixed salary.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Skt.] n. A glossary of obscure phrases used in the Vedas. నిర్భయము. That which is said, నిర్భయము *nirbhaya*. నిర్భయము *nirbhaya*. n. The name of a figure of speech, నిర్భయము. Definition of the meaning of a word, నిర్భయము *nirbhaya*.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Skt.] n. Dumbness. నిర్భయము the dumb. నిర్భయము. P. ii. 135.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Tel. నిర్భయము] n. Last year. నిర్భయము *nirbhaya*. నిర్భయము of last year. See నిర్భయము.

నిర్భయము *nirbhaya*. [Skt.] n. A thorough understanding, skill. fluency. Famous, నిర్భయము. నిర్భయము *nirbhaya*. Famous. నిర్భయము.

నిరూపణము *ni-rūpanama*. [Skt.] n. Sight, seeing. Investigation, ascertaining, determining. చూపు, అరయి, తార్కానము. **నిరూపించు** *ni-rūpanu*. v. n. To ascertain, prove, determine, resolve. నిరూపించుచు. **నిరూపితము** *ni-rūpita*. adj. Proved, settled. నిరూపించినది.

నిరూపణము *ni-rūpana*. [Skt.] n. A completed sentence, a full sentence. ముగిసిన వాక్యము. adj. Not open to a guess, certain, తీయరాని, నిశ్చయముచేసినది.

నిర్భుత నిర్భుతి *ni-rbhuta*. [Skt.] n. The demigod supposed to rule the south west quarter of heaven.

నిరోధము *ni-rōdhama*. [Skt.] n. An interdiction, restraint, check, impediment. అడ్డు. Evil డేయి. **నిరోధించు** *ni-rōdhanu*. v. n. To interdict, to obstruct, to impede. అడ్డును.

నిరోధము *ni-rōdhama*. [Skt.] adj. Lit: Devoid of labials: a device in versification, wherein the poet discards the letters ప, ఫ, బ, భ, మ.

నిర్గతము *ni-r-gatama*. [Skt.] adj. That which has come out, gone out. వెలువడినది. **నిర్గతి** *ni-r-gati*. n. Helplessness, a hard lot. వానికి నిర్గతమునందు he is in misery. **నిర్గమము** or **నిర్గమనము** *ni-r-gamama*. n. The act of coming out. వెలువడినది. **నిర్గమించు** *ni-r-gamintu*. v. n. To go out, to come out. వెలువడు.

నిర్గతము *ni-r-gatama*. [Skt.] adj. Loosened. వెలువడినది.

నిర్గుండి or **నిలనిర్గుండి** *ni-r-gundi*. [Skt.] n. A plant called *Justicia ganderussa*, or *Vitex negundo*. వానిచెట్టు.

నిర్ఘాతము *ni-r-ghatama*. [Skt.] n. A gust of wind, a hurricane, a whirlwind, తుపాను. A thunderbolt. పంపు.

నిర్ఘోషము *ni-r-ghōshama*. [Skt.] n. A sound, voice. ధ్వని. రాగ.

నిర్జయము *ni-r-jayama*. [Skt.] v. n. & a. To conquer, quell. సంయమము, ఘోరము. "యన్యము చేతను నిర్జయము." Anir. 14. 20.

నిర్జయము *ni-r-jayama*. [Skt.] n. A cascade, a waterfall, a torrent. ధార నులయినది. **నిర్జయి** *ni-r-jayini*. n. A river. నది, ప్రవాహము, పరు.

నిర్ణయము *ni-r-nayama*. [Skt.] n. Settlement. Certainty, a positive conclusion, a decision. నిర్ణయము. **నిర్ణయమునకు** *ni-r-nayama-naka*. adj. Stated, definite. నిర్ణయము.

నిర్ణయమునకు *ni-r-nayama-naka*. adv. Positively, definitely. **నిర్ణయించు** *ni-r-nayintu*. v. n. To fix, settle, define, specify, resolve, come to an opinion, conclude, decree. నిర్ణయించుచు. **నిర్ణయము** *ni-r-nayama*. adj. Definite, positive. Settled. నిర్ణయించినది. **నిర్ణయి** *ni-r-nayini*. n. Determination, settlement. నిర్ణయము. "రాజుని నిర్ణయమునకు" నిర్ణయించుచున్నాము." Vasu. iii. 108. **నిర్ణయి** *ni-r-nayini*. n. One who settles or decides. నిర్ణయించువాడు.

నిర్జలము *ni-r-jalamu*. [Skt.] n. A washerman. వాని. **నిర్జలము** *ni-r-jalamu*. n. Washing, cleaning with water. "పాతవస్త్రమునిర్జలముచేయు." Balarina vi. 129.

నిర్జలము *ni-r-jalamu*. [Skt.] adj. Well burnt. చక్కగా కరిగినది.

నిర్జలము *ni-r-jalamu*. [Skt.] adj. Well cut. చక్కగా కరిగినది.

నిర్జలము *ni-r-jalamu*. [Skt.] v. n. To burn thoroughly. తగ్గినది. **నిర్జలము** *ni-r-jalamu*. n. A thorough burning. తగ్గినది.

నిర్జలము *ni-r-jalamu*. [Skt.] n. A clean splitting. తగ్గినది. **నిర్జలము** *ni-r-jalamu*. adj. Well split. తగ్గినది.

నిర్దా నిర్దా

661

నిర్దా నిర్దా

నిర్దేశము *nir-deshamu.* [Skt.] n. An order or command; an instruction, direction. అజ్ఞ. Telling, కథనము, దిశ్యుట. Nearness, ఉపాసన, సమీపము. **నిర్దేశించు** *nir-deshintu.* v. a. To appoint, to command. అజ్ఞపించు. **నిర్దేశము** *nir-deshitamu.* adj. Commanded, ordered. **నిర్దేశించుచు**. **నిర్దేశము** *nir-deshamu.* adj. Fit to be ordered or commanded. **నిర్దేశించుచు**. **నిర్దేశి** *nir-deshi.* n. One who gives a command or order. **నిర్దేశించువాడు**.

నిర్ధారము or **నిర్ధారము** *nir-dharanam.* [Skt.] n. Certainty; ascertainment, determination; a resolution. నిర్ణయము. **నిర్ధారము చేయు** or **నిర్ధారించు** *nir-dharanam-cheyu.* v. a. To determine, or resolve. కా. v. **నిర్ధారనీయము** or **నిర్ధార్యము** *nir-dharanyamu.* adj. Fit to be determined or settled. నిర్ధారించుచు. **నిర్ధారితము** *nir-dharitam.* adj. Settled or determined. నిర్ధారించుచు. **నిర్ధార్యుడు** *nir-dharyudu.* n. A man of determination, one who fights his way in spite of difficulties. చుట్టముల నెదుర్చునట్లు అలంకరించుట కలగినచో నెదుర్చుటకు ప్రావీణ్యమును బడచుట చేయువాడు.

నిర్ధారము *nir-dhatamu.* [Skt.] adj. Let out, discharged. రిలీజు.

నిర్బంధము *nir-bandham.* [Skt.] n. Force, violence. బంధనము, బాంధ్యము, కడం పెట్టుట. **నిర్బంధము చేయు** or **నిర్బంధించు** *nir-bandhintu.* v. a. To force, press, to lay violent hands upon. To constrain or oppress: to persist in, or insist on.

నిర్మితము *nirmitam.* [Skt.] v. a. To create: to erect, build, form, forge; to invent, కల్పించు. **నిర్మితము** *nirmitamu.* adj.

Made, fabricated; artificial. **నిర్మాత** or **నిర్మాతా** *nirmata.* n. One who makes. **నిర్మాణము** or **నిర్మితము** *nirmanam.* n. Manufacture, production, creation, invention.

నిర్గత *nirgat.* [Skt.] adj. Gushing out. B. i. 135.

నిర్వాణము *nirvanamu.* [Skt.] n. Death, demise. చాత, మరణము, నిర్ణయము. **నిర్వాణము** *nirvanamu.* in his last moments.

నిర్వాహము *nirvahanamu.* [Skt.] n. Revenge. మరణము. **నిర్వాహము** *nirvahanamu.* A gift, కానుక. A return of the money held in custody, వ్యాపకము. Payment of debt, మరణము.

నిర్వాహము *nirvahanamu.* [Skt.] n. Gum exuding from a tree, రసము. An extract, decoction, infusion.

నిర్వహము *nirvahanamu.* [Tel. నిర్వహ+నిర్వహ.] v. n. To throw one's head up. **నిర్వహము** *nirvahanamu.* To be proud, నిర్వహము. **నిర్వహము** *nirvahanamu.* stiff (as a corpse), stiffly set up.

నిర్వహము *nirvahanamu.* [Skt.] adj. Lost, hidden.

నిర్వహము *nirvahanamu.* n. A definition. **నిర్వహము** *nirvahanamu.* చేయుట. **నిర్వహము** *nirvahanamu.* v. a. To define (a term, &c.), నిర్వహముచేయు.

నిర్వహము *nirvahanamu.* [Skt.] n. A gift. **నిర్వహము** *nirvahanamu.* [Skt.] n. Sight, seeing, view, చూడము.

నిర్వహము *nirvahanamu.* [Skt.] v. n. To be fulfilled. మరణము. **నిర్వహము** *nirvahanamu.* v. a. To achieve, effect, manage, conduct. నిర్వహము.

నిర్వహము *nirvahanamu.* [Skt.] n. Management, achievement. A vow. నిర్వ.

నిర్వహము *nirvahanamu.* [Skt.] v. n. To be fulfilled. మరణము. To come to pass, మరణము.

संख्या ११५६

652

2025 21/01/2025

నిర్వహించు *nir-rakhan-jan*. v. a. To manage, carry through, perform. To protect. నిర్వహించు. నిర్వాహకుడు or నిర్వాహకము *nir-rakhamu*. n. Management, power or ability to perform, execute or sustain. మునుపాలు, శక్తి. నిర్వాహకుడు *nir-rakhanu*. n. A manager or director; a man of ability. నిర్వహించువాడు. విద్యానిర్వాహకుడు: A Director of Learning.

నిర్వాణము nirvāṇam. (Skt.) n. Eternal happiness, విశ్రాంతి, కరుణ. Annihilation, extinction. విముక్తి. adj. Liberated, extinct, (as a light or fire) క్షయము. In Telugu it means Nakedness. నిర్వాణుడు one whose light was put out. నిర్వాణి or నిర్వాణము nirvāṇi. n. A purified soul. పుణ్యము, విశ్రాంతి.

నిర్ణయము *nir-nayamu*. [Skt.] n. Censure, blame, imputation, &c. A decision.

मर्त्य *mr̥tya*. [Skt.] n. Death. **मृत्यु**.
Destruction. **मृत्युः**. Happiness. **मृत्युः**.

నిర్వేదము *nir-vēdamu*. [Skt.] n. Humiliation; neglect, disregard; hopelessness. **నిర్వేదము** దుఃఖములతో నిర్వేదముగానున్నది. నిర్వేదముగాను, నిర్వేదము or నిర్వేదము *nir-vēdamu*, v. n. To renounce, give up, abandon. Viah: ii. 26. నిర్వేదముగా.

nirayana *nirayana*. (Skt.) n. An abode,
a dwelling-house or habitation. see.

నిలంపదము *nilampadu*. [Skt.] n. A deity.
నిలంపభాష *nilam-pa-bhasha*. n.
 The language of the gods, i.e., Sanskrit.

See or Smaller with. [Tel.] Stop! Stand!
hold!

~~Source~~ Source: MS. 200. (q. v.)

Ṭay, or **Ṭayak** *nītan*. [Tel.] v. n. To stand. To remain, exist, last, live, continue. To stay, stop, halt. **Ṭē Ṭayak**. To be still or quiet, untroubled in a vessel. To be firm or steadfast. To bear, be patient, restrain

one's feelings. To be repressed, allayed, slackened. వాడుకు నిలచిది he kept his word. నిలిచియుండు it does not rain steadily. ఆ పది నిలిచియుండు the school is now closed. ఇది నిలిచియుండు the work has stopped. M. XII. v. 459. నిలుచాటి or నిలువుచాటి long, హుడున, నిలువెల్లు to set up, erect. నిలువేయు to set one on his legs. నిలుతుండు or నిల్పుండు niluṭu-ṇḍu. (నిలిచి+తుండు) v. n. To remain standing, to continue to stand. నిలుచియుండు. నిలుచుకొను same as నిలుచుండు. నిలు used for నిలువ. నిలుచు, నిలుచుచు or నిల్పుచు nilu-ṇḍu. v. n. To stand. నిలుచుండు. To be stopped, అడ్డుండు. To be set up, ప్రతిష్ఠించు. నిలక, నిలకక, నిలకక or నిల్కక nilaka. n. Standing; standiness, constancy, firmness. నిల్కడు. ఈ యేడు నిలకయుండు I cannot keep my footing in the current. వానినిలకకచేసికొను to gain a firm looking నిలకయుండు ఉద్యోగము permanent (not noting) employment. నిలకకానాణి firm. నిలిచియు నిలియు. n. Delay; endurance, (Vizag.) నిలుచెడుపుడు or నిలువుపుడు niluṇḍu-yellu. n. A fathom high, lit: one man's stature. నిలుపు నిలుపు. v. a. To cause to stand, నిలువెల్లు. To fix, to set up, to place, to erect. ప్రతిష్ఠించు. To stay, restrain, interrupt, repress, అడ్డుండు. To support, maintain, keep firm, establish, నిలపించు. To retain, keep back, reserve. నిలిపించు. To set aside, exclude. నిలుపు n. Standing, a halt, &c. నిలుచు, తుండు. అది నిలుపుచున్నది it is suspended or in abeyance. నిలుపుచేసెదాదు they stopp'd the work, &c. detained (me) &c. నిలుపు or నిల్పు nilupu. adj. That which stops. నిలుపుక. Firm. నిలుపు. నిలుపుపు. (నిలుపు+తు.) v. n. To endure, to bear, to put up with, ఓర్పు. నిలపించు. నిలుపుచు నిలుపుచు. n. Stopping, suspension.

[illegible]

मुक्ति (the nirvāṇa). [Skt.] ३. Accomplishing, finishing, ending. Deliverance, self. In the Yoga Śāstram, the मुक्त्युक्त is he who still dies and is born over and over again in various bodies: and the मुक्तमुक्त is he who is delivered from transmigration, and has obtained union with the Deity. III. vii. ४०—४१.

వివర్తి or వివర్తి *vi-rartila*. [Skt.] v. n. To
turn back. పర్యవర్తి. వివర్తి or వివర్తి

విరమి *viramita*. v. a. To quit, abandon; to renounce, resign, cease from; to do away with, to quash, విరమింప. **విరమి** or **విరమి** *viramita*. n. Doing away, removing, abolition. **పాత్రవిరమి** *patravirami* so that the poverty might be removed.

నివసించు *ni-rasutan*. [Skt.] v. n. To dwell, reside, live in. వాడు నివసించు, తిరుగు. నివాసము, నివసన or నివసనము *ni-rasamu*. n. A house, dwelling. ఇట్లు. అక్కడ నివాసులు వారు they dwell there. నివాసి a dweller. నివసించువాడు.

నిరకము *nirakamu*. [Skt.] n. An assembly society, crowd; a large quantity. **నరము**, **నూపు**.

నివాళిము *nivāḷamu*. [Skt.] n. A proclamation, ప్రకటన.

निर्द्धा *nirddha*. [Maharati.] n. Settlement of accounts with a ryot; settlement, adjustment

విరాటము *vi-ratamu*. [Skt.] adj. Airless, close, confined. n. A prop. విరాట పానము armed in an air-tight panoply.

నివారణ *ni-vāraṇa*. [Skt.] v. a. To do away with, cure, avert, dissipate; to put a stop to, dispel, remove, rescue; to appease, satisfy. To prevent ill luck by sprinkling water, &c. To forbid, bar, debar, arrest. నివారణము, అవరోధము. నివారణము *ni-vāraṇamu*. n. Prevention. అవరోధ. Doing away with, removing, curing, deliverance, termination. నివారణము *ni-vāraṇamu*. adj. Hindered, checked, opposed.

சா-உ. சா-உ or சா-உ *sa-udā*. [Pal.] n.
Fumigation, for the sake of good luck.
சா-உ Burning incense. Pal. 196. **சா-
உ-உ** *sa-udānu*. v. n. To bless, glorify
or purify by the ceremony of waving a
lamp. **சா-உ-உ** *sa-udānu* 2.176 to fumigate
in order to avert evil.

నితము *nistamu*. [Skt.] n. A veil, a mantle, a wrapper. కట్టకొనడినది, కట్టకొనెట్ట. The Brahminical thread, so called when worn round the neck as a neckband, at certain religious rites. "నీవ నరే వేదకొన్న వేంకటము. నమః నారాయణాయ నమః నితముగా వేలాడుకొని అందులో కొట్టగామంటే దేవిని ఉంచుకొన్నాడు he has slung his arm in a handkerchief.

నిరూ *nirū*. [H.] n. A letter writer, నవారు: నిరూ one who writes down an answer. ప్రశ్నకు స్పష్టములకు ప్రాయుపాదు.

నిరుడు Same as నిరుడు. (q. v.) **నిరుదించు** *nirudinānu*. v. a. To stretch, నిరుదించు. "అవయవములెల్లనుకొనెడు నిరుదించుచు లోనివలె చూపెట్టెను." M. XII, v. **నిరుదుడు** Same as నిరుడు.

నిరు or **నిరు** *nirū*. [Tel.] n. Embers. Ashen over coals. నిరునెరిమంటెకరు.

నిరు *nirū*. [Tel.] v. a. To handle, finger, feel, stroke. నిమరు. "కొని నిరుచు రక్తనిమరుచునెరిమి." పౌ. X, iv.

నిరు *nirū*. [Skt.] n. Cessation, renunciation, abdication. Removal of an objection or an evil solution. నివారణ.

నిరేడించు *ni-rēdinānu*. [Skt.] v. a. To make known. To deliver up, give, offer. సమర్పించు. **నిరేడించు** *ni-rēdinānu*. adj. Offered as a sacrifice. **నిరేడించు** *ni-rēdinānu*. adj. Fit to be offered as a sacrifice. సమర్పించుచు. **నిరేడించు** *ni-rēdinānu*. n. An offering, a burnt offering. సమర్పణము. A. vi. 139. The act of making known any thing, నిరేడి.

నిరేడించు or **నిరేడించు** *nirēdinānu*. [Skt.] n. A house. ఇండ్లు. The site of a house, a spot of ground: a certain measure of land used in Madras, 60 feet by 40 ft. called "one ground." Entrance, ప్రవేశము.

నిరుచ్చరము or **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. [Tel.] n. Poverty. శివ.

నిరుచ్చరము *niruccharamu*. [Tel.] v. a. To spread, extend, overflow. విస్తరించు. To boom, rebound, అతివించు. To exist or be, ఉండు, ఉండు. To be fulfilled, నిరేడించు, నిరేడించు. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. v. a. To prepare, trim, adjust. నిర్దుష్టము.

నిరుచ్చరము or **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. [Tel.] n. Wild corn. బియ్యము.

నిరుచ్చరము, **నిరుచ్చరము** or **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. [Tel.] n. Fumigation, used as a superstitious rite to avert evil. A wave offering, నిరుచ్చరము plu. నిరుచ్చరము. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. n. A censer for a wave offering.

నిరుచ్చరము or **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. [Tel.] n. Great fear, విశ్చలనము. Amusement, surprise. Great surprise or alarm. విశ్చలనము, విశ్చలనము, విశ్చలనము. **నిరుచ్చరము** or **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. v. n. To be greatly astonished. To be greatly amazed, విశ్చలనము. **నిరుచ్చరము** or **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. n. Astonishment.

నిరుచ్చరము [Skt.] A negative prefix, altered from ని (q. v.) in accordance with the rules of Sandhi. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. adj. Fixed, immovable, firm. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. n. A man without care. విశ్చలనము. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. adj. Motionless, inanimate. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. n. One who cannot move. చచ్చుట అనినవారు. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. n. Silence. adj. Silent, mute. నిరుచ్చరముగా ముందు to be silent or speechless. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. adj. Without a remainder, total, entire, thorough, complete, నిరుచ్చరము. అంతయును. **నిరుచ్చరముగా** *niruccharamu-ga*. adv. Wholly, utterly, completely.

నిరుచ్చరము [Skt.] n. Night. రాత్రి. Turmeric. పసుపు. A. iv. 155. **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*. n. Lit: The night naker, i. e. the moon. **నిరుచ్చరము** or **నిరుచ్చరము** *niruccharamu*.

నిష్ఠా నిష్ఠా. [H.] n. Intoxication. మత్త, మత్తము.

నిష్ఠాతమా or **నిష్ఠాతమా** *nishadama*. [Skt.] n. The first of the seven musical notes.

నిష్ఠాతుడు *nishadudu*. [Skt.] n. The name of a certain aboriginal tribe; a mountaineer, a huntsman, a savage, వెంతు వాడు, యావాదివాడు.

నిష్ఠింకా *nishinda*. [H.] n. Writing with flourishes.

నిష్ఠిద్ధమా *nishiddhamu*. [Skt.] adj. Prohibited, forbidden. నిషేధింపబడిన.

నిష్ఠేకమా *nishēkam*. [Skt.] n. Sprinkling, aspersion, effusion. W. Consummation of marriage. కర్మాచారము. నిష్ఠేకమార్గాదు the same.

నిష్ఠేధమా *nishēdhamu*. [Skt.] n. Prohibition, stoppage, contrariety to rule, irregularity. adj. Prohibitory, forbidding. **నిష్ఠేధార్థమా** *nishēdh-arthamu*. n. The negative tense, in verbs. నిషేధించు *nishēdintu*. v. a. To prohibit, forbid.

నిష్ఠేచరము *nishēchanamu*. [Skt.] n. Service, observance, practice, adhering to rule. సరించడము.

నిష్ఠ్కమా *nishkamu*. [Skt.] n. A certain gold coin. గజ. A gold jewel; a weight, used by goldsmiths. W. Vish. 579. ఇవనికి విష్ణుడు యొక్క బంగారుపత్రిక.

నిష్ఠ్కర్ష *nish-karsha*. [Skt.] n. Determination, decision. నిశ్చయము. **నిష్ఠ్కర్షించు** *nish-karshintu*. v. a. To determine, resolve, settle. నిశ్చయించు.

నిష్ఠ్కలు *nish-kulamu*. [Skt.] n. A park. నివారణము, ఇంటితోట.

నిష్ఠ్కలు or **నిష్ఠ్కలు** *nish-kulam*. [Skt.] n. The hollow of a tree. కొలను, తొగ్గ.

నిష్ఠ్కృతి *nish-kṛiti*. [Skt.] n. Expiation, atonement. ప్రాశ్చిత్తము. An omission, చేయక. బ్ర.

నిష్ఠ్కమము *nish-kramamu*. [Skt.] n. Going out. వెడలెపోవుట.

నిష్ఠ్క *nishkha*. [Skt.] n. Fixed affection or attention; devotedness or engagedness of heart. Devotion, austerity in religion, firmness. **నిష్ఠ్కా** చదివాడు he read with undivided attention. **నిష్ఠ్క** *nishkintu*. v. t. To determine, resolve. నిశ్చయించు. M. xv. ii. 86. **నిష్ఠ్కదు** *nishkudu*. n. One who is firm or steadfast. వాడు నిష్ఠ్క నిష్ఠ్క మున్నాడు he is devoutly bent.

నిష్ఠ్కవత్తము *nishkṛatamamu*. [Skt.] n. Spitting out. తిరుముట. Rejecting. M. iv. i. 131

నిష్ఠ్కరము *nishkṛamu*. [Skt.] adj. Hard, harsh, cruel, taunting, rude. **నిష్ఠ్కరము**. n. Rudeness, harshness. A taunt or reproach. నిష్ఠ్కరము నెప్పుడూ the truth is harsh or hard to bear. ఎందుకునిష్ఠ్కరము why incur a reproach? **నిష్ఠ్కరత్వము** *nishkṛatamamu*. n. Hardness, cruelty.

నిష్ఠ్కారము or **నిష్ఠ్కారము** *nishkṛātamu*. [Skt.] adj. Cast, thrown, sent, vomited. త్రొక్కుబడిన, వెడలెన్ద్రొక్కుబడిన.

నిష్ఠ్కారుడు *nishkṛādu*. [Skt.] n. One who is skillful or learned. శిష్యుడు.

నిష్ఠ్కంఠము *nish-kāṇṭamu*. [Skt.] adj. Unmoving, stable, still. నిశ్చలము.

నిష్ఠ్కృతి or **నిష్ఠ్కృతము** *nish-kṛiti*. [Skt.] n. Completion, termination. పరిపూర్ణము. Birth, production. నిష్ఠ్క. **నిష్ఠ్కృతము** *nish-kṛitamu*. adj. Complete, done. Natural, born, inborn. నిష్ఠ్కించి. **నిష్ఠ్క** *nish-kṛintu*. v. a. To cause to be completed. నిష్ఠ్కంపజేయు. **నిష్ఠ్కృతము** *nish-kṛitamu*. adj. Completed. నిష్ఠ్కంప.

నిష్ఠ్కవము *nish-kṛamamu*. [Skt.] n. The grain called అవము. Jaimini. iv. 102.

నిష్ఠ్కృతము *nish-kṛitamu*. [Skt.] adj. Reduced to powder. చక్కగా నుండిన. Thoroughly sifted or investigated.

À RI

2 ni

hi {Tel. the root of పు.} pron. Thou.
 " పుట్టిన పుణ్యమాధి " M. VIII. ii. 417.
 " పుట్టిన పుణ్యమా " M. v. ii. 286. **hi**, the
 inf. of పు. adj. Thy. " పుట్టిన పుణ్యమా " Consider in your heart. M. v. ii. 103.
hi *ndi*, adj. Thine. **hi** *hi* is this
 thing? **hi** *ndu*, adj. Thy. **hi** *hi* is thy name.

నికాశము *nikashamu*. [Skt.] n. Brightness.

నిశ్చయము *niśchayamu*. Certainly, నిశ్చయము. adj. Equal, తుల్యము.

నిక నిలా [Tel.] n. A certain game among boys. H. iii. 187.

నిగు నిగు [Tel.] v. a. To get rid of. నివర్తించు.

"ఒక్కరినొక్కరియొక్క ప్రతిరాడేమాడదే తల్లెలువ మా తల్లెలువునైన." చీ. తల్లెలువు, నిగదా, అనగా చూ రాక్షసులైనామ పోగొట్టుకొనెదను. A. vi. 85. "వంతమునలులొనడు నాచునిగద కేడునిగున." Parj. ii. 94.

నికము *nikamu*. [Skt.] adj. Low, base.

నికర or **నికర్తము** *nikala*. n. Lowness, baseness, degradation. **నికడు** *nikadu*. n. A wretch, a vile creature, a low scoundrel, అడుగుడు.

నికే నిక [Tel.] n. Savour, stench, a fishy smell. **నిక** *nik*. n. Meat. **నిక** *nik*. n. Soup, meat broth. **నిక** *nik*. n. A fish pot. **నిక** *nik*. n. A stench.

నిక నిక [Tel.] n. Prettiness, elegance, beauty, శృంగారము, మరలము. adj. Fine, pretty, nice, charming.

నిక *nik*. n. A top, a lean. శృంగారము.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక *nik*. n. A belle. **నిక** *nik*. n. A belle.

నిక or **నిక** *nik*. [Skt.] n. A vow, an order. నికము. Talk,

chatter, words, కుష్టు. [Skt.] adj. Brought, obtained, తెలివైన, పొందిన.

Trained, punished, తిండిపెట్టిన. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

"నికములును నికములును" T. iii. 93. "నికములును నికములును" T. iii. 93.

or over a person, as a spell to avert an evil eye. అరతి, మంత్రికారతి, నివారిత.

నీరజీ niraḍa. [Tel.] n. The name of a certain forest tree. Roṣ. i. 646.

నీరా nira. [Tel. of Tam. నీరు.] n. Water.

ఉదయము. Fluid. అంశుమయము coconut

water. Bad humors in the body. అర్జున నీరజ్యము the body is bloated. Urine.

మూత్రము. శాస్త్రనీర freshes in a river or rain water. నీర్మల a tear. plu : నీర్మల water.

నీరల నీర్మలనీర్మల she shed tears.

మంచి నీర్మల కానీరమగా oolily, as easily as if drinking water. నీరమల to melt away,

porish, torn to water. నీరమలనీర గిల్దింగ, gold water. నీరమలనీరపాదము to

gild, to dissolve gold. నీరకామపు or నీరకామి nīri-kāmapu. n. Lit. Water-horn,

i. e., Fire, అగ్ని. నీరకామపు, నీరకామపు, నీరకామి, నీరకామి or నీరకామి nīri-kāmapu.

n. The sea. సముద్రము. నీరకామి nīri-kāmapu. n. The wind. వాయువు. నీరకామపు

మన nīri-kāmapu. n. A water-sprite. అంశుమయము. నీరకామపు, నీరకామపు or నీరకామపు

nīri-kāmapu. n. Alotus. నీరకామపు. nīri-kāmapu. n. A jewel worn on the breast

of Vishnu. వామనము. నీరకామపు. nīri-kāmapu. n. The constellation called పూర్వాషాఢా

నక్షత్రము. నీరకామపు or నీరకామపు nīri-kāmapu. n. Varuna, the god of the Ocean.

నీరకామపు. nīri-kāmapu. n. The constellation called శరభ్య. నీరకామపు nīraku.

(నీరకామపు.) n. Moss, water-woods. నీరకామపు. n. Bathing, a bath. స్నానము.

Sporting in water, అంశుమయము. నీరకామపు nīraku. v. n. To bathe, స్నానము చేయు,

క్రమము. n. Hot water poured on a curry while being cooked, నీరకామపు చేయు

చేయు. నీరకామపు nīraku. (నీరకామపు.) n. The rainy season, వర్షము.

నీరకామపు or నీరకామపు nīraku. v. n. To cause to bathe నీరకామపు. To create

a friendship between, స్నేహము చేయు.

నీరకామపు nīraku. n. Bathing, స్నానము.

"నీరకామపుమరకామపు", నీరకామపుమరకామపు

శృంగారము" Bilh. iii. 203. An aquatic animal.

"నీరకామపుమరకామపు,

నీరకామపుమరకామపు, నీరకామపుమరకామపు,

నీరకామపుమరకామపు,

నీరకామపుమరకామపు."

B. VIII. 110.

నీరకామపు or నీరకామపు to water, to irrigate.

నీరకామపు a watercourse. నీరకామపు nīraku.

n. The "water cow," i. e., the boat-fly, an aquatic insect called *notonecta*. నీరకామపు

or నీరకామపు nīraku. n. Ischaeria, a stoppage of urine. మూత్రబంధము.

నీరకామపు, నీరకామపు or నీరకామపు nīraku.

n. A water snake. నీరకామపు nīraku.

n. A cormorant. నీరకామపు nīraku.

n. A sort of jelly or blubber found on the sea beach. A bubble of water, నీరకామపు.

నీరకామపు. నీరకామపు. నీరకామపు nīraku. n. A man of the sea, a triton. నీరకామపు.

నీరకామపు nīraku. n. Alms given at bathing places. "నీరకామపు మూత్రములనీరకామపు"

నీరకామపు nīraku. n. H. ii. 166. నీరకామపు nīraku.

n. The common otter, *Lutra vulgaris* (F. B. I.) నీరకామపు nīraku.

n. A water monkey. నీరకామపు nīraku.

n. A water-lowl. నీరకామపు nīraku.

n. A large snake, పెనుకామ, అంశుమయము. నీరకామపు nīraku.

n. A species of oleander, పింజులము. నీరకామపు nīraku.

n. A kind of tree, ఇల్లము. నీరకామపు nīraku.

n. A light tinted గోరము; a species of this plant which has a light, red tint. నీరకామపు

or నీరకామపు nīraku. n. Fire said to exist under the ocean, అగ్ని, వాయు.

నీరకామపు nīraku. n. Heat of urine, a disease. నీరకామపు nīraku.

n. A plant, *Eschynomene aspera* (E. P.) **నీరుకట్టా** *niru-kattā*. [నీరు+కట్ట for కట్ట] n. Land under which there are springs. **నీరు తెంకి** *niru-tenki*. n. A lake, బలవంతము. **నీరుడి** *nirudi*. (నీరు+డు) n. A disease in which excessive urine is passed, diabetes. Urine. మూత్రము. **నీరుడుము** A water iguana, నీటికడుము. **నీరుతాళపు** or **నీటి తాళపు** *niru-talupu*. n. A cloud, ముచ్చ. **నీరుతిట్ట** *niru-titta*. n. The sea. సముద్రము. **నీరుతిట్టి** *niru-titti*. n. The bladder, మూత్ర కేశము. **నీరుకుట్టు**, **నీరుకొత్త** *niru-kutta*. n. A water snake. **నీరుకొడు** *niru-kōdu*. n. A water mosquito. **నీరుచిత్తు** a water animal, బలవంతపు **నీరుచంపి** *niru-chandi*. n. The porpoise. పా. 181. **నీరుపచ్చ** *niru-patsa*. n. A sort of emerald. **నీరు పాడి** *niru-padi*. A plant called రాక్కొడి. **నీరుపాన** *niru-pāna*. n. A sort of mermaid, described as a lumb monster somewhat resembling a man in limbs. నీటిమనుష్యుడు. **నీరుపిల్లి** *niru-pilli*. n. A water oak, an otter. **నీరుప్రబ్బ** *niru-prabba*. n. A kind of plant, the cotton plant, *Bolema rotong*. పం. 283. **నీరుబొద్ది** *niru-boddi*. n. A sort of vegetable. See బొద్ది. **నీరుమట్టిగ** or **నీరుచెట్టు** *niru-mattiga*. n. Thin buttermilk. చాలా నీళ్లు కలిపిన తేనె. **నీరుమట్టుము** *niru-mattamu*. n. Water-level. నీళ్లునిలచు ప్రమాణము. **నీరుమట్టువు** an instrument called a water-level. **నీరుముంపు** *niru-mumpu*. adj. Watery, బలవంతము. **నీరుముట్టు** *niru-mutta*. v. n. To touch water, బలవంతముచేయు, to make water, so called because the Hindus afterwards touch water as purification "నీటిచేరుకొనగాదు నీరుముట్టు." n. తు. iv. **నీరుల్లి** *niru-ulli*. n. An onion. *Allium cepa* [Watta.] **నీరువంగ** or **నీటివంగ** *niru-ranga*. n. A kind of brinjal. **నీరువట్టు** or **నీరువట్టు** *niru-rattu*. n. Thirst. నీటి,

పొర. **నీరువట్టు** నొక to be thirsty. **నీరువట్టిగ** or **నీరువట్టు** *niru-rattiga*. n. A sort of sweetmeat. H. i. 117. **నీరుబంగు** *niru-bungu*. n. A water elephant, నీరుబంగు.

నీరు, నీరు or **నీరు** *niru*. [Tel.] n. Ashes, ashes lying over live coal. భస్మము, చూడిద. "చిమరీయై యవ్వలంబులకూటి నిమిషంబులో కూరినీరుగాంచె." DB. 135 line 3. **నీరు** చేయు to burn to ashes. కుప్ప తునీరు finely powdered lime, భస్మము. **నీరు** చేయి he made light of his oath. **నీరుకారు** *niru-karu*. n. Tongs for coals, నీరుకారు.

నీరు *niru*. [Tel.] adj Slight. అల్పము. నీరుడ the soft sunshine (ఎండ) of evening. "నీరుడగాదు" A. vi. 129. నిరుడగాదు slight sharpness. కొంచెము చూడి. **నీరు పారుము** *niru-payamu*. n. Youth, adolescence, యౌవనము. **నీరుకారి** or **నీరుకారి** *niru-kari*. n. A reddish tint. the soft tint of fine cloth after its newness has gone off. కొంచెమెరుపు. **నీరు కాపులు** *niru-kapulu*. n. A sort of grain. H. iv. 158. **నీరుకాల్లు** *niru-kallu*. n. Lit: Reddish legs, i. e., the rays of the sun at sunrise and sunset. కొంచెమెరుపు రంగులనై రండుసంధ్య లేలండును కలుగు మార్పురంగులు. "నిడునలైరింకొంచెమీరుకాల్లు." ప. 1. పా. vii.

నీలము *nilamu*. [Skt.] adj. Blue, purple, deep blue, bright black. నల్లని. n. A blue or black stone. పచ్చెరాయి, నల్లరాయి. The sapphire. Blue colour, blackness. The Indigo plant, **నీలబొద్దు**. **నీలబంగు** *nil-bangu*. n. An insect. తురుగు. **నీలచు** *nilachu*. n. A black horse. **నీలకంకము** *nila-kankamu*. n. The purple throated bird, a peacock. కనుకరి. **నీలకంకము** *nila-kankamu*. n. The blue throated god, i. e., Siva. కలకంకము. **నీలబొద్ది** *nila-bodi*. n.

৯৯

671

ꠘꠞꠤ ꠎꠞꠤꠘꠞꠤ

The purple Moorhen, *Porphyrio porphyrio*. (F. B. I.) *పిల్లల ముని* *nil-anjanamu*. n. Blue vitriol, sulphate of copper. *పిల్లల ముని* *nil-ambaramu*. n. A blue vest. The name of a lilac blue-bell. *పిల్లల ముని* *nil-ambardu*. n. A name of Balarām or Saturn. *పిల్లల ముని* *nil*. n. The indigo plant. Blue dye. Rox. iii. 379. *పిల్లల ముని* or *పిల్లల ముని* the wild variety of indigo, id. 373. 377. A dark thread. *పిల్లల ముని*. "పిల్లల ముని." (R. ii. 20.) Or, "పిల్లల ముని." (BD. v. 677). A waist band. *పిల్లల ముని*. A black woman, a factious jade, a hussey: one who blubbers at a touch. *పిల్లల ముని* *పిల్లల ముని* (proverb) when the jade goes to the well all the water disappears. *పిల్లల ముని* adj. Black, *పిల్లల ముని*. False, hypocritical. *పిల్లల ముని* false or crocodile tears. *పిల్లల ముని* *nili-partha*. n. A lie set afloat under the superstitious notion that the indigo crop will flourish better. Nonsense, delusion. Rhodomontade, a hoax. *పిల్లల ముని* or *పిల్లల ముని* *nilima*. n. Black color. *పిల్లల ముని*. *పిల్లల ముని* *nilimandu*. n. Indigo. *పిల్లల ముని* *nilimabbu*. n. A thin or rainless cloud. *పిల్లల ముని* *nilindu*. n. The name of a monkey. *పిల్లల ముని*. *పిల్లల ముని* or *పిల్లల ముని* blue water lily.

హృది-నిగమము. (Skt.) n. Heart-
s, secret and deep love. హృదయము

To stretch, strut, stretch one-
 self. **అపరాధము** To die, **చచ్చు**, To be
 audacious or impertinent. **నీవు అపరాధము**
 చూపుచు **you are very presumptuous.**
అపరాధము అపరాధము or **అపరాధము** **atapa-**
rammu. **o Audacity, impudence.**

[cont.] n. The name of a wife of

... el. plu of box] n. Water.

sin *sin-a-hye*, v. a. To bleach

cloth. **బిల్లబుచ్చిగారు** *nilla-buchchi-gadu*.
 n. The Kingfisher. **బిల్లవరూగు** *nilla-*
varugu. n. Salt, ఉప్పు. **బిల్లగారు** *nilla-*
adu. v. n. To be brought to bed, to bring
 forth. **బ్రహ్మచర్యము**. To bathe, స్నానముచేయు.

వీరము *niraramu*. [Skt.] n. Wild corn.
విష్ణువర్ధన, విష్ణువర్ధన పండుగల్లో భాగము.

కు *utis*. [Skt.] n. A zone, or cincture, a belt. The knot (of a peculiar kind) which keeps up a Hindu woman's garment. **సోకముచీ**. *Swa.* ii. 73. Capital, principal, stock. A stake or wager, **బుడచినాడు**, **అనుసాడు**. **పంచమకట్టేద్రవ్యము**. **నీరువము** a park or garden around a house. **చుక్కచుక్కందోల**.

తన న్నెన. [Tel.] pron. Thou. gen. త. నీ, నీవు or నీవే thou thyself.

దీప్రకూ *nirraṇam*. [Skt.] n. The edge of a thatched roof. కేరక.

నిహారము or నిహారము *niharamu*. [Skt.]
 n. Frost, hoar frost. Dew. మంచు.

మ య

3. *na*. [Tel.] affix. A particle added to *na*, the base of the 1st personal pronoun, as *na* I, and to the first person singular in verbs *na* I do. The sign of the second case of nouns as *na* (It is changed into *ni* in some cases as *na* to) The sign of the gerund as *na* he is going to beat. Conj. And, also, *na*, *na* and for men.

మండు *manuku*. [Tel.] n. A fast, fasting.
పడు, ఉపవాసము.

పండ్లు *nungu*. [Tel.] n. A palmyra fruit
kernel, white tender.

మంత్రి నుండి. [Tel. నుండియు.] అగ్రి. From,
by. It governs an accusative, as ఇది
మంత్రిని నుండి this cannot be effected by

me. నెలమంది ఉన్నది ఉన్నాను I have been here a month. రెండుదినములనుండి for the last two days. అది నన్నుంచి రావలసి నరా is this due by me. నన్నుంచి ఒకనల్లియను రావలసి not even a bug has died by my hand. ఈ రెండుదినములనుండిలేదు he has not been here these two days. నానినుండి from the wind. ఎక్కడినుండి whence?

నుండి nundi. [Tel. ను+ఉండు.] affix. From, by. ఎచ్చునుండి whence.

నక్కిట nukkata. [Tel.] n. Movement, motion. సంసము. పరిశ్రమ. ii.

నగ్గు nuggu. [Tel.] v. n. To be smashed. పుక. n. A bit, fragment, పుక. Powder, పాడి. A cake of cowdung dried for fuel. ఒక. "నగ్గులపచ్చలు" piles of such fuel. H. ii. 147. నగ్గున or నగ్గులపాచు to perish, to be dashed to pieces, to be shivered. నగ్గులైన broken to pieces. నగ్గులను నగ్గులైన the horses were smashed. నగ్గులైన nuggu-cheyu. v. a. To break to pieces, to reduce to dust. నగ్గులగు (beaten) to pieces. M. X. i. 171. నగ్గునూతలై or నగ్గునూతలై nuggu-nutal-ai. adv. In bits. నగ్గునాడు to cut to pieces, ఖండించు.

నచ్చెల్లు nuchchellu. [Tel.] n. Foam, froth, ముసుగు, పువ్వు.

నుత్తుకు ను(nuttu-ku. [Tel.] adv. Suddenly. నుత్తుకు, నుత్తుకు. నుత్తుకున అనుత్తుకు అనుకారకము. A. iv. 36.

నుత్తు nuttu. [Tel.] n. The dung of sheep or goats, మేకలనూత్తు. Goat hair, మేక నూత్తులు. నుత్తుపాచులు nuttu-patalu. n. 'Dug ties,' bits of cloth with which the teats of sheep or goats are tied. మేకలనూత్తులను నుత్తుకట్టెనట్లు. Pal. 361. నుత్తు nuttu. v. a. To tie a cloth round the teats of goats. Swu iv. నుత్తుమల్లి nuttu-malli. n. A cheetah. ద్విపాత. HD. ii. 1091.

మత్త nuddadu. [Tel.] adj. Hurt, cut. ఈ నొందిన. ఉ. ii. ఉ. ర. vii.

మడి nudi. [Tel.] n. A word, a thing said, a promise, an expression. మడి. A bad name, అపేక్ష.

"ఈ పుడునన పుడునన
యదికి నేమంటు నిడుకూడియరాదే,
మడికంటే నోవు నేమంటు
మడుపుపురాన మరా నుత్తునకంటే."
భ. vii.

మడికారము nudikaramu. [Tel.] n. Style, mode of speech. వాచకము, మాట, రచనము, మాటచుక్కలము. మడుగు or మడుపు nudugu. v. a. To tell, చెప్పు. మడుగు or మడుపు n. A word or expression, a thing said, a promise; a line in verse: a bar in music. తిరుమమలెండి చెప్పు to sing line upon line, to pester, to dun, to reiterate. మడుగులై lit: the lord of speech, Brihaspati. బ్రహ్మపతి, క్షిప్ర. మడుపు nuduru. v. n. To speak. చెడు. Suca. iii. 356. మడుచు as he said so, చెప్పగా. మడుచు నుదురు-ari n. One who is ready of speech, a talkative person, మాటలూరి, వాచకూడు. నుదురుచేత న ము నుదురు-ari-tanamu. n. Readiness, fluency of speech.

నుతి nuti. [Skt.] n. Praise, eulogium. స్తోత్రము, పాకడి. నుతియు nutiyu. v. a. To praise, laud, sing the praises of. పాకడు. స్తోత్రముచేయు. నుతియు nutamu adj. Praised, lauded, నుతింపబడిన. నుతి యారి nuta-bal-ari. n. One who is praised by Indra, the "vanquisher of Bala," a title of Krishna.

నుతిక nutila. [Tel.] n. A detachment, తెక, దళము. Total, మొత్తము. "నానెక్కురా, అనుతికల రెండునుండులా లేని పదియైది." Pal. 60.

నుత్తము nuttamu. [Skt.] adj. Sent, ordered, despatched, పంపబడిన. Pushed, ప్రేమ పడిన.

wrenched or broke his neck. To dig up, to root up. పెట్టించు.

మూలము *moolamu*. [Tel.] n. Failure. విఫలము. An imperfection, defeat, మాత్రం. "మూలము తగ్గించి నోచి నోచుకొనెను." B. X. 3. 28.

మత్త or **మత్త** *matu*. [Tel.] n. Sesamum; a crop of sesamum. మత్తపేరు. మత్తలు *sesamum seeds*, తిలు. మత్తపత్త *sesamum seeds*, తిలు. మత్తపత్త *sesamum seeds*, తిలు. మత్తపత్త *sesamum seeds*, తిలు. మత్తపత్త *sesamum seeds*, తిలు.

మచ్చెత్తు or **మచ్చెత్తు** *mac-cettu*. n. Something extremely minute, that which is not worth reckoning. Little as much as a sesamum seed, మచ్చెత్తునెత్తు.

మచ్చెత్తు *mac-cettu* very little, తొలాయమానముగా. మచ్చెత్తునెత్తు to become little or nothing, తొలాయమానముగా.

"మచ్చెత్తునెత్తు, మచ్చెత్తునెత్తు." M. V. i. 30. నవ్వులెత్తు నవ్వులెత్తు (proverb)

the laughter is turned into grief. **మండి** or **మత్తలపండి** *ma-bindi*. n. Flour of sesamum.

మసము *masamu*. [Tel.] n. Bitterness. కడు.

మసకు *masaku*. [Tel.] v. a. To rub. రాకు.

మసకె *masaka*. [Tel.] n. A plant called మసకె.

మసలు See మసలు.

మసి *masi*. [Tel.] n. Powder, dust made by insects. మసిరాయికొట్టు pitiless dry wood, touchwood. మసిపురుగుల book worms, insects that perforate timber. adj. Little, petty, trifling, అల్పము.

మసగు *masugu*. [Tel.] v. a. To disregard, despise. తిరస్కరించు.

మసము *masumu*. [Tel.] n. An eyelid.

మసము *masumu*. [Tel.] v. a. To attract.

మసము or **మసము** *masumu*. [Tel.] v. a. To stretch the body in or after sleep. ఎత్తు దిరుగుకొను. v. n. To stir, మెలు. To delay, అలసటమెరుగు. To undertake, పూను. మెలుకులను stretching oneself. "మత్తపత్తపండి ను సులభము." Vema. iii. 35. నోచు వ్రాయువ్రాసే మదిలితే పోవునా? will more rubbing your forehead blot out your destiny? Vema. 1796. "చు వెత్తు నెత్తునెత్తు ను సులభము." M. IX. i. 196. n. Lightness, ease. లాభము, తేలిక.

మసలు *masulu*. [Tel.] n. A sort of fish.

మామిడి

మా A contraction for మామిడి or మత్త 'sesamum' and also for మామిడి 'soft.' See మామిడి.

మామిడి or **మామిడి** *ma-midi*. [Tel.] n. Grits, pollard, farina, a kind of coarse flour called rouleng or soojay in Madras. ఈ రియ్యము ఏండా మామిడినామిడి the rice is full of grits. మామిడినామిడి gritty meal, a meal prepared from the coarse grits of rice. మామిడి n. A kind of tree.

మామిడి *ma-midi*. [Tel.] v. a. To shove, push, మెలు, తోయు. To drive as a cart. తోయు. To beat soundly, మత్తెడి తోయు. మామిడి *ma-midi*. n. Thrusting, shoving, తోపుకొను. A shove, poke, thrust. మామిడి *ma-midi*. v. a. To have (it) pushed, మెలు, తోయు. To get (one) thrashed. తోపుకొను.

మామిడి *ma-midi*. [Tel.] n. Soft down, downiness or hairiness, whether on plants or animals. పరాగము. Efflorescence of salt. The nap on cloth. Bloom, tenderness. తేలికదము. adj. Downy, tender. తేలిక. మామిడి *ma-midi*. n. Downy moustaches. Hairy rough. మామిడి *ma-midi* or మామిడి *ma-midi* scins that are rough to the touch. మామిడి *ma-midi* or మామిడి *ma-midi* the woolly cucumber plant. మామిడి *ma-midi* a species of

రెండ (q. v.) మాగుడు *magudu*. n. Dust, పట్టానానానాని రెండు. మాగుడు *magudu*. n. A line of hair up from the navel to the breast. రోమరూ, రోమరా. మామాగు *ma-magu*. n. Sprouting down, callow ridge, as of a young beard. "నుమాగు మానకట్టును." Radha. i. 34.

మాదే or మాదేమా *madai*. [Tel.] n. Powder, పాడి. మధుమాదేమ very fine powder, మిక్కిలి పాడి.

మాతకమా or మాత్తమా *matkama*. [Skt.] adj. New, fresh. తాత్త.

మానె or మానియ *mane*. [Tel. మానె + నయ్య.] n. Oil. మంచిమానె *manima-ne* oil, or gingelly oil, నైలు. నదిరిమానె the melted fat of peacocks used in medicine. మానె కట్టామానె *mane-katta-manu*. n. A small venomous snake "barred with black." మానెబుద్ది *mane-buddi*. n. An oil bottle. మానెబుద్దిగాడు *mane-buddi-gadu*. n. The Indian Redstart, *Haticilla rufigentris* (F.B.L.) మానెమాడి *mane-madi*. n. A joint. కలుగలు. మానెగిరి the black lined plant.

మాపురమా *mapurama*. [Skt.] n. An anklet with bells. అంబ.

మాలు పాము as నయ్య. మాతాపాము the parapet around a well. పాములు పాముల మాతా పాముల కట్టినగోడ.

మారు *maru*. [Tel.] v. a. To grind or sharpen. పదునెరుదు. To reduce to powder, పండిచేయు. పాడి రెండు మాదిరిపినా రాదే, నేనెరుచేయు I cannot bear learning into him, what shall I do? మారురాము *maru-ramu*. n. A whetstone, a grindstone. పన్నికల్లు, మంగలకత్తి మారురాము. మారు నలుగు. n. A hundred. నాలువది one hundred and ten. మారురా *maru-radu*. adj. Numberless, unnumbered (lit. a hundred and six) మారునాడులకలును *maru-nadula-kalu*.

devu. n. The hundred-edged (or many edged) thunderbolt of Indra, మారునాడు భువ.

మారుడు, మార్పు or మరడు *marudu*. [Tel.] v. a. To thrash corn; to tread out grain. మార్పును the causal of మారు. మార్పుడి, మరీపిడి, మరీపిడి, మారుపు or మారుపు *marupidi*. n. Thrashing. మార్పుడి మట్ట a thrashing floor.

మాలు నాలు. [Tel.] n. Cotton thread. మాలు తోడు a cotton rope, a measuring line. మాకు పన్నుమాలు విడుతున్నాడు that man is a mere thread paper. మాలునిచ్చేని a rope ladder. "అంబకోం మాది నాల్లు చెల్లునట్టి నాల్లుకోమట్టెను." A. iv. 251. మారిగరసా *marigarsa*. n. A bald head, చల్లరలు. మాలుకోడు or మార్కొడు *malu-kodu*. v. n. To own, విచ్చుకోడు. To be fixed, కుదురుకోడు. To be righted, చెక్కబడు. To be produced, to flourish, పురిగోడు, పుట్టు, అడుగుండు, విచ్చుండు. "క్రూరుగ, పుట్టును సిద్ధమాల్కాన కనుగొనవలె." Parij. i. 90. మాలుకోలుపు or మార్కొలుపు *malu-kolupu*. v. a. To stir up, spur on, పురిగొలుపు, ప్రేరేపించు. మాలుకోలు or మార్కొలు *malukolu*. n. Flourishing, fixing.

మాపు Same as మపు (q. v.)

వృ ని

వృత్తమా or వృత్తమా *vritthama*. [Skt.] n. Dancing, నాట్యము.

వృవతి, వృవాయుడు or వృవుడు *vri-pati*. [Skt.] n. Lít: a "lord of men," i. e., a king. వృవేందుడు *vri-vedudu*. n. A tyrant. క్రూరుడు. వృవేందుడు or వృవారి *vri-simudu*. n. A lion among men, వరశ్రేష్ఠుడు. An epithet of Vishnu, విష్ణువు.

20 100

676

By Data

2 DE

నె ను. [Tel. Short for నెర & నె in compounds, the initial consonant of the next word being always doubled.] adj. Full; gentle, soft, sweet; నె నెచ్చాము (నెర + చ్చాము), నెత్తలి (నెర + తలి), నెవ్వనము (నెర + వనము), నెవ్వచురు (నెర + వచురు), నెచ్చెరి, నెచ్చె, నెచ్చి, నెచ్చి, నెచ్చి, నెచ్చి, నెచ్చి.

No num. An abbreviation for **Number**, the English word 'Number.'

నెడలి *neḍili*. [Tel.] n. Sorrow, anxiety, anguish. మోక్షార్థ.

நெக்கரா. [Tel.] n. A kind of tree,
Cordia naya. Ainsl. ii. 465.

నెక్కి *nek-konn.* [Tel. another form of నెక్కించు.] v. n. To be fixed, to take root, **పాచుకొను.** To exceed, become vast, swell. **వ్యాపించు, అతియించు.** **నెక్కి** *nek-kinnu* spread over, extended, **అతియించిన, వ్యాపించిన.** Parij. ii. 42. A. v. 130. **నెక్కిల్పు** or **నెక్కిల్పు** *nek-kelupu.* v. a. To extend, cause to swell. **వ్యాపింపజేయు.** To cause to be rooted in, **పాచుకొనజేయు.** **నెక్కిలు** *nek-kils.* n. The act of being fixed in a thing. **పాచుకొనుట.**

ಪೆಗಡಿ *pegadi*, [Tel.] n. A fire lighted either
for warmth or to keep off wild beasts.
ಕೃ. ಅನು. ii.

వెనుకు or **వెనుకు** *venugu*. [Tel.] v. n. To increase, to extend, to spread. వచ్చి, పెరిగి. అగ్రామము వెనుక కనుక అయివరి the village has enlarged and become a town. n. A polypus, or marine animal (మగము), supposed to entangle swimmers. అగ్రమము. The red sea weed. (tangle or dulse.) కంకురము. వెనుకబడిన clogged, trammelled. వెనుక కొట్టి పట్టు తిన్నాడు to the / appeared to be astounded. వెనుకంపు *venugunu*. v. n. To spread, to enlarge అలంకరించు

ఔగయు *negayu*. [Tel. for **ఔగు**.] v. n.
 To fly. **ఔగు**. To go up, to rise up,
వూలెరెడు. **ఔగయు** **పెరుగు** *negayu-pertu*.
 v. n. To rise up into the sky. **వూలెరెడు**,
ఔగు. **ఔగు** or **ఔగు** *negavu*. n. A
 flight. **ఔగులు**.

వెనురు or వెన్రురు *negulu*. [Tel.] v. Regret,
disapproval, disapprobation. *వెనురుచేయు*. *Pratya*, చా. ౪.
“వెనురెత్తిన వెనురెచే ప్రాప్తము.” *Prati-*
vratya, p. 361.

సెట్టు or **సెట్టు** *seṭṭu*. [Tel.] v. n. To settle, and, thrive, go on well, get on. **సెట్టుకొను** *seṭṭukōnu*. v. a. To manage or settle. To ratify, settle, promote, push forward. **సెట్టడము** *seṭṭadamu*. n. Pressure. **సెట్టుడు**, **సెట్టుడు** *seṭṭuḍu*. n. Palpitation of the heart, **సెట్టు** *seṭṭu*.

ᑭᑦᑭᑦᑭᑦ *nech-cheli*. [Tel. 85+30.] n. A
thick or close friend, a bosom friend. A
friend either male or female. ᑭᑦᑭᑦᑭᑦ
ᑭᑦᑭᑦᑭᑦ.

పెళ్ళి నెలాసా. [Tel.] n. Fine rice flour.
పెళ్ళి-0 పప్పు మాకలనమావారు.

కట్ట, కట్ట or **వట్ట** *neṭṭa*. [Tel.] n. The knuckles. **కట్టించు** to snap the knuckles. **కట్టించి** *neṭṭinchi* she snapped her fingers at him. **కట్టించు** *neṭṭuruku*. n. Snapping the fingers. **కట్టించు**.

శాస్త్రకేసరి or **శాస్త్రకేసరి** *sastraka-sila*. [Tel.]
n. A well-behaved person, మంచిస్వభావము
గలవాడు, మృదులస్వభావురాలు.

"ఈ పెద్ద వల్లరిచ్చి యురి నీకయ్యారామలి
యూండ నీవు నీ,
నెట్టివీరినై మనుడు నిర్బుల శ్రమనమ్ము."

A. n. 159.

సెట్టu or **సెట్టము** *nettona*. [Tel.] adv. Immediately. **సెట్టము**. Necessarily, అని వార్యముగా. Finely, grandly, much, exceedingly, excessively, entirely, at all, అత్యంతము. “**సెట్టపావీ**” (*Rukmang. iv. 126.*) not suffering him to go at all, ఎంత మాత్రము పోవీ.

సెట్టించు *netta-pantu*. [Tel.] adv. Without any cause. నిష్కారముగా.

సెట్టు *nettu*. [Tel.] v. a. To shove, thrust, push. **సోయు**, **సోలు**. n. A push, or shove. An attempt. **పూడి**. Drought, అకాపుష్టి. Ruin, నాశము. A game played by boys. **సెట్టు** or **సెట్టు** a salt pan, or place where salt is made. **తాపు**. **సెట్టకొరిన** ruined. **సెట్టకొను** *nettu-konu*. v. n. To be firm, to maintain one's ground, to remain, పాడుకొను, నెలకొను, కాదుకొను. To excel, to be proud, అతిశయించు, విజృంభించు. v. a. To push, thrust, shove, ముందరికి తోవకొని ఎచ్చు. To force, బలపర్చు. “**పట్టుల పటి కంపు రాచట్టు నేల సెట్టకొని**.” *Swa. iii. 40.*

“**సెట్టకొని యాశ్రయంతురు**.”

గట్టిగ ద్రవ్యముగలుగుకలము కునుట.”

Sumati. 95.

సెట్టుడుకాయ or **సెట్టుబొట్టునగోలలు** *nettidu-kaya*. n. A certain game played by boys. H. iii. 190. “**చీకటిపాదెట్లు యిప్పు రిట్లు సెట్టు బొట్టునగోలలు, బొత్తురాలు**.” *Vishnu. v. 211.* **సెట్టు** *nettu*. n. A match, an equal, ఉద్ది. **సెట్టుము** or **సెట్టెము** *nettemu*. n. A cushion or pad on the head, for carrying baskets on, like a porter's knot. చుట్టుకును. “**విసహనములు నాగ నెలకొని చెనెట్టి సెట్టెముగా ప్రేగు చుట్టి రాదు**.” *Swa. iv. 109.* **పీకాపుసారతో కూడా పెనకపి సెట్టి చుట్టగా ప్రేగు బట్టినారు**. **సెట్టులకట్టు** or **సెట్టులకట్టు** *nettu-kattu*. v. n. To form sides, to make matches. ఉద్దులు ఏర్పరచు.

“**ద్వి. అయిద రథురాయ బాపులు రాకు, నిండాబుప్రేమతో సెట్టెలు కట్టి, చెండుకు చింతించు చెలువొచ్చుబట్టి**,”
DRB. 154.

సెట్టము *netramu*. [Tel.] n. Steepness, abruptness, ఒడుదుడుకు. కలమును అంతసెట్టముగా **సెట్టుకోరాదు** don't hold your pen so upright.

సెట్టము *netlamu*. [Tel.] n. High land, as the crest or terrace of a hill, ఉన్నతభూము, పార్వతమహిమ వికారప్రదేశము. Gambling, జూదము, పాచికలాట. A bet; మంచము. **సెట్టమాడు** or **సెట్టమలాడు** *netlam-adu*. v. n. To play at dice. **లాదిమాడు**. **సెట్టపలక** *netta-palaka*. n. A dice board. **సెట్టకమ్మ** *netta-kamma*. n. A stake at dice; పాచిక మంచము.

సెట్టెచ్చి *net-tammi* [Tel. నెల+కెచ్చి.] n. The meadow lotus, a flower that resembles the aquatic lotus, *Hibiscus mutabilis*, పూలపచ్చము. **సెట్టెచ్చి** [నెల+కెచ్చి.] a full blown lotus, a large lotus flower.

సెట్టెరాలు *net-taralu*. [Tel. నెల+తెరలు.] n. Billows, high waves. పె, అలలు.

సెట్టెలు or **సెట్టెళ్లు** *nettau*. [Tel.] n. Sprats, or some other small fish.

సెట్టావి *net-tavi*. [Tel. నెల+తావి.] n. Fragrance.

సెట్టి or **సెట్టికాయ** *netti*. [Tel.] n. The head. **పానిసెట్టిపాద రాయెట్టివారు** he has got him into a scrape. **పానిసెట్టిపాద కెచ్చి వారు** they trampled him under foot. **సెట్టిగోడ** *netti-gida*. n. The gable end of a house. **సెట్టిమాల** a bundle carried on the head.

సెట్టురు or **సెట్టు**, *netturu*. [Tel.] n. Blood, **సెట్టురుగడ్డ** *netturu-gadda*. n. A boil. **సెట్టురుకందు** *netturu-kandu*, n. A new-born infant. **సెట్టురుతాపుడు** *netturu-*

iravudu. n. An Asura; a demon. రాక్షసుడు. నెత్తురుపొద *netturupoda*. n. A red snake, రాకులచిన్నము. నెత్తురుబంక or నెత్తురుబడి *netturubanka* n. Dya-entry. నెత్తురొత్తుమాన్యము or నెత్తురొత్తుమాన్యము *nettur-ottu-manyamu*. n. A living bestowed on one who (or whose father) shed his blood for the prince. నెత్తురుపారు *netturuparu*. v. n. To become red. ఎర్రగు. నెత్తురుప్రాస్త *netturuprastu*. sunset.

నెనడు *nenadu*. [Tel.] n. Marrow in the bones. ఎముకలోని కొవ్వు.

నెనరు *nenaru*. [Tel.] n. Affection, love. ప్రేమ. Gratitude, కృతజ్ఞత.

నెనము or నెనము *nenamu*. [Tel.] n. Blame; an imputation, charge, accusation, aspersions. నింది, తప్పు. A pretext, pretence, excuse, విచ, వ్యాజయ. A cause, కారణము.

నెప్పరము or నెప్పరము *nepparamu*. [Tel.] n. Fastness, swiftness, శక్తి. "మి అర్చించుటలందు దర్శింప బల్గించు నేక నెప్పరము నెక్కిపోవువారు." Parij. iv. 74. లే. తత్తడింబల్గించు నేక సురమునకు పల్లముజేయవలయుచేతకాక, నెప్పరము నెక్కిపోవువారు క్రొత్తను నెక్కి నాచువునకువారు.

నెప్పు *neppu*. [Tel.] n. A place, home, abode. స్థానము. Firmness, స్థితి. Knack, tact, ఉపాయము. తథ్యము గ్రామముచుట్టు తిరిగి నెప్పన చేరెను the car was taken round the town and returned to its old place. నెప్పరి knowing the knack or right way of doing a thing. దుప్పరికి నెప్పు a home for the deer. నెప్పరి *neppari*. n. One who has knack or tact, ఉపాయకారి. నెప్పరి *neppari*. v. n. To be established. పాడుకొను. నెప్పరి on reaching home.

నెమకు *nenaku*. [Tel.] v. a. To investigate, search for, look into. వెదురు. నెమకుడు *nenakudu*. n. A search. వెదురు.

నెమకాయి or నెమకాయు *nenakaya*. [Tel.] n. A low creeper, the root of which is a sweet hult. H. iv. 13.

నెమరు *nenaru*. [Tel.] n. The cud, rumination. నెమరుచేయు, నెమరుచు or నెమర్చు *nenaru-cheyu*. v. n. To chew the cud. నెమరుగలదు the temples of the forehead that move when we chew.

నెమలి, నెమలి, నెచ్చి or నెచ్చిలి *nenali*. [Tel.] n. A peacock. నెమలి ఆడుగు a certain plant, భూకలము అనే చెట్టు. H. iv. 18. నెమలికన్నులు the eyes in a peacock's train. నెమలిచెట్టు *nenali-chettu*. n. A tree called రిచారి. నెమలిచెట్టుతడు *nenali-chettu-thadu*. n. A certain medicinal plant. నెమలిమొగ్గ *nenali-mogga*. n. (lit: The peacock's spreading its tail.) An attitude assumed by dancing girls, walking on the hands with the feet in the air. నెమలివడ్లు *nenali-vadlu*. n. A kind of rice. కాలిధాన్య విశేషము.

నెమరు *nenuru*. [Tel.] v. a. To rub. నెలమి చేసి కాళ్లు నెమరితే నొప్పులరహము anointing the legs with oil and rubbing them relieves pain.

నెమ్మి *nenumi*. [Tel. నెం+మది] n. Quiet, ease, comfort, health. adj. Proper, good, right, fine, in good health or order. నెమ్మి చానుడెను he was well or at ease.

నెమ్మి *nenumi*. [Tel.] n. Attachment, affection, delight. ప్రేమ, సంతోషము. Quietness, నెమ్మి. Welfare, శ్రేయము. A peacock, నెమలి. నెమ్మి *nenumika*. n. Affection, love, ప్రేమ. నెమ్మిచెట్టు *nenumi-chettu*. n. The tree called తిలకపుడు or చిరమ్ర. Hama. iv. 20. నెమ్మిరవు or నెమ్మిరేడు *nenumiravutu*. n. An epithet of Kumārāśwami.

నెచ్చు *neccu*. [Tel.] n. Moisture, wet, damp. తది. A bush in the wheel of a carriage. బండిచక్రముల రంధ్రములలో చొప్పించే ఇనుపనొట్టెము. A nail used to join two planks of wood together, చుక్కలలో నగునది అంటుకొనుటకు లోచన చొప్పించే మేకు. A spike or nail pointed at each end. బండు, రెండుచుక్కల నంటుకొను మేకు. **నెచ్చుకోడు** or **నెచ్చుకోడు** *neccu-kodu*. v. n. To become damp. చెప్పిల్లు.

నెయ్యము or **నెయ్యము** *neyyamu*. [from Skt. స్నేహము.] n. Affection, tenderness. స్నేహము, ఇంపు. **నెయ్యగి** or **నెయ్యగి** *neyyagi*. n. A friend. **నెయ్యంపులుక** *neyyampulu*. n. A lovers' quarrel. ప్రణాళిపడు. **నెయ్యమాడు** *neyyamadu*. v. a. To be kind or loving. To fondle, స్నేహించు. **నెయ్యపురేడు** *neyyapuradu*. n. Manmadha. **నెయ్యరాలు** or **నెయ్యరాలు** *neyyaralu*. n. A female friend. స్నేహితురాలు. **నెయ్యరు** *neyyaru*. n. Friends. ఆత్మలు.

నెయ్యి. **నెయ్యి** or **నెయ్యి** *neyyi*. [Tel.] n. Butter which has been melted and clarified, ghee. స్పృశ్యము. Any unctuous juice, grease, oil, or fluid: In cookery it is equivalent to "stock," or lard. నేకులు the pus from sores. నేకరదుపు to moisten. "నెయ్యములు" (A. vi. 94.) vegetables that are fried. బండినెయ్యి or బండినెయ్యి lard. **నెతి** *neti*. adj. Of the ghee; lustery. నెతిరే కాదు the sharp-angled cucumber.

నెర, **నెరపు**, **నెరా** or **నెరా** *nera*. [Tel.] adj. Full. నిండె. Fine, grand, excellent; great, large, big. నెరవంటు a great flame or a great pain. "నెరవంటు కోలుకొంటుంది" నంటుంటే: నింటికొంటు నెరవంటు నుంటుంది." S. iii. 269. **నెరనొయ్యి** a large gully. నెరకులు queer speech. "నెరకులు కోడికములు నెరకులు బాగుంటుంది." H. v. 80. **నెరకాడు** *nera-kadu*. (నెరపు + కాడు) n. A perfect man. పూర్ణుడు. **నెరక** *neraka*.

n. A hair. నెల్లుక. "నెరకల రోగమునకు నెరకల నెరకలనుండియే." Hari vamsa. ii. 192. **నెరకొను** *nera-konu*. v. n. To fill, నిండుకొను. "తమముల కాలాపిప్రమంచము నెరకొని." Bwa. v. 43. **నెరదు** *neradu* adj. Rough. గొడ్డి, నిడము. ఆ నెర నెర ముగా నున్నది that ground is rough or uneven. **నెరతనము** *nera-tanam*. n. Respectability "నియమితమిది నెరతనము" V. P. ii. 246. **నెన్నుడుము** *nen-nadumu*. i. A slender waist. **నెన్నుడుము** or **నెన్నుడుము** *nen-nadumu*. n. The forehead. **నెన్నుడుము** *nen-nadumu*. (నె + ముడుము.) n. The heart. **నెన్నుగును** or **నెన్నుగును** *nen-nogunu*. (నె + పెంపు.) n. A fair face. **నెరయ** or **నెరయ** *nerayn*. v. n. To fill, నిండు. To be fulfilled, నెరవేరు. To become grey, తెల్లగు. To extend, grow, swell, వ్యాపించు. To shine, ప్రకాశించు. "నెరకొను నెరకొను కప్పులుంటున్నాయి." B. X. 19. 16. **నెరయ** *nerayn* adv. Fully, much, greatly. గొప్పగా. **నెరపు** or **నెరపు** *nerapu*. v. a. To fill. నిండు To fulfil, నెరవేర్చు. To spread, extend, చేయు. To make, చేయు To enlighten, ప్రకాశింపజేయు. "మనల ధామల వారివారి పుత్రికలను." B. viii. 438 adj. Much, great, అధికము. n. The act of spreading. వ్యాపనము. Greyness of hair నెరయుట **నెరయక** *nerayika*. n. Filling, నిండుట. Spreading, వ్యాపించుట. The act of turning grey, as hair, తెలుగుట. **నెరవంది** or **నెరవంది** *nera-randi*. n. A kind of plant. అంజీ. **నెరవడి** or **నెరవడి** *nera-radi*. n. Full speed. A scrawl or device. నెరవడిగా వ్రాసినాడు he scrawled or flourished in writing Wit, skill. **నెరవాడి** *nera-radi*. n. A skilful, or clever man, చురుకుడు. నెర్ P. iii. 205. **నెరవాడికము** *nera-radika*. n. Juring, sleight of hand. వాదన. నెరవాడికము. Poppery, conceit. **నెర** *nera*.

“ ౪౩. నేనుగ జనజలించెద మూరటి,
 తెలికొని పువధముపట్టవదొను
 నొప్పుననిదికొ.”

M. VII. 1. 31.

నెలకొలుపు *nela-kolupu*. v. 1. To place, deposit. ఉంచు. **నెలతి** *nelati*. [నెల+తి] తమిళమున) n. A woman. **నెలకొ** or **నెలకన్య** *nela-kāṇi*. n. The planet. Mercury. బుధుడు. **నెలకొలుపు** or **నెలకొల్పు** *nela-kolupu*. n. Lit: He who wears the moon (on his head) : e., Śiva, చంద్ర, శివుడు.

శిలారామడు or **శిలపాము** *mela-brāma*. n. A mythical bird called శిలారామడు, which is supposed to live on the moon's light. **శిలపాలు** or **శిలపానము** *mela-pālu*. n. A phase of the moon. **చంద్రుని శిలారామడు** *mela-podutṣu*. v. n. To rise, as the moon, చంద్రునివలె.

నెల-పూస) *neta-poduppi*. n. Moonrise, the rising or appearance of the moon.

Bo-bhāṣā *nala-māpari*. n. Lit: One who feeds on the moon, i. e., Rahu, the ascending node. **Bo-bhāṣā** *nala-veluṇu*.

n. Moonlight. తల్ప. కలకాలడు.
rela-baludu. n. The moon. చంద్రుడు.

నెలరాము, నెలరేట్టు or నెలరేలువ *nela-*

naga. n. moonstone. చంద్రాకాంతము. చంద్ర
శక్ల *nela-zanka*. n. The crescent moon.
చాలచంద్రుడు. A mark like a half moon :
such as is produced by nipping (in found-
ness) with the nail. వాళశక్లము. సెలవల్
శక్ల a crescent shaped arrow, అర్ధచంద్ర
రూపము.

புக *ukaga*. [Tel] n. Money, wealth.
புக. Alma, புகை, புகை.

“కృష్ణ భక్తిమార్గము మిగులబడినది.
 కలలల భక్తినిమిదుమన్ను నెలువక్రియచేచా,
 కలలులు నిండి యెరువును,
 కలుగించుకొని యెరువును వానినికలలెల్ల.”

4. 5. 152.

నెలవు or నెలవు నెలలు. [Tel.] n. A place, abode, home, dwelling, native country. తెలవనము, స్థానము. An acquaintance, పరిచయము. రానెలవు a stony place. R. v. 97. A secret, మర్కము. నెలవుకొను Same as నెలవకు. See under నె. నెలవకు or నెలవకు నెలలు-నె. n. An acquaintance మర్కము నెలవనవాడు. R. v. 18

బెల్లె నెల్లి. (Tel.) n. The tree called Emblic myrobalan, *Phyllanthus emblica*. అపర, అమలమ. కర్ణాటక బెల్లె the large species. చిన్న బెల్లె the small species. Rox. iii. 671. వర్ణించు its fruit. బెల్లె-కాయగంధము *nelli-kaya-gandhakannu*. n. Medicinal brimstone (Tatiff.) బెల్లె-పానము See పానము.

నొససె నెలి-నెలి. [Tel.] adv. Crackingly,
suddenly. పెళుకున, బాటాత్తున.

నెవడు Same as నెగడు (q. v.)

సెవము Same as సెవము (q. v.)

పేరకూ Same as క్షేమ or క్షేమ (q. v.)

నెపతి or నెపితి Same as నెమి. (q. v.)

నెపథ్యం Same as పేజీలు. (q. v.)

నివృత్తి or నివృత్తిము *nerda*. [Tel.] n. Poverty,
 దారిద్ర్యము. Distress, అపద, కష్టము.
 Drought, famine, పంట. "ధనం నైవృత్తిం తే
 ప్రాప్నుః, నివృత్తిమహమిందీమనఃసీతాకాశాః"
 G. viii. 201. "వాః నివృత్తిభ్యోః మహా
 మానశ్శాః." A. iv. 291. టి. నివృత్తిభ్యోః,
 అనాదుడిరేతను.

2 ne

వే, వేర, వేరు or ఏను *vē.* [Tel.] pron. of the first person I. n. (Short for వేను.)
 (Ghee. వేల్పు *vē-ṭṭa.* (వేను+పు) Interj.
 Alas, alas!

నేజ్, నేజ్, నేజు, నేజు, నేజ్ or
 'నేజ్' aija. [H.] n. A short spear, lance,
 or iron spit. యిజ్, నేజ్.

నేను or ఏను *nēnu*. (Drav. cf. Tami. నాన.)
 a. The pronoun I. నేను వాణి I went.
 The Genitive is నా. నాంబు my house.
 Dative నాకు, to me. Plu. మీను, నేను or
 ఏను we (excluding the person or persons
 spoken to) and మనము we (including the
 person or persons spoken to.)

నేయు *nēyu*. Tel v a. To weave, as a cloth. అల్లు పంచుకొయ్య to lace a bed.
 పట్టుకొయ్య to lay thither on a stool. పట్టి
 పట్టుకొయ్య he thatched his house

● 2014 年 10 月 10 日

Est

Die Welt

with that grass. కడ్డపీస తాచెద. *Kaddapiṣa taciḍa*. v. a. To cause to be woven. తనవలె వలెనొకటే తొమ్మిదిగా I made him weave two cloths. నేలె న్ని. n. Weaving, texture. నేలము. నేలము fine long cloth, ముక్కలనేలము. *muḥḥalaṇēlu*. *ndf.* iii. నేలకామ or నేలం *nēla-kāma*. n. A weaver. నేలకలక *nēla-palaka*. n. A plank or board every now and then used by a weaver in arranging the warp and the woof evenly. నేలపురుగు *nēla-puruḡu*. n. A spider. "పురుగునకు నేల పురుగులు పాపము కీర్తి మైన ముద్దానదలమాయె." *Vēma*. iii. 169.

ವೆರಾ Same as ೨೨ (q. ೪.)

Straight **мыс-гэ.** [Tel.] adv. Straight, direct.
У нэгэ шуудангаар you must go
straight along that road.

పేరా *nr. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 8*

నేరము or నేర్పు *nēraṁmu*. [Tel.] v. a. To learn. Added to other infinitives it is translated by the English verb Can. రాజును I cannot come. తెలియజేయు they were unable to know. చూడజేయు can I bear to see it? క్షేపకము చాచుడు చాచు he is talkative or chatters. నేరక *nēra*ka. adj. Being unable to. రాజుక *nēra*ka being unable to come. adv. Unawares, unconsciously, involuntarily. క్షేపకము చేసివని *nēra*ka *chē*si *vani* an act committed unconsciously or ignorantly. చేసినేరము I did it unintentionally or unconsciously. చేయ *nēra*ka they cannot do it. "నిత్య వినివసానియై న్నవరసంపదైవి న్నవరసంభవం." M. I. i. 150. నేరబాదు *nēra*-*bādu*. (నేరము+బాదు.) n. An ignorant man, తెలియనివాడు. నేరము *nēra*mu. n. Ignorance, అజ్ఞానము. A mistake, fault, లోపము. అచేరము *nēra*mu ignorance of acting, want of power to act. గాని నేరము inability to sing. నేరము *nēra*mu. n. A criminal offence, a crime. తప్ప, అచ

రాధుఁ. పేరస్థుడు *nerasthudu*, n. A criminal, an offender. నేరము *nerimu*, n. Knowledge, skill, dexterity. నేర్పు, నాడు న్నము. నేరకుఁడు, నేర్పుకుఁడు or నేర్పు కుఁడు *nerisu-kudu*, v. a. To learn. నేరకు పు. నేర్పురి. నేరపురాడు, నేర్పురాడు or నేరపురాడు *nerapu-ari*, n. A wit, an ingenious or skillful person, a genius. నడుపుడు. నేరపు or నేర్పు *nerapu*, v. a. To teach, నేరవేయు, n. Art, skill, craft, cunning. A pretext. నేర్పులు arts, wiles, contrivances. నేరపుగా or నేర్పుగా *nerupu-ga*, adv. Artfully, duly, skillfully. నేర్పించు *nerpinchu*, v. a. To make one learn, to teach, to cause to teach.

నేరేడు or నేరేడు *neradu*. [Tel.] n. The tree called *Myrtus cinnamomum*. Rox. ii. 486. *Indris humilis* (Watta). పువ్వు నేరేడు and జిల్లే నేరేడు are other species. *zom* నేరేడు the roseapple, *Eugenia jambos*. నేరేడుచెండువరి as black as a cherry.

వేల *nēla*. [Tel.] n. Land, earth, soil.
భూమి. A country, భూమి. adj. "Of the earth." A prefix (like ground, or dwarf,) applied to certain plants, as **వేలపము**, dwarf rattan, **వేలపాపి** dwarf cassia.
వేలగలపు *nēla-galapu*, v. a. Lit. To mix with the earth. To ruin. దానిని వేలగలిచాడు he ruined it. **వేలమీసలు** to turn upside down, **వేలమీసచేయు**. **వేల** *nēla* a downcast look. **వేలమూలి** *nēla-mūli*, n. Lit. 'The earth-born child, i.e., Sita, భూమి. **వేలతాడి** *nēla-taḍi*, n. The plant called *Carex* or *orchard*. **వేలము**. Rox. ii. 144. **వేలతాళపు** *nēla-taḷapu*, n. A mountain, **వేలమము**, భూమి.
వేలమము. A king, రాజు, భూమి. **వేలవెనులి** *nēla-nemali*, n. The bird called a *serikin*.
వేలపల్లి *nēla-palli*, n. Sita. వీర, భూమి.
వేలపల్లి *nēla-palli*, n. A king, రాజు. **వేలపల్లి** *nēla-palli*, n. A king, రాజు.

n. A kind of pigeon called a tumbler. నేలమీద పట్టుకనే పావుకాయ. నేలరావి a well without any wall round it. నేలకొక, నేలకొర or నేలమీదలొక a room under ground, భూమిలోపలియొక. నేలముల్లూకు the plant called పిద్దము, *Solanum jacquini*.

నేలరేకు *nēla-rēdu*. n. A king. రాజు, భూపతి. నేలచేకు *nēla-cēnu*. n. The plant called *Justicia paniculata*. Rox. i. 118. or *Andrographis paniculata*. (Watts.) నేలచేలపు *nēla-cēlapu*. n. A Brahman. భూమనకు, భూదేవుడు. నేలొపు *nēlapu*. (నేల + అపు.) n. A kind of hawk. ఒకడు పైకిదేరి.

నేడకూ or నేడకూ *nēḍaku*. [Tel.] n. A pretext. వాగ్దానము, దుడు.

నేడకూ, నేడకూ or నేడకూ *nēḍaku*. [Tel.] n. Bloom, brilliancy. గోము, నువ్వుకూరము. A necklace. కంకణం, కంకులు నువ్వుకూరము. "అనునది నేడకూ పాటమునకు నేడకూలు కుండపుత్తికూరకొక." Anir. i. 43. HD. ii. 621.

నేస్తకూ *nēstaku*. [Tel.] n. Friendship, love. స్నేహము. నేస్తకాడు *nēsta-kādu*. n. A friend. నేస్తకాత్రి or నేస్తకాలు *nēstakātri*. n. A female friend or acquaintance.

నై నా

నైకాకూ *naiḥakū*. [Skt. from నై + అకూ.] adj. Near at hand. "నైకాకొలు లక్షమని నాల్గవోంభవమునాడు." Chann. Chann. v. 110.

నైగిగ్గకూ *naiḥiggaḥakū*. [Skt. from నై + గిగ్గ.] n. Brilliancy, sparkling. నికనికాడు. H. i. 61.

నైఖంటికూ *naiḥaṅṭikū*. [Skt. from నిఖంట + అకూ.] adj. Appertaining to lexicography or a dictionary. నైఖంటికపదములు learned or dictionary words.

నైచికి *naiḥiki*. [Skt.] n. A milch cow of a fine breed, మందగుములుగల ఆవు.

నైచ్యము *naiḥyam*. [Skt. from నై + చ్య.] n. Humility, obsequiousness. నక్కనైచ్యములు assumed humility, cringing.

నైజము *naiḥamu*. [Skt. from నై + జ.] adj. Natural, original. కేదైదు, నిష్కళాపము. n. Natural disposition, nature, bent, propensity. Actuality, reality. Character: a trait or characteristic: a peculiarity.

నైపథ్యము *naiḥathyamu*. [Skt.] n. A theatre, వాల్గొంతు. నైపథ్యమందుబాట behind the scenes.

నైపుణము, నైపుణి or నైపుణ్యము *naiḥpuṇamu*. [Skt. from నైపు + ణము.] n. Dexterity, cleverness, skill, art. నిపుణుడు, నైపుణము. నైపుణితో cleverly.

నైపుత్తికూ *naiḥuttikū*. [Skt. from నిపుత్తి + అకూ.] adj. Occasional (as opposed to నిత్యము constant). Practical; reducible to practice.

నైపుము *naiḥumu*. [Skt.] n. The name of a forest mentioned in many poems. (Some imagine it to be near Bhadrak, in Orissa: others say, near ప్రయాగ.)

నైద్యుకుడు *naiḥyukuḍu*. [Skt. from నైద్యు + కుడు.] n. A logician. నైద్యు ప్రము తలినవాడు.

నైరాశ్యము *naiḥaśyam*. [Skt. from నిరా + శ్యము.] n. Hopelessness. అశేషము.

నైర్వతి *naiḥvati*. [Skt. from నిర్వ + తి.] n. The name of the genius who governs the South West.

నైర్మల్యము *naiḥmalyamu*. [Skt. from నిర్మ + ల్యము.] n. Spotlessness, purity. నిర్మల్యము, నిర్మల.

నైదివ *naiḥiva*. [Skt. from నిది + వ.] adj. Heavenly, divine.

వైద్యము nailyamu. [Skt. from నీలము.] n. Blackishness, foulness. నీల వైద్యము, వ్యవసాయము.

వైవేద్యము nairēdyamu. [Skt. from వివేదము.] n. Consecration of food to a god. An oblation or wave offering.

వైవధము naishadhamu. [Skt. from వివధ.] n. The name of a celebrated Sanskrit poem. **వైవధము naishadhudu.** n. An epithet of the celebrated king Nala, (నలరాజు) as being 'prince of the వివధ country.'

వైష్ణవము naishhikudu. [Skt. from వైష్ణవము.] n. A master of the mint. లాంకా సాలాధికారి.

వైష్ణవము naishhikamu. [Skt. from వైష్ణవము.] n. Steadfastness in faith. **వైష్ణవము naishhikudu.** n. One who is faithful, devoted or steady. విష్ణునారాధకు.

వైషర్గము naisargikumu. [Skt. from వైషర్గము.] adj. Natural, inborn, constitutional, వాస్తవభావము.

నెను no

నొండు nontu. [Tel.] v. a. To cause pain, to hurt. నొప్పించు, నొప్పించేడు.

నొక్కము nokkamu. [Tel.] n. A sort of dill or fennel. నొక్కవాయము, పెద్దనొక్క.

నొక్క nokku. [Tel.] v. a. To press, pinch, compress, squeeze. అడుము. To nip with the nails. To indent. N. IX. 363. తోడునొక్కలనొక్కి butting with the horns. **నొక్క** or **నొక్క** కు n. A squeeze. An impression, or a dent, as with the tooth or nail. The tooth of a saw or clock wheel. A dimple or ripple.

నొగ్గ noga. [Tel.] n. The pole that connects the carriage with the yoke.

నొగుడు nogudu. [Tel.] v. n. To break, విడచు. To grieve, sorrow, be in pain. To

be sunken, as the cheeks. అట్లు నొగు పొయింది the cow out of condition n. Pain, నొప్పి. **నొగుడు**, **నొగుడు**, **నొగు** లాడు or **నొగులు** nuyilunra. v. a. To distress, grieve, pain, afflict, కష్టపెట్టు

నొచ్చు నొచ్చులు. [Tel.] n. Saliva spittle. నొంక.

నొచ్చు nolsu. [Tel.] v. n. To ache, smart, pain, be grieved. నొచ్చునొచ్చు. **నొచ్చి** తొడు నాడు a distressed man. **నొచ్చి** పొయింది they were in reduced circumstances. **నొచ్చు** కొను నొచ్చు-konu. v. n. To ache, repent, grieve, వాస్తవభావము. **నొచ్చు** కొలు నొచ్చు-kolu. n. Repentance. వాస్తవభావము. **నొచ్చు** నొచ్చు. adv. Achingly, acutely, sharply, painfully, so as to pain, smartingly. నొచ్చునొచ్చు to speak severely. **నొచ్చు** నొచ్చు. adj. Painless, not aching, easy. **నొచ్చు**, **నొచ్చు**, **నొచ్చు** or **నొచ్చు** n. Pain, suffering, కష్టము. Disease, sickness, వ్యాధి. **నొచ్చు** a sick person, వ్యాధిగ్రస్తుడు.

నొడలనొండు nodalu-donu. [Tel.] n. A doubt, suspicion, సందేహము.

నొడి or **నొడి** nodi. [Tel.] n. A word. నాడు. **నొడి** నాడు or **నొడి** నాడు nodi-kadu. n. A talkative person. మాటలనాడు. **నొడి** నాడనాడు or **నొడి** నాడనాడు nodi-karanu. n. Talkativeness. Cleverness in talking. **నొడి** నాడునాడు clever words. **నొడి** నాడు or **నొడి** నాడు nodi-kari. n. One who can talk cleverly. మాటల విమర్శించునాడు.

నొడుగు, నొడుగు, నొడుగు or **నొడుగు** nodugu. [Tel.] n. A word, speech, నాడు. v. a. To say, tell, speak, మాటలు

నొడుగు nodutau. [Tel.] v. a. To find fault with. విమర్శించు. **నొడుగు** nodigun. n. Fault-finding. తప్పులుచూపుట.

నొప్పి or **నొప్పము** *noppi*. [Tel.] n. Pain or ache. Danger, అపద. Harm, ill, hazard. **నొప్పి** ను. చేయునొప్పము a crime is harmful. **నొప్పించు** *noppintu*. v. n. To hurt or cause pain to. To afflict or torment, to displease or offend. ఎవ్వరిని నొప్పించరాదు you should do ill to no one. **నొప్పిగుంట్** *noppi-gunt*. n. A sick person. నొప్పిస్తోడు.

నొల్లి *nolla*. [Tel.] n. A harrow. **నొల్లిబల్లి** *nolla-balla*. n. A broad hoe. **నొల్లి** *nollu*. v. n. To level land with the plough. To suck the fingers, బిడ్డల నోటక్రమించుకొని తేల్చుచు.

నొచ్చ or **నొచ్చు** See under నొచ్చు.

నోసము *nositu*. [Tel.] n. The forehead. ముకుట. ఛాయము. Gen. నోపటి, Loc. నోపట. Plu. నోపట్ల. **నొత్త** or **నొత్త** (corruption of **నోసము**) on the forehead. లలించునొత్త. **నోసము** వ్రాసినంత నొత్తకుండు can what is written on the forehead fail of effect?

నొ నొ

నోతు *notu*. [Tel.] v. n. To perform a meritorious act, as fasting. To undertake a vow. ప్రతిపాదించు **నోత** *nola*. n. The act of undertaking a vow, నోతము. ప్రతిపాదించుట. **నోము** *nomu*. [Tel.] n. A vow. ప్రతిపా, v. n. To vow, ప్రతిపా పూను. To lose, పోగొట్టు. వాడుకు నాది తగ్గిరియను ఒకటి నోముపోదినాడు he and his father had the same fortune. **నోము** కారము Same as నోము (q. v.)

నోము Same as నొచ్చు (q. v.)

నోరు *noru*. [Tel.] n. The mouth. ఎక్కియ, ముఖద్వారము. G. నోటి. నోరి. Abl. నోట. Plu. నోట్ల. నోట with the mouth. నోరు ముచ్చు hold your tongue. నోరు తిని

dumb, unable to talk. నోరు తినివాడు a simpleton. **నోరుకొట్టు** to strike on the mouth, i. e., to silence, check, rebuke; to deprive of one's rights or enjoyment, to plunder, spoil. **నోరుకాచు** to watch one's lips, to keep a secret. **నోరుకట్టు** to restrain the appetite. **నోటిలో ఆడుచున్నది** I have it at the tip of my tongue. **నానినోరు** మందిరివాడు he is a foul mouthed fellow. **నొద్దనోరుతేయు** to talk loud or abusively. **నోరుపడు** speechless. **నోటికేది** foolish, ignorant, senseless. **నోటికంట** an overwork of mouth. **నోరుమొగ** *noru-mogu*. n. A dumb man. మననాడు, నోటికి ఎద్దివట్టు తట్టెను he gave them all the abuse that he could think of. నా నోట్లో నమ్మకొట్టి వాడు he cast earth in my mouth, i. e., he destroyed my hopes or prospects. **నోరునాచు** *nor-nacu*. v. n. To water (as the mouth). To desire, ఆశించు. నా నోరు నుమ్ముడి my mouth waters. నానితో ఏమయ్యె నోరుతేడుకొంటావు why do you quarrel with him? **నోరెత్తు** *nor-ettu*. v. n. To raise the voice, cry, speak. To try to speak, మనగడ మత్తుంచు. **నోరాడు** *nor-adu*. (నోరు+అడు.) v. n. To utter. నానికే ఎంత నోరాడో I can't think how his mouth could utter such words. "నెచ్చువ్వలకును నిర్వివాదు బలువునా నడక మంజురి నోరాడెకా." Suka. iii. 203.

నోవు or **నోవి** Same as నొచ్చు. **నోవు** See under నొచ్చు.

నొ nau

నో or **నపు** Same as నచ్చు (q. v.)

నోక *nauka*. [Skt.] n. A ship, boat. నాక, ఓడ.

నోక or **నోకము** See under నచ్చుక.

నోకు or **నపుకు** *nauku*. [Tel.] n. An opening, ముక్కు.

కాగు naugu

687

పా పా

“ద్వ. వల్లమునకంట వత్తురావున
తెల్లపివాల్చక్క తెలుస్తోంది.”

Sar. Dwi. ii. 65.

కాగులు *nauguḷu*. [Tel.] n. A sort of sweet biscuits made of పెయిండి. R. ii. 114.

కాదు or **వత్తు** *handu*. [Tel. for కాదు.] n. A lip, అవుదు, పెడు. **వత్తుకొట్టు** *narudu-kottu*. v. n. To swallow with difficulty. To hesitate, మరచుకుండు.

కాదు or **కొబ్బ** *narubatu*. [H.] n. A large kind of drum. (Rohilli. ii. 213.)

కాదు or **వత్తు** *nanu*. [Tel.] adj. Soft. smooth. పెత్తెరి, మృదువైన.

కాదు or **వత్తు** *nanu*. [Tel.] v. a. To chew. పెరులు. v. n. To throb or shoot. as a boil.

న్య nya

న్యకార్తము or **న్యకార్త** *nyak-kartamu*. [Skt.] n. Disrespect, contempt. flouting. అనాధ్యక్షము.

న్యగ్రంథము *nya-granthamu*. [Skt.] n. The banyan tree. మర్రిచెట్టు.

న్యాయవత్తు *ny-ayubadamu*. [Skt.] n. Ten thousand millions. పది అర్బుదములపంపు.

న్యస్తము *nyastamu*. [Skt.] adj. Deposited, placed consigned, delivered, తెచ్చబడిన. “రమణీయ పితాంబరస్య స్త్రోత్రభాస” wearing a yellow vest about his loins. V. P. viii. 236.

న్య nya

న్యాయము *nyayamu*. [Skt.] n. Propriety, fitness. Justice, equity. తి.పు. Law, morality. అర్థవేత్తత్వము. Logic, తర్కశాస్త్రము. A reason, a cause. నాకు నాకు కారణమునే న్యాయమువల్ల by reason of your being my father. A relation, connection. నాకు నాకు కారణము కారణము న్యాయమునాకుది they

were as father and mother to me. చంద్రచోరనాథాయనామహమ్మమ we are like the moon and the partridge, i. e., inseparable lovers. తమ న్యాయము జరిగించ నరేణ I request that you will do justice. **న్యాయ** or **న్యాయమైన** *nyaya*. adj. Right, proper, fit, just. **న్యాయము** *nyayulu*. adv. Correctly, duly, justly. **న్యాయము** *nyayamu*. adj. Just, న్యాయమతో కూడిన.

న్యాయము *nyayamu*. [Skt.] n. Placing or depositing, ఉంచుట. A deposit, a pledge. Consigning or entrusting any thing to the mind. Mental appropriation or assignment of various parts of the body to tutelary divinities, కరి న్యాయము a mode of folding the hands in prayer.

న్య nyu

న్యబ్జము *nyubhjamu*. [Skt.] adj. Bent, crooked, hump-backed.

న్యాయ nyu

న్యాయము *nyayamu*. [Skt.] adj. Deficient, defective. తక్కువైన. Blameworthy నిందితము. హానినాశము unaimed, mutilated. నిర్ణయాధిక్యములు faults of omission and commission. ఎదురతక్కువ. **న్యాయత్రము** or **న్యాయత** *nyunatramu*. n. A defect, deficiency, detriment. తొందర.

ప pa

ప *pa*. The name of the letter P. The initial P is at times changed by grammatical rule into B as అర్జునబలిక, or into V as పాపు. పాపిష్టి, పిచ్చడి. for పాపు. &c.

పంకము or **పంక** *pankam*. [Skt.] n. Mud, mire, clay. పెయి. Sin, పాపము. **పంకము** [Tel.] n. Milk, పాలు.

“పీఠే దీప్తిర్లత రాశిత చివ్వంశుల
పంకంబు లిచ్చున బందిర్లు.”

తై. iv.

పంకజము, పంజీము, పంకపూము or
పంజీపూము *pankajamu*. n. Lit: Mud-
horn, i.e., the lotus.

పంకా *panka*. [from H. पङ्का] n. A fan. A
prunkah.

పంకిండు *pankintu*. [Tel.] v. a. To apply
(as oil to the hair.) పట్టించు. v. n. To
move, చలించు.

పంకిలము *pankilamu*. [Skt.] adj. Muddy.
n. A muddy place, a bog, బుడగుల ప్రదేశము.

పంకిత *pankena*. [Skt.] n. Wet. తడి, బడమ
Oiling, anointing, smoothing the hair
with oil.

“పీఠావలంబి నూనె పంకతో మచ్చ గాచర్చ
తెలుల కీర్తించెను.” H. ii. 154.

పంక్తి *pankti*. [for Skt. पङ्क्ति] n. A line,
row; a range. In composition. Ten. పది.
పంక్తికంధరుడు a ten headed giant, i. e.,
Ravana. పంక్తిభోజము *pankti-bhoja-
namu*. n. A feast or dinner party at
which guests sit in a line. పంక్తిభోజుడు
లేవివాడు a person with whom eating,
&c., prevents a man from eating.

పంగ *panga*. [Tel.] n. A fork, as the forked
branch of a tree. పంగు *panga-ga*. (adv.)
Astride, with the legs apart. పంగటి
pangati. adj. Stretching out like the
prongs of a fork “అడుగు పెట్టికొండను దాగి
నుండి మాపులదా పంగటికొండను దాగి”
Vaija. iv. 57. పంగటిండు *panga-tintu*. v. n. To
straddle or open the legs far apart; to
sprawl. పంగటికాళ్ళవాడు *pangatikallu-
vadu*. n. A bandy-legged man. పాణ్డికాళ్ళ
అలవాడు పంకావలంబు a fork-like mark
worn on the forehead by the Vaishna-
vites. పంగ పిడుగు అంటే పంగునది పిడుగు
అనగా, as distinguished from. పంగునది

మను, a mark which has no broad fork-
like branches, పంకులంబు a forked post
such as rafters rest on. పంకుకర్ర a fork-
ed stick. మూడుపంకులంబులె a trident-
shaped spear.

పంగము *pangamu*. [Tel.] n. A tax on cer-
tain employments, లేవబ్రాహ్మణ్యత్వలొక
భూచక్రపక్కాదువారు తిరిగికి చక్రభాం
మయి కప్పము.

పంగిడి or పంగళ *panguli*. [Tel.] n. A pit-
fall for catching elephants. ఏనుగులబట్టి
కొయ్య, ఓడము.

పంగు *pangu*. [Tel.] n. Fear. భయము.

పంగువు *panguvu*. [Skt.] n. A man with a
withered leg. ఈచాచియి కాలంబాడు.
A lame or crippled man.

పంచ *pancha*. [Skt.] adj. Large, big, as
పంచాష్టమ or పంచాదశమ lit: 'huge-
monthed,' i. e., a lion. పంచాక్షమ a great
beard, పంచదబ్బు a mere fiction. (this
name is given to apocryphal poems that
are not grounded on any classical tradi-
tion as the పైరావినదిత్రి, శతమఘాదాదు
లను, కృష్ణాక్షుల పంచాదశమ, వైవిధ్యాలను.)

పంచ పాణి. [Skt.] adj. Five. పంచకము
panchakamu. n. A set of five things, as
of epigrams. పంచపంచకము a set of five
epigrams on a bee. యద్వపంచకము the
five books of the Mahabharata (VI. X.)
which deal with the battle. A battlefield,
యద్వపంచకము. పంచక కర్పూరి *pancha-karpuri*.
n. Black or any other colour with white
points; piebald; a horse with a white
mark or star in the face and with
white legs. పంచకొరము or పంచకొరి
panka-koramu. n. A pentagon. పంచ
కొరము. పంచగవ్యము *pancha-gavyamu*
n. The five articles derived from the
cow, viz.: milk, curds, butter, urine,
and dung. పంచగంధులు *pancha-
gandulu*. n. The collective name for
the Brahmins of Bengal and the northern

provinces. పంచత్వము *panchatvam*. n. Death, dying, as being the dissolution of the five elements. పంచజనుడు *pancha-janudu*. n. Man in general. మర్త్యుడు. See పాంచజన్యము. పంచజనవర్జము cannibalism, eating human flesh. A. vi. 70. పంచదశము *pancha-dashamu*. adj. Fifteenth. పంచదశము *pancha-dashakamu*. n. Fifteen. పంచదశి *pancha-dasi*. n. The fifteenth lunar day, of either the dark or bright fortnight. పొట్ట, లేక, అహవాన్య. పంచద్రావిడులు The five divisions of the Dravida races, viz. Tamil, Telugu, Malayalam, Kannarese and Malabari. పంచశఖము *pancha-shakhamu*. n. Lit. "Five clawed," i. e., a tiger. పులి. పంచపక్షి *pancha-pakshi*. n. An iguana. కందుము. పంచపాత్రము *pancha-patramu*. n. The "five dishes;" a phrase used for five cups used in worship. Also, a sort of cup. పంచప్రాణములు *pancha-pranamulu*. n. The five vital airs of the body. Life. పంచభూతములు the five elements. పంచమౌనుడు, పంచశరము or పంచపాయకుడు *pancha-banudu*. n. Man-macha the god of love, so named from his five arrows. These are five fragrant flowers, viz., the అంబుచము or lotus, the అశోకము *Jonesia asoka*, the మామిడి or mango blossom, the ఎమ్మలీక or Arabian jasmine, and the నీలొత్పలము or blue lotus; these are emblematic of five passions denominated ద్రావిడి, కోటి, బంధి, మోహి and తపాది, that is, flury, pining, enslaving, bewitching and maddening. పంచభిక్షములు five sorts of cakes. పంచమము *pancha-mamu*. n. A tenor note, similar to that of the cock when crowing, also, a note like that of the lark or cuckoo. The musical treble. The two notes మోము and మచ్చము are called the విశ్వ స్వరములు or constant (pervading) notes; they are also called స్వరంభస్వరములు or the

supreme sounds. adj. Fifth, అంబుచము. Fine, melodious, ఇంద్రుడు. పంచమశీతి *panchama-shithi*. n. The being a Pariah. The Pariah state or condition. పంచమి *panchami*. n. The fifth lunar day, of either the dark or bright fortnight. పంచమాడు *panchamadu*. n. A Pariah, or "man of the fifth class;" as not belonging to any of the four pure Hindu castes. హరిశ్చంద్రుడు. పంచరాశిము *pancha-rasikamu*. n. The rule of five, the double rule of three. పంచరత్నము *pancha-ratnamu*. n. A Purana. పురాణము. పంచరసములు *pancha-rasanamulu*. n. Salts in general. The five kinds of salt. See లవణము. పంచరంగము *pancha-rangamu*. n. A mixed metal, composed of five ingredients, viz., copper, zinc, tin, lead, and iron. పంచపక్షిలు *pancha-pakshilu*. n. Five streaks. అయి చోరలు. పంచపన్నెలు *pancha-pannelu*. n. Five colours. పంచపన్నెలరామణిలక *pancha-pannela-rana-shilaka*. n. A paroquet. పంచశాఖము *pancha-shakhamu*. n. The hand. చెయ్యి. పంచాంగము *pancha-angamu*. n. An almanac, as specifying five different things, viz., the lunar day (తేది), the day of the week (వారము), the sign in which the moon is (చిహ్నము), the conjunction of the planets showing good and bad days (మోక్షము), and the horoscopes (కిరము). పంచాంగముచెప్పు to give a forecast of the year or day; to tell lies or false stories. పంచాణము *pancha-namamu*. n. The united five castes of the carpenter, blacksmith, hrazier, goldsmith, and stonecutter. పంచాణము *pancha-namamu*. n. Workmen, mechanics, or handiworkmen, పంచాణముచేయు, పంచామృతము a mixed and drink offering formed of coconut kernels, plantains, sugar, honey, and ghee. పంచాయతీ *panchayati*. n. A court of arbiters, more consisting of "five members." A Panchayat, an arbitration court. పంచామృతము arbitrator, referees. పంచ

యధః the "five weapons" of Vishnu: also an amulet, being a plate of gold on which these are engraven. పంచకృషిక్కు అయిదు అయిదుపలు, మరొకటి ఆ అయిదు అయిదుపలుయొక్క గూతులు చెక్కించిన పరికరము. పంచాధిపత్రము a bond duly executed, i. e., bearing "five names" viz., those of the lender, the borrower, the writer, and two witnesses. పంచాశ్వుడు, పంచాశ్వుడు or పంచకు యుడు *panch-ashvudu*, n. "The five-faced;" an epithet of Siva. పంచశబ్ది *panch-shabdi*, n. The "five syllables," that is, a certain spell or holy name "నమోనామ సివాయ" Na-ma-Si-va-ya or "Salutation to Siva," similar to the five syllables "A-ve-Ma-ti-a." పంచేంద్రియములు *panch-endriyamulu*, n. The five senses or organs. "నీ పంచేంద్రియముల నీతిచేయి త్యగావ్యయ పంచేంద్రియములతో." G. v. 13. పంచేంద్రియములైన *panch-endriya-baddhud-aina*, adj. Carnal, sensual, worldly, given up to one's lusts.

పంచితము *panchikaram*, [Tel.] n. A cow's urine. హేమశ్రమ. పంచితలు or పంచితలు *panchikilu*, v. n. To pass urine. (applied only to a cow.)

పంచె or పంచెయి *panche*, [Tel.] n. A man's lower garment: పంచెచెట్టు *panche-chettu*, n. A flowering plant called Cock-scornb, *Celosia argentea*, నరున చెట్టు. (Wats.)

పంచె *panche*, [Tel.] n. A porch, a slanting verandah. పంచెతి, పంచెతి or పంచెతి *panchedi*, (పంచెతి.) n. The pent roof of a balcony. A pent or shelving roof supported by pillars, a verandah. ఎచాన. "పల్లు పంచాదికట్టింది కట్టెవంతు." Vajja. 1. 52. U. ఏచాది (పంచతి.)

పంచెకము *panchakam*, [from Skt. పంచాకః, hinder.] n. The hinder part of a horse's body. అష్టపదము. పంచాకము. [From Skt. పంచ పంచ.] n. Five bushels. అయిదు తూములు.

పంచేకము *pancha-karam*, [Tel.] adj. Very much, exceeding great. అష్టపదము. పంచేకములు great sorrows. మిక్కిలి అధికమైన దుఃఖములు.

పంచేశార *pancha-shara*, [from Skt. పంచ షః. Cf. పంచశరము.] n. Sugar. శర్కర. చీనాపంచేశార sugar from China. [This word is in common use for 'sugar' in Telugu, Malayalam and Bengali, but not in Tamil or Canarese.]

పంచేశాశము *pancha-shashamu*, [Tel.] n. Distance. దూరము. Disappearance, vanishing, అన్యత్యము. పంచేశాశము కాచింపు to put to flight, rout, chase. పంచేశాశము to disappear.

పంచేశాశము *pancha-shashu*, [Tel.] v. n. To spread. వ్యాపించు. To increase, excel, అతించు. పంచేశారము *pancha-sharam*, n. The act of spreading. వ్యాపనము. Increase, అతరము.

పంచె *panche*, [Tel.] v. a. To deal, distribute, divide or share. పంచెచేయు, విడచు. To despatch or send. పంచె. To appoint. To command, నియోగించు. పంచె పట్టు *panchi-pettu*, v. a. To share out. పంచెవేర *panchi-ella*, n. Apportionment, sharing. పంచె.

పంచె *panche*, [Tel.] adj. Poor, low, mean. దుర్బలము, బీదము.

పంచెరము or పంచెరము *panjeram*, [Tel.] n. A sort of fish. పంచెరము or పంచెరము [Skt.] n. A cage, a case or covering. A cloth covering, as that of a palanquin, లాటెను, బుర్రా. "కంచెరము-ధనురాలింపట్టి న్యవాయకులని పంచెరము పడిలింది అచ్చంబ లాటెనాన." A. vi. 157. ఈ పంచెరము పడిలింది, ఎచాకటి. పంచెరము or అష్టపదము a skeleton, 7500 యొక్క యువకలగారు.

పంచె *panche*, [Tel.] n. A tax. శిస్తు.

పంజె or పంజెరు panje. [Tel.] n. A tree called కంఠి.

పంజే pandas. [Tel.] n. A boddice. కంఠి.

పంజేరము See పంజెరు.

పంజేళు panjalannu. [Tel.] n. A kind of song. ఆంధ్రము.

పంజోయ panjayi. [Tel.] n. A kind of torch. ఆంధ్రము కంఠి. కంఠి. iii.

పంజో panjanu. [Tel.] n. A torch, కంఠి. A sort of fire-work. A pole of a palanquin. A sort of earring. పంజో a torch dance. పంజోలు large earrings, worn by women.

పంజు See under పండు and పంజు.

పంజి or పంజి panji. [Tel.] n. A large earthen pot with a wide mouth; a globular vase. కంఠియు అంజి.

పంజిం panjinu. [Tel.] v. n. To delay, పంజిం. To be hurried or confused, కంఠిం. To hesitate, అనుకంఠిం.

పంజిగెళ్ళు panjiga-chellu. [Tel.] n. A tree called *Briedelia montana*. Rox. iii. 735.

పంజు, పంజెరు, పంజుకర్త or పంజుకల panje. [Tel.] n. A weaver's whirl (not a distaff) on which the thread is wound. It is of a pyramidal shape. పంజుకం నాలుగు పంజుకం.

పంజు, or పంజుకల panju. [Tel.] n. A fish spear, a harpoon. పంజుకలం నాలుగు పంజుకలం, పంజుకలం పంజుకలం, పంజుకలం panjuinu. v. a. To spear or harpoon a fish. పంజుకలం.

పండు pandu. [Tel.] n. Simplicity. పండు పండు పండు.

పంజారము pandarannu. [Tel.] n. A devotee of the Siva sect. This word is in form neuter: plu. పంజారులు. పంజారు pandu-aru. n. Name applied to a certain beggar caste near Cuttack.

పండితుడు panditudu. [Skt.] n. A "Pandit" or learned man; a doctor, or professor. See పంతులు.

పండు pandu. [Tel.] v. n. To ripen, పండు To be accomplished. To be produced, (as salt from the ground) to effloresce, to crystallize. n. A fruit, a berry. adj. Ripe, mature. పండు పండు this is harvest time for him. పండు to be red hot. పండు పండు he made the iron red hot. పండు panu. n. Ripening, పండు. Cultivation, పండు. Produce, a crop. పండు panu-kappu. n. A husbandman. పండు panu-kappulu. n. Farmers. పండు panu a tank for watering rice fields. పండు పండు the toddy season. పండు panu my beloved. "పండు పండు పండు పండు." Venontach Mah: iii: 903. పండు panu-polannu. n. A cultivated field. పండు పండు. పండు panu-mannu n. Plough land, good soil. పండు, పండు పండు or పండు పండు a poetical phrase for 'the earth.' పండు panu. n. Cupid, i. e., Lord of the earth-born bow, i. e., the bow of sugar cane which grows from the earth: పండు panu. T. iii. 3. పండు panu-sala. n. A granary, పండు, పండు. పండు panu-baru. v. n. To mellow or begin to ripen. To grow pale, turn white. పండు panuinu. v. a. To cause to ripen, పండు. పండు an old monkey. పండు a ripened leaf. పండు panu lit: ripened moonlight: full moon light, the brilliancy of the full moon. పండు an old crane. (opposed to పండు in the sense పండు) In shop-keeper's cant పండు means పండు annand. There is a bird called పండు. పండు. పండు a ripe mango. పండు పండు or పండు panu-kappa n. The

పండు pandu

692

పంది pandi

perch or cock-up fish, of which there are many species. Russell No. 131. పండు పావకల్లుడు dried fish.

పండు or పరుండు *pandu*. [Tel. Short for పడి ఉండు.] v. n. To lie down. శయనించు. పండు బెట్టు *pandu-bettu*. v. a. To lay down, put to sleep, put to bed, పండు కొడు *pandu-kodu*. v. n. To go to bed, to lie down or recline. భర్తనుతో పండు కొన్నాడు he is laid up (or in bed) with fever. అసలెక్కడో పండుకొన్నది his business is asleep, or stagnant.

పండుగ, పండుగని, పండువ or పండుపు *panduga*. [Tel.] n. A feast or festival, a treat. ఉత్సవము. బాద్మిచాడగా బాదికత్తులకు పండుగ అయినది the sight of her was a feast to his eyes. ఇల్లంకగానే పండుగ యనునా? does the decking of a house constitute a feast? పెద్దలపండుపు a treat to the ears.

పండుడు *pandudu*. [Skt.] n. A eunuch. పశుండు, పిడి.

పండేరము *pandiramu*. [Tel.] n. A cake. భక్ష్యము.

పందెండు *pand-rendu*. [Tel. పది+రెండు.] n. Twelve, పన్నెండు.

పండు or పండుగడ్డ *pandu*. [Tel.] n. A vulture. An eagle.

పంపము *pampamu*. [Tel.] n. A bet or wager, అపదము. Determination, perseverance. A vow. ప్రతిష్ఠ. కష్టము. Rivalry. పోటీ. Challenge, heroism, శాసము. Way, manner, విధము. నీకు వానితో పంపము why do you wager against them? పంపము మీరేగాను emulationaly, eagerly. పంతుకాడు *pantukadu*. n. A man who is under a vow, ప్రతిష్ఠలవాడు A rival, పోటివేయవాడు. A man of determination, శాసమువాడు. పంతుగిండు *pantugintu*. v. n. To vow, to wager, ప్రతిష్ఠవేయు. To pernevere. To

rival, పోటివేయు. To lay down a rule, to command, విధించు.

పంతు *pantu*. [Tel.] n. Excellence. పుణ్యము. alij. Good, excellent, మును.

పంతులు *pantulu*. (short for Skt. పండితులు.) n. A teacher చదువులవ్యవహార. A title given to the పండిత Bhattains as పంతులు పండిలు, పండితులకు, &c.

పండు *pandu*. [Tel.] adj. Cowardly, base. పిడి. n. A coward. పోడి. పండుకులు silly words. పిండిపండు a glutton. "పిండిపండు యోగి తిరుగుచుండును." Vēma. 857. పండులతము *pandu-tanamu*. n. Cowardice. పోడితనము.

పంది *pandi*. [Tel.] n. A hog. పిరుపంది the domesticated pig. అరుపంది the wild hog. a boar. పిరుపంది or ముచ్చపంది a porcupine. పిరుపంది a porpoise. పందికొక్క *pandi-kokku*. [Lit. The pig-rat. The Eng. 'Bandicoot' is a corruption of this word.] n. A Bandicoot. The Bandicoot-Rat. *Nesoria bandicoota* (F. B. I.) పిరుపంది కొక్క a gurcha pig. A proverb says పెద్దగాదిలో పెరికొక్కను పెట్టెట్టు, i. e., setting a bandicoot in a granary, cf. Setting the wolf to take care of the sheep. పందిగడ్డ *pandi-gadda*. n. The name of a certain edible root. The pignus. కృష్ణాటకము, పిరుపండు. పందిగోరు *pandi-garu*. n. A boar's tusk or claw. A weapon used by boar hunters, పిరుపండు పాదపిండిము. పందిట్టు or పందిట్టు *pandi-jittu*. n. The small white throated Babbler, *Dumetia albigularis* (F. B. I.) పందిపాము or పందిపి *pandi-pigu*. n. A spearused to hunt boars with. పందిమొట్టు, పందిముతా or పందిము *pandi-mukta*. n. A kind of step used in old fashioned carts, గాడిముద్రలు ఎక్కుచుండునట్లుయేడు పందిముతా అని పండును ఎక్కుచునట్లు అనునాము.

పండి or పండి pandiri. [Tel.] n. A shed made of leaves or wicker work, a porch. "అశ్వవిధియు మంత్రాంతరము." BD.

vii. 290. A trellis for vines or creepers to run over; a frame. మాటలో పండిలిపట్టివారు all his words ended in smoke. పండి మంత్రము pandiri-mantṛamu. n. A tilt-bed, a bed with a top, tester or canopy.

పండుము (పండి+కూడు.) See పండి and కూడు.

పండ్లము or పండియము pandemmu. [Tel. Connect. with పండు.] n. A wager, stake, bet. A throw of the dice. వానికి పండ్లము పడినది he had a lucky throw. గుర్రపురండు a horse-race. పండ్లకాడు pande-kadu. n. One who lays a wager.

పండ్లము pandiramu. [Tel.] n. A benediction uttered over money or food which is then distributed. భూమికము పండ్లము.

పండ్లము pan-dorimidi. [Tel. పండి+మిది] pron. Nineteen.

పండ్లపండ్ల or పండ్లము పండ్లము pampara-pamasa. [Tel.] n. The shaddock or pomelona tree, *Citrus decumana*.

పంపు pampu. [Tel. from పండు.] v. n. To send. పంపు, పండు. See పండు. To command, ఆజ్ఞాపించు. n. Sending, dismissing. A command, order. ఆజ్ఞ. A share, division. భాగము. A thing ordered to be done, ఆజ్ఞాపించునది. Delusion, bewitching, మాంత్రికము. A row of rice-heds in a field, పంపువీధి. A weight equal to five-eighths of a seer. అద్దపేరు పంపు పంపు పంపు, పంపుపంపు, పంపుపంపు. పంపు పంపు. v. n. To send, పంపు. పంపు పంపు pampu-padu. v. n. To be commanded or ordered, ఆజ్ఞాపించు. To be sent. పంపు పంపు to command, ఆజ్ఞాపించు. పంపు పంపు pampakamu. n. Sending, dismissal. పంపు పంపు. n. Distribution, allotment, apportioning, division, abaring. పంపుపంపు to exorcise or cast out a devil. పంపుపంపు pampu-cheyu. v. n. Lit: to set

a task to. To bewitch or send a devil into a man. To command. To outlive or outshine. మాంత్రిక witchery, sorcery.

పండ్ల pampuna. [Tel.] n. The tree called *Nigunia indica*. Rox. iii. 110. పండ్లము.

పండ్ల pambha. [Tel.] n. A kind of drum. పండ్ల పండ్ల. పండ్ల పండ్ల pambala-pambala. n. A class of beggars or gypsies who are fortune-tellers. పండ్లమునారు.

పండ్ల pambhu. [Tel.] v. n. To grow, increase. పండ్ల, అరిగించు, "పండి పండ్ల" గురువంశం గురువంశము నగ్గరించి యున్నందున నొక. M. IV. ii. 139. n. A large leathern vessel carried by a bullock, పండ్లము పండ్లము. పండ్లము pan-bhu. n. A fat bull. పండ్లమునారు. A vi. 28. పండ్ల పండ్ల strong ropes, పండ్లము పండ్లము పండ్లము.

పకపక or పకపక paka-paka. [Tel. anuk] n. Giggling, or a loud burst of laughter; ha! ha! పకపకపంపు or పకపకపంపు paka-paka-pamru. v. n. To giggle, to laugh very loud, to burst out laughing.

పకపక or పకపక pakti. [H.] n. A leathern water bag for carrying water on a bullock. పకపక, పండ్ల. A man who supplies water by means of it.

పకపక pakti. [Tel.] n. A sudden sound caused in striking anything. పండ్లమునారు పండ్లము.

పకపక pakti. [H.] n. A kind of hot sweetmeat.

పక్క or పక్క palka. [Tel. from పండు. & short for పండు.] n. A side, quarter or direction. పండ్లము. A bed or bedding. పక్కపండ్ల a bed sheet. పక్కపండ్ల a bed cloth or quilt. adj. Near, next, neighbouring. పక్కపండ్ల the neighbouring house. పక్కపండ్ల the side teeth. పక్కపండ్ల an auxiliary force; assistance, help. అనుపండ్ల on both sides. పక్కపండ్ల to go aside. పక్కపండ్లము to tickle

పక్క పాట

694

పక్క పాట

one in the ribs; to elbow, to harass.
పక్కయముల్ *pakka-yemula*. n. A rib.
పక్కముల *pakkamu* liver complaint.

పక్కనము *pakkannamu*. [Skt.] n. A gipsy-
bamble, a fishing village. ఎరకుసు-పెను,
కోయపల్లె.

పక్కడి *pakkadi*. [Tel.] n. A powder box.
పరి. "తెప్పాది పక్కడి" సీ. iii.

పక్కము *pakkamu*. [from Skt. పక్షమ.] n.
A side. పార్వద్యు. A fortnight, కుక్క
పక్షము. కుక్కపక్కములు kith and kin.

పక్కరి See పూరి.

పక్కె *pakki*. [from Skt. పక్షి.] A bird. పక్కె-
తెలుపు *pakki-telupu*. n. One whose
ensign is the eagle, i.e., Vishnu. కరుడవ్వ
జుడు. పక్కెయిందరివాడు *pakki-y-andari-
vadu*. n. A demigod called a కిన్నరడు.
పక్కెరాయడు *pakki-rayadu*. n. The
king of birds. i. e., an Eagle, కరుడకుడు.

పక్కెయ *pakkiya*. [Tel.] n. A side, quarter,
పార్వద్యు.

పక్కు *pakku*. [Tel.] n. A scab. A lump, as
of paint. "కంఠపుపక్కులు" Vishnu. vi.
28. A sudden laugh. Suddenness. పక్కు ప
pakku-na. adv. Startingly, alarmingly,
suddenly. తెలుగు. "పక్కునా" అంటే పగలు
కాళ్ళు "he broke the pot with a crash."
N. iv. 241. పక్కున పవ్వ *pakkuna-pavva*.
v. n. To burst out laughing.

పక్కె or పక్కెయ *pakke*. [Tel.] n. The
Tamarisk tree. రూపుక, కిమంపుచెట్టు.
పక్కెచేప or పేడిపచేప *pakke-chipa*. n.
A sort of carp with forked bones. Some
species are called ముద్దపక్కె, మోలపక్కె,
పెరిపక్కె, పాపెపక్కె, పొలపక్కె,
and పొంపక్కె. H. iv. 225.

పక్కెర *pakkera*. [Tel.] n. Armour; mail,
కవచము, పరి. Sura. iv. 36. M. IV. iii. 124.
పక్కెర *pakkera* silk housings for a horse.

పక్కెరాయి *pakkeraulu*. (పక్కెరాయి.) n.
A female warrior, a female sentinel,
కావలికత్తె. కావ. vi.

పక్వము *pakvamu*. [Skt.] adj. Mature, ripe,
పండి, పరిపక్వమునందు. పక్వమున to grow
ripe, to mature. పక్వముచేయు to make fit
or ready.

పక్షము *pakshamu*. [Skt.] n. A side, flank.
పక్క. A wing, as being the side of a bird.
పక్కె. The feather of an arrow. A side
or party. Bias of mind, partiality. A
fortnight, as one half of the month. An
argument, position or assertion. A hy-
pothesis. పూర్వపక్షము a refutation. A
class, or tribe. A group or multitude, సమా-
హము. కేశపక్షము a lock of hair. అది పక్ష-
మున on his behalf, behooof or favour. అందు
మారు in that case, on that supposition,
supposing so, provided it be so. ఇట్లుకాల్సి
పక్షమందు if he says so, upon his saying
this. పెదటిపక్షమందు on the first sup-
position. పక్షము *pakshakamu*. n. A
back door, దిడ్డివాటి పక్షి *pakshasti*. n.
The first lunar day of either the dark or
bright fortnight, పార్వద్యు. The root of a
wing, పక్కెయిందలు. పక్షాద్వారము *paksha-
advaramu*. n. A back door, a side door.
దిడ్డివాటి. పక్షాపాతము *paksha-patamu*. n.
Leaning to one side. i.e., partiality. 28
పక్కెరాయి. అక్షి. పక్షాపాతము love of
learning. పక్షాపాతి *paksha-pati*. n. One
who is partial పక్షాపాతము *paksha-
advaramu*. n. An alternative. తుల్యము
కుడిచేయదు పక్షాపాతము చెప్పినది this view
of the question or hypothesis not answering.
I shall explain the alternative or the
other side. వారు పక్షాపాతమును అంగీకరి-
వారు they adopted another view. పక్షి
pakshi. n. A bird. A poor wretch. A
miserable destitute object. పక్షి poor
wretched. పక్షి పక్షినిలాడుడు or పక్షి
పక్షి I am as helpless or desolate as a

పక పాక

695

ਸਾ ਪਾਗੀ

homeless bird. పక్షిని pakshini. n. A period of thirty six hours, a night and two days. పక్షిపాత్ర పక్షిపాత్రము, పక్షి పక్షిపాత్ర పక్షి-pakshin. v. n. To be partial to, to countenance. పక్షిమండు. పక్షిమండు pakshimamu. n. An eyelash. పక్షిమండు. పక్షిమండు pakshimamamu. vj. Having eyelashes, పక్షిమండు. పక్షిమండు pakshimalintu. v. n. To wink, పక్షిమండు.

పగ *paga*. [Tel.] n. Enmity. దిశ్ఠి. An enemy, దిశ్ఠి. పగపట్టు or పగగొడు *paga-pattu*. v. n. To bear a grudge, to cherish enmity, దిశ్ఠిపడదు. పగపాటు *paga-paṭu*. n. Blaming, censure, చూడండు. పగకుడు *pagaḥu*. (పగ+అకుడు.) n. An enemy, foe, శత్రువు. పగకుడు or పగకుల enemies. M. v. ii. 80. పగకుల one a woman who is an enemy. పగజాతి *paga-jāti*. n. An enemy, దిశ్ఠి. మించికాడు. పగదే *pagaḍe*. (పగ+దే.) n. Enemies, foes, శత్రువులు. పగలు *pagalu*. n. Enemies, శత్రువులు. పగవాడు *paga-rāḍu*. n. A foe, an enemy. ఇది నా పగవానినా నరరాదు I would not wish even my enemies to suffer this.

ప్రకటన *pragatā*. [Tel.] v. a. To proclaim, ప్రకటించు. n. Brightness, brilliance, దీప్తి, ప్రకాశము. Beauty, సుందర్యము. Joy, మోహము. Pride, పొగరు, నిర్భయము. A quarrel, wrangling, వివాదము.

“అభివనాలోకాద్యైశ్వర్యవర్ధితుః కలః,
 కలయతోద్ధే కలయగ్రుల్లూకుభావః,
 భావయే తే మాత్రం కలయమాత్రం,
 మాత్రం కలయో న కలయమాత్రం కలయమాత్రం.”

Vastu. iii. 26.

వగడమా or వపడమా *pagadamu*, from Skt. *प्रवाडिमा*.) II. Conal. పాడిపప్పురీతి a name of a kind of rice. వగడ *pagadu*.

n. An ace: one at dice. ND. iii. 573
 నేను మరలనుకొనుచున్నాను I was within
 an ace of falling, I all but fell. పగడపాట
 pagada-sala. n. A gaming table. పాకారు
 pakaru. m. Diceplay, a particular game played
 with dice on a coloured cloth, పాకారు
 etc.

“ పంరెములు కోరి నైమచు పుడిపొరి,
తానోనాడు హరిసాంకుశేర్పి ముచ్చి...”

T. iv. 79.

పగడమర్తి *pagadapu-jilla*. n. A kind of bird. పగడినము. పగడమర్తి *pagadapu-rikka*. n. The constellation called అర్జునుడు. పగడమర్తి *pagoda-walli*. n. A very delicate and fragrant flower, with white petals and a yellow tube. *Nyctanthes arbor tristis* Rox. i. 86.

వగలు or వమలు *pagalu*. [Tel.] n. Day-time.
 Day. అనన్య. (Adverbially) by day, in
 the day time. రాత్రియనులు day and night.
 పదిహేనాడను అన్యదినాది కల్గెను we set out
 in the afternoon. వగవేలేలుపు *pagavēlēlu*
 pu. n. The god of the day, i.e., the sun.
 వల్లవగలు *paḷla-pagalu*. [పలు+పలు.] n.
 Broad day. adv. In full daylight. వగలువల్ల
pagalu-rattu. n. The fire work called a
 blue light or Roman candle. మకాను.
 “పాలాకుర దిటిలొనగొల్గెను.” H. iii. 31.

పరిమళి. [from Skt. प्रियम्] n. Mode,
feature, likeness. విధము. A tax, కట్టెము.

“ఆ పంతువాదిగాక కొందరుగొల్లలు
పగిదిప్పము దీర్చుటాజేమురు
శులుపగొంతు గండుదన్నుచోటికొల్ప
వాంకంటె పంతువాదులమును.”

Y. P. vit. 74.

నానా (nāna) (relatives) resembling, or in the appearance of, *niku*, *వికారం*. పుటియన (for పుటియ) *puṭi-yan* (u. n. The spotted owl).

పగులు pagulu [Tel.] v. n. To break, crack, or go to pieces: to be broken, fractured, burst, chopped. అద్దిమ పగిలినా the glass has broken. n. A crack, a break. **పగుళ్లు pagullu** n. plu. Cracks, cracks. **పగులుకు, పగుల్లు, పగిలంకు, పగుల తేయు** or **పగులగొట్టు pagulutsu** v. n. To break. **పగులబారు** or **పగుళ్లువారు pagullu-baru** v. n. To break.

పగ్గపత్తి pagga-patti [Tel.] n. A plant *Cyrtilla aquatica*. Rox. iii. 115.

పగ్గము paggamu [Tel.] n. A tether, cord, rein, halter. A rope used by a weaver to stretch the warp on. A churning rope, తులతాడు. A particular measure (as a chain) of land. చిప్పపగ్గము కాలిన మారల తేడు, చిప్పపగ్గము అయిదు మారలతేడు. రెండుపగ్గాలదానియెడల twice a tether's length or. "పానులపగ్గములచే ఎంతోకాకొప్పం." B. 2. 20.

పగ్గె or **పగ్గెయు pagge** [from Skt. ప్రజ్ఞ.] n. Skill, cleverness. పాదుపగ్గెయు, ప్రజ్ఞ. Bragging. అశోకప్రజ్ఞ, బాదాయి. **పగ్గెంకు pagginu** v. n. To brag. ప్రజ్ఞలంపడటం, బాదాయలంపట్టటం.

పగ్గె pangli [Skt.] n. A row or series, వరుస. Ten, పది. పగ్గెలపగ్గె తూర్పుండిరి they sat down in rows.

పడ or **పడనము padu** [Skt.] n. Cooking, dressing food. పెండుట.

పడరణ or **పడరణు padarāṇu** [Tel.] n. Feigning. నటన. "పడరణకాదుమానాదంబు లా." HD. i. 905.

పచరింకు, పచేరింకు or **పచారంకు pachu** rulu v. u. and n. To make, effect. చేయ. To spread, extend, ప్రసరింపు, ప్రసరింపజేయు. To spread, as a net (నెట్), వదులు, వాదు, వ్యాపింపజేయు. To arrange as goods in a shop, అమర్చు, పెంపించు. To use or put into effect. ప్రయోగించు. To

throw as an arrow, కాణమును ప్రయోగించు. To conduct, నడిపు. To proclaim, ప్రకటించు, చెప్ప. "అయ్యలూ, భూమతిరెవ్వరుంది నయినామూర వలసింది." Billi. i. 67. "కులమునరుపముకా ముగనికూరమెయ్యకా గలకాననందునవ్వల బచరింపగా రివరి పాడ మెకా మరవారికంటయుకా." Parij. i. 9.

పచారము or **పచారము pachatram** [Tel.] n. A shop. అలడి.

పచారీ, పచారు or **పచరము pachat** [H.] n. An airing, taking a walk. విహారము. పచారేయు to walk to and fro for exercise.

పచ్చెనము pache(n)amu [Skt.] adj. Ripe. పండిన. "రామునృపచేత, పచ్చెనరాజ్యపంజర భుక్తుఁడ." Satyabhi. i. 178.

పచ్చి pachechi [Tel.] adj. Raw, unripe. మరచిన, పండిన. Unbaked, unburnt, కాలని, అ పచ్చిమండ. Unboiled, తడికాని, అ పచ్చి తులకు. Green, బుగ్గ ద్రి, (as firewood), ఎండని. Uncured (as a hide,) raw, sore, tender, అ పచ్చితుండు. Colloquially it means palpable, gross, downright, absolute, rank, arrant, open, unveiled, unblushing, broad, coarse. పచ్చిమరిపాంయల green chilies. పచ్చికాదు rank poison. పచ్చికాదు పిడి అ unseasoned or unbrowned scent bottle. పచ్చికొత్తి a green stick. పచ్చి కట్టెల convalescent. "పచ్చిపడ తులకని పడిగొట్టుడమను." Uthari. i. 2223. పచ్చి నత్తురు blood just shed. "పచ్చిమరిపాంయల పడు ధిపత్తి, పచ్చి నత్తురుమూరి పండింబడు." Saranga D. v. 280. **పచ్చిక pachechika** (పచ్చి+కరి.) n. Grass. పచ్చికొత్తి, పచ్చికేతలు the grass is not brought. పచ్చికొట్టు a grassy spot, a meadow, a lawn, a green. **పచ్చి లేదు pachechi-taru** v. n. To become green, పచ్చింప.

పచ్చిము or **పచ్చియుము pachechumu** [from Skt. పచ్చి + ము.] n. Swindling cheating. చూచుచుండినా కాలించడము. A trick (or cannon) at marbles. **పచ్చిపునాడు** or **పచ్చిపునాంగి pachechupu-nadu** n. A

cheat, a sharper, a swindler. పచ్చెకాడు *pachche-kadu*. n. A swindler. పచ్చెపు శత్రుడు *pachchepu-shatru*. n. Swindling.

పచ్చె *pattsa*. [Tel.] n. Lit: Leaf colour. Green, yellowish green, yellow colour, (a leaf being first green, then fading into yellow.) An emerald, నవకరము. Any figure punctured or tattooed into the skin, because it is coloured green. A green plant or tree. of. "పైలపచ్చె" adj. Green, yellow, fallow. (The word పచ్చె radically means Bright, fair-coloured.) పచ్చె పొడుచుకొను to tattoo the skin. ఆకుపచ్చె green. నవపు పచ్చె or నవకరపచ్చె yellow. కలంకారపచ్చెలు a sort of cloth, or painted chintz. See on పచ్చె. Various shades of green are called కమ్మపచ్చె dark green, తెల్లపచ్చె light green, పశిపాపచ్చె a still lighter tint, రాతిపచ్చె emerald green, చిక్కపచ్చె bright green, ముక్కిపచ్చె dirty dark green. చాది కండ్లు పచ్చెపొడి he has the jaundice. వారు ఇప్పుడు పచ్చెకాడునారు they are now in prosperous circumstances. కాపు పచ్చెకాడుంటే రాజు చూడలేడు the king cannot bear to see a thriving farmer. పచ్చెరాలు the blue veins. పచ్చెకమ్మ a bright yellow green bird; the green pigeon. పచ్చెకైకము a good coin. HD. ii. 153. పచ్చెకట్టపాము a green snake. పచ్చెకన్నులమకము *pattsa-kannula-makamu*. n. Lit: The yellow-eyed beast, i.e., a lion, హరికృష్ణము. పచ్చె కర్పూరము *pattsa-karpuramu*. n. Green coloured camphor; crude camphor. This is the name of a brilliant white drug, used to cure the eye, which real camphor injures. It is not in lumps but is a powder. పచ్చెకామరము *pattsa-kamaru*. n. Jaundice. పచ్చెకట్ట *pattsa-katta*. n. The common lora (a small green and yellow bird), *Agathina tiphia*. (F. B. I.) పచ్చెకేసునాయి *pattsa-jinn-eyi*. n. The Red-headed Bunting, *Emberiza luteola*. (F. B. I.) పచ్చెక or

పచ్చెనవము *pattsana*. n. Greenness or yellowness. పచ్చెది *pattsadi*. adj. Green, yellow. పచ్చెలూగు yellow or pure gold. పచ్చెగావన్న yellow or golden: prosperous, fortunate. పచ్చెరాలు *pattsa-bralu*. n. Yellow rice, i.e., rice coated with saffron and used to sprinkle over persons on auspicious occasions. పచ్చెరక్క *pattsa-rekka*. n. The Indian Bee-eater, *Merops viridis*, పెద్దపచ్చెరక్క or కొమ్మపచ్చెరక్క *pedda-patssa-rekka*. n. The blue-tailed Bee-eater, *Merops philippensis*. (F. B. I.) పచ్చెవలువచారి *patssa-valuva-dari* n. Lit: One who wears a yellow cloth, i.e., Vishnu, కలంకారుడు. పచ్చెవారుపచ్చెపోడు or పచ్చెవారప్పచ్చెపోడు *patssa-raturappu-dzodu*. n. Lit: One who rides on a green animal, i.e., the sun or Manmadha, హరికృష్ణుడు, కుకనాచుడు. పచ్చెవిలుముడు, పచ్చెదిన్నుడు or పచ్చెవిలుకాడు *patssa-rilutadu*. n. Lit: The green how-man, i.e., Manmadha, whose how is green, being made of a sugar cane. పచ్చెరె చెట్టు *pattsa-re-chettu*. [పచ్చెర ఆరచెట్టు] n. A large forest tree with a very fragrant flower, *Banhenia apicata*.

పచ్చెకడము or పచ్చెకేడము *pattsadamu*. [Tel.] n. A bed sheet. Any cloth. A cloth worn round the loins, కట్టువస్త్రము, అంక వస్త్రము. A cloak, a warm covering.

పచ్చెడి *pattsadi*. [Tel.] n. A chutney, a horchipsch, a sort of broth, or green sauce, made of vegetables, mixed with tamarind juice, salt, and chillies. ఉబుబిండి. plu. పచ్చెట్ల. హమిడికాయపచ్చెడి mango chutney. A bit or fragment, భాగము. చాదిపచ్చెడి పచ్చెడికేడికాడు he reduced it to powder.

పచ్చెము *pattsamu* [Tel.] n. A whole piece or double piece of long cloth or chintz, twenty four cubits in length; in chintzes it means a double తాడు. Diaper or doiley.

పడేముసాడు *paṭasamu-paṭu.* (పాడు+పాడు.) adj. Quite empty. కేసుముసాడుము.

పడితి *paṭiti.* [H.] n. Disgrace, ignominy. అపమానము. A. v. 52. Annoyance, harassment, దిష్ట్యంధము.

పక్షే *paṭṣe.* [from Skt. ప్రజ్ఞే.] n. People, జనులు.

“క, కేసు నీవెవలెను, ప్రజ్ఞ.”

శ్లో. ii.

పక్షే *paṭṣe.* [from Skt. పాక్షిక behind.] n. The back side, behind, వెనుక. Nearness. సమీపము. adv. Near to. H. i. 72. పక్షేందు *paṭṣendru.* v. a. To lawn on, fondle, తలపట్టుదు.

పటాకారు *paṭakaru.* [Tel. పట్టు+కారు.] n. Tonga, great pincers.

పటాకారుడు *paṭakārudu.* [Skt.] n. A weaver. పాతెకారు.

పటాచరము *paṭacheṣam.* [Skt.] n. An old cloth. పాతబట్ట.

పటాపట *paṭa-paṭa.* [Tel. (anuk.)] adv. Crashingly (either as gnashing teeth or as splitting wood), aloud (as wings flapping), audibly.

పటాము *paṭamu.* [Skt.] n. A cloth, చుక్కము. A picture. గుండ్రము *a paperkite*, పతాక. The hood of a serpent, పాపపతక. మలంతులు *a change of linen clothing*. వస్త్రాంతరము R. v. 282. పటానాసము or పటానాసకము *paṭanāsamu.* n. Perfumed powder. బుక్కాయి. పటాంచలము n. The skirt of a woman's dress thrown over the shoulder. B. X. 183. పటాకూసము *paṭākūṣamu.* n. Magnificence, gorgeousness of dress.

పటాలము *paṭālamu.* [Skt.] n. A roof; thatch, ఇంటికప్పు. A multitude, troop, train, number or retinue, సమూహము, పరివారము. A film over the eye, a cataract in an eye, కేరళాగమితము. A flaw in gems, రత్నదోషము. A mark on the forehead,

నాసికాచ్ఛాయ. A section or chapter, గ్రంథభాగము. భూమనలము *a mass or volume of smoke*. పటాలి *paṭali.* n. A multitude, సమూహము.

పటావనీ *paṭāvani.* [Tel.] n. Spreading, expansion. వ్యాపకము. పటావనీంతు *paṭāvanintu.* v. n. To spread, వ్యాపకము.

పటాల *paṭāla.* [Tel.] n. A hall or courtyard.

పటాలివాడు *paṭāli-vadu.* [Tel.] n. A silk weaver. A. iv. 56.

పటామము *paṭamamu.* [Skt.] n. A kettle drum, a war drum. తప్పుట.

పటా *paṭa* as పట్టా (q. v.)

పటాకి *paṭaki.* [H.] n. A cracker, a kind of firework. బహాకీ, బహాడు.

పటానీ *paṭāni.* [Afghan.] n. A Pathan horse. పటానీదేశపు గుర్రము. “పెంకపటానీరాకు.” శ్లో. రా. iv.

పటాపందే, పటాపందేము or **పటాపందేలు** *paṭāpanṭa* [Tel.] n. plu. Dispersion, defeat, యుద్ధము. **పటాపందేలైత** *paṭāpanṭal-aina.* adj. Dispersed, scattered. Parij. v. 46. పటాపందేలైత they were scattered.

పటాలము or **పటాళము** *paṭālamu.* [Eng. ‘battalion’] n. A regiment of soldiers, సిపాయిలదళము.

పటిక, పటికారము or **పటికారము** *paṭika.* [from Skt. పట్టిక.] n. Alum. కలుకూరపిండి. Lit.: An astringent crystal. **పటికల్లము** *paṭika-ellaṃ.* n. Sugar-candy, రెడ్ కేక్కుర, కలకండ్. **పటికము** *paṭikamu.* n. Rock crystal, quartz.

పటికిరెండు *paṭikireṇḍu.* [Tel.] n. Malice. కేలు.

పటికరింతు *paṭikarintu.* [Tel.] v. a. To heat or strike, కాట్టు, కేండ్.

పతిము *patimma*. [Skt.] n. Cleverness, dexterity, skilfulness, శక్తి. Vigour, strength, liveliness. Patience, ఓడి. కావ్యటికల eloquence. పటపటివఁ cleverness in dancing. పటిమలఁ clever, dexterous, skilful, strong, vigorous.

పతిరము *patirama*. [Skt.] n. Sandal, సరిము. The sandalwood tree.

పటిరముని *patiru-m-ani*. [Tel. anuk.] adv. Bang, slapdash, with a crash.

పటం or **పటప్ర** *patu*. [Skt.] adj. Clever, dexterous, skilful, able, smart, sharp, firm, hard, strong, vigorous. పలుక పని soundly, finely, well, బిట్టముగా. **పటపరముగా** *patu-paramu-ga*. adv. Dexterously; firmly, vigorously, strongly. **పటపరము** *patu-paramu*. n. Cleverness, dexterity, skilfulness, strength, vigour. **పటపరము** చూచి *patu-paramu chuchi* observing his vigour.

పటపాదు Same as పటపాదు. (q. v.)

పటపాదు or **పటపాదు** *patukru*. [Tel.] adv. Slapdash. BD. v. 948.

పటేలు *patelu*. [Malinst.] n. The headman of a village, గ్రామములవాడు.

పటాంకుము, **పటాంకి** or **పటాంకి** *patilamu*. [Skt.] A plant called *Trichomanthes diaca*, పొట్ట; or, *Luffa acutangula*, లేడు పొట్ట. Rox. iii. 702.

పట్కా *patka*. [H.] n. A belt or sash, పడికట్టు.

పట్ట *patlu*. [Tel.] n. The bark of a tree, చెట్టుపొర. Sackcloth, గొర్రెపట్టు. పడి. A broad sword, పట్టాశ్రి. కిత్తెరపట్ట the back of a fiddle or lute. "పట్టము కావట్టునెట్టువడి" Adv. 37. టి. ఇనుకాడు పట్ట, చురుకు అది పట్టాశ్రితేనె. **పట్టాగ** *patla-tiga*. n. The name of a large climbing shrub, with greenish white flowers, *Capparis heteroclita*. Rox. ii. 570. **పట్టపా** *patla-padya*. n. Spirit, distilled attuck.

పట్ట, *patladu*. [Tel.] n. A smithy, a shop. పట్టు పట్టా మెరుగునారు పనేయు పోలు.

పట్టామ or **పట్టము** *patlavama*. [Skt.] n. A city. ప్రభావము. A town, నగరము. **పట్టామలు** *patlavama-thulu*. n. Dwellers in a city, city people.

పట్టము *patlavamu*. [Skt.] n. A gold band or fillet tied on the forehead of one at the time of his coronation as king; పట్టాభిషేక కాముడు కాముకట్టెరపట్టె. A diadem. Silk thread, పట్టుము. The bark of a tree, చెట్టుపొర. A grant or lease granted by a king to the ryots, రాజులకుఁ దిచ్చి పట్ట. A title, డిగ్రీ. A grade or step in genealogy. A kingdom, రాజ్యము. అరికి ప్రసాద సింహాదేశ పట్టు విచ్చివారు they gave him the title of Pratapa Simha. ఆ పట్టాభిషేక వినిపోయినారు the head of the state died. అరికి పట్టుకట్టిరి they crowned him. పట్ట పుణిది a queen. పట్ట పురుగు or పట్ట పురుగుడు a royal elephant, a state elephant. రాజు క్క పురుగు, భద్రకము. పట్ట పురుగు a state-sword. పట్టములు to reign. **పట్టాభిషేకము** *patlavabhishekamu*. n. Coronation, installation. పట్టాభిషేకుడు he who is crowned. పట్టాభిషేకము చేయు to crown one king. **పట్టాభిషేకుడు** *patlavabhishekudu*. n. A chief, leader.

పట్టా, **పటా** or **పట్టి** *patla*. [Tel.] n. The inner bark of a tree. Sackcloth. A sort of girdle cloth. Also, a lease; a grant or lease specifying the land occupied by a cultivator and the assessment due on it. రాజు రెయితులకేచ్చెవులు. పట్టారాదు a pattadar, a leaseholder. డిక్రాపట్టా a lease for a gross aggregate rent, one in which the land-tax and all other cesses are consolidated. See పట్ట, and పట్టు.

పట్టి *patli*. [Tel. from పట్టా] a postposition. A sign of the fifth case of nouns. For, because of, on account of, with reference to. నిత్తుపట్టి యా విచేస్తున్నాను I do this

for your sake. It is added to the infinitive of verbs, as ఆ కాలే కుండుట్టి నావ రేకపాడే అనవలెన బగునను had it not been for the cap his skull would have been fractured. కాదు యుక్తమగుటచే. (i.e., బెజుకనక) as the season turned out well or proved good. "ప్రభవించుట్టి" (L. XIV. 29.) because he was born. కాట్టి therefore, it being so, such being the case. పట్టి n. A child, an infant. ట్టి, కొడుకు, కూతురు. పట్టిపట్టి a son's son or daughter, మనుమడు, మనుమరాలు. A roll of betel. A list. పట్టిపట్టి a woman who has borne a child. కాంబా ట్టి a roll or mouthful of betel. [Skt.] n. A plate. పట. Also, a gold band or fillet tied across the forehead at the time of one's coronation, పట్టుము.

పట్టికే pattivika. [Skt.] n. A plate of metal, a board, a frame, the pieces of wood across a door. ఫలకము, పలక, పట్టుము, కుం, అంబుట్టి. An anvil. కప్పుర వాని రాక. "లూటపట్టికలపట్టిక పట్టినిధిసంఘము." Sines. i. 10. పట్టికామననము నామం ఆ పట్టి మంచము. (q.v.)

పట్టియు నామం ఆ పట్టి (q.v.)

పట్టియునా or పట్టియా pattivunna. [Tel.] n. A large sword. పట్టిత్తి, "చేత్తులతో పట్టి యెంబలుపండి టెలు." R. ii. 20.

పట్టిలి pattivili. [Tel.] n. A handful. చే.

పట్టిసము pattivissamu. [Skt.] n. A broad sword. అడ్డత్తి.

పట్టి patti. [Tel.] n. A list or inventory, a roll of names, జాబితా. A roll of betel, &c., tied up, పట్టు. A bandage or plaster applied to a sore; anything painted over a wound.

పట్టు patta. [Tel.] v. n. To suffice, to last. టెలు. To last a long time, ఎవకాలము టెలు. To begin, ప్రారంభించు. To happen, కలుగు. To cost. To fit or suit. To be

possessed by evil spirits. To arrive, as ships. To be imbibed or absorbed, as a dye. To be held or contained. To be affected by disease or pain. v. a. To take, to hold, to catch, to apprehend. గ్రహించు To take by force, నిర్బంధముచేసి గ్రహించు. కొం అను పట్టి కట్టుము. catch and tie up the thief. To adopt, అవలంబించు, To blow as a conch. ఈ గోన ఎంతదీర్ఘము పట్టును how much rice will this bag hold. ఈ ముగ్గుర వా చేతి పట్టురు this bangle will not fit my hand. వాడు విండాపేరు తీసుకొంటున్నాడు he cannot hold his breath long. చెప్పట్టు or పట్టుపట్టు like patta. v. a. lit. To take the hand; to take to wife, to marry. చెయ్యట్టు to seize the hand, to ravish a female. తానీ ముకు పట్టు, to twist a cord, చేతు. గోడుకుపట్టు to hold an umbrella. కాం పట్టు to gild. కాట్టిపట్టు to massage or rub the legs. చెక పట్టు to conceive hatred. కంబుముట్టు to blow a conch. కత్తి పానపట్టు to set or grind a knife or razor. కంపుపట్టు to smelt. చెట్టుపట్టు to smoke a cigar or cheroot. పొగపట్టు to apply smoke. ఆ పొక్కులో వా చెయ్య పట్టురు my hand will not go into the hole. లూ ఒకరొం పట్టివారు each of them went by a separate road. ఇంకా కోరొట్టరేడు the reaping has not yet been put in hand. ఆ పొక్కుకొమ్మ పట్టరేడు they did not admit the lawsuit. దానిగొట్టెల గొంతుపట్టురు the colouring does not adhere to her nails. ఆ మందు ఈ రోగాన్ని పట్టరేడు the medicine has not affected this sickness. ఆ విద్యను చాగా పట్టికొన్నాడు he has taken well to that branch of study. గోరపట్టి సమయము the time when the grain is forming in the ear. ఇందులో ఎవ చెప్పట్టిది who has any thing to do with this? పాకగుండముల పట్టును it will take four days. ఎనిమిది పట్టెమార్తము only large enough to admit a man. అయిదురూపాయల పట్టును it will cost five rupees. మూడు అశాంతపట్టును it will take three yards. మన్నె

మరిట్టికొన్నారు they belook themselves to the highlands. అవసారపట్టు or గుమరపట్టు *anuradu-pattu*. v. a. To identify, recognise, know again, verify. పట్టి పట్టి మాట్లాడుడు he spoke in a broken manner. ఎవరినెట్టిరే వారు చెప్పదురు ask whom you will, and they will tell you. ఎదురు పట్టిమాట్లాడలే ఆ పని అవకాలమవుతు if you speak to the point the matter will be settled. అది నామట్టికి పట్టలేదు I do not take (or comprehend) the meaning. పట్టిచెప్పలే ఆ పిల్లవానికి చూపు చూపాదువును if you teach him sedulously the boy will learn well. వాడు తానిని పట్టుకొని ఏమలాడుకున్నాడు he is troubling himself about it. వాడు పట్టిబిల్ల బంగారమవుచు ఎచ్చినది whatever he touched turned to gold. ఆ కలకు పట్టుకొన్నాడు they took the lot. ఆ కలకును పట్టుకొన్నారు they apprehended the thief. నా చెయ్యి పట్టుకొన్నాడు he laid hold of my hand, or, he seized my hand. ఆ వాడుకును పట్టుకొన్నాడు he began the practice. ఒక నెల కలియు పట్టుకొన్నాడు he stopped one month's wages. చెప్పకనే పట్టుకొన్నాడు he understood on the moment I spoke. నడుము పట్టుకొన్నది my loins are strained. [పట్టు is also added to a great number of nouns, to give them a verbal signification and in such cases it takes its meaning from the noun to which it is affixed; thus:] నడుపుపట్టు to rust. ఎలకుపట్టు to be sprained. అక్కరపట్టు to be necessary, to be required or to take interest in. కొప్పుపట్టు to become fat. బూజుపట్టు to grow mouldy. కొనపట్టు to take a round. పరువుపట్టు to be recovered, as strength. పట్టుపట్టు to be seized with cramp, &c. వాడు లంచము పట్టుచున్నాడు he takes bribes. వాడికి పట్టిపట్టి నది he has gone mad. నాకు తేలిపట్టు దున్నది I feel cold. వానిగురములు నీకు పట్టుపడింది you have contracted his habits. నామట్టిపట్టుడు who rain came on.

అట్లు చేయడానికి ఏమిపట్టింది what business had you to do this? what made you do this? నడ్డుపట్టిచీల్చి hand covered with grass. వానిమీది తప్పుపట్టివారు they found fault with him. ఆ వాడు మోటుపట్టింది the medicine made his mouth swell. వానికి తేలును పట్టింది he has caught cold. నాకు కూతురు పట్టింది I became drowsy. ఆ దూడ యాకా నడ్డు పట్టు లేదు the calf has not yet taken to grass. పట్టించు *pattinisa*. [causal of పట్టు] v. a. To cause to hold. To apply oil or ointment, &c. To make one begin. ఆదిన్నవాడికి అవరము పట్టించారు they have made him begin (reading) the Amraam. తప్పు నీవని పట్టిపెన్ను or నీతాళముపట్టిపెన్ను I will settle your business to-morrow, i. e., I will punish you. ఆ పట్టుకు వానిచేరి పట్టించు కొనిం make him bring the box with you. పట్టించు *pattinayya*. n. Application. Concern. పిల్లకామలచేరి ఒక పుట్టకము అం పించెము. క్రొత్త. అక్కరి. పాటింపు. అవరము పట్టించు అయిన మూడునెలలకు three months after setting to work on the Anaram. అంధులకు కట్టెమందు పట్టింపులేదు the Aradhyas pay no attention to rites. "నీవిపట్టం పుట్టకునువారా" IIa. iii. 29. పట్టు *patta*. n. Holding, a hold. నడవము, పట్టుకొనుట. A handful. Pertinacity, resolution, hold, strength, grip, grasp, seizing. గ్రహము. An external application to a swelling to allay pain, &c. భూతి. Ground, for a proceeding, కారము. A prop; support, favor, a party or side, అధారము. A part or scene in a play, స్థానము, పీఠము. వివాదపుపట్టు an amorous scene. యుద్ధపుపుట్టు a warlike scene. A feat in wrestling. అది తిలకు పట్టు పెట్టుకొని పండుకొన్నది she put a plaster on her temples and went to bed. ఈ వ్యాజ్యములో పట్టులేదు there is no proper plea in this suit. ఒకనిపట్టుగా మాట్లాడుట to speak on a man's behalf. ఒకపట్టుగానుండు భక్తి in the

pertinaciously. శిశిపట్టు a place, a house, an abode. వాడు పట్టిపట్టు వదలడు he will not relinquish his purpose. వాన్ని పట్టి పట్టు తీసుకొనివచ్చి they brought him as he was. పట్టున్నానా bathing at the commencement of an eclipse, & opposed to నిడుపున్నానా bathing at its termination. అతడు పట్టునిడుపు తెలిసివారు he knows where to be lenient and where to be severe. కూరపట్టులు as far as a cry may be heard. వారికి క్షమతో పట్టులేదు they do not lay much stress upon ceremonies. వాడు ఎరుమాత్రము పట్టు వచ్చకుండా మాట్లాడు చున్నాడు he speaks without giving them any handle. చాలా మంది అతనిపట్టు అయిన many followed him, or joined his side. పట్టున (with న the sign of the ablative) at, by, close to. కొరికిపట్టున along the hedge. గాడిపట్టున at the manger. ఈ పట్టున a present. పట్టు లేదు in wrestling. వాడు తిట్టిపట్టుపట్టులకు he is able to wrangle. ఆ చుట్టుపట్టు in the adjacent places, in the neighbourhood. చుట్టుపట్టు వాండ్లు neighbours. పట్టు patta. n. Silk. పట్టుపట్టు a silk cloth. పట్టుమీలు silk thread upon silk. పట్టుమీలుకానిది a class of silk weavers. పట్టుమీలునాండ్లు a class of silk dyers. పట్టుపువ్వులు patta-purava. n. A silkworm. Also, an insect called ఇంద్రగోపము. పట్టుకుండు patta-kunda (పట్టు + అండు) n. A silk border, a border fringed or trimmed with silk. పట్టుకోళ్ళు patta-komm. n. A refuge, stay, support. అధాపా, అలాపా. పట్టుకొను Same as పుకొను (q. v.). పట్టుకోరు patta-kuru. v. n. & t. To catch, to catch hold of, to seize. పట్టుకోలు patta-kulu. n. Catching. పట్టుకోరు. పట్టుజిల్లు patta-jilla. n. A sort of bird. S. i. 107. పట్టుకు patta-kulu. adj. A large handful. Lit. "as much as the hand will hold." పట్టుకున్న పట్టు-janna. n. A kind of bird, 2185. పట్టుకు పట్టుకు. n. Resistance, పట్టుకు.

adj. Choice, select. పట్టుకులే a first rate sheep. పట్టుదాత a picked cow or fine cow. పట్టుదల patta-dala. n. Affection, favor. Perseverance, persistence. ఎదురుపట్టు, అధివనము. వానికి కొనిమీది నిండా పట్టుదల he has a great regard for it. పట్టుబడి patta-badi. n. A sum received or credited in an account, the worth or cost of any thing, charges, expense, outlay. పట్టుబడు patta-badu. v. n. To be seized or apprehended. చిక్కకొను. To become plain, నిడుకును. పట్టుసానువు patta-sarava. n. A fork-like beam used to hold by while working a pikota or water-lift మీలు త్రొక్కు వాడు అధామనా పట్టుకొని పంకం కొండె. పట్టు plu. of పట్టు. పట్టు patta. [from పట్టు.] adv. About, as ఆ చుట్టుపట్టు in that neighbourhood, round-about. With regard to, with reference to, in the event of. వాడు అక్కడ ఉండినట్లు in case of his being there. ఇంటిపట్టు at home. అరువిపట్టు అవగాహముచేయకు do him no wrong. ఈపట్టు in this respect, in this matter.

పట్టు or పట్టియు patta. [Tel.] n. A spar of wood. ఖెర. A piece of wood that forms the frame of a cot. Hair left on the head at the time of tonsure. A fold in a turban or dross. A tape. A stripe or streak of paint, &c. A facet or side of a diamond. పట్టు. A gold band or fillet worn on the forehead, at the time of one's coronation, పట్టుడు. Ceiling, మిట్టి యండ్లమీద పకే పట్టు ముదలగుది. A brush, మంచె. తొడిపట్టు a palmyra rattler. సానుపట్టు a broad tape. పట్టె మంచు a cot the bottom of which is woven with broad tape. పట్టెయ్యి to use the harrow. మన్ను తుపట్టు a streak of chumam. పట్టెఁ తల్పకొర్రు a ruby cut into facets. ద్వార పంథపుపట్టె the lintel or top of a door. బయలపట్టె a girth. దానపట్టె a hermit's girdle. 2185. పట్టెను a piece of land. మీనాకుట్టె a canal or water course.

57 pages

708

56 pada

పట్టెముతాలు cheek-borders in a cloth.
పట్టెముతాని ఒకవిధమైన చిత్రవర్ణము. పట్టె
పట్టెముతా patte-wardhanam. n. A broad
caste-mark worn in the forehead, తెలంగాణ
వాడలందుంటారు.

ಪಟ್ಟೆ *paṭṭeda*. [Tel.] n. A broad and strong tape. ಪಟ್ಟೆ. A collar or ornament for a woman's neck, formed of small square plates. A small anvil. ಪಟ್ಟೆ.

వజ్రము నికరి పట్టింతుము.

వచ్చు మూల నిమిత్తం 28 పక్షాదు (q. v.) పొంద. 1.

పల్లె *patra*. [Tel.] n. A village, a hamlet.
పల్లెపల్లె, villages and hamlets. H. iv. 103.
పల్లెవాండ్లు *patra-vandlu*. n. plu. A certain caste akin to the Boyas. Also called ఏకరవాండ్లు.

పఠించు *paṭhaṅṇu*. [Skt.] v. a. To read, to learn. చదువు. See పాఠము. పఠనము *paṭhaṅgaṇu*. n. Reading, learning, చదువు. చదవమిచ్చెను to commit to memory, to learn. చదివెను that which is read.

ፖሻሪ *paṣḥari*. [Afghan.] n. Pashan, a certain tribe of Afghans. An Afghan horse.

పరిశ్రమ *parishrama*. [Tel. శ్రమ.] శ్రవ.
Aloud.

పడక or పడుక *padaka*. [Tel. from పడు.]
 n. A bed. పడుట. Repose or reclining.
 ఇక్కడ పడక లేనివారు those who lay here.
 ఆలేపడకగా పడియున్నాడు or పట్టపడకగా
 పడియున్నాడు he did not again arise.
 పడక గది *padaka-yillu*. n. A bed
 chamber.

పడకవి or పడకవి *padaku*. [Tel.] n. A crevice.
 గుహ, కేళి. v. A cave, గూహ. ఉపస. ఉప. కేళి.

పాదాగ *padaga*. [Tel.] n. A flag or banner, a crest. **పాదాగము**. A snake's crest or hood. An ear ornament worn by females. **పాదాగ పాపి** a paper kite. **పాదాగ పాపి** the snake raised its hood. "పాదాగ పాపి" *Swa.* iii, 42.

“నూరువిడిదియొక్క శతాబ్దిపడకలెత్తి,
మాటిమాటికీదియొమంటుకలిసి.”

Vema. iii. 104.

పదగదారి or. పదగతామయ. *padaga-*
dari, n. A snake, తాము, పరి.

పడత్యు or **పడిత్యు** *pad-atatsu*. [Tel.] n.
A puncheon or tool having a figure on
it with which impressions are struck.
కంసాలివనిపాట్లు.

పదకర padaka. [Tel] n. A cheek bone.
 పాదక. Also, same as పాద (q. v.)

పదతి or పదతీ *padatī*. [Tel.] n. A woman.

పదవల padavala. [Tel.] n. A belt. "కడ
వన్నె జీగివట్టు నడికట్టు పదవలపట్టును శుభము
దాకు." N. x. 143.

పడవు *padavu*. [Tel. from పడయు.] n. Earn-
ing. అర్జనము. Money earned. అశ్రదర్శము.

పదపా *padaba* [Tel.] n. A piece, fragment, an extract from a document.

పడమర *padamaru*. [Tel. Dravidian root
పడు (falling + సూర్యుడు sun.) n.
Lit: The side in which the sun sets.
The West. తూర్పుపడమర East and
West. పడమటి *padamati*. adj. Western
పడమటిగాలి the West wind. పడమటిగది
the Western apartment, i. e., the cook-
room or the dining room. పడమటికొండ
padamati-konda. n. Lit: The Western
hill (behind which the sun is supposed
to set.) అంధ్రుని. పడమటిగారి the lord of
the West, i. e., Varuna.

పదము *padam*, [Tel.] n. A carpet. రత్న కంఠము.

పదయు or పదము *padayam*. [Tel.] v. a. To obtain, gain, acquire, enjoy, possess. పొందు. To get, పంపాదించు. To heggle. (కృష్ణ) కను "పుక్కున పోడిన" M. 1. ii 150. "ధర్మం బులవింకు బడవంక రావడియందులేదు." Vish. ii. 192. See పదపు.

పదాలు *paḍalu*. ['tel.; n. plu. Heaps. రామయణము

పద pada

704

పద pada

పడవ *padava*. [Tel.] n. A boat. తోన.

War, combat, fighting, యుద్ధము. Imminent danger, peril, a fatal accident, ప్రళయము. ఈ పడవ గడిస్తే if I can only get over this hobble or scrape. "అడవలు నడుమండి తననయంబైన భగదత్తుడు ముందు పడవనెచ్చెవంత." Satyabhāma. iv. 134. పడవరము or పడవలము *padavarāma*. (పడవ+వలము.) n. The vanguard of an army, సేనాముఖము. "గొల్లవల్లభుక పుడు కట్టలు మిక్కిలి కానుకలెచ్చి, పడవలం బలుమూల పలనూన నేసి." Pal. 80. పడువరు

to proceed or go before, ముందునడుము. పడవాగి or పడివాగి *pada-vāgi*. adj. Prepared. Bridled. కల్లెము పెట్టి సిద్ధపరచిన. "ఇనకపపు దనదొట మనుమమ్మ పడవాగిగొని వచ్చు రాయంచకొడమయనక." Siva. iii. 74. టి. కల్లెము పెట్టి సిద్ధపరచి తేబడినటువంటి, అనగా ముద్దీలై నచ్చినటువంటి. పడవాలు, పడవాలుడు

or పడాలు *padavalu*. n. A commander of an army. సేనాధిపతి, దళవాయి. "కనకపులు వేల్పుపడవాలుగన్న వోటు." Siva. ii. 9. టి. తేల్పుపడవాలు, దేవరలకు సేనాధిపతి. "ధనం జనుమడు తమతోడంబడుదేదన పరివారంబు సమకట్టం బడవాల్లంబునె." M. XIV. iii. 4.

పడపాల *pada-sala*. (పడలు+పాల.) n. A hall, a portico. కూటము, కూటము. "పడపాల ముంగిలి వందిలి పసిగాడి." Suka. iii. 469.

పడి *padī*. [Tel.] n. A measure of capacity containing a seer and half or 120 tolas. or one eighth of a maical. రెండుసోలకొలది. పడికట్టు *padī-kattu*. n. A weight used in scales: a degree: a standard for reference: a stair, or step. సోపానము, plu. పడికట్టు.

పడికాపు or **పడిగాపు** *padī-kapu*. [Tel.] n. A hanger on, an expectant. పంచును కాచుకొనియుండేసేతుడు.

"పడికాపులు పడియుండగ,

బడుగులకేలబ్బి కంపభంజననేవత్"

Kuchelōp.

పడిగ, పడిగము or పడికము *padīga*. [Tel.]

n. A vessel, పాత్రము. A spittoon. తప్ప పడిగ or తప్పపడిగము a spittoon used in chewing betel. "పడిగంబు పెట్టింది పావమల్ గడిగి." BD. iii. 236. "తిమిరదోషములా కొక్క-పడిగంబులోనుచ్చి" Charitra. i. 3089. "నున్న పుకాయ మెచ్చులకెచ్చపడిగ." Saranga. iii. 141.

పడిగల్లు *padī-gallu*. [Tel. పడి+గల్లు.] n. A

gunshot, a bullet. కుపాశిగుండు. "ద్వి. కొక్కలు పడిగంటుగూలుతేదమన" రా. గుం. కాం.

పడిదము or పడిదెము *padidamu*. [Tel.] n.

A certain decoction. ప్రమాదమున వ్యంజన విశేషము, డియ్య, పోషము. "పీ అప్పడంబులు పడియములు దారింపులు బలుచని మఃతెచ్చ పడి దెములును," కై. iii.

పడిదె or పడిదెయ *padide*. [Tel.] n. Bor-

rowed linen, clothes hired from a washerman. పడిదెయచ్చు to lend out clothes.

పడియ or **పడె** *padīya*. [Tel.] n. A puddle;

a slough, a dirty pond, a fallow, uncultivated waste, నీళ్లనీలించి చిన్నవల్లము, నీడలు పొన్నెగుండు. వత్తుటిపడియ a salt marsh.

పడినెము *padīnema*. [Tel.] n. A cold in

the head, catarrh. running at the nose. జేబులు.

పడినెకాయ *padīnē-kāya*. [Tel.] n. A wild

acid berry that grows on a large tree.

పడిసకరి or **పడిసకరి** *padī-sakari*. [Tel.] n.

A messenger, a herald, a servant. A doorkeeper, ద్వారాపాలకుడు.

"పడిసకరులు లింగ్వలచి యాత్మలహ,

కడకతో కల్పాకటకంబులందు."

Charitra. i. 4415.

పడు *padu*. [Tel.] v. n. To feel. To fall,

పడమగు, రాలు. To lie down, కలువించు.

To be, to occur, or happen, సంభవించు, కలుగు. To be caught in a snare. To

suffer pain, శ్రమమొందు. To be killed in

hastle. చచ్చు To be buried, as money.
 పూడు. To set, అప్రమించు. v. a. To ex-
 perience, అనుభవించు. To incur, undergo,
 enjoy, feel, పొందు. నేను ఏదీ బాధ నాకే
 తెలుసును I alone know what I have
 suffered. Added to nouns it forms them
 into verbs. సమ్మతించు to agree. సంతో-
 షపడు to be pleased. సంతోషపడు to feel
 sorry. చింతపడు to be anxious. తిట్లపడు
 to be reviled. తొలచుపడు to be in dis-
 tress. భయపడు to fear. మానుపడు to be
 stunned. వానికి లక్కిట్టి పడినది he has the
 lockjaw. It may be added in a similar
 way to past participles. పరికిపడు to start.
 తూకపడు to slumber. It is also added
 to adjectives or verbs. ఎర్రపడు to red-
 den, bluish or turn red. వేరుపడు to be
 separated. ఏర్పడు to become. It may even
 be added to an interjection, కలకలపడు
 to cry Alas, to pity. తొనానాపడు to be
 in trouble. ఆ యిల్లు పడినది that house is
 fallen in. ఆ నలుగులో నాలుగుపక్షిలు పడినవి
 four birds were caught in the snare.
 అక్కడ ఒక పల్లము పడినది a hollow has
 formed there. ఆ కుక్కలలో నలుగురు పడి
 నారు or పడిపోయినారు four persons were
 killed in the battle. వానికి బంకపడుచున్నది
 he passes slime or mucus. వానికి పురుగులు
 పడినవి he passed worms. వానికి కుడిచేయ్యి
 పడినది his right hand has become para-
 lysed. వారు వెనుకపడెదారు they fell back,
 they retired. ఆ మతములో పడనాడు he
 embraced that religion. పేరుపడఁ గొనెను
 renowned, celebrated, notorious. తల్లిపండు
 పడినది when an opportunity occurs. వెనుకపడి
 నారు they went out of sight. నాకు నచ్చిన
 అనుకః నాడు అడ్డపడినాడు he stood in the
 way of the misfortune that happened to
 me. వాద్దొకని పడుదు they do not agree,
 they are on bad terms. వానినోటిలో పడ
 కుము do not put it in her power to
 abuse you. ఆ బానిలో మంచినట్లు పడినది

sweet water broke forth in the well.
 నానితో పడలేను I cannot get on with him.
 నాకు ఇప్పుడు పోవడము పడును I cannot go
 now. ఇంకా చిత్తము పడలేదు the seed is
 not yet sown. ఆ నేనిలో అడ్డముగా పడి
 నానిపోయినాడు he ran away across the
 field. ఆ యిల్లు పొర పడియున్నది that
 house is unoccupied. ఆ నాకల డొక పడి
 యున్నది that money is untouched, it is
 lying idle. ఆ నానారము నా చేతిని పడెడి that
 family is now left on my hands. ఆ పట్టు
 నా కలపాద పడినది I incurred that loss.
 Added to the root in A it forms the
 passive voice, thus కొట్టెడు to be beaten;
 చూడపడు to be seen. It is added at
 pleasure to some adverbs, thus పొడ్లపడిన
 prostrate. తలక్రిందులుపడు to be topsy
 turvy, upside down, to be conceited.
 అది బయలుపడినది it came to light. The
 causal form is పరుచు or పరుచు. తొలచి
 రుచుచు to trouble, torment. పడగొట్టు
 padu-gutta, v. a. To knock 'down.
 పడవన్ను padu-dinnu, v. a. To kick down.
 పడకొక్క - padu-tukka, v. a. To tread
 down. పడనోయు padu-dogu, v. a. To
 thrust down, knock down. పడ వేయు
 padu-cēyu, v. a. To cast or throw down.
 పడిపోవు padu-pōvu, v. n. To fall down, to
 die. ఆయన పడపోయినతర్వాత after his
 decease. పడుకొను padu-kōnu, v. n. To
 lie down, recline. పడువ padu-va, n. A
 very low place. మక్కల పల్లమునోట. పడు
 పరి padu-pari. (పడు+పరి) n. A crop or
 sprouts produced by seeds of pardy, that
 fall by chance as the crops are cut. పడ్డ
 padḍa. [contr. for పడిన] pp. Fallen,
 &c., thus. పిలువబడ్డవాడు the man who was
 called. శంకెబడ్డవాడు he who was kept
 there.

పడకు padaku, [Tel.] n. A stone, rock.
 రాయి, పు.

పడుగు *padugu*. [Tel.] n. The wool or threads which run the whole length of the web, బట్టయొక్క పడుగునూలు. A heap of grain, పైకప్పు తీసుకొని పోయిన బియ్యపుచెరు, తోక, చాకపు. కూలిపడుగులు thread given out to be woven as piece work. **పడుగుతేయు** *padugu-cheyu*. v. a. To dress, tease or card the wool with a comb.

పడుతు *padutsu*. [Tel.] adj. Young, youthful. పడుమయ్యి a childish whim. (Vish. ii. 28.) పడుమనాటలు childish language. n. A girl, damsel, maiden, కన్యక. A boy, a youth. పడుమనాడు. అపడుమనా a girl. **పడుతుననము** *padutsu-nanam*. n. Youth, girlhood, girlishness, boyishness, silliness; puberty. **పడుతునది** *padutsu-nadi*. n. A young girl. పడుమలండి a devourer of innocents, కరుణాశని. **పడుపు** or **పడుమ** *padupu*. n. Prostitution. పడుమకొను to prostitute oneself. పడుపుకూడు food gained by prostitution. పడుపుచరి a prostitute. **పడుపుకొక్క** *padupu-komma*. n. A prostitute.

పడ్డు *paddu*. [Tel.] n. A female buffalo or cow fit for breeding, a heifer, తొలిచూలి అల్లు, తోక, కంద. See also under పడు.

పడుకు Same as పడు (q. v.).

పడుత *paduta*. [Tel.] n. A certain part of a plough. నాగటికొడుక, నాగటిచెయ్యి. మేడి తగిలించె ముద్దువంటిది. **పడుతపడు** *paduta-padu*. v. n. To suffer from lockjaw. చివర నరాలపట్టుకొను.

పలువరము *para-paramu*. [Skt.] n. (In astrology), a segment of a circle.

పలుము *paramu*. [Tel.] n. A feat of strength, &c., as a reward of which the hand of a heroine is bestowed on the victor. [Skt.] n. Price, fee. Wages, hire. కూలి. The weight of a cowrie, కన్యాయ్యు.

Also, a weight of copper, కరకము. A stake at play, a bet, a wager, పందము. Gaming, gambling, playing with dice, పోటము. **పలకరిము** or **పలకరిము** *palakari-mu*. adj. Laid as a wager, పందము నాచేయుచున్నది. Praised, extolled. పొగడబడిన.

పలువము *paluvamu*. [Skt.] n. A labor or small drum, తిప్పెట, తుడుక.

పల్కెనారి or **పడినారి** *palukhari*. [Tel.] n. A messenger, herald. A doorkeeper, porter. చాకాపాలకుడు. A bailiff.

పలుకు or **పలక** *paluku*. [Tel.] n. A ledge; a side (of a hill, sea, or pit); a cleft or hiding place. చిలి

పలుకుము *palukumu*. [Skt.] adj. Saleable, vendible. అమ్మబడి. **పలుకుపి** *paluku-pi*. n. A place where shops are; a market place, అండ్లదీధి. **పలుకుస్త్రీ** or **పలుకులగ** *paluku-stri*. n. A harlot. బోగమది, లంకె. **పలుకుదీపుడు** *paluku-dipu*. n. A merchant or trader. వైకుంఠ, రేపారి. **పలుకురము** *palukuramu*. n. A cake. అప్పుపము. 'పలుకురంపు బుద్ధురంపు కంపుల.' A. i. 26.

పరుంగచెక్క *parungachekka*. [Tel.] n. Sappan wood, *Cassipourea sappan*. Rox. ii. 357.

పరుంగము *parungamu*. [Skt.] n. Quicksilver, గాదిపము. A grasshopper, మిడుత, A bird, పక్షి. **పరుంగిండు** *parungindu*. v. n. To apply quicksilver, by burning it and letting the fumes (like smoke) accumulate. రసము పరుంగించినది the mercury rose in fumes and accumulated at the top.

పరుంగుడు *parungudu*. [Skt.] n. The sun. M. iv. i. 83.

పరకము *parakamu*. [Tel.] n. A solitaire or brooch hung at the breast. A golden number, a logarithm.

శ్రీ పాత

307

58, patri

పరకమ or పరకృ *parakamu*, [Sk.] n. A bird. పరకరా the king of birds: the eagle. See పరకము.

పశ్యత్రమా *patatramu* [Skt.] n. A wing.
పశ్యతి, *patatri*. n. A bird.

పతన్తనము *patant-grahanu.* [Skt.] n. A
spoon. తునుపడిగము.

పతకము *patakam*. [Skt.] n. Falling, falling down. పతకములు *patakalu*. adj. Falling, cadent, deciduous, liable or accustomed to fall. పతకము పతకములు.

పతాక *pataka*. [Skt.] n. A flag or banner.
 సైన్యము, పతాకి *patiki*. n. An army.
 పాత పతాకం or పతాకము *patiki* n. A
 banneret or ensign. One who is a
 banner, సైన్యములవాడు. మీ పతాకము
 Maninadha whose banner is the dolphin.

పతి *pati*. [Skt.] n. A lord, master, prince, ruler. **పతిక**. A husband, **మగడు**. **పతిమ** a woman who selects her own husband, **వధ్య**, **తంతు** **మగని** **వంతు** **జీవని**. **పతివ్రత** *pati-vrata*. n. A chaste and virtuous wife, **పతివ్రత** **యోగిని**. **పత్ని** *pattni*. n. [lit.] She who has a husband; a lawful wife. **అపి** **పాతీ** **కా** **పెద్దా** **దేవ** **పాద్య**.

పతిష్ఠుడు *patistumu.* [Skt.] adj. Fallen, slighted, defeated, overthrown. Wicked, abandoned. **పతిష్ఠాదము** *patistadamu.* n. The state of having fallen from one's office or righteousness. **పతిష్ఠుడు** *patistudu.* n. A fallen creature, a sinner. **పతిష్ఠాదుడు**, **పతిష్ఠాదినాడు**. **పతిష్ఠాదుని** **పతిష్ఠానా** (for పతిష్ఠునా) **ఉన్నాడు** he is as innocent as the babe unborn. **పతిష్ఠానాడు** a restorer of the fallen, a saviour of sinners.

పతిమ [for Skt. పతిమ.] Same as పతిమ
(q. v.).

పుల్ల *putla*. [Tel.] n. The female organ of generation. పుల్ల, పుల్ల.

ಪುಷ್ಕರಣ Same as ಪುಷ್ಕರ (q. v.).

పల్ల *palla*. [H.] n. A sign, trace. పా.ప.

५३ *patti*, [Skt.] n. A foot soldier. **५४**
nota.

పత్తి or ప, తి parti. [Tel.] n. Cotton.

అదపరం a shrub, *Hibiscus abelmoschus*.

ಪಟ್ಟಿ ರೆಕ್ಕು *paṭṭi-ṛeku*. n. A thin plate of metal. Solder. ಕೆಲವು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

అనుభవముననుసరించి వర్ణనలు చేయవలసివచ్చును, అని
యిది ప్రతిపాదింపబడినది. ఇది తార్కాణముగా గొప్పరాయ
కుమారుడు. A. v. 27. చరిత్రక పత్రిక.

n. A cutting instrument used by goldsmiths, కొనకాముక్క వంటి కర్రమున పనిచేయు.

పట్టి or పట్టి *pattiri*. (Tel.; n. Leaves used as an offering. పట్టిబొట్టు *pattiri-bottu*, n. A kind of mark worn on the forehead. పట్టిబొమ్మ.

పశు. See under పశు.

పత్రము *patramu*. [Skt.] n. A leaf of a tree, or of a book. అకు. A written bond, పత్రము వలన బిడ్డగిరి ప్రాంతము. A vehicle in general, as a car, a horse, a camel, &c. పాదము. The wing of a bird. అక్షయ. An arrow, బాణము. పత్రపరశువు *patra-parasuru*. n. A file. అకురము. పత్రపత్ర *patra-patya*. n. An ornament for the forehead; a sort of tiara. పేరుమట్ట చాటు, పాదము. పత్రరథము *patra-ratham*. n. Lit. : Wing-borne, i. e., a bird. పత్రార్థము *patra-arthamu*. n. The value of a bond, that is, the property or money which it deals with. పత్రి *patri*. n. A bird. పత్రి.

పత్రి or పత్తి *patra*. [Tel.] n. Leaves used
in worship. "కర్పూరపత్రికా వేణు,"
Vēṇa.

పత్రిక patrika. [Skt.] n. A letter of correspondence. A paper, కాగితము. One number of a periodical publication; a newspaper; a tract or little book, చిన్న పుస్తకము. పత్రిక గల గుంజ, పత్రికేభ, పత్రికేభ, పత్రిక or మరణాపత్రిక damasked hue, marbled figures drawn with musk or gold dust on the cheeks of a woman.

పత్రికా పత్రము patri-ornamu. [Skt.] n. White silk, కౌతకా కీటుము, తెల్ల పట్టణీపట్టు.

పథము pathamu. [Skt.] n. A road or way, గోరు, మార్గము. **పథికుడు pathikada.** n. A traveller, a way-farer. బాటసారి.

పథ్యము pathyam. [Skt.] adj. Proper, fit, suitable, agreeing with diet or regimen. కొరము. n. Restriction in diet, diet, regimen ఆయన మాటలు ఆమెకు పథ్యము his words are music to her ears.

పద or పదము pada. [Tel. for పాదము.] (plu. పదండి or పదదు) *enter*. Go or come thou. పదరా or పదరే go along, or come along. పాదములు come, let us go. పదపద (plu. పదపదదు) go, go along; come, come! "ఇచ్చోట, పదకుండేమిటి పదపదము." Saranga. D. iv. 377.

పదంపడి or పదపడి padampadi. [Tel.] adv. And then, afterwards. తరువాతి. వెనుక, మరలయు. "కానితిప్పు చేసి పదంపడి చింతించుచేసి పదంపడి పత్తి పానుతికొనునది మచ్చ." Vj. ii. 173.

పదకము padakamu. [Skt.] n. Order. క్రమము. n. Same as పదికము (q. v.).

పదలుము or పదలు padalamu. [Tel.] n. Precipitation, hurry. ఆక్రమ, దుడుకు, తిట్టము. "ఇంతకొ బదలుముచే నించుకై భాషించు." S. iii. 305. పానికి కేయలపదలుము కట్టు he is given to pilfering. పానికి నోరు పడలు she is a foul mouthed woman.

పదదు padadu. [Tel.] n. Ashes. బూడిద, రేపము. An empty corn husk: trash, rubbish. "ద్వై: పదదు చేపట్టుదు పసిదీర్లు నవన." Charitra. ii. 2783. పదదు in the dirt. "ఆ పదమరచియాయకొడలకెరిగెనె, బావగ్గు గుంజానిపెట్టుకలప" M. XII. v. 468. **పదలు బుచ్చు padala-butchu.** v. n. To ruin, to waste. బుచ్చిబోగలుపు. "చదువులకాదే నీమలుపెట్టుచున్నె." Satya. ix. 36.

పదమ *the* *as* *పదము* (q. v.).

పదపడి Same as పదంపడి (q. v.).

పదము padamu. [Skt.] n. A foot. పాదము. ఆడుగు. A footstep, the mark of a foot. పాదచిహ్నము. A word or a plume, శబ్దము. An article, thing, ముచ్చ. Preservation, defence. చిహ్నము. A place, site, స్థానము. Rank, station, degree. ఉన్నతము. An attempt, ప్రయత్నము. Chunning, కలహము. A line of a stanza or song, పద్యపాదము. పద్యిష్టుడు he who is degraded. "మనకి బిభృషదాంకెరిగెనె." A. v. 124. టీకలపద, బుడిచిండ్లయొక్క... **పరమపదము parama padamu.** n. Lit: the best place, i. e., Heaven. **పదగుడు or పద్గుడు padagudu** n. A foot soldier, కాలిబంబు. **పదచాళి padachali.** n. A kind of dance. వాల్చిభేదము. **పదచ్ఛేదము padach-ekhedamu.** n. Dividing or separating the words of a sentence from each other. The order in which words are construed, Analysis. **పదపలము padapalumu.** n. The foot.

పదము-డు See under పద.

పదరము padarumu. [Tel.] n. A place where betel leaves are kept safe కిమలపాము అంతె అపమము.

పదరు or పదురు padaru. v. n. To be over hasty, to be precipitate. ఆక్రమించు. To speak basily, ఆక్రమంతో మాట్లాడు. To get angry, కోపించు. To shake, నరించు. v. a. To find fault with, to blame.

అపేక్షించు "అపేక్షించుచుండెను". బహుబచి లేదునను పునరవ్యయమునందును " M. XII. iv. 399. n. Way, manner, manner. A hasty word, త్వరితపుడు. పదురు is also another form of పదునరు ten persons. పద పులు or పదుపులు padurulu. n. plu. Angry words, hasty words. పోపాక్కలు. "పట్టో" చట్టిపదలను పట్టికలు, పదియవదిలది బలముగ్గి. యిహకుడు " S. in. 277. పదురు. పదురురు or పదురురు to hasten; to hurry on; to exhort to speak, hastily, పదు లేదు.

పదలము padalamu. [Tel.] n. A weight equivalent to half a viss.

పదవి padavi. [Skt.] n. A road, or path, మార్గము. Station, situation, degree, rank. పీఠి. A place, site. పాము. Fortune, luck పండు. A high station in life, ఉన్నతపీఠి.

పదహారు or పదహారు See under పది.

పదాలి or పదిమండు paddali. [from Skt. పదము.] n. A fool soldier. కాలిబండు. పదాలిలు infantry. See పదహారు under పది.

పదార్థము padarthamu. [Skt.] n. A thing, article, substance; substantial or material form of being. An ingredient or drug వస్తువు. Property, money, goods. పదార్థ పంతుడు a man of property. The meaning of a word. మారుముక్క. అర్థము.

పది padi [Tel.] adj. Ten. పదివది ten persons; (metaphorically) several or many people. as, in English, a dozen. plu. పదులు tens. పదిమంది, పదిమంది or పదిమంది by all means, on any consideration, at any rate, అన్నివిధాల. అట్టిగా. చక్కగా. "పదిమందిలెన్నపని, పదిమందిలెన్నపని మంచి రినుమి." Saranga. ii. 278. పదుమండు padumandu. (పది+మండు.) n. Ten toons or bushels. పదిమండు. పదకొండు or పదునొండు padakundu. (పది+కొండు) adj. Eleven పన్నెండు or పందెండు panunda. (పది+పండు.) adj. Twelve. పద

మాడు or పదుమాడు padumadu. adj. Thirteen. పదునాలుగు, పన్నెండు or పన్నెండు padu-nalugu. adj. Fourteen. పదిహేడు, పదిమండు or పదునొండు padikenu. adj. Fifteen. పదహారు, పదహారు or పదిహారు padaharu. (పది+అరు.) adj. Sixteen. పదార్థాలు sixteen thousand. పదియన్నెండు పది పది. పదిహేడు, పదిమండు or పదునొండు padihedu adj. Seventeen. పదైదిమిది or పదు పైదిమిది paddidimidi. adj. Eighteen. పదొమ్మిది padumundi. adj. Nineteen. పదహారు, paduramandu. n. Nine-teen persons. పదుపులు, పదుగురు, పదుగు, పదుండు, or పదుగుండు, padu-ruru. n. Ten persons. పన్నెండు panidandu. (పది+పండు.) n. The dry measure of twelve toons. పన్నెండు, పన్నెండు or పన్నెండు twelve persons. పన్నెండు panidandu (పది+పండు.) twelve palms.

పది padi. [Skt.] n. A foot, పాదము. పదిమండు. See పదార్థ.

పదిలము padilamu. [Tel.] n. Steadiness. పైకలు. Care, caution, security, carefulness, హాహుకరి. adj. Careful, steady. పదిలముగా carefully, శ్రద్ధగా పదిలముచేయు or పదిలపరచు padilamu-cheyu. v. a. To secure or take care of, to put by. పదిలించు padilantu. v. a. To keep safely, to lay up. పదిలపరుచు. "మొదటిది పదిలపరచుచు." Navam. p: 203. పదిలము padiladu. n. One who is careful, హాహుకరు. A steady man, పైకరు

"మొదటిది మరల పదిలం,
తొందరపడకుము నైదు రూపాయలకు,
పదిలపరచుకొని గోరె,
మొదటిది మరల పదిలం చేయి నైదు రూపాయలకు"

Venn. 158.

పదుగు padugu. [Tel.] n. A hole in a path

పడుసు or పడుసు padusu. [Tel. పడి+సు] n.

Time, season, పడుసు. Temper, sharpness, whetting, వాడి. Moisture, కడి. Goodness of metal. The right degree of softness (in boiled areca nut, &c.) పడుసు. ఆ కత్తి పడుసుగారేదు that knife is not properly tempered. దున్నడమునకు ఆ నీల పడుసుగా నుండరేదు the ground is not sufficiently moist for ploughing. ఉక్కును కాచడములో పడుసుకట్టిరి he failed in giving the right temper to the steel. "పడునైనబలువాడి నెరువారు." HK. iv. 193. "పడుసు" పున్ను-konn. v. n. To become wet or moist, కడియు. "సానబట్టివరాచివచ్చిమెదరి, పడుసుధనిడిచేసికొట్టెదవును." Siva. ii. 40. టి: పడు, పడిరి. పడుపెట్టేనాయ a bone or whetstone. 2. పడుసువాన one moistening of rain, i.e., so much rain as renders the earth fit for ploughing. One పడుసు or wetting sink into the ground about the depth of a plough share: equivalent to "one inch of rain." పడుసుచేయు to moisten. చాగుకుపడుసుచేయు to prepare or cure tobacco in a particular way. పడుసుపెట్టు to set or sharpen.

పడుపు. పడుపు or పడుగు padupu. [Tel.] n. A herd, crowd, assembly, collection, flock or flight. నుపు. "కుక్కపడుపు" a pack of dogs. M. XII. iii. 476. "ఎలకటి పడుపులులుపైవారు." Bhannu. ii. 81.

పడురు See పడు.

పడి పడి pad-padi. [Tel. from పడి] adv. Repeatedly, reiteratedly, again and again, now and then.

పడ్డు padidu. [Tel.] n. A vow or promise. పండు, పుట్టి. An item or article: a head or entry in accounts. అంకియికి పైదు. "బాసులుచేసిచ్చి పుట్టికట్టివాని" IIa. iv. 46. టి: మాటయిచ్చిరిప్పిన కృష్ణునియెదురు. he who has broken his word.

పద్మయము or పద్మయము Same as పద్మయ [q. v.].

పద్ధతి padhdhati. [3kt.] n. A road. దోర, మార్గము. A line, row or range, పంపు. A ritual, or manual: a work upon any act or ceremony, detailing the mode of its performance, and collecting the texts connected with it. Manner, scale, mode, rate, custom. A principle. A bye-law, రాసు పద్ధతి a chronology of kings. వాక్యము పద్ధతిగా according to justice.

పద్మ padma. [Skt.] n. A name of Lakshmi.

పద్మ. పద్మము padmam. n. The lotus or water lily, *Nelumbium speciosum*. తామర. A large number, ten billions. In Tantrics books it means a part or region of the body. పద్మవాళుడు padma-nabhuḥ. n. Vishnu, from whose navel (వాళి) sprung the lotus containing Brahma when he was sent to create the world. పద్మబాంధవుడు padma-bandhavudu. n. The Sun. పద్మరాగము padma-ragamu. n. The chrysolite or ruby of the finest class: a gem of a pink colour called పెంక్కుళి, ఉడకుమార్గకాలిగలరేపు. పద్మరేలుములు or పద్మరాయములు padma-relamulu n. plu. The name of a certain Sinda caste. See రేలు. పద్మపూజనము or పద్మపూ padma-pujanam. n. A certain kind of military evolution పద్మసాలెవాండ్లు padma-salerandlu. n. A certain caste of weavers. పద్మాశ్రమము padma-ashramu. n. A place of lilies a pond in which the lotus grows. A tank, శాల, రేలుపు. పద్మాలయ or పద్మానతి padma-alaya. n. The goddess Lakshmi, so named because her dwelling (అలయము) is in the lily (పద్మము). పద్మాసనము padma-asanamu. n. A sitting posture used in religious meditation, in which the Buddha statues are represented: so called because Vishnu is represented in that posture when throned on a lotus. పద్మి padmi. n. An elephant. పద్మి padmini. n. A lovely woman, like a Penelope, or

an Eve. The Hindu poets divide all beautiful women into four classes called (1) వత్సినీ, (2) కంఠినీ, (3) చిత్రినీ and (4) వత్సినీ; which answer to Juno, Flora, Venus and Minerva, respectively: See Addison's Spectator No. 209. వత్సినీ n. A bed of lilies. వత్సినీవల్లభుడు the Sun, as being the lover (వల్లభ) of the lotus.

పద్యము *padyamu*. [Skt.] n. A verse. A stanza, a quatrain. పద్యము నద్యమో whether it be verse or prose. ఒకపద్యము నద్యము కట్టుట to lampoon a person.

పక్ష *pakṣa*. [Tel.] n. A "sheaf of corn. పక్షం కోరికపక్షం.

పక్షతి or పక్షతి *pakṣati*. [Tel.] n. A cooking pot, పంటకుండ. A pot, కుండ. A large pot or boiler, పెద్దకాను, మాతాపితృకుండలు. "ఘృత్యునిపన్నుకుండలీకడు గంటికియిది కాకపోయిలు." 8. i. 154. "ఎవరు పెట్టిక పెట్టి పంటికోడె." A. i. 10.

పక్షపు *panavu*. [Tel.] v. n. To grieve, to bewail. ప్రకాశించు, పలనించు, పనవి sorrowfully. "జనకతనయ తన్ను పొమ్మిత్తి యడ విలో, విడిదిపోకానంది యడలియొచ్చి, కంఠము నిశింకలేన్నది యొలగెత్తి, పనవిపనవియ్యు పనికలంది." Padm. ix. 12.

పక్షప *panasa*. [from Skt. పక్షప.] n. A verse in a chapter in the Veda: పక్ష భాగము. పక్షప చెట్టు *panasa-chettu* n. The jack-fruit tree. *Artocarpus integrifolia*, (Watts.) చెట్టుపనస or పేరుపనస the species of this tree, the fruits of which issue from the root. పక్షపమాను the out-rigger of a boat, పక్షపాలకుండు పక్షుడు కట్టెవాడు. పక్షపమాన్లు *panasa-vanullu*. [Tel.] n. plu. Mountebanks. The name of a caste of men employed in menial offices, particularly to blow trumpets or conches at funerals. కంపాలులకు యాచించే వారు పక్షపదన fees given to them.

పదీ *pani*. [Tel.] n. Work, a task. కర్మము. Business, employment, వ్యాపారము. Workmanship, కట్టుకు. ఈకట్టుమునందు మంచినిచేసియున్నాడు there is good workmanship in this building. An affair, set, matter. Service, utility, purpose, object, intention, design. ప్రయోజనము. An order, duty, నియోగము. పనిమీద ఉన్నాడు: he is busy. మంచిపని very well, well, good. మంచిపనిచేసినావు you did well or right. ఆశించుచున్నాను I am engaged in his service: I am acting for him. ఆశించిపని తీర్చినారు they settled his business, or they killed him. ఇక్కడ ఏమిపని what business have you here? This word is sometimes omitted in translating; as in నీపనిపట్టిస్తాను I will punish you. ఇంతపనికి ఎన్నేల వెంటచెల్లుకోనివచ్చినావు why have you brought me for such a snail or pretence? పనికిమాలి (or) పనిచెడి కూర్చున్నాడు he is sitting idle. వారు వ్యాధితో పనిచెడిది they became infirm through illness. వానితో విశోధము పనికిరాదు he will not stand for selling. దాన్ని పంపా దించడము ఎంతము it is no great matter to get it. వానిని చెడివారు they spoiled my work. పనిచెరువుకథలు idle stories. పనికి వచ్చే useful. పనికివచ్చే ఏడ్వకాయ a promising boy. పనికిరాని or పనికిమాలిన useless. అక్కడికి ఏమనిమీద పోయావావు about what business did you go there? నీపనిని ఏమి చూచుకోకుము mind your own business. అక్కడికి పోవలసినపనిలేదు there is no need of going there. ఇప్పుట్లో వానిపనియిట్లు ఉన్నది he is now in this state. అట్లు చెప్పవని లేదు there is no need of saying so. పనిగొను *pani-gonu*. v. s. To undertake a work, to engage in a business. భూమగోను. To employ, నియోగించు. "పనిగొనవు తెలియక బురించి చూచెను." Vēma. పనితనము *pani-tanamu*. n. Workmanship, elegance. పనితనముగల ఒకమంచము, a handsome bed. పదీ

పాకపులు *pani-todurulu*. n. Worked or embossed jewels. **పనిపడు** or **పనిపడు** *pani-padu*. v. n. To busy oneself with, to engage in. **పాపముకొను**. To concern oneself with, అక్కరపడు. **పనిపడి** or **పనిపడి** *pani-padi*. adv. Intentionally. **పాపలెనని**, **ప్రయత్నపూర్వకముగా**. "పనులను పనిపడి చూపించినది పాపము నిచ్చును." V. P. iv. 249. పనిపాలులు jobs, work. **పనిముట్టు** or **పనిముటుము** *pani-muttu*. n. An instrument, tool, implement. కొరముట్టు, ఉపకరణము. "పనిముటుముగొంచు పయన మైతిండు." Pal. 314. **పనివండు**, **పని వండు** or **పనిగొను** *pani-vandu*. v. n. To command. నియోగించు. **పనివాడు** *pani-vadu*. n. A servant; a good workman. **పనివలు** *pani-vulu*. v. n. To obtain permission, to take leave. To proceed, to go or come. "దేవర క్షి పక్కిలంబుగ కిచ్చుని చూడగోరి, పనివి నేడు మాధాగ్యంబుగకను." H.D. i. 847.

పనుకు *panuku*. [Tel.] v. n. To be angry. **అగ్రహించు**. n. A kind of plant. Its species are called నల్లపనుకు *Mansuris*, a native of sand hills; చెన్నపునుకు *Kottabellia glabra*; కొండపనుకు *C. exaltata*; పెద్దపనుకు *R. corymbosa*. Rox. 4. 351, 355.

పనుగొను or **పన్నుగొను** *panu-gonu*. [Tel.] v. n. To become hard or firm, అట్టిపడు, దృఢపడు. To happen, కలుగు.

పనుకు *panuku*. [Tel.] v. n. To send, to command, పంపు, ఆజ్ఞాపించు. "పాపపునుకుని బట్టితిచ్చని నిన్ను బదిచినవచ్చితి." M. iii. v. 450. **పనుపు**, **పన్ను** or **పంపు** *panupu*. v. n. To send. n. Sending, a mission; a command, order. నియోగము. **పనువని** *panuvani*. n. One who is sent or commanded.

పనుపడు or **పన్నుపడు** *panu-padu*. [Tel.] v. n. To be accustomed, inured, qualified, to fit, to suit. నాడుకపడు, అలవాటు పడు, నెలవడు, ఇలుచు, తగిలుచుండు. To happen, కలుగు. నాడు ప్రయోగమునకు చొగా

నుపన్నవాడు he is dexterous or skilled in writing. "పన్నుగొన్నునుకుపాధనంబుగ గొని ముదిరియన్నునుకునిది మునుతనంబు ల్పడె యుపల ప్థానుభంగి స్థితినుపదించుచు రాత్రియను." M. XII. vj. 37. ఉపలపాను భంగి స్థితిలనుపడి. అనగా రాత్రిపంభము తీరగా చరించుకుండా ఉండుననుకు అలవాటుపడి. **పను వరదు** *panu-paradu*. v. n. To inure, to accustom, drill, train. To train, retrain, mend, adjust.

పన్ను *pannu*. [Tel.] n. A servant, శృత్యుడు. "ముకున్నులున్నునినుమన్ను." BD. iii. 1316. A man of no consequence in the world. **అనామధేయుడు**. An old man. పృథుడు.

పన్నుగము *panu-gamu*. [Skt.] n. A snake or serpent. **పన్ను గోశపడు** *pannu-gosandu*. n. A snake-eater, that is, an eagle. కరుణించుడు.

పన్నుమా *pannamu*. [Tel.] n. One verse in a chapter of the Vedas. వేదములో అష్టక ములోనిభాగము.

పన్నా *panna*. [Tel.] n. A frame used in weaving. The frame on which paper is made. The breadth of a cloth. **అన్ను యొక్క పన్నా చిన్నది** what cloth is not broad. A strip of cloth cut out as for jacket.

పన్నాగము *pannagamu*. [Tel.] n. The hood or canopy over an open palanquin, usually made of scarlet cloth, అందలము హరికప్పు.

పన్నారూ *pannaru*. [Tel.] n. A pot, a vase, కుండ. A child's toy, పాలికలూకునోనెరుగి. "కుడికడు రెక్తునాన్నుగోనిము, మూల పన్నా రులయా లోదిలోనపోలున్నువంపు పోయి తెచ్చెదము." BD. iii. 850. మూలపన్నా రులు, లోగానుండేకుండలు.

పన్నీరు or **పన్నీరము** *panniru*. [Tel. పం + నీరు.] n. Cool water. Perfumed water, rose water, &c. హేమాంబువు. పన్నీరుపువ్వు

పన్ను *pannu*

713

పప్పు *pappu*

the fragrant flower with a white corolla and a long tube, *Gnetum speciosum*.
 పేమపన్ను పుచ్చువు the rose, రోజా, నూరి.

పన్ను *pannu*. [Tel.] n. A tax, rent, dues కప్పము. పన్ను కట్టు to impose a tax.

పన్ను *pannu*. [Tel.] v. n. To prepare oneself for battle. యుద్ధమునకు సిద్ధపడు. To happen, కలుగు. v. a. To make, form, invent, frame, చేయు, ఏర్పరుచు, కలపజేయు. To yoke cattle or join together instruments of husbandry, to unite, కుచ్చు. To prepare, సిద్ధపఱచు. మాటలుపన్ను to spin out a story. పన్నుకము or పన్నుక *pannukamu*. n. Yoking cattle, or joining together instruments of husbandry. వానికలపజేయు. పన్నుకమునకు అంకములనుకలపజేయు. పన్నుదము or పంకెము *pannadamu*. n. A bet, wager, stake. పన్నుగడ *pannu-gada*. n. Making, an arrangement, కవస. A scheme, device. యంత్ర, ఉపాయము. "ప్రాసభివతిష్టుమన్నునదయు, తెలియమివితేసి." *Prabhavati* v. 174. పన్నుగా *pannuga*. adv. Properly, nicely, neatly, in good order, బద్ధుగా. పన్నుంచు *pannunchu*. v. n. To put on, కట్టు, బంధించు. "పరిధిపల్లంబుల పన్నుంచుపరిధిపల్లంబుల కేసి." *Pal* 52.

పన్నుంచు *pannu-unchu*. [Tel. పడి+ఉంచు.] v. n. To recline, lie down. శయనించు, బరుండు.

పన్ను పడు See పనుపడు.

పన్నె, పన్నెయ or పన్నెకట్టు *panne*. [Tel.] n. The centre part of a heckle. A weaver's reed-like comb that strikes the threads of the warps together after the shuttle has passed. ఎప్పుడును పడును మూల మేరుమేరుగా చొక్కెములకై పడును దున్నెల ఎప్పుడలె నిలువుగా పోడియించుట్లు పేరుల బద్ధులగా కట్టుబడిన సారానిని సాగున పోయెను.

పన్నెంచు See under పడి.

పప్పు *pappu*. [Tel.] n. A cake. భుక్తిము.

పప్పు *pappu*. [Eng.] n. Papa, father, తండ్రి.

పప్పులి *pappali*. [Tel.] n. A cloth of a variegated color, చిత్రనల్లపత్తెనీశము.

పప్పుయపండు *pappuya-pandu*. [Tel.] n. The Papsya fruit. పాపూయపండు. పప్పుయగువ్వ *pappuya-gurva*. n. The black-headed Myna. *Temenuchus paodaram*. (F. B. I.)

పప్పు *pappu*. [Tel.] n. Split pulse of any kind. A kernel of any kind freed from the shell as వేపపప్పు and బీడిపప్పు, &c. కావ్య పప్పు prawns or shrimps freed from the coat or shell. పప్పుకుర the white Goose-foot, *Chenopodium album* (Watts). పప్పు చేయు to reduce to powder.

పలుపు *palupu*. [from Skt. ప్రభువు.] n. Lord. ప్రభువు.

పబ్బము *pubbamu*. [Tel.] n. A feast. పండుగ. A feast at particular periods of the year such as the equinoxes, &c., when offerings are made by the Hindus to the manes of their ancestors. సంక్రాంతి దినం. A festival, ఉత్సవము. Hospitality to guests, ఆతిథ్యము.

పమిడి *panadi*. [Tel.] n. Gold. పంపిడి. పమిడికంబ or పమిడికంట్లక *panutikanti*. n. The Indian owl. See పిడి.

పమిపే Same as ప్రమిద (q. v.).

పమగటో Same as పంజో (q. v.) పమగటల కమ్మలు or పంజలకమ్మలు *panudzela-kammalu*. n. Large earrings worn by women.

పము or పంము *pannu*. [Tel.] v. n. & a. To level, to display, to cover, to spread. అరిశయించు, విస్తరించు, కవించు, ఆరంభించు, క్రమముగా. "పాటలపరిశ్రేణమునకు పం, బలములకొరకునయ్య ప్రస్తావించును." *Pal*. 294. "పరిశ్రేణుల కరివలములపంపునకు ప్రస్తావించు రథంబులపంపులు." *Vasu*. i. 63.

పయకు, పయ్యకు, పయకు or పైకు same as పయ్యద (q. v.).

పయనము payanamu. [from Skt. प्रयाणम्.] n. A journey. పయనించు payanijusu. v. n. To get ready for a journey. ప్రయాణము.

పయర, పయ్యర or పైర payara. [Tel.] n. A zephyr, a cool wind, చల్లగాలి. A south wind, దక్షిణాభిగాలి. పయరపంట is a term for those crops which are grown in the season when this breeze prevails. దక్షిణాభిగాలిచేత పండించుట పెను మినుములు మొదలైనవాటి పంట. పయరపొగాకు early tobacco, that which is grown in spring.

పయస్సు payassu. [Skt.] n. Milk. కీరము. Water, ఉదకము. పయస్విన payasvini. n. A milch cow, పాలిచ్చే ఆవు. పయోజము payojamu. n. Lit: water-born, i.e., a lotus, తామర. పయోధరము payodharamu. n. A woman's breasts. A cloud. పయోధరత humility, the quality of being a cloud, ఉదకమునదంబున, మేఘత్వము. పయోధి or పయోరాశి payodhi. n. Lit: A place for or a heap of waters, i.e., the ocean, సముద్రము.

పయ్య payya. [Tel.] adj. Dun, sorrel. పయ్యబ్బు a dun bullock.

పయ్యద or పయ్యద payy-eda. [Tel. పయ+ఎడ] n. a woman's veil or mantle (or wimple) formed of her skirt thrown over her shoulder and her breast, పైట.

పయ same as పై (q. v.).

పర para. [Tel.] n. A measure with which chunani, &c., is measured. A salt marsh, ఉప్పుపంటములు, పర్. A plain, పయలు. ఇసుకపై a sand plain. ఇసుకపై గానుడి sandy. A series, సమగ్ర. A multitude, సమూహము. అంపర ampara. (అంపు+పర.) n. A shower or series of arrows. adj.

Another. ఇతరము. Very, great, మిక్కిలి, గొప్ప. పర మెయ్యలు great clouds.

పర para. [Tel.] n. Another form of పా (q. v.).

"పరనాల్గొకమ్మలనిబడినంతి,
పరగిచ్చివట్టుండెఫలలోచనములు."

BD. iii. 1695.

పర para [Skt.] prep. Alien, other, appertaining to one's neighbour. పరాక ప్రవేశము transmigration from one body (కాయము) to another (పర); the magic power of shifting oneself into another body. పరకీయ para-kiya. adj. Alien, belonging to another. ఇతరునిది. n. A neighbour's wife, a strange woman, పరిస్త్రి, వాయికలలోనొకరి. పరజాతుడు para-jatudu. n. A slave, తావిసవాడు. పరతంత్రము or పరతంత్రత para-tantramu. n. Subserviency, obedience, dependence, agency. పరతంత్రము adj. Subservient, obedient, dependent. పరతంత్రుడు, పరపయ్యుడు or పరాధీనుడు n. A servant. పరవశీము para-dalamu. n. A foe, an enemy's army. పరవేశము n. A strange country. పరవేశి para-dēsi. n. A foreigner, an immigrant. A guest, అతిథి. Also, a wanderer, refugee or homeless wretch. పరధ్యానము para-dhyānamu. n. Absence of mind, revere. పరవారి para-nara. n. A neighbour's wife, another's spouse. పరపురుషుడు another man, not one's own husband. పరపుష్టము or పరభృతము para-puṣṭamu. n. A cuckoo, so called as being reared (పుష్టము) in another (పర) bird's nest. కోకిల. పరభృత్తు para-bhrittu. n. A crow. పరమండలము para-maṇḍalamu. n. A foreign realm. పరమారకీయంత్రము para-māraka-gyantramu. n. A foe-slaying engine. A. ii. 8. పరరతి para-rati. n. Fornication, adultery. H. v. 253. పరలోకము para-lōkamu. n. The other or next

world. Heaven. పరలోకము one who is dead or departed to the next world. పరలోకము obsequies, rites for the rest of a departed soul. ఉత్తరము. పరమేశ్వరము *para-rasamu*. adj. Out of one's control from joy, ecstasy or sorrow, overpowered, seized in a paroxysm, given up to, transported with or overcome with ecstasy, beside oneself with any passion. పరాభయము. పరమేశ్వరము *para-rasatramu*. n. Bewilderment, wildness, ecstasy. పరమము *para-rasudu*. a. One who is in ecstasy or wild with joy or sorrow. పరవాది *para-radi*. n. A dissenter. A foe, an opponent, శత్రువు. An impetuous or precipitate man, అక్రమము. Swa. iii. 113. పరశ్చతము *para-satamu*. adj. More than a hundred. ఐస్వర్యము more than a thousand. పరస్థి *para-sati*. n. Another man's wife, a neighbour's wife, another woman. పర-పథము *para-sadanamu*. n. A neighbour's house. పరస్థలము or పరస్థానము *para-sthalamu*. n. Another place. పరాధీనము *par-adhinamu*. n. Possession by another. ఆ పుస్తకము పరాధీనములోనున్నది the book is in another person's hands. ఆ పాత్ర అంతా పరాధీనమైపోయినది the whole property has fallen into the hands of others. పరాధీనముచేయు to divert or turn aside from the right possessor. పరాధీనం ప్రాణసంకటము a life of dependence is a life of misery. adj. Dependent, subject or subservient to another. పరాధీనము *par-adhinudu*. n. One who is dependent on or subservient to another. అవ్యతిరేకము. పరార్థవాది *par-artha-radi*. n. A rival, పక్షము.

పరంగి *parangi*. [from 'Frank'] n. A Frenchman. A Feringee. Applied generally to any European. పరంగుడు.
పరంగి. i. Also, a root, పరంగిరేణ, introduced by the Europeans. The China Root, *Smilax china*. Ainslie. i. 70. 23
పరంగి మరొక పరంగి. పరంగిని పరంగి పరంగి.

ambrai, n. The foreign or refined
myrrh. పంజా-ఆంధ్ర a ruby which is
red like a European (the Europeans
being usually described as a red, not as a
white people by the Hindus.) "న: దుష్ట
జాతీయ క్షిణజాతీయముల పెరుగుట వల్ల పం
జాబడు దగ్గర క్రైస్తవజాతీయముల కెరెండు
మెరుగు పరిణామి కెప్పులవోగులు పెదంకు
మాను." పంజ.

పరంజము *paramjamu*. [Skt.] n. A mill.
గాము. The edge of a sword, మరక
ములుగు. Foam, మరుగు.

పరంజో *paramdzu*. [H.] n. A hill. శ్రీకవి.
 “పసిండిపరంజో.” సింహ. ౧౪. ౩6.

పరంపర *parampara*. [Skt.] n. A series, succession, order, race, a lineage. పరంపరము. Also, killing. పరంపర. కాకా పరంపర a shower of darts. చిత్రాపరంపర a series of griefs. పరంపరగా successively, in order. పిచ్చపరంపర a succession of pupils, tradition. వంశపరంపరగా in the order of lineage or birth, genealogically. **పరంపరాశము** *param-parakumu*. n. Cow-killing for sacrificial purposes. యజ్ఞకుంఠలీ సకుంఠ. **పరంపరాదు** *param-paradu*. n. A great-great-grandson. ముగ్గురువంశం.

పరక paraka. [Tel.] n. The fraction of one eighth of a rupee, or two annas. The cream on curds. A trifle, a bit, a stip. **గడ్డిపరక** a blade of grass. **గడ్డిపరకే**.

పరమోక్ష or పరిక్ష parakṣintsu.
[Corrupted from Skt. పరిక్ష.] v. a. To
examine.

పరకాలగుడ్డ *parakala-gudda*. [H.] n. Long cloth.

పరగడ or పరగడము *paragada*. [Tel.] n.
 Another place, ఇతరస్థలము. A side, పార్శ్వము.
 A field outside of a village *పరగడపొలము*,
 రీడు, శ్రాతము. పరగడ *paragada*, adv.
 (affix.) Off, from, aside. పార్శ్వము, అంతట.
 పరగడమునకు outside the village. పరగడ

తెల్లి, అనగా తెల్లపెట్టి "వెరవకుమయతెల్లి
యడుగుడువల్లదూడ నట్లువా, పరకదవల్లి." N. ix. 138. దీక్షించు అవలూనిరిది plu.
అకర్ణ A. iv. 54. పరగడగా *paragada-ga*.
adv. Indirectly, apart. వేమ అకడగా వచ్చి
పూచారు the news we received in-
directly. వారు పరకడగా నిలిచి they stood
apart.

పరగడుపు *para-gadupu*. [Tel. పడు+
కడుపు.] n. An empty belly. Fasting.
పడుపుట కొనసాగుచువుకొనెను it is
proper to take medicine fasting or on an
empty stomach.

పరగణా *paragana*. [H.] n. A division of a
country, a Parganah.

పరగు *paragu*. [Tel.] v. n. To be, exist,
remain. పోగు, ఉండు. To be used, to be
applied. ప్రయోగమున. To apply, to be
applicable, ప్రయోగం. To spread, ప్రవీణు.
To become known, to be found, ప్రవీ
ణమున To set out on a journey,
ప్రయాణమున To flow, ప్రవహించు. To
roam about, to walk about, విహరించు.
"పచ్చనిగురలు పంజరముల బడినపుడు." V.
P. ii. 148. పరగ *paraga*. adv. Agreeably,
duly. బుచ్చగా. పరగించు *paragintu*. v. a.
To emit. To let fly. బయటపెడుచు. To
cause to spread. వ్యాపింపజేయు. M. XIV.
ii. 318.

పరక *parachi*. [Tel.] n. A loan, ఎరువు.

పరత or పరుత *paratu*. [Tel. causal of
పడు.] v. a. and v. n. To cause to fall,
పడజేయు. To make or cause. To spread
over, as a mat. To expand or spread. To
go, to run. To run away. To urge or
cause to run. To flow as water. To pass
as time. To make one enjoy or suffer.
పొలుపెడితేయు, విడుదలజేయు, చేయు. పోవు.
పరుగెత్తు. పరుగెత్తించు, ప్రవహించు. గడుచు,
అనుభవించు "కొట్టిచేసి యుడు గొట్టు
పరుచు." Venna. 1841. "పెరిచు తెచ్చి."

పచ్చిని గరుడుండు పరిత్యజితగతిం
బరిచి." M. I. ii. 68. "నీ కేళిగియెను
దలపకొల్లక పరకురథోగకులహాద పు
దూడు." B. X. 93. "వెల్లకడుగాక బరిచి
సెంచులపుడు." Siva. iv. 143. "నిండినను
దను పెరిచేరు." Siva. iv. 91. It is used
with nouns, adjectives, verbs, and post-
positions to form verbs with a causal
signification. అణచువరు to prevent.
భేదపరుచు to distinguish, to effect a
distinction. to separate. పుచ్చిపరుచు to
persuade, to convince or to make one
agree. దృఢపరుచు to make firm, to esta-
blish. తెలియపరుచు to make known. తేలు
బరుచు to make clear. లోబరుచున to
subdue, to bring under one's control.
తీర్చుపరుచు to prepare, to make ready.
వారిని లోబరుచుకొన్నాడు he has got them
into his hands. దాన్ని పుచ్చుచుకొన్నాడు he
brought it into use. పరత, పరతి or
పరవ *parata*. n. A stream, current,
ప్రవాహము, హరి. పరతెంచు *para-tentu*.
[పరు + తెంచు.] v. n. To come running.
పొరవచ్చు.

పరత *parata*. [Tel.] n. A kind of bird,
Rasica. i. 49.

పరట [Tel.] n. A cowdung cake, ఏడుపడి.

పరతి Same as పరతి (q. v.) పరతిపుట్టును
parati-pullu. n. Lit. one who is born
in a pot, i. e., Agastya.

పరతి Same as పరతి (q. v.).

పరత *parata*. [Skt.] n. Addictedness, de-
votedness to, love for. తత్పరత *ta-*
parata n. Eagerness, devotedness. అపత్తి,
"పట్టణానాం పరతాం." M. XIV. ii.
185.

పరతము *paratamu*. [Skt.] n. A certain
large number, ten billions. ముప్పైరెండు
పట్టణాం కొకటి.

పరవా parada. [H.] n. A pordab, a women. తె.

పరపతి or పరపత్నీము parapati. [Tel.] n. Credit, trust, loan. పరపతిచేసికొను to borrow money. వాకు పరపతిభంగము చేయ దలచినాడు they tried to destroy my credit.

పరపర para-para. [Tel.] n. The noise produced when a cloth or paper is torn, చిట్టలు ముడిలయింది చించి తేవు క్షేభ్యం. Frigning, affectation. "భక్తిలపద్ధికి శాసించుండినది, భక్తిముఖయనము జూచునది." HD 17 674.

పరపు or పరుపు parapu. [Tel. from పరు or పరుచు.] v. n. To cause to run or fall, &c. పరుచేయు, పడలేయు. To let fly, as an arrow. (కొరకును) ప్రయోగించు. To cause to flow, ప్రవహింపజేయు. To cast, to make, వేయు, చేయు. To remove, పోగొట్టు. To drive away, తోల. To spread or smear, పూయు. "పల్లవనామకవస్త్రవిధి, జపి కూర్చునేది వామచక్రిర్విషయ." M. XIV. jy. 103. adj. Spreading, large, broad, విస్తరించు. n. Extent, spreading. విస్తృతత. Swiftmess, వేగము. A bed, పడక. "పూసాపు" (Yanu. i. 58.) a flowery couch. "పడకల పాలవీలల భూజముల పరిపాలనలు." (HD. iii. 641.) in the spreading shades of large sweet mango trees. **పరపించు parapintu.** v. a. To cause to run or flow, &c.

పరమము paramamu. [Skt.] adj. Best, supreme, most excellent, principal, chief. ఉత్కృష్టము, ప్రధానము పరమగురువు the supreme teacher. పరమవత్సలి the most virtuous woman. **పరమవతము or పరం పవము parama-padamu.** n. Heaten. హెచ్చుము. **పరమవతితు or పరంపతితు parama-patintu.** v. n. To depart to bliss, to die, to expire. పరమగురుడు a great miser. పరమపాపము the great purifier, he who wholly sanctifies. పరమపంప an ascetic recluse, ఉత్తరపరమపంపిణి సూక్తి.

పరమహి an absolute ascetic. "పరమశ్రుతశ్చాహం పరమాయత్తురూహితం." (B. iii. XI. 12.) one century is the limit of human life. **పరమాణువు parama-anu.** n. An atom, the invisible base of all aggregate bodies. **పరమాత్మ, పరమాత్ముడు or పరమము param-atmu.** n. The Supreme Being, considered as the soul of the universe. చంద్రానామ. **పరమాత్మము param-arthamu.** n. The great object of summum bonum of life. Bliss, heaven. **పరమాన్నము param-annamu.** n. Rice-pudding, milk boiled with rice and sugar, పానకము. **పరమేశ్వరుడు param-eshvarudu.** n. The Supreme Lord. One of the names of Siva, శివుడు. **పరమేశ్ఠి param-eshthi.** n. Bramha, the Creator. బ్రహ్మ.

పరమావా or పరవావా paramava. [H.] n. A grant or letter from one in authority; a firman, an order, a mandate. పన్నుడు. రాజాజ్ఞ.

పరమాళు para-malu. [Tel.] n. The fore yard of a vessel.

పరము paramu. [Tel.] n. The frame or upper part of a carriage. కట్టెలంబడిచి పరుపునాకము. a level surface, తేమ. (Skt.) n. Heaven. హెచ్చుము. adj. Other, అగ్గము. Excellent. శ్రేష్ఠము. **పరముగను parama-ganu.** v. n. To fast, as a vow or religious observance. అశ్వపక్షికవారించు.

పరవ Same as పరి see under పరు.

పరపంపె para-pandem. [Tel.] v. a. To spread, surround, envelop, expand, ప్రవహించు, అందించు, కమ్మకొను.

పరపతిగాడు parapati-gadu. [Tel.] n. The kestrel. Jer. Catal. No. 31.

పరవా parava. [H.] n. Regard, respect, care for, లక్ష్యము. పరవానో never mind, no matter, ముదిలేదు.

పరవు or పరగు parava. [Tel.] v. a. To spread, వ్యాపించు. n. Spreading, వ్యాపనము.

పరశువు or **పరశ్వధము** *parashura*. [Skt.] n. A battle axe. శంఖాక్షరి. M. vi. ii. 98. **పరశురాముడు** *parashuramuḍu*. n. The name of a certain hero. ఆ యొక్క పరశురామస్థి ఆయనది the house was burnt: lit: enjoyed the favour of Parashu-Rama. పరశురామేశ్వరము the ancient name of the country now called Malabar.

పరస్పరము *paras-paramu*. [Skt.] adj. Mutual, reciprocal, interchanging. అన్యోన్యము By proxy, circuitous, not in person. Diverted from its proper purpose. పరస్పర విరోధము mutual discrepancy, mutual enmity, a disagreement between one another. **పరస్పరముగా** *paras paramu-ga*. adv. Mutually, to each other. By, through (a proxy). Through the medium of others. Indirect; circuitously.

పరాకు *paraku*. [Tel.] n. Oversight, error. Carelessness, forgetfulness. ప్రమాదము, పరాధ్యము. పరాకున unaware, by error. పరాకులేక heedfully, without inattention. పరాకుపెట్టు to warn, call attention to. (Interi.) Take heed! Take care. Also used as a conversational phrase like I beg your pardon! please listen to me!" **పాపకరి**. పరాకుడు [Skt.] a cunning man, కల్పితుడు. **పరాకువడు** *paraku-padu*. [Tel.] v. n. To forget, be off one's guard. ప్రమాద పడు, భ్రమపడు, పరాకుపడుట.

పరాక్రమము *parakramamu*. [Skt.] n. Valour, prowess. Power, strength, exertion.

పరాగము *paragamu*. [Skt.] n. The pollen of a flower. పుప్పిడి. Dust, దుమ్ము.

పరాజ్ఞుడు or **పరాతితుడు** *parajñu*. *mukhudu*. [Skt.] n. One who turns away his face from a thing, పెడమొకడు పట్టిన వాడు.

పరాతిరుడు *parachitudu*. [Skt.] n. A slave. బానిసవాడు.

పరాజయము *para-jayamu*. [Skt.] n. Defeat. అపజయము, ఓడిపోవుట. **పరాజితము** *para-jitam*. adj. Conquered, overcome. ఓడిన.

పరాత్పరుడు *paraṭ-parudu*. [Skt.] n. The Supreme Being, the Almighty. శ్రేష్ఠుడు శ్రేష్ఠుడు.

పరాన్నుడు *par-annudu*. n. One who feeds himself at another's table.

పరాపేక్ష *par-apiksha*. [Skt.] n. Dependence on the aid of others. ఈ పని పరాపేక్షలేకుండా చేసినాడు he did this work himself without any help.

పరాభవము or **పరాభూతి** *para-bhavam*. [Skt.] n. Defeat, loss, ruin; contempt, disrespect, defiance. తిక్కలెందు, అపమానము, నాశము. **పరాభవించు** *para-bharintu*. v. a. To defeat, disgrace. తిక్కలెందు, అపమానించు. **పరాభూతుడు** *para-bhātudu*. u. One who is defeated or disgraced. పరాభవించుచున్నవాడు.

పరామర్శిక *paramarika*. [from Sk. పరామర్శ] n. Heed, care, attention. నీ పరామర్శలేకుంటే కార్యముకాదు unless you attend to it the work will not succeed. పరామర్శలేక inattentive, negligent.

పరామర్శ, పరామర్శము or **పరామర్శి** *para-marsha*. [Skt.] n. Attention, care, examination. విక్రమ విచారించు. An inquiry. Condolence, consolation. (In logic), inference, conclusion. **పరామర్శించు** or **పరామర్శినించు** *para-marshintu*. v. a. To condole with, to pay attention to; to take care of or tend, to console; to investigate, to examine. (In logic), to infer, draw conclusions, చక్కగా విచారించు.

పరాయణము *parayanam*. [Skt.] n. A prop, support, ప్రాప్తి. Devotion, addiction to. శక్తివంత, అశ్రయము. adj. Eager, devoted to, అభ్యసించు. **పరాయణుడు** *parayana*. u. An aspirant to, one devoted to, a candidate. అభ్యర్థివాడు. బల్యపరాయణుడు

one addicted to chattering. "భోక్త
పరాయణుడు." M. IV. iii. 33.

పరాయి *parayi*. [corrupted from Skt. పరి.]
adj. Another ఇతరము. పరాయనాడు a
stranger.

పరారి *parari*. [H. corruption of పరా.]
adj. Fled, absconded n. A runaway, a
defaulter. పారిపోయినవాడు.

పరార్థము *parartham*. [Skt.] adj. Ex-
cellent, noble. ముఖ్యమైన, శ్రేష్ఠమైన.

పరాసుడు *parasudu*. [Fr. Franciscan.] n. A
Frenchman. **పరాసులు** *parasulu*. n. plu.
The French. "పరాసులెల్లను పరాసత్వమునకు
పాండి" Bobbili. iii. 138.

పరాసువు *parasuvu*. [Skt.] adj. Dead, ex-
pired. చచ్చిన. n. A dead man. చచ్చినవాడు.

పరాసనము. or **పరాసర్పము** *parasana-
mam*. n. Death, extinction. పరా-
సర్పమును పొందు to perish.

పరాస్రంది *par-dakundi*. [Skt.] n. A thief
or robber. దొంగ.

పరి *pari*. [Tel.] n. An array. సేన. A multi-
tude, సమూహము. A series, పత్తీ. The
act of surrounding (anything), తవ్వము.
The weight of the yoke, కాడియపు. పరి
వెనకిట్టు చేయును throw the weight of
the yoke on the outside. A time, an
opportunity. అప్పుకై, రీతికి, పారి. ఒకసారి
onou. Manner, విధము. "అట్ల పరిపరచుడికి
పరిగివచ్చు మున్ను సరిగ్." అను. iv. పరిగిమ
parigama. n. A fully equipped army.
చతురంగబలముగల సేన.

పరి *pari*. [Skt.] prefix. Around; full, fully,
greatly, completely. మక్కిరి **పరికిరించు**
pari-karintu. [corrupted from Skt. పరీక్ష.]
v. a. To examine. పరీక్షించు, పరిశీలనము
pari-karmanu. n. Cleaning the body.
శరీరమధ్యకరించు. దేహచారిష్యమును పాగొట్టు
కొనవచ్చు. Adornment, decoration, అలం-
కారము. "ధర్మపరికరములను ప్రస్తావనమును,"

A. iv. 37. **పరిక్రమము** *pari-kramamu*.
n. Walking at ease. విహరించు. **పరిక్రియ**
pari-kriya. n. Walking round a thing,
ప్రదక్షిణము, చుట్టుకొనివచ్చుట. **పరిక్షిప్తము**
pari-kshiptamu. adj. Surrounded on all
sides, అన్నిచుక్కలను చుట్టుకొనివడిన. **పరి-
క్షిప్తము** *pari-kshiptamu*. n. The act of
surrounding. చుట్టుకొనియుండుట. **పరిశ్లే-
శము** *pari-kleshamu*. n. Calamity, afflic-
tion, misery. కష్టంబు. "పరాపరిశ్లేశమును
కొనెను." M. II. ii. 328. **పరిగణనము**
pari-ganamu. n. Estimation, ఎంచుదము,
ఎన్నిక. **పరిగణించు** *pari-gantisu*. v. a.
To think, reckon, consider, ఎంచు. ఎన్ను.
పరిగ్రహించు *pari-grahintu*. v. a. To
take, accept, admit or receive. క్రియించు
కొ పుచ్చుకొను. **పరిగ్రహము** or **పరిగ్రహ-
ణము** *pari-grahamu*. n. Acceptance,
taking, assent, consent, ప్రయమించు
పుచ్చుకొనుట. Dependants, a family, a
train, సహాయము. **పరిగ్రహీతము** *pari-
grahitamu*. adj. Accepted, received with
kindness, ప్రయమించుకొ పుచ్చుకొనబడిన. **పరి-
ఘట్టనము** *pari-ghattanam*. n. The con-
flict, striking, collision. **పరిఘాటించు** or
పరిఘాటించు *pari-ghatintu*. [Tel.] v. n.
To vaunt, to boast, to oppose in words.
ఎదురొడు.

"చిరునాటకుల విరిసెందు హస్తములు,
అలంబుతో పరిఘాటించు నడుము."

H.D. ii. 352.

పరిఘోషము. *pari-ghoshamu*. n. Sound-
ing, noise, తాళి. Thunder, ఉరుము.
పరిచరము *pari-charu*. n. A guard or
bodyguard, an attendant, a servant.
చాకిరీవానిని బాధించుకొనే భటుడు. A senti-
nel, వెనుకబాటుభటుడు. **పరిచర్య** or **పరి-
చారము** *pari-chara*. n. Service, attend-
ance, dependence. సేవ. **పరిచరించు** *pari-
charintu*. v. n. To serve. పంపిణీచేయు.
పరిచారము *pari-charakudu*. n. A man
servant. పరిచారిక *pari-charika*. n. A

maid servant. పరిచారుడు *pari-char-yudu*. n. One fit to be attended on or served. పరిజను *pari-janamu*. n. A train of followers, attendants. పరివారము. పరితపించు *pari-tapintu*. v. n. To grieve, to be sorrowful. పరితాపము or పరితాపము *pari-tāpamu*. n. Pain, anguish, sorrow, affliction, సంతాపము. Heat, fever, జ్వరభేదము. Trampling, భయము, కంఠము. పరితాపము or పరితాపము *pari-tāshamu*. n. Pleasure, satisfaction, delight, gratification, great joy, మిక్కిలి సంతాపము. పరితాపించు *pari-tāshintu*. v. n. To rejoice greatly. పరిత్యజించు *pari-tyajintu*. v. a. To abandon, or quit వ్యర్థపాదము. పరిత్యాగము *pari-tyāgamu*. n. Abandonment, quitting, desertion, yielding, relinquishment, giving up. దేహపరిత్యాగము. *dēha-pari-tyāgamu*. n. Dying, giving up life. పరిత్యాగపత్రిక *pari-tyāga-patrika*. n. A writ of divorce. పరిత్యక్తము *pari-tyuktamu*. adj. Abandoned. పరిత్యాగ్యము *pari-tyāgyamu*. adj. Fit to be abandoned. పరిత్రాణము *pari-trānamu*. n. Preservation, protection, fostering, రక్షణము. పరిత్రాణుడు *pari-trāṇudu*. adj. Afraid, భయము నగ్గర. "నీతి జనంబు మహాద్రి గిల్లె పరిత్రాణుడు." Ved. Ras. iii. 29. పరిపాశము *pari-dānamu*. n. Barter, exchange. వినిమయము, నస్తువులను మార్చుకొనుట A bribe. పరిపాశమునకు to receive a bribe. పరివేషము *pari-dēvanamu*. n. A lamentation, దిశాపము, కలచంబ. M. II. iii. 35. పరిధానము *pari-dhānamu*. n. A cloth, or lower garment. కట్టుబట్టు, దోనంబ. నిర్దిష్టపరిధాన she who is stripped. పరిపక్వము *pari-pakramu*. adj. Bipe, mature. Cooked, dressed. పరిపాకము *pari-pakamu*. n. Maturity, perfection; the fruit or consequence of actions. పరిపాలకుడు *pari-pālakudu*. n. A good protector, cherisher, or patron. చక్కగా కాపాడువాడు. పరిపాలన or పరిపాలనము

pari-pāṇa. n. Protection, patronage, fostering care, government. పరిపాలించు or పరిపాలనము *pari-pāṇintu*. v. a. To protect or cherish, to govern or rule. ఆయన రాజ్యపరిపాలన చేయవచ్చుడు during his reign. పరిపాలితము. *pari-pāṇitamu*. adj. Well protected or ruled. పరిపూర్ణము *pari-pūrṇamu*. adj. Complete, full, replete. పరిపూర్తి *pari-pūrti*. n. Completeness, completion, fulness, satiety, satisfaction. పరిపోషించు *pari-pōshintu*. v. a. To nourish well, చక్కగా పోషించు. The noun forms are పోషకుడు. పోషకులు, పోషితుడు. పరిభ్రమణము *pari-bhramanam*. n. Wandering, roaming, travelling పరిభ్రమించు *pari-bhramintu*. v. n. To travel, roam or wander in all directions. అంతు తిరుగు. పరిమండలము *pari-mandalamu*. adj. Perfectly round. అంతు నుండ్ర మై. పరిమర్దనము *pari-mardanam*. n. Rubbing, grinding, trampling or destroying. పరిమర్దితము *pari-marditamu*. adj. Rubbed, ground, trampled. పరిమార్జనము *pari-mājanamu*. n. A thorough cleaning or cleansing, అంతు తుడుచుట, పోకిరియ్యచేయుట. పరిమితము *pari-mitamu*. adj. Measured, measured, limited. పరిమితి *pari-miti*. n. A limit పరిమితి పరిరంభము, పరిరంభము. పరిరంభము *pari-rambhamu*. n. An embrace. అరింపెను. పరిలుత *pari-luhat*. adj. Rolling. పరిలుచుండునట్టి. T. i. 5. పరివట్టము *pari-rattamu*. [from Skt. పరివట్టు.] n. A cloth or head band, used on particular ceremonial occasions at a temple. పరివర్జనము *pari-rarjanamu*. n. Entire abandonment, త్యాగ పాదము. Killing, చంపుట. పరివర్తము *pari-rartu*. adj. Wholly abandoned, పాత్రకానిది అది. పరివర్తనము, పరివర్తనము or పరివర్తనము *pari-rartanam*. n. The act of going round any thing, ఎట్టిదయ్యుట. A return, వెనుకకుతిరుగుట. An exchange, స్వస్థలమార్పు. పరివర్తించు *pari-rartintu*. v. n

To go round, చుట్టివచ్చు, తిరుగు. పరివాదము or పరివాదము *pari-vadaṣṣu*. n. Reproach, censure. నింక. M. XI. i. 197. పరివాదిన *pari-vadini*. n. A lute with seven strings. ఏడుతంతులగలదీని. పరివారము or పరివారము *pari-varaṣṣu*. n. Dependants, a train, or retinue. Those who are about a prince, his escort. పరిజనము. పరివార వేషము *pari-vara-veṣṣa*. n. Attendant gods. పరివారాంగవ *pari-vara-āṅga*. n. A handmaid, a waiting woman. పరివాసేతము *pari-vaśeṣṣu*. adj. Scented, perfumed. Parij. iv. 35. పరివృతము or పరివృతము *pari-vṛtaṣṣu*. adj. Encompassed, surrounded. చుట్టుదిన. పరివేషము or పరివేషము *pari-veṣṣu*. n. A halo encircling the sun or moon, నాటికడి. పరివేష్టించు *pari-veṣṭintu*. v. a. To surround, or encompass. చుట్టివచ్చు. పరివేష్టనము *pari-veṣṭanaṣṣu*. n. Surrounding. చుట్టివచ్చుట. Also, పరివేష్టనము (q. v.) పరిశీలన or పరిశీలనము *pari-śilana*. n. An enquiry, investigation. కోధనము. పరిశీలించు *pari-śilintu*. v. a. To enquire into, investigate, test, examine, విశ్లేషించు. పరిశుద్ధము *pari-suddhaṣṣu*. adj. Sacred, holy, pure, clean. విశ్లేషించు. పరిశుద్ధి *pari-suddhi*. n. Purity, holiness. పరిశోధన or పరిశోధనము *pari-śodhana*. n. An enquiry. విశ్లేషించుట. పరిశోధించు *pari-śodhintu*. v. a. To examine well, investigate; to try or search thoroughly, విశ్లేషించు. పరిశ్రమ or పరిశ్రమము *pari-śrama*. n. Industry, assiduity, thorough acquaintance. పరిశ్రమించు *pari-śramintu*. v. n. To be industrious or diligent. విశ్లేషించు. పరిశ్రాంతము *pari-śrantaṣṣu*. adj. Fatigued, exhausted, harassed. పరిశ్రాంతి *pari-śrānti*. n. Fatigue, exhaustion, harassment. విశ్లేషించు.

పరికి (రొక) *pariki*. [Tel.] n. A certain thorny shrub.

పరికి *parika*. [Tel.] n. A kind of bird. పరికినము. See పరికిట్టు. A kind of stone, ఒకవిధమైనరాము. Also, a pattern or diagram drawn on the floor with lines of flour or coloured powder. ముగ్గులు. పరికిలము, అలాగా ముగ్గులుపెట్టు.

“చు తిరుమల కంటి పుష్పని”

భక్తములం పోసి కొంగునుక్కతో,

పరముల దంపతుల వదలు

వారికి కాన్కల దిల మంచితో,

బరికలు పుట్టిదీపములు

వచ్చిన న ద్వలు తెల్లె యెరుటో.

గరముల పురవాంఛ కద

నానకలే వివరములు.

Hamasa. ii. 96.

పరికరము *pari-karaṣṣu*. [Skt.] n. An instrument, ఉపకరణము. Furniture, పానీతి. A pot, వందము. “మిరియంపుబాటి పెరికరములు, పంథాంపుదింగువందు, బట్టలు, ఖరలు, పచ్చనూరులొడ్డులుగాయు, మామిడి కొక్కిలు, నాదియొపరికరములును” H. i. 113. A retinue, పరివారము. A multitude. కమాపాము. A waist-band, పడికట్టు. A belt, యోగపట్టు.

పరికాడు *pari-kadu*. [Tel.] n. The leader among a herd of elephants, పెరికా ముఖ్యమైనదేనుగు

“ఈ దంతులుట్టి పరికాడు

మొత్తమువడియే తెందిమాడ్కి నానగా,

ఈయందులోను నానక

దంబును దిట్టదనం సుబద్ధత.”

భా. భక్తి. i.

పరికి *pariki*. [Tel.] adj. Dishevelled. చిరిచి. n. A savage, కిరాకుడు. పరికినిండుగలపై పుట్టి చాల్చి.” BD. iii. 1402. See పరికి. పాలవకి n. certain forest tree.

పరికించు *parikintu*. (from Skt. పరిశీలించు.) v. a. To seek for, search, enquire into, examine, investigate, scrutinise, to prove by trial. పెరిక, కరాళించు, పరిశీలించు.

పరికి or **పరికిణి** *parikini*. [Tel.] n. A frock worn by little girls. కాకరా, పావడ, లంకా.

పరికూటుము *pari-kūṭumu*. [Skt.] n. A mound of earth raised in front of a gate, to sit on or to plant flower trees on, ఆరుగు.

పరికి *parike*. [Tel.] n. The root of the aquatic plant termed *Tropea bispinosa* Rox. i. 428. కృష్ణాబకము. **పరికిముట్ట** *pariki-mutta*. n. A sort of cray fish. G. i. 111.

పరిఖ *parikha*. [Skt.] n. A moat, or ditch. అగ్ని.

పరిగ or **పరిగి** *pariga*. [Tel.] n. Ears of corn that drop down when a crop is harvested, gleanings of corn. చేనిలో కాలిన చెమ్మ. పరిగలు fragments, shivers, కురియులు.

“పైకుప్పి చేళ్లకు పరిగలు చేసి,
నామిడికలులకు దుల్లపొదురురురాక”

Pal. 439.

పరిగిచేరు *pariga-chēru*. n. A reaped field. పప్పుమునోసినచేరు. **పరిగిరి** or **పరిగివాడు** *parig-iri*. n. A gleaner. పరిగి రేయవాడు. **పరిగిపట్టి** *pariga-puṭṭa*. n. The Rose-coloured Starling or Cholaṁ bird, *Pastor roseus*. (F.B.I.) **పరిగిబ్రతుకు** *pariga-bratuku*. n. An uncertain means of livelihood, పరిగి రేయకొని బ్రతికేట్రుకు.

పరిగప్పి *pari-gammi*. [Tel.] n. A crook or stick used by herdsmen.

పరిగి or **పరిగియ** *parige*. [Tel.] n. A kind of tree. A sprat. చేరుపరిగి the bitter sprat which resembles the silver fish. పాలుపరిగి the white sprat. తెక్కుపరిగి a sort of *Chetodon*. adv. Quickly, క్షుప్రము.

పరిగొను *pari-gonu*. [Tel.] v. n. To form a line or series. కాయతీర్చు v. a. To surround, చుట్టకొను. To steal, అపహరించు “చు పరిగొరి

దివ్యగంధఫలభారనమత్క, పరిపూరితరా పరిపూరితా యమానములమట్టి ఫలవరితారి ప్రేమయింబరిగొని నచ్చు రాజకుమార్తెలై చొప్పునకొప్పి నవ్వుచే, పునదిపరి ప్రహరముల భూరివర్షణి తోడనా వరుల” Vāṇi. v. 77.

పరిగ్గు or **పరిగ్గుము** *parigga*. [Skt.] n. The pin, bolt, or bar of a door. అగ్గకము, కడియ. A club, a bludgeon, a stick mounted with iron. A weapon, బాటికర్, నడియ, ముద్దెము. A blow, దెబ్బ. The gate of a fort, కోటనడు

పరిచయము or **పరిచయి** *pari-chayamu*. [Skt.] n. Acquaintance, intimacy, knowledge. ఎరుక, స్నేహము. **పరిచయించు** *pari-chayantsu*. v. n. To contract friendship. స్నేహించు. **పరిచయము** *parichitamu*. adj. Known, acquainted with. పరిచయముగల.

పరిచాళిక *paritsālika*. [Tel.] n. A mode of wrestling. జ. నాది iii.

పరిచ్ఛేదము *parich-chhedamu*. [Skt.] n. Court, train, attendants, retinue, family, dependants. పరివారము. A covering cloth, కప్పచంద్రము.

పరిచ్ఛేదము *parich-chhedamu*. [Skt.] n. A division of a book, a section, or chapter. గ్రంథభాగము. A limit, extent, తీరు.

పరిపించు or **పర్చించు** *paripintsu*. [Tel. from పుచ్చు] v. a. To seize the hilt. కత్తికొరి తెదించునవాటినిపచ్చు, పుచ్చుకోవచ్చు. “పరు పదవి కొరిపచ్చించిరిచ్చి” A. vi. 100.

పరిట *parite*. [Tel.] n. A weaver's whirl. A trundle. R. ii. 12. and ii. 25. **పరిట పురుగు** or **బిడెపురుగు** *parite-purugu*. n. A large spotted beetle.

పరిధవిల్లు *paridhatilla*. [Skt.] v. n. To shine, to give light. వెలుగు, ప్రకాశించు. To excel, అభివృద్ధి. To go on, to get on, ప్రవృద్ధి. నడచు. “ఎక్కడబిడింబరా నమ క్కొరి నాటపాటలు మాటలుపరిధవిల్లు.” Bilh.

iii. 177. పరిధ వింతు *paridha-rintu*.
v. a. To carry on. పడవు, పరిధవిల్లకయు.
To excel, అతిక్రమించు. To hear, to carry,
ధరించు. “కావ్యదిష్టలు ప్రియమెల్ల, బట్టివది
లంబుగావించెపరిధించి.” Ruckwag. iii. 104.

పరిణతము *parinatanu*. [Skt.] adj. Ripe,
mature, పక్వమైన. Bent, bowed. “పరిణా
తపమం.” Vasu. iv. 6. n. A butting
elephant, an elephant slooping to strike
with his tusks. పరిణతి *parinati*. u.
Bending, bowing. పక్రంత, పంకదము.
“నిమియ్యగజేత్రబద్ధమ పరిణతిల యతడు
సర్వపదమిడునుడి” M. XIV. ii. 238. A
technical expression for a set of verbs.
భూశాస్త్రం, పరిణతి, భూపక్రయం, బీజయ
అనే భావపులు అదిగానిల కొన్ని క్రియలకు పరి
ణాపికామును. త్రివిధమైన క్రియలలోకొకటి.
పరిణదధము *parinaddhamu*. adj.
Bound, tied, possessed of. కట్టబడిన, కూడు
కొన్న. “కయద్విమృశితాపరిణదధమూర్తయై.”
M. IV. ii. 131. పరిణమించు *parinaminisu*.
v. n. To be gladd. పంపించు, అందించు.
“నీ పరిణమించి ధరావనపురంగ్రీహాపసుటిరి
చేలించులన్నియకలవ.” Swa. v. 117. To
become metamorphosed, transformed,
changed. వికారముచూచు, ప్రకృత్యవధా
భావము అగుట. “మంచలమంబరిమహిత సౌభా
గ్యంబు పరిపుత్రునపుత్రపరిణమించ.” Swa.
vi. 99. v. a. To cause to rejoice, పంపి
వించుట. పరిణయము *parinayamu*. n.
Marriage. పెండ్లి. పరిణామము *pari
namamu*. n. Metamorphosis, trans-
formation, change of form or state.
వికారము, మాతృకాభి. Maturity, fulness,
ripeness, పరిణామపర్వ one who looks
forward to the end. Joy, gladness,
అందము, పంపించు. “పాగడియ్యించిన పారి
యతినిక, బాదినాయందు కడుపరిణామమంది.”
Pal. 85. 10. Health, prosperity, wellare,
క్షేమము, సుఖము. పరిణామశూల *pari
namashula*. n. Pain caused by indigez-
tion, gastritis.

పరిణామము *parinamamu*. [Skt.] n. Extent,
breadth, width. వికార, విద్యు. M. iv.
412. పరిణామము *parinamamu*. n. A
great man. వికారములవాడు. “సమస్తపరిణా
మంవశా.” R. i. 100. cf. “Broad-based,
upon her people's will.”

పరిణేత *pari-nethi*. [Skt.] n. A husband. భర్త.

పరితము *paritanu*. [Tel.] n. A cuckoo
కోయిల.

పరిధి or పరిధి *paridhi*. [Skt.] n. The halo
of the sun or moon. పరిధిమము. The cir-
cumference of a circle, the disc of the sun
or moon. The branch of a tree, to which
the victim at a sacrifice is tied. పరి
ధిస్తుడు *paridhi-studu*. n. A sentinel.

పరిపంకి *pari-pantlu*. [Skt.] An enemy, foe,
antagonist. శత్రువు. Swa. ii. 90.

పరిపణము *pari-pnamu*. [Skt.] n. Capital,
principal stock, మూలధనము, పరిపణము.

పరిపరి *pari-pari*. [Tel] adj. Divers, sundry,
various. Harassed, పడిరిమము. పరిపరిధము
లయన miscellaneous. పరిపరిధానము in all
sorts of ways. “పాకునము కాకి నుడిగినకాకి
నెలలనువలూపుదు బలిపె యుడు నీయ
పూన్చి, పాపం చెడలగా.” M. iv. ii. 286.
పరిపర్కములు *pari-parikulu*. n. Piecemeal.
తుక్కుమరు, తునకెరువకలు See పంపము.

పరిపాటి *pari-pati* [Skt.] n. Order, method,
arrangement, క్రమము.

పరిపాపు or పరిపాపు *pari-papu*. v. n. To be
plundered, కొల్లపాపు. To perish, to be
ruined, నశించు.

పరిపర్కము *pari-parikamu*. [Skt.] n. A retinue
or train. పరిపాము. Insignia of royalty,
రాజయోగ్యవస్త్రపు.

పరిభవము, పరిభావము or పరిభావము
pari-bharamu. [Skt.] n. Disgrace, dis-
respect, irreverence, insult, contempt,
disregard, reprimand, abuse తిప్పాడిము,
అపమానము. పరిభవించు *pari-bharinisu*. v.

a. To contemn, slight, scorn, insult. తిరస్కరించుచేయు, అమానించు. పరిభూతము *pari-bhūtam*. adj. Contemned, disregarded, despised. తిరస్కరింపబడిన, అమానింపబడిన.

పరిభాష *pari-bhāṣa*. [Skt.] n. A technicality, a conventional term in any science, సంకేతము, నియమము.

పరిమళము *parimalam*. [Skt.] n. Fragrance, perfume. పరిమళించు *parimalintu*. v. n. To smell, be fragrant, give forth scent.

పరిమాణము *parimāṇam*. [Skt.] n. A measure, measuring, quantity, capacity. కొలత.

పరిమార్చు or పరిమారుడు *parimāran*. [Tel. పరిచు + మార్చు.] v. a. To kill, assassinate. "తేనుమన్నప్పగారుల తనములంబుకూర్చుచుండు." Vish. vii. 171.

పరియ *pariya*. [Tel.] n. A piece, bit, fragment. తుంక, కిరణము. "తనయులు నృపులం నయులీరని గావని పెక్కురెయిలైపోవక యిట్లువిక యాయజ్రమాదులదిబుచ్చును." M. iv. i. 26.

పరియచాను *pariya-ṇḍu*. (చూచు + చాను.) v. n. To split, divide. పరియచాపు *pariya-ṇḍu*. v. a. To cause to split, to split a thing.

పరియంకము Same as పరిపంకము (q. v.)

పరియాచేకము Same as పరిపాకము (q. v.)

పరిహా *pariga*. [Tel.] v. n. To miss, to miss. To be spoiled, to spoil. చెడు.

పరివిత్తి or పరివిత్తుడు *pari-vitti*. [Skt.] n. An elder brother who remains unmarried while his younger one is married. పరివేత్త *pari-vēttu*. n. A younger brother who is married before his elder. అన్నకు పెండ్లికాకమువచ్చు పెండ్లాడినవాడు. Snu. iii. 171.

పరివృథుడు, పరివృథుడు or పరివృథుడు *pari-vṛidhu*. [Skt.] n. A master, owner or superior. ప్రభువు, యజమానుడు.

పరివేల్లుము *pari-vellamu*. [Skt.] n. A bulrush. కుంకాడ్డి, కుంకాడ్డి.

పరివ్రాజకుడు or పరివ్రాజ్యు *pari-vrajakudu*. [Skt.] n. A mendicant, or devotee. పర్యాజి.

పరిషత్తు *parishattu*. [Skt.] n. An assembly, meeting, audience, congregation. సోదీ, సభ, సమావేశము. "సహసకాంతిభావతే చమత్తమేతేబుగా." A. vi. 146.

పరిషేచనము *pari-shēchanam*. [Skt.] n. The rite of sanctifying a meal by sprinkling water round the dish. Lustration, చుట్టూరుతనము.

పరిష్కరించు *parish-karintu*. [Skt.] v. a. To trim, deck, settle, arrange, adjust. To get through, finish. to make clear or evident; to decree, decide. చక్కజేయు.

పరిష్కారము or పరిష్కరింపు *parish-karimam*. n. A decision, finishing, settlement, adjustment, arrangement. చక్కజేయు. Decoration, decking, రోదపు. అర్జియు. పరిష్కృతము *parish-kṛitam*. adj. Accomplished, settled, finished, arranged. చక్కజేయబడిన. Decorated. అలంకరింపబడిన.

పరిష్కారముగా *parish-kṛitmagā*. adv. Clearly, distinctly, decidedly, flatly, definitively, positively, fully, utterly, wholly, completely, entirely, fully, duly. పరిష్కారము *parish-karadu* n. One who is perfect. పూర్ణుడు "చావైపుం పరిష్కారము." R. v. 148.

పరిష్కరించు *parish-karintu*. [Skt.] n. Embracing, an embrace. అరించు, కపు నింక.

పరిస *parisa*. [Tel.] n. A built well in the bed of a river.

పరిసరము *pari-saramu*. [Skt.] n. Neighbourhood, ground on the skirts of a river or mountain, or contiguous to a town. ప్రాంతభూమి. Death, కౌతు. పరిసర్య, పరిసారము or పరిసారము *pari-sarya*.

n. The act of following the track of a hill, a river, &c. కొండలోనునూ నదియందును వదిలించుకొనుట. Wandering about, అంతట తిరుగుట.

పరినితనము *parinayana*. [Tel.] n. Tumbling head over heels. A leap, నెట్ట. "నా పడి దివ్యములు ప్రాక్షాంత్యముచే పాక్షిలదొంగనిశ్చి- పరినితనము చేయవలయును." Siva. iv. 28.

పరిస్పందము *pari-spandamu*. [Skt.] n. Beating, thrashing. Decoration of the hair with flowers. తూర్పుదివిర్వరము.

పరిస్పర్ధ *pari-sparsha*. [Skt.] n. Contention. పరిస్పర్ధాశువు *pari-sparshatulu*. adj. Contentious. పోరాడి పర్వదముల.

పరిస్ఫోటించు *pari-sphatintu*. [Skt.] v. a. To split. విప్ప. To cause to shine, ప్రకాశపజేయు. పరిస్ఫోటనము *pari-sphatnam*. n. Splitting. విప్పట.

పరిహరించు *pari-harintu*. [Skt.] v. a. To desert, cast off, throw away, quit, discard, reject. To quash, set aside, nonsuit. To remove, abolish, clear away. పరిహరము *pari-haramu*. n. Abandonment, shunning, removal. Doing away, abolition, remedy. దాని పరిహారము లేదు there is no remedy for it. పరిహరీ *pari-hari*. v. One who removes, or shuns. పరిహరించువాడు. పరిహర్యము *pari-haryamu*. adj. Got rid off, shaken off. పోగొట్టబడిన. పరిహర్యము *pari-haryamu*. adj. Fit to be got rid off. విడుదల.

పరిహాసము. పరిహాసము or పరిహాసము *pari-hasamu*. [Skt.] n. Joking, satire, jesting, raillery. అపహాసము. హాటపహాసము rough joking, bear's play. పరిహాసించు *pari-hasintu*. v. a. To scorn, deride, laugh at. నవ్వు, పరిహాసముచేయు.

పరీక్ష *pariksha*. [Skt. పరి+క్ష] n. Observation. పరీక్షానామాలు. A trial, examination, test, experiment. పరీక్షణము. పరీక్షించు to appear for an examination or

pass an examination. పరీక్షకుడు or పరీక్షకారుడు an examiner. పరీక్షించు or పరీక్ష చేయు *parikshintu*. v. a. To examine, to try.

పరీధావి *paridhari*. [Skt.] n. The name of one of the Telugu years.

పరీధావము Same as పరీధావి (q. v.).

పరీరంభము Same as పరీరంభము (q. v.).

పరివాహము *pari-ratham*. [Skt.] n. A drain, or channel: a small sluice. అలుగు. A. v. 71.

పరుంచు *parundu*. [Tel. పర+ంచు.] v. n. To lie down, recline, repose, sleep. కలువించు. విశ్రమించు. పరుంబులెట్టు *par-un-dubettu*. v. a. To lay down, put to sleep. పరున్న *par-unna*. part. Reclining, lying down.

పరుగు or **పరువు** *parugu*. [Tel.] n. Running, a run. The distance a man can run, that is, a course, about two or two and a half miles. ప్రాగు. నుంచునున్న గుర్తు a house with good *parugu*. పరుగెత్తు, పరుగించు or పరుచు *parugu-ttu*. v. n. To run. పరుగులేర్చు to run about. "అలసాన్నియ దురైకైకొని పరుచు" M. I. l. 147.

పరుచు *parusu*. [Tel. from పరు.] v. a. To cause to fall. విరేచించు To spread, to scatter. To make, do. అలంకరించు to make objections. పరుచుచును to bring to use, to effect. పరుచి లోచుచును కావచ్చు he got them into his hands. Added to nouns it changes them into verbs: thus నిర్ణయించు to ascertain, to certify. నిర్ణయించు to establish. కేరించు to distinguish, separate. See పరి: & పరు. పరిపించు or పరిపించు *paripintu*. v. a. To cause to spread. పరుపు *parupu*. n. Bedding, a mattress. పరుచు: పరుచి పరుచు.

పరుహే parudeu. [Tel.] n. A halt, bill or handle. కత్తిపిడి. "మంటచే నపరంతి పరుహే తోచునట్లు." S. ii. 251.

పరుడు parudu. [Skt.] n. Another man, one's neighbour, an alien, a stranger. అన్యడు An enemy, శత్రువు. God, పరిమాన్యుడు. adj. Addicted to, attached to, a lover of పరులపాలయిన alienated, given to others. పర్యపరుడు one given to (or addicted to) truth. మక్తపరుడు one devoted to holiness, bent upon salvation. చిత్రచాన్యపరుడు one addicted to change of mind. శస్త్రాస్త్రపరుడు a lover of arms and weapons. అత్యాశపరుడై being very avaricious. కుతూహలపరుడై they were full of joy. యజ్ఞపరుడు bent upon performing a sacrifice. M. XII. v. 479. నిరపరుడు a righteous man. పాపపరుడు one addicted to wickedness. పరిహాసపరుడు a murderer. కైకర్మపరుడు one who delights in worship. వాగ్యుపరుడు a just, upright, or honest man. దానపరుడు a charitable man. భక్తిపరుడు a pious man. ధర్మపరుడు a righteous man. యజ్ఞపరుడు a man of tact, a clever or ingenious man.

పరుపత్తి paru-patti [Tel.] n. The cross sticks to which a weaver fixes his web.

పరుపడి paru-padi. [Tel. పరుపు+పడి.] adv. Properly, gently, well, fully, duly. క్రమముగా. కరుణగా, కన్నగా, అర్పణము. "పరుపడియెత్తెమనినది పారిగడకరా." H. iii. 183. n. A time, పర్యాయము Order. క్రమము. Various steps used in fencing. పాములో అడుగులువేయడము. "ఎడమచును పోనడి, కుడిచునునుమచి, కుడిచునుమచి, శోభునుమచి, నాలుపునుమచి, బంటిచునుమచి, స్వర్ణబయకత్తెరి, బానికత్తెరి, చిట్టిబయకత్తెరి. దానపావులు, బానిపావులు, మురలుగాగల పరిరెండు పురుళ్ళుగల యగన్యపానిగంధె

రా." H. i. 240. ఇది ముప్పదిరెండురంగులపని కొండరెండురు. "పరపరగడకపాముయేయిది, పరుగముప్పదిరెండుపరుగమునేర్చు." Sarang. 647. "జన్మము, జ్ఞానముదేహ మేర్పరచుచుగా పరు నట్లు చుట్టుచుగా." Satyabhamam. iv. 140.

పరువము paruvamu. [from Skt. పర్వము.] n. Youth, bloom, prime. యౌవనము. Maturity, పక్వము, పరిపాకము. పరువపు పారుంపు. adj. Blown, blooming.

పరువు paruvu. [Tel.] n. The act of running. పరుగు. కీర్తి గమము. Ripeness, పక్వము, పరిపాకము. Dignity, rank, respectability, గౌరవము, అధికారపరిపాకము. Season. కోత పరువుగామన్నది the crop is in the course of ripening. "వానిపరువెక్కిడి, నీపరువెక్కిడి what comparison is there between him and you in rank. పరువుగొను, పరువు పొందు or పరువుపట్టు Same as పరుగెత్తు

పరుషము or పరుషము parushamu. [Skt.] adj. Harsh, rough, severe, stern. n. A harsh word, పరుషవాక్యము. A harsh letter. In grammar పరుషములు are the five hard consonants, viz., క, ఖ, గ, ఘ, ఙ. పరుషత్వము parushatvam. n. Roughness, harshness. కఠిన్యము. నరుష parusha. n. A severe man, a tyrant. కోతుడు. "పరుషలతోడి త్రిక్కడలచి బాలకత్తె." BD. iii. 1288. పరుషత్వ or పరుషత్వము parushatva. n. Harshness, roughness. కఠిన్యము, పారుష్యము. పరుషు parushu. adj. Rough, coarse, brutal. పరుషుడు a dreadful roar. Bm. ii. 192. n. Roughness. harshness, కఠిన్యము.

పరుషపదీ parusha-padi. [from Skt. స్వర్ణపదీ.] n. The philosopher's stone.

పరుషు parushu. [Tel.] n. Manner. విధిము. పరేరుడు or పరేరుడు parēru. [Skt.] n. A dead man, a ghost or spirit. మృతుడు. పరేరిపరేరిము a haunted spot, i. e., a cemetery. "పరేరియిప్పురేరిపరేరి మోసెనె నుత్తగాడిపిగొనివనిము" HN. v. 101. పరేరి

పార్తీ *parita-rāti*. n. The king of ghosts: a name of Yama who corresponds to Pluto in Classical Mythology.

పరోక్షము *par-ākṣhamu*. [Skt.] adj. Imperceptible by the senses. Imperceptible, invisible, absent, past. అప్రకృష్టమైన, ఇంద్రియములకు అనుపదించి n. Invisibility, absence, secrecy. నా పరోక్షముయొక్క చెప్పినమాటలు నాకు తాకవు what was said in my absence does not affect me

పరోధ *paridha*. [Skt. పర+ఉధ married.] n. A neighbour's wife.

పరోష్ఠి *parōṣṭhi*. [Skt.] n. A cockroach. తైలసాయక. A bat కర్మము.

పర్వతి *parvati*. [Skt.] n. Turmeric. చేయ పసుపు, ప్రానిపసుపు. A. v. 94.

పర్వవృక్షము *parjanyamu*. [Skt.] n. Muttering clouds, thunder. గర్జరంబునను, కుటుంబిష్టము. పర్వవృక్షం lightening. "వల్లభ శృంగారముచేసి ముప్పవృక్షము మహాశుభప్రసాదం బహుళికలోకి గొడుగులబట్టింది యత్యాదయన నమాత్యులు తోడితేన భారాధరవికల మనోహర యను పర్వవృక్షంకముందోరె వచ్చుచున్నది." M. IV. v. 354 **పర్వవృక్షుడు** *parjanyaṭh*. n. The god of rain, i. e., Indra.

పర్వము *parnamu*. [Skt.] n. A leaf. ఆకు. పర్వము a hermitage or bower of leaves or grass; a hut, ఆకుట్టి, ఉరుజము.

పర్వాటకము or **పర్వటుము** *parpatakamu*. [Skt.] n. A tree called *Pharnaceum cerriana*. Rottler. A kind of grass. ఒకవిధ మైనకడ్డి.

పర్మా *parman*. [H.] n. A firman, a royal mandate, a command, a warrant, letters patent, రాసుము. **పర్మాయిండు** *parmayiṇṣu* v. a. To direct or command, to order **పర్మాయిసి** *parmayishi*. n. An order to make an article.

పర్వంకము *parvankamu*. [Skt.] n. A cot మంచము.

పర్వంతము *parvantaṃmu*. [Skt.] adv. Until, as far as, up to, వరక, వరకు. పదివర్గం తము as much as ten or to the number of ten. వారు వచ్చువరకు until they come.

పర్వకువము *parv-āṇamu*. [Skt. పర+అం నము.] n. A wandering about for alms. **పర్వతించు** *parv-āṇiṣu*. v. n. To wander about for alms.

పర్వమహము *parv-avasthāmu*. [Skt.] n. The end, conclusion, termination, finishing, completion, accomplishment, fulfilment, upshot. ముగియుట. ఇది జగదములో పర్వమహమునది this ended in a quarrel. **పర్వవసించు** *parv-avasthāṇu*. v. n. To end, terminate. ముగించు. **పర్వవర్ష** *parv-avastha*. n. Quarrelling. విరోధించుట.

పర్వస్తము *parv-astamu*. [Skt.] adj. Fallen. పడిన. Beaten, కొట్టుబడిన

పర్యాప్తము *parv-āptamu*. [Skt.] n. That which is obtained or gained. Satisfaction, satiety, తృప్తి. All, completeness, entirety, enough, sufficiency, ముగిసిపోవు, పరితృప్తము, ప్రకామము. Power, ability, శక్తి. Prevention, నివారణ. **పర్యాప్తముగా** *parv-āptamu-ga*. adv. Readily, wholly, satisfactorily.

పర్యాయము *parv-āyamū*. [Skt.] n. An order, arrangement. ప్రకారము, క్రమము, పయన, అవకాశము. An opportunity, occasion, a time, అవసరము, సమయము, తీదన. Generic or specific character. నాలుగు పర్యాయములు పోయి ఉండిన I went four times. ఈ రెండుపర్యాయములకుండి జ్వరము రైలుకాదుదేవులేరు these two times the fever has not shown itself. adj. Moderate, మితమైన, మితమైన. **పర్యాయపరము** *parv-āya-padamu*. n. A synonym. **పర్యాయముగా** *parv-āyamuga*. adv. Moderately. అది యిప్పుట్లో పర్యాయముగానున్నది it is now pretty well. అడవిలో పర్వయ పర్యాయముగా నున్నది the rain is but slight there. **పర్యా**

యతః or పర్యాయో paryāyatoḥ. adv.
Gradually, by degrees. Moderately.

పర్యాలోచనము paryālochanamu. [Skt.]
n. Deep consideration, pondering. చేర్చు
నాలోచించుట. పర్యాలోచింపు paryālo-
chintu. v. 2. To consider deeply, to
ponder.

పర్వదప్తము pary-udastamu. [Skt.] adj.
Thrown down, rejected, ప్రోయబడి.

పర్వషితము pary-ushitam. [Skt.] adj.
Stale (as yesterday's food), చూరకాలము
ఉంచబడిన, పర్వషితాన్ని చూర old food, నష్టి
లన్నియు.

పర్ర parva. [Tel.] n. A marsh, bog, fen,
swamp, ఉప్పక. A plain, బయలు, ఉప్పు
పర్తి a salt marsh. పర్రనమ్మ the soil
of a salt swamp, తేవుడు. A certain
measure of capacity, భార్యలుకొనితే
తూను. పర్రము పarra-mu. n. A
genus of fish, called Scomber, or Zeus,
of which there are many species.

పర్ర parva. [Tel.] n. The sound caused
in tearing a paper, cloth, &c. పర్రన
parra-na. adv. (anuk.) Aloud. పర్రనంది
చారిత్రము he tore it up and threw it away.

పర్ర or పర్రయ Same as పరియ (q. v.).

పర్యతము parvatamu. [Skt.] n. A mound-
lain. కొండ.

పర్యము parvam. [Skt.] n. A knot, a joint
in a cane or body. కలుపు. A feast or an-
nual festival at a certain division of the
year. A name given to certain days in the
lunar month, as the full and change of
the moon, and the 8th and 14th of each
half month, పండు. పంచమయలు the five
holidays in a month, i. e., అష్టమి, చతుర్దశి,
కర్కాశ్తి, పూర్ణిమ, నవమి, కృత్తిక. పంచమోత్సవము
is a feast celebrated in one of these
holidays. A sub-division of a book.
The Mahābhārata is divided into eighteen
(Pāramāṇu) books. సేపునోపున a joyful
sight, a feast for the eyes. పర్యసౌధ

para-sandhi. n. The time that divides
a new or full moon and the next day.

పర్వ or పరవు parva. [Tel.] v. n. To
spread or extend, as darkness. వ్యాపించు,
n. Running. పరువు, పరుగు.

పలకప palankasha. [Skt.] n. A thorny
weed, పీచుపల్లెరు. A horse radish. మల్లం.

పలక palaka. [Tel.] n. Any flat surface or
face. పలకము మొదలైనవానియొక్క ఒకవైపు.
ఎనిమిదిపలకలకంబు an eight sided pillar.
A plank, board, table, బల్ల. A board used
as a slate in schools. A writing tablet,
వ్రాయుపలక. A slab or flat stone. One
side of any polygon, as of a lantern.
A gambling table. పోడనాడుబల్ల. The
bar of wood in a loom that strikes the
weft close after the shuttle has passed.
A tom-tom. A shield, కాలు. "అనిక
కల్లములు ఈ మనికరానుడ బలకమెరువ వేడి
యెరుక." M. IX. i. 154. "బలకరా
కుండు భీముడుకొంతె మదంకొరగ నాలుమంబలక
యొక బీపుత్తపండ్లపై." ib. IX. i. 304.

తామ్రకాసనాలపలకలయూడు three inscrip-
tions on plates of copper. పలకమాగిన
palaka-magina. adj. Over ripe, dropping
to pieces. పలకలు gleanings, corn picked
up. "కొడ, నరకతి యాంగిణము పెచ్చిలంబ,
పలకమేనంప్రాసంకరాలు." BD. v. 1228.

adj. Flat, as a board. పలకొమ్మ a flat
breast. పలకరాయి a slate-stone; a sort
of rock, like slate, that splits into plates.
పలకము palakamu. n. A small oot,
చిన్నకుండము. పలకసరి palaka-sari. n. A
kind of neck ornament worn by men.

పలకు palaku. [Tel.] v. n. To ripen, పడు.
To produce a crop, ఫలించు.

పలగంకుడు pala-gandudu. [Skt.] n. A brick
layer, a plasterer. మన్నపుకొరకొయనాడు.
A tank-digger or excavator. ఉప్పరివాడు.

పలగడి, పలుగడి or పలుగడ palagadi.
[Tel.] n. Gratings, bars, a door set with
spikes: a gate. Vajra. iii. 51. H. ii. 47,
and iv. 149.

పలగొర్రు or **పలగొర్రు** *pala-garra*. [Tel.] n. A kind of rake. See under *వెల*.

పలదేము *palatammu*. [Tel.] n. A lax. కష్టము.

పలదే See *పలదే*.

పలవాడు or **పల్నాడు** *palanadu*. [Tel.] n. The name of a country in the Kistna District, Pulnad. పల్నాడు ప్రధా. i.

పలపల, **పల్పల**, **పలపలక** or **పల్పలక** *palapala*. [Tel. anuk.] adv. Scatteredly, here and there, one by one, dispersedly. M. IX. i. 453. Plainly, గాఢముగా. adj. Thin. పలుచేది. "పలపలని పొందుకొనిన పల్పలలని" A. iv. 197. టీ. అ. అ. వెనవముచది. **పలపలక** *pala-palana*. n. Plainness, dispersion. పలుకలు Thinness, కార్యము.

పలమ *palamu*. [Skt.] n. A weight, eq. to that of ten pagodas. పామగనములందు One-fortieth part of a *vara*. పుష్పపచ్చ. పామకు పుష్పపాటిధూమ a land which will produce a bushel for a half handful of seed corn. **పలమ** or **పలలమ** *palamu*. n. Flesh, meat, మాంసము. "పలలలి" రోమ. (A. vi. 19.) a string of dried mutton chops. **పలపల్లెక** *pala-palrikamu*. n. A rite at a funeral (now obsolete) of making flesh offerings. A verse says. అశ్వాలంకరం శవాలంకరం పలపల్లెకం. దేవశాసనం సుప్రసిద్ధం కథా పరిణామకర్తయే.

పలప *palapa*. [Tel.] n. A branch, a fork. పలపాక a forked branch or piece of wood. పలపలల దుప్పి a deer with forked or branched horns.

పలవర *palavara*. [Tel.] n. The name of a certain tree much cultivated in the neighbourhood of Hyderabad for its fruit. పలవర ఆకులు, its leaves, which are used to manure land. See description in the Kistna Yatra, date 7th September, 1830.

పలవరము, **పలవరము** or **పలవ** *palavaranta*. [Tel.] v. n. To use broken words or ex-

clamations. ప్రలాపించు, కలపించు. **పలవరము** or **పలవరము** *palavaranta*. n. Prattling, talking confusedly, ప్రలాపించుట. ప్రలాపము.

పలాండువు or **పలండువు** *palanduuvu*. [Skt.] n. An onion. పిల్ల.

పలాచ *palaci*. [Skt.] n. A demon. రాక్షసుడు "కృతపలాచుర్వస్తోభ్యద్ధరా." A. iv. 343 టీ. వెనుబడిన రాక్షసులయొక్క పాపముల నన్నిదేశముల అభ్యుదయమును పొందుచున్న శంక ములనాహుతి.

పలాచ or **పలాచి** *palana*. [H.], adj. Such and such, such a one. పలాచు, అట్లే పలాచివాడు such a man. పలాచిని such a work, such and such an affair.

పలాచుకము *palachukamu*. [Skt.] n. Flight, rapid progress. పారిపోవడము. పలాచుక నుడుము to disperse, to rout. **పలాచుకుడు** *palachukudu*. n. One who is routed or put to flight. పారిపోయినవాడు.

పలాలము *palalamu*. [Skt.] n. Straw. పొన్న, గొర్రెపొత్తి, విప్పలకాండము, పొన్నపొత్తి A. i. 118. "పమకర్షణ" పలాలంకర. A. vi. 158. టీ. ఎత్తుబడిన భుజులవలనను పట్టియున్న గలవాడ.

పలాశము *palashamu*. [Skt.] n. A tree called *Butea frondosa*. కొర్రాపా, పలాశం. పలాశం A leaf, అప. adj. Green, అప. పలాశి *palashi*. n. A tree. గుక్కలు. A *lepus*. రాక్షసుడు.

పలాశుడు *palashudu*. [Skt.] n. A demon. రాక్షసుడు.

పలాస్తి *palastri*. [Eng. 'plaster'] n. A plaster for a wound. పొన్నము. పలాస్తి a blister.

పలిక్కి *palikui*. [Skt.] n. A grey headed woman. పలకరి. A cow which is for the first time in calf. కొలవారే పలిక్కి.

పలివము *palivamu*. [Skt.] n. Greyness. గుర్రము. A grey hair, పలవ పొత్తి.

పిసపట్ట Same as పిసపట్ట. (q. v.) పాలపట్టె the Greyheaded Myra, *Starnia malabarica*. పాచపట్టె, the Black-capped Black-bird, *Merula nigripileus*, Or, Tickell's Ouzel. *Merula unicolor*. (F. B. I.)

పాట or **పట్ట** *palu*. [Tel.] n. A tooth. పాటలు a row of teeth. **పట్టాద** or **పాటాద** *pal-dada*. n. The dent or mark of a tooth. "పట్టాదోనియ్యకాంతిం కెందు పట్టాద ముండు మై తే నెందునియ్యవారి." Billian. iii. 92. **పలుకపట్ట** *palu-kappu*. n. A lip, పెదవి. **పలుకపట్ట**, **పలుకెర** or **పలుకెర** (పలు+కెర.) n. Tooth powder, పండ్లపాడి. **పలుగోర్రు** n. A harrow.

పలు *palu*. [Tel.] adj. Many, several, various. అనేకము. పలుతెరువులు various ways. "పలుబల్లలు." A. vi. 52. **పలుకొమ్మల** *palu-kommula-mekalu*. n. An elephant. **పలుగుడు**, **పలుగుండు**, **పలుగురు** or **పలువుండు**, *paluguru*. n. plu. Several men, many men. "పలుగురుపడినెడు తెరువున, పలుగులనడు ములిచినది పాదలను గుమరి." Sumati Satakamu. **పలుగోయల** *palu-digambulu*. n. Several seas. పలుగోయలు. "పలుగోయలనులు బలములు, పలుగోయలనులు ముంచి భాసిల్లెనువా. పలుగోయ నాడు పల్లన, అలవాకిరి తోయనుల కెలనును ఒడియవా." B. X. v. 17. **పలుపట్ట** *palu-pattada*. n. A mongrel race. సంకరజాతి జనులు **పలుమారు** *palu-maru*. adv. Many times, frequently. **పలువగల** *palu-vagala*. adv. In many ways. R. v. 237. **పల్లక** *pal-paka*. plu. n. Basicality. పోకిరితనము. adj. Vulgar. "పల్లకములచేయియెద నీ పల్లక సింహములే." T. iii. 81. టి. ఈపాకిరి సోమలు.

పలుక *paluka*. [Tel.] n. A shield, రాలు. 'The small bars of a loom, పాచివాడు నేయు మట్టమోని అడ్డకట్టలు. "అడివినుమలకాయనం గూని." M. VI. iii. 60.

పలుక, **పలుకక** or **పల్లక** *paluka*. [Tel.] n. Whiteness. తెల్ల. Paleness, పైన్లక్ష్మము. పలుకబారు to become white or pale.

పలుకు or **పల్ల** *paluku*. [Tel.] v. n. & a. To sound, ring, &c. To speak, చూచుచు, అను. To answer, ఉత్తరముచెప్ప. "పాతానన ప్రాధిమక ప్రాచారావ్యుత్తర మల్లకుచురు." T. ii. 18. To blame, విమించు. n. Speaking, utterance, language, a word. చూచు. A sound, note, voice. కచానినస్వరము. Blame, విమ. A bit, a piece, ముక్క. తొలుబల్ల or ప్రాబల్ల the primeval word, i. e., the Vedas. చాక్షిస్తమమునకు to give evidence. ముందుమునకు to tell tales. **పలుకు తత్తడి** *paluku-tattadi*. n. A parrot. డెక్క. **పలుకునోడు** *paluku-dodu*. n. Company, society. చూచునోడు. **పలుకురాము** *paluku-rāmu*. n. A ringing stone or an echoing rock. **పలుకుబడి** *paluku-badi*. n. Pronunciation. ఉచ్చారణము. Influence, power of word. అతడుకు ఆ డిటో కొంచెము పలుకుబడి కట్టు he has some influence in that town. **పలికిండు** *palukitsu*. v. n. To cause to speak. To utter or use (words or notes.) To sound or ring. అందుకు చాక్షిలను పలికించి నాడు he proved this by witnesses, he called witnesses to prove it. **పలుకుపదతి** or **పలుకుపతి** *paluku-padati*. n. The goddess of speech, Sarasvati, వాగ్దేవి, సంస్కృతి. **పలుకరిండు**, **పలికరిండు** or **పల్లకరిండు** *palukarintu*. v. n. To speak. చూచుచు To encourage, to challenge, హెచ్చరించు **పలుకరిం** or **పల్లకరిం** *palukarinta*. n. Calling. పిలువడము. Challenge, ఎచ్చరించడము.

పలుగోక or **పల్లగో** *palu-gala*. [Tel.] n. A wretch, a villain. దుష్టుడు.

పలుగాడి *palugadi*. [Tel.] n. Gratings or cross bars. "పలుగాండ్లు తేలియెలుచును ములు చోమేము:పల్లి." B. D. vii. 1600. "తొలవాకిరి పలుగాడిక నడి లినిం" Vajrayanti. iii. 61. Rails, railings, లిలు

పలు palu

781

పల్ల pallo

కటాం. plu పలుకాయ్. A cart. బండి.
adj. Having many gratings or cross bars.
పెళ్ళి-కాయ్లు.

పలుగు palugu. [Tel.] n. A wretch, a villain. దుర్లభుడు. A crow-bar, అడ్డపలగు.
A rock crystal. పుటికయ. పలుగుకుంట
a harrow with iron teeth in it. గంటక
పలగులు the teeth of a harrow. పలుగు
రాయి palugu-rayi. n. A white marble
stone. Also, a goldsmith's smoothing
stone. పలుగురాత్రులిమ palugu-ra-prati-
ma. n. A white marble statue.

పలుగుడుపాము or పల్లగుడుపాము palugudu-
pamu. [Tel.] n. A snake, the bite of
which is not fatal but causes great
pain. పిప్పిపేయ.

పలుగుపట్టు palugu-pattu. [Tel.] n. An owl.
గుడ్డగులు.

పలుచే palutsa. [Tel.] adj. Thin. పచ్చిది.
Light, తేలికయైన. చుంకచి. పలుచేత. పలుచే
తనము or పల్లవతనము palutsana. n.
Thinness, leanness. Slight contempt.
అడవి పలుచే thinness of the forest. ఇట్లు
నేస్తే పలుకులా పలుచేకాదా if you be-
have so you will be mean in men's eyes.
పలుచేది palutsani. adj. Thin, spare, lean,
paltry. Not thickset. Disreputable, con-
temptible. పలుచేదిపలుకులు or పలుచేది
పలుకులు contemptuous words or slighting
expressions. పల్లక నిండా పలుచేగా నున్నది
the buttermilk is very thin. పలుచేనిట్లు
a thin cloth. పలుచేపడు palutsa-pudu.
v. n. To become thin, to melt as butter
పలుచేను.

పలుపు palupu. [Tel.] n. A halter for
cattle or horses; the rope collar for
oxen in a cart.

పలుచున palumena. [Tel.] n. Rubbing or
polishing a statue with an ivory point.

పలుచున. పలుచున. పలుచున. పల్లక
or పల్లక palu-maru. [Tel.] adv. Many
times, often, perpetually, frequently,
constantly, repeatedly. పలుచున.

పలుచున palumu. [Tel.] v. n. To mutter,
talk indistinctly, to prattle. ప్రలాపించు.
n. Prattle. ప్రలాపము.

పలుపేరు palu-meru. [Tel.] n. A kind of
tree. Swa. iv.

పలువ or పల్ల palura. [Tel. Swo+కా(య.)]
n. A wicked wretch. కుత్సితపురుషుడు.
పల్లకీ. adj. Vile, abominable, wicked,
bad.

పలువ రేణి palura-reni. [Tel.] n. A sort of
tree. "పలువరేణి పలువరే." H. iv. 19.

పలుచున or పల్లపు palu-rulu. [Tel.]
n. A lip, పెదవి.

పలుచుర్లు palu-rulu. [Tel.] n. A bastard;
a child of many fathers. పలువురు పుట్టి
నాడు. దుష్టిలాడు. H. v. 139.

పలుపున. పల్లన or పలుపున, Swo
under పలు adj.

పలుపము same as పలుపము (q. v.)

పలుసు palusu. [Tel.] n. The sable fish.
Russell. plate 198. A species of Clupea.

పల్లకము palyankamu. [Skt.] n. A cot.
మంచయ. పల్లకీక palyankika. n. A
palanquin. పల్లకీ.

పల్లయ నము. పల్లయనము or పల్లనము
palyayanamu. [Skt.] n. A saddle. A
howdah or seat on an elephant. అండా.
A. vi. 182. Parij. iv. 78.

పల్ల pallo. [Tel.] adj. Red, reddish, as
hair. కామరంగము. పల్లవమయ red mat-
ted hair. M. XIII. v. 26. పల్లనము a red
ant. A. vi. 21. పల్లపములు red whiskers.
పల్లపట్టు a tree called Mimosa hexandra.
Rox. ii. 238. పల్లపట్టు Bandiera nitida.
Rox. iii. 690. పల్లకట్టు pallo-kattu. adj.
Reddish tinted. పల్లనము చూపుడు.

పల్లకీ or పల్లకీ palaku. [Tel.] n. A palanquin,
పలుపున పలుచున పలుచున పలుచున.

పల్లగించు *see* పల్లించు.

పల్లము or పల్లమున *pallāmu*. [Tel.] n. Movement, చలనము. Difference, వ్యత్యాసము. Confusion, perturbation, perplexity, agitation. తారుమారు, తల్లదము, తొల్లదము. "చిటిచాటికే నవానలకు వేసిన కాల్యల తేటచిటి పల్లముల విక్కె నక్కలకు లచ్చికి వచ్చిరి వచ్చి నెచ్చెలలో." Bahula. ii. 85. పల్లవీల్లు or పల్లవీలు *pallavīlu*. v. n. To move, చలించు. To turn pale, తెల్లచావు. To reddened with anger, ఎర్రకారు. To be in convulsion or disorder, to be perplexed, to be agitated. తారుమారు, కత్తలపడు, పెదరు, తల్లదీలు, కొంచులముడు, మాను, అదరు. "కులైదు తలయును కుదిసెను, విల్లును భరికొరకు నేను విరిగెను సివముకొ, చెల్లుదొరుగు నెత్తుననై, పల్లటిలం కొడక వపుడు పొండవలయలో." M. VI. i. 340. "ఇపుడు నామము పల్లవీల్లుట. హిత భాషణలయల కించుచువు." M. V. ii. 27.

పల్లవీ or పల్లీ *pallāvī*. [H.] n. A summersault. తేల్లవీ పాదనవిశేషము. Tumbling (as of a pigeon in the air), bounding or skipping. పైకాపి లెట్టువలెనయల వేయుట a pigeon called a Tumbler. "తెల్లపావురముని తెలివిగొనినది, పల్లవీకైదు నావంబెందు నాడు" Saranga. 58. "లలితకాలంకొట్టెలు పల్లవీలు. పాపురాయలు లలితాభివ్యక్తిగాండ్లు." H. v. 166. పల్లవీగోప. పల్లవీల్లము or పల్లవీర నైదు *pallavī-gonn*. v. n. To tumble, as a pigeon, to throw a summersault.

పల్ల. పల్లనము or పల్లము *pallānu*. [Tel.] n. A saddle, an elephant's howdah, అంబారి. "కుముద్రంతునంబున్రతో భూమికొల్లవకట్టిరావపిరుచిస్సాధుర విస్మంభించు." Parij. iv. 19. "పాదిపల్లంబు." స్వా. iv.

పల్లము *pallāmu*. [Tel.] n. A saddle. A ditch. A hole in the ground (however small). A dale, low ground. పల్లంబుమీద, మోక పల్లంబు hill and dale, rising and falling ground. ups and downs. పల్లపునాడు

low ground capable of being ploughed. పల్లపుమంట a wet crop, being the crop that is sown on low land.

పల్లరపులు *pallarapulu*. [Tel. పలు+అరపులు.] n. Several cries, many useless words, much useless talking. వ్యర్థమైన పెక్కమాటలు, అపరాధి పెక్కమాటలు. పల్లరపు *pallarapu*. adj. Simple, innocent. శైవస. "నాచిని యల్లదొల్లయదునాయకుడిట్లనె దొల్లబాకుల భావమునర్థకర్తములు ప్రాధికనమును తారతమ్యముల కోవిదకోటికేతలిసికోదను వింతయికాక కానలం గోవుల మీపుపల్లరపుగల్గింది కింతలియంగ పేర్చునె." Na. iii. 181.

పల్లవము *pallāramu*. [Skt.] n. A sprout, a shoot. కిరపల్లవములు rosy hands. పల్లనాప్రాపించిడిక్కము superficial knowledge, పైపైదమవులు పల్లనాప్రదు *pallā-nāstradu*. n. Manmadha, because his arrows are young leaves. పల్లవించు *pallāvinu*. v. n. To sprout or shoot. చికిరించు, చిగుర్చు. పల్లవికము *pallāvitānu*. adj. Sprouted, చికిరించు.

పల్లవి *pallāvi*. [Skt.] n. The chorus or burden in songs. వెనుకటి చరణములందలి అర్థమునకు పరింది పరిశ్రమ మొదలు చెప్పెడు వాక్యము.

పల్లవుడు *pallāvu*. [Skt.] n. A lover, an adulterer, a gallant. దిలకు.

పల్ల *pallā*. [Tel.] n. A certain measure equal to ten marks.

పల్లాయనము *pallāyana mu*. [Tel.] n. Relationship, friendship. అత్తక. పల్లాయనమువాడు a friend, అత్తను.

పల్లి, పల్లియ or పల్లె *palli*. [Skt. Cf. Gk. πόλις and Celtic 'bally' a town.] n. A small village. చిచ్చరాముడు. A lizard, లచ్చి. పల్లికట్టుమావ్యము *palli-kattu-mānyamu*. n. Land held free by the heirs of the founder of a village. పల్లి *palli*. n. A fisherman, a boatman. Local. vi. 33. plu. పల్లియ.

పల్లిండు or పల్లిగిండు *pallintu*. [Tel.] v. s.

To saddle a horse. చునుకట్టు, కేనుకట్టు.

“అర్ధం అర్ధం అర్ధం అర్ధం” పా. IV.

పల్లిక or పల్లిక *pallika* [Tel.] n. A small

basket. చిన్నకట్ట. పల్లికలు *pallikalv*. n.

The scab or herpes (distinct from కామ, కోధి and చెడి). Varieties of this disease

are called ముప్పరాయని పల్లికలు, ఎంకె

యెనుకు పల్లికలు.

పల్లివాడు, పల్లివాడు or పల్లివాడు *palli-vaḍu*.

[Tel.] n. The Pained Talug in the Krishna

District. పల్లివాడు the Rajah thereof.

పల్లి *palli*. [Tel.] n. A tooth. A tooth of a

saw. A sort of gold lace, or bits of gold

in a neck-lace. పటిమిచ్చి toothache. పటి

పాతి a gumboil. పండ్లమాను *pandlamānu*.

n. A harrow. పది కొయ్యపండ్లగల మాని

పటి 24 పాదము. ఇది మాని కలుపుకీ

పాదము.

పల్లి, పల్లిమ or పల్లిమ *palli*. [Tel.] adj. Low

(as land) పల్లి-పంట ఆ పల్లి పల్లిమన్నది

that place is lower than this. n Low

lands. ఆ పల్లి కొండపల్లిమన్నది the town

is on the side of the hills

పల్లిగొర్రు *palligorra*. n. A sort of harrow.

See పండ్లగొర్రు under పండ్లు.

పల్లి *palli*. [Tel.] n. A small village, a

hamlet. పల్లి or పల్లిమము a village,

school. పడి. పల్లిమారు a hamlet. adj.

Rustic, rude. పల్లిమాట a rustic expression,

ప్రామాణ్యము. పల్లిపట్టి a measure. పల్లిత

pallita. n. A fisherwoman. పల్లివాడు

palli-vaḍu. n. A fisherman. A rustic.

పల్లింక or పిలవ పల్లింక పులుగు *pallinka*

[Tel.] n. The bird called a kingfisher.

పల్లిక *pallika*. [Tel.] n. The thorny creeping

plant called *Pedalius murex*. ఏనుగుపల్లిక

a large species, *Euellia longifolia*. Rox.

iii. 50. కొంకంబు, ముప్పంబులు. పల్లిక

small caltrops, a weed with a yellow

flower. కొంకంబు. పల్లికపువ్వు a rose

jewel shaped like the caltrop blossom.

పల్లికపానులు earrings of the same shape.

పల్లిక పాను a thorny seed of the పల్లిక

plant; a certain jewel of the same shape.

పల్లిలమ *pallilam*. [Skt.] n. A pit, a

pond. పడియగుంట.

పల్లిక *palli* పలుకు.

పళిపళి *pala-pala*. [Tel.] n. Brightness,

ప్రకాశము. adv. Brightly, ప్రకాశముగా.

పళిపళి ము *pala-pala-muni*. (anuk) adv.

Dazzlingly, brightly. పళిపళి ము

pala-pala-yintu. v. n. To be bright, to be

dazzling.

పల్లిమ, పల్లిరమ or పల్లిరమ *pallimu*.

[Tel.] n. A saucer, like a soup plate, a

small metal basin, dish, tray or platter,

కాంరాము, భోజనాశ్రయము. అభిషేకపుష్పము

a chalice or vessel to bathe an idol with.

పపమ *pame* as పపమ (q. v.).

పపమ *pame* as పపమ (q. v.).

పపమ *pamam*. [Skt.] n. Air, wind.

పపమ కుమారుడు *pamaku-mārudu*. n.

The son of the air, i. e., Hanuman

(హనుమంతుడు), Bhima (భీముడు), or Agni

(అగ్ని). పపమ కుమారుడు *pamaku-mārudu*. n.

A creature that lives on air, i. e., a

serpent. పామ. పపమ or పపమకుడు

pamaku. n. The god of the air. Wind,

the god of wind.

పపమ *pame* as పపమ (q. v.).

పపమ *pame* as పపమ (q. v.).

పపమ *pamam*. [Tel.] n. A pretended immolation of a human

victim who is afterwards resuscitated.

A vow or determination to effect an

object.

పది *pari*. [Skt.] n. A thunderbolt. పదం,

మెరుపు.

పదితమ *paritam*. [Skt.] adj. Pure,

clean, purified. పదితము, n. The sacred

thread of the twice-born castes, పదితము.

పదితము, n. The sacred

thread of the twice-born castes, పదితము.

A ring or knot made of sacrificial grass, worn on the fourth or ring finger at a sacrifice. A gold ring, resembling that knot. A sort of necklace made of silk or thread, worn by Vaishnavas. పుష్కృత్యము a ceremony observed in Vishnu temples in the month of Āvani or August. పుష్కృత్యము the ring finger. అపకమక్రము or భగంబరము the disease called fistula.

పపితి Same as పసితి (q. v.).

పవ్వళించు, పవళించు. పవ్వడించు or పవడించు *parvalinṣu*. [Tel.] v. n. To lie down, recline. శయనించు. పవ్వళిత or పవళిత n. The act of reclining or lying down, పరించుట, శయనము.

పశువు *paṣuvu*. [Skt.] n. A beast, an animal, వాచుకొక్కజంతువు. A domestic animal such as a cow, buffalo, goat, or sheep. పశువులొట్టము a cow house. పశుభావము simplicity. పశుకృత్యము a brutal act. పశుఘ్నుడు a slayer of animals. పశుజను the profane or brute folk, i. e., the heathen, the heterodox, or uninitiated. పశుపతి *paṣu-pati*. n. A name of Śiva, as the master or ruler of all living creatures. పశుప్రాముడు a brutish or ignorant man.

పశ్చాత్తాపము *paścāt-tāpamu*. [Skt.] n. Repentance, repentance, pity, compassion, commiseration, regret, reluctance. నీత వారు జనులకుండు ధర్మమును మిక్కిలి పశ్చాత్తాపమున అరిగినవారు కనుక as you are a man of a charitable disposition and full of pity. పశ్చాత్తాపము to repent.

పశ్చిమము *paścimamu*. [Skt.] n. The West. adj. Western. పశ్చిమాంధి the Western ocean.

పశ్యోహారుడు *paśyāḥ-harudu*. [Skt.] n. A deluder, a beguiler, a swindler, a common cheat. పశ్యేత్సంగ, మాయమునగా కొనిలించువాడు. A goldsmith, కంసాలవాడు.

పస *paṣu*. [Tel.] n. Sap, essence, సారము. Bloom, vigour, brilliancy, నిర్మ. కారిత.

స్థి, సౌ పద్ధము. Abundance, సమృద్ధి. Skill, చాతుర్యము. "సుఖమును పెరుగునగుచు జగదీశులంబులు కొలుచు జీవింపుమనయ." B. viii. 119. "ఇవ్వెలదులయందు మాన్యున దివి నేమియులేదు." Śiva. vi. 74. టి. మాన్యున, అనురాగితయము. పసపడు *paṣa-paḍu*. v. n. To be inclined, addicted to, devoted to, రుచిమయగు. "పంచేంద్రియముల నడచుదమన్న మనుచుధంబున మాయపాపము." L. v. 2.

పసండు *paṣandu*. [H.] n. Comeliness, beauty; an ornament or decoration, సొంపు, సౌగు. adj. Comely, handsome, pleasing, nice. పసండున to become handsome. పసండుచేయు to make handsome, pretty or nice; to prefer or like. అయిన దివి పసండుచేసినాడు he liked this. పసండుగా *paṣandu-ga*. adv. Nicely, agreeably, fashionably.

పసగరకొను *paṣagarakōnu*. [Tel.] v. n. To tease, to torment. పీడించు.

పసగు *paṣagu*. [Tel.] v. n. To become evident. వికటమగు.

పసనము *paṣa-danamu*. [from Skt. ప్రసాదము.] n. Adornment, embellishment, అలంకారకొధ. A present of a jewel or cloth, &c., హారకొడుము.

పసం పసం. [Tel.] n. Crimson or orange colour. ఎరుపుమించిన పసుపుపచ్చి. పసంపగా *paṣaṇṇa-ga*. adv. Well, properly, duly. చక్కగా, బాగుగా. "పసంపగా వ్రించె పట్టణం బొకటి." DRB. 230. "మనంబు లెట్టింటి మందు కోయింది, పసంపగా కొనింపు ప్రాణదానంబు, నమమైనట్లుమహిమ" HD. ii. 1918.

పసపస *paṣa-paṣa*. [Tel.] n. Raininess, a drizzling rain, వానయొక్క ముడుగు.

పసపు See under పశువు.

పసరము or పసలము *paṣaramu*. [Tel.] n. A beast, an animal. కొడుకొకటి.

పసరించు *paṣarinṣu*. [Tel. corrupted from Skt. ప్రసరించు.] v. n. To spread, to extend. వ్యాపించు.

పసుకాయాశ్చైవ బ్రహ్మశ్రుతుమ్.
పసుకాయానిట్టి భక్తుండుగలడు.”

BD. v. 452.

పసుక passu. [Tel.] n. The juice or sap of leaves. ఆశుకము. A medicinal extract. Sap, రసము. Green color, ఆకుపచ్చవ. Bilious vomiting. Spreading, వ్యాపకము. అతనికి పైత్యముచేత చాలా పసుకవెల్లివది he vomited some bilious stuff. పసుకాకు a leaf full of sap. పసుకమ్మెగ్గ a tender sprout. Parij. iii. 97. “పసుకమ్మెగ్గ.” A. v. 122. టీ. అనగా బచ్చినాడని కాగాకు adj. Green, ఆకుపచ్చని బచ్చిగా పసుకడి thinking well పసుకాయ passu-kaya. n. A tender or immature fruit. పసుకగుచ్చి passu-gubbi. n. A sort of bird. పసుకాయ passu-kaya. n. Green colour, ఆకుపచ్చ రంగు. పసుకపురుగు passu-parugu. n. The sap worm, a green caterpillar. పసుకమ్మెగ్గ n. A tender blossom, తేకమ్మెగ్గ.

పసాదము pasadamu. [corruption of Skt. ప్రసాదము.] n. Blessed food. అన్నము, వంటకము. పసాదము pasadamu. (పసాదము + కావడు.) v. a. To eat. భోజనముచేయు.

పసారము or పసారు pasaramu. [Tel.] n. A shop. అల. టి. Charana, grace, కళకు, ముతుకు, పస.

పసి pasi. [Tel.] adj. Little, tender, young. పసిపిల్ల or పసిపిచ్చి an infant. పసివాడు a little boy.

పసి pasi. [from Skt. పశువు.] n. Cattle. పశుపమానము, గోహము. The smell of cattle, పశువులమీసాగరి, వాసవ. పసిపట్టు pass-pattu. v. n. To scent or follow by the nose, as a dog does a fox. పసిగాకు to trace out or smell out. వాసవట్టు. మొసలి కుక్కకు పసిపట్టి when the crocodile scented the dog. పసులు pasulu. n. plu. Cattle, గోవులు. పసిగాపు pas-gapu. n. A herdman, గోపముడు. పసిలిండి pasi-lindi. n. A tiger, పెద్దపులి. పసులపోలిగాడు pasula-poli-gadu. n.

The Black Drongo or Kingcrow, *Dicrurus ater*. (F.B.I.) పిల్లింక. Also, the Adjutant. తోక పసుల పోలిగాడు the Raquet-tailed Drongo abrike. Jordon No. 55. 56. 59. పండుమలపోలిగాడు the White-bellied Drongo, *Dicrurus corulecens*. వెటికపసుల పోలిగాడు the Hair-crowned Drongo, *Chibia hottentotta*. పెండుమల పోలిగాడు the larger Raquet-tailed Drongo, *Dissemurus paradisaea* (F. B. I.). పసులవాడు pasula-vadu. n. A herdman, గొల్లవాడు.

పసిక Same as పసి (q. v.).

పసిడి pasidi. [Tel.] n. Gold మంగుస. Wealth, భవము. adj. Golden. పసిడికంటే Same as పైడికంటే (q. v.). పసిడికాయ pasidi-kaya. n. The fruit of the silk cotton tree. చాక్కిమలగాడు. పసిడిరేడు Same as పైడిరేడు (q. v.).

పసిమి pasimi. [Tel.] n. Yellowness పసుపు వన్నె. Greenness, ఆకుపచ్చవ. “పసిమి వంతెందుమనఁజేరివచ్చువంక.” H. iv. 174. పసిమిడి pasimidi. adj. Green. పసిమింగు. పసిమింగము jaundice.

పసిరిక pasirika. [Tel. పసుక+ఇక.] n. Green or yellow color, పసుపువన్నె. Young or tender grass. తేకన్నడి, పచ్చిన్నడి. adj. Green or yellow, పసుపువన్నెరంగు. పసిరికపాము pasirika-pamu. n. A certain green snake that is harmless. పచ్చేపాము. చాక్కివంతెన a species of the same. పసిరిక పిట్ట pasirika-pitta. n. The Indian bee-eater. పచ్చిపిట్ట. హరితకణ్ఠి. పసిరికాయ pasirika-kaya. n. A silk worm, cocoon. See పసినికాయ. A miser. పసిరికబయలు pasirika-bayalu. n. A lawn or meadow.

పసుపు or పసపు pasupu. [Tel.] n. Indian saffron or turmeric. *Curcuma longa*. Rox. i. 32. నాకెర్ర. కుంకుమపు turmeric used as a spice. అడవిపసుపు the wild species. Rox. i. 23. తోకపసుపు

ಈ ಪಾಠ

766

ಪ್ರಕಾಶ ಪುಸ್ತಕ

the species used as a yellow dye. *నీలమకు* another species, *Curcuma caesia*, Rox. i. 26. *కుశుమకు* (or *కుంభు*) Safflower, *Carthamus tinctorius*. W. *పసుపుకాయలు* turmeric leaves. *పసుపాడు* to use turmeric (by smearing it over the body), that is, to bathe. A. i. 63, and v. 41. *పొడపసుపు* or *పసుపొడ* golden sunshine. *పసన* *నీరడపేర* *గలిప* *పసిమ*. A. vi. 75. *అమె పసుపుకుంకుమ* *యెచ్చిరిపి పోయ* lit: she will never lose her turmeric and red paint, i.e., she will never become a widow. *పసుపుకుంకుమ* a phrase for pin money, or dowry, because it is money given to a bride, nominally to supply her with yellow and red paint for the forehead. *పసుపుకుంకుమయ్యచ్చిరిపి* to ratify a marriage by accepting these on behalf of the bride. *పసుపుపొడయు* *parupu-paṭayū*. n. Yellow colour. *పసుపుపిట్ట* or *పసుపుమగ్గ* n. Lit. The ashtron bird. The Baya, or Weaver bird. *Ploceus baya*. (P. B. I.) *సెనగూడు*.

నవ్వనివ్వటము *pradyakṣita*. [H] v. n. To
regret, to be sorry. నవ్వనివ్వటము.

పన్ను *pannu*. [Tol.] n. A fast, fasting, a starved condition, starving. ఉపవాసము, ఉపాసము. పన్నుండు or పన్నుగ్రస్తుండు *pannu-grastu*. v. n. To be fasting or starving.

२० पं०

u. A weaver's treadle. A sandal for the foot.

paucha-jangam. [Skt.
derived from *paucha* a certain giant, of
whose bone the coach was made.] u.
The coach of Vishnu. *paucha*. Fire.
coach.

पञ्चालः *panchalaw*. [Hkt.] n. The Punjab. The country north of Delhi, between the foot of the Himalayas and the Ghautal. *पञ्चाल*.

pāṇchālī. n. The daughter of the king of Panchala; a title of Draupadi, the wife of the five Pandu princes. పాంచాలి.
pāṇchalika. n. A doll or puppet, an image carved on pillars, &c. పాంచాలి.
pāṇchaludu. n. A member of any one of the five castes of artificers, viz., the carpenters, weavers, barbers, washermen, painters. పాంచాలిదు.

పాంశము *paṇṣṭam*. [H. n. A silver anklet.
అణ్ణిండు.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪುಣ್ಯ ಪುಣ್ಯ. [Skt. from
ಪುಣ್ಯ.] n. A respectable guest, a person
received in society.

పాండవులు *pāṇḍarulu*. [Skt. from **పాండు** (पाण्डु) n. The Pāṇḍu or princes of the house of Pāṇḍu. The ancient heroes. Aborigines. **పాండవులూరికిందో** time out of mind, అచారిత. **పాండునీడు** land that has never been brought under the plough, an immemorial waste. **పాండు యుగం** prehistoric totals, stimuli.

పాండిత్యము or పాండితి pandityamu. [Skt.
from పండిత.] n. Learning, scholarship,
mastery, perfect knowledge or skill.
పండితావము.

పాడుపు, పాండిమ or పాండిమము *pāḍupu*.
[Sk.] n. Paleness. తెలుపు. A pale yellow
colour. తెలుపుమించు పడుపు. Leprosy.
పాండు^{పాండు} *pāṇḍu*. adj. White, తెల్ల. పాండుడు
pāṇḍuḍu. n. The name of a sovereign of
ancient Delhi, the reputed father of the
five Pāṇḍu princes who are the heroes of
the Mahābhārata. పాండురము or పాండు
రము *pāṇḍuramu*. n. Pale or yellowish
white colour. adj. Pale or yellowish
white. తెలుపు. పాండుర^{పాండుర}గడము *pāṇḍu-
rāgamu*. n. Leprosy.

పాండ్యము or **పాండ్య క్షేత్రము** *pāṇḍyamu.*

[Skt.] n. A country in the Southern part of the Indian peninsula, comprehending the districts of Madura and Tinnevely.

పాండిడు *pāṇḍ-ḍu.* n. A king of the Pāṇḍya country. పాండ్య దేశపురాజు.

పాంథుడు *pānthudu.* [Skt.] n. A traveller.

తెనుక, పరికించు.

పాంశువు *pāṁṣuvu.* [Skt.] n. Dust. పరాగము,

మచ్చ. Manure, సహ్యద్ధి నందితకోమయము, ఎరువు. Vasu. iii. 165.

పాంశుడు *pāṁṣudu.* [Skt.] n. A con-

temptible, wicked or bad man. హాంశుడు. పాంశుడనుడు one who is a disgrace to his family. M. IX. ii. 345.

పాంసులు *pāṁṣulu.* [Skt.] n. An unclean-

woman. పాంశ్రి.

పాంసువు *pāṁṣuvu.* [Skt.] n. Dust. పరా-

గము, పూరి. **పాంసులము** *pāṁṣulam.* n. Saltyish earth, saline earth. ముంపుపాంసులము. "మృదులియుంబున మెలసిలు మెలపుతో, నడుగులొత్తు నిద్ర, తడుపుదించు కోమలారి యపుడు నరుకొనిపాంసుల స్థలములందు నిద్ర చెలికి నియు." M. III. ii. 86.

పాక *paka.* [Tel.] n. A hut, shed or hovel

of mats, a booth. హాలములకుండా కట్టి యిల్లు, హా. Also, a small temple, నడి BD. iii. 1274.

పాకనాటిరెడ్లు *paka-nāṭi-redlu.* Tel.; n. A

certain sub-caste of Kāpus (కాపులు,) who derive their name from the country named పాకనాడు. Also, a sub-caste of the Mālas (మాలలు.)

పాకము *pakamu.* [Skt.] n. Cooking,

dressing food, boiling, &c. Maturity, natural or artificial, as the state of being cooked or ripened. పాకము. The style of an author: the chief distinctions of which are కబ్బిపాకము the plantain style, which is easily comprehended, the plantain being quite soft and without stones:

కబ్బిపాకము or grape style, which is very superior and more difficult, to understand, and వాళిపాకము or coconut style, which is puzzling and dry, requiring time and consideration to digest it. శరీర పాకము the constitution of the body. ఆమెకు పాకశుద్ధిగద్దు she is a good cook. శరీరపాకము the concoction or preparation of medicine. పాక గోశామము *paka-gīhamu.* n. A kitchen. పంటయిల్లు.

పాకలము *pakalamu.* [Skt.] n. A fever in an elephant. ఏనుగులకు కచ్చు జ్వరము, పాక లపుటేనుగు an elephant that has fever. A. vi. 58. A horse, అర్జునుడు.

పాకారి or **పాకేశాసరము** *paka-ari.* [Skt.]

n. A title of Indra as the slayer of a giant named పాక.

పాకి, **పాకీ**. **పాకినాడు** or **పాకిమనపే** *paki.*

[Tel.] n. A scavenger, commonly called at Madras a Tōṭi. పాకినీ a Tōṭi woman.

పాకు or **పాకు** *paku.* [Tel.] v. n. To

creep or crawl. **పాకిండు** *pakintu.* v. n. To urain, as a vine or other creeper. **పాకుడు** or **పాకుడు** *pakudu.* n. n. for a vine or other creeper. పాకుడుగిరి that spreads or creeps; mossiness; the scum or greenness on putrid water. Dirt on the teeth. పండ్లపాచి. Dirt, nastiness, మురిగియు. **పాకులాడు** *pakulaḍu.* v. n. To creep or crawl. To scramble. పరులకు పట్టుకొని పాకులాడితే తేమికద్దు why ask the help of strangers. **పాకొను** or **పాకొను** *pa-konu.* v. n. To attach itself to, or to stick to, as dirt or moss. **పాకొన్న** నయి a green pool. "పాకొన్న నాతి నయి కయ, మేకలపాడియనుకోరి మేకలనుమనె."

పాకెన, **పాకెన్న**, **పాకెన్న** or **పాకె**

న్నము *pakenu.* [Tel.] n. A ceremony performed on the third day of a wedding. పెండ్లిలో మూడవనాడే ముచ్చటము.

పాకొడు or **పాకొడు** Same as పాకొను

(q. v.).

పాశ్చికము *paśchikamu.* [Skt. from పశ్చిమ.]
n. An alternative. పశ్చిమన కలిగినది. Un-
fairness, partiality, పశ్చిపాశ్చిము.

పాగదము or **పాచగము** *pagadamu.* [Tel.]
n. A silver anklet పాదములందు లంఠనగా
లేనియుంచే ధూమము.

పాగా or **పాగ** *paga.* [Tel.] n. A turban.
పాగానుట్టు to tie on or form a turban.
Also, n. stable. అశ్వశాల. A troop of horses,
అశ్వసమూహము. పాగాలు Same as పాచకోళ్లు
(q. v.). **పాగాగుర్రము** *paga-gurrama.* n.
A livery horse, stalled horse.

పాగిద *pagida.* [Tel.] n. Thread that remains
after a web has been woven.

పాగు *paga.* [Tel.] n. Thick syrup, melted
sugar, treacle.

పాగెము *pagemu.* [Tel.] n. Connection,
సంబంధము.

పాచకుడు *paśchakudu* [Skt.] n. A cook.
కొట్లవాడు.

పాచి or **పాచి** *pači.* [Tel.] n. Rot, foul-
ness, squalor, staidness, nastiness, scurf,
(as of the teeth), పచ్చలుకలి. Green
slime produced in stagnant water, moss,
water weeds. శ్రావణము. పిల్లలచే పచ్చని
ముకలి. Also, a baby word for the nipple,
breast, or milk. adj. Old, పాచియైనది.
Dirty, unclean, not fresh. ఇంటిపాచిని
కాచేరు the cleaning of the house is not
done. పాచిచేయు or పాచిచేయు to sweep
and wash a house, to clean a house.
పాచి తీగె *pači-tige.* n. A certain
creeper, also called పాచివాడు, *Anogonidium*
acuminata (Watt.)

పాచిక *pačika.* [Tel.] n. A die in gambling.

పాచితము or **పాచితము** *pačitamu.* [from
Skt. ప్రాచక్షత్తిము.] n. Compensation,
atonement. "పాచితమున కల్పమపాచితం
విడి, పాచితము తా నాని పాచితము." A. vi. 91.

పాచితము or **పాచితము** *paśanamu.*
[Tel.] n. Looseness of the bowels. పిశ్చ
ము. plu. పాచితములు

పాశ్చి *paśchi.* [Tel. Causal of పాశ్చి.] v. a.
To remove out of the way. తొలగించు,
పాశ్చిచేయు. To disentangle, తొలగించు.

పాశ్చి *pači.* [H.] adj. Vile; worthless, despic-
able, base, contemptible, పాశ్చిచేయు,
పాశ్చిచేయు.

పాశ్చిలు, **ప్రాశ్చిలు** or **పాశ్చిలు** *paśchilu.*
[Tel. పాశ్చి+లు.] n. Land under culti-
vation, as opposed to waste land,
(పాశ్చి).

పాశ్చి *paśchi.* [Tel. from పాశ్చి.] n. Music,
a song. సంగీతము, పదము. Manner, way,
విధము. ఇప్పుడు in this way. ఈ విధముగా.
వాడు నిత్యము పాశ్చిచేయుచున్నది this is his
incessant theme. వాడు అధికము పాశ్చిచేయుచున్నది
పాశ్చి his authority is all in all, or his
word is law. ఎప్పుడు how, in what way?
ఎప్పుడునైన, in any way, ఏవిధమునైన.

పాశ్చిపు *paśchi-pu.* n. A tree, called
Cissampelos hexandra. Rox. iii. 842.
పాశ్చిపు, అపరమి.

పాశ్చికము or **పాశ్చికము** *paśchikamu.* [from
Skt. పాశ్చికము.] n. Small pox. [Skt.] n.
A bank of a river. &c., &c.

పాశ్చిచుడు *paśchi-čaru.* [Skt.] n. A
thief or robber. తొంగి. A. iv. 300.

పాశ్చి *paśchi.* [Tel.] n. Adornment. అలంకారము.
Putting right, making right,
righting, సంగీతము. Regard, అభిమానము.

పాశ్చికము *paśchikamu.* [Skt.] n. Splitting.
చీల్చుట.

పాశ్చికము *paśchi-paśchi.* [Tel.] adj. Little by
little. కొంచెముకొంచెము.

పాశ్చికము *paśchi-čandi.* [Tel.] n. A kind of
carriage. పాశ్చికము.

పాశ్చికము *paśchi.* [Tel.] adj. Proper, fitting.
ఇది కంఠము చూడవలయునది పాశ్చికము
this is not a proper time of day to ex-
amine the rubies.

పాటరి *paṭari*. [Tel. from పాటు.] n. A hard working man, a drudge. "మరిచారితేసి నల్లపుపాటరి." Vēma.

పాటల or **పాటలి** *paṭala*. [Skt.] n. The flower called the Trumpet flower. *Bignonia suaveolens*. Rox. iii. 104. Ainslie li. 373. **పాటలపువ్వు** *paṭalapuvvu*. adj. Red, rosy, ruddy. n. Flesh colour. **పాటలకంఠి** a rosy maid. **పాటలధి** cherry-lipped. **పాటలబంటు** red matted locks. **పర పల్లవపాటలము** ruddy as a young sprout.

పాటలము *paṭalamu*. [Skt. from పలు.] n. Health. ఆరోగ్యము. Strength, vigour, శక్తి, వాగ్ధ్యము. Ability, cleverness, నైపుణ్యము. గానకాటనము skill in singing. Brightness, శైశ్వము. Anir. ii. 65. అతనికి దృష్టికాటనము తగ్గినది he is losing his eyesight.

పాటి *paṭi*. [Tel.] n. Degree, extent, quantity, size. ప్రమాణము. Value, character, quality, kind, sort. విధము. Fitness. Resemblance, equality, సామ్యము. adj. Equal, సమానము. Common, general, సామాన్యము. Due, fit, వాగ్యము. Of such a size or character, కొలదికి, పాటికొల an exact measurement. ఈ పాటిచాలను so far will do, thus much is enough. "పదుగురాడుకూట పాటియై యెక్కి," the words of many people will carry weight. ఈపాటికి వచ్చియుండును by this time he will have arrived. వారిపాటి యొగ్గరి నీకు తుండెను చాలను it will be enough if you are equal to him. ఏపాటి గుణం how much money? అది ఒక పాటి గానున్నది it is tolerably good. పాటిరేవు a ford in a river. పాటిసేరి rich soil (see పాడు). ఏడు ఏపాటివాడు what kind of a man is he? పన్నుపాటికర్ర, a slender stick. ఈ పాటి competent, fit, suitable. కొంచెపాటి small. కొంచెపాటివారు base men, low people, అల్పులు. ఏడు పుచ్చిపెచ్చిపాటివాడు ఇక్కడ లేడు there is no one here fit to

advise you. ఇది యేపాటివని what sort of business is this? పాటిపాటిగా little by little, కొద్దికొద్దిగా. పాటిగొను *paṭi-gonu*. v. a. To consider as equal, సరిచేయు.

పాటిండు *paṭinsu*. [Tel.] v. n. To exceed, to be excessive. మించు, అతిశయించు. "కుసుమకానుకానుమలు గూడెను. కరె నేరువుపాటింది కరువునట్టి." M. IV. ii. 31. నేరువుపాటింది, చాకువ్వముంది. v. a. To observe, to care for, to regard, to pay attention to, to honour. ఆదరించు, అక్కిర పట్టు, గౌరవముచేయు. To consider, to take into consideration, విచారించు. To expect, hope, ప్రకీరించు. To wear or carry, ధరించు. To have, get, పొందు. కలుగు. "యధములవిద వాచపాటింపక." Vish. iv. 248. "కవికపాటింపదెని కర్పణ భూమికి." BD. ii. 149. "ఈకావే నెచ్చిలవారెయిదు దురగ్ర హనుపాటింపక." Vish. iv. 143. **పాటింపు** *paṭimpu*. n. Care, regard, application, పట్టు, లక్ష్యము.

పాటిరము *paṭitamu*. [Skt.] adj. Split. చీల్చబడిన.

పాటిల్లు or **పాటిలు** *paṭilla*. [Tel.] v. n. To happen, to occur, to be produced, to be brought about, సంధించు, కలుగు. వచ్చు, ప్రాప్తమగు. "పాండువులు పాటిల్లి యొగ్గలు కల్గెను మాలలు బడెకాడె." M. VII. v. 123.

పాటిరము *paṭirammu*. [Skt.] n. Sandal. చందము. పాటిరగి Mount Malaya.

పాటిలు *paṭila*. [Tel.] n. A sort of gold bracelets worn by women.

పాటు *paṭu*. [Tel. from పడు.] n. A fall. పడుట. suffering, శ్రమము. Labour. A movement, an action, చర్య. Distress, misfortune, hardship, mishap, అపద. Time, occasion. సమయము. Manner, way, mode, విధము. A declining state. The ebb of the tide. సముద్రపునీరు పోకి తగ్గట. చప్పు పాలు (lit. eye-lid-fall) a wink or blink. పల్లిపాలు the fall of a lizard. చెవిటివాడు

పెరిపాటు గ్రహించుడు a deaf man understands the motions of the lips. వారు పడే పాట్లు చెప్పడవికాదు the hardships they suffer are indescribable. కుక్కపడేపాట్లు పడుచున్నాడు he leads the life of a dog. ఎన్ని పాట్లు పడెను వాడు చిక్కలేదు though we did all we could we did not find him. వాడు పడ్డపాట్లు నృధానాపాతనా will all his trouble be in vain. వచ్చిపాటుననే as soon as he comes. అది అపాటుననే ఉన్నది it remains as it was, it remains unaltered. అది యేపాటుననున్నదో అపాటు వనే ఉండనిప్పు leave it as it is. అదోక పాటుగానుండేనేల a declivity, slope or descent. పాటుపాటు the ebb and flow of a river or sea. వడ్ల పాటులకు vile pranks. పాతపాటు an error. Added to some verbs it serves as an affix like *-tion*, *-ness* or *-ment* and forms a noun, as నవ్వుపాటు laughter. తిరుగుపాటు cost, expenditure. దిద్దుపాటు a correction. కుదురుపాటు settlement. ఒంటిపాటు loneliness. ఒంటికి పాటు వ alone, unaccompanied. అపాటున whereupon, thereupon, on that occasion. పని పాటులు jobs. పాట్లవాని a drudge, మిక్కిలి శ్రమపడు స్వభావముగలవాడు. పాటుపడు *patu-padu*. v. n. To toil, to labour. శ్రమ పడు. పాటుపాగించు *patu-sagintu*. v. n. To cultivate, to begin cultivation operations. పాటునటకు *patunu-baku*. v. n. To come back to the original position. తనదానికి తిరిగివచ్చు.

పాతము *pathamu*. [Skt.] n. A lesson. Study, reading. చదవడము. పాత పాట *patha-pala*. n. A school, a college పడి. See పాఠము. పాతకుడు *pathakudu*. n. A lecturer. A spiritual preceptor. A reader, a student, ఉపాధ్యాయుడు, విద్యార్థి. పాత భేదము or పాతాంతరము *patha-bhedaamu*. n. A various reading, another reading, a deviation found in other manuscripts.

పాతినము *pathinamu*. Skt. n. A fish, which has numerous teeth. *Silurus*

boalis (W.) The poetical dolphin. దీనిన.

పాదగము *padugamu*. [Tel.] n. A silver anklet.

పాదకు See under పాడు.

పాడి *pati*. [Tel.] n. Justice, propriety, fitness, decency. వాఙ్మయము, భర్తయ, యోగ్యము. Nature. స్వభావము. Business, వ్యవహారము. Abundance of dairy produce. ఊరదాగ్ధదినవృద్ధి. Milk, పాలు. పాడియూవు a cow in milk.

పాడు *padu*. [Tel.] adj. Waste, desolate, dismal, dreary, neglected, ruined, dilapidated. కూనదము. Cursed, blaste l. Horrid, vile, sad. వల్ల: పాడు కేసిరి they left the house empty. పాడుకాట sad news, a horrid story. పాడుకల horridly cold. పాడుకోట a neglected garden. పాడుకాగు కోరు an abandoned drunkard. పాడుకేల waste ground. పాటిమన్ను or పాటికేల rich soil. పాడుగుసల: a blank forehead, i. e., one unadorned with the *tilacam*. పాడుబ్బందు a wasting fever. పాడువాన curved rain. n. A wreck, waste, ruin, desolation. కూనదము. A village. పల్లె. పాడుభేదము *padu-bheda*. v. n. To spoil. To waste, ruin, throw away. పాడువడు, పాడుకు or పాడుపాడు *padu-padu*. v. n. To become waste or desolate. పాడుకున్నట్లు *padu-nuggi*. n. A disused well.

పాడు *padu*. [Tel.] v. n. To sing. గానము చేయు. Also, to sell or to bid at an auction. పాడించు *padintu*. (Causal of పాడు.) v. a. To have something sung. To proclaim, sell by auction. నా ఆస్తి యేమి పాడించిరి they sold my property by auction.

పాడు or పాడుకు *padu*. [Tel.] n. A trellis for a vine or other creeper; anything that spreads or creeps; mossiness; the scum or greenness on putrid water. Dirt on the teeth. పండ్లపాచి. Dirt, nastiness. కూలినదము.

పాతె పాతె. [Tel.] n. A bier, a funeral pile. శవదాహనము. పాతెకట్ట & wretch, villain, a fool, simpleton, booby. నీపాతెకట్ట perish thou.

పాత్యమ పాత్యమి. [from Skt. పృథమ] n. The day after the full or new moon, పక్షమందు మొదటిరోజు, పృథమ.

పాతానె పాతానె. [Tel.] n. A Parish. పాల.
"పాతానెపువ్వుతోదును" పాతానె. ii.

పాతీ పానీ [Skt.] n. The water or lustre of pearls పాత్యమిది. The hand. పాతీ నెయి the palm of the hand. పాతీనాదము clapping the hand పాతీగ్రహణము *patigrahamaṇu*. n. A wedding, nuptials. వివాహము, పెండ్లి. పాతీగృహంతి *patigrihanti*. n. A wedded wife.

పానీధమము పానీధమము. [Skt.] n. A pair of bellows. పానీధమము. Darkness. చీకటి. A kind of drum. పానీధమము.

పానీక పానీక. [Skt.] n. A spoon, a ladle.

పానీవడము or పానీవడము పానీవడము. [Tel.] n. A quiver. అడ్డుపాది, మూసము.

పాత or పాత పాత. [Tel.] adj. Old, decayed, worn out. పాతపాతమువాటికి. పాతపాతము. పాతకొర్రు the old clerk, i.e., the former one (not one who is aged.) పాతగుర్రము a horse that has been with the owner for a considerable time. అది పాతపాతము that is an old story. n. A cloth, clothes, usually conjoined with the word, పట్టు: thus, పట్టుపాత clothing and raiment. An old cloth, శీర్షకపట్టు. పాతగిలు, పాత గిల్లు. పాతగిలు or పాతగిల్లు *patagila*. v. n. To grow old. పాతకాయ. పాతకాపు *patakapu*. n. An old resident. పాతకము *patakamu*. n. Oldness. Experience.

పాతె పాతె. [Skt.] n. One who takes care of or guards. గాఢవాడు.

పాతకము పాతకము. [Skt.] n. A sin, a crime. పంచపాతకము the five great sins, viz., killing a Brahmin (ప్రహరణ).

stealing gold (స్వర్ణక్రయము), drinking intoxicating liquor (మదపానము), dishonoring a teacher's wife (గురువర్ణి కము), and association with such as are guilty of any of these sins (ఇవి చేయువారితోడి సంవాసము). పాతకీ or పాతకుడు *pataki*. n. A sinner.

పాతము పాతము. [Skt.] n. A fall, descent. పతనము. పాతము. పతనపాతము land devastated by a flood, or that has fallen into a river. గ్రంథపాతము a passage that is lost from a book.

పాతర పాతర. [Tel. పాత+అ.] n. A grain pit or cellar built with a small mouth above, to preserve salt or grain పాతరము నిక్షేపము. A treasury. నిధి. పాతరము పాతర పట్టిపాడు he stored up the grain in a pit. ఇసుకపాతర a pack of confusion, a puzzle. పాతర త్రాడు to dig a pit, or to open a grain cellar. ఇసుక పాతర పాతరము in a full stream. పడుపాతర a pit-full, పాతరల గ్రాన పిట్ట.

పాతరలాడు, పాతరలాడు పాతరలాడు. [Tel. for పాతరలాడు. See పాతరము.] v. n. To dance about. చుండు, ఆడు. To be at a loss, to be perplexed or puzzled, to mope, తడవరాదు. పెంపెలాడు. కనుకు, తిట్టెపడు. "కీ. ప్రతిగోపకులందు. నీలంబులరాడ నరుల క్రందము నునుకొ. చేతులు తిప్పుచు తడ కడ. పాతరలాడును యుగోరపాపంబునకొ." B. N. ch. 18. 15.

పాతాళము పాతాళము. [Skt.] n. The world, Hades, క్రిందిలోకము: ఆ నుండు పాతాళము పాతాళము that pond is as deep as Hades. ఈ కాలులో నీళ్లు పాతాళములా నుండు the water is very low down in this well. "పాతాళప్రక్కలునది కల్పాక్షయము." A. vi. 77. దీ: పాతాళప్రక్కలునది అధోగతి ప్రక్కలునదిరెట్టి. దూరప్రక్కలునది, నిండా గూఢముగా ముడచాదిని ఆడ న పడుకు చాచియునది. పాతాళగంగ *patala-ganga*. n. The name of the river that flows through the Hindu Hades. Also, the

name of that branch of the Krishna which flows past Sri Sailam. పాతాళ భేది *patāḷa-bhēdi*. n. A grappling hook or drag to recover things sunk in a river.

పాతీ or పాతీ *patika* [Tel.] n. One-fourth or quarter of any thing. Thus పాతీకూపాయలు twenty-five Rupees. పాతీండ్లు నలవారు a person of 35 years of age. పాతీకమంది 25 persons.

పాతీవ్రత్యము *pati-vratyamu*. [Skt. from పతివ్రత.] n. Matrimonial fidelity, faithfulness in a wife. పతివ్రత్యము.

పాటు *patu*. [Tel.] v. s. To bury, fix, set up or fasten in the ground, పూడుచు. n. The foundation, meaning that portion of a post, &c., which is under ground. కొండపాటు the roots of the hills.

“మృత్యురంబులపాటుగడలంకరేతే.”

నోటివస్త్రపాయలుపుటిన.”

HN. iv. 11.

పాటుకొను *patu-konu*. v. n. To become firm, పాతివట్టు or పాతిపేయు *pati-pellu*. v. s. To bury. To plant, to fix. 25 కొంకను పాతిపెట్టినారు they set up a post. ఆ మొక్కలను పాతిపెట్టినాను I planted those plants.

పాత్రము *patramu*. [Skt.] n. A character in a play, an actress. పాత్ర. or పాత్రము n. A utensil, ఉపకరణము. Hard-ware. పాత్రపామాను or పాత్రపామనీ, metal vessels. పాత్రపాడు See పాతలపాడు.

పాత్రము *patramu*. [Skt.] adj. Worthy, fit, adequate. యోగ్యము. పాత్రత. *patrata*. n. Fitness, worthiness. పాత్రుడు *patrudu*. n. One who is worthy, deserving or fit. అర్హుడు. యోగ్యుడు. అయినందున పాత్రుడనైతిని I was found worthy of enjoying his favour. వారు దివడుకు పాత్రులైతిరి they were guilty, they were deserving of punishment. A king's counsellor or minister. పాత్రు. “కొటలో నివసించుట నివట్టునుండి పాత్రపాములయల కొంటిని

నున్న పువారిని కాకా దించినారు.” పాత్రపాములకుఁ means principal servants. A title assumed by the members of a particular caste of Sudras in Ganjam and Orissa, as పోగన్నపాత్రుడు, బిన్నపాత్రుడు, &c.

పాతమన or పాతము *pathumu*. [Skt.] n. Water. పాతకర్మము a fish. Vasu ii. 57. Food, అన్నము. పాతయము *pathiyamu*. n. Provision or provender for a journey. పాపిత్రము. Parij. ii. 117. పాతోధి *pa-thodhi*. n. The sea.

పాతట్టు *padattu*. [Tel. పాడు+తట్టు.] n. A cobweb. బూజు.

పాదము *padumu*. [Skt.] n. A foot. అడుగు. A root, కురు. A quarter, పాతీ. A foot or line of verse being a quarter of a stanza. పద్యములో నాలుగవభాగము. A ray of light, కిరణము. A small hill at the foot of a mountain. కొండపరి దిక్కు. తమ పాదాలనే నమ్మివచ్చినాను I came in reliance on your honour as my protector. This is a mere conversational compliment, like ‘I kiss your hands’ in Spanish. పాదస్నానము water made holy by washing a saint's feet. పాదపద్మము lotus-like feet. పాదలూత red paint for the feet of women, పాదాశీ. తమపాదాలనుభజనకు నా కుమారుణ్ణి తెచ్చి అప్పగిస్తున్నాను permit me to introduce my son to your honour's protection. పాడు కండ్రిపాదాలమీది పడెను he fell on his father's feet. తమపాదాలపట్ల before your honour, in your presence. తమపాదాల కడలను పోవునాను I throw myself on your goodness. పాదచారి *pada-chari* n. A footpassenger. కాలిబంబు. One who goes walking, నడిచి పోవువాడు. పాదజోడు *padajudu*. n. A Sudra, because born from the feet of Brahma. పాదత్రాణము *pada-tranamu*. n. A shoe or boot. నైవారు. పాదవము *padavamu*. n. A tree. పాద పూర్ణము

padā-pārasam. n. An unnecessary word inserted in verse, to fill up the measure, such as in Sanskrit the words కు, హి, చ, ప్ర, హి, ఓ. or, in Telugu poetry the words, ఓసి, క్ష, మఱి, ఇతి, మహి, or verbs, వెలసి, నిష్ప, శిం. **పాదరసము** *padā-rasam.* n. Quick-silver, mercury. రసము. **పాదలి** *padali.* n. A base or low man, అధముడు.

“పాపపు విశ్రుతి చదివినామును,
వాదకాడై పాదలిమందడిచు.”

HD. iii. 110.

పాద లేపనము *padā-lēpanam.* n. A salve or unguent for the feet. **పాపాంగధము** *padā-āṅgadam.* n. An ornament for the feet or toes. **పాదపట్టుము** or **పాదపట్టుము** *padā-pattamu.* n. An anklet. అంకి. కంకి. అంకి, బిరుదు పెండ్లిము, పాగడము.

పాదీ or **పాదీరి** *padīri.* [Tel.] n. The flower called *Dignonia staeolea*. See పాటలి. Rox. iii. 105. పాటలి, కృష్ణమృగం, కుశరాక్షి, భూకపాదీ are species.

పాదీరి *padīri.* [Fr. Padre, Eng. Father.] n. A Romish priest. A missionary, or clergyman, గురువు, క్రైస్తవమతబోధకుడైనగురువు.

పాడిము *padī-mu.* [Tel.] n. Fowling or catching birds by means of a decoy. కాశి పూరకులొకడు పెంతుడు పట్టలమూలమున ఇరు మైపట్టలకు పట్టెడు ఒకానొకటి. **పాడి గువ్వ** *padī-guvva.* n. A dove used in పాడిము.

పాడు or **పాడి** *padu.* [Tel.] n. A garden bed or plot smaller than a మడి. Also, the watered earth round a tree. The area or areola round the nipple or round a sore. Underneath, the nether portion, క్రిందు. Steadiness, నిశ్చల. **పాడుకట్టు** *padu-kattu.* v. n. To divide into beds. **పాడు కోను** or **పాడునిలుచు** *padu-konu.* v. n. To be grounded, established firm. To take root or gather strength, have a footing. నాలుకొను. నెలకొను, తగులుకొను,

నిలుచు. **పాడుకొన్న** being well grounded. **పాడుకొలుపు** *padu-kolupu.* v. a. To fix, to ground, to establish. **పాటువట్టుచేయు**, క్లిరపరుచు. “భక్తయ్యై ప్రసన్నత పంకకాను, పాదవర్తంబులందునే పాడుకొలిచె.” Vish. i. 3

పాడుకేలు or **పాడువులు** *padukalu.* [Skt.] n. plu. Sandals, పాదకోళ్లు. **పాడుకాసిద్ధి** the art of flying by means of seven league-boots. **పాడువాచకము.** *padu-vachaku.* n. A slipper-bearer, a menial. చెప్పలు తెచ్చుకొనేవాడు. A. iv. 6.

“పాడుచున్నంతటి మోక్షపథములు,
పాడుకాసిద్ధిలు మననమేదులము.”

L. xiv. 58.

పాకొట్టు [Tel. పాడు + కొట్టు.] Same as పాడుట్టు [q. v.] **పాకొట్టుపురుగు** *padottu-purugu.* n. A spider.

పాడుహా, **పాడుసా** or **పాడుసాహ** *padusha.* [H.] n. Padshah, an emperor, సుల్తాన్లు. A king, రాజు.

పాద్యము *padyam.* [Skt. from పాదము.] n. Water for washing the feet.

పానము *panamu.* [Skt.] n. Drinking. Also, a draught (of water, &c.). ఆహారపానములు food and raiment. **పానకము** *panakamu.* n. A sweet drink, a beverage made of sugar and water and drunk as sherbet. **పానకపూజ** a certain rite performed in the hot weather, when they hold a feast of cooling diets and drinks, with amusements. A. ii. 84. 88. **పానగోష్ఠి** or **పాన గోష్ఠిక** *pana-gosthi.* n. A dram shop, a place where people drink together. Vish. P. viii. 45. **పానము చేయు** *panamu-cheyu.* v. a. To drink.

పానము *panamu.* [from Skt. పానము.] n. Life.

పానము *panalu.* [Tel.] n. plu. Doubts, సందేహములు.

“ద్వి బహవాయువనమ్ని రాజరాండ్రే,
పానములకృతః ప్రబలతేర్థకః.”

BD. ii. 534

పాతగిల్లు v. n. To doubt, to hesitate.

పాతవల్లుము *pana-vallamu*. [Tel.] n. The base or trench into which libations, poured on the top of an idol, run down and flow to the spout. దొంగిలము.

పాతసము *panasamu*. [Tel.] n. A kitchen. వంటయిల్లు. Cookery, వంట. పాతసపు రొదములు Brahmin cooks, వంటరొదములు. పాతసపుడి a kitchen maid, వంటలక్క. అప్పటివంటి నీ దొంగివాడని యడిగినది పాండివ్యాజ్ఞమునం రొదము నేయుడు వంటల రొదమనినది. M. IV. i. 70. పాతసేడు *panas-idu*. n. A cook. వంటవాడు, స్వయంపాక. M. IV. ii. 12. & i. 72.

పాతారము *panaramu*. [Tel.] n. An unbroken betel nut. A ripe areca nut. పండుపాక. క్రమశబ్దము

పానీయము *paniyamu*. [Skt.] n. Water. ద్వి. adj. Drinkable. త్రాగదీయ. See పానము.

పానకు *panaku*. [Tel.] n. A plant called *Rottibelia perforata*. Rox. i. 356.

పానపు or పాన్పు *panupu*. [Tel.] n. A cot. మంచము. A bed or couch. పువ్వు. పింజాన్పు a flowery couch, a bed of roses. పువ్వుల పాన్పు a bed of jasmine buds.

పాచ *paṇa*. [Tel. from పాము.] adj. Of the serpent, serpentine. పాచరేకు the king of serpents, వాగరాజు. పాచపాన్పు a serpent bed, i. e., the great serpent on which Vishnu reclines. R. i. 46. పాచము the serpent world, వాగరాజ్యము. పాచతేద్య గర్భా or పాచతేదీమనామ్నా *paṇa-dzanni-galṇu*. n. One who wears a serpent as his sacred thread, an epithet of Gageśa, వివాచకుడు. పాచరూపు or పాచరమ్మ *paṇa-rūpu*. n. A serpent arrow, వాగస్త్రము. పాచమీను *paṇa-mīnu*. n. A serpent-like fish. ఒకవారిచేత. పాచమీవరి or పాచమీవుడు *paṇa-mīvari*. n. One who feeds on serpents, i. e., an eagle, కరుణంతుడు;

or a peacock, పెనులి. పాచమీవరకట్టె *paṇa-mīta-pakki*. n. The "snake-eating bird," i. e., an eagle. పాచరమ్మ *paṇa-r-ammū*. n. A serpent arrow. పాచరేలు *paṇa-rēlu*. n. A sort of fish.

పాచ *paṇa*. [Tel.] n. A child. The pupil of the eye. పండిపాచ. చాదికి కొద్దిపాపములేదు she has neither chick nor child.

పాచు *paṇa*. [Tel. from పాము.] n. The parting of the hair on the forehead. తేదీపు. A flowering forest tree, *Irene lomentosa*. పృథ్వీమహాము. Rox. i. 385. పాచుబొట్టా or పాచుబొట్టు *paṇa-bottu*. n. A kind of head ornament, a brooch or locket suspended on the forehead from the parting of the hair. చేతుకట్టె. పాచుగోరింక *paṇa-gorinku*. n. The Black-headed Myna, *Temenuchus pagodarium*, (F. B. I.) పాచుబొట్టు *paṇa-pōru*. v. n. To get out of the way, పాచిడింకోలపు. పాచుటపుట్టు *paṇa-puṭṭu*. v. a. To remove out of the way. పాచిడింక కోలగెరు.

పాచుము or పాచకుము *paṇaṇu*. [Tel. from పాము.] n. A harrow, or hoeing instrument. పాచుటోలు *paṇa-tōlu*. v. n. To harrow. పాచడము *paṇadamu*. n. Harrowing. పైపాచరాకుకులి the hire for harrowing.

పాచకృమాత (Skt.) adj. Being read aloud or recited. పఠింపబడుచున్న. R. v. 109.

పాచడు *paṇadu*. [Tel.] n. A little boy, a little fellow. పాచడు. A male infant, పురుషశిశువు.

పాపము *paṇamu*. [Skt.] n. Sin, crime, evil. అరిగ్ననరించి పాపము పూర్వము రెండు ఎరులు I know nothing about him either good or bad. interj. Alas! O dear! what a pity! unhappily! పాపము, వాయవడివారు alas! they fell down. అపే అగ్గకు అమ్మా నికలేరు పాపము her sister, alas! has nothing to eat. ఆ చిన్నవాణ్ణి తొట్టికు పాపము

for shame! don't beat the boy. మహా తెలివినవాడవు పాపము you are a clever fellow, to be sure! నాకు నమ్మినాడు పాపము he believed it, alas! పాపము ఆ రూకలు అతడు చెల్లించినాడు to do him justice, he paid the money. పాపాపముడు. పాప పురుషుడు, పాపి or పాపిష్టుడు *pāp-atkudu*. n. A sinner, wretch, villain. పాపాత్మరాలు a wicked woman, a sinful wretch. పాపి *pāpi*. interj. A vocative particle addressed to a woman or man. My dear! బిడపాపి my good fellow! పాపిరా, ఓపాపిష్టులారా O wicked woman. "కొరివిని యాకండు నొంటి కిట్లనిడె, పాపిరా ప్రమతిలే? ప్రాణిల్లుకుని మూరద నుడువే ముంపననింప." BD. iii. 576. పాపిష్టి *pāpishṭhi*. adj. Horrid, scandalous, nefarious (a general term of disgust.) పాపిష్టుడు *pāpishṭhudu*. n. A great sinner, a miscreant. మిక్కిలిపాపి. పాపపుడు *pāpudu*. n. A sinner. A cruel man, పాపండుడు. A wretch, అధమడు. Blag. X.

పాపర *pāpura*. [Tel.] n. The bitter apple, *acolocynthis (calocynthis)*, దివ్య, ఇంద్ర వాయటి. Ainslie. i. 84. పాపరచ్చెరు the bitter melon vine. కట్టెపాపర the shrub called the Self-planter, as the indentations on each leaf contain the seeds. పాపర చేరు *pāpura-chēru*. n. A sort of fish.

పాపాతి *pāpāti*. [H.] n. Prickly pear.

పాపపు *pāpu*. [Tel. from పాయ] v. a. To free from or deliver: to do away with or remove; to expiate or efface: to liquidate or pay, పాయకము. To till, నువ్వు. కల్వముల బాపుట to do away with sin. "అర్జునికృత బాపుకడు." (M. XIII. v. 371.) he who hath loosed the bonds of the soul. పాపుకొను *pāpu-kōnu*. v. a. To get rid of.

పాపాను or పాయపాను *pāpānu*. [H.] n. A shoe. ముప్పె.

పాపాలను *pā-pālānu*. [Tel.] n. An old field, ప్రాతపాయ.

పాకు *pāku*. [Skt.] n. Acutaneous eruption, herpes, scab or itch. పాకుపాకు *pākupaṭṭu*. n. One who is scabby or itchy. కట్టెలపాకు.

పాకురము *pākuraṃmu*. [Skt.] adj. Common or ordinary. Low, base, undignified, vulgar, stupid, senseless, illiterate. Lustful, cupidinous, avaricious. n. Nonsense, folly. వానివారి పావరము వానికి ఇంకా వలె లేదు he has not yet ceased to dote on her. ద్రవ్యమువారి పావర ముచెట్టి it is miserable to have the heart set upon money. A sort of plant. నీళ్లపావరము *Myriophyllum tetrandrum*. Rox. i. 451. పామర పాడు *pāmaradu*. n. A common or ignorant man. an illiterate man, అడ్డడు. A wretch, a sinner. నీచుడు.

పాము *pāmu*. [Tel.] n. A snake or serpent, నల్లము. An eel of any kind, called కల్లం పాము, మలగుపాము, చెన్నునిపాము, కదిలి పాము, కొమ్మరిపాము and కడ్డిపాము Russell on Fishes, No. 31, 35, &c. నీలికండ్లపాము the black dotted lizard. వానపాముల maggots in rain water. పాములగడ్డ *pāmula-gadda*. n. A sort of heron. Jerd. Catal. No. 13. పాములపారిగొడు *pāmula-pāri-gōdu*. n. The Common Heron, *Ardea cinerea*, or, the purple Heron, *Ardea purpurata*. (F.B.I.) పాముకొండ *pāmu-kōnda*. n. A species of కొండ (q. v.). పాములపాడు *pāmula-rādu*. n. A snake catcher or charmer. పాముచేటు *pāmuraṭṭu*. n. A name for the middle finger.

పాము or పాము *pāmu*. [Tel.] v. a. To smear, rub, or wash, as a wall, &c. రాచు, చుట్టు. "నడమునేలె పెట్టి పామచుండ." K.H. v. 62.

పాయ *pāya*. [Tel.] n. A clove or division of an onion or of garlic. నీలిక. The branch of a river. A piece, కుక్క. A tract or division of a country. Manner or mode. ఓడరాజు the wake of a vessel. కుందిపాములో వడిపాడు he has taken to

good ways, వానిపాఠ్యము నాపాఠ్యము
his way and mine are different. పాఠ్య
గొమ్మ *payya-gomma*. (పాఠ్య+గొమ్మ) n. A
forked branch, పంకజాపము. పాఠ్యపదం or
పాఠ్యపాఠ్య *payya-padu*. v. n. To split,
నీలు. To separate, to avoid, తొలగు.
To move out of the way, దానిదిచిత్తొలగు.
To be excommunicated, వెరిపడు.

పాఠ్యకట్టు *payya-kattu*. [H.] n. A tract of
land newly reclaimed from a jungle.
A group of small villages that are con-
nected with another important village.
పాఠ్యకారీ *payya-kari*. n. A temporary
or non-resident cultivator, a cultivator
without hereditary interest in the soil.
A sub-renter or under tenant, a tenant
at will. A man who cultivates land
lying in another village. పర్యవర్తకమును,
భాగ్యవ్రతము భూపాత్రకర్తృత్వములని రయితు.

పాఠ్యమాలి or పాఠ్యమాలి *payya-mali*.
[H.] n. Remission granted to a renter
on account of the depredations of an
enemy, cattle, &c.

పాఠ్యము *payyamu*. [from Skt. ప్రాయము.]
n. Ago, పతనము. Youth, యౌవము.

పాఠ్యలాగు *payya-lagu*. [Tel.] n. A plant
used in medicine.

పాఠ్యవట్టము See పాఠ్యవట్టము.

పాఠ్యపన్నము or పాఠ్యపాన్నము *payya-panna*.
[Skt.] n. Rice and milk with sugar, rice
pudding, పుడున్నము.

పాఠ్య *payi*. [Tel. singular of పాలు] n. Milk.
పాలు. Breastmilk, పాలు. [Skt.] n. One
who drinks. త్రాగిపోయిన. A drunkard,
తాగబోయిన.

పాఠ్యభాగ్య *payi-khanda*. [H.] n. A privy
or necessity, పురుషార్థము.

పాఠ్య *payya*. [Tel.] v. n. To avoid. తొలగు.
To be disentangled, విచ్ఛేదము. To become
rancid, as rice or butter, &c., పక్ష్యపాదము
పెట్టించుట v. n. To quit, abandon, విడుదల

పాఠ్యక *payyaka*. adv. Constantly,
without intermission. పాఠ్యగీలు or
పాఠ్యగిల్లు *payyagilu*. v. n. To avoid.
తొలగు. పాఠ్యబాగు *payya-bagu*. v. n. To
become rancid, పాఠ్య.

పాఠ్యపు *payyuru*. [Skt.] n. The anus.
కుడుము.

పాఠ *para*. [Tel.] n. A short hoe, a spade.
కన్నులెట్టి పాఠము. పాఠము *para-muru*. n.
A fish called 'Old wife,' resembling a
porket. పాఠము or పాఠము *para*
paramu. (పాఠ+అము) n. A broad-tipped
arrow. "పాఠమైదాచివట్టు పదైదాచుటన్"
G. viii. 9. పాఠచేతి *para-cheti*. n. A
large sort of fish with a big head, a
'grompus.' పాఠపంక *para-panka* a kind of apron.

పాఠపర్యవర్తము *para-parayamu*. [Skt. from
పరంపర.] n. Succession, order, series.
క్రమము. పాఠపర్యవర్తముగా అనుభవించేభూమి
land that is enjoyed from father to son.

పాఠన or పాఠనము *parana*. [Skt.] n.
Eating after a fast, breaking a fast,
ఉపవాసముండి పురుషాదులయొక్క భోజనము.
Metaphorically used for eating. In
Telugu it is applied to a peculiar sacrifice
in honor of ancestors అపరాం పర్యవర్తి
శ్రీ కృతాం పంకపాఠనం, ఉపాసకశ్రీకృతాం
శ్రీకృత పాఠనమునాదు. "పదలి తిరిగి
నవ్వు పాఠనమును పైకెల్లెల్లె." A. vi. 10.

పాఠనంత్రియము *para-kuntryamu*. [Skt. from
పరంత్రియ.] n. Dependence. పరాధీనత.

పాఠనము or పాఠనము *paradamu*. [Skt.]
n. Quicksilver, పాఠనము.

పాఠనార్థికము *para-arthikamu*. [Skt.
from పరార్థం.] n. Devotedness, loyalty,
భక్తి. పాఠనార్థము a devout n. au. భక్తి
నాడు. పరమార్థభక్తి నలవాడు.

పాఠము *paramu*. [Skt.] n. The further or
opposite bank of a river, &c. అపరిమ. The

end or extremity. అంతము. Nearness, సమీపము. పారంగతుడు or పారగుడు *para-gatudu*. n. One who has crossed or gained the other shore, దివిదేవవాడు. జ్యోతిషపారంగుడై skilled in astrology. "కొడుకుచేర్చంగులు కొంతయించి కడకు పారము ముట్టకయ్యుంబునీయ నచ్చితిని." Sār. D. v. 110. అపారము, లేక, పారములేని endless. పారావారము *para-varamu*. n. The sea or ocean. సముద్రము.

పారలౌకికము *para-laukikamu*. [Skt. from పరలోకం.] adj. Pertaining to the other world. పరలోకసంబంధమైన. n. Rice and milk with sugar, యెరవన్నము.

పారవశ్యము *para-vasyamu*. [Skt. from పరవశము.] n. Ecstasy, rapture. పరవశ్యము.

పారశీకము, పారసీకము or పారసికము *parashikamu*. [Persian.] n. Persia. A Persian horse. పారసి *parasi*. n. The Farsian language. adj. Pertaining to Persia, పారసికదేశసంబంధమైన. "పారసివల్లుము" Siva. iv.

పారా *para*. [H.] n. Watching. కావలి. పారావాడు *para-vadu*. n. A guard, a sentry, కావలివాడు. పారాయుత్తయి *para-yutisu*. v. n. To stand sentry.

పారాణి *parani*. [Tel.] n. Turmeric mixed with chunam smeared by women on their feet at a wedding. Decorating the feet with saffron powder, &c. Red dye applied by women to the instep. పాదములయందు కుంకుమాద్యలంగరము. పారాణింపు *paraninisu*. v. a. To decorate the feet by reddening the instep.

పారాయణము *parayanamu*. [Skt. from పారయ.] n. Whole, అంతయును. Going over, reading or doing any thing completely, అంతయు చదివడము. Reading a Purana, or holy book at daily lessons. కేదనారాయణము the recital of the Vedas. అరేక నిర్విణ్ణు రామాాయణ పారాయణము చేయుచున్నాడు he reads the Ramayanam daily in regular lessons.

పారావరము *paravaramu*. [Skt.] n. A dove or pigeon. పావురము.

పారాశరీ *parasari*. [Skt. from పరాశర.] n. A name of the poet Vyasa. Also, a monk, సన్యాసి.

పారి *pari*. [Tel.] n. Time, season. 2. పారి once. మరొకపారి once again. Earth, మట్టు. [Skt.] n. A pall. పాలరీతికొండ, గొడి, తుడుముంక.

పారిక *parika*. [Tel.] n. A maid servant, బాలిక. పారికాపు *parikapu*. n. An attendant, a servant, పరిచర్యుడు.

పారిజాతము *pari-jatamu*. [Skt.] n. Amaranth. The Coral tree, *Erythrina fulgens*. పరిజమ్మ. Also, the *Mimosa elengi*. One of the trees in Paradise. కల్పవృక్షము పారిజాతాపహరణము *parijat-apaharanamu*. n. The "Rape of the Amaranth." This is the title of a popular poem.

పారిశుభ్య *pari-shunya*. [Skt.] n. A trinket worn on the back of the head. రాగడి, బడల్లి, కిక్కుప్రక్క, కొప్పున అంతరాశ్చయై న్నై ముద్దాది రతికమైన వలయును.

పారిహాసికము *pari-luphikamu*. [Skt.] n. An honorary gift, a donation. చందనము, బహుమానము. A. iv. 3. and iv. 274.

పారిభద్రము *pari-bhadramu*. [Skt.] n. A tree called the Coral tree. లేక పదభద్ర. (The name is given to some other tree.)

పారిభావ్యము *pari-bhavyamu*. [Skt.] n. A plant or tree called సోమ్యకౌస్తుభ.

పారిమాండీల్యము *pari-mandilyamu*. [Skt.] n. An atom invisibly small.

పారివాడు or పారికాపు *pari-vadu*. [Tel.] n. A servant. పరిచర్యుడు.

పారివరము *pari-varamu*. [Skt. from పరివరయ.] n. A bracelet worn by women. హారము. పారివరము *pari-varimu*. n. A flower-boy, a maker of garlands. పుష్పలాదికుడు.

పాఠేంద్రుడు *pari-endraudu*. [Skt.] n. A lion.
సంహాసము. N. ix. 60.

పాఠేక్షు *pari-khattu*. [H.] n. An acquittance, a deed of release from all demands; a deed of dissolution of partnership. A bill of divorce. A receipt, acquittance or release. విభాగ పత్రము, అన్నితగాదాను కట్టుకొనినట్లు: ప్రాసీ బాన్సునీటి.

పాఠేంద్ర *parindra*. [Skt. from పాఠము.] n. Complete knowledge, expertness, పాఠేంద్రుడు. Same as పాఠేంద్రుడు. (See under పాఠము.) చలరాస్త్రపాఠేంద్రుడు he who has thoroughly mastered all the sciences.

పారు *para*. [Tel.] v. n. To run or run away. పరుగెత్తు, పారిపోవు. To purge, పాక్షేయములు, పాక్షికము. To fly or rise in the air, ఎగురు. To flow as water, ప్రవహించు. To creep or crawl, పాకు. To grow, or become. To take effect, as a spell or medicine. To begin. n. A ledge of rock, a flat rock under earth. మరుగులు కొరచారు మహిమ పంపుములు the buffaloes were rushing to enter the pools. పిక్కిను బాట్టలే యిల్లరా పారును if you beat the dog it will befall the house. ఈ యెడల పారి పక్షులు మిడిపిపడి చచ్చును in this heat birds on the wing fall down dead. ఆ పోటకు ఈ నీళ్లు పారువు this water does not reach that garden. నీళ్లుపారినియేరు the river which has ceased to flow. నీలబారే పల్లినను a black ant that crawls on the earth. బాణి పల్లెబారినది the tongue turned black. నా మంత్రము పారి లేదు my spell did not take effect. అకులు పండరారుమన్నది the leaves are turning yellow అరిగింది నా పుష్ప పారి పచ్చును when my eye lighted on him. ఆరామింద నీడ పారి పచ్చును when the shadow fell on that stone. వాని మును దానిమిది పారుచున్నది his thoughts run or are bent on her. అది పగుళ్లు పారుచున్నది it is splitting. ఎండరారుమన్నది it is beginning to dry up. పడుకుపారు to grow hard

దీనుకుపారు to grow stiff "అట్లు రెడ నేర పాక్షేయముల నులు చాక్షిగోని రథ పెక్కి పురుగుచును." M. N. i. 198. పారేయు *para-dailu*. v. n. To sprinkle, or scatter abroad. పారేపోవు *para-dailu*. v. n. To extend, as the arms or legs. కాళ్లుపారేపోవు to open or straddle the legs. పారేపోవు *para-dailu*. v. n. To look through, go over, view, examine well, నిరచారులేరుకా యెందు సదనలు పారే పొంది." T. iii. 128. పారేపోవు *para-dailu*. v. n. To drive out or away, to defeat, తులము. పారేపోవు *para-dailu*. v. n. To winnow in the wind, to let down grain against the wind. భవిష్యముల పారేపోవు సమాధి, అలా పాక్షేయ తులమును నేరేపారు. L. ii. 29. and ii. 1. పారేపోవు *para-dailu*. n. The act of pouring out or throwing away. పారిపోవు. పారేపోవు *para-dailu*. v. n. To pour away, to pour off, or empty out. కుప్పరించు. పారేమి *parami*. [negative verbal noun from పారు.] n. The act of not flowing or running. ప్రసరించుకావును, మున్నగుకావును. "పాక్షేయముల పారేమిపిచ్చి." BD. iv. 1825. అలా నిలముల మున్నగు బుగ్గిరెడును నిడి. పారేపోవు or పారేపోవు *para-dailu*. v. n. To fling or throw away, to lose, విడిచి వేరు, వదిలించు, పోవించు. పారేపోవు *para-dailu*. (పారు+అడు.) v. n. To creep or crawl. పారిపోవు *para-povu*. v. n. To run away, escape. పారుకాడు *parukaadu*. (పారు+అడు.) v. n. To run, పరుగెత్తు. To creep, to roam, to ramble. "పారుకాడు కంఠ పడి పిల్లలకు పారుకాడి పురుగుచును." Sar. D. 615. పారు పిక్కి or పారు *para-takki*. n. A Brahmin woman. A. 463. ప్రాక్షేయ. పారుకునుడు *para-kunudu*. n. A demon who was formerly a Brahmin. ప్రాక్షేయము. A. v. i. 57. పారుకునులు *para-takki*. n. Autumnal leaves. Leaves, which have got a red tinge but are not withered. (This is the clothing of

hermits.) "మంజులహితశక్తి కటిమండలినుట్టిం
పారుటకులం, చింతకరంచరించి." Kalahast.
iii. 12. పారుడు *parudu* (పారు+డు.)
n. A Brahmin. రాష్ట్రము. M. XII.
iii. 460. A motion of the howels, పారే
నము. The act of flowing, ప్రవహించుట.
A stream, ప్రవాహము. పారులేను or
పార్లేను *paralenu*. v. n. To come
running, పరుగెత్తించు. "వచ్చివాహమివలం
పవారాన పడతియొక్క తె మన్నాడి పారు
లేంచి." Jaimini. v. 725. పారుటోరు or
పారుటోరు *paru-botu*. n. A fugitive, a
coward. పిరివాడు. పారుటోరు *para-eta*. n.
The chase, game that is hunted. A
festival, దేవోత్సవము.

పారువల్లెడు or పార్వల్లెడు *paru-pallemu*.
[Tel.] n. The duty or office of a manager
or superintendent of a village or temple.
Authority, అధికారము. పారువల్లి or పారు
వల్లెడు *paru-putti*. n. The officer in
charge of a village or temple. A man
in authority. అధికారి.

పారువ *parava*. [Tel.] n. Sight, a glance. A
trace, శాసన. అతనికి పారువములు he has not
good eyes. అతనికి గరుడపారువ lit. he has
an eagle's glance, (used to mean) he has
habitually a side glance. గరుడపారువ
a spell to remove the venom of a snake.
"విషవృక్షమైందువల్ల చనిపోయివాడని తెలిసి
గరుడపారువముడైన ఆశా మనీ మంత్రి
పరమలతేచాచి." Local Records. iii.
200. ఇది పారువగును this is a disease
brought on by magic. "పారువపెట్టేనేము"
ఉ. రా. vi. A certain attitude in dancing,
అలరూ నెరిరి "పాడిపారువ, పార్వపారువ,
దేవపారువ, నయపారువ, కృష్ణపారువ,
ఘంటపారువ, శిరపారువములూ యోగములు
శక్తి." H. i. 347.

పారువము or పార్వము *paruramu*. [Tel.]
n. A dove. పారువరిము "పారువమునుండు
పారువ" పా. ii.

పారువ్యము *parushyamu*. [Skt. from హరు
యము.] n. Harshness, roughness. హారువ్యము,
హరువచనము, హరువర్తము. దండహారువ్యము
personal violence. హారువ్యము violent
language.

పార్టీ *parthi*. [Eng. 'party.'] n. A faction
ఇది నిండా పార్టీబ్రామము this is a most
factious village.

పార్థపాఠి *partha-sarathi*. [Skt.] n. An
epithet of Krishna as the charioteer of
Arjuna (పార్థుడు).

పార్థివ *parthiva*. [Skt.] n. The name of a
Telugu year.

పార్థివుడు *parthivudu*. [Skt. from పృథివి.]
A king. పృథివిడు. పార్థుడు *parthudu*.
n. A king, రాజు. Also, a name of Arjuna.

పార్వణము *parvaramu*. [Skt. from పర్వము.]
n. A certain funeral rite. పిళ్ళెదేవలంకాడు
నిచ్చేపిండిము, పిండిత్రవణము. పార్వణమునకులు
the funeral cakes.

పార్వతి *parvati*. [Skt. from పర్వతిము.] n.
Parvati, the wife of Shiva. పార్వతీశంకరుడు.
the son of Parvati, i.e., Kumarasawmi.

పార్శ్వము *parshvamu*. [Skt.] n. A side, a
part. ప్రక్క.

పార్శ్వు *parshvu*. [Skt.] n. The heel. కాకినము.
The rear of an army, దండవము, పార్శ్వు
పృష్ఠము. The back, పిష్ట. A violent woman,
దృఢి, ఉత్తక్తివారి. B. iii. 200. పార్శ్వు
హుడు *parshvu-grahudu*. n. An enemy
behind an invading king. పార్శ్వు

parshvuramu. n. The vanguard of an
army, ముందంజుండి దండవము.

పాల *pala*. [Tel. from పాల milk.] n. The
bird called the Indian Roller, *Indica
indica* (F. B. I.), the flight of which is
consulted as an omen. It is erroneously
called a blue jay. Various varieties are
called పొర్రపాలపిట్ట and పిడిపాలపిట్ట.

See Jerdon "No. 243. A treatise on Omens says. "పాలగరుడతేవు పక్షిజాతులకల్ల నెనుముండిబడికి నెగువలయు." పాల or పాలగిగ n. A certain tree, ఇక్షుగంధ, క్షిరకాన్యము; of which there are various species as, అదిపాలగిగ *Nerium reticulatum*, కాకిపాలగిగ *Asclepias asthmatica*, చూదిపాలగిగ *Asclepias volubilis*, మల్లపాలగిగ *Convolvulus paniculatus*; చిరుపాల, అనగా ఉటవి. Q. మల్లు పాల, అనగా ఉత్తల కల్లు. Q. పాలవండు, అనగా కబ్బె. Q. Various species of the "milk plant" are called మకపాలగిగ, కుక్కపాలగిగ, &c. పాల adj. White. పాలమెడి pure silver. పాలకన్ను *pala-kannu*. n. A sort of grain. పాలకూర *pala-khira*. n. A certain pot herb. *Oxytelum oculatum*. కుక్కపాలకూర a forest plant, *Trichothema crystallina*. Rox.ii. 444. పాలగచ్చు, పాలగార or పాలనున్నము *pala-gaisu*. n. Fine lime plaster. సన్ను గున్నపురూర. పాలగల్లు (S. iii. 435.) Infant's cheeks, రిట్లపెట్టిళ్లు. పాలగరువు or పాలగార *pala-garuvu*. n. A sort of earth, a whitish marl. పైది చురుగల రుదాశి. పాలగమ్మ Same as పాలగల్లు. పాలగొర్రు *pala-gorru*. n. A rake used in husbandry. పాలగోళుకు *pala-gokudu*. n. The butter that sticks to the bottom of a milk pot. పాలచెట్టు *pala-chettu*. n. A species of the *Mimusops* tree. పాలచేప *pala-chépa*. n. A sort of Salmon. పాల చేరులు or పాల చేర్లు *pala-chérulu*. n. The nerves. రీసములకు పైనుండువరాలుగ వేర్వరాలు. "పీచాలచేరులపట్టి కూరిన లలిమి నీర్మలమి దొంగలదూర చుట్టెట్టు." Ska. iv. 68. "పీచటి నత్తులలో కొడులున్నవంక, శరీర వండులపాల చేర్లుగలవు." S. i. 202. పాలశీకు or పాల శేకు *pala-shéku*. n. The white wooded teak tree. పాలక *palluka*. (పాల+అడుగు) n. A shell used as a spoon or ladle in giving milk to a child. పాలపుత్తము or పాలపుత్తరము *pala-puttamu*. n. White

vitriol. పాలపండ్లు *pala-pandlu*. n. Milk welth. Also (from పండు.) a sort of sweet white berries. A. iv. 114. పాలపావడు *pala-papadu*. n. An infant at the breast. పాలపెట్టె or పాలపరిస *palapetisa*. n. The Grey-headed Myna, Stained *malaburca* (F. B. I.) పాలటాంట *palatonta*. n. A fish called the white mullet, *Chanos calimoneus*. పాలమన్న *pala-mannu*. n. White earth, pipe clay గుడ్డు. పాలమాని వెక్క *pala-manichekku*. n. The 'white wood' produced by the పాలశీకు. పాలసు సెంధి *pala-sagandhi*. n. A plant called Country *Sarasaparilla*. పాలసున్నము *pala-sunnamu*. n. Fine lime plaster, గున్నము. పాలసార or పాలశార *pala-sara*. n. A fish, *Carcharias latiscandus* and also *Carcharias ellioti* or *Carcharias mactoti*. పాలశాప (F. B. I.) The white shark. సముద్రముందు ముత్యపులు భవించే వృత్తేష. పాలశు *pala-shu*. n. A certain herb. చిటిపాలకు is one sort. పాలాగుడు *pala-gugu*. n. The white gourd, అమలక, దుగ్ధ కుండ్. See పాలు.

పాల *pala*. [Tel. ablative of పాలు, a side, a part.] adv. On behalf of. మాపాలగుడు దేవుడు God is on our side. See పాలు a anare.

పాలి or పల్లీ *paluki*. [H.] n. A palanquin.

పాలలము *palalamu*. [Tel.] n. A certain creeping plant.

పాలసుడు *palasudu*. [Tel.] n. A wretch, a fool. పుంక, దుర్లభుడు. పాలసురాలు *pala-sura*. n. The feminine of పాలసుడు.

పాలాడు See under పాలు.

పాలాశము *palasumu*. [Skt. from పాలశ.] adj. Belonging to the tree called పాలశము, i.e., the *Butea jandosa* (పొరుగు), the leaves of which are proverbial for brightness of deep green, and the flowers for a scarlet hue. Green. పాలాశముమధ్యము red colour.

పాల్సర్రాళ్లు *palasa-ralli* [Tel.] A horse's leg ropes.

పాలి or **పాలిటి** *pati*. [Tel. from పాలు a part or share.] adj. Connected with, appertaining to Near. **పాలికాపు** or **పాలినాడు** a comrade, a partner, భాగస్వామి. n. A partner, proprietor or share-holder. A farm-servant. **సాపాలిదైవము** my tutelary god. **సాపాలి మృత్యువు** the death that was doomed them. **సాపాలికి** he went up to them. **తన పాలిభాగ్యదేవత** అని లోనికి కొంచు **పాలి** he looked upon the guest as a God and took him in. Vish. P. iv. 222.

పాలించు *palinchiu*. [Skt.] v. a. To nourish, cherish, foster, protect. To rule, govern. **పాలించు**, **రక్షించు**, **సేలు**, **కాపాడు**. **పాలిక్** *palika*. n. An earthen vessel containing mould in which nine sorts of seed are sown, in accordance with a rite in Hindu weddings. **పాలికలు** ఓలూడు చురు the bridesmaids perform a certain ceremony, as the conclusion of the wedding. **పాలితము** *palitam*. adj. Protected, cherished, nourished. **పాలి ది** *palini*. n. She who protects or rules. **పాలించుచి**. **పాలకుడు** *palaku*. n. A guardian, protector. **రక్షకుడు**. **పాలనము** *palanamu*. n. Preserving, guarding, cherishing; government. **రక్షణము**. **అస పాల** caring, heeding, regard.

పాలు *palu*. [Tel.] n. A share or portion. భాగము, వింతు. Possession, charge, పోషణ. ind. **పాలి**, or **పాలిటి**; local ablative **పాల** or **పాలిటి**. plu. **పాల్లు**. **నావయను నీపాలుచేసి** నాడు I yielded up my youth to thee. **అతని పాలికి వచ్చినది యిది** this is what fell to his share. **నీపాలిదైవము** or **నీపాలిటిదైవము** your good angel, your tutelary God. **నాడు సాపాలిటికి యడుగు** he has been a curse to me. **నేమలునండి కాకులసాదైనది** a proverb regarding the wealth of a prodigal. **పరుల పాల్** given up to others or sacrificed. **కొంచుపాల్** abandoned to thieves & thieves

పాలుకావడము to become a prey to ridicule, to become a laughing stock. **అప్పుల పాలు**నాడు he has fallen into debt. **పాలి గావ** or **పాలుగావ** *palu-gava*. n. The ryot's share of the crop, **ఉధయరాశి అంబారములో గావునకు చేరే వ్యవధాన్యము**.

“కష్టపడి నైరుచేసి సంతాపి, ముద్దపిండి, విసా యకునిచాలు, నుల్లిగొంప, పాలుగావ, రాశి అడుగు, ఇవి భుచ్చుకొని.” Miscell. iii. 430.

పాలుడు *paludu*. v. a. To divide into shares. To cut, to sever, to separate, **ఖండించు**. **పాలునుడు** or **పాలుపు** *paluru*. (పాలు + అరు.) v. a. To disregard, to neglect, ఉపేక్షించు. భాగ. iii.

పాలుచేయు *palu-cheyu*. v. a. To hand over, give over to, deliver, sacrifice. **నన్ను అప్పులపాలుచేసి**నాడు he plunged me in debt. **పాలుచుడు** or **పాలుడు** *paluchudu*. v. n.

To undertake, to enter upon, to share, to engage in. **భూమికావ**, **పైదేశికావ**. To be subject to, **పాస్థీకము**. “**విధివల్లములకు** చాలుపడి.” B.X. §. 30. **పాలుపుచ్చు** or **పాలుపెట్టు** *palu-pusthu*. v. a. To deduct or subtract: to divide or separate, విభజించు. To decide or settle, నిర్ణయించు.

నేడనుపాలుకారేన I cannot endure being a prey to grief. **పాలులనాడు** a co-bair, a cousin, చాయననాడు. “**పాలు** నలవాడు **నడ కొరబానియడక**, **కొనకారపానకు** ఎచ్చికా.” A. iii. 39. **పాలుపోవు** *palu-povu*. v. n. To be divided or shared. **విధిక్రమము**. To be divided, నిర్ణీతము. **ఒకరికిని పాలుబోక ఆ పనిని అట్లే పడి చేసిపెట్టి**నారు no one undertook the work, so it was left undone. **అనియి**.

వ్రాయడాకు పాలుపోక చేసినారు unable to decide how to write the passage, I omitted it. **పాలుభోగ్యగ్రామము** *palubhogy-gra-mamu*. n. a village wherein each field is held as one man's separate property.

పాలు *palu*. [Tel.] n. Milk. Milky juice or sap. **నెరుపాలు** or **నెమ్మపాలు** woman's milk, human milk. **నెరుకుపాలు** juice

of the sugar cane. *పెంకాయపాలు* the white juice expressed from the cocoanut kernel by pounding. (*పెంకాయపత్తి* is the water in the cocoanut.) *మర్రిపాలు* the milky juice of the banyan tree. *పాపంబివారు*, *పాల వంటి కుటుము* men (or a tribe) like milk, i.e., candid, simple, pure, unspotted, blameless, honourable. *పాలవంటి మనసు* a pure mind, a simple heart. *పాలుకారేమధురము* a milk-distilling face, i.e., a face radiant with loveliness. *పల్లారుక్కపిద్దుపాలు* radiantly polished cheeks, beaming with beauty. *పాలకడలి*, *పల్లకడలి*, *పాలమర్రి*, *పాలమున్నీరు*, *పాలవాగు* or *పాలవెల్లి* *pala-kadali*. n. The Ocean of milk. *క్షీరాబ్ధి*. *పాలమన్నదికకురుడు* Lakshmi. *పాలమన్నది అన్నదు* Vishnu. *పాలకాయ* *pala-kaya*. n. A sort of biscuit, *భక్త్యభిషేకము* *పాలింజ* *pala-kunda*. n. The milk pot, a certain fee claimed by various hangers on on every crop of grain. *పాలవన్నె* *pala-vanna*. adj. Milky white, whitish, pale. *పాలబద్ధము*. *పాలవెల్లి* *pala-velli*. n. The sea of milk. *పాలమన్నద్రుము*. The decorated booth or shrine erected in houses for the worship of an idol at certain feasts. *పాలావు* *pala-avu*. n. A milch cow. *పాలచాయుచ్చేతన*, *పాలిండ్లు* *pali-indlu*. [from *పాలు* milk and *ఇల్లు* a home.] n. A woman's breasts. *పాలేరు* *pali-eru*. (*పాలు+వరు*.) n. The river or sea of milk. *పాల నది*. A river in South India, the Palar.

అంబు పాతన. [Tel.] v. n. To be pallid or
turn pale. తెల్లనవు, శాశ్వతము తెల్లనవు.
உம்புபாதி the natural complexion faded.

పాతములు. పాతములు పాతములు or పాతములు pāṭamūlu. (Tel. from పాత a share. పాత to be without, to go without &c. To fail, neglect, slacken in exertion. To be listless or reluctant. పాతము To be unwieldy, out of sorts. To procrastinate or put off for the present.

పాముమాలిక or పాల్కులిక *patu-malika*.
n. Heaviness, laziness. Listlessness,
putting off the evil day, imbecility, want
of energy, ill-health. పట్టుము, కష్టము.
నాకు దేవుడు రావలె పాముమాలికగా నున్నది
నేను ఎట్లు వచ్చెను ? I am so heavy or
indisposed that I cannot come.

ಪಾಣಿ ಪಾಣಿ. [Tel.] n. A button or round plate of metal. ಪಾಣಿಪಾಣಿಗಳು & zone formed of such pieces. See ಪಾಣಿ.

పాళె ము, పాళె ము or పాళె య ము
palemu. [Tel.] n. Watching or guarding.
 పాలె. A town ruled by a Poligar or petty
 baron, పాళెనాది గ్రామము. A hamlet, a small
 village. పల్లె, దిక్కుగ్రామము. An army, a
 force, troops, దండు. A camping ground,
 దండబడియుచుండు. Encamping, halting.
 A barony or county under a petty chief.
 పాలెమన్న వారు soldiers in garrison.
 "మొకువనది కొలుసులుగదాటి పాలెమన్న
 వారిపై కొల్లెటూడిపెమ్మపల్లి, పెద్దవరుణు
 కొంతమందిరెడ్డి." G. 120. "మృగయానివార
 మరే చేపవర్ణకేయంతులొప్పుపారియెమ్మి."
Kalabas. iii. 71. పాలెగాడు or పాలెగాడు
pale-gadu. n. A feudal retainer, a petty
 chieftain called a Poligar. పాళె
 పట్టు *pale-pattu*. n. Feudal tenure in leo.
 Villages held by petty chiefs free of
 assessment. పాళెముపట్టు *palemu-pattu*.
 n. An encampment. దండబడినీసము.
 A polygar's estate, పాళెనాది రాజ్యము.

పాతేరు *patēru*. [Tel. పాట+రు.] n. An under tenant, who holds land in fee. An under farmer, a sub-renter, పాతూరార్ భక్తికింపబడి దొడ్డు పనిచేయువాడు. A hired cultivator or labourer. **పాతేరుపతనము** *patēru-patana*. n. The state of being an under tenant. Vassalage

34 *putr* (Tel.) n. The husk or outer coat of a bud, as of that of a coconut. P. bij, ix, 18.

పాళము *palamu*. [Tel.] n. A manner or method. విధము. Season, time. కాయము, A lump, ingot, or mass of metal. కడ్డి. Extent, కొలది. చిడ్డ అకలిపాళమేన guessing when the child would be hungry. ఆ పాళవువారు men of that class. ఆకలిపాళముగా as much as a spoonful. ఒక పాళముగా moderate sized house. అతడు వచ్చే పాళముగావచ్చునీ it looks as if he will come. **పాళా** *pala*. n. An ingot or bar of metal. కడ్డి. **పాళాపుష్పము** *palapushpanna*. n. A species of millet (పొన్న), which is of slow growth and has a large head.

పాళి *pali*. [Skt.] n. A dice board. బాదకూడే చుక్క. The sharp edge of a sword or cutting instrument, అయగధార. The lobe of the ear, చెవికట్టె. A line or row, వ్యూహ దివ్య. కర్ణపాళి the tip of the ear. ఉద్గ్రహపాళి the edge of the sword. కపాలపాళి the temples of the head. కలమయ్యెల్లపాళి the point of the pen. This word is often omitted in translation, as బహుపాళి the haunches. **పాళిక** *palika*. n. The lobe of the ear. A quantity. సమకాయము. "కమలధూళిపాళికా శిఖరంబొక్క." R. I. 162. **పాళి** or **పాళి** *pali*. [Tel.] n. The slit of a pen. A chess table, or cloth marked with squares. పోడకూడేచుక్క. Dice-play or gambling. పోరము. A slave. A furrow. An assemblage. సమాహము, సమకాయము.

పాళము See పాతము.

పావ or **పాగ** *pava*. [Tel.] n. A sandal, a wooden shoe, పాచుకొడు. పాము, పాగులు, పాచాలు or పానాలు sandals. **పావకోడు** *pavakodu*. n. A sandal. పాచుక. Plu. పాచుకొడ్లు.

పావంక or **పావనీ** *pavanaka*. [Tel.] n. A stair, a step, పోపాము, పెట్టు. Plu. పావలీలు stairs, పెట్టులు

పావనుడు *pavanudu*. [Skt.] n. Lit: "He who purifies." పవిత్రము చేసేవాడు. An epithet of Fire: అగ్ని హావనుడు.

పావన *pavanu*. [Tel.] n. A petticoat, a slip worn under a gown, లంగా. A white cloth, హారవస్త్రము. A cloth, వస్త్రము.

పావనము *pavanamu*. [Tel.] n. A present, gift. కానుక.

పావనము *pavanamu*. [Skt.] adj. Pure, clean, purifying, holy. పవిత్రము. శేషు నుడి నము రా జ్వము పావనమాయెను this happy day biots out all my sins: (a common phrase of joy). యనుకన్ను చేసి పావనమాయెను is wealth any object in comparison with heaven? యనుపావనీ O most holy One! పావనముచేయు to purify. అయిన ఈ రాజ్యమున పావనముచేసెను he reformed this realm. n. Penance, purification, ప్రాయశ్చిత్తము. Water. జలము. A vow, చైత్రము. "పావనయవారహరముల భవ్యుదాహరణులు నిత్య ము." Chenn. v. 264. పావనముగా, జలాయము. **పావనీ** *pavani*. [from పవనము, wind.] n. A name of Hanuman or Bhiksha. R. vi. 67. A pure or holy woman. పవిత్రురాలు. **పావనుడు** *pavanudu*. n. The purifier: an epithet of Agni, the god of fire. పవిత్రపావనుడు the all-holy one.

పావాడము Same as పవాడము (q. v.).

పాపి *papi*. [from Skt. పాపి.] n. A sinner, పాపి.

పాపిరి or **పాపిరి** *paviri*. [Tel.] n. The herb called the Thick-leaved Sorrel. Its species are నొక్కపాపిరి, *Portulacca crystallina*, Rox. ii. 464. and బుచ్చపాపిరి *Trianthema monogyna*, (Heyne). Also నొక్కపాపిరి, పుల్లపాపిరి, పెద్దపాపిరి, పన్నుపాపిరి, కుక్కపాపిరి and బొడ్డుపాపిరి.

పాపు *papu*. [H.] n. A quarter. ముప్పాత్ర three fourths. పావుల a quarter of a rupee, a four anna piece.

పావుకొడు Same as పావ (q. v.).

పావురము, పావురా or పావురాయి *paruramu*. [Tel.] n. A pigeon. పల్లపావురము the Indian Blue Rock Pigeon, *Columba intermedia*. పచ్చేపావురము the Green Pigeon, *Crocopus Chlorogaster*. (P. B. I.) పావురాపలుకు *parura-paluku*. n. Cooing, the cry of a pigeon.

పావులూరు *parul-uru*. [Tel.] n. The name of a village. The పావులూరిగణితము (as we say the Elton grammar) is a well-known system of Arithmetic, mensuration and geometry written by హిందూ.

పాళము *palamu*. [Skt.] n. A cord. తాడు. Metaphorically, a check, a tie, a bond or instrument of curbing. A multitude. పూపాళము. కేపాళము much (or blowing) hair. భక్తపాళము the lies of rectitude. పాపపాళము the bond of iniquity. పత్రపాళము a shabby umbrella, a mere stick of an umbrella, an apology for an umbrella. కర్ణపాళము a strikingly beautiful ear. మృత్యుపాళములు the bonds of death. పాశ్యాకము the eight ties : i.e., the attachment a man has to his wife, child, wealth, cattle, conveyance, land, house and friend. పాశమువ్రదు freed from all earthly ties.

పాశుపతము *pasu-patamu* [Skt. from పశు పతి.] adj. Appertaining to Siva. పాశుపత మురము *pa upaki-muramu*. n. A name of the Vira Saiva creed. పాశుపతము or పాశుపతాస్త్రము *pasu-patamu*. n. A sort of arrow. శైవాస్త్రము.

పాశుపాల్యము *pasu-palyamu*. [Skt. from పశుపాలనము.] n. The business of a grazer, rearing and keeping cattle. పాశుపాల్యము. పశుపాల్యము.

పాశ్చాత్య *pa-chhatya*. [Skt.] adj. Western. పాశ్చాత్యుడు a westerner, పడమటివాడు.

పాషండుము *pasandumu*. [Skt.] n. Heresy, heterodoxy. పాషండుడు or పాషండి *pasandudu*. n. A heretic, schismatic, unbeliever, blasphemer, freethinker, or heterodox Hindu. తేదరాపాషండులు the intolerant sect of Saivites, or Jangama. విష్ణుపాషండులు bigoted worshipers of Viṣṇu. In the అపొక్రిఫాస్తోత్రము is this verse, "నాస్తిక, ప్లేన్య, పాషండ్, తాక్ష, ప్రాకృత, దుర్జను" the atheist, the foreigner, the heretic, the Buddhist, the base man and the evil-doer.

పాహిరాము *pahiramu*. [Skt.] n. A stone. (In Telugu), Poison. నా కేవలములో పాహిరా ముకేయమునా do you wish to throw a stone (or poison) into my food? శంకుపాహిరాము or తెల్లపాహిరాము white arsenic, *Arsenicum album*, (Watts.) There are four drugs known in the shops by these names: ఉల్లిపాహిరాము corrosive sublimate, నల్లిపాహిరాము, కొద్దిపాహిరాము and గారీపాహిరాము. పాహిరాల్పము *pahiralpamu*. n. Stoneness, the being a stone, పాహిరాదార నుము *pahiradarnumu*. n. A stone chisel, కాచి ఉరి. పాహిరాభేది *pahirabhadi*. n. A stone cutter, a hewer of stone. "అపుడు పాహిరాభేదులకర్ణమిచ్చి, తీసి వారి కేవలముగొట్టించి వుడు." H. i. 208.

పాశుండు *pasandu*. [Tel.] n. A kind of good rice. కాలిధాన్యంకేవలము. ఏ. ii.

పాపనము Same as పాపేము (q. v.).

పాసేగర్లు *pasigarlu*. [Tel.] n. Thugs or professional murderers.

పాసు *pasu*. [Tel.] n. Nastiness, filth, foulness. పారి.

పాసెము *pasemu*. [Tel. Corruption of పాసు పము.] n. Rice-milk with sugar. పడమాన్యము. "పాసెమిడినివారలె కీడలె." A. v. 60.

పాహి *pahi*. [Skt.] interj. Save! save us look upon us mercifully.

పింగ pinga

755

పిండ pinda

పి pi

పింగ pinga. [Skt.] n. Oxgall. గోరూపము.
adj. Of the color of oxgall. గోరూపవర్ణు
రంగులు.

పింగదోము pingadinsu. [Tel.] v. n. To
brag, to give oneself airs.

పింగది pingadi. [Skt.] adj. Being behind,
follow వెనుకటి, వెనుకయైనది. దర్శ. vi.

పింగళ pingala. [Skt.] n. The name of a
Telugu year.

పింగళము pingalamu. [Skt.] adj. Brown,
swarthy, tawny, red like a lion, or of
the colour of honey, the colour of the
mongoose or ichneumon. గోరూపవర్ణము,
నీలపిండు క్రమవర్ణము. పింగళాక్షి pingal-aksis.
adj. Fiery eyed, red eyed. పింగళానాడి
pingala-nadi. n. An anatomical phrase,
used in the Yoga school of philosophy,
for a particular vessel of the body, which
runs from the os coccygia to the head,
and which is the chief passage of breath
and air. See సుషుమ్న.

పింగారీ pingari. [Maharati పింగారి, a butter-
fly or moth.] n. A china plate, so called
because it is sometimes painted with
figures of these insects. పింగారాలు or
పింగారిసామాను pingarulu. n. Crockery.
"గాత్రపింగారి." దర్శ. iv.

పింఛను pinchanu. [Eng.] n. Pension.

పింఛము or పింఛియము [from Skt. పింఛము.]
Same as పింఛను (q. v.).

పిండము pinsamu. [Tel.] n. Nerve, manli-
ness, bravery, vigour, pride. మదము.
పిండమునాడు pinsam-nadu. v. a. To
crush one's pride, to humble. To kill.
చంపు, ఉక్రమించు.

పిండునము pindu-namu. [Tel.] v. a. To
scatter, shiver, destroy. విస్తరించును
వేయు. "లిరుదునుగలవచ్చిన పిండునమునకు,
చలిరంపు నేర్పులవచ్చుచు వేయు." M.IX. i. 137.

అనగా కూరులయిన నేవాధిపతులకు పిండునము
దండము విస్తరించును చేతులనాడు విశేష
మయిన చారులయిన అభ్యర్థమును కలెన
జేయుగా.

పింఛము pinchhamu. [Skt.] n. A pea-
cock's tail. కాశిపుర.

పింజి pinja. [Skt.] n. Cotton. చూడి. పింజిము
pinjara. n. Strengthen. బలము. పింజిశము
pinjashamu. n. A cotton cleaning instru-
ment. చూడికుట్టు. పింజిశ n. A roll of
cotton, నూలిచుట్టు.

పింజరము pinjaramu. [Skt.] n. Tawny
yellow color. ఎరుపుమించిన పసుపురంగు. adj.
Tawny or reddish yellow. "పింజరధూత
మంజరీపుంజ." R. i. 176.

పింజే pinje. [Tel.] n. The tuck in front of
a Hindu's dross. మునసలపట్టికలోకి పట్టు
చెందు. "తడియరమలకుండుపాతరవోవిబట్టి
తమరు పింజేలు పెట్టికట్టి." S. ii. 526. "కాని
కొంత పింజిగట్టి మాగార్లపైపొరచి తరపింజి." Surabha. 58. పింజించు pinjintu. v. a.
To tuck up, as cloth into folds, పింజేలు
చొప్పు. To scatter, as water, నీళ్లు చింజ
లించు. పింజనగ్రావి a syringe, చిప్పన
గ్రావి.

పింజ పindza. [Tel.] n. The feather part
of an arrow. చాకపుంజము. Also, same as
పింజము (q. v.). పింజారీ or పింజారి pindzari.
[H.] n. A cotton cleaner. చూడికునాడు.
A poor miserable wretch. దిక్కునూరినవాడి.

పిండము pindamu. [Skt.] n. A lump of rice,
అన్నపుచుట్ట, A ball. చెండు. A body, form,
living frame. ఆకారము, శరీరము. The fetus
or embryo, స్తంభభ్రూతు. The oblations that
are made to deceased ancestors. పిత్రికేను
తలకప్పు అన్నపుచుట్ట. ఈ గండముగడిచి పిండిను
బయటపడితే చూడము when the fray is over
we shall see what happens. వాడు ఉత్సాహ
పిండము he is a perfect hero. వాడు పిండా

పిందెక చచ్చువాడు I am dying for a bit of bread. పిందము పెట్టు to offer balls of rice to the manes of ancestors. Vēma. iii. 192. పిందరి or పిందరివండ pindali. (from పిందము.) n. A lump or mass. ముద్ద, గడ్డ. పిందరివండు or పిందరివండు mud and slush. గడ్డలును నిర్మిండు. గడ్డలుకట్టిండు. "తెలిగబులో గూర భూలితో తెరవిన మునిధిపిందరి వండుగాగ." M. IV. iii. 150. పిందా-కుడు or పిందా-కుడు pinda-kūdu. n. A contemptuous word for food.

పిందారీ pindari. [Maharati.] n. A Pindari or plunderer, a freebooter or marauder. పిందారీలు a gang of mounted robbers.

పిండి pindi. [Tel.] n. Flour. రొయ్యమలోని గు నాని పాడి. [Skt.] n. A multitude. సముదాయము. తెన్నెల పిండి అంబాపిమ్మనామ్మది there is bright moonlight. తెలిపిండి a residue of sesamum seeds after the oil is extracted, oil-cake. ఈ మాట పిండిని పదము పెడునుకను పదము this is equivocal, it is neither chalk nor cheese. పిండిలపనము a whitish kind of slate stone. పిండిరాయి a soft kind of stone; also a mica or slate. బలనము, పిండిమంతుము a sauce made of herbs and chillies mixed with rice flour. పేలపిండి flour of parched grain. పిండి కూర or పిండిబొద్దికూర pindi-kūra. n. A kind of vegetable. పిండిహొండ pindi-donda. n. The herb called *Aerva lanata*. (Watts.) II. iv. 12. పిండివంటలు pindirānfulu. n. Pastry, cakes.

పిండిక పindika. [Tel.] n. The nave of a wheel.

పిండితమ or పిండిత్యరమ pinditam. [Skt.] adj. Squabbed, పిడినబడిన, ముద్దగా చేయబడిన. Close, పట్టుము.

పిండితకము pinditakamu. [Skt.] n. The tree called మొలపెట్టు, గ్రంథితాపుపెట్టు or మునము.

పిండు pindu. [Tel.] n. An army, a multitude, crowd, flock, సమూహము, సమూహ, సమూహ

బలయంతన. R. i. 2. [Skt.] n. A bowl. పెండు. పిండుకట్టు pindu-kattu. v. n. To form or gather in a crowd. సమూహము.

పిండు pindu. [Tel.] v. a. To press out, squeeze, wring. రసము పిండు. To milk. చాలపిండుకు. అరకు పిండినచాలు పిండినట్లే మాట్లాడినాడు he is no hypocrite, he speaks the simple truth.

పిండి or పిండియ pinde. [Tel.] n. A tender fruit. చింతపండ్ల a very raw tamarind fruit.

పింపిటి pimpiṭi. [Tel.] n. A woman's hair separated into four tails and then braided into one. "మొలక పింపిటి నొక్కలనింకితాను మగ మేలూరించుమనిపిటి, బెండ్ల పాప బరాచితక బిసెప్పాపు గొప్ప పాపించి." Satyab. iii. 145.

పింపిట్లు, పింపిట్లు or పింపిట్లు pimpiṭṭu. [Tel.] n. plu. Antics, skips, leaps. గంతులు, కూకూ అనే ఆటలో కెడము. పింపిట్లకు, పింపిట్లూడు or పింపిట్లూడు pimpiṭṭu. v. n. To dance, వ్రేలు.

పికిపిక పikipikalu. [Tel.] n. Confusion, dispersion, scatterness, చెల్లాచెరు, పికి పికింకు to be scattered. చెల్లాచెల్లా.

పికిము pikimu. [Skt.] n. The Cuckoo or Indian cuckoo, కోయిల. పికివర్ణము pika-varṇamu. n. A crow.

పికిరి, పికిరి, పికిరిగాడు, పికిరిగువ్వ, పికిరి పిక్కి, పికిరి or పికిరిపిక్కి pikiri. [Tel.] n. The Common Madras Bulbul, *Molpastes kamohorians*. తూర్పుపిక్కి the Southern Red-whiskered Bulbul, *Olucompan fuscicaudata*. తూర్పుపిక్కి the Indian Paradise Flycatcher, *Terpisiphone paradisii*. పొడపికిరిగాడు the White-browed Bulbul, *Pycnonotus lateolus*. కొండపికిరిగాడు the yellow-throated Bulbul, *P. anthracinus*. పికిరి చెడుగా అని పిలువబడే వాడు. Members of this

bird. పిక్కిపూసలు *pikili-pāsalu*. n. plu. A kind of beads. "గోరూపా ముక్తలూ, పిక్కిపూసలూ, మాలిపండులు, కుంతేళ్లు." R. ii. 4.

పిక్క *pikka*. [Tel.] n. The nail of the leg, తంబు. A tamarind seed, చింతగింజ.

పిక్కటెల్లు or పిక్కటలు *pikkatilla*. [Tel.] v. n. To rise, swell, spread; to burst forth, as scent, anger, sound, passion, విందు, వ్యాపించు, విచ్చుటించు, పగులు, నల్గిల్లు. "గుండు భరి న ము లు పిక్క-రెల్ల పిక్క-రెల్ల." Vish. P. iii. 94.

పిక్కరూ *pik-karu*. [Tel. పరం + కారు.] n. The after or next season.

పిక్క *pikka*. [Tel.] n. A trick, artifice, a secret. వెంచన, వర్తనము. అంబరూడుంటే పిక్క-వానికే తెలియలేదు he did not find out the trick of it. v. n. To withdraw, నవడియు. v. n. To cheat, to deceive. పాశ చేయు, వంచించు.

పికిలి See పికిలి.

పిగులు *pigalu*. [Tel.] v. n. To burst, పగులు చేరదమగు. కోనక పిగులెరిగి the cloth burst or was rent or split.

పిండుడు *[Skt.]* n. The belly, కడుపు. పిండుడియను n. One who has a big belly, పెద్దకడుపుగలవాడు.

పిచాడి *pichadi*. [H.] n. A rope by which a horse's hind legs are tied up.

పిచుకుంపము or పిచుకుర్రము *pichu-mandamu*. [Skt.] n. The tree called the Neem or Murgosa, కేసరము.

పిచుపు *pichupu*. [Skt.] n. Cotton. చూర.

పిచ్చి or పిచ్చే *pichchi*. [Tel.] n. Madness, folly. adj. Fruitless, vain, Foolish, mad. Short, deficient in measure. Applied to plants, it means Wild, uncultivated. పచ్చిచెట్టు a weed. పచ్చిపండ్లు a wild cucum-ber. పచ్చివాము a wild mango. పచ్చివాడు

one who is mad. పిచ్చిరూపాయి a light or counterfeit rupee. కానివని అంతా పిచ్చి పిచ్చి అయిపోయిరి his business is gone to dogs. పిచ్చివాన rain that does no good. In weights the పిచ్చివేరు, తేక, కచ్చివేరు means the smaller or false quantity as opposed to ఎక్కువేరు the greater or true weight. పిచ్చిపట్టిన or పిచ్చిపట్టిన *pichchi-pattina*. adj. Mad, foolish. పిచ్చిపట్టు selfishness, లాభభక్తి.

పిచ్చిక or పిచ్చుక *pichchiku*. [Tel.] n. A sparrow. పిచ్చికమంటు, పిచ్చిమంటు, పిచ్చుక మంటు. తేక. పిచ్చుకమం: one who hops like a sparrow, i.e., a lame man; a cripple. అమారుడు, కాళ్ళిలేనివాడు; a beggar, పిచ్చే మెచ్చువాడు. వెదురుపిచ్చిక, కొండపిచ్చిక, గూడు పిచ్చిక, తిరిపిచ్చిక, పొదిపిచ్చిక, కెదిపిచ్చిక are different species. పిచ్చిక గోళ్లు *pichchika-gōṭṭu*. n. "Sparrow's claws." A sort of grain. H. iv. 156. పిచ్చికమీను *pichchika-mīnu*. n. A flying fish, *Exocoetus volitans*. పిచ్చుకకాలు *pichchuka-kalu*. n. A kind of grass.

పిచ్చికాసు or పిచ్చికాసు *pichchikaasu*. [H.] n. A syringe.

పిచ్చలు or పిచ్చిల్లు *pichchalu*. [Tel.] v. n. To gush, flow, exude. "నచ్చిరకంబునవాడె నని, నచ్చిని నిల్చున్నది నుండి నీరొచ్చునంతతో రచ్చసడి వచ్చుచుండు, పచ్చిలయ్యెదనునది తెలుసుచుండెకా." Vish. vii. 79.

పిచ్చే *pichche*. [Tel.] n. A tamarind seed, చింతగింజ. A skein of yarn.

పిచ్చేటెల్లు *pichchēṭilla*. v. n. To quake, shudder, &c. "నచ్చెను నేటి నా పచ్చేటెల్లు యెల్ల ముల పొచ్చి నమోక పిచ్చలు రచ్చసడిచాడె." Adilakshmi Vilasam. iv. 122.

పిచ్చేదిండు *pichchēḍinu*. [Tel.] v. n. To be in a stir, to be afraid, భయపడు, తల్లడపడు. To be proud, అతిశయించు. To sprout, to cumulate, అంకురించు, పొలుకుంచు. "కేలంబు పిచ్చేదిండు"

చెప్పించు ప్రచ్చుచు R. v. 104. v. a. To talk or converse about, to praise, admire, ప్రశంసించు.

పిత్త్య పిత్త్యు. [Tel.] n. Fat, grease, కొవ్వు. Poison. పిము. పంపిచ్చు hog's grease, land. A tamarind seed, చింతిచ్చు.

పిటకము pitakamu. [Skt.] n. A pimple. పిటకము. P. i. 490. A small box, చిట్ట పిట్ట.

పిట్ట pitla. [Tel.] n. A small bird. A little thing. చిట్ట పిట్ట a small wild root. This name is applied to some fish, as ఈచిట్ట. adj. Trifling. పిట్టకథలు idle stories. **పిట్ట పిడుగు pitla-pidugu.** adj. Inevitable, అనివార్యము. **పిట్టకాను** or **పిట్టడికాను pitla-kānu.** n. A small kind of fish: what in England is called the Miller's Thumb.

పిట్టు pitlu. [Tel.] n. Flour boiled in steam, పానపొంది నువ్వు పిట్టపిండి.

పిటరము pitbaramu. [Skt.] n. A little earthen pot. కుండ. A cooking pot, నెలకుండ. A churning rod, కచ్చుత్తరము.

పిడక or **పిడుక pituka.** [Tel. from పిడుచు.] n. A cake of cowdung dried for fuel. కత్తిపిడుక a toddyman's case, containing his knife, &c. **పిడకమునది** Same as పంకజవరము (q. v.).

పిడకె or **పిడుకె pidaksa.** [Tel. from పిడుచు.] n. A handful; as much as can be clutched. **పిడకెనార** a besom or bit of cloth used in smearing, అంకుచ్చుట్ట.

పిడర or **పిడుర pitatu.** [Tel.] n. A very small earthen pot, పిట్కెరి చిట్టకుండ.

పిడి pit. [Tel. Lit: to hold.] n. A small handle, hilt, haft. కత్తిపిడుకలోనినది, కత్తిపిడుక. A handful, a fist, పిడికిరి. The female of any animal, అనువచ్చును. రెండు పిట్టలంపు a two handled saw. నువ్వు పిడి a skein or ball of string. నువ్వు పిడి or మనుపిడి the female bison. Kutahus li. 53.

పిడియను a female elephant. **పిడికట్టు pidikattu.** n. The middle part of a bow where it is held, లచ్చకము, లుటికెడుము. **పిడికిరి pidikiri.** n. A hold or grasp, a fist, ముట్టి. ప్రాణాలపిడికిటపట్టుకొన్నాడు his life is in his hand, i.e. he is in great distress: he is at the point of death. (Gen. పిడికిరి. Loc. పిడికిల plu. పిడికిళ్ళ). **పిడుగునకు** జోలు పిడికిలునానిని పాడికెను he hit him with his fist which was like a thunderbolt. **పిడికిరించు pidikiritu.** v. a. To hold in the fist. పిడికిల చిట్ట **పిడికిరించు pidikiritu.** n. Closing the hands in homage.

“నా నడిపై నీ దివ్యమోక,
పిడికిరించిన పెంపుననుచువును.”

H. iv. 286.

పిడికెడు pidikadu. n. A handful, as much as can be held in the closed fist. “ఎరుకపిడికెడు ధనము” (a proverb) acquaintance is a handful of money. **పిడి కొలి pidikola.** n. The handle of a plough staff, వా నెలలోనినది నువ్వు. **పిడి గంట pidiganta.** n. A bell with a long handle. **పిడిగుడ్డు pidigaddu.** n. Blows. **పిడిగొట్టు pidigotu.** v. a. To geld, as an animal. Literally, to strike the handle (of a chisel, &c., which is placed on the testicle). ఎడ్డువట్టుకొట్టు, పిచ్చులదియు. **పిడిపిప్పడాకు pidipippedaku.** n. An acrid gummy weed, poisonous to sheep, also called నెలకుడు or నాడినెలకుడు. **పిడి మూర pidimura.** n. The distance between the elbow and the closed fist. **పిడి యము** or **పిడిము pidigamu.** n. A dagger, కాకు. **పిడివాటు pidivatu.** n. Taking sheaves of corn up in the hand and beating out the grain from them. An agreement, ఒడంబడిక. పిడివాటునది a note or letter which parties write to each other after an agreement. **పిడివాడము pidivadamu.** n. Obstinacy, అండ్లము. **పిడిచేయ** pidichay. v. n. To put a handle on something. **పిడిచేయ** pidichay. n. Putting a handle on something.

పిడు pidu

759

పిత్త pitta

sugar, & drill. చిరు. పిడిసి or పిడిసె
pidisi. n. A Rose colored Pastor or Cho-
lum Bird. "పిడిసెల తినినాడ నెలకొన్నవా
లకాది." Sri Natha.

పిడుగు or పిడ్గు pidugu. [Tel. from పడు.]
n. A thunderbolt. అడుగుతీర్చినప్పుడు పిడుగు
తేను the thunderbolt shall fall innocuous
at the foot. "తొంతులపిడుగులు" thunder-
ing liars. Charitr. ii. 1549. కిల్లలారు
టకు పిడుగువంటివారు. పిడుగు కైదువు
pidugu-kaiduvu. n. A thunderbolt. ఎల్లా
యధము.

పిడుకు piduku. [Tel.] v. n. To wring,
squeeze, press. రిపములోనననానిది పిడుకు.

పిడుకే, పిడుకు or పిలుకు piluku. [Tel.]
n. A tick or louse that infests cattle,
a hotti, నోమరి. Various kinds are బుడ్డ
పిడుకు or అంబానపిడుకు a cattle tick.
అంబపిడుకే or చెక్కపిడుకు a woodlouse,
and చీమపిడుకు a body louse.

పిడుకే See పిడుక.

పిడి or పిడిము pide. [Tel.] n. A bundle or
a clump (of bamboos) పెనుపొద, నుంపునా
మొలచియుండు పిడిములు. See పిడిములు,
under పిడి.

పిడిరవుగువ్వ pidiravu-guvva. [Tel.] n. A
common kind of dove. Jerdon. No. 295.

పిన్యాకము pinyakamu. [Skt.] n. An oil
cake, sesamum seed left after the oil is
extracted. తిరిగిపిండి.

పిత, పితర or పితరుడు pita. [Skt.] n. A
father. తండ్రి. పితరదార pitara-dara. n.
The lord of our fathers, Yama. పితృపతి,
యముడు. పితామహుడు pita-mahudu. n.
A father's father. తండ్రితండ్రి. తాత.
Brahma, అన్న. ఆంధ్రకవిశామనాథుడు
'the Father of Telugu poesy,' a title of
the celebrated poet Allasani Peddan-
na. ప్రపితామహుడు great grandfather.
పితామహి a grandmother on the father's

side, తండ్రితండ్రి. పితాస్థు pitastu. (another
form of పితరులు.) n. The manes or
ghosts of forefathers. Charitr. i. 1526.
పితరులు pitarulu. n. Deceased or de-
parted ancestors, పితృదేవతలు.

పితలాటము or పితలాటకము pitalatamu.
[Tam.] n. Trickery, cheating, humbug,
మోసము, పిట్ట.

పిరుకు or పిమకు pituku. [Tel.] v. n. To
milk out, express, squeeze, draw (milk.)
పాలుపిండు. అవును పాలు తీసాడు he milked
the cow.

పిరుకీ pitari. [H.] n. An intrigue, plot,
treason, conspiracy. కల్ల. Tale bearing
(Krishna District). Riot or rebellion
(Godavery District). పిరుకీకారు
pitari-karu. n. A rebel, a traitor, a con-
spirator, త్రోవీ. A tale-bearer, చెడిలు
చెప్పవాడు.

పితృలు pitru. [Skt.] n. Fathers, ancestors.
పితృతిథి pitritithi. n. A lunar day, on
which offerings are made to the manes
of ancestors. పితృపతి pitri-pati. n. The
lord of the ancestors, i.e., Yama. పితృ
వనము pitri-vanam. n. A cemetery.
శ్రావణము, బలికమ్మ. M. iv. 18. పితృయజ్ఞము.
or పితృతర్పణము pitri-yagnyam. n.
An offering or sacrifice to ancestors.
పితృప్రసాదము pitri-arjitam. adj. Earned
by one's ancestors, inherited from
one's ancestors, ancestral. n. Ancestral
property. పితృయము pitryam. adj.
Paternal, ancestral. తండ్రిసంబంధమైన,
తండ్రిది. పితృవృద్ధుడు pitrivrudhu. n. A
paternal uncle, తండ్రికోడలుకొడుకు.

పిత్తము pittamu. [Skt.] n. Bile, gall, the
bilious humour. పిత్తాశ or పిత్తాశము
bilious heat. పిత్తాశము a kind of con-
sumption. పిత్తకోశ a kind of jaundice,
Leucophlegmatia. పిత్తశునక్కు choppings

పిత్త pitta

760

పిప్ప pippa

of the hands and feet. పిత్తవాది a bilious pulse. ఈ మందు పిత్తముచేయును కనుక మీరు జైటి చోరారు this 'medicine will stir up the bile, so you must stay at home. పిత్తకోశము pitta-kōṣamu. n. The gall bladder. పిత్తజ్వరము pitta-jvaramu. n. A bilious disease.

పిత్తలము, పిత్తలము, పిత్తడి or పిత్తలి pittalamu. [Skt.] n. Brasa, ఇత్తడి. adj. Bilious, relating to bilious humour. పిత్తములు. పిత్తడి కాము pittaladi-kaṁu. n. A sort of fish. H. iv. 224. See పిట్టకాము.

పిదవ pidapa. [Tel.] n. The after or succeeding time, కనుక. adj. Succeeding, కనుకటి. Meanspirited, degenerate, base, vile, silly, foolish. తక్కువైన, నీచమైన. అదృ. Afterwards. వినమముప్పుడు, వెనుకటి వారు. వినమమే an after crop.

పిదపిద pida-pida. [Tel.] adj. Soft, smooth, మృదువు, అనుక. పిదపిదప pida-pidana. n. Softness. మృదుత్వము. Fright, భయము. "ప్ర. చంద్రావతారక విడిచుచును, బెరుక వలక పిదపిదక, ప్రాణవిహ్వలక క్రూరకరక." Charitr. i.

పిదుకు Same as పిరుకు (q. v.).

పిధానము pidhanamu. [Skt.] n. A covering, concealment, veil. అచ్ఛాదనము, తోరణము, ముత్యము, పిడుగునాది బుర్ర.

పిద or పిన్న pida. [Tel.] adj. little, young, చిన్న. పిదవండ్రి pida-tantri. n. Literally, a younger father, i.e., a father's younger brother: also, the husband of a mother's younger sister. పిదవల్లి pida-talli. n. Literally, a younger mother, i.e., a mother's younger sister, the wife of a father's younger brother. See పిన్న.

పిదాకము pidakamu. [Skt.] n. The name of the bow or trident used by Śiva. శివుని ధనుస్సు, త్రిశూలుము. A relic of mud, మట్టి

వాస. పిదాకీ pinaki. n. An epithet of Śiva. శివుడు. పిదాకిని pinakini. n. The Sanskrit name of the river Pennar which rises near Nandidroog and falls into the sea near Nellore.

పిదుగు or పిదుగు pinugu. [Tel.] n. A selfish or covetous man, లాభపరుడు.

పిన్న, పిద. పిన్నుట or పిన్నటి pinna. [Tel.] adj. Little, small, tiny, diminutive, young, చిన్న. పిన్న పెద్దలు old and young, every body, great and small; also, the elders of a community. పిన్న పెద్దలవారిని మాట్లాడవలసివడి you should consider who it is you are addressing. పిన్నవత్స a slight smile పిన్నవాడు or పిన్నటవాడు pinna-vaḍu. n. Infancy. "పిన్నటివారిచేతను లోకమువారు పెచ్చున." T. ii. 38. "కవిశిష్యా మున పిన్నవత్సకొలుక." Parij. v. 46. పిన్ను రథము or పిన్ను రేకము pinna-tanamu. n. Childhood. పిన్నవాడు pinna-vaḍu. n. A boy. పిన్నుడి pinna-adi. n. A girl. పిన్ను కక్కెర pinna-kakkeru. n. The small partridge, *Perdix syriatica*, చిన్నకక్కెర, కృకనామక. పిన్నుగడ్డ pinna-gadda. n. A small kind of kite. పిన్ననోరలు a kind of Carleria, the dwarf species of నోరలు (q. v.). పిన్న పాద pinna-pāda. n. A virgin, కన్యక. పిన్నమ్మ pinna-mma. n. A mother's younger sister. పిన్నయ్య pinna-ayya. n. A father's younger brother.

పిపాస pīpasa. [Skt.] n. Thirst. చిప్ప. పిపాసినుడు pīpasitudu. n. A thirsty man.

పిపిలిక pīpilika. [Skt.] n. An ant. పిపిల ను బ్రహ్మదర్శనము from an ant to God.

పిప్పలము pippalamu. [Skt.] n. The sacred fig tree, the Peepul tree. *Ficus religiosa*. రామరెట్టు.

పిప్పి pippali. [Skt.] n. Long pepper, *Anthracanemum indicum*. పిప్పికిదియ్యము grains of this pepper. పసుపిప్పి a plant called *Sphenoclea zeylanica*. Rox. i. 507. రాజ్యపిప్పి a plant called *Salicornia brachiata*. కుపిప్పి a plant called *Pothos officinalis*, or *Tonux schifera*. Rox. iii. 819. అది పిప్పికి బిచ్చినది అని (or she) is as strong as a horse: lit: as a sack (బిచ్చి) of this pepper. పిప్పికిరొట్టె the dried root of the long pepper. పిప్పికిరొట్టె the root of long pepper. పిప్పికిరొట్టె the thick or woody part (రొట్టె) of the long pepper vine.

పిప్పి or పిప్పిరి pippi. [Tel.] n. Refuse, residue, the stuff that remains after the juice is squeezed out. **పిప్పి or పిప్పిటి** n. A common weed. **పిప్పిచేయు pippi-cheyu.** v. a. To squeeze dry, as fruit, &c. "చిక్కచేయు" పిప్పిచేయునట్లు, శ్రీ. vi.

పిమ్మ pimmata. [Tel.] adv. Afterwards, subsequently, అనంతరము. Behind, చోరమునకు. పిమ్మటివారు those who come after.

పిమ్మల or పిమ్మలము pimmala [Tel.] n. Stupor, grief. చూపునట్లు, అపేక్షనట్లు, నిష్కారమునట్లు, మనోవ్యర్థ, చూపునట్లు. "పిమ్మలమునట్లు" పిమ్మలమునట్లు. BD. v. 257 "ఈను పిమ్మలమునట్లు" చూపునట్లు, పిమ్మలమునట్లు. "పిమ్మలమునట్లు" చూపునట్లు, పిమ్మలమునట్లు. "పిమ్మలమునట్లు" చూపునట్లు, పిమ్మలమునట్లు. M. VIII. i. 5.

పియ్య piyyi. [Tel.] n. Human dung, or the dung of any carnivorous animal, as distinguished from పేద, రద్దీ, &c. పేదపియ్య cattle fish bone. used in varnish. **పియ్యితిను piyyi-tinu.** v. n. To eat dirt: i. e., make a fool of oneself. పియ్యితినువాడు the dung-eater, a sort of snake.

పిర pira. [Tel.] n. In arithmetic, the two hundred and fifty-sixth part of a Rupee or of any thing.

పిరంగి or పిరంగి pirangi. [corruption of 'Frank'] n. A cannon. పిరంగిచెక్క pirangi-chekka. n. China root, *Smilax china*. Ains. i. 70.

పిరము piramu. [for Skt. ప్రియము] adj. Dear. వెంటిమ్మలైన. "పిర మైనకాయక మెనకు తగుడ." Mani. P. 144.

పిరాయిందు pirayindu. [H.] v. a. To change, మార్చు. పిరాయింపు pirayimpu. n. Changing, a change. మార్చుదము, మార్పు.

పిరి piri. [Tel.] n. A twist. పెరి. A cotton-twist, a thread, a rope, తాడు. పిరిగొను piri-gonu. v. a. & n. To surround, to twist, to twine round, చుట్టుకొను, పెనుకొను, పెరిపెట్టు.

పిరింది or పిరిది pirindi. [Tel.] adj. Behind, after, following. మురికింది తాటికియ as a thread that follows the needle.

పిరింది or పిరిది pirindi-ki. adv. Backwards. వెనుకకు. "అన్నిచూపునట్లు" పిరిందికి వెనుకకు వెళ్ళునట్లు, పిరిందికి వెళ్ళునట్లు. M. XII. iii. 55. See పిరు.

పిరికి piriki. [Tel.] adj. Cowardly. బిరికివాడు a coward. n. A coward, భయశీలము. plu. పిరికిలు. "పిరికిలుగా మారిన భయశీలముండక పిరికిలై." Yainini. vi. 77. **పిరికిలనము piriki-lanammu.** n. Cowardice, timidity, shyness, bashfulness. పిరికిలనము nervousness that disables a man when in public. **పిరికిలంద పిరిki-kunda.** n. Want of courage, అపరాధము. **పిరికిమ కము piriki-mekamu.** n. A gazelle or antelope, వారిము, జింక.

పిరియాది, పిరియాదు See under పిర్యాదు.

పిరు piru. [Tel. short for పిరుకు.] n. The back part or side. వెనుకవైపు, వెనుక, చూపునట్లు. adv. Behind, back. "వెనుకకు

మనకు, పిరువనకతడు." BD. vi. 45. 'పిరువనక
without going back. పిరుండు or పిరుడు
pirundu. The back side, the loins, వెనుకటిభాగము. Back, behind, వెనుక.
"మొదటియందొకరంబునీల." L. vii. 185.
పిరుందికడ *pirundi-kada*. adv. Behind,
at the back of, after, following. దానివీరు
డక at her heels. పిరుమకొడు *pirumaku-*
konu. v. a. To follow, వెనుదిండు. పిరు
తీయు, పిరుతిరును or పిరుతిరుతు *piru-*
thiyu. v. n. To draw back, shrink
back, retreat. వెనుదిండు, పరావృణమును.
పిరువడు, పిరువోపు or పిరువేసు *piru-*
padu. v. n. To go back, to retreat, వెనుదిండు.
To be afraid, భయపడు. పిరువెట్టు *piru-*
vettu. v. a. To slight, disregard. అనాద
రించు.

పిరుపీకు, పిరుపీకు, పిరుపీకు or పిరీపు *piru-*
piku. [Tel. పీకు+పీకు.] n. Wrangling.
పీకుల, రచ్చ, బంధుబాటును. Pain, చాధ.
పిరుపీకులాడు *piru-pikulaadu*. v. n. To
struggle. పెనులాడు. పిరుపీకుచేయు to
torment, చాధించు; to struggle, పెను
లాడు.

పిరుము *pirumu*. [Tel.] n. Severity, పరుష
భావము. adj. Severe, పరుషము.

పిర్యాడు, పిరియాడు or ఫిర్యాడు *piryadu*.
[H.] n. A complaint, మొన. పిర్యాది or
పిరియాది a complainant.

పిర్ర *pira*. [Tel.] n. A buttock, బిరుడు.
పిర్రలు the buttocks.

పిలక *pilaka*. [Tel.] n. A young one, a
young shoot. కంబిలక a small root, as
that of a radish. See వెలక.

పిలపిల *pila-pila*. [Tel. anuk.] adv. Suddenly,
at once.

పిలుక or పిల్క *piluka*. [Tel.] n. A young
one, a young shoot. తేటికేరిలక the
young of the antelope. "వులుకు బుద్ధిలేర్చు
కొని పూరియగోరియ మేటిలేడిరే, వెలకలవెంట

క్రిస్తుకొనివెంచును." B. ii. 69. అంతేపిలుక
a young swan. కింగుతులక the cub of
a lion. తేటిపిలుక a young bee. పిలుకవాడు
piluka-vadu. n. Bearing young ones,
పిల్లలకుతాయల. "పిలుకవాటిగోడిగ బావడిగము
లకర." A. iv. 36. టీ పిలుకవాటి, పిల్లలకు
వచ్చే, గోడిగబావడములకు, అడగుర్రపుతల్లికు.

పిలుకు *piluku*. [Tel.] n. Pride, conceit,
గర్వము. పిలుకుమారు, పిలుకుమారులు, పిల్కు
మారు or పిల్కుమారులు *piluku-maru*. v. r
To die, చచ్చు. To be destroyed, to perish.
నాకమించు. "కాల్కులమరే దువీకవచ్చియుకా",
దువీయుకూలియుకా దిలుకు మారియు వల్లద
రానియుకా." M. VIII. i. 4. పిలుకుమారుడు,
పిలుకుమార్లు, పిలుకుమారుడు or పిలుకు
మార్లు *piluku-maru*. v. a. To kill, to
destroy. "మనుజునాధియెక్కడపులూను మన
చ్చుక కావాలనుండుక, మనుషుడిరానికా దిలుకు
మార్చి దవంట యాదార్తమైద ధర్మమహిమకాదు." M. IX. ii. 102.

పిలుకు or పిలుకు *piluku*. [Tel.] n. A selfish
man, అబ్బుడు. A mere formalist. కపటి,
మాడుగాడు.

"కలకదానవాగ్ధికిలవల,

కలకాతకువర్ణపుష్కలంధ పరామ.

పిలుకుయదిమర్పునామను,

కలకేనియులేక దానిగనిరక్షించుకా."

P. i. 222.

పిలుకు or పిల్కు *piluku*. [Tel.] v. a. To
call; to invite. పిలుకుకొడు *piluku-*
konu. v. a. To call for (a man), to call
near, call upon, invite. పిలుచుక (for పిలు
చుకొని) చోపు to take (a man) along with
one. పిలుచుకవచ్చు to bring (a man along)
with one. పిలుపించుకొడు or పిలిపించుకొడు
pilupintu-konu. v. a. To send for, to
invite. పిలిపించు or పిలువవపించు *pili-*
pintu. v. a. To call for, invite, send for.
పిలు or పిలుపు *pilu*. (Imperative of

పిల్ల pilla

763

పిల్ల pilli

పిలుచు.) v. "Call him." పిలుపు or పిలుపుకు pilupu. n. A call; a cry; an invitation, అన్వేషణ.

పిల్ల pilla. [Tel.] n. A child, a babe, a young girl. A young one, offspring. A shoot or young plant. పిల్లలు, children, పిల్లలు, young ones. పిల్లలుగలవాడను I am a parent. పక్కపిల్ల a puppy. పురిపిల్ల a tiger's cub. కోడిపిల్ల a chicken. పేకపిల్ల a kid. ఎంక పిల్ల a young rat. పిల్లులవేయ or పిల్లులపెట్టు to bring forth young ones. పిల్లపెట్టు to throw doublets or the dice. "హరిపిల్లంకా, ఎంకపేక చాచుకొని నీవియు పోవరానేసి పంపునా, పిండుటర్కలంబుకడిపిండును." Radha. i. 74. **పిల్ల adj.** Small, petty. పిల్లపర్వతము a small hill. పిల్లత్వము misrule. పిల్లత్వము boyish pranks or tricks. పిల్లనాది a gentle breeze. పిల్లదూలము a small bear; or rafter. పిల్లనంగిరిము a humming or low singing. పిల్లనాన a small channel or canal. పిల్లనాది or పిల్లనాయ్య an inside well; a well or hole bored in the bottom of a well. పిల్లనోడు the young of an elephant. పిల్లనన్న a young buffalo. పిల్లనోడు గంటా pill-eru-gantu. (పిల్ల+ఎరు+గంటా.) n. A summersault. పిల్లనోడుకు pillan-gandu. n. A hockey stick or bat used in games. See పిల్లనోట్టు. పిల్లనోడుది, పిల్లనోడుగ్రోవి, పిల్లనోడుది or పిల్లనోడులు pillan-grovi. n. A flagolet. plu. పిల్లనోడుకు. పిల్లనోడుకు pillan-gadu. n. A child, a little boy. పిల్లనోడుకు pillan-gadu. n. A very small beard. పిల్లనోడుకు pillan-gadu. n. A boy or lad పిల్లనోడుకు. పిల్లనోడుకు pillan-gadu. n. The name of a game. పిల్లనోడుకు pillan-gadu. n. A boy's game in which hockey sticks are used. పిల్లనోడుకు pillan-gadu. n. A noose, ఉ. H. v. 112. పిల్లనోడుకు pillan-gadu. n. The lesser lock behind or in front of the principal one. పిల్లనోడుకు పిల్లనోడుకు.

తా, పిల్లనోడుకు. పిల్లనోడుకు pilladu. n. A boy, a child. పిల్లనోడుకు pilladu. n. A girl or lass, పిల్లనోడుకు pillan-dipulu. n. A certain boys' game. పిల్లనోడుకు pillan-pitsora. n. A plant, *Asparagus racemosus*. (Ains. and Watts.) H. v. 51. పిల్లనోడుకు pillan-pesura. n. A sort of green gram called పెండు. పిల్లనోడుకు pillan-pesura. n. The small intestines. పిల్లనోడుకు, పిల్లనోడుకు or పిల్లనోడుకు pillan-meramba. n. A summersault. పిల్లనోడుకు పిల్లనోడుకు, పిల్లనోడుకు pillan-velu. n. The little finger, చిటికెపిల్లు. "చిటికెపిల్లు త్రేత." జి. viii.

పిల్లనోడు pillari. [Tel.] n. A kind of song. "పిల్లనోడుకు పెండుకొరములు." Fai. 271.

పిల్లనోడు or పిల్లనోడు pillani. [Tel.] n. A silver ring worn by women on the fourth toe. plu. పిల్లనోడు.

పిల్లి pilli. [Tel.] n. A cat. ఉంపిల్లి a tame cat. Several different animals go by this name: as పాపాపిల్లి, పూపిల్లి, ఏటిపిల్లి, రాపురిపిల్లి, పొంపిల్లి, and some more. పూపిల్లి a civet cat. పిల్లిపిల్లి blue eyes (lit: 'cat's eyes'). పిల్లిపిల్లి uncwing. పిల్లిపిల్లి a kitten. పిల్లిపిల్లి like a cat, i. e., demurely, harmlessly. పిల్లిపిల్లి a feline disposition. పిల్లిపిల్లి పిల్లిపిల్లి తిరుగును న్నాడు he wanders about like a cat whose feet are burnt. పిల్లి n. A corruption of పిల్లి as పిల్లిపిల్లి, పిల్లిపిల్లి ఉం. పిల్లిపిల్లి తనము (పిల్లిపిల్లి+తనము.) a precious stone, a cat's eye, నైదుపిల్లి. పిల్లిపిల్లి pilli-gadda. n. A root called *Urtica tuberosa*. Box. iii. 583. Musk. పూపిల్లిపిల్లి. పిల్లికు గుచ్చెట్టు (పిల్లి+అడుగు+పెట్టు.) pilli-adugu-chettu. n. Cowach, a certain plant. పిల్లిపిల్లి, పిల్లిపిల్లి. Box. iii. 283. పిల్లిపిల్లి గడ్డ pilli-misora-gadda. n. Cat's whiskers, a sort of plant. Basica. i. pref.

పిల్ల *Samo as* పుల్ల (q. v.).

పిల్ల *pilla*. [Tel.] n. A title generally assumed by the members of some of the Sudra's caste. పిల్లరి *pillari*. n. A name of the god Gopēsa, గోపేశుడు అట్టే. కిష్కిం. కాం.

పిల్ల *pilla*. [Tel.] n. plu. A tuft of grass. కనక పిండి. వారి. పూ. వ.

పిశంగము *pisangamu*. [Skt.] adj. Tawny, red, as hair. గోశోచనవర్ణముల, కపిలవర్ణముల.

పిశాచము *pisachamu*. [Skt.] n. A demon or ghost. A whirlwind or stormy gust. భేదాకారులు. పిశాచి *pisachi*. n. A female fiend or spirit. కల్గేపిశాచి a familiar demon. భాపిశాచి a dragon placed as a guard over hidden treasure.

పిశితము *pisitam*. [Skt.] n. Flesh, meat. మాంసము. పిశితాశపడు or పిశితాశి *pisitashamu*. n. A cannibal, a carnivorous being. "కొన్నియులుగాకొకరి దుష్టవిశాస ర్తవేయయ్యెడుకొ, మార్పుముగాలయవనము ల్పక యిప్పికొకటి" *Id.* I. vi. 235.

పిశుమము *pisumamu*. [Skt.] n. Reservedness of temper, a saturnine disposition. పిశుమదు *pisumadu*. n. A reserved man, a false friend. A tale bearer, కొండెకాడు. A wicked person, దుష్టుడు.

పిష్టము *pishtamu*. n. Flour or meal. పిండి. orosiae, meltings, dross. మధుపిష్టము *wax*. పిష్టకము *pishtakamu*. n. A cake, a pudding. అత్రాచ సామాన్యము, పిండియల పిష్ట చక్రము *pishtachakramu*. n. A round biscuit, నాచి. పిష్టాతకము *pishtatakamu*. n. Perfumed powder. చుక్కా. A. iv. 36.

పిస *писа*. [Tel.] n. Folly, nonsense, అవిశేయము.

పిసక or పిస *pisaka*. [Tel.] n. Grease, or dirt in the hair, రిలముకీ. పిసకానందే or పిసక పిసక greasy. పిసపిసలాడే clammy, vis-

cons. పిసవెత్తి *pisaverri*. n. Eager desire, strong lust. నాడు. నామత్రేకము.

పిసరము *pisaru*. [Tel.] n. Stuff, trash, waste matter. The wash or refuse of grain. Matter in the eye, humour, pus. Any thing worthless, a mere trifle, a small quantity, లేకము. పిసరంకరాడి a pinch of snuff. పిసరంకల్లకొక్కవారు they beat the stuff out of him. ఆ పని చేయుటలో వానిపిసరంకల్లనది he was quite exhausted in doing the business.

పిసాసి [from Skt. పిశాచి.] Same as పిశాచి. (q. v.)

పిసాశము *pisashamu*. [Tel.] n. Brilliance, విశాసము, ప్రకాశము. A jest, పరిహాసము. Spreading, వ్యాపనము. A trick, కొంగయ్య. పిసాశి *pisashi*. adj. Brilliant, తళతళివనే, ప్రకాశముల. Spreading, వ్యాపనముల. Artful, కొంగ యెక్కులు. "నకియ క్రొందికు రిసాశి చావులకొత్తు, మునుదినిద్దిపు ముద్దుపాము గోము." *Rasica*. iii. 133. An artful or cunning person, కుప్పిరిపునుపుడు, స్త్రీయను. "మొదలుపాటు పిసాశి నామా ధుడు." *Alia*. iii. 11. పిసాశిండు *pisashinadu*. v. n. To be brilliant, to flash, to be displayed. తళతళలాడు, మెరుగు, విజృంభించు, విండు. To be ingrant, చెరువించు. To spread, వ్యాపించు. To jest, పరిహాసములాడు. To pretend, కొంగయ్యచేయు. "నీ సహృదయి పున్న సారలనాధికా వ్యాపితై పిసాశిండుమృగ మంటి." *Swa*. ii. 59. "ధ్యు కొడుకుకు విలపించుకొనుచు నీవున్న, నదిపక్కవును సెక్కిరిప నరెల్ల, చాలలేల్లి పిసాశింపకనుచు." *HD*. ii. 1906. టి. పిసాశిండు, నాడుచేయు. v. a. To ridicule, పరిహాసించు.

పిసి *piśi*. [Tel.] n. A pointed end of a stick, &c.

పిసింగి, పిసింగి or పిసిది *pisingi*. [Tel.] n. A tree called *Utrondendion incense* (Watts).

పిసి *piṣi*

765

పీక *pīka*

పిసికెట్టు *piṣikēṭṭu*. [Tel.] n. Rubbing, kneading, friction, rubbing ears of corn. పిసుకడములు. Grains of millet, &c. శొష్ణులనొత్త పెంచుచున్నవాటి తొవలియ్యము. A. iv. 172.

పిసిక, పిసిడి or పిసిక *piṣiṁ*. [Tel.] adj. Avaricious, miserly. **పిసికపురుగు** *piṣiṁ-puṛugu*. n. A silk worm: literally, the miser worm. **పిసికాయ** *piṣiṁ-kaya*. n. The cocoon of the silk worm. **పిసిగొట్టు, పిసిగొట్టు, పిసికవాడు or పిసికారి** *piṣiṁ-golṭu*. n. A miser. లోభి.

పిసుకు *piṣuku*. [Tel.] v. a. To squeeze, knead, handle, massage. ఎలుకోచక చేతులు పిసుకుకొనుచుండు he kept rubbing his hands as if he did not know what to do.

పీహితము *piṭhamu*. [Sk.] adj. Covered, concealed, కప్పబడిన.

పీ *pi*

పీకు *pīku*. [Tel.] v. a. To pull out, root up, uproot, wrest. To tear, pull to pieces, destroy, demolish. To turn out, dismiss. నాలుక లీకుకొని చచ్చెను he pulled out his tongue and so killed himself. **పీకుపీకాడు** *pīku-pīkaḍu*. v. n. To be agitated, to be in trouble. మిక్కిలి తెలుసుకొను. "తొంటి యొక్కొక్కదేవునియకు చిక్కిరిక్కి తగలుద్ది లీకునీ కాదనా, చేష్టాధీనమొంది యెల్లయుడు సంతాపించుచున్నాడె" M. VII. v. 386. **పీకుకోను** *pīku-kōnu*. v. a. To snatch. **పీకులాడు** *pīku-lāḍu*. n. A squabble, wrangle, quarrel; nonsense; a plague, scrape. **పీకులాడు** *pīku-lāḍu*. v. n. To wrangle, struggle, పెనుసలాడు, లాగులాడు. A. vi. 18.

పీక *pīka*. [Tel.] n. The wind-pipe, కంఠాశయ. A pipe. The reed used in blowing musical instruments. తొనువాద్యములలోని క్రొవితెల్లు. కొంతుపీక the windpipe. A leaf rolled up like a cigar, కాశినిలమిడ్డి

తెలుపు. A cigar which is partly smoked and thrown away, కాశి మిగిలినతెల్లు. **పీకె బిల్లెలు** *pīka-billalu*. n. A kind of ornament attached to a bed. పీకె నెలు. **పీకెసారు** *pīka-saru*. v. o. To become flat. చేపుటయను. To become lean, కృశించు.

పీకగ్గ Same as పీకొగ్గ. (q. v.)

పీకెము *pīkamū*. [Tel.] n. The chin, the lower jaw. కందిపేడు. A dimple in the chin, పెనుకొనినతెల్లు. Pride, మనము. నాడిచివచ్చినవాడు I brought down his pride. A cock's tail or train, బింధము.

పీకేర or **పిల్లపీకేర** *pīkara*. [Tel.] n. A certain wild shrub. పెను under పిల్ల.

పీకు *pīku*. [Tel.] n. The fibre of plants. నాటి నుకు తొండే సంబంధము. దుకాయపీకగా నన్నది our relations are not strong at all. Also, used for grass or straw as బోదపీక hill grass. "పీమహిసంబులైన యుల్లి గడ్డలు" Hk. iv. 82.

పీకే [Eng: Fees.] n. Gold. (a secret word used among goldsmiths).

పీకు, పీకుచక్క or **పీకుడు** *pīka*. [from Skt. పీకు.] n. A seat made of board. కూర్చుండుచుంక. బెడెలు a bench. నాలుగుకా క్కెలు a stool. పిడెలు the bridge of a violin, also called నక్కము. చూలపుపెలు the short cross rail in the top of a Pāṇḍu house roof. రాకెలు a washerman's bench on which he beats the cloth. కాడిపెలు a short piece of wood under a yoke, కొనుకు దినువకయు చెక్క. **పీకులెట్టు** or **పీకులెట్టు** *pīka-leṭṭu*. v. n. To set up one's seat, i.e., take up permanent residence, settle. పీకొనెనుమనేయు, కిలక తొండు. **పీకుముడి** *pīka-muḍi*. n. A double knot, without bows.

పీకము *pīhamu*. [Sk.] n. A seat. The "chair," diocese, or see of a Guru. **పీకకుడు** one who sits on a seat or throne, i. e., a Guru. **పీకనుగ్గుడు** or **పీకనుగ్గు**

పీడ pīḍa

766

పీష pīṣa

మడు *pitha-marduḥu*. n. A lover. పీఠి *pithi*. Same as పీఠము. పీఠిక *pithika*. u. A high seat. ఉత్పాదకము. A preface, preamble, preliminary note.

పీడ *pīḍa*. [Skt.] n. Pain, annoyance, suffering, బాధ. పీడపోయినది the plague is gone. adj. Painful, nasty, annoying. పీడిత a bad dream. పీడితము *pīḍitamū*. n. Paining, gripe, seizure, squeezing, pinching, trouble caused by others. పరులచే కలుగుబాధ. పీడితు *pīḍitau*. v. a. To pain, plague, torment, harass. బాధించు. పీడితము *pīḍitamū*. adj. Pained, distressed, troubled, afflicted. పీడింపబడి.

పీట *pīṭa*. [Tel.] n. A crab. ఎండ్రకాకు. ఎండ్రకాకిర the crab called *Portunus mencaitho*. (Linn.) పీత [Skt.] n. Saffron. పసుపు. పీరిము *pīramu*. adj. Drunk up. n. Yellowness. adj. Yellow. పీత వారుపు *pīṭa-dāru*. n. A tree called the deodar. దేవదారుపు. పీతాయిరము *pīṭa-ambaramu*. n. A yellow garment. పీతాయిరము *pīṭa-ambaruḍu*. n. The god who is clothed in a saffron robe, an epithet of Vishnu. పీత నూరికము *pīṭa-munḍamū*. u. A yellow throated bird. పచ్చిగుల పెచ్చుక.

పీలి and పీలి. See under పీలు and పీలు.

పీషము *pīṣamū*. [Skt.] adj. Plump, big. చరిపి. పీషాత్మ *pīṣāthma*. n. A cow that has a plump udder, పెద్దపాముగల ఆవు.

పీషస్సు *pīṣasū*. [Skt.] n. Cold, catarrh. Loss of scent in consequence of cold. చడికా. Inflammation of the nasal membrane (with loss of sense of smell). Charaka. p. 55.

పీషక. పీషక, పీషకు or పీష *pīṣaka*. [Tel.] n. A corpse or carcass. శవము. “మృత్యుల హాసంబున పీషకులైన తోడుంబులు.” T. v. 37. పీషకులది a demon, పీషము.

పీలు or పీలు *pīṭu*. [Tel.] n. Human excreta, the dung of nectean animals.

పీలి *pīṭi*. adj. Pertaining to human dung, unclean. పీలి *pīṭi*. n. Defilement with ordure. పీలిగడ్డ *pīṭi-gadda*. n. The white scavenger vulture. పీలిగుంబ *pīṭi-guṇṭa*. n. A dungpit, a cesspool. పీలివాగుపాము *pīṭi-vāgu-pamū*. n. The stinking cobra, lit: the dung snake.

పీఠామము *pīṭaṁamū*. [Skt.] n. Nectar, ambrosia. అమృతము.

పీరు, పీలు or పీను *pīru*. [Tel.] v. n. To tear, చీకు. పీరము or పీర్పు *pīrū*. v. a. To tear, పిండులుతము, చీకు.

పీరు *pīru*. [H.] n. An image of a Mahomedan saint, made in the form of a hand, used by Mussulmans at the Mohurram, కుంకణంబులందు ప్రతిష్ఠ. పీర్గండు *pīra-gaṇḍu*. n. The Mohurram. పీరునుడి *pīru-ṇuḍi*. u. A waterspout at sea. If descending, it is called ఆవుకు.

పీలు *pīṭu*. [Tel.] adj. Slender, lean. చక్క. Poor, spare, scanty: short, not tall. పీలవంట a scanty crop. పీలవంటలెలుగులు.

పీలి or పీలిపిట్ట *pīṭi*. [Tel.] n. A Bulbul, పీలిపిట్ట. “పీలికయందు పీలి.” Swa. iv 13. A helm or rudder. మక్కాది. M. II. ii. 44. పీలికాడు *pīṭi-kāḍu*. n. A steersman, a helmsman, పీడయక్కానిది తప్ప వాడు.

పీలిక *pīṭika*. [Tel. from పీలు] n. A rag. చక్కలు పెట్టెలయందు పీలిక. See పీలు.

పీలుకు or పీలు *pīṭu*. [Tel.] v. a. To suck up, drink up with a noise. To whiff or inhale (smoke from a pipe.) To dry up the vitals, as fear does.

పీలుపు *pīṭu*. [Skt.] n. A kind of forest tree. పిన్నానాకు. An elephant, పీషము. An atom. పీషము. v. n. To tear, చీకు, పీలు.

పీషము *pīṣamū*. [Skt.] adj. Plump, big, as arms. పీషము. పీష.

పు pu

పు pu. [Tel.] n. Contracted for పువ్వు a flower. Thus పువ్వుడి for పువ్వు+పాడి the pollen of flowers.

పుం pum. [Skt.] adj. Male. పుమవర్షము pum-apatyam. n. Male offspring. R. ii. 64. పుంభావము pum-bhavam. n. Manhood, manliness, virility, skill, శాధిము. పుంశ్చరి pum-schali. n. A harlot, కంకులాలు. P. i. 275. పుంసవనము pum-savanamu. n. The ceremonies observed when a woman perceives the first signs of a pregnancy, in order that a son may be born. పుంస్తవము pum-stavam. n. Manhood, manliness, virility. ఆచార్య పుంస్తవము priesthood. A. v. 151.

పుంభము pumkhamu. [Skt.] n. The feathered part of an arrow. నాటిమీద పాడిపింజ పుంభములుగా one after another, in rapid succession. పుంభము punkhamu. adj. Set on the bow. పుంభములు an arrow set on the bow. T. ii. 214.

పుంగవము pum-gavam. [Skt. పుం male + గవము a cow.] n. A bull. పుంగవుడు pum-gavudu. n. An eminent man, శ్రేష్ఠుడు. This word is only used in composition, in the sense of "pre-eminent, excellent" thus పుంగవశ్రీమదు a venerable hermit.

పుంగుడు pungudu. [Tel.] n. White leprosy, తెల్లపాడిలకుప్పము.

పుంజేల పుంజ-ñela. [H.] n. Dry land, పల్లెహాయి. పుంజా వ్యము pum-janyamu. n. Dry crops. The generic name for every kind of grain excepting rice. It includes శొరలు, ఊయలు, పెసలు, కందులు, శొప్పలు, పాములు and so forth.

పుంజము punjamu. [Skt.] n. A heap, quantity, collection. కాశి, ప్రాశు. "శోకపుంజము" oceans of sorrows. M. IV. iv. 242. "సర్వపుంజభరిత" full of gems. M. I. v. 36.

పుంజి punji. n. Abundance, plenty, సమృద్ధి. adj. Plentiful, abundant, prosperous. ఆ గ్రామమును పుంజిచేసినాడు he promoted the welfare of the village. "పుంజి లంఘు: పుంజి దేవత." N. ix. 179. టీ. బలమును కనుపరచినాడు. నాటిప్పుడు పుంజిగానున్నాడు they are now in good circumstances. Also, a phrase for Four. రెండుపు. టీ. రూ.పాములు eight rupees. పుంజికోడు punji-kodu. v. n. To be grouped thickly, to collect in a crowd, కుమరకాడు. పుంజిభవత్ punji-bharat. adj. Collecting, gathering, పోకడ్యే. "పుంజిభవత్పాటలవ్రాసెను." A. ii. 65. టీ. దట్టమైన కిక్కిరింపు పుంజిములు. పుంజి భరించు punji-bharintu. v. n. To become a heap, కాశించు, కుప్పయ్యును.

పుంజము pundasamu. [Tel.] n. Thirtyskeins of thread. ముప్పది యెనికయ్యాయి. పుంజాల దండ pundasila-danda. n. A kind of neck-lace worn by women.

పుంజో or కొడిపుంజో pundzu. [Tel.] n. A cock. కుక్కలము, ముక్కోడి పుంజోకాలుపు an epithet of Kurnakurawany.

పుండు punda. [Tel.] Another form of పూట. (q. v.)

పుండరీకము pundarikamu. [Skt.] n. The white lotus. తెల్లకామర. A royal tiger, దెబ్బలి. పుండరీకాజనము a royal tiger's skin. పుండరీకాక్షము pundarik-akshamu. n. He whose eyes are bright as the white lotus, i. e., Vishnu, తెలియవారి.

పుండరించు pundarintu. [Tel.] v. n. To invent, ఆధారితకల్పము చేయు.

పుండు pundu. [Tel.] n. A boil, an ulcer, a sore. A blister. The reddish cake in the middle of a white-ant-hill. నాగొంతు పుండు నానున్నది I have a sore throat. కావపుండు a carbuncle. పక్కలోపుండు పెంచెదవని why do you nourish a thorn in your side? Inf. పుంటి (S. iii. 370.) abl. పుంట, plu.

పుండ్ర *pundra*

768

పుచ్చె పుత్తె *puttsa*

పుచ్చె. పుండుచేయు *pundu-chēyu*. v. n. To raise a blister, or make a sore. పుచ్చె రోగము venereal disease.

పుండ్రము *pundram*. [Skt.] n. A mark worn on the forehead. నలుదిపాము. A blackish red variety of sugar-cane, నలుపుకలపిడ రొట్టె చెరుకు. A white lotus. తెల్లవామర. ధ్రువుం ద్రము the cross mark. ఉత్త్యవ్ధ్రుండ్రము the upright mark. పుండ్రేక్షువు *pundr-ekshu-va*. n. The white sugar-cane. పుండ్రేక్షువారామము an epithet of Manmadha.

పుంత *punta*. [Tel.] n. An alley, path, by-way. పడుపులుపడిచేదారి. A raised path, a broad ridge between two paddy fields, గదిను.

పుకారు or పుకారా *pukaru*. [H.] n. A rumour. An outcry, alarm, uproar.

పుక్కిలి *pukkili*. [Tel.] n. The inside of the cheek, బుగ్గలో పరిభాగము. పుక్కిలిటి పుకారు *pukkili-ṭi-pukaru*. n. Rigmarole, traditional nonsense, an old wives' tale. "పెచ్చునిట్టూర్పు పుక్కిలు పెదంకున్న" (R. vi. 112.) he could not help drawing a deep sigh. Gen. పుక్కిలి. Loc. పుక్కిలు. plu. పుక్కిళ్లు. పుక్కిలిండు or పుక్కిలిండు *pukkilitintu*. v. n. To gargle or rinse one's mouth. To spirt out. పుక్కిలిండు or పుక్కిలిండు *pukkilitintu*. n. Gargling, rinsing one's mouth. పుక్కిడు *pukk-ṛdu*. n. A mouthful. పుక్కిడుచుట్టె a mouthful of water.

పుచ్చె *puchche*. [Tel.] n. The skull, కలపూర. The young unripe fruit of the palmyra, coconut, &c. తాళివాటికొడుల నొండ్లము. A cap or loose hit under a screw. The loose caps at the ends of a palm fruit. నీకలపుచ్చె పగలొట్టుకొను I will break your head.

పుచ్చెకాయ *puttsa-kaya*. [Tel.] n. The wild bitter melon, called *Bryonia callosa*, or *Cucumis trigonus*. కరీందాయి, కర్కాయము కర్కపుచ్చె the Colocynthis plant, *Citrullus*

colocynthis, *Cucumis colocynthis*. Rox. iii. 719. పటిపుచ్చకాయ the water-melon, *Citrullus vulgaris* (Watta) "ఒడ్డలపుచ్చకాయ విషహారా" T. iv. 214. టీ పుచ్చెకాయ రెండు వందలవచ్చు అంబికిన్ని చెప్పి తాను తిన్నట్లు చెబును.

పుచ్చెటిక, పుచ్చెటిక or పుచ్చెటికరసము *puttsatikā*. [Tel.] n. Modesty, prudishness, shamefacedness. విషియము, కిచ్చ. "టీ పుచ్చెటికరసము నా చెట్టి కిచ్చియ్యవలెనని నాయనపడినదాటా" Swa. ii. 8. పుచ్చెటిక *puttsadika*. n. A modest or shy person. కిచ్చ.

పుచ్చె *puttsu*. [Tel.] v. a. To take. తీయు. To send, to remove. పంపు, పోవజేయు. v. n. To decay, mortify, rot. పుచ్చెపోవు *puchchi-puvu*. v. n. To be rotten, decayed. పుచ్చె *puttsu*. adj. Rotten, decayed. "నదుపుచ్చు పుచ్చెకూరై నయ్యరెడయ్యె కిచ్చు రెడ్డి పెల్ల" Vema. 69. పుచ్చు *puttsu*. n. The sediment of oil. అడుకపుచ్చె. Filth.

"నయ్యనొడుపు చిక్కిలి పాలబట్టి,
నేలిలో నామదపుచ్చును నింపనిది,"
Jagannadha. l. 67.

పుచ్చు is used idiomatically with some nouns to give them an active force. ఆ పిడ్డను నిద్రిపుచ్చున she put the child to sleep. నూరురూపాయలతో ఆయన కట్టడమును పంపుచ్చివాడు he finished the building of the house with a hundred rupees. పాపపుచ్చు to deceive, cheat. చిన్నపుచ్చు to disgrace. ప్రాడ్డుపుచ్చు to pass or kill time. కాలక్షేపముచేయు. ఇంకప్రాడ్డు పుచ్చి గండుకు చేతులుమీదు what is the reason of your making so much delay?

"చాకినాడులోకి చీకాకునడకేసి,
మమలబుచ్చి మంచిమడుపుచేయు,
బుచ్చిచెప్పువాడు నుద్దోనేమరా" Vema. 230.

పుచ్చు puchcha

769

పుట్ట putta

"పరుహాపపుచ్చి భరహాహాల్లింది,
కడుపునియకొనుటకానివచ్చు."

Vēma. 258.

పుచ్చుకోను *puttsau-koru*. v. n. To take. This verb like 'To take' in English is used in many senses, thus: To receive; to purchase. To eat, to drink, to take medicine, poison, &c. To exact (service.) **తలపుచ్చుకోను** to take leave or retire. **పచ్చుతిపుచ్చుకోను** to take (one's) consent. **అతడు వైష్ణవము పుచ్చుకొన్నాడు** he embraced the Vaishnava creed. **పుచ్చుకోలు** *puttsau-kolu*. n. The act of taking, or receiving, పుచ్చుకోవట.

పుచ్చము *puchchhamu*. [Skt.] n. The tail, the hinder part. తోక, పెనప్రక్క.

పుట *puta*. [Skt.] n. A page, one side of a leaf. **పుటాక్షరము** *put-āksharamu*. n. The heading of a page.

పుటపుట *puta-puta*. [Tel. anuk.] n. The noise caused by fast running, కుకను. "చిటిపాటిపావ్వులు పెట్టక పుటపుటగా చీలి వెంట పారిగొల్లబడితా." H. v. 25. **పుటపుటన** *puta-putana*. n. The act of breaking forth. **పాటపండితము** adj. Much, అధికము, అతిశయము. Grind, fine. **ప్రవృద్ధము**. "కొంతెరు కనకునదము పుటపుట." A. i. 34. "కంకణంబుల ప్రియమనుకుల చెదరకుంకెచిదెరు చేమంతి యంతలం బటబుచ్చు." Siva. iii. 47.

పుట భేదము or **పుట భేదము** *puta-bhēdamu*. [Skt.] n. A city or town. పట్టణము.

పుటము *putamu*. [Skt.] n. A fold, a doubling. The cup or hollow formed by a fold, as in a flower or leaf or in any roll or in the joined hands, కొప్పు. A flower basket, పూలబుట్ట. A horse's hoof, నర్మపు కాదినో జే. Burning or refining a metal, calcining a medicinal drug. A kind of horse's pace. **నర్మపు పుట్టము**, నాసికాపటము the calyx of the nose, i.e., the nose.

పుటము పెట్టు or **పుటము వేయు** to heat metal in the fire, to calcine a drug. "చవిచివీ వెనుమూక, పాండులైకరి నిర్మలంబు బడక, చరీ పుటం బడక, కన్నయ నారవీ." Vasa. ii. 46. **పుటముబ్బు** *putam-ubbu*. (పుటము+ఉబ్బు) v. n. To swell upwards, విడిచుబుట్టు. **పుటముగయు** *putam-egaya*. v. n. To fly upwards, విడిచికయు. To leap over, కాటు. **పుటి** *puti*. n. A cup or concavity made of a leaf folded or doubled, కొప్పు. A flower basket, పూలబుట్ట. **పుటిక** or **పుట్టిక** *putika*. A cup. A. i. 92. A small basket, ప్పొగంప. **పుటికము** *putikamu*. adj. Folded, inserted, contained.

పుటిక్క or **పుటక్క** *putikka*. [Tel. anuk.] n. Slapdash, a word imitative of plunging or of snapping, as of a cord.

పుట్ట *putta*. [Tel.] n. An ant hill, పట్టము. **పామపుట్ట** an ant hill in which a snake lives. నానులవంక పుట్ట పామపొయ్యరుదు they pour milk in a snake's hole on the feastday called Nāgula Tsaviti. A pack, number, collection, lot, heap, crowd. అయిట్లు చీవలపుట్టగా నున్నది the house is a regular ant's nest. ఆ పుట్టకు అంధారపుట్టగా నున్నది that look is a pack of lies. నాన బట్ట పట్టెనయింపుట్ట he is mere skin and bone. **పుట్టకాపు** or **పుట్టకుడుదీండి** *putta-kapu*. n. Lūt: That which feeds on ant hills, i.e., a bear, ఎలుగునొడ్డు. **పుట్టకాలు** *putta-kalu*. n. A leg swollen with elephantiasis, బానికాయ, ఏనుగుకాయ. "పుట్టకార పాట్లకేర పట్టితలంకెపుర." Jagam. i. 54. **పుట్టకారివాడు** one who is afflicted with elephantiasis in the leg. **పుట్టకుడు** *putta-kudu*. n. The heart of an ant hill, the real earth that contains the eggs. A fungus. నుక్కనొడుగు. "చి. పాట్లక పుట్టకులికిం శివు యని శివులకు వెలుంగులు నలసలం బట్టలు విడిచివిడి పట్టకార పట్టకులొరవె." Siva. iv. 49. **పుట్టకొక్క**, **పుట్టకొడుగు** or **పుట్టకేన్ను** *putta-kokke*. n. A mushroom.

పుట్ట putta

770

పుట్ట putta

toadstool, fungus. M. XII. v. 418.

పుట్టకోట putta-kota. n. A bulwark, a buttress. కోటకు బలముకొనదు కోటకైట

నేసిన మట్టినిన్ను. పుట్టకోము the pointed tops of ant hills, పుట్టమొడిగిడుము. పుట్టగోలి

putta-gochli. n. A large modesty piece.

పుట్టగోలి, కోటిము. పుట్టచిలుక putta-

chiluka n. The sinker Cuckoo. Taccoua

leschenaultii, (F. B. I.) పుట్టచూలు or

పుట్టపుట్టుపు putta-tsiliu. n. He who

was 'born of the ant hill.' This is a word

translated from the Sanserit name వాల్మీకి

Vaalmiki. పుట్టతమ్మ పుట్ట putta-tamma-

chettu. n. A large creeping plant, the fruit

of which is used medicinally. పుట్టతేనె

putta-tene. n. Honey found in an ant-hill.

పుట్టతేలు putta-telu. n. The large black

scorpion, so called because found in

rubbish. ముద్దగబ్బ. పుట్టముంగి putta-

munugi. n. Lit: A mongoose on an ant-

hill, used as a type of composure. adj.

Demure. అది తట్టుచుండగా పుట్టముంగినది

నాకొకయుండెను she reviled him but he

stood stock still. పుట్టలమ్మ putta-lamma.

n. A village goddess.

పుట్టము puttammu. [Tel.] n. Cloth, a garment

or dress. పుట్టచెండు putta-chendu. n.

A ball to play with made of cloth.

"పట్టకొని గట్టిమగబ్బు పుట్టచెండు పట్టికొట్టెను"

H. v. 242. పుట్టచెండు putta-chendu.

n. The name of a game.

పుట్టి putti. [Tel.] n. A wicker boat woven

of cane and covered with leather. వాని

పుట్టి మండినది his raft is sunk, i. e., he is

shipwrecked or ruined.

పుట్టి putti. [Tel.] n. An Indian measure

of capacity equal to twenty toons.

(కూము). The putty or candy (బండ్)

is from 800 to 1000 seers. The పన్నెపుట్టి

is 80 కూములు but the మలక్కుపుట్టి or Malacca

ton is 200 or 240 కూములు, కలకత్తా పుట్టిడు

నీరునెరితే she wept in floods. Also, the extent of land that produces this quantity of grain.

పుట్టికే Same as పుట్టిక. See under పుట్టు.

పుట్టు puttu. [Tel.] v. n. To be born, pro-

duced. To arise, come into existence,

(as love, anger, &c.) జన్మించు. n. Birth, జన్మ.

adj. Born. తల్లి తోడబుట్టినది a mother's sister.

(పుట్టినది and పుట్టివాడు are used where

it is uncertain which member of a family

is the elder, as the specific Telugu names

for these relations denote the precedence

or succession of birth.) తోడబుట్టినవాడు

a brother తోడబుట్టినది a sister. పుట్టుచది

త్తు life-long poverty. పుట్టుభోగి one who

is rich from his birth. పుట్టుమచ్చ a birth-

mark. పుట్టువాడ a congenital disease, a

disease born with one. పుట్టుక puttu-

k. n. Birth, origin; source. జన్మ. పుట్టు

కల్లరి puttu-kallari. n. A born liar, పుట్టు

ముదిరు అబద్ధములాడువాడు. పుట్టుగట్టు

puttu-gattu. n. The mountain out of

which the sun is supposed to be born

each morning. అదియట్టి పుట్టుగొడ్డు

or పుట్టుగొర్రులు one who is hopelessly

barren. పుట్టుగుడ్డి or పుట్టురీడు puttu-

gruddi. n. One who is born blind.

పుట్టుచేయుపులు puttu-cheyupulu n.

Ceremonies connected with a birth.

జాతకర్మము. పుట్టుపాద puttu-pada. n. An

albino. పుట్టుపు, పుట్టుగు or పుట్టుబడి

puttura. n. Birth, origin, production,

పుట్టుక. తొంటిపుట్టుక in a former birth.

పుట్టుకూగ puttu-kuga n. One who is

born dumb. పుట్టుపడుగు puttu-radugu. n.

One who is a bachelor all his lifetime.

పుట్టువెత్తి puttu-verri. n. One who is

insane from his birth. పుట్టించు puttinchi.

v. a. To create, generate, form, make,

raise, fabricate. పుట్టించు puttinchi. (abd.

of పుట్టించు) At home, in her parent's

house. పుట్టిల్లు, పుట్టిల్లు or పుట్టిల్లు *puṭṭi-llu*. n. Birth-place, home; mint, fountain-head. వాడు గుర్తొకమనకు పుట్టిల్లు he is a mass of wickedness.

పుడక or పుడుక *puḍaka*. [Tel. from పుడుకు.] n. A small stick or bit; a pin, a bodkin, a stiletto. పుడకపుడక a bit of straw. పుడుక పుడక a gold pin worn in the nose. పుడకలు sticks firewood. పుట్టుకతో పుట్టింది పుడకతో నాదికాదు that which is born with a person will not leave him till his cremation, it was born with him and he will carry it to his grave. S. i. 192 పుడక బాగు an earring like a slender stick of gold.

పుడమి *puḍami*. [from Skt. పృథ్వీ] n. The earth, భూమి. పుడమి నాది పుడమి నాది asking, నాది పుడమి నాది *puḍami- tālapi*. n. Lit. One who bears or carries the earth, an epithet of the Serpent అనంతముడు. A king, రాజు. A mountain, పర్వతము. పుడమిపట్టి *puḍami-paṭṭi*. n. Lit. Son of the Earth, an epithet of Mats, అంకాకడు. పుడమిపుట్టి *puḍami-putṭi*. n. Lit. 'Born of the Earth', an epithet applied to a tree or to Sita, శైల్య, భూజనము, సింహ, భూమి. పుడమిదేవత *puḍami-dēvata*. n. A terrestrial deity, i. e., a Brahmin, శ్రావణుడు, భూదేవుడు.

పుడిసి *puḍisi*. [Tel.] n. The hollow of the hand. పుడిసిదుదియ్యు a handful of rice. Infl. పుడిసిరి. Abl. పుడిసిరి. Plu. పుడిసిరి. పుడిసిరి *puḍisi-ri*. v. a. To hold anything (as water) in the hollow of the hand. పుడిసిరి *puḍisi-ri*. n. The act of holding anything in the hollow of the hand. పుడిసిరి *puḍisi-ri*. n. To hold.

పుడుకు, పుణుకు or పుణ్య *puḍuku*. [Tel.] v. n. To pick up, to handle, to take with the five fingers. పుడుకుచుకుడు, To pinch. To give a little, కొంచెము ఇచ్చి To give, ఇచ్చి. పుడుకుచు to move on the earth as

in grief. అమె అన్నది పుడిచిపెట్టి she gave food stintingly. n. A gift. కడు. Giving, ఇచ్చుదము. పుడుకుచుకుడు or పుడుకుచుకుడు *puḍuku-chuḍuku*. (పుడుకు+చుకుడు.) n. The cow that grants all that one wishes, కావడినపుడు పుడుకుచుకుడు *puḍuku-galla*. n. The stone that grants all that one wishes, చెతామె. పుడుకుచుకుడు *puḍuku-chuḍuku*. n. The tree that grants all that one desires, కల్పవృక్షము. పుడుకుచు or పుణుకు *puḍuku*. n. A kind of cake. పుడుకుచు. పుడుకుచు or పుడుకుచు *puḍuku-chu*. v. n. To give a little. కొంచెము ఇచ్చి. To fumble, to twitch or be convulsed, as the fingers picking the sheets, &c. పుడుకుచు or పుడుకుచు *puḍuku-chu*. n. Fumbling; twitching. పుడుకుచు, పుడుకుచు or పుణుకుచు *puḍuku-chu*. n. Poking, shoving. A romping game like Puss in the corner. "నా ముఖానికి పుడుకుచు నున్న నా ముఖము." N. ix. 102.

పుణుమ or పుణుమ *puṇuma*. [Tel.] n. A tick.

పుణ్యము *puṇyam*. [Skt.] n. Virtue, holiness, merit, excellence, purity. దర్శనము. A good deed, a good or meritorious work or action, a work of supererogation, that which is more than required as a matter of duty. కుక్కరము. adj. Virtuous, sacred, holy, pure, righteous. పవిత్రము. Good, excellent, మహాత్ముడు. Charitable, generous. పుణ్యమోక్షము a celebrated man. పుణ్యమోక్షము godly legends. పుణ్యకాలము an auspicious time. పుణ్యస్త్రీ (corrupted into పుణ్యస్త్రీ) a happy woman, one whose husband is living. మున్న తల్లి పుణ్యమోక్షము be beat me without cause, meaning the same as నీ మున్న తల్లి నీ మున్న తల్లి తోడనున్నది (ironical) for this trouble we may thank you. ఇది అంకా పుణ్యమోక్షము this is all due to your goodness. నీ పుణ్యమోక్షము నాని తోడిమోక్షము పాకు

పుట puta

772

పుష్క padga

for goodness' sake do not meddle with him. పుణ్యానికి ఇచ్చినహాయి a field granted in free gift. A well known verse says పుణ్యానికి ప్రసాదము యదుక్తం గ్రంథ కోటిభిః, పరోపకారిః పుణ్యానుపాపాయ పరిపిషాం. పుణ్యజనుడు *puṇya-janudu*. n. A man of excellence, a holy man. ఖషకుడు. A Rakshasa, an evil spirit, రాక్షసుడు. పుణ్యజనేశ్వరుడు *puṇya-janēśvarudu* n. Kubera. పుణ్యభూమి *puṇya-bhūmi*. n. The holy land (of the Hindus), i. e., Hindustan, the land between the Himalayas and the Vindhyas. పుణ్య లోకము *puṇya-lokamu* n. Heaven. పుణ్యవంతుడు *puṇya-vantudu*. n. One who is holy or virtuous. ధైర్యుడు, అపట్టినందుడు. ఈ...యందు అతడు చాలా పుణ్యం అందును in this respect he is very lucky. పుణ్యస్త్రీ or పుణ్యాంగన *puṇya-stri*. n. A good housewife, good woman, lady. పుణ్యాత్ముడు *puṇya-ātmudu*. n. A holy, pious or charitable person, పుణ్య ధర్మమాత్రుడు. పుణ్యాధిమా *puṇya-ādhima*. n. A holy or sacred day. పుణ్యదినం. పుణ్యాధివాచనము *puṇya-ādhavāchanamu*. n. The consecration or hallowing of a ceremony. A ceremonial purification. పుణ్యుడు *puṇyudu*. n. A holy or virtuous man. పుణ్యులారా O holy men!

పురపుర *puta-puta*. [Tel. anuk.] n. Tremor. వలనను. పురపురపోపు *puta-puta-pōru* v. n. To be perplexed. నలలపోపు. "పుర పురపోపుమి, నలలపురపు పురమితి." *Zaoca*. iv. 237.

పులికి *putiki*. [Tel.] n. A tree called *Grewia asiatica*. Rox. ii. 587. పల్లపులికి *nalla-putiki*. n. A tree called *Aristida depressa* (Watts).

పుత్త *putta*. [Tel.] n. The posteriors. పుష్పము.

పుత్తడి or పుత్తడి *puttadi*. [Tel.] n. Gold. పుత్తడికాసు a gold coin. "నీ కరకంబు నుండి కనయం; పెరియ పుత్తడికైదుట్ట నుత్త మన పెరిక." S. i. 16. పుత్తలిక *puttalika*. n. An image, a doll or puppet. పొమ్మ.

పుత్తిక *puttika* [Skt.] n. A white ant. పుట్ట లోనిపెరు. A honey bee, కేముక.

పుట్టెను (పుచ్చు + కెను.) Same as పుచ్చు (q. v.).

పుత్రుడు or పుత్రుడు *putrudu*. [Skt.] n. A son. కేరసపుత్రుడు or కేరసుడు *amisa-putrudu*. n. A legitimate son. తత్త పుత్రుడు or తత్తుడు *putta-putrudu*. n. An adopted son. పుత్రి or పుత్రిక *putri*. n. A daughter. A copy or transcript from an original. పుత్రివాస్యల్యుడు parental affection, love towards children. పుత్రికావ పము *putri-ōsavalu*. n. Rejoicings or account of the birth of a son. పుత్ర కామిష్టి *putra-kāma-ēṣṭi*. n. A religious sacrifice performed for the purpose of obtaining a son. పుత్రప్రిక *putra-prika*. n. A tree, a species of *Angia*. Rox. iii. 766. పుత్రపాత్ర పారవర్యముగా *putra-putra-pātra-paravyamu-gā*. adv. From generation to generation. ఈ నేలకు పుత్ర పాత్రపారవర్యముగా అనుభవించబడినది this land is to be held by him and his heirs for ever.

పుటియబొట్టు *putiya-botta*. [Tel.] n. An upright caste mark worn on the forehead. ఉద్భవించెను.

"నీ ముక్తల పెరికలైతి
పురుషునొట్టురుసాలిబొట్టునొట్టు"
ర. అ. ii.

పుడివా *putina*. [Tel.] n. Mint, Indian peppermint, *Mentha sativa*.

పుష్కలము *puṣṭhalamu*. [Skt.] n. Matter, substance, (in a philosophical sense.)

పాపం. పాపములు

778

పునా puna

పుట్టినది matter as comprising all
bodies composed of atoms Colebr.
Ess. I. 385. 386.

పునః *punaḥ*. [Skt.] prep. Again, (in composition.) Thus పునర్విచారం or పునర్విచారా a review, re-trial. ఈ వాదా హైకోర్టువారిద్వైతం పునర్విచారణకు సంబంధించి this suit is remanded by the High Court for a re-trial. పునః చేపదిచారం a repeated inquiry పునఃపునః again and again. పునఃప్రతిష్ఠా re-consecration. **పునరుక్తము** *punar-ukta*, adj. Repeated. **పునరుక్తముగా** *punar-uktam-gā*, adv. Repeatedly. **పునరుక్తి** *punar-ukti* n Repetition. **పునరుత్థాపనము** *punar-utthāpanam*, n. Restoration. In the Telugu Bible it is used for Resurrection. **పునర్జన్మము** *punar-janmam*, n. A second birth. Metempsychosis. **పునర్జన్మన** *punar-janam* n. Hogwood. కలకత్తా. A finger nail; ఖలు. **పునర్భవము** *punar-bhavam*, adj. Lit.: Being born again, పునర్భవుడు. n. A nail. నిరు. Family life, సహసరాబ్దం, A phase of the moon, చంద్రశశి. **పునర్భవు** *punar-bhava*, n. A re-married widow, మరయునుపురికి, నిగమపు. **పునర్వసు** *punar-vasu*, n. The seventh of the lunar mansions, శని ఉవాచ. **పునర్వేరణ** *punar-varana*, n. The repetition of a certain prayer, or charan, మంత్రమునకు వినియోగించినందుట. **పునస్కారము** *punar-karam* n. A word like "Ae." ఆ పునస్కారము త్రాలూ పునస్కారములేక పడియున్నది homage and the like is no longer offered to that huage. **పునస్సంగ్రహణము** *punar-sangrahaṇam*, n. Lit. Bringing together again. ముందుసంస్కృతి. A preliminary ceremony. Also used for the ceremony performed at the consummation of marriage.

పూర్తి *pūrti*. [Tel.] n. A foundation of a house, &c., a basis, ఆధారము.

పు వాస or పు వాసలు *pundasa*. [from
Skt. *పుష్కర*, the name of a star or con-
stellation.] n. The first crop of the year
which consists of grain of an inferior
kind, కొర్రలు. నాపుష్కరమునకు రావ్యము.
తము. iv.

పుష్టి *puṣṭi* [from Skt. पुष्टि] n.
A woman whose husband is living.

పశ్చిమాదు *pa-schima-du* [Skt.] n. A sinless or
holy man, పశ్చిమాదు.

పుసక or పుస్క *pusuka* [Tel.] n. The skull, తెలవిష్కయెక్క. హనుక, క హం మం. Siva iv, 109 "తేపుసక క పుకనెది, ద్రాక్షకాయల బల్లబోయిడు. I. i. 210. "భూత కుప్పులు పుసక కనెయె." M. XII. i. 386. పుసక తొలుపు *pusaka-talupu*, n. The bearer of skulls, i. e., Siva.

పువ్వుగు *puvugu*. (Tel.) n. The perfume called Civet. See శివ్యోః పువ్వుగుదేర్బువగు *puvugu-dalluvu*. n. A civet bag or gland sold as a drug. పువ్వుగుపిల్లి *puvugu-pilli*. n. The civet cat. The small Indian Civet, *Viverricivus zibethicus*. (F. B. I.) పువ్వుగుపెండ or శివ్యుగుపెండ *puvugubandu*. n. A fragrant kind of Benz. పువ్వుగునూజే *puvugunujai*. n. Muskynice. A fragrant sort of rice called Mundazalli.

ప్రశ్నలకు సరిగ్గా సమాధానము.

పున్న *purru*. [Tel. another form of పున్న.]
[adj.] Young. **పున్న పేయ** *purru-telu*, n.
A young scorpion. **నాది పున్న పేయవారి**
naadi purru-teluvāri he played the
part of an innocent looking scorpion.

పన్నమ *panna-ma*. [from Skt. *पान्नाम*] n.
The hour day, on which the moon is full.
పాన్మమ.

పుష్పాగమము *puspagama*. [Skt. n. A white flower like tuberose; the tree termed *Rottleria fructuosa*. మహాభార్త. A white lotus. తెగ్గలూ. A chief, a pre-eminent man, పుష్పశ్రీశాసనము.

పున్నెమా or పున్నెయమా Same as పున్నెము.
(q. v.)

పువ్వమా puvvama. [from Skt. పుష్ప] n.
A flower. పువ్వ.

పువ్వి puvvi. [Tel. from పువ్వు to rot.] n.
Decay, rottenness, పువ్వునము. పువ్వి పువ్వున
an insect found in rotten timber, నువ్వి
పువ్వున. adj. Decayed, rotten. పువ్వుపట్ల
& decayed tooth.

పుప్పించు pappincha. [Tel. Causal of పుచ్చు] v. a. To send, పంపు.

పుప్పడి pappadi. [Tel. పు+పాడి] n. The
dust, pollen or farina of a flower. పుప్పడు
రాము.

పుబ్బి pubbi. [Tel.] n. The name of the
eleventh lunar mansion.

పుయిలోడు puyil-ida. [Tel. పుయిలు+డు] v. n. To draw back, వెనుదీయ. To he-
sitate, సంతోచించు. To melt, yield, be
kind or tender. To blush, be ashamed.
రాక్షుల్యము, పిల్లపడు. "వసులవశే కోటల
నిలబడరాదుటార్చి గాన, క్షురునిల నీ
సముద్రమునకు నదియె బయిలోడెదనీ." M.
XII. ii. 167. పుయిలోడు, పుయిలోడును,
పుయిలోడుని or పుయిలోడునూ puyil-ala.
n. Hesitation, వెనుకదీయుట, సంతోచించుట.
Regard, delicacy or civility, which is
inspired only by a person's presence:
kindness shewn with an immediate or
remote view to one's own interest:
shame. వెనుకదీయు, రాక్షుల్యము, పిల్ల.

పుయ్యి or పల్లపుయ్యి puyyi. [Tel.] n. A
thorny shrub, called Capparis septaria.
Rox. ii. 568.

పురందరుడు purandarada. [Skt.] n. A
name of Indra.

పురంధ్రి paraudhri. [Skt.] n. A mistress
of a family, a matron, a good woman.
కులంధ్రీ, కులంధ్రునిను పోషించు స్త్రీ.

పురహో paradha. [Persian.] n. A daily ac-
count of the receipts and disbursements
of a village; also sea customs. A piece,
bit, rag. A note, memorandum. రెక్కచిట్ట.
హోహోపురహో a shopkeeper's day book.

పురడించు, పురుడించు or పురణించు pura-
dinchu. [Tel.] v. n. & a. To resemble. To
vie with, emulate, to contend, to subdue.
పాలు, పరిపాలు, తిరస్కరించు, నిరసించు. To
excel, పట్టిక, విజృంభించు. "పెరిగియన్న సునంత
రామునకు కీర్తించునవ్వచ్చునూ, తిరిగియ
చుడించునవక," M. IV. ii. 334.

పురటు purata. [Tel.] n. An old form of
పుడి (q. v.).

పురణించు or పురడించు puraninchu. [Tel.]
v. n. To excel, increase, పెట్టు, విజృంభించు.

పురపుర pura-pura. [Tel. anuk] adv. Much,
greatly, మిక్కిలి. పురపుర పొక్కు to sorrow
bitterly, deeply, inconsolably. "నరకంబు
వారు నాకై పురపుర నొక్కరావలెను." (q. v.
235. ఆ రెబ్బకు వానిచేత పురపురనొచ్చి
his cheek swelled much from the blow.
పురపురలాడు purapurala-da. v. n. To
be eager, మిక్కిలి ఆశపడవచ్చు. ఎదును
తినిరినది వానివారు పురపురలాడుమన్న
he is eager for some food.

పురమా purama. [Skt.] n. A city, or town.
పట్టణము. A house, ఇల్లు. A storey, మేడ.

పురపతేప purapa-chépa. n. A fish, a sort of
Clupea. Russell's Fishes No. 182, 190,
194. Or, a species of Thyrsea (Swainson.)

పురస్కరించు puras-karinchu. [Skt.] v. a. To
set in front, as a leader, ముందువలెను.
"భీష్మనుల ముక్కురించుకొను." M. v.
ii. 134 To worship, to revere, భజించు.

పురస్కృతము puras-kritamu. adj.
Placed in front, put forward. ముందు
పడెను. Worshipped or honored. పన్నానింప
పడిన. పురస్కారము. పురస్కృతి or

పురస్కరించు *pura-skaramu*. n. The act of setting a person in front; worshipping.

పురస్సుకుడు *puras-sarudhu*. [Skt.] n. One who walks in front. A leader, a chief, ముందువడుచువాడు.

పురహరుడు, పురాశి or పురపురహరుడు *pura-harudu*. [Skt.] n. An epithet of Siva.

పురాకృతము *pura-kritamu*. [Skt.] adj. Formerly done. ముందుచేయబడిన. n. The good or evil acts committed in a former birth. పూర్వజన్మమున చేయబడిన కుభావకర్మము.

పురాణము *purāṇamu*. [Skt.] adj. Old, ancient, పురాతనము. n. an ancient story, or legend, a mythological tale, a rhapsody or string of stories. The name of a class of books in Indian literature. పూర్వకథ. స్థలపురాణము local archives, a book regarding the origin of a town, &c. పురాణికకథ an old tale or romance. పురాణముచెప్పు to chant or read a legend to an audience. పురాణమువిడు to be an auditor of a legend which is recited. పురాణబట్టుడు a mere block-head, one who recites a legend without knowing the meaning of it. పురాణించు or పురణించు *purāṇinchi* v. n. To recite a Purāṇa, పురాణము చెప్ప. To become inveterate, chronic, or constitutional, as a disease, వర్జిల్లు, దిబ్బంబించు, వ్యాధి పురాణించినది the disease became chronic. పురాణవంశములు *purāṇa-dampatulu*. n. The 'primeval pair,' a phrase for Siva and Parvati, or Vishnu and Lakshmi. A phrase like Adam and Eve.

పురాతనము *purātana mu*. [Skt.] adj. Ancient, old. పురాతనములది. పురాతనములు *purātana ku*. n. plu. The ancients, పూర్వులు.

పురాముంచు *purāmuṇchi* [from Skt. పురస్కరించు] v. n. To excel, to increase. వర్జిల్లు, దిబ్బంబించు.

పురావలోకము *purāvalōkanamu*. [Skt. పురవలోకము] n. Looking again, re-perusal.

పురావృత్తము *purāvrittam*. [Skt.] n. An ancient story. పూర్వకథ. పురావృత్తము. M. XIII, v. 371.

పురి [Skt.] Same as పురి (q.v.) పురి [Tel.] n. A twist, వెడ. A peacock's tail. కొండు, Packthread, twine, twist. A straw basket, plastered with clay, in which grain is stored. A wattle thus plastered, నడివో పొలకవలకట్టి ఛాగ్గుమ పోకెనె, నడివోట్టె నాడు. Spreading, కదియుట, క్రమము, Strength; refreshment. Pride, పెద్దము. పురుగుట్టి (peacocks) having spread their tails. పురిపులుసు or పురిపిట్ట a peacock, పెనులి. పురిదుప్పెను, పురికట్టెను twisted, refreshed, strengthened. "నెచ్చివచ్చి మునిచ్చి నెచ్చుకములు," R. vi. 9. పురికొను *puri-konu*. v. n. To be refreshed, to regain strength or spirits. To come to mind, to prick the heart. To cover, surround కదియు, క్రమము.

"కొడుపుచులులులు పురికొని,
యభిమతిగవ్వడమలు నిల్చి పులుగా,
నిభిమతిగవ్వడమలు నిల్చి పులుగా,
నిభిమతిగవ్వడమలు నిల్చి పులుగా."

M. VII. iii. 133.

పురికొలుపు *puri-kolupu*. v. a. To spur on, move, instigate, incite, stir up, rally. మోయు, ప్రేరేపించు, ఎత్తురెంచు, నూలు కొలుపు. పుట్టుకొట్టు. పురికొను *puri-konu*. n. A large poisonous spider or tarantula. Also, a rough kind of twine. పురిగట్టిన *puri-gattina* part. Strong, vigorous. పురిపెట్టు *puri-pettu*. v. a. To twine or twist. పురిపెట్టించు *puri-pettinchi*. v. a. To incite. పురిపెట్టు *puri-pettu*. v. a. To untwist or unravel a thread. v. n. To separate, withdraw, retreat. పురికొను, పురికొను. పురావలోకము *purā-*

lomu. (పురు+ఓము-) v. n. To be enraged.
మౌక్తము మెయింపు.

పురిటిగ puriti-tige. [Tel.] n. A creeper,
Ipomoea hispida.

పురిడిట్ట puridipitta. [Tel.] n. A quail.
మక్కపుడి a snipe. See పూడి.

పురిషము purishamu. [Skt.] n. Dung,
excrement, faeces, మలము. మౌక్తపురిషములు
urine and faeces

పురుగు or పురువు purugu. [Tel.] n. A
worm, any insect or repile that
has no wings. క్రిమి, కీటము. నల్లపు
రుగు a shell fish. వాటి పురుగు లేకుండా చేసి
వాడు he exterminated them. వాడు చెడు
పురుగు he is a vile wretch. పురుగుపట్టిన
infested with insects, decayed.

పురుడించు parudinchu. [Tel.] v. n. & n. To
resemble. చాలు, సరిపోలు

పురుడు purudu. [Tel.] n. Parturition,
child birth. Ceremonial uncleanness for
ten days after the birth of a child, పాత
కావము. పురుడుపుచ్చు to put away a
woman's uncleanness. పురిటిల్ల or పురు
టిల్ల the house wherein a birth has
happened, ప్రసవస్థానము. పెరుపురుడు the
lesser degree of uncleanness, extending
from the 10th to the 30th day. పురిటి
పురుగు a repile, imagined to injure new
born children. ఆమెపురుగుచూచినాను I got
her through her confinement, I attended
on her in her childbed. "పురిటిచంకలు
పెరుపులుగొట్టె." S. i 176. పురిటిచంకలు
అనగా చేతి పదిదిన్నెలైనాకాని బొకటిల్లు. పురి
టాలు, పురుటాలు or పురుటియాలు
purit-ulu. n. A woman in childbed.
పాదించరాదు.

పురుడు parudu. [Tel.] n. Likeness, simi-
larity. పరూపక, సామ్యము. "అప్పుడు ప్రభా
కరుడు ఇభానుభ్యంబునముచ్చి బొంబునుచ్చి
చెలికొడి పురుషులం జేత వడివాంబులొచ్చి

తెరంగన మెరుగు నాచువులు బిరుంబులు
పరసింపును." M. vi ii, 136. "భరణిగలరా
తెల్లమ పురుషుగాంబిల్లునగరము కరిగడంబో
రుల గడవంగనని భూమరవరు బెరిగింపె పువర
కుతుకభయోజ్జ." M. I. vii. 34.

పురుకావ puru-dona. [Tel.] n. A tree that
it commonly used for fuel, the *Ekebergia*.
Rox. ii. 392.

పురువు or పురువ. See పురుగు.

పురుషుడు parushudu. [Skt.] n. A man.
A husband. నాపురుషుడు my husband.
మహాపురుషుడు a great person. పురుషకారము
an attempt of man, human effort, పురుష
ప్రయత్నము. పురుషోత్తముడు parush-
ottamudu. n. Lit. the best of men.
The Almighty. పురుషము parushamu.
n. A person in verbs క్రతులమీదికి
జక్తుల వంట్ల. మ్రదమపురుషుడు the third
person. మన్యుమపురుషుడు the second per-
son. ఉద్రిమపురుషుడు the first person.
పురుషరత్నము or మంగళింగము
parusha-ratnam. n. A species of violet
or phalrus flower, *Vida apollonia*.
Ainslie. ii 267. *fordium apollonia*.
Wight. plate XIX పురుషానుతము
parush-anuthamu n. Man-fashian, play-
ing the husband. పురుషార్థము parush-
arthamu. n. An object of desire. The
principal thing or object in life i. e.,
ధర్మార్థకామమోక్షము the gratification
of desire, acquirement of wealth, discharge
of duty, and final emancipation. ఎదరేకే
పురుషుడు పురుషార్థుడు if one does this, does
it bring merit or the satisfaction of one's
desires?

పురుషానుడు purushanu. [Skt.] n. An
epithet of Indra.

పురె or పురే puri. [Tel.] interj. Ah! alas!
"నాలుగు కన్నెల్ల పురే పురే" H. 1. 216.

పురోగము or పురోగమును puragamu.
Skt. n. Going before, premeditation. పురో

అంతా పూరి

III

పుల గుడి

పాము, పురోగముడు or పురోగుడు pur-
gamsi. adj. and n. One who precedes or
goes in front of, a herald, a leader.

అగ్రే, సరుకు, మాఖిల్లకు, ముందో వడచువాడు.

पत्रिका *patṛikā*. [Maharati.] n. A short note or letter; a bill; a note of hand. **पत्र**.

పురోహితుడు *purahithudu* (Sk.) = A
linity priest. పురోహితుడు.

పురోభాగము purō-bhagamu. (Skt.) n. The front. పురోభాగి purō-bhagi. n. One who is malevolent or censorious. పురోభాగము పురోభాగి పురోభాగము.

ಪ್ರಕೃತ್ಯವಿ *paribhāṣit*. [Sk.] adj. Probable, likely to happen.

ప్రశాశనము *prashāsaṇam* (Skt.) n.
Prognostication, a foreboding; an omen
or portent.

పురోహితుడు *purohita*du. [Skt.] n. A family priest.

పుర్ర *purra* [Tel.] adj. Left. ఎడమ, వామము. పుర్ర చేయ్యి *purra-cheyyi*, n. The left hand, ఎడమచేయ్యి. పుర్రచేయ్యివానిముఖవాదము *a left handed ngn.*

పూర్లు. *purru*. [Tel.] n. Mush, slush, ooze, soft mix, a loose motion of the bowels.
పూర్లు పడినది, పూర్లు పుట్టినది. The noise made in tearing a cloth. పూర్లు పూర్లు.

పుర్రె, పుర్రెయ or పుర్రెయ *pu.rre.Ti.*
The skull. The head when cut off.

పర్వత పర్వతా n. A skullful, as much as fills a skull. పర్వతా n. A quail.

ప్రకరణ: **SHRUTI** ఆది భాగము. (చ. V.)

పుల *puḷ*. [Tel.] adj. Yellowish white.
Also, పుల్ల *puḷḷ* adj. (q. v.). పులకందము *puḷa-*
kandamu n. Sugar-candy. కలకండ్, కలకండ్
కలకండ్.

పరిశీలనకు ప్రతిపాదించిన తేదీ 1. 2. 20
[మొదటి పేజీ]

పులికలు *palukulu*. [Skt.] n. plu. A bristling, & glow, a tingling or glowing of the skin, as in a blush, the hair of the skin being erected. **పులికలుకడుపు**, **పులికలుకడుపు**. *Palukukutudu*. n. One who glows or tingles with ecstasy, **పులికలుకడుపున**. *Palukukutunam*. c. A bristling, a tingle, glow, shudder, thrill. **పులికలు** *palukintu*. v. n. To glow, bristle or tingle. **పులికలుగలుగు** *palukalganamu*. n. A bristling, tingle, glow. **పులికలు** *palukaramu*. (from **పులికలు**.) n. Feverishness, aguishness, **పులికలు**. *Palukarintu*. v. n. To be feverish or startled.

పుల్లకను or **పుల్లకం** *puḷḷakaṁ*. (Tel.)
A dish made of rice boiled with green
gram. ఈ పదమును పాశ్చాత్య-భాషలలో పుల్లకం
అనెదవచ్చును this language is a pure boggy-
podge.

పులక *phulaka*. [Tel.] n. A mass of various roots boiled with lime juice. కడపూరి నరకూరి యెనికె తులసిపేటిగూరి

పులిపాడును or **పుల్పాడును** puli-padunnu
[Tel. & n. Tel. & v. without winking the
eyes. It is a common name for the place.]

Size, same as West. (q.v.). ad.
Large, broad, open.

పులాస *pulasa*, (Tel.) n. A sort of fish.

పులసరము *putasaram*, n. Indigestion.
 నా కడుపున పులసరము I am suffering
 from indigestion. Enthusiasm, spirit.
 క్రైస్తవ పులసరి *putasari*, adj. Proud.
 కర్వము పులసరితనము *putasam-*
tanam, n. Presumption, pride, arrogance.
 కర్వ

"AS: ५००२३४७३ १६८८०९५३५३
३०००५४०००० १०००००००००"

పూకము pulakamu. [Skt.] n. A grain of boiled rice, అన్నపుమెకము. Brevity, సంక్షేపము.

పూపు pulavu. [H.] n. A kind of rich food prepared by Mahomedans.

పురి or పుల్ల puli. [Tel.] adj. Acid, sour. పులికడు sour washings, i. e., water in which raw rice has been washed and is then left to ferment. పులికడు food that has turned sour. **పులికాపు puli-kapu.** n. A mixture of tamarinds in water with which copper or brass images are scoured. పులికాపు sour gruel. **పులిగ ము puli-guduga.** v. a. To wash. (కడుగు) pearls, &c. in (పులి) acid, to restore their brilliancy. To scour, burnish. "నలుపుకొని పులిగించు. వింపుకొని పులిగించు గుర్రు, పులిగించు గుర్రు, నలుపుకొని పులిగించు మామిడి పులిగించు." Prasadha Chandraiah, ii. 108. **పులిగారము puli-garamu.** n. A scar. అమెచ్చ, పుటిమచ్చ. **పులిచింతలము puli-chintalumu.** n. A medicinal plant. అన్నశర్మ. **పులిచింత** or **పులిచింతరి puli-chintu.** n. Yellow wood sorrel, *Oxalis corniculata*. Linn. Ainsl. ii. 324. చుక్క. పులిచింత n. fresh field, one lately left fallow. **పులితేమపు, పులితేమ, పులితేపు** or **పులితేపు puli-tenupu.** n. Acid belching, అశ్లేష్మపుత్రపు పులిపిడ్డు raw rank fluid, serum that oozes from a sore. **పులిపెట్టు puli-pettu.** n. The sediment of water in which raw rice has been washed. తేల్చిన కడుగుమొక్క అడుగుది. **పులియు puliyu.** v. n. To turn sour. **పులియు, పులియాడు** or **పుల్లము puliya.** n. A leaf on which one's food has been taken, చిరకాకు. **పులియబారు** Same as పులికా. **పులివెలగచ్చెలు puli-velagachettu.** n. A species of wood apple. **పులివారు puli-varugu.** n. Dried and sour fruits, pickled fruit, పులియబెట్టిన పండు. **పులిపూరు pulipuru.** [Kann.]

n. Rice dressed with acid sauce, పులి అన్నము.

పులి puli. [Tel.] n. A tiger. *Felis tigris*. (F.B.I.) పెద్దపులి. చిరుపులి a cheetah, leopard or panther, *Felis pardus*. (F.B.I.) ఈపులి the fly tiger, i. e., a spider. పులిపన్ను cheese of 'tiger's milk' equivalent to 'pigeon's milk' వాడు పెద్దపులి పడెమండివాడు he was fierce, or, he acted in a manly manner. పులిపిచూచి నక్క వాడ పెట్టుకొనినట్లు as a jackal brands itself to look like a tiger: a proverb meaning "to ape another person. **పులికొరె puli-koru.** n. The tarantula, a large venomous spider. **పులిగోరు puli-goru.** A tiger's claw, used as the central ornament of a necklace. **పులితెవలూ puli-cherutalu.** n. Tiger's ears: a certain medicinal plant. **పులిజోరము puli-joramu.** A gummy like drafts. One sort is called నువ్వుడికాముపులిజోరము, because played with gourd-seeds H. iv. 148. **పులితెంకి puli-tenki.** n. A kind of fish, **పులిపెంజెర puli-penjera.** n. The snake called కాటు కలేకుసాము **పులిమెకము puli-mekamu.** n. A certain fish, a species of *Squalus* or *Tig. ius*. Russell, plate. XVII. **పులియడు puliyadu.** n. A name given to a dog which looks like a tiger.

పులివము or పులివము pulivamu. [Skt.] n. A sandbank; a sandhill. ఇసుకబెట్టు.

పులిపి. పుల్లిపి, పులిపికాయ, పులిపురి or **పులిపురికాయ pulipiri.** [Tel.] n. Callus, hard skin, callosity, as that of a wart. A wart. A villain, a scoundrel. పులిపిరికేమి కొప్ప, i. e., what feeling has a scoundrel? **పులిపురి puli-puli.** adj. Tormented. పడిరియ. **పులిపురిగాగ pulipuli-ga-ga.** adv. Easily. into slices, తలచుచుచుచుచు. "పులిపురిగాగ పెట్టుకొనినట్లుకాదు చెడగా వాటివాడేరియాలి." R. ii. 22.

పురిమము Same as పురిమము. See under పుగ్గ.

పులు or పుల్లు *pulu*. [Tel. of. Tam. పుల్.]
n. Grass. కన్న. Also, foulness in games,
రక్తాదులమలస్వము. పుల్లగృహము a grass
house. A. iv. 167. గోకపులు golden grass.
adj. Little, mean. పులుమానిశి a little or low
man. పులుమాను *pulu-maanu*. n. A
tree which belongs to the family of
the Palma. తాళిపల్లుమొదలైన తృణాదులు.

పులుకానిపులుగు *pulu-kani-purugu*. n.
An insect with green wings, పచ్చరక్తి-
పురుగు. A low person, అల్లుడు. వాల్మీ. ii.
పులుకానిపులుగు *pulu-kani-pulugu*. n.
A parrot. "తే ఇచ్చి దేవుళ్ళకొనిది తే నమింకటి,
పోయిపచ్చిదిపులుకాని పులుగుచేత, నానరాయి
కుని కుండుమొందుకంటే, మరలుమొందొచ్చి పది
వియ్యాయ్యలపడినది." N. iii. 53.

పులుకుపులుకు or పుల్కుపులుకు *puluku-
puluku*. [Tel.] n. Blinking పులుకుపులుకు
కుకుకుకు *puluku-puluku-ku-kuku*. v.n.
To blink or view with blinking eyes: to
look piqued, విమోచించుచు చూచు. "తేపులు
కుపులుకుమొంది యొక్కటితోన, బలుకుకుకుకు
దొడ్డయి దోచిపడినది." Samsarga. P. ii. 103.

పులుగొను *pulugunu*. [Tel. పులు + గొను.] n.
Harun, mischief, అపరాధము. "ఇట్లు పులుగొను
నిబంధనలనుబట్టి, పులుగొనునాడెవరొకరినో
మాన్య." HD. i. 1124.

పులుగు *pulugu*. [Tel.] n. A bird. పిల్.
A mark or sign. నురుగు, మోద. "తే నీ
పాలకెరుంగియనియెను పులుగునాకె." A. v. 68.
పులుగుపిట్ట *pulugu-pitta*. n. An owl,
నల్లనాట. పులుగరి or పుల్లరి *pulugu-ari*. n.
One who understands a sign, మోదయోగి
వాడు. పులుగుబొల్లడు or పులుగురేడు
pulugu-bolladu. n. An eagle, నరసింహము.
పులుగురాయి *pulugu-rayi*. n. An
emerald, పచ్చే, గానకము పులువొండీరాయి
or పులువొండీరేలవ *pulu-dindi-rayi*. n. A
vappuhire, పచ్చరేలవ.

పులుగుడు *pulugudu*. [Tel.] n. A certain
medicinal plant. వాల్మీ.

పులుకు or పులును *puluku*. [Tel.] n. A
certain tree, perhaps, *Antidesma glue-
scabritia*. (Watts). "చోళము, మంజు,
పులుకు, నంగరేగు, రక్తి, ములుకు." H. iv.
20.

పులువ *puluvu*. [Tel.] n. An acid chutney,
పుల్ల పిరుకంటి. కా. vii.

పులుము or పులుముకోవ *pulumu*. [Tel.]
v. n. and a. To scour or rub, in washing or
bathing. పుట్టు, నలుపు. To beat, కొట్టు,
కొట్టుపులుముకొనుచు లేచినాడు he waked up
rubbing his eyes. తలపులుముకొను to rub the
head in bathing. నుట్టుపులుముకొను to wash
clothes. వాల్మీ వాగా పులిమివాడు they
thrashed him well. పులుముడు *pulumudu*.
n. Rubbing, పుట్టము, పులిమిపుట్టు *pulimi-
pulusu*. v. a. To evade. అధికారానికి
అత్యంతవేపుమొనగా మారుచేయు. "నందువలే
నన్నునపుడు విడిచిపెట్టుచుకొనకే పులిమి
పుచ్చు." N. ix. 344.

పులుసు *pulusu*. [Tel.] n. Acidity, an acid,
as the juice of tamarinda. Pride, self-
conceit. అరిపులుకునెరిపె they humbled
his pride. adj. Acid, sour. పులుకుకుర
vegetables dressed with acids, పులుకుకురి
వెండ్రుక.

పులోముడు *pulomudu*. [Skt.] n. The name
of a Rishi, slain by Indra. పులోము
puloma-ja. n. The daughter of Puloma
who was ravished by Indra and became
his wife. పరిమే. పులోముడేర్లు *puloma-
pita*. n. The slayer of Puloma: an epithet
of Indra.

పుల్కుకొడు or పుల్కునుడు *pulkukudu*.
[Skt.] n. A man of the Ubandala or
Pariah caste. కులముడు, కర్మముడు, అల్ల
ముడు. పుల్కుని *pulkuni*. n. A female of
the Pariah caste, కులవి.

పుల్కుడుము Same as పుల్కుముడు. (q. v.)

See pulla

790

4to. palin

పుల్ల *pulla*. [Tel.] n. A small bit or piece of stick. పుల్లలు small pieces of wood for fuel. వామిద వాళ్ళానికీ పొప్పని వాడు పుల్లలు పెట్టివాడు he goaded me on to quarrel with them. కుట్టువాడుపుల్ల పిన్న used in making leaf platters. పావకమలా పుల్లని అడ్డు పడివాడు he came in my way like a twig in a draught of water. అ పనికి నీవు పుల్లలు వేయకు do not throw obstacles in its way.

పుల్ల, పుల్లభి or పుల్లక *putha*. [Tel.] adj. Sour, acid, unripe, raw. Whitish, pale, dun-coloured, or reddish, yellow, greenish, like a hen. పుల్లకండు *putha-kundu*. n. A certain root, ఒకవిధమైనకందు. పుల్లకలి *puta-kali*. n. Sour gravel. తివారీ. పుల్లకూర Same as పులహకూర. పుల్లగిల్లు or పుల్లగిలు *puta-gillu*. v. n. To turn sour. (Metaphorically,) to be afraid, భయపడు. Tel. కలి. పుల్లగోరక *puta-goraka*. n. A water toad, నీలగోరక. పుల్లలిగి *puta-lige*. n. The Sour plant, హిమాలి. హిందు. v. పుల్లదానిమ్మ *puta-dannamma*. n. A sour pomegranate tree. పుల్లన or పుల్లనవము *putana*. n. Sourness, acidity. పుల్లపి *putapi*. adj. Sour, acid. పుల్లపిళ్ళ *puta-pilla*. n. Sourer rice-water. హిందీపిళ్ళ, Koz. పుల్లప్రభ *puta-prabha*. n. Sour, *linum catenaria*. శిశిపేద, మక్కాకాంతి. Atust. l. 335. పుల్లబచ్చలి *puta-bachali*. n. The sour species of బచ్చలి. పుల్లకాణ *puta-kan*. (పుల్ల+కాణ.) n. A kind of fish. పుల్లపు *putapu*. (పు+పు.) n. A dun cow, కింకరపేదమనిం బచ్చ. పుల్ల, పుల్లరెండు or పుల్ల, ను *puta*. n. A leaf plate, n. e. a. a platter made of leaves stitched together and thrown away after it is used.

పుల్లరి pullari. [Tel.] n. A club, stick.
A butt, a handle, a staff, a stick, a pole.
కాచి.

పట్టాదు or పట్టాదను *paṭṭa-bādu*. (Tel.)
 'v. n. To be stunned, struck, surprised, surprised,
 విశ్చికించుట. "॥ పట్టాదితేలుమునోదము, పా
 దైవనతియు ॥ అంత్రాద్వైమునమున, పెట్టినము
 కడువనిది, అట్టాదనులనునానురుగు విట్టనివలె
 ॥" M. III iv. 371.

పుల్లరి See under వుల్లు.

పుల్లసల్లు *putlasilla*. [Tel.] v. n. To be pale or pallid, to be confused in mind, కలరిసొందు, కలవలకోపు. To be dejected, కుందు. "ఈ మెల్లమగుచు నామనము మోనామనాది పుల్లసల్లున, కొల్లకవివరాదవ దయోగినామనవారి చిరునాళ, పుల్లసల్లునీయ బాలకాపుమలచిది నాదివారిక, చెల్లమచెల్ల మో ప్రయ చెల్ల ముఖమును పక్కపెట్టుగా." V. P. n. 240.

పుల్లంగము or పుల్లంగన pulṭaṅṅamu.
[Sk.] n. The masculine gender.

ᠱᠣᠳᠤ Tel. n. A kind of shroud.

పుట్టు or **పుడు** *putt-u*. [Tel.] n. Grass, low-
ness in previous slopes. అడ్డు, చిత్తదుల
మాత్రము. adj. Little, small, అల్పము.
పుట్టులు or **పుడులు** *putt-ulu-ulu* n. A
sapphit, ఇడ్డు సేదము. **పుట్టును** or **పుడు**
ను *putt-unu*. n. The nule wheel over
which the bottom rope of a water-lift
(కడల) runs to upset the bucket when it
reaches the top. **పుట్టుడి** *putt-udi*
(పుట్ట + డి) n. Pool land, land productive
only at intervals. ఒకానొక సందర్భము
సేద్యము విడిచివచ్చునది. **పుట్టు** *putt-u*
(పుట్ట + అ) n. Tax, a tax on pasture
lands. Also, a tax levied on a fishery, or
a head-tax on cattle. **పుట్టును** or **పుడు**
ను *putt-unu-punu*. n. A sort of snake
which springs out of grass.

పుల్లెప *pullapa*, [Tel.] n. A plant used in medicine, also called పుల్లెక్కడి.

పులివ *putulu*. [Skt.] adj. Barbarian,
savage, rude. పులివితోలు a certain

country inhabited by savages. Bulinda Devi is the goddess of the Bhils. Tod's Rajasthan. i. 506. పులిందుడు *pulinundu*. n. A barbarian, savage, cannibal.

పుష్ప. పుష్ప or పూవు *pucchu*. [Tel.] n. A flower. A cock's wattles. The gills of a fish. Albugo, a kind of blindness. A cataract in the eye. కొంటిలో పుష్ప రేపిడి there is a cataract in the eye. An asterisk or star used in printing. Flowers or flower-like flames which are thrown out by certain fireworks. Vish. viii. 399. A thief in a candle. పుష్పరాయి a golden ball or ornament on a pagoda. BD. vii. 754. A proverb says వానికపుష్ప రుంపు వాడురేడు, i. e., no one can lay a finger upon him. P. iii. 91. ఓదల పుష్పవాడికి ఎదుటే before his garland loses its bloom, i. e., with perfect ease. plu. పుష్పిలు or పూలు. పూలూరి a slight shower, a few drops. పూవాటలు *puc-vattu*. (పుష్ప+వా.) n. "Like a flower"—i. e., waving or rocking backwards and forwards. పుష్పానంద కిలారు. పూవార్త *puc-varta*. (పుష్ప+వా.) n. The blossoms of a palm tree. The inner part of a fish's gills. పూవారుబోడి *puc-arubodi*. n. A woman who is as beautiful as a flower. పుష్పలు *puc-culu*. [పుష్ప+లు] n. The bow of flowers. Mammulha's weapon. పుష్పలుకాడ or పుష్పలుమోడు *puc-culuka*. n. An epithet of Mammulha. పుష్పలిమ్మ or పుష్పలిమ్మ *puc-culamma*. n. A large fish called the Terai. A species of *Clarias*. Russell's plate 78. పుష్పలింగం or పుష్పలింగ *puc-culanga*. n. A nymph, lady, fair woman. పుష్పముడుపు or పుష్పముడుపు *puc-culumupu*. n. Placing flowers in the hair, a ceremony performed with pregnant women. దంపతికృత. See పూవు.

పుష్పకము *pushpakamu*. [Skt.] n. The tip of an elephant's trunk. ఏనుగుకొండకు యిది A lotus. పుష్పకము The sky, ఆకాశము. The head of a deity. పుష్పకము The revolution of twelve years. A least

held once every twelve years at certain holy rivers as the నారాదపుష్పకము, కృష్ణపుష్పకము, &c. 24 పుష్పక సాలగ్రామములు a dozen holy stones. పుష్పకము the lilies of her hands, i. e., her fair hands. పుష్పకటి *pushpakati*. n. A flowery lake, a pond wherein lotuses grow. A. i. 56. కావళికాలక, కోరేడు. A female elephant.

పుష్పకము *pushpakamu*. [Skt.] adj. Excellent, eminent, chief, best. Much, many. శ్రేష్ఠము. ప్రాధమ్యము, విందారు, సమృద్ధి, అధికము.

పుష్టి *pushṭi*. [Skt.] n. Fatness, strength, increase. బలము. సమృద్ధి. మాటలపుష్టి a farrago of words, wordiness. ధాతుపుష్టి fullness of pulse. వారు పుష్టిగావచ్చారు or పుష్టిగావచ్చారు they are well to do. పుష్టిలేని impotent. వానివద్ద కొంత పుష్టిగా వచ్చుచు be has plenty of money. పుష్టిము *pushṭimu*. adj. Cherished, nourished. పోషించబడిన. పుష్టిరము *pushṭiramu*. adj. Nourished, nurtured, reared, fostered. పోషించబడిన.

పుష్పము *pushpamu*. [Skt.] n. A flower. పుష్ప. మొలక, కీర్తిరక్తి. పుష్పకము *pushpakamu*. n. A bee. రుష్టి. పుష్పకము *pushpakamu*. n. A chariot, a car, or stately conveyance used by Kṛishna or Kṛishna. విజయవాహనము, విజయవాహనము. పుష్పకము, పుష్పకము, పుష్పకము *pushpa-ketu*. n. An epithet of Mammulha. పుష్పకము *pushpa-danta*. n. The name of the elephant that is supposed to support the earth at the North-West corner. పుష్పము *pushpa-mu*. n. A certain snake: resembling the one given in Russell's serpents. 2. 5. పుష్పము *pushpa-mungara*. n. A bouquet of flowers. పుష్పము *pushpa-mungara*. n. A sort of grain. A. i. 10. B. i. 111. పుష్పకము *pushpakamu*. n. పుష్పకము *pushpakamu*.

ratham. n. A pleasure chariot, a car or carriage for any purpose excepting war.

విహారము, సహారీంధము, శ్రీదాతూర్గమునంధము. పుష్పరసము *pushpa-rasamu*. n.

The nectar or honey of flowers, పూదేనె పుష్పలాదిక *pushpa-larika*. n. A flower-girl, a garland maker. పుష్పవంతులు *pushpa-vantulu*. n. The 'Luminaries' i. e., the sun and the moon, పూర్వ చంద్రులు.

పుష్పవతి or పుష్పిణి *pushpa-vati*. n. A menstruous woman. పుష్పవ భారతూరమైత్రీ, రజస్వల, పట్టుక.

పుష్పవ న్ము or పుష్పనాటిక *pushpa-nanika*. n. A flower garden. పూదోట. పుష్పవ ర్షము or పుష్పవృష్టి *pushpa-varshamu*. n. Lit: a shower of flowers, a poetical phrase for the strewing or scattering of flowers on joyful occasions. Colloquially, it means a slight or vernal shower; a mere sprinkling of rain.

పుష్పసమగము *pushpa-samagamu*. n. Spring, the season of flowers పుష్పిండు *pushpintu*. v. n. To flower, to bloom. పూచు, పరిపించు పుష్పి పడు *pushpida*. adj. Flowered. పూచు.

పుష్పము *pushyamu*. (Skt.) n. The lunar month (December-January, or January-February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn.

పుష్పము *pushyamu*. n. The eighth of the lunar mansions. పుష్ప రాగము *pushya-ragam*. n. A topaz.

పుష్పము *pushyamu*. (Skt.) n. The lunar month (December-January, or January-February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn.

పుష్పము *pushyamu*. n. The eighth of the lunar mansions. పుష్ప రాగము *pushya-ragam*. n. A topaz.

పుష్పము *pushyamu*. (Skt.) n. The lunar month (December-January, or January-February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn.

పుష్పము *pushyamu*. (Skt.) n. The lunar month (December-January, or January-February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn.

పుష్పము *pushyamu*. (Skt.) n. The lunar month (December-January, or January-February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn.

పుష్పము *pushyamu*. (Skt.) n. The lunar month (December-January, or January-February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn.

పుష్పము *pushyamu*. (Skt.) n. The lunar month (December-January, or January-February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricorn.

to pop out. పుకకువ మాట్లాడు to blurt out, or say heedlessly.

పుస్తకము or పుస్తము *pushpakamu*. (Skt.) n. A book, a volume.

పుస్తము *pushamu*. (Skt.) n. A cake of flesh. మాంసపు తక్కింపు. Plaster, లబ్ధము.

పుస్త *pushu*. (Tel.) n. Stinking, a foul scent, a rammish stink. దుర్బంధము, కంపు. "కరియచు వైపుపుకింపు" గదపి. "HD. ii. 503.

పున్నె *pushu*. (Tel.) n. The mark of marriage, being a small gold disc worn round the neck by married women. పాదాబ్జ. See పాదాబ్జము.

పున్నెము *pushu-mumu*. n. Any charmed bead, though worn on the wrist. పున్నెమండ the tali string.

పున్నెముడుపు *pushu-mudupu*. n. A woman married a second time, కంకటిబ్బు. పున్నెముడుపుట్టు to marry in an irregular fashion.

పూ pu

పూ *pu*. (Tel. for పూవు.) n. A flower. పువ్వు.

పూగుత్తి *pu-gutti*. n. A cluster of flowers, a nosegay. పూగొమ్మ *pu-gomma*. n. A flowery branch.

పూజేనె *pu-jene*. n. A large fish with purple-coloured sides: called *venal* (పంక) in Tamil. పూదరి *pu-dari*. (పూవు+రి.) n. Spring time. Lit: the flower season. పంకమునుపు. పుష్పసమయము.

పూదేనె or పూదేయ *pu-dene*. n. Honey of flowers, మాంసము. పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె.

పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె. పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె.

పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె. పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె.

పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె. పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె.

పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె. పూదేనె *pu-dene*. n. Essence, distilled water. అంబుకొనె.

pu-bidi. n. A beautiful woman, lit: one of a flower-like form. **పూరేకు** *pū-reku*. (తూపు+రేకు.) n. The petal of a flower. **పుష్పరేకు.** A jewel worn by women on the head. “తేనుచుక్క చిన్ని పూరేకు పాలి యలుచుకరికా పెక్కిరేంబులు.” Naish. vi. 56. **పూరేకులు** *pū-rēkulu*. n. A kind of grain.

తూగము *pūgamu*. [Skt.] n. The areca palm, పోకచెట్టు.

పూతి or **పూతిగడ్డి** *pūchi*. [Tel.] n. A sort of long stiff grass of which brooms are made, *Aristida setacea*. త్వరితము

పూతి or **పూతి** *pūchi*. [H.] n. Responsibility. తూచి నామీద లేదు I am not responsible for it. **పూతిపడు** *pūchi-padu*. v. n. To undertake the responsibility. హాత్సానీరక్కలు అంతులు necessary for current business. **పూతిపట్టు** or **పూతిపట్టు** *pūchi-pattu*. v. n. To be bent upon or firmly resolved, to persist. తూతుకొను. “పాంచమనర్థము యు పదమూడునంతర్వరంబులు తూచివట్టికయ్యెంబునకు నచ్చె నరవిలాసము బింబులు లోకంబున కక్కె యున్నయది.” M. VI. iv. 206. “బిడ్డలెంత తుండు బినియ్యనున్నవ, కల్యణగురునామ పోను దత్త కర్ణకర్ణకులు కావలయున్నాడు పోలుమగలు నాన తూచినట్టి.” M. VII. iii. 179.

పూతు *pūtu*. [Tel.] v. n. To flower, bloom, blossom, bud, shoot out, open or expand. పుట్టియి. To have a bad mark, as a horse. To become sapless or weak, విస్సారము. నాలుక తూచినది the tongue furred. కన్నులు తూచినది the eyes became discoloured by disease. తూచిన బట్టలు spotty clothes, which shew odd marks although washed, అక్షికిముగా తెల్ల బట్టలు అట్టి పట్టుచుక్కలు. A. v. 127. “తూచిన మాపులు” horses that have unlucky marks, కొరగానిమచ్చలుగల శుద్ధములు

పూజ or **పూజకము** *pūja*. [Skt.] n. Worship, reverence, respect, veneration,

obeisance, homage, adoration. అర్చన. ఇది వాడు చేసుకొన్న తూజాఫలము this is an answer to his prayers. **పూజకుడు** *pūjakudu*. n. A worshipper, a priest, అర్చకుడు. **పూజనీయుము** *pūjantyaumu*. adj. Venerable, honourable. M. XIII. v. 29. **పూజనీయులు** the noble. **పూజించు** or **పూజనేయు** *pūjintu* v. a. To worship, adore, do homage or obeisance to, reverence. అర్చించు. **పూజితము** *pūjitamu*. adj. Worshipped, adored, reverend, revered. **పూజితుడు** *pūjitudu*. n. One who is honoured or saintly, తూజించబడిన వాడు. **పూజ్యుర** *pūjyura*. n. Venerableness. **పూజ్యము** *pūjyumu*. adj. Venerable, deserving of respect and reverence. n. Nothing. తోజవానకు తూజ్యమున్నది I have nothing to live upon. **పూజ్యుడు** *pūjyudu*. n. One who is venerable or honourable, తూజించబడినవాడు, గౌరవించుట పాత్రుడు. **పూజ్యుడైన** *pūjyudaina*. adj. Venerable, adorable.

పూజె *pūje*. [Tel.] n. Painting or flagree work on pots. A bead or spangle: particularly, drops or beads of gold attached to golden jewels. Flourishes or ornaments in a manuscript. Illumination. పూజుదులమీదిచిత్రిము. కుండకు తూజెలుపెట్టిరి the pot is painted with chunam, oebre, &c. Metaphorically, a flogging. నీకు తూజెలు కావరెవా do you want a thrashing? **పూజెకాగులు** or **పూజెకుండలు** *pūje-kāgu*. (తూజె+కాగులు.) n. Painted pots, అయిరేపి కుండలు. తూజెనేయు to paint pots, &c., పూజుదులమీది చిత్రించు.

పూజె *pūja*. [from Skt. పూజ.] Same as పూజ (q. v.) **పూజారి**, **పూజారి** or **పూజారి** *pūjāri*. (తూజె+అరి.) n. An officiating Brahmin or priest of a temple. అర్చకుడు. **పూజారిపారి** *pūjāri-pāri*. n. A priestess. Zaeca. vi. 127.

పూట పాట [Tel.] n. A time. కాలము. A part of a day, సంద్య. A day, దినము. Security, surety, bail. ప్రతిభూత్వము. One who stands bail for another, పూటకాపు. పాటిపూట in the day time. రాత్రిపూట at night. శిల్పనానపూట in the morning నాలుగుపూటలు మందిల్పినాడు he administered medicine two mornings and two evenings. పూటకాపు *puta-kapu*. n. One who stands security. ప్రతిభూత్వ. పోహతువారుడు. పూటకుడు food obtained by paying for each meal, boarding. పూటకు అపూట పాపు ఇచ్చి దినుట, కెలీగుకొని కేరకేరకు పెట్టెడు అన్నము. పూటకుల్లయ్యలు an inn or boarding house. పూటకుల్లమ్మ a woman who makes her living by preparing food for daily wages. పూటపెట్టు or పూట పెట్టు v. n To give, bail. పూటమడు or పూటమడు *puta-badu*. v. n. To stand bail. అతడు నాకు పూటబడివారు he stood security for me, అతడు నాకు పోహతుగావచ్చాడు. పూటకాకి a hired or false witness. పొంక నాకి, బులుకపూకాకి. పూటపూటకు ఇదే రచ్చ this is the daily plague. ఎల్లప్పుడు ఇదే పోక or రంధి. పూటపాటు *puta-patu*. n. The act of standing security for another.

పూటము *putamu*. [Tel.] n. Weight, బరువు, భారము. పడవ పూటపైకిరి the boat is filled with the due quantity of goods.

పూక [Tel.] n. The anna.

పూడు *puḍu*. [Tel.] v. n. To be filled or closed up; to fall in, as a well or pit. గొలి పూడిపోయిరి the well has fallen in. కాలు పూడిపోయిరి the canal is filled up with earth. ఎముకలు పూడిపోయిరి the bones are covered with flesh; పూడుపాము *puḍu-pāmu*. n. A small, fierce and venomous snake called the *robua mungilla*. వట్టెనో పూడిచినాడునా. పూడుపు or

పూడ్చు n. Burying, పూ Burying treasure. పిడిచుము. పూడ్చు *puḍḍu*. (Madras Telugu for పోయిదినుచు.) v. n. To go పోవు. పూడిపించు or పూడ్చించు *puḍḍipintu*. v. n. To cause to be buried or filled up. పూడు or పూడిక *puḍu*. n. The filling up, stuff, that has fallen in. పూడుచు or పూడ్చు *puḍḍu*. v. n. To fill up, to close, as a pit with earth, to inter or bury, to conceal under the ground. To plant, పాకు.

పూడులు or **పూండ్లు** *puḍulu*. [Tel.] adj. Many, అనేకములు, ఏడులు పూడులుగా (for many years).

పూట *puta*. (from Tel. పూటు or పూడు). n. Rubbing, beamearing. పూటులు, పచ్చి. Sandal which is smeared over the body, చందము. Mortar, కన్ను పూచ్చు. Blooming, budding. పూవట, వికసము. నోటిపూట Aphthae, a disease of the mouth, thrush. Fragrant paste applied to the skin. చందము. నాలుగు బంగారుపూటలు అయిరి four coats of gilding are applied. ఆ చెట్టు పూటపట్టలేదు that tree has not commenced to flower.

పూటన *putana*. [Skt.] n. The name of an ogress. అది రెండోపూటన she is a perfect fiend.

పూటము *putamu*. [Skt.] adj. Strained, cleaned, cleansed. పడియబోడిన, చక్కపట్టబడిన, కూర్చురిక. Pure, purified, ముక్తమైన.

పూటిగొంధి *puti-gandhi*. [Skt.] n. A stink, a foul smell, చుక్కంధము.

పూకె or **పూడియు** *puḍu*. [Tel.] n. A head of gold. బంగారుపూకె. Also, పూకె (q. v.).

పూకెట్టు *puḍu-kattu*. v. n. To form into a gold head. బంగారుపూకెగా పేర్చుడు.

పూడిగొల్లలు *puḍi-gollalu*. [Tel.] n. A particular class of shepherds.

ప్రాప *prāpa*. [Tel.] v. n. To attempt. తాత్పర్యము. ఉద్యమము. v. a. To take: to undertake; to wear; to bear; to feel or suffer. ప్రాప, పరీప, ప్రాపకేషిణుడు. గుణము, అపరిపక్వ, అపరిపక్వ. "ప్రాపకేషిణుడు నడచున, మాదిరిపట్టి నైపుణిని మన మరచి." Ska. vi. 101. వానికి పాపము ప్రాపించి a spirit or godless has taken possession of her. **ప్రాపిక**. **ప్రాపి** or **ప్రాప్త** *prāpika*. n. Assumption, hope, persistence. ఆ పాపకేషిణుడు, పరీపించుడు, కోరిక, ఆశ. An attempt, endeavour, ప్రయత్నము, ఉద్యమము. **ప్రాపము**. **ప్రాప్య** or **ప్రాపించు** *prāpantu*. v. a. To cause to bear or wear. గుణపరీక్ష, పరీపకేషిణుడు. To cause to undertake, ప్రాపకము: బుద్ధిచేయు. To tie, కట్టు. బండికి గుర్రములను ప్రాప్తము he harnessed the horses to the carriage.

ప్రాపె *prāpe*. [Tel.] n. A casket, a small box. బాకె. "నగనక ప్రాప్తి నాది పడేడి మను నులు తొలక నీకుండువునో నెలు మిక్కుటపు కప్పుకలపులుమందు ప్రసరిపడిన ప్రాపెలు." S. i. 159.

ప్రాప *prāpa*. [Tel.] n. A tender fruit just formed, పుష్పకంప. An infant, శిశువు. The pupil of the eye, కంటిపాప. adj. Tender, young. తరి.

ప్రాపము *prāpamu*. [Skt.] n. A cake, పక్ష్యము, బిండినెల.

ప్రాప్య or **ప్రాప్య** *prāpya*. [Tel from ప్రాప.] n. An undertaking, effort, attempt, ప్రాపిక. "పరిపాపకేషిణుడు నిజయాశా నెలకొనెనుమనెడి మనుషటి ప్రాప్యతాను." Kalabras ii 71.

ప్రాపము *prāpamu*. [Skt.] n. Pus or matter from an abscess or sore, వికార నిష్కర, గీడు.

ప్రాపము *prāpa*. [Tel.] v. n. To bear or produce, as flowers. ప్రాప్త. ఆ భూమి ఉత్పాదకము. That ground produces salt. v. a. To smear, besmear, daub,

anoint, lay on, apply (oil, paint, medicine, &c.) బండికి నెలకొనెను ప్రాపకేషిణుడు rubbing oneself with sandal paste. **ప్రాపించు** *prāpintu*. v. a. To cause to apply or smear, paint, oil, &c. ఇంటికి మున్నును ప్రాపించుచు or వేయించితిని I got my house whitewashed.

ప్రాపము *prāpamu*. [Skt.] n. A flood, a flow, the flowing of the tide. ప్రవాహము. adj. Filled, పండి. **ప్రాపకము** *prāpakamu*. adj. Filling, completing. n. That which fills or completes, filling up. A citron, *Citrus medica*. చూపించు. Closing the right nostril and drawing up air through the left. చూపించి ప్రాపించుట. **ప్రాపకుడు** *prāpakudu* n. One who fills, నింపవాడు. **ప్రాపించు** *prāpintu*. a. v. To fulfil, పండించు. To pass, as time, కడపు. **ప్రాపము** *prāpamu*. n. Filling, completing; stuffing; the inside of a pie. నిండించుట. adj. That which fills, నింపక. **ప్రాపించు** *prāpintu*. v. a. To fill, to fill with air, to sound a horn, నింపు. "పాపప్రాపించు దవాన్యమాచరి ముంధాకృష్టమై." ప్రాపి or **ప్రాపిక** *prāpika*. n. A kind of sweet thin cake made of wheat flour. **ప్రాపించు** *prāpintu*. adj. Filled, full, complete. నింపబడిన.

ప్రాప *prāpa*. [Tel.] adj. Full, complete. నింపబడ్డమై.

ప్రాప *prāpa*. [Tel.] n. Grass. The milk given by animals, పశుపాల. తేనెపాల. ప్రాపించు to eat grass, నడ్డించు. ప్రాపించు he ate grass, i.e., he lost the butter. ఆ తేనెను ప్రాపించుచు నా తన్నునాడు he sold the ground with all that was on it. **ప్రాపించు** or **ప్రాపించు** *prāpintu*. n. A thatched house.

ప్రాపకాన్త *prāpakānta*. [Tel.] n. A plant called *Ekebergia indica*. Rox. ii. 392.

ప్రాపము Same as ప్రాపము. (q. v.)

పూరేడు *pū-rēdu*. [Tel.] n. A bird of the quail genus. A quail. పూర్ణికి, చాచ, గోమడ.

పూర్ణము *pūrṇamu*. [Skt.] adj. Full, filled, complete. Complete, all, entire. పూర్ణము. Strong, powerful, able. పూర్ణకము *pūrṇakamu*. n. A filling up; as, పాదపూర్ణకము a peg in a verse; any useless word inserted to fill the measure, as లరి, తగడ, ఇది, &c. పూర్ణకుంభము *pūrṇakumbham*. n. An ornamented vase filled with water and used in marriages, &c. పూర్ణగర్భము *pūrṇa-garbhamu*. n. A sort of cake. పూర్. పూర్ణపాత్రము or పూర్ణాశకము *pūrṇa-pātram*. n. A full cup or vessel, a vessel filled with cloths or ornaments, which are scrubbed for at a festival, a vessel full of rice presented at a sacrifice to the superintending and officiating priests. పూర్ణాదుర్వకాశే యదలంకారంబురారీతిం. కిట్టము కొనము పండ్లు పసుపుబిళ్లలు మొదలైనవి ఉంచి పట్టెము; ఉత్సవకాలమున సంతోషముచేత పల్లెటోడాదికమున దోచుకొనుట; పక్షులం పూర్ణపాత్రము. పూర్ణమాసము or పూర్ణమాసము *pūrṇa-māsamu*. n. A sacrifice performed on the day of the full moon. పూర్ణము or పూర్ణము *pūrṇamu*. n. The inside of a pie. The stuffing of a cake. పూర్ణి or పూర్ణిమాసే *pūrṇima*. n. The lunar day on which the moon is full. పూర్ణి, పూర్ణి. పూర్ణిభవము *pūrṇibhavitṣu*. v. n. To become full, నిండు, పూర్ణము. పూర్ణుడు *pūrṇudu*. n. One who is full or well skilled. కాదు విద్యార్థి పూర్ణుడు he is an accomplished scholar.

పూర్తి *pūrti*. [Skt.] n. Fullness, రీతి, నిండుట. Completion, termination, end, పూర్తి. పూర్తము *pūrtamu*. adj. Filled, full, complete. నిండుడి. Covered, concealed, కప్పబడి. n. An act of beneficence, as digging a well or tank, planting a grove,

building a temple, feeding the poor, &c. Nourishing, cherishing. పాపము.

పూర్వము *pūrvamu*. [Skt.] adj. First, former, prior, preceding, initial, before, in front of; old, ancient. మొదటిది, మొదటి కొర్రా, మొదటికాలపు. East, eastern. మొదటికప్పుడు. adv. Formerly, of old. తక్కువైన previously, before which, before that (time or occurrence.) n. Former or ancient times, days of old. పూర్వ *pūrvu*. n. The east. పూర్వకము *pūrvakamu*. adj. Originating in, made of, arising from. యద్విశ్రుత్యైవ intentional, originating in purpose. వ్రాతశ్రుత్యైవ in writing. When added to many nouns it makes them adjectives as విమలపూర్వమైన humble, humbly expressed. పూర్వకముగా *pūrvakamu-ga*. adv. As a token of. As, through, by way of, in accordance with. ప్రమాణపూర్వకముగా on oath. నామపూర్వకముగా as a gift, freely, సమాధానపూర్వకముగా willingly, voluntarily. మంత్రపూర్వకముగా by means of spells, magically. విమలపూర్వకముగా humbly. పూర్వగంగ *pūrvaganga*. n. The river Narbuda. పూర్వజ *pūrvaja*. n. An elder sister. అక్క. పూర్వజన్మము *pūrvajanmam*. n. A former birth. పూర్వజన్మఫలము *pūrvajanma-phalamu*. n. The result of action in a former birth. Destiny, fortune, fate. పూర్వజుడు *pūrvajudu*. n. An elder brother, అన్న. పూర్వదేవుడు or పూర్వదేవతాగ్రామము *pūrvadēvudu*. n. An elder god, a Rakabasa, రాక్షసుడు, దొంగవొచ్చు. పూర్వపక్షము or పూర్వసిద్ధాంతము *pūrvapakṣamu*. n. An argument, one side of a question in logic, వాదము. An objection to an argument. కాదుటలు పూర్వపక్షములే all my words were mere statements. పూర్వపక్షమైపోయిన related, rebutted. పూర్వపర్యంతము or పూర్వపరి, *pūrvaparentamu*.

n. The eastern mountain out of which the sun is supposed to rise. పూర్వ రంగము *pūra-rangamu*. n. A commencement, prologue, overture. పాట కనుకుముదలు. BD. iii. 97. పూర్వాభిముఖుడు *pūre-ābhi-mukhudu*. n. One who faces the east. పూర్వాస్థము *pūre-ārthamu*. n. A former half. పూర్వాషాఢ *pūre-āṣāḍa*. n. The name of a lunar constellation. పూర్వాక్షము *pūre-ākṣamu*. n. The first part of the day, the forenoon, దినపూర్వము. పూర్వులు or పూర్వులు *pūrvulu*. n. Ancestors, forefathers, predecessors. పూర్వోత్తరదిక్కు *pūre-uttara-dikku*. n. The north east. పూర్వోత్తరము *pūre-uttaramu*. n. The whole of an affair, from the first (పూర్వము) to the last (ఉత్తరము). Particulars, details. దానిపూర్వోక్తము ఎములు I know nothing whatever about it. నీ పూర్వోక్తమునా చెప్పి tell me your antecedents. పూర్వోత్పన్నము *pūre utpannamu*. adj. Primeval అనాదియైన.

పూరి or తెల్లపూరి *pūri*. [Tel.] n. A certain plant, *Artemisia pratense*.

పూరి *pūri*. [Tel.] n. A star pagoda worth 3½ rupees. పూరిలు plu. Star pagodas.

పూవు *pūvu*. [Tel.] n. A flower. పువ్వు. పూల మట్టి *pūla-matta*. n. A kind of fish. పూల ముడుపు *pūla-mudupu*. n. Adorning the head with flowers. పూరతి or పువ్వురతి *pū-ratti*. n. A kind of fire works, which give a white light. పూచించి జోడు, పూచించువాడు, పూచించువాడు or పూచించువాడు *pū-chinchi-jōḍu*. n. An epithet of Manmadha. పూపుతోడి or పువ్వుతోడి (See under పూ. పూపుగట్టు *pūru-gaṭṭu*. (పుపు+కట్టు.) v. n. To crystallise. పువ్వు కలదిమను. పూలగురువెంప *pūla-guruvenda*. n. The plant termed *Gartnera racemosa*, or *Benisteria bengalensis*. Rox. ii. 366.

పూచిల్లు *pū-rillu*. n. A bow made of flowers, carried by Manmadha.

పూచుడు *pūchudu*. [Skt.] n. The sun.

పూస *pūsa*. [Tel.] n. A bead, మణి. A joint of a finger, గ్రేయిలోననూపిలె. A bit or piece. పెత్తు పూసులు the joints of the backbone. మడ్డిపూస the rump, or coccyx. “చిటిచేరిపూసపై ఘటియిల్లు పెడకట్టి చిప్పు నులియబాల్చుచును.” A. vi. 104. పెత్తు పూస a bit of butter, i. e., butter. “పుట్టనియట్టి చిట్టకు పూసులు కట్టుదు రమ్మలక్కలు.” (Abalya. iii. 63.) women call for necklaces for their children before they are born, i. e., they count the chickens before they are hatched. పూసరూపునది (KP. iv. 193.) in regular order. పూసకట్టెము *pūsa-kajjemeu*. n. The sweetmeat called *maacaronu*. పూసకామంచిగడ్డి or పూసల కామంచిగడ్డి *pūsa-kamanchi-gaḍḍi*. n. A kind of కామంచి. పూసనురువెంప *pūsa-guruvenda*. n. A kind of bead. నంబాల. పూసయెప్పు or పూసయెముక the back bone, పెత్తు పూస. “చేతోయికురుచుచే చెవులు దివ్వక రై పూసయెప్పుకలు పొంచుకట్టి.” Kāsi Khand. vi. 48. పూసలవాడు *pūsa-lavādu*. n. One who sells beads, one who polishes precious stones, రిప్పములు పొనపెట్టువాడు.

పు ప్రి

పుక్తము *pūktamu*. [Skt.] adj. Joined, united, కూడుకొనిన.

పుచ్చ *pūchcha*. [Skt.] n. Questioning, a question, query. ప్రశ్నము, అడుగుట. పుచ్చించు or పుచ్చుచేయు *pūchchintu*. To question, అడుగు, ప్రశ్నించు.

పురప *pūṭam*. [Skt.] n. An army, host. సేన, బండు. పురహాధిపతి *pūṭa-ādhi-pati*. n. A commander, a general. M. VII. i.

ప్రథమ ప్రథమ

789

300

50. వృతశామోష్టు *pratyandashastu*. n. An epithet of Indra.

మృత *prithu.* [Skt.] n. The mother of the
Pandus. వంశదేవి.

ప్రతీక్ *prathak*. [Skt.] adv. Alone, separately. ప్రత్యక్షుడు *pratyakṣuḥ*. n. An ignorant man, a fool, a man of low caste, a sinner, a wicked man. చినుడు, చూడ్కుడు. పా. ప్రత్యగ్విధము *pratyag-viḥaṁu*, adj. Of different sorts. పక్షులు, పక్షివాదులు.

ప్రథివి or వృథస్ *prithvi*. [Skt.] n. The earth. వృథసవతి a king.

పృథు or పృథువు *prithu*. (Skt. adj. Great, big. అపరీక్షితం a big tree. పృథుఃకరమన *prithu-karṇama*. n. A mole cricket. పృథులనన *prithulanana*. adj. Big, great, large. గో-పృ, పరిపర్యం.

పప్పుకము *pruthukamu*, [Skt.] n. An infant.
పిల్ల, పిడ్డ. Parboiled corn, first scalded and
then bruised to remove the husk.
అబ్బిపప్పులు.

ప్రశ్న *prashna*. [Skt.] n. A ray of light.
 కదంబ. A dwarf, ముష్టకంబు. A savage,
 కంఠంబు.

ప్రశతనా or ప్రశస్తు *prashastana*. [Sk.]
n. A drop of any liquid. జలశతపు. The
poreine deer. దుష్ట.

వృషవంశికము లి వృషవంశికము *vrishav.*
vrishavakamu. [Sk.] ౧. A cat. పిల్ల.

ప్రశ్నము *prashnam* : *pr.* adj. Asked.
అడవి పక్షి.

പ്രകാശം *prakasham*. [Skt.] n. A ray of light.
 പ്രകാശം.

နောက် *prashthama*. [နိ., ဂ. The back.
နောက်. The rear, နောက်ကျော. The pos-
teriors. နောက်

18

[illegible]

large wave, like a screen. Swa. v. 102.
A. vi. 186. పెంపేరువు pen-deruvu. n. A
high way, రాజమార్గము. భా. ఉద్య. iii.
పెంపేరువు pen-deruvu. n. A dangerous
disease. A great plague. S. iii. 200.
పెంపొడ pen-doda. n. The upper or
thicker part of the thigh. Mand. iii. 46.
పెంపొద pen-doda. n. Salvation. ఉద్ధ.
భా. x. పెంపొది pen-dodi. n. Great
dun. పెంపొది pen-jagati. n. The great
universe. పెంబొగ penboga. n. A great
smoke. పెంబొగము pen-bhātamu. n. A
great demon.

పెంకిగి penki-tiga. [Tel.] n. The name of a
large climbing woody shrub, called
Gouania tiliaefolia Rox. i. 632.

పెంకు penku [Tel.] n. A pot-herd or enlier.
A tile, a pantile. కుండపెంకు or పట్టపెంకు a
fragment of a pot. అచ్చపుపెంకు a pane of
glass, a broken bit of glass. తలపెంకు or
తులపెంకు the skull. చదివిన పెట్టిపట్టె
అచ్చపుపెంకులు pieces of glass sewn on to
parts of women's dress as ornaments.
వారములు పెంకువల పోయినది his counte-
nance fell, వానిదుఃఖము వాడయ్యుండెను.
పెంకుపట్టు penku-pattu. n. A tiled house,
one roofed with tiles. పట్టపెంకులు pantiles.

పెంకె penke. [Tel.] adj. Obstinate, stub-
born, impudent. మొండికల్లే, బాల్లపెన్.
పెంకెయనరాదువట్టినుం బలుపేరను." S. iii. 21.
n. A stubborn man, మాట్లాడు An impu-
dent or insolent man. పెంకెమ్మగు
penke puruga. n. A weevil in grain.

పెంకు or పెంకి penku. [Tel.] n. A pot-
sherd. "అటుగి చిల్లపెంకెచోచినా వాడెనలక
బంతను కలలుమరక." HD. i. 1447.

పెంకు or పెంకు penku. [Tel. from పెంకు]
v. a. To nourish, support, take care of.
To adopt or rear a child, పోషించు, పాకు.
To increase, improve. To extend or
swell. To exaggerate, to multiply.

పంపము పంపమునకు పెంచును flesh meat
increases the flesh. కంపము పెంచినాడు he
fomented the quarrel. ప్రంథము తూక
పంపకు he spun the story (or book)
out, పెద్దము పెంచు to grow or wear a beard.
శుపెంచు to wear one's hair long, to keep
one's head unshorn. చెవులుపెంచు or చెవులు
పట్టించు to bore the ears. Chenn. iii.
115. ముక్కపెంచు to keep a hole open for
a nose-jewel. దుఃఖముపెంచు to indulge in
grief, దుఃఖముపొందు, దుఃఖించు. ND. i. 702.
తొలక పెంచు పెంచినాడు he increased the ill-
ness. కథన పెంచు to exaggerate. See పెంపు
& పెంకము. పెంతుకోన pen-tu-konn. v.
a. To adopt. చిత్తుకోసికొను.

పెంపువండ penchepu-vanda. [Tel.] n. A
sort of cruck or stall. "మట్టయూదులద్రు
పొంపాడు పెంపువట్టెన యెద్దుల కురునకొయ్యలను
పెంచును పెంపుచే దండ పేటిమెప్పులను నరికి
యందెవాకట్టునదికలె." Nayan. D.

పెంజెర penjera. See under పెం.

పెంట penia. [Tel.] n. A heap, as of dirt,
sweepings or manure. ఎరువు. Ash, a
dunghill. పెంకుపెంటలు heaps of corpses.
పెంటకట్టు to manure land, to dung a
field by penning sheep or goats in it.
పెంటకట్ట మంటకట్టు, పెట్టుపెట్టు, మండలపు.
పెంటపట్టు or పెంట penia-pattu. n. An
enclosure in which a herd of cattle or
a flock of sheep are kept, సమంజోనను
వానికొడ్డ. Also, a suburb or village,
పేట; as రోడ్డు పేట, సుబ్బరంపేట, కొల్లపేట.
పెంట penia. n. A female of a bird, animal
or plant. పెంకపెట్టులలో నాడుచి. adj.
Female, smaller. పెంటకోడి a hen. పెంట
కడుచి or పెంటక the smaller sort, చిన్న
ఆట. See పోసు. పెంటపెట్ట feminine
accomplishments. పెంటకాడు the female
palm tree, ఆడుకాడుపెట్టు పెంటక or పెం
ట్రిక penika. [Tel.] n. The dung of
sheep, goats, hares, deer, or rats, &c.

పెంటి penti

790

పెంపు penpu

పెంటిపడు penti-padu. v. n. To match or equal. To pair, *జేరినాడు, కనుగుడు.* " ద్వ్యమ్ కృగపూ పశువులు చేరువవరి, పలురేయడు పెంటిపడి పానువయ్యె." L. iii. 136.

పెంక or పేడ penda. [Tel.] n. Cowdung, *కోమము.* The dung of any clean animal. *నీరపేడ, గొర్రెపేడ.* The word పెట్ట is used for the dung of fish or birds, as *చేపపెట్ట* or *చుక్కపెట్ట*; and *లద్దె* for the dung of horses or elephants, as *గుర్రపులద్దె* or *ఏనుగులద్దె.*

పెండలము padalamu. [Tel.] n. The yam, *Dioscorea ulata.* Rox. iii. 797.

పెండెమున, పెండెము, పెండరము, పెండరము, పెండరము or పెండరము penti-gamu. [Tel.] n. An ornament worn like a garter on one leg.

పెండె or పెండెపద్ద pende. [Tel.] n. A lathe or snail sniffer, commonly called a reaper, a strip of wood. ఇంటివాసములమీద అడ్డముగావేసికట్టే కొయ్య. A pannier or pack, being half a bullock load. *పానకు మొదలయినవాటిలో నగును.* విధూరి *పెండెట్లు* or *త్రిపుండ్రము* the triple line of ashes drawn across the forehead by worshippers of Siva, పెండెలపరి పట్టెలుగాత్రిపు విధూరి రేఖలు.

పెండెము or పెండెరుము pendemu. [Tel.] n. A door made of strips of bamaboo, a wooden gate. *పశువులకొద్దయొక్క ద్వారకవాటము.* A wooden bar used to fasten a door. అడ్డకర్ర. See పెండెము.

పెండ్లి, పెండిలి or పెట్టి pendli. [Drav.] *పెన్* a wife, a woman.] n. Lat: Taking a wife. Marriage. The rite which answers to betrothal between children, the actual marriage being called, *కోణము.* పెండ్లి అరుగు or పెట్టిరిన్నె a small billock upon which the marriage takes place. పెండ్లి *కుమారు* or పెండ్లికొమార్తె n. The bride,

పపు. A daughter-in-law, *కోడలు.* పెండ్లి *కొడుకు,* or పెండ్లికుమారుడు n. The bridegroom. A son-in-law, అల్లుడు *కోడిపెండ్లి* కొడుకు n. bridesman. *కోడిపెండ్లికుమారు* a bridesmaid పెండ్లికుమారునిది the bride-chamber. పెండ్లియేయు to unite two persons in marriage. పెండ్లిచేయు to marry a couple. పెండ్లిచేసికొను to marry, i. e., become a husband or wife. పెండ్లిండులు or పెట్టిళ్లు n. plu. Marriages, weddings. పెండ్లికుండలు *pendli-kundalu.* n. Painted pots used at marriages, అయిరేది పెండ్లినువ్వుది the ash gourd used at marriages, బాడిచనువ్వుది పెండ్లికడక *pendli-nayaku.* n. A very slow or tedious walk, as people walk in marriage processions. పెండ్లాడు, పెండ్లియాడు or పెండ్లియగు *pendl-ada.* v. s. To marry. వివాహముచేసికొను. To be married, *దావాము.* పెండ్లము, or పెండ్లము *pendlamma.* n. A wife.

పెంపు penpu. [Tel. for పెను] n. Greatness. వివాహము, అభిషేకము, ఆరతియము. Honour, గౌరవము Rearing, nourishing, fostering, పావట. Increase, growth, వృద్ధి. Plenty, నవ్వునది. Ruin, నాశము, లయము. గ్రామమును పెంపు చేసినవారు those who enlarged the town. v. s. To ruin, నాశముచేయు. పెంపుడు *penpuudu.* adj. Fostered, reared, adopted (as a son), brought up, tamed, domesticated, పెంపబడిన. పెంపుడుకొమారుడు or పెట్టిళ్లుకుడు an adopted son. పెంపుడుకన్ది an adoptive mother. పెంపుడురిండ్రి an adoptive father. పెంపుడులింగ a pet parrot. పెంపరలాడు *penpu-rala-udu.* v. n. To be increased, augmented. విక్కుటము. పెంపాను, పెంపగు, పెంపుచెందు, పెంపాడు or పెంపుదును *penpu-dunu.* v. n. To increase, grow, improve. వృద్ధి, గొప్పయగు, అభివృద్ధి.

పేకలు *pekalu*. [Tel.] v. n. To come up, i. e., be torn up by the roots, పెట్టిల్లు. To give way, yield. To get ready to travel, ప్రయాణము. **పేకించు**, **పేకలుచు** or **పేకల్పు** *pekaintsu*. v. n. To root up, root out, tear up, eradicate. **పేకల తేయి**, **పేకలించు**. To tear up by the roots.

పేక్కిలము or **పేక్కిలము** *pekkilammu*. [Tel.] n. Dancing with gestures. అభి నయముతో నూడిప పుర్యము.

పేక్కిలి *pekkili*. [Tel.] n. A tree like the Love Apple.

పేక్కు *pekku*. [Tel.] pron. Many, అనేకము. **పేక్కిల** why so many? **పేక్కిలు** many (things.) అనేకము. **పేక్కిలము** adj. Many, plentiful. **పేక్కు** ఉపాయములు numerous contrivances. **పేక్కు** చుట in many ways. **పేక్కునూట**లు why so many words? **పేక్కునూటలు** many times. **పేక్కువ** *pekkuva*. n. Increase, growth; tallness; greatness, వర్ధనము, అభివృద్ధి. "నీవు పేక్కువొరకే నేను పేక్కువొందు ననినట్లు నానిభుజించుకొ." T. ii. 97. **పేక్కువొ**, **నీవు పాడవా**, నేను **పేక్కువొ**, నేను పాడవా అను, అని Prettiness, elegance, గోము. **పేక్కుండు** or **పేక్కురు** *pekkundru*. pron: plu. Many persons, several persons. అనేకులు.

పెగడ, **త్రెగడ** or **పెగ్గడ** *pegada*. [Tel.] n. An elder, senior; a noble, a gentleman, పెద్దవాడు Vish. vii. 153.

పెగలు *pegalu*. [Tel.] Another form of పెకలు. (గ. వ.) అప్పు ఎక్కడను పెగలలేదు I could not borrow money anywhere.

పెగ్గడి or **పెగ్గరు** *peggadi*. Same as పెగ్గు a crane. "పెగ్గడికరువుల రెడ్డి మగ్గించి కొంగలపొంగెల్ల నుండకొక్క." G. i. 108.

పెచ్చరి *pechhari*. [Tel.] n. A stubborn man, a stupid or ignorant man, మూఢుడు.

పెచ్చు *pettsu*. [Tel.] n. Peel, peelings, rind. పూనులపెచ్చుక్క. తొక్క. Surplus, excess, premium, profit in exchange. **పెచ్చు**, **పెచ్చు** పెచ్చెవల్ల incidental profits like fees. **పెచ్చు** adj. Much, great. **అధికము** adv. Excessively, మక్కిలీ. "పెచ్చుపాటచ్చులు పెచ్చె పెరిగి విచ్చులది" A. vi. 103.

పేటపేట *petu-petu*. [Tel. unuk.] n. A crashing or gnashing noise, a loud sound. కొయ్యమొదలైనవి బద్దలగునట్లు **పేటపేటము** or **పేటపేట** లాడు *petu-petu-m-audu*. v. n. To produce a crashing sound. **పేటపేట** అను శబ్దవికలతను **పేటులు**, **పేటులు**, **పేటలు** or **పేట్లు** *petulu*. v. n. To crack or split, as paint, or as grain does when roasted. To explode or go off, as a gun. **పెట్టుపారు**, **పెట్టు**. కల్యాణ దీర్ఘస్తోత్రాశీసుముఖులు పెళ్ళి పెళ్ళివెంచుపెట్టివడిక N. iv. 244. **పేట్టు** **క్రొవి**, **పేట్టివిచ్చు** or **పేట్టికలుగు** *pettikrovi*. n. A watchlock, a gun rocket or small cannon fired in processions, అదురుపేటుగొట్టును. **పేట్టుమారి** *pettu-mari*. n. One who makes himself or herself liable to be constantly benten, బెట్టులు నీను స్వభావముగలవాడు, తిక, స్వభావము గలది. **పేట్టువ్వు** *pettu-ppu*. n. Saltpetre, nitre. **పేట్టువ్వుద్రావకము** *pettu-ppu-dra-va-kamu*. n. Nitric acid. **పేటుకు** or **పేటుక్కు** *petuku*. n. A snapping sound, పెటుక్కుమనేగ్గవది. Disgust, కలకము. **పేటులు** or **పేట్లు** *petulu*. n. plu. The explosions or reports of a gun rocket. అదురుపేట్టు. "నీ పెటులుచచ్చెడులాళ్ళి వీరువచ్చుంట్లానా పంకజములు భేదించుకొన" Swa. v. 52. **పేటి** **పేటులు** **చచ్చెడులు**, అదురుపేట్టివచ్చును. **పేటి** **లించు**, **పేటిగించు** or **పేట్టిలించు** *pettilintsu*. v. a. To explode, to burst. **పేటికొక్కలు** **చెరువెట్టుచేయు**. "పేటికొక్కలు భుక్తులు భుక్తులొప్పుద కామరే చతుర్కావికేటిలించు నార్పులుకొనునా." A. iv. 122.

పెట్టె petta. [Tel.] n. A female of animals.
 పెట్టెపట్టిపాతి. A hen, అడుకోడి. పెట్టె
 బిడ్డ. a bitch. S. ii. 44. "ఎవడునువ్వను
 పెట్టెబిడ్డలా పెట్టె." S. iii. 51. టే పెట్టె
 అడు, అడుగులు, పెట్టెబిడ్డ, పెట్టెబిడ్డ
 టే పెట్టెమారి *petta-mari*. n. A cock
 that looks like a hen, అడుకోడితెలుగు
 పుంజు.

పెట్టె petta [Tel.] v. n. To happen. కలుగు.
 పెట్టె వాని v. a. To put, place. ఉంచు
 To lay (eggs), to bring forth (young), కను
 To wear, ధరించు To give, ఇచ్చు. To
 impute a blame, a crime, &c. పెట్టె. To
 raise a wall, పెట్టె. To plant, నాటు. To
 beat, కొట్టు. n. A blow, a thump. పెట్టె
 Bestowal, charity, giving. ఈ పెట్టె. A time,
 మాన, అపేష, అప్పు. When the verb
 పెట్టె is added to certain verbs like విడుచు.
 it means Altogether. విడుచు పెట్టె
 to give up entirely. This verb has
 numerous senses peculiar to certain
 nouns under which it will be found.
 పెట్టె పెట్టె to bear young ones. నుట్టె పెట్టె
 to lay eggs. అపే పెట్టె to give hopes,
 tantalise, అపే పెట్టె వాని పెట్టె they laid
 the fault on him. అపే పెట్టె మాన పెట్టె
 నా పెట్టె పెట్టె నాడు he gave her a hundred
 rupees worth of jewels. అపే పెట్టె to
 serve or help food at dinner. కాపే పెట్టె
 to put a guard over. అపే పెట్టె to pay
 a fine. పెట్టె పెట్టె to offer an oblation.
 పెట్టె పెట్టె to yell. బాపే పెట్టె to torture.
 కపే పెట్టె to watch, to find out, to wait
 పెట్టె పెట్టె to plant trees. అపే పెట్టె
 నా పెట్టె పెట్టె నాడు he adjured me not to
 do so. పెట్టె పెట్టె to divide or separate
 into shares. నా పెట్టె to take aim. కపే
 పెట్టె పెట్టె నాడు he put him on strict
 duty. అపే పెట్టె or నా పెట్టె పెట్టె to open a
 shop. ఈ పెట్టె అపే పెట్టె పెట్టె not

talk of this publicly. నా పెట్టె to build a
 wall. It is also added to many verbs
 sometimes without altering the mean-
 ing. Thus, పెట్టె పెట్టె or నా పెట్టె to
 accumulate, store up. కపే పెట్టె to put
 to bed. కాపే పెట్టె to conceal or hide.
 "ఎవ్వనియెడకి పెట్టెనాడు పెట్టెనాడు
 పెట్టె నాడు." Molla. v. 48. కాపే
 పెట్టె పెట్టె నాడు he gave her a slap.
 నా పెట్టె పెట్టె పెట్టె పెట్టె his
 luck was bad in both ways. పెట్టె పెట్టె
 పెట్టె పెట్టె meat and drink are
 momentary matters. మాన పెట్టె, పెట్టె
 పెట్టె పెట్టె the words are those of a
 mother, but the acts are those of a step-
 mother. నా పెట్టె four times. పెట్టె
 all at once, simultaneously. పెట్టె
 పెట్టె. v. a. To have it placed or put,
 &c. మన పెట్టె పెట్టె నాడు నా పెట్టె
 పెట్టె పెట్టె నాడు he had food given me.
 పెట్టె పెట్టె పెట్టె *pettu-koru*. v. a. To keep,
 or put, for one's own advantage or use.
 ఉంచుకొను. కొడుకుకు పెట్టె పెట్టె పెట్టె
 కొన్నాడు he gave the boy his father's
 name. పెట్టె పెట్టె పెట్టె పెట్టె has
 he the face to speak. పెట్టె పెట్టె
 పెట్టె. n. The act of keeping, పెట్టె పెట్టె.
 పెట్టె పెట్టె *petti-chettu*. n. An epithet of
 the కలుపుకొని పెట్టె పెట్టె. n.
 Giving, charity, ఈ పెట్టె, నా పెట్టె.
 పెట్టె పెట్టె *petta-badu*. n. Money advanced
 or laid out. An outlay. పెట్టె పెట్టె
 పెట్టె పెట్టె. n. A medicine given to
 acquire complete influence over another.
 పెట్టె పెట్టె పెట్టె పెట్టె పెట్టె పెట్టె,
 పెట్టె పెట్టె. పెట్టె పెట్టె *petta-pada*. v. n.
 To receive a blow, to be beaten, పెట్టె పెట్టె

పెట్టె or పెట్టె పెట్టె pette. [from Skt. పెట్టె.]
 n. A box, a chest. A coil, as of a snake.
 పెట్టె పెట్టె *pette-petta*. v. n. To be coiled
 up as a snake. పెట్టె పెట్టె *pette-bandu*. n. A
 palanquin coach, a closed carriage.

పెట్టె పు, పెట్టె, పెట్టెవ్వ, పెట్టెవ్వరా
పకము See under పెట్టె.

పెట్టె *petthilla*. [Tel. anuk.] n. The noise produced by a blow or thunder, &c. adv. Bang! elapdash! పెట్టెపెట్టెప *petthilla-pethillana*. adj. Aloud. Bang!

పెడ *peda*. [Tel.] adj. Larger. పెద్ద. Hinder, back, behind. వెనుకటి. Wrong, erroneous, audacious, విపరీతము. పెడముక్తులు wicked devices. పెడతల the back of the head, తల వెనుకటి భాగము. పెడకోర్కెలు wrong wishes. పెడదారి a wrong way, తప్పుదారి. పెడచేయ్య the back of the hand, చూచేయ్య. పెడబొమ్మలు a wrong sense. పెడబొమ్మలు a dreadful yell. పెడకట్ట the back tuck of the modesty piece. పెడకట్టలు విరిచిట్టు to pinion. పెడక *pedaka*. n. The back part or haft of a knife, కత్తియొక్క వెనుకటి భాగము. పెడకంటివారు *peda-kantivaruru*. n. The name of a certain subdivision of the Kapu caste. "పెటపాలాటి పెడకంటి వారూరి." H. iv. 171. పెడకట్టె or పెడ సరకట్టె *peda-katte*. n. A stubborn person, మూఢుడు, మూఢురాలు. పెడకట్టు *peda-kattu*. n. Tying the hands behind the back, వెనుక వెనుక విరిచిట్టుట. పెడ కాలు *peda-kalu*. n. A leg folded backwards, వెనుక మడిచికాలు. పెడ కేలు *peda-kelu*. n. An arm bent backwards. పెడ కేలుకట్టు *peda-kelu-kattu*. v. a. To pinion, పెడకట్టలు విరిచిట్టు "పెడకేలుకట్టి ప్రియమను నాంది" SD. v. 419. పెడ చెవి *peda-cheri*. n. The back part of the ear, చెవి వెనుకటి భాగము. నామలలు పెడచెవి జెడ్డినాడు he turned a deaf ear to my words. పెడ చెలి *peda-mela*. n. A clever or skilful man, తీర్పు (obsolete). పెడతాము *peda-bhaya*. v. n. To be separated, ఎడతాము. "వల్ల భులు ప్రాగవిధుంబెడతాము నేర్పుకే" Parij. iv. 60. పెడతాపు *peda-bapu*. v. a. To

separate, &c. ఎడతాపు. M. XII. v. 87. పెడమరలు, పెడమర or పెడమర్లు *peda-maralu*. v. n. To turn back, వెనుక తిరుగు. పెడమర్లు *peda-marlu*. n. Turning back, fleeing వెనుకకు తిరుగుట. పెడమరించు *peda-marintanu*. v. a. To cause to turn back, వెనుకకు తిప్పు. పెడమల్లె *peda-malle*. n. A kind of Jasmine tree. H. iv. 21. పెడ మా-ము or పెడము *peda-mamu*. n. The face turned away. పెడ మా-మువడు *peda-mamu-podu*. v. n. To be turned away, as the face. పెడ కేడు *peda-rttu*. v. a. To goad, instigate, egg on, ప్రేరేపించు.

పెడలు *pedalu*. [Tel.] n. The backyard of a house, వెడడు

పెడసరకము *pedasaramu*. [Tel.] n. Stubbornness, obstinacy మార్గభ్రమ, పెడసరకట్టు Same as పెడకట్టె. See under పెడ.

పెడి పెడిట్టె *pedi-pitta*. [Tel.] n. The Rose-colored Pastor or Cholam bird, *Pastor roseus*. (F. B. I.)

పెడులు Same as పెటలు (q. v.).

పెట్టె Same as పెట్టె (q. v.).

పెనక or పెడక *penaka*. [Tel.] n. A pent roof, one side of a sloping roof. ఇంటియొక్క ఒక భాగపుకప్పు. The back side of a leaf, అకుయొక్క వెనుకటి భాగము. చివ్వు పెనక the gable end of a roof.

పెరురులు *petaruru*. [from Skt. పితృలు.] n. plu. Forefathers or ancestors. తిర్ప్పవేలెల, పెరురునామి the lord of the ancestors, i.e., Yama, యమడు. పెరురులనేక్కొ the constellation called మహావక్త్రము. "పెరురు లప్పుమమచు వీరినో" విజయించి కాకులకును వీట్లు కట్టలచి." Vēma. iii. 191.

పెత్తె, పెత్తెత్తి, పెత్తెనము See under పెట్టె.

పెడవి pedda: i. [Tel. corrupted into పెడిపె or పెడ.] n. The lip. అధరము.

పెద్ద or పెడ pedda. [Tel.] adj. Great, big, large. కొప్పు, అధికమైన. Long, high, tall, చాడుగైన. Loud. Chief, principal, ముఖ్యమైన, శ్రేష్ఠము. Respectable, honest, honourable. Old, aged. Senior. n. An elder, or senior. శ్రేష్ఠుడు, శ్రేష్ఠురాలు పెద్దవాడు. An old man, వృద్ధుడు, ముసలివాడు, ముసలిస్త్రీ. A great man, నిపువాడు. An ancestor. A chief ruler or prince, రాజు. adv. Greatly, much. చిట్కె, అత్యంతము. "పెద్దమెచ్చి." M. I. v. 272. పెద్దతనము, పెద్దతనము the proper distinctions between old and young, respective rank. పెద్దకాలము a long time; also, old age. అతని పెద్దకాలము పరిపించినది or పంధించినది he has become an old man. "కడుపెద్ద దూరపోయి" going a great distance. M. I. i. 190. ఇందుకు పెద్దమాటలెందుకొయి why make such a noise about this? ఇది ఒక పెద్ద వనియ్య is this a great matter? పెద్దమనియ్య so much the better. పరస్పరముమాయము శివుపెద్ద the father or ruler of the gods. ఒక పెద్ద a class leader, or head boy. పెద్ద పెద్దలు young and old, every body; or village elders. "నా పెద్దలు ముఠలయ్యెను" my ancestors were the gods. B. X. G. **పెద్దకాపు pedda-kapu.** n. The headman among the spots of a village, a village headman. గ్రామధికారి, గ్రామములో పెద్దవాడు లేదా కాపువాడు. **పెత్తందరి pet-tandari.** (పెత్త + తండ్రి.) n. A father's elder brother; the husband of a mother's elder sister. **పెత్తల్లి pet-talli.** (పెత్త + తల్లి.) n. A mother's elder sister. The wife of a father's elder brother. **పెత్తనము or పెద్దననము pet-tanamu.** (పెత్త + తనము.) n. Power, authority, headship, Greatness, rank, respectability, chiefdomship. పెద్దమనిషి పెద్దవాడు, నిపు, నాయకుడు. "పెద్దమనిషి పోయె"

బుద్ధి పెడతలబడ్డె." T. iv. 15. Superintendence, అధికారము. Old age, ముసలితనము. **పెన పెట్టుకొన్న పెత్తనము** assumed superintendence. మొగుడు చాచానా నే మందకు పెత్తనము వచ్చినది after the death of her husband the widow became head of the family. **పిల్ల పెట్టిన ములు** childish management. **పెప్ప పెత్తనము** official insolence or swagger. అయినకు పెత్తనము వచ్చినది, తెలుగుకు లేదు he is now aged, he cannot walk about. **పెత్తనగాడు pettan-gadu.** n. A superintendent, a chief. అధికారి **పెత్తకీటిగాడు** or **అంక పెట్టిలి పెద్ద-krilli-gadu.** n. The Indian Grey Shrike, *Lanius lahtora*. (F. B. I.) **పెద్ద కోడుటి or పెద్ద పెట్టి pedda-komati.** n. The head man or leader among the merchants. **పెద్ద చేయు pedda-cheyu** v. a. To magnify, honour, increase. "ప్రియము పుట్టింక పెంచెయ్య పెద్దచేసి." Vish. vi. 36. చదివించిగాది యెన్నో పెన్నెచ్చే నాచే పెద్ద be is honorable whom all consent to honor. ఆ దీపమును పెద్దచేయును put the light out. **పెద్దతల pedda-tala.** n. A leader. పెద్దమాయించి కాపువాడు నడిపించువాడు. **పెద్దది pedd-adi.** n. An old woman; an old animal; a large or great thing. **పెద్దవల్లంతుగాడు** ఈ పోరలగాడు **pedda-vallanthu-gadu.** n. The Magpie Robin, *Copsychus saularis*. (F. B. I.) **పెద్దమన or పెద్దమద్ర, pedda-andara.** n. Deep sleep, i. e., Death. చావు, దీర్ఘస్వప్న. **పెద్దమద్రపోవు pedda-andra-povu.** v. n. To die. కేయి. **పెద్ద నెల pedda-nela.** n. The month called శ్రేష్ఠమాసము. **పెద్దన్న pedd-anno.** n. The eldest brother. **పెద్దపులి pedda-puli.** n. A royal tiger. వృద్ధపులి. **పెద్దపుయను pedda-puyanu.** n. An owl. **పెద్దకాల or పెద్దమాంసము pedda-pala.** n. Cow's flesh, beef. నోమాంసము. **పెద్దముఠి or పెద్దమునముడు pedda-munadu.** n. An aged person. A gentleman, an honest man, a man of respectability. శ్రేష్ఠ వాడు

The act of surrounding a thing. చుట్టుకొనుట. Joining, యొక్క. A fight, యుద్ధము. A quarrel, వివాదము. " పెనుకు నల్లులొందుకు లేక పెనుకును త్రోవవదనా." M. VIII. iii. 792.

పెను penanu. [Tel.] n. An iron plate for baking cakes on. పెనుపెను a sugar boiler like a great dish మంటి పెను an earthen frying pan.

పెను penayu. [Tel.] v. n. To twine. 'యు. To struggle. to be implicated. పెను. "తూపు చేరు పెను రూపిలో" KERS, "తూపువు క్రియకు పెనుపెనుచు." Vema. 361. **పెనుపు penapu.** v. n. To cause to be entwined, పెనుజేయు. To unite, కలుపు. -To cause to be twisted. పెను. To cause to struggle n. A quarrel. వివాదు. Enmity, విరోధము. **పెనువరి penap-ari.** n. A quarrelsome person, వివాదియుడు. One who is fond of creating enmity, భేదకరియుడు.

పెనుబిలి or పెన్నిటి penunbiliti. [Tel. Drav. ✓ పెను = woman. Cf. పెన్దాము & పెన్దీ.] n. A husband.

పెను penu. [Tel.] adj. Great (in any sense); large, chief. పెనువారు the greatest of villains. పెనువాన a great rain. M. XII. iii. 391. పెనుపిల్లి great shamo. Ha. i. 102. పెన్నురము a broad chest. B. x. 225. పెన్నులకి quite mad. BD. iii. 2285. పెనుకు to పెను పెను penunnu. v. a. To bring up, to rear, to cause to grow. To nourish, to foster, to sustain. పెనుకజేయు, పెన్నిజేయు "అభ్యుదయమున పెనుకొలులులది, పెన్నుదిధములందు పెనుచి పెనుచి, అన్నిటియనునట్లే అడవి ఎన్నిటియను." Vema. 1719. పెను పా రు Same as పెనువారు. (See under పెను) **పెనువరి penu-vari.** n. One who causes prosperity. పెన్నికొందించువాడు. పెనువకు (పెనుక + వకు.) penu-paku. v. n. To

increase, అభివృద్ధి, పెట్టు. పెనుపు See పెను. పెనుమనకము penu-manakamu. n. Benares. కాశీ. పెనుమాను penu-manu n. A kind of tree called చుండీకము, పెనుకాకు, అనక, కాన్డీ. పెనుమనుకులు penu manakulu. n. The Veda వేదము. పెనువెల్లి penu-relli. n. A deluge. ప్రళయ కాలపు జలప్రవాహము. పెనువ్రేలు penu-rellu. n. The thumb, తొలుక, వ్రేలు. పెన్నిటి pen-udhi. (పెను+నిటి.) n. A great treasure. పెన్నెరము pen-naratu. n. Long tresses, flowing hair. "పెన్నెరుక పెనుకకు వాత్తి" T. ii. 71.

పెన్ను pennu. [Tel.] n. The name of the river Pennar which falls into the sea near Nellore. పినాళిపేరది

పెన్నుకపలుకు pen-nada-paluku. [Tel] పెన్ + ఎదవులుకు n A large sort of crane. కరకము.

పెన్నెరు penu-eru. [Tel.] n. The branched winter cherry, *Physalis flexuosa*. అశ్వశంభు. పెన్నెరుగి the bulbous root of this plant.

పెన్ను pennu. [Tel.] n. Another form of పెరపె (q. v.).

పెన్ను or పెన్నుకూక peynu. [Tel.] n. A heifer, a female calf, పాలునిడివి అడుమూడి. A calf, కూడ. A young oow, పడును అవు. ఉ. రా. ౪.

పెన్నుర peyyaru. [Tel.] n. A certain forest shrub called *Grewia orientalis*, Rox. ii. 586. అన్దపెన్నుర a species called *Grewia didyma*. Rox. ii. 591.

పెర pera. [Tel.] n. A honey comb. పెరకేన honey in the comb, పెర్రెకోమండు ముగించు. "పురికోమక పెరకేనకపురమెంబర." It. ii. 4. **పెర pera.** [from Skt. पर.] pron. and adj. Other, another, అన్యము. Strange, foreign. పెరెయె the other hand. "తెచ్చి

కలంబే దే పిదంబుమయ్య." Amuk. i. 18.
 పెరయ్యగ peray-ya. n. A honey bee,
 a working bee, not a drone. పెరకడు or
 పెరకేపు perakēpu. v. a. To disturb a
 beehive. To encourage, incite, excite, stir,
 ప్రేరేపించు. "తన పాపకరణమునకు."
 Vish. iii. 139. పెరగయ peragaya. (ప +
 గాయ.) n. A cunning man, ముచ్చకుడు. పెర
 గయమట్టు peragaya-mattalu. n. Non-
 sense, vain words, idle tattle. "కలకల
 నువ్వుతో నే, కులకలనా పుకొనూ" క. 18
 ౯, కులకల ప్రాప్తమయ్యయ్య, పులకల
 గాన ముచ్చటలు. T. iii. 102. పే. ప
 గయమట్టు, పంపెయ్యటలు పెరమగడు
 peramagadu. n. A kisser, an adulterer.
 కుసుడు.

256 perata. (Tel.) n. A tile, 200.

ငှက်ပျံ *pyawza*. [Tel.] n. A sort of snake.

పశు పరాశ [Tel.] n. The back yard of a house, పశుపరాశం చిటిపడు a piece of ground manured by cattle confined there for that purpose. పశుపశు a kitchen garden. పశుపన్ను or పశుపాన the backyard door, the back door. పశుపన్ను మందునూరు (a proverb) Lit: the tree in the backyard is considered to be of no use as a medicine. i. e., familiarity breeds contempt. "పశుపన్ను మందునూరు" R. v. 176.

పరదా peradā. [Tel.] n. Dancing,
capers, gambols. తెలంగాణ శాసనము.
“పరదాక్షుడు పద్మకాంతుని కృత్యవేది కాసుఁ
చరిహారభట సంజగారతి కాంచనమైనప
ద్మలిమందయిక బెడవివాచ.” L. ii. 150.
టీ. వక్కాశివరావు, పక్కామహాలక్ష్మమ్మ.

వికృత permat. [Tel.] n. Flesh మృతము.

ಪೆರಿಕೆ or ಪೆರಿಕೆ perika. [Tel.] n. A sack,
 ನಾಣುಕು. ಪೆರಿಕೆಪಟ್ಟಿ perika-ṣetti. n. A
 drover of laden cattle. ಪೆರಿಕೆಪುರು per-
 rikapuram. n. Carrying goods on bullocks.

పాపం or పాపం permas. [Tel.] = Love, affection. (పాపం. Greatness, పెద్దదనం, గొప్పదనం, అభిమానం. "పాపం పాపం అని పాపం అంటారు, పెద్దదనం అని పాపం అంటారు." 99a. iii. 107.

စုတ် or **စုတ်**, **ပြုတ်**. [Tel.] v. a. To tear out, uproot, pluck up by the roots, to pull out, &c., **ပြုတ်**. To carry, **ပြုတ်**. To load goods. **ပြုတ်** သော ဘဝန် ပြုတ်သော ဘဝန် မှာ ပြုတ်သော he tore out his tongue and so killed himself.

పెరుగు, పెరగ, పెరుగు or పెర్గు perugu.
[Tel.] v. n. To grow, increase, పెరగు.
పెరుగు, పెరుగించు. To accumulate.
గ్రోవ up, as a child. To bristle up, as a
porcupine. To attempt, ప్రయత్నించు పెర్గు
మహిమ: unshaven, wearing a beard
బోయేలు నాలుగుక్కల పెరిగియున్నది the
hills extended around it on all sides.
నామకృష్ణులు పెరుగిపెచ్చె he gave the
rain to his passions. Curds: thick curdled
milk, బి. పెరుగుడు perugudu. n.
Growth, increase, పెరుగు, పెర్గు పెరుగు
హోమకార, పెరుగుకార or పెరుగాడు
perugu-dā-kāra n. A certain portul.
Amaranthus oleraceus. (Hayne.) పెరుగు
సేమకరడు perugu-samākradu n. The
seam of curds, one of the myrtic: oomans
An old person, పండ్లుతల్లిపాడు, పండ్లుతల్లి
పాడు. బావల పెరుగుబడ్డలది కావించి his head
is as white as a bottle of curds.

పెనుమాళ్లు *perumallu*. (Tel.) n. 'A name for Vishnu, విష్ణువు. "పెన్నుకాదికే పెనుమాళ్లదే." (prov.) పెనుమాళ్లం or పెనుమాళ్లకోయిల *perumalla-kōyila*. n. Coonjeveram. కాంచీపురము.

25 pers. [Tel.] n. A reservoir for water at the salt pans.

పెరిస్ or పెరిస్ పిలు. [Tel.] n. The Rose-colored Pastor or Chestnut bird. 18607

rosens, పూరిపెరిస the White headed Maina, *Psitor malabaricus*. పెద్దపెరి the Cholum Bird, *Psitor rosens*. (Jordan.) పాక పెరిస *pota-pelusa*. n. The Black bird, *Merula negri pileus* (F. B. I.)

పెలుకు or పెలుకు *pelukuru*. [Tel.] v. n. To start, be alarmed. అడపడు. To be troubled through fear. &c., భయముచేత నిలుచుకొనుట, విచక్షణము

పెలురే, పెల్లు, పెలురేన or పెల్లున *pelutsa*. [Tel.] n. Greatness, అతిశయము, అధిక్యము. Anger, wrath, అగ్రహము Hardness, harshness, కఠిన్యము adj Great, అధిశయము. పెలురే *pelu*. Excessively, exceedingly, much. "తల్లికి బాధాభయము భూరితైదురానికి ములక పెలురేననినాది." M. I. ii. 24.

పెల్లు or పెల్ల *pellu*. [Tel.] n. A lump, clod; a ship; a flake; a raw brick. పెల్లగిను or పెల్లగిను *pellu-ginuu*. v. a. To pull out, root out, draw out. To dig up, unbury, unearth, eradicate. ఆ పెల్లను పెల్లగిని మరొకచోట పెల్లగిను, లేక. పాతి నాడు he took up the tree and planted it elsewhere. పెల్లగిల్లు or పెల్లగిలు *pellu-gilla*. v. n. To come out by the roots, పరుగుచేయు. To run away, పరిహారము. నాడు అత్తివాంటిమంచి పెల్లగినివచ్చి గతిగా మండిలేదు he seems unlikely to stir from his mother-in-law's house. వాటిచాటు పెల్లు పంకెటిచేళ్లతో పెల్లగినివి the trees were torn up by the roots by the storm. ఆ నోడవారి అంతా పెల్లగినిపోయింది all the plaster of the wall came off or peeled off.

పెల్లు *pellu*. [Tel.] n. Excess, greatness. అతిశయము, అధిక్యము. పెల్లు or పెల్లుగా adj. Much, great, excessive, adv. Greatly, exceedingly, vastly, much, ఎక్కువ, అతిశయముగా. పెల్లము *pellidamu*. (పెల్లు+ఇసు.) n. Same as పెల్లు n. పెల్లగిను *pellu-ginuu*. v. n. To increase, swell, ఎక్కువయ్యెను, అతిశయింపెను.

పెక పెక, పెక పెక, పెల్లు or పెరుక్కు *pela-pela*. [Tel. anuk.] n. The noise produced in breaking a thing suddenly. ఆ కొత్తు పెరుక్కుని బిరికి the bough broke with a crash adv. Aloud, crashingly, echoingly, roaringly, creakingly, resoundingly. "పెక పెకలినారే పెరిపెనాయించి." H ii. 94. "కొత్తు పెక పెకలెను." Pal. 173. పెక పెక మును *pelapela-munu*. v. n. To crash. To make a rustling sound. అరికి ఆ కేశవరాజు పెక పెకలాడినవాడు he is making a great uproar in the country. "పెక పెకలెడైత మునుకు." Padya L. iv. 77.

పెరుకు or పెకగు *pelukuu*. [Tel.] adj. Brittle, harsh, దివలపైన పెరుకుమంటలు harsh words ... Stiffness, inflexibility, Brittleness. A mean or stubborn wretch. మూఢుడు:

పెల్లముకు *pellu-mukuu* [Tel.] n. A hollow. పాతలము, నేను కేక చేయుచున్నాను.

పెల్ల Same as పెండ్లి (q. v.).

పెల్లున *pellu-na*. [Tel. anuk.] adv. Loudly, aloud. భోమ్యదుంముల పెల్లననూగెను the great drums resounded aloud.

పెల్లెము *pellamu*. [Tel.] n. A flour consisting of a mixture of several substances used in making liquors, మద్యముచేయుటకు అనేక వస్తువుల మేలింపింది.

పెలు *pelu*. [Tel.] n. plu. The pulse called green gram, *Phaseolus radiatus*; Heyne. రవ్వపెలు. Rox. iii. 295. పెసర *pesara*. adj. Of or belonging to the పెలు: pulse, as పెసరచేన, పెసరవన్న, &c. One sort is పెల్ల పెసర. P. iii. 272. Rox. iii. 299. and 290.

పె ప్పె

పెక *pika*. [Tel.] n. The warp, or cross threads in a web. బట్టగొని అడ్డములు.

పేగు or **పేగు** *pēgu*. [Tel.] v. An outtrail, gut, or bowel. Generally used in the plural: **పేగులు**. **పేగులు తెగిపోయినవి** he can so fast as to break his wind. **పేగులు తెగిన గుర్రము** a broken winded horse. **అది నా పేగు కడు నా మును తాళలేదు** as it was my own child I could not endure to see this. **పేగులు తెగి విప్పినాడు** he is ready to split his sides with laughter. **పేగుపట్టినట్లు** rankling or piercing pain. **పేగుపొడుచుకొన్నాము** we are all sons of the same womb. **పేగుక్కుట** the wringing of the belly. **అర్జును పేగుపడినది** the child is suffering from spasm. **పేగుట్టు** or **కోము** to handle or rub the belly to remove pain. **పేగుతొడుగు** *pēgu-tadu*. v. n. To have rupture or hernia, బుడ్డబిడ.

పేచకము *pēchakamu*. [Skt.] n. An owl. **పైడికంటి**. The tip or root of an elephant's tail, **ఏనుగుయొక్క తొక మునులు**. "పేచకము పేచకగర్భమునుబెరుకె." A. v. 95. **పేచక** *pēchaki* n. An elephant. Kṛas.

పేచిక *pēchika*. [Tel.] n. A plant called *Ambrosia pulchellaria*. తోలగిడి Rox. iii. 493.

పేచి *pechi*. [prob. corruption of పాచి.] n. Responsibility, business. Pecuniary embarrassment, trouble. **కోయి, కొంక**. **పేచిగారు** a trouble-some fellow. పెంకలు మతి.

పేట *pēta*. [Tel.] n. A suburb or division of a large city. **పాళాపేట**. A city or town. **పేలము**. A string as of pearls, **పాదములతోపాదము**. **పేటుండు** *pē-tuṇḍu*. n. The ornamented woven edge of a cloth. **పేట**. **పేటుము** or **పేటక** *pēta*. [Skt.] n. A chest. పెట్టె.

పేటతెగిట్టు *pētaṇa-betta*. [Tel.] v. n. To attempt. తొట్టును.

పేటము *pētaṇa*. [Tel.] n. A large tank. పెట్టెనె.

పేటాడు *pē-tadu*. [Tel. పేట+అడు] v. n. To break. **పేదించు**. To prowl about. To play a game with balls tossed up in the air and kept going round. "వీపు అరిమరి దిద్దాడులను మహానలు, తెరికి పేటాడు యిదపు." DRK. 174.

పేటి, **పేటిక** or **పేటి** *pēti*. [Skt.] n. A chest. పెట్టె. **లింగ పేటి** the small silver box containing the lingam worn on the breast by Jangama. "మహానామ మంగుళి." Il. i. 42. **పేటి** n. A waist band, belt, కడికట్టు.

పేటు *pētu*. [Tel.] n. A flake, లెక్క, పెట్టె. **అ గోడకున్న పేటులెక్కు** the plaster of the wall came off in flakes. The top of a hill, **పెద్దతెగిట్టు**.

పేద or **పేద** *pēda*. [Tel.] n. The dung of cattle. **గోమయము**. The dung of any animal. **పేదగువ్వ** *pēda-gurva*. n. A species of pigeon. **పేదపురుగు** *pēda-purugu*. n. A beetle. **పేదనీళ్లు**, **పేదనీళ్లు** or **పేదనీళ్లు** *pēda-nilla*. n. Water in which cowdung is dissolved.

పేడి or **పేడి** *pēdi*. [Tel.] n. A hermaphrodite, a eunuch, an impotent man. **కడ్డము** **మోసాలకేదివాడు**. **పత్తుండు** **పేడివాడు** *pēdi-nadu*. n. A beardless man, a hermaphrodite. **బుచ్చన్నలు**. **పేడమతి** a face without a beard or moustaches, an effeminate face.

పేడు *pēdu*. [Tel.] n. A piece, cutting, chip, or splinter. **పెట్టె** **పెట్టె** billets of wood. **తురకపెట్టె** a wicker work box. **పేడెట్టు** *pēd-eṭṭu*. (పేడు+ఎట్టు) v. n. To split, దుచ్చు. To slide, తొలగు.

పేడు or **పేడు** *pēdu*. [Tel.] v. a. To twist, entwine. **పేడు**. **తొడమీది** **తాడు** **పేడు** **మందా** while he was twisting the thread on the thigh.

పేడి or **పేడి** *pēdi*. [Tel.] n. A kind of cake made of wheat and sugar

పేద or **పేదా** *pēda* [from Skt. पदः] n. A foot soldier. పాదము. Also, a pawn (in chess.)

“క. చమకం వాటికిపేదలు,

కవిజ్ఞులరేచి”

పా. ii.

పేద *pēda*. [Tel.] adj. Poor, indigent, feeble. Timid, thin. Slender, lean, thin, as the waist. మంటికి పేదయ్యే కులంకి పేద if a man happens to be poor, is he to be regarded as contemptible by his fellow-castemen? పేద పాదలు the poor and wretched. నిరుపేదనకుండు a slender waist. చెవిపేదలు those that turn a deaf ear to complaints, మెదలంకొననివారు. “అనాగృహం రాజులు చెవిపేదలని పో!” P. i. 534. **పేద** or **పేదవాడు** *pēda*. n. A poor person. A powerless or weak man, అబద్ధుడు. A man of low station in life. అబద్ధుడు. పేదలు the poor. **పేదరాలు** *pēda-rāḍa*. n. An indigent woman. **పేదరికము** *pēdarikamu*. n. Pauperism, poverty. చారిత్రము. **పేదరిమి** or **పేదర్పి** *pēdarimi*. n. Poverty. Timidity, thinness. కడుము పేదరిమి slenderness of the waist. “తే. అర్జున యాపెద్దరిమిమనవి కంటి తెలియ మనసు పేదరిమివిడిచి.” M. V. i. 340. **పేదపడు** *pēda-padu*. v. n. To be reduced to poverty, to become poor, చారిత్రమున పొందు. To be humbled or humiliated, దైవ్యమునపొందు.

పేదా *pēda*. [Eng.] n. A pen. కలము.

పేను *pēnu*. [Tel.] n. A louse. Plu. పేలు lice. **పేనుకొనుకుటు** *pēnu-korukuta*. n. A disease arising from lice which destroy the hair. **పేనుగుడ్డు** or **పేనుపిల్ల** *pēnuguddu*. n. A nit. తరు.

పేను *pēnu*. [Tel.] v. n. and v. n. To twist, to entwine. అకలికల to twist together.

పేర *pēra*. [Tel.] n. A heron: the species called a Tiger Bittern. *Ardea tigrina*.

పేపాళము *pēpalamu*. [Tel.] n. A medicinal plant having a leaf like that of the vine. *Satrophea curcus*. పెద్దిపేపాళము the wild sort.

పేమ or **పేము** *pēma* [Tel.] n. A rattan or cane. *Calamus pasciculatus*; *Calamus rotang*: పంపిడియ: a plant called Dragon's Blood. *Calamus draco*. (Watts.) **పేప** *pēpa* adj. Made of rattan. A. i. 80. “తే. పెద్దిపేపాళము, చింతపూడి.” Swa. i. 40. **పేమకడు** the rattan fruit.

పేయము *pēyam*. [Skt.] adj. Drinkable. అపేయము not fit to be drunk.

పేరంటము, **పేరంటము** or **పేరటము** *pērantamu*. [Tel.] n. Gossiping. The attendance of married women at each other's houses on any domestic festival, such as a wedding. చెలవిడిచేటటు attending a feast without being invited, shameless impertinence. **పేరంటులికూర** *pērant-ali-kūra*. n. A herb called *Cochineus ciliatior*. (Heyne.) **పేరంటాలు** or **పేరటాలు** *pērant-āḷa*. n. A married woman, the mistress of a house. A lucky woman, i. e., a woman whose husband is alive. తుగ్గిస్తే, తునిస్తే. **పేరటము** *pēratamu*. n. Inviting to a wedding. పెండ్లికి పిలుచుచు. “పెండ్లివెళ్ళుటలు నిలుచిన పేరటమనో ప్రియమిచ్చుకొచ్చుట, స్థిండ్లకు కోర్కెవాడితలు పోషపుపాత్రలకొందు” KP. vii. 62.

పేరణి, **పేరవణి** or **పేరలుము** *pērani*. [Tel.] n. A kind of dancing, skipping. భాంపిపు: నృత్యము. Capern, gaubolling. పలుము. “అంకవాహనికి వాంఛించుచు, భృగముయ: పంక పోడిచూప.” L. ii. 152. A long jacket, అంకి.

పేరము *pēra* నామ.

పేర *pēra*

801

పేరు *pēru*

పేరస్తు *perastu*. [H from పేర+స్తు.] n. A list, catalogue. వాటికా, పట్టిక.

పేరిమి or **పేర్లి** *pērimi*. [Tel. పేరు+మి.] n. Excess, greatness, eminence. అతిశయము, కావము. *Alloeing, friendship.* ప్రేమ, స్నేహము. "ఈ పేరిమిని కావముయందు ముద్రపాఠముతోగలవలయు" M. XVI. i. 67. **పేరిమివాడు** *pērimi-vāḍu*. n. A great man, గొప్పవాడు. భవవాడు.

పేరివము *pērivamu*. [Tel.] n. Coolness శైతన్యము. "శేరివారు కడగేరే పేరివము, వారి సేవకుడుడయవారిలె." *Vaasu*. vi. 91. తేలి పేరివము, అవగా అధికశీతలభావము.

పేరు or **పేరేతపెట్టు** *pēru*. [Tel. పేరు+తుడు.] n. The large date tree అర్జున వృక్షము.

పేరు *pēru*. [Tel.] n. A name, an appellation. నామము. Fame, celebrity, notoriety, పేర్. A long loose necklace, దండ. దొంగయిన పేరుపడినవాడు he is notorious as a thief. మంచివాడని పేరెత్తినవాడు he is well known as a good man. నిన్ను కొట్టకుంటే నాపేరు రాదునాడు if I do not beat you my name is not Rama. నాకు పేరుగలకంటే a kind of necklace. adj. Great. అధికము. Large, పెద్ద పేరొడ a large ship. *Vish*. iii. 393. పేరుండ fierce sunshine. *ih*. vi. 304. "It excites great anger." T. iii. 86. 119. "పేరులు a broad breast. పేరులకెక్కి చూడె they spoke aloud. R. v. 220. పేరుల a great misfortune. మహాశ్రేయ అనెడి పేరుల a great joy. M. XIII. i. 242. పేరుంగరము *pēruṅgarumu*. n. A ring with one's name cut on it, a signet ring. పేరుపెట్టిన ఉంగరము, పేరుకుంగరము. పేరు or పేరుకొడు *pēru*. v. n. To congeal, curdle, harden or thicken, as melted butter or curds భవీధిపెండు, పట్టుపెండు. పాలు పేరుపెట్టినవి she set the milk to curdle. To increase, పెరగము. n. పేరుకొడు or పేరుకొడు *pēru*

kōru. v. a. To call one by his name, to call, to utter. పేరుపెట్టి పిలుచు, పిలుచు, పిలుచు. To praise, పురిపించు. "భక్తులకేరెగొడద రంపాదపై జాకువెత్తి పేరుకొని పెరితము" పేరుపెంచు మానివుకొక్క మానిపేరి పెట్టిచూటులు అట్టి "Vish. vi. 220. పేరుకోలు *pēru-kōlu* n. Calling one by his name. *Kō*. పేరు గ్రుచ్చు or పేరుకుచ్చు *pēru-gruchchu*. v. a. To call one by one's name. పేరుపెట్టి పిలుచు. To tell, to say, to mention. పేర్చు, పేర్చు. పేరు. పేర or పేరేట *pēru*. n. In the name of, in one's name. By name. నా పేరుల వ్రాసినాడు he wrote to my name, i. e., wrote to me. వానాపూరితంబు పట్టినవాడగు a grant made to my ancestors. పట్టి పేరుల ఒకపల్లె కట్టెను he built a village in his mother's name. In translation into English we omit "name." పేరాపేరుల in course of time. పేరి *pēru*. adj. Named, by name, videlicet, id est. పేరుల. "కాంతి పేరికాంతాలూను" a woman named Santa. R. ii. 139. పేరిటి *pēriti*. adj. Directed to, bearing the superscription of, ఆ అది పేరిటితోను a letter to his address. నీ పేరిటి తోను a letter for you. నీ పేరిటివాడు a man bearing your name. పేరు పెట్టు *pēru-pēṭu*. v. n. To name, to give newly a name or appellation. పేర్చు *pēru*. v. n. Name by name. ప్రతిమనిషియొక్కయును పేరుపెట్టి. "పేర్చువాడు పెండ్లిండ్లు కీయును పెండ్లిండ్లు దవియ్యములందు." B. X. 1818. (Rukmini Kalyan.) పేరదవి *pēradavi*. (పేరు+దవి) n. A great forest, a wilderness. మహా అయ్యము. పేరాముదము *pēra-mudamu*. (పేరు+అముదము.) n. The large kind of castor oil tree, పెద్దానుదము. as opposed to చిక్కానుదము, a smaller species. పేరొల గము *pērolagamu*. n. A great court, or assembly రెహదర్. పేరుడు *pēruḍu*. n. The act of congealing, or thickening. పేరుకొడు or పేరుకొడు. పేరును or పేరు

pēratu. v. n. To excel, అతిశయించు, దివ్యం
 ధించు. v. a. To pile, to heap up. To
 increase, to enlarge; to display. ఒకటిమీద
 ఒకటి పరుచుకొట్టు, విశేషించుట. చీ
 శ్చేరి they prepared a funeral pile. “ఇ
 ముడు చాకియ దక్షరణముకొండియు బనిం
 యుచు, బ్రథమములై శ్చేరు పింజేయక నా
 పెను గవలెదనెద పెక్కులపు కలవరాధా.”
 M. V. l. 50 పేరపు or పేర్పు *pērupu*. n.
 The act of arranging things one over
 another, the act of heaping or piling up.
 ఒకటిమీద ఒకటి శ్చేర్చుట. A potsherd,
 కుడపెను. పేమమాకు n. A large tree,
 పెద్దదాకు.

పేరెము or పేరము *pēremu*. [Tel.] n.
 Course, pace, running, a gallop. సుర్రు
 పరుగు, సామాన్యపుపరుగు. పేరెముపాకు or
 పేరెమిప్పు *pēremu-paru*. v. n. To run, to
 gallop.

పేరొలము, పేరొలము or పేరొక క ము
pērolamu [Tel.] n. A kind of sapphire.
 ఒకవిధమైన మణిరేసు. “పేరొలముమణుల
 ముగియున్ను.” స్వా. iv. A kind of inferior
 precious stone, ఒకవిధమైన తుద్రమణి.

పేలవము *pēlavamu*. [Skt.] adj. Soft, weak,
 easy, మృదువు. Thin, sapless. ముంపని.

పేలా *pēla*. [Tel.] n. A kind of cup for
 drinking water.

పేలలు, పేలగింజలు, పేలలు or పేలలు *pēla*.
lu. [Tel.] n. Malted grain, fried
 grain, parobed corn. పేలపిండి *pēla-pinda*.
 n. Flour made of parobed grain. పలు
 సామ్రానిది శేలపిండి he devours his neigh-
 bour's goods like a bit of bread.

పేలిక *pēlika*. [Tel.] n. A rag, a bit or scrap
 of cloth, a remnant, a tatter, బీలి.

పేలు *pēlu*. [Tel. plu of పేను.] n. Lice.

పేలు or పేలు *pēlu*. [Tel.] v. n. To swell
 out through heat, పెంపేత కలుగు. To

break out in prickly heat, or any erup-
 tion. To be fried, to be parched. To
 gabble, brag, chatter, to talk nonsense.
 To fret. ఇల్లము శేలిపడకారమువచ్చుచి the
 fever is burning hot. చిలచిల్చేలు &
 crackle in roasting. “శేల్యలెల్ల చిలచిల్చే
 లుచు చలచలరాసి.” BD. iv. 621. వానిము
 ము చిలచిల్ల శేలించుచు he is very peevish.
 వాని ముఖము భుమభుమూడుచున్నది. ప్రే
 డము tattling. పేప్పు or పేలము *pēllu*. v.
 a. To fry. Metaphorically, to grieve. A. v.
 తిరి. శేల్యుడేన a fried fish. పేలరకము-
pēlari-lanamu. n. Talkativeness. పరు
 శోకురకము.

పేల్లు *pēllu*. [Tel.] n. The plural of పేను a
 name, and of పేలు a ship.

పేవు Same as పేను (q. v.)

పేలిలము *pēlilamu*. [Skt.] adj. Dexterous,
 clever. శేక్కులు, చతురము, delicate, soft,
 smooth. Agreeable. రుద్రుడు, మృదుడైన.

పేళి *pēli*. [Skt.] n. An egg, a foetus, అండము.
 A lump of flesh, మండుపుముద్ద.

పేమీ *pēmī*. [H.] n. An advance of pay.

పేష్కము *pēshkamu*. [H.] n. Rent paid
 to the Government by the proprietor of
 a permanently settled estate under
 Regulation, xxv. of 1802. Tribute paid
 by a Zemindar, కప్పము.

పేష్కారు *pēshkaru*. [H.] n. A revenue
 officer next to an Amildar.

పేసము *pēsamu*. [Tel.] n. Juice, esp. తాటి
 or మామిడిపేసము the yellow juice of the
 ripe palm or mango fruit. This is spread
 out and dried, then preserved in cakes
 called తాటికాండ్ర, మామిడికాండ్ర.

పై పై

పై or పంపి *pai*. [Tel.] n. The upper part
 of any thing, the outer part or exterior
 దాచు, ఉపరిభాగము. adj. Upper, higher,

superior. External. *Batra*. పై చుండు పొట్టి sums that remain over. వానిపైపు the garment he had on. అపైదేయ the next year, either before or after, ముందునకు. పైదోర్థము seeming enmity. పై పనులు the further acts; also, out-door work. వాడు వాడు పైవెయ్యగానందుడు he is my superior. పట్టిపైమటలు this is mere talk. పైమతి: mere external beauty. పైకొలల freshes in a river. వానికి అందరును పైబడుదురు all are eager to get it. పైకొను or పయొను *pai-konu*. v. n. and a. To exceed, మారు. To come upon (with hostile intent). మిదికిపచ్చు. To get upon, mount on, attack and overcome. విదేయ. To attempt, అశ్చియ. To happen, కలుగు. పైకొలుపు *pai-kolupu*. v. n. To cause to happen, to fall upon, కలు. "ఈ తినినీయనున కార్యము నిదియ ముదిరికొనుచుండును పైకొను భవంతినింజను విది కలుపవచ్చు." HK. v. 53. పైగిరి *pai-gathi*. [H.] n. A patrol. పైగ్ *pai-ga*. adv. Above. up. Into the bargain, besides, above all; in the next place. పైహోరపశువు *pai-ho-r-pashuvu*. n. A brindled ox. పై or పైది *pai*. adv. On the top, upon, over, above. In future, hereafter. పైపెచ్చు go on, speak on. పైపడివలసికిదియే what is to be done afterwards? నిన్ను కడింపేవాడు పై ఉన్నాడు there is one above who will punish you. పైపడకుము or పైపడకుడు do not touch me. పైపక్కవడు *pai-pakka-padu*. v. n. To caress, పక్కలపైపడు "అత్యంతయ్యదుటంబు పెయ్యంబుమిదగా పంజూరు పైపక్కలపడకయుంటు." N. 12. 103. పైపడు or పైపడు *pai-padu*. v. n. To fall upon, attack, పైకొను, విదేయ. To exceed మారు. అందరునును అందరును పైబడుచున్నారట all of them are contending for the horse. M. x. i 145 పైపాటు *pai-patu*

n. An attack or encounter, విదేయ. పైపైగ్ *pai-pai-ga*. adv. Easily, superlatively, cursorily, ముఖముగా. పైపొట్టు or పైపట్టు తొట్టు *pai-y-eddu*. n. An ox with the belly alone white, called a sheeted ox. పైపొరపము *pai-piripamu*. n. A superscription or address on a letter.

పైపుడు or పయొపుడు *pai-pu*. [Eng.] n. An appointment. పైపు:పెట్టు to appoint.

పైకొను *pai-konu*. [Skt. from పికిన్] n. A flock of cuckoos, పిక మల పయొను కుడు.

"మొదలు నిట్లులు పెట్టెనె మిగులకొట్టెనె అంతు." A. v. 134.

పైకొను or పయొకొను *pai-konu*. [Tel.] n. A small copper coin, చల్చునో నాణెపయొకొ, దిన్నిడి. Cash, money. పొచ్చు, ధము. ఆ పయొకొ పైకొనుపుచ్చునాము we received the value of the cheque. A multitude, సమూహము.

పైకిరికడు *pai-kiri-kepu*. [Tel.] n. A fish of the perch kind, ten inches long, with a forked tail, the body striped with yellow and brown fillets and the second anal spine very large. Russell. No. CXXI

పైకొరు or పయొకొరు *pai-koru*. [H.] n. A shoe, slipper. మచ్చి, హోతి, కోళ్లు, కప్పలు.

పైకొరుకచ్చు *pai-koru-kachchu*. n. The lemons or sucking fish.

పైపు, పయొపు or పయొపు *pai-pu*. [Tel. from పయ్యుడు. (పయ్య+పుడు)] n. A woman's mantle, formed by throwing the train or end of the cloth over her breast and head. పైపు కొంపు or పైపుకొంపు *pai-pu-kongu*. n. The skirt or end of the same. ఉత్తరమును, పయ్యుడు. పైపొకర *pai-pokarra*. n. A weaver's whirl.

పైక *pai-ku*. [Skt. borrowed from Tel.] Same as పై. (q. v.)

38 paidi

804

33 pages

పైడి or **పంపడి** *paidi*. [Tel.] n. Gold. బంగారము. Money, dowry. A dowry, కంపడు. adj. Golden, gold coloured, bright yellow. **పైడికంటి** or **పంపడికంటి** *paidi-kanti*. adj. Golden eyed, బంగారున్న కన్నులుగల. n. The spotted owl, *Athene brassia* (F. B. I.) కెకాకా. **పైడిపూలు** *paidi-paalu*. n. Lat. The lady that produces gold, i.e., the Earth. భూమి, పముచ్చు. **పైడితామర** *paidi-tamaru*. n. The land lotus, పెద్దతామర. **పైడి పలక** *paidi-palaka*. n. An epithet of Lakshmi. లక్ష్మి. **పంపడిపత్తి** *pañdi-patti*. n. A kind of fine golden coloured cotton. **పైడివాసము** or **పసిడి తాసము** *pañdi-vasamu*. n. Gold and other things. బంగారు మెరుగునగుల వస్తువులు. A. vi. 100. **పైడిముడుము** *pañdi-mudumu*. v. a. To betroth, నిర్వాహముచేయు. **పైడిముడుపు** *pañdi-mudupu*. n. A betrothal, నివాహముచేయు ప్రధానముచేయుము, నిర్వాహము. **పైడి లేడు**. **పైడిరాయుడు** or **పైడినార** *pañdi-rayu*. n. The lord of wealth, i. e., Kubera.

ప్రౌఢము or **ప్రతృమ** *posteriorum*. [Lat.
 (ro + పృ) ad. Ancestral, derived from
 or relating to ancestors. పృథువ్యధిక్రమ.
 Ancestral acquisition, family property,
 పితృభిమ్. **ప్రృథువ్యధిక్రమము** or **ప్రృథు**
వ్యధిక్రమము *patrilineal-hered.* n. The
 son of a paternal aunt. **ప్రృథువ్యధి**.

ప్రేక్షకు or **ప్రేక్షకు** *pradyakshu*. (Dkt.
from ప్రేక్ష.) n. Bile, biliousness, melan-
choly, madness, delirium, insobriety.
ప్రేక్షకులయ excess of bile, ప్రేక్షకుత్వము.
ప్రేక్షకత్వ *pradya-prakshita*. n. A bil-
ious temperament. ప్రేక్షకులయ or ప్రేక్షకుత్వ
య bilious fever. ప్రేక్షకుత్వము or ప్రేక్షకుత్వ
య accumulation of bile, congestion of
the liver. **ప్రేక్షగడు** *pradya-gadu*. n. A
fool, a blockhead, a lunatic, or madman.

పై or పొంద *possib.* (Tel.) n. A child,
 * boy. పిల్లకాడు.

పైకరి or పంపకరి *paṇḍakā*. [Tel. from పండ్ల
క; lit: పండ్లదళంబి.] n. A woman. ప్రి. “ప
దునులు పైదంబులును, దీర్ఘాంక నెం
కొంటి వుండు మీ పంపిరి.” B ii. 7.

వైశమ or వయశమ *pramam*. (from
Skt. वयशम्.) = a journey.

பேரேயு *pa-may-yih*. (H.) n. The survey
or measurement of lands. **பேரேயு**
பெயர்.

పై or పూరి నామ as పూరి (q. v.).

పైకము ౧౦ పంజరము ౫౫౦౦౦. (Tel.) n.
A milch cow. " క్రింద వాడోకొట్టెనుకొట్టెను
కొట్టెనుకొట్టెను పంజరము ౫౫౦౦౦ వాడినెరిములు
౫౫౦౦౦ వాడినెరిములు ౫౫౦౦౦ " Valjaj.ii. 65.
టి. వాడినెరిములు, వాడినెరిములు.

పెరుగు or మురుగు *peru.* [Tel.] n. Growing corn, a crop. పోయినదియను పద్యము. పైదు లియినేడు *pusula-yekunadu.* n. The moon. పుదురు పెట్టు to plant or sow corn. పుదురు చేయు to cultivate.

మైమూడు *maimu-madu* [H.] n. A boxer or wrestler. కట్టివాడు.

2 *of an* *pasachikumu*. [Sk. from *pas-*
[*pas-*] adj. Pertaining to the demons or
fiends. *n.* A form of marriage in which
the bride is carried away by force. An
elopement, a rape.

హైక్యము *paissungam*. [Skt. from
 लिखाम्.] n. Information, espionage,
 roquery. హంజము, హంజకాపకము.

పైకొమ్మ *paikōm*. (Skt. from *पाक*)
n. A cake or flow. A kind of beer made
from a fermented paste. పాక, పాక
పైకొమ్మ.

ప్రేమ or పరిమళము *parimamam*. [Skt.]
 11. Sexual intercourse.

విజ్ఞప్తి or విజ్ఞప్తి పాత్రులు. [H.] n. A settle-
ment, decision, decree విజ్ఞ, పరిష్కారము.

உருக்கம் பருக்கம்

806

34 35

జక్షక్రియవీతమునాంటె, అదిగా జీవక్రియము
నకు ఉపకారార్థముగాను.

పండు. [Tel. from పండు.] v. imperative plu. Begone! Go ye.

పొండు *pōṇḍa*. [Tel.] n. Neighbourhood, closeness, nearness. సమీపము. A way, path, వాడు. A bank, తీరము, దివి. "పులస్త్యుఁ డాదిత్యాశ్రయము పొందును." T. ii. 34. adj. Near, neighbouring. సమీపమున, దగ్గరనుండి. **పొండుగడ్డ** *pōṇḍa-guḍḍu*. n. A water pot near the oven; పొండుగడ్డగిరినుండి నిక్కురము. **పొం** or **పొండుగడ్డ** *pōṇḍa*. n. A vulture.

హాంతుము *pon-tu-mu*. {Tel. హాంతు+ము.) n. A happy conjunction of ideas, సౌఖ్యము, కూటము. గంగాంకము euphony in verse, connection by analogy. నాకు నానికి హాంతుములేదు he and I do not agree, నాకు నానికి కుదురు, స్పృహ, సరిపడినది, లేక, పనులవిరుక. **హంతుము** *pon-tu-mu*. n. Friendship, స్నేహము. **హంతుకట్టె** *pon-ta-katte*. n. A punn, కంఠానకట్టె.

పొందు or **బొందు** *pōndu*. {Tel.} v. n.
 To wink, (కన్ను)వాల. v. a. To gain, obtain, get, acquire. To reach, attain to. To have, enjoy To suffer, experience, meet with joy, grief or death, &c. ప్రాప్తిం చు. వానిని బట్టిపొందెడి good luck has befallen him. అపరాధమును పొందినాడు he incurred disgrace. సంతోషమును పొందినాడు he was pleased. నష్టమును పొందినాడు he incurred loss. విఘ్నముండక meeting with no obstacle or check. పడినాడు he fell into hell. కన్ను పొందు to sleep. "అని కడవు నింపినదన నామరేయి, నన్ను పొందినట్టి కిరముదెప్పి, యెట్టి నాడనాడు." M. I. vi. 322. కన్ను పొందుకొన్న అనగా నిద్ర లేకుండా ఉండడమనలేదు. Also, to have intercourse with కలహము n. Fitness suit-

ability, agreement. పాండు intercourse, friendship, స్నేహము. Joining, union, సంధి. The act of obtaining a thing. ప్రాప్తి. Sameness, want of difference, అభేదము. Agreeableness, అనుకూల్యము. adj. Friendly, స్నేహితుడు. "రాంబాంబాని రాంబుచ్చకభానిరాం పాంబానిరాంబురది." Vēma. 637. పాండు పాండు *paṇḍu-paṇḍu*. n. A friend, స్నేహితుడు. పాండుకోసు *paṇḍu-kōsu*. v. n. To be fixed or established, నిలకాను. పాండుపాదు *paṇḍu-padu*. v. n. To be agreeable or fit, సువిధు, అనుకూలించు. పాండుపాటు *paṇḍu-pātu*. n. Convenience, suitability, aid, help. వానికి ఆ రూకలు. పాండుపాటుకాలేదు he could not get the money. పాండుపాటుచేయు to arrange, అనుకూలముచేయు. పాండితు *paṇḍitru*. v. a. To cause to obtain, get, or experience. వచ్చు ఈ ప్రాస పాండించినారు they caused me this trouble. "మనవర నలునాడెనుల తిరులూ పాండించ నొందెదవై మరుంకా" B. viii. 446. పాండిక *paṇḍika*. n. Fitness, agreement, aptness. ఇమిడిక. Intercourse, మానాసము, కలంక "నీకా కాంతువుచి నీల పాండించునది." R. v. 59.

పాపిరి *paapiri* [Tel.] n. Thickness, పాపిరి. **అధి.** Thick, పాపిరిము. **పాపిరిగా** *paapiri-ga*. **అధి.** Thickly. **పాపిరిపావు** *paapiri-pavu*. v. n. To thicken, పాపిరి మగు. To exal, increase, grow, spread. **అతియించు, విజృంభించు, వర్ధిల్లు, వ్యాపించు.** To be born, to spring forth, వృద్ధి. To rejoice. **నెలకొనించు.** To become famous, to be well known. **ప్రసిద్ధిపెట్టు.**

పాంపు *paṇṇu*. (Tel.) n. The nape or back of the neck. పెదపాంపుగోమయ, పెదపాంపు. (Grace, beauty, ఒత్ప. పాంపెనలొను *paṇṇa-paṇi-lōnu*. (పాంపు+ఎలొను.) v. n. To be fine or beautiful ఒత్ప.

పానకటకము *pan-banatalu*. [Tel. పానక + కటకము.] n. Golden plantain trees, (a phrase in poems.) H. iv. 341.

పాకాకు or **పాకారా** *pokaru*. [Tel.] v. n. To be ruined, నాశము. **పాకార్యు**, **పాకారాడు**, **పాకారాడు** or **పాకార్యు** *pokaraju*. v. a. To kill or ruin, to render powerless, to strike with stupor. "ఈ కాలమునకు నాశపాకారి యిచ్చియమిచ్చలేకలే." B. ii. 50.

పాకాలు, **పాకారిపావు**, **పాకాలు** or **పాకారిపావు** *pokatu*. [Tel.] v. n. To go off, to be freed, నడలు, పావు. To perish, to be ruined. నాశమైపావు. (The use of this word implies hatred or strong aversion.) "ఈ ప్రవృత్తినింజానారాలుపాకారిపావు నా పాకానాడికావచ్చుట" Swa. vi. 51.

పాక్కటి *pakkati*. [Tel.] n. One of the three legs or projecting lumps supporting the burner on an earthen fireplace, పాండ్ల పాది ఎత్తుగడ్డలు, మూడురాళ్లు పెట్టినపాండ్ల పాది portable oven, ఎత్తురుపాండ్ల. **పాక్కటి గడ్డలు** or **పాక్కటిరాళ్లు** *pakkati-gaddalu*. n. Stones used as a temporary fireplace. **పాండ్లరాళ్లు**. నాడుమగ్గురు **పాక్కటిరాళ్లరీతిగా** మన్నారు those three are as inseparable as the three logs of a fireplace.

పాక్క *pokki*. [Tel.] n. A mark or sign, నుగురు. Danger, అపాయము.

పాక్కటి *pokkati*. [Tel.] n. The navel, పొట్టు. A dent. గుంట **పాక్కటిహోలి**, **పాక్కటిహాలు** or **పాక్కటిపాడు** lit: the navel-horn, i. e., Brahma, ప్రస్తావన.

పాక్క *pokku*. [Tel.] v. n. To be blistered or excoriated. నొప్పులేదు. పొక్కున scalded. నానోరు పొక్కునది my mouth is burnt or sore. To be afraid, తీవరు, భయపడు. To grieve much or be afflicted. చుఱుచు. To come off in flakes, as plaster. ఆ నాట

దిది పొక్కుచోయినాడు on hearing that word he grieved very much. n. A breaking out; a boil, blister, pustule, pock, పొప్పు. A flake that has come off from a wall or anything else, ఎడిలేదెడిల్ల. Grief, చుఱుచు. **పొక్కుడు** *pokkudu*. n. Grief, అపాయము. A flake, as of mortar, that has come off from a wall. పొక్కు పొక్కులు or పొక్కులెత్తు to come off in flakes. **పొక్కుచోము** a chancre. **పొక్కులు**. **పొక్కులు** *pokkintu*. v. a. To fret, blister, excoriate, scorch.

పాగ or **పాప** *paga*. [Tel.] n. Smoke, steam, vapour. భూమము. "తిరుపుపాగ" the vapour of sighs. Vasu. iv. 10. **పాగకాకు** to smoke a pipe or cheroot. "అగరు పాగరాసిపాకలువచ్చి" Pa. i. 140. **టి** భూమ పొచ్చి. **పాగకన్ను** *paga-kannu*. n. Siva's eye from which fire issued. **పాగకర్ర** *paga-karra*. n. A sunbeam. Lit: a stick of smoke, because a beam has that appearance if it falls amid smoke. **పాగ గూడు** *paga-gudu*. n. A chimney. **పాగ తు**, **పాగుడు** or **పాగులుండు** *pogalan*. v. a. To cause to smoke. **పాగయలేయ**. To fry, to season with spices. **ఇసురెట్టు**, **తిరుగవోరెట్టు**, **పాకాచించు**. "కంకప్పను వోర్చి నపప్పునాటగే వొప్పిదినుకులంక." A. i. 39. **టి** పొసిదినుకులంక, ఇసురుకులంక. **పాగ తుట్టు** *paga-tuttu*. n. A cheroot or cigar, పాగకుంట a tobacco field, పానాకులేసింకుంట నేల. **పాగతావు** *paga-tavu*. v. n. To be smoked, **పాగవట్టు**, **పాగనావ** కలిగియుండు. **పాగచెట్టు** or **పాగకుచెట్టు** *paga-chettu*. n. The tobacco plant. కాట పానాకు very strong and black tobacco. **పాగ పు** *pogapu*. v. a. To cause to be fried or seasoned, పాకాచించు. **పాగపు** or **పొపు** n. Seasoning, spicery. **తిరుగవోర**, **కొరియె**. **పాగకాలము** *paga-kalamu*. n. A smoke-rocket, i. e., a bomb-shell, భూమము. కప్పు

చాగ pogra

808

చాట్ట potta

కొనేటట్లుచేయు ఆకాశవాణియి, "చాగచాగ ములగము." నిగిడింపెట్టుచు, భూసుంపుచేసి ముసల కోంకరింప." Bobbili. iii. 137. చాగయు or చావయు *pogayn*. v. n. To smoke or emit smoke, చాగలేదు. To be smoked, చాగగలదియగు. To be passed through smoke. To burn slowly, కుమలు.

చాగడ or చావడ *pogadu*. n. The tree called *Mimusops elengi*. చుక్కపత్తియ.

చాగడు or చావడు *pogadu*. [Tel.] v. a. To praise, laud, applaud. To compliment, flatter. చాగడిక, చాగడు or చాగడికలు *pogadika*. n. Praise. ప్రశంస. The act of praising, ప్రశంసించు. చాగడిక or చాగడ్త *pogadita*. n. The act of praising, చాగడుట. Praise. మతి. Fame కీ. చాగడ్తవడు *pogadita-padu*. v. n. To be praised, ప్రశంసించు.

చాగరు *pogaru*. [Tel.] n. Pride, presumption, arrogance, insolence, కర్వము. Length, బైర్లత్తుము. A shade or color. A strong sliding smell, దీక్షాగంధము. "భూభూమిలో చాగరక్క." R. vi. 23. చాగరు బోరు *pogaru-boru*. n. A proud or arrogant man, కర్వీకుడు.

చాగులు or చావులు *pogulu*. [Tel.] v. n. To grieve, to pine with grief, to languish. చూపుచునేక తలించు. To hum. కుమలు. "పువ్వులవాన, నరికి ముడుచుచు నొప్పునవడి, విసుడుకీల మాది నిపుడునైకవి, చాగులులు లడిగి నిప్పుకలు తేల్చె." HD. I. 2285. చాగినిండు *pogilintu*. v. a. To afflict, to grieve. "మమూరింబుల చాగినించె." R. v. 234.

చాచ్చెము *pochchemu*. [Tel.] n. Deceit: a trick, feint. A spot. A fault, defect. మోసకత్త. కపటము, మంచడ, కల్పము. "ఈ చాచ్చెములేని మోసకత్త మా తండ్రి వివర్ణమంద గుండె." M. IX. I. 91. "ఈ చాచ్చెలే బంధులు నిపుడు, చాచ్చెనుండి విడుచునంటే మోసకత్త మా,

కీచ్చెనుండి విడుచునంటే, చాచ్చెముగాదింకకత్త మా తండ్రియనుచు." M. V. iii. 11. చాచ్చెపు *pochchepu*. adj. Deceitful, కపటమైన, మంచినైన.

చాటు *pota* [for Skt. పుటము] n. A hollow, a cup. చొప్ప, అకుపాట a leaf-cup.

చాటుకర or చాటుకర్ర Same as చాట్టకర్ర. See under చాట్ట.

చాటుకర్రులు *pota-karintu*. [Skt.] v. n. To shoot out anew, as lopped trees. ప్రకృష్ట. To excel, అగ్రీయించు. పట్టు.

చాటుచాటు or చాటుచాటు *pota-pota*. [Tel. anuk: of tears flowing] adj. Fast, gushingly, welling. "చాటుచాటు నీలవారయి. కలకలపడి మేను మరక గజగజ పడుతూ, చాటుచాటు రాగ నేడుచు." T. iv. 19.

చాటుగుండు, చాటుగుట్టు or చాటుగుండు *pota-gunttu*. v. n. To rise or swell up, as a young shoot or a boil, చాట్టు, చిగురునోగుచుట్టు.

చాటుము or చాడము *potamu*. v. n. To be horn, to rise. పుట్టు.

చాటి *poti*. Another form of చాట్టి. (q. v.) చాటిచాటి *poti-poti*. adj. Trifling, petty. అల్పము.

చాటుకు or చాటుకుట్టు *potuku*. [Tel. anuk] adv. Suddenly, said of sunset or sunrise, or of leaves falling from a tree. "ప్రాస్త చాటుకు నెలొడువ భూర్జుకులము లెక్కిడిగ్గ చుక." Katakasti. iv. 63.

చాటులు, చాట్టలు or చాట్టలు *potlu*. [Tel.] n. A ram. నొచ్చుచోడు, మేకచాటు, మేము.

చాట్ట *potta*. [Tel.] n. The belly, paunch. కడుపు. The tender ear just formed, an unopened ear of corn. కడుమిగ్గుము. కడు చాట్టలు ఉత్తించె the eyes are swollen. చాట్టించుకోడు to become corpulent. చాట్టించుకు *potta-kundu*. n. A bulging

పాట్టి pottu

809

పాద pada

ear of corn: a swelling pod, ready to burst, to this is compared the bulge of the calf of a well developed leg. పాట్టికర్ర, పాట్టికర, పాట్టికర్ర or పాట్టికర potta-karra. n. An unopened ear of corn. పాట్టి వట్టెడు potta-patteda. n. A saddie girth, బంధవారు, బంధ. పాట్టి పెంజర potta-penjara. n. A sort of snake. పాట్టికూడు potta-kudu. n. Food given in lieu of wages. కడుపుకూడు. పాట్టికూటివాడు potta-kuti-vadu. n. One who serves for food alone without wages. పాట్టికోర్పు potta-kovu. n. Pride, conceit, such as come from good living. పాట్టిపాసికాను potta-pasi-konu. v. n. To fill one's belly without any regard to self respect. పాట్టి వాడు potta-vadu. n. A pot-bellied man. పాట్టికడుపువాడు.

గట్టి or పాటి pottu. [Tel.] adj. Short, small in size. పాట్టిపుర్రరము a kind of a short chisel. పాట్టికాకర potti-kakara. n. The tree called *Momordica muricata*. పాట్టికకము potti-kakamu. n. Shortness of stature. పాట్టిపట్టె or పాట్టిపట్టుక potti-pitta. n. The Ashycrowned Kingbird, *Pyrrhuloxia grisea*, (F. B. I.) పాట్టివాడు potti-vadu. n. A little man. పట్టుడు.

పాట్టియ pottiya. [Tel.] n. A scorpion. పేలు.

పాట్టు pottu. [Tel.] n. Husk, bran. ఉడుక. The scales of fish Vēma. 1364. పాట్టు గావ్యము grain that has a coat or husk, as వడ్లు. అంజలు, కొర్రు, రామల్లు, పగిలు, &c. పాట్టికర్ర an empty sprout in a ear of corn. కట్టిపడినపాట్టి పాట్టుకు పోరాడెదవా will you give up the real for the false? పొడిపోయి పాట్టుపాట్టుగా రాలిపోయినది the skin peeled off in scales. పాట్టు పారలగు pottu-paralagu. v. n. To be

troubled, harassed or tormented. కిడికము. "అమ్మపాడుండెట్లువం జక్కంటికే కడవలం బుకోవ పాట్టుపారుయ్య కయ్యంబు పాడును వాడునాది." M. V. iv. 88.

పాట్టెను See పాటిలు.

పాట్టుకు pot-rēnu. [Tel. పాట్టి+రేను.] n. A kind of tree.

పాట్లు pottu. [Tel. lit: that which has spots. పాడుకలది. cf. Tamil పాదలంకాయ.] n. The snake gourd, *Momordica charantia*. చేరుపాట్లు or చేరిపాట్లు the bitter Hair flower, *Trichosanthes laciniata* (Ainslie ii. 296.) అడవిపాట్లు (Box. iii. 702.) and నల్లపాట్లు are other species. పాట్లుపూడుక్క pottu-pu-tsukka. n. The constellation called పుష్యమి. పాట్లుతూర్పు నెల the month called పుష్యమాసము.

పాట్టుము potlumu. [Tel.] n. A packet, pack, bundle, little bag, paper or case to hold perfume, powder or medicine: medicine tied up in a cloth for the purpose of fomentation. A crowd, సేన. An army. పీడి. పాట్లుమెత్తు to apply a fomentation. వరండున పాకపాట్లును గావన్నాను all of them are in one cluster.

పాట్టు pottu. [Tel.] v. n. To become mouldy. పాచిపట్టు, చూచిపట్టు.

పాద pada. [Tel.] n. Appearance, form, figure, shape. గూపు, చూపు. A mole, speck, mark, a scurf or eruption on the skin. Variegated colour. పాడుపురుగు a spotted worm or serpent. పాదకట్టు pada-kattu. v. n. To make an appearance, to seem, appear, be visible, కనబడు, ప్రకృతికరుగు, కోరు. వాడు అను పాదకట్టివది it struck me so. పాదగడు, పాదగాండు or పాదదూడు pada-ganu. v. n. To see, view, behold. చూచు. "పుడమిల్లరకుండు పాదగామ్మడికి, కడవల్లి కోదాని క్రమమెట్లయినను." Sarang. D. v.

571. నా దివలగా పాద పాద కానను
I have not set my eyes upon him these
ten days. పాదగాము *pada-gamu*. n.
Seeing, looking. పాదములు, దర్శనము.
పాదరూపు or పాదవదు *pada-rupu*. v. n.
To appear, to become visible; to be
seen. కనుదు, ప్రకృష్టము. పాదరామర
pada-lamara. n. White leprosy, మంచు
రామము. పాద బిందు *pada-bindu*. v. n.
To be born, to rise. ఉదయించు, పుట్టు.
పాదపీడ *pada-pida*. n. Speckled shade.
పాదపత్రి *pada-patri*. n. A certain drug.
Asclepias vomitoria (Koenig), Vomiting
Swallow-wort (Ainslie), which is very
efficacious in cases of asorpion stings.
పాదమొండ *pada-g-monda*. n. Sun-shine
that appears through the clouds. పాదల
మాను See కేంద్ర పాదలమకము *padala-
mekamu*. n. The spotted deer. చుట్టి.
పాదనుత్రే *pada-nuttre*. n. A small hammer,
చిన్న నుత్రే.

పాదము or పాత్తు *padamu*. [Tel.] v. n. To
be produced, to arise. పుట్టు, కలుగు. పాద
మించు *padaminchu*. v. a. To create, en-
gender. పుట్టించు. “నాదపాదమించునాద
నడవెనె.” R. vi. 28.

పాడి *paḍi*. [Tel.] n. Powder, dust. చుట్టము.
Soldier, rosin, metallic cement. పాడి or
చుక్కపాడి snuff. పాడిపట్టితిరు to solder.
చెరుకుట్టపాడి pounded sugar, శర్కర.
B. D. iii. 324. చుక్కపాడి love powder.
ఆ పిల్లవానిని చుక్కపాడితో పట్టుకొనిపోయె
నాడు they deluded him with love powder
and carried him off, ఆ పిల్లవానిని మరల
చుక్కపేర్చి పట్టుకొనిపోయినాడు. పాడిమిరియము
or మిరియపుపాడి powdered pepper. R. vii.
105. adj. Dry, పండి. Powdered. Small,
young. పాడికూర a curry fried without
butter in a dry pan. పాడికూర minzele,
drizzling rain. పాడిరాళ్లు bricks broken
into pieces, brick-dust. పాడిపెల్లు *podu-*

ed jaggery. పాడికావ్యము a petty poem.
పాడిపిట్ట a kind of bird. “పిట్టన, ముడుకపూ
పిట్టన, నిదాదు, ఉత్తెడ, పాడిపిట్ట, ము
పండు.” H. iii. 14. పాడిమకాల్లు seed
pearl. పాడిమట్టు dry earth. పాడిపేము
imperceptible perspiration. పాడిరొట్టము
dry rice. పాడిపచ్చరాత్రులు lips parched
with grief. పాడిదస్త్ర a dry cough. పాడి
చీకటి *podu-chikati*. n. Twilight, darkness.
పాడిచేము or పాడిచొట్టు *podu-chiyu*. v.
a. To powder. పసుపుపాడిచేసితి నాడు she tritu-
rated or pulverized the turmeric. పాడి
పాడిగా *podu-podi-ga*, adv. In pieces,
piece meal, in the form of powder.
Very dry.

పాడుగు, పాడుపు, పాడుగు or పాడుపు
podugu. [Tel.] n. Height, length, stature,
ఎత్తు. పెంపాడుగుదీర an expensive or high-
priced cloth, ఖరీదులల ఈ కత్తు క్రియవచ్చు.
పంపొత్తునుపాడుగున throughout the year.
adj. High, tall, long, lofty. High, as
price. v. n. To grow tall, increase,
extend, ఉన్న కేరకు, పెట్టు. ఒక్కొక్క పెంపాడి
గిరి the price of rice has risen. పాడుగాటి
or పాడుగుపాటి *podugatti*. adj. Long,
tall. పాడువడుగు *podu-udugu*. (పాడుపు +
ఉడుగు) v. n. To be spoilt, చెడు. To die,
చచ్చు. పాడువడుగు *podu-udatu*. v. a. To
spoil, చెడు. To kill, చచ్చు. పాడుపు *podupu*.
n. Shape, form. రూపు. పాడి గింతు
podugintu v. a. To lengthen, heighten,
raise, increase, exalt. To aggravate.
swell. To promote in rank. పాడుగుచేయు,
ఎక్కువచేయు. పాడుగునుడుగు *podugu-
nudugu*. n. The heavenly Gangas.
ఆకాశము.

పాడుకు *poduku*. [Tel.] n. To rise (as
the sun or moon, a star, or the tide.)
ప్రాధ్దపాడుకు, ఉదయించుచున్నది పాడుకును
నిక నాదిట్లు పాడిచేసాది when his curves

touch you, or fall upon you. ఏరు పోటు వాడిచినది the tide has risen in the river. To fight, పోట్లాడు. "పొందవలంలేకాదా బ్రహ్మకురూపినిరవస్థ మియ్యభయముం లోపాపా నోన్యస్థమై యాదపోవక ఏకతో వాడుచగా నేపాదుభూరాజి నల్లబెంధాత్రి," M. I. i. 136. ఏకతో పాదుచగా on their making a bold attack, మైద్రమతో మైదగా. v. a. To pierce, stab, gore. To prick or cause pain. To sting, కట్టు. కంధ్రము పాదుచు to bore a hole. గలముమీద పర్చి పాదుచు to put (a worm) on a fish hook. ఇది కండ్లకు పాదుచున్నది it tries (pricks) the eyes. బాచేతో పాదుచు to thrust or hit with the elbow, or to elbow. ముద్రపాదుచు to seal, set a seal on. To cut down, or fell, నరుకు. "పొద్దులకై కల్పకరపు పాదుచులకుమరి." Sumati. v. 73. అన పాదుచు to lay a ban or protest, so as to check proceedings, ఒట్టు పెట్టు. A proverb says: వానికేలితోనే వానికమ్మ పొడిచినారు they pierced his eye with his own finger, i. e., they turned his arms against himself. పాదుపు podupu. n. A stab, పాదుచుట. A pricking pain, as that of a boil. The rising of the sun. The swell of a river. చినయము, పోటు. "తెడుకొర్రెప ముచ్చ పాదుపులు." P. iv. 255. టీ॥ నెలగొండుగారి తెడుకొర్రెపమలైన గొండులు నెలగొడుపు the rising of the moon. పాడికథ or పాకుపుకుకథ: a sonundrum. పాకుపుకుచుట or పర్చిపాకుపుకుచుట a taunt or jeer, నచ్చ. Il. iii. 8. పాకుపుగొండ podupu-gunda. n. A mountain out of which the sun is supposed to rise, ఈ కాత్రి. పాడువ or పాడువడు poduvu, n. One who thrusts or pricks. పాడుచువాడు. A wicked man, దుష్టకుడు.

పొదుము podumu. [Tel.] n. Powder, snuff, పాడుమగారు or పాడులగారు podumugars. n. A snuff box.

పొక పొక. [Tel.] n. A large grain basket. తలపేము మొదలైనవాటితోకట్టి పొకాదులంపొసే పెద్దబట్ట.

పొనుకుర్రు or పాడికిర్రు pōnaku-karra. [Tel.] n. A light kind of wood like deal or fir.

పొతక potoka. [Tel.] n. A bundle of leaves, అకులుమొదలైనవానిట్లు, పొత్త. పొతక in a bundle, in a crowd, సంపుగా. ౨. ప్లముగా.

పొతము Same as పొట్టుము (q. v.). A crowd, సంపు. "చూ అరడొకనాడు కలుకొరై తకు నేలిన వారుకెప్పుతో పొతముX ప్రవహుటXని." Bhallāna Charitra iii, 100.

పొరుకు potuku. [Tel.] n. A line drawn round a stack of corn. పొన్యపురొకముట్టు అగును.

పొత్తము pottamu. [from Skt. పుస్తకము.] n. A book. పుస్తకము, గ్రంథము. A poem, కావ్యము.

పొత్తర pottara. [Tel.] n. A pack or bundle of leaves, అకులతోచినవానిట్లు. "పెరికంబులంబొందయువెత్తుగా, వాకుపొత్తరలెకట్టియు నుదయింపట్టియు." Siva. iv. 87. టీ॥ అమరపొత్తరలెకట్టి. అనగా అకులతో పొట్టుముల కట్టి.

పొత్తరము or పొత్తము pottarumu. [Tel.] n. A roller or pestle for grinding spices, &c. కలాత్తరిక, సంధ్రాయి. పొత్తరముట్టు pottara-mullu. n. A kind of grass. "కారపొత్తరముట్టులతో." H. v. 54.

పొత్తి potti. [Tel.] n. A thin soft, old cloth, పెత్తన పన్నున పొతనస్త్రము. An integument, coat; skin, bark. వాడ, పట్టు. కొప్పునగుట ప్రత్యేకపాటి పొదియుండెడి. Also, a sheath, నిది. పొకపొత్తి the coat or skin covering the upper part of an acacia tree. అచికొత్తి the coat or skin on a plantain tree.

శుభ్రముగా a snuff box, (literally, a piece of bark folded to contain snuff). పాత్రి or పాత్రున్న baby linen. పాత్రులు fibres used in garments made of bark. M. XII. vi. 231. పాత్రుల bombazine cloth, woven of silk mixed with cotton. పాత్రుక్ pottika. n. Same as పాత్రు. Doll's clothes, a gaudy dress for an idol or for a little girl. "పాత్రుపాత్రులంటిలోనూ యింటనుంచునెచ్చె తాచివిన యింటనులు." M. IV. v. 308. పాత్రుకడుపు potti-kadupu. n. The abdomen, or belly below the navel. చచ్చి, ప్రి కడుపు. పాత్రుగడ్డ potti-gadda. n. A certain medicinal root called కెరక, చిట్ట, పాత్రు దూర, పాత్రుచీర potti-chitra. n. Cloth made from the fibres of the bark of certain trees. తానీర, పాత్రుతానూర potti-tanura. n. A species of the lotus flower which does not open wide, మడుగుతానూర, పసు ప్కాది. పాత్రునూరు potti-nuru. n. Silk thread. పాత్రునీలికాయ or పాత్రునీలి నూరు potti-nili-kaye. n. A cocoon. పాత్రులి potuli. n. Baby linen. పాత్రునల్లలు. "నీ పాత్రులిపాద నీది ముచ్చుకుచు ప్తయియూర ప్రత్యక్షమయ్యె." KP. vi. 207. పాత్రులి పూర or పల్లెమిడి pottili-pura. n. A kind of gourd, *Rhynchosatus ancylostomus*.

పాత్రు potru. [Tel.] n. Friendship, partnership, holding in common. స్నేహము, సహజము, విశ్వాసము, ఉత్పత్తి, అవిభక్తిక. పోరున్న పాత్రులభము (proverb) quarrelling is a loss, 'friendship is a gain. పాత్రులగుడుకు to eat together as messmates. కిసిగారిత. పినులు అందరిపాత్రు the streets are free or common to all men. ఆనరుము పాత్రులకా న్నారు they bought the goods between them, or as common stock. ఆ పని పాత్రులకాక పడలేన పట్టివారు the work is left undone because they could not settle which of them should do it, ఆ పని నీవే కి. నీదిని పని చేసే పట్టివారు. "పాత్రుపాత్రులముచు

త్తుంగముండకు మిక్కిలపాత్రుగకుచుపాత్రుం, కిస కీరభార్యపాత్రుం నెపమిడి విధిమంగలయు." Sumati. 129. "ఇట్టి అవకాశపుపాత్రు మహం వచ్చునె." M. IV. iii. 33. పాత్రులవాడు he in whom both parties have an equal right or interest. ఇద్దరికి సమమైనవాడు. "ఏమి పాత్రులవాడనై యునుపునును." ib. XII. v. 257. adj. Friendly, united, associated, స్నేహితుము, సంకరము. పాత్రుకాడు pottu-kadu. n. A friend, స్నేహితుడు. పాత్రుకల్లె pottu-kalle. n. A female friend. స్నేహితురాలు. పాత్రుగుడుకు pottu-guduku. v. n. To avail or come to good. పనికివచ్చు. "పత్నియులు పాత్రుగుడుకుపా న్నట్లురాంక భరి పత్నియులూనైవచ్చునీక." ib. iv. 21. ఈ పత్నియులు పాత్రుగుడుకురా, రానలు కలిసివచ్చునా. పాత్రుగుడుపు pottu-gulupu. n. Eating together as messmates. సంక్లిష్టభోజనము. పాత్రుచేయు pottu-cheyu. v. n. To make friends with, to cultivate friendship, to associate with, స్నేహము చేయు. పాత్రువు potruvu. n. An epithet of Sarvasviti, సర్వవతి.

పాత్రుము or పాత్రుముట్ల pottema. [Tel.] n. A red earth, sand or dust with which boxers cover the floor of their gymnasium so as not to be hurt, అభిరూప మును క్రయమిచ్చే మట్టుమట్టు. "మన అభిరూ పాత్రువు వాటివల్లములు నెంకానా కిరక నీనా, పానీరా పానీరా నీచ్చి మట్టు కిరకా కిరా నా పానీరా నీనా నీచ్చిదు మట్టుతో నీవు పానీరా కిరకానీరమట్టులా భావమూడియించు వానిని పానీరానీరమట్టు కిరకానీరా" Kanaka Banjani v. 153.

పాత్రుము or పాత్రురము potrumu. [Tel.] n. A roller or pestle used in grinding.

పాక poda. [Tel.] n. A bush, a shrub, కుద్దిని. A proverb says "నిధిపాదలడ్డకా" can a bush hide us from our fate? పాక కాచి పట్టు potu-kachi-pattu. n. The blue Rock

పాద poda

813

పాడు podu

Thrush, *Petrophila cyaneus*. పాదవల్లంపి

or పాదవల్లంపి *poda-nallanchi*. n. The

Shama, *Cisticola macrura*. పాదవలి

పాదపిట్ట *poda-patla-pitta*. n. The Black-

capped Black-bird, *Merula nigripileus*,

or, Tickell's Ouzel, *Merula unicolor*.

పాదపిల్లి *poda-pigrit*. n. The White-

browed Bulbul, *Pycnonotus luteolus*. (F.

B. I.) పాదపెట్టు *poda-pellu*. v. n. To

feign, pretend, assume. "అది పాదపెట్టు

నదికి సమ్యక్ముఖము నీకు పాదపెట్టునా,

పాదపిట్ట పాదపెట్టు లేనివాడు

కోపిస్తున్నా." G. ii. 53. పాదరేల్లు *pu ar-*

illa. (పాదరు+ఇల్లు.) n. A bower or arbour.

వికాశము. పాదరూ Same as పాద. పాదరేల్లు

మక్క. the constellation called పునర్వసు

మక్కము.

పాదక *podaka*. [Tel.] n. A loud cry; పెద్దవెంక

పాదక లేర్లు *podaka-l-ellu*. v. n. To raise

the voice or shout. పెద్దవెంక పాదక.

"పాదకలై యాపుక్కునికరి పెదకురు." Navan.

146.

పాదకు *podaku*. [Tel.] n. A short man,

a dwarf. పాటివాడు. నామము. పాటిటి

poditi. adj. Short. పాటి.

పాదము *podamu*. [Tel. for పాదము.] v.

imperative. Let us go. "పాదముద్రమము

భూమికం నాభూద్రమం నాది సప్తదశం

నది." G. iv. 33.

పాడు *podalu*. [Tel.] v. n. To increase,

to flourish or thrive, be generated, be

produced. అభివృద్ధియగు. పెరుగు, ఉద్భవించు,

పెరుగు, విజృంభించు, ప్రకాశించు. "కాంచనములే

భూముల మీరలు నడవరికె, పాటలి నడువరిలు

మదము పాదలినంతకా." రివా. v. 150.

పాదలించు *podalintu*. v. a. To under-

take. పాదలించు. "పెయివంది పాదలించి పెద

యెత్తి నిట్టి కొక్కరకాయని కొటలగొంక, పంచ

మనవరము పాటించి కూడు." Pal. iv. పాద

లిక *podaliku*. n. Increase, growth, పెంపు.

సర్వము. Assumption, persistence, enter-

prise. పూనిక. "భూతమును పైకొను, భూతా

నం దెముడు కొలక పాదలిక నేరకా, కైదుగొని

కందై చని, మేదిని బదిచాని నపుడు మిత్రులు

పాదరకా." Bhanumadvijayam. ii. 232.

పాదలాడు (పాదలి+అడు.) v. n. Same as

పాడు. పాదలొక్క *podalu-koku*. v. n.

To increase, to grow, పెరుగు. To become

strong, బలియగు.

పాదపెట్టు *poda-pellu*. [Tel.] v. a. To hint,

మించించు. To impute, attribute, అలో

పించు.

పాడి *podu*. [Tel.] n. An udder, పాడుగు.

Weight, భారము. A quiver, అచ్చులపాడి. A

multitude, సమూహము. A barber's pouch,

మంగలవాని అడవిము. పాడిగొంతు *podu-gomu*.

v. n. To become a crowd, to assemble

in a crowd, సంగ్రహించు. పాడుళ్లు *podukka*.

plu. Cases or pouches, used by barbers.

"కత్తులపాడుళ్లు మార్తెమల్ కట్టువడకు." H. iii. 264.

పాడికట్టు *podu-kattu*. [Tel.] n. The ledge of

a pandal. పందిరి. The side of a door; a

door sill. A pandal or verandah in front

of a house, పాడిమండపములేక.

పాడిగిరి *podigiri*. [Tel.] n. The side of the

entrance or principal door of a house.

"పాడిగిరి నిల్చినాడు నిలిచితి." Damav.

ix. 481. An armpit, ప్రక్కన పందిరికి నడిమి

భాగము, కొలిపించినచో. పాడిగు (locative

case.) By the door post. In the embrance.

పాడుక or పాడి *poduka*. [Tel.] n. A parcel

or packet. పాడి. Weight. భారము.

"ఈ పాడిపాడువును పొట్టికోలుని నంక,

దొరయమలుచ్చి పాడుకగానూకట్టి."

M. XII. iii. 470.

పాడుగు *podugu*. [Tel.] n. The udder of a

cow. పాడుగునకి పాలుతాగు to cut off the

udder to drink milk; a proverb like

that of killing the goose that laid golden eggs. పాడుగుతేను *poduguthenu*. v. n. To have a large udder, as a cow about to calve (అవులోనవది యావతోత్ర పాలకుండు) పెద్దపాడుగుండను. అవు పాడుగు చెప్పున్నది the milk is coming into the udder (previous to calving time.)

పాడుగు or పాడువు *podugu*. [Tel.] v. a. To cover: to envelope, to surround, to encircle. కప్ప, ఆవరించు. To embrace. To set, as precious stones. పెక్క. To sit on eggs. కెట్టెలపాడినాక a jewel set with rubies. పాడుగుడు or పాడువుడు *podugudu*. n. The act of covering, కప్పడు, కప్పట. పాడుగుడుకోళ్లు brood hens, hens that are hatching. పిల్లలచేయుటకు నుష్టమిదియందేకోళ్లు. పాడిగోవు, పాడిగోవు or పాడిగోవు *podigovu*. v. a. To surround, to encircle, చుట్టుకొను. పరిష్కరించు. పాడుగు n. Baby-linen, పాత్రికాస్థల. "పెట్టా పాడుగులించి కొడుకు నుంచి రాధా కులకా." G. iii. 40. పాడుగులించి, అనగా పాత్రికాస్థల చురి.

పాడువు *poduvu*. [Tel.] n. Thrift, moderation, frugality, careful management. Incessant, నిర్మల.

పాడురు *poduru* [Tel.] v. n. To blossom, పూచు. పాడిరించు *podirintu*. v. a. To cause to blossom, పూచునట్లుచేయు.

పాడు or పాడు పాడు *podu*. [Tel.] n. The sun. Time, period. రాకడుపాడు ఎక్కినప్పుడు when the sun was about two yards high, i. e., about 8 A. M. పాడుతెలుసుకుతున్నది the sun flower or heliotrope. రెండుగడియల పాడుతెలుసా while two hours of daylight yet remained. కానాపాడుపొయింది it is ery late. పాడున early in the morning. పాడుపాడినను the sun arose. పాడుగున (or క్రొవను) the sun has set. పాడు నాడు the livelong day, all day long.

పాడుతెలుపు to while away time. పాడుపో కుండాకొన్నది the time passes slowly, or it is very dull. పాడు నరసయినా గడిపితిమి we passed the time merrily. పాడుతిరుగు రాటు at noon. రానాపాడుగలగలేరినాడు he rose very early. ఒక్కపాడుతిండు to take only one meal a day, to fast for a period. ఇప్పుడు (lit: ఈపాడు) now. అప్పుడు (అపాడు) then. ఆపెను ఇప్పుడు పాడులు she is near her time. చిన్న పాడు పోకచేర్చి surely you did this out of mere idleness!

పాన *pona*. [Tel.] adj. Visible, అనుపమమవు. పుట్టిచరిమైన. పానపాన or పాన పానగా *pona-pona*. adv. Indirectly, slowly, gently. మరాయినా, నెంతవంత, మెల్లమెల్లగా.

"కా అల్లదెంబడికపానపాన,
తెల్లనిగట్టుదలమప్పుదేరకుపానము,
దల్లెదకాచివలదే,
వల్లదేరకుపానమేవాలమిగిలుంట్."

Swa. iv. 15.

పానము *ponamu*. [Tel.] n. Outward show, సైమితు.

పానరు or పానరు *ponaru*. [Tel.] v. n. To happen, occur, అను, పానరు, కలుగు, నెరవేరించు. "చి అనుభవమైనమైన భవిష్యత్కములు చలించువాక్కో, పానరుకయ్యుచున్నదిగో అనుకవచ్చినయట్లుతోన." T. iv. 326. n. Happening, కలుగుట. Suitability, harmony, agreement, పానక. Pleasantness, ఇంపు. పానరాదు *ponaradu*. v. n. To be fine or agreeable, ఒప్పు. పానరుడు *ponaru-padu*. v. n. To be agreeable, to suit, పాడుచుండు. పానరుడు or పానరు *ponarintu*. v. n. To cause to be done, to accomplish, కాచించు. To cause to happen, పానలించు. To fabricate, కల్పించు. "కా

పాపరివియ్యకమునుటలు, గొనకలపకదుర్బీక
కాటిధనంబు" M. XII. ii. 199.

పాపలు *ponalu*. [Tel.] v. n. To flame,
వ్వగించు. "ధూపవన్నీ కనలుచు పాపలుచు గగ
గ్రావకుచు." Charitra. p. 535.

పాపిక or పాపగు *ponika*. [Tel.] n. A kind
of grass, *Saccharum munja*. ముంజకడ్డి.

పాపగు *ponugu*. [Tel.] adj. Short, పాట్టి.
Dull looking, not bright, తేజములేని. పాప
గువడు, పాపగుపావు, పాపవడు. or పా
వ్వుడు *ponugu-padu*. v. n. To become
dull in color, to grow cool or calm,
వల్లారు, నిశ్చేజమున. To come to ruin, నశించు.
To be reduced to nothing, కూర్చుండు.
"ఈ రెండువాక్యములు, పాపగుపడియెనెత్తు
భువన పూరింపబడి, బహుపరిపావనమనీ, కనల
పదవిమండనాకు. నెలవడిదిగదా." M. III. v.
152. To become useless, వ్యర్థమున. పాపగు
పడుచు causal of పాపంబుడు. పాపగుజ్జవ
ponugu-chipa. n. A kind of fish.

పాపపు or పాంపు *ponupu*. [Tel.] n. Courage,
heroism. పరాక్రమము.

పాప *ponu*. [Tel.] adj. Same as పాన
(q. v.).

పాప *Ponsa*. [from Skt. పుష్పాక్ష.] n. A
tree called Alexandrian Laurel, *Calo-
phyllum inophyllum*, (Watte.) పుష్పా
క్షము. Various species are called పాపాన్న
which is *Cassia senna*, పాపాన్న *Cassia
fistula*, మరొకటి పాపాన్న a scabious
species. పాపాన్న and మరపాన్న
are other species.

పాపంగి *ponn-angi* [Tel.] n. The bird
called in Hind: Nao-rangi or nine
coloured. The Yellow-breasted Ground-
Thrush. (Jerdon.) The Indian Pitta,
Pitta brachyura (F. B. I.).

పాపగంటికారు *ponna-gantikaru* [Tel.] n.
A certain pot-herb called *Achyranthes*

triandra. Rox. i. 677. A medicinal plant
called *Illecebrum sessile*, Rox. మక్కాగడ్డి.

పాపట్టు *ponn-atlu*. [Tel.] n. A wooden
ladle. అంక.

పాపాడ *pon-nada*. [Tel.] n. A species of
leopard, ఒకవిధమైన దినుకత్తు.

పాపానీ or పాపనీ *ponnani*. [Tel.] adj.
Beautiful, మనోహరము. n. My darling.
చిన్నాచిన్నా "My love, my darling."

పాప *ponnu*. [Tel. and Tam. పాక. Kan.
పాప.] n. Gold. పంకె. A ring, rim,
ferrule on a stick or a pestle. పాపపాప
an iron rim or ring on each end of a
pestle. పాపరిదళము *ponn-aridalamu*.
n. Orpinient. (పాప + అరిదళము.)

పాపు, పపు, వెత్రిపాపు, వెత్రిపపు *poppe*.
[Tel.] n. A fool or simpleton. "పాంగెడు
కప్పుమివ్వన పాపునినెనంగిలు ముల్లయ్యనని
కరుణకు." BD. iii. 732. "పాపగిలునిం
పాపు యాగియిదేవాంబులు పాపియ్యన
కాడి." ib. v. 53.

పాప, పాపి or పాపి *popi*. [Tel.] n.
A fire-place, hearth, oven.

పాప *papa*. [Tel.] n. A fold or pait, as of
cloth or of skin. పడక. A coat, as of an
onion. A layer or stratum of soil. A
film over the eye. The disease called a
Cataract. The skin of a snake, పాప
యొక్క తులనము. A secret. An error, mis-
take, ప్రమాదము. A flaw, defect, as in a
stone. Deceit, fraud, duplicity, కబురు.
పాపకడ్డ a boil or ulcer of which the
successive coats peel off. పాపపడు or
పాపబడు *papa-padu*. v. n. To be mistaken,
to make a mistake, to err. ప్రమాదము.
పాపపాటు *papa-patu*. n. A mistake, error,
oversight. ప్రమాదము. పాపపు *papapu*. n.
Difference. భేదము. adj. Different. భేదము.

పాఠపాత్రము *para-pochchamu*. n. Fraud, deceit, guile; a trick, faint. కలహాసము.
 “పీటానిది, పాఠపాత్రముగాకయుండరాదను
 యుగా,” M. VII. iii. 288. అనగా పీట పాత్ర
 పాత్రలో కత్తిక కల్పములతో ఉండవలసింది.
 పాఠపాత్ర *para-pōm*. v. a. To err, mis-
 take. To go the wrong way in drinking
 or eating. పాఠపాత్రము, పాఠపాత్రము.

పాఠంబోడు or పాఠంబోడు *porambōdu*.
 [H.] n. Waste land unfit for cultivation.
 పాఠంబోడిరానిభూమి.

పాఠక *poraka*. [Tel.] n. A blade of grass.
 (గడ్డి) పాకే, పాకే. A broom for
 sweeping, చీపురు. పాఠకచేప *poraka-*
chēpa. n. A certain large fish. పాఠకపి
poraka-pi. n. The outside wall of a house.
 పాకటియేమోడ, ప్రపాకీడ. పాఠకముడి
poraka-muḍi. n. A bald or unlucky mark
 or tuft of hair, (ముడి), found on oxen
 and other animals.

పాఠక *porachi*. [Tel.] n. A thing borrowed
 for use. చేరుతున్న చివరికొన్న భవనము,
 ఎరువు అదిగి తెచ్చుకొన్నది.

పాఠక *poraku*. [Tel.] n. One side or page
 of a leaf. పుట.

పాఠకం or పాఠకం *poraku*. [Tel.] v. a.
 To fry, grill, roast. పాకకు. “పా
 నుకుకుంబించుచున్న తెలిసిపాకుంబించుచున్నా
 క్కరములొకరినొకరి నునియంతో గట్టె
 క్కుల కొనినవచ్చెడి.” A. iv. 173. “అప్పుడు
 మండి యంతరంగం వివరణలొకరినొకరి
 చ్చుచున్నాడు.” M. XII. I. 11.

పాఠక *poradu*. [Tel.] n. A hump. నూని,
 నూని. పాఠకపాత్ర *poradu-pōm*. v. n.
 To become hump-backed. నూనినది.

“దృఢ, పెనునూనిపాత్రమును భరించును,
 పాఠకపాత్రమును పాఠకపాత్రము.”

Charak. III. 1792.

పాఠక *poragu*. [Tel.] v. n. To happen.
 occur. కలుగు. To lie in wait, పాంతు.
 To agree పాంతు, కలుగు, పాంతు. “పాంతు
 దులకు, భయములన్నియు పాంతుకొనినవి.”
 N. vii. 82. v. a. To gain. To feel, (anger,
 love, surprise.) పాంతు. “పాంతుకొనుకు
 పాంతు పాంతుకొనుకు.” DRK. 164. పాంతు
 కు *poragintu*. v. a. To cause to obtain.
 పాంతుకు

పాఠంబు, పాఠంబు, పాఠంబు, పాఠంబు, పాఠంబు
 : కు or పాఠంబు *poralu*. [Tel.] v. n. To
 roll over, to roll on the ground; to
 wallow. To be in excess, to over-flow.
 To continue, ప్రవహించు. “యనుచువచ్చుచు
 వచ్చుచున్నానై లేద పాఠంబును.” Pal. 233.
 “పురపాఠంబు నున్న, పాఠంబునైన చందమున
 లేదు, పాఠంబునైన చందమున పాఠంబునాడు.”
 To wish, long for, like, కోరు, ఇచ్చును.
 “నుష్టరథులకై నైపుననైన చందమున
 పాఠంబు నుండిననున్న కలహాసము.”
 A. ii. 39. పాంతు, పాంతు, పాంతు, అని
 లింగించు. To be crossed or covered, as
 a cow. ఆవుపాంతుకొన్నాడు after the cow was
 crossed. పాంతుపాంతు do not break your
 word. ఆ కల్లుకుండు పాంతుపాంతు ఉన్నది the
 toddy pot is overflowing. పాఠంబు,
 పాఠంబు, పాంతు or పాఠంబు n. Rolling
 over or over flowing. పాంతుచందము a how
 or calculation made while rolling on the
 ground. పాంతుపాంతు Same as పాంతు.
 పాంతుకొన్న *poru-kōḷa*. n. A bank or bund
 raised to prevent water from over-
 flowing. పాంతుచందము, పాంతుచందము
 or పాంతు *poralintu*. v. a. To roll.
 To turn over. పాంతుపాంతుచందము he
 changed his statement or provaricated.

పాంతు *pori*. [Tel.] n. Same as పాంతు (q. v.) adj.
 Strong, great. అత్యంతము. adv. Exceeding-
 ly, very much. మిక్కిలి, అత్యంతము. Firmly,

దృఢముగా. *Duly, regularly, క్రమముగా.*
 Often, పాటిపాటికి, తరుచుగా. *Again, మళ్ళీ.*
 "శ్రీనివాసుడు క్రైస్తవమున పూర్ణమైన పాతి
 పూరించెను." H. iv. 297. పాతిగోడు *pori-godu*. v. n. To kill, పాయ. పంపు. To ruin,
 destroy, నాశము చేయు To conquer,
 జయించు. "పంపుకొనుటకులకు గౌర, లిల్లవ
 మున నే మెదిపివలెదమి క. మ్మలు నెదిపిల్లున్నది
 యిక్కలదిం పాతిగోతుట ఎరువకు సుఖమునుక." M. IX. i. 60. పాతికొప్పు *pori-koppu*. n. A
 fierce look, భయంకర మైనచూపు. An envious
 look, an iniquitous attitude, భేదబుద్ధి పాతి
 పూపుమాటలు *pori-pupu-matalu*. n. plu
 Taunting words. పాతిపాతి *pori-pori*. adv.
 (sauk.) More and more, much more.
 Repeatedly, again and again, over and
 over. మళ్ళీ, మరచి, పాటిపాటికి. "రిమచి
 పాతిపాతి కన్నులు కన్నులెట్టి, మెలగి కాకల కన్నుల
 చుంక నడిచుచున్నది." M. XI. ii. 67.
 పాతిపాపు, పాతిపాపు or పాతిపూలు *pori-*
papu. v. n. To die, కేద్య. To be confused,
 to be agitated, కలగు పాతిపుచ్చు or పాతి
 పుచ్చు *pori-putsu*. v. a. To kill. కేపు.
 To confuse. కలగు. "అన్యాయభగమువారు
 నధిమంగా నెవ్వరి నాపాటును పాతిపుచ్చింప
 నదిభూత్యునియి." M. XII. ii. 165. పాతి
 పూరుము, పాతిపూరు, పాతిపూలుము or
 పాతిపూలు *pori-purulu*. v. a. To kill.

పాతినికొంగాయలు *poritan-gayalu*. [Tam.]
 n. A sort of cakes. "పల్లెకొనునాధిపతికరిం
 యుల పెట్టి కట్ట పాతినికొంగాయలు కమియు." A. ii. 111. పాతినికొంగాయలు కమియు, నేదిన
 దియ్యపుండిదినిరి తల్లెమనాశముచెట్టి యుండలు
 చేసింది. "పల్లెనియనెదలు, నల్లెనియనెదలు
 పాతినికొంగాయలు కేమనెదలు." H. i. 116.

పారుగు, పారుపు, పార్గు or పార్గు *porugu*.
 [Tel.] n. A side. ప్రక్క. The part or side
 adjoining the next house, ఇరుగునడు ప్రక్క.
 The neighbourhood or vicinity. Nearness,

సమీపము. The side opposite to one's
 house, తనయింటికి ఎదుటిభాగము. పిపారుగు
 నున్నవారు your neighbour. H. ii. 114.
 పారుగిల్లు the next house. ఇరుగుపారుగు
 on this side and on that. adj. Neighbour-
 ing, fronting. పారుగింటివాడు or పారుగు
 వాడు a next door neighbour. నేము ఇరుగు
 పారుగుననుండేవారము we live in each
 other's neighbourhood, we are neigh-
 bour. See ఇరుగు.

పార్గూడు or పార్గూడు *pori-gadu*. [Tel.]
 See under పారుగు

పాల or పాలను *pola*. [Tel.] n. Flesh, meat.
 మాంసము. The stench of bad meat. మాంస
 పురుగుండు. A scale of a fish. చేపమీది
 పాలుగు. "అనుకీర్ణుల పాలపెట్టులేక నాకలు
 నుండియెండినియెంబోన కానుడిమిడి." P. i.
 214. పాలపెట్టులేక, మాంసము పెట్టులేక.
 "పాలగారికి పాలపు నడవనుచు." A. vi. 20.
 పాలి పాలగారి, మాంసకంఠము కలిగినవారి. పాల
 దిండి *pola-dindi*. n. A cannibal, a carni-
 vorous creature, a Rakshasa, రాక్షసుడు,
 క్రూరుడు.

పాలకు *polaku*. [Tel.] n. A kind of grass.
 పల్లెకొనే. A kind of fruit, కల్పకంఠము

పాలకువ *polakuva*. [Tel.] n. A trace, తోడ.
 వానియింట్లో కత్తిఅనే పాలకువలేదు there were
 no signs of a knife in his house, there
 was not such a thing as a knife in his
 house. వారిపాలకువలేకుండాచేసివాడు he ex-
 terminated them.

పాలరి or పాలరుక *polari*. [Tel.] n. A lady,
 a fair girl. స్త్రీ.

పాలవము *polavamu*. [Tel.] n. The act of
 blowing, or spreading as wind, విపరీతము,
 విపరీతము, ప్రచురము, వ్యాపనము. Smell, వా
 సన. Brightness, ప్రకాశము. adj. Spread,
 వ్యాపించిన, వ్యాప్తము. "పీ పాలవముమెదిసి
 దిక్కుల నాంకిత్యునియ క్రూరుడుమెరుగులను
 క్కడచి." M. IV. ii. 87.

పాల పోల

818

పాలి పోలి

పాలపాల *pola-pola*. [Tel.] adv. Much, very much. **పాలపాలపాళ్ళు** *pola-pola-pokku*. v. n. To be much afflicted.

“ధానులేపై వ్రాల్చి దైవ్యంబుదూరీ,
హయమనల్లమయక్కటనిడిచి,
పొయి కేనవ్వు నిపాలపాలపాళ్ళు.”

L. vii. 178.

పాలమును *pola-munu*. [Tel.] v. n. 'To happen, to come into one's possession, దొరుకు, కలుగు. “అదివారాడు ముదోకనికీ, విధియనినలన కురిసె వివిధములు, నిర్బలవిధ్ పాద్యులములు ముదిలగువర్ణుల మహాధములపాల మయ్యెన్” M. XIII. iv. 183.

పాలమాను or **పాలపాను** *pola-ma-ma*. [Tel.] v. n. 'To make a mistake, ప్రమాదము. To go the wrong way (in swallowing). వానికి పాలమానిది the food got into his windpipe. **పాలపూర్వు** (*paalam* of *పాల పూరు*) to cause to be deceived, to cause to blunder, ప్రమాదముచేయుచేయు.

పాలము *palamu*. [Tel.] n. A field, *వొరు* land. చేరు, మైదుపట్టుచేరు. A *moor* field, ఎరువు పట్టుచేరు. Uncultivated land on which cattle graze, పశువులతీయగూడు. A forest, అడవి. A place, land, ground, ప్రదేశము. **తూటపాలము** the land attached to a village. **బేటిపాలము** the outlying fields belonging to a village. A village, గ్రామము. A trace, తోడ. Manner, విధము. **పాలపు** కూరల field herbs, or ordinary herbs, as పెంచలి, చిట్టింబ, కేంటి, పొన్నగంటి. ముదిలైనవి. (These words infest fields sown with కన్నులు. &c.) “అప్పలమనంపాపాశములు భూమి తొండములెదియునునక.” Swa. iv. 18. టీ: అప్పలము ఎరపాపాశములు. అక్కడ అడవివనదిగవ్వులు. “గీ: ఈపాలమునువహాధిక ప్రతివలదేవాపాధికములు.” M. XII. iv. 361. ఈపాలములన, ఈవిధములైన. **పాలముపాటు** *palamu-pattu*. n. Husbandry, మైదుపట్టుట, కృషి, వ్యవసాయము. **పాలకట్టు** *pola-kattu*.

n. A ploughed field. Kāsi Yatra 55. **పాలము** *pola-mu*. n. A cultivator. **పాలము** *pola-mu*. “పాలములందు కూరికీ భూములన్నిటి నాచ్చెనాచ్చి.” A. iii. 28. టీ: పాలములు, పాలముచేయువారు. **పాలపరి** or **పాలమరి** *pola-pari*. (పాలము+అరి) n. One who knows the signs, *జోడితెలిసినవాడు*.

పాలయులుక *pola-yaluka*. [Tel. పొల్ల+అలుక.] n. A lovers' quarrel, ప్రణయకలహము.

పాలయు *pola-yu*. [Tel.] v. n. To wander, పంచుచు. To blow, as wind, పిచు, విసురు. **పాలి** *pali*. To spread over. వ్యాపించు, ప్రసరించు. To approach, పరిపించు. To enter, ప్రవేశించు. “చంచలదృగ్గోచరలప్రభలు నరిసి ముఖంబున జలంబొలక.” Swa. ii. 68. **పాలపాను** *pola-pa-ma*. (పాలపి+అను) v. n. To wander పంచుచు. **పాలింపము** *pola-inpa*. v. a. To cause to spread. “పాలింపంగావేల్చి ప్రాంతాటించు.” Kavikarna. iii. 248.

పాలప *pala*. [Tel.] n. A sea fish like the bream.

పాలను Same as పాల (q. v.). **పాలనుడి** Same as పాల (q. v.).

పాలి *pali*. [Tel.] n. Fr-shness, bloom. An offering to some village deity, బలి. Profit, gain, లాభము, పం, పేలు. Loss, నష్టము. **పాలికలుగు** *pali-kalugu*. v. n. To gain a profit, లాభముకలుగు. **పాలికలప** *pali-kalapa*. n. A battle field. యుద్ధగూడు. **పాలిపావు** or **పాలిపావు** *pali-pa-ma*. v. To be spoiled or ruined, చెడు. To die, చచ్చు. To become useless, వర్జ్యము. To be defeated, ఓంకపడు. To be weakened, to give up, as an attempt, తిరుగు. To lose. కలెచ్చుకనుగు. “తపమంతయు పాలిపావు.” Swa. vi. 42. **పాలిపుట్టు** *pali-pusthu*. v. a. To kill, చంపు. M. X. ii. 115. **పాలిపెట్టు** *pali-pettu*. n. Lands and other property made over to a temple for its support, నడికొల్పరినాస్థితి. **పాలిమరి** *pali-mari*. n. A boundary or limit, సరిహద్దు.

and poli

819

3-4 polin

పాలికితెట్టు *poliki-chettu*. [Tel.] n. A certain tree of which some species are called కుమరపాలికి and ఎరపాలికి.

హానియు *poliṇu*. [Tel.] v. n. To be spoiled
 or ruined, **తెడు**. To die. చచ్చు. **హానియక**
poliyika, n. Ruin, **హాని**. Death, మరణము.

పాపము or పాపము *paṇḍu*. [Tel.] v. n.
 To appear, *అపయము*. To become
 visible, *ప్రత్యక్షమగు*. To be agreeable,
ప్రీతి. To become firm, *స్థిరమగు*. Al-o,
 another form of పాపము (q. v.). "తే-
 అంబుద్ధిని మత్తంబులయినవలె, అంబుద్ధిని
 ప్రాప్తించుచుండెడి, గగనతలంబునాచి
 గాగనిది, హరినిచ్చురుమాత్తొప్పుకొనుకొని"
 Parii. ii. 98.

పామునోరు *paṭu-nōru*. [Tel. for పామునోరు.]
 n. A wry mouth, చివరనోరు. "పెద్దాంట్ల
 కూలయ్య విడిచివేయడం నోరునోరు." HK. iv. 143.

హృదయ or హృదయ *polupa*. [Tel.] n. Beauty, elegance, gracefulness, agreeableness. హృదయ. Manner, mode, ప్రకార. 66. Firmness, స్థిరము. హృదయమిహింస తలపరికర హృదయ హృదయ. నమః హృదయై హృదయై హృదయై. Rukmaug. i. 158. హృదయగా *polupa-ga*. adv. Truly, rightly. హృదయ హృదయ or హృదయ *polupa-ada*. v. n. To be charming. హృదయ. హృదయ or హృదయ *polupa-ara*. v. n. To appear, shine, be beautiful or pleasant. హృదయ. హృదయ or హృదయ *polupa-ari*. adj. Beautiful, charming. హృదయ or హృదయ *polupa-ara*. adv. Charming, fully.

తాళుక Same as above (q. r.).

పావువడు or **పొల్లవడు** *pola-vadu*. [Tel.]
v. n. To decrease. తియ్య, తగ్గు, క్షయించు.

చాలుసు or చాలసు *polasa*. [Tel.] n. A scale of a fish. ముక్కలయిన ముడిచాలుసు.

ಪಾಳಿ or ಪಾಳುಕ Same as ಪಾಳಿ or ಪಾಳುಕ
(H. Y.).

పొల్ల or పొల్లకన్న పొల్ల. [Tel.] n. Pithless or
 blasted grain. ఆకాశముపొల్లము. భూమి
 పొల్లు. నిహస్తమై పొల్లము. "కాశముపొల్ల
 మట్టలరాని చిహ్నంబు కట్టినది." A. iv. 14.
 A useless person, పట్టనడు. adj. Useless as,
 rejected, పట్టనడు, విపట్టనము. పొల్లడు
 or పొల్లపావు *palla-paiva*. v. n. To become
 useless, పట్టనము. To deteriorate or de-
 crease, తగ్గు. క్షీణించు. పొల్లపూర్వము
pallistam. v. n. To cause to decrease, తగ్గుచు,
 క్షీణించుచు

పల్లాయి. [Tel.] n. Certain fees paid on every threshing floor.

పొట్ల పొట్ట [Tel.] n. Pithless grain in an ear. పొట్లగా నింజులపట్టుని పెట్టనమానము. Trush, worthless stuff. తాళ, నదికరానిది. The consonant sound of a letter, etc., A useless word, a slip of the tongue. A lie, a falsehood. అన్యాయం "పొట్లరాజుని వోట్లది." Pal. 399. అనగా, అబద్ధము రాజు దని స్పష్టమగుచున్నది. adj. Useless, వ్యర్థము. Sumati, 29. పొట్లనడకదీని బిడ్డమును oorn beaten out of husk or pined grain. కాని పొట్ల వాడు పొడికాని ప్రకరుతాడు he keeps his blighted grain to himself, i.e., he keeps all his griefs to himself. బాగాదుపొట్ల ఉప్పు దీనిని మనిషిపొట్లలేదు gold may prove worthless, but man never can be so. మాట పొట్లపొడుకూ అడుకాదు he speaks without any slips. ఎకార పొట్ల the letter N. (క) without the vowel sound attached to it as in the words కలిగి, చెలిగి పొట్లపొట్టు *pollu-pōṭṭu*, v. n. To become worthless. చెలి, రహావ. "కాళి

నిలవలవాడు X దేవుని బండ్లు, జోక్లుగా
నున్నట్టి మరళివాయకులు, ఘల్లుమన్ను తిరిగి
మళ్లుననువారు, పొట్టుపోయిన పొట్టుడు
వారు." Pal. 107. To lie, tell stories
or lies, లాభము. పొట్టుపడము *pollu-*
danamu. n. Dispiritedness, effeminacy,
పావము లేని పొట్టుపడము *pollu-padu*, v. r.
To become useless, వ్యర్థము.

పాల్ల *pollu*

820

పో పో

పాల్లు Same as పోలు. (q. v.).

పోవ Same as పో (q. v.).

పోవయు or పోగయు *poragu*. [Tel.] v. n. To smoke or emit smoke. To grieve, mourn, or be dejected. "పోవయు పుపా రిక్తయభయః." A. iv. 294. ఈ పోవ యు, పోవలెననినామెప్పు, అనగా ముగ్ధు లో భవనమున్ను

పోసగు *posagu*. [Tel.] v. n. To agree, fit, suit, be consistent with. To happen, take place, occur, befall. ఒక నూడు, ఒప్పు, పొందుచు, చక్కయి, ఇచ్చుచు, పరిపడు, అనుభవించు. To be got, obtained. పంభరించు, పొందు, లభించు. పోక వారి పోసగు they do not agree, they are on bad terms. వానిమీదాసగిది what happened to him? ఈ కర్తవ్యు నీకల్లు పోసగిది how did you get into this trouble? "పోజునేల పోసగు నేదులు," Pal. 44. "పరసమునుపోకిం గారమైట్లు, కప్పురమునోకిరిగినట్లు, పుప్ప ముందుకాది పోసగిట్లునున్న." Vēma. i. 81. పోసగ *posaga*. adv. Duty, fitly. "చివరి దగినయట్టి కత్తుడుకొనక, జక్క చేసికొనెయ గారు, పోసగుచుండే పొచ్చును లేరావు." Vēma. i. 23. పోసగించు *posagimaru*. v. n. To couse to agree or fit. To bring to terms, to persuade. పోసగించు *posagimaru*. n. Convenience, aid, help, అనుభవము. Happening, ప్రాప్తమునకు.

పోసపోస *posaposa*. [Tel.] adv. Rapidly, one after another, క్రమగా.

పోసరాకు *posaraku*. [Tel. పోడు+అకు.] n. A pungent strong smelling leaf used in checking a cough.

పో పో

పో (pō). (The infinitive of పోవు) అందు చాలా ది seeing that he was gone. పో నో. (Imperative of పోవు.) v. n. Go, పోవు.

In many places this is a mere relative, as Go to. (in English). It denotes certainty or disregard, విశ్వయము లేక అనాదియను తెలుపును. "తెచ్చెదంబో వడు చేవనూకు." ఉ. పా. v. పోక *pōka*. n. Going. పోవడము. Conduct, behaviour, చరణిది పోకలు n. plu. Evil ways, wickedness. పోకిరివయలు Foolish wishes, or longings, మద్దుకోరికలు. "పల్వేకికొంగారెయలు" (T. iii. 81.) very naughty pranks. పోకిరిపొగములు నీవుపోయినదేపోకా are you to be indulged in every thing? వారేమి అచేసాక పోయి i am surprised that they did not come back. పోక *pōka*. for పోక (neg. p. of పోవు.) Without going. Also for పోకు, i. e., పోకర్లు don't go. (the final A being intensive.) పోకడ *pō-kadu*. n. (Going, departure, going off. నడుము, నర Behaviour, conduct, చరణి, ప్రవర్తనము Ridulance. Ruin, నాశము. కలహమునా నాకడపోకడలేదు there has been no intercourse between us for a month (literally going and coming) పోకడపెట్టు *pōkadu*. [Tel.] v. n. To drive away, to remove, పోనొట్టు. To sell, అమ్మి పోయిండు: దాన్ని పోకడ పోకడపెట్టు get rid of it in any way. పోకలాడి *pōkal-adi*. (పోక+అడి) n. A coquette, పంజాది. "కామపట్ట నోమయంబున, కేంబ్రోనలించి జడల తెచ్చివలించి, రాపోకలాడి కైలాసి కేంబ్రోనలించివలించి పోనా." S. ii. 49. పోకలాడు *pōkal-adi*. v. n. To be coquettish, to flirt. పోకాడు *pōkadu*. (పోక+అడు) v. n. To go, పోవు. To be done away with, to be destroyed, నశించు. పోకావు *pōkavū*. v. n. To lose, పోనొట్టు. పోకొట్టు *pōkōṭṭu*. To destroy, ruin. "విఘ్నమునారదవిఘ్న మపోకొచ్చి." R. iii. 137. పోకాలు *pōkalu*. v. n. To go, an anger, sorrow, &c. పోవు. పోకిరి *pōkiri*. n. A wicked man, a villain, rogue, lewd fellow, blackguard, దుర్మార్గుడు.

adj. Naughty, wicked, mischievous, unprincipled. పోకమంట an obscene word.

పోకల్లు *pokilla*. n. plu. Idle wishes, loppeties, whims, freaks, whimsies.

పోకల్లవారి a lop, an epicure.

పోక *poka*. [Tel.] n. The areca or betel-nut-palm, *Areca catechu*. (Watts). An areca nut. పోకపండ్లు a morsel of food. "అనుచు, పోకలకుండ చక్రపాద పగుల జేయెను" Kanyaka Pur. viii. 266. So saying she hurled a jar full of nuts down on the floor. "విజయపోకయు నీకు దేహియె." HD. i. 1527. పోకగండి *poka-ganja*. n. The Caterhu. *Terna japonica*. రాక. పోక పేరు *poka-peru*. n. A kind of cake. భక్త్య పోక. పోకబంతిపువ్వు *poka-banti-puvvu*. n. The flower called Bachelor's button. పోకముడి *poka-mudi*. n. The knot that secures a woman's petticoat at the girdle. పోక విడిచుట she unloosed her petticoat. పోకొత్తు *poka-ottu*. (పోక+ఒత్తు) n. Nippers for breaking the betel nut. అడకొత్తు.

పోక *poka*. [Tel.] n. Conduct, behaviour, నడక. Loss. పోక. Bedewed grass, పండు పోక.

పోకండు *pygmalion*. [Skt.] n. A deformed man. అనరూపుడు.

పోకర *pokara*. [Tel.] n. A graver, or small chisel used by goldsmiths. పోకర. పోకర పనిముట్లు. పోకరపని carved work. నండుపోక a rod for making rings. పోకర a tapping chisel.

పోగు *pogu*. [Tel.] n. A thread, a string. తంతువు, వాడెను. A heap, a crowd, an assembly. పోగు, వత్తు, పయోహము. An ear-ring. పునవత్తు ధారెను. ముక్క పోగు a nose-ring. పట్టుపోగు a wire placed in the ear preparatory to an ear-ring. పోగుపోయెను or పోగులెయెను to dangle. పోగు

రాకు *pogu-tradu*. n. A kind of net composed of lines or cords laid by huntsman as a snare. "పండితరేకువరాచు పంపులు చొరరా, కుండ స్వేదించువరకుండం బులు పోగురాట్లు నట్టుదులెరుకర." Kalahns.

iii. 11. పోగుచేయు *pogu-cheyu*. v. a. To collect, to accumulate, to put together. పోగువారు *pogu-varu*. (పోగు+వారు) v. n. To surround with a cord. To surround, అరించు.

పోగొట్టా *po-gutta*. [Tel.] v. a. To lose. To do away with, to remove. అంధకారమును పోగొట్టెను he dispelled the darkness. నాకన్నులపోగొట్టుకొనావె you are going to put out my eyes? చరిపోగొట్టుకొనుటకు to keep off the cold.

పోకాయించు *po-chayinsu*. [H.] v. a. To cause to arrive, to cause to convey or conduct. అడకేయి.

పోకి or పోకి *po-ki*. [Tel.] n. The place near the wrist, the wrist, మనోట్టువలె పోకి, మనోట్టు. పోకిలు a sort of bracelets worn at the wrists by women.

పోకిలేని *po-ki-teni*. [Tel.] n. Worthlessness, uselessness. పోకిలేనానియ్యి to give away as useless. మనవిపోకిలేనాడు (a proverb) there is no man of whom you can say: he is of no consequence to you.

పోకిల్లు *po-chilla*. [Tel.] n. A superstitious rite (విశ్వాసం) regarding omens: a few grains of rice (అన్నం) put in water are hung on the roof of a neighbour's house: he who so eats them sits in a corner and listens for any words he can overhear in the family: the words are put together and a meaning is effected. "శకునార్థం పడునడు రట్ల, యెవరికి పోకిల్లు పోయెను మాయ, నడక చూపించును నా: కోయిదును" L. iii. 105.

పోకే *po-ke*. [Tel.] n. A blade of grass, పోకే. A bit, శిశువు పోకే a bit of

hemp. మాటిపోత a bit of thread.
గడ్డిపోత a bit of grass. గాముపోత a grain
of mustard. పండ్లపోత a sacred thread.

పాతాపణి or పాంచాపణి *pāṭāpaṇi*. [H.] n.
Insurance on goods.

పాతే or పాతై *pāṭai*. [Tel.] v. a. To clean
or prepare cotton with the hands for
spinning. "పట్నం పాతేదుక వడికి బ్రాహ్మణు
డిచ్చి పరిశ్రమించుచు క్రొత్తగ పేటతెరియ
నూర్చు" UH. iv. 76.

పాట or పాటన *pāṭa*. [Tel.] adj. Large.
పెద్ద. [Skt.] n. A woman that has
moustaches. మామమగల అమ్మ. A servant
woman, వాసి. పాటకర్తి *pāṭa-kartti*. n. A
bill-hook, a wood cutter's knife, అడవిదొరి
కర్తి. పాటకండులు *pāṭa-kondulu*. n. White
riball, తెల్లకండులు. పాటనబంతి *pātana-
banti*. n. A large ball. పట్టవెండు. "పాట
బంతి మాటుకతి." Vasu. ii. 201. పాటమం
డి *pāṭa-manji*. n. A large modesty piece,
పట్టనోం.

పాటకము *pāṭakamu*. [from Skt. పాటకము]
n. Small-pox, ముతాచకము. పాటగళము
pāṭa-galamu. n. A fish, చేప. A kind of
grass, కిక్కినకన్నపు. A reed, రెడ్డు.

పోటి *pōṭi*. [Tel.] adj. Similar, like, re-
sembling, ఈదైన, మారు "ఈ భూరిభరంబు
మాచ్చి నమహోటి కకకగము." వాహిణివాడు
a man like me. పోటి or పోటీ *pōṭi*. n.
Emulation, competition, rivalry. పుట్టి.
A prop. అమల, వాగు పోటిచేసివెండు వెల
పొడిగివడి by their rivalry the price was
raised. అ కూలముకు పోటి యెచ్చివాడు
is set a prop against the beam. పోటిగారు
pōṭigaru. n. One who has a prop or
support, పోటిగలవాడు. A companion, a
ellow, an equal, నలుగుడు, మిత్రుడు. పోటి
పెట్టె to stir up emulation, to set by the
way.

పోటు *pōṭu*. [Tel.] n. A thrust, a stab, a
blow. పొడుపు, కత్తిపోటు. A throb of pain.
పొడుపు, పొప్పి. The swell of a river, or
of the sea, the flow of the tides, high
water, నడువ్రట్టెనాము, నద్యాదులబుచ్చుట్టి.
Heroism, courage, శౌర్యము. A battle, యు
ద్ధము. వాడు ఇప్పుడు కొంచెము పోటుమీద
నున్నాడు he is now drunk. "వాకొడుకు
పోటుకూటలు, నీకేటి పొనకవాడ." M. IV.
v. 258. పోటుకూటలు అనగా ప్రియోమిత్రుకూ
టలు. తెలిపోటు *cheṭi-pōṭu*. n. Ear-ache.
అ కురుపు పోట్లు పొడుపునది the hoil is
throbbing. పోటాపోటీ *pōṭa-pōṭi*. n. Rival-
ry, emulation, competition, నీకంటే వాకంటే
యెబడదము. వాని నిన్ను చెప్పుపోటుతోరినది
he was invited to the ceremony held on
the anniversary of a man's father's death.
పోటుపాటు ఎరిగివాడు one who knows
both sides of the question పోటాడు or
పోటాద్ద to get ready for battle. రహద్యో
గము చేయు. పోటుకంటము *pōṭu-kambamu*.
n. A post or pillar which is set up as
a prop, కూతగానికొనవంధము. పోటుకలు
పు *pōṭu-kulupu*. n. A second wedding
రెండవమామ నీయ కలుపు. పోటుకొడు,
పోటుబంటు, పోటుమగడు or పోటుమా
దిసి *pōṭu-kōḍu*. n. A hero, a courageous
man, కూరుడు. పోటుకొల *pōṭu-kōla*. n. A
sharp pointed stick used as a prop.
"నలంకు చెంబు ప్రోకులు మట్టగలేడు,
పోటుకొలాకటియు బుచ్చుట్టేడు, తెగి మెంబు
లలేలేడు." Dhurjati. iii. 96. పోటుగంప
pōṭu-gumpa. n. A large basket. పోటుపా
టు *pōṭu-pāṭu*. n. The ebb and flow of a
tide. Paidim. i. 96. "నీసోటుపాటు నీవు
డిట్లు మచ్చు పోరింకిరి." HD. ii. 1196.
నీసోటుపాటున, నీకెచ్చి కెట్టటలేకను.
పోటుక్కిరించువాడు *pōṭekkiṭṭinchina-vaḍu*.
n. An assailant, one who attacks, ఎరిగించి
పైకి వచ్చేవాడు. "పోటిక్కిరించినవాడు ప్ర
యోగించినవాడు నమోకరి నభయమున మీకు
తెచ్చువారు వినియోగించు." M. VII. iii. 96.

పోటొడ్డు *pot-oddu*, v. n. To face in battle, to oppose. యోధాధిముఖుడగు. "పోడిసింఁచారా పోటొడ్డువాడు." Pal. 410. **పోట్లాడు** *pot-la-du*. (పోటు+అడు.) n. Fighting; a struggle, dispute, యుద్ధము, పోట్లాడు. **పోట్లాడు** or **పోటులాడు** *pot-la-du*, v. n. To fight, to battle, to struggle, to come to blows. యుద్ధములేయు. **పోట్లావు** *pot-la-uvu*, n. A oow thes battle, పోడిలే వ్యూహమును ఆవు. **పోటారి** or **పోటారివాడు** *potari*. (పోటు+అ.) n. A hero, a brave man. గూరుడు. "పోటువైదొడ్డ తేవుడు గురువతి." M. IV. ii. 364. **పోటారిరక్షము** *potari-rakshamu*, n. Heroism. గూరుత్వము.

పోడి or **పోడి** *poti*. [Tel.] n. Beauty, grace. బిచ్చ. adj. Beautiful, బిచ్చదైన. **పోడిగా** *poti-ga*, adv. Well, properly, duly, బిచ్చగా. "పోడిగాదిట్ట పోరుసిండ్లమంది." HD. ii. 2391. **పోడిమి** or **పోడిమి** *potimiri*, n. A sign or mark, బహుము. Brightness, splendour. పను, పన్నె. Proportion, fitness, neatness, సాంపు, పాంశము. Economy, management, prudence. విశుద్ధతయు. Wealth, సుందర. Happiness, పోజుము. Manner, విధము. "మమకృతములము తడిమిపోడిమి ముచ్చెత్తితి." Siva. ii. 10. **పోడిమిమరి**. పోడిమిమరి పోడిమిమరికి మది, తచ్చి. పోడిమరికి మదికి to kill, మచ్చి. **పోడిమిగా** *potimiri-ga*, adv. Economically. విశుద్ధతముగా.

పోడు *potu*. [Tel.] n. A down, a piece of scrub, jungle covered with bushes, land cleared from jungle for the purpose of cultivation, as పోడి పొత్తు. పోడి పొత్తు to clear away brushwood, to remove underwood. పోడి పొత్తు, పొత్తులతోడియు. పోడి పోడి Chayroot grounds, రామకల్పి పొత్తులతోడియు.

పోరు *potu*. [Tel. from పోరు.] n. Pouring, పోరుము. Casting, as of melted metal. Bathing, washing. Eruption of the small-

pox. అవేర putting plants into the ground. పోరుపోరు పోరుములుకావు meat and drink (literally, feeding and bathing) are not matters of eternal consequence. **పోరు** *potu*, adj. Molten, cast in metal. పోరుకొయ్య a metal bottle or jug, which has been cast not hammered.

పోరుము *potumu*. [Skt.] n. A vessel, boat, ship. ఓడ. The young of any animal, బిల్లి. శిశువు. An elephant ten years old, పదిన్నె యేనుగు. A cloth, వస్త్రము. కుకపోరుము a young parrot. పోరుపోరుము a young breeze, i.e., a light wind. **పోరుపాత్రిక** *potu-patrika*, n. A vessel, a ship, ఓడ. "మహా సాగరముకుల ధ్రువపోరు పాత్రికవిస్తరింపుముకు మర." M. XII. vi. 222 **పోరువనీక** or **పోరువనీక** *potu-ranika*, n. A sea-faring merchant. ఓడను శిశుకు వుచ్చుకొన్న వాడు, ఓడ తోనాడు. **పోరువనీక** or **పోరు వాహనము** *potu-ranadu*, n. A rower, a boatman, a *manaman*. ఓడినదువువాడు. గంజేలు.

పోరుము *poturumu*. [Tel.] n. Fatness, *prais*, *hassatour*, *వెన్నము*, *మందు*, *కందికా* *రము*, *కొట్టు*. "కా ఓరియెవ్వదివచ్చుపోరుముతో నుచ్చాదియెచ్చుది, పోరుంబుది." KP. iii. 174. **పోరు** *potu*, n. A tree called *Kytila fraterna*. Rox. iii. 189. **పోరుకు** *potu-kuru*, v. n. To become fat, to fatten, to pick up flesh. To become proud or contented, కొట్టు, మదిము. "తే, పందికాకల పోరుకుకోలముల, నమరుదేరుకుదొరువులకల పుచ్చుకోడి, పోరుకుకాకలకోలులవి." *idimari*, ii. 80.

పోరు *potu*. [Tel.] n. The name of certain birds, animals and plants, పోరుపక్షిలవాది. అపోరు an ox, పోరుపక్షి. పోరు a male buffalo. మేక పోరు a he-goat, a ram, పోరుపోరు a male fox. పోరుపోరు a barren woman. పోరుపోరు a male fly. పోరుపోరు a male elephant

పాకుకడకు the bigger surf, పచ్చిరేకు.
పాకుకాకు the male palm tree. పాకుకాకు.
an epithet of Yama, the god of Death,
యమకు. పాకుపిల్ల, a male young one.
నమకాతిరా నమపిల్ల. పాకుపిల్ల a tom cat.
పాకు sometimes means one who is
addicted to, as కాసుపాకు a drunkard. తోడి
పాకు a glutton. కూసుపాకు a sluggard
నమరూకు a chatter box. పాకుపిచ్చిక or
పెద్దపిచ్చిక *pitu-pichchika*. n. The Ashy-
crowned Finch Lark. *Pyrthulunda grisea*.
(F. B. L.) పాకురాజు or పాకురాజు *puta-
raja*. n. The name of a rustic god, like
Pan, worshipped throughout the Telugu,
Canarese and Mahratta countries. He
represents the male principle associated
with the village goddesses Gangamma,
Jeddamma, &c. A proverb says పాకురాజు
మంచుపురుగుపాకురాజు in a rain-d village
the leg of a cat is a god. cf., 'a Triton of
the minnows' (Colclakespear) పుచ్చెరపాకు
రాజు the name of a certain poet. పాకుల
రాజు *putula-raja*. n. A name given to
a large hound.

పాత్రము *patramu*. [Skrt. *tr*. The shout of a
hog. సంహృత్య. పాత్ర *patra*. n. A pig.
వారి, మోహము. పాత్రస్వము *patrasvamu*
n. illogicallyness, absurdness. పాత్రస్వః
మోహం He took the form of a pig.

హాస పూరిత. (Tel. for హాసం) adj. Resembling, similar, like. మందే హాసం. కృష్ణుడు హాసం నానాగా అస handsomer as Manmadha. "హాసం మనోమయం" ని తనకంటె మనములే చీ తెలుసుకొనో. హాసం మనములే." M. 1. ii. 68. See also under హాసం.

శివుఁ ధిషణ. [Tulsi n. Grass. సద్దీ, కంపు
 “అంతటఁ బ్రేక్షుచును నీ సుఖముఁ బొందు
 నోరెప్పుడొచ్చి.” Ushana. ౪. 159.

Moss page. [Tel.] v. u. To arise, to
be born or produced, ~~See~~. ~~Saint~~ the

to perspire, చెడుట పట్టు. చీమచోయ to suppurate as a boil, చీమపట్టు. వాని యెకా అప్పుచారు చోయలేదు he has never had the small-pox. వ. ౩. To pour, as water. To cast in metal or found. To sit up, as a halter as చీమచోయ. To place an arrow in a bow (చోయమను) సంధించు or కూర్చు. అప్పుచారు నిన్న నేకులుచోపిడి the small pox came to a head yesterday. కట్టచోపిడిారు they built a bank. వారుచోయ to sow seed, which is afterwards to be transplanted. అకుచోయ to transplant rice. గోడపట్టి మురుచోపిడిారు he built a wall and placed a cope upon it. తల్లెచోపిడి she poured the blessed grain upon their heads (in marriage). ఉచ్చుచోయ to make water, to pass urine. ఎదచోయ or ఎడకట్టు to strain rice, &c. ఉలచోయ to cast a noose. పుణగా నా ఉమరుచోడు కొన్నాడు he has injured me without any cause. పురుచుచోపిడిమిల్లయ వానిని పుట్టికి తీసుకొనివచ్చిచారు they brought her home to lie in. చాకు వానిని చోట్లో చోడు కొన్నాడు he poured it into his mouth. ఆ చిన్నది వాని నీళ్లుచోసున్నది తీలగుట is teasing him. ఆమె చెట్లకు నీళ్లుచోడుతున్నది she is watering the trees. చిచ్చుచేసి పొట్టచోడు కొంటున్నాడు he fills his belly by begging. అడుచోపిడి she placed the surtid in readiness for wearing. చోయంతు pingutis. వ. ౩. To cause to cast or pour; to erect. ఎట్టుచోయించు to raise a bank. ఒకనామల చోయించిరి they had some statues cast.

పాంబాక or పాంబాక *pirambaka*. (H.)
పాంబాక

प्रसङ्गः पुरुषः. [Tel.] Contempt, dis-
regard, अवहेलन. Intention, design;
use, advantage, gain. प्रयोजनः वा
अग्रस्य, प्रयत्नः, वा. Dislike, con-

పాఠము, పాఠము "ఈ పాఠమునకుండునగు
మంత్రములను గాంచునా, ధారయింపు
వశానాపాఠమును ముద్రాపాఠముగాంచెనే, పాఠ
యందువును ముద్రాపాఠమునకుండునగు, పాఠము
భావనాంబయి సర్వతత్త్వముగానబోలెను." M. I. v. 161.

పాఠకు or పాఠిగాడు *pāṭaku*. [Tel.] n. A
youthful person, a youth, పడుచువాడు.
A boy, పాఠకు. పాఠి *pāṭi*. n. A girl.
పాఠి.

పాఠు *pāṭu*. [Tel.] v. n. To fight, contend,
struggle. కలహించు, యుద్ధము చేయు. పాఠ
పాఠించె he mastered it with difficulty.
"పర్యనుమితంబు మదనంబులపాఠి." N.
ix. 191. n. A fight, combat, struggle,
quarrel; teasing, troubling, insistence.
ఇంటిలోనిపాఠు family jars or brawls.
ఆ పిల్ల పాఠుపెట్టుచున్నది the child is giving
a lot of trouble. పిచ్చిపాఠు the uproar
that sparrows make. పాఠుకు *pāṭu*.
n. Fighting. పాఠుడిది *pāṭu-didi*. n. A
quarrelsome person, an epithet applied
to Nārada, వాడకుడు. పాఠువెట్టు *pāṭu-*
veṭṭu. v. n. To tease, to plague, వాణ్ణు
వెట్టు. To cry aloud, as a child. పాఠాడు
or పాఠిరమాడు *pāṭaḍu*. v. n. To fight,
grapple, contend, struggle. కలహించు,
యుద్ధము చేయు. పాఠాడు or పాఠాడు
pāṭaḍu. n. A combat, a fight, a dispute,
కలహము, యుద్ధము. పాఠించు *pāṭinṭu*. v. n.
To breed a quarrel, to incite to quarrel
అనగానకు ఉపసాహు. "నీపాఠులును పాఠ
దీక్షును, పాఠించునంబు పాఠునాకు." HD. ii. 1194. పాఠిరమా *pāṭirama*. (పాఠ+
ఇరమా.) n. War, a battle, a fight. యుద్ధము,
పాఠాడు A quarrel, కలహము. Misunder-
standing, ఘర్షణ.

పాఠప *pāṭapa*. [Tel.] n. A cloth, sheet.
పెట్టా. "పసుండు పాఠపాఠులపాఠుడి
యలపాఠి." T. iii. 15. పాఠ పాఠపాఠు
పాఠపాఠ, పాఠ పాఠపాఠ. A layer పాఠ.

పాఠాడించు or పాఠాడించు *pāṭa-*
ḍinṭu. v. a. To bathe an infant నీళ్లు
పాఠు. "పలుమరుపాఠులపాఠ, పాఠాడించు
యల్లపాఠుల పాఠాడించు." KP. vi. 205.

పాఠక, పాఠక, పాఠక, పాఠక, పాఠక or
పాఠక *pāṭaka*. [Tel.] n. A Sand Grouse,
Pterochloris caudata, (F. B. I.) పాఠక
or పాఠక, పాఠక, పాఠక, పాఠక or
పాఠక are species. "పాఠకపాఠక
పాఠక." Basica. i. 49. "పాఠక
పాఠక పాఠక పాఠక పాఠక పాఠక
పాఠక." H. iii. 14.

పాఠక or పాఠక *pāṭaka* [Tel] పాఠక
town + లక (అక్క). n. A certain village
goindess. పాఠక పాఠక.

పాఠక, పాఠిగాడు or మాడలపాఠక
pāṭaku. [Tel.] n. An eagle. పాఠక
the bird called the Black Drongo.
Dicrurus ater. (F. B. I.)

పాఠాడించు *pāṭaḍinṭu*. [Tel.] n.
Bells tied to the neck of an elephant.

పాఠిని *pāṭini*. [Eng. 'police.'] adj. Belong-
ing to the Police. పాఠినివాడు or పాఠిని
వాడు a policeman.

పాఠు *pāṭu*. [Tel.] v. n. To be fit or agree-
able. సర్వ, కలియించు. To be proper,
యత్నము. To be possible, శక్యము. This
word is added to infinitives. చేయవలెనా
can it be done? The neg. is పాఠు;
thus, అట్లా చేయవలెనా or పాఠు it is not
proper to do so. ఉండవలెనా perhaps they
are there, ఉన్న వేరూ. "తెలుసునాడెంద్రుని
వియనమునాడెంద్రుని పాఠునాడెంద్రుని." H. i.
140. v. a. To resemble, to be like, పాఠ
పాఠ. n. Resemblance, similarity, పాఠ
ము. పాఠపాఠులకుండా మాట్లాడు or పాఠ
పాఠకుండా మాట్లాడు to talk without
rhyme or reason. పాఠే *pāṭe*, adv. Like.
రామనిపాఠే like Rama. పాఠమి *pāṭami*.

n. Dissimilarity, unlikeness. పోలిండు, పోలుడు or పోల్పు *pōlīntu. v. a.* To compare, or liken. పోలజేయు. పోలిక, పోలికి or పోలిక. *pōlika. n.* Resemblance, likeness.

పోలుకర్త *pōlu-karra. [Tel.] n.* A shaft of a carriage.

పోలుగ See పోలక.

పోలేరు or పోలేరమ్మ *pōlēru. [Tel. పోలు+ ఏరు.] n.* A village goddess.

పోలే పల్లి. *[Tel.] n.* A cake made of wheat, pulse and treacle. పెట్టెట్టె.

పోల్లు *pōllu. plu. of పోడు (q.v.).*

పోవు *pōvu. [Tel.] v. n.* To go, proceed. To pass, cease, disappear. To be lost, to die. ఇంటికి పోయినాడు he went home. వానిపోవు వాడు పోయినాడు he went his way. వానితండ్రి పోయినతరువాత after his father's death. పదిదినములు పోయిన తరువాత after ten days had passed. వానపోయినతరువాత after the rain ceased. ఆ పుస్తకముపోయినది the book is lost. వాని కంటి పోయినది he lost his eyes. చిట్టలుపోయిన వెలు a mug that leaks. పదింటిలో నాలుగుపోలే ఆరు deduct four from ten and six remain. వాడు వానితోపోయినాడు he had (sexual) intercourse with her. Added to infinitives in A, it gives the signification of intent or futurity. ప్రాయశఃకే వద్దన్నాడు when I was going to write he told me not to do so. వాన్ని కొట్టబోయినాడు he was about to strike her. వారప్పుడుపోవోరారు when are they going to set out? చెప్పి పోడువుకుచు take care, you don't mention it. Affixed to the past affirmative participles of many verbs, it denotes completeness: as ఆ గోడ పడిపోయినది the wall has fallen down. ఆ మాటలు ఇప్పుడు ఏటిలో కలిసిపోయినది those words are now all forgotten; lit. gone into the river. వారికి, డిగ్రీ ఉండి పోయినారు they settled there.

Joined to negative participles it is used to form a past tense negative. రాకపోయినాడు he did not come. పోకపోయినాడు he did not go. వికపోయినాడు he would not listen. పోవు పోదు Sano as పోవు. Also, to pass, as time, కదను. పోవోయినాడు *pō-dōyu. v. a.* To baffle, to push back, to thrust away. పోవోలు *pō-dōlu: v. a.* To drive off. పోవాడు *pōvadu. v. a.* To drive off, to turn away, to abandon. To blame, censure. నిందించు. పోనోట్టు or పోనోట్టుకొడు to lose. పోని *pōni. (neg. part. of పోవు)* who or which goes not. పోని తోషము a sin that cannot be removed or done away. లేని పోని nonsensical. లేనిపోనిమాటలు foolish language. లేనిపోనిపని a foolish thing. లేని పోనిదేవులు gods that are no gods. పోని *pōni. [for పోనిమ్మ.] imperative:* Let it go, let it pass. Never mind. పోవోర్తు *pōvōrtu. v. a.* To do away, to remove. "అయ్యగంతులు, చిత్రకావ్యములచేత సిగ్గంతయుపోవోర్తు మనిరెంద్రియాదిక రితరవడులెరిగి." Vish. v. 147. పోవడు *pō-padu. v. n.* To go, పోవు. "కవివంశమురాజుకొడుకు నడ్డులు లేండు, రోచునుట్లుకగోర్తెన, తలెరిగి." M. XII. iii. 243. పోబడి *pō-badi. (పోవు+బడి.) n.* A trace. పోబి. పోబెట్టు *pō-bettu. n.* A kind of noise expressive of love. అవరాముట్టె గడిసెవచ్చని. పోము *pōmu. (1st. pers. plu. neg. aor. of పోవు.)* We will not go. పోరాది *pō-radi. adj.* Unavoidable, Friendly, loving, dear, అప్రమేయ. పోరానిమ్మము a dear relation. పోరాది *pō-rādi. n.* Affection, love, friendship, స్నేహము. "పోరాచెట్టియెంబుగల్గినజగదర పోరాదిపోకోవునే." Siva. iii. 173. "అరాములలోనివచ్చుడు, పోరాములచాలాది పురుషార్థముడు." B. X. §. 59. Hardship, trouble, సంతాపము. పోయిన *pōyina. (past rel. p. of పోవు.)* Gone, departed, lost. Also, past, last, as పోయినపోవారడు last Monday: పోయిన నెల last month. పోయినప్పుడు *pōyi-napputu. v. n.* To take leave, to go, వెళ్లు. పోయి

పోషణ పోషణ

827

పాత పాత

సప్తాహ (sawali, goodbye. పోషణకు సం-
విద్యుత. v. a. To abandon, give up, let go.
మాన, వదలు.

పోషణకు pōshana (su. [Skt.] v. a. To
nourish, cherish, maintain, support,
patronize. పోషకుడు pōshakudu. n. A
patron, protector. ఉదా పోషకులు those who
make a god of their belly. పోషణము
pōshanamu. n. Nourishing, cherishing;
maintenance, support. చిచ్చుమట్టి ఉదాపో-
షణము చేసుకొంటున్నాడు he fills his belly
by begging. పోష్యము pōshyamu. adj.
That which is to be cherished, or taken
care of. పోషింపవలెన. అనుపోష్యవర్గము his
dependants. పోష్యవర్గము or పోష్యుడు
pōshya-vargudu. n. A dependant, hunger-
on, protégé. తమపోష్యవర్గమైన రామయ్య,
i. e., your humble servant Ramaya. Lit.
Ramaya who is one of your dependants.

పోషకము pōshakamu. [Tel.] n. Milk. పాలు.
A coating, painting, ప్రభుత్వ. Brightness,
brilliance, కాంతి "పోషకంబులు ప్రభుత్వ
పోషకమిది, వానికెక్కిన యేర్పరాకెదో
వడు." Saṇand D. 156.

పోషరము Another form of పోషరము (q. v.).

పోషరము pōsharāmu. v. n. Another form
of పోషరము (q. v.).

పోషరేక్క pōsharekku. [Tel.] n. A kind of
fish. మత్స్యభేదము.

పోషాడు Same as పోషాడు (q. v.).

పోష్ట pōstu. [Eng. 'post'] adj. Belonging to
the postal department. పోష్టాఫీసు, పోష్ట
బహు, &c.

పోష్టకాయ or పోష్టకాయ pōstakaaya.
[H.] n. A capsule of the poppy used
medicinally. మందుకాయ.

పోహణ pōhana. [Tel.] n. Joining, uniting,
కూర్పు. Skill, శక్తి. A fact or occurrence,
సంఘటన, వ్యవహారము, సది. "మనస్సుకాచి

పాని, ముగిసరిపించుచు. దనవారుపోహ-
ణమునకొనెచ్చినది, వినిపించు సదమగతులు
చూపిస్తాడు." Bdj. iv. 57. పోహణము
pōhanamu (su. v. a. To string together.
కూర్చునచేయు, కూర్పు. "ఓ పోహణమైత్రువయర
పోహణించినరీతి తమహృదయకల్పములు
కూర్చు." KP. i. 88.

పా పా

పాండ్రదేశము paundra-dēsamu. [Skt.] n.
The ancient name of a country including
the greater part of Bengal. పాండ్రుడు
a native of the పాండ్ర country. Vish.
viii. 236.

పాగందుడు pa-gandudu. [Skt.] n. A boy,
a youth. పాలుడు. పాగందు pa-gandudu. adj.
Appertaining to youth. "రాగంబునలంకృష్ట
లు, పాగందునమ్మలందు లకుపాటకా యా-
గంబునమ్మలందు, పాగంబునాదింకవత్తులను
పా." BX. §. 15. 593.

పాట or పట్టె పaṭa. [H.] n. An army.
troops, సేన. A series, row, బాటు, ము-
ఖ్య పాటలు పాటలు pāṭa-lu. n. To be
arranged in a line, to form a line, పాట
లు పాటలు పాటలు. పాటలన్ను or
పాటలుపేము pāṭalu-paṭa. v. a. To
arrange in a line, పాటలన్నుపేము

పాట్రుడు paṭruḍu [Skt. from పుత్ర.]
n. A son's son. కొడుకుకొడుకు, మనుమడు.
పాత్రీ paṭri. n. A grand-daughter. పుత్ర
పాత్రుపాత్రు through all generations.

పానఃపుష్కము paṇah-puṣyamu. [Skt.
from పునఃపునః.] n. Frequency, repetition,
వరుసగా లెవ్వలు. పానఃపుష్క paṇah-
puṣka. adj. Repeated "పానఃపుష్క ప్రకారం
విధానంబై." Kal. i. 80.

పాతము paṭamu [Skt. from పుత్ర.] adj.
Belonging to a city or town (పుణ్య.) పా-
తము the ladies of the place: citizens

wives. పాపాలోకము *paurā-lokamu*. n. The townsfolk, a body of citizens. పాపాడు *paurādu*. n. A citizen. పాపాలు citizens, townsfolk.

పాపాణము *paurāṇamu*. [Skt.] adj. Relating to the Puranas. "ఇట్లు దత్త మాహ్యదీర్ఘవిజయదైవాలివాహనంకురీటనోద, పాపరెల్లభాగదపాపాణమును మహారాజులక్షణ రాజ్యమచట." G. I. 33. పాపాణీకము *paurāṇīkamu*, adj. Mythological; old, as a story. పాపాణీకుడు *paurāṇīkudu*. n. One who knows the Puranas, పురాణము తెలిసినవాడు. A public reader of a Purana. A bard, minstrel.

పాపామము *paurāṇamamu*. [Skt. from పురము.] n. Manliness. పురుషభావము. Courage, పరాక్రమము. A resolution, effort, attempt. పురుషప్రయత్నము. A row, ప్రశ్న. "అక్కనుండునుడనచేసినపాపామము ప్రతిపాకంబగుట కవిష్కయమునొందె." M. III. vii 103. "అస్తా శ్రేష్ఠమనిపాపామమాదెడలు." Vama. 500. adj. Of, or belonging to man, human; manly. ఉద్బోధిస్తాపుకతో పాపామము ప్రకాశం. మనిషి చెయ్యకూచుకును. పాపామముగా *paurāṇamaga*. adj. In a manly fashion, bravely; insolently, haughtily. పాపామము యము *paurāṇamamu*. adj. Made by human hands, పురుషుడుచేసినది.

పాపాగవుడు *paurā-gavadu*. [Skt.] n. An overseer of the kitchen. పాకస్థాపకత్వము. ఎంటయంటి అధికారి.

పాపాహిత్యము *paurāṇītyamu*. [Skt. from పూహితే.] n. The office of priesthood. పూహితేకర్తృత్వము.

పాపామాసం or పాపామ *paurāṇamasi*. [Skt.] n. The lunar day on which the moon is full. పున్నమ. పాపామ a corruption of పున్నమ.

పాపాస్థ్యము *paurāstyadu*. [Skt. from పురస్థ.] n. An epithet of Kubera the god of riches. Also, of Ravana. పాపాస్థ్యదిక్కు *paurāstyadikku*. n. The north, as being the quarter of Kubera.

పాపా or పవపా Same as పగులు to break. (q. v.).

పాపామి *paurāmi*. [Skt. from పురమి.] n. The name of the wife of Indra, శివీదేవి.

పాపము *pauramu*. [Skt.] n. The month called పుష్యమాసము.

పాపా pya

పాపా *pyada*. [H.] n. A foolman or peon, బుట్టాడు.

ప్ర pra

ప్ర *pra*. [Skt.] prefix, signifying Very, much, excessively.

ప్రచ or ప్రగ్గ Same as పచ (q. v.).

ప్రకటము *prakatamu*. [Skt.] adj. Public, notorious. ప్రసిద్ధము. పెద్దది, ముఖ్యమైనది. "ప్రకటలభావ్యము." M. VII. ii. 24. ప్రకటన or ప్రకటనము *prakatana*, n. Publication, notification, announcement. ప్రకటన పత్రిక or ప్రకటన కాగితము a notice or advertisement. ప్రకటించు or ప్రకటన చేయు *prakatintu*. v. a. To make public, proclaim, announce, promulgate. ప్రకటించుకోవడము to get it proclaimed. ప్రకటితము *prakatitam*. adj. Proclaimed, promulgated, announced, ప్రకటించబడినది. ప్రకటించుచు celebrated for strength.

ప్రకరణము *prakaramamu*. [Skt.] n. An introduction, prologue or prelude. A chapter or section in a book. The plot or thread of a story. An affair, case. Connection, ప్రసాదము. ఆ ప్రకరణమునకు on that occasion.

ప్రకా praka

829

ప్రక్ర prakri

ప్రకరము *prakaramu.* [Skt.] n. A heap; a quantity; a multitude. సమాహమ.

ప్రకర్షము *prakarsamu.* [Skt.] n. Good, excellence, మేలు, అత్యుత్తము.

ప్రకల్పము *pra-kalpamu.* [Skt. ప్ర + కల్పించు.] adj. Contrived, made, fabricated, ఉత్పాదము. Visb. ii. 361.

ప్రకాండము *pra-kandamu.* [Skt.] n. The stem or trunk of a tree, the part between the root and the branches. adj. Excellent, ప్రోద్ధము. సోప్రకాండము an excellent cow.

ప్రకామము *pra-kamamu.* [Skt.] adv. Voluntarily, willingly. అభ్యుక్తము, ఇచ్ఛేచ్ఛుక్తము.

ప్రకారము *prakaramu.* [Skt.] n. Way, manner, mode, similitude, likeness, పోలిక, సాదృశ్యము, రీతి, విధము. ప్రకారము or ప్రకారముగా *prakaramu.* adv. According to, accordingly, as, in the same way as. ఆప్రకారము చేసినారు be did accordingly. అప్రకారము as usual.

ప్రకాశము *pra-kashamu.* [Skt.] n. Sunshine, ప్రకాశ. Light, splendour, lustre, వెలుగు. Manifestation. adj. Brilliant, splendid, lustrous. Celebrated, ఎక్కిరి ప్రసిద్ధము. Revealed, బయటపడినది. Similar, సమానము. అతని పేరు నిండా ప్రకాశముగాదున్నది his name is celebrated. ప్రకాశించు *prakasintu.* v. n. To shine, be splendid, వెలుగు. To be bright, వెలుగు.

ప్రకీర్ణము *pra-kirnamu.* [Skt.] adj. Spread abroad, published, promulgated: expanded, opened, scattered, dispersed. విదర్భము. ప్రకీర్ణము or ప్రకీర్ణము *prakirnamu.* n. A chowri, a cow tail used as a fan, or whisk, వింజుమరము. adj. Miscellaneous. ప్రకీర్ణపరిచ్ఛేదము a miscellaneous chapter or section of a book.

ప్రకృతము *pra-kritamu.* [Skt.] adj. Present, ప్రకృతకార్యము the present business. n.

The present time. adv. At present, just now, pro tempore.

ప్రకృతి *pra-kriti.* [Skt.] n. Nature, the goddess of nature. The world, the universe. The original or natural condition of a thing. The elementary or root form of a word. Constitution, temperament, disposition. స్వభావము, సహజము, భూసత్త్వము, అమిత్యాదిభావము, సంభూతములలో వాకటి. ప్రతిష్ఠ ప్రకృతి a bilious temperament. శ్రీ ప్రకృతి a saturnine disposition. వాతప్రకృతి an airy or rheumatic humour. జడ ప్రకృతి (R. vi. 14.) a dull state, stupelaction.

ప్రకోపము *pra-kopamu.* [Skt.] n. The height or crisis of any affair. ముప్పరము. జ్వరప్రకోపములో in the height or crisis of the fever. ప్రకోపించు *prakopintu.* v. n. To be at its crisis. జ్వరము ప్రకోపించినప్పుడు when the fever was at its height.

ప్రకోష్ఠము *pra-koshthamu.* [Skt.] n. The fore-arm. మోచేతికినిమించి ముడికట్టుదాకా ఉండుచేయ్యి, ముంకేయి. A part of the frame of a door. A court yard in a house, an open space surrounded by buildings, పొట్టికట్టు.

ప్రక్క Same as పక్క (q. v.).

ప్రక్క, ప్రక్కె or పక్కె *prakki.* [Tel.] n. A tree so called, *Tanavix gallica.* చేరము, నియలము.

ప్రక్రమము *pra-kramamu.* [Skt.] n. Order, క్రమము. Time, ఆచరణము. Proceeding, going, beginning. వాక్యప్రధమరంభము T. ii. 30.

ప్రక్రియ *pra-kriya.* [Skt.] n. Power, అధికారము. A chapter. ప్రక్రియము. Word-building, శబ్దమునుపయోగించు విధము. A rule, నియమాది. సహసప్రక్రియ the chapter in Sanskrit grammar regarding compound words.

ప్రకృ prakṛa

890

ప్రత ప్రాతే

ప్రకృణము or **ప్రకృణము** *pra-kṛaṇamu.* [Skt.] n. The note of a lute. బాధ్యుని.

ప్రక్షాళనము *pra-kṣhalanam.* [Skt.] n. The act of washing well, శుభ్రము కడుగుట. **ప్రక్షాళకుడు** *pra-kṣhalakudu.* n. One who washes well, శుభ్రము కడుగువాడు. **ప్రక్షాళించు** *pra-kṣhalintu.* v. a. To wash well, శుభ్రము కడుగు. **ప్రక్షాళితము** *pra-kṣhalitam.* adj. Well washed, శుభ్రము కడుగబడిన.

ప్రక్షిప్తము *pra-kṣiptam.* [Skt.] adj. Well thrown, cast or rejected, శుభ్రము విసిరివేయబడిన, నిరసమైన. Well united, చేరువడ్డది. **ప్రక్షిప్తము** a spurious verse.

ప్రఖ్యాతము *pra-khyatam.* [Skt.] adj. Much celebrated, very famous, renowned, విఖ్యాతి ప్రసిద్ధమైన. **ప్రఖ్యాతి** *pra-khyati.* n. Celebrity, fame, renown. విఖ్యాతి ప్రసిద్ధి.

ప్రగంఠము *pra-gandham.* [Skt.] n. The upper arm. సూర్యుని విరిధానము, దండనము, సంకల్పము.

ప్రగల్భము *pra-galbha.* [Skt.] n. A bold woman. **ప్రగల్భము** *pra-galbha.* n. Energy, confidence, audacity, insolence, ప్రావీణ్యము, దృఢత్వము, ప్రఖ్యాతిముఖములు. **ప్రగల్భము** *pra-galbham.* adj. Bold, audacious, daring. **ప్రగల్భుడు** *pra-galbhu.* n. A bold man. ప్రసిద్ధుల వాడు.

ప్రగఢము *pra-gadham.* [Skt.] adj. Much, excessive, అధికమైన. Hard, దృఢమైన.

ప్రగ్గము Same as *ప్రగ్గము* (q. v.).

ప్రగ్రహము *pra-graham.* [Skt.] n. A rein, rope, కట్టెముకు దూపు కాకునట్టి లగాము, బద్ధము. Confinement, etc. A prisoner, a captive, కైదుకొన్నవాడు.

ప్రగ్రహము *pra-graham.* [Skt.] n. A window, a lattice, a balcony in a fort wall. ప్రాసాదమునది లాటి. A bolster, అభయమునకు పైసలుగడ, బలముగడు.

ప్రహరము or **ప్రహరము** *praharam.* [Skt.] n. A covered terrace, or a small portico before the door of a house. తునాటి అయిదుమీదనుకొన, వోహ, లేక, చిన్న గది Vasu. iv. 138. and v. 77. Parij. v. 58.

ప్రచండము *pra-chandam.* [Skt.] adj. Fierce, vehement, wrathful, ferid, exasperated, offended. పవిత్రముగలవాని, చేరాని, వాడిమిగల, పాద్యముగలది. **ప్రచండుడు** *pra-chandudu.* n. A fierce, vehement, terrible man, ప్రశాంతుడి. వాడు తక్కువగా ప్రచండుడు he is mighty in logic.

ప్రచయము *pra-chayam.* [Skt.] n. A multitude, assemblage. సమాహారము. A long-drawn note in music. అనురాగస్వరవిధము. V. P. ii. 146.

ప్రచారణము *pra-charanam.* [Skt.] n. Putting in practice, causing one to act అచరణము. "ప్రచారణము చేయవలెనని" A. vi. 86.

ప్రచారము *pra-charam.* [Skt.] n. Going, proceeding, సంచారము. Customs, usage, ఆచారము Appearance, manifestation. "వింటిని జనమెక్కడ ప్రచారమయ్యె." S. iii. 277. "మొకటి ప్రచారమయ్యెను" భాషా విమర్శిని. BX. s. 16. 60.

ప్రచురము *prachuram.* [Skt.] adj. Excessive, much, many. అధికము. విఖ్యాతము. Public, notorious. ఆ సంఘటితము ప్రచురమైనది that matter became widely known. ఈమలుకు ప్రచురముచేయకు do not let this become public. **ప్రచురించు** *prachurintu.* v. a. To publish, make known

ప్రతేసుడు or **ప్రతేసుడు** *prathesudu.* [Skt.] n. The god of the sea, i.e., Varuna, వరుణుడు.

ప్రశాదితము *pra-chāditamu.* [Skt.] adj.

Prescribed, directed, sent. ప్రేరేపించుట.

ప్రశ్చన్నము *pra-chekannamu.* [Skt.] adj.

Covered, private, secret, concealed, disguised, కప్పబడిన, గూఢమైన, మరుగైన. n. A private door within a house; a lattice, a loop hole. దిష్టికోన, అంతర్ద్వారము, ఇంటిలోనుండి బయటకు వెళ్ళే ద్వారము, లోహాక్షి.

ప్రశ్చాదనము *prach-chādanamu.* [Skt.] n.

An upper or outer garment, ఉత్తరీయము.

ప్రశ్చ. A covering, concealing, మూర.

ప్రశ్చాదితము *prach-chāditamu.* adj.

Covered, clothed, concealed. మాయబద్ధ కప్పబడిన.

ప్రశ్చ్యుతము *pra-chyutam.* [Skt.] adj.

Fallen, slipped. పోయిన.

ప్రజా *praja.* [Skt.] n. Progeny, offspring,

posterity, పంజీ. People, folk, the community, subjects, జనులు. Plu: ప్రజలు. people, men. స్వల్పజా dark folk. P. ii. 203.

ప్రజావలము *prajāvalamu.* n. Subjection,

the state of a subject. ప్రజాపతి

prajā-pati. n. The lord of men; a name

of the Creator. ప్రజ్ఞ. A patriarch, one of

our first forefathers. 23 ప్రజ్ఞ. A king or

sovereign. ప్రజాసంరక్షణము protecting one's

people. ప్రజామరణము a general mortality.

ప్రజాపతి *prajā-pati.* n. A brother's wife,

an elder brother's wife, అన్నభార్య.

ప్రజనము *prajānamu.* [Skt.] n. Impreg-

nation: pregnancy of cattle, తొలిమేలు.

జనము. Birth, production. పుట్టిన.

ప్రజ్ఞ *pra-gya.* [Skt.] n. Intelligence, under-

standing, good sense, cleverness. ప్రజ్ఞలు

pragyalu. n. plu. Boasting words. " నజ్జి

ప్రజ్ఞాప్రేయోవాచకః " she talks big. S.

iii. 24. ప్రజ్ఞానము *pra-gyānamu.* n.

Knowledge, wisdom. తెలియ, బుద్ధి. A sign,

గురుకు, అంజు. ప్రజ్ఞాపత్రిక *pragyā-*

patrika. n. A paper stuck in a volume

to shew the place. A book mark.

ప్రజ్ఞాకు *pragyaku.* n. A learned man.

పండితుడు. A handy-legged man. పండి

కాళ్ళవాడు.

ప్రజ్వలించు *pra-jvalintu.* [Skt.] v. n. To

burn or be inflamed. మండు. To shine or

glitter. ప్రకాశించు. ప్రజ్వలనము *pra-*

jvalanam. n. Burning, flaming, మండుట.

Shining. ప్రకాశము. ప్రజ్వలించు *pra-*

jvalitamu. adj. Flamed, shone, మండిన,

ప్రకాశించిన.

ప్రదీపము *pradinamu.* [Skt.] n. The first

flight of a bird; flying rapidly. పక్షిని

భేదము, పక్షియొక్క మొదటియగుట.

ప్రణతి *pra-nati.* [Skt. ప్ర+నతి] n. A bow,

salutation, reverence, obeisance. నమస్కా

రము. ప్రణతుడు *pra-natadu.* n. One who

bows or salutes, నమస్కారాడు, నమస్కార

ముచేసినవాడు. ప్రణమిల్లు *pranamilla.* v.

n. To bow, to prostrate oneself, to bow

down. నమస్కారముచేయు.

ప్రణయము *pra-nayamu.* [Skt.] n. Affec-

tion, love, friendship, friendly or fond

regard, acquaintance. ప్రణయకలహము

lover's quarrels, discord between man and

wife. స్నేహము, ప్రేమము. మంచినాటలాట

య, దివ్యము. ప్రణయించు *pranayintu.*

v. a. To kindle, to make a fire burn.

ప్రజ్వలించుచున్నది. " అలగిననోమయ్యలగు

జాస్తమయములు నల్లనీళ్లినన్నుల ప్రణయింపమన

గను. గుంపునొప్పుడు భూమనాలమర్ కలయగ

చెల్వనోయను." Bmj. ii. 23. ప్రణయిని

pranayini n. A beloved woman. ప్రయో

రాలు.

ప్రణవము *prāṇavamu.* [Skt.] n. The name

of the sacred syllable O M, the mystic

name of God. ఓంకారము.

ప్రణామము *pranāmanu*. [Skt.] n. A bow, salutation; homage. సమర్పణము, ప్రణామము.

ప్రణాళి *pranāli*. [Skt.] n. A water-course, channel, canal. నీరుపోవుచోరు.

ప్రణీధి *prānidhi*. [Skt.] n. A spy or emissary, చారుడు, పార్శ్వరా. A. iv. 329. Asking, solicitation, ప్రార్థన.

ప్రణీపారము *pra-nipāramu*. [Skt.] n. A salutation, reverence అభినందనము.

ప్రణీతము *prānitamu*. [Skt.] adj. Dressed, cooked. చేయబడిన. Made, done, constructed. చేయబడిన.

ప్రశంసము *pra-nutamu*. [Skt. ప్రశంసము.] Much praised, celebrated. మిక్కిలి స్తోత్రము చేయబడిన. ప్రణతి *pra-nuti*. n. Great praise, మిక్కిలి నాగడిక. ప్రణతిండు or ప్రణతికేము *pra-nutinjanu*. v. n. To praise. స్తోత్రముచేయు. ప్రశంసము *pra-nutudu*. n. One who is much praised, మిక్కిలి స్తోత్రముచేయుటవహుడు.

ప్రతి *pra-tis*. [Skt.] n. A company, crowd, దిక్కురము, సమూహము. A creeping plant, లత.

ప్రతిబలము *pra-talamu*. [Skt.] n. The open hand, with the fingers extended. చాచిన చేతుల లాగెయ్యి. One of the internal regions, అభ్యంతరభేదము.

ప్రతాపము *pra-tāpamu*. [Skt.] n. Splendour, brilliancy, heat. శక్తి, శక్తి. Power, majesty, valor. ప్రతాపము *pra-tāpinjanu*. v. n. To show one's valor, ప్రతాపముచూపు.

ప్రతాపనము *pra-tāpanamu*. [Skt.] n. A delusion, trick, cheating, deceiving, deception. మోసము, వంచన, మోసపు య్యుట. ప్రతాపించు *pra-tāpinjanu*. v. n. To deceive, మోసపుచ్చు. ప్రతాపము *pra-*

tāpanadu. A deceiver. ప్రతాపితుడు *prā-tāritudu*. n. One who is deceived or cheated.

ప్రతి *prati*. [Skt.] A Sanskrit particle, prefixed to words of that language, and implying Opposition or substitution, (instead of, in lieu of, opposed to,) order, distribution, (severally, each by each,) direction, designation, (towards, upon,) possession or inclusion in (as a part, or portion,) exchange, return. (again, back again.) ప్రతిదినము each Veda. ప్రతిదినము every day. ప్రతిసంవత్సరము each year. ప్రత్యేకము one by one. ప్రతికి the opposite party. ప్రతివాది a defendant. adj. Equal, సమానము, సమాన. ప్రతి n. The other. A match, an equivalent or substitute. A copy, as of a letter. A bit, section, spot of ground. One twelfth of a foot, one part or length of a wall. ప్రతిని matchless, unrivalled. మరలమరల ప్రతిలో ఇప్పుడు వ్రాయబడియున్నది it is thus written in another manuscript or copy.

ప్రతికారము or ప్రతిక్రియ *prati-kāramu*. [Skt.] n. A return of offices, either good, or bad. Revenge, retaliation. Remedying, counteracting. A remedy, an antidote, what averts a spell. మరలచేయుట. ప్రతికాదనము a contradictory expression. S. iii. 360.

ప్రతికూలము *prati-kūlamu*. [Skt.] adj. Contrary, adverse, unfavorable, reverse, inverted. అనుకూలమునాన, విరుద్ధము. ప్రతికూలమునాన an adverse wind.

ప్రతికృతి *prati-kṛiti*. [Skt.] n. An effigy, figure, image. ప్రతిమ.

ప్రతిగ్రహీతుడు *prati-grihitudu*. [Skt.] n. One who receives alms.

ప్రతిగ్రహము *prati-grahamu*. [Skt.] n. An acceptance of alms. The act of receiving anything. A gift. ప్రతిగ్రహించు *prati-*

50 prati

854

ప్రతి

grahintsu. v. a. To accept, or receive
ajma.

ప్రతిఘటించు *prati-ghatintu*. [Skt.] v. n.
To oppose, ఎదిరించు. ప్రతిఘటితము *prati-ghatitam*. adj. Opposed, contradicted.

ప్రతిఘటన *pratighamya*. [Skt.] n. Anger, wrath, rage: opposition. ప్రతిఘటన, ప్రతిఘటన.

ప్రతిఘటనము *prati-ghatana*. [Skt.] n. A blow in return, a blow for a blow, వ్యతిరేకము. Vengeance, పునరుత్తరము.

ప్రతిచక్రా *prati-chakra.* [Sk.] n.
Retraction of light. A reflected image.
ప్రతీక్ష "వివర్ణామరకృద్విప్లవోఽస్య ప్రతీక్షః"
శ్లో. లభ్యాయామిదం. Visā. viii. 93.

ప్రతిజ్ఞ *prati-gnya*. [Skt.] n. An agreement, engagement, undertaking, asseveration, solemn avowal, determination, resolution, vow. అనుమతి. Assent, అంగీకరణ. **ప్రతిజ్ఞ** *prati-gnyātamu*. adj. Acknowledged, admitted. అంగీకరించబడినది.

ప్రతిదానము *prati-danamu*. [Skt.] n. The return or re-delivery of a deposit, barter, exchange. దానమిచ్చినదానిని మరల నిచ్చుట.

ప్రతిదండ్య *prati-dandvi.* [Skt.] n. An antagonist, or opponent. ౪౩౩.

ప్రతిధ్వని. [Skt.] n. An echo.
మరలినాది.

ప్రతి *pratiṇa*. [from Skt. प्रतीक] n. A
vow, determination. ప్రతిష్ఠ, సంకమ.
“శేషమర్హ్యమని నెత్తనినిలకుకుమ, మదము
ప్రతిష్ఠా—దిగ్రత, ప్రతిష్ఠిద్ద్యవకందేదభయము
కాంఠి.” M. IX. i. 74.

ప్రతివాచము *prati-vācham*. [Skt.] n. A
second name or alias. మారుపేరు.

ప్రతినిధి *prati-nidhi*. [Skt.] n. A representative or equivalent; a substitute, deputy, representative. చు-గు. An image, a

statue, a picture, ప్రతిమ. A surety. అశ్వని
ప్రతినిధిగా as his representative.

ప్రతిపక్షము *prati-pakṣamu*. [Skt.] n. The opposite side or party. ఎదురికడి, ఎదురికడివాడు.

ప్రతిపక్షి or ప్రతిపక్షుడు prati-pakshi.
[Skt.] n. An enemy, a defendant, an opponent, a respondent. శత్రు, ప్ర.

ప్రతిపత్తు *prati-pattu*. [Skt.] n. The first day of either lunar fortnight, i. e., the first of the moon's increase or wane. సాదృశ్యం.

ప్రతిపదము prati-padamu. [Sk.] n. A
synonym. పర్యాయపదము.

ప్రతిపాదకము *prati-padakamu*. [Skt.] adj. That which gives, effects, or causes, **కారకము**. Explanatory, demonstrating, proving, **తెలుపజేసే**. ప్రతిపాదకత్వము *prati-padakatvam*. n. Substantiation. Explanatory force or bearing. **విచారకత్వము**. ప్రతిపాదకము *prati-padakamu*. n. Giving, donation. **వాదము, ధర్మదేవము**. Ascertaining, determining. ప్రతిపాద్యము *prati-padyamu*. adj. Substantiated, established. **నిరూపించుచున్న**. ప్రతిపాద్యముగా *prati-padyamu-ga*. adv. Determinately, firmly. **చక్కగా**.

ప్రతిపాలకుడు *prati-palakūḍu*. [Sk.] n. One who protects or defends. A king, a protector. రక్షకుడు. **ప్రతిపాలనము** *prati-palanamu*. n. Protecting, defending, cherishing, రక్షణము. **ప్రతిపాలించు** *prati-palinjū*. v. a. To protect, defend, cherish. రక్షించు. కాపాడు.

ప్రతిఫలము prati-phalamu. [Skt.] n. A
return, requital, remuneration, reward.

ప్రతిఫలించు *prati-phalinṇu*. [Skt.] v.n.
To reflect or give the image of. ప్రతిఫలించును
నను. **ప్రతిఫలనము** *prati-phalanamu*.
n. A reflection of an image. చంద్రుని ప్రతిఫలనము, మారుమూల ప్రాంతములకు.

ప్రతిఫలితము *prati-phalitam*. [Skt.] adj. Reflected, cast back, as an image. ప్రతిబింబితము. "బహువిధేనానివృత్తం వత్ప్రతిఫలితవిజేతంబునునునాని." B. iii. 1004

ప్రతిబంధము *prati-bandhamu*. [Skt.] n. An obstacle, impediment, hindrance. ప్రతిబంధకము *prati-bandhakamu*. adj. Impeding, obstructing. n. An obstacle, impediment, hindrance. వర్షప్రతిబంధకము hindrance caused by rain, or delay of rain. ప్రతిబంధించు *prati-bandhintau*. v. n. To act against, hinder, obstruct, contradict, అడ్డపించు. అందుచేతమార్గము ప్రతిబంధించుచున్నది this rule is against it.

ప్రతిబింబము *prati-bimbamu*. [Skt.] n. A reflection, as in a mirror, resemblance. ప్రతిఫలము. ప్రతిబింబించు *prati-bimbintau*. v. a. To reflect back, as a mirror does. ప్రతిఫలించు. ప్రతిబింబితము *prati-bimbitam*. adj. Reflected, as an image.

ప్రతిభ *pratibha*. [Skt.] n. Understanding, intellect, light, splendour. బుద్ధి.

ప్రతిభటుడు *prati-bhatidu*. [Skt.] n. An enemy. శత్రువు.

ప్రతిభువు *pratibhavu*. [Skt.] n. A surety. పూబద్ధవాడు, పూబావు.

ప్రతిభేదము *prati-bhedamu*. [Skt.] n. A various reading in a manuscript. పాఠాంతరము.

ప్రతిమ or ప్రతిమానము *pratima*. [Skt.] n. An image, idol, picture. A resemblance. విగ్రహము, పోలిక.

ప్రతిమాల *prati-mala*. [Skt.] n. An exercise analogous to capping verses, reciting verse for verse, as a trial of memory or skill. అంశావిగ్రహణ.

ప్రతిమాన *prati-mata*. [Skt.] n. An echo. ప్రతిస్పంది. "కునియరెల్లప్రతిమానమియ్యంగన్." Pal. 238.

ప్రతియత్నము *prati-yatnamu*. [Skt.] n. A desire, వాంఛ. An effort, endeavour, పూరిక. A reform. "సంస్కారము.

ప్రతిరోధము *prati-rodhamu*. [Skt.] n. Opposition. ఎదిరింపుట. ప్రతిరోధి *prati-rodhi*. n. An opponent, ఎదిరించువాడు.

ప్రతిరోముము *prati-lomamu*. [Skt.] adj. Not right, reverse, inverted, contrary to the natural course or order, against the hair or grain. ప్రతిరోముముగా backwards, as reciting (a spell or the alphabet) the wrong way. ప్రతిరోముమువాచము marriage the wrong way, i. e., wherein the wife is superior to the husband.

ప్రతివసించు *prati-rasintau*. [Skt.] v. n. To live, to be. వసించు. ఉండెను. Molli. iii. 2.

ప్రతిసాక్ష్యము *prati-rakhyamu*. [Skt.] n. An answer. ఉత్తరము, మారుమాట.

ప్రతివాది *prati-vadi*. [Skt.] n. A respondent or defendant. ప్రతివాదిగామందువాడు. ప్రతివాదించు *prati-vadintau*. v. a. To defend in argument, to reply to charges. ప్రతివాదియై మట్లాడు, ఎదురొడు.

ప్రతివిధానము *prati-ridhyanamu*. [Skt.] n. A preventative, remedy. ప్రతివైద్యము. పరిహారము.

ప్రతిశ్యామము *prati-syamyamu*. [Skt.] n. Cold, catarrh. పడిపము.

ప్రతిశ్రయము *prati-shrayamu*. [Skt.] n. An assembly, a place of ascription. పర, పరీక్ష, పర, పరీక్ష.

ప్రతిషేధము *prati-shedhamu*. [Skt.] n. A prohibition, forbidding. అడ్డపెట్టె. ప్రతిషేధించు *prati-shedhantau*. v. a. To forbid, prohibit. అడ్డపెట్టె.

ప్రతిస్తంభము *prati-shtambhamu*. [Skt.] n. An obstacle, impediment: obstruction, ప్రతిబంధము, అడ్డపెట్టె.

ప్రతి prati

835

ప్రతి prati

ప్రతిష్ఠ *pratishtha*. [Skt.] n. Staying, standing, నిలుపుట. ప్రీతి. Fame, celebrity కీర్తి. Consecration, dedication. ప్రతిష్ఠప్రతిష్ఠి setting up a pillar as a preliminary to a wedding, &c. దేవాలయప్రతిష్ఠ చేయు to consecrate a temple. ప్రతిష్ఠించు *pratishtimsu*. v. a. To establish permanently or firmly, to dedicate, కావ్యరమణానిలయ, స్థాపించు. "యావంబాధ్యక్ష్యంబును నలగుట ప్రతిష్ఠించి." R. v. 326. ప్రతిష్ఠితము *prati-shhitam*. adj. Firmly or permanently established, dedicated.

ప్రతిసరము *prati-saramu*. [Skt.] n. A thread tied upon the wrist at the time of some particular ceremonies. కంఠము. దీక్షారుల యందు ముంజేరినట్టి నూలుమాల్యము. తోటము. The rear of an army, సైన్యవర్తికము. సేనాభ్యుదయ. A garland, మాల్వము.

ప్రతివీర *prati-vira*. [Skt.] n. A screen or wall of cloth. నరకా, కైవర.

ప్రతిపక్ష *prati-spardha*. [Skt.] v. Rivalry, పోలి. ప్రతిస్పర్ధించు *prati-spardhimsu* v. n. To behave as a rival, పోటిచేయు.

ప్రతిహతము *prati-hatamu*. [Skt.] adj. Disappointed, opposed, obstructed. నిరర్థమయిన. అందుకు ప్రతిహతమైన లెక్కలకు a cross account. అ ప్రతిహతము irresistible.

ప్రతిహతముగా *prati-hatamu-ga*. adv. Against, in opposition. నిరర్థముగా.

ప్రతిహతి *prati-hati*. n. A prevention, obstruction. A repulse, rebound, beating back. Disappointment, అడ్డంకిర, నిహితము, అర్థహీనము. ప్రతిహతమైన irresistible. ప్రతిహతుడు *prati-hatudu*. n. One who is disappointed, opposed or obstructed.

ప్రతిహారము or **ప్రతిహారము** *prati-haramu*. n. A gale, or door. ద్వారము.

ప్రతిహారుడు, **ప్రతిహతి** or **ప్రతిహారుడు** *prati-harudu*. n. A door-keeper, or porter.

ప్రతిహింస *prati-himsa*. [Skt.] n. Revenge, retaliation. కదిర్చుకొనడము.

ప్రతికర *pratikara*. [Skt.] n. The body as being 'a system of limbs. "వరము ఖిచ్చి క్కరకాధిష్ఠితమధర్మాని సారిపరిషదాత్త కంబును." A. vi. 132. తీర్థ కర్మ క్కరక, ర్థిక్షణమును సమాహవంతరము. ప్రతికము *pratikamu*. n. A limb, a member, a part, a portion. అవయవము.

ప్రతికారము *prati-karamu*. [Skt.] n. Revenge, retaliation, vengeance. A remedy. మదిర్చుకొనడము. చేసినవనికి చదులు చేయడము. "కర్మ కారము సేకర్మ." M XIII. iv. 419.

ప్రతికాశము *prati-kasamu*. [Skt.] adj. (In composition) Like, resembling. సమానమైన. మంత్రబలము ప్రకాశము 'bright as the sun.

ప్రతిక్షించు *prati-ikshintu*. [Skt. ప్రతి+క్షి+చి+య] v. n. To look for, to hope for, to expect. ఆశతో ఎదురుచూచు. ప్రతిక్షణము *prati-ikshanamu*. n. Expectation, hope, ఎదురుచూచుట. ప్రతిక్షణ్యుడు *prati-ikshanyudu*. adj. A venerable or respectable person. పూజ్యుడు.

ప్రతితి *prattiti*. [Skt.] n. The west quarter. పడమర. ప్రతితివము *prattich-inamu*. adj. Western, west. పడమటిది.

ప్రతితి *prattiti*. [Skt.] n. Knowledge, common report, traditional, belief, a general impression; notoriety, reputation, fame, వచిం. ప్రసిద్ధి. ప్రతితివము *prattitamu*. adj. Famous, celebrated, renowned, known, ప్రసిద్ధమయిన. ప్రతితిడు *prattitudu*. n. A famous man, ప్రసిద్ధుడు.

ప్రతిపము *prattipamu*. [Skt.] adj. Disobedient, refractory, perverse, cross, contradictory. నిరర్థమైన. ప్రతిపముడు the leader of the hostile host. శత్రురాజు. "ప్రతిపముపదం ప్రామరూపమనియె." R. i. 53. ప్రతిపుడు *prattipudu*. n. An enemy, adversary. శత్రువు.

ప్రతి prati

886

ప్రత్య pratyā

ప్రతీరము *pra-āramu*. [Skt.] n. A shore, or bank. సర్వప్రతీరము, గట్టు.

ప్రతీదము *pratīdamu*. [Skt.] n. A goad. ముఠాలోల, ముఠాలోల. "కోదవశించిదము ప్రతీదమునా." Mand. ii. 134.

ప్రతీతి *pratīti*. [Skt.] n. A high road, the principal road through a town or village. పెద్దబీద, రహ్ద.

ప్రత్తి or పత్తి *pratti*. [Tel.] n. Cotton (used of the plant or of the uncleaned product.) నిక్కులతోనుండునుది. ఎర్రప్రత్తి red cotton. వైడిప్రత్తి golden or silk cotton. జడప్రత్తి cotton that forms into lumps. పల్లప్రత్తి cotton that forms like sticks.

ప్రత్యంతరము *praty-antaramu*. [Skt.] n. Another copy. A different manuscript.

ప్రత్యక్షుష్పి *pratyak-pushpi*. [Skt.] n. A plant, *Achyranthes aspera*. ఉత్తరం.

ప్రత్యక్షము *praty-akshamu*. [Skt.] adj. Perceptible, perceivable; present, cognizable by any of the organs of sense. దాన్ని నాప్రత్యక్షములో చేసినాడు he did it before my eyes. ప్రత్యక్షమనకు death staring one in the face, hell open before him. అరసికి దేవుడు ప్రత్యక్షమైనాడు the god appeared visibly to him. ప్రత్యక్షవాది *pratyaksha-vadi*. n. An agnostic. A Buddhist. A Jain.

ప్రత్యగ్రము *praty-agramu*. [Skt.] n. New, recent, fresh. కొత్త.

ప్రత్యవకారము *praty-apakaramu*. [Skt.] n. Returning evil for evil. Tit for tat. M. I. i. 176.

ప్రత్యయము *praty-ayamu*. [Skt.] n. Knowledge, apprehension. జ్ఞానము. Trust, faith, belief, confidence, విశ్వాసము. An oath, ordinal, కేవలము. A cause, reason, motive, హేతువు. Custom, ఆచారము.

Fame, శాస్త్రీ. (In Grama.), An affix to roots and words forming derivatives and inflections.

ప్రత్యర్థి *praty-arthi*. [Skt.] n. An opponent, defendant, rival, ill wisher, enemy. ప్రతివాది, శత్రువు.

ప్రత్యవాయము *pratyavayamu*. [Skt.] n. Sin. A reverse, a contrary course or proceeding. Disappointment, disagreement. తాము, దీనిని చేయడమున్న నీమిన్ని ప్రత్యవాయమలేదు there is no harm in doing it. "కేవలంకే రకనే ప్రత్యవాయు, కేవలం ఏక అనికే ప్రాయశ్చిత్తం."

ప్రత్యహము *praty-ahamu*. [Skt.] adv. Every day, daily. ప్రతిదినము.

ప్రత్యఘాతము *praty-ekhyatamu*. [Skt.] adj. Prohibited, forbidden, denied, refused. Removed, set aside. Discouraged, నిరాకృతము. ప్రత్యఘాతకుండువాడు he was discouraged or refused. ప్రత్యఘాతము *praty-ekhyatamu*. n. Rejection, refutation, disallowance, disregard, denial, refusal. నిరసనము, మరచివడనము.

ప్రత్యద్విష్టము *praty-advishnamu*. [Skt.] adj. Same as ప్రత్యఘాతము. (q. v.)

ప్రత్యద్వికము *praty-advikamu*. [Skt.] n. An anniversary of a death. ఏలేటినవ్య రోజు.

ప్రత్యమ్నాయము *praty-amnyamu*. [Skt.] adj. Instead of, in lieu of, in place of.

ప్రత్యగ్రిధము *praty-ardhamu*. [Skt.] n. Standing with one leg advanced, as when drawing the bow; straddling. ఏలుకాదు ఎడమకాలు ముందరికిచేరి కుడికాలు వెనుకకు ఉంచి నిలంచుట. కుడికాలు ముందరికిచేరి ఎడమకాలు వెనుకకు ఉంటే అరిధమునందును.

ప్రత్యాశ *praty-asa*. [Skt.] n. Hope. Vain hope.

ప్రత్య *pratyā*

837

ప్రక *prada*

ప్రత్యసత్తి *praty-asatti*. [Skt.] n. Connection, relation, familiar intercourse or association with. సంబంధము. ప్రత్యసన్నుడు *praty-asannuḍu*. He who is connected or joined with, సంబంధముగలవాడు, కలిసివాడు.

ప్రత్యసారము *praty-sāramu*. [Skt.] n. A withdrawal or restraining of the organs, so as to be indifferent to disagreeable or agreeable excitement. బాహ్య వృద్ధియంత్యవృత్తి ఆంతర్యవృత్తి, ఇంద్రియసామ్యము. (In Gram.) abridgment of letters, వర్ణసంక్షిప్తము.

ప్రత్యుత్తరము *praty-uttaramu*. [Skt.] n. An answer, reply or rejoinder.

ప్రత్యుత్థానము *praty-utthānamu*. [Skt.] n. A welcome given to a guest by rising and meeting him. Civility to a guest, polite reception. స్వయాగతముహూర్తానం ప్రకృత ర్నిత్యం, ఎదురుకొనితము.

ప్రత్యుద్గమము *praty-udgamamu*. [Skt.] n. Going to meet a guest. ప్రత్యుద్గమము. ప్రత్యుద్గమింను *praty-udgamintsu*. v. n. To go to welcome a guest, ఎదురుకొనిపోవు.

ప్రత్యుద్ధాతము *praty-udyātamu*. [Skt.] adj. Returning, coming back, పుట్టి వచ్చునట్టి. "ప్రత్యుద్ధాతహాసేవసందర్శంతై నటదిక్కులం గొయ్యగా." G. viii. 84.

ప్రత్యుపకారము *praty-upakāramu*. [Skt.] n. Doing good in return. A return for good offices; a return of favours.

ప్రత్యుషము or **ప్రత్యూషము** *praty-ushamu*. [Skt.] n. Dawn, morning, ప్రకారము.

ప్రత్యాహము *praty-ahamu*. [Skt.] n. An obstacle, impediment, hindrance, విఘ్నము.

ప్రత్యేకము *praty-ekamu*. [Skt.] adj. Separate, distinct, వేరువేరు. ప్రత్యేకముగా *praty-ekamu-gā*. adv. Separately, distinctly, in private, alone. ప్రత్యేకిండు *praty-ekintsu*. v. a. To separate, వేరుచేయుచేయు.

ప్రథ *pratha*. [Skt.] n. Fame, celebrity, ప్రసిద్ధి.

ప్రథమము *prathamamu*. [Skt.] n. A battle, fight. యుద్ధము. M. VII. i. 243, and iv. 293.

ప్రథమము *prathamamu*. [Skt.] adj. First, initial, prior, original, chief, principal. మొదటి, ముఖ్యము. ప్రథమపురుషము (in Gram.) the first person, which is the third person according to English Grammar. Ho, she, it, they. ప్రథమతః *prathamatah*. adv. Originally, in the first instance. మొదట. ప్రథమం కృతానామ the first communion. ప్రథమశాఖానామ the name of a certain sect among Brahmins.

ప్రథి *prathi*. [Skt.] n. The periphery of a wheel; the tire, బండికట్టకు చుట్టుకట్టె యొక కట్టు.

ప్రథితము *prathitam*. [Skt.] adj. Famous, celebrated; made known, declared. ప్రసిద్ధిమైనది. ప్రథితీ *prathitis*. n. Fame. ప్రఖ్యాతి.

ప్రథిమ or **ప్రథిమము** *prathima*. [Skt.] n. Greatness, bigness, విభి.

ప్రదక్షిణము *pra-dakṣhinamu*. [Skt.] n. Circumambulation. Paying homage (to a god, &c.) by solemnly walking round it with the right hand towards it. అర్రు చక్రిముగానుండే శంఖము a right hand shell (which is considered a curiosity) being the Peranthum, the volutes of which turn (what is commonly called) the wrong way.

ప్రదము *pradamu*. [Skt.] adj. That which bestows. వర్షప్రదమైన మేఘము a rainy cloud.

దేవానాం భయప్రదం terrific even to gods.
సుఖకప్రదమైవశుభము a good omen. బంధు
ప్రదమైవశుభము a fortunate affair. ప్రదు
డు pradu. n. One who grants. కామి
కప్రదుడు he who gratifies a wish. బంధు
ప్రదుడు he who grants victory.

ప్రదరము pradaramu. [Skt.] n. An arrow,
కాము. A fracture, a breaking: చీలు,
బయలు. A disease of the womb, me-
norrhagia. కుడుమరొగము.

ప్రదర్శకుడు pra-darsakudu. [Skt.] n. One
who shews clearly. A teacher, expounder,
prophet. విదవరిచిమాపువాడు ప్రదర్శన
కు pra-darsanam. n. Showing, explain-
ing, విదవరిచిమాపుట. ప్రదర్శితము pra-
darsitam. adj. Clearly shown or ex-
plained. పుష్టమగుచుపెరిచి.

ప్రధానము pra-dhanamu. [Skt.] n. A great
gift, donation. గొప్ప కుది.

ప్రదేశము pra-deshamu. [Skt.] n. A place,
situation, region, country, district. చో-
టు. కంఠప్రదేశము the region of the neck
or throat. వారు ఈ ప్రదేశములందు లేరు they
are not in these parts.

ప్రదేశిని pra-deshini. [Skt.] n. The forefinger.
తర్జన, మోటిమన్నె.

ప్రదోషము pra-doshamu. [Skt.] n. Even-
ing; the first part of the night. The
evening of a particular lunar day, in
which the recital of the Vedas is
forbidden. రాత్రాగ్రంభము. A fault, trans-
gression, sin, దోషము.

ప్రద్యుమ్నముడు pradyumnudu. [Skt.] n. A
name of Manmadha. మన్మథుడు.

ప్రద్యోతమడు pra-dyotamudu. [Skt.] n. The
sun. సూర్యుడు.

ప్రథమము pradhanamu. [Skt.] n. A fight,
battle. యుద్ధము.

ప్రధానము pradhanamu. [Skt.] n. Nature,
the natural state of any thing; the cause
of the material world. ప్రకృతి, వరుణ.
A betrothal, the betrothal ceremony. adj.
Chief, principal. ముఖ్యమైన. వారిలో ప్రధాన
మైనవానిని పిలుపు call the chief man
among them. ప్రధానమైన ఆక్షేపం the
principal objection. ప్రధానప్రస్థము చతుక
గావున్నది the principal provision (or staff
of life), i. e., rice is cheap. ప్రధానమచేయు
to betroth. ప్రధానపు తొంగరము a ring with
which a woman is betrothed. ప్రధాని
pradhani. A minister. మంత్రి. In chess,
the queen. A principal. ముఖ్యుడు. ప్రధా-
నుడు pradhanudu. n. A president, a
chief. Also a minister. ముఖ్యమంత్రి.

ప్రస్నన or ప్రస్ననము prasnana.
[Tel.] n. Beauty. అందము. "అద్వైతంబుకంటె
నధికంబునవము, కవిమమంకమేని ప్రస్ననము, నిత
రనేకగాదిహింసయు నశ్మనాగ్నింబుననుదయు
యగాన." M. XII. ii. 361. మేనిప్రస్ననము
నిపుననేకగాదు, అనగా దేహమయొక్క అంద
మున నశింపవేయుదుముకాదు. adv. Beauti-
fully, సొగసుగా. "అత్యర్చ్యుల బంతును వింటి
వేయక, ప్రస్ననవిద్యులొలిచి బంతును తెచ్చు
నేయరులొ." G. xi. 60. ప్రస్నని or ప్రస్న
prasnani. adj. Beautiful, handsome, సొగ-
సైన. "భావనచంద్రునియమున ప్రస్ననికన్నాల
కంఠముంబులె." Ellana. iii. 190. ప్రస్నని
నెన్నాల అనగా సొగసైననెన్నాల.

ప్రప prapa. [Skt.] n. A place for refresh-
ment, where water is given to passers
by. చరిమింది. A. ii. 77.

ప్రపంచము prapanchamu. [Skt.] n. The
world, the Universe, భూలోకము. Family
life, సంపారము. Extent, expanse, విశా-
ల. A large quantity, abundance. A delusion,
trick, మోసపుచ్చుట, దగాచేయుట. Differ-
ence, వ్యత్యాసము. Composition, రచన. ప్ర-
పంచించు prapanchinu. v. a. To extend,
to enlarge, విస్తరింపజేయు, విరిచేయు.

ప్రపా prapa

889

ప్రభ prabha

ప్రపత్తి *prapatti*. [Skt.] n. Seeking or taking refuge. కలివేరలేదని పాదములను పట్టుకొనుట, శరణుకొనుట. **ప్రపన్న** *prapannamu*. adj. Taking refuge with, reaching, arriving at, seeking, adhering to. ప్రసక్తిచేసిన. **ప్రపన్నుడు** *prapannudu*. n. A votary, one who seeks refuge. శరణాగతుడు.

ప్రపదము *pra-padamu*. [Skt.] n. The point of the foot; the tip of the toes. పాదము చివ. The upper surface of the foot, పొగాలు, ముంకాలు.

ప్రపాతము *pra-patamu*. [Skt.] n. A fall, cascade, cliff, precipice, నద్యావీరము, కొండనదియ.

ప్రపితామహుడు *pra-pita-mahudu*. [Skt.] n. A great-grandfather. మరాఠ. ప్రపితామహి a great grand-mother. వృద్ధప్రపితామహుడు a great-grandfather's father.

ప్రపాత్రుడు *pra-pautrudu*. [Skt.] n. A great-grandson. పాత్రునికొడుకు, ముత్తనమడు. **ప్రపత్రి** a great grand daughter. పాత్రునికొడుకు, ముత్తనమహిళ.

ప్రఫుల్లము *pra-phullamu*. [Skt.] adj. Blown, blooming. వికసించిన

ప్రబంధము *pra-bandhamu*. [Skt.] n. A treatise, book, work, composition. కల్పించినవిధము గ్రంథము, కావ్యము.

ప్రబలిము *pra-balamu*. [Skt.] adj. Mighty, powerful, strong. విక్రీలీలముగల. Important, predominant, prevailing. ప్రబలికొధి a mighty enemy. ప్రబలిమైనవస్తువులు evident signs. **ప్రబలు**, **ప్రబలించు** or **ప్రబలమును** *pra-balu*. v. n. To grow, increase, swell. అతివృద్ధి పట్టునృద్ధిపొందు. **ప్రబలుడు** *pra-baludu*. A mighty man, a celebrated man. ప్రసిద్ధుడు.

ప్రబుధుడు *pra-budhudu*. [Skt.] n. One who is awake, మేలుకొన్నవాడు. A man

who has become acquainted with reality; an enlightened man, a wise man. A clever man. **ప్రబుధులు** the wise. **ప్రబోధము** *pra-bodhamu*. n. Wisdom, Intellect, understanding. విక్సించి తెలివ్వాడము. Caution, vigilance, wakefulness, మేలుకొనుట. **ప్రబోధించు** *pra-bodhinisu*. v. a. To teach clearly, చక్కగాతెలుపు. To wake up, మేలుకొలుపు. **ప్రబోధిక** *pra-bodhika*. adj. That which rouses or warns. శేవునది, జ్ఞానమును కలుగజేయునది. **సరుకాలప్రబోధిక** the name of a certain Telugu commentary on the Amara Kosha.

ప్రబ్బ or **ప్రబ్బి** *prabhu*. [Tel.] n. The rattan tree. తరిసి, కేను, తైత్తలెత్తె.

ప్రబ్బ *prabhu*. [Tel.] v. n. To spread, వ్యాపించు. To happen, occur, కలుగు, పట్టు. To flourish or thrive. పెరుగు, పొచ్చు, విజృంభించు, అతివృద్ధి, పట్టు. "కీ ప్రబ్ధిన భక్తినివలనై, కల్పించుల చెప్పికథల జ్ఞానార్థి, కల్పదురు." Bhag. X : 67. v. a. To lengthen a statement, or spin out a story. పెంచు. To blame, విచించు. To unite, join, కలయు. l. Blame, విచ. **ప్రబ్ధి** *prabhi-kolu*. n. Spreading, &c. ప్రబ్ధి కొనుట.

ప్రభ *prabha*. [Skt.] n. Light, radiance, brightness, splendour, వెలుగు, కేళుపు, ప్రభావము. **ప్రభాకరుడు** *prabha-karudu*. n. The maker of light, i. e., the sun. సూర్యుడు. **ప్రభాతము** *prabhatamu*. n. The dawn, or morning. ఉదయకాలము, తెల్లవాడువేళ, కేళువ. **ప్రభావము** *pra-bhavamu*. n. Majesty, dignity, హయాశక్తి, కేళుపు. Magnanimity, high spirit; power, strength, influence, force. ప్రభావము, శక్తి. ఆ ఆరిష్టశక్తిప్రభావముచేత by the effect of that climate. ఏ ఆరిష్టమున ప్రభావముపట్టి ఇక్కడికి ముఖముగా చేరాను thanks to your good wishes I have arrived here safely. **ప్రభావితము** *pra-bhatisamu*. adj.

Shining, luminous, glorious. విశిష్ట. Vish. ii. 217.

ప్రభంజనము *pra-bhanjanamu*. [Skt.] n. Lit. That which breaks thoroughly. Wind, a breeze. చి. వాయువు. ప్రభంజనుడు *pra-bhanjanudu*. n. The god of the winds. వాయుదేవుడు.

ప్రభవ *pra-bhava*. [Skt.] n. The name of a Telugu year. ప్రభవము *pra-bhavam*. n. Birth, పుట్టుక. ప్రభవించు *pra-bhavinchu*. v. n. To be born or produced. పుట్టా, పుంజు, జనించు. ప్రభవుడు *pra-bhavadu*. n. One who is born, పుట్టినవాడు.

ప్రభిక్షము *pra-bhikshamu*. [Skt.] adj. Detached, severed, separated. విడిచబడిన, విడిచి, ప్రత్యేకించబడిన. n. An elephant in rut. మారినమర్తకజము. “ప్రభిక్షుః పృథ్వీం బుచ్చన్మహాహవోమయః.” Swa. v. 37.

ప్రభువు *prabhuvu*. [Skt.] n. A lord, master, ruler, అధిపుడు. చిత్తము మహాప్రభూ yes, please your honor. ప్రభుత్వము *prabhu-tvam*. n. Power, supremacy, lordship, sovereignty, government.

ప్రభూతము *pra-bhutam*. [Skt.] adj. Much, abundant. అధికము. Produced, సంభూతము.

ప్రభృతి *prabhriti*. [Skt.] n. A beginning, మొదలు. adv. After that, thence, beginning with, &c. బాల్యకృత్యధి ever since my youth. శివబాలప్రభృతులు Siva, Hari and the rest. ముదిప్రభృతిజనములు the ascetics and the rest.

ప్రమ *prama*. [Skt.] n. Knowledge of the truth, true knowledge, యథార్థజ్ఞానము.

ప్రమత్తము *pra-mattamu*. [Skt.] adj. Very intoxicated. విక్కిరి మదించి, విక్కిరి మత్తై క్కిన. Insane, పిరి. R. vi. 149. ప్రమత్తుడు *pra-mattudu*. n. A very drunk man.

ప్రమథుడు *pramathudu*. [Skt.] n. An attendant on Siva. శివభటుడు, పాలనచుడు

ప్రమథాధిపుడు *pramath-adhipudu*. n. Lit: The lord of Pramanthas, an epithet of Siva, శివుడు.

ప్రమదము *pra-madamu*. [Skt.] n. Joy, pleasure, delight. ఆనందము, సంతోషము. ప్రమదవనము or ప్రమదావనము *prama-da-panamu*. n. A ladies' pleasure-ground, or park. అంతఃపురి స్త్రీల విహారవనము ఉద్యానము. ప్రమద *pra-mada*. n. A wanton girl, an attractive woman; a maid, damsel, lady, అతికామరి, అతివ్యసరి, స్త్రీ.

ప్రమాణము *pra-manamu*. [Skt.] n. Measure, scale; standard; limit; quantity, size, bulk, extent, అనుశీమానము, తేజ, మార, గణము మొదలైనవి. Proof, testimony, authority. A cause, reason, motive. ప్రత్యక్షాది జ్ఞానకారణము, హేతువు. Truth. An oath, adjuration. పర్యాయ. ప్రమాణముచేయు to make an oath, to take an oath, to swear. ప్రమాణముచేయుచు to administer an oath. వేదము శబ్దప్రమాణముగానున్నది the Veda is the standard of revealed truth. కాస్త ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములు the methods of Reasoning or Inference. These are: ప్రత్యక్షము actual perception, అనుమానము inference, ఉపమానము analogy, శాస్త్రము authority or revelation, విశిష్టము tradition. ప్రమాణీకరించు *pramāṇī-karinchu*. v. a. To consider as true. పర్యాయగానెంచు. ప్రమాణీకరణము *pramāṇīkaram*. n. Fidelity, faithfulness.

ప్రమాదము *pramadamu*. [Skt.] n. A mistake, error; neglect (of study, &c.) తప్పట. ఏడుపుకాదు, నరకపుడు. Danger, insecurity, hazard, peril. Mischance, unforeseen evil. అవాలోచనపర్య. ప్రమాది *pramadi*. n. The name of a Telugu year. One who is careless or negligent. ప్రమాదీన *pramādichu*. n. The name of a Telugu year.

ప్రమిద, ప్రమిడి or ప్రమిద *pramida*. [Tel.] n. A saucer for oil, used as a lamp.

ప్రమ pramā

841

ప్రయా prayā

ప్రమల *pramāla*. [Skt.] n. Lassitude, enervation, exhaustion from idleness or fatigue. మదికాటు, అలసటతో సాక్షాత్తుకొనుట.

ప్రమాఖుడు *pra-mukhaḥ*. [Skt.] adj. Chief, principal, best, most excellent, first. ముఖ్యుడైన, మొదటియైన. **ప్రమాఖుడు** *pra-mukhudu*. n. A chief, a principal man, a leader, ముఖ్యుడు.

ప్రమదితుడు *pra-muditadu*. [Skt.] n. One who is very pleased. మిక్కిలి సంతోషించినవాడు.

ప్రమేయము *pra-meyamu*. [Skt.] n. That which may be known for a certainty, an object of knowledge, subject. అవకాశముగా ఎరుగదగినది. An opportunity, occasion. ఆప్రమేయములో దీనిని చెప్పినాడు he mentioned this on that occasion. ఆప్రమేయమే ఎరుగను I know nothing of the matter.

ప్రమేహ *pramēha*. [Skt.] n. Diabetes. Charaka. p. 218.

ప్రమోదము *pra-mōdamu*. [Skt.] n. Joy, delight. ఆనందము. **ప్రమోదించు** *pra-mōdintu*. v. n. To rejoice, be joyful, ఆనందించు.

ప్రమోదూర *pra-mōdūla*. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

ప్రమృ *pramru*. [Tel.] v. a. To surround, సుసత్తుంచు.

ప్రయతుడు *pra-yatudu*. [Skt.] n. A holy or pious person; one purified by austerity and mortification. భక్తుడు, శ్రామిడు.

ప్రయత్నము *pra-yatnamu*. [Skt.] n. A great attempt, endeavour, or effort. మిక్కిలియత్నము. దైవప్రయత్నమువల్ల ఇట్లు జరిగినది it pleased God that matters turned out thus. **ప్రయత్నించు** *pra-yatnintu*. v. n. To try very hard, strive, make a great effort, మిక్కిలి యత్నించు.

ప్రయాగ or **ప్రయాగము** *pra-yāga*. [Skt.] n. The name of a holy place, Prayag. (Allahabad) తర్వాతము. **ప్రయాగము** *pra-yāgamu*. n. A certain sort of grain.

ప్రయాణము *pra-yānamu*. [Skt.] n. A journey, departure. ఏ ప్రయాణమివ్వడు when do you set out? **ప్రయాణమగు** or **ప్రయాణించు** *prayānamu-gu*. v. n. To set out or start on a journey, వెళ్ళుకొనుట. **ప్రయాణమవు** to travel, to make a journey. **ప్రయాణము**. “చివరవల్లీయెక్కి ప్రయాణించెద.” తె. viii.

ప్రయాసము or **ప్రయాస** *pra-yāsamu*. [Skt.] n. Toll, violent effort, trouble, difficulty, pain. శ్రమము. ఆ కంట విడచునాకే ప్రయాసమగుచున్నది it is painful even to bear that word. నీకు చెప్పినట్లు అను విడచు ప్రయాస it is hard to get him to listen to what I say. **ప్రయాసము** *prayāsa-pada*. v. n. To try hard, to take pains, to incur difficulties, to suffer. శ్రమము.

ప్రయత్నము *pra-yuktamu*. [Skt.] adj. Endowed with, associated or connected with, applied, employed. కు, కుమార్తె. ప్రయోగించుట. See ప్రయోగము.

ప్రయవము *pra-yatamu*. [Skt.] n. A million. మిలియను.

ప్రయోగము *pra-yōgamu*. [Skt.] n. An application, use or employment, as of a weapon, tool, word, or a spell. Administration of a medicine, విధి. A usage. In grammar, a voice. కర్మ కర్మ క్రియలకాది. మందులొద్దిప్రయోగము a prescription of Hilla and other drugs. దీని వల్ల కావచ్చునొకప్పుడు Kalidasa has used this word. యక్షిణిప్రయోగమవుచు to bewitch or send a devil into (a person.) ఈ కొద్దిప్రయోగముచేసిండు be administered this medicine. ఏ ప్రయోగముచేసి వెనుకాడు be killed him by means of poison.

ప్రయోగముగలదనియు be used as arrow, i.e., discharged is. ప్రయోగమున ప్రా-గ్ర-గణము. v. a. To use, practise, administer; use, as a weapon. చివరయి-అడు. ప్రయోగమున ప్రా-గ్ర-గణము. n. One who uses. The original instigator of any act. A clever man, a genius. వర్తమానము అంతయును. నాకు వర్తమానమును he is quite a useless person. ప్రయోగమున ప్రా-గ్ర-గణము. n. Use, advantage, profit. A thing to be kept or observed, as a holy day, or a feast. వరుస. An affair, business. వర్తమానము. A cause, motive. సేవ. వర్తమానమున a happy occasion (as a wedding). సేవ వర్తమానమున I cannot come to-morrow as there are some miles to be observed at home. అక్కడకి వర్తమానమున ఏమి ప్రయోగమున what is the use (good, or advantage) of you: going there? ప్రయోగమున ప్రయోగమున we do not invite them to parties. In Grammar, ప్రయోగమున the indirect agent (in the instrumental case). ప్రయోగమున the direct agent (in the nominative case.)

ప్రశంసాము ప్రా-రహము. [Skt.] n. A bad, a shoot, a snail, a scorpion.

ప్రలయము ప్రా-లాభము. [Skt.] n. A garland of flowers, &c., worn around the neck, &c. A branch, &c. The female breast, &c. &c. adj. Hanging down, depending from, pendulous. ప్రా-రహ. ప్రలయము ప్రా-లాభము. n. The name of a demon. ప్రలయమునకు or ప్రలయమున ప్రా-లాభము. n. He who slew the demon ప్రలయ, an epithet of Balarāma, &c. &c. ప్రలయమునకు ప్రా-లాభము. adj. Suspended, pendulous, hanging. ప్రా-రహ.

ప్రలాపము ప్రా-లాపము. [Skt.] n. Unmeaning or incoherent speech, prattle, mere ejaculation. చివరము, చివరము, చివరము,

అప్పుడు చివరము, అప్పుడు చివరము. Lamentation, walking ప్రలాపమున ప్రా-లాపము. v. n. To use broken words or exclamations. చివరము, చివరము. To lament, wail.

ప్రలోభము ప్రా-లాభము. [Skt.] n. Tempting, seduction. అలాపము. A bait to catch animals with, మృగములకు వర్తమానము అలాపము.

ప్రలోభము ప్రా-లాభము. [Skt.] n. Great selfishness, covetousness, greed, &c. &c. ప్రలోభము ప్రా-లాభము. v. n. To make one desire eagerly, to allure, &c. &c.

ప్రల్లవము ప్రా-లాభము. [Tel.] n. Harshness of speech, &c. &c. Pride, arrogance; bragging, a vain or wicked word, nonsense. ప్రల్లవ, కర్తవ్య, చివరమునకు, చివరమునకు. A wicked act, &c. &c. ప్రల్లవము. "ఈ ప్రల్లవమునకు చివరమునకు చివరమునకు." Parij. iii. 71.

"ఈ ప్రల్లవమునకు చివరమునకు చివరమునకు,

ప్రల్లవమునకు చివరమునకు చివరమునకు,

ప్రల్లవమునకు చివరమునకు చివరమునకు.

చివరమునకు చివరమునకు చివరమునకు."

M. V. ii. 42.

ప్రల్లవము or ప్రల్లవము ప్రా-లా-లాభము. n. Pride, arrogance. ప్రల్లవ, అలాపము, ప్రల్లవ. "ప్రల్లవమునకు చివరమునకు చివరమునకు." Bhāṭṭakara. f. 17. ప్రల్లవము ప్రా-లాభము. adj. Nonsensical, vain, proud. కర్తవ్య, చివరమునకు. "చివరమునకు చివరమునకు." T. iv. 220. ప్రల్లవము, ప్రల్లవము or ప్రల్లవము ప్రా-లాభము. n. An insolent man, a rogue. An empty fellow. చివరమునకు చివరమునకు, చివరమునకు, చివరమునకు "ప్రల్లవమునకు చివరమునకు చివరమునకు చివరమునకు చివరమునకు." M. XII. v. 270. ప్రల్లవమునకు ప్రా-లాభము. n. A wicked woman, &c. &c.

ప్రళయము *pra-layaṃ*. [Skt. ప్ర+యము.] n. Destruction. The final destruction of the world. శాంతము. Danger, calamity, అపాయము. Death, మృత్యువు. ప్రళయకాలము an awful or portentous period. అప్రళయము the Deluge. ప్రళయముగా *pra-layamu-ga*, adv. In a flood, in a deluge. Prodigiously, hugely, grandly. ఇంతటిలో వానప్రళయముగా వర్షివడి the rain came in floods. రాజు ప్రళయముగా బయటబోయాడు the king set out Very grandly. వానిని బహుప్రళయముగాచేస్తుంది he lives in grand style, his business goes on, thrivingly. ప్రళయముగా మాట్లాడుతాడు he talks pompously. ఏరు ప్రళయముగా పారుచున్నది the river is rushing furiously.

ప్రవక్త *pra-vakta*. [Skt.] n. One who talks well, an eloquent man, వక్త్రగా మాట్లాడువాడు. (In Telugu Christian literature), a prophet, రాజులపంతులను తెలుపువాడు. ప్రవచనము *pra-vachanam*. n. The venerated text, i.e., the Vedas. శేదము. A great or noble word, గొప్ప మాట. Teaching, expounding, ప్రకృష్టప్రవచనము. ఇప్పుట్లో పాఠ ప్రవచనములు లేవు at present there is neither teaching nor learning. ప్రవచనీయము *pra-vachanyamu*. adj. That which is fit to be well said, వక్త్రగా మాట్లాడదగినది.

ప్రసరము *pravasamu*. [Skt.] adj. Bent, bowed. ఎరిగి. Attached to, adhering to, తిక్కరితగల ఆవృత్తి.

ప్రవర or **ప్రవరము** *pra-vara*. [Skt.] n. A name, పేరు. Offspring, దంబంబులు; family, lineage. గోత్రము, సంతతి, కులము. "The *Gottara* is the tribe, containing several *Pravaras*." ప్రవరము *pra-varamu*. adj. Noble, excellent. శ్రేష్ఠుడు. ప్రవరము *pra-varudu*. n. An excellent man. శ్రేష్ఠుడు, పేదరి.

ప్రవర్ణము *pra-varṇamu*. [Skt.] n. A certain ceremony or sacrifice. అగ్నిహోదా

య్యగ భూత ప్రేమయగము. ప్రవర్ణము *pra-varṇudu*. n. An officiating priest. పూజింపేవాడు.

ప్రవర్తకుడు *pra-varṭakudu*. [Skt.] n. One who carries on or manages, వదల్చువాడు. The original instigator or author of an act, the doer. A manager, or superintendent. కారకుడు, అధికారి. గ్రామప్రవర్తకుడు the manager or agent of a village. ఉభయమోక్ష ప్రవర్తకుడు he who cultivates both systems of theology. ప్రవర్తన or ప్రవర్తనము *pra-varṭana*. n. Conduct, behaviour, వదిలి, కారము. ప్రవర్తమానము *pra-varṭamānamu*. adj. Current, as a year. నడుచుచున్న. ప్రవర్తించు or ప్రవర్తించు *pra-varṭin*, v. n. To behave, go on, conduct oneself. దుర్బాగ్యముగా ప్రవర్తించుచున్నాడు he behaves very ill.

ప్రవర్ణము *pra-varṇa*. [Tel.] n. Purgings, diarrhoea. భేరులు, రిలెవములు.

ప్రవర్ధిల్లు *pra-varḍhilla*. [Skt.] v. n. To increase, grow, improve, flourish, prosper, వికృతి పుష్టిపొందు. ప్రవర్ధించు *pra-varḍhita*. v. n. To cause to flourish, వికృతి పుష్టిపెరిగే. ప్రవర్ధమానము *pra-varḍhamānamu*. adj. Flourishing, thriving, increasing. వికృతి పుష్టిపొందుచుండే.

ప్రవహము *pra-vaḥamu*. [Skt.] n. A covered carriage or litter. చురుమట్టముగా యువారోహణ. అందమును మెరుగయివడి.

ప్రవహించు *pra-vaḥanta*. [Skt.] v. n. To run or flow, (as a river). పారు. ప్రవాహము *pra-vaḥamu*. n. A stream, flood, current, వది, కలుపు. Continuous passage or flow, unbroken succession, continuity. వలపు.

ప్రవాహిక *pra-vaḥika*. n. Diarrhoea, dysentery, అరిపాటికొను, పాచేనాన.

ప్రవాచము *pra-vaḥamu*. [Skt.] n. A rumour, report, వదిలి.

ప్రకా praka

844

ప్రశం prasham

ప్రకాశకము *pra-kashamu.* [Skt.] n. A corals, పకడము. A shoot, sprout, new leaf, అంబరము, చిగురు, పచ్చము. The neck of a lute, బొకరందము.

ప్రకాశము *pra-kashamu.* [Skt.] n. Absence from one's home or land, living abroad, remaining away from home. పరధానము, పరదేశము. ప్రకాశముగానుండువాడు or ప్రకాశముడు one who is from home.

ప్రకాశము *pra-kashamu.* See under ప్రకాశము

ప్రచిమలము *pra-chimalamu.* [Skt.] adj. Most pure, spotless, perfectly innocent. నిర్మలమైన, స్వచ్ఛమైన.

ప్రవిక్షేపము *pra-vikshamu.* [Skt.] n. Separating, parting. విడిచిపోవు.

ప్రవిష్టము *pra-vishamu.* [Skt.] adj. Entered, gone in, entered upon (as an affair,) engaged in. ప్రవేశించిన, చొరబడిన.

ప్రవిష్టము *pra-vishamu.* n. One who entered or has gone in; one who entered upon, or is engaged in. దుష్కారప్రవిష్టము a man given to evil courses, దుష్కారించినవారు.

ప్రవీణము *pravinamu.* [Skt.] adj. Skilful, versed in, conversant. విభూతము. ప్రవీణత or ప్రవీణ్యము *pravinata.* n. Cleverness, proficiency, skill, ability. విభూత. విద్యాప్రవీణత scholarship. **ప్రవీణుడు** *pravinadu.* n. One who is skilful or clever, an expert, విభూతుడు, శేషుడు. అంధ్రభాషయందు విశిష్ట ప్రవీణులైన highly accomplished in Telugu.

ప్రవృత్తి *pra-vritti.* [Skt.] n. Pace, manner of walking, పదక. Entrance, ప్రవేశము. Means of livelihood, బ్రతుకుతెరువు. A story, వృత్తాంతము. Activity, occupation; conduct, నడపడి. Inclination, design, disposition. ఉద్దేశము. స్వభావము.

ప్రవృద్ధము *pra-viddhamu.* [Skt.] adj. Full grown, expanded, diffused: spread abroad or dispersed. వృద్ధిచూచిన, అభివృద్ధిచూచిన.

ప్రవేశము *pra-velamu.* [Skt.] n. An entering upon or engaging in, entrance. చొచ్చుట; చొరక. ఆకాశములో చొచ్చి ప్రవేశమైనది he has no acquaintance with that science. ఆ పరవస్తా నాకు ప్రవేశమలేదు I have no influence with that gentleman. గృహప్రవేశమయినారు they have gone to live in their new house. ప్రవేశముగనవలెను please to acknowledge the receipt. వర్షాకాల ప్రవేశమైనది the rainy season has now set in. **ప్రవేశము** *pra-velamu.* n. Insertion, entering. ప్రవేశమవును. **ప్రవేశపెట్టు** *praveso-pettu.* v. a. To introduce, instal, induce, admit, enter, entertain or take into service. **ప్రవేశించు** *praveso-inthu.* v. n. To enter; to enter on or upon, to interfere in. చొచ్చు.

ప్రవ్రజ్య *pro-vrajy.* [Skt.] n. A roaming, travelling about, (particularly as a religious mendicant.) Abandonment of the world. కార్యాధ్యక్ష్యటనము, సమాధిసాధనము. ప్రవ్రజకుడు an ascetic

ప్రవృ prava. [Tel.] n. A pot, కుండ భాగ. vi.

ప్రశంస *pra-shamsa.* [Skt.] n. Praise, commendation, eulogy. శోభనము, కుతి. A subject, topic: mention, ప్రస్తావన. ఆ ప్రశంస తెచ్చినాడుకాదు he made no mention of the matter. **ప్రశంసించు** *pra-shamsa.* v. a. To praise, కుతించు, పొగడు. To mention, allude to, speak of. ప్రస్తావించును. అయిన పేరును నిర్ణయముగా ప్రశంసించరాదు thou shalt not take his name in vain. **ప్రశస్తము** or **ప్రశస్తులైన** *pra-shastamu.* adj. Famous, renowned, celebrated, excellent, superior, ప్రసిద్ధమైన.

ప్రశం prashan

845

ప్రసా prasa

ప్రశస్తి. ప్రశస్తి *pra-sasti*. n. Fame, excellence, eminence, eulogy. ప్రశస్తి, ప్రశం దక. ప్రశస్తికు *pra-sastaku*. n. A renowned man, one who is famous. ప్రశస్తికు. "అనవినిసర్వప్రశంబులకు ప్ర శస్తికులైనార్యులు." Bilh. i. 66.

ప్రశాంతి *pra-santi*. [Skt.] n. Perfect peace of mind, tranquility విశ్మి. ప్రశాంతి. ప్రశాం తుడు *pra-santudu*. n. One who enjoys a perfect peace of mind, విశ్మి. ప్రశాంతి నెందినవాడు.

ప్రశ్న or ప్రశ్నము *prashna*. [Skt.] n. A question, query, demand, inquiry అడుగు ట. Divination, by dipping into the Rama-yanam; it is like the *Sortes Virgilicae*. ప్రశ్నార్థము the interrogative form. ప్రశ్నించు *prashinisu*. v. a. To question, to ask a question, ప్రశ్ని అడుగు, సవాలు చేయు.

ప్రశ్రయము *pra-prayama*. [Skt.] n. Respect, courtesy, civility. Solicitation. అనుచును, కొరకును, అడుగుడు.

ప్రసంగము *pra-sangamu*. [Skt.] n. Addition to, connection with. A conversation, talk, discussion. ప్రసంగము, ప్రసంగము, సంకతి. Connected reasoning or argument. విషయ ప్రసంగము. వాచనము. A discourse, speech, sermon, lecture. ఆపండితులు ప్రసంగముచేయుచుండిరి the Pandits were holding a disputation. ఇకను ఆ ప్రసంగము మామరేండి have done with that discussion. ప్రసంగ సంకత్యా in the course of conversation. అభిప్రాయము *prashang-inisu*. v. n. To talk about, to discuss, ప్రసంగించు, వాచించు. To make a speech. ప్రశస్తి *pra-sukti*. n. A topic, or subject of conversation. ఆ ప్రశస్తి గాను తెలియను I know nothing about the matter. ప్రశస్తిచు *prashakt-inisu*. v. n. To talk about, to be related to (i. subject). ప్రశస్తిచునుచు.

ప్రసన్నము *pra-sannamu*. [Skt.] adj. Clear, clean, bright. నిర్భయము. Complacent, pleased, gracious, benignant, సంతోషించు, కుముఖము. ప్రసన్నములై looking upon them graciously. ప్రసన్నుర *pra-sannata*. n. Clearness, purity. Complacency, benignity, favour, kindness. నిర్భయము, ప్రసాదము, కుముఖ్యము. ప్రసన్నుడు *pra-sannudu*. n. One who is gracious, pleased or delighted. అఖండము. ప్రసన్నుడై he who shines in changefulness glory.

ప్రసరము *pra-saramu*. [Skt.] n. Spreading, extending. వ్యాప్తి. వ్యాపనము, వ్యాపించును. ప్రసరణము *prasararamu*. n. Going forth or round, extending, spreading. వ్యాపించును. Surrounding an enemy, అంతట చేస వ్యాపించును. ప్రసరించు or ప్రసరిల్లు *prasarinisu*. v. n. To spread, extend. వ్యాపించు. ప్రసరించు చేయు *prasarinisu*. v. a. To cause to extend. వ్యాపించుచుచేయు. వ్యాపించుచేయు.

ప్రసవము *pra-savamu*. [Skt.] n. Bringing forth, bearing (as young), parturition. జన్మ. Birth, production, పుట్టుక. A flower, a blossom, ఫలము. A fruit, పండు. An offspring, child. దిష్ట. ప్రసవాయాసము the pains of childbirth, పురుగు. ప్రసవించు *prasar-inisu*. v. a. To be brought to bod, to bring forth, give birth to, (దిష్ట) కను.

ప్రసవ్యము *pra-savyamu*. [Skt.] adj. Pertain- ing to the right hand, కుడి. Pertaining to the left hand. ఎడమ. Favourable, అనుకూలము. Contrary, reverse, inverted, reverted. ప్రతికూలము.

ప్రసాదము *pra-sadamu*. [Skt.] n. Clearness, నిర్భయము. Composure of mind. సామధ్యము. Favour, kindness, grace, అనుకూలము.

ప్రసా prasa

846

ప్రస్తు prastu

Food presented to a god or blest by a priest and then distributed in a temple. The remains of an offering thus presented, భగవంతుడుగారికి సమర్పించిన ఆహారము మొదలగునది. మహాప్రసాదము an exclamation implying, "Your pleasure!" "Thy will is our law." ప్రసాదించు ప్రసాదించు. v. a. To favour. అనుగ్రహించియున్నది. "నడుమలక్షి ప్రసాదించు నాకు" bestow faith upon me.

ప్రసాదకము prasadakamu. [Skt.] n. Dress, embellishment, decoration. ముగిసము, పట్టాద్యలంకారభృతము.

ప్రసారము prasaramu. [Skt.] n. Stretching. రాచుట. Pulling. తీసుట.

ప్రసారము prasaramu. [Skt.] n. The act of spreading. వ్యాపకము. See ప్రసరము.

ప్రసిద్ధి prasiiddhi. [Skt.] n. Celebrity, fame, notoriety. ఖ్యాతి. ప్రసిద్ధిగలవాడు a celebrated man. ఈమాట అంతటను ప్రసిద్ధిగానున్నది this story is known everywhere.

ప్రసిద్ధము prasiiddhamu. adj. Known, celebrated, ప్రసిద్ధిగల్గినది. ఇది ప్రసిద్ధముగా వ్యాపకముగా this is not a classical poem. ప్రసిద్ధపత్రిక or ప్రకటనపత్రిక a newspaper, a proclamation, a notification. ప్రసిద్ధిగా prasiiddhi-ga. adv. Confessedly, avowedly, notoriously. అతడు ఎల్లప్పుడు ప్రసిద్ధిగానున్నది there is a general talk of his coming. ప్రసిద్ధిచేయు or ప్రసిద్ధిచేయు to publish, or make known.

ప్రసూత or ప్రసూతిక prasu. [Skt.] n. A woman in childbed. భారంతరాల. ప్రసూతి prasu. n. Childbed, parturition, bringing forth young, labour. దిగ్భవము, రాజపు. Birth, పుట్టుక. A child, దిష్ట.

ప్రసూతము prasu. [Skt.] n. A flower-blossom. పువ్వు.

ప్రస్తుతము prastutam. [Skt.] adj. Stretched, lengthened. విస్తరించినది. Dispersed, extended, spread abroad. ప్రస్తుతము. ప్రస్థుతి prastuti. n. The palm of the hand hollowed so as to hold liquids. తుడిసి, చేతి.

ప్రస్తవకము prastakamu. [Skt.] n. The globes of a lute. వీణ గోళము.

ప్రస్తరము prastaramu. [Skt.] n. A stone, రాము. A jewel, a precious stone, రత్నము, మణి.

ప్రస్తరించు prastarinisu. [Skt.] v. n. To spread, extend, విస్తరించు. To arrange prosodial feet. ఇంకా ప్రస్తరముచేయు. ప్రస్తారము prastaramu. n. A canon, scheme, or formula. A diagram or figure used in magic. కర్మప్రస్తారము the combination of syllables in forming prosodial feet. ఇంకా ప్రస్తారముచేయు.

ప్రస్తవము prastavamu. [Skt.] n. That which concerns one, an object, దుఃఖము.

ప్రస్తావము prastavamu. [Skt.] n. An opportunity, occasion. కాల్పనము యము, అవకాశము. A conversation, narration, mentioning. Mention. Incidental reference to a person or thing, లక్షణవివరములు చూపుచున్నది. ప్రకటించుట, చెప్పుట. ప్రస్తావించు prastavinisu. v. n. To tell in the course of conversation, to talk about, ప్రస్తావముచేయు. ప్రస్తావము or ప్రస్తావక prastavamu. (corruption of ప్రస్తావము.) అనుగ్రహించి నాతో ప్రస్తావముచేసివాడు he made a mention of this to me. వాడు ప్రస్తావముచేయలేదు he did not mention it.

ప్రస్తుతము prastutam. [Skt.] adj. Much finished, mentioned; present. adv. At present, just now. ప్రస్తుతమునగుచున్నది what is going on at present? ప్రస్తుతము కావ్యము the present affair, the business.

in hand. ప్రస్తుతము దీన్ని పట్టుకోండి *prastuta* for the present. ప్రస్తుతము or ప్రస్తుతము *prastuta* n. A festive rite. ప్రస్తుతి *prastuti* n. Great applause or praise. మక్కిలి ప్రార్థన. ప్రస్తుతింతు *prastutintu* v. a. To praise or applaud greatly. మక్కిలి ప్రార్థించుచు.

ప్రస్థము *prasthamu*. [Skt.] n. A measure of quantity equal to four Kunchams or forty-eight double handfuls. చతుశ్చతురస్రము, నాలుగుచతురస్రము. A tableland on the top of a mountain, కొండపైను.

ప్రస్థానము *prasthanamu*. [Skt.] n. A setting out upon a journey. ప్రయాణము, జ్ఞానయాత్ర. M. IV, i. 187. M. XII, iii. 307. ప్రస్థానశబ్దం the great drum sounded when a march commences.

ప్రస్థాపింతు *prasthapintu*. [Skt.] v. a. To fix well or firmly, to establish. చక్కగా నిలబెట్టు.

ప్రస్ఫుటము *prasthutam*. [Skt.] adj. Blown, expanded. విడిచిపెట్టిన.

ప్రస్ఫురల్ *prasthurat*. [Skt.] adj. Bright, brilliant.

ప్రస్థంకము *prasthankamu*. [Skt.] adj. Going quick. "చరణైర్మృతాంబుజం ప్రస్థంకం దండనానామ్." N. I. 115. టీ ప్రస్థంకం మై, అతివేగ మై.

ప్రస్థావము *prastavam*. [Skt.] n. Great sweat, excessive perspiration. మహాస్వేదము.

ప్రహరము *praharamu*. [Skt.] adj. Struck. కొట్టబడ్డ. Wounded, killed, defeated.

ప్రహరము *praharamu*. [Skt.] n. A watch (of about three hours). గోడు. A blow, బిల్లు. ఆ పిల్లవానికి నీండా ప్రహరములు తెలిపింది the boy was well thrashed. ప్రహరము

praharamu n. A weapon. ఆయుధము. ప్రహరింతు *praharintu* v. a. To smite, beat. కొట్టు.

ప్రహరి or ప్రహరినోడ *prahari*. [from Skt.] n. The boundary wall of a house, garden, etc., Parij. iv. 86. ప్రాహరము, ముక్కునోడ. ప్రహరికరింతు, ప్రహరికర్త *prahari-charintu* v. n. To walk or go round a boundary wall. ప్రదక్షిణింతు, చుట్టకొచ్చు. నడు. iv. ౩౬. i. b. l. To go the rounds, to patrol, పర్యవేక్షించు.

ప్రహసనము *prahasanamu*. [Skt.] n. Violent or hearty laughter, mirth. ప్రహస్యము, హాసము, Ridicule, మర్యాదము. A farce, a burlesque. నాటకగ్రంథము. ప్రహసించు *prahasintu* v. n. To laugh out-right, హాస్యపరుచు.

ప్రహరము or ప్రహరము *praharamu*. [Skt.] n. Striking, destroying. A blow, బిల్లు. మానము ప్రహరము annihilation of pride and passion. M. I. 1. 218.

ప్రహి *prahi*. [Skt.] n. A well. బావి.

ప్రహితము *prahitam*. [Skt.] adj. Sent, discharged as from a bow. విడిచిపెట్టిన ను.

ప్రహృష్టము *prahristamu*. [Skt.] adj. Glad, pleased, delighted.

ప్రహేళిక *prahelika*. [Skt.] n. A puzzle, a riddle. సూర్యార్థము కావ్యము.

ప్రహ్లాదము *prahladamu*. [Skt.] n. Joy pleasure, సంతోషము.

ప్రా pra

ప్రా *pra*. [Tel.] adj. In compounds, short for ప్రా. Old, ancient, పురాతనమై. Excellent, శ్రేష్ఠమై. ప్రామణ్యం an old house. ప్రాచీనము the ancient stream, i. e., the

ప్రాత్ర్, ప్రాత్ర్ or ప్రాత్ర్ *pratrā*.

[Tel.] n. A particular ceremony observed on the third day of a marriage.

పెద్దో హారహారీయ్యము.

ప్రాగల్భ్యము *prā-galbhyaṃ*. [Skt. from

ప్రగల్భయ.] n. Skillfulness, cleverness.

ప్రాణిమ. సామర్థ్యము, ప్రగల్భ్యము.

ప్రాచీ *prāchi*. [Skt. from ప్రా front.] n. The

East. తూర్పుదిక్కు, Moss, పాచి. Dirt, filth, mouldiness, sliminess, as upon a stone

near water. కూర్చివ్వ ప్రాచీనము *prāchinānu*. adj. Eastern, placed towards the

East. తూర్పుదిక్కు. Ancient, old. తాళ

కాపురి. ప్రాచీనము *prāchinā-barkī*. n.

An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. ప్రాచీనా

దివము *prāchin-avitanu*. n. The sacer-

dotal thread, worn (contrary to custom)

over the right arm, and passing under

the left. అపవర్తము. నా కేటాన్నా అంబు.

ప్రాత్యము *prāchyamu* adj. Eastern,

eastern, తూర్పుదిక్కునందలిది. n. The

country south or east of the Samavati.

కరావర్తపు ప్రాగ్మోదకము.

ప్రాచీనము *prāchinānu*. [from Skt. ప్రాచీ

శ్రీతము] n. Expiation. ప్రాయశ్చిత్తము.

ప్రాచీరము *prāchīramu*. [Skt.] n. A bound,

hedge, fence, wall, an enclosure, a

rampart. కంచె, గోట.

ప్రాచూర్యము *prāchūryamu*. [Skt. from

ప్రచూరయ.] adj. Excessive, enormous.

అపారము. Jaganna. I. 40. n. Abund-

ance, plenty. రామార్థ్యము, ప్రచూర్యము.

ప్రాతేతము *prā-tētaṃdu*. [Skt. lit. Son of

ప్రతేతము] n. An epithet of వాల్మీకి.

ప్రాజాపత్యము *prājā-patyamu*. [Skt. from

ప్రాజాపతి.] n. Influence, authority, power.

అధికారము. A kind of sacrifice. వస్త్రధేయము

A form of marriage, వివాహము కూడి గర్భ

మువేయడం పెద్దోడుకుతోనెట్టి కర్మవిధి చేయ వివాహము.

ప్రాగ్మము *prāgmyndu*. [Skt. from ప్రగ.]

n. A sage, a wise, or learned man. చండి

కుడు. An able man, సమర్థుడు. ప్రాగ్మ or

ప్రాగ్మ *prāgmya*. n. A wise or clever

woman.

ప్రాజ్యము *prājyamu*. [Skt.] adj. Much,

many. విస్తారము, అధికము.

ప్రాచీరము *prā-rīchānu*. [Skt.] n. A

judge. వ్యవహరించుచు, తూట.

ప్రాణము *prāṇamu*. [Skt.] n. Air, wind,

breath, life; vitality, the living soul. నాది,

వ్యవహారమునందునాది, ఉపయ. In Grammar,

a vowel. ప్రాణముతోనున్నవారు one who is

yet living కొన్నప్రాణముతోనున్నవారు he is

nearly dead. ప్రాణముదీయెను he breathed

his last, gave up the ghost. పంచప్రాణ

ములు *pancha-prāṇamulu*. n. The five

vital airs, called ప్రాణము, అహారము,

సహజము, ఉదాహరణ, వ్యాధిము. అతడు

చాదివార ప్రాణములు విడువవచ్చును

or చాది వార ప్రాణములు పంచప్రాణములు he

loves her very dearly. ప్రాణమువారములచే

చని a most perilous affair. చాదిప్రాణము

చాదికి వచ్చినది he is in danger of his life.

ప్రాణముతో పట్టుకొనిది they caught him

alive. నా ప్రాణముపోయినా ఇట్లు చెప్పుదునా

I will not say so even if it should cost me

my life. వాడు పిడికిలి ప్రాణములు పట్టుకొని

చచ్చివాడు he arrived half dead. చాదికి

తేర్చుట ప్రాణములకువచ్చును it would cost

immense labour to teach him. అదిగినా

మును ప్రాణప్రత్యయేవారు literally, they

gave life to the image, i.e., they per-

formed the ceremony by which the god

is supposed to be lodged in the image.

ప్రాణత్యాగము suicide, ఆత్మహత్య. ప్రాణ

క్షయము or ప్రాణనశము deadly peril.

ప్రాణాదులమైనచో పరిణామములయందును

అర్థములందును త్యాగములు. M. III. v. 67.

pril

850

پراپین

ప్రాణాపానమమortal danger. ప్రాణాపానము
saving the life. ప్రాణాపానకాలమున in
his last moments. ప్రాణాపాన the five
moraeles offered to the five vital princi-
ples. ప్రాణీష్టము intimate friendship.
ప్రాణాపానమనేకామ he gave them their
lives, he spared their lives. నాప్రాణము
ఉండేదప్పుడు as long as I live. ప్రాణగో
ష్ఠము *prāṇa-godḥam*. n. The loss of
life, death. శ్వాత, ప్రాణదాని, ప్రాణాపా
యము. "విశిష్టవరాహాద్విమలమంగళనరసంభ
రతే ప్రాణగోష్ఠేదైవమును ధీనిదేవమివది
దవకునద్యింనుకొను బాధిస్తుకర్తృమనాకా." M. XII. ii. 206. ప్రాణదాతు *prāṇa-*
dātu. n. The giver of life, the creator.
ప్రభు, ప్రాణవాళుడు or ప్రాణేశుడు
prāṇa-nādhūdu. n. The lord of (her)
life, i. e., a husband or lover, మనకు.
Yama, యమధర్మము. ప్రాణవాయువు
prāṇa-vāyuvu. n. Oxygen gas. ప్రాణా
శారము *prāṇa-śarāmu*. See ప్రాణాపా
నము. ప్రాణాయామము *prāṇa-yā-*
maṇu. n. A ritual mode of breathing,
while mentally reciting certain prayers,
stopping one nostril and inhaling or
exhaling with the other : వాహిరంధ్రము
అద్యంతం వాయువును ముక్తశ్వాసార్ధమనా
నిరోధించుట. A. iii. 88. ప్రాణీ *prāṇi*. n.
A being, or living creature. జంతువు.

ప్రాచీన or పాత *prachin*. [Tel.] adj. Old, ancient.
 పురాతన కుడ, పురాతన. Worn out, పట్టిన.
 పాతనములు An old palanquin, పాత బయలు
 బయలులు A II 121. ప్రాచ or ప్రాచీనాడు.
 n. A servant. తెల. భిక్షకుడు. "ప్రాచ
 వానివచ్చురాదర్శ్యమునకు" G. xi. i. 108.
 A cloth, పట్టు; పాత. An old cloth,
 పాతబట్ట, ప్రాచీనిట్టు, ప్రాచీనిం, పాచీనిట్టు,
 పాచీనిం, ప్రాచుడు, ప్రాచీనడు or పాచీనడు
prachinadu. v. n. To become old, పాత
 అగు See under ప్రా. and పాత

ప్రతి. *prataha*. [Skt.] adv. In the morn-
ing, at dawn. తొలుది. ప్రతిరోజు
early in the morning. ప్రతిరోజున
a morning breeze. ప్రతిస్నానము bath-
ing in the morning.

ప్రతికూల్యము *prati-kūlyam*. [Skt. from
ప్రతికూలయ.] n. Contradiction; opposition.
విరుద్ధము, ప్రతికూల్యము. అనుకూలముకాదు.

ప్రాచీనమే ప్రాతి-podihamv. [Skt.] n.
A crude Sanskrit root, a word in its
uninflected form. దాకుచు, సక్కుచి.

ప్రథమము *prathamamu*. [Skt. from
प्रथमम्.] n. The first man, a chief man,
प्रथमम्. ప్రథమ్యము *prathamanyamu*.
n. Importance, ప్రథమ్యము.

ప్రదుర్భవము *pradur-bhavin*. [Skt.] n.
To appear, to become manifest. అనుచు,
నత్మకము. To be born, తల్లి. ప్రదు
ర్భావము *pradur-bhāvan*. n. Appear-
ing, manifestation. అనుచుండము, ప్రత్మకము.
Birth. తల్లి

అక్షము *pradēśam*. [Skt.] n. The span from the thumb to the fore-finger.
అక్షము.

ప్రధాన్యము *pradhānyam*. [Skt. from
ప్రధానము] n. Supremacy, Dominion
ముఖ్యత, ప్రధానత్వము.

౨ ప్రధానము pradhya-padu. [Skt.] v. n.
 To beseech, entreat, request.

ప్రసాదము ప్రసాదము. [Skt.] v. a. To obtain,
get, attain to. ప్రసాదము ప్రసాదము. n.
A prop. A protection, support, a refuge ;
patronage ; a person on whom one de-
pends, అనుభవము అనుభవము. అనుభవము
అనుభవము we are under his protection.

ಪ್ರಾಪ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತು. adj. Obtained, gained, acquired, received, procured, caught, as a disease, ಪಾಂಚು. ಕುಮ

chittam. n. Expiation, propitiation, penance, abolition, recompense, retribution, పాపములను తొలగించు చేయుచున్నది.

తీవ్రప్రాయశ్చిత్తము certain expiatory ceremonies performed over a dying person. తన కొడుకుని ప్రాయశ్చిత్తము చేయించినాడు he had his son purified by expiatory rites. ప్రాయోపవేశము or ప్రాణాచారము *pray-opaveshamu*. n. Fasting in order to die, starving to death voluntarily. చచ్చుటచేయుచు ప్రాణమును విడిచివేయుచున్న ప్రయత్నము. ప్రాయోపవేశము చేయు or ప్రాణాచారము చేయు *pray-opaveshamucheyu*. v. n. To meet death by fasting in fulfilment of a vow.

ప్రాయ ప్రయి. [Tel.] n. Manliness, పాదము, Wealth, fortune, prosperity, భాగ్యము, సామంతులు. ప్రాయుడి *prayudhi*. (ప్రాయ+ఇడి.) n. One who is manly, పాదవీరము. A kuu or poor man, దీనము. Misfortune. భాగ్యహీనము. Poverty, దీనత్వము.

ప్రాయోజము *prayojanuu*. [Skt.] adj. Frequent, general, usual, ordinary, common. సామాన్యము.

ప్రారంభము *Pr-arambhamu*. [Skt.] n. Commencement, beginning. మొదలు పెట్టడము. An attempt, యత్నము. ప్రారంభించు *pr-arambhinu*. v. n. To begin, ఆరంభించు. To attempt, యత్నించు. ప్రారంభము *pr-arabhamu*. adj. Begun, ప్రారంభమయినది. n. Destiny, luck, fortune, predestination, పురాకృతము. ప్రారంభమైనదియు suffering the consequences of original sin.

ప్రత్యర్థ *pratyarth*. [Skt.] adj. Shining. వెలుగుచుండే. "మనము ప్రత్యర్థముగా ప్రత్యర్థమునందు." Swa. vi. 105.

ప్రకాశి *prakashii*. [Skt.] n. Fame, notoriety. ప్రసిద్ధి. Determination, resolution. నిశ్చయము. "చింతకొల్పియును వికారమునందును"

ప్రకాశితై." Vasu. iii. 188. ప్రకాశి, నిశ్చయమును.

ప్రార్థన or ప్రార్థనము *pr-arthana*. [Skt.] n. Asking, begging, prayer, supplication. అడుగుట, యాచన. A vow. ప్రార్థనా దృష్టి is the imperative mood, as showing entreaty. ప్రార్థన చేసేవాడు *pr-arthanachesi-kone*. v. n. To pray. To vow. ప్రార్థకుడు *pr-arthaku*. n. One who prays or asks. ప్రార్థింతు *pr-arthantu*. v. n. To ask, beg, pray or supplicate. అడుగు, యాచించు. ప్రార్థనీయుడు *pr-arthanthyuu*. adj. Fit to be asked or begged. ప్రార్థితము *pr-arthitamu*. adj. Asked, begged, solicited. అడుగబడ్డ, యాచించబడ్డ. ప్రార్థితుడు *pr-arthitudu*. n. One who is begged, or entreated. అడుగబడ్డవాడు, యాచించబడ్డవాడు.

ప్రాలంబము or ప్రాలంబిక *pr-alambamu*. [Skt.] n. A garland, necklace. తేను తేనుగా పూలదండ, పేరు, గొలుసు.

ప్రాలు *pralu*. [Tel. plu. of ప్రాలు. (q v.) n. Rice. తియ్యము. Consecrated rice, తిలకాలు, అక్షతలు. "పరమార్థమును చూపుటకై నమస్కారము." Chamatkar. iii. "అయి నెల్లయి విండుమునుమూల, కేలతియ్యదీనము ప్రాలంబము." Farj. ii 42, దీనప్రాలు, అనగా శోభనాక్షతలు.

ప్రాలమలు, ప్రాలలు or పాలమలు *pralu-malu*. [Tel.] v. n. To be idle, indisposed, unwell. సోమరియగుట, అనారోగ్యము.

ప్రాలమలిక. ప్రాలమలిక or పాలమలిక *pralu-matika*. n. Idleness, indisposition, ill-health, సోమరితము.

ప్రశీలము *prashila*. [Skt.] n. Snow, frost పొడి, పొడి, పొడి, పొడి. ప్రశీలము At the bill of snow, i.e., Himalaya

ప్రావ prāva. [Tel.] n. Convenience. అవకాశము, సౌకర్యము. Fault, evil influence, దోషము. "నేని ద్రివిజ్జనులకుపరిపరి వాదయ మైసాని ప్రావ యాచార్యుని." Vijayanti ii. 100. అశ్వమములో మృత ప్రావ కలిగి వాడు చచ్చివాడు the venom of the verse smote him and he died.

ప్రావారము or ప్రావరణము prāvaramu. [Skt.] n. An upper or outer garment. బ్రాహ్మ, కత్తెలము.

ప్రావీణ్యము prāvīṇyam. [Skt. from ప్రవీణము.] n. Cleverness, skillfulness. కట్టిక నము, నేపు, ప్రవీణ్యము. ప్రావీణ్యము prāvīṇyadu. n. A clever person. తలలో ప్రావీణ్యుడై being expert in the chase.

ప్రావు Same as పువు (q).

ప్రావృష్టు or ప్రావృష ప్రవృష్టు. [Skt.] n. The rainy season కర్కాశము, పర్వర్తము. ప్రావృషణము prāvṛṣhaṇam. n. A frog, as being 'produced by rain.' కప్ప. ప్రావృషణ్యము prāvṛṣhaṇyam. adj. Of the rains, produced in the rainy season. కర్కాశములందును, వానకాలములందును. "ప్రావృషణ్య జలదానికర్కాశము." M. I. vi. 253. n. A tree called Nauclea eudamba. నీటి or మొగులకడిమి.

ప్రావృతము prāvṛtamu. [Skt.] n. A veil, cloak, mantle. కప్పకొనేబట్ట.

ప్రావృషాయణి prāvṛṣhayani. [Skt.] n. Cowach, Carpapogon pruriens చులగిండి.

ప్రాశనము prāśanam. [Skt.] n. Tasting, eating. Feeding, causing to taste or eat, భోజనము. ఆ బిడ్డకు అన్నప్రాశనముచేసినారు they performed the ceremony of first giving solid food to the infant. ప్రాశించు prāśinānu. v. a. To eat, భజించు. To drink, త్రాగు. ప్రాశించు prāśinānu. adj. Eaten, భజించు. Drunk. పానముచేయుచున్న.

ప్రాశస్త్యము prāśastyam. [Skt. from ప్రశస్తి.] n. Excellence, ప్రశస్త్యము.

ప్రాశ్నకు prāśnakū. [Skt. from ప్రశ్న.] n. One who asks a question, ప్రశ్న చేయువాడు.

ప్రాసగు prāsaga. [Tel.] adj. Old. పాతది. "చుకల నేరిన ప్రాసగులైన, నులవనము మ్మట యరుచున్నట్లు." BD. v. 1229. అనాచులమీద కేర్పరచిన పాతలియ్యము. n. Old grain, పాతధాన్యము.

ప్రాసము prāsamu. [Skt.] n. The second letter of each verse, the rhyming letter, పద్యపాదముల రెండవ అక్షరము. Alliteration, a rhyme. A barbed dart or lance, ఈటి.

ప్రాసవము prāsavam. [Skt. from ప్రసవము.] adj. Appertaining to parturition, or childbirth. Pertaining to a flower. ప్రాస వాయగుడు the pains of childbirth ప్రసవనము. Chenna. i. 210.

ప్రాసాదము prāsādamu. [Skt.] n. A temple, నేరేయ, నేరేయగృహము. A palace. రామనామ, నగరము.

ప్రాహ్నము prāhnam. [Skt. ప్రాహ్నము.] n. The forenoon. మధ్యాహ్నము, ముందరికాము, తెలుగు.

ప్రి pn

ప్రియ prīyam. [Tel.] v. n. To break, విసుగు. To decrease, తగ్గు. To become loose, to grow slack. పడలు, విసుగు, To fall off, as a veil. హేరు. To separate, leave each other, drop off, విడుచు, విడుచు. To be dislocated, తొలగు. "ప్రియలవికార్యసంపదల చెట్టిదండల ద్రివ్యకాదుకాదుమును." KP. viii. 109. ప్రదల closely, continually. ప్రదల unshaken, firm, unbroken.

ప్రియము prīyam. [Skt.] adj. Dear, beloved, desired. ఇష్టమైన. Dear or high, in

ప్రీత ప్రాస

554

ప్రీత ప్రాస

prize. ప్రీతివచనముల వచ్చి వాన్ని తీసికొని వచ్చినాడు by using fair words I brought her. n. Love, desire, affection, friendship. ప్రేమ Joy, సంతోషము. ప్రీతిములాడు to be kind, to speak kindly. కలహముల సలాములు కావులకు ప్రీతిము చెప్పవలెనని give my respects to the clerks and kind regard to the farmers; (as in English give my love to, to.) ప్రీతికము priyakamu. n. A tree called *Nauclia oadamba*. కలుపుకము. ప్రీతిక ప్రియా. n. Friendship, love, స్నేహము, ప్రేమ. ప్రీతివచనము or ప్రీతివచనము priya-vadu. v. n. To like, to be pleased, ఇష్టపడు. ప్రీతివాది or ప్రీతివచనము priya-radi. n. A fair speaker, one who speaks what is pleasing, a flatterer. పోలమునకెప్పవాడు, ఇచ్చేకము లాడువాడు. ప్రీతిభువు priyalu. n. A tree called మురికెట్ల. ప్రీతిము priyudu. n. A lover, a husband, a friend. ఇష్టమైన వాడు, పసిమిడి. ప్రీతి priya. n. A beloved woman. ప్రీతిరాలు.

ప్రీ pri

ప్రీతివచనము priyamamu. [Skt.] n. Satisfaction, satisfying, gratification. తృప్తిపొందించుట, సంతోష పెట్టడము.

ప్రీతి priiti. [Skt.] n. Joy, pleasure, delight, happiness, love, affection, regard. సంతోషము, స్నేహము. The name of the wife of Manmadha, మన్మధునిభార్య. దేవునికి ప్రీతిగా చేసి they did it in honour of the god, for the purpose of conciliating the god. ముఖ ప్రశంసలు flattered or flattering words. అచార్యులవారికి ప్రీతిగా ఈ గ్రామము విచ్చినారు they bestowed this village on him as a compliment. తల్లికి ప్రీతిగా ఈ దాముచేసినాడు he gave this in honour of his mother. కనిప్రీతిచేసినాడు he did this to avert the evil influence of Saturn. విష్ణుప్రీతిగామి lands consecrated to Vishnu. ప్రీతికర్తవన

ప్రీతి-దీక్షము. n. A dowry given to a bride by her father-in-law or mother-in-law. ప్రీతికు priyudu. n. One who is pleased or satisfied, ప్రీతికొనినవాడు.

పు pru

పులగుడు prungudu. [Tel.] n. White leprosy, తెల్లకళ్లము.

పుచ్చ or పుచ్చు prutalu. [Tel.] v. n. To rot, పుచ్చిపోవు. పుచ్చ or పుచ్చి pruppi. n. Rotteness, rotting, పుచ్చిపోవుట. A flaw in a precious stone, ఒకవిధమైన మరల తోపు.

పుచ్చ Same as పురు or పురువు (గ. ర.).

ప్ర pre

ప్రేక్షణము or ప్రేక్షణము prekkayamu. [Tel.] n. Dancing, a dance, ఆటించుము తోడి వుర్రడము. A wrestling place, మల్ల రంగము

ప్రేక్షక. ప్రేక్షక or ప్రేక్షక preya-gala. [Tel. కేరు+కడి.] n. A minister, మంత్రి. A chief man, ప్రధానపురుషుడు. An heir apparent to a throne, యువరాజు.

ప్రేబ్బిత్తి preb-botti. [Tel. కేరు+బొత్తి] adv. Assuredly, positively, certainly. నిశ్చయముగా. "కృష్ణ ప్రేబ్బిత్తి పిమ్మల పట్ల చూచుండు." BD. v. 921.

ప్రే pre

ప్రేక్షణము, ప్రేక్షణము or ప్రేక్షణము prikkayamu. [Skt.] n. The tree termed *Nauclia oadamba*. కలుపుకము, కలుపుక పుచ్చెట్ల, కపిపచ్చెట్ల, కపింపుకము.

ప్రేక్ష ప్రేక్షిక. [Skt.] n. A swing, a sort of hammock or swinging cot, either for travelling or diversion, కిరీ, కిరీ. Dancing, స్వర్ణము, పాటము. Wandering, roaming or travelling about. గుర్రము, చర్మము. A horse's pace, పాట, అర్థ. **ప్రేక్షణము** *prēkṣhaṇam*. n. A kind of dance, కిరీ, స్వర్ణము. Wandering, roaming, travelling, చర్మము. Entrance, ప్ర. నేమ. A drama, పాట. **ప్రేక్షిత** *prēkṣhat*. adj. Touching, being in contact with, reflecting. Scattering, diffusing, shaking, moving. వ్యాపించి. "దివాప్రేక్షితాశ్చంద్రుని" *Swā. iv. 100.* దివాప్రేక్షిత, దివ్యముగా వ్యాపించుచున్నది. **ప్రేక్షితము** *prēkṣhitam*. adj. Shaken, moving, set in motion, కదిలించి. Swung, తిరుచి.

ప్రేక్షితము *prēkṣhitam*. [Skt.] adj. Seen, చూచి.

ప్రేమ, ప్రేమ or **ప్రేమ** *prēmu*. [Tel.] n. An entrail, a bowel.

ప్రేమ Same as **ప్రేమ**. See under **ప్రేమ**.

ప్రేమ *prēma*. [Skt.] n. A ghost, spirit, shade. The spirits before the obsequial rites are performed. కిరీ, స్వర్ణము. A corpse, పిశు. A soul that is thrown into hell. వరకర్త. **ప్రేమకర్త** *prēma-kartā*. n. Funeral or obsequial rites. దివ్యము. **ప్రేమకర్త** *prēma-kartā*. n. Ghostliness, the state of being a ghost. **ప్రేమ** or **ప్రేమ** *prēma*. n. Hell, the land of ghosts. చంద్రము. **ప్రేమ** *prēma*. n. A graveyard, cemetery. **ప్రేమ** *prēma*. n. A shroud. శవము.

ప్రేమ *prēmu*. [Tel.] n. The dawn, చంద్రము, ఉదయము.

ప్రేమ or **ప్రేమ** *prēma*. [Skt.] n. Love, affection, kindness, tender regard. 'ప్రేమ'. Joy, వర్ణము. **ప్రేమ** *prēma*. v. s. To love, to have an affection for. **ప్రేమ** *prēma*. n. Love, affection. **ప్రేమ**. M. III. vi. 440. A vi. 136. **ప్రేమ** *prēma*. v. n. To love, ప్రేమ. To grieve, భవము. **ప్రేమ**. To suffer pain, చావము. M. IX. i. 12. **ప్రేమ** *prēma*. n. A loved woman, a sweetheart. **ప్రేమ**. **ప్రేమ** *prēma*. n. A lover, friend, ప్రేమ.

ప్రేమ or **ప్రేమ** n. *Rakṣan*. See **ప్రేమ**.

ప్రేమ, **ప్రేమ**, **ప్రేమ** or **ప్రేమ** *prēma*. [Skt.] v. s. To urge, induce, incite, spur, instigate, excite, prompt, urge, encourage. **ప్రేమ**, **ప్రేమ**, **ప్రేమ**. **ప్రేమ** *prēma*. n. One who incites or encourages, ప్రేమ, ప్రేమ, ప్రేమ. **ప్రేమ** or **ప్రేమ** *prēma*. n. Inducement, encouragement, temptation, excitement, instigation, urging. **ప్రేమ**, **ప్రేమ**, **ప్రేమ**. **ప్రేమ** *prēma*. n. A kind of dance, కిరీ, స్వర్ణము. **ప్రేమ** *prēma*. adj. Fit to be encouraged, ప్రేమ, ప్రేమ. **ప్రేమ** *prēma*. adj. Encouraged or incited, ప్రేమ, ప్రేమ. **ప్రేమ** *prēma*. n. One who is induced instigated or encouraged, ప్రేమ, ప్రేమ. **ప్రేమ** *prēma*. (for **ప్రేమ**) n. One who urges, or instigates. **ప్రేమ**, **ప్రేమ**. In Grammar, **ప్రేమ** the Causal voice.

ప్రేమ Same as **ప్రేమ** or **ప్రేమ** (q. v.).

ప్రేమ or **ప్రేమ** *prēmu*. [Tel.] v. n. To prattle or tattle, to chatter, talk in a silly manner. వర్ణము. To be roasted and swollen, వర్ణము. **ప్రేమ** *prēmu*.

త్రేపు *preva*

856

ప్రాక *prāka*

n. A talkative person, a chatter-box, వచనబోడు. *ప్రేలులు*, *పేలులు* or *పేలులు* *prēlalu*. n. Roasted rice. *ప్రేలుడు* or *ప్రేలు* *prēludu*. v. n. To fry or roast, *ప్రేలము*, *వేడు*. *ప్రేలుడు* or *ప్రేలము* *prēludu*. n. Talkativeness, *ప్రేలుట*. *ప్రేలరితము* *prēlari-tanamu*. n. Talkativeness. వచనబోడుకలము. "అన్నప్రేలరితమున పడివడుగులాడుమాటల కీవంతయడలేదేల." Chenn. iii. 139.

త్రేపు Same as *పేను*. (q. v.)

ప్రేషణము *prēshanamu*. [Skt.] n. Sending, పంపుట. *ప్రేషకుడు* *prēshakudu*. n. One who sends. పంపువాడు. *ప్రేషణీయుడు* *prēshanīyudu*. n. One who is fit to be sent, పంపదగినవాడు. *ప్రేషితుడు* *prēshitudu*. n. One who is sent, పంపబడినవాడు. *ప్రేష్యుడు* *prēshyudu*. n. One who is fit to be sent, పంపదగినవాడు. A servant, సహాయకుడు.

ప్రేక్షము *prēshkamu*. [Skt.] adj. Very dear, మిక్కిలిప్రియమైనది. *ప్రేక్షుడు* *prēshkudu*. n. One who is very dear, మిక్కిలిప్రియముడు.

ప్రా *pro*

ప్రాడు or *ప్రాదు* *produ*. [Tel.] n. The sun, సూర్యుడు. Time, కాలము. A day, దినము. Half a day, పూట. The dawn, వేడువకాలము. The morning, ఉదయకాలము. *ప్రాదువారి* *prāduvāri* after the sun began to decline, in the afternoon. పెద్దయంప్రాదు a long time. *ప్రాదికపుట* the morning time. *ప్రాదులండ* the morning sunlight. *ప్రాక్షులు* *prokshu*. n. plu. The days near the time of the confinement of a woman, ప్రసవదినములు. *ప్రాక్షులపెల* the month during which a confinement takes place, ప్రసవకాలము. *ప్రాక్షుకల్లు* or *ప్రాక్షుకాలు*

proddu-kallu. n. Lit. the sun-stone, i. e., a focussing lens, సూర్యకాంతకర.

ప్రాద్దుగోడుడు, *ప్రాద్దువట్టి* or *ప్రాద్దుదూరి* *proddu-gōduku*. n. The son of the sun; an epithet applied to Yama, Bani, Kārpa or Sugriva, యముడు, వని, కర్పడు, సుగ్రీవుడు. *ప్రాద్దుతిరుగుడు* *proddu-tirugudu*. n. The sun-flower, సూర్యాభిషేకము. *ప్రాద్దుపుచ్చ* *proddu-puchchu*. v. n. To pass the time, కాటవేసమువేయు. *ప్రాద్దురిక్క* *proddu-rikka*. n. A constellation called ఉత్తరఫల్గునీపక్షము. *ప్రాద్దురిక్కపెల* *proddu-rikka-pela*. n. A name of the Telugu month called ఫాల్గుణము.

ప్రావ్య, *ప్రావ*, *ప్రావ్య* or *ప్రావ* *provyi*. [Tel.] n. An oven. *గడ్డప్రావ్య* *gadda-provyi*. n. An oven constructed with bricks or three pieces of stone placed like a triangle. *గాడిప్రావ్య* *gadi-provyi*. n. An oven which is made by digging a long narrow pit in the ground. *గుంటప్రావ్య* *gunṭa-provyi*. n. An oven formed by digging a pit in the ground.

ప్రో *pro*

ప్రోక, *ప్రాగు*, *ప్రావు* or *ప్రాగు* *prōka*. [Tel.] n. A heap, multitude, or assemblage, రాక, సమూహము. "పుణ్యములునుపాపములు రెండుప్రోకలయందు." M. XIII. i. 47. *ప్రాగుగను* *prōgu-ganu*. v. n. To gather, assemble, come together. *ప్రాగువేసు* *prōgu-cheyu*. v. n. To gather, bring together, accumulate.

ప్రాక్తము *pr-ōktamu*. [Skt. ప్రాకీతము.] adj. Told, said, declared. చెప్పబడినది.

ప్రాక్షణము *prākṣhaṇamu*. [Skt.] n. Sprinkling. నీళ్లు చిల్చుకొనుట. Consecration of an idol by sprinkling. Killing an animal in sacrifice. *ప్రాక్షిండు* *prākṣhantu*. v. n. To sprinkle, as water. తేల్చు, చిల్చుకొను.

ప్రగు pragu

857

ప్రశ్న prashna

Sacrifice. ప్రక్షిరము *prakshitam*. adj. Sprinkled, shed (as water), washed (as earth.) చంపబడినది. Killed, slaughtered, offered in sacrifice. పంపబడినది.

ప్రగు or ప్రాగు *pragu*. [Tel.] n. A thread, a string, A heap. See ప్రాగు, and ప్రాగ్.

ప్రక్షిర Same as ప్రాక్షిర (q. v.).

ప్రక్షు *prashu*. [Tel.] v. a. To nourish, support, maintain, protect, preserve, save. అన్నదకమరిచ్చి పోషించు, రక్షించు. ప్రాశ్చరా O may he bless! రక్షించుగా. ప్రాచోలు or ప్రాచోలు *prachi-kulu*. n. The act of feeding, bringing up a cow or other animal, బుట్టినక్కమునకపోషించిన అవు ముదలకు బంతువు యిది కాపాడి అనుభవించుట. వానికి ఆ యావున పోచిపోలుగా ఇచ్చినాడు he gave him the cow to feed and enjoy its milk. adj. Useless, వర్తనము. గడ్డిపోలేయ ప్రాచోలుకాదు even a blade of grass is not useless.

ప్రక్షిరము *prashitam*. [Skt.] adj. Abandoned, shunned, avoided, తగ్గకుండుట, మానుకోవడ.

ప్రశ్న Same as ప్రాశ్న (q. v.).

ప్రద *prada*. [from Skt. ప్రాధ.] n. A wise or skilful person. విప్రుడు, విశేష, ప్రాధ ప్రభువుడు, ప్రాధత్య. "నయకాప్రముఖాదగ్రస్థియు నెరిగిన ప్రాధిక." R. vii. 227. ప్రాధకు *pradaku*. n. A wise or skilful man. ప్రాధుడు, చతురుడు.

ప్రతము *pratamu*. [Skt.] adj. Sewn, stitched, కట్టబడిన. n. A cloth, వస్త్రము.

ప్రత్తుంగము *prattungamu*. [Skt. ప్ర+ఉత్తగము.] adj. Elevated, high. ఉన్నతమైన.

ప్రత్తిరము *prattitam*. [Skt. ప్ర+ఉత్తిరము.] adj. Risen, produced, happened. బయలుదేరిన. "ప్రవాంధ్రప్రత్తిరప్రదానము." Siva. iv. 64.

ప్రత్యక్షము *pratksitam*. [Skt.] adj. Relinquished, ejected, expelled, got rid of. విద్యర్థియైనది.

ప్రతాహము *pratshamu*. [Skt. ప్ర+ఉత్సాహము.] n. Stimulus, incitement, excitement, encouragement. Alacorty. ఉత్తేజము. ప్రతాహకుడు *pratshakudu*. n. One who urges or incites. An adviser. ప్రేరేపకుడు.

ప్రథము *pratham*. [Skt.] n. The nose of a horse, గుర్రపుముక్కు. The loins or hip. కడి.

ప్రదీ *pradi*. [Tel.] n. Nourishing, cherishing, support, పోషణము. Prosperity, grandeur. ప్రైదవము. "రమణీయమందిరా గానుజేయుల బావుదనెలకును ప్రదీవయు." B. X. 1818. adj. Graceful, pleasant. పాలపానాది, ఒప్పారుచున్న. ప్రదీది *pradin*. adv. Gracefully, pleasantly. పాలపారగా, ఒప్పారగా. "మువైదువలారకురీగా ప్రదీది దిన నగరకొల్చి పూనికమెయకా." Yayah. iv. 184. ప్రదీగా *pradi-ga*. adv. In support of, as an aid. ఉపబలముగా. "నల్ల భులంజాచి యల్లనన నభిసారకలనెందడక్కుల చెక్కునమ్మకొనిపాదలు నుదనోవైదంబునకు ప్రదీదిగావదంబున కాదంబరిగంధాపించి." Siva. iii. 45. ప్రదీగోను or ప్రదీవేయు *pradigunu*. v. a. To nourish, పోషించు.

ప్రద్దామము *praddamamu*. [Skt. ప్ర+ఉద్దామము.] adj. Set free, unbound, unconstrained, self-willed. విద్యులదియైన, నిరంతరమైన. "మహాభక్తుమర్, ప్రద్దామభక్తి పెల్లించె నచటకా బొల్పొందునైభమర్." Tara. ii. 27. ప్రద్దామర్ *praddamata*. n. Unconstrained power, a self-willed disposition. విద్యులది, నిరంతరక.

ప్రద్ధరము *praddhatamu*. [Skt. ప్ర+ఉద్ధరము.] adj. Excited, intense. రేగిన, అగ్ర

ప్రదాన praddāna

858

ప్రప్ర prapra

సామగ్రి. "ప్రదానముచేయుచున్నాడు వివాహప్రదానము." B. viii. 110.

ప్రదానము *praddānamu*. [Skt. ప్ర+ఉప్ర+కను.] adj. Bhakṣan. కరింపబడు. "అర్చిత శ్రీశైలమునకు రాక ప్రదానము చేయవలయును గురించి పరస్పరమున కుత్సాహము." H. v. 60.

ప్రదానము *prad-balanu*. [Skt. ప్ర+ఉ+అలము.] n. Support, aid, assistance. సహాయము. Encouragement, instigation. పురికొలుపుట. ఇది వానిప్రదానమువలన జరిగినది this was done at his instigation.

ప్రదానము *praddhinnanu*. [Skt. ప్ర+ఉ+ధ్నిము.] adj. Opened, burst, proceeded forth or from. వికసించిన, పుట్టిన, కరిగిన.

ప్రద్యత *pradyat*. [Skt. ప్ర+ఉ+ద్యత.] adj. Increased, born, produced. Endeavouring. పుట్టిపొందే, పుట్టిన, బయలుదేరిన. "ప్రద్యత్ ప్రాచార్యే." Swa. iv. 107. "అరితావనమంది యాపునకు ప్రద్యత్ ప్రాచార్యులవలన జన్మించెను." T. v. 5.

ప్రప్ర *prapu*. [Tel. from ప్ర+ప్ర.] n. Protection, saving. పరిరక్షణము. Nourishing. పోషణము. ప్రపదు *prō-padu*. (ప్ర+ప్ర+పదు.) v. n. To be fed or nourished, పోషించబడు. ప్రపతి *prōp-ati*. n. One who nourishes, పోషకుడు. A saviour, రక్షకుడు.

ప్రయాని *prō-y-āni*. [Tel. ప్ర+య+అని.] n. A housewife, ఇల్లాల. A woman, స్త్రీ.

ప్రలు *pralu*. [Tel.] n. A city. పట్టణము. ప్రలుగుడుపు or ప్రలుడుపు *prōlu-gudupu*. v. a. To provoke, rouse, excite. ప్రేరేకు, పుల్లలుపెట్టు. "రాజానంతరే ప్రేరేకు రాజకీయాదులు ద్వైవారలపై జరిగి బ్రహ్మదీపింపు యశస్యము నాపునం." Bobbili ii. 113. ప్రలుపిడుగు *prōlu-dirugu*. v. n. To

go in procession about a city. ప్రేరేకు. In marriage ceremonies it signifies a fictitious procession round the city represented by some objects placed in the house.

ప్రప్ర *prōra*. [Tel.] n. A trick; gibing; quizzing.

ప్రప్ర Same as ప్రప్ర and ప్రప్ర (q. v.) ప్రప్రకు *prōu-kouu*. v. n. To lie in a heap, రాగిడు.

ప్రప్రము *prōshīamu*. [Skt.] adj. Abroad, absent, away from home. దేశాంతమునకు. ప్రప్రకర్తృ a woman whose husband is absent. ప్రప్రీడు *prōshīdu*. n. One who is gone to a foreign land దేశాంతమునకు.

ప్రౌ prau

ప్రౌ *praudha*. [Skt.] n. A woman in the flower of youth, a lady, dame, కడితేజస్వీ, ప్రౌఢ్యురాలు. "పరమప్రౌఢామృతా ప్రౌఢానామృతా." Swa. v. 76. adj. Full grown, mature. Respectable, great, grand, fine, noble. ఎదిగిన, పెద్దయైన, గొప్పైన. ప్రౌఢామృతా a full grown girl. ప్రౌఢామృతా a grand style. ప్రౌఢకావ్యము a noble poem. ఆ చిన్నది ప్రౌఢ అయినకర్తృ after the girl grew up. ప్రౌఢ రత్నము *praudhatamu*. n. Skilfulness; ability; grandeur. ప్రౌఢి or ప్రౌఢిమ *praudhi*. n. Dignity, skilfulness, ability, సామర్థ్యము, ఉన్నతము, ప్రభుత్వ. ప్రౌఢుడు *praudhu*. n. One who is mature, wise, skilful, vigorous, clever. ప్రౌఢుడు. ఘనము. ప్రౌఢురాలు *praudhurālu*. n. She who is mature, skilful, wise, vigorous, clever. ప్రౌఢ్యురాలు.

ప్రౌఢవరము *praushta-padamu*. [Skt.] n. The name of the sixth lunar month. భాద్రపదము.

ప్లక్ plakha

859

ఫణి phani

ప్ల pla

ప్లక్తమా *plakhtanu*. [Skt.] n. The waved-leaved fig tree. *Ficus infectoria*. శబ్ద, కు శబ్ద. Also, same as పాది.

ప్లవ *plava*. [Skt.] n. The name of a Telugu year. ప్లవమా *plavam*. n. A raft, a float, శబ్ద. A frog, కప్ప. A monkey, వానరు. ప్లవంగ *plavanga*. n. The name of a Telugu year. ప్లవంగమా, ప్లవంగము or ప్లవగమా *plavangama*. (lit: the leaper.) n. A monkey, శాశి. A frog, కప్ప. ప్లవగుడు *plavagudu*. n. The charioteer of the sun. సూర్యసారథి, అమరుడు. ప్లవుడు *plavudu*. n. A Chaudala or pariah, చందాలడు, నాలవాడు. A. vi. 57 and 99.

ప్లవ్యోదమా *plavadyanu*. [Skt.] n. Joy, rejoicing. శాస్త్రము.

ప్లి pli

ప్లిహమా *plihamu*. [Skt.] n. The spleen. Enlargement of the spleen, spleen disease, వ్యాధి. వామభాగస్థితమాంసము, శాశిభేదము. ప్లిహాదరుడు *plihadarudu*. n. A man suffering from spleen disease, కడుపులో బట్ట కలిగినవాడు. ప్లిహాశత్రువు *plihashatruvu*. n. A tree called మలహారుడు.

ప్లు plu

ప్లుతమా *plutamu*. adj. Wetted, soaked. తడచుచేసి, తడిచి. "గీర్వాణాపీనమృదుశ రక్త్రుత మూరసప్లుతాంశుతై" Anirud. v. 53. n. Bounding, curvetting, as a horse. జెగమువలె తేలికగా నడుచుట. అశ్వధారా విశేషము. A steady pace, నిప్పురవుగము. Slowness, నిప్పురము. A long drawn out

vowel. మాడు మాత్రంకాలముల స్వరము. A note, a quaver. స్వరభేదము, తాళమానంబు శ్రయము, తాళప్రాణాంగభేదము.

ప్లుష్టమా *plustamu*. [Skt.] adj. Burnt, కాల్చబడిన.

ప్లో plo

ప్లోషమా *ploshamu*. [Skt.] n. Burning, combustion. కాల్చుట.

ప pha or fa

ఫ *pha*. [Skt.] The aspirated P pronounced like ph. in *Up-Hill*. This letter occurs in Sanskrit or foreign words only. The F sound in English and other languages is also represented by this letter.

ఫకీరు *fakiru*. [H] n. A *fakir*, an ascetic.

ఫక్కి *phakki*. [Skt.] n. Manner. రీతి, ప్రకారము.

ఫక్కిక *phukkika*. [Skt.] n. A single treatise. ఏకగ్రంథము.

ఫక్తు *faktu*. [H.] adj. & adv. Only, merely, simply. మాత్రము.

ఫణి *phani*. [Skt.] n. A serpent or snake. A hooded serpent. ఫణిరల్పగుడు *phaniralpugudu*. n. A name of Vishnu who reclines on Adi Seshu, the chief of snakes.

ఫణిజ్జకమా or ఫణిర్జకమా *phanijjakamu*. [Skt.] n. A delicate sweet smelling plant, apparently a sort of Basil with small leaves. మరము లేక కులశి.

ఫణితుమా *phanitumu*. [Skt.] adj. Told, said, cited, adduced, praised. ఫణితి *phaniti*. n. Speech, a word, వాక్. Mode, way, course of conversation. ఫక్కిక, కరణి. "చరమాత్మదై విష్ణునిచరితములన్నియును నీప్ర

శాత్రుయః విద్యతపతీ వివక్షకాను." Vishnu. viii. 323.

ఫలసలా or ముసలా *fyrisala*. [H.] n. A decision, settlement. వివర్క, తిర్పు.

ఫర్మావా or పర్మావా *pharmāva*. [H.] n. A firman; a command, warrant, royal mandate. ఫర్మాయించు *pharmayinchu*. v. a. To command, direct, order, appoint. ఫర్మాయీ *pharmayī*. n. An order, a commission. An order to make an article. అర్జ. ఏవక్తువునైతః ఇష్ట చేయవలసివచ్చినట్లు.

ఫలకము *phalakamu*. [Skt.] n. A shield, కణిష, దాని. A die or round piece of metal, దిగ్గ, బొక. కపాలఫలకము the orb of her cheek, her plump cheek. The wooden bottom or frame of a bed. తీరుఫలకము on the lap.

ఫలము *phalamu*. [Skt.] n. A fruit. A crop. Fruit, profit, use, advantage, benefit, a reward, result, consequence. దుష్ప్రవృత్తి ఫలము the fulfilment of a portentous dream. ఫలపదము *phala-padam*. v. n. To bear fruit, to avail. turn to good, turn out well. ఫలపరము *phala-parāmu*. v. a. To make fruitful, to realize, to turn to profit, to use. ఫలపూరము *phala-puramu*. n. The citron. ఫలవంతము *phala-vantamu*. adj. Fruitful, as a tree, పండ్లు కల. ఫలరాజము *phala-rājumu*. n. A certain red fruit, *Momordica monodelpha*. ఫలాహారము *phala-aharamu*. n. A refectory, refreshments, a slight meal of parched corn, cakes, fruit, &c. ఫలించు *phalinchu*. v. n. To be fruitful, yield fruit, పండు. To be of advantage, profit, turn out well, to be accomplished, be fulfilled, జరుగెను. ఫలితము *phalitam*. adj. Ripened, fruitful, profitable, advantageous. నా యత్నము ఫలితమకాలేదు my endeavour came to no good. n. Profit,

fruit. ఫలితార్థము *phalit-arthamu*. n. The ultimate import, purport, result, or point of a passage, the tendency as distinguished from the literal sense. ఫలితము *phalitam*. n. A fruit tree. విద్యమన ఫలప్రసాదము. G. iii. 146. ఫలితీ *phalintī*. n. A tree called క్రిమింకపు, తుంగరచెట్టు. ఫలోదయము *phal-odayamu*. n. Success, enjoyment, gain, profit; heaven, paradise, joy, happiness. ఫలోన్ముఖము *phal-onmukhamu*. adj. Fruitful, effective, efficacious. అది యిప్పుడు ఫలోన్ముఖమగుచున్నది it is now coming to good.

ఫలావా or ఫలాది *phalāva*. [H.] adj. Such, such and such a one. ఫలానివాడు such and such a man. ఫలానివసు such and such a work. ఫలానికార్యము such and such an affair.

ఫల్గునము *phal-quunudu*. [Skt.] n. An epithet of Arjuna.

ఫల్గువు *phalguvu*. [Skt.] adj. Pithless, aspleless. Vain, unmeaning, empty, useless. విషాదమైన, తుచ్ఛమైన, పట్టికి

ఫసలి *fasali*. [H.] n. Lit: a crop or harvest. Hence, a season, one year. Fasli, the Fasli or Official year.

ఫా phā or fā

ఫాయదా *jayida*. [H.] n. Profit, gain, లాభము.

ఫారము *faramu*. [Eng. 'Form'] n. A tabular statement, పట్టి. In printing, a form of printed matter equivalent to eight pages octavo.

ఫాలము *phalamu*. [Skt.] n. The forehead. The share of a plough. A cotton cloth. ఫాలాక్షము or ఫాల నేత్రము. *phal-akshu*.

ఫలగు phalgu

361

బంక banka

du. n. The 'Cyclops,' an epithet of Siva, who has an eye in his forehead. R. v. 332.

ఫలగునామ or ఫలగునామ phalgunamu. [Skt.] n. The twelfth lunar month, that in which the moon's change takes place, when the sun is in Pisces.

ఫి phi or fi

ఫిరంగి or ఫిరంగి phirangi. [From French, 'Frank,' Feringee] n. A European. A cannon (being imported by the Europeans). ఫిరంగిచెక్క phirangi-chekka. n. The bark imported by the Europeans, China root, Smilar china, a certain medicinal drug. Ainslie. i. 70.

ఫిరాయింపు or ఫిరాయింపు phirayimpu. [H.] v. a. To change, మార్పు. ఫిరాయింపు or ఫిరాయింపు phirayimpu. n. A change, మార్పుదము.

ఫిర్యాదు or ఫిర్యాదు firyadu. [H.] n. A complaint, a charge, మంద, వేడుకలను దము. ఫిర్యాదీ or ఫిర్యాదీ firyadi. n. A complainant, a plaintiff. ఫిర్యాదు చేయు firyadu-chéyu. v. a. To lodge a complaint.

పు phu

పుల్లత్ phullat. [Skt.] adj. Blooming.

పుల్లము phullamu. [Skt.] adj. Blooming, opened, expanded, వికసించు.

పూ phu

పూకారము phat-karamu. [Skt.] n. A sound of sobbing, hissing or panting.

పె phe

పెళ్ పెళ్ or పెళ్ పెళ్ phela-phela. [Tel. anuk.] n. A crash or smash; an uproar. అతడు అదేమలా పెళ్ పెళ్లాడినాడు he is making a great uproar in the country. adv. Aloud, crashingly, echoingly, roaringly, creakingly, resoundingly, "పెళ్ పెళ్లబాని పెళ్ పెళ్లాయింది." H. ii. 88. "కొత్త పెళ్ పెళ్లెను." Pal. 172. పెళ్ పెళ్ ము phela-phela-mumu. v. n. To crash.

ఫే phe

ఫేనము phenamu. [Skt.] n. Scum, froth, foam, ముసుగు.

ఫేనిలము phenilamu. [Skt.] n. The Soap nut plant, *Sapindus detergens*. ముకుడు చెట్టు. Rox. ii. 280. "పూరి ఫేనిలములగ్నన బలముగావు శ్రద్ధమునకు." Viab. iv. 302. adj. Foamy, frothy. ముసుగు.

ఫేరవము or ఫేరవు pheravamu. [Skt.] n. A jackal. నక్క.

ఫై phai

ఫైసలా or ఫైసలు phaisala. [H.] n. A settlement, decision, sentence, decree, తీర్పు, నిర్ణయము.

బ ba

బ ba. The name of the letter B. బి అక్షరము.

బంక banka. [Tel.] n. Slime, mucous, gum, glue, gluten, gelatine, any thing glutinous, sticky or clammy like jelly or like clay. Stinginess, avarice. బంకబుసాగు bankabusaagu. v. n. To be gummy or sticky. వానికి బంకబుసాగు పడుచున్నది be

ಬಂಕು banku

862

ಬಂಕೆ banki

has got dysentery. ಬಂಕೆ చెట్టు *banka-chettu*. n. A tree from which gum arabic is obtained. ಬಂಕೆ ಕುದ್ರೆ a kind of shrub. ಬಂಕೆ తెచ్చు *banka-techlu*. n. The 'gum evil,' a disease of corn. బంకె పిట్ట *banka-pitta*. n. A name applied to various kinds of *Sitta* allons because they build their nests of mud. బంకె పురుగు *banka-purugu*. n. A small, ² it: the 'sticky insect.' బంకె భేది *banka-bhedi*. n. Dysentery. బంకె మట్టు *banku-m.* ³ *anna*. n. Clay. కడమత్తు. బంకె ముత్తు *banku-muttsu*. n. An avaricious man, a miser.

ಬಂಕು *banku* [Tel.] n. A lano, నెయ్యి. A gun, పాతానాడు, కానివాడు. One who pr, tends to be a hero, కూరుచివరి నడియ వాడు. బంకె బంకె. (ಬಂಕು+ಬಂಕೆ) n. A miserly woman. బంకెబంకె.

ಬಂಕೆಲು *bankolu*. [Tel. Name of a place.] n. Bencoolen, whither criminals used to be transported. బంకెలకువంపు to transport, to sentence to transportation.

ಬంగನಬయలు *bangana-bayalu*. [Tel. బయలు+బయలు.] n. An open plain, బయలుబయలు. బంగ నబయలుగూడే ఇల్లు a house upon a plain, not in an enclosure, a lonely house.

బంగల *bangala*. [Tel.] n. An oven. కంపటి.

బంగారము, బంగరము, బంగారు or బంగర *bangaramu*. [Tel.] n. Gold. నీ ఇల్లు బంగార ముగానో నీ బుద్ధి బంగారముగానో bless your innocent heart! you silly creature! కాకి బంగారు tinsel. ముచ్చిబంగారు tinsel, gilding, as distinguished from మంచిబంగారు real gold. బంగారు *bangaru*, adj. Golden. The various names of gold are used (as in other languages) to denote fine, noble, beautiful, admirable, thus: బంగారు కొండ or బంగారుకొండ the golden mountain, నీ పాదాద్రి, నీ పాదాద్రి; my darling. నా బంగారుదొంగ my beloved lord! బంగారుదొంగ

sweet bird! Also, used to express contempt. బంగారు మర్యాద vasty polite! బంగారు వ్యాధి a precious reason! బంగారు పని a very pretty business! బంగారు చిన్ని వాడు a hopeful lad. వాడు చచ్చివది అంత బంగారు అవుచున్నాడని all he did prospered. బంగారుగా *bangaru-ga*. adv. Grandly, vastly, well, preciousy. As easily as possible. As you please! with all my heart! by all means! బంగారుకంటి *bangaru-kanti*. n. (Lit:) Golden-eyed: A name of the Little Owl, పైకికంటి; and also of a sort of rice. బంగారుతీగలు *bangaru-tigalu*. n. (Lit: Gold-sprouts:) A sort of rice. బంగారుపప్పు. బంగారుపిచ్చు *bangaru-pichu*. n. Gilding. బంగారుపాము *bangaru-pamu*. n. A very venomous kind of snake. బంగారుపిచ్చిక *bangaru-pichika*. n. The Weaver-bird, *Ploceus baya*. బంగారుపూర *bangaru-pura*. n. Gild ing. బంగారుపూలు a kind of grain.

బంగళము *bangalamu*. [Bengali.] n. Bungalow, పంకజము. బంగళా *bangla*. [H.] n. A bungalow or house standing alone. బంగళి *bangali*. n. A species of plantain, కొమ్మ. adj. Bengali.

బంగ or భంగ *bangi*. [H.] n. Bhang, or Indian hemp, *Cannabis sativa*. కేరాయి. Also, the bangy or parcel post or mail. A parcel. బంగిమత్తు *bangi-muttsu*. n. One who smokes bhang, బంగారువాడు.

బంగారి *bangari*. [H.] n. A tribe of gypsies, బంగారివాండ్లు.

బంజరు or బంజరు *bandaru*. [H.] n. A waste land, uncultivated land, పడుకలు. అవాడెయ్యని land which is immemorably waste. adj. Waste, uncultivated. వెయ్యని భూమి waste land

బంబె *bandi* [Tel.] affix: As high as; up to. బంబెయి. ప్రమాణము. మలబండియి

బంటు bandu

863

బండి bandi

water up to one's waist. బాంబింటి knee-deep. పుట్టింటి deep as far as the cheeks. తరబంటి deep enough for swimming.

బంటు bandu. [from Skt. భటు] n. A soldier, an armed attendant, a police officer, a servant; a pawn at chess. నేకడు. A devotee, భక్తుడు. A disciple, శిష్యుడు. A brave man, ధూరుడు. **బంటులనాము bandu-lanamu.** n. Soldiership, bravery. **బంట్రోడు or బంట్రోడు bandu-rōdu.** (From *బంటు*, a soldier, and *రొడు* a trooper.) n. A peon.

బండ bandu [Tel.] n. A rock, a block or slab of stone. రాము, పెడల్పరాము. A short pounder or pestle without a ferrule, పామ్మ లేనికొకరి, పొట్టి కొకరి. A much used block, a worn out stone. అరిగినది. (Metaphorically), a block head, an obstinate, stubborn man. adj. Shameless, importunate. Mischievous, naughty, wicked, obscene, indecent, అకరాము. **బండట bandata.** (బండ+అట.) n. Mischievousness, naughtiness, అకరామునము. **బండవాద్యము** a litigious case. **బండడు, బండు or బండ గుడు bandudu** n. A dullard, a mischievous person, a stupid man. **బండవాడు bandavādu.** n. A class of beggars, who go with a stone in their hands with which they threaten to beat out their brains unless relieved, రాయియెత్తకొనివచ్చి అడుగు కొనేవాడు.

బండగు bandagu. [Tel.] n. A cage for catching wild kenats, &c. చోగు.

బండము bandamu. [Tel.] n. A thing. తినుబండముల estables.

బండారము or బండారు bandaramu. [from Skt. భండారము.] n. A treasury, ఖజానా, భాగ్యవము, సంచికట్టు, బాక్సము, "తక్కినబండారాలెక్కలయూడు." BD. v. 800. See also అమృత iv బండరూ, బండరూడు

or **బండారి bandaru** n. A treasurer, భాగ్యవార్ధకుడు, బాక్సమున భద్రారి. "పాపములభక్తికట్టు బండారిమహారాజునకులు, బండారురాసకులారెక్కలము." Charitr. iii. 108. **బండరూపు bandarupu.** n. A treasury. ఖజానా, సంచికట్టు, బండారము. **బండవలము or బండాలము bandavalamu.** n. Stock, capital, funds, treasure. సంచికట్టు. Means, capacity, strength, పాప కట్టు. దానిబండవలము కైలుచేసినది the secret came to light. అందులో బండాలము ఏమిన్ని లేదు there is nothing in that.

బండారు bandaru. [Tel. బండ+అరు.] n. Saffron ground on a stone. రాతిమీదరాతి పూసుకొనేపనుపు. **బండారుకర్త bandaru-karra.** n. A hard yellow wood like mango wood. The Karum timber tree, *Adina cordifolia* (E. P.) **బండారుపిట్ట bandaru-pistuka.** n. "The golden head," a kind of bird, probably *Loria philippensis*. కీరమండము.

బండారుడు bandarudu. [Skt.] n. One who tends buffaloes. బ్రైలకు కామవాడు.

బండాలము See బండారము. (q. v.)

బండి bandi. [Tel.] n. A cart, gig, carriage, coach, waggon, కరెటు. A car, రథము. The four kinds of బండ్లు are గూడుబండి or చోసుబండి a cart covered with a mat. పెట్టెబండి a palanquin coach, or a bullock coach. టెల్లుబండి a carriage on springs. కొలింబండి an English "coach." The piece of wood round which gold lace or cotton lace is rolled: so called because shaped like an axle between two wheels. **బండికల్లు bandi-kallu.** n. The wheel of a carriage or cart. కల్లు, రథచక్రము. (కల్లు is a stone, as the wheels, were originally made of stone. Such are still seen in remote towns.) **బండికల్లు రాపాయి or బండిరాపాయి bandi-kallu-rāpāyi.** n. A milled rupee: lit: one like

బండు bandu

864

బండి bandi

a wheel. బండిగిల్లు *bandi-gillu*. v. n. To suffer difficulties. ఇదండొప్పుడు. బండిగురిగింజ or బండిగురువెంజ *bandi-guriginda*. n. The vile called *Dalbergia volubilis*. Rox. iii. 231. కాంఫోజలర. బండి మొగ్గరము *bandi-moggeramu*. n. A certain military evolution called శకల పూసము, which is shaped like a cart. బండిరిక్క *bandi-rikka*. n. The star called రాహి. బండిరేఫ *bandi-repha*. n. "The great R." The letter *ః*; which is so named from బండి a wheel. శకలరేఫ. (The Pandits have made fruitless efforts to introduce this obsolete letter into modern Telugu.) బండిరేవు *bandi-revu*. n. A ford in a river where carts cross it. The great shore. బండిరొట్ట *bandi-roffa*. n. A sort of fodder.

బండు *bandu*. [Tel.] adj. Indecent, uncouth, obscene, gross. బండుట్టు coarse abuse. బండుకూతుల or బండుబాకు gross language, అకామకూతులు.

బండి *bandi*. [Tel.] n. A ball to play with. పెండు, కందుకము. Any ball whether formed of cloth or of flowers, &c. The flower called a marigold. A flower, called Bachelor's button. టిఫబండి మొదలైనవి. బండి (for Skt. పక్షి.) n. A row, line, rank. A row of bullocks driven abreast to thrash out corn. బండిట్టు the rope used to yoke a row of bullocks together to thrash corn. బండికుడుపు *bandi-kudupu*. n. A dinner party, అనేకులు కూడి భుజించుట. బండిలోలు to drive bullocks to thrash corn. బండి విడుచు to release bullocks after thrashing corn. బంటులాడు *bantulaadu*. v. n. To play at ball. బంతులాడు playing at ball.

బండ *banda*. [Tel.] n. A small tank.

బండదము Same as బండలము (q. v.).

బండన *bandana*. [from Skt. బంధన.] n. Slime, bird lime, gum, paste, glue, cement, any viscous matter, anything sticky. జిగురు, బంక. బండనలయన viscous, glutinous. బండనగోను *bandana-gonu*. v. n. To become gummy or sticky జిగురు అవడము.

బండము or బండాము *bandamu*. [from Skt. బంధము.] n. A tie or band to keep the legs together; hobbles or trammels used to confine cattle. Knee-haltering. The rope which connects the feet of a man who climbs a palmtree. బండా *banda*. n. One who is put in prison, చెబడ్డవాడు.

బండరూ *bandaru*. [Tel.] n. A sea port. The ordinary name of Masulipatam, also called మచిలీపట్నం.

బండలము or బండదము *banda-lamu*. [Tel.] A wide-mouthed jar. పెద్దబువ్వోరుగల కండ.

బండారు చెట్టు *bandaru-chettu*. [Tel.] n. The Karum timber tree, *Adina cordifolia*. (E. P.)

బండి *bandi*. [from Skt. బంధము.] n. Imprisonment, confinement. చెర, కయిదురేయడము, నివ్వంధము. That which is imprisoned, చెబడ్డది. "భూమిపమునూడ బండిరిక్కిరియి." (BD. ii. 800.) behold we have fallen into his hands. బండికాడు *bandi-kadu*. n. A marauder, a high-way-man. బండిపోటుకొంగ. "బండికాడైనచోరులు బ్రతుకొనరు." Swa. iii. 157. బండికము *bandi-gamu*. n. A dungeon, a prison, చెరశాల. "బండికములోనక్కంబులబడ్డవే." Vish. ii. 202. బండిపోటు *bandi-potu*. n. Gang robbery, a predatory incursion, a dacoity. "బండిపోటులు. కరుణయ్య పాఠాన." Ellaya. iii. 210. బండికృతము *bandi-kritamu*. adj. n. Imprisoned. Vasu. vi. 109. బండిఖానా, బండిఖానా *bandi-khana*. [H.] n. A prison, చెరశాల. See బండము.

బంధు bandhu

865

బంధు bandhu

బంధు bandhu. [for Skt. బంధువు.] n. A vulture; also called రామబంధు and శోరబంధు. [Also, from Skt. బంధము.] A tie, a band; a hoop, clasp, clamp, or hinge. An iron clamp for joining boards together. కలపపు కుడే సేయవలసినట్లు. The bank of a reservoir or tank. The act of surrounding, ఆవరణము. Secrecy, గోప్యము. Obstruction, రోధము. **బంధుకట్టు bandu-kattu.** n. A conspiracy, league, cabal, plot, plan, scheme. వాటికట్టుపాటు. **బంధుకట్టుకట్టుకొను** to be leagued together, to have a private agreement. **బంధుకట్టుపాటు** slang, such as gypsies use. **బంధుగుడు** or **బంధువుడు bandugudu.** (for Skt. బంధువు) n. A relation. **బంధే bande.** n. Imprisonment, చెర, కయ్య. Confinement of cattle. పశువులపై. Poundage fine: a fine for a trespass by cattle. పశువులదండం. **బంధేసి గొను** to exact a fine for stray cattle. **బంధేబొడ్డి** a cattle pound. **బంధేకాడు bande-kadu.** n. One who puts in prison, చెరలోపెట్టువాడు. **బంధేకత్తె bande-katte.** n. A woman who puts in prison, చెరలోపెట్టునది. **బంధే గొను bande-gonu.** v. a. To imprison, చెర పెట్ట. **బంధేలపాలు bandela-polu.** n. One who is given to imprison people. చెరేయ ప్రభావముగలవాడు. **బంధేవేయు bandevēyu.** v. a. To impound cattle. To exact a fine for cattle that have trespassed.

బంధేడ, బంధేడుచెట్టు or **బంధేడుచెట్టు bandeda.** n. Touchwood: a pithy wood that ignites easily. *Nyctanthus arborescens*.

బంధోబస్తు bandho-bastu. [H.] n. Security, భద్రము. A settlement, arrangement, a system of regulations.

బంధము bandhamu. [Skt. Cf. Eng. "Bind."] n. A binding, tie, or fetter. కట్టు. A position or attitude. Confinement, imprisonment. చెర. A pledge, కుదుప. A kind of poetical

composition, రాష్ట్రరచనావిశేషము. A knot, మడి. **బంధకవనము** or **బంధకచిత్రము bandha-kavanamu.** n. A poem composed in a fantastic form; either in the shape of a word (శబ్దబంధము), or, a serpent (నాగబంధము), &c. చాడీబంధములు 84 ways, i. e., sorts of attitudes. సుపారబంధములు the ties of family. **బంధకము bandha-kamu.** n. Binding, tie, confinement, చెరసాల. **బంధకి bandhaki.** n. An unchaste wife. రంజుకూలు. **బంధకపతి** a cuckold. **బంధనము bandhanamu.** n. Binding, tying, a knot, కట్టు. Imprisoning, confining, చెర. బియ్యంధనము the tying up or imposing restriction upon the quarters of the world, so as to prevent the intrusion of evil spirits, &c. **బంధనాలయము bandhan-alayamu.** n. A prison house, చెరసాల. **బంధనోధము** a post to which an elephant is tied. **బంధింపు bandhintu.** v. a. To tie, bind, tighten. కట్టు, బంధనము చేయు. v. n. To be bound or stopped, ఆవరణ, &c. మలము బంధించినది there was a stoppage of the feces.

బంధురము bandhuramu. adj. Uneven, undulating, wavy. ఎగుడుదిగుడు. Bowed, bent, మోస. Pleasing, delightful, handsome, beautiful. పెక్కిన పైస. Thick, దట్టమైన. n. A swan. కలహంస.

బంధులుడు bandhulu. [Skt] n. A bastard. కులకానుగుడు, గుడిసెవేటువానికొడుకు, రంజుకూలికొడుకు.

బంధువు or **బంధుడు bandhuvu.** n. A kinsman or relation. Particularly used for more distant kinsfolk. A. v. 30. కులబంధువు a fellow kinsman. **బంధుడివనము** or **బంధుడివనము bandhu-jivakamu.** n. The flower termed *Pentapetes pharicea* Rox. i. 376. మంకెన, కిశినారకము. **బంధుత బంధు-ta.** n. A family party: kinsfolk, a circle of relations, బంధుసమాహారము. **బంధుత్వము bandhu-**

బంపు baṁpu

866

బాచా baacha

tonamu. n. Relationship, affinity, conson-
guinity. బంధూకము baṁdhūka-mu. n. A
certain red flower to which beautiful lips
are compared, మంజుశ్రవస్త్రి, కేసరి.

బంపు baṁpu. [Tel.] n. Dirt on the teeth,
పండ్లపొడి, పాకుడు. చంద్రా. i.

బంబ baṁba. [Tel.] n. The sound of a conch.
శంఖాదిధ్వని. adj. Large, స్థూలము. “భక్త్య
పాదముల బంబరింకలు లాపవివారు.”
L. xiii. 8. బంబారు baṁbāru. (బంబ+
బారు.) n. A fat bull. పొతరించుచున్న.
A very fat person, మక్కిలి పరిపివారు.
“బంబోర్తూని, యదువుం, బడవారులం, గంప
శివారుల.” A. vi. 28.

బంబరము baṁbharamu. [Skt.] n. The
large black carpenter bee. క్రమము,
కుప్పెన.

బాకారి baka-dāri. [Tel.] n. A dove
or pigeon. పాశ్చరాయి, పారావరము.

బాకము bakamu. [Skt.] n. A heron. చక్క-
లొం. బాకాధ్యము hypocrisy. (The heron
seems to stand praying or meditating,
while in truth he is aiming at his prey
the fish.) బాకవైరి baka-vairi. n. A title
of Krishna or Bhuma, who slew the
demon named Baka. కృష్ణుడు, భీముడు.

బాకాచెక్క bakācu-cekka. [Tel.] n. The
Sappan wood or Sampfen wood, *Caesal-
pinia sappan*. (Watte). The chay root
which produces a red dye. Redwood.
పర్రచాయచేసెక్క.

బాకాయ or బాకాయి bakāya. [H.] n. Arrears,
balance due.

బాకాయు Same as బాకము (q. v.)

బక్క baṁka. [Tel.] adj. Thin, lean, meagre.
Poor. బక్కవారు or బక్కచలచివారు a
lean thin person. బక్కటిల్లు baṁkaṭilla.
v. n. To become lean, to become emaci-
ated, కుష్టియ, కృశించు బక్కచొక్క.

or బక్కచొక్క baṁka-dokku. n. A lean
thin person బక్కమజ్జ buttermilk mixed
with too much water. బక్కిటిబక్కి or
మక్కిటిమక్కి baṁkiki-bakki. n. Tit for tat.

బగబగ or భగభగ бага-бага. [Tel. (anuk.)]
n. The noise made by a blazing fire.
అగ్నిలాహర్య. “బగబగయనిపించెనెడకు
వాపొద్దయంబు.” KP. ii. 97.

బగళము baṁḡamu. [Tel.] n. Avoidance,
the act of moving aside, తొలగడు.
బగళముచేయు baṁḡamu-cheyu. v. n.
To remove, తొలగించు.

ఈ యెడకిత్రమహాభక్త్యులగుటలు
పాయబాకలుతొలగిచేయుదును
చార్వములయందుమిగులవార్చుటనునీయ.”

భ. v.

బాగి baṁgi. [Tel.] n. A side, direction, ప్రక్క.

బాగి or బాగిసి baṁgi. [Tel.] n. A kind of
tree. బాగిసి, బవిసి or బైసి n. Wealth,
riches, భాగ్యము. Respect, గౌరవము.

బాగిలు baṁḡilu. [Tel.] n. A sudden fear.

బగ్గముపాడు baṁḡamu-pādu. [Tel. పాడు+
పాడు.] adj. Quite ruined or waste, పక్క-
రిపాడు.

బగ్గు baṁgu. [Tel. (anuk.)] n. A blaze. The
noise produced by a blazing fire, మెడుకు
యందకు భ్వంతమకరము. బగ్గి n. Ashes,
వాడిన. బగ్గున baṁḡu-na. adv. Blazingly,
suddenly. బగ్గుచును baṁḡu-m-ānu. v. n.
To blaze forth suddenly, బగ్గుననుచు. బగ్గరి
baṁḡ-ari. (బగ్గు+అరి) n. A very irritable
person, a hot tempered man. బగ్గరి
మండిపడువాడు. బగ్గుండి baṁḡundi. n. Red
powder, రక్తవర్ణచూర్ణము.

బగ్గి or పగ్గి baṁḡe. [from Skt. ప్రజ్ఞ.] n.
Skill, cleverness.

బాచాయు baṁchayamsu. [Tel.] v. a. To
preserve, save or rescue. బాచాన protection,
preservation, security. (Vizaga)

బచ్చె *bachche*. [Tel.] n. Paint, colour. వర్ణము. The act of applying paint, వూర. adj. Painted, lacquered. బచ్చెపాట్టె a lacquered box. బచ్చెపాట్టె a painted doll or puppet.

బచ్చెలి or **బచ్చెలివూర** *batalsali*. [Tel.] n. Indian Spinach, *Basella alba*. ఉపాదళి. తగవచ్చెలి, అల్లబచ్చెలి or పొలమువచ్చెలి the plant termed the Creeping Purslane. దుంపబచ్చెలి *Basella indica*. Rox. ii. 104. ఎర్ర అల్లబచ్చెలి *Basella rubra*. (Watts).

బచ్చె or **బచ్చెవాడు** *baṭṭa*. [Tel.] n. A Vaisya, Chetty or Komati, వైశ్యుడు. A treasurer, బాక్సరుసునకర్తవారి. One who tests silver and gold, పెండి బంగారముల నాణెముచూచువాడు. A money changer or shroff. సర్వా. H. ii. 54. A. iv. 317. S. i. 469. "నిచ్చలుగర్వపరియోగి చేపట్టు బచ్చెను బోరె." BD. 2. 511.

బజంత్రి or **భజంత్రి** *baṭantri*. [H.] n. Music. A musician, మేళము, మేళగాడు.

బజగడగు or **బజగడుగు** *baṭa-gaḍaḡu*. [Tel.] adj. Unsteady, నింకడలేని. బజగడుగుది an unsteady woman. నింకడలేని ఆడుది.

"బజగడగుదానిమాలలు.
నిజమనిగుబర్రక్కినెరుగునిల్లంబునకుం.
సులసుమారునిరిలం,
గంధించోనాడుకొంటిగడగేనుమకా."

Saranga. Pad. iii. 241.

బజాయిండు *baṭayindu*. [Tel.] v. a. To beat soundly.

బజరు *baṭaru* [Tel.] n. Disgrace, ధిక్కము. బజరుచేయు to disgrace, ధిక్కముచేయు.

"తే, అబానిబజరుచేయగలరెక."

ఆంధ. ౪.

బట్టి *baṭṭi*. [Tel.] n. A dish of vegetables, a chutney. బట్టి.

బజారు *baḍaru*. [Tel.] n. a. shop, అంశ. The merchant's quarter, a market. అంశడివిధి. **బజారుమాట** *baḍarumaṭa*. n. A rumour, town-talk, బిరులలో చెప్పు కొనుమాట. **బజారుము** *baḍarumu*. n. Adultery, వ్యభిచారము. **బజారి** *baḍari*. (బజారుము+ఇ) n. An adulteress, వ్యభిచారిణి. **బజారిండు** *baḍarinḍu*. v. n. To commit adultery, వ్యభిచరించు.

బడ్డడి *baḍḍaḍi*. [Tel.] n. A kind of pace or gait, పాదనివ్వగుదికము.

"ద్వి బహుచిత్రగుణలతో బడ్డెట్టెనొక్క."
పల్నాటిచరిత్ర. 2. భా.

బటమరులు *baṭamarulu*. [Tel.] n. Nostrils. ముక్కుచర్మములు. "ముఖానికిరహితగుణతోతక్కు ఖండగు గంధపహులగుర్చనికైన నొక్కొక నిక్కొ చొక్కంపుంబులములంబానట్లు తిలకును ముదిలసనాచహానిని యగునానభూనమాకుండగు నాని." A. vi. 138. టీ చొక్కంపుంబులములు, ముందు మైన ముక్కుచర్మములచేతను.

బటాకోబయలు, **బటాబయలు** or **బట్టబయలు** *baṭako-bayalu*. [Tel.] n. A quite open place. adj. Broadly open, quite naked or evident. UH. iv. 168.

బటానీలు *baṭāṇi*. [Tel.] n. Peas. *Pisum sativum*.

బహారము *baḍaramu*. [Tel.] adj. Great, large, గొప్ప, పెద్ద. "లోలోబారముయలు బహారము." showy in outward appearance but worth nothing intrinsically **బహాబారము** *baḥa-baramu*. (బహారము+బారము.) n. Gentleness, greatness పెద్దరికము.

"తే.....కిలనికొక్క
మల బహూనినింకెయిట్లుగలదు."

ఉ. హరి. iii

బటు బాట

868

బడ బాద

బటు or బటుక *batu*. [Tel.] n. A Brahmin bachelor. బ్రహ్మచారి. బటుకపత్రము, a bachelor's cloth. బడుగువస్త్రము.

బటువు *batuvu*. [Tel.] adj. Round, circular, spherical. గుండ్రని. Firm, దృఢము. n. Roundness, గుండ్రన. A thin ring, వెలుకని ఉంగరము. బటువు or బటువుదిల్ల *batuvu*. n. A small round pillow, a round holster, రింగ్ కలగడ్డ. "బటువులొగుగులుగల భూలహమ్మ మొడ." A. i. 67. బటువువైకుంఠ or బటువు వాలు *batuvu-kaiduvu*. n. (Lit.) The round weapon, i. e., Vishnu's discus.

బట్ట *batla*. [Tel.] n. Cloth, clothes. వస్త్రము. తడిబట్టతో గొంతుకోయడము to cut the throat with a wet cloth, i. e., to kill by slow torture. adj. Dappled, mottled with white and black or red. బట్టావు a dappled cow. Bald, వెంట్రుక లూడిన బట్టల a bald head. వెంట్రుక లూడినవల. బట్టలవాడు a bald headed man. బట్టగుట్టు *batla-guttu*. adj. Shameless, సిగ్గునూలిన, లజ్జలేని. బట్ట గెనుపుచెట్టు *batla-ge apu-chettu*. n. A certain forest tree. బట్టపువ్వు or నవ్వు తమలపాకు *batla-puvvu*. The caricature plant, on the variegated leaves of which there are white marks like faoes.

బట్టబయలు *batla-bayalu*. [Tel. బయలు+బయలు.] n. An open plain, an open country, an expanse. బట్టబయలుగా openly, బాహుళ్యముగా. See బయలుబయలు or బయలు బయలు.

బట్టామక *batla-maka*. [Tel.] n. The great Indian Bustard, *Eupodotis indica*.

బట్టి *batti*. [Tel.] n. A still for drawing spirits, &c., సారాయి మెదలగనని కాశేరాన. A kiln, అవము. Talkativeness. వాగ్ధోరణి. బట్టికాడు *batli-kadu*. n. Lit. One that is talkative, i. e., a parrot or a myna. The Red-backed Shrike.

బట్టికొల *batli-kola*. [Tel.] n. A stick with the aid of which bags of corn are lifted and placed on the backs of oxen.

బట్టా, బట్టావాడు or బట్టాణి *batla*. [Tel.] n. A bard, herald: a chanter of titles and praise. వంటి. బట్టాణులు a caste of Sudras who as a rule are eulogizers by profession.

బట్టావాసంతి *batlavasa-chi*. [H.] n. A well, బావి.

బట్టె *batte*. [Tel.] n. A water-course fed by a river, a streamlet. కాలువ. బొట్టిబట్టె the trough of a well.

బట్టి *batli*. [Tel.] n. A kind of an earthen cover over a pot, ఒకచిప్పమీసమునుకు.

బట్టాదా or బట్టావాదా *batladada*. [H.] n. Distribution, disbursement. బట్టాదా చేయు to disburse, or pay out, as money or goods.

బడ or బడా *bada*. [H.] adj. Large, పెద్ద. adv. Very, ఎక్కిరి. "బడతాకినోరు." రిల్లా. ii. బడకొండ a large hill.

బడప *badapa*. [Tel.] n. A difficulty, a source of trouble or danger, a calamity, ఇదుము, అవసర.

బడబ *badaba*. [Skt.] n. A mare. అడగుర్రము.

బడబడ *badabada*. [Tel.] n. A rumbling or gurgling noise, పారుతున్నందున భ్వభ్వమకరము.

బడబాగ్ని or బడతానలము *badabagni*. [Skt.] n. An inextinguishable flame: fire that burns under water.

బడలు *badalu*. [Tel.] v. r. To be weary, or fatigued, to tire, to flag, to be exhausted. అయాసమునొందు, అయియ. n. Fatigue, అలసట. బడలుచు or బడల్చుడు same as బడలు (verb). "మరలంబులుబడిలవడంబోని చున్నవాడు." M. VIII. iii. 66. బడలిండు

badalintsu. v. a. To fatigue, to exhaust.
బడిలిక *badalika.* n. Fatigue, weariness,
 exhaustion, అలసట. **బడిలికపర్చుకొను** to
 rest oneself. **బడిలిక** *badalika.* adj.
 Worn, fatigued, exhausted. **బడిలిక.**

బడివా *badava.* [Tel.] n. A pimp, తాగ్గు
 వాడు, తాగ్గుబడి. A base wretch, లుచ్చా.

బడియ *badaya.* [H. from బడి q. v.] n.
 Boasting, bragging, జంభాలు. బడియకొడు
 a boaster, braggart.

బడి or **బడి** *badī.* [Dev. ✓ పడు = to read.
 Cf. Tam. పడి. Skt. పఠించు is cognate
 with it.] n. A school. పాఠశాల, పఠశా-
 లము. Order, క్రమము. Firmness, స్థిరము.
బడికొలు *badī-kōlu.* n. Resemblance, an
 example. చాలు, పోలిక. A. v. 139. **బడి**
తెను *badī-chenū.* v. a. To warn one to be
 mindful of any thing, దిద్దుబాడేయు. **బడిపె**
ట్టుకొను *badī-pettu-kōnu.* v. n. To open
 or start a school. **బడితేలి** అయినది the
 school time is up. **బడికలిసిపోయినది** or
బడిముగిసినది the school is over. **బడినిట్టినయి**
 to abolish a school. **బడిపెద్ద** *badī-pedda.*
 n. A class leader, monitor. **బడితపాకమా**
badīta-pāṭhamu. n. A lesson that has
 been read, an old lesson, చదివినపాఠము.

"బిల్వ..... బిల్వం
 బడితపాకము కొంగపడదులన్నియు."

పాశ్చ్య. ii.

బడి *badī.* [Tel. from పడు to fall.] adj.
 Slight, petty, "బడిపనులేమీపనులును నంకిక
 కుకొనిపిలువంక నుడువినప్పటిని." BD. iv.
 1267. బడిపనులు servitude. కొలువుడుపనులు.
బడిగుర్రము an unsaddled horse. **బడి** adv.
 Along with, కలబడి. "అల్లంబంబులుబడి
 చేసికొని నెడలియలందు యత్నావలంబుదీర్చు
 నెడ." M. vi. ii. 348. అంబునిన్ని కలబడి
 కొని. Like, as, conformably to, according
 to. దీని బడిచేయించుము make it like this one.
బడికొడి or **బడిబడి** *badī-kōḍi.* n. A barn

door fowl. A large fowl. **బడి** *badī.* An
 affix forming nouns. Thus బడిబడి along
 the road. బడిబడి leisure. తగులుబడి
 expense. పెట్టుబడి money advanced or
 laid out. నచ్చుబడి income. పలుబడి a
 reign. So many times as much, సుజా
 ర్థము. ఇచ్చుబడి as much again, twice as
 much. మచ్చుబడి thrice as much. **బడిబడి**
బాది-బాది. adv. Repeatedly, one after
 another. చూచుచుంటి. "ప్రపంచయిన పంపు
 జనులు బడిబడిచాకా." Sunanda. v. 155.
బడివారడి *badī-varaḍi.* n. Apportion-
 ment, allotment, lot. The share of rev-
 enue levied on each farmer. ప్రతిమనుష్యు
 నకు లేవెడుము.

బడిత or **బడిత** *badīta.* [Tel.] n. A stake,
 thick stick, cudgel. నుడి.

బడితపాకమా See under బడి. v.

బడిమి *badimi.* [Tel.] n. A circular move-
 ment. A ceremony performed to remove
 the effects of the evil eye, బడియం.
 Going round in a circle. చక్రాకార క్రమ
 ము. A sacrifice to a demon, an animal
 sacrifice, భూతబలి. **బడిమి** వస్తు or **బడిమి** వస్తు
badī-mi-vastu. v. a. To parade, to carry a
 prisoner around the town in procession
 before execution. To take away the evil
 eye. దిద్దితినేయు, నివారుదురు.

బడియ or **బడిత** *badīya.* [Tel.] n. A stake
 or short thick stick. A cudgel. చిన్నదుడ్డు
 కర్ర. చిచ్చిబడియ a fool. See బడిత.

బడియు *badīya.* [Tel.] v. n. To remove the
 effects of the evil eye. (దృష్టిదోషముచేసిన
 వస్తు) నివారుదురు. వై. iii. See బడిమివస్తు. **బడిసి**
badisi. n. A charm or amulet. రక్ష. **బడిసి**
నాటు *badisi-nāṭu.* n. Taking away the
 effects of the evil eye, నివారుదురు. That
 which is thrown away to remove the ef-
 fects of the evil eye on a person, నివారు
 చేసినది.

"తే|| ప్రస్తావనలు కాక బడిసినాటు."

కాశీ. vii.

బడి *badī*

870

బడు *badu*

బడిలి *badili*. [Tel.] n. A hole, తొలు, చెజ్జము, రంధ్రము.

బడిశము *badishamu* [Skt.] n. A fishhook. చేపలకుపట్టే సాలము.

బడుగు or **బడుపు** *badugu*. [Tel.] adj. Weak, lean, skinny, కృశము, ఆశక్తమైన. Poor, neccessitous. బడుగురాక్షసుడు a gaunt demon. బడుగువడుము (B. viii. 421. and Amuk. vi.) a slender waist. బడుగువసులు (BD. iv. 628.) drudgery, servitude. బడుగులము (BD. v. 1098.) a wretched corpse. బడుగుభక్తులు poor saints. (BD. v. 623.)

బడువ Same as బాడువ (q. v.).

బడె Same as బడియ (q. v.).

బడ్డు *baddu*. [Tel.] n. The male organ of generation, మగగరి.

బాఠారు See బాఠారు.

బాణ్ణము or **బణ్ణము** *bannamu*. [Tel.] n. A pile of now brass pots. కొత్తయిత్తిడిపాత్ర మల సమూహము.

బరము *batamu*. [from Skt. బ్రహ్మ.] n. A row, ప్రతమ. కళ. iii.

బరిసి *batini*. [Tel.] n. A kind of silk cloth. కంక. iii.

బరిమాలు or **బరిమాలిక** *batimalu*. [Tel.] v. a. To pray, beseech, importune, beg. దైవ్యముతో చేరుకొను. బరిమాలిక *batimalika*. n. Beseeching, బరిమాలలు. బరిమాలము *batimalamu*. v. a. To cause to beseech, బరిమాలజేయు.

బుడుగు, **బ్రదుగు** or **బ్రదుకు** *batuku*. [Tel.] v. n. To live, subsist. To survive: to be delivered or saved. నేనుమాత్రము బ్రతికాను I alone survived. n. Life. Means of life, support. Subsistence, mode of life, trade or profession: జీవనము. బతుకుటె

రువు or బ్రతుకుకొను means of life కేవలజీవనము. బ్రతికించు, బ్రతికించు or బ్రతికించు *bratikintu*. v. a. To cause to live, save, rescue.

బత్తిడి, **బత్తిలి**. **బత్తిడిక** or **బత్తిలిక** *battadi*. [Tel.] n. A quiver. అప్పులపాడి.

బత్తాయి *battaya*. [Corruption of 'Batavian.'] n. Batavia. బత్తాయివారింజిరండు a Batavian orange.

బత్తి *batti*. [for Skt. భక్తి] n. Faith. బత్తిగు (faithful. "అంగనయెంతటి పుణ్యమూర్తితో, పత్తినింపవాడుతె బాపితి." S. iii. 63. See on భక్తి. బత్తుడు *battudu*. n. A worshipper. భక్తుడు. The caste title of all the five castes of artificers as వడ్డబత్తుడు a carpenter, కడుపుబత్తుడు one who makes a god of his belly. L. xvi. 230.

బత్తిన *battisa*. [H.] n. Thirty two. "రము బత్తినాది రాగంబలకను." BD. iii. 1836.

బత్తెము or **భత్తెము** *battenu*. [H. from Skt. భృతి.] n. Subsistence, allowance, batta. Daily allowance in money or food. దినబత్తెము daily bread. బత్తెకర్పు daily expense.

బదనిక *badanika*. [Tel.] n. Any parasitic plant. H. ii. 45. S. i. 18. Rox. ii. 185. "పాముకుబదనికచూపితే ఎంత అలగునో" (proverb) as disconcerted or irritated as a snake if you shew it the mistletoe.

బదర *badara*. [Tel.] n. A crack, పగులు. కూడ బదరపోయినది the pot is cracked.

బదర *badari*. [Skt.] n. The jujube tree. తేనెపట్టు. బదరము the jujube fruit.

బదరికము *badarikamu*. [Tel.] n. A box. పెట్టి.

బదులు *badulu*. [Tel.] n. Exchange, a substitute. మారు. (కవి. iii.) A loan. చేతి బదులు or చేబదులు a loan given without a

bond being executed. adj. & adv. Instead, in the place of. బదులుగా a reply to a letter. బదులుగా a word in reply. బదులు చేయ or బదులు చెప్ప to reply. బదలాయిండు *baddala-ginisu*. [H. from బదులు.] v. a. To change, exchange, transfer, change. బదిలి n. A substitute.

బద్ద or బద్ద *badda*. [Tel.] n. A piece, bit, fragment, slice, a flat thin bit, split wood. చీలిక. కువక. దూతేకుల బద్ద a cotton beater's bow. ఈ భావ మహాకష్టమని బద్దలకట్టుతారు they figure this language as very difficult. బద్దలకట్టి మాట్లాడినాడు he arranged his arguments to much advantage. కాపటిబద్ద the wooden part of a yoke (కాపటి.) See బద్ద. బద్ద or బద్ద adj. Lean, lank. బలకని. "బద్దకిక్కిలవంటలబలకనోడలు." HD. ii. 1087. "పానిబద్దినపండ్లు బద్ద చేతులు." BD. iii. 558. బద్దలగు *badda-lagu*. v. n. To break in pieces, to go to shivers, to crack.

బద్దకము or బద్దకము *baddakamu*. [Tel.] n. Laziness, indolence, sloth. Heaviness, పాటుపాటిక. Delay, ఆలస్యము. బద్దకము *baddakintu*. v. n. To flag, fire, become lazy. పాటుపాలు. బద్దకముగానుండు or బద్దకము to feel heavy, or lazy. బద్దకుడు *baddakudu*. n. An idle man.

బద్దపరి See బద్దపరి.

బద్ది *baddi*. [Tel.] n. A certain plant. చిలబద్ది

బద్దించు *baddintu*. [Tel.] v. a. To test a previous measurement (of land, &c.), to check, verify. సరిగాచెప్పడో లేదో చూచుటకు కొలిచినదే వదుల కొలుచు. To rate, settle price, set a value on. To prune a tree. బద్దించు *baddimpu*. n. The arithmetical process called Reduction. బద్దించుట to appraise or estimate.

బద్దు or బద్దుర *baddu*. [Tel.] n. A lie, an falsehood.

బద్ది *baddi*. [Tel.] n. The tag end or selvage of a web, వస్త్రముమొదలు, చివ్వి, చివ్విమొదటిభాగము. A slip of cloth. వస్త్రమువలన. బద్ది పెంచుచేసుకొని కర్తవ్యము పరిపూర్ణము he performed the funeral rites putting on a slip of cloth round his neck as a mark of mourning. Also, a thin or flat piece of wood as చింటిబద్ది or కాపటిబద్ది. వనాచుబద్ది a tape. బద్ది గుండ్లు *baddi-gundlu*. L. Little balls like marbles flicked from the finger-ends.

బద్ద *badda*. [Tel.] n. Twelve. పంపెండు.

బద్దము *baddamu*. [from Skt. భద్రము] n. Safety, పరిపూ. interj. Beware! Take care, be on your guard. పరిపూ.

బద్ధిరము *baddhiramu*. [Skt.] adj. Deaf. చెట్టకు. బద్ధిరము *baddhirudu*. n. A deaf man, చెంటినాడు. బద్ధిరీకము *baddhirilamu*. adj. Made deaf, బద్ధిరముగాచేయబడిన. "బద్ధిరీకములు." భా. భిష్ట. i.

బద్ధము *baddhamu*. [Skt.] adj. Tied, bound. కట్టబడిన. బద్ధులము *bandhulu*, fixed haired. బద్ధులబుద్ధి with clasped hands, i. e., very humbly. బద్ధము or బద్ధము *baddhamu*. [Tel. Colloq.] n. A boundary, limit. కాపటి బద్ధము is he bound by any conditions? సుద్ధిబద్ధములేనివాడు an unprincipled man. బద్ధము *baddhudu*. adj. Bound, obliged. కర్తవ్యము one who is addicted to religious rites. ఆధారబద్ధము bound to obedience.

బాగు or బాగాడు *bandu*. [H.] n. Broad-cloth, woollen stuff. బాగాడు.

బానియండు *bandyintu*. [H.] v. a. To attach, to add. To fabricate, make up. బానియండు *bandyimpu*. n. Fabrication.

బనారసు *bandarasi*. [from Skt. వారణాసి.]
n. Benares, కాశీ.

బన్నము *bannamu*. [from Skt. భిక్షము.] n.
Disgrace, అవమానము, మోసపోవడము. Diff-
culty, trouble, misfortune. ఇదను, అపద
“పన్నగభాజులు బడివన్నములెన్నగరారు.”
HK. ii. 12. **బన్నపడు** n. To be disgraced,
భంగముపొందు. **బన్నసరము** or **బన్నసరి**
banna-saramu. n. A necklace of
coral and gold beads or plates, or of
pearl chains and gold plates alternately.
పకడములు గుండ్లు మొదలైనవి నుచ్చిన పేరు.
A necklace, పకడము.

బభ్రువు *babhravu*. [Skt.] adj Ruddy,
lawny, red, iron grey, like the colour
of the ichneumon. Brown, పింగళవర్ణము.
Yellowish green. పచ్చేని. n. A brown cow,
కపిలవృ. Siva, శంభువు. Vishnu, విష్ణువు.

బమ్మ *bamma*. [from Skt. బ్రహ్మ.] Brabma.
బమ్మగుడ్డు *bamma-guḍḍu*. n. The globe,
sphere, mundane egg. బ్రహ్మాండము. “బ
మ్మగుడ్డు అనెడు పట్టుబులహిత, బమ్మమెరుగని
కావడం.” Vēma. i. 232.

బమ్మరించు or **బమ్మరిల్లు** *bamma-rintsu*. [from
Skt. భ్రమ.] v. n. To err, to go wrong,
భ్రమించు. To be confounded, to be afraid
or amazed, తెదరు, తొందరపడు. “కొలలు
గలవాని, గోళ్లకులవాని, గొమ్మలగలవాని పమ్మ
పండు, బమ్మరించేని ప్రకుంభవచ్చునే, యెలు
గుతోడిచెరిమియేలినను.” G. i. 284 “పాద
సూపిండ్లైన పడిబట్టపముకట్టి. పరికించికానక బమ్మ
రించు.” M. IV. ii. 303. **బమ్మర** or **బమ్మర**
bammara. n. Confusion. భ్రమ, భ్రాంతి, కలకల
పాటు. **బమ్మరపోవు** v. n. To be in
fright or confusion, భ్రమపడు, కలకలపడు.
“ఎలదేటివాలులక బమ్మర పోవడం లెగవారె
డువెంట్రుకలు.” Siva. iii. 5. **బమ్మరపోక**
bammara-pōka n. The act of being con-
fused. బమ్మరపోవుట.

బయకాడు *baya-kāḍu*. [Tel. బయలు+కాడు.]
n. A musician, గాయకుడు, గానవిద్యవా
ద్యాయుడు. “చిత్రాక్షుడుపూర్వమైన భవనాగమ
నియు తలంపకొక్కచో, భావనకయ్యమిచ్చడెన
చోయగవచ్చిన యట్టిచోచెనీ. కమలమదెనదాని
మహాపాకబాటక నూర్చిదాతెనై, మనముగిరి
నియు బయకాడపునీయుగదే నుంకనే.” Tara.
iv. 226. **బయకారము** *baya-kāramu*.
(బయలు+కారము.) n. A youthful prank,
యావనముగా బయలపడు శృంగారచేష్ట. **బయ**
baya. det. v. A sprightly woman,
బిరాపరి.

బయలు, **బయలు** or **బైలు** *bayalu*. [Tel.] n.
The outside. An open place, open
country, హోట్రదేశము, తెల్లచేమలలేని
చోటు. The sky, ఆకాశము. adj. Empty,
unoccupied, కూనకము. **బయలులానుర**
bayalu-lānura. n. The land lotus,
మట్టకామర. **బయలుదేరు** or **బయలుదెడలు**
bayalu-dēra. v. n. To come out, to go
out, to start, నిష్క్రమించు. To come to
light, to be discovered. **బయలుపడు**,
బయల్పడు, **బయలుపోవు** or **బయలుమె**
rayalu-padu. v. n. To make its
appearance, to become visible, ప్రకాశ
ము. To be found out or discovered,
to become publicly known.

బయానా *bayana*. [H.] n. An advance of
money, earnest money, సంతకపు.

బయ్యంకలు Same as బేవిల్లు (q. v.).

బయ్యడు *bayyadu*. [Tel.] n. A dull man.
మందుడు.

బరక *baraka*. [Tel.] adj Rough, sharp,
కరువైన. పిండి బరకానున్నది the flour is
rough to the touch. **బరకభూమి** *baraka-*
bhūmi. n. Saline soil. **బరకము** *bara-*
kamu. n. A load or bale of cotton కూరి
బరువు. **బరకల్లాపి** or **బరగడ** *bara-kāḍipi*.
n. A seal or mark set on heaps of grain
to prevent theft.

బరగడము *baragadamu*. [Tel.] n. A tree called *Indigofera glandulosa*. Rox.iii.373.

బరటు *baratu*. [Tel.] v.s. To scratch, to scrape, గోకు. To scratch so as to call one's attention to anything, సూగగోకు.

బరడు or బరదు *baradu*. [Tel.] n. The rough bark of the tamarind and certain other trees, చిరలుమెదలైనవాటి పైబరడు. adj. Skinny, lean, గ్రాస the ribs. "నల్లకాయదామము కొప్పుచేవులుబరడు ప్రక్కలు" BD. iii. 2281.

బరణి, బరిణ, బరిసె or భరిణ *barani*. [Tel.] n. A casket, small jewel-case, snuff box, pill box. కరటము. పాటికలపరిణ a dice-box. బరణిడుక్క or భరణి *bharanistakka*, n. The second lunar mansion consisting of three stars in a triangle.

బరపట్టు or భరపట్టు *barat-pittu*. [Tel.] n. A species of wagtail: Cheralul.

బరతరపు or బర్రు *barat-rapu*. (H.) n. Discharge, dismissal. బరతరపుచేయు *barat-rapucheyu*. v. a. To dismiss (from service).

బరపడు *barapadu*. [Tel.] n. A kind of grass or its grain. పుగలికేసు, కృణధాన్యదోకము.

బరబర *bara-bara*. [Tel. anuk.] n. The noise made in dragging anything along the ground. వానికొళ్ళుపట్టుకొని బరబరయ్యాడ్యవారు they dragged him violently along the ground.

బరమా or బర్రా *barama*. (H.) n. A bradawl, a drill, a kind of auger or gimlet worked with a string. తొరచుడు.

బరవసము *baravasa*. (from Skt. భారవ:) n. Courage, ధైర్యము. Perseverance, persistence. పూరిక. బరవసముగా with importunity. పూరికబరికగా "బరవసముగ వానిని" మొదల. Siva. iv. 79.

బరాయము *baratamu*. (H.) n. An assignment, a written order for payment, a cheque or draft. బరాయమెప్ప to transfer the responsibility to another, to ask another to pay for one.

బరబారి or బరబారిక *barabari*. (H.) n. Alertness, హెచ్చరిక. "నీ కడుగుచుండుకట్టి యున్నతెలుగు బట్టి ప్రతివరులను బరబారిచేసి" చంద్ర. iii. adj. Right, just, proper, సరియైన. బరబారిచేయు to make equal.

బర bari [Tel.] n. A side. పార్శ్వము. "పక్కలు వాటించి బరలుచెందాడి." Pal 108. బరలుబ్బు to blout, as the belly or the sides of the belly. A line drawn on the ground in a circle, 25. An elephant goad, పేమక్కల బరపడిలి 224. చంద్ర. అర్ధచంద్రాకారముగా ఉత్పన్నంబో పేమ జంతుని పేలించుడు. A thief, కొంగ. An enemy. శత్రువు. adj. (for bare). Naked. బరపేను=నికలబరపేను. "తొడపడవబరకలు బరింపుచేపులు." B. D. i.

514. బరికట్టు or బరికన్దు *bari-kattu*. A spear without a handle, అలుగులేనికాటె. A crook or stick used by herdsman, కోటి. "నొడ్డలింకొచ్చుకుటికుండయను." BD. iii. 2245. బరికాడు *bari-kadu*. n. An elephant driver, నడిచివాడు. బరికొల n. An elephant goad. An arrow, కాము.

బరిదోగి *bari-dogi*. (బరి+దోగి.) n. A snake-charmer, పాములవాడు. బరియేముకలు *bari-yemukul*. n. The ribs, పక్కయముకలు. బరికొల *bari-kola*. n. Liver complaint. పక్క-కొల. See బరి.

బరికె *barike*. [Tel.] n. A small stick or bough, a switch. A dried rough palm-leaf bough, గరుకులకుల మొదిన కాటిమ్మ. adv. Rough, dishevelled. చిటికి.

బరిగి *barigi*. [Tel. another form of బరి.] adj. Empty, ఏమయులేని. కూర్చుడు. బరిగి వపుడు *barigi-varatu*. n. One who rides a horse without a saddle, బల్లముకేయినవర్త, నుదూరి నక్కడు పాకె.

బరిగి *barige*. [Tel.] n. A small kind of grain, like fine rice.

బరిచి *barichi*. [Tel.] n. A spear, తుల, కంఠము.

బరిణ or **బరిణి** *barina*. [Tel.] n. A little box. పొడిబరిణ a snuff box. **బరిడగవ్వ** or **బరిగగవ్వ** *baride-garra*. n. A kind of cake, భక్త్యర్థము. పాండు. i. **బరిణపురుగు** or **బరిడెపురుగు** *barina-purugu*. n. A cockroach. బాద్రింక, బాద్రిక.

బరివెంక *bari-zenka*. [Tel.] n. A certain tree with small leaves. G. v. 299. ఖర త్ర, పక్కెరెట్టు.

బరిస *barisa*. [Tel.] n. A club with iron bands, ఇనుపకట్టగలది, పోడుము.

బరగు *baruku*. [Tel.] v. a. To scratch. To lacerate, tear. మీరు. To scribble in writing.

బరదాని *baradanu*. [Tel.] n. A small bell, గడ్డ, గోడి.

బరపడి *baru-radi*. [Tel.] adv. Again, మళ్ళీ.

బరపు or **బరుపు** *barupu*. [Tel.] n. Weight, heaviness. A load or burden. భారము. adj. Heavy. బరువుబద్ధుడు laden carts

బరము *barumu*. [Tel.] adj. Rough, coarse, కరుణ, కరుణ. Brutal. బరమకూక a dreadful roar.

బరింక *barinka*. [Tel.] n. A kind of tree, గోడికప్పుడు.

బర్బరము *barbarudu*. [Skt. Cl. Gk. 'Barbarus'.] n. A blockhead, or fool, పామరుడు. **బర్రము** *bararamu*. n. The name of a country, ఒకదేశము. A sort of drum, తుళుకొలు.

బర్రురము *baruramu*. [Skt.] n. The Babul tree which produces gum arabic. *Mimosa arabica*. తుప్పరము. యాకాశము.

బర్ర *barra*. [Tel.] n. A written, sapling.

బరింక *barinka*. [Tel.] n. A plant, the stiff stalks of which are used as tooth brushes. Rox. iii. 553. 761.

బర్రె or **బర్రెగొడ్డు** *barre*. [Tel.] n. A female buffalo. ఎము, గడ్డ, మహిడి. A simpleton or blockhead. బర్రెగొంతు a hoarse deep voice.

బర్హము *barhamu*. [Skt.] n. A peacock's tail. పెనులింపుము. **బర్హి** *barhi* n. A peacock, పెనులి. **బర్హిష్ఠము** *barhisithamu*. n. The plant called Peacock's Pride. A perfume extracted from its root. H. ii. 176. పెను బాంబులతో చేసిన భూపర్యవృత్తము.

బర్హిష్ఠ *barhisithu*. [Skt.] n. Fire, అగ్ని. The sacred grass, used like hyssop, in sacrifices. గడ్డ, పచ్చగడ్డి. **బర్హిష్ఠుడు** *barhis-mukhudu*. n. He whose mouth is fire. i. e., a god. కలుపు. **బర్హిష్ఠువ్వ** or **బర్హిష్ఠువ్వడు** *barhis-suthu*. n. A name of the god of fire. అగ్ని.

బల *bala*. [Skt.] n. A spell or charm విద్యావిశేషము. "బలముబలములను గలములె" *avasa* DR. Bala: page 182.

బలము *balamu*. [Tel.] n. Potstone, *Lapis ollaris*, a whitish chalk like a slate pencil. A slate pencil.

బలబల or **పళపళ** *bala-bala*. [Tel. (anuk).] adv. Brightly: more and more. బలబలమై, వారిది it was dawning rapidly.

బలభర్త, **బలభేది**, **బలనాశకుడు**, **బలరాతి**, **బలారి** or **బలభర్త** *bala-bhitta*. [Skt.] n. Epithets of Inana, as being the slayer of the demon Bala.

బలము *balamu*. [Skt.] n. Strength, might, power, influence. Efficaciousness, potency. Force, rigour, severity. సమైక్య, సామయ, బలపు. A force, army, host, folk, people, a crowd, number, party. సేన. బలవంతుడు a host. బలము the finger of God, Divine assistance. బలము

తేము to strengthen; to enforce, aid, assist. వాన వర్షము బలము చేయుచున్నది the rain is increasing. వానిని ఒక బలముచేసి కొని relying on it as a ground or reason. **adj.** Strong, mighty, much, అధికము. Potent, efficacious. **బలకరము** *bala-karamu*. **adj.** Forcible, violent, strengthening. **బలకరమైన సాక్ష్యము** strong evidence. **బలకరము** or **బలకరము** *balakaramu* n. Force, violence, strength. Watching, కాచి. A guard, or watch, కాచి, పాఠ. R. v. 43. **బలకరించు** *bala-karinsu*. v. n. To spread, వ్యాపించు. v. a. To strengthen. **బలకాయించు** (బలము+ఇంచు) *balakayinsu*. v. n. To flourish, prosper. వృద్ధి అగు, అభివృద్ధి. **బలకొట్టు** *bala-kottu*. v. n. To sing, ali, ah అ అని కృతి పట్టు. **బలకొను** *bala-konu*. (బలము+కొను.) v. n. To flourish, అభివృద్ధి. **బలగము** or **బల్లము** *balugamu*. n. Attendants, retinue, సరి వాము. A party, set: a troop, army, host: a family circle. కృతి బంధు సమాసము. "తెను బలగమునీరెను." (Garudach. 113.) he ruled a troop of foresters. Swa. iii. 75. **బలకేవుడు**, **బలభక్తుడు** or **బలరాముడు** *bala-devudu*. n. Balarama, Krishna's brother. **బలకేవుడు** n. Wind, వాతపు. **బలవము** *bala-padu* (బలము+పడు.) v. n. To increase, అధికము. **బలవరము** *bala-parasu*. v. a. To strengthen, support, confirm. **బలయు** *balayu*. v. a. To surround, చుట్టించు. **బలవంతుడు** *balavantu*. n. Strength, force, violence, compulsion. **బలశక్తిరము**. **adj.** Strong, violent, బలము. **adv.** Forcibly, బలముగా. **బలవంతుడు** or **బలరాతి** *bala-rantudu*. n. A strong man, a violent man, a mighty man. బలవంతులతో రోధము కాదు do not contend with the mighty. **బలహీనుడు** *bala-hinudu*. n. Weakness, debility. **బలహీనము** *bala-hinamu*. n. Weakness, debility. **adj.** Weak, strengthless, powerless. **బలహీనుడు** *bala-hinudu*. n. Loss of strength; weakness,

impotence. **బలాత్కరము** *balat-karamu*. n. Violence, force, severity, exactness. **బలాత్కరించు** *balat-karinsu*. v. a. To force, press, compel. **బలాత్కరముచేయు**

బల, **బళ**, **బలాదా** or **భళ** *bulā*. [Tel.] interj. Well done! well well! very good.

బలాక or **బలాకము** *balaku*. [Skt.] n. A sort of crane, or curlew. తెల్ల కొక్కర.

బలి bali. [Skt.] n. Tax, royal revenue, tribute, కాసు, పన్ను. An oblation. A religious offering in general, presentation of food, &c. భూదేవతకు. The sacrifice of an animal, an animal sacrificed. భూతబలి. నరబలి a human sacrifice. **బలి bali**: n. The name of a giant vanquished by Vishnu who hence is styled **బలివ్రజ**. A strong man, బలవంతుడు. **బలిపుష్కము** or **బలిపుష్క** *balipushkamu*. n. The "devourer of the sacrifice;" i. e., a crow. P. i. 480. **బలిపీఠము** *balipithamu*. n. An altar. **బలిపెట్టు** or **బలిపాడు** *balipettu*. v. a. To sacrifice, to kill. చంపు. **బలిసక్తము** *balisaktamu*. n. The infernal regions. రిపాలము, చాతారాలము.

బలిజె baliye. [Tel.] n. The name of a caste among Telugu and Canarese Sudras. బలిజెనాడు a man in that caste బలిజెనాడు a woman of that caste. బలిజెనాడుకొండ్లు that portion of this caste who are Lingaites. సునమబలిజెనాడ్లు another sect. తెలుసుబలిజెనాడు another sect. **బలిజెనకము** *balije-nakamu*. n. The community or tribe of the బలిజెన.

బలితము *balitamu*. [Tel.] **adj.** Strong, చిత్తము Stout, ధీమము. గాడుబలితయ్య the waist became stout. **బలితపు** or **బలితపు** *balitapu*. **adj.** Thick, strong, mighty, బలితపుడు a strong halter. **బలితుడు** *balitudu*. n. A strong man. బలవంతుడు.

బలిన బలిగు. [From Skt. బలం.] v. n. To become corpulent, or strong, to grow fat, big, thick, stable, firm: ధీమించు.

To increase, thrive, prosper, multiply or be augmented, అధికమగు. అర్ధము చలించి వాయునది the forest spread over the place. అధిగమించినచోట a spot overgrown with shrubs. బలియుడు *baligudū*. n. A strong man, బలవంతుడు. బలిపిండు *balipinḍu*. v. n. To fatten or strengthen. బలిమి or బలి *balima*. n. Strength, power. కేవలబలము. Force, బలశక్తియము. బలిమి కడు *balami-kadu*. u. A strong man, బలవంతుడు. బలిష్ఠము *balishṭhamu*. [Skt.] adj. Very strong, most powerful. మిక్కిలబలములు. బలిష్ఠుడు *balishṭhudu*. n. A very strong man. బలిసీస *balisina*. [Tel.] adj. Big, plump, huge. బలియును *baligamu*. [Skt., adj.] Very strong, exceedingly powerful. బలిపర్వము *baliparvama*. n. A bull, or ox. ఎద్దు బలము *balamu*. u. A strong man: one who is powerful. బలములు నాడు. బలపు or బల్లు *balupu*. [Tel.] n. Bigness, fatness, plumpness. strength, శక్తి, బలము. Well being, శ్రేయము. "అనిక మనవిని మనుచియోధులకలలుక మోందుచున్న యిల్లులకు వానిల బల్లు బల్లునా" M. XII. iii. 9. బలపుకొను or బల్లుకొను *balupu-konu*. v. n. To increase, prosper, అధిగమించు. బలపానకము *balapankamu*. (బలపు + అపకము) n. A carpenter's rasp.

బలం or బల్ *balu*. [Tel. short for బలపు.] adj. Big, strong, mighty, great, exceeding, large, much, very. బలనాయము a deep wound. బలం దృ a deep swoon. బలంబి దేవారు it grew late, much time has passed. B. v. 95. బలంబులు a cluster of large thorns. T. pref. 43. బలంబులెల బంతులెలమి a lip which reminded one of a noble ruby. బలంబులు = శ్రేష్ఠమైన రంబు. బలంబులి *balu-pulli*. (బలపు + నల్లి) n. A sort of rice. "నీ దృకముల బలంబులు నామినినను ప్రాంతము కాదు కాదు." H. iv. 156. బలంబున, బలంబున, బలంబున or బలంబున *balu-rakkau*.

n. A plant called *drum macrorrhizon*, (Reeve), ఆబిడ్డము. ఆరవనము, ప్రహారా నీచెట్టు, బృహన్నమము. బలంది or బలిండి *balandi*. n. Way, manner, విధము. adv. Much, vehemently, severely, strongly. అత్యంతము. "తేరుగడంబిక నైలు బలంది పొడవిపట్టి రావచ్చును." M. VIII. ii. 270. బలదూరము *bal-duramu*. n. A great distance. బల్లశక్తి (బల + మక్కువ) *bal-mukkuva*. n. Strong love, great affection.

బలగు *balugu*. [Tel.] n. A twig, a switch.

బలపు See under బలియ.

బలపు or బళుపు *balupu*. (from Skt. బలము.) n. Weight, a load or burden; బలపు. Strength, బలము. A charge, or obligatory duty; onus; oppression; anguish, acuteness (as of a boil), heaviness, severity of sickness. Importance, consequence. కారము. మిల్లిమిలకు బలపు తోయకు యెవరి would be displeased. బలపునుకును ఎవరిన నాడు one who knows no care. దానిది తెలివే బలపు తమది it is your business to settle this. బలంబులు ఇకా కయలేదు the heaviness or stupor is not yet gone off. నా నెత్తు బలంబులది there is a weight off my mind. అడుగున నానాటికి బలపుచేస్తున్నది the boil becomes more painful day by day. adj. Heavy, onerous; obligatory; difficult, acute, severe (as illness), inkyome, indisposed. అధికము, మిక్కిలము. Large, పెద్ద. See బలం. తాడు బలంబులు అది చేయలేదు he cannot do any heavy work. బలంబుగా or బళుపుగా *balupu-ga*. adv. Heavily. అత్యంత బలంబున నాడు he is very ill. ఆ గ్రామం బలంబున కొనుది ఉన్నది the village is fully two miles off. బలంబుడు *balundū*. adj. Strong, బలములు. n. A strong man, బలవంతుడు. బలియడు.

బలంబు or బలంబునెట్టు *balanu*. [Tel.] n. The plant called *Canthium parviflorum*, Rox. and Watta, *Weberia tetrandra*.

(Willd. Ainel. ii. 63.) అజరెట్టు. The thorny Caray. బలహు the leaves, eaten as a wretched diet. బలగుర. నల్లబలగు the black species, *Canthium umbellatum*.

బలె bale. [Tel. another form of బలె. and comes from బాలు to resemble.] Adj. Like, resembling, పాఠె. బలె or బలె adj. Much, very. బలెహా ఉన్నది that's very good. Interj. Very good! fine!

బల్బజము balbajamu. [Skt.] n. A sort of grass, మొదవడ్డి. adj. Pithless, sapless, useless, vain.

బల్ల ballu. [Skt.] n. A bench, plank, board, table. A ship's deck. The disease called spleen. గల్లము. వారు బల్లపైద కూర్చుండిరి they were sitting on a bench. రెండుబల్లలను జేరేయుము join the two planks together. అరిచకుపులో బల్లకట్టుకొన్నది or బల్లపెరిగిది he has an enlargement of the spleen. ఏరుబల్ల the dropsy. బల్లకట్టు balla-kattu. n. A large flat bottomed boat, a raft. విడువైన ఆడుగుల పడమ. బల్లకూర్పు balla-kurpu. n. Wain-scooting, planking, joiner's work. బల్లకూర్పు బిల్లు a house built of boards. బల్లకొల balla-kola. n. A sort of spear or harpoon. పల్లకాల. "క్రమితేంద్రియములకు బలవిచ్చి నేటి, భావప్రసాదములబల్లకాల, సమత్రయము నెరుగుకొన్నది" BD. v. 1443. బల్లగోలలవారు balla-golala-varu. n. Lancers. "వరుసమహాపుష్ప వాటికర వాటి, బలవారిని దివ్యటిలకు బల్లగోలలవారిని నడిపూజయిండు." BD. iii. 1016.

బల్లకవట్టి or బల్లకవట్టి ballaka-datti. [Tel.] n. A kind of belt. కవిధమైకాఠె. "ఇంద్రియమనం దిహిసేతు పీఠమనంబెంటయై. వాఁచాలనవిడుదులు పెరిగి జయోద్ధామంజన శక్తి వ్ధామ బల్లకవట్టి ముడిలను పరికిరంబులంబాటింపి యొన్న భవపులోగడ్డంబని." M. A. i. 173.

బల్లి balls. [Tel.] n. A lizard. పాలబల్లి the white kind. మాంబల్లి the mottled kind. చింబల్లి the speckled kind. బల్లికోక or బల్లిముట్టె balli-koka. n. A sort of fish, a species of *Gobius*. Russell's, plate 52.

బల్లిదము ballidamu. [from Skt. బలము.] n. Great strength, మిక్కిలి బలము. బల్లిదము or బల్లిదపు ballidamu. adj. Strong, mighty. బల్లిదముగ ballidamu-ga. adv. Strongly, mightily. "మల్లియ మొగ్గలియ కుది బల్లిదమునల్లిదెలుచున్నామనా" Babuia. ii. 76. బల్లిదము ballidamu. n. A vigorous or strong man. A hero. బలమగుడు.

బల్లు or భల్లు ballu. [Tel.] n. Suddenness, a sudden sound, తెల్లవారటముచుండనవ్వవ్వవ్వ కరము. A crackling sound, దిగునయలనిన నవ్వవ్వవ్వకరము. బల్లున or భల్లున ballu-nu. adv. Suddenly, పెనున. Broadly, brightly. బల్లున తెల్లవారి it dawned brightly, or, it was now broad day.

బల్లెము ballenu. [Tel.] n. A spear. ఈఠె. వాణి నీడు పల్లెలోకొక బల్లెమవారి వచ్చాడు he is a thorn in their side. బల్లెముల Same as బల్లెము.

బళ, బళారె, బళారే, బళి, బళిర బళిరయ్య, బళిరె, బళిరే or బళి bald. [Tel.] adv. (Interjection expressive of praise or commendation.) Good! well done! very well, very good, (a word used in argument.)

బళాయి baayi. [Tel.] n. A strong man, బలమగుడు. కౌ. vii.

బళుకుబళుకు baluku-baluku. [Tel. (amuk.)] adv. Tremulously, waveringly, (as a slender waist) "బళుకుబళుకు నెలయెంకరికి జెరుకు, కులకుగొనుకొనునా పెరిమలొలకు మేటి పల్లారము." H. ii. 5.

బలంతుగు barantumu. [Tel.] n. Deceit, cunning. కపటము, మోసము.

cheyu. v. a. To make known or public. **బహిర్ద్వారము** *bahir-dvaramu*. n. An outer door, or principal gate. తలవారి. **బహిర్దేశము** or **బహిర్దేశము** *bahir-deshamu*. n. The skirts (of a village:) used as a necessary in the villages, hence the word denotes a privy. **బహిర్భూమికిపోవు** *bahir-bhūmiki-pōvu*. v. n. To go to stool. **బహిర్లాపి** *bahir-lāpi*. n. An elliptical question which suggests the answer in other words, ఉత్తరము చేయవలసిందే అని యందున్న అడుగునట్టి విషయమును. "పీఠాశలమునందు రక్తము రేపియమను గాయలేచ్చనికయును." **బహిర్వాసము** or **వైరవాసము** *bahir-vasamu*. n. A cloak or upper garment. **బహిష్కరించు** *bahish-karintu*. v. a. To expel from a caste or sect: to degrade or excommunicate. **బహిష్కరము** or **బహిష్కరణము** *bahish-karamu*. n. Expulsion, degradation: excommunication from sect or caste. **వైరీకుడు**. **బహిష్కృతుడు** *bahish-kritudu*. adj. Expelled from caste, excommunicated. వైరీకులవలన (చాడు.)

బాంధు *bāṇḍu*. [Skt.] adj. Very much, very numerous, plenty, abundant, విస్తారము. Many, అనేకము. **బాంధులు** a long time. అది బాంధుగాదున్నది that is very fine or good. **బాంధువులు** *bāṇḍuvu*. n. Plurality. **బాంధుధా** *bāṇḍudha*. adv. In many ways, అనేకవిధములచేత. **బాంధుధాన్య** *bāṇḍudhanyu*. n. The same of a year. **బాంధునాయకత్వము** or **బాంధునాయకము** *bāṇḍu-nāyaka-tvaṃmu*. n. Anarchy. **అంశము**. Authority vested in many chiefs. **బాంధుపాదము** or **బాంధుపాద** *bāṇḍupadamu*. n. The banyan tree, మర్రిచెట్టు. **బాంధుప్రదుడు** *bāṇḍupradudu*. n. A very liberal or charitable man, మిక్కిలి యాచికాడు. **బాంధుమతి** or **బాంధుమానము** *bāṇḍu-mati*. n. A present, donation, reward, gratuity,

premium. **పాంధోపేక్షము**. Honor, పద్మము. **పాంధి** అమనమును అక్కరలేదు **బాంధు** *bāṇḍu*. v. n. he regards neither disgrace nor honor. **బాంధుమూర్తిము** *bāṇḍumūrtimū*. n. Diabetes. **బాంధురూపము** *bāṇḍurūpamu*. n. A blood-sucker, a lizard. **బాంధు** *bāṇḍu*. v. n. One who assumes many forms, అనేకరూపములవాడు. **బాంధు** *bāṇḍu*. adj. Abundant, plenty, అధికము, కరుచు. n. The waning or dark fortnight. **కృష్ణపక్షము**. **బాంధు** *bāṇḍu*. adj. abundantly. **బాంధువచనము** *bāṇḍuvachanamū*. n. (In Grammar) the plural number. **బాంధు** *bāṇḍu*. adj. Various, diverse, multiform. **వివిధము**, అనేకవిధములు. **బాంధు** *bāṇḍu*. adj. Much, అధికము. Many, పెక్కు. **బాంధు** *bāṇḍu*. n. One of the forms of Sanskrit grammatical composition in which two or more words are compounded to furnish an epithet or attributive, as ముక్కంటి. **అన్యపదార్థప్రధానమైనదాని**. **బాంధు** *bāṇḍu*. adv. Generally, probably, usually, at large. **బాంధు** *bāṇḍu*. n. A woman who is the mother of many children. **బాంధు** *bāṇḍu*. n. Lit: that which is clamorous: i. e., an owl. **బాంధు** *bāṇḍu*. v. a. To bestow honour, to pay respect to. **పూనించు**, గౌరవించు. " **బాంధు** *bāṇḍu*. n. Showing respect, పూనించుట.

బా బా

బాంధు *bāṇḍu*. [from Skt. *bāṇḍu*] n. A pot, కుండ, ఘటము.

బాంధ బాంధ

౧౭౯)

బాంధ బాంధ

బాంధకి నేనుడు *bandhaki-nēyudu*. [Skt.]n. The son of a prostitute. నడినెమలచాని
రకుడు.బాంధవము *bandhavamu*. [Skt.] n. Rela-
tionship, చుట్టకము. బాంధవుడు *bandha-
vuḍu*. n. A relation చుట్టము.బాక, బాంక or బాంక *baka*. [H.] n
A long trumpet, ఒకవిధమైన ఉరువాద్యము.బాకీ *baki*. [Tel.] adj. Wide, విశాలమైన, పెద్ద.
బాకీనోరు *baki-nōru*. n. A wide mouth.
బాకాటి మకము a lion, సింహము.బాకీ *baki*. [H.] n. A debt. బుకము. బాకీ
ఉన్నాడు he is in debt. బాకీపడు to incur
a debt, to be indebted to. బాకీవెల్లించు
to pay a debt. బాకీవారుడు a debtor.బాక *baka*. [H.] n. A dagger, కలారి.బాగవము, బాగు or బాగాము *bagavumu*.
[Tel.] n. Areca nut ready cut into pieces
for eating. పక్కాపాడి. “వచ్చునపు బాగముల
వుడిచ్చి.” T. iii. 134.

బాగు *bagu*. [Tel.] n. Good, well being,
a good state, or condition; health. క్షేమ
ము, గుణము. Beauty, charm, attraction,
అందము. Benefit, use, advantage. Manner.
విధము. adj. Good, safe, sound, correct.
క్షేమములు. Beautiful, అందములు, అల్లాచేస్తే
యేమిబాగు what is the use of doing so?
చాలాబాగు very well, yes. బాగు *bagari*.
(బాగు+అరి.) n. A beautiful or hand-
some woman or man. అందగారు, అందగత్తె.
“శ్లోనితద్విశుండునెలదేటివరకా చనుకొక్కచా
నంకానల్లచివాని.” R. iii. 44. బాగా or బాగు
గా *bagga*. adv. Well, properly, duly,
satisfactorily, in good health. బాగానే
ఉన్నది it is all right or safe. శుభము బా
గా ఉండలేదు this cloth is not good. బా
ని బాగా ఉన్నది he is well. వానితలిదండ్రు
లు బాగానే ఉన్నారు his parents are

alive and well. బిల్వల బాగా ఉండెను
the moonshine was bright. చిన్నది బాగా
ఉన్నది the girl is pretty. బాగుచేయు
bagu-chēyu. v. a. To do good to, to
ameliorate. To mend, trim, repair. To
cure. To clean. To set right, rectify,
make fit, కేక్కులచు. బాగుచార *bagu-
daru*. n. A small knife, చిన్నకత్తి. బాగు
పడు *bagu-padu*. v. n. To be benefited, to
thrive, to prosper. To recover health. To
be reformed. బాగుపోకవచ్చు to prosper
or thrive. బాగుపోకవచ్చు to benefit,
ameliorate, rectify. బాగులాడి *bagu-ladi*.
n. A beau, అందగత్తె. బాగులు *bagulu*. n.
Gestures, acts. పెద్దబాగులు foolish ges-
tures. పెద్దబాగులవాడు or పెద్దబాగులవారు
one who acts as a mad man. “బాలపుం
బాగులవారుగర్హితకర్మక వచ్చిలిమయ్య.”
Satya. iv. 9. బాగాలు (బాగు+అలు) the
lovely wife, “నయన బాగాలు నమతోటగొడ
బాటి.” T. iv. 145.

బాగము *bagamu*. [From Skt. భాగ్యము.] n.
Wealth, fortune. Good, శుభ్యతము.బాజా *baja*. [H.] n. Music, beating of
drums, &c. బాజాధ్వజుల musicians, a
musical band. Music, drums and trum-
pets.బాజోరు or బాజోరు *badzaru*. [H.] n. A
shop. అంకడి. A market, అంకడిబద్.బాజ్ *badzu*. [H.] n. A kind of hawk.
శ్శ్వనితము. Brightness, brilliancy, బాంధి.
బాజ్బండు or బాజ్బండు *badzu-bandu*. n.
An ornament worn on the arm, an
armlet.బాట *batā*. [Tel.] n. A road, way. రాజ
మార్గము. బాటసారి *batasari*. n. A way-
farer, a traveller, రాజదమవాడు.బాడబము *badabamu*. [Skt.] n. A devouring
flame, consuming fire, a tremendous con-
flagration. ఒడచాన్ని. A collection of

mares. అదమ్యమలసమాహు. పాదబుడు
badabudu. n. A Brahmin, ప్రాప్తనాడు.
 Swa. ii. 81.

పాదవ or పాదవళిలము *badava*. [Tel.]
 n. A low lying moist land into which
 water drains, a boggy spot. A piece of
 low, swampy ground, వాకపాలము లేక నీరు
 వాక.

పాదసము or పాదసపుష్పము *badasamu*.
 [Tel.] n. A certain plant which has a
 red flower.

పాడిగ, పాడిగె or పాడుగ *badiga*. [Tel.]
 n. Hire, rent. అద్దె.

పాడిర or పాడిర Same as పాడిస. (q. v.)

పాడిచెప్పెట్టు or పాడినెట్టు *badidepu-*
chettu. [Tel.] n. A large thorny forest
 tree. *Erythrina indica*. ఎర్రచెట్టిక Rox.
 iii. 249.

పాడిస or పాడిసె *badisa*. [Tel.] n. A car-
 penter's adze.

పాడు *badu* [Tel.] n. A veil or covering,
 ముసుగు. పాడుగోలు *badu-golu*. (పాడు+
 గోలు.) n. A low or mean man, వానపీ-
 డుడు. పాడువల *badudola*. (పాడు+ల
 గించు.) n. Putting on to shame, అవమానిం-
 చుట.

పాడువ or పాడవ *baduva*. [Tel.] n.
 Marshy land, పల్లపురే.

పాడె or పాడి *bade*. [Tel.] n. Mud, mire,
 slush, ooze, అడుగు, చరడ. పాడెపుండు
bade-pundu. n. A sloughing ulcer.

పాడము *badhamu*. [Skt.] n. A vow, ప్రతిజ్ఞ.
 adj. Much, excessive, అతిమైన. Hard,
 firm. adv. Very, చాల.

పాణము *banamu*. [Skt.] n. An arrow. A
 rocket. పాణాలిరీ a sort of striped cloth
 like a plaid. అచ్చకములో పాణముపడ్డది
 that book is worm eaten, పాణానలి
 or పాణంక a bag containing fireworks,

fireworks. పాణవిద్య *banavidya*. n. The
 pyrotechnic art. Fireworks. పాణా *banā*.
 n. A cudgel. దండాయుధము. పాణాక్షి a two
 handed sword. పాణాక్షి a quarter staff,
 a cudgel or pole used in gymnastics,
 పాణాసనము *banasanamu*. n. A bow.
 విల్లు. " బీజతక్కుబట్టెయెవలంకని కష్టపాణా
 సనంబెల్లు పట్టెకెచ్చు." R. X. 59. 32.

పాణలి *banali*. [Tel.] n. A metal frying
 pan with handles.

పాతలించు or పాతలించు *batatintu*. [Tel.]
 v. n. To be perplexed, to be puzzled.
 తక్కువచు. " ద్యుః పాతలించునెలలవిడిచి,
 పడక వెలుంగనిపాతలించునను." Narayana
 iii. 580.

పాతాఖానీ *batā-khant*. [H.] n. A loquacious
 person. Vain talking.

పాత or పాతి *bati*. [Tel.] u. Likeness,
 resemblance. A great matter or affair.
 Greatness, గొప్ప, విశేషము. " పాండుసండుల
 దుర్గమధంగియెసంగి భక్తశక్తురలకుగెల్పుపాతివారి
 భక్తులపాండవేధారినంపదర." M. IX. i. 335.
 "ధనమేది పాతికాకది." Jaga. ii. 31. " మాన
 మున్నెం గన్పరామేమిపాతక." IIa. iv. 124.

పాతు or పాతువు *batu*. [H.] n. A duck.
 పాట్టిపాకు a duck. పెద్దపాకు a goose.
 నుడపాకు the smaller pelican. చింకపాకు
 the larger pelican.

పాద Same as పాద. (q. v.)

పాదము or పాదాము *badamu*. [H.] n.
 The almond tree. పాదాపాయల almonds.

పాదరము or పాదరూ *badaramu*. [Tel.] n.
 The match of a matchlock. పాడిపాకు,
 పాడిపాకుకుంచే కల్లబకపు కుంపానె.

పాదరాయణుడు or పాదరాయణి *badara-*
yanudu. [Skt.] n. An epithet of the sage
 Vyasa న్యాసముని. A mad man, మైదాడు.
 A useless man, నిష్ప్రయోజకుడైనమునుపుడు.

పాదరా *padara*. [Tel.] n. Hurry. అదరా
పాదరా in a great hurry.

పాదరీండు *padarintu*. [Tel.] v. n. To be
equal, సమానము.

పాడు *padu*. [Tel.] v. a. To thrash, beat,
cudgel. పడబాడు to knock down. n. Fess
in grain paid to the village servants
before the division of a crop. పాడునాన్య
ను an allowance of grain given to the
village servants in those Parganas where
more ground was formerly given away
by the local authorities than existed in
reality. (VizAg.) పాడుకొను *padukonu*.
v. a. To beat oneself. పాడుగా *padu-ga*.
adv. From time immemorial.

పాద *padha*. [Skt.] n. Pain, trouble, afflic-
tion, plague, annoyance, grief. చుప్పా.
పాదకము *padhakamu*. n. An obstacle,
hindrance, what hinders, opposes, or
pains. పాదకము లేదు never mind, no
matter: there's no must in the case.
adj. Troublesome, hindering, awkward,
opposing. పాదపడు *padha-padu*. v. n. To
be in pain, to grieve. పాధించు or పాద
పెట్టు *padhintu*. v. a. To vex, trouble,
oppress, torment, plague, force. పాధి
తుడు *padhitudu*. n. One who suffers or
is afflicted. పాధ్యము *padhyamu*. adj.
Responsible, liable. Connected with,
related to, having a right or claim to.
పాధ్యుర or పాధ్యుర్యము *padhyuru*. n.
Responsibility, liability. Relationship,
heirship. Right, claim. పాధ్యుడు or
పాధ్యుడు *padhya-sudu*. n. One who is
responsible or liable. An heir. A rightful
owner. పాదీ నేనా పాధ్యుడను am I re-
sponsible for that? పాధ్యపడు *padhya-*
padu. v. n. To be obliged or bound, to
be under obligation, to be responsible or
liable. పాధ్యపరడు *padhya-paradu*. v.
a. To oblige, put under obligation, cause
to be responsible.

పాక *baka*. [Tel.] n. A kettle, a boiler, a
large pot. పాకరానా a washerman's
vat or large earthen vessel.

పాకగిల్లు or **పాకగిలు** *bakagillu*. [Tel.] v.
n. To be forced, compelled or obliged,
బాధ్యులగుట.

పాకనము *bakasamu*. [Tel. from పాక.]
n. Cooking, food. A cookroom, kitchen,
వంటశాల. పాకనీడు *bakas-idu*. n. A cook.
వంటవాడు.

పావన or **పావనె** *banisa*. [Tel. probably
from పావనము & పాక.] n. A female slave,
or maid-servant, పావ. పావనము *banis-*
samu. n. Slavery, రావనశవము, దాస్యము.
పావనీడు or పావనవాడు *banis-idu*. n. A
male slave, a servant, దాసుడు.

పాపడు or **పాపకయ్య** *papadu*. [from Skt.
ప్రాప్తా.] n. A Brahmin. ప్రాప్తాడు. పా
పక *papana*. adj. Brahmin, Brahminical,
appertaining to Brahmins. పాపకక,
పాపర or పాపకరి *papana-okka*. n. A
Brahmin woman. పాపకరీను n. A large
red ant found on trees. పాపకరారు or
పాపకరొడి *papana-badu*. n. The Brah-
miny duck or Ruddy Sheldrake, *Casara*
rutila (F.B.I.) పాపకవాడు or పాపకుడు
papana-vadu. n. A Brahmin. పాపరి
కిము (పాప+కిము) n. The state of being
a Brahmin, Brahminhood, ప్రాప్తావ్యయ.

పాపము *apatu*. [H.] n. An item, a head
or section. అ. Relating to, సంబంధించు.

పాపు or **పాపురే** *paapu*. [Tel.] interj.
Weil done! Kuzza! పాపి O dear!

పాపా *paapa*. [Tel.] n. A horse. An elephant.
"పాపాపాపా." (R. i. 108.) the horses
of the sun. పాపాపాపాపా the parrot-
knight, i. e., Manmadha. పాపాపాపా

a horseman, rider, knight; an epithet of Kubēra. తెలిచారా the white elephant of Indra.

బాబు bābu. [Tel. Cognate with Eng. Papa', Skt. "Pita", Heb. "Abba"] n. Father, తండ్రి. A venerable man, పూజ్యుడు.

బామా bāmu. [Tel.] n. Birth, production. జన్మ. Grief, చుఱుము. Embarrassment, entanglement. చిక్కు, తొందర, భంగము. తొలబాము a former birth. "రథూచ్యవానీ నతరాశ్చిదైవీ, పాదములు జనినతొలబాముల నోములు పెక్కుతొడు గం, గాదినుహనరుల్." R. vii. 118. తొలబాములనోములు, అనగా పూర్వజన్మములందు చేసిన వ్రతములు. బాములిడు to harass. IIa. iv. 81. బాములెట్లు to torture, torment, plague. "కుంఠెనరా మలయైదుగ నడులహనిక్రియల్." Sananda Gran. iii. 55.

బొంబి bōyi. [Tel.] n. A woman's breast, mother's milk, ప్రస్థము.

బార bāra. [Tel.] n. A fathom, the length of the two arms extended. రాచిరెండుచేతుల పదిమిళిల, నాలుగుచూరలు. పదిబారలు twenty yards. బార or బారా bāra. [H.] Twelve పండ్రిండు. బార హాను bāra-hānu. v. a. To extend (the arms, so as to embrace) "నరసము బారచారి గాటుచేర్చెన్." T. iv. 146. బార హాను bāra-hānu. n. The cloth called long cloth. చాలానిదిగలవట్టు. బారదులము, బారవట్టు or బారదులము a very long piece of timber, నిడుపాటిచూలము. బార హోయు bāra-phyu. v. a. To spin, with the arm fully stretched. చెయ్యిపాగునంతవరకు నూలునడుచు, ఏకులబారహోయు to spin thread. బారాది bāra-adi. (బార+అది) adj. A great deal. అధికము. A great many. అనేకము, బహుళము, చాలా.

"క్షిరారిచారబారా,

రారా నా వెంటిదిగరాచాకుడనై,

బారాదిహరిశ్చంద్ర

కోరాదియప్పదిట్టకోరాముమహా."

HN. iv. 333.

"నారయపుడతడులోనల

నైనుగోనిరాజ్యకాంక్షనిజగమపుల్లె,

నెలారా నారాచితోటి,

బారాదిదినులుమరి ప్రబలించెన్." A. iii. 21.

బారంగిచెట్టు bārangi-chellu. [Tel.] n. A certain tree, అంకారవల్లె.

బారకము or భారకము bārakamu. [from Skt. భారము.] n. 'Weight, heaviness; a burden, load. బరువు. A crisis, ముప్పురము. బ్యూమ సింధా బారకముగానున్నది the fever is at its height or crisis. బారకిండు or భారకిండు bārakingu. v. n. To become severe, as fever. భారమగు. నాకు ఒట్టి బారకించుట నున్నది I have a prospect of illness. బార కాడి bāra-kādi. n. A break, or yoke in which bullocks are trained. గ్రీష్మయ్యన పాతియిచ్చుకొట్టెకాడి. బారపట్టె or బారపట్టి bāra-paṭṭe. n. A chief beam lying on pillars.

బారకాను bārakānu. [Eng.] n. Barracks. సిపాయిలు ఉండే ఇండ్లవరకు.

బారము bāramu. [from Skt. భారము.] n. Weight, బరువు. adj. Heavy, బరువైన.

బారపాల bārapālu. [Tel.] n. A ceremony or festival, held on the eleventh day after the birth of a child.

బారనీ bārāni. [Tel.] n. The twelfth day of a fortnight. ద్వాదశి, పండ్రియవదినము. "ద్వి. బారనీరాచెడుధనుమగనలె, పోరగగా నింకెబోధింపడంతో" భాగ. ix.

బారి bāri. [Tel.] n. Annoyance, trouble. ఉబ్బరము, తొందర, వ్యధ, హింస, విర్బంధము. The slope at the side of a great well for bullocks to run down in drawing up water, by a rope running over a pulley. కనీశెయ్యట్టుకు విర్బంధముగా నెట్టించినచో. An

elephant's tether, ఏనుగుబాంకట్టకు గొలుసు. బారిదును to gallop, పరుగెత్తును. బారిగొర్రె a sheep let go at a fear to be run for, as a victim or prize.

“ గోమనవిబాన్ధుకొడువికాశ్రోది,
 నోమరికినిబారిగొర్రెయనానొడక,
 మలవిదోమరైల్లూపందిరుమలు,
 దొరిగింపవెచ్చుదుకల కూసిరిందాడ,
 నించువిల్లవి బారివీకగాకలె.”

Sār. D. v. 295.

why sacrifice yourself to love? మనస్సుని బారి పడినాడు he fell a victim to love. పురిబారికి ప్రియరీతివడిక like a fawn escaping from a tiger. బారి or బారి bari. adj. Great, large, big. బారివాండ్లు well to do people, rich folks.

బారివాడు bārī-vadu. [Tel.] n. A village watchman.

బారిమద్రాక bārī-mudra-raka. [Tel.] n. A forged coin. A light coin, one of an old coinage. There is a proverb, “ బాము ద్రాబాముక్రీ, కరకుకడకీ” cf. ‘A shilling’s a shilling but a crown’s a crown’

బారిసమరు bārī-samaru. [Tel.] v. a. To kill. చంపు. To annoy, trouble.

బారిసము bārasamu. [Tel.] n. A mask, a masquerade, a disguise, వేషము.

బారి or బారి bari. [Tel.] n. An elephant's tether, ఏనుగుబాంకట్టకుగొలుసు.

బారు bāru. [Tel.] n. A line, row, range, series, వరుస. A multitude, troop, సమూహము. చిమలబారు a line of ants. బారుతీరి standing in a line.

బారుచోపు Same as బారుచోపు.

బారుచేము bāru-cheyu. [from Eng. ‘Bar.’] v. a. To loul a gun. కుపాకిలో మంచుగుండు బేసికట్టించు.

బారువ bāruva. [from Skt. బారుసు.] n. A certain weight equal to twenty maunds. ఇరువైదుగుగుండుల పరిమాణము.

బారుపుత్తెలు bārūpu-chettu. [Tel.] n. The tree called Mcochy wood. See బాడిస పుత్తెలు.

బారుగా bārū-ga. [Tel.] adv. Wide open. బారుగావీసికలుపు a door wide open.

బాల bāla. [Skt.] adj. Young, tender, fresh.

బాలసంకారము an infant family, a family of orphans. n. Adamseel, maid, virgin, పడనాశండ్లకులొబడినట్ల. A stubborn woman, తూర్పురాజు. బాలబాంబ bāla-bāmba. n. The

name of the first book of the Ramayana. బాలకుడు bālakudu. n. A youth. పడనాశండ్లకు లొబడిన పిల్లవాడు. బాలగ్రహము

bāla-grahamu. n. An ogre or fairy that frightens infants. B. X. 254. బాలశిక్ష a child's instruction; a child's primer.

బాలనాటకము the follies of a young heir. బాల లత a tender creeper. బాలింఠ, బాలెంఠ, బాలింఠ రాలు or బాలెంఠ రాలు bālinta. n. A woman in childbed.

అబాలవ్యవస్థని గొంతుబట్టికొనడం బాలింఠ చందమునక బాలిండ్లకొనిముంది.” B. X. 209. బాలింఠబోళము bālanta bālāmu. n. A particular medicine given to a woman in child-bed. బాలింఠరోగము or బాలెంఠరోగము bālanta-rogamu. n. Puerperal fever. బాలిక bālīka. n. A lass, or maiden. బాల. బారికాకులము

young women. చక్రవర్తిబారికలు young female bees. బాలిశము bālīsamu. adj. Silly, childish, puerile. చకి, చూర్ణమైన, భూసంపూర్ణమైన. M. VII. iv. 234. బాలిశుడు bālīshudu. n. A fool, a simpleton, అబద్ధి, మూర్ఖుడు. M. XII. vi. 111. బాలుడు bāludu. n. A youth, a lad. నెలబాలుడు the new moon when one day old. Plu: బాలురు.

బాలియము bālīyamu. adj. Agreeable to

a child. బాల్యము బాల్యము. *Sofa*, బిడ్డ. బాల్యము *baiyamu*. n. Childhood. చికిరియు.

బాలబండ *bala-banda*. [Tel.] n. Rabbit weed, a plant with very deep roots. *Iponoe pascopae*.

బాలిను *balinu*. [H.] n. A large pillow to recline against, బిరుదుబిరుదు.

బాళి *baḷi*. [Tel.] n. Concern; affection, emotion, passion, love, desire, lust. బాండ్, బివారము; బాళి, బాళి, బాహము. "చూడకుండకొనూడదీకుడతిసాను చూచింతి నమరికొనకొచ్చుబాళి." T. iii. 75.

బావ *bava*. [Tel.] n. A sister's husband, if older than oneself. అక్కయ్యకుడు. The son of a mother's brother, or of a father's sister, if older than oneself. పెద్దవాడై మేల్చి మేనమామకొడుకు. A woman's brother-in-law, if older than her husband. ముగిసిప్పు. See ముగిసి బావ ముగిసి a man's brother-in-law, either older or younger than himself.

బావనాలు *baavanalu*. [from Skt. భావనం.] n. Outlines: the first lines drawn, when carving a statue.

బావి *bavi*. [Tel.] n. A well. బుయ్య. A tank, చెరువు. A spring, బొదవు. A pit, పల్లం. లంబబావులు, గొలుసుబావులు, సంగడిబావులు or బొడుబావులు wells dug side by side.

బావిలి *baṇṇiḷi*. [Tel.] n. A gold earring. One kind is called కుడలిబావిలి.

బావుకొను *baṇu-kunu*. [Tel.] v. s. To gobble, devour, swallow, gulp. బొటినించు కుక్క. మ్రొంగు.

బావుకూ *baṇu-kū*. [H.] n. A flag. కండా.

బావుకొను *baṇu-kū*. [H.] n. A horse's leading rein.

బావుకొను or బావుకొన్ని *baṇu-kōnu*. [Tel. Literally, "one that makes a

waterwauling." n. A tom cat, or wild cat. బావుకొనునీ కండుబిడ్డి, కండుబిడ్డి.

బావుకొను *baṇu-kōnu*. [Tel. anuk.] v. n. To be dreary. To echo, to resound as an empty house.

బాష్పము *baṣṭhamu*. [Skt.] n. A tear. కన్నీరు, అనందబాష్పముల tears of joy.

బాస *baṣa*. [from Skt. భాష.] n. A language, భాష. A slang dialect. A word or phrase. An oath; a command or adjuration, ప్రమామ. A vow, ప్రతిజ్ఞ, ప్రకటన. A sign or mark, సంకేతము. భూమిపాద్యే బాసలేయు to swear by laying your hand on the earth. "పాలతోటలకుంటిబాసలేడు" even though they wash their heads in milk and then swear. బాసపత్రిక *baṣa-patrika*, n. A written promise, a solemn declaration, in writing. బాసపట్టుకు or బాసపట్టుకు *baṣa-paṭṭuku*, n. To take an oath, to swear. బాసాడు *baṣa-āḍu*, v. n. To talk, to converse. కూటాడు.

బాసాడు *baṣa-āḍu*. [Tel.] n. Assistance, aid, help. తిరుబలము, సహాయము. "బృహద్దేవతే సమస్తవిహారసంయుక్తా హి" వివారిత బాసాడు ధైర్యవీరిని వైదికులందెక్కడెందులకూతలచక్కచురి." M. VII. ii. 99.

బాసము *baṣamu* కు బాస. (q. v.)

బాసనాలు *baṣa-naḷu*. [Tel.] n. A penitent, a sage, బాస. మునీశ్వరుడు. A god, గోప్యము, కుంభ. బాసనాలిందార *baṣa-naḷu-dara*, n. An epithet of Indra, ఇంద్రుడు. A sage, బాస. "వారణాసిరంద్రులముల విద్యార్థికి యద్యాదిపుంగవులందునిశ్చయముయొ సర్వసమాఖ్యముయొ లేకకృత్యాధరణం బొసరి తును నెప్పటియట్లుమరణమునకుంబి." Chenna. v. 432.

బాసికము *baṣikamu*. [Tel.] n. A nuptial crown worn on the forehead of the bride and bridegroom. A. i. 66. బాసికము

a garland worn on the forehead. బాహిక పట్టు *bahika-pattu*. n. A sitting posture in which the legs are placed over each other, పద్మాసనము.

బాహు *baha*. [Skt.] n. The shoulder, బాహువు, భుజము. The upper arm, యెల్ల.

బాహుటము *bahutam*. [from Skt. బహి.] adj. Public, open, loud, notorious, undisguised. n. Publicity, openness. బాహుటముగా *bahutam-ga*. adv. Openly, publicly, notoriously, undisguisedly.

బాహిరము *bahiramu*. [from Skt. బహి:] adj. Made public, బయలుపడిన, బాహ్యము. Excommunicated, వెరియైన. "తే నెలయనన్లు పానముల్ పలుకెడుల. నేర్పుచిచ్చము నేముడచూపుచిచ్చు. నున్న నీవునయోగింప నొల్లకునికి. బాంధవమున కునికి బాహిరము." M. V. iii. 212.

బాహిరహితు *bahira-hitu*. v. n. To become public, or open, బయలుపడు. To faint, to lose the senses. మార్చిల్లు. "కా బావునచందనబాహిర, హిరకయందంగవనపుంబరి

మార్చుం, గానమ్మ నేనియట్టిది, హవలముగాకరక్కి నవలకుమి." M. IV. ii. 91. "అరెండు సారియును బాహిరహిరకేరియొద్దకుం, నిట్టినివార బావయితిరిరేవంబున." M. IX. i. 424.

బాహిరుడు *bahirudu*. n. One who is outside, or excommunicated, బాహ్యుడు. "అటుగాకర్రలంపలుదెనకునీని యల్పలభాగరే, నటనిలదుగుడు, బావనికలపుత్తి బాహిరుండగానకుమారా." M. XII. i. 73.

బాహుకము *bahukamu*. [Skt.] n. A raft. సంగడి.

బాహుశ్యము *bahulyamu*. [Skt. from బహుశ్యము.] n. Abundance.

బాహువు *bahuvu*. [Skt.] n. The arm.

బాహుజుడు *bahujudu*. n. A Kshatriya.

బాహువు or బాహుజము *bahu-pura*. n. An ornament worn on the upper arm

శియ్యము. Swa. pref. 35. బాహువుకులు *bahu-purulu*. n. The name of a sort of grain. H. iv. 158. బాహుమాలము *bahu-malamu*. n. The armpit, కేంక, కడుము. Swa. v. 107. బాహుయుద్ధము *bahuyuddhamu*. n. A struggle, a hand to hand fight.

బాహ్యము *bahyam*. [Skt.] adj. Lying outside, that which is excluded, outer, external, public. వెంపడి, వెరియైనది. బాహ్యుడు *bahyudu*. n. One who is outside, an outsider, an outcaste. శ్రుతిరాచార్యుల those who are not allowed to hear the Vedas, excommunicated people.

బాహ్లికము or బాహ్లికము *bahlikamu*. [Skt.] adj. Brought from Balkh. n. Saffron, కంకుముపువ్వు, కంకుము. Asafetida, ఇంకు. A horse from Balkh. బాహ్లిక దేశబాహ్యము A. ii. 34.

బి bi

బింకము or బింకెము *binikamu* [Tel.] n. Tightness, stiffness. Pride, presumption, arrogance. బింపు. బింకము, బింకాయి. A proud word, బింకొక్క. బింకెములాడు to be saucy. "ఇకరేబింకెములంబును." N. iv. 108.

బింగిపారు *bingi-paru*. [Tel.] v. n. To send forth a lot of unhealthy shoots (used of grain).

బింగురాజు *bingu-radu*. [Tel.] n. A sort of mocking bird, which is black and smaller than a crow.

బింజరము *binjaramu*. [Tel.] n. A certain plant. H. iv. 12.

బిందము *bindamu*. [from Skt. బంధము.] n. A multitude. సమూహము.

చింతి *bindi*. [Tel.] n. A jewel worn by children or by women on their forehead. చుండుక.

உதவி

857

ON biga

దిండువు *binduvu*. [Skt.] n. A drop. (బిల్లు) బిల్లు. A dot, చుక్క. A small circle or cipher representing the letters ర, న, or మ. కున్న. An epigram says దిండువుచు దిండువు దిండువు క్రమేవమం, దిండువు నీళ్లు దిండువు నీళ్లు మున్నగునా. దిండువు the funeral pyre, and దిండు, grief, differ only in a (bindu) cipher: the former consumes the dead, the latter the living body.

ᑭᑦᑭᑦ or **ᑭᑦᑭᑦ** *binde*. [Tel.] n. A metal vase, or pot, of a large size and with a narrow neck.

బింబము *bimbamu*. [Skt.] n. An image, figure, shape, form, shadow, reflection. ప్రతిబింబము. An orb or disc, as of the sun or moon. (మౌళ్యవృత్త) మండలము. A scarlet fruit in colour like a cherry, the *Momordica monardella*, బింబమును (to which lips are compared in poetry.) రింజీ or రింజీ a rosy or ruby-lipped maid. బింబింబము *bimbimamu*. adj. Imaged, reflected, as in a mirror, ప్రతిబింబించు.

వికారి య. వికారి బిక్కరా. (from Bkt. భిక్షము.)
 n. A beggar, దిన్నకారు. A useless person,
 అవ్యయోగముడు. వికీర ము బిక్కిరము. n
 Alms, భిక్షము. వికారిబుధుల one inclined to
 begging, భిక్ష పుత్రుల సభ్యులముగలవారు.

బిక్కి. [Tel.] n. A certain jungle tree.
బిక్కి.

ဝိဟိန္တေဝိ *bikkhrintsu*. [Tel.] v. a. To erect
or cock up, as the ears, **ဝိဟိန္တေဝိ**.

భక్తి *bhakti*. [Tel.] n. Fear, fright, trembling. *ఓ భక్తి భక్తి మనః కలెనా*
she is all in a fright.

తిగ or **తిగి** *biga*. [Tel.] adv. Tightly.
తిగిపట్టు *biga-pattu*. v. a. To tread in
 or tread down tight. **తిగిపట్టు** or **తిగిపట్టు**
biga-pattu. v. a. & n. To stop, to
 withhold, keep back, check, suspend.

ఆపిరి ఆపిరి to hold the breath in. వాని ఆపిరి ఆపిరి she held off. వాణికిమును ఆపిరి బిగి he kept back my pay. **విగాది** *bigadi*. adj. Penniless, destitute. n. A beggar. "శీ! అగతాయవిగాదియిదిబండ్ల నుండడు బండ్లి కట్టి నూనూముట్టెనో." H. v. 128. **విగి** *bigi*. n. Tightness. Firmness of flesh or body. Rigidity, austeriety, superciliousness. దృఢత్వము, చిగువు. adj. Tight, hard, firm. Rigid, austere, proud, arrogant. విగిబి a stick that holds any two things tight. **విగించు, విగియించు, విగించు** or **విగియజేయు** *biginchu*. v. a. To tighten, to fasten; to stop, suspend. To be stubborn. అక్కరాంటికి రానని విగించుకొనియున్నది అని stayed at home refusing to go to her husband's house. **విగివు** *bigivu*. n. Rigidity, stiffness. Austeriety, నీ విగివులు పనికిరావు your stiffness will do no good. **విగిమా** *bigima*. (విగి+ఇతము.) adj. Firm, దృఢము. **విగిమానము** *bigimana*. n. Tightness, firmness. Rigidity. Austeriety. Superciliousness. "శిష్యులందరూ యాన జనరావురువుండు మునుగట్టిబిగిగిందలి నివ్వడము విగిమానముతో ముగిసెనటెట్లు." N. vii. 67. **విగియు** *bigiyu*. v. n. To be tight. చిగువకు, చిగువువేయు. To be proud or arrogant. "రెండుబదిదిసోనిచ్చే బియుండి, బిగువించిజేక విగియవచ్చి." L. v. 132. **చిగురు** *biguru*. n. Tightness, tension, adj. Tight. **చిగువు** *biguvu*. n. Tightness, Rigidity, stiffness, austeriety. Superciliousness. చిగు. **చిగువుకొడు** *biguvukodu*. v. n. To become tight, చిగువకు. **చిగువులు** *biguvulu*. n. A stays, or rafter in a building. A bundle, sheaf, pack, bale. చిలియకు రు గలి గు. చిగువుల పండుకు శేక్కు పాడు they sell indigo stalks at sixteen bundles a rupee. కొమ్మ పండు గలి చిగువులు 30 పండుకు thirty packs or bundles of straw per pagoda. **చిగ్గ** or **చిగ్గక** *bigga*. adv. Tightly. All at once. Vijaya. iii. 24. **చిగ్గర**, **చిగ్గర** or **చిగ్గర** *biggara*. adv.

bichā

888

bidi

Tightly, firmly. Aloud. బిగ్గగా నవ్వు to laugh out. బిగ్గగా మాట్లాడు to speak loudly. బిగ్గిరి *biggiri*. adv. Tightly (said of an embrace).

బీచా *bichā*. [H.] n. A mattress, bedding, పడక.

బిచ్చేమని *bichchēmani*. [from Skt. భిక్షును.] n. Alms. బిచ్చమిచ్చుట to beg. దివ్యముపెట్టు to bestow alms. ఇది తమకు పెట్టినదివచ్చుమానా నెందుకంటాను I shall consider this as a piece of charity to me. బిచ్చేగాడు *bichchē-gādu*. n. A beggar. భిక్షుమిచ్చు కొనుచుడు.

బిడెగు *bidaugu*. [Tel.] v. a. To tell lies. బొంబు.

క: "విజాగిడికాటంబెనిది,
బిడెగు నుడువైనరకునిరకునక,
నూజునుకురునిగిలాం
కానింకోనాడుకంటికదకదకునక."

సా iii.

బిహారము *biharamu*. [Tel.] n. A coquetish prank, విహారము. బిహారి *bihari*. n. A coquette. బిటికి or బిటుకులాడి *bitikki*. n. A gad-about. "బిటికిచెక్కలకటికి నరుగు బిటికి నీక్షించుచుంటిపెద్దబట్టి." A. ii. 209. "బిటుకులాడివాని పెద్దాడుగరుమ్ము బిటికులాడి నుడివిరుండు, కోడెకాండ్రున్నచున్నచు బా పెట్టి యూరిలైవలననుమ్మునోట." Nannagamu. iii. 31. బిటికవము *bitikki-lamamu*. n. Incontinence.

బిట్టరిక్కు or బిట్టరిక్కు *bitta-birru* [Tel. దిక్కు+దిక్కు] adj. Very tight or stubborn, మిక్కిలిదిక్కు. బిట్టరిక్కుగా *bitta-birru-ga*. adj. At once, suddenly. BD. VI. 500.

బిట్టు *bittu*. [Tel.] n. Excess A great action, పాదు, అధికము. Firmness, tightness, బృధభక్తి. "విత్తుపట్టెదమదిరమకొనిన పట్టుబిట్ట." B. K. 359. బిట్టు or బిట్టుగా

bittu. adv. Greatly, much, మిక్కిలి. Often, తరుచుగా. Quickly, తీవ్రముగా. "ఎరుచుకొను మట్టెయిట్టి ద్విరంబి." Swa. iv. 68. "అంతకంటెం బిరదయ్యంబులట్టి, దిట్ట రాదులకొను పెట్టుచుండు." Vish. ii. 48. దిట్టయి to burst with a crash. దిట్టరికి పడు to be astonished or frightened. దిట్టరలు to wail, to howl. Rukmāngada v. 92. బిట్టుబిట్టు *bittu-bittu*. (బట్టు+దిట్టు.) adv. Suddenly. తూలం.

బిడ *bido*. [Tel. another form of బిడ్డ.] n. A child. అబిడ or అబిడ తుల woman. ఈబిడ this woman. ఏబిడ which woman?

బిడము *bidamu*. [Tel.] n. A cake of salt. ఉప్పుబిడ్డ, అట్టుప్పు.

బిడాయింతు *bidaayintu*. [H.] v. a. To fold up a letter; to enclose in a letter; to join. దివదానిది మరొకదానిలో పెట్టు.

బిడారము or బిడారు *bidarāmu*. [Tel.] n. A caravan. పర్రకులపముచాము, టేకు. A drove of loaded cattle. A load. A heap. పక్కలబిడారు a heap of sacks of areca nut. A camp or halting-place. బిడి, బడ, వాడధానము. కంచరబిడారము a tinkler's camp. "అరాకలమ చుక వాదికాధుండు మోమికో నగుకొనుమరప్పించి తమ బిడారులంకొకరితో." Venonta. P. 35. టి: తనుబిడారులు అనగా తనబిడుము.

బిడాలము *bidalāmu*. [Skt.] n. A cat. బిడ్డి. M. IV ii. 127. బిడారి *bidalā*. n. A female cat. R. vi. 135.

బిడియము or బిడిము *bidiyamu* [Tel.] n. Shame. బిడ్డ. A dagger. కలం. "చదులంబు గట్టిమట్టెకానం, బిడియములంబుతో." Swa. iv. 39. టి: బిడియములంబుతో, కా మునుడిఅంబుతో. "దుట్టు బంకారు మురియల నరుకొనెనబిడియము." Naray. p. 68.

విడు bidu

889

విట్టి bibbi

విడువు *biduvu*. [Tel.] n. An interval, leisure. అంతరము. adj. Having an interval, అంతరముగల.

విడుజడు *bidavjadu*. [Skt.] n. An epithet of Indra. H. ii. 67.

విడ్డ *bidda*. [Tel.] n. An infant. శిశువు. A child. A son or daughter. ఎత్తువారితోవిడ్డ a compliant simpaton. విడ్డకుట్టు *biddakuttu*. n. The pains of parturition, labour pains. ప్రసవతీక్షణ. "వెంజువిడ్డకుట్టు నిల బిడ్డగల్గివున్నదప్పుడంతలో యెవరిమంత్రినాని చలపెట్టరాదు." Kalahast. iii. 31. **విడ్డకు** *biddaku*. n. A little boy, a youngster. A son. Dative: విడ్డకి. Kalahast. iii. 32. **విడ్డతనము** *bidda-tanam*. n. Infancy, childishness. విడ్డతల్లి a woman in childbed, a woman with an infant in arms, పారితరాలు. విడ్డ another form of విడ్డ.

విడ్డతము *bittaramu*. [Tel.] n. A flash of light. తళుకు. Brightness. A coquettish prank, an amorous gesture, శృంగారశ్రేష్ట. ఒకప్పుడను. "తెలుగుదేవమూర్తివిడ్డతముకంటె" N. ix. 404. **విడ్డతముగ** *bittaramu-ga*. adv. Flashingly. ప్రకాశముగా. Gracefully, సౌకుమార్యముగా "సహపాఠమునకుండు ప్రేమయు కానియెందులకొచ్చిరి, క్రొవమున వచ్చి పావనము కాల్చి" N. ix. 401. **విడ్డములు** *bittaramu* to be bright, ప్రకాశించు. **విట్టి** *bittai*. n. A coquette, a flirt. A beautiful woman. ప్రాశస్త్య. శృంగారశ్రేష్టముల అడుచి, A woman, అడుచి. "ప్రేమపాలనమునువిట్టిగ," Balakrishna. vi. 123. adj. Flashing, sparkling, తళుకులు, ప్రకాశము. Beautiful, సౌకుమార్యము. "శివమన వెంజెలతనముల బ్రహ్మగల్గితిరికొప్పునాదెకా," T. iv. 122. **విడ్డించు** *biddavintu*. v. n. To flash, to sparkle, వెలయు, తళుక్కుము. To move about, చలిచు, తిరుగు. To crack jokes. ఆడుపాడు. "తెలుగుదేవమూర్తివిడ్డించు

చు" N. ix. 159. **విడ్డతపు** *bittarapu*. adj. Flashing, sparkling, తళుకులు, ప్రకాశించు. "సోమనిరీతిగమృగము మందల మాదరమున చంద్రికా, ప్రేమమనోహరపు చావులువిడ్డతపు బిడ్డబిడ్డ." Surabha. 18.

విర్దుల *bittala*. [Tel.] n. Nakedness. దిగుమల. **విర్దులి** *bittali*. adj. Naked. "అత్తవిర్దులము మద్యమవిర్దులమునాకుతో, విర్దులి ప్రేమించును." H. ii. 70.

విర్దుడ *bitteda*. [Tel.] n. A metal spoon, a ladle.

విడ్డము *biddamu*. [from Skt. భిన్నము.] adj. Broken, భిన్నము.

విడ్డు *biddu*. [Tel.] v. n. To die, ఎచ్చు. "కూరపెట్టెవిడ్డులతోయివిడ్డెచెల్లె." ABA. iii. 134.

విడ్డ *biddle*. [Tel.] n. Distress, misfortune, దుగ్ధతి. Hell, నరకము.

విడుదు *biddadu*. [H.] n. A purchase in the name of another.

విడుగు *bidugu*. [Tel.] n. A sportsman or hunter. (an obsolete word) "చతురంగంబులు గాలపువిడ్డతెలుగు, బాదియగుపాదసంబులనులనించు, బాదిమూలములకి నడంతోవిడుగులెట్లు, విడిచితియియ్యమీకాంతులకె." S. i. 187.

విన్నె *binnu*. [Tel. short for విస్ఫోట.] adv. Quickly, త్వరగా.

విట్టిరిలు, **బొట్టిరిలు**, **విట్టిరించు** or **బొట్టిరించు** *bittarilu*. [Tel.] v. n. To howl, as a tiger, (పులి) కూయు. **విట్టిరింత** or **బొట్టిరింత** *bittarinta*. n. Howling, (పులి) కూక.

విట్టిరికాయ *bibbili-kaya*. [Tel.] n. A jewel worn by women on the third toe.

విట్టి బిబ్బి. [Tel.] n. A garland of leaves, flowers, etc., tied across a doorway or street. తోరణము.

బిబ్బి bibbi

890

బిరు biru

బిబ్బి *bibbi*. [H.] n. A lady, "వీరబిబ్బిమహా
రణ పరమేశ్వరీశారద, విద్వంసమహం
నలబ్ధిశే." Vasu Charitra. Preface. 68.

బిబ్బికమా or బిబ్బికమా *bibbikama*.
[Skt.] n. Coquetry, blandishment, play-
fulness. శృంగారశ్లేష.

"లలితవిద్వంసకవిలంభాభావం,
కలితవిద్వంసభావం నమలం,
వలంభాభావం నమలం నమలం."

Navanatha. 73.

బిబ్బికవతి or బిబ్బికవతి *bibbika-vati*. n.
A coquette, or a flirt, బిబ్బికవతి.

"అలెబ్బిలియదేవత్యే,
అలెబ్బిలియదేవత్యే నమలం,
అలెబ్బిలియదేవత్యే నమలం,
నమలం నమలం నమలం."

S. ii. 280.

"నీతిభావం నమలం, నీతిభావం నమలం
నమలం నమలం నమలం, నమలం నమలం
నమలం నమలం నమలం." Vish.
ii. 339.

బిమ్మ, బిమ్మమా or బిమ్మ *bimma*. [Tel.]
n. Stupor, grief. మాతాపితృ, అనైకత్యము.
వికళత, బిమ్మబిమ్మ, మాతాపితృ.
Doubt, suspicion, misgiving, సంశయము.
"మాతాపితృ మాతాపితృ, బిమ్మబిమ్మ
మాతాపితృ, బిమ్మబిమ్మ, బిమ్మబిమ్మ
మాతాపితృ, బిమ్మబిమ్మ, బిమ్మబిమ్మ."
M. VIII. i. 5. adj. Being in a state of
stupor, వికళము. బిమ్మబిమ్మ or బిమ్మబిమ్మ
bimmi-gonu. v. n. To be in a state of
stupor, వికళమునందు. To swoon,
మాతాపితృ.

బిమ్మమా *bimma*. [Tel.] n. Rice when
cleared from the husk. అన్న. బిమ్మమా
grain lac, i. e., grain lac sold in grains.
బిమ్మమా బిమ్మమా.

బిరక or బిరకా *biraka*. [Tel.] n. A stopple,
plug, cork. బిరకాలు the pegs of a
lute.

బిరక, బిరక, బిరక, బిరక or బిరక
biru-biru. [Tel. anuk.] adv. Hastily, hun-
riedly, rapidly, round and round. Quickly,
immediately. అతివేగమున. Radha. iii. 112.

"కల్పబిరకమునానీకృష్టమే." Radha. i.
98.

బిరక or బిరక *biraki*. [Tel.] n. A kind
of necklace. పెడమకట్టునీసాన్ని.

బిరక or బిరకము *biradu*. [Tel.] n. A
badge resembling a medal. An honorary
distinctive mark. కూరలంఘము. బిరకము
honored with a badge. Courage, కోర్కె.
Resolution, a vow, ప్రతిజ్ఞ. An able man,
పరుగుడు. A hero, a brave man. కూరడు.
బిరకవాద్యము the *numbat* of Muhamma-
dians, being music which a distinguished
person is privileged to use at his abode.
"బిరకవాద్యము బిరకవాద్యము" B. viii. 118.

బిరకవాద్యము *biradu-dady*. n. A man of
determination, ప్రతిజ్ఞానంతుడు. బిరకవాద్య
a champion, a wrestler who has received
an honorary badge. బిరకవాద్య *birad-
arafi*. n. The heading of a letter, or the
address in correspondence. Titles "నా
బిరకవాద్యమునానీకృష్టమే" ప్రాం
థ బిరకవాద్యము. Bharata Champu.

బిరకవాద్యము *biru-biru*. [Tel. anuk. of stones.
falling.] adv. Quickly. "బిరకవాద్యము
బిరకవాద్యము" A. v. 97.

బిరకము *biraka*. [Tel.] adj. Hard, firm,
coarse, harsh, rough. అన్నము బిరకము
బిరకము the rice is hard, no. being suffi-
ciently boiled. కఠినమనాది. A stubborn
man. n. Briskness, hardness, firmness,
roughness, harshness to the touch. కఠ
నత్యము. బిరకమున *biru-gu*. adv. Harshly,
roughly. బిరకమున *biru-gu*. n. A sort

birra

891

billa

of fire work called flowerpots, కాళాపాదు విశేషము. "విశేషము గుహకుల కాళాపాదులన్ని వజ్జింపి." Sūrya Tanaya. iv. 122.

బిర్ర birra. [Tel.] n. Tightness. దృఢత. **బిర్ర** బిగము birra-biggu. v. n. To become very tight. To stop completely. చుట్టాడక నిర్వహించుచున్నాడు he is stubbornly silent. **బిర్ర** birra n. Tightness, hardness, stiffness. వ్యవస్థయు. Haste, speed. వేగము. Heat, as of the sun. Strictness. Peremptory inflexibility. **ఉర్రబిర్ర**. A bar, as securing a door. adj. Tight, hot, &c. **ఉర్రబిర్ర**. దీర్ఘవేగ fierce sunshine. Vish. vi. 220.

బిలము bilamu. [Skt.] n. A hole, aperture, chasm, cavern, cave. పెండ్లము. గుహ. మహావిలము the great expanse, the sky. **బిలకాయము** bilagaayamu. n. Lit: The dweller in a hole, i.e., a serpent. పాము. A rat, snake.

బిలింబిచెట్టు bilimbi-chettu. [Tel.] n. The Bilimbi tree, *Acernhol bilimbi*. (Watts)

బిలిబిలి bili-bili. [Tel.] adj. Sweet, delicate, nice. ముద్దెరి, ముడిచెవు. "మలకవిపర్యమైన గడు నోద్యమచేయుచు విన్నవనిపెట్టలు గొని యాచనాను వినితప్పులుబట్టవలంకొరకై మరల బిలిబిలిచుటకు దను దెలిపివాడి ముద్దుగాకయా చోకగురిల్లపిల్లగని వాపుచుట్టులుపంపిల్లునే." G. i. 12.

"రమణీనపుష్పయంబునమనస్థిరాదు,
క్రమమెప్పుడొప్పు కథనెప్పుడును.
దిరిదిరివల్లుననీలమణియొక,
పరిపావకమర్మిభాగనీలంబు." DRU.

బిలకునూరు bilaku-naru. [Tel.] v. n. To die. To be destroyed, to perish. "కాల్చి లమకాచనవిర్రయియు" మరలనుచున్నాడు

దివ్యతూని మహాద్భుతకావలంబునకొ, మినువడి వాకవకొ బిలకునూరుచుంటు యువత్తమైనదైత్య వహిమనాదు." M. IX. ii. 102. **బిలకునూరు** bilakuna-battu. v. a. To strangle. "ఒక్కరుడుభూరికృత్యుని, నీకర్మమూనింతునేద నిత్యి. పెదకేలులకబట్టియెవరుబట్టి. చుక్కలొక కా మొదమదిగుడ్డునుండు." Dab. 216. **బిలకునూరు** bilakuna. v. n. To be suffocated or strangled. ఉర్రుకుడును.

బిలుగు bilugu. [Tel.] adj. Hypocritical.

బిలువైన, మాటువైన.

"కలహనశ్యానిలము,
కలహనశ్యానిలముకంఠపరా,
ద్రులునుదులినపుడును,
కలహనశ్యానిలముకంఠపరా." P. i. 222.

బిల్-మాక్త bil-makta. [H.] n. A fixed annual rent, payable in all seasons; a consolidated lease; a fixed quit-rent or revenue assessed at a lower rate than the standard one. **బిల్-మాక్త-గి** bil-makta-gi. adv. By the bulk, in general, మొత్తముగా.

బిలము bilamu. [Skt.] n. The Bael or Bel Fruit Tree, *Ayle muculas*, (E. P.) మాకుచెట్టు.

బిల్ల or **బిల్ల** billa. [Tel.] n. Any small, round and flat thing, a disc or tablet, పలుచగానుండి నుండగలనుండేదెవ్వరు. బిల్ల, కుండ్ల a peon's badge. అక్కరబిల్ల a cake of rose paste. పెడిబిల్ల a plate of silver. ఒడుగుబిల్ల a round cushion. బిల్లబిల్ల a gold tire. అకటెను బిల్లబిల్ల a patch on the metal vessel. బిల్లబిల్ల a bit or piece of metal tied on a string around the loins of a female infant. బిల్లబిల్ల a round mark on the forehead. **బిల్ల-కాట్ట** billa-kattu v. n. To be a blot, to be marked on any part of the body, పెదకేలులకబట్టి, చుక్కలొక కా మొదమదిగుడ్డునుండు.

బీజ బిసా

893

బిజ్జా బిసా

ed and ready for sowing. బీజకామము. *bijakāma*. n. The seed vessel of the lotus. బీజపురము. *bija-pūramu*. n. A citron. బీజకృతము. *bija-kṛtamu*. n. A field ploughed or harrowed after sowing. బీజమిచ్చినవలెము.

బీజ or బీజిక *bija*. [Tel.] n. A chiuk, cruck, cleft, split. బీజలు వారిపాదపు ల చచ్చిన lip. బీజగిల్లు, బీజగిలు, బీజలు పారు or బీజ పోవు *bija-gillu*. v. n. To be cracked, పగులు. "వచ్చుచున్నామని నభయమును బీజలు వారు." T. iv. 120.

బీడు *bidu*. [Tel.] adj. Waste. Base, low, inferior, poor, second-rate, as rice, or a colour. నాపని యిప్పుడు బీడు బీడుగా నున్నది my affairs are in a very bad condition. బీడుని చెయ్యకు I don't want the worst. బీడుభూమి waste land. n. A waste, uncultivated land, barren land. Worthless iron. మట్టపురము. చెలలో తుట్టినది ఎక్కడికి పోవును shall I not do what I will with my own? నదురుబీడు bamboo jungle. గడ్డిపట్టినరీళ్లు grass commons, meadows kept for grass.

బీడు *bida*. [from Skt. భీ.] n. Fear. భయము. బీడుకోరు *bida-kōru*. v. n. To be afraid, భయపడు. బీడుకోలుపు *bida-kōlupu*. v. a. To frighten.

బీడ *bida*. [from Skt. భీ.] adj. Poor, needy, downcast, dejected, wretched. n. A poor or destitute person. ప్లు బీడం. బీడవలలు lean sinews. బీడపట్టుకొనుతెలులు a fly can torment a starved bird. బీడగిల్లు *bida-gillu*. v. n. To become poor. బీడగిల్లి పోయిన impoverished. బీడరికము or బీడరత్నము *bidarikamu*. n. Poverty.

బీభత్సము. బీభత్స or బీభత్స *bībhatsamu*. [Skt.] n. Bewilderment, amazement. Horror, disgust, abhorrence, loathing. Rancour, ruthlessness. Distress, harassment. నానాభీభత్స చేస్తున్నాడు he

harasses us in various ways. బీభత్సమై routed, overthrown. బీభత్సము *bībhatsamu*. n. A cruel man, క్రూరుడు. A name of Arjuna. "బీభత్సండువచ్చున వై వంతు కలమున నిడువక నాంధీవంతుని విచ్చుమున్న." M. XVII. i. 30.

బీమా *bima*. [H.] n. Insurance. Money paid for insurance.

బీర *bira*. [Tel.] n. The sharp angled cucumber. చేరబీర the butter cucumber. చేరబీర or చేసబీర the bitter kind. ముగ్గి *Anisomeles malabarica*. (Watta.) adj. Large, పెద్ద. బీరం బీరం sun-shine. బీర బీరం luxuriant tresses. బీరవలలు large veins. బీరబీరం or బీరబీరం *Betony-leaved black Horsehound, Ballota disticha*. బీరపండ్లు *bira-pandlu*. n. A sort of scarlet berries, that are eaten, but quite distinct from బీరం.

బీరము *biramu*. [from Skt. బీర.] n. Prowess, ధీమా.

బీరబీర *bīrabīra*. [Tel.] v. a. To heap up, పుచ్చు చేయు.

బీరము *bīrāsamu*. [from Skt. బీరము.] n. A testicle. ముప్పము.

బీర *bira*. [Tel.] adj. Useless. పుట్టము. బీరం బీరం, బీరపారు or బీరపారు *bira-pōru*. v. n. To become useless, పుట్టము. To be ruined or spoiled, చెడిపోవు. To become weak, బలహీనము. బీరబీర without losing one's pride. మదిలినబీరం overwhelmed with fear, అలెచుమునము.

బీరము *bīrāmu*. [Eng. 'Bureau'] n. A bureau, a chest of drawers, an almirah, అలమర.

బి బి

బిజ్జా *bijga*. [H.] n. The baggage belonging to a camp, బిజ్జా.

బుంగ బుంగ. [Tel.] n. A pot with a narrow mouth. దిప్పకూతిగలకుండ. "కల్లఃబుంగ." పోల్క. iv. "పొలుపుమరిగి క్షుణ్ణరాజ భూరు పొమలయ్యగ్గుమలనున్న బుంగలయాపమలు." Surabh. 45. **బుంగ నామమ** *bugga-namamu*. n. A variety of the Vaishnava mark on the forehead. See పంగనామము. **బుంగమూతి** *bugga-māti*. n. An ugly face.

బుంగుడువరుడు *bugudu-parasu* [Tel.] v. a. To cause to fall down. కూలబట్టుచేయు. "కరములు కువలగాజేపివేసి, భుజములు నేలపై బుంగుడువరుచి, తొడలును మెడలును కుంకలుచేసి." Pal. 439.

బుక్కడమ or **బురుడబుక్కడమ** *bukkadamu* [Tel.] n. An eel.

బుక్కడమ *bukkadamu*. [Skt.] n. The barking of a dog. మొరగడము.

బుక్కము *bukkamu*. [Skt.] n. Excellent meat. ప్రసిద్ధమైనమాంసము.

బుక్క, బుక్క or **బుక్కలు** *bukka*. [Tel.] n. A fragrant powder formed of various ingredients. పిస్తాతము, పటపాపకము. **బుక్కము** *bukkamu*. n. The pollen of flowers. పుప్పడి. "రగడ నెంతయోగి దొరిగితచ్చెబుక్కము, చిలకపిప్పచ్చిల్లు తెంచెల బుక్కము." Siva iii. 113. **బుక్కవాడు** *bukka-vadu*. n. A perfumer. కుంకుమార్చి వర్ణము లిచ్చేవాడు.

బుగడ *bugala*. [Tel.] n. A gold pin worn in the tip of the ear.

బుగబుగ *buga buga*. [Tel.] n. A bubbling sound.

బుగులు or **గుబులు** *bugulu*. [Tel.] n. A bubble, swelling, rising to the surface. **బుగులుబోడు** or **బుగులుబోవు** *bugulu-bodu*. v. n. To become visible. బయలుపడు. To gush forth, విప్పలు. To increase, spread, విస్తరించు, వ్యాపించు. **బుగులువుడు**

bugulu-puistadu. v. a. To make plain or evident, to show, బయలుపరచు. **బుగులు** *bugulu-bugulu*. n. The noise made in rushing forth, as by water. A retching noise.

బుగ్గు *buggu*. [Tel.] n. The cheek; the inside of the cheek. A bubble. A spring of water, a fountain. **బుగ్గురించు** *buggar-inchu*. v. n. To smell, as flowers about to bloom. "క్రిష్ణాలిదులవాకిలరాచి కుచలు బుగ్గురించినట్లు మొగ్గువువ్వలను." BD. iv. 250. అనగా వికసించుముగ్గు పొట్టలుచ్చిన కౌరవము.

బుగ్గి *buggi*. [Tel.] n. Ashes, dust. నూడిన, వర్షము.

బుచ్చి *buchhi*. [Tel.] adj. Little, small. చిన్న. **బుచ్చి గాడు** *buchchi-gadu* n. A little fellow. చిన్నవాడు. The white-breasted King-fisher, *Halcyon asmyriana*. చిన్న నీళ్లబుచ్చిగాడు or నీళ్లబుచ్చిగాడు ఈ common King-fisher, *Alcedo ispida*. **బుచ్చి పాడు** *buchchi-padu*. v. n. To look a small or disappointed, చిన్నపోవు.

బుజ్జ *budaa*. [Tel.] n. A little cross denoting a caret. పొంపపావము. A cipher, కుండకెర గము, కుచ్చ.

"గదవజ్జపుడవదవముల.

తనవలపుకందిపాపధానమతిక,

జ్ఞానిగాబొక్క-బెడబ్బర,

వదలువయిదుపది వానియందకలబ్బ,

Paidim, iv. 163.

బుజ్జపత్రిచెట్టు *buja-pattiri-chettu*. [from Skt. భూజ. Cf. Eng. 'beech' or 'birch', n. A certain tree. భూజపత్రి.

బుజ్జము *budramu*. [from Rkt. భుజము.] n. The shoulder. కరమునకు the distance bearers carry a palanquin at one run, without halting to change shoulders; that is, about a furlong. **బుజ్జముపుట్టపు** *budramu-putturu*. n. A Kshatriya.

బుడు *buda*

896

బుద్ధి *buddhi*

బుడుక *buduka*. [Tel. anuk] n. A plunge into water, సానక. A bath, స్నానము.

బుడుకు *buduku*. [Tel.] n. A kind of cake. కక్కునీకము.

బుడుక్కుత *budukku-uu*. [Tel.] adv. Slapdash, suddenly.

బుడుత or బుడత *buduta*. [Tel.] n. A little one, a child. కుత్రు, కడ్డ. కాలుడు. "ఒక పాటిబుడత, నూతుడుపులందియ్య." H. i. 134. A. vi. 159. adj. Little. Short, పట్టి. బుడుతకాడ్డు a gentle breeze. "మృదుమం గాడ్డుకపానియినతోటి, బుడతపానియిన బుడుతకాడ్డు." Buj. iii. 132. బుడుతడు *budutadu*. n. A male child. కాలుడు.

బుడుబుడక్కులవాడు or బుడుబుడక్కులవాడు Same as బుడుబుడుక్కులవాడు See under బుడిబుడి.

బుడుమబు *budum ilu*. [Tel.] n. A species of grain. One species is called నాకాకు బుడుమబు. "పండ్లపంటలకన్నబుడుమబు కాంధోలు. నాకాకుబుడుమబుపాండ్లపంట." H. iv. 156.

బుడుము *budumu*. [Tel.] n. Hollowness. ఎరుగబోయిన lean, thin, fallen in. "నిది కొల పుడుమును కడుగునినపుడు బుడుముతో యువంకిపోకొచ్చు." NH. iv. 184.

బుడ్డు *buddu*. [Tel.] n. A bubble. పురుగు. The disease called rupture, hernia, or hydrocele. అంబుద్ది. బుడ్డువాడు one who is suffering from rupture or hydrocele; one who has a hydrocele. అడ్డబెరింపులు a mere bugbear, ఉచ్చబుడ్డు the bladder. బుడ్డుకాకర *buddu-kakara*. n. A species of heart pea (కాకర) which is smooth leaved. *Cardiospermum halimifolium*. (Watts.) బుడ్డుగిడు *buddu-giddu*. v. n. To bubble up. v. n. To rout up or stir up the earth as with tusks, కట్టించు, (పడచు)కట్టించుకొడు. A. iv. 23. బుడ్డుగింపు

buddu-gimpu. n. Bubbling up. బుడ్డుగుచ్చు *buddu-turamu*. n. A kind of babul tree. బుడ్డుపక్కి *buddu-pakke*. n. A kind of fish. బుడ్డుపిండు or బుడ్డుపిండు *buddu-pindu*. n. A tick or round louse. పశుపులకపట్టి క్రిమినీకము. బుడ్డుబుడుము or బుడ్డుమిరి *buddu-budumu*. n. The Brasil cherry, a fruit enclosed in a loose dry pod.

బుడ్డి *buddi*. [Tel.] n. A bottle, a flask. గ్లు. బుడ్డు. బుడ్డిపెంబు a sort of metal bottle. బుడ్డియాట a sort of spear. బుడ్డిగ Same as బుడ్డి.

బుట్టి *butti*. [from Skt. భుక్తి] n. Enjoyment. "నిచ్చలపుబుట్టి బుట్టియూ బుట్టియూ." Nilā. i. 21.

బుద్ధి *buddi* [from Skt. బుద్ధి] n. Sense. "బుద్ధు బుద్ధిబోధనగిబానుక కన్యబుద్ధుంబునుక." Radha. i. 28.

బుక్కురము *budbudamu*. [Skt] n. A bubble. పీచుబుడ్డు.

బుధుడు *budhudu*. [Skt.] n. The regent of the planet Mercury. The planet Mercury. A wise or learned man, a sage. పండితుడు. బుధవారము *budha-varamu*. n. Wednesday. సోమవారము.

బుద్ధ *buddha*. [Skt.] adj. Known, understood. పండిత. తెలివిన.

బుద్ధి *buddhi*. n. Intelligence, intellect, understanding, mind, judgment, sense, wisdom, intention, inclination, judgment, advice. ఇప్పుడు బుద్ధిబుచ్చితి I have been taught a lesson, I am convinced of my fault. పడుచుబుద్ధి a childish whim or notion. బుద్ధిపుట్టింబు to suggest an idea. బుద్ధి ఉపయోగించు the thought occurred. ఇది నిజ బుద్ధికాదు it is not wise on your part to do so. బుద్ధి (like చిత్తము) is a colloquial reply equivalent to "as you please." బుద్ధిశుష్క *buddhi-shukpa*.

బుద్ధు బుద్ధులు

897

మీరు

v. a. To admonish, exhort, advise. To reprimand or chastise. వాడు ఏమి బుద్ధి చెప్పరా? what would you advise me to do? కొడుకుని బుద్ధిచెప్పినాడు he reprimanded his son. బుద్ధిభార్యముగా intentionally, on purpose, advisedly. నేను బుద్ధియైననాటకుండి as long as I can recollect. బుద్ధియైననకర్త after he grew to be a man. బుద్ధిచెప్పుకొను buddhi-tetatu-konu. v. n. To come to one's senses or recover one's wits. బుద్ధిమంతుడు buddhi-mantudu. n. A sensible person, a wise man. బుద్ధిహీనుడు buddhi-hinadu. n. Stupidity, folly. అబద్ధము. బుద్ధిహీనుడు buddhi-hinudu. n. A fool, a man devoid of sense.

బుద్ధుడు *buddhudu*. n. A generic name for a doctored teacher of the Buddhist sect. The name is especially applied to Gautama, the founder of Buddhism, who has been treated in the Puranas as the ninth incarnation of Vishnu.

బుద్ధము *buddhamu*. [Skt.] n. The root of
a tree. శబ్దము. An aerial root of a
tree. ౭౫.

мышиный *bubbi.* [Tel.] n. The whispering larch tree. See **мышь**.

బుభుక్షా. *bubhuksha*, [Skt.] n. Hunger.
 బుభుక్షుడు. *bubhukshudu*, n. A hungry man.

బుభుక్షు బుభుక్షు. [Skt.] n. A desire to
learn or to be taught. బుభుక్షుఁడను
వాడు.

బుద్ధాశ్రమ బుద్ధాశ్రమ. [Tel.] n. A
prison. బుద్ధాశ్రమ

布衣 *hurei*, II. 11. A cloth cover.
 布衣之徒 *hurei-tu*, a-kou. v. a.
 To cover oneself with a cloth. 布衣之徒

৯১৫ *hirsuta*. (Tcl.) n. A small bell

బుర్రామ్మ or బుర్రమ్మ *burata-*
kommu. [Tel.] n. A syringe, & squirt,
చిమ్మగోరి.

బరడా *barada*. [Tel.] n. A kind of cloth.
 “ఘనవిద్రుమమర్ నల కలరాగీల ఒకారు
 తూలం తనకెల్లడగీల. తమోత్తమమిద్రు తా
 పాలబరడాలు.” II. v. 408.

మరడిబిళ్ళ *buradi-jinka*. [Tel.] n. The Indian Gazelle, *Gazella benetti*. పశుశిక్ష.

మరద *burada*. [Tel.] n. Mud. అడుగు, యుగము. **మరదకమ్మి** *burada-kummi*. n. A stepping stone, a threshold or plank at a door. **మరదగుళ్ళి** *burada-guṣṭa*. n. A puddle. నీరుచుట్టెగుడు. **మరదదుక్కి** *burada-dukki*. n. Ploughing in an irrigated field. **మరదపాము** *burada-pāmu*. n. A water-snake. నీరుపాము.

မုခ်မုခ် *burin-pandi*. [Tel.] n. A small animal resembling the guinea pig in shape.

బుర్రుక or బుర్రుకడు *burruka*. [Tel.] n. A child, చిడ్డ. A hound, వేటకుక్క. adj. Short, పాటి.

బురుజు *burudzu*. [H.] n. A bastion, a tower or fortalice, పెండ్లికట్ట కట్టెట్టు. ఆది. చివ్వకొట.

బరుడా *burudā*, [Tel.] n. A lic. అబద్ధము.

బురదదుడు *buradudu*. [Skt.] n. A basket-maker, బురదవాడు.

అనునా Same as అనా (q. v.)

in Sanskrit. [Tel., n. plu. Meanness,
inferiority. *Sanskrit*. BD. iv. 400.

အမည် *burmese*. [Tel.] n. Red silk. ၁၄
 အမည် *Silk*, *၁၄*.

బుర్రు *burra*. | Eng. 'brush' | n. A brush
 బుర్రు *burra*.

బుర్ర burra

898

బుసు busu

బుర్ర burra. [Tel.] n. A nutshell: the shell or nut of any fruit. Any small box as a snuff box, or case. The skull or head. తలపూర, బుక్కాబుర్ర, a pouncet box. ఇర్రడి బుర్ర a brass box. సరబుర్ర the empty shell of a long gourd. సరబుర్ర or కొలబుర్ర a swimming gourd or a float. కీచుబుర్రలతో గడ a creaking pillow. HD. i. 1668. కొంత బుర్రలకాక a coconut or other shell of a peculiar indented shape. adj. Large, పెద్ద బుర్రకత్తి *burra-katti*. n. A broad-knife, a hatchet పెట్టెకొన్నబుర్రవనకు పాటకత్తి. బుర్ర కొడు *burra-koda*. n. The head, the pate. తలకాడు. Also, same as సరబుర్ర. బుర్ర జింక *burra-jinka*. n. A kind of antelope: the Open nosed deer, బుర్రమక్కల జింక. బుర్రపిక్కమ్మ *burrala-kommu*. n. A squirt. చిక్కునగ్గియు.

“బుర్రమలకట్టికెచ్చిం.

మాత్రేయులైనలతోడిబుర్రపిక్కమ్మన.” వైజ.

బుర్రలమన (బుర్రనీర మన *burra-lalanu*.

n. A kind of water-lily. బుర్రపిట్ట *burra-pitta*. n. The Grey Quail, *Coturnix communis* (F. B. I.) ఒకపెద్దమైన పావురము.

బుర్రబాడినె *burra-badise*. n. An adze used by stonecutters, బుర్రముక్కు *burra-mukku*. n. A large nose. పెద్దముక్కు బుర్ర

ముక్కువాడు a hulbous nosed man. బుర్ర లావుక *burra-laouka*. n. The sand grouse.

బుర్రి *burri*. [Tel.] n. A heifer or young cow.

బుర్రు *burru*. [Tel. Anuk.] n. A loud and sudden noise such as is made when a bird flies.

బులాక్ *bulaki*. [H. from Boulak, a suburb of Cairo.] n. A jewel worn on the middle of the nose between the nostrils.

బులికా *bulika*. [Tel.] v. n. To enjoy happiness, to be happy, పెండ్లి, వి. బులిపు

bulupa. n. Happiness, glee, joy, పెండ్లి. Fancy, liking, whim, a hobby horse, or pet. కిక్కిరింపు, పొడక, పొడకలు

బువ్వ *buva*. [Tel.] n. Food, ఆహారము. బువ్వ

కుడుపు *buva-kudupu*. n. The ceremony used on first giving solid food to an infant. అన్నప్రాశనము. బువ్వము or బువ్వ ముఖంతి *buvaamu*. n. A marriage feast.

పెండ్లిలో మగవారును ఆడువారును ఎకతారితో

టలు పొడుకొడుచు భోజనముచేయడము. తొలి

బువ్వము the feast on the first night of a marriage. పంచబువ్వము the feast on the

fourth night of a marriage. బువ్వములంతి పాటలు ballads such as are used at

marriages. “మధ్యమకాదానీనయబువ్వయైన ననిపెయ్యెనట పాటకుడనియో.” Satya. iv.

273. బువ్వచ్చ *buvaranna*. n. The rustic name for the goddess అన్నభాగ్య (Anna Purna.)

బుస *bua*. [Tel. Anuk.] n. A puff, or whizz.

Hissing, snorting, snoring, deep breath-

ing. A సిగ్గ, పిట్టారపు. వాని ఒక్క బుసబుస

లాడుచున్నది he is puffed up and strength-

less. బుసకొట్టు or బుసలొట్టు to breathe,

bias, or puff audibly as a cobra does, or as an elephant does with its trunk,

భూత్కాను చేయ. To sigh, పిట్టారపు. బుస

బుస *bua-bua*. n. A bubbling sound, as of boiling water. Ebullition. బుసబుసలాడు

bua-bua-ladu. v. n. To boil, to hiss, బుసపెట్టు.

బుసము or బుసము *busanu*. [Skt.] n. Chaff,

husk. తమక, పప్పు. The thick part of

corde. మండి అరుస పెరుగు, పొగడతిన పెరుగు.

బుసి *busi*. [Tel.] n. Embers, ashes, పిండు.

అరుగు బుసిచ్చినదియ్య he is a fire hidden un-

der ashes, his face conceals his thoughts. బుసిపోవు *bui-poru*. v. n. To be under

a cloud, or in slight disfavour. To be

spoiled, చెడిపోవు.

బుసుకున్న *bushukunna*. [Tel.] n. A

kind of great Millet, *Holcus sacchar-*

nidus.

బున్ను Same as బుస (q. v.). **బున్నుక** *bussu-ka*. (Anuk.) Puff! (in blowing.) Chennai. v. 332. **బున్నుముడు** *bussu-madu*. v. n. To hiss as a snake, to sigh, to groan.

బూ bñ

బూక *baka*. [Tel.] n. Hypocrisy. బూటకము, మాట.

బూగర *bagara*. [Tel.] n. Grain thrashed but not yet winnowed. Trash, dirt, cobwebs, dust, mould. కష్టించిన పొడికలిపిన ధాన్యము, ఇండ్లలోపల నాసుములకు పట్టిన బూడి. బూక.

బూడి or **బూచము** *būchi*. [from Skt. భూతము.] n. A ghost, spirit, devil. A monster. అడు బూడి a hag, an ogress. "పాతకులొర్రు నట్లువుపాలియుచు, గ్రోవిభరకంపుటయగారి నుండెదనలు, బట్టువాళ్ళుబుమలపాముకూనయ నగ విభాగిగానుచుయ్యదుబూడి." S. iii. 19. **బూసుబూడి** a firefly. **బూడిగోడు** or **బూడినాడు** *būchi-gadu*. n. A hobgoblin. **బూచలరేడు** Lit. The Lord of demons, i. e. Siva.

బూతకాగులు *badza-kagulu*. [Tel.] n. Painted vases used in marriage processions. అయిలేనికడలు.

బూతే *badzu*. [Tel.] n. Mildew, mould, dirt, as cobwebs. **బూతేవట్టు** to become mouldy.

బూటకము *būtakamu*. [Tel.] n. A trick, guile, prank. **మాట, మంచ, adj.** False, delusive. **బూటకాలమారి, బూటకీడు** or **బూటకీడు** *būtakala-mari*. n. A cheat, a liar, rogue, pretender. "బూటకలను మాట బూటకచుండు." L. xxiv. 184.

బూడిక, బూడిదె or **బూడ్ల** *būdida*. [another form of బూడి q. v.] n. Ashes. **బూడిప** *būdipa* a white grey or ash-coloured gourd melon, *Benincasa cerifera*. పెండ్లిపప్పుడి రాకు. **బూడికపప్పు** *būdika-pappu*.

n. Ash-colour. **బూడిదెకప్పు** or **మాడుకప్పు** Potash, or Pearl-ash. Carbonate of Potash. (Watts). **బూడికపండు** *būdida-pandu*. n. A ball of ashes. **విభూతిపండు**. **బూడిదెపన్ను** *būdida-pannu*. n. A tax levied for burning a corpse on the cremation ground

బూతము *būtam*. [from Skt. భూతము.] n. A ghost. **బూచము**. A soul, ప్రాణి. **బూతపిల్లి** *būta-pilli*. n. A civet cat. భూతము.

బూతి *būti*. [from Skt. భూతి.] n. Ashes, బూడి. Food, తిండి.

బూతు *bātu*. [Tel.] n. Foul language, obscenity; slang; nonsense, నలంకరింపు, నలంకరింపు, A flatterer, బట్టువాడు. **బూత** *būta* the act of using foul language **బూతు** లాడుట.

బూద *būda*. [Tel.] n. A milk-vessel. పాల కుండ. "మూడురయోలాభల పెక్కినిక్కినమాకాం గోపేంద్రమంతుడు, చిరలకబూదకాంకిరి కరవిస్తారంబులబట్టి." Vasu. iv. 25. **బూద** లకబూద, అకాశమనెడు బూదకుండను అనగా ఉట్టిపైకన్న పాలకుండను.

బూతి *būti*. [from Skt. భూతి.] n. Ashes. **బూడిక, బూడిదె** to become mouldy, ash-coloured, pale, బూటకంబు. **బూడివట్టు** whiteness, paleness, తెల్లనివట్టు, భూత పట్టు. **బూడి** *būdi*. n. Lit. "Ash-day." The name of a day (Siva-nātri) sacred to Siva in the month of Māgha. **బూ రాత్రి**. The fourteenth day of a lunar or dark fortnight. చతుర్దశి.

బూడు Same as బూతే (q. v.).

బూమపాదు Same as బూతేవట్టు (q. v.).

బూబ or **బూబాని** *būbu*. [H.] n. / Mussulmana woman. ముఝిస్త్రీ.

బూమి *bñmi*. [from Skt. భూమి:] Same as భూమి (q. v.).

బామ or **బామియ** *bāma*. [Tel.] n. A lib, fiction. మామకేమమ, మాయ, కవచ. "ఓంక మోక్షిమిత్రస్థిరః". కేటబామిలెయని యొక పాటియకుత, మామమకుపులందియ్య." H. i. 131. బామిలెయని, మాయలెయని. **బామకత్తె** or **బామలాడి** *bāme-katte*. n. A tricky woman. **బామలాడు** or **బామలాడు** *bāmel-ādu*. n. A tricky man.

బార *bāra*. [Tel.] n. A trumpet. adj. Stout, స్థూలము. **బారకాలు** *bāra-kālu*. n. A swollen leg. A leg which is affected by elephantiasis, ఏనుగుకాలు. **బారకాని వాడు** *bāra-kāni-vādu*. n. One who has elephantiasis. ఏనుగుకానివాడు. **బారగడ్డి** or **పిప్పికబారగడ్డి** *bāra-gaḍḍi*. n. A herb called *Ambrasia unilocularis*. Rox. iii. 493. **బారడు** *bāradu*. n. One who excels or is proud, విజృంభించువాడు. **బార దిప్పకాయ** *bāra-dippa-kāya*. n. A plant called *Leuca integrifolia*. Rox. i. 659. **బారగ** or **బార** *bāraga*. n. A trumpet. కాపక, రా. "క్రూరయైదై బారకం నయయమ" T. v. 26. A sort of white vulture. **బారగొమ్ము** *bāra-gommu*. n. A trumpet horn, ఊరకుకొమ్ము. A conch-shell. కంపము. **బారట** *bāraṭa*. n. Swelling. కలపము. **బారటిల్లు** or **బారటిలు** *bāratilla*. v. n. To be spread. To swell, కలప. To be full, నిండు. "నే కలమువైసరించి నాటికల్లనవాడపోల్చిమిన్నంత యువాటిన్లే." M. V. iv. 120. **బారటించు** *bāraṭuvu*. v. n. To cause to fill, చూడజేయు.

బారగ, **బారుగ**, **బారుగు** or **బారుపు** *bāraga*. [Tel.] n. The silk cotton tree. *Bombax apt (phylla)*, Rox. iii. 197. కల్లలి. Its wood is like the poplar or sallow proverbially large and useless వాడు వట్టి బారుగవాడు he is a more-log, he is a stupid booby. One species is called బారుగ; another is చూడబారుగ.

Brickelia scandens. Rox. iii. 737. **బారక** చూరి the cotton found in these pods, which, steeped in nitre, is used for tinder. మండ్లబారకమాడు *Bombax malabaricum*. (Wight, plate 297 and Watta). **బారకు** దీని the name of an island, కల్లుదీవులు.

బారె or **బారెయ** *bāre*. [from Skt. భార.] n. A kind of sweet cake, a bun. భక్త్య విశేషము బారెమునుకు a frying pan. **బారెతెట్టు** or **రావణబారె** *bāre-cheṭṭa*. n. A tree called *Ehretia burifolia*. Ainsl. ii. 81.

బార్నీసు *bārnisu*. [H.] n. Flannel. A blanket or thick woollen cloth. పెద్దని కంఠి.

బాల *bāla*. [Tel.] n. Pith, as the centre of wood. నల్లే. బాలపిచేసిన hollowed, pithless. బాలి pithless, sapless, నిష్పాన మైన.

బాసము *bāsamu*. [Tel.] n. Grain, భాగ్యము. "బాసముదనశీర్షన మృత్యుశామకు." P. i. 773.

బాసరకాయ or **బాన్దబాసర** *bāsara-kāya*. [Tel.] n. The berry called Brasil cherry. **బాసి** *bāsi*. [Tel.] n. Dirt, మురి. Cobwebs, ఇండ్లలో వాసమువల్ల పాతకలుగ్గాలు.

బృ bri

బృంద *brinda*. [Skt.] n. The sacred Basil plant. *Ocimum sanctum*, తులసి. **బృందా పథము** *brinda-rāmanu*. n. A raised piece of ground, inside of a house, within which Hindus of the Viṣṇu sect raise and preserve this plant.

బృందము *brindumu*. [Skt.] n. A multitude, సమూహము. బ్రహ్మబృందము a circle or number of Brahmans.

బృందారము *brindarakudu*. [Skt.] n. A beautiful or excellent being. ముందుడు,

బ్రహ్మ *A god, a demigod, a deity, an immortal. బ్రహ్మ, బ్రహ్మ. బృహరకాద్రి* *brihadarak-adri. n. A name of Meru, the hill on which the gods abide.*

బృహరకము *brinhatamu. (Skt.) n. The roar of an elephant. ఏనుగు.*

బృహత్తు or **బృహతి** *brihatlu. (Skt.) adj. Great, large. కొప్ప. బృహద్గంగ* *brihad-ganga. n. The main (stream of the) Ganges. బృహచ్ఛీజము* *brihad-bijamu. n. Swelled testicle, Orchitis, అంజవృద్ధి. బుడ్డ. బృహద్భూమి* *brihad-bhūmu. n. An epithet of the god of fire. అగ్ని. బృహద్వృద్ధి* *brihad-vṛddhi. n. Leprosy. బృహన్నల* *brihanalla. n. A name assumed by Arjuna in his exile.*

బృహస్పతి *brihaspati. n. The name of the priest of the gods, యమయ్య. The planet Jupiter; also a certain lawgiver. In mythology he answers to Thor, or Vulcan. బృహస్పతివారము* *brihaspatis-varamu. n. Thursday.*

బె be

బెంగ *begu. (Tel.) n. Anxiety, sorrowing, pining. మనోవ్యధ, ఏకాంతము. A cry, కూరి. బెంగగోడు* or *బెంగవడు* *begar-gonu. v. n. To pine for, to sorrow for. మనోవ్యాధిపొందు. బెంగవిడు* *begar-vidu. v. n. To yell, to cry out or shriek in alarm. కూరి బెంగునకు గొరిగెను బెంగునకు తరిపోయి.* *Sārang. ii. 3.*

బెడు *bedu. (Tel.) n. The vegetable called Hibiscus longifolius. Rox. iii. 210. ఎడ్డు వాటికెడ్డు. బెడువల్లెబెడు* *Hibiscus coccineus. కుక్కబెడు, కుక్కబెడు or మామబెడు* *Country Mallow, Abutilon asiaticum or Abutilon indicum. (E. F.)*

బెడగిల్లు *bedagilla. (Tel.) v. n. To start on a journey. పెట్టెగిల్లు, ప్రయాణము.*

బెడు *bedu. (Tel.) n. Cork, pith. A float used in angling. The shrub termed Aschyromia aspera. బెడన. adj. Sapless, నిస్సార మై. బెడ్డెబెడ్డు* *sapless stalks. "బెడుబాద్దనెనుండే బెడెబెడ్డు వాల్చె."* *A. v. 66. ఈకాళ నాటి కుక్కము బెడుచేయు చున్నది* *this burning wind dries up the body. బెడుపడు* *bedu-padu. v. n. To be alarmed, to be dejected or disheartened, to become weak, బలహీన పడెను. "బెడినానాచెప్పెనెడల బెడెనెడల."* *T. v. 92. బెడుపరచు* or *బెడుచేయు* *bedu-parachu. v. a. To frighten, to render powerless. నిస్సారమునకు నాచేయు. బెడు చూసి* *a weak man, బలహీనుడైన మునుష్యుడు.*

బెక్కు *bekku. (Tel.) n. A sort of silk cloth. "నా బాకియు, బెక్కువాయు, బెండ్ల నను, గొరిగెనునుంబు, గడిగెడకంబు, పట్టును బెక్కుచుట్టును. గెల్లుపట్టును."* *BD. iii. 100.*

బెక్కుట్టు *bekkutta. (Tel. బెక్కు + ట్టు.) v. n. To pine, వాచావు.*

బెగటికంబ or **బెగటికంబ** *beguti-kanda. (Tel.) n. A certain weed called Athanasia indica. Rox. iii. 417.*

బెగడు, **బెగడు**, **బెగడిల్లు**, **బెగడిలు** or **బెగడు వడు** *begadu. (Tel.) v. n. To be alarmed, to fear. భయపడు. బెగడు* *n. Fear, terror, భయము.*

"*బెగడుచున్నట్లు బోధక బాధి, విడిచివైచునట్లు విడుచునట్లు.*"

HD. i. 2197. బెగడుపరచు *begadu-parachu. v. a. To frighten, intimidate. "బెగెడి ప్రాణమునకును నాటినియనునెడల బెగడు నాచెనాటియను."* *M. IX. i. 438. "బెగెడి వాడెంతోబెడి బెగెడియెనునెడల బెగెడి బెగెడి."* *Ilā. iii. 6.*

బెగ్గలము or **బెగ్గరికము** *beggalamu*. [from Skt. విశ్రాంతము.] n. Fear, concern. **బెగ్గ**.

బెగ్గలు, **బెగ్గలు** or **బెగ్గరించు** *beggilu*. v. n. To fear, dread, be alarmed. భయపడు, వెడరు. "మామంతురసియానిభుంకు నిట్టులనిరబెగ్గిలంకు." BI, iv. 364.

బెగ్గర or **బెగ్గర** *beggaru*. [Tel.] n. The bird called the Adjutant crane, *Leptoptilus dubius*. కురి, పాచిపక్షి.

బెగ్గడి *beggodi*. [Tel. పెద్ద+కోడి.] n. A sort of wild fowl. పాచికోడి.

బెగ్గిలవడు *beg-gilu-padu*. [Tel. పెద్ద+కోల.] v. n. To be ruined. పాత్రనాశము. "కాపులందరు తెగడిదొరలికలనవద్దతగులండిభరి పెగ్గిలపడితకుకొంపుచున్నాడు." Pal. 27.

బెత్తెకాయ *bettsa-kaya*. [Tel.] n. A fruit resembling the ఉపేతకాయ.

బెత్తెము *beddeamu*. [Tel.] n. An orifice, bore, a small hole. నున్నదిండ్లము. బెత్తెము పొరుచు or **బెరుచు** to bore a hole.

బెట్ట or **బెట్ట** *betta*. [Tel.] n. Heat. శోషము. బెట్టపట్ట revenue charged on a summer crop. **బెట్టించు** *bettinisa*. v. a. To free from restraint. విడుదలముచేసి వదిలించు. To set free, విడిపించు.

బెట్టిదము *bettidamu*. [Tel. బెట్టు+ఇదము.] n. Arrogance. ఉధృతి. Harshness, cruelty, ద్రోహము. A harsh expression, abuse. ప్రశోక్తి. ఆట్లు, విఘ్నపదము "అనుచు బెట్టింబులచేసినవివారములులై, విని." V. P. v. 265. adj. Proud, ఉధృతము. Cruel.

బెట్టిమె. Harsh, కఠినము. Hard, కట్టి, దృఢము. **బెట్టిదముగా** *bet-tidamu-ga*. adv. Violently, severely. **బెట్టిమడు** *bettidudu*.

n. A proud or cruel man, ఉధృతుడు, ద్రోహుడు. A hard man, కఠినుడు. **బెట్టిమ**

రాయి *bettidu-raya*. n. A proud, cruel or hard woman.

బెట్టు *bettu*. [Tel.] n. Hardness, difficulty, trouble. Respectability, esteem, regard. గౌరవము, హెచ్చు, ఉధృతి, అభిమానము.

"నిన్ను బట్టెదనువిచలముకొనినట్లుబట్టె." B. X. 359. నీవు అక్కడికిపోతే బెట్టుబట్టుదు.

if you go there you will not meet with honor, you cannot go there with credit.

adj. Hard, trying, కష్టము. Proud, ఉధృతము.

adv. Excessively, violently, much. మిక్కిలిమనగా, మెరుగుగా, అత్యంతము.

Firmly, కట్టిగా, దృఢముగా నిలదాట్టుకావచ్చును.

it is very hard (or) ua, మిక్కిలికష్టముగావచ్చును.

బెట్టుడు *bet-tidudu*. n. The large or great squirrel. పెరికిట్టెలు, డేలు, పెట్టు

కులలు." S. i. 187.

బెడక *bedaka*. [Tel.] n. An empty sack. ఉత్తరము.

బెడకు or **బెడకు** *bedaku*. [Tel.] v. n. To move, చలించు. To move aside, తొలగు.

To disperse, dissipate, వెడరు. **బెడక**

the quarters of heaven alook. n. Move-

ment, చలనము. Moving aside or away

from, తొలగుడు.

బెడగు *bedagu*. [Tel.] n. Fineness, prettiness, handsomeness, prime, grace, comeliness, elegance, prettiness, foppish airs. కులుకు, పొగగు. అందము, బాగుము, ఓర్పుదము.

adj. Great, large, అధికము. Pretty, మనో-

జ్ఞము. v. n. To be beautiful or pretty, అంద

అందు. **బెడగులకము** *bedagu-lakamu*. n.

Strength, greatness: fineness, గొప్పతనము,

కొద్దతము, పొగగు. "ఒకరినొకరినందఱు

బెడగులకంబునుగడకొడిసి" R. v. 196. **బెడ**

గారు *bedag-garu*. (బెడగు+అరు) v. n. To

shine, to be beautiful, అందలందు. adj.

Brilliant. "కొండలబెడగారు నున్నపుడు

కొండ." Zaeca. v. 64. బెడగులకంబు

బెడగులకంబునుగడకొడిసి

బెడ బెడా

908

బెర బెరా

బెడ *bedada*. [Tel.] n. Evil, misfortune. పాడు, చెరుపు. Pain, రాధ. Danger. అపద. A kind of cake, బియ్యమెరబెడలు.

బెడలి or **బెడలిక** *bedali*. [Tel.] n. A sort of plant used in hedging, *Posoqueria fragrans*. Rox. i. 717.

బెడదము or **బెడదము** *bedadamu*. [from Skt. భయము.] n. Horror, terror, dread, భయంకరత్వము. Cruelty, కష్టభయము. Evil, పాడు, చెరుపు. "కామశాసనమునకు భయము బెడదము, మరలకు నిరసమునుమహతి, యానకున్న వాడుకలనుమహతి మారుతా." Venna. 1097. adj. Horrible, dreadful, terrible. భయంకరమైన, భయమైన. Great. అధికమైన. Hard, కఠినమైన. "కామశాసనమునకు బెడదమునకులనుబెడదమునకులనుబెడదమునకు." Padma. viii. 162. **బెడదముగ** *bedadamu-gu*. adv. Horribly, dreadfully, terribly. భయమగా. **బెడదముడు** *bedadamudu*. n. A fearful or cruel man భయంకరుడు, కఠినుడు. **బెడదమురాలు** *bedadamurālu*. n. A fearful or cruel woman.

బెడియు *bediyu*. [Tel.] v. n. To separate or fly off as a splinter or a bit. కట్ట, విలము. విడిచిపోయి బెడిచిపోయి they are now on bad terms.

బెడుకు See బెడు

బెడ్డు *beddu*. [Tel.] n. A small stone.

బెనకు. **బెనకు**, **బెడకు** or **బెడుకు** *benaku*. [Tel.] v. n. To be sprained. To totter, to quake. నెనకు. "కొన్నిచిన్ని చిన్నినెనకులు చేసి కొన్నిచిన్ని నెనకులు చేసి." B. viii. 457. n. A sprain. నెనకు.

బెనగులు *benugu-lu*. [Tel.] n. Rafter in a roof or shed. పందిరికి అడ్డముగానేసిన కర్రలు.

బెత్త or **బెత్తిరి** *betta*. [Tel.] n. The width of the four fingers, a hand-breadth. A hand, or measure of four finger-breadths. **బెత్తడు** *bettadu* n. A hand-breadth or measure of four inches.

బెత్తము *bettamu*. from [Skt. బెత్తము.] n. A cane, a rattan. *Calamus fasciculatus*. Rox. iii. 779. కెము. కట్టక బెత్తము అట్టెము to rattan a chair: i. e., to plait thin strips of rattan so as to form a seat. **బెత్తలకాడ** *bettala-kada*. n. A rattan mat.

బెత్తిక *bettika*. [Tel.] n. A flake, that which comes off in flakes as plaster. ఎండిన చెరుపు, పేర, మంటిపేర.

బెత్తు Same as బెత్త. Respectability. కాయము. A cane, కెము. **బెత్తునకి** *bettn-purika*. n. A sort of sprat. *Chetodon*, బెత్తునకి. **బెత్తు బెత్తు** *bettul-ettu*. v. n. To come off in flakes. "మర్మదక్షిణమునకు బెత్తుబెత్తు" T. v. 11.

బెడరు, **బెడురు** or **బెడరుపడు** *bedaru* [Tel.] v. n. To start, be alarmed, be frightened. భయపడు. **బెడరు** or **బెడురు** n. Fright, alarm. **బెడరు** or **బెడరు** frightened, ఖుమి, alarmed. adj. Timid, left. **బెడురుపెట్టు** *bedaru-pettu*. v. n. To threaten, to intimidate. **బెడురుపాడు** *beduru-padu*. n. A timid person. భయంకరుడు. **బెడరించు** or **బెడరించు** *bedarinchu*. v. n. To threaten, bully, frighten. **బెడరింపు** or **బెడరింపు** *bedarinpu*. n. A threat, intimidation, frightening, threatening, bullying.

బెబ్బరి *beb-biri*. [Tel. పెద్ద+చరి] n. A royal tiger. కన్ను బెబ్బరి a tiger's cub.

"బెబ్బరినకులనుబెబ్బరినకులను,
కన్ను బెబ్బరినకులనుబెబ్బరినకులను."

Saranga. v. 22.

బెరడు *beradu*. [Tel.] n. The bark of a tree, చెట్టుకట్టు. The shell or coat of a tamarind, చింతలుముడిమెనకాటిమెచ్చు.

బెరయు *berayu*. [Tel.] v. n. To be or exist. ఉండు. నుండు. కలుగు. To spread, వ్యాపించు. To unite, వేరు. To be pleased, సంతోషించు. To be wet, తడియు. To be

soiled, contaminated, affected. పొయి.
 "మామమరే పాలమననుగొలుగు భేదమనకు
 పొయితి నేని యిది." Vēma. i. 171. "అంధ
 కమపరామలురేదెనక." Śiva. iii. 24. టి
 గారుచీకటిగుంపులు ఆమంచెను. "కమరాయిర
 మ్మలలనకుమనులనంచలరేదెన." ib. iii. 125.
 టి. చంచలరేదెన, రాంచలకృతమనుసాంచెను.
 పరయించు *berayinānu*. v. a. To dip, to
 wet. "మందరిదియంక కమనందెగృహంబునిది
 యందు రేయించెనది దెందములరెక్కానంద రసక
 రములకెందె." Viśh. i. 173. కృపించునిది
 యందు రేయించె, అనగా కరుణానందప్రములో
 మంచెను.

వెరసు *berasu*. [from Skt. *beras*.] adj.
 Cruel, *క్రూరు*, Coarse, *మఠక*.

వెరాన or వెరాన *berana*. [Tel.] adv. At
 once, hurriedly. భృగూ. 2డిగా. "అదివి
 కౌకికాకరమల్లనట్టి విరానరేపలా." IIa. i.
 195. "అడియక అవికృతమనాని మ్రొక్కగా
 కొంకిరెనవట్టి." Chātu. 310.

వెరికి *beriki*. [Tel.] n. Want, defect. కొక.
 మాన్యరె.

వెరుకు *beruku*. [Tel.] n. Difference. భేదము.
 Use. ప్రయోగము. Indifference, contempt.
 అవిద్యము. "నీకుమారునివేదికాకుమారుని
 క్షింపుమామని చెయ్యరేక." Viśh. vii. 19.
 adj. Indifferent, contemptuous, అవిద్యము
 గల. "చెరుకునిమనిషినికెమరాలానరా."
 Vēma. 171.

వెరుక or వెరుక *beruku*. [Tel.] n. The
 bird called a Shrike. పిచ్చి కెంకిరాకు the
 Bay-back Shrike, *Lanius vittatus*. ఎంక
 కెంకి the large Grey Shrike, *Lanius
 latirostris*. ఎర్రకెంకి the Rufous-backed
 Shrike, *Lanius erythrorotus*. (F. B. I.)

వెరుక Same as వెరుక (q. v.).

వెరుక *belugu*. [Tel.] v. n. To grieve,
 నాన్దించు.

వెల్లమా *bellamu*. [Tel.] n. Jaggery,
 molasses, treacle. వెల్లపుపారాయి rum,
 being extracted from treacle. చెరుకపాక
 మందెపారాయి. వెల్లకెంక a certain plant,
Morus chinensis. Rox.

వెల్లి *belli*. [Tel.] adj. Coquetish, de-
 ceitful. n. Coquetishness, వెంచకము.
 A top, or coquette. వెలూడి, వెంచకుడు,
 వెంచకురాలు. "ఓనీవెల్లియమ్మనీవల్లరికు
 కొడై నచ్చరా." KP. iii. 128. వెల్లింకు *bellimku*.
 v. a. To coax, or wheedle. వెంచించు. వెల్లింపు.
bellimpu. n. Coaxing, wheedling. ఎల్ల
 కొపు, వెంచు.

"కీ అల్లండుకెండుకొనిది,
 వెల్లింపులమడి ముందు వెరుకామలకీ,
 యెల్లెతి." IIa. iv. 104.

వెల్లిమాటలు or వెల్లింపుమాటలు *bellima-
 talu*. n. Coaxing talk, sweet words,
 పాంక్త్యపాక్కలు. చెచ్చకపుమాటలు. "వెల్లిమా
 టలు నట్టిదికపుడు దినుకు సహజములకు." Lila.
 xx. 113.

వెల్లు or వెల్లు *bellu*. [Tel.] n. A flake of
 earth, &c. వెల్లురేవ్వెంకు *bellu-turuvu*.
 v. n. To dig or break up ground. వెల్లు
 చుక్కి digging in lieu of ploughing. వెల్లు
 రేవెంకు to break up fallow ground.
 (These phrases are used in the western
 part of the country.)

వెల్లు Same as వెల్లు (q. v.).

వెల్లగు or వెల్లంగు *Saino* as వెల్లు
 (q. v.). v. a. To cleanse or clean,
 వెల్లుగు చేయు. "కొక వెల్లంగు మరెవరే"
 BD. iii. 240. అనగా నిన్నున కర్మవేయకపోయి
 నాకో, మంచుచేరా, పాలునూచివెయ్యగా
 లేక పోయెరా.

వెల్ల వ. మోగువ్వ or వెల్లగువ్వ *belava*. [Tel.]
 n. A dove. Various species are *వెల్లవెగువ్వ*
 the Bronze-winged Dove, *Chlorophaps
 indica*; ఎర్రవెగువ్వ the Red Turtle dove,
Columba palumbus. వెల్లవెగువ్వ

the little Brown Dove, *Turtur camboyensis*. చూడితెలుగుపక్షి or పచ్చి తెలుగుపక్షి the Indian Ring-dove, *Turtur risorius*. పచ్చి తెలుగుపక్షి the Green Pigeon, *Crocopus chlorogaster*. (F. B. I.). పెద్దతెలుగుపక్షి a large species.

తెలుగు *telugu*. [Tel.] n. Polish, brightness, a gleam, radiance, brilliancy. తళతళలుగు ప్రకాశము. v. n. To shine brilliantly, తళతళపని ప్రకాశించు.

తెనుగు *tenugu*. [Tel.] v. n. To miss the mark, or glance aside. To slip through the fingers. తెడియు.

తెన్న or **తెన్నవాడు** *tenna*. [Tel.] n. A man that belongs to the caste of fishermen and palanquin bearers. తొయి. తెన్నవత్త నముచ్చెము to swagger, lord it, brag (because a head bearer is a jack in office.)

తెనకరి and **తెనకరము** See under **తెనకరి**.

తె బే

తే or **తంచే** *te*. [from Skt. तेषां] n. The plowing of a sow. "తేము" భా. vi.

తేజ *teja*. [Tel.] n. Tale. కామింగారు, అశ్రుకము. A filament or very thin plate, as of talc, stone, or gold leaf. A kind of jewel, "కల్పద్రుమతేజముకంబు." H. iv. 100. The name of a certain tune.

తేజి *teji*. [H.] adv. Quickly. త్వరగా. తేజి రావు *teji-ravu*. n. A domestary, బహు లంకె, పెద్దగాదిపిరి.

తేజహారు *te-jaharu*. [H.] adj. Useless, unnecessary.

తేజహు *tejahu*. [H.] n. Fatigue, weariness, annoyance, అలసత్వ. తేజహుగు *tejahu-gu*. v. n. To become fatigued, or disgusted. తేజహుచేయు *tejahu-cheyu*. v. a. To tease, fatigue, torment.

తేజము *tejamu*. [Tel.] n. A mask. కనుతేజము a mask for the eyes, కండ్లకనుము.

తేజు *teju*. [Tel.] n. A flake of dried earth or of stone. పెల్ల. A crack in a rock, కొండలోననునానిలోని చీలిక.

తేక or **తేకకాము** *teka*. [Tel.] n. A coin worth two annas. **తేకలు** *tekalu*. n. Split pulse, పప్పు; as కొరికేదలు. **తేకనిచ్చి** a peaben.

తేడిగ *tediga*. [Tel.] n. Rent, a tax, యక్కు.

తేడితెము *teditamu*. [Tel.] n. Pretence, feigning, affectation. మాయ, బక్క.

తేడికము *tedikamu*. [Tel.] n. Another form of **తేడిము**. (q. v.)

తేడిస or **తేడిసము** *tedisa*. [Tel.] n. The silver fish, a sort of carp. *Cyprinus chrysopareius*; the poetical dolphin, త్వర. **తేడిస** the sprat.

తేజాలు *te-jaulu*. [H.] adj. Clumsy, ugly, wretched, వికారము.

తేరాళము *teraalamu*. [Skt.] n. A demon, వికారము. **తేరాళకథలు** or **చిత్రమూర్తుకథలు** *teraala-kathalu*. n. A set of fables related by a goblin who is described as the captive of Vikramārka. **తేరాళి** *teraali*. n. A she-devil or sprite; a wicked woman. వికారస్త్రీ. "చంద్రులతేరాళి కల హరిబద్ధునిది." A. vi. 23. **తేరాళము** or **తేరాళము** *teraalamu*. n. The name of a servant of Yama, a goblin, imp, demon, or fiend similar to Puck, చావడి కరుడు.

తేలి or **తేలి** *teali*. [from Skt. तैली] n. A purge, or purging, looseness of the bowels. హాదేము, విరేచము. **తేలిము** a purgative. **తేలికము** purgative.

తేలికగా *te-likaga*. [H.] adv. Hoely, loosely, carelessly.

“ఈ కల్లంబేదమరే పురుషులు
కల్లంబు కల్లంబులున్నారమరే,
కల్లంబునెక్కుకొరలులు
కల్లంబు పూరకమైనదామరే,
కల్లంబునెక్కుకొరలులు
కావున తెలుసునానిమామరే,
తెల్లదిగ్గంబులుగావడువు
దీవుల ముక్తినిదోవనోమరే.”

V. P. iv, 345.

బైదాలము or **బయదాలము** *baidaḷamu*.
[Tel.] n. Angel, *సోపము*.

బైబిలు *baibilu*. [Gk. through Eng.] n. The Bible, the Christian Scriptures.

బైరవాసము or **బయరవాసము** *bairavāsamu*.
[from Skt. *విహారవాసము*.] n. A cloak, an outer garment. *ఉత్తరీయము*.

బైరాగి or **బయరాగి** *bai-rāgi*. [for Skt. *విరాగి*.] n. A hermit or religious beggar. *విరాగముగలవాడు*. cf. *విరాగ్యము*.

బైరి, **బయిరి**, **బైరి** or **బైరీరి** *bairi*. [Tel.] n. The Peregrina Falcon, *Falco peregrinus*. *కల్లుబైరి*. the Great Hawk Eagle, *Spizidetus cirrhatus* (F.B.I.)

బైలు, **బయలు** or **బయలులు** *bailu*. [Tel.] n. An open field, plain, area. *పైదాసము*. The outside, the exterior. The sky, the expanse of heaven. *కావ్యాము*. “చండిన తల్లి యలుగా మేసి.” (HD. i. 398.) they devoured the corn fields and reduced them to a bare plain. *బయలుకుదుట* a voice uttered (or heard) from heaven. “భార్యబడిబయలు దమ్మరునేడు.” (BD. iii. 878.) the baby was kicking with its legs upwards. adj. Open, clear. *తెలుపేను*, *బయలుపేను*, or *బయలుపేను* *bailu-dēnu*. v. n. To come forth, break out; to begin, start, set out; to come to light, result, appear, be discovered; to prove true or false. To be shed, or to burst forth as tears, *అడుము*. *ఒక నానాదంగా తెలు*

దేనాడు he set out as if he was a big man. *గడ్డతెలుపేనది* a boil rose. *తెలుపేనవచ్చుచు మందపగిలినది* when the butter was coming the churn burst. *ఇల్లంబడి తెలుపేనాన* on leaving the house. *అచోర తమలూ దొంగలు తెలుపేరి* thieves broke out in that neighbourhood. *తెలుపేర్చు* *bailu-dēru*. v. a. To bring out, elicit, bring to light, exhibit. *తెలుపచు* or *తెలుగు* *bailu-paḍu*. v. n. To fall out, come to light, be disclosed. *అ మర్తము తెలుపడినది* the secret came to light. *తెలుపరచు*, *బయలుపరచు* or *తెలుపుచు* *bailu-para-ru*. v. a. To bring to light, to reveal. *తెలుపెళ్లు* or *బయలుపెడలు* *bailu-velu*. v. n. To start. *తెట్ల* or *బయట్ల* *bailla*. n. plu. Plains. *తెట* or *బయట* *baṭa*. adv. On the outside, on the plain. Out. *తెలుపచు* or *బయలుపచు* *baṭa-paḍu* v. n. To come out, come to light. To become public. *తెలుపెట్టు* or *బయలుపెట్టు* *baṭa-petta*. v. a. To put forward, to reveal, *విచారముచేయు*, *స్పష్టపరచు* *తెలుపావు* or *బయటిపావు* *baṭa-pōvu*. v. n. To go out. To go to the necessary. *తెలుపేండు* or *బయటపేండు* *baṭa-uṇḍu*. v. n. To be outside: to be menstruous, (because excluded from the family.) *తెలుపేయు* or *బయలుపేయు* *baṭa-tyu*. v. a. To cast out. To bring to light, to let a secret out. *దీన్ని తెలుపేస్తచుచు* take care you don't let this be known. *తెటి* or *బయటి* *baṭi*. adj. Outer, exterior; strange, foreign. *తెటితల్లు* the circumjacent villages.

బైసరా or **బయసరా** *baisara*. [Tel.] n. The bridge of the Vina, or Indian lute. *బసరా* *baṣara* ముఖమందుండి బంధము.

బైసి, **బయసి** or **బయిసి** *baisi*. [from Skt. *భగి* పుత్రి.] n. Fortune. *భాగ్యము*. *Respect*, *కారము*, *Shame*, *modesty*. *తైసికారము* *shama*.

less, సిగ్గుపడిన; disgraced, ruined. Swa.
iv. 109. బైనమారుపెట్టు a tree called *Oleina*
pinasta, which in the hot weather
is naked of leaves.

బైనుక or బాయినుక *baisuka*. [Tel.] n. A
resolution, a vow. నియమము, ప్రశ్న.

బా bo

బాంకణము, బాంకణము or బాంకణము
bongkanamu. [Tel.] n. A purse, a pouch.
"అ కటికలుబాంకణముగట్టెను" వియ, బాంబ
లడిరి నిట్టుబాంబినిగి, చుకబాంకణమునుపడరి
వదికడై, బాంబలందునిరుగుకుగను" BD.
iii. 282.

బాంకప్ప *bong-kappa*. [Tel.] n. A sort of
fish, the genus *Tetradon*, particularly
the species termed *Harpidus*. This fish
is nearly spherical and is covered with
spikes.

బాంబి Same as బాంబి (q. v.).

బాంకు *bongku*. [Tel.] v. n. To lie or speak
falsely. n. Fraud, guile, deceit. A false-
hood. అబద్ధము. adj. False, అసత్యము.

బాంకరి or బాంకులాడు *bongk-ari*. n. A
liar, a man who tells lies. బాంకులాడి
a woman who tells lies. బాంకరి *bongkari*.
Lit. The not lying, i. e., veracity. బాం
కిండు *bongkintu*. v. n. To cause to tell a
lie, బాంకరియు. To deceive, trick, delude,
tempt, mislead, హాసపుచ్చు. "క్రియదులి
రేమిటికైనను బాంకించువాని" M. XII. iii.
374.

బాంగరము *bongaramu*. [Tel.] n. A top,
బాచ్చరము. బాంగరము *bongaralu*. n. A
kind of cakes.

బాంగు *bongu*. [Tel.] n. A large hollow
bamboo. బాంబు పెనురు. బాంకి బాంకు
a palanquin pole. బేరాబాంకు a tent pole.
బెరుబాంకు a bamboo pole. Adj. Hoarse.
బాడిగంతు బాంబులాయనది he is hoarse.

బాంబ, బాంబమాను or బాంబ కొయ్య
bonda. [Tel.] n. The stocks or light
fetters of wood. బాంబువేయు or బాంబ
నుకొట్టు to put in the stocks. "భేరువెడు
బాంబ తెరిచుండు." Vema.

బాంబము, బాంబము, బాంబలము or
బాంబము *bongamu*. [Tel.] n. A coconut
with the husk on. "ఎకనీటిబాంబలములు
వారి పెరుకెల్లకాల్చి నైవెదబొట్టు పుర్రగములు." A vi. 17.

బాంబరగొట్టు *bondarag-allu*. [Tel.] n. The
flower heads of the oil seed plant.

బాంబిగ *bondiga*. [Tel.] n. A stalk of a leaf,
the petiole. తడిమె.

బాండు *bundu*. [Tel.] adj. Round, globular,
గొట్టని. బాండుగంటలు round bells. బాం
డుమల్ల *bundu-malle*. n. A species of
Jasmine.

బాండుగ or బాండువ *bonduga*. [Tel.] n.
The throat or gullet. గొంతుకొచ్చి, గొంతు
కము. "రెండేళ్లచిరుకపాపల బాండుగొత్తింది
ప్రాణములుగనియెను." Ved. Ras. ii 200.
టీ: బాండుగొత్తింది, గొంతులుపిసికింది.

బాంబెము *bondemu*. [Tel.] n. A latty or
screen; a hurdle. తడిక.

బాంబ్బము or బాంబ్బము Same as బాంబెము
(q. v.).

బాంబ్ *bonta*. [Tel.] n. A quilted cloth, a
patched rug, a ragged patched cloth. The
mullet fish, *Mugil cephalus*. Russell. No.
56. టెం. "గంతుకరిగబాంబులెవె" Valja.
ii. 99. like horse, like saddle. adj. Large,
బద్ధ. బాంబ్బరటి *bonta-rati*. n. A large
kind of plantain. బాంబ్బరటి *bonta-rati*.
n. A raven, the large Cormorant. బాం
బము. బాంబ్గంధము *bonta-gandhakamu*.
n. A sort of brimstone in flakes. బాంబ్
బెముడు *bonta-jemudu*. n. A castus of a
large size used as a medicine. బాంబ్

బొంతు bontu

909

బొక్క bokka

బొంతు *bontu-rāyī*. n. A kind of pebbly rock, a conglomerate.

బొంతు *bontu*. [Tel.] n. Yellow ochre. Saffron colour. The chaff or husk of seeds. బొంతులు *bontulu*. n. plu. The seeds of the great millet while in the husk. పొట్టు తోడున్న తొన్నలు.

బొండు *banda*. [Tel.] n. A hole, a bore, a fissure. రంధ్రము. A pit, a grave. కొయ్య. A small palmyra or wild date tree. చిన్నతాటికెల్లు. A little boy. పాడుబొండు a desolate pit or grave. పొండుపడ్డతల పంట a leaky pot. పొండుపడ్డకండ్లు sunken eyes. బొండుపాడును to bore. రవంతబొండు a rarer stripling, రవంతపిల్లవాడు. బొండు తోల *banda-kola*. n. A weapon used in duelling. బొండువక్క *banda-pakke*. n. A kind of fish. బొండుపువ్వు *banda-puvvu*. n. The film or cotton which is found on young Palmyra leaves. పాటిమొవ్వును పట్టియంటేపువ్వు.

బొండుకము; బొండుకము or బొండులము *banda-lamu*. [Tel. బొండుకము] n. A piece of armour. కవచము. "పొండుకముకాదురెండులుప బొండుమేలికపువ్వునట్టి." H. iv. 107. బొండు డీడు *banda-dū*. n. One who has put on armour. కవచముతోడినవాడు.

బొండు *bandi*. [Tel.] n. The (human) body. దేహము.

బొండియ *bandiya*. [Tel.] n. A ferrule. పాన్ను, కట్టు. "పసిడిబొండియబొంట్టికొలుచు తివ్వచు పోలుచుగతులదడబడత్రొప్పెను." BD. iv. 1443. పసిడిబొండ్లియబొంట్లు. అనగా బంగారుపాన్ను పసినకట్ట.

బొండిరి *bandiri*. [Tel.] n. The name of a certain caste or race.

బొండు *bandu*. [Tel.] n. A skein, a bundle of fibres or thread. A thread, వారము. A tape, వాదా. The string for fastening a

jacket, the tie of a boddice. Growing corn dried up, from want of moisture. నిరవస్థునిది. Flowers woven into a garland, పువ్వుసరము. మండిబొండు or పిగబొండు a piece of cotton or silk thread, with which the tresses are tied. పొండుక of a pithless ear. పొండుకొవ్వు or పొండుకడ్డి a blasted crop. "పువ్వుమొలకతోడి పిల్లమొలక ములెరెండులెరుచెరులెరుగ తులికలనుబొండులు కందుకండులెరుచెరుచి." KP. iv. 88. పొండులనకాలాచాటిదండలు, తంతుసమాచారము. adj. Big, plump, పిట్ట-దీశబద్ధ. పుట్టికానుండే, లాచాటి. అల్లిపియొక్క గొట్టవేళ్లు బొండుగానున్నది the child's limbs are plump. వానిది బొండు శరీరము he is plump. "వాలకలెండాగార్లుతల చంపకలెనబొంట్లు బొండుతో మాతలెనంగ." A. i. 22. టీ: బొండుతోమాతలెనంగ, కట్టుమాతలొయనగాను. బొండుకొవ్వు *bandu-puvvu*. v. n. To pine or become pithless, as a ear of corn; to wither, as a crop.

బొండు *bande*. [Tel.] n. The edible inner substance or pith of the plantain tree, అరిటికొండ.

బొంబము *bombasuu*. [Eng. 'Bomb.'] n. A name given to a mortar because it discharges 'bombs,' తోటిపంటికిరం. A.

బొక్క *bokka*. [Tel.] n. A hole, a pit, an orifice, రంధ్రము. A grave, సమాధి.

"బిడ్డ ఎడమచొక్కలనిడిన గొలతుల
పడలింధిభక్షించుచేతాళకలు." పాక్క. ii.

అవుంటిచేత వానిదవడలో బొక్కపడిన the sore made a hole in her cheek నిన్ను బొక్కపట్టుకాను I will bring you to your grave. I will ruin you. "నేనొక్కచో దాచుదును where can I hide my head? బొక్కబొండు *bokka-bōndu*. n. A snake, పువ్వు. A house-breaker, తిలక కన్నవాడు. బొక్కలెరడు *bokka-berradu*. n. A kind of snake. పువ్వుదడము.

బొక్క bokka

910

బొట్ట botta

బొక్కణము or **బొగ్గణము** *bokkanamu*.

[Tel.] n. A pouch, a purse. సం.చి.

“బొగ్గణమొకకొనంబొయ్యపెబొక్కణము.” HD.

i. 1383. బొయ్యదిబొక్కణమునఁబూరినదియో.

బొక్కబిరుదు Same as బొక్కణము (q. v.)

బొక్కసము *bokkasamu*. [Tel.] n. Money.

ధనము. A money bag. ప్రవర్తనమునందు. A

treasury, ధనాగారము, భండారము.

బొక్కి *bokki*. [Tel.] adj. Defective,

deficient in teeth, toothless. బొక్కి

కోడివాడు one who has lost his teeth.

Fleshless, emaciated. బొక్కిమోస్తువాడు

a hollow-chested man. బొక్కిపొర్ర

bokki-sorra. r. A sort of shark. Russell,

No. XVI.

బొక్కిన, **బొక్కిసా**, **బొక్కిస** or **బొక్కిసా**

bokkina. [Tel.] n. A small parcel, a bun-

dles, wallet, knapsack, budget. బట్టపెట్టె,

బట్టలమాల, చిన్నమాల.

బొక్కు *bokku*. [Tel.] v. a. To eat greedily,

to gobble. కోటిసంధా చేసికొని తిను n. A

mouthful. బొక్కించు *bokkinu*. v. a. To

cram. బొక్కులాడు *bokku-ladu*. v. a. To

eat greedily, gobble, devour. బొక్కిడు

bokku-edu. adj. As much as a mouthful.

బొక్కిన *bokkina*. [Tel.] n. A bucket for

drawing water from a well or for baling

a boat. ఒడలో నీళ్లకేసి పారబోయిన పాత్రము,

మరిచానీళ్లతోదేసి. A nosebag for horses,

the corn bag put on a horse's nose.

నర్తకులకు వాణిపెట్టెది. తోపరా. బొక్కి-

వాడు *bokken-aku*. n. The Creeping Ver-

vain, *Verbena nodiflora*, తోయపిప్పరి.

Linu. Ainsl. ii. 313. బొక్కినకాయలు its

berries.

బొగ్గ *bogga*. [Tel.] n. A golden orna-

ment which women wear on the upper

part of the ear. The peg or key of a

lute. The knob on the top of the leg of a cot. Any knob, నుబ్బ. బొగడెమె a hole bored in the ear, in which the gold ornament is worn. A chink or leak. నీళ్లవచ్చుచున్నది. ఆ చెరువుకట్టలో బొగడవడినది there is a leak in the band of the tank.

బొగ్గు *boggu*. [Tel.] n. Carbon, charcoal.

జీమబొగ్గు or బొగ్గజీమబొగ్గు, coal, భూమిలో

తప్పియెత్తేబొగ్గు.

బొచ్చె *bocheche*. [Tel.] n. A sherd or pot-

sherd. The upper part of a skull. The

fish called Roball, రేప, Russell. No. 105.

బొచ్చు *botstu*. [Tel.] n. Hair, down,

fledge, downy hair, wool, తోమము, కేశము.

బొబ్బెగు or **బొబ్బెయి** *bobbagu*. [Tel.] n. A

paramour. యుట. S. ii. 605. బొబ్బెగు

బోటి *bobbrungu-bōti*. n. A licentious

woman.

బొట్టె *botadza*. [Tel.] n. The belly, a paunch.

కడుపు, పెద్దకడుపు. బొట్టెపెరిసి or బొట్టెపట్టి

corpulent, fat bellied. బొట్టెమడుపులు folds

of fat across the belly. బొట్టె వాడు

botadza-vādu. n. A corpulent man, పెద్ద

కడుపువాడు.

బొటక చెట్టు *botaka-chettu*. [Tel.] n. A

thorny bush.

బొటన వ్రేలు, **బొటవ్రేలు**, **బొట్టవ్రేలు**,

బొట్టన వ్రేలు or **బొటమన వ్రేలు** *botana-*

vreilu. [Tel.] n. The thumb, the great

toe. అంకురము, పెద్దవ్రేలు. కాలిబొటనవ్రేలు

వేలవానేసినది she drew lines on the ground

with her great toe.

బొటము or **ముటిము** *botima*. [Tel.] n. A

wart. ముటిమె.

బొట్ట *botta*. [Tel.] n. A hamper, a large

high basket for storing grain, &c. గాఠ.

బొట్టకడక చెట్టు *botu-kadaka-chettu*. n.

A kind of tree, *Nauclea cadamba*. నీచెట్టు.

బొట్టపెడర *botu-pendara*. n. A

sort of snake.

బొట్ట బొట్ట

911

బొడ్డు బొడ్డు

బొట్టడి or **బొట్టుడి** *bottadi*. [Tel.] n. A stone roller, కొట్టుకెడిరాయి.

బొట్టనగోలలు *bottana-golalu*. [Tel.] n. The name of a game played by children.

బొట్టము *bottamu*. [Tel.] n. A modesty piece. గోచి.

బొట్టియ or **బొట్టియడు** See under బొట్టె.

బొట్టు *bottu*. [Tel.] n. A drop. A sectarian mark on the forehead, white, yellow, black or scarlet, long or round. A gold spangle or patch in general. The gold piece attached to the marriage cord. (మంగళసూత్రము.) A three-pie piece. The grammatical sunna or circlelet, representing N. or M. నిలువుబొట్టు or సోగబొట్టు the upright line or streak in the forehead which denotes the Vaishnava sect. అడ్డబొట్టు the cross mark which denotes the Saivites. తాళిబొట్టు the sign of marriage, being a bit of gold tied on the bride's throat. బొట్టుకట్ట to tie the తాళిబొట్టు, i. e., to marry. గట్టిబొట్టు full sunna.

తేలిబొట్టు a little ghee. తరువతి కొద్ది అవయవంబు. బూడిదబొట్టు, మంచెపై కచిచుంచునట్టి కుడుచుక్కల పేరులు. S. iii. 99. ఎక్కడ ఉన్నా సరిగా బొట్టుపట్టికలు చక్కచూపుచి wherever it is, he finds it in a moment. **బొట్టువారము** *bottu-daramu*. n. The string round the neck from which the *tiki* is suspended, మంగళసూత్రము.

బొట్టె or **బొట్టియ** *botte*. [Tel.] n. A child, తిడ్డ. A son, కొడుకు. A daughter, కూతురు. బొట్టియడు or బొట్టియ a son, కొడుకు. నా బొట్టెలు my wife and children, బొట్టెలపేరు the slave trade. **బొట్టెకోల** *botte-kola*. n. A kind of sharp pointed arrow.

బొట్టెపే *botta-chipa*. [Tel.] n. A sort of *Sparus*, *canda bifida*. Russell, 99.

బొట్టు or **భొట్టు** [for Skt. భట్ట.] n. A title assumed by certain Smartha Vaidika

Brahmins. (The three titles Botlu, Sastri, and Dikshitulu closely resemble the titles Bachelor of Arts, Doctor of Laws, and Doctor of Divinity. These are used among Smarthas alone.)

బొడబొడ *boda-boda*. [Tel.] n. A gushing noise, as of swiftly flowing water. A loud noise.

బొడిగ *bodiga*. [Tel.] n. A boy. బాలకుడు.

బొడిప, **బొడిపి** or **బొడిపె** *bodipa*. [Tel.] n. A knot or excrescence on the trunk of a tree. చెట్టునూనిబుడిపి.

బొడిమ or **బొడిమె** *bodima*. [Tel.] n. The peg of a sandal. తాపశ్శలకము.

బొడియ *bodiya*. [Tel.] n. A string, twisted round two leathern jars, రెండుపిద్దలకువేయు పేద.

బొడ్డ *bodda*. [Tel.] n. The Sycamine or glomerous fig tree, *Ficus glomerata*, అత్తి.

బొడ్డనబావి *boddana-bavi*. [Tel.] n. A well with steps descending into it. A. v. 129. నడుమ పిల్లమయ్యగల బొడ్డనబావి.

బొడ్డసరము *boddasaramu*. [Tel.] n. A weed called *Stemodia*. Rox. iii. 94.

బొడ్డి *boddi*. [Tel.] n. A plot of ground. నడిబొడ్డి a bed of earth for plants. బొడ్డి కమకలు to form a row of small beds, ఒకవరుసకు కొన్ని చిన్నమట్లకట్టు.

బొడ్డు *boddu*. [Tel.] n. The navel. నాభి. బొడ్డు or బొడ్డుతన a bolt, a pointless arrow. బొడ్డుకొంతు the knot of a man's cloth at the navel. బొడ్డుకొయ to cut the navel string. అభి. (In composition) Centrical, interior, inner, middle; as బొడ్డుపాపే the centre court. బొడ్డు బండ or బొడ్డురాయి the middle stone. Vish ii. 67. **బొడ్డుకీలు** *boddu-kilu*. n. The coping of a wall. బొడ్డుగోడలు *boddu-*

gaṇṭala. n. The large bells hung on each side of an elephant. “కరలబొడ్డుగంటలు ఘల్లుమనిమ్రోయ.” Pal. 30. *బొడ్డుచేలిక* *bōḍḍu-ṣaṇṭika*. n. A central hall. నడిమి చాచి. *బొడ్డుపుడక* *bōḍḍu-puḍaka*. n. A double headed wooden instrument, used by cotton beaters. ఒకదిద్దమైన మ్రానికొర ముట్టు. *బొడ్డుమల్లె* *bōḍḍu-malle* n. The double jasmine. పుల్లెపుష్పి.

బొణగ or *బొణగె* *bōṇaga*. [Tel.] n. A small leather bottle filled with any liquid. సరుకుతోమన్న దిన్నె పిద్దె. *బొణగెలు* *bōṇagelu*. plu. n. A kind of parched corn : a kind of cakes. కామధాన్యములు, పెరుగుల మొదలైనవి, పొట్టుబొణులు బద్దలుకానివి.

బొత్త *bōtta*. [Tel.] n. A hole. రంధ్రము.

బొత్తము or *బొత్తము* *bōttamu*. [Eng. ‘button’]. n. A button, గుడి.

బొత్తి *bōtti*. [Tel.] n. A pack or bundle in which things are arranged in order. బొత్తిపట్టు బొత్తిపట్టు or *bōtti-pattu*. v. a. To set straight, arrange, put in order.

బొత్తిగా, *బొత్తిగ* or *బొత్తుగా* *bōtti-ga*. [Tel.] adv. Entirely, wholly, quite, completely, perfectly, utterly, totally, మొదలంత, అమూలము, సమూర్థముగా, పావుగా.

బొత్తు *bōttu*. [Tel.] n. Husk or chaff. (Ganjam dialect.) *బొత్తుబొత్తుము* *bōttu-bōttu-m-mi*. (anuk) adj. Dead, dull, not sharply.

బొద or *బొద* *bōda*. [Tel.] n. A kind of grass, a common hill grass, తృణవికేయము.

బొది *bōdi*. [Tel.] n. A dockyard. ఓడలుచేయు చోటు.

బొద్ది *bōddi*. [Tel.] n. The plant called *Oryza paitata*. Rox. iii. 755. *Cissampelos*. (Rottler) క్రొన్న, మరకాద్దము.

బొడ్డు *bōḍḍu*. [Tel.] n. A rick or bundle of grass, a skein or bunch of threads. A kind of ornament for the hand. adj. Stout, corpulent, లాడక. *బొడ్డులు* *bōḍḍu-lu*. n. The coping of a wall. See బొందు. *బొడ్డిగ*, *బొడ్డిక* or *బొడ్డిక* *bōḍḍi-ga*. (బొడ్డు + ఈ.) n. A cockroach. బొణపురుగు.

బొనము *bōnamu*. [Tel.] n. Outward show. పెరుగు, ప్రైముము. “వారినుకవారిపచ్చటతోకగా దె, వారిమేలనమద్దంబునోనిమడుపు, కచ్చెపైనున్న మేమడికాయబాసమె. యెయ్యకొనారకిమేలకలదే.” Miscell. i. 557. line 10. మేడికాయబాసమె, అగ్రికాయప్రైముమేకగా.

బొనుగుచేప *bōnugu-chēpa*. [Tel.] n. A kind of fish.

బొప్పడు *bōppadu*. [Tel.] n. An ignorant man. మాధూరు.

బొప్పాయి *bōppayi*. [Foreign word.] n. The Papaw, or Papaya tree, *Carica Papaya*; మదనఅపకాయ. (Watts.)

బొప్పి *bōppi*. [Tel.] n. A hump or swell arising from a blow. బుడిది. A kind of mug. “మకలతోప పాగామట్ట బొప్పి ముక్కముక.” Il. ii. 84.

బొబ్బ *bōbba*. [Tel.] n. A cry, roar, squealing, bellowing, కేక, పెద్దితరుపు. A blister or pustule. పొక్కు. అగ్గిబొబ్బలు pustules. A. ii. 66. బొబ్బమెకము a lion, కంటరవము, పింహము. *బొబ్బరించు*, *బొబ్బలుపెట్టు*, *బొబ్బరికు* or *బొబ్బలువేయు* *bōbbarintu*. v. n. To shout, scream, bellow, roar, బొబ్బవేయు. *బొబ్బరింప* or *బొబ్బరికుము* *bōbbarintu*. n. Shouting, roaring. *బొబ్బరిగు* or *బొబ్బలేము* *bōbbal-agn*. v. n. To blister, to rise in pustules.

బొబ్బాయి *bōbbayi*. [Tel.] n. A small bat (*respestiliv*.) కచ్చెలము or కచ్చెలాయి.

బొబ్బర *bobbara*. [Tel.] n. Rind or bark. చెట్టు తెరుకు. **బొబ్బరలు** or **బొబ్బరలు** *bob-barala*. n. A kind of beans. plu. A black species of the pulse termed *Dolichos catenag.* Rox. iii. 304. నల్ల అంబరంలు.

బొబ్బలికాయ *bobblis-kaya*. [Tel.] n. An ornament worn by Hindu wives on the great toe. పాదాంకురభరణము.

బొబ్బలిచ్చెట్టు *bobblis chettu*. [Tel.] n. The whispering larch tree.

బొమ్మ or **బొమ్మ** *bomma*. [from Skt. *प्रपुष्प*.] n. An image, a doll, ప్రతిమ. The eye-brow. కనుబొమ్మ. A. v. 6. **బొమ్మమండి** or **బొమ్మమండి** *bomma-mudi*. n. A frown; (lit: a knot of the eye-brows.) "హేమమ్రస్వలు బొమ్మమండి బొమ్మకాటింపు." S. iii. 320. **బొమ్మమండిచ్చెట్టు** *bomma-mudi-puttu*. v. n. To frown. Satyab. iv. 165. **బొమ్మమండిపాటు** *bomma-mudi-patu*. n. Frowning, బొమ్మమడిపడుట. See బొమ్మ.

బొమ్మిక or **బొమ్మిక** *bommika*. [Tel.] n. A bone. ఎముక.

"పీ మంగళ వైశాఖి మ్రచ్చేమాపులపర్వ
బొమ్మిక లెక్క పారిపోవుకుము."

అను. vi.

బొమ్మిడిక, **బొమ్మిడికము**, **బొమ్మిడికము**, **బొమ్మిడికము** or **బొమ్మిడికము** *bommidikka*. [Tel.] n. A tiara or elegant head dress: a helmet, కిరీటము, కపరముధరించి పెట్టుకొనే కుక్కాయి.

బొమ్మ or **బొమ్మ** *bomma*. [from Skt. *प्रपुष्प*.] n. The god Brahma. **బొమ్మకేళుకు**. An image, idol, puppet, doll. ప్రతిమ. ఆ పడుచు బొమ్మకేళుకుది *she is as beautiful as a statue*. An eyebrow, కనుబొమ్మ. A badge of a title, యెరుపిచ్చుము. A mark of disgrace, అవమానించుము. adj. Little, trifling. అల్పము. **బొమ్మంపు** *bomma-antpu*. adj. Broided, figured. Dyed in figures on the edges, Red, ఎర్రని. "పులఖంబ

మలుగుంబు బొమ్మంపుమోచికి స్రుక్మిక్మ మెంకని
కుంబుడను." N. ix. 287. n. Redness, ఎర్రపు.
బొమ్మంతులు *bomma-antulu*. n. A red-bordered cloth. **బొమ్మకేట్టు** or **బొమ్మకేట్టు** *bomma-kaitu*. v. a. To deride, to scoff at, to disgrace, to insult. **రెండ్పెంపు**, అవమాన పరుచు. "బహుశుభాన్య పంచదల సొంపువేసింది, పేదమికి బొమ్మకేట్టువారు." *Zaoca*. v. 134. **బొమ్మడు** *bommaadu*. n. A Brahmin. **బొమ్మ** *bomma*. Same as *బొమ్మ* *bomma*. (q. v.) **బొమ్మజేముడు** *bomma-jemudu*. n. The tree called *Euphorbia antiquorum*. **బొమ్మదాయ** *bomma-daya*. n. A kind of fish, మర్కటమనే మర్కటము. **బొమ్మ పెండ్లిళ్లు** or **బొమ్మల పెండ్లిళ్లు** *bomma-pendillu*. n. Toy marriages, a game played by children, playing at marrying dolls. **బొమ్మమేడి** *bomma-medi*. n. The opposite leaved fig tree, *Ficus oppositifolia*, కాళి దుంబము. **బొమ్మరాకాసి** *bomma-rakasi*. n. A devil or fiend, being the ghost of a Brahmin who was skilled in the Vedas, **బొమ్మరాకసి**. **బొమ్మరాయి** *bomma-rayi*. n. A brick bat, a large pebble. plu. **బొమ్మరాయి**. **బొమ్మరెల్లి** *bomma-r-elli*. n. A doll house, or baby house. R. iii. 35. **బొమ్మ లాటు** *bommala-ta*. n. A puppet show, a show of puppets moved by springs. **బొమ్మలాటవాడు** *bommala-ta-vadu*. n. A puppet showman.

బొమ్మరము *bommaramu*. [Tel.] n. A spinning top. **బొమ్మరము**. **బొమ్మరములు** *bommaramulu*. n. plu. A game played by children. "చీకటిపాదస్థు విష్ణులైలసైక్యబాట్టిన గోలలుబొమ్మరాలు కుప్పిగంతులుచీకడగ్ధులాయి." Vish. vii. 211. **గోడుగుబొమ్మరము** a spinning top shaped like an inverted umbrella, తలకిందుగాతిట్టిన గోడుగు ఆకారము గానుండే బొమ్మరము. **బొమ్మరపాపు** *bommara-papu*. v. n. To turn giddy, ద్రమించు.

బొమ్మకము or **బొమ్మడికము** Same as బొమ్మడికము (q. v.).

బొమ్మకము or **బొమ్మదాయిశేవ** *bommidaṁmu*. (Tel.) n. The great loach, or tobacco-pipe fish, which has a very long head and a body like an eel.

బొమ్మ *bommu*. (Tel.) n. Faintness. మార్పు "బొమ్మలపైనుచు" IIa. i. 178. టి: పాపు పిలువచేత కలదు మరచియుండును.

బొరిగ *boriga*. (Tel.) n. A small spade, (గడ్డిపి) గోమడుపాత. తప్పుకోల.

బొరియ or **బొర్రె** *boriya*. (Tel.) n. A hole or burrow such as is made by foxes, &c. రంధ్రము. A pit, గొయ్యి. A cave, గుహ, పర్వతశిలము. A dried coconut. పిండిపోయిఎండిన కొబ్బరిబొండు. "అంతట బొక్కనక్కడొక యంబున బొంధపున్నపర్వతో పొరయిపోయిచాక బొరియలోబాకబాకలకలకలములాచరియించుచు." E. iii. 350. **బొరియచొరి** *boriya-chōri*. n. Lit. One born in a hole, i. e., Valmiki.

బొరుగులు or **బొరుపులు** *borugulu*. (Tel.) n. Parched grain, parched corn. పేలాలు, బాజలు. H. i. 113.

బొరుసు *borusa*. (Tel.) n. An earthen pan, usually made by breaking off the upper part of a pot. A potherd, కప్పుడు కేట్టి. A tumor, కంఠ.

బొర్ర *borra*. (Tel.) n. A pot-belly. బొర్ర. **బొర్రడిట్ట** *borra-jitta*. n. The Great Reed Warbler, *Acrocephalus stentoreus* (F.R.I.)

బొల్లడు *bollda*. (Tel.) n. A horse brought from the Bolani country. బోలాండేశపు గుర్రము. "క: బలించినసేరినద. గవిబొల్లని గుర్రవాని." G. iii. 131. A white spotted or speckled horse, బొల్లగుర్రము.

బొల్లి *bolli*. (Tel.) adj. White spotted, white. తెల్లపాదగల. "బొల్లిమోలబల్లికలలు లును." Parij. ii. 113. **బొల్లితప్ప** a white spotted cow. n. The white leprosy. శరీర

మందుడేతలెత్తు. A man with the white leprosy. బొల్లివాడు, బొల్లిగలపురుషుడు. బొల్లికోడి *bolli-kōḍi*. n. The coot, *Fulica atra*. (P. B. I.) "మట్టికోడియుబోడి పాన్నంగికోడి బొల్లికోడి." H. iii. 13. **బొల్లిగడ్డ** or **బొల్లి మోముపులుగు** *bolli-gadda*. n. The white-faced kite, గలత్తండు. **బొల్లికపము** *bolli-kapaṁmu*. n. Whiteness. శరీరమయందే తెలుపు. **Disgrace**, dishonor, చిన్నదము. "మధుభేరు లయినహర్షణములకొనాటిందిసిగ్గుజలమడిగ్గవాడి, యెల్లజులు మాడ బొల్లికనయును. కొల్లియక్కమా యడోడిపాత." M. xii. i. 14. **బొల్లిమోర** *bolli-mōra* *mekkaṁmu*. n. A bear, ఎలుగు.

బొల్లు *bolli*. (Tel. for బొట్టు.) v. n. To tell a lie. అబద్ధమాడు. n. A lie, a falsehood, అబద్ధతము. "బొల్లువారగనిబొట్టివి." Pal. 399. అబద్ధమరచుచుని స్నేహముగలవాడవు.

బొటకు బొటకు *boluku-boluku*. (Tel.) n. The retching noise made in vomiting.

బొసబొస *bosa-bosa*. (Tel.) adv. With a gushing noise. Rapidly, one after another.

బొసిక *bosika*. (Tel.) n. The rind of a fruit like the coconut, రంకాయమెడలగువాని మెడలు.

బొసుక *boruka*. (Tel.) adj. Fat. బరికిన. n. One who is fat, బరికినవాడు.

బొకే *bō*

బొకే *bōke*. (Tel.) n. The belly, "బొకేగడ్డును బొట్టకోకయు బొక్కయినమదలంబొకంకు." Venkates-anubram. 76.

బొకే *bōki*. (Tel.) n. A pot (a word of contempt). A native ship or vessel. బొకే, బొకేబొకే (anuk) pots and pans.

బొకే *bōke*. (Tel. for బొమ్మె) n. A bone, ఎముక.

బోక్కు *bokku*. [Tel.] n. A bucket, బొక్కున.

బోగము *bogamu*. [from Skt. భోగము.] adj. Appertaining to the dancing or theatrical caste. n. Pricio, తెల. భోగమునాన or భోగముది (భోగము+అది) a dancing girl, తెల. గూలు. భోగమువాండ్లు dancing girls, actresses. భోగములు dancing. భోగమాడు to dance. బోగి *bogi*. n. The name given to the eves of some particular festivals. చందు *chandu* నాడు. A serpent. One who lives in splendour or luxury. భోగములవాడు, భోగములవాడు.

బోగు *bogu*. [Tel.] n. An attempt, resolution, ఛానిక. **బోగుబడి** *bogu-badi*. n. A glutton, దూడబడి.

బోటి *boti*. [Tel from బోడి q. v.] n. A damsel, a woman. స్త్రీ. A female companion. తెలకత్తె. adj. Like, resembling. ఎంటి. ఎంటివాడు. **బోటికత్తె** *boti-katte*. n. A female companion, తెలకత్తె. **బోటి తనము** *boti-tanamu*. n. Female wit, woman's wisdom. బొంతము. "నాటకం బులు బొంతంబులు బోటితనంబులునీటలు." Jaggar. ii. 9.

బోటు *botu*. [Tel.] n. A projection in a bill, &c. కొండమొలకనానియందు ఉబ్బుకామందు కోటు. adj. Clever, ప్రాధమిక. Forward, ముందు.

బోటు *bogu*. [Eug. 'boat'] n. A boat, పడమ.

బోడ *boda*. [Tel.] n. (In sea language) a board, i. e., a side. ఉబ్బుబోడ star-board. కాపుబోడ larboard.

బోడ, బోడి or బోడు *boda*. [Tel.] adj. Bald, bare, hornless, cropped. n. A monk, సన్యాసి, బోడితల bald-head. బోడితలతో వచ్చివాడు he came with his head bare or uncovered. బోడితల్లి a hornless cow. బోడితల్లి a blunt arrow, an arrow without a point. వాని బొగా బోడితలవాడు he

stripped them bare, or plundered them. బోడిచేతులు a tuskleless elephant. బోడితల్లి a pollard or a tree with the boughs cut off. బోడతలపన్ను gross tax (as on a crop) without deducting charges. "అనపటిబోడతల పన్నునకుగాని ఎంటి బొమ్మక్క కావలసివచ్చు." B. ix. 8. బోడక: a bald headed man, బోడివాడు. **బోడతలము** *boda-talamu*. n. A plant, *Spharantus indicus*. గ్రామీ, మండినతల్లి. Ainalie. 167. **బోడలు** *bodalu*. n. Hornless cattle. కొప్పులురానిపశువులు. **బోడసరము** Same as బొడ్డసరము. (q. v.). **బోడిబోడి** *bodi-bodi*. [Tel.] n. A coot, *Fulica atra* (F.B.I.). **బోడించు** or **బోడిచేయు** *bodintu*. v. a. To make bald, to crop the hair on the head entirely, to shave the head entirely bare. **బోడించు** *bodimpu*. n. The act of removing the hair on the head entirely, బోడిచేయుట.

బోడి *bodi*. [Tel.] n. One that has a boly. నేనుకలది, as చిరుకాకుబోడి, పువ్వుబోడి.

బోడిక *bodika*. [Tel.] n. A companion, చెరి కాడు A pupil, పిల్లవాడు. A servant, పేద మడు. A boy, చొలకడు.

"సంతరించునయ్యాడు సఖులుగేవింప,
బోడికలవాడును బోడికలవాడు,
పంకతిబాంకచరియింపునున్న."

Sar. D. 12.

బోడి *bodi*. [H.] n. Handseil or the first money a seller receives towards the price of a thing. The luck-penny. బోడిచేయు to take handseil.

బోడ *boda*. [Tel.] adj. Swollen, as a leg. బోడకాలు a swollen diseased leg. "త్రొండను బొడ్డకలగావకాలివాని." A. vi. 22. బోడవకము to swell. "బోడచెడుబోడవచిన యొడ్డకల్లో." Swa. iv. 21. టీ: బోడవచిన, ఏకతీతగా బలసి ఎటువంటి. n. The young or chick of a bird or tree. చిట్టిపిల్ల. రాయలబోడిలు, రాజులం పలయొక్క బొందిమలు. "ఎగుబోడిచెక్కనాదిక నాడి పుత్రులెక్కనాది యెల్లసాంపరెను."

P. i. 291. టీ ఎనుబోదలై, పెద్దపిల్లలై, అనగా ఎనుబోదలై పిల్లలను. "బైవికంబుననూడు దప్పి నేలబుద్ధ రాచిల్ల బోదుల ప్రాయ పిల్లి. Kalahasti ii. 83. బోకబోద a tender areca nut tree, లేలబోక. అంతేబోద a young swan, ఎనుకబోద a young rat.

బోధక bōḍaka. [for Skt. బోధక.] n. Advice, బోధక. Evil advice, దుబోధకము.

బోడు bōḍu. [Tel.] n. The sacking in which oil bottles are packed on a bullock. పానకము మోసేయెత్తుకుంటున్న బోడు. A sack. గోన.

బోదె, or **బోదెయ** bōḍe. [Tel.] n. The trunk of a tree, ప్రకండము. The bulging part of anything. The pediment or chapter of a pillar. ప్రభువుమీద దూలముకొండవంటిది. Also, a runnel or small channel for watering trees. మళ్ళకుకీకాలవ "మూలిన యొక్క పోయిన బోదెయకే." Swa. ii. 33. "అనుకులుకున్నంపు టేకమెంటి పట్టెయల్లకనో డలుతేజపిల్లి. నిందుకున్న పుష్పాత నెలచాలుబోదెయ దిద్దివేయమిద్దవన." H. i. 167. "మిద్దెలో బోదెయమీదనున్న కులపాంచగదీసుకరవ్వులందు." ib. i. 244. బోదెగోయ్య a piece of wood for a doorstep, గదపటిండికపెద్ద.

బోధ or **బోధము** bōḍha. [Skt.] n. Wisdom, intellect, understanding, awaking, arousing; teaching, instruction, doctrine. తెలియదము, తెలివి, జ్ఞానము. "బోధకక మాన్యో మానుచిత్తంతి." Swa. ii. 37. టీ. బోధకక, నిరంతరమార్త. "పుత్రమనివాక్య విస్మయబోధమునకు, తల్లిదండ్రులసంతోషముల్ల నిల్చి." H. i. 208. **బోధకుడు** bōḍhakudū. n. A teacher, preacher, instructor: బోధించువాడు, ఉపాధ్యాయుడు, గురువు. **బోధపడు** bōḍha-padū. v. n. To be known, to be understood, to become intelligible. అకలింతకునమ్మ. అది నాకు బోధపడి నది or బోధలయినది I understand it. **బోధ పరచు** bōḍha-parutsa. v. a. To teach, explain, or make intelligible. **బోధన** or

బోధనము bōḍhana. n. Teaching, informing, awaking, arousing, counsel. వాని బోధన వినువద్దు do not listen to his counsel. **బోధ్యము** or **బోధనీయు** bōḍhyamu. adj. Fit to be taught. బోధించదగిన. **బోధింతు** or **బోధనీయు** bōḍhinta. v. a. To teach, to explain, to inform, తెలియజేయు. To persuade, advise, admonish, induce, నేర్పు. వానికి బోధనేతేజతరను he is unable to convey his knowledge, i.e., to teach. **బోధితుడు** bōḍhituḍu. n. One who is taught. బోధించుచున్నవాడు. **బోధివృక్షము** bōḍhi-vṛkṣamu. n. The sacred fig tree: *Ficus religiosa*. రాచిపెట్టు.

బోమము bōma. [from Skt. భోజము.] n. Food, meat, భోజనము, అన్నము. "బీనా పానానముక్త్యకంబుగట్టక బోమముపెయ్యక." Jaganna. ii. 63. A meat offering, an offering of food to a god, వైవర్ధ్యము. **బోనకట్టె**, **బోనకట్రియ**, **బోనపుకట్టె** or **బోనముకట్టె** bōna-katte. n. A cook woman, నంటకట్టె. A housemaid or slave girl. వాణి. **బోనకాడు** bōna-kāḍu. n. A cook. **బోనకాపడి** bōna-kāpāḍi. n. A yoke (కాపడి) on which baskets containing food are carried. "కర్పూరమాదిగా వాన నలమనుపెట్టెలను బొక్కనంబును బలుబోనగా నిట్ట." Pal. 256. **బోనపుటిక** bōna-puṭika. n. A basket of food.

"వింతగానన్నము వివిధభక్ష్యములు,
పానననించినబోనపుటికచేయిని."

DRY. 112.

బోనాంపెట్టె bōnam-pette. [H.] A round box or basket covered with leather, తోయతోకప్పిన సుంద్రనిపెట్టె.

బోమ bōmu. [Tel.] n. A trap. దుష్టవృక్షములను పట్టుకొను కిక్కుయంత్రము. A cage, పెంపుడు మృగముల నుంచుటకై వుండేది. "కట్టెలలో నాకాపురము కామిని నీకలపొన్ననీయింపె." "

Chenna. iv. 279. **బోరుబొంబు** *bōru-bōmbu*. n. A portable oven shaped like a bowl.

బోము *bōmu*. [Tel.] n. Compulsion. బలాత్కారము, బలవంతము.

బోయ *bōya*. [Tel.] n. A forester, or mountaineer. A huntsman or fowler. A man of the hunter caste, కింబుడు. "బోయవరకు." T. iii. 113. డి. దయలేని మర్దుదాని. బోయకులము the fowler caste. బోయడు or బోయవాడు *bōyadu*. n. A savage, a man of the hunter caste. **బోయె** or **బోయె** *bōyale*. n. A woman of this tribe. కింబు. R. ii. 15. **బోయి**, **బోయి** or **బోయి** *bōyi*. n. A palanquin bearer, పల్లకివాడు, డ్రెస్. A man of the cowkeeper's or shepherd's caste. పల్లకివాడు a shepherd.

బోర *bōra*. [Tel.] n. The breast, the chest. కొమ్మ, అక్క, ఎర, మక్షము. **బోరగింపు** *bōraginpu*. v. a. To turn upside down. బోరగిల్పియు. "కడుపుబోరింపి కన్నులము కురించి పిరలిసికొన్న దీనియెడ." Vēma. 1624. **బోరగిల్పు**, **బోరగిలు** or **బోరగిలు** *bōragilla*. v. n. To lie on one's face or breast. కొమ్మ భూమిపాద నట్లు పరుండు. "పొరలుకొరగిలుకొవడింజరు గు." Bmj. i. 65. **బోరప్రాగుడు** *bōrapradu*. n. A snake, కరకము. **బోర్ల** *bōla*. adv. Upside down, lopsy-turvy. బోర్లదాయ to upset, overthrow. బోర్లపడు to lie prostrate: to be overset. దేన్ని చూచి బోర్లపడుతావు what do you pride yourself upon? బోర్లబొక్కలపడు to fall on one's breast or face. **బోర్లెండు** *bōrinda*. v. a. To upset, lay a thing on its face.

బోరిగము *bōrigamu*. [Tel.] n. A broom to sweep with, చీపురు. "అడవైవబోరిగముచివరిండుకొనియు, రత్నలయిండ్లమును మేల ముండిరికెచ్చి ముదముచిదియు." Mari BP. page 149.

బోరు *bōru*. [Tel.] adj. Great, large. బోరుకలుపులు or బోర్లలుపులు large doors, పెద్దకవాటములు. "వారబురకు కనుపాకిటి, బోరుకలుపు తెల్లెడముముల దెరవక తా, రాజసివదిలమునేయును, వారుభక్తిని కొందిరానాధముబోరా." KP. vi. 130. n. A rush or downpour, as of heavy rain, నావకురియుటయందుకు భవ్యవర్షకరము. **బోరుక**, **బోరక**, **బోరుక** or **బోరక** *bōruka*. adv. Quickly, rushingly, పుట్టుమగా. Much, grandly, greatly, heavily (as rain) వాన బోరుకు కురిసింది it rained heavily. బోరు విచ్చినది she wept bitterly. "ముడతెక్కినరెల్ల బుర్రుకొన నమయింది భవ్యయడమునకు మెప్పు, బుడచింది." M. III. ii. 28. **బోరుకలగు**, **బోరుకలగు** or **బోరుకల్గు** *bōrukalgū*. v. n. To sound loud, మ్రోగు, భవ్యమించు. **బోరుకొ** *bōrukō*. v. n. To resound, sound aloud. "భేరిమెదలనవార్తమరే బోరు కొన." Iia. i. 104. **బోరుకొలుపు** *bōrukalu*. v. a. To sound, భవ్యమించుటచేయు. "బూరుకొ కొంచుకొమ్ములు కావకములు బోరు కొలుపుటకువలయును తెల్లకలం." ND. ii. 562.

బోరుక *bōruka*. [Tel.] n. A bath. స్నానము. **బోరుకాడు** or **బోరుకాడు** *bōrukadu*. v. a. To bathe, as children. **బోరుకాడించు** or **బోరుకాడించు** *bōrukadimpu*. v. a. To cause to bathe. బోరుకాడియు.

బోరువ or **బోరవ** *bōruva*. [Tel. బోరు+వా.] n. A vulture, also called బోరువక్క or బండు. పెద్దబోరువ the large vulture. తెల్ల బోరువ also called పిరివక్క the White Scavenger Vulture, *Neophron gingivianus*. పల్లబోరువ The Black Vulture, *Otologyne calvus*. (F. B. I.)

బోరుము *bōrumu*. [Tel.] n. A bundle or load, as of cotton, చూచిలోవకవానిముట, పండు. v.

బోలుము *bōlamu*. [Tel. for బోలము.] n. A certain decoction. రాంబరబోలము a certain medicine.

బోలు bōlu. [Tel.] adj. Hollow. బోలుగాబోలు
hollow bangles. మట్టిని బోలుగాబోలుంది
they heaped the earth lightly without
pressing it solid.

బోలె బోలె. [Tel.] n. A pot, pipkin; a
contemptuous word for a vessel. ఓటి
కుండ, కుండబోలె. నాకు తాగుటకు ఒకబోలె
మీనారేదు I have not got even a pot to
drink out of. బోలెకు అన్నము a bowl of
rice.

బోలెము bōlemu. [Tel.] n. Swiftmess.
వేగము.

బోలెవాటు bōle-vāṭu. [Tel.] n. A wretch.
తలకొన్నవారి. "మొండికొట్టినవారు మొప్పె
గోవు బోలెవాటుగా చాట్టబోతున్నందు."
H. v. 128.

బోలెము bōlamu. [Tel.] n. Myrrh, *Bala-*
mole-dendron myrrha (Watte).

బోలూ bōlu. [Tel. from బోలు] adj. Hollow.
Freak, unreserved. కవడికాని, ముక్కులో
కావని. బోలూమనిషి one who is not a
reserved man.

బోమారుము or భోమారుము bōmahnamu.
[H.] n. A large chest. పెద్దపెట్టె.

బోసి bōsi. [Tel.] adj. Toothless, చండ్రులేని.
Defective, empty. ఒకపెట్టె అలలుగలది ఒక
టిలోసిది one box has partitions, the other
has none. బోసిబోరు bōsi-bōru. n. A
toothless mouth. బోసివడు or బోసిబోవు
bōsi-paḍu. v. n. To become toothless.
బోసియగు.

బోసియు bō-siyu. [for Skt. భోజనములేయు.]
v. a. To eat. "సవరయితేలేబోసివిపోవు."
H. iv. 47.

బౌ bau

బౌద్ధము bōddhamu. [Skt. from బుద్ధ.] n.
Buddhism. బౌద్ధులు. Buddhists.

బ్ర bra

బ్రక్క or బక్క brakka. [Tel.] adj. Slight,
thin, సన్నని. Poor, దీనికైన. "ఈ బ్రక్క
ద్యుజ్జాదరయ్యసభవారు." అను. vi.

బ్రకుకు, బ్రకుకు, బ్రకిరింప or బ్రకిరింపు
See under బరకు. బ్రకిమి Same as
బరకు. n.

బ్రద్ద Same as బద్ద. (q. v.). **బ్రద్దలవారు or**
బద్దలవారు braddala-vāru. n. Officers,
footmen, personal attendants, బండ్రికులు,
వేరదరులు. "బ్రద్దలవారిగొని పురమున వార
నిడుచుకొనిపో, పెద్దలవల్ల నిచ్చుటికి నిలువకు
పొండివనారేసి." Chennai. v. 247. **బ్రద్దపరి**
bradda pari. n. A shield made of
wickerwork. పేములతోనిట్లెక్కడము. **బ్రద్ద**
braddava. (బ్రద్ద+అ) n. A piece, bit,
కుక, చీలిక.

బ్రహ్మము brahmanu. [Skt.] n. A root, కేదు.
బ్రహ్మడు brahmaḍu. n. The sun, మార్క
డు. Siva, శివుడు.

బ్రమము bramayu. [from Skt. భ్రమ:] v. n.
To err, be deceived. To be confused,
perplexed. భ్రమించు. బ్రమరితిరుగు, బ్రమ
రిపారు or బ్రమరలుపారు **bramaru-tiragu.**
v. n. To go round, చుట్టివచ్చు.

బ్రమ్మ braṃmu. [Tel.] n. A tree called సోమ
దవర్జు.

బ్రమ్మర braṃmela. [for Skt. బ్రహ్మహర్ష] n.
Brahmin-slaying, the act of slaying a
Brahmin "బ్రమ్మరకత్తలవచ్చునోండు."
Charitra. ii. 1552.

బ్రల్లు or బల్లు bralla. [Tel.] n. A sudden
noise, as of any thing that falls from
a height.

బ్రహ్మ brahma. [Skt. ब्रह्म.] (brih) is in-
crease, Probably, the Indianised form
of the name of 'Abraham', అబ్రహము

is of 'Abram,' the *కొకరు* of the Jewish race. Compare their stories.]
 n. The god Brahma, the operative creator of the world. ఇది బ్రహ్మ భక్త్యముగానున్నది this is invincible even to Brahma. వాడు పట్టి అంబుడు he is a mere simpleton. There are said to be nine Brahmas, viz., భృగువు, పులస్త్యుడు, పులహనుడు అంగినికుడు, అత్రి, క్రతువు, దక్షుడు, విశ్వకుడు, వసిష్ఠుడు, మరియు. *బ్రహ్మమా* *brahma-ma*. n. The deity, *పరమాత్మ*. The Veda, *వేదము*. Meditation, *ధ్యానము*. *బ్రహ్మ కమ్మి* *brahma-kammī*. n. The seam that goes down the middle of a sheet. *బ్రహ్మ చర్యము* *brahma-charyamu*. n. The bachelor or state Abstinence from sexual intercourse. *బ్రహ్మచారి* *brahma-chari*. n. A bachelor or novice: the title borne by a Brahmin during the period of religious instruction, which extends from childhood up to manhood, when he is married. *బ్రహ్మచారిణి* *brahma-charini*. n. A maiden that remains unmarried, a female novice: a woman leading a life of continence. *బ్రహ్మచర్యము* అనుష్ఠించు స్త్రీ *బ్రహ్మచర్యము* Same as *బ్రహ్మచార్య*, *కోక రాచిత్వం*, (q. v.). adj. Relating to, or connected with a Brahmin. *బ్రాహ్మణియము*. *బ్రహ్మర్య* *brahmatya*. (incorrectly, *బ్రహ్మర్య*) n. Brahmin slaying, *బ్రాహ్మణవిచారము*. *బ్రహ్మత్వము* *brahmatvam*. n. Identification with Brahma, or God. Godhead. *బ్రహ్మసాయము*, *బ్రహ్మసాయము*. *బ్రహ్మరండి* *brahma-randi*. n. The Mexican or Prickly Poppy. (Watta); a plant called *Argemone mexicana*. (Wight.) *వారాహి*. *బ్రహ్మనాడి* *brahma-nadi*. n. The cerebral nerves. *Hari Vams*. i. 11. *బ్రహ్మనాథుడు* *brahma-nāthudu*. n. An epithet of Vishnu. *బ్రహ్మ పుత్రుడు* *brahma-putramu*. n. The river *Brahmaputra*. A sort of poison. *మకరాక్షాతాతర్య*

యము. *బ్రహ్మపుత్రుడు* *brahma-putradu*. n. A name of Narada. *వారకుడు*, *Ketu*, *కేతు* *వారు*. *బ్రహ్మబంధువు* *brahma-bandhuu*. n. A wretch, a miscreant infamous as a false witness. అబద్ధపురావీడు *పరికిలము* నందింపబడ్డవాడు, *కుట్రాశి* అయినది అందుకు. *బ్రహ్మబిందువు* *brahma-hinduvu*. n. A drop of saliva. *బ్రహ్మ భూతుడు* *brahma-bhātudu*. n. One who has become one with the Supreme Spirit. *బ్రహ్మస్వము* పొందినవాడు. *బ్రహ్మభూయము* or *బ్రహ్మసాము* *brahma-bhāyamu*. n. Brahmanbood, *బ్రహ్మశ్రము*. *బ్రహ్మయ్యము* *brahma-yagamu*. n. The name of a certain rite among Brahmins. *వేదహామ* *బ్రహ్మ రథము* *brahma-ratham*. n. A vehicle or car borne on the shoulders of Brahmins. P. i. 14. Vulgarly, a bier. *హాజి*, *శవహామము*. *బ్రహ్మరంధ్రము* *brahma-randhramu*. n. The fontanella, in anatomy: the quadrangular aperture found betwixt the os *frontis* and os *sincipitis*, in children just born; *పచ్చిబిల్లు*, *పడినెత్తి*. At death the soul is supposed by the Hindus to quit the body by this crevice. *బ్రహ్మరా కాశిచెట్టు* *brahma-rakasi-chettu*. n. The giant-aloe used in fences. *బ్రహ్మరాక్షసి* *brahma-rakshasi*. n. A ghoul, ogre or abe-sprite. *కొరిపుండు* *బ్రహ్మరాక్షసి* అయినది this made matters worse than before. *బ్రహ్మరాక్షసుడు* *brahma-rakshasudu*. n. A fiend of the Brahminical class: a priest's ghost. *బ్రహ్మలిపి* or *బ్రహ్మవ్రాత* *brahma-lipi*. n. An unintelligible scrawl, a bad scribble. Originally applied to the lines or the sutures of the skull, which are supposed to be hieroglyphics, the mysterious writing of destiny. *కుళుకమిది* *వ్రాత*, *విశ్వగామంజీవ్రాతం*. *బ్రహ్మవాది* *brahma-vadi*. n. A Vedantist, *వేదాంతి*. *బ్రహ్మవిద్వాంసుడు* *brahma-vidvānsudu*. n. An illustrious doctor or professor.

బ్రహ్మదేవ *brahma-dēva*. n. Dawn. అంజనోదయకాలము. A vi. 2. **బ్రహ్మబ్రాట** *brahma-brāṭu*. n. The handwriting of God: a name given to the crooked lines on the sky. **బ్రహ్మసూత్రము** *brahma-sūtrammu*. n. The sacred thread worn by Brahmins. యజ్ఞోపవీతము, జంఘము. **బ్రహ్మసూవు** *brahma-sūvu*. n. Manmadha, మనసము. **బ్రహ్మస్వము** *brahma-svamu*. n. A Brahmin's property or wealth. బ్రాహ్మసామ్య Kod. i. 5. Jain I. 77. **బ్రహ్మహత్య** *brahma-hatya*. Brahmin-slaying. Also (vulgarly) any killing; thus **బ్రహ్మహత్య** cat slaughter. **బ్రహ్మహత్యగాడు** *brahma-hatya-gaḍu*. n. A Brahmin-slayer, a man of blood. **బ్రాహ్మనివలంబివారు** *brahm-nivalambivāru*. n. Joining both hands together while reading the Vedas. వేదార్థమునకాలమందలిమొక్కు. **బ్రహ్మాండము** *brahm-aṇḍamu*. n. The globe, the universe, the world. adj. Huge, vast, immense. awful. **బ్రహ్మాండముగా** *brahm-aṇḍamu-ga* adv. Vastly, prodigiously. **బ్రహ్మాణి** *brahmāṇi*. n. The female energy of Brahma. దుర్బలత. **బ్రహ్మాండము** *brahm-aṇḍamu*. n. Divine bliss. Great joy. మహానందము. **బ్రహ్మరణ్యము** *brahm-aṇyamu*. n. A place where the Veda is studied. శేషవారాహము. **బ్రహ్మవర్తము** *brahm-aṇvartamu*. n. Brahminavarta, the land first occupied by the Brahmins to the north-west of Delhi. **బ్రహ్మాసనము** *brahm-aṇanam*. A sacred seat. **బ్రహ్మము** *brahm-yamu*. n. Divineness. వాదబ్రహ్మము divine harmony, heavenly tones. See బ్రాహ్మము.

బ్రా brā

బ్రాటి *brāṭi*. [Tel.] n. Love, ప్రేమ. adj. Much, great. అధికము, హెచ్చు, అతి

యు, గొప్ప. Hard to get, impossible, దుర్లభము. Dear, beloved, ప్రేమము. See బ్రా. "ధవధీశులకు" బలయంబుబ్రా. M. VII. v. 8. is it any great matter for thy favourites to be conquerors? దీప్తాశుకరినివారికి జయము కలగుటయశోయమా?

బ్రాహ్మణము *brahmanamu*. [Skt. from బ్రహ్మ.] n. An assembly of Brahmins. The Brahmanas of the Vedas. వేదభాగము. **బ్రాహ్మణ్యము** *brahmanyamu*. n. An assembly of Brahmins, బ్రాహ్మణసమావేశము. The state, quality, or business of a Brahmin, Brahminhood. బ్రాహ్మణభావము. **బ్రాహ్మము** *brahmanu*. n. The rite of marriage performed in accordance with the Vedas by Brahmins, వన్యాభిషేకము. adj. Pertaining to Brahma. బ్రహ్మసంబంధమనది. **బ్రాహ్మణుడు** or **బ్రాహ్మణు** *brahmanudu*. n. A Brahmin. దివ్రుడు. **బ్రాహ్మణ్యము** *brahm-aṇyudu*. n. A Brahmin of a good family. **బ్రాహ్మణ** *brahmanu* *brahmanu-bruvudu*. n. A Brahmin who does not act according to rules of his caste. రామ బ్రాహ్మణుడై అన్యభాషిస్తామనేతెలిసికాదు. **బ్రాహ్మణి** *brahmani*. n. A Brahmin woman. **బ్రాహ్మణి** *brahmani*. The lizard called బలికండ్లవాని. **బ్రాహ్మి** *brahmi*. n. An epithet of Saraswati, spouse of Brahma. దుర్బలత. See బ్రహ్మ.

బ్రు bru

బ్రంగు *brangu*. [Tel.] v. n. To be buried, పూడు. To bide, వదుగు. To sink; to die, perish. మరగు, కేచ్చు, పోవడు. "రామ లంకాలోకమున బ్రంగున భీమభూమిలోకి." M. IX. i. 172. "పాగలలోకి బ్రంగున భూమిలోకి." A. iv. 167. **బ్రంగుడు** *branguḍu*. adj. Hidden, concealed, మరగిన. Sunk, మరగిన. **బ్రంగువడు** or **బ్రంగువడుడు** *brangu-paḍu* v. n.

To be hidden, to be diminished, to be in reduced circumstances. మరుగుపడు, నొచ్చిపోవు, ముగిసిపోవు, కున్నును. "అ విధుడు రావ్య ముఖరీలాదిముఖరీ పెడలిబంధులం కొరకొయ్యే, స్త్రీవాసర ప్రాంగకుపడిపోనొక పెన్నుల కడుపు ప్రోకునొయించు." M. IV. i. 249. ప్రాంగకుపడుట *brangudu-padu*. n. Concomitant, ప్రాంగకుపడుట. ప్రాంగు *brangū*. v. a. To cause to sink, to submerge, ప్రాంగియు. ప్రాంగు *brangū*. v. n. To perish, నశించు.

బ్రష్టి or బ్రష్టి *brushi*. [Skt.] n. A seat, throne, couch, as that of a hermit, made of grass. యశస్థానం కుచ్చుడి అనయ.

భ bha

భ *bha*. [Skt.] n. The name of a Skt. letter, ఒక అక్షరము. భ or భగము *bha*. n. In Prosody, a dactyl or foot composed of a long syllable followed by two short ones as Bhārata.

భంగము *bhanganu*. [Skt.] n. Breaking; a break, breach, hindrance; prevention, defeat, loss, disappointment, discomfiture, failure, అవమానము, ఒంటి A breach or chasm. A wave, అల. Overwhelming destruction. చెరువు. కార్య భంగము disappointment. క్రు. భంగము a frown or contraction of the brow, knitting the brows. A bit, piece, కుంక, ఖండ్ము. భంగరీ *bhanganu*. n. Defeat, అవమానము. "అవమానరీతియును కారునిలించును, విలక్షణ రీతియునులే చలనముంచును" ఎంచును అవమానరీతియును, భంగరీతియును, అంధిభంగములకు." Raja Sekh. i. 51. భంగము *bhanga-padu*. v. n. To be disappointed, disgraced, defeated. అవమానము. భంగవరము భంగించు or భంగపెట్టు *bhanga-parasu*. v. n. To disappoint, defeat disgrace. భంగపెట్టె disappointed,

defeated. భంగపెట్టు *bhanga-padu*. n. Defeat, disappointment.

భంగి *bhangi*. [Skt.] n. Manner, mode, way. విధము. ఎట్లు? Also, the drug called Bhang. Indian hemp, *Salvia indica*, గంజాయిపెట్టు.

భంగురము *bhanguramu*. [Skt.] adj. Crooked, bent, నొక్కె. Frail, fragile, perishable, unsteady, fleeting. నశించు. "క్షుభించునముల కంటిలొక్కె." KP. III. 60. women's patience is fleeting.

భంజకము *bhanjakamu*. [Skt.] adj. That which breaks, dissipates or destroys. భంజకము *bhanjanamu*. n. Breaking, చెరువు. Dissipating, doing away, destroying. భంజించు *bhanjintu*. v. 2. To break, చెరుచు. To dissipate, to do away with, పోగొట్టు. భంజితము *bhanjitamu*. adj. Dissipated, scattered

భండము *bhandamu*. [Skt.] n. A battle. యుద్ధము. A piece of armour, కవచము. A wicked or cruel deed, నుకృష్ట.

భండారము, బండారము or బండారు *bhandaramu*. [Skt.] n. A treasury. ఖానా, భంజనము, బొక్కనము, సంచికట్టు. "భక్తి బండారు రెక్కలంచుడు." BD. v. 800.

భండించు *bhandintu*. [Skt.] v. n. To play pranks, బంధించు.

|| " ఒండెనరేయినాగ

భండించు కలత వరకువచ్చినానా,"
మృత్యుం. v.

భండుడు *bhandudu*. [Skt.] n. A wicked man, నుకృష్టుడు, అకాయ.

భంబు *bhambu*. [Skt.] n. A star, నక్షత్రము. The sky, ఆకాశము. A ray of light. కిరణము.

భక్తము *bhaktamu*. [Skt.] n. Food. ఆహారము. adj. Divided, భాగించుడి.

Bengal.) In the south this is applied to a more temple Brahmin (*sacerdotalus*), a priestling. అర్చకుడు, పండితుడు. A showy person, బాంతుడు.

భక్తారకుడు *bhaktarakuḍu*. [Skt.] n. A sage, a saint. ముని. The Sun, కూర్మకుడు. Also, a theatrical phrase for 'a king,' రాజు.

భక్తిగాడు or భక్తిరేఖిగాడు *bhakti-gaḍu*. [Tel.] n. The Brown Shrike. *Lanius cristatus*. (F. B. I.)

భక్తిని *bhaktini*. [Skt.] n. A theatrical phrase for a king's secondary wife; as distinguished from కిని the crowned queen.

భక్తియును *bhaktiyamu*. [Skt.] n. The name of an ancient brief treatise upon Telugu grammar, written by పద్మయ భట్ట.

భట్టుడు *bhattuḍu*. [Skt.] n. A title equivalent to 'Doctor,' as రోగాభట్టుడు, కృష్ణ భట్టుడు. భట్టుమూర్తి *bhattu-mūrti*. n. The Minstrel; or he who wore "the form of a Minstrel." This is the title of the celebrated author of the Vasu Charitra, whose original name was Rama Razu.

భట్రాజు or భట్టా *bhat-rajū*. [Skt.] n. A bard, minstrel, herald, chanter of titles.

భద్రము *bhadramu*. [Skt.] Blessedness, prosperity, welfare, శుభము. Care, attention. భద్రమాపి is it well with thee? I hope you are well. interj. Beware! take care, be on your guard! adj. Fine, noble. శ్రేష్ఠము. Happy, blessed. శుభకరమైన. Safe, secure. Careful, watchful. భద్రేభము a fine elephant. భద్రాస్త్రము a supernatural or celestial weapon. భద్రముగా carefully. భద్రముచేయు to take care of, to lay up, store up, secure. భద్ర *bhadra*. n. A name of Sri or Venus. భద్రకాళి *bhadra-*

kali. n. An epithet of Pārvati, శారదాదేవి. భద్రము *bhadramu*. n. Sixes, at dice. భారంబములు. భద్రమేరము *bhadra-muramu*. n. A dagger, కెరటాని. భద్రాకరణము *bhadra-karanamu*. n. A phrase for shaving. కైరము. భద్రాననము *bhadra-ananamu*. n. A king's seat, a throne. రాజు కూర్చుండుచోటము. భద్రుడు *bhadruḍu*. n. One who is blessed or fortunate. భూభద్రుడు the lord of the land. "వరికొడిది భాగవతులు, వరికొంచెదిరాదు రామభద్రుడేటి." B. i. 21.

భము or భయము *bhamu*. [Skt.] n. A star, నక్షత్రము. The sky, ఆకాశము. "భయములే నఖయిలర భయములేకొడయనము" మలేభయము. Raināvali. iv. 146.

భయము *bhayamu*. [Skt.] n. Fear, fright, terror, alarm. భయంకరము *bhayam-karamu*. adj. Frightful, alarming, terrible. భయకము *bhayadamu*. adj. Frightful, terrific. భయపడు *bhaya-paḍu*. v. n. To be afraid. భయపరచు *bhaya-paratu*. v. a. To frighten, alarm, intimidate. భయపెట్టు *bhaya-peṭṭu*. v. a. To frighten, alarm. భయస్థుడు *bhaya-sthūḍu*. n. A timorous or timid man; one who fears to do evil; a god-fearing man. భయస్థురాలు a timid woman. భయాపకము *bhay-apakamu*. adj. Fearful, frightful, alarming. భయాపకము *bhay-apakamu*. adj. Frightful, alarming, terrible. భయోత్పాతము *bhay-utpatamu*. n. A fearful prodigy or phenomenon.

భరము, or భరముదొడ్డు *bharantu*. [Tel.] n. A terrace or raised floor.

భరటుడు *bharatūḍu*. [Skt.] n. A potter. కమ్మనాడు.

భరణము *bharanamu*. [Skt.] n. Cherishing, maintaining, nourishing, supporting భరణము. Dowry, వస్త్రభాగము. Wages, hire.

జరి, జేతను. ధర్మశాసనాధరణ శక్తిమాం
నామ I did it to the best of my ability to
get my bread. భర్తృభరణములు bhatta and
wages. Also, a land measure in Ganjam
equal to about one-fifth of an acre.

భరణి bharaṇi. [Skt.] n. The second lunar
mansión, being three stars in a triangle.

భరతపిట్ట bharaṭa-pitta. [Tel.] n. A species
of Titlark or Pippit called in Dakkhini
Chendul.

భరతుడు bharaṭadu. [Skt.] n. The name
of a younger brother of Rāma. The
name of a celebrated writer on dramatic
composition. An actor, dancer. భరతం
ప్రమాణ్ణి bharaṭampṇi, -oḍaḍa. n. A danc-
ing master. నాట్యకాస్త్రప్రధానము. "భర
తంబు" యొక్క పచ్చదండము. H. v. 156.

భరతకాస్త్రము bharaṭa-kāstramu. n.
Theatrical learning, the art of acting
and singing.

భరత్కాయము bharaṭakāyamu. [Skt.] n. The
King-ow or Drongo-shrike, *Dicrurus
aster* (F. B. I.) ఏటిరి, వ్యాఘ్రాటపక్షి.
Radha KD. (It has been wrongly
taken to be the sky lark: it never rises
into the sky and is commonly seen on
the backs of cattle and hence is called
పసులదోరినాడు. It will even perch on
the tiger and hence is called వ్యాఘ్ర
టము.)

భరతసా bharaṭasa. [H.] n. Confidence,
trust, belief, pledge. నమ్మకము, తాకట్టు.

భరంతు భారాంతు. [Skt. from భృ to bear.]
v. a. To bear, sustain, maintain, support,
endure, tolerate. మాయ, ప్రాచు, శక్తిండు.
భరము bharaṇmu. n. Weight, యత్న. Ex-
cellence, అధికము. భరీరము bharaṭamu.
adj. Filled with, full, భారము. See భృ,
భారము and భార్య.

భరగుడు bharaṅguḍu. [Skt.] n. A title of Siva

భర్జనము bharaṅjanamu. [Skt.] n. Frying.
నొంపదము. భర్జించు to fry. To heat, కాట్టు.

భర్త bharta. [Skt. from భృ to bear.] n: A
husband, lord, master. అధిపతి a king,
as lord of the earth.

భర్త or భర్తీ bharti. [H.] n. Fullness, com-
pletion, filling up. భర్తీచేతము bharti-
chētyu. v. a. To fill up a deficiency.

భర్తృశక్తి భారతానామ. [Skt.] n. A threat,
menace. చెరింపదము, చెరింపుమాట.

భర్తృము bhartaṇmu. [Skt.] n. Gold. బంగారు.
"భర్తృబులంబు" tissue, gold cloth. భర్త
వేళము bhartaṇa-dēṣamu. n. The "land
of Gold," Burma. The king has as a title
భర్తృముడు Golden footed.

భల్లము bhallaṇmu. [Skt.] n. A bear.
ఎలుగుంబు. A. iv. 265. A broad headed
arrow such as cuts through a cord
A spear, బల్లము.

భల్లారము or భల్లారతీ bhallaṭaṭamu. [Skt.]
n. The marking out, తీరిక.

భల్లకము or భల్లకము bhallaṭamu.
[Skt.] n. A bear. ఎలుగుంబు.

భా, భరి, భరీ, భరీర. భరీరా or భరీర
bhaṭa. [Tel.] interj. Well done! bravo!
Very good! బహు. "ప్రాచుత్ర వాడుక
భరీరాంబుడంబునైనవేటికా." K. P. iv. 58.

భవంతి or భవంతి bhavanti. [Tel.] n. A
house containing an open area in the
middle. నానిండ్లలోనివిజ్జీవితీ. భవంబు
a handkerchief which has flowers at the
corners.

భవతీయము bharaṭa-tyamu. [Skt.] adj
Yours, belonging to you, మీ.

భవనము bhavaṇmu. [Skt.] n. A house,
dwelling.

భవము bhavaṇmu. [Skt.] n. Being, exist-
ence, subsistence. Earthly or corporeal
existence. The condition of being on

భాగ భాగ

926

భాగ భాగ

భాగము *bhagamu*. [Skt.] n. A portion, share, part, quarter, side. పశ్చిమభాగముడు on the south side. సమభాగములు in equal shares. భాగంబు పై న భూమి land that fell to his share. **భాగ భేదము** *bhaga-bhēdamu*. n. Luck, భాగ్యము. A royal revenue, పన్ను. **భాగి** *bhagi*. n. A sharer, partner, fellow. **భాగిసైని** *bhagisaini*. n. A shareholder. **భాగ వరము** *bhaga-varamu*. n. Division in Arithmetic. **భాగించు** *bhaginchi*. v. n. To divide or distribute, to share. పండ్.

భాగవతము *bhaga-ratamu*. [Skt.] n. The name of a celebrated Hindu poem describing the life of Krishna. Any Puranic story, a story, పురాణకథ. కథ. "ఆ పరినిధను ప్రియంబునర్జున. పాదములు పోలమీరక, మోచునీరియొందియోమో, రామభాగ వతులమోంతున్." భరతభట్టచరితము. ii. 8, 10. A stage play, acting. A comedy. **భాగ వరుడు** *bhaga-ratudu*. n. A religious man. A monk or friar. **భాగవరులు** *bhaga-ratulu*. n. Religious or pious men; fellow scholars in divinity. Stage-players, actors.

భాగినీ *bhagini*. [Skt. from భాగి.] n. The daughter of a sister, మేనకోడలు. **భాగినీయుడు** *bhagini-nyudu*. A sister's son, మేనల్లుడు.

భాగిరథి *bhagi-rathi*. [Skt. from భాగి.] n. The Ganges. గో. K.

భాగ్యము *bhagyamu*. [Skt.] n. Luck, fortune, riches, wealth. అపృథ్వము, భవము. అదియే భాగ్యము what great matter is it? భాగ్యముగలవాడు a man of fortune. **భాగ్యరేఖ** a line on the palm of the hand, &c., that portends good luck. భాగ్య వంతుడు a fortunate man, a rich man. **భాగ్యవతి** or **భాగ్యవతి** a fortunate woman; a woman (sometimes used contemptuously.)

భాజనము *bhajanamu*. [Skt.] n. A dish, platter, soup, భాజనముచేయుట. An object of mercy or anger. Worth, యోగ్యము. **భాజనత** *bhajanata*. n. Worthiness, desert. పాత్ర, యోగ్యత.

భాట or **భాట భాట**. [H.] n. A road, way. A quarter, పార్శ్వ. A resource.

భాటము *bhastakamu*. [Skt.] n. Bent. రాడి.

భామము *bhāmu*. [Skt.] n. A kind of drama. నాటకభేదము. A short poem or novel. A dramatic monologue. భావనా భావనంభాగముభేదము.

భాతి *bhati*. [Skt.] n. Light, brilliance, రాశి. Way, manner, విధము. (affix) Like, like to. వరి, వరిత. "పాత్రులందు రామ బాతి." II. iii. 14. "రామరామమున బాతి తీరు భాతివచ్చువాడు పంచమోలి." Vemana. 908.

భాద్రపదము *bhadra-padamu*. [Skt.] n. The sixth month of the Hindu year, that in which the moon's change takes place when the sun is in Virgo.

భాద్రము, **భాద్రమంబు** or **భాద్ర పదము** *bhadramu*. [Skt.] n. A name of the god Sūrya, the sun, "భాద్రమంబునవచ్చునది." Vema. iii. 210. **భాద్రవారము** *bhadravaramu*. n. Sunday. **భాద్రవ** *bhadrav*. n. A ray of light, తీరము.

భామ *bhama*. [Skt.] n. A woman. అమ్మది. **భామిని** *bhāmini*. n. A woman.

భారతము or **సునామిభారతము** *bharatamu*. [Skt. from భరత.] n. The name of a celebrated poem called by Sir W. Jones the 'Iliad of India.' మేఘదూతము an Iliad of woes, an interminable tale of distress. ఆ భారతమునకు యందును పద రామలిలాసములు leave out those long stories and come to the point.

భారతి bhārati. [Skt.] n. A name of Sarasvati the Goddess of Speech.

భారద్వాజోత్తము bhāradvāja-gōtram. [Skt.] n. A certain ancient family up to which many Brāhmins trace their genealogy.

భారద్వాజము bhāradvājamu. [Skt.] n. The bird called the King crow: it is the Drongo shrike, *Dicurus ater*. (F. B. I.) పసులనొకాడు, ఏలెంత.

భారము bhāramu. [Skt.] n. Weight, heaviness, a burden, బరువు. Responsibility, incumbent or bounden duty. Hardship. A certain weight, భారము. "కాత్మనాకుండలములు గ్రహించిరి. సంభావనతో నిర్భయ మహావర పాత్ర భారమయ్యమందుకా." G. vii. 142. నాకు ఒళ్లు భారమనాడున్నది I am unwell. నావంటి దీనులకీచే భారము తినుచే it rests with you to relieve poor men like me. దూరభారములో నున్నాడు he is afar off. **భారకము bhārakamu.** n. A crisis. ముప్పు రకు. భయము నిండా భారకమనాడున్నది the fever is at its height or crisis. **భారకర్త bhāra-karta.** n. One who sustains or is responsible. Thus, దేవుడు మా భారకర్త God is our refuge. **భారకీంకు bhāra-kin-ku.** v. n. To become severe, as fever. నాకు ఒళ్లు భారకీంకుననున్నది I have a prospect of illness. **భారవాహుడు or భారకుడు** one who carries a burden, బరువు నాయవాడు. **భావీ bhāvi.** adj. Big, high, stout, bulky. Rich, respectable.

భార్గవి bhārgavi. [Skt.] n. A goddess: usually denoting Pārvatī or Lakshmi, భార్గవి, లక్ష్మి.

భార్య bhārya. [Skt. భృ to carry, maintain.] n. A wife. భార్యగల్గింజులవాడు one who has a wife and children. భార్యగల్గెన భర్తలు husband and wife, a wedded pair. **భార్యాటికుడు bhāryāṭikuḍu.** n. A hen-pecked husband. పెండ్లాడు నుట తోచుచున్నాడు.

భావము bhāvam. [Skt.] n. Mind, soul, heart, అభి. Thought, idea, feeling, disposition, nature. Import, meaning, drift. Motive, aim, view. అభిప్రాయము. Temperament, humour, passion, sentiment, state or condition of being. మనోవికారము. A property or power of matter. వ్యభావము. An act, gesture. భావ్యుడనుచున్నాడు. A learned man, (నాల్గు సంభావనలు) : నుడి, నిర్భయముడు నన్ను తల్లిభావముతో నెంచె they looked upon me as a mother. అని దొంగనాడు అని మీ భావము do you mean that these were stolen goods? **భావ గర్భము bhāva-garbham.** subj. Having a secret import or a mysterious meaning: intelligible, as a glance conveying a certain impression. **భావజూరి bhāra-jari.** n. The "Amoricide" or slayer (అరి) of Cupid, i.e., Siva. **భావజుడు bhāra-judu.** n. Lit: "Born in the heart," an epithet of Manmadha. **భావభూ భావా.** n. Mental perception, recollection, consciousness of past ideas or preceptions, imagination. కలెపు. Observing, investigating. నానుచున్నది. Sleeping, maceration of a drug in a liquid. Thus **భావజూరి,** భావజూరినాడు are ginger or aloes prepared by being repeatedly dipped in certain fluids and dried again. అల్లపురచిన రేకు భావనలయ్య let these drugs be steeped seven times in the juice of ginger. **భావభూతము** భావనలయ్య **భావనలయ్య** v. n. To imagine or figure to oneself. **భావభూతము** **భావనలయ్య** n. One who exists (భవ) in the heart (భావ): i.e., Manmadha. **భావార్థము bhāva-arthamu.** n. Implication, innuendo, a sense not expressed, an affirmative sense. The affirmative form of the verb **భావ్యము** **bhāyam.** adj. What must, will, or ought to be, భావనలయ్య. Likely, probable, besting అ యిదికోరి దానిమొనకు దిగు

భావ్యమకారు you must not have anything to do with that house. భావ్యడు bhāvyadu. n. One on whom they meditate.

భావి భావి. [Skt.] adj. Future. Later, subsequent. భావ్యత్వ.

భావితు భావించు. [Skt.] v. n. To fancy, imagine, feel. ఎంచు, కలచు.

భావ్యము bhāvukamu. [Skt.] n. Good fortune, luck. శుభము, భవిష్యము, మంగళము

భావుడు bhavudu. [Skt.] n. A sister's husband. భావదండ

భాష bhāṣa. [Skt.] n. A language, speech, dialect. A word, phrase, expression. మాట. A solemn undertaking, vow, engagement: what one gives his word for, an oath, ప్రతిజ్ఞ, ప్రమాణము. కేభాష the vernacular of a country. భాషణము bhāṣaṇamu v. n. Speaking, speech. మాటాడుట. భాషాంతరము bhāṣā-antaramu. n. Another language: a translation. భాషా గ్రంథము bhāṣā-granthamu. n. A poem in a modern or vernacular language, not in Sanskrit. భాషామంత్రము bhāṣā-mantrammu. n. A spell or charm, written in any vernacular language, not in Sanskrit. భాషించు bhāṣinchiu. v. n. To speak, use language, converse, talk, మాటాడు. భాషిరము bhāṣiramu. n. Speech, language. మాట. అభి. Spoken, మాటాడిన. భాష్యము bhāṣyammu. n. A commentary, a paraphrase or exposition either of scripture or a work on science, సూత్రపాద్యభాష్యగ్రంథము. భాష్య కావ్యము or భాష్య కావ్య భాష్యా-karulu. n. A commentator or expounder of technical texts; commonly applied as an epithet to two authors named వకంజరి and ఎంజెరువూరు. 'This last is one of the chief legislators of the Vaiṣṇavite Brahmins. His disciples subse-

quently separated into the two Sects called Tengala and Vedāgala. భాష్యకావ్య is also vulgarly used for రాశికావ్య fillets worn at weddings.

భాసము bhāsammu. [Skt.] n. Light, brilliancy. భాసి భాసి. adj. Bright, radiant. Pleased. "అప్పురమిశ్వర...నియమింపకం బకాపభాసిల్లు." Vish. ii. 76. భాసిల్లు bhāsilu. v. n. To shine. ప్రకాశించు. భాసురవని bhāsuraṇu. adj. Bright, shining. భాస్కరుడు bhāskarudu. n. A name of the sun or of fire, మూర్త్యుడు, అగ్ని మూర్త్యుడు. భాస్వరము bhāsvarammu. adj. Luminous, bright. Solar, భాస్వరుడు bhāsvarudu. n. The sun. భాస్వరము bhāsvarammu. adj. Shining, radiant. n. Phosphorus. భాస్వరత భāsvarata. n. Glory, splendour, ప్రకాశము. భాస్వరుడు bhāsvarudu. n. One who shines, ప్రకాశించువాడు; the sun, మూర్త్యుడు.

బి bhi

భిడిమాలము or భిడికాళుడు bhīḍimalamu. [Skt.] n. A slender arrow or dart, which is thrown from a tube, భవన అయిన కర్రనాళ, వచ్చుచున్నాడని నిరీహమునది.

భిక్ష or భిక్షము bhikṣa. [Skt.] n. Alms, దానము. Hire, wages, శుల్క. A boon, a great favour. ఏన్ని భిక్షమా అయినదన్నాను I entreat this as a boon or particular favour. మభిక్ష entreaty for the restoration of a husband. BD. iv. 1247. కాకులైదు భిక్షానున్నా his pleasure is law, he is all powerful. భిక్ష భిక్షంజీ give me an alms. భిక్షుడు bhikṣudu. (corruption of భిక్షుడు) n. A beggar. భిక్షించు bhikṣinchiu. v. n. & a. To beg, take alms. "మరికెభవతరంబు దొనెంచు." భక్తిభిక్షించు ప్రాప్తమొదలెడు." BD. iv. 112.

భిక్షుకు bhikkhu-kudu. n. A mendicant ascetic or monk. A beggar, mendicant, pauper. భిక్షువు bhikkhuvu. n. A celibate, బ్రహ్మచారి. An ascetic or monk. చవాళికి. "అవటిచాలవలది పాలమళాత్త విభాతి నాదిభిక్షువుచేత మైనమామ్య." Swa. I. 3. దీనిదిభిక్షువు. మొదటి భిక్షుకుడైన శ్రువియ్యక్క, చైత మైన, భిక్షువాధిపతియైన మైశ్వరీది.

భిత్తు bhittu. [Skt. from భిక్, భేద, to cut, divide.] n. A hit, piece, fragment. "మిగులమెత్తనిమలభిత్తులు." Swa. iv. 93. భిత్తి bhitti. n. Dividing, cutting. భేదము. A wall. గోడ. భిత్తి bhittika. n. A wall, గోడ. A thunderbolt, పిడుగు. భిత్త bhitta. n. The act of tearing or reu'ling. భేదము, బద్దలుచేయడము. "భూభిన్నపాది నిర్మలాంధోభిత్తువడి." A. iv. 128. భిక్తు రము bhikṣuramu. n. A thunderbolt, చక్రాకాయము. M. XII. iv. 399. భిక్షువు bhikṣuvu. n. A thunderbolt, చక్రాకాయము.

భిక్షిమము or భిక్షిమము bhikṣimamu. [Skt.] adj. Frangible, that may be broken.

"తదిదానానానానా నూచకకతి కావాన్నిది కానిరా,
కులకాకర్మలవ్రానిదింకవలంకాగోవుకర్మం గల్గుం,
గదిలంకలుం కాగిలంకెవుదెల్కాక నెరుద్దం క్కంబలి,
జ్జిరిగోరికెనక భిక్షిమములయెల్లంబి పామల ముక."

Parj iv. 101. B. vii. 163.

భిక్షము bhikṣamu. [Skt. from భిక్, భేద, to cut.] adj. Separated, divided. Broken, malmed (as a statue); distinct, separate. దింకను భిన్నమైనది the image was broken. Blown, opened. Other, different. భిన్న గృహములు separate houses. భిన్ననామ యలు separate names. భిన్నముగా dis-

tingely, separately. భిన్నములు step-brothers, children by different mothers, as opposed to ఏకాదయు or సోదరులు children by the same mother. భిన్ని 'bhanni. n. A wound. గాయము.

భిల్లుడు bhilludu. [Skt.] n. A highlander or 'Bheel,' a savage. పెంచువాడు, కోయ వాడు. Katakasti. iii. 60.

భిషక్కు bhishakku. [Skt.] n. A physician. వైద్యుడు, చికిత్సకుడు.

భిస్స bhisu. [Skt.] n. Food, boiled rice. అన్నము. భిస్సుకు bhissaku n. Burnt grains of rice, stickings, i. e., grain which sticks to the bottom of the kettle. తడిస అన్నము, మాడు.

భి bhi

భి bhi. [Skt.] n. Fear, భయము. "అకలమేం దిగభిభవోకచిత్తాంభోన." Swa. v. 133. భీక రము bhikaramu. adj. Fearful, frightful, horrid, భయకరము. భీతము bhitammu. adj. Frightened, తెరిచి. భీతి bhiti. n. Fear, alarm. భయ, నిడకు. భీతిలు or భీతిల్లు bhittilu. v. n. To fear, be afraid, be frightened, భయపడు. భీమము bhimamu. adj. Horrible, frightful. భీమ-అంబు a dread-ful forest. భీమగూఢో bhima-guḍu. n. A song bird with a fine mellow voice *Lanius malabaricus*. Bucha. E. I. iii. 578. భీమసేనుడు' or భీమము bhima-senuḍu. n. The name of a certain hero, the Indian Hercules. Also, a name of Shiva, adj. Terrible, భయకరుడు. భృశ్మికు bhruṣṁiku of terrific form. HK ii. 161. భీరువు bhiru-uvu. n. A timid woman. Swa. v. 52. భీరుకుడు or భీరుకుడు bhirukudu. n. One who fears, a timid man. భయపడు వాడు, తెరసి. భీషణము or భీష్మము bhishanamu. n. Horror, dreadfulness. adj. Horrible, dreadful. భీష్మము bhish-

భంభం bhumbhum

930

భు భు

భంభు n. A terrible man. భంభుగడు. The name of a hero in the Mahābhārata.
భంభం or **భంభి** *bhambhu* v. n. To declare or protest as Bhishma did in the affair of Satyawati.

భు bhu

భంభం *bhumbhum*. [Tel. anuk.] n. Bom! Bom! The sound of a conch or shell.

భుక్త *bhukta* n. The barking of a dog. భుక్తడు.

భుక్త *bhukta* n. [Skt.] adj. Eaten, enjoyed, భుజించిన, అనుభవించిన. n. That which is enjoyed, possession. నాభుక్తమేమిట the field which is in my enjoyment. **భుక్తి** *bhukti* n. Enjoyment, use, possession, అనుభవము. Eating, food, a meal, భోజనము. **భుక్తి** *bhukti* happiness both temporal and eternal, lit. possession (of good) and freedom (from evil.) **భుక్తి** *bhukti* he will teach you to enjoy good and avoid evil. **భుక్తి** *bhukti* నాడుకుడు he who gives sustenance here and happiness hereafter.

భుగభుగ or **భుగభుగ** *bhuga-bhuga*. [Tel. anuk.] adv. Fragrantly, redolent, breathing forth, or rising, as a scent; sweetly. భుగభుగము. **భుగభుగ** *bhuga-bhuga* n. Fragrance. “వృక్షవాసితలంబు భుగభుగ కలలంబు.” Subhadra. ii. 84. **భుగ** *bhuga* n. To spread, as a smell. **భుగ** *bhuga* v. n. To spread, as a smell. “భుగభుగ భుగభుగ” A. ii. 85. **భుగ** *bhuga* n. To noise abroad, lab.

“భుగభుగ భుగభుగ భుగభుగ
 భుగభుగ భుగభుగ భుగభుగ
 భుగభుగ భుగభుగ భుగభుగ”

H.D. p. 245.

భుగభుగ *bhuga-bhuga* adv. Fragrantly. భుగభుగ. “భుగభుగ భుగభుగ భుగభుగ” Charu Chandr. iv. 21.

భుగ *bhuga* n. [Skt.] adj. Curved, bent. మగిన, మగినట్లు, మగిన. Broken, మగిన. “భుగభుగ భుగభుగ భుగభుగ” Bwa. iii. 75.

భుగ *bhuga* [Skt.] n. A hand, చేయి. A little cross denoting a crest. మంపరామము. “మంపరామములు. మంపరామములను భుగభుగ. కర్ణాపరామములు. కర్ణాపరామములు భుగభుగములను. నా భుగభుగభుగభుగ.” Paidim. iv. 163.

భుగ *bhuga* Same as భుగ (q. v.).

భుగ *bhuga* n. [Skt.] n. The shoulder, the arm. **భుగభుగ** *bhuga-bhuga* n. The snake-eater, i. e., a peacock, భుగభుగ. **భుగభుగ** *bhuga-bhuga* or **భుగ** *bhuga* n. A snake. భుగ. **భుగభుగ** *bhuga-bhuga* n. A libertine, a lover. భుగభుగభుగభుగ భుగభుగభుగభుగ the lost of a snake and the tricks of a lecher, are known to himself alone. “భుగభుగభుగభుగభుగభుగ” Pal. 291. Brahmi Nāyak who has dishonoured all his foemen. **భుగభుగ** *bhuga-bhuga* n. A certain ornament for the arm. భుగభుగ. భుగభుగభుగ the breast, ubrat, భుగభుగ. Balamam. v. 71. **భుగభుగ** *bhuga-bhuga* n. The shoulder, భుగభుగ.

భుగభుగ or **భుగభుగ** *bhugabhu*. [Bkt.] v. n. To eat. భుగ. To enjoy, అనుభవము. **భుగభుగ** *bhugabhu* n. A handmaid, concubine, prostitute. భుగభుగ. భుగభుగ. **భుగభుగ** *bhugabhu* n. A servant, భుగభుగ.

భుగ *bhuga*. [Bkt. from భు, the earth.] n. The earth. భుగ. భుగభుగ *bhugabhu* n. The world, the universe, భుగభుగ. Water, భుగభుగ. The sky, భుగభుగ. “భుగభుగభుగభుగ” Ellana. i. 254. భుగ

రాక్షసశ్రీ భూతశిర్య *bhūta-chikitsa*. n. Remedies against witchcraft. భూతవరు *bhūta-dāya*. n. Humanity, kindness. భూతధారి *bhūta-dhatri*. n. The nurse of living beings, i. e., the earth. భూతు *bhūtu*. n. Sacrifice of a living animal. భూతవాక్యము *bhūta-vākyamu*. n. An epithet of Siva. భూతవైద్యుడు *bhūta-vaidyaḍu*. n. One who drives away spirits. భూతవృద్ధి *bhūta-vuddhi*. n. Consecration of food as a sacrifice. భూత సమృద్ధి *bhūta-samplavaṇu*. (from సంప్లవః the drowning of భూతములు living creatures.) n. The deluge. భూతాంతప్రకాశము. భూతాత్మము *bhūta-ātmanu*. n. The body. భూమ *bhūma*. భూతాత్మము *bhūta-ātmanu*. n. Brahma. భూతాంతము *bhūta-āntamu*. n. A kind of tree, *Oroton obliquifolium*. "భూతాంతమునకు భూత తత్త్వము." H. iv. 20. భూతానామము *bhūta-nāmanu*. n. The tree called *Terminalia bellerica*, Rox. ii. 431. భృపము, భృతము, or భృతశ్చెట్టు. This tree is said to be haunted, and it is shunned, even its leaves being considered unlucky. భూతుడు *bhūtuḍu*. n. He who became, he who is. (Used in composition) కష్టి-భూతుడైనవాడు a lean wretch. సహజభూతుడైనవాడు allies. భూతేశుడు *bhūta-ēṇuḍu*. n. The lord of demons, i. e., Siva.

భూతి *bhūti*. [Skt.] n. Wealth, prosperity. అంశస్థము, సుపరి. Superhuman power, an attribute of Siva. Ashes. భృష్టు. భూతిశ్చ a ball of white ashes.

భూమి *bhūmi*. [Skt.] n. The earth, land; place, site. Ground, soil. శేట, కౌట. భూమియేముడు *bhūmī-yemuḍu*. n. A species of Euphorbia, *Euphorbia antiquorum*, Rox. ii. 468. భూమిజుడు *bhūmijudu*. n. Son of Earth, a title of the planet Mars. కూడు. అంశకము. భూమిజు *bhūmi-ja*. n. Sita. సీత.

భూమిక *bhūmika*. [Skt.] n. A garb, costume, theatrical dress, trim. యము. A spot, place, situation, land. ప్రదేశము, స్థలము. "కామధీశభూమిక వాల్మీకీ." A. vi. 169. "వృంగారావళిమండలము సకలము లిండిన రావృగ్రహభూమికల చందమునం చందదిరుగు వార్ధిమారలభల్లూకములను." Parij. ii. 113.

భూయస్యు *bhū-yisṭhūmu*. [Skt.] adj. Much, పంపుష్టు, ఎక్కువ, అధికము, మిక్కిలము. భూయస్యుకర్షణము much rubbing.

భూరి *bhūri*. [Skt.] adj. Much, many. అధికము. n. Gold; బంగారు. భూరిమా నయత్త or భూరిమాతముడు *bhūri-ma-gyuru*. n. A jackal.

భూరుండి *bhūrundi*. [Skt.] n. A sort of sunflower, *Heliotropium indicum*, గురుగు చెట్టు.

భూర్జము *bhūrjāmu*. [Skt. of Eng. 'birch.'] n. The Indian Birch Tree. The Indian Paper Birch. *Betula bhojpatra*, (Watts.) బరంబర్, భూర్జు చెట్టు.

భూష or భూషణము *bhūṣha*. [Skt.] n. Ornament, embellishment. An ornament, a jewel. అంశకము, తోడత్త, పాపులు. "మృత్యుచందనకృష్ణవర్ణాదానినానారత్నైశ్చ భూషణాద్భూషణం నందయతోడ" శ్లోక శతకం." S. iii. 507. Flattery, praise. భూషింతు *bhūṣinṭu*. v. a. To praise, laud. కృతించు. భూషితము *bhūṣitaṇu*. adj. Adorned, decorated, dressed. భూషితుడు *bhūṣitadu*. n. One who is adorned, అంశకంపడినవాడు.

భృ bhṛi

భృంగము *bhṛingamu*. [Skt.] n. The large black carpenter bee. కుప్పెడ. భృంగరాజము *bhṛinga-rājamu*. n. A male carpen-

భృంగ భృంగ

933

భృంగ భృంగ

ter bee, గండుబుట్టె. The bird called *Ducurus velifer*. తోగములలోనిది.

భృంగరము or భృంగారము *bhringara*. m. [Skt.] n. A golden vase or chalice. A gold vase placed at a royal gate. బంగారు సింహి, బంగారు. "బంగారుచెక్కరంగు భృంగారములును." T. iii. 20. టి. పాశ్చాత్యులవారి వ్రత వింతలోపరిచయము చెబులోచరి చెబి యున్నది. "భృంగారమున గల భృంగారమును బంగారు ముగ్ధమున కేళిచేసి పరిచయమునది." A. vi. 185. టి. భృంగారమున, బంగారు ముగ్ధమున.

భృంగి *bhringi*. [Skt.] n. A three legged griffon like a seal or sea calf; a figure carved on temples of Siva, as representing one of his train: a figure with only a head and legs, or a human figure with three legs. భృంగి నామము భృంగి. *acchud*. n. An epithet of Siva.

భృంగు *bhringu*. [Skt.] n. A precipice, cliff. భృంగులు, గండుబుట్టె. A name of Sukra. కృష్ణుడు. భృంగునామము Friday. భృంగునామము *bhringu-patanamu*. n. A fall from a precipice. "రవివీరనామకర్మం గలభృంగు భృంగునామం బాసర్వనవిధియుతో పడెనభృంగునామం." K. P. iv. 220.

భృంగము *bhringamu*. [Skt.] adj. Carried, maintained. భరింపబడినది. Filled, నింపబడినది. Hired, paid, భృంగుడు భృంగుడు. n. A hired servant. కూలీనాడు. భృంగి *bhringi*. n. Support, భరింపడము. Wages, hire, తీరము, కూలీ. Price, రేసు. భృంగుడు *bhringudu*. n. A servant, a slave. పరిచారి, పరిచారి, పరిచారి.

భృంగము *bhringamu*. [Skt.] adj. Much, great, extreme. adv. Exceedingly అధికము.

భృంగము *bhringamu*. [Skt.] adj. Fried. తగిలినది.

భృంగ

భృంగము *bhringamu*. [Skt.] n. A frog. A certain slender creeper. భృంగి *bhringi*. n. A female frog. అడవిబట్టె.

భృంగి *bhringi*. [H.] n. An interview, a visit.

భృంగము *bhringamu*. [Skt.] n. Dividing, separating, tearing, rending, breaking. భృంగము. Distinction, difference, variation. భృంగము. A sort, kind, species. Change, alteration, భృంగము. Disagreement, dissension.

భృంగము. R. vi. 8. భృంగము *bhringamu*. n. Dividing, separating, tearing, breaking, discriminating. భృంగము.

భృంగి or భృంగి *bhringi*. n. That which breaks or penetrates. A purge, or purging. భృంగము a purgative medicine. భృంగి *bhringi* purgative. భృంగము *bhringamu*. v. n. To vary, differ, deviate. భృంగము. To split, divide, separate, pierce. they now differ in their opinions. v. a. To break, split, divide, separate, pierce. To penetrate a secret, resolve a riddle, explain, open. భృంగి or భృంగి *bhringi*. v. n. To be rent, as the heart. భృంగము, భృంగము. To become different, భృంగము. "భృంగి భృంగి భృంగి." Kaash. iv. 283. భృంగము *bhringamu*. n. One who cut or divides. One who sows enmity among friends.

భృంగము. భృంగి భృంగి *bhringi*. v. n. To be rent, as the heart. భృంగము, భృంగము. To become different, భృంగము. "భృంగి భృంగి భృంగి." Kaash. iv. 283. భృంగము *bhringamu*. n. One who cut or divides. One who sows enmity among friends.

భృంగము. భృంగి భృంగి *bhringi*. v. n. To be rent, as the heart. భృంగము, భృంగము. To become different, భృంగము. "భృంగి భృంగి భృంగి." Kaash. iv. 283. భృంగము *bhringamu*. n. One who cut or divides. One who sows enmity among friends.

భృంగము. భృంగి భృంగి *bhringi*. v. n. To be rent, as the heart. భృంగము, భృంగము. To become different, భృంగము. "భృంగి భృంగి భృంగి." Kaash. iv. 283. భృంగము *bhringamu*. n. One who cut or divides. One who sows enmity among friends.

భృంగి *bhringi*. [Skt.] n. A kettle drum. ముందు, ముందు. భృంగము నాయించినాడు he surrounded the drums in triumph.

భృంగము *bhringamu*. [Skt.] n. A fabulous double headed eagle. పక్షినికము. "భృంగము భృంగము భృంగము, గండుబుట్టె గండుబుట్టె భృంగము." BD. iii. 2176. adj. Formidable, horrible. భృంగము.

భేలు bhēlu

934

భోగ bhōga

భేలు *bhēlu*. [Skt.] n. An ignorant man. **భూభేలు**, **మాభేలు**. A timid man, **కిరి**. An unsteady man, **చరించువాడు**.

భేషజము *bheshajamu*. [Skt.] n. Medicine. **నుండు**. Imposture, deceit. **వంచన**.

భేషక్కు, **తేషక్కు**, **భేషు** or **తేషు** *bheshakku*. [Tel. anuk.] interj. Excellent! Capital!

భై bhai

భైక్షము *bhāikshamu*. [Skt. from భిక్ష.] n. Mendicancy, begging. "అదిభిక్షువు భైక్షమై నమామ్యు." Siva. i. 3. **భీ** భైష మై, భిక్షనార్థ పారము నైవృత్తికిని. విచ్చమత్తి పదార్థము యొక్కనుంపు, భిక్షపమానము.

భైరవము *bhāiravamu*. [Skt.] n. Frightfulness. భయావకరము. Darkness, or swimming of the eyes. కన్నులకు భైరవముకప్పించి a darkness came over my eyes, I was dazzled. adj. Terrible, frightful. **భైరవ కత్తి** *bhāirava-katti*. n. A large heavy two edged sword. "భైరవకత్తుల వట్టుకరాగా." Pal. 259. **భైరవి** or **భైర** *bhāiravi*. n.

The Peregrine Falcon, *Falco peregrinus*. **చక్రభైరవి** the Crested Hawk Eagle. భూక **భైరవి** an epithet of the goddess Kālī or Durgā who is the same as Isis or Venus. **పార్వతి**. A shrub called *Premna serratifolia*. Rox. iii. 77. **భైరవుడు** *bhāiravudu*. n. A name of Siva, but more especially an inferior manifestation or form of the deity, eight of which, are called by the common name **భైరవుడు**,

and are severally termed అనిశంకభైరవుడు, దుర్గాభైరవుడు, చంద్రభైరవుడు, క్రౌంచభైరవుడు, ఉత్తరభైరవుడు, కపిలభైరవుడు, భీమభైరవుడు, సుందరభైరవుడు, అశోకభైరవుడు, (a form of Siva, corresponding to *Amala* or *Unia*.)

భైషజ్యము *bhāishajyamu*. [Skt. from భేషజము.] n. Medicine. **బోవధము**.

భో bhō

భో *bhō*. [Skt.] n. A vocative particle. "Oh!" Fowls are called together by this cry.

భోంచేయు *bhō-cheyu*. [Tel. short for భోజనముచేయు.] v. n. To feed, eat, take a meal, dine.

భోక్త *bhōkta*. [Skt.] n. One who eats, భుజించువాడు. One who enjoys. అనుభవించువాడు. **బ్రహ్మోక్తావాక్యము** the creator and enjoyer is God, all things are created by God for his good pleasure. **భోక్త్యము** *bhōktyamu*. adj. Fit to be eaten or enjoyed, భవనీయ, అనుభవనీయము.

భోగగ్త *bhōgatta*. [H.] n. An enquiry. విచారణ. **భోగగ్తము** *bhōgatta-cheyu*. v. a. To inquire into, విచారించు.

భోగము *bhōgamu*. [Skt.] n. Enjoyment, possession, అనుభవము. Happiness, సుఖము. Food, భోజనము. A snake's body or crest. పాముశరము, శర, పాముదండ. **అష్టభోగము** the eight kinds of enjoyment as Home గృహము, Bed కుడ్య, Clothes వస్త్రము. Ornaments ఆభరణము, Woman's company స్త్రీ, Flowers పుష్పము, Scent గంధము and Betel తొంబాళము. **ఏకభోగము** undivided possession. **ఏకభోగగ్రామము** a village in the hands of one single person. **బహిష్కారము** separate possession. **పాధిభోగగ్రామము** a village whereof the land is the property of several persons, each of whom holds his land as a separate property and always retains the same fields. **ఈ కుడ్యమును ఒక భోగము నుండినది ఒక భోగము నొకటి one crop turned out well, one crop turned out ill.** **భోగగృహము** *bhōgagṛhamu*.

grihamu. n. A bed room. పడకకొని భాగ
 అంక భాగ్య-సంధా. n. A mortgage in which
 the article pledged or mortgaged may be
 converted to use, as land, houses, cattle,
 &c., the profits of which are to be
 appropriated by the lender or mortgagee
 in lieu of interest. భాగముంబుపము bhā-
 ga-muṇḍupamu. n. An open hall or
 porch of a temple, in which festivals are
 celebrated. భాగ్యముంబుపము. భాగ పరి
 bhāga-pari. n. The name of the Capital
 of the Nagas or serpents, పాతాళము.
 భాగ్యపర్వము. The name of the infernal
 Ganges. పాతాళంక. A fashionable lady,
 భాగముగలిది. భాగిస్త్రీ bhāga-śtrī. n. A
 kept woman, mistress or concubine, a
 prostitute. "దిదిక్రిమిర్వం భాగిస్త్రీయందు
 విడువనియ్యింపె." Vish. vi. 425. భాగి
 పత్రి bhāgī-pātri. n. A name of Garuda.
 "భాగిపత్రికమృత్యుశ్చక్రభావ." Swa. v.
 133. భాగి పద్మనాభపత్రిక, గర్భభంకుడు. భా-
 గి bhāgi. n. A happy man. భాగముగలవాడు.
 One who lives in splendour or luxury.
 అపభాగిమృత్యువునుడు. A serpent. పాము.
 The name given to the eyes of some
 particular feasts. పండుగ లోలి నాడు.
 భాగిండు bhāgintu. v. a. To enjoy, అను
 భవించు. To be happy, ఉభవించు. భాగిండు
 ఓ bhāgintula. n. Enjoyment. Plu.
 భాగించుటలు. "మనమనాడుమనమనాడుమన
 ప్రేమల మనభాగించుటల రినుము." Radha.
 iii. 25. భాగిని bhāginī. n. A royal
 concubine. రాజు తండ్రి భాగిమది. An
 inferior wife of king. పక్షాభిషిక్తురాలైన
 రాజభార్య. A female serpent. అనుపాము.
 భాగ్యుర భāgyura. n. Deliciousness,
 sweetness. దిదిభాగ్యుర తేలికైన nothing is
 more delicious than this. భాగ్యము
 bhāgyamu. n. Use, usufruct, enjoyment,
 or something given in pledge or on
 mortgage. భాగ్యురము a mortgage, home,
 wherein the lender assumes the tempor-
 ary use of the property mortgaged. adj.

Enjoyable, fit to be enjoyed, delicious,
 agreeable as food. అనుభవించగలిగిన. ఆ ప్ర
 సాదము భాగ్యముగానుండలేదు that food was
 not agreeable. భాగ్యము bhāgyamu. n.
 Food, a repast or meal, అహారము. Eating,
 కడుపు. భాగ్యముచేయు to eat, to dine.
 భాగ్యమొక small oranges pickled. భాగ
 రాజు or భాగరాజు bhāga-rāju. n. The
 name of a king celebrated by Sanskrit
 poets as a bountiful patron. భాగ్యము
 bhāgyamu. adj. Edible, fit to eat, eatable.
 భోజనపదన n. Food, అహారము.

భాట bhāṭa. [Skt.] n. The name of a country,
 perhaps Bootan. "కర్ణాటమున భాటాటానిందు,
 పంక కాశ్యప కవింక బృహద్రా." Bal. v. 22.

భారత or భారత భారata. [Tel.] adv.
 Much, grandly, greatly, heavily (as rain.)
 వాన భారత వరిపడిరి is rained heavily. భారత
 పడినది she wept bitterly. భారత పెరినది
 he proceeded in great pomp. "భారత నడి
 పిరి పుష్పవనములు." DRY. 2268. "మనలే
 కృష్ణురెల్లము భారత దమయంతిగర్భయంతిమనము
 నుష్పం, జనవందిరి." M. III. ii. 28. భారత
 లోను bhāra-konu. v. n. To resound,
 sound aloud. "భారతమందలనాద్యమల భా-
 రతమన." Ilu. i. 104. భాగిమిక్కిలి వ్యవచేయు
 మండగా.

భామలము bhāmalamu. [Tel.] n. A large
 wooden box.

భా bhau

భావ్యము bhāva-kriya. [Skt.] n. The yelp-
 ing of a dog. Vish. vii. 147.

భావితము bhāntikamu. [Skt. from భూ-తము.]
 adj. Elementary, appertaining to the
 elements. పంచభావితము composed of
 the five elements.

భావము bhāvanu. [Skt. from భూ-మి.]
 n. Lit. Earthborn. A name of Mara.
 అనంతము.

భావము bhāvanu. [Skt. from భూ-
 gold.] n. A treasurer, పాతాళము.

భ్రా bhra

శ్రుతము bhramasamu. [Skt.] v. Slipping, moving. Falling, declining from a height, or from propriety: falling from or off. పోయి, కలియదు.

శ్రుమ or శ్రుమము bhrama. [Skt.] n.

Whirling round, gyration. భ్రమభ్రమము. Error or obliquity of judgment. Delusion, misapprehension. Misconception, illusion. Desire, wish, fondness, longing.

శ్రుంతి, వాని కొడుకును చూడవలెనని నిరాశ్రయమునకు he wishes very much to see his son. adj. Erroneous. తప్పు.

శ్రుశ్రుమము nonsense. శ్రుమదము or శ్రుమి bhramadamu. n. Whirling, turning, going round, wandering. శ్రుమపడు bhramapadu. v. n. To err, be mistaken, be deluded. శ్రుమపరడు bhramaparadu. v. a. To mislead, delude. శ్రుమప్రమాదము bhramapramadamu. n. A blunder, oversight.

శ్రుమము, శ్రుమియు or శ్రుమియు bhramayamu. v. n. To err, be deceived. To be confused, perplexed.

శ్రుమరము bhramaramu. n. The large black carpenter bee, కుప్పెర. The poets compare braids of black hair to clustering bees. A large kind of wasp. శ్రుమరము like the caterpillars which the wasp places in its nest as food for its grubs; these are supposed to change into wasps; the similitude is used to point out the entire change produced in the mind of a pupil.

శ్రుమరకము bhramarakamu. n. Hair curled upon the forehead, కొడుపు ముట్టునుట్టులగా తలపై ముండుము. A top, తొంగరము. శ్రుమరము bhramaramu. n. A female bee. అనుకుప్పెర.

శ్రుమరించు bhramarintu. v. n. To circle round, శ్రుమరించుచు. శ్రుమియు or శ్రుమియు bhramintu. v. n. To turn round, to spin round. To be confused, misled, deluded, M. I. i. 157. శ్రుమరపాండు, తిరుగు.

శ్రుతము bhrashtamu. [Skt.] adj. Fallen, lost, depraved, fallen from virtue. పోయి.

శ్రుశ్రు or శ్రుశ్రుకు bhrashtu. n. One who has fallen from, కుశ్రుశ్రుకు one who is excommunicated, an outcast. శ్రుశ్రుకు one who has lost his kingdom, one who is driven from his country.

భ్రా bhra

భ్రాతము bhratamu. [Skt.] adj. Whirled, revolved; perplexed, deluded; blundering, mistaken. భ్రాతభ్రాతము, పాడపాటుబడ్డ, భ్రాంతిపొంది. భ్రాంతిదృష్టి giddiness.

భ్రాంతి bhraanti. n. Fancy, whim, error, delusion, whirling. శ్రుమ, భ్రమభ్రమము, నిర్భాగము, అన్నది భ్రాతము తినిది అన్నట్లుగా ఉండు.

భ్రాజిల్లు bhrajillu. [Skt.] v. n. To shine.

ప్రకాశించు. భ్రాజితము bhrajitamu. adj. Brilliant, shining. ప్రకాశించు. B. K. i. 38.

భ్రాత bhratu. [Skt. Cognate with Eng.

"Brother."] n. A brother. తోడబుట్టినవాడు. భ్రాతృకడు or భ్రాతృయుడు bhraatri-jadu. n. The son of a brother.

తోడబుట్టినవానికాడు. భ్రాతృప్రేమము bhraatri-premam. n. Brotherly love.

భ్రాతృశత్రుడు bhraatri-shatru. n. The son of a brother, తోడబుట్టినవానికాడు. An enemy, వకవాడు.

భ్రాతృయము bhraatriyamu. adj. Fraternal, appertaining to a brother. తోడబుట్టినవాని సంబంధము.

భ్రామరము bhramaramu. [Skt. from శ్రుమ.] n. Pure honey. శ్రుమరశుక్లమున తెల్లతేనె. adj. Pertaining to bees, శ్రుమర సంబంధము.

భ్రామిక bhramika. [Skt. from శ్రుమ.] n. Wish, longing. కోరిక. అ. "భ్రామికలని నశోద్భవములని కాంతియును తపస్వి కలములని." H. ii. 120.

adj. Happy, lucky, fortunate, auspicious, prosperous, faring well. *మంగి మై.* నీకు మంగివలసినా blessings upon thee. *మంగి శత్రువు* mangala-dēvata. n. Lakshmi. *మంగళవారము* mangala-rātram n. Tuesday. అంగారకవారము. *మంగళ సూత్రము* mangala-tātram. n. The cord or necklace with which the *శాలివాల్మీ* or token of marriage is fastened on the neck of the bride. *బాట్టరాళము.* *మంగళ ప్రశస్తి* or *మంగళాశాస్తి* mangala-śāsti. (మంగళ + అశ్తి.) n. A lamp used for waving before an idol, కుళకరమైన అశ్తి. Also, the closing verse of a play, the denouement. *మంగ రాష్ట్రము* a particular kind of song. *మంగళాశాస్త్రము* mangala-śāstram. n. A benediction, ఆశీర్వాదము. *మంగళాక్షము* mangalākṣa. n. A name of Angāraka, who corresponds to Mars, అంగారకము. *మంగళవృక్షము* mangalavyam. n. The peepul tree. *రావిచెట్టు, శేప్పిచెట్టు.*

మంగు or *మంగుడు* mangū. [Tel.] n. Crow's feet, marks of age in the face. *మంగుమందరి* స్పందించాడ, ముటిముం.

మంచము manchamu. [Skt. borrowed from Drav.] n. A couch, cot, bedstead. *మంచము.* A scaffolding, మంచె.

మంచి man-ki. [Tel.] n. Good, కలు. *మంచి చెప్పిండు* good and evil. adj. Good, excellent, best; sound, fine, fair; much, great, severe (as a blow, a fever), heavy (as rain.) adv. Very, మిక్కిలి. *వాడు మంచివాడు* he is a good man. *మంచివారితో* చెలిమిచేయుడు seek the company of good men. *మంచికేరు* a good name, i. e., reputation, character. *వాడు మంచికేరైనవాడు* he gained good repute. *మంచిదీర్లు* good or drinkable water. *వానితో మంచిమాటలాడి* ఆ త్తప్తమును తెచ్చి. I spoke him fair, and brought the book. *నీదియొక్క మంచి చెనులు* వానికి నిమి

స్తించెడు. *తేక.* నీది మంచి చెప్పిండు వానికి ప్రస్తతము he has nothing to do with its good or evil fortune. *మంచికందిము* sandal, క్రింద దేవము. *మంచిగాము* a severe wound. *మంచిచేయి* the right hand. *మంచిబిచ్చ* a sound or severe blow. *మందిద్ర* sound sleep. *మందిమాన* manamuna oil. *మందిపాము* a venomous snake, i. e., the cobra. *మందిపాదము* real coral. *మందిపాలు* pure milk, i. e., unmixed with water. *మందిమిక్కిము* a true pearl. *మందివాన* heavy rain. ఇది మందిమంగారా, కామింగారా is this real gold or tinsel? ఒకటి మందిమిక్కి. ఒకటి మిక్కిము. one dog is sound, the other is mad. *వానిమీద మందిరెచ్చు* పెరిగివారు they have wrought a serious change against him. *మందిరే వేల,* you may go! *మందిరే వాని వేల,* be it so! *మంచిరేవుము* man-ki-rāvam. n. Goodness, friendliness, gentleness. *వానిని మంచిరేవము చేసి* వానిని they spoke him fair or got him over. *మందిరేవాన* అదేమిది చెకురినా వాడు you may do that by fair means, which you cannot do by violence.

మంచె or *మంచెరము* man-he. [Tel.] n. A shelf, stand, or platform. A shed or scaffolding erected on posts for persons who watch crops. అరచ, తేప్పిచుమంటి మంది.

మంచెము [Tel.] n. A cot. See మంచము.

మంచు mantu. [Tel.] n. Dew, fog, mist. Snow. హిమం. *మంచుకడ్డ* ice. *మంచుకురు* కుప్పది dew is falling. *మంచుపుంజము* a sort of cloth. BD. iii. 98. *మంచుకోణ* or *మంచుగుట్ట* mantu-konda. n. The Himalaya Mts. *మంచుకరి* the dewy season, హిమంతుకరు.

మంచు or *మంచు* mantu. [Tel. from *man v.*] v. a. To preserve, maintain, nourish, or cherish. చాపించు.

మంచరి manjari. [Skt.] n. A tender branch of a tree with sprouted leaves, చిందించ

తీరశృంగ. A posy, bunch of flowers or leaves, nosegay. శృంగ, చిగురు శృంగి. (Used of a collection of proverbial poems, as నీరమంబ.) A large pearl, పెద్దమణి.

మండీ or మండీ మంజిడి. [Tel.] n. A kind of horse's pace, మంజిడు పేదము. A parti-colored cloth, చిత్రవస్త్రము. A blue cloth, నీలవస్త్రము. "మంజిడునాటి మండినమన, రంజిల్లమన్ను రంజిల్ల నీలము." Navan. D. p. 310.

మంజీమ or మంజీమము manjima. [Skt.] n. Beauty, elegance. మనోహర.

మంజీష మంజీషి. [Skt.] n. Madder, a plant used in medicine and in dyeing, *Rubia cordifolia*. A very brilliant red colour. మంజీషునీ a red petticoat. మంజీషు పలుమగ్గ పీకాచటి a crimson cushion. మండటి (from మంజీష.) Same as మంజీష.

మంజీరము manjira. [Skt.] n. A ring and bells worn round the ankle or toe; an anklet, అంజ, మాళము.

మంజీలము manjilam. [Skt.] adj. Sweet, delicious, pleasing. Pretty, మంజీల్లము. మంజీవు manjuru. adj. Beautiful, pleasing, agreeable. మంజీల్లము. మంజీవాణి or మంజీవాణి a sweet voiced girl, మంచిమాటలాడేదీ.

మంజూరు manjuru. [H.] n. Approval, sanction. మంజూరుచేయు to approve, admit, sanction.

మంజూష manjusha. [Skt.] n. A large basket or box. పెద్దపెట్టె. మంజీప or మండపము mandapa. (from మంజూరు.) n. A box or ark.

"మంజుదేవుడు మంచిచూపుచు,
పుంజుగిరిమైన మంజుమలామన్న.
కొమరుదానితోనగొడుచుచున్న."

M. I. v. 36.

మంజోడి or మంజోడి మంజోడి. [Tel.] n. A certain weight (in diamonds,) a carat. వజ్రమూలము, రత్నమూలము.

మంజు manja. [Tel. from మంజు.] n. A blaze, flame, burning. A hot or burning sensation. జ్వర. Heat, acute pain, inflammation. చురుకు, చురుకు. Fury, wrath, కోపము. దానిని చూస్తే నాకు మంజువు న్నుడి I am provoked at seeing it. ఇతడు మంజు. ఇతడు మంజు అర చిత్తకామం he cursed till his rage was exhausted. ఇతడు మంజుమంజు ఎందుకంటావు why do you listen to envious language? మంజు లేమనగా or మంజుమనగా manja-maneru. n. Burning oil. మంజుగ్గ hot ghee. మంజుకారి or మంజుకారి a peevish or peevish fellow, కోపితుడు; an envious man, దీర్ఘచింతి.

మంజుకము manjakamu. [Skt.] n. A blisweet, a sort of wheaten cake without sugar. చెంచుకాయలను గోమముకాయ.

మంజుకము Same as మంజుకము (q. v.).

మంజీ manji. [Tel.] n. Genitive of మన్ను earth. మంజీమానె manji-manu. n. Earth oil.

మంజీ or మంజీనీ manji. [Tel. from మంజీ to live.] I lived, చాకిరి, ఇదిచిరి. "మంజీనీమంజీనీమంజీ" Parij. iii. 27. I am alive again.

మండ మండు. [Tel.] n. A twig with leaves on it. శృంగశృంగ. A small branch, తురక. the back of the hand. చిరంజీ. A frying brush, శృంగశృంగ. An ankle, పీకాచటి.

మండమము mandamamu. [Skt.] n. Adorning, dressing, decorating, decoration. An ornament, jewel, భూషణము, అలంకారము. మండమము mandamamu. n. One who is dressed or ornamented. "మండమము మండమము" he who is adorned with faith. BD. v. 1.

మండపము *mandapamu.* [Skt.] n. A porch, a portico, ప్రతిముఖమున కట్టిన కట్టడము. A bower, pavilion, చౌదీ, సభాశాలము. నాలుగు కట్టెముడను *a four pillared portico.* ముఖమున కట్టెము *a porch of a temple.* **మండపి** or **గర్భమండపి** *mandapi.* n. A shrine, a sanctuary. కర్మస్థలము. A small portico. చిన్న మండపము. "కర్మమండపి గడిసె కంఠజలము." A. vi. 7.

మండము or **మండుము** *mandamu.* [Skt.] n. Squin, skimming, froth, foam, harm, పర్వతపర్వతములను, వికడ, పాఠము. An ornament, ధూమము. **మండకంఠము** *mandakanthamu.* n. A platter that has a rim like a soup plate. అండుకట్టె కంఠము. అకుంఠము. A platter that has no rim. **మండగండి** *mandaganji.* n. Gruel strained clear of rice. పెరుకులరేడి గండి. **మండ హరకుడు** *mandaharakudu.* n. A distiller. గమకవాడు, కట్టెలివాడు.

మండలము *mandalamu.* [Skt.] n. The disc (of the sun, moon and stars) సూర్యచంద్రామలలింగము. An orb, దిశము. A circumference in general; or the circle which bounds the view, the sensible horizon. A halo, హలేశము. A province, district, country or empire; a region, place. దేశము. ముఖములము the face. A heap, a quantity. A multitude, an assembly. సమూహము. A division of the Rig-Veda. The period of forty days. మండలార్థము twenty days. ఈ మండలము కలమండలము దినముల పుచ్చుకొని పదిహేని రోజు, నేడునదియే you should take this medicine for forty days. Standing with the legs apart, as an archer sometimes does. ఛన్ద్రీంద్ర ప్రసాద స్థితి భేదము. Leprosy, కుష్ఠము. **మండలంగ్రము** *mandalagramu.* n. A sword, a scimitar, కత్తి. **మండులి** *manduli.* n. Society, an assembly, సమూహము. A dog, కుక్క. A cat, పిత్తి. A serpent, వాము. **మండ తీర్థము**

mandal-tirthadu. n. An independent sovereign, a monarch. చక్రవర్తి, రాజు, సభాపాలకుడు, ప్రామాణ్యుని, ప్రసవాద.

మండుడు *mandudu.* [Tel.] v. a. To beg, beseech, pray. విరహమున, గోపనము, దైవముతో యాచించు. "దైవం ఆశీర్వాదమునకు తార్చుకొనాడు, చండికి సత్కారమును గానీ, మండుడుతో మరలించుకొనలే." చండి: ప్ర. i. **మండుము** *mandumu.* n. The act of begging with great humility. దైవముతో యాచించుట.

మండి or **మండి** *mandi.* [Tel.] n. Kneeling down with one leg, an attitude in archery, ఒకకాలిలో నేలమీద కూర్చుండుట, అశీర్వాదము. [H.] n. A wholesale shop, గౌరీ సరుకుల అమ్మనాలు. **మండిలు** *mandilu.* n. A sort of sweet cakes. **మండిగండ్రలు** *mandigandralu.* n. A sort of grain. "మండిగండ్రలు, రాగిమండ్రలు, గినుమండ్రలు." H. iv. 155.

మండిగము *mandigamu.* [Tel.] n. A threshold. గదిప.

మండిగ or **మండిగ** *mandige.* [Tel.] n. A very thin cake made of fine flour, milk, sugar, &c. భక్ష్యుని పిండి. "పిండిమండిగా రెండు రోజులు మండిగలు."

మండితము *manditam.* [Skt.] adj. Dressed, decorated, decked. అలంకరింపబడ్డ. **మండితుడు** *manditudu.* n. One who is dressed, arrayed, or decorated. అలంకరింపబడినవాడు.

మండిలూటి *mandiluti.* [Tel.] n. An abscess. లోమనీ అగ్నిమండిలూటి.

మండు *mandu.* [Tel.] v. n. To burn, blaze, flame. జ్వలించు. To smart, or give acute pain. ముక్కుమండి నొప్పి పట్టు. To be in a fury or violent rage కోపము మండిగు నావలెనీ గిరించు నా కండ్లు మండుచున్నవి my eyes are smarting or burning. అయ్యో నా కడుపు మండుచున్నదే అయ్యో! I am much grieved. ఈమాట వింటే నానికి ఒళ్లు మండిచా

మహా నాథులు

941

మూల, mantra

if he hears of this, will he not be in a
fury? మండలము mandala-mu. n. A hot
month, the hot weather, వానశయ్యము.
మండించు mandinchu. v. n. To provoke,
irritate, stir up.

మండపము *mandapa*. (Tel.) n. A courtyard.
A booth. A stable for horses, మండపము, మండపము. *mandapa*. i.

మండూకీమన or మండూకీమన mandūkāmu.
{Skt.} n. A frog. కప్ప. మండూకీపర్వమన
mandūka-parvān. n. A plant. *Bignonia*
indica. మండూకపర్వము. మండూకీపర్వ
mandūka-parvī. n. The madder plant.
మొగ్గ. మండూకీ mandūki. n. A female,
or small frog. ఆడకప్ప, చిన్నకప్ప.

మండూరము *manduram*. (Skt.) n. The rust of iron, or refuse of melted iron, used as a medicine. ఇనుపచిక్కెము, ఇనుప చిక్కెముతో చేసిన సింహులము.

మండె or మండియ మండె (Tel.) A stock
or heap of the unthreshed ears of the
great millet, or of cut tobacco. కొన్ని
చుట్టెలుండి సింది కంకిలోకి పోతున్నవి అంటే
పొగాకుమన్న.

మందోదరి *mandōdārī*, n. Ravana's first wife. A prudent woman. మందోదరిరాణి.

మొక్క మొక్క. [Tel.] n. A kind of thorny tree. H. iv 10.

ముత్రగబ్బ *muntra-gubba*. (Tel. n. A large black scorpion. పుట్టతల. నల్లని పుట్టతల.

మూత్రము కామద్రవ్యము. [Tel.] v. n. To be
grieved, సంతాపించు. మూత్రమునకు కామ-
ద్రవ్యము, n. Grief సంతాపము. ఉ పాఠ. ii.

మంత్రి *mandre*, [Tel. for చనుచుకా.] v. inter.
Will they live! శీరసంకరా. "భూపతిశేషుడు
మంత్రి." M. XII. ii. 273.

మంత్ర *mantra*. [Skt.] n. One who considers, a thinker. అంత్రమునాడు. మంత్రస్థనము. *mantranam*. n. Secrecy, a secret place, a place of concealment, అంత్రము, ఏకాంతము.

స్థలము, మాంతము. A secret consultation, secret advice, రహస్యలోచన. “కలసియొక కొంతనేత్ర కృంగాలకముల, నగర బహుమాయుల మంతులబులాడినది విద్వాంసులొద్దకు.” A. iv. 8. మంత్రరహితి Same as మంత్రరహితి (q. v.). మంత్రో Same as మంత్ర. (q. v.). మంత్రులకు Same as మంత్రులు (q. v.). మంత్రవృద్ధుడు *mantravrudhu*. n. One who is fit to be consulted with, లోచించునవకవాడు.

మంతుడు మంత్రము. [Tel.] n. Greatness, glory, nobility. కుంత, ప్రవీణి. "తెలుగుమహారా, సంత విలమంతురొక్కైన, నింతుపుపనిచేసెనొ." Ill. i. 113. [From Skt.] n. A minister, మంత్రి. The Queen in chess. Also, same as మంత్రము (q. v.).

మంతు *manṭu*. [Skt.] n. A fault, offence, transgression, అపరాధము. Understanding, intellect. యి. కె.వి.

మంత్రుడు *mantṛuḍu*. [Skt.] An attix, denoting One who has. **మంత్రుండు** one who is wise.

మంత్రము *mantram.* [Skt.] n. A sacred text or hymn. A verse sacred to some deity, used as a prayer. A spell, a charm, incantation. **ఋషివ్యక్త.** Secret consultation, secret counsel. **ఋషివ్యక్తము.** **సూక్ష్మవ్యక్తము.** Help in a woman's confinement, స్రవణహాయము. **మంత్రప్రసన్నము** consecrated flowers. **మంత్రాన్నితము** blessed rice, i. e., rice over which incantations have been pronounced. **నీలివ్యక్తము** మంత్రము చేత by the force of thy blessed name.

మంత్రణ or మంత్రణము *mantraṇam*. n.
 A secret consultation, conjuration.
 మంత్రాడు or మంత్రాడి *mantraḍu*. n.
 A magician, conjurer. మంత్రాడుడు.
 ఇంట్రాబిట్టెనెసివాడు. మంత్రాని or
 మంత్రాని *mantraṇi*. n. A midwife,
 మంత్రానిపదము *mantraṇi-padam*. n.
 Midwifery. మంత్రాని పరిచారము.

can you conceal the truth from your midwife? మంత్రింగము *mantri-angamu*. n. Misdeed, trickery. తంత్రిము. మంత్రి *mantri*. n. A minister, & counsellor, or adviser, బుద్ధిపరుడు. The queen at chess. మంత్రిండు or మంత్రికిండు *mantrin-
isu*. v. n. To charm, or perform magic spells over. మంత్రిముచేయు.

మంథము. మంథాశము or మంథరము *manthamu*. [Skt.] n. A churning staff, కష్టము, మంథము n. An emulsion of medicine in fine powder with four parts of cold water. ఒకమాకులో 4 పలముల కిలో దకముచేసి అంబోక పలప్రమాణము కొవర్త ప్రస్థములకు కేర్పా దించివైచి చికి వదియకట్టు నది. కార్తీకధర్మసార, p. 151. మంథశము *manthashamu*. n. Churning, త్రమ్యము. మంథశి *manthani*. i. A churn. మట్టచికి మంథ, రోజుచు, గర్భి. మంథరజ్జువు *mantharajjuvu*. n. A churning rope, రోజ్రాకు. మంథాశ్రీ, మంథాశ్రుతము మంథశ్రీలము or మంథరగిరి *manthadiri*. n. The name of a mountain which served as a churning rod for the Ambrosia. కష్టత్రుగోడ.

మంథర *manthara*. [Skt.] n. The name of a female slave of Kaikeyi. A scheming woman. తాంత్రికురాలు.

మంథ *manda*. [Tel.] n. A flock or herd of cattle. పశుసమూహము. A place where the flocks or herds are kept outside a village, తిరిగింతుల పశువులందుచోటు. A hamlet, inhabited by herdsmen, గొల్లపల్లె. పక్కల మంథ a pack of dogs. మంథకట్టు or మంథ కట్టురాలు the bye-laws of shepherds. గొల్లలు ఏర్పరచుకొన్న ఏర్పాలు. ఆ చేతు మంథకట్టిరి they manured the field by penning sheep or goats on it. మంథగోను *manda-gonu*. v. n. To come together in a crowd, సంఘాటము. మంథపిచ్చిక *mandupichchika*. n. The name of a little white breasted bird with a black-head. శిశుమం

పిచ్చిక a species with a yellow breast. మంథ ప్రాయాలు *manda-prayalu*. n. A shepherd. లూ, గొల్లది.

మంథలు *mandala*. [Tel.] n. Nearness, సమీపము. Weakness, బలహీనత. adv. Near, along with, at, before.

మంథటిల్లు or మంథటిలు *mandatillu*. [Tel. (rom మంథము)] v. n. To subside, to grow weak, అడగు.

మంథడి *mandadi*. [Tel.] n. A stable, గుర్రపురా. మంథడిగోడ a partition wall. మంథదీడు *mandadidu*. n. A groom, a horse-keeper గుర్రపురాదా.

“తే లాములనున్న,

యందుకొనించుకొను శిరియట్లుగా,

నూటిమిడికిబికించి మంథడి,

కెల్లమరలయనుచున్న నేర్పు.”

M. IV. i. 89.

మంథము *mandamu*. [Skt.] adj. Slow, lardy, dull, stupid, heavy, foolish; gentle, soft, not violent, పెల్లది. మంథమృతము a gentle breeze. మంథముము a gentle pace. మంథబుద్ధి dull intellect. మంథమతి a block-head. మంథస్థలము a low home. మంథాశ్రమము generous diet. n. Thick-ness, slowness, indigestion, loss of appetite. మంథము, దగ్గు. రానికి కడుపులో మంథముగానున్నది he suffers from indigestion. మంథగోలు *manda-golu*. n. One who walks slow, పెల్లగానడచురాడు. మంథగమన or మంథగమని *mandagamana*. n. The 'gentle mover,' an epithet of a graceful woman. మంథగింతు *mandagintu*. v. n. To become dull, to lose one's appetite. To fall, as price. మంథకును ఇప్పుడు భిర మంథగింతునది the market is now dull, భిరగింతునది. మంథస్థిరము or మంథ హాసము *mandasmitamu*. n. A smile, a gentle laugh, చిరువత్స మువాగ్ని *mandagni*. n. A slow fire. Want of appetite:

మండ manda

943

మందు mandr

(hunger being considered as fire.) అగ్ని మాండ్యము మండాశ్శము *mand-ashnamu*. n. Modesty, bashfulness, shame. వీధ్యులజ్జ. మందాశ్శము *mand-ashnamu*. n. Slight warmth, lukewarmness, gentle heat. శుభివత్సేన, ఇంచుకేడి. *adj.* Warm, tepid, lukewarm, శుభివత్సేన, అంచుకేడి.

మండరము *mandaramu*. [Skt.] n. The mountain Mandara, the Indian Olympus. The gods are said to have churned the ocean with it and it now lies at the foot of Mount Meru. మందరగర్భుడు (A. v. 172.) an epithet of Vishnu.

మండలి *mandala*. [Tel.] n. A limit, boundary, extent. మేర. Manner, విధము. Life, శీవము. The act of living, ముందుల. Nearness, సమీపము.

మందలిండు *mando-linzu*. [Tel.] v. a. To tell, చెప్ప. To suggest, warn, allege, mention, remonstrate. ఎచ్చరించు. మంది చేయు. To command, order, ఆజ్ఞాపించు. To think, తలచు. To pacify. "తే! ఇంచు యాచకు కారణంబిడుతుండు. మందలింపు నారాధనమందయిన." *Ila. iv. 65.* మందలింపు *mandalinpu*. n. Business, వ్యవహారము. A suggestion, remonstrance.

మండప or మండపము *mandapa*. [from Skt.] n. A chest, a large bin, an ark or great box. పెట్టె

మందాకిని *mandakini*. [Skt.] n. The Ganges of heaven. A woman sixty years old. "అమందాకిని హరిలూని." *Vasu. Intro. vi.*

మందారము *mandaramu*. [Skt.] n. One of the five celestial trees, ఒక కల్పవృక్షము. The Gigantic Swallowwort, or Coral tree, *Callotropis gigantea*. శరీరకుచ్చెట్టు. దీక్షజనులవారుడు he who is to the wretched a tree of life.

మందారము *mandaramu*. [Tel.] n. Cloudy or gloomy weather. మేఘావృతము. వాల్చు

వేసియుండెను. ఇప్పుడు మల్లమందారముగా మన్నది the weather is now gloomy.

మంది *mandi*. [Tel.] n. People, జనము. A retinue, పరిభ్రమ. Infantry, గొలుబలము. అయిదుమంది five persons. కొంతమంది a few persons. పగముమంది half the people. ఎంతమంది how many persons? పదిపదహారుమంది ten or fifteen persons.

మందిరము *mandiramu*. [Skt.] n. A house, స్థూపము. A town. పట్టణము. A temple, చిక్కరాజులము. భామమందిరము Rama's temple.

మందు *mandu*. [Tel. cf. Tam. మందు.] n. Medicine, physic, a drug. ఔషధము. A love powder, వ్యవస్థాపనము. An antidote, ప్రతిక్రియ. An expedient, తిపాయము. నీవికార మందుచెప్పెదను I will tell you a device for this. Poison, విషము. Gunpowder, తుపాకి మందు. A rarity, a scarce thing. ఇంట్లో రియ్యము మందుకైవారేవు there is no rice to be had for love or money. మందివానికి మాట్లాడనిదేమందు if you are silent towards a good man it is a punishment to him. నీలిమందు indigo. నల్లమందు - opium. మందు భాయ or నల్లమందుభాయ an opium eater. చుట్టుమందు or పెట్టుమందు love powder. మందు లుగ్ eye salve. మందు పెట్టు to drug, to intoxicate a person by administering to him or her a love powder, to poison. మందావ్యధికి మందులేదు there is no cure for the heart-ache. వానిమందు వాని తలకక్కిరిచిది the love powder administered by her has turned his head. *adj.* Impossible, దుర్లభము. "కామమందావ్యధికి మందు గలదు." ఆము. iv. మందుపట్టుక *mandu-pattuka*. n. A place where fireworks are prepared. వాయుమండలము. మందు మల *mandu-mala*. n. A hill on which drugs are found, an epithet applied to a hill called క్రోధము. మందులమారి *mandulu-mari*. n. One who administers

మందు mandu

944

మీ maki

love powders. మందుకు *mandaku*. n. A medicinal herb, టుఫ్. "కొలబంబాకా టి.కు" రకుమమ్మ. ప్రసిద్ధిచిన మందుకు పదం 208." A. ii. H. మందులవాడు *mandulavaddu*. n. A druggist.

మందుడు *mandudu*. [Skt.] n. A blockhead. a fool. ముందుడు.

మందుర *mandura*. [Skt.] n. A stable. వాడకాల. బాంధవులు. మందురకుడు *manduraku*. n. A horsekeeper. పాపకారుడు. గుర్రవాడు.

మందేమలము *mande-melamu*. [Tel.] n. Over-familiarity leading to insolence, meddling, impertinence. మందచెత్త. అధికస్నేహము. అధికప్రసంగము, Disregard, carelessness, ఉచేత. "మనీశితస్మృతనామకంభకీ లూచితశయ్యపాద సింహాసనములకై నటమనము దేవతలబంధంగాదు." B. X. ii. 666. "చిన్నివాటిది మన దెలిమిమనాపించి. మన్నిచెమలమనీ మందేమలము." *Sarang D.* ii. 238.

మంద్రము *mandrum*. [Skt.] n. A base, or low sound, such as that of muttering thunder. మృదుమూర్తి అంభోధ్వని.

మందు *mandu*. [Tel.] n. Drowsiness, intoxication, tipsiness, heaviness, నిద్రమందు. మత్తు. మైకు "ఈ మందపెదకలకలకలప మత్తుమచేసి ముగ్ధులను మో. హింసకడయధారి మిక నీవువిహించితిగాను." *Vijaya Vilasa.* i. 92.

మండ్లి, మంబిలు or మంపుగొను *mampilla*. v. n. To be heavy, to be drowsy. నిద్రమబ్బుకానుండు. To be intoxicated, ముగ్ధు. "వ్రోగ్ పుణ్యక మండ్లిగొంటగొంటమనియ్యా, లలు పిండామందైన ట్టెలు" *Sarang* i. 70.

మంబరము *mambaramu*. [Tel.] n. Burning, బహము. మంబరముచేయు *mambaramucheyu*. v. a. To burn, చిహించు.

మకమక *maka-maku* [Tel.] n. Dimness, as of the light of a lamp. మకమకలాడు *maka-maku-ladu*. v. n. To be dim,

obscure, or dull. నివేదితమకానుండు, నవ్వీ కానుండు, మకలకానుండు.

మకరందము *makarandamu*. [Skt.] n. The nectar or honey of a flower. పూదేనె.

మకరము *makaramu* [Skt.] n. An alligator. మేష. The sign of the Zodiac called Capricorn, రాశిభేదము. మకరంక్రమము or మకరపక్షాంతి the passing of the sun into Capricorn. This is observed as the Pongul feast, పొంగలిపండుగ. మకరకంఠి *makara-kanthi*. n. A necklace shaped like an alligator. మేషలిమారకంకురంకారము. మకరమండలిము *makara-kundalimu*. n. An earring bearing the figure of a crocodile's head. మేషలిమముకంకుర కట్టెధారము. మకర తోరణము *makara-toranam*. n. A festoon of cloth shaped like a crocodile, మేషలిమకట్టెధారము. మకరచిహ్నము, మకర కేటకము or మకర కవ్వకాడు *makara-kadu*. n. An epithet of Mantadilla, whose banner is an alligator. మున్నెడు. మకరాలయము *makara-Atayana*. n. The sea. ముద్రము. మకరము *makara*. n. A crocodile, or alligator.

మేషలి, మకరక or మకరకావర్తము *makaraka*. n. Figures of crocodiles drawn in gold dust on the cheeks or breasts of women. మత్త, కట్టెధారము తొమ్మలమీదను ప్రాసే మునలికకాదు. "మకరము మరేధ లుదస్తా మకర భావచిహ్నము ద్రులయభాసె." *Vij. Vil.* xi. 97. మకరవల *makara-vala*. n. A snare to catch crocodiles.

మకరరము Same as మకరము (q. v.).

మకాము *makamu*. [H.] n. A halting place, lodging, station. మకామునా settled permanently.

మకల *makala*. [Tel.] n. Dirtyness, soil, dirt. మకలవ్వు, మకల మకలము dirty, dirty, tarnished, unclean, impure. మకలముగా నవ్వ.

మగ్గు *maku*

945

మగ్గ *maga*

మగ్గుము *makkumu*. [Skt.] n. A crest, tiara, crown, head dress. కిరీటు, బొమడి కము.

మగ్గురము *makkuramu*. [Skt.] n. Glass, a mirror. ఆర్జము.

మగ్గుర or మగ్గురపదము *makkura*. [Tel.] n. Obstinacy, stubbornness, మాడ్చిత్వము, మండినము, మండినము.

మగ్గు, మగ్గునగలు or మగ్గుల్లము *makka*. [Tel.] n. A boil on the abdomen. పొట్ట పిడుపులంటి పిడుపుల్ల.

మగ్గుళించు *makkulinchu*. [Tel.] v. n. To come back, to reappear, as intermittent fever, మల్లు మల్లుకొను. తిరుగుకొను. To agree, సరిపడు. To resemble, సరిపోలు. v. n. To cause to come back or reappear. తిరుగుకొనితీసు. మల్లుకొనితీయు. To jut out, as the belly, తిట్టుబట్టచేయు. To cause to be contained, సరిపెరుచు. ఇసుచ్చు. To cause to resemble, సరిపోల్పు. "పీ. విశేష ప్రాయశ్చిత్తములతోనే మగ్గుళించినట్లువాక్యము" Swa. i. 13. "పీ. గు కేముల్లముల మగ్గుళించినను" పిట్ట పిట్ట కేముల్లములము." H. i. 212.

మగ్గు. *makka*. [Arabic.] n. Mecca.

మగ్గు *makka*. [Tel.] v. n. To fade, spoil, lose colour. కాంచమీనము, వెయ్య. To die, చచ్చు. To scratch, గొ. n. Dirt, పొడినల్లు. "పింజలవైపుకి పొడినల్లు" Kanyaka viii. 315. మగ్గుచు *makkuchu*. v. n. To kill. పచ్చ. Parij. iii. 45. మగ్గు *makku*. adj. Weak, fleshless, emaciated, thin, విచ్చానము. "తే. పంజరమునకు మగ్గు గొనెను" H. v. 36. మగ్గు *makk-ekku*. v. n. To become dim or dull. పకిలము. "పీ. పంజరము క్రితమునకు మగ్గు పొక్కు" A. vi. 17.

మగ్గువ *makkura*. [Tel.] n. Affection, love; desire, lust; wish, inclination. ప్రేమ, ప్రేమము.

మగ్గు or మగ్గు *makke*. [Tel.] n. A bone. ఎముక. The hip-joint, the part of the body just above the hip-joint.

మగ్గు *mukka*. [H.] adj. Fixed. n. A fixed rate or rent. A contract. మగ్గుల a special agreement given to a tenant. మగ్గునత్త n. contract or lease of land occupied at a fixed rate, and not liable to extra cesses. మగ్గువాడు *mukta-draḍu*. n. A contractor.

మగ్గుక *makkika*. [Skt.] n. A fly. మృగ.

మగ్గుము or మగ్గుము *makkumu*. [Skt.] n. A sacrifice, or oblation. యజ్ఞము. కరకు యజ్ఞుడు an epithet of Indra, who performed a hecatomb. మగ్గువాడ a horse fit for being sacrificed in the ఆశ్వమేధయాగము. మగ్గువందుడు, మగ్గువండు, మగ్గువుడు or మగ్గువుడు *makka-runtudu*. n. Indra as being the god who offered sacrifices. మగ్గు *makkir*. n. A sacrificer, one who celebrates a sacrifice. యజ్ఞముచేయువాడు.

మగ్గుము or మగ్గుము *makkumuthu*. [H.] n. Velvet.

మగ్గ *maga*. [Tel.] adj. Male, మగపోడి. యువకుని. a pure maid. మగలవాడు a phrase meaning the chief of men, a hero. నిండగండడు. "నయాయునికే వామలము కలములై, చాలెయ్య." Swa. iv. 169. మగ్గుల want of men. మగ్గుల or మగ్గులము *maggulami*. n. Manliness. పొరుము, పుష్టము. మగ్గులము, పుష్టము. మగ్గుడు or మగ్గుడు *maggudu*. n. A male, a man. పురుషుడు. మగ్గువాడు. A husband, పెరియి. A ruler, a king. మగ్గు. A hero, a courageous man. మగ్గుడు "మగ్గులములనియ్యుడు." Rii. 112. "మగ్గులములను మగ్గులములను, పుష్టములను" L. viii. 30. మగ్గులము *maga-lumamu*. n. Manliness, potency. పుష్టము, పొరుము. మగ్గుల *maggula*. n. The male of any animal. మగ్గుల *maga-lu*. (మగ్గులము) n. A woman whose

మగి magi

946

మచ్చే matista

husband is alive. మగమాలిన్. A good woman. మగపాడి *maga-padi*. n. Courage, manliness, కొత్తము. మగవీర *maga-bira*. n. Malabar Cat-mint, *Leucomelos malabarica*. మగమాణిక్యము or మగరాము *maga-manikama*. n. A diamond. పల్లము. మగమాణిక్యపురాలు or మగరావిరాలు *maga-manikapu-ralu*. n. Indra's thunderbolt. పల్లముధము. మగమాన *magaravi*. [H.] u. Haughtiness, arrogance. మగలిగము *maga-ligamtu*. n. A common plant called the stinker. Rox. i. 109. మగవాడు *maga-radu*. n. A man, a male, పరుమడు. A hero, కూరుడు.

మగిడి *magidi*. [Tel.] n. A snake chalmier, పాపాలనాడు. A snake charmer's flute, పాపాలనాడు పాపాలము.

మగుడు or మగుడలుకు *magudu*. [Tel.] v. n. To return or turn back. మరల. మళ్లకొను. మగుడ or మగుడి *maguda*. adv. Again, anew, in return మళ్లి, తిరిగి, వెనుకకుమళ్లి. మగుడించు, మగుడుకు or మగుడుచ్చు *magudintsu*. v. a. To turn back, to avert. మళ్లించు. తిప్ప. ముగడలేము. "మగింబునుండి మగుడించుకొను." BD. v. 842.

మగులు or మమలు *magulu*. [Tel.] n. The coping of a wall. ముగలు. మగులుగోపు a wall that has a cope or crown, మగులుగోపు.

మగువ *maguva*. [Tel.] n. A woman. స్త్రీ. ఆమె. మగువమగి కొకమంత్రి a wife is a minister to her husband. మగువదనము *maguva-danamtu*. n. Womanhood. స్త్రీత్వము. "మగువదనములకు మల తగుల ముగియించుకొను" B. viii. 446.

మగ్గుము *magguamu*. [Tel.] n. A loom. కండుండ్లము. మగ్గుమచ్చే to set to work, ముగ్గుమచ్చే, అంకించు. నా మగ్గుము చెడగొట్టి నాకు be baffled my efforts. మగ్గు

magguamu. (మగ్గుము + అ) n. A weaver, పాచి నాడు.

మగ్గు *magga*. [Tel.] v. n. To become mouldy by dampness and heat మగ్గుచే చెప్పుకొను. అది మానానికి మగ్గుమచ్చుది she is too proud to stoop to her present condition మగ్గుడు *maggudu*. n. The act of becoming mouldy, మగ్గులు. మగ్గుడుపారు *maggudu-paru*. v. n. To become mouldy.

మగ్గును *magdunu*. [H.] n. Power, authority. అధికారము. శక్తి.

మగ్గుము *magnamu*. [Skt.] adj. Plunged, immersed, sunk, drowned. ముగిసి. మగ్గుడు *magudu*. n. (In composition,) One who is immersed, ముగిసివాడు.

మఘ *magha*. [Skt.] n. The name of the tenth lunar mansion. మఘాక్షత్రము.

మఘగు *maggu*. See మఘము. మఘవాల్మీకిడు Arjuna, an son of Indra. మఘాది *maghani*. n. The wife of Indra. భరిణి.

మచచ్చిక *macharchika*. [Skt.] adj. Best, excellent. శ్రేష్ఠమైన, పిల్లలము. మచిచ్చిక.

మచిమాపు *machchi-maru*. [from Skt. పచ్చి & fish, and Arabic మాచా madoh.] n. A fishery. మచిచ్చివత్తు or మచిచ్చివత్తు a tax levied on a fishery.

మచ్చిక or మచ్చిగ *machchika*. [Tel.] n. Love, attachment, affection, liking, fondness, familiarity, tameness. ప్రేమ, అనుకంక్ష. స్నేహము. మచ్చికపడు *machchika-padu*. v. n. To become tame or used to, to love, మరల కొను, మారు, అలవాటుపడు.

మచ్చిము *machchimu*. [from Skt. పచ్చి & fish.] n. A fish, చేప. మచ్చిగంటి *machchi-kanti*. n. A woman with eyes as lovely as those of a fish.

మచ్చే *matista*. [Tel.] n. A mole, freckle, stain, scar or spot on the skin. మచ్చుకు త్రేలు natural marks on the skin, birth-marks. మచ్చేమాము *matista-mamu*. v.

మచ్చే matatse

947

మటా మాటా

n. To be ruined or destroyed. నశించు. మచ్చేమాపు matatse-mapu. v. a. To ruin, destroy. నీమచ్చ మాపుతామనాడు look out, I will certainly ruin you. మచ్చేము matatsemu. n. A mark, గురుతు.

మచ్చేరము matatseramu. [from Skt. మర్షిణి] n. Malice, hatred, envy, spite. మర్షిణి, కేటము, కేటము. అనునాడు. ఓర్వలేనినపము. "మచ్చేరముచూచి పెండోరు. తప్పక పిడుగులవలన నశింపఁబడును." M. III. vii. 138. మచ్చేరికము matatserikamu. n. Malice, envy, కేటము, కేటము. Rivalry. పోటి. మచ్చేరికము matatseri-kintsu. v. n. To be spiteful, or envious. అనునాడు. కేటము. కేటించు. మచ్చేరిక or మచ్చేరికము matatse-ari. n. A spiteful person, కేటాది. An enemy. కేట. మచ్చేరికము or మచ్చేరిక వస్తు matatserikantu. v. n. To be spiteful. కేటించు. To hate, dislike. కేటించు. "రాదు నీకోడలవచ్చును మచ్చేరించును." Hari Vams. Pt. II. Bk. i. 171.

మచ్చు matasu. [Tel.] n. A model, standard, sample, pattern, specimen. మాదిరి, నమూనా. An upstairs-house. A terraced house, నిండకట్టడములేది నిర్మించు. A shelf. A bait, వ్యూహముల బలతో తగులు శుభం ఉంచుచే అవకాశము. Love powder, కోక్కపాడి. Manner, way. "మచ్చులు లే" going upstairs. UH. iv. 26. మచ్చులు నది a bunch of samples of gold or silver. మచ్చు చల్లు to sprinkle with love powder, i. e., to bewitch. ములముందువేల్చి, అల్లయ్య మంతా ఒకటిమచ్చుగావచ్చుది all the rice is alike. అక్కడను అదేమచ్చుగావచ్చుది the disease is in the same state. మచ్చుకత్తి matasu-katti. n. A bill-hook or large wood knife. కట్టెలకత్తి. మచ్చుపాడి matasupadi. n. A love powder, an aphrodisiac. ములముందు.

మచ్చు ము machchhamu. [Skt. another form of మచ్చి] n. A fish. మాచు.

మజిలీ majili. [H.] n. A stage in a journey. మజాకూరు or మజ్జూరు majakaru. [H.] adj. Before mentioned, aforesaid.

మజాబూరు majabātu. [H.] adj. Strong, powerful.

మజామూరు majamūru. [H.] n. The purport or contents of a letter.

మజూరి majūri. [H.] n. Hire, the wages of a day-labourer, కూరి.

మజూరు or మజ్జూరు majūru. [H.] n. A workman, a labourer.

మజ్జ majja. [Skt.] n. Marrow, pith, sap. వారము, చేరు. ఎముకలలోనిరక్తము.

మజ్జనము majjanamu. [Skt.] n. Bathing, ablution. A bath, స్నానము. మజ్జనము. A bath room. మజ్జనముకు to bathe

మజ్జిగ majjiga. [Tel.] n. Butter-milk. తేల్ల. మజ్జగతేవులు mildew in corn which turns it white. నీరుమజ్జగ whey.

మత, మతా, మజ్జ, మజ్జో, మజ్జేరె, మజ్జారె or మజ్జోరె madte. [Tel.] interj. Hail! Huzza! Hurrah! ప్రశంసా-పాతకశక్తి. "మతేకాపురే బంకమలారాధ్య." Charitra. i. 4550.

మతా madza. [H.] n. Taste, flavor. తని.

మతాకా madzaka. [H.] n. A jest, a joke.

మటమటా mata-mata. [Tel.] n. Boiling, rage. ములము ఉడుకుట. మటమటాడు mata-mataladu. v. n. To burn, to flame forth, ముడు, బ్ర్వించు. To fume, or be enraged, ముడుచుచుండు.

మటమాయు mata-maya. [Tel. మాయ+మాడు.] n. Disappearance, vanishing. మచ్చులుగావచ్చి అనుమతి పొందెను. మటమాయు mata-mayamu. adj. Very deceitful, మిక్కిలిమాాయము మటమాయు లాడు mata-mayaladu. n. A very deceitful or artful person. మిక్కిలి మాాయము లాడు.

పాత పాత

948

కూర్చి

ముక్క మొక్క. [Tel.] n. A bough or stem (of the palm, coconut, or date tree.) కుక్కముక్క. కుక్కముక్క the stem of the Aloo plant. The tail of an animal, కుక్కముక్కముక్క. The sucking fish, called the *Echeneis*, or *sucker*. Several species of this are called కుక్కముక్క, ముక్కముక్క, ముక్కముక్క or ముక్కముక్క, కుక్కముక్క, కుక్కముక్క and కుక్కముక్క. See Bunsell, Plates. 83 and 84. ముక్కముక్క *murik-murik*, n. A sort of fish.

మట్టము *mattamu.* [Tel.] n. Measure, extent, level, &c. A pony. పేగు మట్టుకు a Pegu pony. A goldsmith's secret term for Silver. adj. Small, scanty. కురుకూతురై. Low, చక్కెర. Short, పొట్టి. "నగ్గుల మాత్రులందఱి నెంతవరమున్నట్లు పోవు నిది మేలి." Sūrya. ii. 10. మట్టించు *matta-gintan.* v.n. To lessen, diminish, or depress. తగ్గించు. మట్టపతి *matta-patika.* n. A flat ruler, a bricklayer's level. మాల వట్టపతి a carpenter's rule. మట్టపాటి *matta-pati.* adj. Small, petty, scanty. కురుకూతురై. మట్టపడు *mattapadam.* adj. Small, petty, scanty. కురుకూతురై. Limited, సరిహద్దు. మట్టపి *mattapi.* n. A short man, చొట్టివాడు.

మట్టిమ భాగవత్తు మా See under మధ్యమ మ్.

మట్టి *maṭṭi*. [Tel.] n. Earth, soil, mud.
 Scurf or dandruff. **మట్టిపాము** *maṭṭi-pāma* n. snake
 gorged with mud. **మట్టిపాముపై పడి** *maṭṭi-pāma-paḍi* v. to rely on a mud horse and go
 into a river, i. e., to trust to appearances.
మట్టిపెరుగు or **మట్టిపేరు** *maṭṭi-pēru* n. Earth oil, kerosene or petroleum.
మట్టిపడు *maṭṭi-paḍu*, (**మట్టి**+**పడు**) v. n. & a.
 'To walk, to wander, roam, &c.' &c.
మట్టిపెరుచు *maṭṭi-pēru* v. To spread, **మట్టిపెరుచు** *maṭṭi-pēru* v. To cut to pieces,
 &c. &c.

Same as మట్టి and మట్టి (q. v.). మట్టి
 మట్టి. v. a. To tread or trample, to crush,
 త్రాడు. n. Trampling, walking over.
 పరిమి. Limit, bounds, measure, re-
 striction, extent; moderation. పరిమి, పరిమి, పరిమి, పరిమి. A noose or
 ring of cord, fibre, &c., to prevent a pot
 from rolling over, పరిమి. A place, ప్రదేశము.
 పరిమి the upper place or part.
 పరిమి the bottom. పరిమి
 పరిమి measure the plank పరిమి
 the frame or bottom of the sling in a
 Kavadli. పరిమి పరిమి he is wanting in
 sense. పరిమి పరిమి నాకు నన్ను I was
 a fool to tell him this. ఈ సంవత్సరము పరిమి
 మున్ను this year the assembly is but small.
 పరిమి పరిమి he has no chance of
 heaven. మున్ను a kind of పరిమి (q. v.).
 మున్ను a cup with a foot or base
 attached to it. పరిమి. Limited, small. పరిమి.
 పరిమి. మున్ను as far as, up to, as much
 as, in regard to, until, as long as. పరిమి
 పరిమి there is no end or
 limit to it. మున్ను పరిమి he who
 has neither modesty nor moderation.
 మున్ను you must not go beyond
 bounds. పరిమి పరిమి పరిమి పరిమి
 పరిమి: they laid it aside until his arrival.
 పరిమి పరిమి (Vēma. ii. 278.)
 curbing and restraining the mind. ఈ
 పరిమి: పరిమి: with this they went
 away or thereupon they went away.
 పరిమి: పరిమి: పరిమి: పరిమి: there
 was a thunderbolt and then the rain
 fell. పరిమి: పరిమి: పరిమి: పరిమి: he does
 not know so much. పరిమి: పరిమి: పరిమి: పరిమి:
 how far did you go? పరిమి: పరిమి: పరిమి: పరిమి:
 పరిమి: the water is up to the neck. పరిమి:
 పరిమి: పరిమి: పరిమి: పరిమి: he contents
 himself with as much as he
 పరిమి: పరిమి: పరిమి: పరిమి: as long as

I have life. నావట్టుకు నేను ఉంటాను నీవు ట్టుకు నీవు ఉండు I shall keep to myself, you keep to yourself. లెక్కయి కావలసిన వట్టుకు లెక్కకు you can get as much rice as you want. పావట్టులవట్టుకు నాకువట్టు as for the jewels I do not want them. అంతవట్టుకు నుంచిరని చేర్చిరి so far you did well. ఇంతవట్టుకు వచ్చిన తరువాత ఇదేమి గాక్షిగ్యము when the matter has come to such a push what is the use of delicacy? నానికి అంత వట్టుకు కాగా కావలెను he cares for nothing but his dinner. నేనువట్టుకు పోకిరి I alone went. నాని ఒక్క కానావట్టుకు నానిగానున్నది his health is in a great measure recovered. మట్టుతగు, మట్టుకోరు or మట్టుపడు matṭa-gu. v. n. To lessen or be diminished. తగ్గు, అడుగు మరుగుడు. తగ్గి ను. మట్టుపడిరి the disease is moderating. వానికి కావాలి మట్టుపడిరి his thirst was slackened. మట్టుగో matṭa-gu. adv. Moderately, మితముగా. వర్షము మట్టుగావన్నప్పుడు when the rain is moderate. బిచ్చ మట్టుగా ముప్పరి the cough is now moderate. మట్టుగా ఉన్నాడు he ate moderately. మట్టు చేయు or మట్టుపరచు matṭa-cheyu. v. a. To lessen, moderate, diminish. తగ్గించు. వానికి జరిగిన మట్టుచేసివారు they diminished his pay. వానికి జరిగిన తగ్గించివారు. మట్టుపెట్టు matṭa-pettu. v. a. To keep down, suppress, అడచు. To kill, వంపు. మట్టుమిగులు or మట్టుమిగు matṭa-migulu. v. n. To exceed the limits, అతిక్రమించు.

మట్ట or మట్టిరమ్ matṭe. [Tel.] n. A ring worn on the toe. కంబోలి. పాదము పెట్టిరమ్. పొద్దుమట్ట a shoe-heel, పొద్దుమడిమి. adj. Dappled. చట్టచారులు. పట్టెతవు a dappled cow, చట్టావు. H. ii. 88.

మట్ట matra. [Tel.] n. An unploughed piece of land between two furrows. మెట్ట నేల, రుమ్మనివుడు కొండలమీద నడువవారు కొంచెముదాపు.

మఠము maṭhanu. [Skt.] n. A monastery, convent. సాధ్వీకులు మఠమైనవారు ఉండి గృహము. మఠములేమఠానినామమందు to equal as the images of Buddha are seated.

మడ mada. [Tel.] n. A small opening out of a channel into a field. మడిలోకి నీళ్లు పోతున్నది, ప్రవాహమొక్కము. "పాదలవట్టుకు మల నీడలకు మడలంబులమడుపుల పుటిపడి యల." Navana. 10. 59. మడ తెట్టు mada-chettu. n. The mangrove, తెట్టుపడతెట్టు the white mangrove, *Avicennia officinalis*. చల్లమడతెట్టు *Avicennia limnosa*. (Walters.)

మడక madaṭa. [Tel.] v. A plough with bullocks complete. కానెటి ఎడ్డుకూర్చిన యొక, అయి, ఏడు. A folding, a fold. ముంపు. A promontory of land, ప్రతిమంజురండు. వానికి కాలిగురుమడికల పాగున్నది he has four ploughs in use. రెండుమడకలతో as much land as requires two ploughs. మడికల కట్టివకొస్తే after he yoked the cattle to his ploughs. మడకలంబునారు they bowed the cattle from the plough.

మడకర్ర madaṭakarra. [Tel.] n. A stout piece of wood. లావుర్ర.

మడుగు or మడుగుడు madaṅgu. [Tel.] v. n. To bend, to be folded, వంగు, మడికొందు. To turn, మలుచు, తిరుగు. మడుచొక్క madaṭokku. (మడక + తొక్క) v. a. To pile palm leaves and then trample them flat. మడుతు or మడుతుడు madaṭu. v. a. To fold, to plait, to bend. To slay. To abolish. "ఇహ-పరా-మలమగు ఇహపాపము. ని. ప్రాప్తిండు పన్నాపాది నై, ముగ్ధకర్మలకు మహిమతో మడమను నలుల కైమమర్చివదుచేమ." Vema 1398. మడక madaṭa. n. A fold, plait, crease. A kind of cake. "పేదలంబులవట్టుకు మడిమలవట్టులూ రెం." H. i. 117. మడికర్ర a clasp knife. మడికర్రడిక a folding screen. మడకర్రేయు madaṭa-cheyu. v. a. To unfold. మడకర్రేయు

or మదరనేయ madala-jeta. v. a. To fold, to double up, to crease. See మదుగు.

మదలి, మదంతి or మదరుక madali. [Tel.] n. A woman, స్త్రీ.

మదను, మదీను or మదీను madanu. [Tel.] n. The heel. నడికాను. చరిమదను the back of a horse. గొడ్డలిమదను the back of an ass. తుపాచీమదను the butt end of a gun or musket, కుంజా. మదీ మున్నగునగు running quickly. "మదీ మున్నగునగు" మున్నగునగు లియ్య." S. i. 360. "మదీమలు మున్నగునగు మైల లియ్యకట్టి." Mand. iv. 104.

మదన or మదన madana. [Tel.] n. A small dam or dike to stop water; a small opening out of a channel into a field. అడ్డకట్ట. మదన పాడులకు నీళ్లుపోయేదోమయిక్కి మదనకొనము. "మదన మదనమున్నగునగు." KP. iv. 106. మదనతేనె madana-chenna. n. A kind of fish, మత్స్యభిక్షము.

మదన్త madanu. [Tel.] v. n. To turn away, as the face, to turn back, to withdraw from, విముఖుడు. To become useless, నిష్ఫలము.

మడి madi. [Tel.] n. A field, a sub-division of a field, a garden-bed or plot. చరిపాలము. కానుమడి urine. మడ్డరేయిక the field mouse. మడ్డరీరు muslin woven in little lattice-like squares. మడి పేసలు madipessalu. n. A kind of green gram, లెక్కపిండి మైల పల్లెరేయి.

మడి madu. [Tel. from మదను.] n. Purity, an unpolluted cloth, clean clothes. శుద్ధి, శాంతిప్రసాద మడితోనుండు to be dressed in clean garments as a Brahmin, when he takes his meals. ఎక్కడికిచాలావా నా మడికిప్పుడు go where I may, I will not break the rule of purity. adj. Pure, clean. శుద్ధిగానుండే మడిబట్టె a clean cloth. మడి కాను madikan. n. Silver, రెండి. (Thus, white money was an old English word for

silver.) మడికానుగాండ the bill of silver, i. e., రజతశిల. "అదిమధాకరియెమకాను మడి కానువన్న కేలుపుట్టుచున్నది." P. iv. 251. మడివేరు madi-cheru. n. The end of a woman's cloth tucked up behind. మడివేయి madi-velu. n. A washerman. చాళిలి, మడి సంతి madi-santhi. n. A pure or sacred bag. మడిపెత్తనులకు ఉంచువంది. మడిసంతి madi-santhi. n. The arm pit, కేంక. కడుము.

మడిముందే or మడిముందేము madimuntai. [Tel.] adj. Weak, బలహీనుడు.

"చి॥ పైలుపట్టిమును ప్రాచీ దళంబులతో ఓదోరనా, మదివీరముచురానా మడిముందగునో యెలంబు మ్రోకునన్." స్వా. vi.

"దీప్తి బలదేవుడుగిలుఁబుంబుబూని, మలయొద్దనీ మడిమించుబుచును." భాగ. x.

మడియడు madiyadu. [Tel. from మడ్డి.] n. An ignorant person, a blockhead, మూఢుడు.

మడియు madiyu. [Tel.] v. n. To die, perish, చచ్చు. To break to pieces, కుంజు. మడి యెలంబు madiyuntu. v. a. To kill, assassinate, destroy. చంపు.

మదును, మదుపు, మడ్డు or మడ్డు madugu. [Tel.] v. n. To be kept down, అడిగు. To be bent, వంగు, n. A proportion, ratio, కుంజు. దీనికింటే అది యెన్నిమడుగులు పెచ్చు how many times is it larger than this? A basin, pond, lake, a deep or hollow place, a hole or pool in the bed of a river or tank. నదీమగ్గముచున్న ప్రదము. కొలను. A clean cloth. శాంతిప్రసాద. Purity, శుద్ధి, పశుశుద్ధి. A weight of eight viss, ముఖు. Humility, submissiveness, suppression of the desires, moderation. అవికలు, అవికలంతి. A fold of a leaf, అకురుడుపు. adj. Pure. పశుశుద్ధుడు. "పిండాశుద్ధుడేయ నబ్బుచుండెడి. కడుమపుప్పాడినెన్నెమడుగుకట్టి."

P. iv. 243. అక్కిది నెక్కిరు మడుగు కట్టియుండి
 నది the blood was standing in pools.
 మడుగు madugu. v. a. To fold, plait,
 bend, crease, clasp. To shut, or close
 (as a hook). మడుగులేదు. See మడుగు. కాలు
 మడుగు lit. to sit down to pass water.
 మడుపు madupu n. A fold or plait, మడత.
 A fold of hotel leaf, అడుపుట. Clean linen
 fresh from washing, మడుగునట్టము. .. మ
 మడిలేంది మడుపులన్నియును .. మడి
 నాకుండు భట్టింకిమడుగు. BD. iv. 50. మడుపు
 కత్తి madupu-katti. n. A folding or clasp
 knife.

మద్ది madidi. [Tel.] n. Dregs, lees, sediment
 మద్ది పుంజము a pole or mast smeared with
 lees, up which boys climb, on festival
 days, for prizes placed on the top.
 అమడపుమద్ది the dregs of safflower-oil. ఎ
 Foul, dull, stupid, awkward, clumsy.
 మద్దియింపు a dull red. మద్దికింది foul feed-
 ing. మద్దిపిచ్చి deathlike sleep, dead sleep.
 నాకు మద్దిమద్ది he is a blockhead. మద్దికా
 తము madidi-kagilamu. n. Coarse paper,
 మడికాగితము. మద్దిచక్క madidi-chekka.
 n. A sort of forest wood used for dyeing
 cloth red. *Morinda citrifolia*. Ainal.
 ii. 254. *Morinda bracteata*. Rox. i. 544.
 Wight's Plate 126. మడికాచక్క. మద్ది
 పక్షము madidi-tanamu. n. Rudeness, ru-
 deity, clownishness, stupidity, ఎద్దికనము,
 కాటకనము, మెద్దియించుట. మద్దిమెడతము
 madidi-madnamu. n. Bees-wax. మడిక
 పైదము.

మద్దు madidu. [Tel.] n. An iron ball, ఇను
 గుండు. "అది ఎద్ది గా. నాగినమద్దు చందమెనగినకు
 పట్టి నిండుమద్దులతో." Prabhavati. v. 62.
 Great heat, అడుద్దుము. వానికడుపులో మద్దు
 పొడిచితిని అన్నది he is in bitter grief. adj.
 Red hot. మద్దుకత్తి maddu-katti. n. A bill
 book, మద్దుకత్తి

మద్దుపు madiduru. [Skt.] n. A sort of small
 drum. కుడుము, కుప్పెలు.

మణగు, మణగు. మడగు or మడుగు madugu.
 [Tel.] v. n. To be bent, to bend. మణులు
 మణులు to clinch nails. మణులు
 a rivet, మణులు or మణులు madugu.
 v. a. To bend. మడుపుకత్తి మణులు close the
 clasp knife. See మడగు, మడుగు and మణులు.

మణి mani. [Skt.] n. A gem, a precious
 stone. పత్తేరాయలొకమణి. A pearl. మణి
 మణి. In compounds this denotes
 Unrivalled excellence, as నాయికామణి a
 woman who is a gem of her sex. విప్రమణి
 the noblest of Brahmins. మందమణి
 the loveliest of women. మంకామణులు
 lovely women. దినమణి the gem of day,
 i. e., the sun. మమణులు nine precious
 stones, viz., గోమణిము Onyx, నీలము
 Sapphire, కుడము Coral, పుష్కరాగము
 Topaz, పరకతము Emerald, మణిశ్యము
 Beryl, కార్బులము Pearl, కైకా
 ల్యము Cat's eye, లాసి లాసి, పిచ్చుము
 Diamond. మణులుకత్తి నంకాళ్లు jewelled
 letters, i. e., disguised difficulties. మణికం
 తము mani-kantamu. n. The Indian
 Roller, *Corracia indica*, కాము, పాటిట్టు
 మణిశ్యము, మణిశ్యము or మణిబంధము mani-
 kattu. [Tel.] n. The wrist; మణిశ్యము కెగనా
 ట్టు to cut off the hands. మణికారుడు mani-
 karudu. n. A jeweller. A lapidary, or
 worker in precious stones. కత్తియలు పా
 బ్బువారు. మణిపట్టు mani-pattu. n. A sort
 of flowered silk. ఒకపద మెనపట్టు. మణి
 ప్రవాళము mani-pradhamu. n. A doug-
 erel verse; or a mixed language, part
 Sanscrit, part Telugu or Tamil, చంద్రా
 మణికాచి కెగియ. మణిశ్యము mani-shyumu.
 n. A diamond. Lit. "the ruby cutter."
 కత్తియ. మణిమాంబ, మణిమాంబిక or మణి
 బంధుమాంబికా mani-mamba. n. An impres-
 sion left by a bite. చంద్రకేతరికము. A

మణి manī

952

మతా matā

necklace. చాళిషు. "కమలమణిమణికాశా
పదపద్మరేఖాంబుజాదిసా కభిరేఖా" T. iii.
126.

మణికమ manikamu. [Skt.] n. A water
jar, or pitcher. పెద్దకా, కాసు. A small
pot, మంత.

మణిగ or మణిగ maniga. [Tel.] n. A whole-
sale shop. మండ. A shop. దుకాను.

మణిగానము manigānamu. [Tel.] n.
A thin coating of whitewash or lime,
స్వానిమూపుతూరి.

మణిమ. manitamu. [Skt.] n. A low mur-
muring sound, కళికము. A cuckoo's cry.
కళికవర్ణం.

మణిగుడు or మణిగుడు maniga-gadu.
[Tel.] n. The Superintendent of a village
or temple. పాదపత్తి.

మణివము or మణివము manī-vaṃu. [Tel.]
n. Authority. అధికారము. మణివ కాదు
maniva-kadu. n. One who is in authority
or power, a superior officer, అధికారి.

మణిశిల or మణిశిల manī-shila. [Skt.] n.
Realgar: red sulphuret of arsenic. ౨౩
విస్తరించుచున్నది.

మణుగు or మణుగు manugu. [Tel., v. n. To
be folded, bent. To die, to expire. అమగు.
n. A clean cloth. భారతవస్త్రము, బట్ట. "ఏకా
ద్విపంచైశ్చైవ సూక్ష్మకుల, శీతానవకళకు చా
యూరితు, మహిరికైశ్చి మణుగులకారి, మహి
నపుకుమడివారు మంచయ్యయ్య." BD. iv.
145. మణుగు or మణువు manugu. n. A
maund or weight of eight viss., i. e., forty
seers or twenty-five pounds. ఎనిమిది: పు
య్య. మణుగులున్నది manugu-unnadu.
n. Vermicelli. కెంతిలం శీతలైవర్ణి
ము. H. i. 117. మణుకు or మణుకు
manuku. v. n. To fold or bend. See
మడుగు.

మనో mat. [Skt.] adj. Mine, my. మన
కము my word మనకథ my history. మ

గ్గము my servants. మయ్యకము my dog.
మన్నాము my name. మన్నియము my
custom, my order. మన్నియములు those
who obey me.

మరంగుడు matangudu. [Skt.] n. The name
of a Rishi. A man of the chuckler or
shoe-maker caste. మరంగవాడు. మరంగ
జము or మరంగము matanga-jamu. n. An
elephant. మరంగ స్త్రీ matanga-stri. A
chuckler woman. మరంగ.

మతకము matakamu. [Tel.] n. Deception,
illusion, delusion. మాయ. "మదానా
మాయ మతకమయమ, గమనాన్న మయ్యండుగా
నెట్లనియె" L. iii. 295. మతకర్త matak-art.
(మతకము+అర్త.) n. A deceitful person, a
deluder. మామలకారి, మాయాచి. "మతక
చిత్రం గమనాచలమునకు, మతనిచ్చి కలంబును
కల్పించె." Bar. D. 360.

మతము matamu. [Skt.] n. Opinion. అభిప్రాయము.
wish, idea. A doctrine, creed,
sect, religion, కాస్త్రము. Consent, స్వతంత్ర.
త్రివరములు the three creeds, i. e., the
Vaishnava, Madhwa and Smartha creeds.
షష్టరములు the six creeds, viz. వైష్ణవము,
శైవము, కాస్త్రము, నారాయణము, సోమము and
కామరూపము కాదివరము (in magic) is the
mode wherein the alphabet is recited the
right way while వాదివరము is reciting the
alphabet backwards, the wrong way, begin-
ning with వా which is the last consonant

మతలు matalabu. [H.] n. Purport, mean-
ing. A topic, subject, contents, an అర్థ
మతము.

మతల్లిక matallika. [Skt.] n. (In composi-
tion,) the best or most excellent of all
things. మత్స్యిల్లికైవర్ణిని. నభూనామత్స్యి
the gem of her sex. Vasu. v. 94.

మతాలు or మత్రాలు matālu. [H.] n. A
blue-light, మత్స్యిల్లిక.

మతి *mati*

953

మద *mada*

మతి *mati*. [Skt.] n. Understanding, intellect, consciousness, judgment; sense, memory, recollection; wish, desire, inclination, బుద్ధి, శబంధ, ఇచ్ఛ. **మతిర్మమ** *mental aberration, perplexity*, విచిత్ర, పెత్తి. **మతి రిప్పినవాడు** *one out of his senses*. **మతి మంతుడు** *mati-mantudu*. n. A man of sense, a clever man, బుద్ధివారి. **మతి మరుపు** *mati-murupu* n. Forgetfulness, absence of mind, పొందాట. **మతిహీనుడు** *mati-hinudu*. n. A senseless or foolish man. బుద్ధిహీనుడు.

మతిండు *matintu*. [H.] v. a. To estimate, appraise. **మతింపు** same as **మతింపు** (q.v.).

మత్కుణము *matkunumu*. [Skt.] n. A bug. పిట్ట.

మత్తు *matthu*. [Skt.] adj. Intoxicated, drunk, tipsy. Infatuated, wanton, lustful. Mad, insane. Proud, gay, merry. మత్తుగజము. **మత్తువారిము** or **మత్తుభము** *an elephant in rut*. **మత్తుకొరము** *the amorous dove, the lovelorn nightingale*. **మత్తుకొరి** or **మత్తుకొరి** *matla-korint*. n. A wanton woman. మదింపిచ్చి. **మత్తుకోరి** *matla-korila*. n. The name of a certain Telugu metre. **మత్తు** *matlu*. n. Intoxication, amorous desire. **కామము**. **మత్తుకాడు** *matlu-kadu*. n. A lewd wretch. **కామకుడు**. An impudent fellow. **లంకాద్వీపవాడు**. “చిక్కెనోనేకునాచెమత్తు కాడు, చిక్కెనలెట్టి కాకునిమెట్టిండు.” HD. ii. 535. **మత్తు** or **మత్తు** *matlu*. [from Skt.] n. Intoxication, drunkenness, pride, arrogance. శ్రుత, మయికము, నుడము. **మత్తుకొడుపు** *an intoxicating drug*. **మత్తులు**, **మత్తుల్లు** or **మత్తుగొడు** *matlu*. v. n. To be intoxicated, to be inebriated. **విమదయు**, **విమదించు**, **కైకెక్క**. **మత్తుడు** *matludu*. n. A drunkard, a lustful man. A proud man. **మత్తుగొన్న** *వాడు*, **మదింపివాడు**. **మత్తుకము** *matlu-kamu*. n. The name of a Telugu Metre.

మత్తురము *matthuramu*. [Skt.] n. Envy, impatience of another's success or prosperity, jealousy, passion, anger. **ఈర్ష్య** *krishya*. adj. Envious, inimical, **ఈర్ష్యకుల** *krishyakulu*.

మత్తుండి *matyandi*. [Skt.] n. Coarse or unrefined sugar. Molasses, చెల్లము. **Crystallised sugar**, **కండచక్క**.

మత్తుము *matyamu*. [Skt.] n. A hsa, చూ. **మత్తుభ్యుదా** *matya-dhyudu*. n. An epithet of Manmadha. **మత్తుకుడు**. **మ** **రాస్తి** *maty-rakshi*. n. The moon plant, *Asclepias arida*. **రాస్తికెడికూర**.

మథనము *mathanamu*. [Skt.] n. Churning. **చిలకము**, **త్రవ్వట**. **మథించు** *mathintu*. v. a. To churn, చిలక, త్రవ్వ. **మథరము** *mathitamu*. n. Butter-milk. **వడ్డ**. adj. Stirred, churned, agitated, distressed, grieved. **త్రవ్వబడిన**.

మదట *madatu*. [from Skt. **మదము**] n. An intoxicated person, మత్తుడు, మత్తురాలు. A clownish boor, a stupid rustic. **మందుడు**, **బడుడు**. **మదమథనము** *madamathanamu*. n. Stupidity, clownishness, rusticity. జెడిర్మ, వడ్డికము. “**ఇహికా** **దివాళి** **మదము** **నీకెందులను** **జనునె** **దురాత్త** **మదిలినను** **దిగియె** **తె** **నలును** **యెప్పుని**.” P. iii, 108.

మదనుడు *madanudu*. [Skt.] n. Manmadha. **మదనము** *madanamu*. n. The Thorn Apple, *Datura jatosa*. **ఉప్పుత** **చెట్టు**, **దుత్తూరము**. Wax, మయము. “**మంద** **రమకరం** **మధుర్యము** **జేలు** **మధు** **చంబు** **రా** **ల** **నే** **మదనములు**.” B. vii. 17. **మదన** **గ్రంధి** *madana-grandhi*. n. A plant called *Spermatocleis*. **కారిక**. **Ainslie**. ii. 259. **మదనశ్రేణులు** *madana-shreṇi*. n. The wooden frame work over the beams in the roof of a Hindu house. **శ్రేణి**, **దండ**, **బాంబు** **బాది** **అం**

దానపులు ఇంటికినుకొనిపోయేయు పట్టెలు.

నలువచేతులచాతు? నెయ్యపుంసురుంజావిదిలు
దాని విప్పుకదమత్తుప్రశ్నపాలప్రమాత్తుకా." A. ii. 17. "నీ తనకెట్లవేల్చాచియవెక్కున

చాదువనచేతులుమదనచేతులవయెలు." Paidi.

i. 129. మదవపత్రిక *madava-patrika*. n.

A billet doux, or love-letter; వివహాపేద

నాదులకు తెలియజేయుచు వ్రాసికొనించాలు.

మకరి *makari*. n. A civet cat, పోవూరివీట్టి.

మదము *madamu*. [Skt.] n. Fat, కొత్త.

Pride, arrogance, lust, Lenny, madness.

నద్యము. Musk, కష్టా. మరాంధరి the blind-

ness of pride, haughtiness. విద్యామదము

the pride of learning. ధనమదము the pride

of wealth. ధనమరాంధుడు he who is blind-

ed by riches. కలమదము the pride of caste

or birth. ఉద్యోగమదము the pride of office.

యామమదము the pride of beauty. యౌవన

మదము the pride of youth. అన్నమదము

the pride of plenty. స్త్రీమదము the pride

of passion. మరాంధు indolent, heavy as

with tipsiness or lust. అతని ఘనమనోనిది

his lustful arrogance has gone, he has

down his wild oats. Adj. Proud. మదకము

an elephant in rut. "మదకైదివ్వవేంపముచ్చి."

G. viii. 4. మదిండు *madimadu*. v. n. To be-

come fat, proud, or arrogant, to be in rut.

కొత్త, అనాగరించు, మద్దులు. మదపులేమగు

madapu-l-mugu. n. An elephant in rut.

(The *u* is inserted to prevent elision.)

మదమకడు *madam-adjadu*. v. n. To put

down pride, to kill. చంపు. మదవతి *madavati*.

n. A wanton woman. మరాహళి మన,

మదహస్తే, మదహస్తే or మదకలము *madavahasta*.

n. An elephant in its prime.

మది *madu*. [from Skt. మది.] n. The mind.

విచిన్చు. బద్ధి. వాదించు to think, తలచు. మది

మది *madu-madi* n. Great calmness, ని

ప్రతి. నిశాంతి, నిశాంతి. "మదిమదిరాత్తు

మదిమదిచి వాదించువాడెందరానిదేక, వది

పులుగోరకల్లున రవెంబు భుజించును."

UK. iv. 183. మదిపు or మదిపు *madipu*.

n. An estimate, valuation. మదిండు

or మదిండు *madimadu*. v. n. To make an

estimate. మదిపు నేయు.

మదిర *madira*. [Skt.] n. Spirituous or fer-

mented liquor. మది, కల్లు. మదిరాశి, or మది

శేఖర a wanton eyed girl, a giddy woman,

మదమకట్టిన కన్నులుగల అరుది. మదిరాశి శేఖర

one who has drink-swollen eyes.

మదిర *madira*. [Tel.] n. A heap of earth

or gravel.

మదీయము *madigamu*. [Skt.] adj. Mine,

appertaining to me.

మడుగు. మడుము or మడుపు *madugu*.

[Tel.] n. A sluice, a flood-gate. శూము.

మడుపు *madupu*. [Tel.] n. Green color,

అకుపచ్చే.

మదుర or మదులు *maduru*. [Tel.] n. Coping,

the cope or crown of a wall; or thatch

placed on the top of a wall. గోడ పైకప్పు.

మదురుగోడ an enclosing wall. HD. ii. 1038.

మదురు పోయు to put a coping on a wall.

మదురుమిడిల్లి a cat on the roof, i. e., a

calculating man; one who "sits on

the fence."

మదురుపు *madurupu*. [from Skt. మదు.] n.

Intoxicating liquor, మద్యము. Intoxication,

మత్తు.

మద్దుపు *madupu*. [Skt.] n. An aquatic

bird: the cormorant, నీరుకాకి, నీరుకాకి.

A kind of fish. మత్స్యభేదము.

మద్దురు *maduru*. [H.] n. Assistance, help,

abetment. మదద్ధారు *madadharu*. n. An

assistant.

మద్ది *madidi*. [Tel.] n. The tree calls

Memiptera arjuna. అర్జును. Rox. ii. 438

Terminalia alata. Koenig. Ainsl. ii. 193.

Alanthus malabarica. (Walt.)

మద్ది maddi

955

మధ్య madhya

There are various species called ఇనుమద్ది, పూదుమద్ది, ఏరుమద్ది, ఎల్లమద్ది or చిరికాను and చూచిమద్ది, *Briedelia retusa*. మద్దికాయలు *maddi-kayalu*. n. The fruit of the tree. A kind of earrings worn by boys.

మద్దిల *maddila*. [from Skt. మద్దివంక.] n. A small drum. మద్దిలరూపురిక్క *maddila-rupu-rikka*. n. A constellation called ధనిష్ఠానక్షత్రము.

మద్యము *madhyamu*. [Skt.] n. An intoxicating drink, toddy, liquor. కల్లు, పానాయి, మద. మద్యపానము a wine-bibber, a drunkard, మద్యపానము wine drinking. మద్యపానము మాకుము give up drink.

మధురము *madhuraamu*. [Skt.] adj. Sweet, delicious, agreeable. మంచరమైన, పాస్తరువైన, స్వీయమైన. n. Sweetness, తియ్యన. మధురంప *madhu-rum*. n. The vine tree, గోధుమి, వ్రాక్షతెట్టు. మధురము or మధురము *madhuraamu*. n. Sweetness, తియ్యన.

మధువు *madhuru*. [Skt.] n. Wine, spirits. కల్లు. Honey, తేనె. The sweet juice or nectar of flowers. మకరందము, పూతేనె. The spring time of the year. చైత్రమాసము, ఎంపంతులుకుపు. మధువ్రతము *madhu-vratamu*. n. A bee. తుప్పెర. మధుసఖుడు *madhu-sakhudu*. n. An epithet of Manmadha. మధుకరము *madhu-karamu*. n. A bee, as the maker of honey (మధువు) తుప్పెర. Also, boiled rice given as alms, భిక్షాన్నము. మధువము *madhuvamu*. n. A bee, as 'sucking honey.' తుప్పెర. మధువర్కము *madhu-parkamu*. n. Honey mixed with curds. దధిసంయుక్తమధువు. A bridal dress. పెండ్లిలో ఎధువయలకు ఇచ్చే వస్త్రము. మధుయష్టిక *madhu-yasthika*. n. Liquorice, అతిమధురము. మధులిహము *madhu-lihamu*. n. The honey bee, తేనెయింక. మధువారము *madhu-varamu*. n. Tipping, drinking frequently. మద్యపా

నక్షత్రము. మధుకము or మధుకము *madhukamu*. n. The tree called *Rassia latifolia*. ఇప్పతెట్టు. మధుచ్చిన్నము *madhu-chhinnamu*. n. Bees wax. Lib: the refuse of honey. మైము. మధులకము *mudhalakamu*. n. The lesser species of *Rassia latifolia*. ఏరుఇప్ప. కొండయిప్ప. మధులిక or మధుళిక *madhulika*. n. The pollen or dust of flowers. పుచ్చాడి. A stream of honey. మకరందధార. "నిడువ మధుళిక" సతుమకేకాని దీవలపాకతోట్టుకొం. చదివినదారకాచకలకాకృతి మల్లమెలంగినాడు పుర, ఇదగలినభవన పరిమర్మమునిశ్చయితానలం తెదుర్చుదమపార్యులై మలమలయెడి ముక్కుగ్రుచ్చి నోయవో." A. v. 130. బీజ మధుళిక, మకరందధారలం.

మధునూదము or మధునీపుడు *madhu-sudamu*. [Skt.] n. An epithet of Vishnu, as having slain the giant Madhu.

మధ్యము *madhyamu*. [Skt.] n. The middle, the waist, the middle part. సము, సదిమి భాగము. adj. Middle, that which is in the middle, centric; mean, as opposed to extreme. Middling, that is neither good nor bad, poor, indifferent. సదిరుము, సరుముండే. మధ్యపురండి inferior silver, much alloyed. మధ్య *madhya*. n. A girl of from 13 to 15 years of age. A youthful maiden. మధ్య adv. affix: Between, in the midst, amongst, amidst, meanwhile. అమధ్య thereabouts, during that interval. తొప్పిలో మాసము అమధ్య about the ninth month. మనోలమధ్య about January. ఈ మధ్య lately, recently. మధ్యమధ్య here and there, between whiles, now and then, at times, occasionally, అప్పుచప్పుకు, అక్కడక్కడ. మధ్య కేకము *madhya-dikamu*. n. The central portion of the Bharata Varsha, i. e., of Northern India. మధ్యము *madhyamu*. n. The middle finger. సదిమిలేల. మధ్యముము *madhyu-mamu*. n.

The fifth note of the Hindu gamut; Tenor. adj. Middle, central, intervening. Mean, ordinary, middling, సదిమిది. చుక్కను మైన పొడి base or ordinary silver. వానికిచ్చిస్తే మధ్యమమగా నన్నది his eyes are not good. మధ్యమ పురుషము madhyama-purushamu. n. The second (or middle) person in Grammar. Thou, you. ఎరుటివానిది తెలుపు తూట. మధ్యమము madhyamu. n. One who is middling, i. e., neither good nor bad. సదిమివాడు. మధ్యరాత్రము madhya-ratramu. n. Midnight. అర్ధరాత్రము, సదితేయ, నిశితము. మధ్యవర్తి madhyavarti. n. An arbitrator, a third person, a mediator, referee, nominee, umpire. మధ్యవర్తిత్వము or మధ్యస్థము madhyavartitvam. n. Mediation, arbitration. మధ్యస్థుడు madhya-sthudu. n. A third person, umpire, referee, mediator. మధ్యస్థు, సదామనుండి సక్షపాతములేక యుతుండు వారికి శాంతియుచెప్పువాడు. మధ్యాహ్నము madhyahnamu. n. Mid-day, noon. పల్ల తగల.

మనము manamu. [Tel.] pron. We, (including the person or persons addressed,) as distinguished from నేను which excludes the person addressed. మనమ చూడలేదే neither you nor I saw it.

మనము manamu. [Skt.] n. The mind. మనస్సు. మనశము manashamu. n. Mind-ing, understanding, thinking, reflecting, చాక్షణము.

మనవ్రతి mana-varti. [Tel.] n. Corruption of మనస్సు. (q. v.)

మనవి manavi. [Tel.] n. A request solicitation, petition, దివ్వాదము.

మనసు or మనస్సు manasu. [Tel.] n. The internal organ of cognition, the intellect, understanding, mind. Inclination, wish, will, pleasure, ఇష్టము. adj. Liking, ఇష్టము.

మనస్సు manasu. (మనసు+అను.) v. n. To like, ఇష్టము. మనోలేకమగా రోయూడు he went as quick as thought. మనోవాగ్ధికి మందులేదు there is no cure for the heart-sore or for a mental disease. చాల్చి పిలవరావ నీళ్లూ-మనస్సువచ్చింది how could you find it in your heart to call him? నీకు మనస్సువచ్చినదానిని తీసికొనవచ్చును you may take which you choose. వానిని చేయరావ నానికె యింకా మనస్సురాలేదు he is not yet inclined to do this. తమరు మనస్సు పట్టితే అవును if you once set your heart upon it it will be done. వానికిమనస్సువస్తే ఒకటి, మనస్సురాకపోతే ఒకటి he is guided by fancy or whim. మనస్సు దైవాసము heaven is in the heart. వానిమనస్సు అభేదము his thoughts are inscrutable. వానిమనస్సును ఎందుకు పెప్పించెదవు why should you grieve him or his heart? వానిమనస్సు విరిగింది he is heart-broken. ఈవూట నీమనస్సులో ఉండనీ you must keep this to yourself. అది చూడ్చితే వానిమనస్సు తాళలేదు he could not endure to see her weep. వాని మనస్సు తిరుగలేదు he has not altered his opinion. వానికి మనస్సులో ఒకటి, బయట ఒకటి he has one thing in his heart and another in his mouth. వామనస్సు ఒకవిధముగానున్నది I know not what to think, my mind is confused. "ఇంద్రియములు మనస్సుమలు" the senses are dependent on the mind. M. XII, v. 596. మనస్సు మైన తూట the thought of his heart. హిమనస్సు as you please, your pleasure. వానిమనస్సువచ్చినట్లు as he chose, as he pleased. మనవియ్యలేదు he did not tell his real thoughts. నీమనస్సు వచ్చినట్లు or నీమనస్సులోయినట్లే తోచా what! are you to do as you like! మనస్సుకుందు to give close attention. మనస్సులోనివూట one's real opinion. తనమనస్సువచ్చినవూటలు whatever jobs he pleased. ఇష్టలేదుమన మనస్సురావండు as (he) could not find it

(his) heart to do this. కామమృగ పట్టించి
 I was impressed on my mind. హాయి
 దిశాకు ముక్కుతట్టుకొని (తక, నిలత్తుకొని)
 ఉండు you must keep yourself quiet
 or restrain yourself for a short time.
 మనస్థి నామో-రి. (మనసు+అరి.) n. A
 wise man. బుద్ధిమంతుడు. "కా అనుమతి
 ప్రకారం, బహుముగానుండే కలకలకాన్ని
 తో, మనసులోకిపోయి, మనసులోకి
 మాక మనముతో." R. i. 123. మనసా
 manasa. adv. Mentally, in the heart.
 పట్టించుకొని మనసార నామో-రి. adv.
 Sincerely, willingly. మనసేదాడు. మన
 ప్రభవుడు, మనోబాడు or నాభిభవుడు
 manojyoti n. Lit: The mind-born.
 An epithet of Manmadha, కన్నభవుడు.
 మనస్కరించు నామో-రి. v. n.
 To be inclined. మనస్కరించునాభియు, మనస్క
 రించు. In correspondence మనస్కరించే
 Maontea 'please to consider the above: this
 is equivalent to "yours truly." మనస్కరించి
 willingly, ఎంతోభావంతోగా. మనస్కార
 ము నామో-రి. n. Fixed attention,
 profound meditation మనస్కార, మనస్క
 రించు. స్థిరమైన. మనస్కరు నామో-రి.
 skuru. adj. "Minded;" a word used in
 compounds, thus మనస్కరుడు a right mind-
 ed man, a good hearted man. దుష్టమనస్కరుడు
 an evil minded man. భిన్నమనస్కరము heart-
 broken. భిన్నమనస్కరము being of various
 minds. ప్రసన్నమనస్కరము light hearted,
 pleased. మనస్తాపము నామో-రి. n. Mental distress displeasure, anger,
 vexation. అందుకు మనస్తాపముగావుంది one
 is annoyed or grieved at this. మనస్కా
 ర్తిగా or మనస్కార్యముగా నామో-రి. n. n. n.
 Willingly. మనస్కరి adj. Attentive, fixing the mind upon
 anything. Intelligent. కామమృగము. Good-
 hearted. మనో మనస్కరు. మనోజ్ఞము
 manojyoti. adj. Agreeable, pleasing,
 captivating, lovely, handsome, మనో.

మన, మందర మన. మనోరంజనీ manor-
 jani. n. (Lit. that which delights the
 mind.) The name of a certain flower with
 a rank smell, apparently a sort of arum.
 మనోరథము manor-rathamu. n. A wish,
 desire. ఇచ్చ. కామనోరథము తమకు త్వరా
 ఇచ్చుమని విచ్చియున్నాడు I trust that you
 will soon grant what I so earnestly wish.
 మనోమోలికము manomolika-mu.
 n. Misunderstanding. మనోహరము
 manoharamu. adj. Heart-stealing, i. e.,
 charming, lovely, alluring, captivating,
 fascinating. ఇండ్లె. n. Vermicelli.

మనా or మన్నా మన. [H.] n. A pro-
 hibition, hindrance, prevention. వానికి దేని
 దీనినా అయినది he is banished the court.

మనో మన. [Skt.] adv. Little, slowly.
 అనగా not a little. "మనోమనమందల
 లేకుండు, పద్మసాములైతెల్లకర్మములు మనా
 క్కర్మమునొక్కట." N. vii. 157. దీని అనగా,
 అధికమనస్కరుగాడు.

మనోజ్ఞము Same as మనోజ్ఞ. (q.v.)

మనోరము నామో-రి. [Tel.] n. Grief,
 affliction, sorrow. వాడుకము, బాధము, దుః-
 ఖము. "కా కలకలము కన్నులు మనో, కిందించిన
 క్రియంతో చేతులుగా, భవములునున్నగానై,
 మనోరములు మనమహుడు మనస్కరమైతెలు." N.
 vii. 260. మనోరము నామో-రి. n. To be sorry, to grieve. దుఃఖము.
 మనోరపాటు manor-rapa. n. The sor-
 row of being sorrowful, మనోరపాటు.

మనోరము. [for Skt. మనోరము.] 1. A
 man or woman, a person. వానికిరూ-కలకల
 తమ మనోరములేదు he has neither money
 nor even. మనోరము అనుకూలము a pro-
 verbial expression, meaning, all men are
 subject to disease. మనోరము అనుకూలము
 వారు he gave each man a rope. మనోరము
 వారున్నవారు each man gave a different
 opinion. మనోరము అనుకూలము he talks
 differently to different people 2. అను

మనిషి a woman. ఆమె అలాటిమనిషి she is a stout person. ఏవేమిమనిషి what a strange man you are! మనిషివా, పశువువా? are you a man or a brute? do you call yourself a man? నామనిషిని పంపుతాను I will send my man. ఆ దేశపుమనుషులు people of that country.

మనీష మనిషి. [Skt.] n. Mind, understanding, intellect. బుద్ధి. మతి, ప్రజ్ఞ. మనీషి మనిషి. n. A learned man, a teacher. ప్రాజ్ఞుడు, పండితుడు, బుద్ధిమంతుడు.

మను manu. [Tel.] v. n. To live, exist. జీవించు. To conduct oneself, వ్యవహరించు. “కంటిని క్రిపాద కమలంబరేణ, మంటినింకటికి మగుడునునన.” BD. iii. 2220. n. Earth, soil, మట్టి, నేల. మనిషి or మన్ని. maniki. n. Existence, living, జీవించడము, జీవనము. Home, an abode. నివాసము, ఆ నికెట్టు. వాసస్థానము. A place, స్థానము, “మమకులము రాచవారల, మమకులలిరవకుళులినిమగువకునె లనై, తోరునయోధాధ్వజగరము.” R.i. 102. మమకులలిరవకుళులినిమగువకునె లనై, తోరునయోధాధ్వజగరము. మనికెట్టు మనికి-పట్టు. n. Home, an abode. గృహము. మనుకువ manukura. n. An abode, house, residence. వాసస్థానము. మనుగడ manugada. n. Life, living. జీవనము, జీవించడము. Means of livelihood, జీవనోపాయము. “మమగడదప్పుకొక్క మనిమాల లుచోకొనెనై.” M. XII. iii. 370. మనుడు, మనుడు, మనుపు or మన్పు manupu. v. a. To cause to live, to nourish, to take care of, bring up. మనజేయు, పోషించు, ప్రతిపించు. మనుతిండి or మన్నిండి manundindi. n. Lit: That which eats earth, i.e., a kind of snake, ఒకవిధమైనపాము. మనుచరి manupara. n. A guardian, కాపరి, రక్షకుడు. మనుషిమను manu-pitugu. n. A living corpse, జీవచ్ఛవము. మనువు త్రి, మనుపత్రి or మనుపత్రి manu-patru. n. Maintenance, support; a pension, allowance, stipend. మనుపు

manupu. n. Life, living, జీవనము, ప్రకృతి. Conduct, వ్యవహారము. Choosing a husband, the choice of a husband, ఎంకని చేయుట. A husband, ఎంకడు. A fitting match, implying a proper or respectable son-in-law. నివాహనికైయుము. అందుకు కూతుర్లకు మనువులొక్కొక్క అల్లుడునున్నాడు he is at a loss for a suitable match for his daughters. మంచిమనువులొక్కొక్కే కూతురికి పెండ్లిచేస్తాడు. if he meets with a suitable match he is ready to give his daughter in marriage. రెండవమనువు a second marriage of a woman, ఆడవానికి రెండవనివాహనము. మనుగుడుపు manu-gudupu. n. A final entertainment given by the bride's parents to the bridegroom, after the conclusion of the whole marriage ceremonies.

మనుగు or మనువు manugu. [Tel.] v. n. To die, చచ్చు.

మనుపాలి manu-pala. [Tel.] n. A certain medicinal tree with oval leaves, *Neerium antilyaenoticum*. కులజము, కొడికెట్టు, పాలకుర, జీవంతి.

మనుబోలు, మన్ను బోలు, మను or మన్ను manu-bolu. [Tel.] The Gayal, commonly called the Bison. బుర్రము. మనువేంటి, మన్నేంటి. మనుబిడి or మన్నిడి manu-penti. n. A female bison. అరుబుర్రము. HD. i 511. plu. మన్నిట్లు

మనుమడు manumada. [Tel.] n. A grandson. మనుమరాలు manumadalu. n. A granddaughter.

మనువు manuvu. [Skt.] n. A mystical verse or formula. మంత్రము. A legislator and saint called Manu. There are said to be fourteen of these Manus viz., పావాయువు, పావకోవిషుడు, ఉత్తముడు, తామసుడు, బ్రహ్మకుడు, చాకృతుడు, వైశ్ణవుడు, సోమ్యపావ్యు, దక్షిణపావ్యు, ప్రహ్లాదపావ్యు, కృష్ణపావ్యు, మత్రిపావ్యు, శ్రీపావ్యు, సోమ్యపావ్యు. మనుబడి or మనుమడు manuvadu. n. A man. a

human being. మహాశాశనుడు *manu-jasannudu*. n. Lit. An eater of man, i. e., a demon, రాక్షసుడు. మహాశేంద్రుడు *manu-jendrudu*. n. A king, నాజీ. మన్వంతరము *manu-antaramu*. n. An age or period of time supposed to be under the sway of one Manu. ఏకవ్యతిరస్థియైనామలు, మహాకాల వ్యాధిచరిత్రము. (Vulgarly) Time, a rule, reign; thus చందూల మన్వంతరములో or చందూలములో in the time of Chandulala a former governor of Hyderabad. అతని వన్వంతరములేరిది his days are ended.

మహాశక్తిమా or మహాశారమా and మహాశరమా See under మహా.

మన్న *manna*. [H.] n. Prevention, an obstacle, అడ్డంపు, నిర్బంధము. See మహా.

మన్నన or మన్నీక *mannana*. Tel.] n. Respect, regard, grace, favour, పుష్కరము, గౌరవము, గొప్పచేయవలెను. "మనజవాగ్రనివలె నవ్వులంబిది." V. P. ii. 18. adj. Dear, beloved. ప్రణామై, "పాలవెట్టిక" మన్నన నవ్వులంబిమలంపుం దెల్లువతోయ్యలేక." R. v. 17. మన్నించు *manninchi*. v. a. To respect మన్నించెను, గొప్పచేయెను, పుష్కరించెను. To excuse, forgive, to pardon. వా తప్ప మన్నించాలి I pray you to excuse my fault. మన్నంపు *mannupu*. n. Respect. గౌరవము. Forgiveness, తననామ వానికి నష్టముల వన్నింపునవారు they excused him the flogging, i. e., he was not punished.

మన్ను *manu*. [Tel.] n. Life, జీవము. A certain muscle in the back of the head. పెదకుల మంగుడును. మన్నుగొట్టు *mannugotu*. v. a. To kill, or slaughter. సంపు. "మన్నుగొట్టుకొన్నాడని ప్రకటించెను." Ka. labas. iii. 231.

మన్నుడు, మన్నుయడు or మన్నులు *mannudu*. [Tel. మన్ను + యడు.] n. A lord, a chieftain, ప్రభుడు, పన్నుతనా. "మహావీరయ" పన్ను యడు." Tel. పే. "మన్ను పన్నుకొట్టెట్టి.

తన్నే మహార్యుధము ధరించెపుడు, పన్నీ లక్షమోదలకు, కన్నలకుమహాపుమందుగదరా." Sumati §. 49

మన్ను or మము *mannu*. [Tel.] n. Earth, mud, soil, dirt. మట్టెట్టు to inter or bury. పూర్వు, పాతపట్టు. నానీ మన్నుమిన్నుకాన రాతేరు he is too proud to care for anything in heaven or on earth. మన్నుదీండి, మమదీండి or మచ్చిండి *manu-dindi*. n. Lit. that which feeds on earth, i. e., a kind of snake. మన్నురేము *mannu-rēmu*. n. A king, భూపతి. మన్నులిపాము *mannuli-pamu*. n. A harmless species of serpent, extremely thick. Russell on Snakes, Vol. ii. No. XVI.

మన్ను *mannu*. [Tel.] n. A wild animal of the ox tribe, the Gayal or the Buon. బూగ్గూ. See మహాశకు.

"తే. బంకమగొరబడి బడిన పరేపు.

మన్నుగిట్టక గడిచెమన్నులరు."

Swa. iv. 20.

A kind of military weapon, మన్నుకొంకం కలము.

మన్నెము or మన్నము *mannema*. [from Skt. మన్నము.] n. Land given as a token of respect. పన్నునంది యిచ్చిన గొంధూరము. High-lands, hilly land, hill-country, uplands. Agency tracts. మన్నెపువ్వులు jungle leaver. మన్నెపురేకలు highlands. తా వావల్లము the interior of the hills. "అయ్యంబు రకతాత్రి, అట్టి దుర్గంబు మంక నల్లగ నేల మన్నెమర." BD. iii. 1000. మన్నెకాడు, మన్నెకొర or మన్నెపుకొర *mannekada* n. A highland chieftain. పన్నెపుకొర hill people. పన్నెపుగొడ్డెల a broad axo, a wood-mann's axo, a highlander's axo. మన్నెముల్లు *mannemulla*. n. A large needle used to remove thorns from the feet of gauts. "తండులపొడిచి పన్నె మన్నెమోలమన్నెయ." H. ii. 80. మన్నెకొరము *mannekora*.

శ్రీ **రామ దత్తం**

960

మాయా

uu. n. Chieftainship, the state of being
a lord among the hill people, మహాపురం
గి.ము. "మహాపుర మహాపురము" Vijayanti. ii.
66. దీ. హానాములముక్క, ప్రభుగి.ము.

మన్మథకు *manmathudu*, [Skt.] n. *Manmatha*, the Hindu Cupid, మన్మథుడు. **మన్మథ** *manmatha* n. The name of a Telugu year. **ఒక మన్మథము** *ekam mathu* s. **మన్మథుల బాణములు** *manmathu-banalu* the arrows of Love, the name of a particular kind of rice, or flower, “మన్మథుల బాణములు మరుమంత్రములకంటె” H. iv. 155. **మన్మథ పత్రము** *manmatha-patru*, n. A billet doux or love letter.

మనస్థానము *manasthana*. [Skt.] n. Sorrow, grief, distress, indigence, displeasure, anger. **నాశము**, పుత్రము: నాశమునకు మనోవ్యర్థము. **నాశము**, A sacrifice. **నాశము**.

మచ్చు *mappu*. (Tel. contracted from మాచి)
 v. a. To break in, or train (any animal).
 అంజుచు, అడ్డొస్తుచేయుచు. అచాబుచే
 యు. ముష్టమచ్చుచుగాని శిష్టమచ్చు it is easy
 for us to teach but not to correct. మచ్చు
 తులు *map.* Limited, tolerable, మెచ్చు, పు
 మిర్రుచు.

ముప్పు *mubbhu*. [Tel.] n. A cloud. ముప్పును.
 Obscurity, darkness, dimness, laziness, dullness,
 heaviness, హుంబ్బును, చీటి.
 కనుముప్పు dimness of sight. వానివత్తులకు ము
 ల్లువత్తులకు *his ears are dull of hearing*.
 నిద్రముప్పు drowsiness or heaviness. ఆ
 నెడది మల్లురాకలు తేవారు *he elud-
 ed or evaded the question*. ముప్పునం
 దాయిమునండ్ల దినాలు cloudy days ను
 నుండు a dark tint in colour, ముప్పు
 ను. ముప్పుకొను *mubbhu-konu*. v. n. To be-
 come cloudy. To be intoxicated, వచ్చు.
 ముప్పుత్రాగిన *mubbhu-trāga*. n. The sky, ఆ
 కాయ. ముప్పు పేర్చు *mabbu-pēṭṭu*. v. a. To
 defile, to evade, conceal. ముప్పు దుప్ప

mabbu-mip-ari. n. The wind, వాయువు.
mabbu-rasutu. n. An epithet of Indra, ఇంద్రుడు.

ముమతీ or మమత్వము *mamata*. [Skt.] The interest or affection entertained for objects, from considering them as belonging to, or connected with oneself. అభిమానము. “మేలకూదంబు పానంబు నుటచి నును, కలసిదండంబులకలకీకానియిని, యనదివ్యవసంబులేదేని యందుమమత. తనగూనింపభార్య శీలంభునకు.” *M. V. ii. 42*. మమకారము *mama-kāraṇa*. n. Egoism, self regard, pride, arrogance, self-sufficiency, అపాఠామము. Attachment, love, ప్రేమ.

మమ్మా *amma*. (Tel. for అమ్మ.) n. A mother.
An old woman in general. మమ్మారే, మమ్మారే, మమ్మారే, మమ్మారే, మమ్మ or మమ్మ
amma interj. Oh! Oh! O dear mu'
అశ్చర్యకరము. "ః అమృతాంశురేణుమ.
మమ్మనాకగతియట్లు తొనపడినంతా, మమ్మన
యనుచుచే-మన. మమ్మనా బానిశిలొక్క ముగి
నలేకపో." T. v. 50

మందులు *manuḍu*. (Tel) n: A kind of medicine. శామిశులు.

ముచ్చు *muccu*. [Tel.] n. An adverse wind on the sea, a kind of whirlwind that is adverse to sailing ships, ముచ్చునముచ్చున బీడులు విధులముచ్చునముచ్చున ముచ్చునముచ్చున. pron. The plu. accusative of ముచ్చు.

మయకమా, మయకమా or మైకమా మయకమా.
 మయక. [Tel.] n. Wax. మయకపత్తం & Wax-
 candle. A. 7 161.

మధురము madhuramu. [Skt.] adj. Composed
of, made of, formed of, full of. This is an
affix denoting quality or substance. మధు-
రములు: aqueous, watery, అద్భుతములు: ad-
buthu: marvellous, శోభనములు: shobhanamu:
glorious, రత్నములు: ratnamu: jewelled, నాగములు:
nagamu: serpents, వేదములు: vedamu: the Vedas,
శిల్పములు: silpamu: sculptures, పాములు: pambu:
snakes.

of grass. ద్వియాకైః spiritual, formed of spirit. శ్రద్ధిమముడైః full of truth. ఆ తూరి తరకలతుడుమునానున్నది the town swarms with Muslims. మయత or మయత్త ము mayata. n. Identity, unity, oneness, sameness. తాత్ర్యమ. శివకమయత్తమింటి she was united or mingled with the water. KP. iv. 94. "కమంకవల్లె హాద్యాయం దుభువ మంత్రవల్ల మయతంకమట్టి." Mand i. 2. టిమంత్రమయత. మంత్రవల్ల తాత్ర్య మ చేతన.

మయిల. మైల or మలీల mayila. (Tel.) n. Dirt, foulness, uncleanness, actual or ceremonial impurity, dirty clothes. మడి. ఆకుచి, కట్టిచిదింకట్టె. చాకలవాడు ఇంకా మయిల యెత్తుకొనిపోలేదు the washerman has not yet taken away the dirty clothes. హరియండ్లో మయిలచిచ్చిది their house has been defiled. adj. Dirty, foul, unclean, impure. మడిగావండ్, ఆకుచిచ్చె.

మయిలపూర్ణము or మయిలపూర్ణము mayila-tullana. (H.) n. Blue vitriol sulphate of copper. Verdigris, malacetate of copper. మయిలరేతము.

మయిదు mayidu. (Skt.) n. The name of the architect of the Asuras, అసురేంద్రుడు.

మయూభము mayubham. (Skt.) n. Light, brightness, flame. హస్త, ప్రకాశ. A beam of light, కిరణము.

మయూరము mayuramu. (Skt.) n. The peacock. పెహి. మయూరంబిలి the enemy of the peacock, a chameleon, a lizard. ఆంధ్ర నిధి, కొంపమయూరము (Box. i. 540.) a small tree or large shrub; *Andria solanacea*. మయూరశిఖి or మయూర శిఖిరి mayura-sikhi. n. The plant called *Adiantum melanocaulum*.

మయ్యకే మ mayya-kept. (Tel.) n. A sort of fish.

మర mara. n. (Tel.) n. A spiral, a screw, a joint or hinge. కంక, అల్ల. Made of wood, wooden. కొయ్యకొనేకె, మరకట్టు mara-kuffu. n. A sort of spell called కుంభకము. "చాకట్టు మరకట్టు కటికడికట్టు, పొట్టుకొంకడు కట్టు కొంకుకట్టు." Pal. 93 మరకాడు mara-kadu. n. A sailor, వారికడు. A skipper, the commander of a vessel. A ship-owner. పెడకొ. "మరకాడు పొంకుకరి శిష్యుడు కాడు." Kwa v. 56. టిల మరకడు. పెడకట్టుడు. మరగాలు mara-gala. n. A stilt or wooden leg. కృత్రిమసాము, మర గొమ్ము mara-gommu. n. A stilt. The pommel of a saddle, నల్ల మహిమల్లమునకు. యందు పెనుకలనానికల్ల యెత్తుకొని పోవలయును మరగాము. "కెనుకమరగొమ్మునానానానుమ ననియె." KP. iii. 69. మరచేద mara-chepa. n. A sort of shark. పొట్టము or పొట్టపరి the Squatina or Angel Shark. మరతట్టు mara-tauffu. n. A toe ring secured with a screw, కింకడ. "త్రిమల్లకుకొమరతట్టులో యుకా." A. v. 131 A turn-screw, కింకారి మరమీకు mara-miku. n. A screw, lit. a spiral nail, ఇహ్లాకాతి. మరసాన mara-sana. n. An instrument for polishing stones, రాళ్ళపనిచానిసానకము.

మరందము or మరందము marandamu. (Skt.) n. Nectar, the honey of flowers. పుండ్రె.

మరక maraka. (Tel.) n. A stain, spot, or blot. కం. A female-kid. అడుమేకట్టు. పెం. వ. 7.

మరకపము or మరకపము marakapamu. (Skt.) n. An emerald. పెచ్చ, మార్కపము. A. i. 34.

మరకము marakanu. (Tam. మరక్కాన్.) n. A certain measure called a markal, i. e., 8 measures or seers.

మరమర marakana. (Tel. from మరదు) n. Ignorance, forgetfulness, అజ్ఞానము.

మరగు or **మరాగు** *maragu.* [Tel.] v. n. and a. To use, to be used, accustomed, or addicted to. అలవాటుపడు, పరిచితుడగు. To desire, covet, ఆశించు. ఆశపడు. To boil fiercely. మడుకాడు. To fall in love with, to be enamoured of, మోహించు, అపవ్రుద్దు. వాడు బానిస మనిగివాడు he fell in love with her. రాక్షసుడివాడు one who is addicted to drink. మరుగువన్న తేనెడు boiling oil. మరకాడు to boil fiercely. "కరుగు మరుగును కలకలముచేయు, కందుగుందుచు కళవలెంపుచును." L. viii. 33. "వారివృత్తుల పోల వారో చిట్టచుట్టల యక్కరాకోడం, రాలుడుకోలెవారిని మరలించుచుంటివలల మరలించుకొ," BRK. x. 345. **మరపడు** or **మరపుడు** *marā-padamu.* n. Training, breaking in. అలవాటుచేయుడు. **మరపు** *marāpu.* v. a. To train, break in. అలవాటుచేయు. మరపరాని untameable, indomitable. **మరగించు** *maragintu.* v. a. To enamour. మోహించు శియు. To cause to boil. కాలుసు.

మరతు, **మరాతు**, **మరతిపోవు** or **మరతిపోవు** *maratu.* [Tel.] v. i. To forget. **మరపించు** or **మరపింతు** *marā-pintu.* v. a. To cause to forget, to blot out from one's memory. వాడు వాళ్ళువ్వయలో రెండ్రది మరిపించివాడు he out-shone his father in liberality. ఆ బిడ్డను చదువరిపించిరి she weaned the child. "స్వరాళ్ళువ్వవ్వలవ్వరి పించు." T. ii. 161. **మరపు**, **మరాపు** or **మరకుడు** *marāpu.* n. Forgetfulness, ignorance, delusion. దివ్యుడి, అజ్ఞానము. పారపోవడము, ప్రమాదము.

మరణము *marānamu.* [Skt.] n. Death. చావు. **మరణించు** or **మరణింతు** *marāntu.* v. n. To die, చచ్చు.

మరవలు or **మరవలడు** *maradalu.* [Tel.] n. A wife's younger sister; also a younger brother's wife, పెద్దమ్మచెల్లెడు, పెద్దనమ్మమ్మ. "మరవలచోళమ్మ." T. i. v. 49.

మరది or **మరది** *maradi.* [Tel.] n. A husband's younger brother, పెరిమరిమ్మడు. A younger sister's husband. చల్లెడిమడు. A brother-in-law, రాళ్ళతోబుట్టువు.

మరవ్వు *maravvu.* [H.] n. Repair.

మరల or **మరలి** *marala.* [Tel. from మరలు.] adv. Again, anew, in return. "రాగ రామలలితనీతి శివనలలితానామనమ్మలించి యా." Anirudh. iii. 59.

మరలు or **మర్లు** *maralu.* [Tel.] v. n. To turn, return, go back. తిరుగు మోగు తిరుగు. To be rescinded, abrogated, annulled. ముచ్చెరియ్యవ్వ తిరిగించుచులు చించువ మరలమరలు." Vish. ii. 272. **మరలుడు** or **మరలుడు** *marala-badu.* v. n.

To return, మరలు, తిరుగు. To rebel, తిరుగుడు. వానివాలక మరలుచియున్నది his tongue is tied. "వారల, మరలుచున్నందు రాకమరలుచున్నది." M. V. i. 309. **మరల** *marala.* n. The act of turning back, మరలుటలు. **మరలకోడు** *marala-kodu.* v. n. To turn. **మరలుడు**, **మరల్పు**, **మరలించు**, **మర్లించు** or **మర్లించు** *maralintu.* v. a. To turn back, to cause to return, to recall, to rescind, abrogate, annul. To ward off, elude, evade. "రై నర్పించు. గోపాలబాలకులమరలించి మరలు పెట్టుచింజులు బలించుచుంటి." N. ix. 254.

మరలుపు or **మరల్పు** *maralupu.* n. Changing, turning, మరలుటలు, మర్లించు కొనడము. "వక్కమరల్పుచేర్చులు." T. iii. 124.

మరవ or **మరావ** *marava.* [Tel.] n. A sluice, or outlet. కూలు.

మరాళ or **మరాళి** *marala.* [from Skt. మరాళాష్ట్ర.] n. A Mahabli man, adj. Pertaining to the Mahabli country or nation. **మరాళిగ** *marali-ga.* n. A plant called *Spilanthes amelia*. Rō. iii. 410. **మరాళము** *marali-mumu.* n. A

మన మార్గ

968

పూర్వ దర్శన

certain drug. Rox. iii. 410. *మరత్తలు*
marattlu. n. plu. The Maharattas.

మరాఠీ మా *खडगलाम्बु*. [Skt.] n. A species of waterfowl, with red legs and bill; commonly supposed to be a swan. म०२८.

మరి ము. [Tel.] n. A time, season, తరం.
ఒకవారి or ఒక్కవారి once. ఎవ. More,
further, still, else, again, then, so, మరియు,
కంటేయు. ఇంక, అంతరము. మరిమరిన
there is nothing else, or nothing more.
మరిమి what else? what more? నీకు మరి
వచ్చునప్పుడు when shall I come? మరి
మంచి so much the better. మరి లేకలేదు
there is nothing else. మరియొక another.
మరియొకటి another thing. మరియొకడు
another man. మరియు or మరియు besides,
also, moreover. మరియొక in what other
way? మరికొన్ని a few more. నాలుగు
four more. వాడు ఎవడు who is that man?
నెవరెవరెవరె nobody in particular. మరి
లేదు there is nothing further. ఇంకమీద
so this is more troublesome. ముక్కుమరి
mari-mari. adv. Very much, మిక్కిలి, అంత.
కొను. Again and again, more and more,
మరియుమరియు.

మనస్ ముగిస. [Tel.] n. A sup out out of
soft comparisons. తాతినామ. "మనస్సునా
మనస్ ముగిసయినామి." BD. iii. 829.

మరిగొమ్మ అయిపోయినది. [Tel.] n. An over-
row condition. చెరువుకు నీరు ఎక్కువైతే పొడి
మారు అయినది.

మరిది or మరిది goddess. [Tel.] n. Cholera,
మరిద-దేవత, చిహ్నం. The name of the
goddess of cholera.

Sub See net A.

మరియు అవసరము. [from Ska. మంత్రి.]
ii. Order, క్రమము. Extent, limit, bound-
ary. తీ. Responsibility.

"కావలసినవిన్నపములు
 వినిపించుచును
 మరలమరల
 బయటకును
 పోవుచును."

మరీచము or మరీచమ్మ = *maricham*. [Sk.]
 n. Pepper. మిరియము.

మహా మార్చి. [Sh.] n. A ray of light,
 కిరణం. pl: మహిమ. Swa. v. 98. Also,
 the name of a certain rishi. s. *Varaha*.

ಮರೀಚಿಕಾ, [Sk.] n. A mirage.
Jat. ೧, ಪು. ೧೬೨. H. ii. 162.

మరల *maru*. [Tel.] n. In composition, short for *మరలం*, *maruḥ*. and *మరల*, adj. Other, next, in return. *మరలం* or *మరలం* (మరు పరమం) next day. *మరలం* (మరు+మరలం) a word in return, contradiction. *మరలం* or *మరలం* a thousand times. **మరల** *maru*. *maru*. (మరు+మరలం) v. n. To be concealed, to disappear or vanish. *మరలం*, *మరలం*. "మరుమరలం మరు మరలం" = M. VII. iv. 315. **మరల** *maru*. *maru*. v. a. To conceal, hide. **మరలం** *maru*. *maru*. *maru*. (మరు+మరలం) n. An echo.

మరగు *marugu*. [Tel.] v. n. To be con-
 cealed or bidden, *మరగు*. To be dejected,
 to be in deep sorrow, *మరగు*. సంరక్షణము.
 మరగు or మరగు *marugu*. n. Privacy,
 cover, shelter, a screen, concealment,
 the hidden part of any thing, అనన్త
 కాలము. *మరగు*. తమమరగుకొల్పినాడు I have
 sought shelter with you. అనన్త నివా
 మరగునాడు that garden is very
 private. మరగునాడు a curtain or screen
 placed before a door. మరగునాడు or
 మరగునాడు a privy or necessary. అనన్త
 మరగునాడు they kept that word secret.
 adj. Hidden, unseen, invisible, impercep-
 tible, obscure, sheltered. మరగునాడు

మర్త marta

965

మల mala

వడము. అనగా కిక్కురుగాపోయి నడువడము ఆత్మ యందవడము. మర్తల కిక్కురవాడయము like the cat had kitten, i. e.. కిక్కిరింప జేయు కరుచు కొని కిక్కురించి పోవడము, that is, the instinct which leads the stronger to protect or carry the weaker, నరుడు తొనై అధిహునించి కిక్కురించి పోవడము. The latter instance is used to illustrate the free grace of God: and the former is of man seeking divine aid.

మర్తము martamu. [H.] adj. Closed, settled, as an account, concluded, finished.

మర్త్యము martyamu. [from Skt. మర్త.] adj. Mortal. n. The visible world, the earth, ప్రపంచము, భూలోకము. "కలకలకానందమున మర్త్యమున" M. I. ii. 172. మర్త్యుడు martyudu. n. A man, a mortal. మనుష్యుడు.

మర్దనము mardanamu. [Skt.] n. Rubbing, handling, grinding, pounding. కిసకడము, మారడము. అంజమర్దనము massaging, rubbing or pressing the limbs.

మర్దలము mardalamu. [Skt.] n. A kind of drum. మృదంగము.

మర్దించు mardintu. [Skt.] v. a. To rub, handle, grind, pound, crush, కిసుకు, మారు. మర్దితము marditam. adj. Rubbed, ground. కిసకబడిన, మారబడిన.

మర్మము marmamu. [Skt.] n. A vital part, అనుము, కేవలము A secret, a mystery, కలుకు. Secrecy, mystery, dissimulation, hypocrisy, కపటము, దేవము. సమర్థముగా in full detail, minutely. మర్మస్థానము a private part, vital part. మర్మాపేక్షి one who investigates or tries to discover. మర్మాగ్రము marmagru. n. An intimate. Lit: One who knows a secret. మర్మమున నాడు. మర్మ marmi. n. A hypocrite.

మర్మరము marmaramu. [Skt. cf. Eng. 'murmur'.] n. A murmur, a rustling sound. శబ్దములయొక్కయు వర్షములయొక్కయు మోర.

మర్యాద మaryada. [Skt.] n. A limit, boundary, పేద, పాలిపేద, పీఠము. Respect, civility, పద్ధతము. Manner, way, fashion, decency, custom, rule. కట్టుబాటు. ఆయుర్వర్షద the limit of life. మర్యాదవారు a civil expression. మర్యాదవారు a gentleman, a respectable man. ఇది నీకు మర్యాద is this manners? is this proper for you. మర్యాదైన మaryad-aina. adj. Honourable, respectable.

మనుషాము manu as మనుషుడి. See under మను.

మర్రి marr. [Tel.] n. The Banyan tree, *Ficus indica*, వలపువీడు.

మర్దము marshamu. [Skt.] n. Patience, endurance. శుభ, ఓర్పు.

మల mala. [Tel.] n. A mountain, కొండ. The axle bar on which the lever (మల) of a కారము turns. పిల్లలతోడి దొంగల పేర అక్షరము మలగొంగు mala-gonga. n. An epithet of Indra, ఇంద్రుడు. మలమణి or మలమట్టి mala-manaki. n. A monkey. మలయమ్మ mala-yamma. n. The mountain goddess, i. e., Parvati.

మలక malaka. [Tel.] n. A tangle, twist, bend; a spiral, a serpentine-line; crookedness, పెరిక, రిక్క, చుట్టు. మలకల tricks, guiles. The twisting or turns of a channel. మలకలపడి a wily monk. కుటిలము. "మలకలమున ప్రవారములు తామును మల నిడుకొని కలుగు." B. X. § 16, 86. A Mahomedan, మలక. An earthen lid over a pot, మలకడు. adj. Crooked, పెరిక. మలకతాము malakatamu. n. A mea-

sure (loom) containing ten thousand, పదివేలమలపు కూరము. మలకపట్టి *malakapatti*. n. A measure of grain, about a ton, being from 200 to 240 thousand or 960 *seers*. ఇక్కడ రకుంఠేమలకాలిగల మామిడి కాయ. మలక మేపు *malaka-meypu*. n. A bow-shaped flash of lightning, భువరాక్షసుడు మేపు. మలగొంఠి or మలిగొంఠి *mala-gonni*. v. n. To be twisted, మలిగొంఠి. మలపుగొంఠి *malapu-gonni*. v. n. To dance, నర్తించు.

మలకడము *malakadumu*. [Tel.] n. A shoe, పాదక. "తెలివాడపదిత్ర మలకడగూరి మామిడి." A. vi. 94. టీ. మలకడ అలు, చెప్పు.

మలిగ *maligi*. [Tel.] n. A double bullock load. ఎద్దుపైకంతోడి పడుకోన.

మలగు or మలము *malaga*. [Tel.] v. s. and v. n. To wander, to roam about, to turn, to quit. తిరుగు, మళ్లు, మార, నివృత్తము. To be bent, మలిగెను. "పాదమలగిచూచుచు." A. iii. 93. "విజయభూపతిమహర్షిదేవరాయలగు, చాళుఖ్యులవంతులమలగును." M. XII. vi. 163. మలచు, మలకు, మలపు or మలపు *malaga*. v. s. To cause to turn, మలకరేయ, త్రిప్పు, కల్లించు. To ship, to cut stone with a chisel, to engrave a stone. కట్టరేయ, కలితోచెక్క. To winnow grain so as to remove pebbles, dirt, etc. రియ్యమలోని రాళ్లు తీసిరేయ. మలచిరియ్యము winnowed grain. ఎడ్లకములు to turn the oven. To fold, to bend. మడుచు. "కన్నాశ్రయమలచి లోలోన వెయ్యది మెయ్యది కుచక్కను." A. iv. 46. టీ. మలచి అలాగా నడిచి, పెడనిది. "పాదములు దిక్కులుదిక్కుటిగామలచి." T. iii. 120. టీ. మలచి, చుట్టి. మలపు *malaga*. n. Acting, dancing, నర్తనము. "ఈ ఎడమచేయిమీద నులపునా." A. iv. 38. టీ. మలపు, ఎదురు తిరిగి పడ అలు. Greenness, అపకృతము.

మలరేము *malatamu*. [Tel.] adj. Great, much, గొప్ప, అధికము.

మలక *malaka*. [Tel.] n. A cow or buffalo which gives milk after her calf is dead. మాది చచ్చినది పాలిచ్చే ఆవుమొదలైనవి

మలమల *mala-mala*. [Tel.] adv. Fiercely, violently. మలమలమరగి *mala-mala-maruga*. v. o. To boil violently. మలమల మాడు *mala-mala-madu*. v. n. To burn fiercely, "మలమలమరగునునిలకాడరేల, గొలలిపివ మడుకుతుంకరేల." BD. iii. 760. ఎండలో పీచులు కలమలమరగడ the ants are scorched or burned up in the sun.

మలమాసము *mala-masamu*. [Skt.] n. An intercalary month. అధికమాసము.

మలము *malamu*. [Skt.] n. An excretion, especially applied to the faeces, dung, dirt, filth, dregs, sediment. Sin, pollution. మూత్రము, పురీషము, నలిచి, చీడిచి, పుక్కి, ఉచ్చి మొదలైనవి, పాపము, మాలిన్యము, రోషము. మలనారకు the removal of defilement. అసమలము original sin, అసంబంధమైనము. మూత్రము or ముష్టము three kinds of defilement or evil passions, viz., ఆర్ద్రము, మాద, కామము, pride, confusion of mind and lust. మలమూత్రము dung and urine, మూత్రపురీషములు. మలబంధము constiveness, obstruction of the bowels. మలబాధకు వెళ్లు to go to stool.

మలయము *malayamu*. [borrowed by Skt. from Drav. మల.] n. Malabar, మళయాళరేళము. Mount Malaya, a hill range in the southern part of Western India. A garden, తోట, ఆరము. మలయది (literally) the sandalwood mountain, i. e., the Indian Hymettus, a mountain celebrated for its fragrant sandal groves. మలయకారుకము a gentle, fragrant breeze, a zephyr. మలయజము *malayajamu*. n. The Sandalwood tree, చందికెచ్చెడుము. San-

దీలwood. చంద్రము. మలయుజనీ *malayajana-siri*. n. A kind of cloth. వస్త్రచీరము.

"పుంసోదబద్ధుడు భూసత్యుర్నిత్యంబు, సుఖియ్య, మలయుజనీయ." BD. iii. 117. "కూండ్లో భూసతిమలయుజనీ." BP. iii. 25.

మలయు *malayu*. [Tel.] v. n. To wander, roam, తిరుగు. To be entangled, to form a tangle, పెనగు, చిక్కిపడు. To sprout, వ్యాపించు. To attempt, ఉత్సహించు. To be eager for, ఉత్తేజించు To long for, తపించు. To rejoice, be pleased, eager, or delighted. To shine, be splendid. To unfold or display, ఉల్లసించు, తెలుయు, విచ్చుంబించు. To blow, as wind. విపర్య. "ఇలలోనిద్దరురాజులు మలయుచునడచి మాపటివేళ" బం పెత్తెట్టమరచిన తెలుకలు తమకలుగులోని కేసు నడిచా" చాటువచ్చును. "మాణిక్యదీపమల మలయుచోట." Swa. iii. 146. "మలమలచా రణమలయుచువారము." T. ii. 149, మలయుక *malayuka*. n. Rambling, jaunting, junketting. విహారము.

మలపతి *malapati*. [Tel.] n. Extra assessments, an increased demand or cess. (Vizag.)

మలము or మలము *malamu*. [H.] n. Plating, gilding.

మలారము *malaramu*. [Tel.] n. A rake (used in a garden.) నాళలమలారము a string or bunch of glass bracelets.

మలికము *malikamu*. [Tel.] n. Doubt, hesitation, సందేహము. Sorrow, వ్యాకులము. మలికము to sorrow. "మమకల్గెన కాదమలికపడును." L. xi. 118. మనోమలిక తమ mental grief.

మలిగండ్లు *maligandlu*. [Tel. మలి+గండ్లు.] n. Stones separated from grain by winnowing. Light grains which are worthless. తిండాలు, మాకము.

"అప్పుచేసిమలది యలిగండ్లుమలిగండ్లు, నామదిమలిగండ్లు" నలమమమ్మలనెడు పెన్దెలోదురుగుమా." Vema. iii. 34.

"ద్యౌ మలిగండ్లుదీసి: మంచలియ్యంబు, విలుమవిధంబున విచ్చారదుట్టు, వాసన నెంతయువడికదలొడ్డి, భామకల్పనసంపద పృథ్విలోందు" L. xxiv. 57.

మలికము *malikamu*. [Skt.] n. Dirt, blackness, a fault, defect, మండి. కోసము. adj. Dirty, soiled, foul, black మానెం. చల్లని. Sinful, wicked, abominable, మాచిత్యం. మలికముఖము blackfaced, an epithet of the god of fire, of a ghost, of a monkey, or of a bad man; the large black wild bee. అన్ని మోక్షుడు. దుర్బుధుడు, చచ్చినవాడు. కొంచెముచ్చు. శుభ్రుడు. మలిమసము *malikamu*. adj. Foul, dirty, మానె.

మలు *malu*. [Tel. a form of మరు from మరుస] adj. The second. మలుకొను *malukunu* n. The second crop produced within the year, the light crop. రెండో మరుపెట్టెపంట. Also, winter, శీతకాలము. మలుమాలు or మల్యాలు the second child. తొలిమాలు first child. మలువక్కము the second fortnight, కృష్ణపక్షము. మలుసంధే *malu-sandha* n. The evening time, eventide, పాయసంధ్య. మలుతొట్టు *malu-tattu*. n. A screw, a screw driver, a wrench, తిరుగాణి.

మలుకు or మల్కు *maluku*. [Tel.] n. A turn, twist, fold. A slip-knot. వామ మెదిలయినవాటిని ఎదురుకుకుగా తిలించి మల్ల పెడమల్లతిప్పింది. కొండమొక్కగురి an eddy of wind round a point of land. "మల్క తో దామలి పెట్టికట్టిక దానికానిగిహించింది." T. v. 7.

మలుకుడు *maluku*. [Tel.] n. Dirt, మానె.

మలుగు *malugu*. [Tel.] v. n. To be extinguished, go out. అపొవు. To perish, నశించు. **మలుపు** *malupu*. v. a. To extinguish or put out a lamp. అప్పు. To turn, త్రిప్పు. To destroy, నశింపజేయు. n. A turning. తిరుగుడు. మూలముల పున in turning a corner. **మలుకు** or **మలుపు** *maluku*. v. a. To winnow grain in order to remove stones and grits from it, చివ్వములోనువదిచి రాళ్లుపోవుటకు చెరుగు. To turn in a lathe, తిమిలెట్టు. To cut stone with a chisel, to engrave a stone, తినితీయు. See మలగు. **మలుగు** or **మలుగులు** *malugu*. n. The small of the back above the loins, the sides of the loins. కటియొక్క కట్ట. మక్క. వెనుకమున the back of the hip, కంటి. **మలుగు** or **మలుగుపాము** *malugu*. An eel. పాపపాడు.

మల్కంగిని or **మాల్యంగిని** *malakangini*. [Tel.] n. The black oil plant, *Celastrus paniculata*, or *Oleum nigrum*. (Watts.) తొక్కిరిచి, కెక్కడుతక, పిన్నమాతెలు.

మల్కుడు *maluku*. [Tel.] n. A Mussulman "మల్కువినోదక." Varu. iii. 261.

మల్లు or **మొనమలు** *malalu*. [H.] n. A kind of fine silk.

మల్లకుడు *mallakudu*. [Tel.] n. An obstinate man, a forward man. కఠిమడు, నడుపరి.

“క॥ కల్లికంత్రిమకులకు
శిల్పవిధములనుమలయకు హితములచెప్పన్,
'మల్లకుడుగా'కల్పము
పల్లవముగాకానాది పోషకమునన్.”

భా. ఆం. iv.

మల్లము or **మల్లకము** *malamu*. [Skt.] n. A vessel holding oil whether for culinary purposes or for burning as a lamp. మానెచ్చి, ప్రమిద. నాచిక. **మల్లి** or **మల్లి** *malla*. (from మల్లము.) n. A shallow earthen vessel. మంటికంటెము. నాచిక.

మల్లిచేరకు, **మల్లికు**, and **మల్లిడి** See under మల్లు.

మల్లరము *mallaramu*. [Tel.] adj. Fat, proud, కొద్దిస, మడిచిన, కట్టించిన. మల్లరపు బాబోకు a fat ox.

మల్లపాల or **మల్లెపాల** *malla-pala*. [Tel.] n. A dining room. భోజనశాల.

మల్పాపు *malpāpu*. [H.] adj. Covered, enclosed. n. An enclosure. **మల్పాపు చేయు** *malpāpu-chēyu*. v. n. To enclose (a letter in a cover).

మల్ల *malla*. [Tel.] n. A certain grain-fee allowed to potters. మల్లముడి *malla-mudi*. adj. Plagued, troubled, troublesome, distressful. పీడితము, తాదమహాన.

మల్లము and **మల్లము** See under మల్లు.

మల్లారము or **మలారము** *mallaramu*. [Tel.] n. A cluster of bracelets. A cord on which bracelets (నాకాలు) are strung by vendors.

మల్లిక *malika*. [Skt.] n. The Jasmine plant. మల్లికెట్టు, మల్లికపువ్వు. ముద్దెలిక the double jasmine, దిశాళి. Rox. i. 95. **మల్లికాక్షము** *mallikakshamu*. n. A kind of becon or swan with dark legs and light eyes. Ananda. ix. 59. మలిచరరాకంతుశ్చరకం

ము. A white-eyed horse, శ్వకశ్చిత్రాశ్వము.

మల్లి or **మల్లియు** *malle*. [Tel.] n. The Jasmine plant. మల్లిపూలు jasmine blossoms. అడవిమల్లి *Jasminum grandifolium*, a shrub which grows to the height of ten feet. లాంబామల్లి the tuberose jasmine.

లాండుమల్లి or బొడ్డుమల్లి a variety with luxuriant flowers. నాగమల్లి a plant, *Austicia grandiflora*, prickly pear.

చీటి మల్లి a water creeper, *Persicaria addras-polana*: Rox. ii. 287. Other kinds are

called కంపటిమల్లి, చీకమల్లి, మూడిమల్లి. **మల్లి**

లగిడి *malle-lagudi*. n. A name given to

మల్లు *malla*

999

మహా *maha*

a beautiful dog. మల్లె పురుగు *malle-purugu*. n. A parasitic worm that is generated in the flesh of cattle. మల్లెలు *mallelu*. n. Jasmine flowers. Also, pustules produced in the pox. మల్లె కెవులు the diseases called Cancer "విరుములయొక్క కేవులను చివములన్ని మల్లెకెవులు అని పొందుదులై యందు." Ila. III. 93. మల్లె *malle*. [Tel.] n. A twig. మల్లె మల్లెనుగు or మల్లె తెగుగు *malle-janguru*. n. A heron. లోహవృక్షము, రావులుగు.

మల్లు *malla*. [Tel. from మల and also Skt.] n. A name (like Pug, or Jack) for a monkey. మాలి. A wrestler or boxer. కెట్టివాడు, వస్తాడు. Wrestling, a struggle. కెట్టివాడు. మల్లట, మల్లట or మల్లడుము *malla-ala*. n. Struggling, wrestling, పెనులాడుట. మల్ల తెరము *malla-taratu*. (మల్లట+తరము) v. n. To clap oneself on the breast or shoulder (as wrestlers do in challenging their opponents.) భూసాధనము చేయు. "చుక్కో భవనిం దానవానివికాకని కన్నవచ్చుడు కృతాధునిం గారలయచు మల్లచరచింప." M. IX. i. 412. మల్లచరపు *malla-sarapu*. n. Clapping the shoulder with the hands in token of a readiness to fight. మల్లడి *mallaḍi*. n. A struggle, పెనుకు. (Grief, చరితాపము. A crowd, సంపు. మల్లడించు or మల్లడిగొను to rise or gather in a mob, సంపుకూడు. To unfold or display, విజృంభించు, అరిగి యించు. To grieve or be afflicted, పంపావ ముకుపించు, చరితరించు. "శింట్లుమల్లడిగొని చుట్టి రా వనమలా." A. i. 21, "మనమనజయ కాంక్ష మిసులమల్లడిగొనక." BKY. II. 773. మల్లాడు *malla-ādu*. v. n. To struggle, పెను సలాడు. మల్లడు *malladu*. n. A wrestler. కెట్టివాడు. మల్లకట్టు *malla-kattu*. v. a. To oppose, obstruct, అడ్డగించు, మల్లుపెనగు *malla-penagu*. v. n. To struggle like a wrestler, కెట్టి పెనుగుగా పెనులాడు. మల్ల

గుల్లము *malla-gullamu*. n. A discussion, a dispute. మల్లునల్లులువడుచున్నారు they are disputing or wrangling.

మళ్లె యాళ్లము *malla-yāḷamu*. [Drav. మల (hill)+అలము (place)] n. Lit. The hilly country. Malabar and Travancore, మళ్లె యాళ్లము.

మళ్లిగ *maliya*. [Tel.] n. A wholesale shop.

మల్లి or మల్లి *malli*. [Tel. from మల్లు.] v. adv. Again. తిరిగివచ్చి. మల్లించు *mallincha*. v. a. To turn, to return, to get back.

మల్లు *malla*. [Tel. plural of మడి.] n. Fields. పాడులు.

మల్లు or మరలు *malla*. [Tel.] v. n. To turn, తిరుగు. మల్లుమలుగువాడు it is on the turn. మల్లుకు *malla-konu*. v. n. To turn back or return. మల్లుచేసికు *malla-chesiku*. v. a. To turn or stop a thing, as a cat or dog does a rat. దోచులో దొంగలు నన్ను మల్లుచేసుకొన్నారు or అడ్డుకొన్నారు the thieves beset me in the road.

మవ్వము *maavamu*. [Tel.] n. Beauty, comeliness, elegance. పోగు, పోమలత, నోము. మవ్వము, మవ్వంపు or మవ్వపు *maavamu*. adj. Beautiful, handsome, neat, comely, pretty. పోగునైన, ముందైన. పోమలనైన. "కడుకెట్టిదపుగాని మడిచినకెదప్పు తిరిగినమ వ్వంపుకొనకూర్చి." URT. vi. 74.

మశకము *masakamu*. [Skt.] n. A gnat, or mosquito; any stinging fly. చీమ.

మతానము *matanamamu*. [for Skt. త్రానము.] n. A cemetery.

మశూచి or మశూచికము *masuchi*. [from Skt. మశూచి.] n. Small pox. పిల్లకు మశూచికముచేసినది, కనిపించినది, కేక. చూపినది the child has got the small pox.

మహాకర్తు *mahakattu*. [H.] n. The measurement of land. కొలచుట.

మహాలా masāla. [H.] n. A torch. మహాలా a torch-bearer, a lamp lighter.

మషి or మనీ masāhi. [Skt.] n. Ink. ఇంక, కాం. Blackness, a stain, నలుపు, దాగు.

మష్ట or మష్టు masāṭu. [Tel. from మహు.] n. Sediment, dross. కల్లము. వెండిమష్టు silver dross.

మహ masā. [Tel.] n. Delirium, perplexity, శ్రమ, మా. A love powder. మన్య. Beauty, పరామ. "చరిత్రమహామహిమమహాదీ." Hams. ii. 105. మహామహిమమహాదీ he conjured it out of their hands.

మహక or మహకర masāka. [from Skt. మహి.] n. Blackishness, ఇంకనలుపు. Dimness of the eyes. Dimness, slight darkness, ముని నీకటి. మహమహకర masā-masākara. (మహకర+మహకర) n. Great dimness, మిక్కిలి మహక. adj. Very dim, మిక్కిలి మహకగానున్న. Very little, మిక్కిలి కొంచెము, ఇంక.

మహకము masākamu. [Tel.] n. Sexual intercourse or desire, సంభోగము, సంభోగము. మహకము masā-konam. (మహకము+కొను) v. n. To yield, melt, be charmed. శ్రమ పడు "మహకొని లేచుపండ్లము మాత్రములే విలసిల్లు." Dasaradhi : 12. To desire sexual intercourse. మహకొలుపు to excite such a desire.

మహగు masāgu. [Tel.] v. n. To be enraged, to rage, to increase, swell విప్రంబించు, లేగు.

మహలు or మహమ masālu. [Tel.] n. Dirt. మురి, మాలిన్యము. A stain. చుక్క, నుక్క.

"నెరవారుపముల మేముల మహమనో ముప్పుతోను దిరి." Pal. 70.

మహకము masākaṃ. [from Skt. క్రావము.] n. A cemetery, or place for burning or burying.

మహర masāra. [Tel.] n. Grey colour. ధూప రెక్కము. adj. Grey, ధూపరెక్కముగల. మహరలు or మహరవమ్మ masāralu. n. A sort of rice. H. v. 59.

మహరు masāru. [Tel.] n. Fatness, jollity. కొత్త. Inspiration, force, energy, బాటము, బలము. "ఒకరెరుంగి తిని మహరుని కాదు కావరమపట్టియున్నాడు." NH. v. 59.

మసలు or మసలు masālu. [Tel.] v. n. To delay, to tarry, తర్వాకు, తిరుగు. To roam, wander, walk or go about for pleasure, విహరించు, కాసులేయు, తిడయు. To hesitate, సంకోచించు, అనుమానించు. To be gorged, or heavy with eating, పెక్కిసముగా తిని రాధ పడు. To boil violently, నీళ్లు మిక్కిలి కాగు. To turn back, వెనుకకుపోగు. బానిసెలమసరిపది a month has passed with her, i. e., she has been a month pregnant. పాము కప్పము తిని మసలుచున్నది the snake is sluggish being gorged. నీళ్లు మసలుచున్నది లేక, మరుగు చున్నది the water is boiling violently. "తమకము మనినమండ్లము పరియు మసలకరని యెడ." Swa. vi. 85. "పరభువంశములెట్టియు, మసలకనులైన మహామహులకే కాదు, పసలెలుమహామహంపము, సుమహామహులెట్టియె రెవ సలములవేను." Vēma 814. "కనీకాయ గలచిహానిని, మసలకమరియు రాకా మధురంబు నున్న." Sumati 62. మసలునోను Same as మసలు. మహామసలు masā-masālu. v. n. To rival, match, to oppose, to front, పరిగా నిడించు.

మహారము masāramu. [Skt.] n. An emerald, or sapphire, ఇంద్రధీరము.

మసాలా masāla. [H.] n. Spicery, curry-stuff, సంభారము. Horse physic. స్వప్రానికి ఇచ్చేమందు.

మనీ masā. [from Skt. మహి.] n. Ink. కాం. Blackness, నలుపు. Dirt, a stain, ముఝ. Charcoal. బాగ్గు. adj. Dirty, black. మనీకాచమాణిక్యము a jewel hidden in a dungbill. మనీకల్లు masā-kallu n. The scoria of precious metals. బంగారులోపల కాచి లియు. మనీకోతి masā-kūti. n. A black monkey కల్లకోతి. మనీబుట్టి masā-buṭṭi n. An inkstand. పిరాబుట్టి.

మసీదు *masidu*. [H.] n. A mosque, మసీదు
కుడి. య. 1.

మహారి or మహాశిశ *mahari*. [Skt.] n.
Small pox. మహాశిశాగము. జ్వరము
మరద గాత్రభంగము అరుచి శ్రమ గాత్ర
తేజాహీనము శేత్రశోగము ఇదిగారి మిమ
ములు పెనులు పీటిమాకామగలకుడుపులు కలు
గుట. కాశ్యప. p. 80.

మస్మణము *masmanu*. [Skt.] n. adj. Glossy,
smooth, soft, mild, polished, unctuous.
మృద్ధి, చిక్కని. మస్మణశ్రవణము *masmanu-*
shvanu. n. Smoothness, మృద్ధి.

మసెల *masela*. [Tel.] n. A loft or garret
near the roof of the house. అటక.

మస్కరము *maskaramu*. [Skt.] n. A
bamboo. పెరుగు. A. v. 146. మస్కరి
maskari. n. A mendicant, as using a
bamboo staff. P. i. 236. A. i. 45, 48.

మస్తి, మస్త or మసటు See under మస్త.

మస్తము or మస్తకము *mastamu*.
[Skt.] n. The head, the skull, శిష్యు, శిల.
మస్తిష్కము *matistikamu*. n. The brain.
మెదడు. మస్తే *masi*. n. An overfed or dis-
obedient or proud elephant, an elephant
in rut, మడిచిడిమెడు. మస్త *mastu*. n.
Plenty, abundance, సమృద్ధి. Fat, pride.
మడు. మస్తవు *mastavu*. n. The cream
on the top of curds, పెరుగుమీడిమీగడ.

మస్తరించు *mastarintu*. [Tel.] v. a. To
overcome, subdue. లోబరుచు. మస్తర
mastaru. n. Subjection, dependence.
లోకున, అధీనత.

మహాయ *mahayu*. [Skt. మహంతి noun.
plu. of మహాశ.] n. The chief of a monas-
tery. A religious superior, like the
manager of the temple at Tripati.

మహాశేరు *mahasharu*. [H.] n. A memorial,
a petition, signed by a number of people.

మహా mahat. [Skt.] adj. Great, గొప్ప.

మహా mahati. n. The name given to
the Vina or lute, of Narada. The feminine
gender of Telugu nouns. మహాత్మకము
mahattaramu. adj. Greater, more. విక్సిరి.
మహాత్మ *mahattu*. n. Glory, greatness.
బుద్ధిరత్నము, ప్రభావము. The masculine
gender of Telugu nouns. మహాత్మక *maha-*
ttama. adj. Great, large, bulky. గొప్ప.

Best, excellent, illustrious. శ్రేష్ఠము. మహా

త్వము *mahatvam*. n. Greatness, cele-
brity, glory. మాహాత్వము *mahatmyamu*.

n. Greatness, glory. A legend or chronicle
regarding a town. మహాదాశ్రయము depend-

ency on the great, బలమైన ఆధారము. మహాదళ

a lofty position, a high station in life,
గొప్పదనము. మహాదీనము *mahadyamu*. adj.

Holy, sacred, blessed, excellent, cele-
brated. శ్రేష్ఠమైన, దివ్యమైన. మహాదీనము

mahadyadu. n. A great man, గొప్ప

వాడు. మహాన్ది *mahashu*. (మహా + శు.)

n. A great saint. మహాస్మయ or మహామయ

mahayasu. n. Light, lustre. తేజస్సు. మ

హేంద్రము *mah-endramu*. n. A mountain.

కొండ. మహేంద్రుడు *mah-endradu*.

n. A name of Indra, ఇంద్రుడు. మహేశ్వ

రుడు *mah-eswarudu*. n. The 'great

Lord.' గొప్పప్రభువు. An epithet of Siva.

శివుడు. మహాలక్ష్మిలము the lotus, కామన.

మహాలక్ష్మిలము a high day, a great feast.

మహాలక్ష్మిలము or మహాలక్ష్మిలము

an extraordinarily enterprising man, an
adventurer, అద్భుతకార్యధర్మము గలవాడు.

మహాలక్ష్మి the great sea, మహాసముద్రము.
మహాలక్ష్మము auspiciousness, prosperity,
అభివృద్ధి. మహాలక్ష్మము dropsy, బద్ధితే కడు

పునాదోగము. ప్రిహారము. మహాలక్ష్మ

నము great energy, great exertion. అధిక

ప్రయత్నము. మహాలక్ష్మిలము highly elevat-

ed, very high; noble, great. అత్యున్నతమైన.

మహామృదు *mahamrudu* n. dromedary. See ఉష్ణము.
 మహామృదు *mahamrudu* n. a large bull or ox. ఆహారము.
 మహామృదు *mahamrudu* n. a great medicine, a panacea,
 an epithet applied to Strychnine (అరి
 జన్), onion (పెల్లల్లి), or dry ginger, (పొంతి.)

మహామృదు *mahamrudu*. [H.] n. Reaping
 a crop, harvesting. The produce of land,
 a crop.

మహా *maha*. [Skt. for మహా in compounds.]
 adj. Great, much, eminent. మహా కృష్ణ
 ప్రభు *mahakrishna* n. a base wretch. adv. Exceedingly,
 vastly, excessively, much, very,
 abundantly, frequently. మహాచెడ్డ *mahachedda* very
 bad. మహామంచి *mahamanchi* very good. ఉష్ణ మహా వేసి
 శాస్త్ర *mahavasi* you have put too much salt. మహా
 అరిచి నాడు *maharichinadu* he roared out loud. మహా
 వచ్చి వారు *mahavachivaru* they have come in great numbers.
 ఏటిలో ఏటిలో మహాపావమన్నది *mahapavamanndi* the water
 flows abundantly in the river. మహాం
 గము *mahangamu* n. A camel, ఒంటె.
 మహాకాయము *mahakayamu* n. A
 bulky or stout man. మహాకాళి
 mahakali. n. The name of the wife
 of Shiva; a terrible form of Durga.
 మహాకాయము *mahakayamu* n. A name
 of Shiva. శుభము. మహాకులము *mahakulam*
 n. A good or respectable family.
 మహాకులము *mahakulam* n. A man of
 a respectable family. పత్మలక్ష్మి ప్రసాదము,
 కులము. మహాగ్రీవ *mahagriha* n. (Lit.
 Long necked.) A camel. లాటికట్ట. మహా
 జనము *mahajanamu* n. The upper
 classes, the higher ranks of society. The
 principal people; a multitude of people,
 the masses. జనసామూహము. మహాదేవుడు
 mahadevudu. n. Lit. the great god. A
 name of Shiva: మహాధనము *mahadhanu*
 n. Gold, బంగారు. Cultivation,
 tillage, husbandry, కృషి. మహాధనము
 mahadhanu. n. Bliss, eternal emanci-
 pation or beatitude. మహాధనుడు
 mahadhanudu. n. The great dancer, i. e.,

Siva. మహానది *mahanadi* n. The name
 of a river near Cuttack. మహానామము or
 మహానామము *mahanamamu* n.
 The name of a feast called the Da-
 sara, which falls on the ninth day of
 the bright fortnight in the month of
 Asvayuja, (October.) At this time all
 tools, arms, books, &c., are worshipped.
 మహానామము *mahanamamu* n. A kitchen,
 పంటయల్లు. M. III. i. 50. A. vi. 83. మహా
 నాడు or మహానాడు *mahanadu* n. A
 council held by headmen. మహానిశ
 or మహానిశ్రామము *mahanisha* n. Mid-
 night. అర్ధ రాత్రిము. మహానిశాభావము
 mahashishabavamu. n. An exalted
 personage, a great man, a gentleman.
 మహానిశ్రామము *mahanishramamu* n.
 A certain very high number, a million
 of millions. మహానిశ్రామము *mahanishramamu* n. A hero, a heaven-born person-
 age, a supernatural being. మహానిశ్రా
 యము *mahanishrayamu* n. The end or
 destruction of the world, లోకనాశము.
 మహానిశ్రామము *mahanishramamu* n. A very
 strong man. Wind, వాయువు. మహాభా
 గుడు *mahabhagudu* n. A pure or holy
 man. మహాభారతము *mahabharatamu*
 n. The Maha-Bharata, a celebrated
 poem. మహామృగము *mahamrigamu* n.
 An elephant. ఏనుగు. మహామృగము
 mahamrigamu. n. Eternity, a great age or
 revolution of ages. చతుర్వింశతి శతాబ్దము.
 మహామృగము *mahamrigamu* n. Gold,
 బంగారు. మహామృగము *mahamrigamu* n. The Sattlower. కుసుమపువ్వు. Gold, కుసు
 మము. మహామృగము *mahamrigamu* n.
 A great forest, గొప్ప అడవి. మహామృగము
 mahamrigudu. n. A great charioteer, one
 who can fight single-handed against
 11000 bowmen. మహారాజు *maharaju*
 n. A sovereign, or emperor. మహారాజు
 O mighty Sire! O great king! మహారాజులై
 మా ప్రభువు my gracious lord. మహారాజులకు

by all means! of course! నీవు మహారాజా నందవరే, I wish you all good fortune! వాడు మహారాజు అయినాడు he became opulent. మహారాజరాజ్, the usual ascription at the beginning of a letter. మహారాష్ట్రము the Maharashtra Country. మహాకారవము mahā-kāravamu. n. The name of a particular hell, నరకభేదము. మహాశయము or మహాశయము mahā-mayamu. n. The great ocean. మహాలక్ష్మి mahā-lakṣmi. n. The goddess of fortune. A good woman. మందిరము, మహాలయము mahā-layamu. n. Offerings made to the manes of departed ancestors, for the fifteen days from full moon to new moon in the month of Bhādrapada. మహావిద్య mahā-vidya. n. Magic, as being 'the great knowledge. Byron in Manfred, ii. 2. మంత్రశాస్త్రము, మహాశూద్రుడు mahā-sūdrudu. n. A shepherd, గొల్లవాడు. మహా సేనుడు mahā-sēnuḍu. n. One who has a large army; an epithet of Kumārāsvarī. మహాలు or మహాము mahā!n. [H] n. A house, mansion, seraglio, రాజగారి, భవనము, పాఠశాల, మహాలయము.

మహి mahi. [Skt.] n. The earth. భూమి. మహిమత or మహిమతడు a king. మహిమత్తి a sort of frankincense. BD. iv. 766. Charitra. ii. 2101. మహిమ్రము or మహి ధరము mahādhara. n. A mountain. పర్వతము. మహిమహము mahāmahamu. n. A tree, as produced (సహము) from the earth. వృక్షము. మహిలత mahi-lata. n. An earthworm, కంఠము, పచ్చి. మహి సుత mahi-suta. n. Lit. Earth-horn. An epithet of Sita, the wife of Rama, వీర. మహిమహుడు mahi-mahudu. n. Māru. అంశుమతి The Asura named Naraku, నరకాసురుడు.

మహితము mahitamu. [Skt.] adj. Great, గొప్ప. Proper, right, agreeable, fit. Worshipped, revered.

మహిమ or మహిమము mahimam. [Skt.] n. Greatness in general (literal, or figurative), గొప్పతనము. All-pervasiveness, as one of Siva's attributes; illimitability, omnipotence, majesty, grandeur. లక్ష పార్వత్యము. The power of working miracles. మహా క్షయము.

మహిళ mahila. [Skt.] n. A lady, a female, a maiden. స్త్రీ. మహిళాపురము the name of a town. P. ii. 5.

మహిషము mahishamu. [Skt.] n. A he-buffalo, దున్నురాసు, ఎనురాసు. మహిషి mahishi. n. A she-buffalo, నీర, ఎనుము. A queen, consort. పట్టాభిషిక్తరాజభార్య, పట్టభుక్తి. మహి షవాహుడు mahiṣa-vāhanudu. n. One who rides on a he-buffalo, an epithet of Yama, యముడు.

మహిష్టము mahiṣṭamu. [Skt.] adj. Great, extreme. విశేషము. " యమరాజు మహిష్ట భక్తిని." BD. iv. 305. మహిష్టత mahiṣṭatha. n. Greatness, ఘనత.

మా ma

మా ma. [Skt.] n. A title of Lakṣmi. లక్ష్మి.

మా ma. [Tel. inf. of 'మము.] pron. Our, our parents, మాతండ్రి our father.

మా [for Skt. మా.] adj. Great, విశిష్ట. మారాన very well.

మా ma. [Tel.] interj. Heigh ho! To be sure! బో.

" ఈ బరమా పౌత్ర్యం వారము నడుమ,
దనుకవిహారియై నీవెక్కడను,
కామల నామంబు నైతి దైవమును.
మామయిచ్చను మను నిమహిమరింప." "

శ్రీ. vi.

మాంగల్యము māṅgalyamu. [Skt. from మాం గల్య.] n. Auspiciousness, పంజరభ్యము The marriage token, రాజిపట్టె, పంజరభ్య

మాంజి mangi

974

మాగు magha

ధారము tying the marriage knot, i. e., performing the ceremony of attaching the Tali to the neck of the bride.

మాంజీశ్ఠము mangishthamu. [Skt. from మంజీ] adj. Coppery red, orange red. **తామ్రవర్ణమైన** n. A coppery red or orange red colour. **తామ్రవర్ణము**, ఎరుపు పసుపు కలసిని నూలుపాడిచాము. రక్తాధిశీలము.

మాండవ్యుడు mandavyudu. [Skt.] n. The name of a certain sage. మాండవ్య వరము 'Mandavya's maxim', i. e., prepossession of victory, confidence (మహాధాటి.) It is used of those who disregard superstition and act of on their own judgment.

మాంత్రికుడు mantrikuudu. [Skt. from మంత్రము] n. A magician, conjurer, మంత్ర విద్య తెలిసినవాడు.

మాండాళి mandali. [Tel.] n. A green silk cloth, పచ్చేనట్టుచీర. "నీలబలుగుపానదమాంబులకు రథిక్కెరపిరిందాళి యొక్కతని మాండాళి కట్టె." P. iv. 364. 'మాండాళిపచ్చే' a kind of false emerald. కృత్రిమముకలము.

మాండ్యము mandyamu. [Skt. from మంధము.] n. Dullness, sluggishness, torpor, apathy, stupidity, అలస్యము, జడత్వము. sickness, indisposition.

మాంసము mamsamu. [Skt.] n. Flesh, meat. సంజాడు, చలము. **మాంసాలము** adj. Strong, stout, lusty, fleshy. మాంసంబుడు a strong man. **మాంసాశుడు** mamsa-asudu. n. A meat-eater, an eater of flesh. **మాంసీకుడు** mamsikuudu. n. A meat-seller, మృగమృత్యుదల మాంసము విక్రయించి జీవించువాడు.

మాంకంబము mankambu. [Skt.] n. The mango tree, చూరము, మామిడివృక్షము.

మాగు or **మాగు** maku. [Tel.] n. A tree, వృక్షము.

మాకోను ma-konu. [Tel.] v. a. To bite, కరుచు.

"తే తొలలిబుర్రుని వెనటికో తొలలిబట్టి, యడవిలోబాము మాకోన్న దనుచునుండు." పాంశ్య v.

మాక్షికము makshikamu. [Skt. from మాక్షి.] n. White honey, తెల్లరేణు.

మాగ, మాగిల్లి or **మాగవాచ్చి** magu. [Tel.] n. A fish called Rohall. ఎర్రమాగ the Mango fish, Polynemus, paradiseus, Russell plates 183, 184. There are other species.

మాగధి magadhi. [Skt. from మగధ.] n. A sort of wild jasmine, అడవిముల్ల. The Magadha dialect. **మాగధుడు** or **మగధుడు** magadhuudu. n. A bard or minstrel whose duty it is to recite the praises of sovereigns. స్తుతిపాఠకుడు, బ్రాహ్మణ.

మాగాణి magani. [Tel.] n. Wet land irrigated for cultivation, wet cultivation. చలిపొలము, పనిపొలము పెట్టుచేల. **మాగాని** or **మాగిని** magani. n. A country, దేశము. ఈ ద్వయమాని the east country.

మాగాయ See under మామిడికాయ.

మాగు magu. [Tel.] v. n. To mellow, or ripen fully (as a fruit, or a boil), చంపి చారు. n. Dirt, చూరస్వము. A black spot, నల్లనిపొడ. A disease marked with black spots, నల్లనిపొడలుపుట్టే రోగము. **మాగులు** magulu. v. n. To become dim, చూలంబు. **మాగుడు** magudu. n. Blackness, నలుపు. Dirt, చూరస్వము. **మాగుడుపారు**, **మాగు పడు** or **మాగుపారు** magudu-paru. v. n. To become dim, or dull, to become soiled or black. చూయు, చూరము. "మెరుంగడంకి యుడురాజమండలంబు మాగుడుబారుకానిదె." Prabhavati Prad. v. 53.

మాఘము maghamu. [Skt.] n. The name of the eleventh Telugu month, answering to February—Marsh. **మాఘము**

maghuda. n. The name of a Sanskrit poet. మాఘము *maghyamu*. n. A sort of jasmine. మొల్లపువ్వులు, A. V. 116.

మాచి *machi*. [Tel.] n. A kind of tree. A gall nut. మాచిపత్రి *machi-patri*. n. A plant, *Artemisia indica*. (Watts.) పూడి యము.

మాతెనకట్టె *matheena-pakke*. [Tel.] n. A kind of carp fish. ఒకవిధ మైన చేప.

మాతేకమ్మ *matra-kamma*. [Tel. మాతే+అక+అమ్మ] n. A woman of a masculine appearance. పొడవుగలిగి కొమ్ములైన ఆడది.

మాజీ *maji*. [H.] adj. Cancelled. Former, late, last, past, మునుపటి, గడచిన. ఈనట్లును మాజీయినది this law is repealed. మాజీతహ క్షింపారు the late Tahsildar. మాజీలు *majalu*. adj. Dismissed from office.

మాటu *matu*. [Tel.] n. A word, పదము. A promise, వాగ్దత్తము, ప్రతిజ్ఞాపదము. Slander, నింద. Opinion, rumour, వ్యుత్పతనము. అతడునీ మాటచెప్పలేదు he did not speak of you. ఇది వేరే మాట this is another affair, another thing. వానిమాటకారు this is not about him, I am not talking about him. గడిచును ఒకమాట చెప్పినాడు he changed his mind every hour. మంచిమాట (interj.) Very well. వాన్ని సరించి రెండోమాటలేదు there is no alternative. వారిపట్ల మాటలుపడినాడు he was reproached or reprimanded by them. In some phrases the word మాట need not be translated. Thus, ఆమె తిరిగి వస్తుందనేమాట తెలిసి knowing that she would return. నేను దానిని కొన్నమాట రూఢి it is very true I brought it. అమాటే యెరుగను I know nothing of it. ఇందుచేతమాటలవచ్చును by this you will get into disgrace. అతడు మాటలేప్ప లేదు he did not fail in his promise. మాట తప్పినవాడు మాటవాడు a promise breaker is a pariah, i. e., is a mean wretch. నేను పోయినమాట వానికి పట్టాకెలిగినది how did he

know that I was gone? అతడు పోయేమాట ఉండేమాట does he propose to go or stay? వాడు ఉండేమాట యింకా తెలియలేదు I do not as yet know that he will remain. మాటకుమాట word for word, literally. వా మాట అడుగుదాటకు transgress not my command. తనమాట మాటరాకుండా ఇట్లాచేయను he did this to avoid blame. మాటవినుట to obey. ఎంతమాట what nonsense! వానిమాట వాని బిడిరా లేనివాడు I acted as he desired. నీకు మాట వాకు మాట a command is easy to give but hard to perform, or a word from you will make me rich. నెయ్యిమాటలేలే why discuss it at length, in a word. ఆ పెండ్లి మాట యీ గ్రంథములో లేదు there is no mention of the marriage in this book. నామాటవేరు, నీమాటవేరు I say one thing you say another, my opinion is different from yours. వానికి నాకు మాటలు లేవు he and I are not on speaking terms. వానితోనీచేడుమాటలు why do you speak with him? ఈమాట వింటే: అయిన యేమమను if he hears of this what will he say? కడపటిమాటయేమి what was the upshot of the business? ఇప్పుడో వాని మాట పోగదు he has now no influence. కడకు వానిమాట ముందరికెచ్చినది at last his words proved true. వానిని సరించి ఇంకా యేమాట తెలియలేదు I do not yet know the result. మాటలు పట్టుకొంటే నిడదెడు if he begins talking he will never stop. అబద్ధమాటలు what nonsense! such a thing is impossible. మాటలు మంచికేకాని మనసు మంచికికారు he talks well but has a bad heart. ఇంకా మాటలు రాని బిడ్డ a child that cannot yet speak. వాని ఆ బిడిరా మాట వానికికన్న లేక మాట పోసుకొంది he has influence in the town. అయినమాటకు ఎదురులేదు his word is law. మాటకుమాత్రము నేడొకమారుడు as far as words go he is rich enough. ఒకమాట యిచ్చి పదిమాటలు తిరుగొన్నాడు his reproaches were returned ten-fold. మాట కొడు

మాటా-కడలు. n. A good public speaker, సభయందు భయములేక మాటాడువాడు, పక్ష. **మాటాకారి మాటా-కారి.** n. A skilful speaker, యక్షగా మాటాడువాడు. A talkative person, వాచాళుడు. **మాటలిమారి మాటలా-మారి.** n. A talkative person, మిక్కిలి మాటాడువాడు. **మాటలాడు, మాటాడు** or **మాట్లాడు.** **మాటలా-డిద్ద.** v. n. To speak, talk, converse, to reproach. **వన్నెందుకు తిలక మాటలాడుకొన్న** why reproach me for nothing? B. iii. 41.

మాటివంగ మాటి-nanga. [Tel. మాటి+నంగ.] n. A lustful person, కామరి.

మాటి *maṭi.* [Tel.] n. Dirty grain. **మాటిపోగులు** sweepings of grain.

మాటిడు *maṭiḍu.* [Tel. for మావటిడు.] n. An elephant driver. ఏడుగువాడు. "దంతికు పైను మాటివికవ." Narasim. § 12.

మాటు *maṭu.* [Tel.] v. n. To get entangled, తగులకొడు. "తొడరి యడిగినవిల్లాండ్రతోడ మాటు." T. iv. 31. v. a. To conceal or hide. కాచు, మరుగుచేయు. n. Concealment, మరుగు. A remedy, చిరుగుడు. An ambush, screen, covering. గురకాడువాడే గొయ్యి, మరుగు. A menstruum in which a metal is dissolved. Time, period, occasion. కేవ. Connection, తగులము. An instalment of payment. A patch of metal put on to mend a vessel, తొలకుతేనే అవును. పొదల మాటు behind the bushes. **మాటుకట్టు, మాటుపెట్టు** or **మాటుకట్టు** *maṭu-kattu.* v. a. To set a trap. **మాటికి** *maṭiki.* adv. Often, every now and then, అరుగుదురువకు. **మాటిమాటికి** *maṭi-maṭi-ki.* n. Time after time, again and again, frequently. **మాటు గొయ్యి** *maṭu-goyyi.* n. A hidden pitfall. **మాటువడు** *maṭu-padu.* v. n. To disappear, vanish, అగువడక పోవు, మరుగుపడు. Also, to get entangled, to get caught, తగులుపడు. **మాటుమలుగు** or **మాటును**

కుగు *maṭu-maṭugu.* v. n. To be hushed, still or silent. **తెంతోలుకు తడిసి నిశ్శబ్దము.** తిరుంత మాటుమిగిలి తిండిది the whole town was in dead silence. **కుటుమిగిసి** తిరుంత in the dead of the night.

మాడ *maḍa.* [Tel.] n. Half a pagoda, that is, about two rupees. **అడవడ.** Money in general. శ్రీరామమాడ an ancient medal imagined to be lucky and worshipped by the wearer.

మాడపట్టు *maḍa-pattu.* [Tel.] n. The crown of the head. **అడ్రునెడ్రును, సోడు.**

మాడి *maḍi.* [Tel.] n. The wild species of horse gram. **అడవితిల.**

మాడు *maḍi.* [Tel.] v. n. To be burnt or scorched. కాలు, కారిపోవు. అప్పుడు **మాడిపోయింది** the boil dried up. n. Rice or any other food burnt in cooking. అరుగున బొగ్గులైపోయిన అన్నము. The gable end of a house, ఇంటి యొక భాగపు కన్ను. **మాడుకు, మాడుపు** or **మాడిండు** *maḍuṇḍu.* v. a. To burn, scorch, blacken, మాడలేయు. వాళ్లు పుటుకు మాడ్చినాడు he burnt their firing pot, i.e., he broke up their scheme. వాడు ముఖము మాడుకొనినాడు he looked sulky. **మాడుచెక్క** *maḍu-chekka.* n. Burnt rice. అరుగున చెక్కలుగా మాడిన అన్నము.

మాడుగు or **మాడుపు** *maḍugu.* [Tel.] n. An upstairs house. మిక్కిలయ్య, గుడ, పచ్చయ్య.

మాడిము *maḍamu.* [Tel.] n. The territory of a king, మండలాధిపతుల భూమండలము. "తొలిగా మాడిములు శ్రేష్ఠులొద్దనుపయోగపెట్టె" పా. 1.

మాడ్చి or **మాడికి** *maḍiki.* [Tel.] n. Manner, likeness. రీతి, విధము. **అన్నాడ్చి** in that manner. **చెప్పినమాడికి** in the manner said.

మాడుపు *maḍupu.* [Tel.] n. A kind of tree. H. iv 10

మాణవకము *maṇavakamu*. [Skt.] n. A necklace of twenty strings. ఇరువదిపట్టు గలవజ్రము. **మాణవకము** *maṇavakudu*. n. A child, boy, lad, బాలుడు.

మాణిక్యము *maṇikyamu*. [Skt.] n. A ruby. పొత్త. A term of admiration, as "a perfect jewel, a gem." **మాణిక్యమువంటివాడు** *he is a perfect jewel*. **మాణిక్యమువలె** *or మాణిక్యముగా* as fine as possible. **మాణిక్యమైనపాత్రము** *superfine paper, a fine specimen of paper*. **మాణిక్యమువంటి అడవిల్ల** *a darling, a pet*.

మాత *māta*. [Skt.] n. Mother, తల్లి. An epithet of Pārvati or Lakshmi, పార్వతీదేవి, లక్ష్మీదేవి. **పంచమాతలు** *five ladies who are to be looked upon with as much respect as one's own mother, viz. (1) the king's wife, రాజభార్య; (2) an elder brother's wife, అన్నభార్య; (3) a teacher's wife, గురుభార్య; (4) a mother-in-law, అత్త; (5) one's own mother, కన్నతల్లి*. **మాతాపితరులు** *māta-pitara*. n. Father and mother, parents, తల్లిదండ్రులు. **మాతామహి** *māta-mahi*. n. A maternal grandmother. తల్లి యొక్కతల్లి. **మాతామహుడు** *māta-mahudu*. n. A maternal grandfather. తల్లి యొక్కతండ్రి. **మాతృశ్రీ** *mātu-srī*. adj. 'Dear' a phrase used regarding elder female relations, as మాతృశ్రీ మా తల్లిగారు *my dear mother*. **మాతృక** *mātrika*. n. A mother, తల్లి. The original writing from which a copy (పత్రిక) is made. అసలు ప్రతిపా.

మాతంగ *mātanga*. [Skt.] adj. Outcaste, pariah. చెడబాలు. **మాతంగము** *mātangamu*. (born from మాతంగుడు a Rishi.) n. An elephant, ఏనుగు. **మాతంగరత్నము** *mātangaratnam*. n. The Pariah state. చెడబారిష్టము. **మాతంగరత్నముదాల్చి** *assuming the form of an outcaste*. **మాతంగి** *mātangi*. n. The

goddess Pārvati, పార్వతి. The wife of Vasiṣṭha, వసిష్ఠవిభార్య. A syren, fairy nymph; a she-devil. A Pariah woman, చెడబారిష్ట. HD. ii. 2561. A woman who sells or serves wine. The name of the tutelary goddess of the Madras boatmen. **మాతంగి** *mātangi*. n. A kind of shrub. **మాతంగుడు** *or మతంగుడు* *mātanguḍu*. n. A pariah, చాలవాడు.

మాతగోరక *māta-goraka*. [Tel.] n. A fish called Old Wife or Rice Fish, resembling the Pomfret, చంసువాయి.

మాతరీశ్వరుడు *māta-rīśvadu*. [Skt.] n. An epithet of వాయువు the god of the winds.

మాతలి *mātali*. [Skt.] n. The name of the charioteer of Indra, ఇంద్రసారథి.

మాతు *mātu*. [Persian.] n. In chess, check-mating with any piece other than a pawn, చదవంగమాలో బదులతోగాక తక్కిన కాదులతో రాజకు ధనాత్మకులు.

మాతుల *mātula*. [Skt.] n. The wife of a mother's brother, మేనమామభార్య. Also, the *Datura* plant, ఉప్పెత్తి. **మాతులపుత్రకము** *mātula-putrakamu*. n. The thorn apple, or fruit of the *Datura*. ఉప్పెత్తికాయ. **మాతులపుత్రుడు** *mātula-putrakudu*. n. The son of a maternal uncle. మేనమామ కొడుకు. **మాతులారి** *or మాతులి* *mātulani*. n. The wife of a mother's brother, మేనమామభార్య. **మాతులుడు** *mātuludu*. n. A maternal uncle. మేనమామ. **మాతులే** *నుడు* *mātulēḍu*. n. The son of a maternal uncle. మేనమామ కొడుకు.

మాతులుంగము *mātu-lungamu*. [Skt.] n. A citron. మాడిఫలవృక్షము.

మాతుశ్రీ and **మాతృక** See under మాత.

మాత్ర *mātra*. [Skt.] n. Measure, extent, కొలది. A little, కొంచెము. A short time, a moment, సురటికాలము. Also (in Telugu),

మాత్ర mātṛa

978

మాన māna

a pill. దిష్టమందుడు. A bag, అపిమందు. A. vi.

మాత్రము *mātram*. [Skt.] n. Quantity, measure, proportion, computation, whether by number, rate, weight, extent, or capacity. పరిమాణము. వాడు అట్లు చెప్పిన మాత్రమున or మాత్రా as soon as he said so. ఆమాత్రపుదేవము so large a temple. ఆ గ్రంథము ఉండేమాత్రమేవాడు a man likely to have that book. ఒకమాత్రపుమనిషి a sort of fellow, not much of a man. ఏమాత్రము or ఎంతమాత్రము how much, how far, to what amount, in what degree. ఆమాత్రము so far. వాడు తెలిపేమాత్రము as far as I know. ఎంతమాత్రముకాదు far from it, by no means, not in the least. అది యేమాత్రము వాస్తవముకాదు it is anything but right. ఎంతమాత్రము పోకుచులేదు there is not the smallest reason. మనుష్యమాత్రులకు అలవి కాదు it is impossible for mortals. adj. & adv. Only, merely, alone, simply, exclusively. నేనుమాత్రము నచ్చినాను I alone came.

మాత్సర్యము *matsaryamu*. [Skt. from మత్సరము.] n. Envy, malice. ద్వేషము, హత.

మాదళము, **మావాదళము**, **మాదళవళి** యు or **మావాదళి** *madajani*. [Tel.] n. Tawny color, కపిలవర్ణము. A tawny colored cloth, కపిలవర్ణముగలచీర.

మాదిగ *madiga*. [from Skt. మదిగ.] n. The cobbler or shoe-making caste. మాదిగవాడు a man of that class, చెప్పబడుచున్నవాడు. **మాదిగిది** *madig-adi*. n. A woman of the cobbler caste.

మాదిఫలము *madiphalamu*. [Skt.] n. A citron. మాదిఫలము.

మాది or **మాది** *madhi*. [Tel.] n. A pattern, example, model, type, specimen. చుట్ట, సామ్యము. A sort, kind, variety. adj. Similar, like, సమానమైన.

మాద్యకము *mādyakamu*. [Skt.] adj. Like me, resembling me. వానది. **మాద్యకుడు** *mādyakudu*. n. A man like me. వానది వాడు.

మాధవమతము *mādhava-matamu*. [Skt.] n. A Dvaita sect of Vishnu worshippers who adore Hanuman as the one God and look upon Vyasa as their great prophet. Their tenets are explained in the పంచాంగ సంహిత. See మాధవుడు.

మాధవము *mādhavam*. [Skt.] n. A poetical name of the second Telugu lunar month. The spring season, వైశాఖమాసము, వసంతఋతువు.

మాధవి *mādhavi*. [Skt. from మధువు.] n. Sugar. The large creeping plant termed *Gentiana racemosa*. బండిగురవెండ. A bearded, కంటెనెకత్తె.

మాధవుడు *mādhavudu*. [Skt.] n. A name of Vishnu; also of Vāsanta, the spring season. దిష్టపు, వసంతుడు.

మాధుకరము *mādhukaram*. [Skt. from మధువు.] n. Begging from house to house as a bee gathers honey from flower to flower, మధుకరవృత్తి.

మాధుర్యము or **మాధురి** *mādhuryamu*. [Skt. from మధురము.] n. Sweetness, తీర్పు.

మాధ్యస్థ్యము *mādhya sthyamu*. [Skt. from మధ్యస్థము.] n. Arbitration, mediation, the decision of an arbitrator, మధ్యస్థుడుచేయు తీర్పు.

మాధ్వి *mādhvi*. [Skt. from మధువు.] n. Spirituous liquor. మద్యము, పారాయి.

మాన *māna*. [from Skt. మానము.] n. One sixteenth part of the measure called a కూము. వాసుకులంకమలయెత్తు దివ్యమపట్టే కొలత.

మానము *mānam*. [Skt.] n. A measure of any kind, కొలత, ప్రమాణము. Pride, arro-

grance, or indignation, దిక్ష్వాత్మము, కర్వము. Civility, honor. శారవము, Self-respect, a sense of honor or dignity, modesty. The pudenda. శ్రీ పురుషులయొక్క ముకుడైన అవయవము. A system or method. సోలమానము the solar system of astronomy. చార్వక్యత్వమానము the system described by బృహస్పతి. "రిత్నకటకముఃఖంధుని స్వాత్రిశాశమానములొలను." SBR. ii. 31. టీ. తాశమానములు, తాశ్రమానములు. కాలమానము the state of the weather, the nature of the season. అతనిమానముచేసి they disgraced or exposed him. మానముపోయినది లోపం ప్రామేయము what is the good of living after losing one's "character?" మానధినులు those whose good name is their wealth. మానహీనులు those who are devoid of character or of self respect. మానన Same as మన్నన (q. v.) మాననీయులు *mana-niyuulu*. adj. Venerable, honourable, పూజ్యమైన, మన్నించదగిన. మానశంకము *mana-bhanganu*. n. Disgrace, dishonor, అవమానము. మానవరి *mana-rati*. n. A modest woman, మానముగల ఆడుది. మానస్థానము *mana-sthanamu*. n. The pudendum muliebre. మర్దస్థలము. మానస్థుడు *manu-sthudu*. n. A man of respectability or character. మర్యాద గలమనిషి. మాని *mani*. adj. Respectable. మానస్థుడైన.

మానవ *manava*. [Skt. from మాను.] adj. Written by Manu. మనువుచేత వ్రాయబడిన. మానవిధర్మశాస్త్రము the Laws of Manu. Human, మనుష్యగుంబుడైన. మానవబలము human strength. మానవస్త్రీ & mortal woman, i. e., not a goddess. మానవాశముడు *manu-asamuudu*. n. A cannibal, మనుష్యులను తినువాడు. మానవుడు *manuvudu*. n. A man, మనుష్యుడు. మానవేశ్వరుడు *manu-esvarudu*. n. A king. రాజ. M. I. i. 141.

మానసము *manasanu*. [Skt. from మున్యు.] n. The mind, the seat or faculty of reason and feeling. The name of a lake, మానస సరోవరము. adj. Mental, మానసికమైన. మానస ప్రాణ mental prayer. మానసేందు *manasindu*. v. n. To think, consider. తలచు. మానసాకాశము *mana-saukanamu*. n. A swan. హంస.

మానక *manika*. [Skt. from మానము.] n. A dry measure; one fourth of a కుంఠము, or one-sixteenth of a కూసు. హలుగులొక ములయొక్క దిక్ష్వాత్మముట్లు పరిమాణము. పొట్టి మానిక a stumpy figure.

మానికము *manikamu*. [Skt. from మానికము.] n. A ruby, కంఠ. A diamond, రత్నము. మానికపు *manikapu*. adj. Set with gems, jewelled, రత్నభరితమైన. మానికదారి a prostitute, బోగసుది.

మానితము *mani-tanu*. [Skt. from మానము.] adj. Respectful. కొనియాడబడిన. మానిని *manini*. n. A respectable woman, మానము గలఆడుది. A lady, damsel, maid, స్త్రీ.

మానిసి *manisi*. [from Skt. మనుష్యుడు.] n. A man or woman, a person. మానిసికోటి a baloon, కొచ్చివేళ్లుమానిసి కోటులాది మ్రొవన్నియు. S. i. 130. మానిసిలిండి a demon, రాక్షసుడు. మానిసిరావు *manisi-rautu*. n. An epithet of Kubera. జరవాహుడు. మానిసిరేడు *manisi-redu*. n. A king, రాజు. మానిసిసింగము *manisi-singamu*. n. A Telugu substitute for Nrisimha, వృసింహుడు.

మాను *manu*. [Tel.] adj. Fit, proper, worthy, యోగ్యము. Pleasant, fine, ఎవ్వోళ్ళము. ప్రకాశమతోమానై beautiful with brightness. n. Pleasantness, ఎవ్వోళ్ళ. మానుగ *manugu*. adv. Duly, fitly, truly, యోగ్యము. మాను or మాను *manu*. [Tel. of. Tam.

వరకు.] n. A tree. Wood. ప్రాశు or అడుశు
మాశు the trunk of a tree. మాశువడు,
మాశుడు, ప్రాశువడు. ప్రాశుడు or
మాశుపాదుడు mānu-padu. v. n. Liter-
ally, to turn into wood. To be astounded,
or stunned with horror; to stand aghast,
to be struck dumb. అడ్డమాశు the cross
bar of a door. కట్టమాశు (cf. Tain. Cata-
manan), a float, or raft. మాశుకప్పు or బా-
డివడుపు Potash, Pearl-ash, Carbonate
of Potash, (Watts.) మాశి or మాని
māni. adj. Wooden, vegetable. మాని
పనుపు māni-pānu. n. Wood turnerie,
a medicinal drug. *Curcuma zanthorrhiza*.
Rox. i. 25. Ainsl. ii. 183. పర్లశి, వాసువాన్త,
మానిమాంత māni-manta. n. A wooden
pail. S. ii. 391. పడివలె కొయ్యతో చేసినవాని.

మాను mānu. [Tel.] v. a. and v. n. To
forbear, refrain, abstain, or desist from,
leave off, విడుచు. To heal, be healed or
cured, కురుచు. To be laid aside or left off,
to be got rid of. చెప్పకమానుడు he stopped
without saying it. అక్కడ ఉండికమానుడు
they will not fail to be there. చేయకమా-
నుడు how should he fail to do this? చేయక
మానుడు he desisted from doing so. This
verb implies a general negative as రాకమా-
నుడు he did not come. వరకమానుడు
he did not enter. కొట్టితే కరిచకమానునా
if you strike it, will it not bite you?
చెప్పినాడో మానినాడో whether he spoke or
not: lit. whether he spoke or whether
he forbore. అక్కడ అది లేకుంటే మానుడు
I don't care if it is not there. రాయివేకునా
మానురానా shall I throw the stone or no?
ఉచిపొందినా మానినా whether they men-
tioned it or no. విచిపమానుడు abandon
your grief. It is even applied imper-
sonally to mean 'Never mind.' అది నాటిను,
as అట్లెచిపొందినా మానుడు does not matter if
the clothes rot wet. మాన్యకొనినా మాను
if you won't give it, never mind, no

matter, it is of no consequence. మాని
పించు or మాన్పించు māni-pinṇu. v. a.
To cause to stop; to prevent. To cause
to heal. అనివిప్రయానము మాన్పించి I made
him stop his journey. మానుకొను mānu-
kunu. v. a. To relinquish, forego, resign,
lay aside, desist from, abstain from. చెని
మానుకొను to give up or resign an em-
ployment. మానుడు, మాన్పు, మానువు
or మాన్పు mānuṣu. v. a. To stop, heal,
cure, మానకేము. మానిపోయిన కుండ్లకు మళ్లి
రేపుట to stir up old sores, to revive old
quarrels. మామా mānu. [Tel. short for
మానుమానుమా.] v. imp. Oh! please give
up (anger, &c.)

మానుషము mānuṣhamu. [Skt. from మాను
మ్యకు.] n. Honor, respect. మంశుడి, గా-
రిమడు. మానుషమ్యుడు mānuṣha-ṭhadu.
n. A respectable man. మంశుడిమడు.
మానుషుడు mānuṣudu. Same as మాను
మ్యకు. (q. v.) మానుషి mānuṣhi. n. A
woman. మానుషిక్షీరము mānuṣhi-kṣhi-
ramu. n. Woman's milk. తేమరాలు,
M. XII. i. 358. మానుష్యము mānuṣhya-
mu. n. Manhood, manliness. Kindness,
humanity, కరుణ.

మానెరు or మానేరు māneru. [Tel.] n.
A climbing plant, ఎక్కుడుకొరె.

మానేజరు mānjaru. [Eng. 'manager'] n.
A manager, వింశ్రువాకుడు.

మాన్యము mānya. [Skt. adj. Respect-
able, venerable. మాన్యము, మన్యమునది.
n. A living; a glebe-land granted by a
ruler on quit rent or on various favour-
able tenures. మాన్యమాన్యము land entirely
free of rent. అర్థమాన్యము land which pays
only half the usual rent. వివాహమాన్యము
a glebe-land granted in exchange for
another. మాన్యనాకు or మాన్యనాకు one

who enjoys a *మావ్యము*. *మావ్యకుఁడు* *mayyaku*. n. A respectable or honorable man. *పూజ్యకు*. One worthy of respect.

మాపు *mapu*. [Tel. causal of *మార్చు*.] v. n. To dirty, make foul. *మరిచుచేయు*, *మరిచేయు*. To destroy, efface. *మాయచేయు*, *చూచు*, *నాశము*, *దూపుకాపు* to ruin, destroy. n. Evening, *సాయంత్రము*. Night, రాత్రి. Infl. *మాపటి*. Dative *మాపటికి* at night. *శవుకాపు* morning and evening. *మాపటికే* the night time. *మాపటియందు* the evening sunshine, *మాపుడు* *mapudu*. n. Foulness, *మాలిన్యము*, *మయిలు*.

మాపుచేయు *maphu-chiyu*. [H. + Tel.] v. n. To pardon, forgive, excuse.

మాచాగు *ma-bagu*. [from Skt. *మాచాగు*.] Interj. Very well! *మంచిది*.

మాచీర *ma-bira*. [Tel.] n. The plant called *Ajuga disticha*. Rox. iii. 2.

మాభేరి *ma-bhēri*. [Tel.] n. Malabar batmint, *Anisomeles malabarica*.

మామ *amma*. [from Skt. *మామః*.] n. A father-in-law. Also, a mother's brother, *మేమమా*. The same title is bestowed equally on the brothers of a father-in-law, as *పినమామ*, *పెద్దమామ*. The phrase *శకునమామ* denotes 'Uncle Sakuni,' i. e., an evil counsellor. Sakuni was the maternal uncle of Duryōdhana. *మామ* a common epithet of Vishnu, as he married Lakshmi the daughter of the Sea (*సముద్రుడు*) whose wife (*Gangā*) is related to him as a daughter, *లక్ష్మణుని పెండ్లాడినందులకు* *మామ* *సముద్రుని పెండ్లాడును* *సంబంధించు* *మామ* *అందుచే* *విష్ణు* *సముద్రుని* *మామ* *అయ్యును*.

మామకము or **మామకీనము** *amamakamu*. [Skt.] adj. Mine, *నాదియైన*, *మామకములవలన* people of my caste.

మామకుడు *amamakudu*. [Skt.] n. A mother's brother, *మేమమా*, adj. One belonging to me, *నామాడు*.

మామా See under *మామ*.

మామిడి *amidi*. [Tel.] n. A mango tree, *Mangifera indica*. Rox. i. 641. *మామిడి* *amidi* a ripe mango. *మామిడికాయ* a green mango. *మామిడిచెట్లు* mango trees. *మామిడివనము* a mango garden or grove. *మామిళ్లు* mango trees. *పుల్లమామిడి* the sour species. *తియ్యమామిడి* the sweet kind. *గుట్టమామిడి* the low (or small) mango tree. *కట్టుమామిడి* a tree which bears a fine species of fruit which are usually tied up to preserve them. *అడవిమామిడి* the wild mango tree, *Spondias mangifera*. *చిరముక్కు* *మామిడికాయ* a mango fruit terminating in a crooked point like a parrot's bill. Various trees are called *చారుమామిడి* *Buchanania latifolia*. Rox. ii. 385. *ప్రస్థమామిడి* *Ficus glomerata*. Rox. iii. 558. *బాళ్లుమామిడి* *Ficus raremifera*. Rox. iii. 361. *అటికమామిడి*, *నల్లమామిడి*, *మంకమామిడి* and so on. *తొట్లమామిడి* a jungle shrub. *మామిడి గుత్తులు* *amidi-guttulu*. n. A sort of grain. *వడ్లకోడము*. A. i. 75.

మామకోడి or **మాకోడి** *amamu-kodi*. [Tel.] n. A turkey.

మామూలు *amamu*. [H.] n. Usage, established custom. *మామూలుగా* usually, according to custom.

మామన *amama*. [Tel.] n. A fragrant root like *Sarpagorilla*. *చాచిలము*, P. i. 703. Ainslie ii. 177. *నేలమామన* is another kind. "మామనయును నేలమామనయి నామిడి." H. iv. 14.

మాయ *mayā*. [Skt.] n. Fraud, trick, deceit, delusion, illusion, diplomacy. Conjuring, *ఇంప్రెలా* *విద్య*. Ignorance, *అవిద్య*.

మాయ మాయ

982

మారా మారా

Philosophical illusion, the phenomenal-world, unreality of all worldly existence. This is personified in mythology as Lakshmi, the consort of Vishnu, she being the immediate and active cause of creation. మాయావైశంవయ the delusive world. 'Vanity' in the theological sense: materiality as distinguished from intellectuality. మాయలాడి a deceitful woman. మిలిలెల మాయానినోడులైనందు as women are deceivers. M. XIII. ii. 189. మాయాస్వరూపము a fictitious form. మాయగొల్లడు a seeming herdman, i. e., Krishna, who bore the appearance of a rustic. మాయదారిగా unexpectedly, by stealth or trick, cunningly. మాయ కాడు. మాయగాడు, మాయదారు or మాయపోతు a deceiver, మాయాచి. మాయాక్షేపి *magad-deri*. n. Nature, regarded as a goddess. మాయాక్షేపి సుతుడు a name of Buddha. మాయానగరము the place called Haridvāra. మాయము *magyam*. n. Same as మాయ. Disappearance, అదృశ్యము. *adj.* Vanished, disappeared. మాయమగు to vanish. శంఖము మాయమైపోయినది the ring disappeared. వారు మాయమైపోయిరి they vanished. ఆ పాము మాయమైపోయినది the snake disappeared. ఇది యేమిమాయము this is a strange trick. మాయలాడు *magaladu*. n. A rogue. మాయలు చేయుచువుడు. మాయాచి, మాయ, మాయలమారి or మాయకుడు *magadi*. n. A cheat, a deceiver, a juggler, a conjurer. విద్రూహికుడు. మాయలుచేయుచువుడు. మాయ *magi*. n. Concealment. మయగు. Blackness, నలుపు.

మాయ మాయ. [Tel.] v. n. To become dirty or foul, to be unwashed, ముడిమగు, ముడిఅగు. To perish, be destroyed, or effaced. శకపోవు, నశించు. అదిమానినది it is dirty. మానినపాము dirty clothes. మచ్చలు నాశింపాయినది the vestiges are destroyed, or effaced. వానితలమానినది his head is dirty, i. e., he is unshaven. తలమానినవాడు a man of beggarly appearance.

ance. వానితలమానినది she is menstruous. చేక్క కలకానిపోయినది the star faded away (at dawn.) మానిన *magina*. *adj.* Dirty, foul, ముడిగాడున్న. మాయ or మాయారె interj. Alas! ah! బలిర, బాపుర, మాయలు or మాయ *magyalsu*. v. a. To do away with, abolish, annihilate. పోగొట్టు. "తనదుగాంధర్వమాయ, నాదమబిరుల మాయ మాయించి." T. v. 76.

మారంతము *marantamu*. [Tel.] n. Opposition. ఎదురు మారంతమున to oppose. ఎదిరించు. "అనుమాకుతోడమారంతమైనారె. BD. ii. 1021.

మారకము or **మారక్కము** *marakamu*. [Tel. from మారు.] n. Exchange, కూర్పు.

మారకము *marakadu*. [Skt.] n. A slayer, or destroyer. చంపువాడు.

మారట *marata*. [Tel.] *adj.* and *adv.* Other, another, counter, ప్రతి, ప్రతికూలము Altered, changed. ప్రతి, ప్రతిదూరమైన. In lieu of. మారటరతి a second Venus, a perfect beauty, మారటమారుడు another Cupid. మారటరూపు an exact likeness. "మరియిన దేవేంద్రుడురటగర్తే నీదేవతలయ నిలపుదువంటి." HD. ii. 2816. "భాగ్యవతులయూవుని మారటరకులు." Raja Sekhara. i. 40. "మారటనోరు కావనయ మాయుడిదేముందు నిల్వకే కాదు: ప్రేరణకొడుకుడు." M. V. iii. 93. మారటమ్మ or మారటమ్మడు, &c., step-mother, step-brother, &c.

మారణము *maranam*. [Skt. of మరణము.] n. Killing, slaughter. చంపడము.

మారాకు *maraku*. [Tel.] n. A prop, a post for a plant to creep on, ప్రాకుడుకాయ.

మారాడు *maradu*. [Tel. మారు + అడు.] v. a. To speak against. To oppose in words. ఎదురాడు, మారుమలుకు. మారాటు or మారాటుము *maratu*. n. Opposition in speech, ఎదురాడుట. A quarrel, కలహము.

మారాము or **మారము** *marāmu* [Tel.] n. Teasing, plaguing, annoying. *నోవోలం.* A secret, మర్చు. A joint, కీలం. A trick, knavery, కంబం. మారాములమారి a rogue. "ఓ రామరియక మోమారాములు తెలియకుటకు మగవారము." S. ii. 40. **మారాముతేయు** *marāmu-chēyu*. v. a. To tease, to plague. *నోవోలం.*

మారి *marī*. [Skt.] n. The name of a goddess like Durga, supposed to preside over certain epidemics. A plague, epidemic or pestilence, slaughter, బహుమంది వచ్చే రోగము, మహుదికాదిరోగము, బాక్టీయము. మారుముచ్చవ్రము cholera. "ప్రాబులమారి వచ్చెను." G. i. 276. [Tel.] A noun nāxi. A doer, one who commits, one who is accustomed to. తిప్పలవారి, or కడగండ్లమారి one who troubles or torments. మందులమారి a poisoner. ముండలమారి one who is given to women. **మారిండు** *marindu*. v. a. To destroy. వాళముచేయు. "మారింతుకడవును." Kuchelo. iii. 49. **మారిమసంగు** *maris-masangu*. v. a. To slaughter, ruin, destroy, వధించు. "ఒకయొడమాత్తుకుమేచ్చని మార్కొనిన మామసంగిల్లు మృత్యుకేరికొనినాచును." M. X. i. 174. "గ్రామములో మారిమసంగిల్లయ్యి పుష్పము మార్లమిశ్రీ." Rukmangada. iii. 84. "మెనవారికొంటి బ్రజమారి మపరికల్లు." Siva. v. 28.

మారిపుడు *maripudu*. [Skt.] n. The principal actor or the manager in a theatre. (నాటకనర్తకాదుడు) పూజ్యుడు, ఆధ్యక్షుడు.

మారిచము *marichamu*. [Skt.] n. Pretence, feigning, hypocrisy, dissembling. మారిచుడు a giant who was a friend of Ravana; a deceiver, మోసగాడు.

మారిఫర్టు *marī-phattu*. [H.] n. Trust, charge, possession. మారిఫర్టుచేయు to entrust to one.

మారు *maru*. [Tel.] v. n. To be changed. మారువడు. To be transmuted, altered. వ్యత్యయమను, ఒకటిమరియొకటియను. ఆకుకలు మారవు thatmopay will not pass. To be ruined, నశించు n. Opposition, ఎదురు A time, రెడ, ఆపురి. ఒకమారు once. ఈమారు this once, or this time. రెడమారు twice. మువ్వారు thrice. బలుమారు many times. Buttermilk, మల్లెన. A course or remove at dinner, రెడవకూం పెట్టుచును భోజ్యవదాన్యము. **మారు** adj. Other. మరియొక. అన్యము. Opposite, opposed, ఎదురైన, ప్రతి. Turned, averted, పెడ. Replying, answering. మారు మనిషి a substitute. మారు మారి a reply. మారుతాళము a false key. మారుమెకము an averted countenance. మారుమూల a bye-place. **మారుకోను** or **మార్కొను** *marukonu*. v. a. To attack, front, face. ఎదురు కొను. To oppose, to be adverse to. ఎదిరించు, **మారుగా** *maru-ga*. adv. Instead of, in lieu of, ప్రత్యామ్నాయముగా. నాకు మారుగా పోయినాడు he went in my place, instead of me. **మారుడు** or **మార్పు** *maridu*. v. a. To change, మారితేయు. **మార్పు**, **మారుపు**, **మారువల** or **మారు పాటు** *maripu*. n. Changing, మారుట. **మార్పు** *marpu*. n. Exchange, change. A kind of fish, కుండమార్పిళ్లుకూడదు or కుండమార్పులకూడదు marrying a man's son and daughter with another man's daughter and son, is wrong. **మారుతల్లి**, **మారుడు తల్లి** or **మారటతల్లి** *maru-talli*. n. A step-mother. సవరితల్లి. **మారుతాళ** ము *maru-talamu*. n. A picklock, a false key. బొంక రోగము పెని. **మారుకుడు** or **మార్తుడు** *maruku*. n. An enemy. plu. మారుకుడు enemies, శత్రువులు. **మారువడు** *maru-padu*. v. n. To be changed or exchanged. భేదపడు. To disappear, vanish, అదృశ్యమను. **మారుపు** *marupu*. n. A kind of fish. Russell. 168. "మారుపులకు జననాశిచ్చి." G. i.

111 మారుపెట్టు or మార్పెట్టు *maru-pettu*.

v. s. To oppose. ఎదిరించు మారుతేరగాడు *maru-bēra-gādu*. n. A retail dealer. చిల్లర, వర్తకము. మారుతేరమా *maru-bēramu*. n. Retail trade. చిల్లరవర్తకము. మారుమడుపు *maru-madupu*. n. A woman's second espousals. అడవానికి రెండవ వివాహము. మారుమడుపుది a woman who is married a second time, రెండవపుట్టినది. మారుమడుపుడు a woman's unlawful husband, అపరిణయము. మారుమలయు, మార్తలయు, మారుమలయు or మార్తలయు *maru-malayu*. v. s. To rival, to match. సరికా ఎదిరించు. "మార్తలభావమునకి మారుమలయుచున్న శమం తళము." Vish. vi. 263. "తామమందరకుమ తల్లిత్వహాపహానవాక్యములతో మారుమలయుచును." L. xiii. 130. మారుమాటు or మార్తాటు *maru-māta*. n. An answer, ఎదురుత్తరము, ప్రతిపదము. మారుముగము or మార్తగము *maru-mugamu*. n. An averted face. పెదమునము. మారుమ్రోత *maru-mrota*. n. A echo. ప్రతిధ్వని. మారుమూల *maru-mūla*. n. The opposite side, ఎదురుదూరము. An out of the way corner or retired place. మారుమ్రోయు *maru-mrotyu*. v. n. To echo. ప్రతిధ్వనిచేయు. మారురూపు *maru-rupu*. n. A new appearance, a change of form. రూపాంతరము, మారిపోయినరూపు. మారురొడ్డు *maru-rōḍḍu*. v. s. To oppose, ప్రతిఘటించు మారువర్తకుడు *maru-rāṭakudu*. n. A retail dealer. చిల్లరవర్తకుడు. మారుమడ or మార్తెడ *maru-maḍa*. n. A twisted neck. పెరిసిన రోయిన కంకర. A. iii. 23.

మారుడు or మరుడు *marudu*. [Skt.] n. Manmadha, the god of love వర్తకుడు. మారుంతకుడు *mar-antakudu*. n. An epithet of Siva as the Amoricide, or slayer of lust, శివుడు.

మారుతము *marutam*. [Skt. from మరుత్త.]

n. Air, wind, గాలి, వాయువు. మారుతీ or మారుతార్తము *maruti*. n. Son of the wind, an epithet of Hanuman and Bhīma. వామనకుడు, భీముడు. మారుతాశీనము *marut-āśanam*. n. A snake; (lit. that which lives on air.) సర్పము.

మారుదుడు See under మరు.

మారుడు *marudu*. [Tel.] n. A sluice from a tank.

మారుపు *marupu*. [Tel.] n. A sort of fish.

మారుడు or మారుడు *marudu*. [Tel.] n. The Bael or Bel Fruit-tree, *Aegle marmelos*. (E. P.) దెప్పివృక్షము.

మార్కండేయుడు *markand-eyudu*. [Skt. from మృగంధ.] n. The name of a certain sage who lived for ten centuries. కమమ మార్కండేయుని అయ్యున్నకలగునాక may you live a thousand years.

మార్కము or మార్కము *markamu*. [Tel. from మరు.] n. Exchange.

మార్కము See under మరు.

మార్గము *margamu*. [Skt.] n. Search, research, వెతకడము. Begging. యాచించడము. An arrow, బాణము. మార్గముడు *margamudu*. n. A mendicant, యాచకుడు. A. i. 30.

మార్గము *margamu*. [Skt.] n. A way, road, path, means, manner, method. మార్గవర్తి *marga-varti*. n. A guide. మార్గము *margamu*. n. A word used only in composition, as దుష్టముడు an evil doer. సద్గుణుడు he who does good. శుభములు she who does evil. "అవలంబమరీతమార్గము" he who is freed from earthly ties. Chenn. iv. 132.

మార్గశిరము or మార్గశిరము *marasiramu*. [Skt. from మృగశిర.] n. The ninth lunar month (December-January), wherein the moon's change takes place when the sun is in Sagittarius.

మార్పు *marpu*. [Tel. causal of మారు.] v. a. To change, to alter, to exchange. To serve, as food, వడ్డించు. To transmute metals. పరివర్తన చేయు, వ్యవర్తయము చేయు, ఒకటియిల్ల మరొకటి కై మార్చుకొను. To kill, slaughter, destroy, నాశము చేయు, చంపు. దినమొక్కటికి ఒకసారి every other day. **మార్పుకొను *marpu-konu*.** v. a. To exchange or barter. పరివర్తన చేసికొను.

మార్చుటము *marjamaamu*. [Skt.] n. Wiping, rubbing, తుడుచుట. తోడుము. తోడుకర్తవము, a comb, తుడ్డున. Parj. iii. 105. గృహమును స్వేదించు cleaning the house. **మార్చుచు *marjani*.** n. A broom, చీపురు. **మార్చించు *marjinchu*.** v. a. To wipe. తుడుచు.

మార్జాలము *marjalamu*. [Skt.] n. A cat. పిల్లి.

మార్తాండులు *martandulu*. [Skt. from మార్తాండుడు.] n. The sun. సూర్యుడు.

మార్తాడు See under మారు.

మార్దంగికుడు *maradyankudu*. [Skt. from మార్దంగము.] n. A drummer, పల్లవనాయకుని నాడు.

మార్దవము *maradvamu*. [Skt. from మార్దవ.] n. Softness, మృదుత్వము, మృదువ. కింకంబులు. Grace. మార్దవముకల్గుడు *graciousu*, కరుణలవాడైన.

మాల *malu*. [Tel. from మాయి.] n. A Pariah, an outcaste, చందాలడు. adj. Pariah, outcaste. Vile, base. చందాల. కాలకాళి the jungle crow. In some compounds it is equivalent to dug (as dog-rose), thus: మాలకులపి the wild tulasi. కాలకే ఆ inferior sort of hawk. కాలకారు the lesser sort of viper. కాలవది a Pariah woman. కాలకూతుల base language. కాలపల్లె a Pariah village. **మాలడు *maladu*.** n. A Pariah. చందాలడు. నాల నాడు. **మాలది or మాలెల *maladi*.** n. A

Pariah woman. చందాలదీ. **మాలకూతుల *malu-kutu*.** n. Fine thread spun by Pariahs, and used in weaving muslin. **మాలకము *malarikamu*.** n. The being a Pariah. చందాలత్వము. "ఉద్ధృత హరిశ్చంద్రము చరితమునకు" UH. iv. 91.

మాల *malu*. [Skt.] n. A garland, wreath, necklace or heraldic collar: a coronal or coronet of flowers. A series or string of verses or songs. చుమల a rosary or string of beads. కండమల scrofula about the neck. కర్ణమల the alphabet. **మాలకరి or మాలకాకాళుడు *malu-kari*.** n. A garland maker, a flower seller. A gardener, చాపాలకుడు. "చురకాపులవంశ లక్ష్మి మాలకర్తవ్యుడై పి మునుకులకరించె." G. vi. 49. **మాలి *malu*.** n. One who has a garland. A gardener. Radha. i. 74. **మాలిక *malika*.** n. A chaplet, garland of flowers, a wreath. A line, or row. పూచంప, పూవారి, పల్లె, పూపలైన పమాపము. "తొలు పల్లెవారికాలమలోనానె." B. vi. 12.

మాలికి *maliki*. [Skt.] n. The great flowering jasmine, *Jasminum grandiflorum*. Rox. ii. 11. తోలి.

మాలిక్యము *malikyamu*. [Skt. from మాలి] n. Foulness, turbidness, filth, మలినత, మలినత్వము, మలీ.

మాలిమ *malimi*. [Tel.] n. Familiarity, love, attachment, affection. వాత్సల్యము. దిన్న వానితో చేయు స్నేహము, కుత్సిత. The science of navigation, ఓడనకళ. వాడు or మాలిమకాడు a navigator, ఓడ నడిపు వాడు.

మాలిషు *malisu*. [H.] n. Grooming or rubbing down (a horse). మాలిషుచేయుట *malisu* a horse.

మాలి *malu*. [Tel.] v. n. To be laid aside, to be desisted from. To be spoiled or ruined, నడు. నడచు. **మాలిక *maliku***

adj. Devoid of, విహీనమైన. పనికిమాలిన or *కాల* పాలిన useless. పాలుపాలిన idle. పిల్లపాలిన shameless. పనికిమాలి (or పనిలేక) దీన్ని చేసి *కాకా* did you do this for want of something to do or out of mere idleness? ఈ పాలు వినియోగముకలది these statements are useless. కరుణమాలిన relentless, merciless. "కరుణమాలినయిట్టి కృతజనరచి." DRyo. 136. నిష్కమాలిన helpless. ఎరుక పాలిన devoid of wisdom, senseless. వాని పాలిన incestuous. మాలుడు, మాల్పు, మాలుపు or మాల్పు *malupu*, v. n. To set aside, stop. మానుచు. వాని బయటి మాలిచి they humbled her.

మాలు *malu*. [Tel.] n. The pad or cushion placed on the shoulder of a palanquin bearer. *కోయిల బలబంది* బిల్వపార్శ్వలు. Also, property, wealth; the rent or revenue obtained from land. మాల్ పertainaining to the revenue. మాలుకదాసు a revenue clerk. మాలుబిల్వది the establishment of revenue peons. మాలుకులార్ paying land tax

మాలుగు or మాల్గు *malugu*. [Tel. from మాలు.] v. n. To become or grow idle, పోయినదనుకుపోయి. n. Idleness, సోమరితనము. Also same as మాలు a pad or cushion placed on the shoulder of a palanquin bearer. మాలుగుపోయి *malugupoyi*. n. A sluggard, a lazy wretch. పోయిన గొడ్డు. సోమరు. "ఉక్కుకొలిపిచ్చి యాదవిగో నోయి. కురుకురెడలొచ్చి. మాలుగుపోయినది వినుమానులేడి" Ghenn, iii, 117.

మాల్పాకము *malpaka*. [Skt.] n. The Bael tree, *Albizia acuminata*. మాల్పాక చెట్టు, క్రీస్తుము, కిష్టము. Also, the Wood-apple tree. కిష్టచెట్టు.

మాల్ or మానియ *malie*. [Tel.] n. A house, dwelling, మాడుక, నిల్వడి. కేలమాల్ a cellar. "ఫినిరకొని కేలమాల్ క్రింది

పనించి కార్చి." G. I. 90. [Also, for Skt. మాల్.] n. A garland. పూదండ. A line, వక్రము.

మాల్ తిల See under మాల్.

మాల్వము *malvamu*. [Skt.] n. A wreath, chaplet, garland. పూదండ. మాల్వవంశేన *malva-vantashu*. n. The name of a certain mountain. ఒకపర్వతము.

మాల్ యము *malayamu*. [Tel.] n. Vulg. for మలయము.

మాల్ పము or మాల్ పదేశము *malapamu*. [Skt.] n. The country called Malwa, క్షేత్రము.

మాల్గి *maliga*. [Tel.] n. A house, abode, dwelling. ఇల్లు. కేలమాల్గి a subterranean chamber. తిరుమాల్గి N a phrase among Vaishnavas for a house: lit. a blessed tabernacle.

మావంతుడు or మావకుడు *mayantu*. [from Skt. మహాత్.] n. An elephant driver, మావకవాడు.

మావలము *malalamu*. [Tel.] n. A small roll or packet of betel, areca nut, lime, and other ingredients, made up in order to be distributed among guests. తిమిలపాకులపట్టి. "బంగారు నిలబలపడుమించు తిమిలపాకులమాది లాల్ గొండలుగైచి." KP. vii.

మావటి, మావటిడు or మా వటి నాడు *malati*. [from Skt. మహాత్.] n. An elephant driver, or mahout. ఏనుగు తోల నాడు.

మావి *malu*. [Tel.] n. A mango tree. మావిడి చెట్టు. మావిడి or మావిండు a mango. The after birth, the placenta. గర్భస్థిరీకమును చుట్టుకొనియుండు పాత. మావికేత *malicheta*. n. A kind of fish. ఒకవిధమైన చేప.

మాపు *mapu*. [Tel.] n. A horse. కుర్రము. The covering a mare. అవ్వసంకము. A snare for fish, పల్లెనాడు చేరువట్టు పావనము. A numerical fraction, one twentieth.

మంచిమాపును ఇస్తే మంచిపిల్లవుతును if the sire is good the foal will be good. R. i. H. సాగునీరు నీరువరుసగలమాపులు vehicles that can separate water from milk, that is, swans. శీతనీరమలకు బడదీయు శక్తిగలమాపులు, అనగా, వాంసలు. మాపునీరొకటి a sort of dagger. మాపు నోమువాడు *madam-radu*. n. Lit: "Horse faced." A kind of mythological being. కంపురువుడు.

మాపురము *maduramu*. [Tel.] n. A kind of fish. ఒకవిధ వైకేట. "రాతికొరుకు, మాపు రుసుకుంటున్నట్లు." H iv. 225.

మామము *madamamu*. [Skt.] n. Black gram. *Phaseolus radiatus*. Rox. iii. 296. మినుములు. రాజమామల a kind of bean, *Dalichos esculenta*. Rox. iii. 303. అలవండులు, commonly called అలవేండులు. Jaim. iv. 201. A small weight equal to five seeds.

మాసటి, మాసటికు or మాస్తీకు *masati*. [Skt.] n. A hero, a gymnast, a fine fellow. శూరుడు, ముట్టడు, సామకాను, మహారు; శ్రేష్ఠుడు. "కలూరి మాస్తీని తెలుపుచు నున్నాడీ." T. iii. 140. "తెలుగునిల్లాస్తీని నిరుడుడిచి మరీల." ib. iii. 25. "మైవాకు నొరనివమాన టీడు." Swa. v. 56

మాసము *masamu*. [Skt.] n. A month, either of the lunar, solar, or any other computation of the year. నెల. The Telugu months are చైత్రము, వైశాఖము, శ్రేష్ఠము, అషాఢము, శ్రావణము, భాద్రపదము, ఆశ్వయుజము, కార్తికము, మార్గశిరము, పుష్యము, మాఘము, ఫాల్గుణము. అధికమాసము an intercalary month. క్షయమాసము a lost month. నిజమాసము the month proper. నిక్షత్రిచంద్రమాసము the time wherein the moon moves through a sidereal revolution. Also, same as మామము a small weight.

మాసకన్య or మాదేకన్య *masakanya*. [Tel.] n. A woman with mute characteristics. See మాదేకన్య.

మాసరము *masaramu*. [Skt.] n. The scum of boiled rice. అన్నమవార్చినగంజ, గంజపాచి పొగడ. adj. Spread, వ్యాప్తము, Long, స్థిరము. మాసరముగ or మాసరమై *masaramu-ga*. adv. Being mingled or mixed, unitedly, మిశ్రముగా, కలిపియుగా. "తెంకల్కకాలువలకు దిక్కి కానదధిమండమాసరం బులుగాలికి యూరందెట్టివ వారంగళ్యం శౌభంగంబులతో." A. iv. 37. టీ॥ మాసరంబులుగా, మిశ్రముగాగా. "శ్రీమహాపీఠీ వియభూతినిరూపములు స్వప్ననిముఖకమలంబునందు మాసరంబుగ వికసనమధువునకు మధువ్రతంబులు విడుచువాడువ్రతంబు." M. XII. i. 435.

మానీ గాది. [Tel. from కూయ.] n. Dirt, కుయలు. Also, another form of మానీకి. (q. v.)

మానీక *manika*. [Tel.] n. A patch. అడ్డుకు. A jumble, a pack of nonsense. చిక్క. రుచికలు odds and ends. మానీకలులేయు or పెట్టు to patch up; to raise false claims.

మాసీకము *masikamu*. [Skt. from మాసము.] adj. Monthly. మాసపంబులపై మైస. నెలనెలకు వచ్చే. n. A monthly ceremony for a deceased relative, continued for a year after the death. ఏడాదిలోగా నెలనెలకు పెట్టే కార్యము.

మానూలు or మహానూలు *manalu*. [H.] n. Produce, a crop, పంట, ఫలము. That which is collected, income.

మాహాత్మ్యము *mahatmyamu*. [Skt. from మహాత్మ.] n. Might, efficacy, greatness. The peculiar efficacy or virtue of any divinity or sacred shrine. A work giving an account of the merits of any holy place or object. శ్రీనింకమాహాత్మ్యము the legend of Sri Rangam. ఈ మంత్రముయొక్క మాహాత్మ్యము the might or efficacy of this spell. రామహాహాత్మ్యము the adventures of Rama or the miracles of Rama.

మిక్కిటన or **మిక్కిటన** mikkiṭaṇu. [Tel.] n. Excess, abundance, greatness, extremity. "కాంతి మిక్కిట మై పర్యవారకా నకులు కర్మవర్మవర్మవర్మవర్మ." Cheen. ii. 287. **మిక్కిటన**, **మిక్కిటన** or **మిక్కిటన** adj. Excessive, extreme, great, much. చుప్పపాడు, అధికము, మిక్కిలి.

మిక్కిలి mikkiḷi. [Tel.] n. Much, abundance, greatness. అధికము. విస్తారము. "మిక్కిలియైన క్రిత." భార. అర. vi. adj. Great, much, vast, అధికము. Excellent, fine, best, శ్రేష్ఠము. మిక్కిలికన్న an extra eye, అధికమైనకన్న. "ఈ మిక్కిలిచేతులను వారి మిక్కిలికన్న." భార. సభా. ii. "నీ అభిలషకుమృదములకు నేనువు మిక్కిలి. కూనవులకు ప్రాప్తముండు నరిపుండు, పురులకు శ్రేష్ఠమధికము." భార. అర్చ. ii. మిక్కిలికంటేతెల్పు Siva. మిక్కిలి దిక్కు the sky. అకాశము. "రక్కలువిదర్శి లావులు మిక్కిలికంటే చుట్టి చూడమున కంధరమిక్కిలి దిక్కుకంటేనది కొక్కిరియినచు కొట్టు కూయుకొడకగా." B. i. 178. మిక్కిలి ఉప్పు too much salt. adv. Very, greatly, much, vastly, extremely, excessively, too much, more than. మిక్కిలి అనాధవమైన utterly false. మిక్కిలి రహస్యముగా very secretly. నీడలు మిక్కిలి పడచోయిరి the walls are much ruined. మిక్కిలివాడు mikkiḷi-vaḍu. n. A great person, అధికము. "పాండవుల మిక్కిలివారు." భార. ద్రోణ. v. మిక్కిలు mikkiḷu. v. n. To exceed, excel, మారు. అతిశయించు.

"క. తులనతో వాటింది

దలమిరుక్ గానగాలవాటింది మి

క్కిలుగాలుగలుగేతుల

నరిగినదనచేయివాదనా ప్రేమగోన" ఆ. పా. vi.

Also, to come from left to right, అప్ర దక్షిణముగావచ్చు. "మిక్కిలుచున్నది మెనక వాడు." B. i. 4. 14.

మిగులు miguḷu. [Tel.] v. n. To remain over, to be over and above; to be left as a residue, to survive. శేరించు. To excel, అతిశయించు. To expire, as a period. To pass a limit, మట్టుమారు. సమయముమిగిలినది it is now too late. మిగిలినది the rest, the remainder. మిగిలినవారు the rest of the people. n. Remainder, halance, remnant మిగత, శేషము. మిగిలిన migitina. adj. Remaining. **మిగులు** miguḷu. adv. Much, exceedingly, excessively, greatly; already. మించు మించి, మిక్కిలి, అత్యంతము. అతడు మిగులు వెళ్లి పోయినాడు he is already gone, it is too late, he is gone. మిగులుకంటె అధికము do not use improper language, i.e. do not be rude మిగిలిండు. మిగులులు or మిగులులు migituḷu. v. n. To cause to remain over, మిగులజేయు. To save or lay up. కూడ వెళ్లు. మిగులుముకొను or మిగులుకొను migituḷu-kunu. v. n. To save or lay up. **మిగిది** migida. n. That which remains over. Remainder, remnant, surplus, halance. Desideratum, deficit మిగులు, శేషము.

మిగులు miguḷu. [Tel.] adv. Firmly, lustily, brightly, మిక్కిలి ఉజ్జ్వలముగా. ప్రకాశముగా "మిగులుకొనడముగా." Padma. iv. 62. **మిగులుకొను** migituḷu. n. Firmness, brightness. **మిగులుకొను** migituḷu. n. adj. Fierce, bright **మిగులుకొను** migituḷu-kōnu. v. n. To leap, to be insolent or arrogant. ఎగిరిపోవడము. **మిగులు** migituḷu. n. Beauty, eloquetry, foppishness. ఓయ్యారము, దిక్కు, అతి శయము. "అలసిగిరించు, ప్రేమకలహించి మిగులములాచువుచు." N. ix. 55. **మిగులి** migitu. n. A belle, a pretty woman. కంఠం లాడి, పొగడుకొని. "కులకుమిగులి వీధి నెల కొన్న పురంబును నిగ్గుపాటు." Radha. iii. 104. **మిగులి** or **మిగులపు** adj. Graceful, pretty, attractive; charming, beautiful, eloquentish, foppish, ఓయ్యారమైన, పొగడైన. "చాచిమిగులపొయ్యగల పుష్పము మునుపులకు

చూపుట." H. v. 26. "చిన్నిమిటారపు గోటిమిట్టలన్." T. iii. 10. మిటారయాపు a coquettish look. మిటారించు *mitta-r-inṣan*. v. n. To move gracefully, కులకు, ఎక్కు. బిల్వంధించు, అరిశయించు. To bound, jump, leap. చుమకు.

మిట్ట mittā. [Tel. from మిడియ.] n. A high or rising ground, a small hill. ఉన్నతభూమి. adj. High, elevated; raised (as ground), jutting out (as teeth). మిట్టపండ్లు projecting teeth. మిట్టపల్లములు ups and downs, uneven ground. మిట్టమధ్యాహ్నము high noon. మిట్టమహా a kind of gold pagoda worth four rupees. మిట్టమిత్త (మిత్త+మిత్త.) very high ground, అత్యున్నతభూమి. "వీటికాల్య మిట్ట మిత్తగార్తవ్య." HD. i. మిట్టా or మిట్టించు *mittu* v. n. To fly, ఎరుదు. మిట్టాడు *mittādu*. (మిట్టి+అడు.) v. n. To roam, to walk about. పంచరించు. "మనకాలమిట్టాదని యొకభువనము." P. i. 992, a forest unfrequented by men. మిట్టివడు *mitti-padu*. v. n. To jump, hop along, bound. ఎరిపడు. To be puffed with pride or insolence. మిడిపివడు. మిట్టిపాటు *mitti-pātu*. n. Insolence, మిట్టిపడుట.

మిడత or మిడుత midata. [Tel. from మిడియ.] n. A grasshopper, locust, or cricket. కలభము. ఆకుమిడత a green grasshopper. మిడితంభల్ల బోధ్యము a happy hit. మెరువ మిడత the cricket that bores the bamboo. ఉప్పుమిడత a large kind of cricket. గొల్ల మిడత or గొల్లభాను a grasshopper. శెట్టి మిడత the wrestler locust, so named from its strength.

మిడ మిడ midā-midā. [Tel. anuk.] adv. Fiercely. మిడ మిడ మిడుకు *midā-midā-miḍaku*. v. n. To be enraged. "మిడమిడ మిడుకును మెరుమిడదనియె." BD. iv. 1460.

మిడి midī. [Tel. from మిడియ.] n. Pride, insolence, మిడిపిపాటు. గర్వము. adj. Proud, insolent, మిడిపిపాటుగల High, raised, ఉన్నతము. మిడిపండ్లు projecting teeth, మిట్ట పండ్లు. Sharp, hot, రిక్కుము. మిడిమధ్యాహ్నము midday, noon. మిడిమిల్లు spurs. మిడికించు *midī-kinṣu*. v. n. To blink (the eyes), మెరిపించు. "కనులుమిడికించునున్నరూపరీతి." S. iii. 32, blinking like an owl. మిడిగుడ్లు *midī-guḍḍu*. n. Large prominent eyes. మిడిగుడ్లవాడు a man with large eyes. మిడిగొను *midī-gonu*. v. n. To glitter, to flash. మెరుయు. "మిడిగొనుపైడిచేకలులు, శేరిమనులవండ్." H. iv. 101. మిడినాగు or మిడ్నాగు *midī-nāgu*. n. A springing serpent. The adder. చివుక్కున ఎరిపకడే పర్వము. మిడిసి మిడ్నాగునరె పడుతాడు he is as proud as a serpent. మిడిపోవు *midī-phovu*. v. n. To lose brilliance, become blunt, to be spoiled, వెబ్బుపడు. To become less. To be an exception, తక్కు. To avoid, తలచు. "మనులబొచ్చియు వాడు మిడిపోవడిదెను." HD. i. 2019. మిడిపల్లి or మిడ్నాల్లి *midī-nalli*. n. A flea. మిడిమేలపు *midī-mēlapu*. adj. Pragmatic, hot headed, haughty. కలకొట్టమారయిన, కలకొచ్చిన. "అడిగినతరంబి యిది మిడిమేలపుదొరనుగొలిచి మడుకుటకంటె క. పడిగలయ్యలగట్టుక మడిదుమ్మక ప్రకుక వచ్చు మహిళోనుమరీ." Sunaṇi Satakam. మిడిమేలము *midī-mēlamu*. n. Insolence, haughtiness, మిడిపిపాటు. "మనుమలుమగలని యెరుగుడు, మృగములకోరినెదమి మిడిమేలమరిం దగవడునెరిలరికిమి." R. ii. 112. మిడియ *midīya*. n. A word of the Veda, శేరి వాక్యము.

"కలి రెచియపుడందోకింకయు

దొలుతలికరవాసి మిడియబోవకమరియె
వలసరినెవక్రతొల్లము
పలుకులకెగిరికె 2గడుమరినెరిలకె."

వ. ii.

మిడు మిడు

991

మిట్టి mitti

మిడియు *midiyu*. v. n. To flash or fly off as a chip of wood or a drop of water. ఎగురు. ఆ రాతిచిక్క మిడిసిపడినది the chip of the stone leaped out and fell down. మిడివిల్లు *midivilu*. n. A pellet bow, ఉండవిల్లు. "తడియనుకైతెవరుచేయొక్కిన మిడివింటిగతివన్న పెరితలదాసి." Dah. 170. మిడిసిపడు *midisi-padu*. v. n. To bounce, leap; to be insolent, మిట్టిపడు, క్రొట్టిపడు. మిడిసిపడి చచ్చిపోయె he suddenly fell down dead. మిడిసిపాటు *midisi-patu*. n. Bouncing, exultation, pride, క్రొట్టిపాటు.

మిడుకు *miduku*. [Tel.] v. n. To live, బ్రతుకు. To be insolent, క్రొట్టు. To move, చరించు, కదలు. To wander, roam, move about, సంచరించు. To grieve, mourn, or lament, దూకునడు. To dry. ఎండు "అడిగిన శీతంబియ్యది మిడిమేలుపుకొరకుగొలిచి మడు కులకంటెన్." Sumaki Satakam. n. Life, జీవము. మడుకుమడుకుకు to grieve, చరికించు. మిడికుమాలగ్న *miduku-mala-ga*. n. adv. Insolently, మిడిసిపడగా. మడుకరించు *midu-karintu*. v. n. To blink (the eyes) in fear. See మిడకరించు. "మడమందుకొనినట్లు మడుకరించెదవు" Dah. 217.

మడుగు or మణుగు *midugu*. [Tel. from మిడియు.] n. A hard stone. కఠినశిల.

మడుగురు, మడుగు or మణుగురు *miduguru*. [Tel. from మిడియు.] n. A spark, a gleam. అగ్నికణము. "మడుగురులదండంకమిన్నంటిపిన్న." HD. i. 2228. A firefly or glow-worm, మణుగురుపురుగు.

మడుకు *miduku*. [Tel. from మిడియు.] v. n. To drop or pour by drops. "మృతికాయు తెడినకు మడుకునావ్వరి." DRU. 1112. To crack the knuckles, నటికవిరుచు.

మడుకు. Same as మిడుకు. (q. v.)

మిడకరించు *midakarintu*. [Tel.] v. n. To blink (the eyes) as in fear, to hesitate, to be at a loss. అతడు మిడకరిస్తాడు he is at a loss, he knows not what to do. మిడకరము *midakaramu*. n. Perplexity, ఏమిన్నికోరక క్రమించుట.

మిణుకు or మిమకు *minuku*. [Tel.] n. Glimmering, sparkling. లేకుట. మిణుకుమిణుకు మని ఒకదీపము ఉండినది there was a glimmering lamp. మిణుకు మిణుకువచ్చుది it gleamed, or was just perceptible. మిణుకు చేయు to polish or burnish. మిణుకుచేసి కొను to be gay in dress. మిణుకుకాల్చు black eyesalve. v. n. To be bright, to glimmer. మణుగురు Same as మడుగురు (q. v.). Plu. మణుగురులు or మణుగురులు. మణుగురుపురుగు or మణుగురుబూతి *minuguru-purugu*. n. A fire fly or its larva. A glow-worm. భద్రాద్రియము.

మిణ్నాగు See under మిడి.

మితము *mitamu*. [Skt.] adj. Moderate, temperate. Few. మితజనుమన్ with a few followers. మితభాషి one who is moderate in language, not talkative. మితజ్ఞులు the ignorant. n. A bound, measure, limit, term; moderation, limitation. మితములేని or అమితమైన countless, endless, immoderate. మితి *miti*. n. End, limit. పరమామ, పార్థ, కొలది, కడవు. మితలేని unlimited, endless, huge, vast. "అన్నికాయునికోడ అడివమకులు." Pal. 120. ఆదేమకులు the terms proposed.

మిత్ర *mitra*. [from Skt. మిత్ర.] n. A friend, స్నేహితుడు.

మిట్టి *mitti*. [from Skt. మృత్యుత్త.] n. Death or dying. చావు. మృత్యుత్త. "వేదంశ్రుమిత్రాతేకత్తి." R. ii. 22. మిట్టిక *mittika*. [from Skt. మృత్తిక.] n. Earth, మట్టు, కట్టిక. మిట్టికాడు rice offered to the dead. "మిట్టికాకొంక మేయొక మేయ్యి." Vema. 76.

మిన్నా minna. [Tel.] n. A gem, a jewel. రత్నము. That which is noble or pre-eminent. కుటి, శ్రేష్ఠము, కల్పము. "కాశీనాథుని మండలమునందు, కాపులకు నల్ల మిన్నుకాపుకొడును." H. iv. 171. "శరీరమింతాచూడకు మిన్నులెన్నుకొనికొడుచేతులు." lb. i. 64. adj. Noble, superior, high. శ్రేష్ఠమైన, పాడునైన. "మందులకొక్కతెమిన్ను పొన్నుకొడు." N. ix. 417.

మిన్నాకే minnaka. [Tel.] adv. Sedately, silently, coolly. తీరవ.

మిన్నా or మిన్న minnu. [Tel.] n. The sky or heaven, ఆకాశము. (G. మింటి. D. మింటికి. Ahi, మింటి). మింటికెకె it flew up into the sky. మిన్నున in the sky. మిన్నుమిరి పొడమది నట్లు as if the skies were falling. Sw. iv. 116. **మిన్నులూ minnu-lūlu.** n. Lit. the offspring of the sky, an epithet applied to the wind, వాయువు. **మిన్నులకలుపు,** lit. the sky-tressed god, an epithet of Siva. **మిన్నుకోలకు.** **మిన్నువాక,** **మిన్నావక** or **మిన్నుకు minnu-kolaku.** n. The heavenly Ganges, ఆకాశగంగ. **మిన్నుకున్న minnu-kunnu.** n. Heaven and earth, ఆకాశమున భూమియు. The space between heaven and earth, శూన్యము. **మిన్నువాకలూపు minnu-vaka-lūpu.** n. An epithet of Siva, as carrying the heavenly Ganges on his head. కొనాభయకు, శేషకు.

మిన్నుకుము minnatamu. [Tel.] adj. Much, మిక్కిలము

మిన్ను. **మిన్ను** or **మిన్నుల minnu.** [Tel. accusative plural of మిన్న.] n. You.

మిర mira. [Skt.] n. Extent, a limit, మీర.

మిరపకాయ, మిరపకాయ or మిరియపుకాయ mirapa-kaya. n. Chilly, or red pepper. *Capricum mimum.* **మిరిమిరపకాయ Capricum mimum.** **నోలకొండమిరపకాయ** or **నీరుమిరపకాయ** a very small hot chilly.

Bird's eye Chilly, Spur pepper, Cayenne pepper or Goat pepper. Capricum frutescens. [Watta.] **మిరపకాయ mirapakandara.** n. A plant called *Scopolia aculeata*. See మిరియము. **మిరప mirapa.** adj. Appertaining to chilly. **మిరపపొడి chilly powder.**

మిరాసీ or మిరాసీ mirasi. [H.] adj. Hereditary. n. Hereditary right, hereditary property. పంచరూపాదులకాబట్టి **శోలసీ.** **మిరాసీదారుడు a mirasidar, a man possessing landed property.**

మిరికూపు miri-kūpu. [Tel.] n. An upward look. పైచూపు. **మిరికూపు.**

మిరియము or మిరెము miriyamu. [Tel.] n. Black pepper. **మిరెయపొడి or పొడిమిరియ** **మిరెయ** black pepper powder. ఆది మగనీల **మిరెయ** మిరియాల నూరుచున్నది she grinds pepper on her husband's head, i. e., she wears the breeches.

మిరు miru. [Tel.] adj. Dazzling. **మిరుమిల్లు miru-milla.** n. Dazzle. **మిరిమిల్లుకొనడము** the feeling of being dazzled. **మిరుమిల్లుకొను miru-milla-konu.** v. n. To be dazzled, కన్నులు చిరుకులుచు. చుట్టిచెడరు, చీకట్లుకొను.

మిరు miru. [Tel.] n. An acclivity, swell, rising ground, knoll, bulge. ఉన్నత భూమి. **మిరుమిరు** a face with a projecting forehead. **మిరు** **మిరుమే** high lying land **మిరుపాలము** **మిరుపల్లము** high and low ground. **మిరపి mirapa.** (Locative of మిరు) n. On high ground. "తేగవల్లోడియల్లనవెడలిమిరపి, నోలకమిరపి శోంపమిరున్ను." M. XII. iii. 292.

మిలమిల mila-mila. [Tel.] n. Glittering, sparkling. పెరుగుకాంతి. **మిలమిలలాడు mila-milala-dadu.** v. n. To glitter, sparkle. To abound, swarm, be rife. ఆకలిచేతి మిలమిలలాడుచున్నాడు they are exhausted with

hunger. ఆ నీళ్లలో చేరుట మిరిమిలలుగుచున్నవి
fishes are swimming or are abundant in
that water. మిరిమిలవ *miri-milava*. adv.
Wrigglingly, పెరుగుచు. "పంపనీకములైపురు
గులు, నీకొనమిరిమిలమెరుగునందు నరుకుల
ముఖ్య" M. XVI. i. 27.

మిరిందమా *milindama*. [Skt.] n. The wild
bee. రుషైర.

మిశ్రితమా *mitamtu*. [Skt.] adj. Mixed, con-
joined. మిశ్రితమై. కలిపిన.

మిల్లి or మిల్లిగురు *milli*. [Tel.] n. A very
small spoon like a tea spoon. మిల్లిచి యి
నది.

మిపులు Name as మిగులు (q. v.).

మిశ్రమా, మిశ్రమమా or మిశ్రితమా
mirama. [Skt.] adj. Mixed, mingled,
blended. కలిపి. మిశ్రితమిందు *miri-tka-*
ramtu. v. s. To mix, మిశ్రమయిచేయు, కలుపు.
మిశ్రమ *mirudu*. n. A gentleman, a
man of consequence. It is an affix to
some proper names, as అర్జునుశ్రమ.

మిష or మిషమా *missha*. [Skt.] n. Fraud,
a trick, pretext, excuse, pretence. నెషము.
ఏదో ఒకమిషమిట్టి నెషు తిట్టినాడు he got a
pretext to abuse me. "నెషుప్రకాశురీతకు
నీమిషంబునానొక్కమ మిషమనెన్నుచెట్టె."
P. iv. 432.

మిష or మిషమిష *misra*. [Tel.] n. Sparkle,
flash, brilliancy. మిరిమిల, పెరుగుకాంతి
"మిషమిషులేరు నునునైవమిషమిషు." T. ii:
68. మిషమిషమ, మిషమిషమ or మిషమిషమ
to be bright, పెరుగు.

మిసి *missi*. [Tel.] n. A sort of fish.

మిసిమి *misami*. [Tel.] n. Brilliancy, lustre,
polish, పెరుగు. కాంతి. adj. Brilliant,
polished. పెరుగైన. మిసిమిగులచూశిఫలములు
maugces that shone as if polished. మిసిమి
పెరుగైన తిగ్గెలు that shone as if polished.
"మిసిమిలేలు" R. ii. 76. మిసిమిలేలు *mis-*

misilalu. n. Fading, decrease of bright-
ness. Want of lustre, gloom, gloominess.
కాంతిలేరుగులు, కనుకండులు. మిసిమిలేలు
missi-mintudu. n. One who is gloomy, or
fallen in countenance. One who is tired,
అలసినాడు. మిసిమిలేలు రాలు *missi-*
misra-ralu. n. A woman who is gloomy
or, in her decline, or past her bloom
She who is tired, అలసినది. "రాకెన్న
లేవినది. మిసిమిలేలుకాపు వృద్ధిలేవినది
మిసిమిలేలు." BD. vi. 532. "అలసిన
మిసిమిలేలురాలుగా, నొక్కటిలేలులేలు వన్నె
వెడక." HN. iii. 149.

మినుకు or మినుగు *minuku*. [Tel.] v. n. To
move, stir. కదలు. "పసిడినెమ్మనునే లలు
మారుచేడ, మినుకేమినుగు నెమ్మమిడినయిల్లు."
ED. ii. 182.

మిహి *mahi*. [Tel.] adj. New, novel. కొత్త.
Excellent, శ్రేష్ఠము. "నవమిహిమనరణకృ
తాన్నిల. మిహివైదిజనామిహిమిల." Seta-
yabhi. iv. 98.

మిహిక *mihiika*. [Skt.] n. Frost, hoar frost,
snow. మంచు, హిమము. A. v. 107. మిహి
కాశరము *mihiika-karudu*. n. The moon,
"whose rays are frosty." పెరుగుడు.
Vijaya. ii. 115.

మిహిరము *mihi-radu*. [Skt.] n. The sun.
నూరుగుడు. Jaim. vi. 96.

మి మి

మి మి. [Tel. Gen. of మిరు.] adj. Your, మా
అన్న your brother.

మి మి. [Tel. contracted for మిది or మిరు.]
adj. Upper, above. మిగుడ or మివడ *mi-*
gadu. (మిరు+డ.) n. Cream, కాసిపాలు
మిదికెట్టె. మిగుడికెట్టెది the cream has
formed. పాలుమిగుడలు a name given to a
fine sort of rice. H. iv. 156. మిగుడపెరుగు
curds with the cream on it. మిగులు
mi-galu. (మిరు+గాలు.) n. The upper part

of the foot, పాదముమీది వైభాగము. మీటెయ్యి
not jeyy. (మీడు+టెయ్యి.) n. The back of
the hand. కరవృష్టులు, చేతిమీది వైభాగము.

మీటు *mīṭu*. [Tel.] n. A lever. A door-latch.
A sec-saw. కోడుమీటు the bar of a trap
on which the door hangs.

మీటు *mīṭu*. [Tel.] v. a. To filip, fling, loss.
బీకెమీటు to touch the lute. గోటమీటు
to flick away or fling from the nail. శుర్ర
ముమీటు to spur a horse. చెక్కుమీటు
to touch or scratch (the cheek) with the
nail. తేలుమీటివది the scorpion stung
(him) "విజయనగరమునగర పోయోజనములు
పోవమిటెకా." B. v. 293. "చెక్కుమీటివ
వనకారుకపు." Viala, ii. 62. "తేలవను
దిగియట్టివ మీరెరుగున మీటునాక." Vēma
1087. "కోకోట్రులమీటుమేటిరపుకుర మరంగం
యమీటికియ" T. v. 22. "దిడుమందుకీక్కు
తికో గోటకెక్కుమీటు." N. vii. 158. మీటు
n. A touch, filip, loss. Greatness, gran-
dour. ఉత్తేజము. పెంపు. గొప్ప. "అంతిలోలు
కరితర మీరుటనాడు, మీటునాట్ల మరలాను
చుటదనీ." R. vi. 18.

మీడు *mīḍu*. [Tel.] n. The upper surface;
top, head. ఉపరిభాగము. ఉత్తరము. Futurity.
ధర్మవృత్తాంతము. What is vowed, or set
aside for sacrifice, దేవతకు నియమించిన
ముడుపు. That which is next, the next
thing, పరము. మీడుకట్టు *mīḍu-kattu*.
v. a. To devote, sanctify, set aside in
the name of God. మీడు or మీడుకు *mīḍu*,
postposition. Above, on, upon, on the
top of, at, against. నామీడుపదిపెట్టె
a fault laid on me. ఆ పదిమీడుదన్నాడు
he is engaged in that business. నారిని
తామిమీడు పంపెను he sent them upon
this business. ఇకమీడు in future.
ఉపాయముమీడుచేసిన effected by stratagem.
పదిమీడుపది task after task. సుధావన్నము
మీడు in the afternoon. మామీడుమాటలు
word upon word. నామీడుకోపముచేసి be-

ing angry with me. బుచ్చులమీడుపంపుము
send a letter by post. గడియలమీడున్నది
it is hourly expected. మీడుకు *mīḍuku*
adv. or prep. After. ఇకమీడు in future.
అటుమీడుట after which, then. వారు
పోయినమీడుట after they went away.
ఇకమీడుట నీకు నానిపమానాసమువద్దు do not
have any thing to do with them hereafter.
మీడుటి *mīḍuṭi*. (Irreg. infl. of మీడు. See
మీడు.) adj. Subsequent. ఆమీడుటిపనులు
the subsequent acts. మీడుటిటి *mīḍuṭiṭi*.
adv. In future, next year. మీడుటిటి
నాశకుంటే if there should be no rain next
year. మీడి *mīḍi*. (infl. of మీడు) adj.
Upper, higher, the next, above, on.
మీడికొచ్చు the top branch. నామీడి
ప్రేమ (her or his) love towards me మీడి
మాట the next word. మీడిపనులు what is
to be done afterwards. మీడిమన్ను the
upper layer of earth. మీడినెట్లు staring
eyes: (as in the song కొప్పుచెట్టులు,
కోనెడుపు, మట్టుకొనలు. మీడినెట్లు.) కాని
మీడి సొమ్ములు the jewels which were on
her. పాలమీడిమీగడ the cream upon milk.
మీడికి *mīḍiki*. (Dative of మీడు) Upon,
against. అందు ఏడిమీడికి పోయినది against
which village is the army gone? ఆ తప్పు
నామీడికి వచ్చినది that fault was laid upon
us. మీడుమీక్కిలి *mīḍu-mikkili*. adj. Very
much, కడు మీక్కిలి.

మీను *mīnu*. [Tel. A Drav: word common to
all South Indian languages.] n. A fish.
చేప. హనుమాపుకెక్క a constellation called
శేవతీచక్ర. త్రి. మ. plu. మీను. మీను
mīnunu. [borrowed by Skt. from the
Drav. languages.] n. A fish, వర్జ్యము. The
sign Pisces. మీనరాశి. మీనశతకుడు a
name of Manmadha, మర్దకుడు. మీనవల్లంకి
మీనవల్లంకి or మీలనూళ్ళు *mīna-vallanki*.
n. A bird that lives on fish; probably,
a kingfisher or a tern. మ్మనూళ్ళు. నీలరాశికి

మం తేజశ్చ చక్రశాసితశ్చ శాసితమితి. మనమదబా so called because this god has a dolphin in his banner. మచ్చనకు. మిమాంస mīmāṃsā, adj. Bright-eyed, having swimming or glancing eyes. శాసితమితి. n. The name of a goddess.

మమంస mīmāṃsa. [Skt.] n. A discussion or disputation held to find out the truth regarding anything. ప్రమాదైర్ధవిదారణ, ప్రమాదములచేత నిజముగ్రహించడము Polemical divinity. Theological criticism. The name of one of the six great Indian philosophical systems, ప్రాచీనమిమాంస is a system of ritualism. ఉత్తరమిమాంస is a system practically the same as the వేదాంతము, భాషకాండ. పుత్రీకరణమిమాంస is a 'treatise' (or essay) on adopting a daughter. మిమాంసలేయు to dispute, argue. మా యిద్దరికి యందుకునగుచి చాలా మిమాంసలుగిది we had a great discussion about this matter. మిమాంసకుడు mīmāṃsakaḥ n. One who knows the Mīmāṃsā system of philosophy, మిమాంస శాస్త్రము తెలిసినవాడు.

మమ or మరలు mru. [Tel. plural of మిచ్చ.] pron. You. మీది mīdi. pron. Yours. ఈయిల్లు మీదేనా is this house yours?

మమ mru. [Tel.] v. n. and a. To exceed, transgress, pass, excel, అతియించు, కడచు. అతిక్రమించు. ఈమమిరిపడుచు a grown up girl. మిమిక్ excessively, extremely. హాథిమిమి certainly. సాగుమిమి prettily. నిమచ్చమిమి affectionately. కానమిమి healthfully, cheerfully, i. e., well. బొంబిమి sorrowfully. Vish. iii. 290.

మిలకమ మిలము. [Skt.] n. Closing the eyes, కమమాయలు. మిలిగమ మిలిము. adj. Closed, as the eye.

మిలు See మిళు.

మిసము mīsamu. [Tel.] n. A monstrosity or whisker. An insect's feelers, horns, or antennae. ప్లు. మిసములు, మిసలు or మిసాలు. "మిసము నెచ్చినది పులిమిసలు యెల్లలూగింట్లు." (Padm. iii. 37.) to beard a lion in his den. వాని ఇంక మిసకట్ట పచ్చడలేదు his whiskers have not yet appeared.

మిసరము mīsarumu [Tel.] adj. Excellent, fine, grand, శ్రేష్ఠ, ప్రేమ. "మిసరమలో నీ లంఘనలవమర." T. iv. 144.

ము mu

ము mu. [Tel.] n. An affix of neuter nouns and of masculine nouns that take a neuter form as కిక్రము, అపర్యము. In composition, it is a contraction for మూడు three, and the first consonant of the next word is usually doubled. Thus మును a time, మున్నూరు three times, thrice. మూడు a quarter, ముప్పాదిక three quarters. ముక్కన్న (మూడు+కన్న) the third eye, మూడుకన్న ముక్కాదిక threefold heat. ముక్కాది (మూడు+కాది) three quarters of an anna. ముక్కూరు (మూడు+కూరు) three seasons. ముక్కాలు (మూడు+కాలు) three legs or three quarters of anything. ముక్కాదికల a three-legged stool. ముక్కాల (మూడు+కాల.) a trident, త్రికుండము. ముట్లము or ముట్లములు the three worlds, viz., earth, heaven and hell. మువ్వన్న the three (primary) colors. See మూడు.

మం man. (contracted for Tel. మందు.) adj. First, fore, front, as మందులు the front locks of hair. మంగడ man-gaḍa. (మందు+కడ) n. The front place, మందు కోలు. ఎదురు. మంగు. మంగుల mungulu. n. The front, ఎదురు. adv. In front, opposite, before, ఎదురు. మంగలి mungali. adj. Fronting, opposite, being in front. ఎదురుగాడే. Next, అనువాది.

మీదటి. " నీవారతియగువారు ప్రవేశించుచుండు, ముంగరిమీదబడిమించుచుండు." M. VI. i. 147.

n. One who goes before, ముందువడిచువాడు. ముంగలు *mungalu*, v. n. To walk before, ముందువడిచు. ముంగారి or ముంగరి *mungari*, adj. Pertaining to the beginning of the season, ముంగారినైదు the early crop.

ముంగారు *mungaru*, (ముందు + కారు.) n. The fore leg, the tip of the foot. ముందరికాణ, పాదాగ్రము. " ముంగార్చునై తోరి,"

A. vi. 17. ముంగారులు *mungaru*, (ముందు + కారు.) n. Front-looks. అలకలు.

ముంగేలు *mungelu*, (ముందు + కేలు.) n. The fore arm. ముంగింగు *mungingu*, (ముందు + కింగు.) n. A fringe or trimming.

The front tuck of a woman's girdle, ముందరివెరుగు, వెనుకొను. ముంగి the front end, ముందరికొను. ముంగివము *mungivamu*, n. Sudden passion, unreasoning anger.

ఎందుకును ముందరకుచ్చు కొనుము, ఓచ్చుకొక కులాలునచ్చు కొనుము. ముంగిపి *mungipi*, n. A passionate man or woman,

a peevish man or woman, ముందర కొనుముచేయువాడు. ముంగిలు *mungilu*, (ముందు + కొలు.) adj. First, ముందటి. ముంగిజ్య *mungijya*, (ముందు + జ్య.) Same as ముంగిలు.

ముంగిలికొరము a bracelet on the wrist; metaphorically, plain as a bangle on the fore-arm, ముక్కిలి పువ్వుమొదటి.

ముంగిలము *mungilamu*, (ముందు + లు.) n. The eaves of a house. ఇంటిమారునిదర.

ముంగ *munga*, [Tel.] n. A certain forest tree called *Crotalaria stricta*. Rox. iii. 265. A bundle of sheaves. ఎన్నులమోపు. adj.

Dumb, మూల. ముంగరతము *mungarata*, n. Stubbornness, obstinacy, మార్గనిష్ఠము. " ఎన్నులమోపునదియే ముంగరతము." Charita. ii. 533.

ముంగిట *mungita*, [Tel. from ముంగి.] adv. First, at first, in front. ముంగిట *mungita*, adj. First, prior. See under ము.

ముంగమురుగు, ముంగమురుగు, ముంగమురుపు. ముంగమురము, ముంగమురము, ముంగమురారి, ముంగమురారి. ముంగమురారి or ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

ముంగిమురారి *mungu-muraru*, [Tel. ముందు + కురు + మురము.] n. A kind of bangle worn at the wrist, ముంగిమురారి.

మూడు munthu

998

మూడ ముండు

మూడు munthu. [Tel. causal of ముడు.] v.
a. To dip, plunge, immerse. To plunge in
ruin. నన్ను నాగ్రినా ముంచి కలిపాడు he ruined
me entirely. **మూడుకోసు munthu-kosu.**
v. a. To surround, to cover, ఆక్రమించు
కొను. పిర్రాలో కలమను ముంచుకొని వ్రాసినాడు
he dipped the pen in the ink and wrote
it. See ముంపు.

మూణము munjama. [Skt.] n. A fine silky
grass called *Saccharum munja*. (Rox.)
ముంజగడ్డి. **మూణకేశుడు munja-keshudu.**
n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు. **మూడి
munji.** n. The Brahminical girdle made
of the *Munja* grass, ప్రస్తావనలు మొలకు
కట్టుకొనే గడ్డిచాచి ము. "తండ్రిల్లంపనుకొన్న ముడి
నాచి." A. vi. 21. **మూడికాడు munja-
kadu.** n. A bachelor. ప్రస్తావన. **మూడి
కోక munja-koka.** n. A garment woven
of fibres. వాచిని Vema. 904.

ముంజె munje. [Tel.] n. The kernel of the
unripe palm fruit. తల్లె తాటికాయలోనుండి
గిజేరు.

ముంజెరము mun-jerama. [Tel. ముంజు + రము.
మ.] n. A nostril, నాసాపుటము.

ముండము mundamu. [Skt.] n. The head
cut off from the neck. కేసములేదల.
A shaven pate, a bald head. చోడిల.
The trunk of a lopped tree. కొత్తులపోయిన
పాలుకెట్టు. "భవముండపుధారలస్థము." A. vi.
29. **ముండము** or **ముండిరము mundamu.**
adj. Shaved, bald, having no hair on the
head గలవాడని. **ముండ ముండు.** n. Lit.
One whose head is shaven. A widow,
విధవా. A wretch. A whore. కేక. **ముండ
మాము munthu-mamu.** v. n. To become
a widow, స్త్రీవిధవ అయి. To become use-
less, వర్ధిల్లకును. ఆకొక్కెముడి she is a
wretched slut. అదియిది a miserable crea-
ture. పోకిరియిది an immoral wretch.
శేషమిది a poor wretch. ముండిమాది n

widow. పిచ్చిమండి a simploton. అది రాక్షసి
ముండిగనక as she is a horrid wretch. ముం
డలమార. ముండి or ముండలమారాలోరు a
whoremonger. ముండికి పెట్టుకొన్నాడు he
keeps a concubine. **ముండనము mundana-
namu.** n. Shaving, shearing, cutting.
కేరము. **ముండి mudi.** n. Bald-pate: one
who has a shaven head. చోడిలవాడు.
A barber, ముగలవాడు. **ముండుడు mun-
dudu.** n. A bald headed man, చోడిలవా
డు. A monk. పద్యాని. "పద్మనాభిముఖుడై
ముండుడు నివి కెరియెందు పుత్రములనాదియైన
పాలకునిండు." M. XII. v. 133.

ముండ్లు, ముండలు or **ముళ్లు mundlu.** [Tel.
plu. of ముల్ల] n. Thorns. కంటకములు, ముం
డులవా a shower of prickles (discharged
by a porcupine, &c.) KP. vi. 9. **ముండ్ల
mundlu.** adj. Thorny, prickly. కంటకము
మై. **ముండ్లకంచె** or **ముళ్లకంచె mundla-
kanche.** n. A prickly-peaw fence, **ముండ్ల
పండి** or **ములుపండి mundlu-pandi.** n. The
porcupine, ఎముంకి. **ముండ్లమన్నె mundla-
maste.** n. A shrub, the Three lobed
Nightshade, *Solanum trilobatum*. అంజ్ఞము.

ముంట munu. [Tel.] n. A lota or small
water pot. చెయి A wooden bowl, a
small pot or cup. A varying measure of
grain, commonly two seers. కేల్లకునచ్చి ముం
రినాచిగనెల why do you conceal the pot
having come for buttermilk? i. e.,
why conceal your real intention?
మంటపోకెల్లె to burn chilies, &c., in a
pot and apply it to the face as a torture.
కొట్టి ముంటలో కేసి మరలకొనుల పొనకు
మూతి కట్టు. **ముంటగజ్జనము munthu-gaj-
janamu.** n. A certain shrub called *Echites
frutescens*, చూచి. **ముంటసూమిడి munthu-
sumidi.** n. The Cashew nut tree. *Anacardium
occidentale*, అల్ల చెయి. ముంటసూమిడి
పప్పు Cashew nuts.

ముంకడి mundadi. [Tel. a word peculiar
to the West.] n. A wretch, a miscreant.

“భూవరీయాచాశ్రమసి పాంశమశాద్ధినితేన
విచక్షణా నేటివిల్లుముందటి పశింపకవిల్లుము
నేయ.” Samudap. §. 78. plu. ముందటి.

ముందు *munda*. [Tel.] n. The front. ఎదురు. adj. Fronting, fore. Previous, former, preceding, early. After, next. ముందువెనుకలు before and behind, what comes before and what comes behind. adv. In front, in the beginning, at first, first. ముందువని ముందుయేమిటను you must first do what is first wanted. వారముందుకులు నేను అర్థము what is the meaning of the preceding word? ముందువెనుకలగా పోవు చుండిరి they were going along, some before, some behind. కరుణితా ముందుకనుక గూడక without considering causes or consequences. ముందుకు వెనుకకు backwards and forwards, to and fro. Post-position: Before. వారు రాకముందు before they come. ముందు వచ్చు or ముందగు *munda-gudu*. v. n. To go before, to lead. ముందర or ముందల *mundala*. n. The front. ఎదురు. A former time, ముందు. Beginning, ముందు. adv. Before, in front. First, in the first instance. Formerly, previously. Hereafter, next, in future. After, following, next. అంతముండు before that. ముందరి or ముందలి fronting, opposite, former, previous. ముందరి కాలముందు in former times. ముందరిపోలు a wound in front. “ముందరిపోలునూనాను ముందువెనుకలరు.” Vema. ముందుపాలు lit. the word before, i.e., the following word; also, the preceding word ముందరికి forwards. ముందు పల్లము నెనుక పల్లము a ditch before, and a hill behind, i.e., to be in a fix, to be caught in the horns of a dilemma. ముందరికి తెచ్చు to bring forward, promote. ముందరికి వచ్చు to come to the front, to be promoted, to prosper. ముందుల *mundala*. (మందు + లు.) n. The front part of the head, శిరస్సు ముక్క. ముందుభాగము. “భక్తినిముందుల లక్ష్మీనామ్ని” URK. iv. 112. ముందుకు *munda*, adv. In front, before ఎదురు

ముప్పు *muppu*. [Tel. from ముండు.] n. Immersion, plunging, dipping. నీటిమంపునకుం జేపాలము lands under water. ఈ చెరువు యానక్క నీటిమంపునకుండి this tank is full. A multitude, గుంపు. ముంపుదోడు *mumpudodu*. v. n. To form a crowd. గుంపుకూడు.

ముకు *muku*. n. Another form of ముక్క (q. v.).

ముకుందము *mukundamu*. [Skt.] n. The Red lotus. ముకుందబల్లెము *mukundaballemu*. n. A balberd or broad bladed spear. ఒకయాలి. ముకుందుడు *mukundudu*. n. A name of Vishnu.

ముకుటము *mukutamu*. [Skt.] n. A crest, diadem, or tiara. మకుటము, కిరీటము. ముకుటము or ముక్కుటము *mukutamu*. [Tel.] n. Linen, వారిబట్ట.

ముకురము *mukuramu*. [Skt.] n. A mirror. అద్దము.

ముకుళము *mukulam*. [Skt.] n. A bud; a half opened flower. ముక్కు, అవిరిముక్కు. ముకుళించు or ముకుళింపించు *mukulintu* v. n. To abut, or close as a flower, the eyes or the hands. ముక్కు, ముకుళితము *mukulitam*. adj. Closed as a bud (used of the eyes, the hands, &c.) ముక్కుబద్ధ, ముకుళించి. ముకుళింపక తము *mukuli-kritamu*. adj. Closed. ముక్కుబద్ధ, ముకుళించిన.

ముక్క *mukka*. [Tel.] n. A bit, piece, fragment. రెండుముక్కలు వ్రాస్తాను I'll write a line or two, or, two or three words. ఒక నడ్డముక్క a bit of cloth.

ముక్కంటి *muk-kanji*. [Tel. from ముక్క + న్తి.] n. The three-eyed one; a title of Siva. త్రినేత్రుడు, త్రినేత్రుడు. ముక్కంటిముక్క *muk-kanji-mukka*. n. A constellation called ఉత్తరశ్రవణ. ముక్కంటి పండు *muk-kanji-pandu*. n. A coconut so called because it has three eyes. See under ము.

ముక్క mukka

1000

ముక్క mukka

ముక్కడి *mukkadi*. [Tel. మాగు+డి] n. A heap of ploughs, అడకలొడ్డయొక్క సెల్లెసు. An epidemic disease. అశ్వలకు ఒక్క పెట్టెను తగిలేశోగము.

ముక్కపుడును See under ముక్క

ముక్కాడి *mukkadi*. [Tel.] n. The timber tree called 'Weaver's beam,' *Schrebera swietenoides*. Ainsl. Rox. i. 109.

ముక్కాది, ముక్కాదు, ముక్కాలు See under ము.

ముక్కిడ or ముక్కిడి *mukkida*. [Tel.] n. A snipe.

ముక్కు or ముకు *mukka*. [Tel.] n. The nose. నాసిక. The bill or beak of a bird, పటిమ ఖము. The point or tip. చేనుముక్కు a nipple. ముక్కుతోడనులు a double nose, పేరిలిముక్కు. "మునునందరమిట్టి ముంగారే ముక్కుతోడనులవీరిది." A. v. 122. ముక్కును వీస uncurbed, broken loose, rampant, ముక్కుతాడునీస. "పకుభేకముక్కుడువీస పరమక్రుతు." A. vi. 53. ముక్కుబండి యెవడుక satiating his nostrils with fragrance to the full. P. iii. 224. రెండుముక్కులు and తీనుముక్కులు two sorts of grain. రెండుముక్కులపిట్ట (the double beaked bird) also called ముడుముక్కులపిక్క and ఎచ్చెరపిక్క the Hornbill, or Toucan. Jerdon No. 198. "మండగొప్పికిముక్కు మొగ మెదలెను." HD.ii.1059. ముక్కుమొగము ఎక్క వట్టు కూర్చాడినాడు he talked as if I was a perfect stranger to him. ముక్కుపట్టరిముక్తే ము a pearl not suited to the nose, i. e., a round man in a square hole. ముక్కుకప్పిక a certain useless forest tree. ముక్కుముక్కు. v n. To moan, groan. To mould or turn musty. To spoil or become half rotten. To strain or press, (as in pain.) ముక్కు *mukka*. (Root in A of ముక్కు to be musty or mouldy, &c.) ముక్కుపురుగులు weevils in spoilt grain, శుభ్రపి పురుగులు.

ముక్కకంపు a frozy small. తలవూత తొం దూచినామమ ముక్క తిరిగించున అ పుత్తము నిడిది a disease has appeared which is peculiar to that place. ముక్కలు ముక్కి పోయింది the pearls were spoiled. ముక్కుగొట్లు, ముకుగొట్లు, ముక్కుగొట్లు, ముక్కుతెరములు, ముక్కుతెరములు or ముక్కురంజములు *mukkugolli*. n. plu. The nostrils. నా సా తుటములు. ముక్కుత్రాడు or ముక్కుత్రాడు a nose-ropes used for surbing oxen. ముక్కుగొమ్మ or ముకుగొమ్మ *mukku-donamu*. n. A sort of fish. H. iv. 225. ముక్కుద్దము *muk-addamu*. n. A pair of spectacles, కుశోరము, కంఠిద్దము. ముక్కుచ్చి or ముక్కుచ్చి *muk-komamu*. (ముక్కు+చ్చి.) or ముక్కుర *mukka-ra*. (ముక్కు+రాయి.) n. A nose ring. నాసాధరణము. ముక్కురమాడు *mukkera-madu*. n. The frame in which the roller (పుల్లిరుకు) of a కపిల well rolls. ముక్కురము *muk-ka-ranku*. (ముక్కు+కారము.) n. A nostril, నాసికారంధ్రము. ముక్కిడి *mukkidi*. (ముక్కు+ఇడి) adj. Noseless. ముక్కులేని. ముక్కిడిశోగము carries off the bones of the nose. "ముక్కిడిశోక్తుకు ముక్కువును క్లేల." రామ లింగశతకము. ముక్కిడి or కొండముక్కిడి n. A certain large tree, *Schrebera swietenoides*. Rox. i. 109. ముక్కుచాలము or ముకుచాలము *mukku-dalam* n. The bridge or division of the nose ముక్కునదిమయముక. ముక్కుపురిడి or ముక్కుపూరేడుమ్మ *mukku-puridi*. n. The common snipe. (Jerdon.) ఒకపక్షి. ముక్కుచాడి *mukku-podi*. n. Snuff. నక్కము, పాదుము. ముక్కుచోగు *mukku-pogu*. n. A nose ring, ముక్కుచ్చి, నక్కు ముక్కులుంటి or ముకులుంటి *mukku-banti*. n. A disease that attacks the nose of a cow through cold. ముక్కుమంగర *mukku-mangara*. n. A certain useless forest tree. ముక్కులు

మూలము **భాగములు**

1001

stop nuts

అశోకాశు. n. Rice flour. పిత్తి-శిచ్చి మా-శలా.
A kind of cake.

ముక్క-పుసు or ముక్క-పువ్వుతో mukku-pu.
 ళు. [Tel.] n. A kind of garment, also
 called చపలివట్టు or నారమణి.

మాక్కిన ఇంటికంట. [Tel. మాడు+కుంచేము.]
 n. A measure of grain, &c., equal to five
 మంతల, మాడుమంద మలకడమామ. " మాకొ
 లబోడిమకు ముక్క పురుయ." BD. ii. 90.

మనక్కర్తే జాతకము. [Tel.] v. n. To be
 ignorant, అజ్ఞానముచేయు. "మ. ఈ
 యెక్కడక్కడను నిరాలంబక నలసివెనుక
 కట్టుకొని మనక్కర్తే యూరక మగుచున్నవా
 డవు." భార. ఉద్యో. ii.

a. To come forward, ముందుకొచ్చు.

మాకొమ్మ పాకము mak-kommu-pakamu.
[Tel. మందా కొమ్మ పాకము.] n. The white-
footed antelope, the Gayal. మందాకొమ్మ,
బుకొమ్మగము.

మూలకము ముక్-కొండు. [Tel. ముడుంక
కొండు.] n. A triangle. (తీర్థకొండు.

ముక్తము *muktamu*. [Skt.] adj. Freed, released, liberated, discharged, sent (as a weapon). ముక్తపరుడు *muktaparudu* disarmed, freed from his armour. ముక్తార్థము *muktarthamu*. n. Freedom, release, liberty. విశాదము. ముక్తపద్యము *muktapadyamu*. n. Reiteration somewhat similar to osating verse. అంకాది. ముక్తాఫలము *mukta-phalamu*. n. A pearl, ముక్తము. ముక్తాఫలములవలెనుండి లిపి a pearly hand in writing, i. e., round, clear, and beautiful. ముక్తాయించు to finish (in music.) ముక్తార్థము a summary, the purport. ముక్తావళి *mukta-avali*. n. A pearl necklace. ముక్తాఫలము. ముక్తాఫలము *mukta-sphadamu*. n. A pearl oyster.

శ్రీ. ముక్తివర్మ. ముక్తి *mukti*. n. The delivery of the soul from the body, and its exemption from further transmigration, liberation, deliverance, emancipation, *మోక్షము*. *మంత్రము* or *భవము* release from all earthly bonds or mortalities. "మంత్రభవము" కలుగు మోక్షం." *Vēma*, 481. ముక్తి *mukti*. n. One who is freed, emancipated or released from the body. *మోక్షము* *mōkṣamu*.

మాక్తసరస శాబ్దశాసన. [H.] adj. Abridged,
brief. సం. ౫౫-౫౬.

మొదటగా ముఖ్యము. [H.] D. A free
agent, a superintendent.

మధురము mukhams. [Sk.] a. The mouth, మోము. The face, countenance, మోము. The commencement, ముఖము. The front, ముందుముఖము. The external appearance, the look of the face, ముఖము. ముఖము nightfall, evening. ముఖము the front of the army. ముఖము the points of the nails. ముఖము నీ నీలిమి. అతడు వారితో ముఖమున నున్నచేత he did not speak with them as a friend. "అర్జునం దేవే శ్రీరామచారి ముఖమశోభితంకరం." Bilk. iii. 25. అశోముఖమగుచుండినాడు he was hanging with his head down. ఆ దిదిని అశోముఖమగుచున్నాడు he held the torch with the flaming end downwards. "అమృతభామంబును పి-కా-పి-క శోభింపబడుచున్నా." Mand. i. 8. ఈ వాక్యముంబు by means of a story, కథలేతము అర్థమును the profile or half face. తమరామనిముఖమునూరి నన్ను రక్షించమనెనిది I pray that (for the sake of Rama you will relieve me. నమనీనిముఖముగా towards the west. పడమరనిముఖమగుచుండింట్లు a house facing the west. అదానిముఖమెరుగనివాడు a youth that as yet knows not the face of a woman, i. e. entirely chaste. అందుకు పిగములుగా మందలేరుగనక as they

were not unanimous or were not all of one mind. "పాశ్చపాముఖాస్త్రకప్రములు," M. VII. ii. 275; arrows, words, and other weapons. ముఖమూర్చుకొనివాడు he looked sulky or angry. వానికి ముఖము చచ్చినది he turned pale, he looked blank or ashamed. ముఖదాహియ్యము complaisance. వానిముఖములో ఈ అడలేదు he was all in a pucker. ఆ రుకలను వానిముఖముమీద పారేయము fling the money at his face. అది వానికి ముఖపాతముగానున్నది he has got it by heart. వాడు ముఖప్రీతి మాటలాడుడు he talks plausibly. ముఖమెరుగనివాడు a stranger. ముఖమెరుగనిదేశము a strange land, a land where one has no acquaintance. ముఖవాసికలవాడు he is a winning man. వానికి ముఖవక్త్రముకర్దు he is a very talking man. ముఖము తప్పించుకొనిపోయివాడు he has absconded or disappeared. ముఖవృత్తి flattery. ముఖవృత్తిచేయు to flatter. వాని కాళ్ళోకము ముఖవ్రతముగానున్నది he knows the verse by heart. ముఖవాస్త్రము mukha-dharamu. n. The mouth. నోరు. పదము ఖవాస్త్రము the mouth of a river. ముఖపట్టె or ముంగపట్టె mukha-patta. n. The headstall of a horse, గుర్రము యొక్క ముఖమునకు వేసే తోలుపట్టె. ముఖ మంటపము mukha-manlapamu. n. The porch or pillared entrance of a Hindu temple. ముందరిమందిపము. ముఖవచనము mukha-vachanamu. n. Verbal communication, word of mouth. నోటిమాట. ముఖవస్త్రము mukha-vastaramu. n. A veil. A pall, ప్రేతవస్త్రము. ముఖకొల or ముంగసాల mukha-sala. n. A hall at the entrance of a house, an antechamber, తల వాటిదిరావడి. ముఖాంతరముగా mukha-antararamu-ga. adv. By means of, through, ద్వారా. వా తమ్ముని ముఖాంతరముగా పంపించివాడు I sent it by my brother. ముఖాముఖ mukha-mukhi. adv. Face to face. ఎదురుదుగా. "వినుముఖామఖిలత్వేన." T. iii. 94.

ముఖము mukhudu. n. A word used in compounds, thus అభిముఖుడై hanging with his face down. ముముఖుడుగా మాట్లాడి వాడు he spoke graciously. దుర్ముఖుడైయుండి వాడు he was cross. పరాభ్యుభుడైయుండెను he turned his face away.

ముఖరము mukharamu. [Skt.] adj. Noisy, resounding, loud, uproarious. హ్రోహనది. ముఖరపురి a roaring cataract. ముఖరాశిలు humming bees. R. viii. 93. ముఖరుడు mukharudu. n. A jabberer. అక్కరలేని మాటలు ప్రేలువాడు.

ముఖ్యము mukhyamu. [Skt.] adj. Chief, primary, particular, principal, eminent, urgent, indispensable. ప్రధానమైనది. Excellent, prime. శ్రేష్ఠమైనది. ముఖ్యార్థము the chief purport. ముఖ్యమైనభాగము the bulk of the work, the chief portion. ఇది ముఖ్యము this is the chief point. ఇది ముఖ్యమారు this is no great matter. ముఖ్యముగా mukhyamu-ga. adv. Chiefly, in a great measure, for the most part, particularly, especially, principally, ప్రత్యేకముగా. ముఖ్యుడు mukhyudu. n. A chief, a leader, a principal man, a man of weight. ప్రధానమైనవాడు.

ముగిరి mugiri. [from Skt. ముక్తి.] n. Deliverance, salvation, heaven, ముక్తి. పాదము.

ముగియు mugiyu. [Tel.] v. n. To come to an end, close, be finished. పూర్తయ్యును. ముగించు muginchi. v. a. To end, close, terminate, finish, conclude. పూర్తయ్యుచేయు. ముగింపు or ముగియక mugipu. n. The end, close, conclusion. పూర్తి.

ముగుడు mugudu. [from Skt. మృగ] n. A simple, innocent woman, మృగశ్రీ. A maid, Jamsel, a lady, a woman, ఆడుది. ముగుడుడు mugududu. n. A simple man, a simpleton. ముగ్గుడు.

మాగు magu

1008

మాచ్చ muchchi

మాగుడు or **మాగ్గుడు** *maguru*. [Tel.] pron. Three persons. "మాగుడువారు కూడిన, మాగుడుగిరిపట్టణగారి మక్కలుపాడును."

మాగ్గ *magga*. [Tel.] n. The name of a particular tree. జిగియ్యె.

మాగ్గు or **మగ్గు** *maggu*. [Tel.] n. A pattern or diagram (చిహ్నం) drawn with lines of flour or coloured powder. **మాచ్చి** *machchi* a pattern made in seed pearl. **మాచ్చిచెరువు** to spoil one's plans, to break the spell. **మాచ్చిరాయి** a limestone, a pebble. **మాచ్చిచేయు** to set a pattern. **మాగ్గులుచేయు** to perform certain magic rites, seating the patient on a magic square drawn on the floor.

మాగ్గు *maggu*. [Tel.] v. n. To be musty or mouldy, to be damaged or spoiled. **మాశాపల్లం**, **అదిపిపాపు**. To become over-ripe. **మాగ్గపీఠము** *magga-pitha*. v. s. To ripen fruit in baskets in a house. **మాగి** *magi*.

మాగ్గుడు *maggu*. [Tel. మాడు+గుడు] pron. Three persons. మాడుమరి.

మాగ్గోయ్య *mag-goyya*. [Tel. మందు+కొయ్య.] n. A gag a difficulty or puzzle. **మాగుచిత్ర** *maguchitra* the Vasu Charitra is so hard as to puzzle the best scholars. adj. Difficult, అసాధ్యము.

మాగ్గుడు *maggu*. [H.] n. An Indian club used by wrestlers.

మాగ్గ *magga*. [Skt.] n. A blooming simple girl. **ఉదయించుచున్న యౌవనుకలది**. A girl of twelve years of age, పండ్రెండేండ్ల యాడుకలది. A simple girl. **తెలిది**, **దూకులేదిది**, **కమలశరీదిది**. adj. Lovely, beautiful. **బేర్పది**. Stupid, ignorant, తెలిది లేది. New, inexperienced, కొత్తది. **మగ్గించు** the new moon, **కాలించు**. Sananda. 266. **మాగ్గుడు** *maggu*.

n. A handsome man, అందమైనవాడు. An ignorant man, మాగుడు.

మాచ్చ or **మాచ్చివాడు** *muchchi*. [H.] n. A painter. చిత్రకారుడు.

మాచ్చిక *much-chika*. [Tel. మాడు+చిక.] n. Husk or scales like those at the stalk part of a coconut or palm fruit. **కాటి పండ్లు మెడలయినవాటి తొడిమెకందమందేర్పి**. A basket, గంబ.

మాచ్చికోకు *muchchi-koku*. [Tel.] v. s. To cover, to swarm upon as flies. **మాగురు** *maguru*. "అనిపంకచెరుకు మదికె గొనగామేర్పి **మాచ్చికోమచు** తులిమెల్ల నయి పరికింపి." B. ii. 288.

మాచ్చిచ్చు *much-chichu*. [Tel. మాడు+చిచ్చు.] n. plu. Three fires, త్రేతాగ్ని.

మాచ్చిలుగారము Same as **మాచ్చిలుగారము** (q. v.).

మాచ్చిరు *muchchiru*. [Tel.] v. n. To grieve, కోరింపు, దుఃఖించు, వ్యాకులము, **మచ్చిరి** *machchiri* why grieve or sorrow? "మచ్చిరి నేల నేలకు మచ్చియనాకు మచ్చిదండుచివ్వచ్చుచుకోకు నా." M. V. iii. 104. **మాచ్చిరి** *muchchiri*. n. An aggrieved man, a sorrowful man, దుఃఖముతోందినవాడు. **మాచ్చిరి తేతము** *muchchiri-tetamu*. n. Grief, sorrow. మనోదుఃఖము. BX. 239.

మాచ్చిలి *muchchili*. [Tel.] n. A small winnowing fan, used by children as a toy. ముడిచెల.

మాచ్చిలి or **మాచ్చిలిగుంట** *muchchili*. [Tel.] n. The nape or hollow at the back of the neck, అనువుత, కృకాత, పెడకులయినచిగుంట.

మాచ్చిరించు or **మాచ్చిలు** See **మాచ్చి** మచ్చు.

మాచ్చిలి or **మాచ్చిలి** *muchchili*. [H.] n. An agreement in writing, a deed. **కాటిచిహ్నము** **మగ్గము** **చిత్రము**.

మూలము **muchchi**

1004

మామిడి ముతకము

உதாரணமாக, காதுகள் கேட்கலதாம்! பூனியை
கூட உதாரணமாக.

မုန်းတမ်း muchak-si-pa'u. [Tel.] n.
Drowsiness, sleepiness, **မုန်းတမ်း**.

san-shi-chu-ka. (Tel. *san-shi-chu-ka*.) s. Three quarters of a rupee. *san-shi-chu-ka*.

మచ్చ *muckhe*. [Tel.] n. A shoe. **మచ్చు**
muckhu shoes, **మచ్చులు** *adj.* Appertain-
 ing to the Moochees caste, who are gener-
 ally painters, bookbinders, paper cutters,
 makers of saddles, toys, trunks, &c.
మచ్చారముండు *మచ్చారముండు* *muckhe-*
hera. n. A spongy wood, *Erythrina*
indica. **చాచి** *chachi*. Rox. iii. 249. It is
 so called because much used by Moochees
 or cabinet-makers. **మచ్చపని**
muckhe-pani. n. Lacquer work. **మచ్చ**
పెట్టె *muckhe-pette*. n. A lacquered box.
మచ్చులుగారము or **మచ్చులుగారము**
muckhe-bangaramu. n. Tinsel. **చా**
చాచు, **చాచి** *chachi*. **మచ్చవాడు**
muckhe-vaadu. n. A man of the మచ్చ
 వాడు, **చాచు** *chachi*.

మొక్క *mōkka*. [Tel. ముక్క+కా] n. The
bone of the spine, the os coccyx.

~~သုတေသန~~ *muttsangi*. [Tel.] n. A sort of
H. iv. 225.

ముచ్చటలు *mutatana*. [Tel.] n. Conversation,
 discourse, talk. కథలు. A story; news,
 tidings, వ్యర్థము. Wish, desire, long-
 ing. ప్రేమ. Love, ప్రేమము, భవన. పెరి
 ముచ్చట *prattles, trivials*. మునుపదినవ్వము
 వ్యర్థములవారు the loss we suffered is no
 more talk, or is no trifle. అది నాకు ముచ్చట
 నున్నది I am fond of it. వాని ముచ్చటదే
 నున్నాడు he is fond of conversation.
 "ఓచ్చెయిచెడినది ముచ్చటలందును."
 T. III. 7. "వచ్చి నా ముచ్చటలదెచ్చి పెచ్చి
 గా." N. vii. 182. ముచ్చట గానం దే

elegant, handsome, attractive, charming, pleasing, ముద్దునాడుంజీ. ముచ్చెటరాదు *mutustata-kadu*. n. One who desires. కోరికలనాడు. ముచ్చెటవడు *mutustata-padu*. v. n. To fall in love with, be enamoured of, to wish, long for, desire, ఆవడు, కోరు. ముచ్చెటించు, ముచ్చెట రాదు or ముచ్చెటాదు *mutustai-inthu*. v. n. To converse, to talk. సంభాషించు.

మర్రేళ్లు *marraella*. [Tel. మర్రేళ్లు+నా.]
n. Three places, మర్రేళ్లు.

మచ్చే ముడుగు *mujjāḥ-mudugu*. [Tel. మురుగు+మ.ముగు.] v. n. To be entirely folded, మిగ్గిలిమురుగు. To become unable to act, చేయని శక్తుడు.

మూళ్ళపలక: *mūṣaḥṣaḥ* (Tel. మాకు+కేసలము.) n. Three eighths or three-eighths of a pagoda. మాకుకేసు పలక.

మామ్య or ముమ్మ ముమ్మ. [Tel.] n. A
 rogue, a thief. కొంక. కొర్రలమమ్మ a
 sheep stealer. కామమ్మ a cannibal, a
 flesh eater. మనిమమ్మ a pretended saint.
 వారిమమ్మ a sneak. లాట్టెమమ్మ a toss-pot
 or tippler. adj. Roguish, thievish. మమ్మ
 చూపులు roguish glances. A vi. 19.
 మామ్మిలు or మామ్మిరిందు ముచ్చెలిలు. v.
 a. To steal. కొంకిరించు. మామ్మిరి ముచ్చెలి.
 adv. By stealth. కొంకతమమా. " మమ్మిరి
 వత్తువారలు." BX. 164. మామ్మిరినమా
 ముమ్మె-తాను. n. Roguishness, roguery,
 thievishness. కొంకతము. Satya. iv. 232.
 మామ్మిరాడ్డు ముమ్మె-ప్రొడ్డు. n. Mid-
 night, అర్ధరాత్రి. మామ్మిరాడుపు ముమ్మె-
 బొడ్డు. n. A potty thief. అబ్బుకొంక.
 " కంక, కొంకరించుకొడుపులు." P. iv. 255.

మనస్సులోను ముగిసినందు. [Tel.] v. a. To
cover, to swarm. ముగియుట.

మూర్తిగము *muj-jagamu*. [Tel. మాడు-జగము.]

n. The three worlds, viz., earth, heaven and hell, the universe. శాశ్వతమము.

మూజేరా Same as ముదరా (q. v.).

మూటుము *mulamtu*. [Tel.] n. Cowdung found dried in woods, ముద్దపిడిక.

ముట్టు *muttu*. [Tel.] v. a. and v. n. To touch,

తాకు. To attack as an enemy, శత్రువును

తాకు. To touch or strike a sensitive part

of the body, మర్చునునుతాకు. To besiege,

ముట్టించు. To be ended or finished, కడ

ముట్టు. To arrive, be received, obtain.

నాకు నూనాయిని ముట్టలేదు I did not receive

the rupees. ముట్టకొలుచు to worship to

the end, or with unflinching devotion,

కడవిట్టకొలుచు, “ముట్టకొరిచినపలం ద్రించడ

నలన.” BD. v. 457. రాత్రి తుదముట్టకొనే

(Vasu. iv. 170) as soon as night came to

its close, ఇది తుదముట్టకొన్నది when will

this be finished? కానిది పర్వము ముట్టింది a

snake bit him. n. Contact, touching,

తాకుడు. Defilement by contact. Hence,

the menses. A tool or instrument, ఉపకర

ము. కానిక అంటుముట్టులేదు he does not

care about being touched. పరిముట్టు or

కొరముట్టు a tool. కన్నుపుముట్టు (B. v. 907.)

a house breaker's tool for boring walls,

adj. Defiling, foul, unclean, menstuous.

ముట్టుయన menstuous. ముట్టుకోను ముట్టు-

కుం. v. a. To touch, తాకు. To besiege,

ముట్టించు. To surround, encroach upon,

ఆక్రమించు. ముట్టుకోలుపు *muttu-kolupu*,

v. a. To cause to touch or besiege. తాకు-

వి. ముట్టుకోలు *muttu-kolu*. n. A cage,

ముట్టి. ముట్టుకోలుగొను, ముట్టుకోల్లొను,

ముట్టుకోలుపుము, ముట్టుకోల్లొము or

ముట్టుకోలువరము Same as ముట్టించు.

ముట్టుది or ముట్టుది *muttudi*. n. A

menstuous woman. ముట్టుతెచ్చ *mutti-*

cheppu. v. a. To assign. చెల్లగట్టు.

నాకు పదిహేనూరూపాయలు ముట్టలేదునాకు.

he paid or gave me ten rupees. ముట్టడి

muttadi. n. A siege, blockade. తిరుముట్టు

కొని అట్టడము. ముట్టడించు or ముట్టడి

చేయు *muttad-inthu*. v. a. To besiege

తిరుముట్టుకొని అట్టడము. ముట్టడము n.

ముట్టణము *muttadamu*. n. Compul-

sion, oppression, నిర్బంధము. The act of

laying siege to a place, ముట్టించుట.

ముట్టించు *muttinthu*. v. a. To cause to

touch. To light a candle, to kindle, i.e., com-

municate (fire) తెలియ. ముట్టికొట్టు *mutti-*

katlu. n. Knees that touch. ముట్టికొట్టినాడు

a knock-kneed man. ముట్టికొట్టుకొను

to kneel down. ముట్టుపడు *muttu-padu*.

v. n. To be troublesome, సంకటము.

ముట్టుపాటు *muttu-patu*. n. Trouble, సంక

టము. ముట్టుపాటు *muttu-padu*. n. A

blind alley, అటవీ రోడ్డును కాలింది.

ముట్టె *mutte*. [Tel.] n. A fruit alone, పండిముట్టె.

A fruit alone. పండిముట్టెపంటమును a

haggard face. ముట్టెచే *mutte-cheru*. n.

A sort of fish called Gobius. Russell No.

49. అముట్టె a sort of Salmon: ibid. No.

171. Other sorts are called కొరముట్టె

(plate 50), మాముట్టె (plate 53), పెద్దముట్టె

ముట్టె (plate 54.) ముట్టెపెట్టెము *mutte-*

metamu. n. A pig, పంది. ముట్టెగిలము

mutte-gilasu. v. a. To rout up earth with

the snout (as a pig.) పండిముట్టె కట్టించు.

మూత *muthe*. [H.] n. A subdivision of a

district.

మూడవ ముడసా. [Tel.] n. A place where

platforms for heaping up salt are raised

(Vizag.)

మూడి *mudi*. [Tel.] n. A knot. గొంతు.

A knot of hair, పిండుముడి. A knot or joint

in wood, పెట్టుకొనుముడి. The hump

of an ox, ఎత్తుకొనుముడి. A quarrel, గొ

రాము. A form of a letter written like a

knot as మూడి the letter *u* మూడి the letter *u*. తమిళి the secondary form of the letter *u*. *u*, *i*, *u*. An union, joining. సంఘి. Also, another form of ముద్ది. (q. v.) నాడు నానిని ముడిపెట్టుకొన్నాడు he tied the nuptial knot to her, he married her. ముట్టకట్టెంజేవాడు a pick-pocket. ఆమె తింపడి వీడింది her hair fell loose, the knot being untied. ముడిమిచ్చి to untie or open a knot. ఆ కాయలూ ముట్టపడ్డవి that string has formed into knots. ముడిరక్కలు unbroken (or whole) areca nuts. నులువొకేక్కలు. బామలనుండి పెట్టు to knit the eye-brow. బిర్రాల్లు మునుములేసి పిరిపెట్టివారు he cast a bone of dispute between them. "వనింపివారి ముడివడలొ" Bhadrā Parin. iii. 207. కాని మునులేక్కరి కడువపుటిక. మూడి *mudi*, adj. Closed, పరిపూర్ణ. Entire, whole, unbroken, భంగముకాని. ముడిపూలు unblown flowers. "ముడిపూలపాల్లము" *Ilia*, ii. 163. ముడికొన్నార the great millet enclosed in its husk. ముడినవ్వులు sesamum seeds which are not cleaned. ముడిపోకలు entire areca nut. ముడియ్యాయి rice that is not well cleaned, చేయ్యము, మూడికట్టు *mudi-kattu*. n. Certain fees on a crop for the benefit of the landlord. A truss of straw, a sheaf. *v. a.* To tie a knot. To tie a knot in a man's cloth to remind him that you call upon him to be a witness. అంతునరించి పెద్దలు ముడికట్టివారు our ancestors have laid down this rule or held this doctrine. మూడికాడు *mudi-kadu*. n. One who ties a knot, one who unites, సంధానముచేయువాడు. మూడికాళ్లు *mudi-kalalu*. n. Knock-knees. ముడికాళ్ల వాడు a man who is knock-kneed. ముట్టికాళ్లవాడు ముడికాళ్లది a woman who is knock-kneed. మూడికొట్టు *mudi-kotku*. n. A weevil. సంకారి. మూడికొను, మూడి

గొను or మూడివడు *mudi-konu*. *v. n.* To be tied in a knot. మూడికొన్ను or మూడి గొన్ను *mudi-konna*. adj. Tied, bound. బద్ధమైన. "ముడికొన్ను సంపాదనాహబంధములు పెట్టదన్ని కుష్మానికేషోనమాడ్కి..." DRK. 372. మూడికొలుపు *mudi-kolupu*. *v. n.* To cause to be tied in a knot. మూడిగట్టు *mudi-gattu*. n. An ox, a bull, ఆహార. మూడివంతె or మూడిబట్టు *mudi-punche*. n. A plain cotton cloth without any coloured border. పెల్లారవడ్డ. మూడివడు or మూడివడు *mudi-padu*. *v. n.* To be tied in a knot, ముడిలంబయిను, To be united, సంధించు, To be entangled. పెరిగెను. To be confounded, puzzled. చీకామరము. "ముడికొన్నదియెడ పంజడి, ముడిపడకుడు." *N.* vii. 312. "మును ముడిచిట్టుముడిపడి." *HD.* ii. 1380. To increase, excel, అతిశయించు. To happen, కలుగు. మూడిపెట్టు or మూడిపెట్టు *mudi-pettu*. *v. a.* To tie a knot. మూడికొన్ను. *mudi-konna*. n. A kind of fish, *Mastacembelus acunatus*. మూడియ *mudiyu*. n. A knot. A bundle of straw or young plants ready to set. పెట్టు, నూలు A wager. పంచెము. మూడియపిడుపు *mudiyu-pidupu*. n. A pick-pocket. ముట్టనిచ్చు కొంక. మూడివాటు *mudi-vatu*. n. The act of being tied in a knot, &c., ముడిపడెట.

మూడుగు *mudugu*. [Tel.] *v. n.* To be drawn in, as one's limbs, to shrink, shrivel, or close, ముకోలుచు. To be diminished, తగ్గు. సంకోచించు. To be unable to act, చేయుదును. మూడుగుతామర *mudugutamaru*. n. The plant called *Hibiscus mutabilis*, పొత్తికామర, పెనుస్కా. See ముచ్చేముడును. మూడుడు *mudutu*. *v. a.* To cause to fold, ముడుగజేయు. To tie into a knot, ముడిచేయు, ముడిపెట్టు. To set flowers in the tresses. To bend the limbs. "తెచ్చిస్త్రీలు హామర ముడుచు." (S. iii. 399.) the

doves looked downcast. వాని పూలుమీది
చెదచెదు who set the flowers in her hair?
ముడుకుడు *modu/su-konu*. v. n. To
contract as limbs. To wear flowers in
one's hair. అది పూలుమీదునున్నది she
wore flowers in her hair. హరిమీదును
కొని ఉన్నది her features are contracted,
pensive or downcast. ముడతల or ముడుత
modata. n. A wrinkle, crumpling, knot
in spinning or twisting. నీ, మడత. మడత
నెత్తులు a transient blight in corn that goes
off again. ముడుపు or ముచ్చు *modupu*. n.
A roneau, bag or purse. ముచ్చి, పూమూ
దండాలు, భవపుమూ, భవము. పూలుమీదుపు
a ceremony of setting flowers in the head
dress of a pregnant woman. వెంకటేశ్వ
యమీదుపు money or jewels promised
by a vow to the god Venkatesa. ముడుపు
కట్టకొని to vow money or jewels to
a god. దివంగపుమీదుపు money pay-
able into the Government treasury.
“అర్జునరాజుడు ముడుపు.” (Abal. iii. 48.)
a purse reflected in the mirror. ముడుమీది
modu-midi. n. One who vows to offer
some money to a god. ముడుపువట్టివాడు.

ముడుమూ *modumu*. [Tel.] n. The knee.
హాకాలు, బ్రాహ్మణ. ముడుపురిక్ the knee-cap.
ముడుమీ *modumi*. [Tel.] n. A bone. ఎముక,
అత్తి, శిల్పము. The base of the spine,
ముచ్చిపూస.

ముడతము *modathamu*. [Tel.] n. A half
penny, called ten cash. పానీ.

ముడ్డి *moddi*. [Tel.] n. The breech, rump,
నెండు. వాని ముడ్డిమీదికి తిట్టినాడు they
reviled him behind his back. ముడ్డిమీదికి
కొట్టితే నోటిపండ్లు రాలెడు (i. e., పుట్టకొన
నోటిపండ్లు the teeth were dislodged
by a slap on the back. ముడ్డిమీదికి పిట్ట
రచ్చుట to jump into a scarp. దీపము ముడ్డి
కందలికి under the lamp it is dark.

i. e., roguary hides under the judgment
seat. వాని ముడ్డిమీదికి తిరుగుచున్నాడు they
are dancing attendance upon him. ముడ్డి
తప్పకున్న *moddi-tippaku-nitta*. n. The
Grey Wag-tail, *Motacilla melanope* (F.
B. I.) ముడ్డిపూస *moddi-pusa*. n. The
rump bone. పెట్టెముకచివరిపూస.

ముణుగు *munugu*. [Tel.] v. n. To sink,
become immersed, submerged; to dive,
drown; to be lost, ruined. అది ముణుగుతూ
తేలుతూ ఉన్నది that affair is still in
uncertainty. నాకేమిన్ని ముణిగిపోలేదు
it is no loss to me. నాపావు ముణిగిపోయింది
my money is lost. ముణుక *munuka*. n.
Immersion, submersion. పిక్లలో ముణుగుడు.
ఒకమూలలో వాని పొగ్రము తోయింది he died
in one immersion. ముణుక రా ముణు
ముణుక-రాముణు. n. A puzzle, bewilderment,
being at a loss. ముణుక-పనిపిడి. ఇంకా
పులి ముణుకరాముణుమీది the tiger was now
at bay. ముణుకరాముణునామంది I was
in a fix. ముణిగిండు *muniginidu*. v. n.
To sink, immerse, drown. పిక్లలో ముణిగి
పోవుచున్నాడు. ముణుగలాగుకొను or
ముడుగలాగుకొను *munuga-lagu-konu*.
v. n. To crouch or lie coiled up.
రమకపోటులో కాల్చినేరాలు ముడుచుకొని
పండుకొను.

ముతక, మునుక or ముకుక *mutaku*. [Tel.]
adj. Coarse. హాటక. ముతకపట్టు coarse
language, abuse.

ముత్త *mutta*. [Tel.] adj. Old, పుట్ట, పుట్టడు.
దీని ముత్తపట్ట, ముత్తక, ముత్తెడు, &c.,

ముత్తరంగలు or ముత్తరాలు *mutta-rangalu*.
[Tel.+Skt. మూడు+రంగములు] n. The
three folds that appear above the navel,
నాదైవ కడుపుమీదికి పుట్టపుమీదికి, త్రిశత.
“మొదటిమత్తరంగలకానమున నాధిపత్యమందొ
ప్పునా.” Bilhana. ii. 153.

ముత్తరాచే or మురరాచే, ముత్తరాచేవాండ్లు or ముత్తరాచేలు *mṛtta-rāṣa*. [Tel.] n. The name of a certain Sōdra caste, the members of which were originally feudal retainers. The people of this caste.

ముత్త, ముత్తవ్వ or ముత్తవరల్లి *mṛttava*. [Tel. ముత్త+అవ్వ.] n. A great grandmother, an old woman, పుట్ట వీరావదీ, పుట్ట. ముత్తవ పులగము *mṛttavapulgamu*. n. A tree called *Parosia odorata*. (Willd.) The root of the sweet smelling *Parosia*. Ainsl. ii. 297. పూదేవి, ద్వీపాదులపల్లె.

ముత్తాత *mṛttāta*. [Tel. {ముత్త+తాత or మూడు+తాత.}] n. A great grandfather. మూడోతాత, పుట్టవీరావదీ, ప్రవీరావదీ.

ముత్తి *mṛtti*. [from Skt. ముత్తి.] n. Salvation. "శివబ్రహ్మవిశ్వానాథి: మూముత్తియూ" Nila Parā. i. 21.

ముత్తిగ *mṛt-tiga*. [Tel. మూడు+తిగ.] n. Nine, తొమ్మిది.

ముత్తము *mṛt-tumu*. [Tel. మూడు+తూము.] n. The measure of three తూములు.

ముత్తము, ముత్తియుము or ముత్తము *mṛt-tumu*. [from Skt. ముత్తిము.] n. A pearl. Any gummy drop resembling a pearl. See ముత్తము. ముత్తెరుము *mṛttaru-mu*. n. Lit: a drop of pearls, an epithet applied to a sugar cane, చెరు. ముత్తెరుముకేల *mṛttaru-rikhe-kela*. n. An epithet applied to the mouth, తెల్లనూనె, ముత్తెరుముకేలు *mṛttaru-rikhe-kela*. n. The lunar mansion called చిరామకరము ముత్తెరు *mṛttaru-rikhe-kela*. n. A pearl necklace, ముత్తెరుము. A kind of grain, రావణము. Any hand or ornament resembling a pearl, such as is found in banyans. ముత్తెరుముకేలి a pearly (i. e., delicate) handwriting.

ముత్తెరుము *mṛttaru-chippa*. n. A pearl oyster, mother of pearl. కుత్తి. ముత్తెరుములు a sort of cake. H. i. 118.

ముత్తెరు, ముత్తెరువ or ముత్తెరుము *mṛttaru-chippa*. [Tel. ముత్త+అయ్యము.] n. A woman whose husband is living. A good woman, mistress, dame. The brides-women who are always wives (not maids nor widows.) ముత్తెరు.

ముత్తెరు [Tel. ముత్త+అయ్యము.] Same as ముత్తెరు (q. v.).

ముత్తెరుము or ముత్తెరుము *mṛttaru-mu*. [from Skt. ముత్తిము.] n. A pearl. ముత్తిము. చిత్తముత్తము an artificial pearl. వానికి అయ్య వారు పోడినవల్ల ముత్తెరులు కాగా కేలకేలు the pustules did not rise properly when he had small pox. ముత్తెరుము *mṛttaru-mu*. n. A certain local goddess.

ముతము *mṛdamu*. [Skt.] n. Delight, pleasure, joy, పంకోపము. ముతము. ముతములు *mṛd-gamulu*. n. Tears of joy. అనందములు. ముతముడు *mṛdudu*. n. He who is pleased or delighted. ప్రసాదము.

ముతముత *mṛda-mṛda*. [Tel.] n. Doubt, hesitation, సంకోచము.

మువరా or ముతరా *mṛdara*. [H.] n. An allowance, deduction, remission, compensation.

మువల *mṛdala*. [Tel.] n. An order, command, ఆజ్ఞ. An example, చిత్తము. Land near a hill, గుమ్మరము. మువలము *mṛdala-petta*. v. a. To command, ఆజ్ఞ పించు.

మువలము or మువలము *mṛdala-kṛman*. [Tel.] v. a. To attack, to resist, to oppose. ఎదురు, ముక్కాడు. ఎదురుదండము

మ. ముదిగొలి కిరిందిలప ముదగతిగా శేరద
శేమలయ్యన్నద, బట్టెదినుమవుల పుచ్చుకంటుడిసి
పచ్చుకంటి." UR. vii. 78. "క. కిందుగా
అరణించలముల, కిందుదనంబెచ్చ ముదలకందుగా
ముందుగా, మెలమిగా విదళింపమంచూ, దంచచ్చం
చూపుటప్పటాపూరమునగా." R. v. 190. To
ask, question, అడుగు.

మూతి ముద్ది. [Tel.] adj. Old, ancient. ముసలి.
పుద్గ. ముదిరి. "అచ్చటకేమిచ్చు సమయంబగుచేక
యెరుంగ తెల్పితే మిచ్చటదీర్చునందు ముదిముద్దియ
తో వివరించునగా." H. ii. 53. "ఎక్కడ
దప్పిలవనిదిముదిరినా." n. Old age, ముసలి
తనము, వార్ధక్యము. **మూతిగారము ముద్ది-
గఱము.** n. Stubbiness, మూర్ఖత. **ము-
దిము.** or **మూతిరేఖము ముద్ది.** n. Old
age, decrepitude. **పుద్గత్వము.** **మూతియు
ముద్దియ.** v. n. To grow old. "మూతియు
పుద్గనింత ముదిమయలో పొంది." BD. iv. 1249.
మూతివాడు ముద్ది-బద్ది. n. An old man.
పుద్గత్వము. **మూతుక** or **మూతుక ముద్ది.**
adj. Coarse. వాణిమకాసి, ముదురు. Old,
పుద్గ. **మూతుక** or **మూతుకము ముద్ది.**
n. An old man. **పుద్గము.** "మూతుకముద్ది
ముదురమౌనమిందెక." M. VII. i. 134.

మూతిర ముద్ది. [Tel.] n. A maid, damsel,
lady. వివర, అడుగి. [Skt.] adj. Pleased.

మూతిరము ముద్దిము. [Skt.] n. A cloud.
కేళుము.

మూతుగు ముద్ది. [Tel.] adj. Coarse.
వాణిమకాసి.

మూతుకు ముదురు. [Tel.] v. n. To be
mature, to arrive at full growth or
maturity, to reach its full height. To
increase, పక్వమగు, బట్టె. ఎండలు ముదిరినది
the summer or heat is now at its
height. కంపము ముదిరినది the battle is
raging. To be chronic or established.
ఆరోగ్యము ముదిరినది the disease has become

chronic. adj. Mature, ripe, elder, senior,
old, పుద్గము. **మూతుకు** a leaf that is
ripe and brittle. **మూతుముఖము** or **మూతురు
మూతి** the face of mature age, set features.
మూతురు అక్షరములు a fixed hand, or a
formed or settled text.

మూతుసలి ముదురలి. [Tel.] adj. Old, an-
cient. **పుద్దిడెన.** "మూతుసలివాసయ్య." R.
ii. 108 "మూతుసలితనమిందె." Parij. iv.
48. n. An old man or woman. **మూతుసలి
రేఖము ముదురలి-tanamu.** n. Old age.
పుద్గత్వము. **మూతుసలిది ముదురలి-ది.** n. An
old woman. **పుద్గత్తీ.**

మూత్తము ముద్దిము. [Skt.] n. The
pulse called green gram. పెసలు.

మూత్తరము or **మూత్తలము ముద్దిగఱము.**
[Skt.] n. A mace or club, a weapon
formed like a hammer. కురుచయముననదియ.
A hammer. కత్తరవాసిపట్టు.

మూత్త ముద్ది. [from Skt. ముద్ది.] n. A girl, a
simple maid. **ముద్ది.** **మూత్తరము ముద్ది-
రము.** n. A maiden, lass; a simple girl.
ముద్ది. **మూత్తము ముద్ది.** n. An idiot.
మూత్తు.

మూత్త ముద్ది. [Tel.] n. A lump, mass,
morcel. కలకము, కిండము, ఉండ. **మూత్తకావము**
to form or collect in a mass. వారు కడిసి
మూత్త అయివారు they are soaking wet, or
are a mass of wet. **నెక్కురు మూత్తగానున్నది.**
it is a mass of blood **మూత్త కత్తరము**
a species of date. **మూత్తపప్పు** peas pud-
ding, యూనము. **కడి మూత్తగానుండే బట్టలు**
a wet wisp of clothes. **మూత్త కత్తరము**
ముద్ది-కామరము. n. Smelters,
smiths who work at smelting iron. రాయి
కరణి యునుమచేసెవారు. **మూత్త కత్తరము**
ముద్ది-కామరము. n. A sort of churning
staff, with a heavy mass at the end.
కర్రలిక్కి కరణి ఉంచిన కత్తరము. **మూత్తకాడు**
ముద్ది-కాడు. n. A lump of boiled rice.

మద్ద madda

1010

మద్ర mudra

A paste of rice and ashes applied to the eye of a drum forming the black spot in the centre of the head, for the purpose of regulating the tone. అన్నపిండిము, తున్నరలపాళ్లమైన శస్త్రమృగితాన్నము. ముద్ద కొలిమి mudda-kolimi n. A forge for smelting iron. రాసరామన్నయము కరిశి కొలిమి. ముద్దీలు muddile n. A scout spear. ముద్దవాయువు mudda-vayuvu n. The cramp. కాన్డేదేనా ముద్దగా కట్టు లాడు నానాగింను.

మద్దకు muddaku. [H.] A period or time. ముద్దకుకాలు mudda-kuni n. n. A temporary or conditional agreement. ముద్దకుక్రయము mudda-krayamu. n. A foreclosed mortgage, a conditional sale with a penalty attached. ముద్దకుకూడి mudda-kundi. n. A bill payable after a stipulated interval.

మద్దాయి muddayi. [H.] n. A defendant in a suit. A prisoner at the bar, the accused.

మద్ది muddi. [Tel.] n. A calamity, peril, misfortune, danger, అపద, ఇదను.

మద్దియ muddiya. [from Skt. మద్ధ.] A lady, dame, woman. స్త్రీ. మదిమద్దియ an old woman.

మద్దు muddu. [Tel.] n. A kiss. చుంబనము. Sweetness, fondness, delight; caressing, toying. మనోజ్ఞత, చిన్నపాండ్లయందలి ప్రేమ. ముద్దుచూపు to show love. ముద్దుపెట్టు కొను muddu-pettu-konu. v. a. To kiss, చుంబనముచేయు. ముద్దాడు or ముద్దులాడు muddadu. v. a. 'To caress, to fondle, లాటించుచేయు, అదరించు. మద్దియ, మద్దికు or మద్దుపెట్టు to give a kiss. కాన్నిచూస్తే ముద్దుపడ్తున్నది I am delighted to see her, she is very charming. అమ్మి మద్దులు చూడకట్టుచున్నది the child is a lump of charms, a perfect beauty. ముద్దులత్తుడు my darling little

brother. అద్దయ్య an epithet of Kumara-swami. ముద్దులయ్య my sweet lord. ప్రమాదముల మద్దు కనుక్కోవడము సుతాశ్చయము it is very difficult to perceive the nuances (or delicacies) of local adaptation or meaning. కాకిపిల్లి కాకి మద్దుకాగా surely the crow's chick is dear to the crow, i. e., every beggar will love her brat. adj. Darling, pet, sweet, charming, lovely, dear. నా ముద్దుమగడు my beloved son, my darling boy. మద్దు పేరు a pet name. మద్దులుంగరము or మదులుంగరము a pet ring, worn on the little finger, a signet ring. ముద్దుమాటలు sweet words. ముద్దుమొకము a sweet face. ముద్దుగా mudduga. adv. Charming, tastily, అపమముగా. ముద్దులగుమ్మ mudda-gumma. n. A beauty, a charming woman. ముద్దులాడి or ముద్దురాలు muddadu. n. A charming woman, మద్దులగురికి స్త్రీ. మనోజ్ఞరాలు. ముద్దులాడు muddadu. n. A charming or pleasant man. మనోజ్ఞడు.

మద్దుగులపది mud-dugulam. [Tel. మాడు+దుగులు.] n. The fraction of three dugulams, i. e., three-sixteenths of a pagoda.

మద్దై muddai. [Tel.] n. The pistil of a lotus. పల్ల. "కొప్పులలోడిపొద్దుముల నద్దైచు చైలమద్దుగుల్గుసొందవ్వల." P. iv. 154.

మద్ర mudra. [Skt.] n. A seal: a seal ring, or signet. The stamp, print, or impression of a seal. A distinguishing mark impressed or burned upon a man or beast. Coinage. మహాపరమద్ర రూపాయి a rupee of the old coinage. Gesticulation, attitude. మౌన మద్ర the seal of silence, i. e., silence. నిద్రామద్ర the seal of sleep, i. e., sound sleep. భాగమద్ర a particular position of the fingers used in religious ceremonies. మద్రలు marks impressed upon sand or clay placed on heaps of grain, the permanent marks made on the

shoulders representing the insignia of Vishnu which are the shell and the wheel, etc. వాడు ముద్రాధారణము చేసికొనినాడు he received the seals, i. e., his shoulders were sealed with the shell and wheel of Vishnu. ముద్రాధారణము చేసికొనినారు they wear patches of brown clay. వానికి శుభముద్ర చేసినారు they stamped him with the figure of a dog. మూత్రకర్త *mudra-karta*. n. An apparitor, the lowest local officer attached to a Guru or priest, అయిదలములలో నడుపుచుండు, తాదేవారుగానుండే వాడు. మూత్రకోల *mudra-kōla*. n. A stamp to mark or seal with. The insignia of Vishnu, being the shell and wheel made in copper. ముద్ర చేయు పాదము, ముద్రాధారణముచేయు పాదము. పాండవద్రవ్యము. మూత్రగద *mudra-gada*. n. A sceptre, a royal staff. "ఈ ముద్రగద పేరులగుటచేత" Pd. 150. A wooden staff. మూత్రగరేణు *mudra-gareṇu*. n. A ladle-shaped unce or large spoon borne in state before a person in high dignity. దేశాయాన ముద్రగరేణులందుండి నిరూపణ చేసికొనిపోవు నంటునల యుద్ధిగనకై. మూత్రణము *mudraṇamu*. n. Setting one's seal to, ముద్రించుట. Dooming, giving a decision, నిర్ణయముచేయుట. "కపాద్రి ముద్రణగ్రంథాద్." A. ii. 45. తి: మేరువునందును కనుమద్ర చేర్చించువాడు. మూత్ర తీసివేయు *mudra-tisavēṇu*. v. n. To unseal. మూత్రాధారణము *mudra-dharaṇamu*. n. Sealing, i. e., the act of impressing the shell and wheel of Vishnu on either shoulder. చక్రాధారణము చేసికొనుట. మూత్రపలక *mudra-palaka*. n. A wooden stamp for sealing a heap of corn. ధాన్యంబును ముద్ర చేయుట. మూత్రమణి *mudra-maṇi*. n. A sealer, i. e., a bailiff who seals heaps of corn. అంబోములకు ముద్ర చేయు బండ్లకు. మూత్రవేయు *mudra-tyu*. v. a. To seal. ఈలోకమునందు అగుడి ముద్ర చేయుచున్నారు these daanving

girls are dedicated to that temple. మూత్రాంకితము *mudra-ankitam*. adj. Sealed, marked with a seal. ముద్ర చేయు చుండు. మూత్రాంకితుడు *mudra-ankitudu*. adj. One who is impressed with the shell and wheel of Vishnu on either shoulder. సమాశ్రియము చేసికొన్నవాడు. మూత్రాక్షరశాల *mudra-akṣara-shāla*. n. A press or printing office. అచ్చయ్యలు, అచ్చు పంటలు. మూత్రించు *mudraṇṭu*, v. a. To seal, ముద్ర చేయు. అచ్చు చేయు. "మృగవాణం శేయం నమరంపుమచ్చించి" HN. v. 176. మూత్రిక *mudrika*. n. A seal ring, ఇహంకరిండు. మూత్రితము *mudritamu*. adj. Sealed, marked, stamped, closed. ముద్ర చేయుచుండి, మూసితి నివ, ముసలించి మువ.

మూత్ర *muni*. [Tel. for మను.] adv. Formerly, in old times.

మూత్రక See మనుక.

మూత్రగ *mumuga*. [Tel.] n. A plant resembling the horse radish, *Hyperanthera moringa*. శివ్రువు. [Ainslie.] కారుముక a wild species of the same. The *mumuga* is proverbially weak and brittle. నేను వచ్చిన మనుకొచ్చుకాదు చింతింపు what I rely on is a tamarind branch, i. e., is no broken reed.

మూత్రప *mumasa*. [Tel.] n. A piece of wood, fixed on the top of a water lift. ఏరువు ప్రావిదిన అరభాగము. See మూత.

మూత్రము *mumasaḥ* [H.] n. A counsellor, native judge. గ్రామమునముల village magistrate.

మూసి *muni*. [Tel. for మను.] n. The point, tip. కొన. adj. Former, front. ముసివల్లు the point of the tooth. ముసివారి the tip of the tongue. ముసికొల్ల the points of the toes. ముసికొండు *muni-kunḍu*. n. The tip of the skin. ముసికొండు. "ముసికొంగొయింనుకయ్యె." S. i. 330. ముసికొల or ముసికొల *muni-kōla*. n. The

point of a goad. మునియేడు the year before the last, నిరుతి తొలిసంవత్సరము. మునియేటి the early twilight. "మునిమని చీకటిం పడునిమిలవాటి." N. IX. 286. మూనిగుత్తు *muni-gutta*. n. Usufruct of land in satisfaction of a debt. A fore-stalled rent: money wrongfully collected by anticipation. మూనిమనుమడు or ముచ్చు సుమడు *muni-manumadu*. n. A great grandson. మూనిమనుమరాలు or ముచ్చు సుమరాలు *muni-manumaradu*. n. A great grand daughter. మూనిమాపు *muni-mapu*. n. A great fault, evil, ప్రదోషము.

మూని *muni*. [Sk.] n. Lit. a man of silence. A hermit, monk, or recluse. A prophet, seer or sage. A saint or holy man. ముని. మూనిపుంగవుడు *muni-pungavudu*. n. A great hermit. Viah. iii. 371. మూనిమూర్తు *muni-murtu*. n. A pretended saint, a hermit who is a rogue, కలుసుకాడ్డి, పశ్యతోహరుడు. Swa. ii. 82.

మూనిమాట్లు *muni-mutta*. [Tel.] adv. Much, excessively. పెక్కిలి. "తొలివృత్తింపుమింక తొంకిలినోపనేమిమనిమట్లు నేర్చువాని." B. X. ix. 16.

మూనిషి. *muniishi*. [H.] n. A writer, a secretary. రేఖకుడు, సహస్రా. A teacher or tutor in a language. ఉపాధ్యాయుడు.

మూనిశ్వరుడు or మూనిశ్రుడు *muni-ivarudu*. [Sk. from ముని.] n. A venerable saint or hermit.

మూను or మూన్ను *munu*. [Tel.] n. The former time, శుభ్రము. The beginning of any thing, మొదలు. The end, కుది. మును ముట్టక to the end, కడవరకు. మూనుట్టు the first or former bill, తొలుట్టు, శుభ్ర వర్తకము. adj. First, former, ancient. adv. Formerly, previously, first, శుభ్రము. మూనుకొనెనెడల the crop first reaped, ముం దెరులు. మూనుకొను, మూనుకొను, మూనువడు

or మూనుతు *munu-konu*. v. n. To place or have in front, ముందు ఉంచుకొను. మూను కోలు *munu-kolu*. n. The act of keeping in front, ముందు ఉంచుకొనుట. మూనుమాపు *munu-mapu*. n. The earlier part of the night. ముంజోము. BD. iii. 269. మూను మూను or మూనుమాన్ను *munu-munu*. adv. At first. మున్నములు.

మూనుకు *munuku*. [Tel.] v. n. To hesitate, to be at a loss, ఎదుర్కోవరముండు, ముం కించు. To grieve, ముంకలించు. "మూను ప్రతినిదిమునుకుచున్న" HD. ii. 2675. To speak in reply, మూనుచులుకు. To speak, చులుకు. మూనుకువ *munukuvu*. n. An attempt, ప్రయత్నము.

మూనుగు or మూన్లు *munugu*. [Tel.] v. n. To sink, to be immersed, to plunge; to dive, to go under water. మున్నుమును. To be depressed, అడగు. మూనినమున్ను. a depressed or snub nose. To perish, to be ruined, నశించు. To be hidden, మునుపడు. మూనుగుకోడి *munugu-kodi*. n. A water fowl. The little Grebe, *Podiceps albigularis* (F. B. 1.). మూనుతు or మూనుతు *munu*. v. a. To cause to sink, మునుక జేయు. మూనుకు *munuku*. n. Immersion, a plunge or dive. మునుగుతు, మునుకజేయు, మున్నుము, మూనుడుము. నీరుముంకలొలుకు land liable to inundation.

మూనుపు or మూన్లు *munupu*. [Tel.] n. A former time, ముందు, శుభ్రము. adv. and postposition. Formerly; before, శుభ్రము. వాడు రాకముంక before he comes. మూను వడి *munuvadi*. [Tel.] Former. ముందు. మూనుక formerly, ముందుక.

మూనుడుగు or మూన్లు *munudu*. [Tel.] n. A field of grain, of which part has been cut. కోయక మిరియేడు. The extent of a crop selected to be reaped, నైరుకోయక

కుచోన్నమితి. The front or van of an army; any thing opposite. నీవాముఖము, ఎదుటిది, ఎదురు, ఎదుటివోలు. Thickness, తరుచుదనము. A series, వరుస. adj. Thick, తరులై. మునుమునోడు munumu-koulu. v. n. To form a series, వరుస పెట్టు. మునుముడి munumu-diti. adv. Well, properly, చెక్కగా, బాగుగా. “మూడులోకముల మునుమడిచారు, చూడనియట్టిరాజులునువరితరు.” HD. i. 113.

మున్నీరు munu-niru. [Tel. మును first + నీరు.] n. The sea, ocean. సముద్రము మున్నీటి అగ్ని volcanic fire, submarine flame. బడరానలము. ఆమె కన్నీరుమున్నీరుగా నేడ్చును she shed a torrent of tears. “యాశుష్టస్సస్థురాచ్య.” కాశీనామ, మున్నీటిచూరి the ocean born, an epithet of Lakshmi.

మున్ను munnu. [Tel.] n. A former time, ముందు, మునుపు. The beginning, అంభము. adv. Formerly, erst, before, of old. మునుపు. ఇంతకుమున్ను just now, lately. మున్నటియట్లు munuati-yatla. adv. As usual. మునుపటివలెనే. మున్నటి or మున్నాడి munu-andi. (మున్ను + అడుగు.) adv. First, at first, before anything else, ముందుగా. “వారిలోక పడతియ్యకతె మున్నాడి పారుతెంచి.” Jaim. v. 125. మున్నరక munu-araka. n. The front plough, followed by others. ముందుదుక్కి. Courage, ధైర్యము.

మున్నూరు mun-niru. [Tel. మూడు + నూరు.] n. Three hundred.

మగ్నైరిక munnerika. [Tel. మున్ను + ఎరిక.] n. Shrewdness, archness. Outrage, horror. భాంతినము, పూర్వీకానిమువలన కలగిన విచిత్రము.

ముప్పటిల్లు or ముప్పటిలు muppatilla. [Tel.] v. n. To cool after boiling. కాగిచల్లారు. “క్రమముచారులక్కడకు ముప్పటిదివలయుండు దీప్తి యాచెందుతునకు.” G. iii. 42.

ముప్పటి mup-padi. [Tel. మూడు + పది.] n. Thirty. త్రింశత్. ముప్పడిరెంటిసుంపు an epithet applied to a lunar mansion called రేవతివత్తరము. ముప్పండు or ముప్పడుగురు mup-pandru. n. Thirty persons. ముప్పండుమూ mup-pan-dumu. (మూడు + పది + తూము.) n. Thirty looms (of grain). ముప్పైకూములు.

ముప్పారీక mup-parika. [Tel. మూడు + పాతిక.] n. Three quarters.

ముప్పాపు mup-puru. [Tel. మూడు + పాపు.] n. Three fourths of anything.

ముప్పాపులా mup-paula. [Tel. మూడు + పాపులా.] n. Three-fourths of a Rupee.

ముప్పిడి mup-pidi. [Tel. మూడు + పిడి.] n. A dagger. కాకు. “ప్రేదిచప్పటియను మొల ముప్పిడియను మణిమొలయుబాధ్యమానికంను.” KP. ii. 143.

ముప్పీరి mup-piri. [Tel. మూడు + పీరి.] n. Three folds. మూడు పీరులు. adj. Threefold, triple. Of three twists or strands (పుట్టి), as a cord. ముప్పీరిచారులు a threefold cord. ముప్పీరిగొడు mup-piri-godu. v. n. To redouble or swell. మూడు మార్లు పెనగొడు, అలకయించు. ముప్పీరిగొన్న threefold, redoubled, vehement. ముప్పీరిగొన్న మోహము redoubled love. ముప్పీరిగొన్న వేడుక exceeding joy. “చలనము కోరంబు కోరంబు నీమూడు ముప్పీరిగొనక” annoyancce, anger, and spite united to spur him on. Nala. D. iii. 58. ముప్పీరివేప or ముఖి ముప్పీరి mup-piri-chēpa. n. A kind of fish, a species of Sparus, *Mesopoma quinquelineatus*.

ముప్ప ముప్ప. [Tel.] n. Old age, వృద్ధిము. Danger, peril, మోహము, విపత్తి. “ఇప్పునికి కోపులు ముప్పొగచాయని.” S. iii. 184.

ముప్పూట mup-pūta. [Tel. మూడు + పూట.] adv. At the three (పూటలు) తిరుగు; viz.,

morning, noon, and night: continually.
మాడుకాలమంతయు. "మప్పుటవిప్పుడును
జరియింపు." BD. vi. 26.

మాత్రే or మువ్వల భావే as మప్పుడు
(q. 7.).

మాప్పొంగు *mup-pōngu*. [Tel. మాడు+పొంగు.]
v. n. To boil over three times, మాడు
పొంగుపొంగు. To be elated (with joy).
ఉప్పొంగు.

మాప్పొకలాడు *mup-pōkal-ādu*. [Tel. మాడు
+పొకలు+అడు.] n. One who manifests the
three *gunas* or characteristics, viz., సర్వ.
రజస్, కపాదులులు, i. e., the Universal
Spirit, ప్రసాదముడు, భగవంతుడు.

మాప్పొద్దు *mup-pōddu*. [Tel. మాడు+పొద్దు.]
* v. All day long, the livelong day,
ప్రకాశములయందు, BD. v. 1223.

మూఢస్థులు *mūḍasthulu*. [H.] n. (Up-
country, provincial, foolish).

మూవ్విడి, మూవ్విడి or మూవ్విడుగు *mūvvīḍi*.
[Tel. మూడు+విడుగు.] adj. Threefold,
treble, triple. ప్రసాదు. మూవ్విడియ or
మూవ్విడియ *mūvvīḍiyā*. v. n. To
become threefold or trebled. పాడించు
అను, మువ్విడియను.

మూఠావము *mūṭhāvamu*. [H.] adj. Un-
known, doubtful, indeterminate.

మూమూడిపు *mūmūḍipuvu*. [Skt.] n. One
who desires to give up the world. A
sage abstracted from all human passion
and feeling. One who is pious, heavenly
minded, or devout. మోక్షార్థులవాడు.

మూవ్విడి or మూవ్విడుగు *mūvvīḍi*.

మూవ్వరము *mūmvvaramu*. [Tel.] n. Ve-
hemence, excess. ఉక్తము. భృషముయొక్క
ముప్పును the crisis of the fever. భృషముయొ
క్కమూవ్వరము తగ్గినది the vehemence of the
fur is now past. అరిపది యిప్పుడు నిందా

మూవ్వరముగనప్పుది *mūmvvaramu* is now in the as-
cendant. adj. Vehement, excessive.
విక్రీలి అతిశయము, ఉక్తము. మూవ్వర
ముగా *mūmvvaramuga*. adv. Vehement-
ly, excessively. విక్రీలి అతిశయముగా, ఉక్త
ముగా. మూవ్వరించు *mūmvvarinṭu*. v. n.
To grow stronger, redouble, exceed, be-
come violent, to come to its height or
crisis. ఉక్తమును. భృషము మూవ్వరించిది the
fever reached its height, maximum, or
crisis.

మూమ్మూడు See under మూడు.

మూమ్మన వాలు *mūm-muna-vāla*. [Tel.
మాడు+మున+వాలు.] n. A trident, a three
pronged weapon. ప్రసాదు. మూమ్మనవాలు
దానిని an epithet of Siva.

మూమ్మంటు *mūm-mōntu*. [Tel. మూడు+మంటు.]
adj. Very rude, coarse or ignorant,
విక్రీలిహెడై.

మూమ్మోరు *mūm-mōru*. See under మూడు.

మూర *mūru*. [Skt.] n. The name of an
Asura. మూరారి or మూరభుస్మరుడు *mū-
rari*. n. The 'vanquisher of 'Mura an
epithet of Krishna, కృష్ణుడు. Also, the
name of a Sanskrit poet.

మూరకటము *mūrakatamu*. [Tel.] n. The
act of turning the face away from or
downward a thing, ప్రసాదు. మూరకటించు
mūrakat-inṭu. v. n. To turn, as the face.
ప్రసాదు.

మూరకము *mūrakamu*. [Tel.] n. Pride,
conceit, నిక్కు. ఉక్తము.

మూరజము *mūrajamu*. [Skt.] n. A large or
small drum. ముడుండు, బద్దె.

మూరబ్బ *mūrabba*. [H.] v. A convulsion,
convulsion.

మూరమూరలాడు or మూరమూరము *mūru-
mūral-ādu*. [Tel.] v. n. To fume, to strive
anger. కోపించుననుమాదు.

మూరకి muraiki. [Skt.] n. A flute, a pipe.
బిల్వనాదం. A kind of a horse's pace, బిల్వ
 రాశికి నాడు. **మూరళిందు muralindu.**
 v. a. To scorn, set at naught, తిరస్కరించు.
 "మృగ ముద్రేపులిమృగమిందమహాయ." HD.
 i. 571.

మూరళిందు muralindu. [Tel.] v. a. To
 remove the evil eye or an evil spirit by
 waving round the head some clothes, etc.,
 and throwing them away, తిరస్కరించు.
మూరళిము muralimu. n. The art of
 removing the evil eye, etc. తిరస్కరించు.

మూరి or మూరు మూ. [Tel.] n. A bit, a
 piece. A half piece of cloth. "మొగివచ్చు
 వేముల మురిమలెరి." DRY. 1576. adj.
 little, small, అల్పము. **మూరి ముందెము**
muri-mundemu. n. A little or small trunk.
మూరికోపం or మూరియకోపం muri-komu.
 v. a. To cut to pieces, to cut, భండించు.
మూరిబంతి muri-banti. n. A sort of
 sword-fish with an elongated head.
మూరిమూరి muri-muri. adj. Very little,
 inconsiderable. కొంచెము కొంచెము, చాల
 ముందీకటి slight darkness, చీకటి.

మూరి muri. [Tel.] n. Pride. శర్వము. A
 coquettish manner of walking, వడకయందలి
 కులకు. **మూరింతు or మూరియంతు**
muriintu. v. a. To turn the face about.
 "వికటప్రకటావమురమరింపుచు." P. iii.
 159. "కలమర్తముగ మొగిమరుచి సమూరి
 యించి." M. X. i. 15. **మూరికాడు muri-**
kadu. n. A proud or conceited person,
 శర్వపుడు.

మూరికి muriki. [Tel.] n. Dirt, nastiness,
 filth, impurity, చూరశ్చ్యము. adj. Dirty,
 foul, చూరమైన. **మూరికి పాడు muriki-**
pada. n. The name of a country

మూరిగొలుసు murugolusu [Tel.] n. A
 kind of gold chain worn at the wrist.
 మురిగివేడికొడు అంజానగొలుసు,

మూరియు marugu. [Tel.] v. n. To exult
 while walking, విడుదలవచ్చుడు కులకు. To
 exult, rejoice in hope, to evince a strong
 desire. ఉల్లసించు, ఆకపడు. To turn, తిరుగు.
 Sar. D. 376. "కొల్లు వల్లలు ముద్దు
 దొల్లులెత్తెలుగారే మునియకొదసమైనద
 మంద." Rudha. i. 10. To turn, as the face
 (మొగిమను) తిప్పు. To break, as the point
 of a spear, etc. తెను, విరిగెను, తునియలగు.
మూరుములుడు marugumu. v. n. To excel,
 rejoice, be proud, ఆకపించు. **మూరివ**
ము or మూరివము maruvamu. n. A
 proud manner of walking, వడకయందలి
 కులకు. Exultation, joy, gladness, gaiety,
 gracefulness. ముద్దు, అద్వరము. Coaxing,
 fondling, coaxing. ఉల్లాసము, బాలవ, శృం
 గారము, శంకర. Pride, శర్వము, శృంగార
 శర్వము. **మూరివపు or మూరివేపు maruvapu.**
 adj. Graceful. సామ్రాజ. "మరివపుచిరువత్సర"
 Padma. iii. 13.

మూరు maru. [Tel.] n. A piece or bit. మురి,
 as మూరిమొరము. Also snare as మురి
 (q. v.).

మూరుగు marugu. [Tel.] n. A hangle, n
 bracelet కడియము. కప్పమురుగు a wire
 twisted and worn as an earring.

మూరుగు marugu. [Tel.] v. n. & a. To
 putrefy, mortify, rot, decay. కుడ్లు. To
 pine, languish. **మూరుగుడు marugudu.**
 adj. Rotten, putrid, putrefied, stinking,
 మురిగిన, కుడ్లిన, కంపిల్లిన. మూరుగుచున్నాడ
 a stench, stink. మూరుగుచున్నది stagnant
 water. మూరుగుడునెయ్యి rancid butter.
 మూరుగుచున్నది land filled with foul
 water. "మట్టివంశీరలుమూరుగునెయ్యి." BD.
 iv. 84. **మూరుగుడుచేప marugudu-chepa.**
 n. The Indian flying-fish. Russell
 161 *Trigla volitans*. **మూరుల్రావ**
maru-travo. (మూరుగు+త్రావ.) n. A dirty
 stinking road. మూరుగుచున్నది మూరగడ
 maragada n. Putrid matter.

మూరుపు *marupu*. {Tel. from మూడు.) n.

Delight, glee, liking. **ಸಂತೋಷವಿಷಯ.**

See ముద్రయము.

మనస్సు మనస్సు. [Tel.] n. Beauty, loveliness, grace. సౌందర్యము. Pride, యశస్సు.

Also, a bangle, మారుగు, కడియము. *adj.*

Beautiful. సుందర ఘోష.

ముక్తు or ముక్తువాలు మౌ. [Tel.] =
Beestings; milk given by a cow during
the first week after calving. ముక్తు,

ములక *mulaka*. [Tel.] n. The plant called Solanum, or Nightshade. తెలుగులో *Solanum jacquini*. తల్లముల *Solanum indicum*. బువలి.

ములికి or ముల్కి muliki. [Tel.] n. An arrow; an arrow head; the peg of a top. కానము, కాపుటలుగు, పొంగరముముక్క, ముక్క, " పెడిములికితోడ వెలయుపొంగరము." Pal. §12.

మూలము Same as మల్లు: (q. v.). adj. Thorny.

మాలుకత్తి *malu-katti*, n. A short knife used for removing thorns. మాలు

కోల or మూలకోల mulu-kola, n. A
goat, ఎల్లమపాడిచేకోల. మూలుగోగు mulu-

gōgu. n. A plant, *Hibiscus zuroiensis*.
 ములుగొలిమిడి mulu-golimidi. n. A
 plant bearing a dark black flower.

Corymbis spinosa. కొలొంబు, ఇంజుము.
మూలగోరంతా *mulu-gōraṇṭa*. n. The

plant called *Barleria cristata*. ఖంబీ,
పిశ్చకము, మాలచిర or మాల్చిర

mul-uchita. (ముల్లు+ఉచిత.) n. The name
of a herb. ఒకవిధమైన కూరగాయ, ముల్లము.

మూలుతాకు or మూలుదాకు మూల-దోహ.
n A kind of snare. “విష మృగంబులు మోలకు

లోపట్టులది ములుతొరుగియించి, పోగువా
గించి." H. N. ii. 16. ములుతొస ఇటుగిరయ.

n. The prickly cucumber, *Cucumis mar-
cantus*. 8¹మర్. ములుబంతి *malu-banti*. n.

See under మల్లు. మూడు పాత గిరి శిథిలములు.

mitaku. n. A tree called *Andersonia*
mitaku. 642-643 Kar. Box. ii. 213.

కూలుపెండ్లి *malu-empai*, D. The tree
called *Trephusia spinosa*. కల్యాణం.

మూలువిల్గ్ *Malv-religga*. n. The thorny
wood-apple tree, చతుర్విక్ర వృక్షము. మూలు

సూపు గాని-సంపు. (మలు+మాత) వ. ద.
To excel, విడు, జరికయించు. ముగ్ధుడు

మొల-గొమ్మ. గ. A cluster of thorns.
కంటిసముదాయము.

మూలములు. [Tel. another form of మూలము.] v. n. To groan, n. (Groaning, a groan.

A treasury, a purse, మల్గుడు. మల్గుడు
మల్గుడు *mulugudu*. n. The tree called

Morinda umbellata. Ainsl. ii. 253. Same
Kabun mulugu-minu. n. A sort of fish.

మూలం or మూల్క కాలేజీలు. [Tel.] 4d.

Mean, trifl. 4. 10. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

“వీలనా మొగ్గ పోట పేమియులేక, ములుచ మా
టలనమ్మ ముడుక లే సెదవు.” Dab. 39.

n. A mean wretch. అపకృష్టుడు, కుట్రకరుడు.

"క" చిహ్నవదువమట చదివిన, ములుచల దృష్టిం
తమల్లి మాధపు దుర్గా, కుల శలుకలచెలివిన దయ,

గలదేమని తెలుపదుగాక నిశ్చయము." KP., vi.
301. మూలుపదము *malupada-damam*. n.

Prigibhalees, mahanalees. pavanadesam. "Kul
 go-kramulavali vilathi kshetru nishtha mahimam

చుండెడు ములాచదనము." H. ii. 259.

మూలుమా గుంటుము. [Tel.] n. A stubble

field. **శ్రీరంగాపేటపాలము.** A field irrigated from wells.

మూర్తి - See మూర్తి.

మర్క మల్క. [H.] adj. Pertaining to
revenue, as మర్కదాన.

బంగళ మల్లంగి. [Tel.] n. The radish.
Raphanus sativus, Rox. i. 508. ~~ఉదాహ~~

you or your family. Please leave.
(Watts) alone.

ముల్లు mulla

1017

ముష్క muṣhka

ముల్లు mulla. [Tel.] n. A thorn, a spur, a prickle. A fish bone, a spine. The tongue of a balance. A small needle or pin, as the hand of a watch or clock. ముల్లి కు to plant thorns. A. iv. 265. ముల్లి కు setting up a badge. ముల్లకంపచేడి. ముల్లు పోయిన గడియారము a clock that has lost its hands. ముల్లడించు mull-adintsu. v. a. To chip (stone with a chisel). To chisel. నడ్లముల్లు the beards of grain. ముంటేకత్తి a sharp instrument to extract thorns with. ముండ్ల పంది a porcupine. ముండ్లుంటి or ములుంటి a cluster of pricklers used by thieves. "కైరసిమును నమ్మెలు ముండ్ల పందియు నీలికచ్చదమును." BD. v. 676. ముల్లుకూపు or ములుకూపు mulla-tsāpu. v. n. To excel, అతిశయించు. To turn the balance, i. e., be superior. ముల్లుకూరాయి mull-aku-rayi. (ముల్లు + అకురాయి) n. A rough file. ముల్లు తీరి, ములుతీరి or ముండ్లమునై mull-uchita. n. The name of a thorny plant whose leaves are eaten. ఒక విధమైన కూరక.

ముల్లె or ముల్లియ ముల్లె. [Tel.] n. A bag, or bundle, (of money, or jewels), a purse or rouleau. Wealth, money, property. మూట, ధనముమడి, ముడుపు.

ముల్లొకము mul-lōkamu. [Tel. మూడు+లోకము.] n. The universe, i. e., the three worlds, heaven, earth and hell.

ముల్లయతి mulla-yati. [Tel. ముల్లు from ముడి a knot. Skt. యతి] n. lit. One who ties knots. A hermit who is fond of breeding quarrels, ఒకకొకరికి లాపాలుముడి పెట్టుముని. An epithet of Nārada.

ముత్తును or ముత్తును Same as ముక్తును. See under ముక్తు.

మువ్వ muva. [Tel. మూడు+వ.] n. A small bell (such as dancers and post office runners wear). An anklet with small bells. మువ్వలుకా పోకెలుక మువ్వలు

మ్రచ్చివచ్చులాలు." Chenn. ii. 229. మువ్వ లా an express or postal mail carried by runners. Also, a single masted vessel. (Vizag.) మువ్వకోడి muva-kōḍe n. A bullock in training. కొత్తగా కొడిగొనే మువ్వకోడి. మువ్వకోడె muva-kōḍe n. A vessel with one keel (as distinguished from కొత్తకోడె or మొకడికోడె a shoe dony, which has two keels.) ఒంటి అడుగు పలు కొత్తకోడె.

మువ్వంటె muv-vanta. [Tel. మూడు+పంటె] n. Three sides. adj. Three-sided. మూడు పంటెంకల.

మువ్వంబు muv-vanbu. [Tel. మూడు+అంబు] n. Three pollutions caused by child-births in the same month, నెలకలోపలి మూడు పురుడులు.

మువ్వ ప్పె muv-vanne. [Tel. మూడు+పప్పె] n. Three colors. మువ్వ ప్పె మొకము muv-vanne-mekamu. (మూడు+పప్పె + మొకము.) n. A royal tiger (literally the tri-colored beast.) పెద్దపులి. మువ్వ ప్పె పల్లె muv-vanne-pilla. n. A rainbow.

మువ్వపము muv-vanammu. [Tel. మూడు+పము] n. The fraction of three-sixteenths.

మువ్వరు muvvaru. [Tel.] pron. Three persons. ముగ్గురు.

మువ్వట్టి muv-ṭṭi. [Tel. మూడు+పట్టి] n. Three plagues, all sorts of drudgery. మూడు విధమైన పరివర్తలు "కమముయ నెదములేదన మువ్వట్టిగొనియెను." BD. iii. 964.

ముపితము muṣhitamu. [Skt.] adj. Stolen, robbed. కొంటిలన్న.

ముష్క ము muṣhkamu [Skt.] n. A testudine.

ముష్కరము muṣhakaramu. [Skt.] n. obstinacy, persistency. మూఢత్వం. adj.

fiery, obstinate, severe, of a sullen and morose disposition, మూస్త్రమైచి. మూస్త్రకరి. or మూస్త్రకరుడు *mushtakari*. n. An obstinate, stubborn man, a ruffian, a violent man. మూస్త్రకరువాడు, మైస్త్రకరువాడు, కుటిలవాడు.

మూస్త్ర *mushti*. [Skt.] n. A fist. The hilt or handle of a sword, విడి. A handful. విడికెరి. A handful of grain given as alms, విడికకలింబు. మూస్త్రచ్చెచ్చు to give alms. చికిమరేయ. మూస్త్రయత్నమున బ్రతుకుట to live by alms. మూస్త్రకుళ్ళి *mushti-kuliga*. n. A slim girl: (lit. slender-waisted.) "her waist was a handful." (Addison.) మూస్త్రచెట్టు the tree called *Strychnos nuxvomica* sometimes called the poison nut tree. Rox. i. 575. మూస్త్రకాయము *mushtikaya*. n. A name of Balarama. Dah. 69. మూస్త్రకాయ *mushti-kaya*. n. The *Nux vomica* or poison nut. మూస్త్రకాయమున్న మూస్త్రకాయ-మూస్త్రము. n. The Hoopoe: lit. The poison-nut-eater. మూస్త్రవరుడు *mushtavarudu*. n. A poor man. మూస్త్రచేతుడు *mushti-chetudu*. [Skt.] n. A boxer. మైస్త్రవాడు.

మూస్త్రీ *musaddi*. [H.] n. A writer, a clerk.

మూస్త్రాలు *musaddis*. [H.] n. A screen, తెర, కవచ. "కొడిత, బూరు కుడిచేతులకు కవచ" మూస్త్రాలువలనవు. పొకదామూస్త్రము వలన." Paidim. iii. 77.

మూస్త్రము *musaddi*. [Tel. anuk.] n. A buzzing noise, ముమరలుగోసనవారియందగు ధ్వని. Sharp anger, దిండలూరుగోసము, ముస ముసము to (use, to be angry; to rustle, as hair. దిండము. తెండ్రులెవలెకొమ్మలు. ఆరాల మోముకొమ్మలయ ముమసముయ కమమములె." Dah. 139

మూస్త్రము *musaddi*. [Tel.] n. Flat and muddy ground in a city

మూస్త్రము *musaru*. [Tel.] v. n. To collect, gather, crowd, settle upon (any object as flies, or insects); to surround. మూస్త్రము. ముట్టము, క్రమ, కడము

మూస్త్రము *musalamu*. [Skt.] n. A club, a pestle. కోడి, కోడివంటి ఆయుధము. మూస్త్రమువలన he who is armed with a club. మూస్త్రములము *musala-kasala*. n. "Club blossoms", (an expression similar to "milk from a stone"), the name of a certain hook.

మూస్త్రము or మూస్త్రీ *musali*. [Tel.] adj. Old. మూస్త్రమునది an old person. మూస్త్రమునది a decrepit person. మూస్త్రమునది the latter rain. n. An old man or woman. మూస్త్రమునది a croque that hobbles on three legs, i. e., with a staff. plu. మూస్త్రము old people. Swa. vi. 57. Pal. 454. మూస్త్రమునది an old wife's tales. మూస్త్రమునది *musali-tanamu*. n. Old age. ముద్దము.

మూస్త్రము *musalmamu*. [H.] n. A Musaulman, a Mahomedan.

మూస్త్రము *musali*. [Tel.] adj. False, feigned. పొయ, అసత్యము. మూస్త్రమునది a feigned laugh, a smile, చిరునవ్వు.

మూస్త్రము *musamamu*. [Tel.] v. n. To become silly or foolish, to be silly, play the fool. తెడు. నీకు ఏల బుద్ధిమందినది why are you so silly? కాది బుద్ధిమందినది he has lost his wits. కాది బుద్ధిమందినది ఆ కాదిమ పది మందివాడు he was off his guard and took the letter and read it.

మూస్త్రము, మూస్త్రీ or మూస్త్రీ *musadi*. [from Skt. మూస్త్ర] n. The tree called *Strychnos nuxvomica*, Rox. i. 573. మూస్త్రచెట్టు. "మూస్త్రచెట్టు, మూస్త్రము బుద్ధిమందినది తెడు నందేల బుద్ధిమందినది" Valj. iii. 108.

మూస్త్రము *musandi*. [Skt.] n. A wooden club, కోడిమును

మూనుగు, మూనుగు, మూనువు or మూనుగున్ను *muungu*. [Tel.] n. A veil, a covering for the head. కలదినికప్పుచు. మూనుకునేసి కొను. మూనుశిడు or మూనుగు పెట్టు కొను to put on a veil, to cover with a veil. "కొనునీరీయంబు మేలుమూనుగునానొల్పు." Abalya. i. 23. మూనుగుడు *muungudu*. n. Covering, కప్పుడు, కప్పుట. మూనుగువడు, మూనుగుడువడు or మూనుగుపారు *muungu-padu*. v. n. To be covered up, కప్పుడువడు మూనుగుతోంక *muungu-bondu*. n. A small tree of the palm species whose leaves are never out off, వట్టలు తీడని కొడికొనను చిన్న చెట్టు.

మూనురు *muuru*. [Tel.] n. A constant or continued rain; drizzle, or mizzling rain, చిరువర్షముగాన. మూనురు, మూనురు కొను or మూనురుకొనియు v. a. & u. To cover as flies or ants do. To surround, to swarm or crowd together, చుట్టు కొను. మూనురుమూతి *muuru-mūti*. n. An angry-looking face. మూనురుమూతినము crossness, ill-humour, peevishness. కొప్పిట్టనము. మూనురుమూరాడు a capious, or peevish man, a cross creature. కొప్పిట్టదు. మూనురు మూతమాలలు peevish talk.

మున్న or మున్నకేము *musla*. [Skt.] n. A sort of grass, *Cyperus rotundus*. Rox. i. 197, కుంకుమున్న.

ముస్తాబు or ముస్తాబు *mustabū*. [H.] n. Equipment, accoutrement. Dressing.

ముస్తేడు *mustidu*. [H.] n. Readiness. సిద్ధము, అయితము. "స్వాధిపరతకుచేష్టతో సాదింది తెచ్చుమస్తేడు ఖటియందిరేజివని." UH. iv. 22. adj. Prepared, ready, capable, worthy. ముస్తేడుగా *mustidu-ga* adv. In readiness, ready. సిద్ధముగా. "ఎలదేటిగను మేటి యెలగులుమాళిల, సిద్ధుమస్తేడుగా నెన్ని నంది." T. iv. 104. తిమ్మమస్తేడుగా. సిద్ధముగా.

మున్నె *musle*. [Tel.] n. A tree of the *Cyperus* family. మున్నెమున్నె or అల్పము the white Swallow-wort, the Three-lobed Nightshade, *Solanum trilobatum*. (Linn.) పమున్నెమున్నె *Cyperus speciosus*. (Heyne.) కుంకుమున్నె *Cyperus rotundus*. (Heyne.) తిమ్మమున్నె *Menispermum polycarpum*. Rox. iii. 816.

మూహూ *muha*. [Skt.] adv. Again. మరీ మరీ, మరలమరల. మూహూహూ, ప్రతిమూహూ reiteratedly, over and over. తువూహూ. మూహూహూ. reiteration. మూహూహూమూ.

మూహూర్తము *muha-urta*. [Skt.] n. Time; a division of time; a moment; the thirtieth part of a day and night, an hour of forty-eight minutes. కాలము, తల్పకాలము, ముత్రేందు మూహూర్త కాలము, ద్విమూర్తక కాలము, రెండుగడియలకాలము.

మూ ము

మూ *mu*. In composition, short for మూడు as ముక్కంటి, the next consonant being doubled in such cases

మూక *mu*. [Tel. from మూడు] n. An assembly, a crowd, సంఘ. An army, boat, సేన. మూకవూక indiscriminately, in the lump, without details. "కదింబులమూక విరువులమూక చేక నెచ్చెదరు." Dab. 104. మూకవిరువులమూక, అనగా సంఘ చెరిచిపోయిన వూకలు. మూకవిచ్చు *mu-rippu* adj. Scattering. చెల్లగొట్టినది. పావ. iv.

మూక *mu*. [Skt.] adj. Dumb. మూక క్రిత *maki-krita*. adj. Stricken dumb. మూకపకండాచేయబడిన. R. ii. 130. మూగు or మూగుడు *mu*. n. A dumb person a miserable wretch. మూగువాడు, దీకుడు.

మూగుడు *makudu*. [Tel. మూయ+కుడు.] n. An earthen platter used as a cover. A

cover. మూ. H. v. 12. శరావము, కుండలసూచ
కప్పు మంటిరప్పు. An earthen cup.

మూలం మూ-konu. [Tel. మూకు or మక్కా-
కును.] v. n. To smell, to scent. వాసన
చూచు. To abscond, to hide oneself. చాచు.
“మరిచేతున్నవన్న మక్కాయొకక, మూలనిచేటి
ఁ మూక్కెట్లొకెక్క, ఏదలోయిలో యెరుగనో
య్యు.” Pal. 322.

మూగ *mūga*. [Tel.] n. A mosquito, **కామ**. A kind of bird. **హంస** iii. Dumbness. **మాకత్తము** adj. Dumb, **మాక** యన. **మాగనాడ** a dumb man. **మాగి** a dumb woman. **మాగయింద** dull. sultry heat. **మాగపంజ్జలుచేయు** to use dumb gestures. **పంకటిమాగ** the Fork-tailed Shrike. **పూవగ్గలము**. **మూగలు** *mūgala*. n. A sort of cakes. "అటులు మూగలలు." H. i. 114. **మూగు** *mūga*. n. A dumb man. **మాగనాడ**. "మాగు, భారతవృద్ధులు తరించునటలుమా." G. viii. 2.

మూగు *māgu*. [Tel.] v. a. To surround : to settle upon any object (as flies or insects do.) ముగుచున్నాను, ముగిచుచున్నాను. “శుభ్రమునందు మూగు, ముగిచుచున్నాను, ముగిచుచున్నాను.” N. 17. 95 మూగుచున్నాను. *thick-set itch*, ముగుచున్నాను. మూగు *māgu* same as మూగు.

మూ-గురు నామం ఆ ముగ్గురు (q. v.).

మూగేలు *mūgelu*. [Tel. మాకు+ఎలి.] n. A
musk-rat, కుంకే, గంధమాషిక.

మూతామ *mu-tsalu.* [Tel. మూత+మూ.]
 v. a. To smell, put to the nose. ఆమ
 నీంపు. “విజనామూచినమూచినభోజ్యము
 నిరద్యమి.” M. XIII. iv. 105.

మూట *mūṭa*. [Tel.] n. A bundle, a pack.
 పట్టణమైనదెవనాటిమరుపు. ఏమిమూటకట్టు
 గాని మోకోరున్నాము at death what can
 we carry away with us?

మాదమండు *māda-manta*. [Tel.] n. Thick
or heavy dew, దట్టమంచు.

మూడి *mūḍi*. [Tel. another form of ముడి.]
(q. v.)

మూడు *mūḍu*. [Tel.] adj. pron. or n.
 Three. inf. **మూటి** as **అమూటి** to the
 three. **మూట** *mūṭa*. n. ablative. Thirdly,
 at the third. **మూటియందు**, **మూడవదానియం**
 దు. plural **మూళ్లు**, as **పదిమూళ్లు** ten times
 three. **మూడుపట్టులాచేసి** laying the gar-
 land in three festoons. G. xi. 49. **మూడు**
పనులుగాచేసి. **మూక్క** *muk-ka*
 (మాడు+క.) n. Oppression, trouble,
 distress. **వెచ్చింపను**. క్రమ. "మనులారీ మి-
 టింక మూక్కలేల కులభంబుగనుమ్రోవొప్పు
 దువిధము." L. ix. 256. **మూక్క**లుటిన
 thrice proved, thrice tried in the fire,
 injured; well versed, or experienced.
కానాటికపడి యుండు. **మూక్క** *muk-kānu*
 (మాడు+కాని.) n. The fraction of three
 కాసు; 9 pies or three sixty-fourths.
మూక్కరు *muk-kāru*. (మాడు+కారు.)
 n. Three seasons or crops (in a year).
మాడువంటలు, **మాడుకోగములు**. "ధరితము
 క్కారుడు తరగిగతిండు" T. v. 215.
మూక్కలిపీడు or **మూక్కలిపీడు** *muk-kali-
 pīḍu*. (మాడు+కాలి+పీ.) n. A three-
 legged stool or table. A tripod. "మూక్క-
 లిపీమీది సొంపరచెడించజేసి" Rasica. i. 52.
మూక్కలు *muk-kālu*. (మాడు+కాలు.)
 n. Three quarters. **మూక్కలు**. Three legs.
మూడుకాళ్లు. **మూక్కటిక** *muk-katik*
 (మాడు+కాటిక.) n. Three cities, త్రిపు-
 రము. **మూక్కటి పికావక** *muk-kati-ka-
 dasi*. n. A fast held in honor of Vishnu in
 the month Mārgasīra. **మార్గసిర్య పికావక**
మాడు తిరుపతిలో స్వామిభక్తులనేలో **మాడు**
కోట్ల తీర్థములువచ్చునట్టి పతిభక్తువచ్చు ఈ
పాదవిది. **మూల్గము** *mūl-gamū*. (మాడు
 + గము.) n. The 'three worlds,' the

universe, లోక క్రయము. ముత్తము *mu-ti*.
*ti*ము. (మూడు+కూసు.) n. The measure
 of three కూసులు. ముత్తూరు *mu-māru*.
 (మూడు+మారు.) n. Three hundred. ము
 ప్పతి or ముప్పై *mu-paṭi*. (మూడు+పది.)
 n. Thirty. ముప్పంతుము *mu-paṇḍumu*.
 (మూడు+పది+కూసు.) n. Thirty looms.
 (కూసులు.) ముప్పతిక *mu-paṭika*.
 (మూడు+పాతి.) n. Three quarters. ము
 ప్పాళ్ళ *mu-paḷḷu*. (మూడు+పాళ్ళ.) n.
 Three quarters. ముప్పిడి *mu-piḍi*.
 (మూడు+పిడి.) n. 'Three handles,' a
 dagger. ముప్పిరి *mu-piri*. (మూడు+పిరి.)
 n. Three twists or strands. adj. Three-
 fold, triple. ముప్పడి *mu-paḍi*. (మూడు
 +పడు.) n. Three times as much, three-
 fold, treble, triple. ముప్పముడు *mu-*
muṇṇaḍu. (మూడు+ముడు.) n. A great
 grandson. ముప్పూరు *mu-muṇṇu*. (మూడు
 +పూరు.) n. Three times. ముమ్మాడు
mu-muḍu. (మూడు+మూడు.) n. Three
 times three. మూడుమాళ్ళు, తొద్దిది. ము
 య్యూరు *mu-yūru*. (మూడు+య్యూరు.) n. Three
 streams, an epithet of the Ganges.
 "మందమన్నది మయ్యూరునీల." HD. ii. 3.
 ముల్లోకము *mu-lōkaṁmu*. (మూడు+లోక
 ము.) n. Three worlds, i. e., the earth,
 heaven and the nether world. మున్వీస
 ము *mu-nvīsaṁmu*. (మూడు+వీసము.) n. The
 fraction of three-sixteenths. మువ్వూరు
 or మువ్వూరు *mu-vuṇṇu*. (మూడు+వూరు.) n.
 Three persons. మూడో or మూడవ
muḍḍo, adj. The third. మూడోదినము the
 third day, i. e., the next day but one.

మూడు *muḍu*. [Tel.] v. n. To happen, to
 befall కలుగు, పుడుకు. To end, close,
 terminate, అంతము. వానికి రావుమూడినది
 he is sure to die. వానికి అయ్యమూడినది

his days are ended. "శుశునిశ్చక్తునిం
 మూడి." HD. i. 1629. మూడుతు or
 మూడుపు *muḍulu*. v. a. To cause to
 happen, మూడేయ, కలుగు. మూడుపు
muḍupu. n. The name of a certain plant.
 H. iv. 11.

మూఢము *muḍhamu*. [Skt.] adj. Dull,
 stupid, foolish, ignorant. అవిశేష జ్ఞాన.
 మూఢభక్తి *muḍhaḥṭi*, superstitious, blind faith, simple
 reliance. మూఢభక్తుడు a superstitious man.
 మూఢత్వము *muḍhatvaṁmu*. n. Dullness,
 stupidity. అవిశేషము. మూఢుడు *mu-*
ḍhūdu. n. An ignorant man, తెలివినవాడు.
 A fool, simpleton. అవిశే. A boy or child,
 చాలాడు.

మూత *muṭa* [Tel. from మూయు.] n. Shut-
 ting, closing, covering, మూయుట.
 A cover, lid, top. A valve, any little door
 as that of a lantern. The cover or
 parchment of a drum. మూయునది,
 మూతపడు or మూతయిడు *muṭa-paḍu*.
 v. n. To be closed, మూసికొనిపోవు.
 అరిచిచెలు మూతయిడెనది his ears were
 stunned, his ears tingled. మూతపాడుపు
muṭa-paḍupu. n. A kind of game. ఒకటలు.
 "కాయలపాకలలు కాయలు చదిరంగమును
 పోలుకొన్నను, మూతపాడుపు, వామనకుంటలు."
 E. iii. 191. మూతలల్ల *muṭa-balla*. n.
 A sheathing plank that closes up the ends
 of the rafters of a pent roof. ఇంటిముండా
 యు మూతలల్లు, వామనలల్లు.

మూతము *muṭamu*. [Skt.] n. A pillow
 used by a king to rest his arms on.
 రాజులు చేక్రియించుకొను తలగది. adj
 Tied, bound, కట్టబడిన.

మూతి *muṭi*. [Tel.] n. Mouth, మును Face,
 ముఖము. కంఠముతి the muzzle of a gun.
 మూతిమూచిచ్చు to give a slap on the
 mouth.

మూత్ర *mutra*

1022

మూర్ఖ *markha*

మూత్రము *mūtrammu*. [Sk.] n. Urine. ఉత్తే, నీరు, కాలముచే. **మూత్రకృచ్ఛ్రము** *mūtra-kṛcchramu*. n. The disease of stone in the bladder. Diabetes. అస్తే. **మూత్రవ్యాధి** ముందు వాయి పిండ్లలోకము, నీరుడి కోగము. **మూత్రించు** *mūtrinṭu*. v. n. To pass urine.

మూదల or **మూదలిక** *mūdala*. [Tel. మూల+ళం.] n. Proof, ascertainment. నిరూపణము, తార్కాణము. **మూదలిండు** *mūdalinṭu*. v. a. To prove, to ascertain. నిరూపించు, తార్కాణించు, ముదలించు, ఎచ్చరించు. "ఈ పాండువుపాక్షగ్రహమును బానియొక కుంజంబలంబునై, నొందొరుమాదలించుకొని యొక్కటవాకిం." M. VIII. ii. 20. **మూదలింపు** *mūdalinpu*. n. Proof, assertion. తార్కాణము.

మూత *mūta*. [Tel.] n. The chaff of castor oil seeds, &c., the larger particles that will not pass through in straining. ఎత్తగాలి కనుచేతుగా కాలక నిలిచినది. రాగము ఆముదము ముంపానీగాన మిగిలిపోయె. **మూత** *mūta*. v. a. To strain, as flour through a piece of cloth, ఎత్తగాలికనుచేయు.

మూపు *mūpu*. [Tel.] n. The shoulder. భుజము. "కుడిమూపువైదిన్నిగడుగు చెన్నుదిన దామల కనుండలదంపిముల కింక." Padma. vii. 176. "నీలమూపులూపు. మునునీలమీందిన నాగకూర్చికోత్రానిభృద్వికరల కాయమలట చ్చుమార." M. IV. ii. 191. **మూపురము** *mūpuramu*. n. A bull's hump. ఎత్తయొక్క భజశిరము, కంఠము.

మూయు *mūyu*. [Tel.] v. a. To shut, close, cover. To close in, as darkness. చిలుపు మూయుము shut the door. వాని కన్నులు మూయుము shut his eyes. పెట్టె మూయుము shut the box. చేసినకప్పు మాసిపెట్టిన దాగువా? will a fault remain concealed, however much we may try to do so? చెప్పలమానీ యమామక with half closed eyelids.

అంధకారము మూసికొనినది darkness gathered. తోయమాసి పెట్టె a box covered with leather. **మూయుండు** *mūyuntu*. v. a. To cause to shut or close. మూయునట్లుచేయు. **మూసికోను** *mūsi-kunu*. v. a. To close. కండ్లుమాసికోను to close the eyes: to die, నోరుమానుకో hold your tongue.

మూర *mūra*. [Tel.] n. The lower arm. The length of the forearm, a cubit. అన్నడు మూరేడివాడు he measured the cloth with his arm or in cubits. ఈబట్టకు మూరాడెడ నిడల్పారెడు the cloth is deficient both in length and width. **మూరకో** *mūra-kō*. long cloth, రాకేళు. **మూరకోల** *mūra-kōla*. n. A measuring rod, కజ్జుకోల.

మూరు *mūru*. [Tel.] v. ḥ. To be full, to seem. నిండాడు "నారావావిడైత్రాగవంబ కమిప్పిల్లంబానీసంబిర్వణ" మూరింబోనీనైంది పొంగడు భవవృంధించుభారోష్టమింపారంగ్గిలి." A. vi. 29. టీ. మూరింబో. అనగా సంతోషమును ఎప్పుటికీ. To excel, increase, అతిశయించు. **మూరిపోవు** *mūri-pōvu*. v. n. To excel, increase, అతిశయించు, బిట్టె. విజృంభించు. To succeed, be successful, కథలమును. To be ruined, ఎరించు. **మూరుకోండ** *mūru-kōnda*. n. The name of a certain tree, గూరుకంధచెట్టు.

మూరుతము or **మూర్తము** *mūruṭa* as మూర్తము. (q. v.)

మూర్క్కోను or **మూరుకోను** *mūr-kōnu*. [Tel.] v. a. To nose, put to the nose, smell. అప్రూణించు. To smell a child's head. (equivalent to kissing it).

మూర్ఖము *mūrkhamu*. [Sk.] adj. Irrational, brutish, senseless, stupid, stubborn, obstinate, అచేతన, పిచ్చిబట్టుకల. **మూర్ఖత** or **మూర్ఖత్వము** *mūrkhata*. n. Stubbornness, stupidity, senselessness అచేతనము, పిచ్చిబట్టు. **మూర్ఖుడు** or **మూర్ఖు**

మూర్ఖ mārkhha

1023

మూల mūla

mārkhha. n. A fool, an obstinate block-head. అంకి.

మూర్ఖ mārkhha. [Skt.] n. A swoon, fainting, an epileptic fit. సామ్య, స్పృతి తప్పట, స్వారకము తప్పడము. మూర్ఖజాతి.

mārkhha-pōka. v. n. To swoon. మూర్ఖ జెడడెడి the swoon went off, he recovered his senses. **మూర్ఖ మార్ఖham**. n. Fainting, swooning. A cadence or dying fall in music. పాతకమును క్రమముగా స్వరారోపనానానానాములు. HD. i. 800.

మూర్ఖరోగము mārkhharōga. n. Fainting, a fit. స్వారకము తప్పడము. **మూర్ఖులు mārkhhalū**. n.

One who is subject to fits, మూర్ఖరోగము కలవాడు. **మూర్ఖులు mārkhhalū**. n.

One who has fainted, మూర్ఖులైనవాడు. **మూర్ఖులు or మూర్ఖులు mārkhhalū**. v. n.

To swoon or faint, స్వారకము తప్పడ, సామ్యజ్ఞ.

మూర్తి murti. [Skt.] n. The body, శరీరము. A figure, form, body in general, or any definite shape, or image. పదార్థము. Matter, substance, a divine hypostasis or person.

త్రిమూర్తు the Hindu Triad, i. e., Brahma, Vishnu, and Siva. **వృద్ధమూర్తి** the god Krishna, or an image of Krishna. అతడు

పృథుడు **మూర్తి** he is justice in human form. వాడు భయమూర్తి he is an absolute fright or horrible figure. వాడు సౌందర్య మూర్తిమయముడే he was beauty personified. వాడు సమస్తమూర్తి he was all sin. **మూర్తి మంత్రము murti-mantṛa**. n. One who has bodily form. శరీర, మూర్తిమంత్రి

murti-mat. adj. Material, corporeal, substantial, solid, having shape. **మూర్తి కరీణము murti-karīṇa**. v. n. To assume a visible form, శరీరము కలుగు.

మూర్తము murtam. adj. Solid, material, endowed with form or shape. స్వరూపము కల, శరీరము.

మూర్ధము mūrdhamu. [Skt.] n. The head.

మూర్ధాభిషిక్తుడు mūrdh-abhiṣhik. **అంకు**. n. One who is anointed, i. e., an enthroned king: an emperor. **మూర్ధాభిషిక్తుడనంకు**.

మూల mūla. [Tel.] n. A corner, పక్కము.

An angle. **కోణము**. A retreat. **కోణి**. A braid, or tress. **కోణ్య**, **కోణ్యము**. An airt or point of the compass. **పక్క**. **మూల యల్లు** a corner house. **మూలచీరము**

mūla-chīru. v. a. To lay aside, put by, throw aside, neglect. ఇది యేమిటాను వచ్చుక this will not suffice at all,

ఎంతకుత్రము చాలదు. వారు మూలము in a bye place. **మూలముండేదాన్ని** యేల కుంకి

కోణుడువైపు why draw a man out of his corner into the centre of the court, i. e.,

why pick a quarrel with a quiet man who is sitting still. **మూల** or **మూలా**

నవమ్రతము [Skt.] n. The nineteenth of the lunar mansions. **మూలమట్టము**

or **మూలమట్టపుచలక** **mūla-mattamu**. [Tel.] n. A carpenter's square

నర్జనానితమునకము, **కోణముమూలము** సరియము **మట్టము**. **మూలమాకు** **mūla-maku**. n. A bracket (fixed in the wall and used as a stand), కుండలమునకలైపోయిన పట్టమునక

మూలలో ఇరికించినమాకు. **మూలరాము** or **మూలరా** **mūla-rāṇi**. n. A diamond.

"అందరి మూలరాములు యందపు చిత్తములో."

Satya i. 6. **మూలరేడు** **mūla-rēḍu**. n. The lord or king of the S-W. corner, an epithet applied to Kuberā. కుబేరుడు, నిర్భుతి.

మూలమూలము **mūla-mūla**. [Skt.] n. The marrow in a bone. ఎముకయందు సారము. మట్ట.

మూలము **mūla**. [Skt.] n. A root, మూలము. Origin, commencement, beginning.

మూలము. Capital, principal, ముందమునక. A text, as opposed to its commentary.

కోణముమూలము **మూలము** who was the

beginning of this quarrel? అది సమూల వాడైంది it is ruined, root and branch. అది సమూలము నడిమూలము విచారించరాదు you must not inquire into the origin of a Bishi or of a river. అసంగతి అమూల్యముగా విచారించినాను I examined it thoroughly. Means, an instrument. In Algebra, the root of a quantity. adj. Radical, main, principal, primeval. ప్రధానమైన. మూల దిగ్గజము the chief image in a temple. **మూలకము** *mūlakamu*. n. The horse radish. ముగ్గలి. మూలమున the principal root. **మూలముగా** *mūlamu-ga*. adv. Through, by means of. ద్వారా. **మూల భవము** *mūla-bhavam*. n. Capital, principal, stock. పెంజీరుగలది. **మూల బంధము** *mūlabandhamu*. n. A foundation. పునాది. **మూలభూతము** *mūlabhūtam*. adj. Original. ప్రధానమైన. **మూల భూతము** *mūla-bhūtam*. n. One who is the origin. ప్రధానము **మూలముట్టు** or **మూలముట్టు** *mūla-muṭṭu*. adv. Entirely, అమూలముగా. **మూలవ్యాధి** or **మూలశంక** *mūla-vyādhi*. n. The disease called piles. రక్తమూలము bleeding piles, haemorrhoids. Ainslie. **మూలస్థానము** *mūlasthānamu*. n. The shrine in a temple. మూలదిగ్గజము ఉండే స్థలము. **మూలార్థము** *mūlārtham*. n. The basis or source. The bottom. The chief support. The Sacrum. The osseous.

మూలిక *mūlika*. [Skt.] n. A root. Any medicinal root. మందుకుడు. See మూలము.

మూలము or **మూలు** *mūlumu*. [Tel.] v. n. To groan, to moan, to make a noise or sound. **మూలి** అక్కరము ముక్కులగుండా చప్పుడు చేయుట. విత్తము నెక్కువమనగా మూలముచున్నది the money is lying idle. Vasu. ii. 11. n. A groan, moan, grunt. **మూలి** అక్కరము ముక్కులగుండా చేసి చప్పుడు. **మూలము** *mūlumu*. n. A type, called

Morinda bracteata. Rox. i. 544. Wight, plate 126. అంబరఫలి.

మూల్యము *mālyamu*. [Skt.] n. Price, wages, hire. రెం, ధర, మతి, తీరము.

మూవ Same as మువ్వ or మూక (q. v.).

మూపుడు Same as ముత్తుడు (q. v.).

మూషకము or **మూషికము** *mūshakamu*. [Skt.] n. A rat, or mouse. **మూషకేంద్రకు** *mūshakēndraku* he whose steed is the rat, i. e., Gaṇēsa.

మూస *mūsa*. [from Skt. మూష] n. A crucible. **మూసము** *mūsamu* నీరసము.

మూసా *mūsa*. [Fr.] n. Monsieur, Mr. **మూసాబుసీ** Monsieur Bussy.

మూసాంబరము *mūsāmbaramu*. [Tel.] n. The Socotrine Aloe of commerce. (Wallis.) *Aloe succotrina* (Lam.) & *A. perryi* (Baker.)

మూసిక *mūsika*. [Tel.] n. A tube of gold on either side of the Tali (తాలిబాట్టు), through which the string passes.

మృగ mṛiga

మృగము *mṛigamu*. [Skt.] n. An animal in general, చురువు. A wild animal. **మృగవ** *mṛigava* కుప్పకొనుచు. A deer, gazelle, antelope. **మృగ**, **రేడి**. చురువు **మృగములు** cattle, birds, and beasts. **మృగగ్రీవుడు** a certain demon, having the neck of an antelope. **మృగనయన** a gazelle-eyed girl, having eyes bright and black as those of lawn. **మృగ రృష్టి** *mṛiga-rishṭi*. n. A mirage; vapour that looks like water in the distance. ఎంతచూచి. **మృగవంశకము** *mṛiga-vanṣakamu*. n. The deer-seizer, i. e., a dog. కుక్క. A hear, ఎరుగునొద్దు. **మృగభూతము** *mṛiga-bhūtakamu*. n. The deer-snarer, i. e., a fox. కుక్క. **మృగ**

మృగ్య *mrigya*

1025

మృష *mrisha*

నాధి or మృగముదము *mriga-nadhi*. n. Musk, produced by the muskdeer. కష్టాది. మృగపతి or మృగరపువు *mriga-pati*. n. The lord of beasts: a lion, సింహము. మృగయ *mrigayu*. n. The chase: hunting. శిల. మృగయకు *mrigayaku*. n. A huntsman, a man of the woods. శిలవాడు, రోయడు. మృగవాహకుడు *mriga-vahanudu*. n. The deer-bearer, i. e., a breeze, as bearing the deer along. వాహువు, లోకరపుడు. మృగగిరి or మృగ శిర్షము *mriga-gira*. n. The name of the fifth lunar mansion. అగ్రహము, మృగ శిరానక్షత్రము. మృగాంకుడు *mriga-ankudu*. n. The 'fawn bearer': he who has a deer for his banner or ensign, చంద్రుడు. మృగాశీమము, మృగాశనము or మృగా వము *mriga-jitammu*. n. The fawn-eater, i. e., a leopard. సింహి, దిరు. "హరిత్యుండరిక మృగావర్జిణా." SD. vi. 15. మృగాశీవుడు *mriga-jivudu*. n. A huntsman, రోయవాడు. మృగాక్షి or మృగేక్షిణి *mriga-akshi*. n. A woman with eyes like a gazelle, a beautiful lady, శిశిరంధ్రమణి కంఠాలతి. మృగి *mriga*. n. A female antelope, పెంటి శిశి. మృగీమదము *mrigi-madamu*. n. Musk, produced by the మృగి, కష్టాది. H. iv. 1. మృగేంద్రము or మృగేంద్రుడు *mrig-endramu*. n. The lord of beasts, i. e., the lion, సింహము.

మృగ్యము *mrigyamu*. [Skt.] adj. Fit to be sought, or inquired for. వెదకదగినది. మృగ్యతముడు *mrigya-tamudu*. n. He who is eminent, not to be overlooked. "మృగ్యతములవాడెడక పెచ్చగిరిచిత్రము." KP. v. 250.

మృదుడు *mridu*. [Skt.] n. A name of Siva. శివుడు. మృదుతి *mridu*. n. An epithet of Parvati. పార్వతి.

మృణాలము *mrinalamu*. [Skt.] n. The stem of a lotus. కామలము.

మృతి *mriti*. [Skt. *mrī* = to die.] n. Death. చచ్చు. మృతిబొందు *mriti-bondu*. v. n. To die. కెచ్చు. మృతుడు *mritudu*. n. One who is deceased, or dead. చచ్చినవాడు. శివస్వకుడు dead while alive. మృతము *mrityamu*. adj. Dead, expired. చచ్చిన. మృతమృత్యుడు a dead man. మృతవస్త్రము *mritya-nashlamu*. adj. Dead, merged, extinct, as a family or heirship. వారు మృతవస్త్రమైపోయారు the family became extinct. మృత్యువు *mrityuvu*. n. Death. మరణము. The god of death, కృతకంతుడు, మరణాధిపతి. మృత్యుంజయుడు *mrityun-jayudu*. n. The victor over death, i. e., Biva. మిత్తిగం. మృత్యుహారి *mrityu-sati*. n. That which bears young, and then dies, i. e., the crab, which, like the viper, is supposed to be destroyed by its young. పీక.

మృత్తు or మృత్తిక *mrittu*. [Skt.] n. Earth, clay, soil, మట్టు. మృత్త or మృత్తన్న *mritya*. n. Rich soil, fine soil, sweet earth. మంచిమట్టు.

మృదంగము *mridangamu*. [Skt.] n. A tabret, tabor, small drum, double drum. మద్దెల.

మృదువు *mridu*. [Skt.] adj. Soft, smooth, mild, gentle, tender, పెద్దది. మృదుస్వర వములవాడు a gentle or mild man. మృదు లము *mridulamu*. adj. Soft, smooth. పెద్దది.

మృత్వీక *mrivika*. [Skt.] n. A grape. దాని.

మృధము or మృథము *mrudhamu*. [Skt.] n. A battle, యుద్ధము.

మృష *mrisha*. [Skt.] n. A falsehood, an untruth, అవ్యతము, అపక్వము, అబద్ధము. మృషామృధము *mrisha-mrudhamu*. n. A tournament or mock battle, a sham fight

chetta. n. The admirable too, an epithet applied to the శిష్యుడు. **మెట్టలొడి** *mettaladi*. n. A woman who is fit to be admired, **మెట్టలొడికిన ఆడది**. **మెట్టలొడు** *mettaladu*. n. One who is fit to be admired, **మెట్టలొన దగిన వాడు**.

మెర మెచ్చు *meera-metschu*. (మెచ్చు + మెచ్చు.) n. Great praise or approbation, entire satisfaction. **మెక్కిలిమెచ్చు**. See **మెచ్చు**.

మెటిక or **మెట్టిక** *metika*. [Tel.] n. A snap or crack (of the fingers, toes, &c.) **నెటిక**. A step. **సోపానము**. **మెనుక్కి చూచి మెటికలు విరిచి** she snapt her fingers at her husband.

మెట్టు or **మట్టు** *metta*. [Tel.] n. Rising ground, high lying land, uplands. A hill, a rock. **శివుర్రుడు**, **మెరిక**, **చర్లము**, **పచ్చ**. The foot, **పాదము**. Dry land as opposed to **చుడి** or **మానానీ** land artificially irrigated. **పాళంక మెట్టు** the hill at Rajahmundry on which Sarangadhara was slain. "మట్టులంబున పాదములు పెరిగి మట్టులక్రియవన్ని యుద్దీప్యతలు." BD. iii. 3141. **మెట్టెలుగు** *metta-jilugu*. n. A species of కలంబు, (q. v.). **మెట్టెతామర** *metta-tamaru*. n. The plant called *Cassia alata*, or *Senna alata*. Rox. ii. 349. **మెట్టచెరు** a dry crop, a crop raised on land which is solely dependent on rain. **మెట్టమడుగు** a lake among hills, or on rising ground, &c. **కొండనుగురు**. **మెట్టమార్గము** the upper road, **మెరికమార్గము**. A land route (in opposition to **సుమర్రమార్గము** "by water.") **మెట్టవారు** **మెట్టు** or **మెట్టవారిట్టు** *metta-vadu-pitta*. n. A fowl, **కోడి**.

మెట్టియ See **మెట్టి**.

మెట్టు *mettu*. [Tel.] v. a. & n. To step, walk, tread. **అడుగు పెట్టు**, **నడుచు**, **చొక్క**. "మెట్టు మెట్టు మెట్టులకి అడుగులు వేయించుచు"

శిరి." BD. iv. 1523. To tread on, to trample on. To kick, to thrust with the foot. To wear, as sandals. **కోక్క**, **కాడికోరెట్టు**, **పాదములకి**. "పయిర్రులులగు గ్రుండికి కేయిర్రులముత్ మెట్టినారు." Swa. i. 26. "నీళ్లమునకులెలల ధి మెట్టునకు మెనకి కలులకును మెట్టు నేల." Vema. iii. 259. n. Treading, **చొక్క**. A step of a ladder or stair, **సోపానము**. A step, grade, degree, rank. A mount, a hill, **తప్ప**, **కొండ**. The total, **పెరికి**. A custom house, **సుంకముపుచ్చుకోమరాలు**. A stop on the lute, **నీలమకట్టు**. Curds mixed with water, as **పురిమెట్టు** sour curds, **పుల్లనిమట్ట**. **మెట్టు** a shoe, slipper. **పాదము**, **plu**, **మెట్టు** sandals, **పాదకోర్టు**. **మెట్టించు** *mettinu*. v. n. To lead, to make one walk, to cause to be trampled. To suggest, to stir the mind. **నడిపించు**, **కోక్కించు**. To kill, **చంపు**. "మెట్టు మెట్టు వినమ్రాత కాలిమని లో మెట్టించున్న పునా యంటా బుట్టెదమందుకుడుతోడిగా పొంపిలపె నెయ్యలగా." B. X. 102. **మెట్టిక** *mettika*. n. A step, **మెట్టు**. **సోపానము**. See also **మెటిక**. **మెట్టిమట్టాడు** *metti-malladu*. v. a. To trample down or all over, to ruin, **పాతము చేయు**, **స్వంపము చేయు**. "కర్తంబుల కట్టడలకులోనగాక మాయలకు మెట్టి మట్టాడి ఎర్రలరింగనె నెట్టిర్రుగించు." L. xvi. 229. **మెట్టుకు** *mettu-ku*. adv. On the whole, altogether. In fact, in all, at the most, at least, at any rate. In short, at the best or worst, once for all, finally, at last, in the end, after all, withal, yet still. **కువకు**. **మెట్టుకుపోయినాడు** of course he is gone. **మెట్టినిల్లు** (మెట్టి + నిల్లు). the mother-in-law's house, **ఆడువారి ఆర్థ గృహము**. **మెట్టులొలు** sacred rice, **తలకొలు**.

మెట్టి, **మెట్టియ** or **మట్టి** *metti*. [Tel.] n. A ring worn on the toe, a toe ring, **కోడి శిరి** **పెట్టెపాదము**.

మెట్టా See under మెట్టా.

మెడ or **మెడకాయ** *meda*. [Tel.] n. The neck, కంఠము, గళము. మెడమీదిపంజెము the Brahminical cord worn over the shoulder. మెడకాయలు the collar bones. మెడమకట్టు to tie on the neck, i. e., to oblige, to constrain. ఈ మసలిదానిని నామె యు కట్టిపోయినాడు he left the old woman as a weight upon my neck. మెడబట్టిదాకు to push by the neck. మెడకురిగొడు *meda-kuri-godu*. n. The bird called the Wryneck. మెడనూలు *meda-nulu*. n. A necklace made of gold threads plaited together. మెడయెత్తు ప్రశ్నలు teasing questions. నీకు మెడవాడినమొదలు ever since I took you for my husband. మెడపొంపు the back of the neck. మెడవిగము n. A neck-break, i. e., a puzzle or jaw-breaker. మెడ నీకున v. To press the neck, to throttle. మెడవిసికి చంపినాడు he strangled him. మెడ ముము, i. e., to twist the neck. మెడనూలు, మడినూలు or మడిమేలు *meda-nulu*. n. A washerman, a washer-woman, చేతిల వాడు, చేతిలిది.

మెడిదము *medidamu*. [Tel.] n. Noise, sound. ధ్వని.

మెడుక *meduka*. [Tel.] n. Sour buttermilk. తురివడ్డక.

మెలకరి *melakari*. [Tel.] n. A bachelor, బ్రాహ్మణుడు.

మెలత *melata*. [Tel.] n. A twig. పెట్టె. "మెండుగావకుండు మెలతలల్లించి." Pal. 460.

మెలక or **మెలకు** *melaka*. [Tel.] adj. Slack, loose, soft, free from gravel (as soil). మెలకనీల soft soil. మెలకమనిషి a soft creature. మెలకయెడ్డు a dull ox.

మెలకు or **మెడుకు** *melaku*. [Tel.] n. A grain of boiled rice, food, a morsel. ఎనికె మెలకుడిని she cannot eat a bit. మెలకదానకు మెలకులేదు మిసాలకునందరి

కునె, i. e., he has fragrant oil for his whiskers while he has not a morsel to eat. రెండుమెలకులంతా తిన్నారు they took a mouthful, they ate a morsel.

మెత్త *metta*. [Tel.] adj. Soft, mild, gentle, మెత్తని, మృదువైన. n. Bedding, a mattress, cushion, pad. పరుపు, సాగరమామెలెయ్యె గంతమిడివరుపు. A saddle or nuddab, గుర్రపునడ్డము. మెత్తగా *metta-ga*. adv. Softly, slowly, మృదువుగా. మెత్తగా తుండికొట్టు to pound or beat fine. మెత్త గిట్టు *metta-gillu*. v. n. To become soft, మెత్తనగు. మెత్తడి *mettadi*. n. A sprat, a small inferior fish. ఒకచేరు. మెత్తత *mettana*. n. Softness, మృదుత్వము. Mildness, slowness. కాంతి. "చిత్తంబు లోకంబు కక్షచేయించు, క్షిత్తి మెత్తనకుల చెయించెను." Sar. D. 584. వెయ్యి మెత్తనచేయు to grease one's palm or to bribe. adj. Soft, gentle, మృదువైన. adv. Softly, straight, తిన్నగా మెత్తని *mettani*. adj. Soft, mild, slow, yielding, meek, మృదువైన. మెత్తనివాడు a soft, patient man. మెత్తనకు or మెత్తకాయ *metta-padu*. v. n. To soften. మృదునగు. To be mollified, yield, కాంతవడు. అగు. మెత్త పాటు *metta-patu*. n. Softness, మృదుత్వము. Delay, ఆలస్యము.

మెత్తు *mettu*. [Tel.] v. a. To lay on or apply, to daub, as plaster or mud, &c. దళిముగాళాయు, దట్టముగాళాయు. "వట్టివేళ్ల నుడిచిగట్టి క్రిందంపుటకును మెత్తి." KP. vi. 284. గోచెరు మత్తు మెత్తి they plastered the wall with mud. "మెడుమందపురంబు మెత్తి వాడు." Swa. iv. 109. n. Plaster, plaster put over grain pits. దళిముగాళావినపూత. మెత్తదము *mettadam*. n. Daubing, మెత్తుట. "మంటి మెత్తదము." వి. పు. vii.

మెవడు *metavu*. (from Skt. మేధస్యు.) n. The brain కలహానికొప్పు, మద్దెమ్మము. Infl. మె.టి. Loc. మెడుట.

మెదపు Same as మెదపు. (q. v.)

మెదలు or మెదలు medala. [Tel.] v. n. To move a little, to stir. కొంచెముచలించు. To wander, rove, go about. మెదలించు. To walk, behave, conduct one self. మెదిలితే చంపుతాను if you stir I will slay you "పాదలపై మెదలు కుప్పెలారమిధాక." T. iv. 115. మెదలించు, మెదలపు, మెదలించు, or మెదిలించు medaluṣu. v. a. To cause to move, మెదలకేయి. To stir, to shake, కలపించు. కేరమెదలించు to move the lips.

మెదిండు See under మెదను.

మెదికాళ్లు medi-kallu. [Tel.] n. Stilts. ముదికాళ్లు.

మెదుక meduka. [Tel.] n. Coarseness, mattedness, as of hair, కపక. One who is coarse or dull, మందుడు. adj. Coarse, dull, మందము. మెదుకగొడు meduka-godu. v. n. To become coarse or matted, as hair, కపకపట్టు.

మెదుగు medugu. [Tel.] v. n. To be pounded or triturated. చక్కగా చంపడము పల్ల పానమడు, చుకుచు, చక్కచుడు, కలగు. To be familiar with, inured to, well versed in. To become old. "కె కవ్వల. మెచ్చురవార్తకముచేత మెదిసివారికొ." వి. పు. iv. మెదుగుడు meduguḍu. n. The state of being pounded, as rice, మెదుగుడు. An old cloth, పాతవస్త్రము. మెదుతు, మెదిండు or మెదుపు meduṣu. v. a. To pound, grind, triturate. కరిగి పన్నుమగువట్టు నుట్టించు. మెదుగకేయి. కప్పిమెదిలి triturating musk or grinding it. "మెచ్చులపిచ్చియు గూర్చి మెదిలియొత్తుకగిచ్చి యానకొనినవకేసె కొక్కొ." G. iv. 186. పాణ్నితెచ్చగా మెదిలి దిడిచివారు they thrashed him properly "అరివోపమూనుండాకథియించి మెదిలించివారి మెదిలివడిచి." HK. iv. 149. "మెదలెలొంప కర్పరమపాపిమెదింది." Basica. iv. 4.

మెదులు See మెదలు.

మెదువు meduvu. [from Skt. మృదువు.] adj. Soft, మృదువు. Coarse, dull, మందము.

మెనుపు menupu. [Tel.] v. a. To stir as with a churning rod, (కవ్వముతో) ఎకకే.

మెప్పు meppu. [Tel. from మెచ్చు.] n. Approbation, approval, commendation. క్షణము. Love, ప్రీతి. A boon, వరము. మెప్పించు meppinṣu. v. a. To gratify, persuade, talk over, conciliate. మెచ్చుకొనునట్లుచేయు. మెప్పించుకొను meppinṣu-konu. v. a. To gain one's good word, acquire a good character. To hymn or celebrate. మెప్పు విచ్చునట్లుచేసికొను. విమందినో యొక్కదని మెప్పించుకొన్నాడు he obtained the applause of many.

మెయి or మయి meyi. [Tel.] n. Manner. కీర్తి, విధము. The body, కరీము. A side, చక్క, పార్శ్వము. Time, opportunity, సమయము. "నీచెప్పెడిమెయిమాడగ నీచరివారిద్దయనయినీక మవకు." M. VIII. ii. 417. "మెదులించుమనిచి మెయినించె చూడెదబూసె" Vēma. 885. "పాతొకేకొకకొనెటిమెయి మూటాడంగనెలొక్క కొడె." N. ix. 350. "అమృతంబునకు నానో కించి రెండు మెయిలంకండుమిలిచివచ్చి పోకెడు నిప్పుకలనన్నిటిని." M. VII. v. 334. మెయి postp. With, along with. తో, చేత. అయి మెయి angrily, అయికచేత. "అనుభవరామర్థి మెయి, నవ్వుపానీయనిగొల్పియుండ." M. XV. ii. 78. "నేర్చుమెయిలంబులబులకు నిన్నులిఖించి లిఖించి." T. iv. 129.

మెయికోను, మయికోను or మెకోను meyi-konu. v. n. and a. To wish, desire, want. To consent, to comply with. కోరు, అనుకొందు, సమ్మతించు, అంగీకరించు, ఒప్పుకొను, అనుకొలించు. To happen, కలుగు. "పుత్రిపూతా రంభమునకుమెయికోనివెల్పెహితునితోడ విరోధ మెయ్యకొంటి." Jaimini. vii. 36. మెయికోని,

మరె

1030

ಮರಿ ಮರಿ

అందు. "చర్చ సర్వసహచర్యంబు నెల్ల వా
కాకనుక చచ్చి యలగిమిచ్చు మోన్మనముకై
మెలకనచ్చెను." HD. టి. మోన్మ, చర్చ
కొన్న. మెయిలోలు or మయిలోలు *meyi-
kolu*. n. Consent, సమ్మతిమెట్ల, అంగీకారము.
మెయిలొలుపు *meyi-lalupu*. n. A cor-
poreal being, a living creature, శరీర,
ప్రాణి. మెయిపాలు *meyi-palu*. n. An
equal share, సమభాగము. మెయిమరపు
or మయిమరపు *meyi-marupu*. n. Forget-
fulness of oneself, ecstasy, rapture, a
trance, పరాశుపదమి. మెయిమెయి or
మయిమెయి, *meyi-meyi*. adv. Easily, చలక
నగా. మెయిమహపు or మయిమహపు *meyi-
mahupu*. n. A piece of armour కవచము.

మెరకా *meraka*. [Tel.] n. Raised ground, a high spot. మెరకా ఉన్న భూమి. ఆంగ్లము *meraka* నన్నది it is an elevated spot మెరకా వల్లము irregularities in the surface, ups and downs ఆ పదివల తీర్చి మెరకా నేపారు they drew the boat ashore, they hauled up the boat on the beach.

మెరకు *meraku*. [Tel.] v. n. To flash, as lightning. తుక్కని ప్రకాశించు, మెరపు, మెరపు. మెరకు or మెరుము *meraku*. n. Lightning. తీక్ష్ణ. Brightness, brilliancy, ప్రకాశము. మెరపుతీగ *meraputiga*. n. A streak of lightning, తీవ్రమందీ మెరపు. మెరకు or మెరుము *meraku*. v. n. To rankle, or fester. మెరమెలాడు. కంటిలోనాని కుంటిలోనాని తక్ మునులోనాని మెరులు. కంటిలో మెరుమెదడి మెరుమున్నది the mote fell into his eye and pain was caused. "మెరమెలాడుచున్న మె మెలును యుగ్మ." T. ii. 85. టీ. మెరుము, అనగా తెలి కెదలేయునుమందిగాను. v. a. To cause pain or mortification. మెరమెలాడుచు, మెరుపు పెట్టించుచు. "నామగ్నమెరుపునపుడు మె మెలులు." 199. n. 211 మెర మెరు

mera-mera. n. Rankling. కంటిలోనాని
 పుటిలోనాని పెరులము. *Mental agony*,
anxiety. మ సావ్యధ. *Doubt, suspicion*.
 సత్యము. *Difference*, భేదము. “మీసత్య
 ములువచ్చి పెర పెరమని, పంచమ సేనాపత్యుని
 కా.” P. ii. 97. *పెర పెరపడు mera-mera-*
padu. v. n. To doubt, hesitate, సత్యము
 పడు. *పెర పెర పాటు mera-mera-patu*.
 n. Impetuosity of hunger. Mental dis-
 tress, “మీ పెరపడుట, అకలితనరణము. పెర
 పెరపడు or పెర పెరలాడు *mera-*
mera-adanu. v. n. To rankle, or fester.
 పెరము, కంటిలోనాని పుటిలోనాని లేక మ
 రులోనాని పెరులు. To suffer pain, రాధపడు.
 “లేమమ్మని పలుకుట తిద్దయినపుడు. పెరులును
 మదిలోన పెర పెరమనఁ.” Dabh. 324.
పెరయు mera-yu. v. n. and a. To lighten,
 to gleam; to glitter, to shine, ప్రకాశించు.
 To come to light, బయలుపడు. To cause
 to be seen, to show, బయలుపరచు. *పెర*
పిండు mera-pindu. v. a. To enlighten or
 make bright, to illumine. పెర యెఱుఁగించెను.

మరచడి or మరచడి *marachadi*. (Tel.) n. Courage, ability, energy. Increase, greatness, excess. Pride. ధైర్యము, శక్తి, ఉత్తేజము, అభివృద్ధి, అభియము, గౌరవము. A procession, ఉత్సాహము. Skill, మేధ. Respect, గౌరవము. *adj.* Bright, ప్రకాశముగల. మెరిచియున్న to show respect. "మెరిచియున్న మెరిచి ఉత్తేజమున నేర్పడెను" చి. ప్రభువుల మెచ్చు గుమిట్టల ప్రతినిధి ప్రమదింబు రాజగుతుల పంపియలెన్." Surya Tanayam. iv. 144. దీని మొదటి శ్లోకములలో ౧౧వది, ౧౨వది.

మీరయ్య or మిరయ్య *miraya*, [Tel.] n. A
mortal, మృత్యువు.

ᠮᠠᠭᠠᠨ or **ᠮᠠᠭᠢ** *manḡan*. [Tel.] n. Grains, that which remains in the sieve after sifting; the finest and hardest particles which resist the pestle. **ᠮᠠᠭᠠᠨ ᠰᠤᠭᠤᠨ** *manḡan sagu* the net which is

pounding resists the pestle, పాట్లు పడిన దనిలిక్కుడు. మెరులంటినాడు a man of grit, a choice favourite. మెరిక లనంటిమాటలు choice phrases. ఈ గ్రంథము రత్నాలమెరికలు this book is a perfect gem, a galaxy of beauties. మెరియడు meriyadu. n. A steady man, చలంపనివాడు. మెరియలే meriyale. n. A steady woman, చలంపనిది. A victress, heroine, she who escapes with impunity.

“క. బిచ్చోమెయతలై,
కావమునలసివట్టుగయ్యారెంతా,
కావెదిపెదమెదగా,
నేరెంతావెదగిరి యెలుదింకా.”

K. iii. 243.

మెరుకు meruku. [Tel.] v. n. & a. To rankle. మెడు. To pull up by the root, పెరుకు, ఉత్పాదించు.

మెరుగు or మెరుంగు merugu. [Tel. from పెరుయు.] n. Polish, lustre, brightness. కాంతి. Lightning. పెరుపు. Grease, oil, melted butter. పెరుగు మెరుగునవారిత్తు. “మెరుగువేయకగాని మృదువుగాదన్నంబు.” Kūṭanda. i. 33. adj. Polished, bright, luminous. పెరుగునన్నము fine plaster. మెరుగురాము a polishing stone. మెరుగుపోటు the final pounding of rice. మెరుగుమడు నూనె merugudu-nāne. n. Varnish. మెరుగుమడుపురుగు or మెరుగుపురుగు merugudu-parugu. n. A lady bird. ఇంత్రగోళము. A firefly or glowworm. మెరుగుతురుగు. మెరుగుతీగ merugu-tige. n. A necklace worn by women. ఒక కొంకాధరణము. మెరుగు పెట్టు merugu-pettu. v. a. To polish. కాంతివచ్చు న్నుదేయ. మెరుగుబోడి merugu-bōḍi. n. A beautiful woman, పెరుపుకలె మహోర్జరా లు అడు. మెరుగురిక్కి or మెరుగుడు రిక్కి merugu-rikka. n. Cornl. పగడము. A bright star, కాంతిగలదుక్కి.

మెరుపు See under మెరుకే.

మెరుము merumu. [Tel.] n. Lightning. దిక్కుత్తు. ఉరుములు పెరుములు విస్తారముగా నుండేవి there was much thunder and lightning. v. n. To lighten. మెరుపు మెరుము. “ఉరుములు మెరుముచుదిక్కునలు, పలుచునలుగడల, లడెనారెత్తిస్త్రుర్.” M. I. iii. 328. v. a. To thrust, పొడుచు.

మెలక melaka. [Tel.] n. A trick, fraud. కపటత్వమడు.

మెలకు melaku. [Tel.] v. n. To burn, to be bright, వ్యసించు.

మెలగు melagu. [Tel.] v. n. To wander, to roam about. నుంచించు. To behave, to conduct oneself carefully, కాగర్-కరతో నడుచుకొను, వర్తించు. To move, జరుగ. “కొంతనీళ్లుకొయ్యికోరకులేది, యట్లన్లున మలగుచుకొటికిని.” Vish. iii. 287. మెలకు melaku. v. a. To cause to behave, మలకజేయు. మెలకువ, మెలంకువ. మెలకువ or మలక ఎడ melakuvu. n. Waking from sleep, మేలకొనుట. Watchfulness, కాగర్-కర. Conduct, వర్తనము. Life, living, livelihood. జీవనము. Wandering, నుంచుకొను. మెలకువకాదు melakuvu-kādu. n. A watchful or careful man, కాగర్-కరుడు. మెలక, మెల్ల, మెలకువ or మెల్లక melaku. n. A lady, woman, maid. స్త్రీ. మెలక melaku. n. Conduct, behaviour. నడక, వర్తన. “వారిమహాని నమ్మలొకగాని, వానిమేలు తాన్మెలమొని మడుపు.” Miscell. i. 567. line 9. మెలపు or మెల్లు melapu. v. a. To conduct, to lead, to manage. నడిపించు, వర్తనంబజేయు, నుంచుకొను. “పురోహిత ప్రధానుల వర్తన ప్రయోగమందెను నరసిమిదుగా మెల్లకొండని నియమించి.” A. iii. 109. n. Watchfulness, కాగర్-కర. Conduct, behaviour. Dexter. ity, cleverness, skill, శీర్ష్య. Steadiness.

చరించును. Softness, dullness, మాంద్యము.
“దంపనీ విభావమంతటికి రక్షయ్యవగుమెలపు
తోకేయనది వెలుంగు.” M. XII. ii. 182.
కనుమెలపు (M. IX. i. 24.) అనగా శ్రేష్ఠ
కుత్తియ.

మెలయు or **మెలియు** *melayu* [Tel.] v. n.
To mix, be united. To be entangled or
twisted, పెను. This verb is only used
as a rhyme in the phrase కలిమెలసి
mixing and mingling. Also, same as
మెలగు (q. v.). **మెలి**, **మెలిక** or **మెలికె**
meli. n. A turn, a twist. పురి. పెన. **మెలి**
గొను or **మెలివడు** *meli-gonu*. v. n. To
be twisted, to get twisted. పురియెత్తు.
మెలిపెట్టు or **మెలివేయు** *meli-pettu*. v.
s. To twist, పురిపెట్టు. **మెలిమీ** *meli-mi*.
r. s. To twist, to cause to be twisted,
మెలిమీకేయు, పెను. **మెలిములు** *meli-
mulu*. [Tel.] n. Certain ropes used in a
కపిల pump. కాళ్ళ. **మెలును** *melunu*. n.
A twist, మెలిక.

మెచ్చ, **మెచ్చక** See under మెలగు.

మెల్ల or **వంటివీమెల్ల** *mella*. [Tel.] n. A
ball. మగ్గరంగము, కల.

మెల్ల *mella*. [Tel.] n. A squint, squinting.
కేకరత్నము. లోమెల్ల a squint inwards. వెలి
మెల్ల a squint outwards. adj. Squinting.
ఉత్తములు. Excellent, మెల్లెన. Gentle,
soft, తిన్నని. **మెల్లకంటి** *mella-kanti*. n. A
squint-eyed person, కేకరాక్షసుడు, కేకరాక్షి.
A crow, వాయువు. **మెల్లకంటిది** *mella-
kantidi*. n. A squint-eyed woman.
ఉరకంటిది. **మెల్లకంటివాడు** *mella-kanti-
vadu*. n. A squint-eyed man, a man who
squints. కేకరుడు. **మెల్లగా** *mella-ga*. adv.
Gently, softly, slowly, gradually. తిన్నగా.
మెల్లకూపు *mella-kupu*. n. A squint, a
side-look, a glance. ఉరకూపు. **మెల్లన**
mella-na. n. Gentleness, softness, slow-

ness. మాంద్యము, తిన్నన, అల్లన. **మెల్లది**
mella-ni. adj. Gentle, soft, slow. తిన్నని.
మెల్లిగా or **మెల్లగా** *melli-ga*. adv.
Slowly, softly, gently. తిన్నగా. **మెల్లి**
మెల్లిగా *melli-melli-ga*. adv. Very gently,
gradually.

మెల్లమెల్ల, **మెలమెల్ల** *mella-mella*. adv.
Gently. తిన్నగా.

మెల్లె *melle*. [Tel.] n. A wither, twig, switch,
tendrill: a wither used as a cord. చరి, వీచ,

మెళుకువ *melukuvu*. [Tel.] n. Same as
మెలకువ q. v.) మెళుకువయేర an allure-
ment, bait, delicacy. **మెళుకువకు** *melu-
kuvu-paku*. v. n To be aroused, to
awake, to be alert.

మెసగు or **మెసపు** *mesagu*. [Tel.] v. s. To
eat, feed on- తిను.

మహాబా *mehada*. [H.] n. A kind of sword.
“మహాబానీంద్రుల మహాబానెంతులు కాపు
నగ్గరనేరనేమంటు.” Siva. iv. 36.

మహావతు *mehanatu*. [H.] n. A present,
gift. (Also,) trouble, difficulty, toil, la-
bour.

మే mē

మే *mē*. [Tel. for మేలు] n. The body.
కరీమ. “విధివాక్యముల విధి.” భార.
కర్మ. ii. మేళూర a perfume, unguent. విశేష
నము. Manner, విధము. “వీరలపుమేలునా
వశమే.” భార. ద్ర. v. A side, పార్శ్వము.
“ఇదమే.” భా. viii. adj. Upper. విడి.
మేనోట the upper fort. మేనోట, అనగా
కోటలో పైవిభాగము. **మేలాలపు** or **మేలు**
తాలపు *mē-talupu*. n. A corporeal being,
శరీర.

మెండము *mendamu*. [Skt.] n. A ram,
పొట్టెలు.

మొదటియు మంద్రము. [Tel.] v. a. To divide, cut, sever; భేదించు.

మొంకి మంకి. [Skt.] n. The herb called fenugreek or sainfoin. మొంకి.

మొక మకా. [Tel.] n. A goat. మొకబిడ్డ a kid. మొకవన్నె పులి a tiger of the color of a goat. i. e., a wolf in sheep's clothing. మొటిమోక a she-goat. మొక పోతు a he-goat. పెద్దమొకలగులారము I am the head of a large family containing many individuals of both sexes. The Indian goat has excrescences like teats on the neck: as these are useless, వాడువట్టిమోక మొకవన్నె denotes He is a mere useless burden or appendage. మొకలిండి *moka-tindi*. n. That which feeds on goats, i. e., a wolf. మోకలెం. మొకము [borrowed by Skt. from Tel.] n. Same as మొక. మొక మొదలువకు *moka-mudalu-aku*. n. A certain poisonous herb. H. iv. 14. (As Shakespeare says, 'The green sward ringlets whereof I see owe not hies.')

మొకు మెకు. [H.] n. A wooden or iron peg, a nail, a stake or spike, గొలుసు. మొకుమెకాకొలి the monkey that drew out the wedge, i. e., one who brings injury on himself by too much meddling.

మొకోను or **మొయికోను మొ-యింను.** [Tel.] v. n. To consent, సమ్మతించు. To happen, కలుగు. To undertake, పూను. v. a. To have, obtain, పొందు. మొకోలుపు *moka-lupu*. v. a. To fit or suit. పొనునట్లు చేయు. 'పులికోలు దిడిపించి కలగును' నువ్వలగులగున నట్లెవలగు మొకోలుపవచ్చు." R. ii. 109. మొకోలు, మొయికోలు or మొగిరి *moka-kola*. n. Undertaking, an attempt, పూనుక.

మొక్కలు మెక్కలు. [Skt.] n. A zone or girdle. The silver girdle worn by women, మొక్కలు, మెక్కలు. The central part of a bill, కొండము. A sword knot. A

string or chain fastened to the hilt. A sword belt. కొండము. కన్నునొండ్లము మొక్కలకన్నుల *mekkala-kannu*. n. An epithet of the river Narbada.

మొగ్గ See మొగ్గ.

మొగుడు or **మొగుడు మెగు.** [Tel.] v. a. To smear, besmear. పూయ, దళిమానపూయ, దట్టమాన పేయ, దళిపరాన మెగు. "మెగులుపు మించించు, మొగిన్లున్నమాన మెగుమన చి కట్టుముడియ." HD. ii. 1386. To surround, చురచు.

మొగుడు మెగు. [Skt.] n. A cloud. మొగులు. మొగుడుకాకొలి మెగు-దిరము. n. The gate of clouds, i. e., the sky. అకాశము, మొగులవారి. మొగుడుకాకము *mogudukaku*. n. Thunder, ఉరుము. మొగుడువాడు *moguduvadu*. n. The son of Ravana, ఇంద్రశక్తి. Also, Varaha, వరహుడు. మొగుడుపువ్వు *mogudupu*. n. The flower of clouds, i. e., water, or drizzle, ఉరుము, కూర. మొగుడువెన్నె *moguduvanne*. n. A sort of silk. "మొగుడువెన్నె, దువ్వు, వన్నెయ, కాంధోళి పులిగోయవచ్చు." BD. iii. 114. మొగుడుకొలయము *mogudukolayamu*. n. The lowering or threatening of clouds. మొగుడుకు *moguduku*. n. A cloud, personified as living. Bhāsa. 3. 2.

మొదకము మెదకము. [Skt.] n. Darkness, చీకటి. Dark hue, ముదురు. The eye of a peacock's feather, పెనులిపులిచ్చు. adj. Dark, black, మెదది.

మెద or **మెదో మెదో.** [from Eng. 'Mess.'] n. A table, dinner, మెస; బల్ల, భోజనము.

మెదోస్త్రీలు మెదోస్త్రీలు. [Eng. 'magistrate'] n. A magistrate. గ్రామపు మెదోస్త్రీలు a village magistrate or Munsif.

మెదోడు మెదోడు. [H.] n. Stockings.

మెదు మెదు. [Tel.] n. Accumulation, alluvial soil, మెదుకట్టెయన్న a deposit of earth.

పాతీ మాటి. [Eng. 'Male'.] n. Lit. : a helper.

A servant, a cook, a menial who cleans plates, dishes, lamps and shoes, etc.

పాతీ or **పాతారి మాటి.** [Tel.] n. A chief, leader, head man, lord, శ్రేష్ఠుడు, అధ్యక్షుడు.

adj. Chief, excellent, noble. శ్రేష్ఠుడైన.

పాతీకొర a noble lord. Bih. ii. 50. పెద

యందుంటే పాతీయింటు. పాతీయింటు,

అనగా పాతీ, గొప్పయైన, శరణయి, పాదల

large bushes. "తెచ్చెచ్చి పాతీయింటి,

పాతీయింటి పాతీయింటి." Misc. iii. 392.

పాతీగా పెదంగా. పాతీయి మాటి. v. n.

To excel, అతీతం.

పాత మాది. [Tel.] n. A mansion or large house: an upper chamber, a storey, పాత్రము, పాత్రము.

పాతము మాదులు. [Tel.] n. Joining, union, పాదీ. A fight, battle, యుద్ధము. పాతము పాతము *madamu-padalu*. v. n. To fight a battle, యుద్ధము చేయు. పాదీ పాదము a cock fight.

పాతీ మాది. [Tel.] n. The Glomerous Fig tree. *Picus racemosa*. అల్లి, తిరుగుడు. పాతీమారు the fruit of this tree. One species is పాతీ పాదీ and another is పాతీపాదీ which grows parasitically on other trees. పాదీపాదీమారు outward bloom, mere show.

పాదీ మాది. [Tel.] n. A plough staff, or plough tail. పాదీమారుపాదీ పాదీమారు. పాదీమారుపాదీ or పాదీమారు to bury a plough staff upside down as a signal (చూపు) to warn people that the land is under ban. పాదీకర్ర *padika-rara*. n. The pole or shaft of a plough. పాదీకర్ర or పాదీకర్ర the farmer's share of the crop. పాదీకర్ర *padika-rara*. n. The plough hands. పాదీకర్ర or పాదీకర్ర *padika-rara*. n. The plough tail. పాదీకర్ర or పాదీకర్ర the nail or pin which fastens the plough to the handle.

పాతముడు or **పాదీయము మాటి-మాటి.** [Tel. for పాదీయము] v. n. To become unconscious or senseless, అస్థిరం.

పాదీయము or **పాదీయము మాటి.** [Tel.] n. A spear or dagger, పాదీ, పాదీ. The rim of a bell-shaped earring, set with gems, రాజుపాదీ, పాదీ అండుపాదీ, పాదీ. "పాదీ పాదీ" పాదీ పాదీ. BD. vi. 116.

పాదీయము మాటి. [Skt.] n. The penis. పాదీ. పాదీయము (P. 163.) the name of a plant *Polyphorus*.

పాత మాది. [Tel. from పాదీ] n. Food, meat, provender, forage. A lure or bait. పాదీ. పాదీ. పాదీ మాది. n. A head man, a head labourer or 'maistry' యిద్దమారులు పాదీ పాదీ, పాదీ పాదీ. పాదీ. An eater, పాదీ. A glutton, పాదీ. గాదీ. A grass eater. పాదీ. he who eats venom, i. e., Siva. పాదీ పాదీ, పాదీ. or పాదీ పాదీ *ma-ma*. v. n. To eat, graze, feed on.

పాదీయము మాది. [Tel.] n. A meek, mild man. పాదీ. An artless or simple man, పాదీ. పాదీ. పాదీ. n. A meek mild woman. పాదీ. పాదీ. పాదీ. n. Plainness, a harmless, quiet, simple disposition. పాదీ.

పాదీయము మాది. [Tel.] n. The basket maker caste. గాదీ. పాదీ. పాదీ. n. The worker of that caste. పాదీ. the basket weaver's caste. పాదీ. a bamboo box. పాదీ or పాదీ. a basket maker. పాదీ. a bamboo mat.

పాదీయము మాది. [Skt.] n. Marrow. పాదీ. n. Marrow, i. e., the brain, పాదీ.

మీదాది medaḍi. [Tel.] n. The ashes obtained from a sacred fire, *కొంపనాన్నిమది.*

మీదాదిబొట్టు medaḍi-bottu. n. A black spot of ashes worn by a Brahmin between his eyebrows after the termination of a sacrifice.

మీదించు or మీదించు medinḍu. [Tel.] v. a. To soften, make soft, triturate. *వల్లించు.* "కలియచేసేద కలుకమీదించి కలలు బాసికట్టెదముతోచు." HK. iv. 177.

మీదినీ medini. [Skt.] n. The earth. *భూమి.*

మీడు medu. [from Skt. మేడు మృదు] n. Marrow. *మేడుమృదు.* "పాలెడు మేడుపప్పును వాల్చులందు." DRA. 168.

మీదురము meduramu. [Skt.] adj. Thick, compact. *పొంద్రమైన, చట్టమైన. Smooth, soft, bland, unctuous, saponaceous.* పొంద్రస్థిగ్ధే, తక్కువైననువల్లనల. "బరలెత్తి దుర్బలమేదురచేటి బిభాగంబులంబాబు." Siva ii. 49.

మీధ medha. [Skt.] n. Wit, understanding, apprehension, conception. *బుద్ధి. భావన. చుట్టూ, మెచ్చుకొనిబుద్ధి.* "మీధు నర్థంబునెగడి మీధంబు." B. I. : xiii. 33. **మీధము mēthamu.** n. A sacrifice, offering, oblation. *క్రతువు, యజ్ఞము.* **మీధావంశము mēthavantaḥ.** n. Kinness of grain, something excellent, distinguished or rare. *adj. Sensible, prudent.* **మీధాచి mēthachi.** n. A wit, a man of intellect, a genius. *మీధశలవాడు, ఘోషబుద్ధిశలవాడు. ఫీచంబుడు.* **మీధావిధివము** pregnancy of wit, cleverness. *బుద్ధికాశక్తము.* **మీధ్యము medhyamu.** adj. Fit for a sacrifice, pure, purified, nice, delicate. *పరిశుద్ధమైన. అమృతము impure.*

మీన mena. [Tel.] n. Relationship through a paternal aunt, or a maternal uncle, or through a sister. *adj. Connected or related through a maternal uncle or paternal aunt, or through a sister.* **మీన**

కోదల mena-kodala. n. A niece, the daughter of a man's sister or of a woman's brother. *కోదలమ్మకోదల.* **కోదలుస్తోదానికూతురు.**

మీనమ్మ mena-amma. n. An aunt, a father's sister, or the wife of a maternal uncle. *అమ్మమ్మకోదలుస్తోదాని, మీనమామమ్మమ్మ.*

మీన బావ mena-bava. n. The son of a father's sister, or of a mother's brother, who is thus called if older than oneself.

మీనమ్మనమామలకూతురు. **మీనమర వలు mena-maravulu.** n. The daughter of a father's sister or of a mother's brother, who is thus called if younger than oneself.

మీనమ్మనమామలకూతురు. **మీనమరది mena-maradi.** n. The son of a father's sister or of a mother's brother, who is thus called if younger than oneself.

మీనమ్మనమామలకూతురు. **మీనమామ mena-mama.** n. A maternal uncle. *అమ్మమ్మకోదలుస్తోదాని.*

మీనరిక ము mena-rikamu. n. The relationship that exists between a man and his father's sister's or his mother's brother's family, *మీనమ్మనమామలకూతురు మీనమామ*

కొడుకులనా నుండదము. **మీనల్లుడు menalludu.** n. A nephew, son of a man's sister or of a mother's brother. *కోదలుస్తోదానికొడుకు, అమ్మమ్మకోదలుస్తోదానికొడుకు.*

మీనవది నె mena-radine. n. The daughter of a father's sister or of a mother's brother, who is thus called if older than oneself. *మీనమ్మనమామలకూతురు.*

మీనమ్మనమామలకూతురు.

మీనక menaka. [Skt.] n. A goddess (answering to Hebe), wife of Himalaya and one of the courtizans in heaven. *పర్వతేశ్వరీభేరిమ, హిమవంతునివత్స.*

మీనకార్తవ menaka-kartava. n. The daughter of Menaka; an epithet of Parvati, wife of Siva. *పార్వతి.*

మీన mena. [Tel.] n. Brightness, *కాంతి.*

మీన. మీ. మీయ or మీ mena. [Tel.] n. The body, *కాయము. Biting, వ్రూము. A side, పార్శ్వము.* "మీమీయంబాడుదును." ఇయ. vi.

ఒకమీల on one side. ఒకపక్కయందు. మీను తొలుపు or మీతొలుపు one who has a bodily form, శరీర. మీపుట్టువు or మీను పుట్టువు *mē-puṭṭuvu* n. A daughter, కూతురు, తనూజ. A son, కొడుకు, తనూజడు. మీమరుపు or మెయిమరుపు *mē-marupu* n. Armour, a piece of armour, కవచము.

మీపు *mēpu*. [Tel. from మీయు.] v. a. To feed, graze, మేరుతేయు. To herd or tend cattle, పశువులను కాదు. వాడు పశువులను మీపు తాడు he grazes cattle. n. Food, fodder, pasturage, grazing, forage. పశుగ్రాసము, తిండి, మేత. మీవరి *mēv-ari* n. Eater, feeder. తినువాడు, భక్షకుడు. మీపించు *mēpin-* *ja.* v. a. To make (one feed on); to make (one) tend (cattle) తినిపించు, మేయుట్టు చేయు.

మీమాడు *mēmādu*. [Tel.] n. Consent. సమ్మతి, మోకాయి.

మీమెయి or మేమే *mē-meyt*. [Tel.] n. Ease, అనారాధన *adv.* Easily, అనారాధనముగా.

మీయి *mēyu*. [Tel.] v. a. & n. To feed, graze, eat, as cattle, పశువులను మీయితిను. మీయిములు కొండమీది మీయి she clouds hang over the hill.

మీర *mēra*. [Tel.] n. A limit, boundary, space, distance. ఎడ్ల, వాడ్లు, మీర, మట్టు, ఎడమ. An instalment, పాయసా, Order క్రమము. An arrangement, ఏర్పాటు. "దీని మీరేని బాగుకు తాళలేదు." SD. vi. 95. "మీరకు మట్టిమీరకు దిగివుమీయిదుట్టుక." B. X. 73. 12. Respect, సూర్యుని మీరయింకి, సూర్యునిగుడ్డకి. A fee in money, in goods or in grain. మీరేని దుష్టులు boundless grief. మీరేని to, transgress. నాలుగడుగుల మీరే a space of four feet. మీరకు *mēra-ku*. prep. Up to, according to. ప్రకారము. బుద్ధిమీరకు according to reason. ఆజ్ఞమీరకు according to orders.

మీరూపు or మీరూ *mēruvu*. [Tel.] n. A pyramid, a cone. కుండము, గుండ. The centre jewel in the top of a nooklace. A earboy, jar, or great bottle of rose water. The top or ridge of a pent roof. [Skt.] The name of Mount Mēru, a mountain of gold (the Olympus of India), పీఠుద్రి.

మీలప్పు *mēlamu*. [Tel.] n. Jeering, joking, fun, sport, ridicule. పరిహాసము, కోడికము, హాస్యము. మీలమాడు *mēlam-ādu*. v. n. To joke, కోడికనాడు.

మీలు *mēlu*. [Tel.] n. Good, kindness. ఉపకారము. Good fortune, prosperity, favour, happiness. కేసుము, కుభము. Profit, advantage. లాభము. Righteousness, పుణ్యము, ముక్కతము. Excellence, superiority, విశేషము. Love, బాహము. Pride, మదము. "చదువులమీలలేక." P. 17. 119. అక్కడికి పోలే మీలు it would be better to go there, అంతేమీలు so much the better. మీలెరుకు to be grateful, remember kindness. మీలమీలు తెలిపివాడు one who knows good and evil. మీలకలిగివాడు in time of prosperity. "తెలుగుతెలుగులకొకటి మీల నాన్పుకొకటముమీలధూవరా." Bhārat మీలు or మీలి *adj.* Upper, higher. ఉపరి, అధికము, పై. Good, better. Noble, fine, excellent, superior, మరమైన, శ్రేష్ఠమైన. మీలుమీల్ల an upper storey. "శాసనమునకు పైమీల్ల" Sārang. D. 113. మీలుగోడ the top wall, battlement, parapet or rail wall. మీలుమూడు the outer cover. మీలు మారు or మీలువార్త happy news. *adv.* Up, above, over, మీలు or మీలుమీలు interj. Well done! excellent! better and better! బయ. బయ బయ. మీలుకట్టు *mēlu-kattu*. n. An awning, a canopy. విశ్రామము. "మీలిమిదిగిగా మీలుకట్టులొట్టు. ఓమలేయ చీవాలుకమిలుకట్టు." N. ix. 124. మీలు కట్టుచీర *mēlu-kannu-chitra*. n. A cotton

cloth woven with a coloured border three inches broad. **మలుచెయ్యి melu-cheyyi.** n. Superiority. **పాచ్చు, అధికము. adj.** Superior, పాచ్చుగ. Victorious. **సెలవులు.** **మలుచెయ్యగనుండు** to prevail, to have the advantage. "అట్లు కనుపారు మలుచెయ్యి న భరించు." M. VI. ii. 2. **మెలిమి melimi.** n. Fineness, excellence. Pure gold. **శ్రవ కాంచము, అపరంత.** **మెలిమి or మెలి** adj. Fine, excellent. B. X. 207. **మెలిల్లు mel-illa.** n. An upperstorey, **మేడ, పాదము.** **మలుకోడు, మల్కోడు, మలుకడు, మల్కుడు, మలుకాండు or మల్కాండు melu-konda.** v. n. To awake, rise. To be aroused, stand on one's guard, be alert. **నిద్రలేరు, జాగ్రతము.** **మలుకోలుపు melukolupu.** v. a. To awaken. **నిద్రలేపు.** **మలుకోలుపులు melu-kolupulu.** n. Matin-song, reveille, music in the dawning. **దుప్రధాకములు.** cf. "the dulcet sounds at break of day, &c. **మలుకోలు melu-kolu.** n. The act of awaking, **మలుకాడు.** **మలుకురంగి or మల్కురంగి melu-durangi.** [H. dorangi] n. Fine velvet. **కీసా shos silk.** **జగదీశుని కేళినివట్టు.** "నరేంద్రుని కేళిని జగదీశునివట్టు." T. iv. 202. **మలుచుడు or మల్చుడు melu-podu.** n. To fall in love, be enamoured, **పాపించు, అకపకు.** "నివ్వనిమాదిమలుచుడికి అరవింద నరేంద్ర." Vijaya. iii. 37. **మలుబంతి melubanti.** n. The top line, the copy set to a schoolboy learning to write. A pattern, **మాది.** One who is or sets an example; a paragon of excellence, an example, **ఉదాహరణము.** **adj.** Excellent, **శ్రేష్ఠము, శ్రేష్ఠుడు, శ్రేష్ఠురాలు.** "మేదనీ నాథులకు శ్రేష్ఠ మలుబంతి నా బ్రహ్మచర్యం, గుప్త్య శ్రేష్ఠం." Vish. ii. 116 "నిజనిద్రలేపు ధానిభూతులకల్లు మలుబంతి నాథులకు మేలుమండ." ib. vi. 63. **మలుమచ్చు melu-machchu.** n. An upper storey, **పందిరాల.** **మలుమచ్చులు** a kind of game played by boys. **మలుకాసి melu-**

raggi. n. The top part of a heap of winnowed grain. **తూర్పుదిశ భాగ్యపురాగు.** **మలుమాడు melu-madu.** n. A lover, **మేలుడు, నలపురాడు, ముదిరాడు.** "అతలాభకుమేలు పాడైమరారి." A. v. 56.

మేళ నము melanamu. [Skt.] n. Meeting, union, coming together. Connection, affinity, as of two languages. **కలయడము, కూడిక.** **మేళ మగు melamu.** n. Union, కూడిక. A set of musical instruments, **రాద్ది ముల శతక.** A band of musicians, a set of dancers or singers. The music used by them. **కేసాంధ్రయోగ్యము నుల యొక్క యగుంపు.** **పాలునాంధ్రగుంపు.** ఆ **పెండ్లి నాలుగు మేళములకు పిలిచింది నారు** they sent for four bands to come to the wedding. **అది యప్పుడు మేళానికి పానదమలేదు** she does not now dance. **పాకిరి మేళము** a peack of rasals. **మేళకాళములు** instrumental music. **మేళ పించు or మేళగెడు melu-pintsa.** v. n. To unite, be joined, **శతనూడు, కలయ.** v. a. To mix, unite in harmony, as the sound of various instruments. **కలపు, శతనూపు, క్రుతికూపు.** "అతడు నపుడు పాలుకాయ రముక, బిడమేళించి వెలుపలి ములకునిదిలో నికరణ." KP. ii. 98. "నిద్రశృంగారములు మేళించుచున్న, తెలుచును ననిందు ముఖం." Jaitmini. v. 125.

మేవ melu. [Tel.] n. A fish called White Pomfret, a species of turbot; *Sitomalous argenteus*; also called **పొచ్చు.**

మేవడి meluvadi. [Tel.] n. Humility, gentleness, **సమ్రుతి.** An expedien., tact, **ఉచాయము, adj.** Proper, fit, **ఉచియము.** **మేవడి కాడు meluvadi-kadu.** n. A gentleman, a humble man, **సమ్రుతికలవాడు.** A man of tact, **ఉచాయకారి.**

మేవు Same as **మేగు** (q. v.)

మైదుకము *maishakamu*. [Skt.] n. A kind of plant, *Amaranthus conopseastris*. తంకాకము, హరిమము, నీరుచ్చి.

మైదుము *maishamu*. [Skt.] n. A ram. The sign *dries*. పొట్టెలు, మేషరాశి. మైదుమ్మి *maishu-mumu* *maish-shkhi-kupumamu*. n. A sort of Cassia. మేషి *maishi*. n. A female sheep, an ewe, అమ్మగర్ర.

మైద్రీ *maistrī*. [Eng. 'Master.'] n. A master workman. A head-workman.

మైదూము *maichamu*. [Skt.] n. A urinary disease, especially, an inflammatory affection of the urethra, gonorrhoea. A venereal disease, gleet. Cachexia. క్రిమికాగ్నికముచేత కలిగినదము. మైదూగ్రంథి *maish-granthi*. n. Venereal herpes. మైదూగోగము *maish-rógamu*. n. A venereal disease. మైదూవాయువు *maish-vayuvu*. n. A venereal affection. A complaint wherein the limbs are stiff and contracted.

మై. mai

మై or ముదు *mai*. [Tel.] n. The body. శరీరము. Manner, విధము. A side, భాగ్యము. A time, కదమ. "మత్తుకనత్తుకజిట్టి పోకరియ్య లక్ష్మణగారావిగతులతో మైమై లేచిచుకొని నిండు." Bwa. iii. 83. మైనాపు a body guard, మైదీX a slender figure. ఇరుమైల on both sides. "శిష్టాపరిచయపుం బడవతులంకపోడి పోటులకుమైలంకొడుచుచుదెగురు జోంబట్టి జలుంబుకల్పవాడిట్టినియోగ." A. vi. 28. "ఇరు మైలగెలునెత్తికొన్నంక." Pal. p. 277. Prep. With, తో. "నిష్కాగోర్వదభక్తిమైసింకాత్." "కాంతుడైత్రిధుమూర్ధతిమైమండే." BD. v. 336. adv. Equivalent to గా, as ఒంటిమై alone, ఎకాకిగా. కేతుకమై joyfully, తల్లా సముగా. "కటకలమిప్పు నెకపుటికొలములొయ నివాని వంటిమై నెలువరిచెచ్చిచ్చుచే." Vaa. u.

iii. 147. మైలొలుపు or ముయిలొలుపు *mai-lalupu*. n. A corporeal being, a living creature, ప్రాణి, శరీర. మైపూర్ *mai-pūta*. n. The act of smearing the body with anything, such as sandal paste, &c, అంకరాగము. మైపోక *mai-poka*. n. Lightness, కేళి. మైమరపు or ముయిమరపు *mai-marapu*. n. Forgetfulness of oneself, ecstacy, a trance, పారవశ్యము. మైమరుపు or ముయిమరుపు *mai-marupu*. [from మరుగు.] n. Armour, mail. కపకము. మైమై, మైమిని or ముయిమిని *mai-mai*. n. Ease. అపాయసము. Freedom from danger, అనుచద్రనము. adv. Easily, without any difficulty, అపాయసముగా.

మైకము or ముయికము *maikamu*. [Tel.] n. Intoxication; insensibility, drowsiness. మత్తక, మత్తు.

మైకోను or ముయికోను *mai-konu*. [Tel.] v. n. To agree, consent. సమ్మతించు, ఇయ్యకొను. మైకోలుపు or ముయికోలుపు *mai-kolupu*. v. a. To cause to consent or agree with. సమ్మతించజేయు. మైకోలు or ముయికోలు *mai-kolu*. n. The act of consenting, ముయికోనలు.

మైకోరు or ముయికోరు *mai-dzaru*. [Tel.] n. The skirt or selvage of a garment. చీరకొంక.

మైత్రావరూణి *maitra-varuni*. [Skt.] n. An epithet of the sage Agastya, అగస్త్యుడు.

మైత్రి *maistrī*. [Skt. from మిత్ర.] n. Friendship. మిత్రభావము, స్నేహము.

మైథునము *maithunamu*. [Skt. from మైథున.] n. Coition, sexual intercourse, మాడిక, సంగమము, గ్రామ్యవిధము, రతి.

మైదు or ముయిదు *maidu*. [Tel.] Same as మైకము. (q. v.)

మైదు or ముయిదు *maidu*. [Tel.] n. Deception, deceit, delusion. మాడు.

Intoxication, మంకము. Love-powder, magic-powder made to enamour one. హానానరప్పము, వెలుగుమందు, చోక్కనాడి.

మొదటి or **మంకము** *manakamu*. [Tel.] n. Wax, నూనెచీనము. శేటమైయు virgin wax, white wax. మట్టిమైయు bees' wax which is not purified. మొదటి *a* wax candle. మొదటి *or* మొదటి *wax* cloth.

మొదటి or **మంకము** *manakamu*. [Skt.] n. Spirituous liquor, made from sugar. వెంకటరమణముచేయించు. ఒకవిధమైనమద్యము. Wine made from the blossoms of a tree, *Lythrum fruticosum*, Rox. ii. 233.

మొదటి or **మంకము** *manakamu*. [from Skt. మంకము.] n. Uncleanliness, foulness, impurity, dirt, pollution, ceremonial defilement, మంచివ్యయము, అశుచిత్వము. A dirty cloth, మంచివ్యయము. adj. Dirty, unclean. మొదటివ్యయము dirty clothes. మొదటి *or* మంకము *a* row of a grizzled colour, పాకచోయగలవ్యయము. మంచి మొదటి clean and dirty, foul and fair.

మొదటి or **మంకము** *manakamu*. v. A kind of musical instrument, మంచి. మొదటిచోయము *manakamu* *manakamu*. n. A kind of lizard or bloodsucker. మొదటిచోయము *or* మంకముచోయము *manakamu*. n. Blue vitriol or sulphate of copper. తక్కుము. మొదటిచోయము *manakamu*. v. n. To become dirty or unclean, to become polluted, మంచిచోయము, అశుచిత్వము.

మొదటి or **మంకము** *manakamu*. [Tel.] n. The name of a petty goddess, ఒకప్పుడు మంచి.

మొదటి or **మంకము** *manakamu*. [Tel.] n. Consent, సమ్మతి Suitability, convenience, అనుకూలము. Manner, నిధము. Propriety, beauty, సామర్థ్యము. adj. Convenient, suitable, అనుకూలము.

మొదటి *manakamu*. [from ... మంచి.] n. A drug used in fumigation. Indian bdellium మంచిము. *Balsamum* ... *Balsamodendron agallocho*. మంచిముము *a* sort of cassia.

మొదటి mo

మొదటి mo. [Tel.] n. A contraction for మంచియన ; that is, stoeters, ఇత్యాది.

మొదటి Another form of మంచి (q. v.).

మొదటి *mondi*. [Tel.] adj. Maimed, crippled, defective, imperfect. శేటము కాళ్ళు తెలుగు, అంకనానమైన. Bare, lopped. Blunt, blunted, మంచిచోయము. Stubborn, obstinate, perverse, pertinacious, impertinent, incorrigible, unmanageable, ungovernable, refractory, unruly, మంచిమొదటి *or* stubborn *or* rude language. మంచిమొదటి *or* an obstinate *or* refractory boy. మంచిమొదటి *or* bare walls. మంచిమొదటి *or* a blunt stylus. మంచిమొదటి *or* a maimed hand. మంచిమొదటి *or* bare hands, i.e., hands without any ornament. మంచిమొదటి *or* a hooked tail. మంచిమొదటి *or* a bare neck, i.e., without any necklace. మంచి మంచిమొదటి *or* he is tenacious of life. మంచిమొదటి *or* మంచిమొదటి *mondi-kale*. n. A stubborn wretch. మంచిమొదటి. మంచిమొదటి *or* మంచిమొదటి *mondi-chay*. v. n. To be unruly; to oppose. అశుచిత్వము మంచిమొదటి *or* the horse is stubborn. మంచిమొదటి *or* stubbornness. n. Stubbornness, obstinacy. మంచిమొదటి. మంచిమొదటి *or* *mondi-purva*. adj. Callous. మంచిమొదటి. మంచిమొదటి *or* *mondi-purva*. n. The 'stumpy' snake, *or* *Amphisbena*, which looks as if the tail was lopped off. మంచిమొదటి Another form of మంచి. మంచిమొదటి *or* మంచిమొదటి *mondi*. n. A stump. The trunk of a body after the head is lopped off. తక్కుమొదటి *or* మంచి, మంచిము.

A fragment, a limb lopped off, a separated member, భంధము. మొండెపుగాము mondepugaamu. n. An epithet of Rahu, రాహువు.

మొక్కదామ మొక్కదామ. [H.] n. An affair, business.

మొక్కమాలు Same as మొక్కదామ (q. v.).

మొక్కమా See మొక్క. మొక్కమాటము or మొగమాటము moka-majamu. Corruption of మొగపాటము. See under మొక్క.

మొక్కరము Same as మొక్కరము (q. v.).

మొక్కరి mokari. [Tel.] adj. Sounding, మ్రోగునట్టి. Noisy, prattling, అసంబంధక సంభాషనట్టి. మొక్కరియైదు మొక్కరి-tunimedu. n. A large black bee. భస్మచేసే కుప్పె. "నెత్తపులకపెకలులెరచాడు మొక్కరి మైదొంగ" వలగల పెరుగుడుంబావులట్లు. "Pala. iii. 37. టీ మొక్కరిమైదలు, గండుకు మైదలు.

మొక్క mokka. [Tel. short for మొక్క from మొలక.] n. A germ, shoot, young plant. వాచ, చిన్నచెట్టు. Bluntness, disgrace. వాడిమిలేమి, భంగము. A stub of wood. చెట్టు నరికిగా మిగిలినవాడు. మొక్క నవ్వు a budding smile, a slight laugh. "నవ్వువంశాదము మొక్కనవ్వుల మోమువచ్చును మోక్కమిం." A. iv. 45. మొక్కచెరు young oorn. మొక్కకట్టు to transplant. వాళ్ళి మొక్కచరిచార they disgraced him. మొక్కచెరు mokka-chedu. v. n. To be disappointed or disgraced, భంగపడు. అనుననుడు. మొక్కచెడి వచ్చివాడు be returned home disgraced. మొక్కచెరుకు mokka-cheruku. v. a. To disgrace, disappoint. భంగపరచు. మొక్కచేయు mokka-cheyu. v. a. To blunt. పరుచు. మొక్కచేయు mokka-cheyu. n. Misals, Indian oorn, a large species of the Great Millett Rice. I. 90. మొక్కచేడి

or మొక్కచేడు mokka-chedi. n. An obstinate man. ముప్పరము. An elephant without tusks. కొమ్మలలేనియేను. మొక్కచు mokka-chu. n. A firm or determined man, a strong man. చిత్తదృఢ, బలవీరవాడు. మొక్కచును mokka-chunu. n. The stamps of oorn which yield a second crop. మొక్కచకు mokka-chaku. v. n. To be disgraced. మొక్కచకు, మొక్కచెరు or మొక్కచుచ్చు mokka-chuchu. v. a. To disappoint, disgrace. భంగపరచు, అనుననుచు చేయు. మొక్కచోవు or మొక్కచుచోవు mokka-chovu. v. n. To become blunt, వాడిచు. To be disgraced, to be disappointed, భంగపడు. మొక్కచూచిడి mokka-chuchidi. n. The Cashew nut, తడిచూచిడి.

మొక్కకట్టు mok-kattu. [Tel. మొక్క+కట్టు.] n. Features, linaments, face, likeness. ముఖవైభవ.

మొక్కచు or మొక్కచుచ్చెము mokka-chu. [Tel.] n. The name of a tree.

మొక్కరము or మొక్కరము mokkarumu. [Tel.] n. A post, ప్రభువు. A prop. A bar set against a door to keep it shut. తలపుకు మోటిచ్చినవాడు, గడియ, గడియనా.

మొక్కలము or మొక్కలితము mokka-lamu. [from Skt. ముక్కరము] n. Obstinacy, stubbornness, ముప్పరత్వము. Bravery, courage, valor, heroism, కర్మము, మైత్రిము. Spiritedness, enthusiasm, joy, చిత్తవీరము. మొక్కలములు stubborn language. adj. Stubborn, obstinate, ముప్పరత్వము. Irreconcilable, అప్రశాంతము. "మొక్కచిత్తవీరము లెక్కచేడు ముప్పరమున వేటియనుచు మొక్కలపుకట్టుచోటింబి లక్ష్మిన సంతులించి టిరి సిరుల నుపసేక." Viah. viii. 446. "చు నవగమించుచునట్టిమనమున మొక్కలములు ముప్పరము. ముప్పరమున మొక్కలము మొక్కలము మొక్కలము." M. NIE. iii. 100.

కృష్ణమొక్కలై, అనగా దయాహీనమై మొక్కలి or మొక్కలిక mokkali. n. The flash or sparkle in a ruby. వెంపులొని అభిరాంతి. మొక్కలి, మొక్కలికాడు, మొక్కలికు, or మొక్కలికు n. An obstinate man. ముచ్చరి, ముచ్చడు. A guard, a sentry, కావలివాడు. A hero, a courageous man, కూరుడు, కోటగాడు. "నీ ముచ్చరికై నెలు ముచ్చవరాధివెలు ముచ్చోడమంబులనంగరి, మొక్కలిదగులయ నుచ్చరిమంబులూ. కవి రాచియతనవంకనదిరాబ్బు." M. XIV. i. 23.

మొక్కు or మొక్కు mokku. [Tel.] v. n. To prostrate oneself, to bow, to make an obeisance, నమస్కారము చేయు మొక్కుచోయిన దేవుడు ఎరుగునావచ్చినట్లు the god I came to worship has met me in the way. n. An obeisance, a vow, దండము, వ్రతము. మొక్కుబడి or మొక్కుబడి mokku-badi. n. A vow. దేవతా ప్రార్థన, వ్రతము. మొక్కుబడి వాడు those who are under a vow. మొక్కుకోకు or మొక్కుకోకు mokku-kou. v. n. To vow or to make a vow. ప్రార్థనచేయు.

మొగ్గమల్ or మొగ్గమల్ mokku-mal. [H.] n. Velvet.

మొగ్గపా mokkisa. [H.] n. A village held on services tenure. A village granted at a favourable assessment or no assessment, to any person for past or expected service. మొగ్గపాదారుడు a person holding the above.

మొగ్గ moga. [from Skt. ముఖము.] n. The tip, point, end; the beginning, మొదలు. The mouth of a river, &c. మొగ్గ, నది పను ప్రాగుల ముఖము. An entrance, రాస్త్రము. ఆ మొగ్గను at the beginning. A blossom, మొగ్గ. మొగ్గకోకు moga-kou. v. n. To begin, commence. మొదలు పెట్టు. To meet, turn the face towards, అభిముఖము. "వి మోక్షమార్గమును బదిర్చుమనగాన వాని యంగ

మహారాజుల మదిను కొకమ మొగ్గోనదీయని యుత్తరాంతిగోరువలకకా." M. XII. i. 196. See మొగ్గల.

మొగ్గ or మగ్గ moga. [Tel.] adj. Male, పురుష. మొగ్గపెరులు side locks. మొగ్గల క ము moga-kamam. n. Manhood, virility, పురుషత్వము. మొగ్గవాడు moga-badu. n. A man, a male, a husband. పురుషుడు.

మొగ్గకట్టు moga-kattu. [Tel.] v. n. To sound, పాడు.

మొగ్గడ mogaḍa. [Tel.] n. A bud. A boss or knob on a shield or door. మొగ్గ, నువ్వు. "చిత్తలేయట్టి పుక మొగ్గకొప్పై ఫలముపుట్టి మొగ్గడపురిలేను, నావరులేనుమాడ సాపాటుకు తెచ్చి, దీవిభావమేమి తిరుమలేశ." Tirumala. "తా మొగ్గడతో కులదూగుల తెలిసిమొక్క." B. iv. 60.

మొగ్గడు mogaḍu. [Tel.] adj. Stubborn, obstinate. ముచ్చరమైన, మొదటి. "అనిచరిం కయ కలిగినపుడునుంచి, మొగ్గడు పాపాపని లగినయగుచేగ. ఇచ్చుకమగ్గిడిచ్చి శిరములొని నీతెనుమాన్పి నేయన్పుట్టదపుడు." N ix. 359.

మొగ్గడు mogaḍu. [Tel.] n. The ridge of a roof, ఇంటిపడికొప్పు plu. మొగ్గలు or మొగ్గలు and మొగ్గలు. Gen. మొగ్గలి.

మొగ్గము or మొగ్గము mogaṁṁ. [from Skt. ముఖము.] n. The face. ముఖము. Front, ఎదురు. An entrance, door, రాస్త్రము. adj. Chief, ముఖ్యము. మొగ్గతొలు moga-tolu. n. Surfeit, disgust in eating, ముఖముకొట్టడము. "కుడినజవచ్చకు పీచైన మొగ్గతొలు, పాతెలులు కుట వేచ్చును." Venkateswara. §. 16. మొగ్గతప్పు or మొగ్గతొనుగు moga-toppu. v. n. To have the face turned away. విముఖము. మొగ్గడలి mogaḍali. n. The end or butt (of a wall.) ఎరుకు, ముచ్చటికొను. మొగ్గవట్టి or మొగ్గముట్టి

a group. మొగ్గము, సంపు, సమూహము. Joint property, ఉమ్మడి. ఇది వారికి మాకు మొగి or మొగిని ఉమ్మడి this is held jointly by us. "మధిమండును... అతిబలండు ననుచాలోక్క మొగియను, కుమిత్రుండును మిత్రస్వయం ననుచాలోక్క మొగియను, కుమిత్రుండును కుమర్చుండు ననుచాలోక్క మొగియను నిట్లు మాడు మొగ్గిలలై." భార. ఆది. Manner విధము. A time, అప్పు ధి. ఒక్కమొగి or ఒక్కమొగి at once. ఒక్కపెట్టును. "ఉక్కమిలి యొక్క మొగి యొక్క టిల్లి." adv. At first, ముందుగా, ముందర. "తగులిదిగదనియెడలో ఎకవేసాధులగు చేదవారి నెగ్గరి మొగి చేయుదుర్విధి కల ననిమిత్తము ములై నెళయించుకొ." M. I. i. 130. మొగియు *mogiyu*. v. n. To attempt, to undertake, పూను. To spread all over, to surround, as darkness, కనియు.

మొగి See మొగరి.

మొగుడు *mogudu*. [Tel.] n. The ridge of a roof. మొగుటివాసము the ridge pole of a roof. ఇంటికిడికొచ్చు.

మొగుడు *mogudu*. [Tel. from మొగడి. See మొగ్గ.] v. n. To be closed, as a flower, the hands, etc. ముగిసియు. మొగుడు, మొగుడును, మొగుడుచ్చు, or మొగిడించు *mogutlu*. v. n. To cause to be closed, as a flower, &c. To close, shut (the eyes), fold (the hands.) ముగిసిండు. "పాష్టాంగరంధ్రప్రసామలంచేసి విరిచి కరణులు మొగిచి." Vish. ii. 72. "చనిమంత్రిలెల్లవాస్త్రముల మొగిచ్చి యన్నరవాధు నకంఠము దలంబు." Sar. D. 283. "కల్పాగిడించిభక్తివసుస్మరించి." Parama Yogi Vilasa. Dwip: page 238. **మొగుడు** *mogudu*. [Tel. for మొగడు.] n. A husband. భర్త.

మొగులు, **మొగిలు**, **మొయలు** or **మొయలులు** *mogulu*. [Tel.] n. A cloud. మేఘము. "కాలమునవాడి మొగులు కాలాకృతిబలంబుచలించిపిలసి." R. vi. 10. మొగులుకడిది

మొగులు-కడిది. n. The tree called *Neuclea Orientalis*. కడపపెట్టు, నీరుకడిమిపెట్టు. మొగులుదారి *mogulu-dari*. n. The cloudy road, i. e., the sky, అకాశము.

మొగ్గ *mogga*. [Tel. another form of మొగడ.] n. A bud. ముకుళము. A feat performed by gymnasts in falling back. మొగ్గవాలదము or మొగ్గమొగ్గదము the feats or contortions practised by acrobats; as that of falling back and dancing on the feet and hands. మొగ్గవాల to bend backwards touching the ground with the hands. మొగ్గవిత్తు *mogga-vitlu*. v. n. To unfold as a flower, వికసిండు. To be scattered. యథావత్తులు.

మొగ్గలము Same as మొగ్గలము (q. v.).

మొగ్గు or **మొగ్గు** *mogyu*. [Tel.] v. n. To incline, to lean on one side. To be depressed, as a scale in weighing, to bow down under a burden, to show an inclination toward, to be inclined to, వంగు, వాలు, కూలు, "అంబరంబిల మొగ్గు విహసతిప్రస్థ." BD. v. 268. n. Leaning, inclination. ఒకతట్టుకై తూలము, వంగవము, వాలదము, "దిగ్గజలేదియొలపవేషిమలే విహవేషిచుకొన్న మొగ్గుగనాన లేదమని మందచారునిలంబు." Cheena. iv. 358. మొగ్గు, విశేషముగానున్నది, భవముగానున్నది. మొగ్గవీలు. మొగ్గవీల్లు మొగ్గరిలు or మొగ్గరిల్లు *moggarilu*. v. n. To bend down, to stoop. వంగు. To kneel down, మోకడ్లు. "చరిలంబిదిగ్గజ మలంబి మొగ్గరిలక." BRY. ii. 437. "మందటికొన్నవనిసి మొగ్గరిలంబిదియెను, ముదలంబులులై, నెదిరప్పగూరియె." M. VI. iii. 218. మొగ్గరము *moggaramu*. n. An array, పూజము. "అరసంజెంజెయక యు మొగ్గరములై కడుపట్టుచెల్లలొగ్గములు చూల." R. v. 112. M. IX. i. 318.

మొటిక or **మొట్టిక** *motika*. [Tel.] n. A sprout, మొలక A fragment, తుపక.

“ఏమి చేసినది నన్ను బియ్యంత ముటిక.” *Ila. iii. 25.*
 టి. ముప్ప బియ్యంత పిల్లనని భావము.

ముటిమ or **ముటిమ** *moṭima*. [Tel.] n. A pimple. యావనముందు ముఖముమీదలేచేకాయ, తొడుగొప్పునీటిక. *adj.* Short, పొట్టి.

ముట్ట ముచట See under ముచట.

ముట్టు *moṭṭu*. [Tel.] v. a. To rap with the knuckles. తుదాద త్రేక్తకణుపులతో కొట్టు. **ముట్టికాయ** or **ముట్టు** *moṭṭi-kaya*. n. A rap with the knuckles, a buffet, a cuff. త్రేక్తకణుపులతో కొట్టుచెప్పు. **ముట్టు మాన** *moṭṭa-māri*. n. One who often gets cuffed, ముట్టికాయలొందేవాడు.

ముట్టు *moṭṭu*. [Tel.] n. A kind of fish. ఒడిముట్టు and నావముట్టు are its species.

ముడికట్టు *moḍi-kattu*. [Tel.] n. Fashion, mode. విధము. “ముడియాయునిక ముడికట్టున నులచేసెట్లు మేల్కట్టులజలవిరులు.” *Ila. ii. 13.*

ముత్త *moṭṭu*. [Tel.] n. a side. ప్రక్క. The end, origin. మూలస్థానము. The side way at a door way. వాకిటిమూల. The corner or end of a wall. ప్రక్కగోడ. A bank thrown across a stream. బరిపేసెముత్త a fat side or paunch. ముత్తబరిపేసె having heavy hips. కనుమ ముత్త నుకాచుకొన్నాడు they lay hid in the side of the hill pangs. **ముత్తపిరి** *moṭṭa-piri*. n. A straw cushion placed under the bucket that works in a water-lift.

ముత్తము *moṭṭamu*. [Tel.] n. The total, whole; a flock, multitude, heap, or collection. సమూహము, సమస్త. శూరులముత్తము a multitude of heroes. శోలిముత్తము a herd of monkeys. పిటిముత్తము a heap of bows. చుంట్ల ముత్తము a mass of flames. “మంచుముత్తములోన చూర్చుండుడు న్నట్లు.” *Kāśikā. 3. 22.* మంచుముత్తములోన, in a mass of clouds, మేఘసమముడు.

“మొత్తముచేయు మీ మొత్తమున.” *Zaoca. iv. 26.* మొత్తముగా చెప్పినాడు he spoke in general. మొత్తపునయము the total expenditure. మొత్తపునట a generic word. మొత్తముచేయు to make a total. మొత్తములై in mobs. “పులులు మొత్తములై పొడవిడ్డలో చూరు.” *B. VIII. 40.* *adj.* Thick, తక్కువైన. మొత్తపునటలు big lights.

ముర్తు *moṭṭu*. [Tel.] v. a. To beat, smite, thrash. కొట్టు. “కర్తలుకేడిమలో కరముల చాల్చి, మొత్తచెత్తులసెంబులుచుట్టుకొట్టి.” *Venkaṭachala Māha. page. 171.* To oust, యెత్తు. n. A blow, చెప్పు. మొత్తించు to oust to beat, కొట్టించు. **ముర్తులాడు** *moṭṭu-lāḍa*. v. n. To fight, dispute or quarrel. కొట్టాడు. “పుణ్యపాఠంచుండులకు మొత్తలాడి.” *A. vi. 91.* **ముర్తుపడు** *moṭṭu-paḍu*. v. n. To be beaten, కొట్టుపడు, కొట్టుపడు. **ముర్తికొను** or **ముర్తుకొను** *moṭṭu-konu* v. n. To beat one's own head or mouth in despair. To lament or wail. అక్కడికి పోవద్దని మొర్తికొంటిని I entreated him not to go there. “అమరుమనసును వదలెత్తి మొర్తికొను.” *Jagann. ii. 63.* **ముర్తు కొళ్లు** *moṭṭu-kōḷlu*. n. Lamentations, howling, outcries, wailing. ఏడుపు, పెడవాళ్లు.

ముదలు *modalu*. [Tel. inf. ముడిటి or ముదలిటి. *abl.* ముదట. *plu.* ముదట్లు] n. The beginning, origin, source. అడి, మూలము. The root, stock. వృక్షమూలము. Principal, capital as opposed to interest. మూలధనము, అసలు. The chief, the head; the foundation of a thing, the basis. The foot of a mountain. చెవిముదలు the lower tip of the ear. వడ్డీ ముదలు interest and principal. వాడు ముదలే మంచి వాడుకాదు in fact he is not a good man. ముదలు, అడగా మూలమునందు at the root. **ముదలు**, **ముదలుగ**, **ముదలైత**, **ముదలు**

గా or **ముదలుగా**గల *modalu. adv.* Et cetera. ధేమదలుగ drums, &c. (literally, beginning with the drum.) వాడు వచ్చినది మెదలు or మెదలుగ since his arrival. **ముదలుకొను** or **ముదలుగు** *modalu-konu. v. a.* To begin. ప్రారంభించు. ఇది ముదలుకొని henceforth, beginning from this. వాడు వచ్చినది మెదలుకొని since his arrival. **ముదలుచెడు** *modalu-chedu. v. n.* To be ruined, root and branch. తులముచెడు. **ముదలుపెట్టు** *modalu-pettu. v. a.* To begin. ప్రారంభించు. **ముదట** *modata. adv.* At first, at the beginning, in the first place. **ముట్టుముదట** *muttu-mudata* (ముదిల + ముదలు.) *adv.* At the very beginning, at first, first of all, ప్రప్రథమముందు. **ముదటి** *modati. adj.* First, earliest, original, primary, principal, capital, chief. వాడు ఆబద్ధాలకు ముదటిపాదము he is the father of lies, వాడు కలహానికి ముదటిపాదము he was the beginner of the quarrel.

ముదవ *modava. [Tel.] n.* The grass named *Saccharum cylindricum.* బద్దవము.

ముదవు *modava. [Tel.] n.* A milch cow. పాడివవు.

ముదుక *moduka. [Tel.] adj.* Sharp. కరుకైన. Thick, దట్టమైన. **ముదుకన** *modukana. n.* Sharpness, కరుకుదనము. Heaviness, బరువు. **ముదుకది** *modukani. adj.* Heavy, బరువైన.

ముద్దుడు *modudu. [from Skt. ముద్దు.] n.* A booby, a blockhead, a great hulking fellow, ఖంబుడు, మాధుడు. A stout man, లాడైనవాడు.

ముద్దు *moddu. [Tel. from మెదడు.] n.* A block, stump, pollard, lump, mass. స్థూలపు, మెదడు. A blockhead. బడుడు, బడులలు. "వెల్లిముద్దులకు మేకాస్తంబములు." Venka.

1075. **ఎద్దుముద్దు** *sydhu-muddu* అడవివాడు a mere brute, a blockhead. *adj.* Blunt, not sharp, బడుబడు. Stout, thick, లాడైన. **ముద్దుపెదవులు** *thick lips.* Stubborn, uncouth, lumpish, dull, stupid, callous. మెదలుగానుండే, మేకులేని. **ముద్దుగా** *moddu-ga. adv.* Stupidly. **ముద్దులేవు** *moddu-povu. v. n.* To become blunt, వాడిలేనిదగు.

మున mona. [Tel.] n. The point, end, extremity. అగ్రము, తీర్థాగ్రము. An army, or detachment, సేన. A tube, తెక. A military array, పూర్వము. A tribe, తెగ. The front, ముందు. "మన మొనలకువకముగాదు మెలుపుమొకకా." M. VI. ii. 97. "లొమున. వెలిమైన, అసిమున, నుమైన, చతురమున, పుణ్యపుమున, పాపపుమున, చాటరుగుమున, కదలుమున, అరమిటుమున, సెరిమిటుమున, సరితొక్కపుమున, లాదిగాగల పదిరెండుమునల వారిలేరినీ." H. i. 245. **మునూరిపోయినకత్తి** a knife with a blunt point. *adj.* Least, furthest, utmost. సరివకటి. **మునకట్టు** *mona-kattu. v. n.* To attempt with enthusiasm, ఉత్సాహించు. n. Joy, rejoicing, enthusiasm, ఉత్సాహము. An amulet or drug used as a charm, పెట్టుమందులలో నొకటి. బాకొక ప్రధనము-లిక. "ఇదివారికట్టు మొనకట్టిది, కాం తావకట్టకరణమిది." S. i. 18. "జలాగ్నిప్రంభంబులును, మొనకట్టును వాకట్టును." H. i. 174. *adj.* Rejoicing, enthusiastic, ఉత్సాహపరిమైన. **మునకాడు** or **మునగాడు** *mona-kadu. n.* A leader of an army, a hero, a principal; a ringleader, కూరుడు, సేనాధిపతి, చుట్టుకుడు. దొంగలమునగాడు a ringleader among thieves. **మునకొను** Same as మొనయు. (q. v.) **మునచేయు** *mona-cheyu. v. n.* To face or front in battle. హెచ్చించు. **మునచేర్చు** *mona-cheyu. n.* A nipple. Little, the tip of the breast. చూచుకము. **మునకేప్పు** *mona-kappu. v. n.* To be turned away

as the face, to turn away from, విముఖుడు.

“మొనకట్టితిమి గణమున మొన మకట మువ్వరిము.”

భా. పా. i. మొనము monaya. v. n and v. a. To be, appear, happen, కలుగు. To busy oneself, to engage in. To prepare, be ready, attempt, ప్రాను, పునరుడు. To prepare for battle, దిశోన్వేషముచేయు. To cover, to rest upon, ఒడ్డు, కప్పు. ఆరించు. “మొండి మాటలాడి మొనీయించుచుండెడి యమనిశ్చల్యనే ఎలులలనిగాడు.” Vema. 864. “మొనయు వింతాశ్రయిమాక పరమ.” Sva. iv. 148. టి. మొనము, కప్పుకొనుచున్న మొనపు or మొన యంచు monapu. v. a. To cause to attempt, ప్రాను చేయు. To cause to happen, కలుగజేయు. To put, place. మోపు, ఉంచు. “అనినకా జ్ఞులకైతర్య వేరి, యిహాపాంతురమకా మోదిపై, మొనపంగం దొక నిర్వియవ్యసమకా.” Parij. iv. 12. మొనపు n. An attempt, ప్రానిక.

మొనరు monuru. [Tel.] v. n. To be pretty, ఒప్పు.

మొన్న monna. [Tel. మొదలం+నాడు.] n. The day before yesterday, ప్రకటనము, నిన్నటికిన్ని. adv. The other day, lately. అటు మొన్న the day before that, three days ago. మొన్నటిసంవత్సరాది last New Year's day. మొన్నటిబృహస్పతివారము last Thursday (though five days ago).

మొప్ప moppa. [Tel.] n. The dragonet, Callionymus lyra, a fish with a projection like a switch from its shoulders. మొప్పలు moppala. n. A fish's gills. చేపముక్కపువ్వాడి.

మొప్పే or మొప్పీరు moppa. [Tel.] n. An idiot, a head-strong, obstinate fool. మూర్ఖుడు, మూర్ఖురాలు. మొప్పకు మూలకు మారు a fool has a mouth a cubit wide. adj. Stiff, యిహించు. “మొప్పకొను,” భట్టా. 17. మొప్పకము moppa-tanamu. n. Idiocy,

stubbornness, pertness. కొంట్లము, మూర్ఖత్వము.

మొములు or మొములు moyulu. [Tel. another form of మొము.] n. A cloud. మేఘము. Vasa. ii. 49. plu. మొయల్లు.

మొర mora. [Tel.] n. A cry, screams, lamentation, complaint, plaint. A declaration, statement. అర్థపాదము. Also. another form of మోర (q.v) మొర పెట్టు moru-pettu. v. n. To scream, cry, yell, lament, wail, cry aloud, complain. అర్థపాదము చేయు, అడుగు, పడిన అవస్థకు మనుకూర్చుకొను. మొర పెట్టుకొను to howl, make a complaint, complain. తనకు గలిగిన అవస్థయనునుకూర్చు చెప్పుకొను పీలకు పావతింశ్రమతగని కొప్తములు మొర పెట్టు చుండగా while the Sastras declare that women have no independence.

మొరకు or మొరకుడు moraku. [from Skt. మూర్ఖ.] n. An idiot, a blockhead, an obstinate fool. మూర్ఖుడు, మూర్ఖత్వ, మూలవాడు, జరుడు. “మొరకులగుట ప్రతాప భాషాంబులకు వెనకరు.” M. V. iii. 233. adj. Stubborn, brutish. Too hard to bite, కఠినమైన, పరుమైన, కొరికి కఠినమయియుండక కఠనముగా నుండే, మూర్ఖమైన, మొండి, “మొరకుగరును గారాకు, గాకుండునాది.” HD. iii. 1388.

మొరకుతనము moraku-tanamu. n. Stubbornness. మూర్ఖత్వము. Anger, ఇబ్బ, కిమక.

మొరక moraka. n. Harm, mischief, damage, defect, deficiency. కలిత. నాశనం. adj. Defective. నాశనము. మొరకడము morakadamu. n. Wickedness, mischief, కాష్టము.

మొరగు or మొరగును moragu. [Tel.] v. i. To hide. దాచు, పాంచు. v. a. To delude the eyes, to deceive, మోదించు, దాచు, యుగుచేయు. కను ముగను to wink, to connive

at, to shut the eyes. "మొరనివలించుచో నిది తీరమునకుం బంపతోయెడం బడమమమకా." P. iii. 243. టీ: మొర, కడుమరుక. "నీడక దువరా నేలకు పరిగాగ నడుమ పెట్టిరియగ వాళ్ళ మొరని, యొకటిదలపడలకొనమి: కొనవడే, కడనేయి కట్టచేరిగమ్మరామ." Siva iv. 146. టీ: అత్త మొర, మవస్సుకుచివారే, మవస్సునకు ఎరుకలే కుండా. n. Hiding, concealment; delusion, deception, deceit. One who deceives, a cheat, deceiver. adj. Deceptive, cheating, వంచకుడైన.

మొరట *moratu*. [Tel.] n. An obstinate fool. కూర్చుండు. "మొరటమొరటికి మొరయ్య చుక్కలు" Vema. 1966. **మొరటమొర** *moratu-tanamu*. n. Stubbornness. చుక్కల్యము. **మొరడు** or **మొరటి** *moradu*. adj. Hard, hardened, rough, knotty, stubborn, గడుగుపారిన, కఠినమైన. మడిగానుండే. "మొరడునుగింపెట్టిచురుకకు." P. iii. 193. టీ: గడుగుపారిన, మడిమిచేత ఆనవకుడైన. **మొరడు** n. A block, a stump; a knot. మొద్దు, మడి, మారు. "మట్టుచాకలేరు మొరడుకప్పురిలేరు" Vema. 2084. **మొరడుపాకి** *moraduparima*. adj. Hard, grown hard by age, having the limbs contracted by disease గడుగుపారిన, మట్టులకట్టుకొనిపోయిన.

మొరవ *morava*. [Tel.] adj. Stony, gravelly; నులకరాళ్లుగల. మొరపరాళ్లు *morava*, pebbles. మొరపరేల a gravelly soil. **మొరము** or **మొర్ము** *moramu* n. A pebble, gravel. నులకరాయి, శెల్లిరాయి. **మొరపము** or **మొరపము** *morapamu*. n. A sound, noise. మ్రోత, ధ్వని, రవము. "ఆంధ్రమొరపమున కరుగుచుదువ్రోదిరానుంచినధమన." M. IV. iv. 24 **మొరవ** *morava* adj. Blunt, మొనలేని, మెక్కపోయిన, మొనమడిగిన, మెక్కయైన. **మొరవపోవు** *morava-povu* v. n. To be blunt. To be disregarded, or disused. మెక్కపోవు. **మొరవపోయిన** *morava-povina* adj. Blunted, మెక్కపోయిన, ఉడిగిన.

మొరమొర *mora-mora* [Tel.] n. A noise, murmur, ధ్వని, మ్రోత. **మొరమొరలాడు** *moramora-ladu* v. n. To crackle, మొరమొరయని మ్రోయు. To be enraged or furious. కోపమొకరమమమమమ.

మొరము or **మొరము** *moramu*. [Tel.] another form of మ్రోమ. v. n. To sound, resound. ధ్వనించు. **మొరముకు** *moramu-ku* v. a. To sound, cause to resound, roar. ధ్వనిచేయు, వాయించు. "మొరమునె పునకొనవచ్చు." R. iv. 82.

మొరలి *morali*. [Tel.] n. The tree called *Celtis orientalis*. Heyne. క్రియాల్పకాశము, చోరపప్పుపెట్టు.

మొరపడు *morapadu*. [Tel.] n. A kind of dog, a terrier. ఉడుగుకుక్క. మొరకుక్క. "పోలములమొరపడులు బాగులని చావమక్కలకరి." Siva. iv. 67

మొరను or **మొరను** *moranu*. [Tel.] n. Gravel, a pebble. మొరము. మొరకుకేరి a gravelly soil. adj. Rugged, stubborn. మొరను. "పాకనాటిరెడ్డి పగిన మొరనురెడ్డి యెను నుకోటపై యెర్రరెడ్డి. మొరనులంబులును పావనోపున్నయి ప్రతిభకెక్కింబును" వేమ. Vema. 1322. "పంటమొరటి పెడకంటి పాకనాటి యులెమలదికొందాచ మొరనుగోన గోడిచొప్పులు మొదలైన." H. iv. 171.

మొరి or **మొరికి** Same as మొర్మ. (q. v.)

మొరితె *morite*. [Tel.] n. A little winnowing basket, చిచ్చుతెలు.

మొరగు or **మొరగు** *moragu*. [Tel.] v. n. To bark, as a dog. కూయు. n. The bark of a dog, కుక్కకూరి. A cry, కూరి **మొరగు** *moragudu* n. Parking, (కుక్క) కూయుట.

మొర or **మొర** *mora*. [Tel.] n. A cry, scream, outcry, wailing, lamentation, complaint. అర్థబాదము. "ధనిశీక

తగవకును తామ్రరేఖ." BD. iv. 1961. దొంగలు దొంగిలించిన కుక్క మొర్రీ అని అరిచినారు on being attacked by the thieves they screamed out. మొర్రీయనిరేఖకు to howl, cry, vociferate. నేను మొర్రీవద్దని చెప్పితిని I cried 'Alas! do not do this.'

మొర్రీ morri. [Tel.] n. A fault, want, defect, broken edge, as that of the moon in an eclipse. ("Defectus Lunae." Virgil) వెలిరి, తొక్కి, అంగమ్యాక. adj. Defective, maimed, imperfect, damaged. Partial, as on eclipse. తొక్కి, తొప్పి, ఇప్పుడు గ్రహముపట్టి చంద్రునిలో కొంచెము మొర్రీపోయి ఉన్నది as the eclipse came on, the edge of the moon appeared broken. చాడు మొర్రీచేడికు ఎక్కడ మొర్రీపోయింది what harm does his gilding do you?

మొల మola. [Tel.] n. The waist, the middle, కటిప్రదేశము. A wedge, pin, large nail, or spike. The pin or needle of a balance, త్రాసుమట్టు, చీల. మొలత్రాసు a balance which has a tongue. భవభూతము త్రాసులందు మొలత్రాసునుపట్టెడి వీరుకారు. H. ii. 200. దిశమల or మొండిమల stark-nakedness, utter nudity. మొలక కట్టు mola-kattu. n. A girdle or waist-band. నడుమకు కట్టెకో పేత్రాడు. మొలమూల. A waist cloth, కట్టుకోక. మొలకత్తి mola-katti. n. A dagger, రాకు. మొలమగిరి or మొలగొరికి mola-kutiki. n. A kind of grain, భాస్కరించేసము. మొలతాడు mola-tadu. n. The small string tied round a Hindu's waist whence is suspended the bit of cloth which serves as a modesty piece. కటిమాత్రము. బంగారుమొలతాడు a woven cord of golden wire. మొలతాటి గోడ mola-tati-goda. n. A parapet, or rail wall. మొలగోడ. మొలమూలు mola-mulu. n. A girdle, a zone: a cestus of gold or silver, worn by women. అరువా:కటిమాత్రము

మొలకు. మొలుకు or మొల్కు molaiku. [Tel.] v. n. To sprout, germinate, vegetate, grow. To rise, to appear, as a star. మొలక, మొలవ or మొల్కు molaika. [from మలకు.] n. A germ, a sprout. అంకురము. The core, or centre of a boil. చుక్కలపచీనము. Piles. అడమలలోని మొలక. ఉపప్రసము. adj. Young, tender. తేలి. లోకాయలోని మొలక a substance that rises like a knob in an over-ripe coconut. మొలకకొమ్మల the new moon. మొలకనవ్వు a budding smile, i.e., a gentle smile. నా మొలకుడు చాచో మొలక ఉన్నాడు he is the only remaining individual or scion of that family. మొలకపండు a vernal festival, the feast of the sprouts. మొలకకట్టు molaika-kattu. v. a. To put moistened seeds into a basket to germinate with a view to sow them. మొలకేస్తు or మొలకముల్లు molaika-ettu v. n. To sprout up, మలకు. మొలకబంగారు molaika-bangaru. n. Fairy gold, supposed to grow in snake-holes, &c. పుట్టుకొక పురుగులపట్టు పుట్టిబంగారు. మొలక కొరు molaika-koru. n. A small kind of Egg plant. A kind of prickly Night shade, *Solanum hirsutum*. బుళుగి. పుచ్చకాయకొక కొమ్మల the black kind తెల్లమొలకొక the white kind. మొల పేయు mola-piyu. v. a. To sow (corn), to cast seed in order to sprout. మొల పేలొను పేయు, పాలు. మొగిపేయు mola-pintu v. a. To cause to sprout. మొల పేట్టచేయు మొల తెంచు or మొల పేయు mola-tenthu v. n. To sprout, shoot, grow. అంకురము, పుట్టు, కుంకు. "మొలతెంచు సంతోషముప జేరి పుడు." Dah. 299.

మొలూచు పండు mola-ma-pandu. [Eleg. 'Melon'] n. A sort of melon.

మొలూచు or మొల్లూచు mola-mu. [H.] n. Gilding, బంగారులోని సువాని పూరి. adj. Gilded, plated.

మోలిక or **మోలిక** *molika*. [Tel.] n. A certain drug used in dyeing. మోలిక-వర్ణక.
 “మోలికమర్చింతి మారక-వర్ణకం నేనా
 వర్ణింపా వర్ణింప-గల్గెను.” A. iv. 55.

మోల్. See **మోల**. **మోల్** See **మోల**.

మోల్ or **మోల్** *molla*. [Tel.] n. A kind of jessamine, *J. multiflorum* or *pudescens*. మోలక. అమోల్య or అమోళ. wild jessamine, gold amaranth, *Jasminum auriculatum*.

మోల్లము or **మోల్లము** *mollamu*. [Tel.] n. Thickness. సంపద. Abundance, plenty. విస్తారము. అతిమము. adj. Thick, సంపదము. Abundant, plentiful. “కొల్లకొల్లముల మోల్లముల మోలెను.” నివా. iv. 57. **మోల్లము** n. Money, ధనము. “ఈ పల్లవమునోపపడి తిరుగులేకైన మోల కొల్లగా, మోలమునాకును.” భార. సభ. ii. **మోల్లము** or **మోల్లము** *mollamu*-*g*. adv. Thickly, పల్లవము. In abundance, plentifully. విస్తారముగా. అతిమముగా. మండిగా. “కల్లకల్ల మోల్లము నంతకంతకునంతయు లుడిచియి యడుపులలోరెండించె.” నివా. iii. 39. **మోల్లము** *mollam-gana* adj. Abundant, plentiful. విస్తారముగా. అతిమముగా. “మోల్లములైనవలెనెల మోలికలగు మన్ననలు.” Vish. ii. 11.

మోలము Same as **మోలము**, to close as a flower.

మోల్య, **మోల** or **మోల** *morru*. [Tel.] n. A sprout or shoot in a palm, coconut or plantain tree.

మోసరి *mosali*. [Tel.] n. A crocodile. మోసరు, మోసము. A monster. Capricorn in the zodiac. **మోసరికట్ట**, **మోసరికట్టు** or **మోసరికట్టు** *mosali-kattu*. n. The liver of a crocodile. **మోసరికట్టు** the sign of the zodiac called Capricorn, మోసరిక.

మోసరికట్టు *mosali-ek-kattu*. n. An earring with the face of a crocodile engraved on it. **మోసరికా**, **మోసరికా** or **మోసరికా** *mosali-ka*. n. The hilt of a sword shaped like a crocodile, మోసరికా-కట్టు మోసరికా.

మోసరికా *mosali-ka*. [H. or Mahr.] n. A broadsword, మోసరికా, మోసరికా. “మోసరికా పంతుల-మోసరికా.” పల్ల. iv.

మోసరికా *mosharimu*. [H.] n. The first Muhammadan month. The least celebrated on the first ten days of that month, in honor of the death of Hasan and Hussain. The Moharrum. మోసరికా.

మోసరికా *mosharimu*. [Tel.] v. n. To face or front in battle. మోసరికా.

మోసరి *mosari*. [H.] n. A Mohur, a gold coin.

మోసరి *mosaru*. [H.] n. A seal.

మోసరికా *mosharimu*. [Tel.] n. The name of a certain garden herb, మోసరికా మోసరికా.

మోలి

మోలి *another form of మోలి*. n. A sprout. మోలి. **మోలి**. “మోలి మోలి పల్లవము నకునట్టి మోలికలగు మోలిక.” M. IV. iii. 185.

మోలిక *mosali*. [Tel. మోలి + క.] n. The knee, మోలిక. మోలికలపై the knee-cap. **మోలికలపై**, **మోలికలపై**, **మోలికలపై**, **మోలికలపై** or **మోలికలపై** *mosali-kalapa*. v. n. To kneel, to squat down and sit on the knees.

మోలి *moshi*. [Tel.] n. A thick rope, a cable. మోలిక లావుకాదు.

మోలిక *moshikamu*. [Skt.] n. Lit. Liberation, that is, of the soul from the body.

మీద నడిచి

1051

376 2013

adj. Dull, stupid, simple, rude, coarse, boorish, uncivilised, vulgar, మట్టి, మాధి మైన, మాధ్యమై. 'మోటుపాము bear's play, practical jokes, rough romping. 'మోటు సవతు' *moit-savutu* (మోటు+అవుతు.)
v. a. To aim at. 'మీ... పురుషులయందు కిదిమోమోటా, పదిమోయూరుకునీకావలెను.'
Swa. iv 44. 'మోటుపాదియో, మాటు చేసికొని గాములపై నీవును.

మోడ or ఉప్పురమోడ *mōḍa*. [Tel.] n. A salt pan, where the salt is made from fuller's earth.

మోడము *modam*. [Tel.] n Cloudiness, haze, thick weather. లోకము మోడము లేక సేనకుమారాచంద్రుడు, నుల్లూళ్ళకు కుంభ వసు మోహించెను మందోము.

హాడి *hādī*. [Tel.; n. The act of picking up a thing (kept at one's feet) by bending back like an acrobat. **హాడికాదులు** *hādīkādu*. కాంక్షనహితమగుచుంచిన వస్తువు *receptum*. Way, manner, air, style, **పద్ధతి**, **రీతి**. A whim, pettishness, crossness, ill-humour, pique, malice. **వేరకము**. Hand-writing, **చిహ్నము**, **ప్రాలు**, **ప్రాచీనము**, **శైలి**. **రాజహాడి** royal style, pomp, grandeur. A kind of craft, enchantment, connected with the concealment of a jewel or money, **సాంప్రదము** సంసారవేరకాని పట్టెటిది. **హాడి** **రేయి** to draw magic lines. **హాడిరేయి** to break such a spell. **హాడిచేతురు** or **శిలమచేట్టు** a running hand. “హాడికాని వేరకంబెదిలేకయి వాంఛనినను.” *Rudha*, i. 70. ౬. హాడినానివేరకంబు, మూర్ఖుడైనమనివలెతిత్తి.

మొడు or **మోడు** *mōḍu*. [Tel.] n. The stump of a tree. మొద్దు, స్తంభము. The stump of an arm or leg which has been amputated. **మోడు** *mōḍu* కాలవెట్టి మొడ్డు. A stumbling block. A knoll or rising ground. The crest of a hill. **మొడు** *mōḍu* నడు, **మోడునడు** or **మొట్టుడు** *mōḍunadu*. v. n. To bu-

come blunt, బలహీనుడు. To become hardened or coarse, కఠినము. To break to pieces, విడచు, పగిలెడు, మరచివేయు. *nodu-paratu*, v. a. To cut. పగిలెడు. To reduce to a stump. To be motionless, నిశ్చలము.

మొదలు or మొద్యు మంగళ్యం. [Tel. another term of మొదలును.] v. a To close (as the eyes or a flower), fold (the hands). మూసినాడు. తోచెను. మూర్చినివచ్చునో half closed eyes. "వీరణ మొద్యులైతే" Vish. ii. 76. మొదలు or మొద్యు మంగళ్యం. n. The act of folding or closing, as of a flower or of the hands, మూరదలు.

Ṣāḥ mātē. [Tel. from ṣāḥu] n. A load.
ṣāḥuṣāḥuṣāḥu. [From ṣāḥ or ṣāḥu.]
 A roar, a yell, etc. Ṣe eḡ ṣāḥuṣāḥu
 ṣōmāḡyā this cow is on the point of
 calving. Ṣāḥuṣāḥu n. bullock to carry
 loads.

medicament [*M.*] *n.* A charge (of powder). **medicamentum**. A dose (of medicine, &c.) **medicamentum**. In due proportion.

మోటు *mōṭu*. [H.] adj. Trust-
worthy, honest; respectable, substantial.
మోటు, విశ్వాసము.

അ-ട *moda*. (Tel.) n. A small packet or parcel of betel leaves. **അ-ട-പ-ക-ശ-ല-പ-ല**. Also, see under **അ-ട**.

మోక్షము. *mokṣamu*. (Skt.) n. Pleasure, joy.
 పండ్లపిఠము. మోక్షకము. *mokṣaka-mu*.
 n. A sort of sweet cake. కరుణము. మోక్ష
 ప్రయత్నము. విచారము. మోక్షమోక్షము.
mokṣa-manuṣu. adj. Rejoicing, పండ్లపం
 డము. మోక్షింపు, మోక్షిల్లు or మోక్షియి
mokṣiṣu. v. n. To rejoice, be happy,
 పండ్లపండు.

உருவம். [தெ.] v. a. To hit, smite,
strike, beat, flog, smite. உருவியது

మోకానాది." M. XIII. v. 304. n. A blow or stroke. మోక మోకా. n. A swelling or stiffening of a joint, callusity formed where a bone was broken. మోకబడినది the joint has become stiff.

మోడుగు, మోడుగు or మోడుగు modugu. [Tel.] n. The tree called Bastard Teak. *Butea frondosa*. మోడుగు, కొండమోడుగు. *Butea superba*. (Walt.) మోడుగుగు a thorny species. మోడుగుగు తోడిమోడుగు modugu-todimeelu. n. The name given to a kind of fine rice, having long grains, బోడుగుబద్ధం. "మోడుగుగుడి తెలు మడుగుమడుగు." H. iv. 157. మోడుగుగు మోడుగు modugu-madugu. n. A kind of rice. బోడుగుబద్ధం. The seeds of the Bastard Teak tree, మోడుగుగుబద్ధం.

మోడెన or మోడెనము modern. [Tel.] n. The name of a tree called also అమరా, తోటక, తమర or మోడెన.

మోపు mapu. [Tel. from మోపు.] v. a. To load, place a burden on (another), మోపుకొను. To lay (a fault) upon (a person.) To impute, or charge (against another), అమోపు. To prop up, అమోపు. చేతులమోపున he laid or rested his hands on the ground. "నాచేతులమోపు నాచేతులమోపు." Sat. D. 546. "నాచేతులమోపున అమోపున అమోపున" as much land as the point of a sharp needle can cover, or rest on. Kanyaka Puran. vii. 116. n. A bundle, load, burden. కట్టిమోపునమోపున, భారము. A bowstring. మోపున. adj. Much, heavy, అమోపు. అమోపున నాచేతులమోపున there is rain impending in the north. మోపున మోపునమోపున the blows fell thick. మోపున మోపునమోపున a severe wound. "మోపున మోపునమోపున మోపున." B. P. v. 413. మోపున or మోపునమోపున mōpu-ni. n. A sustainer, a supporter, one who props. మోపునమోపున, భారమోపున. మోపునమోపున

mōpu-ni. (మోపు+ని.) n. Danger, risk. అమోపున, మోపున. మోపునమోపున. A widow, దివస, మోపునమోపున. మోపునమోపున she wears a shaven pate. మోపునమోపున mōpu-ni. v. a. (Causal of మోపు.) To cause to bear a burden. To impose. మోపునమోపునమోపున, మోపున. అమోపున మోపున మోపున they made him carry the loads of wood. అమోపున మోపున మోపున they caused the fault to be laid upon him. "మోపునమోపునమోపున, మోపునమోపున మోపునమోపున." BD. page 129. మోపున mōpu-ni. n. Weight, భారము. Help, aid. మోపునమోపున by the help of the plough. మోపున మోపు-ni. (మోపు+ని.) v. a. To string a bow, మోపునమోపున. మోపునమోపున mōpu-kōna. v. a. To take upon one's self. మోపునమోపున mōpu-dōla. n. A charge or accusation. అమోపున. A load, భారము, మోపునమోపునమోపున అమోపున a cork on the point of sailing. అమోపునమోపునమోపున money still due, మోపునమోపున: అమోపునమోపునమోపున he spoke very impressively. మోపునమోపున మోపునమోపున he was charged with the offence. మోపునమోపున మోపునమోపున mōpu-dōla-chēyu. v. a. To lay, charge, to bring as a charge, impose, అమోపునమోపున మోపునమోపున they made the money payable by me. మోపునమోపున mōpu-offu. (మోపు+పు.) v. a. To place a weight upon, అమోపున. అమోపునమోపున మోపునమోపున put this weight on those papers. To brace a bow, మోపునమోపున. "అమోపున మోపునమోపున మోపున." M. v. i. 261.

మోపున mōpu-ni. [From Skt. మోపున; and another form of మోపున] n. The face, or countenance. "మోపున మోపునమోపున మోపునమోపున మోపున మోపున" Venis. 1465. మోపున మోపున మోపున he was abashed, his countenance fell. See మోపున. మోపున

మోక్ష మార్గము. (మోక్ష+మార్గము) v. n. To yield, fall into temptation, to comply wrongly, వాక్యము. "ఏదయందును బద్ధి పొవుక మోక్షమార్గము అందును" అని కొంత తేలిక చేయవలెను. URK. vi. 384. మోక్షమార్గము or మోక్షమార్గము Name as మోక్షమార్గము. See under మోక్షము.

మోక్షము *mōkṣa*. [Tel.] v. s. To bear, sustain, bring, convey, take or carry as a burden, మోక్షము. ఆ పాము ముక్కు. మోక్షము తిని మునుకున్నది the snake is gorged. ముక్కు. మోక్షము తాగును he drank till the milk ran out at his nose. See మోక్ష and మోక్ష. మోక్షము *mōkṣa*. v. s. To cause to bear a burden, to load (with a burden.) మోక్షము నెత్తుట.

మోక్ష *mōkṣa*. [Tel.] n. The projecting face of animals. Pbis, a word of contempt for face, మోక్ష. (మోక్షమోక్ష) ముక్కుముఖము. మోక్షముచేయు shoes put on the wrong way so as to deceive those who trace the wearer. చతురమోక్ష the tips of the breasts. మోక్షము the cheek bones. "ఒకమోక్షము మోక్షము చేయలు మోక్షముచేయిని మోక్షము" B. i. § 14.7 మోక్షము the head stall. మోక్షము *mōkṣa*. plu. Rebukes. మోక్షము *mōkṣa*. B. i. 490. మోక్షము or మోక్షము *mōkṣa*. v. n. To turn the face upwards, మోక్షముచేయు. మోక్షము, మోక్షము or మోక్షము *mōkṣa*. n. Aversion, turning away or averting the face. మోక్షముచేయు, మోక్షముచేయు. "మోక్షము మోక్షము మోక్షము" N. ix. 404. మోక్షము మోక్షము, తల మోక్షముచేయు. మోక్షము in profile. మోక్షము *mōkṣa*. n. A sword fish. మోక్షము *mōkṣa*. n. A hut thatched with leaves, మోక్షముచేయు. మోక్షము. A temporary shed, ఒక మోక్షము.

మోక్షము *mōkṣa*. [from Skt. మోక్ష.] n. Stubbornness, మోక్షము, adj. Stubborn, n. మోక్షము. మోక్షము *mōkṣa*. n. A stubborn woman, మోక్షము. మోక్షము. మోక్షము or మోక్షము *mōkṣa*. n. A stubborn man, మోక్షము.

మోక్షము or మోక్షము *mōkṣa*. [Tel.] n. A kind of fruit tree. భూమిము, మోక్షము. "నేరమింట్లు మోక్షముచేయు మోక్షము" Charitra. 1549.

మోక్షము *mōkṣa*. [H.] n. A footstool, ఒక.

మోక్షము *mōkṣa*. [Tel.] n. A wound, coagulated blood under the skin, after a bruise. మోక్షము a node on the shin. మోక్షము. A mountain peak, మోక్షము. Buttermilk, మోక్షము. "మోక్షము మోక్షము" త. రా. vi. మోక్షము *mōkṣa*. n. A sort of cake. ఒకమోక్షము. "మోక్షము మోక్షము" H. i. 117.

మోక్షము or మోక్షము Same as మోక్షము. (q. v.)

మోక్షము *mōkṣa*. [Tel.] n. A kind of wood from which a black dye is extracted. మోక్షము.

మోక్షము *mōkṣa*. [Tel.] n. The lip. మోక్షము, అంజము. A kind of wild fruit tree. ఒకమోక్షము. "మోక్షము, మోక్షము, మోక్షము" H. iv. 19.

మోక్షము or మోక్షము *mōkṣa*. n. A sprout, or shoot, the unopened sprout of a plantain tree, etc. "మోక్షము, మోక్షము, మోక్షము" Nagasjit. ii. 113.

మోక్షము *mōkṣa*. [Skt.] n. Theft. మోక్షము. మోక్షము *mōkṣa*. n. A thief, or robber. మోక్షము. మోక్షము. (from మోక్ష.) n. Theft, మోక్షము. A fault, మోక్షము. Deceit, మోక్షము. మోక్షము *mōkṣa*. n. A deceiver, rogue. మోక్షము.

హాసనీతి or హాసనప్రకృతి *hasanīyita*.
 v. a. To deceive, delude, or betray.
 పండితు. హాసనోపాయము *hasanopāya*. v. n. To
 be ruined, duped, deluded, or deceived.
 పండితుడు. To make a mistake, ప్రశ్నచదు
 డు. హాసనము *hasanamu*. n. Deceit, fraud,
 a trick, duping. పంచ, దిశ, ప్రళయము.
 Danger, detriment, peril, mischief. ఇక్కడ
 ఉండి హాసమువచ్చును remaining here is
 dangerous. కాబట్టి హాసము వచ్చును I was
 deluded. తుమందున్న యిట్లు హాసము
 if you apply that medicine it will injure
 the eyes. హాసవ్రత a cunning jade. హాస
 మరేము to deceive.

హాసాలు, హాసాలు or మొగ్గసాళి *mogga sala*.
[from Skt. మొగ్గసాల.] a. The front hall.
A terrace with seats, before a house.
నగర కలహాశిటిలాదితి. “అశ్విరువతిసా-
చ్చి తామృతధరు నగర హాసాలనిలంతురు,
నర్జిస్తుదిత్తుండు నరదానకరణంబునెడి. భరణీ
ధవనమానాశ్శృంగితృప్తానంబునిలరానైవ్రితం
కునెదింది.” A. iv. 50. టీ. హాసాల, మొగ-
సాల, అనగా ఇక్కడ శృంగితృప్తానము.

హాను మును. [Tel.] n. A shoot, apricot.
 అంబరము, దుంపూతిమంబరము, బుంక. హాను
 హాను curls of smoke. "బ్రహ్మచర్యమున
 హానురెత్త." P. n. 122. టి. హాను రెత్త,
 బుంకబుంకముగా. "పీ. అనునవచ్చు దనియెఱుఁగి
 రెచ్చు కావ్యమున నొప్పుచి హానురెత్తం." A.
 A. iv. 192. హానునగా, అనునపుడు అంటిముఠ
 వలె. Also, a kind of fish. *Labeo*.

మోహము *mohamu*. [Skt.] n. Love, fasci-
nation, infatuation, distraction, ignorance,
weakness of intellect, loss of consciousness,
a swoon. **నిమో**, అజ్ఞానము, మోహము,
చిత్తశుద్ధ్యము. **మోహదృష్టి** *mohadṛṣṭi* **తేరము** *teeramu* buying
blind-fold, or without an inquiry into the
real value, or on a cursory glance. **మోహము**
mohamumu. n. A sword-lift. **త్యజింపు**.
త్యజింపి. "అపరమమోహమున హస్తంబుకొడిసి,
అరిపించె మనయ నతి రోషయ్య." BD v.

౧౩౩. మోహ-వచనము *mōhanamu*. n. A swoon.
 మోహ్యము *mōhānamu*. n. Enchantment, allurements, fasci-
 nation, the over-powering of reason.
 వ్యాపారము. An arrow of Cupid's. ముగ్ధ
 రాసి వీడును. adj. Fascinating, stupefying,
 depriving of sense or of understanding.
 వ్యాపారవర్తిమై. మోహవరము the stone
 beam across the top of a temple gate.
 రాసివచనము. మోహ-వచనము or మోహ-వ
 పుటవచనము *mō-hanamu*. n. The red sweet
 potato. తోణి దుండులొప్పెడును. The Thorn
 apple or *Datura* fruit. మోహి *mōhi*. n.
 A deceiver, a cheat. వెనుకను. "రామకృష్ణ
 రేచుచుట్టికొనును అట్టివాని వెన్నెట్లుదెలుచు, మో
 హుచుచు వెన్నెట్లుదెలుచును." Vema. 1474.
 మోహించు *mōhinsu*. v. a. To fall in
 love with, to become enamoured of,
 వెనుచు. v. n. To lose one's reason,
 అవ్వనుచు చాచు. To swoon, మోహింపు.
 మోహింపుడు *mōhitudu*. n. One who is
 fascinated, మోహమునొందెవాడు. మోహిని
mōhini. n. A syren: a name of the queen
 of the fairies, లోకవీణము. మోహించుడు
 a captivating form, the guise of a syren.

హేచారము *māhāraṃmu*. [Tel.] n. Battle-
 array; a manœuvre. పంతుడుకృష్ణశాస్త్రిశాస్త్రి.
 “భవంబయంతుడు కృష్ణవారికి బుద్ధి గోరుచు
 నను, విక్రమరంబు లెనమాబురంబునె.” M.
 IV. iv. 268. **హేచారము** *māhāraṃmu*.
 v. n. To array, prepare for battle. పెన
 కంబును, దశోద్ధృతముచేయు, పూర్వమున
 జేయు. “నీవు నెఱవలె హేచరించినట్.”
 Chāṣu. ii. 52, line 21. “పదవేహేరంబయం
 బునోహేచరించె.” Padma. x. 283. v. a.
 To face an enemy, ఎదుర్కొనుట. To oppose,
 ఎదిరింపు.

మా mail

मूँजी munji. [Skt. from मूँज] n.
The girdle worn by a Brahmin bachelor
made of three strings of Munja grass.

SR: makti

1055

శుభ్రముగా

దస్త్రాదులు వట్టినట్టి ముంజుగిరి ముంజుగిరి.
 ముంజుగిరి one who wears this girdle.
 a bachelor.

మౌక్తికము *mauktikamu*. [Skt. from ముక్తి.]
n. A pearl. ముత్యము.

మాఖరి or మాఖర్యమా *maakhari*. (Skt. from ముఖము.) n. Crossness, a scolding disposition, talkativeness. దుష్టవిష్టానం భావము, అక్కరలేనిమాటలు ప్రేరితము. వాదోత్పల. "మాఖరిమిందస్త్వంబు. మంత్రిశ్రామశ్రీ విద్యుత్తునీ నీచైశ్చివన్న నేమనకయ్యు." *Vijaya* i. 137.

మార్థ్యము *marthyamu*. [Skt. from *मार्थ*.]
n. Ignorance, folly. మార్థహీనుడు, మార్థ
శూన్యము.

మానశము *mānasham*. [Skt., from मान्] n.
Silence, taciturnity. మానశము శుభమను.
విధానం అజ్ఞానమునకు నష్టం silence does
credit to the ignorant. మానశము ప్రతిదీని
పైనే silence will conquer every difficulty.
మానవత్వము *mānavatva*. n. Silence,
the state of being silent, నిరసనమునకు నేరిక
అనుగుణము. **మాన్** *mānt*. n. A hermit,
recluse, ascetic, వాచయగ్రహార్యుడు, పండి,
బ్రాహ్మి.

~~मन्त्र~~ *mantrajitūda*. [Skt.] n. A
drummer, ~~मन्त्रजितुदा~~.

నూరి or మూర్తి nauri. [Tel.] n. A chari-
onet. కాగితము, "ఇది లహరిలో నూర్తిమేళ
మేళము." A. iv. 38.

మాఝము *maukhyam*. [Skt. from
 माघ्.] n. Stubbornness, stupidity, **మాఝ**
 భావము, మూర్ఖత్వము.

bowstring. [Skt.] n. A bowstring.
 बान, बाण, बाण.

mau's. [Hkt.] n. A crest or top-knot, a lock of hair on the crown of the head, hair ornamented and braided round

the head. *పా. శాస్త్ర.* A diadem, *పా. శాస్త్ర.*
పా. శాస్త్ర. the venerable hermit, the
 crown of hermits. *Bhann.* iv. 137. *పా. శాస్త్ర.*
పా. శాస్త్ర. or *పా. శాస్త్ర.* the noblest of kings.

మాస్టరు *maashlawa*. [Sk. from *मास्त्रि*.]
n. Boxing, sparring. *హిస్తిమూలం*.

మామూర్తికడు or మామూర్తుడు *man-*
hūrtikadu. [Et. from మమూర్తి *mamūrti* n.
 An astrologer. తోన్రొప్పుడు. తోమ్మడు.

మ. 1172

మృగ or మృగ *mruga*. [Tel.] n. A kind of tree.

[illegible]

మరణము *marandu*. [Tel.] v. n. To die, కేద్య.
To break, పగలము To be hurt, హిమ్య.
To be tired, fatigued, or withered, నాన.
To burn, అంజుము. దహించు. **మరణించు**
marand-janu. v. a. To kill, or cause to be
killed, చంపించు. “మరణించుకొనినది సంగ్రహ
నందును” అంజురముక మరణించె
కమలము.” M. VIII. 1 36. **మరణి**
marandili. adj. Hurt. పాల్చి.

మృత్యు మరణము. [Tel.] v u. To die. జెచ్చు
To incur a loss, నష్టమునకు. To be dejected,
నిండు, విచారించు. To decrease, to soften
(as truth), to be overboiled. తగ్గు, మిక్కిలి
వదులు, అన్నమును మిక్కిలి చీపురు. " ఇది
మహాబలముకై, దుష్టులకు కేటాయింపఁజూపఁగాక,
యొక సత్వమునకు వారును పుట్టుదురను. మరియు

గాని యిరులకువృధా, కోయిదగాది ముగ్గురు
న, సేతుకదిదిగ్గరమని నదింపుడు పెద్దర." Valjja-
yanti. iv. 93.

మే mre

మొగు, మొవు, మొగు or మొవు మార్గు.
[Tel.] v. a. To smear, పూసు. To sur-
round, ఆవరించుట.

మొ mro

మొక్కు Same as మొక్కు. (q. v.) మొ-
క్కు, మొక్కుడు, మొక్కు or మొక్కుడు
mrokku. n. A bow, salutation, నమ-
స్కారము. మొక్కుచది or మొక్కుచది
అనెను.

మొగ్గు, మొగ్గుడు, మొగ్గుల్లు, మొగ్గు-
లీలు or మొగ్గులీలుడు mroggvu. Same
as మొగ్గు. (q. v.) మొగ్గు n. Mouth,
వొక్క.

మో mro

మోగు or మోవు mrogu. v. a. Same as
మోగు. (q. v.) మోగుడు mroguudu. n.
Noise, sound, ధ్వని, మ్రో. మోత
mrota. n. A noise, ధ్వని.

మోడు, మోరడు or మోడు mrodu. [Tel.]
n. The stump of a tree. స్థూలత్వ. Bluntness,
మొండి, మొక్క. మోడువడు or మోడువడు
to become stumpy. మోడుతగు. "అకుల్ల
పందికాభావిసోవముగ్గురినైవ మోడువడి
యనె." S. iii. 414.

మోయు or మోరయు mroyu. [Tel.] v. n.
To sound, ring, resound. To roar. ధ్వనించు,
మ్రోగు, మోరల్లు. To proclaim, denounce,
say, declare, (as a law or book denounce-
es.) "అది యిట్లు నిధిలాగకములు మోయన-
ది." Mari. BP. page 175. మోయించు.

మోయించు. v. a. To sound or cause to
resound. ధ్వనించజేయు. కుశలవాక్యముచి
twanging his bow. Kusulava, page 129.

మోల mola. [Tel.] n. The front, ఎదురు.
adv. Before, in front, ఎదుట, ముందర.

మా mla

(V)

మానము mlanamu. [Skt.] adj. Faded,
withered, languid. వాడిన. మాన mlanu.
n. Fading, వాడుట. Fatigue, అలసము,
అలయ.

మే mle

(V)

మేల్చుమా or మేల్చురమా mēlchhamu. [Skt.]
adj. Barbarous, foreign. మేల్చురమా
a country outside the Bharata-varsha or
Northern India. మేల్చురమాలు foreign
words. మేల్చుమా భమా mēlchhā-
mukhamu. n. Copper, రాసి. మేల్చుమా
mēlchhamu. n. Cinabar. ఇంకిరికము,
మేల్చుడు mēlchhudu. n. A foreign-
er, a stranger by nation or religion.

య ya

య ya. [Tel.] n. The consonant y as in
Youth; beyond.

యంత yanta. [Skt.] n. A charioteer. An
elephant driver. Any person or thing that
restrains. రథసారథి, మనలిడు. "కుమార
ధంబుపై యంతరముచేరువల వికసంబు వయించు
నీకర్తవ్యమనెను." T. v. 90.

యంత్రము yantram. [Skt.] n. A contri-
vance, machine, implement, instru-
ment, apparatus. A diagram or figure
of a mystical nature, an astrological char-
acter; a talisman, or amulet. A pump.
కాదము, యంత్రము మేల్చుకరము. "లీలునకొప్పు

లయంత్రమంబులందు వాంఛితములు
 కలుగజేయును." *Ha. iv. 38.* ఇత్యయంత్రము
 a sugarcane mill. *A. ii. 94.* "యంత్రం
 కలకప్పకప్పి." *Zaoosya. v. 47.* యంత్రకా
 రుడు *yanti-kārudu. n.* A maker of en-
 gines, an engineer, an artillery man, a gun-
 ner. ఇత్యంత్రకారుడు కావలయును. "యంత్ర
 పాత్రముంబ్రావడు." *A. v. 81.* యంత్ర
 కారుడు, యంత్రకారుడు. యంత్రకార
 కుడు *yanti-kārakudu. n.* An engineer,
 one who manages an engine. యంత్రము
 తప్పకారు. *L. xv. 131.* యంత్రపాత్రము
yanti-pātra. n. A kind of
 snake. జంతువు. యంత్రంతు *yantritan.*
v. a. To contrive: to plan: to make a
 diagram or figure of a mystical nature,
 to put under a spell, యంత్రముచేయు.
 యంత్రించు. యంత్రించు. యంత్రించుచును."
Pal. 91. యంత్రించు *yantritamu. adj.*
 Spell bound, జంతువు.

యూయి or యూయి *yuka-yuki [H.]*

adj. Sudden, speedy, solitary, ఆపేక్షలేని.
 స్వంతమై. adv. Straightway, suddenly, all
 at once, ఏకా

యక్షుడు *yakshudu. [Skt.] n.* A demigod.

యక్షునిదిశము, కుడిదిశము, కుడిదిశ.

Kubera, కుబేరుడు. యక్షకర్తమును
yaksha-kartumamu. n. A perfume made
 of powdered sandalwood mixed with
 camphor, agallochum, musk, and saffron
 in various proportions. వివిధప్రమాణము
 కలిపబడినది. యక్షగీతము *yaksha-
 gānamu. n.* A melody, a chant. Poetry
 written rather to suit an air than accord-
 ing to the strict rules of prosody. There
 are several poems written in this style as
 the వీరకావ్యము, ఉపాఖ్యానము, ఆంధ్ర
 నలయ, &c. యక్షగీతము *yaksh-gīti. n.* A
 thorny plant. *Guillemia bonducella.*
 మాకముకాకుడు, అద్ర్య. యక్షగీతి *yakshu-
 n.* An art by which events that have

happened elsewhere are revealed, నశించ
 కృత్యంతమును తెలిపే అద్ర్య. A female fiend
 attached to the service of Durga, and
 frequently maintaining (like a sylph or
 fairy) intercourse with mortals. యక్షిచేయు
 bewitching, sorcery.
 యంత్రమును పంపిరి పంపిరి చేసి యంత్రము.

యక్షము or యక్షయక్షము *yakshamamu.*
 [Skt.] n. Pulmonary consumption,
 phthisis, కుమారము.

యజ్ఞము *yajnamu. [Skt. from యజ్ఞ
 to sacrifice.] n.* An offering
 or sacrifice. యజ్ఞము. *Vish. v. 353.*
 యజ్ఞము *yajantu. v. n.* To perform or
 offer a sacrifice. యజ్ఞముచేయు. *v. a.* To
 worship, ఆర్చించు. యజమానుడు or
 యజమాని *yaja-mānuḍu. n.* One who
 offers a sacrifice, a sacrificer, యజ్ఞకర్త.
 A lord, a master, ప్రభు. An owner or
 proprietor, పాలకుడు. A husband,
 అనుభుడు. An employer of priests as
 a sacrifice; the person who institutes
 its performance and pays the expense,
 యజ్ఞపాలకుడు. యజ్ఞపాలకుడు ప్రభువలనము
 the headmen of a village. యజమాను
 రాము *yaja-mānu-rāmu. n.* A wife; a lady,
 good woman, or mistress of a family
 యజమానకర్తము or యజమానకర్తము
yaja-mānatumamu. n. Mastership, lordship,
 dominion, అధిపత్యము. యజర్తకము or
 యజర్తయ *yajar-vidam. n.* The name of
 one of the four Vedas. యజ్ఞము *yajnamu.*
n. The rite of offering a sacrifice; a
 sacrifice or offering. The sacrifice in
 which a goat is smothered and the
 inside fat is dressed and eaten by Brah-
 mins. (The person who celebrates this
 sacrifice assumes the honorary title of
 సామంతము.) యజ్ఞసామంతము or యజ్ఞ
 సామంతము *yajya-sāmtamu. n.* The sacred
 thread, worn by the three principal
 classes of the Hindus. సామంతము. యజ్ఞ

or యజ్ఞకు yajña. n. A sacrificer in due form, agreeably to the Vedas. యజ్ఞముగా యజ్ఞముచేయువాడు.

యతవక్త్రము Same as యత్యము. (q. v.)

యతి yati. [Skt.] n. A sage whose passions are completely under subjection; a hermit or religious mendicant. యాతి, యతి యతి. A syllable rhyming to the initial of a line of poetry. యతి, యతి యతి. See ప్రాసము.

యత్నము yathnamu. [Skt.] n. An effort, exertion, endeavour; a method, measure, step, plan, scheme, intention, design, purpose. యత్నము, యత్నము, యత్నము. యత్నము a decree or interposition of Providence, the finger of God. యత్నము or యత్నము yathnamu. v. n. To endeavour, attempt, try, intend, design. యత్నముచేయు. యత్నముచేయుడు he intends or is about to do it. See ప్రయత్నము.

యథా yatha. [Skt.] adv. As, according to, to the extent of. యథాకాలము a reasonable time. యథాక్రమముగా yatha-kramu-ga. adv. In order, orderly, duly. క్రమముగా. యథాకాలము yatha-kala-tu. n. A fool, blockhead. మూఁగుడు. యథార్థ yatha-ratha. adv. In any way, in like manner. ఎట్లానైనా, ఎట్లానైనా. యథార్థము yath-arthama. (యథార్థము.) n. Truth, reality, verity, the case or fact. నిజము, సత్యము. యథార్థుడు a veracious man, a conscientious man. adj. True, correct, real, actual, నిజమైన. యథార్థత yath-arthata. n. Rectitude, veracity. నిజము. యథార్థముగా as usual, యథార్థముగా అనినాడు they did as they pleased. యథార్థముగా yatha-yathadu. adv. Dispersedly. యథార్థముగా to run away in various directions or at random, to flee or disperse on all sides.

యథావిధిగా yatha-vidhi-ga. adv. According to rule. విధియనగా, విధియనగా. యథాశక్తిగా yatha-shakti-ga. adv. To the extent of one's capability, as much as possible. చేతనవచ్చును. యథాశక్తిగా or యథాశక్తిగా yatha-shakti-ga. adv. As it was before. ఎప్పటివలె. యథాశక్తిగా yatha-shakti-ga. adv. At pleasure, as you please, arbitrarily, ఎట్లానైనా. యథాశక్తిగా yatha-shakti-ga. adv. According to will or inclination, freely, abundantly. విధియనగా, విధియనగా. యథార్థము yatha-rthama. adj. Suitable, proper, right. యథార్థము yatha-rthama-ga. adv. As much as may be fit, precisely what is required, neither more nor less. యథార్థముగా యథార్థముగా వాడుకు to speak to the purpose, or pertinently; to say just what is proper.

యత్నశ్చ yatharichha. [Skt.] n. Willfulness, independence, freedom. నిష్ఠా. యత్నశ్చ yatharichha-ga. adv. Willfully, according to one's own fancies, voluntarily, యత్నశ్చముగా.

యత్నవిషయకు yatharichha. [Skt.] n. One who resigns himself to whatever may happen, without putting forth his own exertions. తాను ఏమిచేయవలెననుకుని అనుకుని యత్నముచేయకుడు.

యమము yamamu. [Skt.] n. A pair, a brace, పుట్టయము. Twins. కనకము: A kind of a figure of speech in Sanskrit. A kind of alliteration. హామియము.

యమము yamamu. [Skt.] n. Restraining or controlling the passions. A pair, a brace. "యమము" A. ii. 113. యమము yami. n. A sage, an ascetic. యాతి. A swan, హంస. "యమము" అయి. iv. యమము yamamu. v. a. To subdue, as one's passions. నిష్ఠ. iv.

యమోమన yamulamu. [Skt.] n. A pair, brace, or couple. యమకుల twins, కలలం. "భీమాశ్వుఁ యమకులఁగిగ్గజములయ నేమ." M. II. i. 251.

యమకుడు yamudu. [Bkt.] n. Yama, the ruler of Naraka or hell, and judge of departed souls; "the genius of death;" also, the guardian of the southern point of the heavens. He is often identified with death, and corresponds with the Grecian Pluto or Minos. మోక్షమందు. ఇది యమకుడనినామమైనది this is terribly difficult. యమకులయు messengers of death, angels of death. యమభాటి yamudhati. n. A kind of weapon, శంఖురాది. యమభారము yama-bharamu. n. A double edged sword.

యమనా yamuna. [Skt.] n. The river Jumna. కావేరి.

యమలి yamika. [Skt.] n. A screen, or curtain. తల, తెరచీ, పంచా.

యమనుడు yamanudu. [Skt. corruption of Gk. 'Ionian.'] n. A Greek. An Arab. యమనేకముడు.

యమబు yamalu. [Skt.] n. ptd. Barley, *Hordeum herastichon*. కావ్యశాస్త్రము. "మనుష్యులకు జీవనోపాయములుగా వ్రేచులయకు నోరుమంటుండు, యమలబు, పొరబులబు, గిలలు." Vish. i. 103.

యమము yamamu. [Skt.] n. Grass. గడ్డి.

యమబి or యమబిగ్గ yamalu. [Skt.] n. Bishop's weed, *Stem ammi*, *Linn*. కమమ. Of this two sorts are mentioned in H. ii. 350. యమబిగ్గయమలబుగ్గ ములు, ముగిలినయమలబు. బిగ్గ. శబ్దము. వడిగిల.

యశము or యశస్సు yashamu. [Skt.] n. Prosperity, celebrity, glory, reputation. క్రి. యశస్కరము yashas-karamu. adj. Bordering famous. క్రి. యశస్కరము. యశస్కరముడు yashas-karamudu. adj. Eminent,

lous, desirous of renown. యశస్కుడు యశస్కరము. యశస్వి yashasvi. n. A man of fame. యశము yashu. n. They who are glorious; this is used merely in compounds; thus, మహా-యశము the most glorious. మహా-యశము the most celebrated people. "మహా-యశముల మహా-యశములు." M. III. ii. 34.

యస్త్ర yashtri. [Skt.] n. A staff, a stick, a staff armed with iron, &c., used as a weapon. కంఠము, కంఠము. A necklace, a string or thread, especially of pearls, మత్రాలము. కంఠము. యస్త్రము the beam of a pair of scales. BD. iv. 1924. యస్త్రములేము yashtri-madhakamu. n. Liquorice, the root of the *Albus precatorius*, అదిమగ్గము.

యా-ya

యాగము yagamu. [Bkt.] n. A sacrifice. యాగము.

యాచకము yachakamu. [Skt.] n. Begging, asking, అడుగుట. యాచకుడు yachakudu. n. A beggar or mendicant. అడుగుట. యాచకుడు యాచకుడు. యాచకుడు a village mendicant. యాచక or యాచకు yachaka. n. Begging, and n. requesting. అడుగుట. యాచకుడు yachakudu. n. a. To beg, solicit, request. అడుగుట, అడుగు. యాచకుడు yachakudu. n. A thing borrowed for use. ఎరుగ.

యాచకుడు or యాచకుడు yachakudu. [Skt.] n. An officiating priest, a Brahmin who conducts any part of a sacrifice. యాచకుడు. యాచకుడు yagamu. n. A sacrifice.

యాచకుడు yachakudu. [Skt.] adj. Pertaining to the Yajur Veda.

యాత yata. [Bkt.] adj. Going, పోవుడు. n. One who goes. పోవుడు. యాతము yata. adj. Come, పోయి, Past, గాదు.

యాచ yāta

1061

உயிர் வாழி

जा-जा (जा+आजा) going and coming.

ᑭᑭᑦᑭᑦ ᑭᑭᑭᑦ [Bkt.] n. Torment, agony, acute pain. ᑭᑭᑭᑦ, ᑭᑭᑭᑦ, ᑭᑭᑭᑦ ᑭᑭᑭᑦ ᑭᑭᑭᑦ the body created to bear the torments of hell, as ᑭᑭᑭᑦᑭᑭᑦ is for heaven. ᑭᑭᑭᑦᑭᑭᑦ the prison of the wound, i. e., the misery of the child in the wound.

చాతురాశుడు yatu-asuṣu. (Ekt.) ప. 3.
 giant or goblin, an evil spirit. చాతురాశుడు.

యాత్ర, yātra. [Skt.] n. Going, moving, proceeding, marching, travelling, పర్యటన. A journey, march, expedition, voyage. Going on pilgrimage, a pilgrimage, తూర్పు దిశనుబడపర్యటన. Whiling away the time, కావలదు కృషి, యాచనము. జీవాహారము subsistence. "విడివుత్తు పుట్టియున్నది నంబుల నేరయిత్రమగునెందుకొకటిగదా విడువకు." Vish. iv. 181. బలేసోమాత్ర మ్మహాయాత్ర, a pill from you is a task to heaven.

యాశానం or యాశాన్య *yashanu*. "Skt." n.
Any cruel aquatic or amphibious animal.
కృ. పు. ౧౦. ౧౩. యాశానం. యాశానం
or యాశానాశానం *yadah-pati*. n. The
king of the sea-monsters, i. e., Varuna or
Neptune. ప. ౧౦. ౧౩. The Ocean, ౧౦.
౧౩.

~~संज्ञा~~ यदास्तु. [H.] n. A memorandum or note.

యాదృశము *ya-driṣamu*. [Skt.] adv. As
like, how like, what like, like which, of
what kind. ఏమిటి, ఎందుకంటే.

యాశము *yāśamu*. [Skt.] n. Going, march. Invading, పండ్రిపోవుట. Marching, రావడి. వాహన్య కేట్రయానము, పండ్రిపోవడము. A vehicle, conveyance. వాహనవాహనము.
యాశపాత్రము *yāś-pātram*. n. A vessel, ship, boat. ఓడ. యానాం *yānān*. [Tel. from యానమ.] n. The sea beach.

also called ~~अ-मर~~. Hence the town of Yanam in the Godavery district is so named.

యాపకము *yāpanamu*. [Bkt. n Spending
or passing the time, as కాంక్షాపకము =
కాంక్షానశము, కాంక్షేపకము. యాపకము
yāpanamu. adj. Low, vile, contemptible.
నికృష్టమైనది. యాపకగు *yāpudū*.
n. A wretch, a base person. నికృష్టుడు.

యభి or యభి *yabhi*. [Tel. for పాతి
(పాతి+పాతి) adj. and n. Fifty. యభి-పాతి
fifty men.

యూదుడు *yūdudu*. (Skt.) n. A waleh or
space of three English hours. యోమ.
యూదుతీ or యూదుతి *yūduti* n.
Night. రాత్రి. యూదునడు *yūdunadu*. n.
A pastor, or, a యూదుడు. నవీలు, బోధకు.

దంపతుల మోలు దంపతుల మోలు *gannu(m)*. [Hitt.]
 n. A pair, a couple, a brace. యుగళము.

యమకము yamaka mu. [Skt.] n.
testimony.

యామ్య *yāmya*. [Skt. from याम्.] adj.
 Pertaining to Yama. యామ్యంబుగైదు.
 "యామ్యగిరితేనైదు మహాధమోమహిమః"
 Vish. ii. 38.

యూయవరము, యూయవారము, యూయ
 వరము or తయవారము. *శ్రీభగవద్గీత*.
 [Skil.] n. Alma. దేవుడు, ఆ పతి, యా
 "మలెత్తు to beg alms. " పాశ్చాత్యులచే
 పనింబుచేసి యాదు మలెత్తు నాతీనకృత్తి"
 HD. ii. 192. "మూ. శోభనముల యూయ
 నొచ్చితి పృథ్వివంశాదువు." KP. vi. 167.
 "పంచాంగమలెత్తి పశ్చాత్యులచే పనింబుచేయ
 పంబుచెత్తి." H. ii. 166. యూయవరము
gaya-ravulu. n. A vagrant, mendicant,
 దేవునాడు.

యోగి, (Skt.) n. One who goes. పో-
వువాడు.

యాలకం, యాలం or యాలము yalamu. [Arabic *Il'ala*, notification, proclamation.] n. An auction.

యామ్రు yamru. [Skt.] n. The whole. పంపుడు adj. All, entire. పంపుమై adv. Wholly, entirely, altogether. పంపుము.

యామనాళము yama-nalamu. [Skt.] n. A kind of grain. పప్పులకీము.

యాపము yamu. [Skt.] n. The red animal dye called Lac, sealing wax. లాక్.

యు yu

యు ya. [Tel.] conj. And, also. (Added like que in Latin) With a verb it has the force of 'although'; as వచ్చియు and having come. even though he came. "మరియును కుంభ కేరంబు నాదు" Vish. iv. 147. Added to an interrogative pronoun followed by a negative verb it has a distributive force. వాడేమయు చెప్పెను he said nothing whatever. It sometimes has న added, as అది యును. "బుద్ధియు చెప్పింపకును." M. I. i. 214. It is also added to infinitive forms of verbs to denote a participial construction, as "అటయును మరొకచోట్లనును." భా. కం. iv.

యుక్తము yukumu. [Skt.] adj. Joined, combined, united, కూడుకొని. Right, fit, proper, ఉచితమై, వాగ్యమమై. యుక్తమైనది a proper person. n. Fitness, propriety, justice. ఉచితము. వాగ్యము. వాచ్చివచ్చి చెప్తి యుక్తము it will be better for you to pay the money. వచ్చి యుక్తము ధరాంపలపానంబు you must look on both sides of the question. **యుక్తపక్షము yukta-pakṣu.** v. n. To fit or suit. అనుకూలము **యుక్తి yukti.** n. Union, కూడి. Wit; a contrivance, expedient, stratagem, artifice; a plot, a happy thought. ఉపాయము, యోచన. **యుక్తము yukudmu.** An alix

meaning Accompanied by, possessed of, characterised by. కూడుకొన్నవాడు. భార్యయున్నది being accompanied by his wife. పాపయుక్తులు sinners. పాపయుక్తులను she who is sinful, a sinner.

యగము yugamu. [Skt.] n. A pair, couple, or brace. జరి. A measure of length equal to two yards. యగ. A yoke. యగిరాది. An age of the world, or long period of time; as పరియగము the Golden Age; కరయగము the Iron Age. All time is divided into four ages, named the Krita, Treta, Dvāpara and Kali Ages, corresponding with the Golden, Silver, Brazen and Iron Ages. యగము the fashion of the day. ఈ కరయగమునకు in this Iron Age. **యగము, యగి or యగము yugamu.** n. A pair, brace, or couple. జ్వయము. **యగము yug-mumu.** n. The end of the Age or World. క్రమము. **యగము yug-adu.** n. New Year's day. పంపునది. **యగము yugumu.** n. Any vehicle or conveyance; a yoked animal. వాహనము, వాడము, వాడము.

యగి yugali. [Tel.] n. A woman. అడు. "బుద్ధివోయునది చెప్పిమనము యగిలియును మనమునాదు." M. III. vi.

యతము yutam. [Skt.] adj. Joined, united, combined, connected. కూడుకొన్నది. **యతము yutadu.** adj. Endowed with or possessed of. పొందెయును a poor man, one in poverty. మరుకులు those who are snared in their lusts.

యుద్ధము yuddhamu. [Skt.] n. War, a battle, combat, contest. యుద్ధము. యుద్ధము. a battle field.

యువ yuva. [Skt.] n. The name of a Telugu year. adj. Young, youthful. క్రమము. **యువతి yurati.** n. A young woman, maiden. యువతి. యువరాజు yura-

raja n. A young prince, especially the heir apparent to the throne, రాజవంశము.

raja-rajivam n. The state of being the heir apparent.

gushvart [Skt.] n. Yours. & యోగ్య. Vish. ii. 211.

యూ yu

yutoun [Skt.] n. A house. యే.

yutha n. [Skt.] n. An assemblage of beasts or birds, a herd, flock, multitude. యూతము.

yuthika [Skt.] n. A species of jasmine. యుథికము. A. I. 120.

yupa n. [Skt.] n. A post to which the victim is bound, at a sacrifice. యుగపాదము.

yushana [Skt.] n. Peas-soup, or porridge. యుషణము.

యో yo

yokka [Tel.] postpos. Of, The sign of the sixth or genitive case. యొక్క. యొక్కను my horse.

యో yō

yōktramu or *yōktramu* [Skt.] n. The tie of a yoke. యోక్తము.

yōgama [Skt.] n. Junction, meeting, union, కూడిక, కూర్పు. Fortune, ఆశుభావము, యోగము. సహాయము a lucky conjuncture, good fortune, or luck. దుశ్శయము misfortune. దైవయోగము Divine Providence. దైవయోగమునందు unhappily, unfortunately. Accession of property, or wealth. యోగము. A prescription, a recipe. యోగము. మహాబలియోగము a prescription including Bilva roots

Devotion, spiritual worship, the practice of abstraction and meditation. యోగము.

Of these forms of worship there are eight named (a) యమము restraining the passions, (b) సాధనము providing a proper place, &c, for worship, (c) stoppage the breath in three modes called శ్వాసము, పూర్వము or కుంభము, (d) ప్రత్యేకము withdrawal from sense perception, (e)

యోగము meditation, (f) యోగము repression of all physical movements, (g)

మనము fixing the mind on the deity, and (h) సమర్థ complete immersion in

thought so that the thinker is dead to the world. యోగము an act of faith

or meditation. యోగము a magical operation. యోగము or యోగము

yōga-paṭi n. A magic girdle worn by ascetics. యోగము the second sight,

obtained by devotion, superhuman sagacity or perspicacity. యోగము the keeping the body in a fixed posture

for spiritual worship, the practice of abstract contemplation. యోగము or

యోగము the divine sleep, or supernatural stupor which yōgis

saints strive to obtain. యోగము supernatural stupor.

యోగము, యోగము or యోగము

yōga-pāṭi n. Magical boots supposed to be worn by hermits.

యోగము తీసికొనిపోవు మంత్రములము

కలు. "యోగము యోగము" HD. ii. 135. "యోగములము

యోగ, యోగము." L. xxiii. 31. యోగము

yōga-kāṣṭhama n. Welfare, well-being, good circumstances. యోగము

yōgi n. A devotee, hermit; an ascetic in general. ముని, యోగము

యోగము *yōgin* n. A woman who practices Yoga, a female mendicant. A nymph or

fairy, attendant on Durga the good goddess. యోగము. యోగము

యోగము *yōgama* n. A female mendicant. యోగము.

తాగ్యము *gyāgyamu*. [Skt.] adj. Worthy, fit, proper, suitable, competent, clever, skillful. మంచి, తగిన, సేర్పడిన, శక్తిగల.

తాగ్యత *gyāgyata*. n. Ability, cleverness, skill, merit, worthiness, fitness, capacity, desert, respectability. అర్హత. **తాగ్యుడు** *gyāgyudu*. n. One who is fit, proper, worthy, or deserving; an honest, respectable man. మంచివాడు, తగినవాడు, అర్హుడు. **వ్యవహారతాగ్యుడు** one who is legally of age, a free agent, పాతకులవ్యవహారి. **తాగ్యురాలు** *gyāgyurālu*. n. A woman who is fit, proper, or worthy; a decent, respectable woman. మంచిది, తగినది.

తాగిక *gyāyika*. [Skt.] n. Consideration, deliberation, reflection; an idea, supposition, conjecture; counsel, advice; an expedient, means, plan. ఆలోచన. H. v. 272. **తాగించు** *gyāyintu*. v. n. & t. To consider, regard, deliberate, plan, devise. ఆలోచించు. **తాగించుక** regardless of justice.

తాగనము *gyānamu*. [Skt.] n. Joining, union, junction. పాపము, కూర్పు. A measure of distance equal to four $\frac{1}{4}$ మైలు, that is about ten miles. అమాత. **తాగించు** *gyāyintu*. v. n. To join, unite. కూర్పు.

తాగ, తాగిడు or తాగ్ *gyāthi*. [Skt. from యుద్ధము.] n. A warrior, soldier, combatant. బలము. "ఒక్కటొక్కతొ విలువయోధులతో శత్రువును గ్రహించుకొనుట." T. v. 89.

తాగి *gyāi*. [Skt.] n. The female organs of generation, the vagina, the uterus, place of birth, origin. భ్రూము, కారము. **తాగిలు** such as are womb-born, as distinguished from egg-born (అండజము). **అతాగిజము** a person born in some supernatural manner.

తాగ, తాగిత or తాగియ *gyāha*. [Skt.] n. A woman. స్త్రీ, పతి.

యౌ yau

యౌగదత్తము *gyāga-dattamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14. **యౌగము** *gyāgamu*. n. "పర్యవసాదము" **యౌగదత్తము** *gyāga-dattamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14. **యౌగము** *gyāgamu*. n. "పర్యవసాదము" **యౌగదత్తము** *gyāga-dattamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14.

యౌగము *gyāgamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14. **యౌగము** *gyāgamu*. n. "పర్యవసాదము" **యౌగదత్తము** *gyāga-dattamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14.

యౌగము *gyāgamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14. **యౌగము** *gyāgamu*. n. "పర్యవసాదము" **యౌగదత్తము** *gyāga-dattamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14.

యౌగము *gyāgamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14. **యౌగము** *gyāgamu*. n. "పర్యవసాదము" **యౌగదత్తము** *gyāga-dattamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14.

యౌగము *gyāgamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14. **యౌగము** *gyāgamu*. n. "పర్యవసాదము" **యౌగదత్తము** *gyāga-dattamu*. [Skt. from యుగపత్.] n. Simultaneity, ఏకకాలము. "యౌగదత్తాభిసంజ్ఞానం." P. ii. 14.

ర ra

ర ra. [Tel.] n. The letter R, called *repha*, or రికెడు *ra-ka-udu*. When it is a subjunct letter, it is written underneath and shaped, thus, \cup or \sqcup , and is called *kravali* క్రావలి or క్రావలి *kravali*, thus. కర్త *karta*, కర్త *karta*.

రంగ రంజా

1066

రంపు రంపు

రంగుగా *ranguga*. adv. Finely, gallantly.
 రంగునా. రంగునా to paint. రంగునాడు
 or రంగునాడు *rangunadu*. v. a. To blend
 or mix together, with the finger, any solid
 and liquid substances. కరిగోనాడు. మన్న
 ము అనునము రంగునాడు to mixed
 the lime and oil with his finger.
 రంగు. రంగు *rangari*. n. A
 painter, రంగునాడు, చిత్రకారుడు.
 రంగునాడు *rangadu*. v. a. To
 colour, to paint. రంగునాడు.

రంగునా *ranjakamu*. [Skt.] n. Vermillion,
 levigated cinabar. ఇంగునా.

రంగునా *ranjani*. [Skt.] n. The Indigo plant.
 సిరియ.

రంగునా or రంగునా *ranjillu*. [Skt.]
 v. n. To be reddened, ఎర్రగు. To shine,
 to be splendid. వెలుగు. To be glad or
 pleased, to rejoice, be charmed or
 delighted. రంగునా *ranjanamu*. n.
 Gladdening, rejoicing; excitement. కా
 జనము, సంతోషము కలుగజేయుదము. Red
 sandal. రంగునా, ఎర్రగునా. రంగునా
ranjintu. v. a. To gladden, charm,
 delight, please. సంతోషము కలుగజేయు. రంగు
 నా *ranjukudu*. n. One who causes joy.
 రంగునాడు.

రంగునా *randakamu* [Tel.] n. A fuse
 used to fire a gun with, the priming of a
 gun. కుంభానికి కుంభానికి.

రంగునా or రంగునా *randana*. [Tel.] n. A
 large boiler. నానకంటి.

రంగు *randu*. [Skt.] n. A widow. విధవా.

రంగు or రంగు *randi*. [Tel. from వచ్చు.]
 v. imp. plu. "Come ye." రంగునా saying
 'come ye'

రంగు *randi*. [Skt.] n. One who sports,
 ప్రియవాడు.

రంగు *randu*. [Tel.] n. A sound, noise; clam-
 our, disturbance, trouble, annoyance.
 ధ్వని, అరుపు. సందడి, అలలు, కొంప, చా.
 "అరిగియున్నాడు కుంభానికి" A. iii. 4. "చా
 రంగు" A. vi. 52. టి. కుంభానికి, అరుపు
 రంగు. Lewdness, sexual intercourse.
 Sport. ప్రి. రంగునా *randu-kadu*.
 n. A lewd man, a man of pleasure, ప్రి
 వాడు. రంగునా or రంగునా *randu*. v. n.
 To brawl, ధ్వనినా, అరుపు

రంగు *randu*. [Tel.] n. A scrape, hobble,
 evil, bent, lust. పులు, నాడు. Annoyance,
 పాపు.

రంగునా *randhamu*. [Skt.] n. A hole,
 aperture, orifice, fissure, opening, cavity,
 chasm. పొక్కు, తెల్లము, సందు, ముండునా
 the nine apertures of the body: being
 the nostrils, ears, eyes, mouth, anus, and
 the private parts. నానకంటి నానకంటి
 రంగునా *randhamu* చేయునాడు he tries to
 pick holes in my conduct.

రంగునా *randhamu*. [Tel.] n. A saw. క్రి
 ము, కుంభానికి. రంగునా or రంగునా
 a sawyer. రంగునానా రంగునానా
 states.

రంగునా *randu*. [Tel.] n. A squabble, wrangle,
 plague, scrape. పులు, రంగు, రంగునా,
 నాడు ఏదో అనినానిరంగునా this is his con-
 stant theme. ఏదో అనినానిరంగునా she has
 an endless tongue, she is a constant
 plague. రంగునా or రంగునా *randu*. v. n.
 To contend. నానకంటి, పాపు. "టి. రంగు
 నానకంటి మిగిలి నానకంటి పులిరి
 టి. రంగునా" Yayati. iii. 107. To spread,

extend, వ్యాపించు. To increase. పెట్టు, అలవించు, విస్తరించు. To chatter, prattle, make an uproar.

రంపె or రంపేరు rampa. [Tel.] n. A cobbler's knife for cutting leather. చెక్కర సాధనము. తోలుకాకి కత్తి. రంపెలాడి rampeladi. (రంపెల+అడి.) n. A slut, vixen, termagant. రాక్షసకృత్యములపట్టి, పానుపట్టెడి. "దీని లిందినెనుటకాని చిరదిద్దుకంటిమిమిది నేనువా రంపెలాడి." P. iii. 190.

రంభ రాంబీ. [Skt.] n. A plantain tree. లంబీపల్లె. రంభాపూర్ణితోశ్చలతోదయ her thighs were as smooth as plantain trees. A name of one of the courtezans of Elysium. ఒక అమృతస్త్రీ. A very beautiful woman.

రంభాస్ప రాంబాసు. [Skt.] n. Speed, haste, velocity. తేజము, వీరి.

రక్తమ రాకమా. [H.] n. Shapeliness, grace, elegance. అందము సాగు. Sort, kind, class, style, quality. విధము, మచ్చ తరహా, విభజన. ఆ దివికములో నాలుగురకములున్నది of that rice there are four kinds. "చిలి వాళ్ళు పరిపాలో రక్తమనం, మంజులములు నాకంబించుచు వరు." S. ii. 263. adj. Graceful, elegant, handsome, beautiful. సాగునైన, మందరమైన. "మనలంపుటిగిసాంపు రక్తమనెలవంపు." T. i. 29. రక్తమగ rakma-ga. adv. Gracefully, beautifully, elegantly. సాగుగా, మందరముగా.

రక్తమము, రక్తమీడు or రక్తమీ rakmasamu. [from Skt. రాక్షసుడు.] n. A giant, an evil spirit, demon, fiend. రక్తమము rakmasamu. n. Shrewdness, acuteness, శాస్త్రము, రాక్షసికము, రాక్షసుడు. రక్తమీ, రక్తమీ or రక్తమీరాని rakmasi. n. An ogreess, giantess, a female fiend. రాక్షసస్త్రీ. రక్తమీ గంగ rakmasala-ganga. n. Vahpu, the foe of the demons, ద్రాక్షిణి. రక్తమీ or రక్తమీ rakmasi. n. The thistle,

Cyperus elatus, Rox. i. 204. రక్తమీ తను: oil of thistles, used medicinally. రక్తమీ గడ్డి matted grass, spear grass. రక్తమీ rakmasa. adj. Improper, అయ్యవైన. రక్తమీ మాటలు fiendish or improper language. "రక్తమీరాని" భాగ. తిక్క. iii.

రక్త rakku. [Tel.] v. n. To scratch or tear with the nails or talons. గీచ, గిచ్చు, గిచ్చు, ఎర్రు. n. A scratch, tear, గీచ.

రక్తము or రక్తము rak-komu. [Tel.] v. n. To extend, grow, thrive, prosper. పెద్దపొందు. పెట్టు, వ్యాపించు. To recover. తేరరాదు, To happen, వెనుక.

రక్తము rakmasu. [Skt.] n. Blood. రక్తము. Redness, ఎర్రపు. adj. Bloody, red. రక్తముగానుండే, ఎర్రది. రక్తముగియు to bleed or draw blood. రక్తచందము red sandal wood. రక్తమాలము purple or red garments. రక్తవాహిక rakta-rasika. n. A blood vessel. రక్తవము raktapamu. n. A blood-drinker. A leech, లెచు. రక్తపాత్య rakta-pachchika. n. A green lizard with a red tail. నెలగొడ్డపాము. రక్తపాత్య raktapady. n. A blood-drinker, a vampire, a devil. రాక్షసుడు. The ghosts are described in the Odyssey as drinking blood. రక్తపెంజెర or రక్తపెంజెర rakta-penjers. n. The box, or rock snake. పెంజెరకేము. రక్తము చుట్టె a kind of shrub. రక్తమీ rakti-rasiki. n. The name of a Telugu year. రక్త rakti. n. A plant, *Abrus precatorius*, the seeds of which are used as weights. నరసింహ. రక్తము or రక్తము rakti. n. Orinason, blood colour. రక్తము. రక్తమీ rakti-rasika. n. The red lotus. పెంజెర, ఎర్రరామరపువ్వు. Rox. ii. 647.

రక్తి rakti. [Skt.] n. Affection, attachment, love. మోదన in Music. అనన్త, ప్రేమ-న

యము, ప్రార్థన. "మనలదర్శనీ హృది." A. v. 156. రక్షణముగానుగ్రహము. రక్షకురక్షకుడు
n. A lover of, ప్రేమించువాడు. రామ
కథామధురమర్థుడు ne who loves the story
of Rama.

రక్ష raksha. [Skt.] n. Preservation, salva-
tion, protection, రక్షణము. An amulet.
రక్షణముకొరకు పిల్లలమెడలనవారి కట్టుచు
మూరికలొనకువది. Ashes worn on the
forehead for protection against evil, రక్ష
ముకొరకు మూరికలొనకు వర్షము. Caution,
branding. పాదపక్ష a shoe. రక్షకము
rakshakamu. adj. Preserving, protecting,
saving. కాపాడుచుట్టి. రక్షకుడు or రక్ష
rakhakudu. n. A preserver, protector,
saviour, రక్షించువాడు. రక్షణము or
రక్షణ rakshanamu. n. Salvation,
protection, రక్షించుట. రక్షణము raksha-
ritu. n. An amulet. ముత్రాక్షరములు
ప్రసాదిండు. రక్షించు rakshinju. v. a. To
save, protect, preserve, కాపాడు. రక్షించు
కొను rakshinju-konu v. a. To preserve,
protect, save, keep for oneself. రక్షితము
rakshitamu. adj. Protected, saved, pre-
served, కాపాడుచు. రక్షిత పుష్పము or
రక్షితము rakshitungamu. adj. Fit or
worthy to be saved or protected, రక్షిం
చు. రక్షితపుష్పము rakshi-ratnamu. n. A
body guard, అంబుక్షరమువాడు.

రక్షస్సు rakshasu. [Skt.] n. A giant, a
demon, రాక్షసుడు.

రగద ragada. [Tel.] n. A melody. A
species of (dithyrambic) verse used in
sportive amorous compositions. రగద in
old English was called an Ecstasy. It is
called in French verse a descendant or
trille.

రగము ragulu. [Tel.] v. n. To be kindled,
to take fire, burn or flame. కాళ్. నడు.
రగముకొను or రగముకొను, ము ragulu-konu.

v. n. To be on fire, to take fire, to burn.
నిప్పు అంటుకొను. రగిండు, రగిండు or
రగిండు ragilusu. v. a. To kindle, light
a fire, inflame. నిప్పుమట్టించు, కాళ్కేయు,
రగిండు.

రచక or రచనము rachana. [Skt.] n. Mak-
ing, composing, arranging, preparing,
decoration, dressing
of the hair. Stringing flowers, weaving
wreaths: దండలు నువ్వుడుము నువ్వుడు.
The arrangement of troops. Literary
composition. నవ్యవర్ణనరచన, రచనముచె
పుడు. "చాగనీవర్ణనరచన" M. XI. ii. 156. రచించు
or రచించు rachinju. v. a. To
make, compose, frame, arrange, చేయు,
చాగనీవర్ణనరచన. రచనము rach-
anam. adj. Made, composed, చెయించు.

రత్నే ratne. [Tel.] n. A public way, a
highway, రాజమార్గము. A portico, మండ
పము. A court of audience, a public place,
a place of meeting. రత్న, రత్న. Publication,
betraying or divulging a secret. Plague,
torment, trouble, quarrel. కంకలము, రత్న,
కొండ, పోకలము, కలము. రత్నేడు
or రత్నేడు to plague, leave, కొండ
రత్న. ఇంటికిరత్నేడుముచే establish
your influence at home before trying to
do so abroad; master a smaller difficulty
and then a greater one. కాదికొండరత్నే
why do you quarrel with her? ఇంటి
కిముచేదివచ్చు రత్నేడుచే the child
plagued me to carry him home. "రత్నేడు
క్రమము రాజమార్గము." H. X. 453. "రత్నేడు
రత్నేడుచేదివచ్చు రత్నేడుచేదివచ్చు." Surabhi. 51. A. iv. 148. రత్నేడుచేది or
రత్నేడుచేది ratne-dhya. v. a. To chal-
lenge, defy. రాజమార్గము, రాజమార్గము.
రత్నేడుచేది, రత్నేడుచేది or రత్నేడుచేది
చేది ratne-kutumu. n. A place where

the village authorities sit, a debating room. A court, a hall of audience. కొలువుకూటము, కచ్చేరి. "నానామహిమయాచరిత్రాశ్రయశ్రీ" పరిభాషాసంగ్రహము రచ్చే కొట్టమున ౧౬౭౫." S. iii. 158. రచ్చేగోషు *rajjegoshu*. v. n. To assemble. సంపుకూడు. To plague. కాధించు. "మిత్రేయపునదియొచ్చురలు వచ్చిరచ్చేగోషించుడు." R. v. 196. "వెరువము నెచ్చేరచ్చేగోషించుచున్నాము." Satyabh. iv. 200. వచ్చురలుములో వెల్లప్పుడు కాధించుచున్నటువంటి ద్వము. రచ్చేబండ్ల, రచ్చేబల్లెలరచ్చేరాము *rajjabandha*. n. A stone bench in a street or meeting place. The village bench, where the elders hold council. నలుపుకునప్పుంటేబల్ల. H. iv. 148. రచ్చేమాను *rajjemaanu*. n. A great tree under which a council is held. రచ్చేలెట్టెలు *rajjalettelu*. v. n. To publish, divulge, expose. రజ్జుచేయు. To plague, annoy. కాధిపెట్టె.

రజకుడు *rajakudu*. [Skt.] n. A washerman, హోలకాడు.

రజశము *rajashmu*. [Skt.] adj. White, silvery, argent. తెల్లని. n. Silver. రెండి. రజశాద్రి *rajat-adri*. n. The silver mountain, i.e., Mount Kailasa. రెండిశిండు.

రజశి *rajani*. [Skt.] n. Night. రాత్రి. Turmeric. పసుపు. రజశీచరకుడు *rajani-charudu*. n. A night-rover, i.e., a goblin, a thief. నడువము, దొంగ. రజశివల్లభుడు the lord of night, i.e., the moon.

రజము *rajama*. [Skt.] n. A tree called *Celastrus corymbosa*. Rox. i. 681.

రజము or రజస్సు *rajamsu*. [Skt.] n. Dust, దుమ్ము. రెం. Filings, రంపాడి. The dust or pollen of flowers, పువ్వాడి. The menses, ముట్టినెత్తురు. రజస్సు or రజోగూణము *rajamsu*. The sound of three gongs, or qualities, i.e.,

passion; the earthly nature, the natural man, the flesh, that which produces sensual desire, worldliness, coveting and falsehood, and is the cause of pain. రజస్వల *rajavala*. n. A menstruous woman. ముళువతి నానంజీస్త్రీ, ముట్టుది. రజస్వల అగు *rajavala-agu*. v. n. To become adolescent. రజస్వల అయినది the maiden is come to puberty.

రజ్జువు *rajjuvu*. [Skt.] n. A string, cord, rope, కాడు.

రజక *radana*. [Tel.] n. Earning, గడిన, సంపాదము.

రజ *radia*. [H.] n. Leave of absence.

రజాయి *radaya*. [Tel.] n. A blanket, తెలిగ వస్త్రానాడు దుప్పటి.

రజ్జక *radzaku*. [Tel.] n. Self-praise, అత్తస్తుతి. రజ్జక *radzaku*. v. n. To be talkative, to prattle, ప్రలు. n. A boast, వర్జభాషము. Self praise, అత్తస్తుతి. "కన్నట్టుము గానెటి, నిన్ని పెడదెట్లలెనెని తోచ్చుడు." M. VII. v. 112, "కర్మములెల్లవాడె నీరజ్జక లకు." M. IX. ii. 142. రజ్జకలాడి *radzaku-ladi*. n. A woman who is fond of vain boasting or of self praise, వర్జభాషములారాలు, అత్తస్తుతిలరాలు. రజ్జకలాడు *radzaku-ladu*. n. A vain boaster. పట్టి ప్రజ్ఞల వలుకు వాడు, వర్జభాషలాడు. A vain-glorious person, అత్తస్తుతిపరుడు. "చమగ్ని ప్రాస్తా నులకామము భూపాలుగ నివ మగ్గడిలెనిక్కలం యేని రజ్జకలానికెట్లునుగనికేమయి తెలసిం చి." M. VIII. ii. 104.

రజుల *rajat*. [Skt.] adj. Resounding. హాశి, హాశి, స్వనించే. రజులము *rajatamsu*. n. A sound, స్వనిం; హాశి. రజులము *rajatamsu*. n. The crackling of fire, అగ్ని కావలెస్వని, నిప్పుమంటి హాశి, రులం.

రజ్జు *raju*. [Tel.] n. Publication, betraying or divulging a secret. రచ్చే, రచ్చ. III.

రథు radhu

1070

రథ ratha

fame, disgrace, అపరీ. Blame, దోష, దూరు. Danger, ఉపద్రవము. రథుచేష or రథుచడిష *rathu-cheshu*. adj. Notorious, buzzed abroad. రథేచ్ఛ. రథుడి *rathu-adi*. adj. Blameworthy, దోషము.

రథు radhu. [from Skt. రాజ్య.] n. A kingdom. రాజ్యము. "రాజ్యధునివనం," A. vi. 108. ఈ రాజ. ప్రభువునాని, రథు. రాజ్యమునాని.

రణము *ranamu*. [Skt.] n. War, a battle. యుద్ధము. రణగృహము *ranu-grahamu*. n. A house built over the gate of a fort. కోటనాటిపొయ్యె. రణము *ranamumu*. n. Noise, ధ్వని.

రతము *ratamamu*. [from Skt. రత్నము.] n. A gem, రత్నము. రతపువగు *ratana-pu-gani*. n. The Ocean, సముద్రము, రత్నాకరము. రతపువల్లు *ratana-pu-villu*. n. A rainbow, ఇంద్రధనుస్సు.

రతము *ratamu*. [Skt.] n. Coition, copulation. adj. Intent on, actively occupied or engaged in. అప్రమ. ఇచ్చల. రతి *rati*. n. Desire, passion, inclination, attachment, అప్రీ. Coition, copulation, సంకమము. The name of the wife of Manmatha, మద్భవభార్య. A weight used in weighing diamonds. దివల ఎచ్చలు తూచే పడికట్టు. "నన్నరత్న రతినివన్నపచ్చలపరం భాదావతిమానరు తిరు." UH. ii. 55. One twenty-fifth part of a Maund. రతివతి or రతిరాతి *rati-pati*. n. Manmatha. రతుడు *ratudu*. n. A lover of, enjoyer of, delighter in. అత్తుడు. పాపతుడు a lover of sin.

రత్నము *ratnamu*. [Skt.] n. A jewel, precious stone, gem. మణి. A masterpiece or fine thing, the best of its kind or species. నవ్వుల ప్రేమ. నాత్మముల the nine precious stones. రత్నము a pearl, రత్న

రామ an emerald, ఎర్రము a diamond. ప్రవాళము a coral, మణిము, an emerald నిలము a sapphire, నోమోకము an agate. పుష్కరాము a ruby, కైమాకెము a cat's eye. అత్తొత్తుము a jewel of a horse, i.e., a noble steed. స్త్రీరత్నము an unrivalled woman. కలరత్నము the sun, as the gem of heaven. అప్పురొత్తుముల the most lovely of nymphs. రత్నకుంబుము *ratna-kumbumu*. n. A carpet. రివానీ. రత్నగర్భ *ratna-garbh*. n. The earth; as producing gems. భూము. "రత్నగర్భకరేంద్రానిబలదుత్తక్రింది మనియి దివ్యరత్నముల పాములదొడ్డుచు" చూపించుచునంధాచీ పుంధ్రకాన్తాకర్మకర్మ యనామములెట్టి సత్సంకల్పయ." T. ii. 20. రత్నగర్భుడు *ratna-garbhudu*. n. Kubera, the god of wealth, కుబేరుడు. The god of the sea, సముద్రుడు. రత్నసామవ్ర *ratna-samavu*. n. An epithet of Mount Meru as having "gems in its slopes." మేరువర్తము. పాపాత్రి. రత్నాకరము *ratna-akaramu*. n. The abode of gems, that is, the ocean. సముద్రము. రత్నావళి *ratna-vali*. n. A necklace of gems.

రథము *rathamu*. [Skt.] n. A car, a chariot, a wheeled vehicle. రేలు. "రథం దులరావధతానాత్రిమక." M. VI. ii. 400. రథకారుడు *ratha-karudu*. n. A coach builder. రేలుల చేయవారు. రథాంగము *ratha-angumu*. n. A wheel. రేలుముక్కపక్కిము. Any part of a carriage. The globular breasted swan. ఎర్రవాము. T. i. 14. రథి. రథము or రథపారథి *rathi*. n. A warrior fighting from a car, a charioteer. రథములై యుద్ధము చేయవారు. రథము *ratham*. n. An army. 2a. M. IX. i. 19. రథోత్సవము *ratha-utsavam*. n. The annual festival at a Hindu temple when the god is taken round in his car. హిందువుల రేలుడు తేలింపబడుచుండెడి ఉత్సవము. రథస్థ

rakhyo. n. A cavalcade, a line of coaches.

రకపహుసము. A high road, రామార్గము, రి.కి.

రకభేదము *rakhyamu* n. A carriage horse.

రకముకు *రాకే* నర్తకుడు.

రకవేదము or **రకము** *radanamu.* [Skt. cf.

Lat. 'rodent.'] n. A tooth, a tusk. పల్లు, దం

తము. **రకవేద్యవము** *radana-ch-chadamu.*

n. A tooth covering, i. e., a lip. పెదవి.

రద్ది or **రద్దు** *raddi.* [Tel.] n. Tumult, అల్లరి. A

great noise, గొప్పబబ్బి. Ill-fame, betraying

or divulging a secret, అవకేళి, రట్టు, రకేళి.

రద్దు *raddu.* [H.] n. Repeal, abrogation.

రద్దుచేయు, to strike out, to rescind, or

repeal as a law, rule or order. **రద్దైత**

radd-atu. adj. Annulled, quashed, set

aside, కొట్టివేయబడిన.

రవలము. *rapalamu.* [Tel.] adj. Great,

గొప్ప.

రవము or **రవణము** *rapamu.* [Tel.] n.

Festivity, joy, delight, pleasure: మంజము,

మంత్రము, ఉల్లాసము. **రవరవము** or **రవ**

రవంబు *lava-ravam-ai.* adv. As one

pleases, gladly, delightfully. **రవణంబై**

జురేవునుగా, ఉల్లాసముగా. "అశ్రుదాక్షిణ్య

ఖంబు ... రవణంబునృతంబు ... యచ్చుపలాశీ

నానేక వివాహమునరవణంబునృతమునాహింపు

యక." S. i. 412. "గట్టించుకంటే రవములు,

సక్కుదరమునంబైరవము విడుచు, విక్రమింపకొట్టి

బెట్టి-యట్లు." Navanatha, page 36. **రవలు**

ridicule, అపదము, అపహాసము

రప్ప *rappa.* [Tel.] n. A small stone, చిన్న

రాము.

రప్పించు See under రప్ప.

రప్ప *rappa.* [H.] n. Darning. పాగురాయి

దము. **రప్పించు** to darn.

రమ్య *rabhu.* [Tel.] n. Brightness, కాంతి.

"రమ్యమృతి నిరమ్య సగుణమృతి నిరగుణమృతి

ప్రమృగవద్యురమృతమృతి." Ila. i. 10. **రమి**

నిరమ్యమృతి, రమ్యమృతిమృతి కాంతివద్యు.

రభసము *rabhasamu.* [Skt.] n. Speed,

velocity, hurry. అతురము, తేగము, హింసించు

త్వరపడదము, Joy, delight. వార్జము, మంత్ర

ము, పవనము. "రమకదభసమునగంగాత్

క్రమమేగగంధ్య." M. VI. ii. 100. **రభసముగా**

speedily, rapidly. త్వరగా, అతురముగా.

రమ *rama.* [Skt. from రామ to sport.] n. A

name of the goddess Lakshmi. లక్ష్మి.

రమణ *ramana.* [from రమ] n. Elegance,

beauty. రమ్య, రమ్యించు. Love, ప్రీతి.

Manner, విధము. "రాధికామణిరమణ

రమణుని." Ila. i. 11. **రమణి** *ramani.*

n. A beauty, a lovely woman, a grace.

మంజుల *రమణి* *ramanisth.*

v. n. To be beautiful, రమ్యించునది.

రమణియును *ramanyamu.* adj. Pleasing,

gratifying, charming. మంజుల. **రమ**

ణుడు *ramanudu.* n. A beautiful person,

మహానాడు. A husband, మగడు.

రమారమి *rama-rami.* [Tel.] adv. More or

less, about, on an average, సుమముందు.

మారు.

రమించు or **రమించు** *ramisthu.* [Skt.

from రామ to sport, play.] v. n. To sport,

ప్రీతిచేయు. To cover, envelop, copulate, lie

with, అనుభవించు. మంజులమృతము.

రమ్య *ramya.* [Tel. imp. of రమ్య.

రమ్య is, in Tamil *ra.* The first part

of this word being dropped, we get in Tel.

the forms రమ్య and రా in the imperative

mood.] v. imp. Come (thou.) **రమ్యించు** or

రావించు *ramyisthu.* v. a. To cause to

come, to call, summon. పిలిపించు. **రండి** or

రందు *randi.* (plu. of రమ్య.) Come (ye).

రమ్యము *ramyamu.* [Skt. from రామ to sport.]

adj. Charming, pleasing, delightful.

agreeable మహానాడు

రయము *rayamu*. [Skt.] n. Speed, velocity, quickness, precipitation. శుక్రము. అతివేగముగా with great speed. రయితే *rayata*. n. Speed, quickness. క్షుద్ర, శుక్రము. సరయవ వచ్చి coming with speed. T. iv. 19^a

రయతు, రయతు, రయతు or రయి *rayitu*. [H.] n. A ryot. రావు. రయశాంకము or రవిశాంకము the agricultural body, the peasantry, రావులు. రయతువారి *rayituvāri*. n. The Ryotwary system, i. e., the system under which each cultivator holds direct from Government. An individual farmer's settlement of rent, or of the Government demands. రయతువారిరెక్క. an account showing the holding, &c., of each cultivator.

రవ or రవ్వ *rava*. [Tel.] n. A small particle. అణువు. A bit, కంకర. A diamond. గుర్రము. A kind of horse's pace. అశ్వగతి n. శుక్రము. గోధుమకంజం or roulong, i. e., coarse wheat flour. రవలు small shot, కంకరలోనేమీకాదు సన్నసుంట్లు. adj. Thin, fine, పన్నుము. రవనెల్లా *rava-nella*. n. A fine woven vest of transparent muslin. పన్నునెల్లా, ఉల్లిపొరవంటి సుద్ద. రవంత or రవ్వంత *rav-anta*. n. A little, just a trifle. కొంచెము, పన్నుము. adj. or adv. Tiny, a little, somewhat, rather. రవంతకష్టము it is a little difficult. రవగోలు or రవాలు *rava-gulu*. n. The name of a certain pace in horsemanship. అశ్వగతి మునుపేదము. "శీ. రవగోలునుపాటివాగోడునుపాటి పాదలు వీధునలోయ పాదలు పాచ్చి" URK. i. 78. రవద్ది or రవ్వద్ది *rav-dadi*. adj. A few, కొద్ది. రవపాళము *rava-pāḍamu*. adj. Very thin, as cloth, ముక్కిలి పన్నుపాటి. రవములేదు Same as పక్షిలములేదు. (q. v.).

రవడి *ravadi*. [Tel.] n. A debt, అప్పు, యాము.

రవణ *ravana*. [Skt. for రమణ.] n. Beauty. Also. a handbell, విడిగంట. "ధర్మాచార్యుల రవణావళి, అటూ, మటూ, కమటూ." H. iii. 38. రవణము *ravanamu*. n. A jewel, an ornament. భూమణము. "శిల్పినింతులలోని విర్రగీనుచున్న, సురక్షిరవణ రవణామణి." Swa. ii. 11. [Skt.] adj. Sonorous, sounding. ధ్వనికేముట్టిది. రవణించు or రవణించు *ravaninṣu* v. n. To bloom, flourish. అందముగానుండు. "శీ. అనుకంధముగ్గమీసలచెచ్చు క్రమమునవణించి మించివాయువులు వివరి." N. viii. 103.

రవము *ravam*. [Skt.] n. Sound in general, a noise. ధ్వని. A voice, కంఠధ్వని. అర్ధరవము a cry of distress. తిరిగిరివము the tinkling or jingling of small bells. రవరి, రవళి or రవాళి *ravali*. [from రవము.] n. Sound, noise. ధ్వని. "రవరిమట్టల మ్రోశరాయడింపు." Vish. vi. 13. "తారానుసన్న రవళిపాటలలియు కృతి, కృతిబాధకాన." Swa. vi. 38. రవళించు or రవాళించు *ravalinṣu* v. n. To make a noise, resound. ధ్వనించు. "ద్వి. రవళించి రాలుపాచ్చునే తేటలు." HD. i. 32. రవళించి neighing, ఎకిరించి. adj. Sounding, sonorous. మ్రోగ, ధ్వనించే.

రవరవ *rava-rava*. [Tel.] n. A clamour, disturbance, noise. కూర, రచ్చె. ధ్వని. Brightness, dazzling, కాంతిశీషము. Distress of mind, anxiety, సుద్ధ. Anger, కోపవికారము. "కులమును హాసమునుగని కులమియ్యక గలనానందునవ్వలంబునందగా రివి రవర పాదము మునివారికందము." Parij. i. 48. "రవలకంకణముల రవరరవము." HD. i. 86. రవరవ adv. Precipitately, quickly, hastily, తీవ్రముగా.

రవావా or రవావా *ravava*. [H.] n. Despatching, పంపుట. రవావాచేయ to despatch, as goods, &c.

రసాయి *rasayi*. [Tel.] n. A false ruby, కృత్రిమరసాయి.

రవి *ravi*. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు.

రవిక *ravika*. [Tel.] n. A bodice, or corset. N. vii. 229.

రవులు. Same as రకులు. (q. v.)

రవేను or రవిను *rasinu*. [H.] n. Customary fees, యనుసు. Grandeur. adj. Best. రవేను ఆకులు the best betel leaves, రేకాకులు.

రవ్వ *ravva*. [Tel. another form of రవ్వే.] n. Ill fame, a bad name. Calamity, disturbance, అవస్థ, రట్టడి. రవ్వడు *ravvadu*. v. a. To blame, censure, విమర్శించు.

రసం or రసవ *rasana*. [Skt.] n. A woman's zone or girdle, usually set with little bells. పసిమారులెలుగుల అడుదాని బెలమూలు.

రసీకు See రసీకు.

రశ్మి *rasmi*. [Skt.] n. Light. వెలుగు. Lustre, శాంతి. A ray of light, రేకెరము.

రసము *rasamu*. [Skt.] n. Juice, fluid, liquid, extract, essence. Taste, flavour, రుచి. Taste, sentiment, emotion, passion, affection, humour. Quicksilver, పాచురసము. The మద్రసములు or six flavours are మధురము or తీపి sweet; అమృతము or తులసిగు sour; తిక్తము or వకరు astringent; లవణము or ఉప్పు salt; కటువు or కారము pungent; కషాయము or చేడు bitter. రసఖండా మైదానము or రస మత్తెనానము strong soil, which is not exhausted. విరసమైనానము land that is exhausted. కోపరసము the spirit of wrath. దయారసము the spirit of love, kind feelings. ఈ పద్యములో రసములేదు this is a tasteless verse. దిరసమైనమాటలు rude language. The nine రసములు or humours produce the following స్థాయాభావములు (symptoms.)

1. కృపాకరరసము (love) produces రసేంద్రి-

joyment. 2. బిరసము (honour) produces ఉత్సాహము daring. 3. విరసారసము (mercy) begets కోపము pity. 4. అదృశ్యరసము (credulity) begets విస్మయము marvel. 5. హాస్యరసము (merriment) produces హాస్యభావము laughter. 6. భయభరసము (timidity) leads to భయము fright. 7. దీర్ఘత్వరసము (austerity) begets బాగ్యు sarcasm. 8. రాగ్రరసము (wrath) leads to క్రౌధము cruelty. 9. శాంతరసము (gentleness) produces శమభావము calmness. రసకర్పూరము *rasa-karpūramu*. n. A white sublimate or muriate of mercury, విశ్వరసము. రసగుండు *rasa-gundu*. n. A ball coated with quicksilver, రసమృతాని నగుచు. రసజ్ఞ *rasa-gnya*. n. The tongue, వాణి. రసజ్ఞుర *rasa-gnyaru*. n. Skill, judgment, taste, critical discernment, తెలివ, రసజ్ఞుడు *rasa-gnyudu*. n. A man of taste, a critic. గురవోపముల పెరిగినవాడు. రసవాది or రసవాళి *rasa-dadi*. n. Sugar cane. చెరుకు. "కుమభరస్థులవాడిమరీచములతోడ, దువారరసవాడిగవలతోడ" A. ii. 85. A fine sort of plantain. అరటిలో భేదము. రసవాళిక *rasa-dalika*. n. A kind of sugar, చెరుకుడు గు. రసవ *rasana*. n. The tongue. వాణి. రసనేత్రియము *rasan-endriyamu*. n. The sense of taste. రసవతి *rasa-rati*. n. A kitchen. నంటల్లు. రసవగ్గములు *rasa-vargamulu*. n. plu. The various condiments or ingredients such as salt, pepper, &c., సుంపరములు. రసవాదము *rasa-oddamu*. n. Alchemy, chemistry, పాచురసమును కట్టి బంగారుచేయుదికర్మ. రసవాది *rasa-radi*. n. An alchemist, a chemist, రసమును కట్టి బంగారుచేయువాడు. రససింధూరము *rasa-sinduramu*. n. A sort of facitious cinabar, made with zinc, mercury, blue vitriol and nitre, బొవభరితము. రససిద్ధి *rasa-siddhi*. n. Alchemy, రసవాదము. "భవనీయములు, రాసింధిమయంబునది గావరసిద్ధి." B. vi. 10.

రహియము a kind of collyrium. అంజనము.
 రసాలము *rasa-talamu*. n. A name
 of Hades. పాతాళలోకము. రసాభాసము
ras-abhasamu. n. Bad taste, inelegance.
 adj. Disagreeable, disgusting. విరసమైన. ఆ
 స్తోత్రమును దిద్ది రసాభాసము చేసినాడు in cor-
 recting the verse he has spoiled it, he
 showed bad taste in correcting it. రసాభాస
 ముగా మాట్లాడినాడు he spoke coarsely. ఆయి
 ట్లు వీరదా రసాభాసముగానున్నది that house is
 very disagreeable. తుర్రునుండగా వా
 వచ్చి అంతా రసాభాసమైపోయినది when the
 marriage procession was going on, there
 was a shower and everything was upset.
 రసాయనము *ras-ayanamu*. n. A panacea,
 a medicine preventing old age and pro-
 longing life, జరాహర్థహరము. Butter
 milk, sweet curds, నోరసము, వల్ల. Poison,
 విషము. "తనవనో మామర్థమెవయు నా యిది
 మాకునున్నట్లు శేరిరసామవములు, పిప్ప
 నా నిప్పియలయిది యుపనిరిరి." T. iii. 18.
 ట్లిరసాయనములు, తిరిసి నివివిద్యాములు. రసా
 లు *rasala*. n. A pudding or mess of curds,
 mixed up with sugar and spices. పెరుగు
 గా : తేనె ప్రవ్వములుచేసి చేసినది. రసాలము
rasalamu. n. The sugar cane, తెనెకు. Also,
 the sweet mango tree, తామ్రకాయపెట్టు.
 రసావల్లు *ras-avallu*. n. A kind of cake.
 "తనయింటన్నదాయిత మొకటింకపుదావు లా
 లుకున సావల్లునుమినుపనదలు బావల్లునునోగును
 పిండివంటలొ కలకలంక." Vish. iii. 377.
 రసి or రసిక *rasa*. [Tel.] n. The pus, or
 matter of a sore, soreness. పుండినీయ.
 రసిక *rasika*. [Skt.] n. A woman of taste
 రసికురాలు. రసికత or రసికత్వము *rasikatn*.
 [Skt.] n. Good taste or judgment.
 రసజ్ఞుడు. రసికుడు *rasikulu*. A man of
 taste, స్వగతాభిరసములకు ప్రసాదించువాడు,
 రసజ్ఞుడు. రసికము *rasika*. n. Sound
 noise, thunder. గర్జన, ఉరుము.

రసిము or రసికము *rasikmu*. [Eng. 'Receipt'.]
 n. A receipt, an acknowledgment in
 writing.

రసోపకము *rasopakamu*. [Skt.] n. Garlic.
 వెల్లుల్లి.

రస్తా *rasla*. [H.] n. A road. రాట. A high
 road, రాజమార్గము.

రస్తాళి *rastali*. [Tel. for రసదళి.] n. A kind of
 plantain, 2. కవిధమైన అంటిపెండు.

రస్తు *rastu*. [H.] n. Food, provisions, com-
 missariat supplies. వస్తుసంభావము. "మ
 మి గడులపుకొట్టెదలలు భద్రముగానొగిగముద్ర
 లుక్, నిమగ్నమిచ్చి." వాం. 1. "కృష్ణుని పరా
 యవస్థే సుకారము నిస్తున్నతెలిగింబు నెన్నెల
 లోనినోట." S. i. 112.

రహము *rahamu*. [Skt.] n. A spinning-
 wheel. రాట్నము.

రహటు, రహ్ను or రాటు *rahatu*. [Tel.] n.
 Ravages, mischief, plague, trouble, an-
 noyance. ఉపద్రవము. ఈ యింటిలో ఎంత
 రహటు మెందుగానవ్విన in this house rahu
 have made great havoc.

రహదారి or రాహి *raha-dari*. [H.] n. A
 public way. A passport. The collection of
 tolls or taxes on roads.

రహస్యము *rahasyamu*. [Skt.] n. A secret,
 a mystery : secrecy, privacy. ఏకాంతము.
 adj. Secret, mysterious : private : abstruse,
 recondite, obscure. ఏకాంతమైన, దాచబడి.

రహి *rahi*. [Tel.] n. Joy, అంజనము. Beauty,
 elegance, harmony పాచ్చ. రాహు. Lustre,
 కాంతి. Affection, love, ఆసక్తి, ప్రేమము.
 Eagerness, ఆసక్తి. Understanding, తెలివి.
 Welfare, బాగు. Manner, విధము. "నవరారి
 ననివిధు నొట్టుదాహిదాలు రహిమయమైచి
 రవిభాషి" H. 133. "నీ రహివుట్టించి
 నాత్రిమలరాల గింతు విమల నాంధ్రస్యంబువిధ్య
 నాకు." Swa. ii. 46. రహి or రహివా. adv.

coming is as useless as if he were absent. చదువురానివాడు one who cannot read, an illiterate man. చదువరానివాడు an illegible letter, or a letter that should not be read. "వచనములరానివానినిమ్ము" then, a child unable to speak. Yamunā Charya Charitra i. 73. రాకు రాకా. (3rd pers. neg. aor. of వచ్చు) I will not come or I do not come. Also, a noun meaning coming, as రాకుపోడు both coming and going. రాకుపోడు పదిదినములుపట్టుకు to go and return will take ten days. రాకుప్పది that which is to come or to happen. "రానిదిపోరానిది రాకుప్పదికొనుచు రాకుండును" (Sumati. 137) what cannot happen cannot happen though desired: that which will happen though undesired will not fail to come to pass. రాబట్టు *ra-battu*. v. a. To receive, receive back, recover, regain. వచ్చినదాన్ని రాబట్టు receive that which is sent to you. రామి *rami*. (negative verbal noun of వచ్చు) The not coming, non-arrival, రాకుపోవడము. plu. రామలు. చేయరామ impracticability. తిచ్చరామ the difficulty of turning (it.) రావరామ the not seeing, the impossibility of seeing. "అక్కయిదు రామివచ్చకు పొక్కయినదేయరా" (Yayati. iii. 126) grieved at his not coming or at his non-arrival.

రాకవము *ra-kavamu*. [Skt.] adj. Woollen. n. Any thing manufactured of wool or hair. కులాలుకు రాకవముమదిలయ నది. A. v. 111.

రాంబొందు or రాబందు *rambandu*. [for Skt. రామబంధు.] n. The White Scavenger Vulture. పసుపువచ్చునాకుంజే ముక్కుగదికి వచ్చినాడనుక పేటి.

రాంభము *rambhamu*. [Skt.] n. The bamboo staff of a monk or friar. పైకి చేతివట్టు రానే వెనుకదండము. "ప్రసంగమై బ్రహ్మ

మంధరాంధ్రుఁ కుండీరాసుండునొక్కరాంభముకాళ మునై." A. vi. 82.

రాక *raka* [Skt.] n. The day of full moon. శ్రావణమంద్రుడుగలపున్నమి. రాకవంతుడు the full moon. రాకీ See under రా.

రాకాసి or రాకసి *ra-kasi*. [from Skt. రాక్షసి.] n. A Rakshasa, a demon, రాక్షసి, రాక్షసుడు.

రాకిండు *ra-kindu*. [Tel.] v. a. To thrash, పొడు.

రాకొట్టు *ra-kottu*. [Tel. See under రా from వచ్చు.] v. n. & a. To address scornfully using thou and thee, taylor, రారా చోరా అని పేరెవరాంతముగాటలుచు, రారా పోరా అని అపరాధిగా అతి, తిచ్చు యిందు "కలహంబుకుడయి, నీకారకారకు శత్రునిండ్లకునో, రాకొట్టి పరిచివునిక, ప్రేమ మట్టినిపోలు దెలువకుయంకా." G. vii. 68.

రాక్షస *ra-ksha*. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

రాక్షసము *ra-kshamu*. [Skt.] n. A form of marriage in which the bride is carried away by force. adj. Pertaining to the Rakshasas, రాక్షసములదేవుడు. Devilish, cruel, inhuman. రాక్షసత్వము an inhuman act, a horrible deed. రాక్షస త్రము *ra-kshata-mu*. n. The condition of being a Rakshasa, cruelty. రాక్షసి *ra-kshasi*. n. A Rakshasa, a demon. రాక్షసుడు. An ogre or she-demon, a female fiend. రాక్షసుడు *ra-kshasudu*. n. A giant, demon, fiend.

రాగ *raga*. [Tel.] n. A bad creature, దుష్టకు. లాగరాడుకుంకా a serpent, పొము. "లాగరాడుకుంకా ప్రాణులిదెడుప్రాణి." (Atinśa Telugu Ramayan.) i. e., Siva, the hero who wears as an earring a serpent that hides in a hole. An adulterous, రాగి. A proud or wicked man, తిగ్గ కుడు, దూర్జుడు. adj. Shrewish wicked.

గంజగిరి, దుష్ట, చెడుగల వైన. “కుతుబరాగైన
కుతుబు అగ్నియెడకునైన నాలోకమిదికన్య.”
Nriaim. § 12. రాగము a kind of grass
called గ్రామ్యము. రాగతనము *ragatana*. n. Envy, malice. కుశ్యర్యము.
“లోకమిందున రాగతనమునలోచించులెల్ల
దారివాని గీతాలోకము క్షియవలెను.” Appa
kavi. ii. 36. రాగంబుమానీ *ragambamani*.
n. A blackguard, a villain. పోల,
కలహము. “వాడు నానాటికప్పుదియలెరిగి,
కాలమరిగితిమింకజ్జీవారి, రయినాయలవాన
తేరజుతవారవారి తేరివీ రాగంబుమారియ్యు.”
H. v. 126.

రాగము *ragamu*. [Skt.] n. A tune. పాట.
సరికనుబాధలనిరిగితము. Affection, love,
delight, desire, ప్రేమలోయము, ఆనందము.
Sorrow. Colour, tint, dye, hue,
రంగు. Envy. రాగర్ష్యముల envy and
hatred. మమకారము agitation of love.
మృగధిరాగము. ఆ పతుడు రాగముల పట్టు
మృగి, గేక, రాగముల పట్టి యెదురుమృగి the
girl is screaming away.

రాగి *ragi*. [Tel.] n. Copper. కాక్రము.
plu. రాగులు n. The grain called Nat-
chany, *Cynodorus corymbosus*. కోళ్లు, రియలు.
రాగివృక్ష (for రావివృక్ష) *ragikettu*. n.
The Poplar-leaved Fig tree, *Ficus religiosa*. దివ్యము.

రాగిడి *ragidi*. [Tel.] n. A round golden
tire embossed with flower-patterns,
worn by Hindu females on the back of
the crown of the head. అడర్ల.

రాగింతు, రాగిల్లు or రాగిలు *ragintu*
[Skt.] v. n. To shine, to be glad, rejoice
ప్రకాశించు, ప్రేమముందు, సంతోషించు, రంజిల్లు.
“అమరయినమమరాజులకర్పణ, కనకాద్భుతదీపినిల్లు
నామరాగిల్లుల ప్రభయ్యుచుండు.” BD. ii. 33.

రాజే *rāja*. [from Skt. రాజ.] adj. Of or
belonging to the king, రాజసంబంధి,
క్షత్రియసంబంధి. రాజేవారు persons

belonging to the kingly caste. క్షత్రియులు.
రాచత్వమిదిగూ *Kshatriya* king. రాచిమగు
తోడుతక రాచు a king's corpse will not
fall alone; a proverb denoting that
every great man's fall ruins many
persons. రాజేమల a Pariah who
was formerly a క్షత్రియ. రాజేవని
or రాజకార్యము *rāja-pani*. n.
A public affair, politics, a transaction,
business. వ్యవహారము. రాజేకోమరుడు
or రాజోమరుడు *rāja-komarudu* n. A
king's son, a prince. రాచపురుడు. రాచ
కోలము or రాశులము *rāja-kolamu*. n.
The Kshatriya caste, క్షత్రియకులము.
రాజేకోడి *rāja-kōdi*. n. A wild fowl with
a beautiful purple plumage, and scarlet
beak and crest; probably, the Black Ibis.
రాజేపుండు *rāja-pundu*. n. A carbuncle
రాజపుష్పము. రాజేపుష్పపు *rāja-puṣṣavu*.
n. A Kshatriya, క్షత్రియకు. రాజేయసిరిక
rāja-yusirika. n. A kind of Emblem My-
robalan. ఉసిరికలోభము. రాజేరికము
rāja-rikamu. n. Government, రాజ్యము.
రాజేవాడు *rāja-vadu*. n. A Kshatriya.
రాజేవిడు *rāja-vidu*. n. The capital of
a king. రాజధాని. రాజులక *rā-chinika*.
n. The large red parrot. రాజీరము.

రాశు *rāsu*. [Tel.] v. n. To be rubbed,
ఒరికింప. v. a. To rub. ఒరియ, ఒకటించు.
To cover (with any substance); to white-
wash, దుద్దు. కరిమక అంధులచేత తీవ్రము
చేయ, ఇల్లు నోడలుమెదలైననానిని అరిచు. To
rub out. To file. రాశుకోప *rāsu-kōmu*.
(reflexive form of రాశు) To rub one'sself
(against any thing.) దుద్దుకోప. ఒరికింప.

రాజ *rāja*. [Skt.] adj. Royal; belonging to
a king. Lunar, belonging to the moon.
Chief, eminent. రాజసంబంధమైన, వంద
సంబంధమైన, ప్రేమమైన, ముఖ్యమైన. “అయ
రాజాక్షరహముల్లుగాకము, కలువబడికమలగ

అసెంబ్లీ." R. i. 124. రాజకము *rajakamu*. n. An assembly of kings. రాజసమాహారము. adj. Pertaining to Government. దివాగుపు షాసన్లు సంఘించునది. An act of oppression by the government or by the king, as opposed to దైవికము evil regarded as a visitation of God. రాజ. దైవికములు casualties. రాజము *rajamu*. In competition denotes superiority (శ్రేష్ఠత్వము.) రావరాజు a noble bow. "జయదర్శి కరడిచ్చ రావరాజులు." DRB. 603. "మధురాజము" (N. ix. 200.) a noble sacrifice. రాజకార్యము *raja-karyamu*. n. A royal deed, politics. రాజయొక్క పని, దివాగుపునది. రాజగృహము *raja-grahamu*. n. A palace. రాజయొక్క నిలయ. రాజవంశము *rajavamsu*. n. Royalty. రాజైయుడనడుము. రాజదంతము *raja-dantamu*. n. A bright or chief tooth, i.e., a fore tooth. ముందరొమ్ము. రాజధర్మములు *raja-dharmamu*. n. The duties incumbent on a king. రాజనీతియు, విధివస్తునా రాజచేతునునైనవియు. రాజధాని *raja-dhani*. n. A metropolis or royal residence. A presidency. రాజయొక్క ప్రధాననగరము. రాజబంధువులు the king's kinamen. రాజభాగము the king's share, Government's share of produce. రాజనీతి *raja-niti*. n. Royal polity, civil and military government. రాజయొక్క ధర్మము. రాజవర్ధకు *raja-vyudhu*. n. A man of the royal or military caste, క్షత్రియుడు. రాజవంశంబు *rajavamsu*. adj. Having a good king (as a country). రాజవత్త్రి a queen. రాజయొక్క భార్య. రాజపురోహితుడు a king's household priest. రాజవీరి *raja-biri*. n. One of royal descent. రాజవంశమునందు పుట్టినవాడు. రాజమార్గము *raja-margamu*. n. The king's high way, a public road, ఖులపథము. పెద్దబాట. రాజమాషము *raja-mashamu*. n. The pulse termed *Dolichos cotijang*. అలకేదన. రాజయొక్కము *raja-yogishamu*

mu. n. Pulmonary consumption. షయ రోగము. రాజయోగము *raja-yogamu*. n. A simple and easy mode of abstract meditation, as distinguished from the austere and rigorous modes. రాజయోగి *raja-yogi*. n. One who practices the రాజయోగము. రాజయోగ్యము *raja-yogyamu*. adj. Proper or suitable for a sovereign. రాజార్జును. రాజరాజ or రాజరాజే *raja-raja*. n. An emperor, or universal monarch. రాజరాజ. The god of riches, కరణుడు. Also, an epithet of Duryōdhana, దుర్యోధనము, and of the moon, చంద్రుడు. రాజనీతి *raja-niti*. n. Royal style. Also, Tinsel, హాస్తి క్షడి, కాకిమంగురు. రాజనీతి *rajaniti*. n. A man of the క్షత్రియ caste who by religious austerity has become a saint. రాజేంద్రై యుండినవాని. రాజంశము having a king, as a country. రాజవల్లభము *raja-vallabhamu*. n. A kind of cloth. B.D. iii. 102. రాజవిధి *raja-vidhi*. n. The main street of a town. పెద్దబీది. రాజశేఖరము *raja-sekharamu*. n. A sort of cloth, B.D. iii. 102. రాజశ్రీ *raja-sri*. adj. A title like Mr. prefixed to names, రాజసర్పము *raja-sarpanu*. n. A large species of snake. రాజసూయము *raja-suyamu*. n. A hecatomb or sacrifice performed by a monarch, after subduing other kings as in the case of Yudhishtira and others. ఒకవిధమైనయజ్ఞము. రాజహంస or రాజహంసము *raja-hansa*. n. A white goose or swan with red legs and bill; perhaps the flamingo. ఎర్రవికాట్టు మురికం తెల్లహంస. Also, a phrase for an excellent king, రాజశ్రేష్ఠుడు. రాజాంకుడు *raja-anku*. n. Siva: who has the moon as his emblem, సీవు. రాజాంగము *raja-angamu*. n. Government. ప్రభుత్వము. ఇప్పుడు ఆ రాజాంగము తలక్రిందులైనది that government is now upset. రాజసము *rajassamu*. [from

రాజీ dust.] adj. Impetuous. రాజీశూన్యము పట్ల రాజీ, విరాజీ శూన్యమైన. రాజీ అర్చనము or రాజపూజ worship offered to obtain a particular object such as fame, రాజ్యార్జనముగాని దంభార్జనముగాని లేయు. శూ. n. That which is of the earth, worldly, earthly. Passionateness, heat of temper. Hauteur, pride, arrogance. వారి ద్వారా వొకడు రాజకుడు ఒకడు పాత్రికుడు one man is haughty, the other man is meek. వాడు పంకికుండా రాజనము నాకుండినాడు he haughtily refused to reply. రాజాదనము raj-adanam. n. A name applied to three different trees. *Butea frondosa*, *Buchanania latifolia*, and *Mimusops kauki*, హిందులెట్టు, ప్రియాకుత్తు, మరటిల్లు, వారముమిడిల్లు, పొంట్లు. రాజావర్ణము raj-avarṇamu. n. A sort of lapis lazuli having a sky blue or lilac tint. This stone is ground down into powder which painters use for a delicate light blue tint. రాజార్జ్యము worthy of a king, రాజనకుని, రాజోపచారము raj-upacharam. n. Attendance on a king, homage of servants to their master. రాజపరిరక్షణము.

రాజీ rajī. [Skt.] n. A line or row. పత్తి. A line, రేఖ. పువ్వురాజీ a heap of flowers.

రాజీరము rajīramu. [Skt.] adj. Illuminated, adorned, embellished, ప్రకాశింపబడిన, అలంకరింపబడిన, అరిగి.

రాజీలము rajīlamu. [Skt.] n. A snake equally thick at each end as if it had two heads, *Ampelisca*. దీరానాన నిర్వపద్ధికిర పుర్వము, మర్వర్వధము. "వర్తికమునకునానగని ఇది రాజీలంబునకు నరగనింబునకు కలవింకమునకు ముఖంబునానివునకు." BRY.ii. 223. ఈ ప్రయోగమున్ను ఇది దిక్కుచూచినవామని తెలుస్తున్నది.

రాజీలు rajīlu. [Skt.] v. n. To shine. ప్రకాశించు.

రాజీ rajī. [H.] n. Consent. Reconciliation, a settlement of a quarrel or dispute ఇష్టము, సమ్మతి, సమాధానము. రాజీనామా resignation of an office. రాజీవేయు to satisfy, reconcile, appease. నాకు రాజీనామా వుడి it is agreeable to me, I consent to it. రాజీనామా ఇచ్చు to resign an office.

రాజీవము rajīramu. [Skt.] n. A lotus, పద్మము, ఎర్రకలను. Also, a large fish called *Cyprinus niloticus*. చిరాలశీత్రహినుము.

రాజీ radnyu. [Skt. feminine gender of రాజో.] n. A queen, రాజోధార్య. A female ruler, రాజ్యముచేసేదివి, రాణి.

రాజ్యము rajyamu. [Skt.] n. Rule, government. Administration of government, sovereignty. దొరకనము, ఏలుబడి, ప్రభుత్వము. A kingdom, principality, country, ఒక రాజా ఏలే దేశము. అతడు రాజ్యముచేయుచుండగా while he reigned. మరారజ్యమునకు వెళ్లుచున్నాను I am going to my own country. ఇది అడవి రాజ్యము this is a forest country or land. రాజ్యంబు నై being expelled from the kingdom.

రాజేనములు or రాజేనాలు radzanamulu. [Tel.] n. A superior kind of rice of a reddish colour. వర్షరాజేనము. "పాతకంజీరా జేనాలు, బూదప్రాగ రాజేనాలు, కలకరాజేనాలు, పొన్నప్రాగ రాజేనాలు, బాజరాజేనాలు, వాసరాజేనాలు, గంబూరరాజేనాలు." H. iv. 154.

రాజో radzu. [Tel.] v. n. To take fire, flame, begin to burn. పాకరాజో, ప్రధాని కనుగు. "దిగినదనునక యేమనున కేకయొప్పుదింబ పొయిరాజును." S. iii. 212. unless I go every day to work I cannot keep the pot boiling.

రాజో radzu. (from Skt. రాజక.) n. A king, prince, ruler. A lord, baron, earl, count, noblesman. ప్రభువు, ఏలువాడు, క్షత్రియుడు, క్షత్రియకుశ్రేణుడు. The moon, చంద్రుడు.

రాజరాజీను Government land, రాజరాజ భూమి. రాజరాజ or రాజేడు *ra-rajadu*. n. A king of kings. రాజులకు రాజ. An epithet of Kubbire and Duryōdhana, కుబేరుడు, దుర్యోధనుడు.

రాతునము Same as రాత్నము (q. v.).

రాతు or రాతుము *raṭu*. [Tel.] n. Overcrowding, as of people. (బహు) సమగ్రము. Appearance, breaking out, as of rats or thieves. A plague, pest, danger, అపదనము, రచ్చ, కొప్పు, రంపు. ఆ యింటిలో ఎలుకలరాతునానన్నది the rats broke out in the house. "నోటికొటికి రాతు తెచ్చుకొంటిగామని" (S. iii. 340.) I saw that I had got into a scrape which might cost me my bread. రాతువడు or రాత్తుడు *raṭu-padu*. v. n. To be troubled, teased, pestered, plagued, అపదనపడు.

రాత్తుము, రాత్తుము or రాతునము *ralla-mu*. [from Skt. రహటము.] n. A spinning wheel. నూలునడుపుచుండునామ. "నడివారముచే వులుతో ప్రొక్కుచునటయుదిండు కనుదుగుంజ లనుండుప్రోక్కుచు నొప్పుయనుందిప్పుడు పుడక యనుంగలుగు రాత్తుములునైగోతుచున్." S. ii. 455. రంకులరాత్తుము a merry-go-round (lit. the prank wheel), a whirligig.

రాట్టు *rattu*. [Skt.] n. A king. రాజ. "కృష్ణముద్రిరాట్టెలకుడు." T. i. 51. రాడ్డనయుడు *rad-tanayudu*. n. A king's son. రాజపుత్రుడు. రాడ్డంశము *rad-vamsamu*. n. Royal race or lineage, రాజవంశము "రాడ్డంశపరరాధిపతుడు." R. v. 225.

రాడు *radu*. [Tel.] n. A post or pillar. గుంప, స్తంభము. "దేవలకులీ రాడులిక్కులే రాంపాడె పీఠునము." A. vi. 13. కొరులుమాలి, మోటలుపడిపోయి, రాడులిక్కు, మలరాడుమాత్రము అవిశిష్టముగా నిష్పత్తుటంటి. (Also, 3rd pers. neg. *anḡa*. of కమ్మ నీతి under రా.)

రాతి *raṭa*. [Tel. another form of రామా.] n. Brightness, lustre, ప్రకాశము, Cheerfulness. ఉల్లాసము. Beauty, పొంపు. Love, liking. శ్రీతి. "రాగమెచ్చురుప్రేమాంబు నింకిరి." Swa. iv. 36. టి రాగమెచ్చురు, కృప నారముచేత నొప్పుచున్న. "ప్రాణేశుడులేమిదుఁగు పరవశయగును రాగచేడియుంటగని యిట్లుగా టింటి" Vish. viii. 181.

రాణి *raṇi*. [from Skt. రాణీ.] n. A queen, రాజేశ్వర్య. A wife, భార్య. రాణివాసము *raṇi-vāsamu*. n. The female apartments, the queen's house, a zenana. అంతపురము. "దీనివాసమురాణివాసములు చక్కగాకురాకా దిదిశ్రీరాణిరావర్యనాటికల." HN. iv. 64. రాణివాసి or రాణివాసము *raṇi-raṇi*. n. A gotha lady, a lady. అంతపుర స్త్రీ. A wife, భార్య.

రాణిండు *raṇinḡu*. [from Skt. రామా.] v. n. To shine, be illustrious, be splendid. ప్రకాశించు. To be beautiful or fine. బుచ్చు.

రామున *ramuna*. [Tel.] n. An army, militia, yeomanry, సేన. A retinue, పరివారము.

రాతి *rati*. [infl. Tel. of రాతి.] adj. Made of stone. రాతితోచేసిన. రాతికప్పు *rati-uppu*. n. Rock salt. రాతిశిలీ *rati-uli*. n. A stonecutter's chisel. రాతిగుండె a hard heart, కఠినహృదయము. వానిది రాతిగుండె he is a hard hearted man. రాతిగోరక *rati-goraka*. n. A kind of fish. రాతివార *rati-vāra*. n. Stone bamp, an article like asbestos. ఒకమందుదిడుగు. రాతిపాతి *rati-pachi*. n. A lichen or rock moss, used in medicine, *Lichen rotundatus* (Rottler.) ఒకమందుదిడుగు. రాతిపువ్వు or రాపువ్వు *rati-puvvu*. n. A fabulous coral or flower on rock imagined to distil quicksilver. కొలుపువ్వు, అక్షిపువ్వు. "రాతిపువ్వులేరి సమముగిల్లె." Vēma. 159. రాతిబొమ్మ *rati-bomma*. n. A stone image, a stone statue, కొలుపుదిగు. రాతివాలు *rati-vālu*. n. A

రాత్రి *rātri*

1081

రామ *rāma*

thunder bolt, వర్షాయుధము. రాత్రినున్న
ము or రానున్నము *rāti-sunnamu*.
Quicklime.

రాత్రి *rātri*. [Skt.] n. Night. As an adverb,
at night. This means to night or last
night according as the verb is past or
future. రాత్రివచ్చిరి they came last night.
రాత్రివెళ్లెతాడు he goes to night. అర్ధరాత్రి
midnight. రాత్రియల్లుచొచ్చి entering the
house at night. "రాత్రికాదివికారాత్రికా
బోలు" (Dab. 206.) this is not night but
the shadow of death. Plural రాత్రులు
or (vulgarily) రాత్రిళ్లు. రాత్రిచరుడు or
రాత్రిచరుడు *rātrin-charuḍu*. n. A night
wanderer, i. e., a goblin or fiend. రాత్రి
మడు, దయ్యము. A thief, a patrol, దొంగ.
రాత్రిళ్ల నగరకోధవచేయు తలారినాడు. రాత్రిం
బళ్లు *rātrin-baḷlu*. n. Night and day.
అపార్వికము, రేయిలుకలు. రాత్రి Same as
రాత్రి. "పక్షులరాత్రి రాత్రింబళ్లుకేవల." A. iv.
146. రాత్రము *rātram*. n. Night. A
word only used in compounds as త్రిరా
త్రము three whole days. అర్ధరాత్రము mid-
night. అహారాత్రము a day and night,
i. e., a whole day.

రాధ *radha*. [Skt.] n. The name of a shep-
herdessa. ఒకనోబ్ది. Also, the name of the
foster mother of Karna. రాధేయుడు
radhēyudu. n. The name of Karna, a
hero celebrated in the Mahabharata.
కర్ణుడు.

రాధాంతము *radhāntamu*. [Skt.] n. An
axiom, demonstrated truth; a proved and
established fact. ప్రకటమనా నిర్ణయించడము,
సిద్ధాంతము. Colloquially, an oft-repeated
saying, a truism. L. x. 36.

రావడు *ra-paḍu*. [Tel. రావు+పడు] v. n.
To be turned into a stone, రాయిమగు.
ఘట్టించు. To become firm, or hardened.
చ్చుడపడు. To be stunned, become sense-
less, బతుడగు.

రాపాడు *ra-paḍu*. [Tel. రాపు+పడు] v. n.
To rub, collide, రాము. To plague, torment.
తడించు. "నాకున్నపట్టి రాపాడిదిత్రాని
రావతోబెట్టి కరకుతాడు" పెడకట్టుకట్టింతు.
Sar. D. 339.

రాపిడి, రాపు or రాయిడి *ra-pidi*. Tel.
from రాపే.] n. Rubbing, filing, friction.
Collision. Plague, torment. రేయిలక,
రాయిడి, జీర, తిప్పడము. రారాపిడి
(రాపిడి+రాపిడి) or రారాపు (రాపు+రాపు)
ra-rāpidi. n. Great friction or rubbing,
మక్కిలి బేయక. Great annoyance, శిష్ట.
రాపుడు *rapadu*. n. Friction, rubbing.
రామి. రాపుడురాయి a stone used to
polish the surfaces of walls, &c. రాపాడి
ra-paḍi. n. Filings, the dust of any metal
produced by filing, అకురాయితో రాయా
చగే రుము.

రాపులుగు or రాలుగు *ra-pulugu*. [Tel.
రాపే+పులుగు.] n. Lit. the royal bird. A
heron, or possibly the Black Ibis or king-
curlew. కంకము.

రాబడి *ra-baḍi*. [Tel.] n. Income, వచ్చుబడి,
ఆదాయము.

రాతొపు *ra-thōpu*. [Tel.] v. n. To be at hand,
వచ్చునట్లు నాగుండు. వానరాతొపుచున్నది
rain is at hand, rain is approaching, or
is expected.

రామ *rāma*. [Skt. lit. Beautiful.] n. A
woman, స్త్రీ. రాము or రాముడు *ramah*.
n. Rāma a celebrated hero. This name is
also applied to Balarāma and Parasa-
rama. రామశీర్షన a hymn to Rāma. రామ
చంద్రుడు or రామభద్రుడు *rama-cha-
ndrudu*. n. The glorious Rāma. రామలి
లుక్ *rama-chaluku*. n. A species of parrot.
రామ రేవు *rama-tavumu*. n. A parrot,
లిలుక్. రామతాడు *ramu-taḍu*. n. A
gigantic palmyra tree, ప్రస్తావించిన తాటి

వెట్టు. plu. రామకాట్టు. రామదాసు or రామదాసు రామదాసు *rāma-dāsu*. n. The Black-winged Kite, *Elanus caeruleus*. (F. B. I.) రామప్రతాపము or రామమాద *rāma-pratāpamu*. n. An ancient gold coin (విక్రము) weighing ten pagodas. రామఫలము or రామాఫలము *rāma-phalamu*. n. The great red custard apple called Bullock's Heart, or Sweet sop, *Anona reticulata*. The true Custard apple of the West Indies (Watts.) See పీతాఫలము. రామబాణము *rāma-bāṇamu*. n. A hookworm (*taenia*). Lit. the arrow of the hero Rāma; as these worms spare no volume whatever, being indiscriminate in destruction; equivalent to "the bolts of Jove." పుస్తకములకొట్టిపురుగు. రామ భజన *rāma-bhajana*. n. Worship of Rāma, chanting or reciting the Rāmāyaṇa. రామము *rāmamu*. n. A large species of deer. పెద్దయడ్చి. రామమలక *rāma-mulaka*. n. A small plant resembling the brinjal with a white fruit. రామరామ *rāma-rāma*. interj. Alas! alas! రామలు *rāmālu*. n. plu. A sort of fish. మన్యకేతములు. రామవరము or రామవాక్యము *rāma-rāṇamu*. n. Lit. the word of Rāma, a phrase for a sacred promise, an irrevocable word, absolute truth. "God's truth." రామసాగరములు *rāma-sāgarāṇālu*. n. plu. A species of rice. నల్లపిండి. రామానుజులు or రామానుజాచార్యులు *rāma-anujālu*. n. The name of a certain reformer among the Vaiṣṇavites. రామానుజీ *rāma-anujī*. n. A jewel among women, i. e., a superior woman. శ్రీరాము రామాయణము *rāma-āyaṇamu*. n. The Rāmāyaṇa, an epic poem of the Hindus, recording the adventures of Rāma, the son of Daśaradha. రామార్చనము గానిచ్చు *rāma-ārchanamu-ga*. n. *ārchanu*. v. a. To give in solemn devotion. రామరవోడి or రామరవోడి *rāmā-ravōḍi*. n. Lit. Rām's invasion. An innu-

merable number, అనంతము. బిళ్లలో జనులు రామసింహాదేశ తిరుగుచున్నారట the people are going about in the streets in vast crowds.

రామకము *rā-mathamu*. [Skt.] n. Assafœtida. ఇంకల.

రాయంబే *rā-y-ambē*. [Tel. రాతే+అంబే. from Skt. రాజహంబ.] n. The labutous *అబుడు*.

రాయడు or రాయుడు *rāyadu*. [from Skt. రాజ.] n. King, master, lord, రాజు. (A word used only in compound phrases.) పులుగుల రాయడు the king of birds, i. e., Garuda. తెమంగురాయడు or అంబ్రనాయకుడు the name of the god worshipped at Chitacole. కొండలరాయడు the king of hills, i. e., the Himalaya. A title (like Mr.) assumed by certain Hindus as రామరాయడు, నారాయణరాయడు. రాయలు (plu.) was the title assumed by the last Telugu dynasty, the kings of Vijayanagar.

రాయబారము or రాయభారము *rāya-bāramu*. [for Skt. రాజభారము.] n. A negotiation, message, embassy. Intercession. సంధి చేయుటము, దౌర్భిక్షము. రాయబారి or రాయభారి *rāya-bārī*. n. An ambassador. సంధిచేయువాడు, చూత.

రాయసము *rāyasamu*. [for Skt. రాజసము.] n. Authority. Clerkship, secretaryship. జాబులువ్రాయు ఉద్యోగము. రాయసగాడు *rāyasa-gaḍu*. n. A secretary. జోబులు వ్రాయువాడు.

రాయి *rāyī*. [Tel.] n. A stone, rock, శిల. ఇటికరాయి a brick. రాయిరప్పు stone and rubbish. (Here రప్పు is an *anuk*.) (Gen. రాతి. Inst. రాతి. Plu. రాళ్లు.) రాతికట్టుభూమి stony soil చిట్టెపుంయ a lump of dross. ఉప్పురాయి a crystal or bit of salt. ఉప్పురాయిలో నేను ఒకకొడుకును పెట్టుకొన్నాను I have one single son whom I have kept as a pet. ఉప్పురాయిలో పెరిచి

ఉన్నాను I am left solitary. A proverb says చలిపందిరిమందరా రాట్లవేయడము to dissuade one from a good deed. See రాతి.

రాయిడి *rayidi*. [Tel. from రాయ.] n. Rubbing, friction; plague, trouble, annoyance, ravages. **రాయిడి**. ఉపద్రవము.

"రాయిడిలేక పరాకంబురైన వ్రోసల జుమ్మి పాడులు." L. xiv. 26. "రావంత్తులప్పటి రాయిడిమచ్చి." Pal. 74. **రాయిడి** *rayidi*-*inlayu*. v. n. To rub together **రాయిడి** *rayidi* *inlayu*. To make a noise, to cause a disturbance. **రాయిడి** *rayidi* *inlayu*. చేయు, అడ్డరిచేయు. "వావాకిలినొప్పున్న నూన పొరభములాంటి తోరాయిడింప" Vish. iii. 113. "తే నీ రవలిమట్టెలు వ్రాసలు రాయిడింప." V. P. v. 113. **రాయిడికాడు** *rayidi-kadu*. n. A tormentor. ఉపద్రవము చేయువాడు. **రాయిడికత్తె** *rayidi-katte*. n. A troublesome woman. **రాయిడిగిడి** *rayidi-gidi* a kind of drum, దిండిమును.

రాయిరి, **రాయిరు**, **రాహిరు** or **రాహిరి** *rayiri*. [H.] adj. Cheap. n. Cheapness Remission, abatement of a demand, indulgence, favour.

రాయు *rayu*. [Tel.] v. n. To rub, to be rubbed, roughened, or frayed, **రాయు**. To become hoarse, as the throat (**గొంతు**) **రాయు**. To oppose, ఎదిరించు. To quarrel. **రాయి** *rayu*. వానిగొంతు రావినది he is hoarse.

రాయుడు Same as రాయడు. (q. v.)

రా రాజో, **రా రేడు**. See under రాజో.

రాలు or **రాట్ల** *ralu*. [Tel plu. of రాయి.] n. Stones. మరకాలు diamonds, వజ్రములు.

రాలు *ralu*. [Tel.] v. n. To fall off or down, to drop, to run or flow off, as tears, &c. పరిసమము, పడు. అప్పుడు రాలులు leaves fall. వానికండ్లలో నొప్పులు రావినది fire flashed from his eyes. ఈ కరువులో బియ్యం ఎండాయులు రావట్టు రావోయినది in this famine the

people dropped down like withered leaves. "చాలవోయిలెట్టి చల్లినవిముల రావ వియట్టియర కాగ్గంతరమున." BD. v. 854. **రాలుగాడు** *ralu-gadya*. n. A wicked or mischievous boy. కంటిపిల్ల కాడు. **రాలుగాడు** *ralu-gadya-tanadalu*. n. Wickedness, mischief. కంటిపిల్లము. "తే నాడు వావాటికెప్పుట్టి నలరెరిసి, కాకలమడిగడిమిల నట్టికాది, రాలుగాడుకావనచేబుచ్చుచారి, వారలే రవరాంబు మరయయ్యె." H. v. 126. **రాలుడు**, **రాలుపు**, **రాలిగొట్టు**, **రాలివేయు** or **రాలివేయు** *raluyu*. v. a. To knock off, beat down, shed, రాలివేయు. అది కండ్ల నీళ్లు రాలివది she shed tears. **రాలుపు** *ralupu*. n. Falling off, dropping, as leaves, రాలి.

రావడు *raavadu*. [Tel. from రాయ.] n. Coming. **రావడు**, **రావడి** *raavadi*. n. Danger, ఉపద్రవము, హాని.

రావడు Same as రావడు. (q. v.)

రావము or **రవము** *raavam*. [Skt.] n. Sound, voice, noise. **రవము**.

రావణుడు *raavanudu*. [Skt. literally, 'he who afflicts or injures,'] n. Ravana, the Asura lord, the sovereign of Lanka, or Ceylon, అంతఃకూటము. A very cruel man **రావణుడు**. A learned fool, తెలివినవాడు **రావణుడు**. "దైవతంబులకెల్ల వ్రాసలు రావణుని చాకెడివైదురుకు." R. iii. 69. **రావణుని** *raavanuni* a labyrinth, a great puzzle. **రావణుని** *raavanu-hastana*. n. A kind of riddle. చిహ్నము. "రావణుని చిహ్నములు రావణుని హస్తములు దిండిములులు మరళికలు." Balarama. v. 24

రావి or **రాగి** *ravi*. [Tel.] n. The Poplar leaved Fig tree, *Ficus religiosa*, అశ్వత్థము, పవనము. **రావి** *raavi* *raavi* *raavi* she trembled like an aspen leaf, the leaves of the fig tree being proverbial for quivering. **రావి** *raavi* the Portia tree, *Hibiscus populneus*, ప్రవృతాశుచిత్తము.

రావంతు *raavanu*. [Tel. from రావు, and another form of రావించు.] v. a. To cause to come, to send for, రావును పంపేడు. 20010.

రావిరేక, రావిరేకు, రావిరాకు or **రావ్రేక** *raa-rēka*. [Tel.] n. A jewel worn by children or women on the forehead. దిట్టలుగారి అడవలగారి మెడలు పెట్టుకొనే భూమము. "రావేందుకొని ఫలమును రావిరేకనిండు." N. iv. 165.

రావు *raa*. [Tel. another form of రావడు.] n. An honorific title like (Mr.) assumed by Vyapari Brahmins or by the Velama caste in the North; as రావరావు, కృష్ణరావు, అన్నరావు, మాణిక్యరావు. "లేకే రావు."

రావురు or **రావురు** Same as రాకు or రేకు. (q. v.) పా. ప్రి. ii.

రాశి or **రాసి** *raśi*. [Skt.] n. A heap, pile; a collection, quantity, multitude, mass. **భాస్కరులరాశి**. A constellation or sign of the Zodiac, మేషదిరాశిలు. These are మేషము (Aries), వృషభము (Taurus), మిథుము (Gemini), కర్కటకము (Cancer), సింహము (Leo), కన్య (Virgo), తుల (Libra), పుష్యము (Scorpio), ధనుస్సు (Sagittarius), మకరము (Capricornus), కుంభము (Aquarius), and మిషము (Pisces). Plu. రాశిలు, జలరాశి or అమరాశి the collection of waters, i. e., the ocean. జనరాశి or జంజోడి the animal kingdom, animated nature. ఉధయరాశిభాగ్యము the gross produce of a field before the Government share is deducted. మలరాశి a heap of winnowed grain. బూడిదరాశి a heap of unwinnowed grain. రాశిఅడుగు a small quantity of grain remaining after a heap has been measured. త్రైరాశిము the rule of three. పంచరాశిము the double rule of three. సహారాశిము, compound proportion. రాశి రాశి

raśi-pōnu. v. a. To heap or pile up. పాసుకాపాడు.

రాష్ట్రము *raṣṭramu*. [Skt.] n. A realm, country, దేశము. A public calamity, such as plague or famine. ఉత్పాతము. మధ్యరాష్ట్రము the middle kingdom, that is, Central India.

రాసభము *rasabhamu*. [Skt.] n. An ass. నాడిది రాసభి *rasabhi*. n. A she ass or jenny. రాసభికి *rasabhi-ōkṣi*. adj. Braying, harsh-voiced.

రాసము *rasamu*. [Skt.] n. Frolics, pastime, rustic dances. నౌవకులక్రీడ, నౌవకాండ్రము. "రామలతోడను రాసము రామమలాదాదారి రాశిక్రమ మేరామలమీద దితున్నది రామము మార్చిపడిన రామమోరా." B. x. 1159.

రాసి *raśi*. [from Skt. రాశి.] n. A heap. See రాశి.

రాస్న *rasna*. [Skt.] n. A plant called *Chamaejasme*, or *Alpinia galana*. A water plant without any root in the ground. పన్నరాస్నము. యక్షరాస్నము. మంచరాస్నము, అంతర రామ. *Mimosa octandria*. Rox. ii. 564. The Serpent *ophioxylon*, a sort of perfume. పన్నాక్ష.

రాహిత్యము *rahityanu*. [Skt. from రాహిత్యము.] n. Non existence. రాహిత్యము, అభావము, లేదు. Absence of, want of, freedom from. దోషరాహిత్యము freedom from fault, the being without fault. సుఖరాహిత్యము unqualifiedness, i. e., the absence of any good quality. "లేనది భేదరాహిత్యం తప్పదరాహిత్యము." A. iii. 96.

రాహుడు, రాహుడు, రాహుడు or **రాహు** *rahu*. [Skt.] n. A trooper, a horseman. గుర్రపురాకు. "అపరిశ్రమ రాహులునొక్క పెట్టు." M. VI. iii. 217.

రాహువు *rahuva*. [Skt.] n. The name of the ascending node of the moon, కల రాహు. The name of a certain demon.

రింఖ రింఖా

1085

రిక్ఖ రిక్ఖా

రి ని

రి ri. [Tel.] n. A note in music called B.

రింఖ rinka. [Skt.] n. A horse's hoof. గుర్రపుదెబ్బ. అశ్వపుద. "రింఖాసంఘాతాశాన్యం నిరతిధరాశేషపక్ష్యతాద్ధర." Anirud. iv. 62. A certain pace. Dancing. వృత్తము.

రింఖణము or రింఖణము rinkhanamu. [Skt.] n. Slipping, stumbling. జోరులు, స్థలము. తొలుపాలు. "కుంకురుం రింఖణజమాలి పరిపరం." Balaram. v. 109. రింఖల్ rin-khat. n. Slipping, stumbling. Skipping. గంటలు వేయు, స్థలతమన. తొలుపనే. Shining. ప్రకాశించే. "రింఖల్నకమణిపుంజరము." T. v. 62. టి రింఖల్ = ప్రకాశించెడి. "కంధరి కాంతిదూర్వా, ఘనతర్జున్మర్మరింఖల్నరసదం మృగశ్రాపిత్రాసరాళ." ib. v. 126. టి రింఖల్ = ఎదురుచున్నటువంటి. "మైదవరింఖాసం ఘాతాశరణాన్తరమా రింఖత్తిపుంపు." Bwa. preface. 53. టి రింఖల్ = తొలుపచుచున్న.

రింగు ringu. [Tel.] n. The fluttering of wings. పక్షిపక్షాభిధ్వని, రక్కలగాటచప్పుడు. రింగులు ringulu. n. plu. The ends of a garment. చెండులు, పచ్చపుకుచ్చెట్టె. "బలు మైవలినచే బలుమైవస్తుంపు నలువి రింగులుగా గవారిట్టి." Raja Sekhara. i. 24. "పురితోలు విడిపించి కలగుడువ్వలవి రింగులు వట్టెవాటుమై కొలుచుచున్న." R. ii. 109.

రింఖోరి rinckhōri [Skt.] n. A multitude, crowd, mob. సమూహము. "మాదురామం గంచ పెండేమడిమికిరింఖోరిలము వాపురము లగును." Bwa. preface 15. టి రింఖోరి = గుంపు.

రింజు rinzu [Tel.] n. A certain feat in wrestling.

రిక్ఖము rikamu. [Tel.] An affix like 'hood' or 'ness' signifying state or condition, as పెద్దరిక్ఖము greatness, మేనరిక్ఖము cousinhood,

చోంకరిక్ఖము thieving, కన్నెరిక్ఖము virginity, చుట్టరిక్ఖము relationship, కొత్తరిక్ఖము newness, చాలరిక్ఖము (UH. iv. 191) the being a pariah.

రిక్ఖ rikka. [Tel.] n. A star. నక్షత్రము. A constellation, a lunar mansion. A peculiar noise made in driving cattle. పశువులకు తోలుచుచుచేయు ధ్వని. A pustule, weal, blister. బొబ్బ. రిక్ఖింపు rikkinpu. v. a. To prick up the ears, &c. నిక్ఖింపు, నిక్ఖిపాడుచు. "నికుప్పైక్కిమరించి కలుకుధలుర కేర్చిరి సంకంచిమందుగ నిర్వహరియు" బయల్ పడినను" చాలు" దిశర్. నిక్కినరిక్కికాన్యవై నెలంగిడు" చెరిగవారి

క్కించిమై ప్రసహింపుగడ్డలొల్పుచు బోతుదిస్సు మలచేర్చిర దర్శింక మెత్తిమి." R. ii. 19. రిక్ఖిచ్చెట్టు or రిక్ఖిచిడు rikka-velu. v. n. To stretch the body through drowsiness. బట్టిపరుచుకొను. "కుక్కలలింపు ముక్కవెట్టుమను, వెక్కిరికొరకాలనిల్పుయంజ మను." BD. iii. 2244. రిక్ఖ rikka. n. The noise made by waving a cane or whip, etc.

రిక్ఖము rikhamu. [Skt.] adj. Empty, void, poor, indigent. కూన్యమైన, వట్టి, ఉత్త. రిక్ఖమాస్తము rikta-hastamu. n. An empty hand. ఉత్తయ్య. One verse says "రిక్ఖ వాస్తేనకోపేయా ప్రాణానందైవరింగును" రిక్ఖ మాస్తుడు rikta-hastudu. n. One who is empty-handed. కూన్యవాస్తుడు. నేత ఏమిన్ని తనివాడు. రిక్ఖుడు rikudu. n. A poor man, a pauper, దండ్రుడు రిక్ఖరాము riktu-rāmu. n. A poor woman, పిచ్చిద్రురాని.

రిక్ఖము rikthamu. [Skt.] n. Wealth, property. ధనము. రిక్ఖహరి riktha-hari. n. An heir, one who succeeds to the property of the deceased and gives the funeral cake. వాయడ, పిండప్రకార.

రిక్ఖము Same as యిక్ఖము (q. v.)

శిష్య or **శిష్యపాటు** *rishta*. [Tel.] n. Horror, terror, stupefaction. నిశ్చేష్టత, ఏమియును కోరకయుండడము. దీనులు, వికారులు, మ్రోస పాటు. "మంటవంతులగాదని యింటిపైకి, బిచ్చుకొంటింటినుకొని శిష్యపాటు." A. v. 153. **శిష్యగోప** or **శిష్యపడు** *rishta-gann*. v. n. To be horror-struck, to be stupefied. దిగులుపడు, వికారుపడు, మ్రోసుపడు. "అచ్చటివాని బాగులగోపించుచుగా ఎచ్చి దిచ్చులుపడి మోచునుండి." Vish. vii. 139.

శిష్ట *ritta*. [from Skt. శిష్ట] adj. Empty, fruitless, vain, unprofitable, mere. False. కూర్చుండ, ఉత్త, పట్టి, కల్ల. "జగముల శాస్త్రపడినవైనను." BD. v. 178. **శిష్టపాలు** empty words. Adv. Without cause, **అవిక**. **శిష్టపాపి** abusing without any cause. **శిష్టకాదు** or **శిష్టకలే** Same as **శిష్టదు** and **శిష్టాలు**. **శిష్టపాప** *ritta-povu*. v. n. To become useless, వ్యర్థమగు. **శిష్టపడు** *ritta-pushta*. v. a. To cause to become useless. వ్యర్థపరుచు.

శివుడు or **శివుడు** *ripudu*. [Skt.] n. An enemy, foe. శత్రువు.

శిష్టు *ripudu*. [Tel.] n. A defect, something wanting, a flaw, **నిశ్చి**. Also, same as **శిష్టు** (q. v.)

శిష్టు *rimma*. [Tel.] n. Giddiness, perturbation, ఉత్పాదము. బిచ్చు. "జ్ఞానమిచ్చునురువు జ్ఞానమిచ్చుమున్న గంటిండునుండు బిచ్చుచూడి, బిచ్చుతెలిసినది బిచ్చుకానుండది." Veina. iii. 39. నానిచ్చునెడిది his giddiness is gone off.

శిష్టు *rimma*. [Tel.] v. a. To scatter, disperse, splash, as water from a syringe, బిచ్చు గోరితో జలదీక్షింప బిచ్చు.

శిష్టు *ri-raksha*. [Skt.] n. Desire for sensual pleasure, lust, amorousness.

శిష్టు *ri-raksha*. [Skt.] n. A desire to save or protect, రక్షించుచు. **శిష్టువు** *ri-rak-*

shuvu. n. One who has a desire to save, రక్షించుచుగలవాడు.

శిల్లు *rilla*. [Tel.] n. A bookworm, a cricket. చిమట.

శిమల or **శివ్వ** *rimala*. [Tel.] n. A branch growing from a large branch, ఉపశాఖ. A small branch, a twig, **బిచ్చు**.

శివాట *rivadu*. [H.] n. Currency, usage, custom. **శివాటా** excess (in taxation) above what is usual.

శివ్వ *ritu*. [Tel.] n. A flutter. పక్షిపక్షి బిచ్చు. The name of a gregarious waterfowl with a grey body and a black head. **శివ్వ** పని fluttering. **శివ్వన** *ritu-na*. adv. Suddenly, abruptly, quickly, speedily. **శివ్వముగా**.

రీ రి

రీధ *ridha*. [Skt.] n. Irreverence, scorn. అపహ్ననము.

రీతి *riti*. [Skt.] n. Manner, mode, method, way, state, condition. ప్రకారము, విధము. Practice, **చర్య**, **నియమ**, **మార్గాద**, **మేర**. A style in Rhetoric. **రీతిరీతిగానుండే** regular, correct, steady.

రు రు

రు *ru*. [Tel. short for రారు.] The sign of the plural termination in certain nouns and verbs, as **రారు** they, **బాలురు** boys. **రెక్కారు** archers, **రేలకారు** hunters, etc. **రారురు** they will come.

రుంజ *rudra*. [Tel.] n. A brazen drum, ఆవిర్భవము, అనిజము, "కునమైరుంజులకొకరెచ్చెల్ల" Pal. 258.

రుండము *randamu*. [Skt.] n. The head separated from the trunk, **దేహవిముక్త**

52, 53, rudru

కర్పూరు *radrauru*. Skt. f. n. A name of
Siva. శక్తికూ. Also, a name given to cer-
tain lesser deities. ఏకాదశీకర్పూరు. కూర
దు ములసనూరు. కర్పూరజడ or కర్పూరజ
radra-jada. [from Skt. కర్పూర] n. A plant

రూధి rudhi

1088

రూసి rusi

termed Sweet Basil. *Oryzanthum basilicum*.
 రూద్ర పాము *rudra-pamu*. n. A certain venomous snake. సర్పచిశేషము.
 రూద్రభూమి *rudra-bhūmi*. n. A cemetery or place where the dead are burnt or buried. భూమి, భరితము.
 రూద్ర పిత్తం *rudra-pitta*. n. A sort of lute. బాద్యము.
 “నీళ్లసిండియగాజానిలపుటద్దమురద్ర, బిడగిన్నరవట్టివళ్లవరటి.” Surabh. 102.
 రూద్రాణి *rudra-āṇi*. n. The wife of Rudra, i. e., a name of Durga or Pārvatī. పార్వతి, పర్యునిభార్య.
 రూద్రాక్షము *rudr-ākṣamu*. n. The tree termed *Elaeocarpus ganitrus*, the seeds of which named రూద్రాక్షాలు are much used for rosaries by the Saivites. రూద్రాక్షపిల్లి a hypocrite, lit. a cat with a rosary in her hand.

రూధిరము *rudhiramu*. [Skt.] n. Blood. రక్తము, నక్తురు.
 రూధిర-వర్షా *rudhir-vṛṣā*. n. The name of a T. lugu year.

రూఢము *rūḍhamu*. [Skt.] adj. Obstructed, అడ్డంపబడిన, Surrounded, hagirt, అడ్డుకము, పొడపబడిన, మట్టబడిన.

రూప్య or రూప్య *rūpyu*. [Tel.] v. To fling, toss, throw. విసిరివేయు. n. A fluttering noise, శక్కులనాలివేప్పుడు. A sudden noise caused by anything that falls down. కూలకమ్మలు కలుగుట. రూప్యములు గు *rūpya-mulu*. n. A kind of bird.

రూబ్బు *rūbbu*. [Tel.] v. a. To grind in a mortar any thing first moistened in water. నీటిలోనీసి పొత్తరముతో మెరుపు. రూబ్బుపొత్తరము, రూబ్బుపాత్రము, రూబ్బుగండు or రూబ్బుగండు *rūbbu-pattaramu*. n. The stone pestle used in a mortar, రాడోటిపాత్రము. రూబ్బురాము *rūbbu-rāmu*. n. A grindstone. రూబ్బురోలు *rūbbu-rōlu*. n. A mortar for grinding. రాడోలు.

రూమాలు, రూమాలుపు or రూమాల *rūmālu*. [H.] n. A handkerchief, a towel, చేతివట్ట.

రూమలు a headkerchief or turban, తలవట్ట, పాగా, పాండా. i.

రూరూపు *rūrūpu*. [Skt.] n. A sort of spotted deer. వల్లూరలు తెల్లమచ్చలుగలవట్టి.

రూవాణము *rūvāṇamu*. [Tel.] n. Brightness. కాంతి.

రూవారము *rūvārāmu*. [Tel.] n. Beauty, elegance, grace; అందము, సౌగంధ్యము. “నీటి కాసులతోనడివారి రూవారమునూడు తొట్టపచ్చు.” S. iii. 323. రూవారపు *rūvārāpu*. adj. Beautiful, elegant, graceful. అందమైన, సౌగంధ్యమైన. “ఇంతకాంతి యలమే, బృంతివేమంతిది రూవారపుబంతి, కంతుని పుట్టుదంతి.” Ha. iv. 81.

రూప్య *rūpya*. [Tel.] n. A pie, one thousand part of an anna. దప్పడి.

రూప్య *rūpya*. [Tel.] n. A lesson given to a boy in the Vedas. పిల్లకాయలకు మనసు వల్లెనేయడమునకై ఉపాధ్యాయులుముందర సోకపర్యాయము చెప్పడము. Repetition, పల్లె. A time, తడవ. “విషము రెండురూప్యవిని.” పా. ఉ. x. రూప్యము *rūpyamu*. n. A time, తడవ. అప్పటి. రూప్యపు *rūpyapu*. v. n. To give a lesson to a boy in the Vedas; making him repeat it a set number of times. చిన్నవాడకు మనసు వల్లెనేయడమునకై ఉపాధ్యాయులుముందర సోకపర్యాయము చెప్ప. “నీ పదవర్ణసోపానప్రకటనం రెండుయనింపువారింక దుబ్బిచ్చియచ్చి, తనువరాల్చి ధేదములుగలక పర్యవశాపాపచ్చెల్ల గరివీరవీ.” KP. iv. 46.

రూప్య *rūpya*. [Tel.] v. a. To fling, throw, toss. విసిరివేయు. “లతానితాలింపు శేషము పచ్చుబంతిల్లు.” Vasu. iii. 165.

రూష *rūṣa*. [Skt.] n. Anger, wrath, passion. కోపము.

రూసి *rūsi*. [for Skt. రుషి.] n. A hermit, monk, saint. “దుకివంటివాన్ని వట్టి

పరిసంపులచెట్టి యేమినిదీచెను కాపరిచిచోలే
తాకు నిత సేమముంట్ల జూలజూలు నోహూలు
కురుట." P. i. 259.

రూసుము *rūsūmu*. [H.] n. A fee, a bribe ;
commission, brokerage. Customs, taxes,
dues.

రూ ru

రూరూ *rūra*. [Tel.] (in accounts) a contraction
for Rupees. See on రూపాయి. Thus రూ
అంతు = Rs. 250.

రూక *rūka*. [Tel.] n. A silver coin, some-
times equal to two and sometimes to
four annas. A two-anna piece. A small
coin of silver or gold. చిన్న మెట్ట పెడిం
నదియనాము. రూక or చిన్నరూక a single
two-anna piece. పెద్దరూక the coin called
a quarter of a Rupee. చిన్నరూక a small
gold coin. పోలవండురూక a coin named
after a king whose proper name was Can-
drava or "the Lion," valued at nearly
three Rupees. రూక or రూకలు *rūka* n.
Money in general, wealth, ధనము. రూకలు
నల moneyed, having money. రూకలలేని
penniless.

రూక్షము *rūkṣama*. [Skt.] Adj. Harsh,
rough, not smooth, దింపనాకుండీ, కఠిన
నాకుండీ. Unkind, unfriendly. అచిత్రపమై,
ప్రేమలేని.

రూడి Same as రూధి (q. v.)

రూఢము *rūdhamu*. [Skt.] adj. Sure,
certain, true, నిశ్చయంబుండి. Public,
notorious, well-known. ప్రసిద్ధియైన Open-
ed, blown, as a bud, వెలచిన. రూఢము
గా *rūdhamu-ga*. adv. Positively, certainly.
రూఢి *rūdhi*. n. Certainty, truth, నిశ్చయము.
Fame, notoriety, ప్రసిద్ధి. రూఢి or రూఢి
గ్రామ adj. Certain, established, famous,
usual or customary. నిశ్చయమైన.

రూఢి *rūdhi*. n. Universally
known. Peculiar, as opposed to రూఢి
(etymological or radical), అన్య
సాధారణమైన. The రూఢిగ్రంథము or usual
meaning of రూఢము is a lotus but the
రూఢికాగ్రంథము or literal sense is mud-born.
రూఢిగా *rūdhi-ga*. adj. Positively, certain-
ly. నిశ్చయముగా అదిచాకురూఢిగానున్నది I am
confident of it, I know it for certain.
రూఢిచేయు or **రూఢిచేయు** *rūdhi-cheyu*.
v. s. To ascertain, confirm, establish,
prove, resolve, determine, నిశ్చయించు,
స్థిరపచు. శత్రువెట్టెట్లు రూఢిచేసినారు they
have determined on going to-morrow.
తమయెట్టివాళ్ళు రూఢిచేసినారు they have
confirmed your statement.

రూఢింతు *rūḍintu*. [Tel.] v. s. To wrestle
in a particular way. **రూఢింపు** *rūḍipu*.
n. A certain feat in wrestling, మల్లంబు
వశము.

రూపకము *rūpakamu*. [Skt.] n. An allegory,
a parable. A metaphor. Also, same as రూ-
పము. **రూపము** *rūpamu* n. Figure, form,
shape, appearance, semblance, ఆకారము.
Nature, స్వరూపము. Beauty, సౌందర్యము.
నిజరూపము, ఉత్తరూపము or కలరూపము the
real form, the fact, the very truth, real-
ity. ఆర్థరూపము and భాగ్యరూపము are
terms in statuary for the profile and front
figure. మారుమరూపము metamorphosis,
another shape, a disguise. **రూపకముగా**
or **రూపముగా** *rūpakamu-ga*. adv. In
the shape of. రూకల రూపకముగా
పెట్టించినావా నమియూరకముగా పెట్టించినావా
did he pay it in money or in kind? **రూప-
కమున** *rūpakamu-na*. adj. In the form
of, in the shape of : (a word only used in
compounds,) తలుస, భూరూపకమైన
తీరము subsistence derived from land.
రూపాంతరము *rūpa-antaramu*. n. Meta-
morphosis, another form. మారుమరూపము.

రూపవంతుడు rūpa-vantudu. n. A handsome man. అందఁడు **రూపవతి** rūpa-vati. n. A beauty or beautiful woman. అందఁది. **రూపి** or **రూపి** rūpā. n. A beauty. చేక్కనిపురుషుడు. చేక్కని స్త్రీ. **రూపాజీవ** rūpa-jīva. n. One who lives by her beauty, a harlot. కళ్యాణి. **రూపించు** rūpintu. v. a. To show, అనుపరుచు, చూపు. To prove, ascertain, confirm. నిరూపించు, రూపిచేయు.

రూపాయి or **రూపాయ** rūpāyī. [from Skt. రూప్య silver.] n. A rupee. బాట్టిరూపాయి, నిట్టరూపాయి or నుండరూపాయి a narrow thick rupee of the old coinage. చాలరు రూపాయి (i. e., dollar rupee) is a rupee of the broad flat coinage introduced by the English government. మువ్వడిచెప్పముల యెత్తుల పెండినానెము.

రూపు rūpa. [from Skt. రూపము.] n. Form, figure, shape, ఆకారము. Beauty, అందము. Manner, mode, విధము. **రూపుచెడు** rūpu-cedu. v. n. To prosper, అర్థమగు. **రూపుచెడు** or **రూపుమాచు** rūpu-cedu. v. n. To perish. నశించు. చచ్చు. **రూపదడు** rūpa-dadu. v. a. To kill, destroy, చంపు. **రూపరు** or **రూపదగు** rūpa-daru. (చూపు+అరు or అడుగు.) v. n. To perish. నశింపఁబడెను. "ఈశ్వరుడజనియించునానె" Siva. preface. 23. **రూపుమాపు** rūpu-mapu. v. a. To blot out, kill, destroy. చంపు. వాచుకొనము. **రూపురూపున** rūpu-rupu-ni adv. In one's presence, సమక్షమున.

రూప్యము rūpyamu. [Skt. n. Silver. రజత. Also, a rupee. రూపాయి.

రూలకర్త rūla-karta. [Eng. 'Rule' + Tel. కర్త.] n. A ruler.

రూపు Same as రూపు (q. v.)

రె

రె re. [Tel.] An affix denoting approbation, surprise, wonder, &c. అరె or బాపురె well done!

రెండు renḍu. [Tel.] n. (In gambling.) Two. రెండు.

రెంటు rentu. [Tel. from రెండు.] n. The state of being two, రెండగుట, జెరి, ద్విత్వము. ద్వివిధము. Severing, a division. "లోకంబు లుడి పెనుచును. వారునిబాడ్డముజేయువారికి నేడే." A. v. 23. టీర లోకంబుల, లోకంబురెండు గానుండుటలు. రెంట్రానుడులిండి a lion. రెంపాము. రెంట్రానుడు మెకిము an elephant, ఏనుగు.

రెంటుము rentumu. [Tel.] n. A fold, as a cloth, folding, మడుపు. **రెంటున** rentuna. adj. Double folded, folded. రెండుగామడిచిన. Thus. మృత్యువు రెంటునెడ్డ on doubling up the corpse. A. vi. 21. **రెంటుము** rentumu. n. A cloth waver, with a double thread. జెప్పించునెడే వస్త్రము. "పులుసు నుడువినట్లులాగెన్నె మెరెన్లుచోలెట్లుజలను నెరెన్లుచోలె." A. i. 13. టీ. రుచ్చిటికోడను.

రెండు renḍu. [Tel. pron. and adj. Two. n. Differ. loc. ప్రథమ. "రెండు అరుండు రెండురే" పల్లెలో ముం... "రెండురాయిచుట్టెచ్చ." ర. ల. 300. అనెంచి రెండురాయిచుట్టెచ్చ the pot broke in two. కాదు ఉచ్చిటిరేపి రెండు తెలుచెన I do not know whether he is there or not రెండున్నాడు twice. **రెండురెంటు** renḍu-tadatu. v. n. To think both ways, i. e., to be double minded or treacherous. ద్రోహుడనెంచెను. రెండురెంటువాడు a treacherous man. **రెండవ** or **రెండో** renḍava. adj. Second. other. ఇందుకు రెండోలేని ఏమి what is the other name of this? రెండోవాడు రేచ.

రెక rekā

1091

రెడ్డి reddi

nobody else was present. రెండొరునితో
తెప్పారదు I told nobody else. అతడు రెండవ
కృష్ణుడు in beauty he was a second
Krishna. రెండింటు *rend-untā*. adv. By
two, రెంటితో. రెండింటునెందు multiply by
two.

రెంబ Another form of రెప్ప. (q. v.)

రెక రెకలాడే *reka-reka-lāḍe*. [Tel.] adj.
Slender, thin, wizened. పలకేసి. రెకరెక
లాడువాడు a thin lean man.

రెక్క *rekka*. [Tel.] n. A wing, పక్షము. Also,
any thing resembling a wing as the
shoulder blade, or a leaf of a door.
ఈ రెక్కలు pieces of smoked fish.
అంచేరెక్కలపడే a downy bed. రెక్కలతలుపు
a door which has two leaves, a folding
door. రెక్కలాగుననున్నది she is very
slender. పిదరెక్కలు పిదచిక్కలు to pinion a
man. రెక్కలువిరిగిపడి, a bird with broken
wings, i. e., a helpless person. రెక్కపాపు
rekka-pāpu. n. A long cloth, containing
an under and an upper garment. దొనరిన
ఉత్తరీయమున కతిరియుంచుచు. రెక్కపాయలు
or రెక్కపాలులు *rekka-pāyalu*. n. A sort
of grain. H. iv. 157.

రెక్కాములు *rekkaṁṁalu*. [Tel.] n. A sort
of grain. ధాన్యవికేయము. H. iv. 156

రెక్కొను *rek-kōnu*. [Tel. రెకు+కొను] v. n.
To increase, prosper, thrive. పెట్టె. రె
కొన్నయ్య *rek-kolupay*. v. n. To cause to
prosper. పెట్టెజేయు. రెక్కొలు *rek-kōlu*. n.
Prospering, thriving, రెక్కొనుట.

రెక్కొత్తి *rey-gatti*. [Tel.] n. A tree called
Capparis grandis (Watts.)

రెచ్చల *rechchala*. [Tel. from రెకు] n. A
quarrelsome person, జేకదాచుడు.

రెచ్చు *recca*. [Tel.] v. n. To low, as cattle.
అంచే. To increase, swell, to be proud.
విచ్చుంబించు.

రెట్ట *retta*. [Tel.] n. The upper part of the
arm భుజము. Filib, the dung of birds or
fish, పక్షికులము. A certain tint of carmine
used in painting, పెట్టవిశేషము. వానిరెట్ట నడలి
చని his shoulder is dislocated. కొడిరెట్ట
నల్ల's dung. రెట్ట is also the name of an
astronomer whose school is called రెట్ట
మతము. రెట్టవాడి *retta-nāḍi*. adj.
Double muscled, strong. లక్ష్మీమైన. రెట్ట
వాడిగుర్రము a strong horse. రెట్టి *retti*.
n. and adj. A double or twofold.
విగ్గునము. మూడురెట్లు threefold. రెట్టిండు
rettinaṁ. v. &. To double, redouble,
repeat. To oppose. ఇనుమడించు, ఎదురాడు.
“నీత్యానంబు రెట్టింపు.” N. ix. 365. తీ. ఇచ్చు
డింపుగా. “పరపాపార్థ్యంబు రెట్టింపెను.” IIa.
iv. 33. మాటలు రెట్టింపింపు it came to high
words. రెట్టింపు *rettimpu*. n. and adj.
Twice as much. ఇనుమడి, ఇచ్చుడి. Opposing,
adverse. రెట్టింపుమాటలు arguing against.

రెట్టు *rettu*. [Tel.] n. A coarse cloth. మురిక
నెత్త

రెడ్డి *reddi*. [Tel.] n. A title annexed to the
proper names of the members of the
farmer caste. The head man of a village.
రెడ్డిపాలవంకలు *reddi-pālā-vankalu*. n.
A sort of grain. “మారుతుండేమిలు ముడుక
నరలు, పెచ్చుపరుగ రెడ్డిపాలవంకలు ముఖ్యము
న పచ్చకముననుచును.” H. iv. 157. రెడ్డివారి
వానబ్రాలు *reddi-vārī-nānabralu*. n. A
plant *Euphorbia hymenifolia* or *E.
hypersifolia*. Rox. రెడ్డి రెండు చక్కెరము.
పలుచుట్టి.

రెడ్డిగము *reddigamu*. [Tel.] n. Sitting on
the floor, with one knee up and a cloth
round it and round the body in a knot.
ఒకకాలము కుదురుకొని వాని అంబుద్ధముతో
నడుమునకు రెడ్డిగట్టుకొని కూర్చుండుట. రెడ్డి
గమునకొని నుండు to sit in this posture.

రెపా *repa*

1092

రేకు *reku*

రెపరెప *repa-repa*. [Tel. (annk)] n. The flickering noise made by a flame. అగ్ని జ్వలనస్వరం. A faint flutter (of leaves, etc., as when a wind blows.) రెపరెపాట్లుకొన్నదము, కొనప్రాయంతోనుండదము. **రెపరెపము** or **రెపరెపలాడు** *repa-repa-m-aadu*. v. n. To be faint or fluttering with weakness. రెపరెపాట్లుకొను, కొనప్రాయంతోనుండు. To be hungry, రెపరెప అవును.

రెప్ప *reppa*. [Tel.] n. An eye-lid. పల్కము. రెప్పలు చూపియు మూయుక with quivering eye-lids. "కంటికి రెప్పయును గాచినదంటి" he kept her as the apple of his eye. Pal. 25. **రెప్పపాటు** *reppa-patu*. n. A wink. చిమిమము, రెప్పపాల్చదము, రెప్పవేదము. A second of time. చిమిమము. **రెప్పవేయు** or **రెప్పపాల్చు** *reppa-reppu*. v. n. To wink. కన్నుమూయు.

రెప్పము *reppumu*. [Tel., adj. Full. పూర్ణము. **రెప్పముగా** *reppumu-ga*. adj. Fully, పూర్ణముగా.

రెమ్మ, **రెమ్మ** or **రెమ్మ** *remma*. [Tel.] n. A small branch, a sprig or twig. చిన్నకొమ్మ. "చిలుడుగొట్టకొన్నవనంపురెమ్మ" Ha. iii. 172.

రెమ్మ *remma*. [Tel.] v. n. To pull out. పుట్టుకు. "రెమ్మరెమ్మరెమ్మరెమ్మ" రెమ్మరెమ్మరెమ్మరెమ్మ. Vijaya Vilas. i. 9.

రెమ్మ *remma*. [Tel.] n. A particle of boiled rice, పెరుగు.

రెల్ల *relu*. [Tel.] n. A particle of boiled rice, పెరుగు.

రెల్ల *relu*. [Tel.] n. A reed, used to write with. *Saccharum sava*. Rev. i. 244. రెల్లము.

రెల్లదోని *relu-doni*. n. Lit. Reed-born; an epithet of Kurnaraswami. **రెల్లదీవి** *relu-divi*. n. The name of a certain island, రెల్లదీవులు.

రే *rē*

రే or **రె** *rē*. [Tel.] An affix, రాత్రురేలు!

రే, **రేయి** or **రేయి** *rē*. [Tel.] n. Night. రాత్రి. "రేయివచ్చింది" UH. iii. 130.

రేచికు *rē-chiku*. n. A blind man. నుడ్డివాడు. "రేచికులైనరేచికులే" L. vi. 85. **రేచికి** *rē-chiki*. n. Partial blindness, night blindness. రాత్రిచికినొందదు.

రేచికి *rē-chiki*. n. Partial blindness, night blindness. రాత్రిచికినొందదు. **రేచికి** *rē-chiki*. n. The lord of Night, i.e., the moon, చంద్రుడు, విశాఖ. **రేచికి** or **రేచికి** *rē-chiki*. n. Lit. A night rover, i.e., a Rakshasa, రాక్షసుడు. See **రేయి**.

రేకు *rēku*. [Tel.] n. A vessel made of palm leaf or tin for drawing water from a well. తాగునీటికొట్టె. (from Skt. **రేకు** *rēku*. n. A line, stripe, streak. **రేకు** *rēku*. n. A row, series, పట్టి. A letter, **రేకు** *rēku*. n. A small chisel used for drawing lines on wood. **రేకు** *rēku*. n. A small chisel used for drawing lines on wood. **రేకు** *rēku*. n. A small chisel used for drawing lines on wood.

రేకు *rēku*. [Tel.] n. The sun. సూర్యుడు.

రేకు *rēku*. [Tel.] n. A petal of a flower. పువ్వుపతలము. A strip, plate, or thin piece of metal. తగిడు, పలుచనిలోహపురువక. A sheet of cloth called *Dangra*, అందుకప్పు. **రేకు** *rēku*. n. One half of a sheet of cloth, చుప్పటిలోపలము. A feather of a bird, రేకు, తుక. అపరంజి **రేకు** *rēku*. n. A strip of gold leaf used in setting gems. తుకాది **రేకు** *rēku*. n. This ruby will look well with a piece of gold leaf under it. **రేకు** *rēku*. n. A tin box. **రేకు** *rēku*. n. To pin down, to suppress, అణగారేయు. **రేకు** *rēku*. v. n. To increase, prosper. పెరుగు.

రేఖ *rekha*. [Skt.] n. A line, streak, stripe. **రేఖ, సిం.** A row, పత్రిక. A line upon the palm, or on the sole of the foot, కరపాదాదులయందలిరేఖ. Fortune, one's lot or destiny (in connection with Palmistry), అప్పుష్టము; **అ** in వాని రేఖ యంతకాలమునకు జైలుపడ్డది. Beauty, grace. శరీర సౌష్ఠ్యము, పొందర్థము, కళ. అంశము. జైల్లరేఖ the sign of poverty, శూన్యత. Anirud. ii. 148. "రేఖావైభవంబు" great beauty, పొందరాల్గిన శయము. H. i. 94. దీపానరేఖలు graces, కృపానరేఖలు. Śiva. iv. 8. చంద్రరేఖ a gleam of moonshine. **రేఖ rekha.** adv. like. వలె. "కొకరేఖ." Śwa. iv. 32.

రేగడ, రేగడి, రేవడ or రేవడి *regada*. [Tel.] n. Clay, బంకము. రేవడనే clayey soil, called also cotton soil. కృష్ణమృత్తిక. **రేగటి** *regati*. adj. Clayey, loamy. కృష్ణమృత్తిక నె. **రేగడిమా** *regadi-mā*. n. A certain plant. అప్పులము, కమ్మ.

రేగు *regu*. [Tel.] v. n. To rise, as dust. అప్పులము పైకి ఎగయు To be excited or aroused, to rage, be angry, విజృంభించు, ఆగ్రహించు. అగ్రహించు. వానికి జ్వల్లు రేగుచు he was incensed. వాడు రేగుపడినాడు he was in a rage. **రేగు** *regu*. n. A tree called *Zizyphus jujuba*. బుర్రెపప్పుకము. నల్ల రేగు *Albizzia amara*. కమ్మరేగు the sweet species.

రేగుప్తరాగము *regupṭa-rāgamu*. [Skt.] n. The name of a certain tune. రాగనిశేషము

రేగుడు or రేగురు *regudu*. [Tel.] n. A climbing shrub, called *Hura indica*. రోగిపొల్ల.

రేచకము *rechakamu*. [Skt.] n. Respiring, emission of the breath. ప్రాణాయామమునందు సాయాత్ర నిడిచి పట్టవము, తీసివేయవలెను.

రేచితము *rechitam*. [Skt.] n. A particular pace of a horse, ఆస్వతిరేచితము, ఎక్కువగా

కృతము. A fast trot, పంకరేక రేచముగా పోవు ఆస్వధారానిశేషము.

రేకు *reku*. [Tel.] n. A bound or wild dog. శరులము like a wild dog. "నదిరేకును కులట్టి చుచు పింపవలచి." Navanadra, page 97.

రేకు or **రేపు** *reku*. [Tel.] causal of రేకు. v. a. To irritate, excite, set on. రేకరేము, రోపముపుట్టించు, పురికొలుపు, అరిక యింపజేయు.

రేకుము *reku* as రెండుము. (q. v.)

రేకు *reku*. [Tel.] n. A King, lord, husband. రాజు, కొర, హధుడు. రామరేకు the king of serpents. కొండరేకు lord of hills, the Himalaya.

రేణము *renamu*. [Tel.] n. The dung of young cattle, చాచనేడ. "రేణులరేణులు" చాచి. పూ. v.

రేణి or **రేడ** *reni*. [Tel.] n. An allie to the names of certain trees, **అ** ఏకరేణి, పత్తిరేణి.

రేణుక *renuka*. [Skt.] n. A sort of perfume. The name of the wife of the saint Jamadagni and mother of Parasurama, మహారామనిరట్టి. [Tel.] n. A sort of succulent, మామరొస.

రేణువు *renuvu*. [Skt.] n. Dust, పరాకము, దుప్ప. An atom.

రేతము or **రేతము** *retamu*. [Skt.] n. The seminal fluid. బిడ్డము. Quackquiver, వాచి కడుము.

రేచాడు *re-nadu*. [Tel.] n. The old name of a district containing the lands of ఇప్పుల పుడుగు, ప్రాద్దులూగు, కొరము, and తియ్యల పాడి, which now form part of the Cuddapah district. Also, the old name of the country on the banks of the Pennéru west of the Gandikota hills

రేచి See రేచి.

రేపు Same as రేపు (పెట్టు). (q. v.)

రేపు *rēpu*. [Tel.] n. The dawn, the morning.

ప్రాతఃకాలము. To-morrow. తరువాతిదిను.

Gen. రేపటి. Loc. రేపటి. రేపటిపల్లెలు

either to-morrow or the next day. రేపటి

మరి to-day or to-morrow. రేపటిపని

to-morrow's business or work. రేపుకాపు

day and night. రేపటి సోమవారము

next Monday. రేపకడ or రేపాడి

rēpa-kada. n. The morning or dawn.

ప్రాతఃకాలము adv. In the morning, at

dawn. "రేపకడమయ్యకొప్పులబంది." HK.

ii. 226.

రేపు *rēpu*. [Tel. causative of రేపు.] v. a. To

raise, provoke, irritate, incite, excite.

రేపు, రేపుకొలుపు. See రేపు.

రేఫము *rēphamu*. [Skt.] n. The letter R, రెఫ్ఫ

ము. రేఫము *rēphudu*. n. A low or base

man, అగమము, నికృష్టుడు.

రేయి, రే or రేయి *rēyi*. [Tel.] n. Night.

రాత్రి, పు. రేఫ. రేయిటి *rēyiti*. adj. (Gen. of

రేయి.) Nocturnal, nightly, రాత్రిటి. "నల్లని

రేయిటికిప్పుడున్న కుంకుమరేలనామెడికెం

లుకలందడికాపుకొక్క." A. v. 40. రే

యిటి, రాత్రియందువునీగొన్న. రేయింద

rē-yendu. n. Moonlight. వెన్నెల. "అడవికి

యెంక లుట్టడిచ్చుకొమ్మ." N. ix. 144. రేరే

డు or రేరాయడు *rē-rēdu*. n.

The moon, as "lord of night." రేరేవి

బట్టు a name of Lakshmi. లక్ష్మి. రేప

గలు *rē-ragalu*. (రే+పగలు) n. Day and

night. అహోరాత్రము. See రే. రేవేలుగు,

రేవేలు or రేవేలుగు *rē-rēgu* n. The

moon. చంద్రుడు. "దొంగిలెన్న రేవేలుగుంపు

నాచులు." Vēma 274.

రేయి *rēyi*. [Tel.] v. n. To increase, to be

proud, అగరియించు, పెద్దంబునందు.

To cut, sever, ఘడించు. "అడుగైరెంబులచేసి

రేసి." కాపు. iv.

రేళి *rēli*. [Tel.] n. The Purging Cassia,

Indian Laburnum, *Cassia fistula*.

(Watts.) శాస్త్రము, అనగ్రము.

రేవ *rēva*. [Skt.] n. The river Narbada,

నర్మదానది. The Indigo plant, నీలపెట్టు.

రేవంతుడు *rēvantudu*. [Skt.] n. A horse

breaker, a horse trainer. అశ్వకర్షకుడు.

"రేవంతులరేవంతులై." Pal. 63.

రేవడ or రేవడి Same as రేడి (q. v.)

రేవడు *rēvadu*. [Tel. రేపు+అడు.] n. A wash-

er-man, వాళలవాడు. A rogue. కృపించు.

కుట్టితుడు. "ఇహాలంబులకడకడమైనయిచ్చి

చు రంకింకెడినరేవడవాడు నీ నీలకేసరి." Swa. iii. 140.

రేవతి *rēvati*. [Skt.] n. The name of the

wife of Balarāma, బలరామనిభార్య. The

twenty-seventh lunar mansion. ఇరువైయ్యది

నక్షత్రము.

రేవల్లి *rēvalli*. [H. from చీన China.]

n. Bhubarh.

రేపు *rēpu*. [Tel.] n. A landing place, port,

harbour; a shore, beach or bank; a ford

or ferry. శాస్త్రములమందు మనుష్యులు నిలు

కు ముక్తమైవోలు; కదులందుగాని సముద్ర

రేపునాని సముద్రమునందు నిలుచుకొనెయలకు

ముక్తమైవోలు. A seaport. కరకాపు.

Also, same as రేపు (పెట్టు). (q. v.) రేపు or రే

పు a washing green or whitewash's yard.

ఒడిరేపు a harbour or sea-port. ఒడిరేపు

a wharf or common shore. రేపురేపిడి

the ford is not now passable, the water

is not fordable. చల్లగడ్డలు రేపువారికినాని రే

పు మరేయి రేపువారికినాని రేపు

మరేయి రేపువారికినాని రేపు

మరేయి రేపువారికినాని రేపు

మరేయి రేపువారికినాని రేపు

మరేయి రేపువారికినాని రేపు

మరేయి రేపువారికినాని రేపు

మరేయి రేపువారికినాని రేపు

కొడ్డ rodḍa

1096

కొరొ ro

కొడ్డ rodḍa. [Tel.] adj. On the left hand side. ఎడమ కొడ్డ చెయ్యి rodḍa-cheyyi. n. The left hand. ఎడమచెయ్యి.

కొడ్డు or కొడు roḍḍu. [Tel.] n. Hard breathing, dyspnoea. కొబ్బరి, క్యాసకోలు. adj. Much, అధికము. కొడ్డువులు very sour.

కొడ్డుడు Same as కొంజుడు. (q. v.) +

కొద or కొదాళు roḍa. [Tel.] n. Annoise, a cry, an outcry. A sound, voice, note. ద్వం. కలకలద్వని. "అప్పు నగమమాయులొద పన్నులు." Swa. iii 152. కొదాళిండు dōḍalintu. v. n. To make a noise, to sound. ద్వనించు

కొప్పు roppu. [Tel.] v. n. To roar, yell. కూడు. అడు. To get angry. కొనించు. v. n. To abuse, revile. త్రిప్పు. To, drive away, turn off. పర్వకాశీలు. పరుగెత్తించు. తరుము, కొట్టు. "హరులపగ్గములుచేసికొప్పుకొదంకె." B. X. 20. "శీత్రధరరొప్పుగనియొక నిలువక." K. P. ii. 85. "కప్పుకువారకాలెనా, కొప్పుకుపిత్తిమపసికొంకెనా." Sumati. i. 120. n. Panting, hard breathing: asthma. ఎకొప్పు hard breathing.

కొమ్మ rommu. [from Skt. ఉరుము.] n. The breast, chest or bosom. ఎత్తుము. The female breast. మంచికొమ్మలవాడు one who has a good chest or lungs. కొమ్ముగిరి broken-winded, కొమ్ముముక rommu-emuka. n. The sternum, or breast-bone.

కొయ్య royya. [Tel.] n. A prawn, shrimp. గజకొయ్య the larger kind of prawn, a cray fish. చేపమీను. కొయ్యకొరకొమ్మ royya-kora-chettu. n. A species of the jujube tree. ఒకకొమ్మ.

కొయ్య or కొయ్య royyi. [Tel.] n. The ashes on live coal, కత్తిరిప్పుమీదినుండి, కొయ్యమీది ash used in scouring pearls, alkali.

కొల్లు mllu. [Tel.] v. n. To bewail, ప్రలంబించు. కొల్లుకు mlluku. n. Bewailing, a wail. ప్రలంబము, కొంజుడు.

కొమ్మ or కొమ్మ roshu. [Tel.] n. Confusion, amoyance, outrage, కొంకె.

కొ ro

కొ ro. [Tel. another form of కొయ.] n. Wealth, money. Value, price. భవన, విలువ. కొయ్య ro-yi. n. A gift of money. కొరె ro-re. n. The money value, the sum bargained for, లంచము ఇచ్చినది చెప్పకొప్పురాక. కొరెలది ro-reldi. n. A woman that has her price, a harlot.

కొ ro. (affix) A vocative particle, as అక్కొ-O sister. అక్కొ Oh brother. This is for the vocative sign ఓ with R inserted to save elision. See కొ.

కొండు or రవుడు roṇḍu. [Eng. 'Round.'] n. A round, circuit, journey, a policeman's beat.

కొక roka. [Tel.] n. A corner, మూల, కోణము. కొకము rokamu. [Skt.] n. A hole. తెల్లము రంగ్రము. Light, దీప్తి. వెలుగు.

కొకమ్మనల్లి ro-kammis-saḍḍu. [Tel.] n. A kind of grain. పల్లెలకొమ్మనము.

కొకరి rokaṭi. [Tel.] n. A wooden pestle, a rice-pounder, ముసము. "కొకరికొకరి తలచుట్టు." (K.P. ii. 116.) my madness is over, so I will make a turban of the poker. In D. Abhim, page 42 is a proverb, "గజలగుడికొకరియొద్దము." కొకరికివిడువట్టు a strange thing. కొకమీస or కొకమీస rokaṭi-banda. n. A large brown millipede that rolls itself up like a spring on being touched. కళవడి, క్రిమివీసము. A small wooden pestle without iron ferrules at the ends. కొమ్మమీదిని చిప్పకొకరి.

రోగ రోగు [Tel.] n. Greenness. పచ్చదనము. Brightness. విశుద్ధత.

రోగము *ro-komma*. [Tel.] n. The name of a certain part of a pikota (కీటా).

రోగము *rōgame*. [Skt.] n. A disease, sickness, ailment. వ్యాధి, తెను. రోగమునకు రోగమువచ్చినది the key has got something the matter with it. ఏమి రోగము వచ్చినది what was the matter with you that you did this? పెద్ద రోగము leprosy, in which the limbs drop off. భయరోగము the ill of the flesh, the ill or sorrows that flesh is heir to. రోగకారి *rōga-kari*. adj. Insalubrious, unhealthy. వ్యాధి కలుగజేసే. రోగహరి *rōga-hari*. n. Lit. 'The disease-destroyer.' The ash gourd. చూడిదగుచ్చడి. రోగి *rōgi*. n. A patient, a sick person, a sufferer, వ్యాధిగ్రస్తుడు. భయరోగి one who is subject to the ill of the flesh, one who is not yet released from earthly ties.

రోగధ *rōghana*. [Skt.] n. Ox gall. ఆరోగమునకు.

రోశి or **రోశి** *rōchissu*. [Skt.] n. Light, brilliancy, splendour. కాంతి. వెలుగు. A ray of light, మార్గదర్శకము. రోశిలు *rōshilu*. n. Splendour, glory. "కాంతి రోశిలు వెల్గుటయులతోశిలునెంత." B. iv. 86. రోశమాళము *rōchamāṣamu*. adj. Splendid, shining, brilliant, ornamented, ప్రకాశమాళము. n. A curl or swirl of hair round the neck of a horse, or on the lower part of it. అశ్వశంకుమండలి కుడి. రోశిష్ట *rōchishṣu*. adj. Splendid, brilliant, ప్రకాశమాళము. n. One who shines, ప్రకాశించువాడు.

రోశము *rōjammu-ṣettu*. [Tel.] n. The Dammar tree. *Canarium strictum*.

(Watts.) నల్లరోశమునట్లు the black species, the Black Dammar tree.

రోశపువ్వు *rōja-puvvu*. [Eng. 'rose'] n. A rose.

రోశ *rōsu*. [Tel.] v. n. To pant or breathe hard. ఎర్రబెరిచుచు, నిర్మూర్చు, నిశ్శబ్దము. n. Panting, hard breathing, asthma. ఎర్రు, అశ్మత్వాసము, నిశ్వాసము, శిశ్నుము. రోశెడు or రోశెడు *rōdzudu*. n. Wailing ప్రలయము.

రోశ *rōzu*. [H.] n. A day. రోజు. వాడు.

రోశు *rōtu*. [Tel.] n. Thinness, emaciation. శుభ్ర. రోశుపోవు *rōtu-pōvu*. v. n. To become very thin, or emaciated. శుభ్ర పోవు.

రోడ్డు *rōḍḍu*. [Eng.] n. A road. మార్గము, రోడ్. రోడ్డుపన్ను *rōḍḍu-pannu*. n. Road cess.

రోశ *rōta*. [Tel. from రోయ.] n. Foulness, filth; nastiness. అసహ్యము, ఏవము. అసహ్య. adj. Foul, nasty, equalid, disgusting. Disgraceful, abominable, hideous, horrid, vile. అసహ్యమైన. రోశలు *rōtalu*. n. pin. Abuses, తిట్లు. రోశగి *rōtagin*. su. v. n. To feel a disgust for, రోశపడు.

రోశము *rōdāṁamu*. [Skt.] n. Weeping, wailing, lamentation, ఏడ్పు, ఏడుపడము. రోశి *rōdāṁsu*. v. n. To cry loud రోదనముచేయు.

రోశ or **రోశ** *rōdasi*. [Skt.] n. The Earth, భూమి. The sky, heaven, విష్ణు. Heaven and earth as one, మత్స్యవిష్ణు, భృగివ్యంశిమంతరాశి. "శిశ్నునిరంతరమిరోదాశిమంతరాశిమంతరాశి." B. X. ii. 484.

రోశ *rōdā*. [H.] n. A wheel of a cart.

రోశము or **రోశము** *rōkāma*. [Skt.] n. A shore, bank. సహ్యాంశరము. గట్టు, ఒడ్డు.

7. So richtig

1098

9-5 RUSA

ဝိရောဓိ ရောသိဏ္ဍိယ. [Skt.] v. a. To ob-
struct, oppose. ခုခံဝိရောဓိ, ဝိရောဓိဝိရောဓိ. To
quarrel.

రోపణము or **రోపము** *ropanamu*. [Skt.]
n. Putting on as a load or weight,
imputing. **పాపుల రోపము**.
n. An arrow, **కాము**. **రోపితము** *ropanamu*.
adj. Placed in or upon. **కంచుదిన**.

శ్రుంగము *romantakamu*. [Skt.] n.
Rumination, chewing the cud. పశువు
కూడ.

కోమము *romaṁmu*. [Skt.] n. Hair (growing on the body), a hair. శరీరమునందే పెట్టు, I. **కోమకర్ణము** *roma-karṇamu*. n. Lit: Hairy-eared, i. e., a hare or rabbit. చెవుల పట్టి. **కోమకూపము** or **కోమరంధ్రము** *roma-kūpaṁmu*. n. A pore in the skin, a sebaceous gland. “హృదయోద్ధమకోమకూపములంబుకొక్కటకున హృదయము స్పృశించె.” M. XIV. iii. 118. **కోమరాజి**, **కోమలజ** or **కోమాశజి** *roma-rāji*. n. A line of hair extending to the navel. నూనార. **కోమచక్రియ** or **కోమచర్మజము** *roma-chakriya*. n. Horripilation. Tingling, a shudder or thrill as when electrified, or blushing, or in a flush with ecstasy. **కోమచందము**, **గగనద్వ**, **గంభీరచందము**. **కోమకము** *roma-kamu*. adj. Hairy, woolly. **కోమములకుల**. **కోమగుడు** a hairy man, శరీరమున నెరులములనుల పిడుపెద్దులములకులగుడు. **కోమకర్ణము** *roma-karṇamu*. n. An epithet of వాచి the hermit. ఆమున. **కోమరంధ్రము** *roma-randhraṁmu*. n. Horripilation, tingling, an electric thrill. “అనంతరముగొమ్మలలో నెటుల కోమరంధ్రమునో.” B. I. 200.

పానీయము. [Tel.] n. A stake at play.
 పానము. పానము. A pledge.
 పానము. A loan, పానము, పానము. Value,

price, *Re. Money*, *పను*. *రొ-యిదు*
ro-yidu. *v. a.* To pawn, pledge. *రొ-యిదు*
రొ-యిదు. *రొ-యిదు* *ro-reladi*. A concubine, a
 prostitute, *రొ-యిదు*, *రొ-యిదు*.

తోము న్యు. [Tel.] v. n. To dislike,
 abhor, be disgusted with, అపహ్యుడను, తో
 తనుడు. "ఇష్టాదిహృద్యనని యందుకోయక." M. ix, ii. 140. v. n. To search, seek, look
 for. వెదకు. "ఉదవదనంబని తోయదుర్యోగోని
 తారకృషి గాంధుమీరులకు యధిమానములంక
 యంతకక." A. v. 73. To blame. నిండు
 చు. To leave, give up, quit. త్యజించు, నిడు
 చు, మానుకొను, వదులకొను. "తొక్కదనాని
 తోయకలెంతకొ" Vama. 1945.

శ్రీలంకా రథంబమ్మ. [Skt.] n. The large black bee. శంషుడ.

రోలు *rōlu*. [Tel.] v. n. To weep or cry
 aloud. రోదనముచేయు, నిలవించు. "రోలు
 చుకొరరిలయచి" కాలుగజడంబుజెట్టి తుదకు
 గరచుచుకా లాలగక్షుగరరీసాలకు నిక్కు
 తాడుదగనుచు ప్రామునిదిచెక." M. VII. v.
 276. n. A mortar for pounding grain in.
 తొలుపుము. (cf. Tam. తిరళి.) Plu. రోట్ల.
 G. రోటి. Loc. రోట. రోలుమాను a door
 hinge, a piece of wood on which a door
 turns.

రోషము *rōshamu*. [Skt.] n. Anger, wrath, irritation. రోషము. రోషగతు or రోష గతు *rōsha-gathu*. n. A passionate man. రోషిష్ఠి. రోషింతు or రోషవదు *rōshinisu*. v. n. To be irritated, incensed or annoyed. రోషింతు, అక్రూపదు. రోషితుడు *rōshi-tuḍu*. n. A passionate, irascible man. అక్రూపవదనాడు. రోషము *Vikriti* of రోషము. “చలమసాధించుచిష్టసాపత్త్యు.” 8. iii. 16. రోషింతు Same as రోషింతు.

దిష్టుడి రూప-విధి. [Tel. from కోయం.] n.
 Disgust. A disgusting man. కోతకొట్టు.
 A drudge, wretch. Adj. Loathsome,
 disgusting, shameless. కోతెన, సిగ్గు

శాశ్వ. రాహుతిరమము *rashality, shamelessness, impudence.*

రాహాణము or రాహాము *rāhāṇamu.* [Skt.]
n. Mounting, ascending, ఎక్కుట. రాహ-
ణము the name of a certain hill, Adam's
Peak in Ceylon. బౌద్ధ. రాహాము
rāhāmu. n. A bud, a blossom. పుష్ప,
రాహణము.

రాహిణి *rāhina.* [Skt.] n. The fourth of the
lunar mansions, personified as the wife
of the moon, రాహిణివక్త్రము. Also, the
mother of Balarāma. బలరామనితల్లి, A
medicinal plant, *Helleborus.* కలుకరాహిణి.

రాహితము *rāhitamu.* [Skt.] adj. Red,
ఎర్రని. n. Redness, ఎరుపు. A red streak
in the clouds. ముంజూపేంద్రభుక్తు, రాహ
కు. 8wa. v. 123. రాహితాశ్వేదము *rāhit-
śvēdu.* n. The god of fire. అగ్ని దేవతాశ్రుకు.
Also, the name of Harischandra's son.
రాహిత్య *rāhittu.* n. The female white-
looked antelope. మచ్చులిడి, ఆకుమచ్చువు
గము.

రాహిషము *rāhiṣamu.* [Skt.] n. A species
of wild deer. రాంధగారె.

రా rāu

రాహు or రపుహు *rahu.* [for Skt. రాహుత్త.]
n. A trooper, rider, horseman. సురము
జక్కరాకు. రాహుద్వీశ్వరము like rider
like steed.

రాధ్రము *raudramu.* [Skt. from రాధ్ర.]
adj. Terrible, terrific, fearful, sharp, acute,
wrathful, violent. భయంకరమైన, దీక్షమైన.
n. One of the nine feelings or emotions
called భవములు. An emotion of fear, భయ
భవము. Terror, wrath. రాధ్ర *raudri.* n.
The name of a Telugu year.

రాధ్రము *raudyamu.* [Skt. another form
of రాధ్రము.] n. Silver. వెండి. adj.

Made of silver, argentine. వెండిరాధ్రము.
T. i. 5.

రాహుము *rauhamu.* [Skt. from 'Rome']
n. Salt obtained from Rome, సుధావేదము
రమమునకు గనియందున్నది అప్పు.

రాహము *rauhamu.* [Skt.] n. One of the
divisions of Naraka or Hell. భయభవము.
adj. Fearful, terrible, భయంకరము.

రాలు or రపులు Same as రాహు. (q. v.)
రాలురాహు *rauh-rahu.* v. n. To take fire,
to flame forth, కాలవేదమునకు. రాలు
రావు *rauh-rāvu.* v. n. To set on fire.
మందమునకు. రాలురావు *rauh-rāvu.*
n. The act of burning, రపులరాహు.
రాలురాహు or రపులురాహు Same as రాహు.

రాహిష్యము *rauhish-tyamu.* [Skt.] n. A
name of Balarāma or of the planet
Mercury. బలరామకు, మధ్యరాహు.

రాహిషము *rauhishamu.* [Skt.] n. A sort of
wild deer. రాంధగారె.

ల la

ల la. [Tel.] The letter L (ల) is the same letter
with a harsher sound. These two are
separate and one cannot always be used
for the other. The harsh sound has been
introduced into some Sanskrit words.
Thus, the nouns లు, లోకము, are in
Telugu invariably written లె, లోకము.
Authority or custom is the only rule, and
it never varies. లె time. లె gen. plu. of
లెం a thousand.

లంక *lanka.* [Skt.] n. An island in general.
నీల, పోలనీలము. The capital of Ravana,
Ceylon, రావణాసురునిస్థానము.

లంకము *lankamu.* [for Skt. లంకా.]
n. A day passed without eating any
food when one is attacked with fever
and other diseases. భయంకరమైన రాహు

వచ్చినప్పుడు అవశమలేకుండా ఉండేదను,
ఉపనాసము.

లంకిండు *lankintu*. [Tel.] v. a. To join, unite. కలిపించు, చేర్చు. To link or couple together, as two bullocks, పెన వేయు. "నల్లకోడలుబట్టాని పిట్టలంకించియుండ లంకియతోడగండుమారి చాచెన్కోడియర్." M. XII. iv. 39. To disgrace, అవమానించు. లంకిండు"కు *lankintu-konu*. v. a. To seize, or take by artifice. వెయిచిక్కించుకొను, కంత్రిమగా ఎలకొనకొను. లంకి or లంకియ *lanke*. n. Coupling or tying two animals together. A link, connection. రెండుపశువుల మెడకు కొడుకట్టయను, పెన, కూడిక, సంబంధము. తనలుపాలు, కూర్చుదము. సంఘము. "నీకుమారుకొనినెంబులంకివేకు." Vish. vi. 31. ఆరెండు పశువుల లంకియగావచ్చుని those two tanks are connected, lit: are as links, వారి దుష్టులంకి he is much attached to money. "భాగ్యవశము భర్తపామికి కీరించె లంకిగల్గు నుతం." H. iv. 303. లంకి or లంకిమానిసి *lanke*. n. A slave, vassal. బంలు, రాసుకు. లంకిపలుపు *lanke-pulupu*. n. A bath or that ties two animals together. లంకి పాటు *lanke-patu*. n. Clinging together. ఒకటితో ఒకటి కదుముకొనియుండదు. Connection, తనలము. "నీ లంకపాటును లంకిపాటు యందు రాజును నేమాపురములారి." R. v. 286. లంకిపీట *lanke-pita*. n. A wooden plank used in linking cattle together. పశువులకు పెడయునది. లంకిపెట్టు or లంకిపేయు *lanke-peṭṭu*. v. a. To link together, తనలుచుచు, పెనవేయు.

లంక *lanka*. [from Skt. లంకానము.] n. Same as లంకానము. (q. v.) లంకగోను *lankagana*. v. a. To leap across, cross over. లంకించు, దాటు.

లంకను *lankanu*. [H.] n. An anchor. లంకరు భావా a poor house or hospital where food is dispensed. అద్వైతము. లంకరుదేయ

to cast anchor, లంకరుదేయ or ఎత్తు to weigh anchor.

లంగ *langa* [H.] n. A woman's petticoat. చావడ.

లంగోటి *langoti*. [H.] n. A piece of cloth worn like a truss. గోటి.

లంఘనము *langhanaṃ*. [Skt.] n. Going over, leaping, springing, jumping over or beyond, transgressing, going beyond proper bounds. వ్రక్తము, చాచడము. Fasting, abstinence, a day passed without food when one is attacked with fever, &c. ఆ భోజనము, రోగి భోజనము లేకుండా ఉండేదను, లంఘనము. లంఘి *langhi*. n. A transgressor. అతిక్రమించినది. "కమ్మగవచ్చు తిలపిట్టైకలిమిగులక." Il. i. 3. లంఘించు *langhinu*. v. n. & a. To pass, or cross over, leap, jump. దాటు, దూకు.

లంఠేము *lanṭhamu*. [Tel.] A bribe; bribery. కార్యార్థముగాను అక్రమముగాను రహస్యముగాను ఇచ్చినసొమ్ము. "అనినవశముల నల్లంబులందయునానిచ్చి." M. IX. ii. 276. లంఠేగోండి *lanṭa-gondi*. n. One who is given to taking bribes.

లంజ *lanja*. [Skt.] n. A whore, a harlot, a concubine or kept woman. వారస్త్రీ, నేత్య. లంజె, లంజీయ or లంజేర [from లం.] Same as లం. లంజేరడు *lanje-kadu*. n. A whoremonger. దుడుకు. లంజేరేడిప *lanje-bedipa*. n. A kind of fish. ఒకవిధమున చేప. లంజేరికము *lanje-rikamu*. n. Whoredom. పశువు. లంజేనెవరము *lanje-netarumu*. n. A medicinal plant. H. v. 53. ఒకముదాకు, గోంజెముగారు పచ్చి.

లండి, లండు or లండుదోరు *landi*. [Tel.] n. A wretch: an obstinate or wicked person. కుచ్చితప్రభువుడు, తేజ, కుచ్చికస్త్రీ. "లండులైయ్యంగులు లావుగాదును మందజంగులకు మరమేరకు." L. ix. 186.

లంక *landa*. [Tel.] n. A very stout person, మిక్కిలి లావుమనిషి.

లంపడు or లంపడుము *lampadu*. [Tel.] n.

Pain, trouble, weariness, బాధ, తొందర, అయ్యాపము. Danger, ఆపద. "నుల్లదీర్చినను కోప్పిల్లమున్న పద్మాకరంబుల్లెనుతిశయిల్లే. పెక్కులంపడుమలకల్గి ముత్యముల్ మానకున్నట్లు అమరులట్లు." Vish. vii. 226. లంపడుదడు *lampadu-padu*. v. n. To take pains. శ్రమపడు. లంపడుదు *lampadudu*. n. One who loves, one who is given up to or eager for, అత్యాశక్తికలవాడు, మిక్కిలి ఆశకలవాడు. స్త్రీలంపడుడు a whoremonger, a libertine, a gallant. "రావ్యునింబంబుడై." URT. iii. 111. "అటుగాక కర్నకతిలంబుడుడగుడు నేని." M. XII. i. 37.

లంకా or లంకావాడు *lampata*. [Tel.]

n. A son of a slave. దాసిపుత్రుడు.

లంపు *lampu*. [Tel.] n. Stolen food, దొంగతన.

లంపులమారి *lampula-mari*. n. An animal that is fond of stolen food, దొంగతనమునుండి. "లంపులమారిదానినడలాచుక మాదిగ రాదుగోను." H. v. 80.

లంబము *lambamu*. [Skt.] adj. Long. పొడు

డైన. Great, large, spacious, capacious, broad, expanded either in breadth or length or both. పొలమైన, విరివియైన. Pendulous, depending, క్రేలాడునట్టి. లంబకర్ణము *lamba-karnamu*. n. Lit: The long eared, i.e., a hare, చెవులట్టి. లంబకము *lambakamu*. n. Depending, descending, falling. క్రేలాడదము, A necklace. పలమ. భువిక *lambika*. adj. n. The uvula, or soft palate. కొండపాలుక. లంబిరము *lambiramu*. adj. Hanging down. క్రేలాడుచున్న. లంబు *lambu*. [from Skt. లంబము.] n. Largeness, bigness. స్థూలము. Greatness, గొప్పకడము. "నీలంబుజికాందినీలంబునలడు." T. iii. 71. లంబోదరుడు *lambodaru*. n. Lit. The big bellied god, i. e., Ganesa,

విష్ణుశివుడు.

లంబాడి or లంబారి *lambadi*. [Tel.] n. A certain tribe of gypsies called Lambadies or Brinjaria, who trade in bullocks, salt, grain, &c. లంబాడితండా a troop or camp of these vagrants.

లంబి or లంబి *lambi*. [Tel.] n. A family. కుటుంబము.

లంబించు *lambinchu*. [Skt.] n. Reviling, abuse. తిట్టడము. దూషించడము. లంబించు *lambinchu*. v. n. To abuse, revile. దూషించు, తిట్టు.

లంబుచు *lambuchu*. [Skt.] n. A species of the bread-fruit tree, *Artocarpus ca. ka.* (Box. and Watta.) కన్నరీడు. A large species of lemon. కనకపుచ్చె.

లంబునకి *lambu-naki*. [from Skt. లంకామంథ, so called from its red bill.] n. The White-breasted. King-fisher. *Halcyon asyrensis*, (F. B. L.) మిచ్చినాడు.

లంబు *lambu*. [Marati.] n. An envelope. Sealing. A post parcel.

లంబి or లంబి *lambi*. [Tel.] n. A sharp arrow. క్రూరబాణము. "తనములొరలతరక పంపు." Siva. iv. 36. లంబిలతరకపంపు, అంబులపాడి. A kind of pigeon, పాలావనికీకడము. "నీలైవలంబిరం." పా. i.

లక్క *laku*. [from Skt. లక్ష్మ.] n. Lac, sealing wax. లాక్. బకుపు. అలుకులక్క. shell-lac. కొయ్యలక్క. stick-lac. లక్కతెవురు *laku-tevuru*. n. The weevil or the blight caused when corn turns rusty. ఒకవిధమైన రీతి లక్కపెట్టు *laku-pettu*. n. A lacquered box. చిల్లపేటిక. లక్కపియ్యము or లక్కపాడి *laku-pigumu*. n. Powdered lac, grain lac. పొడిలక్క. లక్కయ్య a house built with lac, seeming like mortar, intended by Duryodhana to be set on fire to procure the death of the Pandavas. లక్కపకరాలు false coral. లక్కాకు *laku-aku*. (లక్క+అకు.) n. A

roll of palm leaf reddened with lac and worn in the ear instead of an earring. హెచ్చుక. లక్కకున్నా a sort of pale red colour.

లక్కశాస్త్రము *lakkaśāstram*. [from Skt. లక్ష్మణము.] n. The science of Grammar, వాగ్విద్య. హెచ్చుక. A sign, సూచకు, అవకాశము.

లక్కని *lakshmi*. [From Skt. లక్ష్మి.] Same as లక్ష్మి. (q. v.) లక్కచుకుడు corruption of లక్ష్మిచుకుడు.

లక్క *lakka*. [Skt.] n. A lac, one hundred thousand. సూచకము.

లక్కము *lakkaṃ*. [Skt.] n. A sign, mark, token. సూచకు. A symptom, an indication; a characteristic, attribute, quality; a predicate, any thing by which an object is designated, or distinguished. లక్క. A rule of art or science. వాగ్విద్య. The science of Grammar, లక్క. వాగ్విద్య. Perfection, comeliness, beauty, correctness, precision, వర్ణలక్షణములు the signs of rain. వర్ణలక్షణములు the symptoms of fever. లక్షణలక్షణము the description of letters in grammar, i. e., Orthography. ఛందోలక్షణము prosody. లక్షణములను వర్ణించుచు I will now describe the symptoms of that disease. లక్షణములను వర్ణించుచు a classical poem, a book written according to the rules. లక్షణములను *lakṣaṇaṃ* adj. Handsome, beautiful. అందము. లక్షణము *lakṣaṇa* adv. Metaphorically. లక్షము *lakṣam* n. A butt, mark, or aim. సూచకు. లక్షించు or అలక్షించు *lakṣin* v. a. To aim at, to see, సూచించు, చూచు. లక్ష్యము *lakṣyam* n. A mark, token, or sign. లక్ష్యము, సూచకు "వివరము" T. iii. 149.

లక్ష్మి *lakshmi*. [Skt.] n. Lakshmi, the wife of Vishnu, the goddess of prosperity. Wealth, fortune, సూచకు. Beauty, splen-

dour. హెచ్చుక. Turmeric. వసంత. "లక్ష్మి" *lakṣmī* *Rukmāṅga* iii. 129.

లక్ష్మణుడు *lakṣmaṇudu* n. The younger brother of Rama. హెచ్చుక. A fortunate man, సూచకు. లక్ష్మిపతి *lakṣmi-pati*

n. The husband of Lakshmi. లక్ష్మిమహా

హారము *lakṣmi-mahāhar* n. A certain kind of rice. H. iv. 158. లక్ష్మివంతుడు

lakṣmi-vantu n. A man of wealth. హెచ్చుక. సూచకు. లక్ష్మివారము

lakṣmi-varam n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

లక్ష్మివారము *lakṣmi-varam* n. Thursday, సూచకు, లక్ష్మివారము, సూచకు.

oKa laa

1103

eg laia

అగ్రదము *lagudamu*. [Skt.] n. A club bound with iron or made of it, a staff or stick. ఇతవ అగ్రదములను దండము, "విక్రమనాథునియ కులవక్త్రలహర్యాద్యం," P. i. 614.

అనుక *lagudu*. [Tel.] n. A kind of hawk;
the Lagger Falcon, *Falco jugger*. (F.B.I.)
అకా-అడె. "దిండ్ల కుచెయ్యెవంకోయి
యార్వవేమవతిగాడ్చురే రిండ్లి మ్రోయకు
నాగ్నవేంజలకొలనుకుడిగ్గి కొడైలివడక."
Swa. iv. 86.

లగువు [from Skt. లఘువు.] Same as లఘువు.
(q. 7.)

అగ్గ *aggga*. [Tel.] n. An escalade, scaling, (ముట్టడించి) కొలువైకొడము. అగ్గరక్క, అగ్గమ్ము or అగ్గంమ్ము to scale a fort, మట్టడి చేసి కొలువొక్క. అగ్గదీపు *aggga-dīpu*. n. Assault batteries; (these were stones kept upon fortresses to be rolled down upon the besiegers.) కొలువొడగండి గ్రతువులకై కొరించేబండలు.

అక్షమా సామల నా అశ్వుమః. (౧. ౪.)

అర్థులు *laggu*. [Tel.] n. Welfare, prosperity, happiness. శుభము, యోగ. అర్థులు *laggu*. n. Obsequies, శుక్రక్రియలు. దినాచారాలు "అనంతరంబు దక్షిణాధిపాశ్చింసినం బుట్టవలెనని విశద్యుననుచును." M. III. iv. 110. "యశ్చోధనాదులకు సంతోషమైదిధనంబెనెమ్మ" భుక్తరాష్ట్ర దౌర్భ్యైరహింపదు లానదించుచుట్టుగా నొనర్చి తానెరిగినవారొక్కెల్లభుగలు సేయవలయుండను బంధులు లేరని చకుంధరాష్ట్ర భులశిల్పమక్షేపించియందితభాసంబులతో భాషునింబునిరె." M. XII. i. 438.

అగ్ని మన *agnanu.* {Skt.} n. 'The rising of a Sign or Constellation. That portion of the equator, which rises in succession with each Sign in an oblique sphere. A period astrologically selected for any auspicious ceremony, such as a marriage, &c. రాజ్యమునకు, భక్తియును. adj. Attached to, adhering to, in contact with, joined to, connected with, intent on, శుభమునకు.

అగ్నపత్రం *agnapadu*. n. A security, or surety. అగ్నపత్రము, అగ్నపత్రములు, అగ్నపత్రములు. అగ్నపత్రములు *agna-patrika*. n. A wedding notice.

లఘిమ or లఘుమము. *laghimu*. [Skt.] n.
 Ethereality, volatility, subtility, buoyancy.
 Excessive lightness; absence of weight,
 especially as an attribute of supernatural
 power. లఘుత్వము. లఘుత్వము.
laghishtham u. adj. Lightest, very
 light, very small, least, చిహ్నిత చురుగైన.
 చిహ్నిత, క్షుద్రులైన. లఘుత్వము *laghutvam u*.
 n. Lightness, triviality. చురుగైన.
 లఘుబ్రహ్మ *laghu-brahma*. n. A plant
 called *Trigonella corniculata* లఘులయ
 ము *laghu-layamu*. n. The root of a
 fragrant grass, usually called Cuse-cuse,
Andropogon muricatum, తెల్లనట్టి కం.
 లఘువు *laghuvu*. adj. Swift, quick, చిహ్ను.
 Light, not heavy; slight, trivial, trifling.
 Convalescent, better in health. Abating,
 moderating, as applied to disease, చురుగైన.
 కంఠము. n. An abatement, lessen-
 ing, slackening. A short syllable. A
 leap, darting. Quick time in music. కం
 ఠము, నడుపుకొనిది. కంఠ. కంఠము. కంఠముల
 క్షేమము, లఘువుగా *laghuva-ga*. adv. Light-
 ly. In good health. Gently, well, softly,
 slowly. క్షుద్రుగా. స్వస్థముగా. లఘుకంఠకు
 పోవు *laghu-kantaku-poon*. v. n. To pass
 urine. కంఠము.

అల్ప (from Skt. अल्प.) n. Same as అల్ప. (q. r.)
అల్పముగను same as అల్పముగను.

అశ్వేనమా నిశామః శశి అక్షరము. (౧. ౪.)

అజ్ఞ *lajja*. [Skt.] n. Shame, modesty, bashfulness, shyness, నిష్ఠ. అజ్ఞము or అజ్ఞతీలుడు *lajjaluu*. adj. Bashful, modest. నిష్ఠలవాడు. అజ్ఞితు *lajjituu*. v. n. To be ashamed, bashful or shy. నిష్ఠవడు. అజ్ఞితము *lajjitamu*. adj. Abashed. నిష్ఠవడిన.

లట లాట

1104

లద్ది laddi

లటక్కు *laṭakku-na*. [Tel. (anuk.)] adv. Suddenly. అకస్మాత్తుగా.

లటకుట, లటకుటము or **లటపట** *laṭapaṭa*. [Tel.] n. Fighting, a quarrel. **పెగడము.** "కల్లపత్తములను కపటకృత్తములు. లటకుటం బుల ను యా లా ము లములను." L. vii. 277. Braggling, boasting. ఇంపా లునర కడము, గట్టలుకొట్టడము. "నావుడునరహరింబెద విపుడులుయెరిగిరాక యిదికేటుగనే గానించితి తేరిగదలచుచుకగరిగి నేనిలటకుటలేలా." G. vii. 29.

లటకము *laṭakamu*. [Skt.] n. A kind of drum. వాద్యవికము. adj. Skillful, attractive. వాద్యకులము. "ధర్మాచారధర్మారణ్యం కలటకుటకులములు, అవతరిస్సగ." H. iii. 38.

లట్ట *laṭṭa*. [Tel.] n. A step, పడియ.

లట్టవ or **లట్టి** *laṭṭava*. [Tel.] n. A gudgeon. చుట్టకల్ల. A small oymbal, చిటికాళము. "చు కరమునూనిట్టవయు కంబళ మునము నయనంబిం, దిరిగెత్తునడయుంగొనికదీయని వానమునిర్దమించి యెవ్వరుతననాకుతోయ నుచు." Vajra. iii. 98.

లటాన *laṭana-na*. [Tel. (anuk.)] adv. Suddenly, all at once. అకస్మాత్.

లటాన *laṭayi*. [H.] n. A fight, battle, యుద్ధము.

లడి *laḍi*. [H.] n. A skein of lace, టెం, నిడుపుగాముట్టిన సరిగలోనునానిముట్ట. A skein of gold or silver thread. A string of pearls, flowers, &c.

లడ్డిగ, లడ్డిగి or **లడ్డిగము** *laḍḍiga*. [Tel.] n. A kind of bottle used in travelling, బుర్ల, ఒకవిధమైనపాత్ర. "నాదిమైనంటగట్టినకొకరాని, వాటికంటియార్తనందియల, నేతిలడ్డిగపట్టనిం చిన పిరకాడు. బుర్లదొంగలపానగియుండ." H. i. 200. "సంపాదంపుచింతకుండు. పెల్లెలొ నాండికావల్లకామ్యులరైలు గిడ్డి మిత్తపు నేతిలడ్డి గలను." A. ii. 123. తెలడ్డిగ a. honey bottle.

లడ్డు *laḍḍu*. [Tel.] n. A kind of sweetmeat. (Metaphorically,) a scrape, perplexity. **లడ్డుకము, లడ్డువము** or **లడ్డువము** Same as లడ్డు.

లత or **లతిక** *lata*. [Skt.] n. A creeper, a creeping plant, టెం. A branch, కొమ్మ. ఖడ్గ లత a slender sword. కనులత her slender form. **లతకూన** *lata-kūna*. n. A sprig. (practical phrase for a girl.) వారిక, తేరిక నంటి అడుది. **లతాంగి** *lat-angi*. n. A slender woman; one whose form is slender as a sprig. కన్యక. **లతాంబు** *lat-ambu*. n. A flower (lit: the extremity of a creeper.) **లతాంశాస్త్రుడు** one who uses blossoms for weapons, i.e., Maumadha, పుష్పాస్త్రుడు. Kalahaa. iv. 31. **లతాదోల** *lata-dola*. n. A swing formed of twigs. టెంకాయ్యు. A. v. 66.

లత్త *laṭṭa*. [Tel.] n. A blow, దెబ్బ. Danger. ఆపద.

లత్తిక *laṭṭika*. [Tel.] n. A stout and heavy seed of the కచ్చువట్టు.

లత్తిక *laṭṭi-ekṭpa*. [Tel.] n. A sort of fish, *Drepanus punctatus*. Russell; plate 79.

లత్తుక *laṭṭuka*. [from Skt. లాత్తు.] n. The red colour called lac, produced like cochineal from insects. లాత్తు. లత్తుకూడి cotton steeped in lac liquid and then dried. This by being dipped in water forms red ink. **లత్తుకబొట్టులు** *laṭṭuka-bottulu*. n. A certain kind of grain. ధాన్యవికము. H. iv. 168.

లద్ది or **లడ్డి** *laḍḍi*. [Tel.] n. The dung of horses, asses, elephants, or camels. అర్వాకులకడ. **లద్దిఅకు** trash, the remaining substance of leaves boiled for dye, &c. **లద్దిపురుగు** *laḍḍi-purugu*. n. A dung-beetle. The fly that destroys corn, a grub in wood. క్రిమివికము. **లడ్డిపిప్పి** or **లద్దిపిప్పి** *laḍḍi-pippi*. n. The blight

or murrain that destroys corn. లపిద్యువ
రీక. లద్దె or లద్దెరు laddie. n. The end
of a cloth. లేయవాడు బట్టనినను విడిచెను
అందు.

లపక lapa. [Tel.] n. Money, wealth. ధన
ము, ద్రవ్యము.

లపకాయించు or లప్తాయించు lapa(y)-tanin.
[Tel. anuk.] v. a. To devour, to plunder.

లపకము lapakamu. [Skt.] n. The face or
countenance. ముఖము. The mouth. నోరు,
Voice, talking. మాటాడడము. A word,
మాట. "కళిదాసువృత్తి తిలకమువాసనల లపక
గంధములకులంప మొసక." H. iv. 84. లపితము
lapitam. adj. Said, spoken. చెప్పబడినది.
n. Voice, speech, a word. మాట.

లప్ప lappa. [Tel.] n. A lump (as of
sugar or of civet.) ముద్ద. కడ్డ. కాక. "తలము
క్లబ్బరముగా తాల్చి తేనెలను పోల్చువానిలప్పలు
పోతుమట్లు చక్కముగా నవలంకరించుచునుండి." Nava. page 58. లప్పము lappamu. n.
Plaster, cement used to fill up the
cracks in wood or the seams of ships, &c.
Putty.

లలలు laba-laba. [Tel. anuk. of beating
oneself on the mouth, as a mark of dis-
tress.] adv. Much, severely

లభించు labhinna. [Skt.] v. n. To happen,
befall, occur, be acquired or gained.
ప్రాప్తమగు, ప్రాప్తించు. కలగు. వాడు పెక్కిం
ప్రకారములభించినది it turned out as he pro-
phesied. లబ్ధము labdham. adj. Gained,
acquired, obtained, received, attained.
పొందుచున్నది. n. The quotient in division.
భాగవారముచేయగా వచ్చినపంపు. లబ్ధవస్తువుకు
labdha-vastuvu. n. A learned man, పండి
తుడు. లబ్ధి labdhi. n. Profit, gain. లాభము,
ప్రాప్తమగు, కలిగి. "ఇతరమత్త్యమనెనెంటు
కోకాల్చియుండు లభింకకారాధనలో సుల్పమనీ
ల." BD. iv. 1822. లభ్యము labhyamu. n.
adj. Attainable, procurable. పొందదగిన.

లమిడి or లమ్మ lamidi. [H.] n. A slave
girl, a wretch, scamp. తొత్తు.

లయ laya. [Skt.] n. Beating time in music
and dancing. తాళము యొక్క కాలము.
[Tel.] n. Fraud, trick, deceit. మాట,
దాసము. లయకాడు or లయకారి layaka-
du. n. A rogue, దాసాడు. "లేఁతనది, గడ్డు
పెట్టెడిబయకారి కౌంక." Vajrayanti. iv. 81.

లయము layamu. [Skt.] n. Loss, destruc-
tion, extinction, annihilation. నాశము.
The grass called cuss-cuss, పట్టికేసు. ఇంత
లో ఆ ప్రభుత్వమునకు లయకాలము వచ్చినది
these were the declining days of the
dynasty. లయించు layinchi. v. n. To be
destroyed. క్షయించు. To be attached to,
be connected with, అగ్నిముగ, పుష్పము. నాని
మనసుకొ నానియందే లయించెనుచోగా while
his every thought was engrossed by her

లయ్య layya. [Tel.] n. A prostitute.

లలంతిక lalantika. [Skt.] n. A necktie
hanging as low as the waist. కొంకారము.

లలత్ lalat. [Skt.] adj. Shaking, tremu-
lous. చలించే, కదిలే. లలక lalaka. n. A
wanton girl, a beauty. చిలకవలెనున్నది.

లలాటము lalatu. [Skt.] n. The forehead.
మధుర, ముసల. లలాటనిభతము or లలా
టనిది lalata-nibhatamu. n. That which
is written on the forehead; (what
Mussulmans call 'nashib.') Luck, destiny.
(Bramha is imagined to write in crooked
lines on the skull, the future events of
each life.) లలాటిక or లలాటవస్తువు
lalatika. n. A tiara, a fillet. ముఖప
ట్టిక, పానులబాట్టు.

లలామము lalamamu. [Skt.] n. A sign.
గురుకు. A flag, పెత్తము. A ornament,
ఘామము. A coronet of flowers. A mark
on the forehead, మధురబట్టి పుష్పలలాడి
కము, లేక, బాట్టు, తిలకము. సమస్తలలామములు
the loveliest of women. "అద్భుతముగా

వివరణలను చదివించుటకును." B. vii. 416. adj. Chief, principal, excellent, శ్రేష్ఠమైన. Beautiful, agreeable, charming. మందలమైన. లలామణము *lalamakamu*. n. A coronet of flowers. కాశీకము. పురుషేశ్వరమోక్షప్రదానము. విల్లవాట్టునకట్టినదండ. "సారంగమందలమణిలలామణి." A. vi. 180. లలామణుడు the chief man, ముఖ్యుడు. శ్రేష్ఠుడు. భూపాలలలామణుడు the noblest of kings. "మంత్రీలలామణి." Ved. Ras. ii. 1. సాధ్వీలలామణుడు the most virtuous of women. "ఈయలలామణునియేయుగముందుగానా." T. ii. 105.

అం లలి. [Tel.] n. Order, క్రమము. Love. ప్రేమ. Brightness, joy, వికాసము. ఉత్సాహము. Gracefulness, agreeableness. సాగము, ఒప్పదము, సమృద్ధి, అంగీకారము. adj. Graceful, agreeable. సాగమైన. ఒప్పదమైన. adv. Gracefully, agreeably. సాగముగా, ఒప్పదముగా, అత్యంతము. "అమిలల్లపిల్లచులలితరాచనదీప్తలదరమండలిన నానియాని." M. IV. iii. 55.

అం లలితము *lalitam*. [Skt.] adj. Beautiful, graceful, charming, lovely, gay, cheerful. మోక్షమైన. మందలమైన. అం లలితానీ a sweet or lovely figure.

అం లంకము *la-angamu* [Skt.] n. A clove. *Caryophyllus aromaticus*. (Watta.) కేవలము. అం లంకపుముగ్గ. అం లంకపుముగ్గ. *langu-gapu-chekka*. n. Cassia lignea (Ainslie). ఎలాంకము. అం లంకపుము *laranga-pulfa*. n. Cinnamon. పచ్చలంకపుము *Cinnamomum zeylanicum*. అడవిలంకపుము *Cinnamomum iners* (Watta.)

అం లాము *lavanam*. [Skt.] n. Salt. ఉప్పు. Saltiness. ఉప్పున. adj. Salt, saline. ఉప్పుగానుండే. సముద్రలవాము sea salt. మైదవలనము rock salt. విద్యాలవాము salt used in medicine. అమ్మద్రావకము hydrochloric or muriatic acid, *acidum muriaticum*.

అం లా *lavani*. [Tel.] n. Tightness. దిక్కు. "నీ చీరయమైనయొద్దానంబుననీచీరకొనించి పట్టుచుక్కరించి." Swa i. 15.

అం లాము *lavanam*. [Skt.] n. Reaping, mowing. మైదముదలకునది కోయదము.

అం లాము *lavamu*. [Skt.] n. A small quantity, a very little, a minute particle. కొంచెము. మాన్యు. తేకము. Cutting, plucking, as a flower, &c. కొయదము. కొక. adj. Little. కొంచెమైన. అం లాము *lavinsu* v. a. To cut, reap, mow. కొయ. అం లాకము *lava-lakamu*. adj. Very little. చాలంత అం లాకమైనది ఎరుగనివాడు one who is utterly ignorant.

అం లా *lava-lava*. [Tel.] adj. Split, divided, broken asunder. భేదబ్ధున. చరితన.

అం లా *lavali*. [Skt.] n. A kind of creeper. ఒకరిగ. Swa. iii. 146. A. v. 80.

అం లా *laviti*. [Tel.] n. The root of a bird's wing. తక్కుమండలు.

అం లాము *lavitamu*. [Skt.] n. A sickle, a small reaping hook. కొదవలి. "దుంబుల తాలిద్ర." Dasarudhi Satakam.

అం లాము *lavamu*. [Skt.] n. Garlic. పెల్ల. A certain kind of flaw in a gem, చిల్పములలోనుండే లోపము.

అం లా *lasat*. [Skt.] n. Bright, brilliant. ప్రకాశమైన.

అం లాము *lasaku*. [Tel.] v. a. To destroy, నాశముచేయు.

అం లాము *laskaru*. [H.] n. An army, దండు. A lance, నీపాయి. adj. Stout and strong

అం లాము *lastakamu*. [Skt.] n. The middle of a bow, where it is grasped. భక్తుభక్తి స్థానము. A. ii. 88.

లకా laka

1107

లాగు lagu

లకా-లి lahari. [Skt.] n. A large wave or surf, a billow. A flood. సహాయము. ప్రవాహము, వర్షము. T. iv. 150.

లా lā

లాంగలము langalamu. [Skt.] n. A plough. లాగలి. లాంగలి langali. n. An epithet of Balarama. లాంగుము. The forest tree called *Gloriosa superba*. బంగారు. Rox. ii. 143.

లాంగూలము langulam. [Skt.] n. A hairy tail, as a horse's.

లాంఛనము lanckhanamu. [Skt.] n. A mark, or sign, చిహ్నము. A name, or appellation. తెలు.

లాక laka. [Tel.] n. A feather. లాకాయ. A new shoot from a stalk of corn, &c. శాస్త్రమును పట్టిపది the cholam has sent out fresh shoots. లాకకట్టు laka-kattu. n. Pinioning the arms. పదేముల పదికట్టు. లాకలు lakalu. n. plu. Small pieces of stick, used by weavers. పాతాకు పదు నుంచునట్టికట్టు. "కరంపురములు పాతాకు కట్టిర గోలముల లాకలదొడ, గంప, దొల్ల, కళివము, కడుగు, చెమర." H. ii. 12. లాకకట్టు laka-kattu. n. The unfinished warp of a cloth with pieces of wood still stuck in it, లాకలతో దుట్టెముందిని చదివినందున పదము.

లాక laka. [Skt.] n. Lac, లక్ష్మ. లాకార, సము laksha-rasamu. n. The red dye obtained from lac. లక్ష్మ.

లాక్షణికుడు lakshaniudu. [Skt. from లక్షణము.] n. One who knows the rules of the various arts, &c. A grammarian. A classical scholar. లక్షణము తెలిసినవాడు, లక్షణజ్ఞుడు.

లాగ lagu. [Tel.] n. A burrow, hole. కులగు, బొయ్య, బియ్య. "అడవియొద్దలాగినివనినాడ

శబ్దములలోలాగలమట్టి." Siva. iv. 20. "అనిరినిగిల్గనది, తనచులోటిగిల్గినయెడ నున్నదినుంచును లేదొకరలలాగకనున సుమధిర వ్రగమున పొట్టముచొరలె." M. XII. iii. 236. లాగతాగుడు laga-dagudu. n. A snake, సర్పము. లాగరి lag-ari. (లాగ + అరి) n. The ear. తెలు.

లాగము lagamu. [from Skt. లాగుము.] n. Same as లాగుము. (q. v.) లాగి lagi. adj. Light; easy; skilful. లాగుములు. లాగు నైన, సులభమైన.

లాగు lagu. [Tel.] v. a. & n. To pull, haul, drag, draw. తాడ్చు, వాడు ప్రామునితురును పుడు వానికాళ్లుచేతులు లాగిని in dying his arms and legs were drawn up, or were contracted. n. Attraction, ఆకర్షణచక్రము. Consent, సమ్మతి. Manner, దిక్కు. A summer suit, leap, లంఘనము. Short drawers, reaching only to the middle of the thigh. కట్టెము. లాగిండు lagimisu. v. a. To cause to pull or drag, లాగుచున్నచేడు. లాగుచు లాగు-కును. v. a. To take by force, seize. లాగుకొనుచుగా తీసికొను. అనుచునుగాను. లాగుబది lagu-badi. n. Expense, cost. లాగులాడు lagul-adu. v. n. To struggle, పోగులాడు. లాగు or లాగున lagu adv. Like, as, రీతిగా. దిక్కుగా, వది. "తెలుసువారికొద్దుదిక్కుమున, నలునినీకను, పురు కుత్తుచొచ్చున, పురులపునీల. పగులుగున, కాల్గినదగునుకాల్గినకనుకయునీకను." H. i. 12. ఏలాగునమట్టిది how is it, in what fashion is it? ఈలాగున in this way. అలాగున ip that manner? అతడు చెప్పిలాగున according to what he said? అని అట్టిలాగున చేయవలసింది you must manage to get this done. మాకు అలాగున so that it may reach us. మొట్ట లాగు నిలిచిపోడు he stood stock still. వాని ముఖములాగు తుంటె it looked like his face. ఇట్లు చేసిలాగున చెప్పుము tell him to do so.

లాభవము *laghavamu.* [Skt. from లఘువు.]
n. Lightness, slightness, delicacy, easi-
ness, facility, dexterity. లఘుత్వము. Health,
అశోగ్యము. హస్తలాభవము or కరలాభవము
sleight of hand. నన్ను లాభవముచేసిరి or లా
భవపరిచిరి they scorned me. చూచుచుండి
లాభవముగానందును it will appear con-
temptible. "చూచుచుంబలాభవమున, నీకేటికి
యచ్చుకొంటి." B. X.

లాచారు *lacharu.* [H.] adj. Helpless,
forlorn, poor.

లాచి or **లాచి** *lachi.* [Tel.] n. The sack to
receive loads, placed upon horses or asses,
గుర్రములమీదను గాడిదలమీదను వేసి గోనె. A
load carried on a small cart.

లాట *latu.* [Tel. from లాగు.] v. n. To lie
in ambush, పొంచు. To oppose, కదియు.
v. a. To pull, haul, ఈడ్చువట్టు, లాగివట్టు.
"చాలిభక్తులంబలాచి యడువిడియమలచేర." A.
ii. 10. "చాచివమిహూళనమొట్టలేటి గోచికా
దైవానిగోతును నేతెంచిలచియున్నాడునీలాగొత్తి
చూడ." HD. ii. 1051. "కటిమాత్రమున లా
చిట్టినగోచి." L. xi. 253.

లాటులు *latulu.* [Skt.] n. plu. Fried grain,
parched corn. కేలలు, పొరుగులు.

లాటదేశము *lata-desamu.* [Skt.] n. The
ancient name of a part of Southern
India: Guzerat or Malayalam.

లాటి *lati.* [Tel.] n. The Tailor bird. పక్షిని
దేము.

లాటికర్ర *lati-karra.* [Tel. లాటి corruption
of 'లావాటి.] n. A staff or club. కడ్డుకర్ర.

లాడము *ladamu.* [H.] n. A horse shoe.
లాడములకట్టు to shoe a horse.

లాడి *ladi.* [Tel.] n. A large ulcer, a galled
sore, a sore on the back of any animal
of burden produced by its load. పెద్దపుండు.
లాడ్పుండు. Matter or pus exuding from

the ear, చెవిపుంటిలోనుండికొరచి. "లాడి
మాగుకాకుల బలాయన మొందకలేదు." H. v. 35.
A sacrifice, బలి.

లాడె or **లాడియు** *lade.* [Tel.] n. Loading
a pack ox. ఎడ్డునీపున బడునెక్కించుట.
లాడె See లాయు.

లాదము. **లాతాము.** or **లాతపుకొల**
ladamu. [Tel.] n. A stick, staff, rod, a
hermit's staff. దండము, సన్యాసిచేతిదండము,
చేతివట్టు, పంకరకొల. "కకపాలకేదార కలకము
ద్రీకపాటి కురుచలకముతోడ గూర్చువట్టి." R.
i. 15. "ఈబలవపుంగోడుపునవిలదైతుల
సేన యెన్నితెక్కిలాండె రథలాండెవ్రాచియీ
లాతపుంగోలపవ్యహస్తంబునబట్టి మట్టిందివన్ని
యనీపుకలంబుప్రాచురై." G. viii. 116

లాతి *lati.* [Tel.] adj. Other, strange,
foreign, అన్యము. n. A stranger, an alien.
అన్యపురుషుడు, అన్యస్త్రీ. లాతివాడు a stranger,
వరుడు, అన్యడు. "ఇచ్చెడు పండిచ్చుకొవర్చె
శ్రీమహా యునిచేతిలాతిశేషమునకును." R.
vi. 30. "తల్లిపచ్చిక్కైమనవనంబుక లాతివై
యటులారకుడుయొక్కవై." M. XI. ii. 32.
Plu. లాతులు

లాటు *latu.* [Tel.] adj. Much, great, అధికము

లావర or **లావరా** *lavara.* [Tel. లావు+రాము.]
n. A grate over a drain. నలచావరములా
కపపు చొరకుండా నిలిపిన వాగుంధపురుక.
తేక, గండ్లరాము. చిక్క. పుక. "పెనుడిలావరా
కూపురానీకడనిలిచి." A. vi. 9.

లాపు *lapu.* [Tel. from లాచు.] n. Lying in
ambush, &c. See లాచె. లాపోడు combin-
ation, interference.

లాభము *labhamu.* [Skt.] n. Gain, profit,
advantage. కొరకడము. ప్రాప్తి. Inter-
est on money. క్రయవిక్రయములపల్లవచ్చిన
పెచ్చ, పడ్డి. లాభనష్టములు profit and loss.

అనుజ్ఞము *lamajjhamu*. [Skt.] n. The root of the *Andropogon laniger*, usually termed Cusa-cusa. The *Juncus odoratis* of Pharmacy. (Watts.) తెల్లపట్టివేరు, బటి పట్టివేరు.

అనుభు *layakhu*. [H.] adj. Fit, proper, amiable. తన. అనుభుకాదు it is not proper.

అనుము *layamu*. [Perhaps from Eng. 'lines'.] n. A stable. ఆశ్రయము.

అను or **అనువేయు** *layu*. [Tel.] v. u. To increase, prosper, be proud. ఉద్వేగించు, విజృంభించు. అను *layu*. n. Pride, అనుము.

అల or **అలాలము** *lala*. [Skt.] n. Blaver, saliva, spittle. క్రోలు, క్రోలు.

అలన or **అలనము** *lalana*. [Skt.] n. Wheedling, coaxing, flattering. బుజ్జగించు.

అలము *lalamu*. [Tel.] n. A certain cloth put on over a saddle cover. ఉల్లూపింపి కలము. అలననీ *lalasanee*. (అలము + నీ) n. Scarlet tufts attached to a state saddle. శుభ్రపుష్పాన పక్కలందుగట్టు పట్టుకుచ్చలు.

అలన *lalasa*. [Skt.] n. Ardent desire, అల కాంక్ష, బేరుకొట్టుము. Soliciting, asking. ప్రార్థన, యాచన. Amorousness, విషయం పలుము. అలనము *lalasanu*. adj. Devoted to, attached to. విషయంపలుమైన, మిక్కిలి కాంక్షల. అలనము *lalasanu*. n. One who loves, one who is *yearning for* మిక్కిలి కాంక్షలవాడు.

అలాట *lalaṭa*. [Skt. from అలాటము.] adj. Relating to the forehead. ముపటి. "అలాట కుష్మాంజిలాలాటపుర్వము లాలాటనీయలదానం గదో" T. ii. 32. టి॥ అలాట, అలాటప్రదేశముందువుట్టి.

అలి *lali*. [Tel.] n. A cradle, ఉయ్యిల. A lullaby sung to children. బోలకమాలి నప్పుడుపడుము. "అలిఅలియలందుకీలాలను బసాడు." Charu Chandrod. iii.

అలిండు *lalintu*. [Skt. from అలము.] v. a. To wheedle, coax, lull, soothe. బుజ్జగించు. See అలన. అలిండు *lalintu*. adj. Coaxed, wheedled, seduced, loved, despoiled, Bright, illumined. బుజ్జగింపబడిన. మిక్కిలి కాంక్షించబడిన, ప్రకాశించబడ్డ. Beautiful, మందలమైన. "కాచేరు కేళిదోదిన అలిండును పరదిక్కులనుదరణి, పాలనిగళము మేరకెను." B. X.

అలితము *lalitamu*. [Skt. from అలితము.] n. Beauty. అందము, సౌగంధము.

అలు *lalu*. [H.] adj. Red. ఎర్రని. అలు కుంజెలు *lalu-kunjelu*. n. plu. Scarlet tufts attached to a state saddle. ఎర్రని చిన్న పేష్టలు. "అలకుంజెలు" A. v. 55. అనగా, శుభ్రముమిక్కిలమునకు కట్టి యెర్రని చిన్నచామరములు.

అలాచీ *lalachi*. [H.] n. Temptation, inducement, bribery.

అలనము Same as అలనము. (q. v.)

అలనము *lavanamu*. [Skt. from అలనము.] n. A list of soldiers or servants. Enlistment. కొత్తగా కొలువకునుచ్చిన కొలువుడు కానిది పట్టికయందు ప్రసాదము. The profits of a custom house. అలనము చేయు to enlist. అలనీ *lavani*. n. Money advanced for grazing cattle on pasture land.

అలనము *lavanamu*. [Skt.] n. Beauty, loveliness. A pearly white color. సొంద రత్నము, ముద్రాఫలవ్యాధానదంకదృశ్యమనకాంతి, ముఖకాంతిశేషము.

అలాదేవి *lala-devi*. [L.] n. Traffic, mercantile transactions, buying and selling, money dealings in general. అలాదేవీ కాదు he quarrelled or gave annoyance.

అలన *lalaṭa*. [Skt.] n. A female who vends articles. అమ్మనది. పుష్పాలానికీ a woman who sells flowers.

లావు *laou*. [Tel.] n. Bigness, stoutness, corpulence. భూలక్ష్మము. Power, strength, సామర్థ్యము, బలము. Greatness, అంశము, అధిగ్రహము. Alma, విద్యము. లావులు large quill feathers, లెక్క పెంచబడి పెద్దయ్యాయి. " పెరినెల లావునాముల లావులువలెండు గదలె నిట్లులకునై గదలకులము." N. ii. 72. " లునెలతో మెండురీతిగ లావునకుండునెల." Valj. ii. 125. డీ లావునకుం, విద్యమనకు. adj. Stout, స్థూలము. Difficult, impossible, అశక్యము. లావువాడు a stout man. లావుమంది a great many people. లావుపెట్టు to fertilise (land). లావరి *lav-ari*. (లావు+అరి.) n. A robust man. బలాభ్యుక్తు. " దోరిలో నాదిమిగింతగాలమెల వ్రాలులారవియాల బల్లి నానాకణయే." A. vi. 34. లావాటి *lavati*. adj. Big, large, fat. స్థూలమైన. లావుకప్పి or లావుకము *lavuka-pilla*. n. A sort of quail, *Perdix chinensis*. The Courier Plover, *Cursorius coromandelicus*. (F. B. I.)

లాసము *lasamu*. [Skt.] n. Dancing. ఆట, నాట్యము, నృత్యము. లాసకము *lasakamu*. n. A peacock. పెయిల. లాసిక *lanika*. n. An actress, a female dancer, నాట్యము చేయుస్త్రీ. లాసకుడు *lasakudu*. n. A dancer, actor. నాట్యముచేయువాడు. లాస్యము *lasyumu*. n. Dancing. నాట్యము.

లాహిరి or లాహిరీ *lahiri*. [Tel.] n. Drunkenness, intoxication. మైకము. " దేహంబులాహిరీగతులెందుకా." Radha. i.

లి

లింగము *lingamu*. [Skt.] n. A mark, sign, token, symptom, characteristic. చిహ్నము. An element, principle. The male organ of generation. The phallus, i.e., emblem symbols of Siva. సాంఖ్యోక్త ప్రకృతి, క్షణకాంతి శక్తి. Nature as an active power

in creation. అర్థింగము hydrogen, the watery element. భృషిలింగము the earth. తేజోలింగము caloric. Gender, in grammar, as తులింగము the masculine gender. స్త్రీలింగము the feminine gender. నశుంకలింగము the neuter gender. అనియతలింగము or త్రిలింగము common gender. లింగము a cylindrical oblong pebble or crystal worshipped as the emblem of Siva. నరలింగము a father confessor. కలిలింగము an image of Siva. మంగళలింగము a man of the Jangam sect. ప్రసాదలింగము what is dedicated to Siva. లింగశరీరము the subtle or atomic body, the active and causative principle in animated creatures, the quintessence or ethereal substance constituting the soul or spirit, మనోబుద్ధి కలంధ్రియ మంద్రాగ్రములుగల మార్గదేహము. లింగకట్టుమాత్ర *linga-kattu-matra*. n. A particular kind of pill made of scintitious cinnaabar. లింగాకారముగానామీర సమద్రువులగులి. లింగకాయ *linga-kaya*. n. The solitary or small case usually made of silver to keep the lingam or phallus in and worn on the breast, suspended by a cord round the neck. పక్షికాయ. లింగదు *lingadu*. n. A name of the god Siva. మంగళయ్య, శివుడు. లింగదండ *linga-danda*. n. A creeper with a red conical fruit, *Bryonia laciniata*. కొండలోనేరదు. లింగధార or లింగమధుడు *linga-dhara*. n. One who wears the lingam or phallus. లింగమును కట్టుకొనియుండువాడు. లింగపొట్ట *linga-potta*. n. A kind of snake gourd. లింగాకారపు చిక్కులుగల ఒకటికను పొట్ట. పిచ్చి కను. లింగబలిము *linga-balimu*. n. plu. People of the బలి caste, who wear the lingam in a case hung round their nocks. లింగమకులైన బలివాండ్లు. లింగవృత్తి. లింగవృత్తుడు or లింగి *linga-vritti*. n. A religious hypocrite, one who assumes the dress, &c., of an ascetic in order to get a livelihood. భద్రవృత్తి, పాపదోషిగానుటకు బలము గలవాడని భరించువాడు.

లికుచము or **లకుచము** *likuchamu*. [Skt.] n. A lime or lemon. A species of the bread fruit tree. 'Artocarpus lacucha. నివృణండు, కప్పరనండు.

లిక్కి *likki*. [Tel.] n. A small sickle. కట్టిమొదలైనవానిని కొన విప్పకొడవ.

లిక్కు-ట్టు *likku-ttita*. [Tel.] n. The Tailor bird, పక్షివికాసు.

లిఖించు or **లిఖించు** *likhinchu*. [Skt. from లిఖ to scribble.] v. a. To write. వ్రాయు. **లిఖితము** *likhitamu*. n. Writing, వ్రాత. A manuscript. వ్రాసినవ్రాత. A letter, వ్రాయి. adj. Written, drawn, delineated, painted, వ్రాయబడిన. **లిఖితవ్యము** *likhita-vyamu*. adj. Worthy or fit to be written or drawn, వ్రాయదగిన. **లిఖితుడు** *likhitudu*. n. A witness that signs a document. సంతకముచేసినవాడు. A witness, వాడు.

లిద్ది *liddi*. [Tel.] n. A stake driven into a hole that is made in a mortar. The stoppage of the breadth through the nose on account of a cold.

లిపి *lipi*. [Skt. from లిప్ to smear.] n. Writing in general, hand-writing, a written character. వ్రాత. శివనాగరిలిపి the Devanāgarī character. **లిపికారుడు**. **లిపి కరుడు** or **లిపికరుడు** *lipi-karudu*. n. A scribe, writer or copyist. వ్రాయవాడు. **లిప్తము** or **లిప్తము** *liptamu*. adj. Smear-ed, anointed, plastered. పూయబడిన. **లిప్తము** *liptakamu*. n. A poisoned arrow.

లిప్స *lipso*. [Skt.] n. Desire, wish. ఇచ్ఛ. **లిప్సుడు** *lipsoḍu*. n. One who wishes. ఇచ్ఛకులవాడు.

లిఫాఫా *liphaḥa*. [H.] n. An envelope, పాకెట్.

లిబ్బ *libba*. [Tel.] n. Wealth, riches. ధనము, విధి. "నిబ్బరమునప్పటిల మునుప్పరొకటి. కొన్నికడ

కబ్బరపులిబ్బలబ్బడినీ మించునడుచేరమన్ను రక్షించునా." Bahulas. § 116. **లిబ్బనది** *Lakshmi*, లక్ష్మిదేవి. **లిబ్బలు** *libbala*. n. plu. Treasuries, విధులు, ధనస్థానములు. **లిబ్బల వాడుడు** or **లిబ్బలదొర** *Kubera*, కుశేరుడు, ధనాధిపతి.

లిథి Same as **లి**. (q. v.)

లిమ్మ *limma*. [Tel.] n. A twig used as a whisk. మండ. "వాడొక యంకడిపొయ మించక; ముసమున కొక్కమినమిడి మూస యాగల చేలిలిమ్మతో కొనుక్కుచునీదిగొంతు వెలసొప్పునయమ్మచు మన్నవాడనా." Chenna. iv. 344.

లియ్యము Same as **లియు**. (q. v.)

లిలికా *likika*. [Skt.] n. Inclination to lick. Acquisitiveness. అస్వాదశక్తి. "నోమోక ప్రభాంకర విశ్వామధురప్ర. లిలికావిశేష్యుల కండు." Parij. I. 105.

లిప *lipa*. [Tel.] n. Agility, lightness. లాఘవము. (Vulgarly), a syllable. రెండు లిపలుగలదెట్లము a word of two syllables. "నీ కడుభాగమిరంగ నడుమలంకారమును ముందరి లిపమాచిమాసి." KP. iii. 85. **లిప లిప** *lipa-lipa*. adv. Easily, చులకనగా, సులభముగా.

లిహ *liha*. [Skt.] adj. Licking. A word only used in compounds as అశ్రుంలిహ sky-high; lit. 'licking the skies,' అలా మారు అంటి.

లి

లికా *lika*. [Skt.] n. A nit. ఈడు.

లిథము *lihamu*. [Skt.] adj. Eaten, తిని బడిన.

లిసము *lisamu*. [Skt.] adj. Absorbed into, swallowed up in. కలిసిపోయిన, రయియిన. Melted, కరిగిన. "అంతర్లీనము నీ యెరు," (P. I, 314.) అనగా, రుచిమనస్సులో వాడుడు.

రీయత or **రీయము** *lyata*. [Skt.] n. Friendship, intimacy. **సఖ్యము. రీయముగా** *lyamu-ga*. adv. Intimately, in a friendly manner. **స్నేహముగా, వివాహముగా.**

రీల *lila*. [Skt.] n. Play, sport, pastime, diversion. **క్రీడ, కేళి, నిరసము, ప్రభులింగరీల** the Siva comedy. **ఆదేశ, క్రియ.** Manner, mode, fashion, way. **విధము, రీతి.** **ఇట్లే** in this way. **అరీల** in like manner. "ఇట్లేలకడుగువారిని." S. iii. 113. **రీలకొనము** sportive anger. **రీలవతి** *lilavati*. n. A sportive girl. **నిరసవతి.**

లు lu

లు *lu*. [Tel.] n. The sign of the plural in Telugu. It is probably a corruption of the Sanskrit word **శురు**. In the Ujjayani or Middle Indian dialect, as seen, according to Cunningham, in the Girnar, Rupenath and other inscriptions of Asoka, the word **శురు** (guru) first occurs in the form of **శులు** (gulu). Cf. **శు** used in Tamil and **శు** in Kanarose. **శులు** as a plural ending occurs in a few words in Telugu, as **శులకులు**. *Vide* Seshagiri Sastry's Notes on Telugu Grammar. Originally there was no sign of the plural in the Dravidian tongues. See Caldwell. The use of **లు** as a plural sign was finally extended to other than Masculine nouns, as **తమ్ములు, స్త్రీలు, పిల్లలు, కిం.**

లుంగ *lungi*. [Tel.] n. The weight of a cloth, **వస్త్రభారము.**

లుంగము *lungamu*. [Skt.] n. The citron. **మాకులంకము, పుల్లకూడిఫలము.**

లుంగి *lungi*. [H.] n. A frock, or petticoat. **కుల్లూరు కుప్పుసములుచేర్చి కట్టినపాదము.**

లుంకాకుడు *lunkakudu*. [Skt.] n. A thief or robber, a plunderer. **అపహరించువాడు, దొంగ.** R. i. 6.

లుంకనము or **లుకనము** *lunkanam*. [Skt.] n. Rolling on the ground. **భూమి మీద చాచలు.** **లుంకిలము** *lunkilamu*. adj. Rolled on the ground (as a horse).

లుకలుక *luka-luka*. [Tel. anuk] n. The noise made in running or by insects boring through wood. **లుకలుకము** *luka-lukamu*. v. n. To wriggle, crawl about. **మెదల.** **లుకలుకలాడు** *luka-lukaladu*. v. n. To totter, **తడుగు.**

లుక్క *luku*. [Skt.] n. Elision, cutting off, dropping, rejecting. **లోపము, కోయుట.**

లుగచెడు *luga-chedu*. [Tel.] v. n. To be spoiled, **చాగుచెడు, చాగునష్ట.**

లుగుసాను *lugu-sanu*. [H.] n. Loss. **నష్టము**

లుచ్చా *luchohha*. [H.] adj. Mean, base. n. A scoundrel, wretch. **లుచ్చాసము** mean ness, baseness.

లుప్తము *luptamu*. [Skt. connected with the root of లోపము] adj. Disappearing, Cut off, rejected, as a vowel by elision. **లోపించుది.**

లుబ్ధము *lubdhamu*. [Skt.] adj. Covetous, greedy, desirous, avaricious. **లోభము** **శు.** **లుబ్ధకుడు** *lubdhakudu*. n. A selfish man, a miser. **పిసివిగొట్టు.** A Fowler, hunter. **బోయవాడు.** **లుబ్ధత్వము** *lubdhatvam*. n. Covetousness, avarice. **లోభిత్వము, లుబ్ధు** or **లుబ్ధుడు** *lubdhu*. n. A miser, **లోభి.** A huntsman, **బోయవాడు.**

లులాయము *lulayamu*. [Skt.] n. A wild male buffalo. **కామకున్న పోతు.** **లులాయి** *lulayi*. n. A female buffalo. **అడవికొడు.**

లులి *luli*. [Tel.] n. Littleness, a little, **తక్కువ.** **లులిపడు** to become low or less. **హీనము.**

లుల్లిగాడు, లుల్లగాడు or **లోల్లగాడు** *lulligadu*. [Tel.] n. A bankrupt, a spend-thrift. A man in distressed circumstances. **కీచుడివాడు.** A low man, **అగ్రముడు.**

అంటి లె

అంటి or **అంటి లెట్టి**. [H.] n. Plunder, loot, sacking లొక్కెట్టము. Danger, ఉపద్రవము. A lachrymal abscess, a boil near the eye. కుడలోని పుంజము. **అంటి తేయు** or **అంటి తాయించు** *latti-cheyu*. v n. To plunder.

అంటి *lata*. [Skt.] n. A spider. పాతెత్తుడు.

అంటి *lānamu*. [Skt.] adj. Cut. కోయబడిన.

అంటి *lāmamu*. [Skt.] n. A tail. తోక.

అంటి *lāla-mālamu*. [Tel.] n. Cheating, wheedling, defrauding. మోసము, వంచన. "క" అంటిమాలపుకాటము. చాలవనివలసికొని నిజంబునరూపం, చాలవలెను పవలెనని, నీలక్ష్మి ప్రభుని బల శ్రేయశాసనం." *Kālabhāṣi*. iii. 194.

తె లె

తెల *lenku*. [Tel.] n. A servant. భటుడు, సేవకుడు. "క" అవసరమక్కరిలంకై, కుకర్ణము లందు శేటవోటలయందుకా, వపులైనచారితెలకుల, మపుటకామముకాదు మానీనపుడెపుడైకా." R. ii. 8.

తెలు *lentā*. [Tel.] n. Alum, పరిక.

తెల *lentā*. [Tel. from తెలు to rise.] v. imperative plu. Rise ye. A colloquial expression like "To be sure"! you see! of course! you know! "తెలం తెలుచికాట పాపంబునకాపాద్యనకుంబుల్లు." T. ii. 164.

తెల *lentā*. [Tel.] n. A side, a cheek. చెంప, కట్టు, ప్రక్క. **తెలకాయ** *lentā-kāya*. n. A slap on the cheek. చెంపకాడు.

తెల *lekku*. [Tel.] n. Number, సంఖ్య. An account, a sum in arithmetic, reckoning. గణితము. [from Skt. లెక్కు] *lekku*.

regard. లెక్కుము. **తెల** *lekku* numberless. వాడు మంచి **తెల**గాడు he is a good accountant. వాడు **తెల**లు చదువుచున్నాడు or **తెల**గాడు వాడు he is learning arithmetic. **తెల** *lekku* to ascertain the balance in an account. **తెల**గాడు to make out or look over an account. వాడు నన్ను **తెల**చేయలేదు he disregarded me. **తెల**గాడు, **తెల**తేయు or **తెల**తేయు *lekka-gonu*. v a. To esteem, respect. లెక్కుచేయు, గౌరవించు. **తెల** *lekku* or **తెల**తేయు *lekka-pellu*. v. a. To reckon, count. To regard, mind, esteem. ఎందు, లెక్కుచేయు.

తెప్ప or **తెప్పము** *leppe*. [Tel.] n. An aim, a butt, సరి, లక్ష్యము. "తెప్పబాదిన ప్రాణిని నయి." *Chāritra*. i. 255.

తెప్ప *lessa*. [Tel.] n. Good, well being, weal, a good state, health, right. కుభ్రము, కేము, చాన, మంచి. plu. **తెప్పలు**. adj. Good, శ్రేయశ్శక్తి. Excellent, శ్రేష్ఠము. Proper, యోగ్యము, శ్రేయస్కరము. అంతా **తెప్పలు** is all right? "దేశభాషలందు తెలుగు తెప్ప." A. i. 18. "అనినతెప్పగాకయినభర్తను కుడు." (M. XV. ii. 195.) very well, said he. **తెప్ప** or **తెప్పగా** adv. Well, properly. duly. Severely. రానిన తెప్పగా కొట్టికాదు he beat it soundly. **తెప్ప**వాడు *lessa-ōḍu*. n. A proper or excellent man, యోగ్యుడు.

తె లె

తె లె [Tel. from తెలు.] v. imperative. Rise, Interj. Go so, you know, of course. పోతే పోయిపోతే **తె లె** let him go, never mind. ఇక్కడ ఉన్నారే **తె లె** never mind, they are here.

తె లె. [Tel.] adj. A contraction for **తెల** *lender*, as **తెల**మల, **తెల**వ్వు, **తెల**కు, **తెల**కుము, **తెల**కు, &c. **తెల**ము *tender* age

తెనకత a slight laugh, a smile. తేతోట a blooming garden. తేకపపు tender grasses.

తె 12. [Tel.] The base of the negative forms తెక, లేని, లేదు, ఓం. తెక *leka*. past participle of లేదు. Not being, not being present, without, wanting. అతడు అక్కడి లేకపోవుటవల్ల by his not being there. వానికి రూకల తెకపోవుటవల్ల by being in want of money. వాన్ని అణిచేవారులే యిట్లు విడచి తిరిగింది she played these pranks as there was no one to check her. కూటిలేక being in want of food. When added to the infinitive, it means Unable. వారేక unable to come. వానిని చూడలేక unable to look at it, unable to bear the sight of it. లేకుండా or లేకుండా *lek-unda* is used in much the same way as తెక; e. g., అతడు లేకుండా వాల్లకారు I cannot do it without him లేకుండా చేయు *lek-unda-cheyu*. v. a. To do away, to get rid of, to turn out. నిష్కర్తించెను. వానిని ఆ యింటిలోలేకుండా చేయును turn them out of the house. అది వాడు ఇవ్వనిక్కడ లేకుండా చేస్తే I relieved him from the necessity of giving it. లేకుండు *lek-undu*. v. n. To be absent, to be wanting. లేడు *ledu*. He is not; he is not present. ఇంటిలోలేడు he is not in the house. చేయలేడు he cannot do it. చూడలేకుండా లేదు he could not behold it. లేవా *leda*. Is it not? or, or else. అది అక్కడి లేవా is it not there? లేదు *ledu*. It is not. అది అక్కడి లేదు, it is not there. లేనట్లు *lek-attu*. As if it is not అతడు లేనట్లున్నది it appears he is not there. అతడు లేనట్లు తెలిసి knowing that he was not there. లేని *leni*. adj. Devoid of. తెలివితేలేనివాడు he who is devoid of sense. వాడు జోతులేనివాడు he is a dumb creature, a mere fool. తప్పలేని faultless. తానలేని అడవి a pathless forest. వెలలేనిమాణిక్యము a

priceless gem. లేనిపోని nonsense, a fool's errand. లేనిపోనిసాధ్యములు vain deluding joys. లేనిచూటలు slanders, falsehoods. లేనిపోనిసాకు a false pretence. పోరులేని పోరుపుట్టే శీషాద్దు a dispute arose without cause. "అదియుగాక రాజ్యమును మహా భూతంబు పోడినప్పు డెట్టిసులభమును లేనిచేయును లేనిచేయుననియు, లేనిచేయుననియు, లేనిచేయుననియు, లేనిచేయుననియు." K. P. v. 248. లేనివారు the absent; the poor. లేమి *lema*. n. Nullity, not being, absence, want, poverty. కలకలము, ఉండదు, వాడద్రవ్యము. "జనులకు లేమికింకదునిమిదము నుండ." M. X. ii. 17. భవములేమి want of wealth. కలిమిలేమలు gains and losses, riches and poverty. లేమిడి *lemidi*. n. Poverty, want. వాడద్రవ్యము. లేరు *leru*. v. 3rd. pers. plu. They are not. M. V. i. 342. వాని లేరు they are not here. not living. లేవు *levu*. v. (neuter.) They are not. లేండ్లు *lendlu* [Tel. plu. of లేడి] n. Antelopes. జంకలు.

లేక *leka*. Conj. Or, else, ఇట్లు లేక తోట a house or a garden. లేక లేక *leka-leka*. adv. At last. తేతలేక వానికి ఒక కొడుకు పుట్టివాడు at last he had a son born to him. లేకపోవు *leka-povu*. v. n. To be in want of. చిహ్నముగానందు. వాడు అప్పుడు తెలివితేక ఉండివాడు he was then out of his senses.

లేక *leka*. [from Skt. లేఖ.] n. A letter of correspondence, పోము. A row of thick-set trees, ఎడమతేక మిక్కిలి దగ్గరగానందు వృక్షముల సమూహము. A multitude, సమూహము.

లేక *leka*. [Tel. another form of లేక.] n. A servant. భటుడు. లేక.

లేకరి *lek-ari*. [from Skt. లేఖ.] n. A writer, a penman. లేఖకుడు, లేఖి, వ్రాతకారు

లేకి *leki*. [Tel.] n. Grain dropped down on the ground, తారిన ధాన్యపులింజలు. A worthless

wretch, a vagabond. తేవుడు నొట్టు, పది
మరలవాడు, పదిమరలడి, అప్రయోజనము.
“తేలులలో కులకాగడవులకు చాలావని
యేల పందడించెదవు.” BD. iv, 101. తేలవ్వలు
silly doings. తేలవడి a rascal, a scoun-
drel. తేలవ్రతుడు *leki-bratuku*. n. .
miserable life, a hand to mouth liveli-
hood. తేలవాడు *leki-vadu*. n. One who
lives from hand to mouth. A useless
person. అప్రయోజనము.

తేలును, తేలవోలే or తేలవాయినా *lek-unthi*.
adv. Or else, otherwise.

తేలునీ *lek-unthi*. [Tel.] n. The state of
being in want of. తేలవోపుట. అతడక్కడ
తేలునీ for his being absent there. “ఒడం
ప్రాయము తేలునీ భావించి.” DRA. 331.

తేలి *lekhi*. [Skt. from लिख् to scratch.] n.
A letter, an epistle. తేలు. A line, a row.
తేలి, పత్రిక, వరుస. తేలికము *lekhekudu*.
n. A scribe, writer, clerk. ప్రాసకాదు,
తేలి. తేలికము *lekhanamu*. n. Writing.
ప్రాయడము, ప్రాస. తేలివపుట్టి empty
words, mere rigmarole. తేలులులో
పట్టితేలివపుట్టిగాని వేరే యేమిన్నీ తేలు this
letter is a pack of nonsense and nothing
else. తేలికవిడు *lekhanikudu*. n. One who
gets a letter written for him by another
and makes a mark on it to show that it
is written by himself or under his orders.
తమనకు పట్టి నడిచేత ప్రాయించువాడు.
తేలికయము or తేలికము *lekhan-tyamu*.
adj. Worthy or fit to be written, ప్రాయడ
నది. తేలికాదాని *lekha-bhadrami*. n. A god-
dess. తేలికాత్రి. “తేలికాదమలయము.” Vaa.
v. 4. తేలికాదమలకు *lekha-bhadrudu*. A
letter carrier, a postman. తేలికాదమలకు
lekha-bhadrudu. n. A title of Indra.
తేలికము, తేలికము. తేలికము *lekhyamu*.
n. A business letter. తేలికమునకు
ప్రాస. తేలికము *lekhu* as *lekhu*. (q v.)

తేలి or తేలి *lekhi*. n. A pen. ప్రాస-
కాదు. తేలికము *lekhu*. n. A god, a deity.
దేవత.

తేగ *lega*. [Tel. తేగ+గావు.] n. A suckling
calf. తేగగావునీకాదు. A calf, చూచు, చూపు,
చూపునీకాదు. A delicate chisel used by
stone-cutters. పన్నుచిరి. అవులావులు పన్నుచిరి
తేగలకాదు చూపునీ or తేలు మధ్యన నీలి
చూపు when the cows quarrel the calves'
legs are broken; i.e., when the great fall out
the poor suffer. తేగగావు or తేగవీరగావు
legu-t-gevu. n. A cow with a young calf at
foot. తేగమడగల అవు

తేలు *lethu*. [Tel.] v. n. To rise, get up, arise.
ఉద్ధిగము. చూపునీకాదు, తేలు. To rise from
sleep. నిద్రతేలు, తేలుకాదు. తేలునీ I came
away. X గ్గ తేలింది the itch appeared.
తేలివపు *lechi-gevu*. v. n. To depart, go
away. పట్టి. తేలివో be gone! get off!
వాడు తేలివాయినాడు he walked off. తేవ
lepu. Infinitive of తేలు, వానిని తేవనీకాదు.
I lifted him up. తేవనీకాదు *leu-gottin-*
tu. v. s. To expel. వానిని తేవనీకాదుంచి
తేవనీకాదుంచి he got them turned out of
the house. తేవనీకాదు or తేవనీకాదు *leu-*
n-etu. v. s. To lift up, pull out; to turn
out; to expel. పట్టిచిచ్చి చిచ్చిచిచ్చు, పట్టి
కట్టు. వానిని తేవనీకాదు help the man up.

తేలు *lelu*. [Tel.] n. A bough or branch.
కాపు. కాపు. తేలుకాపునీకాదు to be turned
away, as the face, చూపునీకాదు.

తేడి or తేలి *ledi*. [Tel.] n. An antelope.
మరిగము, తేలి. “వల్లుతేలిచి యలసికానిది
వల్లుకాయల యెదురు యేలుయెదురు తేలుయెదురు
వల్లుతేలియెదురు ప్రాసములు పది పదిటివా
కాపునీకాదు. కాలుకాపునీ.” R. v. 160.
“తేలికముకాపునీ తేలు. నియమించి తేలికము
కాపునీకాదు. అయినా ములకాపు. తేలికాపు

“తేజతేజావసుదనముడై.” M. I. v. 55.
తేజీకంబి *tēji-kambi* n. A bright-eyed-girl, a girl or woman with gazelle-like eyes. పుష్పాక్షి. Plu. తేజు.

తేజ తేజా [Tel.] adj. Young, tender, soft. తరలమైన, కొడుకుమైన. తేజయింద soft sunshine. తేజున్న a light tint. Easy, చురుకైన. (చిన్న. iii.). Small, little, straight, light, thin, soft, కొంచెము. చిన్న, తిన్నది. తేజునైన, చురుచుది, పెద్దది, మునిది. **తేజరతుము** or **తేజ రితుము** *tēja-ratnamu* n. Infancy, youth, tenderness. తరలత్వము.

తేజు తేజు [Tel.] n. A bear, ఎలుగుబంటి. **తేజుబంటి** or **తేజుబంటి** *tēju-banti* n. A lie, పొంతు.

తేజకము *tējakamu* [Skt.] n. Smearing, plastering, unointing. అలకడము. పూయడము. సేయడము. **తే పించు** *tēpincu* v. a. To smear, సేయు. పట్టించు. **తేజకము** *tējakadu* n. One who smears, మున్నములోనగుచూచిన పూయకవాడు. **తేజము** *tējamu* n. Plastering, smearing, పూయడము. పూత. Plaster, mortar. ముగ్గ. మున్నము. Food. భోజనము. **తేజ్యము** *tējyamu* n. A contig. పూత. adv. Fit to smear, పూయదగిన.

తేవు *tēvu* [Tel. from తేను.] v. a. To cause to rise, to raise, లేవజేయు. To rouse, awake, stir up. నిద్రలేపు to arouse from sleep. చుప్పులేపు to raise dust. అద్దముగా ఒకగోడ లేపినాడు he raised a wall across. వాణ్ణి ఆ యంటిలోనుండి లేపు turn him out of the house. **లేపించు** *tēpincu* v. a. To remove, to turn out, పెట్టగొట్టు, నిప్పు తీయేయు. వారిని ఆ యంటిలోనుండి లేపించినాడు he turned them out of the house. **లేపు** n. A bed. పెట్ట, పరుపు. “చిల్లలలో నెందరూ, పతి నల పట్టెనుచును చాయచగా కుతివాకు మెడనుం, గొకతొడుకూలు లేపు ననగొరితయిందుమోధవద్ద యా.” H. I. 73. A man, తోలు

తేజరతుము *tējaratnamu* [Tel.] adj. Empty, పూర్వము.

తేజు తేజా [Tel.] n. A woman. త్రి. adj. Tender, young, తేజ.

తేజు, **తేజుడి** See under తే.

తేరికావము or **తేరికావము** *tēri-kāvam* [Skt.] n. A snake. పాము.

తేజ తేజా [Tel.] n. A horse's face, నుర్రిపు తలము.

తేజి తేజా [Tel. from తే (q. v.)] n. Want, తేజు. Poverty, చారిత్రము. adj. Poor, దరిద్రము. Low, base, vile, mean. దిశనైన, అల్పమైన. “యో మింతేజి.” A. iv. 285. తేజ యో మింతేజి, క్రియింపొనీరము, అనగా అల్పమైనావునది భాము. “కులములేమిదియైన ముప్పలేదా విలువలేమిదిరావిన ప్రయములతోనో.” Garudach. 66.

తేజి తేజా [H.] n. Disgrace. తేజి తేజా to disgrace openly by crying Fie!

తేజము *tējamu* [Skt.] n. Littleness, కొంచెపుకము. A little, a small portion; a particle, atom. adj. Very little. కొంచెము. తేజు నైనా లేదు there is not even the least, not a whit, not a jot. **తేజు తేజా** (from తేజము.) adj. Light, చురుకైన. Easy, సులభము.

తేజకము *tējakamu* [Skt.] n. Licking, నాకుట. **తేజము** *tējamu* n. Food, భోజనము. **తేజ్యము** *tējyamu* adj. That which can be licked, నాకదగిన. n. An electrolyte, a medicine. Nectar, ambrosia. నాకీ భుజించదగినమందు, నాకీ భుజించదగిన వ్యయ విశేషము. కల్పద్రవ్యములతో ముగ్ధగా చేసిన మందు, అమృతము.

తొల లంకా [Tel.] n. A dell, a valley. కొండ. “అల గొల పొలంబునందున గొలంబున గొల, గొల

తాంబులొక్కడు, తాంబులొక్కడైనా నొక్క
కాదు. కడలినియట్టి పెదకుచ్చి.
G. viii. 45.

తాంబు or తాంబు *longu*. [Tel.] v. n. To
submit, to yield, to be humble. తాంబు,
తగ్గు. To withdraw, retreat. వెనుదిరుగు.
తాంబునంటి *longu-anta*. adj. As much as
possible, or practicable. సాధ్యమైనంత.
తెంచుకొన్న తాంబునంటి దున్నుచు
he tilled as much land as could be done
with two ploughs.

తాండు *londu*. [Tel.] n. A pond, tank,
బావి, చెరువు.

తాండు *longu*. [Tel.] n. A small house.
తాండు.

తాంబు or తాంబు *loggu*. [Tel.] v. n. To
submit, to yield, to be humble. తాంబు.
తాంబుడి *loggedi*. n. Confusion,
perplexity, కుంభము, జోరము. తాంబుడి
or తాంబుడిని *loggedinu*. v. n. To be con-
founded or perplexed, జోరముచేయు,
కుంభించు, జోరించు. తాంబుడిలక్షణము
logga-lakṣaṇa. v. n. To submit, make
one yield. తాంబుచేయు. "తాంబుచే
కొన్న తాంబులేక." Pal. 446.

తాంబు or తాంబు *lotaru*. [Tel.] adj. In-
ferior, less, deficient. తక్కువ. "మౌళి, పైయి
తెలుగు మలవైనానతిరాచి మున్నురకా
కృత." Chamaṣa. Manj. ii. 9. "చాత్రిం
కాత్రితెలుగు తాంబులనిక." Chama. i. 52.
line 10. ఎక్కినవాని ఏనుగులా an elephant
is nothing when you are upon it.

తాంబు Same as తాంబు. (q. v.) తాంబుచేయు
Same as తాంబుచేయు. (q. v.)

తాంబుతాంబు *lota-lota*. [Tel.] adv. Sounding
like a pot when struck. Quickly. దడదడ.
"తాంబుతాంబునొకరిని తాంబుతాంబునొకరిని
తెచ్చి తాంబుచేయుచున్నారని." Jagannad.
iii. 78. తాంబుతాంబు *lota-lota*.

తాంబు. v. n. To rattle. To dangle about, to
be loose, తాంబుతాంబుచు తిరుగు, వరు
తెలుగు.

తాంబు *lota-sachchi*. [Tel.] n. Carbonate
of Soda. (Watts).

తాంబురము *lotarumu*. [Tel.] n. A hole,
చాక్కి, చెరువు. adj. Empty, pithless.
నిచ్చినది. "తాంబురములు తెలుగు
రములొకటియు, తాంబురం." Rama
Satva Rajam. iii. 5. తెలుగురములొకటి
తాంబురం big without, empty within.

తాంబు or తాంబు *lotipila*. [Tel. తాంబు
+ పిల్ల. Lit. a hollow-eyed object.] n. A
camel కన్నము. తాంబులొకటి *lotipila-
alli*. n. A species of rushes, *Scirpus
articulatus*. Rox i. 214.

తాంబు *lotuku*. [Tel.] adv. Suddenly,
దీనిన.

తాట్ల *lotte*. [Tel.] n. A smack or cluck
with the tongue. Hollowness of the eye
or cheeks. Low ground, a pit, బుచ్చు.
తాట్లతాట్ల the dried stem of the castor
oil plant. adj. Sunken, hollow. Dried
up, wasted away (as an eye), తాట్ల
తాట్ల. "మిట్టపండ్లకు తెలుగు తాట్ల
వరును." Jagannad. i. 54. తాట్లకన్నము
lotte-kanna-jitta. n. The bird called *Tringa
socialis*. See తాట్ల. తాట్లతాట్ల *lotte-pot*.
v. n. To be sunken, తాట్ల. To be injured.
వానికన్నము తాట్లతాట్ల his eye is injured.
తాట్లకన్నము తాట్ల తాట్లతాట్ల (proverb)
he escaped death but his eye is injured.
తాట్లతాట్ల *lotte-reya*. v. n. To cluck or
smack the tongue against the palate.
తాట్లతాట్ల తాట్ల తాట్ల తాట్లతాట్ల. తాట్ల
తాట్ల *lota-lota-kotte*. n. A sunning
wench, a deceitful woman మాయమాయ.
"తాట్లతాట్ల తాట్ల తాట్లతాట్ల తాట్లతాట్ల
తాట్లతాట్ల." HD. 1901.

తొట్టి *lotti*. [Tel.] n. The small earthen pot used in drawing toddy from the tree. చెట్టుపల్లెకొడిచేయిండ్. "మొలమట్టునవ్వితోలు నాననకు బల్లకొయ్యకొడిక, క్లులు మారేమను లులు నామధులమందుం గానిలింగిండ్, కలు తొట్టిండ్లక కట్టుచెప్పిన పిరుందు కొత్తకాల్గుల దముక, తులకొరామండిగట్టయం చువరానా కలమంబెప్పుడుక." Chenn. v. 902. తొట్టి ముచ్చు a drunkard, కాగుకోడు. తొట్టి పుడు *lotti-pundu*. n. A hollow sore, an ulcer, a sinus.

తొట్టిపిల్లు, తొట్టిమి, తొట్టియ or తొట్టిమగు *lotti-pilla*. [Tel.] n. A camel. తిట్టమ. See తొటికిట.

తొడవెట్టు *loda-petta*. [Tel.] v. a. To stir up, (as a liquid), to rummage. చెయిచేసి గంబరగోళముచేయు, ద్రవద్రవ్యమును చేతితో కలియచెట్టు.

తొడతొడ or తొడలికడ *loda-loda*. [Tel. anuk.] adj. Loose, వెనుదైన. adv. Confusedly. కాదుమాదుగా. Quickly, త్వరగా తొడతొడ మని నెత్తుకొరచి the blood flowed rapidly. ఆ తొక్కాయచేతిలో చెయిమరిస్తే తొడతొడమని యెప్పుచి the sleeve very loose.

తొడిక, తొడిలిగి or తొడుక *lodika* [Tel.] n. The span from the thumb to the fore finger ప్రాదేశము. తొడికెడు *lodit-edu*. adj. Span-long. తెక్కిడు.

తొడుగు or తొడుగు *lotuku*. [Tel.] adj. Lean, fallen in, miserable. చిక్కమాలిన. బతుకుదొడ్డికాలంకూడే తొడుగుమంద్రయబదిని పడుకునే పడమనిపడమగొల్తు కడుగుప్రాతరాక కాపుమచ్చుటయ." Vema. 886. n. A kind of bell tied to the neck of a cow, ఆవు పెండు కట్టెడు ఘంటునికేడుము.

తొడ్ల Same as తొడ్లు. (q. v.)

తొడ్లు Same as తొడ్లు. (q. v.) **తొడ్లపుడును** or **తొడ్లపుడును** *loddipudu*. [Tel.] adj. Sharply acid. చెడుపుడు.

తొత్త *lotta*. [Tel. another form of తొట్టు] n. Low ground, a pit, పుట్టు.

తొడ్ల *lotta*. [Tel.] n. A lump. మట్ట. A heap, పోగు, రాక. "అచ్చుకుంపుమట్టి తిమ్మల యలూర్." Navanad 131.

తొడ్లి *loddli*. [Tel.] n. A hollow in the ground, a gully, a ravine between hills కొండలమందుమండి తొడ.

తొడ్లగు or తొడ్లితెట్టు *loddugu*. (from Skt. తొడ్లము.) n. A tree called *Synglossos racemosa*, the bark of which is used in dyeing. గాంధుకము, చిట్టికము.

తొల్లి *lolla*. [Tel.] n. A drag, a sort of harrow or rake drawn by oxen. పోలము మట్టపల్లములచేతగా పడిల్లు.

తొల్లి *lollu*. [Tel.] adj. Thick, తరవెడ. Heavy, ఘనమైన.

తొల్లది *lolladi*. [Tel. (anuk.)] adv. Fiercely, as the bark of a dog. తొల్లది కరణియెడి the dog rushed on him barking fiercely.

తొ *la*. [Tel.] prep. In, within, inside of, amongst, among, of. తొలో on the road. ఇంటిలో or ఇంట్లో in the house. ఎచ్చింకలో on his coming. అంతలో or ఇంతలో in the meantime. The word must be translated to suit the verb with which it is used. Thus, దిక్కుకు పెడలో నేను కొన్నాడు he wore the badge over his shoulder. తలలో నా నా చుట్టు కొన్నాడు he rolled the turban round his head. అల్లిలోనుండి విడికొను మారేడు she is not separated from her mother-in-law's family. ఇంతరాత్రిలో so late at night. తమలోకాము పట్టాడుకోరేడు they did not

speak to each other. కరిలోనుంకి కరిగిరిమ
the ring on his finger. బిడ్డ వాసుక్కులో
పండుకొని కుండినది the child lay down at
my side. మాలో అందరు all of us. వాడు
అందరిలో నుంచి వాడు he is the best
of them all. (See లోను and లోని.)
పనిలో మాట్లాడుట to talk during work,
or while at work. చెట్టులో నుండి కాసుకున్నది
gum flows from the tree. అతడు వాచేలో
కొనివారు he inflicted a wound on my
hand. లో లో. adj. Inner, internal, inside.
Inferior, or subordinate. లోగది an inner
room. లోకాశ్రయ a sub-renter or under far-
mer. లోపియ్య the inner hand, i. e., the
palm of the hand. లోగొను to take inside,
to receive, to contain within itself, లోను
నడచుకొను. లోనునున్నడు a reserved or
self-contained man. లోగా లోగడ. adv.
Within, inside, meanwhile, in the course
of, లోచు, పదిదినములలోగా within ten
days. ఈలోగా meantime. ఇది వానికి తేరే
లోగా before this reaches him. యాభైయేం
డ్లలోగా before he was fifty years old.

లోక ము *lokamu*. [Skt.] n. A world,
a division of the universe as heaven,
earth, and hell. భువము. The human
race, mankind, వసు. Heaven; (meta-
phorically) a palace. ఇంద్ర లోక ము.
“ప్రాణిలోకంబు వాడలందఱును.” Siva.
iii. 58. వానికి బిడ్డలందఱిలోకము she gives
herself entirely to her children, or her
children are all the world to her. లోక
శ్రయము the universe, lit. the three
worlds. లోకాభిరామముగా మాట్లాడుచుండగా
while they were talking on various
matters. లోకప్రవాదము a common say-
ing, current report, town talk, వదంతి.
లోక బాంధవుడు *loka-bandhavudu*. n.
The universal friend i. e., the sun,
సూర్యుడు. లోకమాత *loka-mata*. n. An
epithet of Lakshmi. లోక లోక ము
loka-lokamu. n. A mountainous belt

bounding the world. వక్ర వాకపర్యవము.
లోకాద్యాధ్యుడు *lok-adhyudu*. n. The
universally adored, i. e., God, the Lord.
లోకులు *lokulu*. n. plu. People,
folk, the community. జము. లోకులేమని
చురు what will people say? లోకేశుడు
lok-esudu. n. The lord of the world, i. e.,
Brahma, పరమభూతుడు. A king, రాజు.
లోకొక్క *lok-okki*. n. A proverb, సామెత.
లోకొత్తరము *lok-ottaramu*. adj. Bent
in the world. శ్రేష్ఠ దేవ.

లోకువ *lokuva*. [Tel.] adj. Subordinate,
inferior, subject to. అధీనము. లోస్త్రేయ.
తక్కువ. బీదవాడు బిచ్చవానికికంటె లోకువ
the poor man is beneath even a beggar.
నేను అందరినీ లోకువ I am every man's
servant, I am a slave to every body.
మాకు లోకువనాకుంటేవారు those who are
subject to us. “కంతాబాకి” లోకువనాని
వారు భరిలోకలకే. T. iii. 84. వాండ్లను
లోకువచేసుకొన్నాడు he got them into his
power.

లోగడ *logadu*. [Tel. లోను+కడ.] n. The
intervening space or time, అంతరాంతము.
The past time, కరికాలము. adv. Formerly,
previously. పూర్వము. లోగటి or లోగడి
logati. adj. Former, previous, last. మును
పటి, ముందటి. లోగటిదినము the day before.
లోగడి ఏళ్ళనువాసువంతశ్రీరముందు in the
year Vikrama before the last.

లోగడద *lo-gadada*. [Tel.] n. The innerdoor.
రెండో వార్తరంధ్రము.

లోగిరి or లోగిరి *logiri*. [Tel. లోను+కిరి.]
n. A house. ఇంటి. The interior of a
house, గృహంతర్భాగము. plu. లోగిరిడ్లు.
Gen. లోగిరి.

లోగు *logu*. [Tel.] v. n. To yield, submit.
retire, retreat, go back. వెనుకకు వెళ్ళు.
లాండు, లోబడు, లోకును, అడగు. To enter,
వోడ్చు. “లోగిరియైన లోగిరియైన”
మొనరెల్లవానివాపు. Appa. ii. 36.

లోకనము lōhanamu. [Skt.] n. The eye.
కన్న.

లోయ్య, లోయ, లోయ్య or లోయి
lōcheyy. [Tel.] n. The palm of the hand.
అయ్య. "పదవి లోయే చేసేదేవుడు."
BD, iv. 196. ఈతనిమంత్రి, శత్రువులకు
లోయ్యగానమ్మాడు his minister is plot-
ting with the enemy.

లోతు lōsu. [Tel. from లోకు.] v. a. To
cause to submit, లోకతయ.

లోతాపు lō-tāpu. [Tel.] n. Inner vision,
spiritual discernment, second sight, జ్ఞాన
దృష్టి.

లోకు lōku. [Tel.] n. A well, a pond. అ-
య్యదీపము.

లోహ lōh. [H.] n. A small drinking
vessel ఒకదప్పైన చిన్న పానపాత్రము.

లోహు lōhu. [Tel.] n. Loss, detriment,
deficiency. తక్కువ, నష్టము, లోపము. లోహు
పోవు lōhu-pōvu. v. n. To become deficient,
to prove a loss. నష్టయగు, లోపయగు.

లోడి or లోడి lōdi. [Tel.] n. Dumb-bells,
ముగ్గురు, పానుగోరువారు తప్పేటిది. Plu.
లోడిలు.

లోకు lōku. [Tel.] n. A cushion to lean
on. ఒడుదడించు. v. a. To rake up as with
a finger, త్రేలులోనగువానితో తిట్టించు.

లోతక్కువ lō-takkuva. [Tel.] n. The rest,
residue, remainder, what is deficient or
wanting. మిగత. adj. Remaining, as a
balance. కదము.

లోతు lōtu. [Tel.] n. Depth. నిమ్మము. ఈ
బావిలో నిట్లెనిచా లోతుకుపోయింది the
water in the well has sunk very low.
నీటి నిట్లెకుపోతే బావి లోతుకుపోయింది when
the jade goes to the well the water
sinks away. Profundity. అది లోతైనమాట
that is a deep saying. లోతిడి lōtidi. (లోతు
+ ఇడి.) adj. Not deep, shallow, లోతులేది.

లోత్రము lōthramu. [Skt.] Same as
లోద్ధము. (q. v.)

లోను lōnu. [Tel.] n. The inside. లోనుల,
The heart or mind. మనస్సు. "లోనుబడి
పరచి లోనిదికాదు" లెరిచెట్టువారు తెలియ
నివారు." Vēma 1836. The beginning,
మొదలు. adj. Subject to, లోకునైన. లోను
lōnu. Inside. adv. Within, inwardly,
internally. "లోనిదృఢంబులేని పెనులోని
నమ్మి" (Bhask. § 71.) లోనదృఢంబులేని
internally weak. "అలప్రస్థానులోనైదు
కొని." A vi. 158. ఈలోన in the meantime.
లోని lōni. adj. Inner, inside, internal.
లోనులి, అందులోని which is therein.
లోనిమనుద్రము far out at sea. లోనియ్యలు
the inner room. లోనుగు lōn-gu. v. n.
To be gained, seduced, brought over.
లోనుకు. వారిమోసములకు లోనైనాడు he was
snared by their guile. అన్యాయమునకు
లోనైనాడు he acted unjustly.

లోపము lōpamu [Skt.] n. Deficiency; a
defect, a flaw, fault; something wanting, a
hiatus, omission, disappearance. A
passage lost in a poem. Dropping a
letter by grammatical rule. అనుపదక
పోవడము, హినత్వము, తక్కువ తుల్యస్థితి
లోపములేకుండా వారికి జరుగుతున్నది they
have not fallen away from their former
state. లోనినీతి lōpinīti. v. n. To be
dropped, elided, understood, as a syllable.
అనుపదకపోవు.

లోపల lōpala. [Tel.] n. The inside. లోను,
అంతరము. (affix) Among, in, within. ఈ
యింటిలోను ఉన్నాడు he is now in my
house. నమ్మి పదిలోనుల పడకొంటూ చూచి
వారు they looked upon me as one of the
mob. "తనవర్తలలోను నిమ్మ బుర్రలవరా
క్రమాభ్యుదయి." M. X., i. 231. "నీటిలోను
తీర్థంబుల్కొని." N. vi. 162. నీటిలోను
within one year. లోపలి lōpali. adj.
Inner, interior. లోని, లోనులి పొధము

the inner chamber. "లోపలిసాధనులోన
య్యోయ్య," Bhāg. X. లోలోపల lō-lōpala.
adv. Secretly. కపాద్యమగా, మర్తమగా.

లోత్రము lōptraṃ. [Skt.] n. Plunder, booty,
stolen goods, వొంటిలించినప్పుడు.

లోబడు lō-baḍu. [Tel. లోను+పడు.] v. n.
To submit or yield, to consent. To be in
one's power, to be subject to one. లోంకు,
సాన్దోసమగు, పప్పుశించు, తగ్గు. "లోబడితినికని
రాసకుని తెచ్చివోయినా." Swa. vi. 79.
లోబడునామ లō-baridānu-konu. v. a. To
master, conquer, bring over. సాన్దోసమయ
కాదు.

లోభము lōbhama. [Skt.] n. Covetousness,
cupidity, avarice, eagerness; misarliness,
stinginess. దీనినితనము. లోభి lōbhi. n. A
miser, a covetous or a greedy man.
దీనినికొట్టు, దీనివానికొట్టు, అలాపాతకుడు. లోభి
త్వము lōbhitānu. n. Covetousness.
దీనివానితనము.

లోమము Same as లోమము (q. v.)

లోమశము lōmasamu. [Skt.] n. A polecat.
మాకెల్లి, హరిమార్జునము.

లోయ lōya. [Tel.] n. A pit or hollow place
in a hill, a deep crack or opening.
పర్వతముమీద మిక్కిలి లోతుగానుండే బెయి,
కొండపము. A valley.

లోల lōla. [Skt.] n. A crone, beldame,
wretch. లోల or లోలము lōla, adj. Trem-
bling, wavering moving, shaking, tre-
mulous, unsteady. చంచలము. కడుచెట్టి
Wishing very much, desiring greatly,
greedy. అశకు, మిక్కిలి ఇచ్చుకల. లోలత్వము
or లోల్యము lōlatramu. n. Wish, de-
sire. కృష్ణ, ఆ. Shaking, moving, చంచ
ల్యము. "ఏకేకేల జనియించుకొ రెల్ల
మించుకొ." A. iii. 68. బి. కాల్యము, కృష్ణ.
"మెల్లప పడవందొడంగ సుపరాల్యపు చూపుల
చూచు." H. ii. 113. లోలలోచన or
లోలాక్షి lōla-lōchana. n. A girl with roll-

ing eyes or a swimming glance, చంద
లాక్షి. లోలుడు lōludu. n. One who loves,
is devoted to, is enamoured of. చంచలము,
అసక్తుడు. లోలుపము lōlupamu. adj.
Covetous, cupidinous. అసక్తుల.

లోవ lōva. [Tel.] n. A valley, లోయ.
The eaves of a house, ఇంటిమారు. A bar-
row in the ground, నేలకారియ. "నానిమంట
చును ప్రాకారములోమలలోనియెచ్చలులాయ
చడక." H. i. 209.

లోవంక lō-vanka. [Tel. లో+వంక.] adj. Ben
inwards. లోనికెవంగి. "లోవంకభంగములు
నొంకినీకలగానిదుప్పట్లుమొప్ప." A. iv. 17.

లోవరి lōvari. [Tel. లో+వ+రి.] n. An apart-
ment. లోటికట్టు.

లోవి lōvi. [Tel.] n. A large brass water pot.
బిట్టతెచ్చుకొనే యెత్తిపాత్ర. A cooking
vessel, వంటకుండ. A vessel, స్థలి.

లోవు lōvu. [Tel.] v. n. Same as లోగు.
(q. v.)

లోయనము or లోనైతము lō-oyanamu.
[Tel.] n. That which is past, the past.
కడచినదయము. adj. Past, former, older.

లోయ్యము lōyṭamu. [Skt.] n. A clod or
lump of earth. మంటిగడ్డ. లోయ్యాయనముడు
సమభానముకలవాడు he who looks upon
gold as dross. M. XII. vi. 76.

లోహము lōhamu. [Skt.] n. Metal in
general, అష్టలోహసాహస్యము. Iron. ఇను
ము. యంతలోహములు the five metals, viz.,
gold, silver, brass, bronze and iron.
అష్టలోహములు include lead, tin and an-
other metal called ధీరము. లోహకారకుడు
lōha-karakudu. n. A blacksmith. కరము
వాడు, కర్పరి. లోహజీవు lōha-jīvu. n. A
diamond (as "surpassing all metals"
in hardness.), ఇనుము.

లోహితము lōhitamu. [Skt.] n. Ruby colour,
redness, రక్తవర్ణము, రుధిరము. Blood, రక్తుడు.

adj. Red. ఎర్రని రోహితకము *lohita-kamu*.

n. A ruby. రంగు. రోహితాంగుడు or రోహిరుడు *lohita-anguḍu*. n. The planet Mars. అంగుడు. రోహితాశ్వుడు *lohita-asvuḍu*. n. Fire. అగ్ని హస్తము. రోహిత్యము *lauhiṭyamu*. n. A blush, redness. ఎరుపు.

లౌ lau

రొకికము *laukikamu*. [Skt. from లోకము.]

(Vulgarly, లోకము) n. Business, worldly affairs. ఉద్యోగము. లోక వ్యాపారము.

అరసికి ఇప్పుడు రొకికమైతేడు he is now unemployed. adj. Secular, mundane, worldly, human, what prevails amongst men or is familiar to mankind. ప్రపంచసంబంధమైన.

M. XIII. v. 192. రొకికడు *laukikuḍu*.

(vulgarly, లోకము) n. A layman, a secular Brahmin, a man of the world.

ఉద్యోగము. నేను విశేష రొకికమనాడు I am not a man of the world.

లాడి, లపుడి, లాణి or లపుణి *laudi*. [Tel.]

n. A club or mace, పంపుము.

రొల్లము See under రొల.

లాహము *lauhamu*. [Skt. from లోహము.]

adj. Metallic, లోహవికారము.

వ Vv

వ va. [Tel.] The consonant V or W. As with h in English, v in Telugu is sometimes added in places where it does not occur, and dropped in places where it does occur by incorrect speakers or writers; e. g., చ్చె is often pronounced and written వ్చె and చుచు, చూచు; while words like వ్చె and వచ్చేము are pronounced and written చె and వచ్చేము. The initial V is also frequently changed into a vowel or a Y by vulgar speakers; e. g., ఏవ or వేవ for వే. ఎచ్చి or వచ్చి for చెచ్చి.

The initial P (in verse) is sometimes changed into V; thus వోయె (vōye) for పోయె (pōye) he went; వాపె (vāpe) for పాపె (pāpe) he removed.

Sometimes the initial V changes into B, as బరె for వరె 'like.' "దీపాంకురవల్లంబు బరె." Bhanumat. iv. 149. This change is caused by the preceding sunna.

Sometimes in the second syllable G changes into V; as వుడము, వుడము.

In prosody v stands for వక్రము and iambic; more usually written లక్షము. And in poems va stands for వాచనము prose.

వంక *vanka*. [Tel. from వంక.] n. A side, quarter, direction, వక్ర, వక్రము. Crookedness, a bend. A pretence or pretext. వక్రత్వము, వంక, వంపు. Fault, blame. వేరుము. A rivulet or watercourse. వాగు. అరివంకవారు relation by the wife's side. కట్టెవంకలొయి తీర్చును fire settles the crookedness of the wood. కాను అడతలే వుద్దల మీద వంకపట్టెనాడు he cannot dance so he finds fault with the drum. వావంకమాడు look towards me. చెక్కురు వంకంబుల్లినది the blood flowed in streams. వారిమీద ను వ్రాపట్టి వ్రాసినాడు he wrote laying the blame on them. నెలవంక a half moon. adj. Crooked. వక్రమైన. "పెదరటివంకగిరియ." P. iii. 211. టి. వక్రమనానీడుకొన్న లక్ష్మణుడు. affix. By, through, వల్ల. "వంచనయవ్వడి కులన వంకబనించెనించునాక." P. iii. 309. "కరువువంక గలవనా మోక్షయ." Vema. 952. వంకగార a crooked way; వంకదారి. వంకము or వంకము *vankamu*. n. A crooked stick used while threshing corn. వంకర *vankara*. n. Crookedness, a bend or curve. Blame, a fault. వక్రత్వము. దోషము. వంకర, వంకరమీకర or వంకరమోకర *vankara*. adj. Crooked, distorted. వంకరై. వంకరమోక్షంబు crooked language, nonsense. వంకరదొవు to become crooked. వంకరపప్పు

వంక vanka

1123

వంక vanka

మరియు *vanke-kanyanamalu*. n. plu. A sort of rice. వడ్డలొకేదము.

వంకాయ *van-kyaya*. [Tel. వంక+కాయ.] n. The vegetable called a brinjal or egg plant. *Solanum melongena*. Rox. వార్తా కాయ. కర్పూరవంకాయ the plant called a love apple. కొలవంకాయ a large sort of brinjal.

వంకీ *van-ki*. [Tel. from వంక.] n. An arrow. కావము. A dagger, కాక. A sort of hook, కాక్కి. "తిప్పికుపాకేందలిరావంకీ, కన్నునిల్లు వెంకట్టేబిరుదు, నాకళాకావ గొప్పగి పెట్టకత్తి." ND. i. 593. వంకీ *van-ki*. A certain musical instrument. వాద్యునికము. A dagger. కాక. "వారలయ వేరేలు పోటు వారలయకావశంకీ కాదికన్యాయం శంఖ సమాదాయక సమ్మయితోళ్లు." Pal. 257. వంకీ *van-ki*. n. An armlet of a crooked shape, వ్రీలు సందిల్లంబే ఒకటి పుట్టెయక. వంకీ or వంకీయ *van-ki*. n. A kind of grain, స పుట్టి కే వము. A wooden hook or peg in the wall. మంటిగోడకు వేసిన చిలుక కొయ్య. వురిగోళ్లనంటు a certain kind of grain. తెల్లమంటు another kind of grain. H. iv. 159. వడ్డెనంటు a fine species of rice.

వంగ *van-ga*. [Tel.] n. The Brinjal or Egg plant, *Solanum melongena*. వార్తాకము, చిల వంగ a small species of this. వంగకాయలు or వంగాయలు brinjals, వార్తాకము. "వంగ కాయలు ప్రా లింగములయ్యె." BD. ii. 807. Also, వంగవండు or వంగవండుగవ్వు the Indian Oriole, *Oriolus kundoo*. కొండవంగవండు the Black-headed Oriole, *Oriolus melanocephtus*. (F. B. I.) "వల్లెపచాచీపట్ట వంగ వండుకుకముకొకేలు." H. iii 14. వంగరేడు కూర *van-ga-rēdu-kūra*. n. A plant growing on sand hills near the sea. *Critamus indicus*. Rox. ii. 509.

వంగము *van-gamu*. [Skt.] n. Lead, tin. పత్తు, తగదము, వంగభస్మము the oxal or ashes of lead. వంగదేశము *van-ga-dēshamu*. n. The ancient name of Bengal.

వంగవంతు or వంగవంతు *van-gavantu*. [Skt. from వంకము.] n. A family, race, lineage. వంకము, కులము. "భువంగ మునకాలెందవారి వంగవంతు నాచులువాటింబరే." B. i. 111.

వంగు *van-gu*. [Tel.] v. n. To bend, bow, stoop. To become crooked. To become low or humble. వంగ, ఒంగు, వచ్చువంగు. ఒళ్లువంగివనిచేయు to work hard. ఒళ్లువంగని వాడు one who does not choose to bend his back, a lazy man. వంగవీయు *van-ga-dtyu*. v. a. To bend, bow down. నంచు. వంగుడు *van-gudu*. n. A crack, రీటి. An excreescence, పొట్టము. వంగుట్ల drippings of the caves. వావలిపిల తర్వాత బొట్టుబొట్టుగా పడుచుండేనీళ్లు. "దవుల బల్లనికూరవంతక మునుపటి, బల్లనిరూనివచ్చున జ్జ్వలముదలి, గాలియెలగోలుచేకొవ్వునదలిజ్జ్వలం, దల పడకమున్న వంగుట్లపడి పడెయలు." A. iv. 169. వంగులు *van-gulu*. n. plu. The ribs or bands of a boat. పడవలోని అడ్డవాసములు.

వంచ *van-cha*. [Skt.] n. Cheating, fraud, craft. ఒకరిని దిగాలేయడము, మోసము, కపటము, అర్థవంచన self-deception, wronging oneself. వంచకత్తెము *van-cha-kattamu*. n. Cheating, fraud. మోసము. "తత్త్వమింద్రి యవంచకత్తెయనను." Vema. 2057. వంచకము *van-cha-kamu*. adj. Cheating. మోసముచేసే. n. A fox. వక్కు. వంచకుడు *van-cha-kudu*. n. A rogue, impostor. మోసగాడు. వంచించు *van-cha-in-ju*. v. n. To cheat, defraud, trick, wrong. మోసముచేయు. వంచితము *van-cha-i-ta-mu*. adj. Trickled, deceived, wronged, మోసముచేయబడి.

వంచె or వంచెయ *van-cha*. [Tel.] n. A sock, గోత.

వంట వాండ్ల

1124

వంట వాండ్ల

వంట, వంటెము or వంటి *vanṭa*. [Tel.] n. The see, at dice, ఒకటి. A piece of land, place. వట్టు, ప్రదేశము. కేవుటివంట a spot of salt land. ఈడవంటపొలము a bit of black cotton soil. గరవువంటపొలము a stony sandy soil. రాతిపొలము ఇసుకగల నేల. చావంటే four at dice. రివంటే three at dice.

వంచాడించు or వంచాళించు *vanṭaḍinṭu*. [Tel.] v. n. To be frightened or alarmed. చెడకు.

వంతు *vanṭu*. [Tel. from వంతు.] v. a. To bend, bow down; to make a thing crooked, to make one stoop; to humble, lower, reduce, వంతు చేయు, వంతు చేయు. తలవంచి hanging down the head. నీళ్లు వందిచేసివాడు he poured the water off. నా కేలువంచేవాడు ఎవడు who can bend my finger? i. e., who can lay a finger upon me?

వంజరము or వంజేరము *vanjaramu*. [Tel.] n. The coal-fish, seer-fish or scumbar, *Gadus carbonarius*, resembling a very fine baddook.

వంటలము or వంటళము *vanṭalaṃu*. [Skt.] n. A sort of bird with a remarkably sweet whistle. Also, the tree called *Jonasia asoca*; and another tree, called *Dalbergia neriophylla*. పక్షినికము, అశోకపుష్పము, తినినము, పెద్దిచెట్టు, చెట్టుచెట్టు.

వంజెరగు *van-jeragu*. [Tel. వంజ + రెగు.] n. The end of a woman's garment. కొంగు.

వంటే *vanṭa*. [Tel.] n. A barren woman, a sterile cow. గొడ్డవు, గొడ్డాయి. "నీ వంటలైననులకేర్పడక నొకభంగి కేపకటిసాలు గొయ్య." M. IV. i. 95. వంటలు the cross pieces that support the ribs of an umbrella.

వంటో or వంటో Same as వంటము (q. v.)

వంటు *vanṭu*. [Tel. from వంట.] n. Cooking or dressing food, cookery. వండడము, పాకము. పిండివంటలు flour cakes, pastry. adj.

Boiled, cooked. వంటబడిన. పదనమువంటబడిన. వంటనూనె or వంటచేయనూనె oil used in cookery. వంటనూనెము boiled castor oil, (opposed to the cold drawn oil.) వంటనూనెలము boiled dammer. వంటకత్తె or వంటలక్క *vanṭa-katte*. n. A cook-woman. వంటిము *vanṭakamu*. n. Food. అన్నము. వంటచెయ్యకు, వంటచెరకు, వంటకత్తెలు or వంటచెరకు *vanṭa-cheruku*. n. Fuel, firewood, ఇంధనసమూహము. వంటుబట్టు, వంటుపాల or వంటుకొల *vanṭa-yillu*. n. A kitchen, cookroom, కుకనము. "వంటకవంటయిల్ల చొచ్చినకవంటగూడేయకగూరగా వండవలె." (ED. i. 1199) Is it fair to cook a rabbit that has taken refuge in a kitchen? వంటయ్య salt extracted by boiling seawater. వంటరాయి *vanṭa-rayi*. n. An artificial ruby. కరకం. వంటి *vanṭi*. n. A cook, one who knows how to cook. వంటలు *vanṭalu*. n. plu. Dried dung, which is used as fuel. పినుపిడుకలు. వంటవాడు, వంటలవాడు or వంటకొడు *vanṭa-vaḍu*. n. A cook. పాకవాడు.

వంటి *vanṭi*. [Tel. from వంట.] adj. Like, similar to. నావంటి like me. నాల్గవంటి like charcoal. నీవంటి like thee. అటువంటి, ఇటువంటి such.

వంటు *vanṭu*. [Tel.] n. Convenience, propriety, అనుకూల్యము, అనువు. "వంటుదప్పులే వంటకము విసులు కంటుచుండ నానకంటెను." Vema.

వంటుము or వంటియము *vanṭumu*. [Tel.] n. A district or taluq. తాలూకా.

వండు *vanḍa*. n. Danger, అపద. Silt, ముడ. [Skt.] n. An unobscure woman, రంజురాలు. adj. Stubborn, ముండి. వండులి or వండు *vanḍali*. n. Alluvial soil: mud, mire; the muddy deposit of a flood or river. ఎండినముడ. పట్టిపోయినరేలు ముడలైనవంటిలోపేయవట్టి. "వారి రాసులు పిండిలి

మంకు రాధా

1125

నామ వాందే

சாஸ்திரம். Zacc. iv. 51. சாஸ்திரம் muddy water.

వండు *vaṇḍu*. [Tel.] v. a. To cook, boil. (food, oil, &c.); to distil (*spirits*); to fuse iron. *వంటచేయు*, *వడ్డవముచేయు*. *ఒంటివంట* *sa-rāma spirits* only once distilled. **వండించు** *vaṇḍinṣu*. v. To have food cooked. *పవనముచేయు*.

పరిశుష్టమైన చాంద్ర-కలహరము. [Tel.] D.
Fine lime plaster.

మండ్ర, or హందర *mandra*. [Tel.] n. A favourable lease or rent. మంద్రము land unfit for cultivation.

పక్షతః యుగళః. [Tel.] n. Vexation, regret.
 మనోదుఃఖరూపమైనవివారము, Sorrow, grief,
 నొందాము, Pain, బాధ. A cry, ఏడ్పు. "రవి
 బాసీగాసిరెడువచ్చిరికైచది పంకనొంది పల్లెలపరి." R. ౪. 168. "నాపంకయేమిచెప్పుదు నాపంక
 యుడుపునులేదు." Bmj. iii. 33. A rivulet. ఏ
 రు, కుల్ల, చిన్న కాలువ. "ఏమహాకుమార్తడుమచ్చది
 తనయంటికిరాకయున్న తక్కురినిండ్లకా వనముల
 నంతలదొంకల గమగొడుమకా ఎచ్చిఎచ్చికనియ
 న్నట్లా." H. ౪ 79. "నంతలక్రంతలె చ్చెట్టి
 గట్టనావల మదియింటింది." P. i. 496.

పంతు *panthu*. [Tel.] n. A share, portion, part. A turn, time, or bout by rotation. పాణు, పాగము, పంపు. Likeness, పావ్యము. "నలకొక్కరుడుగా, విలువుననుచునుండెడి వీరజముల్లులవలకువీరకా." T. ii. 12. 172. "కొండెకామునొప్పుడుకొనోపు పంతుకొండెకా నిగవరేము. Venna. Rivalry, పాటి.

వర్తమాను *varthudu* [Skt.] *Adix* meaning Possessed of, gifted with, having, possessing. వ్యవర్తమానుడు = a brave man. విద్యార్థమానుడు = a learned man. నిర్వర్తమానుడు = a courageous man.

మంత్రం *mantra*, [Tel.] n, A bridge.

మహా వందా. [Tol.] n. A hundred, శతసంఖ్య.
మూర్తి.

వందనము vandanaṁ. [Skt.] n. An obeisance, salutation, ఆధీవాదము, నమస్కారము. Praise, కృతి. Thanks. **వందనముడు** or **వందనముచేయు vandanaṁ-idu.** v. n. To honour, salute, bow to. **వందనమాలి vandana-māli.** n. A garland hung over a gate or carved in stone trellis. **వాదనముడు వాదనోరణము.** వందారుపు or వంజారుడు **vaṇḍāruṭu.** n. One who salutes or pays homage. నమస్కారము చేయువాడు. **వంది randi.** n. A herald, bard, panegyrist. **ప్రాశంశాలనుడు రాశాలను యుకొరిచేవాడు,** కృతిచేసి శంపించువాడు, బహువాడు. **వందిము vandinisu.** v. a. To praise, కృతించు. **వందిరుడు vanditadu.** n. One who is praised or saluted, కృతింపబడినవాడు. నమస్కరింపబడినవాడు. **వంద్యము vandyama.** adj. Honourable, venerable, worthy of regard lauded or laudable. **కొనియాడబడిన, పూజ్యమైన.** “పరలోకమంద్యంబు పరలకులు, దిగ్విజయకారణమైత్రమందు.” Vish. i. 31. **వండుడు vandyadu.** n. One who is worthy to be praised. **పూజ్యుడు.** **రాశండు** fit to be praised or extolled by the whole world.

చంకర *chankara*. [Tel.] n. A piece, fragment, bit. చంక. Also, a favourable lease or rent. చంకభూమి land unfit for cultivation. చంకరభాగము *chankarabagamu*. v. n. To manage. ఇన్నా క్షిణి భవేయం. To cut, sever, divide. "E. చంకర కలికానామకం. చంకరభాగము ప్రభుచంకరభాగం" M. I. ii. 109.

శాశి చాశి [Tel.] n. Clarity, embarrassment.

మనః బాధకు. [Tel.] v. n. To grieve, sorrow, be afflicted. మనఃబాధ, బివారము, బంధ బింకు. “నయ్యకాగ్ధమయ్య ఫలియందు బంధి. రాజమన్యక నియమమున బింకు.” B.R.K. 715.
 మనఃపర బాధకు. v. n. To grieve, to be

పండ్ల vande

1126

వక్క vakk

vexed or sorrowful, దుఃఖపడు, విచారపడు.
 "వాటిలగట్టి కులకపంబుగ నున్నవంబులొది
 పచ్చానమునొందించుంపట్టును నుజ్జ్వలరాజ్యజైభ
 నోదామలమైకలంకిని." M. III. v. 373.
 "విగ్రహమహాగిరి విందునవారవివారలమీరవశ్య
 మున్, శివకదిలంబును." M. III. v. 386.

పండ్ల or పండియు vande. [Tel.] n. A kind of
 grass, క్విని శీపము.

పండ్లంబు randoulu. [Tel.] n. A kind of fish.
 పండ్లము See under పండ్లము.

పండ్ల randhya. [Skt.] n. A childless
 woman. గొడ్డాయి. A barren cow. గొడ్డావు.
 పండ్లము randhyamu. adj. Barren, as a
 tree. కామని (తెట్టులోనగురి).

పంపు campu. [Tel. from సంస్క.] n. Crooked-
 ness; a bend, curve. పక్షత్వము, వంకరి. కలపం
 ప్పులు hanging the head; shame, disgrace.
 adj. Bent, crooked, వంకిల. వంకర.

పంబలాడు ramba-ladu. [Tel.] n. A certain
 rope belonging to a waterlift. కలపకేస
 ఒక తాడు.

పంశము ramamu. [Skt.] n. A race, line,
 lineage, family, stock, extraction; a dy-
 nasty. తండ్రి తాతముదలైనవారి కులంబు.
 A bamboo. పెరుగు. A multitude, సమా-
 హము. పంశముడు ramga-sthandu. n. A
 man belonging to a family. కులముడు.
 పంశమువరితము ramga-stnu-charitammu. n.
 A pedigree, genealogy, a chronicle, or
 genealogical history. పంశచరిత్ర. పంశము
 ramga-stnu. n. Genealogy. వంశక్రము.
 పంశముకము ramga-stnikhammu. n. A
 genealogical tree.

పంకలు or పంకలు vaku-rakalu. [Tel.]
 n. plu. Splashing, పెడుటలు. Pieces,
 fragments, bits, చ్చెలు.

పంకలు vakulu. [H.] n. Agency, attor-
 neyship, power of attorney. పంకలు
 vakulu. n. An attorney or agent. A vakil
 or pleader in a law court.

పంకము vakulamu. [Skt.] n. The plant
 termed *Mimusops elengi*. పాగడపెట్టు.

పక్క vakk. [Tel.] n. A bit, fragment,
 shiver or piece, as of glass, or areca nut.
 తువక, పొకకెక్క. పక్కలు areca nut bits or
 fragments. తెల్లనక్కపప్పు a kind of rice,
 ఒకదిగ్గమైనపప్పు.

పక్కలు or పక్కలు vakkalu. [from Bkt.
 పక్ to speak.] n. The heading of a letter,
 &c. Compliments written at the head of
 a letter, లాలు ముదలైనవాటికి మొదలుపాడే
 వాడుకమాటలు. "అనియును ప్రాయ
 పర్యమనయంబుగ ప్రాసించునక్కడ విని తన
 మంత్రి శీఘ్రుని." Bmj. iii. 256. Titles, దిగు
 వాసరి, దిగువాను. A commentary, వ్యాఖ్యా-
 నము. పక్కలేండు Same as పక్కా-లేండు
 (q. v.).

పక్కరము rakkaranu. [from Skt. పక్రము.]
 n. Same as పంకర (q. v.). పక్కరాలు
 rakkar-alu. n. A jade, scold. An impostor.
 కుటిలస్త్రీ, పంచకురాలు. "పెరుకక్కరింక
 రాండ్ల దిరిది." R. vi. 171. పక్కరిండు or
 పక్కరిండు rakkarinjan. v. n. To err, go
 crookedly, to follow an irregular course,
 సంకరహామలొత్తు. To oppose, rebel, తిరు-
 లడు. "బుద్ధినిపప్పువలం లొక్కరించుచునున్న
 మానవు పక్కరించెదవు." Charitra. ii. 1536.

పక్కాకు or పక్కలాకులు rakk-aku. [Tel.
 పక్క+అకు.] n. Betel nut, i. e., betel and
 nut. తంబూలము, అకుపక్క.

పక్కా-లేండు rakk-gintulu. [from Skt. పక్
 to speak.] v. s. To tell, narrate, describe.
 చెప్ప, వాక్రము. "భక్తకృష్ణములనక్కా-లేండుగా
 లొచ్చివావా శీరామ." N. ix. 309. To write
 a commentary on, to comment on,
 వ్యాఖ్యానముచెప్ప. పక్కా-జము rakkana-
 mu. n. News, సమాచారము. See పక్కా.

పక్కి vakk. [Tel.] adj. Lean, fleshless.
 ఒక్క-మైన, పలచని, కృశము. పక్కి-వత్తు. పక్కి-
 కట్ట or పక్కి-వాడు rakk-vakshi. n. A

starveling, బక్కవాడు. **వక్ష్మి vakshi. v. n.** To become lean, బక్కచిక్క, కృశించు. "మనిగిమునిగిమునిగి ముద్దయై ముద్దయై, మరలమరలవరిచి కక్కిరిచి, తిరిగితిరిగితిరిగి దిప్పురైయుండును." Vema. 816. **వక్ష్మి, వక్ష్మికోంగ or వక్ష్మిపులుగు vakku. n.** A heron, బకము.

వక్త vakta. [Skt. from వక్ to speak.] n. One who speaks, మాట్లాడువాడు. A speaker, an orator, నలుగురిలో నిర్ణయముగా మాట్లాడువాడు, వాచాలకుడు. A learned man, పండితుడు. **వక్తవ్యము vakta-vyamu. adj.** Fit or proper to be spoken, or said. చెప్పదగిన, మాటాడదగిన. **n.** A word, speech, మాట. అవ్యవ్యము unspeakable, unutterable, not to be mentioned.

వక్తము vaktram. [Skt.] n. The mouth, face, countenance, ముఖము, మోరు.

వక్తము vaktram. [Skt.] adj. Crooked, awry, bent, curved, twisted. వంకరైన. Cruel, perverse, wicked. క్రూరమైన, "గ్రహములన్నియువక్తగ్రహలనడిచె." (Vish. viii. 267) all the planets moved in irregular courses. **వక్తరేమములు vakra-rimamulu. n. Lit.** 'Most crooked' ones, In Telugu grammar, this term denotes the diphthongs ఎ and ఐ. **వక్తరేమము vakratram. n.** Crookedness. వంకరనము. Perversity, cruelty. **వక్తములు vakramulu. n. plu.** In Telugu grammar this term denotes the vowels ఎ, ఏ, and ఓ, ఓ. **వక్తించు vakrinu. v. n.** To err, or go in an irregular course, as planets. To turn, మరలు, మరలుకు. **వక్త్రము or వక్త్రముము vakrimu. n.** Crookedness, కుటిలత. "కనుకొప్పుక వక్త్రమునకనున్న." H. ii. 109. **వక్త్ర! vakr-kti. n.** Equivoque, a hint, insinuation, evasion, అలంకారభేదము.

వక్త్రము or వక్త్రము vaktram. [Skt.] n. The cheat. కంపు. **వక్త్రజము or వక్త్ర**

రూపము vaksho-jam. n. A woman's breast. ప్రసము.

వక్త్యమాణము vakshya-mānamu. [Skt.] adj. That which is about to be said, చెప్పబోయేది.

వగ vaga. [Tel.] Grief, vexation, melancholy, regret, remorse. దుఃఖము, సంతాపము, విచారము, కోరిక. Intention, ఆలోచన. Mode, way, manner, విధము. రీతి, వోప, గతి. Amorous action, శృంగారచేష్ట, విలాసము. కూటికినా లేనివాడు he who has no means of living. కేల ప్రాణమును నీలమును, అనాది పలు పనులకును దృగ్భ్రష్ట. అనాదివై. భాగము, మానీ." R. v. 37. "అనాదివోమనకార్యము, మనుడునె వగవగా లోకమానవ్యుండననే, వగపుగతికి మాలమె. ఎని కెల్లదిధారల విడువలయు నేలెంద్ర." M. XI. i. 22.

adj. Beautiful, handsome. అందమైన. "శాసనమునవ్యవహారము కొప్పుదువ్య." T. ii.

98. **వగకత్తి or వగలాడి vaga-katte. n.** A coquette, belle, శృంగారచేష్టలకత్తి, విలాసగతి. A rogue, a deceiver, మాయలాడి.

వగకాడు or వగలాడు vaga-kadu. n. A top, a beau, a gallant. వచ్చెకాడు, నీటుకాడు, సొగసుకాడు, విలాసంబుడు.

వగతే vagatu. v. n. To grieve, sorrow. దుఃఖించు, కోరించు. To regret, repent, పశ్చాత్తాపించు. To cry, ఏడ్చు. v. a. To consider, think, విచారించు. ఆలోచించు. తంచు.

"విపరాధవంటి నానగాధవనవర్తి వగవలెను మనుచునుచున్న." R. v. 274. **వగలెను vaga-tenu. v. n.** To be settled or decided.

తీసు, చూపుకొనును, పరిష్కరించును. **వగదెంచు vaga-dentu. v. a.** To decide, settle, determine. చూపుకొనుచును, తీర్పు, తుదిచూపుచును.

"తెలియకాలమునా నింపెద రేవనియింటికి." S. iii. 509. **వగవ or వగ**

వగ vagma. adv. Grievingly, sorrowfully. "ఎవగనాధులనేడెవరికి శిశువుమొనీ శియునును." M. i. i. 130. **వగపు vagapu.**

n. Grief. మనోదుఃఖ భావ మైవచిత్రము, శోకము.

వగరు, వగరము, వగరుపు or వగర్పు *vagaru*. [Tel.] n. Hard breathing, panting. వ్యాసశోకము. వగరుడు or వగర్పు *vagarulu*. v. n. To breathe hard, to pant. శోక.

వగరు or విగరు *vagaru*. [Tel.] n. and adj. Astringent.

వగైరా *vagairu*. [H.] adj. Etcetera, and so forth. ఇతరము. రామాయణమైన రామ Ramayya and others.

వగ్గు or వగ్గు. *vaggu*. [Tel.] adj. Lean, skinny, decrepit. మడిమిచేత ఎండినవలెగా మండే, బక్కనిక్కిన. "వగ్గుశోకినీమహావ్యసనం," HD. III. 342. "కలయచువచ్చెన్ దనదికలుముడునా." Siva. iv. 123. ముసలివగ్గు a decrepit old man

వచనము *vachanam*. [Skt. from వच् to speak.] n. Speech, speaking. A word, మాట. A sentence. A dictum, an aphorism, a rule. ఉత్తరాప్రమలలోని ప్రమాణవాక్యము. Prose (as distinguished from metre) ఛందోబద్ధము కాకుండా మాటలుగా ప్రాసించి, నడక. Number, in the grammatical sense, as ఏకవచనము the singular number, ద్వివచనము dual, and బహువచనము plural. వ్యాకరణములో ఏకవచనములు. వచన్ము *vachasuu*. n. Speech, speaking. మాట. వచించు or వచియుండు *vachintuu*. v. a. To say, speak, tell, relate. సంకు.

వచ్చు *vachchu*. [Tel.] n. A canker worm or blight which destroys trees. చెట్టుకు పట్టి బొట్టగా నాశముచేసే ఒకవిధమైన చీడి.

వచ్చు *vachchu*. [Tel.] v. n. To come, arrive. To happen, occur, take place. చేరు, సంభవించు, కూడు, ప్రార్థించు. రేపువచ్చు they will come to-morrow. వచ్చివచ్చిమి we arrived yesterday. నానోకూడావచ్చినాడు he

accompanied me. చూసచ్చిన్ని కాగితాలు త్రుచ్చుకొన్నాడు he took as many papers as he pleased. నీ మనసువచ్చినట్లుచేయ do as you please. This verb is used (like Come in all languages), in numerous senses. వచ్చేలేన next time. వచ్చే నెలలో in the next month. వచ్చేకడగండ్లు రాకమాత్రు the evil that must happen will happen. As an auxiliary, it is added to the present participle of any verb to denote long habit or continuance, as చదువుచువచ్చినాడు he continued to read. అట్లుచేయుచు పచ్చినాడు I have been doing so all along. అక్కడికి పోవుచువచ్చినాడు he used to go there. It is also joined to the past participle of the verb వదలు. ఇట్లు చేయవలసి వచ్చినది it became necessary to do so. It is added to the infinitive in A. ఇది మాకు తెలియవచ్చినది it came to our knowledge. నాకు బుద్ధిచెప్పవచ్చినాడు he went so far as to advise me. వచ్చు or వచ్చువ (the third person singular aorist of వచ్చు) is used with the infinitive as an auxiliary signifying permission, possibility or probability. నీవు అక్కడికి పోవచ్చుకు you may go there. చేయ రావచ్చునా? may we come? అట్లు కావచ్చుకు it may be so perhaps. రాదు (the neg. aor. 3rd person singular) means must not or cannot. నీవు అక్కడికి పోరాదు you must not go there. చేయ చేయరాదు I cannot do it. అల్లూ చెప్పరాకా can you not say so? Added to a dative, వచ్చు is used to mean To be got, gained, acquired, to be available. ఆ భాష నానికి వచ్చినది he has learned the language, he knows that tongue. ఈ దిండ్లము నెల దినాలకు వచ్చినది this rice lasted for one month. వానికేమివచ్చినది what happened to him? ఇయ్య మాకువచ్చినది he was inclined to give it. నానికి బుద్ధివచ్చినది he has learnt sense. నానికి చివరాలవచ్చినది his whiskers have grown. చానికి

మళ్ళీ కండ్లవచ్చినది she has recovered her sight. ఆ బిడ్డకు పళ్లవచ్చినది the child has cut its teeth. ఇక్కడ సకారమునకు లోపమువచ్చినది there is here an elision of the letter S. వానికి అన్నానికే లోపము వచ్చినది he is even in want of food. వానికి ఒంటివచ్చినది he fell sick. ఇది పనికివచ్చును this will do, this will be useful. ప్రాణము ఎటువై perilous, hazardous. ఇది నీ ప్రాణము ఎటువచ్చును this will put your life in peril. సోదకివచ్చినట్లు వానిని తిట్టివాడు he gave them all the abuse he could think of. అతని పేరు నాకు రాలేదు I cannot recollect his name. అపాతము వానికి రాలేదు he does not know the lesson. వత్సబుడి vatsubadi. n. Income. అయిది. రాబడి. వానికి ఎండా వచ్చుబడియున్నది he has a large income. వత్సరాములు vatsura-mulu. (వచ్చుట+రామ.) n. Coming and not coming. వచ్చుటయును రాదుయును.

పజా vājā. [H. from Arabic.] n. Deduction, subtraction, మినహాయింపు.

పజీరు, పజీరుడు, పజీరుడు or పజీరు vājiru. [H.] n. A 'vizier' or minister. మంత్రి. A hero, హీరుడు. A commander. కమాండరు. "జానా పజీరే నామాన భేదమందును." Vasu. (preface.) 24. టీకా పజీర, పజీరు ప్రధానములయొక్క. "లావున నార్యులు" కలుగులాయపు లేదనజీరు దంతుకంఠా పనజారిపై చరప." T. v. 136. టీ. కలుగులాయ పు లేదనజీరు, జొక్కలు స్థానముగాగరిగిన యెలు క వా వా - ము గరిగినటువంటి విఘ్నేశ్వరుడు. "చివుగుంజీకర్తిక జీరు సప్తజీయ యుండెకా" H. ii. 189. టీ. మువ్వగొన్న బట్టము చేయకుండా ఉండెను. Plu. పజీరు. "నీ క్రేటూరుకునియలు క్రేయమేర్పవలసివచ్చి సలూను చేపినిలను." సా. i. "చనిరామురైపులంటింటి మొగోపెక్రిడుహా యెరు" Satyabha. iii. 79.

పజ్జరము or పజ్రము vajjaramu. [Tel.] n. A kind of sea fish. ఒకవిధమైన సముద్రపును

శ్చము. Glue used by carpenters, చెక్కకు అడుకుటకు చేసేదెగురు.

వజ్రము vajragamu. [Skt.] n. A diamond, రస, సవరశ్చములలో జొరకత్తము. Adamant: a thunder-bolt; the weapon of Indra. మజాయధము, మజ్రకుండుడు a block head. **వజ్రకీటుము vajra-kittamu.** n. A worm that bores through hard stone. **వజ్రదండము or వజ్రదండపురుగు vajra-dandamu.** n. An insect engendered in an ulcer. **వ్రామలోతు క్షేత్రరుస. మజ్రదేహము** an adamant-tine frame, a strong constitution, a constitution of flint. **వజ్రదేహి vajra-dēhi.** n. A man of iron constitution. **వజ్రనిర్ఘోషము: vajra-nirghōṣhamu.** n. A clap of thunder. పిడుగువేపుడు, ఉరుము. **వజ్రపుష్పము vajra-puṣpamamu.** n. The blossom of the sesamum. నువ్వుపువ్వు. **వజ్రవల్లి vajra-valli.** n. The plant termed Cissus quadrangularis. వజ్రేరు. **వజ్రాంగి or వజ్రాంగికోడు vajr-angi.** n. Adamantine armour. వజ్రసుయకవచము. **వజ్రీ vajrī.** n. One who has or carries a thunder-bolt. కల్తాయుధముగలవాడు. An epithet of (Indra) as armed with the thunderbolt. ఇంద్రుడు.

వజ్రే vadrēdu. [Tel.] n. An expedient, ఉపాయము. వెరపు.

పటకము vatokamu. [Skt.] n. A kind of cake, ఎడియము. A pill, a bolus. మార్త.

పటగ, పటారి or వజారి vataga. [Tel.] adj. Clever, skilful, తెచ్చుగల, సమర్థుగల.

పటము vatamu. [Skt.] n. The Banyan or Indian fig tree. మర్రిచెట్టు. పటపత్రము a fig leaf.

పటారము or పటారు vataramu. [Tel.] n. A lodge. ఇసు. A palace, నగరు. "దివి దుహాసమిగులొద్దపపటారమున, కరిగిపాంతులు మొదలగునారివది." Navanandha. 306.

పటూరి See under పటం.

పటించు *ratinsu*. [Tel.] v. n. To starve
పడుతుంది. ఉపవాసము చేయు. వాడు అన్నానికి
లేక పటించినాడు he starved for want of
food.

పటూడు, పటూవు or **పటూకుడు** *ratudu*.
[Skt.] n. A bachelor, an unmarried
Brahmin, a celibate. బ్రహ్మచారి. A boy,
బాలకుడు. **పటూర్వము** *ratuvamu*. n.
Bachelorship, the state of being unmar-
ried, celibacy. బ్రహ్మచర్యము.

పట్ట *vatta*. [Tel.] n. The bar that turns the
centre post of a sugar mill. చెరుకు గానుగ
లోకినడిమిలోకిరికితేయు అడ్డమాకు. **పట్టకా**
యలు or **పట్టయలు** *vatta-kayalu*. n. plu. The
testicles. వ్యూహాయలు, వీచములు. **పట్టయకొట్టు**
to castrate. lit. to strike the (bullock's)
stones. (which are crushed with a mallet,
not cut out.)

పట్టుము *patommu*. [Tam.] n. The agio
allowance, a rate of exchange, abatement.

పట్టి *vatti* [Tel.] adj. Empty, mere, plain,
simple, naked, downright, utter, gross,
false, vain: unprofitable, groundless.
శుద్ధి, ఏమియులేని. ప్రయోజనములేని. పట్టిఅవు
a dry cow. **పట్టికాలు** a shin bone, పిక్కలెలు
పటికాలు. **పట్టిగోడ** a mere wall, a blind
wall. **పట్టికాళ్ళో** పచ్చినాడు he came bare-
foot. **పట్టి పన్ను** loose earth. **పట్టిగాలి**
mere wind, without rain. **పట్టిప్రయాసము**
unprofitable labour. **పట్టిమాట** an untrue
word, a meaningless word, లేని మాట,
అపవాదము. **పట్టిబిరి** or **పట్టిబిరులు**, a kind of
grain. సస్యదీపము. **పట్టివాడు** an empty
fool, వ్యభుడు. **పట్టివేరు** *vatti-veru*. n. A
fragrant grass usually called Cuscus.
Andropogon muricatus. (Watts.) Same as
అవురుగడ్డివేరు. అవురువేరు, విడవరివేరు, ఉసిరిము,
లూడుకము. **పట్టు** or **పట్టిపోవు** *ratlu*.
v. n. To dry, become dry, be drained.
కిర్ర ఇంకు, నీరు ఎండిపోవు. ఇంకు To become

lean, కృశించు. n. Drying up, draining,
నీరుపట్టిపోవడము. A dried vegetable, ఎరుగు.
A scab, ఎండిన పక్క. A hoop, కొయ్య
కుగాని చూలమునకుగాని బలమిచ్చుటకు వేసిన
కట్టు. A limit, మేర. ఇంతకట్టు thus far,
ఇంతకట్టుకు. "అనుబంధములనుబట్టిరచనలను
సమయించినారును ముఠోల్లాపంబున పెరియబా
దామేర్పు రచన వాడు. కలకత్తెనుబంజరుచెప్పునూ." M. IX. ii. 16.

పట్టుము *vaṇṇamu*. [Tel.] n. A sack or
gunny bag filled with grain. హవాగులు
నిండునోడ. **పట్టుబిక్కి** a stick used to
carry such a bag.

పట్టు or **పట్టువ** *ratna*. [from Skt. రత్నము] n. Roundness, గుండ్రము, గుండ్ర. **పట్టు**
పట్టు or **పట్టుమగి** *ratna* adj. Round
గుండ్రము. **పట్టుము** *ratnamu*. adj. Short,
ప్రాప్తము n. A bag in which betel and
nut are kept. ప్యాకెట్టు. **పట్టుపడు**
ratrapadu. v. n. To become less, to be
diminished, decreased, or lessened. తగ్గు.
పట్టుపెట్టు *ratra-pettu*. v. a. To diminish,
decrease, make less, తగ్గుపరచుచు. తగ్గించు.
పట్టింపు, **పట్టిల్లు** or **పట్టిలు** *ratrinisu*.
v. n. To make round, or cut round.
గుండ్రన గా చేయు. To turn, తిరుగు.
To turn back, పరివ్రజింపును. To happen,
occur, కలుగు, వచ్చు. సంభవించు. To be
agreeable or pleasant. అప్య. "మనములు
పట్టితైనాకులలోని" BD. v. 103. **పట్టువ** or
పట్టువు *ratruva*. adj. Round, circular.
బయటైన, గుండ్రమి. n. Roundness, గుండ్రము.
వర్తులము. **పట్టువడుడి** *ratruva-sudi*. n. Lit.
"The round twirl." i.e. the letter
the secondary form of *ru*.

పకర, **పకరి** or **పకారి** Same as పకా. See
under పకా.

పడ *rada*. [Tel.] n. Heat, వేడిమి. ఎండము.
తాము. Trouble, pain, labour, క్రమము.

A sort of cake, గాన. A kind of hot cake.
adj. Hot. వడ వడగాట్టి పచ్చిపోయినాడు.
or వడవడ పచ్చిపోయినాడు he died of
sunstroke. "వడవడ పచ్చిపోయినాడు"
సెంటిలసిడిజ్యులపేరిట వాయువులను." P. I.
304. వడగల్లు *vada-galla*. n. A hailstone.
"రా లెనొ యుగ్ధం వడగల్లు వాయువుల పుట్టింపు"
A. ir. 118. వడగవ్వ *vada-gavva*. n. The
name of a certain fish, a species of
Scomber. Russell, plate 139. వడ గాలి
or వడగాడ్డు *vada-gali*. n. The hot or
land wind. నిప్పుకారి వడగాంతు *vada-gantu*.
v. n. To feel hot, కావించువాండు వడవప్ప
vada-ppu. n. A dish of green gram, split
and soaked in water, with salt, pepper,
asafoetida, &c. బడిలికడలుకు వాడే వడ
కాంతు ఉప్పు ఇంకువకలిపిన పెరియప్ప వడపిండి
vada-pinde. n. A tender fruit that falls
down from a tree through the heat of
the weather. వడమండి *vada-madi*. n.
One who makes it hot for his enemies,
శత్రువులకు కావించు వడమండియువాడు. A
Telugu name of Bhima, one of the heroes
of the Pāndu race. భీముడు వడమండి
పెరియప్పలయందునుండి కరుణముగా పోయిన
కలింగాడమండియడమిం తెలుగువారికి వేరే వేరే
వడమండి అనియును." M. VI. ii. 375.

వడకట్టు Same as వడమండియు. See under
వడియు.

వడకు *vadaku*. [Tel.] n. The North. ఉత్తర
పుటెత్తు. వడకుగబ్బతి or వడకుకొండ
vadaku-gubbati. n. The Himalayas. హిమ
వత్సనగిరి. వడకుకొండ same as ఉత్తరపు
పటెత్తు.

వడకు or వణకు *vadaku*. [Tel.] v. n. To
tremble, shake, quiver, shudder. కణ్వము
వణకు. కణ్వము. n. Trembling, shaking,
shuddering. వడకాడు (వడక+కాడు) Same
as వణకు. వడకించు or వడికించు
vadakinu. v. n. To cause to tremble, to
shake. వణకుటయు.

వడకు See వడకు.

వడవోలు *vada-dolu*. [Tel. వడము+వోలు.] n.
A leather rope, used by toddy drawers
వెట్లవాడు వడముచు కట్టుకొనేవోలు. A lea-
ther hunting-coat వేటకాడు శరీరమునకు
కొడిగొనేవోలు.

వడప *vadapa*. [Tel.] n. The web which
surrounds the lower parts of the stems
leaves of a palm tree. వేటలు.

వడపు *vadapu*. [Tel.] n. A den; the spot
under a over-hanging cliff.

"మాచన్నలోకముననుల్లె చంద్రనాకకనాడి
ననుజించుచు వడకాడుకు మహాగర్జనము
వారికి. వామాపుల్లెవడపునకు వడమండి
వడమండి." Pal. 30.

వడచాయు or వడగాయు Same as వడము
గట్టు See under వడము.

వడము *radamu*. [Tel.] n. A very thick
rope. మీకు. A garland, గండ్. తేనెవడము
a rope used to drag a car.

వడలు or వడలు *radalu*. [Tel.] v. n. To
fade, or wither. పుష్పములువాడు.

వడవడ *vada-vada*. [Tel. anuk.] adv. Vio-
lently (shaking). గడగడ.

వడసారము or వడారము *vadasaramu*.
[Tel.] adv. Totally, entirely, బొత్తగా.

వడి *radi*. [Tel.] n. Quickness, briskness,
celerity, rapidity; sharpness, violence-
శత్రువు వేగము. Prowess, courage. కొల్లెను.
వెల్లెము. Time, కాలము. as in ఇంచువడి,
కొంతవడి. పెద్దవడి. The twist of a cord.
వలముడి. పురికినపు, పురికినపు వలముడి.
(In prosody) rhyming syllables కవిత్యము
దుయి, పద్యయి. plural వడ్లు. వడికాడు
radi-kadu. n. A quick or brave man.
వేగముకలవాడు. కొల్లెలండు. వడిగలము
courage, bravery, వడిగలమువేగము, కొల్లెము.
వడికొలుపు *radi-kotupu*. v. n. To twist.

పడి vadi

1182

పడి vado

మెరిపెట్టు. "మెరిపెట్టు" అని పడిగొట్టుమారుపు
 శాస్త్రం. T. ii. 73. To hasten, to cause to be
 quick. పడిముకలునట్లు చేయు. పడిగొట్టు *vadig-
 gona*. v. n. To become twisted, మెరిపెట్టు. To
 be fast, పడిముకలును. పడిగల *vadi-gala*. adj.
 Quick, brisk, violent, clever, brave, పడిము
 కల. కూరెత్తిముకల. నాడు మంచిపడిగలవాడు
 he is very quick or clever. adv. Quickly,
 freshly, త్వరితగా, త్వరితం. "పడుచులేచుచుడు
 నునుపడిగొట్టు" అని పడిగొట్టునట్లు గడుచెట్టివమున.
 M. V. ii. 348. పడిపడు *vadi-padu*. v. n. To
 be troubled, afflicted, oppressed; to toil.
 పడిపెట్టు or పడిపెట్టు *vadi-petlu*. v. n.
 To twist. మెరిపెట్టు. మలుము. "పడి గి
 అలక చేనుండబుగ్గులును రిచిట్టి కొడలుపడిపెట్టి
 కొడండుమరగట్టి కట్టి తెగగట్టి." H. ii. 180.
 To trouble, annoy, persecute, బాధపెట్టు.
 పడినుడి *vadi-nudi*. n. A whirlpool. అడ్రము.

పడిగట్టు or పడిగట్టు Same as పడియగట్టు.
 See under పడియ.

పడియము *vadiyamu*. [Tel.] n. A cake
 made of black gram (split, soaked and
 ground,) mixed with salt, chillies, and
 asafoetida; it is dried in the sun and
 eaten as pickle. సంకాశాపడియమునై మింపపట్టు
 మింపకాయలు ఇంగువవేసి నూరితేసి యుండచెట్టి
 పడుకము.

పడియు *vadiyu*. [Tel.] v. n. To flow, to drip
 down or trickle as tears from the eyes,
 to distil or fall by drops. To decrease,
 to be diminished, as water in a river, to
 sink into the ground. ప్రవించు, పోరు, కారు,
 ఇట్టిసాపు, తరుగు, ఇంకు. చెరువులో నీళ్లన్నయు
 పడిసిపోయినది the water in the tank is all
 dried up. To become lean or thin, కృశించు.
 చిక్కు. వాని ఒళ్లు మునుపటికంటె ఇప్పుడు మిక్కిలి
 పడిసిపోయినది his body is now much
 thinner than before. పడియగట్టు, పడియ
 జొన్ను, పడకట్టు, పడకొన్ను or పడికట్టు
 పడికట్టు v. n. To strain or filter.

ద్రవద్రవ్యమును కుడ్డిచేయు, నలుగులు మొదలగుచి
 లేకుండా చేయు. పడియకొర *vadiya-kora*. n.
 Filtering, straining. ద్రవద్రవ్యములను కుడ్డి
 చేయడము. పడుతు *vadutu*. v. a. To cause
 to be strained or filtered. పడియలేయు. To
 cause to drip, కార్పు. పడుపు *vadupu*. n.
 The state of being emaciated, పడియట.
 కృశించుట.

పడిసెల or పడిసె *vadi-sela*. [Tel.] n. A
 sling for throwing stones. పడుమ: కాం
 పెట్టికప్పి రువ్వ ప్రాచీనాధము. పడిసెగడ్డ
vadi-se-gadda. n. A bubo. గడ్డలలోనే
 మేనాప్రాము. పడిటపుల్లి.

పడుగు *vadugu*. [Tel.] v. a. To spin thread
 కార్పును మురిప్పి పత్తినివలనగా చేయు. పడుగుడు
vadugudu. n. The act of spinning cotton
 into thread.

పడుగు or పడుపు *vadugu* [Tel.] n. Mow-
 manner, style, way. విధము, రీతి, లక్ష.
 మార్గముండలములొక్క పడుపున నూడియున్న పైః
 కొడవచ్చు. Ellana. iii. 451. The
 ceremony of initiation into the Dwija or
 twice-born castes. ఉపాయము. పడుగు.
 పడుపు or పడుగుడు n. A Brahmin-
 bachelor. బ్రహ్మచారి.

పడుతు and పడుపు. See under పడియ.

పడుసు *vadusu*. [Tel.] n. The act of being
 torn when a cloth is handled to be ironed
 or bleached. హులుకముగా చేయవేయుట
 చేసి ఇప్పుడును పడుసుచేయునుచిట్టి పంకి
 గాతొలగుట. పడుసుడి *vadu-sudi*. (పడుతు+
 సుడి.) n. A fine (paid to the king). (రాజు
 లకిచ్చు) రంకున. పడుసుపోవు *vadusu-povu*.
 v. n. To be torn, as a cloth. ఇప్పుడు పడుసు
 కలదియును.

పడి or పడియ *vade*. [Tel.] n. A peg, చింక
 కొయ్య.

పడ్డన See under పడ్డము

పడ్డి raddi

1133

వత్తు vatlu

పడ్డి *raddi*. [from Skt. *రద్ధి*] n. Interest on money. *ధనమునకు నిచ్చుపడ్డి*. *పెన్సన్* legal interest. *పడ్డికిపడ్డి* compound interest. *పడ్డికిచ్చు* to lend on interest. *పడ్డిబ్రతుకు* *rad-di-bratuku*. n. Living by lending money at interest. *పడ్డిభోగ్యము* *raddi-bhogyamu*. n. Construct of a field, given in lieu of interest on money borrowed. *అప్పుపడ్డి*: *సొంత పడ్డికిచ్చెనగా అపరీక్షితము*.

పడ్డించు *rad-dinisu*. [Tel.] v. a. To help at meals, to serve up a meal. *అన్నముడు*. *వాడుమాటలను నివసిత యేల పడ్డించుకొంటున్నావు* why do you take his words to yourself? "అనుబయ్యచకపకనకి యవ్వలెలని నువసినవె పడ్డించుకొంటావనె." *Ahal.* ii. 46. "అలపెడ్డించెదవాన్ని నారసింధి." *Hu.* ii. 11. **పడ్డన** c. **పడ్డన** *raddanu*. n. Serving out, or helping food. *ఇదిపెను*, *పడ్డించెను*. *పడ్డంతయిది* dinner is served. *రెండవపడ్డ*: the second course.

పడ్డి See పడ్డ.

పడ్డంగి, **పడ్డంగి**, **పడ్డవాడు** or **పడ్డబిత్తుడు** *rad-rangi*. [Tel.] n. A carpenter. **పడ్డంగిము**, **పడ్డవని**, **పడ్డము** or **పడ్డంగి** *rad-rangamu*. n. The trade of a carpenter. *పడ్డవానిపత్తి*. *పడ్డంగిపిడి*. **పడ్డంగిపిట్టి** or **పడ్డంగిపిట్ట** *rad-rangi-pitta*. n. A woodpecker. *చాచ్చుపూలుము*. **పడ్డకంకణము** *radli-kankanamu*. n. A curlew. *ఉల్లంకులలో భేదము*. **పడ్డత** or **పడ్డది** *radlata*. n. A woman of the carpenter caste.

పడ్డు *raddlu*. [from Skt. *రద్ధి* and plu. of *పడి*] n. Paddy, rice in the husk, rice grain. *పరిధాన్యము*, *కారిధాన్యము*. *పిహెరపునడ్డు* a fine sort of paddy. **పడ్డతొలక** *radli-chituku*. n. A kind of insect that infests rice.

పణకు or **పణకు** See పడుకు.

పణిక్కు or **పణిక్కు** *vanikka* [Skt.] n. Trade, traffic, commerce. *వాణిజ్యము*,

వర్తిము, *క్రయవిక్రయములు*. **పణిక్కు** or **పణిక్కుడు** *vanikka*. n. A merchant or trader. *వర్తికుడు*. "పణిక్కులు గోకిప్రవర్తనం బూకెల్ల నుపకారము." *M.* XIII. v. 11. *పణిక్కు* a mayor or chief merchant. **పణిక్కునకు** *vanig-janam*. n. Tradesfolk, merchants as a body. *వర్తిము*.

పణితము *vanitamu*. [Tel.] n. A district, country, *తాలూకా*, *వంటిము*.

పతంసము or **అపతంసము** *patamsamu*. [Skt.] n. A crest; an ornament on the head; an earring. *కెళ్ళిధూమము*. *పిగలంతి*. *పదికొ*: *పంచేపుష్ప* *పల్లనాదులు*, *పూగమ్మ* Metaphorically, the crest or chief, as *పాతునంసము* the noblest of horses.

పత్తి *vattu*. [Tel.] n. A dried vegetable anything that has dried up or withered. *పియ్య*.

పత్తి *vattu*. [from Skt. *వృ*] n. A wick. *దీపపు* *వత్తి* *మైనపువ్వు* a wax candle. *వత్తిరెనెన్నది* it is as soft as a wick.

పత్తుగా *vattu-ga*. [from Skt. *వత్*] adv. Accordingly. *క్రమముగా*, *నిధివత్తుగా* according to rule.

పత్తుము *valsamu*. [Skt.] n. The breast, the chest. *కొమ్మ*. A yeast. *పంపిరిము*. A calf. *అపురేనడు*. A boy. *బాలడు*. **పత్తు** *valsamu*. n. A steer. *ఉపి* *డుడ*. *పత్తుము*: *పత్తుకుంబులకట*. "M. XII. iv. 40 **పత్తులత** *valsahata*. n. Tenderness, affection, love. *స్నేహము*. *సోద* *ము*. *పాప్యము*. **పత్తులము** *valsalamu* adj. Affectionate, kind. *ప్రియకొ*, *నిద్రానము* *వె*. **పత్తులడు** *valsadu*. n. A kind or affectionate man. *పాప్యము* *పాపాడు*. **పప్పుడు** *valsadu*. n. A little boy. *ము* *పపు*. *బాలడు*.

పత్తువాళము or **పత్తువాళి** *valsava* as *వాళి*. (q. v.)

వర్ష వత్సర

1134

పద్ధ వద్ద

వర్షవత్సరము *vatsaramu*. [Skt.] n. A year.
సంవత్సరము, అష్టమము.

వదంతి *vadanti*. [Skt.] n. Talk, report, rumour. లోకప్రవాదము.

వదనము *radanamu*. [Skt.] n. The face, countenance, mouth. వాఖ్యము, నోరు. పదప *radana*. adj. Having a face. దండ్రవదనము having a face as bright as the moon.

వదనిక or వదనిక *radanika*. [Tel.] n. A parasitic plant, *Epidendrum tessellatum* and other species. కి ఎంతకావు కుము. వృక్షము.

వదరు or వదురు *vadaru*. [Tel.] v. n. To spread. అదరు, వ్యాపించు. To prattle, chatter, jabber. ప్రే. "నోరునిలుకవదరు." Vema. iii. 305. n. Chattering, prattling. ప్రేలుదు. The long gourd, పొరకాయ. అనవకాయ. వదరుతన the creeping plant of the long gourd. *Cucurbita lagenaria*. అనవతన, పొరతన. "అ. వదరుడైనయూకునరము ననిదియుక్క. వదరువుకైనదీచి మొయనుచుదాని బాధవనాచున్న." M. III. iii. 44. పదరు బోతు, పదురుబోతు or పదర *vadurubitu*. n. A chatterbox, an empty talker. ప్రేలువాడు.

వదులు or వదులు *vadalu*. [Tel.] v. n. To be loosened, to be slackened or untied; to cease, depart, disappear. సడలు. ధీకు, విడు. జ్వరము వదిలిపోయినది the fever went off. వాగ్రహము వదిలేకాలమువచ్చినది the time has arrived for my ill-luck to come to an end. అక్కర్లు వదిలిపోయినది that trouble is now over. v. a. To loosen, let go, quit, renounce, abjure, give up, abstain from. విడిచిపెట్టు, విడుచు, మానుకొను. The act of leaving, విడుపు. వదలించు, వదిలించు or వదల్చు *vadaluṭṭu*. v. a. To loosen, slacken, release, get rid of. విడిచించు, సల్పించు, పోగొట్టు, వారిగర్వమును వదలించినారు he crushed their pride. వదలివేయు or వదలుకొను *vadali-pēyu*. v. a. To abandon

or leave, to desist from, get rid of, abstain from, మానుకొను, త్యజించు.

వదాన్యము *radanyamu*. [Skt.] adj. Liberal, generous, munificent. బహుప్రదమైన, విశిష్టి అయ్యుండెట్టి. Speaking kindly, eloquent. నానోహమునామూర్ఖుడై. వదాన్యమైతి = కామ భీమపు. Parij. ii. 180. వదాన్యుడు *radan-nyudu*. n. A liberal man. వాడు, కుశేరుడు. One who talks sweetly, మనోజ్ఞముగా మూర్ఖుడువాడు.

వది *vadi*. [Tel.] n. A pit to catch elephants in. A trap. పాటు.

వదిన or వదిలియు *cadinar*. [Tel.] n. An elder brother's wife. అమ్మ భార్య. The daughter of a mother's brother or of a father's sister, if older than one's self. తంకంటె పెద్దదైన మేనల్లి మేనమామల కూతురు. The elder sister of a wife or husband. మొనది అక్క. తంక పెద్దదాని అక్క. మొయన్న యు వదిలియు your elder brother and his wife. వాదవదిన a prostitute, which Shakespeare also calls an "aunt." శేక్స్. "వాదవదినకేల వానివర్తనములు వాడినానికేల బాడబుద్ధి, మాధవులకేలముదముతోడ్పాటులు." Vema. 1689.

వదుడు *vadudu*. [Skt.] n. One who speaks. మాటలాడువాడు. క్రియమడు one who uses kind words.

వదులు Same as వదులు. (q. v.) adj. Loose. విడుదలైనది. వదులుడి *vaduludi*. (వదులు + డి.) n. A crack. దీక్ష.

వదే, వదియు or వంకే *code*. [Tel.] n. A kind of grass. తృణవిశేషము.

పద్ద or వద్ద *vadda*. [Tel.] adj. and affix. Near, with, by, at, to. సమీపము. ఇంటిపద్దకున్నాడు he is at home. వాపద్దలేదు I have not got it. నివద్దకున్నాడు have

వద్దు vaddu

1135

వన vana

you got it? అతనివద్ద చెప్పిరి they told it to him. తీరువద్ద close by the shore. వద్ది vaddi. (ఇది. of వచ్చి) adj. Near, which is near. తనవద్దెవరూ her playmates that were with her. నావద్దెవరూ the bonds which are with me, నావద్దనున్నవరూలు. వద్దు vaddu. [Tel. contracted from వందు the neg. aor. of వలయు to will.] Do not, must not. See వందు.

వధ or వధము vadhā. [Skt.] n. Killing, slaying, murder. కేవలము, మరణము. వధించు or వధించుడు vadhintu. v. a. To kill, slay. వంపు.

వధూవు or వధూ vadhuvu. [Skt.] n. A woman, lady. అదది, స్త్రీ. A wife. బాబు, పెండ్లాము. A daughter-in-law, కొడులు. A bride, పెండ్లికాశుడు. వధూమూలం bride and bridegroom, man and wife. వధూమలే the flower of her sex. వధూజనము vadhajanam. n. Women, womankind. వధూవీ vadhavi. n. A woman. ఎనిక. A virgin, కన్యక. A daughter-in-law, కొడులు.

వధ్యము vadyam. [Skt. from వధ.] adj. Deserving death, condemned to die. చంపదగిన, "కడుగొనివధ్యశృంగారంబుచేసి." (BD, iv. 782.) decking out a victim for sacrifice, or adorning a culprit for the halter. వధ్యుడు vadyudu. n. A culprit: one who is condemned to death, చంప దగినవాడు.

వనట See under వనం.

వనము vanam. [Skt.] n. A forest, a wood, అరణ్యము, అడవి. An orchard, grove, fruit garden, తోట, తోపు. Water, అలము. చింతనము a tamarind grove. A multitude, సమూహము. చందీవనము a group of lakes. వన vana. adj. Wild, not domesticated or tame, అడవిసంబంధమైన. వనజము a wild elephant. వనమల్లీ a wild jasmine. వన మక్షి a gaddi. వనచరము vana-charam. n. Lit. a wood rover: i. e., a

monkey, వానము. వనజము vana-jamu. n. A lotus or water-lily. రామ పుష్ప. A wild elephant. A wild bird. వనజలోచనుడు vana-ja-lochanudu. n. An epithet of Vishnu, విష్ణువు. వనజసంభవుడు vana-jasambhavadu. n. The one who sprang from the lotus, i. e., Brahma, చతుర్ముఖుడు. వన జాక్షి vana-jakshi. n. The lotus-eyed; a poetical word for a lady. ఎనిక. వనకము vana-kamu. n. A cloud. కేళుము, హరిహర వసు sky blue. వనదీపము vana-dipamu. n. The glory of the garden, an epithet of the Champaka flower. సంపంకపుత్త. వనధి vana-dhi. [from వన water + ధి. place for.] n. The sea. సముద్రము. "ఎనిక శీవములగలించి." R. v. 275. వన ప్రియము vana-priyam. n. A cuckoo, కొడులు. వనధూమలము vana-bhūshanam. n. A bird called the Mocking bird. వనభోజన ము vana-bhojanamu. n. A picnic. వేకుకా మిక్రచాంపుత్రోకూడ ఒక తోటకుపోయి అక్కడ భోజనముచేయుట. A kind of bird, the Green Bulbul, *Chloropass jerdoni*. (F. B. I.) వనమాలీ vana-māli. n. A chaplet, or garland. వనమాలి vana-māli. n. An epithet of Krishna, కృష్ణుడు. వనవి హరము vana-viharam. n. Rambling in a garden for pleasure. తోటలో వేడుకగా తిరుగడము. వనశృంగారుము vana-sringaramu. n. A plant, *Ruellia longifolia*, గోకులము, పల్లెరు. వనస్పతి vana-spāti. n. A tree which bears fruit without flowering. పూచకాచేట్టెలు. వనాటము vandatamu. n. An animal that lives in the woods.

వనము vana. [Tel.] v. n. To grieve, pine, sorrow. దుఃఖించు, కోరించు. చింతించు, దీవాలించుటగా, వనము. వనపు or వనట vana. n. Grief, pining. మనోదుఃఖ రూపమైనవినాశము, దుఃఖము, కోరికము. ఎకపు. "అవయంబుమనవటమునిగి హాహరణములే దివ సిద్ధిముట్టతోడనమొనరించి." M. XV. ii. 183.

వని *vani*. [Skt.] n. A forest, వనము, అడవి.
 వనిక *vanika*. n. A forest, అడవి. A park,
 grove, కోట, కోపు. "అనగలోపకంపవి
 కాపిజాతలకాచరవహనయూధ ముద్గదిడి
 చచ్చి." P. i. 134.

వనిత *vanita*. [Skt.] n. A woman, damsel.
 ప్రి.

వనిపకుడు *vanipakudu*. [Skt.] n. A beggar.
 యాచకుడు.

వనోకసము *vanaka-kasamu*. [Skt. from
 కసు.] u. A monkey. కోతి.

వన్నె or వన్నెయ *vanne*. [From Skt. వర్ణము.]
 n. Colour, hue, రంగు, వర్ణము. Beauty,
 అందము. Ornament, అలంకారము, శృంగారము.
 Brightness, కాంతి. Fama, ప్రసిద్ధి. Manner,
 విధము. A paint, చక్కపుతూర. Affected airs,
 gestures. Touch, quality of precious me-
 tals, రత్నపుదుల కాంతి, బంగారు పెండిలో వర్ణవాచి
 శీలము. Honour, esteem, గౌరవము. "లోక
 మహామచ్చగా, వన్నెకువాసికల్గి..." T. ii.
 38. ఎనిమిదివన్నె బంగారు gold of the eighth
 touch (of 8 carats fine,) that is, half
 pure. రవహారవన్నె బంగారు gold of sixteen
 carats, that is, quite pure. adj. Coloured.
 చక్కమగల. వన్నెకత్తె or వన్నెలాడి *vanne-
 kalle*. n. An elegant or graceful girl, శృం-
 గారవతి, సాగనుకత్తె. వన్నెకాకు or వన్నె
 లాడు *vanne-kadu*. n. A beau, a hand-
 some man. శృంగారకుడు, సాగనుకాడు.
 వన్నెకిర *vanne-chira*. n. A coloured
 cloth, రంగుబట్ట. వన్నెపులుసు or వన్నెల
 పులుసు *vanne-pulugu*. n. Lit: The painted
 bird, i. e., a pheasant, తీక్షణము.

వనస్య *vanasya*. [Skt.] n. A multitude of groves
 or forests. A quantity of water, a flood, a
 deluge. వివసము హము, ప్రవాహము.
 వనస్యము *vanasyamu*. adj. Forest, savage,
 wild, produced in a wood. అడవిసంబంధ
 పైన, అడవిలోపుట్టిన.

వప *vapa*. [Skt.] n. The mucous, or gluti-
 nous secretion of the flesh or bones : a
 caul of fat. కడుపులో బొడ్డువడ్డుమండే బట్ట
 పంటిపొర.

వపనము *vapanamu*. [Skt.] n. Shaving,
 చుండము, గొర్రుగుట్ట. Sowing, విత్తుట. వస్త
 vaptā. n. One who sows, వితకువాడు.
 Father, తండ్రి.

వపువు or వపున్ను *vapuvu*. [Skt.] n. The
 body. శరీరము.

వస్త్రము *vastram*. [Skt.] n. A fort, a
 citadel. కోట. A mud wall, a rampart,
 the glacis of a fort, కోటకోరడు, పుట్టకోట.
 కొండవస్త్రము, కోటఅడుగుపెట్టినకోరడు మట్టిది
 ప్పె మెండలైవది. A shore, తీరము. "రాజులో
 గిరిమట్టురాలవస్త్రము." Sar. D. 112. వస్త్ర
 క్రిడ *vastra-krida*. n. Butting, as of an
 elephant or bull, ఓట. ఏనుగులుమెండలైవది
 తొమ్మంతో ఏటివరులకు పెళ్ళిగింరెలు.

వసుధువు *vamadhuru*. [Skt.] n. Water
 ejected from the elephant's trunk. ఏనుగు
 తొండపుకుంపురు. Vomiting, వాంతి.

వసునము *vamanamu*. [Skt.] n. Vomiting.
 వాంతి. వసునకా *vamana-kaki*. n. A bird,
 the small green-billed Malacca. *Rho-
 podysis viridirostris*. (F. B. I.)

వమ్ము *vammu*. [Tel.] adj. Vain, fruitless,
 వ్యర్థము, నిర్భయము. "రాజరామమ్మవమ్మచేసి."
 M. X. i. 74. "వమ్మనపువ్వులు చిమ్మనాన
 లు." HD. ii. 250. "పాపైవమ్మయ్యె." Kālabas. ix. 56. n. Ruin, wanting. నా-
 శము, పాడుచేయుట. వమ్మచోపు *vammachopu*.
 pāru. v. n. To become useless, వ్యర్థమగు.
 To be wanted or lost, నష్టమగు. పాడైపోవు.

వచ్చు *vammri*. [Skt.] n. The white ant.
 చెరు. A kind of black ant. పెట్టువచ్చెట్టె
 పెట్టెవచ్చెను

వయ వaya

1137

వర vara

వయసు or **వయస్సు** *vayasu*. [Skt.] n. Age, time of life, any period of life, ప్రాయము. శరీరము. Youth, యౌవనము. వయసుపచ్చినవాడు a full grown boy. వయశాలము youth, maturity. వయసుపచ్చినచిన్నది a grown girl. వయస్సంధము the art of prolonging youth by finding the philosopher's stone. "వాద వయస్సంధశాస్త్రవిద్యములు." I. vii. 370. **వయసుది** *vayasu-di*. n. A young woman. యౌవనది. **వయసువాడు** *vayasu-vadu*. n. A young man. యౌవనండు. **వయస్సుడు** *vayas-sudu*. n. A man in the prime of life. పడుచువాడు. **వయస్య** *vaya-sya*. n. A female friend. చెరికత్తె, సఖి. **వయస్యకు** *vayasyudu*. n. An equal, a friend. స్నేహితుడు, సఖుడు.

వయాళి or **వయాళి** *vayali*. [Skt. from వాహ్యళి.] n. Galloping, speed, going at a rapid pace. హరి, పరుగు, విహరము. A car, a chariot. పథము. "తేయలోయవహళి మదపెద్దుకలుపట్టి ఆకాయలునియాళిలోలి తోలి." H. v. 47 When the procession called గరుడోత్సవము takes place at great temples there is a custom of advancing and receding alternately; this is called వయాళి.

వయ్యము or **వాయము** *vayyam*. [Tel.] adj. Vain, useless, వ్యర్థము.

వర *vara*. [Tel.] n. A limit. మే. చర్యంతము. ఇదివరలో before this time. అదివరగా before that time. [for రక.] Kind, sort. ఈ విధముగా gold of this kind. A kind of grain, భాగ్యవిశేషము. **వర** (for రక) n. A scabbard, a sheath. ఖడ్గకోశము. విహరయ to unsheathe or draw out of the scabbard. పోయినదిని ఈ గోడ కట్టకునియెంచు what we have lost is the mere sheath but what we have got is the very blade, i. e., he who is dead is nothing to his successor. **వరకట్టు** *vara-kattu*. v. n. To test

gold by rubbing it on a touchstone. Also, to prepare land for cultivation. **వరగొడ్డము** *vara-goddamu*. (వర + గొడ్డము.) n. A crooked word, పొరకమాట. **వరకు** or **వరకును** *vara-ku*. postp. Until, as far as, వర్యంతము. ఇదివరకు until this. అదివరకు so far, until that time. అవరకే పారి పోయియుండిరి they had already fled. ఎంత వరకు to what extent? how far? అంతన చనిపోయేవరకు up to the time of his death. నేను వచ్చేవరకు until I come. **వర** or **వర** *vara*. n. The large circular ring of pottery sunk in a small well, to prevent the earth from falling in, మురికిపెట్టె.

వరందము *varandanu*. [Skt.] n. A hayrick or bundle of hay. గడ్డివాది, గడ్డికట్ట. A pimple on the face. ముఖముపొడి ముటిము.

వరకము *varakamu*. [Tel.] n. The multiplier in Arithmetic. A rut cut by water. Imprisonment with hard labour. **వరకములు**, **వరగలు** or **వరిగలు** *varakamulu*. n. The pulse termed Wild Kidney Beans, See వరగలు.

వరకు or **వరకు** *varaku*. [Tel.] n. An intricacy, difficulty. చిక్క, పొపు, కఠువువంచన. A metal plate. శేకు. Gilding, మెలము.

వరగమ *varaga-chipu*. [Tel.] n. A kind of fish. పల్లెటకేసుము.

వరగలంకు *varaga-lanku*. v. n. To shine, or glitter. ప్రకాశించు.

వరగలు or **వరిగలు** *varagalu*. [Tel.] n. A kind of grain called Wild Kidney Beans, *Panicum urticarum*, అయిలలు.

వరట *varata*. [Skt.] n. A goose. A female swan. అడుపాంప. Vasu. ii. 84. **వరట** [Tel.] n. A lump of dried cowdung. పండి. శీతచెక్క. **వరటు** *varatu*. v. n. To pine, to become lean or lank. శుష్కించు.

"వరటాన్ని పెట్టెకు పెట్టెపై నిర్మిచివదిలివారు

మహావనానమలకు." Kuchelo. i. 38.
 మణివాడు = కృషించినాడు. "మిగులవలయు" =
 మిక్కిలి కుష్ఠించినట్లు. ib. iii. 10.

వరదు *varadu*. [Tel. Tam. and Mal.] n. An
 old fox. మణిక్క. A large kind of fox.
 పెద్దవాడిక్క. A fox, నక్క. "వరదులకిమః
 చేరువెల్లెరచుట ఏదైయును గానియడమటగడ్డక
 దరుమగనాడుట." M. VIII. ii. 126. "క
 భుక్తరాష్ట్రస్య హస్తాత్తా. మతనంబుననరచెవ
 డులు." భార. వభా. ii.

వరణము *varanam*. [Skt.] n. An outer
 building, enclosure, or wall. ప్రాకారము.
 R. i. 119.

వరత్ర *aratra*. [Skt.] n. A leathern thong
 or girth. టంగువారు. "పక్షిభాగముల వెంట
 కుప్పలలో చాచిపోవరత్ర నైయ్యబోసిపోయి." P. i. 65.

వరద *varada*. [Tel.] n. The overflow of a
 river, a torrent or flood. An inundation.
 నదిలోనుంచి బైటికివచ్చిన క్రొత్తనీరు, ప్రవాహము.
వరదగుడి *varada-gudi* n. A halo round
 the sun or moon, సూర్యాదివికేసుము. **వరద**
పారు or **వరదలుపారు** *varada-paru*.
 v. n. To flow in a torrent or torrents.

వరమడు See under వరు.

వరపు *varapu*. [Tel.] n. Drought, want of
 rain. అవాపిడ్డి, వానరేమి. "వరపునలతూస
 వాడినయట్లు." Abhi. D. 317.

వరము *varamu* [Skt.] n. A boon or blessing
 sought in prayer, a divine gift. దేవతాదుల
 పట్ల పడవిన అనుగ్రహము. adj. Best, excellent,
 noble. శ్రేష్ఠమైన. వరత్నము an excellent
 gem. సరోవరము a beautiful lake. **వరదు**
డు *vara-dudu*. n. A benefactor, one who
 bestows a boon. వరమిచ్చువాడు, కోరికను
 తుల్యమిచ్చువాడు. **వరవర్తి** *vara-varini*.
 n. An excellent woman, a woman
 in general. ఉత్తమస్త్రీ. అడువి. **వరసతి**
వరా-sati. n. A fine or excellent woman.

నిండా పతి ప్రకాశముండేటిది. Vema. వరాం
 గము *var-angamu*. n. The head, శిరస్సు.
 The organ of generation. వరాశోక
var-ashoka. n. An excellent woman, a lady.
 ఉత్తమస్త్రీ. **వరుడు** *varudu*. n. An excellent
 man. శ్రేష్ఠుడు. One who chooses or
 selects (a wife), వెండువాడు. A husband,
 మగడు. A bridegroom, పెండ్లికొడుకు.

వరలు *varalu*. [Tel.] v. n. To shine or be
 splendid. ప్రకాశించు, వెలయు. To continue,
 to be, to behave. ప్రవర్తిల్లు. To spread.
 వ్యాపించు. "మెరుగుగన్నులమరుమిట్టగొనక,
 మరెడలన్నవర్తములక్కడ." BD iv. 2063.

వరవ *varava*. [Tel.] n. A channel of supply
 to an artificial lake or tank. చెరువునకు నీళ్లు
 వచ్చుట కేర్పించినకాలు. **వరవతే** *varava-*
shappa. n. A kind of fish. మత్స్యవతేసుము.

వరవడి. **వరువడి** or **వీరవడి** *varavadi*.
 [Tel.] n. The top line, a copy set to
 school boys learning to write. మేలుబంతి.

వరవు or **వరవుడు** *varavu*. [Tel.] adj.
 Slavish, servile. ఊడికపు. n. A servant
 or slave. వాసి, సేవకుడు. **వరవుడము**
varavudamu. n. Service, servitude. వా
 డ్యము. "నీపపట్న కిక్కిరిపుడ వైచరింపుమని
 వారవివేక్షగ కామిచ్చెను." M. XIII. i. 60.

వరస or **వరుస** *varusa*. [Tel.] n. A line or
 row, పుష్టి. A series or order, వరుస. A
 mode, way, క్రమము. విధము. Relationship,
 బంధుత్వక్రమము. Usage, వాడుక. A turn, re-
 lief, or time, వెంతు. 2 కమరస once. Likeness,
 similitude, సామ్యము. A present, a dona-
 tion, a gift solemnly presented by a
 procession of relations or friends. బంధు
 వ్రలుగాని మిత్రులుగాని వాడ్యసహితముగా దీసి
 కొనివచ్చే బహుమానము. "మినువంటి పెద్దరతు
 వారియకామరుదరిప్పించెను." URK. iv. 273.
 అ పని యిచరునకుండగా when the business
 was in this state. శత్రు అశనివయస it is

his turn to-morrow. ఎన్ను వాడు ప్రతుకవిచ్చే వరుసకపడదు there is no chance of his sparing me. వరుసరెప్పు to commit incest. ఎప్పుడు చెప్పేవారునీ చెప్పేవారు they talked as they have always done. వరుసబ్రష్టులు remittent or recurring fever such as tertian or quartian. వరుసగా or వరుసగా varusa-gā. adv. In a line, in order, regularly. శ్రీశీగా, క్రమముగా. అన్నదమ్ముల వరుసగానున్నారు they are connected as brothers. వరుసముగ్గరము varusa-moggaramu. n. A military evolution. చంద్రావరము.

వరహా or వరా varahā. [from Skt. వరా హము.] n. The gold coin bearing the impression of a boar (వరాహము), and termed a pagoda, equal to 3½ rupees. కరుకువరహా a coin equal to four rupees. కంకరవరాహులహాలు Kanterai pagodas, 105 of which are equal to rupees 305-7-4. The weight called వరహాయుక్తు is equal to 52-56. grains avoirdupois. తొప్పదివిప్పములయొక్క బంగారపుమచ్చిక.

వరాకుటము or వరాకుట varakutamu. [Skt.] n. The small shell called a cowri which is used as a coin. కవ్వ. The seed vessel of the lotus, రామరద్యు.

వరాశి or వరాసి vardasi. [Skt.] n. A coarse cloth. ముతకబట్ట.

వరాహము varahamu. [Skt.] n. A boar or hog. అడవిసంది వరాహవరము the third incarnation of Vishnu in the shape of a boar. వరాహాకూర్చము (or, vulgarly వరాశక్తి) varaha-kurchamu, n. A brush made of hog's bristles.

వరి vari. [from Skt. వర్షి.] n. Rice in the husk, usually called paddy. ఎడ్లు, వరిచేసు or వరిమాగానీ a rice field. ఎర్రపన్నువరి a small kind of rice with a red husk. తెల్లపన్నువరి a small kind of rice with a white husk. పడువరి the crop that rises

from grains of paddy that have fallen accidentally. వరి గడ్డి vari-gaddi. n. Rice straw. వరిగింజలు varigindalu. n. Rice in the husk. వరిపొట్టు vari-potta. n. The unopened ear of rice. కలమగర్బము. వరి వీజము vari-bijamu. n. Swollen testicle, orchitis, hydrocele, or hernia. ఒకపక్కవాచిన ప్పులము, మడ్డ. వరిముల్లు vari-mullu. n. The awn or beard of rice in the husk. ధాన్యకూకము.

వరింతు or వరియంతు varintu. [Skt.] v. a. To desire, wish for, covet. To choose for (one's) husband. పొందు. కోరు, వెలును. "అదివరివరికలూనివరిని వరియంతుకొక బ్రహ్మ చర్యము నువరింగియియ్యాశ్చ ముంబునవరించె." M. IX. ii. 274. "ఇది వాకుతోల్ల వరియంతు బడ్డ భార్య." ib. I. i. 186.

వరిగెలు Same as వరిగలు. (q. v.)

వరిష్ఠము or వరియుము varisthamu. [Skt.] adj. Very excellent, supreme, best, most preferable. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన. వరిష్ఠుడు or వరియుడు varisthudu. n. A chief, a noble man. మిక్కిలి గొప్పవాడు, అతిశ్రేష్ఠుడు.

వరుగు varugu. [Tel.] n. Vegetables, fruit or fish preserved by drying. ఎండబెట్టిన వారులుమొదలైనవి. A kind of Vulture, గృర్రుని తేనము. వరిమరుగు dried brinjals. చామిడి వరుగు sun-dried mangoes. వరుగుతన varugu-chēpa. n. Dried fish. ఉప్పుచేమ. వరుగైవ varugaina. adj. Dried, dry. ఎండి కుప్పించిన.

వరుజు varudzu. [Tel.] n. A ridge to retain water in corn fields. మల్లకుకట్టినట్టు, కనిమ. "కని వరుజుపడినొంపిచ్చిక్కె." A. iv. 163.

వరుడు See under వరము.

వరుణుడు varunudu. [Skt. cf. Gk. Ouranos.] n. Varuna, the Hindu Neptune, who is the god of the waters and regent of the west. ఒకదిక్పాలకు, నీటిరేణు. వరుణు

వరు a prayer offered to Varuna for rain in time of drought. వరుణము varunamu. n. Water, జలము.

వరువట్టులు or వరువట్టు varu-vattulu. [Tel. వట్టులు+వట్టులు.] n. Quite empty or dry (things.) మిక్కిలివట్టులు. వరువట్టుగోను or వరువట్టువట్టు varu-vattu-gonu. v. n. To dry up entirely, పొక్కిరి పండిపోవు. MI. V. ii. 94.

వరువాయి varuvayi. [Tel.] n. The dawn, morning, ప్రాతకాలము. వరువాయే (in the locative case.) In the morning, ప్రాతకాలముందు.

వరుస See వరుస.

వరుసాథము varuthamu. [Skt.] n. Armour, a piece of armour, a coat of mail. కవచము. A sort of wooden fender or lodge round a carriage, as a defence from collision. రథమును సంరక్షించే వాక్యముచర్చాదికము. A piece of leather inserted in the bush of a carriage wheel to prevent the axle from being worn out, a washer, చక్రరంధ్రము లందు కొట్టించేవస్తువు.

వరుసాధి varuthini. [Skt.] n. An army. సేన. Also, the name of a mountain nymph, ఒక దేవతా స్త్రీ యొక్క పేరు.

వరేణ్యము varēnyamu. [Skt.] adj. Chief, noble, principal, pre-eminent. శ్రేష్ఠమైన, ముఖ్యమైన. వరేణ్యుడు varēnyudu. n. A chief, or pre-eminent man, శ్రేష్ఠుడు, ముఖ్యుడు.

వర్గము varjumu. [Skt.] n. A class or tribe, a group or set of things, the whole group or body of a number of similar things. విభాగము, సమూహము. A chapter, అధ్యాయము. భూగర్భము the chapter regarding the earth. కవర్గము the class of guttural letters. త్రివర్గము a class of three (objects, as love, duty, and wealth.) అష్టవర్గము the body of friends, a band of allies.

ఈమహావిద్యుర్గమలో నున్నాననుక as I am one among the number of your dependants. ఆరువర్గము the six classes of foes to good, i. e., the six passions, కామక్రోధలోభమదమాశ్చర్యములు, desire, wrath, covetousness, lust, arrogance, and envy. కట్టువర్గము a dress, or suit of clothes. వర్గావర్గి varga-vargi. [Mahr.] n. Exchange, transfer, income, resource. పన్ను పడి. వర్గావర్గితము varga-vargi-chetyu. v. 1. To change, or exchange. మార్పు. వర్గం or వర్గపు vargu. n. A square number (in arithmetic), సమసంఖ్య. In accounts, it means a ledger. అసామివారిగా వ్రాసిన లెక్క. పేరువరుసగా వ్రాసిన లెక్క. Change of appointment, ఉద్యోగములకు మార్పుదము. వర్గించు varginisu. v. a. To classify, class, post, arrange. తరగతిగా వర్గించు, వర్గపేరు.

వర్చస్సు varchassu. [Skt.] n. Form, figure, shape, రూపము. Light, lustre. ప్రభ, జ్యోతి, రేఖము.

వర్జించు varjinsu. [Skt.] v. a. To relinquish, give up, abandon. త్యజించు, విడిచి పెట్టు. “నిద్రయువర్జించి యడుగులొక్క.” MI. XIII. ii. 304. వర్జనము varjanamu. n. Quitting, abandonment, shunning, avoiding. విసర్జనము, మానుకొనడము. వర్జకుడు varjanudu. n. One who quits, avoids or abandons విడిచిపెట్టువాడు, మానుకొనువాడు. “అమాయావర్జనమై తను విచిత్రలోటి సంభావించు.” M. XII. ii. 411. వర్జితము varjitamu. adj. Abandoned, avoided, excepted, excluded. విడిచిపెట్టబడిన, తిడివేయబడిన, త్యజించబడిన. వర్జితుడు varjitudu. n. One who is shunned, out off, abandoned, త్యజించబడినవాడు. వర్జ్యము or వర్జ్యమునా varjyamu. adj. That which should be abandoned, avoided, shunned, renounced, given up. విడిచిపెట్టబడిన. త్యజించబడిన. వర్జ్యము n. An evil hour, an unlucky period

వర్ణ varṇa

1141

వర్త vartu

of the day. తాజ్జము, విడువదగి రోమయ్య
మైకాలము.

వర్ణము varṇamu. [Skt.] n. Colour, hue, tint. రంగు. A tribe, class, caste, order. కలము, లాఠి. A letter of the alphabet. అక్షరము. వర్ణవిశేషన discrimination of caste. వర్ణక్రమము the order of the letters, spelling. వర్ణాచారములు the rules of caste. వర్ణానుసారముగా conformably to the caste rules. **వర్ణకము** varṇa-kamu. n. Sandal paste, చందము, కంధము. Perfume, ointment. Paint, pigment, as indigo, orpiment, &c. తపము. బిల్వదిలేవడద్రవ్యము. A case 'ending in Telugu grammar. ప్రశ్నము. వర్ణన or వర్ణనము varṇana. n. Description. A characteristic, feature. Praise, panegyric, స్తోత్రము. వర్ణనాంశము a descriptive passage, a thing that is the subject of description. **వర్ణనీయము** varṇa-nyamu. adj. Fit to be described, delineated, or praised. స్తోత్రముచేయదగిన. వివర్ణనీయము indescribable. **వర్ణమాల** varṇa-māla. n. The alphabet. అక్షరసమూహము. వర్తి varṇi. n. An unmarried Brahmin boy. A bachelor, ప్రవాహరి, బాలుడు. A painter, చిత్రరపు వ్రాయువాడు. **వర్ణిండు** varṇinḍu. v. s. To praise, describe, depict. స్తోత్రముచేయు, వివరించు. **వర్ణితము** varṇita. adj. Described, praised, స్తోత్రము చేయబడిన.

వర్తకము vartakamu. [Skt.] n. Trade, traffic, commerce. తరము, వ్యాపారము. A sort of quail, *Perdix oitvacca*. పెరివెట్టి, వింపల్లంకిట్టి. **వర్తకుడు** vartakudu. n. A merchant, or trader. తరముచేయువాడు.

వర్తనము vartanam. [Skt.] n. Conduct, behaviour, వడవడి. Staying, abiding. ఉనికి, స్థితి. Profession, occupation, livelihood. వృత్తి, వ్యాపారము, తపనోపాయము. An act, పని, వృత్తము. "అపరూపనేత్య వా

వర్తనమునవత్పృథివింశి శేత్యవనశే. KP. iv. 2.

"భువనంబులవర్తనంబులను శేటవడవిదితవుగా

వున." M. XII. i. 20. "కృపాకృత్తివర్తనలవర్తన

పించు." T. ii. 181. **వర్తన** vartana. [from

వర్తనము.] n. A fee. **వర్తకుడు** vartakudu. n.

(In composition) One who practises, or

behaves, వ్యాపారముగలవాడు. పాపవర్తకుడు

an evil doer. పద్ధవర్తకుడు a well doer, one

who acts properly. "వాచానుసరియూపాప

వర్తనుండు." Kaluvai. § 134. **అజ్ఞావర్తకుండు**

obediently, in obedience or conformity

to the command. **వర్తమానము** varta-

madhamu. n. Situation, condition, circum-

stance. స్థితి, సంశ్చి. News, intelligence.

సమాచారము, వృత్తాంతము. The present time.

The present tense, in Grammar. వివర్త

మానము, జరుగుచున్న కాలము. "అవాగవివర్త

మానంబులు కుదిరొకటికథాసార స్థాయి

లుంజుంపునున." H. i. 51. **వర్తమానము**

adj. Being, existing, living, being present.

స్థితమైన, వివర్తమానమైన. **వర్తకవర్తమానము**

omnipresent. Anand. i. 11. **వర్తి** varti. n.

One who is, behaves or acts, వర్తించువాడు.

Sandal, perfume. గాత్రానులేపన, పరిమళ

ద్రవ్యములుకూర్చిన కంధపుటిల్ల. The foil placed

under a precious stone of the same colour

to increase its lustre. మలేరంజకద్రవ్యము.

The wick of a lamp, దీపపువ్వు. **వర్తిండు**,

వర్తిలు or **వర్తిల్లు** vartinḍu. v. n. To be,

remain, abide; to act, behave. ఉండు, వసిం

చు, ప్రవర్తించు. "ఎయ్యెదినివాసంబెందువర్తిండు."

URK. ii. 262. ఈశ్వరు మూడు లింగము

లయందును వర్తిండును this word is used in

all genders, i. e., it is of the common

gender. **వర్తిష్ణువు** vartishuvu. adj.

Staying, abiding, being stationary, or

fixed. ఉండేవాడు, నిలకడగానుండువాడు,

వర్తించువాడు.

వర్తులము vartulamu. [Skt.] adj. Round,

circular, globular, spheroidal. సుంద్రని,

ఘ్రుమైన. బలుమైన. "వర్తులాభిరము," పద్య. v.

వర్త vartha

1142

వర్ష varsha

వర్తము *varthammu*. [Skt.] n. A road, path, way, course. వార్తము, త్రోవ.

వర్తి *vardi*. [H.] n. Report, news; an order, warrant. జెప్తవర్తి a warrant of attachment.

వర్ధిక *vardhiki*. [Skt.] n. A carpenter. వర్ధికవాడు.

వర్ధిలు. **వర్ధిల్లు** or **ప్రవర్ధిల్లు** *vardhulu*. [Skt.] v. n. To grow, increase, improve, flourish, thrive, prosper. వృద్ధిపొందు, పెరుగు. “వృశ్చి వివారంధ్రవర్ధిల్లుమాన్యు నీపు.” Dah. 210. **వర్ధిండు** *vardhitudu*. v. a. To cause to thrive, to nourish. వర్ధిల్లజేయు, పెంచు. **వర్ధిష్టువు** *vardhishuvu*. adj. Prosperous, flourishing. వృద్ధిపొందుచున్న. “స్వస్వప్రవర్ధిష్టుభవతియ.” Swa. i. 32. **వర్ధిష్టుడు** or **వర్ధిష్టువు** *vardhishudhu*. n. One who prospers or flourishes. వృద్ధిపొందువాడు. **వర్ధనము** *vardhanamu*. adj. Increasing, growing, thriving. పెరిగి, అభివృద్ధిఅయ్యె. మర్దనంబు వర్ధనం stripes breed virtue. n. Increase, growth, improvement. పెరుగుట, అభివృద్ధి. నంది వర్ధనము a shrub called *Nerrum coronarium*, రంధ్రావర్ధము. గుండెవర్ధము a species of this flower. “గుండెవర్ధములుకొండ గోకుండు.” L. iii. 33. **వర్ధమాణము** *vardhamanamu*. adj. Increasing, growing, thriving. అభివృద్ధిఅగుచున్న, పెరిగి. **వర్ధమాణకము** *vardha-mano-kamu*. n. A lid. మూకుడు. **వర్ధితము** *vardhitamu*. adj. Increased, grown, thriven. వృద్ధిపొందిన బడి.

వర్తము or **వర్తపు** *varthammu*. [Skt.] n. Mail, armour. కవచము. Jaimini ii. 50. **వర్తము** *varthammu*. adj. Armed, accoutred. కవచాలంకరితమై.

వర్తము *varthamu*. [Skt.] adj. Chief, principal. ముఖ్యమైన, ప్రేమైన. వర్తము

varthudu. n. A chief, leader. తాల్వడు. **వర్తడు**. మునివర్తడు a noble sage. కుమారవర్తడు the noblest of sons. **వర్త్య** *varthy*. n. One who chooses her own husband, కేవలం మగని ఎంచుకొట్టి అడుగు. A noble or distinguished woman, ముఖ్యురాలు.

వర్త or **వీర్త** *varra*. [Tel.] n. A pungent taste. కారము. **వర్తము** *varra-mumu*. n. A kind of feb. మర్త్యకేదము.

వర్త *varra*. [Tel.] n. A heap or quantity. అతియము. A flood, inundation. వరద, ప్రవాహము. “నెత్తున వర్తలువారలంపుదురు.” M. XIII. v. 63. adj. Much. చిత్తావర్తము. **వర్తాద్ధు** *varra-oddu*. (వర్త+అద్ధ-) v. n. To flow in a stream, ప్రవహించు. **వర్త**, **వర్తయ** or **వీర్త** *varre*. n. A crack. చీక. A risk of corn, చిప్పకపు. A risk of straw. చావువర్త.

వర్తము *varthammu*. [Skt.] n. Asan, a shower, వాన. A year. సంవత్సరము. The state of being a eunuch, శేషిరసము. వర్షము తెరిచింది the rain has ceased. ఎల్లభావము want of rain. **వర్షాలము** or **వర్షాళము** *varsha-kalamu*. n. The rains or rainy season. వానాలము. **వర్షణము** *varshaganamu*. n. Raining, వానకురియడము. Sprinkling. నీళ్లు చింకరించడము. **వర్షకుడు** or **వర్షకము** *varsha-dharudu*. n. A eunuch. భాగ్దాసుడు. **వర్షాభువు** *varsha-abhuvu*. n. Lik. That which is born in the rainy season, i. e., a frog. కప్ప. A. iv. 113. **వర్షాశ్రమము** *varsha-asanammu*. n. An annuity, or yearly maintenance. సంవత్సరమునాకావారి శేషవాగ్దమునానిచ్చునాపు. **వర్షిండు** *varshitudu*. v. n. To rain. వానకురియు. నెత్తున వర్షించు while it rained blood. Jaimini. vii. 47. **వర్షియసి** *varshiyasi*. n. A very aged woman. ఏండ్లుచెల్లినది, ముగిసి. “త్రైవిదియో” ఎల్లవ్రాత్రి వర్షియసివలెపాండురకేలంబున.”

వర్షియుడు varshiyudu. n. A very old man.

వర్షోపలము varsh-opalamu. n. A hail-stone, వడకల్లు.

వర్షము varshamamu. [Skt.] n. The body.
శరీరము.

వల vala. n. A net. వాలము. "వలయొత్తపిటిలో నేయంX." BD iv. 1818. "నీవలనుజిక్కి విశ్వీకలంచు." L. iv. 241. [For వలపు.] Love, కామము, వలకాక vala-kaku. n. Amorous desire, ముగ్ధభావము. (క్షేత్రము). వలకాడు vala-kadu. n. A lover. కామము కడు. పం. iv. వలకారి vala-kari. n. One who causes another to fall in love, వల పించువాడు, లేక వలపించువాడు. వలకారిరసము vala-kari-rasanamu. n. Prettiness, gracefulness. శృంగారభావము. "అలవోక నావచ్చి మప్పుటప్పటికి సమలంపు మాటలపాలవాడు, పలకాయకు తం వ్రాసినదికి సేతుతోడి నలకారిరసమునెన్నె దెట్టా. అన్యాయదేవబులాడి నెచ్చెలలచే ప్రయ మార నేమనిదెట్టివంపు." Vish. vi. 19. వలకారి వగలు vala-kari-ragalu. n. Airs, graces, pretty ways or gestures. ఎన్నెలాడిటక్కలు. వలకార, వలకాణి, వలకాయకు or వల కేడు eula-doru. n. A name of Manmatha, the Hindu Cupid. ముగ్ధుడు. వలవంత or వల్వంత vala-vantu. n. Amorous desire, ముగ్ధభావము. Emotion, passion, grief, affliction, misery, మనోవ్యధ, దుఃఖము. పరితాపము. "అత్తవత్సవ్యధాకాని యనుటవొంక, ముద్రియల కైవలవంతముచ్చటలను, నాలపాటలగతుల గొంతడుగాని. నోరులేదబంతువులక గుప్పిడు నను" A. v. 45. టీ. వలవంత, పరితాపము, "కోకవిమర్మ మానసాంధోరుహ ప్రైవధంబుగొని పొయెదనివలవంత మికునేకారంబు తాతమయ్య." Vedanta Rasayanamu iv. 129.

వల vala. [Tel. for వలకు.] adj. Right, కుడి. వలయేయ or వలకేయ the right hand. "అయనగావలచేతకేయలకము." DR. Aran 208. "వలకేయలక్రందకేయగొని." P. i. 256

వలకట్టు vala-kattu. (వలకు+కట్టు.) . a. To make a thing convenient, అనుకూల మయ. వలకడ valakada. (వలకు+కడ.) n. The South side. దిక్కుపుదిక్కు. వలగొను (వలకు+కొను). వలకేట్టు (వలకు+కేట్టు) or వలకినుగు vala-gonu. v. n. To walk round, circumambulate. ప్రదక్షిణముచేయు, చుట్టుకొను. "చాన్యముగొనుచుచాన్యమునకొ వలగొనియైక్కి." Parij. v. 88. వలకేట్టు vala-ksuttu. n. The act of walking round anything. వలగొనుట.

వలలలి See వలలి.

వలకు or వలకుపు valaku. Same as వలకు. (9. v.)

వలగ్నము va-lagnamu. [Skt.] n. The middle part of the body, కేసుముయొక్క మధ్యము. The waist, నడుము. KP. v. 67.

వలకు or వల్పు valatsu. [Tel.] v. n. To smell, or emit perfume. వాసనకొట్టు. "గమగమవలకు చొక్కపుజవాది." Siv. ii. 59. "కావదంబులపదహాత్రితప్రీవలది, వలకు దరువకు మురుత్రోపనగియింపు." A. vi. 18. టీ. వలకు. కంపుకొట్టుచుండ. v. a. To love, wish, long for, కామించు. హామించు, కోరు, ఆశించు. అపేక్షించు. "నాకంతవలదియొన్నది యనాహాదినగవలకు." P. iii. 308. వలపు or వల్పు valapu. n. Love, affection, fondness, హామము, కామము. A desire. కోరిక, Smell, fragrance, పరిమళము. "పూనికనాలతోట వలపులోకలక ప్రపుకవృధుగి." R iii. 98. వలపులోకల. వాసనలకొరిగింపబడి "కనలు కోవన్నీటగడిగి పువ్వులతావిలనైకవృజవ్యాది లలపునెది." T. iii. 131 టీ. వలపు, వాసనము. వలపించు valapintu v a. To inveigle, tempt, enamour or cause to love. హామింపజేయు. వలపించుట valapintu. n. Enamouring, tempting హామింపజేయు దము. "పయ్యటములో దురియకొరిగింపగో వల పించుటలో ననునెది." H. i. 293. వలపు

కాదు *valapu-kadu*. n. A lover, an amorous person. కామునిలవాడు. కాముకుడు. **వలపుకల్లే** or **వలపుకల్లేయ** *valapukalle*. n. An amorous woman, కాముని. కాముకీ. **వలపుకీలు** Same as పోకముడి. (q. v.) **వలపుమోచరి** *valapu-mochari*. n. Lit: The bearer of agents, i. e., the air, వాయువు. సంధిపముడు. **వలపులరేడు** or **వలపురాయుడు** *valapularadu*. n. The god of love. మధుశుకు. **వలవల** or **వల్యది** *valarani*. adj. Not wanted, useless. అక్కరలేది, కొరకూరిన. adv. Much, very. అరి. అమితమైన. "చేయవలసికార్యంబునీయుకరిన." Padma. iii. 61. చేయవలసికార్యము what one ought not to do, చేయరాదని. "వలవలనీవల్యు." P. ii. 135. వలవలనీ, అలాగా పనికికూరిన. కాదుము.

వలల్ *valat*. [Skt.] adj. Shaking, moving. చలించే, కదిలే. "వలదుదియాయు దుక్కులు." T. ii. 66.

వలలి or **వలలి** *valati*. [Tel.] n. A genius, a skilful person. స్వేచ్ఛ. A woman, అడుది. A place, చోటు. "నీవదనకరుగ నొడబడి, నీకనుకనెచ్చినపుడ నిందింతురుమన్నిస్తెల్లిరినమాన్యం గావలకులు గారయిరి జగజ్జమలధిపా." M. XIII. i. 79. "భావకృతితెప్పవలకులప్పు ద్రమఖలు." A. i. 13. adj. Obtained, got, పొందబడిన, అర్జితమైన. Handsome, elegant, అందమైన. Agreeable. హితమైన, అనుకూలమైన. "మగరంద మధుపాన మర్చితంబునికరాకరందైన నీరకాకరము. నలతియైయగ్రోవంపమాపము నెలసిన యొప్పుతో నొకకపోవము." DRU. 1104. **వలలిరసము** *valati-rasamu*. n. Cleverness, skilfulness. స్వేచ్ఛ, కట్టిరసము. "వలలిరసంబెలయగవాడెలి కానికెమల్లెరంబు చెప్పెను." Rasica. v. 132.

వలదు *valadu*. [Tel.] adj. Big, great, ఘోరమైన, గొప్పయైన, అధికమైన. n. Greatness, అధికము, గొప్పతనము.

వలదు or **వల్దు** *valadu*. [Tel. negative aorist of the verb వలయు.] v. Ought not, must not, do not. అట్లు ఉండవలరా or ఉండవల్లా should it not be so, ought it not to be so? నాకు వలదు or నాకు వల్దు I do not want it. అట్లు వద్దండి I pray you not to do so. అట్లు చెప్పవలదు do not say so. నేను రావలరా am I not to come? ఈ రుకలు ఇయ్యవలరా is not this money to be paid? నాతో చెప్పవలరా should you not tell me? వద్దు వలదన (i. e., వద్దని చెప్పదమునకు) నీకు వ్యాయముకాదు it is not right that you should forbid me? "వలదుమీరలెచట వాగ్వాదమువరస" it is not right for you to begin a quarrel.

వలన See under వలన.

వలనము *valanam*. [Skt.] n. Moving, turning. కదిలించడము, తిప్పడము, కదిలిపోవ తిరుగుట. "లలాటనాపాంక్ష వలనామగదనంక కులనాధికా ధంకదోర్వసంక." Vasu. i. 41.

వలన *valana*. [Tel.] n. A side, direction. దైపు, దిక్కు, పార్శ్వము. A method, manner, విధము, రీతి. Grace, excellence, ఒప్పిడము. Art, skill, a stratagem. ఉపాయము, స్వేచ్ఛ. A sign or omen. శకునము. "బాండులరాజ తోబలికెనిట్లనుచు, మునుకొచితవయ్యవగుధోర రాజ, శకునాలుగానిదినమయలుగాను, మనుడు మనీషన మనజేకుడవరే." Pal. 133. Purity, కుచిత్రము. Convenience, practicability, possibility. అనుకూల్యము. "విరువమరకతా దిశ్యమల్ గదగ, వలమలవ్రాసినపన్నులిత్రములు. దలలుగదల్చెనెన్యకంబాడలి." HD. i. 877. adj. Pertaining to the right hand side, కుడి, డిగ్గిరము. Proper, యత్నము. **వలనగ** *valana-ga*. adv. Artfully, skilfully, gracefully, agreeably. ఉపాయముగా, ఒప్పిడముగా. "ఒకటిక్రిందనుకటి నొనరెల్లుములెల్లై మనుక నునియంపడనలెను." Vema. 1242. **వలనైక** *valana-asina*. adj. Agreeable, ఇంద్రుని. "కనుమోపన్నుల గడిగిచ్చులకాచి, మలనైక వచ్చులవాదెలపునెదరి." T. iii. 131. టి. వల

వల, ఒప్పునామంబడి వలన or వలనన
valana. A postposition used as a
case ending in the 5th case. By, by
means of, with, from, వల్ల. "నీవలనబడెను
కుండవైరి." M I. i. 175.

వలవల valavala. [Tel. వల+వల.] n. The
right side. కుడిప్రక్క. దక్షిణపార్శ్వము.

వలవలాలిక valavala-giloka. n. The
letter *r* (r), which is always written on
the right side of the syllable before
which it is pronounced, as నేమ to join,
నామ to change వలవలంకు valavala-
tanu. v. a. to surround, go round. వెలగొను.
వలచుట. వలవల or వలవల valavala.
adv. On the right side కుడిప్రక్కను.
"నీవలవలమీను నీవువాడను." BD. iv. 817.
వలవల or వలవల valavala. adj. Of the
right side, or dexter. కుడి.

వలపు See under వలం.

వలభి valabhi. [Skt.] n. The wooden frame
of a thatched roof. గోపానీ, అనగా ఇంటి
కేసుకప్పు A temporary building on the
roof of a house. చంద్రశాల. ప్రాసాదముపైని
యిట్లు. "వైశాఖంతాచార్యులభివసించుట." Parij.
iv. 49.

వలమనము vala-mana. [Skt.] adj.
Moving. కదలునట్టి చలించుచున్న. "వలమన
వలమనమాలికలసారీ." T. v. 142.

వలము valamu. [Tel.] n. Abundance,
stoutness. Stoutness, bigness, స్థూలత్వము,
బాధ. adj. Stout, స్థూలము.

వలమున vala-muna. [Tel. వల+మున] n.
Lit: That which has its volutes formed
from right to left. The conch of Vishnu.
విష్ణుశంఖము. వెలమునకాలుపు an epithet of
Vishnu. విష్ణువు. "వెలమునకైనందు బలభి
నంకము నంక నగమునైక ప్రసాదకపుమోయ." S iii 407.

వలయుము valayumu. [Skt.] v. a. To be liked,
an armlet, any thing round. కడలుము,
మారుకు, చక్రము శంఖము, మంజులము, సుంద్ర
విడి. A boundary, an enclosure. పొలిమేరు,
అవరము. వెలయుముచున్నట్లు an image of
Vamana placed as a boundary mark.
వలయునామము an inscription placed on
a boundary. వలయుము valayitumu.
adj. Surrounded, encompassed. చుట్టు
కొనబడినది.

వలయు valayu. [Tel.] v. n. To be liked,
desired or wanted. ఇష్టమును, విచితమును.
To be needful, or necessary, అవశ్యకమును.
To be proper, యుక్తమును To be surround-
ed, వలయుచును. "వృక్షమువలయుచున్నట్లు"
చంచ. వా. ii. "వృక్షబుద్ధిరాజు క కేసినవల
యు" (P. i. 391) the use of his own
judgment is much needed in a king.
"కయ్యమునను నెయ్యమును వియ్యమును కనుమ
నలయు." (ib ii. 47) in combat, in inter-
marriage, and in friendship equality is
wanted; or, there should be a similarity.
"కేసినమునలయు." (ib. iv. 431) you
should look to the chances of gain or
loss, of success or failure. వలె, వలెను,
వలసినది or వలయును are added as
auxiliaries, to the Root in the Infinitive
of any verb; to give the idea of obliga-
tion or necessity; నీకు ఇంటికి వెళుమ I
must go home. నీవు ఇక్కడికి వెళుమ you
must come here, you should come here, I
hope you will come here. తమయ రావలెను
మా వచ్చెను రేవలెను I hope your favour
will come and that my poverty will be re-
moved. ఆయన రేరా ఎల్లయిది రావలెను he
must be here tomorrow or the next day,
i. e., we expect him here tomorrow or
the next day. వాడు రావలెనుగా కలెవలెను
I suppose he must be her brother. వాకు +
వున్నము రావలెను I want that book
వాణ్ని చలెయిండువలెను they must have
killed him. నీకు అల్లురావలెను this server

you right, పల సందేహంలేదు as I was going there to do this, ఎక్కడనుండి వచ్చినా did you come on purpose (or wanting) to quarrel? పల (the past pl. of పలుకు.) పచ్చిన లి పచ్చి I paid it, because I had to. "నిరాచరుమధ్యగమించుకొనుట." Siva. iv. 163. అల్లు చేయవలసినప్పుడు it will become necessary to do so. పల (past part. of పలుకు) is used as an suffix (similar to the Latin -bilis or -endus). తెల్లించవలసిన పాత్రు money due, the sum payable. "పల పివసమగనలనా." T. ii. 34. పలపలన, కావలసియువలసిన, వలసె or వలసెను (the past tense of పలుకు) it became necessary, or requisite. వలసెతో చెప్పవలసె I was obliged to tell him. "నిదివింతకానికొరకను నిదివలసెను." Siva. iv. 176. The negative adverb of this, వలకు, వలకు, see under వలకు.

పలకల or **లలలల** *palakala*. [Tel.] adv. Bitterly, much greatly, శోకమున, శోభ శోభము. "తనకు నిర్దిష్టమయ్యెను చామకరణ పైబలంబునకన్నులవిడువకన్." Anandh. ii. 104. పలకలకును to weep bitterly. Plutteringly, as a bird does when it alights on the ground.

పలవలన *palavalana*. [Tel.] adj. Loosened. పలవలన "పలవలన దంతములు"

పలన *palana*. [Tel.] n. Emigration, fleeing, flight from home for fear of the king or a hostile army, expatriation. పలనము "పండ్లపండ్లమును తివ్రప్రయత్నమున దివ్య శక్తిమార్గమున నిర్దిష్టమయ్యెను. పలనము or పలన పాత్ర to fly from home for fear of an enemy. పలనమున పలన to emigrate in search of food. పలనపట్టు *palana-pattu*. n. The golden plover.

పలహాళము *palahakamu*. [Skt.] n. A cloud. పలహాళము

పలి rali. [Skt.] n. A fold, మడక. See పలిమధు. [Tel.] n. Cold, coldness, శీత. Shivering through cold. కంఠము, "నమ తెల్లయలువలయకడకు." ABA. iii. 92. "కావలసినది పలికొచ్చును." Pativr. 83. line 8. adj. Cold, obill. తెల్లని. "మరికొని పలికొచ్చునమనెల్లదినే చాలయమన్నచునాని చాలయవెరు." R. v. 175. పలిగొను *paligunu*. v. n. To be obill, to feel very cold, to shiver, శీతవర్ణము. "యెవరమనెలకొన్నుల జరిపిని గొన్నులెయి కలయలసానిని, కడక వడకునుకనుభయంపడును." Sar. D. 475. పలితిప్ప *rali-tippu*. n. A phrase for the Himalaya mountains. హిమాలయపుర్వము. పలిపది *rali-padi*. n. The act of cooling anything, శ్రేష్ఠపదార్థము. పి. ii. పలిపది *rali-padi* n. Cold, శీత. A chill, shivering, ఎడమ పలిపదిగొట్టు *ralipadi-guttu*. n. One who shivers from cold. కడకువాడు. పలిమల. పలిగట్టు. పలిగట్టు or పలిగొండ *rali-mala*. n. A snow-clad mountain, మంచోరండు. The Himalayas. పలిపది *rali-padi*. n. A kind of foot-rot from which cattle suffer, పలపులకు కావలసినము అందు కలసి శోధింపబడు. పలిమల or పలిమలక *rali-molaka*. n. The son of the Wind god, వాయుపుత్రుడు. An epithet of Bhama, భామ. పలిమలక or పలిమలక *rali-melaka*. n. The Moon పల్లవము.

పలి or పల్లి *ralika*. [Tel.] n. A kind of bird, also called పల్లి or పల్లి.

పలితలు *ralitaku*. [Tel.] n. plu. Roof laths. పెడెలు.

పలిమము *palitamu*. [Skt.] adj. Surrounded చుట్టూ. Shaken, మరదలము.

వలివము *validumu* [Tel.] n. A sort of cloth.
 "వల్లివీ కేటము." "వలివమునకొప్పు తెలుపు
 దినానింబోలును. నవయరంగంబు, దీవాంబు
 రంబు." BD. iii. 119.

వలివము, వలిచెము or వల్లము *valipamu.*
 [Tel.] n. A fine sort of muslin. చివరెల్లా.
 పున్నుచి తెల్లవచ్చును. A clean cloth, ముడుగుచ్చు
 "మంగనానదితెలవల్లముయనలెంబు పెరికమా గాల్గొప్ప
 పెరికరంబు." Surabha. 44. "తడియొద్దినన్న
 వలివంబిడి నాటికికప్పులుయంబిమనకు చొప్పుడు
 ఎదులూర్చు." A. vi. 177. **వలివ, వలివపు**
 or **వలివము** *valipa.* adj. Fine (as muslin.)
 పున్నుచి, నాణెమైన. Pure, clean, శుభ్రమైన
 White. తెల్లకైన. "నీలయోగోజ్జ్వలనీలమధ్య
 నాడి వలివయోగావిహారవిధించి. T. iii. 23-
 టి. లలివ, పున్నుపు నీలవలిగివలంబి. "రానకాశ్రి
 శరీరనకపంజరంబు, దీరికపలుచునది శివరాశనకు
 ముందు." Parij. ii. 50 "వల్లివంబుచ్చుచు"
 "వల్లిపావడి."

వలియు *valiyu.* [Tel.] v. n. To become
 thin, పున్నునె. To be fired or fatigued.
 పడుచు.

వలికము *valikamu.* [Skt.] n. The edge of a
 thatched roof, eaves. ఇంటికొను.

వలిముఖము *valimukhamu.* [Skt. from
 వలి & fold, ముఖంబు.] n. A monkey.
 వానిము, కొలి

వలుగు or వలుగు *valugu.* [Tel.] n. An
 intricacy, difficulty. నడు, చిక్కు. A
 dispute. ఈపు. "అంతరి మునునెవలగును."
 Satyabha. 17. 253.

వలువ, వలువ or వల్ల *valuda.* [Tel.] adj.
 Big, large, stock. పూల ప్రైసె, కొప్ప.
 "చాలవలంబిమిలకొని." Chenna. iv. 343.
 "వలదవచ్చుంబు." BD. iv. 1816.

వలువ. వలువము, వలుపు వల్లము or వల్ల
valuvu. [Tel.] n. A fine garment.

cloth. వస్త్రము. "వలవొండువలువలువల
 హస్త్యుచొప్పులు." T. iii. 5.

వలె, వలెకు or వలెనే *vale.* [Tel. from
 వలె] adv. Like, resembling, according
 to, as thorough. లేలిగా, పోలికగా. "వల్లరాధ
 వలెనెలంబు." Ha. ii. 159. **వలె or వలెకు**
 [from వలయు.] See వలయు.

వలెనాటు See వల్లెనాటు.

వల్లము *valamu.* [Skt.] n. The bark of a
 tree, the fibre of a tree or plant. చెట్టుపై
 వల్లు, కేక, నాట. **వల్లులము** *valalamu*
 n. The bark of a tree, చెట్టుపైవా.
 A hermit's garb made of bark. నాటిచీర

వల్ల *valga.* [Skt.] n. A bridle, a rein. గుర్ర
 పుకల్లెను గురించినవా. వాన.

వల్లత్ *valat.* [Skt.] adj. Moving. కదలు
 వచ్చు. **వల్లనము** *valaganamu.* n. Galloping,
 prancing, curvetting. అశ్వగమనభేదము.
 "దేవనాయంబునెక్కితెనంతుని నీరితోడలవల్లన-
 ఎయి" రవిగారచెలంక." T. v. 76 టి
 వల్లనమర్, కులకులం. **వల్లంబు** *valgambu.*
 v. n. To gallop, to curvet, to bound.
 (గుర్రంబు.) పరుగెత్తు. "వసు ద్యామచిచ్చి
 ల్బుగరవో వల్లంబునాలింతో." Vish. vii. 375.
వల్లిరము *valgilamu.* n. A horse's gallop.
 అశ్వగమనభేదము, ఒకవైపుగావదనము. **వల్లుపు**
valguruvu. adj. Handsome, beautiful,
 delicate, tender. మందరిమైన, మృదుకైన.
 n. An eyelash, కనురెచ్చుమీదిపెండుక.

వల్లికము or వల్లికము *valmikamu.* [Skt.] n.
 An ant hill, పుట్టు. వల్లికములతోద్యుమెథులం
 కంబులు the serpents enter the ant hills.

వల్ల valla. [Tel. another form of వలె.] A
 postposition used as a case ending in the
 5th case of nouns and pronouns. By, by
 means of, from. వానివల్ల తెలిపెడి I learned it
 from him, or of him. ఈ మందువల్ల by
 means of this medicine. adj. Convenient

వల్ల valla

1148

వల్ల valla

feasible, practicable, possible. యత్నము. అనుకూలము. అది వల్లకాదు it is impossible. అక్కడకి పోవలెదు you cannot go there. ఇది లేకుంటే వల్లకాదు I cannot do without this. చెల్లకొని వల్లకాదు you cannot avoid paying it. వాడు ఉంటేనే వల్లకాదు I cannot do without him. ఏవు వస్తేనే వల్లకాదు your coming is indispensable, it cannot be done unless you come. చెప్పకొక వల్లకాదు you cannot avoid explaining this. n. A stratagem, expedient, convenience. ఉపాయము, యత్న. వల్లవట్టెరప్పి పడినాడు he lost his hold and fell. ఎడమవల్లవాడు a left handed man, ఎడమచేయి వాటముగలవాడు. వల్లకొది valla-kadu. adj. Impracticable, impossible. అసాధ్యమైన. వల్లమాలిశ valla-mathu. adj. Much, excessive; impracticable, అపరిమితమైన. వల్లగానుండు valla-ganu-undu. v. n. To be convenient, practicable, possible, feasible. సాధ్యమగుచుండు.

వల్లకాదు valla-kadu. [Tel. వల్లడి+కాదు.] n. A cemetery, a place for burning or burying corpses. శ్మశానము. The inflected form వల్లకాటి like "gallows" is used as a term of scorn. వల్లకాటిఅవారి that vile Doctor.

వల్లకి valla-ki. [Skt.] n. The Indian lute. తీగ, నిపంచి.

వల్లడి valla-di. [Tel.] n. A causeless or unaccountable danger or calamity. అకారణమైన అపద. Plunder, కొల్ల. వల్లడికాదు valla-di-kadu. n. One who causes danger without a cause. అకారణముగా అపదను కలుగజేయువాడు. A plunderer, కొల్లపట్టు వాడు.

వల్లభము valla-bhamu. [Skt.] n. A horse of a good breed. మేలువాడిగుర్రము. adj. Dear, ప్రీతిపూర్వక. వల్లభి valla-bhi. n. A loved woman, a mistress, a wife. ప్రీతి

వాలు. వల్లభుడు valla-bhudu. n. A lover. a husband, a friend, ప్రీతివాడు. ముగడు. A lord, ruler, chief, అధిపతి.

వల్లము or వల్ల valla-mu. [Tel.] n. A purse. కత్తి. పంచి. "నిర్దళుడొకపట్టికొట్టివాడించి పెంకివల్లముచే దించి" A. vi. 106.

వల్లరసి valla-rasi. [Tel.] n. A tree called *Halsam ternala*. Rox. ii. 389.

వల్లరీ valla-ri. [Skt.] n. A tender twig with the sprouting leaves on it. చిరుచిరు తీతకొమ్మ. A bunch of flowers. A compound pedicle, a composite flower; a creeper. పూకుత్తి, చిగురుకుత్తి, తీగ. "వల్లరు లందించునడిశట్టుకొనినెడు." L. vii. 50.

వల్లవకు valla-vadu. [Skt.] n. A cook, పంటవాడు. A herdsman. గొల్లవాడు. వల్లవి valla-va. n. A cowherdess, a milk-maid. గొల్లది. Vasu. iv. 16.

వల్లి or వల్లిక valli. [Skt.] n. A creeper, or climbing plant. తీగ, చరి.

వల్లించు valla-ntsu. [Tel. from వల్లె.] v. a. To learn or get by heart, to repeat from memory or by rote. చెల్లెలేయి, పాఠము చేయి. See వల్లె.

వల్లిగము valla-gamu. [Tel.] n. An iron hoop which forms the rim of a leathern bucket. పొక్కిపైపెనియనుపనులుము.

వల్లవము Same as వల్లము. (q. v.) "పెంకి వల్లవముచేంచి." అము, vi.

వల్లారము valla-ramu. [Skt.] n. Dried flesh, a dry rasher or steak. ఎండినమాంసము, కరకుట్టు, కరివాడు. Bacon, pork, పంది పంజీరు.

వల్లె, or వల్లియ valla. [Tel.] A noosed rope: a noose for catching cattle. పోవుచున్నయొడ్డును కొప్పులకుతీసి వల్లుకొనే త్రాడు. పోము. The noose of Varaha.

“వల్వమాయువు లోల మల్ల వల్లవెనుచుండమన జ
గ్గులొనెన.” P. ii. 205. టీ. వల్లవెనుచుండమన,
“వల్లెతాడు కేసివట్టువలెనీ. Repetition, చెప్పిచె
వలల వలల చెప్పట. adv. Yes, సరే. “క
వల్లెయనిరాజునందు, లెల్లమసమకట్టి.” భార. అది.
iii. వల్లెతాడువు, వల్లెతాల్లు an epithet of
Varuna, మరుగుడు. వల్లెపాటు or వలెపాటు
valle-pattu. n. A scarf, a term for the
upper garment, if gracefully arranged
round the neck. సామకాడకీర్తిన్న ఉత్త
రీయము. వల్లెయొక్క పాటువంటిపాటు.

వల్వ Same as వలవ. adv. Sweetly. Also,
the infinitive form of the verb వలవ. వల్వక
or వలవ without wishing. వల్వము same as
వల్వ, వలవ or వలవము.

వల్లము valakshamu. [Skt.] adj. White,
తెల్లది.

వల్లపు or **వల్లపు** valavu. [Kan.] n. A strata-
gem, trick, device. A secret. ఉపాయము,
గుట్టు, మర్మము, బుద్ధివలము, కంత్తము. “దేవ
దానవ మహాబాహు వాల్మీకిమూర్త్యధారివై ఘనము
నిరసములు బయకాడవునీవల్ల కేనెరుంగనే.”
T. iv. 226. టీ. వల్లపు, అనగా మోస. నీడు శత్రు
వులకు వల్లగామండివాడు he was plotting
with the enemy.

వల్లగ్రము valagamu. [Tel.] n. A superior
species of the areca (or betel) nut.
క్రముకధేరము.

వల్లవల్ల valavalli. [Tel.] n. Excessive joy
or pride, కుకూహలము, విస్ఫుర్ధము. Riot,
hubbub అదాదీ, కోలాహలము. “చెలక
కటికావలెనెనువల్ల.” P. iv. 191. “నీ
నికొండ నీయె నులయి నుండెనొక్క మాట నుండెను.”

వల్ల vali. [Skt.] n. A fold of the skin
or fat forming lines across the belly over
the navel. కడుపునిండినదక, శరీరపునుదక.
Any fold, మడుగు. A rhyming letter,
యత్కర్తవము. “చరిత్రంబును బహుశ్చిలిమిట్లు.”
N. ii. 284. వల్లులు valiulu. a. plu. Folds,
ముకుతలు. Goods, సరుకులు. “మంచి వల్లులకు
తెలహుపనియకలే.” S. iii. 46.

వల్లకు valaku. [Tel.] n. Justice. A dispute,
తగవు. A quality, గుణము. ధర్మము.

వల్లము valamu. [Skt.] n. Possession,
custody, charge Subjection, submission,
లోకువ, స్వాధీనము. Ability, authority,
power, supremacy, ప్రభుత్వము, అధిపత్యము.
అరినివోములో ఉన్నది it is in his charge
or in his hands. “ధనురధిబడిత బ్రెవనంబున
నుండు.” సమనంబున carried by the wind,
breeze-borne. ఆ యింటిని తమవలము చేసికొ
న్నాడు he took charge or possession of the
house. నన్ను విశేషముగానేలేచోయినాడు he
was unable to get me into his hands.
అది నాకు వలము, లేక. అది నా వలమవ్వరా
is it in my power to do so? కాలవలముచేసి
in the course of time, by the lapse of time.
నాకు ఆరినివోముకాకుండా ఉన్నది I cannot
curb my appetite, I am excessively hun-
gry. నా పుణ్యవోమున by my luck. వల్ల vala.

n. A wife, పెద్దాము. A female elephant,
అనువిమరు. A barren cow, గొడ్డుబూవు.

వల్లంపకము valam-padamu. adj. Sub-
missive, obedient. విధేయమైన.

వల్లంపకుడు valam-padudu. n. One who talks sub-
missively, one who is submissive,
విధేయుడు, లోకునయనుట్లు మాటలాడునాడు.

వల్లత్వము valatvam. n. Obedience,
అనుసరింపబడ. M. XVI. i. 325. కాలం

వల్లంపకము చేయుట వల్లంపకము.

వల్లంపకము valatvam. n. To make

submissive, to bring under one's control

అనుసరింపబడ. valatvam. adv.

వల్లంపకము చేయుట వల్లంపకము of, in

subjection to, over-powered by. *సాహసా*
 రవాత్తుగా through his bad luck. *మైనకాత్*
 by the finger of God. *చక్రి బాహు* n. A chaste
 man; one who has subdued his passions.
ఇంద్రియ నిగ్రహముగలవాడు. *చక్రికరణము*
chakri-karāṇamu. n. The act of over-
 powering, subduing, or inveigling by
 charms, spells or drugs. *మందుచూపుట*
చేత సాధనముచేసికొనడము, *ఔషధముచేసు*
కొనడము. *చక్రికరించు* *chakri-karintu*. v. a.
 To subdue or over-power by means of
 charms, drugs, &c. *చక్రియము* *chakriyam*. adj.
 Dependant on, subject to, over-powered
 by charms, drugs, &c. *సాధనమైన*, *ఔషధమైన*,
చక్రియము *chakriyudu*. n. A dependant, one
 who is submissive, obedient, or subject to,
 విధేయుడు. *చక్రియరాలు* *chakriyara-lu*.
 n. She who is submissive. *విధేయరాలు*.
చక్రియమధము *chakri-yamadhāmu*. n. Any
 medicine made use of to subject another
 to one's own will. A love-powder.

పవనాశ్మితము *pasanaśhritamu*. [Skt.] adj.
 Burnt as an offering, అగ్నియందులేచు
 బడిన (పావనాశ్మితం)

పస *pasu*. [from Skt. *పాము*.] n. Sweet
 flag: *Acorus calamus*. (E.P.) *పసపాలు*
 the root of this, macerated in milk as
 pap and given to an infant. *చెక్కు* or
మీడినపసగారుతువు a babe so young that
 if you touch his cheek it will exude pap.
 Serum; fat on the kidneys. A thin layer
 of fat found below the navel. *కడుపులో*
చాడ్చుకొండమండే ఉల్లిపొరమంటి కొవ్వు, ఎఱు.
పసపాధి *pasu-nadhi*. n. Indian Aconite,
Aconitum ferox.

పసంతము *pasantamu*. [Skt.] n. Spring
 time. *పసంతముకువు*. Water mixed
 with turmeric and lime powder, which
 is thrown over people on festive occasions.
చుకువు *కున్నముకలిపిన ఎర్రనీళ్లు*. *పసంతములాడు*
టోలింగు such water over each other as
 a *torilis* in particular feasts. *పసంత*

కడిము *pasanta-kadimi*. n. A kind of
 tree. *కుశికదంబుచ్చుము*, *పసంతగంధము*
pasanta-gandhamu. n. The plant called
Rolleria tinctoria. *తొంగిచ్చుము*, R. iii.
 827. *పసంతఘోషి* *pasanta-ghoshi*. n. The
 vernal songster, i. e., the Indian cuckoo,
కోకిలము, *కోయిల*. *పసంతద్రుము* *pasanta-*
drumamu. n. Lit. The tree of the spring
 season, i. e., the mango tree. *మామిడి*.
పసంతుడు *pasantadu*. n. The god of
 Spring. *Vertumnus*.

పసత్ *pasat*. [Skt.] adj. Residing in,
 remaining at, dwelling in. *ఉంటే*, *వాసము*
చేసే.

పసతి *pasati*. [Skt. from *పడ* to dwell.] n.
 A house, dwelling. *ఇల్లు*. Convenience.
 commodiousness, comfort. *పాలు*, *సౌఖ్యము*,
అనుకూలము. Night, రాత్రి. Also, a pension,
 an allowance of money, *ధరము*. *పసతి*
పొందు a pensioner, a holder of an
 allowance of rent-free land. A proprietor
 of land, a landholder. *అక్కడ నీళ్లువెలకలే*
నందున as good water is not easily pro-
 curable there. *అయిల్లు ఎందు పసతిలేదు*
 the house is not very convenient. *రాజి*
ఆ గ్రామములో *పసతులు ఏర్పరచినారు*, *రేక*,
ఇచ్చినారు he granted them a living in
 that village. *పసతిగానుండే* *pasati-ga-*
n-unde. adj. Convenient, commodious.
పొయినానుండే *అక్కడ నీళ్లువెలకలే* *పస*
 if you find a suitable spot you may halt
 or put up there.

పసనము or *పస్సము* *pasanamu*. [Skt.
 from *పడ* to dwell.] n. Staying, living. *ఉంటే*.
 A cloth, robe, *పట్టము*. Chenn. iii. 220.

పసము *pasamu*. [from Skt. *పశము*.] n.
 Submissiveness, having under one's con-
 trol, *సాధనపతి*, *అధిపతి*. adj. Submissive,
 obedient. *అధీనము*. Possible, *శక్యము*. *పస*
చము or *పసచావు* *pasachavu*. v. n.
 To be controllable. *సాధనపము*, *చుకువు*

irresistibly, uncontrollably. **వస్తవము** *vastava*. v. n. To fade or fail. **వేషాచరము**, **రింపించు**. "వేషాచరమున ద్వివేషి త్రేయాలయము. ఇదమరీచాకుప్తవనీ మాళివచ్చె." DRU. 1146.

వనల or **వనల** *vasala*. [Tel.] n. A teton, or piece of wood joined on to another కొడుగు అనుకొనెను కొడుగు.

వసార or **వసారా** *vasara*. [Tel.] n. A verandah. పంచెపాదె, పంచెపాదె.

వసి *vasi*. [Tel.] n. A spike, a wooden pin. కొడుగుము. "వసులజిక్కు ముంబిసరములను." Paidim. ii. 118. Prefix to certain verbs and nouns: Much, great, మిక్కిలి. **వసిగొను** *vasi-gonu*. v. n. To undertake, attempt. పూను, ఉత్సహించు. "ద్వివి వసిగొని పొనియెనే పరిలునెల్లం." శివ మూర్తి శతకము విచిత్రా తత్త్వము. BD vi. 1796. **వసిగోడ** or **వసులగోడ** *vasi-goda*. n. A wall in which stakes are fixed. గోడల కొడుగులు వేసి పెట్టి: గోడలు. "వసులగోడలపై నెలమింపెనే నేక యిక్కడెంతేటివాచ్చెనాదె." SURU. i. 63. **వసిరాను** *vasi-tanu*. n. A great or heavy blow. నొప్పించు. **వసిమాలు** *vasi-malu*. v. n. To be quite lost or ruined. మిక్కిలి చెడిపోవు. **వసిరాను** *vasi-ranu*. v. n. To ruin off, మిక్కిలిపోను. **వసిరాదు** *vasi-radu*. v. n. To fade much, to lose the first brilliancy, మిక్కిలి నాగు. కనులు పండు. "వసిరాదనతిగ్ధములంబు." SURU. i. 114. **వసిరాదులు** or **వసిరాళ్లు** *vasi-radu*. n. plu. Paleness, great fading. మిక్కిలి నామలులు. కనుకండులు. "మనుకువెట్టిదిలిమగు పండువను. వసిరాళ్లువారును ఇదియెనుచి, కాలుకొట్టిను కడిగినొద్ది." NARAN. 105.

వసింతు or **వసియుండు** *vasitau*. [Skt. from vas to dwell.] v. n. To dwell, reside, lodge, live. To be, remain. ఉండు, నామనాచేయు, నివసించు.

వసిస్తుడు *vasisthudu*. [Skt.] n. The name of a celebrated hermit. వసిస్తువాసువుస్తుడు. **వసిస్తువాక్యము** *vasistha-vaigyanu*. n. Lit. Vasistha's dictum. A peremptory command.

వసులపాతర *vasula-patera*. [Tel.] n. A sort of lighting cock. ఒక పైకెండు పాతరలు. "వసులపాతరపింపెనానాదే పాతరెడు." వసులపాతర పాతర పాతరము. H. ii. 209.

వసులు *vasulu*. [Tel.] v. n. To slip out, be dislocated. **వసిలిపాపు** *vasi-lipapu*. v. n. To slip out, or be dislocated. **వోలక పాపు**.

వసువు *vasuvu*. [Skt.] n. **వసువు**. Wealth, riches, భజము. A gem, a jewel, రత్నము. A ray of light. కిరణము. Water, జలము. A kind of demi-god. **వాసుకాదే** *vasukaade*. The name of a king. ఒక రాజు కేడు. **వసుధావస్తువు** *vasudhavastuvu*. a pillar out of which a fountain gushes. **వసువులు** or **అష్టవసువులు** *vasuvulu*. n. plu. Eight demi-gods called *Vasus*. They are అశ్రుకు, స్రువునది, వాతము, అగ్నిముకు, అంబుము, ప్రకాశము, జలము, ప్రకాశము. **వసుధధర**, **వసుధగర్భ**, **వసుధ** or **వసుమతి** *vasundharu*. n. The earth. భూమి. **వసు వేపుడ** *vasu-vepu*. n. The father of Krishna. కృష్ణుని పితృ.

వసూలు *vasulu*. H. n. A collection of money. **వసూలు చేయు** *vasulu-cheyu*. v. n. To collect money, to raise.

వస్తాకు *vastaku*. H. n. A boat, a captain, a tutor.

వస్త్ర *vastri*. [Skt.] n. The abdomen or lower part of the belly. **వాస్త్రాదృష్ట**. The end of a cloth. **వాస్త్రయొక్క** *vastrayokka*. ముడి.

వస్తువు *vastuvu*. [Skt.] n. A thing, article, matter, substance. **వాస్తవము** *vastava*. పదము. "అట్టిపురుషుడు మామన: ద్వివేషి: కృష్ణరామ:

వచ్చుట. (Skt. Ma. iii. "శరీరమును దేవతల
వచ్చుట. శరీరమును దేవతలను, శరీ
రమును దేవతలను." ib. v. 61. వచ్చుట.
the Supreme Being, Providence, God.

వస్త్రము *vasṭram*. [Skt.] n. A cloth, clothes,
raiment, dress, చేతులు, పట్టు కట్టువస్త్రముతో
వచ్చు శరీరము they brought me in my
shirt they brought me just as I was
వస్త్రములు food and raiment. వస్త్రము
శరీరము to strain a powder through a
dry cloth.

వహావాన్ *ethared*. [H.] interj. Well done!
Bravo!

వహి *vahi*. [from Skt. vāh to carry.] n. A
book. వాహి. An account book. వాహి.
వాహి. A head in accounts. Manner.
వాహి. Celebrity, reputation.
వాహి. "వహివాహివాహి వాహివాహి."
Rhemad. iv. 29. "వహివాహివాహివాహి"
వాహివాహివాహివాహివాహి." L. i. 66
వాహివాహి, an account, kept in a book.
n. One who bears. వహించువాడు.

వహించు or వహించువాడు *vahintsu*. [Skt.
వహి to carry.] v. a. To bear, support,
sustain, assume, undertake, అందుకు ప్రతి
ఫలము వహించువాడు he gained this reputation.
వాహించు వాహివాహివాహివాహివాహి he enter-
tained ill will against me. ముష్కరుడు
వహించు to become obstinate. తమతోబాటు
జహించువాడు I have the honor to
acknowledge your letter. వహించు
వాహించు. n. Carrying, bearing, వహించు.
Anything that carries. A ship. ఓడ.
వహించువాడు *vahintsu*. n. A raft, a
boat, a vessel. వాహించు. BD. ii. 508.
A. iv. 113 వహి *vahi*. n. Fire, the
god of fire. అగ్ని.

వా V2

వా *va*. [Tel. Short for వాడు.] n. The
mouth, the face. వాడు. వాడువాడువాడు

దీనిని వాడువాడు వాడు వాడువాడువాడు.

A vi. 12. ఓ వాడు వాడు వాడు వాడు.
నగ్నమును వాడు వాడు వాడు. The edge of
a sword, వాడు వాడు. వాడు వాడు. n.
Gagging, వాడు వాడు, వాడు వాడు వాడు
వాడు వాడు. ఈ వాడు వాడు వాడు this
mortgage is fore-closed. v. a. To gag.
వాడు వాడు వాడు. "వాడు వాడు వాడు వాడు"
వాడు వాడు వాడు వాడు. HN. v. 168.
వాడు వాడు. n. Wrangling, వాడు వాడు
వాడు వాడు వాడు a dumb animal, i. e.,
a mere fool. వాడు వాడు వాడు. n.
To spoil the taste of the mouth.
వాడు వాడు. v. a. Lit. to bear
the mouth. To beg alms. (Indian beg-
gars or complainants often slap their
open mouth with the open hand in
waiting to attract attention.) వాడు వాడు
వాడు వాడు, వాడు వాడు వాడు. v. n. To
cry, వాడు వాడు. "వాడు వాడు వాడు వాడు."
వాడు వాడు వాడు వాడు. BD. v. 1050. వాడు
వాడు, వాడు వాడు వాడు. వాడు వాడు.
n. Taste or flavour to the mouth. వాడు
వాడు. "వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు
వాడు వాడు." Sar. D. 556. వాడు వాడు.
(వా + వాడు) n. The lower lip; lit. the
screen of the mouth. వాడు. అడుగు వాడు.
వాడు వాడు వాడు. n. Recitation,
repeating verses by rote. ముఖ్యము వాడు
వాడు వాడు "వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు
వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు." వాడు వాడు
వాడు వాడు. v. a. To open the mouth.
వాడు వాడు. To say or tell, వాడు. వాడు వాడు
వాడు. v. n. To cry out, to chatter or
babble. To cry or bewail, వాడు వాడు వాడు,
వాడు వాడు వాడు, వాడు.

వాడు *vaṭsu* [Tel. another form of వాడు.]
v. a. To bow down, to decline, to bend.
వాడు వాడు. "వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు వాడు"
Radha Madh. i. 60.

వాంఛ *vāṇchā*. [Skt.] n. Wish, desire,
attainment. వాడు, వాడు, వాడు, వాడు వాడు

వాండ్లు vāṇḍru

1153

వాక్కు vākku

vāṇḍhīṭṭu. v. a. To desire, long for, wish, fancy, like. వాండ్లిను, కోరు, కాంక్షిను. వాంఛితము vāṇḍhitamu. adj. Desired, కోరుపడిన.

వాండ్లు, or వాండ్లు vāṇḍru. [Tel. the third person plural of వాడు he.] n. They, those people. వారు.

వాంతి vānti. [Skt.] n. Vomiting. కక్కడము, పుడుము, కోరుకోడము. వాంతివ్రాంతి or వాంతివేది vomiting and purging, cholera. వాంతము vāntamu. adj. Vomited. కక్కబడినది.

వాంకెడు వాంకెడు-kudu. [Skt. from వాంక a bamboo.] n. A flute-player, a piper. పిల్లలగ్రోవిమాడువాడు.

వాక వాక. [Tel.] n. A side. ప్రక్క. కరవాక the shore side. A river, a stream. ఏరు, నది. "చరువాకనీలంకమాడి." Parij. iv. 49. "ప్రవహించుతేనాకాయము." Ita. iii. 127. నదివాక తోరుమువాక what avails a drop without a stream? what avails a chief without a troop? వాకతాలుపు or వాకతాయి lit. the river-created; an epithet of Siva, గంగాధరుడు.

వాకాయ, వాక్కాయ or వాక్వికాయ vāka-kāya. [Tel.] n. The tree called Carissa carandas; also, Carissa spinarum, (Watta.) the fruit of which is edible. పెద్ద కరివికాయ. "తేకవికాయయు వాక్వికాయయు నివాల్లికాయయు విల్లకాయ." H. iv. 169.

వాకబు vākabu. [H.] adj. Skilled, versed in, experienced, accustomed to, n. Experience. అనుభవము. వాకబురేయ to ascertain by making enquiries.

వాకము vākamu. [Tel.] n. Level, సమము. A side, ప్రక్క. Convenience, అనుకూలము.

వాకర vā-kara. [Tel.] n. Retching to vomit. ఓకిరింక.

వాకి vākili. [Tel. వా + ఇల్లు.] n. A door, a door way, a front yard. తలవాకిలి an entrance into a house, a gate way, ద్వారము, గుహద్వారము. plu. వాకిండ్లు, వాకిట్ల or వాకిలులు. Gen. వాకిటి. Loc. వాకిట. "అది గోళ్ళున్నదనుచున్నవనింకపనియ్యక, వదిలివచ్చురకల వాకిటులకు." N. ix. 293. వాకిటిరెంకలు porters, door-keepers, ద్వారపాలకులు. వాకిలితలుపు the house door. వాకిట ఉండు to stop at the door, to be in menses.

వాకుడు vākudu. [Tel.] n. A sort of priokly nightshade, Solanum jacquini, కంటకారిక.

వాక్కు or వాక్కు vākku. [Skt.] n. Speech, speaking. A word, పుంకు, మాట. "వాలవంటి నాయవమ్మ లెట్టెడువారు. వాకయగకాపవారు." Vēma. 1314. మనోవాక్కాయకర్తయుల by mind, word, limbs or acts. వాగ్దత్తము a promise. వాగ్దానము giving a promise. వాక్యసౌందర్యము interest, recommendation. వాక్యబలశక్తియు power of speech, eloquence. వాగ్ముఖ వా-konnu. v. a. To tell, say, utter, speak, చెప్ప, మాటాడు. To cry out. అరు. వాక్పతి or వాగ్ముఖ vāk-pati. n. Lord of speech. A name of Brahma or of Brihaspati. ప్రహ్లాద, భృహస్పతి. An eloquent person. విక్రీడి చతురముక్త ముల్లాడు వాడు. A poet కవిశ్రమడు. వాక్యము vākyaṁ. n. A sentence, కర్తృకర్త క్రియా సంబంధముల పదసమూహము. Speech, a word, utterance, distate. మాట. (In astronomy,) the process for astronomical computations. వాక్యము vāk-krutaku. (వాక్ + కృ + య.) v. a. To say, utter. చెప్ప. To name, పేరుచెప్ప. "గారాసుంకరికలుగను మునుగిరి ముత్తక్రమకరియ్య దీయమను వరవేద వాక్యముల వాక్యముందు." L. iii. 100. వాక్సరణి vāk-sarani. v. The course of conversation. వాగ్మలేటి. వాగ్మలము vāg-jalaku. n. A mass of words, loquacity. శబ్దచయము, వాగ్దేవత or వాగ్దేవి vāg-devata.

ॐ नमो वाग्ये

1154

3-4 včera

n. The goddess of speech, Sarasvati, **సాక్షాతీ** *saṣṣāṭī*, n. Presence of speech, **సాక్షాతము** *saṣṣāṭamu*, n. silencing, stopping any one's speech. **సాక్షాత్తుడు** *saṣṣāṭṭuḍu*, n. A man of eloquence, an orator, one who is talkative, or takes notice of every thing. **సాక్షాత్తుట** *saṣṣāṭṭuṭa*, n. A verbal dispute or altercation, an argument. **సాక్షాత్తుటము** *saṣṣāṭṭuṭamu*, n. A deposition, an oral statement. **సాక్షాత్తుటచేయు** *saṣṣāṭṭuṭacēyū*, v. n. To depose, to make a deposition, **సాక్షాత్తుటచేయుట** *saṣṣāṭṭuṭacēyūṭa*, n. To take down a deposition. **సాక్షాత్తుటముగా** *saṣṣāṭṭuṭamuga*, adv. Orally, by word of mouth.

३४१ Same as ३४०. (q v.)

పాగుడుపు *paḡuḍupu* [Tel. పాపు+కడుపు]
 n. A swollen belly. పాడికడుపు. "పీచీ తీవ్ర
 నరంతో" చెరువపాగుడుపులో బద్ధులై ధలంబు
 యుగిపడక." S. iii. 37

పా గ య వా-gara. [Tel. పా చ్చు + గ య] n. A painting brush. పా-గయ.

వాగరత or వాగర్త *va-ga-rata*. [Tel. వాగులు + తరత] n. The sea-side or shore. సముద్ర తీరము.

వగర *vagarā*. [Tel.] n. A channel, or water course by which water comes into a reservoir, చెరువుకు నీరువచ్చే కాలువ.

వాగళ్లము or వాగళము *va-gallaṃ*. [Tel.
వా+కళ్లము.] n. The circular space round a
threshing floor. కళ్లముచుట్టునుండుచోటు.
కళముయొక్క ముందుభాగము.

పాఠశాలలోను సభ్యులైన వాళ్ళందరూ సేవ
చేసేవారు.

నా-హామిదు సు. ఉ. అందరి వాక్కు.

వాగు *vāgu* [Tel.] v. n. To sound, ring, or emit sound. **చాగు.** To talk or chatter.
బిడ్డల తీసుకుపోతున్నది. *biddala tīsukopōtunnadi.* n. A hill stream, a torrent, a channel, a hollow or breach such as that formed by a torrent.
కొండపైనుండివచ్చు కొంజు, పెయ్యేరు. An army.
వైద్యము. " **వాగులానగరతెప్పియుంచువు నరునిప్పులే?**" Bhāskara. § 46. **వాగుడు** *vāgudu.* n. Sounding, noise, **ప్రాసము,** **ప్రాస,** **ధ్వని** **వాగులు** *vāgulū.* n. plu. Waves, **వేళు.**

వాగుర *vagura*. [Skt.] n. A net, snare, noose, coils or nets for birds or animals.
 ఉరి, చుల. వాగురీకుడు *vagur-ikudu*. n.
 A hunter, a snarer of birds or animals.
 ఉరులనులుచున్న వేటాడినీచింతేవాడు.

హాగి, హాగి or హాగియ *vagr.* [Sk.] n.
The rein of a bridle, సుగ్రహకర్ణిమత తనివితే
నారు. A painting brush, చిత్రవస్తువాగిహా
గిక. "కుంభంబులుహాగిలుపట్టెయ్యి" M. IV. iv.
172 "కాగిముత్యంబు, పద్మములకూర్చి పద్మలహా
గిలుపెరిచి, చిత్రవస్తువాగిలుగడ్డలో చిత్రమునును."
H. iii. 7.

వాచ *vācha*. [Skt.] n. Another form of వాక్యము. (q. v.). వాచయముడు *vāchayamuḍu*. n. A sage or prophet, వాచయ్యయ్యడు. వాచి. వాచకము *vāchakamu*. n. A word, a significant sound, వాచకము వాక్యము. వాచ్యత్వము తెలుపుకొను. (Vulgarily) fluency in reading. పరివాచక శక్తి. వాచస్పతి *vāchas-pati*. n. The lord of speech, i. e., Brihaspati. వాచా *vāchā*. adv. Orally, verbally, *viva voce*, by word of mouth. అతడు వాచావేషివాడు he said it orally. వాచాముడు or వాచాలుడు

vaṭṭaladu. n. A talkative man, one who talks idly or blamably, a tattler, వాచు పోడు. ప్రేరేపాడు, మాటకాసి. "వాచాలులగు జరకవనినెలు." A. iv. 43. వాచా లిము **vaṭṭalamu.** adj. Chattering, talkative, gabbling, talking much. ప్రేరే, వాసే, పనికిమారే మాటలాడే. వాచా లిత or వాచా లిత్యము **vaṭṭalata.** n. Talkativeness, readiness or fluency of speech, tattling, ప్రేరేడము, వాచడము, తరుచుగా మాటలాడడము. "రాజులకు లోక వాచాల స్వములు." G. vii. 10. వాచి కము **vaṭṭikamu.** v. n. To tell, చెప్ప. To read, చదువు. వాచికము **vaṭṭikamu.** n. News, intelligence, tidings. చెప్పిపంపించిన వార్తకము, సమాచారము. "వాంచన వర్తి కావలెను గాతుకమునక వాచికలు వ్రాయుచుండ వచ్చుట నను భవకంబిని." Vessu. v. 80. వాచి కము, సంకేతవాక్యము. వాచ్యము **vaṭṭyam.** adj. Fit or proper to be spoken or said. చెప్పదగిన. Blameworthy, vile, contemptible, low, out-caste. నిందితవాచిక, నింద్యము, హీనము. In grammar, the voice or mood of a verb. కర్తవాచ్యము the active voice; కర్తవీవాచ్యము the passive voice.

వాచేరతు See under వా.

వాచోరు **vaṭṭaru.** [Tel.] v. n. To lament, పడుచు, ప్రలాపించు. "పర్యటలపోసి చాలవాచారసేల." Satya. iii. 93. వాచేరము or వాచోరపము **vaṭṭaramu.** n. Lamentation, వాచోరలు, పరిశేషము.

వాచు **vaṭu.** [Tel.] v. n. To swell. పొప్పిచేరలాను. To pine, long, be eager. చేపురించు, ఏడు. (The Hindus like the Musulmans imagine the face and the legs to swell with desire or want.) వాచు కూటికి వాచియున్నాడు he is perishing for want of food. మేము వాచికి వాచినవారముకాదు we are not pining for it, we do not care for it. "ఈ మేమును తముక వాచినవారినిట్లుగరువంబున గన్గివచుంటి ముద్దుకుక." V. P. vi. 100.

వాచోరు **vaṭ-aru.** [Tel.] n. The eaves of a house. ఇంటిచూరుచివ, ముఖోరు. వాచోరు పట్టె అనగా ఇంటిముంజూరునుమానీరి.

వాచి వేయము **vaṭṭapēyam.** [Skt.] n. A particular kind of sacrifice. యజ్ఞభేదము.

వాచి **vaṭi.** [Skt.] n. A horse. గుర్రము. A bird, పక్షి. An arrow, బాణము. వాచిగంధ **vaṭi-gandha.** n. The name of a plant, *Physalis fleauosa.* పెచ్చేరు.

వాచి **vaṭi.** [H.] adj. Just, right, reasonable, proper. వాస్తవమైన, పరిష్కృత, తగిన.

వాచి **vaṭa.** [Tel.] n. D. gust. రోత. adj. Disgusting, రోతగల.

వాచేము **vaṭam.** [Tel.] n. A kind of bird. ఒకవిధమైనపక్షి.

వాచుము **vaṭamu.** [Tel.] adj. Handsome, pretty. అందమైన. "వాటములైన వస్తువులు." V. P. viii. 108. Convenient, అనుకూలమైన. n. Convenience, అనుకూలము. The slope of the ground, a roof, &c., which allows the water to flow off; sloping, slanting. వాలు, ఏటవాలుగానుండడము. "వాటములైన నీవాలరుకొనగోళ్లు." Surabha. i. 63 [Skt.] n. A road, way, మార్గము. A street, ఇండ్లమధ్య, విధి. A garden, తోట. The site of a house or building, ప్రదేశము. యజ్ఞవాటము the spot where a sacrifice is made. వాచువడు **vaṭa-podu.** v. n. To be convenient. అనుకూలపడు, అతమము, వల్లగానుండు.

వాచి or **వాచిక** **vaṭi.** [Skt.] n. A garden plot, or orchard. తోట. A place, the site of a house or building. ప్రదేశము, స్థలము. A row of houses, a street ఇండ్లమధ్య. స్నానవాటిక a bath. చండాలవాటిక the abode of Pariahs. "బద్ధవారం వైన శ్రీకృష్ణవాటిముఖులొకేండుగో." Bilh. iii. 25.

వాడు వాడు. [Tel. from వాడు and వాడు.] n.

The act of throwing, బెదురు. A blow, stroke, తప్ప. A mode, manner, way, fashion, విధము, రీతి. Convenience. కత్తివారు an incision or cut. "మామయమామయ మయ్యరంబు వాయువుగారే వారు దప్పించు, శోవారు మట్టు." L. vii. 77. Turning over, upsetting. బండి వారువదలు the cart will upset. వాటుగారు వాటు-గాలు. n. A lame leg, a leg that has a convulsive twitch in walking. నడవడములో పక్క-వాటుగా పోయే కాలు. "వాటుగాలును రోలునుటివడుము." HK. iv. 143. "వాటుగాలునరాదు వేలు దెచ్చు." B. ii. 20. వాటుగాలు వేలుకొనుచు నచ్చినాడు he came twitching along or limping. వాటురాయి వాటు-రాయి. n. A stone for whaling, a pebble or stone that could be easily flung at a person, దువ్వడమునకుఁగల రాలు. "వచ్చిఁజరిగెను బాడి దయను నాలురాలు." BD. v. 680. వాటులూడు వాటు-లు. v. n. To fight, కొట్టాడు. వాట్లీడు వాట్ల-లు. n. A quarrelsome man, కొట్టాడువాడు.

వాడ వాడు. [Tel. for వాడు.] n. A ship. వాడ-వాడలి వాడంగి. n. A boat man, ఓడవాడు. The beams of a boat, వాడుకొక్కలు వేసేదులు. వాడ గొన్నేరు వాడు-గన్నేరు. n. A certain fragrant plant, called Oleander, *Nerium odorum*, కలరవ్వు. వాడ గాలి వాడు-గాలి. n. Wind that blows from the sea, a strong wind. వాడ ముక్కు వాడు-ముక్కు. n. A small thin long snouted fish. మత్స్య భేదము.

వాడ వాడు. [Tel.] n. A street, a range or row of houses. దివి, ఇండ్లవరుస. Fragrance, scent, ఖరమము. "వాడవారిని వచ్చి దయను." H. i. 138. "వాడుకుడి తల్లి మలమ్మ మొరలెట్టు, ముందుగనిదిట్టు మునుకెట్టు గడుసురాలు ముగియవెట్టు." Vema 173. వాడవారి, విధి. వాడకొట్టు వాడు-కొట్టు. n. Neighbourhood. వాడవడిదె వాడు-వడిదె. n. A

whore, లండె, కేకె. "వాడుకుడి వాడుకుడి ములు, వాడిగాని వాడుకుడి ముడుకులకు ముడుకులకు." Vema 1869.

వాడి వాడి. [Tel.] n. Sharpness of weapons or instruments, అయిదాడులకు, చురుకు. Heroism, కౌశల్యము. adj. Sharp. కఠిన, తీక్షణము, విశిష్టము. Cruel, దుర్మన. "దుర్మనము వాడిమొరలెట్టు." BD. v. 1435. వాడి మగడు వాడి-మగడు. n. A hero, కూతుడు. వాడిమి వాడి-మి. n. Sharpness, కఠిన, కౌశల్యము. Brightness, తేజము, ప్రకాశము. Courage, కౌశల్యము.

వాడు వాడు. [Tel. cf. Tam. వాడు. The Drav. base of the word is *va* or *va-* that. The primitive form is *va* he. cf. *va*. The sound of *v* (V) is added to facilitate the pronunciation.] pron. in the third person masculine singular. He, that man, *va* వుడును. Gen. వాడి or వాని his. Dative వాడి or వాని to him. plu. వాడు, వాండు, వారు or వాండు they. వాడు వుడును యిండ్లకుఁబోయారు they all went to their respective houses. వాడివాడి he himself. వానివారి they themselves. It is added to the genitive of a noun. ఇల్ల వాడు the owner of the house, the house-owner. గుర్రపువాడు a horsekeeper. వారి వాడివారు the people of the Ravipati family. తప్పెలవాడు he of the drum, the drummer. అక్కడివారు the people of that place. వాడు వావాడు he is a man of mine, i.e., he is my kinsman, my relation. అతని వాడు his relations, his friends, his people. It is also added to verbal participles. పోయేవాడు the man who goes. పాడేవాడు he who sings, the singer. ఆడేవారు those who play, the players. పెట్టేవాడు *Peetey*! Added to adjectives, it forms the corresponding nouns. వాడుకొట్టు a bad man.

an old man. చిన్నవాడు a boy. పెద్దవార old folks. చిన్నవారు young folks.

వాడు [Tel.] v. v. To wither or fade. వూన నును. "అయినభరిమనవానవాడువాడ." T. iii. 144. వాడించు or వాడుచు vaddin-

ṭṭu. v. a. To cause to wither, వాడివేయు.

వాడవారు, వాడువారు, వాడువెంచు or

వాడువడు vada-vāru. v. n. To fade. వూన

మను, కంచు. "నీ లవలిదర్శనులట్లు పవనైకతెక్కులు

వాడ గానముల్లులాడియాడి." UR. iv. 287.

వాడు or వాడుకొను vādu. v. a. To

use, to make use of, ఉపయోగపరుచు, పను

పరుచుకొను, వినియోగపరుచు. v. n. To be

generally talked, or spoken of. వంతుకా

వెప్పకొను. వారిమాటలనువాడుకొనివారా did

they use these words? వాడుచు

vādu-dalu. n. Use, practice, వాడుక, ఆధ్య

పము. వాడుక or వాడిక vāḍuka. n.

Practice, habit, custom. వాడుకబ్రవచిస్తే,

పను పడిదియ, ఉపయోగము, ఆధ్యపము,

అలవాటు. Business, వ్యవహారము. వాడికను

కెచ్చు to use, make use of. adj. Cust-

omary, usual, habitual. అలవాటుగానుండే.

వాడుకగా or వాడికగా vāḍuka-ga. adv.

Usually, commonly. అలవాటుగా, వాడుక

వడు vāḍuka padu. v. n. To be accus-

tomed. పనుపడు, అలవాటుపడు. ఈపనిలో వాడుక

పెద్దవారు persons accustomed to this busi-

ness. వాడికవారు or వాడుకవాడు,

vāḍika-vāru. n. plu. Customers. వాడికగా

వచ్చువారు.

వాడికవ vāḍi-dava. [Tel.] n. The end of a

sugar-cane, చెరుకుచివ.

వాణి vāni. [Skt.] n. Voice, speech, sound,

వాక్యము, యెను. The name of the Goddess

of Speech, యరవతి ఆకాశవాణి or నగవాణి

a voice from heaven, a voice heard from

the sky. వాణీశుడు వాణీ-శుడు. n. Brahma,

as husband of Sarasvati. బ్రహ్మేశ్వరుడు.

వాణిజ్యము vāṇijyaṁ. [Skt. from వాణిజ్య.]

n. Traffic, trade, commerce. క్రయవి

యముచేత వైశ్యవృత్తి వాణిజ్యము vāṇijyudu.

n. A trader, merchant, వైశ్యుడు, వలసవాడు.

వాణి ది vāṇi. [Skt.] n. An actress, a

dancer, a public singer. వాణిదకత్తె, అం

కత్తె.

వారత vāta. [Tel. from వారు.] n. A burning,

a brand, a cautery, the mark which it

produces. కాలివలహముతో కోగమువచ్చిన

పక్కవలన కాల్యదము. Also, the 3rd case of

వాయి. By or in the mouth, మూతిలో లేక,

నోటినుంచు. వారతవేయు vāta-vēyu. v. a.

To burn with an iron or apply as the

actual cautery. To cauterize, to brand.

కాలివలహముతో కోగములపక్కవలన

కాల్య. To put in the mouth. వాయింకి

వాడు వారతమొక్కాడు he devoured my

house, i.e. he seized my property. See

under వాయి.

వారము vālamu. [Skt.] n. Air, wind,

వాయువు, వాణి. Rheumatism, gout, infla-

mation of the joints. వారవారము vāla-

polāmu. n. An infant breeze, a gentle

wind, పిల్లవాణి. వారవారము vāla-podhamu.

n. The Palasa tree, *Butea frondosa*.

వారుగచ్చెలు, కంకుము. వారప్రదు, వారమృ

గము or వారాయువు vāla-prami. n. A

swift antelope, వారికెరుగువాడిచే వుగము.

వారాయువు vāla-ayumu. n. A

window, కిటికీ. వారాళి vāḍaṣi. n. A

serpent. పర్పము.

వారిగాను or వారివిద్యుము See under

వాయి.

వారూలము vāḷālamu. [Skt.] n. Wind.

వాణి. A whirlwind, a gale, a hurricane,

కుడివాణి. "ప్రచండవాహులంకరించు

వాణి" etc. Rwa. Prof. 3. వార్య వార్య.

n. A whitewind, or hurricane. మహావారీ, వాతూలము.

వారేత Sec under వా.

వార్యల్యము. వార్యల్యత or వార్యలత *varyal-gama*. [Skt. from వార్యము.] n. Parental love, fondness. విశ్వాసము, పుత్రాదులయం దుగలసత్వము. పుత్రవార్యల్యము paternal kindness.

వాదము *vadana*. [Skt.] n. Scand, sounding; beating. వివాదిత్వము, వాయిదము.

వాదము *vadana*. [Skt. from వా to speak.]

n. A dispute, discussion, contention. మాట

లపూర్వకమైన కలహము, వావాదము, తగవు.

Alchemy, రసవాదము. వాద్యధర్మశ్రేష్ఠుఁ

he who fails in alchemy becomes an

excellent doctor. "అధిమతే నిర్దుర్బలకర

దివసిగజకారవాద్యుఁడు." P. Pref. 15. టి.

వాదివది, రసవాదివదెను. వాదించు, వాదము

చు or వాదాడు *vadina*. v. a. To argue,

debate, dispute, discuss. కలహముచేయు,

జగడమాడు, తగ్గించు. వాచి *vadi*. n. A

speaker. One who argues, వాదించు

వాని. A plaintiff or complainant. వ్యాజ్యము

తెచ్చినవాడు, తగవునకుపోయినవాడు. ప్రతివాది

a defendant. కార్యవాచి one who speaks

or argues the point alone. "కార్యవాచిలే

కడుచలంబు." Vema. iii. 96. వాదు *vadu*.

(from Skt. వాదము) n. A dispute, conten-

tion, fighting. కలహము, యుద్ధము. "స్త్రీల

యోధవారులాదకము." Sumati. i. "మల

దన్వ రోవుదునవారుమడియె." Ila. iv. 72.

వాదుడుగుట, అదిగా జగడముచేయునది.

"మునుగజామ్యునితో వాదుడుగకయెనర్చిన

పిచ్చుట." S. iii. 412. వాదుదేయు or వాదు

లాడు *vadu-cheyu*. v. n. To dispute, to

contend. వివాదమాడు, పోరుచేయు.

వాదోడు *va-dodu*. [Tel. వా+దోడు.] n.

Assistance in word or in speaking, మాటకు

సహాయము. A social companion, a friend

to talk with. మాటకుదోడు. An instrument

to open and examine the diseased mouth

of an animal, a pharyngoscope. "వాదో

దైవకాంతవామల, నిర్వం." Charu Chan-

dir. iv. 35.

వాదర *vadara*. [Tel. వాద+దార.] n. The

edge of a sword. ఖడ్గాదిరీత్యధార.

వాదిత్రము *vaditramu*. [Skt.] n. A kind

of musical instrument. వ్యాధిప్రములైనవా

ద్యము. Music, వాద్యము. B. X. 245. R. i.

143.

వాద్యము *vadhyamu*. [Skt.] n. Any musica

instrument. మధురదోలనన్నాయిదిగారో

ములు మునలగునది.

వాన *vana*. [Tel.] n. Rain, a shower,

వర్షము. plu. వానల వర్షము. The

rainy season, వర్షాకాలము. వానలేనివర్షము

lit: a thunderbolt without rain: i. e., mere

words without deeds. వానకాళ్లు *vana-*

kallu, n. Dark or black streaks in the

sky, which are a sign of rain, a

Nimbus or raincloud, a water sport,

వర్షధారలు. "కాన్యమలోపనిదిచ్చిరాత్రి

ములకు కాంచమంటుదిగునానకాళ్లు నాగ."

Swa. iii. 109. టి. వానకాళ్లు, ఉదకధా

రలు. "మంటిపైనుండి తనకంటనంటి

వచ్చుకాలసర్వములను వానకాళ్లుదూర." Paddim.

iv. 13. వానకోకిల, వానకోయిల or

వానకోవెల *vana-koila*. n. The

Coel or Indian Cuckoo. Also used for

a swallow or martin. చాళికవడి. A harm-

less water snake of a brown colour,

with two light green stripes down

the back. వానకురివెనప్పుడు తెలుపదే నిర్లహ

ము. "పడినది భీతితో వర్షంబురారో

మండేదేవానకోయిలధారి." Pal. 15. వాన

జ్వారిపులము *vana-dzari-pulugu*. n. A swan.

వాన. "అనియలవానాశీపుణవానన - శీత
దశిదేశం." H. iv. 67 వానరేతి *vana-rati*.
n. The rainy season. వర్షకాలము, వర్ష
ముతువు. వానవచ్చెరి an epithet of the
cuckoo. వానపాము or వాన పీను *vana-*
pamu. n. An earthworm; (lit.) a rain
worm. గంధూపము, మరీచి, ఏలైను.
వానరాము *vana-rāṃ*. n. A hailstone.
వడగల్లు.

వానప్రస్థుడు *vana-prasthudu*. [Skt.] n. A
hermit, a recluse. తృతీయాశ్రమముందుండువా
డు. వానప్రస్థము living in a forest.

వానరము *vanaramu*. [Skt.] n. A mon-
key, or ape, a "man of the woods,"
కోతి. వానరుడు a monkey, a misanthro-
pist, చెడ్డవనిచేయువాడు.

వానస్పర్శము *vanas-paryamu*. [Skt. from
వనస్పర్శి.] n. A tree which bears blossoms
and fruit; as the mango. *Eugenia*, &c.
ఫలదాహకము. A tree which bears fruit
without flowering is called వనస్పర్శి.

వాసి *vasi*. [Tel. Possessive of వాడు and
another form of వాడీ.] pron. Of him, his.
వాసియొక్క. వాసి or వాసిని (the acc.
singular of వాడు or the acc. plu. of వాసి
that.) Him, or them. Those things,
వాసిని. "కోరింతులవాసి గొట్టుతులవాసి కో-
ర్పులులవాసి నవ్వవలయు." (G. i. 234.) never
trust those animals which have tusks,
claws, or horns.

వాసిరము *vasiramu*. [Skt.] n. A sort of
cane or rattan, *Calamus rotang*. వేసిరము,
చెట్టి.

వాపి *vani*. [Tel.] v. a. To make, as pots, (వం-
చు) పీతలు. "అపాదిభాండముల్ వాపకు" A. i. 1. "తేకుల ప్రవృత్తదరిద్రభాండముల
వాపవాపముచేయుచున్నారెను." BD. iv. 120.
వాపించు *vanimsu*. v. n. To get (pots)
made; to have (bricks) prepared. (వండలు)

వాపించు. (వండలు) వాపించు. ఇటీవలువాపించి
ఆ బండలములను కట్టించెనాడు he got bricks
made and had the temple built. వానె
vani. The name of a low caste
among the Banians. A. iv. 36. వానెర
vaner. n. A woman of that caste.
"అన్యోదీక్షితునిసార. సార, కలుసార, వానె,
వైదిక." A. iv. 50 వాపిడు *vani-ḍu*. (వానె
+ డుడు.) n. A man of the Banian caste,
వానెకులమువాడు. An epithet of Kubera.
వడగడు.

వాపవండము See వాడువండము.

వాపము *vanamu*. [H.] n. Restitution, return-
ing. వాపముచేయు to return, తీరియిచ్చు.

వాపి *vani*. [Skt.] n. A large oblong pond,
pool, or lake. చెడ్డకోనేటి A well with
steps, వడకావి.

వాపిరము *vaniramu*. [Skt.] adj. Sown, as
seed. విత్తబడిన. Shaven, గొంగుబడిన.

వాపు *vanu*. [Tel. from వాచు.] n. Swelling,
protuberance, intumescence. కోపు, వాచేలు,
Pining or longing, ఆపు, వాపుచులు, ఏకలు.
మొగుడువచ్చు. తండ్రికి వాపుతీరినది the ar-
rival of her husband put an end to her
pining. వాపి *vani*. n. One whose body
is swollen, వాపుకోగతులవాడు. వాపి
vaniri. (వాపు + ఇరి.) n. Lamenting, ఏకలు.
వాపిరి గొట్టు *vaniri-gottu*. n. A
glutton. తిండిపోతు. A fickle-tongued man,
వాకస్పృహలగ్నములవాడు. A gloomy looking
man, ఏకరువాడు, చూపుచుచుండువాడు. వాపు
vanu. (for వాయిపు.) n. Sounding a
drum, &c. వాయిచుట. వాపు తెవులు *vanu-*
te, vlu. n. The dropsy. వాచేరిగము, కోపు.

వాపుచ్చు *va-puttsu*. [Tel.] v. a. To open the
mouth, వోరుతెడు. To say or tell, చెప్పు.
వాపుచ్చని unsaid, that cannot be said,

చెప్పరి, చెప్పరూచరి. వాపోవు *va-poru*.
v. a. To cry out, అరిచు. To cry, bewail,
weep, ఏడ్చు. వాపోక *va-poka*. n. Crying,
అరచట, ఏడ్చట.

వామ See under వామము.

వామదేవుడు *rama-dēvudu*. [Skt.] n. A
name of Siva. శివుడు.

వామనము *ramanamu*. [Skt.] adj. Dwarfish,
short. వాట్టి. n. A tree termed తుడుగుచెట్టు.
వామనకాకి *ramana-kaki*. n. The green
billed Cuckoo. వామనకాయలు or
వామనములు *ramana-kayalu*. n. plu. The
name of a certain fruit used as a pickle
అరగామివేసి అరగమైన కాయలు. Tender
tamarind fruit, శరవీరకాయలు. వామన
గుంటలు *ramana-guntalu*. n. A tablet
with fourteen holes for playing at a kind
of game. ఎవ్వలూరిని పంపించుట మొదలైన
కరంగా కలిగి అట్టి కందు పదునలునా కేసిది ను
లుంగంటలు. వామనపాతుకాడు *ramana-
patu-kadu*. A kind of bird. వామవాహన
రము *ramana-vaharamu*. n. The fifth
incarnation of Vishnu as a dwarf.
చిట్టపుయ్యక్క. అయిదవ అవతారము. వామనీ
శృంగము *ramani-kotumu*. adj. Shortened,
stunted. పొట్టిగా చేయబడిన. వామనుడు
ramanudu. n. A dwarf, పొట్టివాడు. An
epithet of Vishnu, చిట్టపు.

వామము *ramamu*. [Skt.] adj. Left, not
right. సవ్యము. ఎడమ. Charming, lovely,
రమ్యమైన. Crooked, వక్రము. Short, పొట్టి,
ప్రావ్యము. వామ వయా. n. A lovely woman,
మందరమైన స్త్రీ. వామనరము *rama-karamu*.
The left hand. ఎడమచేయ్యి. వామలోచన
rama-lochana. n. Lit. the bright eyed, or
fine eyed, i.e., a beautiful eyed woman.
మంచికన్నులగల స్త్రీ. వామస్వరము the right
hand; lit. the hand which is different
from the left, కుడిచేయ్యి. KP. vi. 33.

వామలూరము or వామలూరుపు *ramala-
ramu*. [Skt.] n. An ant hill, or mole hill,
especially the mounds of earth thrown
up by the white ant. తట్ట.

వామి *rami*. [Tel.] n. A heap as of straw,
a stack, any heap. రాకె, చొర్ర, కుప్ప.
"వామిగా చడగండ్లువేసెనెవ, కురిసి పను
మంచుకుంఢిని నెట్ల నెడి." DR. Aranya. 86.
వామిగా, కుప్పకుప్పలాగా. "పెరటింగి నెక్క
బావి, మనుగలుకు, చొప్పు మేమివామి, జనుము,
యెప్పురోలు." S. li. 440. [Skt.] A mare,
అడవికరము. A she-ass. వేడడము, అడగాడి.
వామివొడ్డి *rami-doddi*. n. A stack-yard.
గడ్డిచేయి పెరడు.

వామింట or వాయింట *ramunta* [Tel.] n.
A snail shrub, the leaves of which are
used medicinally. *Oleae pentaphylla*,
అజుంధిని.

వాము See వామము.

వాయు *raya*. [Tel.] n. A quantity of grain
put in a mortar to be pounded at one
time; so much grain as the mortar holds
at once. మంచుటకు గోటిలో పెరిపాసిపోయె
వాయము. A quantity of rice and curry
mixed to be eaten. A creek or valley in
a hill, కొండపందిచ్చివేళ.

వాయుగొట్టు or వాయుగొట్టు *raya-gottu*. [Tel.
from వాకె.] v. a. To bent so as to cause
a swelling. To cause to swell. To make
one pine for, వాకెన్లుచేయ, ఏకారున్లు
చేయ.

వాయువండము or వావండము *raya-dan-
damu*. [Skt.] n. A loom, వాలనాడు లేదా
సరికట్టెడు పంక.

వాయునము *rayanamu*. [Skt.] n. A cake
or cakes offered to the Deity and then
given as a present to a Brahmin woman
at the commencement of the performance
of a vow, వ్రతోచ్ఛారణకాలమునందు తిహాయ
నముగా విచ్చెడి పొడకము. తీర్థనాడునము

cakes so given in a winnowing basket.
చూసివాయకము cakes so given covered.
ఇద్దివాయకము: తుచుకొంటి వాయకము the
like for the like, fit for tat.

వాయుము *vāyumu*. [Tel.] adj. Useless,
vain, వ్యర్థము. "వాయుచరణ్ణోరేలు." మార్క. iv.

వాయువ్యము *vāyavyamu*. [Skt. from
వాయువు.] adj. Pertaining to the wind.
వాయుసంబంధమైన. n. The north-western
corner of the earth, the North-west
quarter. వాయువ్యదిక్కు.

వాయుసము *vāyasamu*. [Skt.] n. A crow,
కాకి. వాయుసంబంధవాయువ్యమునా కాకకాక
వాయుము. వాయుసారాతి *vāyasavāti*.
n. An owl కుడ్లకూక (lit. she foe of the
crows.)

వాయి *vāya*. [Tel.] n. The mouth, మోరు.
The face. ఎముక. The edge of any cutting
instrument, కట్టియుంచు. Wind, వాయువు; ఆ
కొకవాయి, మనోవాయి. వాయివిరంజను the
name of a tree. M. III. vi. 261. నీళ్లవాయి
a valley or hollow through which a stream
sometimes runs. పాపదిక్కులకు కురుకునీళ్లు
వచ్చేవార. నూరివాయికట్ట a parapet round
a well, దళయకట్ట. పాపదులపనికుండా వాని
చుట్టుకట్టినోపి. Phn. వాయిలు. వారే *vāta*.
(Loc. of వాయి the mouth) In the mouth.
మీరు వచ్చేవాని మాకు వారే రిడిలేరు there was
no moisture in our mouth until you came,
i.e., we were in terror until your arrival.
వాణ్ణి విరంజివారే పెట్టివారు they blew him up
from the mouth of a cannon. వారేరట్టు
vāta-rattu. n. A chatter box, పరుగుబోతు.
వారేవాడి *vāta-vādi*. n. An unpleasant
talker. వారి *vāti*. (Grn. of వాయి.) వారి
కాసు *vāti-kāsu*. n. Hush-money, a bribe.
లంకెము. వారివియ్యము or వారికాసు
వియ్యము *vāti-biyamu*. n. A few grains
of rice put in the mouth of a dead

person when lying on the funeral pile.
నీకునువోటనేపివియ్యము. వాణ్ణోడు *vāy-
ōdu*. v. n. To be unable to open the
mouth, to be unable to talk, to be timid
in speaking, to be bashful or reserved in
speech. వాయోచోక్రీ frankly, freely వోరు
లొనుకొనకుండా. "అత్రువదిక్కు వాయోచోక్రీకపరు
వోరువారలతోడన." S. iii. 121.

వాయింపు *vāyintu*. [Tel.] v. a. To beat,
strike, sound or play on a drum, a lute,
etc. తుళుముమొదలైనవాటినికొట్టు, వీణమీలు,
సమ్మాయిమొదలైనవాటినితీడు. వదువుచుకుంటు
తెట్టికంటి వాయింపు to forget what one
has learnt. వాయింపు *vāyintu*. n. Sound-
ing a drum, etc. వాయింపులు. వాయిదును
same as వాద్యము. (q. v.) వాయిద్యము
corruption of వాద్యము (q. v.)

వాయింకు or వావింకు *vāyintu*. [Tel.] n. A
small shrub, the leaves of which are used
medicinally. *Cleome pentaphylla*, అల
కంధి.

వాయికా *vāyaka*. [H.] n. A stated period
for the discharge of a debt or for the
payment of a sum of money. కడిపు.
An adjournment.

వాయివారే *vāya-vāra*. [Tel.] n. A crooked
sword. పంకలుకలకత్తి.

వాయువు *vāyu*. [Skt.] n. Air, wind, వాత.
A rheumatic distemper, rheumatism, వా
తరోగము. అతల్లవాయువు a species of dys-
pepsia. ఉదరవాయువు flatulency in the
stomach. దురురకవాయువు difficult and
short respiration, asthma. తిమిరువాయువు
paralysis, palsy, deprivation of motion
and sensation together, i. e., numbness.
పక్షవాయువు or పార్శ్వవాయువు hemiplegia.
మర్దవాయువు dead palsy. తేజవాయువు
flatulency in the body said to be caused
by venereal heat. వాయువును వల్లెముడు or
వారేవారి మైమందు a medicine that dis-
sipates flatulency. వారేవాడి a flatulent

pulse. వాతాశిరసు a flatulent disease of this kind, diarrhoea. వాయునిరోధము the art of stopping the breath, practised with a view to attain length of days. వాయుస్థంభము. వాయువళము *vāyu-pāthamu*. n. The atmosphere. ఆకాశము. వాయువిశంకము *vāyu-vishangamu*. n. A medicinal seed, like a pepper corn, put in the mouth of children in order to assist their speech. చిత్ర శంఖము. వాయువేగి *vāyu-vēgi*. adj. Swift as the wind. వాయుసఖుడు *vāyu-sakhu*. n. Lā: the friend of the wind, i.e., fire, అగ్ని.

వార వాన. [Tel.] n. A skein of thread for weaving, containing eight punjams, ఎనిమిదిపుంజములము. Variance, difference, discrepancy, especially in calculation. (తెక్కలో) ఎదుర్కొనుటలు.

వారక వానక. [Tel.] adv. Constantly, uninterruptingly, continually, perpetually. సంతతము, శబింతక, ఎడతెడక

వారకము *vārakamu*. [Tel.] n. A stipend: pay given in advance: money advanced to cultivators to be received again without interest when the crop is reaped. పొనుబడి కాలములో ఇచ్చి ఫలకాలములో వడ్డీ తీసుకొని వచ్చు రాబట్టుకొనుటగానె, తనాచి. "వలసివచ్చునప్పుడు పొనుబడిగానె ఇచ్చి ఫలకాలములో వడ్డీ తీసుకొని వచ్చు" L. iv. 113.

వారక వానక. [Tel.] n. A bit of a palmyra leaf, కాటక చిక్క.

వారక వానక. [Tel.] n. Deficiency, difference in exchange, loss. తోరము, ఎక్కి ఆవారకమునాలో తరిగివచ్చినది that deficiency is made up by this (gain).

వారకు *vāra*. n. [Tel.] v. & To give up. చొప్పు.

వారకుడు *vārakudu*. [Skt.] n. Resistance, opposition, warding off a blow, guarding, defence: a shield. నివారించుట, వారించుట.

వ్రజాక్షిరము, బాలు. An elephant, ఏనుగు. వారణరాజు the prince of elephants. వారణపుడేగ *vārāṇapu-dēga*. n. A kind of hawk, డేజిరాక్షిరము. Jerdon No. 33. వారణపు or వారణపుష్ప *vārāṇa-buṣa* n. The plantain tree. అరటిపప్పు. వారణ *vārāṇa*. n. An embankment, తెలియరీతి.

వారణాసి *vārāṇasī*. [Skt.] n. Benares. కాశీ పట్టణము.

వారబట్టు *vāra-baṭṭu*. [Tel. వా+రా+బట్టు.] v. & To drink, ఆహారము To dry up. అరికొను.

వారము Another form of వాయుము. (q. v.)

వారము *vāramu*. [Skt.] n. A day of the week.

నామ. అదివారము మొదలైనది. A time, తేదీ.

అవృత్తి. A multitude, a flock or herd, a quantity, a heap. పరమాపాము. వారము వా

నా many a time, repeatedly, often.

"మనవారములన్నింటినా చూడము" ఇట్లు.

3. iv. 289. తేదీ వారము. మూ

గురునామ. వారమునామములను తీసి

చెప్పినది every day of the week he gets

his dinner at a different house. "అలా

నుకవారముల తినుచుండు" P. i. 251.

వారకాంతి. వారాంగళ. వారకాము

వారసలి or వారస్త్రీ *vāra-kānta*. n. A

courtesan, a prostitute, a dancing girl.

గదీక, వేళ్ళ, బోగము.

వారయ వ్రాసు *vāra-yatṛakadu*. [Skt.] n.

A relation by marriage, a relation who

comes to witness a wedding. పెండ్లిచూపుడు.

వారలు *vārālu*. [Tel. పూర్తి for వారు.]

ప్రము. They.

వారవాలము *vāravālamu*. [Skt.] n. A

piece of armour; a quilted jacket. శని

చము, దూది పొంతనొక్కడ.

వారముడు *vārāmuḍu*. [H.] n. An heir,

master, lord, owner. ఒకనిసొమ్ముకు వారము

దారుడు.

వారావీధి or వారవీధి *var-avadhi*. [Tam.] n.

A bridge. వంతెన.

వారాహి *var-ahi*. [Skt.] n. A wild sow.
అడవి అడవింది.

వారి *vari*. [H.] affix. According to, by; as
తాకించారి according to date. ఆనామివారి
man by man వారివామా *vari-vama*. n. A
bill of lading, a receipt given by a ship
captain for goods laden on his vessel.

వారి *vari*. [Tel. the infl. of వారు.] prep. in
the genitive case. Of them, వారియొక్క.

వారి *vari*. [Skt.] n. Water. జలము, నీరు. వా
రానీ, వారిరానీ or వారావీధి *varasani*.
n. A collection of waters. The ocean,
సముద్రము. "వెనువారానీలోనివామణిని
యందు." Vema. 393. వారిజము *vari-
jama*. n. Lit: The water-born, i.e., a lotus
or water lily. పుష్పము. వారిదము or వారి
వాదము *vari-damu*. n. A cloud. మేఘము.
వారిధి or వారిధి *vari-dhi*. n. The sea.
సముద్రము. వారిధికన్య *vari-dhi-kanya*. n.
Lakshmi, the sea-born goddess. లక్ష్మి.

వారియ *varinsu*. [Skt.] v. a. To do away,
drive away, warn off or ward off, avert.
To guard, defend, prevent, elude, or
oppose. To dissuade, forbid. నివారించు,
అడ్డగించు, ప్రతిఘటించు. "వివారించినవారయ
ప్రకారమునప్పుడు నిశ్చయమువారియవారిని." M. III. ii. 35.

వారిణి or వారిణి *varina*. [Tel.] n. The
cord with which the large iron bucket is
fastened to the hanging arm of a
picola. వానన విరిచునడకు కట్టివారిణి.
A kind of net used to catch small fish.
వారిణిపిడి *varina-pita*. n. A stick used
in fixing the yoke to the plough.

వారు *varu*. [Tel.] n. A strap of leather.
వాడువారి నిడుపుగానోనిన చర్మపురీతిక, సన్నగా
నోనినతోలు. వారులునిట్లు *var-ant-rillu*.
(వారు+అంటున్నట్లు.) n. A large bow used by

masses, రాతిమహా వారులట్లు పెద్దదితోలు.
వారిణి *varina*. (వారు + య.) n. A
piece of leather or rope used to tie the
yoke and the pole of a cart together,
వాగతోరాడినచేర్చుకట్టువారులొననది. A rope
used for a similar purpose in a plough or
a waterlift. పడితొలతో రాడిన చేర్చుకట్టుకు
గాని ముంగిసక్రమితో నడకు చేర్చుకట్టుకుగాని
ఉపయోగించెడు వారులొననది. వారిణిపిడి
varina-pita. n. A piece of wood placed
between the yoke and the shaft of a
plough.

వారు వారు. [Tel. plu. of వారు he.] pron.
They, వాండు. It is also thus used,
as equivalent to people, folk, వావారు
any people. మీవారు your people. ఈ
యూరివారు the people of this village. నేను
చూచినవారు the people whom I saw.
Added to some nouns it has an honorific
sense, as నేనవారు, నీవవారు your honor.
Infl. వారి their. వారు v. n. To flow
down, or drain off, as water from
boiled rice, పడియు, నీలమందలైనదివారు.
To be lessened or diminished, తగ్గును.
v. a. To pare or cut thin, as the ends of
a palm leaf. తాగుతు ఒకరివ్వు. వారుతోను
varu-kunu. v. a. To take up by the hand-
ful. Metaphorically, to get, gain, pos-
sess oneself of. విడికొల్పరానివస్తువొక, వారు;
చెందు. నన్ను వానము చేసి వాడేను వారుతో
న్నాడు has he gained any thing by
cheating me? వారుడు or వారు
varatu. (causal of వారు) v. a. To touch
water with the lips and cast it away.
అనవించు. To cause to flow, వారిదేను.
నీలవారు to pour off the water from
boiled rice by inclining the vessel, వారు
నల్లుచేయు. To expect, ప్రతీక్షించు, ఉద్ద
శించు. అంధ్యవారు to offer up prayers:
(because while uttering the prayer called
అంధ్య they let water run through their
fingers.) "హేమశంకర జలమునునిగివారు జల
నలుపుచేసి." DRU. 774. "అంధ్యవారు చేసె."

G. vi. 17. వార్తపు or వార్పు *varupu*. n. The act of straining water or letting it flow, అవశము. Water poured off from boiling rice, Koṣṭ.

వార్త *varu*. [Skt. from *varu*.] n. The West, the region of Varuṇa. పడమటిదిక్కు. Any spirituous liquor, క్షణ.

వార్తము or వార్వము *varuvamu*. [Tel.] n. A horse. శుక్రము. "వార్తముదిగిరికి ముఖమింప." Pal. 497.

వార్పు See వారు under వారు.

వార్త *varia*. [Skt.] n. Tidings, intelligence, news, talk, conversation, a report. వర్తమానము, వ్యవహారము, మాట, సంభాషణ. వాడు వార్తవాడ వ్యవార్త ఒకటే కాని వాడు నిజముగా వెళ్ళలేదు the report is that he went, but in reality he did not go. "కలలోనగన్ వార్తలొకతలవంత కేలు కారమునియెంచుకొంటి." Anirudh. ii. 158. వార్త కాడు *varia-kadu*. n. A talkative person. మాటకారి. "నీర్వవర్త వాడువార్తకాడు." Vēma. 450. వార్త కెక్కు *varia-k-ekku*. v. n. To obtain notoriety. ప్రసిద్ధిని పొందు. "గవ్వ కారమునుగోసిచ్చి కిరిరాజు వార్తకెక్కి కోటపల్లి కెక్కి." Vēma. 289. వార్తలాడు *varialadu*. v. n. To talk, speak, converse. మాట్లాడు, సంభాషించు. వార్తావహుడు or వార్తాకుడు *varia-vahudu*. n. A messenger. వర్త వర్తమానమును తెలిపి కొని పోయి చెప్పవారు.

వార్తాకము *varialakamu*. [Skt.] n. The Brinjal, Egg plant, *Solanum melongena*, పంకాయ, పంకాయ. వార్తాకీ *varialaki*. n. The plant called *Solanum indicum*, ఎంలకాయ.

వార్తాకము *varia-kamu*. [Skt. from వార్త.] n. A gloss, a commentary. మాత్రమునందుగాను సంక్రమణముగాను ఉండి వాగ్యము, ఉత్తరములకు తెలిపి క్రియము.

వార్తాకము *vardhakamu*. [Skt. from వృద్ధ.] n. Old age, ముసలితనము. An assembly of old

men, ముసలికాండ్ర సమావేశము. వార్తాకము *vardhakamu*. n. Old age. ఏలకాయలము వారియారు, వృద్ధత్వము.

వార్తాకము *varia* as వార్త. (q. v.)

వార్తాపిపిడు *vardhu-pikudu*. [Skt. from వృద్ధ.] n. A unurer. వర్తించే తనియవారు.

వార్పు See under వారు.

వార్వము *Same* as వారుము (q. v.). వార్వపుటగి *volcanic* fire under a sea, పడకాన్ని.

వార్తాకము *varshikamu*. [Skt. from వర్షము.] adj. Pertaining to a year, limited to a year. సంవత్సరకాలపరిమితము.

వాలకము *valakamu*. [Tel.] n. Deceit, మోసము. Hypocrisy, pretence. కేము.

వాలిది or వాలవార్తము *valadhi*. [Skt.] n. A hairy tail. కోమలవృక్షపువృక్షము, ఏనుగు గుర్రములలోనగువానిలో.

వాలము *valamu*. [Skt.] n. A tail, తోట. 'A sword, ఖడ్గము. [Tel.] A royal tiger, తెచ్చిరి.

వాలయించు or వాలయించు *valayinche*. [Tel.] v. n. To be compelled or forced, నిర్బంధపడు. v. a. To oppress, force, compel, నిర్బంధించు.

వాలిగుడు *val-gudu*. [Tel. వాలు+గుడు] n. A tailless monkey, a baboon, వాలికోతి.

వాలాయము *valayamu*. [Tel.] n. Force, compulsion, నిర్బంధము. adj. Inevitable, అనివార్యము. Constant, నిరంతరము. వాలాయముగా *valayamu-ga*. adv. Positively, certainly, undoubtedly, అపర్యయము, నిర్ణయముగా, మాత్రముగా. (Also, less correctly) usually, often, commonly. వాడుకగా. "అలాచాలాయముగా భరించుకొనుటం కలు." KP. v. 100. "మాయాపర కాపుము

వాల్మవత్ కృతము, దుర్బలస్వభావరాజునియ
జేయు ద్రిశగవ్వా యను జక్కడనున్న పుష్పతియ
రీతి." R. iii. 66.

వాల్మరు *valaru*. [Tel. వాల్మ + రు.] adj.
Sharp, as a sword. Swordlike, resembling
a sword, వాడియున్నట్లనెనుండే. "వాల్మరులై
గరజంబుగ్ దిశించె." Parij. v. 56. వాల్మరు
కూపు a sharp arrow.

వాల్మర్పు *val-maru*. [Tel.] v. a. To brandish
a sword కత్తినిపులింపించు, "వడినానిదగ్గరి
వాల్మర్పూరి." HD. v. 425.

వాలిక *valika*. [Tel. from వాల్మ.] adj. Long.
నిడునై. దీర్ఘమైన. "నిడువాలికయాపు." V. iii. 59. టీ. మిక్కిలి సోగమైనయాపు.
Sharp, వాడిమైన. "వాలికయ్యలు" భార. భీష్మ.
i. [Skt.] n. A pit in the roof of the mouth.
అంటినిగుంట. వాలికపద *valika-pada*. n. A
certain pace in horses. అక్కడనున్నదము.
"ఇట్టిచ్చియనిసి పోడియము బండ్లనుదయవాలికప
దయమున గలుగువారుయలు నడలింపినాగనిదిరా
గమున గడలిందితోరిన." G. viii. 74.

వాల్మ or వ్రాల్మ *valm*. [Tel.] v. n. To bend
or weigh down. To light or peroh. To hang
loose; to fall down. కొచ్చు మొదలైనవివంగు,
తెల్లమొదలపడినవి, కిందికివి, దిగువకు, వెను,
తొలు, పెరగు. To increase, అంతయించు. v. a.
To transgress, exceed, అధిక్రమించు. వాలి
పతిష్కమై in the passion which he felt,
పచ్చివోపముచేత. వాలిపచ్చిపతి through the
grace that descended on thee, పచ్చిన అను
గ్రహమువల్ల. అదివాని పాదములమీదవారెను she
fell at his feet, "త్రైమలరెత్తికందుకము చందము
గానగలవెనీలకుక్ వ్రాల్మగనకపట్టు" R. v. 290.
"పుట్టలక వ్రాల్మకేటి." T. iii. 111. వాల్మ
valm, n. A sword, కత్తి. A slope, a descent.
అంతకాలు. Length, దీర్ఘము. Sharpness,
వాడిమి. "అనియలలేనియలనాలు అనిననాలు." H. ii. 18. ఇరువారుచున్నట్లు అనగా అర్థము
దీర్ఘముగా కెగిరి పులు చున్నట్లు. వాల్మ వాల్మ.

adj. Long, sloping, slanting, downhanging,
drooping. దీర్ఘమైన, అంతకాలు గానంతే.
వాల్మయాపులు drooping glances. Sharp,
వాడిగల. Cruel, క్రూరము. వాల్మపు or వాల్మ
లుపు a sharp arrow. వాల్మకోలగ్ *valm-
kologu*. n. A stork, చక్కోకొంగ, చివము.
వాల్మగ్ or వాల్మగా *valm-ga*. adv. Slant-
ingly, lengthily, అంతకాలుగా. నిడుతుగా.
వాల్మగంటి or వాల్మగంటి *valm-ganti*. n. A
bright eyed woman; lit. a long-eyed girl.
దీర్ఘమైనకన్నులుగల స్త్రీ, అంతకాడి, వివాల్మ.
వాల్మగడుపు or వాల్మగడుపు *valm-gadupu*. n.
A projecting or protuberant belly, పొట్టే.
వాల్మగొచ్చు a canal or sluice. వాల్మతు or
వాల్మపు *valm-tu*. v. a. To bend, incline,
slant, కిందికినంచు. To cut off, కోసి
జేయు. చెప్పవాలెను to droop the eye-lids,
i. e., to close the eyes. రాత్రిఅంతా కన్నలు
వాల్మలేదు I did not close my eyes all
night. అనుంచుము వాల్మివాడు he slanted
the eyeball. "వాలిపతిష్కమైవారు నీవాడి;
వాలపతిష్కమైవారునునని, జండుగంధులు
జలమరట్టించు." HD. i. 947. టీ. వాలి,
పచ్చివ; కిష్కమై, కోపముపట్టి; వాలు, దీర్ఘమైన;
కు వాడివాలన, ఈ పట్టి భక్తియంతము, పావనము,
వాలకలకు; వాలకునని, కోసివేయునట్లు.
వాల్మతుక్క or వాల్మకుక్క *valm-tukku*. n.
The planet Venus or its regent. శుక్రడు.
"వాలపాండకూర్పున వాడివాలమక్క." Bar.
D. 568. వాల్మచేప *valm-chepa*. n. A kind
of fish called *Chirocentrus nudus*. మత్స్యగ్గి
శేషము. వాల్మడు *valmdu*. adj. Hanging
down. వాల్మడుకొప్పులు branches that hang
down. n. A kind of tree. ఎర్రవాల్మడు
the red kind. వాల్మడుచెక్క the bark of
this tree used in medicine. వాల్మడుతైలము
the oil extracted from this bark. "కోరి
వాల్మడుతైలంబుగ్రోలువారు." P. i. 725.
వాల్మపు or వాల్మపు *valm-pu*. n. Bending
down, వాల్మలు. వాల్మపుచ్చు *valm-puchu*. n.
The morning or evening sun,

తేకకాక్ష, అపరాధము. నాయకుగడు చతు-
శ్శయ్యలు. n. The hero of the sword, i. e.,
A brave man, శూరుడు.

“॥ శాఖిమియ్యునియ్యున్నా,
 శిలయి పరాక్షునియ్యిచ్చునియ్యు
 కాదోదికార్యముగల,
 వానియ్యుగడేలు కలదియ్యునియ్యు

నాటకము, వాల్మీకము, or నాటకము
గము *natu-nakame*. n. The sworded
beast, i. e., the wild boar. అడవిచంటి.
“అడవిపును తరువుదీగి నెవలలకు లోబడకవాడు
నాటకముగముల” బలుమాపులబడనేయును,
అతని వారియిం చెల్లెక్కుమారనమితిన్.”
Puduma. i. 55.

मण्डलं *maṇḍala*. [Skt.] n. Sand. **मण्डल**.

వాలుగ or **వాలువ** *valuga*. [Tel.] n. A kind of fish. A fish in general, 'వేప'. The name *valuga* is given to two or three kinds of fish, which are scaleless, rank and oily. Thus, **వాలుగవేప** is a sea-fish, *Trichinurus lepturus*. See Russell, plate 165. Another *valuga* is a fresh water fish, found in tanks but oftener in rivers. Another is a species of *Silurus* (Russell, plate 155). **మట్టవాలుగ** is the Cat fish, which is nearly globular, and is covered with prickles. **వాలుగకంటి** *valuga-kanti*, n. A beautiful eyed woman, a woman whose eyes are as beautiful as those of a fish. **వాలుగలొక** a sort of Scale-fish. Russell, plates 3 and 10. *Rhinobatus lavis*. (Jerdon.) **వాలుగపాము** a certain venomous water snake. "వాలుగపాముమట్టిపడక," S. iii. 291. "కొర్రపాములవల్లది కొలుపురెంకలకెచ్చి వాలుగలొకనుండలకెచ్చి," G. i. 111. **వాలుగదాసు**, (పానకరేకుడు) is a title of Manmatha whose banner is a fish.

పాతూర్లు బడిగిరి. (Tel.) వ. ౧. To delay.
అనుమతి.

అనన్తరము Another form of అనంతరము (9. 8.)

३०३ *vaṁśiki*. [Sk. from *vaṁśa*.] n.
The name of the author of the Sanskrit
Ramayana.

పాల్లభక్తము *vallobhagyanu.* {Skt. from పల్లభ} n. Authority, rule, అధిపత్యము, హక్కువము. Love, affection. Influence, ప్రేమ, విశ్వాసము, బలము, హక్కు. వానికి రాజావత్తు నిండా పాల్లభక్తి మున్నది he has much influence with the king. "పాల్లభక్త్యంభ్యర్థస్య గ్రహాంతోపకలపా తపత్యస్త్వతియో." A. ii. 105. టి. పాల్లభక్తనా, భక్త్యర్థిక యము. ఈశ్వరప్రసాదాగోభ్రాంతియి యున్నది గతుక పెద్దలయందలి విశ్వాసము భక్తియన బడుచున్నది.

నాళి or నాళి వాళి. [Tel.] n. Custom, practice, usage, experience, వాడుక. A battle-path, పశువులవాడుక. నానందినాళి the custom in my family. అది నాకు నాళిలేదు I am not accustomed to it.

వాచకాశక్తుః *va. vachakshaktuḥ*. [Bkt.] n. An eloquent man, an orator. వై, తేష్వవాచకాశక్తుః శక్తిగలవారు, యోగ్యులునుగా వాక్యాశక్తులు, వాచి.

వావాడు *va-vadu*. [from Skt.] n. An address.
ఉపవాసము.

వాచి అర్థ. [Tel.] n. Legality, lawfulness; consanguinity, legitimacy. వరుస. Relationship, బంధుత్వము. “వాచి తెల్లవాచి కూతురుపెరికి” భాగ. X. వాచి వర్తన to commit incest. ఇది వాచి వారు this is not right, i. e., this is incest. అపరమమక పెండ్లి పెట్టెను వాచి వారు it is unlawful for him to marry that girl.

small shrub, which is edible and medicinal, *Cleome pentaphylla*. $\alpha\alpha\chi\alpha\varsigma$, $\alpha\alpha\chi\alpha\delta$.

నాచిక *naçika*. [Tel.] n. The pit at the bottom of the throat on the breast bone.
కంఠము దిగువననుండు గుంట.

వారి *varī*. [Tel.] n. Order, series, క్రమము, అనుగతి, Greatness, glory. Patience, quiet, resignation. సహనము. "సతయోగవహనవిచ్ఛేదమునకు, బోధయోగవహనాభివృద్ధియను, వారిలో జన్మించివడినది." ND. iv. 600. adj. Great, much, అధికము. Following, అనుగతము. Difficult to obtain, ఉత్పన్నము. "శివలక్ష్మినాగధలక్ష్మీమరత్నము బాధ్యసత్వభర, వారిత్వమయ్యెను." Vag. Pref. 35. adv. Very, exceedingly, much. అత్యంతము. "భారతమునందున్నట్లు ప్రాయము, వారి పట్టించివడినది. మనమునందు బుద్ధిమాటలచే ప్తి." ND. i. 612.

వారి *varī*. [Tel.] n. The Five leaved Chaate tree, *Vitex negundo* or *Cleome pentaphylla*. Heyne. శీఘ్రాది, నిర్మల, నిల్వవారి & shrub called *Justicia ganderusa*. Another species is called కొంకవారి.

వాత్సరము *varṣaramu*. Another form of వాతము (q. v.) Also, a conveyance, వాహనము.

వాశిరము or **వాసిరము** *varṣilamu*. [Skt.] n. The chirping of birds, or the cry of animals. వృగవశిరవర్ణన.

వాస Same as వాసము (q. v.)

వాసంతము *varṣantamu*. [Skt. from వసంత.] adj. Vernal, వసంతమునకుండునట్లు. n. A cuckoo. **వాసంతి** *varṣanti*. n. A species of wild jasmine, *Jasminum auriculatum*. వసంతకాలపువ్వు, అడవి మొల్ల.

వాసకసత్త *varṣaka-sattika*. [Skt.] n. A woman who expects to meet her husband. తాను అలంకరించుకొని మనవిలోదును కనిపెట్టుకొనియుండు స్త్రీ.

వాసక *varṣaka*. [Skt.] n. Smell, scent, odour, fragrance. Flavour. పరిమళము. Notion, recollection from memory. Fancy, imagination. చురుకు అనుభవించినదాని స్మరణ. ఇది

వాసిశూన్యమైనది this is the influence of his former birth. వాసి సంస్కృతవాసనలేదు he has not the slightest acquaintance with Sanskrit. "ఉచితాశ్చ కలవైపురీణా వాసనః." B. iii. 95. వాసనకొడుపు & scented wick. పెద్దతొడుపు. వాసన చూడ *varṣana-jīṣṭhu*. i. e. To smell. వాసనపట్టు to scent, to catch the scent of, to trace, to track. వాసనవేయు or వాసన కొట్టు *varṣana-jīṣṭhu*. v. n. To smell, to emit an odour; to stink. పడుకోను, కంపు కొట్టు.

వాసము or **వాస** *varṣamu*. [Tel.] n. A rafter of a building. ఇంటి శ్రేణులమీదనేసిడిది. వాసము the book that suspends a swinging cot. వాసపుదొడ్డులు grains of gum found inside a hollow bamboo. వాసపోయు *varṣa-pōyu*. v. a. To place the rafters on a building, to rafter it, ఇంటి పైకప్పునకు వాసములు కొట్టు, వాసాలుపెడు. పెండెట్టు.

వాసము *varṣamu*. [Skt.] n. A house, habitation, abode, dwelling, residence. గృహము. అడుగు ముప్పును తన గర్భవాసములో పెట్టుకొనియుండి వాడు he kept us in his bosom, i. e., we were in his protection. వాని గర్భవాసములోవుట్టినవాడు the son of his own body, his son. "శ్రీమహాత్మకాది వాసనము." Kala. i. 152. **వాసము** or **వాసము** n. A cloth; clothes. వస్త్రము. **వాసకము** *varṣakamu*. n. A house, ఇల్లు. **వాసగృహము** *varṣa-grahamu*. n. A bed chamber, పడకయిల్లు.

వాసరము *varṣaramu*. [Skt.] n. A day, ఏదో, వాసరాంతము the close of the day.

వాసరా *varṣara*. [Tel.] n. Compensation. చెల్లగా ఇచ్చినది.

వాసపుడు *varṣapudu*. [Skt. from వసు.] n. Indra. ఇంద్రుడు.

వాసి *vasi*. [Tel.] n. Difference. భారతవ్యక్తుడు, భేదము. Greatness, అధికత, గొప్పతనము. Profit, లాభము. Fame, renown, ప్రసిద్ధి. Amelioration, improvement in health or quality. స్వస్థము, నుము. Comparative merit, superiority amongst competitors. Influence. Splendour, glory, celebrity, eminence, honor, lustre. ప్రసిద్ధి, ప్రేయస్క. "గ్రహ శుభబల్యంతాదహం, నీవానియవన్న నే దుగంబు." R. v. 316. "నది నలు తెలివినవాని తెడును." H. i. 138. "వాసి చెడి పతన కాంతిలో." UR. iv. 297. వాసిచేసి they cured him. ముహువాసి fascination, personal influence. వాసికి తెలువాసికట్ట he has a lucky hand, he is fortunate in his practice. మాటవాసికెచ్చినాను I said it without any particular reason. Extent, limit, పరిమితి. This is affixed to words denoting fractions: thus, అరవాసి one half. కాలవాసి one quarter. Advantage gained in measurement, &c., surplus. భారవాసి advantage gained by price. "భారవా సిక్తనాదగ్గ ద్భువన." A. vi. 93. టీ : వాసి, హత్తుయొక్క పతకములలోను. "మానుక్కుకన్న రాధిక యేయొక్క పయైన చానయొసంగుతుందే యాయమవాయువెన్నగ ప్రాంతపునరాటం బువాసియుంబో." IIa. iii. 179. టీ : రాక బంటువాసి, అవాగ కొరకును సేవకునును తుండే భారతవ్యక్తుడు. వాసి *vasi*. adj. Greater, గొప్ప. Better, either in health or in quality. స్వస్థము, కాను, అది యిప్పుడు సిండావాసి it is much better now. గోక్షము వాసియైనది the disease is cured. వాసికంటెరీరు వాసి these are better than the other men. వాసి *vasi-k-ekku*. v. n. To rise to celebrity, become great, obtain eminence, attain superiority, ప్రసిద్ధినిపొందు "లోకమువారు పెచ్చగా విన్నవవాసికెక్కి." T. ii. 38. "నీ యువకారము ముగ్ధులనులక వాసికె పెక్కి." Aniruddh. iii. 59. వాసిగో *vasi-ga*. adv. Well, properly, fully. తేల్చగా. "కాసిమహిమము

వాసివాసికనిది పంజాయముల వాసితియక నీచాదు లము." P. iv. 262. వాసిచేయు *vasi-cheyu*. v. a. To ameliorate, cure, make better. స్వ స్థముచేయు. వాసికత్తము *vasi-kattamu*. n. Propriety, fitness, యుక్తము. "నక్కభాదా విధేయముల మరలగొనుటలో వాసికము." Partij. iv. 16.

వాసి *vasi*. [Skt. from *vas* to dwell.] n. A resident, inhabitant, dweller. నివసించు వారు. నిగదవాసులు citizens. గ్రామవాసులు villagers. కువాసి a hermit.

వాసిండు *vasindu*. [Skt.] v. n. To dwell, live. To smell or be fragrant. పొవలించు. "తదయాది సేధవాధ్యులకై పిక్క న చిక్కిని పెరుగు వాసింపజేర్చి." Krishna : 41.

వాసికము *vasikamu*. [Skt., adj. Perfumed, scented. పరిమరింపజేయబడినది.

వాసు *vasuki*. [Skt.] n. The name of a king of the Serpents. 29 పర్వరాజు.

వాసుదేవుడు *vasu-devudu*. [Skt. from *vasu* యే. n. Lit. The son of Vasudeva, i. e., Krishna. కృష్ణుడు.

వాసె, వాసియ or వాసిగోలు *vasa*. [Tel. వాసె+గోలు.] n. A snail or file, పిల్లగోవి. "సన్నగా తెలిసెవాసిగోలులోలు." A. iv. 38.

వాసెత *vasena*. [Tel.] n. A cloth tied over the mouth of a vessel, particularly of one in which cakes are boiled by steam. కందమాతికట్టినవడ్డ. A cloth bound over the head. అప్పుడప్పుడు గానుండేవాండు, తలకు కట్టుకొనెనట్ట. వాసెనకుడును a cake boiled in steam. ఇడ్డెన.

వాస్తవము *vastavam*. [Skt.] n. Reality, truth. తథ్యము, యథార్థము. వాస్తవికము or వాస్తవికము adj. True, real, genuine, యథార్థమైన, తథ్యమైన. వాస్తవికార్థము the true, real, or literal meaning.

వాస్తవ వాస్తు

1169

వింతు వినోద

వాస్తవము or వాస్తూకము *vastukamu*.[Skt.] n. A potherb, *Chenopodium album*.

చక్కెరకర.

వాస్తవము *vastuvu*. [Skt.] n. The site of a

house; a house, a habitation, గృహము

నకునిర్మయించదగినభూమి, గృహము. వాస్తవ్యము

vastavyamu. adj. Fit to dwell in, నివసించగిన. వాస్తవ్యుడు *vastavyudu*. n. A dweller,

inhabitant, resident. అక్కడి వాస్తవ్యులు

those who dwell there. వాస్తోష్ఠి

vastosthi-pati. n. A name of Indra. ఇం

ద్రుడు.

వాహనము *vahanamu*. [Skt.] n. A vehicle,

or conveyance of any kind; a carriage,

car, horse, &c పాలకీశ్వరుడు మొదలైనవి.

వాహము *vahamu*. n. A horse. శుభ్రము.వాహకుడు *vahaku*. n. A porter, a

carrier; a bearer of dead bodies. మోసే

వాడు, పీనుగను మోసేవాడు. వాహితము

vahitamu. adj. Borne, carried, supported,మోపబడిన. వాహిని *vahini*. n. A river,

a stream. నది. An army, or force. వేన.

Eloquence, వాగ్దోరణి. వాహినీపతి *vahini-**pati*. n. The leader of an army. సేనా

సాయకుడు. The ocean, సముద్రము. వా

హ్యము *vahyamu*. n. A carriage, a

vehicle, a beast of burden. వాహనము,

బంతులు మోయుచున్న. adj. Fit to be car-

ried or borne. మోపకొనిపోదగిన. వాహక్య

vahaky. n. An excursion, trip. విహారము,

సాహస. An expedition.

వాహికిము *vahikimu*. [Skt.] n. The part

of an elephant's forehead between the

frontal lobes. ఏనుగుయొక్క పిన్నమడుటి

బడునుకిందిస్థానము.

వి వి

వి. [Skt.] A particle and prefix,

implying intensity, muchness separa-

tion as in విభాగిణి, విభాగము.

147

వి. [Tel.] An affix, a contraction for వి

or వి. Thus వివి వావి these are mine.

ఈ బట్టలు అతనివి these clothes are his.

వింగడము or వింగళము *vingadamu*.

[Kanarese] adj. Separate, వేరు, ప్రత్యేక

మైన. Spacious. వికాళమైన. Beautiful,

గుండము. Strange, విపరీతము. "పీ విం

దంలైట్టి మంగిటనలకొన్న బృందావనికి మ్రగ్గ

పెట్టుదను." A. iv. 76. "వింకడమైయొక్క

మరిగిగనుగొనె." ib. v. 3. వింగడముగ

vingadamu-ga. adv. Separately. వేరుగా,

ప్రత్యేకముగా. వింగడించు or వింగళించు

vingadinu. v. a. To separate, put as-

under, divide. ప్రత్యేకముచేయు, విభజించు,

వేరుపరచు.

వింత *vinga*. [Tel.] n. Surprise, wonder.

విస్తుము. "ఈనలుకులాడ్డానందెల్లపాపధానంబు

గుమించిజూకిడినట్లు వినుచుండవచ్చు రేంద్ర. చం

ద్రునకునిట్లని చెప్పించొదంగ." KP. v. 13.

వింజరము or వింజిరము *vinjaramu* [Tel.]

n. The seer-fish, Russell plate 184.

Ainlie 154.

వింజామర or వింజామరము *vin-jamaru*.

[Tel. తెల్ల+వామర Cf. Tam. తెల్ల+వామర.]

n. A white whisk or chowri, the tail of the

Bos grunniens. తెల్లనిచామరము. "ఆ కార్య

వింజామరిదోష్యపాండ్యుగనియె." ఆము. iv

వింజామరుటావులు *vin-jamaru-tavulu*. n

plu. A sort of firework, రాగవిద్యలోలేదము.

"దుర్ముఖింకోరిన పంజాంబునలు వత్తు

మంచియాకాక బాణమువింజామరుటావులుకొనియె

ములు." Bahulas. iv. 92.

వింజిలి *vinjili*. [Tel.] n. A certain fish.వింజము *vinjamu*. [From Skt. వింధ్యము.]

n. The Vindhya mountains.

వింతు *vintha*. [Tel.] The ablative of విల్లు

a bow. వింటి. The genitive of విల్లు. Of or

belonging to a bow. విల్లుసంబంధమైన. వింటి

కొల vinti-kola. n. A bow-like instrument used by masons. **వింటిపట్టు vinti-pattu.** n. The part of the bow where the arrow is fixed. **వింటిరాసి vinti-rasi.** n. The sign called Sagittarius, ధనురాశి. **వింటివాడు vinti-vadu.** n. A bowman, an archer, దండయాత్రకు. **విండ్లు** or **విండులు vindlu.** n. (plu. of విండు) Bows, ధనుస్సులు.

వింట vinta. [Tel. from వింత.] n. Hearing, వింటు. **వింటి** the same as **వింటిని**, విన్నాడు.

వింటాలము vintalamu. [Tel.] n. A certain feat in wrestling.

వింత vintu. [Tel.] n. Curiosity, wonder; oddity, oddness; an odd thing, a rarity, a thing that causes wonder, a marvel, అద్భుతము, అద్భుతము. హామకవింత చేసి కొని her countenance being changed. **adj.** Strange, rare, curious, odd, queer, foreign, new. **చోద్యమైన, కొత్త.** Other, అద్భుతము. వింతమాపులు odd looks. **వింతమాటలు strange words.** "అరణ్యమున వింతమని యాచారమునక." Vasu. iv. 100. **వింతగా vinta-ga.** adv. Rarely, admirably, wonderfully. **చోద్యముగా.** **వింతరాలు vinta-ralu.** n. A strange woman. **అన్యరాలు.** **వింతవాడు vinta-vadu.** n. A stranger, a strange man, చోద్యపు మనుష్యుడు. అన్యకుడు.

విందు vindu. [Tel. cf. Tam. విందు.] n. A treat, entertainment, banquet, feast. An invitation. Hospitality, అతిథ్యము, ప్రాధాన భార్యకు భోజనము. A guest, భోజనమునకు వచ్చినవాడు, భోజనమునకువచ్చినస్త్రీ, అతిథి. A relation, యజ్ఞము. కమ్మలకుమందుగానుండే a feast for the eyes, a delicious or alluring sight. "చూడ్చి వింకినవించి." N. ix. 276. మాకు విందులేనివాడు మందు a dinner without a guest is medicine with us, i. e., we seldom dine without friends. "కొండము చున్నకునుకొరియువించి." Vema. 1783. కమ్మలమందు the friend of the lotus, i. e., the sun. B. v. 175. **విందుచేయు** or **విందు**

వెల్లు vindu-chettu. v. n. To give a party or a feast. మర్యాదగాచిరి భోజనము వెల్లు. **విందుకులుకు vindu-ku-puluku.** v. a. To invite, to call to a feast. భోజనమునకుకులుకు. **విందుపురుగు vindu-purugu.** n. A kind of spider.

విందువు vinduvu. [Skt.] adj. Intelligent, knowing, wise. **కావివిందువర్ణమున,** కవి నీతి.

వింధ్యము vindhyamu. [Skt.] n. The Vindhya mountains.

వింతి vintati. [Skt.] pron. Twenty. **ఇరువది సంఖ్య.** **వింతము vintamu.** adj. Twentieth. **ఇరువదివది.**

వికచము vikachamu. [Skt.] adj. Expanded blown, open as a flower. **వికచించి.**

వికటము rikotamu. [Skt.] adj. Large, great, చిక్కినట్లు, గొప్ప, వికటము. Very crooked, చిక్కిరింపకము. Horrible, frightful. Changed in form or appearance. Reverse, contrary. **వికట్యము** ననుకరి, విరుద్ధము. "భావనీయభారతప్రవాసము వాని వికటయగుచుండుననునది." S. i. 58. **వికట కవి vikata-kavi.** n. A jester, a buffoon. **వికటాచల** కొరవడినవాడు, వికటముగా మాటాడువాడు, హాస్యకరుడు. **వికటించు vikatinu.** v. n. To contradict. To disagree with the health. **విరుద్ధము, స్వీకరణ.** "కరణముల ననుసరించకమరణము తప్పించి వికటించును." Sumati. 55. "కరణముగా మాధరణము, కరణమునకేలయితటి కంఠరణముగూర్చునునవికటించును" కాపురమునకుల మరణమునుమతి." ib. 121.

వికట్యము vikathayamu. [Skt.] n. Praise, ప్రోత్సహము. Ironical applause, egotistical boasting, irony, ironical or unmerited praise. **విను.** "మహాహృదయవికట్యము." N. viii. 204.

వికరణీ-లములు *vikarāṇi-dālamalu*. [Tel.] n. plu. The cross lower beams of a shelving roof. వికృణీ-లముల కేసీ-లములు.

వికరణుడు *vi-karāṇudu*. [Skt.] n. The sun. సూర్యుడు.

వికలము *vikalamu*. [Skt.] adj. Defective, imperfect, mutilated. Decayed, impaired. Confused, agitated. Withered, waning. విచ్చిన్నమైన, భగ్గుమైన, చెడిన, కలయ్యిన. "అశ్చ-యస్యథౌ నాదవృత్తిర్యలంకరు." M. XV. i. 166.

వికలత్వము or **వికలత** *vikalatātmu*. n. Confusion, agitation, decay. కలయిత్వము, శైథిల్యము. "లాభవియవృద్ధిం వికలత్వముచాటితి" P. i. 499.

వికలాంగుడు *vikalāṅgyudu*. n. A cripple, one who is deformed or maimed. అంగహీనుడు. "ఇహవికలాంగం ప్రత్యక్షియమానుండు" M. I. ii. 8.

వికలితము *vikalitamu*. adj. Confused, confounded; decayed, impaired, withered. కలయిన, భగ్గుమైన. "ఏకరణీవికలితాత్మకు కాకుండుంబటి" B. i. 535.

వికలుడు *vikaludu*. n. A fool, one who is in confusion. కలకామనమగ్నులవాడు. "కేసరమునవిలిచిరాంతి వికలంబనుచుకా" P. ii. 152.

వికల్పము *vikalpamu*. [Skt.] n. Confusion, doubt, indecision, ambiguity, an alternative opinion, option. ద్వైవిధ్యము, సందేహము, భ్రాంతి. **వికల్పము** or **వైకల్పము** adj. Optional, admitting of two forms (in grammar); alternative, ద్వైవిధ్యమైన, సందేహమైన.

వికవిక or **వికావిక** *rika-rika*. [Tel. (anuk.)] adv. Much, aloud (a word used of laughter.) చకచక. "కృంగళపుదింతరూటల వికవికవాదించినవృత్తము" T. ii. 95. **వికవికవృత్తి** *rika-rika-natru*. v. n. To laugh out, to laugh loudly, చకచకవృత్తి. "కళవళ ముందుగ్గూడవికావికవృత్తి" Ha. iii. 71.

వికసించు or **వికసిల్లు** *vikasintu*. [Skt.] v. n. To open, blow, expand, as a flower. పువ్వు మొదలైపని విరచు, వికాసముజొందు. **వికస**

నము *vikasanaṁmu*. n. Blossoming, expanding, as a flower. Understanding, consciousness, తెలివి. **వికసితము** *vikasitam*. adj. Expanded, in bloom, as a flower, వికసించిన. **వికాసము** *vikāsamu*. n. Expansion, opening, blowing, bloom. వికాసము, విరచింపము. Brightness. వర్షము.

"నీవదనంబు వికాసము, శ్రీ సెయ్యమునున్న దిపుడు." Vish. viii. 395. **వికాసితము** *vikasitam*. adj. Opened, expanded, blown, as a flower. వికసించిన, విరచిన.

వికారము *vikāramu*. [Skt.] n. A change of form, nature or quality, alteration; a transition from the quiescent state of the mind. Disease, sickness. Oddness, queerness, ugliness. తిరస్కారము, ద్రవ్యత్య వ్యధాభావము, మారుమారుము సుందరము, తోగము.

"లోనులించినది లోకవికారంబుకరికేయముచు." Vema. 2036. **వికారములు** strange doings or tricks వికృతములైనవృత్తులు. **వికారము** adj. Ugly, unnatural, odd, queer.

వికారమైన, కురూపమైన, వింతైన, వికారముగా *vikāramu-ga*. adv. Oddly, queerly, unnaturally. వికారముగా, కురూపముగా.

నాకు ఒళ్లు వికారముగానున్నది I am ailing a little. కడుపులో వికారముగానున్నది I feel nausea. **వికారిండు** *vikārinisu*. v. n. To disagree with the health; to ail. ఒంటికి ఇబ్బక (or) పడక) పోవు. **వికారి** *vikāri*. n. The name of a Telugu year.

వికీరము *vikīramu*. [Skt.] n. A bird. పక్షి. A piece, ఖండము. The funeral cake offered for one destitute of surviving relatives to do it for him. కర్మవృత్తిమైన వారికి చేయుపిండము.

విక్రమము *vikramamu*. [Skt.] adj. Scattered, spread about, / dispersed, sprinkled. చెరిసిన, విడచిబడిన, విక్రమమైన. **విక్రమము** *vikramamu*. n. Scattering, విడచివేడము.

విక్రీతము *vikṛitam*. [Skt. from వికారము.] adj. Changed, altered, transformed.

Imperfect, deformed, faded. వికారమైన, వికారమైన, వికారమైన, వికారమైన.

“వివిధ పాపాత్ముల వికారములైన యాకాశాభి
శుభములు.” M. XVIII. i. 39. “పదమడి
వికారమునునునునును.” ND. iv. 496.

వికృతి *vikṛiti*. n. Change, transformation, metamorphosis; distortion, depravity. వికారము. కించిత్కృత్యధారాపాపము. వికార

క్షోభము. చతుర్వికారము. In gram-
matical treatises this name is applied to
the Telugu language, as distinguished
from అద్భుత్యకృతి the Sanskrit. “వికృతి
రానిన నాకుమునునును.” L. xvii. 64. The
name of a Telugu year.

విక్రము *vikṛamu* [Skt.] n. A young
elephant, ఏనుగుబిడ్డ.

విక్రవిరియు *vikṛa-viriyu*. See under విరియు.

విక్ర. *vikṛa*. [Tel.] v. n. To stretch out
(the limbs.) To swell with pride. ఒడులు
విడుచుకొను, విక్రమము, విక్రమము, విక్రమము.
“విక్రమమునందునాడుచేసెనును,” విక్రమ
దర్శనమును.” Chandra Rek. ii. 4.

విక్రము *vikṛamamu*. [Skt.] n. Heroism,
valour, power, might, energy. శక్తి,
అధికములు, ప్రభుత్వము, సాహసము. A foot,
పాదము. A footstep, పాదవిశేషము.
“విక్రమశక్తియనాధురాధునిమించె.” A. v. 143.
విక్రముడు, విక్రమాధిపతియు or విక్రమా
ధుడు *vikṛamudu*. n. A certain king,
the founder of an era wherein the year
1960 is coeval with 1903. A.D. విక్రమము
vikṛamamu. v. n. To show prowess,
to use one's power, to be energetic.
సాహసముచేయు, పరాక్రమము.

విక్రయము *vi-kṛyamu*. [Skt.] n. Selling,
sale, vending. అమ్మదము. విక్రయము or
విక్రయ *vi-kṛayikudu*. n. A seller, vender,
dealer. అమ్మదాడు. విక్రయము *vi-kṛayimtu*.
v. n. To sell. అమ్మ. విక్రేత *vi-kṛita*. n. A
seller, vender. అమ్మదాడు. విక్రేయము

vi-kṛyamu. adj. Vendible, saleable.
అమ్మదగిన.

విక్రియ *vi-kṛiya*. [Skt.] n. Change, altera-
tion of mind, form or condition. వికారము,
కించిత్కృత్యధారాపాపము.

విక్రీడితము *vi-kṛiditam*. [Skt.] adj. Well
prayed or danced. విక్రీడి అడుమడి.

విక్షేపము *vi-kṣhepamu*. [Skt.] n. Throwing,
propelling, casting. విక్షేపము. విక్షేపము
ము, విక్షేపము. Confusion, perplexity,
distress of mind. విక్షేపము. విక్షేపము. In
astronomy, Latitude. విక్షేపము *vi-
kṣhepimtu*. v. n. To toss up, విక్షేపము.
To throw away. విక్షేపము. విక్షేపము
vi-kṣhepanamu. n. Scattering, dispersing
Throwing. విక్షేపము *vi-kṣheptamu*. adj.
Tossed up, thrown with force.

విక్షోభము *vi-kṣobhamu*. [Skt.] n. Agita-
tion, distress of mind, anxiety. వాక్కులంత,
విక్రమము.

విఖ్యాతి *vi-khyati*. [Skt.] n. Great fame,
celebrity. విఖ్యాతి ప్రసిద్ధి. విఖ్యాతము
vi-khyatamu. adj. Very famous, celebrated.
విఖ్యాతి ప్రసిద్ధిమైన.

విగడియ *vi-gadiga*. [from Skt. ఘడిక.] n. The
sixtieth part of a గడియ, i. e., of a period
of 24 minutes.

విగతము *vi-gatamu*. [Skt.] adj. Quite gone,
disappeared. అంతరించిన, అంతరించిన
యన. Gloomy, obscure. విగతముమైన. విగ
తమైన or విగతమైన the deceased.
విగతమైన having lost his courage, being
deprived of his strength. విగతమైన freed
from sin, sinless, pure. విగతమైన one
who has lost his wife, who is devoid of
sense.

విగతము *vi-gatamu*. [Skt.] adj. Much
fallen, dropped, విగతము తొలగి, పరిగమించిన.

విగాహించు *vi-gāhantu*. [Skt.] v. n. To sink, as in water. మునుగు, క్రుంకు. **విగాహించు** *vi-gāhanti*. adj. Sunk, మునిగిన. **విగాహము** *vi-gāhamu*. n. Sinking, మునుగుట.

విగుర్చించు *vigurcintu*. [Tel. విచు+చించు.] v. a. To break well or thoroughly, తేల్చగొనించు.

విగ్రహము *vigrahamu*. [Skt.] n. War, a battle, యుద్ధము. An image, idol, form, shape; the body. ప్రతిమ, శరీరము. **విగ్రహించు** *vigrahantu*. v. n. To quarrel, to fight, కలహించు, పోరు.

విగుడు, **విగుడు** or **విగుడు** *virudu*. [Skt.] n. A useless person, మిక్కిలి.

విఘటిక or **విఘటియ** Same as విఘటిక. (q. v.)

విఘటనము *vi-gha[nt]anamu* [Skt.] n. Rubbing, friction, striking. ఒకటికొకట, కొట్టడము.

విఘనము *vi-ghasamu*. [Skt.] n. The residue of food offered to the gods, to the manes, to a venerable guest, or to a spiritual preceptor. దేవతాశిష్యాస్తాదికము.

విఘాతము *vi-ghatamu*. [Skt.] n. A hindrance, obstacle, impediment, difficulty, stumbling-block. అడ్డంకి, ప్రతిబంధము. Evil, harm, damage, చెరుపు. A great blow, పెద్ద బిల్లు. **విఘాతించు** or **విఘాతముచేయు** *vi-ghatintu*. v. a. To impede, hinder, obstruct, అడ్డంకించునచేయు. To spoil, injure, ruin, చెరుచు. To kill, చంపు.

విఘాతనము *vi-ghāṭanamu*. [Skt.] n. A whirl, gyration. నిరంతరము. **విఘాతనము** *vi-ghāṭanamu*. adj. Spinning, turning, whirling round. నిరంతరము.

విఘ్నము *vi-ghnamu*. [Skt.] n. A hindrance, impediment, obstacle, obstruction, అడ్డంకి, ప్రతిబంధము. **విఘ్నపడు** *vi-ghna-padu*. v. n. To be obstructed or hindered, అడ్డంకు.

విఘ్న శుడు, **విఘ్న శ్శుడు** or **విఘ్న రాజు** *vi-gha-śuḍu*. n. The usual name of Ganeśa (corresponding to Janua.) విఘాయకుడు. A pot-bellied man, a glutton.

విచక్షణము *vi-chakshanamu*. [Skt.] adj. Wise, clever, able, skillful. తెలివైన, సమర్థుడైన. **విచక్షణుడు** *vi-chakshanudu*. n. One who is wise or skillful. తెలివినవాడు, సమర్థుడు, శేషుడి.

విచారణ *vi-chārāṇa*. [Skt.] n. Investigation, examination, inquiry, search, research, శుభార్థ నిర్మాపణము, విశేషణ, నిర్మాపణము, ఉచితముచితములనివారించడము, పరిశీలన, చర్చ. అతనికి మావిచారణలేదు he takes no notice of us. **విచారణకర్త** *vi-chārāṇa-karta*. n. An inquirer, a superintendent, an investigator. విచారించువాడు, విచారించేయువాడు. **విచారము** *vi-chāramu*. n. Thought, investigation, examination, consultation, discussion, disputation, reasoning. ఆలోచన, విచేతన, చర్చ. Grief, sorrow, care, చింత, సంకాపము. **విచారపడు** *vi-chāra-padu*. v. n. To be sorrowful, to grieve, వాగ్వికలపడు, సంకొనించు. **విచారణీయు** or **విచార్యము** *vi-chāra-nyamu*. adj. Fit to be that which ought to be discussed or investigated. విచారించేయదగిన, పరిశీలనచేయదగిన. **విచారించు** or **విచారణచేయు** *vi-chārintu*. v. a. To investigate, examine, inquire into. నిమగ్నచేయు, పరిశీలనచేయు. v. n. To reflect, consider, deem, suppose, think. ఎంచు, ఆలోచించు. అట్లు విచారించాడు such was his opinion. To grieve, సంకొనించు. **విచారితము** *vi-chārita*. adj. Investigated, examined, judged, discussed, tried. పరిశీలనచేయబడిన.

విచిత్త *vi-chikīṭa*. [Skt.] n. Doubt, uncertainty; an error, mistake. సంశయము, సందేహము.

విచిలము *vi-chikīlamu*. [Skt.] n. A kind of Jasmine; a shrub called *Pongueria spumosa*, మల్లెత్తుట్టు, మల్లెత్తుట్టు, దువ్వము.

చిత్రము *vi-chitramu.* [Skt.] n. Surprise, wonder, astonishment. విస్తయము, చిత్ర ద్వయము, ఆశ్చర్యము. A variegated color, చిత్ర జగ్గము. adj. Wonderful, surprising. Variegated, gaudy, painted, coloured; beautiful, handsome. వానావ్యమైన, చిత్ర వర్ణములకల, ముందు మైన, విలక్షణమైన, ఆశ్చర్యమైన.

చిచ్ఛ *vi-cheshta.* [Skt.] v. Motionlessness, నిశ్చల్య. **చిచ్ఛించు** *vi-cheshintu.* v. n. To move about much, to be active. చిచ్ఛించి చేస్తున్నాను. **చిచ్ఛింపము** *vi-cheshitumu.* adj. Motionless, immovable, నిశ్చింతము.

చిచ్ఛియు *rich-chiyu.* [for Skt. విచయకుచేయు.] v. n. To come, వచ్చేయు. "నీ కెల్లకుండు బులుంగులకు చిచ్ఛియుండు వేదము బల్కిన రాజేంద్రుడు చట్టాంబుకు చేరాడు." Vish. vi. 98. To go, పోవు. నీ వచ్చోటికి చిచ్ఛియకుము do not go anywhere.

చిచ్ఛి *ritsta.* [Tel.] n. A small ball of thread. చిచ్ఛి నూలుకుండ.

చిచ్ఛిలవిడి *ritstala-ridi.* [Tel. విచ్ఛల+విడి.] n. Independence, freedom, స్వాతంత్ర్యము. adj. Independent, free, స్వతంత్రము. **చిచ్ఛిలవిడి** or **చిచ్ఛిలవిడిగా** *ritstala-ridi.* adv. At pleasure, at will, freely, independently. యశ్చిచ్ఛియగా, స్వతంత్రముగా. "ఇన్నా క్షతీగా బింధనం చేసియుచిచ్ఛిలవిడిగా వెలగరాదు." NH. v. 17. **చిచ్ఛిలచిచ్ఛిలు** *ritsta-ritstalu.* (anuk.) n. Dispersion on all sides; scattering about. యశ్చిచ్ఛిలము. adv. Pell-mell, dispersedly. యశ్చిచ్ఛిలము.

చిచ్ఛియ *rits-istya.* [Tel.] n. A flaw in a precious stone.

చిచ్ఛి *ritsu.* [Tel.] v. n. To become open or loose, to burst asunder, as a ripe fruit, to be cracked, split or broken, to be dispersed. విరియు, వికసిండు, పీకు, పీలు. "మహ్నా కయించుకవిచ్ఛివిచ్ఛి మొగ్గలు

మరిపాటిపోదురు సమస్తదిగగతులయ్యును." A. iv. 170. **మొగ్గవిచ్చి** *ritsu* the bud opened. **ఓండువిచ్చి** *ritsu* the army broke up and every man went his way. **ఆ గోడ విచ్చి** *ritsu* a crack has opened in the wall. **ఆ పొంద విచ్చి** *ritsu* the pot cracked. **మాసల** *ritsu* **హాహుళి** *ritsu* **కన్ను విచ్చి** *ritsu* **అడుగుపెట్టు** *ritsu* when the melted metal looks quite clear. v. a. To open, loosen, untie, undo; to spread, expand. **చియిచేయు**, **చిడిచేయు**. **చాని కొప్పువిచ్చి** *ritsu* he untied her knot of hair. **కన్నువిచ్చి** *ritsu* **చాని చూచినాడు** *ritsu* he opened his eyes and looked at them, **పాము విచ్చి** *ritsu* the snake spread or expanded its crest. "వేడిపండుచూడ వేలి మైయుండు రాట్లవిచ్చి చూడ వునుండు." Yama. 174. **చిచ్ఛి** *ritsu.* n. The act of being scattered or dispersed, చెల్లాచెదుగుట. adj. Scattered, scattering, చెల్లాచెదురైన, చెల్లాచెదురేయునట్లు. **పిచ్చుకత్తి** *ritsu-kutti.* n. A drawn sword, **బలహువినకత్తి**, **పిచ్చుకూకు** *ritsu-aku.* n. A coloured palmyra leaf rolled up and put in the pierced ears of women, in order to widen the bore for an earring. చెన్నాకు. **చిచ్ఛి మొగ్గ** *ritsu-mogga.* n. An opening bud, చిచ్ఛి మొగ్గ.

చిచ్ఛాయము *rich-chhayamu.* [Skt.] n. A flying shadow, as that of a flock of birds. చిచ్ఛయమొక్కనది. Fading, చోయపోయెను. adj. Faded, చిచ్ఛియమైన. "మార్గ శ్రమంబున చిచ్ఛాయములైనభక్తుని చిచ్ఛాంభోజంబుల." G. vi. 117.

చిచ్ఛి *rich-chitti.* (vulgarily చిచ్ఛిచ్చి) [Skt.] n. Parting, separation, విడచాటు. Loss, destruction, భంగము. Cutting, నరికుట. **గర్భవిచ్చి** *ritsu* a miscarriage. **చిచ్ఛి** *ritsu* **న్నము** *ritsu* **rich-chhinamu. adj. Parted, divided, cut, separated, interrupted. భిన్నమైన, భిన్నమైన, వికలపడిన. **అవిచ్ఛిన్నమైన** or **నిర్విచ్ఛిన్నమైన** *ritsu* continual. **చిచ్ఛి** *ritsu* **rich-chhinamu.** n. Disjunction, separation, cutting, removal. నరుకుట, విడచాటు, భంగము.**

విజ్ఞము *vi-jñamu*. [Skt. వి+జ్ఞము.] adj. Solitary, private, lonely, uninhabited. విజ్ఞమైనది.

విజయము *vi-jayamu*. [Skt.] n. A great conquest, a complete triumph, a great victory. విక్రమి కలుపు. This word is used in the titles of several poems, and can be translated 'Adventures' or 'Tale,' as కళాకాండవిజయము the adventures of Tara and Sasanka, similar to those of Stella and the Genius. **విజయ విజయ** n. The name of a Telugu year. **విజయ దశమి** *vi-jaya-dasami*. n. The tenth day of the month Asvayuja, being the day after the festival to Sarasvati, when all books, arms and instruments of trade are worshipped. **విజయము చేయు** or **విజయము చేయు** *vi-jayamu-cheyu*. v. n. To come, వచ్చు. To proceed; deign or condescend to come or go. వేచేడు. విచ్చేయు, వచ్చు, పోవు. ఈశిక వాయిదాకి విజయము చేస్తేరా will you do me the honor to come to my house? will you favour me with your company. "దేవదేవుడువిజయము చేసేనయినప్పుడు." A. pref. 21. "విద్య విజయవారమును విజయము చేయుమనము." ib. iv. 111. **విజయస్థంభము** *vi-jaya-stambamu*. n. A pillar of victory. జయించి వాటివస్తుంబులు. "హస్తామరవిజయస్థంభాభరణంబులె." A. iv. 346. **విజయము** *vi-jaya*. adj. Victorious, triumphant. జయమును పొందిన, జయముగల. n. A conqueror. జయించినవాడు. **విజయభవ** *vi-jaya-bhava*. interj. Hail to so and so, here's to the health of so and so. Hallelujah హస్తామరవిజయభవము. **విజయము** *vi-jayamu*. n. A name of Arjuna. అర్జునుడు. ఒక పద్యము in a poem in his honour. Jaya and Vijaya are the names of the two porters at the gate of the palace of Vishnu, పట్టువుయొక్క వాని పాములు.

విజ్ఞానము *vi-jñanam*. [Skt.] n. A different species, కేదనాది. **విజ్ఞానము** *vi-jñanam*. adj.

Of a different species, of a different sort or nature Strange, queer, odd. విశేషమైనది, భిన్నమైనది, వింతైనది, అద్భుతమైనది.

విజ్ఞానము *vi-jñanam*. [Skt.] n. A great desire to conquer, emulation, rivalry. విక్రమి జయించుచు. A. pref. 12. **విజ్ఞానము** *vi-jñanam*. adj. One who is desirous of victory. విక్రమి జయించునవాడు. A. iv. 195. ib. iii. 21.

విజ్ఞానము *vi-jñanam*. [Skt.] adj. Subdued, overcome, conquered. జయించబడినది. **విజ్ఞానము** *vi-jñanam*. n. One who is defeated or conquered, జయించబడినవాడు.

విజ్ఞానము *vi-jñanam*. [Skt.] n. Budding, expanding వికసము, వ్యాపకము. Pride, విక్రమి బృంభణము. **విజ్ఞానము** *vi-jñanam*. v. n. To bloom, blossom, flourish, to hold its pride, shine forth, display. ఒకసేందు, సానుభవము ప్రకాశించుచు. చెలరేగు. వాడివ్యవహారము నిండా విజ్ఞానము he is now in his pride. నిండా విజ్ఞానమును బోలుము do not hold up your head too high. **విజ్ఞానము** *vi-jñanam*. adj. Spread, open, expanded. వికసించినది, వ్యాపకమైనది. A. i. 45. ib. ii. 60. Proud, అగౌరవము.

విజ్ఞానము *vi-jñanam*. Same as విజ్ఞానము and విజ్ఞానము. (9. 9.)

విజ్ఞానము *vi-jñanam*. [Skt. వి+జ్ఞానము.] adj. Celebrated, famous, known, understood. ప్రసిద్ధమైనది, తెలిసికొనబడినది. "విజ్ఞానముగా ప్రసిద్ధమైనది." A. iii. 82. **విజ్ఞానము** *vi-jñanam*. n. A famous man. ప్రసిద్ధుడు.

విజ్ఞానము *vi-jñanam*. [Skt.] n. Knowledge of science, learning, విశేషజ్ఞానము, కాస్తాదులయందలిజ్ఞానము. A. vi. 86. **విజ్ఞానము** *vi-jñanam*. n. A man of great learning. విశేషజ్ఞానములవాడు. "పాండిత్యము క్రమముగా విజ్ఞానము." A. iii. 20.

విజ్ఞాపనము or **విజ్ఞాపి** *vi-jña-panamamu*. [Skt.] n. Representing, informing. విన్నపము. A petition, request, prayer, making a representation, "అతనిచేత విజ్ఞాపనలు చేయించి అనుమతిగాంచి." A. vi. 130. **విజ్ఞాపించు** or **విజ్ఞాపనముచేయు** *vi-jña-pintsu*. v. a. To represent, address, request, pray, విన్నపముచేయు, విన్నవించు.

విజ్ఞాను *vi-jñanu*. [Skt.] n. A skillful man, one who is conversant with (a subject), a wise or learned man. విపులుడు, వేర్పరి.

విజ్ఞే *vidzdeu*. [Tel.] v. n. To spread, వ్యాపించు. n. Kicking about, తన్నుకొనుటయందగు దుస్వస్థుకరింపు. **విజ్ఞేవిజ్ఞేగ** *vidzden vidz-dzu-gu*. adv. In a mangled manner, in pieces, piecemeal, నడిచిగా. "విజ్ఞేవిజ్ఞేగ వస్తువిడువకలదికరకుటంపులనింకించినట్లే నది." Swa. iv. 10. టి. విజ్ఞేవిజ్ఞేగదస్తుం. నడిచిపోయెట్లు తన్నుచున్నట్లేనది.

విజ్ఞోడు, **విజ్ఞోడుగానుండే** or **విజ్ఞోడైవ** *vidz-dzontu*. [Tel. విడు+జోడు.] adj. Odd, not even, not a pair, discordant. పరికామండాడుండే. జోడుకాని, నరికాని. "నీవుకు లవిజ్ఞోడైవండుత్ర విడిసిపోలిందని కిట్టికిరీడ ద్రిప్పు." Valjyanti. i. 86. **విజ్ఞోడువడు** *vidz-dzontu-pudu*. v. n. To become discordant, to differ, భేదపడు.

విజుంకము *vi-junkumu*. [Skt.] n. A doveoote, an aviary. కపోతపాళిక, జొడిగయందలిగువ్వ గూడు.

విజుకాడు, or **విజుకత్తె** See విజుడు.

విజులాటము, **విజుటటుము**, **విజులాటము** or **విజులాటము** *vilā-lāṭamu*. [Tel.] n. Confusion, disorder. తారుమారు. adj. Confused, disorderly, తారుమారున. **విజులాటముగ** *vilā-lāṭamu-gu*. adv. Topsy-turvy. తారుమారుగా, కూసిదావల వానిదీవలయందున్నట్లు. "వెనక్కిన ప్రతిమలవిజులాటమాడి, వసులున్నాయె ప్రవ్వివైచెగాడు." BD. vi. 202. "కొలుచు

న్నివధులైన వనకొటి జల్లువదోలెయ, కొట్టె నల్లదలన్ మహాస్థిరమాలదో విమున్నుడు, తూటలతోడె యుత్తరేణిగోపురాట్టికరంపాకుల్, చిటతాటముజేసిక కృపిచిరులొక్కమాత్రులొక," M. III. vii. 82.

విజువము *vilappamu*. [Skt.] n. A branch of a tree with its new sprouts or shoots విడిచించినకాపు. A branch, కాపు. A clump, జోడచెనెట్లు. **విజువి** *vilapu*. n. A tree. వృక్షము. A banyan tree, మర్రిచెట్టు.

విజుడు, **విజుకాడు**, **విజుపురుషుడు** *viladu*. [Skt.] n. A lover, a gallant or paramour. వల్లపుడు. **విటి**, **విజుకత్తె**, **విజుకులాడి** or **విజురాలు** *riti*. n. A belle. వన్నెలాడి, కుంకులాడి. **విజురాయుడు**, **విజుపుడు** or **విజుత్తెనుడు** *rita-ryadu*. n. A leader in fashion, a prince of gallants.

విజ్జరము *ritcharamu*. [Skt.] n. A domestic pig, మొకరము, తిరుపంది.

విడంబనము *vidambhanamu*. [Skt.] n. Imitation, copying. అనుకరించడము. అనుకరింపు. "అనుకరించురాండమంచెల ప్రభాదంబు విడంబంబునై యాచారాదివ్యతేజంబు." T. v. 84. Deception, మోసపుచ్చుట. **విడంబించు** *vidambhantu*. v. a. To imitate, copy, అనుకరించు. To broaden, expand, extend. విస్తరించు. To deceive, మోసపుచ్చు. "చంద్రింబులు విడంబించుచుంపులుగొన" P. i. 283. "నరదంబులదంబు విడంబించుచిత్రమ్రుకులును." T. iii. 29. **విడంబితము** *vidambhitamu*. adj. Imitated, copied, simulated, transformed. అనుకరింపబడిన. Extended, spread. విస్తరింపబడిన. **విడంబిరుడు** *vidambhitudu*. n. One who is distressed, mortified, annoyed. టిడికాడు, తాళింపబడినవాడు.

విడవ్రాళ్ళు, or **విడవాడు** See under విడు.

విడవలి *vidavali*. [Tel.] n. A kind of grass used for thatching the roofs of houses.

Andropogon muricatum. పట్టికేసు కుంభ. విడుదల a house thatched therewith.

విడి విడి. [Tel.] n. A red tint, అరుణాంశ. Clearness, transparency, brilliancy, నైర్మల్యము, స్వచ్ఛత. Heroism, courage, valour, వ్రతాము, పరాక్రమము. Anger, శ్రోధము. The pods in a cotton fruit. ప్రత్తికాయలోని పెడ. "విడిలకూరికములబుద్ధికోడం గుచ్చి వట్టు." P. iii. 285. adj. Red, అరుణము. Clear, transparent, స్వచ్ఛమైన, నిర్మలమైన. Separate, distinct. Single, odd, extra, spare, unoccupied, unemployed, loose. ఒంటి, ప్రత్యేకమైన, మిగతానాకుండే, పనిమండి విడిచిన. That can be untied, విడువదగిన, "విడిచివువదగినాడునుల, కడుదేడుకలేను దూను." N. ix. 219. విడొకు *vid-aku*. (విడి+అకు.) n. A loose leaf. Divorce. విడిసంత *vidi-santa*. n. The ruddy dawn or evening. ఎర్రసంత. విడిచివృము an unstrung flower. విడిమత్తముల loose pearls. విడిమనిది a single man, an extra man, one who is unoccupied or unemployed. విడిఅకుల loose leaves, not stitched. విడిఖండన a single cloth (meaning one of a pair.) విడిపాపాడు one sandal, an odd shoe. విడిభూస an odd head. విడిచేకు naked, దిగుబుల. విడియెను a loose woman, లంకె. విడికథ a riddle to be solved, విడువదగినథ. విడికొడ a bullock that is set free from work, పనిమండివిడిచిన కొడ. విడి విడి. (past p. of the verb విడు.) Setting aside, leaving off. విడిచిపెట్టి. adv. Alone, ఒంటరిగా. విడిగానూడే *vidi-ganadu*. adj. Single, unoccupied, unemployed, loose. ఒంటరిగానూడే, మిగిలియుండే, ఒకటి నూటి చేకుండా కూడే. విడిగోలు *vidi-golu* adj. Spare, unemployed. కూరుపు, పనిలేని. విడిగోలు ఎర్రలు spare bullocks. వారు విడి గోలుమీద చుట్టుకు he ploughs with different yokes of cattle in turn. విడిచల *vidi-dala*. (విడిచి+ల.) n. A halting place.

విడియనోలు, విడికినోలు, విడుదలిస్థలము. "విడిచకుపోయినపుడు నీకొడుకులెల్లాకూడా నుడువికడకునులును." M. VI. iii. 70. విడిచి *vididi*. n. Halting, విడియలు, A lodging, a residence, దిగుబడు. విడికినోలు. "ఈ విడిచింటిలోనున్నాను." L. iv. 240. విడిచిలేయు *vididi-ahyeyu*. v. n. To halt, stay, abide, నిగు, నివసించు. విడిచట్టు *vidi-pattu*. (విడిచి+పట్టు.) n. A halting place, విడిచిలోలు. A lodging, inn, నిగు. "అక్కరి నిగుడు చేరి నియానకపై విడిచట్టు నైకాంతము నకు లక్షింపుమ." Parij. iii. 76. విడిచట్టు *vidi-mattu*. n. A dwelling place, వాస్తవము, నివాసస్థలము. Also, same as విడిచి. విడిచట్టులేయు *vidi-mattu-ahyeyu*. v. n. To halt, stay, lodge, నిడుచును, నివసించు. విడిచకు or విడిచకు *vidi-padu*. v. n. To separate, విడు, విడుచు. To slip, తేరు, To escape, get free, break loose, to shake off (shame), విడిచుకొను, విడుచుచు, విడిచాపు or విడిచాపు *vidi-poru*. v. n. To cease or terminate, తనకుకావేవరకు, విడిచుచు, విడిచుచి *vidi-mudi*. n. Wealth, riches, ధనము, పావనము, విడిచుత్తము *vidi-gattamu*. n. The glove or leather worn on the huntaman's arm for the hawk to perch upon. ధేకు మొదలైనవికూర్చుండేదమునకై వేయించు చేతి కట్టుకొనేవస్త్రము. "విడియత్తమువందల యెత్తి చూచుటలో సాకులముగా వడియెనుకలము పయికా విడిచుక మహాద్ధరిక." Swa. iv. 82. విడిచేటు *vidi-ota*. n. Falconry, ధేకులు.

విడియ, విడియము, విడియ or విడియము *vidiya*. [Tel.] n. Betel and nut, తొంబూలుము. "పడిగంటికిందల బువనుకుమచ్చు వడిచిన విడియమే గాంచి యెక్కడి విడియ లింకావక వచ్చిరిక్కడికి దయించివిడుగు." BD. v. 589.

విడియ *vidiyu*. v. n. To halt, alight, stay, lodge, వసించు, (ప్రయాణముల కాలలో తొక తోట) నిగు, నివసించు. To be separated,

to become separate, విడు. To slip, జారు. విడియించు *vidiyinṇu*. v. a. To lodge, place, cause to alight, విడువట్టుచేయు, విడువేయించు. "రయమునపుట్టికెయిదిగి రక్షేలపై విడియించునరతఁడు." A. iv. 170. See విడిది.

విడు *vidu*. [Tel.] v. n. To separate, become loose, విడు. To fall asunder. కనకపాణిపదలు, విడిపోవు, విడిపోవు. "నీళ్లవిడువంగు నిలచిన ముప్పుకు తట్లనేచచ్చిపోతున్నా. విడువకుండ కింత విశ్రాంతిపడదు." Vema 70. v. a. To relinquish, leave, quit, abandon, give up, loosen, untie, undo, let go, release, separate, త్యజించు, మానుకొను, వదిలు, విచ్చు, విప్పు, విడువ విడుగడ or విడుగర *vidu-gada*. n. Release, liberation. విడువల విడువనము "ఉచిత్ర వ్యసానికి ముప్పు ఉపవాసము చేసుకొని విడువినేయం దొరకొనుట విడువగల్గుట బహుశ్చయం దొరకదు సైతములను విడువ" M. XII. iii. 207. "అన్యదేవ్యుని ధర్మవిడువదు." A. iv. 357. విడుగు *vidugu*. v. n. To blow or expand, as a flower, విడిచించు. "ముడిగొంగులవిడిచియు విడిచి పంజాబువైచివిడిచెను." S. 1. 164. విడునాళ్లు or విడుకొళ్లు *vidu-dokku*. v. a. To allot, set aside, grant, as land. విడుచు. ఇచ్చు. అయ్యురికిది వాయూరి పాల ములో కొంతభూమి విడిచివేసారు they allotted some land from one village to that village. విడువడు *vidu-vadu*. v. a. To cast off, desert, quit, relinquish, divorce. విడుచు, విడిచి పెట్టు, వదిలు. "భార్యలోనివిచ్చు గుణమునకు విడువడి." Vema. 1754. విడువడు or విడివడు *vidu-vadu*. v. n. To escape, get free. break loose, విడు, విచ్చేరివిడిచును, కట్టుబడితినుకొని విరంతుకమునాకుండు, తెగ నుండి వేరుపడు. విచ్చేరియుండి తొలగు. To slip, జారు. "అరినిను హొద్దంతకము, తన్ను వాకునది ముగ్ధుడగుచు కడిగిమానుకుని విడు గ్భూరివేసి. విడివిడిదండై బరియ తొలయచు." B.D. iv. 352. అది విడివిడిమాట్లాడినది she shook off all shame and spoke.

విడుచు or విచ్చు *vidutsu*. [Tel.] v. n. & a. To relinquish, leave, quit, abandon, give up, loosen, slacken, untie, undo. To cease, to terminate. చాలించుకొను. మానుకొను, వదిలుకొను. ఆ చెట్టు నాలుగుకొమ్మలు విడిచినది that tree has produced four branches. వానవిడిచెను the rain is over. గ్రహము విడిచినది the eclipse is now over. చిడవిడిచెను the plague has ceased. అంబువిడిచినది the impurity has passed away. దెవ్యునివిడిచెను the demon has quitted him or let him go. శ్రోగమువిడిచి వాడు he has laid aside his wrath. చేపలో ఆవును మేయివేచివాడు he let the cow go to graze on the crop. ఆహారమువిడిచెను he gave up eating. ప్రాణమువిడిచెను he gave up the ghost. ఆమె కన్నులువిడిచెను she shed tears. కాణమువిడుచు to discharge a rocket. ఆ కోటను విడిచిపోయిరి they quitted the fort. తర్కమువిడుచు to perform a certain rite. వట్టివచ్చు విడువడు he will never let go his hold. కుమార్తెను అత్తవారియింట విడిచివాడు he left his daughter at the house of her mother-in-law. అనంతరము on alternate days, every other day. బట్టువిడుచు to strip. కూలికొనుచు to breathe. వారిని తెచ్చి విడిచివాడు he abandoned them. "కొంగుకానువిడిచినొచ్చునీరారు" Vema. 171. విడిచి పెట్టు *vidichi-pettu*. v. a. To relinquish, leave, quit, abandon, give up. To loosen, untie, undo, చాలించుకొను, వదిలు. విడిపించు *vidipinṇu*. v. a. To loose, let go, release. విడిచిపెట్టు, వదిలు, తొలిచ్చు. విడిపించుకొను *vidipinṇu-konu*. v. n. To escape, get free, break loose, విడిచు, వదిలించుకొను. విడుత *vidula*. n. A time, కడవ ఒకవిడుత once. రెండువిడుతలు twice. విడుతల. విడుపు, విచ్చు or విడువరు *vidu-dala*. n. Release, liberation, setting at liberty, freeing, కడతెరచు, విచ్చిత్తి, విడువనము. విడుదలపన్ను a deed of surrender or relinquishment. విడుపు also means

Almsgiving, దానము. విడువరి *vidu-p-ari*. n. One who abandons a friend. శివ. పరిత్యజకలుడు. A liberal man, శాస్త్రజ్ఞుడు. విడువడు *vidu-radu*. (విడువు+వడు.) v. n. To separate, to be severed. కడియిదిబాము

విదూరశిల *vidura-shila*. [Skt.] n. The stone called Cat's eye or lapis lazuli. విదురశిలము. "వెగవెగముచువిడువరును గిరి విదూరశిలంబు చుట్టఁగల్గుచున్నది." A. iv. 134.

విడిము Same as విడియ and విడియము. See under విడి.

విద్వూరము *viddvuramu*. [Tel.] n. Obstinacy, stubbornness, acrimony, మూఢత్వము, శత్రుత్వము. "విద్వూరములుచున్న బేగ్గిచ్చామనకు." Pal. 334. adj. Obstinate, stubborn, inimical. మూఢులైన, శత్రుత్వమైన. రాజవిద్వూరము the enmity between kings.

విద్యము Same as విడియము. See under విడి.

విద్యురము *vidyuramu*. [Skt.] n. Danger, శివరక్షణము.

విద్యుయము *vidyuyamu*. [Skt.] adj. Covered with dung, filthy, foul, పురిషములుమైన. "ఘనూత్రవిద్యుయ కర్మమథలయలు." Surabha. i. 67.

విధ See విధా.

విధిండుము *vidindamu*. [Skt.] n. Wrangling, controversy, contention. పక్షపక్షపాతముగా వాదించువాడము, దుర్వివాదము, అర్థమాడదము. నాడు నాతో విధిండావాడముచేసి నాడు he wrangled or squabbled with me. విధిండావాడి *vidind-radi*. n. One who wrangles. దుర్వివాదముచేయువాడు.

విధితువు *vi-tantuvu*. [Skt.] n. A widow. విధవ.

విధింపము *vidampamu*. [Skt.] n. A net, a chain or other thing made to confine beasts or birds. కట్టబడిబంధనోపకరణము, కులలు శివులు మొదలైనవి.

విరితము *viritammu*. [Skt.] adj. Stretched, extended, expanded, spread, diffused. విస్తరించిన, విరిచేయుచున్న. విరిత *vi-rati*. n. An assemblage, quantity, cluster, సమూహము. "విస్తరవాసివిరితచేబాడింది." Il. i. 103.

విరథము *vi-rathammu*. [Skt.] adj. False, untrue. అసత్యమైన. n. A falsehood, అబద్ధపుమాట.

విధము *vitamu*. [from Skt. విధము.] n. Manner, way, mode, kind, sort. విధము. "విధముచరిసిమారునేవాంతు ముగ్ధుడీ." Vāma. ii. 283. విధము *vitam-ari*. n. A skilful person, శాస్త్రజ్ఞుడు. A husbandman, a peasant, కాపువాడు.

విధిరము *vitaramamu*. [Skt.] n. Bounty, liberality. దానము, ఈవి, త్యాగము. విధిరణి *vitarami*. n. A liberal or bountiful man. వాత. ఈవికాడు. "పండితరువుప్రభువులుచును పట్టణికుడిగడచేగు విధిరణి." Kālahasti Satakam 77. In another Satakam, "కలిమి గలరాధిగిన్నెకు, విలసితుమగనేడమేలు విధిరణి యైనట్." "

విధిర్కము *vi-tarkamu*. [Skt.] n. Reasoning, discussion, doubt, deliberation; a conclusion, opinion, inference. ఈనా, తర్కము, తర్కించడము, సంతయము. విధిర్కించు *vi-tarkintu*. v. n. To reflect, ponder, hesitate, తలపోయు, దోలాడుచునవిడు, సంతయించు, తలపోంచు.

విధిర్తి or విధిర్తిక *vitardi*. [Skt.] n. A raised seat, or terrace, usually called a pyal. వదిక, అలగు, తిన్నె. "కన్యారవిరితికకవికర్ణకల." L. iii. 41.

విధిలము *vitalamu*. [Skt.] n. The name of the second region in Patalam, the infernal or nether world, ద్వితీయాభోలోకము.

విధిర్తి *vidasiti*. [Skt.] n. A span: twelve fingers' breadth. శివ, పంచ్రంగము అంగుళములైన.

విరా or **విర** *vira*. [from Skt. *విర్హ*.] adj. Useless, vain, *విర్హము*, *పుష్ప*. **విరా-విర** *vira-vira* adj. Quite useless, *విక్కిరి* *విర్హము*.

విరాళు *viraḷu*. [Tel.] n. Horror, confusion, *విశ్చిత్తత*, *మునుతోచక కలహరపడియుండుటము*. Forgetfulness, absent-mindedness, *చారవ్యయము*, *పరాకు*. **విరాళు** or **విరాళుడు** n. One who is confused or struck dumb. *విశ్చిత్తితుడు*, *పరవకుడు*. **విరాళువ** *విరాళువ* *viraḷuvu*. v. n. To be confused or confounded, to be at a loss, *విశ్చిత్తితుడను*, *మునుతోచక కలహరముగానుండు*. "మార్గముదక్కికంపలతోచిక్కి మదికావిరాళునడిచింతము నుండును." G. iii. 21.

విరాళ *viraḷa*. [from Skt. *విధము*.] adv. In the manner of, like. *విధముగా*, *రీతిగా*. "విశ్చిత్తియులతోచివిశ్చిత్తివిరాళమున." *Ila*. iii. 59.

విరాళము *viraḷamu*. [Skt.] n. An awning, tester or canopy, *మేలకట్టు*. A heap, a quantity, *సమాచారము*. Extent, *విరివి*. "విమత పద్మవిరాళమునకువాన." *Suca*. iii. 286. "ధన పులివిరాళముననుచునుండుతోరె." *M.* v. iii. 364. adj. Empty, *కూన్యము*. Dull, *మందము*.

విరీర్ణము *vi-irnamu*. [Skt.] adj. Crossed, passed, *చాటుబడిన*. Given, *ఇవ్వబడిన*.

విర్ *vira*. [Tel.] n. A very small sack. *విక్కిరి* *విర్హ*.

విర్హము See under **విర్హ**.

విర్హము *viraḷamu*. [Skt.] n. Wealth, riches, *ధనము*. adj. Known, *తెలియబడిన*. Obtained, gained, *పొందబడిన*. Famed, *ప్రసిద్ధిపొందిన*. Investigated, inquired into, *విచారించబడిన*.

విర్హ *viraḷu*. [Skt. from *వి* to know.] n. He who knows. *తెలిసినవాడు*, *వేదవిత్తు* skilled in the Vedas.

విర్హ *viraḷu*. [Tel.] v. a. To sow, *విర్హమునకు* *వేయు*. "వాల్మీకియలందడవునమచేయన్ విర్హ పరిండు." *Vish.* ii. 156. n. A seed; a testicle,

విర్హము, *వీణము*. **విర్హము** *viraḷamu*. n. A seed. *విర్హ*, *వీణము*. **విర్హించు** *viraḷinṭu*. v. a. To cause to sow, to get to be sown. *అచారమును దెలిచినాడు* he caused the field to be sown.

వికర్ణము *vi-dagḷhamu*. [Skt.] adj. Skilful, clever. *సమర్థుడైన*, *తేరుకల*. **వికర్ణ** *vi-dagḷha*. n. Cleverness. *కావ్యము*, *సమర్థత*. **వికర్ణుడు** *vi-dagḷhudu*. n. A learned or clever man. *కావ్యకులండు*, *తేరుక*.

వికరము *vidaramu*. [Skt.] n. Splitting, *చీల్చుట*.

వికర్యము *vi-darḷhamu*. [Skt.] n. A dry, or desert soil, *మరుభూమి*. *వికర్యము* the country called Vidarbha, a district to the south-west of Bengal, the modern Behar proper. *దేశభేదము*. *వికర్య* a city of that name.

వికరించు or **వికల్ప** See under **వికరించు**.

వికళము *vi-dalaḷamu*. [Skt.] n. Breaking, rending, splitting, *బద్దలచేయుట*. **వికళము** *vidalaḷamu*. n. Split pulse. *కందులము* *మురలైనవాటిపప్పు*. Cuttings, chips. *తేళ్లు*, *బద్దలు*. adj. Opened, expanded, blown, as a flower. Rent, split. **వికళించి**, *చీలి*, *బద్దలైన*. **వికళించు** *vi-dalaḷinṭu*. v. a. To split, cut, break, rend. *పగులకట్టు*, *నరుకు*. "కడగినచిరువారసిరి వికళముచే వికళించిరావచ్చుట." *Kriṣṇa*, *Abhyu*. ii. 156. **వికళితము** *vidalaḷitamu*. adj. Rent, torn, split. Blown, expanded, *పగులకట్టు*, *బద్ద*, *చింపబడ్డ*, *చీలి*.

వికారము *vidarāḷamu*. [Skt.] n. Tearing, splitting, severing. *చీల్చుట*. **వికారించు** *vidarāḷinṭu*. v. a. To tear, split. *పగులకట్టు*, *చీల్చు*. "మర్దనానికాకరణం దోర్తావికారించి." *Sananda Padya* ii. 17. **వికారితము** *vidarāḷitamu*. adj. Torn, split,

dashed to pieces, బద్ధులచేయబడిన. M. VII. iv. 308.

విదాహము vi-dahamu. [Skt.] n. Great thirst. మూత్రైవద్యి.

విదిక్ష్ట vi-dikṣu. [Skt.] n. An intermediate point (or half-point) of the compass, as south-east, south-west, north-west, north-east. రెండుదిక్కుల మధ్య, తూట, అగ్నేయదిక్కునము.

విదితము viditam. [Skt.] adj. Known, understood, evident, plain. తెలియబడిన, స్పష్టమైన. "విదితార్థమునుచెప్పెను." M. III. ii. 34. విదితముగా viditam-ga. adj. Clearly, plainly, evidently. విదముగా, స్పష్టముగా. "విదితముగా ప్రసంగించెను." Vish. vi. 8. "విదితముగను." Kumbho. ii. 47. విదితుడు viditadu. n. A well-known or celebrated man. తెలియబడినవాడు, ప్రసిద్ధుడు.

విదియ vidiya. [from Skt. విద్యము.] n. The second day after full moon or new moon. చంద్రుని రెండవ తిథి.

విదిర్ఘము vi-dirghamu. [Skt.] adj. Torn, split, burst. చీల్చబడిన. Expanded, విస్తరించిన. "విదిర్ఘమునకు భూమి విడిచి పై పానము నుపయోగించు." BRY 3266.

విదుడు vidudu. [Skt.] n. (In composition), one who knows. తెలిసినవాడు, ఎరిగినవాడు.

విదులు or విదురు vidulu. [Tel.] v. n. To fall or drop down. రాలు. అ చెట్టు పండ్లతో నిడులుచున్నది the tree is overburdened with fruit. విదులుచు, విదుల్చు, విదురుచు, విదురుచ్చు, విదులుచు, విదులించు, విదుల్చు, విదిలించు or విదిలించు vidulisa. v. a. To shake off, get rid of. To reject angrily. తోచించు, చూపు. నన్ను పట్టుకొని విదిలించి విదిలించెను he seized me and rebuked me. విదులుపు, విదుల్చు, విదురుపు or

విదుచ్చు vidulupu. n. The act of shaking, విదులు. విదిలించులు vidilimpulu. n. plu. Chastisement, reprimand, చిత్తాల్చు.

విదిషి vidishi. [Skt.] n. A learned woman. రెండేడురాలు.

విదూరము vi-duramu. [Skt.] adj. Very far or remote. నిదూరమైన. విదూరములు he who is wholly devoid of wisdom. "రమణ్యుల విదూరములు." M. I. i. 179.

విదూషకుడు vi-dushakudu. [Skt.] A wag, jester, buffoon. జాస్తివాడు, శృంగారవాడు పరివ్రాజక మేళుడు "విదూషక భార్యను పురాణవిద్యార్థిని భార్యను." A. iv. 321. ఈ విదూషక, మహామహుడు. One who is given to fault-finding in others. విదూషితము vi-dushitam. adj. Dirty, ugly. చురుగుమైన, వికారమైన "మగ్గి, విదూషితము." P. iii. 352.

విదేశము vi-deshamu. n. A foreign country, abroad, any place away from home. యదేశము, బహుదేశము. విదేశస్థుడు vi-deshasthu. n. One who remains abroad, యదేశమునందుకు వాడు. విదేశి, విదేశీయుడు or విదేశస్థుడు vi-deshi. n. A foreigner, యదేశస్థుడు, "విదేశస్థులను." A. iv. 236. విదేశగతుడు vi-desh-gaturu. n. One who is away from home, a pilgrim, emigrant, తిరుగుబాటు. విదేశ త vi-deshata. n. Absence from home, తిరుగుబాటు. "విదేశ గతుడై విదేశ త జాన్యకాచు మహామహ మునునింపి." Ha. iii. 165.

విదేహి vi-dahi. [Skt.] adj. Incorporeal, bodiless, without a body. శరీరహీనుడైన.

విద్ధే or విద్ధియ viddhe. [from Skt. విద్య.] n. Science, knowledge, learning. విద్య. A trick; guile. "అద్భుతవిద్ధియనుకొనెదెరిగెను విద్ధులముగాక విందుమతోద్ధి, విమలముచు విద్యలపట్టింకు." BD. v. 208. విద్ధియ or విద్ధియము viddhina. n. The teaching

gaît of an infant. విలసముదలపెట్టేవిద్య అనే అర్థం. "బాగుండయ్యలు విద్యనుదియవృద్ధి రామోవిందయమనదించు." N. iv. 165. విద్యైలాదు *vidde-ladu*. v. n. To juggle, నాచిడివిద్యలు చేయు.

విద్య *vidya*. [Skt. from వి to know.] n. Knowledge, science, learning, education; an art, కేదవు, జ్ఞానము. Conjuring, juggling. మహావిద్య the great art, i. e., magic. విద్యాభరతుడు *vidyabharaṭu*. n. A demigod of a particular class, a fairy, or genius, శివశూనావహానినాది. విద్యార్థి *vidyārthi*. n. A pupil, student, చదువు కొనుచు, చదువు కొనుచు. విద్యావంతుడు *vidyavantu*. n. A man of learning.

విద్యమానము *vidyamānamu*. [Skt.] adj. Existing, present. వర్తమానము, అంతఃకర్త. n. Condition. లాటె. స్థితి. ఇప్పుడుఉండేవిద్య మానముచూస్తే if we consider the present state of things.

విద్యుత్తు *vi-dyuttu*. [Skt.] n. Lightning. మెరుపు. విద్యుత్తులందు *vi-dyutinsu*. v. n. To shine, ప్రకాశించు. వెలుగు.

విద్రవి *vidradhi*. [Skt.] n. A deep seated or internal abscess. గర్భమూర్తిపై వాధిలా బ్రెంకెట్ల ప్రాణేదము. A disordered liver, కడుపులోవిద్రవి.

విద్రవము or విద్రావము *vi-draavam*. [Skt.] n. Flight, retreat, running away from a battle field. పారిపోవడము. Flowing out, leaking.

విద్రుడు Same as విరువు or విదిలించు. See under విరులు. (q. v.)

విద్రుతము *vi-drutam*. [Skt.] adj. Liquid, melted; blown, running, కరిగి నీరుగా కార్.

విద్రుమము *vi-drumamu*. [Skt.] n. Coral. పగ్గము. A tender or young leaf or shoot. చిగురు.

విద్యాంసుడు *vidyāmsuḍu*. [Skt.] n. A learned man, a man of letters. మండికుడు. విద్యపితృభువు a patron of learning. విద్యాం మరాలు *vidyāmsu-rāḍi*. n. A learned woman. మండికురాలు, తెలివినస్త్రీ.

విద్యేషము *vi-dēṣhamu*. [Skt.] n. Enmity, hatred. హ. విద్యేషి, విద్యేష్టు or విద్యేషుడు *vi-dēṣhi*. n. An enemy, foe. శతృభువు. "ఓరి విద్యేష్టులకారి." Chatu. 38. విద్యేషించు *vi-dēṣhinṣu*. v. n. To bear malice or enmity, హగ్గడ, దిండించు.

విధ *vidha*. [Skt.] n. Plenty, సమృద్ధి. విధము *vidhamu*. n. Kind, sort, way, manner, mode, state. ప్రకారము. Pay, wages, hire, శరము. ఏవిధముగా how, in what manner? ఈ విధముగా thus. నీవు ఎన్ని విధాల చెప్పినా వినుదు whatever you may say he will not listen.

విధవ *vi-dhava*. [Skt. వి+ధవ] n. A widow. తెలియలేనిది. A term of scorn, applied to both sexes.

విధాత or విధాతృడు *vidhāta*. [Skt.] n. A name of Brahma, the creator. బ్రహ్మ.

విధానము *vidhānamu*. [Skt.] n. Doing. చేయుట. A command, rule, ordinance, ఆజ్ఞ. Performing prescribed rites, or acts prescribed in the sacred books of the Hindus. విద్య ౨ ప్రకారము చేయుడము Worship, భజన. విధాయకము *vidhāyakaṁ*. n. An ordinance, order, decree, విధి, ఆజ్ఞ. adj. Binding, enjoined. విధాయకుడు or విధాని *vidhāyakaḍu*. n. A director, any authority, particularly in religion. నిర్దేశ, విధించుచు.

విధి *vidhi*. [Skt.] n. An order, command, rule, law. విధానము, విధానము. An act prescribed by the Vedas, an ordinance; duty. కేదాస్తాస్తవిధి. ఏకాంతము. Providence. Fate, destiny, luck. భగ్యము. Brahma.

Done with it

1105

53- Vine

God. విధిలేక బిడ్డవాడు having no alternative I went there. పదిదినములు వీళ్లు ఇక్కడ ఉండక విధిలేదు there is no alternative, you must remain here for ten days. నావిధి నేముడుకు this is my fate, what can I say? విధివశమున జొరలిపడి, లేక, దిక్కినది it was found by chance. యథావిధిగా నడిచిపది it was done according to rule. విధియు vidhiyau. v. a. To order, command, ordain, prescribe, allot, adjudge, assign. అర్జునుడు, విద్యుండు, ఏకాదు చేయు, కట్టచేయు. నావిధి ప్రాయశ్చిత్తము విధించినారు they appointed him a penance. ఈవిధి విధింపబడినది this punishment was awarded. యశ్చైవాహులు అపరాధము (లేక, అపరాధా) విధించినారు they sentenced him to pay a fine of Rs. 50. విధ్యక్తము vidhyaktaṁ. adj. Prescribed, legal, యథావిధియై. విధ్యక్తముగా vadh-yuktam-ḡ. adv. Legally, in proper form or manner, యథావిధిగా.

విశ్వాంతాదుడు *visvāntādudu*. [Skt.] n
A name of Rāhu, రాహువు.

విధిరహు విధిరహు. (Skt.) adj. Agitated, distressed, overborne with anxiety or distress; bewildered, confused. Separate, absent, భవదంత మైన, మన్వలమైన, ఎడబాటు జొందిన, క్షుల్లమజొందిన. విధిరహు విధిరహు. n. A widower, భర్తనవిచ్చినవాడు.

విభూష *vidhūṣu.* [Rkt.] n. The moon;
విష్ణుడు *Vishnu,* విష్ణువు.

విభాజము vi-dhāyatam. [Skt.] adj. Shaken, scattered. కదలింపబడిన. Left, let go, thrown, విడుదలచేసిన.

విభ్రాంతి, విభ్రావనము or విభ్రావనము
vi-dhānti. n. Shaking, tremor, trembling,
కదలింపు.

పథ్యము *vi-dhyanu*. [Skt.] adj. Obedient, యధ్యునిత. వియపథ్యము with humble obedience. **పథ్యము** *ra-dhyanu*. n. Obedience. **పథ్యము** *vi-dhyanu*. n. An adjective coming after

its noun. విధేయుడు *vi-dhēyudu*. n. One who obeys; an obedient man. చెప్పిస్తూ గనువాడు, వివరముగలవాడు.

విధ్వంసము *vi-dhvaṁsam* (వి. వి+ధ్వం
సము) n. Great ruin, destruction. విధ్వం-
సము, నాశము. విధ్వంసితము *vi-dhvaṁ-*
sita m. adj. Ruined, destroyed, చాచు
చేయబడి.

వివరము *vi-natannu*. [Skt. ² *adī*. Bowed, bent, stooping, humble, modest. Train- ed, disciplined, పండిత, సమర్థుడు, నిరసాహస యు. **వివరము** *vi-nati*. (వివరము) *n*. Humility, modesty, reverence, వివరము. A saluta- tion, bowing, సమర్థుడు. **వివరము** *vi-natudu*. *n*. A humble, modest or un- assuming man, వివరము, సమర్థుడు.

వివేక విముగ్ధులు. [Tel. from వివేక] adj. Un-
heard of, not heard of. వివేకము వివేకము.
Not hearing. వివేకము a deaf man.

ವಿಕ್ಲಂಬಿತ *vi-kṣāṇṭita*. [Skt.] adj. Much bowed down, declined, humbled, conquered, ವಿಕ್ಲೃತಿವಂತನಾದ, ವಾಗಿತ, ಸಮಾಂತರವಾದ.

విక్రమము *vi-kramagama*. [9kt. వి+క+మము.]
adj. Much bent, bowed, humble, modest.
మిక్కిలిమీసిన, లొంగిన.

విభియము చి-విభియము. [Skt. వి+ః+ము.]
n. Humility, modesty, gentleness, mild-
ness, reverence, వివర. వివచిత్ర. వివయ్య
కృత్యముగా or వివయవిభియముగా humbly.

విశయవంతుడు *vi-saya-vantudu*. n. A
humble man, స్వమృతగలవాడు. విశయవర

మనం *vi-naya-parianudita*. a. One who acts humbly, ప్రయత్నం వనమోచనాదు.

వివా or వివాగ *vivā. [Skt.] adv.* Save, except, without. కప్ప, వివాచించు or వివాచితు *vivācintu. v. a.* To except, exclude, make an exception of, leave out of account. కప్పించును, వివిచింపు.

వివారుకుడు *vi-vārukuḍu*. [Skt.] A name of Ganesa, వివారు శివరుడు.

వివాశము *vi-vāśamu*. [Skt. వి+వాశము.] n. Great ruin, total loss, destruction, annihilation. విక్కిరివాశము. నీకు వివాశమునచ్చి నా are you rushing on destruction? వివాశముకొందు to perish.

వివిపించు *vi-viṇḍintau*. [Tel.] v. a. To blame much, విక్కిరి వివిపించు.

వివి. వివిడి or వివిపించు See under వి.

వివిమయము *vi-vimayamu*. [Skt.] n. Barter, exchange. వి విమయము ఇచ్చి మరొకటిని త్రవ్వ కొడదు. ఇవ్వపులమారుపు A pledge, deposit, security, కుదు.

వివియోగము *vi-viyōgamu*. [Skt. వి+వియోగము.] n. Using, use, utility, advantage, serviceableness, ఉపయోగము. Sharing any thing sacred, as gifts distributed among Brahmins at a temple. నదిలో ప్రసాదము పంచి పెట్టడము. అందువల్ల నేమి వివియోగము what is the good of it? వివియోగము లేని దులు an unprofitable statement. వివియోగించు or వివియోగపడు *vi-viyōgintau*. v. n. To be used or applied, ఉపయోగపడు. వివియోగించు or వివియోగపరచు *vi-viyōginṭau*. v. a. To use, apply, ఉపయోగపరచు. దియవచ్చు వివివియోగపరచు నుచివిది you must use every effort; you must apply or put forth all your strength. దివి దేవి వివియోగపరచవచ్చుకు to what purpose can this be applied? వివియోగము *vi-viyuktamu*. adj. Used, ఉపయోగించబడినది.

వివిర్గతము *vi-vir-gatamu*. [Skt.] adj. Gone out, departed from. అవగతమైన, బయలు వెదకిన. "విక్రమప్రకాశి వివిర్గతాది." BD. ii. 406.

వివిర్గలము *vi-vir-malamu*. adj. Very pure. or clear. విష్ణు భవమైనది.

వివిర్గము *vi-vir-gatamu*. [Skt.] adj. Liberated, let loose or free, exempt, free from, విడువబడినది.

వివిరణము *vi-virāṇamu*. [Skt. వి+విరణము.] n. Prevention; an obstacle, hindrance. "కనయాయోవ్యయందు లక్ష్మిపదే నేదించుటకుం గాననే వివిరణంబుచేసెందనే మరల నేనిప్రసంగియుంబెందవు." Bhāg. x. 3. ix 9.

వివిశితము *vi-viśitam*. [Skt. వి+విశితము.] adj. Offered, as sacrifice, సైద్యము చేయబడినది.

వివిష్టాంతము *vi-viṣṭāntamu*. [Skt. వి+విష్టాంతము.] adj. Going out, setting out. బయలు వెదకిన. "మరియు విష్టాపాద వివిష్టాంతము శాంతముండలస్తావయమైన యాకాశంక." Vish. iii. 37.

వివిష్ట్యతము *vi-viṣṭyātamu*. [Skt. వి+విష్ట్యతము.] adj. Cast, thrown, sent, directed, despatched, ejected from the mouth, spit. వివిష్టమైన, ఆర్పినదేయబడినది.

వివిరము *vi-viram*. [Skt. వి+విరము.] adj. Humble, modest, trained. వివయముగల. శిక్షితమైన. వివిరము *vi-viram*. n. One who is humble, modest, unassuming; one who is educated or trained. వివయముగల రాజు, చక్కగా శిక్షింపబడినవాడు.

వివిరము *vi-viram*. [Skt. వి+విరము.] adj. Black. వర్ణం. "వివిరంకురు." Vāsu. iv. 147.

వివిరము. [Tel.] n. The sky. లాశము. "అన భుజి పరాగము భయంకరి నై వివిరవిచ్చునా." Vish. ii. 140. వివిరము *vinu-kempu*. n. The Sun. సూర్యుడు, ద్యుమణి. వివిరముచాలి or వివిరముచాలి *vinu-lali*. n. The wind, గాలి. వివిరము, మర్రి *vinu-lāṇamari*. n. An aerial being, ఖచరము. వివిరము *vinu-prāṇu*. n. Heaven. ఇది. a city in the sky. వివిరము *vinu-māṇu*. n. The heavenly

విను vinu

1185

విన్న విinna

రణ, కల్పవృక్షము వినువలను or వివృలను
vinu-rolanu. n. Heaven. వృష్ణము, వినువాకే
or వివృతి (విను+వి) vinu-rakā n. The
heavenly Ganges, అకాశగంగ, స్వర్ణాది.
వినుసిగ దేవర vinu-siga-dēvara. n. Siva.

విను vinu. [Tel.] v. a. To hear, to listen to,
అక్షేపము. To pay attention to, give heed to,
obey. కూలించిన disobedient. విన్నావా
did you hear? వింటివా have you heard?
do you hear? వివదాడు he did not listen.
వెల్లబడుటను listen to the advice of your
superiors. పాండవురాణమువిన్నాడు he
had the Skānda Purāna read to him. విను
బడు vinu-badu. v. n. To be heard, విను.
వాకు నిలుచింది I heard it. వినువి vinumi.
n. Not hearing, not obeying. వివకపోష
దము. వివవర్ణు vinu-vaistēra. v. n. To be
heard. వినుచు. ఆ చప్పుడు వివవచ్చినది that
noise reached my ears. వినికీ, విన్ని- or
వినికీడి viniki. n. Audience, bearing, listen-
ing. వినుము. వాకు అట్లావిని I have heard so.
వినిపించు or వినుచు vinipāṇṇu. v. a. To
cause to hear. వివరేయు. To tell, to read
out or aloud. ఆ కామ వాకు వినిపించినాడు he
read the letter to me. v. n. To be heard
వివవర్ణు. వాకు వినిపించినది I heard it, కుపా
కాణ వినిపించినది it sounded like a gun.
వివకలి or వివ్కలి vinukali. n. Hearing.
విని, విను. వివకలికాణి vinukali-kāṇi.
n. A snake. వివవారీకాణు slander, back-
biting, చాడికాటలు.

వినుతీమని vi-nutānu. [Skt. వి+నుతము.] adj.
Laudable, praiseworthy. వినుతీమని.
vi-nuti. n. Great praise, commendation,
applause. వైక్రము. వినుతించు vi-nutinau.
v. a. To praise greatly, commend. వైక్ర
ముచేయు. వినుతీమని vi-nutānu. n. One
who is praised, lauded. వైక్రముచేయుటచే
నాడు.

వినుతీమని or వినుతీశమని vinutānu.
[Skt. వి+నుతము.] adj. Novel, new, fresh.
నవీనమైన, కొత్త.

విహారము vinodamu. [Skt.] n. Play, sport,
pastime; an interesting pursuit, pleasure.
ప్రీతిపరువుల ప్రీతిపరులచేత కలయాపనచేయు
దము, ప్రీతి, వేడుక, విహారము, వ్యవహారవిహారము
pleasures of the chase. "ఇహైవ ప్రహరణ
ప్రకృత్యంబుల వేడుకలులచేయించుకొని విహారములు
నారాయణుడు." Vish. i. 54. విహారీ vinodī.
n. One who is delighted or made happy,
one who delights in. ఉల్లాసముగలవాడు.
కలహించునాది one who loves quarrelling.
"కర్తావర్తమణాక్ష్మణిక్ష్మణిన్మనుకు తర్కయునుకు
చరియన్." Vāma. 529. విప్ర విహారులు
sham priests, a certain caste of beggars
who call themselves Brahmins. విహార
విహారు vinodāṇṇu. v. n. To revel, play,
sport, rejoice, పంకోపించు, ప్రీతిపించు,
ప్రీతిపరులచేత ప్రార్థనలు.

వివ్కలి See under విను.

విన్ని Same as వినికీ. See under విను.

విన్న విinna. [from Skt. వర్ణ.] adj. Pale. వివర్ణ
మైన. వివర్ణతనము or వివర్ణత విన్నా-
danānu. n. Dejection, sorrowfulness. భేదము,
చిన్నతనము. Paleness, వైవర్ణ్యము. Diminution,
wanting, శూన్యత, కొరతపడదము, తక్కువయగుట,
వేరపోవుట. "అల్పవిభవప్రయత్నమునైనదిగా
వివర్ణదమునలయెడ వర్ణుకాడు." P. ii. 217.
వివర్ణతనము or వివర్ణతనము vinu-
g-āṇṇu. adj. Dejected, sorrowful, desponding,
భిన్నమైన, చిన్నబోయిన, వివర్ణమైన, వ్యాకుల
మైన. వివర్ణతనము v. n. To be dejected, to be
in sorrow. భిన్నపడు, చిన్నబోవు. వివర్ణబోవు
or వివర్ణబడు vinu-bōṇu. v. n. To become
pale, వివర్ణము. To be dejected or sorrow-
ful, వ్యాకులము, భిన్నపడు, చిన్నబోవు. "వివర్ణ
హృత్ నివర్ణయన్." Puri. iv. 69. వివర్ణ
బోయిన vinu-bōṇu. adj. Dejected,

desponding, downcast. భిన్నమైన, వికల్పమైన. "విన్నంతోయిన హాసుతోహృదయ నిత్యదంబుతో." Ellana. i. 238. విన్న హాసు *vinna-hasu*. n. Dejection, sorrowfulness. విపల్లవ. Paleness, ఔషణ్యము. "నాశ్రమవిన్న హాసువదంబుననించుకొనబట్టె." Bwa. ii. 59. విన్నమై *vinna-mai*. adv. Being sorry. విపల్లవై, విన్నతోయవై. "నాకనువిన్నమైకకల్లవారి. Pal. 89.

విన్నము *vinnamu*. [Tel.] n. Skill, శేష్య. Manner, విధము.

విన్నపము *vinna-pamu*. [from Skt. విన్నపము.] n. A petition, request. విన్నపము, విన్నపము. విన్నపత్రిక *vinna-patrika*. (విన్నప+పత్రిక.) n. A petition, విన్నపపత్రిక.

విన్నము *vinnamu*. [Skt.] adj. Made known, తెలియబడిన. Considered, విచారించబడిన.

విన్నపించు *vinna-pintu*. [from Skt. విన్నపించు.] v. a. To represent, tell, narrate. విన్నపించు, విన్నపించుచు, విన్నపించుచు.

విన్నానము *vinnamu*. [from Skt. విన్నానము.] n. Capacity, skill, dexterity. హాస్యము, శేష్య. చాతుర్యము. Grace, beauty, అందము. A certain hold in wrestling. శక్తియు. "విన్నానముతోనే శేష్యుడును విన్నానముతోనే విన్నానముతోనే విన్నానముతోనే." B. X. 96 17. విన్నానమైతి that which is fine or graceful, చాతురమైతి. హాస్యమైతి. విన్నానీ *vinnaani*. n. One who is skillful or dexterous, శేష్యుడి. An ascetic, a recluse. విన్నానీ. విన్నానము or విన్నానము *vinnamu* adj. Skillful, clever, శేష్యులు. (Graceful, handsome, అందమైన, హాస్యమైన. "విన్నానమును విన్నానమును విన్నానమును విన్నానమును." Ranga Rao Charitra. ii. 221. విన్నానముగా *vinnamu-ga*. adv. Gracefully, skillfully. హాస్యము, శేష్యము.

విన్నా *vinna*. [Tel. another form of విన్న.] n. The sky.

విన్యసించు *vinnyasintu*. [Skt.] v. a. To keep to place or put, ఉంచు. విన్యస్తము or వ్యస్తము *vi-nyastamu*. adj. Kept, placed, ఉంచబడిన. విన్యాసము *vi-nyasamu*. n. Keeping, placing, ఉంచుట.

వివంతి or వివంతిక *vipanchi*. [Skt.] n. A lute. బొ.

వివక్షము *vi-pakshamu*. [Skt. వి+పక్షము.] adj. Raw, not boiled. పంపి, పంపిష్టము కాదు.

వివక్షము *vi-pakshamu*. [Skt.] n. An enemy's side, శత్రుపక్షము. వివక్షుడు *vi-pakshudu*. n. An opponent, enemy, శత్రువు.

వివణము *vi-panamu*. [Skt.] n. Selling, అమ్మము. వివణి *vipani*. n. A shop, a stall, a market place. అంకడి, అంకళ్ళివారు, అంకడిదొంగ. A merchant, వర్తకుడు.

విపత్తి or విపర్వ *vi-patti*. [Skt.] n. A crisis; a sad event, calamity, misfortune, disaster, అపద, ఇడుపు. విపర్వత *vipad-daso*. n. The time of calamity. అపత్కాలము. విపన్నము *vi-pannamu*. adj. Luckless, unhappy, unfortunate. అపదకొంద. విపన్నుడు *vi-pannadu*. n. One who is unfortunate. అపదకుడు, అపదకొందవాడు.

విపథము *vi-pathamu*. [Skt. వి+పథము.] n. A wretched road, a bad path. తెరువోరు.

విపరీ *vipari*. [Tel.] n. Exchange. విపరీతము or a deed of exchange.

విపరీతము *viparitam*. [Skt.] n. Contrariety, reverse, queerness. Abundance. విపరీతము, వ్యత్యక్తము. adj. Reverse, inverse, contrary, opposite. Strange, odd, prodigious, unusual, queer, unnatural, విపరీతమైన, వ్యత్యక్తమైన. విపరీతముగా *viparitam-ga*. adv. Contrariwise, incongruously.

unnaturally. Abundantly. విపర్యయముగా, విప్రరముగా. విపర్యయము *viparyaya* m. adj. Reverse, inverse, contrary, queer, strange, unnatural. విపరీతమైన. విపర్యయ దురాగ్రహము *violent or outrageous anger*. విపర్యయము or విపర్యాయము *viparyaya* m. n. That which is opposite, contrary, reverse. Difference, వ్యత్యాసము.

విపశ్చిత్తు or విపశ్చిత్తుడు *vipaschitta*. [Skt.] n. A learned man. విద్యాంసుడు. "తెలులం బట్టినవండాకులవిపశ్చిత్తుడ్యుఁడు." K. P. ii. 29.

విపాకము *vi-pakamu*. [Skt. వి+పాకము.] n. Ripeness, maturity. Result, event. The fruit or consequence of action. The crisis or fulness of time. పరిపాకము. పరిపాకము. పాకము, పోగడము.

విపాతము *vi-patana* m. [Skt.] n. Breaking, dashing to pieces. బద్దలచేయుటము. విపాతీరము *vi-patitamu*. adj. Broken, dashed to pieces. బద్దలచేయబడిన. S. iii. 371.

విపాచిక *vi-pachika*. [Skt.] n. Sores or blisters in the hands and feet. A kibe or ulcerated chilblain. పాదస్పృటము.

విపీణము *vipinamu*. [Skt.] n. A forest, wood, jungle, అడవి.

విపులము *vipulam*. [Skt.] adj. Extended, huge, big, vast, large, much, deep. వివిధము, విస్తారమైన. "విపులాధ్వంసంకంబునొప్పుకు లాతర్థముబుద్ధి." M. I. i. 158. "విపులపరాక్రమముగి." Bobbili ii. 99. విపుల *vipula*. n. The earth. భూమి.

విప్పు *vippu*. [Tel.] v. n. To open, untie, loose. మడివిప్పు to untie a knot. కథను విప్పు to solve a riddle. ఆ కథనని విప్పిచెప్పినాడు he explained the matter clearly. కథకాల విప్పిరాక అంటే the marriage was over. n. Loosing, opening, untying. విప్పము, విప్పము, విప్పము. Extension,

spreading, విస్తారత, విస్తారము, విస్తారము.

"పే ధిక్రొత్తపాతలలత్తయ్య మన బాట్ట తోవిప్పుతోటగొండమాది." A. iv. 192. adj. Extensive, large, విస్తారమైన. "విప్పుకప్పుక గొప్పకొప్పన విరివల్లనలవలదంపలు తెలుపుమిర." T. iv. 144. విప్పుగా *vippu-ga*. adv. Extensively, greatly, widely. విస్తరముగా. "వింతవంత జేసివిప్పుగా దోపిడచారు మంత్రాపల పెరుగుతుచ్చు." H. iv. 134. "విప్పుగదిరి నేనానదిబడినదియో." ib. ii. 61. విప్పుగు *vippu-gu*. adj. Large, great, wide. విస్తారమైన. "అప్పుడతడవిధము విప్పుగుద్వారవిల వ్యుగిడివోకొ." A. ii. 83.

విప్ర, *vipra*. See under విప్రుడు.

విప్రకృష్టము *vi-prakrishtamu*. [Skt.] adj. Remote, distant. దూరమైన.

విప్రతివర్తి *vi-prati-patti*. [Skt.] n. Disbelief, unbelief, want of confidence, అసంప్రతి. Confusion of mind, కలక. Emnity, బహిష్కరము.

విప్రత్యాగము *vi-pra-gyamu*. [Skt.] n. Separation, especially of lovers. విరూపము, ప్రీతిరుపలయదోకాలు.

విప్రలంభము *vi-pra-lambham*. [Skt.] n. Separation, ఎదిరాములు. Deceiving (by a false affirmation or by not keeping a promise), a quarrel. విరూపము, విప్రలంభి *vi-pra-labdhu*. n. A mistress whose lover is not true to appointment. విరూపమునకు ప్రయోగమునకు మోసమునోయి విరూపమునకు. విప్రలంభము *vi-pra-labdham*. adj. Tricked, cheated, చంపబడిన.

విప్రలంఘము *vi-pra-lamamu*. [Skt.] n. A self-contradictory expression or statement, nonsense, పరిస్పరవిరుద్ధమైతములు.

విప్రశ్చిక *vi-prasika*. [Skt.] n. A witch, పోచకత్తె.

విప్రియము *vi-priyamu.* [Skt.] adj. Disliked, disagreeable, displeasing. అప్రియమైన, అసహ్యమైన.

విప్రుడు *viprudu.* [Skt.] n. A Brahmin. **ప్రప్రుడు** *vipra.* adj. Brahmanical, ప్రప్రు సంబంధమైన. **విప్రసోదులు** *vipra-sodulu.* n. plu. A certain class of Brahmins who are jugglers. నాడీవిద్య నాండ్రెయిందే ప్రప్రులు.

విప్లవము *vi-plavam.* [Skt.] n. Ruin; a national calamity. శోకప్రదము.

విఫలము *vi-phalamu.* [Skt.] adj. Fruitless. నిష్ఫలమైన.

విబుధుడు *vi-budhudu.* [Skt.] n. A god, an immortal, శేషువు, శేషి. A learned man, a teacher, విదుషి.

విబూతి *vi-bhuti.* [from Skt. విభూతి.] n. Ashes, బూతి, భస్మము. **విబూతిపుత్ర** a plant called *Ocimum basilicum.*

విభ *vibha.* [Skt.] n. Lustre, light. తేజస్సు. **విభాకరుడు** or **విభావము** *vibha-karudu.* n. The sun, సూర్యుడు.

విభక్తము *vi-bhaktamu.* [Skt.] adj. Divided, proportioned. విభజించబడిన, పంచబడిన. **విభక్తి** *vi-bhakti.* n. A share, విభాగము. Any case of a noun. కుల్య, ప్రధమది. **విభక్తుడు** *vi-bhaktudu.* n. A co-parcener, one who has received his portion. One of a family that has taken his share of the family estate. పాలుపంచుకొనినవాడు, శేరుపడినవాడు. మీరు విభక్తులా అవిభక్తులా is your family divided or undivided? i. e., have you shared your property or do you live together? **విభజనము** *vi-bhajanam.* n. Separation, dividing, allotment, విభాగము. విభజించుట. Details, particulars, వివరము. **విభజనగా** *vi-bhajana-ga.* adv. Particularly, in detail. వివరముగా. **విభజించు** *vi-bhajintu.* v. n. To divide, share. పంచు, పంచు, విభజించు, పంచు.

విభవము *vibhavam.* [Skt.] n. Wealth, riches. సంపద, భవము. ఆ ఉత్సవము విభవముతో జరిగినది the festival was grandly performed. "అప్సరసినీయు విభవము." (Sumati. 21) luxury supported by contracting debt. **విభవ** *vibhava.* n. The name of a Telugu year.

విభాగము *vi-bhagamu.* [Skt.] n. A share, part, portion. పాలు. Division into shares. పంచకము, పంచుట. **విభాగించు** *vi-bhagintu.* v. a. To share out, divide. పంచు, భాగించు. **విభాజకము** *vi-bhajakamu.* adj. That which divides. విభజించుచుది. n. In Arithmetic, a divisor, విభాగించుసంఖ్య. **విభాజితము** *vi-bhajitam.* adj. That which is divided. విభజించబడినది. n. A quotient, భాగ పాలమందు భాగించగా వచ్చుచుండువస్తువు. **విభాజ్యము** *vi-bhajyam.* adj. That which is to be divided. n. A dividend.

విభాతము *vibhatamu.* [Skt.] n. Dawn, daybreak. ప్రాతఃకాలము.

విభాతము *vi-bhatamu.* [Skt.] n. Acquaintance. Attraction or excitement; that which attracts or excites, as dress or perfumes, పరిచి, కామార్జీవము, రసోత్పాదన కారణము. "మిత్రాము యోగ్యయోగ్య విభాతముగా నానమయింపచేయుచున్నది." Bilh. iii. 27.

విభావరి *vibhavari.* [Skt.] n. Night. రాత్రి.

విభావము. See under విభ.

విభావ *vi-bhava.* [Skt.] adj. (In Telugu grammar) optional.

విభిన్నము *vi-bhinnamu.* [Skt.] adj. Broken. భిన్నమైన. విభిన్నహృదై with broken hearts. Vish. viii. 407.

విభిలకము *vibhikamu.* [Skt.] n. A tree called *Beleric myrobalan*, or, *Ternstroemia belerica.* కర్వలము, కాంప్రచ్చెలు.

విభీషణము *vi-bhishanamu.* [Skt.] adj. Formidable, fearful, terrific, alarming. అభీతి కలుపుచున్న. విభీషణమైన. విభీషణ

మంగా *vi-bhishanamu-ga*. adv. Formidably, terribly, భయంకరముగా. విభీషణుడు *vi-bhishanudu*. n. The name of Ravana's brother.

విభు *vibhu*. [Skt.] adj. Omnipresent, all-pervading, eternal. విత్తము, వర్తనము. విభుడు or విభువు *vibhudu*. n. Lord, master, ruler. స్వామి, ప్రభుత్వ. దైవమే విభువు God is lord alone, God is above all.

విభూతి *vi-bhūti*. [Skt.] n. Blessedness, divine excellence or power. Happiness, సంతోష, హేర్వర్తము. A divine attribute. అశీమములు. అష్టవిభూతులు the eight divine attributes. These are అశీమ invisibility, లభిమ buoyancy, ప్రాప్తి omnipresence, ప్రాకాశ్యము amplitude, మహిమ gravity, or vastness, ఈశ్వర supremacy, dominion, వశిష్టము omnipotence, and కామదాయక miraculous creation, &c., at pleasure. White ashes of cowdung, with which the worshippers of Shiva smear themselves, తెల్లనిబూడిద. Hence సామ్య విభూతిపాలయందలి the money is all gone to ruin: lit. to ashes. విభూతిపండ్లు *ribhūti-pandlu*. n. Balls of white ashes, తెల్లనిబూడిదగండలు.

విభూషణము *vi-bbhūṣaṇamu*. [Skt.] n. An ornament, decoration. అభరణము. విభూషితము *vi-bbhūṣitam*. adj. Adorned. అలంకరించబడిన.

విభేదము *vi-bhēdamu*. [Skt.] n. Dividing, breaking, wounding. Difference, discrepancy, distinction, separation. Enmity. విచ్ఛేదము, వ్యభిచర్యము, వైపరీత్యము, శత్రుత్వము.

విభ్రమము *vi-bhramamu*. [Skt.] n. Turning round, whirling. An error, mistake; doubt, misapprehension, భ్రాంతి. సంశయము. Female dalliance, love, beauty. వికోళ, ఆలంకారము, విలాసము. "కనూవిక్రమము." T. iii. 41. "అపాల్యాదిలాపవిక్రమమునందలి." N. vii. 86. టీ విలాస విభ్ర

మంబులు, శృంగారశ్చేలు. A particular feat or gesture in dancing. అభివ్యక్తము. విభ్రాంతి *vi-bhṛanti*. n. Error, confusion, hurry, flurry, precipitation. భ్రమము, అరుదము. "సంతోషవిభ్రాంతికా." Vedanta Ras. ii. 131. టీ సంకోచమువల్ల కలిగిన తొందరిపాటుచేదము.

విభ్రాత or విభ్రాజి *vi-bhṛajita*. [Skt.] adj. Splendid, luminous, shining. ప్రకాశితము. "ప్రవిమలప్రవిభ్రాతమహిమ," BD. ii. 1059.

విమరుడు *vi-matudu*. [Skt.] n. A dissenter, one of another opinion, an opposer; one who is malevolent or spiteful, an ill-wisher, an enemy, విరద్ధవైషమ్యముగలవాడు, అన్యమతస్థుడు, శత్రువు. "విమరులబలమరయక వైరముగొనుటచుడు." P. i. 542.

విమర్దనము *vi-mardanam*. [Skt.] n. Grinding, rubbing, pounding, trituration. నూరడము, పూయడము.

విమర్శ, విమర్శము or విమర్శనము *vimarṣa*. [Skt.] n. Examination, scrutiny, investigation; an inquiry, trial విచారణ. విమర్శించు *vimarṣinta*. v. a. To examine, try, enquire into. విచారించేయు, పరీక్షించు చేయు.

విమలము *vi-malamu*. [Skt.] adj. Pure, stainless, unspotted. Clear, apparent, evident, sound. నిర్మలమైన, ఒప్పిదమైన.

విమాల *vi-mala*. [Skt.] n. A step mother, సహితల్లి. విమాల్యజుడు *vi-mālyajudu*. n. A step-mother's son, సహితల్లికొడుకు.

విమానము *vimānamu*. [Skt.] n. The chariot of a god, దేవతల ఆకాశముందు ఎక్కితిగడి రథము. A car, vehicle, carriage. An emperor's palace, చక్రవర్తియొక్క సారము. A horse, గుర్రము. The pinnacle or upper dome of a temple over the sanctuary. "వజరశ్చోజ్వలిచివర్ణపుష్పకవిమానంబెక్కి." URK. ii. 262.

విముక్తము *vi-muktamu.* [Skt.] adj. Quite liberated, freed, redeemed. విముక్తి విమోచనము చేయబడినది. **విముక్తి** *vi-mukti.* n. Liberation, release, redemption, especially final emancipation from further transmigration. విమోచనము, మోక్షము, అపవర్గము. **విముక్తుడు** *vi-muktudu.* n. One who is liberated or redeemed. విమోచనముచేయబడినవాడు, ముక్తుడు.

విముఖుడు *vi-mukhudu.* [Skt.] n. One who has turned away his face, పరావ్రుభుడు.

విమోచనము *vi-mōchanamu.* [Skt.] n. Liberation, liberating. విముక్తి. వాల్మీకి విమోచనమైతి my troubles are over. **విమోచితము** *vi-mōchitam.* adj. Liberated, freed, redeemed. విమోచనముచేయబడినది, విడిచిపెట్టబడినది.

విమోహము *vi-mohamu.* [Skt.] n. Great or excessive passion or love, విమోహి మోహము. **విమోహించు** *vi-mōhinsu.* v. n. To love excessively, విమోహింప. **విమోహితుడు** *vi-mōhitudu.* n. One who loves excessively.

విరుత్ or **విరుత్తు** *virut.* [Skt.] n. The sky. ఆకాశము. **విరుచ్ఛారుడు** *viruch-charudu.* n. A treader of the skyey paths, i.e., a celestial, a god, నభశ్చరుడు, ఖరుడు. **విరుచ్ఛతము** *virut-pathamu.* n. The skyey path between earth and heaven. ఆకాశమార్గము. **విరువాగారము** *virud-agaram.* n. The skyey mansion, Heaven. ఆకాశనికేతనము. “అత్యున్నతైరపహంకారరసంబంధించువాగారంబెల్లభేదిల్ల.” M. I. vi. 16. **విరుద్ధంగ** *virud-ganga.* n. The heavenly Ganges, ఆకాశగంగ.

విరుమము or **విరుమము** *virumamu.* [Skt.] n. Pain. బాధ.

విరుక్తము *vi-yuktamu.* [Skt.] adj. Separated, sundered. వియోగముగల. **విరుక్తుడు**

vi-yuktudu. n. One who is separated, వియోగి.

వియోగము *vi-yōgamu.* [Skt.] n. Separation, disunion, absence, especially of lovers. Death. విడవాయడము. విడవాలి. చావు. నాకు భార్యవియోగమయినదేరువార after I lost my wife.

వియ్యము *viyyamu.* [Tel.] n. Connection by marriage, binding together, వైవాహిక సంబంధము, ఇచ్చిచ్చుచ్చుకొట్టు, సంబంధము. Also, same as వియ్యంతుడు. **వియ్యంతుడు** *viyyantudu.* [వియ్యము+అంతుడు] n. The father of one's son-in-law or daughter-in-law. వియ్యపురాలు, వియ్యంతురాలు or వియ్యపుసాది *viyyapu-sadu.* n. The mother of one's son-in-law, or daughter-in-law, వియ్యమందినాది. ఆమె నాకు వియ్యంతురాలు she and I are connections through our children having married. **వియ్యమంతు** *viyyam-andu.* v. a. To form a marriage connection, to intermarry, సంబంధము చేయు, పడుచునిచ్చిచ్చుచ్చుకొను. వేము వారితో వియ్యమందనరాదరు they and we cannot intermarry. **వియ్యమగారు** *viyyamugaru.* n. A relation by marriage, బంధువు. Also, Same as వియ్యంతుడు.

విరక్తి *vi-rakti.* [Skt.] n. Dislike, aversion, disinclination : a loathing or disgust at earthly enjoyments. విరాగము. సంతోషము లేనివాని ప్రభుకేమిప్రభుకని వాని విరక్తిభ్రష్టమని he began to feel deep dissatisfaction at the thought that the life of the childless is no life at all. ఇందువల్ల ఆమెమీద అయ్యనకు విరక్తిభ్రష్టమని this made him dislike her. **విరక్తుడు** *vi-raktudu.* n. One who dislikes or hates.

విరగడ See under విరము.

విరచించు *vi-rachinsu.* [Skt.] v. a. To write much; to make, form, frame, compose, విడిచుముగా రచించు, చేయు. **విరచితము**

vi-rachitamam. adj. Composed, framed, formed. ఒకవిధముగా రచితమై, చేయబడిన.

విరజా viraja. [Skt.] n. The name of the river Styx. మైతలమునదీ తీరమే ఒకనది.

విరజాజి. విరజాజీ, విరవాజి or విరవాజి vira-dazji. [Tel.] n. The Double Jasmine. నవమాలికాపూవును, రానిపువ్వును.

విరజుడు viratadu. [Tel.] n. The king of the Virāṭa country.

విరతి vi-rati. [Skt.] n. Stopping, ceasing, rest, pause, cessation. The caesura or pause in a verse. విరామము, విరాంతి. **విరతము vi-ratam.** adj. Stopped or ceased, rested. విరమించిన, నిలచిన, చాలించిన, విరతుడు *viratadu.* n. One who has rested, stopped or ceased. చాలించుకొన్నవాడు.

విరతుడు vi-rathudu. [Skt.] n. One who is unseated or flung from his chariot. రథవిహీనుడు.

విరమించు vi-ramintau. [Skt.] v. n. To cease, to be at an end, to rest. తీరు, ముగిసిపోవు, విరాంతివారు.

విరళము or విరాళము viralamu. [Tel.] n. A certain tax. ఒకవిధమైనాదాయము. (అదరియకాలు అని అంటారు.) [Skt.] adj. Separated by an interval, remote, rare, clear as hand-writing. ఎడమెడమగానుండే, వెలికిగానుండే, అరుదుగానుండే. **విరళముగా viralamu-ga.** adv. Distinctly, clearly, స్పష్టముగా **విరళి virali.** adj. Broad, విశాలము.

విరవాడు vira-vayu. [Tel. విర+పాడు.] v. n. To separate, part, divide. వీల, పాడుట. **విరవాడు vira-vadu.** (విర+పాడు) v. n. To fly dispersedly. చెదరపారిపోవు. "భిక్షువాడున్న లవిరవాదోయి, లలితాదేవిగము లోలాలకచెచ్చును." Pd. 15. **విరవిర vira-vira.** n. Blossoming, విరయుట. Kicking about spasmodically. Paleness. **విరవిరపోవు or విరవిరము vira-vira-phau.** v. n. To turn

pale, to be faint, to be convulsed. To be heated. **విరవిరపోవు,** కాల్లచేతులుబడియు, చెచ్చిపోవు, ఎండపిట్లముచేత నేవము విరవిరపాడు. "విడుగునిధముననడు సృష్టిత్రైవిక్రయబయలు, నెనుకాల్లచేతులు విరవిరపోన, విశముగాకలవిరద వ్రాలంకచెచ్చును." DRU. 1034.

విరసము vi-rasamu [Skt.] n. Unpleasantness, bad terms, ill-will, disagreement. **విరసము. విరసించు vi-rasintu.** v. n. To hate, శత్రుపించు.

విరహము virahamu. [Skt.] n. Separation, parting, absence of lovers, ఎడవబాటు. వియోగము. రహితావస్థ or విరహాన్ని the grief or pain caused by the absence of a lover. **విరహి virahi.** n. One who is separated from her whom he loves. వాయికావియోగముగలవాడు **విరహిణి virahini.** n. A woman who is absent from her husband or lover. వియోగిని, వీయవియోగముగల స్త్రీ.

విరహితుడు vi-rahitamu. [Skt.] adj. Separated, left, విడువబడిన. Devoid of, శని, **విరహితుడు vi-rahitudu.** n. One who is without, or devoid of, శనివాడు. అచ్యుత విరహితుడు he who is without origin or end.

విరహితాత్మంతిత vi-rah-itkanthita. n. She whose husband or lover is absent విరహముచేత నేదనబడేదాయిక.

విరాగము vi-ragamu. [Skt.] n. Indifference to the world and the pleasures of sense; absence of desire or passion; stoicism, విరక్తి. **విరాగుడు vi-ragudu.** n. One who is indifferent to the pleasures of sense.

విరాజమానము vi-raja-manam. [Skt.] adj. Very bright, brilliant, విశ్కీర్తి ప్రకాశించునున్న. **విరాజితుడు vi-rajitamu.** adj. Splendid, bright, shining. విశ్కీర్తి ప్రకాశము.

విరాజ్యు or విరాజ్యురముడు virajitu. [Skt.] n. The Deity, God, అవిద్యుడు. విరాజ్యేహము the corporeal form of the deity. B. iii. 205

విరాడుము *viradamu*. [Skt.] n. Rest, respite, interval, remission, pause. End, conclusion, విరాంతి, విరతి, అవసానము.

విరాలము or **విరాళము**, *viralamu*. [Tel.] n. A tax or impost. ఒకవిధమైనపన్ను See విరళము. **విరాలము**, **విరాళము** or **విరాలి** *viralamu*. n. Love, fascination, longing. హాహము, వ్యాహాహము, చలపు విహము, మరులు. **విరాలి** *virali*. n. Fiety, devotion, భక్తి. **విరాళి** *virali* to enamour. **విరాళి** *virali* enamoured. "చూ మనసునవిష్టు చింతలు మానుకునివిరాళియైతి." Vian. ii. 299. "మయాశి విరాళిబాంధగతి." A. vi. 155. **టిర విరాళి** *virali* to enamour, రక్తరవదగతిగను. adj. Exciting a longing or desire, alluring, చలపుభ్రష్టించెడి.

ఋరావము *ri-ravamu*. [Skt.] n. Sound. భ్రష్ట, హ్రాశ.

విరి *virī*. [Tel.] n. A flower, పువ్వు. adj. Blooming, blown, as a flower, వికసించిన. Dispersed, scattered, dishevelled, తొలగిన. Free from, liberated. విడిచిన, విముక్తమైన. "రీల నీ ప్రాప్తి హామ చేకయిదు నిండు జాలిల్లపండు వెన్నలలు మింట పెడపెడలగాయ నదికంటిచేకరంబు, మెగలువిరియించెదె దావమున దెల్పు." R. vi. 21. **విరిపువ్వు** a blooming flower. **విరిగొందులు** flowerlanes. A. v. 122. **విరిహాసుపు** a flowery couch. **విరియరాడు** Manmadha. **విరిబోడి** or **విరిబోడి** *viribodi*. n. A blooming girl, a woman, స్త్రీ.

విరించి. **విరించుడు** or **విరించుడు** *virinchi*. [Skt.] n. A title of Brahma, the creator. బ్రహ్మ.

విరిగి *virigi*. [Tel.] n. A certain tree called *Cordia myra*. శ్రేష్ఠాశ్రితము. H. iv. 18. Also, ground that is cracked, పగుళ్లువాసిన నేల.

విరిచిక్కు *virichi-kattu*. [Tel.] v. a. To pinion (a man) or tie his arms behind his back. పెడచక్కరిచక్కు, చేతులను

పెడచక్కు వట్టించిక్కు. n. The act of pinioning a man, చేతులను పెడచక్కు మరలించిక్కులు.

విరిచిక్కు *viridoḥḥu*. [Tel. వి+క్కు.] adj. Separated. ఎడరాటుకొందిన, విరుక్తము.

విరిచోటు *viripōḥu*. [Tel.] n. Grudge, ill-will, enmity, మా, ద్వేషము, భేదము. **విరిచోటు** చేయు *viripōḥu-chēyu*. v. a. To cause ill-will, disunite, separate, భేదింపు. "ఈ చక్ర వర్తననెవనినకన్న విడిచోచుకల్పి విరిచోటుచేసి."

విరియు *viriyu*. [Tel.] v. n. To blow, open or expand, as a flower, వికసించు. To burst, crack or open. To be loosed or dishevelled, as hair. To break or disperse, as an army. విడిచోపు, పగులు, చెదరు. To move away from, to be removed, తొలగు. To rejoice, ఉల్లాసు. నీళ్లుచల్లగానే మన్నపురాళ్లు విరిచిచి on being sprinkled with water, the burning limestones cracked. "విరిచిచిరకు పల్లవెచ్చుకలు." B. X. 22. "ఇల్లువిరిచిచి నె" M. VII. ii. 40. "కడుపువిరియంగది పండ్లుకుడుమలెల్ల." S. iii. 216. మల్కా విరిచి చోయినది the cloud is dispelled. **విక్కి** **విరియు** *vikka-viriyu*. (విరియు + విరియు) v. n. To blow or blossom well, as a flower, మిక్కిలి వికసించు. **విరియుచు** Same as **విరియు**. **విరియవారు** *viriyavāru*. (విరియన్ + వారు) v. n. To blow, or expand, as a flower, వికసించు. To burst or crack, విడు. పగులు. To expand, extend, వ్యాపించు. **విరియుబోయు** *viriyubōyu*. v. a. To hang loose, as hair, రుచెచ్చుకలు శ్రేష్ఠాశ్రితము. To slack lime, మన్నపురాళ్ల మీద నీళ్లుచల్లించుచున్నచేయు. తలవిరియ బోకినాన to wear one's hair dishevelled. **విరియించు** *viriyinḥu*. v. a. To open a flower, to make it bloom. To break. వికసించుచేయు, విడుచు. "ఇలమననగూంబు విరియించెడు ప్రామామలయ నెంచుమ, ములయగ నే విడచుమలయానిల." T. iv. 113.

విరివాయు *virivāyu*. [Tel. వి + వాయు.] v. n. To split, separate, part, divide. వీల. పాయలకు. Vasu. ii. 101.

విరివి or **విరివిడి** *virivi*. [Tel.] n. Expanse, width, breadth, extent, విస్తృత, విశాల, పెంపు. Abundance, విస్తారము. "విద్యరేల భూమి విరివియు." Vema. 1099. adj. Extensive, large, wide, విశాలమైన, విస్తృతము. **విరివిగా** *virivi-gā*. adv. Widely, much, abundantly. విస్తారముగా, విశాలముగా. "విరివిగా కొమ్మల విర్రవీనుచును." Sar. D. 376.

విరుగు *virugu*. [Tel.] v. n. To break or go to pieces. కువియు, భగ్నువును. To curdle. To fail, to be defeated, to be counteracted. ఓడు, దండువిను, ఒడిపోవు. To be spoilt, పాకముచెడు. దానిమనస్సు విరిగిపోయినది she is quite disgusted. పాలు విరిగిపోయినది the milk curdled. వానిరేపాములో రక్తము విరిగిపోయినది his blood curdled. ఈ మందు వల్ల విషము విరిగిపోయినది this medicine counteracted the poison. ఆ బొమ్మ వెయ్యి విరుగగొట్టినాడు he broke the arm of the doll. విరుగబండినట్లు a tree in full bearing. "విన్నువిరిగివచ్చి విరువట్టెను." Sar. D. 196. "ఇటునువిరిగి నేనియరుమారుమప్పుడు, కాచియకుక నేర్పుకపురీడు, మనుసువిరిగినేది మరయకుక నేర్పునా." Vema. 157.

విరుగుడు *virugudu*. n. An antidote, a remedy, విరుపు, వివారము. **విరగడ** or **విరుగడ** *viragada*. n. Release, liberation, setting at liberty. విడుదల. నీకు యింకా ఆ తొందర విరగడకాలేదా? are you not yet free from that trouble. నేటితో ఈ కష్టములు విరగడైనవి to-day these ills have ended. **విరగబడు** or **విరుగబడు** *viraga-badu*. v. n. To be puffed up or haughty. కర్వనచు, చోర్వనచు. **విరుగపాటు** or **విరగపాటు** *viruga-pātu*. n. Pride, haughtiness, కర్వము,

చోర్వనచు. **విరుగు** *virugu*. v. a. To cause to break, to break. To counteract poison. విరుగలేయు, భగ్నుముచేయు. మాటులేకిరసమును గాని విషముగాని విరిగిపోవునట్లుచేయు. నెటి కొండును to crack or snap the finger joints. తొలిపినుచు twist the tail. పెడవినుచు to turn up the lip in scorn. ముడిచిందినాడు he broke the branches of a tree. "చేమియొక్కనావలది యానివ్వించు నెన ట్లొక్కవూని విరవజాకతి." Ila. ii. 29. **విరవజగోయ్య** or **విరుగజగోయ్య** *virava-jagoyya*. n. A stubborn wretch. ముండివాడు. **విరుపు** *virupu*. n. A break, or the act of breaking. An objection, contradiction. దిరుతుడు, భగ్నుడు, అడ్డుడు, అడ్డునె. పెడవిరుపులు a puzzle, stumbling block. మోవివిరుపులు turning up the lip in scorn. adj. Counteracting, విరుగుడు. **విరుచుకొను** *viruchukonu*. (middle voice, with passive senses.) To be defeated. అడండు నెనకట విరుచుకొనిపోయినది the army was broken and retreated. ఒళ్లువిరుచుకొన్నాడు he stretched himself through weariness. ఈ కొంచెమునకి ఏల యెముకలు విరుచుకొంటావు why do you break your bones, i. e., take so much trouble for this trifling business.

విరుద్ధము *vi-ruddhamu*. [Skt.] adj. Opposed, opposite, reverse, contrary, inconsistent, contradictory, disagreeing with another, hostile, inimical, unfriendly, విరోధముగ. ప్రతికూలమైన, అపంగతమైన, విపరీతమైన. n. Opposition, contrariety, incongruity, enmity. ప్రతికూలత, అపంగతము, శత్రుత్వము. విరోధము.

విరూపము *vi-rūpamu*. [Skt.] adj. Deformed, ill-shaped, ugly, కరువమైన. Crooked, వంకమైన. O. 1, చేసి. n. Deformity, ugliness, దృశ్యకరువము, కరువము. **విరూపాక్షుడు** *vi-rūpa-ākshudu*. n. A name of Siva. శివుడు.

విరేచనము *virēchanamu*. [Skt.] n. Evacuation by stool, purging. ప్రవృత్తి, ఛేది.

చాచనము, వానికి చాచనములు విశేషములు
అయినవి be had four motions. విశేష
కాచి virashankari-ka-ri, adj. Cathartic, pur-
gative. శ్రేణియ్యే.

విశోచము vi-rochanu. [Skt.] n. Lit: one
that shines: a name of the sun, the
moon, or fire. పురుషుడు, చంద్రుడు, అగ్ని.
Also, the name of Prahlada's son.

విరోధము vi-rodhamu. [Skt.] n. Difference,
opposition, contradiction, disagree-
ment, discrepancy, enmity, animosity.
Detriment, harm, mischief, misdeed, mis-
conduct, war, discord, struggle, quarrel, conflict.
విషకాలు. శ్రీవిరోధము an affliction of
the eyes. చంద్రవిరోధము perils in travel-
ling. ఇది ధర్మప్రవిరోధము this is at vari-
ance with the laws of propriety. దేహమునకు
విరోధమైన unhealthy, insalubrious. విరో-
ధము vi-rodhanaamu. n. The act of
opposing, vi-rodhinu. విరోధి vi-rodhi. n.
An enemy, or opponent. శత్రువు. The name
of a Telugu year. విరోధించు vi-rodhintu
v. n. To oppose, withstand, contradict,
prevent; to hate, be at enmity with, be
hostile to. విరోధముచేయు, అడ్డంకు, స్ట్రు-
కపాపు, ధ్వంసించు, ఘర్షణ. విరోధిత్వము
vi-rodhi-krattu. n. The name of a Telugu
year.

విర్రవీరు virra-viru. [Tel. బిర్ర+విరు.] v. n.
To be proud, swell, be puffed up.
గర్వించు, అచ్చు. మక్కిరి నిక్క. "పలువైర్రవీ-
రినికాటిక బూచి పరాక ధ్రువమొక్కటగల
జుంక." నవా. iii. 98. టీ. విర్రవీరి, విరువడి.
"విద్యవేత విర్రవీరువారు" Venna. 140. "క్రతు-
వులేనవమనకుని విర్రవీరు." ib. 1847. "విరివి-
సంపదలకు విర్రవీరువడి." ib. 1521.

విలంఘించు vi-languhantu. [Skt.] v. a. To
cross over, pass, transgress. మక్కిరి-
లంఘించు, అతిక్రమించు, కాటు. విలంఘితము
vi-languhitaamu. adj. Transgressed, over-
stepped అతిక్రమించబడిన, కాటుబడిన.

విలంబము or విలంబము vi-lambamu. [Skt.]
n. Delay, tardiness, loitering, procrastina-
tion. Delaying, retarding. అలస్యము
చేయడము. విలంబితము vi-lambitamu. adj.
Delayed, slow. n. Slow time in music.
అలస్యముకారణము.

విలక్షణము or విలక్షణము vi-lakshanaamu.
n. Difference. భేదము. "శత్రువులకు వొకడు
గాదనుచు తిరువిలక్షణమున" A. iii. 13.
టీ. విలక్షణ, విలక్షణము. విలక్షణము
vi-lakshanaamu. adj. Other, different.
భిన్నమైన. Handsome, beautiful, elegant,
excellent, select. విశేషవిలక్షణముగల,
సుందరమైన, ఉత్తమమైన, విశ్వమైన, యోగ్యమైన
ఇది విలక్షణమైనవడు. it is a handsome
girl. విలక్షణముగా vi-lakshanaamu-ga.
adv. Properly, with propriety, hand-
somely, excellently, తేక్కగా, అందముగా,
విశ్వముగా. ఆ పెండ్లి విలక్షణముగా జరిగితి
that marriage went off very well. విలక్షణుడు
vi-lakshanaudu. n. One who is highly
accomplished, a model of excellence.
One who differs from the common
order, one who has some distinguishing
qualities, భిన్నుడు, ఉత్కృష్టుడు. వాడు విలక్ష-
ణుడుకాదు he is not a man of strict reli-
gious habits. "విదేశ్యులకు విలక్షణుడునునకు
యుండును నట్లుగల వింతయనన్గములగును." A. iii. 82.

విలక్షణము vi-lakshamu. [Skt.] adj. Aston-
ished, surprised, abashed, ashamed.
అశ్చర్యముగల, సిగ్గుపడ్డ. విలక్షణుడు vi-la-
kshudu. n. One who is astonished or
surprised, వెరగునట్లవారు. One who is
ashamed, సిగ్గుపడినవారు.

విలగ్నము vi-lagnamu. [Skt.] n. The waist.
వడుము. adj. Well struck or hit. తక్కిగా
తగిలిన.

విలపించు vi-lapintu. [Skt.] v. n. To
lament, weep; to be in grief or affliction.
తలమూచి తలమూచి ఏడుపు, చూరు. విలాపము
or విలపనము vi-lapanaamu. Lamentation,

weeping, hewailing. కేవలం, కలుగుచు
చేపడడము, దుఃఖముతోడి మాట. విలాపించు
vi-lāpintu. v. n. To lament, to be in
grief or affliction ఏకపు, విలించు.

విలయము vi-layamu. [Skt.] n. Dissolution,
destruction, ruin, annihilation. కలుగుచు,
ప్రళయము, వినాశము. "విలయమునుసమీర." Sar. D. 408. "ప్రియపుత్రునీకులకొప్పించి
హంబువిడిచియో రుండు విలయముతో గాంచి" B. X. 80. 12

విలవిల vīla-vīla. [Tel.] n. Convulsiveness,
కన్నుకొనుటయందున భవ్యవర్ణము. వివ్వలత.
adv. Convulsively, కేవలం. విలవిలకొట్టు
కొడు or విలవిలకొడు vīla-vīla-kottu-
konu. v. n. To be convulsed, or in con-
vulsions. కేవలం కన్నుకొను. విలవిలపోవు
vīla-vīla-pōvu. v. n. To be convulsed.
వివ్వలతలెందు. విలవిలలాడింపు vīla-vīla-
lādintu. v. a. To convulse. కేవలం
డించు. విలవిలలాడించే vīla-vīla-lādintchi.
adj. Convulsive. కేవలంలాడించే.

విలసత్ vilasat. [Skt] adj. Shining, splen-
did. ప్రకాశమైన. విలసత్తము vilasattamu.
n. Sporting, dallying. విలాసము. కీడ.
Brightness. ప్రకాశము. "మరివల్లసినయొక
లవములువనిరొపు విడువుమున్నక." Kala-
basti. iii. 195. విలసిల్లము vi-lasittamu. adj.
Shining, splendid. ప్రకాశమైన. ప్రకాశ
తము. "వినికిరభక్తినిశ్చలంబుండె." BD. v.
505. "విమలవిలాసవిలసిలంబై." DUR.
1045. విలసిల్లు vilasillu. v. n. To shine.
ప్రకాశించు. To be fine, pleasing, agreeable.
కన్ను. "కొండల్లెనుండి కొండలైవిలసిల్లు." Paṇḍim. x 46.

విలాయత vilāyat. [From Persian Vilayāt.] n.
A foreign country. దేశము. A country,
దేశము. "నకునుకుడు వా బ్రసిద్ధిగాంచియొక
బట్టియునుకులపట్టెన మారువిలాతీనుకా రు-
ధన రాకేసెడిమ." P. i. 48. విలాయతి or
విలాయతు vilayatu. n. An inhabited

country, a foreign country. విలాతీ
గ్రామము = hamlet or dependant village.

విలాపము vi-lāpamu. [Skt.] n. Sorrow, sor-
rowful speech, దుఃఖముతోడి మాట. విలా-
పించు Same as విలించు (q. v.)

విలాసము vi-lāsamu. [Tel.] n. A label,
direction, the superscription on a letter.
ప్రెవిక్రాసివేరు, హేబుమిదక్రాసివేరు
నామ, ప్రేమాసము. [Skt.] n. Sport, dalli-
ance, amorous blandishments, affection
of coyness. క్రీలగావడము, కిల. కీడ. క్రీ-
పునుకుల క్రింగుకేట్టు. కృష్ణవిలాసము the ad-
ventures of Krishna. విజయవిలాసము the
tale of Arjuna. విలాసవతి or విలాసిని
vilāsa-vatī. n. A flirt, a coquette, a play-
ful girl, క్రీ, కేమలంబక్రీ. విలాసవంతుడు
or విలాసి vilāsa-vantudu. n. A sportive
person.

విలియ or విలియా vilīya. [H.] n. Arrange-
ment, order, distribution, classification.
విలియవేయ to compose, arrange in
order, assign. ఈ సామ్యమునందరినమ్మి అతనికి
డియనేసివారు they referred me to him
for payment. విలియవారి or విలేవారి
arranging according to different heads.
కావలెనానా విన్యసరదము.

విలు or విల్లు or విల్ విlu. [Tel.] n. A bow,
ధనుస్సు. విలుకాడు. విల్లాడు, విలువా-
లుపు or విలువాల్లు vilu-kadu. n. An
archer or bowman, ధనుర్ధరుడు. ధనుస్సుడు.
విలుబండి or విల్లుబండి vilu-bandi. n. A
carriage built on springs. విల్లులకల
బండి. విలురాసి vilu-rasi. n. The sign
Sagittarius. ధనురాశి. విలువిద్య vilu-viḍya.
n. Archery, skill in the use of the bow.
ధనుర్విద్య. విల్లుడు viludu. n. An archer,
bowman. విలుకాడు.

విలుచు or విల్లు vilutsu. [Tel.] v. a. To
buy, purchase, కొను. To sell, అమ్మ, "కేల

లకవిమున్ను విరిచినోరెడు, కాల్పడి శేషున్న బంతునోరెడు." BD v. 113. కొలిచితనాపె నెల్లెల, విలిచితనా కులధరుని నింపెను నెడక, కలచితనా దువ్వొత్తులు, విలిచితనా నేదనుంక, విద్యారతుల." Chen. v. 428.

విలప్తము *vi-luptamv.* [Skt.] adj. Obsolete, extinguished, forgotten, erased wanting. విప్తమైన. ఫలికమైన, నరచిపోయిన, లోపము చేయబడిన, "కురులువిలప్తదైవారులుభృతరాష్ట్రకురులు." M. I. v. 192.

విలుళితము *vi-lulitamu.* [Skt.] adj. Tremulous, shaking, waving. కదిలే, ఎరించే.

విలువ or **విల్వ** *viluva.* [Tel.] n. Price, cost, value. ధర, కల, క్రయము. విలువకనుబోలు a market, or place for sale. "ఈచంద్రులిం కాన్య నీకుసురేంద్రునిపురుషులకు విక్రయించుకేళ, నీవిల్వలోని వాడీపందకువాడు." NH. iv. 145. **విలువకాడు** or **విల్వకాడు** *viluvakadu.* n. A buyer, కెలుచ్చి కొను వాడు, క్రయకుడు.

విలేపనము *vi-lēpanamu.* [Skt.] n. Smearing; rubbing with ointment. అంకలేపనము, పూములు, చందవాడులపూక. An unguent; ointment. చందవాదిలేపము. **విలేపి** *vi-lēpi.* n. Rice gruel, గంజ.

విలోకింపు *vi-lōkintu.* [Skt.] v. + లోకించు. cf. Eng. 'look.' v. a. To see, behold, gaze at, view, observe. చూడ. **విలోచనము** *vi-lōchanamu.* n. Seeing, looking at, observing. The eye. కన్ను.

విలోమము *vi-lōmam.* [Skt.] adj. The wrong way, the reverse way, the opposite order or course, against the hair, against the grain, ప్రతిక్రమము, క్రమమునకు కల క్రిందు, వ్యతిక్రయము, వివర్తయము, వివర్తికము, ప్రతికూలము, అపరోహాక్రమముగల. **విలోమముగా** *oppositewise.* అనులోమవిలోమశ్లోకము a palindrome or verse that may be read forwards and backwards.

విలోమము *vi-lōmam.* [Skt.] adj. Tossed, rolling.

విల్లు or **విలు** *vilu.* [Tel.] n. A bow. ధకున్న. విల్లునప్పులు or విల్లులులు a bow and arrows. "నేనే లక్ష్మణ విల్లునప్పులును." N. viii. 105. విల్లెక్క పెట్టు to brace a bow. విల్లెక్క పించు to unbrace a bow. Gen. sing. వింజి and the nom. plu. వింజు. మారువింజుకూరములో a hundred bow-shots off. See విలు.

విలంగము or **విలంగము** *vilangamu.* [Skt.] n. A vegetable and medicinal substance considered of great efficacy as a vermifuge, పుష్కరండులము, వాయువిలంగపుచ్చు.

విలంబి *vilambi.* [Skt.] n. The name of a Telugu year.

వివక్ష *vi-vaksha.* [Skt.] n. A wish to speak. చెప్పవచ్చు. Intention, the aim of a speaker, desire. (In Telugu) Difference, distinction, భేదము. **వివక్షించు** or **వివక్షించేము** *vi-vakshintu.* v. a. To wish to speak. చెప్పవలెను వినియించు. To distinguish. వ్యత్యాసమునుకనుగొను. **వివక్షితము** *vi-vakshitamu.* adj. Required, or wished to be spoken, wished, desired. చెప్పవచ్చించిన, వాంఛితమైన. **వివక్షింపు** *vi-vakshintu.* n. One who wishes to speak, చెప్పవచ్చించువాడు.

వివరణము or **వివరము** *vi-varanam.* [Skt.] n. An explanation, specification, comment; a description, a detailed account, విస్తరించిచెప్పడము, వివరము, టీక, వాఖ్యానము. **వివరము** *vivaramu.* n. A hole, burrow, chasm, cave, recess. కంఠము, గిలము. **వివరములు** *ivaramulu.* n. plu. Particulars, details; a specification, description, వైవములు. **వివరముగా** *vivaramu-ga.* adv. With all particulars, in detail. విభవనగా. **వివరించు** *virarintu.* v. a. To describe, particularise, state, specify, విస్తరించిచెప్ప, వివరముగాచెప్ప. To explain, tell, చెప్ప. To

consider, think, విచారించు. To delay, ఆలస్యముచేయు.

వివర్జితము *vi-varjitam*. [Skt.] adj. Left, abandoned, shunned. త్యజించబడ్డ.

వివర్ణము *vi-varṇam*. [Skt.] adj. Pale, pallid, colourless, వికృతవర్ణమైన, నిర్వర్ణమైన. వివర్ణుడు *vi-varṇudu*. n. One who has turned pale, తెల్లరారినవాడు.

వివర్తనము *vi-varṇanam*. [Skt.] n. Revolving, turning round, revolution, going round, circumambulating. కవివిచారణ భేదము, పాఠభేదము, ప్రదక్షిణము, తిరగడము, చుట్టించుట, తిరిగించుట. వివర్తనము *vi-varṇanam*. n. Dancing, నృత్యము.

వివర్ధనము *vi-varḍhanam*. [Skt.] n. Increase. అభివృద్ధి. "భక్తి వివర్ధన ము లు." L. xviii. 66.

వివశత *vi-vasata*. [Skt.] n. Helplessness, ecstasy, a trance, పరవశత్వము. కృపావివశత a fit of fury. ఆనందవివశత an ecstasy of joy. వివశుడు *vi-vasadu*. n. One who is helpless, one who is in ecstasy, one who is wild with joy or sorrow, one who is bewildered, మోసము, కలకొనినవాడు, స్వభావమున బుద్ధిగలవాడు. "కలకలచరణా రాద్రవవివశుడై." R. viii. 97.

వివస్వతుడు *vi-vasantuḍu*. [Skt.] n. The sun, సూర్యుడు. A god, దేవుడు.

వివాదము or వివాద *vi-vaadam*. [Skt.] n. A contest, altercation, dispute or quarrel, వాగ్విమర్శము, తగవు. వివాదము to quarrel, altercation.

వివాహము *vi-vaaham*. [Skt.] n. A marriage, wedding, పెండ్లి, పరిాయము. Eight kinds of marriages are distinguished as ప్రాస్తము, దైవము, అర్చన, ప్రాజాపత్యము, ఆశురము, గాంధర్వము, రాక్షసము, and వైశాచము. వివాహమును or వివాహముచేసికొను. *vi-vaaham-agu*. v. n. To wed, marry. పెండ్లాడు.

వివిక్తము *vi-viktam*. [Skt.] adj. Lonely or solitary. దివ్యస్థము, ఏకాంతము.

వివిధము *vi-vidham*. [Skt.] adj. Various, varied, of different kinds, multiform, diverse. వాచావిధమైన, అనేకవిధములగు.

వివృతము *vi-vritam*. [Skt.] adj. Open, gaping, expanded, particularized, explained, described. వికసించిన, తెరచబడిన, వివృతమైన, వివరించబడిన.

వివేకము *vi-vekam*. [Skt.] n. Discrimination, judgment, the faculty of distinguishing, prudence, discretion, సవనశక్తి, వివేకము నము, తెలివి. "వివేకమునకు వింతగొడ్డలిచేత నల యుద్ధయ్యుడగుచుదనినది." Vema. 341. "తనవివేకములొకమారు మెచ్చుగా" T. ii. 38. వివేకముకలిగియుండు to compare to oneself, reflect, be wise, తెలివి తెచ్చుకొను. వివేకి *vi-veki*. n. One who is cautious or prudent. తెలివెలవాడు. వివేకించు or వివేకించు *vi-vekinisu*. v. a. To reason, discriminate, distinguish. వివేకించుచేయు, విచారించు, వివేచించు. "చనువు లన్నిటిని చాలివేకించు కవటికన్న శిల లగుదువు." Vema. 429. వివేచన or వివేచనము *vi-vechanu*. n. Discrimination, examination, investigation. వివేచన, వివేచన, వర్ణన, వివేచన discrimination of caste.

వివృత్తము *vi-vratam*. [from Skt. విధత్తు ము.] n. Devastation, destruction. Killing. వాతము. వివృత్తుడు *vi-vratadu*. n. An epithet of Arjuna.

వివృత్తము *vi-vratam*. [from Skt. విధత్తు ము.] n. Devastation, destruction. Killing. వాతము. వివృత్తుడు *vi-vratadu*. n. An epithet of Arjuna.

వివృత్తము *vi-vaṅkalam*. [Skt.] adj. Great, large, gigantic. గొప్ప, బృహత్తయన, వివిధము. Vasu. v. 53.

వివృత్తము *vi-vaṅkalam*. [Skt.] adj. Alarmed, fearful, suspected. భీతిగల.

వివృత్తము *vi-vaṅkalam*. [Skt.] adj. Disordered, jumbled, shivered. వికృతమైన.

వివృత్తము *vi-vaṅkalam*. [Skt.] adj. White; clear, pure, pellucid. తెల్లని, వివృతమైన.

చూడబడు. Evident, apparent, manifest. స్పష్టమైనది. విశదమగుటలు downright villains. Chaitanya ii. 1673. n. Clearness, స్పష్టము. విశదపరచు, విశదముచేయు. విశదీకరించు. *visada-paratanu*. v. n. To particularise, explain, define, manifest. స్పష్టముచేయు. విశదముగు *visadam-gu*. v. n. To enlighten to light, become clear or known. స్పష్టముగు. ఆరవిశాఖులు ఆ సంగతుల విశదములు his letter will explain or make clear those matters. తమకు విశదముకావలెనని ప్రాసనా I have written this for your information. విశదములు *visadamulu*. n. plu. Matters, things, particulars. విశదములు.

విశయము *vi-sayamu*. [Skt.] n. A dwelling place, వాసస్థానము.

విశల్యము *vi-salyamu*. [Skt.] adj. Boneless. Thornless. Free from care or pain. నిర్గతకూలము, నిష్పీడము. విశల్యకరణి *vi-salya-karani*. 1. A plant, *Echites dichotoma*, (Box.) సుంపి. విశల్యకు *vi-salyaku*. n. One who is free from thorns or spikes, one who is released from care or pain. నిర్గతకూలము, విరమింపకూలముగలవాడు, వాడతమందాచేయబడ్డవాడు. "అంతరమువందుకు గుర్రినాదులంవి శల్యులకేమియలరునుండె." BRY. i. 925.

విశసనము *vi-sasanamu*. [Skt.] n. Killing, slaying, slaughter. చంపడము. సంహరించడము. విశసించు *vi-sasintu*. v. 2. To kill, slay. చంపు. "పక్షాక్షిరినకు పశువులవిశసించి మనులారినిభవిమలాలైరి." Vema. 1530.

విశఖ *vi-shikha*. [Skt.] n. The name of the 16th lunar mansion. విశఖము *vi-shikhamu*. n. The act of standing with the legs about a foot apart from each other. విశఖాడు రెండుకాళ్లనడుచు కేసెడదము గలదినిలయుట. A spindle, నాలుపడికడము. adj. Branchless, కాఖ. లేని. విశఖుడు *vi-shikhu*. n. A name of Kumaraswamy. మహారాష్ట్రము.

విశాయము *vi-sayamu*. [Skt.] n. Taking rest by turns (as applied to watchmen). A turn, భర్యాము.

విశారదుడు *vi-saradu*. [Skt.] n. One who is learned, or wise, కాకా చదువుకొన్నవాడు, విద్యానుడు. A clever or skillful, famous, or celebrated man; an adept or expert. ప్రసిద్ధుడు. ప్రసిద్ధుడు. విద్యుడు, వేదవర్తి. "జ్ఞానమెక్కడవోయిందొకరుండెను," Rukman-gada. iii. 232.

విశాలము *visalamu*. [Skt.] adj. Large, wide, broad, great, spacious. విస్తీర్ణమైన, విరియైన, గొప్ప. ఆ యిల్లు విశాలముగానున్నది that house is a large one. విశాలర *visalata*. n. Width, breadth, వెడల్పు. విశాలాక్షి *visal-akshi*. n. An epithet of Parvati. Lit. Large-eyed.

విశిఖ *vi-shikha*. [Skt.] n. A high way, or carriage road. బడి, రాజమార్గము. విశిఖము *vi-shikhamu*. n. An arrow, బాణము.

విశిష్టము *vi-sishtamu*. [Skt.] adj. (In composition.) Endowed with, possessed of, having. కూడుకొన్న, కల. Excellent, superior, distinguished. ఉత్తమమైనది, ఉత్కృష్టమైనది. విశిష్టుడు *vi-sishtudu*. n. One who is endowed with, or possessed of. కలవాడు, కూడుకొన్నవాడు. స్థూలవిశిష్టుడు one who is endowed with noble qualities.

విశిరము *vi-siramu*. [Skt.] adj. Beheaded, headless. కలంబడినది, వాల్చి విశిరముగాకేసిరి they beheaded him.

విశిర్ణము *vi-sirnamu*. [Skt.] adj. Loosened, that has lost the cohesion, or connection of its parts; that has fallen or is falling to pieces: వదలిన, విచ్ఛిన్నమైన, బడిపోయిన, కాలిపోయిన. Withered, decayed. శిథిలమైన, శిర్గమైపోయిన.

విశుద్ధము *vi-suddhamu*. [Skt.] adj. Pure, clean, cleansed, purified, pious, holy, నిర్మలము, నిర్మలమైనది, పవిత్రమైనది. విశుద్ధ

విశ్మ విప్రీ

1199

విశ్మ విప్రీ

vi-suddhi. n. Purity, purification, holiness. పరిశుద్ధి, శుద్ధి. విశుద్ధుడు vi-suddhudu. n. One who is pure or holy. పరిశుద్ధుడు. "మద్భుతానాం శుద్ధి విశ్మ." L. i. 205.

విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. (Skt. adj. Unchecked, unrestrained, unfettered. అశ్రుతం, అశ్రుతం.

శేషము vi-seshamu. (Skt.) n. Sort, kind, species, variety. భేదము, విభిన్నము. A particularity, speciality, peculiarity, singularity. A specific quality, a distinguishing property, a characteristic. A particular thing, an individual, an object distinguished by some attribute or adjunct. Merit, excellence; something noteworthy or distinguished, a remarkable occurrence, news. చూడదగిన యుక్తిపదపద్యం. అరిశయము, విశ్ర. విశ్రాంతము. A charitable or virtuous action. పశ్చాత్తపము, పుణ్యము. ఈ దైత్యుని వాస్తవికముగదా this doctor has a fortunate hand. ఓషధివిశ్రాంతము a sort of herb. అశ్రుతావిశ్రాంతము a kind of dice-play. శేషవిశ్రాంతము what is there particular to-day? what is the matter to-day? అయిన విశ్రాంతము he is a great scholar. adj. Extraordinary, eminent, remarkable, unusual. Much, more, abundant, greater, exceeding, surpassing. అత్యంతము, విశ్రాంత, అత్యంతము. విశ్రాంతము a good deed. ఈ శ్లోకమునకు ఒక విశ్రాంతమున్నది this verse has a secondary or recondite meaning. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. n. (In grammar). An adjective. విశ్రాంతములు అనుచు పేర్చి, నూనాచారము. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. v. n. To excel. అత్యంతము, విశ్రాంతం or విశ్రాంతముగా vi-sraṅtamu. adv. Abundantly, plentifully, much, exceedingly. తమకా, విశ్రాంతముగా, విశ్రాంత, విశ్రాంత. అరిశో విశ్రాంతి నూనాచారముచేయవలదు you should not associate much with him. "ఈ యుక్తిపదపద్యం విశ్రాంతం విశ్రాంతం"

శుద్ధియు ప్రాప్తియు అనగా విశ్రాంతం." T. ii. 178. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. n. (In grammar), a noun or substantive. నామ వాచకవిధము, విశ్రాంతం.

విశ్రాంతము or విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. (Skt.) n. Rest, repose, cessation from fatigue or work. విశ్రాంత, విశ్రాంత. In Telugu verao, it denotes a certain kind of rhyme. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. v. n. To rest, repose, or refresh oneself. అరిశుద్ధి, విశ్రాంత, విశ్రాంత. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. v. a. To place, lay, వ్రాసేదెట్లు. "విశ్రాంతం విశ్రాంతం." Jaini. Bh. vi. 98. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. adj. Rested, reposed, refreshed after fatigue, శ్రమవిశ్రాంతము, అరిశుద్ధి, విశ్రాంత, విశ్రాంత. విశ్రాంతం vi-sraṅtamu. n. Rest, repose, refreshment. విశ్రాంత, అరిశుద్ధి, విశ్రాంత. Termination. విశ్రాంతము, అరిశాంతము. "శ్రాంతం" T. ii. 183.) the end of the world. "శ్రాంతం విశ్రాంతం" Vish. ii. 220.

విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. (Skt.) n. A gift, or donation. శ్రాంతము, శ్రాంత.

విశ్రాంతము or విశ్రాంతం vi-sraṅtamu. (Skt. n. Great fame, విశ్రాంతం, ప్రఖ్యాతి. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. adj. Famous, well-known, celebrated. విశ్రాంతం, విశ్రాంతం. విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. n. A very famous man, a well-known man.

విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. (Skt.) adj. Loose, relaxed. విశ్రాంతం. R. ii. 69.

విశ్రాంతము vi-sraṅtamu. (Skt.) n. Separation (especially of lovers), disunion, disjunction. విశ్రాంతం, విశ్రాంతం. విశ్రాంతం.

విశ్రాంతం (Skt.) n. The earth. భూమి.

విశ్రాంతం vi-sraṅtamu. n. The universe or

విశ్వ viśva

1200

విష viśha

world, లోకము, యశ్చ adj. All, universal, entire విష్ణుమైన, యుష్మదేవ. విశ్వంభర viśvaṁbhara. n. The earth. భూమి. విశ్వంభరుడు viśvaṁbharaḍu. n. An epithet of Viśhva or Indra. విష్ణువు, ఇంద్రుడు. విశ్వకర్మ or విశ్వకర్ముడు viśva-karma. n. The name of the artist of the gods, corresponding to Vulcan. దేవతలవర్ణపాదు, సేవకలకర్తి. విశ్వకేతువు viśva-ketuḁu. n. An epithet of Aniruddha. విశ్వజిత్తుడు viśva-janti-mam. adj. Agreeable to all men. విశ్వతోమఖము viśvatā-mukhamu. n. An epithet of Brahma. ప్రస్తమ. adj. All pervading. అంతట వ్యాపించిన. విశ్వనాథుడు viśva-nāthudu. n. The Lord of the Universe. A name of Śiva, especially as worshipped at Benares, కాశీ విశ్వేశ్వరుడు విశ్వభేషజము viśva-bhēṣajamu. n. Dry ginger, కంఠి. విశ్వరూపము viśva-rūpaḁu. adj. Existing in all forms, multiform. వాచారూపము లుగల. n. Multiformity. వాచారూపము. "విలుభేంద్రశైలంబువిశ్వరూపము కాపెనన శొన్నకాంబవన్దంబవము." N. v. 17. విశ్వరూపదర్శనము manifestation or display of one's own real form or hidden majesty. విశ్వరూపమున అగుచుచుండెను. విశ్వరూపుడు viśva-rūpudu. n. He who exists in all forms; a name of Viśhva విష్ణువు. "విశ్వరూపుడు విశతులసేయుడు." H. iv. 297. విశ్వస్థుడు, విశ్వార్థ or విశ్వార్థుడు viśva-vyāṁḍu. n. Brahma, the creator, ప్రస్త. విశ్వమిత్రుడు viśva-mitrudu. n. The name of a certain sage, the son of Gadhi. గాధిపతి. విశ్వమిత్రము viśva-mitrudu. adj. Worthy of Viśvāmitra: (that is) fabricated, fictitious, artificial, కల్పితమైన, కల్పితమైన. విశ్వమిత్రమైనవత్తము a fabricated bond, a Machiavelian trick. కన్నప్పప్పిరేయబడిన. n. A deed worthy of Viśvāmitra, that is, a trick, fiction, fabrication. Machiavelianism. దాసము, కృత్రిమము, కల్పన. విశ్వమిత్రస్థి viśva-

mitra-ṛṣṭhi. n. The creation of a second series of beings, Viśvāmitra being represented as having created a mimic world. విశ్వలు or విశ్వకేవలము viśvaku. n. The name given to certain deities of a particular class.

విశ్వసించు vi-śrasinṁu. [Skt.] v. a. To trust, rely on, confide in. విష్ణు. విశ్వస్తియము vi-śrasan-tyamu. adj. Trust-worthy, విష్ణుని విశ్వస్తియము vi-śrastamu. adj. Trusted, confided in, trusty, విశ్వసించబడిన. విశ్వస్తి vi-śrasta. n. A widow, విధవా. విశ్వసించబడినది. విశ్వస్తియము vi-śrastamu. adj. Trusted. నమ్మబడిన, విశ్వసించబడిన. విశ్వస్యము vi-śrasyamu. n. Trust, faith, confidence. Affection, kindness, favour. నమ్మకము, ప్రేమ. విశ్వస్తి vi-śrasti. n. One who is faithful. నమ్మకముగలవాడు. "విశ్వస్తి విశ్వస్తియమునుగడుచునగు." UR. vi. 392. "అంగమవిశ్వస్తినిగోభిమాని." BD. v. 243.

విషణ్ణము viśhaṁṇamu. [Skt.] adj. Dejected, sad, sorrowful, pensive. కోకయశ్చమైన, వ్యాధిగ్రస్తమైన. M. XII. 2. 274. విషణ్ణుడు viśhaṁṇudu. n. One who is dejected, sorrowful, కోకమగలవాడు. See విచారము.

విషమము viśhamamu. [Skt.] adj. Odd, uneven, irregular. Unparalleled, unequalled. Contrary, adverse, unfavourable, evil, bad. కేసి, ఎక్కువరిక్కువగానుండే, సమముకాని, విరుద్ధము, దుష్టము. విషమసంఖ్య an odd number. వి. మామ్రము a pestilent fever, a fever difficult of cure. విషమాయుధుడు or విషమశబ్దము Manmadha, whose arrows are five (an odd number). విషమయనము Śiva who has an odd (or extra) eye in his forehead. విషమముగ్ధి an evil or wicked mind. విషమవిభాగము an unfair or unequal division. "విషమకార్యముకాదు విషమించుచు." L. i. 210. "విషమపల సంఖ్య కము." full of ragged rocks. Sanskrit Harisch. xxi. R. vi. 46. విషమించు viśha-

విష viṣa

1201

విషా viṣā

viṣa v. n. To be painful, mortal or difficult of cure (as applied to disease.)
 రోగింను. చిరోధింను.

విషము viṣam. [Skt.] n. Poison, venom: anything hurtful or destructive. *గరళము, చెరుమైది. నాళవకర మైవది.* In poetry it sometimes means water, జలము. *అది దీనికి విషము* that is poison to this. *వాని నెల విల్లొదిషము* he is a rogue from head to foot. *విషముచిక్కినది* the poison took effect. *విషముదిగినది* the effect of the poison went off. *నేవెంటే వానికి విషముగానున్నది* he hates me like poison. *దీన్ని నోట్లోనేసుకొంటే విషముగా నున్నది* it is as bitter as gall. *విషజ్వరము* a malignant fever, typhoid fever, *విషభేది* virulent diarrhoea, *విషపాండువు* acute dropsy. *విషపునీరు* the pus or matter in a boil. *విషవాక్యము* fatal expressions, *శూరవచనములు.* **విషధరము viṣa-dhara-mu.** n. A snake or serpent. *సర్పము.* A cloud, *మేఘము.* **విషధరుడు viṣa-dharuḍu.** n. One who carries poison, an epithet of Śiva. *శివుడు.* **విషపుచ్చము viṣa-puchchamu.** n. A scorpion. *తేలు.* A rogue, *కుంభ.* **విషముస్త్రి** or **విషవృక్షము viṣa-muṣṭi.** n. A poisonous tree, the nux vomica tree. *మిట్టిచెట్టు.* **విషమహాము viṣa-mahamu.** n. A lotus, *కవలము.* “*విషమహాంలేలొపు విషమహామహా.*” *Ila. iv. 9.* **విషనైకవృక్షము viṣa-naidyugḍu.** n. A snake-catcher. *అపీకుండి కుడు.* A musician, *గారిదీడు* **విషాల్పము viṣa-alpamu.** n. One who has an excess of venom. *అధికవిషము కలవాడు.* “*బహువ దమలమురుదీర్ఘశీరమును విషాల్పమును.*” **విషాహా viṣa-hā.** n. A venomous serpent. *విషముగలసర్పము.*

విషయము viṣayamu. [Skt.] n. An object, matter, subject, affair, thing. Any peculiarity as colour, form, flavour, odour, sound. Definition, respect, relation.

అంశము, సంకతి. ఇంద్రియార్థము, శబ్దాదివంశ భూతగుణము “*విషయములబోలెరి రోయక విష మంటినకలిపిరాచు విధమునధరిలోవిషవసుమారు* సుఖములవిషయములక గూడకుండు వేర్లు.” *Verna. 499.* **ఆ విషయము నాకు తెలియదు** I do not know anything about it. **ఈ విషయ ములో నిండాసాపు వ్యయముచేసినాడు** he spent much money on this. **పద్విషయము లలో రిససాపు వ్యయముచేసినాడు** he spent his money on worthy objects. **శృంగారవిషయ మైనకావ్యము** a poem on amorous subjects. **ఈవిషయముందు** in this respect. **ఆ విషయ ముందు** in that respect. **అతనివిషయముందు** regarding him. **ఆ విషయము పై** regarding that subject. **ఏతద్విషయముగా మాట్లాడినాడు** he spoke regarding this. **మీ విషయములో** regarding you. **విషయము viṣayamu.** n. An organ of sense. *శీత్రాదియంద్రియము.* A man of the world, one who is conversant with or interested in worldly occupations or enjoyments. *లోకవ్యవహారస్వత్తుడు, సంసార మున్నుడు, పాంపాలికుడు.* **విషయించు viṣa-gyintu.** v. n. To have to do with carnally. *సంభోగముచేయు.* **విషయాకరించు viṣa-gi-karintu.** v. a. To aim at. *ఉద్దేశించు.*

విహారము viṣahamu. [Skt.] n. A horn, *కొమ్మ.* **విహారీ viṣahāni.** n. A kind of tree. *శేట్టుపుచ్చెట్టు.* An elephant, *ఏనుగు.* An ox, *ఎడ్డు.*

విహదము viṣadamu. [Skt.] n. Sadness, grief, lowness of spirits, dejection. *భేదము.* **విహదించు viṣadintu.** v. n. To be sad, to grieve, *భేదపడు.*

విషావము or విషావర్తు viṣavamu. [Skt.] n. The equinox. *రాత్రియను దివమును సమ మైనకాలము.* **విషావచ్ఛాయ viṣa-vachchaya.** n. The shadow of the gnomon at noon, when the sun is in the equinoctial point.

విషాచి or విషాచిక viṣāchi. [Skt.] n. Cholera. *వారణధీ, వచనవిశేషవంశికము,*

విష్ణుఁడు Vishṇu

1202

విష viṣa

విష్ణుఁధము *viṣṇu-kumbhāra*. [Skt.] n. A bolt of a door. విషము An obstacle, అడ్డంకి.

విష్ణుకము *viṣṇu-kamu*. [Skt.] n. A bird, పక్షి.

విష్ణువము *viṣṇu-vamu*. [Skt.] n. The world, లోకము.

విష్ణురము *viṣṇu-ramu*. [Skt.] n. A seat, a seat of kusa grass. ఆసనము, కూసాసనము. "తదీయమహాపాద్యంబునవిష్ణురమునంబు విష్ణురమునానెడి కూర్చున్న విష్ణుమహాద్వయం" Vish. II, 23. విష్ణురశ్రవుడు *viṣṇu-tara-sravudu*. n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

విష్టి *viṣṭi*. [Skt.] n. Wages, hire, కూతి. Forced labour. కూలీశనిక. Work, పని.

విష్టిండు *viṣṭiṇḍu*. [Skt.] v. n. To ease oneself, to go to stool, మలవిష్టముచేయు.

విష్ణుడు or విష్ణువు *viṣṇuḍu*. [Skt.] n. Vishnu, one of the three principal Hindu deities. విష్ణుపదము *viṣṇu-padamu*. n. The sky. ఆకాశము. విష్ణునది *viṣṇu-padi*. n. The Ganges, గంగ. విష్ణురథము *viṣṇu-rathamu*. n. The Brahminy kite, కమ్మనెనుడు. విష్ణుక్రూర *viṣṇu-kraṇṭa*. n. A medicinal creeping plant, *Evolvulus alsinoides*. స్థానికకమ్మనెను.

విష్ణుశ్రేకుడు *viṣṇu-shreṇudu*. [Skt.] n. Vishnu. విష్ణువు. The captain of Vishnu's forces, విష్ణుసేనాధిపతి.

విసంవాదము *vi-sam-vādamu*. [Skt.] n. Arguing first in favor of a thing and then against it.

విసవకర్ర, విసవికర్ర or విసవకర్ర *viṣava-karra*. [Tel.] n. A fan. తాళపుంజము.

విషము *viṣamu*. [from Skt. విషము.] n. Poison. విషము. విషనాగి *viṣa-nāgi* (for విసగడము.) n. A snake పాము. విషపాల్చ

viṣa-pala. n. A kind of tree. విషపాలవర్షు. *viṣa-pala-vṛṭṭa*. n. A destroyer, నాశకుడు. విసపుమేతరి *viṣapu-mēṭari*. n. The eater of poison; an epithet of Siva. విసబొద్ది *viṣa-boddi*. n. A kind of tree called పావ్యుత్తము.

విసరము *viṣaramu*. [Skt.] n. A multitude, an assemblage, a flock విసరాము. విసరము *viṣaramu*. n. Spreading, diffusion విస్తరించుము, వ్యాపించుము.

విసర or విసరు *viṣara* [Tel.] v. n. To come out, వెలువడు. To blow, as the wind, to spread, as a scent. నాకిట్లు, నీచు, నామకాట్లు. లోనా ఆలకి ఉన్నలోనము పైకి విసిరెలాగు చేసేమందు a searching medicine, a medicine that makes a hidden disease appear. లోనికాక బయటికివచ్చి the latent fever came out. v. a. To wave, as a fan, to brandish, whisk, flourish, as a sword or a whip. ఆడిచు, పీచు, To throw, fling, hurl, sling, పుచ్చ. To turn, to grind. తిరుగివెనుడు to turn a mill. వదివెనుడు to cast or let down a net. n. Waving, casting, spreading. అడంచుట. నీచుట, వేయుట, వ్యాపించుము. కాలకవువెనుడేరు through the spreading of the famine. విసరురాయి *viṣaru-rāyu*. n. A grindstone. తిరుగి. విసరియాడు Same as విసరు. విసరికొట్టు or విసిరికొట్టు *viṣari-kottu*. v. a. To fling, to dash. పుచ్చ. To scorn, to huff. కడుగు. ఒకడబ్బు ఇచ్చుంటే మరొకటి ముఖములో విసిరికొట్టుచున్నది he asked for a penny, she gave him a scolding. ఆకుండను నొడమిచ్చి విసిరికొట్టియాడు he dashed the pot against the wall విసరివేయు or విసిరివేయు *viṣari-vēyu*. v. a. To hurl, fling పుచ్చ. ఈతైలు విసరివేసిట్టుగానుండే ఒకయిల్లు a house that seemed as if it had been thrown out of the town.

విసర్గ *vi-sarga*. [Skt.] n. The character [1] or two dots representing H, as in the words ప్రాసకాలము *prāsa-kālamu* విస

విస viśa

1203

విస్త viśpa

ర్గమా vi-sargama. n. Abandoning, relinquishment, letting go, emitting, విసర్గము, విసర్గము, విసర్గము. విసర్గము vi-sargama. n. Quitting, relinquishing, abandoning, renouncing, పరిత్యాగము. Sending, despatching, ప్రేమము. A gift, donation, దానము, ఇవ్వడము, కథ. శరీరవిసర్గము shaving the head. మలమూత్రవిసర్గము evacuations. మలమూత్రవిసర్గముచేయు to evacuate the bowels. విసర్జించు vi-sarjintu. v. a. To abandon, relinquish, give up, renounce, త్యజించు, విడుచు. విసర్జింపబడ్డ భార్య a divorced wife. విసర్జనీయుము vi-sarjantayamu. adj. Fit to be relinquished, or abandoned.

విసర్జనము vi-sarjanamu. [Skt.] n. Spreading, extending. వ్యాపించడము.

విసవిస viśa-viśa. [Tel.] adj. Spreading, ప్రసరించునది. adv. Fast, quickly, hurriedly. పడిగా, చివరికి. "విసవిసపడుచునున్న విసరి నవడిచారుజలవిసరముభంగిగా." Rajasākh. i. 70.

విసుకు, విసుకు or విసువు visuku. [Tel.] v. n. To be fatigued, tired, weary. To be disgusted, to be sick at heart, వేసారు. వానిప్రాణము విడిచినది he was sick at heart. "విసుపంసారమునకు విసుపవిమర్శలు." M. XIII. v. 223. n. Disgust, weariness, satiety. వేసుట, అలసట, నిర్వేదము. విసిమాలు viśi-mālu. v. n. To be very disgusted, విక్కిరి విసుగు. విసిక్కించు visikintu. (causal of విసుకు.) v. a. To weary, disgust, sicken, sadden. వేసుటవల్లనవచ్చుచేయు.

విసుమానము visumānamu. [from Skt. విస్మయము.] n. Wonder, ఆశ్చర్యము. adj. Wonderful, ఆశ్చర్యకరమైన.

విసువాసము visuvāsamu. [from Skt. విశ్వాసుము.] n. Faith, trust, affection, విశ్వాసుము, నమ్మకము. విసువాసి visuvāsi. n. A faithful man, నమ్మకముగలవాడు.

విసుకు See విసుకు.

విస్తరము Same as విస్తరము. (q. v.)

విస్తరి విస్తర or విస్తరాను vistaru [from Skt. విస్తరము.] n. A leaf platter, భోజనము చేసడి అకు. plu. విస్తర.

విస్తరము vistaramu. [Skt.] n. Spreading, expansion; prolixity, detail, abundance, plenty. శబ్దాదులవిస్తరి, వ్యాప్తి, ప్రాచుర్యము, వాచుశక్యము. విస్తరించి vistarinchi. (participle used adverbially) Much, abundantly, greatly, considerably. విచిత్రము, విశ్చలముగా విస్తరిలు or విస్తరిల్లు vistarilu. v. n. To spread, extend, increase, enlarge, exceed, be prolix, dilate. విస్తరించుకు, వ్యాపించు. విస్తరించు vistarintu. v. a. To extend, spread out, increase, swell; to particularise. విస్తరిల్లజేయు, వివిధించు విస్తారము vistaramu. n. Spreading, extension, expanse, breadth, vastness. Plenty, abundance వివిధ, వాచుశక్యము. "తనువాం గాంచుత్యద్భుతంబును భవ్యమును తెరంగు విస్తార మెప్పుడిట్టివ." M. XIV.iii. 228. adj. Plentiful, abundant; extended, extensive, large, great, much, extreme. బహుశక్యము. విచిత్రము. విస్తారముగా vistaramu-ga. adv. Plentifully, abundantly, largely, much. బహుశక్యముగా, విచిత్రముగా, విస్తారము విస్తరినా. n. Extent, area. విస్తరము vistaramu. adj. Great, large, wide, extended, extensive. విస్తారమైన, విశాలమైన.

విస్త viśtu. [Tel.] n. Surprise, wonder. ఆశ్చర్యము. Also, dirt, stench, దోషమునందుగలిగి కు దుర్బంధము. "ద్వి. || శాల, చేమరువిసరుచు విస్తకంపెనక, బడలుచెప్పుచు." నవ. 3. భా.

విస్తరము vistritamu. [Skt.] adj. Wide, broad, extensive, large.

విస్తృతము vi-sṛṣṭamu. [Skt.] adj. Very clear, distinct, definite. స్పష్టమైన, ప్రకృతమైన. విస్తృతముచేయు to particularise or specify.

విస్ఫారము or విష్ఫారము *vi-spharamu*. [Skt.]

n. The twang of a bow-string వింజిత్రాశ.

వింటివాల్చిన. adj. Very great, విక్కిరి అధికమైన.

విస్ఫురత్ *vi-sphurat*. [Skt.] adj. Shining.

ప్రకాశించే. "పుత్రకునివాక్యవిస్ఫురద్వరమున

కు." H. i. 208. విస్ఫురణము *vi-sphurana-mu*. n. Trembling, quivering of the lips, throbbing of the eyes, &c. Expansion of mind. Splendour, manifestation. కంపనము, మహావికాసము, ప్రకాశము.

విస్ఫురించు *vi-sphurintu*. v. n. To shine, ప్రకాశించు.

To swell, enlarge, విస్తరింపజేయు.

విస్ఫురితము *vi-sphuritam*. adj. Shaken, tremulous; swollen, enlarged. Shining. యోరితమైన, విస్తరింపబడిన.

ప్రకాశించే. విస్ఫూర్జితము *vi-sphurjitamu*.

adj. Very bright, విక్కిరి ప్రకాశము

హొందిన. విస్ఫూర్తి *vi-sphuriti*. n. Throbbing, palpitating, shalting; shining.

విస్ఫురింగము *vi-sphulingamu*. [Skt.] n.

A spark of fire. అగ్నికరాము.

విస్ఫోటము *vi-sphoṭamu*. [Skt.] n. A pustule,

boil, abscess, sore, పొక్కు, తొబ్బ, ప్రసము.

విస్ఫోటములు prickly heat, చెకుటకాయలు.

విస్మయము or విస్మితి *vi-smayamu*. [Skt.] n.

Surprise, astonishment, wonder, ఆశ్చర్యము, వికాకు.

Perplexity, dismay. Pride, కర్వము. adj. Wonderful, ఆశ్చర్యకరమైన.

విస్మయముహొందిన raptured, bewildered. విస్మిత

ము *vi-smritamu*. adj. Raptured, amazed,

astonished, dismayed. ఆశ్చర్యపడ్డ. విస్మితుడు

vi-smitudu. n. One who is astonished.

విస్మృతి *vi-smriti*. [Skt.] n. Forgetfulness

వరపు. విస్మృతము *vi-smritamu*. adj. For-

gotten. మరచిన.

విస్త్రంభము *vi-srambhamu*. [Skt.] n. Trust,

confidence, విశ్వాసము, నమ్మకము. Affection,

regard. స్నేహము. A sham fight, a over's

quarrel. ప్రణయము, అల్లుట తగడము.

విస్త్రము *viramu*. [Skt.] n. A smell, stench,

a smell like that of blood or raw flesh,

పచ్చివాస. adj. Stinking. అపకస్మైకం

ధముగల.

విస్త్రస *visraa*. [Skt.] n. Old age, decrepi-

tude. ముడిమి.

విస్త్రము *vi-stradu*. [Skt.] n. One whose

voice is changed. భేదవడినకంఠస్వరముగల

వాడు.

విహంగము *viha-gomamu*. [Skt.] n. A

bird. పక్షి.

విహంగిక *vihangika*. [Skt.] n. A pole used

as a yoke for bearing burdens on the

shoulder. కావడిబద్ద.

విహంగము or విహంగము *viha-gumu*. [Skt.]

n. A bird, an arrow. పక్షి, బాణము.

విహరణము *vi-haranamu*. [Skt.] n. Roam-

ing, a ramble, excursion, a walk for plea-

sure or exercise. విహరము, సంచరించడము,

పర్యటనము, పరిక్రమణము. విహరింతు

vi-harintu. v. n. To take a walk or airing, to

wander, to go about, to go about for plea-

sure or exercise, to roam, ramble, rove.

సంచరించు, పర్యటనముచేయు, పరిక్రమణము

చేయు. విహరించుచేయు, తిరుగు. విహర్త

vi-harta. n. One who takes a walk, a

rambler, rove, విహరించువాడు.

విహసితము *See under విహసము*.

విహస్తము *vi-hastamu*. [Skt.] adj. Lit:

Without hands, unable to move one's

hands. Perplexed, bewildered, confused,

confounded. కవిష్టమైన, విహ్వలమైన, వాగ్

మలమైన.

విహియసము *vi-hiyasamu*. [Skt.] n. The

sky. ఆకాశము.

విహియసము *vi-hiyasamu*. [Skt.] n. A gift

donation కామ ఇవ్వడము, ఈది.

విహారము *vi-haramu*. [Skt.] n. A walk for pleasure or exercise, a tour, trip, ramble, roaming, play, pastime, sport, excursion, వేడుక నాటకములు. పంచారము, శ్రమము, కేళి. బో, యాత్ర. A Buddhist monastery, వాడాల యము. **విహారి** or **విహారికుడు** *vi-hari*. n. One who takes a walk for pleasure, పంచాయతాడు. వారు ఉద్యానవిహారులై యున్న వేళ while they were walking in the park.

విహాసము or **విహాసితము** *vi-hasamu*. [Skt.] n. A gentle laugh, a smile. చిరునవ్వు.

విహితము *vi-hitam*. [Skt.] adj. Ordered, prescribed, ordained, నిర్దేశించినది. Fit, proper, right, orderly, necessary. Friendly, intimate. Placed, deposited. Done, made. యజ్ఞమైనది. అనుకూలమైనది, ఉంచబడ్డది, చేయబడ్డది. వాస్తవములు దోషము విహితముకాదని considering that it is not proper for us to plunder their villages. "ఇష్టసాధనకలియబడకుండు విహితసాధనలైదునుచుండువారికి." M. I. i. 114. **విహితము** *vi-hitam*. n. Friendship, intimacy. Propriety, fitness, justice. స్నేహము, యత్నము, న్యాయము. అది విహితమే that is proper. అది విహితముకాదు that is not proper. **విహితముగా** *vi-hita-mu-ga*. adv. In a friendly manner, on good terms, స్నేహముగా, అనుకూలముగా. **విహితుడు** *vi-hitudu*. n. A friend, companion, ally. స్నేహితుడు, అనుకూలుడు. తమకు విహితమైనవారు those who are your friends.

విహీనము *vi-hinamu*. [Skt.] adj. Destitute of, devoid of. లేని. **విహీనముగా** *vi-hinamu-ga*. adv. Without, లేక. బుద్ధిహీనులుగా senselessly. **విహీనుడు** *vi-hinudu*. n. One who is destitute of or devoid of. లేనివాడు. వస్త్రవిహీనుడు he who is devoid of clothes.

విహ్వలము *vi-hvalamu*. [Skt.] adj. Disturbed, discomposed, disquieted, agitated, affected with fear, sorrow, &c. భయము

లేత అనుమనస్సాధితకల్పన. ఉద్విగ్నమైనది. "భయవిహ్వలమకులై." Anirud. iii. 163. **విహ్వలత** or **విహ్వలత్వము** *vi-hvalata*. n. Disturbance, disquiet, perturbation. ఉద్విగ్నత. **విహ్వలించు** *vi-hvalinsu*. v. n. To be disquieted or affected with fear, sorrow, &c. ఉద్విగ్నమగు. "పరవిశతకన్యచంకియ విహ్వలించి అన్యలెరుగకయుండే శీతాంతమును." Vish. vi. 290. **విహ్వలకుడు** *vi-hvaludu*. n. One who is disturbed, agitated, disquieted or affected with fear, sorrow, &c. ఉద్విగ్నకుడు. "విహవదన్యలంకై." P. i. 446. "విశేషాన్యల విహ్వలంకను." L. xiii. 146.

వీ వి

విక or **వికు** *vik*. [Tel. from విక్.] n. Strength, valour. Valour, courage, శౌర్యము, ధైర్యము. Joy, exhilaration, enthusiasm, ఉత్సాహము. Pride, haughtiness, విశ్వాంభాసము, గర్వము, ఉన్నతి. Running away from a battle, flight, retreat, యుద్ధమువలన పారిపోవుట. Disgrace, అపమానము. Humility, ప్రకృతి. Similarity, similitude. సామ్యము, పోలిక. Bulk, largeness. నాల్గము. Manner, విధము. "భువనప్రాప్తికుగాడిమెలుగని వికనాగిరీతికింబి వోయిన కోళ్ళకైటాలి." Vish. viii. 299.

విక్ష *viksha*. [Skt.] n. Sight, view. చూపు, దృష్టి. **విక్షణము** *vikshanamu*. n. Seeing. అవలोकనము, చూచుట. **విక్షించు** *vikshinsu*. v. a. To see, view, look at, observe. చూచు. **విక్షితము** *vikshitamu*. adj. Seen, beheld, చూడబడినది. **విక్ష్యము** *vikshyam*. adj. Visible, perceptible. చూడదగిన. Wonderful, ఆశ్చర్యకరమైనది.

విగు *vgu*. [Tel.] v. n. To rejoice, to be enthusiastic, ఉత్సాహించు. To be proud, నిక్కు. To become large or big, స్థూలమగు. To move or step aside, to get out of the way, to retreat, తొలగు, విడుదలయ్యు.

విచి vichi

1206

విడు vidu

To cease, to go off. విచ్చి గియను. "చకు టుంబుకుగ విడిచి మల్లెము కేసుటపి వాంతుడును వారుదొర" ౧౦౮." Swn. iii. 74. టి విడి, తొలగిపోయి

విచి or విచిక *vichi*. [Skt.] n. A wave. తిలకము.

విడు *vidu*. [Tel.] v. n. To blow, as the wind, to spread, as scent. వాలివిడు, వానకొట్టు. "వాలివాలిచె." A. vi. 20. v. a. To wave, as a fan, hand, &c. To revile, reprove. విడుచు, విడిచియు. "తెలి కరిచెడుదులేమని తలచుకొన్నా. విన్నవంపులే మని విడుచుకొన్నా." Paidim. iv 185. "పూని యేకుకాన్యమునైన యట్లుచివిత్యచరుమాని నుకెంబడారి" Dab. 140. విచోపు *vi-chōpu*. [విచో+పోపు.] n. A chowri, a fly-flap, a whisk, విచావరు. "విచుచిచోపుచుప్పులగుకా మడి నుచ్చులుసంతరిం." Swn. v. 83. టి విచుచిచోపులు, కేయునుండే విచావరులు. విచ or విచంగ *vich*. (Root in infinitive of విచ to wave, to fan.) While they waved, విచగా.

విచితము *vijayamu*. [Skt.] n. A fan. విచరు కర్త. "విచిత్తు మునుచెప్పెయి." Bhanu. Pari. iv. 119.

విచితము, విచితాటము or విచితాటము *vichitāṭamu*. [Tel.] adv. Piecemeal. ఏన్నా భిన్నము. "మాకులకెగ్రాన్తి కేరంబుల విచితాట ముల చేసికథ్యములుగూర్చి." M. VIII. i. 148.

విటి *vitā*. [Tel.] n. Plunder, booty, కొల్ల, కొ పుడు. విటికోపు *vichitāṭu*. v. n. To become blameworthy. చూపిరము, విడిచిరము. To be lost, నష్టము. To become useless, vain or unprofitable, వర్జము. విటియప్పు *vichitāṭu*. v. a. To lose, ruin, abandon, battle, disappoint. కోలుచున్న, పోగొట్టు. విడిచిపెట్టు, వర్జముచేయు. "చాచుగిండ్లకు చోచి చుట్టె, నెరుతోనగజూచుచుంటు నుగిచుట్టింబకొ లుకాలముండచిచ్చుల బురుపుడు తననతినిటి

చచ్చుటనుకుట." Sumati. 25. "వచ్చిరమి నాడునముకాదినరాజ్యము విటియచ్చునాచచ్చిరబా ధమి." P. iii. 139. విటివాండు *vitāṭu*. n. Acrobate, rope-dancers. కొత్తవాండ్లలో భేము. విటిది a female rope-dancer. కొత్తది. "విటిచానిచాండు విడుపునాలకతుల్యవచ్చునాకొ నుచురానకడిన, భాగవతులప్పుప్పుగకోవడు." Vema 1693.

విటి or విటి *vitā*. [Tel.] The plural inflec. of ఇది these.

విటి or విటిక *vitā*. [Skt.] n. The betel leaf and nut. కాంచూలము. విటికరండము a paan-daan, or tray.

విడియము, విడిము, విడ్యము, విడియము. విడిము or విడ్యము *vidiyamu*. [from విటిక.] n. Betel leaf with areca nut, &c. కాంచూల ము. "వారికధ్యనలలూచియిడుచిడియములకేర." A. ii. 69.

విడు *vidu*. [Tel. of Tam. వడు.] pron. This man. ఈ మనుష్యుడు. Plu. బరు, intl. బిరు.

విడు *vidu*. [Tel.] n. A city, పట్టణము. A remuneration, a complimentary present. పాతకోటము, కట్టెము. An army, దండు. A military camp, శిబిరము. A crowd of travellers, పక్షుల సమావేశము. A camp or troop of rope-dancers. కొత్తవాండ్లకండా. "యదువిచిచ్చావ్వనాయ విధేయబంధువద్యులచిడు చడిచించిచిచిచ్చు క్రి." Chandra Bhanu Charitra. v. 152. "తనకాశికుపకారము విడిచిరముగారునుపుచిడుకుటే, తనకాశికుప కారము నెవమెప్పుక చేయవచ్చు." Sumati. 19. "చాచుకొకడగుచెంచితోచాచుచెడి, నేటిస్త్ర యుచొత్తనిటితోడికాకాపురికెగ్రాంకాంకాం చివాడ." Chenna Basa. Pur. ii."349. విడు పట్టు or విడిపట్టు *vidu-pattu*. n. A camp, శిబిరము, దండుదిగివచ్చు. An abode, వాస్తవ్యానము. A temporary abode, విడిది. "వనిచానికెంబరింబరిగ నులింపు రుంకులకొనుక

విడు విడు

1207

విధి vidhi

బాచివిడగొల్పి, విడువట్టుకుపోయి విడ్రాంతుడగుచు." Pal. 45. "అప్పువీశునానాజులవదివి విడువట్టుకరిగెన." M. XII. ii. 374.

విడు విడు. [Tel.] v. n. To be separated, loosened or unfastened, విడిపోవు, విడిచి పెట్టు, వదిలు. To become plain or evident, విశదమగు. To be fulfilled, తీరవగు. To increase, prosper, వృద్ధి, v. a. To cause to be separated, విడతీయు. "దేవీసుతుకొల్లె తిగలవిడంగ వెలలికి పైడిచి విడదెనె." BX. **విడతీయు** *vida-tiyu*. v. n. To do away, to cause to be separated. విడదీయు. **విడదీయు** *vida-diyu*. v. a. To take off, to separate. తినివేయు, వదిలించు. **విడదీయ** *vida-dokku*. v. a. To apportion, assign, పాంపించు. **విడుకోవ** or **విడ్యావ** *vidu-komu*. v. a. To quit, leave, abandon. To take leave or permission, విడుచు. విడిచిపెట్టు, వదిలు, పోయివచ్చెదనని చెప్పుకొని వదిలు, వెలపువుచ్చెక్కొను. "నాండు పుత్రులది వింది పువ్వెగ్గిన మయ్యెగ్గినను విడ్యావిననినని వాపంబులకుంబనినె." M. IV. i. 54. "అరణ్యము గనిచ్చి సుఖముండుడనుచు విడువట్టుకొల్పి భార్యతోనెకాపుడు" T. iv. 196 **విడుకోలుపు** or **విడ్యాలుపు** *vidu-kolupu*. v. a. To send away, dismiss, పంపించు. పాపంపు. "బ్రాహ్మణశ్రేణిలందఱక ప్రభుకుంబని విడ్యాతిమింబోయి." P. iii. 254. **విడుకోలు** or **విడ్యాలు** *vidu-kolu*. n. Permission to go. పోవనుత్త. The act of leaving or quitting, విడుపు. Permission, leave, అనుత్త, వెలపు. Death, చాపు. **విడుచు** *vidulu*. v. a. To cause to be separated, విడతీయు. To let go, give up, విడిచిపెట్టు. **విడుతోడాడు** *vidu-dadu*. v. n. To undergo a change, to be changed, మారుపాటుకొందు. To resemble, సమానము. **విడుతోడు** Same as విడతీడు. (q. v.) **విడువడు**, **విడ్డుడు**, **విడువడు** or **విడ్డుడు** *vidu-padu*. v. n. To be changed, మారుపడు. To differ, భేదపడు. To totter, as feet,

తడవడు. **విడుపాటు** or **విడ్డుటు** *vidu-padu*. n. Change, మారుపాటు. Difference, వ్యత్యాసము. A decision, settlement. **విడ్డుటు**. "కల్లయు" నిజమున ద్వాటించగా." KP. iii. 269.

విడెము Same as విడెయము. (q. v.)

విణ *vinu*. [Skt.] n. A kind of musical instrument resembling a lute. **విణవా** *vinu-vadudu*. n. One who plays on the lute. విణవాయించువాడు.

విణము or **విణాము** *vinamu*. [Tel.] n. A thin or fine cloth. సన్న కట్టము.

వీణియు, **వీణ**, **వీణియు** or **వీణెననియు**. [Tel.] n. The follicle or bag in which musk is produced, a pod of musk. Also, same as వీణ. కమ్మరియునై కమ్మరిమృగముయొక్క చావు కాదు. ముఖవీణ a Jew's harp, మారువీణ a sort of lute. A. iv. 38.

వీరము *viramu* [Skt.] adj. Gone, past; devoid of; tranquil, quiet. శరణున, పోయిన, శాంతిపైను. వీరిని శ్రుతై ceasing from sleep **వీరరాగుడు** *viraragudu*. n. A prudent or moderate man, one who has subdued his passions, or curbed his desires. శత్రుసంహారకు, శత్రుశ్రయకు.

వీరి *iri*. [Skt.] n. A horse. ఉత్తము. Jaimini. vi. 112.

వీరినారాదు *iri-niradu*. [Skt.] n. An epithet of the god of fire. అగ్ని నారాదుడు.

వీలెను *vilentu*. [Tel.] v. n. To come, or blow, as the wind. నాలి ముందైనవినచ్చు, వినచు. "అల్లికకునకొక్క ముఖులైనవెల్లె" భూపాల **వీలెనాకలిచి** " P. i. 185.

విధి *vidhi*. [Skt.] n. A street; a road, path, way. స్వహస్త్య, మార్గము. A row, line, మృత్యురూపము. శిశువు the line or division of the hair, the parting over the forehead. చాచు, పీచునెను విధిపాటకము a

ಹಿಂಸಾ *stru.* [Tel.] pron. These persons.
 ಹಿಂಸು. *hīl* to these persons. “ಎಲ್ಲ ಹಿಂಸೆ
 ಕಡ್ಡವಾದವರು.” BX. viii. 34. ಹಿಂಸಾಕರಣ
 ಅಂದರೆ ಭಿಕ್ಷುಗಳು he abused them all with-
 out distinction.

పుత్రము *prithama*. adj. Round, circular, globular, full orb'd. మండ్రము. గురువైన. n. Practice, custom. పడనది, పడలి. A circle. మండలము. A kind of metre or verse. చంద్రము. పుత్రాంతము *prithan-tnam*. n. Intelligence, news, tidings, a story, narrative. Detail, particulars. వివరము, వార్త, జాడము. సమాచారము, ప్రస్తావము. పుత్రీ *prithi*. n. Being, existence. Livelihood, means of subsistence, profession, conduct. శివనోపాయము, శివము, పుత్రము, కాయము, కులకాయము, పడనది. A share in a village, granted to a Brahmin in free gift. ప్రతిమమునామకము. A certain style of composition. అభిర, లక్షణ. వ్యయ, లేక, లక్ష. అధర్మ, హస్తతి and భారతి. పుత్రీహారుకు *prithi-darudu*. n. A proprietor of small grants of land, made free of rent or at a light rent, to Brahmins only.

పుత్రహరుకు *prithahudu*. [Skt.] n. A name of Indra. ఇంద్రుడు.

పుత్రుడు *prithudu* [Skt.] n. An enemy. The name of an Asura.

పుత్ర or పుత్ర *pritha*. [Skt.] adj. Vain, empty, fruitless. adv. In vain, uselessly, వ్యర్థముగా.

పుత్ర *pritha*. [Skt. from పుత్ర to increase, to grow.] adj. Increased, extended, improved. Old. పుత్రకావరే the main stream of the Kaveri. పుత్రగోదారి the main stream of the Godavari. పుత్రరస్యము *pritharasya-mu*. n. Old age. వృద్ధ్యము. పుత్రశత్రుకు *pritha-shatru*. n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. పుత్రాభ్యము *pritha-ahyamu*. Old age. మురికిము. పుత్ర *pritha*. n. Increase, augmentation, extension, పెరుగు. అభివృద్ధి. Plenty, abundance, prosperity. సమృద్ధి. Interest on money, వడ్డీ. Multiplication, కూకాయము. In Sanskrit grammar, the temporal augment. వస్తుకృత్తి.

compound interest. హానివృద్ధిము increase and decrease. హాని హాని వృద్ధిలకు శత్రు శత్రుకు I am answerable for all loss and gain, for all good or ill that happens. పుత్ర or పుత్రుకు *prithu*. n. An old man. మురిపాడు. పుత్రరాసు or పుత్ర *prithur-asu*. n. An old woman, వృద్ధి. పుత్రాభ్యము *pritha-ahyamu*. n. One who lives by lending money at interest.

పుత్రకము *prithakamu*. [Skt.] n. A scorpion. తెలు. The Sign Scorpio of the zodiac.

పుషణము *prishanamu*. [Skt.] n. A testicle, అండము, పట్ట.

పుషభము *prishabhamu* [Skt.] n. A bull. అశ్వుడు. The sign Taurus, వృషభరాశి. adj. In compounds, excellent, best of its kind, pre-eminent. ముఖ్యవృషభము a noble saint, an exalted sage. కవివృషభము a noble poet. పుషము *prishamu*. A bull, an ox, ఎడ్డు. పుషుడు *prishudu*. n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. పుషభ్యము or పుషభానుకు *prisho-dhanyudu*. n. A name of Siva. శివుడు.

పుషలుకు *prishaludu*. [Skt.] n. A Budra. కూర్మము. A witch, చాచాకుడు. పుషలి *prishali*. n. A female Budra; a wretched woman, a barren woman, a woman who gives birth to still-born children. కూర్మి. పెద్దకాకముకుపు బలవృషభమునకుడు కొర్రలు. మృతి ప్రమాది, చచ్చుకురిష్టములకి.

పుష్టి *prishiti*. [Skt.] n. Rain. వర్షము. వాన.

పుష్టి *prishni*. [Skt.] n. One of the descendants of Yadu. లక్ష్మణుడు, Krishna, కృష్ణుడు. Indra, ఇంద్రుడు.

వె వె

వెగదము *vegadamu*. [Tel. ad]. Reverse, contrary, opposite. విపరీతము, విరుద్ధము.

"వెంగదనువది వెంగుడు వెంగిదమోతురు
దొంగదనుడు." Vij. Vil. ii. 8.

వెంగి, వెంగి or వెంగి *veṅgi*. [from Skt.

వికల.] n. An ignorant man, మూఁడు. A stupid man, అడుడు. A mad man, fool, idiot.

వెంగివాడు, అవిద్య. "వెంగివిద్యుడుకలదోపు
నోదోకలనుపడించు వెంగునియ్యలు." BD.

iii. 2285. **వెంగిలతము** *veṅgi-tanamu*.

n. Folly, madness, వికలము. **వెంగిలియ్య**
veṅgi-liyyu. n. A very stupid person,
మాధా శ్రేయడు.

వెంజి *veṅja*. [Tel.] n. A lake or pool

మడుగు. "వెంజింబరెయిదివల్లవరేగిద వెంజరా
యె." G. x. 37.

వెంజ *veṅja*. [Tel. from వెంజ.] n. Business, వ

దగ్గము. An affair, విషయము. A way, మార్గము.

Manner, విధము. Hunting, the chase,
వేట. adv. and postposition. With,

along with, in company with, behind,
following after, వెంట. ఏ వెంట in what

manner or way? ఏరీగా. నా వెంటవచ్చినాడు
he came along with me. దిగి వెంటను వెళ్ళినాడు

he ran along the street, ప్రవాహము వెంట
కొట్టుకొనివచ్చినాడు the trees that came

down the river. వానిలోని వెంట వచ్చినాడు
the words that slipped out of his mouth.

వానిముక్కు వెంట వెళ్ళుతూవున్నది he is
bleeding at the nose. "వెంట వెంటనూరు

మల్లికలవలనవె." Siva. ii. 24. **వెంటనూరు**
or **వెంటనూరు** *veṅta-n-uru*. v. a. To follow,

follow. వెంటించు. **వెంటనే** *veṅta-nē*. adv.

and postposition. Immediately, at once,
వెంటగానే. వారు వచ్చిన వెంటనే as soon as

they arrived. **వెంటబెట్టుకొను** *veṅta-beṭṭu-*
kōnu. v. n. To take along with.

వెంటము *veṅtamu*. [Tel.] n. Pleasure, joy,

వేడుక, ఆనందము.

వెంటి *veṅti*. [Tel.] n. A straw rope. వెంటి

వెళ్ళినపుడూము, కప్పలు. **వెంటిగొను**
veṅti-gōnu. v. n. To be twisted, వెంగును.

వెంటి *veṅti*. [Tel. for వెంటి.] n. A

hair. **వెంటుక** or **వెంటుక** *veṅtuṅka*.

n. A hair. కేసు.

వెంటువ *veṅtuva*. [Tel.] n. A kind of

mongoose. *Viverra zibethica*, మంగుస
వేడు.

వెండి *veṇḍi*. [Tel.] n. Silver. రుణము. **వెండి**

కొండ or **వెండిగూడు** *veṇḍi-kōṇḍa*. n.

The silver mountain; a name for Kai-
lāsa. కైలాసి.

వెండి or **వెండియు** *adv.* Besides, and, further,

మరిన్ని. Again, once more. తది, మరియు.

Then, after, పిమ్మట.

వెంటుక See under వెంటి. (q. v.)

వెంపర *veṅpara*. [Tel.] n. Plague, trouble,

annoyance, బీదము. Killing, హింస. **వెంప**

రలాడు *veṅpara-lāḍu*. v. a. To destroy,

kill, హింసించు, వంపు. To harass, annoy,

బీదించు. "అంతరంగంబు వెంపరలనాడు

యె." T. v. 33. "వంటి వారి వాళ్ళ వల్లము

వెంపరలచే నిరుచును నుముడు." L. xx. 284.

"ఈ వెంపరలని ఏమియిచ్చు వెంపరలనె

వెంపరలనెట్టుయ్యె." Siva. iv. 16.

వెంపలి *veṅpali*. [Tel.] n. The Purple Galega,

Tephrosia purpurea. A small wild shrub

with a pink flower and a leaf resembling

that of the Indigo plant. వెంపలపు, వంటి

వంటము. It has several species called

మలవెంటి the thorny sort, వల్లవెంటి

the gummy kind, తెలవెంటి the whitish

and పెద్దవెంటి the giant species.

వెంటి *veṅti*. [Tel. వెంటి.] n. The

back part or side. వెంటి. **వెంటి**, **వెంటి**

or **వెంటిగొ** *adv.* and postposition. Be-

hind, after, following, with, along with,

through. వెంటి, వెంటి, వెంటి. నా వెంటి

వచ్చినాడు he came with me. వల్లవెంటి

తెలవెంటి they roam from village to

village. వాని వంటి వెంటి వచ్చింది.

the words that dropped from his lips. వాడేమిచెప్పినాడు the land bordering on my field. వానిచెప్పినదేమి the next verse, the following verse. అతడు పోయినచేత immediately after he went. "వివేచింపు రతి యా చెప్పితి పదములందఱు, నిష్కలములందఱు చూచి." B. iii. 212. "తెల్లవల చెప్పితి తిరుగుల తోడ్పాటు." T. ii. 168. వాని తోడిక చెప్పితిని in conformity with their wish. "పోనచెప్పితి సార్వభౌమములందఱును." Ila. ii. 15. చెప్పి యిండు *chembad-intsu*. v. a. To follow, accompany. To pursue, hunt, వెంటబడు.

చెలర or **చెలరి** *chembara*. [Tel.] n. A fool, అబద్ధుడు. A wicked person, దుష్టుడు, దుష్టురాలు. A mad man, వెర్రివాడు. "దీర్ఘ అమృతమునకుం బరిచిచ్చిపురిన, చెలరితాడును వానిచెట్టి, చెలరిగాని వికారాచెట్టు." L. xiii. 458. చెలరివిల్లు *chembari-villu*. n. A fool, a mad man. వెర్రివాడు, వెర్రిది. A very wicked man, దుష్టాశ్రయముడు. A very stupid man, మూఢాశ్రయముడు.

చెకరి or **చెక్కరి** *chekari*. [from Skt. చిరయ.] n. A foolish woman or man, వెర్రిది, వెర్రివాడు. చూపుడు. An eager man, ఆసక్తుడు. "ఒకచేకరి-సరాములొక చేకరాచెకరి శత్రు." Satyabhama iii. 126.

చెక్క *chekka*. [Tel.] n. Heat, వడిమి.

చెక్కసము *chekkasamu*. [Tel.] n. Excess, an extreme. మిక్కిలియు. Satiation, glut, fullness, gorge, plethora. Nausea, loathing, repugnance, disgust, dislike, రీజ, అసహ్యము, దుష్పరిత్యము. చెక్కసములు *chekkasamulu*. n. plu. Disgusting words. దుష్పరిత్యములు. "చెక్కరికదంబులు పుట్టి యెక్కువలై ముక్కులకుచెక్కి విక్రమింపడి." Siva. iii. 37. adj. Excessive, extreme. అధికము. Loathesome, disgusting, దుష్పరిత్యము. Hard to get, కష్టము. చెక్కసము వడు or చెక్కసముడు *chekkasu-padu*. v. a. To abhor, to loathe. రీజించు, అసహ్య

చు. "చెక్కసముచురుకుపతి, రక్కసునోచుచు." M. VI. iii. 99. చెక్కసము *chekkasu-patu*. n. The act of being disgusted, loathing. చెక్కసించు or చెక్కసమును *chekkasintu*. v. n. To be glutted, or gorged. To exceed, మిక్కిలివడు. "కమ్మలకు చెక్కసంబైవచ్చుమిరి." Ellana. ii. 114. To become loathesome, disgusting or unbearable, దుష్పరిత్యము. చెక్కసములాడు *chekkasumu-ladu*. v. a. To scold, to abuse. తిట్టు. "అందమైనచేడి చెక్కసములాడి ప్రసరించి యిట్లువెడలించు." Sar. D. 386. చెక్కస *chekkasu*. n. A loathesome, disgusting or unbearable person, దుష్టపాదు, దుష్టపాదురాలు.

చెక్కిరించు *chekkirintu*. [from Skt. చిరయ.] v. n. & a. To jeer, scoff at, ridicule, mimic. అపహసించు, వికారపెట్టుచున్నాడు. చెక్కిరింపు or చెక్కిరింపు *chekkirintu*. n. Mimicry, jeering, ridicule. అపహాస్యము.

చెక్కిరి or **చిక్కిరి** *chekkiru*. [Skt. from చిక్కిరి. Eng. 'Hiccouggh.'] n. Hiccouggh, retching, చిక్కిరి. plu. చెక్కిరి.

చెక్కిచెక్కియెడు *chekki-chekki-yedu*. [Tel.] v. n. To sob in crying. ఎంతటి విడుచుచు ఏడుచు.

చెక్కు *chekku*. [from Skt. చిక్కిరి] v. n. To hiccup. చెక్కిరించుచు. To sob in crying n. Hiccup, చెక్కిరి.

చెక్కుకురీగ *chekkurige*. [Tel.] n. The vegetable called Heartpea. *Helicocarpus cardiospermum*. హార్టికార్పస్, హార్టికర్పి.

చెక్కుడు *chekkuru*. [from Skt. చిరయ.] adj. Ugly, odd, queer. వికారమైన. "చెక్కుచిత్రములు." HD. i. 1382. n. An ugly person, వికారముగట్టినవాడు. "కొంతొక్కచు రక్కసిలమున, చెక్కుడుబింబించు" భాగ. vii.

చెక్కు *chekku*. [Tel.] v. n. To sob in crying. చెక్కిరి.

వెగ vegā

1213

వెట్ట vettā

వెగలు *vegatu*. [from Skt. *vegāḥ*] n. Harshness, or acerbity of taste. Abhorrence, loathing, dislike, repugnance, అపవ్యయము. అపూర్వము, చిరు. "వెగభావమిదవెగలు వెగ." 8. iii. 17. "వెగభావముదిన వెగలు కా." P. iii. 36. "వెగవెగలునుబాదెను వెగ్గు నుతలెను." Swa. ii. 71. adj. Harsh, bitter, disgusting, దిక్షము. **వెగటించు** *vegat-misu*. v. n. To be distasteful, అనవచ్చును.

వెగడు *vegadu*. [Tel.] n. Torpidity, amazement, astonishment, confusion of mind. విశ్చిత్త, తల్లదము, తదరాలు. **వెగడువడు** *vegadu-padu*. v. n. To be confused, to be troubled, తల్లదము. "మిచ్చిర్లమనానందినె గురుడియన్ను వచ్చుమనారబించి." B. ii. 179.

వెగలము *vegalamu*. [Tel.] n. Excess, much, మిక్కిలము, అధికము. "అ వెగలముగ భగవానుడెల్ల." A. v. 129. "కావలెనెల్ల వెగలమునగునెల్లలని కాన్తి భగవానుని." Swa. iii. 37. **వెగలము**, **వెగలపు**, **వెగలంపు** or **వెగలంపున** *vegalamu*. adj. Excessive, excessive, too much, మిక్కిలము, మించిన, అధికము. "వెగలంపునకును." A. i. 11. "కము లోనకు వెగలంపుకొగ్గము." DB. page 167. **వెగలము** *vegala-mu*. n. A great man, అధికము.

వెట్టంతు See under **వెట్టు**.

వెట్ట *vetta*. [Tel. from **వెడి**.] n. Heat, warmth, **వెడి**, Fever, వ్యధము, కా. "నర భయమునా బాదము వెట్టుకొంటియెవర్లు." A. ii. 60. adj. Hot, warm, **వెడి**, "వెట్టు నువెట్టునొప్పువున్నది వెట్టున్న." B. vi. 112. **వెట్టవడము** or **వెట్టవ** *vetta-vadamu*. n. Warmth, heat, **వెడి**. **వెట్ట** or **వెట్టని** *vetta-ni*. adj. Warm, hot. **వెట్ట**. **వెట్టకొప్పు** *vetta-koppu*. v. n. To sigh warmly or deeply, **వెడి**నది నకును. Bobbili. ii. 112. **వెట్టవేయు** or **వెట్టవెట్టు** *vetta-vettu*. v. a. To warm, to heat a little, రవంత

వెడివేయు. **వెట్టలు** *vettalalu*. n. The hot season, శ్రీ ప్రతివసము. "వెట్టలుచికి కావరాంకములొట్టుకొంటులు." A. ii. 56. **వెట్ట** *vetta*. v. n. To boil, to be heated. కా. n. Heat, **వెడి**.

వెట్టము *vettamu*. [from Skt. *vetta*.] n. Expenditure, expense. వ్యయము. Purchasing petty articles for household use on credit. ఇంటి వాడుకములు కావలసిన దిల్లవమ్మ వల అప్పు. "వెట్టమునకే అంగడి వెట్టమునకు వెంగలి" **వెట్టమునకు** *vetta-mu*. n. A spendthrift. మిక్కిలియు వెట్టవాడు. A gallant or paramour, దిలుడు. **వెట్ట వెట్టు** or **వెట్టు** *vetta-vettu*. v. a. To spend, to lay out. వ్యయముచేయు. "వెట్టవెట్టు వరులవెట్ట కమరందీను-వెట్టవెట్టు కాన్తి యుడిచియోనులకు వెట్టయవయుచ్చి వెచ్చ వెట్టలంచె." Zacca. ii. "కావలెనెల్ల వెట్టవెట్టులకు వెచ్చ వెట్టలచెట్టు వెట్ట నను." Kuchelo. iii. 140. **వెట్టకొపు**, **వెట్టవడు** or **వెట్టవడు** *vetta-koppu*. v. n. To be spent. వ్యయము.

వెట్ట *vedadu*. [from Skt. *vedā*.] n. A physician or doctor, వైద్యుడు. "నీదేయి మూకుటకురేరెట్టలు." P. iv. 73. **వెట్ట** *vedadu-lanam*. n. The work or profession of a physician or doctor. వైద్యవృత్తి. "వెట్టకు మేలునుమదిల్లువాదెను." Swa. v. 13. **వెట్టరాని** *vedadu-rāni*. n. A female doctor, వైద్యురాలు.

వెట్ట See under **వెట్ట**.

వెట్ట *vetta*. [Tel. from **వెడి**.] n. Warmth, heat, sunshine, heat of the body. **వెడి**, ఎం. The hot season, ఎంకాము. Enmity, విరోధము, య. "వెట్టును వెట్టవెట్టును వెట్టమునకు

హి-దప్పికి." A. ii. 56. "అట్టి వేసవి రేడియంపు వెల్లకను." ib. ii. 77. "అనుకూలములవల్లన వెల్లకావచ్చు వరువుకొరెల్ల వరులవచ్చు." P. iv. 406. Also, heat due to inflammation. adj. Hot. ఏండాకాక నానుండే, నేడియెను. "వెల్లకపై గ్రాను వెల్లకేసవులనడ." P. i. 557. వెల్లకారు or వెల్లకీనమారు *vello-karu*. n. The hot season. వేసవికాలము. "వెల్లడివిముల మడుపు అమర్చికలనులుడువచ్చని వెడలు." Siva. iv. 17. వెల్లవలకమని an epithet of శిశుకలమ. పా. ii.

వెల్లము *vellamu*. [Tel.] n. An enemy, a foe, కడుపు. "నీ కలువలవల్లము కలువలవెల్లము ఈ రెండొక్క లైతనయివని." G. ii. 136.

వెల్ల or వెల్లవని *vel, ti*. [From Skt. *వల్లి*.] n. Drudgery, unpaid work. కూలితేకవేయువని. "కాతెనుకని వెల్ల, మనుచున్నవలు." L. ix. ii. 22. వెల్లగోను or వెల్లవేయుండు *vello-gonu*. v. a To exact work without paying for it. వెల్లతనమని *velti-tanam*. n. Drudgery, unpaid labour, కూలితేక వనివేయడము. "చ మకు వెల్లవేయులు రాలరెండవను." Bhag. 123.

వెల్లవాడు *vello-vadu*. n. A serf, drudge, or hereditary public slave. The lowest village servant who performs menial offices (such as porter's work) in consideration of certain fees or privileges.

వెల్లకు *vellaku*. n. One who has to work without pay. The same as వెల్లవాడు.

వెడ *veda*. [Tel.] adj. Trifling, petty, mean, base, అబ్బము, కుచ్చము. Useless, fruitless, vain, కొరగాని, వర్జ్యమైన. Wrong, erroneous, wicked. Excessive, చెడు, వికృతమైన. Deformed, వికృతము. adv. Slightly, ఇంచుక. "అట్టిమహాత్ముడొక్కనికొక కార్తికరై వెడ గూడులేరముం వెల్లగనిల్లి వాని మని గ్రహిల్లెనపుట్టి తేనుకం." M. IV. li. 190. "వెడవోమనుచుకొన్న. నడినవ్వ. నరణుంబునొంది." A. iv. 203. వెడవోను-

నవ్వరమాళ్లము. "వెడవూయివక్కమాటల." P. iv. 578. వెడవిలుగుడు, వెడవెల్లుడు, వెడవిలుకాడు or వెడవింటి *veda-vilutadu*. n. The god with the little bow, i. e., Manmadha. మున్నగుడు. వెడవేడ *veda-veda*. adj. Very small or petty, అల్పము, నూపుడు. adv. Gradually, slowly, tardily, gently; again and again, repeatedly, మార్చుమార్చు, ముందుగా, మెల్లమెల్లగా, తిన్నగా, మాటిమాటికి. "వానిమంటలలోలో వెడవెడవగుడు." P. iv. 526. "నిమిషెందుకలనుంపుమంది లైంబొనడ వెడవేయిల్లి విధియలము." A. v. 94. పో. వెడవెడ, మెల్లమెల్లగా. "వెడవెడవెల్ల కొందిక విధివసాంధులనినా." M. V. ii. 123. "కొం తేపు వెడవెడకంటింకి జుసాకెంతయిల్లి నవ్వుంపు లెలునోనిట్టులనియె." Siva. iii. 132.

వెడగు or వెడంగు *vedagu*. [Tel.] adj. Foolish, వెల్ల, కిచ్చి, అనితేకమైన. "వెడగుంటుల తేకనివ వెల్లడంగు. చెడుకొనోనిరనినాము కలు." HD. ii. 213. n. Folly, madness. అనితేకము, వికారము. A fool or mad man. వెల్లవాడు. "చెప్పటయినోపుకయెండు వెడగుంటుల కార్తవ్యవచనముల తెరంగెడుంగు." M. V. iii. 223. "వెడగు, ధీమత్తునినకనెడియె." ib. VII. iv. 83. వెడగుడుడు *vedagu-padu*. v. n. To become foolish, అనితేకమొందు. To become ugly, వికారమొందు. వెడగు పాటు *vedagu-patu*. n. The act of becoming foolish or ugly, వెడగుపడుట. వెడగుడుడుడు *vedaguru-padu*. n. To be bewildered, కిచ్చు మొందు, జడవ్వమొందు. "వెక్కనికొక వెడగురువడక." Chaitira. p. 261.

వెడక or వెడకం *vedaka*. [Tel.] adj. Wide, broad, extensive, large, big. పెడలైన, విశాలమైన, స్థూలమైన, లాఠాటి, "వెడకయె యెప్పుడు నీనియెరుము." Siva. ii. 39. "అన్ని పెడక వాతమున్ను లభ్యురము." M. IV. v. 151. "వెడకవారితమున్నుక్క." M. VII. iv. 237. "వెడక కప్పులు." Siva. vi. 114. "వెడకం గావమున మాతునడిచెరి." P. iv. 485. వెడ

వేదా-మూ-మో-ము *vedada-mama-mama*. n. The big-mouthed, i. e., a lion, సింహము. వేదనాశిశువు a broad tipped arrow.

వేదలచ్చె *vedala-chettu*. [Tel.] n. A kind of plant, *Gaertnera racemosa*.

వేదలు *vedalu*. [Tel.] v. n. To come out, go out, set out, start. బయట వెళ్ళు. "వేదలు నువ్వేనుకొనిన." M. XII. v. 461. వేదలము or వేదలవారు same as వేదం. వేదల వాడు *vedala-batu*. n. The act of going out. వేదండు. వేదలుకు or వేదల్య *vedalasya*. v. a. To take out, send away, despatch, వేదలవేయ, వేదల వేగవేయ, వేదల, వేదలంపు. "సింహవాంతుడు వేదలవేయవలెనని వేదలంపించుచున్నాడు." Pal. 92. "వేదల వానిననే వేదలంపుమింక." R. v. 300. "భుక్తకు బలంబులతోదనిపుడు, నునకు వేదలంపు నునుకుమింక." Dab. page. 232. వేదలయ్య or వేదల్య *vedalayu*. n. Extent, breadth, width, ప్రాంతము. విశాల. adj. Broad, extensive, విశాల.

వేడ్డు *veddu*. [Tel.] n. Canning, hypocrisy, కన్నము. Deceit, వంచన. వేడ్డరి *vedd-aru*. n. A cunning person, a hypocrite, కన్నరి, వంచకుడు. వేడ్డువేడ్డు *veddu-pettu*. v. a. To delude, beguile, cheat. కన్నవేయ, వంచించు. "అపవిత్రమున్న నిట్లులనెరింపరాని నీకునిన్ వేడ్డుకు కడువేడ్డు వేడ్డరి." M. XII. v. 300.

వేదం Same as వేదం. (q. v.)

వేదంకుడు Same as వేదంకుడు. (q. v.)

వేద or వేద-రము *veda*. [from Skt. वेद.] n. Pain, grief, distress. మనోదుఃఖమునైన విచారము, వాన, దుఃఖము. "వా వేదవగునందేద యను." N. ix. 273. వేదలచ్చె *vedalajettu*. v. n. To pine with grief.

వేదకు, వేదకు, వేదకు, వేదకు, వేదకులుడు వేదకులు-డు or వేదకులు-డు *vedaku*. [Tel.] v. a. & n. To seek, search for, look for, అన్వేషించు.

వేద *veda*. [Tel.] n. Sowing of the seed, దిద్దుట, దిద్దుబెట్టడము. The sowing season, పంటపండి, పంటసాగు. వేదంబైన the seed is sown. "వేదం పండిన పంటసాగులకు పంటసాగులకును మంచి వేదం." A. iv. 160. A woman's dress, వేదం. వేదగోరు *veda-gorru*. n. A drill-plough. దిద్దనకు వేదంబునుకుగోరుగలగలగల. వేద చేర్చు *veda-chettu*. v. a. To scatter, to sow broadcast. వేదంబు. "వేదంబును గడ చేర్చునాడు." DRY. 1412. To sown to spread, వ్యాపించు. వేదంబు *veda-ambu*. v. a. To spread, వ్యాపించు. వేద వేర్చు *veda-pettu*. v. a. To scatter, sow, as seed, వేర్చు, దిద్దు. To impregnate, కల్పించు. వేదం, వేదంబునవేయ, వేదంబు *veda-ovu*. n. A cow that is in heat, పంటసాగు అంబునాడు అంబు, వేదంబునవేయ, అంబు.

వేదం See వేదం. వేదంబు *vedambu*. n. Searching, వెదకుట, అన్వేషించు.

వేదంబు *vedambu*. [Tel.] n. The bamboo. వేదంబును the male bamboo, వేదంబును the female bamboo. వేదంబు a kind of reed. వేదంబునకు *veda-ambu*. n. The Sping Bamboo of Central, South, and West India, *Bambusa crumbeana*. (Wats.) వేదంబునకు *veda-ambu*. n. The bird called the Grass Warbler, or Meadow Wren Warbler, *Cisticola coccinea*. వేదంబునకు *veda-ambu*. n. The bird called the Rose Finch, *Lania lania*. వేదంబు, or వేదంబునకు *veda-ambu*. n. A medicinal salt exuded from the bamboo called Bamboo manna (Wats.) *Tadachar*. (Ainalie.) వేదంబునకు *veda-ambu*. n. The bamboo seed, freed from the husk. వేదంబునకు. వేదంబునకు *veda-ambu*. n. A sort of insect said to bore the bamboo. వేదంబునకు. వేదంబునకు *veda-ambu*. n. A bow made of the bamboo.

వేద వేద vedhara. [Tel.] n. Corruption of
విధాన (q. v.)

వేదక Same as వెదక. (q. v.)

వేదకయ్య venak-ayya. [from Skt. वेदक.]
n. Vidyakha, another name of Uggata.
విష్ణు శిష్యుడు.

వేదకు Same as వెదకు (q. v.) వెదకుడు
Same as వెదకుడు (q. v.)

వేడు Same as వెడు. (q. v.) వెనుక, వెనుక or
వెక్కు venuka. [Tel. from వెను.] n. The
back part or side, the rear, పశ్చాత్తాపము.
The front, ముందు. The west, పడమర. In-
difference, ఈ-వేను. adj. Behind or before
(in place, order or time.) పశ్చాత్తాప
మునుకొన్న, ముందుకున్న. adv. and affix.
Behind, after (in time or place.) Formerly,
పశ్చాత్తాపముచేసి, తరువాతము, లోకము. After-
wards, పిమ్మట. దీని వా-వేనుక వా-వేనుక
అనబడెదననినది after me this is to be en-
joyed by my sons. ముందు వెనుకనుచు
చెప్పుడు speak with much caution; be-
looking forwards and backwards. వెనుక
ముందులో-చుకుండు not knowing which way
to turn. వెనుకను) on the latter occasion.
అనెను (wrongly pronounced అనె) there-
after. వెనుకకు, వెనుకకు, వెనుకకు or
వెనుక్కు venuka-ku. adv. Backwards.
వెనుకకుండు. పశ్చాత్తాపముచేసి. వానిని వెను
కనుకడకు he thrust him down back-
wards. "వెనుకనుచు పాడెనుచు" T. iv. 52,
stepping forwards reluctantly. వెనుకెక్కు-
venuka-chikku. v. n. To hang behind, to
lag, fall back. వెనుకను. వెనుకనుపులు
కేడు venuka-tsapula-mekama. n. A bear.
ముందుటి. వెనుకటి or వెనుకటి venukati.
adj. Former, previous. Subsequent, fol-
lowing, latter, hinder. ముందు, ఇదియి, వెనుక
ముందు. వెనుకటి-పు the hind legs. వెనుకటి
ముందులు the former matters; also, the
latter particulars. వెనుకటియు or వెనుకటి

ను obsequies, funeral ceremonies, అనె
కర్తము. వెనుకటివాడు venukati-vadu. n. A
younger brother, తమ్ముడు. The former
man. The latter man. ముందువాడు, ఇదియి.
వాడు వెనుకటి వారు those who pre-
cede. also, those who come after.
వెనుకటియు venuka-diyu. v. n. To retreat,
draw off, fall back, hesitate. వెనుక
ను. వెనుకను. వెనుకను. వెనుకను. వెనుకను.
venuka-drokku. v. n. To fall back, retreat.
వెనుకయు. వెనుకను వెనుకను venuka-padu. v. n.
To hang behind, lag, fall back.
వెనుకను. To remain on hand, as a
remainder or surplus. మిగులు, పుంజుము
కుండుననియి. వెనుకను వెనుకను venuka-padu.
n. The act of lagging behind, or of remain-
ing over, వెనుకను. వెనుకను. వెనుకను.
venuka-mund-ugu. v. n. To be topsy-turvy,
to be thrown into confusion. కలకలము.
వెనుకను వెనుకను venuka-mendu. n. The back,
బిట్ట, తరుగుము. వెనుకను వెనుకను venuka
mendu. n. A piece of wood on which
the man who works a picota sits. వెను
కలు or వెనుకలు venukala. (వెను+కలు)
affix. Behind, పశ్చాత్తాపముచేసి, వెనుక.
వెనుకను వెనుకను venuka-tyu. v. a. To save,
lay up, keep in store. కుదర్చు. వెనుకను
venuka-sari. adv. The last time, on a
former occasion, on a latter occasion,
పశ్చాత్తాపముచేసి, కలకలము. వెనుకను,
వెనుకను, వెనుకను, వెనుకను, వెనుకను
లు, వెనుకను, వెనుకను or వెనుకను
venu-konu. v. a. To pursue closely, to
follow, వెనుకను. "నాదియి వెను
కను చు పుంజుముగ్గివాడుచు నుచును."
B. v. 325. వెనుకను Same as వెను
కు. (q. v.) వెనుకయు venu-diyu.
v. n. To turn back, retreat, వెనుకను.
"వెనుకనుచును వెనుకను" వెనుకను
క్రియించును." Toms. 450. వెనుకను or
వెనుకు venu-kudu. v. n. To be grieved,
to be sorrowful, నెదరుచు, భేదము. వెను
కలు or వెనుకలు venu-kalu. n. The

act of grieving, the state of being sorrowful, grief, sorrow. వెనుచుట, విచుచు, వేరవ. వెనువెంట వెను-వెంట. adv. Along with. విక్రీడి వెంట.

వెన్ను *vennu*. [Tel. వెన్ను + నెలు.] n. Butter. సమీకము వెన్ను గాదు *venna-dagi*. n. A kind of bird. వెన్నుకొంగ or వెన్ను మామ్మ *venna-donga*. n. Lik. the butter-stealer; a name of Krishna. కృష్ణుడు వెన్ను పడితమ *venna-paditamu*. n. A kind of sweet cake. ఒకదినుకుండివంట. వెన్ను పాలకాయ *venna-pala-kaya*. n. A kind of cake. ఒకదినుకు భక్త్యము. వెన్ను పూస *venna-pusa*. n. Butter, సమీకము: (here పూస means a little or a bit, as a pat or bit of butter.) వెన్ను పువ్వు *venna-ppuvvu*. n. A kind of cake. మధురభక్త్యుచేషము. వెన్ను మడుగు *venna-madugu*. n. A kind of cloth. వస్త్రుచేషము. H. v. 406. వెన్ను మూత్ర *venna-mudila*. n. A lump of butter. వెన్ను మద్దులు a superior kind of rice, కలిపినవర్ణుచేషము. "పాల పొకటిలు క్రిందగాలుకామకాదు రామకాణాలు రెక్కామలు వెన్ను మద్దులుచ్చి బడుతులుకాకు వాలు." H. iv. 176. వెన్ను మూత్రకోడి *venna-mudila-kodi*. n. A bird called the Spotted Crane, *Poryona murietta* (F. B. I.) వెన్ను మూత్రకాకు *venna-mudda-raku*. n. A plant called *Ommelina bengalensis*. వెన్ను మెరుగు *venna-meru-gu*. n. A kind of cake. వెన్ను యూడ *venna-y-unda*. n. A kind of cake. మధురభక్త్యుచేషము. వెన్ను వెనుడు *venna-venudu*. n. A kind of herb. ఒకదినుకుకొరకు, విశిష్ట.

వెన్ను *vennu*. [Tel.] n. The back. ఏవు. An ear of corn, విచుచులైనవారి వెన్ను. "ఇక కలిక్కిరియించి వెన్ను వేరచి." Lavan. 30. వెనుకు వెన్ను పుట్టియచుకొన్నాడు. Vēma. 17. నాకు నా వెన్ను దమ్మ కొని పుట్టి నాకు he was born next after me. వి వెన్ను తీసినది the crop of grain sprouted. వెన్ను కట్టె or

వెన్ను గురియు *vennu-katte*. n. A back-breaker: that is, a curlgel. నదిమిరిగి కొట్టెకర్త, భంజకము. "పుట్టిపప్పుకులము వెన్ను గురియు." L. xv. 107. వెన్నుడు or వెన్ను డు *venna-dugu*. v. a. To follow closely, to pursue, వెంటచు. "ఇటు వెన్నుడియలసి కాదిదివ్వుగయునుయయోయేమి." R. v. 160. v. n. To tarry about (supine) on the back. ఏవు. ఇటులటకడలు. "గుడిగొని వెన్నుడు కునుమపుంజమతోడ" (H. i. 10.) డి వెన్ను డు. ఏవుకడలెమండే. వెన్ను డ్దు *venna-itsu*. v. n. To retreat, run away. వెనుకదీయు. "పాకవరకు వెన్ను య్యపాలిగాదమ్మ." Pal. 419. వెన్ను డంటి *vennu-danti*. n. A kind of harrow. వోడికంటే కొన్నకంటే మెదలైనది మార్పునపుడు బయలుదేరు బాగ్గరచోవుటకు నేనుటకు పాదవలెను గొడ్డలివంటి పాలుగైదు పండ్లుగలటకు. వెన్ను తమ్మ *vennu-danta*. v. n. To stand behind, వెనుకదీయు. v. a. To follow, pursue, వెంటచు. వెన్ను వట్టి, వెన్ను గాడి, వెన్ను బత్త or వెన్ను డ్రాగు *vennu-patte*. n. The roof tree, the chief beam or ridge of the roof. మొడిపాము, ఇంటివడికొప్పుత్రాగు. వెన్ను వట్టి *vennu-patte*. n. The spine or backbone, ఏవు నడిమియెముక. వెన్ను పొము *vennu-pamu*. n. The spinal marrow. కుండరి, వెన్ను ఎముకలో మండేమూలక. వెన్ను పూస *vennu-pusa*. n. The spine, ఏవునడిమియెముక. One joint of the backbone. వెన్ను మకలోని ఒకకలుపు. వెన్నెముక *venna-muka*. n. The spine or backbone. కేతుక. వెన్ను యు or వెన్ను యి చోవు *venna-anu*. v. a. To pursue closely, to follow. వెంటచుచోవు. వెన్ను డి or వెన్ను డిది *venna-adi*. adv. Along with. వెంట, వెంటి. "ఇక్కడ ప్రాముకు విడిచియేదినికేగు నీడుమ్మడికొన్నానుక పుట్టిది." BRK. 340. వెన్ను డియు or వెన్ను డికోడు *venna-di-inu*. v. a. To follow after, వెంటచు. గెలు వెను and వెనుక.

వెన్నుడు vennudu. [from Skt. విష్ణు.] n. Vishnu, Krishna.

వెన్నెల ven-nela. [Tel. వెను+నెల.] n. Moonlight. చంద్రిక. A kind of salutation, లగ్నమున నమస్కారము. వెన్నెలకారు ven-nela-karu. n. Autumn, the season following the rains. శనివృత్తు. వెన్నెల కుప్పలు ven-nela-kuppalu. n. plu. A game played by children. బిల్వాయులలే ఒక యు. "కామరూప వెన్నెలకుప్పలాడెడువేళ." Na. i. 22. వెన్నెలకోలు ven-nela-kolu. n. A bow or salutation. నమస్కారము. వెన్నెల గుడ్డి ven-nela-gutti. n. A poetical phrase for the moon. చంద్రుడు. వెన్నెలపులగు or వెన్నెలపిట్ట ven-nela-pulugu. n. A kind of fabulous bird, which loves the moonlight and is supposed to feed on the moonbeams. చంద్రుడు. వెన్నెలరేడు or వెన్నెలరాయుడు ven-nela-ridu. n. The lord of moonlight, i.e., the moon.

వెప్పు veyyu. [Tel.] n. Heat, warmth. తడిమి. వెప్పు venmu. v. n. To become heated, to be burnt, to pine with sorrow, భ్రష్టుడు, తాముదొంట.

వెయ్యి, వెయి or వెయి veyyi. [Tel.] n. A thousand. సహస్రము. వెయ్యది a thousand persons. పదివేల ten thousand: (this in many places means many.) వెళ్లుడు పదివేలకుట్టు చెప్పినా వాడు వెళ్లేడు though I told him to go a thousand times he did not go away. వెయ్యల or వెయ్యకులే why a thousand words? why say more? i.e., in a word, after all. వెయ్యి కాళ్లకెత్తి veyyi-kalla-jetti. n. Lit: a thousand-legged centipede. A restless wanderer. వాడు వెయ్యికాళ్లకెత్తి, వానికి ఎక్కడ తీరుడు he has a thousand jobs in hand, he has no leisure. పదివేలదా or పదివేల యన్న వాణ్ని నమ్మవచ్చుడు we may trust him in every thing.

వెర vera. [Tel.] n. Fear, terror, horror. భయము, భీతి. Weight, heaviness, భారము.

Wonder, ఆశ్చర్యము. "ఉదయదినములకైది వెరవదుచురావలసి." A. iv. 158. ఓ వెర, భయముచేత. వెరతు or వెరచేరతు veratu. v. n. To be afraid, to fear, to dread, భయపడు. వెరవము fear not. వానికృత్రిముడు నకువెరచి dreading his cunning. అప్పుడతడును వెరచి fearing to tell a falsehood. వెరపు verapu. n. Fear, భయము, భీతి. వెరవరి verap-ari. n. A timid man, భయమలవాడు, భయపడుడు. వెరపింతు verapimtu. v. a. To frighten, alarm, భయపెట్టు. వెరపిడి verapidi. n. A fearless person, భయములేని వాడు, భయములేనిది. వెరవొత్తు vera-bommu. n. A hoare crow. తగ్గిరాత్తు. వెరచే vera-chi. n. Fear, horror, terror. భీతి, భయభ్రష్టుడు. "వెన్నెలకారుగాక వాసెదచెలియ దిప్పుచువుత్తులై వెరచేడుచు" M. ii. 1192. "కామరూపంకారులారా వెయ్యదియెనిమిదివేల తేజవచే గాతెలుకావలెనని వాడుచు వెయ్యదియెనిమిదివేల కలకలములు కల్పించియున్నాడు" A. vi. 112. Plu. వెరకులు. వెరకొత్తు vera-kotlu. v. n. To be afraid, భయపడు. "దిక్కులవల్లూ వెరకొత్తు ముదిగియున్నారెందు రాదుడు." M. viii. 36.

వెరక vera-ka. [Tel.] n. A hair. "ఓ వెరక వెన్నెలకాల్చెనుచేరినెడను" A. vi. 4. "నారి వాడెడువెరక" ib. vi. 17.

వెరగు veragu. [Tel. connected with వెర.] n. Surprise, astonishment, wonder, ఆశ్చర్యము. The act or state of being stunned, bewildered, embarrassment, నిశ్చ్యుత. వెరగొందు or వెరగునడు verag-undu. v. n. To be surprised. ఆశ్చర్యపడు. To be stunned, నిశ్చ్యుతకొందు. వెరగుపాటు veragu-patu. n. Wonderment, surprise, bewilderment, వెరగునడు. The act or state of being stunned, bewildered, embarrassment, నిశ్చ్యుత. వెర వెర పాటు vera-vera-patu. n. The act of being stunned.

వదలి, వదం or **వదహాదు** *evadu.* [Tel.]
v. a. To steal, plunder; to take by large
 handfuls. **వదలింను, ముద్రింను.** **వద**
లను, వద్రులను. "వదలి వదలి వదహాదును
 వాడు." V. P. vii. 180. "వదహాదు,
 ద్రుహాదులను వదలింను కలిపి వద్రులను
 కలిపింను, వదలి వదలి వదహాదును వద్రు
 వదహాదు." A. iv. 22.

364 See under 35.

పెరపనాళు *perrepala*, (Tel.) n. A kind of rice, which requires little irrigation.
పెంజానీకు అకురతని ఒకరినె పెంజు.

వెరవు or వెరవు *veravu*. [Tel.] n. A contrivance, expedient, device. ఉపాయము. Skill, cleverness, శేఖ్య. Livelihood, శివశోపాయము. Manner, mode, way, విధము. అక్కడకడనుంచే వెరవులే without the means of living there. "వెరవులే లేని ప్రజ వేయవిధములనుండియొందిచ్చుకొనుచుంటిను." M. VII. v. 444. "రాజశత్రువాడు కడగిడుగుతోడ వెరవులను పోచుచు నిలిచి శేరి." Vamsa. 1018. adj. Proper, యుక్తము. Dependent on, అధీనము. వెరవరి *verav-ari*. n. A clever, adroit, skillful person; an adept or expert, ఉపాయవారి, శేఖరి. వెరవిడి *verav-idi*. n. An unskillful man. ఉపాయ పూరుకు.

పెరనీ *perani.* {Tel.} n. The total, the sum, the whole, పెట్టము. The last thing, కడమటి. పెరనికాట the last word, the final decision, కడవడికలు. adj. Total, entire. పెట్టము, కడమటి. పెరనీ రూ-చాయలమారు total rupees one hundred. అభిముఖ పెరనీ the grand total.

పెరను *peranu*. [Tel.] n. A line or row of figures in Arithmetic. అంకెలలో పగవారి పట్టి.

వేదాంత గ్రంథ నిర్మాణం.

వెర్రి. *verri.* [Tel.] n. Madness, insanity, పిచ్చు. Folly, frenzy, అవివేకము. A mad man, a fool. పిచ్చివాడు, పిచ్చిది, ఉన్నట్టుకు, అవివేగి, తెలివలేనివాడు. “అపవద్ధశరీరసాయనకథాని ర్మూలమున వెర్రి.” M. IV. iv. 55. plu. వెర్రిలు. *adj.* Mad, insane, foolish, nonsensical, bad, useless, పిచ్చి, పనికిమాలిన, తెలివకులైన. వెర్రితలనొప్పి a distracting headache, a maddening headache. వెర్రిపిచ్చు a silly girl. Wild, uncultivated. వెర్రిచెరుకు the wild sugarcane, *Saccharum arundinaceum*. వెర్రితెత్తు *Phlomis sylvestrica*. వెర్రిమొక్క the wild lime. వెర్రిచుక్క the bitter wild melon. వెర్రిచప్పలి a wild kind of Portulacae. Similarly, వెర్రినల్లడు, వెర్రిరేగు, వెర్రితేలి. వెర్రిచూడ, &c. Also used, like the word ‘silly,’ in old English, to mean innocent. వాడు చచ్చివెర్రివాడు he is a very innocent person. వెర్రితనము *verri-tanammu*. n. Madness. ఉన్నట్టత. వెర్రితి *verri-tidi*. n. A foolish, silly or mad woman. ఉన్నట్టురాయి. తెలివలేనిది. వెర్రినీళ్లు *verri-nillu*. n. Lit. the water that makes one silly, or mad, i. e., any spirituous liquor. ఉన్నట్టు. వెర్రితాగేము *verri-tagamu*. n. A foolish man or woman, తెలివకులైనవాడు, తెలివకులైనది. వెర్రివాడు *verri-odu*. n. A mad man, a fool. ఉన్నట్టుకు, తెలివలేనివాడు. వెర్రినానిచేతిరాయి lit. a stone in the hand of a mad man, i. e., a dangerous experiment.

వెల *vela*. [Tel.] n. Price, value, rate. డబ్బు, ముగ్గుము. A stake on a race or gamble. వెల డబ్బు. వెలయాలు, వెలముద్దీరు, వెలవెలవి or వెలచాళ *vela-y-ala*. n. A courtesan, a harlot. బోగముది. వెలలేని *vela-lēni*. adj. Invaluable, most precious. అమూల్యమైన.

ᄃᆞᆫ renga. [Tel.] n. The Wood-apple or Elephant apple. *Feronia elephantum*. **ᄃᆞᆫ.** The thorny species is called ᄃᆞᆫ. **ᄃᆞᆫ** is another

species. పల్లెల is the sour species. వెలగ గాయ or వెలక్కాయ *velaga-kaya*. n. The fruit called the wood-apple. కష్టఫలము, వెలగపండు.

వెలకు *velaku*. [Tel.] v. a. To clean, purify, కుద్దముచేయు, కుద్దిచేయు, తోడు.

వెలతి, **వెలతి** or **వెలకుక** *veladi*. [Tel.] n. A damsel, maid, lady. క్రి. Brightness, భావకృష్ణము. **వెలతి** adj. Pure, పద్మలము. Kind, ప్రచ్ఛన్నము. **వెలతిగా** *veladi-ga*. adv. Clearly, plainly. పడకుగా. "నామెచ్చి పోయినదైన తండ్రిగి వెలతిగానంతయునిలసింప నోరి." Nayanath. 104.

వెలనాడు or **వెల్నాడు** *vela-nadu*. n. The name of a subdivision of the Telugu country in ancient times. The name of a particular subdivision of Brahmins. బ్రహ్మవంశాధికారికము.

వెలపర *velapara* [Tel.] n. A shrub with a large coarse fruit.

వెలపరి or **వెలపరి** *velapala*. [Tel. RD+పరి.] n. The outside, exterior, పరివ్రతము. adv. Outside, externally, on the right side, ధైవ, కడిపక్కము. **వెలపరి** or **వెలపరి** *velapali*. adj. Outer, external, outside. Dexter, on the right hand or side. చావూరె. ఇది. కడి. వెలపరిమచ్చ the "next N" or, the letter n following a syllable. See చావూ.

వెలము *velamu*. [Tel.] n. The name of a caste of ancient hill chieftains. Saxon or Saxonian people of that caste. వెలములు Cavalier treatment, swaggering haughtiness, lordliness, petulance, domineering insolence.

వెలయ *velay*. [Tel.] v. u. To shine, be splendid. ప్రకాశించు, లభ్య. To be pleased. ప్రచ్ఛన్నతనయ. To dwell, as a god in an image. To become famous, ప్రసిద్ధిపొందు. To become known, పరిచయము. To appear, to come to light. ప్రకాశము. తో

యూరిలో తో వెలయి the goddess has made her appearance in this village వెలయ. **వెలయగ** or **వెలయగా** *velaya*. adv. Splendidly, brightly, pleasingly. లభ్యగా, ప్రకాశముతో. "వెలయలోగో కలసికూడకుండేదెనా, కలయవెలయనానినెయిదే, వెలయన మలలోన మలయనయచ్చులు." Vemz. i. 27. **వెలయింతు** *velayintu* v. a. To brighten, adorn. ప్రకాశపఱచు. To please, సంతోషపరచు.

వెలరు *velaru*. [Tel.] n. Whiteness, తెలుగు. **వెలరారు** or **వెలరారు** *velararu*. v. n. To become white, తెలుగు. To shine, ప్రకాశించు. "బుద్ధుప్రగటనబెలరారు" వెలరారుచున్నాడనినామము. Padma. ix. 224. To turn pale, సరిపరచు.

వెలరు Same as వెలరు (q. v.) **వెలరు** Same as వెలరు (q. v.)

వెలరు *velaru*. [from Skt. వలరు.] n. Rice-water, gruel, కాచుకాక.

వెలరారు or **వెలరారు** *velararu*. [Tel.] n. A kind of grain, కావూరము, H. iv. 155.

వెలవెల *vela-vela*. [Tel.] n. Paleness, పల్లవము **వెలవెల** *vela-vela*. adj. Pale, colourless, wan, తెల్లగా. "వెలవెల నెలమిమనలకునెలమిమనలకు." P. i. 603. **వెలవెలగు**. **వెలవెలగు**. **వెలవెలపు**, **వెలవెలపారు** or **వెలవెలపారు** *vela-vela-gu*. v. u. To turn pale, to be in despair. తెల్లపాపు, పల్లవము, నిరాశపడెదము. వెలవెల turning pale, తెల్లగా వెల **వెలవెల** *vela-vela-pu*. n. Paleness. తెల్లపాపము, పల్లవము. "వెలవెలపారునెలమిమనలకునెలమిమనలకు." A. v. 75.

వెలరారు, **వెలరారు** or **వెలరారు** *velararu*. [Tel. వెల+రారు.] v. a. To push out, send out, పంపించు. To throw away, cast off, get rid of. తోవచ్చు. To make

known, to show, బయలుపరచు. " తొట్టెపడి
వరాట్టెలు తెలారంబునధిపతిమునువచ్చె మెనఁ." M. IX. ii. 316. " భవాభ్యుదయియారకు వచ్చి
నవార నెందరందరినటు దానపుద్గిరివారకప్పలపెల్ల
తెలుస్తూడుమిత్తఃనది." Skand. Puran. ii.
190.

30 veli. [Tel.] n. Whiteness, తెలుపు. The
outside or exterior, బయట, బాహ్యము. The external surface of the body, దేహముయొక్క బహ్యప్రదేశము. Publicity, బయలుపరచు. Excommunication, or
exclusion from caste, బహిష్కరణము. మఱి తెలివనెవలలేదు excommunication
is unknown in our caste. " తెలిగొప్ప
తెల్లపడిరిపట్టి." Vēma. 791. adj. White, తెల్లని. Outer, outside, external. శ్రేణి.
బాహ్యమైన. తెలివరారు a tent pitched out-
side the town. తెలివరములు the outlying
fields of a village. తెలివొక్తు to drive out.
30 కత్తెర నేల *veli-kattēra-nēla*. s. A land
mixed with gravel. కత్తెరమున్న తెలివేనె.
30 కిల *veli-kila*. v. n. To fall on the
back, to touch the ground with the back.
బట్టకొందగు. To lie on the back, బట్ట
క్రియపాదుండు. **30 కిల** *velikila*. adv.
Supine, lying on the back. ఉత్తరముగా.
తెలివలకు to lie on the back. **30
గడ** *veli-gada*. n. Dry land. మృత్యు. **30
గారము** *veli-garamu*. (తె+గారము.) n.
Horn. బంగారమునగుతొండవచ్చు బంగారపు
తెల్లనికల్లు. **30 గిడ్డి** *veli-giddi*. n. The
fabulous cow that grants all wishes, కాను
దేవుడు. **30 గుల్లి** *veli-gulli*. n. A conch shell,
కంఠము. " తెలిగుల్లియ నువహరయన్ కలిమయన్
గుంధము మేనకొండవేల్పు" G. iv. 169.
30 గొండ *veli-gonda*. n. The distant
mountain. Same as తెలిగుల్లి. **30 గొండు**
veli-gundu. n. The white elephant
of Indra, విరాటము. **30 రేండ్** *veli-
laundru*. n. The white species of the
tree called తేండ్రి. **30 రేమి** *veli-rāmi*. n.
Adultery, బాంధవ్యము. **30 రిక్కు** *veli-rīku*. n.

n. The silver mountain, Kailasa. తెండి
రేండ్, శ్రీరామము. **30 రిక్కు** the white
species of the కున్నరెడ్డు. **30 రుక్మి** *veli-
dukti*. n. Ploughing land while it is
moist with rain. వర్షకల్మషముదావానరడియో
కున్నరెడ్డు. (Opposed to తొంపిరుక్మి.)
30 సము Same as సలిము. (q. v.) **30
పుత్తు** or **30 సరకు** *veli-pusttu*. v. a.
To reveal, divulge. తెలుపు, బయలుపరచు.
" తెలివర్ష మెల్ల తెలియచ్చునాశె." Vēma. 214.
30 ప్తేలు Bee తెలివేయ. **30 పిటాడి** *veli-
pitāḍi*. n. The ashes of cowdung fuel.
వికవివ్యలూడిన. **30 పిత్తి** a certain feat
in wrestling. తెలివరము exports. లోకము
imports, goods received. **30 మాపు** *veli-
maru*. n. (Indra's) white horse, (ఇంద్రుని)
తెల్లగుర్రము, ఉచ్చైశ్చయము. **30 మాపులు**
white mares. " నిమలంబులమలములని
వికరములవికరములని తెలిమాపులు." M. VII.
i. 228. " తొట్టె-30 మాపు తెల్లగుర్రము." R.
i. 46. **30 మిడి** or **30 డి** *veli-midi*. (తె+
మిడు.) n. The ashes of cow-dung fuel,
ashes, వికవివ్యలూడిన వస్తువు. " తెలుపు
స్థియనెల తెలియగొనినకు తెలిమిడియెనుకల
తెలుపువచ్చె." Madhura Puran. D. page. 78.
30 ముల్లి *veli-mulli*. n. A sort of fish,
the 'white snout.' " తెలిముల్లియందుకును
తెలుల్లికునిచ్చి కొడి తెలుపివోసకుకునిచ్చి." G. i. 111. **30 మూను** *veli-mūnu*. n.
The fabulous tree that grants all wishes,
వస్తువుడు. **30 యుగి** *veli-yugiki*. n.
Living in a foreign land, బహిష్కరణము.
30 వాడ *veli-vaḍa*. n. The outer "street"
or suburb of a town in which the pariahs
live. తెలుగుండెవలనగై, వంశాలవాటిక.
30 వాడపరి *veli-vaḍa-panti*. n. Cobblers'
work. కూరిబాం: " తెలివాడపరివ్రాంతముల
వాల్లారి కూరిబాంధులదాకులైదురెవలం." A. vi. 94 **30 వాడు** or **30 వాడవాడ**.
veli-vaḍu. n. A pariah, a pariah వంశ
వాడు కూరిబాంధులదాకులైదురెవలం

యోగము" M. xiii. iii. 270. **వెలివారు** *veli-vāru*. n. A cordon formed round a hunting place. వేటాడుకొరకు బయటవేయవారిం చెడువారు. **వెలివెరియు** Same as వెల్లివెరియు. (q. v.) **వెలి** *veli*-*visaru*. v. n. To come out, be revealed, be made public, బయట పడు. **వెలివెయు** or **వెలివెట్టు** *veli-veyu*. v. a. To eject or excommunicate from a caste or sect. బహిష్కరించు.

వెలికి *veliki*. [Tel.] n. The name of a tree called *Vangueria spinosa*. గంధవీడికకము.

వెలికె, **వెలికయ** or **వెలికె** *velike*. [Tel.] n. A sort of quail, called *Eliche* in Hindustani వర్జమకేకలి.

వెలి or **వెలి** *velisi*. [Tel.] n. Debility, want, looseness, thinness, తక్కువ, లోపము, విరళత్వము, తరుచుదనములేదు. నుష్టవెలికిగానుండుటచే by the thinness of the cloth. ఏడివెలికిరెండుమాళ్ల వెలియు *2 span* less than two cubits. "క: పదివేలవారలవర్ణనాధ్యయందొకటియొక్కవన్నవర్ణన వెలికా, పదివేలగోవులియొక్క వెలికా నొకటియొక్కవన్న." *adj.* Deficient, thin. Inferior, less; low, vulgar. Open, having interstices. తక్కువైన, నీచమైన, లోపమైన, విరళమైన. వెలికమాటలు low language. **వెలిలి** *veli-li* *madasi*. n. A mean or petty man or woman. అల్పము, అల్పరాజు.

వెలియు *veliyu*. [Tel.] v. n. To stop, cease, go off, as rain. వర్షమునిడుచు. To fade, పోయిపోవు.

వెలిసె or **వెలిసె** *velise*. [Tel.] n. That part of a beam which juts out beyond the wall, the eave. ఇంటినోరు.

వెలు *velu*. [Tel.] *adj.* Another form of వెడి. (q. v.) **వెలుక** *vel-uka*. (వెలి+ఉక) n. Whiteness. తెల్లన. **వెలుకవారు** or **వెల్లవారు** *veluka-bāru*. v. n. To turn pale. తెల్లవారు. "తమవారి కిది వర్ణవనివనవర్ణనాధికారిని కుక్కవనరాజు వెలుకవార." *Swa.* v. 47. "వెలుకవార నిరాంతరికాంతివముల్." *Parij.*

ii. 76. **వెలువకు** or **వెల్లకు** *velu-velu*. v. n. To come out, become known, be made public, బయటపడు. To set out, వెలువెట్టు, వెలువెరు. **వెలువరించు**, **వెల్లరించు** or **వెలువరకు** *velu-varinchi*. v. a. To send out, to force out, to give vent to, make known, divulge. వెలువరజేయు, వైదికవ్యుల్లుచేయు, బయటపెట్టు. "ఒక్కొక్కప్పుడును వెలువరింపఁజాలఁగూరకుండి." M. IX. ii. 12.

వెలుగు or **వెలుగు** *velugu*. [Tel.] v. n. To shine or give light. ప్రకాశించు. "వెలుగులములు తూర్పుదిశవారులు వెలుగు." M. VI. ii. 187. n. Light, splendour, brightness, మార్యవర్ణప్రకాశి, ప్రకాశము, వెలుగురు. A ray of light, రేరము. Sunshine, ఎన. దాడివెలుగు the great light, i. e., God, పంజోగ్రి "వెల్లవన్నవను వెల్లవనానిదివారపు, చేవెలుగిదెక్కువ చెడును వృష్టి." *Vish.* viii. 402. **వెలుగు** *velugu-redu*. n. The lord of light, i. e., the sun. **వెలుగించు** *velugu-intu*. v. a. To light, kindle. To cause to shine. రగిలించు, ప్రకాశింపజేయు. **వెలుగించు** or **వెల్లించు** Same as వెలుగు (verb).

వెలుగు or **వెల్లు** *velugu*. [Tel.] n. A hedge, fence, enclosure. వెడకు మొదలగువానికి కొంపగోచరిన అవరము.

వెలువ or **వెల్లు** *velusa*. [Tel.] n. A serpent, snake, పర్పము.

వెలుకు *veluku*. [Tel. for వెలుచు.] v. a. To drive, పోలు. **వెలుకు** or **వెలిపించు** v. a. To drive out, వెడలించు. "చ: వెలిపినకమ్మనీరు వేడి." *ఉ.* పరి. v. **వెలుకు** or **వెలుచు** *velusu*. v. a. To roll up thread, (నూలు) కోకు. **వెలుపుకు** *velupuku*. n. The act of rolling thread. నూలువెంచుట.

వెలురు or **వెల్లురు** *veluturu*. [Tel. from వెలుగు] n. Light, lustre, ప్రకాశము, వెలుగురు మొదలు white clouds. తెల్లనిమేఘములు.

వెలురు *veluturu-sheetu*. n. A small species of *Babel* with pink flowers.

వెలువల వెలుపులు. [Tel. వెలి+పు.] n. Outside, adj. Outside, బయటి. adv. Outside. బయట, వెలువలిండు or వెల్లులిండు *velupulintu*. v. a. To reveal, divulge, తెలిపరుచు.

వెలుపు Same as వెలుపు (q. v.) **వెలుపించు** or **వెలుపులేయు** *velup-inisu*. v. a. To widen, తెడలుపు లేయు. **వెలుపు వెలుపు** (from వెలుపు.) v. n. To issue, as a stream, నీరుబయలు చేరు, శేషదివిమలయందుకొద్దితనెలుపును a little water flows from it in summer.

వెలుకుసంధి *velukusa-sandhi*. [Tel.] n. A plant called *Lessa hirta* (Rox. i. 656.) కాళసంధి, కానీసంధి, కారాసంధి.

వెలువడుగులు or **వెల్వతడుగులు** *velu-vadugulu*. [Tel.] n. plu. A sort of rice. కాన్డెరుగియు. H. vi. 669.

వెలువడు. **వెలువరిండు** and **వెలువరుడు** See under **వె.**

వెల్చు. **వారు** See under **వె.**

వెల్చు See **వెంచు.**

వెల్చు See **వెలిచు.**

వెల్లి See **వెలి.**

వెల్లిడి See under **వె.**

వెల్లి *vella*. [Tel.] n. Whiteness. తెల్లదనము. కానకమ్ము. శ్వేతవర్ణము. adj. White. తెల్లని. భవశము. “కుంభధన్వపాచాయ్యుల యుక్తీశములు వెల్లి.” భా. విరా. v. **వెల్లికి వెల్లి** *vell-agise*. n. Flax, తెల్లజిడి. వెల్లిసేల linseed or flaxseed. **వెల్లిగుర్రము** Same as **వెలికూపు**. (q. v.) **వెల్లిచేరపు** *vella-chirapu*. n. White-washing, గోదవేసి తెల్లమున్నును శుభ్రము. శున్నముకొదము, శున్నపుతూత. **వెల్లిక** or **వెల్లిడి** **దడు** *vella-na*. n. Whiteness. తెల్లన. Paleness. తెలవెలము, కాంచునవర్ణము. “ఇం గ్రహాంతర్ముఖమందలంబు విలంబిని తెల్లదలంబు గూడిక.” Parij. ii. 43. **వెల్లికగు** or **వెల్లి**

వారు *vella-n-agu*. v. n. To become white, తెల్లన. **వెల్లిని** *vellani*. adj. White, గుని. **వెల్లినికన్నులు** white eyes. **వెల్లివారు** *vella-bagu*. n. Becoming white. తెల్లనగు. **వెల్లి (మా)ను** Same as **వెల్లివచ్చును**. (q. v.) **వెల్లి యెడుగు** *vella-yengugu*. n. Indra's elephant, ఏరానము. **వెల్లిమున్ను** *vella-munnu*. n. Whitewash, గోదకకొల్లుదము పై కలుపుకొన్న మున్ను. **వెల్లికుటె** or **వెల్లికుపుకె** *vell-ata-kutte*. n. An adulteress. కాచి, వక్క. **వెల్లికుమ** or **వెల్లికుకము** *vell-atamu*. (వెల్లి+అము.) n. Nocturnity, publicity, ప్రసిద్ధి. **వెల్లిపు** Same as **వారువచ్చు**. (q. v.) **వెల్లివేయు** to white-wash, **వెల్లిలి** *vell-uli*. (వెల్లి+ఉల్లి.) n. Garlic. **వెల్లిలక** *vell-eluka*. n. A white rat.

వెల్లికి or **వెల్లింకి** *vellaki*. [Tel. anuk. to the word వేరు.] n. A root, అడ్డు. శేరు. **వెల్లి** or **వెలువెండులు** root and all. “**వెల్లివెండులు** శేరువెల్లియు గ్రహ్యమగ్రమనల్ల” A. iv. 206.

వెల్లిల or **వెలిల** *vella-hila*. [Tel.] adv. Supinely, with the face upward, ఉత్తనముగా. **వెల్లిలవేయు** to turn on the back.

వెల్లిడి *velladi*. [Tel.] n. Openness, publicity, బయలు, ప్రసిద్ధి. Emptiness. కూన్యత. క్రతేరి అన్యము వెల్లిడియనిందున ఏనులు నశించినవి as the forests were cleared away the elephants disappeared. **వెల్లిడివేయు** or **వెల్లిడివరుడు** *velladi-cheyu*. v. a. To publish, to make known.

వెల్లియ or **వెల్లియ** *vellayi*. [Tam.] n. The stream of water used in bleaching cotton cloth, గోత వెల్లియ. చలవవేయులు.

వెల్లి **వెల్లి** or **వెల్లిక** *velli*. [Tel.] n. A flood, stream, ప్రవాహము. A series, పంపుర. Whiteness, తెలుపు. **వెల్లివేసడు** as it dawned, అయ్యకొదముకాలముకాగా. “**వెల్లివేసడు** స్వయంత్రాపమయ్య.” BD. iii 410.

వల్లికొలుపు, **వల్లికొల్పు** or **వల్లిగొలుపు**
velli-kolupu. v. a. To inundate. "వి
 కాకన ప్రభావించి కలంబడియ వడవికలకాంబుధివల్లి
 కొల్పుచును." Swa. ii. 33. **వల్లిగొడు** *velli-*
gonu. v. n. To flow, to run as water,
 to be spread. ప్రవహించు, వంపించునదియ.
 ప్రవీధిమగు. "కమగవహర్వాశుకములంబు వల్లిగొన
 గి వావల్లిగొనుచు కడుతుండు." BI. v. 409.
వల్లిదిరి *velli-diri*. adj. Made known, made
 public, ప్రకటితము. **వల్లిదిరియు** or **వల్లిదా**
డుడు *velli-diriyu*. v. n. To break forth,
 spread; to overflow, teem. వ్యాపించు, వెల్లు
 వంకట్టు, వడవలెనాచు. To become public or
 famous, ప్రచురుగు, ప్రవీధిమగు. To swell.
 తిరుగు. "వల్లిదాడుపులుపుచోట సత్కలంబు
 మూలబడినట్లవల్లిదిరియు." P. i. 53.

వల్లి See under వెల్లు.

వల్లువ *valluva*. n. A flood, a stream, an
 inundation. ప్రవాహము. A number of
 men, a troop, వీరు. "వల్లువరిండువల్లువలైన
 నవవరవేలంబు భూవంశులంబుంచి." DRY. 1494.
 "శిరాలమున దాల్చినవంతు వల్లువలో." Kod.
 §. 43. **వల్లువలొక్క** or **వల్లువలొక్కలు** *velluv-*
akklu. v. n. To flow in streams, to form
 a pool, ప్రవహించు, మడుగుకట్టు.

వెల్లుడు or **వెలువడు** *vel-vadu*. [Tel. వెలి+
 వడు.] v. n. To go out, start, బయలుదేరు.
వెల్లువెడు *velva-r-inisu*. v. a. To cause to
 start, బయలుదేరజేయు. See వెలువడిములు.

వెల్లు *vel-velu*. [Tel. వెల్లు+వెల్లు.] adj. Very
 pale, మిక్కిలి తెనెడ్డము.

వెచ్చుడు See under చేరు.

వెళ్లు *vellu*. [Tel. short for వెళులు.] v. n. To
 go, proceed, depart. To pass, or elapse.
 To be emitted. పోవు. కడుపు వెళ్లుచున్నది
 the bowels are loose. వాలునదియులు
 వెళ్లివెరచిన after four days passed. కవివెళ్లి
 చదివినాడు he read it to the end. పాదీత
 వెళ్లితొక్క to tread the boundary line, i. e.,
 to settle the boundary. **వెళ్లిగట్టు** *vel-*

gattu. v. a. To vomit up, disgorge, refund,
 మనుననుచేయు, మళ్లించుచు జేయు. **వెళ్లితేయు**,
వెళ్లిగొట్టు or **వెళ్లించు** *velli-jēgu*. v. a.
 To drive out, chase away, eject, expel,
 పోవజేయు. "అరిసోయిన మరలేరియంకెట్టి
 భూమి వెళ్లించుచున్నది." Pal. 449.
వెళ్లితీయు *velli-diyu*. v. a. To take out
 or extract, బయటికితీయు. **వెళ్లిపోవు** *velli-*
piru. v. n. To go away, depart.

వేస *vesa*. [Tel.] n. Haste, speed. శీఘ్రము,
 క్వర. **వేసా** *vesa*. adv. Hastily, with
 haste, speedily. శక్కున.

వేసవడు Same as వ్యవడు. (q. v.)

వేసలి or **వేసలి** *vesali*. [Tel.] n. A deep
 saucer, or shallow earthen bowl, అడవి.
 A cooking pot, పంటకుండ.

వే వే

వే *ve*. [Tel.] pron. Same as వేయ (q. v.)
 adj. Thousand, సహస్రము. Many, అనేక
 కను. మారులు many times. adv. Quickly,
 speedily, శీఘ్రముగా. "వే వాన్వరించిన
 పార్వతీదేవార్చి." G. ii. 60. "అథమమో
 విచార్చు." DRYo. 127. "వివివశించిన
 వేదభూమి." M. XV. ii. 143. **వేగంటి** or
వేగంతులపాము *ve-ganti*. n. Lit. the
 thousand-eyed; a name of Indra. ఇంద్రుడు.
 "దీనిమగన్వేగంటి దేవతము, వేద్యునియ్య
 పుట్టిట బడలకున్న." R. vii. 112. **వేమంగుల**
పాగ *ve-mungula-paga*. (వేమంగులు+పాగ.)
 n. The serpent called వేమడు. Lit. one
 who has a thousand-folded turban.
వేమిగు or **వేమిగులనార** *ve-mingu*.
 n. The sun, సూర్యుడు. "వేమిగులనార
 నోడు పోయెను." A. i. 23.

వేచేయు *ven-chēgu*. [for శి. వెంచునుచేయు.]
 v. n. To proceed; to deign to come; to
 condescend to go. వచ్చు, పోవు. To come
 and take a seat, కూర్చుండు. To live on

వేద్ర *vēdra*

1225

వేగు *vēgu*

dwēll. ఉండు, నివసించు. నూయింటికి వేంచేస్తారా
will you do me the honor to come to my
house? అయిన కొండలో వేంచేయువాడగు
he lives at Conjevaram.

వేద్రము *vēdra-mu*. [Tel.] n. Heat, either
of the sun or of a pungent taste, ఉష్ణము,
తాపము. వేద్రపడు *vēdra-padu*. v. n.
To be hot or angry, మండిపడు. "తల్లికి
వేద్ర పడుచేడు వామిద తండ్రియొప్పుడు మంచి
వేద్రపడుడు." H. iii: 195.

వేకటి or వ్రేకటి *vēkati*. [Tel.] n. Preg-
nancy, గర్భము. వేకటిమమి *vēka-
ti-manishi*. n. A pregnant woman.

వేకరము *vēkaramu*. [Tel.] n. Danger, harm,
ఉపద్రవము.

వేకరి *vēkari*. [Tel. వ్రేకము+అరి.] n. A gypsy
tribe.

వేకి *vēki*. [Tel.] n. Fever. జ్వరము. మలచే
Malaria or hill fever. లోకలో internal
fever. "ఎర్రవాడు దానియేపాటి జ్వరము పెట్టి
పట్టిమగుల చేతివట్టు." Vēma. 170.

వేకువ *vēkuva*. [Tel. from వేగు] n. The
dawn, morning. ప్రభాతము, వేగుజోము.
వేకువజోము *vēkura-dzamu* n. The
morning watch. తెల్లవారము. వేకువనే
vēkuva-nē. adv. Early in the morning

వేగ *vēga*. [from Skt. వేగః] n. Swift-
ness, speed, haste, వడి, త్వర. వేగ, వేగముగా
or వేగము *vēga*. adv. Speedily, hastily,
quickly. కీక్రముగా, త్వరగా. "కొంచెలములు
వేగగొనిరవ్వు నాలవనాటికి." M. I. i. 164.

వేగము *vēgamu*. [Skt.] n. Swift-
ness, celerity, velocity, speed, haste, త్వర, త్వరి-
తము. జమము. A stream, flow, current.
ప్రవాహము. వేగపడు *vēga-padu*. v. n. To
make haste, త్వరపడు. వేగపాటు or వేగిర
పాటు *vēga-pātu*. n. Hurry, haste, త్వర,
కీక్రము. "వేగపాటులయతకురీ విధుడగుటకు."
A. v. 86. వేగవతి *vēga-rati* n. The name
of a river that runs by Conjevaram.

వేగు See under వేగు.

వేగి *vēgi*. [from Skt. వ్యాధృ] n. A tiger,
తైలి. [Skt.] n. A horse. Lik. that which
goes fast.

వేగి or వేగిన *vēgi*. [Tel.] n. A tree, *Pterocar-
pus bilobus*. పల్లకవృక్షము, రక్కర. Various
kinds are called *వేగివేగి* and *మల్లవేగి*.
"వేగివేగు మొదలుగానెల్ల వృక్షము." P. iv. 545

వేగి, వేగి or వేగినాడు *vēgi*. [Tel.] n. The
country round Rajamundry, రాజమహేంద్ర-
వరమువట్టునుండు భేకము. "బద్వెలోయంటి
చేరివేసించె" A. preface 43.

వేగించు See under వేగు.

వేగిరము *vēgiramu*. [from Skt. వేగము] n.
Haste, speed, swiftness, త్వర, కీక్రము.
adv. Quickly, త్వరితము. వేగించు or
వేగిరపడు *vēgi-rinidu*, v. n. To hurry or
hasten. త్వరపడు. "కామవించియు దగ్గరెట్టి
కాకటలు వేగించుచున్నది నిమముగను, పద్మి-
కాయదర్శి పడవయి ఘటపుర." Vēma.
103. వేగిరవాడు *vēgi-ra-badu*. n. A quick
man; a hasty or rash man, త్వరగలాడు.
వేగిరకత్తె *vēgi-ra-katte*. n. A quick woman,
a hasty or rash woman, త్వరగంది. వేగిర
పాటు *vēgi-ra-pātu*. n. Hastening. త్వర
పడుట. వేగిరపట్టు *vēgi-ra-pellu*. v. a. To
cause to hasten, to expedite, త్వరయించు.

వేగు *vēgu*. [Tel.] v. n. To dawn. తెల్లవారు,
ఉదయము. To watch without sleeping,
నిద్రచేయకొనియుండు, జాగరముచేయు. To
fry, or be fried. తడించు, గింజెలువేగు.
To endure, suffer, grieve. మరణించు, పడు.
"కంటినిద్రగావలెనుంబడి వేగుదుండు." A.
iii. 40. ఏదితో వేగుదముకర్తము I cannot get
on with him. "వేగునవేగి, దుష్టరనివారతో
లయనాకూని." R. v. 228. "తెలతెలవేగుడు
బలుగులు, కలకలులకొంగ జగముకమ్మలువచ్చి
తెలతెలవేగుచుదమ్ముచరి యుద్ధ యుద్ధం కిది
శిఖరంబెక్కా." Padma. iii. 34. n. Public
news, news. రాజ్యసమాచారము, సమాచా-
రము. Espionage, దొంగిలీ రహస్యముగా

మర్తమను కమక్కివడము. "వేగుండియాతని విధుమెల్లవడి." BD. iii. 1416. వేగుండి, పొంచుండి. వేగు, వేగువాడు, వేగులవాడు *vēgu*. n. A spy, scout. చారుడు, చార్కారా. వేగరి *vēg-ari*. (వేగు+అరి.) n. A messenger, spy, scout, చారుడు, చార్కారా, వేగులవాడు. "భువనుగా వేగర్లకతనవేసింది." వేగిండు *vēginṣu*. v. n. To keep awake. హోరము చేయు, ముంకొనియుండు. To cause to be fried. వేగజేయు. వేగింపు *vēginpu*. n. Waking from sleep, హోరము. The ceremony performed on the consummation of a marriage రోదనము. వేగుమాడు *vēgu-madu* v. n. To spy out, reconnoitre, to explore, కుగ్రముగాపోయి తేక వచ్చి మర్తమను కమక్కిడు. వేగుమేక్క, వేగురు మేక్క or వేగువమేక్క. *vēgu-mukka*. n. The morning star, the planet Venus, కుక్కుడు. వేగుహోము *vēgu-dhamu*. n. The morning watch. రాత్రి నాలుగవహోమ, వకు హోమ, తెల్లవారుహోమ. వేగురాద్దు, వేగు బోక or వేటోక *vēgu-proddu*. n. Matin hour, the time of dawn. ప్రాతకాలము. వేవిన్ *vēvina*. adv. At dawn. తెల్లవారగా. "వేవినుడితే వేవవేర్చెరులు." BD. v. 284. "వేవిమేదవై." A v. 15. ib. v. 164.

వేగురు *vēguru*. [Tel. from వేయి.] n. A thousand persons, వెయ్యిమంది.

వేడు చిల్ [Tel. from వేడు.] v. a. To fry, or grill. To torment, persecute, grieve. To wish for, hope, expect, watch for, వెయ్యుచు, వేకజేయు. వేధించు, అవేషించు, కనిపెట్టు. ఎదురుమాడు. "పొందితనవేదిమిగుల వొడ్డించు నాక." A. v. 157. "నుదికెళ్ళకు వేదియగును." M. XIII. ii. 192.

వేట *vēta*. [Tel. from వేయ and వేడు.] n. Hunting, the chase. మృగచే, ఆడవి లోని మృగపక్షులను చింపడము. A sheep or goat set apart for slaughter. గొర్రె, మేక, మేకపోగు. పొట్టెలు. "పూజించెవాని

గతుకా వెలుకా వేటలచోనమరే పిదులుగా నించా." H. ii. 100. వేటగాడు, వేటగిరి or వేటరి *vēta-kadu*. n. A huntsman, మృగయతుడు. A slaughterer, పంచుకుడు. వేటకుక్క *vēta-kukka*. n. A hound, a hunting dog. మృగాచులనుపట్టుకుక్క. వేట పల్లె *vēta-palle*. n. A village inhabited by huntsmen, రోడుపల్లె. వేటపిట్ట *vēta-pitta*. n. A fowler's decoy bird. చినుపుపిట్ట. వేటపోరు *vēta-pōtu*. n. A ram. రాట్టెలు. వేటాడు or వేటలాడు *vēta-ādu*. v. n. To hunt, to follow the chase. ఆడవిలో పక్షులను మృగము లనుచంపు. To kill, slaughter, చంపు, వధించు.

వేటికి or వేటికి *vēṭiki*. [Tel. from ఏది which.] n. To which things: the dative plural of ఏది which things. Also, it is the anuk. of the phrase పాటికి, as పాటికివేటికి in rivalry. "పాటికివేటికిచలము నిచ్చులముగా."

వేటు or వ్రేటు *vēṭu*. [Tel. from వేయ.] n. A blow, a stroke. A shot, the discharge of a gun or cannon, బెల్లు, రాకు, కుపాళి మొదలైనవాటిని ఒకరేపు కాల్చడము. "దీనినాని మాటరాచివేయ." Vēma. 259. వేటుపాటునడిచింది they began to fire. వేటుపాటు fighting, coming to blows. వేటులడు or వేట్లాడు *vēṭu-ladu*. v. n. To fight, to deal blows. కొట్లాడు. "పువ్వులంతులవేట్లాడి." Charu Chandrod. iv. 92.

వేడబము *vēḍabamu*. [from Skt. వేదబంధం] n. Curiosity, wonder, amusement. చింత, నేడుక, చోద్యము. A trick, trickery, deceit, మాయ, మంచు. A mask, వేసుము. "నిలుకా లమించు విశ్వంబునీపెద్ద, కడుపులోని దాచుకడిది వేటి, నలుచివేపువేడు నాగవృక్షవస్తువుల పరమ పుణ్య వేడబముగానె." (B. x iii. 27). "అపర్యయ్యాయించుట. తనవేద్యులవలె యుద్ధివే డబమువేయ్యవలెనె." Kasī. Kan. viii. 66.

వేడడు or వేడెడు *vēḍadu*. [from Skt. వేడ్డము.] n. Riding or running round in a ring, మంచునడి. వేడ్డవేడ్డగా రోడెడము.

వేడి వేడి

1227

వేర వేర

“వేడియను నోని, వేడియను చురుకులు పరుచి తెలిపినది.” టీ చుట్టుపరుగుతోడ నుల్లాన్నినది వేడి. వేడియ వేడియ. v. n. To go round. చుట్టినట్లు.

వేడి వేడి. [Tel.] n. Heat, warmth. వేడివి, ఉష్ణము, ట వము. Sharpness, చురుకు. Brightness. వేడు. adj. Hot, warm. ఉష్ణమైన. వేడినీళ్లు, వేడినీళ్లు or వేడినీళ్లు hot water. వేడి కంటి వేడి-kanti. n. Lit: the hot-eyed; an epithet of Siva. వేడివి వేడివి. c. Heat, warmth. వేడిన, ఉష్ణత్యము. వెన్నెల వేడివి the warm beams of the moon. Grief, తాపము. Sharpness, acuteness, తరుకు. వేడివెలుగు వేడి-velugu. n. The Sun, మార్పుడు. Sunshine, మార్పురక్త. వేడి వేలుపు వేడి-velupu. n. The sun, as being the god of heat. మార్పుడు. Also, the god of fire, అగ్ని.

వేడు వేడు. [Tel.] pron. Who? ఎవడు?

వేడు వేడు. [Tel.] v. a. To pray, beseech, entreat, solicit, beg for, ask for. To wish, desire, చింతించుకొను, కోరు, అడుగు, యాచించు. “సోయమరంజనోదయమన.” Rama Stava, i. 135.

వేడుకోను or వేడికోను వేడు-konu. v. a. To pray, beg, entreat, solicit. ప్రార్థించు. వేడుకోలు or వేడికోలు వేడు-kolu. n. Praying, beseeching. An entreaty, prayer. చింతించుకొనడము.

వేడుక or వేడుక వేడుక. [Tel.] n. A spectacle, show, display, pomp, feast, festival. Curiosity, interest, joy, glee, delight. కుతూహలము, కుంతోమము, విచారము; సంతోషము, ఇచ్చ అభిలాష. వేడుకపడు to be happy or pleased. adj. Novel, curious. Delightful, pleasant, amusing. Happy, pleased. విచారకరము, కుతూహలమైన, సంతోషమైన. నిందానీడుగానా మండినారు they were much pleased, very merry. వేడుకగా or వేడుకగా వేడుక-ga. adv. Pompously, splendidly, in an interesting manner, pleasantly, happily,

cheerfully. సంతోషముగా, అంతోషముగా. వేడుక కత్తె వేడుక-katte. n. A belle. A courtesan, a harlot, an adulteress. వేడుక, వేడుక వేడుక or వేడుకగా వేడుక-gadu. n. A top, a man of pleasure, a lover, an adulterer. యెడు, క్రిడాపత్తుడు. One who takes a delight in anything, కుతూహలముడు, అసేష కుడు, విచారముడు. వేడుకతోడము వేడుక-తోడము. n. Gambling for pleasure. వేడుకవడు, వేడుకవడు, వేడుకవేడు or వేడుక వేడుక వేడుక-padu. v. n. To rejoice, to be delighted, to desire eagerly. కుతూహలము, అసేషము.

వేడుము Same as వేడుము. (q.v.) వేడువేడు వేడు-పెట్టు. v. a. To cause to surround, పరివేష్టించుచేయు.

వేలి వేలి. [Skt.] n. A plait or braid of hair. Plaited tresses. వేలి. A stream. వేలియొక్క శావు. A canal or channel, కాలువ. The junction of two or more streams, అనేక ప్రవాహములయొక్క కూడిక. A kind of grass, *Andropogon serratus*. వేలిక వేలిక. n. A plait or braid of hair, plaited tresses, వేలి.

వేలుపు వేలుపు. [Skt.] n. A bamboo. వేడుపు. A pipe, a flute. వేలుపు. వేలుపు-పట్టుకు వేలుపు-పట్టుకు. n. A basketmaker. వేడు వాడు.

వేల్చేళ్లు వేల్చేళ్లు వేడి.

వేర or వేర వేర. [Tel. from వేరు.] n. Throwing, casting, a toss, a throw, a cast. వేరుదము.

వేరనము వేరనము. [Skt.] Wages, hire. వేరము, కూరి.

వేరనము or వేరన వేరనము. [Skt.] n. A kind of reed or rattan creeper. విచారము, ప్రభుత్వము, ప్రభు.

వేర వేర. [Skt. from వేద to know.] n. One who is versed in or acquainted with.

తెలిసినవాడు. తత్వజ్ఞుడు one who has a knowledge of the truth.

వేత్రము vētram. [Skt.] n. A rattan, cane, stick, staff, దెబ్బము. A cane tree, a rattan tree. వేత్రధారుడు vētra-dhāruḍu. n. One who carries a cane in his hand. A mace-bearer, a staff-bearer, a door-keeper. ద్వారపాలకుడు, వేత్రపాలకీ vētra-pālakī. n. The leader of a musical band. వాల్త్యము చేర్చువాడు. "నిలిచిన వాల్త్యమును చేర్చుచున్న వేత్రపాలకాశయముడే." Pal. 284. వేత్రవతి vētra-vatī. n. The river Betwa, which rises in the province of Malwa and falls into the Jamuna. పడినీళ్ళము.

వేదండుమా vēdandamu. [Skt.] n. An elephant, ఏనుగు. వేదండుతిరి a soft pace.

వేదన vēdana. [Skt.] n. Pain, smart, ache, agony, torment, torture, distress, బొప్పి, కష్టము, వ్యధ, దుఃఖము. Perception, sensation, feeling, knowledge, తెలియదము, తెలియ

వేదము vēdamu. [Skt. / vid. to know.] n. Knowledge, art, science, విద్య, జ్ఞానము. Divine knowledge or science, the sacred or inspired writings. The Veda or sacred books of the Hindus. బ్రహ్మముఖులందు తుట్టినదనుత, శ్రుతి, స్మృతి. వాడు తెల్పినది వేదము all he said was taken for gospel. వేదమూర్తులైన his reverence, his holiness, a title given to learned theologians. ధనుర్వేదము the art of the bow, i. e., archery. వేదశాస్త్రము vēda-śāstramu. n. The Vedānta or philosophical portion of the Hindu Scriptures. వేదాంతము, వేదాంగములు vēda-āṅgamulu. n. plu. The sciences dependant on or auxiliary to the Vedas. వ్యాకరణాదులైన పట్నాప్రములు. They are శబ్ద, the science of pronunciation and articulation, కల్పము the detail of religious ceremonies, వ్యాకరణము grammar, ఛందస్సు prosody, జ్యోతిషము astronomy, నిర్ణయ the explanation of the difficult or

obscure words and phrases that occur in the Vedas. వేదాంతము vēda-āntamu. n. The theological part of the Vedas, i. e., the Upanishads, ఉపనిషత్తులు. A name given to the Advaita system of philosophy. వేదాంతి vēda-ānti. n. A follower of the Vedānta philosophy, వేదాంతశాస్త్రమును చదివిన వాడు, వేదాంతము తెలిసినవాడు. A bachelor, బ్రహ్మచారి.

వేది or వేదిక vēdi. [Skt.] n. A terrace, a piece of raised ground, a platform. An altar. యాగాదులచేయదమనై తమస్సుకలైన ధూమ, అమల, తిన్నె. వేది n. One who knows or is acquainted with. ఎరిసినవాడు. An epithet of Brahma. బ్రహ్మ. A man of learning, విద్వాంసుడు. త్రిభువనవేది one who knows all nature.

వేడు vēdu. [Tel.] n. A stench, bad smell, వికటకంఠము. A smell, కంఠము. Nausea, వెలులు. A disgusting word, వెలులుకంట.

వేడుకు vēduru. [Tel.] n. Madness, foolishness. దెర్రి, ఉచ్చాదము. "వేడుకవేడుకగొన్న బానిసనిది." HK. ii. 118. "కొలుకవేడుక గొన్న దుష్టమర్కటము." HD. i. 1385. A madman, fool, ఉచ్చాదకుడు, మాధుడు. "విలయుండుచచ్చునే వేడుకలూ." భా. ఆశ్వా. iv.

వేద్యము vēdyamu. [Skt. vid to know.] adj. Fit to be known or evident, knowable, తెలియనిది. ఇది తమకు వేద్యమునుక it will be clear to you. వేద్యుడు vēdyuḍu. n. One who may be known. తెలియదినవాడు, ఎరుగదినవాడు. వేదాంత వేద్యుడు one who may be known through or by means of the Vedānta Philosophy.

వేద వేది. [Skt.] n. A name of Brahma, బ్రహ్మ. A learned man, విద్వాంసుడు.

వేదము vēdamu. [Skt.] n. Pain, grief. బాధ. వ్యవధిలు, శోక, పార్శ్వవేదము obstacles, hindrances. H. iv. 74. వామపార్శ్వవేదము or అర్జున the evil influence of a star

వేధించు *vedhinisu*. v. a. To pain, torment, tease. వాధించు, వేధించు. వేధించు *vedhitu*, adj. Pained, teased, tormented, వాధించుచు.

వేదలి *vedaḷi*. [from Skt. వేద.] n. A braid of hair, a woman's hair tied in a tuft, a queue. వేదలి, వేదలి. A hair, వెదలి. "వేదలివారిని క్కయి మే నెయ్యార మేనా లు." Parij. ii. 11.

వేదవేలు See under వేయి.

వేద *veda*. [Tel. from వేయి.] n. The Margosa or Neem tree, నింబవృక్షము. వేదాకు the leaves of this tree. వేదమనె margosa oil. వేదవేలెట్టు a tree called *Bergeru kannagi*, whose aromatic leaves are used in cookery వేదమే Colombo-root, *Jussiaea*. కొండవేయి a tree, a beautiful variety of the *Melia azadirachta*. తులక వేయెట్టు *Olea scandens* or *Melia semperverens*. Rox. వేదవూపండుక or పంచవృషాది పండుక the feast held at the season when the Margosa tree is in flower. This is the Telugu New Year's Day. See వేయి.

వేదపాపు *vedaḥpāpu*. [Skt.] n. Tremor, trembling, tremulousness, కంపము, పుర కంపము. The shaking palsy, Paralysis agitans. చరిత. p. 224 వేదపాపము *vedaḥpāpamu*. n. Shaking, shivering, trembling, nervousness, కంపము, వణుకుట. వేదపాపము *vedaḥpāpamu* adj. Quivering, shaking, trembling. కంపింపైన.

వేలి or వేలి *veli*. [Tel. from వేయి.] n. A dog. కుక్క. "వేలివేలులు పది వేలుమచ్చి పూర." Jagann. i. 15. "కొచ్చివేలులు మానివెళ్ళులాది మైనవియు." S. i. 130. "వేలివేలులని గంపాళలాది గ్రహవివేకదనినివేలివేలకయి పాదాల." S. ii. 49.

వేపు *vepu*. [Tel. from వేయి.] v. a. To fry, roast, bake, వేయించు, వేయి. "వేపువేయించు." BD. iv. 1942. వేపు or

వేపుడు n. The act of frying, వేయటము. వేయించు. వేపు or వేపుడు adj. Baked. వేయించి, వేయి. వేపుడువేయించు roasted rice, fried or baked in a pan without ghee. n. A frying pan. వేయించు వేపు.

వేపుక Same as వేయక. See under వేయి.

వేమము *veṃamu*. [Skt.] n. A loom. వారి వాడు వేయవలక, వేయవలక, మగ్గము.

వేమ *veṃu*. [Tel.] n. The Margosa or Neem tree, *Ammyadachta indica*. నింబవృక్షము See వేయి.

వేమకు or వేమకు *veṃaku*. [Tel.] n. A name used for God. వేమకు. "అమృతకామదకవేమకు, గ్రామములక బెరువుచేయుకర్తములక, తామె మలారాదిని, వేమకులోదనుచువచ్చు వెలున." Vēma. 2150.

వేయి, వేయి or వేయ్యి *veṃi*. [Tel.] pron. A thousand. వేయ్యి. Plu. వేయి. వేదవేయి *veda-veli*. n. (వేయి+వేయి) Many thousands. అనేకవేయి. వేమకు or వేమకు *veṃaku* adv. A thousand times, again and again, over and over, often, constantly. పంపుచు, చూచుచు. వేమకులో *veṃaku-lō* adv. Again and again. వేయిచూచుచు *veṃi-chūchū* n. Lit. a thousand edged weapon; an epithet of Vishnu's discus. వేయిచూచు. వేయివేయిల *veṃi-veli* n. Lit. the thousand handed lord, i. e., the sun, ముగ్ధుడు. వేయిల the sun. వేయివేయిల *veṃi-veli* an epithet of వాల్మీకివృక్షము. వేయి వేయి or వేయిల *veṃi-un-eli*. Why a thousand words? In a word, in short. వేలతరబది *vela-tarabadi* adv. Thousands on thousands, అనేకవేయ్యి.

వేయించు *veṃinṣu*. [Tel. for వేయించు or వేపు.] v. a. To fry, heat, warm, roast, bake. వేయించుచు. [Causative of వేయి.] To cause to throw, వేయించుచు.

వేయు vēyu. [Tel.] v. a. To throw, cast, or sling. To discharge a missile weapon, or fire arms. To let drop, దివించుచు. To place, put, put on, as a dress. తొలుచు. దానిని చెంపమీద ఒక చెప్పు వేసి వాడు he gave her a slap on the cheek. ఆ సుట్టను బట్టమీద వేసి వాడు he put the cloth on the table. వాకుటిలో రాము వేసి వాడు he threw a stone into my food, i.e., he injured my livelihood. మూతవేయు to put a lid on, shut. తలుపు వేసి వాడు he shut the door. రాత్రి అంతా నేను రెప్ప వేయలేదు I did not close my eyes all last night. కొలలను వేస్తున్నారు they are dancing a Kolatam. గొర్రులు వేయు to leap. బండి కట్టు or వేయు to make the carriage ready. పల్లము వేయు or తివి కట్టు or వేయు to saddle a horse. ప్రశ్న వేయు to ask a question. నుడిచి వేయు to build a hut. దివిటీలు వేయు to light torches. తెక్క వేయు to add up an account. ఆ యావు దూడ వేసి నది the cow calved. ముల్లు వేసి నది it is now cloudy. మోత వేయు to give fodder. కూత వేయు to give a cry. "తెయ్యన రట్టులు ట్టిపాడుచు విమలకు బడల్లో దివి పుతే నెకా పలుకరా." Vish. ii. 14. పడమటి గాలి వేసి పుడు when the land-wind blown. వాకు భయము వేస్తున్నది I am afraid. కంపు వేస్తున్నది it is stinking. As an auxiliary added to some past participles, it denotes completeness of action and may be expressed by "up, off, on, down, through, away." తొడిచి వేయు to cut off. మూసి వేయు to shut up. తొడిచి వేయు to push away. తిసి వేయు to draw out. పికి వేయు to pluck up or out. కొట్టి వేయు to strike down or cut off. వ్రాసి వేయు to write off. ఇచ్చి వేయు to give away. తిసి వేయు to eat up. It is also used with an infinitive; as పడ వేయు to cast down; పార వేయు to throw away. వేసికొను vēsi-konu. v. a. To put, place, eat, consume. నా పాత్రను వాని నోటిలో వేసి కొన్నాడు he devoured my property. ఆ మాత్రమే నాలుగు వేయి వాడు he

put the pill in his mouth. తొడిచి వేసుకొన్నాడు he put on his hat. విడత వేసుకొని పోయిన పంట corn eaten up by the locusts.

వేరియు vēriyu. [H.] n. A tack in sailing. వేరియ్యురాయిండు to make a tack or turn.

వేరు vēru. [Tel.] n. Separation, division, విభాగము, విభజన. Difference, distinction. భేదము. adj. Other, another, అన్యము. Separate, distinct, different, other, another. ప్రత్యేకముగానుండే, భేదముగల, వేరే. "మహాబాదులంబాత్తెకంటే వేరులవియటించు తలచువాడు." B. iii. 18. వేరిమి or వేరడము వేరిమి. n. Difference, enmity, భేదము. వేరమి or వేరము vērami. n. Enmity, విరోధము, య. వేరువడు or వేర్పడు vēru-padu. v. n. To be separated, to differ, భేదపడు. వేరుపాటు or వేర్పాటు vēru-patu. n. Separation. భేదపడట. Enmity, విరోధము. Difference, distinction, భేదము. వేరుపోవు Same as వేరుపడు. వారు వేరు పడి వారు they separated. వేరుపుట్టు vēru-pusttu. v. a. To divide, separate. ప్రత్యేకపరచు, ఎడరావు. వేవేరులు vēru-velu. (వేరు+వేరు.) adj. Separate, distinct. వేరువేరుగా, వేర్వేరు or వేరేవేరే vēru-velu. adv. Separately, differently, distinctly, each by itself. ప్రత్యేకముగా. వేరే vēre. adj. Other, another, distinct. ఇతరమైన, భిన్నమైన. వేరొక vēru-eka. adj. Another, మరొక. వేరొకడు another man, మరొకడు.

వేరు vēru. [Tel.] n. A root. మూలము. plu. వేలులు or వేళ్లు. వేరిడి vēri-idi. [వేరు+ఇడి.] n. A fool, a mad man. అచింతే, అచింతవాడు, పెరిస్త్రి. "స్మృతాహోధకుండు వేరిడికాడే." P. i. 729. వేరిడిండు vēridintu. v. n. To cause to become foolish, అచింతమును పొందజేయు. వేరు పారు or వేరుపట్టు vēru-paru. v. a. To take root. వేరువడన vēru-panasa. n. That kind of jack tree, the fruit of which springs from the root. A. i. 21. వేరుమల్లె vēru-malle. n. A creeper called Ipomea cymosa. వేరుసం వెంగ vēru-sumpenga. n. A

plant called *Polyanthes tuberosa*. వేరు పెనగ *veru-senaga*. n. The ground nut. *Arachis hypogaea* (Watte). వేరుకాచేపెనగ లు. వేరుచిక్కు *veru-chikku*. n. A bane, ruin, destroyer. వాళము, వాళకుడు. "దినవేమికల్ల వేరుచిక్కునవచ్చు." M. VIII. iv. 247. "పుంజాలవేరుచిక్కు." H. iii. 268.

వేల వేలా. [Skt.] n. A limit, boundary, the sea-shore, పాలివేరు, సముద్రపుతెరియలికట్టు. An inundation of the sea, ఉప్పెన. Painless death, అనాయాసమరణము.

వేలము *vilamu*. [from Skt. వేల్వము.] n. A camp, కిరీమ, పాళిము, వండుదీసియుండు చోటు. "అనివేలముంజయునపుడువాటింది." Pal. 308. "పల్లివయురువడి వేలముజొచ్చి." ib. 200. Also, same as వేదము (q. v.)

వేలము or **వేలాము** *velamu*. [H.] n. An auction. వేలముపాడు or వేలము వేదము *velamu-padu*. v. a. To auction, to sell by auction. వేలంపాటు, వేలముపాటు or వేలాముపాటు *velam-pata*. n. An announcement in an auction sale.

వేలార్పు *veli-artu*. [Tel.] v. a. To throw away, cast off, get rid of. పోగొట్టు. "తద్యదవేలార్పించితి." M. VIII. ii. 241.

వేలిమి *velimi*. [Tel.] n. A burnt offering. హోమము. "వేలిమియుగం గురార్చనయ్య, విప్రసమర్పయంతిక్క." Swa. ii. 57. వేలిమి కట్టలు firewood used in a burnt sacrifice. వేలిమిబొట్టు a mark made on the forehead with the ashes from a burnt sacrifice, రమ్మ. "వొసలివేలిమిబొట్టు మడిమిజ మ్మగ నాధిలికంబు బలుపు నాదీర్చవచ్చు." R. ii. 109.

వేలు, వ్రేలు, వేలాడు or **వ్రేలాడు** *velu*. [Tel.] v. n. To hang, to be suspended, to dangle. లందికము. వేలుడు or వ్రేలుడు *vela-badu*. v. n. To hang, be pendent, వేలాడు. వేలవేయు *vela-vayyu*. v. a. To hang, to suspend, వేలాడవేయు. తలవేలవేకొని

యన్నాడు or ముఖము వేలవేకొనియున్నాడు he is downcast, i. e., hanging down his head. A. iv. 22. వేలుడుబొట్టే a big paunch.

వేలువేలు. [Tel. plu. of వేలు.] pron. Thousands, సహస్రములు. "కొండ్ర వేలువేలు." R. i. 111. అనగా చాలుముట్టిందిరుప్పినది వేలాదిగా రుండును.

వేలు or **వ్రేలు** *velu*. [Tel.] n. A finger, a toe, a claw. An inch. అంశుకము. పెను వేలు or పొటనవేలు the thumb or great toe. చిటివేనవేలు the little finger or toe. ఆదిద్యలో వాడు బిలింపె రెండువేళ్లు మించిన వాడు that man is a little above this one in learning. వేలువిడిచినవేనవూరు an uncle removed by one step of relationship, lit: by the omission of one finger. ఏపైనా వేలుకు వేలు ఎడమ every two fingers are separate: a proverb, meaning that there is a difference even between those (son, nephews, &c.) who appear to be equally in favour. హెట్లో వేలుపెట్టుకొనిపోయావాడు he went off with his finger in his mouth, i. e., he was disappointed or cheated.

వేలుడు, వేల్పు or **వ్రేల్పు** *velutsu*. [Tel.] v. a. To offer up a burnt sacrifice. హోమముచేయు. infin. వేల్పు. వేల్పించు *vel-pintu*. v. a. To cause to offer a burnt offering. హోమముచేయును, "హోమము ర వేల్పించి." ND. ii. 553.

వేలుపు or **వేల్పు** *velupu*. [Tel.] n. A god or goddess, దేవుడు, దేవత. ఇలవేల్పు a god of this world, i. e., a Brahmin. ఇలవేల్పు a patron saint, a genius or household god. వేలుపుటమ్మ a goddess, దేవతాస్త్రీ. T. ii. 106. వేలుపుకొలను or వేలుపుకేరు the heavenly stream, the celestial Ganges, అకాశగంగా; the river Ganges, గంగా. వేలుపునారా a mythological being, a Gandharva, గంధర్వుడు. వేలుపుగడ్డి or వేల్పుటాపు the mythological cow that grants all wishes, కామధేనువు. వేలుపురెడ్డి the divine

tree that grants all wishes, కలువృక్షము. వేంపు నేదవారి the divine ascetic or monk. i. e., Narada, నారదుడు. వేంపుబ్రాహ్మణ్ the divine preceptor or Guru, i. e., Brihaspati, మరాచాచార్యుడు, బృహస్పతి. వేంపుదాన an enemy of the gods, i. e., an Asura. వేంపు రాజ the language of the gods, i. e., Sanskrit. వేంపుభోజనము the food of the gods, i. e., Ambrosia, అమృతము. వేంపుపర్వ or వేంపుగిరి the hill of the gods, i. e., Mount Meru. వేంపుకుంభము the diamond of the gods, i. e., the philosopher's stone, a jewel that grants all that may be desired, చింతామణి. వేంపురకు or వేంపురారి the lord of the gods, i. e., Indra. వేంపుపాని a fortune teller, పాశరచ్చుపది, బ్రాహ్మణ. వేంపుగౌర the white elephant of the gods. వరాహము. వేంపులక్ష్మి the sky, ఆకాశము. వేంపు దిక్క heaven, స్వర్గము. వేంపుదళవాయి the general of the gods, i. e., Kumāraswami, కుమారస్వామి. వేంపుపెద్ద Brahma, బ్రహ్మదేవుడు, మహాదేవుడు. వేంపువైద్య the physician of the gods, i. e., Dhanvantari, ధన్వంతరి. వేంపుడు వేంపుడు. n. Worship, పూజ.

వేల్లిడి or వేల్లిడి vel-midi. [Tel.] n. A snag or sound of the thumb and finger, చిటికె. "మృదువుగా వేల్లిడిచిటికెను చిటికెదములు టకు." BD. v 466. వేల్లిడిచిటికె in a moment. చిటికెదములుచిటికెదములు.

వేల్లిడము veliladamu. [Skt.] n. Surrounding, వేల్లిడము. Shaking, కదలము, కలవము, తిలకము. "దోలావేల్లిడములుండె." G. ii. 101. వేల్లిడము veliladamu. adj. Shaken, trembling, tremulous. కదలించుచుండ, వేల్లిడుచున్న. Crooked, bent, వక్రమైన, మగిన.

వేళ velā. [Skt.] n. Time, a time, period or opportunity. కాల్యోపసమము. కాలము. ఈ. ఈవేళ to day, this time. అవేళ that day, that time. ఇంకొకవేళరండి come another time. ఒకవేళ perhaps. ఇంకొకవేళ

one hour's time. రాత్రివేళ night time. సంధ్యవేళ the evening. అవేళ at that time. వేళలు (or సమయములు) కాచుముండెదవారు they who watch for an opportunity. అట్లుచెప్పేవేళకు on his saying so. వాడు వేళలకాచుచున్నాడు he does not care for time or season. వేళము velāmu. [from Skt. వేళ.] adv. Quickly, త్వరితముగా.

వేళాళాళము vēla-kōlāmu. [Tel.] n. Intricacy. చిక్క. Ridicule, derision, joking, పరిహాసము. వేళాళాళమునందు to be caught in difficulties, చిక్కలందు; to be ridiculed, పరిహాసించుచు. "అలంబిష్టలకారకైకాలింబడి ధనుమగూర్చినచిక్కడనుకన్ వేళాళాళమునందును స్త్రీలొలుండైనవాడుచెడిపాపానె." Ramastava Raj. ii. 62. వేళాళాళపు vēla-kōlāpu. adj. Intricate, puzzling. చిక్కగా నుండే. "క. వేళాళాళపుడిగొని, శిలకలగొనములును దొనడలదా, బాలునుబెట్టగొనియెంత, శిలావారి దొలనింత నేర్పరియయ్యెకా." KP. iii. 79. Ridiculing, joking, derisive, పరిహాసము.

వేవి or వేవివేము vēvili. [Tel.] n. A field ploughed last year but this year lying fallow. విగడుచున్న విలివినపొలము. A field cultivated only at intervals. An uncultivated field, చున్న పొలము. A field, పొలము. adj. Occasional, done at intervals.

"క. దేవార్చనానిమిత్తము,
దాశోకాశోకపేతకరలయకరంబా,
కాశ్యపాశ్శులరేక,
శంఖమునైకరూపియనునొనియెక." నై. i.

వేవెలు vēvili. [Tel.] n. The longing, sluggishness and other affections of a pregnant woman. గర్భిణీస్త్రియొక్క వాంఛార్థిని వికారములు.

వేపు Samu as వేస, to dawn (q. v.) వేపుకొము Same as వేసుకొము or వేళకొము. See under వేసు.

వేళ వేళ

1233

వై వై

వేళులు Same as వేళులు. (q. v.)

వేళము *velamu*. [Skt.] n. A house in general. కృపాము. The abode of harlots. వేళులవాడ. వేళము *velamumu*. n. A house. పల్లె. H. ii. 920. వేళ్య or వేళ్యాంగన *velya*. n. A harlot, a prostitute. వేళముది. వేళ్యాహారము n. harlot's love, pretended affection.

వేషము or వేషము *veshamu*. [Skt.] n. Dress, garb, habit, a fashion or manner of dress, costume, a disguise or guise. వస్త్రధూమకాదులు అంకవేషము. మారు వేషము a false garb, a disguise. "తత్వకుడు నన్న వేషధరుడు." M. 1. i. 151. వేషమువేయు to put on a disguise. కృష్ణ వేషమువేసివాడు or కట్టెవాడు he dressed or disguised himself as Krishna. తులసాప్యగాణిన్నదని వేషమువేసివాడు he feigned a head-ache. వేషగాడు *vesha-gadu*. n. An actor; an impostor, వేషములవేసివాడు. వేష ధారి *vesha-dhari*. n. A person in disguise, a hypocrite, an impostor, మారువేషమువేసుకొన్నవాడు వేషాలమారి *veshala-mari*. n. One who feigns, a pretender, a cheat, మాయల మారి. వేషి *veshi*. n. One who is disguised. వేషధారి. "ఇంద్రుడు ప్రియంబున గారవవేషియైనవాడని." BRY. v. 37.

వేష్టకము *vesthakamu*. [Skt.] n. Surrounding, encompassing. చుట్టుకొనడము. వేష్టించు *vesthinchu*. v. a. To surround, encompass, encircle; to wrap round, twist round. చుట్టుకొన. చుట్టు. వేష్టకము *vesthakamu*. adj. Surrounded, encompassed. చుట్టుకొనబడిన. వేష్టము *vesthamu*. n. Gum, resin. వల. A hedge all round, చెట్టురేలుగు. వేష్టవ *vesthava*. (from వేష్టము.) n. A garment. వాసి.

వేసవి, వేసవి or వేసవి *vesavi* [from Skt. వైశాఖ.] n. The summer, the hot season,

ఎంతకాలము, క్రిష్ణార్థ. వేసవి సెలవులు mid-summer holidays.

వేసము *vesamu*. [Tel. from వేసము.] n. Fatigue, weariness, vexation. అలము, అలము, క్రమము, నిశుకు. "అలము వ్రాచివేసటలేకనటం," Ser. D. 209.

వేసవము *vesavam*. [from Skt. వేసము.] n. A mule. కంఠేగాడిన. [Tel.] A kind of hawk, ఒకవిధమైనదే. "నిడివేసవీకానికొక వేసవము." Siva. iv. 85.

వేసము *vesamu*. [from Skt. వేసము.] Same as వేసము (q. v.) Plu. వేసాలు. "వేసాలెల్లాభువిధాని వ్రాసాలకొనగవచ్చుకలెమికివేలు." వేసగాడు *vesha-gadu*. n. A person in disguise, a masker, అన్నవేషములవేసికొన్నవాడు. వేషాలమారి *veshala-mari*. n. One who feigns, మాయలమారి.

వేసరము *vesaramu*. [Skt.] A mule. వేసము. [Tel.] n. Fatigue, trouble, vexation, క్రమము. వేసరి *vesari*. n. A tormentor, బాధకుడు. వేసరియే *vesarinu*. v. a. To fatigue, vex, or disgust. నిశించు, అలటనెంచు, క్రమపాటు. వేసకు or వేసాకు *vesaku*. v. n. To be fatigued, vexed, disgusted, నిమగ్న, అలటనము, బేయ. To be troubled or pained, క్రమము, కొత్త. To be grieved, విచారముకొందు.

వేసు Same as వేసు. (q. v.)

వేష్టము Same as వేష్టము. (q. v.)

వై వై

వైకకము or వైకకము *vai-kaksha-kumu*. [Skt.] n. A garland worn like a sash. వేంచువలె వేసికొనవచ్చుచుండ

వైకము *vai-kam*. [Skt.] n. A lapidary. రత్నములపానుకొనవాడు.

వైకము *vai-kalpikamu*. [Skt. from వికల్పము.] adj. Doubtful, alternative,

optional. వికల్పమనేతరతాన, సందిగ్ధమైన, మహాంతరమైన.

వైకల్పము *vai-kalyamu*. [Skt. from వికల్పము.] n. Lameness, mutilation. Deficiency, defect. Agitation, hurry, confusion, perturbation, వికలత, వికలత్వము, వికల్పభావము. అంక వైకల్పము maimedness or lameness. చిత్తవైకల్పము confusion of mind, blindness of heart.

వైకుంఠము *vai-kunthamu*. [Skt.] n. The paradise of Vishnu. విష్ణువును దేవతలను కూర్చుండి కైవల్యప్రాప్తి అయిన శరణాంతరము after the death of my father. **వైకుంఠుడు** *vai-kunthudu*. n. A name of Vishnu. విష్ణువు. Also, applied to Indra.

వైకృతము *vai-krutamu*. [Skt. from వికృతి.] adj. Changed, modified. వికృతికొందిన, మారుతున్నది.

వైఖరి *vai-kharu*. [Skt.] n. Manner, appearance, way, రీతి, విధము.

వైఖానసుడు *vai-khanasudu*. [Skt.] n. A monk. వానప్రస్థుడు.

వైగుణ్యము *vai-guanyamu*. [Skt. from విగుణము.] n. The state of having no qualities, విగుణత్వము.

వైగు *vai-gu*. [Skt.] n. The name of the stream near Madhura.

వైచక్షణ్యము *vai-chakshanyamu*. [Skt. from విచక్షణం.] n. Discrimination, విచక్షణత.

వైచిత్ర్యము *vai-chitryamu*. [Skt. from విచిత్రము.] n. Strangeness, peculiarity, diversity, విచిత్రత.

వైదు or **వయిదు** *vaidu*. [Tel. connected with వేడు.] v. a. To cast, throw, విడువ. To throw down, పడవేయు.

వైజ్ఞానము *vai-jnyanam*. [Skt.] n. The last month of pregnancy. ప్రసవమునకు, కూనెనెల, పూర్వమునెల. A. iv. 176.

వైజయంతి *vai-jayanti*. [Skt.] n. Indra's palace. ఇంద్ర సాధము. **వైజయంతి** *vai-jayanti*. n. A banner, a flag. భుజము. The garland of Vishnu. విష్ణుదూరీక. **వైజయంతికుడు** *vai-jayantikudu*. n. A standard bearer. టెంకెను పట్టువాడు.

వైజాత్యము *vai-jatyamu*. [Skt. from విజాతి.] n. The state of belonging to a different caste. విజాతిత్వము. **వైజాతి** or **వయిజాతి** *vai-jati*. n. A certain low caste among Komattas. "కొమ్మతలలో ఒక విధమైన వీరవంశము. " మ. అ. పా. 2. పా. 2, బలహారె, వా. 2, ప్రభా. 1. A. iv. 36. **వైజాతిలోండ** *vai-jati-londa*. n. A chameleon. కూనకబల్లి. "నీ వెల్లెరెడ్డు మలకటింపనిప్పుడు పచ్చమునుచేసిరి కొమ్మతల లావు, చేరకవిచ్చికింపని వానికెచ్చుచున్నది ల చేల్పుచువైజాతిలోండ." మంచ. పే. 1.

వైఖ్యానికుడు *vai-gyani-kudu*. [Skt. from విఖ్యానము.] n. A skilful person, an expert. వేర్పరి.

వైకము See వైకము.

వైకూర్కము *vai-kurkamu*. [Skt. from వికూరము.] n. Lit. Pertaining to a country called వికూరము. The stone called a cat's-eye, lapis lazuli, వికూరము. పట్టిక వ్రతము.

వైకావము *vai-kavamu*. [Skt. from వైకావు.] adj. Made of bamboo. Produced by the bamboo, పెడుముతో చేయబడిన, పెడుముయ్యై. n. Bamboo rice, పెడుమురీయ్యము. **వైకావి** *vai-kavi* or **వైకుసుడు** *vai-kusudu*. n. A flute-player. వైకుంఠ వైకుసుడువాడు. Vasu. v. 81.

వైకిసుడు *vai-kisudu*. [Skt. from విక్.] n. A player on the Veena. బానాయిండువాడు.

వైకరిసుడు *vai-karisudu*. [Skt. from వైకరము.] n. A hired labourer, a cooly. కూలీవాడు, కూలికి పనిచేయువాడు.

వైతరణి *vaitarani*. [Skt. from వైతరణి.] n. The river of fire that is said to exist in hell. The Hindu Styx. వైతరణిని నివర్తించి. The name of the mother of the Rakshasas or giants. రాక్షసులతల్లి.

వైతలిక *vaitalika*. [Skt. from వితాలము.] n. A melody or tune which is without a marked time. రాగవిహీనము. **వైతాలికుడు** *vaitalikudu*. n. A king's bard. వేకుమ రాజులకు పేరుకొని పులుపాడువాడు, బట్టువాడు. "ఒక వైతాలికుడైనచేరి పథలానుక్రమమున వ్రాసె" కృ. xi. 135.

వైది or **వైద్యము** *vai-dagadhi*. [Skt. from విద్యము.] n. Dexterity, subtlety, cleverness, skill. విద్యక, విద్యవ్యయము, రాకుల్యము, వైపువ్యయము. కేసు.

వైదిక *vaidika*. [Skt. from విద్య.] n. The lady born at Vidarbha, a name of Dama-yanti wife of Nala or Rukmini the wife of Krishna. వసుదేవార్జునబిడ్డ. Also, a certain style of composition, రీతి విధిము.

వైదికము *vaidikamu*. [Skt. from వేద.] adj. Pertaining to the Vedas; conformable to the Vedas. Canonical, clerical, sacred. వేదమును చెప్పుచేసిన, శాశ్వతముకాని. n. Conformity to the Vedas; any sacred pursuit. ఈ వేద మాయుష్షో శాంతము వైదికము a certain religious rite is to be celebrated in my house to-day. నాకు శాశ్వత వైదికము లగు విద్యా సమర్థుడు he is equally skilled in sacred and secular pursuits. వైదికవిద్యలు the sacred studies. వైదికాగ్ని the sacred fire, i. e., fire on an altar, sacrificial fire as distinguished from శాశ్వతాగ్ని common fire. "వినుమించి వైదికమును శాశ్వతమును కెడు విధములు యజ్ఞ విధులు." M. XIII. v. 192. **వైదికరీతి** or **వైదికాక్షరము** the clerkly hand, a round antique mode of writing like law-text. **వైదికబ్రాహ్మణుడు** a Vaidika Brahmin, i. e., one who is set apart for religious duties or studies: **వైదికుడు** *vaidikudu*. n.

A Brahmin who knows the Vedas, వేదము తెలిసిన బ్రాహ్మణుడు. One who is engaged in sacred pursuits or studies. శాశ్వతముకానివాడు. One who does not know the world, శాశ్వతము తెలియనివాడు. ఇతడు వ్యవస్థితుడు he is a very simple man.

వైకుంఠి or **వైకుంఠము** *vai-kunshi*. [Skt. from వికుంఠి.] n. Learning, wisdom, విద్యవిద్యకు, విద్యానందనిరవము, పాండిత్యము, జ్ఞానము.

వైశి *vaisi*. [Skt. from వైశి.] n. A title of Sita, wife of Rama. వీశాదేవి. A female merchant, వైశివారలు. వైశివాడు a merchant.

వైద్యము *vaidyamu*. [Skt. from విద to know.] n. The art of medicine, surgery. శాశ్వతాగ్నివైద్యము. **వైద్యుడు** *vaidyudu*. n. A physician or surgeon, a doctor విశిష్టకుడు, వైద్య.

వైద్యము *vaidhyagamu*. [Skt. from విద్య.] n. Widowhood. విధవాత్వము, ముండకావీతనము.

వైద్యుని *vaidyni*. [Skt. from విద్య.] n. Lit. The son of Vinata; a name of Garuda, the Brahminy kite. గరుడంకుడు.

వైద్యము or **వైద్యము** *vainamu*. [From Skt. విద్యము.] n. Particulars, detail, విద్యము. A convenience, expedient, ఉపాయము. A cause. కారణము. Order, క్రమము. Manner, way, విధము, మార్గము. నా విధి ఒక వైద్యము చేసెదను I will try a plan regarding it. వైద్యముగావట్టు కొన్నాడు he held it cleverly so as to be handy. వాడు రాకుండా ఉండే వైద్యము ఏమి what can be the cause of his not coming?

వైద్యుని *vaidyagamu*. [Skt. from విద్య.] n. Diversity, contrariety, opposition, adverseness. విపరీతత్వము, విపర్యయము. ప్రతిపక్షము, వ్యతిరేకము, కదలాట.

వైపు or **వైపుపు** *vaipu*. [Tel.] n. A direction, side, quarter, భాగము, ప్రక్క. An expedient,

convenience, way, manner, ఉపాయము, ఒడ్డురు, చక్రము. ఆ కొండపైకి ఎక్కడను నకు వెళ్ళుచును I did not find a way to go up the hill. "వైపు తెలిసిపలుకవలయునను," Vema. 107. ఈవైపువారు people of these parts. "కొడుకువైపుల నన్న కొనగోరుదువ్వినాక మిచ్చుననుకరింపనోరే." Sakuntala. iii. 53. వైపుకాదు or మునుపుకాదు vaipu-kadu. n. A skilful contriver. ఉపాయకారి. A man of resources. "అఁ బుంకలదాసంబు, నదియొని తెచ్చుచున్నట్టివైపుకాదు." Surabhandu. 45.

వైభవము vaibhavamu. [Skt. from విభవము.] n. Wealth, riches, grandeur, splendour. విభవము, విభవద్రవ్యము. మహిమ. "అపార్థి జాతకమర్చుచున్నదైభవము." Lalito. viii. 27. వైభవము vaibhavudu. n. One who is flourishing or blooming. విభవములవాడు. "నవయామిదైభవండు." Vish. ii. 87

వైమనస్యము vai-manasyamu. [Skt. from విమనస్సు.] n. Aversion, dislike, estrangement, ill will, విమనోభావము, విమనమునొం దిమనమున్నలవానితనము, మఱ, విరుద్ధము, స్నేహ భంగము

వైమాత్రముడు vai-matryudu. [Skt. from విమాతృ.] n. A half brother by a different mother, మఱితల్లికొడుకు.

వైమానికుడు vaimeeniku. [Skt. from విమానము.] n. One who rides in a celestial car. విమానమెక్కి సంచరించువాడు.

వైమలము vaimalamu. [Skt. from విమలము.] adj. Great, much, అధికము. వైమల భవద్రి great shame. వైమలభవద్రి great anger.

వైమలకరణము vaikalakaranudu. [Skt. from వ్యాకరణము.] n. A grammarian, వ్యాకరణ కావ్యము తెలిసినవాడు.

వైమల్యము vaigalyamu. [Skt. from విమలము.] n. Boldness, courage, ధైర్యము.

వైరము vairamu. [Skt. from విరము.] n. Enmity, hostility, antipathy. శత్రుత్వము. వైరపర్యాపకము or వైరశుద్ధి vaira-niryatnamu. n. Revenge, retaliation, requital of injury. ప్రతికారము, మఱియొకానొకడు. వైర vairi. n. An enemy, foe, adversary, శత్రువు, విరుదు, మరకాడు. కరి వైర the elephant's foe, i. e., the lion. adj. Hostile, inimical, విరోధమైన. వైరించు vaিরు. v. n. To entertain enmity, మరకాడు.

వైరపులు, వైరాలు or మూరాలు vaipurulu. [Tel.] n. Charcoal fire, a burning brand or coal, కట్టలనిప్పు. అంకారము.

వైరస్యము vairasayamu. [Skt. from విరసము.] n. Ill-will, enmity, విరసత్వము, ద్వేషము.

వైరాగి vai-ragi. [Skt. from విరాగము.] n. An ascetic, a devotee; a monk. విరక్తుడు. వైరాగి. వైరాగ్యము vai-ragyamu. n. Freedom from passion or worldly attachments, విరాగత్వము, విరక్తి. పురాణవైరాగ్యము the self restraint caused by reading pious books. శ్రుతివైరాగ్యము the continence that impresses the mind of an ascetic. భూతవైరాగ్యము the feelings of repentance caused by a funeral.

వైరి. వైరెడు See under వైరము.

వైరమ్యము vai-rapymu. [Skt. from విరమము.] n. Ugliness, deformity, విరూపక.

వైల or మూల vailu. [Tel.] n. A kind of hawk.

వైలక్షణ్యము vai-lakshanyamu. [Skt. from విలక్షణము.] n. Contrariety, disparity, a difference. విలక్షణము. విలక్షణి.

వైరమ్యము vai-lamyamu. [Skt. from విరము.] n. Reversal, reading a magic

opell, so. backwards. దోమభావము. అనగా
దోమవలె వెనుకటివలెను ముద్రపడి.

వైమన or **వైమన** *vaimana*. [Tel.] n. Haste,
speed. adv. Speedily. క్రమముగా. "వచ్చి
వైమనమునకు." HD. ii. 298.
"వచ్చివైమనమునకు మచ్చి వాయుడు." Pal.
497. **వైమన** or **వైమన** *vaimana*. n. A
certain measure of musical time. తాళం
మేను. "తాళిమేను వైమనవాళము, తాళి
వైమనవాళమునాడు." BD. iii. 1870.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt.] n. One
who carries a వానీ. A hawker or
pedlar, a news-bearer, a messenger.
వార్తావహకుడు, దీక్షావహకుడు, సుప్రసిద్ధుని
వాణిజ్యవహకుడు.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వి
మన] n. Change of colour, becoming
pale, వివర్ణత, తెల్లబోవుట.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వి
మన] n. A title of Yama. యముడు. The
name of a Manu, మనువు.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వి
మన] adj. Nuptial, matrimonial, re-
lating to marriage. వివాహసంబంధము.
"వైమనములందు వైమనములందు ప్రాస వై
మనములందు." Bhag. vii.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వివాహ] n. The name of the second lunar month,
మేను. A churning staff. కర్షణము.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వి
మన] n. Skill. వివాహము. నేర్పు.
Learning, పాండిత్యము.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వి
మన] n. Breadth, width, extent. వి
మనము, విస్తారము.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. connected with
వైమన] n. Harlotry, a courtesan's wiles or

allurements, వోమనము. Cunning, కరుణ
ము. adj. Pertaining to a harlot, వోమన
వాని. Blameworthy, దోషము. **వైమనము**
vaimanamu. n. A gallant, కృష్ణానందము
వాని. A licentious man.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt.] n. One of
the six philosophical systems (Darshanam)
of the Hindus, in which seven primeval
principles are maintained as existing,
సప్తవిధములను చెప్పవలె కర్మకాండము, సప్త
విధము, వైమనము, వైమనము, వైమనము
a treatise explaining this system.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt.] n. A man of
the third Hindu caste, a merchant, వైమన
వైమనము, వోమనము.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt.] n. A
name of Kubera, god of riches. కుబేరము

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from
విమన] n. A form of sacrifices or prayers
offered to all the gods of the world, వైమన
విమనము, వైమనము, వైమనము, వైమనము

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from
వివాహ] n. An epithet of the god of fire.
అగ్ని.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వి
మన] n. Unevenness, inequality, విమన
విమన, అసమభావము. Enmity. శత్రుత్వము,
వైమన.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from వి
మనము] adj. Pertaining to the pheno-
menal, cognisable by the senses, విమన
విమనము.

వైమనము *vaimanamu*. [Skt. from విష్ణు] n. Relating or belonging to Vishnu.
విష్ణుసంబంధము. n. Vaishnavian, విష్ణు
సంబంధము. **వైమనము** *vaimanamu*.
n. A follower of Vishnu, విష్ణుభక్తుడు.

పాఠా vaia

1238

వ్యతి vyati

పాఠానామ *paisthanamu.* [Skt.] n. A hub.

చూ. పాఠ్యము. Chen. iv. 346.

పాఠిక or **పాఠాపిక** *paistika.* [from Skt. పాఠము.] n. Cunning, hypocrisy, కపటము.

పాఠ్యవ్యతి *paisthavyatim.* [Skt. from పాఠ్యము.] n. Discordance of the voice. విస్వరత్నము.

పాఠ్యదాసము *paisthadasamu.* [Skt. from పాఠ్యదాసు.] adj. Ethereal, heavenly. ఆకాశసంబంధమైన. "అతిసీతుశుభానీతిరీతురేకైశ్చైవాత్యుపచిత్తే హరిదమభావనసంయమితీర్తనీయై." Parij. iii. 10.

పాఠ్యభి *paisthabhi.* [Skt.] n. Same as పాఠ్యభి (q. v.) Alas, Tumult. నందడి. "భిట్టియు వెగింపుకొంటును నిలువబడి విస్తారముగాగలుగుచున్నట్లుయొల్లునమలంగున్నట్లు వింతమించునల ధలుపుట్టుకుంటే నెడ నెడలయెవలనెడిది." Ge. vii. 13.

పాఠా vo

పాఠా *paistha* [Skt.] n. A charioteer, a cart-driver తోలుచువువాడు. A carrier వాణు.

వ్య vyā

వ్యంగ్యము *vyanggyamu.* [Skt.] n. Sarcasm, irony, covert expression of contempt, etc. అపహేళనము, వైచిత్ర్య. వ్యంగ్యోక్తి a sarcastic speech or expression. "కాంతినియొక్కొక్కముగానుచు." L. viii. 84. Impropriety, indecency, indelicacy, ఎచ్చరికము. ఇది వాటి వ్యంగ్యముకాదు. among them this is no indecency. **వ్యంజనము** *vyanjanaamu.* adj. Making clear or plain, distinguishing, indicative or expressive of passion or feeling. ప్రకాశమైన, చూపకమైన, బోధకమైన. **వ్యంజనము** *vyanjanaamu.* n. A mark, sign, token. సుమారు, చిహ్నము. A consonant (in grammar.) హల్లు. కారితీరము.

A sauce, or condiment. అన్నము పకరినము. చూ. **వ్యంజనము** *vyanjanaamu.* adj. Made visible, manifested. తెలుపబడిన. "అభివ్యంజితకాదుల ప్రకాయగర్భక్షేపసంవాదముల్." N. iv. 40.

వ్యక్తము *vyaktamu.* [Skt.] adj. Apparent, clear, manifest, evident, disclosed, revealed, distinct, specified, తెల్లమైన, స్పష్టమైన, ప్రకాశమైన. తెలియబడిన. **వ్యక్త** or **వ్యక్తత** *vyaktata.* n. Distinctness, manifestation. స్పష్టత. **వ్యక్తి** *vyakti.* n. An incarnation, వాతావృత్తి వాత ఆత్మయమైన స్వరూపము, పృథక్స్వరూపము. An individual, a person, a man, చతుడు. ఒకడు. Manifestation, స్పష్టము. "భక్తిరీతాభిప్రాయభవించినవ, వ్యక్తిగాతెట్టిత పగవలమింక." BD. i. 477. **వ్యక్తిగా**, అనగా స్పష్టముగా. "భక్తనమకు దోడు పరినామవిద్య, వ్యక్తపరివర్తనావృత్తి తెలియి." ib. v. 444. **వ్యక్తుడు** *vyaktudu.* n. A man of the world, a man of understanding. తెలివినవాడు, తెలియలవాడు. **వ్యక్తురాలు** *vyaktu-rālu.* n. A clever woman, a woman of understanding. తెలియలది.

వ్యగ్రము *vyagramu.* [Skt.] adj. Bewildered, confused, perplexed. Eager, ardent, zealous. కాగ్రమమైన, అత్యగ్ర. "కాగ్రభవం వ్యగ్రాంతరంబుండు." Bwa. i. 39. **వ్యగ్రత** *vyagratu.* n. Perplexity, anxiety. కాగ్రతలము. చింత. **వ్యగ్రుడు** *vyagradu.* n. One who is perplexed or anxious, కలెలవడు వాడు.

వ్యజనము *vyajanaamu.* [Skt.] n. A fan. కాలవృంతము. విసనకర్త.

వ్యతికరము *vyati-karamu.* [Skt.] n. A misfortune, calamity, reverse, grief, trouble, అపద, కష్టము. వ్యతికరము. Reciprocity, reciprocal action, వ్యతికరము. ముప్పరత్రియ.

వ్యతి vryati

1289

వ్యవ vryava

వ్యతిక్రమము *vy-ati-kramamu.* [Skt. వి+అతిక్రమ్యు.] n. Contrariety, irregularity, transgression, wrong, క్రమవివర్తనము. అక్రమము.

వ్యతిరేకము *vy-ati-rekamu.* [Skt.] n. Contrariety, difference, opposition, disagreement, change, విరోధము, భిన్నత. వేరు. భేదము. అన్యాయవ్యతిరేకముల తెలియలేదు whether it will succeed or no is uncertain. అనుకూల్య ప్రాతికూల్యముల తెలియలేదు. adj. Contrary, opposed to, negative. విరోధమైన. అడ్డు వ్యతిరేకముగా against orders. వ్యతిరేకార్థము. (in Gram.) the negative form of the verb. **వ్యతిరీక్రము** *vy-ati-rikramu.* adj. Different, distinct, contrary, opposite, excepted, withdrawn, భిన్నమైన. వేరుపడిన. భేదపడిన.

వ్యతిపాతము *vy-ati-patamu.* [Skt.] n. The seventeenth of the astrological Yogas, విశ్రాంతిపాతము, సంహారపాతము. A portent, a prodigy indicating calamity, as comet, earthquake, &c. అవ్యతిపాతము, అపద ప్రసూ, Applied figuratively to a naughty, troublesome, mischievous child. Contempt, అపదరము. Fleeing from a battle, యుద్ధమున నెగువీయుట. ఒకటివారా వ్యతిపాత గుం along, you fool! "అలఁగివీరురక్షినిజరిక జాగినించి యామహాపాపములను వచ్చుదువ్వక పంపిం గమునన వ్యతిపాతపంజ్జ బాదమెకొక్కడు ముజ్జగఁబలుచుడంక." T. v. 120.

వ్యతిర్యయము or **వ్యతిర్యము** *vyatyayamu.* [Skt.] n. Difference, భేదము. Contrariety, opposition, variation, inverted or retrograde order, వివర్తనము, వ్యతిక్రమము, వ్యతిర్యముగా contrarily, విరుద్ధముగా. **వ్యతిర్యస్తము** *vyatyastamu.* adj. Differing, contrary, opposite, reverse, వ్యతిర్యపడిన.

వ్యధి *vyadhi.* [Skt.] n. Pain, soreness, ache, agony, torture, suffering, distress, బాధ. వేదన. **వ్యధితము** *vyadhitamu.* adj.

Pained, hurt, sore, distressed. పీడింబడిన, దుఃఖితమైన.

వ్యవచేకము *vy-ava-dhakamu.* [Skt. వి+అవచేకము.] n. A great pretence, a notable fraud, a stratagem, దుక్కిరి కనుము, దుష్ట, బాధ్యము.

వ్యధిచరించు *vy-adhi-char-intu.* [Skt. వి+అధి+చరించు.] v. n. To go astray, తప్పిచరించు. To commit adultery, రమపాత్ర. **వ్యధిచారము** *vy-adhi-charamu.* n. Deviation from the common rule; fornication, adultery, తప్పిచరించుట, క్రొవ్వెచారము, రంకు. **వ్యధిచారి** or **వ్యధిచారికి** *vy-adhi-chara.* n. An adulteress, a harlot, jilt. రంకులూ, **వ్యధిచారుడు** *vy-adhi-charudu.* n. An adulterer.

వ్యయము *vyayamu.* [Skt.] n. Spending, expense, expenditure. Ruin, waste, పాడు కావడము. నశించుట. నాశము, అధౌనికమును, నిర్భయకారము, నశ్యము, క్షయము. "చతురంకా ప్రాప్తయమున, పర్యధి నాపహరిణము." M. I. iii. 246. **వ్యయము చేయు** or **వ్యయించు** *vyayamu-chhyu.* v. a. To spend, expend, నెచ్చించు.

వ్యర్థము *vyarthamu.* [Skt.] adj. Useless, vain, fruitless, ineffectual, నిర్ఫలమైన, ప్రయోజనము లేనిది. **వ్యర్థము చేయు** *vyarthamu-chhyu.* v. a. To make vain, waste, spoil, haffle, పాడుచేయు. నిర్ఫలము చేయు. **వ్యర్థుడు** or **వ్యర్థుణ్ణి** *vyarthudu.* n. A worthless man, a fool. నిర్లభుడు. అప్రయోజకుడు. కుటుంబధరణము చేకొనలేక నిర్భూతమైయున్నాడు I am a poor fellow unable to support my family.

వ్యవకలనము *vyava-kalanamu.* [Skt.] n. Subtraction of numbers. 25 సంఖ్యలో నుకొకనానిని తీసివేయుట. **వ్యవకలితము** *vyava-kalitamu.* adj. Subtracted, వ్యవకలనము చేయబడిన.

వ్యవధానము or **వ్యవధి** *vyavadhanamu.* [Skt.] n. A covering, వరుస, కప్పు. An

వ్యవ వ్యా

1240

వ్యా వ్యా

intervening space, interval, delay. అవకాశము.

వ్యవసాయము *vyavasāyamu*. [Skt.] n. Effort, attempt, industry. ఆద్యోగము, పరిశ్రమము. Cultivation, tillage. కృషి, పండితము. వ్యవసాయముచేయు to cultivate. పండితుడేయు. **వ్యవసాయు** or **వ్యవసాయుడు** *vyavasāyī*. n. A cultivator, husbandman, farmer. వ్యవసాయముగలవాడు.

వ్యవసితము *vyavasitam*. [Skt.] adj. Ascertained, settled. నిశ్చయించబడిన.

వ్యవస్థ *vyavastha*. [Skt.] n. A decree, a statute, rule, law. A written extract from a code of law, a written legal opinion. An engagement, agreement, contract. కాపురము-పతనమునను, విధి. నియమము, శాస్త్రముచేయు. వ్రాసియుచ్చే విధానపత్రిక, పద్యముచేయు. వానికి ఒకవ్యవస్థలేదు he goes by no rule. ఇతరులేని illegal, unlawful, నియమములేని.

వ్యవస్థితము *vyavasthitam*. adj. Arranged, fixed, settled, decreed, నియమించబడిన.

వ్యవహారము *vyava-hāramu*. [Skt.] n. Usage, custom. వాడుక, Profession, business, occupation, trade. ఆద్యోగము Civil administration, management of public affairs. వ్యాపారము, పని. A lawsuit, litigation, వ్యాజ్యము. వివాదము. తగవు. వివాదపుపని. వ్యవహారముచేయు to administer or conduct public affairs, to carry on business. **వ్యవహారస్థుడు** *vyava-hāra-sthūdu*. n. A man in business. వ్యాపారియ్యుడేయువాడు. A public officer, ఆద్యోగస్థుడు. **వ్యవహారి** *vyava-hārī*. n. One engaged in trade, a merchant. a litigant. **వ్యవహార** *vyava-hāra*. n. A judge, కామరాధి పతి, చక్రవర్తియేయువాడు. **వ్యవహారియ్య** *vyava-hāriyam*. v. n. To use, practise make use of. ప్రయోగించు.

వాదకరేయ. v. n. To dispute or litigate. వ్యాజ్యముచేయు, వివాదముచేయు.

వ్యవహితము *vyava-hitam*. [Skt.] adj. Covered, concealed, అవ్యక్తమైన. Parted, separated. Not immediate, not direct. వ్యవహితముగల. **వ్యవహారుడు** *vyava-hitūdu*. n. One afar off. దూరమునకున్నవాడు. "అంతరితమంబున దరివ్యవహారుడునుందు నిందింప నారణంబేమి వాడు." Naish. ii. 160.

వ్యవసనము *vyasanam*. [Skt.] n. Grief, sorrow, affliction, passion, pain. దుఃఖము. చింత, విచారము. A fault, vice. తోషము. A calamity, విపత్తి. M. V. ii. 42. తెలిసి, జాడంబు, పానంబు. యి, సుఖము, క్రుద్ధనంబు, దండంబులునునదనము, భవము నమృతేయంబు, ఇది సప్తవ్యసనములు. "వివేకమువ్యవసనము." P. i. 825. **వ్యవసనకరమైన** *vyasana-karam-aina*. adj. Grievous. దుఃఖకరమైన. **వ్యవసనపడు** *vyasana-padu*. v. n. To sorrow, to suffer grief. చింతించు, దుఃఖించు. **వ్యవసాన్తుడు** *vyasa-ntūdu*. n. One who is afflicted, or is suffering pain or calamity. విపత్తుగలవాడు. కీడించబడినవాడు. **వ్యవసము** *vyasamu*. adj. Vicious, unfortunate, distressed. కుష్టుడైన. క్రుద్ధుడైన. దుఃఖపడి.

వ్యవస్థము *vyastamu*. [Skt.] adj. Confounded, confused, హేళులమైన. Separated, separate. వేరుపడిన, చెరిగిన, విప్పి మైన. వ్యవస్థపరము a simple or non-compound word, (Grammar).

వ్యా వ్యా

వ్యాకరణము *vyākaraṇam*. [Skt.] n. Lit: analysis, విభజనము. The science of Grammar. శబ్దకావ్యము.

వ్యాకర్ణము *vyākṛnam*. [Skt.] adj. Scattered, tossed or thrown about or away. విదర్శింపబడిన. చెరిగిన. "హాకావ్యాకర్ణమనీ" భక్తి

ਅੰਤਰ ਵਿਚ

1241

မာ့နစ် ဗုဒ္ဓသာ

రథ చ్యాన్తిమః శ్రావణార్కః సుధారవిహస
నుర్." Kālabhāṣi iii. 200.

వ్యాకులము or వ్యాకురితము *vyakula*mu.
[Skt.] adj. Afflicted, sorrowful, confused,
perplexed, constounded, bewildered, anx-
ious. ముఖంపైను, కలకంపించి, “మనమునా
దే వ్యాకురితము-నశంబులున్నది.” S. iii. 32.

వ్యాకులత or వ్యాకులము *vysakulata*. n.
Grief, sorrow, anxiety, affliction. చింత.
విచారము. “వ్యాకులీవృత్తిః మనఃసంకరా వ్యా
కులతా నిహంత” T. ii. 79.

వ్యక్తిః vy-akṛtiḥ. [Skt.] n. Separation, analysis, శుభంఘటం. Explanation, exposition, వివరణం. Translation into another language, భాషాంతరము. Grammar, వ్యాకరణము.

རྟོག་པོ་བྱེད་པ་ *by-dkachamu*. [Skt.] adj.
 Blown, opened as a flower. རྟོག་པོ་བྱེད་པ་

వ్యాఖ్య or వ్యాఖ్యము *vyākhyā*. [Skt.]
n. A commentary, gloss, note, exposition,
explanation, टीక, అర్థవివరము, అర్థవివరము
లేదు. వ్యాఖ్యార్థ *vyākhyāṛtha*. n. A com-
mentator, टीకాకర్తవనాదు. వ్యాఖ్యాలము
vyākhyālamu. adj. Explained, expounded.
వివరించబడిన.

బొబ్బిలము *ora-ghattunam* u. [Skt.] n.
Bubbling, friction. పంపునము, ఒరియడము.

కాఫీరీసన *ka-phē-rī-sana*, adj. Rubbed, rubbed together. కరివీరసమున.

བྱུ་མེད་མེད་ རྟེན་གཤིས་ཀྱི་མེད་. [Skt.] n. Striking, beating, a blow, Bṛ. An obstacle, impediment, hindrance, རྟེན་མེད་, འཁྲོག་པའི་མེད་. The thirteenth of the astronomical yugas. རྟེན་གཤིས་ཀྱི་མེད་.

పాశ్చాత్యము *vyagghrakramu*. [Bkt.] n. A royal
tiger. కాశ్చాత్యము. adj. (In comp.), Best,
pre-eminent, శ్రేష్ఠము. పురుషపాశ్చాత్యము
a noble man, పురుషశ్రేష్ఠము. పాశ్చాత్య
జను *vyagghra-nakhamu*. n. Lat. a tiger's

claw. The name of a plant, *Galedupa*
orborea, కలహస్తి, చక్రవర్తిము. A sort of
 perfume. గంధమునము. వ్యాధిశుభము
vyadhi-shubhamu. n. The skin of a tiger,
 used to sit upon at devotions. వ్యాధిశు
 భము *vyadhi-shubhamu*. n. A sky-lark. ధృ
 త్యము, ఏత్రం. వ్యాధి *vyadhi*. n. A
 tigress.

వ్యాజ్యము *vyajamu*. [Skt.] n. An excuse, pretence, deceit, fraud. విషయము, కథనము. వ్యాజ్యమిద *vyajam-idu*. n. Praise in the guise of blame. A figure of rhetoric. నిందాపూరితము, అపరాధభేదము. వ్యాజ్యమృతి *vyajam-riti*. n. Sarcastical praise, ironical commendation. కృతినీతి. వ్యాజ్యశక్తి *vyaj-akti*. n. Double entendre; words that convey an underhand meaning, a covert expression, an innuendo, సూచన.

న్యాయము or **న్యాయము** *nyāyam*. [from
 Skt. *nyāya*.] n. A law-suit, case; dis-
 pute, contention, litigation. **న్యాయ**, **నయ**.
న్యాయము *nyāyam*. n. A disputant,
 a contending party in a law-suit. **న్యాయ**
ము the parties, plaintiff and defend-
 ant. **న్యాయము** or **న్యాయము** *nyā-*
yam. v. n. To contend, litigate, to be
 at law. To quarrel, dispute, wrangle.
నయనము, **నయనము**.

వ్యాధి *vyādhi* [Skt.] n. Disease, sickness, disorder. వ్యాధి, రోగము, తెవులు. వ్యాధిగ్రస్తుడు or వ్యాధిగ్రాతుడు *vyādhi-grastuḥ*. n. A sick man, a patient, వ్యాధిగ్రాహకుడు, తెవులు గ్రాహకుడు.

వృషభ. *vṛṣabha*. (Skt.) n. A bull, a
hunter. దోషములు. A wicked or cruel
man, villain.

ಪ್ರಾಣಮಾ ಉಪದೇಶಃ. [Bkt.] u. That one
of the five vital airs, which pervades the
whole body, ಮಗ್ಗುಲೆ ಪ್ರಾಣಮಾಂಡೆ ವಾ
ಉಪದೇಶಃ

వ్యాపకము, వ్యాపకము See under వ్యాపకము.

వ్యాపాచము *vyāpādamu*. [Skt.] n. Evil design, malice, propense. క్రూరాచార, క్రూరాత్మకం. వ్యాపాచము *vyāpādamu*. n. Killing, slaying. సంహతము. Wishing evil, treacherousness. క్రూరము శుభము.

వ్యాపారము *vyāpāramu*. [Skt.] n. An affair, matter, business, occupation, profession, trade, commerce. పని, వ్యవహారము, వర్తకము, ఉద్యోగము. "పాపపరిహరణం వ్యాపారంబునోను." Vish. i. 21. దుర్వాప్త పాపము misconduct, bad practice, crime. సద్వాప్త పాపము good conduct, a good action. మనోవ్యాపారము an act of the mind. వ్యాపారము చేయు *vyāpāramu-chēyū*. v. n. To trade. వర్తకముచేయు. వ్యాపారి *vyāpārī*. n. One engaged in any business. A man belonging to a certain sect among Brahmins, బ్రాహ్మణులలో నొకకాండవాడు, మాధ్యమ. గోకాండ వ్యాపారులు a sub-division of that sect.

వ్యాపించు *vyāpīṇu*. [Skt.] v. n. To pervade, spread, or extend. అంతట ప్రసరించు. అనీలవర్ష తర్కములో వ్యాపించలేదు his mind cannot comprehend logic. వ్యాపి *vyāpī*. n. One who pervades, వ్యాపించువాడు. వ్యాప్తులీ Same as వ్యాపారము. (q. v.) వ్యాపకము *vyāpakamu*. adj. Spreading, extending, diffusive, comprehensive; influential. విస్తరించే, వ్యాపించే. రాజునకు అంతటి విపా వ్యాపకముగావచ్చుచి he has great influence with the king. వ్యాపకత, వ్యాపకత్వము or వ్యాపకము *vyāpakata*. n. Influence, sway, prevalence. ప్రభుత్వము, ప్రాబల్యము, విస్తారము. వ్యాపకముడు *vyāpakudu*. n. A man of influence. రాజ్యంబుడు. వ్యాపకము *vyāpanamu*. n. Diffusion, pervading, spreading. వ్యాపించుట. వ్యాప్తము *vyāptimu*. adj. Pervading,

encircled, surrounded, penetrated. అట్టివైపు, వ్యాపించి. ప్రవేశించు, పొందుచు. వ్యాప్తి *vyāpti*. n. Pervading, diffusion, permeation, extension, spread. వ్యాపించుట, పొందుట. వ్యాప్తిమీదు వ్యాపకము as I am engaged in this business. వ్యాప్తము *vyāptimu*. adj. Fit to pervade, pervasive, వ్యాపించునది.

వ్యామము *vyāmamu*. [Skt.] n. A fathom, a length of two yards. యం.

వ్యామోహము *vyā-mohamu*. [Skt.] n. Inordinate affection, lust, carnal desire. మిక్కిలి ఆసక్తి, అశుభంబాసము. "వ్యామోహము నొక భావము. కామక్రోధంబునందరము దోహదముననే లేదు." Vish. iv. 102. వ్యామోహించు or వ్యామోహపడు *vyā-mohīṇu*. v. a. To lust, desire, or love inordinately. మిక్కిలి ఆసక్తి.

వ్యాయామము *vyāyāmu*. [Skt.] n. Perambulation, walking up and down. పయనము. Exercise, క్రమము. వ్యాయామోహాధిపాతయో exercise cures disease. వ్యాయామి *vyāyāmi*. n. One who takes exercise.

వ్యాయాగము *vyāyāgamu*. [Skt.] n. A certain sort of theatrical entertainment, a kind of drama. నాటకభేదము.

వ్యాభిధము *vyābhidhamu*. [Skt.] adj. United, joined, put together. కూడుకొన్న. "కాశాంతోత చందానామతా వ్యాభిధ వీరివిహారంబుల భవంత్యన్యకామం." Vasu. iii. 232.

వ్యాభిలము *vyābhimu*. [Skt.] adj. Tremulous, shaking, waving. గండువైపు, తరలించు. మిక్కిలి గత.

వ్యాగము or వ్యాగము *vyāgamu*. [Skt.] n. A snake, పులి. A tiger, తిరు. Any beast of prey. వ్యాభిలము. వ్యాగము or వ్యాగము *vyā-gamū*. n. A snake-

catcher. పాముపాడు. వ్యాధి *vyādhī*. A female snake, పెంటిపర్పము. "రాజవీవాను మృణామహిరారాశేనానం పంచావపరివర్తంగో వ్యాధీనదమంబవం." [Skt.] n. Surrounding. చుట్టుట. Retreating, turning back. వెనుకకువలలుట.

వ్యావర్తము *vyāvartanam*. [Skt.] n. Surrounding. చుట్టుట. Retreating, turning back. వెనుకకువలలుట.

వ్యావలకము *vyāvalakamu*. [Skt.] n. Shaking. చలనము. "నర్తకీల ప్రభావ్యావలకము." Li. ii, 18.

వ్యావహారికుడు *vyāvahārikudu*. [Skt. from వ్యావహారికము.] n. A man of business, one in business. ఉద్యోగిగొడుగు, వ్యావహారికము చేరినవాడు. A counsellor, మంత్రి.

వ్యావృతము *vyāvṛtamu*. [Skt.] adj. Covered, screened. చాచుచున్నట్లు, చుట్టుచుండిన. వ్యావృత్తము *vyāvṛttamu*. adj. Surrounded, చుట్టుబడిన. Turned back, వెనుకకువలలుట. వ్యావృతి *vyāvṛti*. n. An ignis fatuus, a will of the wisp పొడ దియ్యము.

వ్యాసంగము *vyāsaṅgamu*. [Skt.] n. Grief, anxiety. Devotion to study, assiduity in study, diligence. చింత, చదువులో చేయు పరిశ్రమము. "అసంపాదవిధాన వ్యాసంగతరంగి తాంతరంబునందును." M. iv, ii, 330.

వ్యాప్తుడు *vyāptudu*. [Skt.] n. A very diligent man, మిక్కిలి అసత్కరివాడు.

వ్యాసము *vyāsamu*. [Skt.] n. Expansion, diffusion, విస్తరి. A dissertation, an essay. ఏదియునువైన విధిగా వ్రాయుట. వ్యాసుడు *vyāsuḍu*. n. Vyāsa, the sage who is said to have written the *Mahā Bhārata*. పరాశరాచార్యుడు వ్యాసభట్టము *vyāsa-bhaṭṭamu*. n. Any difficult passage in the *Mahā Bhārata*; a puzzle or stumbling block; an inextricable difficulty. భారతములో అతికఠినమైనవాడుండేదము. అసాధ్యముగా నుండునది.

వ్యాహరము *vyāharamu*. [Skt.] adj. Smitten, beaten, repulsed, confused. మిక్కిలి కొట్టుబడ్డ. పరాభూతమైన, విచార్యమైన. Useless, వ్యర్థమైన.

వ్యాహరము *vyāharamu*. [Skt.] n. Voice, speech, a word. వాక్యము, ఉక్తి, వచనము. వ్యాహరము *vyāhṛitamu*. adj. Uttered, spoken, announced. ఉక్తమైన, కథితమైన, చలించిన, చదివినది. వ్యాహరము *vyāhṛit*. n. Voice, speech, a word, an articulate sound, a mystical word or sound. శబ్దము, మాట, మాంత్రికశబ్దము. మంత్రవిశేషము, ఓం అనునది.

వ్యయ వ్యయ

వ్యయము *vyayaḥ*. [Skt.] n. Reverse or inverted order, an irregular arrangement. క్రమ వివర్తనము, కలంకము. వ్యయమును *vyayaḥ* reading backwards as a spell or charm.

వ్యర్తము *vyartamu*. [Skt.] n. Production, origin, birth. The origin of words, derivation, etymology, శబ్దసంభవప్రకారము, శబ్ద సాధనజ్ఞానము. Science, learning, critical knowledge. తెలియ, పండిత్యము, జ్ఞానము, విద్యనాము. వ్యర్తమునకు to be born. వ్యర్తము to become instructed in or acquainted with. వ్యర్తవ్యర్తమునకు acquaintance with a poem. వ్యర్తవ్యర్తమునకు skill in an art. అనయవ్యర్తమునకు acquaintance with etymology. వ్యర్తవ్యర్తము *vyartanam*. adj. Derived, formed as a derivative word. వ్యర్తము, కలిగిన. (ఇది శబ్దమునకు నడిచిన మాట.) వ్యర్తవ్యర్తము *vyartanam*. n. One who is versed in, proficient or learned. విప్లవము, పండితుడు, పాండిత్యము గలవాడు. వ్యర్తవ్యర్తము *vyartanam*. adj. Instructive. పండిత్యమునకు వైన. ఇది మంచి వ్యర్తవ్యర్తమునకు this is a very improving book.

వ్యుత్తము *vyutthamam*. [Skt.] adj. Dawned, become daylight or dawn. తెల్లవాన, నీడ.
n. Dawn, break of day, వకవ, ఉదయకాలము.

వ్యూ व्यू

వ్యూథము *vyūṭhamu*. [Skt.] adj. Arranged, arrayed, placed in order or array; compact, firm. వ్యూథముగా ఉంచబడిన, క్రమముగా నిలుపబడిన. వ్యూథమైన, దట్టమైన. వికాలమైన. "కవచివ్యూథాంకక." Siva. iv. 107.

వ్యూతి *vyūti*. [Skt.] n. Weaving, texture. నేయడము, నేర.

వ్యూహము *vyūhamu*. [Skt.] n. A multitude, flock, సమూహము. A phalanx, array, military evolution, the arrangement of troops in various positions. కంబాద్ధాకార స్థితపక్షులంగులరచన, నేసాదివ్యాసము. వ్యూహమేర్పరచు to set in array. అర్ధచంద్రవ్యూహము placing an army in a semi-circular position. "సుకవివ్యూహంబు." (M. VI. p. 108.) he who is surrounded by poets. T. preface, 95.

వ్యో व्यो

వ్యోమము *vyōmam*. [Skt.] n. The sky, the heaven, ఆకాశము. వ్యోమమేకుడు *vyōmakēṣudū*. n. Lit. he who is crowned with the heavens or whose looks are the skies, i. e., Siva. వ్యూహ. వ్యోమయానము *vyōmayānam*. n. A divine car, a carriage in which the gods ride. విమానము, A balloon.

వ్ర Vra

వ్రతం, వంత or వరత *vratam*. [Tel.] n. A rivulet, stream, కుట్ట, చిన్నకాలన, ఏరు. A pit, బద్దము. "ఖండినంద్రేనకారావారితి,

పెద్దవంత యేమిది కల్గి నా పెద్దవ. BD. v. 1001. "రాకలనెక్కుటం బరకరామడు వ్రంతలుచేసి." Parij. i. 10.

వ్రక్క or వక్క *vrakka*. [Tel. from వ్రయ్య.] n. A piece, fragment, bit. కుక్క, బద్ద. వ్రక్కపాయు *vrakka-pāyu*. v. n. To be cut, తెను. వ్రక్కపాకు *vrakka-pāru*. v. n. To be cut or split. చీలు, శేషము. వ్రక్కరించు *vrakka-linṭu*. v. a. To split or break in pieces, బద్దలుచేయు. వ్రక్కరిత *vrakka-linta*. n. The act of cutting in pieces. వ్రచ్చు *vraccau*. v. a. To tear to pieces. చీల్చు, పగల్చు. శేషించు. "అబలంబులొచ్చి యరలులవచ్చి. రావులనొడ్డివారగుచుంటి." HD. i. 1112.

వ్రజము *vrajanam*. [Skt.] n. Going, travelling, travel. గమనము, పర్యటనము. గయాప్రజము a pilgrimage to Gayā, వ్రజము *vrajanam*. n. A multitude, flock, herd. సమూహము, పశులకుండు. A cowpen, పశువుల దొడ్డి, పశులకొట్టము, పశువులనుండము. గోకులము. వ్రజ్య *vrajya*. n. Wandering, roaming. కార్యార్థము తిరుగుట, ప్రయాణము. A multitude, సమూహము.

వ్రణము *vraṇam*. [Skt.] n. A boil, ulcer, abscess, sore, sinus, wound. కుతురు, వుండు, గాయము. రావ్రణము the boil called a carbuncle.

వ్రతతి *vra-tati*. [Skt.] n. A creeper or climbing plant. కెం.

వ్రతము *vratam*. [Skt.] n. A religious vow, a self imposed task, a religious observance or obligation. భర్తపాధవోపపాపాది భుజ్యుడ్రుము. వ్రతముచేయు or వ్రతమును అనుష్ఠించు to observe a vow. ఏకపత్నీ వ్రతము conjugal fidelity. వ్రతవ్రతము abstaining from certain food on special occasions. ఏకాదశీవ్రతము the observance of a religious fast on the eleventh day of either lunar fortnight. వ్రతకల్పము *vratakalpa*.

kalpana. n. A treatise on vows. నామ
అమరలోక వ్రతములది. వ్రతి or వ్రతస్థుడు
vratu. n. One who makes or performs
vows, a votary, వ్రతములు ఆచరించువాడు.
One who offers a sacrifice, యజ్ఞముచేయు
వాడు.

వ్రప్ప vrappu. [Tel.] n. A split, crack.
చీలిక, నలులు, చీలిక. "చీలికలవల్ల నడియ వ్రప్ప
లవ్రాచుచుంటి." A. vi. 110. తీ వ్రప్పల.
అనగా బద్ధలయిన గాఢములయందు.

వ్రయము vrayamu. Corruption of వ్యయము
(q. r.) "మనీషంత్యయ్యవ్రయమునకిక్ర." BD. v.
110. Vema. 1094. అయ్యవ్రయము lapse of
years, ఎందుకు వాగ్యయముచేస్తున్నావు why
do you waste your breath? నామీద విదా
వాగ్యయముచేసినాడు he has given his
tongue great liberty about me. వ్రయము
వచ్చు vrayana-vi-shobu. v. n. To be expend-
ed, య్యయమైపోవు.

వ్రయ్య vrayyu. [Tel.] v. n. To go to
pieces, to be split. బద్ధలగు. పిలు "నారిడు
కృష్ణునికొప్పు వ్రయ్యడే." M. IX. ii. 129.
వ్రయ్యలకు or వ్రయ్యలకు Same as
వ్రయ్య. వ్రయ్య vrayyu. n. A bit, piece,
fragment, splinter. బద్ధ, చీలిక. ఖండము.
కుంక.

వ్రా vā

వ్రాకు or వాకుడు vrukū. [from Skt.
వ్యాప్తి.] n. A sort of night shade, Sala-
muha jaagmani. కంటకాకాశ.

వ్రాత See under వ్రాయ.

వ్రాతము vratamu. [Skt.] n. A multitude,
an assemblage, a number, a heap, a pile.
సమూహము, గుంపు. "శ్రీ భూమిరాజు వ్రాతము
అయ్యుడు." T. iv. 7. "మమస్థైర్యవ్రాతముతో."
Jaimini Bhar. v. 183.

వ్రాయుడు vrayudu. [Skt.] n. A man of
the twice-horn caste who is not invested
with the sacred thread. ఉపనిషత్తునాది
సంస్కారములేని వ్రాహ్మణుడు అనగాడు. (Com-
monly), a blockhead. కుంకడు, శ్రష్టుడు.
వ్రాత్యవైశ్యుడు a Vaisya who has lost
caste.

వ్రాయు vrayu. [Tel.] v. a. To write, draw,
paint. లిఖించు. "నిలుచుండినాటని వ్రేల్చి
వ్రాయును." Sar. D. 287. To compose,
రచించు. వ్రాయునకాడు or వ్రాయునకాడు
vrayanu-kadu. n. A writer, clerk, secretary.
శేక, శేఖరుడు. వ్రాయునకు or వ్రాయు
నము *vrayunamu*. n. Writing, వ్రాత. A
letter, పోతు. వ్రాయి vrayi. n. A letter
of the alphabet. అక్షరము. A line, శేఖ.
A mark on a die, పాచికమీదిపొట్టు. వ్రా
యించు *vrayintu*. v. a. To cause to
be written, get or have (it) writ-
ten. అరచివేరవకలము వ్రాయించినాను I had
a letter written by him, I got him to
write a letter. వ్రాత vrala. n. Writing,
handwriting. చీలి. వ్రాత or శేఖరాక 'ale
destiny, చీలి. "భువిచ్చునకు వ్రాత భువిం
కెయ్యును." Sar. D. 414. నీతివ్రాత నానివారి
వ్రాతకు సమానము what is thy prosperity
when compared with his? వ్రాతకాడు
vrala-kadu. n. A writer or clerk, లిఖి
నకు, శేఖరుడు. శేక, వ్రాయువాడు. వ్రాత
పని *vrala-pani*. n. Writing work, Also,
chintz work, అద్దకపుపని. వ్రాతపడువాడు
vrala-padu-vadu. n. One who paints, i.e.,
one who makes chintz. అద్దకపుపనివాడు.
వ్రాతబల్లి *vrala-balli*. n. A writing table,
a desk. వ్రాలు *vralu*. n. (plu. of (వ్రాయి.)
The letters of the alphabet. అక్షరము.
Writing, handwriting, చీలి. వ్రాలు or
చేవ్రాలు a signature, హస్తాక్షరి. వ్రాలకు
a signed paper, a letter. Pal. 31. వ్రాసి
కొను *vrasikonu*. v. a. To write down,
take down, enrol, take a note of.

వ్రాలు or వాలు *vralu*. [Tel.] v. n. To alight
or come down to the ground, as a bird.

వక్రించుట. To lean on, ఆనక. “క” అ
దంబుమీద వ్రాసిన. ధునీశ్వరుడే” కై. ii. To
excel, మారు. To be diminished, తగ్గు. వ్రా
లుడు or వ్రాల్చు వ్రాల్చుడు. v. a. To cause
to alight, వ్రాల్చేయు.

వ్రి vṛi

వ్రిధ vridh. [Skt.] n. Modesty, shame, లజ్జ,
హిష్ట.

వ్రిలు vṛilu. [Tel.] v. n. To go to pieces, to be
split, బద్దలగు, తునియింపగు. చీల. వ్రిలువడు
vṛilu-padu. v. n. To become weak.
బాధ్యులగునొందు.

వ్రిహి vṛihī. [Skt.] n. Unhusked rice of any
kind. భాగ్యపాకావ్యయము, నడ్డు.

వ్రి vṛi

వ్రి. vṛi. [Tel.] n. The shepherd caste,
నొల్లకులము. వ్రేవల్లె or రేవల్లె vṛi-palle. n.
A shepherd village, నొల్లవల్లె. వ్రేకు vṛiku.
n. A shepherd, నొల్లవాడు, నొల్లకుడు. వ్రేర
vṛēta. n. A dairy woman, a woman of the
shepherd caste, నొల్లక, నొల్లది. “వ్రేరలవ్రే
కృషిచేతులన్నియునెంత.” B. X. vii. 40.
“వ్రేరనొప్పువ్రేరలమెదలె నెప్పులమెక్కె.”
Nila. i. 1.

వ్రేకలి or వ్రేకలి vṛēkali. [Tel. క్రౌంచ్యులు.]
n. Pregnancy. కేరె, నర్భము.

వ్రేకము, వ్రేకవ or వ్రేగు vṛēkamu. [Tel.]
n. Weight, heaviness. భారము. Wonder,
marvel. అశ్చర్యము, వింత. “నాచుమాడ్చులకు
నెంతయు వ్రేగుతోనె.” M. IV. i. 178.

వ్రేగు or వ్రేగు vṛēgu. v. n. To become
hot, to be heated, తిరించు. వ్రేగువడు
vṛēgu-padu. v. n. To become heavy,
భారపడు. వ్రేగువ or వ్రేగు వṛēg-aṇa.
adj. Heavy. బరువైన, అలభ్యమైన. వ్రేకు or

వ్రేకు vṛēku. v. a. To cause to be heated,
“to cause to pine, తిరింపజేయు, క్రోధజేయు.

వ్రేలు or వ్రేల vṛēlu. [Tel. (or వ్రేయు.) n.
A blow. తేలు, చెప్పు. వ్రేలునొను to heat,
strike, కొట్టు.

వ్రేలు or వ్రేల See under వ్రే.

వ్రేవల్లె or రేవల్లె See under వ్రే.

వ్రేపు or వ్రేపుడు Same as వ్రేపు. వ్రేపుడు.
See under వ్రేగు.

వ్రేయు or వ్రేయు vṛēyu. [Tel.] v. a. To
strike, beat, కొట్టు. To throw. To cut,
నడక.

వ్రేలు, వ్రేలాడు or వ్రేలుకాడు vṛēlu. [Tel.]
v. n. To hang down, dangle. తేలుకు.

వ్రేలు v. n. To sink under water, మునుగు.

వ్రేలు or వ్రేలు vṛēlu. n. A finger. An inch,
అంగుళము. వ్రేలుకు, వ్రేల్చు or వ్రేలజేయు
vṛēlutsu. v. a. To hang down. To wash,
కడుగు. వ్రేలుకు vṛēludu. adj. Hanging
down. వ్రేల్చిడి or వ్రేలుకుడి vṛē-midi.

n. A crack of the fingers. i. e., an in-
stant. చిట్క. “నాచుమలనాచునొక వ్రేల్చిడి
నిలచడ వ్రేనెక.” M. XIII. i. 296.

వ్రేల్చుకు vṛē-midutsu. v. n. To snap
the fingers, చిట్కజేయు. “నాచుచుచే
వ్రేల్చుకుచు” జలయూరినివచ్చు చిట్కెల్లె యా

చపలాశిమకుప్రవయః అంగళముంకదియించి.”
M. IV. ii. 357.

వ్రేల్చి vṛēlmi. [Tel. (or వ్రేమి.) n.
A burnt offering, an offering by fire.
పాచుము. “దర్భయను వ్రేల్చిమిధయను.”
T. i. 27. చి. పాచుమునును చిరునొంతు.

శ sa

శ sa. [Skt.] The letter s pronounced like
the second s in ‘Issue.’

శంక saṅka. [Skt.] n. Suspicion, doubt.
సందేహము. Fear, terror. భయము. Grief,

sorrow వివారము. శంకావిద్యుత్తి the solution of a doubt, సంహేదిహారము; a motion of the bowels, an evacuation, పురుష నిష్పత్తము. శంకావిద్యుత్తి శివాయనాదు he went to stool. శంకంతు, శంకెల్లు, శంకవదు or శంకకాంతు sankantuvu. v. n. To hesitate, doubt, suspect, సంశేపించు. To fear, భయపడు. శంకీతము sankitamu. adj. Doubtful, uncertain, suspected. సంశేపించుచుండి, అనుమానించుచుండి. Frightened, భయపడినది.

శంకరూడు sankarudu. [Skt.] n. Lit. one who causes happiness, సుఖమును కలుగజేయువాడు; an epithet of Siva. శంకరాభరణము sankar-abharanam. n. The name of a certain tone. రాగవిశేషము.

శంకులు sankulu. [Skt.] n. A chisel. శరీ. A nut-cracker, పోకాకత్తి.

శంకువు sankuvu. [Skt.] n. A stump. A spike, stake, pole, pin, peg. భూవాక్తు, పాడు, పేకు. శంకుస్థాపనము establishing a new village by setting stakes on its boundaries.

శంకుము sankummu. [Skt.] n. A conch shell, a conch used as a horn. The number called 100 billions. శంకువు, శంకుభ్రమములు. చక్రీకాంతుశంకుము a conch the windings of which turn to the right. శంకుచక్రములు the conch and the discus, as weapons of Vishnu. శంకుచక్రాలపాదములు round earrings worn by Vaishnavites on which is the form of a conch and of a circle. శంకునందుచోలేటికొప్పు (a proverb) lit. any water poured in a conch becomes sacred water; that is, all one says is law! I am to take his word for gospel! తీరమును ద్రవ్వలేకని శంకుభ్రమింపబడువాడు he is howling for his pay; శంకుశక్కుము sankha-shakumu. n. A small or base shell. శుద్ధశంకుము, పుష్పము. A perfume, బుగ్గద పువ్వు చురుకే ద్రవ్యము. శంకుపాణి sankha-pani. n. Lit. the conch bearer, i. e.,

Vishnu. శంకుపాణినియు sankha-paniniku. n. plu. A kind of snake. మృదంగములు. "శాస్త్ర మెవరులును, శంకుపాణినియును-శివాయన." G. viii. 101. శంకుని sankhuni. n. A woman of a certain type. An apparition, a fairy. శ్రీభాగభద్రము, శ్రీభాగభద్రము.

శంకాల or శంకాలము sankala. [Tami.] n. A royal staff, a sceptre. రాజునది.

శంప or శంప sampa. [Skt.] n. Lightning. మరుపు. శంపావళి a succession of flashes. శంపాలి sampangi. n. Lit. Bright-limbed. A woman having a form (అంకము) as brilliant as (శంప) lightning. మరుపుచి నందితు-ముగించు.

శంపాశము sampashamu. [Skt.] n. A kind of tree, *Cassia fistula*. అంకురము, శేత్యము.

శంబుము or శంబుము sambamu. [Skt.] n. A thunderbolt. పీడును, పుల్కాయమును. "నిష్ఠు పాశానుచేరిన శంబు." Raja Sekhara. i. 42.

శంబరము sambaramu. [Skt.] n. Water. తుము. A fish, చేప. A sort of deer. ఎర్రచిన్న శంకరాడు. శంబరము sambaradu. n. The name of a demon. 2.1 రాక్షసుడు. శంబరారి sambar-ari. n. Lit. the slayer of Sambara; an epithet of Manmatha, మద్యభక్తుడు.

శంబలము or శంబలము sambalamu. [Skt.] n. Batta. Provisions or stock for travelling expenses, పాటుద్రవ్యము. Pay, salary, తీరము.

శంబలి sambali. [for Tel. శంబలి.] n. The tree called *Vitex negundo*

శంబాకృతము or శంబాకృతము sambakritamu. [Skt.] adj. Twice ploughed.

శంబుకము or శంబుకము sambukamu. [Skt.] n. A bivalve shell, a conch shell, నలుకత్తి, కప్పుచిచ్చు.

శంభుశి sambusha. [Skt.] n. A procurer, a bawd. మంత్రకర్త, Vaj. iv. 38.

శివుడు *śaivah*. [Skt.] n. An epithet of Śiva. శివుడు.

శంస *śaṁsa*. [Skt.] n. A word. చంస. Praise, flattery, ప్రశంస. Desire, ఇచ్చ. శంసకము *śaṁsakamu*. n. Telling, చెప్పట. Praising, ప్రశంస. Desiring, కోరుట. శంసితము *śaṁsita*. adj. Said, declared, praised, celebrated, చెప్పబడ్డ, ప్రశంసించబడ్డ.

శకటము *śakṭamu*. [Skt.] n. A cart, or carriage. The bishop at chess. బండి, చదవ గొడుములో పెట్టె అనేకము. శకటభ్రమణము the "cart-evolution," i. e., troops arranged in the form of a cart. Thus the yoke

AB is the covering line

B of skirmishers. CD (the

pegs) flanks of the same.

E (the pole) the line of

communication with F

the column; of which

HH, the wheels, are

cavalry covering the

flanks. శకటరేఖ *śakṭarēkha*. n. The name given

to the obsolete letter as

(B), also called బండిరేఖ, as its shape is compared to that of 'a cart.'

శకము *śakamu*. [Skt.] n. An epoch or era, particularly the era named after శక నామము. A reign, the period of a king's rule. ఒకని పరిపాలనలో వున్న సంవత్సరము, సంవత్సరములొక్కట కాలము. వీలు బడి. శానిశకము ముగిసినది his reign is past, his days are ended. శకాబ్దము *śakābḍamu*. n. A year of an era. ఒకశకములోని సంవత్సరము.

శకలము *śakṭamu*. [Skt.] n. A part, a portion, a piece. భాగము.

శకుంతలము or **శకుంతి** *śakuntalamu*. [Skt.] n. A bird. చిట్టి. "ఉద్భవ్యశకుంతలము." Raja Sekhara. i. 11.

శకునము *śakunamu*. [Skt.] n. A bird. An omen or augury, chiefly such as is derived from the flight of birds. "మందిరములకు

వెంటి పెండ్లి యాడు." Vēma. 1114. శకున *śakuni*. n. A bird. చిట్టి. The name of the uncle of Duryodhana, దుర్యోధనుని మేనమామ.

శకులము, **శకురి** or **శకి** *śakulam*. [Skt.] n. A fish. చేర. Śwa. v. 62.

శక్తి *śakti*. [Skt.] n. Ability, power, strength, energy, force, బలము, బలము, సామర్థ్యము, శక్తి. The goddess Pārvati, పార్వతీదేవి. The personified energy or wife of a god. శక్తిరూప వందన of the female principle.

శక్తుడు *śaktudu*. n. One who is able, strong, capable. సమర్థుడు, బలవంతుడు.

శక్తిగలవాడు. **శక్తము** *śaktamu*. adj. Able,

capable, సమర్థుడైన, బలవంతుడైన.

శక్తిర *śakti*. n. Ability, power, బలము,

సామర్థ్యము.

శక్యము *śakyamu*. [Skt.] adj. Possible, practicable. సాధ్యమైన.

శక్రుడు *śakrudu*. [Skt.] n. A name of Indra. ఇంద్రుడు.

శక్రగోపము *śakra-gōpamu*. n. The insect called a lady bird.

ఇంద్రగోపము, అంద్రపురుషుడు, చందమామపు

రుడు. "శక్రగోపముల భావము పెంచును."

Parj. iii. 102. శక్రధనువు *śakra-dhanuvu*.

n. The bow of Indra, the rainbow.

ఇంద్రధనువు. శక్రభవము *śakra-bhava-*

namu. n. The abode of Indra, i. e., heaven,

స్వర్గము.

శకి or **శకిదేవి** *śaki*. [Skt.] n. The name of

the wife of Indra. ఇంద్రుని భార్య.

శకగోపము *śakra-gōpamu*. [Skt.] n. A dish-

cover shaped like a cup and on which

are two marks like shoes called Vishnu's

sandals.

శకము *śakamu*. [Skt.] adj. Wicked, de-

praved, deceitful, crafty, దుష్టమైన, చెడ్డ.

కుటిలమైన. శకర or శకర్యము *śakara*. n.

Craftiness, deceit, wickedness. హస్తర,

దుష్టర. శకత *śakata*. n. Jealousy, envy.

శీఘ్రము or శీఘ్రీ *sapliaramu*. [Skt.] n. The silver fish, to the gleam of which in water, poets compare the flash of a glancing eye.

శీఘ్ర సావర. [Skt.] adj. Barbarous, savage.

శీఘ్ర సావరము *disguise* in the dress of a savage. శీఘ్ర సావరము a hamlet of a savage tribe, పోయనగ్గి. శీఘ్రీ *sabari*. n. A woman belonging to a savage tribe, శీఘ్రీ, తెలుగు. "ప్రభువులకు లాగా నర్చిరాజులకు శీఘ్రసావరములుగా" *Kalahaasti*. iv. 214. శీఘ్రము *sabrudu*. n. A savage, a man of the woods, a man of a wild tribe, శీఘ్రము. తెలుగువాడు. Siva, శీఘ్రము.

శీఘ్రము *abalamu*. [Skt.] n. A variegated colour. మిశ్రవర్ణము, చిత్రవర్ణము. శీఘ్రీ *sabali*. n. A brindled cow. మైలవర్ణపుట.

శబ్దము *abdamu*. [Skt.] n. A sound, noise, roar, report, tone, voice. ధ్వని. వివాదము. పురుషుడు, మాట. A word, speech, కావ్యశాస్త్రము. శబ్దశాస్త్రము *abda-shastramu*. n. Grammar, philology. వాక్యశాస్త్రము. శబ్దము *abdinjan*. v. n. To sound. ధ్వనించు, పాడు. శబ్దము *abdanadu*. n. One who makes a sound. శబ్దించువాడు. శబ్దప్రమాణము *argument* based on revelation or authority. శబ్దము *abditamu*. adj. Sound, శబ్దముచేతుట.

శమంతకము *samanatakamu*. [Skt.] n. A certain mythological gem. సత్రాంతకము సూర్యుడు పెచ్చి తన కొండపాదములతోకొండి తీసివచ్చినరత్నము. విష్ణుపాదముయందు.

శమము *samamu*. [Skt.] n. Tranquillity, calmness. శాంతి. శమనము *samanamu*. n. Tranquillity, peace, calmness; appeasing, soothing, relieving. శాంతి. Killing, యధ. శమనపురి *samano-puri*. n. Hell. నరకము. A. ii. 4. శమనస్వస్థ *samana-svasta*. n. A name of the river Jumna. యమునానది. శమనము *samanudu*. n. A name of Yama, యముడు, శమ *sami*. adj.

Peaceful, యముకు. n. A tree called *Prosopis spiciagera*, శేవీరము. The bush of peas, &c. శాంతిముగ్ధుడైనవాటిపాట్లు శమించు or శమింపడు *sam-injanu*. v. n. To be at rest, to be or become quiet still, or tranquil, శాంతిచొందు. అదగు. శమితము *sam-itamu*. adj. Pacified, appeased. still, calm. శాంతిచొంది. శమించు.

శయనము *sayanamu*. [Skt.] n. Lying down sleeping. sleep. నిద్ర. A bed, a couch. పరుపు, మంచము. శయనించు or శయించు *sayana-injanu*. v. n. To lie down, recline, to go to bed. చదుకొను, చదుకు శయనించుము *sayana-igamu*. n. A bed, a mattress. మంచముచేయించిన పరుపు. శయ్య శయనపుట or శయనము *sayadlu*. n. A sleepy, slothful, or sluggish man. నిద్రాశువు, నిద్రాపాగు తూగించువాడు. అలగుడు. ముడుడు. శయ్య *sayya*. n. A bed, mattress, పరుపు, పరుచుపరుపు. Stringing or tying words together, style. శబ్దసంధానము. "నరకముచేదికాస్త్ర ప్రసంగము నాని శయ్యలాల్ప శపాదించుచు" T. ii. 72. "అరసివిట్టశబ్దములునధ్యయన" ధ్వనిక్షేపములు శరణములేవునీవును శబ్దసంధానము శయ్యయన" గపమృగము. ib. ii. 60. తుల్యశయ్య a bed of flowers.

శయము *sayamu*. [Skt.] n. The hand. పాదము. Vasa. vi. "అయంశేలశయనాశ్చ ముచకు" Sar. D. 237.

శరణము *sharanamu*. [Skt.] n. A refuge, shelter, asylum, defence, protection, protector. రక్షణము, రక్షణము. రక్షకుడు, ఆశ్రయము. A house, స్థానము. "Kozu-శరణము" a liquor shop, శబ్దము. P. i. 405. "అమరీశురశరణమునకు కామంతియగజాశ్చ గాడుగలదిమీదల నేమించిలంపగంపంకో మలగించువులముగోన నేరెంత" P. ii. 115. ప్రయాగశరణం శ్రీయాగశరణం *gramanarians* resort to or rely upon usage. శరణాగతుడు *saran-agatudu*. n. A

refugee, one who seeks or takes refuge or shelter with another, one who calls for quarter. శరణార్థివవాడు. ఆశ్రయించిన వాడు. శరణాగతులై they threw themselves at his feet, they sought refuge with him. శరణార్థి *saran-arthi*. n. A suppliant, petitioner. "శరణార్థి నానాదశు." Swa. vi. 113. శరణు *saranu*. (another form of శరణము.) n. A refuge, asylum, shelter, defence, protection. రక్షణము, ఆశ్రయము. A bow, salutation, prostration, obeisance. నమస్కారము. "భయంతులై శరణు జొచ్చివారిరక్షించుటకంటె." Vish. v. 244. "విధిగృహ్యయద్విధి శరణశరణు." A. vi. 147. శరణుజొచ్చు *saranu-jochchu*. v. u. To take refuge with. శరణుడు *saranudu*.

n. A preserver, a protector. రక్షకుడు, పోషించువాడు. "పశులనుపాల్చె శరణులెరుగ నొకటలు నిలువంగ నొకటలుకలె." L. ii. 262. శరణ్యుడు or శరణీయుడు *saranyudu*.

adj. Fit to be protected or aided. రక్షింపదగిన. Fit to seek refuge under, శరణుజొరదగిన. n. A protection, defence, shelter, రక్షణము. శరణ్యుడు *saranyudu*. n. A protector, defender, saviour. రక్షకుడు, "అర్జునశరణ్యుడు." B. v. 1152.

శరత్తు, శరవ. శరత్కాలము or శరవృషభ శరత్తు. [Skt.] n. The autumnal or sultry season, the two autumn months after the rains. A year, సంవత్సరము. శరవీడువు *saravindu*. n. The autumnal moon. శరవీడుముఖి she whose face is bright as the harvest moon.

శరభము *sarabhamu*. [Skt.] n. A fabulous monster said to have eight legs. A young camel, ఒంటెపిల్ల, మోసండ్ల మోటు. శరభం నుడు *sarabhanudu*. n. An epithet of Siva. శరభుడు.

శరము *saramu*. [Skt.] n. An arrow. పాము. A sort of reed or grass, కల్లు. Water, నలుసు. శరణిపుడు *saranipudu*. n. Lik. born among reeds: an epithet of Kartikēya,

శరణార్థి. శరధి or శరవిధి *saran-dhi*. n. The sea, the ocean. సముద్రము. A quiver, అములచాది. A sort of cloth, వస్త్రవిధియు. "సన్న పరంజయ శరధియే మేఘం నల్లయె. నుత్రాత్ నల్ల కాంఠో యే." BD. iii. 144. శరవనము *saravanamu*. n. A forest or bed of reeds. కల్లువనము.

శరవృషము *saravrusu*. [Skt.] n. A mark or butt. లక్ష్యము, నది. శరారి or శరాశి *sarasi*. n. A sort of bird, probably *Turdus gingivianus*. నలుపక్షి శరము, అరేణు. శరావము *saravamu*. n. A cover, a lid. A shallow cup or dish. మూకుడు. శరాసనము *sarasanamu*. n. A bow. భనుడు. శరదు *saradu*. adj. Possessing arrows. (A word only used in compounds.) శ్రుష్వశరుడు the blossom-arrowed god, i. e., Manmadha.

శరీరము *sariramu*. [Skt.] n. The body. శరీరము, శాస్త్రము, మేను. This word may sometimes be omitted in translation; thus, మా శరీరములో ఎట్లున్నది how are you? are you in good health? మా శరీరము మధుగు నాకున్నది I am well. పార్థిశరీరముగలమనిషి a man of short stature. శరీరములు bodily health. శరీర క్రయము hard labour. శరీరసంబంధము consanguinity. శక్తి *shakti*. n. An embodied spirit, a corporeal being, శరీరముగలవాడు. An animal, creature. జంతువు.

శర్కర *sharkara*. [Skt.] n. Sugar. పంచెరారి. Gravel, పెరి పలుకుక. శర్కర చలము *sharkari-lanu*. n. A gravelly or stony soil. పెరిపలుకుకలభూమి.

శర్మ or శర్మము *sharma*. [Skt.] n. Joy, happiness. ఆనందము, ముఖము. A name or appellation. నామధేయము, పేరు. A certain title conferred on Brahmins, as శరీర శర్మ విష్ణుశర్మ. ప్రాచీనము బ్రహ్మపుత్రుడు. "శర్మయు శర్మశరణుని." P. iii. 126. adj. Joyful, పంథోపమశల.

சரோதம் *sarodam*. [Skt.] n. An epithet of Siva. **சரோதி** *sarodhi*. n. An epithet of Parvati. **சரோ**.

శలభము *śalabham*. [Skt.] n. A grasshopper or locust, ఎడుత. **శలభత్వము** or **శలభత్** *śalabhatvam*. n. The locust state: the condition of being a grasshopper. **ఎడుతనాశము**. A ii. 52.

శలము. శలము or శల శలము. [Skt.]
n. A porcupine, పక్షుపక్షి. The quill of a
porcupine. పక్షుపక్షి. Bar. D. 459. KP.
vi. 7. శలశలము sala-salla. (for శలశలము.)
n. A kind of bow. పక్షుపక్షి. "శలశలము
పక్షుపక్షి పక్షుపక్షి పక్షుపక్షి,"
Rhanumat. ii. 186.

శాళిక or **శాలిక** *śālika*. [Skt.] n. A thin bar or rod, a ramrod, the rib of an umbrella, one of the bars of a cage, a slip of bamboo, a probe. A pin or peg, a small stake, a fibrous stick used as a brush or pencil. లోపదండము. కప్పి. పుడక, తూక, ముందు ముచ్చెతరుడు. కనకశాలిక a slender rod of gold. పుండ్రలోపాలిక పేరు to probe a wound. శాలికచక్షుః probing, a critical examination.

శోణిష్ఠ *śoṇiṣṭha*. [Skt.] n. An unripe fruit. పంపిణికాయ, "ఫలశోణిష్ఠులు." A. v. 134.

అల్లము *alagama*. [కాక.] n. A bone. A stake, a thorn, an arrow. ఎముక, ముల్ల, కాయ. "పెద్దనల్లకల్ల మెదలో నెలకొనె." A. iii. 47. టీకా: ఇది పొద్దురొమ్మ అనునర్థమును ముఖ్యమునుపెఱుగెనామ. "చింతకల్లమునెలకొనెను." P. ii. 171. ఇది నాకు పొద్దురొమ్మకల్లము నాకువలె this rankles in my mind. నాకు పొద్దురొమ్మనామన్నాడు he is a mere skeleton.

కృష్ణదాయదు. Skt.; 10. A king mentioned in the Mahabharata, కృష్ణదాయుడు అనగా కృష్ణుడు & faithless ally. కృష్ణుడు ధర్మ దుష్టుడు, double dealing, like that of Salva.

శవసూత్రము. [Skt.] n. A corpse. లాక్ష.

శకము or **శకము** *śakamu*. [Skt.] n. A hare. శకపిల్ల, కుండేల. "శకపిల్లము" (HN. i. 55.) a hare's horn, కుండేలికావు. i. e., a natural impossibility, a mere absurdity. **శకధనుడు** or **శక** *śakadharuḍu*. n. An epithet of the moon, given because the figure in the moon's disc is supposed to resemble a hare. చంద్రుడు. **శకాంశము** *śaṅkaṅku*. n. Crude eaniphor. వచ్చేకూర్పుము. "శకాంశముఃశకాంశంబులచే" A. v. 98. **శకాంశుడు** *śaṅkaṅkuḍu*. n. Lit: one who has a hare as a sign; an epithet of the moon. చంద్రుడు. **శకాశాంకము** the tale of Tara and the moon, like the the story of Stella and the Genius, a very beautiful poem in five books. **శకాశవము** *śaṅkaśavamu*. n. A hawk, falcon. శక్తము దేవ. **శకశాంశుడు** *śaṅkaśaṅkuḍu*. n. A fabulous moon-genie. చంద్రశాంకము. **శకఖండుము** *śaṅkaṅkhaṇḍumu*. n. A phase or portion of the moon. చంద్రశక. **శకధనుడు** or **శకధేనుడు** *śaṅkadharuḍu*. n. Lit: one who wears the moon on his head; an epithet of Siva. శక్తుడు. **శకరేఖ** *śaṅka-rēkha*. n. A digit or horn of the moon. బెంబడి. **శకవంక** *śaṅka-vanka*. n. The crescent moon. చంద్ర, శుక్ర.

శక్త్యే *śakti*, [Skt.] adv. Again and again, repeatedly. మాటచుట్టి, “శక్త్యుత్పరంధరాః రతసాః” Mand i. 3.

కమ్మలి *kammali*. [Sk.] n. A kind of cake.
 కృష్ణము. The outer ear or opening of
 the external auditory passage. కర్ణము
 మ. కర్ణము.

சந்தானம் *sandānam*. [Sk.] adj. Happy, well.
Praised, eulogized. சந்தானம் பெற்றவர்
சந்தானம். Excellent, best. சந்தானம். n. Happi-
ness, welfare, சந்தானம்

శస్త్రము *śastram*, (Skt.) n. A weapon. A surgical instrument, a knife. శస్త్రము.

శస్త్రైక్కుడు *sastro-aiikudu*, n. A surgeon, one who uses surgical instruments.
 సాస్త్రాంధుడు. శస్త్రాంధుడు *sastra-andu*, n. One who lives by his weapons: a man at arms, a soldier, a mercenary. అయ్యోగములలో ఒకకువాడు, అనుభవముడు. పడువాడు శస్త్ర *sastri*, n. One who carries a weapon, శస్త్రమును ధరించువాడు.

જા. સં.

१३. *ṣaṭ*. A contraction for *ṣaṣṭha* a kind of metre. Also, a contraction for the "year of Salivahana;" thus: *ṣaṣṭha* १७७३ in the year 1773 of the Salivahana era.

Ṛṣṭ ṛṣṭi. [Skt. from Ṛṣṭ.] n. s.
name of Kartikeya, of Gueśa, and of fire.
ṛṣṭi-ṛṣṭi, ṛṣṭi-ṛṣṭi. ṛṣṭi. Kodand.
s. 20.

ಕಂಕಿಹುಳು *kanhikulu*. [Hkt. from ಕಂಪು] n. One who blows a conch shell; a shell veller. ಕಂಪುನುಡುಮಾಡು, ಕಂಪುನು ಅಡ್ಡು ಕಾಣು.

కంఠిలక్ష్మణుడు *sandilyana*. [Sk.] n. The
Bael tree, *Aegle marmelos*, మాత్రుక-వృక్ష.
కంఠిలక్ష్మణుడు the name of a hermit, 23 వం.

శాంతి *శాంతిః*. {Skt} adj. Calm, patient, tranquil, meek, humble; appeased, calmed, stilled. శాంతము n. Patience, mildness, gentleness, tranquillity. ఓర్పు. శాంతి. పశుశాంతి. శాంతి నంది. n. Tranquillity, calmness, quietness, rest, peace, serenity. Stoicism, absence of passion, quietism. Convalescence, cessation or alleviation of disease. A religious rite to avert inauspicious accidents or to procure remission of diseases. కామేశ్వరధారినీశ్వరుని, తిలకములు, రోగాదుబుద్ధులపడవను, ప్రసాదించుదురానకు శాంతియుగానే కైది, గ్రామశాంతి & ceremony on completing a village to propitiate evil spirits, &c. ముకుతాంతి the consecration

of a marriage **పాపం** the curing of a disease. **పాపం** allaying heat or excitement **పాపం** quenching thirst. **శాంతిండు** *śāntinṣu*, v. n. To become calm, to be pacified, **శాంతిపొందు**. To improve in health, to become better, **మెరుగుండు**. **శుభం** **శాంతిపరచు** *śānti-paratāṣu*, v. a. To mitigate, alleviate, calm, **మెరుపుచేయు**.

కంబరీ *kambārī*, [Skt. from *kamb*] n. The art of conjuring, juggling. **కంబరీ** *kambārī*. A female juggler, **కంబరీ** *kambārī*. Also, **కంబరీ** *kambārī*. "కంబరీ" *kambārī*. Swa. preface, 2. **కంబరీ** *kambārī*. **కంబరీ** *kambārī*.

१०४३ *ambhavi*. [Skt. from १०४३.] n.
An epithet of Parvati. १०४३.

युक्ताश्वसंज्ञकः [Skt. from युक्तः + अश्वः.]
adj. Pertaining to a carriage, wagg.
A yoke ox, wagg.

ကုသုတ် *skamu*. [Skt.] n. A potherb, a vegetable, &c. **ကုသုတ်သီး** obtaining from certain vegetables in certain months. **ကုသုတ်ပင်** *kaka-tungu*. n. A weed called *Cyperus rotundus*.

శాకిని *śakini*. (Skt.) n. An elf, imp, fairy,
an attendant on Siva and Durga.
శాన్తిని *śāntini*. (Skt.) n. A place of peace,
a temple, a shrine.

కపటము *kapatamu*. [Skt. from కపటము
a bird.] n. Augury, the science of omens.
కపటాదుడు *kapatakadu*. **కపటాడు** *kapatadu*.
n. A fowler, a bird-catcher. An explainer
of omens or dreams. పట్టిన పట్టుక
బోయినాడు, కపటాదుడు కపటము చెప్పినాడు.

శాక్కరము *sakkuramu*. [సీత.] ౮, An ౧౩, ౨౪౪. "శాక్కరీసంఘముః తైక్కరీసోఽపి." హు. పూ. vi.

శక్తిదు *śaktidu*, [Skt. from శక్తి.] n. A worshipper of the female principle or Durgā, శక్తిమత ప్రచారకుడు, శక్తివాసకుడు. శా' శక్తియును.

४६९ sakya

1254

कृ० अ०

śakti-āraṇya. n. The worship of Durgā, శక్తిపూజ, శక్తిస్థానం. **śakti-āraṇya**. n. A worshipper of Durgā. శక్తిపూజకుడు.

सक्यमुनि *sakya-muni*, n. Sakyamuni,
a name of Buddha.

శక్రము *śakuram*. (Skt.) n. A bullock,
పశువు, ఎరు. P. i. 900. M. i. 456.

కాశికా *sākha*. [Skt.] n. A branch, a bough. **కాశ్యపు** A sub-division of the Vedas. **కాశ్యపము** A division, a sect. **కాశ్యప** **కాశ్యపా** branch upon branch, i. e., abundantly. **కాశ్యపము కాశ్యపకాశ్యపము పెరిగి** this quarrel had many ramifications. **కాశ్యప** the Yajur Veda. **కాశ్యపాశ్రమము** a Brahmin who reads the Yajur Veda. **కాశ్యపగరము** *sākha-nagarāmu*. n. A suburb, **కాశ్యపము** **కాశ్యపము** *sākha-nayigāmu*. n. A monkey. **కాశ్య** *sāhi*. n. A tree. **కాశ్య**.

కాపు or కాపుక *kapu*. [Sk.] n. A sheet, a garment, a cloth. దుప్పటి A monk's garment, సవాస్త్రములముట్ట.

శాశ్వతము *śaśvatham*. [Skt. from శాశ్వతః.]
n. Canning, కపటము, శతభ్రష్టము.

శాడ్యలము or శావ్యలము *shadyalamu*.
[Skt.] n. A meadow or green, a verdant
spot, శాడ్యలము. R. v. 226.

కణ్డ or **కణ్డ** *kanḍa*. (Skt. n. A wheel-
stone, grind-stone, hone. **కణ్డ**. A
touch-stone. **కణ్డ**. "కణ్డ
పట్టినదానికణ్డ" H. ii. 200.
కణ్డ *kanḍa-chakram*. n. A cut-
ler's or jeweller's grinding wheel. **కణ్డ**.

శాత్రుడు śatruṁ. [Skt. śatrū]. Whetted, sharp,
నాశకములైనది, శాత్రువులు. Feckle, thin, కృ
దధిర. n. Joy, pleasure, happiness. సో
మ. శాత్రుకుండు śātra-kunḍu. n. An
epithet of goli. మహాశా. శాత్రుకృ śā-

delari. n. A slender waisted woman.
 సన్న వదనములుగలది.

కాత్రవము *śātravamu*. [Skt. from శత్రువు.]
n. Enmity, hatred. శత్రుత్వము. పక్ష, ద్వేషము. adj. Appertaining to an enemy.
శత్రువంటిదనినది. **కాత్రువు** *śātruvu*.
n. An enemy. శత్రువు. ద్వేషి, పక్షవాదు.
"కాత్రవమనీశ్వరాశ్రమవర్ణం." Vish. v. 372.

శావము. *śādamu*. [Skt.] n. Mud, mire, బురుడ. Fresh grass, చాల్కొగము, శేతపచ్చిక. పసికక.

కా sand. [Tel. corruption of హే.] adj. Much, plentiful, very, many, long. నిదా. చదు. కానరాత్రియందీ it is very late at night. కానుంది or కానము many persons, a great many people. కానూ ను a great distance. adv. Much, very, greatly. నిదా, విచారము.

కాపము *śāpamu*. [Skt.] n. A curse, imprecation, malediction, టిప్పు. కాపగ్రస్తుడు *śāpa-grastuḥ*. adj. Cursed, lying under a curse. కాపగ్రస్తుడు *śāpa-grastuḍu*. n. One who is cursed. కాపించు or కేపించు *śāpinau*. v. a. To curse. టిప్పు.

శబున or శబశన *śabumu*. [Skt.] n.
The young (of any animal). శబ్బు.
కొ, కు.

శౌరము *śauramu*. [Skt. from శూర.] adj.
Pertaining to a savage, శౌరముండు. n. The Lodd tree, *Symplocos racemosa*.
శౌరము, శౌరముడు.

కాదు or నాదు *subaru* [H.] interj.
Well done! Bravo! Excellent!

శబ్దము *śabdamu*. [Skt. from శబ్దం.] adj. Pertaining to a word, or to sound. శబ్దములకు మే. **శబ్దకుడు** *śabdakudu*. n. One who is skilled in Etymology. శబ్దము తెలిసినవాడు.

శామనమి నామః సా శాంతి (౧. ౪.)

కాంక్షి *kaṅṣi*. [H.] n. Ink. కాంక్షి, ఇంక్. Duties, tolls, ఖంక్షము. [Skt.] n. One who reclines, యంక్షి నియంక్షువాడు. రంక్షాయి he who dwells at Rangan; this is a name of the god at Srirangam close to Trichinopoly.

కాయము or **సాయము** *kaṅṣam*. [H.] n. Transit duty, custom.

కారక or **కారకము** *karaka*. [Skt. another form of కరక. See on కరక.] n. An epithet of Sarasvati. పరక. కారకము *karakamu*. [from కరక.] adj. Produced in the autumn season, autumnal. కరకమును బంధమై. కారక or కారకము *karadi*. n. A tree called *Jasione repens*. పుష్పకము, ఏడాదిలో. T. iii. 29.

కారి *sari*. [Skt.] n. A Myra, a bird akin to the starlings. గోదంక, మేనాటి. A piece or man at draughts, పాకలకాయ, పోదకపాక. An elephant's housing. పాకెలకాయ. ఏనుగుపాకలకాయ, పోదక. కారిక *Arika*. n. A Myra, గోదంకపట్టు. కారికలము *stri-phalamu*. n. A chequered cloth or table for playing draughts, పాకలకాయ, పోదకపాకలకాయ, పుష్పక.

కారీరము *sariramu*. [Skt. from కరము.] adj. Belonging to or produced from the body, corporeal, భూమిబంధము, భూమి బంధము. "భూమిబంధమునకు కారీరము" అని. "అనిచి కరకము" పాకెలకాయగా దేవకాకరము. Vish. iv. 183. A sweet tone, a modulated sound, melody. మంచికాయ. కరకము, మంచికరమునకు a sweet voiced man. దానికరము కాకాకరము = her tones are fine, her voice is sweet. కారీరము *sarirakamu*. adj. Corporeal, relating to what is bodily. భూమిబంధము.

కార్కరము *sarkarilamu*. [Skt. from కరక.] n. A gravelly soil. ముగ్గురు కలల కర. "మిహాకాయం ద్వికృతా కరం" అనెను కర్కరమునకు. R. ii. 24.

కార్కము *sarugamu*. [Skt. from కర్కము.] n. The name of the bow borne by Vishnu. విష్ణుకాము. An arrow, విష్ణు. కార్క *sarugi*. n. An epithet of Vishnu. విష్ణు.

కార్కలము *sardalamu*. [Skt.] n. A tiger. పులి. adj. (In Composition,) excellent, శ్రేష్ఠము. కార్కలమీద కరము *sardila-rikridilamu*. n. The name of a certain metre in prosody.

కార్కరి *sarvati*. [Skt.] n. Night. రాత్రి. The name of a Telugu year. కార్కరము *sarvaramu*. n. Thick darkness, కళికిరి. adj. Killing. చుట్టక.

కాల *sala*. [Skt.] n. A house, edifice; a hall, room, place. స్థలము. పథ, చాడి. ఆశ్రమము a stable. ఆశ్రమము an arsenal, an armoury. ముద్రాక్షరము a printing office. అక్షరము a mint. యాగము a place of sacrifice. See కాల. కాల n. An avenue or row of trees, a walk or promenade. దోమ కండుకల చాల్చుకాకరము. పోదక. నదనమును చాల్చుకాకరము.

కారి *sali*. [Skt.] n. Rice in the husk, paddy. పొద్దు. An affix denoting "One possessed of." కరకము a brave man. బలము a strong man. పులికాకరము he who is thrilled or in an ecstasy. కారియము *saliyamu*. n. Land fit for producing a particular rice called Sali. రాజపుష్పము దేవుడు. A sort of dill, or fennel, *Anethum pannonium*, *Anethum sawana*. Rox. పుష్పము. కారిక *saly-ndanam*. n. Food prepared from excellent rice.

కాల or **కాలవ** *sala*. [H.] n. A shawl.

కాలము or **కాలము** *satukamu*. [Skt.] n. The root of the water lily. నీరు. A nutmeg. పోదక.

శాలారము or **సాలారము** *salaramu*. [Skt.] n. A frog. కప్ప.

శాల్మలి *salmaali*. [Skt.] n. The silk-cotton tree, which (like the Sallow) is proverbially big and worthless. బూరుగుకెట్టె. A mere braggart. Also, the name of an island. బీకర్లపము.

శావము *shavamu*. [Skt. from శవము.] adj. Relating to a dead body. పితురుశవంబునైన. n. Imaginary pollution, proceeding from the death of a relation. శవమంబునకి శావము.

శావి *shavi*. Ital. and Port. 'Chiavi.' n. A key, తాళముచె.

శాశ్వతము *shashvatham*. [Skt. from శశ్వత్.] adj. Eternal, permanent, perpetual, everlasting. శతశత మైన. నిత్యమైన. శాశ్వతకాలము permanent (lease). **శాశ్వతము** *shashvathu*. n. The Eternal Being, God. నిత్యుడు.

శాసనము *shashanam*. [Skt.] n. A command or order, ఆజ్ఞ. Punishment. శిక్షించుట. శిక్ష. An edict, act or command, a charter or royal grant of land, or of villages, &c., usually inscribed on stone or copper. A writing; an inscription, a deed, a contract. Government rule. భూమివర్ణనాచార్యశాసనము. రాజు తానె రానము చేసిన భూమివర్ణనలకై వ్రాసినవిని గాని, అధికారము, రాజ్యపాలనము, Science, శాస్త్రము. శిలాశాసనము a charter inscribed on stone. తామ్రశాసనము a grant or charter inscribed on a copper plate. చిరకాల శాసనము a will. వాచాశాసనము a deed of gift. "ధాతవర్ణనమైన తామ్రపుటలపై రాసినవిని యులరమునంబుకేసిన ముడియదిన రాసినవిని, యవనియుండు దిన శాసనము." Vēnu. 1217. "విద్యుత్తులపై రాసినవిని యులరమునంబుకేసిన ముడియదిన రాసినవిని." Padma. iii. 58. **శాసనము** or **శాసనము** *shashani-kudu*. n. A governor or commander, ఏకరాజు. సామంతుడు or శాసనము

shashanyannu. adj. Fit to be punished, punishable. విగ్రహశాసనము, తాదాసము. **శాసకుడు** *shashaku*. n. A ruler, or commander, ఏలరాజు. ఉగ్రశాసకుడు a tyrant. M. III. ii. 48. **శాసించు** *shashinchi*. v. a. To command, ఆజ్ఞపించు. To punish, శిక్షించు. **శాసితము** *shashitam*. adj. Ordered. ఆజ్ఞపించబడిన. Governed, ruled, ఏలబడ్డ. **శాసితము** *shashithu*. n. One who is ordered. "విద్యుత్తులపై రాసినవిని యులరమునంబుకేసిన ముడియదిన రాసినవిని." BRV. iii. 757. **శాస్త్రము** *shastri*. n. A ruler, governor, one who disciplines, controls or punishes, తాదాసము. శాసించువాడు, శిక్షించువాడు. **శాస్త్రము** *shastri*. n. Punishment, chastisement, correction. శిక్ష, దండన. "నినయుంబెక్కిడియము నుల్లయకనిన" శాస్త్రము పాపమున నా రాజు ముఖమునను. N. vii. 355. **శాస్త్రము** *shastriyam*. n. A science, art, law. విద్యుత్తుల గ్రంథము. తత్వశాస్త్రము the science of Logic. వ్యాకరణశాస్త్రము the science of grammar. వైద్యశాస్త్రము the science of medicine. విశ్వవిజ్ఞానశాస్త్రము the science of Astronomy. తేజశాస్త్రము the science of Theology. ధర్మశాస్త్రము the science of law, a system, or code of ordinances, a code of laws, jurisprudence. కట్టకశాస్త్రము the science of Architecture. అలంకారశాస్త్రము Khetoric. మహాశాస్త్రము the science of cookery. నీతి శాస్త్రము the science of morals. గణితశాస్త్రము the science of Arithmetic. వాచాశాస్త్రము the science of Agriculture. యోగశాస్త్రము the Yoga Philosophy. ఆయుర్విజ్ఞానశాస్త్రము the science of war, or weapons. **శాస్త్రము** *shastri*. n. A man of science, a learned man, one skilled in the science. A title, like "Doctor," assumed by learned Smartha Brahmins. శాస్త్రము తెలిసినవాడు, ముడియదిన. The respectful plural is శాస్త్రులు or శాస్త్రులు. **శాస్త్రమున** *shastriyam*. adj. Of or belonging to a science, scientific. శాస్త్ర

సంబంధమైన, కాస్తపద్ధతమైన. కాస్తమనుకాస్తం
a prescribed form. కాస్తమమైనశబ్దము a
scientific phrase. కాస్తోక్తము *satv-ek-*
tanu, adj. Declared or commanded in the
Laws or Codes. Proper, legal, in accord-
ance with scientific usage. కాస్తవిహితమైన.

శి శి

శింజా *sinja*. [Skt.] n. The twang of a bow, ఏ
టికాడి ప్రాళ. A tinkle, tinkling sound, jin-
gle, అంజప్రాళ, శింజానము *sinja-namu*.
n. Tinkling, jingling. పాస్త్యంధ్వని. "వంజల
శింజానమందీరరవము." DRA. page 244. శింజి
తము *sinji-tanu*. n. Ringing, tinkling.
భూమిమాల ప్రాళ. శింజిది *sinjidi*. n. A bow-
string. విండివాడి. A leg ornament, కాలి
అంజ.

శింబ or **సెంబ** *simba*. [Skt.] n. A legume, a
pod. పెసలపొట్టు మొదలైనవి.

శింశప or **శింశప** *simśapa*. [Skt.] n. A tree
called *Dalbergia sissoo*. అశోకవృక్షము,
ఇరుగుడుచెట్టు.

శింశుమారము *simśu-māramu*. [Skt.] n. A
crocodile, మొసలి. A whale, పిడక మొసలి.
The zodiao, మార్గవర్షంబ్రానులు తిన్నచక్రము.
"అవయంబు శింశు మారాకృతినిన్న
శోభితశక్రమును తిదిధిష్ఠితాకృతి, చంద్రానుబంధము."
Vish. iii. 269. "నిలాంబు శింశుమారి మొస
యంగాలెంబకవామనా," A. iv. 29. "శింశు
మారచక్రవికాశితంబై మేరువునం బురడింబు
తక్కిరంబు," R. iv. 31. "తక్కియందు రాకు
లంబుమారుడున్నమందుకా," P. iv. 30. టి
శింశుమారు, మొసలి.

శికస్త *shikastu*. [H.] adj. Broken, ruined.
శిథిలమైన.

శిక or **శిఖా** *sika*. [H. from Skt. శిఖ.]
n. A seal. ముద్రాశిఖాశింఖము a ring with a
seal, a signet ring.

శిక్తము *shikṣam*. [Skt.] n. The string or
loop, suspended from either end of a pole
or yoke to receive the harden, the string
or loop suspended from the ceiling of a
house to hang things on. తిక్తము, కాపడి
ఉట్టి, పాలకుండలుమొదలైనవి పెట్టెఉట్టి.

శిక్ష *shiksha*. [Skt.] n. Punishment, correc-
tion, chastisement, discipline, కానము,
శిక్షించుట. Instruction, teaching, అధ్యాప-
నము. విద్యభ్యాసము. One of the Vedāngas
which deals with the art of pronunciation.
శిక్షించు or **శిక్షింపుము** *shikṣintu*. v. a.
To punish, chastise. To drill, teach,
instruct, కాపించు. అధ్యాపనముచేయుచు, అధ్యా-
పనముచేయు. **శిక్షితుడు** *shikṣitudu*. n. One
who is taught, drilled, instructed, trained,
or punished. అభ్యర్థుడు. శిక్షితుడు, శిక్షించు
బడినవాడు. A skilful man, శిక్షు.

శిఖ *shikha*. [Skt.] n. The point, తుప, tip.
sunmit, కాప. A crest, శేట్టు, కిక్. A
peacock's crest, పెమలిశేట్టు. A lock of
hair left on the crown of the head at
tonsure. శేట్టు. A flame, అగ్ని శాస్తం.
అందరే శిఖ అందుకుంటే కాళ్లు పట్టుకొనేవాడు
if it suits he is at the top; if it does not
he falls at one's feet. శిఖాబంధు-
ing a timeserver, a beggar on horseback
శిఖంజ.

శిఖంబ *shikhandam*.
n. The tail of a peacock. మయూ-
రశాలము, పెమలిపురి. Locks left on the
crown or the sides of the head at
tonsure, చూడము, పిల్లశేట్టు. కాకపిట్టము.
శిఖండి *shikhandi*. n. A peacock, పెమలి.
A peacock's tail, పెమలిపురి. An arrow,
కాము. A cock, శోడిపుంజు. The name
of the son of Drupada, who being at
first a female, the daughter of Drupada,
was (by force of tapas) metamorphosed
into a man, like Iphis, in Ovid. Com-
monly, a hermaphrodite. ద్రుపదకాక
కొడుకు, అడవికాక మగవాడుకాక యిద్దరినా
నందేమనిషి. A sort of Boa, commonly
called *చెండుతలపాము* a thick snake.

18
శివుఁ —

1258

శిల sila

(thereon) a stubborn person, a pertinacious wretch. పెండె మాడ్చుడు. శిఖా డిశము *sikhandi-kama* n. A peacock, పెమరి. A cock, కుక్కలము. A certain plant called *Abrus precatorius*. నల్లనరు పెండ. శిఖరము *sikharamu* n. The point, top, tip, peak, summit. వృక్షశ్రమ, పర్వతశ్రమము, కొండ. శిఖర *sikhari* n. A mountain. పర్వతము. A tree, వృక్షము. శిఖరికీ *sikhariini* n. A mixture of plantains or melons in curds with sugar and spices. పెమరిలను అక్షరక్రమములకుచ్చి చేసిపెడి. The name of a certain melodious metre. పుత్తరీశము. శిఖరికాస్తము *sikhari-hastamu* n. An attitude in dancing. అక్షరమణిశ్రమము. శిఖామణి *sikha-mani* n. The gem of a diadem, the crest, the principal jewel, చూడామణి. (As an epithet,) the noblest, finest, grandest. పురశిఖామణి the noblest of kings, the most glorious prince. శిఖావంతుడు *sikha-vantudu* n. A name of Śiva, అశ్వి. శిఖాపము *sikha-palamu* n. A peacock. పెమరి. శిఖా *sikhi* n. Fire, అశ్వి. A peacock, పెమరి. A cock, కొండ.

శిగువు *siguruu*. [Skt.] n. A tree called *Hyperanthera morunga*. ముగ్గురెత్తు.

శిరము *silamu*. [Skt.] adj. Sharpened, whetted. చాడియెను. Thin, weak, feeble, చచ్చలమైన. బక్కయెను.

శితి *siti*. [Skt.] adj. White, తెల్లని. Black, నల్లని. శిరికంఠుడు *siti-kanthudu* n. Lit. the Black-throated one; an epithet of Śiva, శివుడు.

శిథిలము *sithilamu*. [Skt.] adj. Slack, loose, flaccid, lax, relaxed, inactive, inert, inattentive, decayed. దృఢముకాని, చదవిన, పడులైన, మందమైన, బడిమైన. శిథిలి *sithili* n. A white ant. పుచ్చి. పెడ.

శివిముడు *sipi-nishtudu*. [Skt.] n. A bald-headed man, చుక్కలవాడు; an epithet

applied to Śiva, and Vishnu, శివుడు, విష్ణువు.

శిష *sipha*. [Skt.] n. A sucker or root growing down from the branches, కొండ. A branch, కొచ్చ.

శివక or శివక *shivika* [Skt.] n. A litter, or palanquin చుక్క.

శివరము *shivaramu*. [Skt.] n. A camp or encampment, దండదండనకడము.

శిర *sira*. [Skt.] n. Any tubular vessel of the body, a nerve, a vein, a tendon, an intestine, భవని. నడుము, ఈనె. శిరము, శిరస్సు or శిరసు *siramu* n. The head, top, తల. శిరసావహించు *sirasi-vahintu* n. v. a. To place on the head; to acknowledge the receipt of (orders, &c). అజ్ఞమణి సావహించి in submission to your command, obediently, submissively. శిరస్త్రము or శిరస్త్రాణము *sira-stramu* n. A helmet. ఇనుపనొలనులతోకట్టినకుట్టాయి, ముతలము, బాదుడికము. శిరోగృహము *sira-grhamu* n. A turret, an upper room. చంద్రకాల. శిరోజము or శిరోజునాము *sira-jamu* n. An hair on the head. తలపొయ్యి. శిరోధి *siridhi* n. The neck, పెడ శిరోధాణము a headache. శిరోమణి *sira-mani* n. A gem worn in the crest or on the head, చూడామణి.

శిరస్తావారుడు *sirastavaru*. [H.] n. The manager of a Revenue office or of a Civil Court; a Sheristadar.

శిరా or సిరా *sira* [H.] n. Indian ink, ink.

శిరము *sirumu* [Skt.] n. A kind of tree, *Acacia arisa*. నీలివనము.

శిల *ala*. [Skt.] n. A stone. పాపరాసు, రాసు The stone or plank of wood placed at the threshold of a house, గడపకిందొడ్డిపెట్టెకుకట్టు. శిలము ముట్ట built of stone. శిలాక్షరము *sil-aksharamu* n. Engraving, writing

on a rock. (Metaphorically,) an irrevocable promise. శాశిమాదతెక్కిన అశివము. One verse says నిలచిల్ల అమృతపానము. పలకెల్లబాటు: చలన శిలాజరువు or నీల-డిల్లు *sila-jatuvu*, n. Bitumen; red chalk. చెల్లెర్రాకు శేకము. శిలాపుష్పము *sila-pushpamu*, n. Storax or benzoin. ఘస్తిలము, పాచిద్రాచి. శిలారసము *sila-rasamu*, n. A tree called *Altingia excelsa* (Watta.) శిరోచ్ఛ్రయము *sil-ochchayamu*, n. A mountain. ఘస్తిలము. శిరోవ్యవసము *sil-oddhasanamu*, n. A funeral rite, in which a man's ghost is invoked to sit down on a particular stone and తిలోడికముల and వాసోదకముల are offered to it for nine days; on the tenth day they remove it by the rite of expulsion (ఉద్యాసము). చచ్చిన పరోహారు పాదములకు ఎత్తడమనే శిల్పము.

శిలము or సలము *silamu*, [Skt.] n. Gleaning, grain gleaned. పనికిలు ఏకాని శీలం చుట.

శిలంధ్రము *silindhramu*, [Skt.] n. The flower of the plantain tree అరిటిపువ్వు. A mushroom, *toadstool*, fungus, కుక్కనాడుగు.

శిలముఖము *sila-mukhamu*, [Skt.] n. A bee; an arrow. అలి, కుప్పెడి, బాణము.

శిల్పము *silpamu*, [Skt.] n. An art, any manual or mechanical art. చిత్తరువుచేయు డముమొదలైనవి. శిల్పి or శిల్పకారుడు *silpi*, n. An artist, artisan, artificer, mechanic, handicraftsman, పనివాడు. A painter, మచ్చి. A carpenter, చెడ్డెరి. A weaver, వారవాడు. (Usually) a stone-cutter, a sculptor, కారువాడు. శిల్పశాస్త్రము *silpa-shastramu*, n. A mechanical science: the science of Architecture. చిత్రాద్విగ్రహ గుంపించిపూసము

శివ *siva*, [Skt.] n. A jackal. కక్క. శివ or శివాలి n. An epithet of Durga, the wife of Siva. వాన్తర. శివ or శివుడు *shivah*, n. The

god Siva, the third member of the Hindu Triad. దుక్కుడు, శివంకరుడు or శివరాత్రి *shivankorudu*, n. One who confers happiness or fortune. శ్రీమంతుడు శుభితుడు. శివ బ్రాహ్మణుడు *shiv-brahmanudu*, n. A Brahmin of the Siva creed, a Saivite Brahmin, నింకారా. శివమతము or శివము *shiv-mata*, n. The Saiva sect or religion, శివము *shivamu*, n. Welfare, happiness, prosperity. శుభము, శుఖము, మాంశిల్లము. Inspiration by the deity or by an evil spirit; sposeession by a demon. అవేశము. నిమాడు or కాలాడు to play pranks as if possessed by an evil spirit. శివముపుట్టించు *shivamu-puttinisu*, v. a. To spur on, instigate, incite. పురికొలుపు, పుల్లంపెట్టు. శివరాత్రి *shiv-ratri*, n. A festival in honor of Siva held on the fourteenth day of the waxing moon in the month of Māgha as sacred to Siva. మాఘమాసకృష్ణపక్షి చతుర్దశిమాడు పచ్చే విహారబంధమైన ఉపవాసదినము. శివలింగము *shiv-lingamu*, n. The phallus worshipped as the emblem of Siva. శివుణ్ణి పూజచేయువారు. శివలోకము *shiv-lokamu*, n. The abode of Siva. దుక్కుడు ఉండు స్థానము. నిలలోక ప్రాప్తలైరి, లేక, నిలలోకములో పొంది they died; (this is a Saivite phrase.) శివవర్తి *shiv-veri*, n. Demoniac fury. అనేమిచేతచెచ్చినచిచ్చి. "మందిరశివవర్తియాపై ముడిమడిచిట్టినది శివమువహాదిన విడిచియురుకలేక బానిసయ్యెనుర." *Vaijānti*, iv. 45. శివ శివ *shiv-siva*, interj. O lord O lord! P. 1. 517. శివశక్తి *shiv-shakti*, n. A holy nun, a female mendicant. 23 మహాయాగురాలు. శివాలయము *shiv-alyamu*, n. A temple of Siva. శివునిగుడి.

శివాయి or సివాయి *shivaya*, [H.] adv. Except, extra, separately, besides, తప్ప.

శిశిరము *shishiram*, [Skt.] adj. Cold, frigid, chilly, freezing. తే. 2. n. Dew, frost, సహాయము, మయి. The dewy season, the

cold season, winter, మాఘపాక్షామాసములు.

శీతరకుడు *shira-karudu*. n. The moon. చంద్రుడు. శీతోపచారము *shira-upa-chara-mu*. n. Cooling, refrigeration, soothing, refreshment. ప్రోహితచారము.

శిశువు *shishuvu*. [Skt.] n. An infant, babe, baby, a child, the young of any animal, a calf, foal, pup, &c. బిడ్డ, పిల్ల, బాలకము, పిల్లము. శిశుబాల్యములు babies, children, and old people; this usually means Men, women, and children, i. e., every body. "నీచేరియింపకున్న శిశువేదం గ్రమ్మర సేలవో బుకుతా." URT. x. 63. **శిశుత్వము** *shishu-tva-mu*. n. Infancy, childhood, boyhood, pupilage. బాల్యము.

శిష్టము *shishtamu*. [Skt.] adj. Disciplined, trained. శిష్యునితనము, ఆజ్ఞాపింపబడిన. Obedient, docile, విధేయతగల, శాంతమైన, గురుశిష్యుల. Principal, eminent, ప్రధానమైన. "సృష్టిబుద్ధియట్టి శిష్టశివులకు." L. i. 45. **శిష్టాచారము** *shistha-acharamu*. n. A rule, an established line of conduct. తెలివిన పెద్దలనడపడి, సాధువ్యవహారము. **శిష్టి** *shisthi*. n. An order, 'command. అజ్ఞ. **శిష్టుడు** *shisthu*. n. One who follows traditional custom; a pious, holy, righteous, good or honest man. సాధువు, సద్వ్యవహారింపఁడు, సజ్జనానింపఁడు, సజ్జనుడు. One who is commanded, ఆజ్ఞాపింపబడినవాడు.

శిష్యుడు *shishyudu*. [Skt.] n. A disciple, pupil, scholar. విద్యార్థి, శిష్యునితనముచేయువాడు. శిష్యులైన the fees given to a spiritual guide. గురుశిష్యవ్యవహారము the proper behaviour of a disciple towards his master, docility. అయినకు శిష్యునింపఁజేరినది he has many followers. శిష్యునింపఁజేరినది a tour among one's pupils, a journey through the villages where one's disciples live.

స్త్రు or **సీస్తు** *sisru*. [H.] n. A land tax, assessment, పన్ను.

స్థాని *sthanu*. [H.] adj. Triennial.

శి శి

శీతరము *st-karumu*. [Skt.] n. A drop of water, a sprinkle, thin rain. అనుభవము, తులన.

శికు *shiku*. [Bog. 'sick'] adj. Sick. n. Sick-ness. అశుకు శికునాదుడు he is unwell.

శీఘ్రము *shighramu*. [Skt.] n. Speed, quickness. వేగము, త్వర. adj. Quick, speedy, rapid, swift. వేగముగల. త్వరగల. **శీఘ్రముగా** *shighramu-ga*. adv. Rapidly, quickly, hastily, త్వరగా, వేగముగా. **శీఘ్రతరము** *shighra-taramu*. adj. More rapid, quicker, మిక్కిలిత్వముగల.

శీతము *shitam*. [Skt.] adj. Cold, chilly, frigid. చల్లది. n. Coldness, chilliness. చల్లన. **శీతరకుడు** or **శీతాంశుడు** *shita-karudu*. n. The moon. చంద్రుడు. **శీతజ్వరము** *shita-jvaramu*. n. Ague, fever accompanied by shivering. **శీతమట్టి** *shita-dukki*. n. Ploughing a field in winter against sowing next spring, ఎండకాలములో విత్తడమునై వానకాలములో దున్నియుండవలెను. **శీతవర్గము** *shita-nagamu*. n. The cold mountain, i. e., the Himalaya. **శీతభేది** *shita-bhedi*. n. A slimy diarrhoea or dysentery. **శీతలము** *shitalamu*. n. Coldness, cold, coolness, chilliness, frigidity. చల్ల, శైత్యము. adj. Cold, శీతని.

శీఘ్రపు *shighruvu*. [Skt.] n. Nectar; the juice of flowers; spirit distilled from molasses. అమృతము, మోరందము, మద్యము.

శీర్షము *shirumu*. [Skt.] adj. Thin, slender, emaciated, lean; dry, withered, decay. కృశమైన, ధీనమైన, కుష్టుమైన.

శీర్షము *shiramu*. [Skt.] n. The head. శిరస్సు, తల. **శీర్షకము** *shirhakamu*. n. A helmet. శిరస్త్రాణము, ఇనుపకాములతో మట్టినకాము.

శీలనము *shilanamu*. [Skt.] n. An examination, పరీక్ష.

శీలము *śīlamu*. [Skt.] n. Nature, disposition, character; good conduct or disposition, good character; purity. స్వభావము, పరిష్కృతము, పరిశ్రమశీలము, చారము. **శీలత** or **శీలత్వము** *śīlata*. n. Disposition, quality, nature. భజశీలత timidity. **శీలవంతుడు** or **శీలవంతుడు** *śīla-vantudu*. n. A man of good conduct or disposition. సహచరవంతుడు. **శీలించు** *śīlinṣu*. v. a. To accustom, to practise, వాడుకపరుచు. To examine, పరీక్షించు **శీలుడు** *śīludu*. n. (In composition,) one who is possessed of, or endowed with, he who practises or is versed in. స్వభావముగలవాడు. భయశీలుడు a timid man.

శు శబ్ద

శుంక or **శుంకుడు** *śuntha*. [Skt.] n. A blockhead, మూఢుడు. వాడు ముగ్ధశుంకుడు he is extremely stupid.

శుంఠి *śunthi*. [Skt.] n. Dried ginger. పొడి, ఉజ్జరేణి మొదలెట్టి అల్పపుకొమ్మ.

శుంఠ *śunda*. [Skt.] n. An elephant's trunk or proboscis. ఏనుగు తొండము. **శుండా** లు *śundālumu*. n. An elephant. ఏనుగు

శుంభత్ *śumbat*. [Skt.] adj. Shining, splendid. ప్రకాశించే.

శుకము *śukamu*. [Skt.] n. A parrot. పింక. **శుకవాసము** *śuka-nāsamu*. n. A tree, *Bignonia indica* or *Sesbania grandiflora*, తెల్లబావి, దుండీగము. **శుకవాసము** *śuka-vāśudu*. n. Lit. he whose steed is a parrot, an epithet of Manmadha.

శుక్కు *śukku*. [Skt.] n. Sorrow, grief, distress, regret. మనఃవ్యర్థ. కోరిక, విక.

శుక్లము *śuklamu*. [Skt.] adj. Pure, clean, bright.

శుక్లి *śukli*. [Skt.] n. A pearl oyster. మత్తెలు దన్ను. Any shell. నల్లు. **శుక్లిజము** *śukli-jamu*. n. A pearl. ముత్యము. **శుక్లిమంరిను** the name of a hill.

శుక్రుడు *śukrudu*. [Skt.] n. The planet Venus or its one-eyed regent who was the Guru of the Asuraa, బ్రహ్మగరుడు. **శుక్ర వారము** *śukra-varamu*. n. Friday. భువనము. **శుక్రశిష్యుడు** *śukra-śishyudu*. n. An Asura, అసురుడు.

శుక్ల *śukla*. [Skt.] n. The name of a Hindu year.

శుక్లము *śuklamu*. [Skt.] adj. White. తెల్లని. n. Whiteness, తెలుపు. Semen, రేకులు. శుక్లవృష్టు *Spermatorrhoea*. **శుక్లవర్ణము** *śukla-varṇamu*. n. White colour, శ్వేత వర్ణము. **శుక్లపక్షము** *śukla-pakṣamu*. n. The fortnight of the moon's increase. చంద్రవిధివారము.

శుచి *śuchi*. [Skt.] adj. White, pure, purified, cleansed, clean; pious, తెల్లని, పరిశుద్ధమైన, నిర్దలమైన. n. Whiteness. తెలుపు. Purity, purification. పరిశ్రుతి. **శుచికరము** *śuchi-karamu*. adj. Cleansing, purifying, పరిశ్రుతుచేసే. **శుచికర్మము** *śuchi-karmudu*. n. He who is purified, or free from impurity, పరిశుద్ధుడు.

శుద్ధము *śuddhamu*. [Skt.] adj. White, తెల్లని. Pure, clean, stainless, పరిశ్రుమైన, నిర్దలమైన. Unmixed, unadulterated; entire, complete. Total, downright, absolute, mere. పరిశుద్ధమైన. శుద్ధపరిశుద్ధతము pure Sanskrit. శుద్ధవ్రతి a faultless or true copy. శుద్ధబుద్ధము an utter falsehood. శుద్ధలోభి a perfect miser. In music it means devoid of variations: as శుద్ధకాంధీ the melody or theme of the Kambodi air. శుద్ధశ్రుతియు absolute scale. శుద్ధశ్రుతియకాపము a written instrument of absolute scale. n. Whiteness, తెలుపు. The bright lunar fortnight. శుద్ధపంచమి the fifth day of the bright lunar fortnight. **శుద్ధముగా** *śuddhamu-ga*. adv. Wholly, entirely, completely, utterly. పరిశ్రుతి, యాపకము. శుద్ధము

శుకన *suddh-antamu.* n. A harem or seraglio; the private or women's apartments in a palace. అంతఃపుష్పం. The king's wife or concubine. అంతఃపుష్పం. శుద్ధి *suddhi.* n. Purity, cleanness, purification, పవిత్రత. నిర్దోషము. వాక్కుశుద్ధి purity of speech. వాక్కుశుద్ధి successful practice, as that of a skilful physician. ఆత్మశుద్ధి or భావశుద్ధి spiritual purity, cleanness of heart. చింతమల్లెలు తెచ్చింది అతనికి శేవాశుద్ధి చేయించినారు they got a cane and purified his body, i. e., gave him a thrashing. శుద్ధీకరించు *suddhi-karimpu.* n. Cleansing, correction, emendation. పరిశీలించు. శుభ్రుడు *sudhru.* n. A pure or holy man.

శుభ్రము *sunakamu.* [Skt.] n. A dog. శుభ్ర. శుభ్రమున ద్రవించు to brand one with the figure of a dog. శుభి *sunā.* n. A bitch, అడవిశుభ్ర.

శుభము *subhamu.* [Skt.] adj. Good, happy, lucky, blessed, fortunate, సంకల్పకరమైన, కల్పకరమైన. n. Good fortune, welfare, any auspicious ceremony. సంకల్పము, సంకల్పమైన కార్యము. శుభకార్యము or శుభకార్యమునము a happy or auspicious affair, a happy occasion or festival. శుభసూచన a favourable omen. శుభవార్త good news. శుభమస్తు let it prosper. శుభాశుభములు good and evil. శుభకృత్తు *subhakrittu.* n. The name of a Telugu year. శుభరేఖ *subha-rékha.* n. A letter containing happy news of a wedding.

శుభ్రము *subhramu.* [Skt.] adj. White, fair, bright, shining, pure, clean. తెల్లని, ప్రకాశముగల, పవిత్రమైన. n. Whiteness, purity, cleanliness. శుభ్రపదము, పవిత్రత. శుభ్రముచేయు *subhramu-cheyu.* v. a. To clean, purify, పవిత్రముచేయు శుభ్రాశువు *subhra-asuvu.* n. The moon. చంద్రుడు.

శుల్కము *sutka.* n. [Skt.] n. A toll, duty, impost, డుకము. The present bestowed

on a bride by her husband. Purchase money given to a bride's parents. Earnest money. ఓడి, తిలము. వివాదశుల్కము a wager or stake for the victor in an argument.

శుశ్రూష *susrusha.* [Skt.] n. Service, serving. సేవ.

శుష్కము *sushkamu.* [Skt.] adj. Dry, dried. ఎండిన. Mere, groundless, causeless, unprofitable. ఎట్టి. కేవలము. శుష్కన్నము dry bread. శుష్కపరామము empty flattery, mere compliments. శుష్కదుర్ముడు one who is utterly poor, a mere beggar. శుష్కదైరము groundless enmity, mere spite. శుష్కశోధనము mere weeping. శుష్కపరామము entire fasting. శుష్కము *sushkamu.* v. n. To become dry, lean or poor. ఎండిపోవు.

శూ *śū*

శూకము *śukamu.* [Skt.] n. The awn or beard of barley, rice, &c. నీమల్లు. An insect's bristle or sting. A scorpion's sting. తీమి. శూకకీటము *śuka-kīṭamu.* n. A scorpion, పల్లకీ. శూకముక *śuka-jambuka.* n. A thorny plant, called guilandina bonducella, ముడిచీ, గచ్చెచ్చు. శూకభాగ్యము *śuka-bhāgyamu.* n. Awned or bearded grain. నువ్వుధూమదులు.

శూద్ర *śūdra.* [Skt.] adj. Belonging to the Sudra caste. వాలుగనూరివారి వంశంపైన. శూద్రకుల or శూద్రములు a low word, a vulgar phrase. శూద్రదేవత a rustic god or deity, as Potarazu or Poleramma. శూద్రగ్రంథము a poem written in a mean style, an illiterate book. శూద్రత or శూద్రత్వము *śūdrata.* n. The condition of a Sudra. శూద్రుడు *śūdrudu.* n. A man of the fourth caste, a Sudra. శూద్రురాలు *śūdra-rālu.* n. A woman of the Sudra caste. వాలుగనూరిస్త్రీ.

శూన్యము *śūnyaṃ* [Skt.] adj. Empty, void, blank, lonely, deserted, destitute of, కష్టము, ఇల్ల, పొడవైన దిరిగివున్న. నాడు. **శూన్యహస్తమై** empty handed. **శూన్యవిహారము** a lonely wilderness. n. A dot, spot, oipber. Vacuum: nothing. కున్న, శూన్యము, శేమ. Witchcraft, sorcery. పంపు. **శూన్యమట్టు** to injure or kill by sorcery, పంపుచేయు. **నల్లశూన్యము** the black art. **శూన్యశక్తి** *śūnya-kṛti*. n. A sorceress or witch, పంపుచేసేదీ. **శూన్యగాడు** *śūnya-gaḍu* n. A sorcerer, a wizard, an enchanter, పంపుచేసేవాడు. **శూన్యపుటామ్మ** *śūnya-pu-bomma*. n. An effigy. **శూన్యవాదము** *śūnya-vādamu*. n. Atheism. **శూన్యవాది** *śūnya-vādi*. n. An atheist. వాడినాడు. **శూన్యుడు** *śūnyudu*. n. (In composition.) one destitute of, చిహ్నము. వాడు జ్ఞానముగను he has no wisdom చిహ్నశూన్యుడు one who has no wit or genius.

శూర *śūra*. [Skt.] adj. Pertaining to a hero. **శూరత్వము** or **శూరత** *śūratam*. n. Heroism, courage, bravery, valour. **ఆంధ్రశూరత్వము** enthusiasm at the outset. **శూరుడు** *śūrudu*. n. A hero or champion. చలనానామముగలవాడు, పీరుడు. **ఆంధ్రశూరుడు** he who is vigorous only at starting.

శూర్పణఖ *śūrpaṇkhā*. [Skt.] n. The name of a female demon, శూరపాక్షి, చుప్పవాకి.

శూర్పము *śūrpaṃ*. [Skt.] n. A winnowing basket. శేమ.

శూల or **శూలము** *śūla*. [Skt.] n. A darting or throbbing pain, a racking pain, a twitch, కొట్టి, కొటు. పక్కశూల a stitch in the side. కడుపుశూల the colic. పొద్దుశూల pain or distress of mind. **శ్రూణశూల** insuspiciousness. **శూలము** *śūlam*. n. A sharp pointed weapon, a lance, pike, or dart; an iron pin or spit; a stake for impaling. A trident. పూక,

కొడు, శ్రీశూలము. "శూలవృక్షమితి శూలము." A. iv. 285. "శూలాక్షుడైనవాడి కూర్పుచేసి." Pal. 374. **శూలపాణి** or **శూలధరుడు** *śūla-paṇi*. n. i. e. one who bears the trident, an epithet of, Siva, ఇవుడు. **శూలవ్యాధి** *śūla-vyādhi*. n. Piercing pain in the side, కడుపుకొట్టి. **శూలశీలము** or **శూల్యము** *śūla-śīlamu*. adj. Roasted on a spit. పంపు పూకముచు క్రుచ్చి పక్కముచేసి. **శూలి** *śūli*. n. One who bears a trident, an epithet of Siva, చుచ్చుడు.

శృంగ శ్రీ

శృంఖలము *śrīṅkhalamu*. [Skt.] n. A chain or fetter, especially for an elephant; a chain of silver worn as a man's girdle or zone. పంకల. ఏమనుపంకల, ముగిసినపంకల. **శృంఖలి** *śrīṅkhali*. n. A certain shrub, శృంఖలము, కొరమిడిచుచ్చు.

శృంగము *śrīṅgamu*. [Skt.] n. A horn, a trumpet. పశుశాఖాచ్చు, బూర. A peak, the summit of a mountain. కొండకొచ్చు, పర్వత శిఖరము. **శృంగధంకముచేయు** to crush one's pride. **శృంగి** *śrīṅgi*. n. A horned animal. కొచ్చులగలబంతువు. **శృంగిణి** *śrīṅgiṇi*. n. A cow, పంతు.

శృంగలేరము *śrīṅga-lēramu*. [Skt.] n. Ginger. ఇల్లము

శృంగాలకము *śrīṅgālakamu*. [Skt.] n. A place where four roads meet. వాము ప్రామాణికమైనదా. An aquatic plant called *Trapa bispinosa*, పరికల్ప.

శృంగారము *śrīṅgāramu*. [Skt.] adj. Beautiful, handsome. అందము. n. Ornament, decoration, beauty. Passion, love. అలంకారము, అందము. బాస వికారము వైట శృంగారము inside foul, outside fair. శృంగార భావము love, amorousness. **శృంగారకావ్యము** *śrīṅgāra-kāvyaṃ*. n. Polite

literature, a romance or novel in verso. శృంగారపురుషుడు or శృంగారి *śringara-purusuḥ*. n. A gallant, a beau, a handsome man. శృంగారవతి *śringara-vati*. n. A fine or beautiful lady, a belle. శృంగారవనము *śringara-vanam*. n. A park, a pleasure garden. ఉద్భాసము, శృంగారిండు *śringarīṇan*. v. a. To adorn, decorate. అలంకరించు, అ సుకరిని శంపెను శృంగారిండు చెప్పినాడు betold the story with some decorations or improvements.

శృంగి See under శృంగము.

శ్రీ ౪౪

శ్రీ or నెచ్చి *śrī*. [H.] n. A candlestick, a lampstand, దీపస్తంభము.

శ్రీ ౪౪

శ్రీభరము *śrībharam*. [Skt.] n. A chaplet for the head. సికవండ, కాసికవండ. భారము కట్టిగా కట్టిన చూరవండ. చంద్రభారము he who is crowned with a crescent, i. e., Siva. శ్రీభరముని *śrībharam-agn*. v. n. To be prepared or ready. సిద్ధము. అది శ్రీభరమైనది it is ready. శ్రీభరిండు *śrībhariṇan*. v. n. To acquire greatness, గొప్పవుడు.

శ్రీధారి or శ్రీధారిక *śrīdhārī*. [Skt.] n. A flowering plant called *Nyctanthes arbor-tristis*. పల్లవారి.

శ్రీముఖి *śrīmukhi*. [Skt.] n. Understanding, intellect. బుద్ధి, మతి.

శ్రీ or నేరు *śrī*. [H.] n. A seer, a weight of eight palms or ten ounces, or about a quart in measure. ఎనిమిదిరములుయెత్తు. కర్పాశ్రీ the same more definitely. మర్కాశ్రీ the large seer which contains three ordinary seers or twenty-four palms. మూశ్రీ one-fourth of a vika.

శ్రీధర or నేవధి *śrīdhari*. [Skt.] n. A treasury, నిధి.

శ్రీమము *śrīhamu*. [Skt.] n. The rest, residue, remainder, remnant, what is left, omitted or rejected, మిగులు. దిశ్యశ్రీమము the remains of a funeral offering. శ్రీమశ్రీమము eating the leavings of a dinner. అశ్విశ్రీమము, శోకశ్రీమము, యూశ్రీమము, క్రోధశ్రీమము the remnants of fire, of a disease, of a debt, and of a quarrel. శ్రీమోహనశ్రీమము passion supplies the want of argument. శ్రీమశ్రీమము to fill up a deficiency, to supply what is wanting. శ్రీమత or శ్రీమత్తము *śrīmata*. v. Obsequiousness, submission. రాజ్యము. "నిశ్చయశ్రీమము శ్రీమము." T. pref.

3. శ్రీమభాగము *śrīha-bhagam*. n. The remaining part. మిగుల. శ్రీమష్ట *śrīha-śaṣṭhi*. n. The grammatical phrase for యశ్చ "of." It signifies the *superfluous* form because *వాయు* and *వాయుశ్చ* mean the same. శ్రీమిండు *śrīhina*. v. n. To remain as a balance, to be over and above, మిగులు. శ్రీమింత *śrīhinanta*. adj. Remaining, left over, మిగిలిన. శ్రీమిందనామ్య the remainder. శ్రీమిందనామ్య the rest of the people. శ్రీమలు *śrīhulu*. n. plu. (In composition,) the rest, the remainder of the people, మిగిలినవారు. వశశ్రీమలు the survivors.

శ్రీమదు or అది శ్రీమదు *śrīmadu*. [Skt.] n. The name of the great dragon, the king of serpents, దివ్యశ్రీమదు. అనంతము. శ్రీమనాథము *śrīha-nāthanam*. n. A serpent throne used for conveying the image of Vishnu. మర్కాశ్రీమనాథము. శ్రీమయము *śrīha-payanudu*. n. Lit. one who has Sesha for his bed; an epithet of Vishnu. శ్రీమతలము or శ్రీమత్రి *śrīha-chalamu*. n. A name of Tirupati. తిరుపతి.

For this

శ్రీష్యుడు *śrīṣhyuḍu*. [Skt. from శ్రీశ.] n. A new disciple. శ్రీకృష్ణ చదువనారంభించిన శిష్యుడు.

శ్రీరక్తము *śrīrakṣam*. [Skt. (from శీరము.) n. Cold, coldness, chilliness, a cold or catarrh. శీరము, శీలము, adj. Cold. శీరమున. శ్రీరక్తమునందు to take or catch cold. శ్రీశీర్షిమారము cooling, refrigeration, the ceremony of offering rosewater, sandal paste, flowers, &c., to alleviate heat. శూన్యశీర్షిమారములు empty civilities.

శిథిల్యము *śaithilyam*. [Skt. from శిథిలము.]
n. Blackness, looseness, flaccidity, dilap-
idation, ruin. శిథిలత, శిథిలత్వము, విచ్ఛిన్నత.

శ్రీ సేనుడు *saineyudu*. [Skt. from శని, Jn.
Lit. the son of Saturn. An epithet of
Skand, the younger brother of, Krishna.
శ్రీ సేనుడు సేనాశ్రమం.

శైవము. *saibikudu*. [Skt. from శైవి.] n. A palanquin bearer. పల్లెహోయనాడు, శోయ, శైవ. “హోయగానంబలంబులపల్లెట, పల్లెతనా యిరువు వేయక శైవములు.” KP. viii. 32.

Devan saloma. [Sk. from *to*.] n. A mountain. ಪರ್ವತ. *Devan sala-kanye*. n. Lit. the mountain-born virgin; an epithet of Parvati. ಪರವತಿ. A. vi. 194.

శ్రీలక్ష్మకు *śrī-lakṣmīku*. n. Lit, one who has a mountain for his bow; an epithet of Śiva. శ్రీరాముడు *śrī-rāmaḍu*. n. A lion. సోమము. శ్రీరేయసు *śrī-rēyasu*. n. Rock-salt, రాతిరప్పు.

బిలువము *bilvashamru*. [Skt.] n. The
Bael or Bilva tree, *Ægle marmelos*,
బిల్వము, ములేడుపెట్టు.

కైలాసి. *kalāsiki*. [Skt.] n. An actress, a female performer. లుకకై. వేషకై.
 "నాడుమ్మ భుంధువముచొటన్కొంటు, పద్మనాభి
 యటన్కొంటు, నానవలంబిదునుగానయే కైలాసి

పాదసంక." M. iv. ii. 153. "రాత్రికైలాసి
కీర్తి." Vaid. iv. 22. పీ. రాత్రియనకు
చాల్యస్తీ. కైల్యాసుడు *kaishushu*. n. An
actor, a dancer. The bandmaster who
beats time. నటకు, నటనవాడు, ఆటా
డు, రాళ్ళదారుడు. "ప్రాశస్త్యంఘటనగ్రంథం
రణకైలాసే." P. ii. 415. "అయతీకైలాసి కైలా
మలయ." ib. iv. 357.

శైవము *śaivismu*. [Skt. from శైవ.] adj. Relating to the god Śiva, Śaivite, శైవము ధర్మము. n. The Śaiva religion or sect. **శైవమర్మము**, శైవచారములు the manners and rites of the Śaivites. **శైవశ్రమము** the title assumed by the Jangams or Lingayats. **శైవుడు** *śaivudu*. n. A worshipper of Śiva. శైవమర్మముడు, శైవశ్రమముడు one who belongs to the Jangama creed. అశైవశ్రమము a Brahmin of that sect.

శైవలము or శైవాలము *saivalamu.* [Skt.]
n. A kind of aquatic plant or weed.
Vallisneria spiralis. నాక, పిడిచాది. శైవ
లిని *saivalini*, n. A river. చది, ఏరు. "శైవి
నీరమతేనగ శైవినీనివయలున్న మున్నా నింఘ-
రిపారి విహారచక్కారమచ్చె." Vasu. ii. 183.
"XXXV శైవినీదక్షిణద్వారందరక." Parij.
v. 38.

శ్రీవమన శాశ్వతము. [Skt. from శశువు.] n.
Infancy, childhood. శశువ్యము, బాల్యము. శ్రీ
శశువీడు childish sports.

23 80

శాంతి, సాంతి or శాంతిశామ్ *saṁthi*. [from.
Skt. శాంత.] n. Dry ginger.

80-

శోకము శోకము. [Skt.] n. Grief, sorrow, affliction, దుఃఖము. పుత్రశోకము grief for the loss of a son. శోకించు శోకించు. v. n. To sorrow, grieve, దుఃఖించు. శోచనము శోచనము. n. Grieving, దుఃఖించు.

శోచితము *śochitam*. [Skt.] adj. Lamented, grieved, afflicted, దుఃఖితమైన. **శోచితము** *śochitam*. [Skt.] adj. Lamentable. దుఃఖించదగిన.

శోభిషు *śobhiṣu*. [Skt.] n. Splendour, light, lustre, శేషిషు. **శోభిషేతుడు** *śobhiṣēṭuḍu*. n. An epithet of the god of fire. అగ్ని దేవత.

శోణము *śōṇamu*. [Skt.] adj. Red. ఎర్రని, అరుణమైన. n. Redness. **శోణరత్నము** *śōṇa-ratnamu*. n. The ruby. రంభ. **శోణిరము** *śōṇiramu*. n. Blood. రక్తము, నెక్తరు.

శోఠము *śōṭhamu*. [Skt.] n. Swelling, వాపు శోగము.

శోధించు *śōḍhincu*. [Skt.] v. & To purify, cleanse, refine; to search, examine, investigate, నిర్ణయించుచు, కుప్పించు, వెదకు. "వశంశోధించునవశతమశోధించి." DRK. page 262. **శోధించుడు** *śōḍhincudu*. n. A searcher, inquirer; a critic, a man of genius; an inquisitive man. చక్కగా నివర్తించువాడు. **శోధనము** or **శోధన** *śōḍhanamu*. n. Cleaning, purifying, correcting; a search, trial, investigation, కుప్పించుచు, పరీక్షించుచు, వెదకుచు. రాత్రి రాజు నగరశోధనచేసినాడు the king went incognito through the town by night. **శోధనపత్రము** *śōḍhana-patramu*. n. A table of errata. కుప్పనపత్రము. **శోధిని** *śōḍhani*. n. A broom. నీపురుకట్ట, సద్బుద్ధి. **శోధితము** *śōḍhitamu*. adj. Purified, cleansed, refined. Examined, searched. ఎర్పించుచు బడిన. పరిష్కృతమైన, వెదకబడిన. **శోధ్యము** *śōḍhyamu*. adj. Fit to be searched. వెదకదగిన. "శోధ్యస్థానముల చూడబడిన." Anir. iii. 148. శోధ్యస్థానములు places where he is likely to be found.

శోఢ *śōḍha*. [Skt.] n. Swelling or intumescence. వాపుశోగము. పిత్తిశోఢ swelling of the body caused by bile.

శోభ *śōbha*. [Skt.] n. Lustre, radiance, light, splendour, beauty. ప్రభ, కాంతి; రాజ్యము. **శోభకృత్తు** *śōbhakṛttu*. n. The name of a year. **శోభనము** *śōbhanamu*. adj. Auspicious, propitious; shining; handsome. మంగళమైన, ప్రకాశమైన, అందమైన. n. Happiness, good fortune. The consummation of a marriage. ముగించు, విశేషము. **శోభనముచేయు** to finish or complete a marriage. **శోభనములు** *śōbhanamulu*. n. plu. Songs, each foot of which has the word శోభన as a chorus, వచనపాటలు. "అక్కరశోభనములు శోభనములు భవశోభ మొదలైనపాటల దశనము." S. i. 483. **శోభనాక్షరి** grains of raw rice, made yellow with turmeric and sprinkled on the heads of persons with a benediction on auspicious occasions. పశుపురానిన ముక్క విరగవనియ్యము. **శోభించు**, **శోభిల్లు** or **శోభిలు** *śōbhincu*. v. n. To shine, be splendid. ప్రకాశించు. **శోభితము** *śōbhitam*. adj. Beautified, decorated. అలంకరింపబడిన, విభూషితమైన. Bright, splendid. **శోభితత్వము** *śōbhitatvam*. n. Splendor, lustre. ప్రకాశము, శేషిషు. "శోభితమిది." M. XIII. iv. 402. **శోభితుడు** *śōbhitudu*. n. One who is decorated, అలంకృతుడు. **శోభితురాలు** *śōbhiturālu*. n. She who is adorned. అలంకృతురాలు. కుంకుమశోభితురాలయిన మా ఆక్క my sister who is adorned with the red powder on her forehead.

శోష *śōsha*. [Skt.] n. Drying up, ఎండదము. Fainting, faintness. అసరములేండునాని శోగముచేతనానివచ్చేనాక్క. పక్షికంఠశోషనాని యేలేదు this is mere waste of breath. **శోషణము** *śōṣhanamu*. n. Drying up. ఎండదము. **శోషము** *śōṣamu*. n. Drying, dryness. Fainting, శోషిల్లుట. Pulmonary consumption. Intumescence, swelling. క్షయశోగము, వాపుశోగము **శోషించు**, **శోషిల్లు** or **శోషిలు** *śōṣincu*. v. n. To be dried up, to become dry, lean, thin, poor. ఎండిపోవు, కుప్పించు. To faint,

కొంక saunthyā

1267

శ్రద్ధ śradhdhā

అవలమము శీః అనుబద్ధముని శోకము చేత నాది మూర్ఛ
పాపు. శోకేంద్రీయము saunthyapāpū. v.
a. To cause to dry up, ఎండిపోయి.

శౌ saū

కొంకము saunthyam. [Skt. from శౌ.]
n. Blockishness, stupidity. జడత, శంక
త్వము. మూఢత్వము.

కొండికు saundikudu. [Skt.] n. A dealer
in spirits. మద్యదీవి, హారాయి అమ్మవాడు.

కొండుడు saundulu. [Skt.] n. One who is
able or versed in. సమర్థుడు. జగత్త్రాణకొండుడు
he who is able to rule the universe.

కొకము saukamu. [Skt. from శుకము.] n.
A flock of parrots. చింతకలశంపు. A v. 134.

కొక్కిము saukikamu. [Skt. from శుక్తి.] adj.
Made of oyster shell. మత్స్యరచిత్తశోభన.
“శుక్తిరాయకాదుడు, హిరణ్యుడు.” M. II. ii.
117.

కొదము sauchamu. [Skt. from శుచి.] n.
Purity, cleanness, purification, శుద్ధి,
పాఠశుద్ధిము.

కొరి sauri. [Skt. from శూరి.] n. Lit.
the hero; an epithet of Krishna, కృష్ణుడు.
కొర్యము sauryamu. n. Heroism, pro-
weess, valour, bravery, courage. శూరిత్వ
ము, పరాక్రమము. కొర్యుడు sauryudu. n.
A man of valour, a hero. ఎవరికొర్యుడు
a man of great valour.

కొల్లుడు or కొల్లిముడు sanikudu. [Skt.
from శాన్తిము.] n. A superintendent of tolls
or customs, a custom house officer. శాం
కరి.

కొల్లికుడు saulikuudu. [Skt.] n. A copper
smith, or brazier. కొంకరవాడు, రాసిపనివాడు.

శ్మ śma

శ్మశానము, శ్మశానధామ or శ్మశానా
టిక śmaśānamu. [Skt.] n. A cemetery,
a place where corpses are burnt or
buried. వల్లవాడు. బలిమిట్ట. శ్మశానశైలా
శ్మము “Cemetery-seriousness.” the brief
impression made on the mind by the
sight of a cemetery.

శ్మశ్రువు śmaśruvu. [Skt.] n. Beard,
whiskers, moustaches. శ్మము. మిషాలు.
రక్తశ్మశ్రువు red whiskers.

శ్యా śyā

శ్యామ śyāma. [Skt.] n. A girl or maid
under sixteen. పదునారేళ్లపడుచు, యౌవన
సర్వస్థురాలు. శ్యామము or శ్యామలము
śyāmamu. adj. Of a dark tint, dark blue,
black, green, నీలమైన, అకుపచ్చేది. తమ
శ్యామలము growing as a gloomy tree.
n. A dark tint, dark blue, black, green,
నీలవర్ణము, అకుపచ్చే. శ్యామలతర్వము
śyāmalatāmu. n. Blackness, a dark com-
plexion, నైర్మము. శ్యామక śyāmaka. n.
Blackness. నైర్మము. Darkness, చీకటి.
Swa., ii. 29.

శ్యే śyē

శ్యేవము śyēnamu. [Skt.] n. A hawk,
falcon. షే.

శ్ర śra

శ్రద్ధ śradhdhā. [Skt.] n. Wish, desire, care,
attention, diligence, zeal. ఆసక్తి. ఇచ్ఛ.
Faith, devotion, attachment, నిష్ఠాసము.
వాసిక వదుతులో శ్రద్ధలేదు he is not diligent

in his studies. శ్రద్ధాశుభ్ర *śraddha-śubhru*.
n. One who is faithful, zealous, eager,
attentive, ఆసక్తిగలవాడు, ఇచ్చగించువాడు.

శ్రమ or శ్రమము *śrama*. [Skt.] n. Labour,
toil, trouble, distress, hardship, diffi-
culty, fatigue, weariness, అలసట, ప్రయా-
సము, కష్టము, తొందర. Practice, అలవా-
టు. “శ్రమముగై యేనుసకలంబులెక్కడు
కెనకేము.” భార. కర్ణ. ii. Exercise, దేహ-
దృష్టమునకైచేయు పాము. శ్రమవడు *śrama-*
padu. v. n. To be troubled, distressed,
annoyed; to take pains. శ్రమపెట్టు *śrama-*
pettu. v. a. To trouble, pain, plague, tor-
ture, annoy. తొందరపెట్టు, దానించు. శ్రమ
డు *śramudu*. n. He who is tired or
fatigued. అలసినవాడు. Anir. iii. 49.

శ్రవణము *śravanam*. [Skt.] n. The ear.
Hearing, listening. చెవి, వివడము, వినికిడి.
శ్రవణేంద్రియము the sense of hearing. శ్రవ-
ణు or శ్రవము *śravamu*. n. The ear.
చెవి. P. i. 466. శ్రవణీయుము *śravanyu-*
mu. adj. Worthy to be heard, fit to be
heard, audible.

శ్రా శ్రా

శ్రాంతము *śrāntamu*. [Skt.] adj. Refreshed.
విశ్రాంతిపొందిన. శ్రాంతి *śrānti*. n. Refresh-
ment, rest, calm, peace, తిరుగు, విశ్రాంతి.
శ్రాంతుడు *śrāntudu*. n. One who is
refreshed or at rest, విశ్రాంతిపొందినవాడు.

శ్రాద్ధము *śrāddham*. [Skt. from శ్రద్ధ] n. Fu-
neral ceremonies or obsequies, observed at
various fixed periods, consisting of offer-
ings with water and fire, to the gods and
manes, and gifts and food to the relations
pūṇas, and assistants Brahmins. చిత్త
కర్మము, పితృకర్మముగా దేశకాలవిధిక్రమ ప్రాప్త
హోమము. ఏకాదశ్య శ్రాద్ధము a funeral cere-
mony observed eleven days after a per-
son's death. నిత్యశ్రాద్ధము daily funeral
ceremonies for a year after a person's

death. ధర్మశ్రాద్ధము the funeral cere-
mony observed every new moon. షష్ఠశ్రా-
ద్ధము a funeral ceremony in the
sixth lunar month. సహింద్రాద్ధము or సహి-
ందీరణము a funeral ceremony in which
the balls of rice offered to the deceased
individually and collectively, are blend-
ed together. శిశ్యశ్రాద్ధము a funeral cere-
mony celebrated in a holy place. శాంత
శ్రాద్ధము an offering made to the manes
of deceased ancestors on solemn occa-
sions. పితృశ్రాద్ధము money distributed
in charity as an offering to the manes.
అమశ్రాద్ధము uncooked ingredients distri-
buted as above said. అన్న శ్రాద్ధము cooked
food served out to guests as aforesaid.
ఫలశ్రాద్ధము obsequies performed to a
waterjar, which bears the name of a
man's living wife, whom he divorces by
breaking the jar. వానికి శాంతము పితృశ్రా-
ద్ధము చేస్తే శాంతి ఆ పని అనుభవపరమైనది
ఉండలేదు unless you grease his palm, I
think that business will not be settled in
our favour. శ్రాద్ధ దేవుడు *śrāddha-devudu*.
n. Yama, the god of death. యముడు.

శ్రావణము *śravanam*. [Tel. for శ్రావణము.]
n. The pincers or nippers used by
goldsmiths. కంఠలవాని అయిదములలో
కొటి.

శ్రావణము or శ్రావణమాసము *śra-
vanamu*. [Skt.] n. The fifth lunar month.
అయిదముల. శ్రావణాలాహర్యము *śra-
vanālaharī*. n. The full moon in the month
of Shravana, (July—August.) This is among
Hindus the great day of atonement.
Certain ceremonies if duly performed on
this day are supposed to procure pardon
for all the sins of the past year. శుభ-
కర్మము. శ్రావణీ *śra-vaṇi*. n. A plant called
Sphaeranthus indicus, వోడకరపువ్వు
called in Tamil శ్రావణీరంధ్ర.

శ్రావ్యము *śravyamu*. [Skt.] adj. Harmoni-
ous, melodious. చెప్పులకు ఇంచు.

§ 87(2)(b)

శ్రీరకు *śrīraku*. [Skt.] adj. Dependant on, inherent. ఆశ్రయించియుండే. **శ్రీ సు కు** *śrī sudu*. n. He who is waited upon or served. ఆశ్రయించు, సేవించు.

§ 87

శ్రీ. *[Skt.] n.* Lakshmi, the wife of Vishnu, the goddess of plenty and prosperity. లక్ష్మి. Wealth, riches, prosperity, good fortune, సువర్ణ. Beauty, lustre, splendour, glory, శోభ. Also, poison, venom, విషము, విషాత్తు, the glory of learning, ముఖశ్రీ, lustre of the face. మాకుశ్రీ a respectful way of mentioning any elderly woman in a letter. adj. Holy, sacred, blessed, venerable, famous, glorious, renowned. Used as an honourific prefix. శ్రీకాళహస్తు *sri-kāṇḥastu*. n. An epithet of Siva (lit. poison-throated.) శివుడు. కలకంఠుడు. శ్రీకరము *sri-karamu*. adj. Propitious, happy, blessed. లక్ష్మీపతనైజ. శ్రీకరుడు *sri-karudu*. n. One who gives wealth, one who grants prosperity, సువర్ణాధిపతుడు. శ్రీకాయుడు or శ్రీపతి *sri-kāyudu*. n. A name of Vishnu, as being the spouse of శ్రీ or Lakshmi. దిష్టాత్త. శ్రీకారము *sri-karanu*. n. The letter శ్రీ. The poets compare a beautiful ear to the form of this letter. “కంఠంకంఠి నిమలకు శ్రీకారమంఠరక్షయంతి ములంబావ్రాయ నమ్మ.” *Anir.* iii. 68. శ్రీకార్యము *sri-kāryamu*. n. Holy duties, i. e., the management of a temple. నడిపారు చక్రము. శ్రీకార్యపరుడు *srikārya-parudu*. n. The manager of a temple. నడిపారువత్తి. “శ్రీకార్యపరులకాంచినవేది మ్రొక్క నరసింహశింధుడైననక్కలవ శోర.” *A. i.* 10. శ్రీఖండుము *sri-khaṇḍumu*. n. A name of mount Malaya. మలయపర్వతము.

శివ. The sandal tree; sandal wood.
చందనపుష్పము, చందనపుష్పము. "శ్రీఖండకీర్తన
మధ్యాఖండకోటిమండలం." Śiva. ii. 1. "శ్రీ
ఖండకీర్తనం." A. ii. 45. ధీమయమునే చందన
శ్రేష్ఠము. శ్రీగంధము *sri-gandhamu*. n.
Sandal wood that has a fine scent. నానా
గలచందనము. శ్రీచూర్ణము *sri-chūṛṇamu*. n.
A yellow paste of turmeric and rice flour,
used by the Vaishnavites in marking
their foreheads. తిరుచూర్ణము, నామము
నడుమ పెట్టెకానే పసుపులియ్యముయొక్క గాడి.
శ్రీచూర్ణసంహారము a ceremony among
Vaishnavites performed when removing
a corpse from the house. శ్రీచూర్ణములు
sri-chūṛṇamulu. n. Trumpets, usually
blown in pairs before a priest, or in a
temple. తావ్యలముచరిత్ర నదిలోన తీరే
టివి. శ్రీజుడు or శ్రీపుత్రుడు *sri-juḍu*.
n. An epithet of Manmadha, మృదధకు. శ్రీ
రాచీ ము *sri-rāṇīmu*. n. The giant palm
tree. *Corypha umbellifera*. దుధదళపుష్పము.
శ్రీరాచీలపైపావనీ గంధము a book written
on the large leaves of this tree. శ్రీకు
లసి *sri-kulasi*. n. The purple-stalked
Basil. కులసిరాధము. శ్రీదుడు *sri-duḍu*. n.
Lit. the wealth giver, an epithet of
Kubera. శ్రీధరుడు or శ్రీవివాసుడు
sri-dhāruḍu. n. A name of Viṣṇu.
విష్ణువు, వేంకటేశ్వరుడు. శ్రీపతి *sri-pati*. n.
An epithet of Viṣṇu. విష్ణువు. A king,
రాజు. శ్రీఫలము *sri-phalamu*. n. The
Bael fruit tree, *Aegle marmelos*, దివ్య
పుష్పము, మారీడు. శ్రీమంతుడు *sri-man
tuḍu*. n. An opulent or wealthy man.
భాగ్యవంతుడు. అగ్ర శ్రీమంతుడు one born
wealthy. శ్రీమత్ *sri-mat*. adj. Prosperous,
happy, blessed, holy, noble, glorious:
(as a title) "His reverence" శోభనరత్నైశ్చ,
సంపత్కరత్నైశ్చ. The epithet శ్రీమద్రామాయ
ణము is usually given to the celebrated
poem written by Vālmiki. శ్రీమంతుడు *sri-
muktu*. n. The name of a Telugu you

శ్రీవ గ్రివా

1270

శ్రీర గ్రోతా

శ్రీముఖము *sri-mukhamu*. n. A pastoral letter, a letter from a Guru or adviser, సురువువాసిమోటు. పెద్దలుప్రాయమోటు. శ్రీమూద్ర *sri-mudra*. n. The holy seal; a name given to the stamps used in placing the five marks worn upon the face, &c., by the members of the Madhva sect. శ్రీమూర్తి *sri-mūrti*. n. The sacred image, a name given to the పాలగ్రామును (q. v.) శ్రీరంగము *sri-rangamu*. n. The name of a holy town situated upon an island close to Trichinopoly, ఉభయకావేసుద్ధమందు రంగనాయకుల దేవళము ఉండే ఉరు శ్రీరంగాలు *sri-rangalu*. n. The name given to a certain kind of rice. భాగ్యవిశేషము. II. iv. 156. శ్రీరంగాలు or శ్రీరంగశస్త్రపత్రాలు n. A kind of pink flower. సీమపర్వతపుష్పాగ్రము నలకస్తరిపత్రం. శ్రీరస్తు *sri-rastu*. Interj. May it be fortunate, Good luck to it! మంగళమనగాక. శ్రీశైలము *sri-sailamu*. n. The sacred hill, usually called Sri-Sailam, in Kurnool.

శ్రీవర్ణము *sri-valamu*. [Skt.] n. A particular mark, said to be a curl of hair, on the breast of Vishnu. విష్ణువర్ణస్థలమందలి

మచ్చ. శ్రీవర్ణకీ, శ్రీవర్ణాంకుడు or శ్రీవర్ణలాంఛనము *sri-valaki*. n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు. శ్రీవాసము *sri-vasamu*. n. Turpentine. నల్గిలమునంటి దేదారమున. A lotus. కామరపుష్పము. శ్రీశుడు *sri-shudu*. n. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీశైలము See under శ్రీ

శ్రీ SRU

శ్రుతము *srutam*. [Skt.] adj. Heard, reported. వినిపడిన. శ్రుతపదము *srutapadam*. v. a. To represent, state, communicate, తెలియజేయు. శ్రుతి *sruti*. n. The ear, చెవి. That which is heard, వినిపడిన. Revelation. The Vedas, వేదము.

A sort of drone corresponding to that used with bagpipes. పంగీకములోనుండి శ్రుతికాన్పు to put an instrument in tune.

శ్రీ SRĒ

శ్రీశ్రీ *srēti*. [Skt.] n. A line, row, range, rank. Regular order. A multitude, crowd, cluster, పత్తీ, శ్రీమును, ముస, సమాచారు. సంవయము. "ద్విగంతావశశ్రీశ్రీ." M. VI. III. 241. కైవల శ్రీశ్రీ a number of fishermen. P. I. 546. A rafter, ఇంటిమరలలమీద వేసే పత్తీ.

శ్రీశ్రీక *srētika*. [Skt.] n. A tent. టేంట్, సుదారము.

శ్రీయము or శ్రీయస్సు *srēyamu*. [Skt.] n. Virtue, moral merit, good fortune, prosperity, happiness, beatitude, సర్వము, పుణ్యము. కార్యము, మంగళము, శుభము, హాస్యము. శ్రీయస్సురము or శ్రీయోవరము *srēyas-karamu*. adj. Prosperous, fortunate, beneficial, producing happiness, లక్ష్యకరమైన.

శ్రీష్ఠము *srēsthāmu*. [Skt.] adj. Best, excellent, superior, chief, eminent, principal. ఉత్తమమైన, ప్రశస్తమైన. శ్రీష్ఠుడు *srēsthudu*. n. An excellent man, a chieftain.

శ్రీ SRŌ

శ్రోత *srōti*. [Skt.] n. The hip, the loins the posteriors. యిడ్రతకము, నడుమునంటి తొడలమీది భాగము, బొడు, మెల.

శ్రోత *srōta*. [Skt.] n. A bearer, an auditor విశేషాడు. M. XII. vi. 188. శ్రోతవ్యము *srōtavyamu*. adj. Audible, fit to be heard or listened to. వినిపిన. శ్రోత్రము *srōtram*. n. The ear. చెవి. శ్రోత్రముడు *srōtriyudu*. n. A Brahmin well versed in

the Vedas. He who is modest, docile, or well behaved. శ్రుతుడు, శ్రుతు బాగా వచ్చిన చాస్తానుడు, శాంతనుడు, శ్రోత్రయును or శ్రోత్రయుగ్రయును *srōtriyaṃ*. n. A village held at a favourable assessment. a present or donation of a village made to learned men.

శ్రా sra

శ్రుతము *srutam*. [Skt.] adj. Of or belonging to the Vedas. శ్రుతముకలమైన. శ్రుతమును విధించబడిన, శాస్త్రమైన. n. Any observance ordained by the Vedas. A treatise detailing and explaining certain observances. శ్రుతినిరూపణచారి, శ్రుతనిరూపణ శాస్త్రశ్రుతినిరూపణ శ్రంధము.

శ్లా sla

శ్లేష్మము *slakṣmam*. [Skt.] adj. Small, fine, minute, smooth. మూర్త్యుమైన. కృశమైన. మున్నది.

శ్లేథము *slatham*. [Skt.] adj. Slack, loose, lax, relaxed, dishevelled (as hair) శాలన, యడన, విడిచి.

శ్లా śla

శ్లాఘ or శ్లాఘనము *ślagha*. [Skt.] n. Praise, applause, eulogy, flattery, ముత్య, ప్రశంస. శ్లాఘించు *ślaghantu*. v. a. To praise, applaud, flatter, ప్రశంసించు. శ్లాఘ్యము or శ్లాఘనీయును *ślaghyam*. adj. Praiseworthy, celebrated, excellent. ప్రశంసనీయమైన. శ్రేష్ఠమైన. మెచ్చమైన

శ్లి shi

శ్లేష్మము *ślishyam*. [Skt.] adj. Connected, joined, combined, embraced. సంయుక్తమైన, విలీనమైన.

శ్లే ślē

శ్లేష *ślēṣa*. [Skt.] n. Union, combination. సంయోగము. A figure of rhetoric, consisting of the choice, or connection of words, so as to admit of a double interpretation; a species of paranomasia or pun. Double entendre, irony, sarcasm. శ్లేషం శాల విశేషము, ఏకవాక్యమునకు అనేకార్థము. ద్వ్యర్థము. శ్లేషగానుబంధద్వయము a verse bearing a double meaning.

శ్లేష్మము *ślēṣmam*. [Skt.] n. Phlegm, కఫము, శ్లేషమ. శ్లేష్మవృత్తి a saturnine temperament.

శ్లో ślō

శ్లోకము *ślōkamu*. [Skt.] n. A verse, a stanza. సంస్కృత పద్యము. Fame, యశస్సు. అర్థశ్లోకము a hemistich. పూర్వశ్లోకుడు, ఉత్తరశ్లోకుడు or ముఖ్యశ్లోకుడు a famous man, one well spoken of.

శ్వ śva

శ్వపదుడు *śvapachudu*. [Skt.] n. A man of low caste, a pariah. చెదాయడు, మలవాడు.

శ్వశ్రము *śvabhramu*. [Skt.] n. A chasm, hole or gap. రంధ్రము, బొక్క, సందు.

శ్వయంభు or శ్వయంభువు *śvayambhu*. [Skt.] n. [Swelling, dropsy. శోభ. వాపు.

శ్వవృత్తి *śva-vṛtti*. [Skt.] n. Service, menial labour. సేవాశీలము, కొలపు.

శ్వశురుడు *śvasurudu*. [Skt.] n. A father-in-law. పదమనవ ఇచ్చిన మామ, భార్యకుతండ్రి. A. v. 102. శంకరాద్వైతము శైలము an epithet of the Himalaya as "father-in-law to Siva." శ్వశ్రువు *śvashru*. n. A mother-in-law. పదమనవ ఇచ్చిన అమ్మగారు, భార్యకుతల్లి.

శ్రీయసము *śrī-tyasamu*. [Skt.] adj. Happy, prosperous, మంగళవర్తన, కుభవము. n. Prosperity, welfare, happiness, మంగళము, కుభము.

శ్రీవనదు *śrīvanudu*. [Skt.] n. Air, wind; the god of the wind, వాయువు. శ్రీవనాశదుడు lit. that which feeds an air, i. e., a serpent, పర్శుము. శ్రీనీలమూ *śrīnīlamu*. n. Breath, శ్వాసము.

శ్వా సృషే

శ్వాపము *śvapamu*. [Skt.] n. A dog. కుక్క.

శ్వాపదము *śvapadamu*. [Skt.] n. Any beast of prey. పులిమొదలైన దుష్టజంతువు. A. vi. 18. A tiger, పులి.

శ్వాసము *śvasamu*. [Skt.] n. Breath, breathing, respiration, శ్వాస. Wheezing, asthma, శోథ, ఉబ్బునము, ఉచ్ఛ్వాసము breath inhaled, నిశ్వాసము breath expired or exhaled. నాడు ఎగశ్వాసము విడుచుచున్నాడు or ఉచ్ఛ్వాసము విడుస్తున్నాడు he is gasping or labouring for breath. శ్వాసకాసము *śvasa-kāsamu*. n. Cough attended with wheezing, asthma, ఉబ్బునముతోడిదగ్గు.

శ్వి సృ

శ్విత్రము *śvitramu*. [Skt.] n. White spotted leprosy. శ్వేతకృష్ణము, తెల్లవాడలకృష్ణము. శ్విత్రి *śvītri*. n. One suffering from this disease.

శ్వే సృ

శ్వేతము *śvetamu*. [Skt.] adj. White, white coloured, fair. తెల్లని. n. White colour. వెలుపు. Silver. వెండి. శ్వేత కుష్ఠము *śveta-kushthumu*. n. White leprosy. తెల్లవాడలకృష్ణము. శ్వేతకసుర్ము or శ్రేతవక్రము *śveta-guruttu*. n. A swan, హంస. శ్వేతవక్త్రము *śveta-vaktramu*. n. The White Island, which cannot be identified.

పద్మవర్ణములతోనుగలిగి. శ్వేతపింగళము *śveta-pingalamu*. n. A lion. పింజాము. శ్వేతపింగళ వర్ణము *śveta-pingala-varṇamu*. n. Light tawny colour, the colour of a lion. కుళ్ళకలింపర్ణము. శ్వేతవాహనుడు *śveta-vahanudu*. n. An epithet of Arjuna, అర్జునుడు. (Cf. Leuceippus.) శ్వేతాద్రి *śvet-adri*. n. The white mountain. i. e., the Himalaya mountains, హిమవత్పర్వతము.

షట్ sha

షట్ *sha*. The letter *sh* as in *shun*, *shop*, &c. It is called షష్టనారము.

షండము *shandamu*. [Skt.] n. A multitude, a heap. పద్మాదిసమూహము. A bull, అహోకు. "కిరణంబులొకకొన్ని తిరుమండముల మీద." Rukmang. iii. 203. షండుడు *shandudu*. n. A eunuch, an impotent man. భౌజ్ఞానాడు, నేటి.

షట్ *shat*. [Skt.] adj. Six. ఆరు. షట్కర్మములు the six acts, or duties enjoined on Brahmins, i. e., అధ్యయన, అధ్యాపన, దాన, అహం, యజన. యాజనములు. షట్కర్మములు *shat-karmudu*. n. A Smarta Brahmin who performs the six acts above enumerated. షడ్క్షరముక్తము a spell which has six syllables. షడ్ధరాము six-fold, six times as much. అంతలు "పాపంషడ్ధరాంబైవ." షడ్ధరాములు అనగా పంధి. 40 హింసదము, దండెత్తదము, యద్ధానకు సమయము చూడదము, భేదము పుట్టించదము, బలంతునిని తేచుదము. షట్కర్మము *shatkarmu*. Six. ఆరు. షట్పదము *shat-padamu*. n. Lit. the six-footed, i. e., a bee, the large black bee. అలి, క్రమము. షడౌషధము or షట్పాణుడు *shad-anunudu*. n. Lit. the six footed; a name of Kumaraeswami, the Hindu Mars. కుమారస్వామి. షడ్జము *shadjamu*. n. A shrill musical tone like the peacock's cry. The fourth or middle note (tenor)

of the Hindu gamut. షష్టస్వరములు షష్టస్వరము. షష్టాషట శబ్ద-భేదశబ్దము. n. plu. The six languages, i. e., అచ్చురేణుడు, కేరీమఱు, గ్రామ్యము, కన్నడి, హళేష్టడి, అరవము. షష్ట్రసములు or షష్ట్రములు *ashd-rasamulu*. n. plu. The six flavours used in cookery; viz., astringent, ఓరు; sweet, తీర; salt, ఉప్పు; pungent, కారము; bitter, చేరు; sour, తులము. షష్ట్ర సాన్నిము a ragout, highly seasoned food. "చలచలంక్షింప షష్ట్రసాన్నిములందు.""

Na. i. 87. అనగా షష్టాష్టము షష్టము. షట్టి షట్టి శబ్ద-విధములు. n. plu. The six magic arts; which are called అక్షరము, స్తంభము, మారము, విద్యములు ఉచ్చాటనము, సూర్యము. షట్ట్రములు *ashat-matamulu*. n. The six Schools or doctrines of Philosophy, అరుదకాములు. They are కాండ, చార్వాక, బృహ, జైన, వామన, సామన్యములు. Bā. a verse says షట్ట్రవిద్య, శ్రీమం, సారంగధరార్చనం. షష్టాష్టములు *ashat-ashatamulu*. n. Enmity, animosity, షక్తి. విరోధము. వారి షష్టాష్టముగానున్నది they are on bad terms. షష్టి *ashatshiti*. n. Sixty. అరుద. షష్టిపూర్తి *ashatshiti-purti*. n. A feast held on a man's attaining his sixtieth year. అరుదవిద్యోగముగాకాక చేయు ఉత్సవము. షష్టము *ashatshamulu*. adj. Sixth. అరుద. షష్టి *ashatshiti*. n. The sixth day of the lunar fortnight, అరుదశి. In grammar, the sixth case. అరుద నిష్ఠ. షష్టికము or షష్టిక *ashatshitikamulu*. n. A kind of rice of quick growth. శ్రీహళేణుడు. షష్ట్యంతములు *ashatshiti-yanta-mulu*. n. Dative verses, i. e., a set of verses in the preface of a Telugu poem, having every phrase in the dative thus: To the prince, to the hero, &c., &c. అధికారికానామరత్న షష్టినిర్దేశకల వాక్యములు గల పద్యములు. షష్ట్యంతమైన వాక్యము a word in the sixth case. అరుద నిష్ఠమునందు కలదు.

షష్టకు or షష్టకు *ashadaku-kudu*. [Skt.] n. A fellow son-in-law, తోడిఅల్లుడు. షిరు షష్టకులు these two men are married to two sisters.

షరతు *sharatu*. [H.] n. An agreement, a condition agreed on. ఒడంబడిక.

షరా *shara*. [H.] n. A remark, a postscript, a *nota bene*.

షరాము *sharabhu*. [H.] n. A money changer, a cash-keeper.

షహా *shaha*. [H. Pers. 'Shah.'] n. A king. Interj. Cheek! (in chess.)

షా శబ్ద

షాడలుము or షాడము *ashadalamulu*. [Skt.] n. Flavour, taste, savour. రసము, (అనగా ఉప్పు, కారము, తులము మొదలైనవి.) Music, singing, గానము, రాగపాఠవిశేషము, అనగా మల్లారముశీతరాగములు. "నానావిధమధురము." A. iv. 331. టీ. షష్ట్రసన్నిధిలోనుండు.

షాడ్గుణము *ashad-gunyamu*. [Skt. షట్ + గుణము.] n. An aggregate of six properties or qualities, such as Greatness (బౌద్ధ ర్థము). Might (చిత్తము), &c., or Peace (సంధి), Enmity (విక్రవాము), &c. గూడుకలము.

షాన్మాతరదు *shan-maturudu*. [Skt.] n. A name of Kartikeya. కుమారస్వామి.

షాన్మాసము *ashan-masamu*. [Skt.] n. Six months. అరుదలలు. షాన్మాసికము *ashan-masikamu*. adj. Of or relating to six months, half yearly. అరుదలలకువచ్చే. n. A funeral ceremony performed in the sixth month after death.

షి శబ్ద

షిశి or షిశి *shishi*. [H.] n. Sport-ing, fowling, hunting, &c. A huntsman,

మృగ శిక్షణ

1274

24

a Fowler. **శికిరె**. **శికిరె** *shikaru*. v.
An airing on foot or horseback, a walk or ride. **శికిరెకు** to go out for exercise.
శికిరెయ్యడు he is gone out for a walk or ride.

విధ్వాదు *shidvadu*. [Skt.] n. A libertine,
gallant, paramour. దుష్టుడు.

మ గ్గు

మమారు [H.] Same as మమారు (q. v.)

𪛗 shō

షడశశ్చము *shadashamu*. [Skt.] adj. Sixteen, sixteenth. పదహారు, పదునారవ. షడశోపచారములు sixteen acts of civility. అది వాని షడశోపచారములు చేయుచున్నది she does every thing he wants. షడశశ్చంద్రుడు the full moon in its splendor. n. A funeral rite celebrated on the twelfth day after a death, in which sixteen Brahmins are fed. తర్వాత పండ్రెండు నాడు పదహారునరికి భోజనముచేసే కర్మము.

५३

శ్రీ య. The letter య is in sat, so, do. It is called వ్యాసవకారము or కులభవకారము to distinguish it from the other abjants య+న.

స. (Skt.) (In composition,) with, together with. సమమునగా together with one's family. సమము having (or endowed with) properties or qualities. సమజము of the same tribe, of the same species. సమీక accompanied with a commentary. సమయము one who is kind or good. సమకము having wings, లెక్కలకు. సమస్తముగా in full detail, circumstantially, with all the particulars, minutely, చాచుకుంటా. సమూలము together with the root, having a root, entire, శేకుకొనగా, యాచి. వారు సమూలముగా నాశపెచారు they are ruined, root

and branch. సమీలంపు derisory, satirical. "సమీలంపుకూటల మేలకూడు." Vish. vi. 19. సయ్యక్తము reasonable, logical, rational. సయిత with speed, త్వరిత. "సయితంతర్వ నిర్వహింశోరము సంతోధంబుదిగ్గి." T. iv. 192. సులలికము classical, beautiful, handsome, లలికయ్యనైన, అంద నైన. సులలికమైనవడుమ a handsome girl. సులలికము beautiful, lovely. "సులలికకానిధి." T. Pref. 87. పదిపూరముగా at full length, extensively, with all the particulars, completely, to the full, వివరముగా. పదిసయముగా respectfully. పదిసయమై modestly. పది రోజులకత్త-వ్యక్తముగా entirely; (lit. with money and water)—a phrase used in making gifts. సహృదయుడు a good hearted man. సహేతుకము reasonable, well grounded. కారణముతోనూడిన. సహేతుక ముగా with the reason or the grounds, కారణసహేతుముగా. సాహిత్యము significant, అభిప్రాయసహితమైన. సాహిత్యస్థితము a winking glance. A. iv. 41. సానుకూలము favour or kindness, success, ఉపకారము. ఆపని వానికి సానుకూలమైనవరమూత when he succeeded in that affair. అది సానుకూలముకాక పోయినది it did not succeed. సానుకూలము favourable, kind, ఉపకారమైన. సానుకూల మైనవారు favourable word. సానుకూలముగా favourably, kindly, ఉపకారముగా. సాన త్వుడు the condition of a co-wife, the state of being or having a rival wife, సహర్షిణీకాము, సహితనము. "సానతవనసాన త్వు మంతాదవయం" A. ii. 24. "సానతత్వ మనకాక నైరంకుల బిడేకతనసహర్షి." N. iii. 192. సానతత్వుడు an enemy, శత్రుత్వ the son of a co-wife. సహర్షి శత్రుడు. సామరథి a culprit, offender, sinner, he who is guilty, దేవుడు. సామరథము leisure, spare time, an interval, రీతిక, వ్యవధానము. సాన థానముగా carefully, diligently, attentively, with due heed, కాగ్రత

in or **సమ sam.** [Skt.] prefix. When used with Skt. nouns and adjectives, it means beautiful, చక్కని. Much, very, విక్రమి. Placed before verbs, it means Well, చక్కగా. See సంక్షోభము. సంక్షోభించు, సంఘటిల్లు. సంఘటించు, సంఘటించు, సంఘటి, సంఘటించు, సంఘాటము, సంఘాట. సంప్రాప్తి. సంతోషి, సంయమము, సంయమము, సంయోగము, సంఘించు, సంఘతి, &c. It also means With, together with. సమంవితము worshipped, revered, భూజ్యుడైన. సమంవితము exceeding, abundant, plentiful, ఎక్కువైన, విక్రమి అయిన. సమన్వితము joined, united, combined, కూడుకొన్న. సంయమమైన. సమన్వించు to give to the great, to offer presents to superiors. భూజ్యులకు ఇచ్చు, సమన్వితము offered, presented, given to superiors, భూజ్యులకు ఇచ్చుట. సమన్వన giving to superiors, a thing presented to the great, an offering. భూజ్యులకు ఇచ్చుట. భూజ్యులకు ఇచ్చినవస్తువు. సమవధానముతో attentively, జాగ్రత్తతో. సమాశ్రి far spreading, as ascent. సమాశ్రితము dishevelled, shed, scattered, sprinkled, interspersed. చల్లబడ్డ, చెదచల్లబడ్డ. సమాగతము that which is come right, చక్కగావచ్చిన, got, obtained, పొందిన. సమాగము union, junction; a coming, arrival, coming together, meeting, assembling. చేరడము, కూడడము, కలియడము, రావడము. సమాదిము respect, esteem, honour, సన్మానము, మర్యాద. సమాదితము respected, esteem ed. సన్మానించుట. గౌరవించుట. సమాశ్రితము embrace, పొడిచుకొనుట. సమాశ్రితము consolation, condolence, soothing, comforting, సాంత్వనము, ఓరార్పడము. సమద్ధము shining, glowing, blazing, ప్రకాశమైన. " ఏకేభ్యరామసమద్ధకారణంబధిపులము చచ్చితి భుంజిత." BX. 68. సమంవితము proper, right, fit, యోగ్యమైన, న్యాయమైన. సమమృతము height, elevation, విశ్వత్యక్త;

opposition, విరోధము. సమమృతము height, elevation, విశ్వత్యక్తము. సమమృతము high, tall, lifted up, raised, పొడుకైన, ఉన్నతమైన. సమమృతము he who is high or elevated, ఉన్నతము. సమమృతము abandoned, left, quitted. శృతంబున. విముచిత్త సమమృతము much, excessive; drunk, mad, furious; superior, high, విక్రమి అయిన. కాని మదింగ, కర్తి. శ్రేష్ఠమైన, ఉన్నతమైన. సమమృతము high, lofty, tall, ఉన్నతమైన. సమమృతము zealously active, fond of, attached to, విక్రమి అభిలాషకు. సమమృతము one who is eager, జాగ్రత్తవాడు. యాత్రా సమమృతము wishing to make a journey. సమమంవితము worshipped; thrown up, loosed. భూజ్యుడైన. విరహార్థ, వ్యాపించుట. సమమృతము high, tall, large, vast, ఉన్నతమైన, స్థూలమైన. సమమృత height, tallness, largeness, విశ్వత్యక్తము. భూజ్యము. సమమృతము generous, great, excellent, intense, కామ్యమైన. విశ్వమైన. " సమమృతకాపాదార్పణమైన భుక్తుః." M. XV. ii. 185. సమద్ధము produced, born, ఉత్పన్నమైన. సమద్ధము birth, production, ఉత్పత్తి. కంఠడము. సమద్ధంబు violent, fierce, ప్రరంభమైన. సమద్ధము ready, prepared, సిద్ధమైన. సమద్ధము rude, ill mannered, misbehaved, హాట, పెదపెదమైన. భూర్తమైన. సమద్ధి ill behaviour, effrontery, audacity, misbehaviour, భూర్త, దుర్మనము. " తనకొప్పు కరసమద్ధి గ్రద్ధుకొనుచు." Sar.D. 420. సమద్ధము a boor, a clown, భూర్తము. సమద్ధము drawing up, raising, lifting (as water from a well, &c.) విశ్వోదగమము, radiating, లేరుతో పెరగడము. సమద్ధము heavy, thick, gross, full, సరుకైన, సంపూర్ణమైన. సమద్ధమించు to smear oneself (with ashes), (విధూరి) భూసికొను. సమద్ధమించు to praise, కుంతించు. సమద్ధము proud.

గర్వించు. సమన్వయము a proud man, a wiseacre, చదువురానివాడనుక తన్ను చదువరిగా తెంచుకొనువాడు. సమన్వీరము arrived, present, ready, near at hand, సమాగతమైన, ప్రస్తుతము, ఈడ్చుమైన, సమవేతము having, possessed of, కూడుకొన్న. సమ్యక్తము mingled, కలపబడిన, సమీకరణము meeting, joining, mixing, చేదము, కలియజేయు సహాపనివాడు a by-stander, he who was present, చక్కని ఉండినవాడు. అక్కడముండినవాడు. సమృద్ధిము great pleasure, delight or joy, విక్కిలి సంతోషము సమృహము or సమృహము bewilderment, fascination, stupefaction. దిక్కును. సమృహము or సమృహము విగా in common, not separately. పొత్తుగా. సమృహము ఉన్న కొంతభాగములను a certain hoggish spot.

సంకటము sankataṁ. [Skt.] n. A difficulty, trouble, affliction, danger, calamity. ఇరుకు, బాధ, ఇబ్బట్టు. Disease, illness, రోగము. ప్రాణసంకటము mortal peril. కుళసంకటము a venereal disease. adj. Difficult, unsafe, narrow, కఠినమైన, ఇరుకున. సంకటము sankata-pada. v. n. To be in trouble, to be distressed, క్రమము. అన్నపప్రములకులేక సంకటమునందురు they are in trouble for want of food and clothing. సంకటపాటు sankata-paṭu n. The state of being in trouble, సంకటపడుట. సంకటపెట్టు sankata-peṭṭu. v. a. To give trouble to, to annoy, harass, బాధపెట్టు, కొండపెట్టు.

సంకటి sankati. [Tel.] n. A coarse pudding made from Cholam or Ragi flour, a thick porridge or pap. పెండిన రాగిపిండి. పెండి, ఉడిక పెట్టినది.

సంకరము sankaramu. [Skt.] n. Mixing, blending. Dust, sweepings. మిశ్రమును, ఉడికిన కషతుకలను, పెంట. వర్ణసంకరము a mixture of castes, adj. Confusedly mix-

ing or mingling. Mixed, adulterated, of mixed race or caste, of impure origin from intermixture of castes. మిశ్రమైన, కలమగులుపునాకుండే. సంకరజాతి or సంకరకులము a mixed caste. సంకరజాతివాడు a half caste, a person of mixed parentage. సంకరరూపము a complication of diseases. సంకరభాష a mixed language or impure dialect.

సంకర్షణము san-karṣhaṇdu. [Skt.] n. A name of Balarāma, బలరాముడు.

సంకలనము san-kalanamu. [Skt.] n. Addition in Arithmetic, సంఖ్యలనుకూర్పుట. సంకలితము sankalitamu, adj. That which is added. Added together, as a figure, కూర్చుండిన (సంఖ్య).

సంకల్పము san-kalpamu. [Skt.] n. Resolve, determination, resolution, intention, will. A project, design. A religious or solemn vow, or declaration. మనోబాధ పారము, మనోవిశ్వాసు, ఎన్నిక. దేవుని సంకల్పము providence, the will of God. సంకల్పజాడు or సంకల్పజన్మము sankalpa-jadu. n. Lit. "The will-born," a name of Maumadha, as "born from the will." ముష్కము. సంకల్పించు or సంకల్పముచేసేకొడు san-kalpinu. v. n. To determine, resolve, project, plan, decree, as Providence does. ఉద్దేశించు, నిశ్చయించుకొను. ఎంచు.

సంకాశము san-kaṣamu. [Skt.] adj. Like, similar. సమానమైన. పద్యశమైన. Near, సమానమైన. సంకాశము san-kaṣadu. n. (In composition,) one who is like or similar to, సమ్యకుడు. సూర్యసంకాశము he who is like the sun.

సంకర్షము san-karṣamu. [Skt.] adj. Crowded, confused. Mixed, impure, miscellaneous. Spread, diffused, ఎడమలేకుండా విడిచిన, సంకరమైన, అమియముకలిగిన, వ్యాపించిన.

సంకీర్తనము san-kīrtanam. [Skt.] n. Celebration, praising, honour, glorification, ప్రశంసము, సూర్యభవము, ప్రవచనము.

సంకు sanku. [from Skt. శంకు.] n. A shell, a conch. సంకులుంగరము a ring made of shell. సంకుపూసలు beads made of shell. "సంకుబద్ధములు," Pal. 81. **సంకుమూలగోత్రము sanku-moolagottaramu.** n. An ancestral place.

సంకుచించు san-kuchincha. [Skt.] v. n. To shrink, shrivel, contract, close up.

సంకుచితము san-kuchitam. adj. Shrivelled, contracted, narrowed, closed. మడుతలుచడిన, మడుచుకొన్న, ఇరకటముగాచుడి. ఈ స్థలము సంకుచితముగావున్నందున as this place is not roomy.

సంకుచితము See under సంకుచు.

సంకులము sankulam. [Skt.] adj. Spread, వ్యాపించిన. Crowded, perplexed, confused, agitated, ఎడములేక నిండిన, ఒకటికోకాటి యైన.

సంకువు sankuvu. [Skt.] n. A civet cat. జవ్వడిల్లి. **సంకుమదము sanku-madamu.** n. Civet. శవ్యశ.

సంకెల or సంకెలియ sankela. [from Skt. శృంఖలము.] n. A fetter, or iron. సంకెలవాడు sankela-baddu. n. A convict, a prisoner in irons.

సంకేతము sanketamu. [Skt.] n. An appointment, agreement, compact, engagement, ఏర్పాటు, ఒడవారు, నిష్కర్ష, నిర్ణయము. A provision, a matter or point previously arranged. A sign or signal, a token or intimation, generally without words; a nod, wink, beck, indicative gesture, సూచకు. సంజ్ఞ. A name, పేరు. A place of assignation, a rendezvous, ముఠాగా మాట్లాడి నిష్కర్షచేసికొన్న స్థలము. A. v. 135. "సంకేతంబులుండక." Swa. iii. 45. adj. Appointed, fixed, ordained, stipulated, contracted for, agreed upon. నిర్ణయించిన. నిష్కర్షచేయబడిన. ఏర్పరచుకొనబడిన. సంకేతనామము a technical name, a name

agreed upon but different from the real name. సంకేతపదము a technical word, a technicality. సంకేతస్థలము or సంకేతస్థానము a place of rendezvous, a place of assignation. నిర్ణయించుకొన్న చోటు సంకేతించు sanketinchu. v. a. To appoint, assign, fix, contract for, agree upon, నిష్కర్షచేయు, నిర్ణయించు, ఏర్పాటుచేయు. To give a name to, పేరుపెట్టు. "వరవికసంకేతించెదెరును నయ్యెడకుండును." M. IV. ii. 282. **సంకేతము sanketamu.** adj. Appointed, fixed, ordained, stipulated, contracted for, agreed upon, నిష్కర్షచేయబడిన, నిర్ణయించబడిన, ఏర్పరచుకొనబడిన.

సంకోచము san-kochamu. [Skt.] n. Shrivelling, contraction, shrinking, shutting, closing, మడుచుకొనడము, ముకుళించడము. Narrowness, straitness, ఇరుకు. Backwardness, diffidence, bashfulness, modesty, శంకు, దీడియము. Hesitation, reluctance, సంకోచము. **సంకోచించు san-kochinchu.** v. n. To shrivel up or contract. To hesitate, be reluctant, be bashful or timid, మడుచుకొను, అణచుకొను. లుకుదీయు, శంకు.

సంక్రందము san-krandamu. [Skt.] n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

సంక్రమము san-kramamu. [Skt.] n. Difficult progress, advance through difficulties. The transit of a planetary body through the zodiac, గమనము. గతి, మార్గాద్విగ్రహములు ఒకరాశినుండి మరొకరాశికి పోవడము. A causeway, a bridge, సంతె. **సంక్రమణము san-kramanamu.** n. The passage of the sun or planetary body from one sign of the zodiac into another. మార్గాద్విగ్రహములు ఒకరాశి నుండి మరొకరాశికి పోవడము. **సంక్రమించు san-kraminchu.** v. a. To encroach on, ఆక్రమించు. To enter, ప్రవేశించు. **సంక్రంతి san-kranti.** n. The

తీరమీరములు మొదలకల్గినట్లున్నట్లు నీర్లు
తీరే నదులు.

సంగతము *san-gatam*. [Skt.] adj. Joined, united, come together, coherent, consistent, proper, just, adequate, reasonable, suitable, appropriate, applicable. యోగ్యమైన, యోగ్యమైన, సంగతమైన, సంగతమైన. "కమనీయమైన సంగతకావ్యములు." HD. i. 13 n. Friendship, స్నేహము. Meeting, సంగతి. **సంగతి** *san-gati*. n. A circumstance, matter, case, subject, affair, business, event, occurrence: the contents of a writing. Association, junction, union, company, society. Fitness, decorum, propriety. కార్యము. వ్యవహారము. పది, ఏడుము, సహచారము, పాంశకము, యోగ్యము. యోగ్యము, సంగతము. అతడు చెప్పిన సంగతి ఏమంటే he stated as follows. ఈ సంగతి నాకు తెలిసి on knowing this. ఆ సంగతి నేను విచారించి I did not hear of it. అతడు ప్రతియోగించి సంగతి చెప్పియిన సంగతి తెలియలేదు I do not know whether he is alive or dead. **సంగతిని** or **సంగతిగా** *san-gati-ni*. adv. Properly, fitly, యోగ్యముగా, తగినట్లుగా. "పట్టు పట్టులు భూమిమీద గలచెరువులుగా." సంగతిగల్గియింపండిగి పట్టునూనె." ప్రపన్న రఘవశతకము. **సంగతించు** *san-gatintu*. v. n. To happen, occur. సంభవించు. ప్రసక్తించు. **సంగతము** *san-gatadu*. n. (In composition,) one who is accompanied by, or beset by. కూడుకొన్నవాడు. "అపరాధ్యసంగతం దనుకొనుకొని ప్రాప్తమగు దదే ననుకొనినట్లు." M. VI. ii. 341.

సంగమము *san-gamam*. [Skt.] n. Junction, union, meeting, the confluence of rivers, sexual intercourse, కలియడము. కలిపడము, సంయోగము. సంగమరూపము any sexual disease, కుళసంకటము. **సంగమము** *sangamam*. n. Junction, meeting, union, intercourse, association, confluence. కూడిక, కలిపిక, సంసర్గము. కలిపడము, కలియడము. కూడినవాగునది కుళసము the place where this river falls

into the sea. సంగమము the confluence of rivers. **సంగ** *sang*. adj. (In composition,) uniting or united with. కూడుకొన్న, మిళితమైన. n. He who is united, he who is attached to. కూడుకొన్నవాడు, మిళితము.

సంగరము *sangaramu*. [Skt.] n. War, a battle, combat యుద్ధము. సంగరానికి a battlefield. M. XVI. i. 73.

సంగారము *san-gatam*. [from Sk. సంగతి] n. Friendship, స్నేహము. **సంగతి** or **సంగతకాడు** *san-gati*. n. A friend, companion, comrade. స్నేహితుడు. **సంగతికై** *sangati-kai*. n. A female friend, స్నేహితురాలు.

సంగీతము *sau-gitam*. [Skt.] n. Music, a song, singing. A choral symphony, నామము. **సంగీతి** *sau-giti*. n. A song. plu. పాటలు songs, పాటలు. "పాంగిపాంగిసంగీతములు." G. viii. 163.

సంగోళము *sau-gurū*. [Skt. సంగము+Tel. గోళము] n. A half-share. అర్ధభాగము. Half of the gross produce of a crop. సంగోళసాం usually means the government share of a crop.

సంగ్రహము *san-graham*. [Skt.] n. Seizing, grasping, obtaining, receiving, earning, acquisition, స్వీకారము. స్వీకరించడము, సంచించడము. Collecting, amassing, కూడకట్టడము. పోనకేయడము. A compilation, abridgment, compendium, సంక్షిప్తగ్రంథము. One verse says కర్తవ్యం నిర్వహణం. adj. Short, brief. సంక్షేపము. **సంగ్రహించు** *sau-grahintu*. v. u. To seize, grasp, snatch, obtain, acquire, earn, గ్రహించు. To abridge, compile, summarize, సంగ్రహించు, సంగ్రహించుకొని వెళ్ళు to walk away with anything, లంకించుకొనిపోవు.

సంగ్రామము *sangramam*. [Skt.] n. War, a battle, fighting. యుద్ధము. కలహము. పోరు

సంఘ్రామా *san-grahamu*. [Skt.] n. The fist. టిడిటి. Holding by the fist, టిడిటి య్యుట. The gripe of a shield, టాంటిడి, అంటిడి.

సంఘటనము *san-ghatanamu*. [Skt.] n. Meeting, encountering, happening, occurrence. సంఘటనము, సంఘటనముకాదు. సంఘటించు or సంఘటిల్లు *san-ghatintsu*. v. n. To occur, happen. సంఘటించు, సంఘటనము.

సంఘర్షణము *san-gharshanamu*. [Skt.] n. Friction, rubbing together, beating, a collision, shock. ఒకరికొనుట. కొట్టడము. కాటుకడము. "శీ సంఘర్షణ మితియీరూపే." L. vii. 170.

సంఘము *san-ghamu*. [Skt.] n. A collection, heap, multitude, number, assembly, association, society. ప్రాచీనమహామయ, సంఘ. సంఘభవించు *san-gha-bhavit*. v. n. To become a crowd. సంఘభవించు. To unite together.

సంఘర్షణము or సంఘర్షణము *san-gharshanamu*. [Skt.] n. Trituration, rubbing. రింకంక. Contending. దినానము, కృష్ణ. Rivalry, పోడి.

సంఘాతము *san-ghatanamu*. [Skt.] n. An assemblage, multitude. మహామయ. A hard blow, కట్టికట్టు. సంఘాతవరణము wholesale slaughter, deaths in crowds. కంటకసంఘాతము a heap of thorns. P. i. 457.

సంచయము *san-chayanamu*. [Skt.] n. Heaping, collecting, gathering. కూడ తెట్టుట. A heap, multitude, quantity or number. సమూహము, ప్రాగ్. సంచయనము *san-chayanamu*. n. Collecting, gathering, collecting the ashes or bones of a burnt corpse, పోగుచేయుట, దహనముచేయుట కిమురొక్క ఎముకలను పోగుచేయుట.

సంచరించు *san-charintsu*. [Skt.] v. n. To roam, wander, walk. తిరుగు. "సకలజంతు

శ్చలంతు సంచరింతు" he pervades or moves in all that lives. సంచారము or సంచరణము *san-charanamu*. n. Traversing, wandering, roaming, travelling, తిరుగడము. తిరుగుసంచారము a pastoral visitation, or progress made by a Guru. తిరుగుచు సంచారము the walking or haunting of a ghost. సంచారి *sanchari*. n. One who wanders about, సంచరించువాడు.

సంచలనము *san-chalanamu*. [Skt.] n. Shaking, moving. కలవడము. సంచలించు *san-chalintsu*. v. n. To move, shake, tremble, quake.

సంచి or సంచి *sanchi*. [Tel.] n. A purse, a bag. తిప్పి. గోనసంచి a sack. నదిసంచి a bag made of woollen cloth or canvas to keep clean clothes in. సంచికట్టు *sanchi-kattu*. n. A physician, సంచిత్రుడని తిరుగు డైక్టరు. సంచిమొకట *sanchi-mokata*. n. The capital sum, capital, మూలధనము.

సంచితము *sanchitam*. [Skt.] adj. Gathered, amassed, accumulated, collected. సంపాదించబడిన, జమచేయబడిన. కూడ తెట్టుబడిన. "పూర్వజన్మసంచితములైన జోనములు." (B. iii. 1001) the sins contracted in a former birth. సంచిక *sanchika*. n. A section or part of a book. A few palm leaves or sheets of paper taken out of a volume. ఒక గ్రంథములోనుండి యెత్తికట్టిన కొన్ని పత్రములు. A tract, చేర్చుట్టిన కొన్ని పాటములు. లేక కాగితములు. A volume of a Magazine or Journal.

సంచేకరము, సంచేకరము or సంచేకారము *sancha-karum*. [from Skt. శత్యంకారం.] n. Earnest money, an advance, బరహా, జట్టిచేసిండుకు నురుగునా ముందెచ్చినదవ్వము.

సంచేము *sanchamu*. [Tel.] n. Gold. బంగారు. సంచేపురేకు *sanchapu-raku*. n. Gold leaf, bite of gold leaf, బంగారురేకు. "పాలుపు సంచేపురేకు లా కొద్ది ముద్రెజల్లి."

IIa. i. 139. "సంజ్ఞాపురమనుచులుబోలె." H. v. 197.

సంజ్ఞా sangya. [Tel.] n. Manner, way. విధము, రీతి, మార్గము. An artifice, stratagem. మోసము. A trace, తోడ. Beauty, అందము.

సంజ్ఞా పూర్వము sanghannamu. [Skt.] adj. Covered. అర్పణము. "తెలుపుటలసంజ్ఞా నిర్వహించు." Vish. ii. 185.

సంజ్ఞానితము san-janitam. [Skt.] adj. Born, produced, become. పుట్టిన, కలిగిన, అయిన. సంజ్ఞానితము san-janitadu. n. One who is born. పుట్టినవాడు.

సంజ్ఞామూలము భారము sangya-moolam. [Skt.] n. The embassy of Sanjaya; i.e., lukewarm negotiations.

సంజ్ఞావనము sangya-vanam. [Skt.] n. A cluster of four houses. A house built with four suites of apartments. వాణిజ్య కార్యాలయము.

సంజ్ఞాతము san-jatam. [Skt.] adj. Born, produced, become. కలిగిన, పుట్టిన, అయిన.

సంజ్ఞాపాపము sangyapapa. [H.] n. An explanation; conciliation, persuasion. సమాధానము.

సంజీవి sangi. [Skt.] n. That which gives or revives life. జీవమునుకలుగజేయునది. A medicine which prolongs life. ఆయువును పుష్టిచేయును. సంజీవకరణి sangi-karani. n. A restorative, a cordial, a reviving medicine, a medicine tending to prolong life, or of sufficient efficacy to raise the dead. మర్తి ప్రతికరణము. "కుమారసంతకరణిమామగను ఎవరిదిగ్ధుడతనినిచ్చినవాని." Sar. D. 675. "స్థిరమైతయ యామిస్తేమిస్తే, కలమిప్పుసంజీవకరణి వికల్ప, కరణియం సంధావకరణి పావర్ణ. కరణివానామగోపధములగువు." DRY. 1504. సంజీవనము san-jivanam. adj. Animating, bringing to life. ప్రకరించే.

సంజ్ఞా sangya. [Skt.] n. A gesture, ముఖ. A token, sign, సూచకు. A name, appellation, పేరు. A technical name, చరణము. Intellect, అవగాహన, మర్తి. సంజ్ఞావాచకము a noun. సంజ్ఞాప్తి or సంజ్ఞాపకము sangyapli. n. Making known, appraising, informing. తెలియజేయడము, ఎరుక చేయడము, విన్నవించుట. M. VII. iv. 144.

సంజ్ఞాప సంజ్ఞాప. [Skt.] n. A knook-kneed man. మర్తికాళ్లవాడు.

సంజ్ఞాపము san-japam. [Skt.] n. Heat, burning, scorching. కాళ, తేడిమి, ఉష్ణము, కాలిడము.

సంజ్ఞా sanda. [from Skt. సంధ్య] n. Twilight, evening. సంధ్యాకాలము. సంధ్యాకాలము. సంజ్ఞా కాలము or సంజ్ఞాకాలము the redness of the evening sky. Sar. D. 212. Vasu. v. 96. అరసంజ్ఞా అనగా అర్ధరాత్రులకాలము. సంజ్ఞా పదము sanda-padam. v. n. To become dusk. అర్ధరాత్రులకాలము.

సంజ్ఞాప సం-దంక. [Tel. సంము+దంక.] n. The string that strikes the two sides of a double-faced drum, రెండు ముఖములందును కాళ ముడిగల కుంబుదక్కనడిమిరాడు.

సంజ్ఞా Same as సంజ్ఞా (q. v.)

సంజ్ఞా sangta. [Tel.] n. Nearness, వెంక. [from Skt. సంజ్ఞా. A fair, a market day. చుట్టుపట్టు ముందువారందరను సమకాలమువలన 24 గంటలలో జాగ్రత్తగా పెట్టి అంగీకరించు. Recitation of a lesson from the Veda, ఒక్కొక్క వాక్యముగా నుపాధ్యాయులు చెప్పడానిని విల్లకాయలు రెండేసి మారులు చెప్పడము, వేదికాపాము. ఏకసంజ్ఞాపాప (for ఏకసంజ్ఞాపాప) one who is gifted with intuitive perception.

సంజ్ఞాకము santakam. [Tel.] n. A signature. చేపాము.

సంజ్ఞాతము santatam. [Skt.] adj. Constant, continuous, unceasing. ఎడతెగిన, విడుదల,

adv. Always, perpetually. నిరంతరము, ఎల్లప్పుడు. వర్షము సంతరభారమువలనపడి 'is rained incessantly.

సంతతి *san-tati*. [Skt.] n. Progeny, offspring. సంతానము. పుత్రపౌత్రపారంపర్యము. series. మును. పురుషసంతతి male offspring.

సంఠాన *santana*. [from Skt. సంధానమ్.] n. Joining, junction, union. Agreement, concord, suitability, అనుగుణముగా కలగడము కూర్పు, ఇమిడిక, పొందిక, చేక. "చంతపురుష సంఠానవి." *Baṅya*. ii. 125. సంఠానశీలము *santana-chalya*. v. a. To fit, adjust, join, unite. కూర్పు. చేర్పు. ఆ రాళ్లను కాగా సంఠానశీలము he fitted the stones together closely. సంఠానకట్టు *santana-kattu*. v. n. To be united, చేరు, సంఘటింప *To be prepared, అయిత్తవడు.* సంఠానము *santana*. (సంతన+పడు.) v. n. To be united, or adjusted. ఒడ్డివడు. సంఠానముడు or సంఠానపెట్టు *santa-paruṣa*. v. a. To unite, adjust, చేర్పు.

సంతర్జనము *santarjana*. [Skt.] adj. Spreading, extending. వృద్ధిపొందింపబడిన. "అతఃపునః సంతర్జనకారణేన సంతర్జనమున మనోభావననీరాజ మంగళకంఠులొకరించి." *Pras.* v. 65. బి. సంఠానము. మిక్కిలి ప్రస్తుతము చేయుచే

సంతప్తము *san-lapṭam*. [Skt.] adj. Much heated; pained, grieved, distressed, afflicted. సంతాపితమైన, భేదముగల, దుఃఖితమైన. సంతప్తునిడు he who is much grieved. "సకలదవమునూ సంతప్తచిత్తులై." *Padma*. vii. 17. సంఠానము *san-lapṭam*. n. One who is burnt up, or exhausted with heat, hunger or thirst. ఎండ అగరి దప్పితరే పడించుచుండినవాడు.

సంతానము *san-tanama*. [Skt.] n. Total darkness. ఎల్లత్రాళ్లూంధారము, కలిక చీకటి. *Varu*. iv. 31.

సంతరణము *san-tarāṇam*. [Skt.] n. Crossing or passing over, going across. దాటుదును

సంతరించు *san-tarintu*. [Tel.] v. a. To equalise, సరిచును. To earn, get, acquire, సంపాదించు, గడించు. To cause to acquire, కలిగించు. To write, వ్రాయు, రచించు. To protect, support, rear, కలింపు, సంఘించు. "చక్కదనమెల్లముద్దగాసంతరించి." *H. i*. 254. ఆమె నమ్మి పాతి సంతరించితి she brought me up and took care of me.

సంతర్జితము *san-tarjitam*. [Skt.] adj. Threatened, frightened. తెదిరింపబడిన. *M. vii*. 492.

సంతర్జనము or సంపర్జన *san-tarpanam*. [Skt.] n. Satisfying, satiating. తృప్తము చేయు. A feast given to Brahmins. సంతర్జితము *san-tarjitam*. adj. Satisfied, gratified. తృప్తిచేయుట. "నిత్యాన్నం సంతర్జిత సకలభూతుడును." *T. Pref*. 30.

సంతోషము. సంతోషము or సంతోషము *santaṣam*. [from Skt. సంతోషము.] n. Pleasure, joy, gladness. ప్రమోదము, సంతోషము. సంతోషించు, సంతోషిల్లు, సంతోషిలు. సంతోషిల్లు or సంతోషము *santaṣam*. v. n. To rejoice, be pleased, be glad, తల్లూరవడు, సంతోషించు.

సంతానము or సంతానవృక్షము *santaṇam*. [Skt.] n. The name of one of the trees of heaven. సంతానవృక్షము. స్తూపసంతానము:- Digging a tank (తూకము) building a Brahmin village (అగ్రహారము), building a temple (దేవాలయము), making a garden (వెను), getting a poem written (ప్రబంధము), getting a son (పుత్రుడు), finding treasure (నిధి).

సంతానము *santaṇam*. [Skt.] n. A child, Offspring, progeny, race. దివలవంశ, సంతతి.

సంతాపము *san-lapam*. [Skt.] n. Heat, burning heat. కాక, బడివి, దిద్దు. Affliction, pain, distress. The fever of desire. "అంతాపాన్తికము" an interjection showing

sorrow. సంతాపించు *san-tāpinṣu*. v. n. To be afflicted, to be distressed, to be grieved, దుఃఖమును, భేదితమును, బలంబును. సంతాపితుడు *san-tā-pitudu*. n. He who is pained, distressed, or afflicted. భిన్నుడు, దుఃఖితుడు. పరితరించువాడు.

సంతు *santu*. [from Skt. సంతు.] n. Offspring, progeny సంతాపము. మగసంతు male offspring.

సంతులము *santulu-gottu*. [Tel.] v. a. To reproach, blame. నందించు. "అతిక్రమించి నమ్మనానికిది సంతులమును జూచుచును" A. vi. 109.

సంతుష్టము *san-tushṭamu*. [Skt.] adj. Delighted, pleased, satisfied. హృష్టిమయ, అహ్లాదములు. ఉల్లాసితమైన. సంతుష్టాంతంబున బింబు filled with joy. సంతుష్టి *san-tushṭi*. (సంతుష్టి) n. Pleasure, satisfaction, gladness, joy, delight. సంతోషము, హర్షము, అహ్లాదము. సంతుష్టుడు *san-tushṭudu*. n. He who is delighted, or satisfied. హర్షితుడు.

సంతోషము *san-tōṣamu*. [Skt.] n. Pleasure, satisfaction, joy, delight. ప్రమదము. హర్షము. సంతోషపెట్టు *san-tōṣa-pettu*. v. n. To gladden, please, gratify. ఉల్లాసపరుచు, కుష్టవికాశము. సంతోషించు or సంతోషిల్లు *san-tōṣinṣu*. v. n. To rejoice, be glad. హర్షించు, సంతోషపడు. సంతోషము *san-tōṣamu*. n. See సంతోషము.

సంత్యక్తము *san-tyaktamu*. [Skt.] adj. Deserted, left, quitted, abandoned. విడువడి, పరిత్యజించబడిన.

సంత్రస్తము *san-trastamu*. [Skt.] adj. Frightened, alarmed. భయపడిన.

సంత్రాసము *san-trāsamu*. [Skt.] n. Fear, alarm. భీతి, భయము.

సంవంకము *sandamamamu*. [Skt.] n. Pincers, కట్టకాని ముఠాడు.

సంవడి *sandadi*. [Tel.] n. A thick crowd, మఠం, పచ్చదము. ఒత్తుడు, సంపు *Nāise*, clamour, uproar, a tumult, disturbance, పచ్చదనము. "రాజులసంవడి రాజవతోదవులు." M. IV. iii. 69. adj. Confused, మంతులు. సంవడికయ్యము a noisy or melee fight. సంవడించు, సంవడిల్లు. సంవడిగొను or సంవడివడు *sandagintu*. v. n. To flock, to come in crowds, సంపులుగొను. To make a noise, సంవడిచేయు. To spread, extend. ప్రసరించు, అతయించు. "భయభయములు మంతులవడవడిన." P. i. 277. "మలవనినాతె రమణులనుసంతులు సంవడిన." Sma. iv. 106.

సంవరము or సంద్రము *sandaramu*. [from Skt. సముద్రము.] n. The sea.

సందర్భము *sandarbhamu*. [Skt.] n. Stringing beads, weaving garlands, etc. Meeting, connection, coherence. Convenience, opportunity, occurrence, context, కార్యదము, సుచ్యదము, కట్టదము, సంధించదము, క్రమము, అనుకూలము, సమయము, సంధించదము. "ప్రయాగసందర్భములు దెందులు సంధించు" Vish. vii. 148. దీనినివానికే సంధ్యము లేదు, లేక, ఒకటికొకటి సంధ్యములేకనా అప్పురి they disagree, they do not agree. అది ఈ సందర్భములో జరగదు it cannot be done at this juncture. భూలోన్మితం సంధ్యము ఎందుకా చూడకుచున్నాడు he looks without knowing the circumstances. ఇప్పుడు సందర్భము కాదు it is not convenient now. సందర్భించు *sandarbhinṣu*. v. n. To agree, tally, to be convenient, to be opportune, to occur, happen, అనుకూలించు, ఇమడు, సంధించు, ప్రాప్తము.

సందర్శనము *san-darṣanamamu*. [Skt.] n. Seeing, looking, a view. A visit, meeting నిరీక్షణము, చూడదము. సందర్శించు *san-darṣinṣu*. v. a. To look at, view, behold, visit. చూచు.

సంధాస్తమా *san-dashtamu.* [Skt.] adj. Bitten, stung. కొర్రబడిన.

సంధానము *sandhanamu.* [Skt.] n. A tether. బంధ. **సంధానితము** or **సంధీరము** *sandhanitam.* adj. Tied, bound, కట్టబడిన.

సంధి Same as **సంధు** (q. v.)

సంధిగ్ధము *sandigdhamu.* [Skt.] adj. Doubtful, questionable. సందేహమైన.

సంధిబాంధ *sandi-bande.* [Tel. from సంధి.] n. An ornament for the arm, an armlet. కాపాపురి. "మేలిమిసూలులందఁ. కలెములుసంధి బాంధ విడిచివ్రలుమించులమించుమించుల" H. iv. 101.

సంధ్యము *sandhyamu.* [from Skt. సంద్యమా.] n. Doubt, uncertainty, suspicion. **సంధ్యముచు** same as **సంధి** చు (q. v.)

సంధి *sandhi.* [Tel.] n. The arm from the shoulder to the elbow. నందేయ్య. **సంధి** **పింద**, **సంధిపింద** or **సంధికి** **డియము** *sandhipinda.* n. An ornament worn upon the upper part of the arm. An armlet, కేయూరము. Swa. v. 106 **సంధి** **బాంధ**. **భు.** adj. An armful, as much as one can hold in the arms. రెండుచేతులనుండి యెత్తగలిగినంత.

సంధు or **సంధి** *sandu.* [from Skt. సంధి.] n. A small opening, a fissure, crack, hole, శాస్త్ర, చిల్లి, రీటిక. Space, an interval. ఎడము, మధ్యవ్రతేశము. మధ్యకాలము. A lane, a narrow street, చిన్నబిడ్డి, గట్టి. A nook, corner, మూల. A backyard, పెరుడు. A period of time, an opportunity, సమయము, సందర్భము. A direction or quarter. చోకసంధు the arm-pit. చేళ్లసంధు the space between two fingers. ఇక్కడ సంధు విడుపు leave a space here. సందిచ్చు to give room or opportunity. వాడు ఎవరిని సందియ్యకుండా మాట్లాడుతాడు he will let nobody else get a word in, he gives no one an opportunity of speaking.

చాచివ్విసంధున బిడు ఎరిగిపోవుచున్నాడు between the two this man is ruined. **సంధులు** **గొందులంత** **వెలిసాడు** he hunted in every hole and corner. **సంధుచూచి** **లోకా** **కొర** **బడినాడు** he took an opportunity and rushed in **సంధుచాచి** the back-door, **వెలలేకొన్నము.** **సంధుమట్టు** menses occurring at intervals, that is, at irregular periods. "నేటికి వచ్చేసంధు." T. iii. 87. అనగా నేడుసమయముచిచ్చును. **సంధిక్రంతకదములు** petty disputes, అల్పమైనకదములు. **సంధుకట్టు** *sandu-kattu.* n. An interval, మధ్యకాలము. గ్రహగ్రాత **సంధుకట్టు** the time that an eclipse lasts. అమావాస్య **సంధుకట్టు** the period of new moon. నేడు పోయి బిడు వచ్చేసంధుకట్టులో in the interval between my going and his coming. **సంధుకో** **కు** *sandu-komu.* v. n. To take or seize an opportunity, సమయము చూచుకొను. To extend, spread, వ్యాపించు. v. a. To unite with, కలుచు. To be joined to, to marry, చేరికొనుచు. **సంధుకో** **ట్టు** or **సంధుకో** **గులు** *sandu-kottu.* v. n. To be injured by a ghost. **సంధు** **కో** **వ** **ము** *sandu-doshamu.* n. Demoniac possession. **విష్టలకు** **మానసంధియందు** **కలంక** **చాలగ్రహంతో** **ఎదు.** అవిష్టకు సందూహమువలనబడిన, **సంధుకొట్టి** **నది** or **సంధుకోరినది** the child is fairy-struck or injured by a ghost that haunts a particular spot. **సంధునేసము** *sandu-visamu.* n. A certain feat in wrestling.

సంధుగు *sandugu.* [H.] n. A small box.

సంధె *sande.* [from Skt. సంధ్య.] n. Evening, సాయంకాలము. Daily prayers used by Brahmins, &c. **సంధ్యాపరవచు.** adj. Vesper; appertaining to the evening, or vesper hour. సాయంకాలపు. **సంధిచీకటి** the evening twilight. **సంధిపిమ్మన్నా** **ట్టుకు** she has not so much as a light in the evening. **సంధి** **చేర** or **సంధిచడ** at even-tide, in the evening. "అయ్యలసంధిచేరబని యాడగ నింటికి

కాక." H. iii. 69. సంధివాక్య to perform daily prayers. సంధివాక్యం, సంధిప్రార్థన or సంధిశ్శాంధి sande-dzamu. n. The time of sunrise & sunset, when the night passes into the day or the day into the night. (Generally, the evening).

సంధేశము sandēsamu. [Skt.] n. A message, news, tidings. సందేశము, సమాచారము. సంధేశహరుడు sandēsa-harudu. n. A messenger. దూత, హర్షి, సమాచారమును దిక్షింపజేయువాడు.

సంధేహము sandēhamu. [Skt.] n. Doubt, hesitation, suspicion, mistrust, uncertainty. సంశయము. సంధేహించు sandēhimsu. v. n. To doubt, suspect, hesitate. సంశయించు, సందేహపడు, అనుమానపడు.

సంహాళము sandōhamu. [Skt.] n. An assemblage, multitude. సమాహాళము.

సంధ్రము See సంధము. సంధ్రుడు Same as సంధుడు. (q. v.)

సంధ sandhu. [Skt.] n. A vow, promise, Resolution, determination. ప్రతిజ్ఞ, శపథము. Extent, limit, మార్గదర్శి. మే, అవధి. Parij. v. 52. Also, same as సంధ్య (q. v.)

సంధర్షణి san-dharsahni. [Skt.] n. India rubber.

సంధానము sandhanamu. [Skt.] n. Holding together, joining, uniting, కూర్పుట, సంఘటనము. Reconciliation. పాపము గణము or శాపము placing an arrow on the bow-string. వాడుకీయములకు సంధానముచేసింది she made her master and mistress friends, she reconciled them. "చకరశివులందు సంధానమైయింది." Vēna. 518. సంధానకర్తరి sandhana-karani. n. That which heals, reunites or reconciles. వ్యర్థము చేయు (ప్రతి). మల్లీశాదునట్లు చేయునది. స్నేహము చేయునది. సంధానించు sandhanimsu. v. a. To join, unite, చేర్చు, కూర్చు. సంధానితము sandh-anitamu. adj. Joined, united,

చేర్చబడిన, కూర్చబడిన. సంధాయకుడు or సంధాత sandhyakuḍu. n. One who unites. సంధానముచేయువాడు

సంధి sandhi. [Skt.] n. Connection, union, combination, junction, coalescence. కూడిక, చేరుదము. కలియదము. A joint of the limbs, కలు. Pacification, peacemaking, conciliation, peace, a treaty, అనుకూలము, సమాధానము. The coalescence of letters in accordance with the laws of euphony. అచ్చంధ the union of vowels. వచ్చంధ the union of copsonants. ఈయన వారికి సంధి చేసినాడు he made them friends. "ధ్యుల్ని సంధులు ప్రీతినిచ్చెను." BD iv. 359. కుసంధి a bad union. సంధిగ్రహము peace and war. సంధిగ్రహాధికారము a war ministry, the duty of a war minister. సంధిబంధనము a ligament. సంధించు san-dhimsu. v. n. To cause to meet, to bring together, join, unite. కలుపు, చేర్చు, కూర్చు. సంధించు or సంధిల్లు v. n. To be joined to or united with, కూడు. సంధితము sandhitamu. adj. Joined, united, connected, bound, చేర్చబడిన, కూర్చబడిన కట్టబడిన. సంధి తేనె sandhitsu. n. The desire of joining, an inclination to unite. చేర్చుకొన నేయిచ్చ. సంధిలు or సంధిల్లు sandhilu. v. n. To happen, occur; to meet. ప్రాప్తమగు, ఎదురవడు, కలుగు. నచ్చు. "భక్తిగారవము విశ్వాసంబు సంధిల్లగా." T. ii. 55. "అచలార్థజమలకు శత్రునవ్వసంధిల్ల." Siva. pref. 2. సంధుడు or సంధురాలు sandhudu. n. One who is united with. These words are used in compounds; thus సత్యసంధుడు, సత్యసంధురాలు. a truthful or veracious man or woman.

సంధుక్షితము sandhu-kshitamu. [Skt.] adj. Lighted, inflamed, kindled. దరింపబడిన, మండింపబడిన.

సంధ్య sandhya. [Skt.] n. Twilight in the morning or evening. సంధ్య or సంధ్యావంద

నమ morning or evening prayer. ప్రార్థనా వ్యావరణము matins. సాయంసంధ్యావందనము vespers. సంధ్యకార్యము to perform matins or vespers. సంధ్య త్రాడు the sacerdotal thread. వేంకటము. Venka. ౪౫౦. సంధ్య రాగము sandhya-rāgamu. n. The redness of the evening sky. సంధ్యకంఠ.

సంపంగి, సంపగి, సంపగిదన or సంపగి sampangi. [from Skt. చందక.] n. The 'gold flower'. *Mirhelia champaka*. చందకము. A species in కొండసంపంగి. H. iv. 19. (Note: This flower is called by all the synonymes of gold, as కువర్జుత్పము, బంగారుపువ్వు, &c., &c. No bee will touch this fragrant flower.) సంపంగినూరే a fragrant oil extracted from this flower. కొకసంపంగి a certain creeper with yellow fragrant blossoms. శీలసంపంగి a kind of long white flowering creeper. ఫలసంపంగి or సజలఫలసంపంగి *Artabotrys odoratissima*, మనోరంజకము. (Watts). సంపంగిపురుగు sampangi-purugu. n. A wasp. కుప్పిక. సంపంగిపూవట్లు, సంపగిలు. సంపిలు or సంపెంగిలు sampangi-pu-badlu n. A certain sort of rice. H. iv. 158.

సంపత్తి, సంపత్తు or సంపత్ sampatti. [Skt.] n. Fortune, riches, wealth, prosperity. విశ్వరథము. కలిమి, శ్రీయము. "ఇంద్రియం బలము పొలువసంపత్కారం" M. XII. ii. 158. సంపత్కరము sampat-karamu. adj. Causing or bringing prosperity. శ్రీయశ్చలమైన. సంపదధికుడు a wealthy man, మిక్కిలి ప్రాగ్భవము కలుగు సంపత్తీమూ sampatnamu. adj. Wealthy, prosperous, enriched or endowed with, possessed of. సంపదతో కూడుకొనిన. సమృద్ధిమైన సంపత్తుడు sampannamu. n. A wealthy man. (In composition,) one who is endowed with or possessed of. సమృద్ధుడు, సమీకుడు. అట్లు సంపత్తుడై being wealthy. ప్రత్యక్షమగువాడై.

సంపర్కము samparkamu. [Skt.] n. Union, connection, contact, సంఘా, చేక, మోటి.

సంపాతము sampatamu. [Skt.] n. A tree, *Cassia fistula*, అరగ్వద్దము, శుంపిల్ల.

సంపాతుము sampatamu. [Tel.] n. Weighing a jewel with all things connected with it.

సంపాతము sam-patamu. [Skt.] n. Descending, falling, coming down, a fall. పతనము, పాలు.

సంపాదము sam-padamu. [Skt.] n. Acquisition, earning, getting, acquiring. అర్జితము, కడించుట, సంపాదించుట. సంపాదించు sampadintu. (or vulgarly సంపాదించు) v. a. To procure, acquire, get, earn. కడించు. అర్జించు. సంపాదకుడు sampadaku. n. One who earns, or acquires, సంపాదించువాడు. సంపాదితము sampaditam. adj. That which is earned or acquired. సంపాద్యము sampadyamu. n. That which is fit to be earned, కడించదగిన. Also, (colloquially) getting, acquiring, earning. సంపాసారి sampasari. n. A merchant, వైద్యుడు.

"ద్వి జోటికమగ్ని శోనివస్తుతల,

పాలించియొసగు సంపాచారులార."

పాటిశ్చ. ii.

సంపుటము sanpuṭamu. [Skt.] n. A casket, a covered box. బిరు. A volume of a book or magazine. సంపుటింతు sampuṭintu. v. a. To close as a flower. To fold the arm. ముగిలించు.

సంపూజము sam-pūjānamu. [Skt.] n. Honouring, veneration, esteem, treating with respect. మిక్కిలి గౌరవించుట, సత్కరణము. ఆదరము. సంపూజితుము sam-pūjantamu. adj. Honourable, respected, venerable, గౌరవించదగిన, ఆదరించదగిన. సంపూజితము sam-pūjitamu. adj. Honored, respected. గౌరవించబడిన, మరచింపబడిన.

సంపూర్ణము *sam-pūṇṇamu.* adj. Honourable, adorable, అపూర్వము.

సంపూర్ణము *sam-pūṇṇamu.* [Skt.] adj. Complete, finished, whole, entire: filled, full of, perfect. అభిమతి, పరిపూర్ణము.

సంప్రక్తము *sam-prakṭamu.* [Skt.] adj. United, joined, సంయోగము.

సంపేగ See under సంపాది.

సంపేలు *sampela.* [Tel.] n. A sledge-hammer, ఇతిమహాసాగ్రము పేలుట. "తరిమిసంపేలు పేలుతరిమియ్యును." Deb. 333.

సంప్రతి *sam-prati.* [Tel.] n. A head accountant, లెక్కపరిచుచు పుచ్చకరించు An accountant, కరించు. **సంప్రతిండు** *sam-pratishu.* v. s. To collate, compare, examine. లెక్కమొదలపరానిది పరిచుచు.

సంప్రదానము *sam-pradānamu.* [Skt.] n. Giving, bestowing, ఇవ్వడము. In grammar, the Dative case, చతుర్థవిభక్తి, మల్లార్థములలోనొకటి.

సంప్రదాయము *sam-pradāyamu.* [Skt.] n. A rule, routine, method, doctrine, custom, convention, system, practice, tradition, సంప్రదాయము, నురువరంపరాచరించునది, పరంపరాప్రాప్తమగు, వాడుక. adj. Traditional, customary, systematic, సంప్రదాయమైన, నురువరంపరాచరించునది, పరంపరాప్రాప్తమైన, వాడుక. **సంప్రదాయకుడు** *sam-pradāyakudu.* n. (Colloquially), a respectable or well-to-do man. **సంప్రదాయముగా** *sam-pradāyamuga.* adv. Systematically, traditionally, in accordance with custom or convention, సంప్రదాయముగా, పరంపరాచరించునదిగా, వాడుకగా. **సంప్రదాయస్థుడు** *sam-pradāyasthu.* n. An upright or just man, one who walks according to the rules of his caste, క్రమస్థుడు.

సంప్రయోగము *sam-prayoga.* [Skt.] n. A good use, క్రియప్రయోగము. Associa-

tion, relation, connection. సంబంధము. Enchantment, an incantation, మాలిక తోడయు ఉచ్చారణముచేయుట, మంత్రముచేయుట. "సామంత్యమునకును సంప్రయోగమునకును ముఖ్యమైనది." M. III. v. 319. సంప్రయోగముగా అచరించడము "సామంత్యమునకును సంప్రయోగమునకును ముఖ్యమైనది." ib. III. i. 6. సంప్రయోగములు అనగా సంప్రయోగములు.

సంప్రసారము *sam-prasāramu.* [Skt.] n. A grammatical term applied to the substitution of ఇ, ఈ, యి, ఇ (for ఈ, ఎ, యి, యి) in sandhi.

సంప్రహరము *sam-praharamu.* [Skt.] n. War, a battle, a fight, యుద్ధము.

సంప్రాప్తము *sam-prāptamu.* [Skt.] adj. Attained, obtained, gained, become arrived, come. పొందుచు, వచ్చునది, సంభవించునది, అభివృద్ధి, అభివృద్ధి, అభివృద్ధియు సంప్రాప్తమైనది. **సంప్రాప్తమైనది** after the beginning of the Iron Age.

సంప్రీతి *sam-prīti.* [Skt.] n. Affection, kindness. నివాసము, ప్రేమ.

సంప్రేరణము or **సంప్రేరణ** *sam-prēṇamu.* [Skt.] n. An exhortation, instigation. బుద్ధి, జోష. "ప్రేరణసంప్రేరణము." KP. v. 244.

సంప్రేక్షణము *sam-prēkṣanamu.* [Skt.] n. A funeral ceremony observed on the twelfth day after death.

సంప్రేక్షము *sam-prēkṣamu.* [Skt.] n. Sending. An order, command, పంపు, నియోగము.

సంప్రేక్షణము *sam-prēkṣanamu.* [Skt.] n. A ceremonial sprinkling of water. Hallowing, cleansing, consecrating, dedication, lustration, సంప్రేక్షణమును చింతించడము, దేవాలయములకు ఉపయోగపరచు కొనుగోలునకు సంప్రేక్షణమును చింతించడము, చింతించునది సంప్రేక్షణమును. ఆ నిధిని

పోతపోడి సిద్ధమగుచున్నదిగాని యింకా సంప్రా
క్షమము కాలకు the idol is all ready
and adorned but is not yet consecrated.
సంప్రాక్షి ౪ sam-prākṣhaṁsu. v. a. To
sprinkle with holy water, to consecrate.
సంప్రాక్షితము sam-prākṣhitamu. adj.
sprinkled with, consecrated.

సంప్రల్లము sam-phullamu. [Skt.] adj. Well
blown, well expanded. చేర్చుగా విక
సించిన.

సంబంధము sam-bandhamu. [Skt.] n. Conne-
tion, relation, relationship, relevancy,
affinity. సంయోగము, చుట్టరికము, చేరిక,
బాంధిక, పొంధిక. నీసంబంధము వాకు కాలాదు
I cannot endure having anything to do
with you. సంబంధి sam-bandhi. n. One
who is connected by marriage. ఇచ్చి
పుచ్చుకొన్నవాడు, సంబంధముచేసినవాడు.
చుట్టము. ఆయనకు సంబంధి he is my kinsman.
ఆమెకు సంబంధురాలు she is a connection
of ours. సంబంధిండు sam-bandhintu.
v. n. To be related to or connected
with, to have to do with. చేరు, సంబంధము
కలిగియుండు.

సంబడము See సంబళము.

సంబరము or సంబ్రము sambaramu. [from
Skt. సంధ్రము] n. Joy, delight. A feast,
festival, merry making. సంతోషము,
శరీర, ఉత్సవము. తిరువాళ్ల, పండుగ. సంబర
మిండు (for సంధ్రమిండు), బాంధిరా-భింజు.
v. n. To be delighted. సంతోషిల్లు. Pal. 30.

సంబరి See సంబరి.

సంబరేను or సంబరేణి sambarenu. [Tel.]
n. A kind of shrub. చిక్కన. H. iv. 12
or 13.

సంబళము or సంబడము sambhalamu [from
Skt. శమ్బలము] n. Wages, hire. బక్రము,
Salary, తీరము. Batta, వారసులైదు. సంబళపు
sambhalapu. adj. Hired, lent. తీరమునకు
పెట్టకొచ్చి. అర్జకుతెచ్చిన.

సంబళి, సంబడి, సంబరి or సంబడి sambala.
[Tel.] n. A parish. మసలవాడు. "జడియును
సంబళిసంబరియును, దళముగా పెరగెడి తమమీది
కుష్టు." HD. ii. 1384.

సంబళించు or సంబడించు sambhalinsu. [Tel.]
v. n. & a. To be convenient. చల్లపడు. To
manage, furnish, supply. సమాళించు, విస్త
హించు, తెప్పించు, పొందించు. "పొందించుటకుం
డుకన్ను బిరిగి తెచ్చుటగర్భము సెలవియంతగానైన
వసంబళించుకొని పోకుపోకుమనియాయ్యుడు."
Harivamsam, Uttara, ii. 60.

సంబళిక, సంబెల or సంబెళ sambalika. [Tel.]
n. A wallet or sort of pouch, to hold
betel leaf, areca-nut and lime. అడిపము,
చక్కలూకుసంచి. "సంబెలవదలింది తొంబారు
దళపూగ నివసాంబు చాలంబించువచ్చు."
A. vi. 94.

సంబల్లులు See సంబాలిండు.

సంబాగువు sambaguvu. [Tel.] n. A raft to
cross a river on. పరువాటి పాదము.

సంబాధము sam-badhhamu. [Skt.] n. Diffi-
culty, trouble; a crowded place. ఇరుకు,
సంకటము, ఒత్తుడు, సంకటస్థలము, ఇరుకుస్థలము.
adj. Narrow, contracted, impassable,
impervious; crowded, ఇబ్బంది, ఒత్తుడుగా
నుండే, కొరదానకు అపాద్యమైన.

సంబారము or సంబారు sambaramu. [from
Skt. సంభారము] n. A mixture of spices for
seasoning. Spicery, condiments, curry
powder, కూరలలోరేయి రసవర్ణము, ఆకుల
మెంతులు తీలకర్చి మొదలైనవి. సంబారపుదింత
పండు tamarind mixed with spicery.
"మెంతుల సంబారపుదింతపండులు బట్టలు."
H. i. 113.

సంబాలించు sam-bhalinsu. [from Skt. సంభా
లించు.] v. a. To comfort, console, ఆదరించు.

"ఓలముల సంబాలించు గమ్మారిదాలు"
పాంచా. ii.

సంకశిగులు, సమ్మశిగులు or సలువులు *sambh.*
lignals. [from Skt. సంభవ్య.] n. Sandals.
 పాపాశి. Shoes, slippers. పాపాశులు
 పాపాశులు.

“నీ పట్నంకనీదుమంబాళిగల్

కలవిలో జీరవచ్చినమా రుచేతనాని."

of i.

సంకాపము sambakula. [from Skt. సంక
తము.] n. plu. A very fine sort of rice.
సంకాపానామములు. ఈ క్రింది మైనదము. ఇనుపసంకా
పములు another kind

సంఖ్య: 100 పరిశోధనము.

సంతతి, సంతక or సంతతికెన్న సంగ. చందరిక.

సంబోధనము sam-bōdhanam. [Bkt.] n.
Addressing, calling so. పిలువడము, ఆమంత్రి
నము, సంబుద్ధి. In Grammar, the vocative
case. సంబుద్ధి sam-buddhi, n. Calling,
పిలువడము ఆమంత్రినము, సంబోధనము.

సంస్కృతము Name as సంస్కృతము (9, V.)

సంభవము *sambhavam.* [Skt. n. Birth, production. The origin, cause, reason, motive, ఉత్పత్తి. ఉద్భవ. కలుగు. ను] Arising from, produced from, descending from. ఉత్పన్నమైన, ఉద్భవించిన, కలుగ. ను. సంభవము caused by sin. సంభవించు or సంభవిల్లు *sambhav-intan.* v. n. To be born, happen, occur. పుట్టు, ప్రాప్తమగు కలుగు సంభవించు చేయు *sambhav-sinpa-jeyu.* v. n. To bring about, cause, effect. ప్రాప్తమగు నుచేయు.

సంకారము sam-bhāraṇa. [Skt.] n. Pro-
vision, preparation. Collection, a multi-
tude, number, quantity, assemblage,
సంఖ్యతము. పదార్థసంచయము, సమూహము,
వర్గభూత్యర్థము, గ్రహము.

సేవాపత్ర or **సేవాపత్రము** *sewa-patram*.
[Akt.] n. Honor, esteem, respect, worship.
A present, reward, prize gift. Vulgarly,
alms or money distributed among

Brahmins, స్వామయ, గౌరవము, భూత, వక్షాః.
 సంభావనీయుడు sam-bhāvanī-tyamu. adj. Honorable, worshipful. స్వామివనశ్చ,
 గౌరవింపవిన, భూత్యైవ. సంభావనీయుడు
 sam-bhāvanī-tyu. n. He who is venerable
 or honored. భూవనీయుడు. లోకసంభావ
 నీయులు all-honoured persons. సంభావించు
 sam-bhāvitṣu. v. a. To honor, esteem,
 venerate. గౌరవింపు. మర్యాదనీయు, స్వా
 మియ. సంభావితము sam-bhā-itaṁu. adj.
 Honored, respected. స్వామివనశ్చ (Collo-
 quially,) Proper, fit, suitable. యత్నము,
 వివేచనము. సంభావితము sam-bhā-itaṁu. n.
 He who is honored. భూవనీయుడు. సంభా
 వ్యము sam-bhāva-ṁu. adj. Fit to be
 praised, honorable, worthy of respect.

సంభాషణ or సంభాషణము *sam-bhāṣhaṇa*.
[Skt.] n. Conversation, discourse, talk.
వ్యక్తి మాట్లాడినది. సంభాషించు *sam-bhā-*
sh-antsu. v. n. To converse, talk. తేల్చగా
మాట్లాడు, సంభాషించు చేయు.

செய்து *se-yu* *se-yu* *se-yu* (Sk.) adj. Born,
produced, arisen, sprung. *செய்து* *se-yu*
செய்து *se-yu*

సంభృతము *sam-bhṛtam*, [Sk.] adj. Well supported. చక్క-గా భరించుచేసిన (trained, good) సంహరించుచేసిన. Possessed of. Filled, full. సండించుచేసిన "సమప్రభావముడు అర్థియదస్త్రంభవసంభృతయను నిర్వచ్యంబు." A. iv. 337. సంభృతి *sam-bhṛti*, n. The act of supporting well. చక్క-గా భరించుట.

సంభోగము *sam-bhōgamu*. [Skt.] n. Coition, sexual intercourse. చరి. సంభోగిణి or సంభోగము చేయు *sam-bhōgitu*. v. n. To cohabit, to have sexual intercourse, కమించు.

సంక్రమము *sam-khrasam-mu*, [Skt.] n. Pa-
sion, emotion, confusion, excitement,
agitation, flurry, hurry. తొందర, పీడ.

పాటు, భయము, తొట్టుపాటు. ఆత్మాభయము, తిత్వాపాము. సంశ్రమించు or సంశ్రమముచు బంధ-bhram-insu. v. n. To be elated. తొట్టుచు. To be excited, confused, bewildered, తొలొలపడు, తలొలపడు.

సంయుము sam-yanamu. [Skt.] n. The name of the capital of Yama. యమునిపట్టణము.

సంయుము sam-yanamu. [Skt.] n. Its restraint or control of the passions. Humanity, compassion, the temper that shuns giving pain to others, gentleness. యజ్ఞాదినిష్కృతి. హింసాదులకు నిదినిష్కృతి. సంయుము బంధ-yanamu. n. A hermit, or monk. యని. సంయుముగలవాడు.

సంయుక్తము sam-yuktamu. [Skt.] adj. Combined, joined, united, connected with, possessed of. హాడుకొనిన, కల. సంయుక్తాక్షరము a double letter as *lin* in *ద్వి*.

సంయుగము sam-yugamu. [Skt.] n. War; a battle, combat. యుద్ధము.

సంయుజము sam-yujamu. [Skt.] adj. Well combined or joined, united, connected with. మిక్కిలి హాడుకొన్న.

సంయోగము sam-yogamu. [Skt.] n. Union, junction, connection, association with. సంకమము, సంసర్గము, హాతి. సంయోజము sam-yojamu. adj. Connected, joined, united with. సంక్లమైన, మిళితమైన, హాన్పబడిన.

సంరంభము sam-rambhamu. [Skt.] n. Haste, hurry, agitation, trepidation, fear. తొందర, ఇష్టానిష్టకార్యకర్తత్వం. తలొలొపాటు, తొట్టుపాటు, భయము. Wrath, rage, తొలొమము. సంరంభి sam-rambhi. n. One who is enraged, or hurried. ఆగ్రహముగలవాడు, తొట్టుపాటుగలవాడు "భోజభయకాద్రంభమరంభిస్తే" A. v. 54. సంరంభించు sam-rambh-insu. v. n. To be excited or hurried. తలొలొపడు. To burst out in rage, fury or pride, ఆగ్రహించు, విజృంభించు.

సంరక్షణ or సంరక్షణము sam-rakshana [Skt.] n. Sustaining, support, maintenance, nourishment, guardianship, charge, patronage. హామీ, హామీము, హామీదేవుడు. సంరక్షించు sam-rakshinsu. v. a. To support, protect, maintain, patronize, rear. సంరక్షించేయు, హామీచు, హామీచు, హామీచు పెంచు. సంరక్షకుడు sam-rakshakudu. n. A protector, trustee, patron, guardian. హామీచుడు. హామీచుడు.

సంరావము sam-ravamu. [Skt.] n. Sound, noise. ధ్వని, ధ్రువ.

సంరూఢము sam-rudhamu. [Skt.] adj. Budded, blossomed, grown. అంతురితము, పెరిగి.

సంరోధము sam-radhmu. [Skt.] n. An impediment, hindrance. అటంకము, ఆడ్డంకము. సంరోధి sam-radhi. n. That which causes an impediment. నిడ్డుముచేయుచు. సంరోధించు sam-radhinsu. v. a. To hinder, impede, prevent. అడ్డగించు, అటంకపరుచు.

సంలాపము sam-lapamu. [Skt.] n. Discourse, conversation, friendly talk. స్వలాపము, క్రితిహామీద సంభాషణము, ముచ్చట.

సంవత్ samvat. [Skt.] n. A year. అర్జును, ఏడు. సంవత్సరము samvatsaramu. n. A year. హామీచు, ఏడు. సంవత్సరాది samvatsaradi. n. New Year's Day. యానాది.

సంవర్తము sam-varlakamu. [Skt.] n. The plough of Balarama. బలరామనిహారి.

సంవర్తము sam-varlamu. [Skt.] n. A destruction of the universe. ప్రళయము. M. XIV. 150. R. v. 4.

సంవర్తి sam-varika. [Skt.] n. The new leaf of a water lily. తలొలొపరు.

సంవసథము sam-vasatham. [Skt.] n. A village. గ్రామము.

సంవాదము *sam-vadamu.* [Skt.] n. A conference, discussion, dispute, contention, wrangling. సంభాషణము, కలహము, తర్కించుట. "అభిముఖ్యంబుసంవాదాత్మకాగ్రంథంబువాక్యంబునంగాని పుట్టుచుండును." A. iv. 81. **సంవాదించు** *sam-vadinisu.* v. n. To converse, talk together, discuss, wrangle. సంభాషించు, తర్కించు.

సంవాహనము *sam-vahanamu.* [Skt.] n. Carrying. తేక్కనా కాపి నీ పాత్రలు. Handling, rubbing, pressing the limbs, massage, అంగమర్దనము, ఒత్తవీసకడము. **సంవాహకుడు** *sam-vahakudu.* n. An attendant who shampoos or rubs down the limbs, a massagist, అంగమర్దకడు, ఒత్తవీసకడకడు.

సంవిత్తు or **సంవీర్తి** *sam-vittu.* [Skt.] n. Wisdom, understanding, intellect. బుద్ధి, తెలివ, జ్ఞానము.

సంవీరము *sam-vittamu.* [Skt.] adj. Surrounded, enclosed, encompassed. చుట్టము, అవలంబించిన. n. The sacerdotal thread when hung round the neck like a garland, శివరాత్రి శేనుకొన్న అంతు.

సంవృతము *sam-vritamu.* [Skt.] adj. Covered, concealed, encompassed, clothed with. చుట్టుకొనుచున్నది.

సంవేగము *sam-vyagamu.* [Skt.] n. Hurry, haste. త్వర, వేగము.

సంవేది *sam-vadi.* [Skt.] n. He who knows. ఎరిగినవాడు, తెలిసినవాడు. "రహస్యసంవేది." M. V. v. 21. **సంవేదితము** *sam-veditamu.* adj. Made known. తెలియజేయబడినది.

సంవేశము *sam-vesamu.* [Skt.] n. Sleep. నిద్ర. A seat, సీటు.

సంవాహకము *sam-vahanamu.* [Skt.] n. An upper garment, a cloak. ఉత్తరీయము, పైబట్టు. S. III. 408.

సంశక్తము *sam-shaktamu.* [Skt.] n. A picked man or soldier, one of a select band sworn never to recede and stationed to prevent the flight of the rest, శుభం కృత్యములకురనియ్యది, తిరిగిపోకుండు ధైర్యులైన కొని యుద్ధముచేయువాడు. A hero, ధీమతు. M. IX. i. 14. ib. VIII. ii. 321.

సంశయము *sam-shayamu.* [Skt.] n. Doubt, uncertainty, suspicion, hesitation. సందేహము. **సంశయాశుభ్రు** *sam-shayashuru.* n. A suspicious man, an irresolute man. **సంశయించు** *sam-shay-inisu.* v. n. To doubt, suspect, hesitate. సందేహించు, అనుమానించు.

సంశ్రయము *sam-shrayamu.* [Skt.] n. A refuge, asylum, protection. ఆశ్రయము, శరణు, అండ. **సంశ్రయించు** *sam-shrayinisu.* v. s. To flee to, appeal to, resort to, seek protection from, take refuge with, శరణుకొచ్చు, ఆశ్రయించు, అండగొను.

సంశ్లేషము *sam-shleshamu.* [Skt.] n. An embrace, union, connection, junction, coalescence. కలిసిపో. అలిగిగము, కలగము. సంధి, కలంబ, చేక. **సంశ్లేషించు** *sam-shlesh-inisu.* v. n. To coalesce, కలిగించు.

సంసక్తము *sam-saktamu.* [Skt.] adj. Joined. కలిగిన, చేక. Near, adjoining, connected or endowed with, అద్దమనీశమైన, సంబంధమైన. **సంసక్తి** *sam-sakti.* n. Union, adherence; nearness.

సంసమై *sam-samti.* [Skt.] n. An assembly, meeting, audience. శౌలభ్యకూటము, సభ.

సంసరణము *sam-saranamu.* [Skt.] n. A highway. రాహుగర్జము, రాటు. Going, the progress or march of troops. అనుచుకొనుచు, రహదారి. A busy gate, గడు, భరవాహము. Married life, సంసారము. "మరణోద్భవము." (P. iv. 451.) ఈ సంసారమునకు అంత్యమొనర్చునదిగాదు.

సంసరించు sam-sarin/zu. [Skt.] v. n. To be born. బ్రహ్మం. "వందనాదులకు ప్రాశస్త్యము కల్పించుట సంసరించుటగా పద్యము." A. iii. 95.

సంసర్గము sam-sargamu. [Skt.] n. Union, connection, intercourse. సంసర్గము, సంసర్గము, సంసర్గము.

సంసారము sam-saramu. [Skt.] n. The world, the mundane state. Domestic life, secular life. A family, household. పంపామ దిట్టలతో జూడియించుట. Birth, తల్లిక. వానికి సంసారము తప్పిపోయినది he has lost his wife. సంసారములేదాడు one who has no wife or children. సంసారములేదాడు family care. సంసారములేదాడు or సంసారములేదాడు to support or manage a family. సంసారములేదు sam-saramu. v. n. To keep house, to live a family life. కాపురములేదు. సంసారి sam-sari. n. A householder, the head or master of a family, a family man; a citizen; an honest man. A secular person as distinguished from a solitary recluse, కృపాకుడు. కృపానది. ఆయాసంసారము the inhabitants (కాపుర) of the village. సంసారి a good or respectable woman, ముద్ది.

సంసక్తము sam-siktaamu. [Skt.] adj. Wet, humid. తడినది. "తల్లిసంసక్తమైన భార్యలము." M. X. i. 16.

సంసద్ధి sam-siddhi. [Skt.] n. Nature. పుష్కము. Perfection, completion, accomplishment, తప్పకబట్టించుట, చేయవలయు. సంసద్ధికు sam-siddhiku. n. One who is perfect or accomplished. సంసద్ధికు. "నిత్యమనునది." P. iii. 35.

సంసృతి sam-sriti. [Skt.] n. The world, the mundane state, a domestic life, secular condition; a family, household, సంసారము. M. XII. vi. 219. Sva. i. 38.

సంసృష్టము sam-srishthamu. [Skt.] adj. Connected, united. సంసృష్టమైన, సంసృష్టమైన. సంసృష్టి sam-srishthi. n. Union, connection, సంసృష్టము.

సంసేవకము sam-sévakamu. [Skt.] n. Waiting on, serving. పరిచర్యచేయడము, ఉపాసనచేయడము. M. XII. v. 354. సంసేవితము sam-sévitamu. adj. Worshipped, waited on, served, attended. భావకమైన, ఉపాసితమైన.

సంస్కరించు sam-skarin/zu. [Skt.] v. n. To reform, improve, repair, make better. కాసుచేయు. To purify, sanctify, consecrate, కల్పించు, క్రొత్తించు. To burn a corpse (శవమును) దహనముచేయు. సంస్కారము sam-skaramu. n. The act of making better or improving, reformation. చక్కచేయుట. The power of memory, any faculty or capacity. ఆపరమార్గసంస్కారము. A purificatory or dedicatory rite or ceremony burning on the funeral pile, దహనము, కాల్చడము. Purification, శోధించడము. కన్నీరు తువ్వలను నిట్లంటే బట్టిలో వేసి అన్నసంస్కారము చేసి పించుదురు they put the roses in a still filled with water and by the application of fire make rose water. ఆ శవమును సంస్కారముచేసి వేసినారు they burned the corpse. సంస్కారము sam-skritamu. adj. Purified, refined, exquisitely wrought, polished. పరిష్కరించిన, చక్కచేయబడిన. The Sanskrit language దేవభాష. సంస్కృతము sam-skruta. n. Funeral ceremonies, such as burning the dead body. దహనము. Any purificatory or dedicatory rite, ఉపసమము. "హంతుమనుస్కృతయర్థమితి." B. v. 247.

సంసంధకము sam-sambhavamu. [Skt.] n. The name of a magic arrow which arrests the progress of an enemy. శత్రువును ముందుకు వెళ్లకుండా. T. v. 113. సంసంధ

ఘోరము sam-samāh-īṣṭu. [Skt.] v. a. To make firm or rigid. పాపించు. నిర్భయచేయు. KP. iii. 251.

సంప్రము sam-satam. [Skt.] n. Praise, ప్రశంస, కీర్తి, విప్రతి. Acquaintance, intimacy, పరిచయము. **సంప్రకారి** sam-satav-kari. n. One who praises. ప్రశంసించేవాడు. "సంప్రకారినువిప్రతు పాపిగావంతి సమా." A. iv. 16.

సంస్థాపకము sam-sthapanam. [Skt.] n. A state, government, dominion, province. రాజ్యము, పీఠ. మైసూరుసంస్థాపకుడు the Mysore State. **సంస్థాపాధిపతి** or **సంస్థాపి** పీఠము sam-sthāpādhi-pati. n. A sovereign or ruler. రాజ్యధిపతి. ప్రభువు.

సంస్థాపకము sam-sthapanam. [Skt.] n. Placing, fixing, establishing. నిర్ధారించుచు, స్థిరీకరించు. **సంస్థాపకుడు** sam-sthāpakaḍu. n. A founder, author. కల్పించినవాడు, ఏర్పరచినవాడు.

సంస్థితి sam-sthiti. [Skt.] n. Abiding, being, residing with. ఉండడము. **సంస్థితము** sam-sthitam. adj. Fixed, established, settled, abiding in. **సంస్థితము** sam-sthituḍu. n. One who dwells in. ఉన్నవాడు. "తేజోఽంభోమంధితవాసిమహిమంతు" the Supreme Lord who resides in the Scriptures. Bala Samhita. v. 55.

సంస్పర్శ sam-sparsha. [Skt.] n. Touch, contact, feel. తాకిడి, చక్కచిప్పింపుము. Venia. 402. **సంస్పర్శించు** sam-sparśatsu. v. a. To touch. తాకు. B. X. 225. **సంస్పృష్టము** sam-sprishitam. adj. Touched, తాకిన. అంటు.

సంస్ప్రహ sam-spriha. [Skt.] n. Wish, desire, inclination. మిక్కిలి ఆశ, వాంఛ.

సంస్థాపకము sam-sphalanam. [Skt.] n. Slapping, dashing. చరిచడము.

సంస్మరణము sam-smaranam. [Skt.] n. Recollection, remembrance. తిలకించు.

సంహతి sam-hati. [Skt.] n. A flock, assembly, heap, collection, సమూహము, రాళ్ళ.

సంహతము sam-hanam. [Skt.] n. Rubbing the limbs. కట్టడిచడము. The body, శరీరము.

సంహరించు sam-harishu. [Skt.] v. a. To kill, destroy. చంపు. **సంహరము** or **సంహరణము** sam-haram. n. Destruction, annihilation, killing. నాశముచేయుట, చంపడము. **సంహరపి** or **సంహర్త** sam-harakuḍu. n. One who kills. చంపువాడు. **సంహృతము** sam-hritam. adj. Destroyed, killed. తరిమిచేయబడ్డ. "అభిజనుండు సహృతమయ్యెనెచట" M. XVI. i. 76. **సంహృతి** sam-hriti. n. Destruction, loss. సంహారము.

సంహిత sam-hita. [Skt.] n. A peculiar arrangement of the Vedas into short divisions; a collection or compilation of hymns or prayers or legends extracted from a Veda. కాళి, కేదారాద్వైపా కాళ్యణ శాస్త్రము, కాప్రము. **సంహితము** sam-hitam. adj. Collected, compiled, joined. సంపద ప్రద, సంయక్త ప్రద, కూర్చబడిన.

సకర్మక్రియ sa-karmaka-kriga. [Skt.] n. An active or transitive verb, కర్మపాతకీత ప్రేమ ప్రయాచితము.

సకలము sakalam. [Skt.] n. The aggregate or whole. సమస్తము, సర్వము, అభియు, యావత్తు. adj. All, entire, whole. సమస్తమైన, అభియు.

సకలము సకలము or సకలము sakalam. [H.] n. A kind of woollen cloth. కుర్రె కలరచుడు.

సా or **సాయి** saki. [from Skt. సఖి] n. A female friend or companion. చెరకత్తి.

A woman, అడుది. సమడు *sakudu*. n. A friend, companion. తెలికాడు, స్నేహితుడు.

సకీ, **సకీనె** or **సగినె** *sakima*. [from Skt. శకుమ.] n. An artificial bird, the figure of a bird. కృత్రిమపక్షి, కీర్తితిళ్ళ. A doll. శావ్య. A chirping noise, కీచకీయమవధ్వని. "తెలిమియియంపులక, సకీనెలకాళలం శిలశిల మ్మన హవానశయ్యమన్నెదక" Vasu. vi. 111. టి. సకీనెల-కీచురిళ్ళ. "పకీనెలకలగడక చచ్చ ద్దైవమరీచకవింద గొలుగుపావురపుకోళ్ళు." N. ix. 482. టి. సకీనెలకలగడలం, ఒడ్డికే కుంభకుంభ అనే పీకట్టలందినదింట్లు. సకీనెల మంచము *sakinela-mantsamu*. n. A bedding formed on a frame of wood, having orifices covered with perforated brass buttons that make a whistling or squeaking sound, శిలశిలపట్టమంచము, కోళ్ళు పావులుగాచేసినమంచము. "తొగవ్రాసిన నందిండు యొగులొసగుట్టి సకీనెలమంచములు." Siva. vi. 3. "పచ్చలందింది చిల్లల కోళ్ళనందమాసకీ శిలపట్టమంచమున." H. i. 73. **సకీనము** *sakinamu*. [from Skt. శకుమ.] n. An omen. సకీనపులుసు a bird of omen, an owl. కకాక్షిగూన. వైదికంబి.

సకీయ Same as సకీ (q. v.)

సకీరింతు or **సగిరింతు** *sakirintu*. [Tel.] v. n. To neigh. శుర్రముకూయు, శుర్రము కూమరముచేయు, కూపించు. **సకీరింతు** or **సగిరింతు** *sakirintu*. n. A neigh, neighing. శుర్రపుకూత, కూప.

సగటు సుమా సుగా *sakutusa-madru-ga*. [సగటు (from Skt. స కృత్) + సుమాసు (H.)] adv. Here and there, scatteredly, moderately, on an average. సక్కుత్తగా.

సకృచ్చముగా *sa-krichchamu-ga*. [Skt.] adv. Without reserve, entirely. పుష్పము, నీమిచ్చి దానకుండా, యావత్తు. "నీదపట్టిచ్చింబు నాకెచ్చెను." Sam. D. 539.

సక్రీత, **సక్రీత్తు**, **సక్రీత్తుగా** *sakrit*. [Skt.] adv. Rarely, seldom, scarcely. ఎచ్చడైకా ఒకమాటు, అరుదుగా, అపూర్వముగా. అసక్రీత incessantly.

సక్రము *saktamu*. [Skt.] adj. Attached, joined, in contact with. లక్ష్మిమైన. తగలంతిది (మమకృతి).

సక్రవేయు *saktu-cheyu*. [H.] v. a. To use violence. నిర్బంధముచేయు. సక్రవంకును a positive order.

సక్రవు *sakruvu*. [Skt.] n. Flour. రాడిడిండి, శులపిండి. M. XIII. (v. 106.

సక్కి *sakhi*. [Skt.] n. The thigh. తొడపు, తొడ. సక్కిమాలము the root of the thigh.

సఖి *sakhi*. [Skt.] n. A female friend. తెలియ, తెలికత్త. **సఖుడు** *sakhudu*. n. A friend, fellow; companion, playmate. స్నేహితుడు. A helper, సహాయుడు. తామర స స ఖాదు the lover of the lily, an epithet of the sun. **సఖ్యము** or **సఖ్యత** *sakhyaamu*. n. Friendship, intimacy, unanimity, good terms. స్నేహము. తెలిపి. **సఖ్యపడు** *sakhya-padu* v. n. To be reconciled, agree, come to terms. సమాధానపడు. **సఖ్యపరతు** *sakhya-paratsu*. v. a. To make friends, to reconcile. పరిశుభముచేయు, సమాధానపరుచు. **సఖ్యుడు** *sakhyyudu*. n. A friend. తెలికాడు. "రాముడు సర్వసఖ్యుడు శరణ్యుడు న్యాయపరుండు." BRK. 529.

సగటు or **సగటులు** *sagatu*. [H.] n. Average. సమాధి. సగటున on an average. వాని సగటున తిట్టినాడు he reviled them at random. వాని సగటునకాలిమ్ము he sets a due value upon no one, he treats no one with proper respect.

సగటు *sagatu*. [from Skt. శకుటు.] n. The bishop (in chess).

సగర్లు *sagaru*. [H.] n. Embroidery made of wire in patterns. తగవూడినాకేసినతగ

పని. "సీ || తిరిగివచ్చి ప్రాంతానికి తూపని
చొక్కా చుగుల పంపులు మొగిలెల్లము." *Chandranga*. ii. 85.

సగము *saḡamu*. [Tel.] n. Half. అర్థము. సగా
నికము ఎక్కువ తిన్నది it is half as much
again. సగపాలు or సాపాలు *saga-pālu*.
n. A moiety, a half share. అర్థభాగము.
Vema. 975. సగరేయి *saḡa-rēyi*. n.
Midnight. అర్థరాత్రి.

సగలారు *sagalaru*. [H.] n. A woollen cloth.

సగిజ్ See సజిజ్.

సగిరిండు See సజిరిండు.

సగము See సగము.

సగదము *sa-ḡadamu*. [Skt.] adj. Mingled
with treacle. తైలముతో కలిపిన.

సగణము *sa-ḡanam*. [Skt.] adj. Having
attributes or qualities.

సగోత్రుడు *sa-ḡōtrudu*. [Skt.] n. A distant
kinsman, a kinsman of the same family
name. సమానోక్తిపురుషుడు, భ్రాతృ, ఏకాంత
భ్రాతృ, వాడు, వాడుక.

సగ్గరి or సగ్గలము *saggarī*. [from Skt.
పుగాలము.] n. A jackal. చక్క.

సగ్గిముగ్ధిము *sagḡira-muḡḡisalu*. [Tel.] n.
plu. Suffocation, తిడ్డునడుపు. "ఎత్తుకులుట్టు
నల్లకుల్ సగ్గిముగ్ధిం" *Mandhat*. iii. 252.

సగ్గు or సగ్గు *saggu*. [Tel.] v. n. To de-
crease, grow less, abate, be diminished;
to sink, go down. To die, మట్టుపడు,
క్షీణించు, అడుగు, తగ్గు, చచ్చు. "అపక్వంబంబులు
ప్రాసంపక్వంబులుగాని సగ్గుబొడివైనాపట్టు
చంద్రుడు." P. ii. 30. జ్వరముపగ్గినది the
fever is subdued. భారముపగ్గినది the load
is lightened.

సగ్గుబియ్యము *saggu-biyyamu*. [Malay
through Eng.] n. Sago.

సగ్గెడ *saggeḡa*. [Tel.] n. A metal vessel,
పెం. "తగ్గి. కావిసరేతగ్గు. పండుపుచెట్టింది

నాడు నిచ్చుటకు, జలముల నోరెడిపగ్గెడినింది." *Navanad*. 229.

సగ్గి or సజ్గి *sagḡhi*. [Skt.] n. Eating to-
gether. సహభోజనము, సంసరుతుండి భోజనము
చేయగము, నిండు, బంతుడుపు.

సజివుడు *sachivudu*. [Skt.] n. A minister
or counsellor. మంత్రి. A friend, compa-
nion or associate, చెలికాడు. A helper.
సహాయుడు. *Vasu*. ii. 28. శిశిసచివుడు
a playmate, or playfellow.

సజ్జేము *sajḡamu*. [Tel.] n. A petty loan,
చిల్లరొక్కముద్ర.

సజ్జు Same as జెచ్చు (q. v.) సంపు Same
as చంపు (q. v.)

సజ్గి Same as సగ్గి (q. v.)

సజ్గవు *sajḡvu*. [H.] adj. Straight, honest.
Clear, plain. తిన్నది. స్పష్టమైన, అలంకారము.

సజీవము or సజీవి *sa-jīvam*. [Skt.] adj.
Having life, living, alive. "సప్రాణిమైన.
సజీవుడు or సజీవిరుడు *sa-jīvuḡu*.
n. One who is alive. ప్రాణముండు.
మరింత, సజీవుడైయున్నప్పుడు when my
father was living. అతడు సజీవుడైయుండిన
మట్టుకు as long as he lived. వారు సజీవు
డైయున్నారని they are now alive, they are
still surviving. "చచ్చెననని సజీవుండేనీ." *BD*. iv. 306.

సజ్జ *sajḡa*. [Skt.] n. An armour, a piece of
armour, కవచము. Adornment, అలంకారము.
సజ్జిక *sajḡika*. n. A bed-room, పడకయిల్లు.
సజ్జనము *sajḡanam*. n. A hedge round a
camp. కంఠోట. సజ్జము *sajḡamu*. adj.
Prepared, got ready, armed. సన్నద్ధమైన,
సిద్ధమైయుండే, కవచాలంకృతమైన. సజ్జితము
sajḡitam. adj. Armed, accoutred, dress-
ed, duly prepared, got ready, కవచయన్త
మైన, అలంకరింపబడిన, సన్నద్ధమైనగానున్న.
సజ్జుడు *sajḡudu*. n. He who is prepared
or ready. సన్నద్ధుడు.

సాగ్గము sa-gyamu. [Skt.] adj. Strung (as a bow), having a bowstring. అల్లగు. సాగ్గ కాయకము a bow with the string attached.

సత్తే sadatā. [from Skt. सत्त] n. A kind of grain. *Holcus spicatus*, గంటెలు. "సత్తేకవ చాపుచిత్తుం." A. iv. 5. An upper story in a house, శిశువునము. adj. Ready prepared, అయినము. సత్తే sadatā. [from Skt. శయ్య] n. A bed, couch or cot. శయ్య. A box,

పెట్టె. A basket, చుట్ట. సత్తేకము sadatā-kumu. adj. Beautiful, pleasant. ముద్దము. సత్తేకట్ట sadatā-kattu. adj. Prepared, ready, అయినము. సత్తేరసము sadatā-ra-samu. n. The resin or exudation, of the Sal tree. యక్షధూపము, పట్టెయము. సత్తే గడ్డి sadatā-gaddi. n. A kind of root like seaweed, the alkali of which is

సత్తేకారము impure chlorate of soda పట్టెయము. Ainslie i. 396.

సత్తేకకల sadatā-kala. [from H. sasa, punishment.] n. A scourge or whip, a rod. "రక్కరెగ బట్టిపట్టింది గేవునావుకొల్లు పెట్టునసత్తేకకలకెను." H. iii. 180.

సత్తేరము sadatāramu. [from Skt. సాదు కాగరం.] n. A stall or stable for an elephant. కాలు, ఏనుగుకుక్కేయలు.

సా sa. [Tel.] n. An untruth, lie; a trick; cunning, intricacy. అబద్ధము, మాయ, మోసము, కరుము, చిక్కు. పలుమూటలు boasting lies or idle talk, తేలికటలు. "రొక్కాబుద్ధి నైన దొంగగెకమునైన, పలుకునైన సాహసములైన." Verna. iii. 33. "పలుకుమనోరిహరి." Parij. iii. 33. సా sa. [Skt.] n. Clotted hair. తేద, కేరసముహము. A mane, తోలు

సా sadi. [Tel.] n. A thick crop of young apronts. పట్టుమరవాగుము.

సాదపు sadapu. [Tel.] v. n. To steal, misappropriate. అపహరించు.

సాదలు or సాల్లు sadalu. [from Skt. శృం.] v. n. To become slank or loose, to fall off. వడలు, పిడిసాల్లు, తీసు, తోలు. n. Loosening, falling, తడలు, తోలు. వడలు. సాదలువము Same as సడలు. సడలించు, సాదలుచు, సడల్పు, సడలలేదు or సాదలు sadalinu. v. s. To untie, unloose, take off. వడలించు, విచ్చు, తీసిలేదు.

సాదవ sadavu. [Tel.] n. A way, దోచు మార్గము

సడి sadi. [Tel.] n. Infamy, disgrace. అపద్య. Slander, reproach, censure, blame, దూరు, అపవాదము, విచ, దూషణ. A trace, తోచ. "కవివాదకావినివాదకా చతుశ్శానిక విద్ధి సడివాచకం." P. i. 747. సడిసత్తు sadi-sana. adj. Celebrated, famous, renowned. ప్రసిద్ధిచెల్లెను, శేరుపట్ట. "చువలంబులు లావున బంబులమున జులియెంక సడిసత్తు వాడు ముందుగంటె దాక్షిణ్యం యెడును గ్రామశి శాధికారుడు." M. IV. iii. 148. "శేరువుకు భువక్తియుం గలిగి ముడికి తెచ్చినచు లుచ్చిల్లి నది సడిసత్తు యేదైర్బునావు అనుకల దంబువానా." M. IV. iv. 16. "శిరాద్విధుల ముల సడిసత్తు యాపుయోధుల దైవమర్బుల యల ఘనీతి." M. XII. ii. 303.

సడింతు sadintu. [Tel.] v. s. To pound, or beat rice. చంచు. సడింపులు or సడింపు త్రాసు sadinupulu. n. plu. Rice properly beaten, దంపుతుడియ్యును. "చిత్తనాగుభువం చుమార్తకుసడింపుత్రాసు." A. vi. 95.

సడికుడక sadi-kudaka. [Tel.] n. A kind of cake. అప్పుడు శేసుము. "తెప్ప మెరుంగులు, పిడి కుడకల సడికుడకలు, మత్తెచ్చుచివులు." H. i. 118.

సడికి or సడికియ sadike. [Tel.] n. A leash for dogs. కుక్క పెడత్రాడు. "సడికిలయెచ్చు మూల వేయములు, కడగించు సాదెడికియ లును." BID. v. 1391.

సమసాదులు *sadagulu*. [Tel.] n. plu. The joints of the hip. కటిప్రదేశమునందలి కీళ్లు. Crooked or cunning words, మోకరమాటలు.

సద్ద *sadda*. [from Skt. శ్రద్ధ] n. Care, heed, regard, honor, respect. అక్కర, లక్ష్యము, గౌరవము. "లోకశ్రేయమునకొద్దలు నేయకొల్ప." Vish. v. 109. **సద్ద** *sadda*. adj. Regarded, honored, గౌరవము. "సరకు నేయవలయు సద్దమాటలుగొన్ని యాదినంతనీయి యుద్దమిచ్చె." M XII. iv. 416. **సద్దచేయు** *sadda-cheyu*. v. a. To honor, regard, heed, care for. అక్కరపెట్టు, రక్షించెను. "ఈ సద్దచేయు ముప్పుమాట్టగమువారి." N. vii. 179.

సద్దమమ *sadda-madu*. [from Skt. మద్దమమ] n. A son-in-law. తోడిచల్లడం. ఈ సద్ద మమ రామపాపినిని పంకినాడు he sent Ramaswami who had married his wife's sister. ఈ సద్దమమ these men are married to sisters.

సమగమ or **సమగమ** *samugu*. [Tel.] v. n. To grumble, to mutter, to mumble. గోలుగు. n. Grumbling, 'murmuring, గోలుగుట. Pain, బాధ.

సత్ *sat*. [Skt.] adj. True, good, virtuous. Excellent, venerable, respectable, pure, holy. ఉత్కృష్టమైన, భవమైన, మంచి, పావమైన. One verse says "నరునివాద్యంబున చదివినపదపద్యిక చతురంగులకు." సత్కర్మము or సత్కార్యము a good deed. అసత్ not good, evil. సత్కవి a good poet, మంచి కావ్యకర్త. సత్కర్తయు worthy, deserving, fit. యోగ్యమైన, అర్హమైన. సత్కర్తడు one who is worthy, deserving or fit, అర్హుడు. పరిపాడు. సత్పురుషుడు a good man, మంచి వాడు. సత్పథము a good way, మంచిదోడు. The final letter undergoes the usual phonetic changes when the word is used in composition: e. g. సత్పథము a good way, సత్పురుషుడు a holy sage; సత్, సత్పురుషుడు a virtuous.

honest or upright man, మంచిదేశములవాడు. సచ్చిదానందము God, as the fountain of being, intelligence, and happiness: lit. "it that is good, wise, and happy." పరశురామనంద సద్దమాటలుపెట్టెను. సద్దాదుడు a pious Sudra, సహచారముగల వాడు. సద్దవర్తము magnanimity, goodness, సత్కర్మము. సద్దమమ a respectable man, a good man, సత్పురుషుడు. సద్దమమము a good practice, సహచారము. సద్దమము pure, spotless, విద్వలము. సహచారము virtuous conduct, correct deportment, మంచిదేశ. సహచారి a virtuous man. సహచారులు the wise, the good. సద్దతరు a proper answer or reply, మంచిప్రతివాగ్ధము. సదుపాయము an excellent means, a good expedient, మంచిపాధము. సద్దతి beatitude, salvation, future bliss, మత్తి. "సద్దతియే మేము." Swa. ii. 80. సద్దయము virtue, a good quality, మేలుము, మత్తి true religion, seal strong faith, fidelity, భూకాంతయందలి మత్తిలి అమరాగము. సద్దయము goodness, kindness, politeness, నిష్కమావర, దయ, స్వేచ్ఛారము. సద్దయము true humility, మంచిమత. సద్దయపరము good behaviour, good conduct, మంచివృత్తి. సద్దయమునము love of good acts, మంచియిచ్చ. సత్తుతము praised, applauded, commended, ప్రోత్సహించేయబద్ధ, కొనియిచ్చబద్ధ. సత్తుతి sincere praise, commendation, laud. చక్కనిమత్తి, ప్రోత్సహము. సత్తుతియు to praise, applaud, commend, చక్కగా ప్రోత్సహించెను, మెచ్చుకొను. సద్దయత్తియు greatness, urbanity, గొప్పతనము, శ్రేష్టత. Chenn. ii. 77. సద్దయము good or virtuous conduct, మంచిదేశ. సద్దయి or సద్దయ్యడు one of virtuous conduct, one who behaves well, మంచిదేశములవాడు. "సద్దయి కలియుగమున సామ్యముగలవే."

G. v. 69. సత్తుని or సత్తునిండు a venerable sage or hermit వున్నాడు. M. I. i. 173.

సత satā. [from Skt. सप्त] pron. Trois-quatre (seven) at dice or cards. అరువది, పుస్తకంబులు. "సతకబుల్." ని. ii. సతవాల్మీకితే or సత్తదినాద్వయము satā-mālikā-gājā, n. Fire, అగ్ని. (అచ్చ. బాం. 5)

సతకవము or సముము satakavamu. [Tel. for వదనము.] n. A scornful expression for the word వదనము reading. "వదనము వాడు తుకానములు." H. ii. 49.

సతతము satatamu. [Skt.] adj. Eternal, continual. నిరంతరము, ఎడతెగని. adv. Always, ఎల్లప్పుడు. సతము satamu. [from సతకము] adj. Eternal, permanent. శాశ్వతము. "ఇతరులకుల ప్రభువుల సతసేవతో నది ములుగావు." Kuchelo. iii. 65. "కలిదుయ్యుల మియ్యక సతముకావు." భార. అం. vii.

సతాంతు satāntu. [Tel.] v. a. To loose, torment, annoy పీడించు. బాధించు.

సతి sati. [Skt.] n. A virtuous woman, పతివ్రత. One who burns herself with the corpse of her husband, సహకముయ్యేయుక్తి. A woman in general, స్త్రీ. A name of Parvati. పార్వతి

సతిస్థితి sati-sthiti. [Skt.] n. The absolute case absolute. ప్రథమ-విభక్తిస్థితిమందు వచ్చే సత్తవావిభక్తి.

సత్కరించు sat-karintu. [Skt.] v. a. To worship, honour, treat politely. సత్కరించు, సత్కారము, సత్కర్పణ, సత్కర్మము or సత్కర్మము sat-karmamu. n. A good act, an act of piety or charity honor, respect, courteous treatment, మరచుచు. సత్కారము, సత్కర్మము sat-karmamu. n. One who is honoured or revered. సత్కరించుచు వాడు.

సత్త satṭa. [from Skt. సత and సత్వం.] n. Essence, sap. సారము. Existence, being. విద్యుహంత, శుభి. Excellence, goodness, efficacy: మందిరము, శ్రేష్ఠత్వము, శాన సత్తము. ఎడతెగనిసత్తము we will go and spy out the enemy's force. శివనిదములు కాంచెము పునామన్నది by the goodness of God, there is a little hope.

సత్తము sat-tamamu. [Skt.] adj. Best, most excellent, most pure, very holy. మరీమంది. మక్కిశ్రీశ్రీమై. భాష్యమై. సత్తము sat-tamadu. n. The best or most excellent of men. అడకంటే మంచివాడు. అంద "అంటే పురాణము, శ్రేష్ఠము.

సత్తావన satṭavāna. [from Skt. సత్తము.] n. A country, a lodge or halting place, a hotel or rest house. సత్తము. -జగదత్తు కూటి సత్తపురా లెవ్వరుమో నానిదినిగెడు తిది నా లడదాది." KP. iii. 217.

సత్త satṭa. [from Skt. సప్త] pron. Seven.

"కు అగ్ని-చిత్తమున"

అత్తాచిత్తమున-చరాచరైశ్చ

తిత్తమునకు బద్ధులు

యై మఱచుచుంట్లు తిత్తమునకా."

ఉ. వం. iii.

సత్తి satṭi. [from Skt. శక్తి.] n. Power, ability, energy, strength, (force, vigour. శక్తి, బలము, బలము. A goddess, శాశికాదేవి, శారద్య. "అరివిదానా-వికలధానినేకరి యోగిల బద్ధి చేరా శక్తికల. నాడగతిబెట్టిరామ్యమున యుచు సత్తిశక్తియొత్తి మక్కిశ్రీ." KP. iii. 181. ఇక్కడ సత్తి అనగా శక్తి. The name of Vasishta's son, విశిష్ఠునికొడుకు. A kind of weapon. సత్తితాలపు satṭi-tālu. n. An epithet of Kumaraśwami, శక్తిధరుడు.

సత్త satṭa. [from Skt. సత్వం.] n. Essence, sap, strength. సారము, బలము నారాశము. Pewter, తిదిము. Sediment, refuse. [from Skt. సత్త.] Truth, ఎత్తున, తప్పకు

సత్య satya

1299

సత్రా satra

the extract of the heart-leaved moon-
seed. సత్తుకపెట a vessel made of pewter.
సత్తుకపాయి a counterfeit rupee. సత్తు
[Skt. సత్] n. Being, existence. ఉండటం,
ఉనికి. adj. Existing. ఉన్న. Excellent,
శ్రేష్ఠము. True, సత్యము. Meek, సాధువు.
[Skt.] n. A star, నక్షత్రము. "నీతనద్రక్షాచరి
త్తుండు." P. i. 83. టీ. ఇక్కడ ద్వ్యర్థముగా
పెట్టబడినది, కంద్రపదములో నక్షత్రము అనినది
అర్థము. "సతసత్ sad-usat. n. & adj. Good
and bad Existing and non-existing;
ontology and nonontology; being and not
being; true and false. యజ్ఞాయత్తమై.
కృపింతుమై, ఉత్తరాధమమై. నక్షత్రవివేకము
discrimination between true and false.
B. viii. 263.

సత్తువ or సత్తువు *sattura*. [from Skt. శక్తిం.]
n. Strength, vigour, force, power, energy,
capability. బలము, శక్తి. సత్తువల భూమి
a rich soil.

సత్తమగ *satte-rangya*. [Tel.] n. A kind of grain.
సత్తమగిడిము. "ది సత్తమగిడిము సత్తమ్యు."
విష్ణు. భా. iii.

సత్యము *satyamu*. [Skt.] n. Truth, veracity,
reality. నిశ్చయము, యథార్థము. An oath. ప్రమా
ము, బట్టు. (Vulgarly,) the miraculous power
of a deity. (పాదురులవాడుగలో) న-పాత్తు
ము. adj. True, real, sincere, genuine, truth-
ful. యథార్థమైన, నిశ్చయము. సత్యప్రవర్తి a truth-
ful behaviour, upright conduct. adv. Yes,
verily, truly, indeed, నిశ్చయము. సత్యముగా
చెప్ప to avow, to vouch for. సత్యముచేయు
to swear. ఈ అమ్మవారు బహుసత్యము కలిగినదే
this is a true goddess. భగవత్సమరూపులు
లయందు సత్యముకల్పించి the gods have now
lost their power, the images now ceased
to work miracles. సత్యవత్క a sincere
promise or vow. సత్యవిమాలు. సత్యయు
గము *satya-yugamu*. n. The Golden Age.
కృతయుగము. సత్యలోకము *satya-lokamu*.

n. One of the fourteen heavens of the
Puranas. సత్యవంతుడు *satya-vanindu*.
n. A truthful or sincere man. సత్యవత
స్మకు or సత్యవాది *satya-vachaskudu*. n.
One who speaks the truth, a man of
veracity. నిజభాషుడు. సత్యవతి *satya-rati*.
n. A truthful woman. సత్యమగలదీ.
The name of the mother of Vyasa,
and of the wife of Narada. సత్య
వాక్కు or సత్యవాగి *satya-vakku*. n. A
true statement. సత్యవ్రతుడు *satya-ora-
tudu*. n. One who is devoted to truth, one
who is sincere or honest. నిరానితపాలు
పట్టెవాడు, పెద్దమనిషి. సత్యసంధుడు *satya-
sandhudu*. n. An upright man. నిజభాషుడు.
సత్యవచిత్వంధుడు one who is as truthful
as Harischandra, i.e., a very truthful man,
(sometimes used ironically also to mean
a liar.) సత్యాకృతి, సత్యకారము or
సత్యావేశము *satya-akriti*. n. The reali-
cation of a bargain, an advance of money,
earnest money, క్రయదిక్రయముల నిజీకరణ,
బహుదా, వేట్టి. సత్యాకృతము *satya-akri-
tanu*. n. Commerce, trade, traffic. వాణి
జ్యము, వైకము.

సత్రము *satramu*. [Skt.] n. A kind of
alms-house. యజ్ఞవిశ్రమము, అశ్రమములుచే
యజ్ఞము. Liberality, munificence. సహా
నము, నిరంతరము ఇవ్వము, ఎడతెలియించి.
"విజయ్యత్ర సత్రంబునకు." A. vi. 30.
A choultry or rest house for travellers,
an inn or hotel, అన్నవాసుకరాము. వాట
సారలు దుగమునకై కట్టియుండేటిది. రెండు
పక్షములు. సత్రశాల *satra-shala*. n. An
almshouse, an apartment in which mendic-
ants are presented with food and gifts.
విజయ్యత్ర వాసుచేసే యజ్ఞము.

సత్రాజిత్తు *satra-jittu*. [Skt.] n. The name of
the father of Satyabhama; hence she
is called సత్రాజితి.

సత్త్వము *sattvamu*. [Skt.] n. Being, existence.
 తననీ. Essence, nature. స్వరూపము. A sub-
 stance, thing, విశిష్టత. Vigour, power,
 strength. శ్రేష్ఠ, కేవలము. The quality of
 excellence or goodness. శ్రీశూనముల
 నాకటి, భృశాశ్వాదివర్జము. An animal, a
 being, మనశ్శక్తి. Mind, జీవము. Life, ప్రా-
 రము. An attempt, ప్రయత్నము. “చక్రవర్తి
 చక్రవర్తిశూనమునాకటి.” M. XII. vi. 15. “ఈ
 సత్త్వమునీవేమనమును మననీవేమనమునీవేమనమును.”
 P. iii. 30. “అలంకారసత్త్వమునాకటి.”
 Swa. li. 17.

స్వేదము *so-damam*. (Skt.) n. Quickness, celerity. స్వేద, వేగము. adj. Quick, స్వేదము. adv. Quickly.

పక్ష *śada*, [Tol.] n. The hair on a leaf. అం
దొడిమను. పక్షపత్ర *śada-patra*, n. Small
petals, etc. చిరుపత్రులు. "శ్రుతిస్మృతి
అనుకూలమున, పక్షపత్ర, చిరుపత్ర, చరిత్య
గ్రామ, కైకయనానా నుదాహరించి." BD.
1980. iii.

సతతము బంధనము. [Skt.] n. A bondage, dwelling, residence. స్వయము. బంధనమునకు గామ a treasury, a store-house.

సకనుకము or సకసక soda-madamu.
[Tel.] n. Destruction, annihilation, death.
సకసక, చచ్చు. "మర్యాదాశాలసమము
నామ." Pal. 130. సకనుకము చేయు to
kill, murder, assassinate, destroy, చచ్చు.
సకనుకమును soda-madam-ugu. v. n. To
be bruised. మెరుగు.

పశుమతియు sad-amalamu. [Skt.] adj. Very
pure. పుష్కరి నిర్మలమైనది.

సత్కరుడు ka-dya-du. [కీర్తి.] n. One who is kind. చుంట్లో కరుణ వున్న వాడు.

సకల or సకలము sakala. [H.] adj.
Aforesaid, above-mentioned. పైనచెప్పిన.
పైన జరిగినవిషయము. పైన above, పైన.
పైన చెప్పినవిషయము as is above stated.

పదవీలు the above-said persons, వైద్యులు
బడివారు.

సరే సరే రింగ్ సచివుడవూ.

సకల్య, సకల్యే or సకల్యూ *sakalyu*. [Skt.]
 n. An assembly, a meeting. సకల్యభ, సకల్యభ, సకల్య. సకల్యభ్యు *sakalyabhyu*. n. An
 inspector or director of a sacrifice. కల్యూ
 సానుకల్యసాధికల్యూకల్య, సకల్యకల్యకల్య.
 A councillor, the member of an assembly,
 సకల్య. A by-stander, spectator, one
 present. పా. i. A. iii. 58.

సహా *sahā*. [Skt.] adv. Always, continually.
 పుష్పగుచ్ఛం. సహాగతి *sahā-gati*. n. Lit. a
 perpetual motion: an epithet of the wind,
 నాదమృత్యు. సహాత్మకము *sahā-tmakmu*. adj.
 Eternal, permanent. నిరంతరము. సహాత్మ
 కుడు *sahā-tmakudu*. n. One who is eternal.
 వ్యాధిగుచ్ఛం. సహాత్మగి *sahā-tmagi*. n. A chron-
 ic invalid: one who is always ill. తో
 పుడు, వీధిపూర్వమునాడు. Vani. Vilas. p. 811.
 సహావృత్తి *sahā-vṛitti*. n. Rice, salt, fire-
 wood, &c., daily bestowed on travellers
 or mendicants at a choultry. భైరావమును
 పాటనాడు. కవి నిర్మలము విద్యుత్తును పుష్ప భాగ్యమును.
 సహాత్మకము *sahā-tmakmu*. n. Lit. always
 propitious. An epithet of Śiva, కరుణకు.

సూక్ష్మము *suddham*. [Tel.] adj. Strong, vigorous, hale దృఢమైన. "నీ కాయము బలమైనదనియు నెరువలెను" ఇది మల్లినాథుని వాక్యము. T. ii. 16.

హాప *hadapa*. [from Skt. हृद्यम्.] n. A sort of fennel, common anise. *Anethum pavoninum*. (Rox.) or *Anethum sava*, మేత్రాపాకము, కరేంజు. H. ii. 349

కాదమి *kadamī*. [Tel.] n. A certain plant, a kind of cactus. తెలుగు. “కాదమి పండ్లు పండ్లుగా ఉంటాయి. వాటిని తింటే చాలా మంచి ఉంటుంది.” (I, iv, 15).

శక్తి నాటిక

1801

సర్వ సత్సత్వము

ప్రశ్న-యమకం See under ప

సమ్యక్తమ or సమ్యక్తము బ-భాషణము. [Bik.]
adj. Similar, like, comparable. సమానము,
సరి.

సమీపము *sa-dēsamu*. [Skt.] adj. Near, nigh, proximate, adjoining. సమీపములు, అంతరములు.

సర్వత్రా శాంతిని సాధించుట.

సద్దు. *saddu*. [from Skt. शब्द] n. Sound, noise, tumult, clamour. భస్మి, సంచడి. చచ్చుడు. మౌన. interj. Silence! hush, be still, keep quiet.

సద్గమము *sadgamaamu*. [Skt.] n. A house, abode.

సమ్యక్ or సమ్యక్తము *sadyak*. [Skt.] adv.
Instantly, momentarily, at the moment,
in an instant. తక్కువము, అప్పుడు. భర.
ప్ర. i. సమ్యక్ఫలము the immediate result
or reward. సమ్యక్కాలము present time.
సమ్యక్ఫలము butter just fried, fresh ghee.
సమ్యక్ఫలము new faller rain.

సద్ధర్మము *sa-dharmamu*. [Skt.] adj. Accompanied by virtue. సద్ధర్మముతో కూడను. Equal, సమానము. సద్ధర్మిణి *sa-dharmini*, n. A wife. ద్ధర్మశ్రి. Parij. iii. 85.

సత్యార్థాద్యధ్యక్ష. [for Skt. సద్వ్యక్తి] adv. at present, తత్కాలమునకు, ప్రస్తుతమునకు.

సం., సం or సం సం. [H.] n A year.
సంవత్సరం yearly, annual

সংকো. সংকো, সংকো or সংকো
sancalo. [from Skt. *Sansk.*] n. The chick
pea, commonly called Bengal gram, *Cicer
arietinum*. সংকো. সংকো a strong
acid collected from this legume by spread-
ing cloths over the field to catch the dew.
সংকো groundnut, earthnut, pignut,
Manilla grain, *Arachis hypogaea*.

సమరతము sandalanamu. [Skt.] adj.
Eternal, fixed, permanent. స్థిరమైన, వశ్యమైన.
సమరతము sandalanadu. n. The
eternal One. వశ్యమైనది.

సహా *sa-nātha*. [Skt.] n. A woman who has her lord (or husband) alive. సహాభిము *sa-nāthamu*. adj. That which is accompanied by. కందుకూరి. సహాభిము *sa-nāthamu*. n. One who is accompanied by his lord or master.

సహాధి *sa-nābhi*. [Skt.] adj. Like, resembling. సహాధిమై, సమానమై **సహాధి** or **సహాధి** *sa-nābhudu*. n. A cousin, కృతి, ఎన్నోరములకునాది నానాది.

30 [from Hkt. #2.] Same as 22 (q. v.)

సమీపము *sa-mīdamu*. (Skt. adj. Near, proximate. సమీపమున.

సమ సుఖం అనంతం (9. V.)

Same as N.Y. Ex. (q. v.)

సన్ను *sanna*. [from Skt. *sanna*.] n. A sign, gesture, token. సన్ను హాద. కుంపన్ను a wink. చేస్ను a sign or motion of the hand. సన్నుకసన్ను *sanna-k-sanna*. (సన్నుకూ + అ + సన్ను) adv. Gently, idly. హాదహాదా, మెల్లమెల్లా. "సన్నుకసన్ను కుంకనూడి యుండెను" కూ హా మి తా వరచు లలా రి." Jagad. iii. 9. టి. సన్నుకసన్నుక, మెల్లమెల్లా. సన్నుసన *sanna-sana*. (సన్ను + సన్ను) adj. Easy. కూర్చును.

సమస్యను నిర్వహించు.

పాత్ర పత్రము. (li.) n. A patent of office or nobility. An order. A written grant, instrument or diploma, a charter or letters patent, పత్రము, పత్రము

సన్నద్ధుడు *san-naddhuma*. [Skt.] adj. Ready, prepared, accounted, equipped, armed. **సన్నద్ధుఁడు** *san-naddhuda*. n. One who is prepared, ready or accounted. **సన్నద్ధుఁడగువాడు**.

సన్నము *sannamu*. [Tel.] adj. Thin, lean, slender, small. చురుచు, కృష్ణము. సన్నము, సన్నము or సన్నమునము n. Thinness, leanness. Fineness, smallness. ముక్కుకన్నము, తలకన్నము, ముచుచు, కృష్ణము. సన్నము or సన్నము *sanna*. adj. Thin, lean, fine, small, little, narrow, slight, gentle, soft (not loud). ముచుచు, ముచుచు, సన్నము a slight breeze, ముచుచుచు. సన్నము a thin cloth. సన్నముచుచు fine rice. సన్నము a little hill. సన్నముకర్త a slender stick. సన్నము a narrow passage. సన్నముచుచు small fishes. "అది సన్నముచుచుచు" she is spinning a thin thread, i.e., she is pining away. Yayati. v. 52. సన్నముచుచు gentle sighs. "సన్నముచుచుచు" Swa. vi. 38. దీని సన్నముచుచుచు a small insect. సన్నముగోడు *sanna-goda*. n. A lean fellow, a little fellow. అల్పము, An ant, చీమ. (అల్పము, అల్పము). సన్నముగోడు *sanna-gode*. (సన్నము+గోడు) n. A musical instrument. కాంచుగోడు, తురుగుచు. A. iv. 38. సన్నముగోడు, సన్నముగోడు, సన్నముగోడు or సన్నముచుచు *sanna-gimten*. v. n. To become lean or thin, to pine away, become emaciated. సన్నముచు, కృష్ణము. సన్నముచుచుచు సన్నము *sanna-gatula-gunutra*. n. A species of oleander, శతమంతము, అల్పము. సన్నముచుచు or సన్నముచు *sanna-gode*. adj. Thin, lean. సన్నము, ముచుచు. సన్నముచుచు a lean man. సన్నముచుచు a slender stick. సన్నముచుచు *sanna-pilli*. n. A spider. కాంచుచుచు, సన్నముచుచు *sanna-pur-gode*. n. A poor, weak, low or base man. అల్పము. సన్నముచుచు గోడు *sanna-sandigula*. n. A kind of rice. వడ్డెలొగోడు. H. iv. 155. సన్నముచుచు or సన్నముచుచు *sanna-silam*. n. A medicinal root. *Alpinia galanga minor*. ముచుచుచు.

సన్నముచుచు *sannayaganu*. [Skt.] n. A reserve force. పెనుకొండకొండకొండ. A crowd, సన్నముచు.

సన్నముచుచు *sannayagi*. [Tel. from సన్నము.] adj. Small, fine, (used of species or varieties). సన్నముచుచుచు fine rice.

సన్నముచుచు *sanna-haramu*. [Skt.] n. A. endeavour, effort. ప్రయత్నము. Hari Vams. II. iv. 126. A breast plate, a piece of armour, గోడుచు.

సన్నముచు *sannayagi*. [H.] n. A seasoned. వాగవచు. వాగవచుచు.

సన్నముచు Same as సన్నము (q. v.)

సన్నముచు *sannathamu*. [Skt.] n. Preparation. ప్రయత్నము. Armour, mail, accoutrements, గోడుచు. సన్నముచుచు to prepare, to make ready.

సన్నముచుచు *sannathamu*. [Skt.] n. Proximity, nearness. సన్నిచు. సన్నముచు *sannathamu*. adj. Near, proximate. సన్నిచుచు.

సన్నముచు. సన్నిచు. సన్నిచు or సన్నిచు *sanni-kolla*. [Tel.] n. A stone on which articles of food, etc., are bruised. నుచుచు. నుచుచు.

సన్నిచుచు or సన్నిచు *sanni-dhama*. [Skt.] n. Proximity, nearness, vicinity, presence. నిజము, సన్నిచు. ఈ సన్నిచుచు I have informed your honor of this. అది ఈ సన్నిచుచుచు it is near your hands. ఈ సన్నిచుచు those who are in your presence, i. e., your servants.

సన్నిచుచు *sanni-pata*. [Skt.] n. A sort of paralytic disease, delirium, convulsions, hysteria, తన్ను. A collection, assembly, multitude, ముచుచు, గోడుచు. ప్రయత్నముచు delirium. తన్నుచు.

సమీ samī

1308

సహ saha

పాతము nervous debility. రుగ్మపాతము
పాతము pains in the body, attended with
thirst. అపసృగపాతము sudden
death or disease caused by eating heartily
while convalescent from fever.

సమీబద్ధము sam-ibaddhamu. [Skt. समी-
बद्धः] adj. Bound firmly, fast tied.
సమీభుజ్యంతే

సమీభుజ్యము sam-ibhujyamu. [Skt. adj. Like,
resembling. సమీభుజ్యమనా సమీభుజ్యము
sam-ibhujyamu. n. (In composition,) one
who resembles. ఉదాహరణ. సమీభుజ్య భుజు
bright as the sun.

సమీప్తము sam-ut-ashtamu. [Skt.] adj.
Near, present, at hand, entered into,
engrossed in, సమీప్తమైన, ప్రవేశించిన.

సమీపము sam-ut-vasamu. [Skt.] n. An
open place, either in a town or its
vicinity. పట్టణాంతర్యామ్యము. The back-
yard of a house. కృష్ణాదులకడగల్గింపు.

సమీహితము sam-ni-hitam. [Skt.] adj.
Near, neighbouring, close at hand,
adjacent. సమీపమందున్న, సమీపించిన. చానిక
కాలము సమీహితమైనది his last moment
approaches, his end is drawing near.
నాకును సమీహితమారులు they are our
nearest kinsmen. సమీహితము sam-ni-hi-
tadu. n. One who is near, one who is
closely related, సమీపమందుండువాడు.

సమీ or సమీ samī. [H.] n. A dagger-like
sword, a bayonet కుంభాకర్ణము చెక్కియంత
చాకుంటికి.

సమీతి, సమీతిందు See under సహ.

సమీ or సమీకల్పము Same as సమీకల్పము.
(q. v.)

సమన్తము sam-māntamu. [Skt.] n. Honor,
respect, మర్యాద, గౌరవము. సమన్తము
sam-māntamu. v. a. To honor or pay
respect to. గౌరవించుచు, సమన్తము

sam-māntamu. n. The act of honoring,
గౌరవించుట. సమన్తము sam-māntamu.
adj. Respected, honored గౌరవించుచు.

సమరూపవిద్య sam-rūpā-vidyā. n.
Glamour, bewitching, enchantment. శ్రీ
మలచిత్రమునందు "తనవర్ణనా విద్యరూపము
ప్రాయశ్చలించి." Anurūdh. iii. 53.

సమర్థము sam-ugrāntamu. [Skt.] adj.
Left or abandoned, consigned or deliv-
ered to, త్యజించుట.

సమ్యక్సంకు samyaksamtu. v. a. To renounce
the passions or the world. కామ్యక్రమములకు
విడుచు. To take the vows of an ascetic, to
become a monk. To bid farewell to the
world, ఆశ్రమస్వీకారముచేయు, కామ్యములను
ధరించు. సమ్యక్సంకు samyaksamtu. n.
The ascetic state or condition, mona-
chism, asceticism. Abandonment,
relinquishment. ఆశ్రమస్వీకారము, చానియ
కొడచు, మామకొడచు, ఆశ్రమస్వీకారము laying
aside weapons, renouncing the use of
arms. Vaija. ii. 134. సమ్యక్సంకు samyaks-
amtu. n. A monk, ascetic, hermit. సమ్యక్సంకు
వాడు.

సహపత్ని sa-patni. [Skt.] n. A co-wife; one
of several wives, a fellow wife, a rival
wife. భార్యలలోకొకరి. సహ. సహపత్ని
sa-patni-mātu. n. A step-mother. Vish. v.
227. N. ix. 162. సహపత్ని sa-patni-
mātu. n. An enemy, an adversary. శత్రువు.

సహర్ష sa-paryo. [Skt.] n. Worship, rever-
ence. పూజ, ముగ్ధ.

సహతు or సహతుము sa-patu. [Tel.] adj.
Level, level with the ground, మట్టము.
"రెండుపాదపు నేల సహతుగానంది దిక్పా
లం బుడమకావు నెదుర్కొనియు." కా. ii.

సహతుము sa-patamu. [Skt.] adj. And a
quarter. చాతికొకముగొన్న. Thus, ఏకపా
దము a lac and a quarter. Vasi-
patnam 11

మైన, అదిరోధమైన, వ్యాయమైన, తిపయ్యమైన.

“శుభ్యవైరమునునుసారోగీ కడుసునుజన
వృత్తిని.” Vish. viii. 440. n. Justice,
propriety, fitness, వ్యాయము. తనకు తచిత
మైన వర్తములన చరింపకయుండకము.

సమకేట్టు *sama-kettu*. [Skt. + Tel.] v. n. To
get ready, to try, attempt. చుక్కచుడు.
యత్నించు. v. a. To prepare, make ready,
స్థిరపరచు. To arrange, ఏర్పరచు. To make,
చేయు. To get, obtain. పేకరించు. “చార్యుని
గులచట్టు కలెట్టులాలననమకట్టు రెక్కల
గాయకు ధావండిమకొండచిలననాడియ.”
Swa. iv. 166. n. A piece of armour,
కంచము.

సమనుచు, సమకూరు or సమకూరు *sama-
vadu*. [Skt. + Tel.] v. n. To succeed or
take effect, to secure to, to be got, to be
accomplished, to happen, occur. చేతురు,
ఁభించు, సిద్ధించు. సంభవించు, కలుగు, ప్రాప్త
మగు. “మైత్రముచేసమనయముపమకూరు.”
M. XII. iii. 179. సమకూరుచు or సమ
కూర్చు *sama-kurulu*. v. a. To cause,
effect, bring about. చేతురచేయు.

సమకోకు *sama-konu*. [Skt. + Tel.] v. n. To
be got, to be obtained; happen, occur.
ఁభించు, ప్రాప్తమగు, సిద్ధించు, కలుగు. v. a. To
attempt, to aim at. చుక్కచుడు. “మరేపర్వ
గుభుముసనుకొనియుండక” Swa. ii. 63.
“సమకొనిరిరిద్దరకుసభ్యములేయియున్నపా
గతి.” P. i. 215. సమకోలుపు or సమ
కోల్పు *sama-kolpu*. v. a. To cause to
happen. ఁభింపజేయు, సిద్ధింపజేయు. To make
real, సిద్ధపరచు. To have, bear, endure,
కలిసియుండు, సహించు. To induce, incite,
persuade. తుపకొలుపు, ప్రేరేపించు. “ఎదుకృ
తార్థునిజేయనానుమతికి సమకొల్పితినినమ్మ
కట్టకత్తుర.” L. i. 160. సమకోలు *sama-
kolu*. n. The act of happening, occurrence,
occurrence. ఁభింపజు, సిద్ధింపజు, కలుగు.

సమక్షము *sam-akshamu*. [Skt.] n.
Presence, sight. ఎదురు. adj. Seen, visible,
నయశీఘ్రియోచితమైన. adv. In sight of,
in presence of, before. ఎదుట, ముందర.

సమగ్రము *sam-agraamu*. [Skt.] adj. Entire,
whole, complete. పూర్ణమైన, సమస్తము. సమ
గ్రత, సమగ్రము or సమగ్రమునా *sam-
agraha*. n. Whole, entirely, యవత్తు, అంత
యను, సమస్తము.

సమన్య *samanya*. [Skt.] n. An assembly,
meeting. సభ, సమిత్తు.

సమరే See under సమయ.

సమధిగమము *sam-adhi-gamamu*. [Skt.] n.
Obtaining, పొందట.

సమన్వితము *sam-anvitaamu*. [Skt.] adj.
Accompanied by, joined, united, కూడు
కొన్న.

సమము *samamu*. [Skt.] adj. Like, alike,
similar, same, equal, even, smooth,
level. Impartial, free from passion,
equable. సమానమైన, తుల్యమైన, సమ్యక్మైన,
అనియమమైన, చేసికొని, నిష్పక్షములేకుండా
ఉండే. సమసంఖ్య a round or even sum.
సమవృత్తికలవాడు one who is equitable
or impartial. n. Equality, evenness,
తుల్యత, అనియమత. A year, కంప్తరము.

“అభూపతియొకవృత్తిసమములే పూర్ణయనిరాస్య
తోక.” Vish. vi. 76. సమములేయు
samamu-leiyu. v. a. To level or
equalise. నిష్పక్షములేక కరుచు, తుడుచేయు.

సమచతురస్రము *sama-chatur-asramu*.
adj. Four square. చతుర్కోణమైన. సమరే or
సమత్వము *samata*. n. Equality, similarity,
sameness. తుల్యత. సమదర్శి *sama-darshi*.
n. One who regards all things alike, an
impartial man. పర్యభూతములన సమముగా
చూచువాడు. సమదృష్టి *sama-drishhi*. n. An
impartial attitude, considering all things
alike. పర్యభూతములన సమముగా చూచునాళ్ళ.
సమపదము *sama-padamu*. n. Standing

with the two legs on the same line, as an archer. దింకాడు రెండుకాళ్ళతో సమముగా నిలచుట. సమర సము *sama-rasamu*. n. Equality, uniformity. Familiarity, fellowship. Kindness, amiableness, సమానరాగము, సమాధానము. వారిపైదు సమసముగా ఉన్నారు they are now on good terms. సమవ్రతి *samavartti*. n. One who treats all alike. అంతట సమముగా వ్రతించువాడు. A name of Yama the King of Hell. యముడు. P. iv. 396. సమమప్తి *sama-supti*. n. lit. an equal or universal sleep. The end of a Kalpa or Age; the destruction of the world, యుగాంతము. "సమమప్తిబొందించినముల ద్రుచ్చి." BD. v. 27. సమాంశములు *sam-āṅśamulu*. n. plu. Equality of parts, equal proportions, తుల్యభాగములు. సమముడు *samudu*. n. He who resembles, సదృశుడు.

సమయము *samayamu*. [Skt.] n. An opportunity, occasion. An age, period. Time, season, juncture, crisis, కాలము, ఉచిత కాలము. Leisure, తీరుగాలు. An oath, imprecation. ప్రతిజ్ఞ, శపథము. An established moral or ceremonial custom, ఆచారము. A settled conclusion, a demonstration, a decision. A contract, engagement, covenant. A sign, సంకేతము. A school of philosophy, దర్శనము, మతము. A doctrine, సిద్ధాంతము. శివసమయము the Shaivite sect. విష్ణుసమయము the Vaishnavite sect. సమయముచూస్తూ ఉన్నాడు he is looking for an opportunity. సమయములో సహాయముచేసేవాడు he helped me in time of need. సమయపుసందు కట్టు a time of difficulty. సమయములో వంధ్యునిదాచు to forsake a man in the time of need. సమయమైనప్పుడు when an opportunity arises. నేను లేనిసమయముందు when I was absent. వాలుగుంటలసమయముందు when it was about four o'clock. సమయముకొట్టి వుండి a time-server, a tickle man. సమయ

స్ఫూర్తి a quick memory or understanding. సమయస్ఫూర్తిగలవాడు a quick-witted man. సమయమునైన or సమయమునకు *samayam-aina*. adj. Opportune, seasonable. యుక్తమైన. "సమయమునకేళి." H. ii. 63. సమయపాదము *samaya-pada*. v. n. To attempt, యత్నించు. To watch for an opportunity. To become opportunistic. To resolve on secrecy, సంకేతమును. "సమయ వది మహాసంకుచేయవచ్చును." భార. అర. సమయోచితము *samaya-ochitam*. adj. Seasonable, suitable to the occasion, appropriate, కాలోచితమైన. సమయోచితమైన మాట a word in season, an appropriate word.

సమయము *samaya*. [from Skt. శమ] v. n. To be ruined or destroyed, to perish, to die. నశించు, చచ్చు. "నేను రులేనిదివ్వ సమనీపోవు." Vema. 139. "తమ వారినిల్లదు సమయించిపోమనసును." M. XIII. v. 466. సమయించు or సమయమొడు *samayintu*. v. a. To destroy, kill. సంహరించు. వాశమచేయు, చంపు, వెచ్చు. "అశుభం దవయుల దుర్నిరజులకు సమయించి వారు సమతోల్లాసించు." M. IX. ii. 16. సమనీపోవు *samasi-povu*. v. n. To be ruined or destroyed, to perish, to die. To be expended, consumed, worn out. నశించు, చచ్చు, అయిపోవు, అలసిపోవు.

సమరము *samaramu*. [Skt.] n. Combat, war, a battle. యుద్ధము.

సమగ్రసము See under సము.

సమర్త or సమరత *samarta*. [Tel.] n. Puberty. మొదటిమట్టు. సమర్తాడు *samartada*. v. n. To be grown, arrive at puberty (used of a woman), పుష్పవతియగు, ముడుగు తియగు.

సమర్థతము *sam-arthanama*. [Skt.] n. Forbearance. వట్టిపడి తగినట్లు: నెదిరింపు.

Maintaining, establishing, proving, accomplishing, performing, నిర్వాహము, నిర్వహించునటు, సాధించునటు. సమర్థించు *sam-arthinisu*. v. a. To master, overcome a difficulty, succeed, accomplish, achieve. వట్టివరి కనిపట్టు పెర వట్టు. సమర్థము *sam-arthamu*. adj. Able, capable, versed in, master of. Adequate, powerful, strong. శక్తిగల, తాగల. సామర్థ్యముగల. సమర్థుల *sam-arthulu*. n. Ability, cleverness, capability. శక్తి, సామర్థ్యము. సమర్థుడు *sam-arthudu*. A man of ability or talent. శక్తి మంతుడు, కట్టిచాడు, పెర్వరి, సామర్థ్యవంతుడు. అట్లు చేయుటకు సమర్థుడనువాడు I have not the ability to do so.

సమర్పించు *sam-arpiyatlu*. [Skt.] v. a. To offer a thing (to a god, &c.) సమర్పణము or సమర్పణ *sam-arpanamu*. n. The act of offering any thing (to a god, &c.).

సమస్తే See under సము.

సమవాయము *samavayamu*. [Skt.] n. A flock, multitude, collection, heap. సమవాయము.

సమవేరము *samavetamu*. [Skt.] adj. Mixed, mingled, united. మిశ్రితము. కూడుకాన్న.

సమష్టి or సమష్టి *samasthi*. [Skt.] n. The whole, the entirety. మొత్తము, పర్వము, సమస్తము. adj. Collected, collective, joint. సమష్టితే joint property. సమష్టిగా or సమష్టిగా *samasthi-ga*. adv. Collectively. వారు సమష్టిగానున్నారు they live as one family.

సమస్తము *samastamu*. [Skt.] adj. All, whole, entire, complete. సరియము, సమస్తము, అంత. n. The whole, all.

సమస్థానము Error for సంస్థానము (q. v.)

సమన్వయము *samanyam*. [Skt.] n. Part of a stanza proposed by one person to be completed by another as a trial of skill. కవిత్వముగా నున్నది ఇచ్చి పద్యరచనము.

సమాంసమిత *samam-samita*. [Skt.] n. A cow which calves every year. ఏటిట కూడ అత్త. Satyabha iv. 85.

సమాఖ్య *sam-akhya*. [Skt.] n. Fame. కీర్తి. Confederation, convention. బంధుకట్టు.

సమాచారము *sam-acharamu*. [Skt.] n. News, tidings, intelligence, a report, a message. An occurrence, matter, affair. చరమానము, వృత్తాంతము, సంకతి, వ్యవహారము.

సమాజము *samajumu*. [Skt.] n. A multitude, assembly, సంఘ, సమాజము. A society, association, congregation, church, సభ, సంఘము. సమాజముడు a member of a society, congregation or church.

సమాధానము *sam-oddhanamu*. [Skt.] n. Peace, tranquillity, satisfaction, consent, agreement, a treaty. A reason, ground. పెప్పరి, సమతి, అంగీకారము. వ్యాయము. సమాధానము *sam-oddhama-padu*. v. n. To agree, consent. సమతిపడు. To be reconciled. సమాధానముచేయు *sam-oddhama-parulu*. v. a. To cause one to agree or consent. To reconcile, సమతియింపజేయు.

సమాధి *samadhi*. [Skt.] n. A grave, or tomb. శరణునపాతి పైకట్టివరి. గోరీ. Deep meditation on the Deity, devout abstraction, absorption of thought. దేవునియందు తలకట్టానముగానుండవలయు. సమాధి స్థానము a place where a recluse sits when praying or meditating. దేవధ్యానముచేయుచున్నప్పుడు కూర్చుండేచోటు. వారు లంకాసమాధినిపొందిరి they found a watery grave.

సమానము *samanamu*. [from Skt. సమాధానము] n. Consent, సమతి. [Skt.] The vital air. వాతాయుధరి వాయువు. adj. Like, similar, equal, సమకై పైని, కుల్యము. సమానాధి కై పైని శక్తియు a synonym or equivalent word. సమానము *samanudu*. n. An equal. సమానములు equals in all respects.

సమాపకము *samapakaṃmu*. [Skt.] adj. That which completes ముగించుచు. **సమాపక క్రియ** *samapaka-kriya*. n. A finite verb. అసమాపక క్రియ an incomplete verbal form which cannot finish a sentence. **సమాపకము** *samapanṇa*. n. Finishing, completing. Killing, destroying, ముగించుట, చంపడము. **సమాప్తము** *sam-aptam*. adj. Finished, completed, ముగిసిన. **సమాప్తమగు** or **సమాప్తయగు** *sam-aptam-ugu*. v. n. To become finished or completed. ముగింపుడు. **సమాప్తి** *sam-apti*. n. The end, completion, close, conclusion, finis. ముగింపు. Death, రాత్రి. **సమాప్తించు** or **సమాప్తించు** *sam-aptintu*. v. s. To finish, end, close, conclude, ముగించు. **సమాప్తము** *sam-aptam*. adj. That which is fit to be ended, terminable, ముగించదగిన.

సమారాధకము *sam-aradhakanam*. [Skt.] n. Worship, చక్కని ఆరాధనము.

సమావేశము *sam-avēṣam*. [Skt.] n. Being together at one place. ఒకచోటకువచ్చుట. Entrance, ప్రవేశము. Meeting, కలిసిపోవట.

సమాసబద్ధము *sam-sambaddham*. [Skt.] adj. United, combined, connected with. కూడుకొన్న, తలచుకొనిన. "విభక్తశోచ్యై కాళాసమాసబద్ధ సమంజసైర్జన్మపంజరయైవ మన్మదన్మంజరి." KP. v. 26.

సమాసము *samāsam*. [Skt.] n. Composition of words, formation of compound terms. A combination of several words into one, all but the final being devoid of the signs of case, a compound word. రెండుమాడుకొల్పముల కేకపదముగా చేర్చడము. విభక్తి లోపము చేసిన పదము. సమ్యక్ములగు పదముల యేకీభావము. **సమాసకము** *samāsakaṃmu*. n. A compound word formed out of pure Telugu words, వ్యుత్పన్నపదములచేతము. సమాసాత్త a compound word.

సమాహారము or **సమాహరణము** *sam-aharam*. [Skt.] n. An aggregation, collection, assemblage; contraction, abridgment. సంక్షేపము, చెదరిన ఒకటిగా పోగుచేయుట.

సమాహితము *sam-ahitam*. [Skt.] adj. Well placed, settled, assembled, compiled, చక్కగా ఉంచబడిన. Promised, agreed, or assented to, అంగీకరించబడిన, అంగీకృతమైన. Absorbed in meditation, engaged in devout meditation. Attentive, cautious. సమాధియందున్న, సమాధిస్థము, వినిహితము, సావధానమైన. **సమాహితుడు** *sam-ahitudu*. n. One who is well placed. చక్కగా ఉంచబడినవాడు.

సమాహ్వయము *sam-ahvayam*. [Skt.] n. A name, an appellation. పేరు, నామధేయము. A battle, యుద్ధము.

సమితి *samiti*. [Skt.] n. An assembly, company, సమాహము. War, a battle, యుద్ధము. Union, సంఘము. **సమిత్తు** *samitlu*. n. War, a battle. యుద్ధము.

సమిధ *samidha*. [Skt.] n. Sacrificial fuel, wood for a sacrifice. ఇద్రము, చిరుకు. Firewood, వంటచెరుకు.

సమికము *samikam*. [Skt.] n. War, a combat, a battle, యుద్ధము.

సమికరణము *sami-karanam*. [Skt.] n. Equalization, making equal to. సమానము చేయుట, ఒకటిగాచేయుట. **సమికరించు** *sami-karintu*. v. s. To equalize, make equal to. సమానముచేయు.

సమిక్ష్తము *sami-kṛitam*. [Skt.] adj. United. ఒకటిగాచేయుట.

సమీక్షణము *sam-ikshanam*. [Skt.] n. The act of looking well, careful inspection చక్కగాచూచుట. **సమీక్షణి** *sam-ikshya-kari*. n. One who does a thing after due consideration. a prudent man. **సమీక్ష్య**

కాశ్యపము *saṃ-kāśya-kāṣṭhamu.* n. Prudence, forethought. చక్కగా దివారిది చేయడము. అచ్యుత్యకాశ్యపము acting inconsiderately, imprudence. The last book of the Pancha tantra is so styled.

సమీకము *samīkamu.* [Skt.] adj. True, right, correct, fit, proper. శుభార్థమైన, సమంజసమైన, యుక్తమైన, తగిన. n. Truth, సత్యము.

సమీపము *samīpamu.* [Skt.] n. Nearness, proximity, దగ్గర, చేరువ, అయిన సమీపమందు నిలిచి I stood near him. adj. Near. దగ్గర నున్న, సుదగ్గరము సమీపమైంది it is near noon. **సమీపస్థుడు** *samīpa-sthudu.* n. A bystander. దగ్గరనున్నవాడు. **సమీపించు** *samīpinaṭu.* v. n. To come near, approach, be immediate. దగ్గరకువచ్చు. వానిరింద్రీకి కాలము సమీపించేకేళన when his father was about to die, when death was near at hand.

సమీరణము *samīraṇamu.* [Skt.] n. Going well, చక్కగాపోవుట. **సమీరితము** *samīritaṃ.* adj. Gone, చక్కగాపోయిన. Thrown away, పారవేయబడిన Sent, despatched, పంపబడ్డ. Said, uttered, చెప్పబడ్డ. **సమీరుడు** *samīrudu.* n. Wind, air, వాయువు.

సమూళము *sa-mukhama.* [Skt.] n. Presence, proximity, nearness. ఎదురు, సమీక్షము, పొరొప్పుము. సమూళమునకు వచ్చి రాజధానిము చేరు to come into a man's presence and then send an embassy to him, that is, to do an unnecessary thing.

సమర్పణము *sam-uchehayamu.* [Skt.] n. Connection, collocaation, conjunction. A collection, assemblage; (gram.) a conjunction. చెవినివాని నొకటిగా పోసేయుట, సమాహారము, సమకాలము.

సమూలు *samulu.* [H] n. A combination or league, a strike among workmen. కట్టుపాటు. "ఒక యోధుని వాటరేయిసము కైయ న్నట్లుతో నట్లు చేసుకకుండుము." Valj. ii. 37. **సమూలుకట్టు** *samulu-kattu.* v. n. To strike work, కట్టుకట్టు. సమూలుకు to be caught, to yield, వట్టుపడు. సమూలుకు to cause to yield. "శ్రీ మద్భక్తముదుర్భవలుకారు నుత్తరించి, సమూలుకునీ నెట్లనే సమూలుకురిది. కాగరియింది రేప్రమాల్వగానదరి, పన్నాపాక మందర బరవదయ్యె." చంద్రా. iii.

సమూలయుము *sam-udayamu.* [Skt.] n. The state or act of being well born. చక్కని ఉదయము. A multitude, assembly, quantity. సమూహము, తయము, గణము. **సమూలాయము** *samudayamu.* n. A multitude. సమూహము, గుంపు. సమూలాయపుట a piece of land which is common to various persons, land held in common. సమూలాయపుటయు ను a general petition.

సమూలాయము *samuday-āṃsu.* [from Skt. సమదము.] v. a. To comfort, persuade. To appease, lull, ఓరారు.

సమూర్ణము or **సమూర్ణము** *samudrṇamu.* [Skt.] n. A casket, a covered box. పట్టి, సంపుటము, బరిగె.

సమూద్వారము *samud-dvāridu.* [H.] n. One who manages a Samut or subdivision of a Taluq. ఒక సమూరుయొక్క అధికారి.

సమూత్రము or **సమూత్రము** *su-mudrumu.* [Skt.] n. The sea, ocean. అట్టి, పాతకారము, మున్నీరు, పానము, కదిలి There are 7 seas according to Hindu mythology, viz., లవణముద్రము the sea of salt, ఇథు సమూత్రము the sea of sugar, సురాసముద్రము the sea of wine, పద్మిస్సుముద్రము the sea of ghee, పద్మముద్రము the sea of curds, క్షీరముద్రము the sea of milk,

and సలసమద్రము the sea of waters. సముద్రవనరిము lit. the butter of the ocean, an epithet of the moon, చంద్రుడు. సముద్రపు రింగు a flamingo, పూశాంక. సముద్రవచ్చి samudra-palsisa, n. A plant called *Convolvulus speciosus*.

సమూహము samuhamu. [Skt.] n. A crowd, multitude, number, flock, heap, quantity. వివహము, గుంపు.

సమృద్ధిము sam-riddhamu. [Skt.] adj. Ample, full, entire; abundant, plentiful, పంపొల్లమైన. సమృద్ధి sam-riddhi n. Fullness, plenty, abundance, increase, prosperity, success. అభివృద్ధి, మిక్కిలి సంపద. ఆ కుండ సమృద్ధిచేసినాడు I filled the pot. సమృద్ధిగా sam-riddhi-ga adv. Ample, plentifully, fully. పంపొల్లముగా, విస్తారముగా. సమృద్ధియగు sam-riddhi-yagu. v. 1. To grow full. పంపొల్లమగు. సమృద్ధుడు sam-riddhudu. n. A wealthy or prosperous man. మిక్కిలి సంపదకలవాడు.

సహితము samhitamu. [Skt.] adj. Having, possessed of, accompanied by. కూడు కొన్న, సహితమైన, కల. సహితము or సహితముగా adv. With, together with, along with. సహితముగా, కూడా. సహితు samhitu. [for సహితము.] adv. Even. సహితము, కూడా. అన్నాని సహితులేదు I have not got even food to eat. సహితుడు samhitudu. n. One who is accompanied by, attended by; he who has or is possessed of, సహితుడు, కలవాడు, కూడుకొన్నవాడు. సేనా సహితుడైవచ్చుడు he came with his troops. "అక్షిణోత్సాహసహితుడై." M. I. ii. 13. "యామగదసహితుడైమహాధియంబురొవ." (Yish. ii. 58.) attended by goblins and inspiring fear.

సహితము samhitamu. [from Skt. సత్సహితం.] n. Friendship, familiarity; meeting. కష్టం, సేవ.

సమృతము sam-matamu [Skt.] adj. Assented to, agreed to, concurred in, approved of, liked, agreeable, సమృతమున, అంగీకరించు. రాష్ట్రసమృతమైనది a legal act. అంగీకరించుటకు రానిది that which is not agreeable to him. సమృతముగా sam-matamugad. adv. Willingly, agreeably, according to. మనః పూర్వకముగా, ప్రకారముగా, రాష్ట్రసమృతముగా according to rule. తమతప్పు దైవసమృతముగా మంజులవీరిది you should give such a decision as may be right in the sight of God. సమృతి sam-mati. n. Consent, approbation, assent. అంగీకారము, ఇచ్చు, ఇట్లము, అనుభవ. సమృతివచనము a text adduced in proof. సమయ్యసమృతిని కొడుకుడు రాయయ్య వ్రాలు signed by me, Rangaya, on behalf of my father Sebhaya. సమృతిండు, సమృతిలు or సమృతిల్లు sam-mat-insu. v. n. To consent or agree. ఒప్పు, అంగీకరించు. సమృతుడు sam-matudu. n. One who assented to or agreed to; one who is approved of, అంగీకరించుడు, ఒప్పుకొన్నవాడు. ఎవ్వరెవ్వరకును he whom all approve.

సమృదము sam-madamu. [Skt.] n. Joy, pleasure, happiness. ప్రసాదము, అనందము. సంతోషము సమృద sam-mada. n. A gratuity, donation, gift. సాలికోపకరము, బహుకరము. "అలలితప్రసాదమునకాత్రివల్లిని నిత్ర రామరాంధోలికలాడినాగిలుసంతోషింపు సమృదిలిచ్చి యప్పుసాలికుడు సత్కరింపె." Zaec. i. 135.

సమృద్ధము sam-mardamu. [Skt.] n. A throng, crowd, press, సంఘము, రాయిడి, ఒత్తుడు. War, a battle, యుద్ధము. జనసమృద్ధము a crowd or press of people. సమృద్ధముగా మండే sam-mardamugan-unde adj. Crowded. ఒత్తుడుగానుండే.

సమృతము sam-madinamu. [Skt.] n. The act of respecting, గౌరవించుట. సమృతము sam-madinamu. n. Respect, గౌరవము.

సమమందు *sam-mamandu* [Skt.] v. a. To respect, treat with respect, honour, honour. **సమమందు** *sam-mamandu* adj. Respected. గౌరవించుచు.

సమర్జనము *sam-marjanaamu*. [Skt.] n. A scrub, cleaning. **సమర్జనము** *sam-marjana* n. A broom. చిత్తులు. చిత్తులు.

సమర్జనలు or **సంతాళిగులు** *sam-maligalu*. [from Skt.] n. plu. Sandals. పావుకొట్ట. Shoes, పాపాములు. పట్టుపావుకొట్టలు silk shoes. "సీ || అట్టిపాపాడినయందులు రత్నంపుసమర్జనలు పాపాహరణముండ." KP. ii. 23. See సంతాళిగులు.

సమృదము *sam-mudamu*. [Skt.] n. Great joy. మిక్కిలి సంతోషము.

సమ్మె or **సమ్మెరు** *sammē*. [from Skt. సమయము.] n. Confederation, league. సమాఖ్య. కట్టుబాటు. సమ్మెకాటు a letter signed by many.

సమ్మె *sam-mēta*. [Tel.] n. A sledge hammer. పెద్దకుత్తి [from Skt. వర్షయస్త్రి] n. A whip. కర్ర. కొర్ర. "కాచినేసమ్మె కేయిలముండ." B. i. 14. **సమ్మెకొల** *sam-mēta-kōla* n. A javelin, a lance. కుత్తి. "అపుడు సమ్మెకొలలంబుకముల." M. VII iii. 57.

సమ్మగ్గ or **సమ్మగ్గ** *sammagga*. [Skt.] adv. All, wholly, properly, duly, fully. యావత్తు. యావత్తుగా, చక్కగా.

సమామృ *sam-ma* [Skt.] n. A paramount sovereign, an emperor. రాజాధిరాజు.

సయాం or **సయాము** *sayam*. [corruption of Skt. స్వయం.] adj. Own. సొంత. నా. **సయాంపుడు** my own younger brother.

సయ్యన *sayyana*. [Skt.] adv. Quickly, at once. తేజ్వన. "తేజ్వనంబునయ్యన." BD. iv. 841.

సయ *sai*. [from Skt. సహ.] adv. Together with. కూడా. With. సోద.

సయ్యాట or **సయ్యాటము** *say-y-āṭa*. [from (from Skt. హా) + Tel. ఆట.] n. A joke. చలనము. హాసము. Sport. టెల. "తడవాయో పచ్చిపచ్చేము నీరయ్యాటంబుకేయి." P. iv. 724. **సయ్యాటంపు** *say-y-āṭinsu* v. a. To joke. హాసించు. **సయ్యాడ్** *say-y-ōḍa* n. Friendship, అనుకూలత, చేక. స్నేహము. **సయ్యాడ్దగా** *say-y-ōḍa-ga* adv. Amicably, in a friendly manner. మిత్రముగా. స్నేహముగా. వారు మిక్కిలి సయ్యాడ్దగానున్నారు they are on very good terms.

సయింపు *sayinsu* [from Skt. సహించు.] v. n. To be agreeable, to be palatable, to bear, endure, put with, టెచ్చ.

సయిన Same as సై (q. v.)

సయింపు *sayitamu*. [from Skt. సహితము.] adv. Also, కూడా.

సయించు Same as సైంచు (q. v.)

సరంగు *sarangu*. [H.] n. The headman of the sailors in a boat or ship, a boatswain, వావికులపెద్ద. ఓడవానిమీకాడు, వావికుడు.

సరంబాము *sarandamu*. [H.] n. Furniture, things, articles, property. సామాన, వస్తువులు. సరంబాముచేయు to get ready, to supply, కావలసినవస్తువులను సిద్ధముచేయు.

సరంబి *sarambi*. [Malay.] n. A porch, gallery, awning; the ceiling in a house, a house made of shingle or board. **సరంబి కొట్టు** a room with a ceiling, పల్లకాయ్యచేయించుచుంది.

సరకటము *sarakatamu*. [Tel.] n. Difficulty, hardship. తొందర, కష్టము. "తెంకంటికి నరకంబుండెడి, మందులనడక, మందులతోనడకంబుండెడి" H. K. iv. 65.

సరకట్ట *sara-kattu*. [Skt. సరము + Tel. కట్ట.] n. A stop on a lute. చిరమట్టు. "నీ కువూ

సరస్వత్యాయనంతి పునంతి క్షుణ్ణింశీకీ పునంతింశు
తే..” Sma. i.

సరకు saraku. [Tel.] n. Esteem, regard, care, heed. లక్ష్మ్యము, గౌరవము. “చరణాంకం సరకునామకాశీమహా.” M. VIII. i. 247. **సరకు** or **సరుకు** saraku [H.] n. An article for sale. ఆస్తుదగినవస్తువు. An article or thing, వస్తువు. **సరకుగోరు** or **సరకువేయు** saraku-gou. v. a. To esteem, regard, care for, లక్ష్మ్యముచేయు. “అశ్వలపతియొనక యునెను గొనదగ్గరముగా.” M. XIII. ii. 305.

సరగు saragu. [from Skt. సారగ.] n. Swiftness, speed. త్వర. **సరగ** or **సరగున** saragu. adv. Rapidly, soon, at once, quickly, with speed. తీవ్రముగా, తేజ్వన. “సాగిమై గ్నితే చిసంకున సత్తైలు దివ్యులొయకలు గారిక” B. X. iii. 12.

సరగ్గు saraggu. [Skt.] n. A bee. మధుమక్షిక, తేలూర.

సరకుము saratamu. [Skt.] n. A lizard, chameleon. కృకలాము, తొండ.

సరదు saradu. [from Skt. శరదృ] n. A kind of gold necklace worn by women.

సరణి sarani. [Skt.] n. A road, path, way, course. మార్గము, దోహ. A series, order, యుగ. “సంసకాంధిర్వక్తామగ్న మణి శేష్య.” Moli. i. 46.

సరత్తి sarathi. [Skt.] n. A short cubit, from the elbow to the extremity of the closed fist. ముష్టిబద్ధహస్తము, పిడితెలియూర.

సరవా or **సర్వా** sarada. [H. from Skt. శ్రద్ధా.] n. Fondness, affection.

సరవా or **సర్వా** saradaru. [H. from Skt. శరదార.] n. A Sirdar, a leader, a superior officer. అధికారి. “నీ హనువుమగ్నిక దిగ్గి యనెనును రాజ్య సరదార్లుపడిన హనువులూ,” చంద్ర.

సరదు, **సరుదు**, **సర్దు** or **సర్దు** saradu. [Tel.] v. a. To divide equally, సమముగానుచు. To arrange, క్రమముగానుచు.

సరపణి, **సరపీణి**, **సరపేణి** or **సరఫణి** sarapani. [Tel.] n. An ornament of gold chains of two or more folds. గొలుసు. “పరులూర బతుల్లిడి మంపగాలతెగా.” A. v. 148. “చరణపునకలీ మొనెలునున్నదంకుల తోడి నెదురునిండులకొలె.” ib. vi. 125. తీ సాదములయందలి గొలుసులుకొక్క.

సరపువ్వలు or **సరపూవులు** sara-puvulu. [Tel.] n. plu. Wreaths, garlands of flowers. పువ్వసరములు “ఒంటికురువేరుపోచ కంటకించెరైరు తురమెడు సరపూవులదరిము.” A. v. 111.

సరబడి sara-badi. [Skt. సరిము+Tel. బడి.] n. Friendship. స్నేహము. A passage, an entrance, ద్వారము. “ఇనంశమునేమొద్దనె వ్యాధి సరిబడిలుపుచున్నది.” B. vi. 300.

సరభసము or **సరభసముగ** sa-rabhasamu. [Skt.] adv. With speed. తేజముగా, తేజ్వనగా. “చరణారగము మరభసంది నాతో విహించుమనిన,” P. i. 228. **సరభసిల్లు** or **సరభసిలు** sa-rabhasillu. v. n. To make haste. త్వరపడు. “జీరునిన్నుచ్చడే దూరమైనను భూరిండుములు నిలులుగరిభిల్లి.” H. iii. 89.

సరమ sarama. [Skt.] n. The name of the wife of Ravana's brother. దళిదునిపత్ని. A hitch, అడుకుక్క. The dog of the gods, తేలుపుకుక్క. [From Skt. శ్రమ.] n. Fatigue, trouble. శ్రమము. **సరమగోప** sarama-gou. v. n. To be fatigued, to be troubled. శ్రమపడు.

సరము saramu. [Skt.] n. A pond, pool. శాలి ను. ఇన్నోటిసరము శరమర నిచ్చుకొనవది.” P. iii. 64. A row or string (of pearls), వలము. A wreath (of flowers), (పువ్వు) వారిక, వల, పేలు. [From Skt. స్వర.] n. Breath. శ్వాసము, ఎత్తుగాలి.

సరయు *sarayya*. [Skt.] n. The name of a river. వదినీయము.

సరళము *saralanu*. [Skt.] adj. Straight, direct, level. Upright, honest, artless, simple, sincere, candid. తిన్నని, మోరరాని, ముఖమైన. సరళచారము proper behaviour. n. (In gram.) a liquid consonant, a soft consonant, as *K*, *sa*, *sa*, *sa*, *sa*. Also, a sort of pine, *Pinus longifolia*. సరళమే చారు, తెల్ల తెగదపట్టు. H. iv. 19. **సరళత** *saralata*. n. Sincerity, uprightness, candour. అర్థమము, తిన్నదము. **సరళముగా** *saralanuga*. adv. Honestly, uprightly, sincerely, candidly, simply. ముతాగా, తిన్నగా. **సరళి** *sarali*. n. The notes of the gamut in vocal music.

సరవడి *sara-vadi*. [Tel.] n. A litter, a palanquin, a sledge.

సరవి *saravi*. [Tel.] n. Regularity, order. నియమ, క్రమము. "సామలు సరవిలో వచ్చెను." -Swa. vi. 137.

సరస *sarasa*. [Tel.] n. Near. *sa*, proximity. సమీపము, దాత. "సారస మక్కలచరమ దాత." Sar. D. 62.

సరసము *sa-rasamu*. [Skt.] adj. Juicy, tasty. Rapid, soft. Good, virtuous. Charming, agreeable, pleasant, elegant, sweet. Jocular, funny, merry. Easy, cheap. సమయముమైన, ముసావరుమైన, అందమైన, ముసావరమైన, పరిహాసమైన, లలితమైన, చతురమైన. **సరసా** a jocular, amusing or agreeable expression. n. A joke, jest, fun, merriment, amusement, sweetness, pleasantry. Ohcappness. పరిహాసము, తిల్లాపము, విహారము, సాహస్యము, చతుర. **సరసము** to make jokes, to jest. సరసముదెచ్చు do not jest. సరసము చెరుచువులు a jest may turn to a strife. సరసములము jocular talk. ఇప్పుడు బంగారు సరసముగావచ్చు *sa* now gold is cheap. **సరసము** bear's play, a scuffle. "సర

సరసముద సారసముద." H. i. 2. **సరసము** *sa-rasa*. n. Delicacy, taste, sweetness, elegance, brilliancy of thought, beauty of composition. మధురము, సారసము, లలితము. ఆ మధురమునకు సరసము the sweetness of the verse. "సేతురాములు సరసముల దప్ప సరసములకు సాక్షియైపోయి." R. vi. 9. సరస, అనగా సులభము, లలితము. **సరసముగా** *sa-rasamu-ga*. adv. Jocularly, in joke, humorously. Sweetly, merrily. Ohcapply. పరిహాసముగా, సాహస్యముగా, తిల్లాపముగా, చతురగా. **సరసముగా** *sa-rasamu-ga*. n. A rhyme not quite precise, but elegant. "అనుపాదం చతురమగునను, సరసములకు సరసములగునను." B. 71. **సరసము** *sa-rasamu*. n. A gentleman, a man of good taste, an amiable or well behaved man; one easy of access, రసము. **సరసము** *sa-rasa-rasa*. n. A lady, a woman of elegant manners, రసము.

సరసము *sa-rasa*. [Skt.] adv. Quickly, rapidly, hastily. దిరుది. తిరుముగా, దిక్కు తిరుముగా. "దిగురు రససములకు సరసములను." BD. iv. 1804.

సరసి, **సరము** or **సరసు** *sarasi*. [Skt.] n. A pool, pond, lake. మడుగు. కాలు. **సరసి** or **సరసు** n. A phrase for an excellent or amiable man. రసము. రసము. **సరసి** or **సరసి** *sarasi-jama*. n. A lotus. వచ్చు. **సరసి** *sarasi-jama* or **సరసి** *sarasi-jama*. n. Lit. the lotus-born; an epithet of Vishnu, విష్ణు. **సరసి** *sarasi-jama* or **సరసి** *sarasi-jama*. n. An epithet of Brahma. బ్రహ్మ. **సరసి** *sarasi-jama*. n. An epithet of Kubera. కుబేరుడు. **సరసి** *sarasi-jama*. n. Neptune: the we, సముద్రము.

సర sara

1315

సరి sari

సరము Same as సరస్వతి. (q. v.)

సరస్వతి sa-ras-vati. [Skt.] n. Speech, The goddess of speech. A certain river. వాక్కు, వాగ్దేవి, నదీదేవి. సరస్వతిశైలి sarasvati-jerri. n. A centipede. క్షురము. సరస్వతిపురుగు a name of the shining green lizard with a red tail. రక్తపుచ్చి, నరికండ్లరాము.

సరస్సు Same as సరి (q. v.)

సరాగము sa-ragam. [Skt.] n. Friendship, intimacy. రద్దీ.

సరాతి sarati. [Tel.] n. A chamber, room, apartment. అవరము. "మొదటిసరాతికాటి యటుమంటికిగట్టియిం బొంతనీళ్లు పచ్చదమునకొచ్చి కేసి." Batya. iii. 5. A curtain round a tent. నూరముడుట్టు తెచ్చుచుండెను.

సరాము or సరాము saramu. [H.] n. A shroff, banker, money changer, cash-keeper.

సరాళము or సరళము saralamu. [Skt.] adj. Easy, free, clear. చరాళుడై. సరాళముగా saralamu-ga. adv. Easily, freely, without difficulty. చరాళముగా, తిన్నగా. నాకు పొతును గొంతు సరాళముగానుండలేదు my throat is not clear enough to sing.

సరాసరి sara-sari. [Tel. సరి+సరి] n. An average. మగలు, సమత్వము, అవ్వలము సరాసరి సంఖ్య make an average of the items. adj. Average. మగలై. అనుక్రమముల సరాసరి తెలియ what is the average price of the horses? అనుక్రమముల సరాసరియె మున్నూరు రూపాయల అవును the average price of these horses is three hundred rupees. సరాసరి or సరాసరిగా adv. Equally, alike, on an average. మగలుగా. అన్ని సరాసరి ఎంతకు ఇచ్చెద to. what will you sell all together?

సరి sari. [from Skt. సర్వత్రా.] n. The end.

అంతము. Similarity, likeness. సామ్యము. సమానము, సమము. Propriety, fitness, య్యము. [From Skt. సరి.] n. Agarland, wreath. వరము. See also సరియ, అవంతము ఇతనితో సరి that family terminates with him. సరిలేనిమణికర్పము a matchless gem. తెలవరి at the end of the month. అ దినమునది up to that day. నీకు నాకు సరి there is an end of everything between us. సరిరాని వారె those who are not equals. "సరిరాని వారితో సరసము చేసుకొను" (Kalahas. i. 66.) he who takes liberties with such as are not his equals సరిరానిచు improper behaviour or conduct. సరిసరి తీతి for tat. గోధుములు దిండుగిరికి సరిసరి ఇచ్చెను they barter wheat for an equal quantity of rice. సరిసరి చేసినాడు be repaid them according to what they had done. సరి adj. Equal, like. మము, ఈమె. Just, right, proper, fit, correct, suitable, య్యమైన, తగిన. Corresponding to. Even, level, not odd, నిష్కర్పములులేని. Ended, finished, ముగియెను. అతనికి సరిలేడు he has no equal. రాత్రి, అయినా సరే మరల అయినా సరే be it day or be it night. ఇది సరియ this is not right. ఈ దిన్నము నీటితో సరి this feast is finished with this day. adv. Equally. మునుగా, సరిగా. Fully, పూర్ణముగా. "బుధి తోబుధియు సరితోబుధిని." DRY. 2224. "సరిబల్లమనియెదలెల్ల." T. iii. 143. సరి (interj.) Well! Yes! very well! very good! Aha! Aha! Oh! రావచ్చు; అంత రావచ్చు. సరికట్టు sari-kattu. v. n. To be equal or similar. వ్యుష్టాంతము. v. t. To attempt, యత్నించు. See సరియ below. సరి కడకు sari-kada. v. n. To exceed, excel. ముందుమించు, మించు, అతిక్రమించు. సరిగా sari-ga. adv. Equally, abreast, properly, rightly, correctly, in good

order, completely, fully. సమముగా, జేతగా, జోడుగా, యుక్తముగా. వాగ్ధయముగా. క్రమముగా, సంపూర్ణముగా. ఆ రెండు పల్లకాలు సరిగా వచ్చుచుండెను the two palanquins were coming on abreast. సరిగెల్లలు *sari-gellalu*. n. Quits (at dice or games). సమానమైన వస్తువులు. సరిగొను *sari-gonu*. v. a. To resemble. సమానము. To kill, destroy. చంపు, చూపుచున్నావు. M. VII. iv. 277. పీ. "సరియన్నవిచాన్న సరిగొన్నగరిమచేసిరి రమణవాళిగాయవాని." T. iv. 62. సరిచేయు *sari-cheyu*. v. a. To arrange or put in order, to put straight, to level or make even. To complete, end or finish. To equalize, క్రమపరచు, వంకరలేకుండాచేయు. మిట్టపల్లములలేకుండాచేయు, ముగించు. సమానము చేయు. To ruin, వాశముచేయు. సరిచూడు *sari-chudu*. v. a. To compare, review, collate. సంప్రదించు, పరిశీలించుచున్నాడు. సరితూగు *sari-tugu*. v. a. To counter-balance, to be equal in weight, to be equal. సమానము. సరివడు, సరితాగు or సరికట్టు *sari-padu*. v. n. To be equal, fit, suit, agree. To be on good terms. To be complete, to be finished, expended, exhausted. సమానము, జతపడు, అనుకూలము, హాసన, యుక్తము, అయిపోవు. ఆ రియ్యము సరిపడిపోయినది the rice is all done. మీకు సరిపడితే ఉంచుకొనిరి keep it if you like it. నీమంటి సరిపడక not being on good terms with us. సరిపడని discontented. సరిపుట్టు or సరిపెట్టు *sari-pusttu*. v. a. To equalize, సమముచేయు. To finish, end, complete, consume. ముగించు, కాడయు, కార్యాగ్రంథముచేయు. సరిపోవు *sari-povu*. v. n. To be equal, become equal, సమానము. To fit, suit, agree. To be finished or terminated. To be expended, spent. To be ruined, or destroyed, అయిపోవు, వ్యయమైపోవు, నశించు. To be reconciled, సమాధానము.

A. vi. 90 నోటికి సరిపోయినట్లు మాట్లాడినాడు he said everything that came to his tongue. అది నీకు సరిపోతు these will suit you. నీవు పట్టివదలినది నీకు కొట్టివదలినది సరిపోయినది the blows I have given are a fair payment for your abuse. ఆ రియ్యము ఆ రేపేలాకు సరిపోయినది the rice was just enough to fill the vessel. సరిపాడ్డు or సరిపొడ్డు *sari-poddu*. n. Midnight, అర్ధరాత్రి. P. III. 45. సరిబిత్తరము *sari-bittaramu*. n. A kind of wrestling. మల్లబంధనలేము. సరిబేము *sari-bemu*. n. A kind of game played by boys, పిల్లకాయల ఆడి ఒక ఆట. "సర్వభూతముమచ్చిట్ల నోరిపెట్టలేలసాటిలు, సరిలేకురికాకలాదికాకైవలన్ద్రలాడి." Vibh. vii. 212. సరియగు *sari-yagu*. v. n. To become equal, సమానము, to be destroyed, నశించు. సరియైకు *sari-yaku*. adj. Equal, like; just, right, proper, fit. Corresponding to. Level, straight; even, not odd. సమమైన, యుక్తమైన, తన, మాటిమైన, తుల్యమైన, మిట్టపల్లములలేకు. సరిలేని *sari-teni*. adj. Matchless, unequalled. అసమానమైన. సరివట్టు *sari-vatsu*. v. n. To match, be alike, సమానము. సరిసమానము *sari-samamamu*. (a pleonasm.) n. Equality. సమము. తనకు సరిసమానము ఎవరులేననికొనుచున్నాడు he imagines that he has no equal. సరేగదా *sari-gada* interj. Very well!

సరించు *sarinu*. [Skt.] v. n. To go. కట్టు. "సరించెనుడి" Valjayaniti. iii. 51.

సరిక *sarika*. [Skt.] n. A necklace of a hundred strands. నూరుతీరులము.

సరిగ or సరిగె *sariga*. [from Skt. సరిగ.] n. A necklace, చూడుము. Gold lace, silver lace, &c. శలకాకు, ముగించుచురి a cloth with gold ends, a cloth trimmed with lace. సరిపట్టు *sari-pattu*. n. A sort of silk. ఒక విధమైన వస్త్రము. BD. iii. 104.

సరి or **సరిత్త** *sariti*. [Skt.] n. A river. సరి, నది, నది. **సరిపతి** *sari-pati*. n. The lord of river, i.e., the sea or ocean. సముద్రము.

సరివల, **సరివల** or **సరిపైలు** *saripali*. [Tel. సరి + పైలు.] n. A gold or silver chain. బంగారం నాణెల వారిని గొలుసు.

సరియ or **సరి** *sariya*. [Tel.] n. A crack. పగులు, పగులు.

సరియించు *sariyintu*. [Tel.] v. a. To supply, to fill (a lamp) with ghee or oil. అభయమునకు నూనె పిల్చుచు చేయు.

సరిస్పదము *sari-spadamu*. [Skt.] n. A serpent, snake, reptile. సర్పము, పాము.

సరుకు or **సరకు** *saraku*. [H.] n. Wares, goods, commodities, merchandize. వస్తువులు, విలువలు. సరుకునాణెలను to pay in kind. See సరుకు.

సరుగు *sarugu*. [Tel.] v. n. To increase, grow, improve. పెరుగు, పెట్టు.

సరుగుడు *sarugudu*. [Tel.] n. A hurdle, sledge, drag. A platform. రథక, కేలుగుడు, కంపకట్ట లేదా యాద్యులను వచ్చే వక్రములైన రథక.

సరుడు *sarudu*. [Tel.] n. An arrow. బాణము. A blunt arrow, కరిచిన బాణము.

సరుడు *sarudu*. [Tel.] n. A boundary, పల్లి, మీద, పరివాడు.

సరుడు or **సర్దు** *sarudu*. [Tel.] v. a. To make even, or level. To eke out or shift with ; to make a little go a good way. To arrange, సముచితము చేయు, చాచి చాచి ఉండే బానిని నలువరికి సముచితము చేయు, క్రమపరుచు. **సరుడుకోరు** *sarudu-koru*. v. n. To eke out, or shift with ; to make a little go a good way. To make room among themselves, to move a little farther ; to get out of the way. To arrange, settle, చాచి చాచి ఉండే బానిని తొలగించు కినుకొను, ఒత్తి, తొలగు, చాచి చాచి సముచితము చేయు.

they settled it among themselves. బానినాచి సముచితము చేయు they shared it among themselves. సరి సముచితము చేయు it is full tide. కృష్ణ బెజవాడకు పడుచు కృష్ణా నది ఈ river Krishna runs by Bezvada.

సరేను *sarsenu*. [H.] n. A kind of gum, resin. చెట్లము, పెట్టెము.

సరోజము or **సరోజు** *saro-jamu*. [Skt.] n. A lotus. పద్మము. **సరోజి** *sarojini*. n. A bed of lilies, a pond covered with lotus flowers, కావలికొలు. A lotus, కావలి.

సరోవరము *saro-varamu*. [Skt.] n. A pond. విస్తృతమైన కొలు.

సర్క *sarka*. [Tel.] n. A kind of cattle disease.

సర్కారు *sarkaru*. [H.] n. The government, Cinnar. దివారు, కారకమునాడు. సర్కారు ఉద్యోగము Government employment.

సర్గ or **సర్గము** *sarga*. [Skt.] n. A chapter. అధ్యాయము. **సర్గము** *sargamu*. n. Creation, సృష్టి. Nature, natural property or disposition, యధావయము. Certainty, నిశ్చయము. "ప్రకాశసర్గము." Vish. vi. 196.

సర్జము or **సర్జకము** *sarjumu*. [Skt.] n. The Sal tree, *Shorea robusta*. Also, the resinous exudation of the Sal-tree. పాలవృక్షము. పరిశిష్ట, శిశునామ్మ. **సర్జరసము** *sarja-rasamu*. n. The resinous exudation of the Sal-tree, resin. యక్షధూను.

సర్దా or **సర్దా** *sarda*. [H. from Skt. శ్రద్ధ] n. Interest, zeal. ఆసక్తి.

సర్దారుడు or **సర్దారు** *sardaru*. [H.] n. A chief, captain, leader, ruler. అధికారి, పెద్ద. See సర్దారు.

సర్ప Same as సరుడు (q. v.)

సర్పము *sarpamu*. [Skt. Cognate with Eng. 'serpent.'] n. A serpent, snake. పాము. పర్వతమునకు a serpent sacrifice.

సర్పరాజు *sarpa-rāja*. n. The king of the serpents. వానశి, శేషశు. సర్పాక్షి చెట్టు a kind of tree.

సర్పి *sarpi*. [F. i.] n. Oil, butter, clarified butter, ghee. ఘృతము, నెయ్యి. Also, a kind of disease.

సక్రమ or శేక్రమ *sarva-na*. [Tel. (anuk.)] adv. Quickly, as in slipping down.

సర్వము *sarvam*. [Skt.] pron. All, the whole. సమస్తము. అంతము. adj. All, whole, complete, universal, entire, సకలము, అఖిలము. సర్వంసహ *sarva-saha*. n. Lit. the all-sustaining, i. e., the earth, భూమి. సర్వోపచక్షులవాడు a Jack of all trades.

సర్వజనీనము *sarva-janīnam*. adj. Pertaining to all men, సకలజనులకు సుఖం భవించు; agreeable to all men, సమస్తజనులకు హితవైక. సర్వజీర్ణ *sarva-jīrṇa*. n. The name of a Telugu year. సర్వజ్ఞ *sarva-jña*.

adj. All knowing, omniscient, all-wise. సమస్తము తెలిసిన. సర్వజ్ఞుడు *sarva-jñuḍu*. n. An omniscient being. సమస్తము తెలిసినవాడు. సర్వకావకుడు *sarva-kāvakuḍu*. n. One who fires all beings; an epithet of Maṃmatha, మత్తుకుడు.

సర్వలోముఖము *sarvalō-mukhamu*. n. Water. నీళ్లు. The sky, heaven, అకాశము. Vasu. iv. 13. సర్వలోముఖుడు *sarvalō-mukhuḍu*. n. A name of Brahma or Siva.

సర్వ, శత్రు. The son. ఆశ్ర. సర్వత్ర *sarvatra*. adv. Everywhere, in all places, always, at all times. అంతట, ఎల్లప్పుడు.

సర్వత్రయ్య *give everywhere*. సర్వథా *sarvathā*. adv. In all ways, by all means, assuredly, at any rate, అన్నివిధాల.

సర్వా *sarvada*. adv. Always, at all times.

ఎల్లప్పుడు సర్వకుంబాల *sarva-kumbāla*. [H.] n. A deed exempting land from all rent. సర్వధారి *sarva-dhārī*. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

సర్వనామము *sarva-nāmanu*. n. A pronoun. సర్వభక్తు

కుడు *sarva-bhaktakakud*. n. The devourer of all things, an epithet of fire. అగ్ని. సర్వముంగళి *sarva-mangala*. n. She who is all blessed, most holy or auspicious; an epithet of Parvati, పార్వతి. సర్వమాన్యము *sarva-mānyaṃ*. n. Free tenure, land exempt from tax. వాసిరు. సర్వలింగి *sarva-lingi*. [Skt.] n. A heretic, or free-thinker. పాపండుడు.

సర్వబుద్ధిగా *sarva-buddhi-ga*. adv. Utterly, entirely, every thing being taken into account. సర్వవివరముగా, వారికి మన

సర్వకుగ్గా లెక్కలరికినది the accounts between us are finally settled. సర్వస్వము *sarvasvam*. n. Entire property, the whole of one's possessions. యావత్తు సాత్తు.

సర్వస్వముడు *sarvasvadu*. n. One who possesses all the property, the sole lord. యావత్తుగలవాడు. "వదనవసవ్యా కాంకు సర్వస్వదేశరు." Vasu. ii. 34.

దీ! యావత్తునుగలవాడగుడు. Bha. vi. 25.

సర్వాంగీణము *sarva-āṅgīṇam*. adj. Appertaining to all the limbs; thorough, entire. యావదంగములందుండునైన. "సర్వం గ్రామైవ మైవమథుంజా వ్యక్త్యుపాసాయంత."

Parj. iv. 98. సర్వాగ్రహము *sarva-āgra-haram*. n. A village granted to Brahmins, free from all tax, మత్తు శత్రుంబా

త్రాత్తులంతిచ్చినాము. సర్వాత్మము *sarva-ātma*. n. adj. All pervading. సర్వవాగ్దబియ్యెన.

సర్వాత్మకత్వము *sarva-ātma-katvam*. n. Omnipresence, the state of pervading all things. సర్వం తర్వాదునవును. "అనిలదేరినదివారిందునట్లు నీవు కంపిచ్చింతు సర్వాత్మకత్వమెచ్చు." B. viii. 444.

సర్వాత్మనా *sarva-ātma-nā*. adv. In all ways, by all means, at any rate. సర్వప్రకారం, అన్నివిధాల.

సర్వాధికారి *sarva-adhikārī*. n. The ruler of all, అన్నిటికయ్యమనదు. సర్వకుడు or సర్వేశ్వరుడు *sarva-śvadu*. The Lord of all, the Supreme Being, శేవుడు.

సర్వల or శర్వల *sarvala*. [Skt.] n. A short spear or lance, an iron spit. చిల్లకొల, తోడుడు, నేల.

సర్వము *sarishapamu*. [Skt.] n. Mustard-seed. అనాం.

సరి *sali*. [Tel.] n. A bund or bank raised across a stream to draw off its waters into a different channel.

సలక *salaka*. [Tel.] n. A small sack. One eighth of a putti or 2½ toons (తూములు). చిన్నగోన, ఇద్దన్నరస. "తూగ మూడుకండ్లములు తండిగముల్ సలకర దండేర కతూగములు." H v. 111.

సలగ, సలగ or సలవ *sologs*. [Tel.] n. or interj. So much! A word used in measuring grain, &c.; one lot of 90 or 100 from which a new reckoning begins. The handful of grain, &c., put down as a mark of reckoning. A fee rated at 16 or 18 మానికల to the putti, or two rupees per knobabala (కుప్పల). ధాన్యము కొలడములో కొత్తరక్క. మదలపెట్టినవచ్చుడు అనేడులు, అప్పుడు దోటితో ఎత్తి కప్పనా పోనీధాన్యము, కుట్టితో అని యచ్చేరుము. మాటిపాడిచినుల నూడు he kills one hundred and cries "That's no lot!"

సలగ, సలగపార or సలవ *saluga*. [Tel.] n. A kind of spade or hoe. ఒకవిధమైన పార, పారచిప్ప.

సలవాది or సలాది *salavadi*. [Tel.] n. A headle or servant of the Chetty or headman (చెట్టచెట్టి). A crier, పదిమందికి చావు సమాచారము తెలియజేసేవనాడు.

సలసల *sala-sala*. [Tel. (anuk. of boiling)] adv. Loudly, aloud, audibly. కళకళ. "సలసలకాగడుదైంను." G. vi. 138.

సలహా *salaha*. [H.] n. Advice, counsel.

సలాశ or శలాశ *salaka*. [from Skt. శలాశ.] n. A thin bar or rod, a ramrod, the rib of an umbrella, one of the bars of a cage, a slip of bamboo, a probe. A pin or

peg, a small stake, a fibrous stick, a fibrous stick used as a brush or pencil. లోనాడుడము, కప్ప, కుడక, తూలిక, కుండము పెక్క అయిదుము. కనకశలాశ a slender rod of gold. కుంటిలో సలాశవేయు to probe a wound. సలాశపరీక్ష, probing, a critical examination.

సలాశు *salaka*. [Tel.] n. Base metal mixed with gold or silver (a term used by goldsmiths.)

సలాది See సలవాది.

సలావము *salapamu*. [Tel.] n. A pearl fishery.

సలాము *salamu*. [H.] n. A Salasm, a bow or salutation. నమస్కారము, నా సలాములు చెప్ప give my compliments.

సలి *sali*. [Tel.] n. Noise. సందడి. "ఈ సలి కేప్పుడు లేచెప్పెయి దొరికిన వైద్యంబు." ఉ. వ. iii.

సలింతు Same as సలింతు (q. v.).

సలికము *salikamu*. [Tel.] adj. Small, petty, thin; trembling, అల్పము.

సలిగ *saliga*. [H.] n. Patronage, protection, interest, influence. ప్రాప్తు, అండ, ఆశ్రయము. "మాకు యా తెలిసరిగ భయంలేరవచ్చు." UH. iv. 162.

సలికము *salitamu*. [Skt.] n. Dismissal from service. కొంపుతుండి తిరిగేములు.

సలిలము *salilamu*. [Skt.] n. Water. జలము.

సలుగ or సలవ Same as సలగ (q. v.)

సలుగు or సలువు *salugu*. [from Skt. శలాశ.] n. A porcupine, ఏనుడు. "చిల్లరసలుగు లంబిల్లంబాల్లరంబులపాగనిచ్చి గదికి వెళుకలై." Swa. iv. 51.

సలుగుడు or సేలుగుడు *salugudu*. [Tel.] n. A sledge, a vehicle without wheels.

సలుపు, సళుపు, శలుపు or శేళుపు *salupu*. [Tel.] n. A throb, a pang, a shooting

pain. పొలు, నలపు or సళ్ళపు v. n. To throb or shoot as a painful boil, to ache, పొట్టపొడుచు. నలవకరము, నలవకిరెత్, నలువకిరెత్ or సళ్ళవకిరెత్ *salaparamu*. n. A pang, throb, pain, ache. సళ్ళపు, నలవకిరెత్, నలువకిరెత్ or సళ్ళవకిరెత్ *salaparaju*. v. n. To throb or shoot as a boil, to give a shooting pain, as a boil, to ache, సళ్ళపు.

సమయము *salapnu*. [Tel.] v. a. To do, make, perform, practise. చేయు. "చేయునో వ్రోయునూ" T. ii. 72. "దిష్టమయినట్లు" to skip about. N. ix. 241. గొత్తునయ్య to contract friendship. అత్తచేసినయ్యికి మీ we lived in concealment, or incognito. M. V. iii. 279. ప్రతిపాదనయ్య to perform or fulfil a vow. సరిపెట్టె *salipus/su*. v. a. To get done, to cause to be done or made. చేయించు.

సమయే Same అని సలహా (q. v.)

సమగ్ర కేంద్రం మరియు సమగ్ర (q. v.)

Sṛṣṭī **sollaki.** [Skt.] n. The Gum Olibanum tree, *Boswellia thurifera*, **सोलाक** Bsp.

స్వప్నము or స్వప్నవచనము *sal-lāpamu*. [Skt.]
n. Conversation, talk. తరస్కర సంభాష-
నము. “నాగైవింద్రచతురర్థశ్చింతితః స్వప్నవచ-
నానామనుజ్ఞః” M. iv, i. 197, స్వప్న-
వచనము *sal-lāp-intsu*. v. n. To talk or con-
verse. తరస్కరము సంభాషించు.

పల్లవీశ్లో అనియండు sallo-pilo-ani-yunda.
[Tel.] v. n. To be on good terms. కలిసి
పెరిపియుండు. పల్లవీశ్లో అని యుండేవాడు
a facetious fellow, a jocular man. కలియ
గలవుగా మిండేవాడు, పరిచుడు.

సగించు salintu. [Tel.] v. n. To grieve.
 కుటించు.

మనుషు నిజ సత్యము.

సమీక్షించు See under సరిచూపు.

స్థూ or సత్తులు *sallu*. [Tel.] v. n. To become slack or loose. వదులు, హేళు. కాని ఒట్టబడినా స్థూనోయివది his constitution is much broken down. వదునుస్థూ to be gone in the loins. “శబదాంతం స్థూనస్థూ జ్యేష్ఠు.” Swa. iv. 115. n. Looseness, slackness, వదులు. స్థూనము *sallintu*. (for సత్తు లిందు.) v. a. To loosen, slacken. వదులు చేయు. A. v. 161. See వదలు.

సవ *sava*. [Tel.] n. A trace. తాదా. సవసవ
sava-sava. n. A slight trace, మేలేయ.
సవసవ, సవసవగా or సవసవలుగా
adv. Slightly, indistinctly, half and
half. కాద్దాద్దా, తాదాతాదా, మేలేయగా.
“నాదోపసవం సవసవమౌచిత్యే.” Bha. v. 32.

సమితి కమిటీలు 11 సవ్వడి (9. 7.)

సవరి or సవతారు *sa-vati*. (from Skt. सवि.) n. A fellow wife. ముతామకు a step son. సవరిల్లి a step mother, మారు చ్చి, మారుచిల్లి, మారుమచ్చి.. సవరిపోరు a quarrel between two wives.

సమము *Samamu*. [from Skt. समम्.] n.
Equality, likeness, similarity. సామ్యము.
adj. Equal, similar. సమాసము. "అర్థంబు
మొదలగువానికొక్కసమాప్తి క్రమముననుకొని
సమకుగాక." A. v. 70. బి. "చతుర్గాక,
సామ్యముననుకొనిచుగాక." ఎన్నడును సమమిడునందు
లలనంకుడుచొరబెట్టి." P. ii. 31.

సవదండవల *sava-danda-vala*. [Tel.] n. A kind of net or snare వాసురార్థము. Kalahast, iii. 52.

సమకరించు *sava-darimpu*. [from Skt. धरि-
 చు.] v. a. To wear, put on, hold. భరించు,
 వహించు, కాల్యు. "సరిగ్గనినగుల నరిగియో నుడ
 రుది." N. vii. 135. To bear, endure,
 పరించు. నుడరించుల యెట్లుగో నుమందు
 ననుమనానాననుమనా." కాశ. iv. సమకరి
sava-dari. n. A ship's bowsprit.

సవనము *savanamu*. [Skt.] n. A sacrifice. యజ్ఞము. Bathing preparatory to a sacrifice. పావము. **సవనవిరోధి** *savana-virodhi*. n. The sacrifice-disturber, an epithet of Siva. శత్రుడు. "సవనవిరోధి కంఠీర్త్రపాదము లొంకలయిచ్చుటొప్పులే." Chenu. ii. 12. **సవము** *savamu*. n. A sacrifice. అర్ఘ్యము, యజ్ఞము. The honey of flowers, మకరందము. Clear toddy, క్లుతేలు.

సవము Same as సము (q. 7.)

సవర *savara*. [Tel.] adj. Beautiful, fine. చక్కైన. Level, smooth, తేమైన, నువైన. **సవర చేయు** *savara-cheyu*. v. a. To smoothe, to set right, తేల్చుచేయు. To level, తేరుచుచేయు. **సవరణ**, **సవరణము**. **సవరణ** or **సవరణము** *savarana*. n. Beauty, elegance, neatness. అందము, సావ్యము. Correction, setting right, తేల్చు పెట్టుట. Adornment, వానవాడ్యలంకరణము. "హరియలచక్కదనము భాసవరణరశ్మి సవరణ చేయవలె సుసరితి." H. v. 101. Articles or implements for any ceremony or business. పావస్త్రి, పంజోము, పరీకరము. "కను కను చతురంగ బలములుక సవరణములుసంఘటించుకొండంకి." M. IX. i. 109. **సవరణ**, **సవరణ**, **సవరణ**, **సవరణ** or **సవరణ** *savarana*. adj. Elegant, neat, graceful. అందమైన. "ఈసవరణమైనచూటలు త్రుంగము చేసిహరికొటికొగ్గ." Vish. v. 352. **సవరణించు** or **సవరణచేయు** *savarana-inju*. v. a. To adorn. అలంకరించు. To correct, put in order, తేల్చు పెట్టు. **సవరణము** *savara-danamu*. n. Beauty, elegance, neatness. అందము, సాగు. "సవరణము లక్షమరాలించెను." Sar D. 122. **సవరణముగా** or **సవరణగా** *savarana-ga*. adv. In good order, in trim. క్రమముగా. చక్కగా. **సవరించు**, **సవరచు** or **సవర్చు** *savarinchu*. v. a. To adorn, అలంకరించు. To adjust, trim, set right, prepare,

కుద్దు. చక్కచేయు. To rectify, correct, నిర్దు. చక్కచేయు, కుదుర్చు, కానుచేయు. To do, accomplish, చేయు. To bear, carry, తాల్చు. "బహుపాదవంతులు సవరించుకొని మహాబలము రించు." M. XII. iii. 291. "శాస్త్రమురించు." S. iii. 320. **సవరించు** *savarinchu*. n. Trimming as hair or clothes, setting right, arranging. **సవరిల్లు** *savarillu*. v. n. To be fine, beautiful, or in good order, అలంకరించు. **సవరు** *savaru*. n. Beauty, grace, elegance. అందము, సాగు. "సవరులకనాటలంద కవులనిక్రమించు మనసురావలెటితని." H. ii. 42. **సవరువచు** *savaruvachu*. v. a. To trim, adjust, set right. నిర్దు.

సవరము *savaramu*. [from Skt. సవరము.] n. The hair of the yak or Tartarian ox, చతురవ్యగము. which is used by women as a queue. Falao hair used by women. పట్టు సవరము an imitation of this made in silk సవరపుప్ప the gold buckle worn by women on this false hair, చతురవ్యగము. బంధమైనచక్క. **సవరపుప్ప** *savarapuppu*. n. The yak or Tartarian ox, చతురవ్యగము.

సవరలు or **సవరవాండ్లు** *savaralu*. [Tel.] n. plu. The name of a certain tribe in the Vizagapatam District; also, called Thuga or Phaeogaris. ఒకరినొకరు చెంచువాళ్లు, పట్టు ల. పాకీవాళ్లు. **సవరవాండ్లము** *savaratalamu*. n. The assembly of the Savara people. సవరవాండ్లసంఘము.

సవాయి *savayi*. [Tel.] n. A venereal disease or eruption.

సవరచేప *savara-chepa*. [Tel.] n. A species of Ophi-cephalus or snake headed fish.

సవారి *savari*. [from Skt. సవారి.] n. Riding; any mode of conveyance; a palanquin. కాలిపాద or కాలిపాద a walk, an airing. సురత్తుపాద riding.

సవలు *savulu*. [H.] n. A question, proposal. అడవివాళ్లు అంధములు, అంధములు examination.

సవి savi. [Tel.] conj. Saying. ఇది.
 భవి. "సవిచారిణియవనిత్యుమైదవర్చ్య"
 ABA. iii. 107. "భవిచారి లిండికృతాటికర
 చరితరామయల్." A. i. 108.

సవిత or సవిత్తుడు savita. [Skt.] n. The
 sun. మారుడు. A father, తండ్రి. సవిత్ర
 savitri. n. A mother. తల్లి.

సవిధము sa-vidham. [Skt.] adj. Near,
 proximate. సమీపము. R. v. 88.

సవిస్తరము sa-vistaram. [Skt.] adj. Full,
 complete. సవిస్తరముగా in full, at length.

సవ్యము savyam. [Skt.] adj. Left, left
 hand. వాము, ఎడమ. అపసవ్యము the right.
 సవ్యకరము the left hand. తేచెముచ
 సవ్యముగా తేనుకొనియుండినాడు he wore
 the Brahminical thread on the proper
 shoulder, i. e., the left shoulder. తేచెముచ
 అపసవ్యముగా తేనుకొని యుండినాడు he wore
 the thread on the wrong shoulder, i. e.,
 the right shoulder. "క్షత్తంచదుడుచుచిత్తగరి
 సవ్యదిశాగ్రతరుమనసవ్యగరింజా కెలునహయం
 బు బోనిచ్చును." Swa. iv. 159. "నీరుకాపు
 యాజ్ఞానీశ్చద్యులరేత సవాగ్నిసవ్యతరే తల్లువారు."
 Rama Stava. Raj. ii. 74. సవ్యముగా savya-
 gam-gha. adv. Towards the left hand. ఎడ
 మగా. సవ్యసాచి savya-sachi. n. Ambidex-
 ter; a title of Arjuna, because he used
 both hands equally well. అర్జునడు. సవ్యే
 వ్రాడు savye-shi'adu. n. A charioteer,
 who stands on the proper side, that is,
 on the left. రథసారథి.

సవ్యడి or సవడి savandi. [Tel. సవ+వడి.]
 n. A trace. మోడ.

సవీ savi. [Tel.] n. Soundness, beauty,
 health. good. బాగు, కుదురు, ఆరోగ్యము.
 [From Skt. సవ్యము.] n. A crop. పరిమెద
 లైవయరు. A sprout or shoot. మొలక.
 ఆనమ-యందుని క్షిప్తగులులైచి మల్లికామలవలె

లిమొగ్గులలెచ్చు." Vajj. i. 56. adj. Good,
 sound, proper, well, healthy, handsome,
 బాగున, కుదురుగామండే, ఆరోగ్యము గల.
 "సవీమెరుంగ మొక్కయలు." Swa. iii. 38.
 సవీమెరా what is the good of this? సవీగా
 savi-gha. adj. Well, properly, in good
 health. In good order or repair. బాగుగా,
 క్రిమముగా. కుదురుగా. ఆమెకు బిడ్డ సవీగామం
 దలేదు she is unwell or ill. సనువు
 savenu. n. A sprout or shoot. మొలక.
 "సనువుల గొప్పి మవులవడిగ." R. iv. 6. adj.
 Mild, meek, సాధువు.

ససాచి sa-sachi. [Tel.] n. A coin worth
 about eight pies. రెండుదబ్బులవాణెము.

సస్యము sasyam. [Skt.] n. Produce, a
 crop, grain. పృథ్విధాన్యాదిఫలము, పరిమెద
 లైవయరు. సస్యేము or ససీ sasenmu. [from
 సస్యము.] Same as సస్యము (q. v.)

సహ saha. [Skt.] n. The earth. భూమి.
 సహ or సహా adv. With, together with,
 even, also, too. కూడ, సహితము. క్రస్తు
 కముసహ even now, and at this very time,
 and now too. సహకారము saha-karamu.
 n. A grafted mango. తియ్యగామడి
 చెట్టు. సహకారి or సహకారుడు saha-
 kari. n. An assistant, one who helps,
 సహాయుడు. సహకృతుడు saha-kritudu.
 n. One who is assisted. ఉపకృతుడు. సహ
 గమనము saha-gamanamu. (sometimes
 corrupted into సానుమానము.) n. Lit: going
 with. A widow accompanying her
 deceased husband, i. e., the immolation of
 herself on his pyre. Suttie. మగనిగముతో
 కూడా రకలబడిచాడము. సహచరత్వము
 saha-charatramu. n. The being a com-
 panion. మిత్రత్వము. "నివీననహచరత్వంబు
 విగతాయుధత్వంబువాణా భావంబుబొందిరి."
 M. ix. ii. 97. సహచరీ saha-churi. n. A
 female companion or attendant. స్నేహితు
 లు, సహితు. A wife, భార్య. సహచరుడు

saha-saharudu. n. An attendant, companion, follower, compeer, mate. కూచి తినునవాడు, స్నేహితుడు. సహాజి *saha-ja*. n. A sister. తోడుబుట్టువు. సహజము *saha-jamu*. adj. Lit. Born with. Innate, inherent, natural, proper, true. స్వభావము, కూడుబుట్టిన. సహజరస the "common" ర as distinguished from the obsolete త. n. Nature, స్వభావము. Truth, propriety, justice, నిజము, న్యాయము. "సద్గుణగురువం దిసహజంబునలంకృత పక్షపాతముడుపాతముడు." Vema. 1990. సహజబ్బడు or సహజాడు *saha-janmadu*. n. A brother. తోడుబుట్టిన వాడు. సహజేచ్ఛె *saha-dévi-chettu*. n. Tamarisc; a thorny plant growing in deserts, and fed upon by camels, *Capra's aphylla*. కర్రము, వెలుతురుచ్చెట్టు, దేవ కంఠ. H. iv. 12. సహధర్మిణీ *sahá-dhar-miṇi*. n. A lawful wife. భర్తరత్నము, అగ్నిపాతీ. కనుగా పెండ్లాడిన పెండ్లాము. సహవర్త్య భోజనము, సహభోజనము or సహవర్త్య *sahaparyagi-bhajanamu*. n. Eating together, dining at one table. కూడా భోజనముచేయ దము. చాలని నుకను సహచరైదు they and we do not eat together. సహపాతి *sahapathi*. n. A fellow-student. కూడా చదివెడి వాడు. సహవాసము *saha-vasamu*. n. Association, intercourse, friendship. స్నేహము, కూడియుండుట. సహవాసనూన్యదుకూడు he is not fit to associate with. సహా *saha*. adv. With, together with, even, too, also, సహితము, కూడా. సహాధ్యాయుడు *sahadhyayudu*. n. A fellow-student, brother disciple. సహపాతి. M. I. i. 216. సహాధారుడు *sah-odaru*. n. A brother. తోడు బుట్టినవాడు. సహాధారి *sah-odari*. n. A sister. సోదరి.

సహనము *sahanamu*. [Skt.] n. Patience, endurance, resignation, quiet, leniency. ఓర్పు. కాలిదు.

సహస్రము *sahasramu*. [Skt.] n. A thousand. వెయ్యి. Also, indefinitely used for many, or any great number, అనేకము. సహస్రదంతము *sahasra-damshinamu*. n. A thousand-toothed animal, i. e., a whale. నేయూరంకలవేద, పాతము. సహస్రనామములు *sahasra-namaganulu*. n. A thousand names. సహస్రనామపూజ a hymn wherein a god is addressed by all his titles. సహస్రవ్రతము *sahasrapatramu*. n. A lotus. కనులము. సహస్ర పాడుడు or సహస్రాశువు *sahasrapadudu*. n. Lit. the thousand-rayed, i. e., the sun. సూర్యుడు. సహస్రాయుడు *sahasr-akshudu*. n. Lit. the thousand-eyed; an epithet of Indra, ఇంద్రుడు.

సహాయము *sahayamu*. [Skt.] adj. Auxiliary. తిరులమైన. సహాయము, సహాయుత or సహాయ్యము n. Aid, help, assistance, succour, తోడు. నాకు తోహదో సహాయము లిక్కలేదు I had no assistance on the way. సహాయుచేయు to aid, to assist. సహాయముగా *sahayamu-ga*. adv. As an assistant, as an aid, in assistance, తోడుగా, అనుకూలముగా. నాకు సహాయముగా వచ్చినాడు he accompanied me to help me. నాకు సహాయముగా మాట్లాడినాడు he spoke in my favour. అతనికి సహాయముగా వచ్చినవారు those who came to support him. సహాయుడు *sahayudu*. n. An assistant, helper, companion, ally, associate, friend. అనుకూలండు, తోడైనవాడు, స్నేహితుడు.

సహారము *saharavu*. [Tel.] n. A term used in gambling, జోడమునది చరిత్ర. తి. వారి. iii.

సహించు *sahinchu*. [Skt.] v. n. To please, be agreeable. ఇష్టము. కానికి నోచు సహించు food is loathsome to her. అది నాకు సహించదు I do not like it. అది నాకు సహించునా to prevent my liking it. v. a. To

bear, suffer, tolerate, sustain, endure.
తాగు, ఓర్పు, చూడు.

సహితము sahitaṃ. [Skt.] adj. Composed of, accompanied by, in company with. మితము, కూడుకొనిన. విషసహితము envenomed. adv. With, along with, even, also, too, into the bargain. కూడా.

సహిష్ణుత sahiṣṇuta. [Skt.] n. Toleration, patience, endurance. ఓర్పు. తాలిను, పడించడము. **సహిష్ణువు sahiṣṇuvu.** n. One who is patient, enduring, resigned. ఓర్పుగలవాడు, తాలినుగలవాడు, సహనము.

సహేతుకము sa-hētukamu. [Skt.] adj. Having a reason, with a reason. హేతువు తోకూడిన.

సహూదరుడు See under సహ.

సహ్యా sahyaḥ. [Skt.] n. A name of the river Kaveri. కాశీవరి. Vasu. preface 110. A. vi. 119.

సహ్యము sahyamu. [Skt.] adj. Sufferable, bearable, endurable, tolerable. తాళనూడన, పడించబడిన.

సా సా

సా sa. [Tel. short for సాము or సాము.] adj. Half, అర్థము. సామము half the body, అర్థభాగము. "అతిసామమునిలిచినయగతము." Vasu. preface 8. సారాంశం a half share, అర్థభాగము. "వడి నిర్దిష్టాభిరగడము సారాంశపు తెలన సంభారంబుదింపించు." A. ii. III.

సాంకము sāṅkaṃ. [Skt. from సంగమ.] n. Muck. తేనెబ్బడి, పండుమడము. A. ii. 26. "తేనెబ్బడిసాంకంబుమొంది." II. ii. 6.

సాంకాలిక saṅkalika. [Skt. from కాలము.] n. Interest payable daily, ప్రతిదినమునెచ్చడి వడ్డీ.

సాంకేతిక saṅkētikaṃ. [Skt. from సంకేతము.] adj. Relating to an appointed sign, agreed on, arranged, appointed. స్థిరము

మైది, సంకేతముచేర్చికొనిన. సాంకేతికస్థలమునందు in the place agreed on. See సంకేతము.

సాంఖ్యము sāṅkhyamu. [Skt. from సంఖ్య.] n. Ratiocination, the name of a certain school of Philosophy called the Sankhya philosophy, ఒక యోగము.

సాంగత్యము sāṅgatyamu. [Skt. from సంగతి.] n. Association, intercourse. సహవాసము, కూడిక, చేరిక.

సాంగము sāṅgamu. [Skt. స+అంగము.] adj. Having all the members or parts, comprising all the subdivisions, complete, perfect, full. సంపూర్ణమైన, సామయమైన. **సాంగముగా sāṅgamu-gā.** adv. Completely, at full length. సంపూర్ణముగా. **సాంగము చేయు sāṅgamu-cheyu.** v. a. To complete, finish. **సాంగో సాంగమునా sāṅgō-sāṅgamuna.** (స+అంగ+అ+అంగ) adj. Complete from beginning to end, entire. సంపూర్ణము. **సాంగో సాంగముగా sāṅgō-sāṅgamu-gā.** adv. Completely; with all the members and subdivisions, అంగప్రత్యంగములతోకూడా. పరిపూర్ణముగా.

సాంతవనము sāṅta-vaṇamu. [Skt.] n. A kind of fast. ఒకవిధమైన ఉపవాసము.

సాంతము sāntamu. [Skt.] adj. To the end, full. సాంతముగా to the end, in full. సాంతముచేయు to finish.

సాంతికోంగ sānti-kōṅga. [Tel.] n. The bird called the Cattle-heron. *Bubulcus coromandus* (F. B. I.) Jerdon, No. 306. పక్షినికేను.

సాంత్యవనము sāntya-vaṇamu. [Skt.] n. Appeasing, pacification, soothing; urbanity, complaisance. అశ్వసము, ఓదార్పులు.

సాంత్యము sāntyam. [Skt.] adj. Sweet voiced. మృదువైన యధుని (వాక్యము). n. Kindness, favour, దాక్షిణ్యము.

సాంధ్యప్రేక్షము sāṅdya-prēṣṭham. [Skt.] n. The immediate consequence or result,

అపకరణము, అపకరణ కలిగినదనుట, సదృశము.

సాంధ్రము sandramu. [Skt.] adj. Thick, dense, close, compact, thickset, much, abundant. దట్టమైన, నిండిన, సమృద్ధమైన. **ప్రసాంధ్ర** full of glory. Sar. D. 537.

సాంధ్యము sandhyamu. [Skt. from సంద్య] adj. Evening; produced at evening, or relating to evening. సాయంత్రమునకు కలిగిన, సంద్యాసంబంధమైన. సాంధ్యరాగము the redness of the sky in the evening, సంద్యా రాగము. Also, the name of a sort of silk. BD. iii. 112.

సాంవరాయము. సాంవరాయము, సాంవరాయకము or సాంవరాయకము *sampratyamamu.* [Skt.] n. War, a battle, a combat యుద్ధము. Vasu. iv. 1. P. iv. 435.

సాంప్రదము sampradamu. [Skt.] adv. Now, at this time, at present. ఇప్పుడు, ప్రస్తుతము. Properly, fitly. యక్షము.

సాంప్రదాయము sam-pra-dayamu. [Skt. for సంప్రదాయము.] n. Traditional doctrine. నువ్వనుచున్నదివాసాంప్రదాయము, పరంపరాగత క్రమము. సాంప్రదాయము is traditional meaning. **సాంప్రదాయకము sam-pra-dyagakamu.** adj. Traditional. **సాంప్రదాయము కుడు sam-pra-dyagaku.** n. (colloquial phrase,) A man of good family, a gentleman, an honest man. మంచివంశస్థుడు, క్రమస్థుడు. యోగ్యుడు, పెద్దమనుష్యుడు.

సాంబాకపుడు sambakapudu. [Skt. స+అంబ+కపుడు.] n. An epithet of Shiva. సద్భావశ్రీ అడు.

సాంబా sambā. [H.] n. The large red stag called a Sambur. కడిరి.

సాంబ్రాణి sambrāṇi. [from Skt. సాంబ్రాణి.] n. The fragrant gum called benzoin, సాంబ్రాణి గుమ్మరు అలిగిన భూమి ప్రవృత్తి. సాంబ్రాణి తైలము an oil extracted from this. సాంబ్రాణి; a perfumed taper or pastille, a candle made of benzoin which produces

the fragrance of frankincense. తీరువర్తి. పంజాబీసాంబ్రాణి the Indian Olibanum tree, *Boswellia serrata*, నగ్గిలపు చెట్టు. (Watts.) సాంబ్రాణి అను a certain herb.

సాంయాత్రికుడు sam-yatriku. [Skt. from యాత్రి.] n. A sea merchant, ఓడవాణిజుడు.

సాంవత్సరికము sam-ratsarikamu. [Skt. from సంవత్సరము.] n. An anniversary of a death. సంవత్సరమున జరుగవలసిన, తద్దినము, జన్మదినము. **సాంవత్సరుడు sam-ratsarudu.** n. An astrologer. జ్యోతిషుడు, జోగ్యుడు. "సాంవత్సరికదర్శనం కర్మాపేక్షయందు మంగళ తారాగ్రంథము పెంజ." M. IV. v. 396.

సాంశయకుడు sam-shayiku. [Skt. from శంశయము.] n. One who has a suspicion or doubt. శంశయమునందు ముగ్ధునిలాడు.

సాకతము sakatamu. [Tel.] n. Consolation, తీరదండ. Favour, అనుగ్రహము.

సాకము sakamu. [Tel.] n. A dispute; a pretext, వాదము. A leant. ఉత్పన్నము. "సాకమునకు వాదముల్పముదోమ." ABA. iii. 93.

సాకల్యము sakalyamu. [Skt. from సకలము.] n. The whole, the total, all, entirely, సకలమను, సమస్తము, యావత్తు. ఆ కథను సాకల్యముగా (or ససాకల్యముగా) చెప్పము tell the whole story.

సాకి or సాకిరి sakiri. [H.] adj. Residing. n. An inhabitant.

సాకిరి sakiri. [Skt. from సాక్షి.] n. A witness. సాక్షి. "ఈనిమిత్తమున సాకిరికావె." ఉ. రా. vi.

సాకు saku. [Tel.] n. A pretence, pretext, excuse, palliation. నెప్పుడు వాదము. "లోక సునికెట్టి సాకులగు." Balarama i. 196, v. a. To bring up, foster, rear, educate, train up. పెంచు, పోషించు. కాపాడు. సాకులను నేర్పు. **సాకుకోసు saku-koru.** To adopt, స్వీకరించునీతిను పెంచు. **సాకుకుడు sakuku.** n. Rearing, పెంచు

adj. Reared, trained, adopted, tame.
సాకుడుకొడుకు an adopted son. సాకుడు
చింక a pet or tame parrot.

సాక్షిటము, శాక్షిటము or శాక్షిటకము
saksitam. [Skt.] n. A oerisin tree.
Trophis aspera, గంధమాలపుష్పము, పెద్ద కేకు.

సాక్షాత్, సాక్షాత్తు or సాక్షాత్తుగా sakshat.
[Skt.] adv. In sight, in view, in pre-
sence of, before. Manifestly, openly,
publicly. Very, real, own. సమక్షముడు,
ఎవడు, ప్రత్యక్షముగా. సాక్షాత్ వాడే or సా
క్షాత్తువాడే that very man, the identical
person. వాడు సాక్షాత్తుగా వచ్చివాడు he
came in person. సాక్షాత్తున్నాడు Vishnu
himself. సాక్షాత్తున్నాడు an uterine brother,
an own brother. సాక్షాత్కరించు saksat-
karinchi. v. n. To manifest oneself, to
become manifest or present. ప్రత్యక్షమును,
ఎవరికినాడు. సాక్షాత్కారము saksat-
karam. n. A manifestation of one-
self, an appearing in a visible form,
ప్రత్యక్షమునకు. సాక్షాత్కృతము saksat-
kritamu. adj. Made manifest. ప్రత్యక్ష
మైన. సాక్షాత్కృతి saksat-kriti. n.
Personal presence; appearance in person,
an interview. ప్రత్యక్షముకావడము. సాక్షా
త్కృతుడు saksat-kritudu. n. One who
manifested himself. సాక్షాత్కరించినవాడు.

సాక్షి sakshi. [Skt. స+అక్షి.] n. An eye
witness, a witness, one who testifies to
anything, one who gives evidence. ప్రత్య
క్షముగా చూచినవాడు, ఎవరినాడు. కొంత
సాక్షి or అబద్ధపుసాక్షి a false witness.
ఆంతరాత్మ సాక్షిగా నేనొకప్పుడు మొదలను my
heart bears me witness that I did no
wrong. అగ్ని సాక్షిగా in the presence of
the god of fire. పంచభూతసాక్షిగా నేనెవరినా
I swear by the five elements that I am
not guilty. ఏకసాక్షివకరప్రశ్నం a single wit-
ness will not suffice. "తమమహానాన
తమవారకొందరు, చచ్చు పెద్దతమకు సాక్షి కాద." (Voma. 1650.) Is not this a proof? సాక్షి

భూతుడు saksat-bhitudu. n. One equi-
valent to a witness, one as good as a
witness. చూచుచుండువాడు. సాక్ష్యము
saksyumu. n. Testimony, evidence. ప్రత్య
క్షముగా చూడదము, ప్రత్యక్షముగా చూచిన
దాన్ని చెప్పడము. సాక్ష్యముగా as an evidence.
కొంతసాక్ష్యము or అబద్ధపుసాక్ష్యము false
evidence. ప్రత్యక్షసాక్ష్యము direct evidence.
సాక్ష్యమిచ్చు or సాక్ష్యముచెప్పు saksy-
amichchu. v. n. To give evidence, to bear
witness. మనస్సు the conscience.

సాగ or కాగముల్లు sago. [Tel.] n. A sort
of hemp, from the fibres of which bow-
strings are made. *Sansevera Zeyla-
nica*, బాగలు, ముల్లు. సాగవార or సాగవా
రము the fibres of this plant.

సాగరము sagramu. [Tel.] n. A bullock-load
of oil, consisting of a pair of leathern
bottles of oil. నెయ్యి నూరి ముదలైనది విలిన
సిద్ధిలకొడు. సాగరము [Skt. from సగర.]
n. The sea, ocean. సముద్రము.

సాగు or శాగు sagu. [Tel.] v. n. To go
on, proceed, get on, advance, continue,
be current, be usual. To lengthen, to
extend, as hot iron under the hammer.
To take effect. To begin, సడచు, అరచు,
ద్వివచు, విడువచు, అరంభించు. n. A spit or
iron lance, a short arrow thrown from
the hand, అడుగున త్రాడుకట్టినకలూరి, అడుగు
వంటి అయధునిశేషము. Cultivation, tillage.
కృషి, వ్యవసాయము. దండుసాగుచుండిగా when
the army was marching. పని సాగలేదు the
business does not go on or proceed.
అతనిమాట సాగలేదు his word did not take
effect. కట్టి సాగలేదు the wire could not
be drawn out or lengthened. ఆ ఉక్తము
సాగుచున్నదా is the feast still kept up?
దానికోరిక తీరసాగినది her wish is fulfilled.
చెప్పసాగినది she went on to say. ఇది
తెలుడదా వాడు సాగడు I cannot get on with-
out this. అక్కడ సాగకొచ్చిని as I could
not subsist there I came away. సాగు

సాకు *sagu-paku*. n. Means of getting on, livelihood. జునుసాకు. సాగుబడి *sagu-badi*. n. Cultivation. వ్యవసాయము. plu. సాగుబడ్డ సాగిగొట్టు *saga-gottu*. v. a. To hammer out, extend or draw out (by heating a rod of iron, gold, etc.) పాడుగునట్లుగా కొట్టు. సాగివీరము *saga-diyu*. v. a. To extend, stretch out, draw out, lengthen, పాడుగునట్లుగా చీలు. To importune, మక్కిరి ప్రార్థించు. చరితముకొను. వాణ్ని ఎంత పాగదీసికా పోనన్నాడు however much I urged him he said he would not go. సాగివేంపు *saga-n-ampu*. v. a. To send away, to send one on, to set a traveller on his way, to convey or accompany one for a little distance. పంపించు. సాగిబడు or సాగిబడు *saga-badu*. v. n. To fall down at full length, kneel or prostrate. సాష్టాంగ పడు. "సాగబడి మ్రొక్కిన కరికృపార్థం క్తుకై." Parij. v. 48. సాగించు *sagintu*. v. a. To conduct, carry on (a business.) To celebrate (a feast.) జరుపు. స్తుతానింది నారు they performed the swinging feast.

సాగుమానము See సహనము.

సాకా *sacha*. [H.] adj. Faithful, honest, true, real, just. సాచాగా honestly.

సాచివ్యము *sachiyamu*. [Skt. from సచివ్యం.] n. Ministry, the office of a minister. మంత్రిత్వము, సచివ్యము. "సంజీవ సాచివ్యము వంశీకుం." P. i. 386.

సాజము or **సాజము** *sayamu*. [from Skt. సహజము.] adj. Natural, innate, proper, true. "శరముకొనలేనటెందు సాజముగాద." R. v. 296.

సాకార్యము *sacharyamu*. [Skt. from సాకారం.] n. Similarity, likeness. సూతిర్యము, సాదృశ్యము.

సాకు, **సాకు**, **సాకుకోటి** or **సాకులేరము** *saka*. [Tel.] n. Barter, exchange. జేయు, ఇచ్చివేసి ఇచ్చి మరలొకప్పుడు పుచ్చుకొనే జేయు. సాకులుచ్చు to give in exchange, to barter.

సాటి *sati*. [Tel.] adj. Like, similar, equal. సమానమైన, ఈదైన. నా సాటివారు my equals. **సాటి** or **సాటిక** n. Likeness, similarity, equality. సామ్యము. **సాటిలేని** *sati-teni*. adj. Univalled, matchless. అసమానమైన. **సాటువ** *satura*. n. Likeness, similitude, comparison. సామ్యము.

సాటిండు *satinidu*. [Tel. for సాటిండు.] v. a. To proclaim, to publish by beat of drum. ప్రసిద్ధపరచు.

సాతని or **సాతని** *satani*. [from Tam. శాత్రువర్.] n. Literally, those who do not wear the sacred thread or crown-lock of hair. The *Satani*, a class of Vaishnavites originally formed from various castes, భూయశ్శ్రమచరములలేని విష్ణుభక్తులు. **సాతన** *satan* or **శాతనవాండ్లు** *satan-vandlu*. n. plu. An epithet of Vaishnava Brahmins, who do not wear the sacred thread and crown-lock of hair. శ్రీ దైవభక్తులు. "సాతని సాతానికులములని," A. ii. 112.

సాతు *satu*. [from Skt. శాతృ.] A company of travellers or of merchants, బాటసారులు గుంపు, వర్తకులగుంపు. "శేవరంబును సాతుకుం నూడి చుడేశంబునకునుగో." M. XII. iii. 450. "వనశరయుక్కటియూపాకునకుంకడివన యంబుద్రంపకొనుటగా." ih. XII. iii. 451. "తెరవీయుగనలేమిసాకుదిరుగుదుపడియో." A. vi. 98. **సాతు** *satu*. v. a. To put vestments or garlands about an idol. సమర్పించు. "దివ్యాంబరయుగంబునాది." BD. i. 814. **సాతు** *satu* or **సాతులు** *satu-sandlu*. n. plu. The name of a class of people who wear sackcloth, గోవల వేయువారివారి. A. vi. 56.

సాత్కరించు *sat-karinisu*. [Skt.] v. a. To make over, deliver. అర్పించుచేయు. A. iv. **సాత్కరించు** *sat-kritamu*. adj. Delivered over, sacrificed. అర్పించుచేయు. "వివిధస్వాత్కరించుగజేయవలె." Bkr. 1092.

సత్య సత్య

1328

సాక్షి సేదా

విష్ణు పతేనుడు *Viṣṇu-patēnuḍu*. Skt.
from *విష్ణు*.] n. A name of Vyāsa.

ॐ नमः

ॐ सत्यवती. (Skt. from सत्य.)
A name of Satyabhama, as daughter
of Satrajit. ॐ सत्यवती. Pāṇi xii. 36.

1890. *affinis*. (Scl.) n. The name of
Sisupala's mother.

అభ్యంతరము *abhyantaram*. [Skt. from *abhyanta*.]
n. Annihilation, goodness, sincerity, gentle-
ness. అభ్యంతరము అభ్యంతరము అభ్యంతరము.

adj. Virtuous, amiable, good, well disposed, gentle, sincere, *செவ்வகாலம்*.

మొదటిముద్ర. - నామ. - సాంకేతికము

sacrifico-paga, *n.* A bloodless sacrifice.

A bloody rite is called ḥṣṣ.

గాను ఇందులదము మొదలైన నీనహింసలేకుండా చేసి

... ..

recessible, a man of gentle temper.

[illegible]

సాధన *sādāna*. [Skt. from సాధనము.]
n. Practice, exercise, అభ్యాసము. Gym-

nistic exercise. సాదనకాదు or సాదన

అడవి నాదాన-కాదు. n. A wrestler.

మూలము.

113

చనము or చందము *channamu.* (Skt.)

N. A. HOUSE, ౧౯౧౬. "విశ్వవ్యాస మహాకవి."

77. 4. i.

செய்ய *Adams*. [Tel.] ௩. Boiled rice

५१ वाचन (विशुद्धीत शब्द)

14. *Chrysomelidae* (100%)

పరమము *paramecium*. ! Skt. పరమము.]

adj. Respectful. सम्मानार्थः सम्मानार्थः सम्मानार्थः

అంశము." Ser. D. 667. పాఠము ఇందు.

ratio, n. Regard, respect, veneration.

affection. *செய்யுது, கையா, கையா*

శ్రీమదాచార్యుని నమస్కారములు

fully, kindly. శ్రీకృష్ణ : ముగ్ధ. సో వ కు డు

अद्विगुणद्विगुण = One who is precious

4. DATE OF DEATH 11-11-1968

[illegible]

సాకసు *sakasu*. [H.] adj. Issued, pro-
claimed, enacted.

ಸರ್ಕಾರಿ *sadarvari*. [H.] a. Expenditure and receipts, output and income. Petty charges for pens, ink, paper, &c.

शुद्ध *śuddha*. [H.] adj. Plain, clear, blank.

సాది *sadi*. [Skt.] n. A rider or driver: a coachman, or charioteer, an elephant-driver, a horse-soldier. సభాసాధి, మునీశాధి, గుర్రసాధి. సాదియలు cavalry. U.H. iv. 22. .. సాధియవలయును సాధియవలయును. Satya. iv. 114.

పాము *śaṁṣu*. [from Skt. *śaṁṣu*.] n. A tame animal. ~ధువైనాకువు. A gentle or good man, మంచివాడు. అర్ధ. Tame, mild, gentle, good, మంచి. “శీ. చర్మమలగూడి పేదపాదులకు నొప్పు.” భూ. iii.

సాదృశ్యము *sa-dṛśyam*. [Skt.] n. Like-
ness, similitude, resemblance, compari-
son; an instance, example, illustration.
మల్లక, పోడికి, సామ్యము, దృష్టాంతము, ఉదా
హరణము.

సాధకము *sādhakamu*. (Skt. *साधक*, Coppel-
ing, effecting, finishing. *సాధించుచు*. n.
Practice, exercise. *సాధనము* in evidence.
Instruments, means, medium; authority
for the use of a word. *సాధనము, అలవాటు,
దస్తావేజు, ఉదాహరణము* *సాధనము* sword
exercise. *ఏమిటి సాధనములు సాధనములు*
have you any means of proving what
you say? *సాధకసాధకములు* the pros and
cons of a case. *సాధకము చేయు* *sādhaka-*
mu chēyū. v. a. To practise, exercise or
use. *అభ్యాసము చేయు*. *సాధకుడు* *sādhaka-*
du. n. A conqueror, masterer, achiever,
సాధించువాడు. *నిష్ఠావతుడు*, *సాధవర్తి*. A
devotee. *ఉపాసకుడు*. *అమృతానియోపాధ*
కుండుకాశేడు. A. iii, 90. *సాధనభూతి*
లేకకామ్యమునలచే నితరయలనిదెడుసాధకుడు,
(Vema. II.) *సాధనము* *sādhana*. n.
A way, means, medium, instrument, agent

contrivance, expedient, tool, implement. Authority, reason. విప్రదానము, ఉపకరణము. పానుగ్ని, ఉపాయము. పోగువు. పాధనమంత్ర వ్యాస and means. మూలసాధనము the principal means. "చక్షుఃకాంక్షా కర్మాదిసాధకం." BX. సాధనీయము *sādhaniyamu*, adj. That which can be realised or accomplished, practicable. సాధించదగిన.

సాధార్యము *sādharmyam*. [Skt.] n. Community, equality or similarity of duty, office or property; likeness, comparison, ఒకటినిదమైన ద్దమము కలిగియుండడము, సామ్యము. "ఇటులసాధార్యమింకయేదీలేదు." [R. iv. 255.

సాధారణ *sādharaṇa*. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

సాధారణము or సాధారణమైన *sādharaṇam*. [Skt.] adj. Usual, ordinary, or common, common సామాన్యమైన, సహజమైన. "అది వానికి సాధారణము he can very easily master it. "అసాధారణమైనదెట్లు" (T. ii. 41.) uncommon learning, profound learning సాధారణముగా *sādharaṇamūḡa*, adv. Commonly, ordinarily, generally, easily, సామాన్యముగా, అలముగా. అన్యసాధారణము not common to others.

సాధించు *sādhintāu*. [Skt.] v. a. To achieve, accomplish, effect, master, overcome, conquer. నెరవేర్చు, నెలుకొచ్చు v. n. To persist in saying, insist upon, affirm. వాత్సవ్యుడు సాధించు to obtain a thing by perseverance. "మత్రిసాధించకయి." Yema. 1865. ఆ సామ్రాజ్యం తెచ్చించినాడని సాధించువారు they affirm that he paid the money. ఆ యడవిని సాధించి they subdued the jungle. చలము (or చుక) సాధించినాడు he wrenched his malice. See సాధకము and సాధనము. వాడు దీనిని సాధించినాడు he persistently denied the fact. ఆ అప్పును ఇంకా తెచ్చి సాధించాడు he makes it out that the sale never took place. సాధన or సాధనము *sādhana*, adj. Theme,

docile, tractable, gentle, good, not vicious. Pleasing, right, correct, fit, proper. Excellent, eminent. దుష్టుడుకాదు. సాధ్యకమైన, మనోహరమైన, ఉత్తమమైన, ముఖ్యమైన, మంచి, తెచ్చింది. సాధుమైనపు a quiet cow. సాధువు *sādhuru*. n. A good, meek, harmless or gentle person, a good-natured or virtuous man, a saint. సాధ్యకుడు. మంచివాడు, తిన్నదివాడు. "సాధులగుపేద సాధిసాధనం." M. I. i. 130. సాధ్యము *sādhya*, adj. Possible, attainable, practicable, tractable. సాధించదగిన. n. The twenty second astronomical Yoga. గ్రహ మోక్షములలో సుకటి. సాధ్యమైనసాధనము *sādhya-sādhana*. n. The changeable sunna (n) which may be inserted according to circumstances, as in చల్లదు, చల్లండు, అరదు, అరండు. సాధ్యుడు *sādhya*. n. One who is easy, docile, gentle or reasonable. సాధించదగినవాడు, ముఖ్యుడు, మెత్తవాడు. కొంత సాధ్యుడు వాగు సాధ్యులు he may be mastered but they cannot be mastered. An inferior deity, or demigod. సాధ్యము *sādhya*. n. Fear, terror. భయము. సాధి *sādhī*. n. A good woman, a chaste wife. పతివ్రత. సాధియుడు *sādhityu*. n. A saint, a chaste or holy man. మని,

సాన *sana*. [from Skt. *śana*] n. A whetstone or hone, a grind-stone. A stone on which sandal paste is prepared. A piece of stone, metal or wood on which jewels are polished. బరును పెట్టెరాయి, అంజమునారాయి. రత్నములు చక్కచెట్టెరాయి. మలాల సాన a machine on which diamonds are cut and polished. సానపట్టుకము *sana-pattukamu*. n. Grinding or polishing. సానపట్టు *sana-pattu*. v. a. To grind a knife, razor or sword to cut and polish glass, బరును పెట్టు, రత్నములకు మెరుగు పెట్టు. సానపట్టినదెంత an uncut or unfinished ruby

సాకబిరి *saka-batti*. [Tel. for సాకబిరి.] n. A sword used in fencing. సాకవచేయు కత్తి.

సాని *sani*. [from Skt. సానియ.] n. A lady, a woman of rank. సానిమనీ, బధిపురాలు, పూజ్యురాలు. A wife, భార్య. (Commonly.) a dancing girl, నృత్య. కూసాని or పరిసాని n. lady or queen. రెడ్డిసాని a farmer's wife. మంత్రి సాని a midwife. **సానిడి** *saniidi*. n. A dancing girl, నృత్య. **సానిచేప** or **సానిముయ్య** *sani-chēpa*. n. A fish, a species of *Labeus*. Rossall. **సానివాండ్లు** *sani-vāṇḍlu*. n. plu. Members of the dancing caste. నృత్యివారముచేత జరించే స్త్రీలసారి.

సానిక *saniika*. [Tel.] n. An earthen vessel, plate or dish మంటికంచము.

సానుకూలము *sānukūlamu*. [Skt.] adj. Convenient. అనుకూలమయిన.

సానుకుర్తు or **సానుకుంతము** *sānukurtu*. [Skt.] n. A mountain. పర్వతము.

సానువు *sānuvu*. [Skt.] n. A tableland, even or level ground on the top or edge of a mountain. కొండ వైపును. "సానుభూమిల దురుసునాటియెలది." Vish. iii. 31. "హిమవత్సర్వత్రుకులసానువులకుండేరియె." ib. ii. 336. రక్తు సానువు a name of Mount Meru.

సాన్నిభ్యము *sānnibhyanu*. [Skt. from సన్నిభి.] n. Nearness, vicinity, proximity, సామీప్యము.

సాపద *sāpada*. [Tel.] v. n. To dine. సాపాలు చేయు, భుజించు. **సాపాటు** *sāpatu*. n. Food, a meal, భోజనము. Eating, సాపదట. **సాపాటురాముడు** *sāpatu-rāmuḍu*. n. A glutton.

సాపు or **సాపు** *sāpu*. [H.] adj. Clear, pure, fair, smooth, straight, level, not crooked. సాపుత్రుడి a fair copy (of a paper, book, &c.) సాపుద్రాదుడము copying out fair. సాపుచేయు to level.

సాప్రపదీనము *sāpta-padinamu*. [Skt. from సప్రపది.] n. Friendship. సఖ్యము, స్నేహము.

సాఫల్యము *sā-phalyamu*. [Skt. from సఫలము.] n. Fruitfulness, efficacy, success. ప్రయోజనాన్నిధి, ఫలార్థ్యుత్తి. తమదృష్టము కావడమువల్ల నా జ్ఞసాఫల్యమైనది by seeing you I have accomplished the great end of my life. నా కోరిక సాఫల్యమైతిరి my object is accomplished, my hopes are fulfilled.

సాఫల See సాఫల.

సామకు *sābaku*. [H.] adj. Former. పాచకు సామకు a former order.

సామంతులు See under సా.

సామంజస్యము *sāmanjasyamu*. [Skt. from సమంజసము.] n. Finesse, propriety. సమం సభ్యము, యుక్తత.

సామంతుడు *sāmantuḍu*. [Skt.] n. A neighbouring king, a feudatory prince, ఇరుగుసొరుగురాజు. "దొరలసామంతులుదుర్గాని పరులు." Sar. D. 592. **సామంతరాగి** *sāmantarāgi*. n. A kind of weapon. అయ్యుడైనవము. రాగిల అడగా, పంగలకట్టె. "ద్వి సామంతరాగిలసారి చేరినకు, మలభువంబున రాగివసుధిచేరితి" Pal. 418.

సామగ్రి *sāmagri*. [Skt.] n. A thing, article, material, ingredient. A utensil; furniture, goods. ద్రవ్యము, వస్తువు. ఉపకరణము, అస్తుశస్త్రములు.

సామము *sāmamu*. [Skt.] n. The third of the Vedas. తృతీయవేదము. సామగానము the chanting of this Veda. Conciliation, pacification, gentle methods, fair means. శత్రువులకు మంచిమార్గాడడము, గొంతము, ముంచితము. "సామదానములనాని సుఖం." T. iv. 187. Gymnastics such as sword play or wrestling. సామ. "సామము మానిగొల్పునకు సందడిచీనవచ్చు." Chait. i. 67. **సామగుడు** *sāmaguḍu*. n. A chapter or

reciter of the Sama Veda. సామజేదసామకుడు. సామజుడు *sama-jamū*. n. Lit. Born from the Sama Veda. An elephant, ఏనుగు. సామోద్భవము *sam-odbhavamū*. n. An elephant. ఏనుగు. "చదువత్సామోద్భవస్తోమమ్మగ్గలమై." M. VI. 108.

సామరస్యము. *sama-rasyamū*. [Skt. from సమరసము.] n. Equality, friendliness, amicableeness. సమభావము, సమరసత్వము.

సామరీ See సామ.

సామర్థ్యము *sam-arthyamū*. [Skt. from సమర్థము.] n. Skill, ability, capacity, adequacy, power, శేర్ప, బలము, శక్తి, యోగ్యత. సామర్థ్యవంతుడు *sam-arthya-vantuḍu*. n. An able man, బలముగలవాడు. సామర్థ్యవంతురాలు *sam-arthya-vantu-rāḍu*. n. A skilful woman. శేర్పగలది.

సామవాంఛకుడు *samavāṅkudū*. [Skt.] n. A principal minister or counsellor. The chief of a company or corporation. మంత్రి, ముఖ్యుడు.

సామాజీకుడు *samajikudū*. [Skt. from సమాజము.] n. A member of an assembly, or society. భర్తృభాగ్యీకుడు, పధిలోనుండువాడు, పధికుడు.

సామాను *samanu*. [H.] n. Things, baggage, luggage, goods, wares, tools, apparatus. A service or set of things. అండ్రిసామానలు *bazaar goods*. చంటసామానలు *cooking ingredients or vessels*.

సామాన్యము *samananyamū*. [Skt. from సమానము.] adj. Common, general, usual, ordinary. సాధారణమైన. Middling, inferior, low, base, mean, చువ్వమైన, జతైన. సామాన్యకుడు *samananyudū*. n. A common or ordinary person, a base man. కుమ్మరు, అల్పుడు. సామాన్యులు *middle class people, common folk*. వాడు సామాన్యుడా is he a common man? సామాన్య *samananya*. n. A common woman. పద్మసాధారణ వాయిక.

సామి *sami*. [from Skt. సామి.] n. Lord, master. ప్రభువు, యజమానుడు. A king రాజు. A husband, పెనిమిటి. సామిమల *a hill on which Kumāraswami resides*.

సామిత, సామితే or సామిత *samita*. [from Skt. సమతా.] n. A proverb, a common saying, ఒకసంకతి దృష్టాంతముగా లోకులు వాడుకగా చెప్పేమాట, లోకోక్తి.

సామివ్యము *samivryamū*. [Skt. from సమీపము.] n. Nearness, contiguity, proximity, neighbourhood. సమీపత్వము, దావు.

సామీరి *samiri*. [Skt.] n. Lit. the son of. సమీరుడు, An epithet of Hanuman, హనుమంతుడు. Also, of Bhīma, భీముడు.

సాము *samu*. [Tel. short for సము.] n. A half. అర్థము. "సామసాము వోముగోమురాము." H. iii. 170. టి. సామసాము, సము చంద్రుని. [from Skt. క్రమము.] n. Bodily exercise, వ్యాయామము. Fencing or feats of strength, నాటి. నేలవిడిచి సామచేయరాదను if you lose your footing you will lose your power. సామచేయు to practise gymnastics or feats of strength. సామీరి *sam-iri*. n. A gymnast or fencer. సామ నేర్పునవాడు. సాముకంటకుక్క *samukantakukku*. n. The name of a constellation called తుక్కా or తుక్కావల్లనవత్ క్రమము.

"ఆ చరవుసాముగలిగి క్షత్రియం సంపూర్ణి,
విద్యులసగిలించువతికల్పి,
సాధులమలచిమ్యకౌధులజేయంగ,
జాలకుండుదురైత్రశంపసేయి."

K. i.

సాముత్రికము *samutrikamū*. [Skt. from సముద్రము.] adj. Belonging to the sea. n. Palmistry, the interpretation of spots on the body, and of lines in the hand. నేపానులోనుండు మచ్చలకు చేతిరేఖలనుచూచి అధ్యయనము చేయుకాస్త్రము. సాముత్రికుడు

సామ్య శిష్యా

1332

సార శిష్యా

śamudrikudu. n. One who knows palmistry, a palmist. మచ్చలు తిలకుచూచి అప్పుట్టును చెప్పవారు.

సామత See సామత.

సామ్యము *śamyamu*. [Skt. from సమము.] n. Equality, analogy, likeness, similarity, comparison. సమత్వము, సారిత.

సామ్రాజ్యము *śam-rājyaṃ*. [Skt. from సమ్రాట్.] n. Empire, sway, rule. సమ్రాట్టులనము, అధికారము, ప్రభుత్వము. మారు గూ సాయం ఇప్పడము ఒక సామ్రాజ్యము is it a great thing to give a hundred rupees? **సామ్రాట్** or **సమ్రాట్టు** *śam-rāt*. n. An emperor. రాజాధిరాజు.

సామ్రాజీ or **సామ్రాజీ** *śam-rājī*. [Tel.] n. Benzoin. **సామ్రాజీధూపము** incense. **సామ్రాజీధూపమువేయు** to burn or offer incense. **సామ్రాజీపత్తి** a perfumed taper or candle. A steed, a fine horse, బాజీ. గుర్రము, ఉత్తమాశ్వము. "సార్వభౌమమువేయు గతులచాచించిన బాజీ సామ్రాజీ కేటయనె." Kalahasti §. 49.

సాయుకము *śayukaṃ*. [Skt.] n. An arrow. బాణము. A sword, ఖడ్గము. **సాయుము** *śayamu*. n. An arrow. బాణము.

సాయము *śayamu*. [Skt.] n. Evening, the close of the day. సాయంకాలము. **సాయంసంధ్య** the evening prayer, **సాయంకాలము** *śayan-kālamu*. n. Evening. సంధ్యాకాలము. **సాయంత్రము** *śayan-tanmu*. adj. Belonging to the evening. సాయంకాల సంబంధమైన **సాయంత్రము** *śayan-tanmu*. (corruption of సాయంత్రము) n. Evening. సాయంకాలము.

సాయము *śayamu*. [from Skt. సహాయము.] n. Aid, assistance, help. సహాయము. [Tel. anuk. as అనుసాయముల custom-house duties and the like. ముఠముల

అంకములు. "అనుసాయములు, అనుకరించి." Pal. 313.

సాయము or **సాయము** *śayamu*. [H.] n. A transit duty, customs, tolls. ముఠము.

సాయుల *śayulu*. [Tel.] n. A man belonging to a certain class of mendicants who profess fortune telling. అదులుడుకర్తల వాడు.

సాయుజ్యము *śayujyaṃ*. [Skt.] n. Identification, intimate union, absorption into the essence of the Deity. కేతునిలో కలిసి పోవడము, సహయోగము.

సారంగము *śaraṅgamu*. [Skt.] n. A deer. దుప్పి. A bee, కుప్పెన. An elephant, ఏనుగు. A species of Cuckoo, a swallow, a bird of paradise, *Cuculus melanoleucus*, చాకోయిల, చాలివకీ. **సారంగరాగము** *śaraṅga-rāgamu*. n. A certain tune, రాగవిధము. **సారంగి** *śaraṅgi*. n. A kind of fiddle with five wires, played with a bow. ఒకది పైన ఏనె.

సారశ్చేరు *śara-čhetu*. [Tel.] n. A certain jungle tree. **సారపప్పు** the kernel of the fruit of this tree.

సారణము *śaraṇamu*. [Tel.] n. A kind of hawk. చేక చేదము. "దీని సారణములనుంజిల కట్టియలకు, పెద్దసారణములెట్లుగావిడిచి." HD. i 534.

సారణి *śaraṇi*. [Skt.] n. A sluice, drain, or canal. చెరువుతూము, కాలువ. "సాధ్యమైన మంది సంప్రదాన సంతతుల సారణులవారె సెనువార." Vedānta. B. ii. 20.

సారథి *śaraṭhi*. [Skt.] n. A charioteer, a coachman. ధోమముడుపువారు.

సారము *śaramu*. [Skt.] n. Essence, substance, the essential or vital part. The pith, sap, marrow. Juice. Vigour. The effect or purport. Riches, wealth. మూలక, వెనుకొ. లేన. అము. ప్రి, సుము. విధిము, ఖడ్గము. సాయము. "సారసాధ్యుడ. ప్రాసరింకము

ద్వ్యుపాధి సంభవం." A vi. 29. టి : సారాస్వాదం, మెదడుకుభుజింపగా. రోహిణి రమ steel. వేదాంతసారము the essence of Theology; (this is the title of a certain Christian book). సూక్ష్మసారము the essence of emptiness. భూసారము the fertility or richness of the earth. ఇందులో సారములేదు in this I see nothing of any worth. సారములేనిమాటలు dry and empty discourse. adj. Excellent, fruitful, rich, శ్రేష్ఠ మైన. సారభండము a rich or fruitful country or soil, "సారాచారము" అనగా, శ్రేష్ఠమైనదేశ. M. XIII. ii. సారతరము sara-taramu. adj. More excellent. ఎక్కిరిశ్రేష్ఠ మైన. సారమంపము sara-manipamu. adj. Fruitful, fertile, rich. సారాంశము the essence or purport of any matter. సారమృతము sara-rat-taramu. adj. Best, most excellent. ఎక్కిరిశ్రేష్ఠ మైన. సారాంశము sara-angamu. n. The essential part, the pith, gist or purport. An issue framed by a court. స్వ, విష్ణు, సారస్వము.

సారమేయము sara-meyamu. [Skt.] n. A dog. ఎక్కిరి సారమేయము sara-meyi. n. A bitch. అడుకుక్క.

సారవ sara. [Tel.] n. A bridge. A scaffolding. పంజీ.

సారసము sarasamu. [Skt. from సరస్వ.] n. A lotus or water lily. పద్మము. సారస శీత్ర a lily-eyed or fair-eyed woman. The Siberian or Indian crane, or Cyrus, Ardea ibérica, తెల్లదండ. సారసి sarasi. n. The female Indian crane. అడుకెక్కిరి పంజీ.

సారస్వము sarasvamu. [Skt. from సరస్వ.] n. Suavity of manners. కరకత్వము.

సారస్వతము sara-svatamu. [Skt. from సరస్వతి] adj. Relating to the goddess Sarasvati. కరకత్వమునందున్నది. "ఇతోధిక"

గాధ సారస్వతోద్భవమయము." A. pref. 21, అనగా, పాండిత్యము.

సారా or సారాయి sara. [from Skt. సారము or సారా.] n. Arrack, wine, intoxicating liquor, ఎండినకల్లు, మద్యము.

సారి sari. [Tel.] n. A time, turn, occasion. తదవ, లేవ, కూటు. ఒకసారి once. రెండుసార్లు twice. మూడుసార్లు thrice. ఈసారి this time. నెలకు ఒకసారి once a month. నెలకు నాలుగుసార్లు four times a month. సారి sari. [from Skt. సార్వ.] n. A military expedition, యుద్ధయాత్ర. సారే, సారెడు or సారేసారెడు sara. adv. Frequently, often, repeatedly, again and again. చూటి చూటికి. "భూరంబుగాసారసంబుకన్నులు క్రమ్య." S. iii. 91, "సారసంబు హస్తము చూచు." N. ii. 334.

సారించు sarinsu. [Skt.] v. a. To extend, stretch. చాచు. "కదపారించు." To open, తెరిచు, "చాకిరిసారించు." To straighten, set right, సరిదియ, సరించు. "చారసారించు." To brandish or flourish a sword, జరించు, విసురు. "కుంచెసారించు." To cast a glance, చూడ్చిసారించు. To spread, ప్రసరింపజేయు. "వీరేశంధ్రుల సారించుకుంటురు జారించుట." N. i. 224.

సారు sara. [Tel.] n. A kind of dance. చాట్యకతీర్థము.

సారువ sara. [Tel.] n. A scaffolding. A canal. A bridge. A bank or bund, కట్ట, కావిసిమెముడలైంది చేయువారికి సర్దుగానం దడమునై కావ్యులతో కట్టించి, రాతితో కట్టిన కాలువ, పంజీ.

సారువా sarua. [Tel.] n. A wet crop. నీరా సరావపండింబు.

సారూప్యము sara-upyamu. [Skt. from స+రూపము.] n. Identity of form, close resemblance, assimilation. సమానరూపమునకలిగి యుండెడిది, సమానరూపకత్వము.

సార సార. [Tel.] n. Presents made to a daughter when sent to her husband's house. కూతురికి అమ్మనారికి పంపునప్పడిచ్చు వస్తువు. A potter's wheel, కుప్పరవానిచక్రము. A stop in a lute, బ్రామ్మెట్టు [From Skt. వరూ.] n. A pawn or piece used in games, a die. సాగూలకాయ, పాదిక, వగడసాలకాయ, See also under సారి. సారెనెత్తు *sare-nettu*. n. A sort of cake, బంతిక. "బమ్మెట్టుసారె పక్వము." H. i. 117.

సార్జెంట్ or **సార్జెంటు** *sarjenty*. [Eng. 'serjeant.'] n. A serjeant, వాకిలీబాబుగారు. Bobbili. iii. 106.

సార్థకము or **సార్థకర** *sarthakamu*. [Skt.] n. Utility, profit, good, benefit, fruit, use, efficacy. ఫలము, ప్రయోజనము. సార్థకము adj. Having a meaning, significant, to the purpose, well adapted, suitable as an epithet, name or title. Effectual, profitable, useful. అర్థయుక్తమైన, ప్రయోజనమైన, ఫలయుక్త, అర్థవంతమైన. సార్థకనామము a significant name, a name having its peculiar meaning, as చతుర్భుజ్య a quadruped. సార్థకములేన *sarthakamu-teni*. adj. Irrelevant, fruitless, ineffective. నిష్ప్రయోజనమైన.

సార్థము *sarthamu*. [Skt.] n. A pack, swarm or multitude of animals, a troop or caravan of merchants. బంకునూరాము, ప్రాణిసమూహము, వనీకసంఘము. adj. Significant, having a meaning, అర్థముతో కూడిన. సార్థవాసుడు *sartha-rashudu*. n. A merchant, a trader, a headman or leader, వైద్యకాముడు, క్రమనిక్రమకారుడు, ఎర్రకుడు, ముఖ్యుడు.

సార్థా *saria* [Tel.] n. Success, completion, achievement, good result. కార్యసిద్ధి, అనుకూలత. సార్థాఅగు *saria-agu*. v. n. To succeed, to be finished. ఫలమును, అనుకూలమును. ఆపని సార్థాకాలేదు the under-

taking did not succeed. సార్థాచేయు *saria-cheyu*. v. a. To settle, prepare, get ready, పరిష్కరించుచేయు, సిద్ధముచేయు. రాన్ని సార్థాచేయకొనుట he brought it about, settled it. అది సార్థాఅయినది the thing succeeded well. సార్థావడు *saria-padu*. v. n. To be gained, to come to a good result, to prosper, అనుకూలమును, ఫలమును. సార్థాచరకుడు or సార్థాచేయు *saria-charaku*. v. a. To bring about, get (a thing) done, get it settled. అనుకూలముచేయు, తీర్చు.

సార్వభౌముడు *sarva-bhaumudu*. [Skt. from *sarva* భూమి.] n. A universal monarch. సమస్త భూమిని పాలించేరాజు, చక్రవర్తి. పండితసార్వభౌముడు a most celebrated scholar. సార్వభౌమత్వము *sarva-bhaumatvam*. n. Universal dominion. సమస్త భూపాలనత్వము.

సాల సాల. [from Skt. శాల.] n. A house, edifice; a hall, room, place. గృహము, గది, హాలు. దెహసాల a prison. బంకసాల a mint. పులిసాల a lying-in apartment. శాలక సాల a theatre. శౌంభసాల an audience-hall.

సాలకము *salakamu*. [Skt.] n. A kind of fish. తిరుక విను.

సాలగ్రామము *salagramamu*. [Skt.] n. The Salagram, a species of ammonite, worshipped by the Vaishnavites as a type of Vishnu. దివ్యశక్తులు పూజించువాయి. శుక్లశ్రీయంత్ర సాలగ్రామము the Salagram resembling a fish.

సాలభంజిక *salabhajika*. n. A doll, a puppet. పాంపాటిక, ప్రభువునుచేసినబొమ్మ.

సాలము *salamu*. [Skt.] n. A wall surrounding a building. ప్రాకారము. A tree, పుల్లము. The "Sal-tree," the Umbrella Thorn Tree, *Aracia planifrons*. మట్టి చెట్టు.

సాలస్త్రీ *salastri*. [H.] n. A farrier, a horse doctor. గుర్రపుర్రుడు.

సాలారిక *salarika*. [Skt.] n. A woman taken captive in war. యుద్ధమున జయించి తెచ్చిన స్త్రీ.

సాలావృకము *salā-vrikamu*. [Skt.] n. A dog, కుక్క. A wolf, ఏనుగు. A jackal, వక్క. A monkey, చీక.

సాలిడు *salidu*. [Tel. సాలె+కుడు.] n. A spider. సాలెపురుగు. A weaver, సాలెవాడు.

సాలు *salu*. [H.] n. A year. సంవత్సరము.

సాలాబాడుగా *salā-bāduga*. adv. Annually. **సాలివా** or **సాలియానా** *salina*. adj. Annual. **సాలాకు** *salaku*. n. The end of the year. **సాలుసాలు** *salu-bosalu*. adj. Annual. **సాళవాదాళవా** *salava-dalava-lekka*. n. An account regarding the wet and dry grain crops, i. e., for the whole year.

సాలు or **సాలుపు** Same as సాలపు. (q. v.)

సాలె *sale*. [from Skt. సాలేక] n. Weaving. వస్త్రము నేయుట. A caste of weavers, సాలె వాడుకలము. **సాలెపట్టు** *sale-pattu*. (from సాలేకము) n. A spider's web. **సాలెపు కుగు** *sale-purugu*. n. A spider. కుకు వాయుడు, కుకుపురి. **సాలెవాడు** *sale.wadu*. n. A weaver.

సాలోక్యము *salōkyamu*. [Skt. from స+లోకము.] n. Being in the same world, dwelling in heaven with God, చేపురిలో సమాన లోకముందుంటు, సమానలోకత్వము.

సాల్యడు *saladyu*. [Tel. సాలు+పడు.] v. n. To become sapless, or lose strength, నిస్సాగుడు. To lean to a side, జాగు. **సాల్యరతు** *sal-varatsu*. v. a. To cause to lean, &c.

సాళగము *salaganu*. [Skt.] n. Harmony in music. కలకంఠలవ్యాయమునైన రాగముకము. A certain tune, రాగకము. "లాలె తక్కుసాళగములు తెలుసు." 13D. iii. 1364. **సాళగింపు** *salagintu*. v. n. To be mixed.

or mingled, మిళితము. **సాళగింపు** *salagintu*. n. Mixing, harmony, కలకము.

సాళువ **సాళువము**, **సాళ్యము** or **సాలువపు గ్రద్ద** *saluru*. [Tel.] n. A hawk used in hunting. జేకనికము. "జేకనికంబెలరేసా కువపుగ్రద్దలు." P. i. 554. అడవివల్లసాళువ the black eagle. కొండవల్లసాళువ and కుం జటిసాళ్యదేవ are other kinds. **సాళ్యడు** *saladyu*. n. A name given to a dog that hunts like a hawk.

సావకము *savakamu*. [Skt.] n. Leisure. సావకమునా leisurely.

సావధానము *savadhanamu*. [Skt.] n. Attention. సావధానమునా attentively.

సావడచేప *savada-chipa*. [Tel.] n. A kind of fish of the species called Chimaera, మర్మినికము.

సావరి or **సావరిడు** *savali*. [Tel.] n. A mendicant for, one-teller, ముదిచక్కవాడు.

సావాసము *savasanu*. [from Skt. సహవాసము.] n. Association, companionship, friendship, సాత్తు. **సావాసి** *savasi*. n. A friend, an associate, చెలికాడు.

సావి *savi*. [Tel.] n. Time. కాలము. A blasted stalk of withered corn. తిరా చండకము ముక్కయెండిపోయిన వైక. "ఎరువులేదైతూసావి నెరువుచల్లుక తాళిమాను దైకంపలతా తెచ్చి." KP. iv. 84.

సావి Same as సవి (q. v.)

సావిక *savika* [Skt.] n. A midwife. ముత్ర సారి.

సావిత్రి *savitri*. [Skt.] n. A name of Haravati. The gayatri or sacred hymn to the sun. సామత్రి. N. v. 79.

సావు Same as సావు (q. v.)

సాష్టాంగము *sasthanganu*. [Skt.] n. Prostrate adoration. Literally, touching the ground with (ప) the eight (అష్ట) limbs

(అంక), i. e., the hands, knees, shoulders, breast and forehead. సానులది దండము పెట్టెదము. సాన్వంకదండ ప్రణామము చేయు to do homage. సాన్వంకదండము or సాన్వంక కమస్కారము prostrate homage.

“కరియంకములుచరణములు.

మరములూటల్లలులు మన్నతభుగము.”

పరిభరణిమాపి మ్రొక్కిన.

బయటసాన్వంకముక్తు, మునునొక్తు.”

సానువులు *sānuvū*. [Tel.] n. plu. Mustard seed. అనాదు. H. ii. 251.

సాన్న *sānn*. [Skt.] n. The dewlap of an ox. గొర్రెదోలు.

సాహసము *sahasamu*. [Skt.] adj. Daring, rash, outrageous, impetuous. తెగువలు. సాహసవృత్తి hold conduct. n. Courage, boldness, daring. Violence, rashness, temerity, impetuosity. Desperate or wild daring, a wild or desperate deed. చొరన, తెగున, తెగింపు. సాహసముచేయు to venture, to dare. సాహసకృత్యము *sahas-kṛtyamu*. n. A daring act or deed, a feat, an outrage, తెగువల పని. సాహసించు *sahas-inṭu*. v. n. To dare, venture. తెగించు, సాహసించుచేయు. సాహసీకము *sahas-ikamu*. adj. Violent, desperate, bold, rash, reckless, hot-brained. తెగువలు. సాహసీకత్వము *sahas-ika-tvamu*. n. Daring, rashness, temerity, impetuosity. తెగున, తెగింపు. సాహసుడు or సాహసికుడు *sahasudu*. n. A bold, daring, rash or impetuous man. తెగువ.

సాహస్రము *sahasramu*. [Skt. from సహస్రము.] n. Many thousands; a host. మేలె, సహస్రముల సమూహము. సాహస్రము *sahasramu*. n. The commander of a thousand (troops).

సాహాయ్యము *sahāygamu*. [Skt. from సహాయము.] n. Aid, assistance, help. సహాయక, సహాయకత్వము, సహాయక, సోమహము.

సాహుము *sāhūmu*. [Tel.] n. A stable. స్వర్ణసాు. సాహుశీ or సాహుశీ *sāhūshī*. n. A groom, a horsekeeper, పవున, స్వర్ణసాహు. “దే బంధువులు మొకపట్ట పన్ని సాహుశీయ కండుకర్తయిడుటికిని విచ్చగంధవాచాంధవంబు సుశోక మహావైంధము.” విశా. iv. 37. “చచ్చు బంధుకీర్తిమండల్లుచు సాహుశీయ మావులబడవంక వైచి.” A. iii. 28. “నకులుచుమత్స్యరాభవంబు” సాహుశీయచరింపజే.” P. iii. 354.

సాహితీ or సాహిత్యము *sāhiti*. [Skt.] n. Classical knowledge, scholarship, erudition, అర్థజ్ఞానము, పాండిత్యము. “సాహితీమహాంకర సాహిత్యము.” A. prof. 54. Association, connection, సంబంధము, కూడిక. సాహిత్యజ్ఞుని or సాహిత్యజ్ఞానముగల నాడు *sāhitya-gyāni*. n. A classical scholar.

సాహు, సాహుకారు or సాహుకారు *sāhu*. [H.] n. A rib merchant, a hanker.

సాహిబు *sāhibu*. [H.] n. A sahib, a master. ప్రభువు. విగ. “సాహిబుగారు.” ర. ది. v. A Mahomedan, ముఘలు, మహమ్మదీయమత ధర్మము.

సాహూ *sāhu*. [Maharati.] interj. Behold! Be attentive! An exclamation used by heralds on the approach of a king or on the egress of an idol in a procession. పరామ, ఎచ్చరిక. “తే సి! పార్వతిసాహూపరామ సాహూపరామ, వేదసాహూపరామ పరామ విచ్చరించు.” Anir. iv. 4.

సి సి

సింగము *singamu*. [from Skt. సింహము.] n. A lion. సింహము. సింగపుట్టి *singaputti*. n. A throne, సింహాసనము. “తల్లితా సింగపుట్టి” పాం. l. సింగము *singamu*. n. Narasimha. సింహము. A gypsy. ఎగుల నాడు. “హరిసింగపుట్టిండ దళైతల హరి తెచ్చినది.” S. i. 19. One who is angry.

కొనించినాడు. సంగళి ము *singalimamu*. [from Skt. సింహళము.] n. Ceylon. సింహళ దేశము. సంగి *sangi*. n. (fem.) A gypsy woman, ఎరు కరి. సింగిపాదము *singipadamu*. [from సింహపాదము.] n. A horn, a trumpet, కొమ్మ. Nonsense, stupidity, folly. పెరి తము. "పాశ్చాత్యుల ముఠతో కళము పాల్చిన సింహపాదముతోడ." Chandra Bhanu. Chari. ii. 54.

సింగారి *singara*. [from Skt. శృంగ.] adj. Made of horn. కొమ్మతో చేసిన. "సింగారమిందులు." 9. i. 152. సింగారి. సింగిరి or సింగిరి [from Skt. సింహి.] n. A howl, ఏడ్పు. The name of a dog. ఒక కుక్క పేరు. "తిరితిరి సింగిరి పేరు ముఠాకొనిరా." Nwa. iv. 160. "సింగిరికొరక పంతులు." A. ii. 30.

సింగారము *singaramu*. [from Skt. శృంగారము.] n. Beauty, prettiness, ornament, decoration, embellishment. అందము, అలంకారము, శృంగారము. adj. Ornamented, handsome. అలంకారమైన, అందమైన. సింగారించు *singarinchu*. v. a. To adorn, beautify, trim. అంకరించు. సింగారి *singara*. n. A well-adorned woman, a beautiful woman. శృంగారవతిమగు అమ్మ.

సింగి *singi*. [from Skt. సింహము.] n. Irritation, కోపము. వానికి సింగిరేడిది he is enraged. See also under సింహము.

సింగిరి See సింగారి.

సింగిలికము *singilikamu*. [Tel.] n. The great black monkey, పెద్ద నల్లకోతి. "ముగిసినసింగిలికొనిసింగిలిక గుఱు ముగిసికొనులొన్నికొనియె." H. v. 400.

సింహురము *sinduramu*. [from Skt. సింహురము.] n. Red lead, vermilion, పెరిదము. A sort of tree, వానిలిచ్చెలు, సింహురపుత్తము.

సింహురము *sindu-naramu*. [Skt.] n. A kind of tree, *Pilea nequanda*. వానిలిచ్చెలు.

సింహురము *sinduramu*. [Skt.] n. Smales an సింహురము (q. v.)

సింహురము See సింహురము.

సింధువు *sindhu*. [Skt.] n. The ocean. A river. The river Indus; the country on its banks, సముద్రము. 25, వదిలివెను, తన్ని కలదేశము. సింధుకేయము *sindhu-sayamudu*. n. He whose couch is the bed of the sea, i. e., Vishnu. విష్ణువు. సింధు దేవత *sindhu-devata*. n. Sindhu: the country on the banks of the Indus, the Punjab, సింధుదేశప్రాంతము. సింధుపుత్రి or సింధు కన్య *sindhu-putri*. n. Lit. the daughter of the sea; an epithet of Lakshmi. లక్ష్మి. సింధురము *sinduramu*. n. An elephant, ఏనుగు.

సింహము *simhamu*. [Skt.] n. A lion. The sign Leo. (In composition), Eminent, chief, మృగేంద్రము, అమరవరాచి. శ్రీమము. సింహము or సింహపుము a large piece of timber, కొనబడినాడు. కవిసింహుడు a noble poet. సింహపుష్పము (lit. the elephant's dream of his mortal foe the lion,) a killing thought, a dreadful apprehension. సింహాలాటము (corrupted into సింహాలాటము) an ornament in the form of a lion's head, the figure carved on the front of the pole of a Hindu litter. సింహాద్వారము *simha-dwaramu*. n. The portal or front gate of a house, దివారకిలి. సింహావాదము *simha-nadamu*. n. A loud cry, a war cry or war whoop. హుజ్జా, శ్రేష్ఠ, యుద్ధకాలములో ధీమతి అనే అడుపు, రాపు. సింహాసనహాళుడు *simha-asana-halu*. n. Lit. one who kills a lion, i. e., a very handsome person, a man of noble presence or figure. సుర్యంకుంభదరుడు. సింహాక్షరము *simha-aksharamu*. n. Lit. a lion's look. Retrospection. A trick in verification consisting of making each line begin with the last word of the preceding one. పెరిదము పట్టిపట్టి చూచుచుపోవడము, పట్టిపట్టి

మంటలపై నడుచుచు వుండేవారు రాజులు.
 “నడుచునాచర రాజులందులెలయు, లెలయు
 గాదిదియెడుకుంతు, కుంతుగాదిది తేలియెనుమనిన
 మునె, మంతెగాదిదిమందిరినను.” T. III. 03.
 సింహాసనము *simha-asanam*. n. A lion
 seat, a seat or throne supported by
 sculptured lions, a throne, స్వపాదము,
 భద్రాసనము, రాజాసనము. సింహాసనస్థుడు
simha-asana-sthulu. n. One who is on
 throne. వ్యూహిత్తుడు. సింహా *simha*. n.
 A lioness. అనుసింహము. సింహా or సింహాక
 n. The mother of Ribhu. రాజాధిరాజు.
 తల్లి.

సింహుండు *simhundu*. [Skt.] n. The
 plant called *Euphorbia antiquorum*.
 ముగ్గురెండు, బొద్దుమొలక.

సిక *sika*. [from Skt. *sika*] n. A crest,
 a lock of hair left on the crown. *sika* శి
 యము. సిక, శిఖ్యు.

సికరము *sikaramu*. [Skt.] n. Sand, ఇసుక.
 A sandy soil, ఇసుకపీఠ, మురకపీఠ, Stone
 or gravel in the bladder. సికతామి
 తము *sikata-matham*. n. Stone or
 gravel in the bladder. అశ్వి. ముత్యవృక్షము.
 సికతలము *sika-talamu*. adj. Sandy.
 ఇసుకల.

సికా or సిక్కా. *sika*. [from Skt. *sika*] n. A
 seal. సికాచుక్కలు a ring which is used
 as a seal, a favourite ring. ముద్రాచుక్కలు.

సిక్కుము *sikhamu*. [Skt.] adj. Wet, wetted,
 sprinkled. తడిసి, నీరుపడిన. మధుస్థము
 moistened with honey, honeyed.

సిక్కుకము or సిక్కుము *sikthakamu* [Skt.] n.
 Bee's wax. మధుచ్ఛిప్తము, మలుపుము.

సిక్కుము *sikhamu*. [Skt.] n. The string or
 loop suspended from either end of a
 pole or yoke to receive the burden, a
 string or loop suspended from the ceiling

of a house to hang things on. రాజసిక్కు,
 రాజునందు ముద్రయిది పట్టాశ్రి, చిక్కుము.

సిగ or సిక *siga*. [from Skt. *sika*] n. A lock
 of hair, left on the crown of the head, at
 the time of tonsure. సిగలతి a bouquet
 or garland of flowers worn on the head.

సిగరము *sigaramu*. [from Skt. *sikaramu*]
 Same as *sikaramu* (q. v.)

సిగరి or సిగర *sigari*. [from Skt. *sikari*]
 n. Butter-milk seasoned with spices, మఠి
 ముక్క.

సిగలు, సిగపట్టుకలు or సిగపట్టుకలు
sigala. [Tel.] n. plu. A fine sort of
 saraca nuts. మల్లాలమ్మలుగానుండి వాడమైన
 పట్టుకలు.

సిగ్గు *sigga*. [Tel.] n. Shame, shyness,
 modesty, timidity. లెక్క. సిగ్గువడు, సిగ్గు
 చెందు or సిగ్గుపావు *sigga-paiva*. v. n. To
 blush, to be ashamed, to be shy or bashful,
 లెక్కచు. సిగ్గుపాము *sigga-paiva*. n. The
 act of being ashamed or feeling shy,
 సిగ్గువడు. సిగ్గుమూరిత *sigga-mulina*. adj.
 Shameless, impudent. లెక్కలేని. సిగ్గు
sigga-aru. (సిగ్గు+అరు) or సిగ్గుచెందు v. n.
 To lose shame, to become shameless,
 సిగ్గుపావు. సిగ్గరి *sigga-ari*. n. One who is
 ashamed. సిగ్గులవాడు, సిగ్గులది సిగ్గుకట్ట
 or సిగ్గుకట్టెరు *sigga-ari-katte*. n. A shy or
 bashful woman. లెక్కలది. సిగ్గుకాదు
sigga-ari-kadu. u. One who is ashamed
 or bashful, సిగ్గులవాడు. సిగ్గురీతము *sigga-
 ri-tamamu*. n. Shamefulness, bash-
 fulness. సిగ్గుగూడదము, సిగ్గిది *sigga-idi*.
 (సిగ్గు+ఇది) n. One who has lost all shame,
 లెక్కలేనివాడు, లెక్కలేనిది.

సిగరము *sichugamu*. [Skt.] n. A cloth,
 వస్త్రము. An old cloth, తల్లవస్త్రము.

సిగము or సిగెము *sigamu*. [Tel.] n. A
 flag, a banner. ధ్వజము. A flagstaff, స్థూపం

సీడి సిద్ధి

1239

సీద్ధ సిద్ధి

కము. "కడపిల్లపిల్లలైనదిసిద్ధిగయందు ము
తెనుగునుండినుకొనెను." M. VII.
v. 257. "అవగతుని దేవత." M. VI. i. 240.
ib. II. ii. 4, ib. VII. ii. 127.

సీడి sidi. [Tel.] n. The cross beam of a plectra
or water lift. సీడి ముక్క. "ఈ సీడిపడిన
నది, చాళాళువునదయ్యి." A hook or goad.
A machine on which men were formerly
suspended in the air by a hook passed
through the sinews of the back and
swung around in honor of the goddess
సీడిమ్మ. గుంటికి a basket in which a devo-
tee (instead of being hooked up) is seated
and swung about. ముక్క పిల్లలనుకొనెను
కొనెను పిల్లలనుకొనెను అనే గాత్రమును.
ఈ సీడిను ప్రతిపదవర్షమున సీడిమకు సీడి
లక్ష్మియును నరసిడి లక్ష్మియును భుక్తులును
in honor of this goddess they swing a goat
and a man every year. **సీడ్లి** or **సీడులు**
silla. n. An elephant goad, చీర. "ఏ
శంకరునిసీడ్లిమిట్లు." M. IV. v. 92. "ఈ
సీడిమకు సీడిమిట్లు సీడ్లిమిట్లుకొనెను
ను." ib. VI. ii. 311. "అంకరునిసీడ్లి
మిట్లు, చీరమిట్లు సీడులు గాత్రమును సీడ్లి
మిట్లు." H. ii. 100.

సీత sita. [Skt.] n. Sugar. శక్కర. సీతము
sithamu. adj. White, bright, light-coloured.
తెల్ల. సీతాభము or సీతాశ్రవణ **sitha-**
bhamu. n. Crude camphor. పచ్చకర్పూరము.
సీతడు situdu. n. One who is white,
తెల్లవాడు.

సిద్ధాయము siddhayaamu. [from Skt. సిద్ధాయ.]
n. Saving in expenditure, economy.
Embezzlement, pickings. A tax, fee.
కచ్చుకు ఇచ్చినవానిలో కొంచెముకొంచెముగా
తీసికొని మార్చెట్టము, అమ్మకొంచెము, వర్ణన,
యము.

సిద్ధి siddi. [H.] n. An African, a negro,
an Abyssinian. సిద్ధిగా ముద్దానతి ఏనుగుల
మలకులకు కొనుగోలుకాదు.

సిద్ధి or సిద్ధియు siddi. [Tel.] n. A leather
bottle or vessel.

సిద్ధము siddhamu. [Skt.] adj. Ready,
prepared, accomplished. Accomplished, com-
pleted, fulfilled, తీరిన. Cooked, boiled,
బోయిన. Constant, eternal, ఎడతెరిగి.
నిత్యమైన. Real, right, true, certain.
వాస్తవమైన, సరిగ్గమైన, యథార్థమైన, ప్రసిద్ధి
మైన. యదేదమునకు సిద్ధమయిందేనుకొనెను as it
was ready to fall. n. Readiness, accom-
plishment. Reality, truth. నిష్కర్మముగాను
జేయు, పన్నుధముగానుజేయు, తార్థ్యక, వ్యా-
సము. The twenty first of the astronomical
Yogas, దివ్యసంహితయొక్క రెండవ యోగములలో
యొకయొక్కటి. **సిద్ధమమ సిద్ధి-siddha-**
padu. v. n. To get ready, to be ready or pre-
pared. **సిద్ధపరము siddha-paramu.** v. a.
To make ready, prepare. తయారుచేయు.
సిద్ధమచేయు. **సిద్ధపురుషుడు siddha-**
parashu. n. One who by devout
abstraction and severe mortification
has acquired spiritual perfection and
superhuman powers. తాగముచేత అమో-
ఘాద్యగోపక. మహాపురుషుడు. **సిద్ధి** **siddhi-**
kariga. n. An action done by a
drug or snail. An elixir or miraculous
medicine. సిద్ధపురుషులచేత చెప్పబడుచున్న
విషయ. **సిద్ధముగా siddhamu-ga.** adv. In
readiness, ready. Actually, verily, doubt-
lessly. నిజముగా. తార్థ్యముగా, నిష్కర్మముగా,
పన్నుధముగా. సిద్ధముగామన్నది it is
ready. సిద్ధముగామన్నది to tell positively or
definitely. **సిద్ధాంతము siddha-antamu.** n.
Demonstration. An established truth, a
principle. A conclusion, result, decree,
doctrine. సిద్ధమైనవిషయ, స్థాపనము, నిర్ణయము.
An astronomical work. వనపతి శాస్త్రముగ్రం-
థము సూర్యసిద్ధాంతము solar astronomy.
సిద్ధాంతములొకము an almanac. **సిద్ధాంతి**
siddh-anti. n. A follower of the Mimamsa
philosophy. One who demonstrates or

establishes his conclusions. A mathematician or astronomer; one who prepares an almanac. చింతాంశు సుశీలమాడు. సద్ధాంశు *siddh-ant-kor-antshu*. v. a. To lay down as a rule or doctrine, to establish or demonstrate. సద్ధాంశురేయ. సద్ధాంశు సాధరమా *siddh-antshu-sadharma*. n. The letter N, when an integral part of a word and not merely inserted to save elision, హామయినమత్త. సద్ధాధి *siddh-adhi*. n. The name of a Telugu year. సద్ధాధుడు *siddh-adhudu*. n. A name of Buddha. సద్ధి *siddhi*. n. Fulfilment, accomplishment. The attainment of any object, success: the result, fruit, effect. Ascetic perfection: acquirement of supernatural powers; final beatitude. ఏవ్యప్తి, తేదేయ, అనుచేదము, హంధతప్రాప్తి, అశమయలతావరము. ఇష్టసద్ధి, అభిష్టసద్ధి or మహాభిష్టసద్ధి the gratification of a wish. క్రియాసద్ధి the completion of a deed. మంత్రసద్ధి a charm having effect. కాంతసద్ధి the state of being invulnerable. "కాంతిని పొందుచుండుట కాంతసద్ధి" L. xiz. 166. అయన సిద్ధిసాందీపాడు he died or went to heaven. సిద్ధిరస్తు let (bun) be happy, be it successful. సద్ధింతు *siddhintu*. v. n. To be effected, fulfilled or accomplished; to be gained, acquired, attained. తేదేయ, సమకాచి, లభించు, ప్రాప్తమగు. అయనను పొందు సిద్ధింపెడి he gained final beatitude. సద్ధాంశు *siddh-antshu*. n. A person who has acquired supernatural powers by magic methods; a sort of demigod; a wizard, a sorcerer, చింతాంశురేయ, అశమయలతావర సీరా నిర్వాణాశ్రమము, వ్యాకాశులు. సద్ధారామ *siddharaama*. n. A female recluse who has acquired supernatural powers by magical methods, అశమయలతావర సిద్ధిం ప్ర.

సిద్ధమా or సిద్ధయమా *siddhamama*. [Skt.] n. A beauty spot, a bright or golden tint or spot on the body. సిద్ధింను.

సిహూసా *sipahyas*. [H.] n. A Sepoy, కాటాయను.

సిఫారసు *sipahyasu*. [H.] n. A recommendation, a certificate, a testimonial.

సిద్ధిలీ *siddhili*. [H.] n. An army, a retinue, armed peons, సేన, మహారథులు.

సిద్ధి or సిద్ధిరస్తు *siddhi*. [Tel.] n. A sullender, a strainer. ఇష్టాశీమంతము, కంఠాశ్రయస్థుడు కలహిమహామంత్రుడు. పిల్లసిద్ధి a perforated strainer.

సిద్ధితి *siddhiti*. [Tel.] n. Bashfulness, modesty. సిద్ధి సిద్ధితికాదు *siddhiti-kadu*. n. A bashful man, సిద్ధింకాదు, నిద్రించుడు కాదు. సిద్ధితికై *siddhiti-kai*. n. A bashful woman, నిద్రించుకొంది. "కాంతకుంఠి రత్నమై, కాంత సిద్ధిమ సిద్ధిగాక కలహి, కాంతకుంఠిరాదై, కాంతయమై సిద్ధి సిద్ధిమలక." KP. iv. 72.

సిద్ధిమా or సిద్ధియమా *siddhima*. [from Skt. సిద్ధి.] n. A beauty spot; a dawsack mahogany tint; a bright or golden tint or spot on the body, సిద్ధింను.

సీర *sira*. [Skt.] n. Any tubular vessel of the body, a nerve, a vein, a tendon, a gut. భమని, నాడి, శోలవంతు, మనస్సు తొలక, చివర.

సీరంగము *si-rangam*. [from Skt. శ్రీరంగము.] n. Srirangam, a sacred town near Trichinopoly. సీరంగము *si-rangadu*. (for శ్రీరంగము.) n. The name of the god Sri-Ranga worshipped there.

సీరము *siramu*. [from Skt. శిరము.] n. The head, తల. Crude metaphor, భద్రకర్ణునిము. "శిరములభ్యుత్పన్నమీరము." Bwa. ii. 59. adj. Cool, ఇల్లది.

సీరా *sira*. [H.] n. Indian ink. మరీ, రామ, ఇది.

సీరాచి or సీరాచి *siraji*. [Pachaga corruption of "Kunashik."] n. A name of a country, పచ్చ. క. adj. Excellent, ప్రశంస.

సీరాణము *sirāṇamu*. [Tel.] n. A kind of weapon. అశుభదాయకము.

సీరి *siri*. [from Skt. శ్రీ] n. A name of Lakshmi, the goddess of riches. అశ్రీతు. Fortune, prosperity, wealth, సౌభద. Beauty, splendour, lustre. అందము, శోభ. **సీరిగండము** Same as శ్రీగండము (q. v.) **సీరిగట్టు** *siri-gattu*. n. The name of a bill called శ్రీలుము. **సీరికూరి** *siri-kūri*. n. The son of Lakshmi, i. e., Manmadha. **సీరిమంతుడు** Same as శ్రీమంతుడు (q. v.) **సీరిసంగసావత్రి** *siri-sangasa-vatti*. n. A certain game played by boys. చిన్న పాంక్రు అడే ఒక ఆట.

సిలపిరి *sila-piri*. [Tel. (anuk.)] adv. Quickly. వ్వరా. "ఫెక ఫెకనార్ని మల్లదిగి దేర్చివంతున చ్చెరుచ్చెలువకా సిలపిరిచాళిభావారులించి వాళిలనిగాఢావరం అలలరాల్చి." B. vii. 154.

సిలాజిత్తు *sila-jittu*. [from Skt. శిలాజతు.] n. Bitumen; red chalk. వర్ణకథాకుళేకము.

సిలుగు *silugu*. [Tel.] n. Mischievous, trouble, inconvenience. అపద, వెరుపు, సంతటము, తొందర, ఉపద్రవము. "జంధిగ్రామశిరీభటుం దుని విచ్చల్ గే ప్రసంగించగా సిలుగురచేడిగలేం వలేడ్రవించెనా." P. i. 626.

సిలువ *siluvu*. [H.] n. A cross. కొర్రు.

సిల్వము or **సిల్వము** *silaka* v. [Skt.] n. Incense, gum benjamin or olibanum. కిండకము. అందునులక, ధూపద్రవ్యము, చిల్ల ముక్తి.

సిల్ల or **సిలులు** *See* under **సిడి**.

సివంగి, **సివగి**, **సివ్వంగి** or **సివ్వగి** *sivanga*. [Tel.] n. A cheetah or hunting leopard. తర తుపు. "ఇందుమింజుళ్ళ వదిలివెళుములకదుమినిని గోలులవెనుకల." క్షి. శి. 155. "వివరణగానా రమమకులారము అవలగ్నపరమము సివ్వంగివారి." BD. v. 1440. **సివంగిభక్తుడు** *sivangi-bhaktu*.

as. n. Fractionousness, peevishness. a cross or snappish temper. కడుబోతు శివము, చిటచిట.

సివము or **సిగము** *sivamu*. [from Skt. శివా.] n. Inspiration by the deity or by an evil spirit; possession by a demon. అశేషము, శివకాళిము. **సివమాడు** or **సివరాడు** to play pranks as if possessed by an evil spirit.

సివలు *sivulu*. [H.] adj. Settled, నిర్ధారము.

సివపు *sivupu*. [from Skt. శిశువు.] n. An infant. పసిబిడ్డ.

సిప్రుక్ష *sipruksha*. [Skt.] n. A desire to create, సృజనవిచ్ఛ. **సిప్రుక్షుడు** *siprukshu*. n. One who desires to create, సృజనవిచ్ఛులవాడు.

సిన్దు *sindu*. [Tel.] adj. Pretty, nice, becoming, trim, elegant. అందమైన, సొందైన. "క్రిస్తియ రుప్పలు." Bmj. ii. 212. n. Delicacy. fine-ness. సొంపు. "సీ కమ్మలకాచర్చిక్రిస్తిగాచనిమిలు నాకాచివంతుగండుముల." UB. iv. 237. **సిన్దు గ** or **సిన్దుగా** *sindu-ga*. adv. Gracefully. సొంపుగా, సొంపుగా. **సిన్దువరకు** *sindu-paraku*. v. a. To make trim or fine, to deck, to adorn, సొంపుచేయు, చక్క చేయు. "చక్కవలెం కొని సిన్దువరచి." Ha. i. 80.

సిన్దు or **శిన్దు** *sindu*. [H.] n. A tax, government rent, charge. చిల్ల.

సిస్సారి *sissari*. [H.] adj. Triennial, మూడేళ్ల కొలకాయచ్చి.

సీ *si*. [from Skt. శ్రీ] n. Lakshmi. Wealth, సంతతి. "శ్రీమముమహారాజులవంతు." ప్యా. iv.

సీ or **సీ సీ** *si*. [Tel.] interj. Foh! pah! bah! కానకపార్వత మందు చెచ్చుచుట "సీవకులైవారాయలుచేసినవకా నకాకాట

పచ్చివాచాయము." Paidim. v. 103. " దేవత
పూజనీయమను నేమి జెందుములయుండునీ, బ్రతు
కుదిగ్గళ్ళంబునుచున్నదను." T. iv. 161.

సీతాయ si-kaya. [Tel.] n. The soap acacia,
Acacia concinna. (E. P.) వాడు సీతాయపేరు
అది ఎదిడినాడు he is become a more thread-
paper.

సీకారి sikari. [from Skt. సీకారి.] n. A
singer. పాటపాడువాడు, గాయకుడు.

సిగడు sigadu. [Tel.] n. A name given to
the Black-bellied Finch Lark, *Myrhu-
laima grisea*. (F. B. L.)

సిడు or తిడు sidu. [Tel.] n. A skein of
thread. వ్రతము తిక్కువార. plu. సిట్లు.

సీత sita [Skt.] n. A furrow, the track of
the ploughshare. నాటిచాలు. The name
of Rama's wife. రామవిభార్య. The river
(Ganges, &c.) సీతారామస్వామిగా చేసినదా-
య a gift made in the sacred names
of Sita and Rama, a solemn gift. సీతకాలు
నలు sita-kārukulu. n. plu. (Lit. white
and black) A sort of rice. భాగ్యభేదము. సీ-
తమ్మపూసగుమూలు sit-amma-paragu-nūlu.
n. A certain parasitical plant, *Cuscuta
reflexa*. వానకాలములో పొలమీద అల్లుకొనే
ఒకటి. సీతాకోకచిలుక sita-kōka-chilaku.
n. A butterfly. చిత్రచిత్రమైన వర్ణములను
ఏనుగుచెవులవలె పెద్ద రక్క. ఒకటి ఒక పురుగు. సీ-
తాఫలము sita-phalamu. n. The white
custard apple, *Annona squamosa*, కొండగా-
మ్రము. సీతాబోగమూలు sita-bhōgamulu.
n. A sort of rice. పట్లబోగమము.

సీతు or సీతువు situ. [from Skt. శీతము.] n.
Cold. తేలి. The cold season, winter, the
cold weather. శీతకాలము, తేలికాలము.

సీత్యారము, సీత్యారము or సీత్యారతి
sit-tāramu. [Skt.] n. A sigh: the sound
of gushing or exspiring: a whispering
sound, shivering.

సీత్యము sityamu. [Skt. from సీత.] n. Land
that has been once ploughed, ఒకసారి
చున్నినాడే.

సీతరము or సీత్రము sidaramu. [Tel.] n.
Poverty, పారిశ్రామ. తేమడి. A serpent,
a snake, వర్మము. A serpent's skin, కుబ-
ము. " సీత అనయముచేత తప్పనిగొలె అరులెప్పు-
డును సేమములేమియునుభవము." Vasa. i. 8.
"కుటికలకొకటిమీద మైపుకలెపురుం." P. i. 800.

సీతా side. [H.] n. Right, straight: honest.
సీతగా honestly, rightly, straightly, com-
pletely, పావుగా, పొత్తిగా.

సీమ sima. [Tel.] n. A country, district:
(Colloquially,) a foreign country, as
Europe or England. దేశము, (పాడునా) యూరోపుఖండము, లేక ఇంగ్లండుదేశము. A
kingdom, రాజ్యము. A limit, boundary,
barrier, border, frontier, ఎడ్లు. పాలేకూ, పార్లు.
A part, place, site, స్థలము, ప్రదేశము. సీమచిహ్నములు ఏర్పడిరి they fixed the
boundaries. సీమలనాగిసీమలు countries
which are not our home, i. e., foreign
lands. మా సీమను పట్టకొన్నాము they seized
our lands. ఎల్ల. Foreign not native. సీమ
కొడి a turkey సీమకుప్ప. white obalk.
సీమచిహ్నము a kind of tree. సీమాచిహ్నము
a kind of jungle tree.

సీమంతము simantamu. [Skt.] n. The
parting of the hair on the forehead.
తేలిక, పాటు. సీమంతము or సీమంతో-
న్నయనము n. A ceremonial; parting
the hair on the forehead at certain
periods of first pregnancy ముదిటిగొప్పవలె
గావండు స్త్రీకేయము పంపాగించెడిది. సీమంత-
పుత్రుడు a first born son. సీమంతాస్థి
simant-asthi. n. The parietal bone. సీమం-
తి simantini. n. A woman, స్త్రీ.

సీమాటి simatti. [Tel.] n. An honorable
woman, lady, matron. భాగ్యకాలియైన స్త్రీ.

“ఈ రెంబుల్లునుల తేమనానీతికి
పాటివ్వడన్న గానకృత్యంబు.” Paidim.
iii. 131.

సీరము *stramu*. [Skt.] n. A plough. పా.లి.
P. i. 661. **సీర** or **సీరపాణి** *stri*. n. An
epithet of Balarama. లలరాముడు. **సీరాం**
గము *str-angamu*. n. A plough-share.
కర్మ.

సీల or **శీల** *stla*. [Tel.] n. A nail or peg.
శీలు, **సీలమండ** or **శీలముండ** *stla-manu*.
n. The ankle, శబ్దము, నడిచు.

సీవకము *sivamam*. [Skt. Cf. Eng. 'sew']
n. Sewing, stitching. (బట్ట) కట్టడము.

సీరి *stiri*. [Tel.] n. A chowri or cow-
tail whisk. విజయము. “పారధ్యంబునసొంప
వీముడు పితృత్రయగాండీవి తెల్వరంబట్టిన సీ
విరుగ్గంబున” M. XII. i. 386.

సీసము or **సీసకము** *sisamu*. [Skt.] n.
Lead. కత్తి, పాము. ఇల్లసీసము black
lead. పెండిసీసము pewter. [From Skt.
శిష్టము.] n. A certain feat in wrestling.
ముల్లంబున శేము. **సీసకము** *sisakamu*. n. A
crown. కిరీటుడు. **సీసము** *sisamu*. n. A
certain metre used in Telugu poetry.
చర్మణిశేము. Irritation, madness. శోషము,
కెల్ల. అనిక సినురేడిది he was enraged.

సీసా *sist*. [H.] n. A bottle. బట్ట.

సు సు

సు *su*. [Skt.] A prefix (like 'Eu' in
Greek, meaning) Good, well. హాస
మైన, మంచి. సుమాహూర్తము a happy hour.
సుదినము a lucky day. Much, very
much, thoroughly, మక్కిరి. సుకరము easy.
సుకర్మము a good deed. సత్కర్మము, మంచి
కర్మ. సుకృతము a good or righteous deed,
righteousness, శ్రద్ధము. సుకుమారము happy.
సుగంధి or సుగంధపాళి *su-gandhi*. n. A

medicinal drug, *Prisloca indies*. A per-
fume. fragance, మంచి పువ్వుముగల పువ్వు.
సుకుమారు an amiable disposition, a virtue
or good quality. వానియందు ఒక సుకుమారు
మచ్చుది he has one good point or quality.
సుకుమారు or సుకుశి a good man, మంచి
వారు. సరసుడు. సుచరిత్రుడు a man of a
good character, మంచిచిరుముగలవాడు. సుచరిత్ర
a woman of a good character. సుజనుడు a good man, మంచివాడు. సుతమత
a handsome woman, తేజవిస్త్రీ. సుతమడు
a handsome or well proportioned man,
అయిదువిధముగలవాడు. సుతాత a liberal
man, విడిచిబడు. సుతారుణము terrible, hor-
rible. భయంకరమైన సుతారుణము very far,
మిక్కిలిదూరమైన. సుతరేయ acute, very
sharp, అతీక్ష్ణమైన. సునకుడు a virtuous
man, శ్రద్ధాశ్రుడు. సుపథము a path easy to
travel, a good road, మంచిరోడ్డు. సుప్రథము.
సుప్రథుడు an epithet of Garuda. కన్నులకుడు.
సుప్రసాదము a good word, మంచిమాట;
eloquence, elegant discourse, మంచిమాట,
సుప్రసన్నము well pleased, favourable,
clear, clean, కృపాన్వితమైన, విత్తలమైన.
స్వచ్ఛమైన. సుప్రసన్నత delight, clearness,
శుభ్రము, శేట. “మనసును ప్రసన్నత సేంబా.”
Vish. i. 5. సుప్రసిద్ధముగా most celebrated,
శాశ్వతాధిగా. సుబద్ధము correct, true, free
from error, నిజమైన; truth, fact, right,
నిజము. సుభటుడు a champion, a warrior,
రాజు. సుభాషితము a good word, eloquence
an eloquent word, మంచిమాట. “అనిత్రు
వాప్యలలోని సుభాషితముంబునగనె” మధి
క్షము plenty; prosperous, plentiful.
(the opposite is దుర్భిక్షము scarcity.)
సుభిక్షముగానుండుకాలము a time of plenty.
సుమతి good sense, a sound mind: a wise
heart. మంచిబుద్ధి, సద్బుద్ధి. సుమనస్కుడు
a good hearted or generous man,
మంచిమనస్కుగలవాడు. సుమిత్రుడు most

excellent, దీప్తమైన. సుకృతము sweet, well favoured, elegant, మధురమైన, సుందరమైన. సురక్షితము well guarded, secure, safe, comfortable, శేనుమైన. చా యి కా శం డే. సురక్షితముగా happily, safely, in a flourishing state, శేనుమగా, హాయిగా. సుందరము beautiful, lovely, engrossing, సుందరమైన, రమణీయమైన, మనోహరమైన. సురూపము handsome well formed. మనుష్యుడైన. సురూపుడు a handsome looking man. సువచనము a good word, మందినాట. M. XVI. i. 107. సువాణి a sweet-voiced lady. మందింతము గల స్త్రీ. సువ్రము a good row, మందినోము. మృద్రము melodious, చెవులకు మిక్కిలి యింపుకామండే. ముఖ్యుడు a celebrated man, ముక్తినివంతుడు. M. XIII. iii. 276. ముంకము good company or society, సత్సభాసమము. ముఖ్యము firm, steady, stable, ధృఢమైన, నిలకడమైన. మున్నగుడు one who has bathed, స్నానముచేసినవాడు. మున్నగుడు having bathed. మున్నగుడు smooth and soft. మిక్కిలి మృదువి.

సంక or సుంకము sū. [Tel. short for చూడుము.] interj. Indeed! look ye! See సంకు.

సంకము sankamu. [from Skt. సంక.] n. A toll, custom, dues, tax. సంకము, ముక్కు. An obstacle, ప్రతిబంధము. "మంకాకుని చెల్వసంకమిడి." తిక్క. iii. 25. కప్పమిచ్చుని అనగా, అరికొంపి అని భావము. "చా అరికొంపిలకు పాపభంజనమును సంకమిడిపోయి." A. vi. 65. అనగా, ప్రతిబంధము నిర్మించిపోయి. "సంకపు కాసులు." కి. iii. 207. సంకర్మ or సంకళలమ్మ sankalamma. n. The name of a village goddess. సంకరీ, సంకరీకు or సంకీడు sank-ari. n. A custom-house officer; an exorciser, సంకరాలి, సాయాశుభాసుడు, సంకము పేరముల చేయవారు. సంకరీ మట్టం sank-ari-matta. n. A toll or custom-house. సంకము పున్నుకొనే ధర్మము.

సంకు sanku. [Tel.] n. A corn blossom: the yellow flower that comes on each grain in an ear or head of corn, కంకలోనికిం బాలుపట్టకముందు ప్రతిగింజమీద పచ్చగామండే పువ్వు. Grain ceremoniously thrown over a married couple. 23 పల్లెములో విక్రమముచేసి వైవస్వతుమూసి పద్మావరులమీద పాలుపాడుచు చల్లేదియ్యము. "మనయకామధవులకుకోభవముటంచుచల్లగాపాడి సంకులుచేల్చెపుడు." Il. i. 114. "దేవుడుగంటలాగట్టి సంకుపెలయుకొంకలుతోసంతగాకరుకుడ బాపెనుబోకుడు" విరిపి ముక్కల వ్రాలుచుకొంకగామలూయక తెగుని కొకలనుగడ్డంబులకృత్యపూజమై." UH. iv. 9. 66. సంకుపోకున్న తోపు the great-millet in flower. An obstacle or obstruction. ప్రతిబంధము.

సంకేలము or సంకాపరి sankalamma. [Tel.] n. The Tiger-bean-tree, a large tree with white flowers.

సంకీ. సుకీ, సుమా, సుడి or సుకుండి sanki. [Tel. for చూడుకు.] interj. Look ye, do you know. See సంకు. "మరకెనినముయము సంకీ." M. వీ. 1. 359. "చేమనూటలు వేదముసంకీ." Vema. 2096.

సంకల sankala. [Tel.] adj. Little, small, slight, short, trifling. చంకల, కొంచెము, ఇనుమంత, ఇంచుక. n. A little. కొంచెము. "సంకలయెను గలంకము." Binj. ii. 50

సంకరము sandaruma. [Skt.] adj. Handsome, beautiful, fair, fine. సురూపుడైన విశ్వగామైన, తేక్కిని. సంకరత sankarata. n. Prettiness, beauty, fairness. చక్కదము, అందము. "ఏదెప్పునుండొండేపాయచేసకాకరసభావిభవముండొండెను." B. ii. సంకరీ sandari. n. A beauty, a lovely girl, చక్కని స్త్రీ, అంకళతై. సంకరము sandarudu. n. A handsome man, తేక్కినివాడు. సంకారీ sandari. n. A certain tree. పుకవిదోషము "చిటికార సంకా, చీకర, కుప్పయ." H. iv. 9.

సుకర sukata. [Skt.] n. An untamed cow.

సుకమా sukamu. [from Skt. सुखम्.] n. Happiness. सुखम्, సుకవాసి సుఖ-వాసి. n. A happy man; one who leads an easy life, శస్త్రపరిక సుఖమానందువాడు.

సుకరమా su-karamu. [Skt.] adj. Easy, feasible, practicable. సులభమైన. సుసాధ్యమైన. సుకర su-kara. n. A tame cow.

సుకర్తమా See under కు.

సుకారి sukari. [from H. सुकरी.] n. A gypsy tribe. తిరు-చురికి వర్తకులనే సుకారి-రి.

సుకియ sikiya. [from Skt. सुखियम्.] n. A sort of oak. ఒకవిధమైన భక్తియము.

సుకుమారమా su-kumaramu. [Skt.] adj. Comely; young, youthful; soft, smooth, tender, delicate. మృదువు, శోమలమైన. కుకుమరరూపము a delicate form. సుకుమారుడు su-kumardu. n. A delicate man.

సుకృతమా su-kritamu. [Skt.] n. A good work, a good deed, well doing, charity. కుకర్తము, పూజ్యము, కుభయము. తనకు ద్రీ! కుకృతమా ఈ భూమిని కామచేరినాడు he made a gift of this land so that his (deceased) father might obtain the fruit of his good deed. సుకృతి or సుకృతవంతుడు sukriti. n. A well doer, a benefactor, పూజ్యవంతుడు, ధన్యుడు. సుకృతాత్ముడు sukrit-atmudu. n. A man of a good disposition, a virtuous man. పూజ్యవంతుడు

సుక్కము or కుక్కము sikkamu. [H.] n. A rudder, helm.

సుక్కిళ్లు sikkilla. [Tel.] n. pla. Wrinkles, creases. ముదిమిచేత ముఖములో పడుచుండేతలు.

సుక్కు or సుక్కు saku. [Tel.] n. Pride. గర్వము. "శోకుఁడెక్కడ సుక్కుఁగనించి." Pal. 55.

సుక్కుడు sikkudu. [from Skt. కుక్కుడు.] n. The planet Venus.

సుఖమా sukhamu. [Skt.] n. Happiness, welfare, health, safety, pleasure, enjoyment, delight. ఆనందము, ఆరోగ్యము, సౌఖ్యము, శ్రేయము, Heaven, స్వర్గము. నయనసుఖము the delight of one's eyes, the name of a kind of cloth. adj. Pleasing, delightful, agreeable, comfortable, easy, happy, well, cheerful, healthy. ఆనందమైన, ఆరోగ్యమైన, శ్రేయమైన. సుఖపత్నీ భావిశోమయనమందా while he was passing his time agreeably in listening to a pious story. సుఖజీవనము sukha-jeevanamu. n. A happy or easy life, కష్టములేనిచిరుకు. సుఖజీవి sukha-jeevi. n. A prosperous or happy person. కష్టములేక జీవనముచేయువాడు. సుఖప్రసము an easy and safe accouchement. సుఖధోరి one who lives at ease. సుఖభోగము sukha-bhogulu. n. A sort of grain. ధాన్యవిశేషము. H. iv. 157. సుఖమాగా sukhamaga. adv. Happily, safely, in good circumstances. సంతోషముగా, శ్రేయముగా. మీ రుద్ది కుఖమనినావా is your father well? సుఖవాసి or సుఖప్రాసీ sukha-rasi. n. A delicate, luxurious person, one who lives at ease. సుకుమరముగానుండేవాడు. సుఖసంకటము or సుఖదోగము sukha-sankhamu. n. (lit. the pains of pleasure) Venereal disease. మండలలోము. సుఖానీడుడు sukha-anidu. n. One who is seated at his ease. హాయిగా కూర్చున్నవాడు. సుఖి sukhi. n. One who is happy, one who possesses happiness or pleasure, one who is in good health, సుఖముగలవాడు. సుఖించు or సుఖించుడు sukhinthu. v. n. To be happy, well or at ease, to be glad, rejoice, be comforted. ఆనందించు, వర్షించు.

సుగంధమా su-gandhamu. [Skt.] n. Fragrance. సుగంధపాచి su-gandha-pala. n. Indian Sarsaparilla.

సుగరుడు su-gatudu. n. A deified sage, a sage or teacher of the Buddhist sect, బద్ధకేశర.

సమము Same as సమము. (q. v.)

సమనది or సమనది su-gudi [from Skt. సు+గుడి.] n. A good or pleasant man. సమనదు.

సగ్గడిరకము saggadi-tanamu. [Tel.] n. A close texture, as of cloth. సగ్గడిరకము or సగ్గడిరపు saggaditam. adj. Thick, close-woven. కరుచుగా నేయబడినది. కరుచు నేతగల, " సగ్గడిరకము నేత్ర మొక కాచినది." Vayu. v. 96.

సగ్గేవుడు su-griendu. [Skt.] n. The name of an ally of Rāma, who led a host of bears. వానరముడు. ఆర్కడ మహా సగ్గేవాణ్ణా నకుస్తున్నది there matters go on orderly or peaceably. సగ్గేవాణ్ణా Draconian law.

సూదాలము sūdālamu. [Skt.] n. A certain pace in horsemanship. అశ్వధారానిశేపము.

సుడి sudi. [Tel.] n. A whirl. అల్లము. A whirlpool. A circle. A curl or twist in the hair, particularly in the hair of horses. A fold of a leaf. The secondary form [౨] of the letter సు. " సుడియనన ఎల్లమయనముకాక ప్రాసెయను." ABA. ii. 351. అనురానికి సుట్ట బాగా కొండలేరు the horse has not good "marks" or curls in its hair. " అనుననుసుట్టినపుడునునునిలబాగాను నెట్టి." పా. vi. (Verb. plu.) Look! behold!

" సుడిసుమిసుండ్రి. మాసుమియనంగను నిల్చి యార్చకముగా నెనగుచుండు." ABA. iii. 109.

సుడిగట్టు sudi-gattu. n. A hill called చక్రవాకము. సుడినాన n. whirlwind. సుడి గొట్టు sudi-gottu. n. Wind, నాన. సుడి గొట్టు sudi-gottu. v. a. To environ, surround, encompass. చుట్టుకొను, " కొనముచి సుడిగొట్టిడికిటాచింది." R. v. 196. సుడి గొట్టు sudi-gottu. n. A ring-like protection

for the finger nail used when playing on the lute. సుడిచేయవారేవ sudi-tsandu ra-chēva. n. A certain fish, like a small pomfret but with the tail and fins different, a species of *stromateus*. సుడిచావు

sudi-pōru. v. n. To become useless, వర్జ మగు. సుడియ sudiya. n. Half a bundle of betel leaf. కమలపాకుల మూలలోపగము. A rascal, villain, కలహన. " మాచియల్లవనల్ల సుడిపాటుమారు." Pal. సుడియడివము, సుడి కొయ్యపు or సుడిపాలు sudi-y-adidam. n. The short circular missile weapon or discus of Vishnu. చక్రాయుధము, కుర్చు యు. సుడియు sudiya. v. n. To blow like a whirlwind, చుట్టిచుట్టిచు. To surround, చుట్టుకొను. To appear, పాడచుపు, అనునకు. To wander, సంచరించు. " మధురముచాచిపై సుడియలేనియవల్లు. తీర్చివచ్చాను పాదమె వయ్య." UH. i. 52. " కరుతెట్టిదపుసారి సుడి పికనెరిదప్పు దిగిసెమవ్వంపుడినమాడ్కి..." TUR. vi. 78. సుడిచదు or సుడియదు sudi-odu. v. n. To twist or get entangled, to turn. To hesitate, be puzzled, confused, entangled or ensnared, చీకాకుపడు, కలహచదు. కలియ, కిమగు, మోసచదు. To swoon or faint. పాపున్లు, మాన్సిన్లు, " ఈమడివడిరి సుడిచుచుమెదలొను సోమకాలి." Swa. iii. 38. " ఎదునెచ్చములో సుడిచిన భీష్మనాకుటయు లాచి." M. VI. ii. 294. Plu. సుట్ట, సుట్ట ముచి salla-mari. n. One who has had marks, వేడ్ల సురులుగలవాడు, one who whirls about or gives trouble, చుట్టచెట్టువాడు.

సుడి Same as సుడి (v. plu.) (q. v.)

సుడుము sūdumu. [Tel.] n. A flock of a hundred sheep. మాకునొ కైలగుంపు. A torch of wood. A fagot of firewood or wisp of grass, used as a torch. దివిడికె మంచకము నల్ల కట్టెనకసపు లేక కట్టెలకట్టె. అదేమడుము a lighted wisp of straw.

సులుగు sunugu [Tel.] v. a. To cheat, over-reach. మోసపుచ్చు.

సుత suta. [Tel.] adv. Since, from. " ముదల కొని, ప్రభుతి, నుండి. Even, also, కూడా. వాటిమత or అదిమత ever since that time.

సుత suta. [Skt.] n. A daughter. మాకురు,

సతత suta

1347

సుధి sudhi

సతరాఁ, సతరాము or సతారము *sata-rām*. [H.] adv. Utterly, totally, at all, in the least. తొత్తా.

సుతలము *su-talamu*. [Skt.] n. The sixth of the lower regions. అనిపాతాళము.

సుతి *suti*. [from Skt. శ్రుతి.] n. An accompaniment to an air, the drone accompaniment in music, the running base, the diapason, the tone of a chord. సంతతిశ్రుతి, శ్రుతి. మరికొప్పు to put an instrument in tune, to harmonise chords. కొప్పుసుతి a note set too high. తిన్నసుతి a note that is too low. సుతికారు or సుతికారు a drone-player, one who plays the bag-pipe. మరిపోయినాడు. "పానిల సుతికార్ని సేరపునిపురిపురి ? నెటింనటింనున హాయి." N. iv. 139. సుతి ముట్టదివాడు *suti-muttadi-wadu*. n. A meek, soft, patient man. సాత్వికుడు, తిన్న నివాసు.

సుతుడు *sutudu*. [Skt.] n. A son. పుత్రుడు

సుత్తి, మత్తె or సుత్తియ సుత్తి. [Tel.] n. A small hammer. పానీమిడికొత్తే పనిమట్టు. మత్తెపట్టు or మత్తెపాటు a dent or mark made by a hammer. సుత్తియమగి *sutti-gamaka*. n. The bone called the Malleus. సుత్తివర *sutti-varu*. n. A fish, *Rhinobatus granulosus*.

సుత్రాముడు *sutramudu*. [Skt.] n. An epithet of the god Indra. ఇంద్రుడు.

సుత *suta*. [Tel.] n. The point, end, tip. అగ్రము. కొన, కుట, కడ. "చాపపోతప్పుల మడనొప్పరికి." HD. p. 205.

సుతరి *su-duti*. [Skt.] n. A woman with beautiful teeth; a woman in general. అందమైన పరివారము.

సుతర్కనము *su-daryanam*. [Skt.] n. The city of the gods. ఆమరావతిపట్టణము. The discus or missile weapon of Vishnu. విష్ణుచక్రము. The Salagram, a species of ammonite, worshipped as a repre-

sentation of Vishnu, చక్రగౌరవముగావించు సాలగ్రామము.

సుద్ధ *sudda*. [from Skt. శుద్ధా or శుద్ధ.] n. White pipe-clay. తెల్లమట్టు, శ్వేతమృత్తిక. మద్దరాని a well sunk in white clay. సుద్ధమ సుద్ద-damu. [from శుద్ధము.] adj. Pure, clean, శుద్ధము. సుద్ధగింతు *sudda-gintu*. v. a. To smooth by beating with a hammer. విట్టు పట్టుములకేకుండా మత్తెతోకొట్టు. H. ii: 201. సుద్ధి *suddi*. adj. Clean, pure, free from pollution. భాతమైన, శుభమైన. "వీరాదికడు మద్దినీరకట్ట" Chamatkara Manj. ii. 12. n. Purity, పశుశుద్ధి. Morality, justice, వీరి. [From శ్రుతి.] n. A story; news, tidings, intelligence. మాట, వృత్తాంతము, జనశ్రుతి భేదము. "ప్రాధురూయమ రెప్పిక మద్దలెల." Vish. iii. 9. సుద్ధిగాడు *suddi-gadu*. n. A holy or clean man. పరిశుద్ధుడు. "చావీయ వాల్మీకినటుంటి సుద్ధిగాడుకాదుండువున." Suta. i. 481. సుద్ధిచేయు *suddi-cheyu*. n. a. To purify, clean. శుద్ధిపరచు.

సుధ *sudha*. [Skt.] n. Nectar, the drink of the gods. అమృతము. Churnam, మున్ను. సుధాంశువు or సుధాంశుడు *sudha-amsuvu*. n. The moon. చంద్రుడు. సుధాంశుత్వము the poetical amber or noble opal, which is fabled to melt in the moonbeams, చంద్రకాంతము. సుధాకరడు *sudha-karudu*. n. The moon. చంద్రుడు. సుధాపాణి *sudha-pani*. n. An epithet of Dhruvān-tari, the physician of the gods, భవంతరి. సుధామయాళుడు *sudha-mayāḷudu*. n. The moon. చంద్రుడు. Vish. ii. 212. సుధాకనవర్ధి *sudha-kana-rardhaki*. n. Visvakarma, the artist of the gods. విశ్వకర్మ. A. iv. 34.

సుధర్మ *su-dharma*. [Skt.] n. The council or assembly of the gods. దేవసభ.

సుధి *sudhi*. [Skt.] n. A learned man, a scholar, విద్వాంసుడు. శుభిజము men of

sense, learned men. తెలివితలుపులు, విద్యాంశులు.

సూత్రామణి or సూత్రామణి *sūtrāmāṇi*. [H.] n. Reading out, reciting. నా అర్జీ కూడామణి అయినా has my petition been read out?

సూత్రాయానమగ్నా *sūtrāyānamagṇa*. [Skt.] adv. Without any difficulty, very easily, విశ్చింతి కులభమగా, అనాయాసముగా.

సూత్రానీరుడు *sūtrānīrudu*. [Skt.] n. An epithet of the god Indra. ఇంద్రుడు.

సున్న *sunna*. [from Skt. శున్యము.] n. A cipher. Nothing, nonentity. నాన్తి, అభావము. A dot. The Anusvara or circle used for a nasal letter, as అంధము for అన్ధము. అనుస్వారము. “నిలకడనున్న వానిని సన్నమునాన్తి.” T. iv. 17. “చూడనికదానన్ద్రుడు మోరే కున్న లకును.” A. v. 163. ఆ పిల్లకాయ నున్న లుచున్నునున్నాడు the boy is in round hand. An epigram says, “అధ్యక్షుని కన్న నందరుతూజులై తక్కుమీదనున్న లెక్కినట్లు, అతడుచోట నెఱికి నందరుతూజులై తక్కుచెంతనున్న లెక్కినట్లు.” సున్న గిరి or సున్న గిల్లి *sunna-giri*. v. n. To become round, గుండ్రమగు. సున్న పెట్టు *sunna-pettu*. v. a. To mark with a cipher, to draw a circle round a thing; to dupe, elude, cheat. అనుస్వారమును వ్రాయు, నింపించు. “పాఠినింపరి కనుట్టినున్న పెట్టి నేడునుటలే.” Da. iv. 103.

సున్నతి *sunnati*. [H.] n. Circumcision.

సున్నము *sunnamu*. [from Skt. చున్దం.] n. Lime made of shells or stone. Carbonate of lime. Chunanam. కారశిలమును unslaked lime. పీచునున్నును white chalk. రాశినున్నును stone lime. నల్లనున్నును lime made of small shells. పాలనున్నును fine lime. కున్నునుకొట్టు or కున్నునుతూయు to white-wash. కున్నువురాడు a small box in which lime, which is used with betel, is kept. వాడు చచ్చి కున్నునైవాడు he was in dreadful trouble. వాన్ని కున్నునికి ఎఱుక

తకుండా కొట్టిరావ the y broke all his bones. సున్ని *sunni*. n. Powder. పొడి. సున్ని పిండి *sunni-pindi*. n. A paste used as soap in bathing. నలుపుపిండి. కందినున్ని powderd Bengal gram. సున్నితము *sunnitamu*. adj. Delicate, susceptible. రవంతైన పాచ్చిపా తగ్గినా రాకని, మీ చేతులు నిండా సున్నితము, మెలచేమమారు your constitution is easily affected, it is not tough. కోమలమగు మన కున్నితమగుటకు దుకు sick persons are easily affected by any thing. n. Delicacy, susceptibility. రవంత పాచ్చిపాడు తగ్గిన పాకలేకపోవడము.

సూత్రము See under సు.

సూర్యుడు See under సు.

సుపర్యుడు *su-parryadu*. [Skt.] n. A god. దేవత, దేవుడు.

సుపారి or సుపారి *sup-ari*. [Tel. కున్న + అనీ.] n. A clear water (used of a pearl), ముక్కమందలి కుక్క నైవీరు. A pearl of the first water, కుక్క నైవీరులు ముక్కము. “తన కనుపారిన మార్కంబులొట్టు.” Navanad. page 420.

సుప్తి *supti*. [Skt.] n. Sleep. నిద్ర. సుప్తము *suptamu*. n. A sleeper. నిద్రించువాడు. కుప్పపాదము a benumbed or paralyzed foot.

సుప్త్రీకము *su-protrikamu*. [Skt.] adj. Handsome, well made. అంగుగాకుండే, మంచి అందముగలది. n. The name of the elephant of the north-east quarter. ఈ నర్దిత దిక్కువందలి గజము.

సూత్రము *sūtra-mamamu*. [Skt. సూత్ర + అంతు.] n. A technical term in grammar for a noun or substantive, నామవాచకపదము.

సుఖము *su-bhāmu*. [సు (Skt.) + భాము. Tel.] n. A kind of cannon. ఒకదికైన పిరిలి. “కోవిపిరిలిను వ్రాసునుకుంటానె” ABA ii. 411.

సభద్రా or సభద్రాకు *subh-dra.* [H.] n. A Subedar. The governor of a province (సు). A surjeant or native captain.

సభ్య *subhy.* [Tel.] v. n. To come forth, appear, become manifest. బయటపడు. "రాజు" బిడ్డను గ్రహించునాత్మకమర్మకాండ." R. v. 2.

సబ్రహ్మణ్యుడు *su-brahmanyudu.* [Skt.] n. A name of Kumaraśwami, the god of war, కర్తవ్యుడు.

సభగ *su-bhaga.* [Skt.] n. A pleasing or happy woman. ఉత్తరాలు, భాగ్యవంతురాలు. Too cord is bound on the neck of the bride with a blessing that runs as follows, "హంకల్మకంబాసేన మమకవన హేతునా కంఠపద్మం కుభగే త్వంసంకరదాం వరం." సభగము *su-bhagamu.* adj. Pleasing, gratifying to the eye, beautiful, charming. Beloved, dear; fortunate, auspicious. శేఖరీంద్రుడైన, మనోహరమైన, కుభగమైన, శోభనమైన. సభగత *su-bhagata.* n. Blessedness, auspiciousness; beauty, charm. శోభనత్వము, మనోహరత, రమణీయత. సభగముడు *su-bhagudu.* n. A fortunate man. భాగ్యవంతుడు.

సభద్ర *su-bhadra.* [Skt.] n. The sister of Krishna, married to Arjuna. కృష్ణునితోడ బిడ్డలగు, అర్జునునిభార్య.

సుభిక్షము *su-bhikshamu.* [Skt.] adj. Affording an easy means of subsistence, cheap. కులభిక్షమగు. The opposite is దుష్కరము.

సమంగులి *su-manguli.* [Skt.] f. A wife, a spouse, a married woman, one who wears the ornaments of a married woman. సుక్తముక, నాభాదీ.

సుమనస్సు *su-manassu.* [Skt.] n. A flower. తుప్పము. The great flowered jasmine. మంత్రము. A god, an immortal, దేవత, దేవుడు. A learned man, దాస్తాము.

సుమనోరజము *su-manorajamu.* n. The pollen or dust of flowers, (lit. flower-dust). తుప్పాడి.

సుమము *sumamu.* [Skt.] n. A flower. తుప్పము. సుమరసము *sumarasa.* n. The juice of flowers. మరందిము. సుమశ్రుకు *suma-shrudu.* n. Lit. one whose arrows are flowers, i. e., Manmatha, మత్తమతు. సుమాంజలి *sum-angali.* n. Presenting a nosegay or flowers held in both hands opened and hollowed. తుప్పాయి.

సుమో *sumo.* [Tel. short for సూమో.] interj. Indeed! కూద.

సుమారు or ముమారు *sumaru.* [H.] adv. About, nearly. రూరంది.

సుమోళము *sumolamu.* [Tel.] n. Mirth, joy, gaiety, elation, అర్చ్యత్వము, కుభము. "సామన్యభావతలంబైకొనక మహాశయి వేద్యంబుగా." A. iv. 44. తీ. మహాశయి. సుమోళి *sumoli.* n. One who is elated with joy. సంతోషముతో ఉత్సాహుడగు. సుమోళించు *sumoli-inbu.* v. n. To leap for joy. ఉల్లాసముచేత కంకులుతేయు. "తే. ఆ. తత్కృషి మహారించుచున్నదివచ్చుచు, సమయమురమలు తే. వా. కృషి." KP. vii. 202. "లిలాగతుల సుమోళించి యాడె." Vish. vii. 296.

సుదు, సుమి, సుమ్మి or సుమ్ము *sumu.* [Tel. for సూమదు.] interj. Look! Verily! Truly! Indeed! ఏండా అవ్యాయముకూడా really this is very unjust. ప్లు. కూడి.

సుమూళము *su-mukhamu.* [Skt.] adj. Pleasing, agreeable. సంతోషకరమైన, రమ్యమైన. n. A fine face, good features. ఉత్తమశక్తి. సుమూళు or సుమూళుత్వము *su-mukhata.* n. Loveliness, prettiness. ప్రహ్లాదము. "కలహాంతి. ii. 135. సుమూళుడు *su-mukhu.* n. A handsome or agreeable man. సంతోషకరమైన ముఖముగలవాడు, కేక్ర. విమళ ముఖము.

సుమి సుమి

1850

సుర sura

సుమిరువు *su-miruvu*. [Skt. of. 'Sumir.' and 'Meru.'] n. Mount Meru. కేరవర్షము.

సుర *suru*. [Tel.] n. A whirlwind. మరకాది. గుడినాది. Wind. నాది. adj. Large, పెద్ద.

సుర *sura*. [Skt.] adj. Celestial, divine. కేర కలసుంబంధమైన. n. A spirituous liquor, toddy, nectar. మద్యము, కల్లు, అమృతము.

సురగవి *sura-gari*. n. The cow of the gods. కానగవ. సురశ్రేష్ఠుడు *sura-jyeshthudu*. n. The eldest of the gods, i.e., Brahma. బ్రహ్మశ్రేష్ఠుడు.

సురద్రుడు *sura-drishudu*. n. An enemy of the gods. An Asura. సురదీప్తుగ *sura-nimaga*. n. The river of the gods, i. e., the heavenly Ganges.

సురపతి or సురేశ్వరుడు *sura-pati*. n. The lord of the gods. i. e., Indra. సురలు *surala*. n. The immortals, the gods. కేరలు.

సురలోకము *sura-lokamu*. n. Heaven. స్వర్గము. సురపరుడు or సురార్తముడు *sura-rarudu*. n. The sun. సూర్యుడు.

సురపర్వము *sura-parvatham*. n. The sky. ఆకాశము. సురాచార్యుడు *sur-acharyudu*. n. The priest of the gods; an epithet of బృహస్పతి.

సురాలయము *sur-alayamu*. n. The abode of the gods, i. e., Mount Meru. సురారి *sur-ari*. (సు+అరి.) n. A foe of the gods, i. e., a demon or fiend. రాక్షసుడు.

సురాచితము *sur-architamu*. adj. Adored by the immortals. కేరలంతేత్ర పూజించబడిన.

సురేశ్వరుడు *sur-jyeshudu*. n. The teacher of the gods. బృహస్పతి. M. V. i. 149.

సురంగము *surangamu*. [Skt.] n. A bore, a hole, a passage dug or excavated. కచ్చము, కుమారుడు, పోలంగుడు.

సురకత్తి, కేరకత్తి or సూరకత్తి *sura-katti*. [from Skt. కుంకా.] n. A small knife. చిన్నకత్తి.

సురకరువరి, సురగాడ్పు or సురనాది *sura-karuviri*. [Skt.+Tel.] n. A whirlwind. నాదినాది. Bhag. x. 17.

సురకాని *sura-kani*. [Tel.] n. One-fourth of a quarter of an aana.

సురమీరము See under సు.

సురటి *surati*. [Skt.] n. The name of a certain tune. రాగవిధము. సురటి or సురటి [Tel. మ+అయి.] n. A round fan.

పల్లుపాదిపాకర్లు. A whisk for brushing away flies, చామము, కుంతె. "పుత్రులమరటిని విసరుచుపూజించుకొంటియెనె." T. iii. 19.

సురటిపట్టురీగలు *surati-patta-tigela*. n. A drug used in dyeing pink. పోషకరణం.

సురతము *su-rutam*. [Skt.] n. Coition. శ్రీ పురుషులకలంక.

సురరాణి *su-ratani*. [Skt.] n. Indra. ఇంద్రుడు. The wife of Indra, ఇంద్రాణి.

సురరావ్వు *sur-a-puvvu*. [from Skt. సుర-రావ్వు.] n. The tree called *Calophyllum longifolium*, పున్నాము. కేరబల్లము.

సురభి *surabhi*. [Skt.] adj. Fragrant, sweet-smelling. ముండ్లముగం, పరిమరించే. Beautiful, ముగ్ధమయిన. n. A perfume, odour, fragrance.

The spring season. The celestial cow, spoken of as granting every wish. ముండ్లము, ముగ్ధ ఆశీ సంకల్పస్థాయి, వసంతముకుపు, స్వర్ణముపు. సురభిము *surabhimu*. adj. Sweet smelling. మంచివాసం.

సురభికిరీమ *surabhi-kirima*. v. a. To make fragrant. పూరింపజేయు.

సురమాయి or సురమా *suramayi*. [H. from పురుమా.] adj. Very black. ఎక్కువల్లం.

సురమాలి *surumali*. [Tel.] n. An air-cushion or pillow. నాదించినకాటిసు.

సురకుండు See సురాకుండు.

సురస *surasa*. [Skt.] n. The name of the mother of the Nagas. నాగమాత.

సురసుర *sura-sura*. [Tel. (anuk.)] adv. Bang, alapdash; all at once. This is an adverb used of quickness in taking fire; or of fainting శ్రీమహా. (ఇది నిప్పు అయినా)

పడును మార్చుచోపడమునుగలించినమాట). "కన
లేడునూడులు కట్టగంధపులు, జోనివెనుకై నూరు
మరకుక్కి" HD. ii. 1181. సుర్రన or
సుర్రన *surr-ana. aṅv.* Aloud, hissingly.

సూరామండము *sura-mandamu.* [Skt.] n.
The froth of ardent spirits. కల్లుపొదిమనకు.
తల్లె.

సూరాళిండు or సురళిండు *suralindu.*
[Tel.] v. a. To wave a lamp or a cap of
burning camphor, &c., before an idol, or
over a person to avert an evil eye.
వీరాజములేయు, ధృష్టివోమునోబాధము నీగడు
దురు. To throw away in disdain, విరా
కరించు. "అర్చకులెత్తుకొనిభూతభయనివారణము
గానోత్సవ్యమునువారించి గోమయముజంపిల
కంటెల్లె." Vish. vii. 109. "కడమపు-బంప
రెల్ల కొక్కటికబట్టికొనెత్తుకు మర-ళించినాచె
వైతె" KP. vii. 76. సూరాళి ము *suralamu.*
n. Wrathfulness. కోపాశీతము. Giddiness,
భూతాద్యాశోకవింతగోభయము.

సురిగ *suriga.* [Tel.] n. A sprig, twig, small
branch. రమ్మ.

సురియ or సురె *suriga.* [from Skt. सुरिङ्ग
n. A small knife. కేరకత్తి or కెరకత్తి. A. v.
106. "సుర్కావము వాడిమాయచేట్టి" HD.
v. 1421. "సుయ ధృవమనముకాదు" Vena
176. సురియాళి or సురెయాళి
surigala. (సురియ+అళి.) n. A Pariah
వారివాడు.

సుర *suri.* [Mahr. 'Surat'] adj. Near n
Surat నగరజోత్సవము. "సురభిభూత
మరితె" Swa. v. 111. యోన-సత్సవమునా
తముమరితె.

సురుగు *surugu.* [Tel.] v. n. To disappear.
అదృశ్యమగు. To take flight retreat, వె
యకుదగు To wither or fade, వాడిపోవు
To sink away, జోరగాపోవు. To move,
shake or tremble, చలించు. "నోయర
కుక్రువి నెరలికొలకనంబి యడవిలోనామ

మార్చొన్న దమయ, మోగి, కల్లుదేములలోపు
యకపట్టు త్తి, నెరుగునందు మరలకాచెదవునీవు." HN.
v. 53. "అద్రిమరితయపు నెరుగకయట్లువు
మేలము" గొంతుమరి (మరుదినోకట్టుజనియించె."
Parij. iv. 63. "క్రీడికృపకుందగుచాత్రమునీ
యెక్కచోకామరితచెప్పమనిచము." M. XIII.
ii. 81.

సురుగుడు or సురుగుడువట్టు *surugudu.*
[Tel.] n. A tree called *Ventilago madras-*
patana. A bark used in dyeing cloth.

సురుకు *suruku.* [Tel.] n. A fire brand,
శంశంకు.

సురుమా or సురుమా *suruma.* [H.] n.
Collyrium, antimony.

సురుము *surumu.* [Tel.] n. Powder.
చుట్టము.

సురె See సురియ.

సురెకారము *sure-karamu.* [Tel.] n. Salt-
petre, nitrate of potash. కల్లునప్పు.

సురెఖన *su-rekhata.* [Skt.] n. A particular
mode in music. నాకర్మభేదము.

సులభము *su-labhamu.* [Skt.] adj. Easy,
casual, attainable, practicable, easy of
access. సులభముగాలభించెడి. కష్టముకాని. సాధ్య
మై, సాధ్యముకాని, సులభము *su-labhamu.*
n. One who is easy, courteous or access-
ible. కడుసులభిమనవాడు. కాదు సులభు
భావ he is good or kind to all. భక్తము
భావ he who is accessible to his
worshippers.

సుతాళనము *su-talanam.* [Skt.] n.
Spectacles, eye glasses. చుక్కెత్తము.

సుల్తాను *sultan.* [H.] n. A Sultan or Mus-
salmán prince.

సులుపు or సులువు *sulupu.* [from Skt. सुलु
[?] adj. Light కేరకత్తి. Easy, సులభము.
"సులపురకం చెయ్యగొడి." T. iv. 36.
n. Facility, lightness. సులభము, తేలిక. సు
లుపుచేయు *sulupu-cheyu.* v. a. To facili-
tate, సులభముచేయు.

సుగ్ధమానీ See under గుడి.

సువర్ణము *su-varṇamu*. [Skt.] n. Gold, బంగారు. సువర్ణకాములు gold coins. సువర్ణకూపణి a certain medicine. కౌముదినీమము. A. iv. 318.

సువారము *suvāraṇnu*. [from Skt. సు-పకారము.] n. Cooking, నంట. "చేత పాడిమిరియంబుగా వెదలిపోయెడుకొండలు సుగ్రవేటియె, క్షుమజలంబులకులంబాలగుమారులనంది విడందలిప్పులంబుడుగగలెట్టిమట్టియపుటోగియర గడుగువ్వరించె, యొడర సువరపాతాళములెక్కడ నేర్చుకువారపుంబుడు." R. vii. 105. సువారపుట్టిల్లు *subarapu-pittilu*. n. A kitchen, వంటయిల్లు. సువారపువాడు *suvārapu-vāḍu*. n. A cook, వంటవాడు.

సువాసినీ *su-vāsini*. [Skt.] n. A good woman; one whose husband is alive. శేరిలింగంపల్లి, ముత్తెనమ.

సువేలము or సువేలాత్రి *su-vēlamu*. [Skt.] n. The name of a certain mountain. వర్ణకవిశేషము. R. vii. 141.

సువ్వలు, సువలు, సువ్వల, సువలు. సువ్వలాల or సువ్వ *suvvalu*. [Tel. సువ్వ + అల.] interj. A word or chorus used in carols, like 'derry down down'. సువ్వ *suvvi*. n. The noise made by persons while pounding rice, చంపుటయందు ధ్వజ్వలకరము.

సువ్వే *suvvē*. [Tel.] interj. Behold! చూచుమి.

సుషమ *sushama*. [Skt.] n. Exquisite beauty or splendour. అద్భుతాంతి. మక్కిలిశోభ. adj. Beautiful, handsome, pleasing. మనోహరమైన, మనోహరమైన.

సుషి *sushi*. [Skt.] n. A hole. రంధ్రము. తెళ్లెము. A. iv. 36. సుషిరము *sushirammu*. n. A hole, orifice. రంధ్రము. A wind instrument, మురగొడ్డివాద్యము, కిన్నరగొడ్డివాద్యము, వాద్యము.

సుషిమము or సుషిమము *sushimamu*. [Skt.] adj. Cold, frigid. కఠినము, శీలమి.

సుశుప్తి *su-shupti*. [Skt.] n. Sound or deep sleep. మందరిద్ర, లెక్కకుదిద్ర, దీర్ఘముక్తి the long sleep, i. e., death, చావు. సుశుప్తము *su-shupṭamu*, adj. Fast asleep, చాగాదిద్రపోవుచుండే.

సుశుమ్న *sushumna*. [Skt.] n. The spinal cord. The name of a particular tubular vessel of the body, spoken of in mystic treatises. The pineal gland.

సుషేణము *sushēnamu*. [Skt.] n. A cane or reed, the ratan. శేరిపము, ప్రవృ. సుషేణుడు *sushēnudu*. n. A name of Vishnu. Also, a name of the physician of the monkey chief Sugriva. చిట్టపు, సుగ్రీవుని వైద్యుడు.

సుద్ధ or సుద్ధు *sudhu*. [Tel.] adj. Well, good, sound, handsome, healthy. మంచి, బాగున, అందమైన, ఆరోగ్యమైన. "సుద్ధునానందము." Vēma. 1238. n. Good condition, a sound state, health, beauty, బాగు, అందము, ఆరోగ్యము. సుద్ధుపరము *sudhu-paramu* v. a. To amend, make better. చక్కచెప్పు.

సుసరము or సుసారము *susaramu*. [Skt.] adj. Easy, clear, free, unimpeded. సులభమైన.

సుస్తి or సుస్తి *susti*. [H.] n. Laziness, idleness.

సుహారము *suharamu*. [Skt.] adj. Fit, proper, suitable. బాగు, యుక్తమైన.

సుహృద్ధు or సుహృదుడు *su-hritu*. [Skt.] n. Lit: a good hearted man. A friend. ఆత్మడు. సుహృద్గోళి a circle of friends.

సూ గ్రం

సూ or సువ్వే *sa*. [Tel short for చూచుమి.] interj. Behold! చూచుమి. వెళ్ళిచూడకము. "భువదిట్టకములకుగ్రహులము." L. xvi. 90.

సూక్రము *sūkramu*. [Skt.] n. A hog. అడవిపంది, వరాహము. A pig, పంది. **సూక్రి** *sūkari*. n. A sow.

సూక్తము *sūktamu*. [Skt. సు+ఉక్తము.] adj. Well or properly said. చక్రసామెల్లుబట్టె. n. A hymn in the Rig Veda. వేదములో సూక్తి విషయమునుగూర్చిన కొన్ని పదములు. "అన్ని సూక్తంబులెక్కాదు." L. iii. 52.

సూక్తి *sūkti*. [Skt. సు+ఉక్తి.] n. A good word, a fair or friendly speech. మంచిమాట. Vasu. iv. 8.

సూక్ష్మము *sūkshmanu*. [Skt.] adj. Little, small, minute, atomic, fine, subtle, delicate. Ingenious, suttile, clever, smart, quick. కొంచెము, స్వల్పమైన, చురుకుగల. సూక్ష్మమైనది delicate work. సూక్ష్మముగా తెలుపుట to explain in a few words. సూక్ష్మదృష్టి quick sight. సూక్ష్మబుద్ధి a clever or keen intellect. సూక్ష్మకాయము the spiritual body. సూక్ష్మరూపము the atomic or spiritual form, the ideal body, as distinguished from the bodily shape, the spiritual image. సూక్ష్మస్థితి the invisible or essential condition, spirituality as opposed to corporeal being. **సూక్ష్మము** or **సూక్ష్మత** *sūkshmanu*. n. An atom. Fineness, delicacy, peculiarity, nicety. సూక్ష్మంక్రములు the small intestines.

సూచకము *sūchakamu*. [Skt.] n. Intimation, information by signs. సూచన, జ్ఞాపకము. adj. Showing, denoting, intimating, suggesting. అనుబుధి, జ్ఞాపకముచేసే. **సూచకుడు** *sūcha-kudu*. n. A spy, informer. కొండకాడు. One who hints or suggests, జోగిచేయువాడు. **సూచక** *sūchaka*. n. A hint, a suggestion, a slight or faint notice. జోర. సూచనగాచెప్పు to tell briefly, to give a general idea or outline, to hint. **సూచించు** *sūchinu*. v. a. To hint, signify, point out, జోరగాచెరియజేయు. "చూచినతోడివిమూచించుచుండెడి." Vish. vi. 337. **సూచి**

తము *sūchitamu*. adj. Hinted at, సూచించుచు.

సూచి or **సూచిక** *sūchi*. [Skt.] n. A needle. సూచి. An index or sign, తెలియజేయుచు. **సూచిముఖము** *sūchi-mukhamu*. n. The point of a needle. సూచిముక. An arrow. "సూచిముఖమైకొంచెముగరాచుచితటి." BD. v. 383. **సూచిముఖము** *sūchi-mukha-pokhi*. n. A kind of bird. చుర్రోకము, "సూచిముఖముగాంచి." G. i. 276.

సూటి *sūṭi*. [Tel.] n. An aim, an expedient. నడి, తపాయము. Manner, విధము. ఈ తపాయముచేతనా will this business succeed? నీమనము సూటిగా చెప్పబ్బయితే if it seems right to you. adj. Straight, not crooked, right, తేల్చి, తప్పని, తిరుగుబడిలే, సరైన. "సూటివాడగువాడు కలగదు." Chennu v. 416. **సూటిగా** *sūṭiga*. adv. Duly, straight, in a right line. నేనా. వూటికి సూటిగా రాయిచేసినాడు he threw the stone straight at his forehead. **సూటివాడు** *sūṭi-vadu*. n. A marksman, నడివాడు. A handsome person, అందవాడు. **సూటిగొను** *sūṭi-gonu*. v. n. To fit, suit, agree. జేరినది. వాసన, చేసినది. "సూటిగొనసాటివచ్చి జేర్చుచుక్కడించు." Bilh. ii. 194. **సూటిపడు** *sūṭi-padu*. v. n. To hit correctly, సరిగా.

సూడించు *sūdinchu*. [Tel.] v. n. To be envious, హాసించు. చిక్. viii.

సూడిగములు *sūḍigamulu*. [Tel.] n. plu. A sort of bracelets. వాస్తవమునానేమము, గాత్రము, చేరికకడియములు. "లలుసూడిగలైందిన లక్ష్మివారి, గంగమ్మలతో సూడిగములూరారు." Kasikhandamu. v. 172.

సూడిక or **సూడికె** *sūdula* [Tel.] n. A gift, an offering. కానుక. "కుడకంబునకు నన్ని సూడికల పట్టె పుల్లెలూకకపట్టెగలె." Miscell. i. 135. line 4.

సూడు

1354

సూత్ర

సూడు *sūdu*. [Tel.] n. Enmity, pique, spite. యుగ, కైరము, దిశ్యము. An enemy, శత్రువు. v. a. To out, కోయు. "అజ్ఞానమనెడియదవిని, ముఖానపుటద్యముననుమాదగవలెనా." Vam. 2091. "క॥ మూడొక్కటియునుమరెనా, కీడొక్కటియును జగంబుద్రొందులై." UH. iv. 248. "జక్కడనుమాడుచిక్కనివగకాదు." T. i. 44. **సూడుకూడు** *sūdu-kūdu*. n. An enemy. ధై. **సూడువట్టు** or **సూడుకొను** *sūdu-paṭṭu*. n. To entertain ill will. పగనాడు, దిశోధింపు.

సూతకము *sūtakamu*. [Skt.] n. Ceremonial impurity arising from childbirth or death. జాతాశ్మశానము, మృతాశ్మశానము. సూతకమువట్టు to observe the rites of ceremonial impurity. **సూతి** *sūti*. n. Birth, child-bearing. ప్రసవము, కడము. Offspring, progeny. శ్రీపురుషరూపసంతానము, దిష్ట. వ్యాసునినూతి the son of Vyasa, i. e., the hermit Suka. "అగ్రసూతి" an elder brother. Ia. ii. 2. "భవంతుదగధర్మసూతి." Bhaṇu-nati. iv. 4. **సూతిక** *sūtika*. n. A lying-in woman, a woman recently delivered. పుట్టియి, నవప్రసూత, వాతంతరాల. **సూతికాగృహము**, **సూతిగృహము** or **సూతిగృహము** *sūtika-grāhamu*. n. A lying-in chamber. పుట్టి.

సూతము *sūtam*. [Skt.] n. Mercury, quick-silver. చాచరసము.

సూతము *sūtam*. [Skt.] adj. Born, engendered. ప్రసూతము, దిష్టకవిన.

సూతుడు *sūtudu*. [Skt.] n. A charioteer. రథాశుర. A carpenter, వడ్డవాడు. A hard, an encomiast. కృ. క్షుతిపాశుడు, బట్టువాడు. "వయమునసూతగీతలుదినంబద." Mandha. iv. 213.

సూత్రము *sūtram*. [Skt.] n. A thread, cord, line, yarn, twine. శంఠి, నాలు, నూలిపోగు, చాచము. A brief rule or precept in gram-

mar, &c., an aphorism. అక్షిపాత్యభావకము ధీప్రవాక్యము. An expedient, contrivance; an artificial piece of work; a machine, ఉపాయము; యంత్రము. కపటసూత్రము a delusive contrivance. కపటవాటకసూత్ర ధాత "the unseen mover of the world's machine," an epithet of God. జలసూత్రము a water work, a hydraulic engine. వ్యాకరణసూత్రము a concise rule of grammar. ఆపస్తంబసూత్రము the institutes of Apastamba. చూగోత్రసూత్రమేమి what is your family name? and what is your creed? మంగళసూత్రము the thread with which the marriage badge is tied on the bride's neck. యజ్ఞసూత్రము the sacred thread worn by the three principal classes of the Hindus. "స్తోత్రసూత్రపమానములకు." A. i. 43. **సూత్రగాడు** *sūtra-gaḍu*. n. An artist, a contriver or maker of any machine. యంత్రగాడు. **సూత్రధారకుడు**, **సూత్రధారుడు** or **సూత్రధారి** *sūtra-dhāraḥ*. n. The manager or principal actor in a play or drama; the person behind the scenes who pulls the strings of puppets. An instigator, secret agent, or tempter. శేక నామకుడు, ఆటడించువాడు, వడించువాడు. "జగన్మాటకసూత్రధారి." T. ii. 77. "కేమత్రధారిమించెదయలపనుపుంబి." B. X. 397. **సూత్రవట్టు** *sūtra-paṭṭu*. v. a. To "lay the line," as a bricklayer does. చాచము వట్టు. "బ్రహ్మతనచేయులోక ప్రసవమునకు, చాచతనవ్యయములంకదలదియొక్క, ముడిమింటి నేలకు మూత్రవట్టు. కిరీటంధ్ర ధారాశుభ్రస్థి నులకు." B. vi. 3. "చరగదయులపురిమాశ, బుట్టివట్టు." A. i. 4. **సూత్రవడు** *sūtra-paḍu*. v. n. To match, వేరకుడు. **సూత్రంబు** *sūtraṁbu*. v. a. To lay down a rule, to enact. మూత్రముగా వేర్చెదను, మూత్రవరుడు.

సూతనము *sūdanamu*. [Skt.] adj. Destroying, killing. చంపే. n. Killing. చంపుట. **సూదనుడు** *sūdanudu*. n. A destroyer.

చంపువాడు. సూచితము *sādhitam*. [adj.] Killed, destroyed. చంపబడిన.

సూచి *sādi*. [from Skt. చూచి.] n. A needle. సుష్ణలక్ష్మణసాధనము. *SRV* సూచిలు a kind of rice. చూచి *SRV*లు slender or sharp horns. సూచివలె దున్నునమువలెలు to enter like a small needle and come out a packing needle. సూచిమర్రి or సూచిమర్రి *sādi-mallika*. n. The eared jasmine, *Jasminum arborescens*. చూచువలె దున్నునమువలె మర్రిలు. సూచిమర్రిలు, సూచిమర్రిలు or చూచుమర్రిలు *sādi-mallika-sādi*. n. A magnet, a lodestone. చూచుమర్రిలు, అయిష్కాంతము.

సూచుడు *sādu*. [Skt.] n. A cook. చూచువాడు.

సూచ *sūna*. [Skt.] n. A slaughter-house, the shambles. చూచు చూచు చూచు చూచు, చూచు. See also under చూచు సూచ గాడు or సూచ *sūna-gaḍu*. n. One who kills. చంపువాడు A butcher, చూచువాడు. "చూచుచంపవాడు సూచ గాడు." BD. iv. 1287.

సూచము *sūnamu*. [Skt.] n. A flower. చూచుము. సూచ *sūna* *sūna-gaḍu*. n. Lit. "the god whose darts are flowers," i. e., Manmatha, ముగ్ధుడు.

సూచుడు *sūnu*. [Skt. Cf. Eng. 'son.')] n. A son. చూచుడు. సూచ *sūna*. n. A daughter. చూచు.

సూచ్యతము *sūnatam*. [Skt.] n. Sincerity, veracity, truth. నిజము, సత్యము. [adj.] True, sincere, యథార్థమైన. సూచ్యత *sūnatā* a true word.

సూచము *sūnamu*. [Skt.] n. Split pence cooked in water. ముద్దపప్పు, వండినపప్పు. సూచ *sūna* or సూచుడు *sūna-gaḍu*. n. A cook. చూచువాడు. సూచ *sūna* *sūna-gaḍu*. n. The science of Cookery. చూచుము.

సూచ్యమానము *sūna-mānamu*. [Skt.] [adj.] That which is being offered as a burnt sacrifice. సూచ్యమానమువలె. "సూచ్యమానమానమున." R. iii. 26.

సూచ్యము *sūnamu*. [from Skt. సూచ్యము.] n. A punitive expedition. శత్రువులను దండయాత్ర. "సూచ్యమానమున." R. iii. 26. "సూచ్యమానమున." R. iii. 26.

సూచ్య *sūra-katti*. [from Skt. చూచు.] n. A small knife. చూచు, చూచు.

సూచ్యము *sūnamu*. [Skt.] n. An esculent root called *Arum compactulatum*. చూచు.

సూచ్యము, సూచ్యము or సూచ్యము *sūra-puṣam*. [Tel.] n. A kind of cloth. వస్త్రపువము. Velvet, ముగ్గుము. "చూచు." H. v. 148.

సూచ్యము *sūra-sūdu*. [Skt.] n. The charioteer of the sun. చూచు.

సూచ్యము or సూచ్యము *sūra-sūdu*. [Tel.] n. Salt-petre. చూచు. వండినది, ముగ్గుము.

సూచ *sūra*. [from Skt. చూచు.] n. A knife. చూచు. "చూచు." R. iv. 151. చూచు.

సూచ *sūra*. [Skt.] n. A great scholar; a learned man. చూచు. The sun, చూచు.

సూచ *sūra* or సూచుడు *sūra-gaḍu*. [from Skt. చూచు.] n. The sun.

సూచ *sūra*. [Tel.] n. plu. Sides, flanks. చూచుము, చూచుము. "చూచుము." M. VII. iii. 185. "చూచుము." R. ii. 45. "చూచుము." M. II. i. 138. "చూచుము." R. ii. 45.

మూలమునకావచ్చిన నెవగిలయుకొన్నవిధాన." L. ii. 189. **సూర్యేణ్ణ** or **సూర్యేణ్ణ** *sūryeṇṇa*. v. n. To lean or move aside, ప్రక్కకొడుగు.

సూర్యపాకు or **సూర్యపాకు** *sūryapaṅku*. [Tel.] n. A triangular perpendicular parasol or fan carried before a prince or an idol.

సూర్యి or **శూర్యి** *sūryi*. [Skt.] n. A metal idol. లోహపుర్రుతిను.

సూర్యుడు *sūryadu*. [Skt.] n. The sun. భాస్కరుడు. **సూర్యకాంతము** *sūryakāntamu*. n. The sun-gem, tourmaline, అదిర్వకం, మర్వర్వరగతనలుచేత నివృత్తంబు ఒకవిధమైనరాయి. A well known medicinal herb. **సూర్యకాంతిపుష్పము** or **సూర్యావర్తము** *sūryakānti-puṣṭhamu*. n. The sun-flower. *Helianthus annuus*. పొద్దుతిరుగుడుపువ్వు. **సూర్యపటము** Same as **సూర్యపటము**. (q. v.) **సూర్యపాపం** *sūryapaṅmu*. n. A triangular perpendicular parasol or fan, resembling a fire screen. See **సూర్యపాకు**. **సూర్యపుటము** *sūryaputamu*. n. Exposure to the sun. ఎండలెట్టడము. **సూర్యపుటము** *sūryaputamu*. n. The son of Helius; an epithet of Sani, of Yama and of Varuna. శనిరహము. యముడు, బయలుడు. **సూర్యవర్గ** *sūryavarga*. n. The disc or orb of the sun; also a vehicle or seat with a gilt aureole, మార్వర్వరము, ఒక రేచిత రేచేయు సూర్యకారమైనవాహనము. **సూర్యవాద్యము** *sūryavadyamu*. n. A tambourine or small double tabour. పాగామీద కట్టుకొనెమాయిచే మార్వర్వరకారమైన వర్తవాద్యము.

సూరి [from Skt. సూరి.] Same as **సూరి** (q. v.) **సూరిచేకటులు** *sūrichekṭalu*. n. A kind of bracelet. హస్తధారణము.

"సూరిచేకటులొకమూలమైవీరాజి, గజపుటగుండ్ల చేకటులుదాల్చి." S. i. 176. **సూరిలకం** *sūrilakaṇḍa*. n. A kind of necklace. కంఠధారణవిశేషము. "చేకటులుమీరిమిసూరిలకం." H. iv. 101.

సూర్యము *sūryamu*. [Skt.] n. A certain tune or song. గీతవిశేషము. "గానంమెప్పుగదాది వింపుదొలకంగాతాళమానంబులకా జీవీవాధ జయంకసంకలితముల మూలకాదీవామకం." NH. ii. 125. "అలాసములచేసియారాదాదాది మూలమిందువులపాగయదాడుటయు." HD. i. 873.

సూర్యము *sūryamu*. [Tel.] n. A kind of jewel worn on the head by women. తిరుగుడుబిళ్ల, నీలపువ్వు. "నీలమెంలవ్వచుండజీల్చి పెండుయముపై, ఘనసారమునమూసకమునుటించి." చంద్రా, vi. 5.

సూర్యి *sūryi*. [Tel.] n. A bricklayer, plasterer గారొకడు, గున్నముపూయగూడు, లేపకడు.

సృజనం

సృజ్యమా or **సృజ్య** *sṛjyama*. [Skt.] n. A corner of the mouth. నొటిపెండ్, పెదమూల.

సృజాలము *sṛjālamu*. [Skt.] n. A jackal. వక్క. **సృజాలిక** *sṛjālika*. n. A female jackal. ఆడవక్క.

సృజించు *sṛjintu*. [Skt.] v. a. To create, make, form, produce. పుట్టింపు, రచనచేయు, పుట్టిచేయు. **సృజ్యము** *sṛjyamu*. adj. Created, made, formed, invented. పుట్టించబడ్డ. కల్పించబడ్డ. విద్ధించబడ్డ. సృజనమడవి. **సృజ్య** or **సృజన** *sṛjya*. n. Creation, formation, production, fabrication, invention. సృజించుట, ఉత్పత్తి. విద్యుదము, కల్పన. The world, the universe, బాహ్య. పరరాచరము. **సృజ్యంతము** or **సృజ్యంతేయు** *sṛjyāntamu*. v. a. To

create, make, form, fabricate, invent. **సృష్టియ**, కలగజేయు, కల్పించు. **సృష్టికర్త** *srishti-karta*, n. The creator, or lord of creation. **నిర్మాణముచేయువాడు**. **సృష్టియుగు** *srishti-yugu*, v. n. To be created. **సృష్ట**, కలుగు.

స్మృతి శ్రిని. [Skt.] n. A goad, a hook with which elephants are urged. అంకుశము.

స్మృతి శ్రితి. [Skt.] n. A way road, path. **మార్గము**. Going, పోక.

సె 88

సెందారులు *sendarulu*. [Tel.] n. plu. An instrument which was apparently used in hunting. **మృగయాసాధన శాస్త్రము**. "దీనుం బులుపిడియు, కారులుసానినీయు. సెందారులు దీప్తియు చలకుండాప్రయు." *Rukmangada*. iii. 90.

సెక or **సెగ** *seka*. [from Skt. శకా.] n. Heat, warmth. ఉష్ణశక్తియు. **సెల్లి**, **కడిమ**. కావము. A flame, కాగ్ని. "చంద్రవలంబుచేబయింపెసెక లంచు నెసలాశ్వంతుముడనివసెల." *Anir*. iii. 29. **సెకకంటి** *seka-kanti*, n. Lit. the flame-eyed, an epithet of Siva. **సెకపెలుగు** *seka-pelugu*, n. An epithet of the sun, మార్పుడు. **సెగగడ్డ** *sega-gadda*, n. A boil, pimple, pustule, arising from heat. **కాక** **చేర** **లేచు** **కురుపు**. **సెగబెట్టు** *sega-bettu*, v. a. To warm. **నిప్పు కాకబడు**. **సెగరేకు** *sega-reku*, n. Fire, అగ్ని, శిఖావతుడు. **సెగ** **కొగము** *sega-kogamu*, n. Gonorrhea. మంచులకొగము.

సెగ్గు, **సెగ్గము** or **సెగ్గము** *seggu*. [Tel.] n. Reproach, censure, a false accusation. అపరాధము, నింద. Disgust, కోత. **సెగ్గము** *seggamu*, adj. Disgusting, కోతమైన. Blame-worthy, నింద్యము. **సెగ్గింపు** *seggimpu*, n. Disgust, కోత. **సెగ్గించు** *seggina*, v. a. To reproach, blame, accuse, to evince

disgust or horror at, నిందించు, చూపించు, అపరాధమును, కోయు, ఏననించు. "నిమగడించున సెగ్గించు దెవ్వకల్లు మీజురవర్సె." *Vish*. vi. 57.

సెట్ట *seddeta*. [from Skt. శయ్య.] n. A bed, a couch, శయ్య. A basket of plaited coconut leaves to hold flowers, fruits, &c. The box worn by Jangama, containing the lingam. **తూముదలైదని** **సెట్టెయట్ట**, పంపుడు, లింగకాయముదలైదని ఉండేపంది. "రాత్రియునుటయు శిలయెన్నగానీతాల్పుడై యుండె." *M*. XII. iii. 202.

సెట్టి or **శెట్టి** *setti*. [from Skt. శ్రేష్ఠీ.] n. A merchant, వర్తకుడు. A title assumed by all members of the Beri Komati, or Bajiya caste who are merchants.

సెవగలు *senagalu*. [from Skt. సెవక.] n. The pulse called Bengal gram. *Cicer arctianum*.

సెపియించు or **సెపించు** *sepigintu*. [from Skt. శపించు.] Same as శపించు (q. v.)

సెబాను, **సేబాను** or **శా'బాను** *sebanu*. [from Tel. సీ + H. భక్.] interj. Holloa! What a wonder! well done! bravo! అశ్చర్యము!

సెబ్బర, **సెబ్బర** or **సెబ్ర** *sebbara*. [Tel.] n. Evil, శీడు. Harm, చెడుగు. మంచిసెబ్బరక, good and bad.

సెప్ప *seppa*. [from Skt. శయ్య.] n. A brass lampstand. ఇల్లిడిదీపస్తంభము.

సెర *sera*. [Tel.] n. A line or streak in the eye, శీక. "ఎర్రవలందోడికపిలకన్నుల చెడంకు తావులను." *Harivamsa*, v. 167.

సెరగు *seragu*. [Tel.] n. Danger, ill fortune, evil, harm. అపద.

సెరబడి *sera-badi*. [Tel.] n. Friendship. స్నేహము.

సెరింట *serinta*. [Tel.] n. Jest, jeering mimicry. హాస్యము. "నగ్రువత్వమెరింతా దనుచుచాప్యము." *ABA*. i. 162.

శలవు *salavu*, [Tel.] n. Leave, permission.
An order, ఆజ్ఞ. Expenses, charges, ex-
penditure (Madras Telugu) వ్యయము. Use,
ఉపయోగము. Dismissal; a holiday, విరమము.

సెలవిచ్చు *selavi-ittelu*. v. a. To order, command. అట్లాసెలవిచ్చాడు he was pleased to say so. To give leave, to permit, allow, give permission. సేసరి సెలవు the midsummer holidays. సెలవువు చ్చు take leave, depart. వాకు సెలవుకులేడు I have nothing to live on, వాడు కడుకులేడు. **సెలవుకాదు** *selavu-kadu*. n. A prodigal, a spendthrift. దూసుకుపోయి. సెలవు చేయు *selavu-cheyu*. v. a. To spend, to expend. వ్యయముచేయు, కర్మచేయు (Madras Telugu).

సెలము *selamu*, [Tel.] n. A kind of tree. వాడు ఎకము. సెలనువిల్లు or సెలవిల్లు *selanu-villu*. n. A bow made of its wood. "వికవికాన విడివిల్లుసెలనువిల్లు సెలనువిల్లును ముద్రానముచే దిండ్లు చులుగొడిసి." Kalahasti. iii. 43.

సెల్లా *selia*, [from Skt. శలు.] n. Muslin; any cloth without a border. Jaconet, అందు లేని తెల్లనిట్లు. రవసెల్లా fine muslin.

సెల్లెడు [from Skt. శల్యడు.] Same as శల్యడు one of the heroes of the Mahabharata.

సే 88

సేకము or **సేకము** *sekamu*. [Skt.] n. Wetting, sprinkling. తడుపుట, తేల్చుట. ప్రాక్షుము, సేకముచేయు to smear, తెరుము. "ఇదియాదిగామండులన్నియునుగూర్చివెచ్చెరసేక చేర్చుసేకముచేసి." BD. iii. 1162. "భవదీయని లోకనామ్యురసేకమును." M. XII. i. 33. "కువరీజములపాదుగాదిరివాటిజలసేకమునుపోష గుమాదిరి." Sar. D. 375.

సేకము *sekamu*, [from Skt. శిక్] n. Heat, warmth, పొడి, గాఢ. "సీ కుములుకుంపటిసేక మంద గోచరాను." P. i. 725. "సేకస్థునరకులు లోకం వాకులుగొంగు." Ib. i. 722. బీజ సేకస్థునరకులు, శిష్టసేకస్థులు.

సేకరించు *sekaranjisu*. [from Skt. స్వీకరించు.] v. a. To prepare, collect. నిద్దుమచేయు, కూర్చు. సంగ్రహించు To recover, తెచ్చిపట్టు. **సేకరము** *sekaramu*. n. Collecting, preparing anything. సంగ్రహించుట.

సేగి *segi*, [Tel.] n. Loss. వట్టి. Evil, harm, calamity, misfortune. డిడు, అవడ. "వాడెడ య్యదిచిత్తుడునువట్టివలెనెడకలసేగి." R. iii. 139. "ఏమునివెచ్చవచ్చుననుభవరయలుసేగి." Vasu. ii. 161. "కుమలాత్మలసేగిగోర్వనారదు గదా." P. ii. 40. **సేగిపోవు** *segi-povu*. v. n. To fail, prove useless, be in vain. వర్జ్యమైపోవు. "సేగినిమిత్రమునవచ్చెడు సేగిపోయె." Vish. ii. 249.

సేకము *sekhamu*. [Skt.] adj. Sprinkling. తడిచి, ప్రాక్షుముచేచి. n. A cloud, కుఘము, సేకరము *sekhamu*. n. Sprinkling, wetting, తడుపుట, ప్రాక్షుముచేయు డిడు.

సేకుకర్ర *seku-karra*. [Tel.] n. A kind of instrument used by weavers. పాలెవాని పాధనదికము.

సేలువు *seluvu*. [Skt.] n. A bridge, a causeway, dam, bank or mound. The bridge at Rameswaram. గట్టు, కట్ట, వంతెన. రాచు శ్రవరమువద్దనున్న వాడగి. "గతనలలమునకుసేలువేలా. Bilh. iii. 38.

సేద *seida*. [from Skt. శేద్య] n. Fatigue, weariness, languor, distress. అలయిక, బడలిక, శ్రమము. **సేదగొను** *seida-gunu*. v. n. To be tired, wearied, fatigued. బడలు, శ్రమమునొందు. సేదచేసు to be calmed or comforted. సేదచిచ్చు to comfort. "వైద్యోపచారం బులసేదచిచ్చుంబెద్దయును." Ilia. iii. 10.

సేద్యము *sedyamu*. [Tel.] n. Cultivation, tillage, farming. కట్ట. **సేద్యగారు** or **సేద్యకాదు** *sedya-gadi*. n. A farmer, ploughman, agricultural labourer. సేద్యము చేయువాడు, న్యయపాయదాసుడు, కట్ట.

సేవ or **కానా sēna**. [Tel. corruption of చాలా or చాల.] adj. Much, plenty. విస్తారము. **సేవ, సేవా** or **సేవ** adv. Much, abundantly. విస్తారముగా. "సేవకాంధితోన్నయభుజంపక." Bhāṣka. §. 69.

సేన *sēna*. [Skt.] n. An army, forces. చతురం గబలముగలసమాహము, దండు, సైన్యము. **సేనాం గము** *sēna-gaṃgu*. n. A component part of an army, as elephants, chariots, cavalry or infantry. వాస్తవ్యశ్వరథపాశాసమాహము. **సేనాధిపతి** or **సేనాపతి** *sēna-adhi-pati*. n. A general, commander; a leader or headman. సేనానాయకుడు, దండకుమారముడు, ముసాదాడు. **సేనాధిపత్యము** or **సేనాపతిత్వము** *sēna-adhi-patyamu*. n. Generalship, leadership, command of an army, సేనానాయకత్వము, దండముక్క అధిపత్యము. **సేనాపి** *sēnapi*. n. A general. Also, an epithet of Kumāraswami, the god of war. దండకుమారముడు. సుమారీస్వామి. **సేనాముఖము** *sēna-mukhamu*. n. The front or van of an army. ముందుక్క అగ్రభాగము.

సేపు *sēpu*. [Tel.] n. Time, a period. కాలము. కొంతసేపు some time. పానుసేపు an hour's time. కొంతసేపటికి for a moment. కొంచెము సేపటికి soon, shortly after. గడియసేపటికి in an hour. ఇంతసేపటికిరాదు he has not come all this while.

సేవాసు, శావాసు or **సెవాసు** *sēvasu*. [H.] interj. Well done! Bravo! See సెవాసు.

సేమంతి or **సేమంతి** *s. man. i.* [Skt.] n. The flower called *Chrysanthemum indicum*. చేమంతి. "సలమాపెనొకచోక భక్తభక్తేయంతి కాంధిసహకారధరములు." Parij. iii. 91.

సేమము *sēmanu*. [from Skt. శ్రేయము.] n. Happiness, well being, welfare, health. కుశలము, ఉన్నదిచెడకుండుట. శుభము.

land, which, under tax to

Government. Land rented by a farmer from a Zemindar or possessor of a Manyam and free of tax to Government. Land which pays no money rent, but a portion of the crop as payment in kind. Also, land cultivated by the proprietor himself, a home farm.

సేరు or **శేరు** *sēru*. [H.] n. A seer, a measure of weight equal to two pounds: also, a measure of quantity equal to about a quart. (It varies in various parts of the country.) అరువదిపాండు రేళ ఇరువదిపప్పుల యెత్తు; ఎనిమిదిపాండులయెత్తు; ఇరువదిపాండుల తలములయెత్తు. కచ్చాసేరు the same more definitely. పక్కాసేరు the large seer which contains three సేరులు, that is, twenty four పులములు or ninety-six rupees' weight. సన్నాసేరు a seer of thirty rupees' weight.

సేల *sēla*. [from Skt. సేలు.] n. A cloth. పుత్తము.

సేలము *sēlamu*. [Tel.] n. A kind of tree. ఒకవిధమైన చెట్టు.

సేవ or **సేవము** *sēva*. [Skt.] n. Service, servitude, homage, reverence, worship. విచరణ, కృత్యము. సేవేయు to serve, to wait on, attend on. ఏకాంతసేవ solitary adoration. తిర్థసేవ visiting a holy place. ఔషధసేవము taking medicine. "అమల వాయుసేవము నిర్వలత్వము." I. XII. vi. 2.

సేవకవృత్తి *sēvakavṛtti*. n. Servitude, living by service. కొంతవేసి జీవించుట, పుత్తకరి. **సేవకుడు** or **సేవి** *sēvakudu*. n. A servant, an attendant. నాకుడు. నమసేయుటై: your obedient servant. **సేవిండు** or **సంసేవిండు** *sēvinḍu*. v. a. To serve, to worship, to prostrate oneself, to salute; to eat or drink, as a medicine, &c. కొలుచు, పూజించు, తుప్పు కొను, తిను, తాగు. "నావునసేవిధమున నుర సేవింపకయుడునుటొప్పు." M. XIII. v. 166. ఎచులివృత్తిజములు సేవించినాడు he visited many shrines. **సేవరకు** *sēvaraku*. adj. Servul, worshipped పూజించు, పూజ

చలదీన, ఉపాసితమైన. **సేవరుడు** *sevinadu*. n. One who is worshipped or venerated. మమస్మ్యురుడు. మునిసేవకుడైన యాశ్వమేధుడు the god who is adored by the hermits. **సేవ్యము** *sevyamu*. adj. Venerable, worthy of worship, పేదించదీనునకు అర్హమైన, ఉపాస్యమైన. n. Ploughed land. దుప్పి సిద్ధము చేసినచోలము. **సేవ్యుడు** *sevyudu*. n. One who is venerable, one who deserves worship or veneration. పేదించదీనివాడు.

సేవియ or **సేవె** *seviya*. [from Skt. సేవిక.] n. A kind of food prepared from wheat flour, sugar and milk.

సేవలు or **సేవల్రాలు** *sevalu*. [from Skt. శేవ.] n. Raw rice thrown on the heads of the bride and bridegroom during the marriage ceremony. మంత్రాక్షరాలు, అక్షరాలు, తిలకాలు. పేదలొప్పు tresses worn on the wedding day. పెండ్లికొప్పు. కొండెడిగి. "పేదలొప్పునతోయరెంగల్లుముగడలు జాగరాదునటాక్షరములనెడయ." Vasu. iv. 121. "వారలుత్సహించినలొప్పుదీవించి, పేదలొడిగము వదిలమునందు." R X.

సై sai

సై or **సయి** *sai*. [from Skt. సహ.] adj. or prefix. Assisting, together with. See సహోడు.

సైంధవము *saindhavamu*. [Skt. from సింధు.] adj. Born in or belonging to Sind. n. A horse from Sind, సింధుదీక్షాకాశ్వము. **సైంధవము** or **సైంధవవలనము** n. Salt brought from Sind. సింధుదీక్షాదీనము.

సైంహికేయుడు *sainhikēyudu*. [from Skt. సింహిక.] n. A name of Rahu. రాహువు.

సైకతము *saitatamu*. [from Skt. సైకత.] adj. Sandy in general. సైకతామయమైన, ఇసుకతో సంబంధించిన. **సైకతలింగము** an effigy made

of sand. n. A hillock or dune of sand. ఇసుకలిచ్చు. **సైకతశ్రోత్రీ** *saitata-shrotri*. n. A beautiful woman. Vasu. ii. 146.

సైకము or **సయికము** *saitakamu*. [Tel.] n. Thinness, నూత్నత్వము. adj. Thin, light, nice, pretty, trim. నూత్నము, అల్పము. సన్నని, తల్లివైన, చక్కని. "పరిశుభ్రమయెగానిసైకపురుషులెవనకుచ్చిట్లు అప్పులుబడతర." Bmj. iii. 136.

సైగ or **సయిగ** *saiya*. [from Skt. సంజ్ఞ.] n. A sign, gesture. సంజ్ఞ. కనుమెడ a wink. తెలుమెడ a sign with the hand.

సైదు or **సయిదు** *saidu*. [from Skt. సహన.] v. n and a. To bear, endure; to pardon. సహించు, మన్నించు. "భంగవాయు దయ యెట్లుగల్గునో మీకు సైదకయన్న నాబుద్ధియె." T. iv. 20. "అపరాధకరమాప్రాప్తియైది." RD. iv. 516.

సైకము or **సయికము** *saitakamu*. [from Skt. సహితక.] adv. Even, too, also, కూడా. "ఉపేయసైకముతో, వాదినవాదయట్లుగదయెముగల్గిననుచుటిచువ్యభుతా." Vich. vi. 100.

సైవము or **సయివము** *sainvamu*. [Tel.] n. Wheat flour. గోరువంటి.

సైవోడు or **సయివోడు** *sainvōdu*. [Tel. సయి + వోడు.] n. A brother or sister. వోడుబట్టిన వాడు, తో. వోడుబట్టిది, వోడుబట్టువు. "తన్ను వోడువట్టివోడు." Satyabha. iii. 165. Vasu. iii. 138.

సైవిక *sainvika*. [Skt. from సేవ.] adj. Of or relating to an army. దండుసంబంధమైన. **సైవికుడు** *sainvikudu*. n. A soldier, సేవకోసము ధింపినవాడు. వంట. A general, సేనాధిపతి.

సైవ్యము *sainyamu*. n. An army. దండు.

సైరంద్రీ *sairandhri*. [Skt.] n. A good woman who being deserted by her husband engages to work in another's house.

సైరిం సైరిం

1852

సాగ సాగ

మగడు నిశచింతమునకును పరివృత్తమందుండి
స్త్రీలకు శృంగారించుచున్నట్లు. M. IV. iii. 31. A
female guard in a harem, అంతఃపురపు కా
వలీకై. నైరంశ్రీత్వము *sairandharitva*.
n. The state of being a servant maid in
another's house. పరివృత్తమందు అదంశులకు
శృంగారించేదిగావచ్చుచును.

సైరించు or సహించు *sairinchi*. [from Skt.
సహనమ్.] v. a. To endure, suffer. సహించు,
కాకు. "పరిహారకాలం నైరించుముకుళ్యకనంకు
లకేతుం." BD. v. 1149. నైరంశ్రీ *sairan*. n.
Patience. సహనము. "దాసులగావున్నదయ
నెట్లనింపు, మీ నైరంశ్రీయాలతోరంక." BD.
v. 1068.

సైరికుడు *sairikudu*. [Skt. from సీరము
a plough.] n. A ploughman. కున్న దువూడు.

సైరిభము *sairibhamu*. [Skt.] n. A wild
buffalo. కాకలసోకు.

సా 80

సాంటి or సాంటిక్ ము *santi*. [from Skt.
శాంతి.] n. Dry ginger. పక్కములేటి మొదలెట్టి
అల్లము, కృంగులేడు. "శాంతిశాంతిసాంటి
కొమ్మ" a mere trash, delusion. S. iii.
24. సాంటి *santi*. n. A fault, defect.
దోషము. కల్ప. దానితోక పొలుపుకొట్టినాడు he
found fault with it. పొలుపునెడుకు he
appears. ఏవనాళ్లమును ఎట్టిందినక పొలుపు
నెడువాడు a very delicate eater, a
squeamish person.

సాంతము *santa*. [from Skt. స్వతంత్రం.]
adj. Own, private. స్వతంత్రమైన.

సాంపు *santu*. [Tel.] n. Elegance, grace.
సాగము. అందము. Glee, delight, joy, సు
ఖోదము, ముదము. ఉల్లాసము. నేదంక. Happi-
ness, ముఖము. Brightness, cheerfulness,
కాంతి, ప్రసన్నత. Abundance, సమృద్ధి.
"మనోహరము ఈ ప్రమిద్యకు ముదిరిపోయెను"

నిసాంకునింకొక. M. VI. H. 148. సాంప్రేత
santaprisa. adj. Nice, elegant, pretty,
trim. ముఖము, సాంసారము, సాంప్రేతము,
సాంప్రేత్య or సాంసారము *santaprisa*. v. n.
To bloom, be lovely, pretty or pleasant.
సాగమనానుడు, ఉల్లాసముగానుడు.

సాక్క or సాక్క *sokku*. [Tel.] n. Faintness,
stupefaction, intoxication, confusion of
mind. ముదుకము, మత్త, పరమశర, కలహము,
క్రిమ. సాక్కపొడి intoxicating powder,
love powder, a conjuring drug. సాక్క
ముదు an intoxicating drug. "ఇక్కడ
సర్వము సాక్కదక్కకమున్న గక్కన జరుము." M. IV. v. 212. సాక్క *sokku*. v. n. To be
bewildered, stupefied, deluded. పరమశరకు
సాంకు. మత్తకము, క్రిమమకేందు. "చక్కచరిమ
కామనానకకాక్రసాక్కము." BD. iv. 1606.
సాక్కించు or సాక్కించు *sokkinchi*. v. a.
To stupefy, intoxicate, enamour. పరమశరకు
సాంకుచు. మత్తకకొట్టెట్లు చేయు.

సాగము *saga*. [Tel. (సాగపు+అలుము.)]
n. A man or piece used in backgammon.
సాగ. సాగకూలు *sagaku*. (సాగపు+అలు
ము) n. plu. Backgammon. Dice-play. A
certain game played with dice on a
coloured cloth. The pieces or pawns
used in this game. పగిసాగము, పానూద
సాగం. సాగకూలునట్లు the checkered cloth
used in this game. "సాగములేటికంబు
ఎదుర్చుచునుసాగకూలచందము." S. i. 158.
"పానూదసాగకూలు పానూదచందము." H. iii. 191.

సాగము *saga*. [Tel.] n. Withering. వాడంకు.

సాగయు *sagayu*. [from Skt. ముఖమ్.] v. n.
To be bewildered, stupefied, deluded.
To languish, fade away; to be charmed
or touched with love. ముచ్చెల్లు. సాక్క.
పరమశరకు. ముఖము. "ముఖమెక్కడా నిశాంకున
సాగయును కన్నెడ కన్నెక్కడ ముఖమెదురు." BD. i. 5. సాగపు or సాగము *sagapu*.
n. Stupefaction, intoxication, సాక్క,
సాంసారము. సాగయుచు *sagayinchi*. v. a.

సాచ్చి soochche

1363

సాన్న్ sonna

To stupefy, intoxicate, enamour. సాచ్చెడు.

.. సాగసిసాంయిది పెండ్లియ మాపుకాది." H.

iii. 111. సాగసు or సాగుసు sogasu.

n. Beauty, elegance, prettiness, niceness.

శృంగారము, అందము, సౌందర్యము, చిరాపము.

Stupefaction, సారవశ్యము. adj. Pretty,

beautiful, elegant, handsome, nice. అంద

మైన, ముంద మైన. సాగసుకాదు sogasu-

kadu. n. A beau, a handsome man, అంద

గారు. A gallant, చిరాడు. సాగసుకత్తె

sogasu-katte. n. A belle, a handsome

woman. అందకత్తె, చిరాకత్తె. సాగియు sogiyu.

v. n. To be pleasant. ఇంచు. సాగియుండు

sogiyuntu. v. n. To be happy. ముఖించు.

సాచ్చెము soochchemu. [from Skt. సోచకు.]

n. A remainder, overplus. పెచ్చు, అధికము.

A fractional quantity. Small change,

loose cash. చిల్లర. "ఈ ధనమునకు రకు

పట్టికప్పుడు, పచ్చినసాచ్చెమునకును వచ్చునది

మృతలోని జీవము." T. ii, 19.

సాచ్చె or సాచ్చె sojje. [Tel.] n. A mess, or

dish made of grits of roasted rice or

broken rice, boiled after having been

heated in a dry state. చింతములముంచి

పండిన అన్నము. పాచ్చెచూర a kind of cake.

సాటసాట sofa-sofa. [Tel.] n. The state of

being emaciated. కృశించడము, కార్జ్యము.

సాటసాటపోవు sofa-sofa-povu. v. n. To

become lean, కృశించు. To be dejected,

వికారపోవు. "జ్యురెడగిరిలందు"ని సాటసాట

పోయి వెళుతుండుచున్నాడు." H. v. 218.

సాటసాటూతు sofa-sofa-l-udu. v. n. To

pine, to be in trouble. వకవలూడు. చాడు

అతివేర సాటసాటూతుచున్నాడు be is

famishing.

సాన్న్ or సాన్న్ soha. [Tel.] n. Crooked-

ness; a dent, excavation. A bruise made

in a metal vessel. లాట్ట, ధ్వజ, పెట్టె.

adj. Lean, emaciated, distorted or crippled.

ఈజేబోయ. సాన్న్ము a deformed

eye. సాన్న్ము a wry mouth. సాన్న్ము

a bandy leg. సాన్న్ములవాడు a man with

twisted hands. సాన్న్ములు ooncave.

సాన్న్ soodu. [from Skt. సోద్యు.] n. A

slap on the head of a loser in a game,

applied with both the winner's hands.

(Metaphorically.) a defect, fault; impu-

lation, అలలో నోడివని తలచిచేయు దెబ్బ,

లోము. మాన్యత, లాంఛ. సాన్న్మువేయ to give

such a slap with the open hand, to dupe

or to make a fool of. "సామయానిబట్టి

సాన్న్మునకుండు." Vema. 903. "నిధిలకు

తలకు నమకమునసాన్న్ము." ib. 2129. అతడు

చేసినవిలో లోక సాన్న్ములకు is there

any defect in the work he has done?

సాన్న్ముర or సాన్న్ముర soda-mara.

n. The fish called the Angel shark

Squatina, మట్టిచిక్కుము.

సాన్న్ soita. [from Skt. సత్వము.] n.

Property, goods. సాన్న్, అన్న్.

సాన్న్ soda. [from Skt. సోదా.] n. A funeral

pile, the fire used in a funeral pile.

చికి. చిర్యన్ని, చికి. Grief, sorrow, చింత.

"నుదరియితిసోదాసోదా." Vish. v. 231.

ఏల నన్ను ప్రేమ చేస్తున్నావు? "సోదము

జియ్యుత్రకోసమునాడు." Sar. D. 632.

"కుదిని నన్ను సోదమునకునాడు." Vema.

950.

సాన్న్ sona. [Tel.] n. Juice that exudes

from plants, the acid juice or milk of

some plants, ప్రవింపము. చెట్టు నాయకము

పుడు పచ్చెరియు, లేడి. A stream of such

juice, చిటకాయ. The white of an egg,

నల్లలొనిగోరు. The hairy covering of a

fruit, &c. "సోదేసాటమంచివరచానినయ్యి."

Swa. vi. 31.

సాన్న్ము or సాన్న్ము sonamu. [from Skt.

సన్ము.] n. Gold. అంకార. A certain

gold coin. చాడ. "అల్లమునొద్దించుకా సాన్న్ము

టంకంబిచ్చెద అన్నమిడకువారు గలరయని య
కుసుకబా." Zacc. vi. 114. **సోన్నాది**
sonnadri. (సోన్నము+అది.) n. A goldsmith,
స్వర్ణకారుడు, అగపాలివాడు, కంఠలవాడు.

సోబగు *sobagu.* [from Skt. సుభగ.] n.
Beauty, prettiness. సోబద్ధము, సోగసు.
సోబగుడు *sobagadu.* n. A handsome
man, చక్కవాడు. A lover, sweetheart,
విలుడు.

సోబగు *sobagu.* [Tel.] n. The fortus of a
mare. బడలచోలు.

సోమ *soma.* [from Skt. శ్రమ.] n. Fatig-
ness, swoon, మార్పు. Torpidity, lack of
sensation, నిదురు. నా కాల సోమగా నున్నది
my leg is asleep. "సోమతెలిసి" అన్న. యు.
కా. సోమసేలు, సోమసేల్లు, సోమసోడు, సో
మసోపు or సోమలుసోపు *sonma-stu.*
v. n. To faint, to swoon. మార్పు
సోపు. "క నదియొకనుకంజనితెల్పిన సోమలు
గాంచి సోమనీతెలిసి, మరలనికాంతరిత ము
మునకునొని." R. v. 279.

సోము *sonma.* [from Skt. స్వము.] n. Money.
ధనము. Property, goods, jewels. అధిక
పత్తు, సాక్షి. భూములు, ఆధినియు. ఇది
నీసోము is this your money? "స్థితి
కుదిల్చి మహాభ్యపతిప్రకాష్ట, పత్తిసోమ్యకమున
మాచారనిధులు, బానికేదీసోములుగానికాపు
సోములివికాంతరిత పత్తిమార్పుకుకుడు." R. v.
283. Also, cattle (a sense peculiar to the
North.) *సోమూహము, సోధనము.*

సోయ్యక *soyyaka.* [Tel.] n. A kind of
musical instrument. వాద్యనికము. "కా
మర్ మరలమర్ నిడిగిల్లుసోయ్యకర్ కిన్నెరి
లకు." Balaram. v. 24.

సోరంగము *soyangamu.* [from Skt. సోరంగము.]
n. A hole in the ground or in a wall.
గొల్లము.

సోర or **సోర** *sora.* [Tel.] n. The Bottle
Gourd. *Cucurbita lagenaria.* కంఠ, చేడు
సో the bitter gourd, కటుకుచి. కల్లసోర
a black kind of the same. సోరకాయ the
fruit of the gourd, అపకాయ. సోరకాయలు
తెగవరుకువాడు a braeggar. సోరకాయబుట్ట
the dry shell of a gourd.

సోర *sora.* [Tel.] n. Grief, sorrow. వాద్యకుల.
"సోరసోదయనకు మరగుచింత." ABA, ii. 424.

సోర or **సోర**, **సోరము** or **సోర** *sora.*
[Tel.] n. A shark, a general name for
several ravenous fishes. యము. కొమ్మ
సో a swordfish. *Carcharias latiscandus.*
(F. B. I.) వివాడిసోర or కొమ్మసోర the
Hammer-headed Shark. Russell, plate
XII. **సోరకోవ** *sora-koru.* n. A shark
called *Carcharias mactoti* (F. B. I.) పాల
సోర the small blue shark రాగసోర the
brown shark. మట్టసోర the flat shark.
తేలుసోర the long tailed shark. (Russell,
plates XII. XV. XVI.) సోమసో and
బొక్కిసోర are other species. సిగసోర
or కరమాలిసోర a shark called *Carcharias*
menisorrh (F. B. I.) **సోరపియ్య** *sora-*
piyyi. n. Literally "shark's dung. The
cuttle bone. కమ్మర పియ్యము, కమ్మర పియ్యము.

సోరగు *soyugu.* [Tel.] n. Swoon, fainting,
మార్పు. A dry leaf, ఎంచాడు. v. n. To be
lost, disappear, రివనుగు.

సోరదోకి *sora-doki.* [Tel.] n. A wicked
person. దురాచారుడు.

సోరపు *soyapu.* [Tel.] adj. Thin, lean,
emaciated. కృశము.

సోరము *soyamu.* [from Skt. స్వం.] n.
The voice. కంఠస్వని. A musical note,
పట్టాది.

సోరిది *soyidi.* [Tel.] n. Order, regularity,
కుసు. శ్రమము. adv. Regularly, properly,
plentifully, much. సుసూ. శ్రమముగా,
నిశ్చయముగా, నిశ్చయముగా.

సోరగు *sorugu*. [Tel.] n. The drawer of a table or box. పెట్టెయి మొదలయినవాటిలోనిది. A swoon, మూర్చి. v. n. To faint, to swoon, మూర్చిల్లు. To fade or languish, to fall down. To run away, వాడు, కూలు, పడు, పారిపోవు. "విహరింపఁబోయితి నెప్పుడు విరిగి పారితి ననుచుచింత." P. I. 241. "తొలఁత పుక్కుని నెవటికో తొలఁగఁపని, యదవిలోపాము మూర్చిపడ్డమనుమొనరి, కల్లయేడ్చుట నేడ్చుచు కలువపు క్రి, వెదకునయినపాఠఁగఁదెడలునపు." N. H. v. 53.

సోలియు *solayu*. [Tel.] v. n. To languish, faint. సొక్కు, నీరసమొందు, మూర్చిల్లు, భిన్నమును, To hesitate, go back, వెనుదీయు. "సాలి నెవంటయిల్లుకో చ్చివకుం చేలవంచదుయ్యె." HK. iii. 152. To be tired or disgusted with, దైర్యమునొందు. **సోలిపు** or **సోలియజ్** *solapu*. n. Languishment, swooning, faintness. విస్త్రాణ, పారవశ్యము, మూర్చి, బలహీన. సోలిపుహపు a languishing glance. "సహజముగా వర్షాభిరూపములూహి సోలిపు నొరఁగఁబడదన." T. ii. 72. **సోలిపు** *solapu*. v. a. To cause to languish, to cause to faint. సొక్కించు. **సోలిపునకము** *solapuna*. n. Languishment, faintness. సొక్కు, మూర్చి, భిన్నత. **సోలిమిడి** *solimidi*. n. A swoon, fainting. మూర్చి, సొక్కు.

సోలికట్టలు *solu-kattalu*. [Tel.] n. plu. Words or sounds used by the manager of a band of dancers. ఆటకొరిపించుటలో నట్లువుగాడు కట్టక, తాత్కాలిక అని చెప్పెడిది.

సోలైము, **సోలైము** or **సోలైయము** *solienmu*. [Tel.] n. A peacock's feather. A turban in which peacock's feathers are worn. పెనులియాలలు చుట్టినపాత. "బడలుతులంచి, సోలై ముగ, పద్మపుపాగలంఁగ జట్టిచెట్టమణులూహి." Swa. iv. 89. టి: సోలైముగ, యుగా మెలికలు చేసినచట్టుగాను.

సోవ or **సవ** *sova*. [Tel.] n. A whisper. సవ సవ. సావసావ or సవసవ whispers. "తే! సావసావలు విన్నవారిత్రులుకన్నులవటించు." H. v. 190.

సో 80

సోకు *soku*. [Tel.] v. n. To touch, come in contact with. To be communicated by contagion, to affect or catch, as a distemper. తాకు, తగులు. To be possessed by a demon, to be affected by the evil influence of stars or demons, గ్రహకావశించు. n. Touching. A touch, contact; a sensation, తాకుట, స్పర్శము. A blow, చెట్టు, పోటు. An evil spirit, a demon, రాక్షసుడు, పిశాచము. "నవ్వెదనీమన వాటింతువాసోకు." N. ix. 409. "మాగ్ధాభిషిక్తుండు సోకోల్లియల కుదనలబట్టెదెట్టి." A. iv. 335. "కుమారశీమ ఖాలి సోకులనిబొప్పుకులలో విరిసె." P. iv. 142. దీనిమీద ఎండ సోచుచున్నది it is exposed to the sun. గాలిసోకకుండా అండు ను బి screened from the wind's touch. "నవ్వు సోకివ్రేయ." Ellana. i. 352. "వరుసమసోకిన బంగారమైట్టు." Venka. 34. "కమూత్తని రక్షసోకి కమలవధంబు." ib. 1434. వాడుకులు వానిచెవి సోకిలేదు my words did not reach or enter his ears. ఆ చెట్టువాని సోకిలేదు the blow did not hit him. దానికి గాలిసోకినట్లున్నది she appears to have been touched by a demon. సోకుచుక్క the constellation called మూలనక్షత్రము. **సోకుకూక్షి** *soku-kodda*. n. The teacher of the Asuras, దైత్యగురువు, శుక్రుడు. **సోకుడు** *sokudu*. n. Touching, స్పర్శము. An evil spirit, పిశాచము. An Asura or demon, రాక్షసుడు. Demoniacal possession, గ్రహావశము. **సోకుదయ్యము** or **సోకుబాతి** *soku-dayyamu*. n. Wind, the god of the winds. వాయువు, దురుదుము. **సోకులరేడు** *sokularadu*. n. The regent of the S. W. region

జైర్పరి, మూలరకు. **సోకించు** *sōkinau*. v. a. To put in contact, to cause to touch. **సోకించు**.

సోగ *sōga*. [Tel.] adj. Long, tall, prolonged. దీర్ఘమైన, నిడుమైన. **సోగైగుండు** a pyramidal rock, a shaft. Il. ii. 48. **సోగమెడ** a long neck. **సోగ** or **సోగరకము** n. Length. నిడువు, దైర్ఘ్యము. “తెలుగుంటలునువిప్పు సోగ రెన మడంబొప్పుగా.” T. iii. 66.

సోగు *sōgu*. [from Skt. **स्रग्**.] n. A garland, a necklace. **సోగు**.

సోడు *sōdu*. [Tel.] n. The crown of the head. **మండపట్టు**, **ప్రసారద్రము**. **సోడుముట్టు** *sōdu-muttu*. v. n. To spread, pervade, be diffused throughout. అంతటవ్యాపించు. తలకట్టు, విడ్డుముట్టు. “పున్నమరభిగంధంబులు సోడుముట్టు” Parij. v. 53. “శు నీదనకన పునదివ్యా. మోదముసాంద్రమయి సోడుముట్టెడు నశ్రాత్రి, ప్లాదమహాశ్రగ్వనముత్పాదితుడనుచు.” M. XIII. ii. 458.

సోధ *sōdha*. [Skt.] n. A clever, able, patient, enduring man. సమర్థుడు, సహించువాడు, ఓర్పువాడు. **సోధము** *sōdhamu*. adj. Borne, suffered, endured. సహించుపడిన (తిప్పయెడలగునది).

సోదాము *sōdamu*. [Tel.] n. The root of the nose. నాసామూలము. “కా. సోదాలంట ఘోషాచ్చిదతా.” A. v. 5.

సోప్రాసము *sōt-prasamu*. [Skt. **स+प्र** + **स्रा** + **सम्**.] n. Irony, sneering, praise which is covert censure. సోప్రాసము, ఎత్తిపోడుపుకూట.

సోద *sōda*. [Tel.] n. Plaster. గడ్డె, గార.

సోదన *sōdana*. [from Skt. **సోధ**.] n. An examination. **సోధనము**. An omen, **శకునము**. శకునార్థము రామాయణము మొదలైన గ్రంథము లందు దారములేనీ **సోధించుట**. **సోధించు** *sōdinau*. v. a. To examine, to scrutinise. **సోధనము**.

సోదరి *sōdari*. [Skt. **स+ద**.] n. A sister. **సోదబుట్టినవాడు**. **సోదరుడు** *sōdarudu*. n. A brother. **సోదబుట్టినవాడు**.

సోదా *sōda*. [H. from Skt. **సోధ**.] n. An examination, a search. **సోద**. **విదకట**. **సోదాచేయు** or **సోదాచుచు** to make a search, to search, to examine. **సోదా వారంటు** a search warrant.

సోదె or **సోదెయి** *sōde*. [from Skt. **సోద**.] n. Fortune-telling. **రాశిచిత్ర** అదృష్టమునుచెప్పే ము. **రాశిల కుర్కాభిమలను చెప్పట**. **సోదె చెప్ప** or **సోదెచూచు** *sōde-chappu*. v. n. To tell fortunes, **రాశిచిత్ర** అదృష్టమునుచెప్ప. **సోదెకత్తె** *sōde-katte*. n. A female fortune-teller. చిత్రకత్తె, సోదచెప్పకత్తె, **జ్యోతి**, **రాశిభ** అదృష్టమునుచెప్పనది.

సోదెము or **సోదెయి** *sōdemu*. [from Skt. **సోద**.] n. Wonder, astonishment. **ఆశ్చర్యము**. adj. Wonderful. **ఆశ్చర్యకరమైన**.

సోద *sōda*. [Tel.] n. A drizzle, a slight shower of rain. అల్పవర్షము, పచ్చువాన. Rain, వాన. “**శ్రాతేనసోదయ మంచుదీధమున తానెయిల్ విస్తర్లు**.” UR. vii 173.

సోదనము [from Skt. **సోద**.] Same as **సోదానము** (q. v.)

సోదానము or **సోదానము** *sōdanamu*. [Skt.] n. A stop of a staircase or of a flight of steps. మెట్టు.

సోపు *sōpu*. [Tel.] n. Anise seed. *Pimpinella anisum*, *Anethum foeniculaceum*. మసాలాలోనేయు సంతారపుదినుడు. దీనుసోపు the Caraway, *Carum carui*. (Walke).

సోబ *sōba*. [from Skt. **సోభ**.] n. A swelling, tumour. **సోభ**.

సోబనము *sōbanamu*. [from Skt. **సోభ**.] n. Happiness, good fortune. మంగళము.

సోదాన *sōdana*. [from Skt. **సోధ**.] n. A song, each out of which has the word

శ్రీశాన్తి as a chorus. "సోమహవలం
సోమహవలం." H. v. 31.

శ్రీశాన్తి or శ్రీశాన్తి సోమ. [from Skt. శ్రీశాన్తి.]
n. A beauty spot; a damask or mahogany
tint; a bright or golden tint or spot on
the skin. విజ్ఞానము.

శ్రీమ or శ్రీమము sōma. [from Skt. శ్రీమ.]
n. Toil, fatigue. శ్రమము. Courage, పరా
క్రమము.

శ్రీమ. శ్రీమలత or శ్రీమవల్లి sōma.
[Skt.] n. The Moon plant, *Aselepias*
acida, or *A. aphylla*, పుల్లశీగ, తిప్పశీగ.
సోమహవము drinking the juice of the
Aselepias. శ్రీమధార sōma-dhara. n. The
heavenly Ganges, ఆకాశగంగ, శ్రీమసీధి,
శ్రీమసీధి or శ్రీమధ్వజ sōma-pithi. n.
One who drinks the juice of the Aselepias.
యజ్ఞములో సోమధవము త్రాగువాడు. శ్రీమ
యాజ్ఞ sōma-yajñi. n. A sacrificer, యజ్ఞము
చేసినవాడు.

శ్రీమతి sōma-dri. [సోమ (from Skt. సోమము) +
Tel. తి. adj. Idle, lazy. Slothful. ఆలస
త్వము, బద్ధశక్తులు, మందమైన. "సోమగారి."
Sentryabb. iv. 195. "వేదములంతట నిద్రసో
మని గ్రమ్మిన నీటిలోగలిపె." T. ii. 15. n. A
sluggard, a lazy person, an idler, ఆలసుడు,
బద్ధశక్తినివాడు, మందడు. బద్ధశక్తి. శ్రీమతి
తనము sōma-dri-samam. n. Sluggishness.
lazines. బద్ధశక్తినితనము, బద్ధశక్తి

శ్రీమహారము సోమ-హారము. [Skt. from
సోమ the moon.] n. Monday. ఇందు
నాడుడు. See సోమడు.

శ్రీమహాశ్రము sōma-sāstram. [Skt.] n. A
vessel with a spout. A basin with a
spout and handle. The receptacle or
pit on the outside of a temple to receive
the water with which the idol has been
bathed. ముక్కు చెయ్యి నీటిగల చిన్న శాస్త్ర, సో
మమునకు నీ నీళ్లసోమశ్రము, తిరిగిపోయిన
సోమ పడుకోట్టి. సోమహాశ్రము

circumambulation around a temple with
such turning that the circumambula-
tion shall be complete without the
sōma-sāstram (hole to receive the water.)
having been crossed. "ప్రదక్షిణాభి మండ
నంబులు ముక్కుచెయ్యి నీటిగల చిన్న శాస్త్రము
నాచింతుటచేత, శంకరుశాస్త్ర సోమహాశ్రముదాట
రాచిదినుము." Vanivilas. page 219.

శ్రీమహానీ [from Skt. సోమహానీ.] Same as
సోమహానీ (q. v.)

శ్రీమింతు sōminzu. [from Skt. ముఖం
changed into సోమ.] v. n. To resem-
ble. సమీపము. To be courageous, పరాక్ర
మించు. To be arrogant, దిగ్భంధించు. To
spread, వ్యాపించు.

శ్రీమింక or శ్రీమింక sōmida. [from Skt. సో
మిడు. See సోమింక.] n. A tree called
Coronilla seaban, *Coronilla picta*, *Pen-
taptera tomentosa*, తిప్పశీగ or శంకర్పి. శ్రీమి
వేదము, శ్రీమింకము శ్రీమింకము or శ్రీమింక
సోమింక-samma. n. A title bestowed upon
the wife of a Somayaji (సోమహానీ),
యజ్ఞవల్క్య, సోమహానీ-భార్య. See సోమ
లక. "చేసినవారిని సోమింక పాశ్చాత్యముయై
భజించె." Swa. i. 7.

శ్రీమ సోమ. [from Skt. సోమము.] n. Happi-
ness, pleasure, joy, health. ముఖము. adj.
Happy, pleasing, ఆనందము.

శ్రీమము sōmudu. [Skt.] n. The moon,
the regent of the moon, the god of beauty.
చంద్రుడు. See సోమహారము.

శ్రీయగము sōyagamu. [Tel.] n. Beauty,
elegance, harmony, splendour. సౌందర్యము,
అందము, హేతుమము, కాంతి. "సోయ
గముల నీశవారిండు." Vasu. iii. 140.
"ప్రాప్తిండుసోయగమున తగిలెనువాంచి."
P. jr. 345. "తేయ్యరాధరంబుల సోయ
గములగతుంగిని." Swa. i. 34. శ్రీయ
గపు sōyagamu. adj. Handsome, beau-
tiful. అందమైన, హేతుమ. "అందమునిగపు సో
యగకు దండలెడు." H. iv. 84.

సోరంగి sōrangī. [Tel.] n. A long snouted fish called the 'Indian whiting. అడవి కాలు అనేదేను.

సోర గండి. సోర్ గండి or సోర గుడు sōraṅ-gundi. [Tel.] n. A window, a skylight. గవాక్షము. A. iii. UR. ii. 312. **సోర లలిచియులు sōraṅ-lalichiyalu.** n. plu. Lights kept in the windows. గవాక్షములందు వీచుట. "పురిపైపునుటిరి మణిగొనమరుదొడిది కులవలసోరలవియరే పరకుగోపరెట్టిరాత్రులు." Vikramarka. i. 67.

సోరం or సోరుప్పు sōru. [Tel.] n. Salt-petre. పెట్టుప్పు, కుర్రము. సోరుప్పుద్రాక్షము nitric acid.

సోల sōla. [Tel.] n. A certain dry measure, equal to a seer. పసుకూరుదెబ్బలయెత్తు. కురుపట్టెకొలది, కాస్తూకూరుదుచెప్పిపది కొత్త ప్పుయింటింటివట్టిది. **సోలవెలితిగా sōla-veliti-ga.** adv. Generously, unobtrusively. కొంచెమేరకృపగా. "ఏలయిలువయిలుపులేదైన ముక్కు సోలవెలితిగింపిచ్చి కాచితివయ్య." BD. iv. 1038. "ఈచందముట్లుకొల్పక యాచందరాన నెయిన్పు యెప్పుడువిత్తుకొ కాచితివసోలవెలితిగ నీ చుక్కల నారికొనక నేటికొనక." BP. vi. 238. **సోలెడు sōl-eḍu.** adj. A small pailful. అరకర్డు.

సోలము See under సోల.

సోలు sōlu. [Tel.] v. n. To reel, stagger, faint; to become stupid. తోగు, వికలత్వము జొందివ్రాలు. **సోలము or సోలింతు sōlamu.** n. Intoxication, stupefaction. మత్తు, కొక్క. **సోలడు sōl-edu.** v. n. To be diffused through. వ్యాపించు. "కటిమండువిరిపిండు ముమముమరే సోలడు." H. iv. 124. **సోలింతు sōlinṭu.** v. a. To make faint. to charm, to fascinate. వికలమిగావేయు.

సోలుపు sōlupu [Tel.] n. A line, a row. వరుస, పంక్తి. **సోలుపుగా sōlupu-ga.** adv. In a line or row. వరుసగా.

సోల్కట్టు sōl-kattu. [Tel.] n. Words or sounds used by the manager of a band of dancers. అటకొలిపించడములో వట్టుకూడు తగిక్కు, తగిక్కు అని చెప్పేటిది. "కంచుమొటిగీ తంబుకాడుచుకొక, మధుసోష్ఠి మనమధ్యయంక, బిడ్డవసోల్కట్టు మగ్గడించువుమెక్క చక్కెర చొప్ప తగిక్కుమనక." Ha. ii. 17.

సోల్లంకణము sōl-luṅṅanam. [Skt.] n. Irony, taunt, sneer, jeering. సోత్సాహము, ఎత్తిపాడుపుకాటలు. Vish. vii. 21.

సోకాచొప్పి or సోకాచొప్పి sōka-choppi. [Tel.] n. A kind of gambling. చాక్రబాణము.

సోహము sōhamu. [Skt. స+అహం.] n. I am He, The Deity and I are one. అహోహేతు, అతడు అహం ఈశ్వరుడు, మహర్షి; శేష అహం శివుడు. శివాత్మ. అహోహేతునగా శివాత్మ పరిమాత్మలకు భేదములేదనట.

సౌ sō

సౌందర్యము sōundaryamu. [Skt. from కుండరు.] n. Beauty. అందము, చక్కదనము.

సౌకర్యము sōukaryamu. [Skt. from కుకరము.] n. Health, good condition, comfort. స్వస్థత, అనారోగ్యము. మా అప్పుకు ఒళ్లు సౌకర్యములేదు my father is not well. నేనాసౌకర్యములేక being unwell. **సౌకర్యముగా sōukaryamu-ga.** adv. In good health, comfortably, అరోగ్యముగా, కుకరుగా, సౌఖ్యముగా.

సౌకుమార్యము sōu-kumaryamu. [Skt. from కుకుమరము.] n. Delicacy, tenderness, మృదుత్వము, కుకుమరత్వము.

సౌఖ్యాచార్యునికుడు or సౌఖ్యమృదుకుడు sōukha-acharyanikuḍu. [Skt.] n. A bard or minstrel, whose duty it is to waken the prince in a morning with music and

సౌఖ్య saukhya

1369

సౌర saura

song. నైతికము, రాజ్యము నిర్మమములను
వాడు, ముఖ్యముగా ప్రశ్నముచేయువాడు.
A. iv. 320.

సౌఖ్యము saukhyamu. [Skt. from సుఖము] n. Ease, health, relief, comfort. ముఖ్యము, ఈ యింట్లో నాకు సౌఖ్యములేదు I am not comfortable in this house. నీకు బిడ్డ సౌఖ్యముగానా? are you well?

సౌగంధికము sau-gandhikamu. [Skt. from సుగంధము] n. The white waterlily. *Nymphaea lotus*. తెలుగు. Sulphur, గంధము. **సౌగంధ్యము sau-gandhyamu.** n. Fragrance, మువాస.

సౌఖ్యము sau-sukhyamu. [Skt. from సౌఖ్యము] n. A tailor. బట్టకట్టవాడు, బట్టపువాడు. కత్తి.

సౌఖ్యము sau-sukhyamu. [Skt. from సౌఖ్యము] n. Good nature, urbanity, kindness, friendship. మనస్థిమ, మంచికిము. వారు సౌఖ్యముగానా? are they on good terms?

సౌఖ్యము or సౌఖ్యము saukhyamu. [Skt.] n. Lightning. మెరుపు.

సౌఖ్యము sau-sukhyamu. [Skt.] n. A dowry given by the parents or by the brothers of the bride.

సౌఖ్యము saukhamu. [Skt.] n. A mansion, a palace. రాజ్యము, నిగ్ర, మేడ.

సౌఖ్యము sau-sukhyamu. [Skt.] n. A butcher. కడికవాడు.

సౌఖ్యము saukhi-kamu. [Skt. from సుఖ్యము] adj. Connected with or relating to sleep. నిద్రాసంబంధము. n. A nocturnal combat, a night attack. నిద్రించుటలోగల పనుయములందు శత్రువులపైకి చంపుట. The name of a book of the Maha Bharata. మహాభారతములో జాగ్రత్తములొక్కము.

సౌభాగ్యము sau-bhagyamu. [Skt. from సుభాగ్యము] n. Auspiciousness, good fortune. మంచి అర్థము, సుభాగ్యము. "నాకు సౌభాగ్యము తెచ్చివేయవచ్చు." BD. iv. 1317. **సౌభాగ్యవతి sau-bhagya-vati.** n. A good wife, a good woman. A woman whose husband is living. మత్రిక. This is used as a title in addressing a married woman. సౌభాగ్యవతియైన మా అక్క. my honoured sister.

సౌమనస్యము sau-manasyamu. [Skt. from సౌమనస్యము] n. Friendliness, favourable-ness of mind or disposition. మంచిమును. కలిగియుంచుము, స్నేహపూరితము.

సౌమ్యము saumyam. [Skt. from సౌమ్యము] adj. Lunar. Handsome, pleasing. Mild, gentle, placid, చంద్రసంబంధము. మందమైన. శాంతమైన, తిన్నది. అయిన నిద్రా సౌమ్యము he is very mild or gentle. అయిన భయము కొంచెము సౌమ్యముగానా? his fever is now diminishing. n. Smoothness, gentleness, mildness. శాంతము, తిన్నదము. **సౌమ్య saumya.** n. The name of a year. **సౌమ్యవారము saumya-varamu.** n. Wednesday. బుధవారము. **సౌమ్యము sau-myam.** n. A name of Budhudu, given for his being the son of Soma by Tara or Venus. బుధునివాడు. A mild man. తిన్నదివాడు, బిడ్డవాడు. అయిన మిక్కిలి సౌమ్యము he is very gentle.

సౌర saura. [Skt. from సౌర the sun.] adj. Solar, of or belonging to the sun. సూర్యసంబంధము. సౌరము worship of the sun. సౌరము or సౌరము sauramu n. The school of the worshippers of the sun. సూర్య సామకుల సిద్ధాంతము. **సౌరమాత్రము saura-matram.** adj. Measured by the sun, solar. సూర్యగణించి యేర్పడెనట్లు, సూర్యసంబంధము.

సౌరభము or సౌరభ్యము *saurabhāmu*.

[Skt. from సురభి.] n. Odour, fragrance.

సాస, సుమనము. సౌరభేయము *saurabhāyamu*. n. An ox. బలివర్ణము, ఎద్దు. A. iv. 83. సౌరభేయ *saurabhāyā*. n. A cow, ఆవు, గోవు.

సౌరాష్ట్రము *sau-rāṣṭramu*. [Skt.] n. The

name of a country and of a certain tune. జగదేశము, రాజధానిము.

సౌరి *sauri*. [Skt.] n. A name of Sani.

శనిదేవము. Also, of Yama, యముడు.

సౌరికుడు *sauri-kudu*. [Skt. from సుర.] n.

An attack merchant, a wine-seller. పా-రాము అమ్మవాడు, కల్లు అమ్మవాడు.

సౌరు or సవరు *sauru*. [Tel.] n. Bloom,

beauty. వక, దనము. Manner, దిక్కు. "దిక్కు కనుగు మనగునాడు" T. iv. 59. adj. beautiful, మహాద్భుతము.

సౌవర్చలము *sauvarcalamu*. [Skt.] n.

Soochal salt, natron, ఎలెలి. జ్వరదీప్తిక తిప్ప.

సౌవర్ణ *sau-varṇa*. [Skt. from మువర్ణము.] adj.

Golden, made of gold. బంగారుతో చేసిన, బంగారుకు. సౌవర్ణము *sau-varṇikamu*. n. A weight of gold, a weight of four large *Ratis* or *maahas*. చిన్న ముత్యము వంటి నోపాలు, వంటిగు ముత్యములయొక్క. సౌవర్ణకరణి a kind of drug, జీవదానికము.

సౌవికల్లుడు or సౌవిడు *sau-vidalindu*.

[Skt.] n. A guard over a harem. అంతః పురపు కాపరివాడు.

సౌవరము *sauvaramu*. [Skt.] n. Antimony,

collyrium. కాటుక రాము, వీలొంజనము. Sour rice water, పులికడుగునీళ్లు. The fruit of the jujube tree. బర్రోఫుము, రేగుడుడు. A certain country on the banks of the Indus. సౌవర పామరము *sauvara-pāshana*. n. Antimony. కాటుక రాము.

సౌశీల్యము *sau-shīlyamu*. [Skt. from శుశీ-

లము.] n. Well-disposedness, natural ami-ability: శుశీలత్వము, శుశీలత, మంచిస్వభావము.

సౌష్ఠ్యము *sauśhṭhyamu*. [Skt. from శుష్టు.]

n. Beauty, goodness, excellence. శుష్టు గావము, చక్కదనము, తిక్కదనము. అవయవ సౌష్ఠ్యముగలవాడు a well made man, a well proportioned man "కుంఠలాది సౌష్ఠ్యమయః." B. iv. 64.

సౌహార్ద్రము or సౌహృదము *sau-harḍamu*.

[Skt. from శుహృత్తు] n. Friendship. స్నేహము.

స్క- skā

స్కందుడు *skandudu*. [Skt.] n. The name

of the god of war, Kumaraswami. కుమార స్వామి.

స్కంధము *skandhamu*. [Skt.] n. The shoul-

der or the head of the humerus. భుజ శుక్కు. The trunk of a tree, శాస్త్రులక్రింది భాగము, పట్టాభాగము. A chapter, ప్రకరణము. A battle, యుద్ధము. వాని సమానస్కంధులు or సమసమానస్కంధులు they are equals. స్కంధభాగము the first branch springing from the trunk of a tree, ప్రాచీనముదలికాత్తు. స్కంధపట్టిక *skandha-pattika*. n. The lintel of a door, గోడపట్టిక. స్కంధావారము *skandha-varamu*. n. A camp, a halting place. దండదిగినవోలు, తిరుము. An army, దండ. "స్కంధావారముదరియంశోచ్చి." M. V. i. 100.

స్కన్నము *skannamu*. [Skt.] adj. Fallen,

fallen down or from; trickling out or down. ముక్కము, గరిరము, శోరము.

స్థ skha

స్థలము *skhalanamu*. [Skt.] n. Stumbling,

slipping, tripping, dripping, trickling. ముక్క, తొక్కుచుదడవ, శోరము. రేతస్సంజము

emission of semen. "పదస్థలిమంబున" by a slip of the foot. Mandhata. iii. 161. స్థలింతు skhalintu. v. n. To slip, తోరు. To stumble, తొలుపడు. స్థలితము skhalitam. adj. Slipped, fallen, gone, shaken. Stuttering. చుక్కమైన. తోరు, తొలుపడిన. "మదస్థలితాత్మకా" తట్టుకొనియో." KP. vi. 16. అస్థలితప్రవాచా one who has no connection with women. స్థలితము skhalitam. n. An error, omission, trip, slip. కప్ప, పాపాలు, తొలుపాలు, తోరుదము. స్థలితము skhalitam. n. An error, omission. కప్ప, పాపాలు.

స్థానము

స్థానము or స్థానము sthanam. [Eog. 'stamp'.] n. A stamp. ముద్రాంతుకాశము a stamped paper.

స్తంభము

స్తంభము stambham. [Skt.] n. A clump of grass. A sheaf of corn. కృపావిమర్శము. చుట్ట, స్తంభము stambham. n. An elephant. పంచ. Parij. iv. 44.

స్తంభము stambham. [Skt.] n. A pillar, a post, a stalk, stem, trunk, Youmu. Stupidity, stupefaction. Stoppage or suppression of any sense or power caused by magical incantations or drugs, &c. తీరకండు, మ్రాగుపాలు. నిలువడము. అరటిస్తంభము the stem of a plantain tree. స్తంభము stambham. n. Stopping, obstruction, hindrance. నిలువడము, అటకవడము. అగ్నిస్తంభము restraining the power of fire by magical means. జలస్తంభము continuing a long while under water without inconvenience. పాయస్తంభము raising the body in the air and maintain-

ing it in such a position without support. భూతస్తంభము the laying of ghosts, &c. మృగస్తంభము restraining wild beasts. అగ్నిస్తంభము preventing a sword from doing injury. నిరస్తంభము stoppage, preventing a man from moving. స్తంభింతు stambhantu. v. n. To stop, to become motionless, stupefied or insensible. నిలిచిపోవు, మ్రాగుపడు. ఈ నుటవిని స్తంభింతు లొకచోడు on hearing this he stood stock-still. స్తంభింతు or స్తంభింతుడేము stambhantu. v. a. To strike dead, deprive of the power of moving, make motionless. కడకురా నిలిచేట్లులేము, మ్రాగుచేయు.

స్తనము stanam [Skt.] n. A woman's breast. కురుము, కెక్కు. పాడు ప్రవేశ్యురీతి చేయుచున్నాడు he makes a minute examination; literally, he will even search for a bone in a breast. స్తనంధ్యము stana-dhyanu. n. A suckling, an infant at the breast. కెక్కుకుడిచుకొట్టి. కేంద్ర పాడు. స్తనము stanyam. n. Milk. పాలు, తేనెపాలు. ప్రసవ పాడు drinking mother's milk.

స్తంభము stambham. [Skt.] n. A cloud. కుటుము. A. iv. 123. స్తంభము stambham. n. Thunder. కుటుము, అరుము, నిర్రము.

స్తంభము stambham. [Skt.] n. A cluster of blossoms, a bunch of flowers, a nosegay or bouquet, నుచ్చుము, తూగి.

స్తంభము stambham. [Skt.] adj. Firm, stiff, motionless, immovable, paralyzed, stupefied, stupid, dull. కట్టెనాకట్టె, నిక్కరారుకొమ్మ. స్తంభము stambham. n. (lit. stiff haired) A hog. నిర్ర. స్తంభము stambham. n. A blockhead. అరుము, పాడు నుటవిని స్తంభమునాడు on hearing that he stood as if thunderstruck.

స్తంభము stambham. [Skt.] n. Prairie. స్తంభము.

300 studi

1572

1. 21

ప్రమీరము *shamasham*, [Shā.] adj. Slow, soft, gentle, dull. మందమైన, తీవ్రమిది. అది ఒకటి. ప్రమీరముగావున్నది *he is a little better*. ఇప్పుడు ఇంక ప్రమీరముగావున్నది *at present the sale is dull*, మందముగావున్నది.

మ స్తు

స్తుతి *stuti*. [Skt.] n. Praise, applause. **స్తుత**
క్రమ *stutikram* or *stutiyam* *stutikram*.
 v. a. To praise, applaud. **స్తుత్రమయము**,
పాఠము *stutipathakamu*.
 n. A eulogist, a flatterer. **స్తుత**
ము *stutamu*. adj. Praised. **పాఠదర్శి**.
స్తుత్యము *stutyamu*. adj. Laudable,
 praiseworthy. **పాఠదర్శన** *stutyam*.

ក្នុង ឆ្នាំ

మృతము *Mr̥tam*. [Skt. *m̥*. A mound of earth. దిప్ప.

29 ste

స్వేము *stenuadu*. [Tkt.] n. A thief, robber.
 దొంగ. స్వేమున *stiyoma*, n. Theft, robbery. చార్జము. స్వేము *stiyi*. u. A thief.
 చోరుడు, దొంగ. స్వేము *stiyu* a stealer of gold, that is, a goldsmith (in allusion to his work). స్వేప్రము *staiyamu* n. Theft.
 దొంగత్వము.

stō

చిన్నము చిన్నము. [Skt.] adj. Little, small, diminutive. అల్పమున, కుదర్చమున.

ప్రశంస. applaus. పం. ప్రశంస n. Praise.
 ప్రశంస. పం. ప్రశంస n. Praise.

7. a. To praise, applaud. పురించు, పొగడ్త, స్తోత్రము చేయు.

ప్రేరేపణా *stobhānam*. [Skt.] n. False or
deceptive encouragement, deceptive pro-
mises. తప్పు ప్రేరేపణ, మోసానికి, మోస
మార్పిడి.

స్థానము *sthānam*. [Skt.] n. A mass, heap, quantity, assemblage, multitude, crowd, body, troop, company, crew, gang, club, pack, host, army. పరమహంస, శంఖ, చంద్ర. Praise, స్తోత్రము. A sacrifice, యజ్ఞము. ధూపస్తోత్రము a volume of smoke. నామ స్తోత్రపంథిగవచ్చివారు they came in crowd with their followers.

2. stri

స్త్రీ *strī.* [Sk.] n. A woman. ఆకరం. adj. Female, feminine. స్త్రీలింగము the feminine gender. స్త్రీలాలకు one who is enamoured by women. స్త్రీబద్ధి a weak, fickle or effeminate mind. స్త్రీదానము pin-money, the gift bestowed by parents on their daughter after her marriage. స్త్రీదాని wife's property or private purse. స్త్రీభూషణము *strībhoṣhaṇam.* n. The dawn. స్త్రీ పుష్పము. స్త్రీత్వము *strītvamu.* n. Womanhood, feminineness. ఆకరము. "కర్మమును క్షయము స్త్రీత్వమునకు వచ్చెడి విధము." M. XIII. v. 131. స్త్రీరత్నము *strīratnamu.* n. An excellent woman. Also, a kind of plant. స్త్రీవిద్య *strīvidya.* n. The education of woman. స్త్రీలము *strīlamu.*

adj. Female, feminine. *εὐθημερία*
 Eccl. n. Womanhood. *ἡ εὐθημερία*
 The nature of woman, *ἡ εὐθημερία*. M. I.
 viii. 163.

స్థ stha

స్థ stha. [Skt.] adj. Staying, abiding, being, situated. ఉండే.

స్థండిలము sthandilamu. [Skt.] n. A level square piece of ground, prepared for a sacrifice. అన్నిస్థాపనార్థము చతురస్రముగా చానచేయుచున్న చోటము, అరిచివస్థము.

స్థాగనము sthaganamu. [Skt.] n. A covering, concealment. కప్పడము, అచ్చాదనము. స్థాగితము sthagitam. adj. Covered, hidden, concealed. కప్పబడిన. "ప్రకాశమును ముగ్ధులకు స్థాగితమునది." Siva. pael. 55.

స్థాపతి sthapani. [Skt.] n. An architect, a master carpenter or builder. రథకారుడు. An excellent person, శ్రేష్ఠుడు.

స్థలము, స్థలము or స్థలి sthalamu. [Skt.] n. A place, spot, locality, region, district, స్థానము, ప్రదేశము, స్థలము. Room, space. యస్థలము a foreign or strange place. యస్థలపు వాడు a person from another place. స్థలపు చాణము sthalo-purāṇamu. n. A legend associated with a particular place, పుణ్యక్షేత్రమునా కథము. స్థలమాణికత్వము sthala-māṇikṭvam. n. The influence of a place. క్షేత్రప్రభావము.

స్థవరము sthavaramu. [Skt.] adj. Old, aged. ముగ్ధుని. ఏండ్లుచెల్లిన స్థవరుడు sthavaruḍu. n. An old man, ముగ్ధునివాడు.

స్థవిష్ఠము stha-vishṭhamu. [Skt.] adj. Very big or fat. మక్కిలి స్థావరమైన.

స్థవిరుదు sthaviṛuḍu. [Skt.] adj. Solid, compact. Very stout; great, respectable. మక్కిలి స్థావరమైన, గొప్ప, గొడ్డ.

స్థ stha

స్థానము sthānamu. [Skt.] n. A name of Siva. శవుడు. T. ii. 18. స్థానపు sthānapu. n. A name of Siva. The trunk of a tree; a pollard; a stake. శవుడు, కాకాకాకపుచ్చుడు, నాడు. A nail, నేకు.

స్థాత sthāta. [Skt.] n. One who is or resides. ఉండువాడు, నివాసి.

స్థానము sthānamu. [Skt.] n. A place, situation, spot, site, ground, space, a home, abode, position, post, dignity, స్థలము, ప్రదేశము, స్థలము, ఉండుస్థలము. ఉత్తమము three shrines; those are చాణరాజము, భీమేశ్వరము, శ్రీశైలము. "ధర్మేశ్వరుని తీర్థమును చూచుచు వెలసిన ఉత్తమములకు శ్రీ." G. vi. 134. అందున నాకు తీర్థస్థానమునకున్నాడు he is in the place of my father. ఏకస్థానము the unit's place, any number under ten. దశస్థానము the ten's place. శతస్థానము the hundred's place. స్థానికము sthānikamu. adj. Local, belonging to a place. స్థలములందు మైన. స్థానికుడు sthānikuḍu. n. A warden, a headle. నడిమరువాడు, నడిచారువకైవాడు. స్థానికులు the servants in a temple. నడిచారువము. "స్థానికపురుషులు వెలుర నవైక్యమును నేనించి." A. iv. 59.

"తనకు ప్రాతంబలము శాస్త్రానికుడొనంగివచ్చును." A. ii. 109. స్థానికుడు sthānikuḍu. n. A city, a town, నట్టణము.

స్థాపితము sthāpita. [Skt.] v. a. To set up, erect, found, నిలుపు. To establish, confirm, ప్రకృతిచేయు. ఏర్పరచు. నిర్ధారించు. స్థాపితము sthāpita. adj. Set up, erected. నిలుపుచున్న. Fixed, settled, founded, established. ప్రకృతిచేయిన, స్థిరము చేయుచు, ఏర్పరచుచున్న, నాగుచున్న, నిర్ధారించు.

స్థాన sthāna

1374

స్థాన sthāna

లేయబడి. స్థాపన or స్థాపనము *sthāpana*. n. Fixing, erecting, placing, establishing, founding, setting up. స్థాపించుట, ప్రార్థన లేయబడు, నిలబడదు, ఏర్పరచడము, వాటడము భూస్థానము burial.

స్థానము *sthānam*. [Skt.] n. Bodily strength or vigor, శరీరబలము.

స్థాన *sthāni*. [Skt.] n. That which exists. ఉండునది. adj. Existing, ఉన్న. Steady, firm, unchangeable, permanent, lasting. నిలకడైన, స్థిరమైన, నిరంతరమైన. స్థానముగానుండే ఉద్యోగము a permanent employment. అంతా ప్రాప్త స్థానముగాను as long as sun and moon endure. స్థానభావము *sthānabhāva*. n. The characteristics of the amorous passion. స్థానముకుడు *sthānakudū*. n. The overseer of a village. ఏక గ్రామపాలకారి.

స్థాన *sthāni*. [Skt.] n. Any small pot. కుంభము. కుండ. A cooking pot, ఎలమండ. A small drinking vessel, నీళ్లుతాగే చిన్నపాత్ర. స్థాన భూతవాదము judging of the whole by a part; for the whole pot is boiled if a spoonful is. మండెడు అన్నమునకు ఒక మెరుకను చుట్టిరూతుల అను వ్యాసము.

స్థావరము *sthāvaramu*. [Skt.] adj. Fixed, stationary, firm, stable, immovable. స్థానముగానుండే, ఉన్నచోటనుండే అనంతరం కింది, స్థిరమైన. అనలమైన. n. Immovable property such as land, houses, &c. a fixed place of abode. తోట, గొడ్డె యిల్లు వాకిలి మొదలైన కిందిచోట్లు. స్థావర భూమియుగానుండే పాత్రల property which is partly immovable and partly movable. స్థావరముగా *sthāvara-ga*. adv. Permanently. శాశ్వతముగా. నిలకడగా. వాకిలిపై స్థానముగాను వ్యాసము they have settled there permanently. స్థానము లేర్పరచుకొనుట to have fixed abodes.

స్థానము *sthānakamu*. [Skt.] n. Perfuming, smearing the body with sandal or fragrant unguents. కంఠాదులమైపుర, ముకుము మొదలైనవానిపుర.

స్థానము *sthānamu*. [Skt.] adj. Firm, stable, permanent. నిలకడైన, స్థిరమైన, ఎదురు కాలము ఉండునట్టి.

స్థి sthī

స్థిరము *sthīramu*. [Skt.] adj. Standing, staying, being, situated. ఉన్న, నిలచున్న స్థితి *sthīti* n. State, condition. Existence. Property, estate. ఉనికి, జీవ, అవస్థ, ఆస్తి. సృష్టి స్థితి సంహారములు creation, existence and destruction. భూస్థితి landed property. స్థితిమంతుడు. *sthīti-māntudu*. n. A man of property, a well-to-do man, అస్తిమంతుడు, ధనవంతుడు.

స్థిర *sthīra*. [Skt.] n. The earth. భూమి. స్థిరము *sthīramu*. adj. Fixed, firm, stable, steady, steadfast, immovable, permanent, lasting, enduring, కదలని, నిలకడైన, స్థావరమైన, నిశ్చలమైన, నిర్లయమైన. స్థిరత or స్థిరత్వము *sthīrata*. n. Permanency, durability, firmness, steadiness. స్థిరత్వము.

మరస్థిరత steadiness of mind. స్థిరపరము *sthīra-parisu*. v.s. To confirm, ratify. యాధిరము. స్థిరవారము *sthīra-varamu*. n. Saturday. శనివారము, మండవారము. స్థిర స్థితి immovable property.

స్థూ sthū

స్థూ *sthū*. [Skt.] n. A post, a pillar. An anvil. An iron image. స్తంభము. వాకిలి. ఇనుపప్రతిమ.

స్థూ *sthū*. [Skt.] n. A pack horse. బయ్య బాము నక్క.

స్థూల sthūla

1375

స్నిగ్ధ snigdha

స్థూలము sthūlamu. [Skt.] adj. Large, bulky, thick, fat, corpulent. Corporeal, as opposed to spiritual. బృహత్తేజ, బాహుదేవ.

స్థూలదేహీ a corpulent man. స్థూలనాసికము a large nosed animal. "స్థూలముకముగర్భము ముక్త్యంబుకాపును." Vāma. 593. స్థూలాంత్రము a large intestine.

స్థే sthē

స్థేయము sthēyamu. [Skt.] n. Bodily strength. శరీరబలము.

స్థేయము sthēyudu. [Skt.] n. A very steady person. విక్కిలి స్థేయము.

స్థై sthai

స్థైర్యము sthāiryamu. [Skt. from స్థిరము.] n. Steadiness, steadfastness, stability, firmness. స్థైర్యము, ధీరత, దృఢత్వము.

స్థా sthau

స్థానేయము sthāneyamu. [Skt.] n. A sort of perfume, కందీరము.

స్థూల్యము sthūlyamu. [Skt. from స్థూలము.] n. Bulk, largeness, greatness, fatness, corpulence, thickness. స్థూలభావము, బృహత్తేజ బాహు

స్న snā

స్నానము snānamu. [Skt.] n. Bathing, washing, ceremonial ablutions. స్నానము.

స్నానపాత్ర, a vessel used in worship.

స్నాన snāna. [Skt.] n. A very fine artery or vein. సున్న పురము.

స్నా snā

స్నాతకుడు snātakudu. [Skt.] n. A Brahmin who is a householder, duly initiated after completing his studies. వివాహ క్షమగా స్నాతక వ్రతము చేయువాడు, స్నానము చేయువాడు. సమాప్తము చేసి గృహస్థు అయినవాడు. If at the end of this period, he has not acquired a knowledge of the Vedas, he is called వ్రతస్నాతకుడు. If he has acquired this knowledge before the end of the period, he is called వివాహస్నాతకుడు. If he finishes his studies with the expiration of the period, he is termed ఉధాతస్నాతకుడు. స్నాతకుడు snātakudu. n. One who has bathed, స్నానము చేసినవాడు, నిర్భూసుడు స్నానము చేసినవాడు. "సున్నాకులై." M. XIII. ii 102. స్నానము snānamu. n. Bathing, ablution, a bath. ముగ్ధము. కంఠ స్నానము bathing all but the head. శరీరస్నానము bathing the whole body. కటిస్నానము bathing up to the middle. స్నానస్థలము a bathing place. ప్రాతస్నానము a morning bath. అభ్యంగ స్నానము bathing after having anointed the head with oil. స్నాన మైనకుమార after bathing. కృతస్నానమై having bathed, క్రితస్నానము Christian baptism.

స్నాయువు snāyavu. [Skt.] n. A tendon, a muscle, described as a tubular vessel attached to the bones at either end, and conveying vital air. సంబంధముగలవస్తువు, స్నాయువు. స్నాయుబంధము a ligament. స్నాయుచక్రములు muscle rings.

స్ని sni

స్నిగ్ధము snigdhamu. [Skt.] adj. Smooth, soft, మృదు. Thick. సౌమ్య, సన్నిహిత. Amiable, affectionate, kind, స్నిహితుడు.

స్పృశ స్పృశ

స్పృశ స్పృశ. [Skt.] n. A daughter-in-law.
సోదరి.

స్నేహ స్నేహ

స్నేహము snehamu. [Skt.] n. Love, affection, fondness, friendship. ప్రేమ, ప్రేమ.
Oil, unguent, తైలము, కేయనము. ప్రాప్త స్నేహము intimate friendship. స్నేహించు or స్నేహము చేయు snēhantā. v. a. To cultivate or court another's friendship. చిహ్నము చేయు. స్నేహితుడు snēhitudu. n. A friend. నేర్పకారు. స్నేహితురాలు snēhitu-r-ālu. n. A female friend, నేర్పకరాలు. స్నేహాశ్రితగ్రంథులు sebaceous glands.

స్పా

స్పందము spandamu. [Skt.] n. Motion, a slight movement, shaking, vibrating, fluttering, quivering, agitation. యంత్రకంపము, చలనము, కదలడము, మోకడము. స్పందించు spanditamu. adj. Agitated, moved, shaken. కదిలితమై, కదలింపబడిన.

స్పర్ధ spardha [Skt.] n. Emulation, jealousy, envy, vying, competition, rivalry. పోటీ, బ్రాహ్మణులవాదము, సంఘర్షణ. పరస్పరస్పర్ధలు mutual emulations. స్పర్ధాభివృ spardha-laru. n. A competitor, a rival. పర్ధి కలవాడు. స్పర్ధి spardhi. adj. Envious, emulous. పోరాడి, వాదించే.

స్పృశ or స్పృశము sprisa. [Skt.] n. Touch, contact. తాగడము, తాగడము. స్పృశము contact with blood, సంస్పృశము the usual phrase for making water: because water must afterwards be touched in purification. స్పృశకము sprisakamu. n. Touching, coming into contact with. తాగించు, తాగు

చేయు. A gift, donation, దానము. "చరణస్పృశ సంబంధే" M. XIII. iii. 335. స్పృశనాదులు sensory nerves. స్పృశకుడు sprisakudu. n. The god of the air or wind. వాయువు. స్పృశవధి or స్పృశమణి sprisav-dhi. n. The philosopher's stone, the touch of which changes other metals into gold. తాగినానే యిందు మందలైనవారిని బంగారుచేయుమనిపించును, పరిమళమిది. స్పృశించు sprisintu. v. a. To touch, to feel. స్పృశించు. తాగు, తాగించు. స్పృశేంద్రియము sprisendriyamu. n. The sense of touch.

స్పష్టము spashṭamu. [Skt.] adj. Clear, plain, distinct, apparent. విశదమైన. ఇది స్పష్టమైన అబద్ధము this is an evident lie.

స్పృ

స్పృశు sprikku. [Skt.] n. Touching. స్పృశము. Connection, affinity. సంబంధము. స్పృశించు or సంస్పృశించు sprisintu. v. a. To touch, feel. తాగు. స్పృశ శక్తి మా sprisakamu. adj. What may be felt or touched. తాగినాడు, స్పృశించుచున్నాడు. స్పృశిస్తే sprishti. n. Touch, feeling, contact. తాగడము, తాగడము.

స్పృహ spriha. [Skt.] n. Wish, desire, hope. ఇచ్ఛ. ఆశ, కోరిక. విస్ఫూర్ణము void of desire. వాడు అందునుండి విస్ఫూర్ణులైయున్నాడు they have no hope of it. స్పృహ విరుద్ధము or స్పృహవ్యర్థము sprihanityamu. adj. Desirable, fit to be wished for, కోరికగల, ఆశించదగిన.

స్పృశ స్పృశ

స్పృశ స్పృశ. [Skt.] n. A snake's hood. పాద. A. 19 214. స్పృశి స్పృశి. n. A snake. తాను.

స్ఫటికము

1877

స్ఫూర్తి

స్ఫటికము sphatikamu. [Skt.] n. Crystal, quartz. తడితే తేలికము.

స్ఫూర్తి sphā

స్ఫూర్తి sphāyot. [Skt.] adj. Expanding. "స్ఫూర్తియగుచున్నది" A. ii. 16.

స్ఫూర్తి or స్ఫూర్తియు sphāyamu. [Skt.] adj. Grown large. భరించునైన, పెద్ద, అధికమైన. "త్రుణులస్ఫూర్తియగుచున్నది" Bm. iv. 23. "మహాస్ఫూర్తియగుచున్నది" Apr. iii. 42.

స్ఫి sphī

స్ఫి sphī. [Skt.] adj. Swollen, enlarged, spacious. Much, many. పెరిచిన, విరిచిన, అధికమైన. A. iv. 41. అగ్రభూమిపై స్ఫియించును." Vish. vii. 345.

స్ఫు sphu

స్ఫు sphu. [Skt.] n. Splitting, breaking.

స్ఫు sphu. [Skt.] adj. Blown, open, expanded. స్పష్టమైన. Clear, plain, manifest, విశిష్టమైన. ప్రాకృతము or స్ఫుట గ్రహము the true place of a planet.

స్ఫుర్తి sphurttu. [Skt.] n. Quivering, vibrating, tremulous motion, gleaming, sparkling, glittering, shining, blooming, expanding. స్పష్టమైన, అధికమైన, విశిష్టమైన, తేలికమైన, ప్రకాశమైన, విజృంభణము. An idea occurring to the mind. తోచును. "స్ఫుర్తియగుచున్నది" N. ix. 332. స్ఫుర్తి sphurati. adj. Gleaming.

gleaming, flashing, sparkling, shining. ప్రకాశమైన, తేలికమైన, విశిష్టమైన.

A. ii. 11. స్ఫుర్తియగుచున్నది. v. a. To quiver, tremble, shake, gleam, glitter. To occur or come into the mind.

తేలికమైన, విశిష్టమైన, ప్రకాశమైన, తోచును, విజృంభణము. అది జాతమగుచున్నది కాదు, లేక, అది జాతమగుచున్నది it does not occur to me.

స్ఫుర్తియగుచున్నది sphurttu. adj. Shaken, trembling. Exposed, outstretched. Shining, gleaming. విశిష్టమైన, విశిష్టమైన, విశిష్టమైన.

స్ఫుర్తియగుచున్నది sphurttu. adj. Shaken, trembling. Exposed, outstretched. Shining, gleaming. విశిష్టమైన, విశిష్టమైన, విశిష్టమైన.

స్ఫుర్తియగుచున్నది sphurttu. adj. Shaken, trembling. Exposed, outstretched. Shining, gleaming. విశిష్టమైన, విశిష్టమైన, విశిష్టమైన.

స్ఫుర్తియగుచున్నది sphurttu. adj. Shaken, trembling. Exposed, outstretched. Shining, gleaming. విశిష్టమైన, విశిష్టమైన, విశిష్టమైన.

స్ఫూ sphū

స్ఫూ sphū. [Skt.] adj. Thundering. "స్ఫూర్తియగుచున్నది" P. iv. 312.

స్ఫూర్తి sphurttu. [Skt.] n. Excitation, palpitation, vibration, tremulousness. Manifestation, Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming, sparkling, shining, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన.

స్ఫూర్తి sphurttu. [Skt.] n. Excitation, palpitation, vibration, tremulousness. Manifestation, Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming, sparkling, shining, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన.

స్ఫూర్తి sphurttu. [Skt.] n. Excitation, palpitation, vibration, tremulousness. Manifestation, Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming, sparkling, shining, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన.

స్ఫూర్తి sphurttu. [Skt.] n. Excitation, palpitation, vibration, tremulousness. Manifestation, Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming, sparkling, shining, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన.

స్ఫూర్తి sphurttu. [Skt.] n. Excitation, palpitation, vibration, tremulousness. Manifestation, Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming, sparkling, shining, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన, ప్రకాశమైన.

స్ఫోట sphōṭa

1878

స్వస్వ svāśva

స్ఫోట sphō

స్ఫోటము sphōṭamu. [Skt.] n. Breaking, bursting. చిట్టము, చిత్తము, భేదము, పుష్పలహరిము. A boil, a tumour. కురుపు. స్ఫోటకము sphōṭakamu. n. A boil, blain, pustule, blister. కురుపు, బొచ్చు. The small pox, ముగించుము.

స్మ sma

స్మయము smayaṃmu. [Skt.] n. Pride, arrogance, గర్వము. Wonder, అద్భుతము, ఆశ్చర్యము. "భక్తిభూత ప్రతిపక్షమనానాదు." M. IV. v. 20. స్మయమానము smayaṃmanu. adj. Smiling. చిరునవ్వులు.

స్మరణము smarāṇamu. [Skt.] n. Memory, recollection, remembering, thought. తలంపు, చింత, జ్ఞప్తి. స్మరించు or స్మరించు smarintu. v. 4. To think of, recollect. తలచు, ప్రకాశించు.

స్మరణుడు smarāṇuḍu. [Skt.] n. Manmatha, మత్తుగుడు, మరుడు. ప్రకాశకు an epithet of Siva, శక్తుడు.

స్మృ smṛ

స్మరకము smarakamu. [Skt.] adj. That reminds, that refreshes the memory. తలంపుచున్నట్టిదే. n. Consciousness, sense. ప్రసరి, తెలివి, బుద్ధిసాక్షినిము. ఆ నెప్పుడో నాకు ప్రాకమకల్పించి the blow made me unconscious. నాకు ప్రాకమ వచ్చినది నాకు నీతి I came to my senses or recovered my consciousness.

స్మార్తము smārtamu. [Skt. from స్మృతి.] adj. Agreeable to or based on the Smritis, legal, canonical, స్మృతికా స్మృతి నిర్ణయము.

స్మార్తలు smārtulu. n. The followers of the doctrines of Sankara Chari which inculcate the worship of both Vishnu and Siva, శంకరాచార్యులవారి మతమును అనుసరించినవారు.

స్మి smi

స్మితము or స్మితి smitamu. [Skt.] n. A smile. చిరునవ్వు. మందస్మితము a gentle smile. స్మితము adj. Smiling. Blown, opened, blooming. చిరునవ్వులు, వికసింపను.

స్మృ smṛi

స్మృతి smṛiti. [Skt.] n. Recollection, memory, remembrance, understanding. ప్రణ, తెలివి, తలంపు, బుద్ధి. The code of Hindu law; jurisprudence, a law book or code of laws, భద్రసంహిత, భద్రకావ్యము.

స్మే smē

స్మేరము smēramu. [Skt.] adj. Smiling, laughing, చిరునవ్వులు. Blown, opened. వికసింపను. "క్రియా-వేద-సంక్షిప్తము" M. XVI. 1. 2.

స్వ sya

స్వయంతువు svayantu. [Skt.] n. A car, a war chariot. రథము. A tree called Dalbergia onguensis. తిరిసవ్వకుడు, గోనము, అరకురకము. నెత్తిపెట్టు.

స్వయంతువు or స్వయంతువు svayantu. [Skt.] n. Oozing, trickling, dropping, flowing. ప్రవహించుట, కాలుట. స్వయంతి svayanti. adj. Oozing, trickling. ప్రవహించు, కాలు.

స్వయంతువు svayantu. [Skt.] n. Speed, velocity. వేగము, వేగము.

స్వన్న స్వన్నా

1379

స్వప్న స్వప్న

స్వన్నము *svanna*. [Skt.] adj. Flowing, dropping, trickling. హా. రా. ప్రది. -

స్వాస్య

స్వాస్యము or స్వాస్యము *svastya*. [Skt.] n. A wife's brother. భార్యతోడబుట్టినవాడు. స్వాస్యిక or స్వాస్యిక *svastika*. n. A wife's sister.

స్వస్య

స్వస్యము *svasya*. [Skt.] adj. Sewn, stitched. కట్టబడ్డ. "నాస్వస్యక హరిమృతం." A. v. 20.

స్వ

స్వక్ *svak*. [Skt.] n. A chaplet, wreath, garland. పూలండు.

స్వగ్న or స్వగ్న *svagna*. [Tel.] v. n. To go off, diminish, be abated; to pine, to become thin; to die. పన్న, క్షీణించు, చచ్చు, మరణించు. "అపన్నంబులగుటల బ్రహ్మపన్నులుగాని ప్రస్థానాదైవమృత్యువచ్చును." P. ii. 30.

స్వజము *svajama*. [Skt.] n. A chaplet, wreath, garland. పూలండు.

స్వప్నము, స్వప్నము or స్వప్నము *svapna*. [Skt.] n. Oozing, trickling, dripping. కావము. స్వప్నతి *svapnati*. n. A river, నది. A. iv. 189. R. v. 85. స్వప్నం or స్వప్నం *svapnau*. v. n. To ooze, trickle, flow. కాదు.

స్వప్త *svapta*. [Skt. from స్వప్ to create.] n. The Creator. A name of Brahma. ప్రభు.

స్వప్తము *svapta*. [Skt.] adj. Fallen down, dropped. పడిన. హా. రా. ప్రది. - స్వప్తమును her fallen robe B. N. 355.

స్వాస్య

స్వాస్యము *svastya*. [Skt.] adj. Oozing, trickling, flowing. కావము.

స్వాస్యము *svastya*. [Tel.] n. The pincers or nippers used by a goldsmith. కంపలవానికొరములు.

స్వాప్నము See స్వప్నము.

స్వాప్న Same as స్వప్న (q. v.)

స్వ

స్వక్ *svak*. [Tel.] v. n. To withdraw from. విరహించు. To be afraid of, భయపడు. To close (as a flower), ముగించు. To be folded, to be crumpled, as skin, మడిచు. To be diminished, తగ్గు. క్షీణించు. To be sorrowful, to grieve, దుఃఖించు, దిశించు. To faint, languish, మోసించు, సోక్కు, సోక్కు. To hesitate, సందేహించు. To fade, వాడు. To surround, encircle, చుట్టుకొను. n. Entanglement, a tangle. చిక్క. Sorrow, grief, దుఃఖము. కోపము. A fold of the skin on the stomach, కడుపుపొడిముడు. "చరితానంతరణరేణుకా" స్వక్. హా. Vasu. ii. 11. "చరితాదరణా" స్వక్. M. XII. v. 160. స్వక్ *svak*. v. n. To grieve, దుఃఖించు. స్వక్ *svak*. v. s. To make faint or fatigued, to fatigue, to weaken, సోక్కు, మోసించు. స్వక్ *svak*. n. A sort of fish. మర్రికేరము.

స్వక్ or స్వక్ *svak*. [Skt.] n. The ladle with which ghee is poured into a sacrificial fire. అభ్యగ్రహణకేస మందికె.

స్వప్నము *svapna*. [Skt.] adj. Flowed, dropped, oozed. కలిగిన. హా. రా. ప్రది. -

స్వప్న *svapna*. n. Flowing, dripping. కాదు.

ము. "జలక్రమితాదివాటికింకరుదును." A. iv. 137.

సమము *sravanmu*. [Skt.] n. A ladle used at sacrifices. అహ్నిహోత్రేన ముదగతే.

స్రో

స్రోతము *srōtasu*. [Skt.] n. A stream, current, the flow of a river. జలప్రవాహము.

స్రోతశీలము the rapidity of the current. M. XII. v. 559. **స్రోతస్వీ** *srōtasvī*. n. A river. నది, ఏరు.

స్వ

స్వ *sva*. [Skt.] adj. Own, self, individual.

అక్రియమైన. ఈ. స్వకాయకృత్వము bodily labour, individual exertions. స్వకపోకల్పము lit. invented in one's own head; original, not borrowed, as an idea, apocryphal, as a story made out of one's own head, అబద్ధమైన. తనిపాపి. స్వకార్యము one's own affair, one's own peculiar duty, ఈవని. స్వకార్యధూరితము a selfish man. స్వజము one's own family, dependents, relations, people, friends, బంధువులు, తరులము. స్వజనుడు a relation, a friend, బంధువు. స్వజి, స్వోక్తుడు, స్వేహితుడు స్వజాతి one's own class or nation, one's own kind, ఈతులము. స్వజాతిదై an enemy of one's kind. A rhyme says "స్వజాతిదైవత్యావ స్వ సప్యేహ అజన్మహి." స్వదత్తము self-bestowed, given by one's own hand, తనచేతనోపేయయ్యబడిన. "స్వదత్తాద్విహంభూతం." స్వజేమిడుడు a fellow countryman, a native, సహజోపవాదు. స్వధర్మము one's own particular duty, a natural or peculiar characteristic, a peculiarity. తాను చేయవలసిన కార్యము, స్వభావము. స్వప్రసాదము apostasy, abandonment of caste or faith, వాద ప్రతిపక్షము. స్వవిధి one's own desire, wish, or will. స్వచ్ఛందము or స్వ

చ్ఛత్రే voluntarily, of one's own accord. స్వహస్తగ్రహణ తానెదనెత్త. స్వక్త one's own power. ఈ సామర్థ్యము. నానీ స్వక్తగ్రహణ he has no power of his own, or in himself. స్వాధికారము one's own right or title, dominion, ఈ అధికారము, ఈ ప్రభుత్వము. స్వాధిగ్రహణ self importance, pride, arrogance, ఈ గొప్పతనము, గర్వము. స్వాధిగ్రహణము the second of the six regions of the human body, the upper part of the abdomen. చక్రవిశేషము. "మూలధార స్వాధిగ్రహణ మజీశూరక అనాపత విభుధ్వాశ్చియ సమస్తా రంబులకు చక్రంబులను." H. iii. 235. స్వానుభూతి individual enjoyment, personal experience. అభియోగభవము. స్వానుభవోగము one's own enjoyment, ఈ అనుభవము.

స్వంతము *svantamu*. [for Tel. సొంతము] adj. Own, private, belonging to one's self. స్వంతముమైన. వాని స్వంతముగా కొనుక్కొన్నాడు he bought it on his own account. స్వంతముగా *svantamu-gā* adv. Himself, in person. తానే అయిన స్వంతముగా వచ్చినాడు he came in person. స్వంతగడు or సొంతగడు *svant-gadu*. n. A proprietor or owner. యజమానుడు, వానండు.

స్వకము *svakamu*. [Skt.] adj. Proper, peculiar, own. స్వకయ్యమైన. ఈ. "స్వక చేపంబుతెలంబుగా." N. iv. 22.

స్వకీయము *svak-iyamu*. adj. Peculiar, own, private, of one's own. సొంతమైన, ఈ.

స్వచ్ఛందము *svach-chandamu*. [Skt.] adj. Spontaneous, voluntary, uncontrolled, self-willed, independent. స్వచ్ఛందముండే. తనచేతనముగానుండే. స్వచ్ఛందమైన, తనస్వచ్ఛందమై స్వచ్ఛందమండే. "స్వచ్ఛందసహజోపవాది లాభంబు." P. i. 106. స్వచ్ఛందవృత్తి *svach-chanda-vritti*. n. An independent life. Independence. స్వచ్ఛందుడు *svach-chandudu*. n. One who is independent, free, uncontrolled, or self-willed. స్వచ్ఛందము, తన చేతనయందు సహజముగా

to person. స్వయమగా ఆదేమంత్రము an automation or self-moving machine. స్వయంకృతము *svayam-kṛtam*. adj. Self-done, self-formed. ఈకథానే చేసుకొన్నా. స్వయంకృతార్థము harm brought upon oneself. స్వయంకృతపరాధము a sin committed voluntarily. స్వయంకృషి *svayam-kṛṣhi*. n. Personal effort, own labour, self-culture. కష్టప్రయత్నము, తానే పండిపాటు. స్వయంకృషితేత సంపాదించబడినాచ్చ property which is acquired by personal labour. అతని స్వయంకృషిని నుండు భూమి lands the cultivation of which he kept in his own hands. స్వయంపాకము *svayam-pāka*. n. Rice, &c. given to a guest for him to cook and eat. ఒకని పాకభూమికి దేవులప్పుడు ఇచ్చే పన్నుదీర్చుమునుండలైనది. స్వయంపాకిచ్చు to give rice, &c., to another to be cooked by himself and eaten. ఒక స్వయంపాకిచ్చు ఇచ్చెను to give rice, &c., to a man for one meal. Cooking, particularly if performed with one's own hand: cooking in general, తానేనుంచునడము, నంటి. నేటి స్వయంపాకి నుండి who has cooked to-day? who has given (you) this day's food? అంతానుంచులో స్వయంపాకిము చేస్తున్నాడు he keeps his thoughts to himself. స్వయంపాకి *svayam-pāki*. n. One who cooks for himself. ఈకథానే నంటిచేసికొనువాడు. స్వయంభూత *svayam-bhūta*. adj. Self-existent, self-formed, self-produced. ఈకథానేపుట్టిన, పుట్టి నది పుట్టిస్థానముగా ఉండే. స్వయంభూతిన a rough diamond. స్వయంభూతినము a natural image, a stone uncarved by man. n. The Self-existent One. The Creator, దేవుడు. స్వయంవరము *svayam-vara*. n. Choice of a husband by oneself; the public choice of a husband by a princess. తానే ముగ్గురి కోరుకొనెడిము. స్వయంవరోత్సవము a day appointed for the selection of a husband by a princess out of an assembly of them. స్వయంవరముచూపించు to proclaim

a Swayamvara. స్వయంవర్గ కృతము *svayam-kr̥tam*. adj. Self formed. స్వయంభూతిన. స్వయంభూతము a self formed image.

స్వరము *svaram*. [Skt.] n. A voice, sound, noise, note, tone, tune. A vowel. An accent. Air breathed through a nostril. కంఠస్వరి, రవము, స్వని, రావము. ఒకదాని సంశీకరము, అచ్చు, ఉదాత్తాదివేదస్వరము, వాచాపదము, ఒకముక్కనుంచూ విడువబడినగాలి. స్వరస్వరము the seven notes of the gamut. స్వరధంకము a fluttering of the voice. అపస్వరము a false note. స్వరముద్రము or స్వరముండలి a musical instrument composed of a number of reeds joined together and played on with the finger. "స్వరముండలములు కిట్టెలం." H. v. 412. స్వరకాండము a certain mode of fortune-telling, wherein the breath is emitted from one or the other nostril, and this is taken as the basis of a certain calculation. ముక్కుగారి నుట్టి ప్రక్కరెప్పకాండము. The breath that comes through the right nostril is called ముక్కుగారి and the breath that comes through the left nostril is called చుక్కరారి. స్వరచేత *svara-jēta*. n. The larynx.

స్వరాష్ట్రము or స్వరాశ్రయ *sva-āṣṭra*. [Skt.] n. An epithet of Brahma. ప్రభాము.

స్వరవత్ *svarava*. [Skt.] n. Indra's thunder-bolt. ఇత్యాయుధము. "మునుకొని స్వరవత్." A. iv. 141.

స్వరూపము *sva-rūpa*. [Skt.] n. The real nature of a thing, an image, one's own proper shape or body, the natural figure or form, the natural state, condition or purpose. Truth, a definition. స్వరూపము. రూపార్థము, విషయము, విశేషము ఆకారము. స్వరూపనాశము annihilation. పదిస్వరూపములు ten head of cattle. మట్టస్వరూపములు articles of pottery. కట్టస్వరూపములు కంచము

you who are the image of justice, you who are equity itself.

స్వర్గము *swar-goma*. [Skt.] n. The paradise of Indra, in which mortals receive the reward of their virtuous acts, దేవలోకము.

నా తండ్రి స్వర్గముకైవలవార after my father died.

స్వర్గది *swar-padi*. n. The Ganges of heaven. ఆకాశగంగ.

స్వర్గదేవ *swar-dēva*. n. A nymph of heaven. దేవతామందిరము.

స్వర్గైక్యములు *swar-aiḍyulu*. n. The physicians of Swarga. ఆస్వదీపితులు, దేవద్రవ్యములు.

స్వర్గము *swar-gama*. [Skt.] n. Gold. కంకణము, బంగారు, స్వర్ణరసస్థి alchemy. ఆకాశ స్వర్ణాభి

శేకము చేసినాడు he made the poet wallow in wealth. ఆ భవభూతమునకు స్వర్ణాభిశేకము చేయించినాడు he gilt the flagstaff of the temple. స్వర్ణకారుడు *swar-garadu*. n. A goldsmith. కంకణకారుడు.

స్వర్ణానుభవ or **స్వర్ణానుభవ** *swar-bhāvanu*. [Skt.] n. The personified ascending node. రాశిచక్ర.

స్వల్పము *swal-pamu*. [Skt.] adj. Very little, small, few, trifling, insignificant. కొంచెము, చుక్కలైన, చుక్కలైన అల్పమైన. స్వల్పదినములలో

in a few days. స్వల్పదూరము a little way off. స్వల్పకార్యము a trifling work or business. ఇది ఈ దేశములో స్వల్పముగాకన్పడు these are rarely met with in this country.

స్వస్తి *swasti*. [Skt.] A Skt. particle meaning Excellent; well done! may good attend you! may it be well with you! So be it; Amen. n. Welfare, శ్రేయము, భాగ్యము, ముంజుకము, శుభము. "స్వస్తి యగునా" పాల్. శ్లో. iii. "స్వస్తితేజమున వార్య" N. iv. 129. "స్వస్తిప్రభునారోధు" H. i. 47. స్వస్తివాదము a blessing or

benediction, any benedictory speech.

స్వస్తిచెప్పు to wish well. రాజువాస్తవస్తి

రాజువాస్తవస్తి అని యుండవలయు (a proverb meaning) Bless them both and keep neutral.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వస్తికము *swastikamu*. [Skt.] n. Any lucky or auspicious object. ముఖ్యదైవము.

స్వా SWA

స్వాంతము *swāntamu*. [Skt.] n. The mind, the faculty of thought and feeling. The heart. మనస్సు.

స్వాగతము *swāgataṁ*. [Skt. స్వా+అగతము.] n. Welcome, salutation, receiving. శ్రేయము, కుశలము, కుశలప్రశ్నము, ముఖముతోడి రాక.

"గర్హితమైనియింపజేసి స్వాగతంబుడిగెను." H. i. 86.

స్వాతంత్ర్యము *swā-tantrīyamu*. [Skt. from స్వతంత్రము.] n. Independence, freedom, liberty. స్వతంత్రభావము, స్వతంత్రుల, అధిపతి

ਸ੍ਵਾਤੀ

1384

ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ

మ, స్వేచ్ఛాధీనత, విప్రులపడి గానుండుదము. సత్రీ
స్వార్థులై నున్నది no woman is sui juris,
no woman can act independently.

స్వర్ణి *mal.* [Skt.] n. Arcturus, the fifteenth lunar asterism. స్వర్ణి ఈ రేఖితియ, పదిహేనవక్షయ. స్వర్ణిరా the fifteenth constellation in which the sun happens to be for thirteen days in the month of October or November. స్వర్ణి తప్పులు the oysters that gape, expecting drops of rain in Swati. మన రాకకొరకు స్వర్ణివిప్పువది మన రాకకొరకు మన్నాడు we look out with thirsty expectation for your arrival. స్వర్ణిరాక్షులు a kind of cranes or storks which emigrate in this month. స్వర్ణిరాక్షులు genial showers supposed to impregnate oysters with pearls. "స్వర్ణిరాక్షులుకొరకు." H. iii. 52. "స్వర్ణి రాక్షులుకొరకు." H. ii. 171.

స్వాదనము *svādanam*, [Ekṣ.] n. Drinking, eating. స్వాదము *svādām*, n. Taste; Tasting, సుదీపములు. స్వాదీనము *svādīnam*, adj. Drunk, as a liquid. స్వాదురేణ్యము, స్వాదు or స్వాదువు *svādu*, n. Sweetness, taste, flavour, fragrance. తీ, మాధుర్యము, సుమనము, adj. Sweet, agreeable. తిమిరి, పచ్చి పేర, రవ్వ పేర, అందము.

సాధ్యమున sa-adhya-mu. [Skt. సాధ్యము.] u. Charge, trust, subjection, possession, stop, power, control. నామ, అధికారము. వారికిని సాధ్యమున నున్నది they are under his control. నాని నీ సాధ్యమునకిది I gave it into your charge. నానినొక్క సానిసాధ్యమున నున్నది he cannot use his hand. నాని నాని సాధ్యనవలదు నానినొక్కది he got it into his possession. ప్రస్తుతము సాధ్యమున నున్నది money not available. ... present. ఆపని తన సాధ్యము చేసుకొన్నప్పుడు after he undertook the affair or took it into his own hands. సాధ్యమున sa-adhya-mu.

ku. n. A self-willed woman, one who rules her husband. **ఆధీనము** అధీనము అధీనము. **ఆధీనము** **sr-adhinadu**, n. A dependent, an obedient man, one who is subject to another, one who is subservient, docile, or tractable. **అధీనము**, **అధీనము**, **అధీనము** they are disobedient. **అధీనము** **అధీనము** **అధీనము** he sent his brother who was under his control. **అధీనము** **sr-adhinu-*adu***, n. A woman who is subject to, or submissive. **అధీనము**

సద్వ్యయము an-adhyayamu. (Skt. శ్లో+
అధ్యాయము, fn. Inaudible reading, mutter-
ing of prayers, study of the Vedas. వామ,
శేషాధ్యయము. The Vedas, వేదము. సద్వ
య్యాయు one who studies the Vedas, శేష
వాయుమువేదమువాడు.

స్వస్థము *svasthama*. [Skt.] another form of
స్వస్థము. Sound; noise. కర్కశ, కర్కశ.

స్వామ తే గును. (Skt.) n.
Wealth, property. వ్యయ. ప్రభువు. H.
iii. 20.

స్వప్న - *śvapna*, Skt. *ś*. Sleep. *ś*.
Yaqu. ii. 60.

స్వభావికము *svabhāvikaṃ*. [Skt. from
స్వభావము.] adj. Natural, innate, coherent,
peculiar: స్వభావముతో కలిగిన, సహజమైన ప్ర
కృతి లక్షమైన.

సాక్షాత్తు-తము sa-akshā-ttu-māhamu. (Skt.) n.
Favouritism, partiality, partiality. సాక్షాత్తు
మాత్రమే మార్గము he is guided solely by
favouritism.

ಪ್ರಭು: (Skt. from प्रभु.) n. A lord, master, sovereign, owner, proprietor, husband; spiritual guide or preceptor. "My lord, Sir." A Brahmin is usually thus addressed by a junior or by a Sudra. ಪ್ರಭು, ಪ್ರಭು, ಪ್ರಭು, ಪ್ರಭು, ಪ್ರಭು. *Behold! be attentive.* "A

స్వర svāra

1385

స్వీ svī

స్వామి a share holder, పాలనాడు. స్వామిని *svāmi-ia*, n. Mastership, lordship, ownership. ప్రభుత్వము, యాజమాన్యము. స్వామిత్వము. *svāmitvam*, n. Mastership, lordship, ownership, right, title. ప్రభుత్వము. స్వర్ణము, అభివృద్ధి, బాధ్యత. అతనిస్వామిత్వముపోయినది he has lost his ownership. స్వామిద్రోహము *svāmi-drōhamu*, n. Treason, treachery to a master, unfaithfulness to a superior. యాజమానికి చెందుచేయదు. స్వామిద్రోహి *svāmi-drōhi*, n. A traitor. యజమానికి చెప్పు చేయవాడు. స్వామిని *svāmini*, n. A mistress, a female owner, ఒడయరాలు. స్వామి భోగము *svāmi-bhōgamu*, n. The landlord's share of the produce of land cultivated by a tenant. పానుకొరిమరాకలానికి ఇచ్చేభాగము. స్వామినివాసు *svāmī-nivāsu*, n. His grace, his reverence, his holiness, a minister or father. కరుణ. స్వామ్యము *svāmyam*, n. Ownership, right, title. స్వామ్యత్వము, బాధ్యత.

స్వారస్యము *svā-rasyam*, [for Skt. శాశ్వతము.] adj. Pleasing, delicious, good, excellent. స్వారస్యము or సారస్యము *svā-rasyam*, n. Sweetness, juiciness, savouriness. Pathos, spirit, fire. రసము, స్వర. కూడు. ఏదో అక్కడికి వెళ్లినందుకల్ల స్వారస్యములేదు there is no advantage in your going there. "చరణాచరణం స్వారస్యమిదు." Deb. 141.

స్వారాజ్యము *svā-rājyam*, [Skt.] n. The celestial region, heaven, స్వర్గరాజ్యము, స్వర్గరాజ్యభవనము. స్వారాజ్యము *svā-rāja*, n. The king of heaven. స్వర్గరాజాధిపతి. A name of Indra. ఇంద్రుడు.

స్వారి *svāri*, [Tel.] n. A pleasure excursion. బాధ్యత, విహారము.

స్వార్జితము *svārjitam*, [Skt.] adj. Self-acquired, obtained or accumulated by one's own labour. తమపాదార్జితము, స్వక

తార్జితములే సంతాపించుట. n. Property that has been personally acquired, as distinguished from that which has been inherited. స్వంతపాదార్జితము.

స్వార్థము *svārtham*, [Skt.] n. Regard to one's self, self-interest, personal benefit. స్వప్రయోజనము, తనతేలు. స్వార్థకము *svārthakam*, n. The indicative mood in Grammar. స్వార్థవరుడు *svārthaparudh*, n. A selfish man, he who is devoted to his own interest. స్వప్రయోజనమునే ముఖ్యముగా విచారించేవాడు, స్వన. ఖమునే విచారించేవాడు.

స్వాస్థ్యము *svāsthyam*, [Skt.] n. Ease, happiness, comfort, relief, recovery, abundance of food and raiment. A share in a Brahmin village, a share. పెద్దది, అశోకము, స్థావరము. ఉదాహరణము a supply of water. అంతకు స్వాస్థ్యము లేదు he is uneasy in mind.

స్వాహా or స్వాహా *svāha*, [Skt.] interj. Hail! An exclamation used in making an oblation to the gods. n. The name of the wife of the god of fire, a goddess presiding over burnt offerings, కుంభకు వాటిమధ్యకు అంతుకాడేమియును వెచ్చించుట, అన్ని భార్య. "స్వాహాకామయే." Bwa. III. 67.

స్వీ svī

స్వీన్న *svīna*, [Skt.] adj. Sweating, perspiring. చెమర్చు. త్రుంచు.

స్వీ svī

స్వీకరించు *svī-karitam*, [Skt.] v. a. To adopt, embrace, acknowledge, receive. అంగీకరించు, గ్రహించు, ధృవ్యము. స్వీకారము *svī-kāram*, n. Adopting, appropriating. Acknowledgment, assent, consent. Entering or embracing a new condition

స్వేదము svēda

1886

హంసు haṅgu

of life, అశ్రమము, as becoming a married man after being a bachelor. అంగీకరించడము, అంగీకారము, స్వీకరించడము, గ్రహించడము, దత్త. "ప్రతిపాదనమున స్వీకారము గ్రహింపఁబడును." P. i. 716. అది తుల్యస్వీకారము చేసికొన్న రహస్య after she has adopted a son. అతని ప్రవాచస్వీకారముచేసి కొన్నాడె he embraced a monkish life. స్వీకృతము *svī-kṛta* mu. adj. Admitted, acknowledged, confessed, promised, accepted, adopted. అంగీకరింపబడ్డ, ప్రతిగృహించిన, పెంచుకొన్న. స్వీకృతపుత్రుడు an adopted son. స్వీకృతి *svī-kṛti*, n. Adoption, acknowledgment, అంగీకరించడము, స్వీకరించడము, గ్రహించడము.

స్వీయము *svīya* mu. [Skt.] adj. Own, one's own, relating or belonging to one's self. అప్రేమ. అభ్యసంబధమైన, ఈ. స్వీయ *svīya*, n. A virtuous woman, a wife who is entirely devoted to her husband. పతివ్రతామూర్తి అయినా గనుక పాతాళిక, పతి ప్రేమ, ఈ.

స్వే *svē*

స్వేచ్ఛ *svēchha*. [Skt.] n. One's own will or pleasure, liberty, free will, self-will, స్వరంజిత, అభేద్య, అభేద్య, తనమును. స్వేచ్ఛగా *svēchha-ga*. adv. Voluntarily, freely, willingly. అభేద్యగా, తనమున, తనమునబద్ధముగా. స్వేచ్ఛావహుడు *svēchha-vahū*. n. He who is uncontrolled, independent or self-willed, స్వరంజుడు, అభేద్యుడు, అభేద్యుడు, అభేద్యుడు.

స్వేదక *svēda*. [Skt.] n. An iron plate used as a frying pan. ఇను.

స్వేదము *svēda*. [Skt.] n. Sweat, perspiration, warmth, heat. పుష్పము, చెమట, అభ్యుదయము. "పెళ్ళిపై స్వేదము గలదు."

N. ix. 365. స్వేదజములు *svēda-jamulu*. n. Worms, insects, maggots, mosquitos, &c., which are supposed to be engendered by heat and damp. చెమట కొడులు, అక్క, చెమటపుట్టి పురుగులు, చీమలు చెబులెవని. స్వేదనాళము a sweat duct. స్వేద రంధ్రములు pores of the skin. స్వేదోతకము *svēda-takamu*. n. Perspiration, చెమట.

స్వై *svai*

స్వైరము *svairamu*. [Skt.] adj. Self-willed, pertinacious, obstinate. యశస్వమైన, స్వరంజమైన, మార్గమైన. "మారుడు స్వైరమహిమ." Abhya. iii. 16 "స్వైరంజితమితి." N. i. 7. స్వైర *svairi*. n. An independent man, స్వరంజుడు. స్వైరణి *svairini*. n. An unchaste wife, an adulteress, a wanton woman, హంసుల, స్వభిచారిణి, చంకులాడి.

హ *ha*

హ *ha*. The letter H.

హంకరించు *han-karintu*. [from Skt. అహంకరించు.] v. n. To be proud, అహంకరించు. హంకారము *han-kāramu*. (from అహంకారము.) n. Haughtiness, arrogance, self-conceit, అహంకారము, గర్వము. "హంకారము పెరకములపై పుట్టి యా హంకారములైనవలెను." చంద్రా. ii.

హంగము *hangamu*. [H.] adj. Temporary, తాత్కాలికమైన, హంగుమిట్టెంటి a temporary establishment.

హంసు or అంసు *haṅgu*. [Tel.] n. Con-
valescence, agreeableness. ఒక, చంకు.

నిజమునకును అనుగుణం so as to be convenient to get down.

“వేగుమనకున బాపకావచ్చు,
హంసవచ్చులేక బంగమగును,
భవియులేకైన బాపడుకాకాదు.”

Vema. 263.

“కల్పహంసునిదిచిగుర్రకునొలవరా.”

ib. 1924.

హంగుపరడు *hangu-parattu*. v. a. To make convenient. అనుకూలపరుచు. **హంగిన** *hang-inga*. adj. Convenient, agreeable. ఏలైన.

హంజీ *hanjika*. [Skt.] n. A certain medicinal root. బ్రహ్మహంజీక, చిలక.

హంబ, హంబా or **హంబి** *hambā*. [H.] n. A large wide mouthed vessel.

హంత *hanta*. [Skt. from హన్ to kill.] n. A murderer, a slayer, a murderess. హాతుకుడు, హాతుకురాలు. “ధృతినింతహంతంకమిహిహం” P. i. 286. **హంతరక్షమా** *hanta-rakṣama*. n. Cruelty, ferocity. హంతరక్షము, హాతురక్షము. “హంతరక్షమున మెంక మోలు మంతరేక పాడిదియూడితినిక నీపాదురాలు.” Abhimān, Padya. i. 154. **హంతర్యుత** *hantarya*. n. The being a murderer, హననీలత. “త్రణ హంత్యుర్యుతేభః.” A. v. 149.

హంతకారము or **హంతకారము** *hanta-kāramu*. [Skt.] n. Food to be given to a guest. అహ్వానకునికి పెట్టవలసిన అన్నము. “అన్నకార్యమునీర్చి యవంతరంబు హంతకారము నిష్కరేయంకమలము, హంతకారంబొనర్చు బ్రహ్మదురైవ త్రివిధమఖ్యులంబు ప్రబంబదరుగున్.” Kasi Khand. v. 275.

హంసీరడు *ham-viradu*. [Skt.] n. A hero, champion, warrior. శ్రీతియుడు, హాతుడు. “సమరహంసీరడు.” T. v. 116.

హంస or **హంసము** *hanasa*. [Skt.] n. A swan. A certain fabulous bird supposed to be a swan. Also, a water-lily, probably the Ruddy Shieldrake. శ్వేతగురుత్తువు. నీట్లనిడిచి పాలుప్రాగ్గ వడి. “రాజహంసముగాని రాజహంసలుకారు.” Vasu. pref. 62. The name of one of the vital airs. హంసాయువు, ఉచ్ఛ్వాసనిర్వాసనహంసమైవ హంసాయువు. The Divine Spirit, యమాత్మ. హంసగుణము a decent and modest gait. హంసగును, హంసగామిని or హంసయైన a woman who walks elegantly. adj. (In composition), Best, excellent. శ్రేష్ఠము. రాజహంస a noble prince. **హంసకము** *hanasakamu*. n. An ornament for the feet. పాదకటకము, కాలికడియము, కాలింక. హంసశూరికారలము a swan's down-bed or couch, a bed stuffed with the wool of the shrub, *Asclepias gigantea* (శల్లికు) or of the silk cotton tree (కల్లరి or బూరుగు.) హంసలక్ష్మణులయపు, శేక, బూరుగుహంసీరయపు. **హంసపాదము** *hanasa-padamu*. n. A star, caret or asterisk. ఇక్కడ తల్పిపోయినది అంతల ప్రాచీయమున దేవదాసికి గురుకు. **హంసపాచి** or **హంసపాచిపెట్టు** *hanasa-pāchi*. n. A creeping plant, *Cissus pedata* or *Coldenia procumbens*. గోధూమి, కుచినా, చెప్పకట్టుపెట్టు. **హంసయంత్రము** *hanasa-yantaramu*. n. A hinge. మలు. కీలు. “కళాటహంసయంత్రేణ యథాసంబంధవైరే, తత్కాలసమరే స్వస్థాంతోద్ధ్యాయానంతరైః.” Sanskrit translation of Proverbs XXVI. 13. **హంసవళి** *hanasa-vali*. n. A kind of cloth. వస్త్రునిశేషము. BD. iii. 105. **హంసవాహుకుడు** *hanasa-vahukudu*. n. An epithet of Brahma, because he rides upon a swan. బ్రహ్మ. **హంసీ** or **హంసీక** *hanasi*. n. A female swan. అనుహంస. **హంసముడు** *hanasumu*. n. The sun, హంసముడు. A spiritual preceptor, గురువు. A liberal o

உயர்நீதிமன்றம்

1384

క-3 **hata**

moderate prince, one who is not covetous
nor ambitious. లోభకుఁడును లేని వ్యక్తుడు.

పొలసొయి హింజిర్యి. (H.) n. A neighbour.
పొలసొయి గ్రామము a neighbouring village.

క-లి క్క *kali-kattu*. [H.] n. An account, a statement, a representation of occurrences or affairs. *మౌఖికము*.

𪛗𪛗𪛗 *hakkasu*. [H.] n. Spite, hatred.
 𪛗𪛗𪛗

హక్కు *hakku*. [H.] n. A lawful right or title. హక్కుదార్, హక్కుదారుడు *hakku-daradu*. n. A rightful owner; an heir, హక్కుదారు, హక్కుదారా *hakku-daradu*. n. A claim. హక్కు, హక్కు *hakku-hakku*. n. A co-partner.

కాశోరము, కాశోర, కాశోరు or కాశో
రము *kaśāstram*, [H.] n. Presence.
అశ్వాసము. A royal hall or chamber of
audience. A place where persons of dis-
tinction sit. అశ్వాసమునందును. రాచుడ, కొలు
కొనుటయు, ౨౧౦౭ విచారాది. "నిచ్చితిలంఘి
యింజున అశ్వాసమునందుకొనువాగముచేరె." ౩. iii. 191.

నాశ్ట్ర or నాశ్ట్ర *hadzda*. [Tel.] n. A foot.
 తాతమ. "ఏమనూ నాశ్ట్రో నాశ్ట్ర పక్ష్యంనా నాశ్ట్రం
 నాశ్ట్రంనా." M. XII. ii. 280.

ബാറ്റർ baṭṭar. [Skt.] n. A market, a fair. **ബാറ്റർ**. "ബാറ്റർ പ്രദേശം വടക
പ്രദേശം." A. ii. 48.

ఘోరము *ghora*. [Sk.] n. Obstinacy, violence, severity, contumacy. **ఘోరము**, **ఘోరము**, **ఘోరము**. A kind of meditation, **ఘోరము** **ఘోరము**. **ఘోరము** to persevere in obstinacy. **ఘోరము** **ఘోరము** to pay a grudge. **ఘోరము** to be obstinate. adj. Stubborn, obstinate, pertinacious, resolute, determined. **ఘోరము**, **ఘోరము**, **ఘోరము**, **ఘోరము**.

haṭha-sambhū-ga. adv. Pertinaciously, stubbornly. ముష్కమా, ముష్కరిమా. “స్థానం
జైవ భావయా నిలవకుండోత్తమమ్.” T. ii.
18. *హత తోగగు* *haṭha-yōgamu.* n. Abstract
contemplation, whilst suspend-
ing the breath. This is generally a
method of austere devotion, such as
standing on one leg, holding up the arms,
inhaling smoke, with the head inverted,
&c. It is opposed to *Raja yogam*. కఠిన మైన
తపస్సు. *హత నాది* *haṭha-nādi.* n. A violent
man, a determined or obstinate man. చిట్టచివ్వ
వచ్చి విడువినాడు. *హతాత్*, *హతార్తుగ* or
హతార్తున *haṭhat.* adv. Suddenly, un-
awares. బిల్లున, లంకెన, అడవికి పుని.
హతార్తునిండు *haṭhat-kar-intu.* v. a. To
force, compel, ravish. బలార్కునివారము.
హతారంబుగ *haṭharambū-ga.* adv. Vio-
lently, fiercely. కష్టమగా. “కఠారంబు
కఠారంబుగా వ్రచ్చుచు, కఠారంబుహతారంబు
గావలెను.” BRY. 647.

హాటిగిల *hanigela*. [Han.] n. Salutations, reverence. దండవలు. "నీలాచలమున నెలకొను పురుషశ్రీమంతుడు హాటిగిల దండనజేర్చుచు," H. iv. 200.

హతమగ *hataamu*. [Skt.] adj. Killed, slain, defeated, struck, hit, destroyed, blasted, blotted out. చంపబడ్డ, కొట్టబడ్డ, నాశము చేయబడ్డ, ధ్వంసముచేయబడ్డ, చెరువబడ్డ, పోగొట్టబడ్డ. హతశేషులు the survivors. హతశ్రీ, having lost fortune, ruined. n. Ruin, destruction, killing, నాశనము, సంహారము. హతశ్రమగ *hataamu-chēgu*. v. a. To kill, destroy, demolish. నాశముచేయు, సంహరించు చేయు. హతశ-శ్రమగ, హతశ-శ్రమగలుగ or హత-హతశ్రమగ *hata-hataamu-gz*. adv. Destructively, violently, outrageously. ధ్వంసముచేయుటయైగా, అధునాదుగా. "హతశ-శ్రమగలుగగ పోయితిమి" బసవపుర, G. vii. 94. "అనిరునిగనుకెల్ల-యంత

హత్ర *hatta*

1889

హయా *hayā*

నగదువ, అశ్వముతోలేవ హత్రహతుగాను." Pal. 496. హత్రాశుడు *hat-shudu*. n. He who is disappointed. విఫలమైన శాఖగలవాడు. హత్రాహత్రము *hata-hatma*. n. Destruction, violent contention. భయము, మహాత్మనముగడము. హతి *hati*. n. Striking, smiting, a blow. కొట్టడము, చెట్టు. "విహాహతితే" P. i. 241. హత్రుడు *hatrudu*. n. One who has been struck, smitten, destroyed, or killed. One who is void of, or bereft of. కొట్టబడ్డవాడు, చంపబడ్డవాడు, విహితుడు.

హత్త *hatta*. [Tel.] n. Entanglement. తగుల కొనడము, చిక్కుకొనడము.

హత్తి *hatti*. [from Skt. హత్తి.] n. An elephant. ఏనుగు.

హత్తు, అత్తు, హత్తుకొను or అత్తుకొను *hattu*. [Tel.] v. n. To adhere to, come in contact with, take to, be attached or addicted to, succeed, attain, approach. అంటుకొను, సరకును, పొందు. కలుగు, దాము, అంటు, తగులుకొను, సఫలమును. "హత్తుకొని యొక్కకొనియిది త్రేమపుంగట్టమనిచి." A. vi. 96. హత్తిండు *hattindu*. v. a. To attach, join, connect. అంటుకొనుచుట్టుచేయు, సమముచేయు, లగించుచేయు. "చిత్తముహాహత్తుండు." N. iv. 161.

హత్ర్య *hatrya*. [Skt.] n. Killing, slaying, slaughter, murder. ఎత్త, చంపడము. అత్తహత్ర్య suicide. నాహత్ర్య the slaughter of a cow. ఎరహత్ర్య manslaughter, murder. బ్రహ్మహత్ర్య the killing of a Brahmin. ఓత్తహత్ర్య patricide. హత్ర్య చేయు *hatya-cheyu*. v. a. To kill, to commit murder. చంపు. హత్ర్య చేసికొను *hatya-chesi-konu*. v. n. To commit suicide. పచ్చిపానముచేసికొను.

హాదను or అదను *hadanu*. [Tel.] n. An opportunity, time. సమయము, కాలము. "అహాదనుకలెందుము." A. iv. 130.

హద్దు *haddu*. [H.] n. A limit, boundary, పల్లి, మదిరి.

హాదనము *hadanamu*. [Skt. from హా to kill.] n. Killing, destroying. చంపడము.

హాశుత్త *hasutu*. [Skt.] n. The jaw, the upper part of the cheek. తెక్కిరి పిరికికాము. హాశుడు, హాశుమంతుడు, హాశుశుడు, హాశుమాశుడు or హాశుమంతరాయుడు *hasuma*. n. The name of the chief of the monkeys (now daffied) who was an ally and spy of Rama. అంతుడు, కాకు హాశుమంతునినెత్త మన్నాడు he has high or great cheek-bones. హాశుమంతరాయ *hasumantra-itra*. n. A plant, a kind of cucumber. *Cucumis acutangulus*. ఒకవిధ మైనది.

హాదీసి *hadisi*. [Skt. for 'Abyssinia'] n. The name of a country. An Abyssinian, an African, a negro, దీప్తిరాసు, స్వభావంతే అత్తి రాదేశపు మనుష్యుడు. "హాదీసిరాజులకు తుమ్మెదులు పొందారా." Charu Chandro. iv. 46.

హామిషా *hamisha*. [H.] adv. Continually, always. ఎప్పుడూ.

హాయము *hayamu*. [Skt.] n. A horse. గుర్రము. హాయమధులు the sacrifice of a horse. హాయగ్రీవుడు or హాయవతపసుడు *hayagrivudu*. n. A name of Vishnu as being the god of learning. విశ్వాగ్రీవుడ అయిన విష్ణువు. హాయమారకము *hayamara-kamu*. n. The shrub named *Nerium odoratum*, ఒకవిధ శ్మిదచెట్టు. హాయవాహుడు *hayavahudu*. n. Lit. the "Equestrian," a name of Kubera who rides on a horse. ముసుడు. హాయాంబు *hayambu*. n. The name of a herb. సుర్యప్రకాశము. హాయావళి *hayavali*. n. A kind of cloth. చదువులు. BD. iii. 118.

హాయము *hayamu*. [H.] n. Period, time, reign, authority, కాలము.

హారము *Sou* under హారము

హర హర

1890

హరి హరి

హరద్ధి or అరద్ధి *haradhi*. [H. 'Arab.'] n. Arabia. An Arab horse.

హరము *haramu*. [Skt.] adj. Expelling, taking away, removing, counteracting evil effects. Stealing. విహర్యమిదం, హర్యో, హరింబింబిది.

హరాదు *haradu*. [H.] adj. Wicked, vicious. దుష్ట.

హరి *hari*. [Skt.] adj. Green, yellow, bay, away. వర్షేన, బహువర్ణముగల. n. A name given to Vishnu, Indra and Yama. దిష్టువు, ఇంద్రుడు, యముడు. A horse, సుర్యుడు. A lion, సింహము. An ape, శోలి. A frog, కప్ప. The sun, సూర్యుడు. The moon, చంద్రుడు. Air, వాయువు. A parrot, చిక్క. A snake, పాము. A ray of light, కిరణము. హరిహరి O lord! O lord! హరిహరము all the deities. (Lit.) Vishnu. శివ, &c. హరితరంగతమ హరి-తరంగ-తమ. n. The yellow and fragrant sort of sandal wood. పసుపునల్లకలనందము. హరిప్రియ *hari-priya*. n. The Basil plant, తులసి. హరిబంధము *hari-bandham*. n. A marriage feast. పెద్దిలో అడుగారుకు నుకూరముతోనే భోజము చేయడము. హరిమంజీష *hari-manjish*. n. Chick pea, *Cicer arietinum*. పెసర. హరి-పాత్రము *hari-patra*. n. A metal dish of any kind, a dish, a plate, పాత్ర, చెప్పు పాత్రము, కప్పు. హరివంశరథము *hari-vansaratham*. n. The eleventh day of each lunar fortnight, which is kept as a fast. ఏకాదశి. హరి-హయము *hari-hayam*. n. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. హర్యక్షము *haryakshamu*. n. (Lit.) Yellow-eyed. A lion. సింహము. హర్యక్షము *haryakshamu*. n. An epithet of Kubera.

హరింతు or హరింతుడు *harintu*. [Skt.] v. a. To be digested, to waste away, to perish, go off or disappear, as a disease, to subside, క్షయించు, క్షీణించు,

శక్తియు, అదను. భేదియైనందున హరించి హరింతు the medicine was carried off, i. e., the medicine did no good. v. a. To counteract, expel, as an antidote does; to carry off. To take by violence, usurp, plunder, rob, steal, kill, destroy. హరిహరి, హరిహరి, దంపు, హరిహరియను, అదిక. ముగ్ధుల హరిహరియను హరింతుడు butter-milk counteracts the bad effects of mangoes. "హరిహరి హరించి తమంగిని హరించుచుండెను." N. i. 239. హరిహరి *haraharimu*. n. Seizing, taking away forcibly, removing, carrying or bearing off; as of pain, &c. Stealth, theft, rape. Lapse or passing of time. విహరియ. హరియము, గ్రహము. A special gift or bonus: a nuptial present, అరము. అల్లుడి హరిహరి ఇచ్చినప్పుడు. భక్తిహరిహరిహరిహరిహరిహరి I did to the best of my power to gain my bread. విశ్వేశ్వర కాలహరియము there has been much loss of time. అప్పుడు చెల్లించుకుంటున్న కాలహరియము చేయుచున్నాడు he is putting off the payment of the money. నాకు కాలహరియము చేయుచున్నాడు he is wasting the time. హరిహరి *harimaru*. n. Waste, loss, embarrassment, abstraction. హరియ, నష్టము, హరిహరి, అపహరము. హరింపు హరియ to digest, శక్తిండు. హరిహరి *hari-hari*. n. A shield, a gambler. కప్పము, దుర్బలము. హరిహరియము gambling, దుర్బలము. "హరిహరియము హరియ ప్రయోగము." G. xi. 177.

హరిగ or అరిగ *hariga*. [Tel.] n. A shield. కదము.

హరిగిలు or అరిగిలు *hari-gilu* [Tel.] n. A boat made of wicker work covered with hides, a coracle, చెప్పు.

హరిము *harimu*. [Skt.] adj. White. తెల్లని. n. White colour. తెలుపు, శ్వేతము. An antelope, కరండు, ఇరి. హరిమత్రిక or హరిమత్రికము *harima-trika*.

n. A certain game played by boys, leap-frog. ఒకబిడ్డపైన ఆట. "ఇరువురు నిరువురు తోడై నరిసియిగరిసిగరిసెడి పద్ధయమొనరించు నుడుగెల్పుచుకొడుచు, హరిశ్రీదలతెలంగించు కమలాకా." V. P. vii. 214. హరిణపాఠి *harina-nabhi*. n. Musk, the animal perfume so called. కన్నురి. హరిణాక హరి an epithet of Siva as crowned with the moon. శివుడు. హరిణాక్షి *harina-akshi*. n. A lady; (lit.) gazelle-eyed. ఏనుగువని. హరిణి *harina*. n. A doe, a female antelope, ఆడుతెడి.

హరితము *haritam*. [Skt.] adj. Green, verdant. ఆకుపచ్చని. n. Green colour, ఆకు పచ్చరంగు. A bay horse, పచ్చేగుర్రము. హరిత పత్రిక *Harita-patrika*. n. A green tree, an evergreen. పచ్చాకుపెట్టు. హరిత మణి *harita-manjari*. n. A plant, *Acalypha indica*, కుప్పింటపెట్టు. హరిత్తు *harittu*. n. The colour green. ఆకుపచ్చ. A bay horse, పచ్చేగుర్రము. A point of the compass. దిక్కు. "హరిదంతము. N. i. 211. హరితశర్వకు *harid-argvudu*. n. The sun. హరిశుడు.

హరిదళము or అరిదళము *hari-dalhamu*. [from Skt. హరితావళి.] n. Yellow orpiment, *Armenicum flavum*. కేమకాండ్లు మాత్రం పూనుకొనేటిది. స్వర్ణకాళము gold coloured orpiment, auri-pigmentum.

హరిత్ర *haridra*. [Skt.] n. Turmeric. పసుపు. హరిత్రము *haridravu*. n. Wood saffron. క్రునిపసుపు. హరిత్రాక్షము *haridra-bhamu*. n. Yellow colour adj. Yellow.

హరిత్వణి *harin-mani*. [Skt.] n. An emerald. పచ్చే, కురుకము.

హరితీలు or హరితెలు *harit-telu*. [Tel.] n. Porcupine's quills. ఏనుగు ముట్టు. "ఏనుగువని హరితీలు." H. v. 411. "అపమకార్యధర్మిణులకుదిడుడుడుదర్శనహరితీ

లు." S. i. 157. "మరుదులొకలు నెత్తులొకల్లు, హరితీలులు నెచ్చులొకల్లు" ముం. S. i. 186.

హరుడు *haradu*. [Skt.] n. An epithet of Siva. శివుడు. హరాద్రి *har-adri*. n. Mount Kailass, the favourite resort of Siva. కైలాసము.

హరువు or హర్ష *haruvu*. [Tel.] n. Beauty, comeliness, elegance. Skill; a trick. సాగుడు, అందము, ఉపాయము, నాణ్యత. పని. adj. Fine, pretty, beautiful, clever, excellent. "నవ్వు అందపుచున్నట్టి హరువా" పాపం హరికంఠముమీసక నిండావలంది. T. ii. 129. "ఒకనిఁకహరువైన యూర్ధ్వతండ్రియై" N. v. 89. "పరుమకొలులుమీస హరువునది." N. ix. 124. హరువరి *haru-ari*. n. A clever man. నేర్పరి, ఉపాయకారి. "శ్రీరామచంద్రుడో హరియారా హరువరి నెండునందన ముఖ్యుల్." R. vi. 68. హర్షకాము *haru-kadamu*. n. A clever man, కర్తవ్యుడు.

హర్షము or అర్హము *haruhamu*. [from Skt. హర్షము.] n. Gladness. సంతోషము. "హరుమము నెందిచ్చిరిఅయంచునుంబు లీల నుంపులై." KUR. ii. 6. హర్షనీతు *haru-ni/su*. v. n. To rejoice.

హర్షాచార *harkara*. [H.] n. A messenger, a courier.

హర్ష *harhi*. [Skt.] n. One who steals or removes. హరించువాడు.

హర్షము *harmyamu*. [Skt.] n. A mansion, palace. రాజస్థానము, కదిమి స్థానము. A storeyed house, పుట్టెంట్లు.

హర్షక్షము See under హర్.

హర్షము *harshamu*. [Skt.] n. Gladness, joy, exultation. సంతోషము. హర్షకుడు *harshakudu*. n. One who causes joy, one who gives pleasure, సంతోషించుకొలువాడు. హర్షణము *harshanam*. n. Pleasure,

joy, rejoicing, సంతోషించుట. హర్షణుడు *harshanaḥ*. n. One who rejoices or is glad, సంతోషించువాడు. హర్షమాణుడు *harsha-maṇuḥ*. adj. Pleased, happy, cheerful, glad, సంతోషించుచున్న. హర్షి *harshi*. n. One who is joyful or pleased, సంతోషముగలవాడు. హర్షింతు *harshintu*. v. n. To be glad, rejoice, be pleased with, సంతోషించు. అయిన ఇత యని హర్షింతువా will he be pleased with this? హర్షితుడు *harshitamu*. adj. Delighted, glad, cheerful. సంతోషపెట్టబడిన.

హలము *halamu*. [Skt.] n. A plough, వాళి. హలశిల in palmistry, a mark in the palm, resembling a plough and denoting victory. హలి or హలాయుధము *halis*. n. A ploughman, మడకడుపు వాడు. Also, an epithet applied to Balarama. హలికుడు *halikulu*. n. A ploughman. కృషికుడు, దున్నుకొని ప్రతికేవాడు. హల్య *halya*. n. A field once ploughed. హల్యము *halyaṁ*. adj. Ploughed, tilled. దున్నుబడ్డ. n. A collection of ploughs. వాళిల సమూహము. A i. 52.

హలహాలము, హలహాలము or హలహాలము *hala-halamu*. [Skt.] n. Poison, venom. కసికము.

హల్కా, హల్కీ or అల్కీ *halika*. [H.] adj. Mean, low, inferior. నీచమైన, క్షుద్రమైన, అల్పమైన.

హల్లకము *hallakamu*. [Skt.] n. The red lotus. ఎర్ర తామర. "హల్లకపానీ" rosy fingered. IIa. iii. 8.

హల్లకత్తలము or అల్లకత్తలము *halla-kallilaṁ*. [Tel.] n. A tumult, confusion, disorder, disturbance. తాగుమాడు. "హల్లకత్తలము హల్లకత్తలములతో జేయు." P. i. 675.

హల్లకము *hallakamu*. [Skt.] n. A dance performed by women moving in a circle

and holding sticks in their hands, ఆడం నలు పెద్దలముగానిది అదే అట. హలాటము, చేతులుపాడుగుగా పెట్టుకొని అదే తాండవము. A. iii. 121.

హల్లు *hallu*. [Skt.] n. A consonant. హ వాద్యకము.

హల్లుకము *hallu-hala*. [Skt.] adj. Bewildered, stumbled. తొట్టుపడిన, ఏకాభవడిన. హల్లుకము *hallu-haludu*. n. A wanderer; one who is bewildered or confused, తొట్టుపాటు పొందివాడు. "హల్లుకముల హల్లుకము." N. ix. 543.

హాళ హాళి, హాళ హాళిక, హాళాహాళి or హాళాహాళి *hala-hali*. [Skt.] n. Haste. కృ. A confused or tumultuous noise, tumult, uproar. హాళాహలము. కలకలము, మడకడి. Violence, oppression, బౌద్ధకృమ. Courage, heroism. హాళకము. "అప్పునివాడు తెక్కి రొండొరులకు నది జేయూతనొని హాళాహాళి మిరక." N. i. 117.

హాళి *hali*. [Tel.] n. A cipher, మున్ను.

హావనీయు or హావనీయు *havaninyu*. [Kan.] v. n. To wear, to put on, to adorn, to set right. To perform, accomplish. To lay. ధరించు, అలంకరించు, చక్కచెరుచు, పెల్లించు, ఉంచు, పెట్టు. "హావనీయు హావనీయులతో జేయు." T. iv. 164. "అదినమంతయు హావనీయులొంది." L. viii. 95. అనగా, పెల్లించుకొంటివి. హావనీయు *havaninyu*. v. n. To shine, bloom, be splendid. విరిసిల్లు, తెలుగు, ప్రకాశించు. "హావనీయులొంది రెండొందొంది." IIa. i. 80.

హావనీపు *havaninyu*. n. Beautification, adorning, అలంకరణము. Vigilance, precaution, హావనీకరి. "అమరమందు పంచెల హావనీపు పావులు హావనీపులతో జేయు." T. ii. 78. హావనీ, హావనీక or హావనీ *havanī*. n. Beauty. జిహ్వానము. Carefulness, caution, చదివెము. హావనీక. ఎచ్చరిక. హావనీ *havanī-ga*. adv. Carefully, cautiously. చదివెముగా, జాగ్రత్తగా.

హావవనా *havanamu.* [Skt.] n. A sacrifice, oblation burnt-offering. హావము. హావ వీరము *havanayamu.* adj. Sacrificial, fit for or intended for sacrifice. హావము నేయవన. హావము *havanamu.* n. A sacrifice, oblation, యజ్ఞము. A command, అజ్ఞ. A call, calling, పిలుపు. హావి. హావిష్సు or హావమ్మము *havi.* n. An oblation of ghee or clarified butter; an article fit to be offered in sacrifice. Any thing fit to be eaten on holy days and on sacred occasions, as wheat, cow's milk, &c. హామ ద్రవ్యము. కృతము, నెయ్యి. పిడిమిద్రవ్య లభ్యాహారము. ప్రతాపరాయణ పరీక్షనైవ భోజనము ద్రవ్యము. హావ్యవన *havyamu.* n. An offering to the gods. కనకావళియను తామ్రము, హామియ ద్రవ్యము. హవ్యకవ్యముల offerings to the deities and the manes of deceased ancestors. నేపథకుడు పితృనేపథకుడు హావ్యమైన అన్నము. హావిర్భుక్కు, హావ్యవహాడు, హావ్యవాహాడు or హావ్యహాహాడు *haviir-bhukku.* n. Fire. అగ్ని హామ్రుడు.

హావును *Haue as హాసు.* (q. v.)

హావరీ *haret.* [H.] n. A mansion, a palace. హరి.

హావ్యము *See under హావము.*

హాసంతి or హాసంతి *hasanti.* [Skt.] n. A portable furnace or fire pot. కంపటి.

హాసకు, హాసాడు or అసాడు *hasadu.* [Tel.] adj. Noble, great, వొడ్డ.

హాసవనము or హాసవనము *havanamu.* [Skt.] n. Laughing, a smile. నవ్వు. హాసించు *hasisu.* v. n. To laugh, smile. నవ్వు. హాసించు *hasitamu.* n. A laugh, a smile. నవ్వు. adj. Laughing, smiling. నవ్వు.

హస్తము *hastamu.* [Skt.] n. The hand. కంఠ. The arm, ఘ్రము. An elephant's

trunk, ఏనుగుతొండము. A cubit, మోచ. ఇది హస్తగతమైనది it came into my possession or power. హస్తదోషము a slip of the pen an error in writing. హస్తపలము the palm of the hand, హస్తచారణము *hastacharana.* n. Prevention (of beating, &c.) by interposing the hand. హస్తాంతరము *hastantaramu.* n. Stock; total amount in a treasury; money in hand. హాస్తి, హాస్తి విధముగానుండే హాకలు. హస్తాక్షరము *hast-akshari.* n. Handwriting, signature. వ్రాసు. హస్తాక్షరము *hast-akshari.* n. The thirteenth lunar mansion! నదిమూడోపక్షము. ఉత్తరకు అనంతపక్షము. హస్తీ *hasti.* n. An elephant. ఏనుగు. వాస్తవికతాంతరము a huge difference, as between an elephant and a fly. హస్తపక్ష భుము *hast-nakhamu.* n. A mound of earth or masonry, screening the access to the gate of a city or fort. హస్తాక్షరము, హస్తాక్షరము అంబరమునో. The glaucis of a fortified town. హస్తీ *hastini.* n. A she elephant. అడవిదేవుడు. A woman of the stolid type, స్త్రీచారిత్రము. హస్తపక్షము *hastipakudu.* n. An elephant driver. హాస్తిహారు. హస్తాక్షరము *hast-akshari.* n. The base or foot; a basis; a foundation. పునాది.

హా ha

హా *ha.* [Skt.] interj. Ah! alas! An interjection expressive of weariness, sorrow, pain, wonder, surprise, or pleasure. "హాహహహహ." N. iii. 1200. "హాహహహహహ." Bar. D. 306. హాహహహ *ha-ha-ha-ha.* n. The exclamation "Ha!" (హహ meaning sound.) హా అనెనవాదము.

హాహహహ *hadzaru.* [H.] adj. Present, ready. హాహహహహహ *hail* for producing a culprit. హాహహహహ absence. హాహహహహ an attendance register.

హాహహహ *Haue as హాహహహ.* (q. v.)

హానము *hānamu*. [Skt.] n. An amorous gesture: dalliance, blandishment. హాన కృంగార రసభావములు కలిగియు, నేతాది విచారములతో తెలియకని మనోవిచారము. "కనకాంశులు మందిరమునకు బని హానభావములు జరుగెదరా." N. iv. 34.

హానీలు, హానీలు or హానీలు *hānīlu*. [H.] n. Duty, customs, a tax. చట్ట.

హాసము or హాస్యము *hāsamu*. [Skt.] n. Laughter, laughing, merriment, sport, fun. చట్ట. విచారము graceful smile. హాస్యము *hāsyamu*. n. Joking, jesting. హాసించు *hāsinu*. v. n. To laugh, చట్ట.

హాస్తికము *hastikamu*. [Skt. from హస్తి.] n. A herd of elephants. ఏనుగులగుంపు. హాస్తికుడు *hastikudu*. n. An elephant-driver. హాచరివాడు.

హాహా *ha-ha*. [Skt.] interj. How wonderful! Oh! ఆశ్చర్యం. Alas! alas! ah me! హాహా. హాహాకారము *haha-karumu*. n. Oris of "Ha! Ha!" or "Ah". ఏడుపు, పెదబొమ్మలు.

హానాదు *hānadu*. [Skt.] n. One of a class of singers in the heaven of Indra. ఇంద్రుని దేవగాయకుడు.

హి hi

హింగుడి, హింగుడము, హింగుడి or ఇంగుడి *hingudi*. [Skt.] n. A small kind of egg plant. *Solanum melongena*. బుర్రాతి, నేలములక.

హింగువు *hinguvu*. [Skt.] n. Asafoetida. ఇంగు.

హింగుళము *hingulam*. [Skt.] n. Vermilion. ఇంగుళము.

హిందవము *hindavanu*. [Skt.] n. Spread, extension, wandering. వ్యాప్తి, ప్రసరించుట, విస్తరింపు. "నీలకంఠుని హిందవమాయన." Kalahasti: 1. 60. హిందవము

hindavanu. adj. Extended, spread, wandering. వ్యాపించు.

హిందాళము *hindalamu*. [Skt.] n. The marshy date tree. నరకాదివృక్ష.

హిందూ *hindu*. [Persian through Skt. హిందూ.] adj. Hindu. ఇంద్రాక్షరసంబంధమైన. "హిందూరాజ్య రమాభరణం." Swa. iii. 176. హిందువు *hinduvu*. n. A Hindu.

హిందోళము *hindolamu*. [Skt.] n. A certain tune. సంతకరాగధము.

హింస or హింసకము *himsa*. [Skt.] n. Injury, hurt, harm, evil, torture, mischief, killing. బాధించుట. చంచలము. హింసించు *himsinu*. v. n. To plague, torment, do harm, injure, kill, murder. బాధించు, చంపు. హింసకము or హింసకము *himsa-kamu*. adj. Mischievous, hurtful, injurious. బాధించుచున్నది. హింసకుడు *himsakudu*. n. An evil-doer, an oppressor, a murderer. బాధించువాడు, చంపువాడు.

హిక్క *hikka*. [Skt.] n. Hiccup, hiccuping. ఎక్కిరి.

హిహారు or ఇహారు *hi/zaru*. [H.] n. A pair of trousers, short breeches. "చునీడి పట్టుహిహారు." కుక. i.

హితము *hitamu*. [Skt.] adj. Good, beneficial, friendly, kind, profitable, మంచి, అనుకూలమైన, ప్రయోజనమైన, కుదిరిన. హిత శత్రువు a secret enemy. n. That which is good, benefit, welfare. మంచి, మేలు. హితముగా *hitamu-ga*. adv. Agreeably, in a friendly manner, అనుకూలముగా, ప్రయోజనముగా. హితవాది *hita-vadi*. n. He who gives good advice. మేలుచెప్పువాడు. హితుడు *hitudu*. n. A friend, an ally. ఇష్టుడు. హితోపదేశము *hit-opadesamu*. n. Friendly advice. The name of a book on morals.

హితవు or ఇతవు [from Skt. హితము.] Same as హితము, హితవని or ఇతవని *hitav-ari*. n. A friend. ఇష్టుడు.

హిమము *himamu.* [Skt.] n. Dew, frost, snow. మంచు. A fragrant grass called *Cyperus*. పాండురి. Bandal, చందము. adj. Cold, frigid, chilly, dewy, snowy. తీరు పైక. మంచుమడు పైక. హిమకరీడు, హిమ భానుడు, హిమాంశువు, హిమభానుడు or హిమరశ్మి *hima-karudu.* n. The moon. చంద్రుడు. హిమగిరి, హిమవంతము, హిమాద్రి, హిమాలయము, హిమాలయము or హిమశ్రేణు *hima-giri.* n. The snowy mountain, the Himalaya range. మంచు కొండ. హిమమయూఖుడు or హిమమఖ్య *hima-mayukhuḍu.* n. The moon. చంద్రుడు. "హిమరశ్మిశ్రావణ." N. ii. 465. హిమ వారి or హిమాంబువు *hima-vāri.* n. Rose water. పచ్చిరు. "హిమవారిమలహస్య." A. vi. 176. "హిమద్వీప హిమాంతపుటపరారు." Vāsu. iii. 241. Śwa. v. 126. హిమాగ్రము *hima-śṛṅgamu.* n. The cold season, winter. తీరకాలము. హిమాని *himāni.* n. Snow, ice, hoar-frost. ఏడారము, హిమపమానము. Śwa. v. 135. హిమిక్ *himikḥ.* n. Hoar-frost. ఏడారము, మంచు.

హిరణ్యము *hiranyamu.* [Skt.] n. Gold. Wealth, money. బంగారు, పాత్ర, భవము, కూకలు. పహిరణ్యపకరానము a gift of land, etc., with some money and water given to signify that the gift is not retractable. హిరణ్యయుము *hiraṇyayumu.* adj. Golden, made of gold. పవ్వగముపైక. హిరణ్యగర్భుడు *hiranyagarbhuḍu.* n. An epithet of Brahma. శ్రష్ట.

హిహి, హీహి, హీహి. *hihihi.* [Skt.] interj. Ha! ha! heyday! An expression of surprise, of scorn, or of sorrow. హాస్యాశ్రితి. ఆశ్చర్యము, తిన్నరము, నవ్వుము మొదలగునవి తెలుపుటలు.

హీ hi

హీనము *hinamu.* [Skt.] adj. Bad, low, mean, vile, base. Left, abandoned. తప్పు పైక, ఏక పైక, వర్జిత పైక, విముచక, రహిత పైక, లేని. In compound words it denotes bereft of, without, destitute or deprived of, free from. హీనవృత్తి a mean occupation. అతడు హీనదశలోనాడు he is in low circumstances. హీనస్వరము a low voice. హీనాశీలము degraded, outcast. హీనాశీలాడు an outcast. "హీన ప్రజ్ఞాడు." M. XII. iii. 328. హీనత, హీనత్వము or హీనత్వము *hinata.* n. Low-ness, meanness, baseness. Want, defect, ఏనత్వము, అల్పత్వము, శూన్యము, లేని. బలహీనత weakness, debility. బుద్ధిహీనత foolishness. "హీనస్థానమున నిభవహీనతవిజ్ఞుండే." M. XII. iv. 414. "అనారహీనత యతాభిధము." M. XIII. iv. 305. హీనతరాశి *hinataraṣi.* n. The lowest part of a rick or heap. హీనతరాశి *hinataraṣi.* n. The lower in an argument or law suit. ఓడిరాడు. వారు హీనపారులయి they came off losers. హీనుడు *hinudu.* n. A low, mean or base man. (In composition) he who is without, destitute of, or deprived of. అప్పుడు. ఏడుడు, రహితుడు. అంగహీనుడు he who is defective in a limb, he who is crippled. ఎత్తహీనుడు he who is without clothes. కులహీనుడు a man of low caste. బుద్ధిహీనుడు he who is without wisdom. రూపహీనుడు he who is devoid of beauty. ధనహీనుడు a penniless man, a poor man. అజ్ఞానహీనుడు he who is without shame.

హీరము *hiramu.* [Skt.] n. A diamond, వజ్రము, రత్న.

wood hunk

1897

အသံအသံ ခံစား

♫ hu

హంకరించు or హంకరించు ham-kar-inj.u.

(Skt.) v. n. To cry ha! To shout, to yell, to utter a menacing sound. హుంకారము హుంకారము. హుంకారము or హుంకారము. *hūm-kāramu*. n. Uttering a menacing sound. Huzzas, roars, hurrahs, war-whoops. హుంకారము, హుంకారముచేయుట. "అది హుంకారము." "అది హుంకారము." "అది హుంకారము." "అది హుంకారము."

N. vi. 278. **హంకారము** *ham-kāra-*
mu. n. A Sun-bird or honey-bird.
హంకారు *ham-kāru*. n. He
who shouts or yells. **హంకారముచేయు**
ham-kāra-mu-cheyu. v. to shout
with pride.

వ్రోలిండు *hru-k-inṣu*. (Skt.) v. n. To
sigh, to groan in making an effort.
వ్రోలి చీకె *hru-k-inṣu chīka* he drew
in his breath and took a leap.

బాండ్ *bandi*. [H.] n. A bill or cheque on a bank. **దర్జునబాండ్** a bill payable at sight.

အမိန့် हुक्मम्. [H.] n. An order, ၈၃.

హుదాబీక్-కునారుడు *hudaibik-konarudu*,
 {from 'Uzbek.} n. An Uzbek or Tartar.
 దుర్రాబీక్-కునారుడు. "హుదాబీక్-కునారునియైన హి-
 న్దూరుకు బుదబీక్-కునారులతో సంధి నాడు."
 JAGAN. i. 90.

हस्तशु. (H) n. The presence,
Headquarters, Huzur. ३३३३, ३३३३
३३३३.

హుటాహుటి *huta-huti*. [Tel. n. Swiftmess, haste **హేమ** నమ **హేమ**. **adj.** Rapid, quick, **శీఘ్రము**, **ఝటిము**. "హుటాహుటియగుదుము హుటాహుటివేదంబు." **Siva.** i. 34. "హుటాహుటిపాత్రములన్ని." **H. ii.** 191. హుటాహుటి ప్రయాణము **a forced march**. **హుటాహుటి** or **హుటాహుటి** *huta-huti*. **adv.** Rapidly, quickly, hurriedly. **శీఘ్రముగా**, **ఝటిముగా**, **తగ్గ** **గా**.

హండుక్కు, హండుక్కు or ఉడుక్కు *hunduḥku*.
[Skt.] n. A small drum shaped like an
hour glass. ఘడియ.

హుతభుక్తు, హుతేషహుదు or హుతాశ
 మదు *huta-bhuktu*. [Skt.] n. The god
 who lives on sacrifices; a title of Agni.

హుమా or హుమాని *huma*. [Mahrahi]
n. A horse. కృ. ౧, ౩౫.

హుమ్మను *humm-ana*. [Tel.] v. n. To cry
ho! or "avaunt." హుమ్మ అని కోరమున్నాడు
అని అను, "హుమ్మని అను కోర్పును వ్రాశావు."
N. x. 37.

హుళుమండి, హుళుమండి, హుళుమండి or
 హుళుమండి *hannumaji*. [H | n. The name
 of a country. A fine reddish pearl. ౩౮
 హుళుమండి దీర్ఘమై ముద్రిమ. *adj.* Dark or
 brown red. దీర్ఘమై. "మనవిహారుమండ
 పని వాగవత్సరహాని బల్లంబు నల్లయమమ." *Siva*. iv. 36. ౬౬ హుళుమండిపని, అనగా హు
 నుమండి మత్యాంబుహుళు. "మేనూరారుమండ
 మత్యాంబుహుళు " హుళుమండిబుమండింబు"
Bhannumati: iv. 55.

పూనుముత్తు or **పూనర్ముత్తు** *hurn-mutta*. [H.]
adj. Large, great, much, big. గొప్ప. పెద్ద.
n. Honor, esteem.

మానసిక, మానసిక, మానసిక, or మానసిక
 mānāsika. [Kann.] n. A falsehood, a lie
 మానసిక, మానసిక. Unreality, nothingness.
 మానసిక. "ಶೇಷಮಯ ಶುದ್ಧಮಾತ್ರ ಮಾನಸಿಕ
 ಯ ಪರಮಾರ್ಥಮ್." Śwa. iv. 145.

కనుకారు. కనుమారు or ఉమారు *hindavi.*
 [H.] n. Care, carefulness, watchfulness,
 wariness, alertness. కాగ్రహణం, హాగ్రహణం.

హాం hu

हृन् हृन्. [Tel. n. The sound of a yawn.
हृन् हृन्, हृन् हृन् हृन्

ह-ह-ह *hannu*. (Skt. from *Hun) n.
A Hun, a barbarian, a European, &c.

హూత hūta

1398

హృద్ hṛd

హు, త్కహు. హూదేశము Europe.
హూలు the Huns, the Europeans.
"హూనాభ్యుదయోదేశములూచి." H. iv. 27.

హూతము or అహూతము hūtam. [Skt.]
adj. Called, summoned, invited. పిలువబడిన. హూతి or అహూతి hūti. n. A call, calling. పిలుపు, పిలుపు.

హూయమానము hūya-mānam. [Skt.] adj.
Offered as a sacrifice by fire. హూయము చేయబడిన. "హూయమానావిధిరతులు." R. iii. 26.

హూహుపు hūhuru. [Skt.] n. The name of certain singers in the heaven of Indra. హూహుపు శబ్దము.

హూహూ hūhū. [Tel.] n. A cry of "hu, hu" expressive of shivering. తేలితేలి హూహూ అనియు. "హీ జలమహూహూయమనుచు చరితే కత్తుకబంటి తోయమలలోపల నవించి." B. iv. 838.

హృ hṛi

హృతము or అహృతము hṛitam. [Skt.]
adj. Taken, taken away, stolen. హరించబడిన. హృతి or అహృతి hṛiti. n. Taking away by force or fraud. అపహరణము, హరిణము.

హృత్తు, హృదయము or హృది hṛittu. [Skt.] n. The heart, the mind, the seat of thought and feeling. అంతఃకరణము, ముఖ్య. హృత్తులము the lotus of the heart, the soul or mind. హృత్తాపము mental anguish or distress. హృద్గతము impressed on the heart, remembered. ఆ హృద్గతము నాకు హృద్గతముకాదు I have not got the verse by heart. మహృదయుడు a good or kind-hearted man. హృదయంగమము hṛidagmānam. adj. Heart-moving, affecting. Pleasant, agreeable. ఇచ్చిన, మోహింపజేసిన. "హృదయంగమరాగము." B. vi. 88. హృదయశోభన hṛidagmānam. n. An

affectionate or kind-hearted man. హృదయ, మంచుకన్నులవాడు. హృత్తము hṛidyamu. adj. Amiable, dear, beloved, affectionate, kind. ముఖ్యనశించిన, ప్రియమైన, వాత్సల్యముగల. హృద్గాలి fair-limbed, lovely. H. iii. 41. హృద్రోగము hṛid-rogamu. n. Disease of the mind. Ordeal, మహావాద్య.

హృషితము hṛishitam. [Skt.] adj. Rejoiced, gladdened, surprised. తృప్తిమైన, సంతోషించబడిన.

హృషికము hṛishikamu. [Skt.] n. An organ of sense. ఇంద్రియము. M. XIV. ii. 191. హృషికామీయము imperceptible by the organs of sense. హృషికేశుడు hṛishik-ēśu, n. A name of Vishnu: ఇంద్రుడు.

హృష్టము hṛishṭamu. adj. Rejoiced, delighted. సంతోషించబడిన. హృష్టి hṛishṭi. n. Joy. సంతోషము. హృష్టుడు hṛishṭu. n. He who rejoices, he who is pleased, తృప్తుడు, సంతోషించువాడు. హృష్టత్తు hṛishṭittu. adj. Pleasing, rejoicing. సంతోషించే.

హే he

హేగ్గడి or హేగ్గడు heggadi. [Kan.] n. A chieftain, a headman. పెద్ద, ముఖముడు. లెడ్డి. A man who guards a harem, అంతఃపురి పుకారవలెవాడు. "హాయగానంబులు మల్లెలు దక్షిణహయము నేయలేదును. గణపాదానుమల సంతతుకొంటున్నది, దిండ్లునైతు హేగ్గడులును." KP. viii. 33. హేగ్గడి, హేగ్గడి కత్తె, హేగ్గడి or హేగ్గలి heggadi. n. A lady in waiting, a maid of honour, a handmaid. జైతండ్రి, అడపాప, పనికిత్తి. A woman who guards a harem, అంతఃపురి పుకారవలె. "అంతఃపురి పుకారవలె హేగ్గడిలతో నానెప్పు." Satyubha. iv. 244. హేగ్గడికాడు or హేగ్గడిడు Same as హేగ్గడి.

ಪೊಗ್ಗಲ್ *hoggala*. (Kan.) n. A kind of trumpet. ೨೪ ಶಿವಸಾಧನಂ. "ಪ್ರಾಂಧ್ಯಂ
 ೧೦೦ ಪುನಃ ೧೦೦ ಪಾಠಮಂತ್ಯಂ ಪೊಗ್ಗಲ್
 ಪಿಠಿ." R. viii. 74.

హెచ్చె or ఎచ్చె *hetchu*. [Tel.] v. n. To increase, grow, multiply, అభివృద్ధి. n. An increase, augmentation. అభివృద్ధి. “అరిం దములగురుదెలినుకె హెచ్చు.” Swa. vi. 107. హెచ్చెరించు or ఎచ్చెరించు *hetchurinchu*. v. a. To encourage, hint at, allude to, advert to, call to memory, warn, మార్చుచేయు. హెచ్చెరిక or ఎచ్చెరిక *hetcherika*. n. A hint, intimation, precaution, warning, arousing, encouragement. మార్చు, జాగ్రత్త. Joy, సంతోషము. “కురుకొండలో పరమహంస మ్రొక్కరిచి పాపమి నరికపూరిచే, హెచ్చరికయలచు కంచును.” N. i. 177. హెచ్చెరిల్లు or ఎచ్చె రిల్లు *hetcherilla*. v. n. To increase, grow, improve. అభివృద్ధికొందు. To be encouraged, to beware, to be on the alert. ఎచ్చరిక కలిగియుండు. “ఏయ హెచ్చరిల్లు లేక అపరాధముల రాక్షసములను రక్షింప దండు లేదును.” KP. vi. 26.

ಹೆಚ್ಚು *hechch-intru*. v. a. To increase, augment, multiply, ಅಧಿಕಮಾಪೇಯ.

హెచ్చెల్లు, హెచ్చెలు or హెచ్చెలు *hetchch-*
illa, v. n. To augment, increase, multi-
 ply, అధిక్యము. హెచ్చె, హెచ్చెన or
 హెచ్చెన *hetchchana*. adj. Exceeding, much,
 more, excessive, great, superior. అధి-
 మన, హెచ్చెమన, “హెచ్చెమెత్తి,” A. iv.
 187. నచ్చె హెచ్చెత్తెననుగా నాల్లడినాడు
 he reviled me. హెచ్చెత్తెననుగానో భూమి
 uneven ground, land that is up and
 down. హెచ్చెన or హెచ్చెన *hetchchana*.
 adv. Much, more, greatly, అధిక్యముగా.
 “అల్లమర కుదాము హెచ్చెన హెచ్చెన
 గొల్ల తెచ్చెను,” T. ii, 19.

Број 10/11. [Tel.] n. A certain tune,
 "Kod M. M. " Brodskobrook."
 H. v.

ಹೆಡ್ಡೊರ *heddora*, [Kan.] n. The name of the river Heddora. ಕನ್ನಡಿಗರೂ, "ಹೆಡ್ಡೊರ" ಎಂಬ ನದಿಯನ್ನು ಹೆಡ್ಡೊರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. HD. v. 1000.

है. hē

മിനിസ്റ്റർ *hējībū*, [H.] n. A minister. 500. 3.

పేలి *heli*. [Skt.] n. A weapon. ఆయుధము.
పేలికా the discus or missile weapon
of Vishnu. శుభ్రము. A flame, మంట.

కేతువు *hetuvu*. [Skt.] n. Cause, reason, motive, ground, object, purpose, కారణము.

హేతుకము *hētukamu*. n. Reason, cause.

కాద్రము. " నమోభిరుది హేతుకంబైతితిం

*bhūta*na. adj. Being the cause. **८७३**

కామంజీ. A. vi. 133. హేతుభూతం కలు.

కర్త. " ఎవ్వరైనా జగత్తును సృష్టించాడు."

N. B. 90.

సోమంతము ౧౭ సోమంతములు *so-manta-*
anta. [Skt. from *so* + *anta*.] n. The cold
 season, winter. మంచేకాలము, శీతకాలము,
 శ్రేణుకాలము.

పేనుము *hēnamu*, [Skt.] n. Gold, బంగారు.

"హేమంజ" the golden maid. T. 2.

75. కేమకరకపిద్య kēma-karaku-

vidya. n. Alchemy, the art of making gold. శసవాదము. పోనుకాశము శిష్యా-

karuda. n. A goldsmith. Yokosuka,

వృక్ష కారుడు. పామి పుష్ప కి మా *kemma-
pushpakama*. n. The Gold flower, *Michelia*

chamṣaka. పంపంగిరెట్టు, పంపంగిరెట్టు. పీచు
పంపంగిరెట్టు. పంపంగిరెట్టు. పంపంగిరెట్టు.

golden Jasmine. వత్సలచరితము పాఠము

● *ham-duri*, n. The golden mountain.
[*cf.* Mount Meru, *Śāstra*, etc.]

కాం. వీచూ వీచూలు *hema-hemita*, ౧.

Great men, wealthy men, men of position, superiors. Ladies, Great H.

1. 456, కర్ణాటక రాష్ట్రం, కర్నూలు జిల్లా

పాత నాణెముట్లు the farmers of the

హేయ *hēya*

1400

హైయం *haiyan*

Nellore district are very opulent. హేయం *hēya-matsa*. v. n. To turn to gold. అగ్రహారం. వారపుడు నిండా హేయం చేయవారు they are now very wealthy.

హేయము *hēyamu*. [Skt.] adj. That which is to be abandoned, abominable, disgusting, mean, base, vile. త్యాగ్యమై, తిరస్కర్యమై, అపహేయమై, అపహేయమై. హేయంజై నంపా రము this vile life. హేయత *hēyata*. n. Vileness, baseness. తిరస్కరి, అపహేయత. హేయపాదు *hēya-padu*. v. n. To be disgusted.

హేయబుడు *hēyambudu*. [Skt.] n. A proud hero. కొద్దిమనే గర్వించినవాడు. A title of Gunasa. వివాదపడు.

హేయవతి or హేయవతి *hēyavati*. [Tel.] n. A parti-colored cloth. హేయవతి.

హేయము *hēyamu*. [Tel.] n. Oppression, persecution, annoyance. హేయించుట. అపహేయించుట.

హేయము *hēyamu*. [Tel.] adj. Much, excessive, great, huge. అతిశయమైన, విస్తారమైన, పెద్ద. లావాటి. "హేయమగుచు దుగులు కొనియె నవామ్రాత్ర పూర్వములు పాలిత మహేయత పరిపూర్ణములు." Parij. v. 54. "హేయమగుచు హేయమైనట్లు." Boli-bili. iii. 79. హేయముగా *hēyamu-ga*. adv. Much, greatly, abundantly, excessively. అతిశయముగా, విస్తారముగా. "నమ కొదిప్పుడుచు హేయముగనున్నా." KP. vii. 63.

హేయ or హేయ *hēya*. [Skt.] n. Sport, play, wanton dalliance. విలాసము, కృంగారచేష్ట, రీతి. Soora, అ. హేయము. "కుశలద్రుంధకుడు మహాహేయగణాధిపతి." R. v. 294 హేయ వతు *hēyavatu*. n. Contempt, disrespect, mockery, ridicule. అ. హేయము, అపహేయము, ఎకహేయము. హేయ వతి *hēya-vati*. n. A flirt, a jade, a playful girl. లావాటి, విలాసవతి.

హేయ *hēya*. [Skt. Cl.-Gk. 'Helios'.] n. The sun. కుశలద్రుంధకు. హేయమగుచు the river Kalindi. హేయమిది. "హేయమైనదనుట ప్రాచీనము." BP. iv. 199.

హేయ or హేయము *hēya*. [Skt.] n. Sport, dalliance, విలాసము, కృంగార, ప్రకారము ప్రాచీనము. హేయమగుచు హేయమగుచు, అపహేయము.

హేయంబి *hē-yambhi*. [Skt.] n. The name of a Telugu year.

హేయ or హేయము *hēya*. [Skt.] n. Neighing, a neigh. గుర్తిపునకలించు. హేయంబు or హేయమగుచు the sound of neighing. హేయమగు *hēya-magu*. adj. Neighing. పలించుచున్న. హేయంబు *hēya-mbu*. v. n. To neigh. పలించు.

హై *hai*

హైయము *haiyamu*. [Skt. from హేయము.] n. Baseness, meanness. Nonentity, non-existence. ఏదేమియు, అపహేయము. హేయము, హేయత, అపహేయము, తేమ. "హైయమున ప్రజ్ఞా హైయమునాటిల్లు ప్రజ్ఞా రాహిత్యమున పర్యవసాది." P. ii. 142.

హైయము *haiyamu*. [Skt. from హేయము.] adj. Golden, made of gold, appertaining to gold. స్వర్ణమయమైన, స్వర్ణసంబంధమైన. [From హేయము.] Cold, frigid, చలిగల. "హైయవర్ణంబులంబులం." N. iii. 168. హైయము or హైయము *haiyamu*. adj. Cold, wintry. హేయమునకు సంబంధమైన, చలియైన. హైయవతి *haiya-vati*. n. An epithet of Parvati or of the Ganges. వాల్మీకి, గం. హైయవతుడు an epithet of Siva.

హైయంబున *haiyan-gavinamu*. [Skt.] n. Clarified butter prepared a day before it is used, fresh butter. అప్పుడు ఉపయోగించు తైయి, అప్పుడు తైయి కాదని తైయి, సహ్యాయము.

హైరా *hairaṇu*. [H.] n. Trouble, *అపరాధము, కష్టము*.

హైసరె *kaisare*. [Tel.] interj. Bravo. excellent! good! very well! well done. వాహు, పర. "హైసరెనైన హైసరెనాకు హైసరెనెలాసలు." T. iii. 41.

హొ ho

హొ *hom*. [from Kan. హొమ్మ. Tel. & Tam. హొమ్మ.] adj. Golden, made of gold. మట్టమయమైన, బంగారపు. హొంకో a gold brocade. హొమ్మయరథంబు a gilded chariot. హొంబట్టు silk woven with gold. హొంబట్టు gold cloth.

హొంత *honta*. [Tel.] n. Trouble, *కష్టము*. adv. With a little trouble, carefully. Melodiously, harmoniously. Artfully, cleverly. క్రమముగా, యెదుగా. "తే హొంతరాదులు వనవిరాజోత్సవంబు, మంత్రులయ." Anir. ii. 36. హొంతరాతి, హొంతరాదు or హొంతరాదుడు. *honta-kari*. n. A clever man or woman, a genius, a beauty. A fencer, a wrestler. A roguer, a cheat, a juggler, a conjuror. వేర్పరి, కట్టివాడు, కట్టి, పాకముకట్టె, పానులేక వట్టి. చూచుచుండగా మాటచేయుపురుషుడు. అటుమండిస్తీయ. "గరడిగాజు హొంతరాదులై పానులమీరె రాజుమారుమయలు." H. ii. 9.

హొమ్మ *homm*. [Kan. from Drav. హొమ్మ.] n. Gold, the gold coin called a pagoda, మట్టము, కాంచము. వరహ. "హొమ్మయ వట్టర." N. ii. 81. "హొమ్మకట్టుల హెచ్చరి ఘనభవంబు." Swa. v. 50. హొమ్మిత్తడి *honn-ittadi*. (హొమ్మ + ఇత్తడి.) n. A kind of brass. ఇత్తడిలో భేదము. See also under హొం.

హొమ్మ or **హొమ్మ** *homm*. [Tel.] adj. Big, plump. భూలము.

హొయలు *hoyalu*. [Tel.] n. Grace, charm, agreeableness. దోషము, హాసము. హొయలు

బుగ *hoyaku-ga*. adv. Gracefully, agreeably, దోషముగా, హాసముగా. "హొయలు బంబియోనకు హొయలు." H. iv. 241. హొయలుబండి *hoyalu-bandi* n. An evening carriage. గాడి.

హొయగు or **హొయగు** *hoyagu*. [Tel.] n. Grace, elegance, హాసము, దోషము. "చాని హొయగుచేసిదాల్." Ila. iii. 199. "మొకుల హొయగు." Krishna Raya Vijayam. iv. 56.

హొ ho

హొ *ho*. [Tel.] interj. "Holloa!" ఓ అడుదాని! మరొకదూరము. "అనుమాకులూని హొయని విచారించి." BD. v. 294.

హొదము *hodamu*. [Skt.] n. A ship, boat, ఓడ, వాడ.

హొద *hoda*. [Skt.] n. A priest who offers a burnt sacrifice, a reciter of the Rig Veda. బుద్ధివాడు, హొదముచేయువాడు, బుద్ధివక నాయకుడు. హొద్ర *hodri*. n. A sacrificer. పోతురాజి. "చక్క హొద్ర." P. pref. 11.

హొదా *hoda*. [H.] n. Office, authority, rank.

హొదము *hodamu*. [Skt.] n. A burnt offering. అగ్నియందులేచినది. "హొదము భేదము." HD. i. 1810. హొమగుండము a hole in the ground or an altar, for receiving the fire for an oblation. హొదాగ్ని sacrificial fire.

హొద *hoda*. [Tel.] n. An expedient, contrivance: a wit, a person clever at expedients. ఉపాయము. ఉపాయవారి. హొదగలవాడు or హొదమనిషి a clever man ముద్దుడు, ఉపాయవారి.

హొద *hoda*. [Skt. Cf. Lat. 'hora.'] n. The twenty-fourth part of a day. An hour, గంటసేపు, పమయము. Part of the duration of a sign, చిహ్నముదగ్గరగా, రాశిదగ్గరము, బాగ్నంకడు, లగ్న భేదము.

הַיְּהוּדִים הָיוּ הַחֲסִידִים

1402

g⁴ hlāda

**Exci-
ment, eagerness.**

పాపరాపాపానీ, పాపరాపాపానీగా
 or పాపరాపాపానీ నానానానీ. [Tel.]
 adv. Without intermission, incessantly.
 ఎడతెగి, తప్పక. "పాపరాపాపానీగానీ,"
 పా. iii. 129. "పాపపురు కనుకను నీరును
 నీని కాళ్ళకానీ విడిచివేపులై పాపరాపా
 పానీగా." A. iii. 21. పాపరాపాపానీ
 n. A quarrel, dispute. రక్తే, మూర్ఖులనానీ.

హొరు. *horu*. [Tel.] adj. Boisterous. n. Boisterousness. A roar. హొరుగురి a tempestuous wind. హొరురవ, హొరురువ or హొరురది *hor-anda*, adv. With a great noise. మహావైయ ద్వంద్వో, "మహావై హొరురవ." A. vi. 58.

3. హరి or హారికి హోలి. [Maorati.] n. The pile (of wood, grass, &c., arranged to be kindled at the close of the Holi feast. కాముదిందుక కడవలిపాద తగల జ్వలదుముక్క పొగుదేవుడు గడ్డికంపమేరులు వది. హరివందుగ హోలి-panduga. n. The Holi feasts held about the beginning of March. హనుమాన్‌జయము, కాముదిందుక,

హృదయం

సూక్తము *hantamu*. [Skt. from సూక్త.]
n. The duty of the reciter of the Rig-
Veda at a sacrifice. యజ్ఞములో బుగ్గద
మంసిన బుగ్గదపాత్రులకు కర్తవ్యము. “అతిమసిష్ఠి
నకు పులహంసిగులాది మహా మునిర్బ్రుహద్రాక్షా
శ్రమ సూక్తమునర్హ్యశ్రమ దక్షిణాగ్నిసంధాన
కర్తవ్యం సూక్తవిధానమైతితి తోష్యదేవయన్.”
T. R. 206.

హాదా or హాధుదా *haada*. [H.] n. A seat fixed on the back of an elephant, a howdah, *sc. H.*

హాను or హానుసు *hanusu*. [H. from Arabic.]
 n. Beauty, హాగసు, నిరాపమము. "హాను
 క్కరవంబు హానుమరి పొందయ్యారెయ్యెయ్యార
 మా." T. iii. 41. హానుకాడు or హానుసు

కొడుకు *sonu-kodu*. n. A son, a gallant,
 సోదరుడు. వానశ్రీమోక్షం or వానశ్రీమ
 తోక్షం *sonu-kodu*. n. A park, a garden.
 దీపవనము, శృంగారవనము.

(శ.) hra

ప్రదము *hradamu*. [Skt.] n. A lake, a large sheet of deep water. పడమరగూడ జలాశయము, లోతుమడుగు.

ప్రాశస్త్యము *hrasamtu*. [Skt.] adj. Short, low in stature, dwarf, little; short, as a vowel; small, less. వామనమైన, చాటి, చిట్టమైన, లఘుమైన, అల్పమైన. అకాశోప్రస్థః సూక్ష్మ విభుః॥ short is his stature, great his fame. వారి నడిచేవాళ్ళముల ప్రాశస్త్యము చేయించివాడు he cut short their livings.
n. A short syllable in prosody. ఏకశబ్ద, షష్టమ, లఘువికరము. ప్రాశస్త్యము *hrasvanti*.
n. A dwarf. చాటివాడు.

హ్ర, hrā

హృదీకము *hradītam*, [Skt.] adj. De-
lighted. సంతోషించుచున్న.

కవి *hradiwi*. [Skt.] n. Lightning,
a thunderbolt, పెరుగు, విశ్రాంతి. A
river: నదు.

5 hr

హీన *hri.* [Skt.] n. Shame, modesty, bashfulness, సిగ్గు, చచ్చ. **హీనము** or **హీన** *hina* *Arjama.* adj. Ashamed, bashful, modest, సిగ్గుపడిన.

ॐ hrē

శ్రీమద సాక్షిని తీయ (q. v.)

५-६ blā

హృదయము or హృదయము *hṛdayamu*. [Sk.]
 n. Joy, pleasure. హృదయము, హృదయము.
 హృదయము *hṛdayamu*. adj. Gladdened,
 delighted, pleased.

APPENDIX.

అనుబంధము.

అ 2

అంకుడు <i>ankudu</i> . [Tel.] n. A god. దేవుడు.	అక్షయ <i>a-kshaya</i> . [Skt.] n. The name of a Telugu year.
అంగవస్త్రము <i>anga-vastramu</i> . [Skt.] n. A man's lower garment. దిన్న పంచె.	అశిశంతు <i>akshantulu</i> . [from Skt. అశిశంతు.] n. A kind of thorny grass which sticks to one's clothes.
అంగిలిగుంట <i>angili-gunta</i> . [Tel.] n. The pit of the mouth or palate.	అగవు <i>agavu</i> . [Tel.] n. A deed, an act. కార్యము, పని.
అంగుళిరత్రాణము <i>anguli-tranamu</i> . [Skt.] n. Armour for the hand or fingers. పాప కవచము, ఆస్త్రము.	అగ్నిచంద్రశాకు <i>agni-chandra-p-aku</i> . [Skt. + Tel.] n. A plant used in medicine.
అంచుకు <i>anchukuru</i> . [Tel.] v. n. To estimate the value of anything. అంచేసా చేయు.	అత్తయిబోడు <i>attayibodu</i> . [Tel.] v. n. To bind yarn for weaving.
అంటనూనె or అంటనూనెయి <i>antu-nune</i> . [Tel.] n. Oil used in bathing. తలనూనెను మంచి నూనె.	అటగాడు <i>ata-gadu</i> . [Tel. from అటకు.] pron. He (in contempt) వాడు.
అంటరాని <i>antu-rani</i> . [Tel.] n. (Correct thus :—) A magnetic stone. సుదంట రాని.	అచాపకీ, అచారికీ or అచాపకీ <i>achapakhi</i> . [Tel.] n. Neglect, carelessness, want of restraint. అచాక్రమింపునము a neglected estate. అచాక్రమింపినది a person devoid of self-restraint. “ఇంట్లో పెండ్లి అయితే తిట్లో కుక్కలంత అచాక్రమి” (proverb.)
అంజు <i>anju</i> . [Tel.] n. plu. Small lice. అంటుకీలు.	అదమాముడు <i>adama-mudu</i> . [Tel.] v. n. To browbeat, to check by frightening.
అంతర్జంఘాస్థి <i>antar-jangha-sthi</i> . [Skt.] n. The bone called the Tibia.	అనుభవవృద్ధి <i>anubhava-vriddhi</i> . [Skt.] n. A man of experience.
అండలము <i>andalamu</i> . [Skt.] n. A ledge or ridge half way up the bank of a tank or well.	అనుభుక్తము <i>anu-bhuktamu</i> . [Skt.] adj. Enjoyed. అనుభవించిన.
అంబుడు <i>ambudu</i> . [Skt.] n. A cloud. మేఘము.	అన్నరసము <i>anna-rasamu</i> . [Skt.] n. Chyle.
అంశుఫలము <i>amsu-phalakamu</i> . [Skt.] n. The shoulder blade or Scapula.	అనామయ్యగా <i>anamayyaga</i> . [H. corruption of అనానకు.] adj. Separately. ఆ సొమ్మును అనామయ్యగా ఉంచినాను I kept that money apart.

అనెట్ల *anetlu*. [Tel.] (Add) అనెట్ల. v. n. (not adv.)

అనెట్లకా *anetlaka*. [from Skt. అన-
అ-సం.] adj. Convenient. అనెట్ల-అ-సం.
Equal, సమానము.

అనెట్లకా *anetlaka* Same as అనెట్ల (q. v.)

అనెట్ల *anetlu*. [H. from Arabic *Afrangij* which means 'foreign' and perhaps originates in that word which is derived from 'foraneus,' external.] n. Fine gold. అనెట్లకా *anetlaka* Sk. 'foreign coin.' A Venetian sequin.

అనెట్ల *anetlu*. [Eng. 'appeal.'] n. An appeal.

అనెట్ల *anetlu*. [H.] n. Authority. అనెట్ల
అ-సం to put in force.

అనెట్ల *anetlu*. [H.] n. One's own charge.
అ నెట్ల అనెట్ల అనెట్లకా after the
land was taken into (the Collector's)
own charge.

అనెట్లగారు or అనెట్లవారు *anetlu-garu*.
[Tel.] n. A teacher or guru. అనెట్లగారు.
A venerable man, శ్రీశ్రీ.

అనెట్ల *anetlu*. [H.] n. Value.

అనెట్ల or అనెట్ల *anetlu*. [Tel.] n.
Hesitation, doubt.

అనెట్ల *anetlu*. [Skt.] n. (Add) A plant which
supplies the wood for this purpose,
Prunus spinosa.

అనెట్ల *anetlu*. [Tel.] n. A troublesome cow.
అనెట్లకా అనెట్ల. adj. Wicked, దుష్టము,
దుష్టము. అనెట్ల *anetlu*. n. A Tamil
woman. అనెట్ల.

అనెట్ల *anetlu*. [Skt.] Tib line. For 'pride and',
read 'pride and.'

అనెట్ల *anetlu*. [Tel.] n. Confusion.
అనెట్ల. అనెట్లకా to be confused or con-
founded, కలపము.

అనెట్ల *anetlu*. [H.] n. A petition. అనెట్లకా
a petitioner.

అనెట్ల *anetlu*. [Tel. from అనెట్ల.] n.
Weaving, twisting. అనెట్ల.

అనెట్ల *anetlu*. [Tel.] n. Decent,
humbug. A mistake, error, fault.

అనెట్ల *anetlu*. [Tam.] n. A measure of
capacity, equal to 12½ cubic inches.

అనెట్ల *anetlu*. [Tel.] n. The fruit of
Trichosanthes palmata.

అనెట్ల *anetlu*. [H.] adj. Original, first. The
నెట్ల. n. Principal. అనెట్లకా an original
or first copy. అనెట్లకా original rent.

అనెట్ల *anetlu*. [Skt.] n. A skeleton.

అనెట్ల *anetlu*. [Skt.] n. (In Philosophy),
Self consciousness, the sense of indi-
viduality.

అ ౩

అనెట్ల *anetlu*. [Eng. 'acting.'] adj. Acting,
not permanent, not confirmed, as in an
appointment.

అనెట్ల *anetlu*. [Skt.] n. The name of a
Telugu year.

అనెట్ల *anetlu*. [Tel.] n. A wen or callosity on
the foot.

అనెట్ల *anetlu*. [Eng. 'answer.'] n. An
answer, a reply. (In a court of justice),
a counter petition or counter plan.

అనెట్ల *anetlu*. [H.] n. A big town, a city.

అనెట్ల *anetlu*. [Skt. +
Tel.] n. The Cochineal insect.

అనెట్ల *anetlu* or అనెట్ల *anetlu*. [Eng.
'hospital.'] n. A hospital.

ఇ i

ఇంకి inki. [Eng. 'ink.'] n. Ink.

ఇతగామ Same as ఇతం (q. v.) (Used in contempt.)

ఇన్స్పెక్టరు or ఇన్స్పెక్టరు inspektaru. [Eng. 'Inspector.'] n. An Inspector.

ఇరపాలు or ఇరాయి irasaku. [H.] n. Sending, remittance. ఆ పాము ఖజానాకు ఇరపాలు అయినది the money was remitted to the treasury.

ఇలాకా ilaka. [H.] adj. That is connected with. సంబంధించిన.

ఉ u

ఉక్తశామన ఉక్త-rashamu. [Tel. + Skt.] n. Great pride or anger.

ఉత్తమత్వము ut-tama-tvam. [Skt.] n. Excellence.

ఉత్తరస్థ ఉ-tara-stha. [Skt.] n. A court of appeal.

ఉపపత్ని upa-putni. [Skt.] n. A concubine.

ఉప్పుకాము or ఉప్పులము uppalamu. [Tel. ఉప్పు+కాము.] n. A salt pan, a salt marsh.

ఉప్పుకోతారు uppu-kotharu. [Tel. + H.] n. A salt depot.

ఉప్పుదివెల uppu-midala. [Tel.] n. The insect called a mole cricket.

ఉబ్బకము ubbakamu. [Tel. from ఉబ్బ.] n. Greatness, అభిమతి. Joy, ఉత్సాహము.

ఉబ్బెత్తు ubb-ettu. adj. Convex.

ఉపేక్షవారి upedu-vari. [H.] n. A candidate for employment, a volunteer. ఉపేక్షా-కావాలము a volunteer corps.

ఉల్లస్ ఉllaski. [Tel.] n. A small plover or sandpiper.

ఈ e

ఈతబొడ్డు Same as ఉరుకుబొడ్డు. See under ఉరుకు.

ఎ e

ఎకాఘ్రి eka-yekti. [H.] adv. Suddenly, at once.

ఎగిరి egatsu. [Tel. from ఎగయు.] v. n. To cease to fly. ఎగిరిపోయి. To chase, run after, పరుగు.

ఎగురు eguru. [Tel.] n. Flying, a jump. ఎగురుట, గుంజు.

ఎడగడ్డ ega-gadda. [Tel.] n. A bank, shore. ఒడ్డు, దివి, గట్టు, తీరము.

ఎత్తుదెంచు ettu-dentsu. [Tel.] v. n. (To lead an expedition against, to fall upon, as an army, దండెత్తుచు.)

ఎవ్వది ee-vala. [Tel. ఏ+నది.] n. Which direction or side, ఏదైపు.

ఎస్టిమేషన్ estimate. [Eng. 'estimate.'] n. An estimate. మదింపు.

ఏ e

ఏరువడు Same as ఏర్పడు (q. v.). ఏరుపాటు Same as ఏర్పాటు (q. v.)

ఒ o

ఒంటిపు on/impu. [Tel.] n. Distribution of work by arrangement, organisation. ఒక ఒక ఈ ఒకని కేసులకేసి చేసిన ఏర్పాటు.

ఒంటె ondu. [Tel. from ఒండు.] conj. Either, or, కాని.

ఒగిడిగి ogi-digi. [Tel.] n. An ornament worn on the head by women. నెట్టి.

ఒడిదిరిపాలు odidiri-pala. [Tel.] n. A kind of grain. ఓడగిరిపాలు.

కలెక్టరు *kalektaru*. [Eng. 'collector.'] n. A collector, the magistrate in charge of a district or of its sub-division.

కల్లారిపిట్ట *kallari-pitta*. [Tel.] n. The snake-bird. *Plotus melanogaster*. (F. B. I.)

కొయి *koyi*. [H.] n. Tin, కంచు. కొయి చేయు to tin a vessel.

కయి *kavaya*. [Tel.] adj. Tender, young. తేలిక. కయిక a tender leaf.

కనుగు *kanugu*. [Tel.] v. n. To be bruised, to be vexed in mind. నొక్క. v. a. To bruise, rub, smear, give pain. నొరుచు. తులుసు, రాధించు.

కస్తూరి *kasturi*. [Skt.] n. A pet name for a dog.

కాబ్బ *kasba*. [H.] n. The principal or large town in a district or division of country.

కా kã

కాంచీపండు *kanchi-pandu*. [Tel.] n. The fox grape, *Solanum nigrum* (Ainalie).

కాగుడు *kagudu*. [Tel. from కాగ.] n. Boiling. కలియదు.

కాయల *kayala*. [H.] n. Sickness. వ్యాధి.

కారురళ్లు *karu-rallu*. [Tel. కారు+రళ్లు.] n. plu. Uncut, rough or untrimmed stones used in building.

కి ki

కెరోసినునూ *kerosinu-nunu*. [Eng. 'kerosine oil.'] n. Kerosine oil. (Sometimes corrupted into కెరొసినునా.)

కిర్రు *kirru*. [Tel.] v. n. To die. నడిచు.

కిర్దు *kistu*. [H.] n. Government tax, కిర్దు కట్టించుట by instalments.

కు ku

కుక్కగొడుగు *kukka-godugu*. [Tel.] n. Lit. a 'dog's umbrella.' A fungus, toad-stool, mushroom, పుట్టకొడుగు.

కుల్లము *kull-muru*. [Tel. కురు+కులు or కల్ల+కురు.] n. A little life. కొంచెము ని నిలియు ప్రాయము.

కుడిపి *kudapi*. [Tel.] n. A deformed person. కురూపి.

కుడువ *kudupa*. [Tel.] n. Cheating, deceit. వంచన.

కుల్లపరు *kulla-paru*. [Tel.] n. An envious or jealous person.

కుసుంభరాగము *kusumbha-ragam*. [Skt.] n. Feigned love. బయటినుత్రము విశేషముగా కనుచి లోను వాస్తవము లనుకొను.

కుసులము *kusulamu*. [Skt.] n. A hamper, or large high basket for storing grain. గాబ.

కుస్తీ or **కుస్తీ** *kusti*. [H.] n. Gymnastics, physical exercise. కుస్తీచేయు to practise gymnastics.

కు kũ

కున or **కున** *kũt*. [H.] n. Murder. నరకత్త.

కే kē

కేసు or **కేసు** *kēsu*. [Eng. 'case.'] n. A case, a law-suit, civil or criminal. నామినే కేసు తెచ్చినాడు he brought a suit against me.

కొ ko

కొత్తి *kothi*. [H.] n. A bank where money is kept.

కొప్ప koppa

1408

ఆ గిరా

కొప్పరము kopparumu. [Tel.] adj. Great, raging, fiery. దృఢంధరము. "కొప్పరము" అనునది. దానిని అంటారు.

కో ko

కోటు kotu. [Eng. 'coat.'] n. A coat.

కోణము konam. [Skt.] n. An angle. త్రికోణము a triangle. పంచకోణము a pentagon.

కోర్టు kōrtu. [Eng. 'court.'] n. A court of law, a court of justice, న్యాయస్థానము.

క్రి kri

క్రిగడపు kri-gadupu. [Tel.] n. The abdomen. క్రిగడము.

క్రిడవి kri-dada. [Tel.] n. The lower part of the thigh. క్రిడవి, కొడవి అంటారు.

క్రే krē

క్రేసి kres. [Tel.] n. Ridicule. అవమానము. క్రిడించు to ridicule, అవమానించు.

క్రేలుకాదు Same as క్రేలుకాదు (q. v.)

క్వై kvai

క్వైనా kvaina. [Eng. 'quinine.'] n. Quinine.

క్లో klō

క్లోమము klomakumu. [Skt.] n. The diaphragm.

ఖ kha

ఖజానా khajana. [F.] n. A treasury. ఖజానదార్ a treasurer.

ఖరారు khararu. [H.] adj. Strict, యధార్థము.

ఖి khi

ఖిరు అబాదు చేసు khiru-abadu-chesu. [H.] v. a. To cultivate fully.

గ ga

గంజికాడు ganji-kadu. [Tel.] n. A bent knee. గంజికాడు పట్టుకొంటాము we will catch (your) bent knee and carry you across (the stream).

గాంజులు ganjulu. [Tel.] n. Spiked millet, *Panicum spicatum*.

గాగ్గి gaggi. [Tel.] n. An ear or head of cholam, ragi, &c., from which the grain has been removed by threshing.

గాబ్బు అట్టి గాబ్బు-అట్టి. [Tel.] n. Thick darkness. గాబ్బు అట్టి.

గాల్ల galla. [Tel.] n. Phlegm, గల్లు.

గావర్నరు governoru. [Eng. 'governor.'] n. A governor. The Governor of a Presidency.

గా గా

గాంగు gangu. [Eng. 'gang.'] n. A gang of men.

గాడికాదు గాడి-kadugu. [Tel.] v. a. To burn. పండించును.

గాలు గాలు. [from Skt. హృత్.] n. A blow. గాల్చుట to be split, కట్టె.

గి gi

గిరగిలు or గిరగిలు gir-girulu. [Tel.] n. pla. A kind of cymbals. అడుపుడు గిరగిలు అంటారు.

గిర girā

1409

చిట్ట chitta

గిరస girasa. [Tel.] adj. Timid, runaway.
అరి, పారిపోవు.

గు gu

గుడుగురు gadu-guru. [Tel. గుడుగురు] n. A
cunning person. చిరుగురులవాడు.

గురుపొడుగు guru-podutau. [Tel.] v. n. To
snore. గురుకుక్క.

గుర్తిండు gurtintau. [Tel.] v. n. To recog-
nise గుర్తుపట్టు.

గె ge

గెడ్డె gedde. [Tel.] n. A water course.

గొ go

గొనీడ or గొనీడ gonidzu. [Tel.] n. A
hook into which a bolt fastens. దొంగ
గొంట్లోకి దొంగిలించు.

గో గో

గోలుకల్తె golu-kalte. [Tel.] n. A belle.
బెలుకల్తె.

గోము గోము. [Tel. for గోముము.]
n. Excessive kindness, over-indulgence.
బిడ్డవాని గోముచేస్తున్నాడు he is spoiling
the child.

గోరుపులు, గోరుపులు or గోరుపులు gōru-
pulu. [Tel.] n. plu. Balls to play with.
గోరుపులాడు or గోరుపులాడు to play at
tossing a ball, to toss up in play,
పుట్టించుట, ఎగరేయు.

గ్ర gra

గ్రాండ్ grande. [from Skt. గ్రాండ్] n. An
iron ring fastened to a door. గ్రాండ్

గోరువాని నిజపుటయందు దొంగగొట్టిన మొలక
తనించేడు తొలుపుయందరి ఇనుపపట్టె.

గ్రా gra

గ్రామకర్తము gramu-nattamu. [Skt. + Tel.]
n. A village site.

ఘ్రా ghra

ఘ్రాంతు or ఆఘ్రాంతు ghraṇ-intu.
[Skt.] v. n. To smell. ఘ్రాంతుడు,
ఘ్రాంతు.

చ చ

చండాలుడు chandalamu. [Tel.] n. Filth,
a filthy mass.

చక్రవాళము chakra-valamu. [Skt.] n. The
Brahminy duck or Ruddy Sheldrake.
A kind of fabulous bird.

చలాముడి chalamani. [H.] n. Acceptance.
చలాముడిగా to be accepted.

చార్జి charji. [Eng. 'charge.'] n. A charge.
Cost, expense, ఖర్చు. ఛార్జి what
is the charge or cost? Anything entrusted
to another. An office. చార్జీకుండా వాడు
he took charge of the office. చార్జీ అప్పగించి
పోయెను he gave over charge and went
away. An accusation, a complaint. వాని
మీద చార్జీచేసి they charged him, they
filed a complaint against him.

చి chi

చిక్కిపట్టు chikka-pattu. [Tel.] n. A firm
hold. Certainty, నిర్ణయము.

చిట్ట chitta. [Tel.] n. A small bush. చిట్ట
దాడు. "చిట్టచిట్టలు" నుంచి. i. "చిట్టచిట్టలు
చిట్టలు" చిట్ట. iv.

చిన్న చిన్న

1410

జంపె dzampe

చిన్నరికము *chinna-rikamu*. [Tel.] n. Infancy, childhood. చిన్నకనము.

చిల్లరాడు *chillara-kadu*. [Tel.] n. A common man. సామాన్యుడు.

చీ chī

చీకటి *chikati*. [Tel. చీక+కటి.] n. Darkness. See under చీకటి.

చీకు *chiku*. [Tel.] n. Blindness. నశ్చిరము. చీకుండు to become blind, నశ్చిరము.

చే che

చేతర or చేరతర *chech-chera*. [Tel.] adv. Quickly. త్వరితము.

చేలగు or చేలగు *chelagu*. [Tel.] v. a. To cut. ఖండించు, నెరుకు.

చేలము or చేలము *chelayu*. [Tel.] v. n. To be proud, to increase. పెంపొందించు. v. a. To scatter, చిల్లు.

చే chē

చేకుకట్టు *cheeku-kattu*. [Tel.] n. The gall bladder.

చే tsa

చేతరి Same as చేత (q. v.)

చేత్తుడు *tsatseudu*. [Tel.] adj. Dead. చనిన. చేత్తుడు కాక an irrecoverable debt.

చేవరము *tsavaramu*. [from Skt. చతురప్రక.] adj. Equal, సమానమైన. Having no defect, perfect, లోపరహిత.

చే tso

చేలగు or చేలగు *tsolagu*. [Tel.] v. n. To faint, తలవణుట. To retreat.

fall back, వెనుదిరుగు. To be disgusted with. నెరవ్వరుకొందు.

జ ja

జాకాగ్ని *jathar-agni*. [Skt.] n. The gastric juice.

జడ్జి *judji*. [Eng. 'judge.'] n. A judge. న్యాయాధికారి.

జండా or జండా *jandā*. [H.] n. Apartments appropriated to women. A seraglio, a harem, the women in a harem.

జమాయిగు *jamayigu*. [H.] v. n. To grow vigorous.

జవాబుదారీ *javābu-dārī*. [H.] n. Responsibility.

జా jā

జాతివాడు *jāti-vadu*. [Skt. + Tel.] n. A European.

జాతీయము *jāti-chayam*. [H.] v. a. To enforce, to grant. అభిమాని నాకు జాతీయవాడు he granted that land to me.

జాతీ *jāti*. [H.] n. Excess. జాతీయము an additional tax.

జి ji

జిల్లా *jilla*. [H.] n. A territorial revenue division, a zillah or district. జిల్లాదారుడు a subordinate revenue officer.

జీ ji

జీర్ణరసము *jīrna-rasamu*. [Bkt.] n. Gastric juice.

జే dza

జేంపె *dzampe*. [Tel.] n. (correct thus) Quick time in Mandi.

உள்ளுள்ளு

1411

••• tibbi

\mathcal{H}^* Same as \mathcal{H} (q, v.)

దత్త *datt* (H.) v. A contract. **దత్తకము**
a wholesale purchase.

తాగు *drana*. [H.] n. Collection of revenue.
తాగుకొను income and expenditure.

dzari. [fi.] n. Lace, ornamental network of silk, flax, cotton, or of gold or silver. 588.

ᐃᐅᐅᐅ *dzavuru*. [H.] n. *Ilust.* adj.
Necessary, urgent.

drallika. [Tel.] n. Jelly.

 $\int_a^b f(x) dx$

తీర్థం *tiṭham*. [from Skt. తీర్థ-స్నానం.] n. A period of three hours.

dzu —

शुद्ध *drubba*. [H.] n. A shirt.

шнурки *shnuriki* (n. [Tel.] n. plu. A kind of ear ornaments worn by women.

75 dzo

力 *do* *do*. [H.] n. Strength, vigor.

రుచి jha

కపాళి కేసరి *ka-pa-lar-ke-sa-ri*. [Hkt.] v. n. To
luxury, as a lux. కపాలకేసరి.

es ta

[H.] v. a. To shirk work. v. n. To walk about, *ḡṣṣā*.

Te te

తెలిగ్రాఫ్ *teli-grāph*, [Eng. telegraph.]
 n. Telegraph. తెలిగ్రాఫ్ *teli-grāph*, n.
 A telegram, తెలిగ్రాము. తెలిగ్రాఫ్

వంతు to send a telegram. తెలియజేయుట
to telegraph.

—ē tē

~~トウ~~ or ~~トク~~ *toku*, [Eng. 'teak.'] n. Teak
Tectona grandis (Linn).

ஏ தா

పండ్ల5 NAME ఆు తాడ, (g.v.)

పడవు *padavu.* [Tel.] n. Searching, వెదకట.
 పడిచుట to go about searching, to
 search by feeling with one's hands in
 darkness, వెదక, వెదకము.

తమయిండు tam-y-insu. [Tel.] v. n. To
stop, cease, last. తమయిండును to bear,
endure. పరిండు, రిండు.

കേരളം *teram-kappitu*. [H.] 'n.
Classification of soils, &c.. മണ്ണു
classifier.

తరి-మడు తరి-madu. [Tel.] n. A weaver's beam.

తరువాత తరువాయి. (Tel.) n. A time,
తరువాత. తరువాత. తరువాత.

టాడ్‌పాల్ *tala-koppa*. [Tel] n. A tadpole, the young of a frog.

తనకు *tasaraba*. [H.] n. Seizure. తనకు
 నేను to seize. నా చేపమును మీ తనము
 చేసారు they have seized my crop.

६३

రామకృష్ణ బ్రాహ్మణ. [Tel.] చ. ౩ ద్వితీయ
వంశము. మూసవకె.

తానుమార్క డిఫెన్షివ్. [Tel.] n. Confu-
sion, disarray.

၂၅၆

తల్లి ఆరణ్యం, (Tel.) H. Banakrishnaiah, ముందరి
బ్రాహ్మణాదియును నడువకు చాలింది చురించి
కన్నాడు గానీకాదు.

తిరు tiru

1412

ద్వికి dvi

తిరుగుడు *tirugudu*. [Tel.] n. A wheel.
చక్రము.

తీ tu

తీరు *thiru*. [Tel.] v. n. To be possible. శక్తి
ము. To be at leisure. అవకాశము.

తు tu

తువర Same as తువర (q. v.)

తుల-మానము *tula-manamu*. [Skt.] n. A
measure of weight.

తున్న *tusnu*. [Tel.] adj. Base, inferior.
నిచము.

తు tu

తుగువల *thugu-palaka*. [Tel.] n. A plumb
line. తొలిచాడు నోచువల్లుమును తుముల్లు
రాయి క్రుంగుణ్ణి విడుచుచువల.

తె te

తెర *tera*. [Tel.] n. A series. వరుస

తెలగులితెలు *telagu-batijettu*. [Tel.] n. A
certain taste.

తే te

తేలొండితెల్లు *telu-kundi-chettu*. [Tel.] n.
A shrub called *Trogon involucrata*.

తో to

తోలుబులుము or తోలుబులుములు *tolu-bulu-
kulu*. [Tel.] n. plu. lit. the ancient
words, i. e., the Veda. తేము.

ద da

దంతాక్షయము *dant-akshayamu*. [Skt.]
n. A paraphrase or detailed statement.

దడబడ *dada-boda*. [Tel. (anuk.)] n. Noise.
నందడి. Hurry, భయ. Excitement, అల
నము.

దప్పిక Same as దప్పి (q. v.)

దబ్బర *dabbara*. [Tel.] n. A fault. తప్పు.

దర్భాపొటు *darbha-potu*. [Tel.] n. A cant
phrase for a Brāhmin or funeral.

దస్తావేద *dasta-vidau*. [H.] n. Evidence in
writing.

దా da

దాఖలు See దఖలు.

దాదా *dada*. [H.] n. Horse gram. “సర్ప
ము నశ్చిదైవమే దాదాలో తక్కువనిండు.”
(proverb.)

ది di

దిమాకు or ధిమాకు *dimaku*. [H.] n. In-
solence.

దు du

దుండి *dundi*. [Tel.] n. A lady. తొలసవి.

దె de

దెప్పరము *depparamu*. [Tel.] n. A word of
censure, a harsh word. విష్కరణము, దుష్ట
వాదము.

ద్రా dra

ద్రావిడ ద్రాణామామము. *dravida-
prāṇa-mamamu*. [Skt.] n. Intricate and
crooked procedure.

ద్వి dvi

ద్విరము *dvi-ramu*. [Skt.] n. The biceps
muscle.

ధార dhāra

1418

పైత్య paitya

ధా dhā

ధార dhāra. [Skt.] n. A waterfall.

ధిమాకు See ధిమా.

న na

నంబో nambū. [Tel.] n. Beri-beri, dropy.

నంబు or నెంబు nambura. [Eng. 'number.'] n. A number. Also, a case or law-suit. నెంబురాంబు a boundary stone.

నక్కు nakku. [Tel.] n. A plough-share.
నాగడికర్లు.నవరసు nararasa. [H.] n. A sovereign,
a pound sterling.

నా na

నామరాలు namaralu. [Tel. నామ+మరలు.]
n. Dice, పాచికలు.

ని ni

నికానీ nikani. [H.] n. A signature. నీకానీ,
చేకానీ.

నీ nī

నీరాటము nīratamu. [Skt.] n. An animal
that lives in water. నీళ్లలోనుంచి తరించు
మంతువు. "నీ నీరాట విశాలములకు, బోరాటం
తెల్లవారికి." భాగ. vii.నీరాటాచరి nīra-atp-ari. [Tel.] n. A water
pot. మండము. A cloud, మేఘము.

ను nu

నుమిమి or నుమిమి nūmimī. [Tel.] n.
Eosama, a skin complaint.

నో nō

నోటు note. [Eng. 'note.'] n. A note.
A currency note. నోట్ లాండు a note or
bond.

ప pa

పంచాయతీ or పంచాయతీ pañcāyati. [H.]
n. A Panchayat, a board of arbitration, a
jury. పంచాయతీదారులు the members of a
Panchayat.పట్టా or పట్టీ paṭṭā. [H.] n. A rail made of
iron or other metal. ఇనుముతో పట్టాని రైలు.పడుగు paḍugu. [Tel.] n. A heap of un-
threshed ears of corn.పన్నె paṇṇu. [Tel.] n. A good attached to a
stirrup, అంకపన్నె పడెనకటి ఇనుముపల్ల
apuri.పబ్లిక్ పబ్లిక్. [Eng. 'public.'] adj. Public,
బహిరంగము. పబ్లిక్ గా publicly.పట్టు paṭṭu. [Tel.] v. n. To stitch, to hem,
అంచులు వడిచుట. పట్టుకూ paṭṭukāmu.
Hemming, అంచులు వడిచుకట్టెడిది కట్టు.పల్లాయు paḷāyū. [Eng. 'furlong.'] n. A
furlong.

పా pā

పారంచరి Same as పారంచరిగ్గుము (q. v.)

పాకుపోగు paṭu-pogu. [Tel.] n. Loose tex-
ture, in weaving. దూరదూరముగా పోయు
మాలిపోగు.పాసగు paṭa-gu. [Eng. 'pass.'] v. n. To
pass in an examination.

పే pe

పేనెనలు or పేనెలు penāṇalu. [Eng.
'pencil.'] n. A pencil.

పై pai

పైత్యరసము paitya-rasamu. [Skt.] n. Bile.

హాగు pōgu

1414

మొదల mōla

పో pō

హాగుపోయె pōgu-pōyu. [Tel.] v. a. To make a running sketch. పంపవలె తన్నగా హాగు తోచించుట.

ప్ర pra

ప్రగండీక pra-gaṇḍīka. [Skt.] n. The humerus.

ప్రచింతము pra-ṣaṁbhānam. [Skt.] n. Deceitfulness. పంచనము.

ప్రా pra

ప్రాస praśa. [Tel.] n. Way, manner, style. సద్ధతి. adj. Convenient, అనుకూలము. Proper, right. యుక్తము.

బా ba

బాప్యేరి baṣṭi. [Tel.] n. A bathing place; a place for washing vegetables, &c. A certain vegetable. కందకలేని తురక బాప్యేరి తేను? (proverb.)

బాస్ట్ baṣṭ. [H. from Skt. బస్ to dwell.] n. A town.

బా బా

బాంకి baṅki. [Eng. bank.] n. Bank, a place where money is kept in custody, &c.

బూ bū

బూటు బూటు. [Eng. boots.] n. plu. Boots.

బ్ర bra

బ్రహ్మనాడి brahma-naḍi. [Skt.] n. The nāḍa.

బి bi

బియ్యబి biṁbuṁka. [Skt.] n. A lens. ఎక్కువ బియ్యం a concave lens. పుటికాకార బియ్యం a biconvex lens.

బిల్లు billu. [Eng. 'bill.'] n. A bill or document.

బు bu

బుడగ Same as బుగ (q. v.)

బె be

బెక బెక beka-beka. [Tel. (annk.)] n. The noise made by a frog. కప్పకూత.

బో bō

బోటు bōṭu. [Eng. 'boat.'] n. A boat, పడవ.

బోర్డు bōrḍu. [Eng. 'board.'] n. A board. A black-board used in schools. స్కూలుబోర్డు. A council or meeting of managers convened for business, సభ.

మా ma

మాన్య maṇya. [Skt.] n. The carotid artery.

మా mā

మాంషగ్రంథులు māṁṣa-grāṇṭhulu. [Skt.] n. Glands.

మీ ma

మీటింగు mīṭiṅgu. [Eng. 'meeting.'] n. A meeting or an assembly. సభ.

ము mu

మువ్వగ muṁṁaga. [Tel.] n. The horse-radish tree, *Moringa pterygosperma*.

మై māi

మైనారు māināru. [Eng. 'minor.'] n. A minor, యుక్తరహితమైనవాడు.

మైలు mailu

1415

సర సరా

మైలు mailu. [Eng. 'mile.'] n. A mile.

మో mō

మోతారి mōtāhari. [H.] n. Support.

యు yu

యునా yūnā. [H. from యవన.] n. A Greek school of medicine, as opposed to Minri or Egyptian.

ర ra

రబ్బరు or రబ్బరు rābhāru. [Eng. 'rubber.'] n. India rubber, caoutchouc, gum elastic. రాబుర.

రా ra

రాశీమా rāśī-mā. [H.] n. An agreement, compounding a matter in dispute, reconciliation. Resignation.

రి ri

రివిజన్ rīvijān. [Eng. 'revision.'] n. Revision (a court term.)

రివిన్యూ rīvinṇyā. [Eng. 'revenue.'] n. Revenue.

రివ్యూ rīvyū. [Eng. 'review.'] n. Review (a court term).

రై rai

రైటరు rāitoru. [Eng. 'writer.'] n. A writer, a clerk.

రైలు rails. [Eng. 'rail.'] n. A rail or railway train. రైలువీధి a railway carriage. రైలువీధి a railway. రైలువీధిమార్గము by rail.

ల la

లబ్ధుడు Same as రబ్బరు (q. v.)

లా la

లాకు or లాకు laku. [Eng. 'lock.'] n. A lock in a canal.

లాపాసులు lāpāsu-ṇu. [H.] v. n. To go over to the side of, to collude with.

లో lo

లోటు lotu. [H.] n. Loss. లోటు.

నా va

నారామా nārāma. [Eng. 'warrant.'] n. A warrant (a court term).

నె ve

నెయ్యరుచెట్టు neṭṭuru-cheṭṭu. [Tel.] n. The tree called *Dichroanthys cinerea* or *Aceria cineria*.

సా sa

సాంక్షు saṅkṣu. [Eng. 'sanction.'] n. Sanction. సాక్షు, సాక్షు, సాక్షు.

షు shu

షురుషు shurushu. [H.] n. Antimony.

స sa

సరక sarakā. [Tel.] n. Rinderpest, a cattle disease.

పి సి

1416

స్టేషన్ slopn

సి సి

పిసి సి. [Tel.] n. A large pipe used
for smoking ganja.

సె సె

సెల్లా selia, [H.] n. Calico

స్టే స్టే

స్టేషన్ stēshān. [Eng. 'station.'] n. A
station. పోలీస్. A police station or a
railway station.

స్లో స్లో

స్లోపు slopu. [Eng. 'slope.'] n. A slope.
స్లోపూ sloping.

